

Liber doctoris Byliua

286

N. Inv. 286

1067

I

Veteris et Novi testamenti

opera dierum et creatio celi et terre et omnium que in eis sunt | dominus eivam et adam ne comedant de ligno scientie boni et mali | adam et eiva suasione serpentis | occiditur a caym fratre suo | iustus transfertur in paradisum

1 S 2 ex · prohibet · 3 peccant · 4 abel · 5 enoch

a noe usque diluvium | Noe et uxor eius in archam et filii eius Sem et Cham etc.

Genesis

6 archa · fit · 7 intrat

Noe de archa cum omnibus qui intus fuerant | Noe factus ebrius et deridetur a Cham filio suo | filii Seth in universum orbem | babilonis construitur a filiis Seth | de domo patris sui in terram quam monstravit sibi dominus

8 Egreditur · 9 dormit · 10 variantur · 11 turris · it 12 abram

separatur ab abraham propter rixam pastorum | Sodomorum rex pugnat contra alios reges | abraham deo et reputatum est ei ad iustitiam | agar ancille a sara uxore abrahe | abrahe et toti domui eius post octo dies | fecit dominus et angeli qui audiebant corridebat mirth

13 Loth 14 reges · 15 credit · 16 fuga · 17 circumcisio · 18 risum

pluit et ignis super Sodomam | abraham peregrinatur in terram gerare | Sara filium suum Ysaac | abrahe filius suus primogenitus | sepelitur in spelunca duplici | capitur Ysaac viro suo

19 Sulphur · 20 rex gerare · 21 parit · 22 offert · 23 sara 24 rebecca

genuit rebecca in utero esau et Jacob | fodiuntur sub ysaac | ysaac Jacob pro esau | videtur a Jacob in sompno | lya et rachel dantur Jacob in uxores

25 Post gelos · 26 putei · 27 benedixit · 28 scala · 29 sorores

Jacob posuit in canalibus | Jacob cum omni sua substantia ad patrem | Jacob cum angelo | esau agnoscitur ipsi Jacob | filia Jacob dei opprimitur

30 Virgas 31 ascendit 32 luctatur 33 gratia · 34 dinam

filius nascitur cuius mater in partu moritur | explicit ysimus esau hic describitur | filii Jacob fratrem suum Joseph | cognoscit a fratre suo | accusat ipsum Joseph coram pharaone et pro laude sua tulit | dies sunt post annos recordabitur pharao

35 Benon · 36 gene esau · 37 vendunt 38 thamar 39 suspirat 40 tres

Joseph honoratur pharaone rege egipti | filii Jacob ad patrem narrantes ei gesta | filii Jacob cum fratre suo beniamin ad patrem | cibus inferuntur a Joseph | fratres sui Joseph

41 Prefectus · 42 veniunt 43 redeunt 44 post festicia 45 noscunt

venit Jacob transmigrat in egiptum cum sua substantia | patrem frumentum dabant egiptii pharaonem | Jacob pater ipsius Joseph | filiorum Jacob hic describuntur | sepelierunt patrem suum et sepultus est in egipto

46 Omne genus · 47 gaudent 48 langwet 49 benedicto Joseph 50

pharao ut omnes masculi ebreorum proiciantur in flumine | moyses pharaonem et fugit in madian | ardens rubus est a moyse et pavit gregem | posuit moyses manum suam in sinu et... lepram | pharao filios israel pro laboribus et afflictionibus plurimas

Exodus

P 1 recepit · 2 timuit · 3 tubus · 4 in sinu · 5 magus 7 auget.

est nomen dei absolute ad aliquid respectum | est dominus in sinu suum per septem dies | fit aqua et piscibus et omnibus in egipto existentibus | potuit primo simili egipti | venit super omnia terra egipti et consumpsit omnem quae inascebat

6 Adonay 7 flumen · 8 corrupto · 9 grando · 10 locusta

vir ab anno suo + mlt a prima sua va sa argentea | Deus me a nocte primo genitu egipti | Moyses ossa ioseph in terram chanaam | submersit pharao cum exercitibus suis | Moyses cum viris suis in gloria cum mulieribus canticum | murmurant filij israel de mane in tentorio suo

11 Postulet 12 occidit 13 tulit 14 unda 15 canit 16 manhu

petra est a moyse et dedit aquam filijs israel | socer venit ad percutiendum sibi et uxorem et filio | est locutus in angulo loquebatur dominus filijs israel | decem precepta data populo a domino | quali tenentur hic docetur | quali tenentur ad indicandum hic docetur | ter in anno apparebit coram domino

17 Petra 18 Jethro 19 Sinay 20 decca 21 servi 22 furta 23 ter anno

moyses et aaron et hur et lxx viri seniores ad montem | lxx viri domini a populo omnes sunt | inde tabnaculum per formam quam vidisti in monte | sanctos in de lignis sethim et thronum | hic describitur de sacerdotio et magnum vestium

28 Ascendunt 27 tollunt 26 faciaș 21 altare 28 sacerdos

aaron vestes sacerdotales | aron holocausta super altare et thimiama | fit et nomen magnum fabri et ille fecit vasa | tu qui eduxisti te de terra egipti | filij israel pro peccato gemisso | dant alie pro primas fractas

29 Consecrat 30 incensat 31 bezeliel 32 dij 33 flent 34 table xx

moyses que domino precepit de ornamentis tabernaculi | filij israel aurum et argentum a tabernaculo | duos fecit ex auro ductili quos posuit ex utraque parte | erant de bysso retorta auro torto contextu | erat ex bis tincta retorta opere polito | xx que tincta perforata super operiunt tabernaculum

35 Narrat 36 dant 37 cherubim 38 tentoria 39 purpura 40 vinctus

offerri spontanee et non coacte per pellis et vitulos sitas et | quibus panpes dant offerre hic docetur | de oblacione pacificorum hic docetur | hic docetur de illis qui ignorant peccaverunt in lege quibus hij faciunt | hic docetur de illis qui audierunt maledicentes quod dicunt facere coram domino

Leviticus

1 Hostia 2 si sacris 3 si pacifex 4 inscia 5 linquens

sacerdos holocaustum in altari de nocte usque ad mane per peccato sethi sacrificalia per aurum | hic docetur quod holocausta dent mactari | hic ponitur consecracio aaron et filiorum eius et vestimentorum | aaron vitulum et arietem domino pro peccatis | et alij filij aaron devorati sunt ab igne quod offeratur est a domino | hic docetur de alimentis de quibus que sunt edenda et que non

6 Contremat 7 mactat 8 faciat 9 offert 10 nadab 11 edenda

hic docetur quid mulier de se sit in partu coram domino in offerendo | hic docet lepram a lepra discerni | hic docetur de mundacione leprosorum | seminis que purgetur hic docetur | mittetur in solitudine sicut emissarius | omnis anima ex vobis non comedat sanguinem

12 Partus 13 lepra 14 pians 15 fluxus 16 caper 17 obde cruorem

turpitudinem cognati tui ne revelabis | quod unguentum est in iudicio neque altitudine quod vi... proximo tuo est | si quis habuit spiritum phitonicum illi morte moriatur | scribitur dicit esse virgo | de sacrificiis dicit esse mundi

18 Turpia 19 ne facias 20 phitonicus 21 uxor 22 edentes

hic docetur celebrari a mundis quibus festa | a moyse interrogatur et a filijs israel lapidatur | hic describitur annus iubileus et est duplex | plurimas herbas suis si ambulaveritis in preceptis meis | coram domino fecit quod redimitur

23 Festa og 24 blasfema 25 iubileus 26 dabo 27 og votum

Moyses et aaron per tribus filiorum israel | tentoria sua filij israhel | hic tractatur de tribu levi | aaron cum filijs suis in sanctuarium vasa vectes | aspergitur que erat de pollucione in adulterio

Numerus

1 Connumerat 2 figunt 3 levi 4 portant 5 aqua zeli

vir vel mulier sanctificare volens domino non bibat vinum neque aliud quo inebriari potest | moyses tabernaculum et omnia vasa sua | hic docetur quod levite dent pro ea ad quam pertinet | hic describitur madutacio agni paschalis | pone ... tamen in ingressione et introitu ... ad bellum

6 Non bibat 7 erexit 8 lucerne 9 phase 10 tubarum

11 Petri · 12 pfusa · 13 byssex · 14 flent · 15 ligna qz · 16 dathan

17 Virga · 18 cubant · 19 time · 20 hor · 21 spens · 22 asina · 23 benedixit

24 Stella · 25 phegor · 26 miat · 27 nate · 28 iuge · 29 butria · 30 vota

31 Mors · 32 madian · 33 gad · 34 mansio · 35 termi · 36 opidi · nubit

Deutronomij

1 Explanat · 2 seon · 3 og · 4 morior · 5 decta · 6 ipsa · 7 stab

8 dippas · 9 ne dicas · 10 cordis · 11 suspendite · 12 fundabis · nepos

13 fictor · 14 edent · 15 initium · 16 solemnia · 17 rex qz · 18 phitones

19 Urbes · 20 ad bellum · 21 morietur · 22 virginitate

23 Sompno · 24 libellus · 25 spuet · 26 offert · 27 amo · 28 eruyne

29 firmat · 30 et invocat · 31 edocet · 32 tamit · 33 hic beat · 34 hic mors

Sup Josue

1 Consortat · 2 raab · 3 iordan · 4 lapides · 5 qz · cultri

6 Urbs cadit · 7 arbor · 8 hai · 9 gabaon · 10 sol · 11 rex qz · 12 reges

Josue dedit iordanem filiis israel hic extat duabus tribubus ... ; accepit hebron in possessionem ... ; suspirat sedens in asina ; filiis dat una pro sortibus ; hic describitur porcio que peruenit tribui manasses ; figunt tabernaculum testimonii et aggregati sunt filii israel ; hic describuntur sortes tribuum

13 Diuisit · 14 caleph · 15 axa · 16 ioseph · 17 manasse · 18 silo · 19 scri-
hic describitur terra quam tribubus concessit iosue trans iordanem et quid in terra promissionis deinde ... xix ; hic totalem de loris ... ; duo sortibus ... gad et ruben et dimidia manasses ; iosue prius ut ... in ... et perdidit ... ; describitur et erat ... et ...

20 bitur · confugii · 21 leui · 22 redeunt · 23 mouet · 24 hic moritur · 6 post
aquas filii israel qui ... ad bellum ; et salmana illos reges interfecit gedeon ... in bello ; elegit ... regem ab ... et arboribus ... ; ... ducem et ... xx annos et habuit filios xxx ; erat filius meretricis qui natus est de galaad ... elegit in ducem

6 1 Lambunt · 8 et zebee · 9 tamque · 10 yayr · 11 atto nepte
... a duo deo iosue mortuo ; filii ... ; ... ducem ... in bello ; ... ducem et ... gabaon ; ... delbora duo et barach ... a domo ; elegit ab angelo sub ... ut sit dux ad pugnandum contra madianitas

a 1 Iudas · 2 flent · 3 aioth · 4 barach · 7 carme · 6 gedeon · con-
... bello ... dixit zebolech ... ; ... dauid ... esse ... ; describitur sampson ... in via ; mittuntur ... a sampsone ... philistinorum ; sampson portans ... ciuitatis in montem et ... columnas et cecidit domus

12 Zebolech · 13 et sampson · 14 leo · 15 vulpes · 16 inde ruina
... sculptile et posuit in domo sua et ... precio ; ... a filiis israel et ... erat rex ; diuisit ... ; ... filiorum beniamin ... ; ... filii israel ... beniamin | saul dauid in bethleem

17 Michas · 18 et lachis · 19 leuites · 20 vltio · 21 chori · 15 principes
... porcio sua ; moabitidis ... et habuit tres modios ; ... ad ... booz ... ; ... dauid ; regis

Ruth

1 Ruth · 2 spicas · legit · 3 accedit ~~perdit~~ · 4 parit · obesus
... ; ... ab ... ; ... samuel ... ; ... heli ; ... in terram ... ; philistinorum ... archa ; ... ipso

1 Regum

1 Anna · 2 caro · 3 dormit · 4 mors · 5 muros · 6 in illa · 7 cerda
regis ... samuel ipso ; ... saul ... nasci de samuel ; recedit ... saul ; ... saul ... oculi dextri ; ... samuele ... gente ; saul ... ; ... ionathas filius ... ; rex ... samuele

8 Tus · 9 da · 10 sors · 11 con · 11 bones · 12 plaudit · 13 offert · 14 mel · 17 agag
... golias a dauid ; ... dauid in ... ; ... ; dauid et ionathas ... ; ... ad ... regem ; ... sacerdotes ... saulis ; dauid erat in deserto ziph ; dauid ... saul

17 Funda · 18 gener · 19 pelles · 20 flent · 21 geth · 22 doech · 23 ziph · et orat · 24
... moritur ; ... vox tua fili mi dauid ; ... dauid ; phitonissa ... samuelem ; ... dixit rex philisteorum ad dauid ; amalechites ... dauid ; saul et ionathe in monte gelboe

27 Nabal · 26 vox · 25 siceleth · 28 mulier · 29 sattrapis · 30 puer · 31 hic mors
dauid super morte saul et ionathe ; ... in regem ... et azael interfectus ; ioab interfecit dolose ; vox ... in ebron ; dauid in ... omnibus filiis israel ; ... archam

Secundi Regum

1 Planctus · 2 et azael · 3 abner · 4 ysbozet · 5 vngit · 6 oza

7 Arons · 8 subnervat · 9 siba · 10 barbe · 11 barsabee · 12 nathan

13 Thamar · 14 thecuites · 15 pedibus · 16 semei · 17 chusi · 18 querere

19 Claudus · 20 in abella · 21 septem · 22 carmina · 23 nova · 24 pestis

Tercii Regum

1 Syna · 2 sedit · 3 petit · 4 tibi · 5 hiram · 6 fabrica · 7 saltus

8 Orat · 9 posuit · 10 saba · 11 thamos · 12 scorpio · 13 scissum

14 Abyas · 15 delevit · 16 zambri · 17 duo · ligna · 18 baal · os

19 Iesabel · et · 20 benadab · 21 naboth · 22 de sangne · lingunt

Quarti Regum

1 Ignis · 2 sal · 3 fossas · 4 oleum · 5 naaman · 6 comederunt

7 Calvat · 8 infundit · 9 iehu · 10 percussit · 11 athalia · 12 ioas

13 Petiit · 14 cardinis · 15 phul · 16 achab · 17 ozee · 18 rapacem · 19 sedit

20 Flet · 21 manasses · 22 iozias · 23 phase · 24 translacio · 25 cecat

Reges · 2 scharuo · 3 david · 4 habes · 5 agarem — Paralipomenon primi

quatio levi de- / scribitur / vir de geth occiderunt filios ejus / quatio describitur in hoc capitulo / templi et scribitur hic / mortuus est ... propter iniquitates suas ... / ... david ... cisterna ... bethlehem / ... david ...

6 7 8 9 10 11 12

Et levi · geth · beniamin · custodes · saul · aq · galaad

prosperi est a domino / ... comitiis ... / david ante ... domino / cantica domino / locutus est ad david pro edificatione templi / regem / saba ... david

13 14 17 16 17 18

Oza · pyrrus · saltat · psallat · nathan · hic · adadezer

amon ... david / ... / ... david ut ... / disposuit david pro edificatione templi / ... in hoc ... / sacerdotes et doctores describuntur hic

19 20 21 22 23 24

Rasit · bella · satan · auru · mutatio · sortes

david constituit cantores qui prophetarent in cithara et psalterio / ... in ... / singulos ... xx. iiii milia / david omnes principes israel / ... salomonem ... / holocausta

27 26 27 28 29

In citharis · cellis · p mensis · convocat · ungit · ignis

apparuit dominus salomoni dicens petere quid vis ut dem tibi / eruditus ... in argento / in monte moria fundat salomon templum / fecit salomon in templo / introduxit salomonem in templum / de celo et ... novat:

Secundi Paralipomenon

1 2 3 4 7 6

Nocte · vitium · moria · phialas · aecham · cadit

salomon domum dei et domum regis / salomon ... pastores patris sui david / saba ... ad salomonem / ... pater meus et ego magis apponam / ambulat in viis david ... / roboam david

7 8 9 10 11

Complet · constituit · regina · iugum · tribubus · annis

rex egypti ... in ierusalem / ... / ... / ... contrivit aza / ... / ... sacerdotibus ut docerent populum

12 13 14 17 16 17

Bezach · abyia · sara · priapi · benadab · iosaphat ...

fecit sibi ... / ... david vobiscum / ... ad deum / suos omnes occidit ioram / ingressus est ... viam ... / ...

18 19 20 21 22

Cormia · precepit · oculos · fratres · othosias

... regem ioab / ... in atrio domus david / ... a populo / ... / ... est ... viam ...

23 24 27 26 27

Ioyada · zacharias · amazias · ozias · ioathan ...

... filios ... in ... / ... domus david / altaria que erant in ierusalem / ... / sacerdotibus et levitis

28 29 30 31

Achas · ezechias · destruxerunt · decimas · dant

ezechias ... ad mortem / ... et habitatores ierusalem / ... / occidit iosiam / nabuchodonosor vasa domini de ierusalem

32 33 34 37 36

Egrotat · manasse · iosias · nechao · transfert

... vasa domini et dedit principi ... / filii israel ... babilonis / templum domini ... / samaritani ... / ... zacharias in ...

Primi Hesdre

1 2 3 4 7

Protulit · ascendunt · fundant · scripsere · prophetat

mandant ut ad im pedirent edificacione templi | iussit hesdra cum epistola in ierusalem | de babilone | hesdre deposita | uxores alienigenas

Neemias

6 1 8 9 10
Darius · arthaxersis · redeunt · oracio · lingunt

neemias · benedicti et dedi regis · ierusalem edificant et firmant · una manu · neemias · mutua · portas · civitatis ierusalem

E 1 2 3 4 5 6
Elect · vinu · portas · opus · exeunt · explet · opilat

hesdras a mane usque ad medium diem · scribunt et signant · signatores federis · decima · cantabant · ab alienigenis

8 9 10 11 12 13
Et legit · petierunt · signat · parte · cantica · mandant

8 9 10 11 12 13
Et legit · petiuit · signat · parte · cantica · mandant

3 Esdre

P 1 2 3 8 7 6
Pasca · parant · moritur · iohathim · migrat · redierunt

samaritani · zorobabel · darius

1 8 9 10 11 12
Accusant · prohibent · tres · postulat · oscula · misit

13 14 17 16 15
Fundant · accedunt · querunt · inveniunt · iubentur

18 19 20 21
Consumat · tradunt · scriptio · constant · vigilate

Thobias

22 23 24 27 26
Aurum · confidit · ymber · divorcia · legem

thobias · thobias · thobias

D 1 2 3 8 7 6 1
Dat · cecus · sara · docet · angelo · exhibit · uxor

8 9 10 11 12 13 14
Flaus · rogat · heu · visum · raphael · confessio · claudit

Judith

V 1 2 3 8 7
Vrat · olofernes · subitus · clamat · achior · dux

6 1 8 9 10
Bolunt · obsedit · iudith · arguit · orat · adornat

judith sta-tum ppli | judith vbi repo-siti cant th'zauri olofernis | holofernis cap(ut) judith | fit ab inhabitantibus in bethulia | judith h' ponitur

11 Nunciat · 12 ingreditur · 13 caput aufert · 14 impetus 17 hinc

prosapia domos filiorum job | sathan job vlcere pessimo | job in qua natus est | amici job incipit loqui | vir iniuste loquitur in arrogancia

Job

Ventus 1 · 2 percussit · 3 maledicit · 4 et eliphat · 5 stultum

caro mea non est dixit job | est vita hominis super terram | frendens amici job incipit loqui | antiquum iot orio-nas | vbi non ordo sed sempiternus horror inhabitat | zophar amicus job incipit loqui

6 Erica · 7 militia · 8 baldath · 9 facit · 10 ordo 11 quare · sophar

promisit deus viventes re-gnum | paululum et ego loquar dixit job | diebus hesterni sumus inmensum | tedet loqui | quare finem non dedit deus job | in solo superest michi sermo tamen in latitudinibus mod(i)ci* ocul(us) meus

12 Fune · 13 tacete · 14 breves · 15 eliphat · 16 ventosa · 17 sepultum

secundo loquitur | dei verum super eum | secundo loquitur | divites in bonis diebus suos | terra viri loquitur

18 Baldath · 19 latrones · 20 sophat · 21 ducunt · 22 eliphat quare ·

multa fortune | vidue abstuli pro pignore | sophar loquitur | ad tortores eductus est | non respondeat ire | oculus non est virum intuitus | nunquid matris mea, circumdabit

23 Nolo · 24 bone · 25 baldath · 26 coluber · 27 cor · 28 vulturis 29 arcus

separatus sum et familiaris | pecupui eos de celis meis | amici job cessabant loqui | in minor puer incipit loqui | facit deus ypocritam potestatis populi | helim puer loquitur

30 Luto · 31 fedus · 32 caeles · 33 helim · 34 regnare · 35 quare · 36 rursum

heli prudenter loquitur | celi si sunt | qui involvens sermonibus | unde nosti in patrum deus ad illos | qualis sit et latitudinem designabit | domum job reddens ei omnia duplicia

36 Addens · 37 exc · 38 quis est · 39 ibicum · 40 vehemoth · 41 benedixit

vasti regina invocarae ad convivium | sublimatur in reginam | exaltatur a rege | mardocheus vestitu purpura | regem et aman ad convivium | mardocheus inimicus

Hester

Respuit 1 · 2 hester rex · 3 aman · 4 sedit · 5 invitat · 6 ac ho

est aman in patibulo quod paravit mardocheo | quem rex ab aman recepit misit tradi mar. | decem amon suspensi sunt | prius quam venit in fluvium est hester | oplam illius pluit in illum

7 Suspensus · 8 amulio · 9 filii · 10 fons · 11 hinc attulerat 12 fratur

mardocheus insidias eunuchorum regi | mardocheus domum liberationis populi | confugit ad domum | regina hester et vlciscatur super ancillas | magnus a medi-a usque ad ceteros opulenciam

12 Nunciat · 13 orat · 14 hester · 15 et corruit · 16 rex artharxerses

sapiencia fons platris et in angulis | ut ex vetere a mulier | est adequi . . . eius negocium avis argenti | a te ob locumens prima: ne | aqua de restinis fonibus | quam dedit deus et . . . eius

Proverbiorum

Preditat 1 · 2 exerca · 3 melior · 4 sermone · 5 bibe · 6 sex sunt

et vana sectatur habet post se · in domum absconditi vi- · columnas excidit sibi sapientia · filius contumelie · ore decipit amicum suum

7 8 9 10 11

Parvula · possedit · septem · stetit · simulator

sustinet iniquitatem amici sui · et non velit piger · nomini dei vindicetur · iusti non dolebitur · melius est ...iustitia · buccella melior ... gaudio · fortitudo nomen domini

12 13 14 17 16 17 18

Dampnum · velit · cordis · mens · partum · statim ~ turris

Damnum ... labia sua · ... est ... · ... manu domini · ... est quam ... · statim in gutture tuo · vestis dormis parum dormias · ... de digito

19 20 21 22 23 24 25

Torques · rex · regis · nomine · cultrum · piger · aufert

... est gladius ... · ... sufficit ... tibi · ... est quam semper est perditus · ... sunt loquitur · desiderio in ... ignoro · fortem ... vermis

26 27 28 29 30 31

Stultus · lac · panidos · profert · tria · sunt · mulierem

amicus ... matre · vinum et vini ... · ... lectulo · ... mutuo · ... · si quis ... filios ... melior

Ecclesiastes

1 2 3 4 5 6

Flumina · plantavi · tempus · duo · somnia · centum

melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii · sapiens in facie eius · ... · ... · ... fuerint · sol et luna ... palmator

7 8 9 10 11 12

Et luctus · lucet · aures · muscae · partes · tenebrescunt

sponsi et sponse simul multa · ... qualiam · in lectulo meo ... anima mea · ... aquarum · comedi favum cum melle meo · dentes ... vinum · ... palmam ... eam

Canticum 4

1 2 3 4 5 6 7

Oscula · flos · noctes · fons · mella · grex · palma

domini repleant ... · nobis ... impius · ... · iusti ... domini · ... caritate · iusti in magna constantia

Sapientiae

1 2 3 4 5

Spiritus · imperat · fulgebunt · casta ~ stabunt

... · ... · sapientia malicia · ... et filii ... · ... illud in laboribus · ... nata

6 7 8 9 10 8

Judicium · plorans · vincit · servus · dedit illi · Cuius prima

et ... constituisti · omnes tibi ... humanitas · creatura creaturis · ... · lumen iustitia · ... fit

11 12 13 14

Ponderem et carior · speciosior · est · benedictum

... inter deos · ... · ... · semper ... conturbata · a regalibus omnipotens ... · ... pius ... venit

15 16 17 18 19

Idola · mitissime · praesumit · sedibus · ira

initium ... timor dei · in ... ad ... dei · ... in ... · ... noli ... · esto ... de ... dei · fidelis ... amicus vi- te

Ecclesiastici

1 2 3 4 5 6

Radix · sta · quanto · contra · mansuetus amicus

7 8 9 10 11 12

Mentiri · rixam · notus · omnis · apis · benefac cap

13 14 15 16 17 18

Agno · non tardat · timet · unus · famis · arena

19 20 21 22 23 24 25

Risus · dona · fuge · piger · aufert · oliva · noue cap

26 27 28 29 30

Pars bona · mutat · sepi · transi · miserere

31 32 33 34 35 36

Non abijt · loquere · contra · spes · munera · signa

37 38 39 40 41

Tracta · da medico · bona valde · musica · mors cap

42 43 44 45 46

Non duplices · artium · laudes · moyses · Josue cap

47 48 49 50 51

Nathan et helias · iosie · simeon · michi lingua

Ysaias

1 2 3 4 5 6 7

Bos · mons · stat · septem · ve ve ve · status · virgo cap

9 10 11 12 13 14

Parvulo · assur · flos · conversio · omnis · cadit · astris

15 16 17 18 19

Rinc moab · agmina · damasci · transfluen · egypti · liber

20 21 22 23 24

Nudus · deserti · vallis · thiri cap · scelectum

27 26 25 28 29 30

Aufert · urbe · gladio · lapidez · signatus · exit · lux

31 32 33 34 35

Mala · scribit · regem · milesi · deus · ipse

36 37 38 39 40 41

Rapsace · percussit · canit · ostendit · tribus · ulmum

42 43 44 45 46 47

lignum · serue mea · lima · cito · nabo · transi

48 49 50 51 52 53

ffrons · manibus · genas · veniant · consurge · leprosum

54 55 56 57 58 59 60

Eternaz · mo · irata · iusto · fons · omnia · q3 · surge

61 62 63 64 65 66

Clausis · splendor · edom · celos · tondent · norma · exa

Jeremias

1 2 3 4 5 6 7 8

Olla · duo · vulgo · nichil · ibo · vias · thophet · ossa

9 10 11 12 13 14 15 16

Mors · dij · tu · tetru · lumbos · quasi · ve michi · prius

17 18 19 20 21 22

Unge · rotam · tentur · nervum · misit · ioathim · ve

23 24 25 26 27 28

Juda · filius · calicem · capitur · fac · vincula · fregit

29 30 31 32 33 34 35

Anni · scribe · rachel · ager · et bona · verba · q3 · rechab

36 37 38 39 40 41 42

Sedit · torta · latum · cecat · manet · interit · orat

43 44 45 46 47

Intrant · et libant · baruch · ph nechao · mucro

48 49 50 51 52

Ad moab · ad amon · babilon · cecidit · nabuzarda

Trenorum

1 2 3 4 5

Sola sedet · conspersit · ego vir · color · auditu

Baruch

1 2 3 4 5 6 1

Flent · orant · audit · visus · stola · luctus · ut unda

Ezechiel

1 2 3 4 5 6

Vultus · sta · comede · dormit · radit · circuinat

7 8 9 10 11

Concludit · fodit · sex · cherub · bis decta · gnigs

12 13 14 17 16 15

Migrat · falsiloqui · tres · vitis · sanguine · grandis

18 19 20 21 22 23

Oram · leo · senes · gladius · conflat · mulieres

24 27 26 25 28 29

Uxor · aman · cirus · at decor · lapides · pharaonem

30 31 32 33 34

Frangit · descendit · plangunt · speculator · queso

35 36 37 38 39 40 41 42

Sexe · aqua · tumulos · gog · more · mos · mensura · et ex

Templa clausa pariat p sabbata pq aqua nome — Daniel

Stant reserat os canit arbor manus erat abhorret

Pq hircum gabriel vir rex michael mly bel — Ozeas

Tres canat expecta tacet iram tercia totum

Sit tuba non os bibant vitiis puer angle morb tres — Johel

Quatuor extirpant ieiunat spiritus omnes

Quo vadis salus stridet turbat non pluit vnam — Amos

Prudens in lectis stat muro poma os sedentem

Legatum misit et erit saluatio sion — Abdias

Post fortes pistis convertunt dolens ipse — Jonas

Exaltat ite pellem turris bethleem os — Micheas

Quid tibi molestus precoquas floris os pasche

Naum

flos libani ... cadens in petra | fluviorum aperte sunt et milites rapti adducti est | tota terra erit vastata in nouissimo die quis ... super te ...

Languet · en[2] porte · sed vasta[3] os minue tota

abacuk ... domino | quia adhuc visus procul ... parebat in fine et non mentietur | domine audivi auditum tuum et timui

Abacuk

Disputat[1] et scribit[2] visum · pro cantica[3] psallat

iudicij dies illa dies ire dies calamitatis et miserie dies magna | ... mors sempiterna in iudicio | lauda filia sion iubila filia ierusalem

Sophonias

Magna[1] dies · fit pena[2] reis · iubilatio[3] iustis

Zorobabel ... et Esdras | ... ut videant | ... et ego suscepi eum

Aggeus

Edificant[1] templum · movet[2] oia Zorobabel[3] te ·

vidit virum sedentem super equo rufo | et ... fabros | stabat a dextris eius | septem lucerne ... | volumen ... et Zacharias | cor ... | et ...

Zacharie

Muta[1] fabri[2] satan[3] · cida[4] volans[5] · quadriga[6] bibist[7]

exulta filia sion ecce rex tuus ... asinus ... venit tibi | petite a domino in tempore ... | ... | filii sion ... | ... | ...

8 Pax · 9 asine · 10 pluviam · 11 precium · 12 flent · 13 framea · 14 fremunt

in omnibus gentibus ... sacrificium ... | ... sacerdotibus | ... ego mitto vobis angelum | ... dies iudicij

Malachie

Est nomen[1] magnum · pactum[2] mittet[3] · heliam[4]

... | ... filios suos ad ... | ... a iudea | ... | dux fuit machabeorum

I. Machabeorum

Obses[1] · mathatias[2] · seron[3] · lizias[4] · thimotheus[5]

... ab elephante | blasphema ... | ... | ... | rex fecit amicicias cum Jonatha ducens filiam ptolomei in uxorem

6 Eliazar · 7 nicanor · 8 fedus · 9 bachides · 10 allexander

defunctus est a iudeis ... in civitate | ... | ... | ... | filius ...

11 Demetrius · 12 triphon · 13 Jonatas · 14 simeon · 15 iohanes

... | ... | ... | ... | rex magnus fuit ... in israel | ...

ij. Machabeorum

Ignis[1] et archa[2] · flagrat[3] · iason[4] · anthiochus[5] · caro[6] =

machabeus ... | anthiochus miserabilis | iudas et alij ... | machabeo ... voluntate regis et gentibus pugnantibus pro lege | fecit machabei ...

8 Iudas · 9 rex moritur · 10 purgat · 11 dat lizia · dextras septem

Dragmas · cmpatoris · fraus althie · mors micanoris

Sequitur versus super Novum Testamentum et primo super Mathei librum

Matheus

Natus · adorat · lotum · temptat · docet · orat

Dogma · salusque · vocat · eligit · laudat · sata · transit

Pa enigma · caput · septem · claues · decor · infans

Questio · dematig · precii · numisma · o · ve · ve

Prelia · iudicium · cenat · patitur · que · resurgit

Marcus

Predicat · excusat · sociat · prouerbia · porci

Saltat · non lotis · ut frondes · fullo · camelus

Lucas

Sternunt · era · duo · dolor · asyma · passio · vita

Concipiunt · puer · vnda · docent · laxant · duodeni

Flet · nanus · volpes · bini · digitto · bona · multa

mel [illegible] [illegible] mutatus [illegible] [illegible] | [illegible] ta vini dt [illegible] [illegible] | pascitur filius [illegible] dignus | [illegible] [illegible] | [illegible] [illegible] | [illegible] [illegible]

13 14 15 16 17 18
Inclinata · bovem · siliquis · bisso · lepra · q · iudex ·
[illegible] et vocatur a cristo | [illegible] a iudeis [illegible] [illegible] | futura [illegible] | cena a [illegible] | [illegible] | pax vobis [illegible] passio

19 20 21 22 23 24
Zacheus · septem · vir · prelia · pascha · q · mors · pax
[illegible] et [illegible] | aqua in vinum [illegible] | venit ad [illegible] nocte | samaritana [illegible] | [illegible]

Johannes
1 2 3 4 5
Verbum · mutat · nicodemus · et ydria · motus
[illegible] de [illegible] | vos ascendite ad diem festum | [illegible] dixit nemo te condempnavit | natus a nativitate | [illegible] pastor

6 7 8 9 10
Quinque panis · festum · stat adultera · cecus · ovile
lazarus [illegible] | [illegible] | ego sum via veritas et vita | ego vos et vos palmites | vos dt [illegible] | [illegible] celum [illegible]

11 12 13 14 15 16 17
Fetet · libra · pedes · via · vitis · flebitis · orat
[illegible] | in cruce pro nobis | die tercia a mortuis | discipuli [illegible] | multe

18 19 20 21
Illusus · moritur · surrexit · se manifestat
Romanos arguit apostolus | arguit paulus | gentes et iudeos arguit | quid ergo dicemus [illegible] abba | reconciliavit nos deo

Romanorum
1 2 3 4 5
Gentes · iudeos · utrosque · patrem · dum morte
[illegible] nolite [illegible] | [illegible] bona est | separabit a [illegible] | filiorum [illegible] | [illegible] ad [illegible]

6 7 8 9 10
Non moritur · legi · quibus nos · et adoptio · corde
fratres sunt in [illegible] ego [illegible] | [illegible] portate | [illegible] malos | [illegible] | [illegible] | salutatorie pauli apostoli ad fideles [illegible]

11 12 13 14 15 16
Ramum · membra · mister olus · quecumque salutes
[illegible] et nos [illegible] | [illegible] | [illegible] vobis | nos [illegible] | [illegible] christus | [illegible] possidebunt

I Corinth
1 2 3 4 5 6
Scismata · pastores · lac · stulti · pasta · rapaces
[illegible] habeat | [illegible] per se | [illegible] alligabo | vos [illegible] | [illegible] maledicti

7 8 9 10 11
Uxores · sua · nichil est · bonis · os · temptatio · tenal
[illegible] | [illegible] angelorum [illegible] habeat | noli [illegible] in celum | [illegible] | [illegible] agite

12 13 14 15 16
Ut vult · si linguis · pueri · minimum · vigilate

Gloria donavi tabulis vasis nova tempus ii Corinth

Gaudeo prompta metet tales ego visio stabit Galathe

Mansit credat abrahe sterilis fructus centifix

Constituens cives flecto dedit est caput arma Ephezeorum

Dissolvi flectatur ad anteriora corona Philipenses

Participans ne quis que sursum sal sit more Colosenses

Forma venire fidem tuba pax cum i Thessalonicens

Penas homo quosdam ii Tessalonicens

Finis adam domui pietas viduas ociunt i Tymothei

Certus miles exiunt iusta ii Thymoth

Alme gratia fuge Titi pro servo ad philomen

Per quem subiecit hodie vivus nisi rursum Hebreorum

melchisedech tabernaculum vitule lex est spondere domus omnis altare de quo
sacerdos ... mensa futura rex non filius quem edere non licet
obtulit ... dei ... bonorum apparuit recipit
abrahe dat

4 5 9 10 11 12 13
Rex · fecit · civis · umbra · fides · castigat · habemus
claritatem ... fecit est claudus a sunt animam dyaconi sanctus
... ... de celo petro ... ... eligunt stephanus
natus gratia ...

Actus apostolorum

1 2 3 4 5 6 7
Sorte · domus · salit · omnia · stans · septem · lapidat
baptizat ... rapitur in conditur ... non petro ... affligit ... de ecclesia
... ... celum petro cornelius ...
de celo

8 9 10 11 12
Philipus · saulus · nuis · disceptant · et · herodes
... paulus ... abtulerunt paulo ... ... a petri ...
ad ... et barnabe ... ... paulus ... ...
... potuit

13 14 15 16 17
Tercius erit · thanos · ingred · pes · questus · athenis
... sine baptizati ... ...
... ... paulus ...
paulo ... ... mestra

18 19 20 21 22
Sostenem · ephesi · radiviros · zona · flagellis
... ... audit ... ... paulus
... ... paulus ... ...
... ...
romanum

23 24 25 26 27 28
Iudex · felix · festus · agrippa · naufragium · roma · sperne
... ...
... ...
... ...

Canonica Jacobi

1 2 3 4 5
Suffert · tu credis · linguam · mercabimur · est non
... ... caritatem ... ...
... ... creature ... ... habentes dyabolus ... ...
... ...

I Petri

1 2 3 4 5
Agni · subiecti · si quid · mutuam · vigilate
in quo ... ... frater ... paulus
... vox de celo ... ... scripsit ...
... est

II Petri

1 2 3
Filius est meus · octavum · carissimus · inde
ab initio hoc ... ... qui ...
et ... ... de celo ...
... ...

I Johannis

1 2 3 4 5
Quod fuit · ex nobis · scimus · peccata que · tres sunt
... ...
scribit
Johannes

II Johannis 1 Electe III Johannis 1 Gaio
scribit ... ...
... ... dyabolo de cor- ... est
pore moysi

Jude

1 2 3
Judas · archangelus · enoch

Appocalippsis ·1·466·

ecclesie docentur | quatuor evangeliste | reliquie ecclesie d docent | ostium aperta in celo | dignus est signaculum | solvitur sigillum

1 Septem · 2 bis bine · 3 tres · 4 sedes · 5 solvere · 6 sextum

xii milia ex omni tribu | audivimus angelus | abissus aperit ascendit et exierunt locuste | septem sunt locuta voces suas | enoch et helias occiderunt

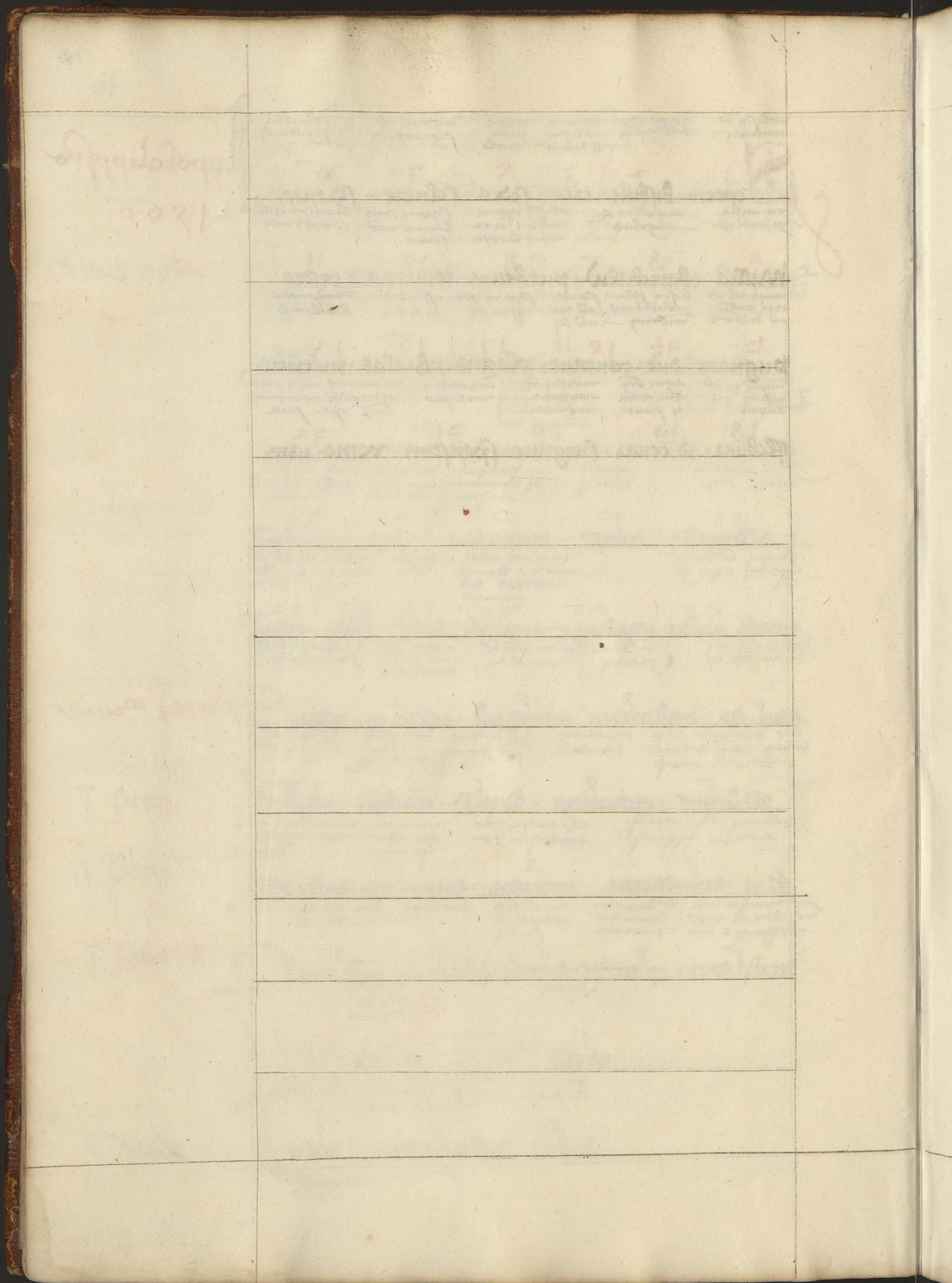
7 Millia · 8 thuribulum · 9 putheum · 10 tonitrua · 11 testes

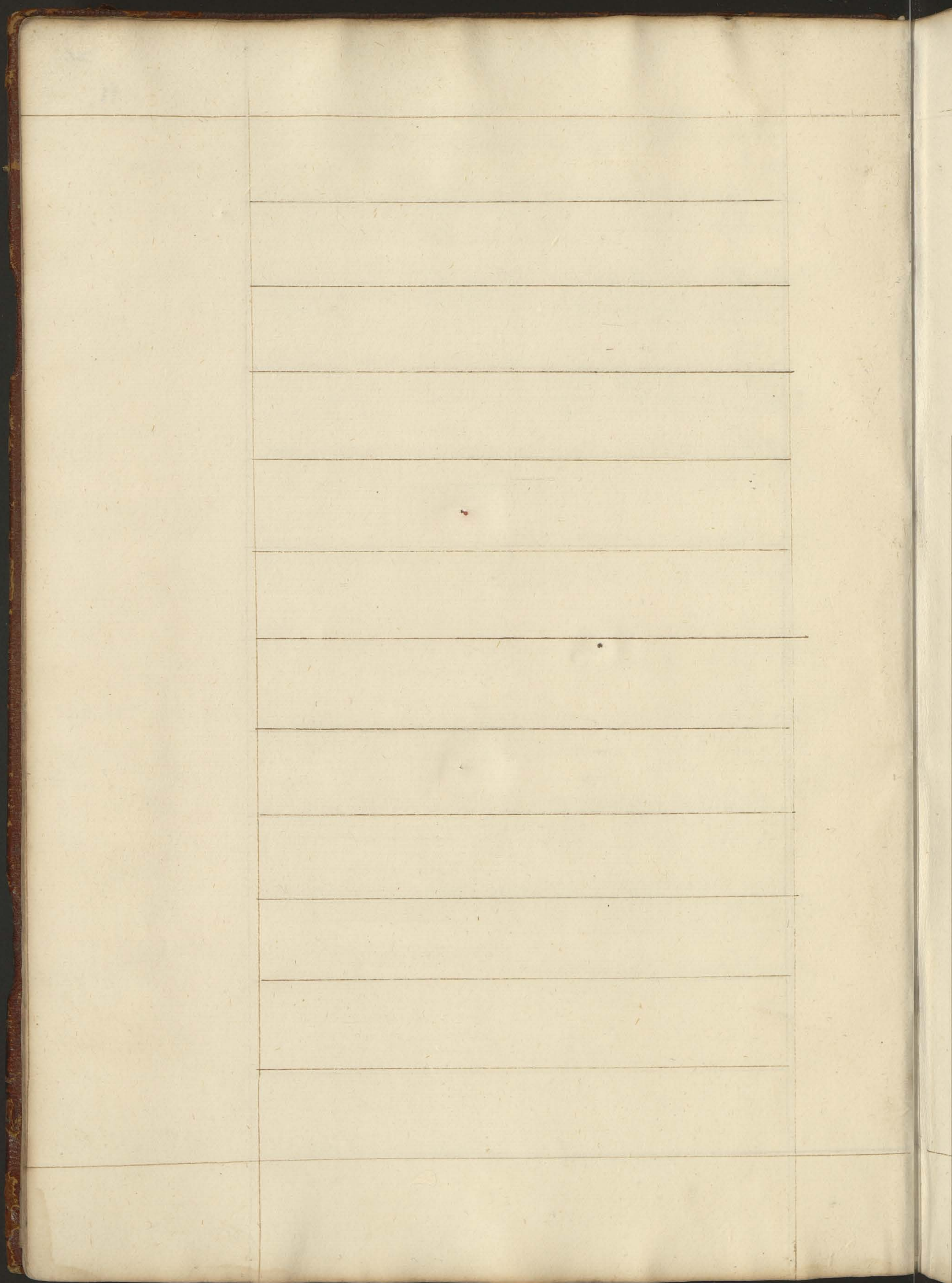
michael et eius angeli cum dracone | bestie sedem … totum mundum | sancti … … dei | septem fortissimas | effundunt in terram | dampnatio babilonis

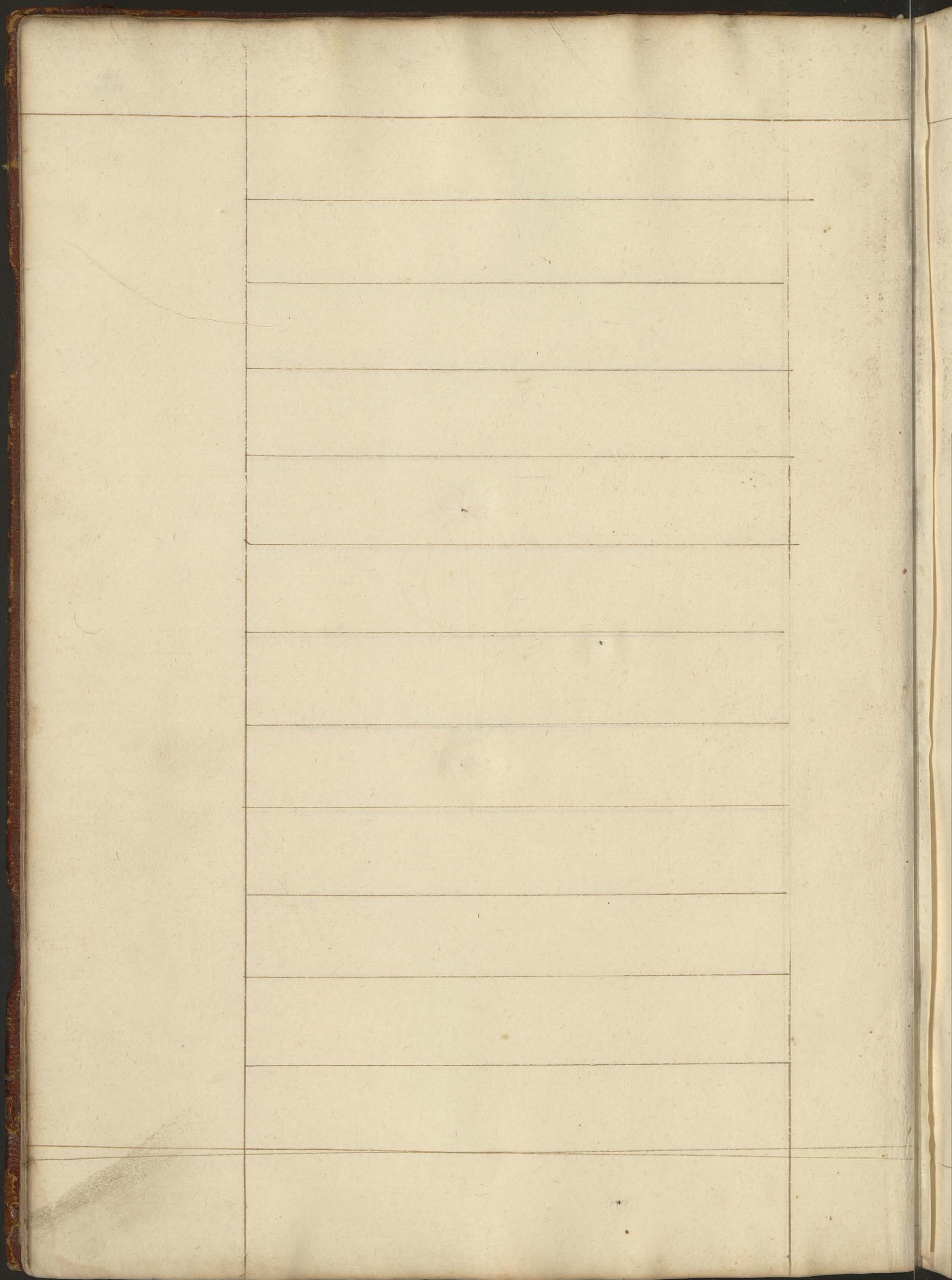
12 pugnant · 13 due · 14 cantant · 17 plagas · 16 phialas · 15 meretrices

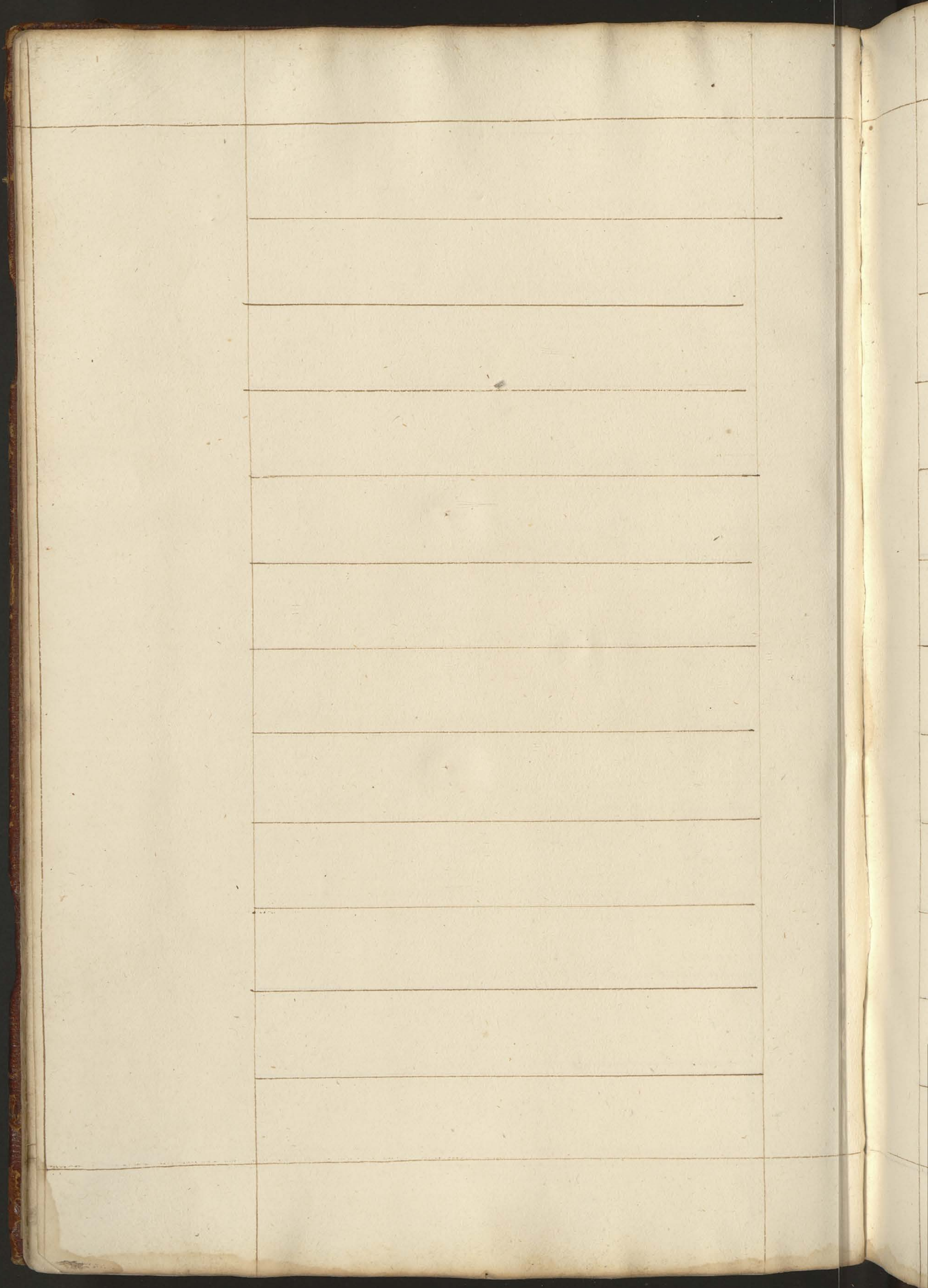
… in die … et dicunt | agni … … sunt | mortui et corpora mortuorum | ornatam viro suo | et merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua

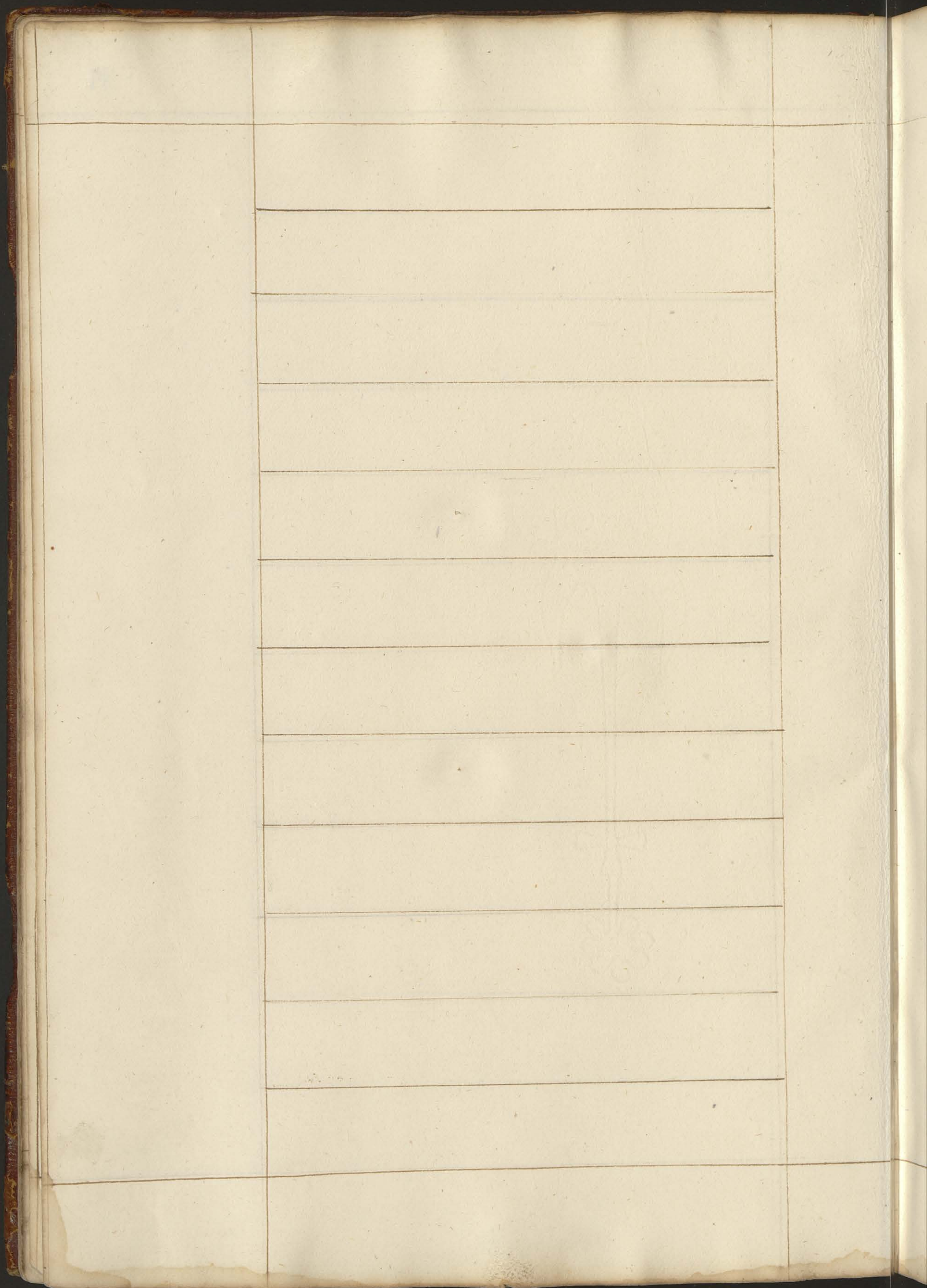
18 flebunt · 19 ad cenam · 20 surgunt · 21 sponsam · 22 venio · iam

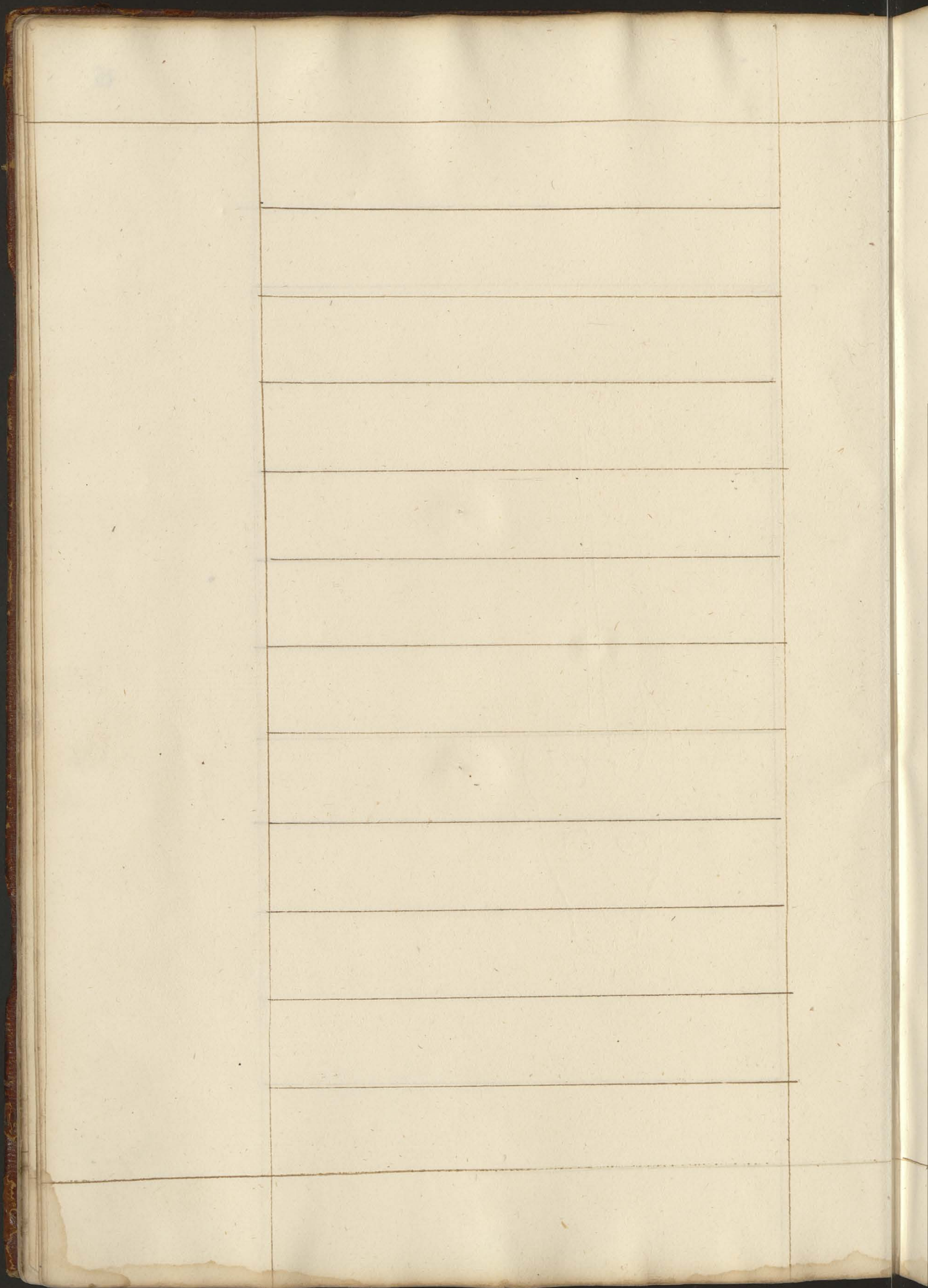

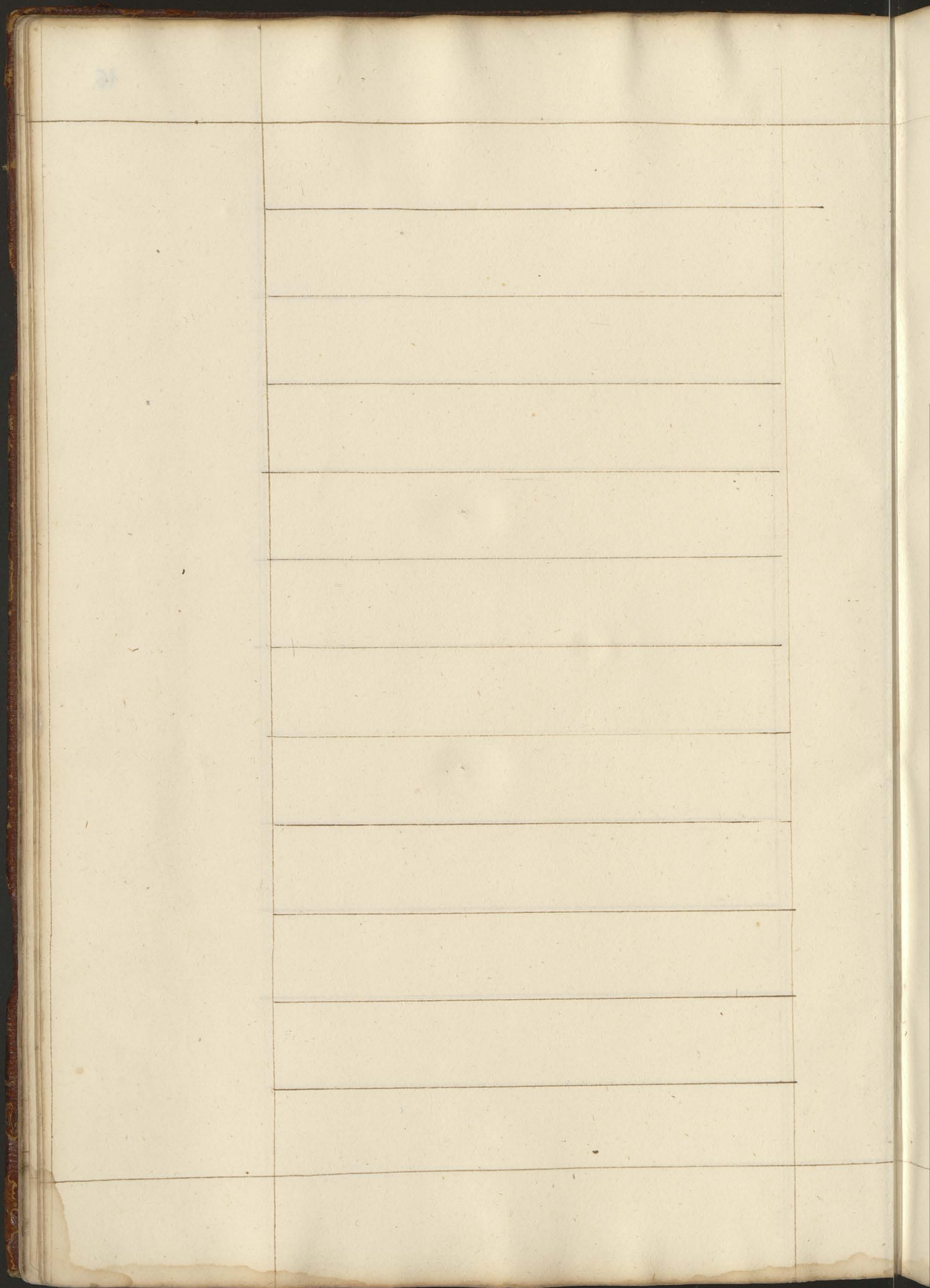

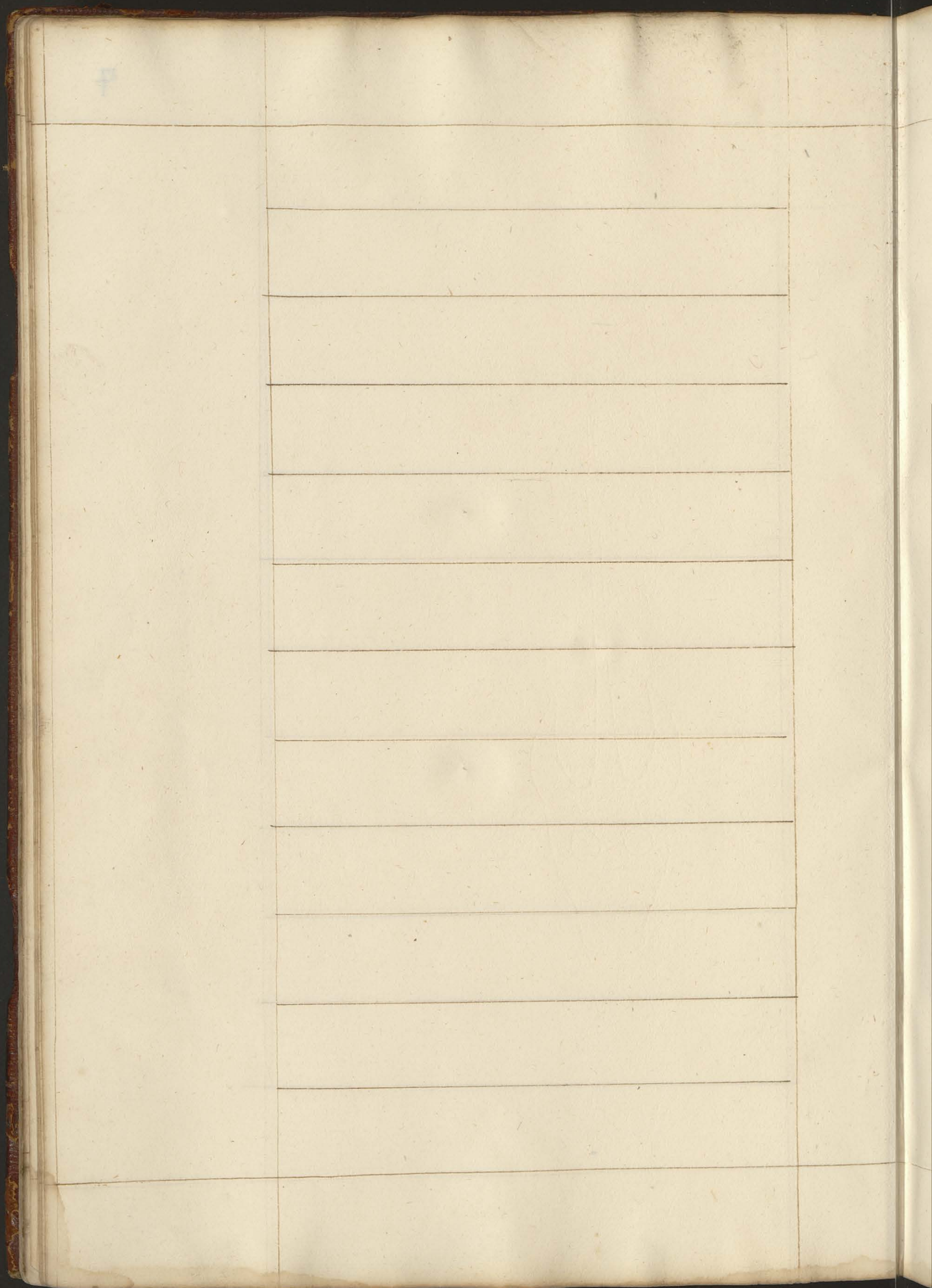

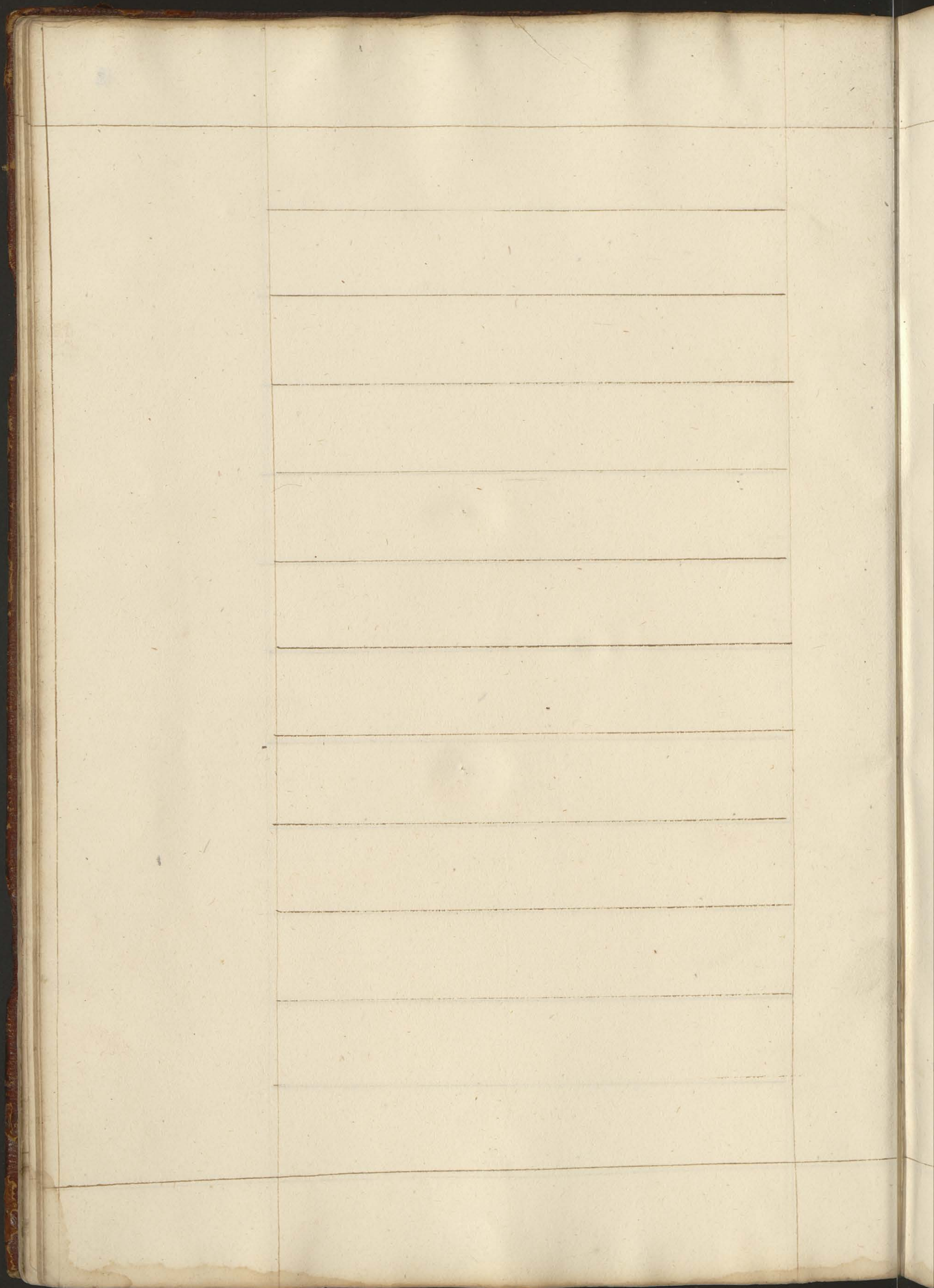

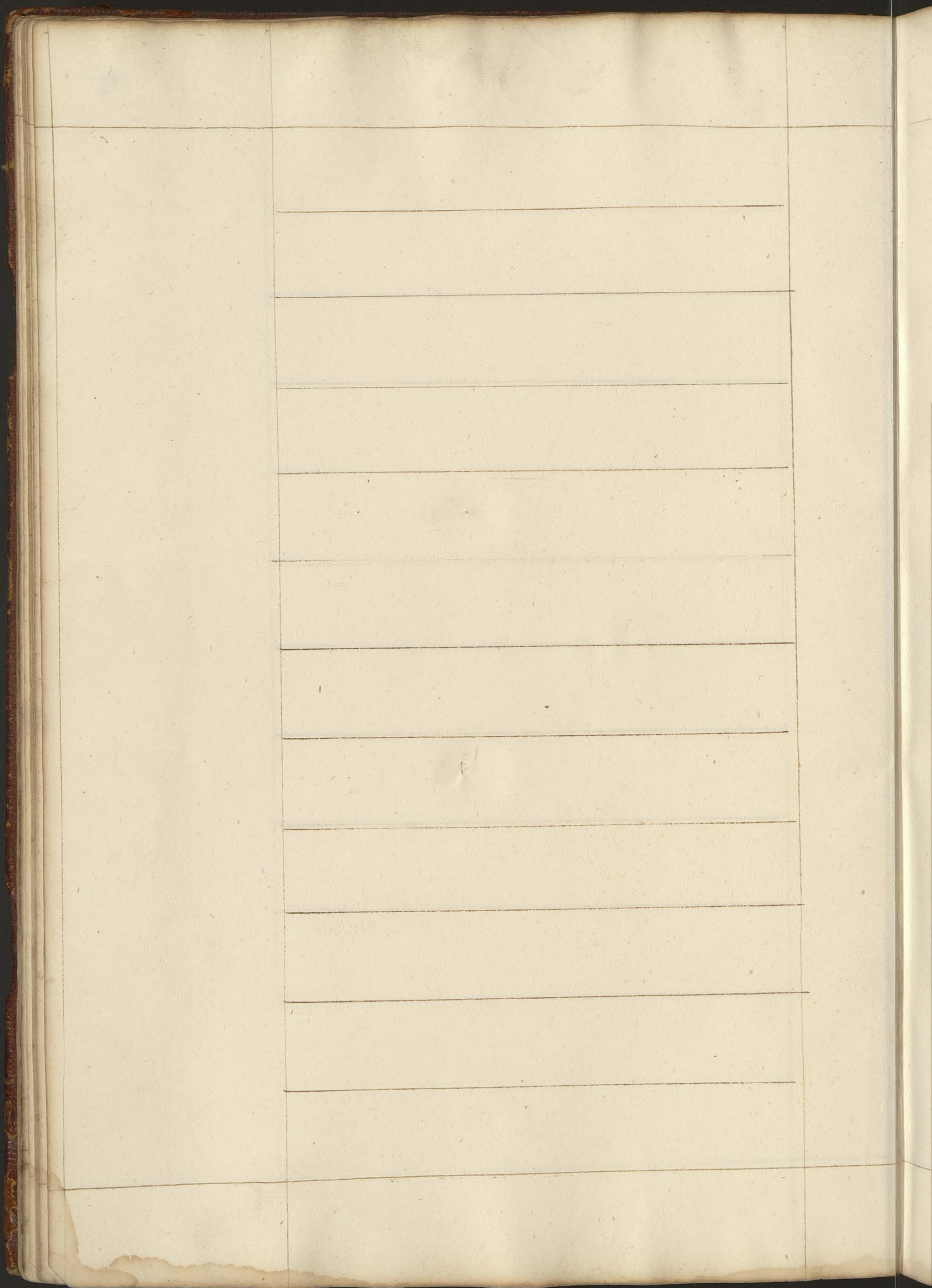

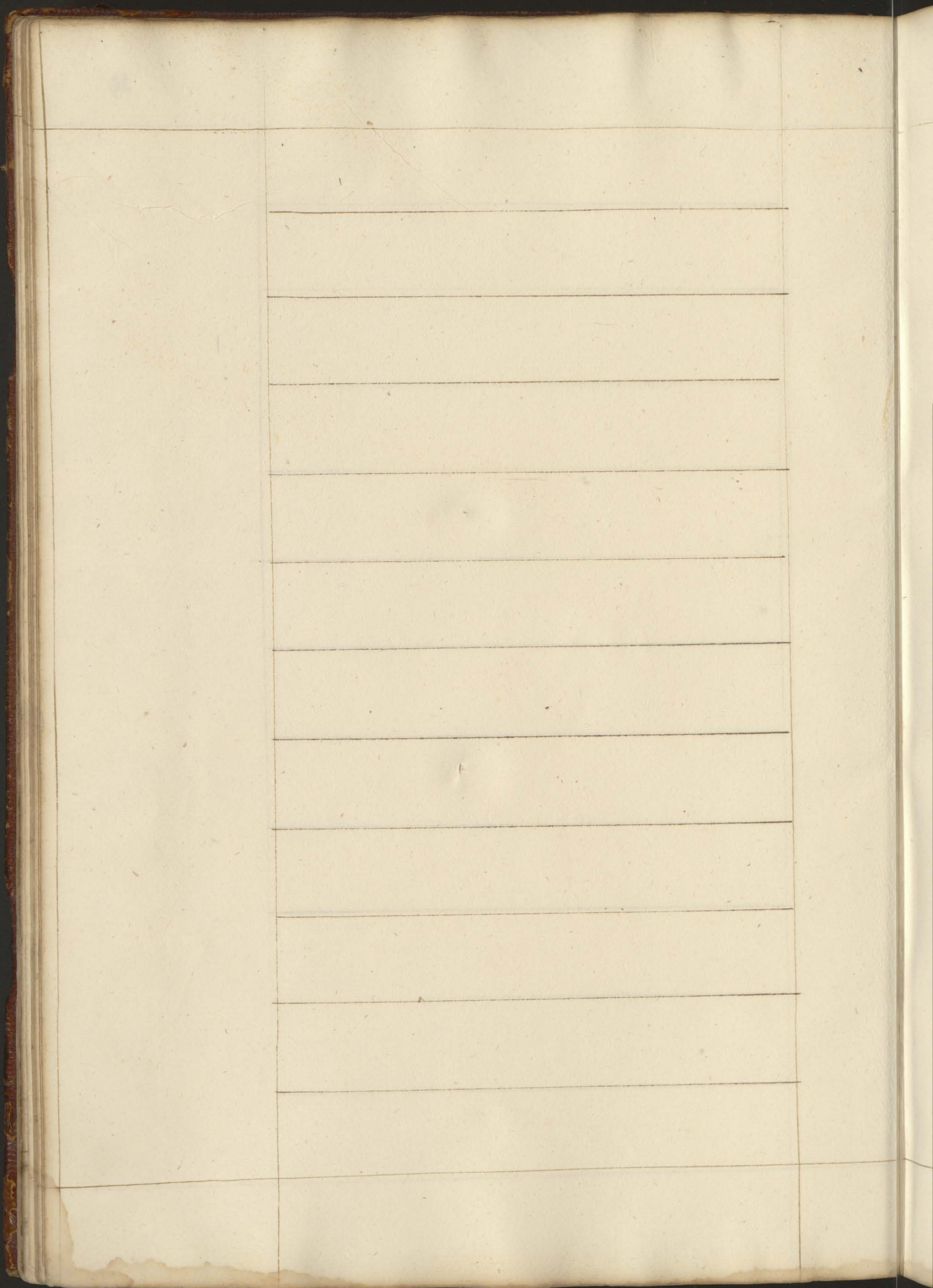

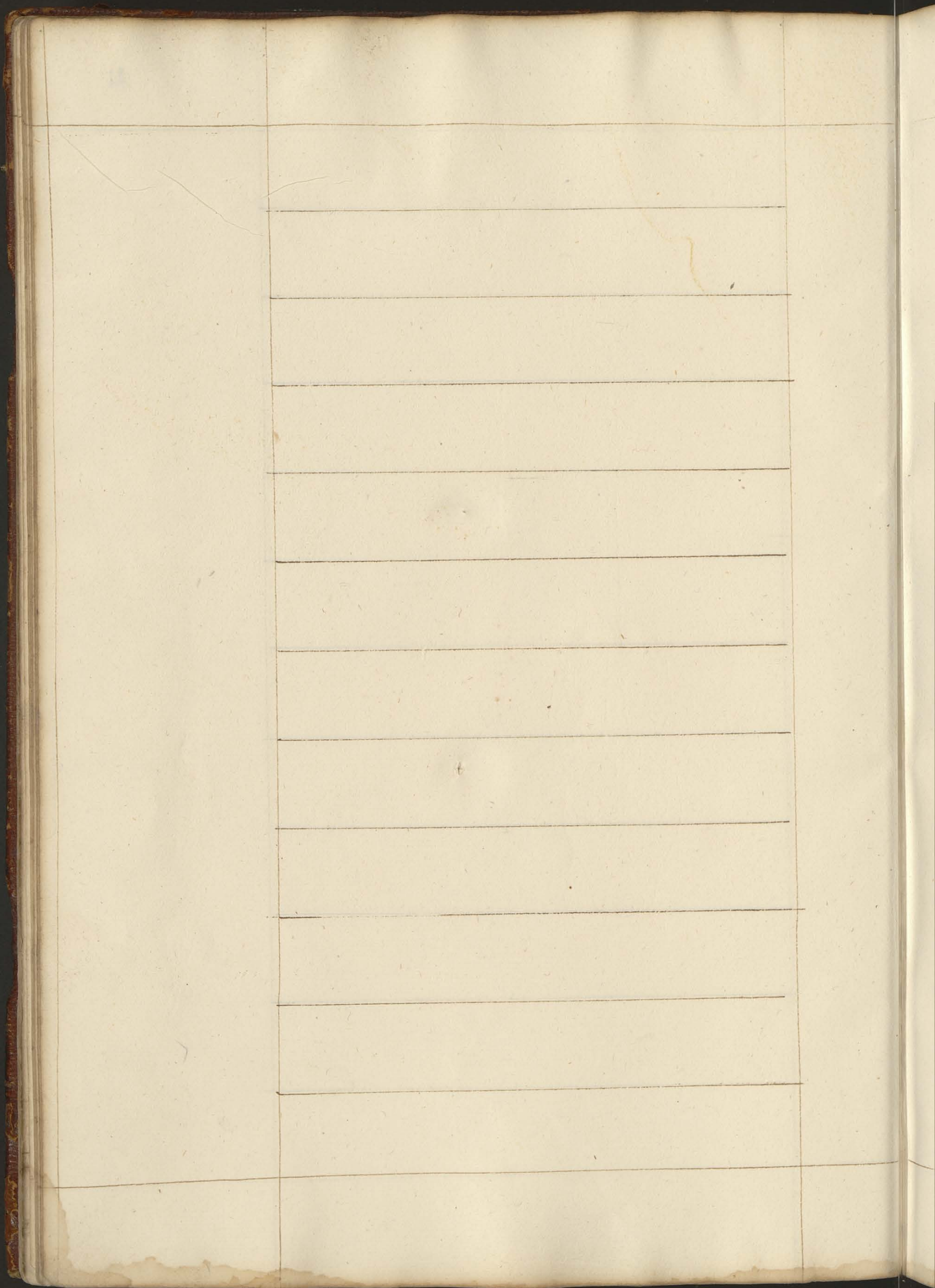

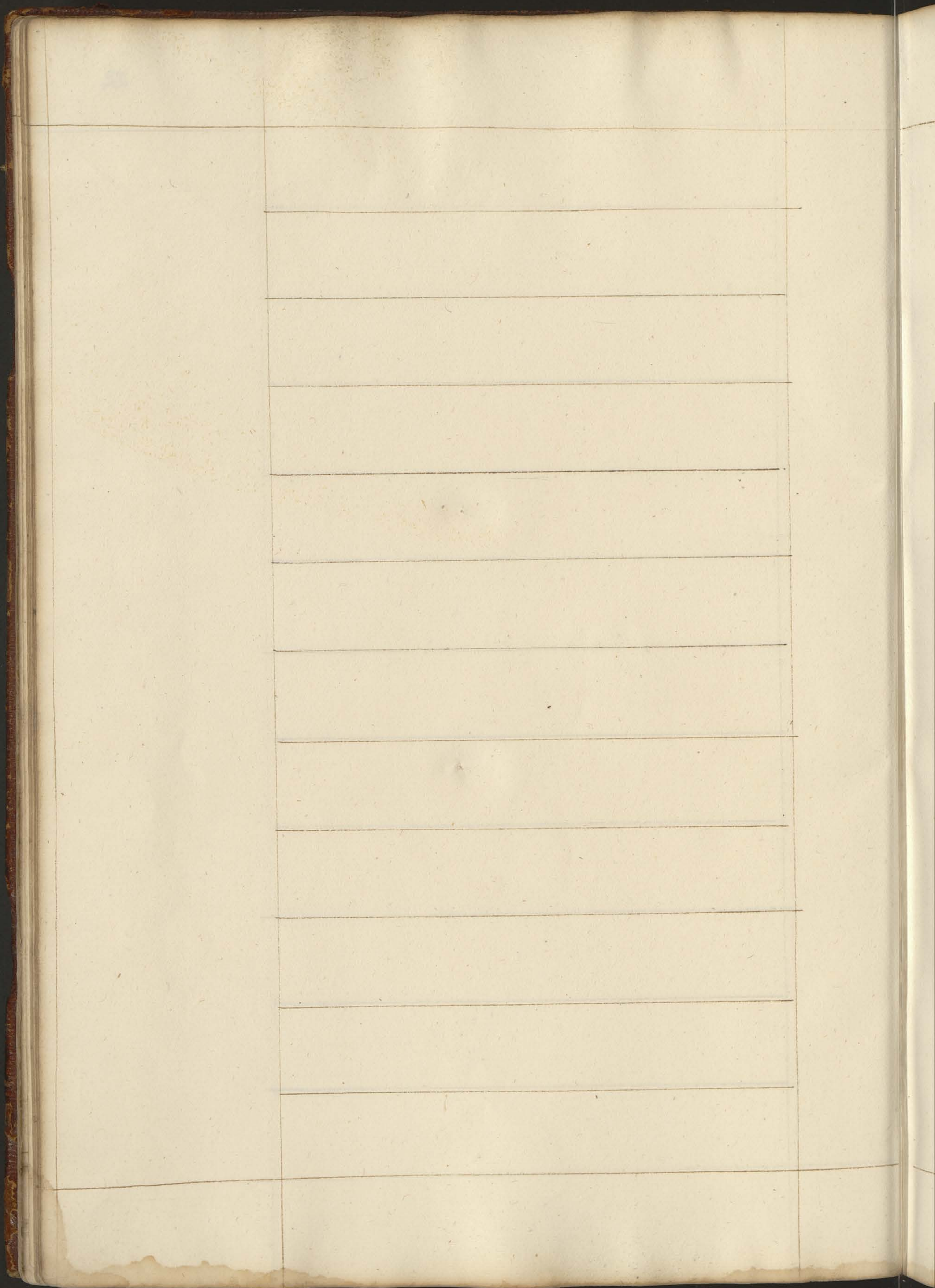

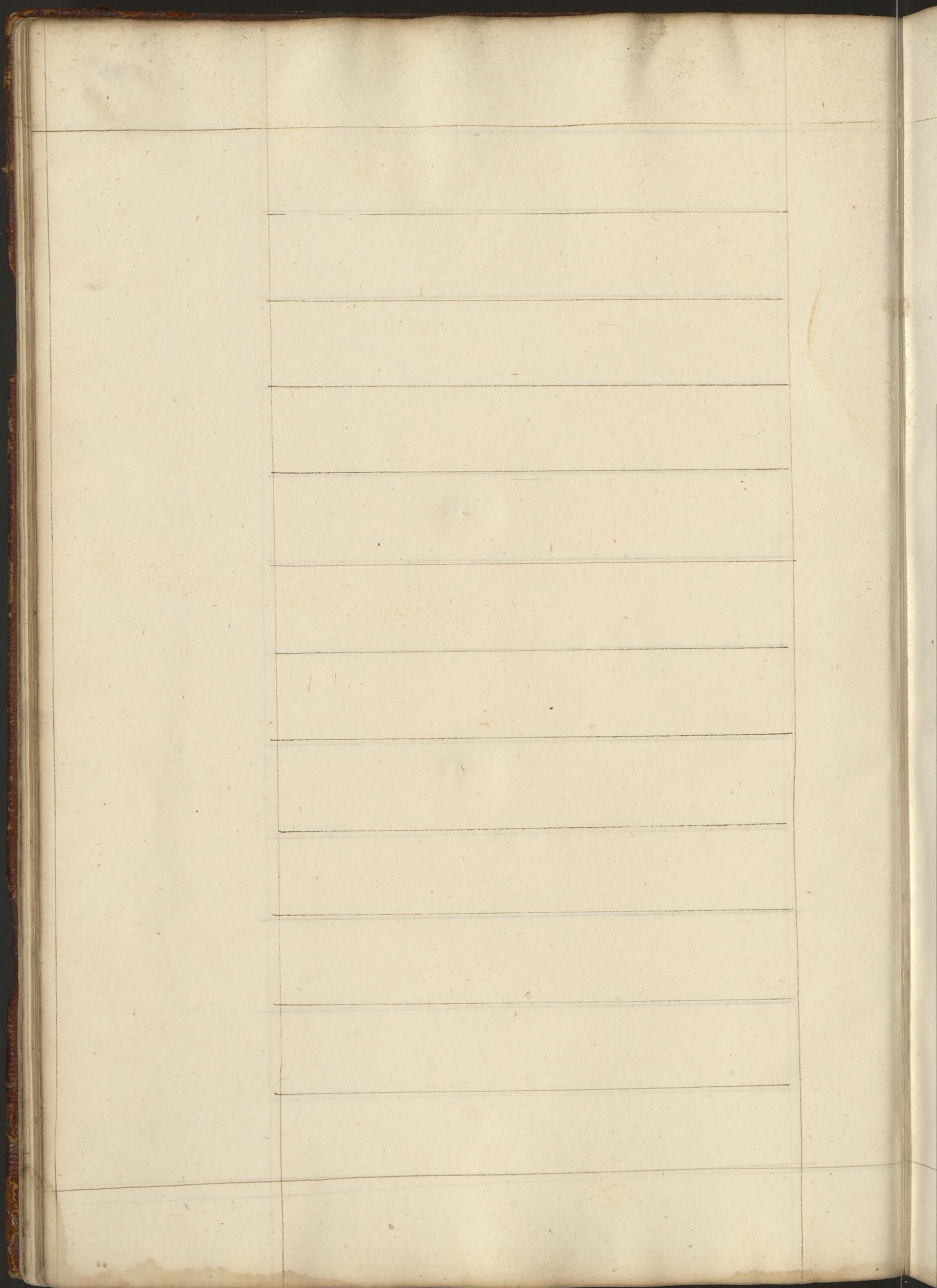

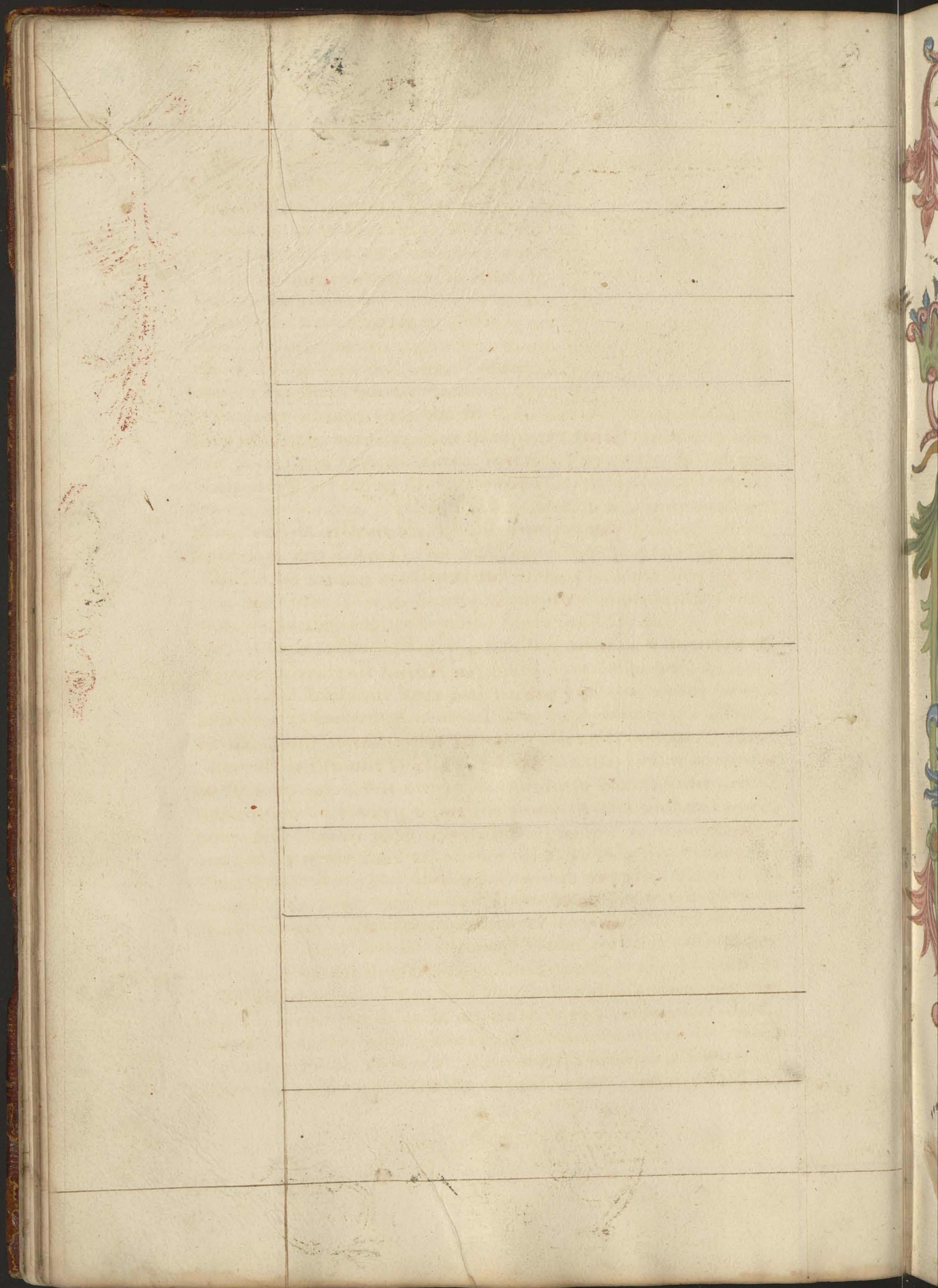

Rater Ambrosius michi tua munu-
scula pferens detulit simul et suauissi-
mas litteras que a principio amicitiarum
fidem pbate iam fidei et veteris amicicie
noua pferebant Vera enim illa necessitudo
est et xpi glutino copulata qua non vtili-
tas rei familiaris non presencia tantum corporum
non subdola et palpans adulacio sed dei
timor et diuinarum scripturarum studia conciliant
Legimus in veteribus hystoriis quosdam lust-
rasse prouincias nouos adisse populos maria
transisse ut eos quos ex libris nouerant
coram quoque viderent Sicut pitagoras memphiticos vates Sic plato
egiptum et architen tarentinum eandemque oram ytalie que quondam
magna grecia dicebatur laboriosissime peragrauit Et ut qui
Athenis magister erat et potens cuiusque doctrinam achademie gymna-
sia personabant fieret peregrinus atque discipulus mallens aliena verecunde
discere quam sua impudenter ingerere Denique cum litteras quasi toto orbe fugien-
tes persequitur captus a piratis et venundatus tiranno crudelissimo
paruit ductus captiuus vinctus et seruus et tamen quia phylosophus maior e-
mente se fuit Ad titum liuium lacteo eloquencie fonte manantem
de vltimis hyspanie galliarumque finibus quosdam venisse legimus
nobiles Et quos ad contemplacionem sui Roma non traxerat vnius
hominis fama perduxit Habuit illa etas inauditum omnibus seculis
celebrandumque miraculum vt urbem tantam ingressi aliud extra urbem que-
rerent Appollonius siue ille magus ut vulgus loquitur siue phylosophus vt
pitagorici tradunt intrauit persas pertransiuit caucasum Albanos
Scitas massagetas opulentissima regna indie penetrauit Et ad
extremum latissimo physon amne transmisso peruenit ad bragmanas
vt hyarcham in throno sedentem aureo et de tantali fonte potantem
inter paucos discipulos et de natura moribus ac dierum cursu et siderum au-
diret docentem Inde per elamitas babilonios caldeos assirios
parthos siros phenices arabes palestinos reuersus ad allexan-
driam perrexit ad ethiopiam vt gimnosophystas et famosissimam
mensam solis videret in sabulo Inuenit ille vir vbique quod disceret
et semper proficiens semper se melior fieret Scripsit super hoc plenissime a pfic
octo voluminibus philostratus Quid loquar de seculi hominibus cum apostolus
Paulus vas electionis et magister gencium qui de consciencia tanti in se hospitis
loquebatur An experimentum queritis eius qui in me loquitur xpus Post Dama-
scum arabiamque lustratam ascendit iherusalem vt videret petrum et mansit apud
eum diebus quindecim Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus gencium

Prologus

pdicator instruendus erat Rursumque post annos xiiii assumpto Barnaba
et Tyto exposuit cum apostolis ewangelium ne forte in vacuum curreret aut cu-
currisset. Habet nescio quid latentis energie viue vocis actus et in aures
discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat Unde et Eschines cum
rodi exularet et legeretur illa demostenis oratio quam aduersus eum habuerat
mirantibus cunctis atque laudantibus suspirans ait Quid si ipsam audissetis be-
stiam sua verba resonantem. Nec hec dico quod sit aliquid in me tale quod vel pos-
sis a me audire vel velis discere Sed quo ardor tuus et discendi studium
etiam absque nobis vel per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore
laudabile est. Non quid inuenias sed quid queras consideramus. Mollis
cera et ad formandum facilis etiam si artificis et plaste cessent manus
tamen cum virtute totum est quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes ga-
malielis legem moysi et prophetas didicisse se gloriatur vt armatus spiri-
tualibus telis postea doceret confidenter. Arma enim milicie nostre non car-
nalia sunt sed potentia dei ad destructionem municionum cogitationes destru-
entes et omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam dei et captiuantes
omnem intellectum ad obediendum christo et parati subuicere omnem inobedienciam.
Thimotheum scribit ab infancia sacris litteris eruditum et hortatur ad studium
lectionis ne negligat graciam que data est ei per inpositionem manus presbiteri
Tyto precepit ut inter ceteras virtutes episcopi que breui sermone depinxit
scientiam quoque non negligat scripturarum. obtinentem inquit eum qui secundum doctrinam
est fidelem sermonem ut potens sit exhortari in doctrina sana et contradicentes
arguere. Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest et quantum edificat ex vite merito ecclesiam christi. tantum nocet si destru-
entibus non resistat. Malachias propheta ymo per malachiam dominus interro-
gat ait sacerdotes legem Intantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de
lege Et in deutronomio legimus Interroga patrem tuum et annunciabit tibi
et seniores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque c xviii Cantabiles mihi
erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee Et in descriptione iusti
viri cum eum arbori vite dauid que est in paradiso compararet inter ceteras vir-
tutes hoc etiam intulit In lege domini fuit voluntas eius et in lege eius
meditabitur die ac nocte Daniel in fine sacratissime visionis ait iustos
fulgere sicut stellas et intelligentes id est doctos quasi firmamentum. Uides
quantum inter se distant iusta rusticitas et docta iusticia Alii stellis alii
celo comparantur. Quamquam iuxta hebraicam veritatem vtrumque de eruditis possit
intelligi Ita enim apud eos legimus Qui autem docti fuerint fulgebunt
quasi splendor firmamenti et qui ad iusticiam erudiunt multos quasi stelle
in perpetuas eternitates. Cur dicitur paulus apostolus vas electionis Nempe
quia vas legis et scripturarum sanctarum erat armarium. Pharisei stupent
in doctrina domini et mirantur in petro et iohanne quomodo legem sciant
cum litteras non didicerint. Quid enim aliis exercitatio et cotidiana in lege

meditatio tribuere solet. hic illius spiritus sanctus suggerebat Et erat mihi
quod scriptum est didascithev i. docibiles dei. xii annos salvator im-
pleverat et in templo sedens de questionibus legis interrogans magis
docet dum prudenter interrogat. nisi forte rusticum petrum et rusticum
dicimus Iohannem. quorum uterque dicere poterat Et si imperitus sermone non tamen
scientia. Iohannes rusticus piscator indoctus Et unde illa vox obsecro In
principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Logos enim grece multa
significat Nam et verbum est et ratio et supputatio et causa uniuscuiusque rei per
quam sunt singula que subsistunt que universa recte intelligimus in christo.
Hec doctus plato nescivit. hec demostenes eloquens ignoravit. c. iii
Perdam inquit sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Vera
sapientia perdet falsam sapientiam. et quamquam stultitia predicationis in cruce sit. tamen
Paulus sapientiam loquitur inter perfectos. Sapientiam autem non seculi huius que destru-
itur nec principum. sed loquitur dei sapientiam in misterio absconditam quam
predestinavit deus ante secula. Dei sapientia christus est. Christus enim dei virtus et dei sapientia
Hec sapientia in misterio abscondita est. De qua et noni psalmi titulus pre-
notatur pro occultis filii in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei
absconditi. et qui in misterio absconditus erat. predestinatus est ante secula.
Predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. Unde et prophete appellabantur
videntes quia videbant eum quem alii non videbant. Abraham vidit diem eius
et letatus est. Aperiebantur celi Ezechieli qui populo peccatori clausi
erant. Revela inquit David oculos meos et considerabo mirabilia de lege
tua. Lex enim spiritualis est et revelatione opus est ut intelligatur. ac si revela-
ta facie dei gloriam contemplemur. Liber in apocalipsi septem sigillis signatus
ostenditur quem si dederis homini scienti litteras ut legat. Respondebit tibi. Non
possum. signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse litteras. tenent signatum
librum. nec aperire possunt. nisi ille reseraverit qui habet clavem David.
qui aperit et nemo claudit. claudit et nemo aperit. In actibus apostolorum sanctus
Eunuchus immo sanctus vir. Sic enim eum scriptura cognominat. cum legeret
Ysaiam prophetam. interrogatur a philippo. Putasne intelligis que legis. Respondit
Et quomodo possum intelligere nisi aliquis me docuerit. Ego ut de me loquar
interim nec sanctior sum hoc eunucho. nec studiosior qui de ethiopia
et extremis finibus venit mundi ad templum. Reliquit aulam regiam. et
tantus amator divine scientie fuit et legis. ut etiam in vehiculo litteras legeret
sacras. et tamen cum librum teneret et verba domini cogitatione conciperet. lingua
volveret labiis personaret. ignorabat eum quem in libro nesciens venerabatur.
Venit philippus ostendit ei ihesum qui clausus latebat in littera. O mira do-
ctoris virtus. eadem hora credidit eunuchus. baptisatur. fidelis et sanctus est.
efficitur ac magister ~~est~~ de discipulo plus in deserto fonte ecclesie quam in aurato
synagoge templo reperit.

Hec a me scripta sunt breviter. Neque enim epistolaris angustia evagari

longis pateat et intelligeres te in scripturis sanctis sine previo et
monstrante semitam non posse ingredi. Taceo de grammaticis rethoribus philosophis
geometricis dialecticis musicis astronomicis astrologicis medicis quorum
scientia mortalibus satis utilissima est et in tres partes scinditur in doctrinam
rationem et usum. Ad minores artes veniam et que non tam lingua
quam manu administrantur. Agricole cementarii fabri metallorum lignorumque
cesores lanarii quoque et fullones et ceteri qui variam supellectilem et vilia
opuscula fabricant absque doctore esse non possunt quod cupiunt. Quod medicorum
est promittunt medici tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est quam
sibi passim omnes vendicant. Scribimus indocti doctique poemata passim.
Hanc garrula anus hanc delirus senex hanc sophista verbosus hanc
universi presumunt lacerant docent antequam discant. Alii adducto supercilio
grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur.
Alii discunt pro pudor a feminis quod viros doceant. Et ne parum hoc sit
quadam facilitate verborum ymmo audacia edisserunt aliis quod ipsi non intel-
ligunt. Taceo de meis similibus qui si forte ad scripturas sanctas post secu-
lares litteras venerint et sermone composito aures populi mulserint quicquid di-
xerint hoc legem dei putant nec scire dignantur quid prophete quid apostoli sense-
rint sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia quasi grande sit et non vitio-
sissimum dicendi genus depravare sententias et ad voluntatem suam sacram
scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus omerocentenas et virgi-
liocentenas. Ac non sic etiam maronem sine Christo possimus dicere christianum
quia scripsit: Iam redit et virgo redeunt saturnia regna. Iam nova
progenies celo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium: Nate mee
vires mea magna potentia solus. Et post verba salvatoris in cruce:
Talia perstabat memorans fixusque manebat. Puerilia autem sunt hec et
circulatorum ludo similia docere quod ignores ymmo ut cum stomacho loquar
non hoc quidem scire quod nescias.

Videlicet manifestissima est genesis in qua de creatura mundi de exor-
dio generis humani de divisione terre de confusione linguarum de de-
scensione usque ad egyptum scribitur hebreorum. Patet exodus cum decem plagis cum
decalogo cum misticis divinisque preceptis. In promptu est leviticus liber
in quo singula sacrificia ymmo singule pene sillabe et vestes aaron et
totus ordo leviticus inspirat celestia sacramenta. Numeri vero nonne totius
arismetrice et prophetie balaam et xlii mansionum per heremum misteria con-
tinet. Deutronomium vero secunda lex et evangelice legis prefiguratio nonne
sic ea habet que priora sunt ut tamen nova sint omnia. De veteribus hucusque
moyses hucusque pentateucus quibus quinque verbis loqui
se apostolus velle in ecclesia gloriatur. Job exemplar patientie que non misteria
suo sermone complectitur. Prosa incipit versu labitur pedestri sermone finitur
omnesque leges dialetice propositione assumptione confirmatione conclusione determinat

singula in eo verba plena sunt sensibus. Et ut de ceteris sileam re-
surrectionem corporum sic prophetat ut nullus de ea manifestius vel cautius
scripserit. Scio inquit quod redemptor meus vivit et in novissimo die de terra
surrecturus sum et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea vide-
bo deum salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspe-
cturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Ve-
niam ad Ihesum Nave qui typum domini non solum in gestis verum et in nomine
prefert transit Iordanem hostium regna subvertit dividit terram victori populo
et per singulas urbes viculos montes flumina torrentes atque confinia
ecclesie celestisque Iherusalem spiritualia regna describit. In iudicum libro quot
principes populi tot figure sunt. Ruth Moabitis Ysaie explet vatici-
nium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad mon-
tem filie Syon. Samuel in Heli mortuo et in occisione Saul veterem
legem abolitam monstrat. Porro in Sadoch atque David novi sacerdo-
tii novique imperii sacramenta testatur. Malachim id est tercius et quartus
regum liber a Salomone usque ad Ieconiam et a Ieroboam filio Na-
bath usque ad Osee qui ductus est ad assirios regnum Iuda et regnum
describit Israel. Si historiam respicias verba simplicia sunt. Si in litteris
sensum latentem inspexeris ecclesie paucitatem et hereticorum contra ecclesiam bella
narrantur. XII prophete in unius voluminis angustias coartati multo
aliud quam sonant in littera prefigurant. Osee crebro nominat Effraym
Samariam Ioseph Iezrael et uxorem fornicariam et fornicationis
filios et adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam
et sub veste lugubri viri ad se reditum prestolari. Iohel filius Fatuel
describit terram XII tribuum eruca brucho locusta rubigine vastante
corruptam et post eversionem prioris populi effusum spiritum sanctum super servos dei
et ancillas et super C XX credentium nomina in cenaculo Syon qui C XX
ab uno usque ad XV paulatim et per incrementa surgentes XV gradu-
um numerum efficiunt qui in psalterio mystice continentur. Amos pastor et rusticus
et ruborum moras distinguens paucis verbis explicari non potest. Quis enim
digne exprimat tria et quatuor scelera Damasci Gaze et Tyri et Ydu-
mee et filiorum Amon et Moab et in VII et VIII gradu Iuda et
Israel. Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in Samarie monte
et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem
locuste et stantem dominum super murum litum vel adamantinum et uncinum
pomorum attrahentem supplicia peccatoribus et famem in terra non famem panis
neque sitim aque sed audiendi verbum dei. Abdias qui interpretatur servus
domini personat contra Edom et sanguineum terrenumque hominem fratris quoque Iacob semper
emulum hasta percutit spirituali. Ionas pulcerrima columba naufragio
suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam revocat et sub nomine
Ninive salutem gentibus nunciat. Micheas de Morasthi coheres Christi
vastationem annunciat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia

maxillam percussisset indicat iste. Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum et post eversionem illius loquitur: Ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem. Abacuk luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super municionem ut Christum in cruce contempletur et dicat: Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum domini cognitor audit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda et contricionem a collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus pile quia conticuit omnis populus chanaan. Disperierunt universi qui involuti erant argento. Aggeus festivus et letus qui seminavit in lacrimis ut in gaudio meteret destructum templum reedificat dominumque patrem inducit loquentem: Adhuc unum modicum et ego commovebo celum et terram et mare et aridam et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia Ihesum vestibus sordidis indutum et lapidem oculorum septem candelabrum quoque aureum cum totidem lucernis quot oculis duas quoque olivas a sinistris lampadis cernit et a dextris ut post equos russos varios albos et dissipatas quadrigas ex effraym et equum de ierusalem pauperem regem vaticinetur et predicet regem sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et vocacione gencium: Non est michi voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblacio munda. Ysaias Ieremias Ezechiel et Daniel quis possit vel intelligere vel exponere. Quorum primus non prophetiam videtur michi texere sed ewangelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diversis metris nectit alphabetum. Tercius principia et finem tantis habet obscuritatibus involuta ut apud hebreos iste partes cum exordio geneseos ante annos xxx non legantur. Quartus vero qui extremus inter quattuor prophetas temporum conscius et tocius mundi philosophus lapidem precisum de monte sine manibus et regna omnia subvertentem claro sermone pronunciat. David symonides noster pindarus et alcheus flaccus quoque catullus atque serenus Christum lira personat et in decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigit naturam docet ecclesiam iungit et Christum sanctamque nupciarum dulce canit epitalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes convivii et diem celebrem mittit in

Post eos Paralipomenon liber instrumenti veteris epitome tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in libris regum tanguntur historie et innumerabiles explicantur evangelii questiones. Hesdras et Neemias adiutor videlicet et consolator a domino in uno volumine artantur instaurant templum muros extruunt civitatis omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum levitarum israhelis proselitorum ac per singulas familias murorum et turrium opera divisa aliud in cortice preferunt aliud in medulla retinent. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quid nosse quid cupere debeamus ut et nos quoque possimus dicere Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum illud socraticum impletur in nobis. Hoc tantum scio quod nescio. Tangam et novum breviter testamentum. Matheus Marcus Lucas et Johannes quadriga domini et verum cherubin quod interpretatur scientie plenitudo per totum corpus oculati sunt scintille emicant discurrunt fulgura pedes habent rectos et in sublime tendentes terga pennata et ubique ~~volantia~~ volitantia. Tenent se mutuo sibique perplexi sunt et quasi rota in rota volvuntur et pergunt quocumque eos flatus spiritus sancti perduxerit. Paulus apostolus ad vii scribit ecclesias. Octava enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Thimotheum instruit et Tytum et philomenem pro fugitivo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem videntur sonare historiam et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si noverimus scriptorem eorum Lucam esse medicum cuius laus est in evangelio animadvertimus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Jacobus Petrus Johannes Judas vii epistolas ediderunt tam misticas quam succinctas et breves pariter ac longas. Breves in verbis longas in sententiis ut rarus sit qui non in earum lectione cecutiat. Apokalipsis Johannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi et pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentie. Oro te frater carissime inter hec vivere ista meditari nil aliud nosse nichil aliud querere. Nonne videtur tibi iam hic in terris regni celestis habitaculum. Nolo ut offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum que vel vitio interpretum vel de industria sic prolata sunt ut rusticam contionem facilius instruerent et in una eademque sententia aliter doctus aliter audiret indoctus. Non sum tam petulans et hebes ut hec me nosse pollicear et eorum fructus carpere in terra quorum radices in celo fixe sunt. Sed velle fateor et cunctis me prefiteor sedenti me prefero magisterium renuens comitem spondeo. Petenti datur pulsanti aperitur querens invenit. Discamus in terris quorum scientia nobis perseverat in celo. Obviis te manibus excipiam et ut inepte aliquid quod

Hec de hermagore tumidi[te] effundat quicquid quesierit certa sue tona-
habes hic amantissimum tui fratrem Eusebium qui
litteras tuas in gratias duplicat referens honestatem morum tuorum
contemptum seculi fidem amicicie amorem xpi Nam prudenciam et eloquij
venustatem etiam absque illo ipsa epistola preferebat. Festina quaeso te et herentis in
salo navicule funem magis precide quam solve Nemo renunciaturus seculo
bene potest vendere que contempsit ut venderet. quicquid in sumptus de tuo
tuleris pro lucro computa Antiquum dictum est Avaro deest tam quod habet
quam quod non habet. Credenti totus mundus diviciarum est. Infidelis autem eciam
obulo indiget. Sic vivamus quasi nil habentes et omnia possidentes Victus
atque vestitus divicie xpianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam vende. si non
habes proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. nisi scilicet tu semper
retractans et diem de die trahens caute et pedetemptim tuas possessi-
unculas vendideris. non habet xps unde alat pauperes suos Totum deo dedit
qui se obtulit. Apostoli tantum navem et retia reliquerunt. Vidua duo era
mittit in gazophilacium et prefertur tesauri divitijs. Facile contempnit
omnia qui se semper cogitat esse moriturum

Desideratas mei desideratas accepi litteras. qui quodam presagio
futurorum cum daniele sortitus est nomen obsecrantis ut translatum
in latinam linguam de hebreo sermone pentateucum nostrorum
auribus traderem. periculosum opus certe et obtrectatorum meorum latratibus
patens qui me asserunt in lxx interpretum suggillacionem nova pro veteribus
cudere. ita ingenium quasi vinum probantes. cum ego sepissime testatus sim me
pro virili portione in tabernaculo dei offerre que possum nec opes alterius
aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem origenis me studium provocavit
qui editioni antique translacionem theodotionis miscuit asterico et obelo
id est stella et veru omne opus distinguens. dum aut illucescere facit que minus
ante fuerant. aut superflua queque iugulat. aut confodit et maxime que evangelistarum
et apostolorum auctoritas promulgavit. In quibus multa de veteri testamento legimus
que in nostris codicibus non habentur. ut est illud Ex egypto vocavi filium meum
et quoniam nazareus vocabitur. Et videbunt in quem compunxerunt Et flumina de ven-
tre eius fluent aque vive. Et que nec oculus vidit nec auris audivit. nec
in cor hominis ascendit que deus preparavit diligentibus se. et multa alia que proprium
sintagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sint. et cum dicere
non poterint de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in Osee.
secundum in ysaia. tercium in zacharia. quartum in proverbijs. quintum eque in ysaia
Quod multi ignorantes apocriforum deliramenta sectantur. et hiberas nenias
libris autenticis preferunt. causas erroris non est meum exponere. Iudei pru-
denti facttum dicunt esse consilio. ne ptolomeus unius dei cultor eciam apud
hebreos duplicem divinitatem deprehenderet. quod maxime idcirco faciebant. quia in
platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura

testatur de patre et filio et spiritu sancto aut aliter interpretati sunt aut omnino tacuerunt ut et regi satisfacerent et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor septuaginta cellulas alexandrie mendacio suo extruxerit quibus divisi eadem scriptitarent cum aristeus eiusdem ptolomei yperaspistes et non multo post tempore iosephus nichil tale retulerit sed in una basilica congregatos contulisse scribunt non prophetasse. Aliud est enim vatem aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est tullius yconomicum xenofontis et platonis pitagoram et demostenis prothesifontem afflatus rethorico spiritu transtulisse. Aut aliter de eisdem libris per septuaginta interpretes aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia texuit ut quod illi tacuerunt hii scriptum esse mentiti sint. Quid igitur dampnamus veteres? minime. Sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum christi et quod nesciebant dubiis protulere sententiis. Nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam historiam scribimus. Aliter enim audita aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus melius et proferimus. Audi igitur emule obtrectator ausculta. Non dampno non reprehendo septuaginta sed confidenter cunctis illis apostolos profero. Per istorum os christus mihi sonat quos ante prophetas inter spiritualia carismata positos lego in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris? Quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi in translatione tibi videor errare interroga hebreos diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de christo tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverint et emendaciora sunt exemplaria latina quam greca quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te deprecor desideri carissime ut quia me tantum opus subire fecisti et a genesi exordium capere orationibus iuves ut possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem.

Sequitur primum capitulum in libru

In principio creavit deus celum et terram. Terra autem erat inanis et vacua et tenebre erant super faciem abyssi et spiritus domini ferebatur super aquas. Dixitque deus fiat lux. Et facta est lux. Et vidit deus lucem quod esset bona et divisit lucem a tenebris. Appellavitque lucem diem et tenebras noctem. Factumque est vespere et mane dies unus. Dixit quoque deus fiat firmamentum in medio aquarum et dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum divisitque aquas que erant sub firmamento ab hiis que erant super firmamentum. Et factum est ita. Vocavitque deus firmamentum celum. Et factum est vespere et mane dies secundus. Dixit vero deus. Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum et appareat arida. Factumque est ita. Et vocavit deus aridam terram.

Congregationesque aquarum appellauit maria Et vidit deus quod esset bonum
et ait Germinet terra herbam virentem et facientem semen et lignum pomi-
ferum faciens fructum iuxta genus suum cuius semen in semetipso sit super terram
Et factum est ita Et protulit terra herbam virentem et facientem semen
iuxta genus suum lignumque faciens fructum et habens vnumquodque sementem
secundum speciem suam Et vidit deus quod esset bonum Et factum est vespere et mane dies
tertius Dixit autem deus Fiant luminaria in firmamento celi et diuidant diem ac
noctem et sint in signa et tempora et dies et annos vt luceant in firmamento
celi et illuminent terram Et factum est ita Fecitque deus duo luminaria magna
luminare maius ut preesset diei et luminare minus vt preesset nocti Et stellas
Et posuit eas in firmamento celi ut lucerent super terram et preessent diei ac nocti
vt diuiderent lucem ac tenebras Et vidit deus quod esset bonum Et factum est vespere
et mane dies quartus Dixit etiam deus Producant aque reptile anime viuentis
et volatile super terram sub firmamento celi Creauitque deus cete grandia et omnem
animam viuentem atque motabilem quam produxerant aque in species suas et
omne volatile secundum genus suum Et vidit deus quod esset bonum et benedixit eis
dicens Crescite et multiplicamini et replete aquas maris auesque multipli-
centur super terram Et factum est vespere et mane dies quintus Dixit quoque deus
Producat terra animam viuentem in genere suo iumenta et reptilia et bestias
terre secundum species suas Factumque est ita Et fecit deus bestias terre iuxta species
suas et iumenta et omne reptile terre in genere suo Et vidit deus quod esset bonum
et ait Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram et presit
piscibus maris et volatilibus celi et bestiis terre vniuerseque creature omnique
reptili quod mouetur in terra Et creauit deus hominem ad ymaginem et similitudinem
suam ad imaginem dei creauit illum masculum et feminam creauit eos Benedixitque
illis deus et ait Crescite et multiplicamini et replete terram et subiicite eam
et dominamini piscibus maris et volatilibus celi et vniuersis animantibus
que mouentur super terram Dixitque deus Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem
semen super terram et vniuersa ligna que habent in semetipsis sementem generis sui
vt sint vobis in escam et cunctis animantibus terre omnique volucri celi et vniuersis
que mouentur in terra et in quibus est anima viuens ut habeant ad vescendum Et factum
est ita Viditque deus cuncta que fecerat et erant valde bona Et factum est
vespere et mane dies sextus c. II

Igitur perfecti sunt celi et terra et omnis ornatus eorum Compleuitque deus die vii°
opus suum quod fecerat et requieuit die septimo ab vniuerso opere quod pa-
trarat Et benedixit diei septimo et sanctificauit illum quia in ipso cessauerat
ab omni opere suo quod creauit deus ut faceret Iste sunt generationes celi et terre quando
create sunt in die quo fecit deus celum et terram et omne virgultum agri antequam
oriretur in terra omnemque herbam regionis priusquam germinaret Non enim
pluerat dominus super terram et homo non erat qui operaretur terram sed fons ascendebat
e terra irrigans vniuersam superficiem terre Formauit igitur dominus deus hominem

de limo terre. et inspirauit in faciem eius spiraculum vite. et factus est homo
in animam viuentem. Plantauerat autem dominus deus paradisum voluptatis a principio
in quo posuit hominem quem formauerat. Produxitque dominus deus de humo omne
lignum pulcrum visu et ad vescendum suaue. lignum etiam vite in medio
paradisi. lignumque sciencie boni et mali. Et fluuius egrediebatur de loco vo-
luptatis ad irrigandum paradisum qui inde diuiditur in quatuor capita. Nomen uni
phison. ipse est qui circuit omnem terram euilath vbi nascitur aurum. et aurum
illius terre optimum est. ibique inuenitur bdellium et lapis onichinus. Nomen flu-
Geon vel gion uio secundo gyon. ipse est qui circuit omnem terram ethiopie. Nomen vero fluuij
tercij tigris. ipse vadit contra assirios. Fluuius autem quartus ipse est eufrates.
Tulit ergo dominus deus hominem. et posuit illum in paradiso voluptatis. vt operaretur et
custodiret illud. Precepitque ei dicens. Ex omni ligno paradisi comede. de ligno
vero sciencie boni et mali ne comedas. In quacumque enim die comederis ex eo.
morte morieris. Dixit quoque dominus deus. Non est bonum hominem esse solum. Faciamus
ei adiutorium similem sibi. Formatis igitur dominus deus de humo cunctis animantibus
terre et vniuersis volatilibus celi. adduxit ea ad adam vt videret quid vocaret
ea. Omne enim quod vocauit adam anime viuentis. ipsum est nomen eius. Appellauitque
adam nominibus suis cuncta animancia et vniuersa volatilia celi. et omnes besti-
as terre. Ade vero non inueniebatur adiutor similis eius. Inmisit dominus deus gra
soporem in adam. Cumque obdormisset tulit vnam de costis eius et repleuit car-
nem pro ea. Et edificauit dominus deus costam quam tulerat de adam in mulierem
et adduxit eam ad adam. Dixitque adam. Hoc nunc os ex ossibus meis. et
caro de carne mea. Hec vocabitur virago. quoniam de viro sumpta est. Quamobrem
relinquet homo patrem et matrem suam. et adherebit vxori sue. et erunt duo in carne
vna. Erat autem vterque nudus adam scilicet et vxor eius. et non erubescebant

Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terre que fecerat C. III.
dominus deus. Qui dixit ad mulierem. Cur precepit vobis deus vt non comederetis
de omni ligno paradisi. Cui respondit mulier. De fructu lignorum que sunt in paradiso
vescimur. de fructu vero ligni quod est in medio paradisi precepit nobis dominus deus ne
comederemus. et ne tangeremus illud. ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad
mulierem. Nequaquam morte moriemini. Scit enim deus quod in quocumque die come-
deritis ex eo aperientur oculi vestri et eritis sicut dij. scientes bonum et malum. Vi-
dit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum et pulcrum oculis. aspectuque
delectabile. tulit de fructu illius et comedit. dedit que viro suo qui come-
dit. Et aperti sunt oculi amborum. Cumque cognouissent se esse nudos. consuerunt folia
ficus et fecerunt sibi perizomata. Et cum audissent vocem domini dei deambulantis
in paradiso ad auram post meridiem. abscondit se adam et vxor eius a facie domini
dei in medio ligni paradisi. Vocauitque dominus deus adam et dixit ei. Vbi es.
Qui ait. Vocem tuam domine audiui in paradiso et timui eo quod nudus essem
et abscondi me. Cui dixit deus. Quis enim indicauit tibi quod nudus esses.
nisi quod ex ligno de quo tibi preceperam ne comederes comedisti. Dixitque adam

Mulier quam dedisti michi sociam dedit michi de ligno et comedi Et di-
xit dominus ad mulierem Quare hoc fecisti Que respondit Serpens decepit me et
comedi Et ait dominus deus ad serpentem Quia hoc fecisti maledictus eris inter omnia
animancia et bestias terre Super pectus tuum gradieris et terram comedes omnibus
diebus vite tue Inimicicias ponam inter te et mulierem et semen tuum et
semen illius Ipsa conteret caput tuum et tu insidiaberis calcaneo eius
Mulieri quoque dixit deus Multiplicabo erumpnas tuas et conceptus tuos In
dolore paries filios tuos et sub viri potestate eris et ipse dominabitur tui
Ade vero dixit Quia audisti vocem uxoris tue et comedisti de ligno
ex quo tibi preceperam ne comederes maledicta terra in opere tuo In laboribus
comedes ex ea cunctis diebus vite tue Spinas et tribulos germinabit
tibi et comedes herbas terre In sudore vultus tui vesceris pane tuo
donec revertaris in terram de qua sumptus es Quia pulvis es et in pulverem
reverteris Et vocavit adam nomen uxoris sue eva eo quod mater esset omnium
viventium Fecit quoque dominus deus ade et uxori sue tunicas pelliceas et induit
eos Et ait Ecce adam factus est quasi unus ex nobis sciens bonum et malum
Nunc ergo videte ne forte mittat manum suam et sumat etiam de ligno vite
et comedat et vivat in eternum Emisit autem dominus deus adam de paradiso vo-
luptatis ut operaretur terram de qua sumptus est Eiecitque adam et collocavit ante
paradisum voluptatis cherubin et flammeum gladium atque versatilem ad custodie-

Adam vero cognovit evam uxorem suam · dam viam ligni vite · IIII
que concepit et peperit Cayn dicens Possedi hominem per deum Rursusque
peperit fratrem eius abel Fuit autem abel pastor ovium et cayn agricola
Factum est autem post multos dies ut offerret cayn de fructibus terre munera
domino Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui et de adipibus eorum
Et respexit dominus ad abel et ad munera eius ad cayn vero et ad munera
eius non respexit Iratusque est cayn vehementer et concidit vultus eius Dixit
que dominus ad eum Quare iratus es et cur concidit facies tua Nonne si bene
egeris recipies Sin autem male statim peccatum tuum in foribus aderit Sed sub
te erit appetitus eius et tu dominaberis illius Dixitque cayn ad abel fratrem
suum Egrediamur foras Cumque essent in agro consurrexit cayn adversus fratrem
suum abel et interfecit eum Et ait dominus ad Cayn Ubi est abel frater tuus
Qui respondit Nescio Numquid custos fratris mei sum Dixitque ad eum Quid
fecisti Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra Nunc igitur maledictus
eris super terram que aperuit os suum et suscepit sanguinem fratris tui de manu
tua Cum operatus fueris eam non dabit fructus suos Vagus et profugus eris su-
per terram omnibus diebus vite tue Dixitque cayn ad dominum Maior iniquitas
mea quam ut veniam merear Ecce eicis me hodie a facie terre et a facie
tua abscondar et ero vagus et profugus in terra Omnis igitur qui invenerit
me occidet me Dixitque ei dominus Nequaquam ita fiet Sed omnis qui occi-
derit cayn septuplum punietur Posuitque dominus signum in cayn ut non

cum interficiet omnis qui invenerit eum. Egressusque cayn a facie domini habitavit profugus in terra ad orientalem plagam eden. Cognovit autem cayn uxorem suam: que concepit et peperit enoch. Et edificavit civitatem et vocavit nomen eius ex nomine filii sui enoch. Porro enoch genuit irad et irad genuit mauiahel. et mauiahel genuit matusael. et mathusael genuit lamech. Qui accepit uxores duas. nomen uni ada et nomen alteri sella. Genuitque ada iabel: qui fuit pater habitancium in tentoriis atque pastorum. Et nomen fratris eius tubal. ipse fuit pater canencium in cithara et organo. Sella quoque genuit tubalcaym. qui fuit malleator et faber in cuncta opera eris et ferri. Soror vero tubalcaym noema. Dixitque lamech uxoribus suis ade et selle. Audite vocem meam uxores lamech. auscultate sermonem meum. Quoniam occidi virum in vulnus meum. et adolescentulum in livorem meum. septuplum ultio dabitur de cayn. de lamech septuagies septies. Cognovit adhuc ada uxorem suam et peperit filium. vocavitque nomen eius seth dicens. Posuit michi deus semen aliud pro abel quem occidit cayn. Sed et seth natus est filius. quem vocavit enos. iste cepit invocare domini nomen. C. v.

Hic est liber generationis ade. in die qua creavit deus hominem. ad imaginem dei fecit illum. masculum et feminam creavit eos. et benedixit illis. Et vocavit nomen eorum adam in die qua creati sunt. Vixit autem adam c.xxx annis. et genuit filium ad imaginem et similitudinem suam. vocavitque nomen eius seth. Et facti sunt dies adam postquam genuit seth octingenti anni. genuitque filios et filias. Et facti sunt omne tempus quod vixit adam anni nongenti xxx et mortuus est. Vixit quoque seth c.v annos. et genuit enos. Vixitque seth postquam genuit enos octingentis vii annis. genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies seth nongentorum xii annorum. et mortuus est. Vixit vero enos nonaginta annos. et genuit chaynan. Post cuius ortum vixit octingentis xv annis. et genuit filios et filias. Factique sunt omnes dies enos. nongentorum v annorum. et mortuus est. Vixitque chaynan lxx annis. et genuit malalehel. Et vixit chaynan postquam genuit malalehel octingentis xl annis. genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies chaynan nongenti x anni. et mortuus est. Vixitque malalehel lxv annis et genuit iared. Et vixit malalehel postquam genuit iared octingentis xxx annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies malalehel octingenti nonaginta anni absque uno. et mortuus est. Vixitque iared c.lxii annis. et genuit enoch. Et vixit iared postquam genuit enoch octingentos annos et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies iared nongenti lxii anni. et mortuus est. Porro enoch vixit lxv annis. et genuit mathusalem. Et ambulavit enoch cum deo. Et vixit enoch postquam genuit mathusalem trecentis annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies enoch trecenti lxv anni. Ambulavitque cum deo. et non apparuit. quia tulit eum deus. Vixit autem

Matusale c ottuaginta vii annis et genuit lameth Et vixit matu-
sale postquam genuit lameth septingentis ottuaginta duobus annis et
genuit filios et filias Et facti sunt omnes dies mathusale nongenti
lxix anni et mortuus est Vixit autem lameth c ottuaginta duobus annis
et genuit filium vocavitque nomen eius Noe dicens Iste consolabitur nos
ab operibus et laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit dominus Vixit
lameth postquam genuit Noe quingentis nonaginta v annis et genuit fi-
lios et filias Et facti sunt omnes dies lameth septingenti lxxvii anni
et mortuus est Noe vero cum quingentorum esset annorum genuit Sem cham
Cumque cepissent homines multiplicari et iapheth c vi
super terram et filias procreassent videntes filii dei filias hominum
quod essent pulcre acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant
Dixitque deus Non permanebit spiritus meus in homine in eternum quia caro est
eruntque dies illius c xx annorum Gigantes autem erant super terram in illis
diebus Postquam enim ingressi sunt filii dei ad filias hominum illeque genu-
erunt isti sunt potentes a seculo viri famosi Videns autem deus quod multa
malicia hominum esset in terra et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad
malum omni tempore penituit eum quod hominem fecisset in terra Et precavens in
futurum et tactus dolore cordis intrinsecus Delebo inquit hominem quem
creavi a facie terre ab homine usque ad animantia a reptili usque ad vo-
lucres celi penitet enim me fecisse eos Noe vero invenit gratiam
coram domino Hee sunt generationes Noe Noe vir iustus atque perfectus fuit
in generationibus suis cum deo ambulavit Et genuit tres filios Sem cham
et iapheth Corrupta est autem terra coram deo et repleta est iniquitate Cum-
que vidisset deus terram esse corruptam omnis quippe caro corruperat viam suam
super terram dixit ad Noe Finis universe carnis venit coram me Repleta
est terra iniquitate a facie eorum et ego disperdam eos cum terra Fac tibi archam
de lignis levigatis Mansiunculas in archa facies et bitumine
linies intrinsecus et extrinsecus et sic facies eam Trecentorum cubitorum
erit longitudo arche quinquaginta cubitorum latitudo et triginta cubitorum
altitudo illius Fenestram in archa facies et in cubito consumabis summi-
tatem eius Ostium autem arche pones ex latere deorsum cenacula et triste-
gia facies in ea Ecce ego adducam diluvii aquas super terram ut interficiam
omnem carnem in qua spiritus vite est subter celum universa que in terra
sunt consumentur Ponamque fedus meum tecum Et ingredieris archam tu et filii
tui uxor tua et uxores filiorum tuorum tecum et ex cunctis animantibus
universe carnis bina et bina induces in archam ut vivant tecum ma-
sculini sexus et feminini De volucribus iuxta genus suum et de iumentis in genere
suo et ex omni reptili terre secundum genus suum bina de omnibus ingredientur
tecum ut possint vivere Tolles igitur tecum ex omnibus escis que mandi
possunt et comportabis apud te et erunt tam tibi quam illis in cibum

Fecit ergo Noe omnia que precepit ei deus. Dixit dominus ad eum c. vii
Ingredere tu et omnis domus tua in archam. te enim vidi iustum coram
me in generatione hac. Ex omnibus animantibus mundis tolle septena
et septena masculum et feminam. De animantibus vero immundis duo et duo
masculum et feminam. Sed et de volatilibus celi septena et septena mascu-
lum et feminam. ut salvetur semen suum super faciem universe terre. Adhuc enim et
post dies vii ego pluam super terram xl diebus et xl noctibus. et delebo
omnem substantiam quam feci de superficie terre. Fecit ergo Noe omnia quecumque
mandaverat ei dominus. Eratque sexcentorum annorum quando diluvii aque inundaverunt
super terram. Et ingressus est Noe et filii eius uxor eius et uxores filiorum
eius cum eo in archam propter aquas diluvii. De animantibus quoque mundis et immundis
et de volucribus et ex omni quod movetur super terram duo et duo ingressa sunt
ad Noe in archam masculus et femina. sicut preceperat dominus Noe. Cumque transi-
issent vii dies aque diluvii inundaverunt super terram. Anno sexcentesimo
vite Noe mense secundo. septimodecimo die mensis. rupti sunt omnes fontes abyssi
magne et cataracte celi aperte sunt. et facta est pluvia super terram xl die-
bus et xl noctibus. In articulo diei illius ingressus est Noe et Sem et Cham
et Iafeth filii eius. uxor eius et tres uxores filiorum eius cum eis in
archam. ipsi et omne animal secundum genus suum. universaque iumenta in genere
suo. cunctumque volatile secundum genus suum. universe aves omnesque volucres in-
gresse sunt ad Noe in archam. bina et bina ex omni carne in qua erat
spiritus vite. Et que ingressa sunt masculus et femina ex omni carne introierunt
sicut preceperat ei deus. et inclusit eum dominus de foris. Factumque est diluvium xl
diebus et xl noctibus super terram. et multiplicate sunt aque. et elevaverunt archam
in sublime a terra. Vehementer enim inundaverunt. et omnia repleverunt in
superficie terre. Porro archa ferebatur super aquas. et aque prevaluerunt nimis
super terram. opertique sunt omnes montes excelsi sub universo celo. Quindecim
cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat. Consumptaque est omnis caro
que movebatur super terram. volucrum. animantium. bestiarum. omniumque reptilium
que reptant super terram. universi homines et cuncta in quibus spiraculum vite est
in terra mortua sunt. Et delevit deus omnem substantiam que erat super terram
ab homine usque ad pecus. tam reptile quam volucres celi. deleta sunt de
terra. Remansit autem solus Noe et qui cum eo erant in archa. Obtinueruntque
aque diluvii terram centum quinquaginta diebus. c. viii
Recordatus est autem deus Noe cunctorumque animantium et omnium iumentorum
que erant cum eo in archa. et adduxit spiritum super terram et immi-
nute sunt aque. Et clausi sunt fontes abyssi. et cataracte celi
et prohibite sunt pluvie super terram de celo. Reverseque sunt aque de terra euntes
et redeuntes et ceperunt minui post centum quinquaginta dies. Requievitque
archa mense vii° vicesima et vii die mensis super montes Ar-
menie. At vero aque ibant et decrescebant usque ad decimum mensem.

Decimo enim mense prima die mensis apparuerunt cacumina montium
Cumque transissent xl dies aperiens noe fenestram arche quam fecerat
dimisit corvum. Qui egrediebatur et non revertebatur donec siccarentur
aque super terram. Emisit quoque columbam post eum ut videret si iam cessas-
sent aque super faciem terre. Que cum non invenisset ubi requiesceret pes
eius. reversa est ad eum in archam. Aque enim erant super universam terram
Extenditque manum suam et apprehensam intulit in archam. Expectatis
autem ultra vii diebus alys rursum dimisit columbam ex archa. At
illa venit ad eum ad vesperam. portans ramum olive virentibus folyis
in ore suo. Intellexit ergo noe quod cessassent aque super terram. Expectavit
quoque nichilominus vii alios dies et emisit columbam que non est reversa
ultra ad eum. Igitur sexcentesimo primo anno vite noe. primo mense
prima die mensis imminute sunt aque super terram. Et aperiens noe
tectum aspexit arche. viditque quod exiccata esset superficies terre. mense
secundo. septima et vicesima die mensis arefacta est terra. Locutus est autem
deus ad noe dicens. Egredere de archa tu et uxor tua. filii tui et
uxores filiorum tuorum tecum. cuncta animancia que sunt apud te ex omni
carne tam in volatilibus quam in bestiys et universis reptilibus que
reptant super terram educ tecum. et ingredimini super terram. crescite et
multiplicamini super terram. Egressus est ergo noe et filii eius. uxor illius
et uxores filiorum eius cum eo. Sed et omnia animancia iumenta et re-
ptilia que reptant super terram secundum genus suum. de archa egressa
sunt. Edificavit autem noe altare domino. et tollens de cunctis peco-
ribus et volucribus mundis obtulit holocausta super altare. Odoratusque
est dominus odorem suavitatis. et ait ad eum. Nequaquam ultra maledicam
terre propter homines. Sensus enim et cogitacio humani cordis in malum
prona sunt ab adolescencia sua. Non igitur percuciam ultra omnem animam
viventem sicut feci. cunctis diebus terre. sementis et messis. frigus et estus.
estas et hyemps. nox et dies non requiescent. c. ix.

Benedixitque deus noe et filiis eius et dixit ad eos. Crescite
et multiplicamini et implete terram. et terror vester et tremor
sit super cuncta animancia terre. et super omnes volucres celi. cum uni-
versis que moventur in terra. Omnes pisces maris manui vestre traditi sunt
et omne quod movetur et vivit erit vobis in cibum. Quasi olera vi-
rencia tradidi vobis omnia. excepto quod carnem cum sanguine non come-
detis. Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum be-
stiarum et de manu hominis. De manu viri et de manu fratris eius.
requiram animam hominis. Quicumque effuderit humanum sanguinem fundetur
sanguis illius. Ad imaginem quippe dei factus est homo. Vos autem
crescite et multiplicamini et ingredimini super terram et implete eam. Hec
quoque dixit deus ad noe et ad filios eius cum eo. Ecce ego statuam pactum

meu vobiscu et cu semine vro post vos et ad omem animam viuen-
tem que est vobiscu tam in volucribus quam in iumentis et pecudibus
terre cunctis que egressa sunt de archa et vniuersis bestiis terre. Sta-
tuam pactum meum vobiscum et nequaquam vltra interficietur omnis caro aquis
diluuii neque erit deinceps diluuium dissipans terram. Dixitque deus. Hoc
est signum federis quod do inter me et vos et ad omnem animam viuentem que
est vobiscum in generationes sempiternas. arcum meum ponam in nubibus et erit
signum federis inter me et terram. Cumque obduxero nubibus celum apparebit arcus
meus in nubibus et recordabor federis mei quod pepigi vobiscum et cum omni
anima viuente que carnem vegetat et non erunt vltra aque diluuii ad
delendum vniuersam carnem. Eritque arcus meus in nubibus et videbo illum
et recordabor federis sempiterni quod pactum est inter deum et inter omnem animam
viuentem vniuerse carnis que est super terram. Dixitque deus ad noe. Hoc erit
signum federis quod constitui inter me et omnem carnem super terram. Erant igitur
filii noe qui egressi sunt de archa. Sem. cham. et iafeth. Porro
cham ipse est pater chanaan. Tres isti sunt filii noe. et ab hiis disse-
minatum est omne hominum genus super vniuersam terram. Cepitque noe vir
agricola exercere terram et plantauit vineam. bibensque vinum inebriatus
est. et nudatus iacuit in tabernaculo suo. Quod cum vidisset cham pater
chanaan verenda scilicet patris sui esse nudata. nunciauit duobus fratribus
suis foris. At vero sem et iafeth pallium imposuerunt humeris suis
et incedentes retrorsum operuerunt verenda patris sui. faciesque eorum
auerse erant et virilia patris sui non viderunt. Euigilans autem noe ex
vino cum didicisset que fecerat ei filius suus minor ait maledictus
chanaan puer. seruus seruorum erit fratribus suis. Dixitque. Benedictus
dominus deus sem. sit chanaan seruus eius. Dilatet deus iafeth. et
habitet in tabernaculis sem. sitque chanaan seruus eius. Vixit autem noe
post diluuium trecentis quinquaginta annis. et impleti sunt omnes dies eius nongentorum
Hee sunt generationes filiorum noe. (x.) quinquaginta annorum et mortuus est
Sem. cham. et iafeth. Natique sunt eis filii post diluuium. Filii
Iapheth. gomer et magog et madai iauan et tubal. et mo-
soch et tyras. Porro filii gomer ascenez et riphath et thogorma
Filii autem iauan. helisa et tharsis. cethim et dodanim. Ab hiis
diuise sunt insule gentium in regionibus suis. vnusquisque secundum linguam
et familias suas in nationibus suis. Filii autem cham chus ~~saba~~ et
mesraim et phut et chanaan. Et filii autem chus saba et euila et sabatha
et regma et sabathaca. Filii regma dadan et saba. Porro chus
genuit nemroth. ipse cepit potens esse in terra et erat robustus vena-
tor coram domino. Ab hoc exiuit prouerbium. quasi nemroth robustus venator
coram domino. Fuit autem principium regni eius babilon et arach et archad
et chalanne in terra sennaar. De terra illa egressus est assur et edificauit

Niniuen et plateas ciuitatis et thale resen quoque inter niniue et thale
Hec est ciuitas magna. At vero mesraim genuit ludim et ananim
et laabim neptoim et phethrusim et chesluim de quibus egressi sunt
philistiim et capturim. Chanaan autem genuit sydonem primoge-
nitum suum et ethetheum et iebuseum et amorreum gergeseum eueum et aracheum
sineum et aradium samariten et amatheum. et per hos desseminati sunt
populi chananeorum. Factique sunt termini chanaan venientibus a sydone
gerara usque ad gazam donec ingrediaris sodomam et gomorram et adamam
et seboim usque lesa. Hii filii cham in cognationibus et linguis et gene-
rationibus terris quoque et gentibus suis. De sem quoque nati sunt patres omnium
filiorum heber fratre iapheth maiore. Filii sem aelam et assur et ar-
faxat et lud et aram. Filii aram us et hul et gether et mesa. At vero
arfaxat genuit sale de quo ortus est heber. Natique sunt heber duo filii. nomen
uni faleg eo quod in diebus eius diuisa sit terra. et nomen fratris eius iectan.
Qui iectan genuit helmodad et saleph et asermoth iare et aduram
et vzal. deda et ebal et abimahel saba et ophir et euila et iobab
Omnes isti filii iectan Et facta est habitatio eorum de messa pergentibus usque se-
phar montem orientalem. Isti filii sem secundum cognationes et linguas et regiones
in gentibus suis. Hee familie noe iuxta populos et nationes suas. et ab hiis
diuise sunt gentes in terra post diluuium. c. xi.

Erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur
de oriente inuenerunt campum in terra sennaar et habitauerunt in eo.
Dixitque alter ad proximum suum. Venite faciamus lateres et coquamus eos igni
Habueruntque lateres pro saxis. et bitumen pro cemento. Et dixerunt. Venite
faciamus nobis ciuitatem et turrim. cuius culmen pertingat ad celum. et cele-
bremus nomen nostrum antequam diuidamur in uniuersas terras. Descendit autem dominus ut
uideret ciuitatem et turrim. quam edificabant filii ade. Et dixit. Ecce unus
est populus et unum labium omnibus. Ceperuntque hoc facere nec desistent a cogi-
tationibus suis donec eas opere compleant. Venite igitur descendamus et confundamus
ibi linguam eorum. ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita
diuisit eos dominus ex illo loco in uniuersas terras. et cessauerunt edificare
ciuitatem Et idcirco vocatum est nomen eius babel. quia ibi confusum est labium
uniuerse terre. et inde dispersit eos dominus super faciem cunctarum regionum. Hee
sunt generationes sem. Sem .c. erat annorum. quando genuit arfaxat. biennio post
diluuium. Vixitque sem postquam genuit arfaxat quingentis annis. et genuit
filios et filias. Porro arfaxat uixit xxxv annos et genuit thaman
Vixitque arfaxat postquam genuit thaman trecentis tribus annis et genuit
filios et filias. Vixit autem thaman .c.xxx annis et genuit sale. Et uixit
thaman postquam genuit sale quadringentis tribus annis. et genuit filios et filias.
Sale quoque uixit xxx annis. et genuit heber. Vixit sale postquam genuit heber
quadringentis tribus annis. et genuit filios et filias. Vixit autem heber xxxiiii

annis et genuit faleg. Et vixit heber postquam genuit faleg quadringentis
xxx annis et genuit filios et filias. Vixit autem faleg xxx annis et
genuit reu. Vixitque faleg postquam genuit reu cc ix annis et genuit filios et
filias. Vixit autem reu xxxii annis et genuit saruch. Vixitque reu postquam genuit
saruch cc vii annis et genuit filios et filias. Vixit vero saruch xxx annis
et genuit nathor. Vixitque saruch postquam genuit nathor cc annis et genuit
filios et filias. Vixit autem nathor xxix annis et genuit thare. Vixitque na-
thor postquam genuit thare c xix annis et genuit filios ac filias. Vixitque
thare lxx annis et genuit abram et nathor et aram. Porro aram genuit
loth. Mortuusque est aram ante thare patrem suum in terra nativitatis
sue in ur chaldeorum. Duxerunt autem abram et nathor uxores. Nomen
uxoris abram Sarai et nomen uxoris nathor melcha filia aram
patris melche et patris et gesche. Erat autem Sarai sterilis nec habebat
liberos. Tulit itaque thare abram filium suum et loth filium aram filium
filii sui et sarai nurum ~~xxx~~ suam uxorem abraham filii sui et eduxit
eos de ur caldeorum ut iret in terram chanaan. Veneruntque usque aram
et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies thare ducentorum quinque annorum
Dixit autem dominus ad abram c xii et mortuus est in aram
Egredere de terra tua et de cognacione tua et de domo patris tui
et veni in terram quam monstravero tibi. Faciamque te in gentem ma-
gnam. Et benedicam tibi et magnificabo nomen tuum erisque benedictus. Be-
nedicam benedicentibus tibi et maledicam maledicentibus tibi atque in te bene-
dicentur universe cognaciones terre. Egressus est itaque abram sicut preceperat ei dominus
et ivit cum eo loth. Septuaginta quinque annorum erat abraham cum egrederetur
de aran. Tulitque Sarai uxorem suam et loth filium fratris sui universam-
que substanciam quam possiderat et animas quas fecerant in aran et egressi sunt
ut irent in terram chanaan. Cumque venisset in eam pertransivit abram terram
usque ad locum sichen et usque ad convallem illustrem. Chananeus autem
tunc erat in terra. Apparuitque dominus abram et dixit ei. Semini tuo dabo terram
hanc. Qui edificavit ibi altare domino qui apparuerat ei. Et inde transgrediens ad
montem qui erat contra orientem bethel tetendit ibi tabernaculum suum ab
occidente habens bethel et ab oriente ai. Edificavit quoque ibi altare domino et
invocavit ibi nomen eius. Perrexitque abram vadens et ultra progrediens ad me-
ridiem. Facta est autem fames in terra. Descenditque abram in egyptum ut pere-
grinaretur ibi. Prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur
egyptum dixit Sarai uxori sue. Novi quod pulcra sis mulier et quod cum vi-
derint te egyptii dicturi sunt uxor ipsius est et interficient me et te reser-
vabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis ut bene mihi sit propter te et
vivat anima mea ob graciam tui. Cum itaque ingressus esset abram egyptum
viderunt egyptii mulierem quod esset pulcra nimis et nunciaverunt principes
pharaoni et laudaverunt eam apud illum. Et sublata est mulier in domum

Liber

Pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam. Fuerunt que ei boves et oves et asini et servi et familie et cameli. Flagellavit autem dominus pharaonem plagis maximis et domum eius propter Sarai uxorem Abram. Vocavitque pharao Abram et dixit ei Quidnam est quod fecisti michi. Quare non indicasti michi quod uxor tua esset. Quam ob causam dixisti esse sororem tuam ut tollerem eam michi in uxorem. Nunc igitur ecce coniux tua accipe eam et vade. Precepitque pharao super Abram viris et deduxerunt eum et uxorem illius et omnia que habebat. c. xiii

Ascendit ergo Abram de egypto ipse et uxor eius et omnia que habebat et loth cum eo ad australem plagam. Erat autem Abram dives valde in possessione argenti et auri. Reversusque est per iter quo venerat a meridie in bethel usque ad locum ubi fuerat prius tabernaculum inter bethel et Ai in loco altaris quod fecerat prius et invocavit ibi nomen domini. Sed et loth qui erat cum Abram fuerunt greges ovium et armenta et tabernacula. Nec poterat eos capere terra ut habitarent simul. Erat quippe substancia eorum multa et nequibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum Abram et loth. Dixit ergo Abram ad loth. Ne queso sit iurgium inter me et te et inter pastores meos et pastores tuos. Fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est. Recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris ego dexteram tenebo si tu dexteram elegeris ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque loth oculis vidit omnem circa regionem iordanis que universa irrigabatur antequam subverteret dominus sodomam et gomorram sicut paradisus domini et sicut egyptus venientibus in segor. Elegitque loth sibi regionem circa iordanem et recessit ab oriente divisique sunt alterutrum a fratre suo. Abram vero habitavit in terra chanaan et loth moratus est in oppidis que erant circa iordanem et habitavit in sodomis. Homines autem sodomite pessimi erant et peccatores coram domino nimis. Dixitque dominus ad Abram postquam divisus est loth ab eo. Leva oculos tuos et vide a loco in quo nunc es ad aquilonem et meridiem ad orientem et ad occidentem. Omnem terram quam conspicis tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest hominum numerare pulverem terre semen quoque tuum numerare poterit. Surge ergo et perambula terram in longitudine et latitudine sua quia tibi daturus sum eam. Movens igitur Abram tabernaculum suum venit et habitavit iuxta convallem mambre que est in ebron edificavitque ibi altare domino. c. xiiii

Factum est autem in illo tempore ut amraphel rex sennaar et arioch rex ponti et thodorlaomor rex elamitarum et thadal rex gentium inirent bellum contra bara regem sodomorum et contra bersa regem gomorre et contra sennaab regem adame et contra semeber regem seboim contraque regem bale ipsa est segor. Omnes hii convenerunt in vallem silvestrem que nunc est mare salis. Duodecim enim annis servierant thodorlaomer

et tredecimo anno recesserunt ab eo. Igitur anno xiiii° venit thodorlaomor
et reges qui erant cum eo. percusserunt que raphaim in astaroth et carnaim
et zuzim cum eis et emim in save chariathaim et chorreos in mon-
tibus seir usque ad campestria pharan que est in solitudine. Reversique sunt et
venerunt ad montem mesphat. ipsa est cades. et percusserunt omnem regionem
amalechitarum et amorreum qui habitabat in asaron thamar. Et
egressi sunt rex sodomorum et gomorre rex. rexque adame et rex seboim
necnon et rex bale que est segor et direxerunt contra eos aciem in valle
silvestri. scilicet adversum thodorlaomor regem elamitarum et thedal regem
gencium et amraphel regem sennaar. et arioch regem ponti. quatuor
reges adversus quinque. Vallis autem silvestris habebat puteos multos bi-
tuminis. Itaque rex sodomorum et gomorre terga verterunt. ceciderunt que ibi et
qui remanserant fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substanciam sodomorum
et gomorre et universa que ad cibum pertinent. et abierunt. necnon et loth
et substanciam eius filium fratris abram qui habitabat in sodomis. Et ecce
unus qui evaserat nunciavit abram hebreo qui habitabat in convalle mam-
bre amorrei. fratris escol et fratris aner. hii enim pepigerant fedus cum abram.
Quod cum audisset abram captum videlicet fratrem suum numeravit expedi-
tos vernaculos suos trecentos decem et novem et persecutus est eos usque dan
et divisis sociis irruit super eos nocte. percussitque eos. et persecutus est usque
hoba que est ad levam damasci. reduxitque omnem substanciam et loth fratrem
suum cum substancia illius. mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex sodomorum in
occursum eius postquam reversus est a cede thodorlaomor et regum qui cum eo
erant in convalle save que est vallis regis. At vero melchisedech rex
salem. proferens panem et vinum. erat enim sacerdos dei altissimi. benedixit
que ei et ait. Benedictus abram deo excelso qui creavit celum et terram et benedictus
deus excelsus quo protegente hostes in manibus tuis traditi sunt. Et dedit
ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da michi
animas. cetera tolle tibi. Qui respondit ei. Levo manum meam ad dominum deum
excelsum possessorem celi ac terre. quod a filo subteminis usque ad corri-
giam calige non accipiam ex omnibus que tua sunt. ne dicas. ego ditavi
abram. exceptis que comederunt iuvenes et partibus virorum qui venerunt
mecum. aner. escol. et mambre. isti accipient partes suas. C. XV.
His ita transactis. factus est sermo domini ad abram per visionem dicens. Noli
timere abram. ego protector tuus sum. et merces tua magna nimis.
Dixitque abram. Domine deus quid dabis michi. Ego vadam absque liberis. et
filius procuratoris domus mee iste damascus eliezer est heres meus. Addi-
ditque abram. Michi autem non dedisti semen. et ecce vernaculus meus heres
meus erit. Statimque sermo domini factus est ad eum dicens. Non erit hic heres tuus
sed qui egredietur de utero tuo ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras et
ait illi. Suspice in celum et numera stellas si potes. Et dixit ei. Sic erit

semen tuum Credidit abraham deo et reputatum est ei ad iusticiam
Dixitque ad eum Ego dominus qui eduxi te de ur chaldeorum ut darem
tibi terram istam et possideres eam At ille ait Domine deus unde scire
possum quod possessurus sim eam Et respondens dominus Sume inquit michi vaccam
triennem et capram trimam et arietem annorum trium turturem quoque et colum-
bam Qui tollens universa hec divisit ea per medium et utrasque partes contra
se altrinsecus posuit aves autem non divisit Descenderuntque volucres super
cadavera et abigebat eas abram Cumque sol occubuisset sopor irruit
super abram et horror magnus et tenebrosus invasit super eum Dictumque est
ad eum Scito prenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua
et subicient eos servituti et affligent quadringentis annis Verumtamen gentem
cui servituri sunt ego iudicabo et post hec egredientur cum magna substantia Tu autem
ibis ad patres tuos in pace sepultus in senectute bona Generatione autem quarta
revertentur huc Necdum enim complete sunt iniquitates amorreorum usque ad presens
tempus Cum ergo occubuisset sol facta est caligo tenebrosa et apparuit clibanus
fumans et lampas ignis transiens inter divisiones illas In illo die pepigit
dominus cum abram fedus dicens Semini tuo dabo terram hanc a fluvio
egipti usque ad fluvium magnum eufraten cineos et cenezeos et cethi
moneos et etheos et pherezeos raphaim quoque et amorreos et chananeos
et gergeseos et iebuseos · c. xvi
Igitur sarai uxor abram non genuerat
liberos sed habens ancillam egiptiam nomine agar dixit marito
suo Ecce conclusit me dominus ne parerem ingredere ad ancillam meam si forte
saltem ex illa suscipiam filios Cumque ille adquiesceret deprecanti tulit agar
egiptiam ancillam suam post annos x quam habitare ceperant in terra chanaan
et dedit eam viro suo Qui ingressus est ad eam At illa concepisse se videns
despexit dominam suam Dixitque sarai ad abram Inique agis contra me
Ego dedi ancillam meam in sinum tuum que videns quod conceperit despectui
me habet Iudicet dominus inter me et te Cui respondens abram Ecce ait ancilla
tua in manu tua est utere ea ut libet Affligente igitur eam sarai fugam
iniit Cumque invenisset eam angelus domini iuxta fontem aque in solitudine qui
est in deserto sur dixit ad eam Agar ancilla sarai unde venis et quo vadis
Que respondit A facie sarai domine mee ego fugio Dixitque ei angelus
domini Revertere ad dominam tuam et humiliare sub manibus eius Et rursum
Multiplicans inquit multiplicabo semen tuum et non numerabitur pre multitudine
Ac deinceps Ecce ait concepisti et paries filium vocabisque nomen eius
hismahel eo quod audierit dominus afflictionem tuam Hic erit ferus homo
Manus eius contra omnes et manus omnium contra eum et e regione universorum
fratrum suorum figet tabernacula Vocavit autem nomen domini qui lo-
quebatur ad eam Tu deus qui vidisti me Dixit enim Profecto hic vidi
posteriora videntis me Propterea appellavit puteum illum puteum viventis et
videntis me Ipse est inter cades et barad Peperitque agar abre filium

qui vocavit nomen eius ismahel. Octoginta et vi annorum erat quando
peperit ei agar hismahelem. c. xvii.

Postquam autem nonaginta et ix annorum esse ceperat abram, apparuit ei dominus
dixitque ad eum. Ego deus omnipotens ambula coram me et esto perfectus
ponamque fedus meum inter me et te, et multiplicabo te vehementer nimis. Ce-
cidit abram pronus in terram. Dixitque ei deus. Ego sum et pactum meum tecum
erisque pater multarum gentium. Nec ultra vocabitur nomen tuum abram sed
vocaberis abraham, quia patrem multarum gentium constitui te. Faciamque te crescere
vehementissime et ponam te in gentibus, regesque ex te egredientur. Et statuam
pactum meum inter me et te, et inter semen tuum post te in generationibus suis federe
sempiterno. ut sim deus tuus et seminis tui post te. Daboque tibi et semini
tuo post te terram peregrinationis tue. omnem terram chanaan in possessionem
eternam. eroque deus eorum. Dixit iterum deus ad abraham. Et tu ergo custodies
pactum meum et semen tuum post te in generationibus suis. Hoc est pactum quod obser-
vabitis inter me et vos et semen tuum post te. Circumcidetur ex vobis omne ma-
sculinum et circumcidetis carnem preputii vestri ut sit in signum federis inter me et vos
Infans octo dierum circumcidetur in vobis. Omne masculinum in generationibus vestris
tam vernaculus quam empticius circumcidetur, et quicumque non fuerit de stirpe vestra. eritque
pactum meum in carne vestra in fedus eternum. Masculus cuius preputii caro circumci-
sa non fuerit. delebitur anima illa de populo suo. quia pactum meum irritum fecit
Dixit quoque deus ad abraham. Sarai uxorem tuam non vocabis sarai sed saram
et benedicam ei. et ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum. Eritque in na-
tiones et reges populorum orientur ex eo. Cecidit abraham in faciem suam et ri-
sit dicens in corde suo. Putas ne centenario nascetur filius. et sara nona-
genaria pariet. Dixitque ad deum. Utinam ismahel vivat coram te. Et ait
deus ad abraham. Sara uxor tua pariet tibi filium. vocabisque nomen eius
ysaac. et constituam pactum meum illi in fedus sempiternum et semini eius post
eum. Super ismahel quoque exaudivi te. Ecce benedicam ei. et augebo et multi-
plicabo eum valde. Duodecim duces generabit. et faciam illum crescere in gentem
magnam. Pactum vero meum statuam ad ysaac. quem pariet tibi sara tempore
isto in anno altero. Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo. ascendit deus
ab abraham. Tulit autem abraham ismahelem filium suum. et omnes vernaculos
domus sue. universosque quos emerat. cunctos mares ex omnibus viris
domus sue. et circumcidit carnem preputii eorum statim in ipsa die. sicut preceperat ei
deus. Abraham nonaginta novem erat annorum. quando circumcidit carnem preputii sui
et ismahel filius eius xiii annos impleverat tempore circumcisionis sue. Eadem die
circumcisus est abraham et ismahel filius eius et omnes viri domus illius tam
vernaculi quam empticii. et alienigene pariter circumcisi sunt. c. xviii.

Apparuit autem ei dominus in convalle mambre sedenti in ostio tabernaculi
sui in ipso fervore diei. Cumque elevasset oculos apparuerunt ei tres viri
stantes prope eum. Quos cum vidisset cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi

sum et adorauit in terram Et dixit Domine si inueni graciam in oculis tuis
ne transeas seruum tuum sed afferam pauxillum aque et lauentur pedes vestri
et requiescite sub arbore Ponamque buccellam panis et confortate cor vestrum
et postea transibitis Idcirco enim declinastis ad seruum vestrum Qui dixerunt
Fac ut locutus es Festinauit abraham in tabernaculum ad saram dixitque ei
Accelera tria sata simile commisce et fac subcinericios panes Ipse vero ad
armentum cucurrit et tulit inde vitulum tenerrimum et optimum Deditque puero
Qui festinauit et coxit illum Tulitque butirum et lac et vitulum quem coxerat
et posuit coram eis Ipse vero stabat iuxta eos sub arbore Cumque comedis-
sent dixerunt ad eum Ubi sara uxor tua Ille respondit Ecce in tabernaculo est
Cui dixit Reuertens veniam ad te tempore isto uita comite et habebit filium sara
uxor tua Quo audito Sara risit post ostium thabernaculi Erant autem ambo
senes et prouecte etatis et desierant sare fieri muliebria Que risit occulte
dicens Postquam consenui et dominus meus vetulus est voluptati operam dabo
Dixit autem dominus ad Abraham Quare risit sara uxor tua dicens num ergo
partura sum anus Numquid deo est quicquam difficile Iuxta condictum reuertar
ad te hoc eodem tempore uita comite et habebit sara filium Negauit sara
dicens Non risi timore perterrita Dominus autem Non est ita inquit sed risisti Cum
ergo surrexissent inde viri direxerunt oculos suos contra sodomam et abra-
ham simul gradiebatur deducens eos Dixitque dominus Num celare potero
abraham que gesturus sum cum futurus sit in gentem magnam ac robustis-
simam et benedicende sint in illo omnes nationes terre Scio enim quod precepturus
sit filiis suis et domui sue post se ut custodiant viam domini et faciant iudi-
cium et iusticiam ut adducat dominus propter abraham omnia que locutus est
ad eum Dixit itaque dominus Clamor sodomorum et gomorreorum multiplicatus
est et peccatum eorum aggrauatum est nimis Descendam et videbo utrum
clamorem qui venit ad me opere compleuerint an non est ita ut sciam
Conuerteruntque se inde et abierunt sodomam Abraham vero adhuc stabat
coram domino et appropinquans ait Numquid perdes iustum cum impio Si fuerint
l iusti in ciuitate peribunt simul et non parces loco illi propter l iustos si fue-
rint in eo Absit a te ut rem hanc facias et occidas iustum cum impio
fiatque iustus sicut impius Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram ne-
quaquam facias hoc iudicium Dixitque dominus ad eum Si inuenero sodomis
l iustos in medio ciuitatis dimittam omni loco propter eos Respondens abraham
dixit Quia semel cepi loquar ad dominum meum cum sim puluis et cinis
Quid si minus l iustis quinque fuerint delebis propter xlv vniuersam urbem
Et ait Non delebo si inuenero ibi xlv Rursumque locutus est ad eum
Si autem xl inuenti fuerint quid facies Ait Non percutiam propter xl
Ne quesso inquit indigneris domine ut loquar Quid si inuenti fuerint ibi
xxx^ta Respondit Non faciam si inuenero ibi triginta Quia semel ait cepi lo-
quar ad dominum meum Quid si inuenti fuerint ibi xx Dixit Non interficiam

propter viginti. Obsecro inquit ne irascaris domine si loquar adhuc semel
Quid si inventi fuerint ibi decem. Dixit Non delebo propter x. Abiitque dominus
postquam loqui cessavit ad abraham et ille reversus est in locum suum. c. xix
Veneruntque duo angeli sodomam vespere sedente loth in foribus civitatis
Qui cum vidisset eos surrexit et ivit obviam eis. Adoravitque pro-
nus in terram Et dixit Obsecro domini declinate in domum pueri vestri et ma-
nete ibi. lavateque pedes vestros et mane proficiscemini in viam vestram. Qui
dixerunt. Minime. sed in platea manebimus. Compulit illos oppido ut diver-
terent ad eum. Ingressisque domum illius fecit convivium. coxit azima. et
comederunt. Prius autem quam irent cubitum viri civitatis vallaverunt domum
a puero usque ad senem omnis populus simul. Vocaveruntque loth et dixerunt.
Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte. educ illos huc. ut cognoscamus
eos. Egressus est ad eos loth post tergum occludens ostium et ait Nolite
quaeso fratres mei nolite hoc malum facere. Habeo duas filias que necdum
cognoverunt virum educam eas ad vos et abutimini eis sicut vobis placuerit
dummodo viris istis nihil mali faciatis. quia ingressi sunt sub umbra
culminis mei. At illi dixerunt. Recede illuc. Et rursum. Ingressus es inquiunt
ut advena. numquid ut iudices nos te ergo ipsum magis quam hos affli-
gemus. Vimque faciebat loth vehementissime. iamque prope erat ut frangerent
fores Et ecce miserunt manum viri. et introduxerunt ad se loth. clauserunt-
que ostium. et eos qui erant foris percusserunt cecitate a minimo usque ad ma-
ximum. ita ut ostium invenire non possent. Dixerunt autem ad loth. Habes
hic quempiam tuorum generum aut filios et filias. omnes qui tui sunt educ
de urbe hac. Delebimus enim locum istum. eo quod increverit clamor eorum
coram domino qui misit nos ut perdamus illos. Egressus est itaque loth et
locutus est ad generos suos. qui accepturi erant filias eius. et dixit eis.
Surgite egredimini de loco isto. quia delebit dominus civitatem hanc. Et
visus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset mane cogebant eum
angeli dicentes Surge et tolle uxorem tuam et duas filias quas
habes. ne et tu pariter pereas in scelere civitatis. Dissimulante autem illo
apprehenderunt manum eius et manum uxoris ac duarum filiarum eius. eo quod
dominus parceret illi. et eduxerunt eum. posueruntque eum extra civitatem. ibique locu-
ti sunt ad eum dicentes Salva animam tuam noli respicere post tergum. nec stes
in omni circa regione. sed in monte salvum te fac. ne et tu simul pereas
Dixitque loth ad eos Quaeso domine mi. quia invenit servus tuus gratiam coram te
et magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum. ut salvares animam meam. nec
possum in monte salvari. ne forte apprehendat me malum et moriar Est autem
civitas haec iuxta ad quam possum fugere parva. et salvabor in ea. Numquid
non modica est. et vivet anima mea. Dixitque ad eum Ecce etiam in hoc
suscepi preces tuas ut non subvertam urbem pro qua locutus es. Festina et

saluari ibi quia non potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum
est nomen urbis illius segor. Sol egressus est super terram et loth ingressus
est segor. Igitur dominus pluit super sodomam et gomorram sulphur et ignem
de celo et subuertit ciuitates has et omnem circa regionem vniuersos
habitatores urbium et cuncta terre virentia. Respiciensque uxor eius post se versa
est in statuam salis. Abraham autem consurgens mane ubi steterat prius cum domino
intuitus est sodomam et gomorram et vniuersam terram regionis illius. vidit
quod ascendentem fauillam de terra quasi fornacis fumum. Cum enim deus subuerteret
ciuitates regionis illius recordatus est abrahe et liberauit loth de subuer-
sione urbium in quibus habitauerat. Ascendit quoque loth de segor et mansit in mon-
te. due quoque filie eius cum eo. Dixitque maior ad minorem. Pater noster senex
est et nullus virorum remansit in terra qui possit ingredi ad nos iuxta morem
vniuerse terre. Veni inebriemus eum vino. dormiamusque cum eo. ut seruare
possimus ex patre nostro semen. Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte
illa et ingressa est maior. dormiuitque cum patre. At ille non sensit. nec quando
accubuit filia nec quando surrexit. Altera quoque die dixit maior ad minorem
Ecce dormiui heri cum patre meo. demus ei bibere vinum etiam hac nocte
et dormies cum eo. ut saluemus semen de patre nostro. Dederunt et illa nocte
patri vinum. ingressaque minor filia dormiuit cum eo. Et nec tunc quidem
sensit quando concubuit vel quando illa surrexit. Concepérunt ergo due filie loth
de patre. Peperit quoque maior filium. et vocauit nomen eius moab. Ipse est pater
moabitarum usque in presentem diem. Minor quoque peperit filium et vocauit nomen
eius amon id est filius populi mei. Ipse est pater amonitarum usque in hodiernum diem.

Profectus inde abraham in terram australem habi- c. xx. Capitulum
tauit inter cades et sur et peregrinatus est in geraris. Dixitque de sara
uxore sua. soror mea est. Misit ergo rex abimelech gerare et tulit
eam. Venit autem deus ad abimelech per somnium nocte et ait illi. En mo-
rieris propter mulierem quam tulisti. habet enim virum. Abimelech vero non tetigerat
eam. Et ait. Domine. num gentem ignorantem et iustam interficies. Nonne
ipse dixit mihi. soror mea est. et ipsa ait. frater meus est. In simplicitate cordis
mei et mundicia manuum mearum feci hoc. Dixitque ad eum deus. Et ego
scio quod simplici corde feceris. Et ideo custodiui te ne peccares in me.
et non dimisi ut tangeres eam. Nunc igitur redde uxorem viro suo quia
propheta est et orabit pro te et viues. Si autem nolueris reddere scito quod
morte morieris tu et omnia que tua sunt. Statimque de nocte consurgens
abimelech vocauit omnes seruos suos et locutus est vniuersa verba hec
in auribus eorum. Timueruntque omnes viri valde. Vocauit autem abimelech
etiam abraham et dixit ei. Quid fecisti nobis. Quid peccauimus in te
quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande. Que non de-
buisti facere. fecisti nobis. Rursumque postulans ait. Quid uidisti ut

hoc fecisti. Respondit abraham Cogitaui mecum dicens forsitan non
·d est timor dei in loco isto. et interficient me propter uxorem meam Alias
autem vere soror mea est filia patris mei et non filia matris mee. et
duxi eam uxorem. Postquam autem eduxit me deus de domo patris mei
dixi ad eam. Hanc misericordiam facies mecum In omni loco ad quem ingre-
diemur dices quod frater tuus sim. Tulit igitur abimelech oues et boues et
seruos et ancillas et dedit abrahe Reddiditque illi sara uxorem
suam Et ait Terra coram uobis est. ubicumque tibi placuerit habita. Sare autem
dixit Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. hoc erit tibi in uelamen oculorum
ad omnes qui tecum sunt. et quocumque perrexeris memento te deprehensam.
Orante autem abraham. sanauit deus abimelech. et uxorem ancillasque eius
et pepererunt. Concluserat enim deus omnem uuluam domus abimelech propter
Visitauit autem dominus saram. c. xxi. Sara uxore abraham
sicut promiserat. et impleuit quod locutus est. Concepitque et peperit filium in
senectute sua. tempore quo predixerat ei deus. Vocauitque abraham nomen
filii sui quem genuit ei sara ysaac. et circumcidit eum octauo die sicut pre-
ceperat ei deus cum centum esset annorum. hac quippe etate patris natus est
ysaac. Dixitque sara Risum fecit michi dominus. quicumque enim audierit
corridebit michi. Rursumque ait. Quis auditurum crederet abrahe
quod sara lactaret filium quem peperit ei iam seni Creuit igitur puer et
ablactatus est. Fecitque abraham grande conuiuium in die ablactationis
eius Cumque uidisset sara filium agar egyptie ludentem cum isaac dixit
ad abraham. Eice ancillam hanc et filium eius. non enim heres erit filius
ancille cum filio meo ysaac. Dure accepit hoc abraham pro filio suo Cui
dixit deus. Non tibi uideatur asperum super puero et super ancilla tua. sed omnia
que dixerit tibi sara. audi uocem eius. quia in ysaac uocabitur tibi semen. Sed
et filium ancille faciam in gentem magnam. quia semen tuum est. Surrexit
itaque abraham mane et tollens panem et utrem aque imposuit hume-
ris eius. tradiditque puerum et dimisit eam. Que cum abisset errabat in
solitudine bersabe. Cumque consumpta esset aqua in utre. abiecit puerum subter
unam arborem que ibi erat et abiit. seditque e regione procul quantum potest
arcus iacere sagitta Dixit enim Non uidebo morientem puerum Et se-
dens contra leuauit uocem suam et fleuit. Exaudiuit autem deus uocem pueri Vo-
cauitque angelus domini agar de celo dicens Quid agis agar Noli
timere Exaudiuit enim deus uocem pueri de loco in quo est. Surge et tolle
puerum et tene manum illius. quia in gentem magnam faciam eum Aperuitque oculos
eius deus Que uidens puteum aque abiit et impleuit utrem. deditque puero
bibere et fuit cum eo Qui creuit et moratus est in solitudine. factusque est
iuuenis sagittarius. Habitauitque in deserto pharan Et accepit illi mater
sua uxorem de terra egypti. Eodem tempore dixit abimelech et phicol

Princeps exercitus eius ad abraham. Deus tecum est in universis que agis.
Iura ergo per dominum ne noceas michi et posteris meis stirpique mee. Sed
iuxta misericordiam quam feci tibi facies michi et terre in qua versatus es advena.
Dixitque abraham. Ego iurabo. Et increpavit abimelech propter puteum
aque quem vi abstulerant servi illius. Responditque abimelech. Nescivi quis
fecit hanc rem. Sed et tu non indicasti michi. et ego non audivi preter
hodie. Tulit itaque abraham oves et boves et dedit abimelech. per-
cusseruntque ambo fedus. Et statuit abraham septem agnas gregis seor-
sum. Cui dixit abimelech. Quid volunt sibi vii agne iste quas stare
fecisti seorsum. At ille. Septem inquit agnas accipies de manu mea
ut sint in testimonium michi. quoniam ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus
est locus ille bersabe. quia ibi uterque iuravit. et inierunt fedus pro
puteo iuramenti. Surrexit autem abimelech et phicol princeps militie
eius reversique sunt in terram palestinorum. Abraham vero plantavit nemus
in bersabe. et invocavit ibi nomen domini dei eterni. et fuit colonus
terre philistinorum diebus multis. c. xxii

Que postquam gesta sunt. temptavit deus abraham et dixit ad eum. Ab
Abraham. Ille respondit. Adsum. Ait illi. Tolle inquit filium tuum
unigenitum quem diligis ysaac. et vade in terram visionis. atque offeres
eum ibi in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Igitur
abraham de nocte consurgens stravit asinum suum. ducens secum duos
iuvenes et ysaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum
abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem tercio levatis oculis vidit
locum procul. Dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum asino. ego
et puer illuc usque properantes postquam adoraverimus. revertemur ad vos.
Tulitque ligna holocausti et imposuit super ysaac filium suum. ipse vero
portabat in manibus suis ignem et gladium. Cumque pergerent duo
simul. Dixit ysaac patri suo. Pater mi. At ille respondit. Quid vis
fili. Ecce inquit ignis et ligna. ubi est victima holocausti. Dixit quoque
abraham. Deus providebit sibi victimam holocausti fili mi. Perge-
bant ergo pariter. Veneruntque ad locum quem ostenderat ei deus. in quo edifi-
cavit altare. et desuper ligna composuit. Cumque colligasset ysaac filium
suum. posuit eum in altare super struem lignorum. extenditque manum
et arripuit gladium. ut immolaret filium. Et ecce angelus domini de
celo clamavit dicens. Abraham. abraham. Qui respondit. Adsum. Dixit-
que ei. Non extendas manum tuam super puerum. neque facias illi quicquam.
Nunc cognovi quod timeas deum. et non pepercisti filio tuo unigenito
propter me. Levavit abraham oculos vidit post tergum arietem inter ve-
pres herentem cornibus. Quem assumens obtulit holocaustum pro
filio. Appellavitque nomen loci illius dominus videt. Unde usque hodie dicitur.

in monte dominus videbit Vocavit autem angelus domini abraham secundo dicens
Per memetipsum iuravi· dicit dominus quia fecisti rem hanc· et non pe-
percisti filio tuo unigenito propter me· et benedicam tibi et multiplicabo semen
tuum sicut stellas celi et velut arenam que est in littore maris· Possidebit
semen tuum portas inimicorum suorum et benedicentur in semine tuo omnes
gentes terre· quia obedisti voci mee Reversus est autem abraham ad pueros suos·
abieruntque bersabee simul· et habitavit ibi· His ita gestis nunciatum est
abraham· quod melcha quoque genuisset filios nathor fratri suo· Hus primo-
genitum· et buz fratrem eius et camuel patrem syrorum et cased et azau
pheldas quoque et iedlaph ac bathuel de qua nata est rebecca· Octo
istos genuit melcha nathor· fratri abraham· Concubina vero illius no-
mine roma peperit thabee et gaon et thaas et maacha c xxiii
Vixit autem sara cxxvii annis et mortua est in civitate bersabee que
est hebron in terra chanaan. Venitque abraham ut plangeret et fleret
eam. Cumque surrexisset ab officio funeris· locutus est ad filios heth di-
cens Advena sum et peregrinus apud vos· date mihi ius sepulcri vobiscum
ut sepeliam mortuum meum· Responderunt que filii heth dicentes Audi nos
domine· princeps dei es apud nos· In electis sepulcris nostris sepeli mortuum
tuum· nullusque te prohibere poterit· quin in monumento eius sepelias mor-
tuum tuum Surrexit abraham et adoravit populum terre· filios videlicet
heth· dixitque ad eos Si placet anime vestre ut sepeliam mortuum meum
Audite me et intercedite pro me apud ephron filium seor· ut det mihi
speluncam duplicem quam habet in extrema parte agri sui· pecunia digna tradat
michi eam coram vobis in possessionem sepulcri· Habitabat autem ephron in
medio filiorum heth· Responditque ephron ad abraham cunctis audientibus
qui ingrediebantur portam civitatis illius dicens Nequaquam ita fiat domine mi
sed magis ausculta quod loquar Agrum trado tibi et speluncam que in
eo est presentibus filiis populi mei· sepeli mortuum tuum Adoravit abraham
coram populo terre et locutus est ad ephron circumstante plebe· Queso ut
audias me. Dabo pecuniam pro agro suscipe eam et sic sepeliam mor-
tuum meum in eo· Responditque ephron Domine mi audi· Terram quam postulas
quadringentos siclos argenti valet· istud est pretium inter me et te Sed
quantum est hoc· Sepeli mortuum tuum. Quod cum audisset abraham appendit
pecuniam· quam ephron postulaverat audientibus filiis heth· quadringen-
tos siclos argenti probati et monete publice· Confirmatusque est ager
quondam ephronis in quo erat spelunca duplex respiciens mambre·
tam ipse quam spelunca et omnes arbores eius in cunctis terminis per circuitum
abrahe in possessionem videntibus filiis heth· et cunctis qui intrabant
portam civitatis illius· atque ita sepelivit abraham saram uxorem suam
in spelunca agri duplici· que respiciebat mambre· hec est hebron

in t'ra thanaan Et cofirmat' est ager et antru q̄d erat in eo abrahe in possessio'z monumenti a filys heth · c.xxiiii ·

Erat aut abraham senex dierz multorz: et dn̄s in cunctis bene:dixerat ei Dixit q3 ad seruu seniore domus sue · qui p̄erat omib3 que habebat Pone manu tua sub femur meu · vt adiurem te p dnm deu celi et t're: ut no accipias vxore filio meo de filiab3 thananeorz int' quos habito · s3 ad t'ram et ad cognacōm meaz p̄ficiscaris · et inde accipias vxore filio meo ysaac · Rndit seruus Si noluit mulier venire mecu in hanc t'raz nu reducere debeo filiu tuu ad locu de quo egressus e Dixit abraham Caue ne qn reducas illuc filiu meu · Dns ds celi qui tulit me de domo p'ris mei et de t'ra natiuitatis mee qui locut' est michi z iurauit dicens Semini tuo dabo t'ram hanc · ipse mittet angl'm suu coram te et accipies inde vxore filio meo Si aut mulier noluerit sequi te no teneberis iuramento · filiu tn meu ne reducas illuc Posuit ergo seruus manu sub femore abraham dni sui · et iurauit illi sup sermoe hoc Tulit q3 dece camelos de grege dni sui et abiit · ex omib3 bonis eius portans secu · Profectus q3 perrexit in mesopothamiaz ad vrbe nathor Cuq3 camelos fecisset accumbere ext' oppidum iuxta puteu aque vespe · eo tpe quo solet mulieres egredi ad hauriendam aqua dixit Domine deus dni mei abrahaz occurre hodie obsecro m · et fac m'iaz cu dno meo abraham Ecce ego sto p'pe fonte aque · et filie habitatorz huius ciuitatis egredientur ad hauriend aqua · Igit' puella cui ego dixero inclina ydriam tua ut bibaz Et illa rnderit · bibe · qm z camelis tuis dabo potu · ipa est · qua p'parasti seruo tuo ysaac · et p h' intelligaz q' feceris m'iaz cu dno meo Necdum intra se v'ba cōpleuerat · et ecce rebecca egrediebat' filia batuel · filij melche · vxoris nathor fr'is abrahaz · habens ydria in scapula · puella decora nimis v'go pulcerrima · et incognita viro Descenderat at ad fontez z imple:uerat ydriaz ac reuertebat' Occurrit q3 ei seruus z ait Pauxillum michi ad sorbendu p̄be aque de ydria tua Que rndit · bibe domine mi Celeriter q3 deposuit ydria sup vlna sua · et dedit ei potum Cuq3 ille bibisset · adiecit · qm et camelis tuis hauriā aquam donec cuncti bibant Effundens q3 ydria in canalibus · recucurrit ad puteu ut hauriret aqua · et haustam omib3 camelis dedit · Ille at contemplaba' eaz tacitus · scire volens vtru p̄sperum fecisset iter suu dns · an non · Postq̄ ergo biberunt cameli · p'tulit vir inaures aureas appendentes siclos duos · et armillas totidem · ponde siclorz decem · et dixit ad eam Cuius es filia · Indica michi · e in domo p'ris tui

locus ad manendum. Que respondit. Filia bathuelis sum filii nathor
quem peperit ei melcha. Et addidit dicens. Palearum quoque et feni plu-
rimum est apud nos et locus spaciosus ad manendum. Inclinavit se homo
et adoravit dominum dicens. Benedictus dominus deus domini mei abraham qui
non abstulit misericordiam et veritatem suam a domino meo et recto itinere me per-
duxit in domum fratris domini mei. Cucurrit itaque puella et nunciavit in domum
matris sue omnia que audierat. Habebat autem rebecca fratrem nomine
laban qui festinus egressus est ad hominem ubi erat fons. Cumque vidisset
inaures et armillas in manibus sororis sue et audisset cuncta verba
referentis. Hec locutus est michi homo. venit ad virum qui stabat iuxta
camelos prope fontem aque. dixitque ad eum. Ingredere benedicte domine.
Cur foris stas. Preparavi domum et locum camelis. Et introduxit eum in
hospitium. ac destravit camelos. deditque paleas et fenum et aquam ad
lavandos pedes camelorum et virorum qui venerant cum eo. Et appositus
est panis in conspectu eius. Qui ait. Non comedam donec loquar sermones meos.
Responditque ei. Loquere. At ille. Servus inquit abraham sum. et dominus be-
nedixit domino meo valde. magnificatusque est. et dedit ei oves et boves
argentum et aurum. servos et ancillas. camelos et asinos. et peperit sara
uxor domini mei filium domino meo in senectute sua. deditque illi omnia que
habuerat. Et adiuravit me dominus meus dicens. Non accipies uxorem filio
meo de filiabus chananeorum in quorum terra habito. sed ad domum patris mei
perges et de cognatione mea accipies uxorem filio meo. Ego vero respondi
domino meo. Quid si noluerit venire mecum mulier. Ait. dominus in cuius
conspectu ambulo mittet angelum suum tecum et diriget viam tuam. accipies-
que uxorem filio meo de cognatione mea et de domo patris mei. innocens eris
a maledictione mea cum veneris ad propinquos meos et non dederint tibi.
Veni ergo hodie ad fontem aque et dixi. Domine deus domini mei abraham
si direxisti viam meam in qua nunc ambulo. ecce sto iuxta fontem aque. et
virgo que egredietur ad hauriendam aquam audierit me. da michi pauxillum
aque ad bibendum ex ydria tua. et dixerit michi. et tu bibe et camelis
tuis hauriam. ipsa est mulier quam preparavit dominus filio domini mei. Dum hec
mecum tacitus volverem. apparuit rebecca veniens cum ydria quam portabat
in scapula. descenditque ad fontem et hausit aquam. Et aio ad eam. Da mihi
paululum bibere. Que festinans deposuit ydriam de humero suo et dixit
michi. Et tu bibe et camelis tuis potum tribuam. Bibi et adaquavi
camelos. Interrogavique eam et dixi. Cuius es filia. Que respondit. Filia
bathuelis sum filii nathor que peperit ei melcha. Suspendi itaque
inaures ad ornandam faciem eius et armillas posui in manibus. Pronusque
adoravi dominum benedicens domino deo domini mei abraham qui perduxit me
recto itinere ut sumerem filiam fratris domini mei filio eius. Quapropter si

facitis misericordiam et veritatem cum domino meo indicate michi. Sin autem aliud
placet et hoc dicite ut vadam ad dexteram sive ad sinistram. Responderunt
laban et bathuel. A domino egressus est sermo et non possumus extra placitum
eius quicquam aliud tecum loqui. En rebecca coram te est, tolle eam et proficiscere
et sit uxor filii domini tui sicut locutus est dominus. Quod cum audisset abraham puer
adoravit in terram dominum. Prolatisque vasis argenteis et aureis ac vestibus
dedit ea rebecce pro munere. fratribus quoque et matri eius dona obtulit. Inito
que convivio vescentes pariter et bibentes manserunt ibi. Surgens autem mane
locutus est puer. Dimittite me ut vadam ad dominum meum. Responderunt fratres eius et
mater. Maneat puella saltem decem dies apud nos et postea proficiscetur. Nolite
ait me retinere quia dominus direxit viam meam. Dimittite me ut pergam ad dominum
meum. Dixerunt. Vocemus puellam et queramus ipsius voluntatem. Cumque vocata
venisset sciscitati sunt. Vis ne ire cum homine isto. Que ait. Vadam. Dimiserunt
ergo eam et nutricem ~~eius~~ illius. servumque abrahe. et comites eius imprecantes
prospera sorori sue atque dicentes. Soror nostra es. crescas in mille milia. et
possideat semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur rebecca et puelle eius
ascensis camelis secute sunt virum. Qui festinus revertebatur ad dominum suum
Eo tempore ysaac deambulabat per viam que ducit ad puteum. cuius nomen est viventis
et videntis. Habitabat enim in terra australi. Et egressus fuerat ad meditandum in
agrum inclinata iam die. Cumque levasset oculos. vidit camelos venientes
procul. Rebecca quoque conspecto ysaac. descendit de camelo. et ait ad puerum. Quis
est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis. Dixitque ei. Ipse est dominus meus
At illa tollens cito pallium operuit se. Servus autem cuncta que gesserat narravit
ysaac. Qui introduxit eam in tabernaculum matris sue. Et accepit uxorem. et
tantum dilexit. ut dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret. c.
Abraham vero aliam duxit uxorem nomine cethura. que peperit xxv
ei zamram et iexan et madan et madian et iesboc et sue. Ie-
xan quoque genuit saba et dadan. Filii dadan fuerunt assurim et lathusim
et loomim. At vero ex madian ortus est epha et opher et enoch et
abida et helda. Omnes hii filii cethure. Deditque abraham cuncta que
possederat ysaac. filiis autem concubinarum largitus est munera. et separavit eos
ab ysaac filio suo. dum adhuc ipse viveret ad plagam orientalem. Fue-
runt autem dies vite abrahe centum lxxv annorum. et deficiens mortuus
est in senectute bona. provecteque etatis. et plenus dierum. congregatusque est
ad populum suum. Et sepelierunt eum ysaac et hysmahel filii sui in spelunca
duplici que sita est in agro ephron filii seor ethei. e regione mam-
bre quam emerat a filiis heth. Ibi sepultus est ipse et sara uxor eius.
Et post obitum illius. benedixit deus ysaac filio eius. qui habitabat iuxta pu-
teum nomine viventis et videntis. Hee sunt generationes hysmahel filii
abrahe. quem peperit ei agar egyptia famula sare. Et hec nomina

filiorum eius in vocabulis et generationibus suis primogenitus ismahel naba-
ioth deinde cedar et abdeel et mapsam masma quoque et duma et massa
adad et thema et thaor et naphis et cedma. Isti sunt filii ismahel
et hec nomina per castella et oppida eorum duodecim principes tribuum suarum
Et facti sunt anni vite ismahel cxxx et vii annorum. deficiens quoque mortuus
est et appositus ad populum suum. habitavit ab evila usque sur que respicit egyptum
introeuntibus assyrios coram cunctis fratribus suis obiit. Hee quoque sunt genera-
tiones ysaac filii abraham. abraham genuit ysaac. Qui cum xl esset annorum
duxit uxorem rebeccam filiam bathuel syri de mesopotamia sororem
Laban. Deprecatusque est ysaac dominum pro uxore sua eo quod esset sterilis.
Qui exaudivit eum et dedit conceptum rebecce. sed collidebantur in utero eius
parvuli. Que ait. Si sic michi futurum erat quid necesse fuit concipere
Perrexitque ut consuleret dominum. Qui respondens ait. Due gentes in utero tuo
sunt. et duo populi ex ventre tuo dividentur. populusque populum superabit et maior
serviet minori. Iam tempus pariendi venerat. et ecce gemini in utero eius re-
perti sunt. Qui prior egressus est rufus erat. et totus in modum pellis hi-
spidus. vocatumque est nomen eius esau. Protinus alter egrediens plantam
fratris tenebat in manu. et idcirco appellavit eum iacob. Sexagenarius erat
ysaac quando nati sunt parvuli. Quibus adultis. factus est esau vir gnarus
venandi et homo agricola. iacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis
Ysaac autem amabat esau. eo quod de venationibus illius vesceretur. et rebecca
diligebat iacob. Coxit autem iacob pulmentum. Ad quem cum venisset esau las-
sus de agro ait. Da michi de coctione hac rufa quia oppido lassus sum. Qua-
ob causam vocatum est nomen eius edom. Cui dixit iacob. Vende michi primo-
genita tua. Ille respondit. En morior. quid michi proderunt primogenita. Ait
iacob. Iura ergo michi. Iuravit ergo esau. et vendidit primogenita. et sic
accepto pane et lentis edulio comedit et bibit et abiit parvipendens
quod primogenita vendidisset. C xxvi.

Orta autem fame super terram post eam sterilitatem que acciderat in diebus abraham
Abiit ysaac ad abimelech regem palestinorum in geraram. Appa-
ruitque ei dominus et ait. Ne descendas in egyptum. sed quiesce in terra quam
dixero tibi. et peregrinare in ea. eroque tecum et benedicam tibi. Tibi enim et
semini tuo dabo universas regiones has. complens iuramentum quod spopon-
di abraham patri tuo. et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. daboque
posteris tuis universas regiones has. Et benedicentur in semine tuo omnes
gentes terre. eo quod obedierit abraham voci mee. et custodierit precepta
mea et mandata mea. et cerimonias legesque servaverit. Mansit itaque
ysaac in geraris. Qui cum interrogaretur a viris loci illius super uxore
sua respondit. Soror mea est. Timuerat enim confiteri quod sibi esset sociata
coniugio. reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem. Cumque

pertransissent dies plurimi et ibidem moraretur. prospiciens abimelech
palestinorum rex per fenestram vidit eum iocantem cum rebecca uxore
sua. et accersito ait. Perspicuum est quod uxor tua sit. Cur mentitus
es sororem tuam esse. Respondit. Timui ne morerer propter eam. Dixitque abime-
lech Quare imposuisti nobis. Potuit coire quispiam de populo cum uxore
tua. et induxeras super nos peccatum grande. Precepitque omni populo dicens
Qui tetigerit hominis istius uxorem morte morietur. Seuit autem ysaac in
terra illa. et invenit in ipso anno centuplum. Benedixitque ei dominus et locu-
pletatus est homo. et ibat proficiens atque succrescens. donec magnus vehementer
effectus est. Habuit quoque possessiones ovium et armentorum et familie plurimum
Ob hoc invidentes ei palestini. omnes puteos quos foderant servi patris
illius abraham illo tempore obstruxerunt implentes humo. intantum ut ipse abi-
melech diceret ad ysaac. Recede a nobis quoniam potentior nobis factus es valde
Et ille descendens. ut veniret ad torrentem gerare. habitaretque ibi. rur-
sum fodit alios puteos quos foderant servi patris sui abraham. et quos illo
mortuo olim obstruxerant palestini. appellavitque eos eisdem nominibus quibus
ante pater vocaverat. Foderunt in torrente et repererunt aquam vivam. Sed et ibi
iurgium fuit pastorum gerare adversus pastores ysaac dicentium. Nostra est aqua.
Quamobrem nomen putei ex eo quod acciderat vocavit calumpnia. Foderunt quoque et
alium. et pro illo quoque rixati sunt. appellavitque eum inimicicias. Profectus inde
fodit alium puteum. pro quo non contenderunt. Itaque vocavit nomen loci illius la-
titudo dicens Nunc dilatavit nos dominus. et fecit crescere super terram. Ascendit autem
ex illo loco in bersabee. ubi apparuit ei dominus in ipsa nocte dicens Ego sum
deus abraham patris tui. Noli metuere quia tecum sum. benedicamque tibi et multi-
plicabo semen tuum propter servum meum abraham. Itaque edificavit ibi altare
et invocato nomine domini extendit tabernaculum. Precepitque servis suis ut foderent
puteum. Ad quem locum cum venissent de gerariis abimelech et ochozat
amici illius et phicol dux militum. locutus est eis ysaac. Quid veni-
stis ad me hominem quem odistis et expulistis a vobis. Qui responderunt
Vidimus tecum esse dominum. et ideo nunc diximus. Sit iuramentum inter nos
et ineamus fedus. ut non facias nobis quicquam mali. Sicut et nos nichil
tuorum attigimus nec fecimus quod te lederet sed cum pace dimisimus auctum
benedictione domini. Fecit ergo eis convivium. et post cibum et potum surgentes
mane iuraverunt sibi mutuo. Dimisitque eos ysaac pacifice in locum
suum. Ecce autem venerunt in ipso die servi ysaac annunciantes ei de puteo quem
foderant atque dicentes. Invenimus aquam. Unde appellavit eum habundantiam
et nomen urbi impositum est bersabee usque in presentem diem. Esau vero quadra-
genarius duxit uxores. Iudith filiam beeri ethei et basemath filiam
helon eiusdem loci. que ambe offenderant animum ysaac et rebecce
Senuit autem ysaac et caligaverunt oculi eius et videre non poterat c XXVII

Vocavitque Esau filium suum maiorem et dixit ei Fili mi. Qui respondit
Assum. Cui pater. Vides inquit quod senuerim et ignorem diem mortis
mee. Sume arma tua pharetram et arcum et egredere foras. Cumque
venatu aliquid apprehenderis fac michi inde pulmentum sicut velle me
nosti. et affer ut comedam et benedicat tibi anima mea antequam moriar
Quod cum audisset rebecca et ille abisset in agrum ut iussionem patris im-
pleret. dixit filio suo iacob. Audivi patrem tuum loquentem cum esau fratre
tuo et dicentem ei Affer michi de venatione tua et fac cibos ut come-
dam. et benedicam tibi coram domino antequam moriar. Nunc igitur fili acqui-
esce consiliis meis et pergens ad gregem affer michi duos edos opti-
mos ut faciam ex eis escas patri tuo quibus libenter vescitur. Quas cum
intuleris et comederit. benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit. Nosti
quod esau frater meus pilosus sit. et ego lenis. Si attrectaverit me pater
meus et senserit. timeo ne putet me sibi voluisse illudere. et inducat
super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater ait. In me sit ista male-
dictio fili mi. tamen audi vocem meam. et pergens affer que dixi. Abiit et
attulit. deditque matri. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius. et
vestibus esau valde bonis. quas apud se habebat domi induit eum. pelli-
culasque edorum circumdedit manibus et colli nuda protexit. Deditque pul-
mentum et panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis dixit. Pater mi.
At ille respondit. Audio. Quis tu es fili mi. Dixitque iacob Ego sum esau
primogenitus tuus feci sicut precepisti michi. Surge sede et comede de vena-
tione mea ut benedicat michi anima tua. Rursum ysaac ad filium suum
Quomodo inquit tam cito invenire potuisti fili mi. Qui respondit. Voluntatis dei
fuit ut cito michi occurreret quod volebam. Dixitque ysaac Accede huc ut tangam
te fili mi. et probem utrum tu sis filius meus esau an non. Accessit ille
ad patrem et palpato eo dixit ysaac Vox quidem vox iacob est. sed manus
manus sunt esau. et non cognovit eum. quia pilose manus similitudinem maioris
expresserant. Benedicens ergo illi ait Tu es filius meus esau. Qui respondit.
Ego sum. At ille Affer inquit michi cibos de venatione tua fili mi ut be-
nedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset. obtulit ei etiam
vinum. Quo hausto dixit ad eum Accede ad me et da michi osculum
fili mi. accessit et osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum illius
fragranciam. benedicens ait Ecce odor filii mei. sicut odor agri pleni
cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore celi et de pinguedine terre habun-
danciam. frumenti vini et olei. et serviant tibi populi. et adorent te tribus
Esto dominus fratrum tuorum et incurventur ante te filii matris tue. Qui male-
dixerit tibi. sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi. benedictionibus repleatur
Vix ysaac sermonem impleverat. et egresso iacob foras venit esau. coctosque
de venatione cibos intulit patri dicens Surge pater mi et comede de

venatione filii tui ut benedicat mihi anima tua. Dixitque illi ysaac. Quis
enim es tu. Qui respondit. Ego sum filius tuus primogenitus esau. Expauit
ysaac stupore vehementi. et ultra quam credi potest admirans ait. Quis ergo
ille est. qui dudum captam venationem intulit mihi. et comedi ex omnibus
priusquam tu venires. Benedixique ei. et erit benedictus. Auditis esau sermonibus
patris. irrugiit clamore magno. et consternatus ait. Benedic etiam et mihi pater mi.
Qui ait. Venit germanus tuus fraudulenter. et accepit benedictionem tuam.
At ille subiunxit. Iuste vocatum est nomen eius iacob. Supplantauit enim me.
en altera vice. Primogenita mea ante tulit. et nunc secundo subripuit be-
nedictionem meam. Rursumque ad patrem. Numquid non reseruasti michi et mihi
benedictionem. Respondit ysaac. Dominum tuum illum constitui. et omnes fratres eius seruituti
illius subiugaui. Frumento et vino stabiliui eum. et tibi post hec fili mi
ultra quid faciam. Cui esau. Num unam inquit tantum benedictionem habes pater.
Mihi quoque obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret. motus ysaac
dixit ad eum. In pinguedine terre et in rore celi desuper. erit benedictio tua.
Viues gladio. et fratri tuo seruies. Tempus quoque veniet cum excutias et soluas
iugum eius de ceruicibus tuis. Oderat ergo semper esau iacob pro benedictione qua
benedixerat ei pater. Dixitque in corde suo. Venient dies luctus patris mei. et
occidam iacob fratrem meum. Nunciata sunt hec rebecce. Que mittens et
vocans iacob filium suum dixit ad eum. Ecce esau frater tuus minatur tibi. ut
occidat te. Nunc ergo fili audi vocem meam. et consurgens fuge ad laban
fratrem meum in aran. Habitabisque cum eo dies paucos donec requiescat
furor fratris tui. et cesset indignacio eius. obliuiscaturque eorum que fecisti in
eum. Postea mittam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio
in una die. Dixitque rebecca ad ysaac. Tedet me vite mee propter
filias heth. Si acceperit iacob vxorem de stirpe huius terre nolo viuere

Vocauit itaque ysaac iacob et benedixit. precepitque ei c xxviii
dicens. Noli accipere coniugem de genere chanaan. sed vade et proficiscere
in mesopotamiam Syrie ad domum bathuel patrem matris tue. et
accipe inde tibi vxorem de filiabus laban auunculi tui. Deus autem omnipotens
benedicat tibi. et crescere te faciat atque multiplicet. ut sis in turbas
populorum. et det tibi benedictiones abraham et semini tuo post te. ut possideas
terram peregrinationis tue. quam pollicitus est auo tuo. Cumque dimisisset
eum ysaac. profectus quoque venit in mesopotamiam syrie. ad laban filium bathuel
syri fratrem rebecce matris sue. Videns autem esau quod benedixisset pater
suus iacob et misisset eum in mesopotamiam syrie ut inde vxorem duceret
et quod post benedictionem precepisset ei dicens. Non accipias coniugem de filiabus
chanaan. Et quod obediens iacob parentibus isset in syria. probans
quoque esau quod non libenter aspiceret filias chanaan pater suus. venit
ad ysmahelem et duxit vxorem absque hys quas prius habebat.

melech filia hismahel filii abraham sororem nabaioth. Igitur
egressus iacob de bersabee et pergebat aran. Cumque venisset ad quendam
locum et vellet in eo requiescere post solis occubitum tulit de lapidibus
qui iacebant et supponens capiti suo dormivit in eodem loco Viditque in
sompnis scalam stantem super terram et cacumen illius tangens celum. angelos
quoque dei ascendentes et descendentes per eam. et dominum innixum scale dicentem sibi.
Ego sum dominus deus abraham patris tui et deus ysaac. Terram in qua dormis
tibi dabo et semini tuo. eritque germen tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad
occidentem. orientem. septentrionem et meridiem. et benedicentur in te et in semine
tuo cuncte tribus terre. et ero custos tuus quocumque perrexeris et reducam te
in terram hanc nec dimittam nisi conplevero universa que dixi. Cumque evigi-
lasset iacob de sompno ait Vere dominus est in loco isto et ego nesciebam
Pavensque. Quam terribilis est locus iste. non est hic aliud nisi domus
dei et porta celi. Surgens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat
capiti suo. et erexit in titulum fundens oleum desuper. Appellavitque nomen
urbis bethel que prius luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens. Si fuerit
dominus mecum et custodierit me in via per quam ambulo et dederit michi panem
ad vescendum et vestimentum ad induendum. reversusque fuero prospere ad domum
patris mei. erit michi dominus in deum et lapis iste quem erexi in titulum
et vocabitur domus dei. cunctorumque que dederis michi decimas offeram tibi. c xxix

Profectus ergo iacob venit ad terram orientalem et vidit puteum in agro
tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum. nam ex eo adaquabantur
pecora et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat ut cunctis
ovibus congregatis devolverent lapidem. et refectis gregibus rursum super os
putei ponerent. Dixitque ad pastores. Fratres unde estis. Qui responderunt.
De aran. Quos interrogans numquid ait nostis laban filium nathor. Dixerunt.
Novimus. Sanus ne est inquit. Valet inquiunt. Et ecce rachel filia
eius venit cum grege suo. Dixitque iacob Adhuc multum diei superest. nec
est tempus ut reducantur ad caulas greges. Date ante potum ovibus. et sic ad pa-
stum eas reducite. Qui responderunt Non possumus donec omnia pecora congregentur
et amoveamus lapidem de ore putei ut adaquemus greges. Adhuc
loquebantur. et ecce rachel veniebat cum ovibus patris sui. nam gregem ipsa
pascebat. Quam cum vidisset iacob. et sciret consobrinam suam. ovesque laban
avunculi sui amovit lapidem quo puteus claudebatur. et adaquato grege
osculatus est eam. Elevataque voce flevit et indicavit ei quod frater esset patris eius
et filius rebecce. At illa festinans nunciavit patri suo. Qui cum audisset ve-
nisse iacob filium sororis sue cucurrit obviam ei. conplexusque eum et in oscula
ruens duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris Respondit. Os meum es
et caro mea. Et postquam impleti sunt dies mensis unius dixit ei. Num quia frater
meus es gratis servies michi. Dic quid mercedis accipias. Habebat vero filias

duas. nomen maioris Lya. minor appellabatur Rathel. Sed lya lippis
erat oculis. Rathel decora facie et venusto aspectu. Quam diligens ia-
cob ait Serviam tibi pro rathel filia tua minore .vii. annis. Respondit
laban Melius est ut tibi eam dem quam viro alteri. Mane apud me.
Servivit ergo iacob pro rathel septem annis et videbantur illi pauci dies
pre amoris magnitudine. Dixitque ad laban Da michi uxorem meam
quia iam tempus expletum est ut ingrediar ad eam. Qui vocatis multis amicorum
turbis ad convivium fecit nuptias. et vespere filiam suam introduxit ad eum
dans ancillam filie zelpham nomine. Ad quam cum ex more iacob fuisset
ingressus. facto mane vidit lyam et dixit ad socerum Quid est hoc quod facere
voluisti. Nonne pro Rathel servivi tibi. Quare supposuisti lyam in
Respondit laban Non est in loco nostro consuetudinis. ut minores tradamus ante
ad nuptias. Imple ebdomadam dierum huius copule. et hanc quoque dabo tibi pro opere
quo serviturus es michi .vii. annis aliis. Acquievit placito. et ebdomada
transacta rathel duxit uxorem. cui pater servam bala dedit. Tandemque potitus
optatis nuptiis. amorem sequentis priori pretulit serviens apud eum .vii. annis
aliis. Videns autem dominus quod despiceret lyam aperuit vulvam eius. sorore sterili
permanente. Que concepit genuitque filium. vocavitque nomen eius Ruben dicens
Vidit dominus humilitatem meam. nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit
et peperit filium et ait Quoniam vidit dominus haberi me contemptui. dedit etiam istum
michi. Vocavitque nomen eius Symeon. Concepit tercio et genuit alium. Dixitque
Nunc quoque copulabitur michi maritus meus. eo quod pepererim ei tres filios. Et
idcirco appellavit nomen eius Levi. Quarto concepit et peperit filium et ait Modo
confitebor domino. et ob hoc vocavit eum iudam. cessavitque parere c. xxx.

Cernens autem Rathel quod infecunda esset invidit sorori et ait marito suo
Da michi liberos. alioquin moriar. Cui iratus iacob respondit Num pro deo
sum ego qui privavi te fructu ventris tui. At illa. Habeo inquit famu-
lam balam. ingredere ad eam ut pariat super genua mea et habeam ex ea fi-
lios. Deditque illi balam in coniugium. Que ingresso ad se viro concepit
et peperit filium. Dixitque Rathel. Iudicavit michi dominus et exaudivit vocem meam
dans michi filium. Et idcirco appellavit nomen eius dan. Rursumque bala conci-
piens peperit filium alterum pro quo ait rathel. Comparavit me deus cum sorore
mea. et invalui. vocavitque eum neptalim. Sentiens vero lya quod parere
desiisset. zelpham ancillam suam marito tradidit. Qua post conceptum edente
filium dixit. Feliciter. Et idcirco vocavit nomen eius gad. Peperit quoque zelpha
filium alterum. Dixitque lya. Hoc pro beatitudine mea. beatam me quippe
dicent mulieres. Propterea appellavit eum aser. Egressus autem ruben tempore
messis tritice in agrum. reperit mandragoras quas matri lye detulit.
Dixitque Rathel. Da michi partem de mandragoris filii tui. Illa respondit
Parum ne tibi videtur quod preripueris maritum michi. nisi etiam mandragoras

filij mei tulis. Ait rachel. Dormiat tecum nocte hac pro madragoris
filij tui. Redeuntique ad vesperam de agro iacob. egressa est in occursum eius
lya et ait. Ad me inquit intrabis. quia mercede conduxi te pro madra-
goris filij mei. Dormivitque cum ea nocte illa et exaudivit deus preces eius
concepitque et peperit filium quintum et ait. Dedit deus mercedem michi quia dedi an-
cillam viro meo. Appellavitque nomen eius ysachar. Rursumque lya conci-
piens peperit sextum filium et ait. Ditavit me deus dote bona etiam hac
vice. Mecum erit maritus meus eo quod genuerim ei sex filios. Et idcirco appel-
lavit nomen eius zabulon. Post quem peperit filiam nomine dinam. Recor-
datus quoque dominus rachelis exaudivit eam et aperuit vulvam illius. Que con-
cepit et peperit filium dicens. Abstulit deus obprobrium meum. Et vocavit nomen
illius ioseph dicens. Addat michi dominus filium alterum. Nato autem ioseph dixit
iacob socero suo. Dimitte me ut revertar in patriam meam. ad terram meam.
Da michi uxores et liberos meos pro quibus servivi tibi ut abeam. Tu
nosti servitutem qua servivi tibi. Ait illi laban. Inveniam graciam in conspectu
tuo. experimento didici quia benedixit michi deus propter te. Constitue mercedem
tuam quam dem tibi. At ille respondit. Tu nosti quomodo servierim tibi et quanta
in manibus meis fuerit possessio tua. Modicum habuisti antequam venirem
ad te. et nunc dives effectus es. Benedixitque tibi dominus ad introitum meum.
Iustum est igitur ut providerem aliquando etiam domui mee. Dixitque laban. Quid
dabo tibi. At ille ait. Nichil volo. sed si feceris quod postulo. iterum pascam
et custodiam pecora tua. Gira omnes greges tuos. et separa cunctas oves
varias. et sparso vellere. et quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit tam
in ovibus quam in capris erit merces mea. Respondebitque michi cras iusticia mea
cum placiti tempus advenerit coram te. et omnia que non fuerint varia et ma-
culosa et furva tam in ovibus quam in capris furti me arguent. Dixitque laban
Gratum habeo quod petis. Et separavit in die illa capras et oves. hircos
et arietes varios atque maculosos. Cunctum autem gregem unicolorem. id est albi et nigri
velleris tradidit in manu filiorum suorum. et posuit spacium itineris inter se et
generum dierum trium. qui pascebat reliquos greges eius. Tollens quoque iacob
virgas populeas virides et amigdalinas et ex platanis ex parte de-
corticavit eas. detractisque corticibus in hiis que spoliata fuerant candor
apparuit. Illa vero que integra erant viridia permanserunt. atque in hunc modum
color effectus est varius. Posuitque eas in canalibus. ubi effundebatur aqua
ut cum venissent greges ad bibendum ante oculos haberent virgas. et in aspectu
earum conciperent. Factumque est ut in ipso calore coitus oves intuerentur virgas.
et parerent maculosa et varia et diverso colore respersa. Divisitque gregem
iacob et posuit virgas in canalibus ante oculos arietum. Erat autem alba
queque et nigra laban. cetera vero iacob. separatis inter se gregibus. Igitur quando
primo tempore ascendebant oves. ponebat iacob virgas in canalibus aquarum

ante oculos arietum et ovium ut in earum contemplatione conciperent. Cum vero
serotina admissura erat et concepta extrema non ponebat eas. Facta sunt
ergo que erant serotina Laban et que primi temporis Iacob. Ditatusque est homo
ultra modum et habuit greges multos ancillas et servos camelos et asinos

Postquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium Tulit c. xxxi
Iacob omnia que fuerant patris nostri et de illius facultate ditatus factus
est inclitus. Animadvertit quoque faciem Laban quod non esset erga se sicut heri et nudius
tercius. maxime dicente sibi domino. Revertere in terram patrum tuorum ad generationem
tuam. ero quoque tecum. Misit et vocavit Rachel et Lyam in agrum ubi pascebat
greges. Dixitque eis. Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et
nudiustercius. Deus autem patris mei fuit mecum et vos nostis quod totis viribus
meis servierim patri vestro. Sed pater vester circumvenit me et mutavit mercedem meam
decem vicibus. et tamen non dimisit eum deus ut noceret mihi. Si quando dixit varie erunt
mercedes tue. pariebant omnes oves varios fetus. Quando vero econtrario ait. alba
quecunque accipies pro mercede. omnes greges alba pepererunt. tulitque deus substantiam
patris vestri et dedit michi. Postquam enim concepta ovium tempus advenerat.
Levavi oculos meos et vidi in sompnis ascendentes mares super feminas
varios et maculosos et diversorum colorum. Dixitque angelus domini ad me in sompnis
Iacob. Et ego respondi. adsum. Qui ait. Leva oculos tuos et vide universos
masculos ascendentes super feminas. varios respersos atque maculosos
Vidi enim omnia que fecit tibi Laban. Ego sum deus Bethel ubi unxisti
lapidem et votum vovisti mihi. Nunc ergo surge et egredere de terra hac. rever-
tens in terram nativitatis tue. Responderunt Rachel et Lya. Numquid habemus
residui quicquam in facultatibus et hereditate domus patris nostri. Nonne quasi
alienas reputavit nos et vendidit. comeditque precium nostrum. Sed deus
tulit opes patris nostri. et nobis eas tradidit ac filiis nostris. Unde omnia
que precepit deus fac. Surrexit itaque Iacob. et impositis liberis et coniugibus
suis super camelos et abiit. tulitque omnem substantiam et greges et quicquid
in Mesopotamia acquisierat. pergens ad Ysaac patrem suum in terram
Chanaan. Eodem tempore Laban ierat ad tondendas oves. et Rachel furata
est ydola patris sui. Noluitque Iacob confiteri socero suo quod fugeret. Cumque
abiisset tam ipse quam omnia que iuris eius erat. et amne transmisso
pergeret contra montem Galaad. nunciatum est Laban die tercio quod fugeret
Iacob. Qui assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus vii. et com-
prehendit in monte Galaad. Viditque in sompnis dicentem sibi dominum. Cave
ne quicquam aspere loquaris contra Iacob. Iam quoque Iacob extenderat
in monte tabernaculum. Cumque ille consecutus esset eum cum fratribus suis. in
eodem monte Galaad fixit tentorium. Et dixit ad Iacob. Quare ita
egisti ut clam me abigeres filias meas quasi captivas gladio
Cur ignorante me effugere voluisti. nec indicare michi ut persequerer

te cum gaudio et canticis et tympanis et citharis. Non es passus ut
oscularer filios meos et filias. Stulte operatus es. Et nunc quidem
valet manus mea reddere tibi malum. Sed deus patris vestri heri dixit mihi
Cave ne loquaris cum iacob quicquam durius. Esto ad tuos ire cupiebas
et desiderio tibi erat domus patris tui. Cur furatus es deos meos. Respondit
iacob. Quod inscio te profectus sum. timui ne violenter auferres filias
tuas. Quod autem furti me arguis. apud quemcumque inveneris deos tuos.
necetur coram fratribus meis. Scrutare et quicquid tuorum apud me inveneris
aufer. Hec dicens ignorabat quod rachel furata esset ydola. Ingressus itaque
laban tabernaculum iacob et lye et utriusque famule non invenit. Cumque
intrasset tentorium rachel. illa festinans abscondit ydola subter stra-
menta cameli. et sedit desuper. Scrutantique omne tentorium et nichil
invenienti ait. Ne irascatur dominus meus quod coram te assurgere nequeo
quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit mihi. sic ergo delusa sollicitudo
querentis est. Tumensque iacob cum iurgio ait. Quam ob culpam
meam. et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me. et scrutatus es omnem sup-
pellectilem meam. Quid invenisti de cuncta substantia domus tue. Pone
hic coram fratribus meis et fratribus tuis. et iudicent inter me et te. Ideo viginti
annis fui tecum. Oves tue et capre steriles non fuerunt. arietes gregis
tui non comedi. nec captum a bestia ostendi tibi. Ego damnum omne
reddebam. quicquid furto peribat a me exigebas. Die noctuque estu
urebar et gelu. fugiebatque sompnus ab oculis meis. Sic per viginti
annos in domo tua servivi tibi. quattuordecim pro filiabus et sex pro gregibus
tuis. Immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. Nisi deus patris mei
abraham. et timor ysaac affuisset mihi. forsitan modo nudum me dimi-
sisses. Afflictionem et laborem manuum mearum respexit deus. et arguit te
heri. Respondit ei laban. Filie et filii et greges tui. et omnia que cernis
mea sunt. Quid possum facere filiis et nepotibus meis. Veni ergo et in-
eamus fedus. ut sit testimonium inter me et te. Tulit ergo lapidem iacob
et erexit illum in titulum. Dixitque fratribus suis. Afferte lapides. Qui
congregantes fecerunt tumulum. comederuntque super eum. Quem vocavit laban
tumulum testis. et iacob acervum testimonii. uterque iuxta proprietatem lingue
sue. Dixitque laban. Tumulus iste inter me et te erit testis hodie. Et id-
circo appellatum est nomen eius galaad. id est tumulus testis. Et adiecit laban
Intueatur dominus et iudicet inter nos quando recesserimus a nobis. Si afflixe-
ris filias meas. et si introduxeris uxores alias super eas. nullus sermonis
nostri testis est absque deo qui presens respicit. Dixitque rursum ad iacob
En tumulus hic et lapis quem erexi inter me et te testis erit. Tumulus
inquam iste et lapis sint in testimonio. Si aut ego transiero illum pergens
ad te. aut tu preterieris malum michi cogitans. Deus abraham et deus

nachor iudicet inter nos deus patris eorum. Iuravit iacob per timorem patris
sui ysaac. Immolatisque victimis in monte vocavit fratres suos ut ederent
panem. Qui cum comedissent panem manserunt ibi. Laban vero de nocte
consurgens osculatus est filios et filias suas et benedixit illis. reversusque
Iacob quoque abiit itinere quo ceperat. c xxxii. et in locum suum
fueruntque obvia ei angeli dei. Quos cum vidisset ait Castra dei
sunt hec. Et appellavit nomen loci illius manaym id est castra. Misit autem
et nuncios ante se ad esau fratrem suum in terram seir regionis edom. Pre-
cepitque eis dicens. Sic loquimini domino meo esau. Hec dicit frater tuus
iacob. apud laban peregrinatus sum et fui usque in presentem diem. Habeo boves
et asinos oves et servos atque ancillas. mittoque legationem ad dominum meum
ut inveniam graciam in conspectu suo. Reversi sunt nuncii ad iacob dicentes.
Venimus ad esau fratrem tuum et ecce properat in occursum tibi cum quadrin-
gentis viris. Timuit valde iacob et perterritus divisit populum qui secum erat
greges quoque et oves et boves et camelos in duas turmas dicens. Si
venerit esau ad unam turmam et percusserit eam. alia turma que reliqua est
salvabitur. Dixitque iacob. Deus patris mei abraham. et deus patris mei ysaac
Domine qui dixisti michi revertere in terram tuam et in locum nativitatis tue
et bene faciam tibi. minor sum cunctis miseracionibus tuis. et veritate qua
explesti servo tuo. In baculo enim meo transivi iordanem istum. et nunc
cum duabus turmis regredior. eripe me de manu fratris mei. et de manu
esau quia valde eum timeo. ne forte veniens percuciat matrem cum filiis
quia tu locutus es quod bene michi faceres et dilatares semen meum sicut arenam
maris. que pre multitudine numerari non potest. Cumque dormisset ibi nocte illa
separavit ab hiis que habebat munera fratri suo. capras cc. et hircos xx.
oves cc. arietes xx. camelos fetas cum pullis suis xxx. vaccas xl.
et tauros xx. et pullos earum x. et misit per manus servorum suorum
singulos seorsum greges. Dixitque pueris suis Antecedite me. et sit
spacium inter gregem et gregem. Et precepit priori dicens. Si obvium habu-
eris esau fratrem meum et interrogaverit te cuius es. et quo vadis. et cuius
sunt ista que sequeris. Respondebis. Servi tui iacob. munera misit domino meo
esau. ipse quoque post nos venit. Similiter dedit mandata secundo et tercio. et
cunctis qui sequebantur greges dicens. Hiisdem verbis loquimini ad esau
cum inveneritis eum. et hec addetis. Ipse quoque servus tuus iacob iter nostrum inse-
quitur. Dixit enim Placabo eum muneribus que precedunt. et postea eum vide-
bo. forsitan propicius erit michi. Precesserunt itaque munera ante eum. ipse vero mansit
nocte illa in castris. Cumque mane surrexisset. tulit duas uxores
suas et totidem famulas cum undecim filiis et transivit vadum iaboth. tra-
ductisque omnibus que ad se pertinebant remansit solus. Et ecce vir lucta-
batur cum eo usque mane. Qui cum videret quod eum superare non posset. tetigit

nervum femoris eius et statim emarcuit. Dixitque ad eum Dimitte
me iam enim ascendit aurora. Respondit Non dimittam te nisi benedixeris
mihi. Ait ergo Quod nomen est tibi. Respondit Iacob. At ille Nequaquam
inquit Iacob appellabitur nomen tuum sed Israel. quoniam si contra deum fortis
fuisti quanto magis contra homines prevalebis. Interrogavit eum Iacob.
Dic mihi quo appellaris nomine. Respondit Cur queris nomen meum
quod est mirabile. Et benedixit ei in eodem loco. Vocavitque Iacob nomen
loci illius Phanuel dicens Vidi deum facie ad faciem et salva facta
est anima mea. Ortusque est ei statim sol postquam transgressus est Phanuel
Ipse vero claudicabat pede. Quam ob causam non comedunt filii Israhel
nervum qui emarcuit in femore Iacob usque in presentem diem eo quod teti:
git nervum femoris eius et insensibilis factus est et obstupuit XXXIII
Levans autem Iacob oculos suos vidit venientem Esau et cum eo qua:
dringentos viros. Divisitque filios Lye et Rachel ambarumque
famularum. et posuit utrasque ancillas et liberos earum in principio. Lyam
vero et liberos eius in secundo loco. Rachel autem et Ioseph novissimos. Et
ipse progrediens adoravit pronus in terram septies donec appropinquaret frater eius
Currens itaque Esau obviam fratri suo amplexatus est eum. stringensque col:
lum eius et osculans flevit. Levatisque oculis vidit mulieres et parvulos
earum et ait Quid sibi volunt isti et si ad te pertinent. Respondit Parvuli
sunt quos donavit mihi deus servo tuo. Et appropinquantes ancille et filii
earum incurvati sunt. Accessitque Lya cum liberis suis. Et cum similiter adoras:
sent extremi Ioseph et Rachel adoraverunt. Dixitque Esau Quenam sunt
iste turme quas obviam habui. Respondit Ut invenirem graciam coram te
domino meo. Et ille Habeo autem plurima frater mi sint tua tibi. Dixitque Iacob
Noli ita obsecro sed si inveni graciam in oculis tuis accipe munusculum
de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam quasi viderim vultum dei. Esto
mihi propicius et suscipe benedictionem quam attuli tibi et quam donavit mihi deus tri:
buens omnia. Vix fratre compellente suscipiens ait Gradiamur simul et ero
socius itineris tui. Dixitque Iacob Nosti domine mi quod parvulos habeam te:
neros et oves et boves fetas mecum quas si plus in ambulando fecero
laborare morientur una die cuncti greges. Precedat dominus meus ante servum
suum et ego sequar paulatim vestigia eius sicut videro posse parvulos meos
donec veniam ad dominum meum in Seyr. Respondit Esau Oro te ut de populo qui
mecum est saltem socii remaneant vie tue. Non est inquit necesse. Hoc uno in:
digeo ut inveniam graciam in conspectu tuo domine mi. Reversus est itaque in illo
die Esau itinere quo venerat in Seyr. Et Iacob venit in Socchot. ubi edi:
ficata domo et fixis tentoriis appellavit nomen loci illius Socchot id est
tabernacula. Transivitque in Salem urbem Sichimorum que est in terra Chanaan
postquam reversus est a Mesopotamia Syrie et habitavit iuxta oppidum.

Emitque parte agri in quo fixat tabernacula a filiis emor patris sy-
chem centum agnis Et erecto ibi altari invocavit super illud fortissimum deum
Egressa autem dina filia lye ut videret mulieres regionis c xxxiiii illius
Aillius. Quam cum vidisset sichem filius emor evei princeps terre
ca illius adamavit. et rapuit et dormivit cum illa vi opprimens virginem Et conglu-
tinata est anima eius cum ea. tristemque blandiciis delinivit Et pergens ad emor
patrem suum. accipe michi inquit puellam hanc coniugem. Quod cum audisset iacob
absentibus filiis et in pastu occupatis pecorum. siluit donec redirent Egres-
so autem emor patre sichem ut loqueretur ad iacob. ecce filii eius veniebant
de agro. Auditoque quod acciderat irati sunt valde. eo quod fedam rem operatus
esset in israel. et violata filia iacob rem illicitam perpetrasset. Locutus est itaque
emor ad eos Sichem filii mei adhesit anima filie vestre. date eam illi uxo-
rem. et iungamus vicissim connubia. Filias vestras tradite nobis. et filias
nostras accipite. et habitate nobiscum Terra in potestate vestra est. exercete. negoti-
amini. et possidete eam Sed et sichem ad patrem et ad fratres eius ait. Inve-
niam gratiam coram vobis. et quecumque statueritis dabo Augete dotem. munera
postulate libenter tribuam quod petieritis. tantum date mihi puellam hanc uxorem
Responderunt filii iacob sichem et patri eius in dolo. sevientes ob stuprum sororis
Non possumus facere quod petitis nec dare sororem nostram homini incircumciso. quod
illicitum et nepharium est apud nos. Sed in hoc valebimus federari si esse
volueritis nostri similes et circumcidatur in vobis omne masculini sexus. tunc dabimus
et accipiemus mutuo filias vestras ac nostras. et habitabimus vobiscum eritisque
quasi unus populus. Si autem circumcidi nolueritis tollemus filiam nostram et recedemus
Placuit oblacio eorum emor et sichem filio eius. nec distulit adolescens quin
statim quod petebatur expleret Amabat enim puellam valde. et ipse erat in-
ci clitus in domo patris sui. Ingressique porta urbis locuti sunt populo. Viri isti
pacifici sunt. et volunt habitare nobiscum. negocientur in terra et exerceant eam
que spaciosa et lata. cultoribus indiget. Filias eorum accipiemus uxores
et nostras illis dabimus. Unum est quo differtur tantum bonum. Si circumcidamus
masculos nostros ritum gentis imitantes. et substancia eorum et pecora et cuncta que
possident nostra erunt. tantum in hoc acquiescamus. et habitantes simul unum efficiemus
populum. Assensi sunt omnes. circumcisis cunctis maribus. Et ecce die tercio. quando
gravissimus vulnerum dolor est. arreptis duo iacob filii symeon et levi fratres
dine gladiis. ingressi sunt urbem confidenter. interfectisque omnibus masculis emor
et sichem pariter necaverunt. tollentes dinam de domo sichem sororem suam
Quibus egressis irruerunt super occisos ceteri filii iacob. et depopulati sunt
urbem in ulcionem stupri. Oves eorum et armenta et asinos. cunctaque vasta-
tes que in domibus et in agris erant. parvulos quoque et uxores eorum duxerunt capti-
vas. Quibus patratis audacter iacob dixit ad symeon et levi. Turbastis
me et odiosum fecistis chananeis et phereзeis habitatoribus terre huius.

Nos pauci sumus illi congregati percutient me et delebor ego et domus
mea. Responderunt. Numquid ut scorto abuti debuere sorore nostra. c xxxv
Interea locutus est dominus ad iacob. Surge et ascende bethel et habita ibi
facque altare deo qui apparuit tibi quando fugiebas esau fratrem tuum.
Iacob vero convocata omni domo sua ait. Abicite deos alienos qui
in medio vestri sunt et mundamini ac mutate vestimenta vestra. Surgite
et ascendamus bethel ut faciamus ibi altare domino qui exaudivit me
in die tribulationis mee et fuit socius itineris mei. Dederunt ergo ei omnes
deos alienos quos habebant et inaures que erant in auribus eorum. At ille
infodit ea subter therebintum que est post urbem sichem. Cumque profecti essent
terror dei invasit omnes per circuitum civitates et non sunt ausi persequi
recedentes. Venit igitur iacob luzam que est in terra chanaan cognomento
bethel ipse et omnis populus cum eo. Edificavitque ibi altare domino. Et appellavit
nomen loci illius domus dei. Ibi enim apparuit ei deus cum fugeret fratrem suum.
Eodem tempore mortua est debbora nutrix rebecce et sepulta ad radices
bethel subter quercum. Vocatumque est nomen loci quercus fletus. Apparuit autem
iterum deus iacob postquam reversus est de mesopotamia syrie benedixitque ei dicens
Non vocabis ultra iacob sed israel erit nomen tuum. Et appellavit eum israel.
Dixitque ei Ego deus omnipotens. cresce et multiplicare. Gentes et populi nationum
erunt ex te. reges de lumbis tuis egredientur. terramque quam dedi abraham
et ysaac dabo tibi et semini tuo post te. Et recessit ab eo. Ille vero erexit
titulum lapideum in loco quo locutus fuerat ei deus. libans super eum libamina
et effundens oleum. vocansque nomen loci bethel. Egressus inde venit
verno tempore ad terram que ducit ephratam. In qua cum parturiret rachel ob
difficultatem partus periclitari cepit. Dixitque ei obstetrix Noli timere quia et hunc
habebis filium. Egrediente autem anima pre dolore et imminente iam morte vo-
cavit nomen filii sui benoni id est filius doloris mei. Pater vero appellavit eum be-
niamyn id est filius dextre. Mortua est autem rachel et sepulta in via que
ducit ephratam. hec est bethleem. Erexitque iacob titulum super sepulcrum
eius. hic est titulus monumenti rachel usque in presentem diem. Egressus inde
fixit tabernaculum trans turrem gregis. Cumque habitaret in illa regione. abiit ru-
ben et dormivit cum bala concubina patris sui. quod illum minime latuit. Erant
autem filii iacob duodecim. Filii lye primogenitus ruben et symeon et levi et
iudas et ysachar et zabulon. Filii rachel ioseph et beniamyn. Filii
bale ancille rachelis. dan et neptalim. Filii zelphe ancille lye. gad
et aser. Hii filii iacob qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Venit
etiam ad ysaac patrem suum in mambre civitate arbee. hec est hebron in
qua peregrinatus est abraham et ysaac. Et completi sunt dies ysaac centum octo-
ginta annorum. consumptusque etate mortuus est. et appositus populo suo senex
et plenus dierum. et sepelierunt eum esau et iacob filii sui.

Hec sut gnatoes Esau ipe est edom Esau accepit uxoes c xxxvi
de filiabus thanaan ada filia elom ethei et oolibama filiam
ane filii sebeon evei basemath quoque filia ismahel sorore nabaioth
Peperit aut ada eliphaz basemath genuit rahuel oolibama edidit
hieus et yelom et chore. Hy filii esau qui nati sut ei in terra chanaan
Tulit aut esau uxores suas et filios et filias et omem animam domus sue et
substantiam et pecora et cuncta que habere poterant in terra chanaan et abiit in alteram
regionem recessitque a fratre suo iacob. Divites enim erant valde et simul habitare
non poterant nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum pre multitudine
gregum. habitavit que esau in monte seyr. ipe est edom. Hee sunt generationes
esau patris edom in monte seyr. et hec nomina filiorum eius Eliphaz filius
ada uxoris esau rahuel quoque filius basemath uxoris eius. Fueruntque filii
eliphaz theman omar sepho et gatham et cenez et thore. Erat autem
thamna concubina eliphaz filii esau que peperit ei amalech. Hy filii ade
uxoris esau. Filii aut rahuel naath et sare zara semma et meza. et hy
filii basemath uxoris esau. Isti quoque erant filii oolibama filie ana filie
sebeon uxoris esau quos genuit ei hieus et hielom et chore. Hy duces
filiorum esau filii eliphaz primogeniti esau. dux theman dux omar
dux sephu dux cenez dux chore dux gatham dux amalech. Hy filii
eliphaz in terra edom et hy filii ade. Hy quoque filii rahuel filii esau. dux
naath dux zara dux semma dux meza. Hy duces rahuel in terra
edom. Hy filii basemath uxoris esau. dux hieus dux hielom dux
chore. Hy duces oolibama filie ana uxoris esau. Isti filii esau et
hy duces eorum ipe est edom. Isti filii seyr horrei habitatores terre
lothan et sobal et sebeon et anan et dison et eser et disan. Hy
duces horrei filii seir in terra edom. Facti sunt aut filii lothan horrei
theman. Erat aut soror lothan thamna. Et isti filii sobal alnam
et manaath et hebal sephi et onam. Et hy filii sebeon athaia et anam
Iste est anam qui invenit aquas calidas in solitudine cum pasceret asinos
sebeon patris sui. habuitque filium disan et filiam oolibama. Et isti filii
disan et amdan et ezban et iethran et charan. Hy quoque filii eser balaan
et zevan et acham. Habuit aut filios disan hus et aran. Isti duces
horreorum dux lothan dux sobal dux sebeon dux ana dux dison dux
eser dux disan. Isti inquam duces horreorum qui imperaverunt in terra seyr
Reges aut qui regnaverunt in terra edom antequam haberent regem filii israhel.
fuerunt hy. Balae filius beor nomenque urbis eius denaba. Mortuus est
aut balae et regnavit pro eo iobab filius zare de bosra. Cumque mortuus
esset iobab regnavit pro eo husan de terra themanorum. Hoc quoque mortuo
regnavit pro eo adad filius badadi qui percussit madian in regione moab
et nomen urbis eius ahuid. Cumque mortuus esset adad regnavit pro eo semla

de maserecha. Hoc quoque mortuo regnavit pro eo Saul de fluvio Rooboth.
Cumque et hic obiisset successit in regnum Balanam filius Achobor. Isto quoque
mortuo regnavit pro eo Adad. nomen quoque urbis eius Phoa. et appellabatur uxor
illius Meezabel filia Matred filia Mezaab. Hec ergo nomina Esau
in cognationibus et locis et vocabulis suis. dux Thamna. dux Alua. dux Iethet
dux Oolibama. dux Ela. dux Phinon. dux Cenez. dux Theman. dux
Mabsar. dux Magdiel. dux Iram. Hii duces Edom habitantes in terra
imperii sui. ipse est Esau pater Ydumeorum. Habitavit autem Iacob in terra
Chanaan in qua peregrinatus est pater suus. et hee sunt generationes eius. C.
Ioseph cum sedecim esset annorum pascebat gregem cum fratribus XXXVII
suis adhuc puer. et erat cum filiis Bale et Zelphe uxorum patris sui.
Accusavitque fratres suos apud patrem crimine pessimo. Israel autem diligebat
Ioseph super omnes filios suos. eo quod in senectute sua genuisset eum. Fe-
citque ei tunicam polimitam. Videntes autem fratres eius quod a patre plus cunctis
filiis amaretur. oderant eum nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Accidit
quoque ut visum sompnium referret fratribus suis. que causa maioris odii semina-
rium fuit. Dixitque ad eos. Audite sompnium meum quod vidi. Putabam li-
gare nos manipulos in agro. et quasi consurgere manipulum meum et stare.
vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. Responderunt
fratres eius. Numquid rex noster eris. aut subiciemur dicioni tue. Hec ergo causa
sompniorum atque sermonum invidie et odii fomitem ministravit. Aliud quoque
vidit sompnium quod narrans fratribus ait. Vidi per sompnium quasi solem et lunam
et stellas undecim adorare me. Quod cum patri suo et fratribus suis retulisset
suis increpavit eum pater. et dixit. Quid sibi vult hoc sompnium quod vidisti. Num
ego et mater tua et fratres tui adorabimus te super terram. Invidebant ergo
ei fratres sui. pater vero rem tacitus considerabat. Cumque fratres illius in pascendis
gregibus patris sui morarentur in Sichem. Dixit ad eum Israel. Fratres tui pascunt
oves in Sichimis. veni mittam te ad eos. Quo respondente presto sum. ait.
Vade et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos et pecora. et renuncia
michi quid agatur. Missus ergo de valle Hebron venit in Sichem. invenit
quoque eum vir errantem in agro. et interrogavit quid quereret. At ille respondit. Fratres
meos quero. indica michi ubi pascant greges. Dixitque ei vir. Re-
cesserunt de loco isto. Audivi autem eos dicentes. Eamus in Dothaym. Per-
rexit ergo Ioseph post fratres suos. et invenit eos in Dothaym. Qui cum
vidissent eum procul antequam accederet ad eos. cogitaverunt illum occidere. et
mutuo loquebantur. Ecce sompniator venit. venite occidamus eum. et mittamus
in cisternam veterem. dicemusque quod fera pessima devoravit eum. et tunc
apparebit quid illi prosint sompnia sua. Audiens hec Ruben nitebatur libe-
eum rare de manibus eorum et dicebat. Non interficiamus animam eius. nec effun-
damus sanguinem. sed proicite eum in cisternam hanc. que est in solitudine.

Liber

[L]iberet manibus eorum ut eas seruaret innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere
eum de manibus eorum et reddere patri suo. Confestim igitur ut peruenit ad
fratres nudauerunt eum tunica talari et polimita miseruntque in cisternam
que non habebat aquam Et sedentes ut comederent panem viderunt viatores
hysmahelitas venire de galaad et camelos eorum portantes aromata
et resinam et stacten in egyptum. Dixit ergo iudas fratribus suis Quid nobis
prodest si occiderimus fratrem nostrum et celauerimus sanguinem ipsius. Melius est
ut vendatur ismahelitis et manus nostre non polluantur frater enim et caro nostra
est. Acquieuerunt fratres sermonibus eius et pretereuntibus ismahelitis negoci-
atoribus extrahentes eum de cisterna vendiderunt xxx argenteis Qui duxe-
runt eum in egyptum Reuersusque ruben ad cisternam non inuenit puerum et
scissis vestibus pergens ad fratres suos ait. Puer non comparet et ego quo
ibo. Tulerunt autem tunicam eius et sanguine hedi quem occiderant tinxerunt
mittentes qui ferret ad patrem et dicerent. Hanc inuenimus vide utrum tunica
filii tui sit an non. Quam cum agnouisset pater ait Tunica filii mei est. fera
pessima comedit eum bestia deuorauit ioseph. Scissisque vestibus indutus
est cilicio lugens filium multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius ut le-
uirent dolorem patris noluit consolationem recipere sed ait. Descendam ad filium
meum lugens in infernum Et illo perseuerante in fletu madianite vendi-
derunt ioseph in egypto Phutiphar eunucho pharaonis magistro milicie

[E]o tempore descendens iudas a fratribus suis diuertit ad virum xxxviii
odollamitem nomine hiram viditque ibi filiam hominis chananei vo-
cabulo sue Et uxore accepta ingressus est ad eam Que concepit et peperit
filium vocauitque nomen eius her Rursumque concepto fetu natum filium nominauit
onan Tertium quoque peperit quem appellauit sela quo nato ultra parere cessauit
Dedit autem iudas uxorem primogenito suo her nomine thamar. Fuit quoque
her primogenitus iude nequam in conspectu domini et ab eo occisus est. Dixit
ergo iudas ad onan filium suum. Ingredere ad uxorem fratris tui et sociare illi
ut suscites semen fratri tuo. Ille sciens non sibi nasci filios introiens
ad uxorem fratris sui semen fundebat in terram ne liberi fratris nomine nasce-
rentur Et idcirco percussit eum dominus quod rem detestabilem faceret Quam ob rem
dixit iudas thamar nurui sue Esto vidua in domo patris tui donec
crescat sela filius meus. timebat enim ne et ipse moreretur sicut et fratres eius
Que abiit et habitauit in domo patris sui Euolutis autem multis diebus.
mortua est sue uxor iude Qui post luctum consolatione suscepta ascendebat
ad tonsores ouium suarum ipse et hyras opilio gregis odollamites in
thamnas Nunciatumque est thamar quod socer illius ascenderet in thamnas
ad tondendas oues Que depositis viduitatis vestibus assumpsit theristrum
et mutato habitu sedit in biuio itineris quod ducit thamnam eo quod
creuisset sela et non eum accepisset maritum Quam cum vidisset iudas suspicatus

dicitur vestis subtilis qua tempore estatis tegit circa scapulare vel [illegible] grece dicitur velamen quo hodie vtuntur palestine mulieres

est esse meretricem

Arrabo. onis dicitur vadimonium et ipse bona arra que datur pro coniugio viri et dicitur arrabo quasi arra bona

est esse meretricem. operuerat enim vultum suum ne cognosceretur. Ingrediensque
ad eam ait. Dimitte me ut coeam tecum. nesciebat enim quod nurus
sua esset. Qua respondente. Quid mihi dabis ut fruaris concubitu meo. Dixit.
Mittam tibi edum de gregibus. Rursumque illa dicente. Patiar quod vis si de-
deris mihi arrabonem donec mittas quod polliceris. Ait iudas. Quid vis pro
arrabone tibi dari. Respondit. Anulum et armillam et baculum quem manu
tenes. Ad unum igitur coitum concepit mulier et surgens abiit. Depositoque
habitu quem assumpserat. induta est viduitatis vestibus. Misit autem iudas
hedum per pastorem odollamitem ut reciperet pignus quod dederat mulieri.
Qui cum non invenisset eam. interrogavit homines loci illius. Ubi est mulier
que sedebat in bivio. Respondentibus cunctis. non fuit in loco isto meretrix. Reversus est
ad iudam dixitque ei. Non inveni eam. sed et homines loci illius dixerunt mihi nunquam
ibi sedisse scortum. Ait iudas. Habeat sibi certe mendacii nos arguere
non poterit. Ego misi hedum quem promiseram. et tu non invenisti eam.
Ecce autem post tres menses nunciaverunt iude dicentes. Fornicata est tha-
mar nurus tua. et videtur uterus illius intumescere. Dixitque iudas. Produ-
cite eam ut comburatur. Que cum educeretur ad penam misit ad socerum suum
dicens. De viro cuius hec sunt concepi. Cognosce cuius sit anulus et armilla
et baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iustior me est thamar. quia non tradidi
eam sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu.
apparuerunt gemini in utero eius. atque in ipsa effusione infantium unus protulit
manum in qua obstetrix ligavit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo
vero retrahente manum. egressus est alter. Dixitque ei mulier. Quare divisa est
propter te maceria. Et ob hanc causam vocavit nomen eius phares. Postea egressus
est frater eius in cuius manu erat coccinum quem appellavit zaram. c. xxxix.
Igitur ioseph ductus est in egiptum. Emitque eum phutiphar eunuchus
pharaonis princeps exercitus vir egiptius de manu ismahelitarum a quibus
perductus erat. Fuitque dominus cum eo. et erat vir in cunctis prospere agens. habita-
bitque in domo domini sui. qui optime noverat esse dominum cum eo et omnia que
gereret ab eo dirigi in manu illius. Invenitque ioseph gratiam coram domino
suo. et ministrabat ei. a quo prepositus omnibus gubernabat creditam sibi domum
et universa que tradita ei fuerant. Benedixitque dominus domui egiptii propter
ioseph et multiplicavit tam in edibus quam in agris cunctam eius substantiam
nec quicquam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem ioseph pulcher
facie et decorus aspectu. Post multos itaque dies. iniecit domina oculos suos
in ioseph. et ait. Dormi mecum. Qui nequaquam acquiescens operi nefario
dixit ad eam. Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid habeat in domo
sua. nec quicquam est quod non in mea sit potestate. vel non tradiderit michi. preter te
que uxor eius es. Quomodo ergo possum malum hoc facere et peccare in dominum
meum. Huiuscemodi per singulos dies loquebatur et mulier molesta erat

Extrema pars vestimenti scilicet vel fimbria sive ora

adolescenti Et ille recusabat stuprum. Accidit autem ut quadam die intra-
ret ioseph domum et operis quidpiam absque arbitris faceret Et illa apprehen-
sa lacinia vestimenti eius dicit. Dormi mecum. Qui relicto in manu
eius pallio fugit et egressus est foras Cumque vidisset mulier vestem in
manibus suis et se esse contemptam vocavit homines domus sue. et
ait ad eos En introduxit virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est enim
ad me ut coiret mecum Cumque ego succlamassem et audiret vocem meam
reliquit pallium quod tenebam et fugit foras In argumentum ergo fidei re-
tentum pallium ostendit marito revertenti domum. Et ait Ingressus est ad
me servus hebreus quem adduxisti ut illuderet michi Cumque vidisset me
clamare relinquit pallium et fugit foras. His auditis dominus et nimium
credulus verbis coniugis iratus est valde. tradiditque ioseph in carcerem
ubi vincti regis custodiebantur et erat ibi clausus. Fuit autem dominus cum
ioseph et misertus est illius et dedit ei graciam in conspectu principis carceris
Qui tradidit in manu ipsius universos vinctos qui in custodia tene-
bantur. et quicquid fiebat sub ipso erat. nec noverat aliquid cunctis ei credi-
tis Dominus enim erat cum illo et omnia opera eius dirigebat c xl

His itaque gestis accidit ut peccarent duo eunuchi. pincerna
regis egipti et pistor domino suo. Iratusque est pharao contra eos Nam
alter pincernis preerat alter pistoribus. Et misit eos in carcerem principis
militum in quo erat vinctus et ioseph. At custos carceris tradidit eos
Ioseph qui et ministrabat eis Aliquantulum temporis fluxerat et illi in custodia
tenebantur. Videruntque ambo sompnium nocte una iuxta interpretacionem
congruam sibi Ad quos cum introisset ioseph mane et vidisset eos tristes
sciscitatus est dicens Cur tristior est hodie solito facies vestra. Qui re-
sponderunt Sompnium vidimus et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad
eos ioseph Numquid non dei est interpretacio Referte michi quid videritis
Narravit prior prepositus pincernarum sompnium suum Videbam inquit coram me
vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gemmas et post
flores uvas maturescere. calicemque pharaonis in manu mea. Tuli ergo
uvas et expressi in calicem quem tenebam et tradidi poculum pharaoni
Respondit ioseph. Hec est interpretacio sompnii. Tres propagines tres adhuc dies
sunt post quos recordabitur pharao ministerii tui et restituet te in gradum
pristinum. dabisque ei calicem iuxta officium tuum sicut facere ante consueveras
Tantum memento mei cum bene tibi fuerit et facias mecum misericordiam ut sug-
geras pharaoni et educat me de isto carcere. quia furto sublatus sum de
terra hebreorum et hic innocens in lacum missus sum Videns pistor magister
quod prudenter sompnium dissolvisset ait Et ego vidi sompnium quod haberem
tria canistra farine super caput meum et in uno canistro quod erat ex-
celsius portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria. avesque comedere

De eo. Respondit Ioseph. Hec est interpretacio sompnii. Tria canistra tres
adhuc dies sunt post quos auferet pharao caput tuum ac suspendet te in
cruce. et lacerabunt volucres celi carnes tuas. Exinde tercius dies
natalis pharaonis erat. qui faciens grande convivium pueris suis recordatus
est inter epulas magistri pincernarum et pistorum principis. Restituitque alterum in
locum suum ut porrigeret poculum. alterum suspendit in patibulo. ut coniectoris
veritas pateret. Et tamen succedentibus prosperis prepositus pincernarum oblitus est.
Post duos annos vidit pharao sompnium c. xli. C. interpretatio sompnii
Putabat se stare super flumen de quo ascendebant vii boves pulchre
et crasse nimis et pascebantur in locis palustribus. Alie vero septem
emergebant de flumine fede. confecteque macie. et pascebantur in ipsa
amnis ripa in locis virentibus. devoraveruntque eas. quarum mira species
et quanta crassitudo corporum erat. Expergefactus pharao rursum dormivit et vidit
alterum sompnium. Septem spice pullulabant in culmo uno plene atque formose
alie vero totidem spice tenues et percusse uredine oriebantur. devoran-
tes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans pharao post quietem. et facto mane
pavore perterritus. misit ad coniectores egypti. cunctosque sapientes. et accersitis
narravit sompnium nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens pin-
cernarum magister ait. Confiteor peccatum meum. Iratus rex servis suis me et
magistrum pistorum retrudi iussit in carcerem principis militum. ubi una no-
cte uterque vidimus sompnium presagium futurorum. Erat ibi puer hebreus
eiusdem ducis militum famulus. Cui narrantes sompnia audivimus
quicquid postea rei probavit eventus. Ego enim redditus sum officio meo. et
ille suspensus est in cruce. Protinus ad regis imperium eductum de carcere ioseph
totonderunt ac veste mutata obtulerunt ei. Cui ille ait. Vidi sompnia
nec est qui edisserat que vidi. que audivi te prudentissime cernere. Re-
spondit ioseph. Absque me deus respondebit prospera pharaoni. Narravit ergo pharao
quod viderat. Putabam me stare super ripam fluminis. et septem boves
de amne ascendere pulchras nimis et obesis carnibus. que in pastu pa-
ludis viretta carpebant. Et ecce has sequebantur alie septem boves
in tantum deformes et macilente ut nunquam tales in terra egipti viderim.
Que devoratis et consumptis prioribus nullum saturitatis dedere vestigium. sed simili
macie et squalore torpebant. Evigilans rursum sopore depressus vidi
sompnium. Septem spice pullulabant in culmo uno plene atque pulcherrime
alie quoque vii tenues et percusse uredine oriebantur e stipula. que priorem
pulchritudinem devoraverunt. Narravi coniectoribus sompnium. et nemo est qui
edisserat. Respondit ioseph. Sompnium regis unum est. Que facturus est deus
ostendit pharaoni. Septem boves pulchre et vii spice plene. septem uber-
tatis anni sunt. eandemque vim sompnii comprehendunt. Septem quoque boves
tenues et macilente que ascenderunt post eas. et vii spice tenues

tenues et vero vrete ptusse septe anni sut venture famis · qui
hc ordine cople bimr Ecce septe anni venient fertilitat magne
in vniusa tra egipti · quos sequet septe anni aly tante stilitat
vt oblimoni tradat tota retro abundatia Cosumptura est em
fames omem tiaz et vbtat magtudine pditura inopie magtudo
Qd' aut vidisti scdo ad eande rem ptines sompnium firmitat indiciu
e · eo q fiat smo dei et uelocius impleat Nuc ergo puideat rex
viru sapietez et industriu · et pficiat eu tre egipti · qui costituat pp-
sitos p singlas regiones et quitaz pte fructuu p vii anos fertilit
qui iam nuc futuri sut cogreget in horrea et ome frumetu sub
pharaonis ptate condat seruetur in vrbibz et pparet futue septe
annoz fame que oppssura est egiptu · et no ssumet tra inopia Pla-
cuit pharaoni ssiliu · et cuctis ministris eius Locutus q est ad eos · Nu
inuenire poterimus talez viru qui spu dei plenus sit · Dixit ergo
ad ioseph Quia ondit tibi ds omia que locutus es · nuquid sapie-
tiore et similez tui inuenire poto Tu eris sup domu mea · et ad
tui oris impiu cuctus pplus obediet · vno tm regni solio te pcedā
Dixt q rursu pharao ad ioseph Ecce costitui te sup vniusaz traz egipti
Tulitq annulu de manu sua · et dedit in manu eius · vestiuit q eu stola
bissina · et collo torque aurea circuposuit Fecitq eum ascende sup curru
suu scdm · clamate pcone ut omnes cora eo genu flecterent · et ppositu
esse sciret vniuse tre egipti Dixit q rex ad ioseph Ego su pharao
absq tuo impio · no mouebit quisq manu aut pedez in omi tra egipti
Vertitq nome illius et vocauit eu lingua egipciaca saluatore mudi
Dedit q illi vxore aseneth filia phutiphare sacdotis heliopoleos ·
Egressus e itaq ioseph ad traz egipti Triginta aut annoz erat qu stetit
in cspectu regis pharaonis et circuiuit omnes regiones egipti · Venitq fer-
tilitas vii anoz et in manipulos redacte segetes cogregate sut in hor-
rea egipti Omis etia frugu abundatia in singlis vrbibz codita e
Tantaq fuit multitudo tritici ut arene maris coequaret et copia me-
sura excederet Nati sut aut ioseph fily duo anqu veniret fames qs
ei pepit aseneth filia phutiphare sacdotis heliopoleos vocauitq
nome primogeniti manasses dicens Obliuisci me fecit ds omi laboz
meoz et domu pris mei Nome q scdi appellauit effraym dicens
Crescere me fecit ds in tra paupertatis mee · Igit transactis · vii · anis
vbertatis qui fuerant in egipto · ceperut venire septe anni inopie qs
pdixerat ioseph · et in vniuso orbe fames pualuit In tota aut terra
egipti erat fames qua esuriente clamauit ppls ad pharaone alime-
ta petens Quibz ille rndit Ite ad ioseph · et quicqd vob dixit facite
Crescebat aut cotidie fames in omi tra aperuit q ioseph vniusa

horrea et vendebat egiptiis· nam et illos oppresserat fames
Omnesque provincie veniebant in egiptum ut emerent escas et ma-
lum inopie temperarent· c xlii
Audiens autem iacob quod alimenta venderentur in egipto dixit filiis suis
Quare negligitis? Audivi quod triticum venundetur in egipto· descen-
dite et emite nobis necessaria ut possimus vivere et non consumamur inopia
Descendentes igitur fratres ioseph decem ut emerent frumenta in egipto ben-
iamin domi retento ab iacob qui dixerat fratribus eius· ne forte in itinere
quicquam patiatur mali· ingressi sunt terram egipti cum aliis qui pergebant ad
emendum· Erat autem fames in terra chanaan· et ioseph princeps egipti erat
atque ad illius nutum frumenta populis vendebantur· Cumque adorassent
eum fratres sui· et agnovisset eos· quasi ad alienos durius loquebatur· in-
terrogans eos· Unde venistis? Qui responderunt· De terra chanaan ut emamus
victui necessaria· Et tamen fratres ipse cognosceret non est agnitus ab eis· Recor-
datus somniorum que aliquando viderat ait ad eos· Exploratores estis·
ut videatis infirmiora terre venistis· Qui dixerunt· Non est ita domine·
sed servi tui venerunt ut emerent cibos· Omnes filii unius viri sumus pa-
cifici venimus· nec quicquam famuli tui machinantur mali· Quibus ille
respondit· Aliter est· immunita terre huius considerare venistis· Et illi· Duode-
cim inquiunt servi tui fratres sumus filii viri unius in terra chanaan·
minimus cum patre nostro est· alius non est super· Hoc est ait quod locutus sum
exploratores estis· Iam nunc experimentum vestri capiam· Per salutem pharao-
nis non egrediemini hinc· donec veniat frater vester minimus· Mittite ex vobis unum
et adducat eum· vos autem eritis in vinculis· donec probentur que dixistis utrum
falsa an vera sint· alioquin per salutem pharaonis exploratores estis· Tra-
didit ergo eos custodie tribus diebus· Die autem tercio eductis de carcere ait
Facite quod dixi et vivetis· Deum enim timeo· Si pacifici estis· frater vester
unus ligetur in carcere· vos autem abite et afferte frumenta que emistis
in domos vestras et fratrem vestrum minimum ad me adducite ut possim
vestros probare sermones et non moriemini· Fecerunt ut dixerat et locuti sunt in-
vicem· Merito hec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum videntes
angustiam anime illius cum deprecaretur nos et non audivimus· ideo super
nos ista venit tribulacio· E quibus unus ruben ait· Numquid non dixi vobis
nolite peccare in puerum et non audistis me· En sanguis eius exquiritur
Nesciebant quod intelligeret ioseph· eo quod per interpretem loqueretur ad eos· Avertit
se parumper et flevit· Et reversus locutus est ad eos· Tollensque symeon
et ligans eum illis presentibus iussit ministris ut implerent saccos eorum
tritico et reponerent pecunias singulorum in sacculis suis datis supra
cibariis in via· Qui fecerunt ita· At illi portantes frumenta in asinis
profecti sunt· Aperto quoque unus sacco ut daret iumento pabulum in diversorio

contemplato pecuniam in ore sacculi dixit fratribus suis Reddita
est mihi pecunia en habetur in sacco Et obstupefacti turbatique dixerunt
mutuo Quidnam est hoc quod fecit nobis deus. Venerunt que ad iacob patrem
suum in terra chanaan et narraverunt ei omnia que accidissent sibi dicentes
Locutus est nobis dominus terre dure et putavit nos exploratores esse provincie
Cui respondimus pacifici sumus nec ullas molimur insidias. Duodecim
fratres uno patre geniti sumus. unus non est super. minimus cum patre versatur
in terra chanaan. Qui ait nobis Sic probabo quod pacifici estis. fratrem
vestrum unum dimittite apud me et cibaria domibus vestris necessaria sumite
et abite. fratremque vestrum minimum adducite ad me ut sciam quod non sitis
exploratores. et istum qui tenetur in vinculis possitis recipere ac dein-
ceps emendi que vultis habeatis licentiam. His dictis cum frumenta
effunderent singuli repperierunt in ore saccorum ligatas pecunias Exterritis-
que simul omnibus. dixit pater iacob. Absque liberis me esse fecistis. Ioseph
non est super. symeon tenetur in vinculis. beniamyn auferetis. In me
mala hec omnia reciderunt Cui respondit ruben Duos filios meos inter-
fice si non reduxero illum tibi. Trade illum in manu mea. et ego eum tibi
restituam At ille. Non descendet inquit filius meus vobiscum. frater eius
mortuus est. ipse solus remansit Si quid ei adversi acciderit in terra
ad quam pergitis. deducetis canos meos cum dolore ad inferos. c xliii
Interim fames omnem terram vehementer premebat Consumptisque cibis
quos ex egypto detulerant. dixit iacob filiis suis. Revertimini et emite
nobis pauxillum escarum Respondit iudas. Denunciavit nobis vir ille sub testi-
ficatione iurandi dicens. Non videbitis faciem meam. nisi fratrem vestrum mi-
nimum adduxeritis vobiscum Si ergo vis eum mittere nobiscum pergemus pariter
et ememus tibi necessaria. Sin autem non vis non ibimus Vir enim ut sepe
diximus denunciavit nobis dicens Non videbitis faciem meam absque fratre
vestro minimo. Dixit eis israel. In meam hoc fecistis miseriam ut indicaretis
ei et alium habere vos fratrem At illi responderunt. Interrogavit nos homo per
ordinem nostram progeniem si pater viveret si haberemus fratrem Et nos respondimus
ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus Numquid scire poteramus quod dicturus
erat adducite vobiscum fratrem vestrum. Iudas quoque dixit patri suo Mitte
puerum mecum ut proficiscamur et possimus vivere. ne moriamur nos et parvuli
nostri. Ego suscipio puerum de manu mea require illum Nisi reduxero et
tradidero eum tibi ero peccati in te reus omni tempore Si non intercessisset
dilatio iam vice altera venissemus. Igitur israel pater eorum dixit ad eos
Si sic necesse est. facite quod vultis Sumite de optimis terre fructibus
in vasis vestris et deferte viro munera. modicum resine et mellis et
storacis et stactes et therebinti et amigdalarum. pecuniam quoque duplicem
ferte vobiscum. et illam quam invenistis in sacculis reportate. nesorte

errore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite et ite ad virum. Deus autem meus
omnipotens faciat eum vobis placabilem: et mittat vobiscum fratrem vestrum quem
Tremulus tenet et hunc Beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt
ergo viri munera et duplicem pecuniam et Beniamin descenderuntque in Egyptum
et steterunt coram Ioseph. Quos cum ille vidisset et Beniamin simul
precepit dispensatori domus sue dicens. Introduc viros et occide victimas
et instrue convivium quoniam mecum sunt comesturi meridie. Fecit ille sicut
fuerat imperatum et introduxit viros domum. Illicque exterriti dixerunt mutuo
Propter pecuniam quam retulimus prius in saccis nostris introducti sumus
ut devolvat in nos calumniam et violenter subiciat servituti et nos
et asinos nostros. Quam ob rem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem
locuti sunt. Oramus domine ut audias nos. Iam ante descendimus ut emeremus
escas. Quibus emptis cum venissemus ad diversorium aperuimus saccos
nostros et invenimus pecuniam in ore saccorum quam nunc eodem pondere
reportavimus. Sed et aliud attulimus argentum ut emamus que necessaria nobis
sunt. Non est in nostra conscientia quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille
respondit. Pax vobiscum nolite timere. Deus vester et deus patris vestri dedit
vobis thesauros in saccis vestris. Nam pecuniam quam dedistis michi
probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Symeon. Et introductis domum
attulit aquam et laverunt pedes suos. Deditque pabula asinis eorum.
Illi vero parabant munera donec ingrederetur Ioseph meridie. Audierant
enim quod ibi comesturi erant panem. Igitur ingressus est Ioseph domum suam
obtuleruntque ei munera tenentes in manibus et adoraverunt proni in terram.
At ille clementer resalutatis eis interrogavit eos dicens. Salvusne est
pater vester senex de quo dixeratis michi. Adhuc vivit. Qui responderunt. Sospes
est servus tuus pater noster et adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum.
Attollens autem oculos Ioseph vidit fratrem suum uterinum et ait. Iste
est frater vester parvulus de quo dixeratis michi. Et rursum. Deus inquit
misereatur tui fili mi. Festinavitque quia commota fuerant viscera eius super
fratre suo et erumpebant lacrime. Et introiens cubiculum flevit.
Rursumque lota facie egressus continuit se et ait. Ponite panes.
Quibus appositis seorsum Ioseph et seorsum fratribus. Egyptiis quoque qui
vescebantur simul seorsum. Illicitum est enim Egyptiis comedere cum Hebreis
et profanum putant huiuscemodi convivium. Sederunt ergo coram eo primo-
genitus iuxta primogenita sua et minimus iuxta etatem suam. Et mirabantur
nimis sumptis partibus quas ab eo acceperant. Maior quoque pars venit
Beniamin ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt
Precepit autem Ioseph dispensatori domus sue. c xliiii. cum eo
dicens. Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere. Et
pone pecuniam singulorum in summitate sacci. Ciphum autem meum argenteum

et precium quod dederat tritici pone in ore sacci iunioris. Factumque est ita.
Et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exierant
et processerant paululum. Tunc ioseph accersito dispensatore domus ait
Surge persequere viros et apprehensis dicito. Quare reddidistis
malum pro bono. Ciffum quem furati estis ipse est in quo bibit dominus meus
et in quo augurari solet. Pessimam rem fecistis. Fecit ille ut
iusserat. et apprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt. Quare sic
loquitur dominus noster. ut servi tui tantum flagitii commiserint. Pecuniam quam
invenimus in summitate saccorum reportavimus ad te de terra chanaan
et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argen-
tum. Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod queris moriatur. et nos
servi erimus domini nostri. Qui dixit eis. Fiat iuxta vestram sententiam. Apud
quem fuerit inventum ipse sit servus meus. vos autem eritis innoxii. Itaque festina-
to deponentes in terra saccos aperuerunt singuli. Quos scrutatus incipiens
a maiore usque ad minimum. invenit ciphum in sacco beniamin.
At illi scissis vestibus. oneratisque rursum asinis reversi sunt in oppidum.
Primusque iudas cum fratribus ingressus est ad ioseph. necdum enim de loco
abierat. Omnesque ante eum pariter in terram corruerunt. Quibus ille ait
Cur sic agere voluistis. An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi
scientia. Cui iudas. Quid respondebimus inquit domino meo. vel quid loquemur.
aut iuste poterimus obtendere. Deus invenit iniquitatem servorum suorum. En
omnes servi sumus domini mei et nos et apud quem inventus est ciphus. Respondit
ioseph. Absit a me ut sic agam. Qui furatus est ciphum ipse sit servus
meus. vos autem abite liberi ad patrem vestrum. Accedens propius iudas con-
fidenter ait. Oro domine mi. loquatur servus tuus verbum in auribus tuis. et ne
irascaris famulo tuo. tu es enim post pharaonem dominus meus. Interrogasti
prius servos tuos. Habetis patrem aut fratrem. Et nos respondimus tibi domino meo
Est nobis pater senex et puer parvulus qui in senectute illius natus est. cuius
uterinus frater est mortuus. et ipsum solum habet mater sua. Pater vero tenere
diligit eum. Dixistique servis tuis. Adducite eum ad me. et ponam ocu-
los meos super illum. Suggessimus domino meo. non potest puer relinquere
patrem suum. Si enim dimiserit illum. morietur. Et dixisti servis tuis. Nisi
venerit frater vester minimus vobiscum. non videbitis amplius faciem meam. Cum
ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum. narravimus ei omnia
que locutus est dominus meus. Et dixit pater noster. Revertimini et emite nobis
parum tritici. Cui diximus. Ire non possumus. Si frater noster minimus descendit
nobiscum. proficiscemur simul. Alioquin illo absente non audemus videre
filios faciem viri. Ad que ille respondit. Vos scitis quod duos genuit mihi uxor
mea. Egressus est unus. et dixistis. Bestia devoravit eum. et hucusque non
comparet. Si tuleritis et istum. et aliquid ei in via contigerit deducetis canos

meos cum merore ad inferos. Igitur si intrauero ad seruum tuum patrem
meum et puer defuerit, cum anima illius ex huius anima pendeat, videritque
eum non esse nobiscum, morietur et deducent famuli tui canos eius cum
dolore ad inferos. Ego proprie seruus tuus ero, qui in meam hunc recepi
fidem et spopondi dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum
omni tempore. Manebo itaque seruus tuus pro puero in ministerio domini mei
et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem absque
te puero, ne calamitatis que oppressura est patrem meum testis assistam.
Non se poterat ultra cohibere ioseph multis coram astantibus. c xlv
Unde precepit ut egrederentur cuncti foras et nullus interesset alienus
agnitioni mutue. Eleuauitque vocem cum fletu quam audierunt egiptii
omnisque domus pharaonis. Et dixit fratribus suis: Ego sum ioseph. Adhuc pater
meus viuit? Nec poterant respondere fratres nimio timore perterriti. Ad quos
ille clementer: Accedite inquit ad me. Et cum accessissent prope: Ego sum ait
ioseph frater vester quem vendidistis in egiptum. Nolite pauere nec vobis durum
esse videatur quod vendidistis me in his regionibus. Pro salute enim vestra
misit me deus ante vos in egiptum. Biennium est quod fames esse cepit
in terra, et adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit nec meti.
Premisitque me deus ut reseruemini super terram et escas ad viuendum habere
possitis. Non vestro consilio, sed dei huc voluntate missus sum, qui fecit me
quasi patrem pharaonis et dominum vniuerse domus eius, ac principem in omni terra
egipti. Festinate et ascendite ad patrem meum et dicetis ei: Hec man-
dat filius tuus ioseph: Deus me fecit dominum vniuerse terre egipti. Descende
ad me, ne moreris, et habita in terra iessen, erisque iuxta me tu et filii
tui et filii filiorum tuorum, oues tue et armenta tua et vniuersa que possides.
ibique te pascam. Adhuc enim quinque anni residui sunt famis, ne et tu
pereas et domus tua et omnia que possides. En oculi vestri et oculi fratris mei
beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nunciate patri meo vni-
uersam gloriam meam et cuncta que vidistis in egipto. Festinate et addu-
cite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in collum fratris sui benia-
myn, fleuit, illoque similiter flente super collum eius. Osculatusque est ioseph
omnes fratres suos et plorauit super singulos eorum. Post que ausi sunt loqui
ad eum. Auditumque est et celebri sermone vulgatum in aula regis: Ve-
nerunt fratres ioseph. Et gauisus est pharao atque omnis familia eius.
Dixitque ad ioseph ut imperaret fratribus suis dicens: Onerantes iumenta
ite in terram chanaan et tollite inde patrem vestrum et cognationem, et venite
ad me, et ego dabo vobis omnia bona egipti, ut comedatis medullam
terre. Precipe etiam ut tollant plaustra de terra egipti ad subuectionem
paruulorum suorum et coniugum, ac dicito: Tollite patrem vestrum et properate quanto-
cius venientes, nec dimittatis quicquam de suppellectili vestra, quia omnes opes

liber

terre egipti vestre erunt. Feceruntque filii israhel ut eis mandatum fuerat
Quibus dedit ioseph plaustra secundum pharaonis imperium. et cibaria in itinere
singulis quoque proferri iussit binas stolas. Beniamin vero dedit trecentos
argenteos cum quinque stolis optimis. tantundem pecunie et vestium mittens
patri suo addens et asinos decem qui subveherent ex omnibus divitiis egi-
pti. et totidem asinas triticum in itinere panesque portantes. Dimisit
ergo fratres suos. et proficiscentibus ait. Ne irascamini in via. Qui ascendentes
ex egipto venerunt in terram chanaan ad patrem suum iacob. et nunciaverunt
ei dicentes. Ioseph vivit et ipse dominatur in omni terra egipti. Quo audito
iacob quasi de gravi sompno evigilans. tamen non credebat eis. Illi contra refe-
rebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra et universa que miserat. re-
vixit spiritus eius et ait. Sufficit michi si adhuc filius meus ioseph vivit. va-
dam et videbo eum antequam moriar.

c xlvi

Profectusque israhel cum omnibus que habebat venit ad puteum iuramenti
et mactatis ibi victimis deo patris sui ysaac Audivit eum per visionem
noctis vocantem se et dicentem sibi. Iacob. iacob. Cui respondit. Ecce assum.
Ait illi deus. Ego sum fortissimus deus patris tui. noli timere. et descende in
egiptum quia in gentem magnam faciam te ibi Ego descendam tecum illuc. et
ego inde adducam te revertentem. Ioseph quoque ponet manum suam super oculos
tuos Surrexit autem iacob a puteo iuramenti. tuleruntque eum filii cum parvulis
et uxoribus suis in plaustris que miserat pharao ad portandum senem et
omnia que possederat in terra chanaan. venitque in egiptum cum omni semine
suo. filii eius et nepotes filie et cuncta simul progenies. Hec sunt autem
nomina filiorum israhel qui ingressi sunt in egiptum. ipse cum liberis suis. Pri-
mogenitus ruben. filii ruben. enoch et phallu et esrom et carmi
filii simeon. iemuhel et iamin et ahod. iachin et saher et saul
filius chananitidis. filii levi gerson caath et merari. filii iuda her
et onan et sela et phares et zara. Mortui autem sunt her et onan in terra
chanaan Natique sunt filii phares. esrom et amul. filii ysachar thola
et phua et iob et semron. filii zabulon. sared et helon. et iahelel.
Hii filii lye quos genuit in mesopotamia syrie. cum dina filia sua.
omnes anime filiorum et filiarum triginta et tres. filii gad. sephion et aggi
sunni et esebon. heri et arodi et areli. filii aser iamne et iesua
et iesui et beria. sara quoque soror eorum. filii beria. heber et melchiel.
Hii filii zelphe quam dedit laban lye filie sue. et hos genuit iacob
xvi animas. filii rachel uxoris iacob. ioseph et beniamin. Natique sunt
ioseph filii in terra egipti quos genuit ei aseneth. filia phutiphare
sacerdotis heliopoleos. manasses et effraim. filii beniamin bela
et bechor et asbel gera et naaman ehi et ros mophim et
opphim et ared. Hii filii rachel quos genuit iacob. omnes anime xiiii.

Filij dan vsim. Filij neptalim iasihel et guni et ieser et sallem. Hij
filij bale quam dedit laban rachel filie sue. et hos genuit iacob.
omnes anime vij. Cuncte que anime que ingresse sunt cum iacob egiptum et egresse
de femore illius absque vxoribus filiorum lxvj. Filij autem ioseph qui nati
sunt ei in terra egipti anime due. Omnes anime domus iacob que ingresse sunt
egiptum fuere lxx. Misit autem iudam ante se ad ioseph ut nunciaret ei.
et ille occurreret illi in gessen. Quo cum peruenisset. iuncto ioseph curru suo
ascendit obuiam patri ad eundem locum. Vidensque eum irruit super collum eius
et inter amplexus fleuit. Dixitque pater ad ioseph. Iam letus moriar quia
vidi faciem tuam et superstitem te relinquo. Et ille locutus est ad fratres. et ad
omnem domum patris sui. Ascendam et nunciabo pharaoni. dicamque ei. Fratres
mei et domus patris mei qui erant in terra chanaan venerunt ad me et sunt
viri pastores ouium. curamque habent alendorum gregum. Pecora sua et armenta
et omnia que habere potuerunt adduxerunt secum. Cumque vocauerit vos et dixerit quod
est opus vestrum. Respondebitis. Viri pastores sumus serui tui ab infancia nostra
vsque in presens. et nos et patres nostri. ad peregrinandum in terra tua venimus
Hoc autem dicetis vt habitare possitis in terra gessen. quia detestantur egiptij omnes
Ingressus ergo ioseph nunciauit pharaoni. c xlvij Pastores ouium
dicens Pater meus et fratres. oues eorum et armenta et cuncta que possidebant
venerunt de terra chanaan. et ecce consistunt in terra gessen. Extremos quoque fratrum
suorum quinque viros statuit coram rege. Quos ille interrogauit. Quid habetis
operis. Responderunt. Pastores ouium sumus serui tui et nos et patres nostri. ad
peregrinandum in terra tua venimus. quoniam non est herba gregibus seruorum tuorum
ingrauescente fame in regione chanaan. Petimusque ut esse nos iubeas
seruos tuos in terra gessen. Dixit itaque rex ad ioseph. Pater tuus et
fratres tui venerunt ad te. terra egipti in conspectu tuo est. in optimo loco habitare
fac eos. et trade eis terram gessen. Quod si nosti esse in eis viros industrios
constitue illos magistros pecorum meorum. Post hec introduxit ioseph patrem
suum ad regem. et statuit eum coram eo. Qui benedicens illi et interrogatus ab
eo. quot sunt dies annorum vite tue. Respondit. Dies peregrinationis vite
mee cxxx annorum sunt parui et mali. et non peruenerunt vsque ad dies patrum
meorum quibus peregrinati sunt. Et benedicto rege egressus est foras. Io-
seph vero patri et fratribus suis dedit possessionem in egipto. in optimo
terre solo ramesses. ut preceperat pharao. et alebat eos. omnemque domum
patris sui prebens cibaria singulis. In toto enim orbe panis deerat. et
oppresserat fames terram maxime egipti et chanaan. E quibus omnem pecuniam
congregauit pro vendicione frumenti. et intulit eam in erarium regis. Cumque de
fecisset emptoribus precium venit cuncta egiptus ad ioseph dicens. Da nobis
panem. Quare morimur coram te deficiente pecunia. Quibus ille respondit
Adducite pecora vestra. et dabo vobis pro eis cibos si precium non habetis.

Que cum adduxissent · Dedit eis alimenta pro equis et ovibus et bobus et
asinis · Sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum · Veneruntque
anno secundo et dixerunt ei · Non celamus domino nostro quod deficiente pecunia
et pecora simul defecerunt · nec clam te est quod absque corporibus et terra nichil
habeamus · Cur ergo moriemur te vidente · et nos et terra nostra tua erimus ·
Eme nos in servitutem regiam et prebe semina · ne pereunte cultore terra redi-
gatur in solitudinem · Emit igitur ioseph omnem terram egipti vendentibus
singulis possessiones suas pre magnitudine famis · subiecitque eam pharaoni
et cunctos populos eius a novissimis terminis egipti usque ad extremos fines
eius · preter terram sacerdotum que a rege tradita erat eis · quibus statuta cibaria
ex horreis publicis prebebantur · Et idcirco non sunt compulsi vendere possessiones
suas · Dixit ergo ioseph ad populos · En ut cernitis et vos et terram vestram pharao
possidet · Accipite semina et serite agros ut fruges habere possitis · Quintam
partem regi dabitis · quatuor reliquas permitto vobis · in sementem et in cibos
famulis et liberis vestris · Qui responderunt · Salus nostra in manu tua est · respiciat
nos tantum dominus noster · et leti serviemus regi · Et ex eo tempore usque in presentem diem
in universa terra egipti · regibus quinta pars solvitur · et factum est quasi in legem
absque terra sacerdotali que libera ab hac conditione fuit · Habitavit ergo israel in egipto
id est in terra gessen et possedit eam · Auctusque est et multiplicatus nimis · et vixit
in ea xvii annis · factique sunt omnes dies vite illius centum xlvii annorum · Cumque
appropinquare cerneret mortis diem · vocavit filium suum ioseph · et dixit ad
eum · Si inveni gratiam in conspectu tuo pone manum tuam sub femore meo · et
facies michi misericordiam et veritatem · ut non sepelias me in egipto · sed dormiam cum
patribus meis · et auferas me de hac terra · condasque me in sepulcro maiorum
Cui respondit ioseph · Ego faciam quod iussisti · Et ille · Iura ergo inquit michi ·
Quo iurante · adoravit israel deum conversus ad lectuli caput · c xlviii

His itaque transactis · nunciatum est ioseph quod egrotaret pater eius · Qui
assumptis duobus filiis manasse et effraim · ire perrexit · Dictumque est
seni · Ecce filius tuus ioseph venit ad te · Qui confortatus sedit in lectulo
et ingresso ad se ait · Deus omnipotens apparuit michi in luza que est in terra chanaan
benedixitque michi et ait · Ego te augebo et multiplicabo et faciam in turbas
populorum · daboque tibi terram hanc et semini tuo post te in possessionem sempiternam
Duo igitur filii tui qui nati sunt tibi in terra egipti · antequam huc venirem
ad te mei erunt · effraim et manasses · sicut ruben et symeon reputabuntur
michi · Reliquos autem quos genueris post eos tui erunt · et nomine fratrum suorum voca-
buntur in possessionibus suis · Michi enim cum veniebam de mesopotamia
mortua est rachel mater tua in terra chanaan in ipso itinere · eratque vernum
tempus · et ingrediebar ephratam · et sepelivi eam iuxta viam ephrate · que
alio nomine appellatur bethleem · Videns autem filios eius dixit ad eum ·
Qui sunt isti · Respondit · Filii mei sunt quos dedit michi deus in hoc loco · Adduc

eos ad me · ut benedicam illis Oculi enim israel caligabant pre nimia
senectute et clare videre non poterat Applicatosque ad se osculatus et
circumplexus · dixit ad filium Non sum fraudatus a conspectu tuo · insuper
ostendit michi deus semen tuum Cumque tulisset eos ioseph de gremio
patris · adoravit pronus in terram · et posuit effraim ad dexteram suam id est
ad sinistram israel · manassen vero in sinistra sua ad dexteram scilicet patris
Applicuitque ambos ad eum Qui extendens manum dexteram posuit super
caput effraym iunioris fratris · sinistram autem super caput manasse · qui
natu maior erat commutans manus · Benedixitque iacob ioseph filio
suo et ait · Deus in cuius conspectu ambulaverunt patres mei abraham et ysaac deus
qui pascit me ab adolescentia mea usque in presentem diem · angelus qui eruit
me de cunctis malis benedicat pueris istis · et invocetur super eos nomen
meum · nomina quoque patrum meorum abraham et ysaac · et crescant in multitudinem
super terram · Videns autem ioseph quod posuisset pater suus dexteram manum super
caput effraim graviter accepit · et apprehensam patris manum levare conatus
est de capite effraim · et transferre super caput manasse · Dixitque ad
patrem Non ita convenit pater · quia hic est primogenitus pone dexteram tuam super
caput eius Qui renuens ait Scio fili mi scio · et iste quidem erit in populos
et multiplicabitur · sed frater eius iunior maior illo erit · et semen illius crescet
in gentes · Benedixitque illis in tempore illo dicens · In te benedicetur israel atque dicetur
Faciat tibi deus sicut effraim et sicut manasse · Constituitque effraym ante
manasse · Et ait ad filium suum ioseph En ego morior · et erit deus
vobiscum · reducetque vos ad terram patrum vestrorum Do tibi partem unam extra
fratres tuos quam tuli de manu amorrei in gladio et arcu meo · c ·

Vocavit autem iacob filios suos et ait eis Congregamini xlix
ut annuntiem que ventura sunt vobis diebus novissimis Congregamini
et audite filii iacob · audite israel patrem vestrum Ruben primogenitus
meus · tu fortitudo mea et principium doloris mei · prior in donis · ma-
ior in imperio · effusus es sicut aqua non crescas · quia ascendisti cubile patris
tui et maculasti stratum eius Symeon et levi fratres · vasa iniquitatis bella-
tia · In consilio eorum non veniat anima mea · et in cetu illorum non sit gloria
mea · quia in furore suo occiderunt virum · et in voluntate sua suffoderunt murum
Maledictus furor eorum quia pertinax · et indignatio eorum quia dura · Dividam
eos in iacob · et dispergam eos in israel · Iuda te laudabunt fratres tui
manus tua in cervicibus inimicorum tuorum et adorabunt te filii patris tui Ca-
tulus leonis iuda · ad predam fili mi ascendisti · requiescens accu-
buisti ut leo et quasi leena · Quis suscitabit eum · Non auferetur sceptrum
de iuda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est · et ipse erit
expectatio gentium · ligans ad vineam pullum suum et ad vitem o fili mi asinam
suam Lavabit in vino stolam suam · et in sanguine uve pallium suum Pulcriores

sue oculi eius vino et dentes eius lacte candidiores Zabulon in littore
maris habitabit et in statione navium pertingens usque ad sydonem. Ysachar
asinus fortis accubans inter terminos; vidit requiem quod esset bona et terram
quod optima et supposuit humerum suum ad portandum factusque est tributis serviens
Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus israel. Fiat dan coluber in
via et cerastes in semita mordens ungulas equi ut cadat ascensor eius
retro. Salutare tuum expectabo domine. Gad accinctus preliabitur ante eum
et ipse accingetur retrorsum. Aser pinguis panis eius et prebebit delicias
regibus Neptalim cervus emissus et dans eloquia pulchritudinis. Filius
accrescens ioseph filius accrescens et decorus aspectu. Filie discurrerunt
super murum sed exasperaverunt eum et iurgati sunt invideruntque illi habentes
iacula Sedit in forti arcus eius et dissoluta sunt vincula brachiorum et
manuum illius per manus potentis iacob. Inde pastor egressus est lapis israel.
Deus patris tui erit adiutor tuus et omnipotens benedicet tibi benedictionibus celi
desuper benedictionibus abyssi iacentis deorsum benedictionibus uberum et vulve
Benedictiones patris tui confortate sunt benedictionibus patrum eius donec veniret
desiderium collium eternorum. Fiant in capite ioseph et in vertice nazarei
inter fratres suos. Beniamin lupus rapax mane comedet predam et
vespere dividet spolia Et omnes hii in tribus israel xii. Hec locutus est eis
pater suus Benedixitque singulis benedictionibus propriis et precepit eis dicens
Ego congregor ad populum meum sepelite me cum patribus meis in spelun-
ca duplici que est in agro ephron ethei contra mambre in terra chanaan
quam emit abraham cum agro ab ephron etheo in possessionem sepulcri
ibi sepelierunt eum et saram uxorem eius. Ibi sepultus est ysaac cum
rebecca coniuge sua ibi et lya condita iacet Finitisque mandatis quibus
filios instruebat collegit pedes suos super lectulum et obiit appositusque est ad populum suum
Quod cernens ioseph ruit super
faciem patris flens et deosculans eum Precepitque servis suis me-
dicis ut aromatibus condirent patrem. Quibus iussa explentibus transierunt
xl dies iste quippe mos erat cadaverum conditorum Flevitque eum egyptus
lxx diebus. et expleto planctus tempore locutus est ioseph ad familiam
pharaonis Si inveni gratiam in conspectu vestro loquimini in auribus pharao-
nis eo quod pater meus adiuravit me dicens En morior in sepulcro meo
quod fodi in terra chanaan sepelies me Ascendam igitur et sepeliam
patrem meum ac revertar. Dixitque ei pharao Ascende et sepeli patrem
tuum sicut adiuratus es Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes domus
pharaonis cunctique maiores natu terre egypti domus quoque ioseph cum fratribus
suis absque parvulis et gregibus atque armentis que dereliquerant in terra
gessen Habuitque in comitatu currus et equites et facta est turba non
modica Veneruntque ad aream que sita est trans iordanem ubi celebran-

exequias planctu magno atque vehementi impleverunt vii dies. Quod cum vidissent habitatores terre chanaan dixerunt Planctus magnus est iste egiptiis. Et idcirco appellaverunt nomen loci illius planctus egipti. Fecerunt ergo filii iacob sicut preceperat eis, et portantes eum in terram chanaan sepelierunt in spelunca duplici quam emerat abraham cum agro in possessionem sepulcri ab ephron etheo contra faciem mambre. Reversusque ioseph cum fratribus suis in egiptum et omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres eius et mutuo colloquentes, ne forte memor sit iniurie quam passus est, et reddat nobis malum omne quod fecimus, mandaverunt ei dicentes Pater tuus precepit nobis antequam moreretur ut hec tibi verbis illius diceremus Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum et peccati atque malicie quam exercuerunt in te Nos quoque oramus ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit ioseph. Veneruntque ad eum fratres sui et proni in terram adoraverunt et dixerunt Servi tui sumus. Quibus ille respondit Nolite timere. Num dei possumus resistere voluntati. Vos cogitastis de me malum. et deus vertit illud in bonum ut exaltaret me sicut in presenciarum cernitis et salvos faceret multos populos. Nolite metuere ego pascam vos et parvulos vestros. Consolatusque est eos et blande ac leniter est locutus. Et habitavit in egipto cum omni domo patris sui. vixitque cx annis Et vidit effraim filios usque ad terciam generacionem. Filii quoque machir filii manasse nati sunt in genibus ioseph. Quibus transactis locutus est ioseph fratribus suis Post mortem meam deus visitabit vos. et ascendere faciet de terra ista ad terram quam iuravit abraham ysaac et iacob. Cumque adiurasset eos atque dixisset Deus visitabit vos asportate vobiscum ossa mea de loco isto. mortuus est expletis centum decem annis vite sue et conditus aromatibus repositus est in loculo in egipto

Hec sunt nomina filiorum israel qui ingressi sunt egiptum cum iacob. singuli cum domibus suis introierunt. Ruben. Symeon. levi. iuda. ysachar. zabulon et beniamin dan et neptalim. gad. et aser. Erant igitur omnes anime eorum qui egressi sunt de femore iacob lxxv. Ioseph autem in egipto erat. Quo mortuo et universis fratribus eius. omnique cognacione sua. filii israel creverunt et quasi germinantes multiplicati sunt. ac roborati nimis impleverunt terram. Surrexit interea rex novus super egiptum qui ignorabat ioseph. et ait ad populum suum Ecce populus filiorum israel multus et forcior nobis est. venite sapienter opprimamus eum. ne forte multiplicetur. Et si ingruerit contra nos bellum addatur inimicis nostris. expugnatisque nobis egrediatur de terra. Preposuit itaque

eis magistros operum ut affligerent eos oneribus. edificaveruntque urbes
pharaoni tabernaculorum phiton et ramesses Quantoque opprimebantur
tanto magis multiplicabantur et crescebant. Oderantque filios israel egipcii
et affligebant illudentes eis atque ad amaritudinem eorum perducebant vitam eorum
operibus duris luti et lateris omnique famulatu quo in terre operibus premebantur
Dixit autem rex egipti obstetricibus hebreorum quarum una vocabatur sephora altera
phua precipiens eis Quando obstetricabitis hebreas et partus tempus advenerit si
masculus fuerit interficite illum si femina reservate. Timuerunt autem obstetrices
deum et non fecerunt iuxta preceptum regis egipti sed conservabant mares Quibus
accersitis rex ait Quidnam est hoc quod facere voluistis ut pueros reserva-
retis. Que responderunt. Non sunt hebree sicut egiptie mulieres. Ipse enim
obstetricandi habent scientiam. Priusquam veniamus ad eas pariunt. Bene ergo
fecit deus obstetricibus et crevit populus confortatusque est nimis Et quia timuerunt
obstetrices deum edificavit illis domos. Precepit ergo pharao omni populo
suo dicens Quicquid masculini sexus natum fuerit in flumen proicite quicquid
feminini reservate.

C ii

Egressus est post hec vir de domo
levi accepta uxore stirpis sue. que concepit et peperit filium Et
videns eum elegantem abscondit tribus mensibus Cumque iam celare non posset
sumpsit fiscellam scirpeam et linivit eam bitumine ac pice posuitque
intus infantulum et exposuit eum in carecto ripe fluminis stante procul
sorore eius et considerante eventum rei Ecce autem descendebat filia pharaonis
ut lavaretur in flumine et puelle eius gradiebantur per crepidinem alvei Que
cum vidisset fiscellam in papirione misit unam e famulabus suis et
allatam aperiens. cernensque in ea parvulum vagientem miserta eius ait.
De infantibus hebreorum est hic Cui soror pueri. Vis inquit ut vadam et
vocem tibi hebream mulierem que nutrire possit infantulum. Respondit. Vade
Perrexit puella et vocavit matrem eius Ad quam locuta filia pharaonis
Accipe ait puerum istum et nutri michi ego tibi dabo mercedem tuam
Suscepit mulier et nutrivit puerum. adultumque tradidit filie pharaonis
Quem illa adoptavit in locum filii vocavitque nomen eius moysen dicens.
quia de aqua tuli eum. In diebus illis postquam creverat moyses egressus ad
fratres suos vidit afflictionem eorum. et virum egiptium percucientem quendam
de hebreis fratribus suis Cumque circumspexisset huc atque illuc et nullum adesse
vidisset. percussum egiptium abscondit sabulo Et egressus die altero conspe-
xit duos hebreos rixantes. Dixitque ei qui faciebat iniuriam Quare
percutis proximum tuum. Qui respondit. Quis constituit te principem et iudicem
super nos. Num occidere tu me vis sicut occidisti heri egiptium. Timuit
moyses et ait Quomodo palam factum est verbum istud Audivitque pharao hunc
sermonem et querebat occidere moysen Qui fugiens de conspectu eius moratus
est in terra madian et sedit iuxta puteum Erant autem sacerdoti madian

septem filie que venerunt ad hauriendam aquam Et impletis ca-
nalibus adaquare cupiebant greges patris sui et supervenere pa-
stores et eiecerunt eas Surrexitque moyses et defensis puellis
adaquavit oves earum Que cum revertissent ad ietro patrem suum dixit
ad eas Cur velocius venistis solito Responderunt Vir egiptius liberavit
nos de manu pastorum insuper et hausit aquam nobiscum potumque dedit
ovibus At ille Ubi est inquit Quare dimisistis hominem Vocate eum ut
comedat panem Iuravit ergo moyses quod habitaret cum eo Accepitque sepho-
ram filiam eius que peperit ei filium quem vocavit gersam dicens Advena
fui in terra aliena Alterum vero peperit quem vocavit eliezer dicens
Deus enim patris mei adiutor meus et eripuit me de manu pharaonis Post
multum vero temporis mortuus est rex egipti Et ingemiscentes filii israel propter
opera vociferati sunt Ascenditque clamor eorum ad deum ab operibus et
audivit gemitum eorum ac recordatus est federis quod pepigit cum abraham
ysaac et iacob et respexit dominus filios israel et liberavit eos C. III

Moyses autem pascebat oves ietro soceri sui sacerdotis madian Cumque
minasset gregem ad interiora deserti venit ad montem dei oreb
Apparuitque ei dominus in flamma ignis de medio rubi et videbat quod rubus
arderet et non combureretur Dixit ergo moyses Vadam et videbo visionem
hanc magnam quare non comburatur rubus Cernens autem dominus quod pergeret ad
videndum vocavit eum de medio rubi et ait Moyses moyses Qui re-
spondit Assum At ille Ne appropies huc inquit Solve calciamentum
de pedibus tuis locus enim in quo stas terra sancta est Et ait Ego sum deus
patris tui deus abraham et deus ysaac et deus iacob Abscondit moyses
faciem suam non enim audebat respicere contra deum Cui ait dominus Vidi af-
flictionem populi mei in egipto et clamorem eius audivi propter duritiam eorum
qui presunt operibus et sciens dolorem eius descendi ut liberarem eum de ma-
nibus egiptiorum et educerem de terra illa in terram bonam et spaciosam in terram
que fluit lacte et melle ad loca chananei ethei et amorrei phe-
rezei et evei et iebusei Clamor ergo filiorum israel venit ad me vidique
afflictionem eorum qua ab egiptiis opprimuntur Sed veni mittam te ad pharaonem
ut educas populum meum filios israel de egipto Dixit moyses ad deum
Quis ego sum ut vadam ad pharaonem et educam filios israel de egipto Qui
dixit ei Ego ero tecum et hoc habebis signum quod miserim te Cum eduxeris
populum meum de egipto immolabis deo super montem istum Ait moyses ad
deum Ecce ego vadam ad filios israel et dicam eis Deus patrum vestrorum
misit me ad vos Si dixerint michi quod est nomen eius quid dicam eis
Dixit dominus ad moysen Ego sum qui sum Ait Sic dices filiis israel
Qui est misit me ad vos Dixitque iterum dominus ad moysen Hec dices
israel filiis Dominus deus patrum vestrorum deus abraham et deus ysaac et deus iacob misit

me ad vos. Hoc nom̄ m̄ est eternū. et hoc memoriale meū in generatōe
7 generatō. Vade congrega seniores isrl̄ et dices ad eos. Dn̄s deus
patrū vestroꝝ apparuit michi. deus abraham. 7 deus ysaac 7 deus iacob dicens
Visitans visitaui vos et vidi omnia que acciderit vobis in egipto. et dixi
vt educam vos de afflictōe egipti in terram chananei 7 ethei. amorrei
pherezei et euei. et iebusei ad terram fluentem lacte 7 melle. et au-
dient vocē tuā. Ingredieris qȝ tu 7 seniores isrl̄ ad regē egipti. et
dices ad eū. Dn̄s deus hebreorū vocauit nos. ibimus viam triū dierū in soli-
tudinē ut immolemus dn̄o deo n̄ro. Sȝ 7 ego scio q2 nō dimittet vos
rex egipti ut eatis. nisi per manū validā. Extendā enim manū meā
7 percuciā egiptū in cunctis mirabilibꝰ meis q̄ facturus sum in medio
eoꝝ. post hec dimittet vos. dabo qȝ graciā pplo huic coram egipciis
Et cū egrediemini nō exibitis vacui sȝ postulabit mulier a vicina sua
7 ab hospita sua vasa argentea 7 aurea ac vestes. ponetis qȝ
eas sup filios 7 filias vestras et spoliabitis egiptum c. iiij

Respondit moyses 7 ait Nō credent mi neqȝ audient vocē meā
sȝ dicent. Nō apparuit tibi dn̄s. Dixit ergo ad eū. Quid est quod tenes
in manu tua. Respondit. Virga. Dixitqȝ dn̄s. Proice illā in terrā. proiecit
7 versa ē in colubrū ita ut fugeret moyses. Dixitqȝ dn̄s. Extende manū
tuā 7 apprehende caudā eius. Extendit 7 tenuit. versaqȝ ē in virgā. Vt cre-
dant inquit q2 apparuit tibi dn̄s deus patrum tuoꝝ deus abraham 7 deus ysaac
7 deus iacob. Dixitqȝ dn̄s rursum. Mitte manū tuā in sinū tuū.
Quā cū misisset in sinū protulit leprosam instar niuis. Retrahe
ait manū in sinū tuū. Retraxit 7 protulit iterū. Et erat similis carni
reliquē. Si nō crediderint inquit tibi. neqȝ audierint sermonē signi prioris cre-
dent verba signi sequentis. Quod si nec duobꝰ quidē his signis crediderint neqȝ
audierint vocē tuā. sume aquā fluminis et effunde eā sup aridā. et
quicquid hauseris de fluuio vertetur in sanguinē. Ait moyses. Obsecro dn̄e
Non sum eloquens ab heri 7 nudiustercius. Et ex quo locutus es ad seruū
tuū. impedicioris 7 tardioris lingue sum. Dixitqȝ dn̄s ad eū. Quis
fecit os hominis. aut quis fabricatus est mutū 7 surdū. videntē 7 cecū
Nōne ego. Perge igitur et ego ero in ore tuo. docebo qȝ te quid loquaris
At ille. Obsecro inquit dn̄e. mitte quē missurus es. Iratus dn̄s in
moysen ait. Aaron frater tuus leuites scio q2 eloquens sit. ecce ipse
egredietur in occursū tuū. videns qȝ te letabitur corde. Loquere ad eū
7 pone verba mea in ore eius. 7 ego ero in ore tuo 7 in ore illius. et
ostendā vobis quid agere debeatis. Ipse loquetur pro te ad populū et erit
os tuū. tu autem eris ei in hiis que ad deum pertinent. Virgā quoqȝ hanc
sume in manu tua in qua facturus es signa. Abiit moyses 7 reuersus
est ad iethro cognatū suū. dixitqȝ ad eū. Vadam 7 revertar ad fratres

meos i egiptu ut videa si adhuc vivat. Cui ait iethro vade
in pace. Dixit q3 dns ad moysen in madian. Vade et revertere i egiptu
Mortui em sut omes qui querebat aiaz tua. Tulitq3 moyses uxo-
rem sua et filios suos et imposuit eos sup asinu. Reversusq3 e in egi-
ptu portans virgaz dei i manu sua. Dixitq3 ei dns revertenti in egiptu
Vide ut omia ostenta q posui i manu tua facies cora pharaone.
Ego indurabo cor ei9 et no dimittet pplm. diceq3 ad eu. Hec
dicit dns. filius primogenitus meus isrl. Dixi tibi. Dimitte filiu meu
ut serviat m et noluisti dimittere eu. Ecce ego interficia filiu tuu
primogenitu. Cuq3 esset in itinere i diversorio occurrit ei dns et volebat
occidere eu. Tulit illico sephora acutissima petra et circuncidit preputiu
filii sui. tetigitq3 pedes eius et ait. Sponsus sanguinu tu m es.
Et dimisit eu. postq dixerat. Sponsus sanguinu tu m es ob circunci-
sionem. Dixit aut dns ad aaron. Vade i occursu moysi i deserto. Qui per-
rexit ei obviam i monte dei et osculatus e eu. Narravitq3 moyses aaron
omia vba dni p quibz miserat eu. et signa que mandaverat. Venerunt
q3 simul et congregaverunt cunctos seniores filior isrl. Locutusq3 est
aaron omia vba q dixerat dns ad moysen. et fecit signa cora pplo
et credidit pplus. Audieruntq3 q visitasset dns filios isrl. et q respe-
xisset afflictionem eorum et proni adoraverunt. c. v.

Post hec ingressi sunt moyses et aaron et dixerunt pharaoni. Hec
dicit dns ds isrl. Dimitte pplm meu ut sacrificet m i deserto. At
ille rndit. Quis e dns ut audia vocem ei9 et dimitta isrl. Nescio
dnm. et isrl no dimitta. Dixerunt. Deus hebreor vocavit nos ut eamus
via triu dierum i solitudine ut sacrificemus dno deo nro. ne forte acci-
dat nob pestis aut gladius. Et ait ad eos rex egipti. Quare moy-
ses et aaron sollicitatis pplm ab opibz suis. ite ad onera vra. Di-
xitq3 pharao. Multus e pplus tre. videtis q turba succreverit. quanto
magis si dederitis ei requiem ab opibz. Precepit ergo in die illo prefectis
operum et exactoribz ppli dicens. Nequaq ultra dabitis paleas pplo
ad conficiendos lateres sicut prius. Sz ipi vadant et colligant stipulas. et me-
suram laterum quas prius faciebant imponetis sup eos. nec minuetis
quicq. vacant em et ideo vociferant dicentes. Eamus et sacrificemus deo
nro. Opprimantur opibz et expleant ea ut no acquiescant vbis mendaci-
bus. Igitur egressi prefecti operum et exactores ad pplm dixerunt. Sic
dicit pharao. Non do vobis paleas. Ite et colligite sicubi invenire
potueritis. nec minuetur quicq de opere vro. Dispersusq3 e pplus p
omem tram egipti ad colligendas paleas. Prefecti q3 operum insta-
bant dicentes. Complete opus vrm cotidie ut prius solebatis facere
qn dabantur vobis palee. Flagellatiq3 sunt qui preerant opibz filior

Liber

isrl' ab exactoribus pharaonis dicentibus Quare non impletis mensuram
laterum sicut prius nec heri nec hodie. Venerunt que positi filiorum isrl. et
vociferati sunt ad pharaonem dicentes Cur ita agis contra servos tuos Palee
non dantur nobis. et lateres similiter imperantur. En famuli tui flagellis cedimur
et iniuste agitur contra populum tuum Qui ait. Vacatis otio. et ideo dicitis
eamus et sacrificemus domino Ite ergo et operamini Palee non dabuntur. et reddetis con-
suetum numerum laterum Videbantque se prepositi filiorum isrl in malo. eo quod
diceretur eis. non minuetur quicquam de lateribus per singulos dies. Occurreruntque
moysi et aaron qui stabant ex adverso egredientes a pharaone. et dixe-
runt ad eos Videat dominus et iudicet quoniam fetere fecistis odorem nostrum coram
pharaone et servis eius et prebuistis ei gladium ut occideret nos Reversusque
moyses ad dominum ait Domine cur afflixisti populum istum. Quare misisti
me Ex eo enim quo ingressus sum ad pharaonem ut loquerer de nomine tuo. af-
flixit populum tuum et non liberasti eos c. vi.
Dixit dominus ad moysen Nunc videbis que facturus sim pharaoni Per
manum enim fortem dimittet eos. et in manu robusta eiciet illos de terra
sua Locutusque est dominus ad moysen dicens Ego dominus qui apparui abraham
et ysaac et iacob in deo omnipotente. et nomen meum adonai non indicavi
eis Pepigique cum eis fedus ut darem illis terram chanaan. terram peregrina-
tionis eorum. in qua fuerunt advene Ego audivi gemitum filiorum isrl.
quo egipcii oppresserunt eos et recordatus sum pacti mei Ideo dic filiis isrl
Ego dominus qui educam vos de ergastulo egiptiorum et eruam vos de ser-
vitute ac redimam in brachio excelso et iudiciis magnis et assumam
vos in populum ~~meum~~ michi. et ero vester deus Et scietis quod ego sum dominus deus vester
qui eduxerim vos de ergastulo egiptiorum. et induxerim in terram super quam
levavi manum meam ut darem eam abraham. ysaac et iacob. daboque
illam vobis possidendam ego dominus Narravit ergo moyses omnia filiis isrl. qui
non acquieverunt ei propter angustiam spiritus et opus durissimum Locutusque
est dominus ad moysen dicens Ingredere et loquere ad pharaonem regem egipti
ut dimittat filios isrl de terra sua Respondit moyses coram domino Ecce
filii isrl non me audiunt. et quomodo audiet me pharao. presertim cum sim
incircumcisus labiis Locutus est dominus ad moysen et aaron. et dedit manda-
tum ad filios isrl. et ad pharaonem regem egipti. ut educerent filios isrl
de terra egipti Isti sunt principes domorum per familias suas Filii ruben
primogeniti isrlis enoch et phallu esrom et carmi. Hee cognationes
ruben. Filii symeon iamuel et iamin et aod iachin et saer et
saul filius chananitidis. Hee propagines symeon. Et hec nomina filiorum
levi per cognationes suas gerson et caath et merari Anni autem vite levi
fuerunt c xxxvii. Filii gerson lobeni et semei per cognationes suas Filii
caath amram et ysaar et hebron oziel Anni quoque vite caath c xxxiii.

Filij merari · mooli et musi · Hee cognaciones leui per familias suas
Accepit autem amram uxorem iocabed patruelem suam · que peperit ei
aaron et moysen et mariam · fueruntque anni amram c xxxvij · Filij
quoque ysachar chore et napheg et zechri · Filij quoque oziel misael et
elipha et sethri · Accepit autem uxorem elisabeth filiam aaron · aminadab
sororem naason · que peperit ei nadab et abiu et eleazar et ythamar ·
Filij quoque chore aser et helcana et abisab · Hee sunt generaciones chorita*rum*
At vero eleazar filius aaron accepit uxorem de filiabus phutiel · que
peperit ei finees · Hij sunt principes familiarum leuiticarum per cognaciones
suas · Iste est aaron et moyses · quibus precepit dominus ut educerent filios israel
de terra egipti per turmas suas · Hij sunt qui loquuntur ad pharaonem regem
egipti ut educant filios israel de egipto Iste est moyses et aaron in die
qua locutus est dominus ad moysen in terra egipti · c vij ·
Et locutus est dominus ad moysen dicens Ego dominus · Loquere ad pharaonem
regem egipti · omnia que ego loquor tibi · Et ait moyses coram
domino En incircumcisus labijs sum · quomodo audiet me pharao · Dixitque dominus
ad moysen Ecce constitui te deum pharaonis · et aaron frater tuus erit
propheta tuus · Tu loqueris omnia que mando tibi · ille loquetur ad pharaonem
ut dimittat filios israel de terra sua · sed ego indurabo cor pharaonis
et multiplicabo signa et ostenta mea in terra egipti et non audiet vos · Immittam
que manum meam super egiptum · et educam exercitum et populum meum filios
israel de terra egipti per iudicia maxima Et scient egipty quod ego sum dominus
qui extenderim manum meam super egiptum et eduxerim filios israel de me-
dio eorum · Fecit itaque moyses et aaron · sicut preceperat dominus ita egerunt
Erat autem moyses lxxx annorum · et aaron lxxxiij cum locuti sunt ad
pharaonem · Dixitque dominus ad moysen et aaron Cum dixerit vobis pharao
ostendite signa · dices ad aaron Tolle virgam tuam et proice eam coram pha-
raone et seruis eius · ac vertatur in colubrum Ingressi itaque moyses et
aaron ad pharaonem · Fecerunt sicut preceperat dominus · Tulitque aaron virgam
coram pharaone et seruis eius que versa est in colubrum · Vocauit autem pharao
sapientes et maleficos et fecerunt eciam ipsi per incantaciones egiptias et
archana quedam similiter · Proieceruntque singuli virgas que verse sunt in dra-
cones · sed deuorauit virga aaron virgas eorum · Induratumque est cor pha-
raonis et non audiuit eos sicut preceperat dominus · Dixit autem dominus ad moysen
Ingrauatum est cor pharaonis non vult dimittere populum · Vade ad eum
mane · ecce egredietur ad aquas et stabis in occursum eius super ripas flu-
minis · et virgam que conuersa est in draconem tolles in manu tua · dices
que ad eum · Dominus deus hebreorum misit me ad te dicens · Dimitte populum
meum ut mihi sacrificet in deserto et vsque ad presens audire noluisti ·
Hec igitur dicit dominus · In hoc scies quod dominus sim Ecce percuciam virga que

in manu mea aquam fluminis et vertetur in sanguinem. Pisces quoque qui sunt
in flumine morientur et computrescent aque et affligentur egipcii bibentes
aquam fluminis. Dixitque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Tolle virgam
tuam et extende manum tuam super aquas egipti et super fluvios eorum et rivos
ac paludes et omnes lacus aquarum ut vertantur in sanguinem. et sit cruor
in omni terra egipti. tam in ligneis vasis quam in saxeis. Feceruntque
ita moyses et aaron sicut preceperat dominus. Et elevans virgam percussit aquam
fluminis coram pharaone et servis eius. que versa est in sanguinem. et pisces qui
erant in flumine mortui sunt. Computruitque fluvius et non poterant egi-
pcii bibere aquam fluminis et fuit sanguis in tota terra egipti. Feceruntque
similiter malefici egiptiorum incantacionibus suis. et induratum est cor pharao-
nis nec audivit eos sicut preceperat dominus. Avertitque se et ingressus est domum
suam nec apposuit etiam hac vice. Foderunt autem omnes egipcii per circuitum
fluminis aquam ut biberent. Non enim poterant bibere de aqua fluminis.
Impletique sunt septem dies postquam percussit dominus fluvium. c. viii
Dixitque dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem et dices ad eum. Hec dicit
dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Sin autem nolueris
dimittere. Ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis. et ebulliet fluvius
ranas que ascendent et ingredientur domum tuam. et cubiculum lectuli tui. et
super stratum et in domos servorum tuorum et in populum tuum et in furnos tuos
et in reliquias ciborum tuorum et ad te et ad populum tuum et ad omnes servos
tuos intrabunt rane. Dixitque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Ex-
tende manum tuam super fluvios et super rivos ac paludes et educ ranas
super terram egipti. Extendit aaron manum super aquas egipti. Et a-
scendentes rane super terram egipti operuerunt eam. Fecerunt autem male-
fici per incantaciones suas similiter. eduxeruntque ranas super terram egipti.
Vocavit autem pharao moysen et aaron et dixit eis. Orate dominum ut au-
ferat ranas a me et a populo meo et dimittam populum ut sacrificet domino.
Dixitque dominus pharaoni. Constitue michi quando deprecer pro te et pro servis
tuis et pro populo tuo ut abigantur rane a te et a domo tua. et a servis
tuis et a populo tuo et tantum in flumine remaneant. Qui respondit. Cras.
At ille. Iuxta verbum tuum inquit faciam. ut scias quoniam non est sicut dominus
deus noster et recedent a te rane. et a domo tua et a servis tuis et a populo
tuo. et tantum in flumine remanebunt. Egressique sunt moyses et aaron
a pharaone. Et clamavit moyses ad dominum pro sponsione ranarum quam
condixerat pharaoni. Fecitque dominus iuxta verbum moysi. et mortue sunt
rane de domibus. et de villis et de agris. Congregaveruntque eas in
inmensos aggeres et computruit terra. Videns autem pharao quod data esset
requies ingravavit cor suum et non audivit eos sicut preceperat dominus.
Dixitque dominus ad moysen. Loquere ad aaron. Extende virgam et

pcute pulverē terre ⁊ sint tinifes in vniu̾sa t̾ra egipti · fecerūt
qꝫ ita · Et extendit aaron manū · v̾gā tenēs · pcussit qꝫ pulverē
t̾re · ⁊ facti sūt tinifes in hoībꝫ ⁊ iumētis · Oīs pulvis t̾re ꝯ-
v̾sus ē in tinifes p tota t̾rā egipti · Feceruntqꝫ simil̾r malefici
incantacōībꝫ suis · ut educerent tinifes ⁊ nō potuerūt · Erantqꝫ tini-
fes tam in hoībꝫ qꝫ i iumēt̾ · Et dix̾rt malefici ad pharaonē · Di-
gitus dei ē hic · Induratūqꝫ ē cor pharaonis et nō audiuit eos
sic̾ pceperat dn̄s · Dixitqꝫ dn̄s ad moysen · Consurge diluculo et
sta corā pharaone · egredietur eni̾ ad aq̄s ⁊ dices ad eū · Hec dicit
dn̄s · Dimitte p̄plm̄ meū ut sacrificet m̄ · Q si nō dimiseris eum ·
Ecce ego imittā i te et i s̾uos tuos ⁊ i p̄plm̄ tuū ⁊ in domos tuas
oīe gen̄s muscar̾ · ⁊ implebūt domꝰ egiptor̾ muscis diu̾si gn̄is
⁊ vniu̾sa t̾ra in q̄ fuerīt · Faciāqꝫ mirabilē i die illa t̾rā gessen
i qua p̄pls m̄s est · ut nō sint ibi musce · ut sciās qꝫ ego dnūs
in medio t̾re · Ponāqꝫ diuisiōē int̾ p̄plm̄ meū ⁊ int̾ p̄plm̄ tuum
Cras erit signū istud · Fecitqꝫ dn̄s ita · Et venit musca g̾uissima
i domo pharaonis ⁊ seruor̾ illius · ⁊ i omē t̾rā egipti · Corrupta
qꝫ ē t̾ra ab huiuscemoī muscis · Vocauitqꝫ pharao moysen ⁊ aaron
et ait eis · Ite sacrificate deo v̾ro in t̾ra hac · Et ait moyses · Nō
pt̄ ita fieri · Abhoīatōēs eni̾ egiptor̾ imolabimꝰ dn̄o deo n̄ro
Q si mactauimꝰ ea q̄ colūt egiptij corā eis · lapidibꝫ obruēt
nos · Viam triū dier̾ p̾gemꝰ i solitudine · ⁊ sacrificabimꝰ dn̄o
deo n̄ro sic̾ pcepit nobꝫ · Dixitqꝫ pharao · Ego dimittā vos ut sac-
rificetis dn̄o deo v̾ro in deserto · v̾umtamē ne longiꝰ abeatis · Rogate
pro me · Et ait moyses · Egressꝰ a te orabo dnm̄ · ⁊ recedet mu-
sca a pharaone ⁊ a s̾uis ⁊ a p̄plo eius · cras · v̾umtamē noli vltra
fallere ut nō dimittas p̄plm̄ sacrificare dn̄o · Egressusqꝫ moyses a
pharaone rogauit dnm̄ · Qui fecit iuxta v̾bū illiꝰ · ⁊ abstulit mu-
scas a pharaone ⁊ a s̾uis ⁊ a p̄plo eius · Nō sup̾fuit nec vna qdē
Et ingrauatū ē cor pharaonis ita ut nec hac q̄dē vice dimitteret :
Dixit aūt dn̄s ad moysen · Ingredere ad c ix · p̄plm̄
pharaone et loq̄re ad eū · Hec dicit dn̄s deus hebreor̾ · Dimitte
p̄plm̄ meū ut sacrificet michi · Q si renuis · ⁊ ‖ retines eos · ecce adhuc
manꝰ mea erit sup̾ agros tuos sup̾ equos ⁊ asinos ⁊ camelos
⁊ boues ⁊ oues · pestis valde g̾uis · et faciet dn̄s mirabile int̾
possessiōēs isr̾l ⁊ possessiōēs egiptor̾ · ut nich̾ omnio pereat ex hys
que ptinent ad filios isr̾l · Constituitqꝫ dn̄s tpūs dicens · Cras fa-
ciet dn̄s v̾bū istud in t̾ra · Fecit ergo dn̄s v̾bum hoc alt̾a die ·
mortuaqꝫ sūt omnia aīancia egiptor̾ · De aīalibꝫ v̾o filior̾
isr̾l nich̾ omnio p̾ijt · Et misit pharao ad videndū · nec erat quicq̄m

mortuū de hijs q̄ possidebāt filij isrl' Ingrauatū q̄ ē cor pharaonis et
nō dimisit p̄pl'm Et dixit dn̄s ad moysen ⁊ aaron Tollite plenas
man⁹ cineris de camino ⁊ spargat illū moyses ī celū corā pharaōe
sitq̄ puluis sup̄ omnē terrā egipti Erūt ēm ī homībȝ ⁊ iumentis
vlnā ⁊ vesice turgētes ī vniusa terra egipti Tulerūt q̄ cinerē de
camino ⁊ steterūt corā pharaone ⁊ sparsit illū moyses in celū factaq̄
q̄ sunt vlnā vesicarū turgētiū in hōibȝ ⁊ iumēt̄ nec poterant
malefici stare corā moyse p̄pt̄ vlnā que ī illis erat ⁊ in omni terra
egipti Indurauitq̄ dn̄s cor pharaonis ⁊ nō audiuit eos sic locut⁹
ē dn̄s ad moysen Dixit q̄ dn̄s ad moysen Mane cōsurge ⁊ sta
corā pharaone et dices ad eū hec dicit dn̄s d̄s hebreor̄ Dimitte
p̄pl'm meū ut sacrificet michi q̄ ī hac vice mittā omēs plagas
meas sup̄ cor tuū sup̄ seruos tuos ⁊ sup̄ p̄pl'm tuū ut sciat q̄ nō
sit similis mei in omni terra Nūc igit̄ extendens manū p̄cutiā
te ⁊ p̄pl'm tuū pibitisq̄ de terra Ideo aūt posui te vt ostendā
in te fortitudinē meā ⁊ narret̄ nomē meū in omni terra Adhuc
retines p̄pl'm meū ⁊ nō vis dimitte En pluā hac ipa hora
cras grādinē multā nimis qualis nō fuit in egipto a die qua
fundata est vsq̄ in p̄ns tēps Mitte ergo iam nūc ⁊ cōgrega iumēta
tua ⁊ oīa que habes ī agro homines ēm ⁊ iumēta ⁊ vniusa
q̄ inuēta fuerint foris nc cōgregata de agris cecidit q̄ sup̄ ea grā-
do morient̄ Qui timuit v̄bū dn̄i de seruis pharaonis fecit cōfuge
seruos suos ⁊ iumēta in domos qui aūt neglexit s̄mōnē dn̄i di-
misit seruos suos ⁊ iumēta ī agris Et dixit dn̄s ad moysen Ex-
tende manū tuā in celū ut fiat grādo ī vniusa terra egipti sup̄
homines ⁊ sup̄ iumēta ⁊ sup̄ omnē herbā agri ī terra egipti Extēn-
dit q̄ v̄gam moyses ī celū ⁊ dn̄s dedit tonitrua ⁊ grandinē ac
discurrētia fulgura sup̄ terrā Pluit q̄ dn̄s grādinē sup̄ terrā sup̄
terrā egipti ⁊ grādo ⁊ ignis mixta p̄it̄ ferebāt̄ tanteq̄ fuit ma-
gnitudinis q̄nta ante nūq̄ apparuit in vniusa terra egipti ex q̄ gens illa
cōdita est Et p̄cussit grādo in omni terra egipti cūcta que fuerunt
in agris ab hōīe vsq̄ ad iumētū cūcta q̄ h'bā agri p̄cussit
grādo ⁊ omē lignū regionis cōfregit tm̄ in terra gessen vbi erat
filij isrl' grādo nō cecidit Misit q̄ pharao ⁊ vocauit moysē et
aaron dicēs ad eos Peccaui eciā nūc Dn̄s iustus ego ⁊ p̄pl's
meus impij Orate dn̄m ut desinat tonitrua dei ⁊ grādo ut
dimittā vos ⁊ nequaq̄ hic vltra maneatis Ait moyses Cū
egressus fuero de vrbe extendā palmas meas ad dn̄m ⁊ ces-
sabunt tonitrua et grādo nō erit vt sciās q̄a dn̄i est terra Noui
aūt q̄ tu et serui tui necdū timeatis dn̄m dm̄ Linū ergo ⁊ ordeū

lesum est eo quod ordeum esset virens et linum iam folliculos germinaret
Triticum autem et far non sunt lesa quia serotina erant. Egressusque moyses
a pharaone ex urbe tetendit manus ad dominum et cessaverunt tonitrua
et grando nec ultra stillavit pluvia super terram. Videns autem pharao
quod cessasset pluvia et grando et tonitrua auxit peccatum et ingravatum est
cor eius et servorum illius et induratum est nimis nec dimisit filios israhel
sicut preceperat dominus per manum moysi. c. x.
Et dixit dominus ad moysen: Ingredere ad pharaonem ego enim indu-
ravi cor eius et servorum illius ut faciam signa mea hec in eo et narres
in auribus filii tui et nepotum tuorum quociens contriverim egiptios et signa
mea fecerim in eis et sciatis quia ego dominus deus. Introierunt ergo moyses
et aaron ad pharaonem et dixerunt ad eum: Hec dicit dominus deus hebreorum
Usquequo non vis subici michi? Dimitte populum meum ut sacrificet michi.
Sin autem resistis et non vis dimittere eum ecce ego inducam cras locu-
stam in fines tuos que operiat superficiem terre ne quicquam eius appareat
sed comedatur quod residuum fuit grandini. Corrodet enim omnia ligna que
germinant in agris et implebunt domos tuas et servorum tuorum et omnium
egiptiorum quantam non viderunt patres tui et avi ex quo orti sunt super terram
usque in presentem diem. Avertitque se et egressus est a pharaone. Dixerunt autem
servi pharaonis ad eum: Usquequo patiemur hoc scandalum? Dimitte homines
ut sacrificent domino deo suo. Nonne vides quod perierit tota egiptus? Revo-
caveruntque moysen et aaron ad pharaonem qui dixit eis: Ite sacrificate
domino deo vestro. Quinam sunt qui ituri sunt? Ait moyses: Cum parvulis
nostris et senioribus pergemus cum filiis et filiabus cum ovibus et armentis.
Est enim solempnitas domini dei nostri. Et respondit pharao: Sic dominus sit vobiscum
quomodo ego dimittam vos et parvulos vestros. Cui dubium est quod pessime co-
gitetis? Non fiet ita sed ite tantum viri et sacrificate domino hoc enim et ipsi pe-
tistis. Statimque eiecti sunt de conspectu pharaonis. Dixit autem dominus ad moysen:
Extende manum tuam super terram egipti ad locustam ut ascendat super eam et
devoret omnem herbam que residua fuit grandini. Et extendit moyses
virgam super terram egipti et dominus induxit ventum urentem tota illa die et
nocte. Et mane facto ventus urens levavit locustas que ascenderunt super
universam terram egipti et sederunt in cunctis finibus egiptiorum innumerabiles
quales ante tempus illud non fuerunt nec postea future sunt. Operueruntque universam
superficiem terre vastantes omnia. Devorata est igitur herba terre et quicquid po-
morum in arboribus fuit quod grando dimiserat. Nichilque omnino virens re-
lictum est in lignis et herbis terre in cuncta egipto. Quamobrem festinus pharao
vocavit moysen et aaron et dixit eis: Peccavi in dominum deum vestrum et in
vos. Sed nunc dimittite michi peccatum etiam hac vice et rogate dominum deum vestrum ut
auferat a me mortem istam. Egressusque est moyses de conspectu pharaonis.

et orauit dnm. qui flare fecit ventu ab occidente vehementissimum
Et arrepta locusta proiecit i mare rubru. no remansit ne vna qd in
cunctis finibz egipti Et indurauit dns cor pharaonis nec dimisit filios
isrl. Dixit at dns ad moysen Extende manu tua i celu. et sint tenebre
sup terra egipti tam dense vt palpari queant Extendit moyses manu
i celum. et facte sut tenebre horribiles in vniuersa tra egipti. Tribz diebz
nemo vidit fratrem suu nec mouit se de eo loco i quo erat. vbicuqz at
habitabat filij isrl lux erat Vocauitqz moysen pharao et aaron. et dixit
eis Ite sacrificate dno. oues tm vre et armenta remaneant. paruuli
vri eant vobiscu Ait moyses. Hostias qz et holocausta dabis nobis
q offeramus dno deo nro. Cuncti greges pgent nobiscu nec remanebit
ex eis vngula q necessaria sut i cultu dni dei nri. presertim cu ignoremus
quid debeat immolari donec ad ipm locu perueniamus Indurauit at dns
cor pharaonis et noluit dimittere eos. Dixitqz pharao ad moysen Re-
cede a me et caue ne vltra videas faciem meam. Quocuqz die apparueris
m morieris Rndit moyses. Ita fiat ut locutus es No videbo vltra
Et dixit dns ad moysen Adhuc vna plaga. c. xi. facie tuam
tangam pharaonem et egiptum. et postea dimittet vos et exire compellet
Dices ergo omni plebi ut postulet vir ab amico suo et mulier a vicina
sua vasa argentea et aurea. Dabit at dns gratiam populo suo coram egiptijs
Fuitqz moyses vir magnus valde i terra egipti coram seruis pharaonis
et omni populo. Et ait. Hec dicit dns Media nocte egrediar in egiptum et
morietur omne primogenitum i terra egiptiorum. a primogenito pharaonis qui
sedet in solio eius. vsqz ad primogenitum ancille que est ad molam. et omnia
primogenita iumentorum. eritqz clamor magnus i vniuersa terra egipti. qualis
nec an fuit nec postea futurus est Apud at omnes filios isrl no mutiet
canis ab homine vsqz ad pecus vt sciatis quanto miraculo dns diuidat egi-
ptios et isrl. Descendentqz omnes serui tui isti ad me et orabunt me
dicentes Egredere tu et omnis populus q subiectus e tibi. post hec egrediemur
Et exiuit a pharaone iratus nimis. Dixit at dns ad moysen No audiet
vos pharao. ut multa fiant signa i terra egipti. Moyses at et aaron fecerunt
omnia ostenta q scripta sut coram pharaone. et indurauit dns cor pharaonis
nec dimisit filios isrhel de terra sua. c. xij.
Dixit qz dns ad moysen et aaron in terra egipti Mensis iste vobis
principium mensium primus erit in mensibus anni. Loquimini ad vniuersum
cetum filiorum isrl. et dicite eis Decima die mensis huius tollat vnusquisqz
agnum per familias et domos suas. Sin at minor est numerus ut sufficere
no possit ad vescendum agnum. assumet vicinum suum q iunctus e domui
sue iuxta numerum animarum q sufficere possint ad esum agni Erit at agnus
absqz macula masculus anniculus. iuxta quem ritum tolletis et hedum

et servabitis eum usque ad quartamdecimam diem mensis huius. Immolabitque
eum universa multitudo filiorum israel ad vesperam et sument de sanguine ac ponent
super utrumque postem et in superliminaribus domorum in quibus comedent illum
Et edent carnes nocte illa assas igni et azimos panes cum lattucis
agrestibus Non comedetis ex eo crudum quid nec coctum aqua sed assum
tantum igni Caput cum pedibus eius et intestinis vorabitis nec remanebit
quicquam ex eo usque mane Si quid residuum fuerit igni comburetis Sic autem
comedetis illum. Renes vestros accingetis calciamenta habebitis in pedibus
tenentes baculos in manibus et comedetis festinantes Est enim phase id est
transitus domini Et transibo per terram nocte illa percutiamque omne primogenitum Egipti
in terra egipti ab homine usque ad pecus et in cunctis diis egipti
faciam iudicia ego dominus. Erit autem sanguis vobis in signum in edibus in quibus
eritis et videbo sanguinem et transibo vos nec erit in vobis plaga disperdens
cum percussero terram egipti. Habebitis autem hunc diem in monumentum et cele-
brabitis eum sollempnem domino in generationibus vestris cultu sempiterno Septem
diebus azima comedetis in die primo non erit fermentum in domibus vestris
Quicumque comederit fermentum peribit anima illa de israel a primo die usque ad
diem septimum. Dies prima erit sancta atque sollempnis et dies septima eadem
sollempnitate venerabilis Nichil operis facietis in eis exceptis hiis que
ad vescendum pertinent et observabitis azima. In eadem enim ipsa die educam
exercitum vestrum de terra egipti et custodietis diem istum in generationibus
vestris ritu perpetuo Primo mense xiiii die mensis ad vesperam comedetis
azima usque ad diem xxi eiusdem mensis ad vesperam Septem diebus fermen-
tum non invenietur in domibus vestris Qui comederit fermentatum peribit
anima eius de cetu israel tam de advenis quam de indigenis terre. Omne fer-
mentatum non comedetis in cunctis habitationibus vestris edetis azima. Vo-
cavit autem moyses omnes seniores filiorum israel et dixit ad eos Ite tol-
lentes animal per familias vestras et immolate phase. fasciculumque ysopi
tingite sanguine qui est in limine et aspergite ex eo superliminare et utrumque
postem Nullus vestrum egrediatur ostium domus sue usque in mane. transibit
enim dominus percutiens egiptios. Cumque viderit sanguinem in superliminari et in
utroque poste transcendet ostium domus et non sinet percussorem ingredi
domos vestras et ledere Custodi verbum istud legitimum tibi et filiis tuis
usque in eternum Cumque introieritis terram quam dominus daturus est vobis ut pollicitus
est observabitis ceremonias istas. Et cum dixerint vobis filii vestri que est ista
religio. dicetis eis Victima transitus domini est. quando transivit super domos
filiorum israel in egipto percutiens egiptios et domos nostras liberans. Incurvatus-
que populus adoravit Et egressi filii israel fecerunt sicut preceperat dominus moysi
et aaron Factum est autem in noctis medio percussit dominus omne primogenitum
in terra egipti. a primogenito pharaonis qui sedebat in solio eius usque

ad primogenitum captive que erat in carcere et omne primogenitum iumentorum
Surrexitque pharao nocte et omnes servi eius cunctaque egiptus et ortus est
clamor magnus in egipto Neque enim erat domus in qua non iaceret mortuus
Vocatisque moyse et aaron nocte ait Surgite egredimini a populo meo
et vos et filii israel Ite immolate domino sicut dicitis oves vestras et armenta
assumite ut petieratis et abeuntes benedicite mihi Urgebantque egiptii
populum de terra exire velociter dicentes Omnes moriemur Tulit igitur populus conspersam
farinam antequam fermentaretur et ligans in palliis posuit super humeros suos
Feceruntque filii israel sicut preceperat moyses et pecierunt ab egiptiis vasa ar-
gentea et aurea vestemque plurimam Dedit autem dominus populo gratiam coram
egiptiis ut commodarent eis et spoliaverunt egiptios Profectique sunt filii
israel de ramesse in sochot sexcenta fere milia peditum virorum absque par-
vulis et mulieribus Sed et vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis oves
et armenta et animantia diversi generis multa nimis Coxeruntque farinam quam
dudum conspersam de egipto tulerant et fecerunt subcinericios panes azimos
Neque enim poterant fermentari cogentibus exire egiptiis et nullam facere
sinentibus moram nec pulmenti quicquam occurrerat preparare Habitatio autem filiorum
israel qua manserant in egipto fuit quadringentorum triginta annorum Quibus ex-
pletis eadem die egressus est omnis exercitus domini de terra egipti Nox est ista
observabilis domini quando eduxit eos de terra egipti Hanc observare debent
omnes filii israel in generationibus suis Dixitque dominus ad moysen et aaron
Hec est religio phase Omnis alienigena non comedet ex eo Omnis autem
servus emptitius circumcidetur et sic comedet Advena et mercenarius non co-
medet ex eo In una domo comedetur nec efferetis de carnibus eius
foras nec os illius confringetis Omnis cetus filiorum israel faciet illud
Quod si quis peregrinorum in vestram transire voluerit coloniam et facere phase domini
circumcidetur prius omne masculinum eius et tunc rite celebrabit eritque sicut indi-
gena terre Siquis autem circumcisus non fuerit non vescetur ex eo Eadem lex erit
indigene et colono qui peregrinatur apud vos Feceruntque omnes filii israel sicut pre-
ceperat dominus moysi et aaron Et in eadem die eduxit dominus filios israel de terra egi-
Locutusque est dominus ad moysen dicens · c xiii · pti per turmas suas
Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis israel
tam de hominibus quam de iumentis mea sunt enim omnia Et ait moyses ad
populum Mementote diei huius in qua egressi estis de egipto et de domo ser-
vitutis quoniam in manu forti eduxit vos dominus de loco isto ut non comedatis
fermentatum panem Hodie egredimini mense novarum frugum Cumque te dominus
introduxerit in terram chananei et ethei et amorrei et evei et iebusei quam
iuravit patribus tuis ut daret tibi terram fluentem lacte et melle celebra-
bitis hunc morem sacrorum mense isto Septem diebus vesceris azimis et
in die septimo erit sollempnitas domini Azima comedetis septem diebus

Non apparebit apud te aliquid fermentatum nec in cunctis finibus tuis. Nar-
rabisque filio tuo in illa die dicens. Hoc est quod fecit dominus mihi quando egres-
sus sum de egipto. Et erit quasi signum in manu tua et quasi monimentum ante oculos
tuos. ut lex domini semper sit in ore tuo. In manu enim forti eduxit te dominus de
egipto. custodies huiuscemodi cultum statuto tempore a diebus in dies. Cumque
introduxerit te dominus in terram chananei sicut iuravit tibi et patribus tuis et
tibi ca[...] dederit: separabis omne quod aperit vulvam domino et quod primitivum est in pecoribus
tuis. quicquid habueris masculini sexus consecrabis domino. Primogenitum asini
mutabis ove. quod si non redemeris interficies. Omne autem primogenitum hominis
de filiis tuis pretio redimes. Cumque interrogaverit te filius tuus cras dicens
quid est hoc. respondebis ei. In manu forti eduxit nos dominus de terra egipti de
domo servitutis. Nam cum induratus esset pharao et nollet nos dimittere
occidit dominus omne primogenitum in terra egipti a primogenito hominis usque ad primo-
genitum iumentorum. Ideo immolo domino omne quod aperit vulvam masculini
sexus. et omnia primogenita filiorum meorum redimo. Erit igitur quasi signum in
manu tua. et quasi appensum quid ob recordationem inter oculos tuos. eo quod in
manu forti eduxit nos dominus de egipto. Igitur cum emisisset pharao populum
non eos duxit dominus per viam terre philistim que vicina est reputans ne
peniteret eum si vidisset adversum se bella consurgere et reverteretur in egiptum
sed circumduxit per viam deserti que est iuxta mare rubrum. Et armati ascenderunt
filii israel de terra egipti. Tulit quoque moyses ossa ioseph secum. eo quod adiu-
rasset filios israel dicens. Visitabit vos deus. efferte ossa mea hinc
vobiscum. Profectique de socoth castrametati sunt in etham in extremis finibus
solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columpna
nubis et per noctem in columpna ignis ut dux esset itineris utroque tempore. Nunquam
defuit columpna nubis per diem nec columpna ignis per noctem coram populo

Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. C. XIIII
Reversi castrametentur e regione phihahiroth que est inter magdalum
et mare contra beelsephon in conspectu eius castra ponetis super mare.
Dicturusque est pharao super filiis israel Coartati sunt in terra conclusit eos
desertum. et indurabo cor eius ac persequetur vos. et glorificabor in pharaone
et in omni exercitu eius. scientque egiptii quia ego sum dominus. Feceruntque ita.
Et nunciatum est regi egiptiorum quod fugisset populus. immutatumque est cor
pharaonis et servorum eius super populo et dixerunt Quid voluimus facere ut
dimitteremus israel ne serviret nobis. Iunxit ergo currum et omnem populum suum as-
sumpsit. tulitque sexcentos currus electos quicquid in egipto curruum fuit
et duces totius exercitus. Induravitque dominus cor pharaonis regis egipti
et persecutus est filios israel. At illi egressi erant in manu excelsa. Cumque
persequerentur egiptii vestigia precedentium. reperunt eos in castris super
mare. Omnis equitatus et currus pharaonis et universus exercitus erant

in phiahiroth contra beelsephon. Cumque appropinquasset pharao levantes filii
israel oculos viderunt egyptios post se et timuerunt valde clamaveruntque ad
dominum et dixerunt ad moysen forsitan non erant sepulchra in egypto ideo
tulisti nos in solitudinem ut moreremur. Quid hoc facere voluisti ut educeres
nos ex egypto. Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in egypto dicentes.
Recede a nobis ut serviamus egyptiis. Multo enim melius est servire eis quam
mori in solitudine. Et ait moyses ad populum. Nolite timere. State et videte
magnalia domini que facturus est hodie. Egyptios enim quos nunc videtis nequaquam
ultra videbitis in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis et vos tacebitis. Dixitque
dominus ad moysen Quid clamas ad me. Loquere filiis israel ut profici-
scantur. Tu autem eleva virgam tuam et extende manum tuam super mare et divide
illud. ut gradiantur filii israel in medio maris per siccum. Ego autem indurabo cor
egyptiorum ut persequantur vos et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius
in curribus et in equitibus illius. et scient egyptii quia ego sum dominus cum glorificatus
fuero in pharaone in curribus et in equitibus eius. Tollensque se angelus domini qui
precedebat castra israel. abiit post eos et cum eo columpna nubis priora
relinquens stetit inter castra egyptiorum et castra israel. et erat nubes
tenebrosa et illuminans noctem ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere
non valerent. Cumque extendisset moyses manum super mare abstulit illud
dominus flante vento vehementi et urenti tota nocte et vertit in siccum. Divisa-
que est aqua et ingressi sunt filii israel per medium maris sicci. Erat enim aqua
quasi murus a dextra eorum et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt
post eos omnis equitatus pharaonis currus eius et equites per medium maris
Iamque advenerat vigilia matutina. et ecce respiciens dominus super castra
egyptiorum per columpnam nubis et ignis interfecit exercitum eorum et subvertit
rotas curruum ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo egyptii. Fugiamus
israelem. dominus enim pro eis pugnat contra nos. Et ait dominus ad moysen. Ex-
tende manum tuam super mare ut revertantur aque ad egyptios super currus et
equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra mare. reversum est primo
diluculo ad priorem locum. fugientibusque egyptiis occurrerunt aque. et involvit
eos dominus in mediis fluctibus. Reversque sunt aque. et operuerunt currus et equites
cuncti exercitus pharaonis qui sequentes ingressi fuerant mare. nec unus quidem
superfuit ex eis. Filii autem israel perrexerunt per medium maris sicci. et aque eis
erant quasi pro muro a dextris et a sinistris. Liberavitque dominus in die illo
israel de manu egyptiorum et viderunt egyptios mortuos super litus maris. et
manum magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitque populus dominum
et crediderunt domino et moysi servo eius. c xv.
Tunc cecinit moyses et filii israel carmen hoc domino. et dixerunt
Cantemus domino. gloriose enim magnificatus est. equum et ascensorem deiecit
in mare. Fortitudo mea et laus mea dominus. et factus est mihi in salutem.

Iste deus meus et glorificabo eum deus patris mei et exaltabo eum. Dominus quasi
vir pugnator omnipotens nomen eius. Currus pharaonis et exercitum eius pro-
iecit in mare. Electi principes eius submersi sunt in mari rubro. Abyssi ope-
ruerunt eos descenderunt in profundum quasi lapis. Dextera tua domine magnificata est
in fortitudine dextera tua domine percussit inimicum. Et in multitudine glorie tue depo-
suisti adversarios meos. Misisti iram tuam que devoravit eos sicut stipulam. Et
in spiritu furoris tui congregate sunt aque. Stetit unda fluens congregate sunt abyssi
in medio mari. Dixit inimicus persequar et comprehendam dividam spolia implebitur
anima mea. Evaginabo gladium meum interficiet eos manus mea. Flavit
spiritus tuus et operuit eos mare submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.
Quis similis tui in fortibus domine quis similis tui magnificus in sanctitate terribilis
atque laudabilis et faciens mirabilia. Extendisti manum tuam et devoravit
eos terra. Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti. Et portasti eum in
fortitudine tua ad habitaculum sanctum tuum. Ascenderunt populi et irati sunt. Dolores
obtinuerunt habitatores philistiim. Tunc conturbati sunt principes edom robustos
moab obtinuit tremor obriguerunt omnes habitatores chanaan. Irruat super
eos formido et pavor in magnitudine brachii tui. Fiant immobiles quasi lapis
donec pertranseat populus tuus domine donec pertranseat populus tuus iste quem possedisti.
Introduces eos et plantabis in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo tuo
quod operatus es domine. Sanctuarium tuum domine quod firmaverunt manus tue. Dominus regna-
bit in eternum et ultra. Ingressus est enim eques pharao cum curribus et equitibus eius in
mare et reduxit dominus super eos aquas maris. Filii autem israel ambulaverunt per
siccum in medio eius. Sumpsit ergo maria prophetissa soror aaron tympanum in
manu. Egresseque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis et choris quibus pre-
cinebat dicens. Cantemus domino gloriose enim magnificatus est equum et ascensorem
deiecit in mare. Tulit autem moyses israel de mari rubro et egressi sunt in desertum
sur. Ambulaverunt que tribus diebus per solitudinem et non inveniebant aquam. Et
venerunt in marath nec poterant bibere aquas de mara eo quod essent amare.
Unde et congruum nomen loci imposuit vocans illud mara id est amaritudinem.
Et murmuravit populus contra moysen dicens. Quid bibemus. At ille clamavit
ad dominum qui ostendit ei lignum. Quod cum misisset in aquas in dulcedinem
verse sunt. Ibi constituit ei precepta atque iudicia. Et ibi temptavit eum dicens
Si audieris vocem domini dei tui et quod rectum est coram eo feceris et obedieris
mandatis eius custodieris que omnia precepta illius cunctum languorem quem po-
sui in egipto non inducam super te. Ego enim dominus sanator tuus.
Venerunt autem in helim filii israel ubi erant xii fontes aquarum XVI
et lxx palme. Et castrametati sunt iuxta aquas. Profectique sunt de
helim. Et venit omnis multitudo filiorum israel in desertum sin quod est inter
helim et synai. xv die mensis secundi postquam egressi sunt de terra egipti.
Et murmuravit omnis congregacio filiorum israel contra moysen et contra aaron.

Liber

in solitudine. Dixeruntque ad eos filii israel Utinam mortui essemus per
manum domini in terra egipti quando sedebamus super ollas carnium et come-
debamus panes in saturitate Cur induxistis nos in desertum istud ut
occideretis omnem multitudinem fame. Dixit autem dominus ad moysen Ecce ego
pluam vobis manna de celo Egrediatur populus et colligat que sufficiunt per singulos
dies. ut temptem eum utrum ambulet in lege mea an non. Die autem sexta
parent quod inferant et sit duplum quam colligere solebant per singulos dies
Dixeruntque moyses et aaron ad omnes filios israel Vespere scietis quod
dominus eduxit vos de terra egipti et mane videbitis gloriam domini. Au-
divit enim murmur vestrum contra dominum Nos vero quid sumus quia mussitatis
contra nos Et ait moyses Dabit vobis dominus vespere carnes edere. et mane
panes in saturitate eo quod audierit murmurationes vestras quibus murmurati estis
contra dominum Nos enim quid sumus Nec contra nos est murmur vestrum sed contra dominum. Dixitque moy-
ses ad aaron Dic universe congregationi filiorum israel Accedite coram domino.
audivit enim murmur vestrum Cumque loqueretur aaron ad omnem cetum filiorum
israel respexerunt ad solitudinem. et ecce gloria domini apparuit in nube Locutus est
autem dominus ad moysen dicens Audivi murmurationes filiorum israel. Loquere ad eos
Vespere comedetis carnes et mane saturabimini panibus. scietisque quod ego
sum dominus deus vester Factum est ergo vespere. et ascendens coturnix operuit castra
mane quoque ros iacuit per circuitum castrorum. Cumque operuisset superficiem terre
apparuit in solitudine minutum et quasi pilo tunsum in similitudinem pruine
super terram Quod cum vidissent filii israel. dixerunt ad invicem Manhu quod significat
quid est hoc Ignorabant enim quid esset Quibus ait moyses Iste est panis
quem dedit dominus vobis ad vescendum. Hic est sermo quem precepit dominus.
Colligat unusquisque ex eo quantum sufficiat ad vescendum. gomor per
singula capita iuxta numerum animarum vestrarum que habitant in tabernaculo sic tolletis
Feceruntque ita filii israel. et collegerunt alius plus alius minus. et mensi
sunt ad mensuram gomor. nec qui plus collegerat habuit amplius nec qui
minus paraverat repperit minus. sed singuli iuxta id quod edere poterant congregaverunt
Dixitque moyses ad eos Nullus relinquat ex eo in mane Qui non au-
dierunt eum sed dimiserunt quidam ex eis usque mane et scatere cepit vermibus
atque computruit Et iratus est contra eos moyses Colligebant autem mane
singuli quantum sufficere poterat ad vescendum Cumque incaluisset sol liquefiebat
In die vero sexto collegerunt cibos duplices id est duo gomor per singulos
homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis et narraverunt moysi.
Qui ait eis. Hoc est quod locutus est dominus. Requies sabbati sanctificata est
domino Cras quodcumque operandum est facite. et que coquenda sunt coquite quic-
quid autem reliquum fuerit reponite usque mane Feceruntque ita ut preceperat moy-
ses. et non computruit neque vermis inventus est in eo Dixitque moyses.
Comedite id hodie quia sabbatum est domini. non invenietur in agro hodie.

Sex diebus colligite. in die autem septimo sabbatum est domini. idcirco non invenietur.
Venit septima dies et egressi de populo ut colligerent non invenerunt. Dixit autem
dominus ad moysen. Usquequo non vultis custodire mandata mea et legem
meam. Videte quod dominus dederit vobis sabbatum. et propter hoc tribuit vobis
die sexto cibos duplices. Maneat unusquisque apud semetipsum. nullus egre-
diatur de loco suo die septimo. Et sabbatizavit populus die septimo. Appellavit
que domus israel nomen eius man. quod erat quasi semen coriandri album. gustus
que eius quasi simile cum melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem precepit
dominus. Imple gomor ex eo. et custodiatur in futuras generationes. ut nove-
rint panem quo alui vos in solitudine quando educti estis de terra egipti.
Dixitque moyses ad aaron. Sume vas unum et mitte ibi man quantum
potest capere gomor et repone coram domino ad servandum in generationes vestras sicut
precepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in tabernaculo reservandum. Filii
autem israel comederunt man xl annis donec venirent in terram habitabilem. Hoc
cibo aliti sunt usquequo tangerent fines terre chanaan. Gomor autem decima
Igitur profecta omnis multitudo filiorum israel de deserto. pars est ephi. c. xvii
sin per mansiones suas iuxta sermonem domini castrametati sunt in raphidim
ubi non erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra moysen ait Da nobis aquam
ut bibamus. Quibus respondit moyses. Quid iurgamini contra me. cur temptatis dominum.
Sitivit ergo populus ibi pre aque penuria. et murmuravit contra moysen dicens. Cur
nos exire fecisti de egipto. ut occideres et nos et liberos nostros ac iumenta
siti. Clamavit autem moyses ad dominum dicens. Quid faciam populo huic. Adhuc
paululum et lapidabit me. Ait dominus ad moysen. Antecede populum et sume
tecum de senioribus israel. et virgam qua percussisti flumen tolle in manu
tua et vade. En ego stabo ibi coram te supra petram oreb. Percutiesque
petram et exibit de ea aqua ut bibat populus. Fecit moyses ita coram seni-
oribus israel. et vocavit nomen illius loci temptatio propter iurgium filiorum israel
Et quia temptaverunt dominum dicentes. Est ne dominus in nobis an non. Venit autem
amalech et pugnabat contra israel in raphidim. Dixitque moyses ad iosue. Eli-
ge viros. et egressus pugna contra amalech cras. et ego stabo in vertice collis
habens virgam dei in manu mea. Fecit iosue ut locutus erat moyses. et pugnavit
contra amalech. moyses autem et aaron et hur ascenderunt super verticem collis.
Cum levaret moyses manus vincebat israel. sin autem paululum remisisset
superabat amalech. Manus autem moysi erant graves. Sumentes igitur
lapidem posuerunt subter eum in quo sedit. aaron autem et hur sustentabant
manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus eius non lassa-
rentur usque ad occasum solis. Fugavitque iosue amalech et populum
eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad moysen. Scribe hoc ob monimentum
in libro. et trade auribus iosue. Delebo enim memoriam amalech de
sub celo. Edificavitque moyses altare. et vocavit nomen eius dominus exal-
tatio mea dicens. Quia manus solii domini et bellum domini erit contra amalech

a generatione in generationem c xviii

Cumque audisset iethro sacerdos madian cognatus moysi · omnia que
fecerat deus moysi et israel populo suo · eo quod eduxisset dominus israel de
egipto Tulit sephoram vxorem moysi · quam remiserat et duos filios
eius quorum vnus vocabatur gersam dicente patre Advena fui in terra aliena
alter vero eliezer Deus enim ait patris mei adiutor meus et eruit me
de gladio pharaonis · Venit ergo iethro cognatus moysi et filij eius
et vxor eius ad moysen in desertum vbi erat castrametatus iuxta
montem dei · et mandauit moysi dicens Ego cognatus tuus ietro venio
ad te · et vxor tua et duo filij tui cum ea Qui egressus in occursum
cognati sui adorauit et osculatus est eum · salutaueruntque se mutuo verbis
pacificis Cumque intrasset tabernaculum · narrauit moyses cognato suo cuncta
que fecerat dominus pharaoni et egiptijs propter israel · vniuersum laborem qui
accidisset eis in itinere quo liberauerat eos dominus Letatusque est iethro
super omnibus bonis que fecerat dominus israeli · eo quod eruisset eum de manu egi-
ptiorum et ait Benedictus dominus qui liberauit vos de manu egiptiorum
et de manu pharaonis qui eruit populum suum de manu egipti Nunc cognoui
quia magnus dominus super omnes deos · eo quod superbe egerint contra illos · Obtu-
lit ergo iethro cognatus moysi holocausta et hostias deo · Veneruntque
aaron et omnes seniores israel vt comederent panem cum eo coram domino
Altera autem die sedit moyses vt iudicaret populum qui assistebat moysi
de mane vsque ad vesperam Quod cum vidisset cognatus eius omnia scilicet que
agebat in populo ait Quid est hoc quod facis in plebe Cur solus sedes et
omnis populus prestolatur de mane vsque ad vesperam Cui respondit moyses Ve-
nit ad me populus querens sententiam dei Cumque acciderit eis aliqua disceptacio
veniunt ad me vt iudicem inter eos · et ostendam precepta dei et leges eius
At ille Non bonam inquit rem facis Stulto labore consumeris et tu et populus
iste qui tecum est · vltra vires tuas est negocium · solus illud non poteris susti-
nere · Sed audi verba mea atque consilia · et dominus erit tecum Esto tu populo
in hijs que ad deum pertinent · vt referas que dicuntur ad eum · ostendasque
populo ceremonias et ritum colendi · viamque per quam ingredi debeant
et opus quod debeant facere Prouide autem de omni plebe viros potentes et
timentes deum in quibus sit veritas et qui oderint auariciam · et constitue
ex eis tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicent
populum omni tempore Quicquid autem maius fuerit referant ad te · et ipsi tantummodo
minora iudicent · Leuiusque tibi sit partito in alios onere Si hoc
feceris implebis imperium dei et precepta eius poteris sustentare · et omnis hic
populus reuertetur cum pace ad loca sua Quibus auditis moyses fecit
omnia que ille suggesserat · et electis viris strenuis de cuncto israel
constituit eos principes populi · tribunos et centuriones et quinquagenarios
et decanos · Qui iudicabant plebem in omni tempore Quicquid autem grauius

erat referebat ad eum. facilia tantummodo iudicantes. Dimisit quoque cog-
natum suum. Qui reversus abiit in terram suam. c xix

Mense tercio egressionis Israel de terra egipti in die hac venerunt
in solitudinem Sinai. Nam profecti de raphidim et pervenientes usque in
desertum Synai castrametati sunt in eodem loco. ibique Israel fixit tentoria
e regione montis. Moyses autem ascendit ad deum. Vocavitque eum dominus de mon-
te et ait. Hec dices domui Iacob et annunciabis filiis Israel. Vos ipsi vi-
distis que fecerim egiptiis. quomodo portaverim vos super alas aquilarum et
assumpserim mihi. Si ergo audieritis vocem meam et custodieritis pactum
meum eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea est enim omnis terra. Et vos
eritis mihi in regnum sacerdotale. et gens sancta. Hec sunt verba que loqueris ad fi-
lios Israel. Venit Moyses et convocatis maioribus natu populi. exposuit
omnes sermones quos mandaverat dominus. Respondit quoque universus populus simul. Cuncta que
locutus est dominus faciemus. Cum quoque retulisset Moyses verba populi ad dominum. ait
ad eum dominus. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis. ut audiat me
populus loquentem ad te. et credat tibi in perpetuum. Nunciavit ergo Moyses verba populi
ad dominum. Qui dixit ei. Vade ad populum et sanctifica illos hodie et cras. Lavent
quoque vestimenta sua et sint parati in diem tercium. In die enim tercio descendet
dominus coram omni plebe super montem Synai. Constitues quoque terminos populo
per circuitum et dices. Cavete ne ascendatis in montem. nec tangatis fines
illius. Omnis qui tetigerit montem morte morietur. Manus non tanget
eum sed lapidibus opprimetur. aut confodietur iaculis. sive iumentum fuerit sive
homo non vivet. Cum ceperit clangere buccina tunc ascendant in montem.
Descenditque Moyses de monte ad populum et sanctificavit eum. Cumque la-
vissent vestimenta sua. ait ad eos. Estote parati in diem tercium. ne ap-
propinquetis uxoribus vestris. Iam advenerat tercius dies et mane inclarue-
rat. et ecce ceperunt audiri tonitrua et micare fulgura et nubes densis-
sima operire montem. clangor quoque buccine vehementissime perstrepebat.
Timuit populus qui erat in castris. Cumque eduxisset eos Moyses in occur-
sum dei de loco castrorum steterunt ad radices montis. Totus autem mons
Synai fumabat. eo quod descendisset dominus super eum in igne. et ascenderet
fumus ex eo quasi de fornace. Eratque mons omnis terribilis et sonitus
buccine paulatim crescebat in maius et prolixius tendebat. Moyses
loquebatur. et dominus respondebat ei. Descenditque dominus super montem Synai in
ipso montis vertice. et vocavit Moysen in cacumine eius. Quo cum ascendisset
dixit ad eum. Descende et contestare populum. ne forte velint transcendere
terminos ad videndum dominum. et pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes
quoque qui accedunt ad dominum sanctificentur. ne percuciat eos. Dixit quoque Moyses
ad dominum. Non poterit vulgus ascendere in montem Synai. Tu enim testificatus
es et iussisti dicens. Pone terminos circa montem. et sanctifica illud. Cui

Ait dominus: Vade descende. Ascendesque tu et Aaron tecum. Sacerdotes autem et
populus ne transeant terminos nec ascendant ad dominum, ne forte interficiat
illos. Descendit moyses ad populum et omnia narravit eis. c. XX.
Locutusque est dominus cunctos sermones hos: Ego dominus deus tuus sum qui edu-
xi te de terra egipti de domo servitutis. Non habebis deos alienos
coram me. Non facies tibi sculptile neque omnem similitudinem que est in celo
desuper et que in terra deorsum nec eorum que sunt in aquis sub terra. Non adorabis
ea neque coles. Ego enim sum dominus deus tuus fortis zelotes visitans iniqui-
tatem patrum in filiis in terciam et quartam generacionem eorum qui oderunt me
et faciens misericordiam in milia his qui diligunt me et custodiunt precepta
mea. Non assumes nomen domini dei tui in vanum. nec enim habebit insontem
dominus eum qui assumpserit nomen domini dei sui frustra. Memento ut diem
sabbati sanctifices. Sex diebus operabis et facies omnia opera tua. Septimo
autem die sabbatum domini dei tui. Non facies omne opus tu et filius tuus et
filia tua et servus tuus et ancilla tua iumentum tuum et advena qui est
intra portas tuas. Sex enim diebus fecit deus celum et terram et mare et omnia
que in eis sunt. et requievit die septimo. Idcirco benedixit dominus diei sabbati
et sanctificavit eum. Honora patrem tuum et matrem tuam ut sis longevus super terram
quam dominus deus tuus dabit tibi. Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies.
Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces domum proximi
tui. nec desiderabis uxorem eius. non servum. non ancillam. non bovem. non
asinum. nec omnia que illius sunt. Cunctus autem populus audiebat voces et
lampades et sonitum buccine. montemque fumantem. et perterriti ac pavore
concussi steterunt procul dicentes moysi. Loquere tu nobis et audiemus.
non loquatur nobis dominus ne forte moriamur. Et ait moyses ad populum
Nolite timere. Ut enim probaret vos venit deus. et ut terror illius esset in vobis
et non peccaretis. Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit ad cali-
ginem in qua erat deus. Dixit preterea dominus ad moysen. Hec dices filiis
israel. Vos vidistis quod de celo locutus sim vobis. Non facietis deos argenteos
nec deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi. et offeretis
super eo holocausta et pacifica vestra. oves vestras et boves in omni loco
in quo memoria fuerit nominis mei. veniam ad te et benedicam tibi. Quod si al-
tare lapideum feceris mihi. non edificabis illud de sectis lapidibus. si enim le-
vaveris cultrum tuum super eo. polluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum.
Hec sunt iudicia que propones eis. c. XXI. ne reveletur turpitudo tua.
Si emeris servum hebreum sex annis serviet tibi. in septimo egredietur liber
gratis. Cum quali veste intraverit cum tali exeat. si habens uxorem et uxor
egredietur simul. Si autem dominus dedit illi uxorem. et peperit filios et filias.
mulier et liberi eius erunt domini sui. ipse vero exibit cum vestitu suo. Quod si
dixerit servus. diligo dominum meum et uxorem ac liberos non egrediar liber.

offerat eum dominus diis et applicabitur ad ostium et postes perforabitque
auriculam eius subula et erit ei servus in seculum Si quis vendiderit filiam
suam in famulam non egredietur sicut ancille exire consueverunt si displicuerit
oculis domini sui cui tradita fuerit dimittet eam populo autem alieno ven-
dendi non habet potestatem si spreverit eam Sin autem filio desponderit eam iuxta morem
filiarum faciet illi Quod si alteram ei acceperit providebit puelle nuptias
et vestimenta et pretium pudicicie non negabit Si tria ista non fecerit
egredietur gratis absque pecunia Qui percusserit hominem volens occidere mor-
te moriatur Qui autem non est insidiatus sed deus illum tradidit in manus eius
constituam tibi locum quo fugere debeat Si quis per industriam occiderit proximum
suum et per insidias ab altari meo evelles eum ut moriatur Qui per-
cusserit patrem suum et matrem morte moriatur Qui furatus fuerit hominem
et vendiderit eum convictus noxe morte moriatur Qui maledixerit patri
suo et matri morte moriatur Si rixati fuerint viri et percusserit alter proximum
suum lapide vel pugno et ille mortuus non fuerit sed iacuerit in lectulo si
surrexerit et ambulaverit foris super baculum suum innocens erit qui percussit
ita tamen ut operas eius et impensas in medicos restituat Qui percusserit
servum suum vel ancillam virga et mortui fuerint in manibus eius crimi-
nis reus erit Sin autem uno die supervixerit vel duobus non subiacebit pene quia
pecunia illius est Si rixati fuerint viri et percusserit quis mulierem pregnan-
tem et abortivum quidem fecerit sed ipsa vixerit subiacebit damno quantum
expetierit maritus mulieris et arbitri iudicaverint Sin autem mors
eius fuerit subsecuta reddet animam pro anima oculum pro oculo dentem pro dente
manum pro manu pedem pro pede adustionem pro adustione vulnus pro
vulnere livorem pro livore Si percusserit quispiam oculum servi sui aut ancille
et luscos eos fecerit dimittet liberos pro oculo quem eruit Dentem quoque
si excusserit servo vel ancille sue sic eos dimittet liberos Si bos
cornu petierit virum aut mulierem et mortui fuerint lapidibus obruetur
et non comedentur carnes eius dominus quoque bovis innocens erit Quod si bos
cornupeta fuerit ab heri et nudiustertius et contestati sunt dominum eius
nec recluserit eum occideritque virum aut mulierem et bos lapidibus obruetur
et dominum illius occident Quod si pretium ei fuerit impositum dabit pro anima sua
quicquid fuerit postulatus filium quoque et filiam vero cornu percusserit simili
sententie subiacebit Si servum ancillamque invaserit triginta siclos argenti
dabit domino bos vero lapidibus opprimetur Si quis aperuerit cisternam
et foderit et non operuerit eam cecideritque bos vel asinus in eam dominus
cisterne reddet pretium iumentorum quod autem mortuum est ipsius erit
Si bos alienus bovem alterius vulneraverit et ille mortuus fuerit ven-
dent bovem vivum et divident pretium cadaver autem mortui inter se
dispercient Si autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius

et nō custodierit eū· dominus suus reddet bouem pro boue· et ca-
Si quis furatus fuerit bouem XXII · dauer integrum accipiet
et bouem et occiderit vel vendiderit· v· boues pro uno boue re-
stituet· et iiii^or oves pro una ove· Si effringens fur domum siue suf-
fodiens fuerit inventus· et accepto vulnere mortuus fuerit· percussor nō erit
reus sanguinis· Quod si orto sole hoc fecerit· homicidium perpetravit et
ipse morietur· Si nō habuerit quod pro furto reddat· venundabitur· Si
inventum fuerit apud eum quod furatus est vivens siue bos siue asinus
siue ovis duplum restituet· Si leserit quispiam agrum vel vineam
et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena· quicquid optimum
habuerit in agro suo vel vinea pro dampni estimatione restituet· Si
egressus ignis invenerit spinas et comprehenderit acervos frugum siue stantes
segetes in agris· reddet dampnum qui ignem succenderit· Si quis commendaverit
amico pecuniam vel vas in custodiam· et ab eo qui susceperat furto
ablata fuerit· si invenitur fur duplum reddet· si latet dominus domus appli-
cabitur ad deos· et iurabit quod nō extendit manum in rem proximi sui
ad perpetrandam fraudem tam in boue quam in asino et ove ac vestimento· et quicquid
dampnum inferre potest· ad deos utriusque causa perveniet· et si illi iudicaverint
duplum restituet proximo suo· Si quis commendaverit proximo suo asinum· ovem
bouem et omne iumentum ad custodiam· et mortuum fuerit aut debilitatum
vel captum ab hostibus· nullusque hoc viderit· iusiurandum erit in medio
quod nō extenderit manum ad rem proximi sui· suscipietque dominus iuramentum
et ille reddere nō cogetur· Quod si furto ablatum fuerit· restituet dampnum
domino· si comestum a bestia· deferat ad eum quod occisum est· et nō restituet
Qui a proximo suo quicquam horum mutuum postulaverit· et debilitatum aut
mortuum fuerit· domino nō presente reddere compelletur· Quod si in presentiarum fuerit dominus
nō restituet· maxime si conductum venerat pro mercede operis sui· Si
seduxerit quis virginem necdum desponsatam· dormieritque cum ea dotabit
eam· et habebit eam uxorem· Si pater virginis dare noluerit reddet pecuniam
iuxta modum dotis quam virgines accipere consueverunt· Maleficos nō
paciaris vivere· Qui coierit cum iumento morte moriatur· Qui immo-
lat diis occidetur· preter domino soli· Advenam nō contristabis· neque affliges
eum· advene enim et ipsi fuistis in terra egipti· Vidue et pupillo
nō nocebitis· Si leseritis eos vociferabuntur ad me· et ego audiam cla-
morem eorum· et indignabitur furor meus· percutiamque vos gladio· et erunt
uxores vestre vidue· et filii vestri pupilli· Si pecuniam mutuam dederis
populo meo pauperi qui habitat tecum· nō urgebis eum quasi exactor· nec usuris
opprimes· Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum· ante solis
occasum reddes ei· ipsum enim est solum quo operitur indumentum carnis eius·
nec habet aliud in quo dormiat· Si clamaverit ad me exaudiam eum quia

-ricors sum. Diis non detrahes. et principi populi tui non maledices.
Decimas tuas et primitias non tardabis offerre. Primogenitum filiorum
tuorum dabis mihi. de bobus quoque et ovibus similiter facies. Septem diebus sit cum
matre sua. die octava reddes illum mihi. Viri sancti eritis mihi. carnem que a be-
stiis fuerit pregustata non comedetis sed proicietis canibus. XXIII
Non suscipies vocem mendacii. Nec iunges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimonium. Non sequaris turbam ad faciendum malum. (Non)
Nec in iudicio plurimorum acquiesces sententie ut a vero devies. Pauperis
quoque non misereberis in iudicio. Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti
reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere. non pertransibis
sed sublevabis cum eo. Non declinabis in iudicio pauperis. Mendacium fugies. (detestor)
Insontem et iustum non occides. quia aversor impium. Ne accipias munera
que excecant etiam prudentes et subvertunt verba iustorum. Peregrino molestus
non eris. Scitis enim advenarum animas. quia et ipsi peregrini fuistis in terra
Egypti. Sex annis seminabis terram tuam. et congregabis fruges eius. anno
autem septimo dimittes eam. et requiescere facies. ut comedant pauperes populi
tui. et quicquid reliquum fuerit edant bestie agri. Ita facies in vinea et
in oliveto tuo. Sex diebus operabis. septima cessabis die. ut requiescat
bos et asinus tuus. et refrigeretur filius ancille tue et advena. Omnia
que dixi vobis custodite. Et per nomen externorum deorum non iurabitis. neque
audietur ex ore vestro. Tribus vicibus per singulos annos mihi festa cele-
brabitis. Sollempnitatem azimorum custodies. Septem diebus comedes
azima sicut precepi tibi. Tempore mensis novorum quando egressus es de Egypto
Non apparebis in conspectu meo vacuus. et sollempnitatem messis primitivorum
operis tui quecumque severis in agro. Sollempnitatem quoque in exitu anni
quando congregaveris omnes fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit omne
masculinum tuum coram domino deo. Non immolabis super fermento sanguinem
victime tue. nec remanebit adeps sollempnitatis mee usque mane.
Primitias frugum terre tue deferres in domum domini dei tui. Non coques
edum in lacte matris sue. Ecce ego mitto angelum meum qui precedat
te et custodiat in via. et introducat ad locum quem paravi. Observa eum
et audi vocem eius. nec contempnendum putes. quia non dimittet cum peccaveris
et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem eius et feceris omnia que loquor.
inimicus ero inimicis tuis. et affligam affligentes te. precedetque te angelus
meus et introducet te ad amorreum et etheum et pherezeum cha-
naneum quoque et eveum et iebuseum quos ego conteram. Non adorabis deos
eorum nec coles eos. Non facies opera eorum. sed confringes eos et destrues
statuas eorum. Serviesque domino deo tuo. ut benedicam panibus tuis et
aquis. et auferam infirmitatem de medio tui. Non erit infecunda nec
sterilis in terra tua. numerum dierum tuorum implebo. Terrorem meum mittam

in occursum tuum et occidam omnem populum ad quem ingredieris cunctorumque inimicorum
tuorum coram te terga vertam. Et mittam vespes et scrabrones prius qui fugabunt
eveum et chananeum et etheum antequam introeas. Non eiciam eos a facie tua
anno uno ne terra in solitudinem redigatur et crescant contra te bestie. Paulatim
expellam eos de conspectu tuo donec augearis et possideas terram. Ponam autem
terminos tuos a mari rubro usque ad mare palestinorum et a deserto usque
ad fluvium eufraten. Tradam manibus vestris habitatores terre et eiciam
eos de conspectu tuo. Non inibis cum eis fedus nec cum diis eorum. Non habitent
in terra tua ne forte peccare te faciant in me si servieris diis eorum quod
tibi certe erit in scandalum. c. xxiiii

Moysi quoque dixit Ascende ad dominum tu et aaron nadab et abiu et lxx
senes ex israel et adorabitis procul. Solusque moyses ascendet ad dominum et illi
non appropinquabunt. nec populus ascendet cum eo. Venit igitur moyses et narravit
plebi omnia verba domini atque iudicia. Responditque populus una voce Omnia verba
domini que locutus est faciemus. Scripsit autem moyses universos sermones domini
et mane consurgens edificavit altare ad radices montis et xii titulos per xii tribus
israel. Misitque iuvenes de filiis israel et obtulerunt holocausta immolaveruntque
victimas pacificas domino vitulos xii. Tulit itaque moyses dimidiam
partem sanguinis et misit in crateras. partem autem residuam fudit super altare. Assumensque
volumen federis legit audiente populo qui dixerunt. Omnia que locutus est dominus
faciemus et erimus obedientes. Ille vero sumptum sanguinem respersit in populum et ait
Hic est sanguis federis quod pepigit dominus vobiscum super cunctis sermonibus his. Ascen-
deruntque moyses et aaron nadab et abiu et lxx seniores israel. et viderunt
deum israel. et sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini. et quasi celum cum serenum
est. nec super eos qui procul recesserant de filiis israel misit manum suam. videruntque
deum et comederunt ac biberunt. Dixit autem dominus ad moysen Ascende ad me
in montem et esto ibi. daboque tibi tabulas lapideas et legem ac mandata
que scripsi ut doceas eos. Surrexerunt moyses et iosue minister eius ascen-
densque moyses in montem senioribus ait Expectate hic donec revertamur ad
vos. Habetis aaron et hur vobiscum. si quid natum fuerit questionis referetis
ad eos. Cumque ascendisset moyses operuit nubes montem. et habitavit gloria
domini super synai. tegens illum nube sex diebus. Septimo autem die vocavit
eum de medio caliginis. Erat autem species glorie domini quasi ignis ardens super
verticem montis in conspectu filiorum israel. Ingressusque moyses medium nebule
ascendit in montem. et fuit ibi xl diebus et xl noctibus c. xxv

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel ut tollant
mihi primitias ab omni homine qui offert ultroneus accipietis eas.
Hec sunt autem que accipere debetis. aurum et argentum et es. iacinctum et purpuram
coccumque bistinctum. et bissum. pilos caprarum. et pelles arietum rubrica-
tas. pelles iacinctinas et ligna sethim. oleum ad luminaria concinnanda

aromata in unguentum et thymiamata boni odoris. lapides onychinos
et gemmas ad ornandum ephod ac rationale. Faciantque mihi sanctuarium et
habitabo in medio eorum iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi et
omnium vasorum in cultum eius. sicque facietis illud. Archam de lignis sethim compin-
gite. cuius longitudo habeat duos semis cubitos. latitudo cubitum et dimi-
dium. altitudo cubitum similiter ac semissem. et deaurabis eam auro mundissimo
intus et foris. faciesque supra coronam auream per circuitum et quattuor circulos aureos
quos pones per quattuor arche angulos. Duo circuli sint in latere uno et duo
in altero. Facies quoque vectes de lignis sethim et operies eos auro. inducesque
per circulos qui sunt in arche lateribus ut portetur in eis. qui semper erunt in circulis
nec umquam extrahentur ab eis. ponesque in archa testificationem quam dabo
tibi. Facias et propitiatorium de auro mundissimo duos cubitos et dimi-
dium tenebit longitudo eius semisse. et cubitum latitudo. Duos quoque cherubin
aureos et productiles facies ex utraque parte oraculi. Cherub unus oraculi
sit in latere uno et alter in altero. utrumque latus propitiatorii tegant expandentes
alas et operientes oraculum. respiciantque se mutuo versis vultibus in propitia-
torium quo operienda est archa in qua pones testimonium quod dabo tibi. Inde
precipiam et loquar ad te supra propitiatorio. scilicet ac medio duorum cherubin. qui
erunt super archam testimonii. cuncta que mandabo per te filiis Israel. Facies
et mensam de lignis sethim. habentem duos cubitos longitudinis. et in latitudine
cubitum ac in altitudine cubitum ac semissem. et inaurabis eam auro purissimo
faciesque illi labium aureum per circuitum. et ipsi labio coronam interrasilem
altam quattuor digitis. et super illam alteram coronam aureolam. Quattuor quoque
circulos aureos parabis et pones eos in quattuor angulis eiusdem mense per
singulos pedes. Subter coronam erunt circuli aurei ut mittantur vectes per
eos et possit mensa portari. Ipsos quoque vectes facies de lignis sethim et
circumdabis auro ad subvehendam mensam. Parabis et acetabula ac phi-
alas. thuribula ac cyathos in quibus offerenda sunt libamina. ex auro
purissimo. et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper
Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo. hastile eius et ca-
lamos cyphos et sperulas ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egre-
dientur de lateribus. tres ex uno latere et tres ex altero. Tres cyphi quasi
in nucis modum per calamos singulos. sperulaque simul et lilium. et tres
similiter cyphi instar nucis in calamo altero. sperulaque et lilium. Hoc
erit opus sex calamorum qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro
erunt quattuor cyphi in nucis modum. sperulaeque per singula. et lilia. sperule
sub duobus calamis per tria loca. qui simul vi fiunt procedentes de hastili
uno. et sperule et calami ex ipso erunt. universa ductilia ex auro pu-
rissimo. Facies et lucernas vii et pones eas super candelabrum ut luceant
ex adverso. Emunctoria quoque et ubi que emuncta sunt extinguantur fiant de

i. interpolatam celatam et plano

Liber

auro purissimo. Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit
talentum auri mundissimi. Inspice et fac secundum exemplar quod tibi monstratum
Tabernaculum vero ita fiet. Decem cortinas de bisso c. xxvi est
i. cerie setim retorta et iacincto ac purpura cocco bis tincto variatas opere plumario
facies. Longitudo cortine unius habebit xxviii cubitos latitudo iiii^or cubi-
torum erit. Unius mensure fiant universa tentoria. Quinque cortine iungentur
sibi mutuo et alie quinque nexu simili coherebunt. Ansulas iacinctinas
in lateribus ac summitatibus facies cortinarum ut possint invicem copulari. Quin-
quagenas ansulas cortina habebit in utraque parte ita insertas ut ansa
contra ansam veniat et altera alteri possit aptari. Facies et quinquaginta circulos
aureos quibus cortinarum vela iungenda sunt ut unum tabernaculum fiat. Et
de panno aspero de pilis caprarum facies saga cilicina xi ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius
habebit xxx cubitos et latitudo iiii^or. Equa erit mensura sagorum omnium
ex quibus quinque iunges seorsum et vi sibi mutuo copulabis ita ut sextum
sagum in fronte tecti duplices. Facies et l ansas in ora sagi unius
ut coniungi cum altero queat et l ansas in ora sagi alterius ut cum altero
copuletur. Quinquaginta fibulas eneas facies quibus iungantur anse et
unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit in sagis que parantur
tecto id est unum sagum quod amplius est ex medietate eius operies posteriora
tabernaculi et cubitus ex una parte pendebit et alter ex altera qui plus
est in sagorum longitudine utrumque latus tabernaculi protegens. Facies et operi-
mentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis et super hoc rursum aliud
operimentum de ianthinis pellibus. Facies et tabulas stantes tabernaculi
de lignis sethim que singule denos cubitos in longitudine habeant et in
latitudine singulos ac semissem. In lateribus tabule due incastrature fient
i. incavature lignorum per quas sibi mutuo copulantur quibus tabula alteri tabule connectatur atque in hunc modum cuncte tabule para-
buntur. Quarum xx erunt in latere meridiano quod vergit ad austrum. Quibus
xl bases argenteas fundes ut bine bases singulis tabulis per duos
angulos subiciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem
xx tabule erunt xl habentes bases argenteas bine bases singulis
tabulis supponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies vi
tabulas et rursum alias duas que in angulis erigantur post tergum tabernaculi
eruntque coniuncte a deorsum usque ad sursum et omnes una compago reti-
nebit. Duabus quoque tabulis que in angulis ponende sunt similis iunctura
servabitur et erunt simul tabule octo bases earum argentee xvi duabus
basibus per unam tabulam supputatis. Facies et vectes de lignis sethim
quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi et quinque alios in
altero et eiusdem numeri ad occidentalem plagam qui mittentur per medias
tabulas a summo usque ad summum. Ipsasque tabulas deaurabis et fundes
in eis anulos aureos per quos vectes tabulata contineant quos operies

Laminis aureis. et eriges tabnaculu iux exemplu qd tibi in monte
mrratu e. Facies et velu de iacincto et ppura. cocco qz bistincto. et
bisso retorta ope plumario et pulc varietate cotextu. qd appendes
an iiii or columpnas de ligs sethim. q ipe qdem deaurate erut. et ha-
bebunt capita aurea et bases argenteas. Inseret at velu p circulos.
-int qd pones archa testimonij. ex quo sanctuarium et sanctuarij sanctuaria
diuidet. Pones et ppiciatoriu sup archa testimonij in sancta sanctoru
-mensaz qz ex velu et contra mensaz candelabru i late tabnacli meridiano
-mensa eni stabit i pte aquilonis. Facies et tentoriu in introitu thab-
-nacli de iacincto et ppura cocco qz bistincto. et bisso retorta. ope plu-
mario. et v columpnas deaurabis lignorum sethim. an quas ducet ten-
torium. quaru erunt capita aurea et bases enee c xxvii
Facies et altare de ligis sethim. qd hebit quinqz cubitos i lon-
gitudine et totide in latitudine. i quadrum. et tres cubitos i alti-
tudine. Cornua at p iiii or angulos ex ipo erunt. et opies id ere.
Facias qz in vsus eius lebetas. ad suscipiendos cineres et forcipes
atqz fuscimulas. et ignium receptacula. Omnia vasa ex ere fabricabis
craticulam qz in modu rethis enea. p cuius iiii or angulos. erunt iiii or
circuli erei. qs pones sup arulaz altaris. Eritqz craticula vsqz ad
altaris mediu. Facies et vectes altaris de lignis sethim duos. qs
opies laminis ereis. et induces p circulos. eruntqz ex vtroqz late
altaris ad portandu. non solidu sed inane et cauu intrinsecus facias id
sicut tibi in monte mrratu est. Facies et atriu tabnacli in cuius pla-
ga australi contra meridie erunt tentoria de bisso retorta. centu cubitos
vnu latus tenebit i longitudine et columpnas xx cu basibus totide eneis
que capita cu celaturis suis hebunt argentea. Similr in late aquilonis
p longu erunt tentoria c. cubitoru. columpne xx. et bases eque
eneis iiii. et capita earu cu celaturis suis argentea. In latitudine
"atrij vo qd respicit ad occidentez erunt tentoria p l. cubitos. et columpne
x. bases qz totide. In ea qz atrij latitudine q respicit ad orientez. l.
cubiti erunt. i quibus xv cubitoru tentoria lati vno deputabunt. co-
lumpne qz tres et bases totidem. Et i latere altero erunt tentoria cu-
bitos obtinentia xv. columpnas tres et bases totide. In introitu vo
atrij fiet tentoriu cubitoru xx. ex iacincto et ppura. cocco qz bistincto.
et bisso retorta ope plumario. Columpnas hebit iiii or cu basibus
totide. Omnes columpne atrij p circuitu vestite erunt argenteis laminis
capitibus argenteis et basibus eneis. In longitudine occupabit atrium
cubitos centum. i latitudine quinquaginta. altitudo x cubitoru erit. fietqz de
bisso retorta. et hebit bases eneas. Cuncta vasa tabnacli in omnes
vsus et cerimonias tam paxillos eius qz atrij ex ere facies. Precipe

filys isrl ut afferat tibi oleu de arboribz oliuarz purissimu.
piloqz totusum. vt ardeat lucna semp in tabnacl'o testimony
ext veliu qd appesum e testio. z collocabit eam aaron z fily
eius. z vsqz mane luceat cora dno. Perpetuu erit cultu p succes
Applica qz ad te aaro frem XXVIII sciones eoz a filys isrl
tuu cu filys suis de medio filioz isrl. ut sacdoto fungat
michi aaron nadab z abiu z eleazar z ithamar faciaz qz ve
stez scam fri tuo i glaz z decore. z loquis cunctis sapietibz corde
qs repleui spu prudetie ut faciat vestes aaron i qbz scificat
ministret m. Het at erut vestimeta q faciet Ratonale et suphu
merale tunica z linea strictaz cydarim z balthei. Faciet vesta
scta aaro fri tuo. z filys eius. ut sacdoto fugat michi. Accipiet
qz auru z iacincu z purpa. cocciqz bistinctu z byssi. Faciet
at suphumeale. de auro z iacicto z pura cocco qz bistincto z bysso
retorta ope polimito. Duas horas iunctas habebt i vtroqz latere
sumitatu ut i vnu redeat. ipa qz textura z cuncta opis varietas
erit ex auro z iacicto ac pura coccoqz bistincto z bysso retorta. Su
mes qz duos lapides onichinos z sculpes i eis nomina filioz
isrl. sex noia i lapide vno. z sex reliq i alto iux ordinez natiuit
eoz ope sculptois z celatura gemaz sculpes eos noibz filioz
isrl inclusos auro. atqz circudatos. z pones i vtroqz late suphue
ralis memoriale filys isrl. Portabt qz aaro nomia eoz cora
dno sup vtruqz humez ob recordacoz. Facies z uncinos ex auro
z duas cathenulas auri purissimi sibi inuice coherentes qs inseres
uncinis. Ratonale qz iudicy facias ope polimito iux texturaz
suphumalis ex auro iacicto z pura cocco qz bistincto z bysso retorta
quadragulm erit z duplx. mesuraz palmi hebt tam i logitudie
qz in latitudie. Pones qz in eo qtuor ordines lapidu. In primo vsu
erit lapis. sardius z topasius z smaragdus. In scdo carbunclus.
saphirus z iaspis. In tcio ligurius. achates. z ametistus. In qrto
crisolitus onichinus et berillus. Inclusi auro erut p ordines suos.
hebut qz noia filioz isrl. Duodecim noibz celabunt singli la-
pides nominibz singloz p xii tribz. Facias in racoli cathenas
s'inuice coherentes ex auro purissimo. z duos anulos aureos
qs pones i vtraqz ronalis sumitate. Cathenas qz aureas iunges
anulis q sut i marginibz eius. z ipaz cathenaz extma duabz
copulabis uncinis in vtroqz late suphueralis. qd ronale respicit
Facias z duos anulos aureos qs pones i sumitatibz ronalis
et i oris q e regioe sut suphumealis z posteriora eius respiciut. Nec-
no z alios duos anulos aureos q ponedi sut in vtroqz late sup-

humeralis deorsum quod respicit contra faciem iuncture inferioris ut aptari
possit cum superhumerali. Et stringatur rationale anulis suis cum anulis
superhumeralis vitta iacinctina ut maneat iunctura fabrefacta et a
se invicem rationale et superhumerale nequeant separari. Portabitque aaron nomina
filiorum israel in rationali iudicii super pectus suum quando ingredietur sanctuarium
memoriale coram domino in eternum. Pones autem in rationali iudicii doctrinam et
veritatem que erunt in pectore aaron quando ingredietur coram domino. et gestabit
iudicium filiorum israel in pectore suo in conspectu domini semper. Facies et tunicam super-
humeralis totam iacinctinam in cuius medio supra erit capitium et ora
per gyrum eius textilis sicut fieri solet in extremis vestium partibus ne facile
rumpantur. Deorsum vero ad pedes eiusdem tunice per circuitum quasi mala
punica facies ex iacincto et purpura et cocco bis tincto mixtis in medio
tintinabulis. ita ut tintinabulum sit aureum et malumpunicum. Rursumque
tintinabulum aliud aureum et malumpunicum et vestietur ea aaron in officio
ministerii ut audiatur sonitus quando ingreditur et egreditur sanctuarium in conspectu
domini et non moriatur. Facies et laminam ex auro purissimo in qua sculpes
opere celatoris sanctum domino. ligabisque eam vitta iacinctina. et
erit super thiaram imminens fronti pontificis. Portabitque aaron iniquitates
eorum que obtulerunt et sanctificaverunt filii israel in cunctis muneribus et do-
nariis suis. Erit autem lamina semper in fronte eius ut placatus sit ei dominus.
Stringesque tunicam bysso. et thiaram byssinam facies et balteum opere plu-
mario. Porro filiis aaron tunicas lineas parabis et balteos ac
thiaras in gloriam et decorem. vestiesque hiis omnibus aaron fratrem tuum
et filios eius cum eo. et cunctorum consecrabis manus. sanctificabisque illos ut
sacerdotio fungantur mihi. Facies et feminalia linea ut operiant carnem
turpitudinis sue a renibus usque ad femora. et utentur eis aaron et filii
eius quando ingredientur tabernaculum testimonii. vel quando appropinquant ad altare
ut ministrent in sanctuario ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum sem-
piternum erit aaron et semini eius post eum. hoc autem est facies ut mihi in sacerdotio

Tolle vitulum de armento et arietes duos c xxix consecrentur
inmaculatos. panesque azimos et crustulam absque fermento que
conspersa sint oleo. lagana quoque azima oleo lita. de simila triticea
cuncta facies. et posita in canistro offeres. Vitulum autem et duos arietes
et aaron ac filios eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonii. Cumque
laveris patrem cum filiis aqua. indues aaron vestimentis suis id est linea
et tunica superhumerali et rationali quod constringes balteo. et pones thi-
aram in capite eius et laminam sanctam super thiaram et oleum unctionis
fundes super caput eius. atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque illius
applicabis. et indues tunicis lineis. cingesque balteo aaron scilicet et
liberos eius et impones eis mitras. eruntque sacerdotes mihi in religione

perpetua. Postquam initiaveris manus eorum applicabis et vitulum coram taberna-
culo testimonii. imponentque Aaron et filii eius manus super caput illius. et
mactabis eum in conspectu domini iuxta ostium tabernaculi testimonii. Sumptum quoque
de sanguine vituli pones super cornua altaris digito tuo. reliquum
autem sanguinem fundes iuxta basim eius. Sumes et adipem totum qui operit
intestina et reticulum iecoris ac duos renes. et adipem qui super eos est
et offeres incensum super altare. Carnes vero vituli et corium et fimum
combures foris extra castra eo quod pro peccato sit. Unum quoque arietem sumes super
cuius caput ponent Aaron et filii eius manus suas. Quem cum macta-
veris tolles de sanguine eius et fundes circa altare. ipsum autem arietem
secabis in frusta. lotaque intestina eius ac pedes pones super conci-
sas carnes et super caput illius. Et offeres totum altare arietem in
incensum super altare. Oblatio est domino odor suavissimus victima domini
Tolles quoque arietem alterum. super cuius caput Aaron et filii eius ponent
manus. Quem cum immolaveris sumes de sanguine ipsius et pones super
extremum dextre auricule Aaron et filiorum eius. et super pollices manus
eorum et pedis dextri. fundesque sanguinem super altare per circuitum. Cumque
tuleris de sanguine qui est super altare. et de oleo unctionis asperges
Aaron et vestes eius. filios et vestimenta eorum. Consecratisque ipsis
et vestibus tolles adipem de ariete. et caudam et arvinam que operit vita-
lia ac reticulum iecoris. et duos renes atque adipem qui super eos est
armumque dextrum eo quod sit aries consecrationum. tortam panis unius cru-
stulam conspersam oleo. laganum de canistro azimorum quod positum est
in conspectu domini. pones quoque omnia super manus Aaron et filiorum eius et
sanctificabis eos elevans coram domino. Suscipies quoque universa de manibus
eorum. et incendes super altare in holocaustum odorem suavissimum in conspectu
domini. quia oblatio eius est. Sumes quoque pectusculum de ariete quo initiatus
est Aaron. sanctificabisque illud elevatum coram domino. et cedet in partem tuam. Sancti-
ficabis quoque et pectusculum consecratum et armum quem de ariete separasti quo
initiatus est Aaron et filii eius. cedentque in partem Aaron et filiorum eius iure
perpetuo a filiis Israel. quia primitiva sunt et initia de victimis eorum paci-
ficis que offerunt domino. Vestem autem sanctam qua utetur Aaron habebunt filii
eius post eum. ut ungantur in ea et consecrentur manus eorum. Septem diebus utetur
illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius. et qui ingredietur
tabernaculum testimonii ut ministret in sanctuario. Arietem autem consecrationis tolles
et coques carnes eius in loco sancto. quibus vescetur Aaron et filii eius
Panes quoque qui sunt in canistro in vestibulo tabernaculi testimonii comedent
ut sit placabile sacrificium. et sanctificetur offerentium manus. Alienigena
non vescetur ex eis. quia sancti sunt. Quod si remanserit de carnibus consecratis
sive de panibus usque mane. combures reliquias igni. Non comedentur

quia sanctificata sunt. Omnia que precepi tibi facies super aaron et filiis eius.
Septem diebus consecrabis manus eorum et vitulum pro peccato offeres per
singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cum immolaveris ex-
piationis hostiam. et unges illud in sanctificationem. Septem diebus expiabis
altare et sanctificabis. et erit sanctum sanctorum. Omnis qui tetigerit illud sanctificabitur.
Hoc est quod facies in altari. Agnos anniculos duos per singulos dies
iugiter. unum agnum mane et alterum vespere. Decimam partem simile conspersae
oleo tunso. quod habeat mensuram quartam partem hin. et vinum ad libandum
eiusdem mensure in agno uno. Alterum vero agnum offeres ad vesperam. iuxta
ritum matutine oblationis. et iuxta ea que diximus in odorem
suavitatis. Sacrificium est domino oblatione perpetua in generationes vestras ad
ostium tabernaculi testimonii coram domino. ubi constituam ut loquar ad te.
Ibique precipiam filiis israel. et sanctificabitur altare in gloria mea. et sanctifica-
bo tabernaculum testimonii cum altari. et aaron cum filiis eius ut sacerdotio
fungantur michi. Et habitabo in medio filiorum israel. eroque eis deus. et
scient quia ego dominus deus eorum. qui eduxi eos de terra egipti ut manerem xx
inter eos. ego dominus deus ipsorum. .xxx.
Facies quoque altare ad adolendum thimiamata de lignis sethim
habens cubitum longitudinis et alterum latitudinis id est quadrangulum
et duos cubitos altitudinis. Cornua ex ipso procedent. vestiesque illud
auro purissimo. tam craticulam eius quam parietes per circuitum et cornua.
Faciesque ei coronam aureolam per gyrum. et duos anulos aureos sub
corona per singula latera ut mittantur in eos vectes et altare portetur. Ipsos
quoque vectes facies de lignis sethim et inaurabis. Ponesque altare contra
velum quod ante archam pendet testimonii coram propiciatorio quo tegitur
testimonium. ubi loquar tibi. Et adolebit incensum super eo aaron suave fra-
grans. Mane quando componet lucernas incendet illud. et quando collocabit eas
ad vesperam. uret thimiama sempiternum coram domino in generationes vestras.
Non offeretis super eo thimiama compositionis alterius. nec oblationem et victimam.
nec libabitis. Et deprecabitur aaron super cornua eius semel per annum in san-
guine quod oblatum est pro peccato. et placabit super eo in generationibus vestris.
Sanctum sanctorum erit coram domino. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Quando
tuleris summam filiorum israel iuxta numerum dabunt singuli precium pro animabus
suis domino. et non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem
dabit omnis qui transit ad nomen dimidium sicli iuxta mensuram templi.
Siclus .xx. habet obulos. media pars sicli offeretur domino. Qui habetur
in numero a .xx. annis et supra dabit precium. Dives non addet ad medium
sicli. et pauper nichil minuet. Susceptamque pecuniam que collata est
a filiis israel trades in usus tabernaculi testimonii. ut sit monimentum
eorum coram domino. et propicietur animabus eorum. Locutusque est dominus ad moysen

i concha

Dicens. Facies et labium eneum cum basi sua ad lavandum. ponesque id
inter tabernaculum testimonii et altare. Et missa aqua lavabunt in ea aaron
et filii eius manus suas ac pedes. quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii
et quando accessuri ad altare ut offerant in eo thimiama domino ne forte
moriantur. Legitimum sempiternum erit ipsi et semini eius per successiones.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Sume tibi aromata prime mirre
et electe quingentos siclos et cinamomi medium. id est ccl siclos. calami
similiter ccl. cassie quingentos siclos in pondere sanctuarii. oleum de olivetis
mensuram hin. faciesque unctionis oleum sanctum. unguentum compositum opere
unguentarii. et unges ex eo tabernaculum testimonii. et archam testamenti
mensamque cum vasis suis candelabrum et utensilia eius. altaria thimia-
matis et holocausti. et universam supellectilem que ad cultum eorum per-
tinet. sanctificabisque omnia. et erunt sancta sanctorum. Qui tetigerit ea. sanctificabitur.
Aaron et filios eius unges. sanctificabisque eos ut sacerdotio fungantur
michi. Filiis quoque israel dices. Hoc oleum unctionis sanctum erit michi in genera-
tiones vestras. Caro hominis non ungetur ex eo. et iuxta compositionem eius non
facietis aliud. quia sanctificatum et sanctum erit vobis. Homo quicumque tale
composuerit et dederit ex eo alieno exterminabitur de populo suo. Dixitque dominus
ad moysen. Sume tibi aromata stacten et onicha. galbanum boni
odoris et thus lucidissimum. equalis ponderis erunt omnia. Faciesque
thimiama compositum opere unguentarii mixtum diligenter et purum. et sancti-
ficatione dignissimum. Cumque in tenuissimum pulverem universa contuderis
pones ex eo coram testimonio tabernaculi in quo loco apparebo tibi. sanctum
sanctorum erit vobis thimiama. Talem compositionem non facietis in usus vestros
Homo quicumque fecerit simile ut odore illius Quia sanctum est domino c xxxi
perfruatur peribit de populis suis. Locutusque est dominus ad moysen dicens
Ecce vocavi ex nomine beseleel filium huri filii hur de tribu iuda
et implevi eum spiritu dei. sapientia et intelligentia et scientia in omni opere ad
excogitandum quicquid fabrefieri potest ex auro et argento et ere. marmore
et gemmis et diversitate lignorum. Dedique ei socium holiab filium achisameth
de tribu dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam. ut faciant cuncta
que precepi tibi. Tabernaculum federis et archam testamenti. et propiciatorium
quod super eam est. et cuncta vasa tabernaculi. mensamque et vasa eius. can-
delabrum purissimum cum vasis suis et altare thimiamatis et holocausti
et omnia vasa eorum. Labium cum basi sua. vestes sanctas in ministerio aaron
sacerdotis et filiis eius ut fungantur officio suo in sacris. Oleum unctionis
et thimiama aromatum in sanctuario. Omnia que precepi tibi facient. Et
locutus est dominus ad moysen. Loquere filiis israel et dices ad eos. Vide-
te ut sabbatum meum custodiatis. quia signum est inter me et vos in genera-
tionibus vestris. ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico vos. Custodite

sabbtm meu· sctm eit vob· Qui pollut i^d morte moiet^r Qui fe-
cerit i eo opus· pibit aia illius de medio ppli sui· Sex dieb3 facies
opus· i septio sabbtm est· reqes scta dno· Omis q^i fecit opus in hac
die· moiet^r Custodiat filij isrl sabbtm· et celebret id i gnacoib3
suis· pactu e sempitnu int^r me et filios isrl· signu q3 ppetuu· Sex
em dieb3 dns fecit celu et tra· et i septio ab ope cessauit Dedit q3 dns
moysi cpletis huiuscemodi smoib3 i mote synai duas tabulas
testimonij lapideas scriptas digitto dei c· xxx· ii
Uidens at pplus q^d mora faceret descedendi de mote moyses· co-
gregatus adusus aaron ait Surge fac nob deos qui nos precedat
Moysi em huic viro q^i nos eduxit de tra egipti· ignoramus qd acciderit
ei Dixit q3 ad eos aaron Tollite inaures aureas de vxoru filiorumq3
et filiarum vrarum aurib3· et afferte ad me· fecit pplus q^d iusserat· deferens
inaures ad aaron Quas cu ille accepisset· formauit ope fusorio· et fecit
ex eis vitulu cflatile· Dixerutq3 Hij sut dij tui isrl qui te edux-
erut de tra egipti Qd cu vidisset aaron edificauit altare cora eo· et
pconis voce clamauit dicens Cras solepnitas dni e· Surgetesq3 mane
obtulerut holocausta et hostias pacificas· Et sedit pplus comedere et
bibere· et surrexerut ludere Locutus e aut dns ad moysen· Uade descende
peccauit pplus tuus que eduxisti de tra egipti· recesserut cito de via
qua ostedisti eis· fecerutq3 sibi vitulu cflatile· et adorauerut atq3
imolates sibi hostias dixerut· Isti sut dij tui isrl q^i te eduxerut de
tra egipti Rursumq3 ait dns ad moysen Cerno q^d pplus iste dure
ceruicis sit· Dimitte me ut irascatur furor meus cotra eos· et deleam eos· fa-
ciamq3 te i gente magna Moyses aut orabat dnm deum suu dicens Cur
dne irascitur furor tuus cotra pplm tuu que eduxisti de tra egipti in
fortitudine magna et i manu robusta Nequeso dicant egipcij· callide edu-
xit eos ut interficeret in motib3 et deleret e tra Quiescat ira tua· et
esto placabilis sup nequicia ppli· Recordare abraham ysaac et isrl ser- tui
vorum tuorum· q^ib3 iurasti per temetipm dicens Multiplicabo semen vrm
sicut stellas celi· et vniuersa tram hanc de qua locutus sum dabo semini vro
et possidebitis ea semper· Placatusq3 e dns ne faceret malu· qd locutus
fuerat aduersus pplm suu Et reuersus e moyses de mote portans duas
tablas testimonij in manu· scriptas ex vtraq3 parte· et factas ope domini
Scriptura q3 dei erat sculpta in tablis· Audiens iosue tumultum ppli
vociferantis ait ad moysen Ululatus pugne auditur in castris Qui respondit
Non e clamor adhortantium ad pugnam neq3 vociferacio cpellentium ad fugam
sed voce cantantium ego audio Cumq3 appropinquasset ad castra· vidit vitulum
et choros· Iratusq3 e valde· proiecit de manu tablas et cfregit eas
ad radices motis· Arripiens q3 vitulu que fecerant cbussit· et contriuit

usque ad pulverem quem sparsit in aquam et dedit ex eo potum filiis israel. Dixitque
ad aaron Quid tibi fecit hic populus ut induceres super eum peccatum maximum
Cui ille respondit Ne indignetur dominus meus Tu enim nosti populum istum quod pronus
sit ad malum Dixerunt mihi Fac nobis deos qui precedant nos. Huic enim moysi
qui eduxit nos de terra egipti nescimus quid acciderit Quibus ego dixi.
Quis vestrum habet aurum Tulerunt et dederunt mihi et proieci illud in ignem egressusque
est hic vitulus Videns ergo moyses populum quod esset nudatus spoliaverat
enim eum aaron propter ignominiam sordis et inter hostes nudum constituerat et
stans in porta castrorum ait Si quis est domini iungatur mihi Congregatique sunt ad
eum omnes filii levi Quibus ait Hec dicit dominus deus israel. Ponat vir gladium
super femur suum Ite et redite de porta usque ad portam per medium castrorum
et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum. Feceruntque filii levi
iuxta sermonem moysi Cecideruntque in die illo quasi viginti tria milia hominum
Et ait moyses Consecrastis manus vestras hodie domino unusquisque in filio
et fratre suo ut detur vobis benedictio Facto autem die altero Locutus est moyses
ad populum Peccastis peccatum maximum ascendam ad dominum si quomodo quivero eum
deprecari pro scelere vestro Reversusque ad dominum ait Obsecro peccavit populus
iste peccatum maximum feceruntque sibi deos aureos aut dimitte eis hanc
noxam aut si non facis dele me de libro tuo quem scripsisti Cui respondit
dominus Qui peccaverit mihi delebo eum de libro meo Tu autem vade et duc
populum istum quo locutus sum tibi. angelus meus precedet te. Ego autem in die
ultionis visitabo et hoc peccatum eorum. Percussit ergo dominus populum pro reatu

Locutusque est dominus ad moysen. cxxxiii vituli quem fecit aaron
Vade ascende de loco isto et populus tuus quem eduxisti de terra
egipti in terram quam iuravi abraham ysaac et iacob dicens Semini
tuo dabo eam et mittam precursorem tui angelum ut eiciam chananeum
et amorreum et etheum et phereseum et eveum et iebuseum et intres
terram fluentem lacte et melle Non enim ascendam tecum quia populus dure cervicis
es ne forte disperdam te in via Audiens populus sermonem hunc pessimum luxit
et nullus ex more indutus est cultu. Dixitque dominus ad moysen Loquere
filiis israel Populus dure cervicis es. Semel ascendam in medio tui et de-
lebo te. Iam nunc depone ornatum tuum ut sciam quid faciam tibi. De-
posuerunt ergo filii israel ornatum suum a monte oreb Moyses quoque tollens
tabernaculum tetendit extra castra procul vocavitque nomen eius tabernaculum
federis Et omnis populus qui habebat aliquam questionem egrediebatur ad tabernaculum
federis extra castra Cumque egrederetur moyses ad tabernaculum surgebat univer-
sa plebs et stabat unusquisque in ostio papilionis sui aspiciebatque ter-
gum moysi donec ingrederetur tentorium Ingresso autem illo tabernaculum federis de-
scendebat columpna nubis et stabat ad ostium loquebaturque cum moyse cer-
nentibus cunctis quod columpna staret ad ostium tabernaculi Stabantque ipsi et

adorabant per fores tabernaculorum suorum. Loquebatur autem dominus ad moysen facie
ad faciem, sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur in
castra, minister eius iosue filius Nun puer non recedebat de taberna-
culo. Dixit autem moyses ad dominum. Precipis ut educam populum istum, et non
indicas mihi quem missurus es mecum, presertim cum dixeris novi te ex nomine
et invenisti gratiam coram me. Si ergo inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi
faciem tuam ut sciam te et inveniam gratiam ante oculos tuos. respice populum
tuum gentem hanc. Dixitque dominus facies mea precedet te, et requiem dabo
tibi. Et ait moyses. Si non tu ipse precedas, ne educas nos de loco isto.
In quo enim scire poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam in conspectu tuo
nisi ambulaveris nobiscum ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super
terram. Dixit autem dominus ad moysen. Et verbum istud quod locutus es faciam. Inve-
nisti enim gratiam coram me, et te novi ex nomine. Qui ait. Ostende michi
gloriam tuam. Respondit. Ego ostendam omne bonum tibi, et vocabo in nomine domini
coram te, et miserebor cui voluero, et clemens ero in quem mihi placuerit.
Rursumque ait. Non poteris videre faciem meam. Non enim videbit me homo et
vivet. Et iterum. Ecce inquit locus est apud me, stabis super petram. Cumque transibit
gloria mea ponam te in foramine petre, et protegam dextera mea donec transeam
tollamque manum meam et videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non
Ac deinceps precide ait tibi duas tabulas c. xxxiiii. poteris
lapideas ad instar priorum et scribam super eas verba que habuerunt
quas fregisti. Pones quoque eas in archam. Esto paratus mane ut ascen-
das statim in montem synai, stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat
tecum, nec videatur quispiam per totum montem. Boves quoque et oves non pascantur e contra.
Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant. et de nocte
consurgens ascendit in montem synai sicut preceperat ei dominus portans secum tabulas.
Cumque descendisset dominus per nubem, stetit moyses cum eo invocans nomen domini.
Quo transeunte coram eo ait. Dominator dominus deus misericors et clemens paciens
et multe miserationis ac verax, qui custodis misericordiam in milia, qui aufers iniquitatem
et scelera atque peccata, nullusque apud te innocens est, qui reddis iniquitatem patrum no
filiis ac nepotibus in terciam et quartam progeniem. Festinusque moyses curvatus est
pronus in terram, et adorans ait. Si inveni gratiam in conspectu tuo domine, obsecro
ut gradiaris nobiscum. populus enim dure cervicis est, et auferas iniquitates nostras atque
peccata. nosque possideas. Respondit dominus. Ego inibo pactum videntibus cunctis signa
faciam que numquam sunt visa super terram nec in ullis gentibus. ut cernat populus iste in cuius
es medio opus domini terribile quod facturus sit. Ego ipse eiciam ante faciem tuam amor-
reum et chananeum et etheum, phereseum quoque et eveum et iebuseum. Cave ne
umquam cum habitatoribus terre illius iungas amicicias que tibi sint in ruinam. sed aras
eorum destrue, confringe statuas, lucosque succide. Noli adorare deum alienum.
Dominus zelotes nomen eius. deus est emulator. Ne ineas pactum cum hominibus

illarum regionum: ne cum fornicati fuerint cum diis suis et adoraverint simu-
lacra eorum vocet te quispiam ut comedas de immolatis. Nec uxorem de fili-
abus eorum accipies filiis tuis: ne postquam ipse fuerint fornicate, fornicari
faciant et filios tuos in deos alienos. Deos conflatiles non facies tibi. Solempni-
tatem azimorum custodies. Septem diebus vesceris azimis sicut precepi tibi in
tempore mensis novorum. Mense enim verni temporis egressus es de egypto. Omne quod
aperit vulvam generis masculini meum erit de cunctis animantibus: tam de bobus
quam de ovibus meum erit. Primogenitum asini redimes ove. Sin autem nec precium
pro eo dederis occidetur. Primogenitum filiorum tuorum redimes: nec apparebis in
conspectu meo vacuus. Sex diebus operabis: in die septimo cessabis arare
et metere. Solempnitatem ebdomadarum facies tibi in primitiis frugum messis
tue tritice: et solempnitatem quando redeunte anni tempore cuncta conduntur. Tribus
temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis dei israel.
Cum enim tulero gentes a facie tua et dilatavero terminos tuos: nullus insidi-
abitur terre tue ascendente te et apparente in conspectu domini dei tui ter in anno.
Non immolabis super fermento sanguinem hostie mee: neque remanebit mane
de victima solempnitatis phase. Primitias frugum terre tue offeres in domo
domini dei tui. Non coques edum in lacte matris sue. Dixitque dominus ad moy-
sen. Scribe tibi verba hec: quibus et tecum et cum israel pepigi fedus. Fuit ergo ibi
cum domino xl diebus et xl noctibus: panem non comedit et aquam non bibit: et
scripsit in tabulis verba federis x. Cumque descenderet moyses de monte synai
tenebat duas tabulas testimonii: et ignorabat quod cornuta esset facies
sua ex consortio sermonis dei. Videntes autem aaron et filii israel cornutam fa-
ciem moysi: timuerunt prope accedere. Vocatique ab eo reversi sunt tam aaron
quam principes synagoge. Et postquam locutus est: venerunt ad eum omnes etiam
filii israel. Quibus precepit cuncta que audierat a domino in monte synai. Impletisque
sermonibus posuit velamen super faciem suam. Quod ingressus ad dominum et loquens cum
eo auferebat donec exiret. Et tunc loquebatur ad filios israel omnia que sibi fuerant
imperata. Qui videbant faciem moysi egredientis esse cornutam: sed operiebat rursus
ille faciem suam si quando loquebatur ad eos. c. xxxv.

Igitur congregata ad eum omni turba filiorum israel dixit ad eos. Hec sunt que
iussit dominus fieri. Sex diebus facietis opus. Septimus dies erit vobis sanctus
sabbatum et requies domini. Qui fecerit opus in eo occidetur. Non succendetis
ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati. Et ait moyses ad omnem cater-
vam filiorum israel. Iste est sermo quem precepit dominus dicens. Separate apud vos
primitias domino. Omnis voluntarius et prompto animo offerat eas domino. aurum ar-
gentum et es iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum et byssum. pilos caprarum
et pelles arietum rubricatas et iacinctinas. ligna sethim et oleum ad luminaria
concinnanda et ut conficiatur unguentum et thimiama suavissimum. Lapides onichi-
nos et gemmas ad ornatum superhumeralis et rationalis. Quisquis vestrum est sapiens

veniat et faciat quod dominus imperavit tabernaculum scilicet et tectum eius atque operimen-
tum anulos et tabulata cum vectibus paxillos et bases archam et vectes
propitiatorium et velum quod ante id oppanditur mensam cum vectibus et vasis et pro-
positionis panibus candelabrum ad luminaria sustentanda vasa illius et lucernas
et oleum ad nutrimenta ignium altare thymiamatis et vectes oleum unctionis et
thymiama ex aromatibus tentorium ad ostium tabernaculi altare holocausti et
craticulam eius eneam cum vectibus et vasis suis labrum et basim eius cortinas
atrii cum columpnis et basibus tentorium in foribus vestibuli paxillos tabernaculi
et atrii cum funiculis suis vestimenta quorum usus est in ministerio sanctuarii vestes
aaron pontificis ac filiorum eius ut sacerdocio fungantur mihi. Egressaque omnis multi-
tudo filiorum israel de conspectu moysi obtulit mente promptissima atque devota
primicias domino ad faciendum opus tabernaculi testimonii quicquid ad cultum et ad ve-
stes sanctas necessarium erat. Viri cum mulieribus prebuerunt armillas et inaures
anulos et dextralia omne vas aureum in donaria domini separatum est. Si quis
habuit iacinctum et purpuram coccum bis tinctum byssum et pilos caprarum pelles
arietum rubricatas ianthinas argenti et auri et eris metalla obtulerunt
domino ligna quoque sethim in varios usus. Sed et mulieres docte dederunt que neverant filaverat a neo
iacinctum et purpuram et vermiculum ac byssum et pilos caprarum sponte propria cuncta
tribuentes. Principes vero obtulerunt lapides onichinos et gemmas ad super-
humerale et racionale aromataque et oleum ad luminaria concinnanda et ad preparandum
unguentum ac thimiama odoris suavissimi componendum. Omnes viri et mulieres
mente devota obtulerunt donaria ut fierent opera que iusserat dominus per manum
moysi. Cuncti filii israel voluntaria domino dedicaverunt. Dixitque moyses ad
filios israel. Ecce vocavit dominus ex nomine beseleel filium huri filii hur de
tribu iuda. implevitque eum spiritu dei sapientia et intelligencia et sciencia omnique doctrina
ad excogitandum et faciendum opus in auro et argento et ere sculpendisque lapidibus
et opere carpentario quicquid fabre adinveniri potest dedit in corde eius. Hooliab
quoque filium achisameth de tribu dan ambos erudivit sapientia ut faciant
opera abietarii polimitarii ac plumarii de iacincto ac purpura coccoque
bis tincto et bysso et texant omnia et nova queque reperiant. C. xxxvi.

Fecit ergo beseleel et hooliab et omnis vir sapiens quibus dedit dominus sapientiam
et intellectum ut sciret fabre operari que in usus sanctuarii necessaria sunt
et que precepit dominus fieri. Cumque vocasset eos moyses et omnem eruditum vir-
um cui dederat dominus sapientiam et qui sponte sua obtulerant se ad faciendum opus
tradidit eis universa donaria filiorum israel. Qui cum instaret operi cotidie
mane vota populus offerebat. Unde artifices venire compulsi dixerunt
moysi Plus offert populus quam necessarium est. Iussit ergo moyses preconis voce
cantari Nec vir nec mulier quicquam ultra offerat in opere sanctuarii. Sicque
cessatumque a muneribus offerendis eo quod oblata sufficerent et superabundarent
Feceruntque omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi cortinas

decem de bysso retorta et iacincto et purpura. coccoque bis tincto opere vario
et arte polimita. Quarum una habebat in longitudine xxviii cubitos. in la-
titudine iiii^or. Una mensura erat omnium cortinarum. Coniunxitque cortinas
quinque alteram alteri. et alias quinque sibi invicem copulavit. Fecit et ansas ia-
cinctinas in ora cortine unius ex utroque latere. et in ora cortine alterius similiter
ut contra se invicem venirent anse et mutuo iungerentur. Unde et l. fudit circulos
aureos qui morderent cortinarum ansas et fieret unum tabernaculum. Fecit
et saga xi de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi. unum sagum
in longitudine habebat cubitos xxx. et in latitudine cubitos iiii^or. Unius
mensure erant omnia saga. quorum quinque iunxit seorsum. et vi alia separatim.
Fecitque ansas quinquaginta in ora sagi unius. et l. in ora sagi alterius
ut sibi invicem iungerentur. et fibulas eneas l. quibus necteretur tectum. et unum
pallium ex omnibus sagis fieret. Fecit et opertorium tabernaculi de pellibus arietum
rubricatis. aliudque desuper velamentum de pellibus iacinctinis. Fecit et tabulas
tabernaculi de lignis sethim stantes. Decem cubitorum erat longitudo tabule unius
et unum ac semis cubitum latitudo retinebat. Bine incastrature erant per singulas
tabulas ut altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi. E quibus
xx ad plagam meridianam erant contra austrum cum xl basibus argenteis. Due
bases sub una tabula ponebantur ex utraque angulorum parte. ubi incastrature laterum
in angulis terminabantur. Ad plagam quoque tabernaculi que respicit ad aquilonem fecit
xx tabulas cum xl argenteis basibus. duas bases per singulas tabulas.
Contra occidentem vero. id est ad eam partem tabernaculi que mare respicit fecit vi ta-
bulas et alias duas per singulos angulos tabernaculi retro qui iuncte erant
deorsum usque sursum. et in una compagine pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte
per angulos. ut viii essent simul tabule et haberent bases argenteas xvi. bi-
nas scilicet bases sub singulis tabulis. Fecit et vectes de lignis sethim quinque
ad continendas tabulas unius lateris tabernaculi. et quinque alios ad alterius lateris
tabulas coaptandas. Et extra hos v. alios vectes ad occidentalem plagam
tabernaculi contra mare. Fecit quoque vectem alium qui per medias tabulas ab angulo
usque ad angulum perveniret. Ipsa autem tabulata deauravit fusis basibus earum
argenteis et circulos earum fecit aureos per quos vectes induci possent. quos et
ipsos aureis laminis operuit. Fecit et velum de iacincto purpura vermiculo ac
bysso retorta. opere polimitario varium atque distinctum. et quattuor columpnas de
lignis sethim quas cum capitibus deauravit fusis basibus earum argenteis.
Fecit et tentorium in introitu tabernaculi. ex iacincto purpura. vermiculo. byssoque re-
torta opere plumario et columpnas v. cum capitibus suis quas operuit auro
basesque earum fudit eneas

c. xxxvii

Fecit autem beseleel et archam de lignis sethim habentem duos semis-
cubitos in longitudine. et cubitum ac semissem in latitudine. altitudo quoque
uno cubito fuit et dimidio. vestivitque eam auro purissimo intus ac foris

et fecit illi coronam auream per gyrum. conflans iiii anulos aureos per
iiii angulos eius. duos in latere uno, et duos in altero. Vectes quoque fecit
de lignis sethim, quos vestivit auro, et quos misit in anulos qui erant in lateribus
arche ad portandam eam. Fecit et propiciatorium, id est oraculum de auro mundissimo
duorum cubitorum et dimidii in longitudine. et cubito ac semisse in latitudine.
Duos etiam cherubin ex auro ductili quos posuit ex utraque parte propiciatorii.
Cherubin unum in summitate partis unius, et cherub alterum in summitate alterius
partis. Duos cherubin in summitatibus singulis propiciatorii. extendentes alas
et tegentes propiciatorium. seque mutuo respicientes. Fecit et mensam de lignis
sethim in longitudine duorum cubitorum. et latitudine unius cubiti. que habebat in al-
titudine cubitum ac semissem. circumdeditque eam auro mundissimo et fecit illi
labium aureum per gyrum. ipsique labio coronam auream interrasilem iiii digi-
torum. et super eandem alteram coronam auream. Fudit et iiii circulos aureos. quos
posuit in iiii angulis per singulos pedes mense contra coronam. misitque in
eos vectes ut possit mensa portari. Ipsos quoque vectes fecit de lignis
sethim. et circumdedit eos auro et vasa ad diversos usus mense acetabula i. vasa ad prestanda que offeruntur pro se digna
fialas et ciathos et thuribula ex auro puro in quibus offerenda sunt libamina
Fecit et candelabrum ductile ex auro mundissimo de cuius vecte calami, ciphi
sperule ac lilia procedebant. vi in utroque latere tres calami ex parte una
et tres ex altera. Tres ciphi in nucis modum per calamos singulos. spe-
ruleque simul et lilia. et tres ciphi instar nucis in calamo altero. sperule
que simul et lilia. Equum erat opus vi calamorum qui procedebant de stipite
candelabri. In ipso autem vecte erant iiii ciphi in nucis modum. sperulque
per singulos et lilia. et sperule sub duobus calamis per loca tria qui simul
vi fiunt calami procedentes de vecte uno. Et sperule igitur et calami
ex ipso erant universa ductilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas septem cum
emunctoriis suis et vasa ubi ea que emuncta sunt extinguntur de auro
mundissimo. Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis
Fecit et altare thimiamatis de lignis sethim habens per quadrum singulos cubi-
tos. et in altitudine duos. e cuius angulis procedebant cornua. vestivit
que illud auro mundissimo cum craticula atque parietibus et cornibus. Fecitque ei coronam
auream per gyrum. et duos anulos aureos sub corona per singula latera. ut
mittantur in eos vectes. et possit altare portari. Ipsos autem vectes fecit
de lignis sethim. et operuit laminis aureis. Composuit et oleum ad sanctifi-
cationis unguentum et thimiamata de aromatibus mundissimis opere pigmentarii

c xxxviii

Fecit et altare holocausti de lignis sethim quinque
cubitorum per quadrum et trium in altitudine. cuius cornua de angulis pro-
cedebant. operuitque illud eneis laminis. Et in usus eius paravit ex ere vasa diver-
sa. lebetes. forcipes. fuscinulas. uncinos. et ignium receptacula. Cra-
ticulamque eius in modum retis fecit eneam. et subter eam in altaris medio

craticulae fusis iiii anulis per totidem retiaculi summitates ad immittendos
vectes ad portandum. quos et ipsos fecit de lignis sethim et operuit laminis
eneis. induxitque in circulos qui in altaris lateribus eminebant. Ipsum
autem altare non erat solidum sed cavum ex tabulatis et intus vacuum. Fecit et
labium eneum cum basi sua de speculis mulierum que excubabant in ostio
tabernaculi. Fecit et atrium. in cuius australi plaga erant tentoria de bisso
retorta cubitorum centum. Columpne enee xx cum basibus suis. capita co-
lumpnarum et tota operis celatura argentea. eque ad septentrionalem plagam
tentoria columpne. bases quoque et capita columpnarum eiusdem mensure et operis
ac metalli erant. In ea vero plaga que occidentem respicit fuerunt tentoria
cubitorum l. columpne x cum basibus suis enee et capita columpnarum et
tota operis similis celatura argentea. Porro contra orientem l. cubitorum paravit
tentoria. e quibus xv cubitos columpnarum trium cum basibus suis unum
tenebat latus. et in parte altera quia utrumque tentorium tabernaculi faciunt. xv
cubitorum erant tentoria. columpne tres et bases totidem. Cuncta atrii
tentoria bisso retorta texuerat. Bases columpnarum fuere enee. capi-
ta autem earum cum celaturis suis argentea. Sed et ipsas columpnas atrii
vestivit argento. et in introitu eius opere plumario. fecit tentorium ex
iacincto purpura vermiculo ac bisso retorta quod habebat xx cubitos in
longitudine. Altitudo vero quinque cubitorum erat iuxta mensuram quam cuncta atrii
habebant tentoria. Columpne autem in ingressu fuere iiii cum basibus eneis. ca-
pita quoque earum et celature argentee. paxillos quoque tabernaculi et atrii per
girum fecit eneos. Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii que enumerata
sunt iuxta preceptum moysi in cerimoniis levitarum per manum ithamar filii
aaron sacerdotis. quos beseleel filius huri filii hur de tribu iuda
domino per moysen iubente compleverat iuncto sibi socio hooliab filio achi-
sameth de tribu dan. qui et ipse artifex lignorum egregius fuit et
polimitarius atque plumarius ex iacincto purpura vermiculo et bisso. Omne
aurum quod expensum est in opere sanctuarii et quod oblatum est in donariis xx
et ix talentorum fuit. et septingentorum xxx siclorum ad mensuram sanctuarii.
Nus autem argenti de donariis populi centum talentorum et mille septingentorum
lxxv siclorum ad mensuram sanctuarii. medium siclum per capita singulorum
Oblatum est autem ab hiis qui transierunt ad numerum a xx annis et supra de
sexcentis tribus milibus et quingentis quinquaginta armatorum. fuerunt preterea centum talenta
argenti. e quibus conflate sunt bases sanctuarii. et introitus ubi velum
pendet. Centum bases facte sunt de centum talentis. singulis talentis per
bases singulas supputatis. De mille autem septingentis et lxxv. fecit
capita columpnarum quas et ipsas vestivit argento. Eris quoque oblata sunt
talenta lxxii milia et quadringenti supra duo sicli. ex quibus fuse
sunt bases in introitu tabernaculi testimonii. et altare eneum cum craticula

Subtegmine unus color filio quem inter stamina distexitur sive quod stamini texitur et tegitur

sua. Omnia vasa que ad usum eius pertinent. et bases atrii tam in circuitu
quam in ingressu eius et paxillos tabernaculi atque atrii per gyrum c. xxxix
De iacincto vero et purpura vermiculo ac bysso fecit vestes quibus
indueretur aaron quando ministrabat in sanctis. sicut precepit dominus moysi. Fecit
igitur superhumerale de auro iacincto et purpura coccoque bis tincto et
bysso retorta opere polimitario. incidit bracteas aureas et extenu-
avit in fila ut possit torqueri cum priorum colorum subtegmine. duasque oras
sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum et balteum ex hisdem colo-
ribus sicut preceperat dominus moysi. Paravit et duos lapides onichinos astrictos
et inclusos auro. et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum israel
sex nomina in lapide uno et sex in altero iuxta ordinem nativitatis eorum
Posuitque in lateribus superhumeralis in monimentum filiorum israel sicut preceperat
dominus moysi. Fecit et rationale opere polimito iuxta opus superhumeralis ex
auro iacincto purpura coccoque bis tincto et bysso retorta. quadrangulum duplex
mensure palmi. et posuit in eo gemmarum ordines quatuor. In primo versu erat
sardius. topasius. smaragdus. In secundo carbunculus. saphirus. iaspis. In
tertio ligurius. achates. ametista. In quarto crisolitus. onichinus. berillus
circumdati et inclusi auro per ordines suos. Ipsique lapides xii sculpti
erant nominibus xii tribuum israel. singuli per nomina singulorum. Fecerunt in
rationali et cathenulas sibi invicem coherentes de auro purissimo. et duos
uncinos. totidemque anulos aureos. Porro anulos posuerunt in utroque
latere rationalis. e quibus penderent due cathene auree quas inseruerunt
uncinis qui in superhumeralis angulis eminebant. Hec et ante et retro ita
conveniebant sibi ut superhumerale et rationale mutuo necterentur stricta
ad balteum et anulis fortius copulata. quos iungebat vitta iacinctina
ne laxe fluerent et a se invicem moverentur. sicut preceperat dominus moysi.
Fecerunt quoque tunicam superhumeralis totam iacinctinam et capitium in superiori
parte contra medium. oramque per gyrum capitii textilem. deorsum autem ad
pedes mala punica ex iacincto purpura vermiculo ac bysso retorta. et
tintinabula de auro mundissimo que posuerunt inter malagranata in ex-
trema parte tunice per gyrum. tintinabulum aureum et malum punicum quibus
ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur. sicut preceperat dominus moy-
si. Fecerunt tunicas byssinas opere textili aaron et filiis eius. et mitras
cum coronulis suis ex bysso. feminalia quoque linea byssina. cingulum vero
de bysso retorta. iacincto purpura ac vermiculo distinctum arte plumaria
sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis de auro
purissimo. scripseruntque in ea opere gemmario sanctum domini. strinxerunt eam cum mitra
vitta iacinctina sicut precepit dominus moysi. Perfectum est igitur omne opus
tabernaculi et tecti testimonii. Feceruntque filii israel cuncta que preceperat
dominus moysi. et obtulerunt tabernaculum et tectum et universam supellectilem

id est fimbria auri [illegible] sive alterius metalli

anulos tabulas vectes columnas ac bases. Operimentum de pellibus arietum
rubricatis et aliud operimentum de ianthinis pellibus, velum, archam, vectes,
propitiatorium, mensam cum vasis et propositionis panibus, candelabrum, lucernas et
utensilia earum cum oleo, altare aureum et unguentum thimiama ex
aromatibus et tentorium in introitu tabernaculi, altare eneum, reticulum, i. cortincula ficta
vectes et vasa eius omnia, labrum cum basi sua, tentoria atrii et columnas
cum basibus suis, tentorium in introitu atrii, funiculosque illius et paxillos.
Nichil ex vasis defuit que in ministerium tabernaculi et in tectum federis iussa
sunt fieri. Vestes quoque quibus sacerdotes utuntur in sanctuario, aaron scilicet et filii eius,
obtulerunt filii israel sicut preceperat dominus. Que postquam moyses cuncta vidit
Locutusque est dominus ad moy- cxl . expleta benedixit eis
sen dicens: Mense primo prima die mensis eriges tabernaculum testimonii
et pones in eo archam, dimittesque ante illam velum et illata mensa
pones super eam que rite precepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis
et altare aureum in quo adoletur incensum coram archa testimonii. Tentorium
in introitu tabernaculi pones et ante illud altare holocausti, labrum inter
altare et tabernaculum quod implebis aqua. Circumdabisque atrium tentoriis et ingressum
eius. Et assumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis ut
sanctificetur. Altare holocausti et omnia vasa eius, labrum cum basi omnia
unctionis oleo consecrabis ut sint sancta sanctorum. Applicabisque aaron et filios
eius ad fores tabernaculi testimonii, et lotos aqua indues sanctis vestibus
ut ministrent michi et unctio eorum in sacerdotium proficiat sempiternum. Fecitque
omnia moyses que preceperat dominus. Igitur mense primo anni secundi in prima die
mensis collocatum est tabernaculum. Erexitque illud moyses et posuit ta-
bulas ac bases et vectes, statuitque columnas et expandit tectum super
tabernaculum imposito desuper operimento sicut dominus imperaverat. Posuit et testimonium
in archa subditis infra vectibus et oraculum desuper. Cumque intulisset
archam in tabernaculum, appendit ante eam velum ut expleret domini iussionem.
Posuit et mensam in tabernaculo testimonii ad plagam septentrionalem extra
velum, ordinatis coram propositionis panibus sicut preceperat dominus moysi. Po-
suit et candelabrum in tabernaculo testimonii e regione mense in parte australi
locatis per ordinem lucernis iuxta preceptum domini. Posuit et altare aureum
sub tecto testimonii contra velum et adolevit super eo incensum aromatum sicut
iusserat dominus. Posuit et tentorium in introitu tabernaculi et altare holocausti
in vestibulo testimonii offerens in eo holocaustum et sacrificia ut dominus impe-
raverat. Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii et altare implens illud
aqua. Laverunt quoque moyses et aaron ac filii eius manus suas ac pedes
cum ingrederentur tectum federis et accederent ad altare sicut preceperat dominus.
Erexit et atrium per girum tabernaculi et altaris ducto in introitu eius tentorio.
Postquam cuncta perfecta sunt operuit nubes tabernaculum testimonii et gloria

Domum implevit id est non poterat moyses ingredi tectum federis nube operiente
omnia et maiestate domini chorruscante. quia cuncta nubes operuerat
Si quando nubes tabernaculum deserebat proficiscebantur filii israel per turmas
suas. si pendebat desuper manebant in eodem loco. Nubes quippe domini
incubabat per diem tabernaculo et ignis in nocte videntibus populis israel per
cunctas mansiones suas. Incipit c. primum leuitici

Vocavit autem moysen et locutus est ei dominus de ta-
bernaculo testimonii dicens Loquere filiis israel et
dices ad eos Homo qui obtulerit ex vobis hostiam
domino de pecoribus id est de bobus et ovibus offerens
victimas. si holocaustum eius fuerit oblatio ac
de armento masculum immaculatum offeret ad ostium
tabernaculi testimonii ad placandum sibi dominum. ponetque
manus super caput hostie et acceptabilis erit atque
in expiationem eius proficiens immolabitque vitulum
coram domino Et offerent filii aaron sacerdotes sanguinem
eius fundentes per altaris circuitum quod est ante ostium
tabernaculi. detractaque pelle hostie artus in frusta concident et subicient in
altari ignem. strue lignorum ante composita. et membra que cesa sunt desuper ordi-
nantes. caput videlicet et cuncta que adherent iecori intestinis et pedibus i. epar
lotis aqua. adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum et suavem
odorem domino Quod si de pecoribus oblatio est de ovibus sive de capris
holocaustum agnum anniculum et absque macula offeret. immolabitque ad
latus altaris quod respicit ad aquilonem coram domino. Sanguinem vero illius fun-
dent super altare filii aaron per circuitum. dividentque membra caput et omnia
que adherent iecori et imponent super ligna quibus subiciendus est ignis. Intestina vero
et pedes lavabunt aqua. et oblata omnia adolebit sacerdos super
altare in holocaustum et odorem suavissimum domino Si autem de avibus
holocausti oblatio fuerit domino de turturibus et pullis columbe.
offeret eam sacerdos ad altare. et retorto ad collum capite. ac rupto vulneris
loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris. vesiculam vero
gutturis et plumas proiciet prope altare ad orientalem plagam in loco
in quo cineres effundi solent. confringetque ascellas eius et non secabit i. alas
neque ferro dividet eam et adolebit super altare lignis igne suppo-
sito. holocaustum est et oblatio suavissimi odoris domino c. ii

Anima cum obtulerit oblationem sacrificii domino simila erit eius oblatio
fundetque super eam oleum et ponet thus ac deferet ad filios aaron
sacerdotes. quorum unus tollet pugillum plenum simile et olei
ac totum thus et ponet memoriale super altare in odorem suavissimum
domino Quod autem reliquum fuerit de sacrificio erit aaron et filiorum eius

sctm sctorz de oblacionibz dni Cu at obtulis sacfitiu coctu i cli:
bano de simila panes s absqz fermeto asꝑsos oleo z laganna
asima oleo lita Si oblacio tua fuit de sartagine simile asꝑsa
oleo z absqz fermeto diuides ea minutati z fundes sr oleu sup
Si aut de ceicla sacfitiu eq simila oleo asꝑgetur qua offens dno
trades manibz sacdot Qui cu obtulit ea tollet mediale de sacfico
z adolebit sup altare i odore suauitatis dno Quicqd at reliqm est
erit aaro z filiorz eius scm sctorz de oblonibz dno Omnis oblo
que offert dno absqz fermeto fiet ut qcqz fermeti ac mell
adolebit in sacfico dni Pmicias tm eorz offeres z munera sup
altare vo nd ponet i odore suauitatis Quicqd obtulis sacficy in sale
condies ut aufers sal federis dei tui de sacfico tuo In omi obla:
cione offers sal Si aut obtulis munus pmiciarz frugu tuaru
dno de spicis adhuc virentibz torrebis eas igni z confringes in
modu farris z sic offers pmicias tuas dno fundes sup ea oleu
z thus iponens qz oblacio dni est de qua adolebit sacdos in
memoriaz muneris ptem farris fracti z olei ac totu thus

Quod si hostia pacificorz fuit eius oblacio et de bobz c. iij
voluit offerre marem siue feminaz imaculata offeret cora dno
ponetqz manu sup caput victime sue q imolabit i introitu
tabnacli fundet qz filii aaro sacdotes sanguine p circuitu altaris · intestina
z offerent de hostia pacificorz i oblo dno adipez q opit vitalia
z qcqd pinguedinis intrisecus e Duos renes cu adipe q tegunt
ilia z reticulu iecoris cu renunclis adolebunt qz ea sr altare in
holocaustu lignis igne supposito i obloz suauissimi odoris dno
Si vo de ouibz eius fuit oblo z pacificorz hostia siue masculm
siue feminaz obtulit immaculata erit Si agnu obtulit cora dno
ponet manu sup caput victime sue q imolabit i vestibulo tab
nacli testimonii fundet qz filii aaro sanguinez eius p altaris cir:
cuitu et offerent de pacificorz hostia sacfitiu dno adipe z cauda
totaz cu renibz z pinguedine q opit ventre atqz vniusa vitalia
z vtrumqz renunculu cu adipe q est iuxta vitalia reticulu qz iecoris
cu renunclis z adolebit ea sacdos sr altare i pabulum ignis z oblonis
dni Si capra eius fuit oblacio z obtulit eaz dno ponet manu
sua sup caput eius imolabit qz eaz i introitu tabnacli testimonii et
fundent filii aaron sanguine eius sr altaris circuitu tollet qz ex ea
i pastu ignis dnici adipe qui opit ventre z qui tegit vniusa
vitalia duos renunclos cu reticulo qui est sup eos iuxta ilia z
arvina iecoris cu renunculis adolebit qz ea sacdos sup altare
i alimonia ignis z suauissimi odoris Omnis adeps dni erit iure

d' intestinu pingwe et rotundu adherens re nibus aialis

perpetuo in generacionibus. et cunctis habitaculis vestris. nec adipem nec sanguinem
Locutusque est dominus ad moysen dicens. c. iiii — omnino comedetis
Loquere filiis israel. Anima cum peccaverit per ignoranciam et de universis
mandatis domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit, si sacerdos qui est
unctus peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum imma-
culatum domino. et adducet illum ad ostium tabernaculi testimonii coram domino
ponetque manum super caput eius et immolabit eum domino. Hauriet quoque de sanguine
vituli inferens illud in tabernaculum testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguine
asperget eum septies coram domino contra velum sanctuarii. ponetque de eodem
sanguine super cornua altaris thymiamatis gratissimi domino quod est in taberna-
culo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet ad basem altaris holo-
causti in introitu tabernaculi. et adipem offeret vituli pro peccato tam eum
qui operit vitalia quam omnia que intrinsecus sunt. Duos renunculos et re-
ticulum quod est super eos iuxta ilia et adipem iecoris cum renunculis sicut offertur
de vitulo hostie pacificorum et adolebit ea super altare holocausti. Pel-
lem vero et omnes carnes cum capite et pedibus et intestinis et fimo et
reliquo corpore offeret extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solent
incendetque ea super lignorum struem que in loco effusorum cinerum cremabuntur.
Quod si omnis turba israel ignoraverit et per imperitiam fecerit quod contra
mandatum domini est. et postea intellexerit peccatum suum, offeret vitulum pro peccato
adducetque eum ad ostium tabernaculi. et ponent seniores populi manus super
caput eius coram domino. Immolatoque vitulo in conspectu domini inferet
sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii tincto digito
aspergens septies contra velum. Ponetque de eodem sanguine in cornibus al-
taris quod est coram domino in tabernaculo testimonii. reliquum autem sanguinem
fundet iuxta basem altaris holocaustorum quod est in ostio tabernaculi testimonii.
Omnemque adipem tollet et adolebit super altare. sic faciens et de hoc vitulo
quomodo fecit et prius. et rogante pro eis sacerdote propicius erit dominus. Ipsum autem
vitulum offeret extra castra atque comburet sicut et priorem vitulum. quia pro peccato
est multitudinis. Si peccaverit princeps et fecerit unum e pluribus per ignoranciam
quod domini lege prohibetur et postea intellexerit peccatum suum, offerat hostiam
domino hircum de capris immaculatum. ponetque manum suam super caput eius.
Cumque immolaverit eum in loco ubi solet mactari holocaustum coram domino
quia pro peccato est. tinget sacerdos digitum in sanguine hostie pro peccato
tangens cornua altaris holocausti. et reliquum fundens ad basem eius.
adipem vero adolebit supra. sicut in victimis pacificorum fieri solet. rogabitque
pro eo et pro peccato eius. ac dimittetur ei. Quod si peccaverit anima per ignoranciam
de populo terre. ut faciat quicquam ex hiis que domini lege prohibentur atque
delinquat. et cognoverit peccatum suum offeret capram immaculatam. ponetque
manum super caput hostie que pro peccato est et immolabit eam in loco

holocausti. tolletque sacerdos de sanguine in digito suo, et tangens cornua
altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius. Omnem autem auferens
adipem sicut auferri solet de victimis pacificorum, adolebit super
altare in odorem suavitatis domino, rogabitque pro eo et dimittetur ei. Sin autem
de pecoribus obtulerit victimam pro peccato, ovem scilicet immaculatam, ponet manum
super caput hostie, et immolabit eam in loco ubi solent holocaustorum cedi
// digito suo
victime. sumetque sacerdos de sanguine hostie, et tangens cornua altaris
holocausti, reliquum fundet ad basim eius, omnem quoque auferens adipem
sicut auferri solet adeps arietis qui immolatur pro pacificis, et cremabit
super altare in incensum domini, rogabitque pro eo et pro peccato eius et dimittetur ei.
Si peccaverit anima et audierit vocem iurantis, testisque fuerit C. V
quod aut ipse vidit aut conscius est, nisi indicaverit, portabit iniquitatem
suam. Anima que tetigerit aliquid immundum, sive quod occisum a bestia aut per se
mortuum vel quodlibet aliud reptile, et oblita fuerit immunditie sue, rea
est et deliquit. Et si tetigerit quicquam de immunditia hominis iuxta omnem
impuritatem qua pollui solet, oblitaque cognoverit postea, subiacebit de-
licto. Anima que iuraverit et protulerit labiis suis ut vel male quid faceret
vel bene, et idipsum iuramento et sermone firmaverit, oblitaque postea intel-
lexerit delictum suum, agat penitentiam pro peccato, et offerat agnam de gregibus
sive capram, orabitque pro ea sacerdos et pro peccato eius. Sin autem non potuerit
offerre pecus, offerat duos turtures vel duos pullos columbarum
domino, unum pro peccato et alterum in holocaustum, dabitque eos sacerdoti, qui
primum offerens pro peccato, retorquebit caput eius ad pennulas, ita ut collo
hereat et non penitus abrumpatur. et asperget de sanguine eius parietem
altaris. Quicquid autem reliquum fuerit faciet distillare ad fundamentum
eius, quia pro peccato est. Alterum vero adolebit in holocaustum sicut fieri
solet, rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius, et dimittetur ei. Quod si
non quiverit manus eius offerre duos turtures vel duos pullos columbe,
offeret pro peccato similam partem ephi decimam. Non mittet in eam oleum nec
thuris aliquid imponet, quia pro peccato est, tradetque eam sacerdoti, qui plenum
ex eo pugillum hauriens cremabit super altare in monimentum eius
qui obtulit, rogans pro illo et expians, reliquam vero partem ipse habebit
in munere. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Anima si prevaricans
ceremonias per errorem in hiis que domino sunt sanctificata peccaverit, offeret
pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus, qui emi potest duobus siclis
iuxta pondus sanctuarii, ipsumque quod intulit damni restituet, et quintam
partem ponet supra, tradens sacerdoti qui rogabit pro eo offerens arietem
et dimittetur ei. Anima si peccaverit per ignorantiam feceritque unum ex hiis que
domini lege prohibentur, et peccati rea intellexerit iniquitatem suam, offeret arietem
immaculatum de gregibus sacerdoti, iuxta mensuram estimationemque peccati.

Qui orabit pro eo quod nesciens fecit et dimittetur ei quia per errorem deliquit in dominum Locutus est dominus ad moysen dicens Anima que peccauerit et contempto domino negauerit depositum proximo suo quod fidei eius creditum fuerat uel in aliquod retorsit et calumpniam fecerit, siue rem perditam inuenerit

per et inficiens insuper iurauerit et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus peccare solent homines conuicta delicti reddet omnia que per fraudem voluit obtinere integra et quintam insuper partem domino cui dampnum intulerat Pro peccato autem suo arietem offeret immaculatum de grege et dabit eum sacerdoti iuxta estimationem mensuramque delicti Qui rogabit pro eo coram domino et dimittetur illi pro singulis que faciendo peccauit. c vi.

Locutus est dominus ad moysen dicens Precipe aaron et filiis eius Hec est lex holocausti Cremabitur in altari tota nocte usque mane Ignis ex eodem altari erit. vestietur sacerdos tunica et feminalibus lineis. tollet que cineres quas vorax ignis exussit. et ponens iuxta altare spoliabitur prioribus vestimentis indutusque aliis efferet eos extra castra. et in loco mundissimo usque ad fauillam consumi faciet. Ignis autem in altari semper ardebit. quem nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies. et imposito holocausto desuper adolebit adipes pacificorum Ignis est iste perpetuus qui numquam deficiet in altari. Hec est lex sacrificii et libamentorum que offerent filii aaron coram domino et coram altari Tollet sacerdos pugillum simile que conspersa est oleo. et totum thus quod super similam positum est. adolebitque illud in altari in monimentum odoris suauissimi domino Reliquam autem partem simile comedet aaron cum filiis suis absque fermento et comedet in loco sanctuarii tabernaculi. Ideo autem non fermentabitur quia pars eius in domini offertur incensum Sanctum sanctorum erit sicut pro peccato atque delicto Mares tantum stirpis ~~aaron~~ aaron comedent id Legitimum ac sempiternum est in generacionibus ~~suis~~ uestris de sacrificiis domini Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur Et locutus est dominus ad moysen dicens Hec est oblatio aaron et filiorum eius quam offerre debent domino in die unctionis sue Decimam partem ephi offerent simile in sacrificio sempiterno. medium eius mane et medium vespere. que in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suauissimum domino Sacerdos qui iure successerit patri. et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur. nec quisquam comedet ex eo. Locutus est dominus ad moysen dicens Loquere aaron et filiis eius Ista

hostie est lex pro peccato in loco ubi offertur holocaustum immolabitur coram domino. sanctum sanctorum est Sacerdos qui offert comedet eam in loco sancto in atrio tabernaculi Quicquid tetigerit carnes eius. sanctificabitur Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa. lauabitur in loco sancto Uas autem fictile in quo cocta est confringetur. quod si vas eneum fuerit defricabitur et lauabitur

aqua. Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur carnibus eius. quia
sanctum sanctorum est. Hostia enim que ceditur pro peccato cuius sanguis infertur
in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario non comedetur sed com-
buretur igni. Hec quoque est lex hostie pro delicto sancta sanctorum est. idcirco ubi
immolabitur holocaustum mactabitur et victima pro delicto. sanguis eius
per gyrum fundetur altaris. Offerent ex ea caudam et adipem qui operit vita-
lia duos renunculos et pinguedinem que iuxta ilia est. reticulumque ie-
coris cum renunculis. et adolebit ea sacerdos super altare. incensum est domini
pro delicto. Omnis masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur de
hiis carnibus quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia ita et pro
delicto. utriusque hostie lex una erit. ad sacerdotem qui eam obtulit pertine-
bit. Sacerdos qui offert holocausti victimam habebit pellem eius. et omne
sacrificium simile quod coquitur in clibano et quicquid in craticula vel in sartagine
paratur. eius erit sacerdotis a quo offertur. sive oleo conspersa fuerint sive arida
Cunctis filiis aaron equa mensura per singulos dividetur. c. vii.

Hec est lex pacificorum que offertur domino. Si pro graciarum actione fuerit
oblatio. offerent panes absque fermento conspersos oleo et lagana
azima uncta oleo. coctamque similam et collirides olei ad
mixtione conspersas. panes quoque fermentatos cum hostia graciarum que immola-
tur pro pacificis. ex quibus unus pro primiciis offeretur domino. et erit sacerdotis
qui fundet hostie sanguinem. cuius carnes eadem comedentur die. nec re-
manebit ex eis quicquam usque mane. Si voto vel sponte quispiam obtu-
lerit hostiam. eadem similiter edetur die. Sed et si quid in crastinum rema-
serit vesci licitum est. quicquid autem tercius invenerit dies ignis consumet.
Si quis de carnibus victime pacificorum die tercia comederit. irrita
fiet oblatio. nec proderit offerenti. quinymmo quecumque anima tali se edulio
contaminaverit prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit immundum
non comedetur sed comburetur igne. Qui fuerit mundus vescetur ea. Anima
polluta que ederit de carnibus hostie pacificorum que oblata est domino
peribit de populis suis. et que tetigerit immundiciam hominis vel iumenti
sive omnis rei que polluere potest. et comederit de huiuscemodi carnibus. interibit
de populis suis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis
israel. Adipem bovis et ovis et capre non comedetis. Adipem cadaveris mor-
ticini et eius animalis quod a bestia captum est. habebitis in usus varios. Si
quis adipem qui offerri solet in incensum domini comederit. peribit de populo suo.
Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibum tam de avibus quam
de pecoribus. Omnis anima que ederit sanguinem peribit de populis suis. Locu-
tusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel dicens. Qui offert
victimam pacificorum domino offerat simul et sacrificium id est libamenta eius
tenebit manibus adipem hostie et pectusculum. Cumque ambo oblata

dicitur panis tenuis et quasi [illegible] ante modicum et [illegible] tortus a frixura dictus

domino offerendi. tradet sacerdoti qui adolebit adipem super altare
Pectusculum autem erit aaron et filiorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum
hostiis cedet in primicias sacerdotis. Qui obtulerit sanguinem et adipem
filiorum aaron. ipse habebit et armum dextrum in portione sua. Pectusculum
enim elevationis et armum separationis tuli a filiis israel de hostiis eorum
pacificis. et dedi aaron sacerdoti ac filiis eius lege perpetua ab omni
populo israel. Hec est unctio aaron et filiorum eius in ceremoniis domini
die qua obtulit eos moyses ut sacerdotio fungerentur. et que precepit
eis dari dominus a filiis israel religione perpetua in generationibus suis
Ista est lex holocausti et sacrificii pro peccato atque delicto et pro conse-
cratione et pacificorum victimis. quas constituit dominus moysi in monte
synai. quando mandavit filiis israel ut offerrent oblationes suas domino in deserto

Locutusque est dominus ad moysen dicens Tolle c. viii. Synai
aaron cum filiis suis. vestes eorum et unctionis oleum. vitulum
pro peccato. duos arietes. canistrum cum azimis. et congregabis
omnem cetum ad ostium tabernaculi. Fecit moyses ut dominus imperaverat. Congre-
gata quoque omni turba ante fores ait. Iste est sermo quem iussit dominus fieri
Statimque obtulit aaron et filios eius. Cumque lavisset eos vestivit pon-
tificem subucula linea accingens eum baltheo. et induens tunica ia-
cinctina. et desuper humerale imposuit. quod astringens cingulo aptavit
rationali. in quo erat doctrina et veritas. Cydari quoque texit caput. et super
eum contra frontem posuit laminam auream consecratam in sanctificatione sicut
preceperat ei dominus. Tulit et unctionis oleum quo linivit tabernaculum cum
omni supellectili sua. Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus
unxit illud. et omnia vasa eius. labrumque cum basi sua sanctificavit oleo
quod fundens super caput aaron unxit eum et consecravit. Filios quoque eius
oblatos vestivit tunicis lineis et cinxit baltheo. imposuitque mitras
ut iusserat dominus. Obtulit et vitulum pro peccato. Cumque super caput eius
posuissent aaron et filii eius manus suas immolavit eum. hauriens san-
guinem. et tincto digito tetigit cornua altaris per gyrum. Quo expi-
ato et sanctificato fudit reliquum sanguinem ad fundamenta eius. Adipem
autem qui erat super vitalia. et reticulum iecoris. duosque renunculos cum arvinu-
lis suis adolevit super altare. vitulum cum pelle. carnibus et fimo cre-
mans extra castra sicut preceperat dominus. Obtulit et arietem in holocaustum
super cuius caput cum imposuissent aaron et filii eius manus suas immo-
lavit eum et fudit sanguinem eius super altare per circuitum. Ipsum quoque arietem
in frusta concidens. caput eius et artus et adipem adolevit igni. lotis
prius intestinis et pedibus totum simul arietem incendit super altare.
eo quod esset holocaustum suavissimi odoris domino sicut preceperat ei. Obtulit
et arietem secundum in consecratione sacerdotum. posueruntque super caput illius

Dicitur camisia sacerdotalis linea corpori penitus astricta

aaron et filii eius manus suas. Quem cum immolasset moyses sumens
de sanguine tetigit extremum auricule dextre aaron et pollicem manus
eius dextre similiter et pedis. obtulit et filios aaron. Cumque de sanguine
arietis immolati tetigisset extremum auricule singulorum dextre et pollices
manus ac pedis dextri reliquum fudit super altare per circuitum. Adipem vero
et caudam omnemque pinguedinem que operit intestina reticulumque iecoris et
duos renes cum adipibus suis et armo dextro separavit. Tollens autem
de canistro azimorum quod erat coram domino panem absque fermento et collyridam
oleo conspersam, laganum quoque posuit super adipes et armum dextrum tradens simul
omnia aaron et filiis eius. Qui postquam levaverunt ea coram domino rursum
suscepta de manibus eorum adolevit super altare holocausti eo quod consecra-
tionis esset oblacio in odorem suavitatis sacrificii domini. Tulit et pectus solum
elevans illud coram domino de ariete consecrationis in partem suam sicut preceperat
ei dominus. Assumensque unguentum et sanguinem qui erat super altare aspersit
super aaron et vestimenta eius et super filios illius ac vestes eorum.
Cumque sanctificasset eos in vestitu suo precepit eis dicens. Coquite carnes
ante fores tabernaculi et ibi comedite eas. Panes quoque consecrationis edite
qui positi sunt in canistro sicut precepit michi dominus dicens. Aaron et filii
eius comedent eos. Quicquid autem reliquum fuerit de carne et pane ignis
assumet. De ostio quoque tabernaculi non exibitis septem diebus usque ad
diem quo complebitur tempus consecrationis vestre. Septem enim diebus finitur con-
secratio sicut et in presenciarum factum est ut ritus sacrificii compleretur. Die ac
nocte manebitis in tabernaculo observantes custodias domini ne mori-
amini. sic enim michi preceptum est. Feceruntque aaron et filii eius cuncta
que locutus est dominus per manum moysi. C. IX —

Facta autem octava die vocavit moyses aaron et filios eius ac maio-
res natu israel. dixitque ad aaron. Tolle de armento vitulum pro
peccato et arietem in holocaustum utrosque immaculatos et offer illos
coram domino. Et ad filios israel. Tollite hircum pro peccato et vitulum atque
agnum anniculum et sine macula in holocaustum. Bovem et arietem pro paci-
ficis et immolate eos coram domino in sacrificio singulorum similam oleo con-
spersam offerentes. Hodie enim dominus apparebit vobis. Tulerunt ergo cuncta que
iusserat moyses ad ostium tabernaculi. ubi cum staret omnis multitudo ait
moyses. Iste est sermo quem precepit dominus. facite et apparebit vobis gloria eius.
Dixitque ad aaron. Accede ad altare et immola pro peccato tuo offer
holocaustum et deprecare pro te et pro populo. Cumque mactaveris hostiam popli-
ora pro eo sicut precepit dominus. Statimque aaron accedens ad altare immo-
lavit vitulum pro peccato suo cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui. in quo tingens
digitum tetigit cornua altaris. et fudit residuum ad basim eius. Adi-
pem quoque et renunculos atque reticulum iecoris que est pro peccato adolevit

sup altare sic preceperat dns moysi · carnē vero et pellē eius ex castra
combussit igi · Imolauit et holocausti victimā · obtulerūtq filii ei
sui sanguinē eius quē fudit p altaris circuitū · Ipam etiā hostiā in
frusta concisaz cū capite et mebris eius singulis obtulerunt · q oīa
sup altare cremauit igni · lotis prius aqua intestinis et pedibus · Et p pccō
ppli offerens mactauit hircū · Expiatoq altari fecit holocaustū · ad-
dens i sacrificio libamēta q pit offerunt · et adolens ea sup altare
absq ceremonijs holocausti matutini · Imolauit et bouez atq arie-
tem hostias pacificas ppli · obtulerūtq ei filii sui sanguinē quē fudit
sup altare in circuitu · Adipē aūt bouis et caudā arietis · renūculos
q cū adipibus suis et reticulū iecoris posuerūt sup pectora · Cumq
cremati essent adipes i altari · pectora eorū et armos dextros separauit
aaron eleuans corā dnō · sicut preceperat moyses · Et extendens manū ad
ppłm benedixit eis · Sicq completis hostiis p pccō et holocaustis
pacificis descendit · Ingressi aūt moyses et aaron tabnaclm testimonii
et deinceps egressi · benedixerunt ppło · Apparuit q glā dni omni multi-
tudini · et ecce ignis egressus a dnō deuorauit holocaustū et adipes
qui erant sup altare · Quod cū vidissent turbe laudauerūt dnm ruentes

Arreptisq nadab et abiu filii · c · x · in facies suas
aaron thuribulis suis · posuerūt ignē et incensū desup · offe-
rentes corā dnō ignē alienū · q eis preceptū nō erat · Egressusq
q ignis a dnō deuorauit eos et mortui sunt corā dnō · Dixitq
moyses ad aaron · Hoc est qd locutus ē dns · Sctificabor i his qui
appropinquāt michi · et i cōspectu omnis ppli glorificabor · Quod audiens
tacuit aaron · Vocatis aūt moyses misahel et helsaphan filios
oziel patrui aaron · ait ad eos · Ite et tollite fratres vros de cōspectu
sctuarii et asportate ex castra · Confestimq pgentes tulerūt eos sic
iacebant vestitos lineis tunicis · et eiecerūt foras ut sibi fu-
erat imperatū · Locutus est moyses ad aaron et ad eleazar atq itha-
mar filios eius · Capita vra nolite nudare · et vestimēta vra
nolite scindere · neforte moriamini · et sup omnē cetū oriā indig-
tio · Fratres vri et omnis domus isrł plangant incendiū qd dns
suscitauit · Vos aūt nō egrediemini fores tabnacli · alioquin peribitis
Oleū quippe sctē vnctionis est sup vos · Qui fecerunt omnia iuxta
preceptū moysi · Dixitq dns ad aaron · Vinū et omne qd inebriare
pt nō bibetis tu et filii tui · qn intratis tabnaclm testimonii ne
moriamini · q preceptū est sempiternū i gnācōes vras · et ut habeatis
sciaz discernedi int sctm et pphanū · int pollutū et mūdū · doce-
atisq filios isrł omīa legitima mea · q locutus est dns ad eos
p manū moysi · Locutusq est moyses ad aaron et ad eleazar atq

Liber

Et ythamar filios qui residui erant. Tollite sacrificium quod remansit
de oblatione domini et comedite absque fermento iuxta altare quia sanctum
sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi et filiis tuis
de oblationibus domini sicut preceptum est michi. Pectusculum quoque quod oblatum est
et armum qui separatus est edetis in loco mundissimo tu et filii tui ac filie tue
tecum. Tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus
filiorum israel. eo quod armum et pectus et adipes qui cremantur in altari
elevaverint coram domino et pertineant ad te et ad filios tuos lege perpetua
sicut precepit dominus. Inter hec hircum qui oblatus fuerat pro peccato cum quereret
moyses exustum reperit. iratusque contra eleazar et ythamar filios aaron
qui remanserant ait. Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco
sancto. que sancta sanctorum est. et data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis. et
rogetis pro ea in conspectu domini. presertim cum de sanguine illius non sit illatum
intra sancta. et comedere eam debuistis in sanctuario. sicut preceptum est michi.
Respondit aaron. Oblata est hodie victima pro peccato et holocaustum coram
domino. michi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam vel placere
domino in ceremoniis mente lugubri. Quod cum audisset moyses recepit.

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. C XI. satisfactionem.
Dicite filiis israel. Custodite omnia que scripsi vobis. ut sim vester
deus. Hec sunt animalia que comedere debetis de cunctis animantibus
terre. Omne quod habet divisam ungulam et ruminat in pecoribus comedetis.
Quicquid autem ruminat quidem et habet ungulam sed non dividit eam sicut came-
lus et cetera non comedetis. id est inter immunda reputabitis. Cirogrillus
qui ruminat et ungulam non dividit immundus est. Lepus quoque nam et ipse
ruminat sed ungulam non dividit. Et sus que cum ungulam dividat non
ruminat. Horum carnibus non vescemini nec cadavera contingetis quia
immunda sunt vobis. Hec sunt que gignuntur in aquis et vesci licitum est.
Omne quod habet pinnulas et squamas tam in mari quam in fluminibus et
stagnis comedetis. quicquid autem pinnulas et squamas non habet eorum que
in aquis moventur et vivunt abhominabile vobis et execrandum erit.
Carnes eorum non comedetis et morticinia vitabitis. Cuncta que
non habent pinnulas et squamas in aquis polluta erunt. Hec sunt que de avibus
comedere non debetis et vitanda sunt vobis. Aquilam et gryfem et alietum
milvum ac vulturem iuxta genus suum. et omne corvini generis in similitu-
dinem suam. strutionem et noctuam et larum et accipitrem iuxta genus suum. Bu-
bonem et mergulum et ibin cignum et onocrotalum et porphirionem
herodionem et caradrion iuxta genus suum. upupam quoque et vespertilionem.
Omne de volucribus quod graditur super quatuor pedes abhominabile erit
vobis. Quicquid autem ambulat quidem super quatuor pedes sed habet longiora re-
tro crura per que salit super terram comedere debetis ut est bruchus in genere

suo et atthacus atque ophiomachus ac lucusta singula iuxta genus suum
Quicquid autem ex volucribus tantum habet quattuor pedes execrabile erit vobis
Et quicumque morticina eorum tetigerit polluetur et erit inmundus usque ad
vesperam Et si necesse fuerit ut portet quippiam horum mortuorum lavabit
vestimenta sua et inmundus erit usque ad solis occasum. Omne animal quod
habet quidem ungulam sed non dividit eam nec ruminat inmundum erit et quod
tetigerit id contaminabitur. Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus
que incedunt quadrupedia inmundum erit Qui tetigerit morticina eorum
polluetur usque ad vesperum Et qui portaverit huiuscemodi cadavera lava-
bit vestimenta sua et inmundus erit usque ad vesperam. Quia omnia hec
inmunda sunt vobis. Hec quoque inter polluta reputabuntur de hiis que
moventur in terra. mustela et mus et corcodrillus singula iuxta genus
suum. migale et camaleon et stellio et lacerta et talpa. omnia hec
inmunda Qui tetigerit morticina eorum inmundus erit usque ad vesperam Et
super quod ceciderit quicquam de morticinis eorum polluetur tam vas li-
gneum et vestimentum quam pelles et cilicia. et in quocumque fit opus tingetur
aqua. et polluta erunt usque ad vesperum. et sic postea mundabuntur. Vas
autem fictile in quo horum quicquam intro ceciderit polluetur. et idcirco fran-
gendum est Omnis cibus quem comedetis si fusa fuerit super eum aqua
inmundus erit. et omne liquens quod bibitur de omni vase inmundum erit.
et quicquid de morticinis huiuscemodi ceciderit super id inmundum erit. sive
clibani sive cytropedes destruentur et inmundi erunt Fontes vero et ci- vasa in quibus pedes habentia fictilia
sterne et omnis aquarum congregacio munda erit Qui morticinum eorum
tetigerit polluetur Si ceciderit super sementem non polluet eam Si autem
quispiam aqua sementem perfuderit et postea morticinis tacta fuerit illico
polluetur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere qui cada-
ver eius tetigerit inmundus erit usque ad vesperam Et qui comederit ex eo
quippiam sive portaverit lavabit vestimenta sua et inmundus erit usque ad ve-
speram Omne quod reptat super terram abhominabile erit nec assumetur
in cibum Quicquid super pectus quadrupes graditur et multos habet pedes sive
per humum trahitur non comedetis quia abhominabile est Nolite con-
taminare animas vestras nec tangatis quicquam eorum ne inmundi sitis.
Ego enim sum dominus deus vester Sancti estote quia ego sanctus sum Ne pollu- non
atis animas vestras in omni reptili quod movetur in terra Ego enim sum dominus
qui eduxi vos de terra egipti ut essem vobis in deum Sancti eritis quia
ego sanctus sum Ista est lex animantium et volucrum et omnis anime viventis
que movetur in aqua et reptat in terra. ut differencias noveritis mundi et
inmundi. et sciatis quid comedere et quid respuere debeatis c. xii
Locutusque est dominus ad moysen dicens Loquere filiis israel et dices
ad eos. Mulier si suscepto semine pepererit masculum inmunda
erit septem diebus. iuxta dies separacionis menstrue. et die octavo

circumcidetur infantulus. Ipsa vero xxxiii diebus manebit in sanguine purificationis sue. Omne sanctum non tanget nec ingredietur sanctuarium donec impleantur dies purificationis eius. Sin autem feminam pepererit inmunda erit duabus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui. et lxvi diebus manebit in sanguine purificationis sue. Cumque expleti fuerint dies purificationis eius pro filio sive pro filia deferet agnum anniculum in holocaustum et pullum columbe sive turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii et tradet sacerdoti qui offeret illa coram domino et orabit pro ea et sic mundabitur a profluvio sanguinis sui. Ista est lex parientis masculum ac feminam. Quod si non invenerit manus eius nec potuerit offerre agnum sumet duos turtures vel duos pullos columbe. unum in holocaustum et alterum pro peccato. orabitque pro ea sacerdos et sic mundabitur

c. xiii

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Homo in cuius carne et cute orta fuerit diversus color sive pustula aut quasi lucens quippiam id est plaga lepre adducetur ad aaron sacerdotem vel ad unum quemlibet filiorum eius. Qui cum viderit lepram in cute et pilos in album mutatos colorem ipsamque speciem lepre humiliorem cute et carne reliqua plaga lepre est. et ad arbitrium eius separabitur. Sin autem lucens candor fuerit in cute nec humilior carne reliqua et pili coloris pristini recludet eum sacerdos septem diebus et considerabit die septimo. Et siquidem lepra ultra non creverit nec transierit in cute priores terminos rursum includet eum vii diebus aliis et vii die contemplabitur. Et si obscurior fuerit lepra et non creverit in cute mundabit eum quia scabies est. lavabitque homo vestimenta sua et mundus erit. Quod si postquam a sacerdote visus est et redditus mundicie iterum lepra creverit adducetur ad eum et inmundicie condempnabitur. Plaga lepre si fuerit in homine adducetur ad sacerdotem et videbit eum. Cumque color albus in cute fuerit et capillorum mutaverit aspectum ipsa quoque caro viva apparuerit lepra vetustissima iudicabitur atque inolita cuti. Contaminabit eum itaque sacerdos et non recludet quia perspicue inmundicie est. Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute et operuerit omnem carnem a capite usque ad pedes quicquid sub aspectu oculorum cadit considerabit eum sacerdos et teneri lepra inmundissima iudicabit eo quod omnis in candorem versa sit. Et idcirco homo inmundus erit. Quando vero caro vivens in eo apparuerit tunc sacerdotis iudicio polluetur et inter inmundos reputabitur. caro enim viva si lepra aspergatur inmunda est. Quod si rursum versa fuerit in alborem et totum hominem operuerit considerabit eum sacerdos et inmundum esse decernet. Caro et cutis in qua ulcus natum est et sanatum et in loco ulceris cicatrix apparuerit alba sive subrufa adducetur homo ad sacerdotem. Qui cum viderit locum lepre humiliorem carne reliqua et pilos versos in candorem contaminabit eum. plaga enim lepre orta est in ulcere. Quod si pilus coloris est pristini et cicatrix subobscura et vicina carne non est humilior recludet eum septem diebus. Et siquidem

creverit adiudicabit eum lepre. Sin autem steterit in loco suo ulceris est cicatrix
et homo mundus erit. Caro et cutis quam ignis exusserit. et sanata albam
sive ruffam habuerit cicatricem. considerabit eam sacerdos. et ecce versa est
in alborem et locus eius reliqua cute humilior. contaminabit eum quia plaga le-
pre in cicatrice orta est. Quod si pilorum color non fuerit immutatus. nec humilior
plaga carne reliqua. et ipsa lepre species fuerit subobscura. recludet eum
septem diebus et die septimo contemplabitur. si creverit in cute lepra contaminabit eum.
Sin autem in loco suo candor steterit non satis clarus. plaga combustionis est.
et idcirco mundabitur. quia cicatrix est combustionis. Vir sive mulier in cuius capite
vel barba germinaverit lepra. videbit eos sacerdos. Et siquidem humilior fuerit
locus carne reliqua. et pilus flavus solito quam subtilior. contaminabit eos
quia lepra capitis ac barbe est. Sin autem viderit locum macule equalem
vicine carni. et capillum nigrum. recludet eum septem diebus. et die septimo
intuebitur. Et si non creverit macula. et capillus sui coloris est. et locus
plage carni reliqua equalis. radetur homo absque loco macule. et inclu-
detur septem diebus aliis. Et si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo
nec humilior carne reliqua. mundabit eum. lotisque vestibus mundus erit.
Sin autem post emundationem rursus creverit macula in cute. non queret amplius
utrum capillus in flavum colorem sit commutatus. quia aperte immundus est.
Porro si steterit macula. et capilli nigri fuerint. noverit hominem esse
sanatum. et confidenter eum pronunciet mundum. Vir et mulier in cuius cute
candor apparuerit. intuebitur eos sacerdos. si deprehenderit subobscurum alborem
lucere in cute. sciat non esse lepram sed maculam coloris candidi. et hominem
mundum. Vir de cuius capite capilli fluunt. calvus ac mundus est.
Et si a fronte ceciderint pili. recalvaster et mundus est. Sin autem in cal-
vitio sive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus. et hoc
sacerdos viderit. condempnabit eum haud dubie lepre que orta est in cal-
vitio. Quicumque ergo maculatus fuerit lepra. et separatus ad arbitrium sa-
cerdotis. habebit vestimenta dissuta. caput nudum. os veste conte-
ctum. contaminatum ac sordidum se clamabit. Omni tempore quo leprosus est
et immundus. solus habitabit extra castra. Vestis lanea sive linea que
lepram habuerit in stamine atque subtegmine aut certe pellis vel quicquid
ex pelle confectum est. si alba vel rufa macula fuerit infecta. lepra
reputabitur. ostendeturque sacerdoti. qui consideratam recludet septem diebus. et
die septimo rursus aspiciens si crevisse deprehenderit. lepra perseverans est.
pollutum iudicabit vestimentum. et omne in quo fuerit inventa. et idcirco
comburetur flammis. Quod si eam viderit non crevisse. precipiet et lavabit
in quo lepra est. recludetque illud septem diebus aliis. Et cum viderit faciem
pristinam non recepisse nec tamen crevisse lepram. immundum iudicabit. et
igne comburet. eo quod infusa sit in superficie vestimenti vel per totum lepra.

Sin autem obscurior fuerit locus lepre postquam vestis est lota abrumpet
eam et a solido dividet. Quod si ultra apparuerit in his locis que prius ima-
culata erant lepra volatilis et vaga debet igne comburi. Si cessaverit
lavabit ea que pura sunt secundo et munda erunt. Ista est lex lepre ve-
stimenti lanei et linei staminis atque subtegminis omnisque suppellectilis
pellicie quomodo mundari debeat vel contaminari. c xiiii

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hic est ritus leprosi quando mundatur.
Adducetur ad sacerdotem qui egressus de castris cum invenerit lepram
esse mundatam precipiet ei qui purificatur ut offerat pro se duos passeres
vivos quibus vesci licitum est et lignum cedrinum vermiculumque et ysopum.
Et unum e passeribus immolari iubebit in vase fictili super aquas viventes.
Alium autem vivum cum ligno cedrino et cocco et ysopo tinget in sanguine
passeris immolati quo asperget illum qui mundatus est septies ut
iure purgetur et dimittet passerem vivum ut in agrum avolet. Cumque laverit
homo vestimenta sua radet omnes pilos corporis et lavabitur aqua purifi-
catusque ingredietur castra ita duntaxat ut maneat extra tabernaculum
suum vii diebus et die vii° radet capillos capitis barbamque et super-
cilia ac totius corporis pilos. Et lotis rursum vestibus et corpore die
octavo assumet duos agnos immaculatos et ovem anniculam absque
macula et tres decimas simile in sacrificium que conspersa sit oleo et
seorsum olei sextarium. Cumque sacerdos purificans hominem statuerit eum
et hec omnia coram domino in ostio tabernaculi testimonii tollet agnum et
offeret eum pro delicto oleique sextarium. Et oblatis ante dominum omnibus immo-
labit agnum ubi immolari solet hostia pro peccato et holocaustum id est in loco
sancto. Sicut enim pro peccato ita et pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia
sancta sanctorum est. Assumensque sacerdos de sanguine hostie que immolata
est pro delicto ponet super extremum auricle dextre eius qui mundatur et
super pollices manus dextre et pedis. et de olei sextario mittet in
manum suam sinistram. tingetque digitum dextrum in eo et asperget septies
contra dominum. Quod autem reliquum est olei in leva manu fundet super extremum auricle
dextre eius qui mundatur et super pollices manus ac pedis dextri et super
sanguinem qui effusus est pro delicto et super caput eius. rogabitque pro
eo coram domino et faciet sacrificium pro peccato. Tunc immolabit holocau-
stum et ponet illud in altari cum libamentis suis et homo rite mundabitur.
Quod si pauper est et non potest manus eius invenire que dicta sunt sumet
agnum pro delicto ad oblationem ut roget pro eo sacerdos decimamque partem
simile consperse oleo in sacrificium et olei sextarium duosque turtures sive
duos pullos columbe quorum unus sit pro peccato et alter in holocaustum
offeretque ea die viii° purificationis sue sacerdoti ad ostium tabernaculi
testimonii coram domino. Qui suscipiens agnum pro delicto et sextarium olei

leuabit simul immolatoque agno de sanguine eius ponet super ex-
tremum auricule dextre illius qui mundatur et super pollices manus eius
atque pedis dextri. Olei vero partem mittet in manum suam sinistram in quo
tinguet digitum dextre manus et asperget septies coram domino. Tanget
que extremum dextre auricule illius qui mundatur et pollices manus
ac pedis dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. Reliquam
autem partem olei que est in sinistra manu mittet super caput purificati. ut
placet pro eo dominum. et turturem sive pullum columbe offeret unum pro delicto
et alterum in holocaustum cum libaminibus suis. Hoc est sacrificium leprosi
qui non potest habere omnia in emundationem sui. Locutusque est dominus ad moysen
et aaron dicens. Cum ingressi fueritis terram chanaan quam ego dabo
vobis in possessionem si fuerit plaga lepre in edibus. ibit cuius est domus nun-
tians sacerdoti et dicet. Quasi plaga lepre videtur michi esse in
domo mea. At ille precipiet. ut efferant universa de domo priusquam
ingrediatur eam. et videat utrum leprosa sit. ne immunda fiant omnia que in domo
sunt. Intrabitque postea ut consideret domus lepram. et cum viderit in parietibus
illius quasi valliculas pallore sive rubore deformes et humilio-
res superficie reliqua. egredietur ostium domus et statim claudet eam .vii.
diebus. Reversusque die vii° considerabit eam. Si invenerit crevisse lepram
iubebit erui lapides in quibus lepra est. et proiciet eos extra civitatem
in loco immundo. domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum. et spargi
pulverem rasure extra urbem in loco immundo. lapidesque alios reponi
pro hiis qui ablati fuerint. et luto alio liniri domum. Sin autem postquam eruti
sunt lapides et pulvis elatus. et alia terra lita. ingressus sacerdos viderit
reversam lepram et parietes aspersos maculis. lepra est perseverans et immunda
domus. quam statim destruent et lapides eius ac ligna atque universum
pulverem proicient extra oppidum in loco immundo. Qui intraverit domum quando
clausa est immundus erit usque ad vesperum. et qui dormierit in ea et comederit
quippiam. lavabit vestimenta sua. Quod si introiens sacerdos viderit lepram
non crevisse in domo postquam denuo lita est. purificabit eam reddita
sanitate. et in purificationem eius sumet duos passeres. lignumque cedrinum
et vermiculum atque ysopum. et immolato uno passere in vase fictili
super aquas vivas. tollet lignum cedrinum et ysopum et coccum et pas-
serem vivum. et intinguet omnia in sanguine passeris immolati. atque in
aquis viventibus. et asperget domum septies purificabitque eam tam in sanguine
passeris quam in aquis viventibus. et in passere vivo lignoque cedrino et ysopo
atque vermiculo. Cumque dimiserit passerem avolare in agrum libere. orabit
pro domo et iure mundabitur. Ista est lex omnis lepre et percussure
lepre vestium et domorum cicatricis et erumpentium papularum lucentis macule
et in varias species coloribus immutatur, ut possit sciri quo tempore mundum quid
vel immundum sit

Liber

Locutus est dominus ad moysen et aaron dicens Loquimini c xv
filijs israel et dicite eis Vir qui patitur fluxum seminis
inmundus erit et tunc iudicabitur huic vicio subiacere cum per
momenta singula adheserit carni illius atque concreuerit fedus humor
Omne stratum in quo dormierit inmundum erit et vbique sederit Siquis
hominum tetigerit lectum eius lauabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus
erit vsque ad vesperum Si sederit vbi ille sederit et ipse lauabit vestimenta
sua et lotus aqua inmundus erit vsque ad vesperum Qui tetigerit carnem
eius lauabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit vsque ad vesperum
Si saliuam huiusmodi homo iecerit super eum qui mundus est lauabit veste
dicitur stratura asini a sella vel post ubi ut sarcina quod portatur super asellum
sua et lotus aqua inmundus erit vsque ad vesperum Sagma super quo sederit
inmundum erit et quicquid sub eo fuit qui fluxum seminis patitur pollutum
erit vsque ad vesperum Qui portauerit horum aliquid lauabit vestem
sua et ipse lotus aqua inmundus erit vsque ad vesperum Omnis quem tetigerit qui
talis est non lotis ante manibus lauabit vestimenta sua et lotus aqua inmundus
erit vsque ad vesperum Vas fictile quod tetigerit confringetur vas autem ligneum
lauabitur aqua Si sanatus fuerit qui huiusmodi sustinet passionem
numerabit vii dies post emundationem sui et lotis vestibus ac toto corpore
in aquis viuentibus erit mundus Die autem octauo sumet duos turtures aut
duos pullos columbe et veniet in conspectu domini ad ostium tabernaculi te-
stimonij dabitque eos sacerdoti Qui faciet vnum pro peccato et alterum in
holocaustum rogabitque pro eo coram domino ut emundetur a fluxu se-
minis sui Vir de quo egreditur semen coitus lauabit aqua omne corpus
suum et inmundus erit vsque ad vesperum Vestem et pellem quam habuerit
lauabit aqua et inmunda erit vsque ad vesperum Mulier cum qua coierit la-
uabitur aqua et inmunda erit vsque ad vesperum Mulier que redeunte
mense patitur fluxum sanguinis vii diebus separabitur Omnis qui tetigerit
eam inmundus erit vsque ad vesperum et in quo dormierit vel sederit diebus
separationis sue polluetur Qui tetigerit lectum eius lauabit vestimenta sua
et ipse lotus aqua inmundus erit vsque ad vesperum Omne vas super quo illa
sederit quisquis attigerit lauabit vestimenta sua et lotus aqua pollutus
erit vsque ad vesperum Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis
inmundus erit vii diebus et omne stratum in quo dormierit polluetur Mulier
que patitur in multis diebus sanguinis fluxum non in tempore menstruali vel
que post menstruum sanguinem fluere non cessat quamdiu huic subiacet
passioni inmunda erit quasi sit in tempore menstruo Omne stratum in quo dor-
mierit vel vas in quo sederit pollutum erit Quicumque tetigerit eam lauabit
vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit vsque ad vesperum Si steterit
sanguis et fluere cessauerit numerabit vii dies purificationis sue et
octauo die offeret pro se sacerdoti duos turtures vel duos pullos columbe

ad ostiu tab'nacli testimonij · q' vnu faciet p pctō · & altm i holo:
caustu · rogabitq pro eo cora dnō · & p fluxu inmudicie eius ·
Docebitis g° filios isrł ut caueat i mudicia & nō moriat' in
sordibq suis · cu polluerit tabnacłm meu qd' est int eos · Ista e
lex eius qui patit' fluxu semis & q pollit' coitu · & q menstruis
tpibus sepat' · vł q iugi fluit sagne · & hois q dormierit cu ea
Locutusq e dns ad moysen pq morte duoru filioru aarō xvi
qui offerentes igne alienu interfecti sut · & pcepit ei dicens Lo-
quere ad aaron fratre tuu ne om tpe ingdiat' sctuariu · qd e
int velu cora ppiciatoriu q° tegit' archa ut nō moriat' · q i nube
apparebo sup oracłm · ni hec an fecerit vitulu offeret p pctō · & ariete
in holocaustu Tunica linea vestie' · feminalibq lineis verenda
celabit · accingetur zona linea · cydarim linea inponet capiti · Hec
eni vestim^ta sut scta · qbq cuctis cu lota fuit induet' · suscipietq
ab vniusa multit^ne filioru isrł duos hircos p pctō & vnu ariete
i holocaustu Cuq obtulit vitłm & orauit p se & p domo sua ·
duos hircos stare faciet cora dnō i ostio tabnacli testimonij
mittes sup vtruq sorte · vna dnō & altam capro emissario Cuius
sors exierit a dnō · offeret illu p pctō · cuius at i capru emissariu
statuet eu viuu cora dnō vt fundat pces sr' eo & mittat illum
i solitudine · Hys rite celebrat · offeret vitłm · & rogans pro se
& p domo sua imolabit eu · assumptoq thuribło · qd' de prunis altaris
ipleuit et hauriens ma^ composit thimiama in itcsu vlt' velu
inbit in scta vt posit sup igne aromatibq · nebula eoru & vapor
opiat oracłm qd' est sup testimoniu & nō moriat' · Tollet qq de
sanguine vituli et aspget septies cotra ppiciatoriu ad orietem Cuq
mactauerit hircu p pctō ppłi inferet sanguine eius int' velu sic
pceptu est de sangne vituli vt aspgat eregiōe oracli · & expiet
sctuariu ab immudicijs filioru isrł · et a puaricatoibq eoru cuctis
q pctis Iux' hūc ritum faciet tabnaclo testimonij qd' fixu est
int eos in medio sordiu habitacois eoru Nullq homo sit in tha:
bnaclo qn potifex ingdit' vt roget p se & pro domo sua & pro
vniuso cetu isrł do' egdiat' · Cu at exierit ad altare qd' coram
dnō est oret p se & p domo sua · & sumptu sangne vituli atq hirci
fundet sup cornua eius p gyru · aspgens qq digito septies · expiet
& scificet id ab immudicijs filioru isrł Postqm emudauit sctua:
riu & tabnaclm & altare · tuc offerat hircu viuetem · & posita vtraq
ma^ sup caput eius · cofiteat' oms iniqtates filioru isrł & vniusa
delicta atq pcta eoru · q iprecans capiti mittet illu p homine parat
in desertum Cuq portauerit hircus oms iniqtates eoru i terra solitaria

et dimissus fuerit in desertum. revertetur aaron in tabernaculum testimonii. et depo:
sitis vestibus quibus prius indutus erat. cum intraret sanctuarium. relictisque ibi
lavabit carnem suam in loco sancto. induetur que vestimentis suis. Et postquam
egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis. rogabit tam pro se quam pro
populo et adipem qui oblatus est pro peccatis adolebit super altare. Ille vero
qui dimiserit caprum emissarium. lavabit vestimenta sua et corpus aqua et sic
ingredietur castra. Vitulum autem et hircum qui pro peccato fuerant immolati. et quorum
sanguis illatus est in sanctuarium ut expiacio compleretur. asportabunt foras castra
et comburent igni tam pelles quam carnes eorum et fimum. Et quicumque
combusserit ea lavabit vestimenta sua et carnem aqua. et sic ingredietur in castra
Eritque hoc vobis legitimum sempiternum. Mense vii° decima die mensis
affligetis animas vestras. nullum que facietis opus sive indigena sive advena
qui peregrinatur inter vos. In hac die expiacio erit vestri atque mundacio ab
omnibus peccatis vestris. coram domino mundamini. Sabbatum enim requietionis est.
et affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui
unctus fuerit. et cuius iniciate sunt manus ut sacerdocio fungatur pro patre suo
induetur que stola linea et vestibus sanctis. et expiabit sanctuarium. et ta:
bernaculum testimonii atque altare. sacerdotes quoque et universum populum. Eritque hoc
vobis legitimum sempiternum ut oretis pro filiis israel et pro peccatis eorum
semel in anno. Fecit igitur sicut preceperat dominus moysi. c xvii

Et locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius
et cunctis filiis israel. et dices ad eos. Iste est sermo quem mandavit
dominus dicens. Homo quilibet de domo israel si occiderit bovem aut ovem
sive capram in castris vel extra castra. et non obtulerit ad ostium tabernaculi obla:
cionem domino. sanguinis reus erit. Quasi sanguinem fuderit. sic peribit de me:
dio populi sui. Ideo offerre debent sacerdoti filii israel hostias suas quas
occidunt in agro. ut sanctificentur domino ante ostium tabernaculi testimonii
et immolent eas hostias pacificas domino. Fundetque sacerdos sanguinem super
altare domini ad ostium tabernaculi testimonii. et adolebit adipem in odorem suavitatis
domino. et nequaquam ultra immolabunt hostias suas demonibus cum quibus
fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis et posteris eorum. Et ad ipsos
dices. Homo de domo israel. et de advenis qui peregrinantur apud vos qui
obtulerit holocaustum sive victimam. et ad ostium tabernaculi testimonii non
adduxerit eam ut offeratur domino. interibit de populo suo. Homo quilibet de
domo israel. et de advenis qui peregrinantur apud vos si comederit sanguinem
obfirmabo faciem meam contra animam illius. et disperdam eam de populo suo. quia
anima carnis in sanguine est. et ego dedi illum vobis. ut super altare meum
expietis pro animabus vestris. et sanguis pro anime piaculo sit. Ideo dixi fi:
liis israel. Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem. nec ex advenis
qui peregrinantur inter vos. Homo quicumque de filiis israel et de advenis qui peregrinantur

ad vos. si venatione atque aucupio ceperit feram aut avem quibus
vesci licitum est: fundat sanguinem eius et operiat illum terra Anima enim
omnis carnis in sanguine eius est Unde dixi filiis israel Sanguinem uni-
versae carnis non comedetis quia anima carnis in sanguine est Et quicumque
comederit illum interibit Anima que comederit morticinum vel captum a
bestia tam de indigenis quam de advenis lavabit vestimenta sua et se-
metipsum aqua et contaminatus erit usque ad vesperum et hoc ordine
mundus erit Quod si non laverit vestimenta sua vel corpus portabit iniquitatem suam

Locutusque est dominus ad moysen dicens Loquere filiis c xviii
israel et dices ad eos Ego dominus deus vester Iuxta consuetudinem terre
egipti in qua habitastis non facietis et iuxta morem regionis
chanaan ad quam ego introducturus sum vos non agetis nec in legitimis
eorum ambulabitis Facietis iudicia mea et precepta servabitis et
ambulabitis in eis ego dominus deus vester Custodite leges meas atque
iudicia que faciens homo vivet in eis ego dominus Omnis homo ad proximam
sanguinis sui non accedat ut revelet turpitudinem eius ego dominus
Turpitudinem patris tui et turpitudinem matris tue non discooperies mater
tua est non revelabis turpitudinem eius Turpitudinem uxoris patris tui
non discooperies turpitudo enim patris tui est Turpitudinem sororis tue ex patre sive
ex matre que domi vel foris genita est non revelabis Turpitudinem filie filii
tui vel neptis ex filia non revelabis quia turpitudo tua est Turpitudinem
filie uxoris patris tui quam peperit patri tuo et est soror tua non revelabis
Turpitudinem sororis patris tui non discooperies quia caro est patris tui Turpitu-
dinem sororis matris tue non revelabis eo quod caro sit matris tue Turpi-
tudinem patrui tui non revelabis nec accedes ad uxorem eius que tibi affini-
tate coniungitur Turpitudinem nurus tue non revelabis quia uxor filii tui est
nec discooperies ignominiam eius Et uxorem fratris tui nullus accipiat Turpi-
tudinem uxoris fratris tui non revelabis quia turpitudo fratris tui est Turpitu-
dinem sororis uxoris tue et filie eius non revelabis Filiam filie eius et filiam
filii illius non sumes ut reveles ignominiam eius quia caro illius sunt et
talis coitus incestus est Sororem uxoris tue in pellicatum illius non accipies nec
revelabis turpitudinem eius adhuc illa vivente Ad mulierem que patitur men-
strua non accedes nec revelabis feditatem eius Cum uxore proximi tui
non coibis nec seminis commixtione maculaberis De semine tuo non dabis
ut consecretur ydolo moloch nec polluces nomen dei tui ego dominus Cum
masculo non commisceberis coitu femineo quia abhominatio est Cum omni pecore
non coibis nec maculaberis cum eo Mulier non succumbet iumento nec miscebi-
tur ei quia scelus est Ne polluamini in omnibus his quibus contaminate sunt universe
gentes quas ego eiciam ante conspectum vestrum et quibus polluta est terra cuius
ego scelera visitabo et evomet habitatores suos Custodite legitima

Liber

mea atqz iudicia · et no faciat ex omnibz istis · tam indigena qm
colonus q peregrinat apd vos · Omes em execratiões istas fecerunt
accole tre · qui fuert an vos · et polluert eam · Cauete g° ne et vos
simile euomat cu paria fecit sic euomuit gentem q fuit ante vos
Omis aia q fecit de abhominatõibz hys qppia · pibit de medio
ppli sui · Custodite madata mea · Nolite face q fecert hy qui fuert
an vos · et ne polluamini i eis · Ego dns deus vester · c xix ·
Locutus e dns ad moysen dicens · Loquere ad omem cetu filior
isrl et dices ad eos · Scti estote qr ego scus sum dns ds vr ·
Unusqsqz patrem suu et matrem timeat · sabbata mea custodite ·
Ego dns ds vr · Nolite conuti ad ydola nec dos cflatiles faciatis
vob · ego dns ds vr · Si imolauit hostiam pacificoru dno ut sit pla-
cabilis · eo die q° fuit imolata comedet eam · et die altero · Quicquid
aut residuu fuit in die tciu igne cobureti · Si quis pt bidiu come-
derit ex ea · pphanus erit · et ipietatis reus portabit iniqtate sua · qr
scum dni polluit · et pibit aia illa de medio ppli sui · Cu messueris
segetes tre tue · no codebis vsqz ad solu supficiem tre · nec remanetes
spicas colliges · neqz i vinea tua racemos et grana decidetia cgregabis
s pauperibz et pegrinis carpeda dimittes · Ego dns ds vr · No facietis
furtum · nec metiemini · no decipiat vnusqsqz pximu suu · No iura-
bis i nomie meo · nec pollues nom dei tui · Ego dns · No facies calu-
niam pxio tuo · nec vi opprimes eu · No morabit opa mercenary tui
apd te vsqz mane · No maledices surdo · nec cora ceco pones offendi-
culum · s timebis deu tuu · qr ego su dns · No facies qd iniqm
e · nec iniuste iudicabis · Nec csideres psona pauperis · nec hores vultum
potetis · Iuste iudica pximo tuo · No eris crimiator et susurro i pplis
No stabis ct sanguine pximi tui · Ego dns · No oderis fratrem tuu in
corde tuo · s publice argue eu · ne heas sup illo pctm · No queras
vltore nec eris memor iniurie ciuiu tuor · Diliges amicu tuu sic te-
ipm · Ego dns · Leges meas custodite · Iumeta tua no facies coire
cu alteri gnis aiantibus · Agru no seres diuso semie · Veste q ex duobz
contexta est · no indueis · Homo si dormierit cu mulie coitu seminis
q sit ancilla etiã nobilis et tn pcio no redempta · nec libtati donata va
pulabunt ambo · et no morietur · qr no fuit libera · Pro delicto aut suo offeret
dno ad ostiu tabnaculi testio9 arietem · orabitqz p eo sacdos et p delicto
eius cora dno · et repciabit ei · dimitteturqz pctm · Quado igssi fueritis
terram · et platauitis in ea ligna pomifera · aufereti9 pputia eor · Poma
q gmiant immuda erut vob · nec edetis ex eis · Quarto ano ois fructus
eor scificabitur · laudabilis dno · Quito ano comedetis fructus cgregates
poma que pferut · Ego dns ds vr · No comedetis cu sanguine · No auguriabimini

nec obseruabitis sompnia. neque in rotundum attondebitis comam. nec
radetis barbam et super mortuo non incidetis carnem vestram neque figuras
aliquas et stigmata facietis vobis. Ego dominus. Ne prostituas filiam
tuam ut contaminetur terra et impleatur piaculo. Sabbata mea custodite
et sanctuarium meum metuite. Ego dominus. Non declinetis ad magos nec
ab ariolis aliquid sciscitemini ut polluamini per eos. ego dominus deus vester.
Coram cano capite consurge et honora personam senis et time dominum deum.
Ego sum dominus. Si habitauerit aduena in terra vestra et moratus fuerit inter
vos ne exprobretis ei sed sit inter vos quasi indigena et diligetis eum quasi
vosmetipsos. Fuistis enim et vos aduene in terra egipti. Ego dominus deus
vester. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio in regula in pondere in mensura
statera iusta et equa sint pondera. Iustus modius equusque sextarius.
Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egipti. Custodite omnia precepta
mea et vniuersa iudicia et facite ea. ego dominus. C. XX.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec loqueris filiis israel.
homo de filiis israel et de aduenis qui habitant in israel si quis de-
derit de semine suo ydolo moloch morte moriatur. Populus terre la-
pidabit eum. et ego ponam faciem meam contra illum. succidamque eum de me-
dio populi mei eo quod dederit de semine suo moloch et contaminauerit
sanctuarium meum ac polluerit nomen sanctum meum. Quod si negligens populus
terre et quasi paruipendens imperium meum dimiserit hominem qui dedit
de semine suo moloch nec voluerit eum occidere ponam faciem meam super
hominem illum et cognationem eius succidamque et ipsum et omnes qui consenserunt
ei ut fornicarentur cum moloch de medio populi sui. Anima que decli-
nauerit ad magos et ariolos et fornicata cum eis fuerit ponam faciem meam
contra eam et interficiam illam de medio populi sui. Sanctificamini et estote sancti
quia ego sanctus sum dominus deus vester. Custodite precepta mea et facite ea. ego
dominus qui sanctifico vos. Qui maledixerit patri suo et matri morte moriatur.
Qui patri matrique maledixit. sanguis eius sit super eum. Si mechatus
quis fuerit cum uxore alterius et adulterium perpetrauerit cum coniuge proximi
sui. morte moriantur mechus et adultera. Qui dormierit cum nouerca sua
et reuelauerit ignominiam patris sui morte moriantur ambo. sanguis
eorum sit super eos. Qui dormierit cum masculo coitu femineo vterque
operati sunt nephas morte moriantur. sit sanguis super eos. Qui super
vxorem filiam duxerit matrem eius. scelus operatus est. viuus ardebit cum
eis. nec permanebit tantum nephas in medio vestri. Qui cum iumento et
pecore coierit. morte moriatur. pecus quoque occidite. Mulier que succubuerit
cuilibet iumento. simul interficietur cum eo. sanguis eorum sit super eos.
Qui acceperit sororem suam filiam patris sui vel filiam matris sue et viderit
turpitudinem eius. illaque conspexerit fratris ignominiam. nephariam rem operati

sunt· occidentur ambo in conspectu populi· eo quod turpitudinem suam mutuo revelaverint
et portabunt iniquitatem suam. Qui coierit cum muliere in fluxu menstruo et re:
velaverit turpitudinem eius· ipsaque aperuerit fontem sanguinis sui· interficientur
ambo de medio populi sui. Turpitudinem matertere et amite tue non
discooperies. Qui hoc fecerit· ignominiam carnis sue nudavit· portabunt am-
bo iniquitatem suam. Qui coierit cum uxore patrui vel avunculi sui et reve-
laverit ignominiam cognationis sue· portabunt ambo peccatum suum· absque liberis
morientur. Qui duxerit uxorem fratris sui· rem facit illicitam· turpitudinem
fratris sui revelavit· absque filiis erunt. Custodite leges meas atque iudicia
et facite ea ne et vos evomat terra· quam intraturi estis et habitaturi.
Nolite ambulare in legitimis nationum quas ego expulsurus sum ante vos.
Omnia enim hec fecerunt et abhominatus sum eas. Vobis autem loquor possidete
terram eorum quam dabo vobis in hereditatem terram fluentem lacte et melle.
Ego dominus deus vester qui separavi vos a ceteris populis. Separate ergo vos iumentum
mundum ab inmundo et avem mundam ab inmunda. Ne polluatis animas
vestras in pecoribus et avibus et in cunctis que moventur in terra et que
vobis ostendi esse polluta. Eritis sancti michi quia ego sanctus sum dominus et
separavi vos a ceteris populis ut essetis mei. Vir sive mulier in quibus phi-
tonicus vel divinationis fuerit spiritus morte moriantur. lapidibus obruent
eos· sanguis eorum sit super illos. c. xxi

Dixit quoque dominus ad moysen. Loquere ad sacerdotes filios aaron
et dices eis Ne contaminetur sacerdos in mortibus civium suorum· nisi
tantum in consanguineis ac propinquis id est super patre et matre et filio ac filia
fratre quoque et sorore virgine que non est nupta viro· sed nec in principe
populi sui contaminabitur. Non radent caput nec barbam· neque in carnibus
suis facient incisuras. Sancti erunt deo suo et non polluent nomen eius. Incen-
sum enim domini et panes dei sui offerunt et ideo sancti erunt. Scortum et vile pro-
stibulum non ducent uxorem nec eam que repudiata est a marito· quia consecratus
est deo suo· et panes propositionis offert. Sit ergo sanctus· quia et ego sanctus sum dominus
qui sanctifico vos. Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro et violaverit
nomen patris sui· flammis exuretur. Pontifex id est sacerdos maximus inter fratres
suos super cuius caput fusum est unctionis oleum et cuius manus in sacerdo:
tium consecrate sunt· vestitusque est sanctis vestibus· caput suum non discooperiet.
vestimenta sua non scindet· et ad omnem mortuum non ingredietur omnino. Super
patre quoque suo et matre non contaminabitur nec egredietur de sanctis ne polluat
sanctuarium domini· quia oleum sancte unctionis dei sui super eum est. Ego dominus.
Virginem ducet uxorem· viduam et repudiatam et sordidam atque meretricem
non accipiet· sed puellam de populo suo nec commisceat stirpem generis sui
vulgo gentis sue· quia ego dominus qui sanctifico eum. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Loquere ad aaron. Homo de semine tuo per familias

Suas qui habuit maculam non offerat panes deo suo nec accedat
ad ministerium eius Si cecus fuerit si claudus si vel parvo vel grandi
et torto naso si fracto pede si manu si gibbosus si lippus si albuginem
habens in oculo si iugem scabiem si impetiginem in corpore vel hyrniosus
Omnis qui habuerit maculam de semine aaron sacerdotis non accedet offerre
hostias domino nec panes deo suo vescetur tamen panibus qui offeruntur
in sanctuario ita dumtaxat ut intra velum non ingrediatur nec accedat ad
altare quia maculam habet et contaminare non debet sanctuarium meum Ego dominus
qui sanctifico eos Locutus est ergo moyses ad aaron et ad filios eius et
ad omnem israel cuncta que fuerant imperata c xxii
Locutus quoque est dominus ad moysen dicens Loquere ad aaron et ad filios eius
ut caveant ab hiis que consecrata sunt filiorum israel et non contaminent
nomen sanctificatorum meorum que ipsi offerunt Ego dominus Dic ad eos et ad posteros
eorum Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea que consecrata sunt et que
obtulerunt filii israel domino in quo est immundicia peribit coram domino Ego sum
dominus Homo de semine aaron qui fuerit leprosus aut paciens fluxum seminis non
vescetur de hiis que sanctificata sunt michi donec sanetur Qui tetigerit im-
mundum super mortuo et ex quo egreditur semen quasi coitus et qui tangit reptile
et quodlibet immundum cuius tactus est sordidus immundus erit usque ad vesperum et
non vescetur hiis que sanctificata sunt Sed cum laverit carnem suam aqua et occu-
buerit sol tunc mundatus vescetur de sanctificatis quia cibus illius est Morticinum
et captum a bestia non comedent nec polluentur in eis Ego sum dominus Custo-
dient precepta mea ut non subiaceant peccato et moriantur in sanctuario cum polluerint
id. Ego dominus qui sanctifico eos Omnis alienigena non comedet de sanctificatis
Inquilinus sacerdotis et mercenarius non vescentur ex eis Quem autem sacerdos
emerit et qui vernaculus domus eius fuerit hii comedent ex eis Si filia sacer-
dotis cuilibet ex populo nupta fuerit de hiis que sanctificata sunt et de primiciis
non vescetur Si autem vidua vel repudiata et absque liberis reversa fuerit ad
domum patris sui sicut puella consueverat aletur cibis patris sui Omnis alie-
nigena comedendi ex eis non habet potestatem Qui comederit de sanctificatis per
ignoranciam addet quintam partem cum eo quod comedit et dabit sacerdoti in sanctuarium Nec
contaminabunt sanctificata filiorum israel que offerunt domino ne forte sustineant
iniquitatem delicti sui cum sanctificata comederint Ego dominus qui sanctifico eos
Locutus est dominus ad moysen dicens Loquere ad aaron et ad filios eius
et ad omnes filios israel dicens ad eos Homo de domo israel et de advenis
qui habitant apud vos qui obtulerit oblacionem suam vel vota solvens vel sponte
offerens quicquid illud obtulerit in holocaustum domini ut offeratur per vos
masculus immaculatus erit ex bobus ex ovibus et ex capris Si maculam
habuerit non offeretis neque erit acceptabile Homo qui obtulerit victimam pacificorum
domino vel vota solvens vel sponte offerens tam de bobus quam de ovibus

Immaculatum offeret ut acceptabile sit. Omnis macula non erit in eo. Si cecum fuerit, si fractum, si cicatricem habens, si papulas aut scabiem vel impetiginem, non offeretis ea Domino, neque adolebitis ex eis super altare Domini. Bovem et ovem aure et cauda amputatis voluntarie offerre potes, votum autem ex his solvi non potest. Omne animal quod vel contritis vel tunsis vel sectis ablatisque testiculis est, non offeretis Domino, et in terra vestra omnino hoc ne faciatis. De manu alienigene non offeretis panes Deo vestro, et quicquid aliud dare voluerint, quia corrupta et maculata sunt omnia, non suscipietis ea. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens. Bos, ovis et capra cum genita fuerint, vii. diebus erunt sub ubere matris sue; die autem octavo et deinceps offerri poterunt Domino. Sive ille bos sive ovis, non immolabuntur una die cum fetibus suis. Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actione Domino, ut possit esse placabilis, eodem die comedetis eam; non remanebit quicquam in mane alterius diei. Ego Dominus. Custodite mandata mea et facite ea. Ego Dominus. Ne polluatis nomen meum sanctum, ut sanctificer in medio filiorum Israel. Ego Dominus qui sanctifico vos, et eduxi de terra Egypti, ut essem vobis in Deum. Ego Dominus.

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens. c. XXIII. Loquere filiis Israel et dices ad eos. Hee sunt ferie Domini quas vocabitis sanctas. Sex diebus facietis opus; dies septimus quia sabbati requies est, vocabitur sanctus. Omne opus non facietis in eo; sabbatum Domini est in cunctis habitacionibus vestris. Hee sunt ergo ferie Domini sancte quas celebrare debetis temporibus suis. Mense primo quartadecima die ad vesperum phase Domini est. Et xv. die mensis huius solempnitas azimorum Domini est. Septem diebus azima comedetis. Dies primus erit vobis celeberrimus sanctusque; omne opus servile non facietis in eo, sed offeretis sacrificium in igne Domino vii. diebus. Dies autem septimus erit celebrior et sanctior, nullumque opus servile facietis in eo. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, et messueritis segetem, feretis manipulos spicarum primicias messis vestre ad sacerdotem, qui elevabit fasciculum coram Domino, ut acceptabile sit pro vobis altero die sabbati, et sanctificabit illum. Atque in eodem die quo manipulus consecratur, cedetur agnus immaculatus anniculus in holocaustum Domini. Et libamenta offerentur cum eo, due decime simile conspersae oleo in incensum Domini odoremque suavissimum. Liba quoque vini quarta pars hin. Panem et polentam et pultes non comedetis ex segete usque ad diem qua offeratis ex ea Deo vestro. Preceptum est sempiternum in generacionibus cunctisque habitaculis vestris. Numerabitis ergo ab altero die sabbati in quo obtulistis manipulum primiciarum septem ebdomadas plenas usque ad alteram diem expletionis ebdomade septime, id est l. dies, et sic offeretis sacrificium novum Domino ex omnibus habitaculis vestris. Panes primiciarum duos de duabus decimis simile fermentate quos coquetis in primicias Domini. Offeretisque cum panibus vii. agnos immaculatos anniculos, et vitulum de armento unum, et arietes duos, et erunt in holocaustum cum libamentis

sinus in odore suavissimum domino. Facietis et hircum pro peccato. duos quoque agnos
anniculos hostias pacificorum. Cumque elevaverit eos sacerdos cum panibus
primiciarum coram domino. cedent in usum eius. Et vocabitis hunc diem celeberrimum atque eis
sanctissimum. Omne opus servile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit
in cunctis habitaculis et generacionibus vestris. Postquam autem messueritis segetes
terre vestre non secabitis eam usque ad solum. nec remanentes spicas colli-
getis. sed pauperibus et peregrinis dimittetis eas. Ego dominus deus vester. Locutus
quoque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Mense septimo prima die
mensis erit vobis sabbatum memoriale clangentibus tubis. et vocabitur sanctum.
Omne opus servile non facietis in eo. et holocaustum offeretis domino. Lo-
cutusque est dominus ad moysen dicens. Decimo die mensis huius septimi dies
expiacionum erit celeberrimus. et vocabitur sanctus. affligetisque animas vestras
in eo. et offeretis holocaustum domino. Omne opus non facietis in tempore diei
huius. quia dies propiciacionis est ut propicietur vobis dominus deus vester. Omnis anima
que non fuerit afflicta die hac. peribit de populis suis. et que operis quippiam
fecerit. delebo eam de populo suo. Nichil ergo operis facietis in eo. Le-
gitimum sempiternum erit vobis in cunctis generacionibus et habitacionibus vestris.
Sabbatum requiecionis est. affligetis animas vestras. A die nono mensis
vesp a vespere usque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra. Et locutus est dominus ad
moysen dicens. Loquere filiis israel. A quintodecimo die mensis huius
septimi erunt ferie tabernaculorum vii diebus domino. Dies primus vocabitur
celeberrimus atque sanctissimus. Omne opus servile non facietis in eo. et vii diebus
offeretis holocausta domino. Dies quoque octavus erit celeberrimus atque sanctissimus
et offeretis holocaustum domino. Est enim cetus atque collecte. Omne opus servile
non facietis in eo. Hee sunt ferie domini quas vocabitis celeberrimas et sanctissi-
mas. offeretisque in eis oblaciones domino holocausta et libamenta iuxta ritum
uniuscuiusque diei. exceptis sabbatis domini. donisque vestris et que offeretis ex voto
vel que sponte tribuitis domino. A quintodecimo ergo die mensis septimi quando congrega-
veritis omnes fructus terre vestre celebrabitis ferias domini vii diebus. Die
primo et die viii erit sabbatum id est requies. Sumetisque vobis die primo
fructus arboris pulcherrime. spatulasque palmarum et ramos ligni dense
frondium et salices de torrente et letabimini coram domino deo vestro.
celebrabitisque sollempnitatem eius vii diebus per annum. Legitimum sempiternum
erit in generacionibus vestris. Mense vii festa celebrabitis. et habitabitis in
umbraculis vii diebus. Omnis qui de genere est israel manebit in tabernaculis
ut discant posteri vestri. quia in tabernaculis fecerim habitare filios israel cum
educerem eos de terra egipti. Ego dominus deus vester. Locutusque est moyses super
sollempnitatibus domini ad filios israhel. c xxiiii

Et locutus est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel ut
afferant tibi oleum de olivis purissimum ac lucidum ad concinnandas

lucernas mittit extra velum testimonii in tabernaculo federis. ponetque eas aaron
a vespere usque in mane coram domino. cultu ritu que perpetuo in generationibus
vestris. Super candelabro mundissimo ponentur semper in conspectu domini. Accipi-
es quoque similam et coques ex ea duodecim panes qui singuli habebunt
duas decimas. quorum senos altrinsecus super mensam purissimam coram domino
statues. et pones super eos thus lucidissimum ut sint panes in monimentum
oblationis domini. Per singula sabbata mutabuntur coram domino suscepti a filiis
israel federe sempiterno. eruntque aaron et filiorum eius ut comedant eos
in loco sancto. quia sanctum sanctorum est de sacrificiis domini iure perpetuo. Ecce autem
egressus filius mulieris israelite quem pepererat de viro egiptio inter filios
israel iurgatus est in castris cum viro israelita. Cumque blasphemasset nomen
domini et maledixisset ei. adductus est ad moysen. Vocabatur autem mater eius
salumith filia dabri de tribu dan. Miseruntque eum in carcerem donec nossent
quid iuberet dominus. Qui locutus est ad moysen dicens. Educ blasphemum
extra castra. et ponant omnes qui audierunt manus suas super caput eius et
lapidet eum populus universus. Et ad filios israel loqueris. Homo qui male-
dixerit deo suo. portabit peccatum suum. et qui blasphemaverit nomen domini
morte moriatur. Lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi. sive ille
civis. sive peregrinus fuerit. qui blasphemaverit nomen domini morte moriatur.
Qui percusserit et occiderit hominem morte moriatur. Qui percusserit animal red-
det vicarium. id est animam pro anima. Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum.
sicut fecit sic fiet ei. fracturam pro fractura. oculum pro oculo. dentem pro
dente restituet. Qualem inflixerit maculam. talem sustinere cogetur.
Qui percusserit iumentum. reddet aliud. Qui percusserit hominem. punietur. Equum
iudicium sit inter vos sive peregrinus sive civis peccaverit. Quia ego sum
dominus deus vester. Locutusque est moyses ad filios israel. et eduxerunt eum qui
blasphemaverat extra castra ac lapidibus oppresserunt. Feceruntque filii israel
sicut preceperat dominus moysi. c. xxv.

Locutusque est dominus ad moysen in monte synai dicens. Loquere filiis
israel. et dices ad eos. Quando ingressi fueritis terram quam ego dabo
vobis. sabbatizetis sabbatum domini. Sex annis seres agrum tuum
et sex annis putabis vineam tuam. colligesque fructus eius. Septimo autem anno
sabbatum erit terre requietionis domini. agrum non seres et vineam non putabis.
Que sponte gignit humus non metes et uvas primiciarum tuarum non
colliges quasi vindemiam. annus enim requietionis terre est. sed erunt vobis in
cibum. tibi et servo tuo. ancille et mercenario tuo et advene qui peregrinatur
apud te. iumentis tuis et pecoribus omnia que nascuntur prebebunt cibum.
Numerabis quoque tibi vii ebdomadas annorum. id est septem septies. que simul
faciunt annos xlix. et clanges buccina mense vii. decima die mensis
propiciationis tempore in universa terra vestra. Sanctificabisque annum quinquagesimum

et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre tue · ipse est enim iubileus
Revertetur homo ad possessionem suam et unusquisque redibit ad familiam pri-
et stinam · quia iubileus est quinquagesimus annus Non seretis neque metetis sponte in
agro nascentia · et primicias vindemie non colligetis ob sanctificationem
iubilei · sed statim oblata comedetis · Anno iubilei redient omnes ad
possessiones suas · Cum vendes quippiam civi tuo vel emes ab eo · ne
contristes fratrem tuum · sed iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo · et iuxta
supputationem frugum vendet tibi · Quanto plures anni remanserint post
iubileum · tanto crescet et precium · et quanto minus temporis numeraveris · tanto
minus et emptor constabit · tempus enim frugum vendet tibi · Nolite affligere
contribules vestros · sed timeat unusquisque deum suum · quia ego dominus deus vester
Facite precepta mea et iudicia custodite et implete ea ut habitare possitis
in terra absque ullo pavore · et gignet vobis humus fructus suos quibus
vescamini usque ad saturitatem · nullius impetum formidantes · Quod si dixeritis
quid comedemus anno septimo si non severimus neque collegerimus fruges nostras
meam dabo benedictionem vobis anno sexto et faciet fructus trium annorum Seretisque
anno octavo · et comedetis veteres fruges usque ad nonum annum · donec nova
nascantur edetis vetera · Terra quoque non vendetur in perpetuum · quia mea est · et vos
advene et coloni mei estis · Unde cuncta regio possessionis vestre sub
redemptionis conditione vendetur · Si attenuatus frater tuus vendiderit posses-
siunculam suam et voluerit propinquus eius potest redimere quod ille vendiderat
Sin autem non habuerit proximum · et ipse precium ad redimendum potuerit invenire
computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit · et quod reliquum est reddet
emptori · sicque recipiet possessionem suam · Quod si non invenerit manus eius ut
reddat precium · habebit emptor quod emerat usque ad annum iubileum
In ipso enim omnis venditio redit ad dominum et ad possessorem pristinum · Qui
vendiderit domum suam intra urbis muros · habebit licenciam redimendi donec
unus impleatur annus · Si non redemerit et anni circulus fuerit evolutus · emptor
possidebit eam et posteri eius in perpetuum · et redimi non poterit etiam in iubileo
Sin autem in villa fuerit domus que contra muros non habet agrorum iure vendetur · si
ante redempta non fuerit in iubileo revertetur ad dominum suum · Edes levitarum
que in urbibus sunt semper possunt redimi · si redempte non fuerint in iubileo re-
vertentur ad dominos · quia domus urbium leviticarum pro possessionibus sunt inter
filios israel · suburbana autem eorum non veneant · quia possessio sempiterna
est · Si attenuatus fuerit frater tuus et infirmus manu et susceperis eum quasi
advenam et peregrinum et vixerit tecum ne accipias usuras ab eo nec am-
plius quam dedisti · Time deum tuum · ut vivere possit frater tuus apud te
Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram · et frugum superabundanciam non
exiges · Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egypti · ut darem
vobis terram chanaan · et essem deus vester · Si paupertate compulsus vendiderit

se tibi frater tuus non eum opprimes servitute famulorum sed quasi mercenarius et
colonus erit. usque ad annum iubileum operabitur apud te. et postea egredietur cum
liberis suis. et revertetur ad cognationem et possessionem patrum suorum. Mei enim servi
sunt. et ego eduxi eos de terra egipti. non vendentur conditione servorum.
Non affliges eum per potentiam sed metuito dominum tuum. Servus et ancilla sint
vobis de nationibus que in circuitu vestro sunt. et de advenis qui peregrinantur
apud vos. vel qui ex his nati fuerint in terra vestra. hos habebitis famulos
et hereditario iure transmittetis ad posteros ac possidebitis in eternum. Fratres
autem vestros filios israel ne opprimatis per potentiam. Si invaluerit apud vos
manus advene atque peregrini et attenuatus frater tuus vendiderit se ei. aut
cuiquam de stirpe eius post venditionem potest redimi. qui voluerit ex fratribus suis
redimet eum. et patruus et patruelis et consanguineus et affinis. Sin autem
et ipse potuerit redimet se supputatis dumtaxat annis a tempore venditionis
sue usque ad annum iubileum. et pecunia qua venditus fuerat iuxta annorum numerum
et rationem mercenarii supputata. Si plures fuerint anni qui remanent
usque ad iubileum. secundum hos reddet et pretium. si pauci ponet rationem iuxta
annorum numerum. et reddet emptori quod reliquum est annorum quibus ante servivit
mercedibus imputatis. non affliget eum violenter in conspectu tuo. Quod si per
hec redimi non potuerit anno iubileo egredietur cum liberis suis. Mei enim
sunt servi filii israhel quos eduxi de terra egipti c xxvi

Ego dominus deus vester. Non facietis vobis ydolum et sculptile nec titulos
erigetis nec insignem lapidem ponetis in terra vestra ut adoretis eum.
Ego enim sum dominus deus vester. Custodite sabbata mea et pavete ad sanctua-
rium meum. Ego dominus. Si in preceptis meis ambulaveritis et mandata mea
custodieritis et feceritis ea. dabo vobis pluvias temporibus suis. et terra gi-
gnet germen suum. et pomis arbores replebuntur. Apprehendet messium
tritura vindemiam. et vindemia occupabit sementem. et comedetis panem
vestrum in saturitate. et absque pavore habitabitis in terra vestra. Dabo pacem
in finibus vestris. dormietis et non erit qui exterreat. Auferam malas be-
stias et gladius non transibit terminos vestros. Persequimini inimicos vestros
et corruent coram vobis. Persequentur quinque de vestris centum alienos. et centum
ex vobis decem milia. Cadent inimici vestri in conspectu vestro gladio. Respiciam
vos et crescere faciam. multiplicabimini et firmabo pactum meum vobiscum. Co-
medetis vetustissima veterum. et vetera novis supervenientibus proicietis.
Ponam tabernaculum meum in medio vestri. et non abiciet vos anima mea.
Ambulabo inter vos et ero vester deus. vos que eritis populus meus. Ego dominus
deus vester qui eduxi vos de terra egipti ne serviretis eis. et qui confregi
cathenas cervicum vestrarum ut incederetis erecti. Quod si non audieritis me
nec feceritis omnia mandata mea. si spreveritis leges meas et iudicia mea
contempseritis ut non faciatis ea que a me constituta sunt. et ad irritum perducatis

pactum meum. Ego quoque hec faciam vobis. Visitabo vos velociter in egestate
et ardore qui conficiat oculos vestros et consumat animas vestras. frustra seretis
sementem que ab hostibus devorabitur. Ponam faciem meam contra vos et corruetis
coram hostibus vestris. et subiciemini hiis qui oderunt vos. fugietis nemine
persequente. Sin autem nec sic obedieritis michi. addam correptiones vestras septuplum
propter peccata vestra. et conteram superbiam duricie vestre. daboque celum vobis desuper
sicut ferrum et terram eneam. Consumetur incassum labor vester. non proferet terra
germen. nec poma fructuum arbores prebebunt. Si ambulaveritis ex adverso michi
nec volueritis audire me. addam plagas vestras usque in septuplum propter peccata
vestra. emittamque in vos bestias agri que consumant vos et pecora vestra.
et ad paucitatem cuncta redigant. desertaeque fiant vie vestre. Quod si nec sic
volueritis recipere disciplinam sed ambulaveritis ex adverso michi. ego quoque contra
vos adversus incedam. et percuciam vos septies propter peccata vestra. inducamque
super vos gladium ultorem federis mei. Cumque confugeritis in urbes. mittam
pestilenciam in medio vestri. et trademini hostium manibus. Postquam confregero
baculum panis vestri. ita ut decem mulieres in uno clibano coquant panes
et reddant eos ad pondus. et comedetis et non saturabimini. Sin autem
nec per hec audieritis me. sed ambulaveritis contra me. et ego incedam adversus vos
in furore meo contrario. et corripiam vos septem plagis propter peccata vestra. ita
ut comedatis carnes filiorum et filiarum vestrarum. destruam excelsa
vestra et simulacra confringam. Cadetis inter ruinas ydolorum vestrorum. et ab
hominabitur vos anima mea. in tantum ut urbes vestras redigam in solitudinem
et deserta faciam sanctuaria vestra nec recipiam ultra odorem suavissimum. Disperdam
terram vestram. et stupebunt super ea inimici vestri cum habitatores illius fuerint. vos
autem dispergam in gentes. et evaginabo post vos gladium. eritque terra vestra
deserta et civitates dirute. Tunc placebunt terre sabbata sua cunctis diebus
solitudinis sue. quando fueritis in terra hostili sabbatizabit et requiescet in sabbatis
solitudinis sue. eo quod non requieverit in sabbatis vestris. quando habitabatis
in ea. Et qui remanserint de vobis. dabo pavorem in cordibus eorum in regio-
nibus hostium. terrebit eos folii volantis sonitus. et ita fugient quasi gla-
dium. Cadent nullo persequente. et corruent singuli super fratres suos quasi bella
fugientes. Nemo vestrum inimicis audebit resistere. peribitis inter gentes.
et hostilis vos terra consumet. Quod si et de hiis aliqui remanserint
tabescent in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum. et propter peccata patrum
suorum et sua affligentur. donec confiteantur iniquitates suas. et malorum suorum
recordentur. quibus prevaricati sunt in me et ambulaverunt ex adverso michi.
Ambulabo igitur et ego contra eos et inducam illos in terram hostilem. donec
erubescat incircumcisa mens eorum. Tunc orabunt pro impietatibus suis. et
recordabor federis mei quod pepigi cum abraham et iacob et ysaac. terre
quoque memor ero. Que cum relicta fuerit ab eis complacebit sibi in sabbatis

sinis patietur solitudinem propter illos. Ipsi vero rogabunt pro peccatis suis. eo quod
abiecerunt iudicia mea et leges meas despexerunt. Verumtamen etiam cum
essent in terra hostili non penitus abieci eos neque sic despexi ut penitus
consumerentur. et irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim sum dominus deus
eorum. et recordabor federis mei pristini quando eduxi eos de terra egypti
in conspectu gentium ut essem deus eorum. Ego dominus. Hec sunt precepta atque
iudicia et leges quas dedit dominus inter se et inter filios israel in monte
Synai per manum moysi

Locutus est dominus ad moysen dicens. c. xxvii.
Loquere filiis israel et dices ad eos. Homo qui votum fecerit et vo-
uerit et spoponderit deo animam suam sub estimatione sua dabit precium
Si fuerit masculus a vicesimo anno usque ad lx. dabit quinquaginta siclos ar-
genti ad mensuram sanctuarii. Si mulier xxx. A quinto autem anno usque ad vice-
simum. masculus dabit xx siclos. femina decem. Ab vno mense usque ad
quintum annum pro masculo dabuntur quinque sicli. pro femina tres. Sexagenarius
et vltra masculus dabit xv siclos. femina decem. Si pauper est et estima-
cionem reddere non valebit. stabit coram sacerdote. et quantum ille estimauerit
et viderit eum posse reddere. tantum dabit. Animal autem quod immolari potest domino. si
quis vouerit domino sanctum erit. et mutari non poterit. id est nec melius malo nec
peius bono. Quod si mutauerit. et ipsum quod mutatum est. et illud pro quo mutatum
est consecratum erit domino. Animal inmundum quod immolari domino non potest si quis
vouerit adducetur ad sacerdotem. qui diiudicans vtrum bonum an malum
sit. statuet precium. Quod si dare voluerit qui offert addet super estimacio-
nem quintam partem. Homo si vouerit domum suam et sanctificauerit domino. considerabit
eam sacerdos vtrum bona an mala sit. et iuxta precium quod ab eo fuerit con-
stitutum venundabitur. Sin autem ille qui vouerat voluerit redimere eam
dabit quintam partem estimacionis supra et habebit domum. Quod si agrum posses-
sionis sue vouerit et consecrauerit domino. iuxta mensuram sementis estimabitur
precium. Si xxx modiis ordei seritur terra. l. siclis venundetur argenti.
Si statim ab anno incipientis iubilei vouerit agrum. quanto valere potest
tanto estimabitur. Sin autem post aliquantulum temporis supputabit sacerdos pe-
cuniam iuxta annorum qui reliqui sunt numerum usque ad iubileum. et detra-
hetur ex precio. Quod si voluerit redimere agrum ille qui vouerat addet quintam
partem estimate pecunie et possidebit eum. Sin autem noluerit redimere. sed
alteri cuilibet fuerit venundatus vltra eum qui vouerat redimere non poterit
Quia cum iubilei venerit dies sanctificatus erit domino. et possessio consecrata
ad ius pertinet sacerdotum. Si ager emptus est. et non de possessione
maiorum sanctificatus est domino. supputabit sacerdos iuxta annorum
numerum usque ad iubileum precium. et dabit ille qui vouerat eum domino. In iubi-
leo autem revertetur ad priorem dominum qui vendiderat eum. et habuerat in sorte
possessionis sue. Omnis estimacio siclo sanctuarii ponderabitur. Siclus

viginti obulos habet. Primogenita que ad dominum pertinent nemo sanctificare
potest et vovere sive bos sive ovis fuerit domini sunt. Quod si inmundum est
animal redimet qui obtulit iuxta estimacionem suam et addet quintam partem
precii. Si redimere noluerit vendetur alteri quantocumque fuerit estimatum. Omne
quod domino consecratur sive homo fuerit sive animal sive ager non vendetur nec redimi
poterit. Quicquid semel fuerit consecratum sanctum sanctorum erit domino. Et omnis consecratio
que offertur ab homine non redimetur sed morte morietur. Omnes decime terre
sive de frugibus sive de pomis arborum domini sunt et illi sanctificantur. Si quis
autem voluerit redimere decimas suas addet quintam partem earum. Omnium decimarum
ovis et bovis et capre que sub pastoris virga transeunt quicquid decimum venerit
sanctificabitur domino. Non eligetur nec bonum nec malum nec altero commutabitur.
Si quis mutaverit et quod mutatum est sanctificabitur domino et non redimetur.
Hec sunt precepta que mandavit dominus per manum moysi ad filios israel in
monte synai. Incipit primum capitulum in librum Numerorum ·I·

Locutusque est dominus ad moysen in deserto synai
in tabernaculo federis prima die mensis secundi anno
altero egressionis eorum ex egypto dicens. Tollite
summam universe congregacionis filiorum israel per
cognaciones et domos suas et nomina singulorum
quicquid sexus est masculini a xx° anno et supra
omnium virorum fortium ex israel et numerabitis eos
per turmas suas tu et aaron. Eruntque vobiscum
principes tribuum ac domorum in cognacionibus
suis. Quorum ista sunt nomina. De tribu ruben
elisur filius sedeur. De Simeon samuel
filius surisaddai. De iuda naason filius
amminadab. De ysachar nathanael filius suar. De zabulon eliab
filius elon. Filiorum autem ioseph de effraim elisama filius ammiud
De manasse gamaliel filius phadassur. De beniamin abidan
filius gedeonis. De dan ahiezer filius amissaddai. De aser
pheziel filius ochran. De gad elisaph filius duel. De neptali
ahyra filius enan. Hii nobilissimi principes per tribus et cognaciones
suas et capita exercitus israel. Quos tulerunt moyses et aaron cum omni
vulgi multitudine. Et congregaverunt primo die mensis secundi recensentes
eos per cognaciones et domos ac familias et capita et nomina singulorum
a xx° anno et supra. Sicut preceperat dominus moysi. Numeratique sunt in
deserto synai de ruben primogenito israelis per cognaciones ac familias
et domos suas et nomina capitum singulorum. Omne quod sexus est ma-
sculini a xx° anno et supra procedencium ad bellum xlvi milia quingenti
De filiis Simeon per generaciones et familias ac domos cognacionum suarum

recensiti sunt per nomina et capita singulorum omne quod sexus est masculini a
xx° anno et supra procedentium ad bellum lix milia ccc. De filiis gad per
generaciones et familias ac domos cognacionum recensiti sunt per nomina singulorum
a xx annis et supra omnes qui ad bella procederent xlv milia sexcenti l. De
filiis iuda per generaciones et familias ac domos cognacionum suarum per nomina
singulorum a xx° anno et supra omnes qui ad bella poterant procedere recensiti sunt
lxxiiii°r milia sexcenti. De filiis ysachar per generaciones et familias ac do-
mos cognacionum suarum per nomina singulorum a xx° anno et supra omnes qui ad
bella procederent recensiti sunt liiii°r milia quadringenti. De filiis zabulon
per generaciones et familias ac domos cognacionum suarum recensiti sunt per nomina
singulorum a xx° anno et supra omnes qui ad bella poterant procedere lvii milia
quadringenti. De filiis ioseph filiorum effraym per generaciones et familias
ac domos cognacionum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx° anno et
supra omnes qui poterant ad bella procedere xl milia quingenti. Porro filiorum
manasse per generaciones et familias suas ac domos cognacionum suarum recen-
siti sunt per nomina singulorum a xx annis et supra omnes qui poterant ad bella
procedere xxxii milia cc. De filiis beniamin per generaciones et familias ac
domos cognacionum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a xx° anno et
supra omnes qui poterant ad bella procedere xxxv milia quadringenti. De
filiis dan per generaciones et familias ac domos cognacionum suarum recensiti sunt
nominibus singulorum a xx° anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere
lxii milia septingenti. De filiis aser per generaciones et familias ac domos
cognacionum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx anno et supra omnes
qui poterant ad bella procedere xl milia et mille quingenti. De filiis
neptalim per generaciones et familias ac domos cognacionum suarum recensiti sunt
nominibus singulorum a xx° anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere
liii milia quadringenti. Hii sunt quos numeraverunt moyses et aaron xii prin-
cipes israel singulos per domos cognacionum suarum. Fueruntque omnes filiorum
israel per domos et familias suas a xx° anno et supra qui poterant ad bella
procedere sexcenta tria milia virorum quingenti l. Levite autem in tribu
familiarum suarum non sunt numerati cum eis. c. ii.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tribum levi noli numerare neque
ponas summam eorum cum filiis israel. Sed constitue eos super tabernaculum
testimonii. Cuncta vasa eius et quicquid ad cerimonias pertinet. Ipsi
portabunt tabernaculum et omnia utensilia eius et erunt in ministerio ac per gyrum
tabernaculi castrametabuntur. Cum proficiscendum fuerit deponent levite ta-
bernaculum cum castrametanda erigent. Quisquis externorum accesserit occidetur.
Metabuntur autem castra filii israel unusquisque per turmas et cuneos atque exer-
citum suum. Porro levite per gyrum tabernaculi figent tentoria ne fiat
indignacio super multitudinem filiorum israel. et excubabunt in custodiis tabernaculi

testimonii. Fecerunt ergo filii israel iuxta omnia que preceperat dominus moysi.
Locutus que dominus ad moysen et aaron dicens. Singuli per turmas signa
et vexilla et domos cognacionum suarum castrametabuntur filii israel per
gyrum tabernaculi federis. Ad orientem Iudas figet tentoria per turmas
exercitus sui. cuius princeps filiorum eius. naason filius aminadab et omnis
de stirpe eius summa pugnancium lxxiiii^or milia sexcentorum. Iuxta eum
castrametati sunt de tribu ysachar. quorum princeps fuit nathanael
filius suar et omnis numerus pugnatorum eius liiii^or milia quadringenti.
In tribu zabulon princeps fuit heliab filius helon. omnis de stirpe
eius exercitus pugnatorum lvii milia quadringenti. Universi qui in castris
iude numerati sunt fuerunt centum octoginta vi milia quadringenti. et per
turmas suas primi egredientur. In castris filiorum ruben ad meridianam
plagam erit princeps helisur filius sedeur. et cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt xlvi milia quingenti. Iuxta eum castrametati sunt de tribu
Symeon. quorum princeps fuit salamiel filius surisaddai. et cunctus exer-
citus pugnatorum qui numerati sunt lix milia trecenti. In tribu gad princeps
fuit heliasaph filius duel. et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt
xlv milia sexcenti l. Omnes qui recensiti sunt in castris ruben c. l. milia
et mille cccc^ti. l. per turmas suas in secundo loco proficiscentur. Levabitur autem
tabernaculum testimonii per officia levitarum et turmas eorum. quomodo erigetur
ita et deponetur. singuli per loca et ordines suos proficiscentur. Ad occide-
talem plagam erit castra filiorum effraim quorum princeps fuit helisama
filius amiud. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt xl milia
quingenti. Et cum eis tribus filiorum manasse. quorum princeps fuit gamaliel
filius phadassur. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt xxxii milia
cc^ti. In tribu filiorum beniamin princeps fuit abidan filius gedeonis
et cunctus exercitus pugnatorum eius qui recensiti sunt xxxv milia cccc^ti. Omnes
qui numerati sunt in castris effraim c. viii milia c per turmas suas. tercii
proficiscentur. Ad aquilonis partem castrametati sunt filii dan. quorum princeps
fuit ahiezer filius amisaddai. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati
sunt lxii milia septingenti. Iuxta eum fixere tentoria de tribu aser. quorum
princeps fuit phegiel filius ochran. cunctus exercitus pugnatorum eius qui
numerati sunt xl milia et mille quingenti. De tribu filiorum neptalim prin-
ceps fuit ahira filius enan. cunctus exercitus pugnatorum eius. l. tria milia
quadringenti. Omnes qui numerati sunt in castris dan fuerunt centum lvii milia
sexcenti. et novissimi proficiscentur. Hic numerus filiorum israel per domos cogna-
cionum suarum et turmas divisi exercitus sexcenti tria milia quingenti l. Le-
vite autem non sunt numerati inter filios israel. Sic enim preceperat dominus moysi.
Feceruntque filii israel iuxta omnia que mandaverat dominus. Castrame-
tati sunt per turmas suas et profecti per familias ac domos patrum suorum

liber

Hec sunt generationes aaron et moysi in die qua locutus est · c · iii
dominus ad moysen in monte synai · et hec nomina filiorum aaron Pri-
mogenitus eius nadab · deinde abiu et eleazar et ythamar hec
nomina filiorum aaron sacerdotum qui uncti sunt · et quorum replete et consecrate manus
ut sacerdocio fungerentur Mortui sunt nadab et abiu cum offerrent ignem
alienum in conspectu domini in deserto synai absque liberis · functique sunt sacerdocio
eleazar et ythamar coram aaron patre suo Locutusque est dominus ad moysen
dicens Applica tribum levi et fac stare in conspectu aaron sacerdotis ut ministrent
ei et excubent · et observent quicquid ad cultum pertinet multitudinis coram ta-
bernaculo testimonii · et custodiant vasa tabernaculi servientes in ministerio eius ·
Dabisque dono levitas aaron et filiis eius quibus traditi sunt a filiis
israel · Aaron autem et filios eius constitues super cultum sacerdocii Externus qui
ad ministrandum accesserit morietur · Locutusque est dominus ad moysen dicens Ego
tuli levitas a filiis israel pro omni primogenito qui aperit vulvam in filiis israel · eruntque
levite mei · meum est enim omne primogenitum Ex quo percussi primogenitos in terra
egipti sanctificavi michi quicquid primum nascitur in israel ab homine usque ad
pecus mei sunt · ego dominus · Locutusque est dominus ad moysen in deserto synai
dicens Numera filios levi per domos patrum suorum et familias · omnem
masculum ab uno mense et supra Numeravit moyses ut preceperat dominus · et in-
venti sunt filii levi per nomina sua gerson et chaad et merari Filii gerson
lebni et semei Filii chaad amram et iessaar hebron et oziel Filii me-
rari mooli et musi · De gerson fuere familie due lebnitica et semei-
tica quarum numeratus est populus sexus masculini ab uno mense et supra vii milia
quingentorum · Hii post tabernaculum metabuntur ad occidentem sub principe helia-
saph filio lahel · et habebunt excubias in tabernaculo federis · ipsum taberna-
culum et operimentum eius tentorium quod trahitur ante fores tecti federis et cortinas
atrii Tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii tabernaculi et quicquid ad
ritum altaris pertinet funes tabernaculi et omnia utensilia eius Cognatio
chaad habebit populos amramitas et iessaaritas et hebronitas et ozieli-
tas · Hee sunt familie chaatitarum recensite per nomina sua omnis generis
masculini ab uno mense et supra · viii milia sexcenti · habebunt excubias
sanctuarii · et castrametabuntur ad meridianam plagam · princepsque eorum erit
elizafan filius oziel · et custodiet archam · mensamque et candelabrum alta-
ria et vasa sanctuarii in quibus ministratur · et velum · cunctamque huiuscemodi suppel-
lectilem · Princeps autem principum levitarum eleazar filius aaron sacerdotis
erit super excubitores custodie sanctuarii · At vero de merari erunt popu-
li moolite et musite recensiti per nomina sua omnes masculini generis ab uno
mense et supra · vi milia ducenti · Princeps eorum suriel filius abiahiel · In
plaga septentrionali castrametabuntur · Erunt sub custodia eorum tabule taber-
naculi · et vectes et columpne ac bases earum · et omnia que ad cultum huiuscemodi

Primogeniti

ptinet. columpne q3 atrij p circuitu cu basibus suis et paxilli cu funibus
Castrametabunt an tabnaclm federis .i. ad orientalem plagam moyses
et aaron cu filijs suis hntes custodia sctuarij in medio filiorum israel.
Quisqs alienus accessit moriet. Omnes leuite qs numerauit moyses
et aaron iuxta preceptu domini p familias suas i gne masculi ab vno
mese et sup fuere xxij milia. Et ait dns ad moysen Numera primoge-
nitos sexus masculini de filijs isrl a mese vno et sup et hebis
suma eorum. tolles q3 leuitas mi p omni primogenito filiorum isrl. ego
sum dns. et pecora eorum p vniuersis primogenitis pecoris filiorum isrl
Recensuit moyses sic precepit dns primogenitos filiorum isrl et fuerunt
masculi p noia sua a mese vno et sup xxij milia cc.lxxiij.
Locutus q3 e dns ad moyse. Tolle leuitas p primogenitis filiorum isrl
et pecora leuitarum pro pecoribus eorum. eruntq3 leuite mei. ego sum dns
In precio at ducentorum lxx triu qui excedunt numerum leuitarum de primogenitis
filiorum isrl accipies quinq3 siclos p singula capita ad mensuram sctuarij
Siclus het obulos xx. dabis q3 pecuniam aaro et filijs eius. precium eorum
qui sup sunt. Tulit igitur moyses pecuniam eorum q superfuerant amplius et qs
redemerant a leuitis p primogenitis filiorum isrl mille ccclxv siclorum
iuxta pondus sctuarij. et dedit eam aaron et filijs eius iuxta verbum quod
Locutus q3 e dns ad moysen et aaron preceperat s' dns c iiii
dicens. Tolle summam filiorum chaath de medio leuitarum per
domos et familias a tricesimo anno et sup vsq3 ad quinquagesimum
annum omnium q ingrediuntur vt stent et ministrent in tabnaclo federis. Hec est
cultus filiorum chaad. Tabnaclm federis et scta sctorum ingredient aaro
et filius eius qn mouenda sunt castra. et deponent velum qd pendet an
fores. inuoluetq3 eo archam testimonij et operient rursu velamine
iacinctinarum pellium. extendet q3 desup palliu totu iacinctinu et
inducet vectes. Mensam q3 ppositionis inuoluet iacinctino pallio et ponet
cu ea thuribula et mortariola ciathos et crateras ad liba fundenda.
panes sp' i ea erunt. extendet q3 desup palliu coccineu qd rursum
operient velamto iacinctinarum pellium et inducet vectes. Sumet et
palliu iacinctinu q operient candelabrum cu lucernis et forcipibus suis
emunctorijs et cunctis vasis olei que ad concinnandas lucernas necessaria
sunt. et sup omnia ponet opimetu iacinctinarum pellium. et inducent
vectes. Necnon et altare aureu inuoluet iacinctino vestimento. et extendet
desup opimetu iacinctinarum pellium. inducet q3 vectes. Omnia vasa
qbus ministrat i sctuario inuoluet iacinctino pallio. et extendet desup
opimetu iacinctinarum pellium. inducetq3 vectes. Sed et altare mundabit
cinere. et inuoluet illud purpureo vestimento. ponet q3 cu eo oia vasa
qbus i ministerio eius vtitur .i. ignium receptacula. fuscinulas ac tridentes

Liber

vasculum vel tribulum ad portandum carbones

Dum instructa fuerint ad ad capiendum

Uncinos et batilla cuncta vasa altaris operient simul velamine ianthinarum
pellium et inducent vectes (vel sudes). Cumque involverint Aaron et filii eius sanctuarium et omnia
vasa eius in commotione castrorum tunc intrabunt filii Caath ut portent involuta
et non tangant vasa sanctuarii ne moriantur. Ista sunt onera filiorum Caath
in tabernaculo foederis super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis ad cuius pertinet
curam oleum ad concinnandas lucernas et compositionis incensum et sacrificium quod
semper offertur et oleum unctionis et quicquid ad cultum tabernaculi pertinet omnium-
que vasorum quae in sanctuario sunt. Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens
Nolite perdere populum Caath de medio Levitarum sed hoc facite eis ut vivant
et non moriantur si tetigerint sancta sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt ipsi-
que disponent onera singulorum et divident quid portare quis debeat. Alii nulla
curiositate videant quae sunt in sanctuario priusquam involvantur alioquin morientur.
Locutus est Dominus ad Moysen dicens Tolle summam etiam filiorum Gerson per
domos et familias ac cognationes suas a xxx annis et supra usque ad annos
l. numera omnes qui ingrediuntur et ministrant in tabernaculo foederis. Hoc est
officium familiae Gersonitarum ut portent cortinas tabernaculi et tectum
foederis operimentum aliud et super omnia velamen ianthinum tentoriumque quod
pendet in introitu foederis tabernaculi cortinas atrii et velum in introitu
quod est ante tabernaculum. Omnia quae ad altare pertinent funiculos et vasa mi-
nisterii iubente Aaron et filiis eius portabunt filii Gerson et scient
singuli cui debeant oneri mancipari. Hic est cultus familiae Gersonitarum
in tabernaculo foederis. Eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis.
Filios quoque Merari per familias et domos patrum suorum recensebis a xxx annis
et supra usque ad annos l. omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui et cul-
tum foederis testimonii. Haec sunt onera eorum. Portabunt tabulas tab-
ernaculi et vectes eius columnas et bases earum columnas quoque atrii
per circuitum cum basibus et paxillis et funibus suis omnia vasa et supel-
lectilem ad numerum accipient sicque portabunt. Hoc est officium familiae
Meraritarum et ministerium in tabernaculo foederis eruntque sub manu Ithamar
filii Aaron sacerdotis. Recensuerunt igitur Moyses et Aaron et principes synagogae
filios Caath per cognationes et domos patrum suorum a xxx annis et
supra usque ad annum quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ad ministerium tab-
ernaculi foederis et inventi sunt duo milia septingenti xl. Hic est numerus populi
Caath qui intrant tabernaculum foederis. Hos numeravit Moyses et Aaron
iuxta sermonem Domini per manum Moysi. Numerati sunt et filii Gerson per cog-
nationes et domos patrum suorum a xxx annis et supra usque ad annum
quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo foederis et inventi
sunt duo milia sexcenti xxx. Hic est populus Gersonitarum quos numeraverunt Moy-
ses et Aaron iuxta verbum Domini. Numerati sunt et filii Merari per cognationes
et domos patrum suorum a xxx annis et supra usque ad annum quinquagesimum

omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi federis et inventi
sunt tria milia cc. Hic est numerus filiorum merari quos recensuerunt moy-
ses et aaron iuxta imperium domini per manum moysi. Omnes qui recensiti sunt
de levitis et quos fecit ad nomen moyses et aaron et principes israel per
cognationes et domos patrum suorum a xxx anno et supra usque ad annum quin-
quagesimum ingredientes ad ministerium tabernaculi et onera portanda. fuerunt
simul viii milia quingenti lxxx. Iuxta verbum domini recensuit eos moy-
ses unumquemque iuxta officium et onera sua sicut preceperat ei dominus.
Locutusque est dominus ad moysen dicens Precipe filiis israel c v
ut eiciant de castris omnem leprosum et qui semine fluit pollutus-
que est super mortuo. tam masculum quam feminam eicite de castris ne
contaminent ea cum habitaverint vobiscum. Feceruntque ita filii israel et eie-
cerunt eos extra castra sicut locutus est dominus moysi. Locutusque est dominus ad
moysen dicens Loquere ad filios israel. Vir sive mulier cum fecerint ex
omnibus peccatis que solent hominibus accidere et per negligentiam transgressi fuerint
mandatum domini atque deliquerint confitebuntur peccatum suum et reddent
ipsum caput quintamque partem desuper ei in quem peccaverint. Sin autem non
fuerit qui recipiat dabunt domino et erit sacerdotis excepto ariete qui
offertur pro expiatione ut sit placabilis hostia. Omnes quoque primicie quas
offerunt filii israel ad sacerdotem pertinent et quicquid in sanctuarium offertur
a singulis et traditur manibus sacerdotis ipsius erit. Locutusque est dominus ad
moysen dicens Loquere ad filios israel et dices ad eos Vir cuius
uxor erraverit maritumque contempnens dormierit cum alio viro et hoc
maritus deprehendere non quiverit sed latet adulterium et testibus argui
non potest quia non est inventa in stupro si spiritus zelotipie concitaverit virum
contra uxorem suam que vel polluta est vel falsa suspicione appetitur
adducet eam ad sacerdotem et offeret oblationem pro illa decimam partem
sati farine ordeacee Non fundet super eam oleum nec imponet thus
quia sacrificium zelothipie est et oblatio investigans adulterium. Offeret
igitur eam sacerdos et statuet coram domino assumetque aquam sanctam in
vase fictili et pauxillum terre de pavimento tabernaculi mittet in eam
Cumque steterit mulier in conspectu domini discooperiet caput eius et ponet
super manus illius sacrificium recordationis et oblationem zelothipie. Ipse autem
tenebit aquas amarissimas in quibus cum execratione maledicta congessit
adiurabitque eam et dicet Si non dormivit vir alienus tecum et si non
polluta es deserto mariti thoro non te nocebunt aque iste amarissi-
me in quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a viro tuo atque
polluta es et concubuisti cum altero viro his maledictionibus subiacebis
Det te dominus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo suo. putrescere
faciat femur tuum et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aque

maledicte in ventre tuo. et uto tumescente putrescat femur tuum.
Et respondebit mulier. Amen amen. Scribetque sacerdos in libello ista ma-
ledicta. et delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta congessit. et
dabit ei bibere. Quas cum exhauserit. tollet sacerdos de manu eius sac-
rificium zelotipie. et elevabit illud coram domino. imponetque super altare. ita
duntaxat ut prius pugillum sacrificii tollet de eo quod offertur. et incendat
super altare. et sic potum det mulieri aquas amarissimas. quas cum biberit
si polluta est et contempto viro adulterii rea. pertransibunt eam aque maledictionis
et inflato ventre computrescet femur. eritque mulier in maledictionem et in exem-
plum omni populo. Quod si polluta non fuerit erit innoxia et faciet liberos
Ista est lex zelotipie. Si declinaverit mulier a viro suo et si polluta
fuerit maritusque zelotipie spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu domini et fecerit
ei sacerdos iuxta omnia que scripta sunt. maritus absque culpa erit. et illa
recipiet iniquitatem suam. C. vi.

Locutusque est dominus ad moysen Loquere filiis israel et dices ad
eos Vir sive mulier cum fecerint votum ut sanctificentur et se voluerint
domino consecrare. vino et omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum
ex vino et qualibet alia potione et quicquid de uva exprimitur non bibent
Uvas recentes siccasque non comedent cunctis diebus quibus ex voto
domino consecrantur. Quicquid ex vinea esse potest ab uva passa usque ad acinum
non comedent. Omni tempore separationis sue novacula non transibit super caput
eius. usque ad completum diem quo domino consecratur. sanctus erit crescente cesarie
capitis sui. Omni tempore consecrationis sue super mortuum non ingredietur: nec
super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contaminabitur quia consecratio
dei sui super caput eius est. omnibus diebus separationis sue sanctus erit domino. Si autem
mortuus fuerit subito quispiam coram eo. polluetur caput consecrationis eius
quod radet illico. et in eadem die purgationis sue. et rursum in septima. In
octavo autem die offeret duos turtures vel duos pullos columbe sacerdoti in
introitu federis testimonii. faciet sacerdos unum pro peccato et alterum in holo-
caustum. et deprecabitur pro eo quia peccavit super mortuo. sanctificabitque super
caput eius in die illo. et consecrabit domino dies separationis illius. offerens
agnum anniculum pro peccato. ita tamen ut dies priores irriti fiant. quia pollu-
ta est sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis. Cum dies quos ex voto de-
creverat complebuntur. adducet eum ad ostium tabernaculi federis. et offeret oblatio-
nes eius domino. agnum anniculum immaculatum pro peccato in holocaustum et ovem
anniculam immaculatam pro peccato. et arietem immaculatum hostiam pacificam.
Canistrum quoque panum azimorum qui conspersi sunt oleo et lagana absque fer-
mento uncta oleo ac libamina singulorum. que offeret sacerdos coram domino.
et faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Arietem vero immolabit hostiam
pacificorum domino offerens simul canistrum azimorum et libamenta que

ex more debent Tunc radet nazareus an ostiu tabnacli federis
cesariē consecrationis sue. tolletque capillos eius et ponet sup ignem
qui est suppositus sacrificio pacificorum. et armum coctum arietis. tortam
que absque fermento vnam de canistro et laganum azimum vnum. et
tradet in manibus nazarei. Postquam rasum fuerit caput eius. susceptaque
rursum ab eo elevabit in conspectu domini et sanctificata sacerdotis erunt sic
pectusculum quod separari iussum est et femur. Post hec potest bibere nazareus
vinum. Ista est lex nazarei cum voverit oblationem suam domino tempore consecrationis
sue. exceptis hiis que invenerit manus eius. iuxta quod mente devoverat
ita faciet ad perfectionem sanctificationis sue. Locutus est dns ad moysen
dicens Loquere aaron et filiis eius Sic benedicetis filiis israel. et dicetis
ad eos Benedicat tibi dns et custodiat te. Ostendat dns faciem no
suam tibi. et misereatur tui. Convertat dns vultum suum ad te. et det tibi
pacem. Invocabuntque nomen meum sup filios israel. et ego benedicam eis.
Factum est autem in die qua complevit moyses tabnaculum c vii
et erexit illud. vnxit et sanctificavit cum omnibus vasis suis. altare
similiter et vasa eius. Obtulerunt principes et capita familiarum
que erant per singulas tribus praefecti eorum qui numerati fuerant munera coram
domino sex plaustra tecta cum xii bobus. Vnum plaustrum obtulere duo
duces et vnum bovem singuli. obtuleruntque ea in conspectu tabnacli. Ait
autem dns ad moysen Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabnacli
et tradas ea levitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaque cum suscepisset
moyses plaustra et boves tradidit ea levitis. Duo plaustra et iiii
boves dedit filiis gerson iuxta id quod habebant necessarium. Quattuor alia
plaustra et octo boves dedit filiis merari secundum officia et cultum
suum sub manu ythamar filii aaron sacerdotis. filiis autem caath non dedit
plaustra et boves quia in sanctuario serviunt et onera propriis portant humeris.
Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris die qua unctum est oblationem
suam ante altare. Dixitque dns ad moysen Singuli duces per singulos
dies offerant munera in dedicationem altaris. Primo die obtulit oblationem
suam naason filius aminadab de tribu iuda fueruntque in ea acetabulum
argenteum pondere centum xxx siclorum. fiala argentea habens lxx siclos
iuxta pondus sanctuarii vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso. bovem et arietem
et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato Et in sacrificio pacificorum
boves duos arietes v. hircos v. agnos anniculos v. Hec est
oblatio naason filii aminadab Secundo die obtulit oblationem suam Nathanael
filius suar dux de tribu ysachar acetabulum argenteum
appendens c xxx siclos. fialam argenteam habentem lxx siclos iuxta
pondus sanctuarii vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum

aureum habens x siclos plenum incenso · bovem et arietem de armento
et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato et in sacrificio pacifi-
corum · boves duos arietes v · hircos v · agnos anniculos v · Hec fuit
oblatio nathanael filii suar Tercio die princeps filiorum zabulon
heliab filius helon obtulit acetabulum argenteum appendens c xxx
siclos · fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii utrumque
plenum simila conspersa oleo in sacrificium · mortariolum aureum appendens
x siclos plenum incenso bovem de armento et arietem et agnum anniculum
in holocaustum · hircumque pro peccato · et in sacrificio pacificorum · boves duos
arietes v · hircos v · agnos anniculos v · Hec est oblatio heliab filii
helon · Die quarto princeps filiorum ruben helisur filius sedeur ob-
tulit acetabulum argenteum appendens c xxx siclos ad pondus sanctuarii
utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium · mortariolum aureum
appendens x siclos plenum incenso · bovem de armento et ariete et agnum
anniculum in holocaustum · hircumque pro peccato et in hostias pacificorum
boves duos · arietes v · hircos v · agnos anniculos v · Hec fuit oblatio
helisur filii sedeur · Die quinto princeps filiorum symeon salamiel
filius surisaddai obtulit acetabulum argenteum appendens c xxx siclos
fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium · mortariolum aureum appendens x siclos
plenum incenso · bovem de armento et ariete et agnum anniculum in holocaustum
hircumque pro peccato et in hostias pacificorum · boves duos · arietes v · hircos
v · agnos anniculos v · Hec fuit oblatio salamiel filii surisaddai · Die
sexto princeps filiorum gad heliasaph filius duel obtulit aceta-
bulum argenteum appendens c xxx siclos · fialam argenteam habentem lxx si-
clos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso · bovem de ar-
mento et arietem et agnum anniculum in holocaustum · hircumque pro peccato et in ho-
stias pacificorum · boves duos · arietes v · ~~agnos~~ hircos v · agnos anniculos
quinque · Hec fuit oblatio heliasaph filii duhel · Die vii° princeps
filiorum effraym helisama filius amiud obtulit acetabulum ar-
genteum appendens c xxx siclos · fialam argenteam habentem lxx siclos
ad pondus sanctuarii · utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificio · mor-
tariolum aureum appendens x siclos plenum incenso · bovem de armento
et ariete et agnum anniculum in holocaustum · hircumque pro peccato et in hostias
pacificorum · boves duos · arietes v · hircos v · agnos anniculos v ·
Hec fuit oblatio helysama filii amiud · Die viii° princeps filiorum
manasse gamaliel filius phadassur obtulit acetabulum argenteum
appendens c xxx siclos · fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus
sanctuarii · utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium · mortariolum

aureum appendens x siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato et in hostias paci-
ficorum. boves duos. arietes v. hircos v. agnos anniculos quinque.
Hec fuit oblatio gamaliel filii phadassur. Die ix° princeps filiorum
beniamin abidan filius gedeonis obtulit acetabulum argenteum
appendens cxxx siclos. fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus
sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum
aureum appendens x siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato et in hostias pacificorum
boves duos. arietes v. hircos v. agnos anniculos v. Hec fuit oblatio
abidan filii gedeonis. Die decimo princeps filiorum dan ahiezer
filius amissaddai obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx si-
clos. fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii. utrumque
plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens
x siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem. et agnum anniculum in
holocaustum. hircumque pro peccato et in hostias pacificorum. boves duos. arietes
v. hircos v. agnos anniculos v. Hec fuit oblatio ahiezer filii amissaddai
Die xi° princeps filiorum aser ~~obtulit~~ phegiel filius ochran.
obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos. fialam argenteam
habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. mortariolum aureum habentem x siclos plenum incenso.
bovem de armento et arietem. et agnum anniculum in holocaustum. hircumque
pro peccato et in hostias pacificorum. boves duos. arietes v. hircos v. et
agnos anniculos v. Hec fuit oblatio phegiel filii ochran. Die xii°
princeps filiorum ahira filius henan. obtulit acetabulum argenteum
cxxx siclos appendens. fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus
sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum
aureum appendens x siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem et
agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato et in hostias pacificorum.
boves duos. arietes v. hircos v. agnos anniculos v. Hec fuit oblatio
ahira filii henan. Hec in dedicatione altaris oblata sunt a principi-
bus israel in die qua consecratum est. acetabula argentea xii. fiale ar-
gentee xii. mortariola aurea xii. ita ut cxxx siclos argenti haberet
unum acetabulum et lxx siclos una fiala. id est in commune vasorum
omnium ex argento. sicli duo milia quadringenti pondere sanctuarii. Mortariola
aurea xii plena incenso denos siclos appendentia pondere sanctuarii. id est
simul auri sicli cxx. boves de armento in holocaustum xii. arietes
xii. agni anniculi xii et libamenta eorum. hirci xii pro peccato. hostie pacifi-
corum. boves xxiiii. arietes lx. hirci lx. agni anniculi lx. Hec
oblata sunt in dedicatione altaris quando unctum est. Cumque ingrederetur

moyses tabnaclm fedis vt tosulet oratlm audiebat voce loqntis
ad se de ppitiatorio qd erat sup archaz testimony int duos cheru-
bim. vnde z loquebatur ei c. viii.
Locutz e dns ad moyse dices Loquere aaro z dices ad eu
Cu posuis vii. lucnas candelabz i australi pte erigat. Hoc
igit pcepit ut lucne q borea e regione respiciat ad mesaz panu
ppositois tont era ptem qua candelabz respicit luce debebunt.
Feritqz aaro z iposuit lucnas sr candelabz vt pcepat dns moysi
Hec at erat factua candelabu ex auro ductili tam medius stipes
qm cuncta que ex vtraqz talamoz late nascebat. Iuxa exeplu qd
ondit dns moysi ita opat est candelabz Et locutz e dns ad moy-
sen dices Tolle leuitas de medio filioz isrl. z pusicabis eos
iuxta hunc ritu. Aspgant aq lustratois z radat omes pilos carnis
sue Cuqz lauint vestita sua z mundati fuint. tollat boue de ar-
mentis z libamentu eius simulaz oleo ospsam. boue at altm de
armento accipies p pcto z applicabis leuitas cora tabnaclo fedis
conuocata omni multitudie filioz isrl Cuqz leuite fuint coram
dno. ponet filij isrl manus suas sr eos. z offeret aaro leuitas munus
i cospctu dni a filijs isrl ut suiat in ministio eius Leuite qz ponet
manus suas sup capita boum e quibz vnu facies p pcto z altm
i holocstu dni ut depceris p eis. statues qz leuitas i cospctu aaron
z filioz eius oblatos dno at sepabis de medio filioz isrl ut sit mei
z postea ingrediat tabnaclm fedis ut suiat m. sic pusicabis et
consecrabis eos i obloz dni. qm dono donati sut m a filijs isrl
Pro pmogenitis q apiunt omnem wluaz in isrl accepi eos. mea
sut omnia pmogenita filioz isrl tam ex hoibz qz ex iumentis ex
die quo pcussi ome pmogenitu i tra egipti scificaui eos m. z tuli le-
uitas p cunctis pmogenitis filioz isrl. tradidi qz eos dono aaro z
filijs eius de medio ppli ut suiat m p isrl i tabnaclo fedis z orent
p eis ne sit i ppro plaga si ausi fuint accede ad sctuariu Feceit
qz moyses z aaro z ois multitudo filioz isrl sr leuitas q pcepat dns
moysi. Pusificatiqz sut z lauerit vestita sua. eleuat qz eos aaro in
cospctu dni. et orauit p eis vt pusificati ingrederent ad offitia sua in ta-
bernacm fedis cora aaro z filijs. sic pcepat dns moysi de leuit-
ita fctm est Locutz e dns ad moyse dices. Hec e lex leuitaz a
xxv annis z sup ingredient ut ministrent i tabnaclo fedis Cuqz qui-
quagesimu etatis anni ipleuint. suire cessabt. erit qz minist fratru suoz
i tabnaclo fedis ut custodiat q s fuint comendata. opa at ipa
no faciat. sed dispones leuitas in custodijs suis c. ix.
Locutz e dns ad moysen i deserto synai anno scdo regssis eoz
de tra egipti mense pmo dices. Faciat filij isrl phase in tpe

suo xiiii die mensis huius ad vesperam iuxta omnes cerimonias et iusti-
ficationes eius. Precepitque moyses filiis israel. vt facerent phase. qui fece-
runt tempore suo xiiii die mensis huius ad vesperam in monte synai. Iuxta
omnia que mandauerat dominus moysi fecerunt filii israel. Ecce autem quidam immundi
super anima hominis qui non poterant facere pascha in die illo. accedentes ad
moysen et aaron dixerunt eis. Inmundi sumus super anima hominis. quare frau-
damur vt non valeamus offerre oblationem domino in tempore suo inter filios israel.
Quibus respondit moyses. State vt consulam quid precipiat dominus de vobis. Lo-
cutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Homo qui fuerit
immundus super anima siue in via procul in gente vestra. faciat phase domino
mense secundo xiiii die mensis ad vesperam cum azimis et lactucis agrestibus
comedet illud. Non relinquet ex eo quippiam vsque mane. et os eius non
confringet. Omnem ritum phase obseruabit. Si quis autem mundus est et in itinere
non fuit et tamen non fecit phase. exterminabitur anima illius de populis suis
quia sacrificium domino non obtulit tempore suo. peccatum suum ipse portabit. Peregrinus
quoque et aduena si fuerint apud vos facient phase domino iuxta cerimonias
idem | et iustificationes eius. Preceptum erit apud vos tam aduene quam indigene
Igitur die qua erectum est tabernaculum operuit illud nubes. A vespere autem super
tentorium erat quasi species ignis vsque mane. sic fiebat iugiter. Per diem
operiebat illud nubes. et per noctem quasi species ignis. Cumque ablata fuisset
nubes que tabernaculum protegebat. tunc proficiscebantur filii israel. et in loco
vbi stetisset nubes ibi castra metabantur. Ad imperium domini proficiscebantur.
et ad imperium eius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat
nubes super tabernaculum. manebant in eodem loco. Et si euenisset vt multo
tempore maneret super illud. erant filii israel in excubiis domini et non proficiscebantur
quotquot fuisset diebus nubes super tabernaculum. Ad imperium domini erigebant
tentoria. et ad imperium illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere vsque
mane. et statim diluculo tabernaculum reliquisset. proficiscebantur. Et si post diem
et noctem recessisset. dissipabant tentoria. Si biduo aut vno mense vel lon-
giori tempore fuisset super tabernaculum. manebant filii israel in eodem loco et non
proficiscebantur. statim autem vt recessisset. mouebant castra. Per verbum
domini figebant tentoria. et per verbum illius proficiscebantur. erantque in excubiis
domini iuxta imperium eius per manum moysi. c. x.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Fac tibi duas tubas argente-
as ductiles quibus conuocare possis multitudinem quando mouenda sunt castra.
Cumque increpueris tubis. congregabitur ad te omnis turba ad ostium federis
tabernaculi. Si semel clangueris venient ad te principes et capita multi-
tudinis israel. Si autem prolixior atque concisus clangor increpuerit moue-
buntur castra primum qui sunt ad orientalem plagam. In secundo autem sonitu et
pari vlulatu tube. leuabunt tentoria qui habitant ad meridiem. Et iuxta
hunc modum reliqui facient vlulantibus tubis in profectione. Quando autem

congregandus est populus simplex tubarum clangor erit et non concise ululabunt
filii aaron sacerdotes clangent tubis. eritque hoc legitimum sempiternum in generationibus
vestris. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum
vos. clangetis ululantibus tubis et erit recordatio vestri coram domino deo vestro
ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum et dies
festos et kalendas canetis tubis super holocaustis et pacificis victimis ut
sint vobis in recordationem dei vestri. Ego dominus deus vester. Anno secundo mense secundo
xx die mensis elevata est nubes de tabernaculo federis. profectique sunt filii
israhel per turmas suas de deserto synai et recubuit nubes in solitudine
pharan. Moveruntque castra primum iuxta imperium domini in manu moysi filii iuda
per turmas suas quorum princeps erat naason filius aminadab. In tribu
filiorum ysachar fuit princeps nathanael filius suar. In tribu zabulon
erat princeps helias filius helon. Depositumque est tabernaculum. quod por-
tantes egressi sunt filii gerson et merari. Profectique sunt et filii ruben per
turmas et ordinem suum. quorum princeps erat helisur filius sedeur. In tribu autem
filiorum simeon princeps fuit salamiel filius surisaddai. Porro in tribu
gad erat princeps heliasaph filius duel. Profectique sunt et caathite
portantes sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur donec venirent ad erectionis
locum. Moverunt castra et filii effraym per turmas suas in quorum exercitu
princeps erat heliasama filius amiud. In tribu autem filiorum manasse
princeps fuit gamaliel filius phadassur. Et in tribu beniamin dux
abidan filius gedeonis. Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii dan
per turmas suas in quorum exercitu princeps fuit ahiezer filius amisaddai
In tribu autem filiorum israhel erat princeps phegiel filius ochran. Et in
tribu filiorum neptalim erat princeps ahira filius henan. Hec sunt
castra et profectiones filiorum israhel per turmas suas quando egrediebantur. Dixitque moy-
ses hobab filio raguel madianite cognato suo. Proficiscimur ad
locum quem dominus daturus est nobis. veni nobiscum ut benefaciamus tibi. quia
dominus bona promisit israheli. Cui ille respondit. Non vadam tecum sed revertar in
terram meam in qua natus sum. Et ille. Noli inquit nos relinquere. Tu enim
nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus. et eris ductor noster.
Cumque nobiscum veneris quicquid optimum fuerit ex opibus que nobis traditurus
est nobis dominus dabimus tibi. Profecti sunt ergo de monte domini via trium
dierum. archaque federis domini precedebat eos per tres dies providens ca-
strorum locum. Nubes quoque domini super eos erat per diem cum incederent. Cumque
elevaretur archa dicebat moyses. Surge domine et dissipentur inimici tui
et fugiant qui oderunt te a facie tua. Cum autem deponeretur aiebat. Revertere
domine ad multitudinem exercitus israhel.   c xi

Interea ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore contra dominum. Quod
cum audisset iratus est. Et accensus in eos ignis domini. devoravit extrema
castrorum partem. Cumque clamasset populus ad moysen. oravit moyses

ad dominum et absorpta est ignis. Vocavitque nomen loci illius incensio eo
quod succensus fuisset contra eos ignis domini Vulgus quippe promiscuum quod ascen-
derat cum eis flagrauit desiderio carnium sedens et flens iunctis sibi
pariter filiis israel. Et ait Quis dabit nobis ad vescendum carnes Recor-
damur piscium quos comedebamus in egipto gratis. In mentem nobis veniunt
cucumeres et pepones porrique et cepe et allia Anima nostra arida est
ald Nichil respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi semen coriandri
coloris bdellij. Circuibatque populus et colligens illud frangebat mola siue te-
rebat in mortario coquens in olla et faciens in eo tortulas saporis quasi
panis oleati. Cumque descendebat nocte super castra ros. descendebat pariter et
man. Audiuit ergo moyses flentem populum per familias singulas per
ostia tentorii sui. Iratusque est furor domini valde. Sed et moysi intolleranda
res visa est. Et ait ad dominum Cur afflixisti seruum tuum Quare non inve-
nio gratiam coram te. Et cur imposuisti pondus vniuersi populi huius super me.
Nunquid ego concepi hanc multitudinem vel genui eam ut dicas mihi porta
eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum. et defer in terram pro
qua iurasti patribus eorum. Vnde mihi carnes vt dem tante multitudini
flent contra me dicentes Da nobis carnes ut comedamus Non possum solus
sustinere omnem hunc populum quia grauis mihi est. Sin aliter tibi videtur obsecro
vt interficias me. et inueniam gratiam in oculis tuis ne tantis afficiar malis
Et dixit dominus ad moysen Congrega mihi lxx viros de senioribus israel
quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri. et duces eos ad ostium taber-
naculi federis. faciasque ibi stare tecum ut descendam et loquar tibi. et auferam
de spiritu tuo. tradamque eis vt sustentent tecum onus populi et non tu solus
graueris. Populo quoque dices Sanctificamini. cras comedetis carnes Ego enim
audiui vos dicere. Quis dabit nobis escas carnium Bene nobis erat in
egipto. vt det vobis dominus carnes et comedatis. Non vno die nec duobus
vel v. aut x. vel xx. quinimmo vsque ad mensem dierum donec exeat per nares
vestras et vertatur in nauseam. eo quod repulistis dominum qui in medio vestri est
et flevistis coram eo dicentes Quare egressi sumus ex egipto Et ait moy-
ses ad dominum Sexcenta milia peditum huius populi sunt. et tu dicis dabo eis
esum carnium mense integro Nunquid ovium et boum multitudo cedetur vt possit
sufficere ad cibum. vel omnes pisces maris in vnum congregabuntur vt eos satient
Cui respondit dominus Nunquid manus domini inualida est Iam nunc videbis vtrum
meus sermo opere compleatur. Venit igitur moyses et narrauit populo verba domini
congregans lxx viros de senioribus israel. quos stare fecit circa tabernaculum. De-
scendit que dominus per nubem et locutus est ad eum. auferens de spiritu qui erat in
moyse et dans lxx viris Cumque requieuisset in eis spiritus prophetauerunt
nec vltra cessauerunt Remanserant autem in castris duo viri quorum vnus
vocabatur heldad et alter medad super quos requieuit spiritus. nam et ipsi
descripti fuerant et non exierant ad tabernaculum. Cumque prophetarent in castris

cucurrit puer et nunciavit moysi dicens Heldad et meldad prophetant in ca-
stris Statim iosue filius Nun minister moysi et electus e pluribus ait
Domine mi moyses prohibe eos Et ille quid inquit emularis pro me
Quis tribuat ut omnis populus prophetet et det eis dominus spiritum suum Rever-
susque est moyses et maiores natu israel in castra Ventus autem egrediens
a domino arreptas trans mare coturnices detulit et dimisit in castra itinere
quantum uno die confici potest ex omni parte castrorum per circuitum Volabantque
in aere duobus cubitis altitudine super terram Surgens ergo populus toto
die illo et nocte ac die altero congregavit coturnicum infinitum numerum cum
parte per choros et siccaverunt eas per circuitum castrorum Adhuc carnes
erant in dentibus eorum nec defecerat huiuscemodi cibus et ecce furor domini
concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis Vocatusque est locus
ille sepulchra concupiscentie Ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat
carnes Egressi autem de sepulchris concupiscentie venerunt in aseroth et manserunt ibi.
Locutaque est maria et aaron contra moysen propter uxorem c xii
eius ethiopissam et dixerunt Num per solum moysen locutus est
dominus Nonne et nobis similiter est locutus Quod cum audisset dominus iratus
est valde Erat enim moyses vir mitissimus super omnes homines qui
morabantur in terra Statim locutus est ad eum et ad aaron et mariam Egre-
dimini vos tantum tres ad tabernaculum federis Cumque fuissent egressi descen-
dit dominus in columpna nubis et stetit in introitu tabernaculi vocans aaron
et mariam Qui cum issent dixit ad eos Audite sermones meos Si quis
fuerit inter vos propheta domini in visione apparebo ei vel per sompnium loquar ad illum
Et ait At non talis servus meus moyses qui in omni domo mea fide-
lissimus est Ore enim ad os loquor ei et palam non per enigmata et figuras
dominum vidit Quare igitur non timuistis detrahere servo meo moysi Iratusque
contra eos abiit Nubes quoque recessit que erat super tabernaculum et
ecce maria apparuit candens lepra quasi nix Cumque respexisset eam aaron
et vidisset perfusam lepra ait ad moysen Obsecro domine mi ne im-
ponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus ne fiat hec quasi mortua
et ut abortivum quod proicitur de vulva matris sue Ecce iam medium carnis
eius devoratum est lepra Clamavit que moyses ad dominum dicens Deus ob-
secro sana eam Cui respondit dominus Si pater eius spuisset in faciem illius nonne
debuerat saltem septem diebus rubore suffundi Separetur vii diebus
extra castra et postea revocabitur Exclusa est itaque maria extra
castra vii diebus et populus non est motus de loco illo donec sanata est maria
Profectusque populus est de aseroth fixis tentoriis in deserto c xiii
pharan. ibi locutus est dominus ad moysen dicens Mitte viros qui
considerent terram chanaan quam daturus sum filiis israel. singulos de
singulis tribubus ex principibus Fecit moyses quod dominus imperat de
deserto pharan mittens principes viros quorum ista sunt nomina.

De tribu ruben semmua filium zacchur. De tribu simeon sapha
filium vri. De tribu iuda chaleb filius iepphone. De tribu ysachar
igal filius ioseph. De tribu effraym osee filius Nun. De tribu be
niamyn phalti filius rafu. De tribu zabulon geddihel filius sodi
De tribu ioseph stirpis manasse gaddi filius susi. De tribu dan
amihel filius gamelli. De tribu aser sethur filius michael. De
tribu neptalim nabbi filius vapsi. De tribu gad filius machi guel
Hec sunt nomina virorum quos misit moyses ad considerandam terram. Vocavit
que osee filium Nun iosue. Misit ergo eos moyses ad considerandam terram
chanaan. et dixit ad eos Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis
ad montes considerate terram qualis sit et populum qui habitator est eius utrum
fortis sit an infirmus. pauci numero an plures. Ipsa terra bona an mala.
urbes quales muratae an absque muris. humus pinguis an sterilis.
nemorosa an absque arboribus. Confortamini et afferte nobis de fructibus
terre. Erat autem tempus quando iam precoque uve vesci possunt. Cumque ascendissent
exploraverunt terram a deserto sin usque roob intrantibus emath. Ascenderunt
que ad meridiem et venerunt in ebron ubi erant achiman et sisai et thol
mai filii enac. Nam hebron vii annis ante thanim urbem egypti
condita est. Pergentesque usque ad torrentem botri absciderunt palmitem cum
uva sua. quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de
ficubus loci illius tulerunt qui appellatus est neelescol id est torrens botri eo
quod botrum inde portassent filii israel. Reversique exploratores terre post xl.
dies omni regione circuita venerunt ad moysen et aaron et ad omnem cetum
filiorum israel in desertum pharan quod est in cades. Locutique sunt eis et omni
multitudini ostenderunt fructus terre et narraverunt dicentes. Venimus in terram
ad quam misisti nos. que revera fluit lacte et melle ut ex hiis fructibus
cognosci potest. sed cultores fortissimos habet et urbes grandes atque muratas.
Stirpem enac vidimus ibi amalech habitat in meridie. etheus et
iebuseus et amorreus in montanis. chananeus vero moratur iuxta mare
et circa fluenta iordanis. Inter hec chaleb compescens murmur populi qui oriebatur
contra moysen ait Ascendamus et possideamus terram quoniam poterimus obtinere
eam. Alii vero qui fuerant cum eo dicebant Nequaquam ad hunc populum va-
lemus ascendere quia fortior nobis est. Detraxeruntque terre quam inspexe-
rant apud filios israel dicentes. Terra quam lustravimus devorat habitatores
suos. populus quem aspeximus procere stature est. Ibi vidimus monstra
quedam filiorum enac de genere gigantum quibus comparati quasi locuste videbamur.
Igitur vociferans omnis turba flevit nocte et murmurati c xiiij
sunt contra moysen et aaron cuncti filii israel dicentes Utinam mortui essemus
in egipto et non in hac vasta solitudine. Utinam pereamus et non inducat
nos dominus in terram istam ne cadamus gladio et uxores ac liberi nostri du-
cantur captivi Nonne melius est reverti in egiptum. Dixeruntque alter

ad alterum Constituamus nobis ducem. et revertamur in egiptum Quo audito moy-
ses et aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum israel
At vero iosue filius Nun et caleb filius iepphone qui et ipsi lustraverant
terram sciderunt vestimenta sua et ad omnem multitudinem filiorum israel locuti
sunt Terra quam circuivimus valde bona est. Si propicius fuerit dominus inducet
nos in terram. et tradet humum lacte et melle manantem Nolite rebelles
esse contra dominum. neque timeatis populum terre huius. quia sicut panem ita eos possimus
devorare Recessit ab eis omne presidium. dominus nobiscum est nolite metuere
Cumque clamaret omnis multitudo. et lapidibus eos vellet opprimere. apparuit gloria
domini super tectum federis cunctis videntibus filiis israel Et dixit dominus ad moy-
sen Usquequo detrahet michi populus iste Quousque non credent michi in omnibus
signis que feci coram eis feriam igitur eos pestilencia atque consumam. te
autem faciam principem super gentem magnam et forciorem quam hec est Et ait
moyses ad dominum Ut audiant egipcii de quorum medio eduxisti populum istum
et habitatores terre huius qui audierunt quod tu domine in populo isto sis. et facie
videaris ad faciem. et nubes tua protegat illos. et in columpna nubis prece-
das eos per diem. et in columpna ignis per noctem. quod occideris tantam multitudinem
quasi unum hominem et dicant. non poterat introducere populum in terram pro qua iura-
verat ideo occidit eos in solitudine Magnificetur ergo fortitudo domini sicut iurasti
dicens Dominus paciens et multe misericordie auferens iniquitatem et scelera. nullum quoque
innoxium derelinquens. qui visitas peccata patrum in filios in terciam et quartam genera-
cionem Dimitte obsecro peccatum populi tui huius secundum magnitudinem misericordie
tue. sicut propicius fuisti egredientibus de egipto usque ad locum istum. Dixitque
dominus. Dimisi iuxta verbum tuum. Vivo ego et implebitur gloria domini
universa terra Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam et signa
que feci in egipto et in solitudine et temptaverunt me iam per xx vices. nec
obedierunt voci mee non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum
nec quisquam ex illis qui detraxit michi intuebitur eam Servum meum caleph
qui plenus alio spiritu secutus est me. inducam in terram hanc quam circuivit
et semen eius possidebit eam. quoniam amalechites et chananeus habitant
in vallibus. Cras movete castra et revertimini in solitudinem per viam
maris rubri Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens Usquequo
multitudo hec pessima murmurat contra me Querelas filiorum israel au-
divi Dic ergo eis Vivo ego ait dominus sicut locuti estis audiente me
sic faciam vobis in solitudine hac iacebunt cadavera vestra Omnes qui
numerati estis a xx annis et supra et murmurastis contra me non intrabitis
terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem. preter
caleph filium iepphone et iosue filium Nun Parvulos autem vestros de
quibus dixistis quod prede hostibus forent introducam ut videant terram
que vobis displicuit Vestra cadavera iacebunt in solitudine Filii vestri
erunt vagi in deserto xl annis et portabunt fornicacionem vestram donec

consumatur cadavera patrum in deserto iuxta numerum quadraginta dierum quibus consideratis
terram Annus pro die imputabitur et xl annis recipietis iniquitates vestras et
scietis ultionem meam quoniam sicut locutus sum ita faciam omni multitudini huic
pessime que consurrexit adversum me in solitudine hac deficiet et morietur
Igitur omnes viri quos miserat moyses ad contemplandam terram et qui reversi
murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem detrahentes terre quod esset mala mor-
tui sunt atque percussi in conspectu domini Iosue autem filius Nun et caleph filius
iephone vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram Locutus-
que est moyses universa verba hec ad omnes filios israel et luxit populus nimis
Et ecce primo mane surgentes ascenderunt verticem montis atque dixerunt Parati
sumus ascendere ad locum de quo dominus locutus est quia peccavimus Quibus
moyses Cur inquit transgredimini verbum domini quod vobis non cedet in prosperum
Nolite ascendere Non enim est dominus vobiscum ne corruatis coram inimicis
vestris Amalechites et chananeus ante vos sunt quorum gladio corruetis
eo quod nolueritis acquiescere domino nec erit dominus vobiscum At illi contene-
brati ascenderunt in verticem montis Archa autem testamenti domini et moyses
non recesserunt de castris Descenditque amalechites et chananeus
qui habitabat in monte et percutiens eos atque concidens persecutus est eos usque horma

Locutusque est dominus ad moysen dicens Loquere ad filios israel C xv
et dices ad eos Cum ingressi fueritis terram habitationis vestre quam ego
dabo vobis et feceritis oblationem domino in holocaustum aut victimam
pacificam vota solventes vel sponte offerentes munera aut in sollempnita-
tibus vestris adolentes odorem suavitatis domino de bobus sive de ovibus
offeret Quicumque immolaverit victimam domino sacrificium simile decimam partem
ephi conspersam oleo quod mensuram habebit quartam partem hin et vinum
ad liba fundenda eiusdem mensure dabit in holocausto sive in victima
per agnos singulos et arietes Erit sacrificium simile duarum decimarum
que conspersa sit oleo tercie partis hyn et vinum ad libamentum tercie partis
eiusdem mensure offeret in odorem suavitatis domino Quando vero de bobus
feceris holocaustum aut hostiam ut impleas votum vel pacificas vi-
ctimas dabis per singulos boves simile tres decimas conspersi oleo
quod habeat medium mensure hin et vinum ad liba fundenda eiusdem
mensure in oblationem suavissimi odoris domino Sic faciet per singulos
boves et arietes et agnos et hedos Tam indigene quam peregrini
eodem ritu offerent sacrificia Unum preceptum erit atque iudicium tam vobis
quam advenis terre Locutus est dominus ad moysen dicens Loquere filiis
israel et dices ad eos Cum veneritis in terram quam dabo vobis et comederitis
de panibus regionis illius separabitis primicias domino de cibis vestris
Sicut de areis primicias separabitis ita et de pulmentis dabitis
primicia domino Quod si per ignoranciam preterieritis quicquam horum que
locutus est ad moysen dominus et mandavit per eum ad vos a die qua

Preceperit vobis et volens oblita quod fuerit facere multitudo offeret vitulum de ar-
mento in holocaustum in odorem suavissimum domino et sacrificium eius ac liba
vt cerimonie postulant. hircumque pro peccato. et rogabit sacerdos pro omni
multitudine filiorum israel et dimittetur eis Quoniam non sponte peccaverunt
Nichilominus offerentes incensum domino pro se et pro peccato atque errore suo. et
dimittetur vniverse plebi filiorum israel et advenis qui peregrinantur inter vos
quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam Quod si anima vna nesciens peccaverit
offeret capram anniculam pro peccato suo et deprecabitur pro ea sacerdos quod inscia
peccaverit coram domino. impetrabitque ei veniam et dimittetur illi Tam
indigenis quam advenis vna lex erit omnium qui peccaverint ignorantes Anima
vero que per superbiam aliquid commiserit sive civis sit ille sive peregrinus quoniam
adversus dominum rebellis fuit. peribit de populo suo. verbum enim domini contempsit
et preceptum illius fecit irritum. Idcirco delebitur et portabit iniquitatem suam
Factum est autem cum essent filii israel in solitudine et invenissent hominem colligentem
ligna die sabbati obtulerunt eum moysi et aaron et vniverse mul-
titudini qui recluserunt eum in carcerem nescientes quid super eo facere deberent
Dixitque dominus ad moysen. Morte moriatur homo iste Obruat eum lapi-
dibus omnis turba extra castra Cumque eduxissent eum foras obruerunt
lapidibus et mortuus est. sicut preceperat dominus Dixit quoque dominus ad moysen
Loquere filiis israel et dices ad eos. vt faciant sibi fimbrias per angulos
palliorum ponentes eis vittas iacinctinas. quas cum viderint recordabuntur
omnium mandatorum domini nec sequantur cogitationes suas. et oculos per res varias
fornicantes. sed magis memores preceptorum domini faciant ea. sintque
sancti deo suo. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egipti. vt essem vester deus

Ecce autem chore filius isaar filii caath filii levi et c. xvi
dathan atque abiron filii eliab. Hon quoque filius pheleth de filiis
ruben surrexerunt contra moysen. alii quoque filiorum israel ducenti l. viri pro-
ceres sinagoge et qui tempore concilii per nomina vocabantur Cumque stetissent
adversum moysen et aaron. et dixerunt Sufficiat vobis quia omnis multitudo
sanctorum est. et in ipsis est dominus Cur elevamini super populum domini Quod cum audisset
moyses cecidit pronus in faciem Locutusque ad chore et ad omnem multitu-
dinem. mane inquit notum faciet dominus qui ad se pertineant. et sanctos applicabit
sibi. et quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite Tollat vnusquisque
thuribulum suum. tu chore et omne concilium tuum. et hausto igne cras
ponite desuper thimiama coram domino. et quemcumque elegerit ipse. erit sanctus
Multum erigimini filii levi Dixitque rursum ad chore Audite filii
levi Num parum vobis est quod separavit vos deus israel ab omni populo israel
et iunxit sibi vt serviretis ei in cultu tabernaculi. et staretis coram
frequentia populi. et ministraretis ei Idcirco fecit ad se accedere te. et omnes fratres
tuos filios levi vt vobis et sacerdotium vendicetis. et omnis globus tuus
stet contra dominum Quid est enim aaron vt murmuretis contra eum. Misit ergo

Moyses ut vocaret dathan et abyron filios heliab Qui re-
sponderunt Non venimus. Numquid parum est tibi quod eduxisti nos de terra
que lacte et melle manabat ut occideres in deserto. nisi et dominatus
fueris nostri Revera induxisti nos in terram que fluit rivis lactis et
mellis et dedisti nobis possessiones agrorum et vinearum. An et oculos nostros
vis eruere Non venimus. Iratusque moyses valde ait ad dominum
Ne respicias sacrificia eorum Tu scis quod nec asellum quidem umquam acceperim
ab eis. nec afflixerim quempiam eorum. Dixitque ad chore Tu et omnis
congregacio tua. state seorsum coram domino. et aaron die crastino separatim
Tollite singuli thuribula vestra et ponite super ea incensum offerentes domino
ccl thuribula. Aaron quoque teneat thuribulum suum Cumque fecissent
stantibus moyse et aaron et coacervassent adversum eos omnem multitudinem
ad ostium tabernaculi. apparuit cunctis gloria domini. Locutusque est dominus ad
moysen et aaron. et ait Separamini de medio congregacionis huius. ut eos
repente disperdam Qui ceciderunt proni in faciem atque dixerunt fortissime
deus spirituum universe carnis. Num uno peccante contra omnes ira tua deseviet
Et ait dominus ad moysen. Precipe universo populo ut separetur a thabernaculis
chore et datan et abyron Surrexitque moyses et abiit ad dathan
et abyron. et sequentibus senioribus israel. dixit ad turbam Recedite a
tabernaculis hominum impiorum. et nolite tangere que ad eos pertinent. ne invol-
vamini in peccatis eorum Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum dathan
et abyron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus
et liberis omnique frequentia Et ait moyses In hoc scietis quod dominus miserit
me ut facerem universa que cernitis. et non ex proprio ea corde protulerim. Si
consueta morte interierint et visitaverit eos plaga. qua et ceteri visitari
solent non misit me dominus Sin autem novam rem fecerit dominus ut aperiens
terra os suum degluciat eos. et omnia que ad illos pertinent. descenderint
que viventes in infernum. scietis quod blasphemaverint dominum Confestim
igitur ut cessavit loqui. dirupta est terra sub pedibus eorum. et aperiens
os suum devoravit eos cum tabernaculis suis et universa substancia eorum. de-
scenderuntque vivi in infernum operti humo et perierunt de medio multi-
tudinis. At vero omnis israel qui stabat per gyrum fugit ad clamorem
pereuncium dicens Ne forte et nos terra degluciat Sed et ignis egressus
a domino interfecit ducenta quinquaginta viros qui offerebant incensum
Locutusque est dominus ad moysen dicens Precipe eleazaro xvii
filio aaron sacerdoti ut tollat thuribula que iacent in incendio
et ignem huc illucque dispergat. quoniam sanctificata sunt in mortibus
peccatorum faciatque ea in laminas. et affigat ea altari eo quod obla-
tum sit in eis incensum domino et sanctificata sint. et cernant ea pro signo
et monimento filii israel Tulit ergo eleazar sacerdos thuribula enea
in quibus obtulerant hii quos incendium devoravit. et produxit ea in

laminas affiges in altari ut habeant postea filii israel quibus commo-
neantur ne quis accedat alienigena et qui non est de semine aaron
ad offerendum incensum domino ne patiatur sicut passus est chore et omnis con-
gregatio eius loquente domino ad moysen Murmuravit autem omnis multitudo
filiorum israel sequenti die contra moysen et aaron dicens Vos interfecistis populum
domini. Cumque oriretur seditio et tumultus increscerent moyses et aaron
fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt operuit nubes ta-
bernaculum et apparuit gloria domini Dixitque dominus ad moysen et aaron
Recedite de medio huius multitudinis et iam nunc delebo eos Cumque iacerent
in terra dixit moyses ad aaron Tolle thuribulum et hausto igne de
altari mitte incensum desuper pergens cito ad populum ut roges pro eis
Iam enim egressa est ira a domino et plaga desevit Quod cum fecisset aaron
et cucurrisset ad mediam multitudinem quam iam vastabat incendium obtulit
thimiama et stans inter mortuos ac viventes pro populo deprecatus est
et plaga cessavit Fuerunt autem qui percussi sunt xiiii milia hominum et
septingenti absque hiis qui perierant in seditione chore Reversusque est aaron
ad moysen ad ostium tabernaculi federis postquam quievit interitus
Et locutus est dominus ad moysen dicens Loquere filiis israel et accipe ab
eis virgas singulas per cognationes a cunctis principibus tribuum virgas xii
et uniuscuiusque nomen superscribes virge sue Nomen autem aaron erit in tribu
levi et una virga cunctas seorsum familias continebit. Ponesque eas in
tabernaculo federis coram testimonio ubi loquar ad te Quem ex hiis elegero
germinabit virga eius et cohibebo a me querimonias filiorum israel quibus
contra vos murmurant Locutusque est moyses ad filios israel et dederunt
ei omnes principes virgas per singulas tribus fueruntque virge xii absque
virga aaron. Quas cum posuisset moyses coram domino in tabernaculo te-
stimonii. sequenti die regressus invenit germinasse virgam aaron in domo levi
et turgentibus gemmis eruperant flores qui foliis dilatatis in amigda-
las deformati sunt Protulit ergo moyses omnes virgas de conspectu domini
ad cunctos filios israel viderunt que et receperunt singuli virgas suas Di-
xitque dominus ad moysen Refer virgam aaron in tabernaculum testimonii
ut servetur ibi in signum rebellium filiorum israel et quiescant querele eorum a
me ne moriantur Fecitque moyses sicut preceperat dominus Dixerunt autem
filii israel ad moysen Ecce consumpti sumus omnes perivimus Quicumque
accedit ad tabernaculum domini moritur Num usque ad internecionem cuncti delendi
Dixitque dominus ad aaron Tu et filii tui et domus c xviii sumus
patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii. et tu et filii tui simul
sustinebitis peccata sacerdotii vestri. Sed et fratres tuos de tribu levi
et sceptrum patris tui sume tecum. precedantque sint et ministrent tibi. Tu autem et filii tui
ministrabitis in tabernaculo testimonii. excubabuntque levite ad precepta
tua et ad cuncta opera tabernaculi. ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et

altare nō accedat ne ⁊ illi moriat᷑ et vos pereat simul · Sint aūt tecū
⁊ excubent in custodys tabnacli testimonÿ · ⁊ i omnibꝫ cerimonÿs
eius · Alienigena nō miscebit᷑ vobis Excubate in custo^a^ sctuarÿ ⁊
i ministo altaris · ne oriat᷑ indignacō sup filios isrl Ego dedi vobis fres
leuitas de medio filioꝝ isrl · et tradidi donū dnō ut seruiat i mi-
nisterÿs tabnacli eius Tu aūt ⁊ filÿ tui custodite sacdociū vrm · et oia
q̄ ad cultū altaris ptinet ⁊ int᷑ velū sunt p sacdotes amistrabunt᷑
Siquis extraneus accessit occidet᷑ Locut᷒ est dns ad aarō Ecce dedi
tibi custo^di^am primiciaꝝ mearꝫ Omia q̄ scificat᷑ a filÿs isrl tibi tradidi
⁊ filÿs tuis p officio sacdotali · legitia sempitna · Hec ergo accipies de
hÿs q̄ scificatur ⁊ oblata sunt dno Omnis oblo ⁊ sacficiū · ⁊ quicqd
p pctō atq3 delicto reddit᷑ m̄ · ⁊ cedet i scta sctoꝝ · tuū erit ⁊ filioꝝ tuoꝝ
In sctuario comedebi^s^ · Mares tm̄ edet ex eo · q2 cosecratū ē tibi Pri-
micias aūt q̄s vouent ⁊ obtulerint filÿ isrl tibi dedi ⁊ filÿs tuis ac
filiabꝫ eius iure ppetuo Qui mūdꝰ ē in domo tua vescet᷑ eis · Omnē
medullaꝫ olei ⁊ vini ac frumenti qcquid offert primiciaꝝ dnō t̄ dedi
vniusās frugū primicias q̄s gignit humꝰ ⁊ dnō deportat᷑ cedet in vsꝰ
tuos Qui mūdꝰ ē i domo tua vescet᷑ eis · Omē qd᷑ ex voto reddi-
derit filÿ isrl · tuū erit · Qcqd primū erūpit de vulua cuncte carnis q̄ꝫ
offert dnō siue ex hoībꝫ siue de pcoribꝫ fuerit · tui iuris erit · ita
duntaxat · vt p hoīs primogenito pciū accipias · ⁊ oē aial qd᷑ imūdū
ē redimi facias · Cuiꝰ redēptio erit post vnū mēseꝫ siclis argenti v·
pōde sctuarÿ Siclus xx · oblos ht᷑ Primogenita aūt bouis ⁊ ouis
⁊ cap^re^ nō facias redimi · q2 scificata sunt dnō · Sanguinē tm̄ eorū
fundes sup altare ⁊ adipē adolebis i suauissimū odoreꝫ dnō Carnes
v° in vsū tuū cedent · sic pectusculū cosecratū ⁊ armꝰ dext᷑ · tua erit
Omnis primicias sctuarÿ quas offert filÿ isrl dnō · dedi tibi ⁊ filÿs
ac filiabꝫ tuis iure ppetuo Pactū pacis ē sempitnū corā dnō tibi
ac filÿs tuis Dixitq3 dns ad aarō In t᷑ra eoꝝ nichil possidebitis
nec hebitis pte int᷑ eos Ego ps ⁊ hereditas tua i medio filioꝝ isrl
Filÿs aūt leui dedi oēs decimas isrlis i possessioꝫ p ministo q° seruiunt
mihi in tabnaclō federis · vt nō accedat vlt᷑a filÿ isrl ad tabnacłꝫ
federis · nec cōmittat pctm̄ mortiferꝫ · solis filÿs leui mīstrātibꝫ i tabna-
clō seruicibꝫ ⁊ portātibꝫ pcta ppli · legitimū sempitnū erit i gnacōibꝫ
vris Nichil alıd possidebūt decimaꝝ oblōe cotenti · q̄s in vsꝫ eoꝝ
⁊ necāria sepaui Locutusq3 ē dns ad moysen dicens Precipe le-
vitis atq3 denūcia Cū acceperitis a filÿs isrl decimas q̄s dedi vobis
primicias eoꝝ offerte dnō · i · decimā ptem decime vt reputet᷑ vobis
i oblōꝫ primiciaꝝ · tam de areis q̄ꝫ de torcłaribꝫ ⁊ vniūsis q̄ꝝ
accipitis primicias offte dnō ⁊ date aarō sacdoti Omnia q̄ offertis
ex decimis ⁊ in donaria dni sepabitis · optima ⁊ electa erit Dicesq3

ad eos. Si preclara et meliora obtuleritis ex decimis, reputa-
bitur quasi vobis de area et torculari dederitis primitias et comedetis eas in omnibus
locis vestris tam vos quam familie vestre, quia precium est pro ministerio quo servitis
in tabernaculo testimonii. et non peccabitis super hoc egregia et pinguia reservantes
Ne polluatis oblationes filiorum israel et moriamini. c xix

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Ista est religio victime
quam constituit dominus. Precipe filiis israel ut adducant ad te vaccam rufam
etatis integre in qua nulla sit macula. nec portavit iugum. tradetis-
que eam eleazaro sacerdoti. Qui eductam extra castra immolabit in conspectu omnium
et tinget digitum in sanguine eius asperget contra fores tabernaculi vii vicibus.
comburetque eam cunctis videntibus tam pelle et carnibus eius quam sanguine
et fimo flamme tradentes. Lignum quoque cedrinum et ysopum coccumque bis tinctum
sacerdos mittet in flammam que vaccam vorat. et tunc demum lotis vestibus et cor-
pore suo ingredietur in castra commaculatusque erit usque ad vesperum. Sed et ille
qui combusserit eam lavabit vestimenta sua et corpus et immundus erit usque ad vesperum.
Colliget autem vir mundus cineres vacce et effundet eos extra castra in loco
purissimo ut sint multitudini filiorum israel in custodiam et in aquam aspersionis
quia pro peccato vacca combusta est. Cumque laverit qui vacce portavit cineres ve-
stimenta sua immundus erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii israel et advene qui
habitant inter eos sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis et propter
hoc vii diebus fuerit immundus aspergetur ex hac aqua die tercio et vii et sic mun-
dabitur. Si die tercio aspersus non fuerit vii non poterit emundari. Omnis qui
tetigerit humane anime morticinum et aspersus ex hac commixtione non fuerit
polluet tabernaculum domini et peribit ex israel quia aqua expiationis non est aspersus
immundus erit et manebit spurcicia eius super eum. Ista est lex hominis qui
moritur in tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tentorium illius et universa vasa
que ibi sunt polluta erunt vii diebus. Vas quod non habuerit operculum nec liga-
turam desuper immundum erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis
aut per se mortuum sive os illius vel sepulcrum immundus erit vii diebus. Tollet
de cineribus combustionis atque peccati et mittet aquas vivas super eos in vas
in quibus cum homo mundus tinxerit ysopum asperget ex eo omne tentorium et cunctam
supellectilem et homines huiuscemodi contagione pollutos. atque hoc modo
mundus lustrabit immundum tercio et vii die. Expiatusque vii die lavabit
se et vestimenta sua et immundus erit usque ad vesperum. Si quis hoc ritu non fuerit
expiatus peribit anima illius de medio ecclesie quia sanctuarium domini polluit
et non est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc preceptum legitimum sempiternum. Ipse
quoque qui aspergit aquas lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis
immundus erit usque ad vesperum. Quicquid tetigerit immundus immundum faciet.
et anima que horum quippiam tetigerit immunda erit usque ad vesperam

b Veneruntque filii israel et omnis multitudo in desertum syn mense primo et man-
sit populus in cades. Mortuaque est ibi maria et sepulta in eodem loco

Cumque indigeret aqua populus coierunt adversum moysen et aaron et versi in sedi-
tionem dixerunt. Utinam periissemus inter fratres nostros coram domino. Cur eduxistis
ecclesiam domini in solitudinem. ut et nos et nostra iumenta moriantur. Quare
nos fecistis ascendere de egipto. et adduxistis in locum istum pessimum. qui
seri non potest. qui nec ficum gignit nec vineas nec malagranata. insuper et aquam
non habet ad bibendum. Ingressique moyses et aaron dimissa multitudine
tabernaculum federis corruerunt proni in terram. clamaverunt que ad dominum atque di-
xerunt. Domine deus audi clamorem populi huius. et aperi eis thesaurum
tuum fontem aque vive. ut saciati cesset murmuracio eorum. Et apparuit gloria
domini super eos. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle virgam et congrega
populum tu et aaron frater tuus. et loquimini ad petram coram eis. et illa dabit
aquas. Cumque eduxeris aquam de petra. bibet omnis multitudo. et iumenta eius.
Tulit igitur moyses virgam que erat in conspectu domini sicut preceperat ei. congregata
omni multitudine ante petram. dixitque eis. Audite rebelles et increduli. Num
de petra hac vobis poterimus aquam eicere. Cumque elevasset moyses manum
percuciens virga bis silicem. egresse sunt aque largissime. ita ut et populus
biberet et iumenta. Dixitque dominus ad moysen et aaron. Quia non credidistis
mihi. ut sanctificaretis me coram filiis israel. non introducetis populos hos in
terram quam dabo eis. Hec est aqua contradictionis ubi iurgati sunt filii israel
contra dominum. et sanctificatus est in eis. Misit interea nuncios moyses de cades
ad regem edom qui dicerent. Hec mandat frater tuus israel. Nosti omnem
laborem qui apprehenderit nos. quomodo descenderint patres nostri in egiptum. et habita-
verimus ibi multo tempore. afflixeruntque nos egipcii et patres nostros. et quomodo
clamaverimus ad dominum et exaudierit nos. miseritque angelum qui eduxerit
nos de egipto. Ecce in urbe cades que est in extremis finibus tuis positi
obsecramus ut nobis liceat transire per terram tuam. Non ibimus per agros nec
per vineas. non bibemus aquas de puteis tuis. sed gradiemur via publica nec
ad dexteram nec ad sinistram declinantes donec transeamus terminos tuos.
Cui respondit edom. Non transibis per me. alioquin armatus occurram tibi.
Dixeruntque filii israel. Per tritam gradiemur viam. et si biberimus aquas tuas
nos et pecora nostra dabimus quod iustum est. Nulla erit in precio difficultas
tantum velociter transeamus. At ille respondit. Non transibis. Statimque egressus
est obvius cum infinita multitudine et manu forti. nec voluit acquiescere deprecanti
ut concederet transitum per fines suos. Quam ob rem divertit ab eo israel. Cumque castra
movissent de cades. venerunt in montem hor qui est in finibus terre edom. ubi
locutus est dominus ad moysen. Pergat inquit aaron ad populos suos. Non enim
intrabit terram quam dedi filiis israel. eo quod incredulus fuit ori meo ad aquas
contradictionis. Tolle aaron et filium eius cum eo. et duces eos in montem hor. Cumque
nudaveris patrem veste sua. indues ea eleazarum filium eius. et aaron
colligetur et morietur ibi. Fecit moyses ut preceperat dominus. Et ascenderunt in mon-
tem hor coram omni multitudine. Cumque aaron spoliasset vestibus suis induit

eas eleazarum filium eius. Ille mortuus in montis supercilio descendit cum
eleazaro. Omnis autem multitudo videns occubuisse aaron flevit super eo xxx
diebus per cunctas familias suas. C. xxi.
Quod cum audisset chananeus rex arath qui habitabat ad meridiem
venisse scilicet israel per exploratores viam pugnavit contra illum et victor existens
duxit ex eo predam. At israel voto se domino obligans ait Si tradideris
populum istum in manu mea delebo urbes eius. Exaudivit ergo dominus preces israel et
tradidit chananeum quem ille interfecit subversis urbibus eius. et vocavit
nomen loci illius horma id est anathema. Profectique autem sunt et de monte hor
per viam que ducit ad mare rubrum ut circuirent terram edom. et tedere ce-
pit populum itineris ac laboris. Locutusque contra deum et moysen ait Cur edu-
xisti nos de egipto ut moreremur in solitudine. deest panis non sunt
aque. Anima nostra iam nauseat super cibo isto levissimo. Quamobrem misit
dominus in populum ignitos serpentes. ad quorum plagas et mortes plurimorum vene-
runt ad moysen atque dixerunt Peccavimus quia locuti sumus contra dominum et te
Ora ut tollat a nobis serpentes. Oravitque moyses pro populo. Et locutus est
dominus ad eum Fac serpentem eneum et pone eum pro signo. Quicumque percussus aspe-
xerit eum vivet. Fecit ergo moyses serpentem eneum et posuit pro signo. quem
cum percussi aspicerent sanabantur. Profectique filii israel castrametati sunt in
oboth. Unde egressi fixerunt tentoria in hieabarim solitudine que respi-
cit moab ad orientalem plagam. Et inde moventes venerunt ad torren-
tem zared. quem relinquentes castrametati sunt contra arnon que est in deserto et pro-
minet in finibus amorrei. Siquidem arnon terminus est moab. dividens
moabitas et amorreos. Unde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari
rubro sic faciat in torrentibus arnon. Scopuli torrentium inclinati sunt
ut requiescerent in ar. et recumberent in finibus moabitarum. Ex eo loco
apparuit puteus super quo locutus est dominus ad moysen Congrega populum et dabo
ei aquam. Tunc cecinit israel carmen istud. Ascendat puteus. concinebant.
puteus quem foderunt principes. et paraverunt duces multitudinis in datore legis.
et in baculis suis. Profectique sunt de solitudine matthana. de matthana
nahaliel. de nahaliel in bamoth. Bamoth vallis est in regione
moab in vertice phasga quod respicit contra desertum. Misit autem israel nuncios
ad seon regem amorreorum dicens. Obsecro ut transire michi liceat per
terram tuam. Non declinabimus in agros et vineas. non bibemus aquas
ex puteis. via regia gradiemur donec transeamus terminos tuos. Qui cum concedere
noluit ut transiret israel per terminos suos. quinpotius exercitu congregato egressus est
obviam in desertum et venit in iasa. pugnavitque contra eum. A quo percussus est
in ore gladii. et possessa est terra eius ab arnon usque ieboc. et filios
amon. quia forti presidio tenebantur termini amonitarum. Tulit ergo israel omnes
civitates eius. et habitavit in urbibus amorrei in esebon scilicet et viculis eius.
Urbs esebon fuit regis seon amorrei. qui pugnavit contra regem moab.

⁊ tulit omnem terram que dicionis illius fuerat usque arnon. Idcirco dicitur in pro-
uerbio Venite in esebon edificetur ⁊ construatur ciuitas seon. Ignis egressus
de esebon· flamma de oppido seon. et deuorauit arbes moabitarum
⁊ habitatores excelsorum arnon. Ve tibi moab· peristi populus chamos. de-
dit filios eius in fugam ⁊ filias in captiuitatem regi amorreorum seon. Jugum
eorum disperiit ab esebon usque dibon· lassi peruenerunt in nophe usque mede-
ba. Habitauit itaque israel in terra amorrei. Misitque moyses qui
explorarent iazer. Cuius ceperunt uiculos ⁊ possederunt habitatores terre.
Verteruntque se ⁊ ascenderunt per viam basan. ⁊ occurrit eis og rex basan
cum omni populo suo ⁊ pugnaturus in edrai. Dixitque dominus ad moysen Ne
timeas eum. quia in manu tua tradidi illum ⁊ omnem populum ac terram eius.
faciesque ei sicut fecisti seon regi amorreorum habitatori esebon. Per-
cusserunt igitur ⁊ hunc cum filiis suis ⁊ uniuersum populum eius usque ad interne-
cionem et possederunt terram illius. c. xxii.

Profectique castrametati sunt in campestribus moab. ubi trans ior-
danem iericho sita est. Videns autem balach filius sephor omnia que
fecerat israel amorreo. ⁊ pertimuissent eum moabite ⁊ impetum eius
ferre non possent. dixit ad maiores natu madian. Ita delebit hic
populus omnes qui in nostris finibus commorantur. quomodo solet bos herbas usque ad
radices carpere. Ipse autem erat eo tempore rex in moab. Misit ergo nuncios
ad balaam filium beor ariolum qui habitabat super flumen terre filiorum
amon. ut uocarent eum ⁊ dicerent. Ecce egressus est populus ex egipto qui
operuit superficiem terre sedens contra me. Veni igitur ⁊ maledic populo huic. quia
fortior me est. si quo modo possim percutere ⁊ eicere eum de terra mea. Noui enim
quod benedictus sit cui benedixeris ⁊ maledictus in quem maledixeris. Congressique
perrexerunt seniores moab ⁊ maiores natu terre madian habentes
diuinationis precium in manibus. Cumque uenissent ad balaam ⁊ narrassent
ei omnia uerba balach. ille respondit. Manete hic nocte ⁊ respondebo quicquid
mihi dixerit dominus. Manentibus illis apud balaam venit deus et ait ad eum.
Quid sibi volunt homines isti apud te. Respondit. Balaach filius se-
phor rex moabitarum misit ad me dicens. Ecce populus qui egressus est de
egipto operuit superficiem terre. Veni ⁊ maledic eis si quo modo pugnans
possim abigere eum. Dixitque deus ad balaam. Noli ire cum eis. neque
maledicas populo. quia benedictus est. Qui mane consurgens dixit ad principes
Ite in terram vestram. quia prohibuit me dominus ire vobiscum. Reversi prin-
cipes dixerunt ad balaac. Noluit balaam venire nobiscum. Rursum
ille multo plures ⁊ nobiliores quam ante miserat misit. Qui cum venis-
sent ad balaam dixerunt. Sic dicit balaach filius sephor Ne cuncteris
venire ad me. paratum sum honorare te ⁊ quicquid volueris dabo tibi.
Veni ⁊ maledic populo isti. Respondit balaam. Si dederit michi balac
suam domum plenam auri ⁊ argenti non potero immutare verbum domini dei mei.

Ut vel plus vel minus loquar. Obsecro ut hic maneatis etiam hac nocte
ut scire queam quid mihi rursum respondeat dominus. Venit ergo ad eum dominus no-
cte et ait ei. Si vocare te venerunt homines isti: surge et vade cum eis
ita dumtaxat ut quod precepero tibi facias. Surrexit balaam mane et strata
asina sua profectus est cum eis. Et iratus est dominus. Stetitque angelus domini in via
contra balaam qui sedebat asine et duos pueros habebat secum. Cernens autem
asina angelum in via stantem evaginato gladio. avertit se de itinere
et ibat per agrum. Quam cum verberaret balaam et vellet ad semitam reducere.
angelus in angustiis duarum maceriarum quibus vinee cingebantur stetit. Quem
videns asina iunxit se parieti. et attrivit sedentis pedem. At ille iterum
verberabat eam. Et nichilominus angelus ad locum angustum transiens. ubi nec
ad dexteram nec ad sinistram poterat deviare. obviam stetit. Cumque vidisset
asina stantem angelum concidit sub pedibus sedentis. Et iratus vehementius
cedebat fuste latera eius. Aperuitque dominus os asine. et locuta est. Quid
feci tibi. cur percutis me. ecce iam tercio. Respondit balaam. Quia commeruisti et
illusisti mihi. Utinam haberem gladium. ut te percuterem. Dixitque asina. Nonne
animal tuum sum. cui semper sedere consuevisti usque in presentem diem. Dic quod simile umquam
fecerim tibi. At ille ait. Numquam. Protinus aperuit dominus oculos balaam
et vidit angelum stantem in via evaginato gladio. adoravitque eum pronus
in terra. Cui angelus. Cur inquit tercio verberas asinam tuam. Ego veni ut ad-
versarer tibi. quia perversa est via tua. mihique contraria. et nisi asina declinasset
de via. dans locum resistenti: te occidissem, et illa viveret. Dixit balaam
Peccavi. nesciens quod tu stares contra me. Et nunc si displicet tibi ut vadam.
revertar. Ait autem angelus. Vade cum istis et cave ne aliud quam precepero tibi
loquaris. Ivit igitur cum principibus. Quod cum audisset balaach egressus est in
occursum eius in oppido moabitarum quod situm est in extremis finibus arnon
Dixitque ad balaam. Misi nuncios ut vocarent te. cur non statim veni-
sti ad me. An quia mercedem adventui tuo reddere nequeo. Cui ille respondit
Ecce assum. Numquid loqui potero aliud nisi quod dominus posuerit in ore meo
Perrexerunt ergo simul et venerunt in urbem que in extremis regni eius finibus
erat. Cumque occidisset balaac oves et boves. misit ad balaam. et princi-
pes qui cum eo erant munera. Mane autem facto duxit eum ad excelsa baal
et intuitus est extremam partem populi c xxiii

Dixitque balaam ad balaach. Edifica mihi hic vii. aras et para
totidem vitulos. eiusdemque numeri arietes. Cumque fecisset iuxta sermonem
balaam. imposuerunt simul vitulum et arietem super aram. Dixitque balaam
ad balaach. Sta paulisper iuxta holocaustum tuum donec vadam. si forte
occurrat mihi dominus. et quodcumque imperaverit loquar tibi. Cumque abisset velociter
occurrit ei dominus. Locutusque est ad eum balaam. Septem inquit aras erexi
et imposui vitulum et arietem desuper. Dominus autem posuit verbum in ore eius. et ait
Revertere ad balaach et hec loqueris. Reversus invenit stantem balaac iux-

holocaustum suum et omnes principes moabitarum. assumpta quoque parabola
sua dixit. De aram adduxit me balaac rex moabitarum de montibus
orientis. Veni inquit et maledic iacob. propera et detestare israel. Quomodo ma-
ledicam cui non maledixit deus. Qua ratione detestor quem dominus non detestatur.
De summis silicibus videbo eum. et de collibus considerabo illum. populus solus
habitabit. et inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem iacob. et
nosse numerum stirpis israel. Moriatur anima mea morte iustorum. et fiant novissima
mea horum similia. Dixitque balaac ad balaam. Quid est hoc quod agis. Ut ma-
ledices inimicis meis vocavi te. et tu econtrario benedicis eis. Cui ille respondit.
Num aliud possum loqui nisi quod iusserit dominus. Dixit ergo balaac ad balaam
Veni mecum in alterum locum. unde partem israelis videas. et totum videre non possis
inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem super verticem
montis phasga. edificavit balaam septem aras. et impositis super vitulis atque
arietibus. dixit ad balaac. Sta hic iuxta holocaustum tuum donec ego pergam
obvius. Cui cum dominus occurrisset. posuitque verbum in ore eius. ait. Revertere
ad balaac et hec loqueris ei. Reversus invenit eum stantem iuxta holocaustum
suum et principes moabitarum cum eo. Ad quem balaac. Quid inquit locutus
est dominus. At ille assumpta parabola sua ait. Sta balaac et ausculta
audi fili sephor. Non est deus quasi homo ut mentiatur. nec ut filius hominis
ut mutetur. Dixit ergo. et non faciet. locutus est et non implebit. Ad
benedicendum adductus sum. benedictionem prohibere non valeo. Non est ydolum in
iacob. nec simulacrum in israel. Dominus deus eius cum eo est. et clangor victorie
regis in illo est. Deus eduxit eum de egipto. cuius fortitudo similis rinocerotis
Non est augurium in iacob. nec divinatio in israel. Temporibus suis dicetur iacob
et israel. quid operatus sit deus. Ecce populus ut leena consurget. et quasi leo erigetur
Non accubabit leo donec devoret predam. et occisorum sanguinem bibat.
Dixitque balaac ad balaam. Nec maledicas ei nec benedicas. Et ille
Nonne ait. dixi tibi. quod quicquid mihi deus imperaret hoc facerem. Et ait balaac
ad eum. Veni et ducam te ad alium locum si forte placeat deo ut inde
maledicas eis. Cumque duxisset eum super verticem montis phogor qui respicit
solitudinem. dixit ei balaam. Edifica mihi hic septem aras. et para totidem
vitulos. eiusdemque numeri arietes per singulas aras. Fecit balaac ut ba-
laam dixerat. imposuitque vitulos et arietes per singulas aras. C

Cumque vidisset balaam quod placeret domino ut benediceret israeli XXIIII
nequaquam abiit ut ante perrexerat ut augurium quereret. sed dirigens
contra desertum vultum suum. et elevans oculos vidit israel in tentoriis commoran-
tem per tribus suas. et irruente in se spiritu dei. assumpta parabola ait. Dixit
balaam filius beor. dixit homo cuius obturatus est oculus. dixit auditor
sermonum dei. qui visionem dei omnipotentis intuitus est. qui cadit et sic aperiuntur
oculi eius. Quam pulcra tabernacula tua iacob. et tentoria tua israel. ut
valles nemorose. ut orti iuxta fluvios irrigui. ut tabernacula que fixit

liber

dominus. qui tradidit propter aquas. Fluet aqua de situla eius: et semen illius
erit in aquas multas. Tolletur propter agag rex eius et auferetur regnum illius.
Deus eduxit illum de egypto cuius fortitudo similis est rinocerotis. Devo-
rabunt gentes hostes illius. ossaque eorum confringent et perforabunt sagittis.
Accubans dormivit ut leo et quasi leena quam suscitare nullus audebit.
Qui benedixerit tibi erit et ipse benedictus. qui maledixerit in maledictione reputabitur.
Iratusque balaac contra balaam complosis manibus ait. Ad maledicendum inimicis
meis vocavi te. quibus e contrario tercio benedixisti. Revertere ad locum tuum. De-
creveram quidem magnifice honorare te. sed dominus privavit te honore disposito. Respondit
balaam ad balaac. Nonne nunciis tuis quos misisti ad me dixi.
Si dederit mihi balaac plenam domum suam argenti et auri non potero preterire
sermonem domini dei mei. ut vel bonum vel malum proferam ex ore meo.
sed quicquid dominus dixerit hoc loquar. Verumtamen pergens ad populum meum dabo consilium
quid populus tuus huic populo faciat extremo tempore. Sumpta igitur parabola rursum
ait. Dixit balaam filius beor. dixit homo cuius obturatus est oculus. dixit
auditor sermonum dei. qui novit doctrinam altissimi et visiones omnipotentis
videt. qui cadens apertos habet oculos. Videbo eum sed non modo. intuebor
illum sed non prope. Orietur stella ex iacob. et consurget virga ex israel. et percu-
tiet duces moab. vastabitque omnes filios seth. et erit ydumea pos-
sessio eius. hereditas seyr cedet inimicis suis. israel vero fortiter aget. De
iacob erit qui dominetur et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset et ama-
leth. assumens parabolam ait. Principium gentium amaleth cuius extrema
perdentur. Vidit quoque cineum et assumpta parabola ait. Robustum est quidem habita-
culum tuum. sed si in petra posueris nidum tuum. et fueris electus de stirpe chain
quamdiu poteris permanere. Assur enim capiet te. Assumpta quoque parabola iterum
locutus est. Heu quis victurus est quando ista faciet deus. Venient in trieribus
de ytalia. superabunt assirios. vastabuntque hebreos. et ad extremum etiam
ipsi peribunt. Surrexitque balaam et reversus est in locum suum. balaac quoque
Morabatur autem eo tempore israel in C XXV via qua venerat rediit
sethim. et fornicatus est populus cum filiabus moab. que vocaverunt eos
ad sacrificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos earum. initiatusque
est israel beelphegor. Et iratus dominus ait ad moysen. Tolle cunctos princi-
pes populi et suspende eos contra solem in patibulis ut avertatur furor meus ab israel.
Dixitque moyses ad iudices israel. Occidat unusquisque proximos suos qui
initiati sunt beelphegor. Et ecce unus de filiis israel intravit coram fratribus
suis ad scortum madianitem. videntibus moyse et omni turba filiorum israel.
qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset finees filius eleazari
filii aaron sacerdotis. surrexit de medio multitudinis. et arrepto pugione
ingressus est post virum israelitem in lupanar et perfodit ambos simul. virum scilicet
et mulierem in locis genitalibus. Cessavitque plaga a filiis israel. et occisi
sunt xxiiii milia hominum. Dixitque dominus ad moysen. Finees filius eleazari

Filii aaron sacerdotis avertit iram meam a filiis israel. quia zelo meo commotus
est contra eos. ut non ipse delerem filios israel in zelo meo. Idcirco loquere ad eum
Ecce do ei pacem federis mei. et erit tam ipsi quam semini eius pactum
sacerdotii sempiternum. quia zelatus est pro deo suo. et expiavit scelus filiorum israel
Erat autem nomen viri israelite qui occisus est cum madianitide zambri filius
salomi dux de cognacione et tribu symeonis. Porro mulier madianitis que
pariter interfecta est vocabatur cozbi filia sur principis nobilissimi madianitarum
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hostes vos sentiant madianite
et percutite eos. quia et ipsi hostiliter egerunt contra vos. et decepere insidiis per
ydolum phegor et cozbi filiam ducis madian sororem suam que percussa est
in die plage pro sacrilegio phegor. c xxvi
Postquam noxiorum sanguis effusus est. dixit dominus ad moysen et eleazarum
filium aaron sacerdotem. Numerate omnem summam filiorum israel a xx annis
et supra per domos et cognaciones suas cunctos qui possunt ad bella procedere
Locuti sunt itaque moyses et eleazar sacerdos in campestribus moab super
iordanem contra iericho ad eos qui erant a xx annis et supra. sicut dominus imperaverat
quorum iste est numerus Ruben primogenitus israelis. huius filius enoch. a quo familia
enochitarum. et phallu a quo familia phalluitarum. et esron a quo familia esronitarum
Et charmi a quo familia charmitarum. Hee sunt familie de stirpe ruben.
quarum numerus repertus est xl tria milia septingenti xxx. Filius phallu heliab. Huius
filii namuhel et dathan et abyron. Isti sunt dathan et abyron principes
populi qui surrexerunt contra moysen et aaron in sedicione chore quando adversus dominum
rebellaverunt. et aperiens terra os suum devoravit chore. morientibus plurimis
quando combussit ignis cc l viros. Et factum est grande miraculum ut chore pereunte
filii illius non perirent. Filii symeon per cognaciones suas Namuhel ab hoc
familia namuhelitarum. Iamin ab hoc familia iaminitarum. Iachin ab
hoc familia iachinitarum. Zare ab hoc familia zareitarum. Saul ab hoc fa-
milia saulitarum. Hee sunt familie de stirpe symeon. quarum omnis numerus fuit
xxii milia cc. Filii autem gad per cognaciones suas Sephon ab hoc familia
sephonitarum. Aggi ab hoc familia aggitarum. Suni ab hoc familia sunitarum
Ozni ab hoc familia oznitarum. Heri ab hoc familia heritarum. Arod
ab hoc familia aroditarum. Arihel ab hoc familia arihelitarum. Iste
sunt familie gad. quarum omnis fuit numerus xl milia quingenti. Filii iuda her et
onan qui ambo mortui sunt in terra chanaan. Fueruntque filii iuda per
cognaciones suas Sela a quo familia selanitarum. Phares a quo familia
pharesitarum. Zare a quo familia zareitarum. Porro filii phares esrom
a quo familia esromitarum. et hamul a quo familia hamulitarum. Iste
familie iude quarum numerus fuit lxx milia quingenti. Filii ysachar per
cognaciones suas Thola a quo familia tholaitarum. Phua a quo familia
phuaitarum. Iasub a quo familia iasubitarum. Semran a quo familia
semranitarum. Hee sunt cognaciones ysachar quarum numerus fuit lxiiii milia

quadringenti. Filii zabulon per cognationes suas. Sared a quo familia sareditarum.
Helon a quo familia helonitarum. Iahel a quo familia iahelitarum. Hee
sunt cognationes zabulon quorum numerus fuit lx milia quingenti. Filii ioseph
per cognationes suas manasses et effraym. De manasse ortus est ma-
chir a quo familia machiritarum. Machir genuit galaad a quo fa-
milia galaaditarum. Galaad habuit filios hiezer a quo familia hieze-
ritarum. Et eleth a quo familia helethitarum. Et asrihel a quo familia
asrihelitarum. Et sethem a quo familia sethemitarum. Et semida a quo
familia semiditarum. Et epher a quo familia epheritarum. Fuit autem epher
pater salphaad qui filios non habebat sed tantum filias quarum ista sunt nomina maala
et noha et egla et melcha et thersa. Hee sunt familie manasse et numerus
earum lii milia octingenti. Filii autem effraym per cognationes suas fuerunt
hii. Suthala a quo familia suthalaitarum. Becher a quo familia becheritarum.
Theen a quo familia theenitarum. Porro filius suthala fuit heran a quo familia
heranitarum. Hee sunt cognationes filiorum effraym quorum numerus fuit xxxii mi-
lia quingenti. Isti sunt filii ioseph per familias suas. Filii beniamyn
in cognationibus suis. Bale a quo familia baleitarum. Azbel a quo familia
azbelitarum. Ahiram a quo familia ahiramitarum. Supham a quo familia
suphamitarum. Hupham a quo familia huphamitarum. Filii bale hered
et noeman. De hered familia hereditarum. De noeman familia noe-
mitarum. Hii sunt filii per cognationes suas quorum numerus fuit xlv milia sexcenti.
Filii dan per cognationes suas. Suham a quo familia suhamitarum. Hee cog-
nationes dan per familias suas. Omnes fuere suhamite quorum numerus fuit
lxiiii milia quadringentorum. Filii aser per cognationes suas. Iemna a quo
familia iemnaitarum. Iessui a quo familia iessuitarum. Brie a quo familia
brieitarum. Filii brie haber a quo familia haberitarum. Et melchiel
a quo familia melchielitarum. Nomen autem filie aser fuit sara. Hee cognationes
filiorum aser, et numerus eorum liii milia quadringentorum. Filii neptalim
per cognationes suas. Iessihel a quo familia iessihelitarum. Guny a quo familia
gunitarum. Iesser a quo familia iesseritarum. Sellem a quo familia sel-
lemitarum. Hee sunt cognationes filiorum neptalim per familias suas. Quorum
numerus fuit xlv milia quadringentorum. Ista est summa filiorum israel qui
recensiti sunt sexcenta milia et mille septingenti xxx. Locutus que est dominus
ad moysen dicens. Istis dividetur terra iuxta numerum vocabulorum in posses-
siones suas. Pluribus maiorem partem dabis et paucioribus minorem. Singulis
sicut nunc recensiti sunt tradetur possessio ita dumtaxat ut sors terram tri-
bubus dividat et familiis. Quicquid sorte contigerit hoc vel plures accipient
vel pauciores. Hic quoque est numerus filiorum levi per familias. Gerson a quo fa-
milia gersonitarum. Caath a quo familia caathitarum. Merari a quo
familia merarita[...]. Hee sunt familie levi. Familia lobni. Familia hebroni.
Familia mooli. Familia musi. Familia chori. At vero caath genuit amram.

qui habuit uxorem iochabeth filiam levi que nata est ei in egipto
Hec genuit viro suo amram filios aaron et moysen et mariam sororem
eorum. De aaron orti sunt nadab et abiu et eleazar et ythamar. Quorum
nadab et abiu mortui sunt cum obtulissent ignem alienum coram domino
Fueruntque omnes qui numerati sunt xx tria milia generis masculini ab uno me-
se et supra quia non sunt recensiti inter filios israel nec eis cum ceteris data est posses-
sio. Hic est numerus filiorum israel qui descripti sunt a moyse et eleazaro sacerdote
in campestribus moab supra iordanem contra iericho. Inter quos nullus fuit eorum
qui ante numerati sunt a moyse et aaron in deserto synai. Predixerat enim dominus
quod omnes morerentur in solitudine. Nullusque remansit ex eis nisi caleph filius
iephone et iosue filius Nun. c xxvii

Accesserunt autem filie salphaad filii epher filii galaad filii ma-
chir filii manasse qui fuit filius ioseph. Quarum ista sunt nomina
maala et noa et egla et melcha et thersa. Steteruntque coram moyse et
eleazaro sacerdote et cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi federis atque
dixerunt. Pater noster mortuus est in deserto. nec fuit in sedicione que concitata
est contra dominum sub chore. sed in peccato suo mortuus est. Hic non habuit mares
filios. cur tollitur nomen eius de familia sua quia non habet filium. Date
nobis possessionem inter cognatos patris nostri. Retulitque moyses causas earum ad
iudicium domini. Qui dixit ad eum. Iustam rem postulant filie salphaad
Da eis possessionem inter cognatos patris sui et ei in hereditate succedant. Ad
filios autem israel loqueris hec. Homo cum mortuus fuerit absque filio ad filiam
eius transibit hereditas. Si filiam non habuerit habebit successores fratres
suos. Quod si et fratres non habuerit dabitis hereditatem fratribus patris eius. Si autem
nec patruos habuerit dabitur hereditas hys qui ei proximi sunt. Eritque hoc
filiis israel sanctum lege perpetua sicut precepit dominus moysi. Dixit quoque dominus
ad moysen. Ascende in montem istum abarim et contemplare inde terram quam
daturus sum filiis israel. Cumque videris eam. ibis et tu ad populum tuum sicut
ivit frater tuus aaron. quia offendistis me in deserto syn in contradictione multitudinis
nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas. Hee sunt aque contradictionis
in cades deserti syn. Cui respondit moyses. Provideat dominus deus spirituum omnis
carnis hominem qui sit super multitudinem hanc. et possit exire et intrare
ante eos. et educere illos vel introducere. ne sit populus domini sicut oves absque pa-
store. Dixitque dominus ad eum. Tolle iosue filium Nun virum in quo est
spiritus dei. et pone manum tuam super eum. Qui stabit coram eleazaro
sacerdote et omni multitudine. et dabis ei precepta cunctis videntibus. et partem glo-
rie ut audiat eum omnis synagoga filiorum israel. Pro hoc si quid agendum
erit eleazar sacerdos consulet dominum. Ad verbum eius egredietur et ingredietur
et ipse et omnes filii israel cum eo et cetera multitudo. Fecit moyses ut preceperat
dominus. Cumque tulisset iosue. statuit eum coram eleazaro sacerdote et omni
frequentia populi. et impositis capiti eius manibus cuncta replicavit que mandaverat dominus.

xxviii Dixit quoque dominus ad moysen. Precipe filiis israel et dices ad eos
Oblacionem meam et panes et incensum odoris suavissimi offerte per tempora sua. xxviii
Hec sunt sacrificia que offerre debetis
Agnos anniculos immaculatos duos cottidie in holocaustum sempiternum. Unum
offeretis mane et alterum ad vesperum. Decimam partem ephi simile que conspersa
sit oleo purissimo. et habebit quartam partem hyn vini. Holocaustum iuge
est quod obtulistis in monte synai in odorem suavissimum incensi domino
Et libabitis vini quartam partem hyn per agnos singulos in sanctuario domini.
Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificii matutini
et libamentorum eius oblacionem suavissimi odoris domino. Die autem sabbati offeretis
duos agnos anniculos immaculatos. et duas decimas simile oleo con-
spersae in sacrificio et liba que rite funduntur per singula sabbata in holocausto
sempiterno. In kalendis autem id est mensium exordiis offeretis holocaustum domino
vitulos de armento duos. arietem unum agnos anniculos septem immacula-
tos et tres decimas simile oleo conspersae in sacrificio per singulos vitulos.
et duas decimas simile oleo conspersae per singulos arietes. et decimam decime
simile ex oleo in sacrificio per agnos singulos. Holocaustum suavissimi
odoris atque incensi est domino. Libamenta autem vini que per singulas fundenda sunt
victimas ista erunt. Media pars hyn per vitulos singulos. tercia per arietem.
quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes menses qui sibi anno vertente
succedunt. Hircus quoque offeretur domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum
libaminibus suis. Mense autem primo xiiii die mensis phase domini erit. Et xv die
solempnitas azimorum. Septem diebus vescentur azimis. Quarum dies prima
venerabilis et sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque
incensum in holocaustum domino vitulos de armento duos. arietem unum. agnos
anniculos immaculatos vii. et sacrificia singulorum ex simila que conspersa
sit oleo. tres decimas per singulos vitulos. et duas decimas per arietem
et decimam decime per agnos singulos id est per vii agnos. et hircum pro
peccato unum ut expietur pro vobis preter holocaustum matutinum quod semper offeretis
Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis et in odorem
suavissimum domino qui surget de holocausto et de libacionibus singulorum. Dies
quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis. Omne opus servile non facietis
in eo. Dies etiam primitivorum quando offeretis novas fruges domino expletis
ebdomadibus venerabilis et sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea
Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulos de armento
duos. arietem unum. agnos anniculos vii immaculatos. atque in sacrificiis
eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos. per arietes
duos. per agnos decimam decime qui simul sunt agni septem. hircum quoque qui
mactatur pro expiacione preter holocaustum sempiternum et liba eius. Imma-
culata offeretis omnia cum libacionibus suis. xxix
xxix Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis

Omne opus servile non facietis in ea quia dies clangoris est et tubarum. Offeretis
que holocaustum in odore suavissimum domino vitulum de armento unum et
arietem unum. agnos anniculos immaculatos vii. et in sacrificiis eorum simila
oleo conspersa. et tres decimas per singulos vitulos. Duas decimas per ariete
et unam decimam per agnum qui simul sunt agni vii. et hircum pro peccato qui offertur
in expiationem populi. preter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis. et holocau-
stum sempiternum cum libationibus suis. hisdem cerimoniis offeretis in odorem
suavissimum incensum domino. Decimo quoque die mensis huius septimi erit vobis
sancta atque venerabilis et affligetis animas vestras. Omne opus servile non
facietis in ea. offeretis que holocaustum domino in odore suavissimum. vi-
tulum de armento unum. arietem unum. agnos anniculos immaculatos septem
et in sacrificiis eorum simila oleo conspersa tres decimas per singulos vitulos
Duas decimas per arietem. decimam decime per agnos singulos qui sunt simul
vii agni. et hircum pro peccato absque hiis que offerri pro delicto solent in
expiatione et in holocaustum sempiternum in sacrificio et libaminibus eorum. Quinta-
decima vero die mensis septimi que erit vobis sancta atque venerabilis. omne
opus servile non facietis in ea. sed celebrabitis sollempnitatem domino septem
diebus. offeretis que holocaustum in odore suavissimum domino. vitulos de ar-
mento xiii. arietes duos. agnos anniculos xiiii et immaculatos. et
in libamentis eorum simila oleo conspersa. tres decimas per vitulos singulos
qui sunt simul vituli xiii. et duas decimas id est simul arietibus duobus. arieti
uno una. et decimam decime agnis singulis qui sunt agni xiiii. et hircum
pro peccato absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius. In
die altero offeretis vitulos de armento xii. arietes duos. agnos anniculos
immaculatos xiiii. Sacrificiaque et libamina per singulos vitulos et arietes
et agnos rite celebrabitis. Et hircum pro peccato absque holocausto sem-
piterno et sacrificio et libamine eius. Die tercio offeretis vitulos xi. arietes
duos. agnos anniculos immaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina
singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro
peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die quarto
offeretis vitulos x. arietes duos. agnos anniculos immaculatos xiiii.
Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite ce-
lebrabitis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius
et libamine. Die quinto offeretis vitulos ix. arietes duos. agnos anniculos
immaculatos xiiii. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et
agnos rite celebrabitis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno
sacrificioque eius et libamine. Die sexto offeretis vitulos viii. arietes duos.
agnos anniculos immaculatos xiiii. Sacrificiaque et libamina singulorum per
vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato absque holocausto
sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die septimo offeretis vitulos vii.
arietes duos. agnos anniculos immaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina

singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis. Et hircum pro peccato absque
holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die viii° qui est celeber-
rima omne opus servile non facietis offerentes holocaustum in odorem
suavissimum domino. Vitulum unum arietem unum agnos immaculatos anniculos
vii. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite
celebrabis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et
libamine. Hec offeretis domino in solempnitatibus vestris preter vota et obla-
tiones spontaneas in holocausto in sacrificio in libamine et in hostiis pacificis.

Narravitque moyses filiis israel omnia que ei dominus imperavit c XXX
Et locutus est ad principes tribuum filiorum israel. Iste est sermo quem
precepit dominus. Siquis virorum votum voverit domino aut se constrinxerit
iuramento non faciet irritum verbum suum sed omne quod promisit implebit.
Mulier si quippiam voverit et se constrinxerit iuramento que est in domo patris
sui et in etate adhuc puellari si cognoverit pater votum quod pollicita est et iura-
mentum quo obligavit animam suam et tacuerit voti rea erit. Quicquid pollicita
est et iuravit opere complebit. Sin autem statim ut audierit contradixerit pater
et vota et iuramenta eius irrita erunt nec obnoxia tenebitur sponsioni eo quod
contradixerit pater. Si maritum habuerit et voverit aliquid et semel verbum de ore eius
egrediens animam illius obligaverit iuramento quo die audierit vir et non
contradixerit voti rea erit reddet quodcumque promiserat. Sin autem audiens statim
contradixerit et irritas fecerit pollicitationes eius verbaque quibus obstrinxerat animam
suam propicius erit ei dominus. Vidua et repudiata quicquid voverint reddent.
Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et iuramento si audierit vir et tacuerit
nec contradixerit sponsioni reddet quodcumque promiserat. Sin autem extemplo contradixerit
non tenebitur promissionis rea quia maritus contradixit et dominus ei propicius erit. Si vo-
verit et iuramento se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum rerum abstinentiam
affligat animam suam in arbitrio viri erit ut faciat sive non faciat. Quod si
audiens vir tacuerit et in alterum diem distulerit sententiam quicquid voverat atque
promiserat reddet quia statim ut audivit tacuit. Sin autem contradixerit postquam re-
scivit portabit ipse iniquitatem eius. Iste sunt leges quas constituit dominus
moysi inter virum et uxorem inter patrem et filiam que adhuc in puellari etate
est vel que manet in parentis domo c XXXI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ulciscere prius filios israel de
madianitis et sic colligeris ad populum tuum. Statimque moyses. Armate
inquit ex vobis viros ad pugnam qui possint ultionem domini expetere de madia-
nitis. Mille viri de singulis tribubus eligantur de israel qui mittantur ad
bellum. Dederuntque millenos de cunctis tribubus id est xii milia expeditorum
ad pugnam quos misit moyses cum finees filio eleazar sacerdote. Vasa quoque
sancta et tubas ad clangendum tradidit eis. Cumque pugnassent contra madianitas
atque vicissent omnes mares occiderunt et reges eorum evi et recem et sur
et hur et rebe quinque principes gentis. Balaam quoque filium beor interfecerunt

gladio. Ceperunt que mulieres eorum et paruulos. omniaque pecora et cunctam suppel
lectilem. quicquid habere potuerant depopulati sunt tam urbes quam viculos. et
castella flamma consumpsit. Et tulerunt predam et uniuersa que ceperant tam
ex hominibus quam ex iumentis. et adduxerunt ad moysen et ad eleazarum sacerdotem
et ad omnem multitudinem filiorum israel. Reliqua autem utensilia portauerunt ad castra
in campestribus moab iuxta iordanem contra iericho. Egressi sunt autem moyses et elea-
zar sacerdos et omnes principes synagoge in occursum eorum extra castra. Iratusque
moyses principibus exercitus tribunis et centurionibus qui de bello venerant
ait. Cur feminas reseruastis. Nonne iste sunt que deceperunt filios israel ad
suggestionem balaam et preuaricari vos fecerunt in domino super peccato belphegor.
unde et percussus est populus. Ergo cunctos interficite quicquid est generis masculini
et in paruulis. et mulieres que nouerunt viros in coitu iugulate. puellas autem et
omnes feminas virgines reseruate vobis. et manete extra castra vij diebus. Qui
occiderit hominem vel qui occisum tetigerit lustrabitur tercio die et vij°. et de omni
preda siue vestimentum fuerit siue vas. et aliquid in utensilia preparatum de caprarum
pellibus et pilis et ligno expiabitur. Eleazar quoque sacerdos ad viros qui exierant
qui pugnauerant sic locutus est. Hoc est preceptum legis quod mandauit dominus
moysi. Aurum argentum et es et ferrum et stagnum et plumbum. et omne quod
potest transire per flammas. igne purgabitur. Quicquid autem ignem non potest sustinere
aqua expiationis sanctificabitur. et lauabitis vestimenta vestra die vij°. et pu-
rificati postea castra intrabitis. Dixitque dominus ad moysen. Tolle summam
eorum que capta sunt ab homine usque ad pecus. tu et eleazar sacerdos. et omnes
principes vulgi. diuidesque ex equo predam inter eos qui pugnauerunt. et
egressi sunt ad bellum et inter omnem reliquam multitudinem populi. et separabis partem
domino ab hiis qui pugnauerunt. et fuerunt in bello vnam animam de quingentis
tam ex hominibus quam ex bobus et asinis et ouibus. et dabis eleazaro sacerdoti.
quia primicie domini sunt. Ex media quoque parte filiorum israel accipies quinqua-
gesimum caput hominum et boum et asinorum et ouium. cunctorumque animantium et
dabis ea leuitis. qui excubabant in custodiis tabernaculi domini. Feceruntque
moyses et eleazar sicut preceperat dominus. Fuit autem preda quam exercitus ceperat
ouium sexcenta septuaginta quinque milia. boum lxxij milia. asinorum lx-
milia et mille. Anime hominum sexus feminei que non cognouerant
viros xxx duo milia. Dataque est media pars hiis qui in prelio fuerant
Ouium trecenta xxxvij milia quingenta. E quibus in partem domini supputate
sunt oues sexcenta lxxv. et de bobus xxxvj milibus boues lxxij. de
asinis xxx milibus quingentis. asini lxj. De animabus hominum xvj milibus
cesserunt in partem domini xxx due anime. Tradiditque moyses numerum primiciarum
domini eleazaro sacerdoti. sicut preceptum ei fuerat ex media parte filiorum
israel. quam separauerat hiis qui in prelio fuerant. De media vero parte que contigerat
reliquie multitudini. id est de ouibus trecentis xxxvij milibus quingentis. et de bobus
xxxvj milibus. et de asinis xxx milibus quingentis. et de hominibus xvj milibus

Tulit moyses quinquagesimum caput et dedit levitis qui excubabant in ta-
bernaculo domini sicut preceperat dominus. Cumque accessissent principes exercitus ad moysen
et tribuni centuriones que dixerunt. Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorum
quos habuimus sub manu nostra et ne unus quidem defuit. Ob hanc causam offerimus
in donariis domini singuli quod in preda auri potuimus invenire periscelides et
armillas anulos et dextralia ac murenulas ut depreceris pro nobis dominum.
Susceperunt que moyses et eleazar sacerdos omne aurum in diversis speciebus pondo
sestertii xvi milia septingentos l siclos tribunis et centurionibus. Unusquisque
enim quod in preda rapuerat suum fuit. Et susceptum intulerunt in tabernaculum testi-
monii in monimentum filiorum israel coram domino. c xxxii

Filii autem ruben et gad habebant pecora multa et erat illis in iumentis
infinita substantia. Cumque vidissent iazer et galaad aptas alendis ani-
malibus terras venerunt ad moysen et eleazarum sacerdotem et principes
multitudinis atque dixerunt. Astaroth et dibon et iazer et nemra et sebon
et eleale et saban et nebo et beon terra quam percussit dominus in conspectu filiorum
israel regionis uberrime est ad pastum animalium et nos servi tui habemus
iumenta plurima. Precamurque si invenimus gratiam coram te ut des nobis eam
famulis tuis in possessionem nec facias nos transire iordanem. Quibus respondit
moyses. Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam et vos hic sedebitis. Cur
subvertitis mentes filiorum israel ne transire audeant in locum quem eis da-
turus est dominus. Nonne ita egerunt patres vestri quando misi eos de cadesbarne
ad explorandam terram. Cumque venissent usque ad vallem botri lustrata omni
regione subverterunt corda filiorum israel ut non intrarent fines quos eis dominus
dedit. Qui iratus iuravit dicens. Si videbunt homines isti qui ascenderunt
ex egipto a xx annis et supra terram quam sub iuramento pollicitus sum
abraham ysaac et iacob et noluerunt sequi me preter caleph filium
iephone cenezeum et iosue filium nun. Isti impleverunt voluntatem meam.
Iratusque dominus adversum israel circumduxit eum per desertum xl annis donec consumeretur
universa generatio que fecerat malum in conspectu eius. Et ecce inquit vos sur-
rexistis pro patribus vestris incrementa et alumni hominum peccatorum ut augeretis
furorem domini contra israel. Quod si nolueritis sequi eum in solitudine populum derelinquet
et vos causa eritis necis omnium. At illi prope accedentes dixerunt. Caulas
ovium fabricabimus et stabula iumentorum. Parvulis quoque nostris urbes munitas.
Nos autem ipsi armati et accincti pergemus ad prelium ante filios israel
donec introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri et quicquid habere possumus
erunt in urbibus muratis propter habitatorum insidias. Non revertemur in domos
nostras usque dum possideant filii israel hereditatem suam. Nec quicquam queremus
trans iordanem quia iam habemus possessionem nostram in orientali eius plaga.
Quibus moyses ait. Si facitis quod promittitis expediti pergite coram domino
ad pugnam et omnis vir bellator armatus iordanem transeat donec subvertat
dominus inimicos suos et subiciatur ei omnis terra tunc eritis inculpabiles apud

num et apud israel. et obtinebitis regiones quas vultis coram domino. Sin autem
quod dicitis non feceritis. nulli dubium est quin peccetis in deum. et scitote quod
peccatum vestrum apprehendet vos. Edificate ergo urbes parvulis vestris. et caulas
ac stabula ovibus ac iumentis. et quod polliciti estis implete. Dixerunt
que filii gad et ruben ad moysen. Servi tui sumus faciemus quod iubet
dominus meus. Parvulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus
in urbibus galaad. Nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad
bellum. sicut tu domine loqueris. Precepit ergo moyses eleazaro sacerdoti
et iosue filio Nun et principibus familiarum per tribus israel et dixit ad eos. Si
transierint filii gad et filii ruben nobiscum iordanem omnes armati ad
bellum coram domino. et vobis fuerit subiecta terra. date eis galaad in possessionem.
Sin autem noluerint transire vobiscum in terram chanaan. inter vos accipiant loca
habitandi. Responderuntque filii gad et filii ruben. Sicut locutus est dominus servis
suis ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram domino in terram chanaan. et possessionem
iam suscepisse nos confitemur trans iordanem. Dedit itaque moyses filiis
gad et filiis ruben et dimidie tribui manasse filii ioseph regnum seon
regis amorrei. et regnum og regis basan et terram eorum cum urbibus suis
per circuitum. Igitur extruxerunt filii gad dibon et astaroth et aroer et
roth. sophan et iazer. iethaa et beth nemra et betharam urbes
munitas et caulas pecoribus suis. Filii vero ruben edificaverunt esebon
et eleale et chariathaim et nabo et baalmeon versis nominibus. sabama
quoque imponentes vocabula urbibus quas extruxerant. Porro filii machir
filii manasse perrexerunt in galaad et vastaverunt eam interfecto amorreo
habitatore eius. Dedit ergo moyses terram galaad machir filio manasse
qui habitavit in ea. Iair autem filius manasse abiit et occupavit vicos eius quos
appellavit anoth iair. id est villas iair. Nobe quoque perrexit et apprehendit cha-
nath cum viculis suis. vocavitque eam nomine suo Nobe. c. xxxiii

Hec sunt mansiones filiorum israel qui egressi sunt de egipto per turmas suas
in manu moysi et aaron. quas descripsit moyses iuxta castrorum loca
que domini iussione mutabant. Profecti ergo de ramesse mense primo.
xv die mensis primi altera die phase filii israel in manu excelsa
videntibus cunctis egiptiis et sepelientibus mortuos primogenitos quos percusse-
rat dominus. et in diis eorum exercuerat ultionem castrametati sunt in socchot.
Et de socchot venerunt in etham que est in extremis finibus solitudinis. Inde
egressi venerunt phihahiroth que respicit beelsephon. et castrametati sunt
ante magdalum. Profectique de phihahiroth. transierunt per medium mare in
solitudinem. et ambulaverunt tribus diebus per desertum etham. et castrametati
sunt in mara. Profectique de mara venerunt in helim. ubi erant xii
fontes aquarum et palme lxx. ibique castrametati sunt. Sed et inde egressi
fixere tentoria super mare rubrum. Profectique de mari rubro castra-
metati sunt in deserto syn. Unde egressi venerunt in depetha. Profectique

De depheca castrametati sunt i alus. Egressi q3 de alus i raphadi fixere ten-
toria ubi aq3 pplo defuit ad bibend3. Profectiq3 de raphidim castrametati
sunt i deserto synai. Sz 7 de solitudine synai egressi venerunt ad sepulc' ocupiscēe.
Profecti q3 de sepulc's ocupiscē castrametati sunt i asseroth. 7 de asseroth
venerunt in rethma. Profecti q3 de rethma castrametati sunt i remmophares
unde egressi venerunt in lebna. Et de lebna castrametati sunt in ressa. Egressi
de ressa venerunt i celeatha unde pfecti castrametati sunt i monte sepher.
Egressi de monte sepher venerunt in arada. Inde pficiscētes castrametati
sunt in maceloth. Pfecti q3 de maceloth venerunt in thaath. Et de thaath
castrametati sunt i thare. Un egressi fixere tentoria in methca. Et de methca
castrametati sunt i esmona. Pfecti q3 de esmona venerunt i maseroth. Et
de maseroth castrametati sunt i banejacan. Egressi q3 de banejacan ve-
nerunt in montem galaad. Un pfecti castrametati sunt i jetebata. Et de jete-
bata venerunt in hebrona. Egressi de hebrona castrametati sunt i asiongaber.
Et inde pfecti venerunt in desertu sin. hec est cades. Egressi q3 de cades castra-
metati sunt i monte hor i extremis finibus terre edom. Ascenditq3 aaron
sacerdos montem hor iubente dno 7 ibi mortuus est anno xl° egressionis
filioru3 de egipto mense quinto. prima die mensis. cu esset annoru3 cxx trium.
Audivitq3 chananeus rex arath q' habitabat ad meridie in terra chanaan
venisse filios isrl. Et pfecti de monte hor castrametati sunt i salmona. Un
egressi venerunt in phinon. Et pfecti de phinon castrametati sunt i oboth.
Et de oboth venerunt i ieabarim q est in finibus moabitaru3. Profecti q3 de
iebarim fixere tentoria i dibon gaad. Un egressi castrametati sunt i helmon
deblathaim. Egressi q3 de helmon deblathaim venerunt ad montem
abarim contra nabo. Pfecti q3 de montibus abarim venerunt ad campestria
moab sup iordanem contra iericho. ibiq3 castrametati sunt de bethsimon
usq3 belsatim in planioribus locis moabitaru3 ubi locutus est dns ad
moysen dicens. Precipe filiis isrl 7 dices ad eos. Qn transieritis ior-
danem intrantes terram chanaan. disperdite cunctos habitatores regionis
illius. confringite titulos. 7 statuas comminuite. atq3 omia excelsa
vastate mundantes. 7 habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam i possessionem
qua dividetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem. 7 paucis angusti-
orem. Singulis ut sors ceciderit ita tribuetur hereditas. per tribus 7 familias
possessio dividetur. Sin autem nolueritis interficere habitatores terre q' remanserint
erunt vobis qui clavi i oculis 7 lancee i lateribus. 7 adversabuntur vobis in terra
habitationis vestre. et quicquid illis facere cogitaveram vobis faciam. c xxxiiii.

Locutusq3 est dns ad moysen dicens. Precipe filiis isrl 7 dices ad
eos Cu ingressi fueritis terram chanaan 7 i possessionem vobis sorte ceciderit
hiis finibus terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine syna
que est iuxta edom. 7 habebit terminos contra orientem mare salsissimum. qui
cinget australem plagam per ascensum scorpionis ita ut transeant i

senna et perveniat in meridiem usque ad cades barne. Unde egredietur confinia
ad villam nomine addar et tendent usque ad semona. Circuibitque
terminus ab semona usque ad torrentem egipti et maris magni littore
finietur. Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet et ipso fine
concludetur. Porro ad septentrionalem partem a mari magno termini incipient per-
venientes usque ad montem altissimum a quo venies in emath usque ad terminos
sedada. Ibuntque confinia usque zephiona et villam henam. Hii erunt
termini in parte aquilonis. Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de
villa henam usque sephama. Et de sephama descendent termini in re-
bla contra fontem daphnim. Inde pervenient contra orientem ad mare cenereth
et tendent usque iordanem. Et ad ultimum salsissimo cludentur mari.
Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. Precepitque moyses filiis israel
dicens. Hec erit terra quam possidebitis sorte quam iussit dominus dari novem
tribubus et dimidie tribui. Tribus enim ruben per familias suas et tribus
filiorum gad iuxta cognationum numerum. media quoque tribus manasse, id est due semis
tribus acceperunt partes suas trans iordanem contra iericho ad orientalem pla-
gam. Et ait dominus ad moysen. Hec sunt nomina virorum qui terram vobis divi-
dent. Eleazar sacerdos et iosue filius Nun. et singuli principes de sin-
gulis tribubus, quorum ista sunt nomina. De tribu iuda caleph filius
iepphone. De tribu Symeon samuel filius ammiud. De tribu benia-
myn elidad filius caselon. De tribu filiorum dan bocci filius iogli.
Filiorum ioseph de tribu manasse hanniel filius ephod. De tribu
effraym camuhel filius septan. De tribu zabulon helisaphan filius
pharnach. De tribu ysachar dux phaltiel filius ozan. De tribu
aser ammiud filius salomi. De tribu neptalim phedahel filius ammiud.
Hii sunt quibus precepit dominus ut dividerent filiis israel terram chanaan. c. xxxv

Hec quoque locutus est dominus ad moysen in campestribus moab super iordanem
contra iericho. Precipe filiis israel ut dent levitis de possessionibus
suis urbes ad habitandum et suburbana earum per circuitum. ut ipsi in
oppidis maneant et suburbana sint pecoribus ac iumentis que a muris
civitatum forinsecus per circuitum mille passuum spacio tendentur. Contra orientem
duo erunt milia cubitorum et contra meridiem similiter duo milia erunt. Ad mare quoque
quod respicit ad occidentem eadem mensura erit. et septentrionalis plaga
eodem termino finietur. Eruntque urbes in medio. et foris suburbana.
De ipsis autem oppidis que levitis dabitis, sex erunt in fugitivorum auxilia
separata ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem. Et exceptis hiis alia
xlii oppida, id est simul xlviii cum suburbanis suis. Ipseque urbes que
dabuntur ex possessionibus filiorum israel, ab hiis qui plus habent plures au-
ferentur. Et qui minus paucores. Singuli iuxta mensuram hereditatis sue
dabunt oppida levitis. Ait dominus ad moysen. Loquere filiis israel
et dices ad eos. Quando transgressi fueritis iordanem in terram chanaan.

Decernite que urbes esse debeant in presidia fugitivorum qui nolentes san-
guinem fuderint. in quibus cum fugerit profugus. cognatus occisi eum non poterit occi-
dere donec stet in conspectu multitudinis. et causa illius iudicetur. De ipsis autem
urbibus que ad fugitivorum subsidia separantur. tres erunt trans iordanem et tres
in terra chanaan. tam filiis israel quam advenis atque peregrinis. ut confugiat
ad eas qui nolens sanguinem fuderit. Si quis ferro percusserit. et mortuus
fuerit qui percussus est. reus erit homicidii et ipse morietur. Si lapidem iecerit
et ictus occubuerit similiter punietur. Si ligno percussus interierit. percussoris san-
guine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet. statim
ut apprehenderit eum perficiet. Si per odium quis hominem impulerit. vel
iecerit quippiam in eum per insidias. aut cum esset inimicus manu percusserit et ille
mortuus fuerit. percussor homicidii reus erit. Cognatus occisi statim ut invenerit
eum iugulabit. Quod si fortuitu et absque odio et inimicicia quicquam horum
fecerit. et hoc audiente populo fuerit comprobatum. atque inter percussorem et propinquum
sanguinis questio ventilata fuerit. liberabitur innocens de ultoris manu. et re-
ducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat. manebitque ibi donec sacerdos
magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium
que exulibus deputate sunt fuerit inventus. et percussus ab eo. ultor est
sanguinis. absque noxa erit qui eum occiderit. Debuerat enim profugus usque
ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit. homicida
revertetur in terram suam. Hec sempiterna erunt et legitima in cunctis habitacionibus
vestris. Homicida sub testibus punietur. Ad unius testimonium nullus conde-
mpnabitur. Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis statim et ipse morietur.
Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt
ne polluatis terram habitacionis vestre que insontium cruore maculatur. Nec aliter
expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit. atque ita emunda-
bitur vestra possessio. me commorante vobiscum. Ego enim sum dominus qui habito inter
xxvi Accesserunt autem et principes familiarum galaad c xxxvi filios israel
filii machir filii manasse de stirpe filiorum ioseph. locutique sunt
moysi coram principibus israel atque dixerunt. Tibi domino nostro precepit
dominus. ut terram sorte divideres filiis israel. et ut filiabus salphaad fratris
nostri dares possessionem debitam patri. quas si alterius tribus homines uxores
acceperint sequetur possessio sua. et translata ad tribum aliam de nostra
hereditate minuetur. atque ita fiet ut cum iubileus id est quinquagesimus
annus remissionis advenerit. confundatur sortium distribucio. et aliorum
possessio ad alios transeat. Respondit moyses filiis israel. et domino precipiente
ait. Recte tribus filiorum Joseph locuta est. Et hec lex super filiabus
salphaad a domino promulgata est. Nubant quibus volunt. tantum ut sue tribus
hominibus. ne commisceatur possessio filiorum israel de tribu in tribum. Omnes
enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua. et cuncte femine maritos
de eadem tribu accipient. ut hereditas permaneat in familiis nec sibi

insteat tuba. s ita maneat ut quo separate sunt fecerit qz filie
salphaad ut fiant inpatri. & impsert maala & tersa & egla et
melcha & noba filys patrui sui. de familia manasse q fuit filius
ioseph. Et possessio q illis fuit attributa mansit in tribu & familia patris
earum. Hec sunt madata atqz iudicia q precepit dns per manum moysi
ad filios israel in campestribus moab sup iordane contra iericho

Incipit Deutronomius c. j.

Hec sunt verba que locutus e moyses ad omnem
israel trans iordane in solitudine campestri contra
mare rubrum int pharan & thophel & la-
ban & aseroth ubi auri e plurimu xj diebus
de oreb per viam motis seyr usqz cades barne
Quadragesimo ano xj mense prima die mensis
locutus e moyses ad filios israel oia q pre-
ceperat illi dns ut diceret eis. Postqz percussit
seon rege amorreorum qui habitauit in esebon
& og regem basan q mansit in aseroth. et in
edrai trans iordane in terra moab. Cepitqz
moyses explanare lege & dicere. Dns ds nr locutus e ad nos in oreb
dicens. Sufficiat vob qz in hoc mote mansistis. revertimini et venite ad
motem amorreorum & ad cetera q ei proxima sunt campestria atqz motana
& humiliora loca cotra meridiem & iuxta litus maris terram chananeorum & libani
usqz ad flume magnum eufraten. En inqt tradidi vob terram ingredimini
& possidete eam. sup qua iuravit dns patribus vris Abraham ysaac &
iacob ut daret illam eis & semini eorum post eos. Dixitqz vob in illo
tpe Non possum solus sustinere vos. qz dns ds vr multiplicavit vos & estis
hodie sicut stelle celi plurime. Dns ds patrum vrorum addat ad hunc nm
multa milia. & benedicat vob sicut locutus e. Non valeo solus vra nego-
cia sustinere & podus ac iurgia. date e vob viros sapientes et
gnaros. & quorum conversacio sit probata in tribubus vris. ut ponam eos vob
principes. Tunc rndistis m. Bona res est qua vis facere. Tulique de
tribubus vris viros sapientes & nobiles. & constitui eos principes
& tribunos & centuriones & quinquagenarios ac decanos q docerent vos
singula. Precepi qz eis dicens Audite illos. & qd iustum est iudicate
Siue civis sit ille. siue peregrinus nulla erit distancia personarum Ita
paruum audietis ut magnum. nec accipietis cuiusqz personam. qz dei iudiciu
est. Qd si difficile vob aliqd visum fuerit referte ad me & ego audiam
Precepi qz vob omnia que facere debetis. Profecti aut de oreb transivimus
per heremu terribile & maximam solitudinem quam vidistis per via motis amor-
rei sicut preceperat dns ds nr nob. Cumqz venissemus in cades barne
dixi vob. Venistis ad motem amorrei que dns ds nr daturus e nob.

nide terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Ascende et posside eam. sicut
locutus est dominus deus noster patribus tuis. Noli metuere nec quicquam paueas.
Et accessistis ad me omnes atque dixistis. Mittamus viros qui considerent terram
et renuncient per quod iter debeamus ascendere. et ad quas pergere ciuitates
Cumque mihi sermo placuisset. misi e vobis xii viros singulos de singulis tribubus
suis Qui cum perrexissent et ascendissent in montana. venerunt vsque ad
vallem botri. Et considerata terra sumentes de fructibus eius vt ostenderent vber-
tatem. attulerunt ad nos atque dixerunt. Bona est terra quam dominus deus noster da-
turus est nobis. et noluistis ascendere. sed increduli ad sermonem domini dei nostri
murmurastis in tabernaculis vestris atque dixistis. Odit nos dominus et idcirco
eduxit nos de terra egipti ut traderet nos in manus amorrei atque deleret
Quo ascendemus. Nuncii terruerunt cor nostrum dicentes. Maxima multitudo
est et nobis in statura procerior. vrbes magne et ad celum vsque murate filios
enachim vidimus ibi Et dixi vobis. Nolite metuere nec timeatis eos.
Dominus deus qui ductor est noster pro vobis ipse pugnabit. sicut fecit in egipto. videntibus
cunctis in solitudine ipsi vidistis. Portauit te dominus deus tuus. vt solet homo
gestare paruulum filium suum in omni via per quam ambulasti. donec veneritis
ad locum istum. et nec sic quidem credidistis domino deo vestro. qui precessit vos in via
et metatus est locum in quo tentoria figere deberetis. nocte ostendens vobis iter
per ignem. et die per columpnam nubis Cumque audisset dominus vocem sermonum vestrorum
iratus iurauit et ait Non videbit quispiam de hominibus generationis huius
pessime terram bonam quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris. preter
caleph filium iephone. Ipse enim videbit eam. et ipsi dabo terram quam
calcauit et filiis eius quia secutus est dominum Nec miranda indignatio in populum
cum mihi quoque iratus dominus propter vos dixerit Nec tu ingredieris illuc. sed iosue filius
Nun minister tuus ingredietur pro te. Hunc exhortare et robora. et ipse sorte
diuidet terram israhel. Paruuli vestri de quibus dixistis quod captiui ducerentur
et filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam ipsi ingredientur. et ipsis
dabo terram et ipsi possidebunt eam. Vos autem reuertimini et abite in solitudinem
per viam maris rubri Et respondistis mihi. Peccauimus domino. Ascendemus atque
pugnabimus sicut precepit dominus deus noster Cumque instructi armis pergeretis in montem
Ait mihi dominus. Dic ad eos nolite ascendere neque pugnetis. non enim sum
vobiscum ne cadatis coram inimicis vestris. locutus sum et non audistis. sed adver-
santes imperio domini et tumentes superbia ascendistis in montem. Itaque
egressus amorreus qui habitabat in montibus et obuiam veniens persecutus est
sicut solent apes persequi. et cecidistis de seyr vsque horma Cumque reuersi
ploraretis coram domino. non audiuit vos nec voci vestre voluit acquiescere
Sedistis ergo in cades barne multo tempore. c ii
Profectique inde venimus in solitudinem que ducit ad mare rubrum sicut
mihi dixerat dominus et circuiuimus montem seyr longo tempore Dixitque dominus
ad me Sufficit vobis circuire montem istum. ite contra aquilonem. et populo precipe

Deutronomij

Dicens Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum esau qui habitant in seyr
et timebunt vos Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos. Neque enim
dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium. quia in pos-
sessionem dedi esau montem seyr. Cibos emetis ab eis pecunia et comedetis.
aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus deus tuus benedixit tibi in omni
opere manuum tuarum. Novit iter tuum. quomodo solitudinem hanc magnam
per xl annos habitans tecum dominus deus tuus. et nichil tibi defuit. Cumque tran-
sissemus fratres nostros filios esau qui habitabant in seyr per viam campestre de
helath. et de asiongaber venimus ad iter quod ducit in desertum moab. dixit-
que dominus ad me Non pugnes contra moabitas nec ineas contra eos prelium
Non enim tibi dabo quicquam de terra eorum. quia filiis loth tradidi eam in
possessionem. Emin primi fuerunt habitatores eius populus magnus et validus et tam
excelsus, ut de enachim stirpe quasi gigantes crederentur. et essent similes filiorum
enachim. Denique moabite appellant eos emin In seyr autem prius habitaverunt
horrei. quibus expulsis atque deletis habitaverunt filii esau. sicut fecit israel in
terra possessionis sue. quam dedit ei dominus. Surgentes ergo ut transiremus torrentem
zareth venimus ad eum. Tempus autem quo ambulavimus de cades barne usque
ad transitum torrentis zareth xxxviii annorum fuit. donec consumeretur omnis generatio
hominum bellatorum de castris. sicut iuraverat dominus. Cuius manus fuit adversum
eos ut interirent de castrorum medio. Postquam autem universi ceciderunt pugnatores
locutus est ad me dominus dicens Tu transibis hodie terminos moab urbem
nomine ar Et accedens in vicinia filiorum amon. cave ne pugnes
contra eos nec movearis ad prelium. Non enim dabo tibi de terra filiorum amon
quia filiis loth dedi eam in possessionem. Terra gigantum reputata est. et in ipsa
olim habitaverunt gigantes quos amonite vocant zomzommim Populus
magnus et multus. et procere longitudinis sicut enachim. quos delevit dominus
a facie eorum Et fecit illos habitare pro eis sicut fecerat filiis esau. qui habitant
in seyr. delens amorreos. et terram eorum illis tradens quam possident usque
in presens Eveos quoque qui habitabant in aserim usque gazam cappadoces
expulerunt. qui egressi de cappadocia deleverunt eos. et habitaverunt pro illis
Surgite et transite torrentem arnon Ecce tradidi in manu tua seon regem
esebon amorreum. et terram eius incipe possidere. et committe adversum eum
prelium. hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos. qui
habitant sub omni celo. ut audito nomine tuo paveant. et in more parturien-
tium contremiscant et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de solitudine
cademoth ad seon regem esebon verbis pacificis dicens. Transibimus
per terram tuam. publica gradiemur via. Non declinabimus neque ad dexteram
neque ad sinistram. Alimenta pretio vende nobis. ut vescamur. Aquam
pecunia tribue. et sic bibemus. Tantum est ut nobis concedas transitum
sicut fecerunt filii esau qui habitant in seyr. et moabite qui morantur in ar
donec veniamus ad iordanem et transeamus in terram quam dominus deus noster

Daturus est nobis. Noluitque seon rex esebon dare nobis transitum quia
induraverat dominus deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor illius ut traderetur
in manus tuas sicut nunc vides. Dixitque dominus ad me. Ecce cepi tibi tradere
seon et terram eius. incipe possidere eam. Egressusque est seon obviam nobis cum
omni populo suo ad prelium in iassa. et tradidit eum dominus deus noster nobis. percussimus-
que eum cum filiis et omni populo suo. cunctasque urbes in tempore illo cepimus inter-
fectis habitatoribus earum viris ac mulieribus et parvulis. Non reliquimus
in eis quicquam absque iumentis. que in partem venere predantium. et spoliis urbium
quas cepimus ab aroer que est super ripam torrentis arnon oppido quod in valle
situm est. usque galaad. Non fuit vicus et civitas que manus nostras effugeret manus.
Omnes tradidit dominus deus noster nobis. absque terra filiorum amon ad quam
non accessimus. et cunctis que adiacent torrenti ieboc. et urbibus montanis.
universisque locis in quibus nos prohibuit dominus deus noster C. iii
Itaque conversi ascendimus per iter basan. Egressusque est og rex basan in
occursum nobis cum populo suo ad bellandum in edrai. Dixitque dominus
ad me. Ne timeas eum quia in manu tua traditus est cum omni populo suo
ac terra sua. faciesque ei sicut fecisti seon regi amorreorum qui habitat in
esebon. Tradidit ergo dominus deus noster in manibus nostris etiam og regem basan
et universum populum eius. percussimusque eos usque ad internicionem. vastantes cunctas
civitates illius uno tempore. Non fuit oppidum quod nos effugeret. Sexagin-
ta urbes omnem regionem argob regni og in basan. Cuncte urbes erant
munite muris altissimis portisque et vectibus absque oppidis innumeris
que non habebant muros. Et delevimus eos sicut feceramus seon regi esebon
disperdentes omnem civitatem virosque ac mulieres et parvulos. iumenta
autem et spolia urbium diripuimus. Tulimusque eo tempore terram de manu duorum
regum amorreorum qui erant trans iordanem a torrente arnon usque ad
montem hermon quem sidonii sarion vocant et amorrei sanir. Omnes
civitates que site sunt in planicie et universam terram galaad et basan usque
selcha et edrai civitates regni og in basan. Solus quippe og rex
basan restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus eius ferreus qui est
in rabath filiorum amon. ix. cubitos habens longitudinis. et iiii-or lati-
tudinis. ad mensuram cubiti virilis manus. Terramque possedimus tempore illo
ab aroer que est super ripam torrentis arnon usque ad mediam partem torrentis
galaad et civitates illius dedi ruben et gad. Reliquam autem partem galaad
et omnem basan regni og tradidi dimidie tribui manasse et omnem
regionem argob et cunctam basan que vocatur terra gigantum. Iair filius ma-
nasse possedit omnem regionem argob usque ad terminos gessuri et machati
Vocavitque ex nomine suo basan avothiair. i. villas iair usque in
presentem diem. Machir quoque dedi galaad. et tribubus ruben et gad dedi
terram galaad usque ad torrentem arnon. medium torrentis et confinium usque
ad torrentem ieboc qui est terminus filiorum amon et planiciem solitudinis atque iordanis

et terminos cenereth usque ad mare deserti quod est salsissimum ad radices
montis phasga contra orientem. Precepique vobis in tempore illo dicens. Dominus deus vester
dat vobis terram hanc in hereditatem. expediti precedite fratres vestros filios israel
omnes viri robusti absque uxoribus et parvulis ac iumentis. Novi enim quod plura
habeatis pecora et in urbibus manere debebunt quas tradidi vobis donec requiem
tribuat dominus fratribus vestris sicut vobis tribuit. et possideant etiam ipsi terram quam
daturus est eis trans iordanem. Tunc revertetur unusquisque in possessionem suam quam
dedi vobis. Josue quoque in tempore illo precepi dicens. Oculi tui viderunt que fecit dominus
deus vester duobus hiis regibus. sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne
timeas eos. dominus enim deus vester pugnabit pro vobis. Precatusque sum in tempore illo
dominum dicens. Domine deus tu cepisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam manumque
fortissimam. neque enim est alius deus vel in celo vel in terra qui possit facere opera
tua et comparari fortitudini tue. Transibo igitur et videbo terram hanc optimam
trans iordanem et montem istum egregium et libanum. Iratusque est mihi dominus propter vos
nec exaudivit me sed dixit mihi. Sufficit tibi nequaquam ultra loquaris de hac
re ad me. Ascende cacumen phasge et oculos tuos circumfer ad occidentem
et ad aquilonem. austrumque et orientem. et aspice. Nec enim transibis iordanem.
Precipe iosue et corrobora eum atque conforta quia ipse precedet populum istum
et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra phanum phegor

ET nunc israhel audi precepta et iudicia que ego doceo te c IIII
vt faciens ea vivas. et ingrediens possideas terram quam dominus deus
patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor
neque auferetis ex eo. Custodite mandata domini dei vestri que ego precipio vobis.
Oculi vestri viderunt omnia que fecit dominus contra beelphegor. quomodo contriverit omnes
cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis domino deo vestro vivitis
universi usque in presentem diem. Scitis quod docuerim vos precepta atque iudicia sicut
mandavit mihi dominus deus meus. sic facietis ea in terra quam possessuri estis. et obser-
vabitis et implebitis opere. Hec est enim vestra sapientia et intellectus coram populis
vt audientes universa precepta hec dicant. En populus sapiens et intelligens gens
magna. Nec est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi sicut deus
noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Que est enim alia gens sic inclita vt
habeat cerimonias iustaque iudicia et universam legem quam ego proponam ho-
die ante oculos vestros. Custodi igitur temetipsum et animam tuam sollicite. ne oblivi-
scaris verborum que viderunt oculi tui et ne excidant de corde tuo cunctis diebus
vite tue. Docebis ea filios et nepotes tuos a die in quo stetisti coram
domino deo tuo in oreb. quando locutus est mihi dominus dicens. Congrega ad me populum
vt audiant sermones meos et discant timere me omni tempore quo vivunt in terra.
doceantque filios suos. Et accessistis ad radices montis qui ardebat usque
ad celum. erantque in eo tenebre nubes et caligo. Locutusque est dominus ad
vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis et formam penitus non
vidistis. et ostendit vobis pactum suum quod precepit vt faceretis. et decem verba

que scripsit in duabus tabulis lapideis. Michi quoque mandavit in illo tempore ut docerem
vos ceremonias et iudicia que facere debetis in terra quam possessuri estis. Custo-
dite ergo sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus
est dominus vobis in oreb de medio ignis. ne forte decepti faciatis vobis sculptam
similitudinem aut ymaginem masculi vel femine similitudinem omnium iumentorum que
sunt super terram vel avium volantium sub celo atque reptilium que moventur in terra
sive piscium qui sub terra morantur in aquis. ne forte oculis elevatis in celum videas
solem et lunam et omnia astra celi et errore deceptus adores ea et colas. que
creavit dominus deus tuus in ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt. Vos autem tulit
dominus et eduxit de fornace ferrea egipti. ut haberet populum hereditarium sicut
est in presenti die. Iratusque est dominus contra me propter sermones vestros et iuravit ut non
transirem iordanem. nec ingrederer terram optimam quam daturus est vobis. Ecce mo-
rior in hac humo non transibo iordanem. Vos transibitis et possidebitis
terram egregiam. Cave nequando obliviscaris pacti domini dei tui quod pepigit tecum
et facias tibi sculptam similitudinem eorum que fieri dominus prohibuit. quia dominus deus
tuus ignis consumens est deus emulator. Si genueritis filios ac nepotes et mo-
rati fueritis in terra. deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem patrantes malum
coram domino deo vestro ut eum ad iracundiam provocetis. Testes invoco hodie celum
et terram cito perituros vos esse de terra. quam transito iordane possessuri estis.
Non habitabitis in ea longo tempore. sed delebit vos dominus atque disperget in omnes gentes
et remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducturus est dominus. Ibique
servietis diis qui manu fabricati sunt hominum. ligno et lapidi qui non vident nec audiunt
non comedunt non odorantur. Cumque quesieris ibi dominum deum tuum invenies
eum. si tamen toto corde quesieris et tota tribulatione anime. postquam te invenerint
omnia mala que predicta sunt. Novissimo autem tempore reverteris ad dominum deum tuum et
audies vocem eius. quia deus misericors dominus deus tuus est. Non dimittet te nec omnino
delebit. neque obliviscetur pacti in quo iuravit patribus tuis. Interroga de diebus
antiquis qui fuerunt ante te. ex die quo creavit deus hominem super terram. a summo celi usque
ad summum eius. si facta est aliquando huiuscemodi res. aut unquam cognitum est ut au-
diret populus vocem dei loquentis de medio ignis sicut tu audisti et vidisti
si fecit deus ut ingrederetur et tolleret sibi gentem de medio nationum per
temptationes signa et prodigia atque portenta per pugnam et robustam manum
extentumque brachium et horribiles visiones iuxta omnia que fecit pro vobis dominus deus
vester in egipto videntibus oculis tuis. ut scires quoniam dominus ipse est deus
et non alius preter eum. De celo fecit audire vocem suam ut doceret te. et in terra
ostendit tibi ignem maximum suum. et audisti verba illius de medio ignis. quia
dilexit patres tuos et elegit semen eorum post eos. eduxitque te precedens in
virtute sua magna ex egipto. ut deleret nationes maximas et fortiores
te in introitu tuo. et introduceret te. daretque tibi terram earum in possessionem. sicut
cernis in presenti die. Scito igitur hodie et cogita in corde tuo quod dominus ipse est
deus in celo sursum et in terra deorsum non est alius. Custodi precepta eius atque mandata

que ego precipio tibi. ut bene sit tibi et filiis tuis post te. et permaneas
multo tempore super terram. quam dominus deus tuus daturus est tibi. Tunc separavit moy-
ses tres civitates trans iordanem ad orientalem plagam. ut confugiat ad eas
qui occiderit nolens proximum suum. nec fuit inimicus ante unum et alterum diem. et ad
harum aliquam urbium possit evadere. Bosor in solitudine que sita est in terra campe-
stri de tribu Ruben. et ramoth in galaad que in tribu gad. et golam in basan
que est in tribu manasse. Ista est lex quam proposuit moyses coram filiis israel
et hec testimonia et ceremonie atque iudicia que locutus est ad filios israel quando egressi
sunt de egypto trans iordanem in valle contra phanum phegor in terra seon regis
amorrei qui habitavit in esebon. quem percussit moyses. Filii quoque israel egressi ex
egypto possederunt terram eius et terram og regis basan. duorum regum amor-
reorum qui erant trans iordanem ad solis ortum ab aroer que sita est super ripam
torrentis arnon usque ad montem syon qui est hermon. omnem planiciem trans
iordanem ad orientalem plagam usque ad mare solitudinis. et usque ad radi-
Vocavitque moyses omnem israel et c. v. ces montis phasga
dixit ad eum. Audi israel ceremonias atque iudicia que ego loquor in auribus
vestris hodie. Discite ea et opere complete. Dominus deus noster pepigit nobiscum
fedus in oreb. non cum patribus nostris iniit pactum sed nobiscum qui in presenciarum sumus
et viventes. facie ad faciem locutus est nobis in monte de medio ignis. Ego
sequester et medius fui inter dominum et vos in tempore illo ut annunciarem vobis verba eius
Timuistis enim ignem et non ascendistis in montem. Et ait Ego dominus deus tuus
qui eduxi te de terra egypti de domo servitutis. Non habebis deos alienos
in conspectu meo. Non facies tibi sculptile. nec similitudinem omnium que sunt in celo de-
super. et que in terra deorsum. et que versantur in aquis sub terra. Non adorabis ea et non
coles. Ego enim sum dominus deus tuus. deus emulator reddens iniquitatem patrum super
filios in terciam et quartam generacionem hiis qui oderunt me. et faciens misericordiam in multa
milia diligentibus me et custodientibus precepta mea. Non usurpabis nomen
domini dei tui frustra. quia non erit impunitus qui super re vana nomen eius assumpserit.
Observa diem sabbati ut sanctifices eum. sicut precepit tibi dominus deus tuus. Sex diebus
operaberis et facies omnia opera tua. Septimus dies sabbati est id est requies domini dei tui
Non facies in eo quicquam operis tu et filius tuus et filia. servus et ancilla. bos et
asinus et omne iumentum tuum. et peregrinus qui est intra portas tuas. ut requiescat
servus et ancilla tua sicut et tu. Memento quod et ipse servieris in egypto et edu-
xerit te inde dominus deus tuus in manu forti et brachio extento. idcirco precepit tibi
ut observares diem sabbati. Honora patrem tuum et matrem tuam sicut precepit tibi
dominus deus tuus. ut longo vivas tempore. et bene sit tibi in terra quam dominus deus
tuus daturus est vobis. Non occides. Neque mechaberis. furtum non facies.
Nec loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces uxorem proximi
tui. non domum. non agrum. non servum. non ancillam. non bovem. non asinum
et universa que illius sunt. Hec verba locutus est dominus ad omnem multitudinem
vestram in monte de medio ignis et nubis et caliginis voce magna nihil

addens amplius · et scripsit eas in duabus tabulis lapideis · quas tradidit michi.
Vos autem postquam audistis vocem de medio tenebrarum et montem ardere
vidistis · accessistis ad me omnes principes tribuum et maiores natu atque
dixistis · Ecce ostendit nobis dominus deus noster maiestatem et magnitudinem suam · vocem
eius audivimus de medio ignis et probavimus hodie quod loquente deo cum homine
vixerit homo · Cur ergo moriemur et devorabit nos ignis hic maximus
Si enim audierimus ultra vocem domini dei nostri moriemur · Quid est omnis caro
ut audiat vocem dei viventis qui de medio ignis loquitur sicut nos audivimus
et possit vivere · Tu magis accede · et audi cuncta que dixerit dominus deus noster tibi.
loquerisque ad nos · et nos audientes faciemus ea · Quod cum audisset dominus.
ait ad me · Audivi vocem populi huius quam locuti sunt · bene omnia locuti sunt
Quis det talem eos habere mentem ut timeant me · et custodiant universa
mandata mea in omni tempore ut bene sit eis et filiis eorum in sempiternum · Vade et
dic eis · Revertimini in tentoria vestra · Tu vero hic sta mecum · et loquar tibi
omnia mandata et cerimonias atque iudicia que docebis eos · ut faciant ea in terra
quam dabo illis in possessionem · Custodite igitur et facite que precepit dominus deus vobis ·
et vivatis et bene sit vobis · Non declinabitis neque ad dexteram neque ad sini-
stram · sed per viam quam precepit dominus deus vester ambulabitis · ut vivatis et bene sit vobis
et protelentur dies in terra possessionis vestre · c vi

Hec sunt precepta et cerimonie atque iudicia que mandavit dominus deus vester · ut
docerem vos et faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidendam · ut
timeas dominum deum tuum · et custodias omnia mandata et precepta eius · que ego pre-
cipio tibi et filiis et nepotibus tuis cunctis diebus vite tue · ut prolongentur dies
tui · Audi israel et observa ut facias que precepit tibi dominus · et bene sit tibi · et
multipliceris amplius · sicut pollicitus est dominus deus patrum tuorum dare tibi terram
lacte et melle manantem · Audi israel dominus deus tuus · deus unus est · Diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo · et ex tota anima tua et ex tota fortitudine
Eruntque verba hec que ego precipio tibi hodie in corde tuo · et narrabis ea filiis
tuis · et meditabis sedens in domo tua · et ambulans in itinere · dormiens atque consur-
gens · et ligabis ea quasi signum in manu tua · eruntque et movebuntur inter oculos tuos
scribesque ea in limine et hostiis domus tue · Cumque introduxerit te dominus deus tuus
in terram pro qua iuravit patribus tuis abraham ysaac et iacob · et dederit tibi civitates
magnas et optimas quas non edificasti domos plenas cunctarum opum · quas
non extruxisti · cisternas quas non fodisti · vineta et oliveta que non plantasti ·
et comederis et saturatus fueris · cave diligenter ne obliviscaris domini qui eduxit
te de terra egipti de domo servitutis · Dominum deum tuum timebis et ipsi soli servies
ac per nomen illius ~~ne~~ iurabis · Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium
que in circuitu vestro sunt · quoniam deus emulator dominus deus tuus in medio tui · ne
quando irascatur furor domini dei tui contra te · et auferat te de superficie terre Non
temptabis dominum deum tuum · sicut temptasti in loco temptationis · Custodi precepta
domini dei tui ac testimonia et cerimonias que precepit tibi · et fac quod placitum est

et bonum in conspectu domini ut bene sit tibi. Et ingressus possideas terram optimam
de qua iuravit dominus patribus tuis ut deleret omnes inimicos tuos coram te. sicut
locutus est. Cum interrogaverit te filius tuus cras dicens. quid sibi volunt testi-
monia hec et cerimonie atque iudicia que precepit nobis dominus deus noster. dices ei.
Servi eramus pharaonis in egipto. et eduxit nos dominus deus de egipto in manu
forti. fecitque signa atque prodigia magna et pessima in egipto contra pharaonem. et
omnem domum illius in conspectu nostro. et eduxit nos inde. ut introductis daret
terram super qua iuravit patribus nostris. precepitque nobis dominus ut faciamus omnia
legitima hec. et timeamus dominum deum nostrum. et bene sit nobis cunctis diebus vite
nostre. sicut est hodie. Eritque nostri misericors si custodierimus et fecerimus omnia pre-
cepta eius coram domino deo nostro sicut mandavit nobis. C vii
Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram quam possessurus ingredieris et
deleverit gentes multas coram te. etheum et gergeseum et amorreum. cha-
naneum phereseum et eveum et iebuseum septem gentes multo maiores
numero quam tu es. et robustiores te. tradideritque eas tibi dominus deus tuus. percuties
eas usque ad internicionem. Non inibis cum eis fedus. Nec misereberis earum.
neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius. nec filiam
eius accipies filio tuo. quia seducet filium tuum ne sequatur me. et ut magis
serviat diis alienis. Irasceturque furor domini et delebit te cito. quin potius hec
facietis eis. Aras eorum subvertite. confringite statuas. lucosque succidite
et sculptilia comburite. quia populus sanctus es domino deo tuo. Te elegit dominus deus
tuus. ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram. Non quia
cunctas gentes numero vincebatis vobis iunctus est dominus. et elegit vos. cum omnibus
sitis populis pauciores. sed quia dilexit vos dominus. et custodivit iuramentum quod
iuravit patribus vestris. eduxitque vos in manu forti. et redemit de domo servitu-
tis de manu pharaonis regis egipti. et scietis quia dominus deus tuus ipse est deus fortis
et fidelis custodiens pactum et misericordiam diligentibus se. et his qui custodiunt pre-
cepta illius in mille generationes. et reddens odientibus se statim. ita ut disperdat
eos et ultra non differat. protinus eis restituens quod merentur. Custodi ergo precepta
et cerimonias atque iudicia que ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam
audieris hec iudicia custodieris ea et feceris. custodiet dominus deus tuus tibi
pactum et misericordiam quam iuravit patribus tuis. diliget te ac multiplicabit. benedicet-
que fructui ventris tui. et fructui terre tue. frumento tuo atque vindemie. oleo
et armentis. gregibus ovium tuarum super terram pro qua iuravit patribus tuis
ut daret eam tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud te sterilis
utriusque sexus. tam in hominibus quam in gregibus tuis. Auferet dominus a te omnem
langworem. et infirmitates egipti pessimas quas novisti non inferet tibi.
sed cunctis hostibus tuis. Devorabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus
est tibi. Non parcet eis oculus tuus. nec servies diis eorum. ne sit in ruinam tibi.
Si dixeris in corde tuo plures sunt quam iste gentes quam ego. quo potero
delere eas. noli metuere. sed recordare que fecerit dominus deus tuus pharaoni

7 cunctis egiptus plagas maximas quas viderunt oculi tui 7 signa atque portenta · manum
que robustam 7 extentum brachium · vt educeret te dominus deus tuus · Sic faciet
cunctis quos metuis populis 7 scrabones mittet dominus deus tuus in eos · donec deleat
omnes atque disperdat · qui te fugiunt 7 latere potuerunt · Non timebis eos · quia
dominus deus tuus in medio tui est · deus magnus 7 terribilis · Ipse consumet nationes
has in conspectu tuo paulatim atque per partes Non poteris delere eas pariter · ne forte
multiplicentur contra te bestie terre · dabitque eos dominus deus tuus in conspectu tuo · et
interficiet eos donec penitus deleantur · Tradetque reges eorum in manus tuas · 7
disperdas nomina eorum sub celo nullus poterit resistere tibi · donec conteras eos /
Sculptilia eorum igne combures · Non concupisces argentum et aurum de quibus
facta sunt neque assumas tibi ex eis quicquam ne offendas propter ea · quia abho-
minatio est domini dei tui Nec inferes quippiam ex ydolo in domum tuam · ne
fias anathema sicut illud est · Quasi spurcitiam detestaberis 7 velud inquinamentum
ac sordes abhominationem habebis · quia anathema est c viii

Omne mandatum quod ego precipio tibi hodie caue diligenter ut facias
ut possitis viuere 7 multiplicemini · ingressique possideatis terram pro
qua iurauit dominus patribus vestris · 7 recordaberis cuncti itineris per quod
adduxit te dominus deus tuus xl annis per desertum · vt affligeret te atque temptaret
7 nota fierent que in tuo animo versabantur · vtrum custodires mandata illius an
non · Afflixit te penuria 7 dedit tibi cibum manna · quod ignorabas tu 7
patres tui · vt ostenderet tibi quod non in solo pane viuat homo sed in omni
verbo quod egreditur ex ore dei · Vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam
vetustate defecit · 7 pes tuus non est subtritus En quadragesimus annus est vt
recogites in corde tuo · quia sicut erudit homo filium suum · sic dominus deus tuus
erudiuit te · vt custodias mandata domini dei tui · 7 ambules in vijs eius
7 timeas eum Dominus enim deus tuus introducet te in terram bonam · terram
riuorum aquarumque 7 fontium in quarum campis 7 montibus erumpunt fluviorum
abyssi · terram frumenti ordei 7 vinearum in qua ficus 7 malagranata 7 olive-
ta nascuntur · terram olei ac mellis · vbi absque vlla penuria comedes panem tuum ·
7 rerum omnium abundancia perfrueris · cuius lapides ferrum sunt · 7 de montibus eius
eris metalla fodiuntur · vt cum comederis 7 saciatus fueris benedicas domino deo
tuo pro terra optima quam dedit tibi · Obserua 7 caue nequando obliuiscaris domini dei
tui · 7 negligas mandata eius atque iudicia 7 cerimonias quas ego precipio tibi
hodie · ne postquam comederis 7 saciatus fueris 7 domos pulcras edificaueris 7
habitaueris in eis · habuerisque armenta 7 ouium greges argenti 7 auri cunctarumque
rerum copiam · eleuetur cor tuum · 7 non reminiscaris domini dei tui · qui eduxit te
de terra egipti de domo seruitutis · 7 ductor tuus fuit in solitudine magna atque
terribili in qua erat serpens flatu adurens 7 scorpio ac dypsas · 7 nulle omnino
aque · qui eduxit riuos de petra durissima · 7 cibauit te manna in solitudine ·
quod nescierunt patres tui Et postquam afflixit 7 probauit ad extremum misertus est
tui · ne diceres in corde tuo fortitudo mea 7 robur manus mee hec michi omnia

prestiterit. sed recorderis domini dei tui quod ipse tibi vires prebuit ut impleret
pactum suum quod iuravit patribus tuis sicut presens indicat dies. Sin autem oblitus
fueris domini dei tui et secutus fueris deos alienos colueris quoque eos et adoraveris
ecce nunc predico tibi quod omnino dispereas. sicut gentes quas delevit dominus in introitu
tuo. ita et vos peribitis si non audieritis vocem domini dei vestri C IX

Audi israel. Tu transgredieris hodie iordanem ut possideas nationes maximas
et fortiores te. civitates ingentes et ad celum usque muratas. populum ma-
gnum atque sublimem. filios enachim quos ipse vidisti et audisti. quibus
nullus potest ex adverso resistere. Scias ergo hodie quod dominus deus tuus ipse transibit an-
te. ignis devorans atque consumens. qui conterat eos atque deleat et disperdat an-
te faciem tuam velociter sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cum deleverit eos dominus
deus tuus in conspectu tuo: propter iusticiam meam introduxit me dominus in terram hanc ut
possiderem. cum propter impietates suas iste delete sint nationes. Neque enim propter iusticias
tuas et equitatem cordis tui ingredieris ut possideas terram eorum. sed quia ille egerunt
impie. te introeunte delete sunt. et ut compleret verbum suum dominus. quod sub iura-
mento pollicitus est patribus tuis abraham ysaac et iacob. Scito igitur quod non
propter iusticias tuas dominus deus tuus dedit tibi terram hanc optimam in possessionem. cum
durissime cervicis sis populus. Memento et ne obliviscaris quomodo ad iracundiam
provocaveris dominum deum tuum in solitudine. Ex eo die quo egressus es ex egipto
usque ad locum istum semper adversum dominum contendisti. Nam et in oreb provocasti eum
et iratus te delere voluit. quando ascendi in montem ut acciperem tabulas lapi-
deas. tabulas pacti quod pepigit dominus vobiscum. et perseveravi in monte xl
diebus ac noctibus panem non comedens et aquam non bibens. Deditque mihi
dominus duas tabulas lapideas scriptas digito dei. et continentes omnia verba que
vobis in monte locutus est de medio ignis quando contio populi congregata est. Cumque
transissent xl dies et totidem noctes. dedit mihi dominus duas tabulas lapideas
tabulas federis. dixitque mihi. Surge et descende hinc cito. quia populus tuus
quem eduxisti de egipto. deseruerunt velociter viam quam demonstrasti eis.
feceruntque sibi conflatile. Rursumque ait dominus ad me. Cerno quod populus iste
dure cervicis sit. dimitte me ut conteram eum. et deleam nomen eius sub celo
et constituam te super gentem que hac maior et fortior est. Cumque de monte ar-
dente descenderem. et duas tabulas federis utraque tenerem manu. vidissemque
quod vos peccasse domino deo vestro. et fecisse vobis vitulum conflatilem. ac de-
seruisse velociter viam eius quam vobis ostenderat. proieci tabulas de manibus
meis confregique eas in conspectu vestro. et procidi ante dominum sicut prius xl diebus ac
noctibus panem non comedens et aquam non bibens propter omnia peccata vestra que
gessistis contra dominum. et eum ad iracundiam provocastis. Timui enim indignacionem
et iram illius qua adversum vos concitatus delere vos voluit. et exaudivit
me dominus etiam hac vice. Adversum aaron quoque vehementer iratus. voluit eum
conterere. et pro illo similiter deprecatus sum. Peccatum autem vestrum quod feceratis. id est vitulum
arripiens igne combussi. et in frusta comminuens omnino in pulverem redigens

Proieci in torrentem qui de monte descendit. In incendio quoque et temptatione et
in sepulcris concupiscentie provocastis dominum. et quando misit vos de cades barne
dicens. Ascendite et possidete terram quam dedi vobis. et contempsistis imperium
domini dei vestri. et non credidistis ei. neque vocem eius audire voluistis. sed
semper fuistis rebelles a die qua nosse vos cepi. Et iacui coram domino xl diebus
et noctibus quibus eum suppliciter deprecabar ne deleret vos ut fuerat commi-
natus. et orans dixi. Domine deus ne disperdas populum tuum et hereditatem tuam
quam redemisti in magnitudine tua. quos eduxisti de egypto in manu forti. Re-
cordare servorum tuorum abraham. ysaac et iacob. ne aspicias duriciam
populi huius et impietatem atque peccatum. ne forte dicant habitatores terre de qua
eduxisti nos. Non poterat dominus introducere eos in terram quam pollicitus est eis. et
oderat illos. ideo eduxit ut interficeret in solitudine. qui sunt populus tuus et hereditas
tua quos eduxisti in fortitudine tua magna. et in brachio tuo extento c. x.

In tempore illo dixit dominus ad me. Dola tibi duas tablas lapideas sicut
priores fuerant. et ascende ad me in montem. faciesque archam ligneam. et
scribam in tablis verba que fuerant in hys quas ante confregisti. ponesque eas in
archa. Feci igitur archam de lignis sethim. Cumque dolassem duas lapideas
tablas instar priorum ascendi in montem habens eas in manibus. scripsitque in tablis
iuxta id quod prius scripserat verba decem. que locutus est dominus ad vos in monte de
medio ignis. quando populus congregatus est. et dedit eas mihi. Reversusque de monte
descendi. et posui tablas in archam quam feceram. que hucusque ibi sunt sicut
precepit mihi dominus. Filii autem israel castra moverunt ex beroth filiorum iacan in
mesera. ubi aaron mortuus ac sepultus est. pro quo sacerdocio functus est filius
eius eleazar. Inde venerunt in galgad de quo loco profecti castra metati sunt
in ietebatha in terra aquarum et torrentium. Eo tempore separavit tribum levi. ut
portaret archam federis domini. et staret coram eo in ministerio ac benediceret in nomine
illius usque in presentem diem. Quapropter non habuit levi partem neque possessionem cum
fratribus suis. quia ipse dominus possessio eius est. sicut promisit ei dominus deus tuus.
Ego autem steti in monte sicut prius xl diebus ac noctibus. Exaudivitque me dominus
in hac vice et te perdere noluit. Dixitque mihi. Vade et precede populum ut ingrediatur
et possideat terram. quam iuravi patribus eorum ut traderem eis. Et nunc israel
quid dominus deus tuus petit a te. nisi ut timeas dominum deum tuum. et ambules in viis
eius. et diligas eum. ac servias domino deo tuo in toto corde tuo et in tota anima tua
custodiasque mandata domini et cerimonias eius. quas ego hodie precipio tibi. ut bene
sit tibi. En domini dei tui celum est. et celum celi. terra et omnia que in eis sunt. et tamen
patribus tuis conglutinatus est dominus et amavit eos. elegitque semen eorum post eos
id est vos de cunctis gentibus. sicut hodie comprobatur. Circumcidite igitur preputium cordis
vestri et cervicem vestram ne induretis amplius. quia dominus deus vester ipse est deus deorum
et dominus dominancium. deus magnus et potens et terribilis. qui personam non accipit
nec munera. Facit iudicium pupillo et vidue. amat peregrinum et dat ei vi-
ctum atque vestitum. Et vos ergo amate peregrinos. quia et ipsi fuistis advene

in terra egypti. Dominum deum tuum timebis et ei servies. ipsi adhaerebis iurabisque in nomine
illius. Ipse est laus tua et deus tuus qui fecit tibi haec magnalia et terribilia
que viderunt oculi tui. In lxx animabus descenderunt patres tui in egyptum. et
ecce nunc multiplicavit te dominus deus tuus sicut astra celi. c. XI.
Ama itaque dominum deum tuum et observa precepta eius et ceremonias atque
iudicia et mandata omni tempore. Cognoscite hodie que ignorant filii vestri qui
non viderunt disciplinam domini dei vestri. magnalia eius et robustam manum
extentumque brachium. signa et opera que fecit in medio egypti. pharaoni regi et
universe terre eius. omnique exercitui egyptiorum et equis ac curribus. quomodo
operuerint eos aque rubri maris cum vos persequerentur. et deleverit eos dominus usque
in presentem diem. vobisque fecerit in solitudine donec veniretis in hunc locum. et dathan
et abyron filiis heliab qui fuit filius ruben. quos aperto ore suo terra
absorbuit cum domibus et tabernaculis et universa substantia eorum quam habebant
in medio israelis. Oculi vestri viderunt opera domini magna que fecit. ut custodiatis
universa mandata illius que ego hodie precipio vobis. et possitis introire et
possidere terram ad quam ingredimini. multoque in ea vivatis tempore. quam sub iuramento
pollicitus est dominus patribus vestris et semini eorum lacte et melle manantem. Terra
enim ad quam ingrederis possidendam non est sicut terra egypti de qua existi. ubi
iacto semine in hortorum morem aque ducuntur irrigue. sed montuosa est atque cam-
pestris. de celo expectans pluvias. quam dominus deus tuus semper invisit. et oculi
illius in ea sunt a principio anni usque ad finem eius. Si ergo obedieritis mandatis
meis que hodie precipio vobis. ut diligatis dominum deum vestrum et serviatis ei in
toto corde vestro et in tota anima vestra. dabit pluviam terre vestre temporaneam
et serotinam ut colligatis frumentum et vinum et oleum fenum ex agris ad
pascenda iumenta. et ut ipsi comedatis ac saturemini. Cavete ne forte
decipiatur cor vestrum et recedatis a domino. serviatisque diis alienis et adoretis
eos. iratusque dominus claudat celum et pluvie non descendant. nec terra det
germen suum. pereatisque velociter de terra optima quam dominus daturus est vobis.
Ponite hec verba mea in cordibus vestris et in animis. et suspendite ea
pro signo in manibus. et inter oculos vestros collocate. Docete filios vestros ut
illa meditentur. Cum sederis in domo tua et ambulaveris in via et accubueris
atque surrexeris scribes ea super postes et ianuas domus tue. ut multiplicentur
dies tui et filiorum tuorum in terra quam iuravit dominus patribus tuis ut daret
eis quamdiu celum imminet terre. Si enim custodieritis mandata que ego precipio
et feceritis ea ut diligatis dominum deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius
adherentes ei. disperdet dominus deus omnes gentes istas ante faciem vestram et
possidebitis eas que maiores et fortiores vobis sunt. Omnis locus quem
calcaverit pes vester. vester erit. A deserto et libano et flumine magno eufraten
usque ad mare occidentale erit terminus vester. Nullus stabit contra vos. Terrorem
vestrum et formidinem dabit dominus deus vester super omnem terram quam calcaturi
estis. sicut locutus est vobis. En propono in conspectu vestro hodie benedictionem et

et maledictionem. Benedictionem si obedieritis mandatis domini dei vestri que hodie ego
precipio vobis. Maledictionem si non obedieritis mandatis domini dei vestri. sed reces-
seritis de via quam ego nunc ostendo vobis. et ambulaveritis post deos alienos
quos ignoratis. Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram ad quam pergis ha-
bitandam. pones benedictionem super montem garizim. maledictionem super montem
hebal. qui sunt trans iordanem post viam que vergit ad solis occubitum in terra
chananei qui habitat in campestribus contra galgalam que est iuxta vallem ten-
dentem et intrantem procul. Vos enim transibitis iordanem ut possideatis terram
quam dominus deus vester daturus est vobis. et habeatis ac possideatis illam. Videte
ergo ut impleatis ceremonias atque iudicia que ego hodie ponam in conspectu vestro.
Hec sunt precepta atque iudicia que facere debetis in terra quam dominus [XII]
deus patrum vestrorum daturus est tibi ut possideas eam cunctis diebus quibus
super humum gradieris. Subvertite omnia loca in quibus coluerunt gentes
quas possessuri estis deos suos. super montes excelsos et colles et subter omne
lignum frondosum. Dissipate aras earum et confringite statuas. lucos igni
comburite et ydola comminuite. disperdite nomina eorum de locis illis. Non
facietis ita domino deo vestro. sed ad locum quem elegerit dominus deus vester de cunctis
tribubus vestris. ut ponat nomen suum ibi et habitet in eo. venietis et offeretis
in illo loco holocausta et victimas vestras. decimas et primitias manuum
vestrarum. et vota atque donaria primogenita boum et ovium et comedetis ibi in
conspectu domini dei vestri. ac letabimini in cunctis ad que miseritis manum vos et domus
vestre in quibus benedixerit vobis dominus deus vester. Non facietis ibi que nos hic facimus
hodie. singuli quod sibi rectum videtur. Neque enim usque in presens tempus venistis ad
requiem et possessionem quam dominus deus daturus est vobis. Transibitis iordanem et habi-
tabitis in terra quam dominus deus vester daturus est vobis. ut requiescatis a cunctis hostibus
per circuitum et absque ullo timore habitetis in loco quem elegerit dominus deus vester
ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio afferetis holocausta et hostias
ac decimas et primitias manuum vestrarum. et quicquid precipuum est in muneribus
que vovistis domino. Ibi epulabimini coram domino deo vestro. vos et filii ac filie vestre
famuli et famule atque levites qui in vestris urbibus commorantur. Neque enim
habent aliam partem et possessionem inter vos. Cave ne offeras holocausta tua
in omni loco quem videris. sed in eo quem elegerit dominus in una tribuum tuarum offeres
hostias et facies quecumque precipio tibi. Si autem comedere volueris et te esus
carnium delectaverit. occide et comede iuxta benedictionem domini dei tui. quam dederit
tibi in urbibus tuis. sive immundum fuerit hoc est maculatum et debile. sive mundum
hoc est integrum et sine macula quod offerri licet. sicut capream et cervum comedes
absque esu dumtaxat sanguinis. quem super terram quasi aquam effundes. Non
poteris comedere in oppidis tuis decimas frumenti vini et olei tui. primogenita
armentorum et pecorum et omnia que voveris et sponte offerre volueris. et primitias
manuum tuarum. sed coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus
deus tuus. tu et filius tuus ac filia. servus et famula atque levites qui

qui manet in urbibus tuis, et letaberis et reficieris coram domino deo tuo in
cunctis ad que extenderis manum tuam. Caue ne derelinquas leuitam in omni
tempore quo versaris in terra. Quando dilatauerit dominus deus tuus terminos tuos sicut
locutus est tibi, et volueris vesci carnibus quas desiderat anima tua, locus autem
quem elegerit dominus deus tuus ut sit nomen eius ibi, si procul fuerit, occides de ar-
mentis et pecoribus tuis que habueris sicut precepi tibi, et comedes in oppidis
tuis ut tibi placet. Sicut comeditur caprea et ceruus ita vesceris eis, et mundus
et inmundus ~~in~~ in commune vescentur. Hoc solum caue ne sanguinem comedas.
Sanguis enim eorum pro anima est, et idcirco non debes animam comedere et corpus cum
carnibus, sed super terram funde quasi aquam, ut sit tibi bene et filiis tuis post
te, cum feceris quod placet in conspectu domini. Que autem sanctificaueris et voueris domino
tolles et venies ad locum quem elegerit dominus, et offeres oblationes tuas car-
nem et sanguinem super altare domini dei tui. Sanguinem hostiarum fundes in
altari, carnibus autem ipse vesceris. Obserua et audi omnia que ego precipio tibi
ut bene sit tibi et filiis tuis post te in sempiternum, cum feceris quod bonum est in conspectu
domini dei tui. Quando disperserit dominus deus tuus ante conspectum tuum gentes ad quas
ingredieris possidendas, et possederis eas atque habitaueris in terra earum, caue
ne imiteris eas postquam fuerint te introeunte subuerse, et requiras ceri-
monias earum dicens. Non facies similiter domino deo tuo. Sicut coluerunt gentes
iste deos suos, ita et ego colam. Omnes enim abhominationes quas auersatur
dominus fecerunt diis suis, offerentes filios suos et filias et comburentes
igni. Quod precipio tibi hoc tantum facito domino, nec addas quicquam nec minuas.
Si surrexerit in medio tui prophetes aut qui somnium vidisse XIII
se dicat, et predixerit signum atque portentum, et euenerit quod locutus est
et dixerit tibi: Eamus et sequamur deos alienos quos ignoras et seruiamus
eis, non audies verba prophete illius aut somniatoris, quia temptat vos dominus deus
vester ut palam fiat utrum diligatis eum an non in toto corde et in tota anima
vestra. Dominum deum vestrum sequimini et ipsum timete. Mandata illius custo-
dite et audite vocem eius. Ipsi seruietis et ipsi adherebitis. Propheta autem
ille aut fictor somniorum interficietur, quia locutus est ut vos auerteret a domino
deo vestro qui eduxit vos de terra egipti et redemit de domo seruitutis,
ut errare te faceret de via quam tibi precepit dominus deus tuus, et auferes
malum de medio tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tue
aut filius tuus vel filia siue vxor que est in sinu tuo aut amicus quem diligis
vt animam tuam clam dicens: Eamus et seruiamus diis alienis quos ignoras tu
et patres tui, cunctarum in circuitu gentium que iuxta vel procul sunt ab initio
vsque ad finem terre, non acquiescas ei nec audias, neque parcat ei oculus
tuus ut miserearis et occultes eum, sed statim interficies. Sit primum manus
tua super eum, et postea omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus neca-
bitur, quia voluit te abstrahere a domino deo tuo qui eduxit te de terra egipti
de domo seruitutis, ut omnis israel audiens timeat, et nequaquam ultra

faciat q̄ppiā huiꝰ rei ſile. Si audieris in vna vrbiū tuarʒ. quas
dnſ dſ tuꝰ dabit t ad hitandū dicētes aliqs. egſſi ſūt filij belial
de medio tui. ⁊ auerterīt hitatores vrbis tue. atqʒ dixerit. Eamꝰ ⁊ ſer-
viamꝰ dijs alienis qs ignoratis. q̄re ſollicite ⁊ diligent' rei veritate
pſpecta. Si īveneris certū ee qd' dr. ⁊ abhōiacōē hac ope ppetrata
ſtatī pcuties hitatores vrbis illiꝰ ī ore gladij ⁊ delebis eā. oīa q̄ ī
illa ſūt vſqʒ ad pecora. Quicqd etiā ſuppellectilis fu'it cōgregabis ī me-
diū platearʒ eiꝰ. ⁊ cū ipā ciuitate ſuccēdes. ita ut vniūſa cōſumas
dnō dō tuo. ⁊ ſit tumulꝰ ſempitnꝰ. Nō edificabit' ampliꝰ ⁊ nō adhērebit
de illo anathemate qcqʒ in manu tua. vt auertat' dnſ ab ira furoris
ſui ⁊ miſereat' tui. ⁊ multiplicet te ſicut iurauit patribꝰ tuis. Cū audi-
eris voce dni dī tui cuſtodi oīa pcepta eiꝰ q̄ ego pcipio tibi
hodie. vt facias qd' placitū ē in cōſpectu dni dei tui. c. xiiij

Filij eſtote dni dī vri. Non vos incidetis nec facietis caluiciū ſup
mortuo. qm̄ pplꝰ ſcūs es dnō dō tuo. ⁊ elegit te vt ſis ei
ī pplm peculiare de cunctis gentibꝰ q̄ ſūt ſup terā. Nō comedatis
q̄ īmūda ſūt. Hoc ē aīal qd' comedere debetis. Bouē ⁊ ouē ⁊ capram. ceruū
capream. bubalū. tragelaphū. pigargū. origen. camelionē. pardā-
lum. Omē aīal qd' ī duas ptes vngulā findit ⁊ ruminat comedetis.
De hijs at q̄ ruminant ⁊ vngulā nō findūt. hec cōedere nō debetis
Camelū. leporē. cirogrillū. q̄ ruminant ⁊ nō diuidūt vngulā. in-
mūda erūt vobis. Suis q̄ qm̄ diuidit vngulā ⁊ nō ruminat īmūdꝰ
erit. Carnibꝰ eorū nō veſcimini. ⁊ cadauera nō tangetis. Hec cōedetis
ex omībꝰ q̄ morant' ī aqs. Q̄ hnt pennulas ⁊ ſquamas comedite.
q̄ abſqʒ pennulis ⁊ ſquamis ſūt nō comedetis. q̄ īmūda ſūt. Omēs
aues mūdas comedite. īmūdas ne comedatis. Aquilam ſ. ⁊ griphem.
⁊ alietū. yxon ⁊ vulturē. ac miluū iux' genꝰ ſuū et ome coruini gnis.
Struciō. ac noctuā ac larū atqʒ accipitrē iux' genꝰ ſuū. herodiū et
cignū ⁊ ibin. ac mergulū. porphirionē ⁊ nocticoracē. onocrotalum
⁊ caradrionē ſinglā in gñe ſuo. vpupā q̄qʒ ⁊ veſpertilionē ⁊ oē qd' reptat
⁊ pennulas hēt īmūdū erit ⁊ nō cōedetis. Omē qd' mūdū ē cōedite. Quicqd
aūt morticiniū ē ne veſcamini ex eo. Pegrino qui īt' portas tuas ē da
vt comedat aut vende ei. q̄ tu pplſ ſcūs dni dī tui es. Nō coques hedū
ī lacte mr̄is ſue. Decimā ptē ſepabis de cūctis frugibꝰ tuis q̄ naſcūt'
ī tra tua p̄ ānos ſinglos. ⁊ comedes ī cōſpectu dni dī tui in loco quē elegit
vt in eo nom̄ illiꝰ inuocet'. Decimā frumēti tui vini ⁊ olei ⁊ pmogenita
de armentis ⁊ ouibꝰ tuis offeres vt diſcas timē dnm̄ deū tuū ī oī tpe.
Cū aūt longior fuit via ⁊ locꝰ quē elegit dnſ dſ tuꝰ tibiqʒ bndixerit
nec potis ad eū hec cūcta portare. vendes oīa ⁊ ī pciū rediges. por-
tabis q̄ manu tua. ⁊ pficiſceris ad locū quē elegit dnſ dſ tuꝰ. ⁊ emes
ex eadē pecunia qcqd tibi placuit ſiue ex armētis ſiue ex ouibꝰ. vinūqʒ

et sicera et omne quod desiderat anima tua comedes coram domino deo tuo et epula-
beris tu et domus tua et levita qui intra portas tuas est. Cave ne derelinquas
eum quia non habet aliam partem in possessione tua. Anno septimo separabis aliam decimam
ex omnibus que nascuntur tibi eo tempore et repones intra ianuas tuas. venietque
levita qui non habet aliam partem nec possessionem tecum et peregrinus et pupillus et vidua
qui intra portas tuas sunt et comedent et saturabuntur ut benedicat tibi dominus deus
tuus in cunctis operibus manuum tuarum que feceris. c XV

Septimo anno facies remissionem que hoc ordine celebrabitur. Cui debetur
aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo repetere non poterit quia annus remis-
sionis est domini. A peregrino et advena exiges. a cive et propinquo repe-
tendi non habebis potestatem. Et omnino indigens et mendicus non erit inter vos. ut be-
nedicat tibi dominus in terra quam daturus est tibi in possessionem. Si tamen audieris vocem
domini dei tui et custodieris universa que iussit et que ego hodie precipio tibi benedicet
tibi ut pollicitus est. Fenerabis gentibus multis et ipse a nullo accipies mutuum
Dominaberis nationibus plurimis et tui nemo dominabitur. Si unus de fratribus tuis
qui moratur intra portas civitatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi
ad paupertatem venerit non obdurabis cor tuum nec contrahes manum sed aperies eam
pauperi et dabis mutuum quo eum indigere prospexeris. Cave ne forte subrepat tibi
impia cogitatio et dicas in corde tuo. appropinquat septimus annus remissionis et
avertas oculos tuos a paupere fratre tuo nolens ei quod postulat mutuum
commodare ne clamet contra te ad dominum et fiat tibi in peccatum sed dabis ei. nec ages
quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis ut benedicat tibi dominus deus tuus
in omni tempore et in cunctis ad que manum miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis
tue. Ideo ego precipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi qui
tecum in terra versantur. Cum tibi venditus fuerit ~~tibi~~ frater tuus hebreus vel hebrea
et sex annis servierit tibi in septimo anno dimittes eum liberum et quem libertati
donaveris nequaquam vacuum abire patieris sed dabis viaticum de gregibus
et de area et de torculari tuo quibus dominus deus tuus benedixerit tibi. Memento quod et
ipse servieris in terra egipti et liberaverit te dominus deus tuus et idcirco ego nunc
precipio tibi. Sin autem dixerit nolo egredi eo quod diligat te et domum tuam
et bene sibi apud te esse sentiat assume subulam et perforabis aurem eius in ianua
domus tue et serviet tibi usque in sempiternum. Ancille quoque similiter facies. Non
avertes ab eis oculos tuos quando dimiseris eos liberos quoniam iuxta mercedem
mercenarii per sex annos servivit tibi. ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis
operibus que agis. De primogenitis que nascuntur in armentis et ovibus tuis quicquid
est sexus masculini sanctificabis domino deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis. et
non tondebis primogenita ovium. In conspectu domini dei tui comedes ea per annos
singulos in loco quem elegerit dominus tu et domus tua. Sin autem habuerit maculam vel
claudum fuerit vel cecum vel in aliqua parte deforme vel debile non immolabitur
domino deo tuo. sed intra portas urbis tue comedes illud. Tam mundus quam inmundus
similiter vescentur eis quasi caprea et cervo. hoc solum observabis ut sanguinem eorum

non comedas: sed effundes in terram quasi aquam c. xvi
Observa mensem novarum frugum et verni primum temporis ut facias phase
domino deo tuo: quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tuus de egypto nocte
Immolabisque phase domino deo tuo de ovibus et de bobus in loco quem
elegerit dominus deus tuus: ut habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem
fermentatum in omnibus terminis tuis. Septem diebus comedes absque fermento
afflictionis panem: quoniam in pavore egressus es de egypto: ut memineris diei egres-
sionis tue de egypto omnibus diebus vite tue. Non apparebit fermentum in omnibus
terminis tuis vii. diebus: et non remanebit de carnibus eius quod immolatum est
vespere die primo mane. Non poteris immolare phase in qualibet urbium tuarum quas
dominus deus tuus daturus est tibi: sed in loco quem elegerit dominus deus tuus: ut habitet
nomen suum ibi. Immolabis phase vespere ad solis occasum quando egressus es de
egypto. Et coques et comedes in loco quem elegerit dominus deus tuus: maneque consurgens
vades in tabernacula tua. Sex diebus comedes azima: et in die vii. quia
collecta est domini dei tui non facies opus. Septem ebdomadas numerabis tibi ab
ea die qua falcem in segetem miseris: et celebrabis diem festum ebdomadarum
domino deo tuo oblationem spontaneam manus tue quam offeres iuxta benedictionem domini dei
tui. Et epulaberis coram domino deo tuo tu et filius tuus et filia tua servus tuus
et ancilla et levites qui est intra portas tuas: et advena ac pupillus et vidua
qui morantur vobiscum in loco quem elegerit dominus deus tuus: ut habitet nomen eius
ibi. Et recordaberis quoniam servus fueris in egypto: custodiesque ac facies que precepta
sunt. Solempnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per vii. dies quando collegeris
de area et torculari fruges tuas: et epulaberis in festivitate tua tu et filius
tuus et filia et servus tuus et ancilla levites quoque et advena et pupillus ac
vidua qui intra portas tuas sunt. Septem diebus domino deo tuo festa celebrabis
in loco quem elegerit dominus: benedicetque tibi dominus deus tuus in cunctis frugibus tuis
et in omni opere manuum tuarum: erisque in leticia. Tribus vicibus per annum apparebit
omne masculinum tuum in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit. In solempnitate
azimorum et in solempnitate ebdomadarum et in solempnitate tabernaculorum. Non apparebit
ante dominum vacuus sed offeret unusquisque iuxta quod habuerit iuxta benedictionem domini dei tui
quam dederit ei. Iudices et magistros constitues in omnibus portis tuis quas dominus
deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas: ut iudicent populum iusto iudicio
nec in alteram partem declinent. Non accipies personam nec munera: quia munera
excecant oculos sapientium et mutant verba iustorum. Iuste quod iustum est per-
sequeris ut vivas et possideas terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Non
plantabis lucum et omnem arborem iuxta altare domini dei tui: nec facies tibi
atque constitues statuam quam odit dominus deus tuus. c. xvii
Non immolabis domino deo tuo bovem et ovem in quo est macula aut quippiam
vitii: quia abhominatio est domino deo tuo. Cum reperti fuerint apud te intra
unam portarum tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui faciant
malum in conspectu domini dei tui ut transgrediantur pactum illius: ut vadant et serviant

diis alienis et adoret eos solem et lunam et omnem miliciam celi que
non precepi et hoc tibi fuerit nunciatum audiensque inquisieris diligenter
et verum esse reppereris et abhominatio facta est in israel educes virum ac mulierem
qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas civitatis tue et lapidibus obru-
entur. In ore duorum vel trium testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur no
uno contra se dicente testimonium. Manus testium prima interficiet eum et manus
reliqui populi extrema mittetur ut auferas malum de medio tui. Si diffi-
cile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem
causam et causam lepram et non lepram et iudicum intra portas tuas videris et
verba variari surge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus veniesque
ad sacerdotes levitici generis et ad iudicem qui fuerit in illo tempore queresque
ab eis qui indicabunt tibi iudicii veritatem et facies quodcumque dixerint
qui presunt loco quem elegerit dominus et docuerint te iuxta legem eius sequerisque
sententiam eorum nec declinabis ad dexteram vel ad sinistram. Qui autem super- ne
bierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo et
decreto iudicis morietur homo ille et auferes malum de medio israel cunctusque
populus audiens timebit ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus
fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi et possederis eam habitaverisque in illa et
dixeris constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes eum constitues
quem dominus deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem ne
regem facere qui non est frater tuus. Cumque fuerit constitutus non multiplicabit sibi equos
nec reducet populum in egiptum equitatus numero sublevatus presertim cum dominus
preceperit vobis ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. Non habebit uxores
plurimas que illiciant animum eius neque argenti et auri immensa pondera. Post-
quam autem sederit in solio regni sui describet sibi deuteronomium legis huius
in volumine accipiens exemplar a sacerdotibus levitice tribus et habebit secum
legetque illud omnibus diebus vite sue ut discat timere dominum deum suum et
custodire verba et cerimonias eius que in lege precepta sunt. Nec elevetur cor eius
in superbiam super fratres suos neque declinet in partem dextram vel sinistram ut
longo tempore regnet ipse et filii eius super israhel. c. xviii

Non habebunt sacerdotes et levite et omnes qui de eadem tribu sunt partem et
hereditatem cum reliquo israel quia sacrificia domini et oblationes eius comedent et
nichil aliud accipient de possessione fratrum suorum. Dominus enim ipse est hereditas
eorum sicut locutus est eis. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo et ab his qui
offerunt victimas sive bovem sive ovem immolaverint dabunt sacerdoti armum
ac ventriculum primitias frumenti vini et olei et lanarum partem ex ovium
tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cunctis tribubus tuis ut stet
et ministret nomini domini ipse et filii eius in sempiternum. Si exierit levita de una
urbium tuarum ex omni israel in qua habitat et voluerit venire desiderans locum
quem elegerit dominus ministrabit in nomine domini dei sui sicut omnes fratres eius levite
qui stabunt eo tempore coram domino. Partem ciborum eandem accipiet quam et ceteri

excepto eo qui in urbe sua ex patrum ei successione debetur. Cum ingressus
fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi Caue ne imitari velis abhomina-
tiones illarum gencium. ne inueniatur in te qui lustret filium suum aut filiam ducens
per ignem. aut qui ariolos sciscitetur. et obseruet sompnia atque auguria. ne sit
maleficus nec incantator. neque phitones consulat. neque diuinos. uel
querat a mortuis veritatem. Omnia enim hec abhominatur dominus. et propter istiusmodi
scelera delebit eos in introitu tuo. Perfectus eris et sine macula cum domino deo
tuo. Gentes iste quarum possidebis terram. augures et diuinos audiunt. tu autem
a domino deo tuo aliter institutus es. Prophetam de gente tua et de fratribus tuis sicut
me suscitabit dominus deus tuus. ipsum audies sicut petisti a domino deo tuo in
oreb. quando contio congregata est atque dixisti. Ultra non audiam vocem domini dei
mei et ignem hunc maximum amplius non videbo ne moriar. Et ait dominus michi.
Bene omnia locuti sunt. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem
tui. et ponam verba mea in ore eius. loquetur que ad eos omnia que precepero illi.
Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo audire noluerit. ego ultor existam.
Propheta autem qui arrogantia deprauatus voluerit loqui in nomine meo que ego non
precepi illi ut diceret. aut ex nomine aliorum deorum interficietur. Quod si tacita co-
no gitatione responderis. quo possum intelligere verbum quod non est locutus dominus. Hoc
habebis signum. quod in nomine domini propheta ille predixerit et non euenerit. hoc dominus
non est locutus. sed per tumorem animi sui propheta confinxit. et idcirco non timebis eum.
Cum disperdiderit dominus deus tuus gentes quarum tibi traditurus est terram cxix
et possederis eam. et habitaueris in urbibus eius et in edibus. tres ciuitates
separabis tibi in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem. sternens
diligenter viam. et in tres equaliter partes totam terre tue prouinciam diuides ut
habeat e vicino qui propter homicidium profugus est quo possit euadere. Hec erit
lex homicide fugientis cuius vita seruanda est. Qui percusserit proximum suum
nesciens. et qui heri et nudiustercius nullum contra eum habuisse odium comprobatur
sed abisse simpliciter cum eo in siluam ad ligna cedenda. et in succisione lignorum
securis fugerit manum. ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percusserit et
occiderit. hic ad unam supradictarum urbium confugiet. et viuet. ne forsitan
proximus eius cuius effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur et apprehendat
eum. Si longior via fuerit et percutiat animam eius qui non est reus mortis
quia nullum contra eum qui occisus est odium prius habuisse monstratur. idcirco precipio tibi
ut tres ciuitates equalis inter se spacii diuidas. Cum autem dilatauerit dominus
deus tuus terminos tuos sicut iurauit patribus tuis. et dederit tibi cunctam terram quam
eis pollicitus est. si tamen custodieris mandata eius. et feceris que hodie precipio
tibi ut diligas dominum deum tuum. et ambules in viis eius omni tempore. addes
tibi alias tres ciuitates. et supradictarum urbium tibi numerum duplicabis. ut non
effundatur sanguis innoxius in medio terre. quam dominus deus tuus dabit tibi possidendam.
ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit
vite eius. surgensque percusserit illum et mortuus fuerit. fugeritque ad unam

De supradictis urbibus · mittent seniores civitatis illius · et arripient eum de
loco effugii · tradentque in manu proximi cuius sanguis effusus est et morietur
nec misereberis eius · et auferes noxium sanguinem de Israel · ut bene sit tibi ·
Non assumes et transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in posses-
sione tua · quam dominus deus tuus dabit tibi · in terra quam acceperis possidendam · Non no
stabit testis unus contra aliquem quicquid illud peccati et facinoris fuerit · sed
in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum · Si steterit testis mendax contra
hominem accusans eum prevaricationis · stabunt ambo quorum causa est ante dominum
in conspectu sacerdotum et iudicum qui fuerint in diebus illis · Cumque diligentissime perscru-
tantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium · reddent
ei sicut fratri suo facere cogitavit · et auferes malum de medio tui ut audientes
ceteri timorem habeant · et nequaquam audeant talia facere · Non misereberis eius · sed
animam pro anima · oculum pro oculo · dentem pro dente · manum pro manu · pedem pro pede exiges
Si exieris ad bellum contra hostes tuos · et videris equitatum et currus c. XX.
et maiorem quam tu habeas adversarii exercitus multitudinem · non timebis
eos · quia dominus deus tuus tecum est qui eduxit te de terra Egipti · Appropinquante
autem iam prelio · stabit sacerdos ante aciem · et sic loquetur ad populum · Audi Israel · Vos
hodie contra inimicos vestros pugnam committitis · non pertimescat cor vestrum · Nolite
metuere · nolite cedere · nec formidetis eos · quia dominus deus vester in medio vestri est ·
et pro vobis contra adversarios dimicabit · ut eruat vos de periculo · Duces quoque per
singulas turmas audiente exercitu proclamabunt · Quis est homo qui edificavit domum no
novam · et non dedicavit eam · vadat et revertatur in domum suam · ne forte moriatur
in bello · et alius dedicet illam · Quis est homo qui plantavit vineam · et necdum eam fecit
esse communem · et de qua vesci omnibus liceat · vadat et revertatur in domum suam
ne forte moriatur in bello · et alius homo eius fungatur officio · Quis est homo qui despon-
savit uxorem · et non dum accepit eam · vadat et revertatur in domum suam ne forte
moriatur in bello · et alius homo accipiet eam · His dictis addent reliqua · et loquentur
ad populum · Quis est homo formidolosus et corde pavido · vadat et revertatur in domum
suam · ne pavere faciat corda fratrum suorum · sicut ipse timore perterritus est · Cumque
siluerint exercitus duces · et finem loquendi fecerint · unusquisque virum suos ad
bellandum cuneos preparabit · Si quando accesseris ad expugnandam civitatem
offeres ei primum pacem · Si receperit et aperuerit tibi portas cunctus populus
qui in ea est salvabitur · et serviet tibi sub tributo · Si autem fedus inire noluerint · et re-
ceperint contra te bellum oppugnabis eam · Cumque tradiderit illam dominus deus tuus in
manu tua · percuties omne quod in ea generis masculini est in ore gladii absque
mulieribus et infantibus · iumentis et ceteris que in civitate sunt · Omnem predam
exercitui divides · et comedes de spoliis hostium tuorum que dominus deus tuus dedit
tibi · Sic facies cunctis civitatibus que a te procul valde sunt · et non sunt de
his urbibus quas in possessionem accepturus es · De his autem civitatibus que
dabuntur tibi · nullum omnino permittes vivere · sed interficies in ore gladii ·
Etheum videlicet et Amorreum et Chananeum · Pherezeum · et Eveum et Iebuseum ·

vos
Sicut precepit tibi dominus deus tuus. ne forte doceant vos facere cunctas abhomina-
tiones quas ipsi operati sunt in diis suis. et peccetis in dominum deum vestrum. Cum
obsederis civitatem multo tempore. et munitionibus circumdederis ut expugnes
eam. non succides arbores de quibus vesci potest. nec securibus per circuitum
debes vastare regionem. quoniam lignum est et non homo. nec potest bellantium contra te
augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera sed agrestia. et in ceteros apta
usus succide. et extrue machinas donec capias civitatem que contra te
Quando inventum fuerit in terra quam dominus deus tuus c. xxi dimicat
daturus est tibi hominis cadaver occisi et ignoratur cedis reus. egre-
dientur maiores natu et iudices tui. et metientur a loco cadaveris sin-
gularum per circuitum spatia civitatum. et quam viciniorem ceteris esse perspexerint. seniores
civitatis illius tollent vitulam de armento que non traxit iugum. nec terram scidit vo-
mere. et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam. que numquam arata est. nec
sementem recepit. et cedent in ea cervices vitule. accedentque sacerdotes filii levi
quos elegerit dominus deus tuus ut ministrent ei. et benedicant in nomine eius. et ad verbum
eorum omne negotium pendeat. et quicquid mundum vel inmundum est iudicetur ab eis.
et venient maiores natu civitatis illius ad interfectum. lavabuntque manus suas super
vitulam que in valle percussa est. et dicent. Manus nostre non effuderunt hunc san-
guinem. nec oculi viderunt. Propitius esto populo tuo israel quem elegisti domine
et ne reputes sanguinem innocentem in medio populi tui israel. et auferetur ab eis
reatus sanguinis. Tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui effusus est. cum feceris
quod precepit dominus. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos. et tradiderit eos
dominus deus tuus in manu tua. captivosque duxeris. et videris in numero captivorum mulierem
pulcram. et adamaveris eam. volueris que habere uxorem. introduces eam in domum
tuam. Que radet cesariem. et circumcidet ungues. et deponet vestem in qua
capta est. sedensque in domo tua flebit patrem et matrem suam uno mense. et
postea intrabis ad eam. dormiesque cum illa. et erit uxor tua. Si autem
postea non sederit in animo tuo dimittes eam liberam. nec vendere poteris pecunia
nec opprimere per potentiam. quia humiliasti eam. Si habuerit homo uxores duas
unam dilectam. et alteram odiosam. genuerintque ex ea liberos. et fuerit filius
odiose primogenitus. volueritque substantiam inter filios dividere. non poterit filium dilecte
facere primogenitum. et preferre filio odiose. sed filium odiose agnoscet primogenitum
dabitque ei de hiis que habuerit cuncta duplicia. iste est enim principium liberorum
eius. et huic debentur primogenita. Si genuerit homo filium contumacem et protervum
qui non audiat patris aut matris imperium. et coercitus obedire contempserit.
apprehendent eum et educent ad seniores civitatis illius. et ad portam iudicii
dicentque ad eos. Filius iste noster protervus est et contumax. monita nostra
audire contempnit. comessationibus vacat et luxurie atque conviviis. La-
pidibus eum obruet populus illius civitatis. et morietur. ut auferatis malum
de medio vestri. et universus israel audiens pertimescat. Quando peccaverit homo
quod morte plectendum est. et adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo.
terre

Non permanebit cadaver eius in ligno, sed in eadem sepelietur die, quia ma-
ledictus est a deo qui pendet in ligno, et nequaquam contaminabis terram tuam quam
dominus deus tuus dederit tibi in possessionem. c. xxii

Non videbis bovem fratris tui aut ovem errantem et preteribis, sed reduces
fratri tuo. Etiam si non est propinquus tuus nec nosti eum, duces in
domum tuam et erunt apud te quamdiu querat ea frater tuus et recipiet. Similiter faci-
es de asino et de vestimento et de omni re fratris tui que perierit. Si inveneris eam
ne negligas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse
in via non despicies sed sublevabis eum cum eo. Non induetur mulier veste virili
nec vir utetur veste feminea. Abhominabilis enim apud deum est qui facit hec.
Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidum avis inveneris et matrem pullos
vel ova desuper incubantem, non tenebis eam cum filiis sed abire pacieris captos
tenens filios ut bene sit tibi et longo vivas tempore. Cum edificaveris domum
novam facies murum tecti per circuitum ne effundatur sanguis in domo tua et
sis reus labente alio et in preceps ruente. Non seres vineam tuam alio semine
ne et sementis quam seminasti et que nascuntur ex vinea pariter sanctificentur. Non
arabis in bove simul et asino. Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum
est. Funiculos in fimbriis facies per quattuor angulos pallii tui quo operieris.
Si duxerit vir uxorem et postea eam odio habuerit, quesieritque occasiones quibus
dimittat eam, obiciens ei nomen pessimum, et dixerit: uxorem hanc accepi et
ingressus ad eam non inveni virginem, tollent eam pater et mater eius et ferent secum signa
virginitatis eius ad seniores urbis qui in porta sunt, et dicet pater: filiam meam
dedi huic uxorem, quam quia odit, imponit ei nomen pessimum ut dicat non inveni
filiam tuam virginem. Et ecce hec sunt signa virginitatis filie mee. expandent vesti-
mentum coram senioribus civitatis. apprehendentque senes urbis illius virum
et verberabunt illum condempnantes insuper centum siclis argenti, quos dabit patri puelle
quia diffamavit nomen pessimum super virginem israel. habebitque eam uxorem et non
poterit eam dimittere omni tempore vite sue. Quod si verum est quod obicit et non est in-
venta in puella virginitas, eicient eam extra fores domus patris sui et lapidibus
obruent viri civitatis eius et morietur. quoniam fecit nephas in israel ut fornicaretur
in domo patris sui, et auferes malum de medio tui. Si dormierit vir cum
uxore alterius, uterque morietur, id est adulter et adultera, et auferes malum de israel.
Si puellam virginem desponderit vir et invenerit eam aliquis in civitate et concubuerit
cum illa, educes utrumque ad portam civitatis illius et lapidibus obruentur. Puella
quia non clamavit cum esset in civitate. Vir quia humiliavit uxorem proximi sui. et au-
feres malum de medio tui. Sin autem in agro reppererit vir puellam que despon-
sata est, et apprehendens concubuerit cum illa, ipse solus morietur. puella nichil
pacietur nec est rea mortis. quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum et occidit
animam eius ita et puella perpessa est. Sola erat in agro. clamavit et nullus
affuit qui liberaret eam. Si invenerit vir puellam virginem que non habet
sponsum et apprehendens concubuerit cum ea et res ad iudicium venerit, dabit qui

Dormivit cum ea patri puelle .l. siclos argenti. et habebit eam uxorem quia
humiliavit illam. Non poterit dimittere eam cunctis diebus vite sue. c. xxiii
Non accipiet homo uxorem patris sui. nec revelabit operimentum eius. Non
intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis et absciso veretro
ecclesiam domini. Non ingredietur mamzer hic est de scorto natus in ecclesiam
domini usque ad decimam generacionem. Ammanites et moabites eciam post
decimam generacionem non intrabunt ecclesiam domini in eternum. quia noluerunt vobis
occurrere cum pane et aqua in via. cum egressi estis de egipto. et quia conduxerunt
contra te balaam filium beor de mesopotamia syrie ut malediceret tibi
et noluit audire dominus deus tuus balaam. vertitque maledictionem in benediccionem
tuam. eo quod diligeret te. Non facies cum eis pacem. nec queres eis bona cunctis
diebus vite sue in sempiternum. Non abhominaberis ydumeum quia frater tuus est. Nec
egiptium quia advena fuisti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis. tercia
generacione intrabunt in ecclesiam domini. Cum egressus fueris contra hostes tuos in
pugnam. custodies te ab omni re mala. Si fuerit inter vos homo qui
nocturno pollutus sit sompno egredietur extra castra et non revertetur priusquam
ad vesperam lavetur aqua. et post solis occasum regredietur in castra. Habebis
locum extra castra ad quem egrediaris ad requisita nature gerens paxillum
in balteo. Cumque sederis fodies per circuitum et egesta humo operies quo
relevatus es. Dominus enim deus tuus ambulat in medio castrorum tuorum. ut eruat
te et tradat tibi inimicos tuos. ut sint castra tua sancta. et nichil in eis appareat
feditatis ne derelinquat te. Non tradas servum domino suo qui ad te confugerit.
habitabit tecum in loco qui ei placuerit. et in una urbium tuarum requiescet.
nec contristes eum. Non erit meretrix de filiabus israel. neque scortator de filiis
israel. Non offeres mercedem prostibuli nec precium canis in domum domini dei tui.
quicquid id est quod voverint. quia abhominacio est utrumque apud dominum deum tuum.
Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam. nec fruges nec qualibet aliam
rem sed alieno. Fratri tuo absque usura id quod indiget commodabis. ut bene-
dicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam ingredieris possidendam.
Cum voveris votum domino deo tuo non tardabis reddere. quia requiret illud dominus deus
tuus. Et si moratus fueris reputabitur tibi ad peccatum. Si nolueris polliceri
absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis observabis. et
facies sicut promisisti domino deo tuo et propria voluntate et ore tuo locutus es.
Ingressus vineam proximi tui comedes uvas quantum tibi placuerit. foras
autem ne efferes tecum. Si intraveris in segetem amici tui. franges spicas
et manu conteres. falce autem non metes. c. xxiiii
Si acceperit homo uxorem et habuerit eam et non invenerit graciam ante oculos
eius propter aliquam feditatem. scribet libellum repudii et dabit in manu eius
et dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alterum maritum duxerit
et ille quoque oderit eam. dederitque ei libellum repudii et dimiserit de domo sua
vel certe mortuus fuerit. non poterit prior maritus accipere eam in uxorem quia polluta

e et abhominabilis facta est coram dno. Ne peccare facies terram quam dns
deus tuus tradiderit tibi possidendam. Cum acceperit homo nuper uxorem non procedat
ad bellum nec ei quippiam necessitatis iniungetur publice sed vacabit absque
culpa domui sue ut uno anno letetur cum uxore sua. Non accipies loco
pignoris inferiorem et superiorem molam quia animam suam apposuit tibi.
Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis israel et vendito
eo acceperit precium interficietur et auferes malum de medio tui. Observa
diligenter ne incurras plagam lepre sed facies quecumque docuerint te sacerdotes
levitici generis iuxta id quod precepi eis et imple sollicite. Mementote que
fecit dns deus vester marie in via cum egrederemini de egypto. Cum repetes
a proximo tuo rem aliquam quam debet tibi non ingredieris domum eius ut
pignus auferas sed stabis foris et ille tibi proferet quod habuerit. Si autem pauper
est non pernoctabit apud te pignus sed statim reddes ei ante solis occasum
ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi et habeas iusticiam coram dno deo
tuo. Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui sive advene
qui tecum moratur in terra tua et intra portas tuas est sed eadem die reddes
ei precium laboris sui ante solis occasum quia pauper est et ex eo sustentat animam
suam ne clamet contra te ad dominum et reputetur tibi ad peccatum. Non occidentur
patres pro filiis nec filii pro patribus sed unusquisque pro suo peccato morietur. Non pervertes
iudicium advene et pupilli nec auferes pignoris loco vidue vestimentum.
Memento quod servieris in egypto et eruerit te dns deus tuus inde. Idcirco
precipio tibi ut facias hanc rem. Quando messueris segetem in agro tuo et
oblitus manipulum reliqueris non reverteris ut tollas illud sed advenam
et pupillum et viduam auferre pacieris ut benedicat tibi dns deus tuus
in omni opere manuum tuarum. Si fruges colliges olivarum quicquid remanserit
in arboribus non reverteris ut colligas sed relinques advene et pupillo et
vidue. Si vindemiaveris vineam tuam non colliges remanentes racemos
sed cedent in usum advene pupilli et vidue. Memento quod et tu servieris in
egypto et idcirco precipio tibi ut facias hanc rem. C XXV

Si fuerit causa inter aliquos et interpellaverint iudices quem iustum esse perspexerint
illi iusticie palmam dabunt quem impium condempnabunt impietate.
Si autem eum qui peccavit dignum viderint plagis prosternent et coram se facient
verberari. Pro mensura peccati erit et plagarum modus ita dumtaxat ut qua- no
dragenarium numerum non excedat ne fede laceratus ante oculos tuos frater tuus
abeat. Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. Quando habita-
verint fratres simul et unus ex eis absque liberis mortuus fuerit uxor defuncti
non nubet alteri sed accipiet eam frater eius et suscitabit semen fratris sui
et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit ut non deleatur nomen
eius ex israel. Si autem noluerit accipere uxorem fratris sui que ei lege debetur
perget mulier ad portam civitatis et interpellabit maiores natu et dicet
Non vult frater viri mei suscitare semen fratris sui in israel nec me in coniugium

sumere. Statimque accersiri eum faciet et interrogabit. Si responderit nolo eam
uxorem accipere. accedet mulier ad eum coram senioribus et tollet calciamentum
de pede eius. spuetque in faciem eius et dicet. Sic fiet homini qui non edificat
domum fratris sui. et vocabitur nomen eius in Israel domus discalciati. Si habu-
erint inter se iurgium viri et unus contra alterum rixari ceperit. volensque uxor alterius
eruere virum suum de manibus fortioris. miseritque manum et apprehenderit verenda
eius. abscides manum illius. nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in
sacculo diversa pondera maius et minus. nec erit in domo tua modius maior
et minor. Pondus habebis iustum et verum. et modius equalis et verus erit tibi.
ut multo vivas tempore super terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Abhominatur
enim dominus eum qui facit hec. et aversatur omnem iniusticiam. Memento que fecerit tibi
amalech in via quando egrediebaris ex egipto. quomodo occurrerit tibi. et extremos
agminis tui qui lassi residebant ceciderit. quando tu eras fame et labore confectus
et non timuerit deum. Cum ergo dominus deus tuus dederit tibi requiem. et subiecerit
cunctas per circuitum naciones in terra quam tibi pollicitus est. delebis nomen
eius sub celo. Cave ne obliviscaris c. xxvi
Cumque intraveris terram quam dominus deus tuus daturus est tibi possidendam
et obtinueris eam atque habitaveris in illa. tolles de cunctis frugi-
bus tuis primicias et pones in cartallo. Pergesque ad locum quem dominus deus
tuus elegerit ut ibi invocetur nomen eius. Accedesque ad sacerdotem qui fuerit in
diebus illis. et dices ad eum. Profiteor hodie coram domino deo tuo quod ingressus
sim terram pro qua iuravit patribus nostris ut daret eam nobis. Suscipiensque
sacerdos cartallum de manu tua ponet ante altare domini dei tui. et loqueris
in conspectu domini dei tui. Syrus persequebatur patrem meum qui descendit in egiptum
et ibi peregrinatus est in paucissimo numero. crevitque in gentem magnam et robustam
et infinite multitudinis. affixeruntque nos egiptii et persecuti sunt. imponentes
onera gravissima. et clamavimus ad dominum deum nostrum. qui exaudivit nos et respexit
humilitatem nostram. et laborem atque angustias. et eduxit nos de egipto in manu
forti et brachio extento in ingenti pavore. in signis atque portentis. et introduxit
ad locum istum. et tradidit nobis terram lacte et melle manantem. et idcirco nunc offero
primicias frugum terre. quas dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu domini dei
tui. et adorato domino deo tuo. epulaberis in omnibus bonis que dominus deus tuus dedit
tibi. et domui tue. tu et levites. et advena qui tecum est. Quando compleveris decimas
cunctarum frugum tuarum. anno decimarum tercio dabis levite. et advene et pupillo
et vidue ut comedant intra portas tuas et saturentur. loquerisque in conspectu
domini dei tui. Abstuli quod sanctificatum est de domo mea. et dedi illud levite et
advene. pupillo et vidue sicut iussisti mihi. Non preterivi mandata tua nec
sum oblitus imperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo. nec separavi ea in
qualibet inmundicia. nec expendi ex hiis quicquam in re funebri. Obedivi voci
domini dei mei. et feci omnia sicut precepisti mihi. Respice de sanctuario tuo. et ex
celso celorum habitaculo. et benedic populo tuo israel. et terre quam dedisti nobis.

sic iurasti patribus nostris terre lacte et melle manantem. Hodie dominus deus
tuus precepit tibi ut facias mandata [hec] et cerimonias atque iudicia. et cu-
stodias et impleas ex toto corde tuo et ex tota anima tua. Dominum elegisti
hodie ut sit tibi deus. et ambules in viis eius. et custodias cerimonias
illius et mandata atque iudicia. et obedias eius imperio. Et dominus elegit
te hodie. ut sis ei populus peculiaris. sicut locutus est tibi. et custodias omnia pre-
cepta eius. et faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas creavit in laudem
et nomen et gloriam suam. ut sis populus sanctus domini dei tui sicut locutus est tibi.
Precepit autem moyses et seniores israel populo dicentes. CXXVII.
Custodite omne mandatum quod precipio vobis hodie. Cumque transieritis
iordanem in terram quam dominus deus tuus dabit tibi erigens ingentes lapi-
des et calce levigabis eos. ut possis in eis scribere omnia verba legis huius iordane
transmisso. ut intres terram quam dominus deus tuus dabit tibi. terram lacte et
melle manantem. sicut iuravit patribus tuis. Ergo quando transieritis iordanem
erigite lapides quos ego precipio vobis hodie in monte hebal. et levigabis eos
calce. et edificabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non
tetigit. et de saxis informibus et impolitis. et offeres super eo holocausta domino
deo tuo. et immolabis hostias pacificas. comedesque ibi et epulaberis coram
domino deo tuo. et scribes super lapides omnia verba legis huius plane et
lucide. Dixeruntque moyses et sacerdotes levitici generis ad omnem israel.
Attende et audi israel. hodie factus es populus domini dei tui. audies vocem
eius et facies mandata atque iustitias quas ego precipio tibi. Precepitque
moyses populo in die illo dicens. Hii stabunt ad benedicendum domino super mon-
tem garizim iordane transmisso. Symeon. levi. iudas. ysachar.
ioseph et beniamin. et ex regione isti stabunt ad maledicendum in monte
hebal. Ruben. gad. et aser. zabulon. dan. et neptali. Et pronuntiabunt
levite. dicentque ad omnes viros israel excelsa voce. Maledictus homo qui
facit sculptile et conflatile. abhominationem domini opus manuum artificum
ponetque illud in abscondito. Et respondebit omnis populus et dicet. Amen. Male-
dictus qui non honorat patrem suum et matrem. et dicet omnis populus. Amen. Ma-
ledictus homo qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omnis populus. Amen.
Maledictus qui errare facit cecum in itinere. Et dicet omnis populus. Amen. Male-
dictus qui pervertit iudicium advene. pupilli. et vidue. Et dicet omnis populus. Amen.
Maledictus qui dormit cum uxore patris sui. et revelat operimentum lectuli
eius. Et dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui dormit cum omni iumento. et dicet
omnis populus. Amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui sive
matris sue. Et dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui dormit cum socru sua.
Et dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui clam percusserit proximum suum. Et
dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui dormit cum uxore proximi sui. Et
dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui accipit munera ut percutiat animam
sanguinis innocentis. Et dicet omnis populus. Amen. Maledictus qui non permanet in

sermonibus legis huius nec eos opere perficit. Et dicet omnis populus Amen.
Si autem audieris vocem domini dei tui ut facias atque custo- c xxviii
dias omnia mandata eius que ego precipio tibi hodie. Faciet te dominus deus
tuus excelsiorem cunctis gentibus que versantur in terra. Venient super
te universe benedictiones iste et apprehendent te si tamen precepta eius audieris.
Benedictus tu in civitate et benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui et
fructus terre tue fructusque iumentorum tuorum greges armentorum tuorum et
caule ovium tuarum. Benedicta horrea tua et benedicte reliquie tue. Benedictus
eris ingrediens et egrediens. Dabit dominus inimicos tuos qui consurgunt adversum
te corruentes in conspectu tuo. Per unam viam venient contra te et per septem
fugient a facie tua. Emittet dominus benedictionem super cellaria tua et super
omnia opera manuum tuarum benedicetque tibi in terra quam acceperis. Suscita-
bit te sibi dominus in populum sanctum sicut iuravit tibi si custodieris mandata domini
dei tui et ambulaveris in viis eius. Videbuntque omnes terrarum populi quod nomen
domini invocatum sit super te et timebunt te. Abundare te faciet dominus omnibus bonis
fructu ventris tui et fructu iumentorum tuorum et fructu terre tue quam iuravit
dominus patribus tuis ut daret tibi. Aperiet dominus thesaurum suum optimum celum
ut tribuat pluviam terre tue in tempore suo. Benedicetque cunctis operibus manuum
tuarum. Et fenerabis gentibus multis et ipse a nullo fenus accipies.
Constituet te dominus in caput et non in caudam et eris semper supra et non subter si au-
dieris mandata domini dei tui que ego precipio tibi hodie et custodieris ac feceris
ac non declinaveris ab eis neque ad dexteram neque ad sinistram nec secutus
fueris deos alienos neque colueris eos. Quod si audire nolueris vocem domini dei tui
ut custodias et facias omnia mandata eius et ceremonias que ego precipio tibi
hodie venient super te omnes maledictiones iste et apprehendent te. Maledictus
eris in civitate. Maledictus in agro. Maledictum horreum tuum et maledicte re-
liquie tue. Maledictus fructus ventris tui et fructus terre tue armenta boum tuorum
et greges ovium tuarum. Maledictus eris ingrediens et maledictus egrediens.
Mittet dominus super te famem et esuriem et increpationem in omnia opera tua que facies
donec conterat te et perdat velociter propter adinventiones tuas pessimas in quibus
dereliquisti me. Adiungat tibi dominus pestilentiam donec consumat te de terra
ad quam ingredieris possidendam. Percutiat te dominus egestate febri et frigore
ardore et estu et aere corrupto ac rubigine et persequatur donec pereas.
Sit celum quod super te est eneum et terram quam calcas ferream. Det dominus
imbrem terre tue pulverem et de celo descendat super te cinis donec conteraris.
Tradat te dominus corruentem ante hostes tuos. Per unam viam egrediaris
contra eos et per septem fugias et dispergaris per omnia regna terre. Sitque cadaver
tuum in escam cunctis volatilibus celi et bestiis terre et non sit qui abigat.
Percutiat te dominus ulcere pessimo Egypti et partem corporis per quam stercora di-
geruntur scabie quoque et prurigine ita ut curari nequeas. Percutiat te
dominus amentia et cecitate ac furore mentis ac palpes in meridie sicut

Palpes solet cecus in tenebris. et non dirigas vias tuas. omnique tempore
calumpniam sustineas. et opprimaris violencia nec habeas qui liberet te. Uxo-
rem accipias et alius dormiat cum ea. Domum edifices et non habites in
ea. Plantes vineam et non vindemies eam. Bos tuus immoletur cora-
m te. et non comedas ex eo. Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo. et non reddatur
tibi. Oves tue dentur inimicis tuis. et non sit qui te adiuvet. Filii tui et
filie tue alteri tradantur populo videntibus oculis tuis et deficientibus ad con-
spectum eorum tota die. et non sit fortitudo in manu tua. Fructus terre tue et
omnes labores tuos comedat populus quem ignoras. et sis semper calumpniam
sustinens. et oppressus cunctis diebus. et stupens ad terrorem eorum que videbunt
oculi tui. Percutiat te dominus ulcere pessimo in genibus et in suris. sanarique
non possis a planta pedis usque ad verticem tuum. Ducet dominus te et re-
gem tuum quem constitueris super te in gentem quam ignoras tu et patres tui. et
servies ibi diis alienis. ligno et lapidi. et eris perditus in proverbium ac
fabulam omnibus populis ad quos te introduxerit dominus. Sementem multam
iacies in terram. et modicum congregabis. quia locuste omnia devorabunt. Vineam
plantabis et fodies. et vinum non bibes nec colliges ex ea quippiam.
quia vastabitur vermibus. Olivas habebis in omnibus terminis tuis. et non
ungeris oleo quia defluent et peribunt. Filios generabis et filias. et non frueris
eis. quoniam ducentur in captivitatem. Omnes arbores tuas et fruges terre tue
rubigo consumet. Advena qui tecum versatur in terra ascendet super te. eritque
sublimior. tu autem descendes et eris inferior. Ipse fenerabit tibi. et tu non
fenerabis ei. Ipse erit in caput et tu eris in caudam. Et venient super te
omnes maledictiones iste. et persequentes apprehendent te. donec intereas. quia non
audisti vocem domini dei tui. nec servasti mandata eius et ceremonias. quas
precepit tibi dominus. Et erunt in te signa atque prodigia. et in semine tuo usque in
sempiternum. eo quod non servieris domino deo tuo in gaudio. cordisque leticia
propter rerum omnium abundanciam. Servies inimico tuo quem dominus immittet tibi
in fame et in siti. et in nuditate. et omnium rerum penuria. et ponet iugum
ferreum super cervicem tuam donec te conterat. Adducet dominus super te gentem
de longinquo et de extremis finibus terre in similitudinem aquile volantis cum impetu
cuius linguam intelligere non possis. gentem procacissimam que non deferat
honorem seni. nec misereatur parvulo. et devoret fructum iumentorum tuorum ac
fruges terre tue donec intereas. Et non relinquet tibi triticum. vinum et oleum.
armenta boum. et greges ovium. donec te disperdat et conterat in cunctis urbibus
tuis. et destruantur muri tui firmi atque sublimes in quibus habebas fidu-
ciam in omni terra tua. Obsideberis intra portas tuas in omni terra quam dabit
tibi dominus deus tuus. et comedes fructum ventris tui et carnes filiorum tuorum et
filiarum. quas dedit tibi dominus deus tuus in angustia. et vastitate. qua oppri-
met te hostis tuus. Homo delicatus vite et luxuriosus valde invide-
bit fratri suo. et uxori que cubat in sinu suo. ne det eis de carnibus

filiorum suorum quas comedet, eo quod nihil aliud habeat in obsidione et
penuria qua vastaverint te inimici tui intra omnes portas tuas. Tenera
mulier et delicata, que super terram ingredi non valebat nec pedis vestigium
figere propter mollitiem et teneritudinem nimiam, invidebit viro suo qui cuba-
bat in sinu eius super filii et filie carnibus et illuviem secundinarum que
egrediuntur de medio feminum eius et super liberis qui eadem hora nati sunt.
Comedent enim eos clam propter rerum omnium penuriam in obsidione et vastitate
qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. Nisi custodieris et feceris
omnia verba legis huius que scripta sunt in hoc volumine et timueris nomen eius
gloriosum et terribile, hoc est dominum deum tuum, augebit dominus plagas tuas
et plagas seminis tui, plagas magnas et perseverantes, infirmitates pessi-
mas et perpetuas. Et convertet in te omnes afflictiones egypti quas timuisti
et adherebunt tibi. Insuper et universos languores et plagas que non sunt scripte
in volumine legis huius inducet dominus super te donec te conterat. Et rema-
nebitis pauci numero qui fuistis prius sicut astra celi pre multitudine, quoniam non audi-
sti vocem domini dei tui. Et sicut ante letatus est dominus super vos bene vobis faciens
vosque multiplicans, sic letabitur disperdens vos atque subvertens, ut auferamini
de terra ad quam ingredieris possidendam. Disperget te dominus in omnes populos
a summitate terre usque ad terminos eius et servies ibi diis alienis quos et tu
ignoras et patres tui, lignis et lapidibus. In gentibus quoque illis non quiesces
neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim dominus tibi cor pavidum
et deficientes oculos et animam merore consumptam, et erit vita tua quasi pendens
ante te. Timebis nocte et die et non credes vite tue. Mane dices quis
det mihi vesperam et vespere quis mihi det mane, propter cordis tui formi-
dinem qua terreberis et propter ea que tuis videbis oculis. Reducet te dominus
classibus in egyptum per viam de qua dixit tibi ut eam amplius non videres. Ibi ve-
deberis inimicis tuis in servos et ancillas et non erit qui te emat. c. xxix.

Hec sunt verba federis quod precepit dominus moysi ut feriret cum filiis israel
in terra moab, preter illud fedus quod cum eis pepigit in oreb. Vocavitque
moyses omnem israel et dixit ad eos. Vos vidistis universa que fecit dominus
coram vobis in terra egypti pharaoni et omnibus servis eius universeque terre illius,
temptationes magnas quas viderunt oculi tui, signa portentaque ingentia. Et
non dedit vobis dominus cor intelligens et oculos videntes et aures que possent
audire usque in presentem diem. Adduxit vos dominus xl annis per desertum; non sunt
attrita vestimenta vestra, nec calciamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt.
Panem non comedistis, et vinum et siceram non bibistis, ut sciretis quia ipse est
dominus deus vester. Et venistis ad locum hunc, egressusque est seon rex esebon et
og rex basan occurrentes nobis ad pugnam. Et percussimus eos et tulimus
terram eorum ac tradidimus possidendam ruben et gad et dimidie tribui manasse.
Custodite ergo verba pacti huius et implete ea ut intelligatis universa que
facitis. Vos statis hodie cuncti coram domino deo vestro, principes vestri ac tribus et

Maiores natu atque doctores · omnis populus israel · liberi et uxores vestre
et advena qui tecum moratur in castris · exceptis lignorum cesoribus et hiis
qui comportant aquas · ut transeas in federe domini dei tui et in iure iurando
quod hodie dominus deus tuus percutit tecum · ut suscitet te sibi in populum · et ipse sit
dominus deus tuus sicut locutus est tibi · et sicut iuravit patribus tuis abraham ysaac et
iacob · nec vobis solis ego hoc fedus ferio · et hec iuramenta confirmo · sed
cunctis presentibus et absentibus · vos enim nostis quomodo habitaverimus in terra egi-
pti · et quomodo transierimus per medium nationum · quas transeuntes vidistis abhomina-
tiones et sordes et ydola eorum · lignum et lapidem · argentum et aurum que colebant
ne forte sit inter vos vir aut mulier · familia aut tribus cuius cor aversum est
a domino deo nostro hodie · ut vadat et serviat diis illarum gentium · et sit inter vos
radix germinans fel et amaritudinem · Cumque audierit verba iuramenti huius
benedicat sibi in corde suo dicens · Pax erit michi et ambulabo in pravitate cor-
dis mei · Assumat ebria sitientem et dominus non ignoscat ei · sed tunc quam maxime
furor eius fumet et zelus contra hominem illum · et sedeant super eo omnia ma-
ledicta que scripta sunt in hoc volumine · et deleat nomen eius sub celo · et consumat
eum in perditionem ex omnibus tribubus israel · iuxta maledictiones que libro legis huius
ac federis continentur · Dicetque sequens generatio · et filii qui nascentur deinceps
et peregrini qui de longe venerint · videntes plagas terre illius · et infirmitates
quibus eam afflixerit dominus sulphure · et salis ardore comburens ita ut ultra
non seratur · nec virens quippiam germinet · in exemplum subversionis sodome
et gomorre · adame et seboim · quas subvertit dominus in ira et in furore suo
et dicent omnes gentes · Quare sic fecit dominus terre huic · Que est hec ira
furoris eius inmensa · Et respondebunt · Quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit
cum patribus eorum · quando eduxit eos de terra egipti · et servierunt diis alienis
et adoraverunt eos quos nesciebant · et quibus non fuerant attributi · Idcirco
iratus est furor domini contra terram istam · ut induceret super eam omnia maledicta que
in hoc volumine scripta sunt · Et eiecit eos de terra sua in ira et in furore
et in indignatione maxima · proiecitque in terram alienam sicut hodie comprobatur · Ab-
scondita domino deo nostro · que manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in
eternum · ut faciamus universa verba legis huius · c. xxx.

Cum ergo venerint super te omnes sermones isti · benedictio sive male-
dictio quam proposui in conspectu tuo · et ductus penitudine cordis tui
in universis gentibus in quas disperserit te dominus deus tuus · et reversus fueris ad eum
et obedieris eius imperiis · sicut ego hodie precipio tibi tu et filii tui in
toto corde tuo et ex tota anima tua · reducet dominus deus tuus captivitatem
tuam ac miserebitur tui · et rursum congregabit te de cunctis populis in quos
ante te dispersit · Si ad cardines celi fueris dissipatus · inde te retrahet
dominus deus tuus · et assumet atque introducet in terram quam possederunt patres tui · et
obtinebis eam · et benedicens tibi maioris numeri te esse faciet quam fuerunt
patres tui · Circumcidet dominus deus tuus cor tuum et cor seminis tui · ut diligas

dn̄m deū tuū ı toto corde tuo ⁊ ı tota aīa tua vt possis viuere
Oīs at maledictōs has q̄tet sup inimicos tuos ⁊ eos q̄ oderūt
te ⁊ psequūt. Tu at reūtis ⁊ audies voce dn̄i di tui. facias q̄
vniu̾sa mādata q̄ ego p̄cipio t̄ ho. ⁊ abūdare te faciet dn̄s ds
tuus ı cūctis opib; manuū tuarū. ı pbole vtī tui. ⁊ ı fructu iu-
metor̄ tuor̄. ı vbtate t̄re tue. ⁊ ı rez om̄i largit. Reūtet eīn
dn̄s ds tuus. vt gaudeat sup te ı om̄ib; bonis. sic gauisus ē ı
pr̄ib; si tn̄ audieris voce dn̄i dei tui ⁊ custodieris p̄cepta ei9. et
cerimonias q̄ in hac lege cōscripte sūt. ⁊ reūtaris ad dn̄m deū tuū in
toto corde tuo. ⁊ ı tota aīa tua. Mādatū hoc qd ego p̄cipio t̄ ho.
nō sup te ē. neqȝ p̄cul positū. nec in celo situ vt possis dice Q's
nr̄m ad celū ualet ascende. vt deferat id ad nos ⁊ audiam9 atqȝ ope
cōpleam9 Neqȝ t̄s mare positū. vt causeris ⁊ dicas. Q's e nob̄s
t̄sfretare poterit mare. ⁊ id vsqȝ ad nos deferre. vt possim9 audire
⁊ face qd p̄ceptū est. Sz iuxta te ē s̄mo valde ı ore tuo ⁊ ı corde
tuo vt facias illud. Cōsidera qd ho. p̄posuim ı cōspectu tuo vita et
bonū. ⁊ ecōtro morte ⁊ malū. vt diligas dn̄m dm̄ tuū. ⁊ ambules
in vijs ei9. ⁊ custodias mādata illi9. ⁊ cerimonias atqȝ iudicia. et
viuas ac m̄ltiplicet te. bndicat qȝ t̄ ı t̄ra. ad quā iordane t̄sımiss
igredieris possidēdā. Si at auersū fuit cor tuū. ⁊ audire nolueris
atqȝ errore deceptꝰ adoraueris deos alienos. ⁊ s̄uieris eis. p̄dico tibi ho.
q̄ peas ⁊ p̄uo t̄pe moreris ı t̄ra. ad quā iordane t̄sımiss igredieris
possidēdā. Testes inuoco ho. celū ⁊ t̄raz q̄ p̄posuim uob vitā ⁊
bonū. bndictōz ⁊ maledictōz. Elige g° vitā. vt ⁊ tu viuas et
semē tuū. vt diligas dn̄m deū tuū. atqȝ obedias voci ei9 atqȝ illi
adhereas. Ipe ē eīn vita tua ⁊ lōgitudo dier̄ tuor̄. vt habites in t̄ra
pro qua iurauit dn̄s pr̄ib; tuis abrahe. ysaac ⁊ iacob vt daret ea.
Abijt itaqȝ moyses ⁊ locutꝰ est om̄ia v̄ba hec c xxxi C illis
ad vniu̾sū isr̄l et dix ad eos. Centū xx anor̄ sū hodie. nō
possū vlt° egredi ⁊ igredi p̄sertim cū dn̄s dixerit m̄. Nō t̄sibis
iordanē istū. Dn̄s ds tuus t̄sibit an te. ipe delebit gētes
has ı cōspectu tuo ⁊ possidebis eas. ⁊ iosue iste t̄sibit an te. sicut
locutꝰ ē dn̄s. faciet qȝ dn̄s eis. sic fecit seon ⁊ og regib; amorre
orū. ⁊ t̄re eor̄ delebit qȝ eos. Cū g° ⁊ hos tradiderit vob. sılr
faciet eis. sic p̄cepi vob. Viriliter agite ⁊ cōfortamini. nolite time
nec paueat ad cōspctū eor̄. qȝ dn̄s ds tuꝰ ipe ē ductor tuus. ⁊
nō dimittet. nec derelinquet te. Vocauit qȝ moyses iosue. ⁊ dix ei cora
om̄i m̄ltitudie filior̄ isr̄l. Cōfortare et esto robustus. Tu eīn itro-
duces p̄plm istū ı t̄raz quā daturꝰ se pr̄ib; eor̄ iurauit dn̄s. ⁊ tu
eam sorte diuides. ⁊ dn̄s qui ductor ē u̾r ipe erit tecū. nec dimittz
neqȝ derelinquet te Noli time nec paueas Scripsit itaqȝ moyses lege

hanc. et tradidit eam sacerdotibus filiis levi qui portabant archam federis
domini. et cunctis senioribus israel. precepitque eis dicens. Post septem annos
anno remissionis in solempnitate tabernaculorum convenientibus cunctis ex
israel ut appareant in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit dominus. leges
verba legis huius coram omni israel audientibus eis. et in unum omni populo con-
gregato. tam viris quam mulieribus. parvulis et advenis qui sunt intra por-
tas tuas. ut audientes discant et timeant dominum deum vestrum. et custo-
diant impleantque omnes sermones legis huius. Filii quoque eorum qui nunc ignorant
ut audire possint et timeant dominum deum suum. cunctis diebus quibus versantur
in terra. ad quam vos iordane transmisso pergitis obtinendam. Ait
dominus ad moysen Ecce prope sunt dies mortis tue. voca iosue et statue
in tabernaculo testimonii. ut precipiam ei Abierunt ergo moyses et iosue
et steterunt in tabernaculo testimonii. apparuitque dominus ibi in columpna nubis
que stetit in introitu tabernaculi. Dixitque dominus ad moysen Ecce tu dormies
cum patribus tuis. et populus iste consurgens fornicabitur post deos alienos
in terra ad quam ingreditur ut habitet in ea. Ibi derelinquet me. et irritum faciet fedus
quod pepigi cum eo et irascetur furor meus contra eum in die illo Et derelinquam
eum Et abscondam faciem meam ab eo et erit in devorationem Invenient eum
omnia mala et afflictiones. ita ut dicat in illo die. Vere quia non est deus
mecum. invenerunt me hec mala Ego autem abscondam et celabo faciem
meam in die illo propter omnia mala que fecit quia secutus est deos alienos
Nunc autem scribite vobis canticum istud. et docete filios israel ut memoriter
teneant et ore decantent. et sit carmen istud pro testimonio inter filios israel
Introducam enim eum in terram pro qua iuravi patribus eius. terram lacte et
melle manantem. Cumque comederint et saturati crassatique fuerint. avertentur
ad deos alienos et servient eis. et detrahent mihi. et irritum facient pactum meum
Postquam invenerint eum mala multa et afflictiones Respondebit ei canticum
istud pro testimonio. quod nulla delebit oblivio ex ore seminis tui Scio enim
cogitationes eius que facturus est hodie. antequam introducam eum in terram quam
ei pollicitus sum Scripsit ergo moyses canticum. et docuit filios israel. prece-
pitque dominus iosue filio nun. et ait. Confortare et esto robustus. Tu
enim introduces filios israel in terram quam pollicitus sum. et ego ero tecum
Postquam ergo scripsit moyses verba legis huius in volumine atque complevit. prece-
pit levitis qui portabant archam federis domini dicens. Tollite librum
istum et ponite eum in latere arche federis domini dei vestri. ut sit ibi contra te in te-
stimonium Ego enim scio contentionem tuam. et cervicem tuam durissimam. Ad-
huc vivente me et ingrediente vobiscum semper contentiose egistis contra dominum. quanto
magis cum mortuus fuero. Congregate ad me omnes seniores natu
per tribus vestras atque doctores. et loquar audientibus eis sermones istos. et in-
vocabo contra eos celum et terram. Novi enim quod post mortem meam inique
agetis et declinabitis cito a via quam precepi vobis. et occurrent vobis

mala in extremo tempore cum feceritis malum in conspectu domini. ut irritetis
eum per opera manuum vestrarum. Locutus est ergo moyses audiente universo
cetu filiorum israel verba carminis huius et ad finem usque complevit
Audite celi que loquor. audiat terra verba oris mei c. xxxij
Concrescat in pluvia doctrina mea. fluat ut ros eloquium
meum. Quasi imber super herbam. et quasi stille super gramina quia nomen
domini invocabo. Date magnificentiam deo nostro. dei perfecta sunt opera. et omnes
vie eius iudicia. Deus fidelis et absque ulla iniquitate. iustus et rectus. pecca-
verunt ei. et non filii eius in sordibus. Generacio prava atque perversa. Hecine
reddis domino popule stulte et insipiens. Numquid non ipse est pater tuus. qui
possedit te. fecit et creavit te. Memento dierum antiquorum. cogita generaciones
singulas. Interroga patrem tuum et annunciabit tibi. maiores tuos et di-
cent tibi. Quando dividebat altissimus gentes. quando separabat filios adam
Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum israel. Pars autem domini populus eius
iacob funiculus hereditatis eius. Invenit eum in terra deserta. in loco horro-
ris et vaste solitudinis. Circumduxit eum et docuit. et custodivit quasi pupillam
oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos. et super eos vo-
litans. Expandit alas suas et assumpsit eos. atque portavit in humeris
suis. Dominus solus dux eius fuit. et non erat cum eo deus alienus. Consti-
tuit eum super excelsam terram. ut comederet fructus agrorum. Ut sugeret mel
de petra. oleumque de saxo durissimo. Butirum de armento et lac de ovibus
cum adipe agnorum et arietum filiorum basan. Et hircos cum medulla tritici
et sanguinem uve biberet meracissimum. Incrassatus est dilectus et recalci-
travit. incrassatus impinguatus. dilatatus. Dereliquit deum factorem suum. et
recessit a deo salutari suo. Provocaverunt eum in diis alienis. et in abhomi-
nacionibus ad iracundiam concitaverunt. Immolaverunt demoniis et non deo. diis
quos ignorabant. Novi recentesque venerunt. quos non coluerunt patres eorum.
Deum qui te genuit dereliquisti. et oblitus es domini creatoris tui. Vidit dominus
et ad iracundiam concitatus est. quia provocaverunt eum filii sui et filie. Et ait.
Abscondam faciem meam ab eis. et considerabo novissima eorum. Generacio enim
perversa est. et infideles filii. Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat deus. et irri-
taverunt in vanitatibus suis. Et ego provocabo eos in eo qui non est populus
et in gente stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo. et ardebit
usque ad inferni novissima. Devorabitque terram cum germine suo. et montium
fundamenta comburet. Congregabo super eos mala. et sagittas meas comple-
bo in eis. Consumentur fame. et devorabunt eos aves morsu amarissimo.
Dentes bestiarum immittam in eos. cum furore trahencium super terram atque serpencium.
Foris vastabit eos gladius et intus pavor. iuvenem simul ac virginem
lactantem cum homine sene. Et dixi. Ubi nam sunt. Cessare faciam ex hominibus
memoriam eorum. Sed propter iram inimicorum distuli. ne forte superbirent hostes
eorum et dicerent. Manus nostra excelsa. et non dominus fecit hec omnia.

Gens absque consilio est et sine prudentia. Utinam saperent et intelligerent
ac novissima providerent. Quomodo persequebatur unus mille et duo fugarent
decem milia. Nonne ideo quia deus suus vendidit eos. Dominus conclusit illos.
Non enim est deus noster ut dii eorum. et inimici nostri sunt iudices. De vinea
sodomorum vinea eorum. et de suburbanis gomorre. uva eorum uva fellis.
et botri amarissimi. Fel draconum vinum eorum. et venenum aspidum
insanabile. Nonne hec sunt condita apud me. et signata in thesauris meis.
Mea est ultio et ego retribuam eis in tempore. ut labatur pes eorum. Iuxta
est dies perditionis. et adesse festinant tempora. Iudicabit dominus populum suum
et in servis suis miserebitur. Videbit quod infirmata est manus. et clausi quoque defe-
cerunt. residuique consumpti sunt. Et dicet. Ubi sunt dii eorum in quibus habebant
fiduciam. De quorum victimis comederunt adipes. et bibebant vinum libaminum.
Surgant et opitulentur vobis. et in necessitate vos protegant. Videte quod ego
sim solus. et non sit alius deus preter me. Ego occidam et ego vivere faciam.
percutiam et ego sanabo. et non est qui de manu mea possit eruere. Levabo
ad celum manum meam. et dicam. Vivo ego in eternum. Si acuero ut fulgur
gladium meum. et arripuerit iudicium manus mea. Reddam ultionem hostibus
meis. et hiis qui oderunt me retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine
et gladius meus devorabit carnes. De cruore occisorum. et de captivitate nudati
inimicorum capitis. Laudate gentes populum eius. quia sanguinem servorum suorum
ulciscetur. Et vindictam retribuet in hostes eorum. et propicius erit terre populi
sui. Venit ergo moyses et locutus est omnia verba cantici huius in auribus
populi. ipse et iosue filius Nun. Compleuitque omnes sermones istos. loquens
ad universum israel. et dixit ad eos. Ponite corda vestra in omnia verba mea
que ego testificor vobis hodie. ut mandetis ea filiis vestris custodire.
et facere et implere universa que scripta sunt in libro legis huius. quia non in-
cassum precepta sunt vobis. sed ut singuli in eis viverent. que facientes perseveretis
longo tempore in terra ad quam iordanem transmissi ingredimini possidendam.
Locutusque est dominus ad moysen in eadem die dicens. Ascende in montem istum
abarim id est transituum in montem nebo qui est in terra moab contra iericho. et
vide terram chanaan. quam ego trado filiis israel obtinendam. et morere
in monte. Quem conscendens iungeris populis tuis. sicut mortuus est aaron
frater tuus in monte hor. et appositus populis suis. quia prevaricati estis contra me
in medio filiorum israel ad aquas contradictionis in cades deserti syn. et non
sanctificastis me inter filios israel. E contra videbis terram et non ingredieris
in eam quam ego dabo filiis israhel. c. XXXIII

Hec est benedictio qua benedixit moyses homo dei filiis israel ante
mortem suam et ait. Dominus de syna venit. et de seyr ortus est nobis.
Apparuit de monte pharan. et cum eo sanctorum milia. In dextera eius ignea
lex. Dilexit populos. omnes sancti in manu illius sunt. et qui appropinquant pedibus
eius. accipient de doctrina illius. Legem precepit nobis moyses.

hereditatem multitudinis iacob. Erit apud rectissimum rex, congregatis prin-
cipibus populi cum tribubus israel. Vivat ruben et non moriatur, et sit parvus
in numero. Hec est iude benedictio. Audi domine vocem iude, et ad populum suum
introduc eum. Manus eius pugnabunt pro eo, et adiutor illius contra adversarios
erit. Levi quoque ait. Perfectio tua et doctrina tua viro sancto tuo quem proba-
sti in temptatione, et iudicasti ad aquas contradictionis. Qui dixit patri suo et
matri sue: nescio vos, et fratribus suis: ignoro illos, et nescierunt filios suos.
Hii custodierunt eloquium tuum et pactum tuum servaverunt, iudicia tua o
iacob, et legem tuam o israel. Ponent thimiama in furore tuo et holo-
caustum super altare tuum. Benedic domine fortitudini eius, et opera
manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum eius, et qui oderunt eum non
consurgant. Et beniamyn ait. Amantissimus domini habitabit confidenter
in eo; quasi in thalamo tota die morabitur, et inter humeros illius requiescet.
Ioseph quoque ait. De benedictione domini terra eius, de pomis celi et rore
atque abysso subiacente, de pomis fructuum solis ac lune, de vertice
antiquorum montium, et pomis collium eternorum, et de frugibus terre et
plenitudine eius. Benedictio illius qui apparuit in rubo veniat super
caput ioseph, et super verticem nazarei inter fratres suos. Quasi primogeniti
tauri pulchritudo eius, cornua rinocerotis cornua illius. In ipsis
ventilabit gentes usque ad terminos terre. Hec sunt multitudines effraim
et hec milia manasse. Et zabulon ait. Letare zabulon in exitu
tuo, et ysachar in tabernaculis tuis. Populos ad montem vocabunt,
ibi immolabunt victimas iusticie. Qui inundationem maris quasi lac sugent
et thesauros absconditos arenarum. Et gad ait. Benedictus in latitu-
dine gad. Quasi leo requievit, cepitque brachium et verticem. Et vidit prin-
cipatum suum, quod in parte sua doctor esset repositus; qui fuit cum principibus
populi, et fecit iusticias domini, et iudicium suum cum israel. Dan quoque ait.
Dan catulus leonis fluet largiter de basan. Et neptalim dixit.
Neptalim abundantia perfruetur, et plenus erit benedictionibus domini; mare
et meridiem possidebit. Aser quoque ait. Benedictus in filiis aser, sit placens
fratribus suis; tingat in oleo pedem suum. Ferrum et es calciamentum eius.
Sicut dies iuventutis tue ita et senectus tua. Non est alius deus ut deus
rectissimi; ascensor celi auxiliator tuus. Magnificentia eius discurrunt
nubes. Habitaculum eius sursum, et subter brachia sempiterna. Eiciet a
facie tua inimicum, dicetque: conterere. Habitabit israel confidenter et solus.
Oculus iacob in terra frumenti et vini, celique caligabunt rore. Beatus
es tu israel. Quis similis tui popule qui salvaris. In domino scutum auxilii
tui et gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui, et tu eorum colla calcabis.
xxxiiii Ascendit ergo moyses de campestribus moab super montem
nebo in verticem phasga contra iericho. Ostenditque ei dominus omnem terram
galaad usque dan, et universum neptalim, terramque effraim et manasse

Et omnez terraz Iuda vsqz ad mare nouissimum ad australez ptem
z latitudine campi iericho ciuitat palmaz vsqz segor. Dixitqz dns
ad eu. Hec e terra pro qua iuraui abrahaz ysaac z iacob dicens
Semini tuo dabo eaz. Vidisti eaz oculis tuis. z no transibis ad eaz
Mortuusqz e ibi moyses seruus dni i terra moab iubente dno. z se-
peliuit eu i valle terre moab contra phogor. et no cognouit homo sepul
crum eius vsqz in presentez diem. Moyses c z xxx annorum erat qn mortuus
e. z no caligauit oculus eius. nec dentes illius moti sunt. Fleueruntqz eu filij
isrl in campestribus moab xxx diebus. z cpleti sunt dies planctus lu-
gentium moysen. Iosue vero filius Nun cpletus e spu sapie. qz moyses
posuit sr eu manus suas. z obedierunt ei filij isrl. feceruntqz sic precepit
dns moysi. z no surrexit vltra ppheta in isrl sic moyses quem nosset
dns facie ad faciem in omnibus signis atqz portentis q misit p eum vt
faceret i terra egipti pharaoni z omnibus seruis eius. vniuseqz terre illius
z cunctam manum robustaz. magnaqz mirabilia q fecit moyses coraz
vniuso israhel. **Incipit prologus in librum Iosue**

andez finito penthateuco moysi velud grandi fenore
liberati ad ihm filium naue manum mittimus. quem
hebrei Benun i. iosue filium Nun vocant. et ad iudicum
librz que sophtim appellant. ad Ruth qz z hester
quos isdez nominibus efferunt. monemusqz lectorem ut silua
hebraicorum nominum z distinctiones p membra diuisas di-
ligens scriptor cseruet. ne z meus labor z illius studium pereat. z vt in
primis qd sepe testatus sum sciat me no i reprehensione veterum noua
cudere. sic amici mei criminantur. sz p virili parte offerre lingue mee domu
hominibus. quos tamen nra delectant ut p grecorum exaplois q z sumptu
z labore maximo indiget. editorem nram habeant. z sicubi i antiquorum
voluminum lectione dubitauerint. hec illis cferentes inueniant qd re-
quirunt. maxime cum apud latinos tot sint exemplaria qt codices. et
vnusquisqz pro arbitrio suo vel addidit vel subtraxit qd ei visum est.
z vtiqz no possit verum esse qd dissonet. vn cessent arcuato vulnere
c nos csurgere scorpij. z sanctum opus venenata carpere lingua desistat
vel suscipiens si placet. vel ctempnens si displicet. meminitqz illorum
versuum. Os tuum abundauit malicia. z lingua tua concinnabat dolos.
Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. z aduersus filium matris ponebas
scandalum. hec fecisti z tacui. Existimasti inique qz ero tui similis
arguam te z statuam c faciem tuaz. Quid enim audientis vel legentis
vtilitas e. nos laborando sudare. z alios detrahendo laborare. dolere
iudeos qz calumpniandi eis z irridendi xpianos sit ablata occasio
z ecclesie homines id despicere imo lacerare vnde aduersarij torqueantur
Et si eis vetus tm interpretacio placet q z mihi no displicet. z nichil

ex tepiedi putat. cur ea que sb asteriscis vl obelis addita sut
vl aputata. legut et negligut. Cur danielez iux theodotois
tuslatoz eccle susceperut. Cur origene mirat. Et eusebium
paphili cunctas editones silr disserentes. aut q sunt stulticia pa
qua vera dixerint pferre q falsa sint. Vnde aut i novo testa° pbare
potuerint assupta testimonia. q in libris vetibus no hent. Hec di-
cimus ne omino calupniatibus tacere videamur. Ceterum post scte paule
dormitoz. cuius vita virtut exeplu est. et hos libros qs eustachie
virgini xpi negare no potui. decrevimus dum spus hos regit artus
pphatarum explanationi incumbere et omissu iaz diu opa quodaz post
liminio repetere psertim cum et admirabilis scus qz vir pamachius hoc
idez litteris flagitet. et nos ad patriaz festinantes. mortiferos sire-
narum cantus surda debeamus aure transire. Josue primu cap

Et factum est ut post morte moysi servi dni loqret
dns ad Josue filium Nun ministrum moysi. et
diceret ei. Moyses servus meus mortuus e. surge
et trasi iordane istum. tu et ois pplus tecu in
tra qua ego dabo filijs isrl. Omnez locu que
calcaverit vestigium pedis uri. vob tradaz. sic
locutus su moysi. A deserto et libano usqz ad flu-
men magnum eufraten omnis tra ethecorum
usqz ad mare magnum contra solis occasu erit
tminus vr. Nullus poterit vobis resistere cunctis die-
bus vite tue. Sicut fui cu moyse. ita ero et tecu. No dimittam te
nec derelinquam. Confortare et esto robustus. Tu eni sorte divides pplo
huic traz pro qua iuravi pribus tuis. ut traderez eaz illis. Confortare
igitur et esto robustus valde. ut facias et custodias omnez lege qua
precepit tibi moyses servus meus. ne declines ab ea ad dexteraz vl ad
sinistra. ut intelligas cuncta q agis. No recedat volumine legis huius
de ore tuo. et meditabis i eo diebus ac noctibus. ut custodias et
facias omnia q scripta sunt in eo. Tunc diriges via tua et intelliges ea.
Ecce precipio tibi. confortare et esto robustus. Noli metuere. et noli timere
qm tecu e dns ds tuus i omnibus ad quecuqz perrexeris. Precepitqz io-
sue principibus ppli dicens. Trasite per medium castrorum et impate pplo
ac dicite. Preparate vob cibaria. qm post diem tertium transibitis iordanem
et intrabitis ad possidendaz traz qua dns ds ur daturus e vob. Ru-
benitis quoqz et gaditis et dimidie tribui manasse ait. Mementote
sermonis que precepit vob moyses famulus dni dicens. Dns ds ur dedit
vob requie et omnez traz. Vxores vre et filij ac iumenta manebut
in tra qua tradidit vob moyses trans iordane. Vos aut trasite ar-
mati an fres vros omnes fortes manu. et pugnate p eis donec det reqe

dns fratribus uris

donec fratribus vestris sic et vobis dederit. et possideant ipsi quoque terram quam
dominus deus vester daturus est eis. et sic revertimini in terram possessionis vestre
et habitabitis in ea quam vobis dedit moyses famulus domini trans iordanem
contra solis ortum. Responderunt quoque ad Josue atque dixerunt. Omnia que precepisti nobis
faciemus. et quocumque miseris ibimus. Sicut obedivimus in cunctis moysi ita
obediemus et tibi. tantum sit dominus deus tecum sicut fuit cum moyse. Qui contradi-
xerit ori tuo et non obedierit cunctis sermonibus quos preceperis ei moriatur.
Tu tantum confortare et viriliter age. c. ii.

Misit ergo Josue filius Nun de sethim duos viros explorato-
res absconditos et dixit eis. Ite considerate terram urbemque iericho.
Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis nomine raab et quie-
verunt apud eam. Nunciatumque est regi iericho et dictum. Ecce viri ingressi
sunt huc per noctem de filiis israel ut explorarent terram. Misitque rex iericho
ad raab dicens. Educ viros qui venerunt ad te et ingressi sunt domum
tuam. Exploratores quippe sunt. et omnem terram considerare venerunt. Tollensque
mulier viros abscondit et ait. fateor venerunt ad me. sed nesciebam
unde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris et illi exierunt pariter. et nescio
quo abierunt. Persequimini cito et comprehendetis eos. Ipsa autem ascendere fecit
viros in solarium domus sue. operuitque eos lini stipula que ibi erat. Hii
autem qui missi fuerant secuti sunt eos per viam que ducit ad vadum iordanis.
Illis quoque egressis statim porta clausa est. Necdum obdormierant qui late-
bant. et ecce mulier ascendit ad eos et ait. Novi quod tradiderit dominus vobis
terram. etenim irruit in nos terror vester. et elanguerunt omnes habitatores terre.
Audivimus quod siccaverit dominus aquas maris rubri ad vestrum introitum
quando egressi estis ex egipto. et que feceritis duobus amorreorum regibus qui
erant trans iordanem seon et og. quos interfecistis. et hec audientes pertimuimus
et elanguit cor nostrum. nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum.
Dominus enim deus vester ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum. Nunc ergo
iurate michi per dominum ut quomodo feci ego vobiscum misericordiam. ita et vos faciatis
cum domo patris mei. detisque michi signum verum. et salvetis patrem meum et matrem
fratres et sorores meas. et omnia que eorum sunt. et eruatis animas nostras de
morte. Qui responderunt ei. Anima nostra sit pro vobis in morte. si tamen non
prodideris nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram. faciemus in te misericordiam et ve-
ritatem. Dimisit ergo eos per funem de fenestra. Domus enim eius adherebat
muro. Dixitque ad eos. Ad montana conscendite. ne forte occurrant vobis
revertentes. ibique latitate tribus diebus donec redeant. et sic ibitis per viam
vestram. Qui dixerunt ad eam. Innoxii erimus a iuramento hoc quo ad-
iurasti nos. si ingredientibus nobis terram signum non fuerit funiculus iste
coccineus et ligaveris eum in fenestra per quam nos dimisisti. et patrem
tuum et matrem fratresque et omnem cognationem tuam congregaveris in domum
tuam. Qui ostium domus tue egressus fuerit sanguis ipsius erit in caput

eius ⁊ nos erimus alieni. Cruor autem sanguis qui tecum fuerint in domo
redundabit in caput nostrum. si eos aliquis tetigerit. Quod si nos prodere volueris
⁊ sermonem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti
nos. Et illa respondit Sicut locuti estis ita fiat. Dimittensque eos ut
pergerent appendit funiculum coccineum in fenestra. Illi vero ambulantes perve-
nerunt ad montana ⁊ manserunt ibi tres dies donec reverterentur qui fuerant
persecuti. Querentes enim per omnem viam non reppererunt eos. Quibus urbem
ingressis reversi sunt ⁊ descenderunt exploratores de monte ⁊ iordane tran-
smisso venerunt ad iosue filium Nun. narraveruntque ei omnia que acci-
derant sibi atque dixerunt. Tradidit dominus in manus nostras omnem terram hanc
et timore prostrati sunt cuncti habitatores eius C. III
Igitur Iosue de nocte consurgens movit castra. egredientesque de
sethim venerunt ad iordanem ipse ⁊ omnes filii israel. ⁊ morati sunt
ibi per tres dies. Quibus evolutis transierunt precones per castrorum
medium ⁊ clamare ceperunt. Cum videritis archam federis domini dei vestri ⁊
sacerdotes stirpis levitice portantes eam. vos quoque consurgite ⁊ sequimini
precedentes. sitque inter vos ⁊ archam spacium cubitorum duorum milium
ut procul videre possitis ⁊ nosse per quam viam ingrediamini. quia prius non
ambulastis per eam. et cavete ne appropinquetis ad archam. Dixitque Iosue
ad populum Sanctificamini. Cras enim faciet dominus inter vos mirabilia. Et
ait ad sacerdotes. Tollite archam federis ⁊ precedite populum. Qui iussa
complentes tulerunt ⁊ ambulaverunt ante eos. Dixitque dominus ad Iosue Ho-
die incipiam exaltare te coram omni israel. ut sciant quod sicut cum moyse fui
ita ⁊ tecum sim. Tu autem precipe sacerdotibus qui portant archam federis. et
dic eis Cum ingressi fueritis partem aque iordanis. state in ea. Dixit Iosue
ad filios israel. Accedite huc ⁊ audite verba domini dei vestri. Et rursum.
In hoc inquit scietis quod dominus deus vivens in medio vestri est. ⁊ disperdet in con-
spectu vestro chananeum. etheum ⁊ eveum ⁊ pherezeum. gergeseum quoque
⁊ amorreum ⁊ iebuseum. Ecce archa federis domini omnis terre. antecedet
vos per iordanem. Parate xii viros de tribubus israel singulos per
singulas tribus. Et cum posuerint vestigia pedum suorum sacerdotes qui
portant archam federis domini dei universe terre in aquis iordanis. aque
que inferiores sunt decurrent atque deficient. que autem desuper veniunt in una
mole consistent. Igitur egressus est populus de tabernaculis suis ut transirent
iordanem. ⁊ sacerdotes qui portabant archam federis pergebant ante eum. In-
gressisque eis iordanem ⁊ pedibus eorum tinctis in parte aque. iordanis
autem ripas alvei sui tempore messis impleverat. steterunt aque descendentes in
uno loco ad instar montis intumescentes. apparebant procul ab urbe que
vocatur edom usque ad locum sarthan. Que autem inferiores erant in mare
solitudinis quod nunc vocatur mortuum descenderunt usque quo omnino deficerent
populus autem incedebat contra iordanem ⁊ sacerdotes qui portabant archam

federis domini stabat super siccam humum in medio iordanis accincti.
Omnisque populus per arentem alueum transiebat. c. iiii
Quibus transgressis dixit dominus ad Josue Elige xii viros singulos
per singulas tribus et precipe eis ut tollant de medio iordanis
alueo ubi steterunt sacerdotum pedes xii durissimos lapides
quos ponetis in loco castrorum ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vocauitque
Josue xii viros quos elegerat de filiis israel singulos de singulis tribubus
et ait ad eos. Ite ante archam domini dei uestri ad iordanis medium. et
portate inde singuli singulos lapides in humeris uestris iuxta numerum filiorum
israel. ut sit signum inter vos. Et quando interrogauerint vos filii uestri cras
dicentes. Quid sibi volunt isti lapides. respondebitis eis. Defecerunt aque
iordanis ante archam domini cum transiret eum. ideo positi sunt lapides isti
in monimentum filiorum israel usque in eternum. Fecerunt ergo filii israel sicut precepit
eis iosue. portantes de medio iordanis alueo xii lapides ut eis
dominus imperarat iuxta numerum filiorum israel. usque ad locum in quo castrametati sunt.
ibique posuerunt eos. Alios quoque xii lapides posuit iosue in medio iordanis
alueo. ubi steterunt pedes sacerdotum qui portabant archam federis. et sunt ibi
usque in presentem diem. Sacerdotes autem qui portabant archam stabant in iordanis
medio donec omnia complerentur. que iosue ut loqueretur ad populum preceperat dominus
et dixerat ei moyses. Festinauitque populus et transiit. Cumque transissent omnes
transiuit et archa domini. sacerdotes quoque pergebant ante populum. filii quoque ruben
et gad et dimidia tribus manasse. armati precedebant filios israel sicut eis
preceperat moyses. et xl milia pugnatorum per turmas et cuneos incedebant
per plana et campestria urbis iericho. In illo die magnificauit dominus iosue
coram omni israel. ut timerent eum sicut timuerant moysen dum adhuc viueret.
Dixitque ad eum Precipe sacerdotibus qui portant archam federis ut ascendant
de iordane. Qui precepit eis dicens ascendite de iordane. Cumque ascen-
dissent portantes archam domini. et siccam humum calcare cepissent. reuerse
sunt aque in alueum suum. et fluebant sicut ante fluere consueuerant. Populus
autem descendit de iordane decimo die primi mensis. et castrametati sunt in
galgalis contra orientalem plagam urbis iericho. Duodecim quoque lapides
quos de iordanis alueo sumpserant. posuit iosue in galgalis. et dixit
ad filios israel. Quando interrogauerint vos filii uestri cras patres suos.
et dixerint eis. quid sibi volunt isti lapides. docebitis eos atque
dicetis. Per arentem alueum transiuit israel iordanem istum siccante domino
deo nostro aquas eius in conspectu nostro donec transiremus. sicut fecerat prius in mari
rubro. quod siccauit donec transiremus ut discant omnes terrarum populi fortissimam
manum domini. et ut uos timeatis dominum deum uestrum omni tempore c. v
Postquam ergo audierunt omnes reges amorreorum qui habitabant
trans iordanem ad orientalem plagam. et cuncti reges chanaan
qui propinqua possidebant magni maris loca quod siccasset dominus fluenta

iordanis coram filiis israel donec transirent. dissolutum est cor eorum. et
non remansit in eis spiritus timentium introitum filiorum israel. Eo tempore ait dominus
ad iosue. Fac tibi cultros lapideos. et circumcide secundo filios israel. Fecit
quod iusserat dominus. et circumcidit filios israel in colle preputiorum. Hec autem causa
est secunde circumcisionis. Omnis populus qui egressus est ex egipto generis masculini
universi bellatores viri mortui sunt in deserto per longissimos vie circuitus
qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus est in deserto per xl annos in
itinere latissime solitudinis incircumcisus fuit. donec consumerentur qui non
audierant vocem domini. et quibus ante iuraverat ut ostenderet eis terram
lacte et melle manantem. Horum filii in locum successerunt patrum. et circumcisi
sunt ab iosue. Quia sicut nati fuerant in preputio erant. nec eos in via aliquis
circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt, manserunt in eodem castrorum loco donec
sanarentur. Dixitque dominus ad iosue. Hodie abstuli opprobrium egipti a
vobis. Vocatumque nomen loci illius galgala usque in presentem diem. Manseruntque
filii israel in galgalis et fecerunt phase xiiii die ad vesperum in campestribus
iericho. et comederunt de frugibus terre die altero azimos panes et
polentam eiusdem anni. Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terre
nec usi sunt ultra cibo illo filii israel. sed comederunt de frugibus presentis anni
terre chanaan. Cum autem esset iosue in agro urbis iericho. levavit oculos
et vidit stantem virum contra se. et evaginatum tenentem gladium. Perrexitque
ad eum et ait. Noster es an adversariorum. Qui respondit. Nequaquam. sed sum
princeps exercitus domini. et nunc venio. Cecidit iosue pronus in terram. et ado-
rans ait. Quid dominus meus loquitur ad servum suum. Solve inquit calciamentum
de pedibus tuis. Locus enim in quo stas sanctus est. Fecitque iosue ut sibi
fuerat imperatum. Iericho autem clausa erat atque munita timore filiorum
israel. et nullus egredi audebat aut ingredi. Dixitque dominus ad Iosue. Ecce dedi
in manu tua iericho et regem eius. omnesque fortes viros. Circuite urbem
cuncti bellatores semel per diem. Sic facietis sex diebus. Septimo autem
die sacerdotes tollant vii. bucinas. quarum usus est in iubileo et precedant
archam federis. septiesque circuibitis civitatem. et sacerdotes clangent bucinis.
Cumque insonuerit vox tube longior atque concisior. et in auribus vestris in-
crepuerit. conclamabit omnis populus vociferatione maxima. et muri funditus cor-
ruent civitatis. ingredienturque singuli per locum contra quem steterint. Vocavit ergo
Iosue filius Nun sacerdotes. et dixit ad eos. Tollite archam federis. et
septem alii sacerdotes tollant vii iubileorum bucinas. et incedant ante archam
domini. Ad populum quoque ait. Ite et circuite civitatem armati. et precedite archam
domini. Cumque iosue verba finisset. et vii. sacerdotes septem bucinis clangerent ante
archam federis domini. omnisque precederet armatus exercitus. reliquum vulgus
archam sequebatur. ac bucinis omnia concrepabant. Preceperat autem iosue populo
dicens. Non clamabitis neque audietur vox vestra. nec ullus sermo ex ore vestro
egredietur donec veniet dies in quo dicam vobis. clamate et vociferamini.

Circuivit ergo archa domini civitatem semel per diem et reversa est in castra man-
sitque ibi. Igitur Iosue de nocte consurgente tulerunt sacerdotes archam domini
et vii ex eis vii bucinas quarum in iubileis usus est, precedebant
archam domini ambulantes atque clangentes, et armatus populus ibat ante
eos vulgus autem reliquum sequebatur archam et bucinis personabat. Circui-
erunt quoque civitatem secundo die semel, et reversi sunt in castra. Sic fecerunt
sex diebus. Die autem septimo diluculo consurgentes circuierunt urbem sicut
dispositum erat septies. Cumque vii circuitu clangerent sacerdotes bucinis
dixit Iosue ad omnem Israel. Vociferamini. Tradidit enim vobis dominus
civitatem. sitque civitas hec anathema, et omnia que in ea sunt domino. Sola
raab meretrix vivat cum universis que cum ea in domo sunt. Abscondit enim
nuntios quos direximus. Vos autem cavete ne de hiis que precepta sunt
vobis quippiam contingatis. et sitis prevaricationis rei, et omnia castra Israel sub
peccato sint atque turbentur. Quicquid autem auri et argenti fuerit et vasorum
eneorum atque ferri domino consecretur. repositum in thesauris eius. Igitur omni
vociferante populo et clangentibus tubis, postquam in aures vox multitudinis
sonuit, quod increpuit muri illico corruerunt. Et ascendit unusquisque per locum
qui contra se erat. Ceperuntque civitatem, et interfecerunt omnia que erant in ea a
viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et
asinos in ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui exploratores missi
fuerant dixit iosue. Ingredimini domum mulieris meretricis, et producite
eam ac omnia que illius sunt sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes
eduxerunt raab et parentes eius, fratres quoque et cunctam suppellectilem et cognationem
illius, et extra castra Israel eam manere fecerunt. Urbem autem et omnia que
in ea fuerant succenderunt absque argento et auro et vasis eneis et ferro
que in erarium domini consecrarunt. Raab vero meretricem et domum patris eius
atque omnia que habebat fecit iosue vivere, et habitaverunt in medio Israel
usque in presentem diem. eo quod absconderit nuntios quos miserat ut explora-
rent iericho. In tempore illo imprecatus est iosue dicens. Maledictus vir coram
domino. qui suscitaverit et edificaverit urbem iericho. In primogenito suo
fundamentum iaciat, et in novissimo liberorum ponat portas eius. Fuit ergo
dominus cum iosue, et nomen eius in omni terra vulgatum est. C. vii

Filii autem Israel prevaricati sunt mandatum et usurpaverunt de anathemate.
Nam achor filius carmi filii zabdi filii zare de tribu Iuda
tulit aliquid de anathemate. Iratusque est dominus contra filios Israel. Cumque
mitteret Iosue de Iericho viros contra hai que est iuxta bethaven ad
orientalem plagam oppidi bethel, dixit eis. Ascendite et explorate
terram. Qui precepta complentes exploraverunt hai. et reversi dixerunt
ei. Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria milia virorum pergant
et deleant civitatem. Cenare omnis populus frustra vexatur contra hostes
paucissimos. Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. qui statim

terga vertentes percussi sunt a viris urbis Hai. Et occiderunt ex eis
xxx et vi homines. Persecuti que sunt eos adversarii de porta usque Sabarim
et ceciderunt per prona fugientes. Pertimuit que cor populi et ad instar
aque liquefactum est. Iosue vero scidit vestimenta sua et cecidit pronus in terram
coram archa domini usque ad vesperam tam ipse quam omnes senes Israel. miserunt-
que pulverem super capita sua. Et dixit Iosue. Heu domine deus quid voluisti
traducere populum istum Iordanem flumen ut traderes nos in manus Amorrei
et perderes. Utinam ut cepimus mansissemus trans Iordanem. Mi domine deus quid
dicam videns Israelem hostibus suis terga vertentem. Audient Chananei
et omnes habitatores terre hii, ac pariter conglobati circumdabunt nos atque
delebunt nomen nostrum de terra. Et quid facies nomini tuo magno. Dixit
que dominus ad Iosue. Surge cur pronus iaces in terra. Peccavit Israel et prevari-
catus est pactum meum. tuleruntque de anathemate et furati sunt et mentiti.
et absconderunt inter vasa sua. nec poterit Israel stare ante hostes suos.
eosque fugiet quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum donec
conteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge sanctifica populum et dic eis
Sanctificamini in crastinum. Hec dicit dominus deus Israel. Anathema in medio tui est
Israel. Non poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te qui hoc con-
taminatus est scelere. Accedetisque mane singuli per tribus vestras. et quamcumque
tribum sors invenerit. accedet per cognationes suas. et cognatio per domos. domusque
que per viros. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus comburetur igni
cum omni substantia sua quoniam prevaricatus est pactum domini et fecit nephas in Israel
Surgens itaque Iosue mane applicuit Israel per tribus suas et inventa est
tribus Iuda. Que cum iuxta familias suas esset oblata inventa est familia
Zare. Illam quoque per viros offerens repperit Zabdi. Cuius domum in singulos
dividens viros invenit Achor filium Carmi filii Zabdi filii Zare de
tribu Iuda. Et ait ad Achor Iosue. Fili mi da gloriam domino deo Israel
et confitere atque indica michi quid feceris ne abscondas. Responditque Achor Iosue
et dixit ei. Vere ego peccavi domino deo Israel. Sic et sic feci. Vidi enim
inter spolia pallium coccineum valde bonum et cc siclos argenti regulam-
que auream l siclorum et concupiscens abstuli et abscondi in terra contra medium
tabernaculi mei argentumque fossa humo operui. Misit ergo Iosue ministros
qui percurrentes ad tabernaculum eius repperunt cuncta abscondita in eodem loco
et argentum simul. auferentesque ea de tentorio tulerunt ea ad Iosue et
ad omnes filios Israel. proieceruntque ante dominum. Tollens itaque Iosue Achor
filium Zare argentumque et pallium et auream regulam. filiosque eius et filias
boves et asinos et oves. ipsumque tabernaculum et cunctam supellectilem
et omnis Israel cum eo duxerunt eos ad vallem Achor. Ubi dixit Iosue. Quia
turbasti nos. exturbet te dominus in hac die. Lapidavitque eum omnis Israel.
et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Congregaveruntque super eum acervum
magnum lapidum qui permanet usque in presentem diem. Et aversus est furor

domini ab eis. Vocatum est nomen loci illius vallis achor usque hodie.
Dixit autem dominus ad iosue Ne timeas neque formides Tolle c. viii
tecum omnem multitudinem pugnatorum. et consurgens ascende in oppi-
dum ahi. Ecce tradidi in manu tua regem eius et populum urbem-
que et terram. Faciesque urbi ahi et regi eius sicut fecisti iericho et regi
illius. Predam vero et omnia animancia diripietis vobis. Pone insidias
urbi post eam. Surrexitque iosue et omnis exercitus bellatorum cum eo. ut
ascenderent in ahi Et electa xxx milia virorum fortium misit nocte. pre-
cepitque eis dicens Ponite insidias post civitatem. nec longius recedatis et eritis
omnes parati. Ego autem et reliqua multitudo que mecum est accedemus ex adverso contra urbem.
Cumque exierint contra nos sicut ante fecimus fugiemus et terga vertemus. donec
persequentes ab urbe longius protrahantur. Putabunt enim fugere nos sicut prius.
Nobis ergo fugientibus et illis persequentibus consurgetis de insidiis. et
vastabitis civitatem. tradetque eam dominus deus vester in manus vestras. Cumque
ceperitis succendite eam. Sic omnia facietis ut iussi. Dimisitque eos
et perrexerunt ad insidiarum locum. sederuntque inter bethel et ahi ad occi-
dentalem plagam urbis hai. Iosue autem nocte illa in medio mansit populi.
Surgensque diluculo recensuit socios. et ascendit cum senioribus populi in
fronte exercitus. vallatus auxilio pugnatorum. Cumque venissent et ascendissent
ex adverso civitatis. steterunt ad septentrionalem urbis plagam. inter quam et
eos erat vallis media. Quinque milia autem virorum elegerat et posuerat
in insidiis inter bethaven et ahi. ex occidentali parte eiusdem civitatis.
Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat. ita ut novissimi
multitudinis occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo iosue nocte
illa et stetit in vallis medio. Quod cum vidisset rex ahi festinavit
mane. et egressus est cum omni exercitu civitatis. direxitque aciem contra desertum. ignorans
quod post tergum laterent insidie. Iosue vero et omnis israel cesserunt loco. si-
mulantes metum et fugientes per viam solitudinis. At illi vociferantes pariter
et se mutuo cohortantes persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civitate. et
ne unus quidem in urbe hai et bethel remansisset qui non persequeretur israel. sicut
eruperant aperta oppida relinquentes. dixit dominus ad iosue Leva clipeum
qui in manu tua est contra urbem ahi. quoniam tibi tradam eam. Cumque elevasset
clipeum ex adverso civitatis. insidie que latebant surrexerunt confestim. et
pergentes ad civitatem. ceperunt et succenderunt eam. Viri autem civitatis qui perseque-
bantur iosue respicientes et videntes fumum urbis ad celum usque consurgere
non potuerunt ultra huc illucque diffugere. presertim cum hii qui simulave-
rant fugam. et tendebant ad solitudinem contra persequentes fortissime restitissent
Videns ergo iosue et omnis israel quod capta esset civitas. et fumus urbis
ascenderet. reversus percussit viros ahi. Siquidem et illi qui ceperant et
succenderant civitatem. egressi ex urbe contra suos. medium hostium ferire
ceperunt. Cumque ergo ex utraque parte adversarii cederentur. ita ut nullus de

de tanta multitudine salvaverat. regem quoque urbis ahi apprehendit viventem et
obtulerunt iosue. Igitur omnibus interfectis qui israelem ad deserta tendentem
fuerant persecuti. et in eodem loco gladio corruentibus. reversi filii israel per-
cusserunt civitatem. Erat autem qui eodem die conciderant a viro usque ad
mulierem xii milia hominum omnes urbis ahi. Iosue vero non contraxit manum
quam in sublime porrexerat. tenens clipeum donec interficerentur omnes habitatores
urbis ahi. Iumenta autem et predam civitatis diviserunt sibi filii israel sicut preceperat
dominus iosue. Qui incendit urbem et fecit eam tumulum sempiternum. Regem
quoque eius suspendit in patibulo usque ad vesperam et solis occasum. Precepit-
que et deposuerunt cadaver de cruce. et proiecerunt in ipso introitu civitatis congesto
super eum magno acervo lapidum qui permanet usque in presentem diem. Tunc edifi-
cavit iosue altare domino deo israel in monte hebal. sicut preceperat moyses
famulus domini filiis israel. ut scriptum est in volumine legis moysi. Altare de
lapidibus impolitis quos ferrum non tetigit. et obtulit super eo holocausta
domino. immolavitque pacificas victimas. et scripsit super lapides deuteronomium legis
moysi. quam ille digesserat coram filiis israel. Omnis autem populus et omnes
maiores natu ducesque atque iudices stabant ex utraque parte arche in
conspectu sacerdotum qui portabant archam federis domini ut advena ita et indigena.
Media eorum pars iuxta montem garizim et media iuxta montem hebal
sicut preceperat moyses famulus domini. Et primum quidem benedixit populo israel. post hec
legit omnia verba benedictionis et maledictionis et cuncta que scripta erant in legis
volumine. Nichil ex hiis que moyses mandaverat reliquit intactum. sed
universa replicavit coram omni multitudine israel. mulieribus ac parvulis et ad-
venis qui inter eos morabantur. c. ix.

Quibus auditis cuncti reges trans iordanem qui versabantur in montanis
et campestribus. in maritimis ac litore maris magni. hii quoque qui
habitabant iuxta libanum. ethei et amorrei et chananei pherezeus et
eveus et iebuseus congregati sunt pariter ut pugnarent contra iosue et israel
uno animo. eademque sententia. At hii qui habitabant in gabaon audientes
cuncta que fecerat iosue iericho et ahi. et callide cogitantes. tulerunt
sibi cibaria saccos veteres asinis imponentes et utres vinarios scissos
atque consutos. calciamentaque perantiqua que ad indicium vetustatis pittaciis
consuta erant. induti veteribus vestibus. Panes quoque quos portabant ob viaticum
duri erant. et in frusta comminuti. Perrexeruntque ad iosue qui tunc mora-
batur in castris galgale. et dixerunt ei. atque omni simul israeli. De terra lon-
ginqua venimus. pacem vobiscum facere cupientes. Responderuntque filii israel ad eos
atque dixerunt. Ne forte in terra que nobis sorte debetur habitetis. et non pos-
simus fedus inire vobiscum. At illi ad iosue. Servi inquiunt tui sumus.
Quibus iosue. Qui nam estis et unde venistis. Responderunt. De terra longinqua
valde venerunt servi tui in nomine domini dei tui. Audivimus enim famam
potentie eius. cuncta que fecit in egipto. et duobus amorreorum regibus

trans iordanem Seon regi esebon · et og regi basan qui erat in astaroth Dixerunt que nobis seniores et omnes habitatores terre nostre. Tollite
in manibus cibaria ob longissimam viam et occurrite eis ac dicite Servi
vestri sumus fedus inite nobiscum En panes quando egressi sumus de domibus
nostris ut veniremus ad vos calidos sumpsimus · nunc sicci facti sunt et
vetustate nimia comminuti. Utres vini novos implevimus nunc ru
pti sunt et soluti. Vestes et calciamenta quibus induimur et que habemus
in pedibus ob longitudinem longioris vie trita sunt et pene consumpta.
Susceperunt igitur de cibariis eorum · et os domini non interrogaverunt Fecitque
iosue cum eis pacem · et inito federe pollicitus est quod non occiderentur. Princi
pes quoque multitudinis iuraverunt eis. Post dies autem tres initi fe
deris audierunt quod in vicino habitarent · et inter eos futuri essent · moverunt
que castra filii israel · et venerunt in civitates eorum die tercio · quarum hec voca
bula sunt Gabaon et caphira et beroth et chariathiarim · et non
percusserunt eos · eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomine domini
dei israel. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes Qui responderunt
illis Iuravimus illis in nomine domini dei israel · et idcirco non possumus eos
contingere Sed hoc faciemus eis Reserventur quidem ut vivant · ne contra nos ira
domini concitetur · si peieraverimus eis · sed sic vivant ut in usus universe multitudinis
ligna cedant · aquasque comportent Quibus hec loquentibus vocavit gabaonitas
iosue · et dixit eis Cur nos decipere fraude voluistis ut diceretis procul
valde habitamus a vobis cum in medio nostri sitis. Itaque sub maledictione
eritis · et non deficiet de stirpe vestra comportans in domum dei aquam et ligna
cedens Qui responderunt Nunciatum est nobis servis tuis · quod promisisset dominus
deus tuus moysi servo suo ut traderet vobis omnem terram et disperderet cunctos
habitatores eius. Timuimus ergo valde · et providimus animabus nostris · vestro
timore compulsi · et hoc consilium inivimus. Nunc autem in manu tua sumus
quod tibi bonum et rectum videtur fac nobis Fecit ergo iosue ut dixerat · et
liberavit eos de manibus filiorum israel · ut non occiderentur. Decrevitque in
illo die esse eos in ministerium cuncti populi et altaris domini · cedentes ligna
et aquas comportantes usque in presens tempus in loco quem dominus elegisset C · X ·
Que cum audisset adonisedech rex ierusalem · quod scilicet cepisset iosue ahi
et subvertisset eam · sicut enim fecerat iericho et regi eius · sic fecit
ahi et regi illius · et quod transfugissent gabaonite ad israel et essent
federati illorum. timuit valde Urbs enim magna erat gabaon · et una re
galium civitatum · et maior oppido ahi · omnesque bellatores eius fortissimi
Misit ergo adonisedech rex ierusalem ad oham regem hebron · et ad
pharan regem ierimoth · ad iaphie quoque regem lachis · et ad dabir
regem eglom dicens Ascendite ad me et ferte presidium ut expugnemus
gabaon · quare transfugerint ad iosue et ad filios israel Congregati igitur
ascenderunt · v · reges amorreorum Rex ierusalem · Rex hebron · Rex ierimoth

Rex lathis · rex eglon · simul cum exercitibus suis · et castrametati sunt
circa gabaon oppugnantes eam. Habitatores autem gabaon obsesse urbis
miserunt ad iosue qui tunc morabatur in castris apud galgala et dixerunt
ei Ne retrahas manus ab auxilio servorum tuorum · ascende cito et libera
nos fer que presidium · Convenerunt enim adversum nos omnes reges amorreorum
qui habitant in montanis · Ascendit que iosue de galgalis · et omnis exercitus
bellatorum cum eo viri fortissimi · Dixitque dominus ad iosue · Ne timeas
eos · In manus enim tuas tradidi illos · nullus tibi ex eis resistere poterit
Irruit itaque super eos iosue repente ascendens tota nocte de galgal.
Et conturbavit eos dominus a facie israel · contrivitque plaga magna in gabaon
ac persecutus est per viam ascensus bethoron · et percussit usque azecha
et maceda · Cumque fugerent filios israel · et essent in descensu bethoron
dominus misit super eos lapides magnos de celo usque azecham · et mor-
tui sunt multo plures lapidibus grandinis quam quos percusserant gladio
filii israel · Tunc locutus est iosue domino in die qua tradidit amorreum in
conspectu filiorum israel · dixitque coram eis Sol contra gabaon ne movearis
et luna contra vallem achilon · Steterunt que sol et luna donec ulciscerentur se
gens de inimicis suis Nonne scriptum est hoc in libro iustorum · Stetit itaque
sol in medio celi · et non festinavit occumbere spacio unius diei · Non fuit
antea et postea tam longa dies obediente domino voci hominis · et pugnante
pro israel · Reversusque est iosue cum omni israel in castra galgale · Fugerant
enim quinque reges · et se absconderant in spelunca urbis maceda · Nunciatum
que est iosue · quod inventi essent quinque reges latentes in spelunca maceda
Qui precepit sociis et ait · Volvite saxa ingentia ad os spelunce · et
ponite viros industrios qui clausos custodiant · Vos autem nolite stare
sed persequimini hostes · et extremos quosque fugientium cedite · ne dimittatis
eos urbium suarum intrare presidia · quos tradidit dominus deus in manus vestras
Cesis igitur adversariis plaga magna · et usque ad internecionem pene consumptis
hii qui israel effugere potuerunt ingressi sunt civitates munitas · Reversusque
est omnis exercitus ad iosue in maceda · ubi tunc erant castra sano
et integro numero · nullusque contra filios israel mutire ausus est · Precepitque
iosue dicens · Aperite os spelunce · et producite ad me quinque reges
qui in ea latitant · fecerunt que ministri ut sibi fuerat imperatum · et eduxerunt
ad eum quinque reges de spelunca · Regem ierusalem · regem hebron · regem
iherimoth · regem lathis · regem eglon · Cumque educti essent ad eum
vocavit omnes viros israel · et ait ad principes exercitus qui secum erant ·
Ite et ponite pedes super colla regum istorum · Qui cum processissent et sub-
iectorum colla calcarent pedibus · rursum ait ad eos Nolite timere
nec paveatis · Confortamini et estote robusti · sic enim faciet dominus cunctis
hostibus vestris · adversum quos dimicatis · Percussitque iosue et interfecit
eos · atque suspendit super quinque stipites · fueruntque suspensi usque ad vesperam

Cumque occuberet sol. precepit sociis ut deponerent eos de patibulis. Quos
depositos proiecerunt in speluncam in qua latuerant. et posuerunt super os
eius saxa ingencia que permanent usque in presens. Eodem die macedam quoque cepit
iosue. et percussit in ore gladii. regemque illius interfecit. et omnes habitatores
eius. Non dimisit in ea saltem parvas reliquias. fecitque regi maceda sicut
fecerat regi iericho. Transivit cum omni israel de maceda in lopna et
pugnavit contra eam. quam tradidit dominus cum rege suo in manus israel. Percusseruntque
urbem in ore gladii. et omnes habitatores illius. non dimiserunt in ea ullas
reliquias. Feceruntque regi lopna sicut fecerant regi iericho. De lopna
transiit in lachis cum omni israel et exercitu per gyrum disposito. oppugnabat
eam. Tradiditque dominus lachis in manus filiorum israel. et cepit eam die altero
atque percussit in ore gladii omnem animam que fuerat in ea. sicut fecerat lopna.
Eo tempore ascendit hiran rex gazer ut auxiliaretur lachis quem percussit
iosue cum omni populo suo eius usque ad internicionem. Transivitque de lachis
in eglon et circumdedit atque expugnavit eam eadem die. percussitque in ore
gladii omnes animas que erant in ea. iuxta omnia que fecerant lachis. Ascen-
ditque cum omni israel de eglon in hebron. et pugnavit contra eam. cepitque
et percussit in ore gladii. regem quoque eius et omnia oppida regionis illius
universasque animas que in ea fuerant commorate. non reliquit in ea ullas
reliquias. Sicut fecerat eglon sic fecit et hebron. cuncta que in ea repperit
consumens gladio. Inde reversus in dabir. et cepit eam atque vastavit.
regem quoque eius et omnia per circuitum oppida regionis illius. universasque animas
vastavit percussit in ore gladii. non dimisit in ea ullas reliquias. Sicut
fecerat hebron et lopne et regibus earum. sic fecit dabir et regi illius.
Percussit itaque iosue omnem terram montanam et meridianam atque campestrem
et asedoth cum regibus suis. Non dimisit in ea ullas reliquias. sed omne
quod spirare poterat interfecit. sicut preceperat ei dominus deus israel. A cades barne
usque gaza. omnem terram gosen usque gabaon. universos reges et regiones
eorum uno tempore impetu cepit atque vastavit. Dominus enim deus israel pugnabat
pro eo. Reversusque est cum omni israel ad locum castrorum in galgala

Que cum audisset iabin rex asor. misit ad iobab regem c. xi. c.
madon. et ad regem semeron atque ad regem acsaph. ad reges
quoque aquilonis qui habitabant in montanis et in planitie contra meridiem
ceneroth. in campestribus quoque et in regionibus dor iuxta mare. chananeum quoque
ab oriente et occidente et amorreum atque etheum ac pherezeum et iebu-
seum in montanis. Eveum quoque qui habitabat ad radices hermon in terra
masphe. Egressique sunt omnes cum turmis suis populus multus nimis sicut
arena que est in litore maris. equi quoque et currus inmense multitudinis. Con-
veneruntque omnes reges isti in unum ad aquas merom. ut pugnarent contra israel.
Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas eos. Cras enim hac eadem hora. ego
tradam omnes vulneratos istos in conspectu israel. Equos eorum subnervabis

et cūcti q' habitabant Venitq iosue et oīs exercitus cū eo adūsū illos
ad aquas merom subito ⁊ irruerūt sup eos · tradiditq illos dūs ī manus
isrl̄. Qui pcusserūt eos ⁊ psecuti sūt usq ad sydonē magnā ⁊ usq
ad aquas masrephot · Campūq masphe q̄ est ad orientalem
illius ptē · Ita pcussit oīs · ut nullas ex eis dimitteret reliqas Fecit
q sic pcepat illi dūs · equos eorū subneruauit · currus q cōbussit Re-
uersusq cepit statim asor · ⁊ regem eius pcussit gladio · Asor enim antiqtus
int omīa regna hec · principatū tenebat Pcussitq oēs aīas que
ibidē morabant · nec dimisit ullas reliqas · sz usq ad intnicionē omīa
vastauit · ipām q urbē pemit incendio · ⁊ oēs p circuitū ciuitates
Reges q eorū cepit · pcussit atq deleuit sic pcepat ei moyses
famulus dominī · Absq urbib' q̄ erant in collibus ⁊ in tumulis site
ceteras succēdit isrl̄ · unā tm̄ asor munitissimā flāma cōbussit · Om̄
q pdā istarū urbium ac iumēta diuiserūt sibi filij isrl̄ · cunctis ho-
minibus intfectis · Sicut pcepat dūs moysi suo sic · ita pcepit moy-
ses iosue · ⁊ ille vniūsa cōplevit · Nō ptermisit de vniūsis mandatis · ne
vnū quidē vbū qd' iusserat dūs moysi · Cepit itaq iosue omnē
trā motanā ⁊ meridianā · trāq gessen ⁊ planiciē ⁊ occidentalē
plagā · montē q isrl̄ et capestria eius ⁊ ptem mōtis q̄ ascēdit seyr
usq baalgath · p planiciē libani sbt montē hermō · Omes reges
eorū cepit · pcussit ⁊ occidit · Multo tpe pugnauit iosue ɔ̄ reges
istos Nō fuit ciuitas q̄ se traderet filijs isrl̄ pt eueum q̄ habita-
bat in gabaon · oīs bellando cepit Dominī enī sentētia fuit ut in-
duraret corda eorū ⁊ pugnarēt ɔ̄ isrl̄ · ⁊ caderent et nō mererent
ullā clemētiā ac pirent sic pcepat dūs moysi · In tpe illo venit
iosue ⁊ intfecit enachim de mōtanis ebron ⁊ dabir ⁊ anab ⁊
de omī mōte iuda ⁊ isrl̄ · urbesq eorū deleuit · Nō reliquit ullū
de stirpe enachim int filiorū isrl̄ · absq ciuitatibus gazā ⁊ geth ⁊
azoto ascalon ī quibus solis relicti sūt · Cepit g° iosue omnem
trā sic locutus ē dūs ad moysen atq aaron · ⁊ tradidit eā ī pos-
sessionē filijs isrl̄ scdm ptes ⁊ tribus suas · quieuit q trā a p̄lijs
Hij sūt reges q̄s pcusserūt filij isrl̄ et possederūt trā eorū trans
iordanē ad solis ortū a torrēte arnō usq ad mōtē hermon · et
omnē orientalē plagā q̄ respicit solitudinē · Seon rex amorreorū
qui habitabat ī esebon · dnatus est ab aroer q̄ sita est sup ripam
torrētis arnō ⁊ medie ptis in valle · dimidie q galaad usq ad
torrētem iebot q̄ ē tminus filiorū amon ⁊ a solitudine usq ad mare
cenereth ɔ̄ orientē · ⁊ usq ad mare deserti qd' ē mare salsissimū
ad orientalem plagā p viā que ducit bethsimoth · ⁊ ab australi
pte que subiacet asedoth Phasga tminus og regis basan de reli-
quijs raphaim q̄ habitabat in astaroth · ⁊ in edraim · et dnatus ē

i mōte hermon ꝛ in salacha atq̄ i vniūsa basan usq̄ ad t'minos
gessuri ꝛ machati ꝛ dimidie ptis galaad. Termīos seon regis ese-
bon moyses famls dn̄i ꝛ filij isrl̄ pcusserūt eos. tradiditq̄ trā
eorꝫ moyses in possessioꝫ rubenitis ꝛ gadditis et dimidie tribui
Hij sunt reges terre quos pcussit iosue ꝛ c. xii. manasse xii
filij isrl̄ trans iordane ad occidētalē plagā ab algaad in
campo libani usq̄ ad mōtē cuius ps ascendit in seyr. Tradid'
q̄ eam iosue i possessioꝫ tribubꝫ isrl̄ singlis ptes suas tam i mō-
tanis q̄ in planis atq̄ campestribꝫ. In aserothi ꝛ solitudie ac meridie
etheus fuit ꝛ amorreus chananeus ꝛ pherezeus eueus ꝛ iebuseus
Rex iericho vnus. Rex hay q̄ ē ex latē bethel vnus. Rex ihrlm vnus
Rex ebron vnus. Rex ierimoth vnus. Rex lachis vnus. Rex eglon
vnus. Rex gazer vnus. Rex dabir vnus. Rex gader vnus. Rex herma
vnus. Rex herod vnus. Rex lemna vnus. Rex odollā vnus Rex ma-
ceda vnus. Rex bethel vnus. Rex thaphna vnus. Rex afer vnus.
Rex afec vnus. Rex saron vnus Rex madon vnus. Rex asor vnus
Rex semeron vnus. Rex achsaph vnus. Rex tenach vnus Rex mag-
geddo vnus. Rex cedes vnus. Rex iachnaem vnus Rex thermeli
vnus Rex dor ꝛ pvincie dor vnus Rex gentiū galgal vnus Rex
thersa vnus Omnes reges triginta duo. c. xiii xiii
Iosue senex pvecteq̄ etatis erat. Et dix' dns ad eū. Senuisti
ꝛ longeuus es. Terraq̄ latissima derelicta ē q̄ necdū est sorte di-
uisa Omnis videlꝫ galilea philistim ꝛ vniūsa gethsuri. a fluuio
turbido q̄ irrigat egyptū usq̄ ad t'minos accaron contra aquilonē
Terra chanaan q̄ i quinq̄ regulos philistim diuidit'. gazeos. azotios.
ascalonitas. getheos ꝛ accaronitas. Ad meridiē sūt euei ōis
terra chanaan ꝛ maara sydoniorum usq̄ apheta ꝛ t'minos amor-
rei eiusq̄ confinia. Libani q̄ regio cōtra orientē ab aalgeth sub
mōte hermō donec ingrediaris emath. Om̄s q̄ habitāt i mōte a libano
usq̄ ad aquas asserothi. vniūsiq̄ sydonij. Ego sū q̄ delebo eos a
facie filiorꝫ isrl̄. Veniat g' i pte hereditatis isrl̄. sic pcepi tibi.
Et nūc diuide trā i possessioꝫ nouē tribubꝫ ꝛ dimidie tribui
manasse. cū ruben ꝛ gad possederūt trām quā tradidit eis moy-
ses famls dn̄i trans fluēta iordanis ad orientalē plagā ab
aroer q̄ sita ē in ripa torrētis arnon. ꝛ in vallis medio vniū-
saq̄ campestria medaba usq̄ dibon ꝛ cunctas ciuitates seon regis
amorrei q̄ regnauit in esebon usq̄ ad t'minos filiorꝫ amon et
galaad ac t'minū gethsuri ꝛ maathi. omēq̄ mōtē hermō
ꝛ vniūsā basan usq̄ saleta. omē regnū og in basan q̄ regnauit
i astaroth ꝛ edraim. ipe fuit de reliqijs raphaim. Pcussit
q̄ eos moyses atq̄ deleuit. Noluerūtq̄ disperdere filij israhel

gethsuri et machati et habitaverunt in medio filiorum israhel usque in presentem
diem. Tribui autem levi non dedit possessionem sed sacrificia et victime domini dei
israhel ipsa est hereditas eius sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionem
tribui filiorum ruben iuxta cognationes suas. fuitque terminus eorum ab aroer
que sita est in ripa torrentis arnon. et in valle eiusdem torrentis media. univer-
sam planiciem que ducit medaba et esebon. cunctosque viculos earum qui sunt
in campestribus. Dibon quoque et bamoth baal et oppidum baal maon et iessa
et cedimoth et mephe et chariathaim. et sebama et sarathasar
in monte convallis bethfegor. et sedoth. fasga et bethaisimoth. omnes
urbes campestres. universaque regna seon regis amorreorum qui regnavit in
esebon. quem percussit moyses cum principibus madian eneu et recem et
esur et hur et rabee duces seon. habitatores terre et balaam filium beor
ariolum occiderunt filii israhel gladio cum ceteris interfectis. factusque est terminus filiorum
ruben iordanis fluvius. Hec est possessio rubenitarum per cognationes
suas urbium et viculorum. Deditque moyses tribui gad et filiis eius per
cognationes suas possessionem cuius hec divisio est. Terminus iazer et omnes civitates
galaad. dimidiamque partem filiorum amon usque ad aroer que est contra rabba.
et ab esebon usque ad ramoth masphe et bathanim et manaim usque
ad terminos dabir. In valle quoque betharam et bethnemra et sochot et
saphon reliquam partem regni seon regis esebon. Huius quoque iordanis
finis est usque ad extremam partem maris cenereth. trans iordanem ad
orientalem plagam. Hec est possessio filiorum gad per familias suas civi-
tates et ville earum. Dedit et dimidie tribui manasse filiisque eius
iuxta cognationes eius suas possessionem. cuius hoc principium est. A manaim universam
basan. et cuncta regna og regis basan. omnesque vicos iair qui sunt in
basan. lx. oppida et dimidiam partem galaad. astaroth. et edrai urbes
regni og in basan. filiis machir filii manasse. Dimidie parti
filiorum machir iuxta cognationes suas hanc possessionem divisit moyses in
campestribus moab trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam
Tribui autem levi non dedit possessionem. quia dominus deus israhel ipse est possessio eius

Hoc est quod possederunt filii israhel   c xiiii   sicut locutus est illi
in terra chanaan quam dederunt eis eleazar sacerdos et iosue
filius Nun et principes familiarum per tribus israhel sorte omnia dividentes
sicut preceperat dominus in manu moysi ix tribubus et dimidie tribui manasse
Duabus enim tribubus et dimidie tribui dederat moyses trans iordanem
possessionem absque levitis qui nichil terre acceperunt inter fratres suos. sed in eorum
successerant locum filii ioseph. quos in duas diviserat tribus manasse et
effraym Nec acceperunt levite aliam in terra partem nisi urbes ad habitan-
dum. et suburbana earum ad alenda iumenta et pecora sua. Sicut preceperat
dominus moysi. ita fecerunt filii israhel et diviserunt terram. Accesserunt itaque filii
iuda ad iosue in galgala. locutusque est ad eum caleph filius iephone

cenezeus Nosti q̄ locutus sit dn̄s ad moysen hoīem dei de me et
de te in cades barne Quadraginta anno⁊ eram qn̄ me misit moy-
ses famulus dn̄i de cades barne ut (con)siderarē terram nunciauiq̄ȝ ei qd̄
mihi uidebatur Fratres autem mei qui ascenderant mecum dissoluerunt cor ppli
et nichominus ego secutus sum dn̄m deum meum Iurauitq̄ȝ moyses in die illo
dicens Terra quam calcauit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in eternum
quia secutus es dn̄m deum meum Concessit ergo dn̄s uitam mihi sicut pollicitus est
usq̄ȝ in presentem diem Quadraginta et quinq̄ȝ anni sunt ex quo locutus est dn̄s uerbum
istud ad moysen qn̄ ambulabat israel per solitudinem Hodie octoginta et quinq̄ȝ
annorum sum sic ualens ut eo ualebam tempore qn̄ ad explorandum missus sum
Illius in me temporis fortitudo usq̄ȝ hodie perseuerat tam ad bellandum q̄ȝ ad gradiendum
Da ergo mihi montem istum quem pollicitus est michi dn̄s te q̄ȝ audiente in
quo enachim sunt et urbes magne atq̄ȝ munite si forte sit dn̄s mecum
et potuero delere eos sicut promisit mihi Benedixitq̄ȝ ei iosue et tradidit ei
hebron in possessionem atq̄ȝ ex eo fuit hebron caleph filii iephone
cenezei usq̄ȝ in presentem diem quia secutus est dn̄m deum israel Nomen hebron
antea uocabatur cariatharbe adam maximus ibi inter enachim

C XV

Igitur sors filiorum iude per (C XV) cognationes suas ista fuit A termino edom usq̄ȝ ad desertum syn contra
meridiem et usq̄ȝ ad extremam partem australis plage Initium eius
a summitate maris salsissimi et a lingua eius que respicit meridiem Egreditur-
q̄ȝ contra ascensum scorpionis et pertransit in syna Ascenditq̄ȝ in cades barne
et peruenit in esrom ascendens ad adar et circumiens cariathaa atq̄ȝ inde
pertransiens in asemona et perueniens ad torrentem egipti eruntq̄ȝ termini
eius mare magnum Hic erit finis meridiane plage Ab oriente uero
erit initium mare salsissimum usq̄ȝ ad extrema iordanis et ea que respiciunt
ad aquilonem a lingua maris usq̄ȝ ad eundem fluuium iordanis Ascenditq̄ȝ
terminus in bethagla et transit ab aquilone in betharaba Ascendens q̄ȝ ad la-
pidem boem filii ruben et tendens usq̄ȝ ad terminos debera de ualle
achor contra aquilonem respiciens galgala que est ex aduerso ascensionis ado-
min ab australi parte torrentis transitq̄ȝ aquas que uocantur fons solis
et erunt exitus eius ad fontem rogel Ascenditq̄ȝ per conuallem filii ennon
ex latere iebusei ad meridiem Hec est ierusalem Et inde se erigens ad uerticem
montis qui est contra geennon ad occidentem in summitate uallis raphaim
contra aquilonem pertransit a uertice montis usq̄ȝ ad fontem aque nepthoa et per-
uenit usq̄ȝ ad uicos montis ephron inclinaturq̄ȝ in bala que est caria-
thiarim id est urbs siluarum et circuit de bala contra occidentem usq̄ȝ ad montem
seyr transitq̄ȝ iuxta latus montis iarim ad aquilonem in cheslon et descendit
in bethsamis transitq̄ȝ in thamna et peruenit contra aquilonem partis accaron
ex latere inclinaturq̄ȝ sephrona et transit montem baala peruenitq̄ȝ in iebne-
hel et maris magni contra occidentem fine concluditur Hii sunt termini filiorum

Iude per circuitum in cognacionibus suis. Caleph vero filio iephone dedit
partem in medio filiorum iuda sicut preceperat ei dominus cariatharbe patris
enach ipsa est hebron. Delevitque ex ea caleph tres filios enach
sesai et athima et tholma de stirpe enach. atque inde ascendens
venit ad habitatores dabir que prius vocabatur cariathsepher · id est civitas
litterarum. Dixitque caleph. Qui percusserit cariathsepher et ceperit eam
dabo illi axam filiam meam uxorem. Cepit eam othoniel filius
cenez frater caleph iunior · deditque ei axam filiam suam uxorem. Que
cum pergerent simul · suasit ei vir eius ut peteret a patre suo agrum
suspiravitque ut sedebat in asino. Cui caleph · Quid habes inquit ·
At illa respondit Da michi benediccionem · Terram australem · et aridam
dedisti michi · iunge et irriguam · Dedit itaque ei caleph irriguum
superius et inferius. Hec est possessio tribus iuda filiorum per cognaciones suas
Erantque civitates ab extremis partibus filiorum iuda iuxta terminos edom
ad meridiem taschel · et eder · et iagur · et cyna · et dimona · adeda et
cedes · et azor · iethna · ziph et thelem · baloth · et asor · nova et
carioth · esrom hec est asora · seme et molada · et aser · goadda et
asemon · beth · phelech · et aser · sual · et bersabee · et baziothia · abala
et hum · esem · et heltholad · et exul et herma · siceleth et medemena
et sensenna · labaoth · et selim · et aen · remmon · omnes civitates
xxxix et ville earum · In campestribus vero est aul · et sarea et asena · et
azanoe · et aen · et gannim · taffua · et enaim · et iheremoth · adullam
soccho · et azecha · et sarim · adithaim · et gedara · et giderothaim
urbes xiiii · et ville earum Sanan et adesa · et magdalgad · delean
et mespha · et iecthel · lachis · et bascath · et eglon · Cebbon et lethe-
mas · et thedis · et gideroth · bethdagon · et neema · et maceda civi-
tates xvi et ville earum · Labana et ether · et asan et iebtha et
esna · et nesib · ceila et achzib · et maresa · civitates ix et ville ea-
Accaron cum vicis et villulis suis · Ab accaron usque ad mare omnia
que iecithontina et que vergunt ad azotum et viculi eius · Azotum cum
vicis et villulis suis usque ad torrentem egipti · et mare magnum
terminus eius et in montibus samir · et geder et soccho et edenna · cariath-
senna · hec est dabir · anab et isthemo · et anim gosen et olon et
gilo civitates xi et ville earum · Arab et roma et esaan · ianum
et betha phua et afeca · adamatha et cariath · et arbe · hec est
hebron et sior civitates ix · et ville earum · Maon et chermel et
ziph · et iothe · iezrahel · et iucadam · et zanoe · accaim · et gabaa et
thamna civitates x et ville earum · Alul et bethsur et gedor
et mareth et bethanoth et eltheten civitates · vi · et ville earum Caria-
thbaal · hec est cariathiarim urbs silvarum et arebba civitates due
et ville earum · In deserto betharaba · meddin et stapha · anepsan

⁊ ciuitates salis engaddi ⁊ tharaba ciuitates .vj. ⁊ ville earum
Iebuseum autem habitatorem ierusalem non potuerunt filii iude delere. habitauit
que iebuseus cum filiis iuda in ierusalem usque in presentem diem c. xvj. xvj
Cecidit quoque sors filiorum ioseph ab iordane contra iericho ⁊ aquas
eius ab oriente. solitudo que ascendit de iericho ad montana bethel
⁊ egreditur de bethel luza. transitque terminum archiataroth ⁊ de-
scendit ad occidentem iuxta terminum iesloti. usque ad terminos bethoron inferi-
oris ⁊ gazer. finiunturque regiones eius mari magno. possederuntque filii
ioseph. manasse ⁊ effraym Et facta est terminus filiorum effraym per cognaciones
suas ⁊ possessio eorum contra orientem atharoth. addar usque be-
thoron superiorem. egrediunturque confinia in mare machmethath. ⁊ thaad
quoque aquilonem respicit. ⁊ circuit terminos contra orientem in thanath selo. ⁊ per-
transit ab oriente ianoe. descenditque de ianoe in atharot ⁊ noaroth
⁊ peruenit in iericho. ⁊ egreditur ad iordanem de taffua. pertransitque contra mare
in valle harundineti. suntque egressus eius in mare salsissimum. Hec est
possessio tribus filiorum effraym per familias suas. vrbesque separate sunt filiis
effraym in medio possessionis filiorum manasse. ⁊ ville earum. ⁊ non interfe-
cerunt filii effraym chananeum qui habitabat in gazer. habitauitque cha-
naneus in medio effraym usque in diem hanc tributarius c. xvij. xvij
Cecidit autem sors tribui manasse. Ipse enim est primogenitus ioseph
machir primogenito manasse patri galaad qui fuit vir pugnator
habuitque possessionem galaad ⁊ basan ⁊ reliquis filiorum manasse
iuxta familias suas. filiis abiezer. ⁊ filiis eleth. ⁊ filiis ezrihel
⁊ filiis sethem. ⁊ filiis epher. ⁊ filiis semida. Isti sunt filii ma-
nasse filii ioseph mares per cognaciones suas Salphaad vero filio epher
filii galaad filii machir. filii manasse non erant filii sed sole filie.
quarum ista sunt nomina chaala ⁊ nua. egla. ⁊ melcha. ⁊ thersa. vene-
runtque in conspectu eleazar sacerdotis ⁊ iosue filii Nun ⁊ principum dicentes
Dominus precepit per manum moysi. ut daretur nobis possessio in medio fratrum
nostrorum. Deditque eis iuxta imperium domini possessionem in medio fratrum patris earum
Et ceciderunt funiculi manasse x absque terra galaad ⁊ basan trans
iordanem. Filie enim manasse possederunt hereditatem in medio filiorum eius.
Terra autem galaad cecidit in sorte manasse qui reliqui erant. Fuitque
terminus manasse ab aser machmathat que respicit sychem. ⁊ egreditur
ad dexteram iuxta habitatores fontis taffue. Etenim in sorte manasse ceci-
derat terra taffue que est iuxta terminos filiorum effraym. Descenditque
terminus vallis harundineti in meridiem torrentis ciuitatum effraym
que in medio sunt vrbium manasse. Terminus manasse ab aquilone torrentis
⁊ exitus eius pergit ad mare. ita ut ab austro sit possessio effraym.
⁊ aquilonem manasse. ⁊ utrumque claudat mare ⁊ coniungantur sibi in tri-
bu aser ab aquilone. ⁊ in tribu ysachar ab oriente. Fuitque hereditas

manasse in ysachar et in aser bethsan et viculi eius et ieblaa cum
viculis suis et habitatores dor cum oppidis suis habitatores quoque endor cum vi-
culis suis similiter quoque habitatores tanach cum viculis suis et habitatores ma-
geddo cum viculis suis et tercia pars urbis nophet Nec potuerunt filii manasse
has subvertere civitates sed cepit chananeus habitare in terra sua Postquam autem
convaluerunt filii israel subiecerunt chananeos et fecerunt sibi tributarios nec
interfecerunt eos Locutique sunt filii ioseph ad Josue atque dixerunt Quare
nobis dedisti possessionem sortis et funiculi unius cum sim tante multitudinis et bene-
dixerit michi dominus. ad quos Josue ait Si populus multus es ascende in silvam et
succide tibi spacia in terra pherezei et raphaim quia angusta est tibi possessio
montis effraym Cui responderunt filii ioseph Non poterimus montana con-
scendere cum ferreis curribus utantur chananei qui habitant in terra campestri in
qua site sunt bethsan cum viculis suis et iezrahel mediam possidens
vallem. Dixitque iosue ad domum ioseph effraym et manasse Populus
multus es et magne fortitudinis non habebis sortem unam sed transibis montem
et succides tibi atque purgabis ad habitandum spacia et poteris ultra procedere
cum subverteris chananeum quem dicis ferreos habere currus et esse fortissimum
xviii Congregati que omnes filii israel in sylo ibique fixerunt taberna- c xviii
culum testimonii et fuit eis terra subiecta Remanserant autem filiorum
israel vii tribus que necdum acceperant possessiones suas. Ad quos iosue
ait Usquequo marcescitis ignavia et non intratis ad possidendam terram
quam dominus deus patrum vestrorum dedit vobis Eligite de singulis tribubus ternos
viros ut mittam eos et pergant atque circueant terram et describant eam iux-
ta numerum uniuscuiusque multitudinis referantque ad me quod descripserint. Di-
vidite vobis terram in vii partes. Judas sit in terminis suis ab australi pla-
ga et domus ioseph ab aquilone. Mediam inter hos terram in septem partes de-
scribite. et huc venietis ad me ut coram domino deo vestro mittam vobis
hic sortem quia non est inter vos pars levitarum sed sacerdotium domini est eorum
hereditas Gad autem et ruben et dimidia pars tribus manasse iam acceperant
possessiones suas trans iordanem ad orientalem plagam quas dedit eis moyses
famulus domini Cumque surrexissent viri ut pergerent ad describendam terram
precepit eis iosue dicens Circuite terram et describite eam ac revertimini
ad me. ut hic coram domino deo in silo mittam vobis sortem. Itaque perrexerunt
et lustrantes eam in vii partes diviserunt scribentes in volumine. Reversique sunt
ad iosue in castra sylo. qui misit sortes coram domino Divisitque terram
filiis israel in septem partes. et ascendit sors prima filiorum beniamyn
per familias suas ut possiderent terram inter filios iuda et filios ioseph Fuit-
que terminus eorum contra aquilonem ab iordane pergens iuxta latus iericho septentrio-
nalis plage. et inde contra occidentem ad montana conscendens. et perveniens
in solitudinem bethauen atque pertransiens iuxta luzam ad meridiem ipsa est
bethel. descenditque in atharot addar in montem qui est ad meridiem

bethoron inferioris. ⁊ inclinatur tendens contra mare ad meridiem montis qui respi-
cit bethoron contra affricum. suntque exitus eius in cariath baal que vocatur ⁊ caria-
thiarim urbem filiorum iuda. Hec est plaga contra mare ⁊ occidentem. A meridie
autem ex parte cariathiarim egreditur terminus contra mare ⁊ pervenit usque ad fontes
aquarum in epttha. Descenditque in partem montis qui respicit vallem filiorum
ennon. ⁊ est contra septentrionalem plagam in extrema parte vallis rapham. De-
scenditque gehennon .i. vallis ennon iuxta latus iebusei ad austrum. et
pervenit ad partem rogel. transiens ad aquilonem et egrediens ad ensemes .i. fontem
solis. et pertransit usque ad tumulos qui sunt e regione ascensus adomim
descenditque ad abenboen .i. lapidem boen filii ruben. ⁊ pertransit ex late-
re aquilonis ad campestria. descenditque in planitiem. ⁊ pretergreditur contra
aquilonem bethacla. Suntque exitus eius contra linguam maris salsissimi. ab aquilone
in fine iordanis ad australem plagam. qui est terminus illius ab oriente. Hec est
possessio filiorum beniamin per terminos suos in circuitu per familias suas. Fueruntque
civitates eius iericho ⁊ bethagla ⁊ vallis chasis. betharaba ⁊
semaraim ⁊ bethel avim ⁊ affara ⁊ offera villa hemona ⁊ obni ⁊
gabee civitates xii ⁊ ville earum Gabaon ⁊ rama ⁊ beroth ⁊ mesphe
thafera ⁊ amossa ⁊ recem zarephel ⁊ tharala ⁊ sela. eleph. et
iebus que est ierusalem gabaath ⁊ cariath civitates xiiii ⁊ ville earum
Hec est possessio filiorum beniamin iuxta familias suas c. xix xix
Et egressa est sors secunda filiorum symeon per cognationes suas. Fuitque he-
reditas eorum in medio possessionis filiorum iuda bersabee ⁊ sabee ⁊
molada ⁊ asersua. balaa ⁊ asem. ⁊ beltholat bethularma
⁊ sicelech. ⁊ bethma. chaboth. asersua ⁊ bethlebaoth ⁊ saroen
civitates xiii ⁊ ville earum. Omnes viculi per circuitum urbium istarum usque ad
balaath beerrameth contra australem plagam. Hec est hereditas filiorum symeon
iuxta cognationes suas in funiculo ⁊ possessione filiorum iuda. quia maior erat
⁊ idcirco possederunt filii symeon in medio hereditatis eorum. Ceciditque sors ter-
tia filiorum zabulon per cognationes suas. ⁊ factus est terminus possessionis eorum
usque sarith. Ascenditque de mari ⁊ medalaath ac pervenit in delba-
seth usque ad torrentem qui est contra iecenam ⁊ revertitur de sarith contra orientem
in fines ceseleth. ⁊ egreditur ad deberet. Ascenditque contra iasie ⁊ inde
pertransit ad orientalem plagam gethefer ⁊ thacasin ⁊ egreditur in remona
ampthar ⁊ noa. ⁊ circuit ad aquilonem ⁊ nathon. Suntque egressus eius
valles iepthael ⁊ cathath. nehalal et semron ⁊ iedala ⁊ bethleem
civitates xii ⁊ ville earum. Hec est hereditas tribus filiorum zabulon per
cognationes suas urbes ⁊ viculi earum. Ysachar egressa est sors quarta per cog-
nationes suas. Fuitque hereditas eius iezrahel ⁊ casaloth ⁊ sunem. et
pharai ⁊ anaarath ⁊ rabbith. ⁊ cesion. abes. ⁊ rameth ⁊ engannim
⁊ enadda. ⁊ bethferes. ⁊ pervenit terminus eius usque thabor ⁊ sesima
⁊ bethsames. Eruntque exitus eius iordanis civitates xvi ⁊ ville earum

Hec est possessio filiorum ysachar per cognaciones suas urbes et vicu-
li earum. Cecidit sors quinta tribui filiorum aser per cognaciones suas. Fuitque
terminus eorum alchad et chali et bethen et axab. elmeleth. et amad
et mesal et peruenit usque ad carmelum maris et sychor labanath. ac reuerti-
tur contra orientem bethdagon. et pertransit usque ad zabulon et vallem iep-
thahel contra aquilonem in bethemec et nehiel. egrediturque ad leuam chabul
et achran et canci usque ad sydonem magnam. Reuertiturque in horma usque
ad ciuitatem munitissimam thiru et usque osa. Eruntque exitus eius in mare
de funiculo aczyba et amma et afer et roob ciuitates xx due et ville earum.
Hec est possessio filiorum aser per cognaciones suas urbes et vicli earum. Filiorum
Neptalim sexta sors cecidit per familias suas et cepit terminus de eleph
et elon in saannim et adami que est neceb et iebnahel usque lecum. et
egressus eorum usque iordanem. Reuertiturque terminus contra occidentem in asnothzoro
thabor atque inde egreditur in hucaca. et pertransit in zabulon contra meridiem
et in aser contra occidentem. et in iuda ad iordanem contra ortum solis ciuitates mu-
-nitissime assiddim. ser. et amad et rethod. cenereth et edema et
arama. aser et cedes. et edrai. naasor et ieron. et magdahel. orem
et bethanath. et bethsemes. ciuitates xix et ville earum. Hec est possessio
tribus filiorum Neptalym per cognaciones suas urbes et vicli earum. Tribui
filiorum dan per familias suas egressa est sors septima. Et fuit terminus possessionis
eius saraa. et esthahol et hirsemes id est ciuitas solis. selebin. et
ahialon. et iethela. helon. et themna. et acron. helthece. et iepthon
et baalath. iuda et bubarach et gethremmon atque hierchon. et
areccon cum termino qui respicit ioppen. et ipso fine concluditur. Ascenderunt-
que filij dan et pugnauerunt contra lesen. ceperuntque eam et percusserunt in ore
gladij ac possederunt et habitauerunt in ea. vocantes nomen eius lesemdan
ex nomine dan patris sui. Hec est possessio tribus filiorum dan per cognaciones
suas urbes et vicli earum. Cumque complesset terram sorte diuidere singulis
per tribus suas. dederunt filij israel possessionem iosue filio Nun in medio sui
iuxta preceptum domini. urbem quam postulauit thanathsaraa in monte effra-
ym. et edificauit ciuitatem. habitauitque in ea. Hee sunt possessiones quas sorte
diuiserunt eleazar sacerdos et iosue filius Nun et principes familiarum
ac tribuum filiorum israel in sylo coram domino ad ostium tabernaculi testimonij.
Et locutus est dominus ad iosue dicens. c xx c. Partitique sunt terram
xx Loquere filijs israel et dic eis Separate urbes fugitiuorum de quibus
locutus sum ad vos per manum moysi. ut confugiat ad eas quicumque
animam percusserit nesciens. et possit euadere iram proximi qui ultor est sanguinis
cum ad unam harum fugerit ciuitatum. Stabitque ante portam ciuitatis. et
loquetur senioribus urbis illius ea que se comprobent innocentem. Sicque suscipient
eum. et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque ultor sanguinis eum persecutus
fuerit. non tradent eum in manus eius. quia ignorans percussit proximum eius. nec

aut bidem tudicio ve gens pbat' inicus Et habitab' in ciuitate
i'a do' stet an iudicium taz reddes fcti sui. Et moiat' sacdos ma-
gn' q' fuit i tpe illo Et revtet' homicida z igrdiet' ciui'tez z do'm
sua de q fugerat. Decreuerit cades de galilea mons neptalim
z siche in mote effraym z cariatharbe ipa e hebron i mote
iuda Et trans iordane q' orientalez plaga iericho statuert bosor
q sita e in campestr' solitudie de tribu ruben Et ramoth i galaad
de tribu gad Et gaulo i basan de tbu masse. Hee ciuitates consti-
tute sut filys isrl' cunctis. z aduenis q' habitabat int eos. ut fugeret
ad eas qui aiaz nescies pcussiss. z nd moreret in ma' pximi effu-
sum sangne vindicare cupietis. do' staret an pplm expositurs cau-
Accesserut qz pricipes familiaz leui ad eleazar XXI C. sacerdote z iosue filiu Nun. z ad duces cognacionu p singlas
tribus filioz isrl'. Locutiqz sut ad eos i sylo terre chanaan
atqz dixert. Dns pcep' p ma'm moysi. vt daret' nob vrbes ad
habitandu. z suburbana eoz ad alenda iumeta. Dederut qz fily
isrl' de possessionibus suis iux' ipi'm dni ciui'tes. et suburbana earz
Egressa qz e sors i familia gad filioz aaro sacdot' de tribu iuda
z simeon z beniamin ciuit'tes xiii. z reliqs filioz gad i. leuit'
qui supfuerant de tribubz effraym z dan z dimidie tbm manasse
ciuitates x Porro fily g'son egressa e sors vt acipent de tribubz
ysachar. z aser z neptalim. dimidie qz tbm manasse i basan.
ciui'tes nu'o xiii. Fily merari p cognacoes suas de tribubz ruben et
gad z zabulon. vrbes xii. Dederut fily isrl' leuitis ciuitates
z suburbana earz. sic pcep' dns p ma'm moysi. singlis sorte tri-
buentes. De tribubz filioz iuda z symeon dedit iosue ciui'tes. quaz
ysta sut noia fily aaro p familias gad leuitici gnis. Pma eni sors
illis egressa e cariath arbe pris enach qui voca' hebro in mote
iuda. z suburbana eis p circuitu. Agros vo z villas eis dederat
caleph filio iepphone ad possidedu. Ded' g'o filys aaro sacdot'
hebro confugy ciuitate at suburba eis. z lepnam cu suburbanis
suis. z iether z isthimon. z helon dabir. z ain. z ietham. z beth-
semes cu suburbanis suis ciui'tes ix. de tribubz ut dcm e duabz
De tbu at filioz beniamin. gabaon z gel gabee. z anathot. z
almon cu suburbanis suis ciui'tes iiii'or. Omnes sil ciuitates filiorum
aaro sacdot' xiii cu suburbanis. Reliqs vo p familias filioz gad
leuitici gnis h' est data possio. De tribu effraym vrbes confugy
syche cu suburbanis suis in mote effraym. z gazer z cepsaim. et
bethoro cu suburbanis suis ciui'tes iiii'or. De tbu qz dan. eltheche
z gebbedon. z achielon. z getremo cu suburbanis suis ciui'tes iiii'or.
Porro dimidie tbm manasse. thanach. z iethremo cu suburbanis

Omnes ciuitates due. Omnes ciuitates x. et suburbana earum date sunt filiis
caath inferioris gradus. Filiis quoque gerson leuitici generis dedit de dimidia
tribu manasse confugii ciuitates. gaulon in basan et bosra cum sub-
urbanis suis ciuitates due. Porro de tribu ysachar cesion et dabi-
reth. et iaramoth et engannim cum suburbanis suis ciuitates iiij^or.
De tribu autem aser masal et faathom. acrom. et abdon. et elethoth
et roob cum suburbanis suis ciuitates vi. De tribu quoque neptalim ciuitates
confugii cedes in galilea. et athmodor et chartam cum suburbanis suis
ciuitates tres. Omnes urbes familiarum gerson xiii cum suburbanis suis.
Filiis autem merari leuitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu
zabulon. secena. et charta. et damna. et nabol. ciuitates iiij^or cum sub-
urbanis suis. De tribu gad ciuitates confugii ramoth in galaad et ma-
naim et esebon et iazer ciuitates iiij^or. cum suburbanis suis. De tribu
ruben ultra iordanem contra iericho ciuitates refugii bozor in solitudine
misor et iasa et iethson et massa ciuitates iiij^or. cum suburbanis suis.
Omnes urbes filiorum merari per familias et cognationes suas xii. Itaque uni-
verse ciuitates leuitarum in medio possessionis filiorum israel fuerunt xl et viii
cum suburbanis suis. singule per familias distribute. Dedit que dominus israeli
omnem terram quam traditurum se patribus eorum iurauerat. et possederunt illam
atque habitauerunt in ea. Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes
nullusque eis hostium resistere ausus est. sed cuncti in eorum dicionem redacti
sunt. ne unum quidem verbum. quod illis prestaturum se esse promiserat. irritum
fuit sed rebus expleta sunt omnia c xxii
Eodem tempore vocauit iosue rubenitas et gadditas et dimidiam
tribum manasse. dixitque ad eos Fecistis omnia que vobis precepit
moyses famulus domini. mihi quoque in omnibus obedistis. nec reliquistis fratres
vestros longo tempore usque in presentem diem custodientes imperium domini dei vestri
Quia igitur dedit dominus deus vester fratribus vestris quietem ac pacem sicut polli-
citus est. Reuertimini et ite in tabernacula vestra. et in terram possessionis quam tra-
didit vobis moyses famulus domini trans iordanem. ita duntaxat ut cu-
stodiatis attente et opere compleatis mandatum et legem. quam precepit
vobis moyses seruus domini. ut diligatis dominum deum vestrum et ambuletis
in omnibus viis eius. et obseruetis mandata illius. adhereatisque ei ac
seruiatis in omni corde et in omni anima vestra. Benedixitque eis iosue et di-
misit eos. Qui reuersi sunt in tabernacula sua. Tribui autem manasse
medie partis moyses dederat in basan. et ideo medie que superfuit
dedit iosue sortem inter ceteros fratres suos trans iordanem ad occiden-
talem plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset
illis. dixit ad eos. In multa substantia atque diuitiis reuertimini ad sedes
vestras cum argento et auro. ere ac ferro et veste multiplici. Diuidite
predam hostium cum fratribus vestris. Reuersique sunt et abierunt filii ruben

et filii gad et dimidia tribus manasse a filiis israel de sylo que sita est
in chanaan ut intrarent galaad terram possessionis sue quam obtinuerunt
iuxta imperium domini per manum moysi. Cumque venissent ad tumulos iordanis in
terram chanaan. edificaverunt iuxta iordanem altare infinite magnitudinis
Quod cum audissent filii israel et ad eos certi nuncii detulissent edificasse
filios ruben et gad et dimidiam tribum manasse altare in terra chanaan
super iordanis tumulos contra filios israel. convenerunt omnes in sylo ut ascenderent
et dimicarent contra eos Et interim miserunt ad illos in terram galaad phinees
filium eleazar sacerdotem. et x principes cum eo singulos de tribubus singulis
Qui venerunt ad filios Ruben et gad et dimidie partis manasse in terram
galaad. dixeruntque ad eos. Hec mandat omnis populus domini Que est ista
transgressio Cur reliquistis dominum deum israel edificantes altare sacrilegum et a
cultu illius recedentes. An parum vobis est quod peccastis in beelphegor et
usque in presentem diem macula huius sceleris in nobis permanet. multique de populo
corruerunt Et vos hodie reliquistis dominum. et cras in universum populum eius
ira deseviet Quod si putatis immundam esse terram possessionis vestre. transite ad
terram in qua tabernaculum domini est. et habitate inter nos. tantum ut a domino et a nostro
consortio non recedatis. edificato altari preter altare domini dei nostri. Nonne achor
filius zare preterivit mandatum domini et super omnem populum israel ira eius incubuit
Et ille erat unus homo. atque utinam solus perisset in scelere suo Responderuntque
filii ruben et gad et dimidia tribus manasse principibus legionis israel
Fortissimus dominus deus ipse novit et israel simul intelliget si prevaricationis
animo hoc altare construximus non custodiat nos sed puniat in presenti. et
si ea mente fecimus ut holocausta et sacrificium et pacificas victimas
super eo imponeremus. ipse querat et iudicet. et non ea magis cogitatione atque
tractatu ut diceremus Cras dicent filii vestri filiis nostris Quid vobis et domino
deo israel. Terminum posuit dominus inter nos et vos o filii ruben et filii gad
iordanem fluvium. et idcirco partem non habetis in domino. et per hanc occasionem
avertent filii vestri filios nostros a timore domini Putavimus itaque melius
et diximus Extruamus nobis altare non in holocausta neque ad victimas
offerendas sed in testimonium inter nos et vos et sobolem nostram vestramque pro:
geniem ut serviamus domino. et iuris nostri sit offerre holocausta et vi:
ctimas et pacificas hostias. et nequaquam dicant Cras filii vestri filiis
nostris non est vobis pars in domino Quod si voluerint dicere. respondebunt eis Ecce
altare domini quod fecerunt patres nostri non in holocausta neque in sacrificium
sed in testimonium nostrum ac vestrum. Absit a nobis hoc scelus ut recedamus
a domino et eius vestigia relinquamus extructo altari ad holocausta
et sacrificia et victimas offerendas preter altare domini dei nostri quod extructum
est ante tabernaculum eius Quibus auditis phinees sacerdos et principes
legionis israel qui erant cum eo placati sunt. et verba filiorum ruben et gad
et dimidie tribus manasse libentissime susceperunt. Dixitque phinees

filius eleazari sacerdos ad eos. Nunc scimus quod nobiscum sit dominus
quia alieni estis a prevaricatione hac et liberastis filios israel de manu
domini. Reversus que est cum principibus a filiis ruben et gad de terra galaad
finium chanaan ad filios israel et retulit eis. placuitque sermo cunctis au-
dientibus et laudaverunt deum filii israel. et nequaquam ultra dixerunt ut ascen-
derent contra eos atque pugnarent et delerent terram possessionis eorum. Vocaveruntque
filii ruben et filii gad altare quod extruxerant testimonium quod dominus ipse sit
xxiii Evoluto autem multo tempore postquam pacem dederat dominus. c. xxiii. Deus
israeli subiectis in gyro nationibus universis. et iosue iam longevo
et persenilis etatis. postquam diviserat terram filiis israel cum quod dominus iura-
rat. Vocavit iosue omnem israelem maiores natu et principes ac duces
dixitque ad eos. Ego senui et progressioris etatis sum. vos quoque cernitis omnia
que fecit dominus deus vester cunctis per circuitum nationibus quomodo pro vobis ipse pugnaverit
Et nunc quia sorte vobis divisit terram omnem ab orientali parte iordanis usque
ad mare magnum. multeque adhuc supersunt nationes. dominus deus vester disperdet
eas et auferet a facie vestra. et possidebitis terram sicut vobis pollicitus est
Tantum confortamini et estote robusti atque solliciti ut custodiatis cuncta
que scripta sunt in volumine legis moysi. et non declinetis ab eis neque ad dexte-
ram neque ad sinistram. ne postquam intraveritis ad gentes que inter vos futuri sunt
iuretis in nomine deorum earum et serviatis et adoretis illos sed adhereatis
domino deo vestro quod fecistis usque in diem hanc. Et tunc auferet dominus in conspectu vestro
gentes magnas et robustissimas. et nullus vobis resistere poterit. Unus ex vobis
persequetur hostium mille viros quia dominus deus vester ipse pro vobis pugnabit. sicut
pollicitus est. Hoc tantum diligentissime precavete ut diligatis dominum deum vestrum
Quod si volueritis gentium harum que inter vos habitant erroribus adherere et cum
eis miscere connubia atque amicitias copulare. iam nunc scitote quod dominus
deus vester non eas deleat ante faciem vestram. sed sint vobis in foveam ac laqueum
et offendiculum ex latere vestro et sudes in oculis vestris donec vos auferat atque
disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis. En ego hodie ingredior
viam universe terre et toto animo cognoscetis quod de omnibus verbis que se dominus vobis
prestaturum pollicitus est unum non preterierit incassum. Sicut ergo implevit opere quod
promisit et prospera cuncta venerunt. sic adducet super vos quicquid malorum
comminatus. donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit
vobis. eo quod prevaricati sitis pactum domini dei vestri quod pepigit vobiscum. et servieritis
diis alienis et adoraveritis eos. Cito atque velociter consurget in vos furor
domini. et auferemini ab hac terra optima quam tradidit vobis. c. xxiiii.
xxiiii Congregavitque iosue omnes tribus israel in sychem et vocavit maiores
natu ac principes et iudices et magistros. steteruntque in conspectu domini
et ad populum sic locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Trans flumen
habitaverunt patres vestri ab initio thare pater abraham et nachor serviebantque
diis alienis. Tuli ergo patrem vestrum abraham de mesopotamie finibus

Et adduxi eu in tra chanaa . multiplicam qz seme eius et dedi
ei ysaac . illiqz rursu dedi Jacob et esau . e quibz esau dedi
monte seyr ad possidendu . Jacob vo et filii eius descederunt i egiptu
misi qz moysen et aaro et percussi egiptu multis signis . atqz portentis
eduxiqz vos et patres vros de egipto et venistis ad mare . persecuti
qz sunt egiptii patres vros cu curribz et equitatu usqz ad mare rubru
Clamauerunt aut ad dnm filii isrl . qui posuit tenebras int vos et egi-
ptios . et adduxit sup eos mare et opuit eos . viderunt oculi vri cuncta q
i egipto fecit . et habitastis in solitudine multo tpe . et introduxit vos in
tra amorrei q habitabant trans iordane . Cuqz pugnaret ct vos tradidi
eos in manus vras et possedistis tra eorum atqz interfecistis eos . Sur-
rexit aut balach filius sephor rex moab et pugnauit ct isrlem . misit
qz et vocauit balaa filiu beor ut malediceret vobis . et ego nolui au-
dire eu . sz e contrario p illu benedixi vobis et liberaui vos de manu eius .
Transistis qz iordanem et venistis ad iericho . Pugnaueruntqz ct vos viri ciui-
tatis eius amorreus et pherezeus et chananeus . etheus . et gergeseus
eueus et iebuseus . et tradidi illos in manus vras . misitqz an vos
scrabones et eieci eos de locis suis duos reges amorreorum ad
possidendu . no i gladio et arcu tuo . dedi qz vobis tram i qua no laborastis
et urbes qs no edificastis ut habitaretis i eis vineas et oliueta q
no plantastis . Nunc qz timete dnm et suite ei pfecto corde atqz verissi-
mo . et auferte deos quibz suierunt patres vri . Sin aut malu vobis
videtur ut suiatis dno . optio vobis datur . Eligite hodie qd placet cui
potissimu suire debeatis . utru dyis quibz suierunt patres vri i mesopo-
tamia . an dyis amorreorum i quorum tra habitatis . Ego aut et domus
mea suiemus dno . Rndit qz plus et ait ad iosue . Absit a nobis ut
relinquamus dnm et suiamus dyis alienis . Dns deus nr ipe eduxit nos et
patres nros de tra egipti de domo suitutis . Fecit qz videntibz nobis signa
ingentia et custodiuit nos i omi via p quam ambulauimus et i cunctis plis
p qs transiuimus et eiecit uniusas gentes amorreu habitatore tre qua
nos intrauimus . Suiemus igitur dno qz ipe e deus nr . Dixitqz
iosue ad plm . No poteritis suire dno . Ds enim scus et fortis emula-
tor est . nec ignoscet scelibz vris atqz pctis . Si dimiseritis dnm et
suieritis dyis alienis quertet se et affliget vos atqz subuertet . postqm
vobis pstiterit bona . Dixit qz plus ad iosue . Nequaqz ita ut loqris
erit . sz dno suiemus . Et iosue ad plm . Testes inquit uos estis quia
ipi elegeritis vobis dnm ut suiatis ei . Rnderunt qz . Testes . Nunc ergo
ait . Auferte deos alienos de medio vri . et inclinate corda vra ad dnm
dm isrl . Dixit qz plus ad iosue . Dno deo nro suiemus et obedientes erimus
preceptis eius . Percussit igr iosue i die illo fedus et pposuit plo precepta
atqz iudicia in sychem . scripsit qz omia vba hec i volumine legis dei .

Et tulit lapidem pergrandem. posuitque eum subter quercum que erat in sanctuario
domini. et dixit ad omnem populum En lapis iste erit vobis in testimonium quod audierit
omnia verba domini que locutus est vobis. ne forte postea negare velitis et mentiri
domino deo vestro. Dimisitque populum singulos in possessionem suam Et post hec mortuus
est iosue filius Nun famulus domini centum decem annorum. sepelieruntque eum in
finibus possessionis sue in thamnathsare que sita est in monte effraim a septentrio-
nali plaga montis gaab Servivitque israhel domino cunctis diebus iosue et
seniorum qui longo vixerunt tempore post iosue. et qui noverant omnia opera domini que fecerat
in israhel. Ossa quoque ioseph que tulerant filii israhel de egipto sepelierunt in sichem
in parte agri quem emerat iacob a filiis emor patris sichen centum novellis
ovibus et fuit in possessione filiorum ioseph. Eleazar quoque filius aaron mortuus
est et sepelierunt eum in gaab phinees filii eius que data est ei in
monte effraym

Incipit liber Judicum c. j.

Post mortem Iosue consuluerunt filii israhel dominum dicentes.
Quis ascendet ante nos contra chananeum. et erit
dux belli. Dixitque dominus. Judas ascendet. Ecce
tradidi terram in manus eius. Et ait iudas symeoni
fratri suo Ascende mecum in sortem meam et pugna contra
chananeum. Ut et ego pergam tecum in sorte tua
Et abiit cum eo symeon. Ascenditque iudas. et tra-
didit dominus chananeum et phereseum in manus eorum
Et percusserunt in bezech decem milia virorum
Inveneruntque adonibezech in bezech et pugnaverunt contra eum
ac percusserunt chananeum et phereseum Fugit autem adonibe-
zech quem secuti comprehenderunt cesis summitatibus manuum
eius ac pedum. Dixitque adonibezech Septuaginta reges amputatis
manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea
ciborum reliquias. Sicut feci ita reddidit mihi deus Adduxeruntque
eum in ierusalem et ibi mortuus est. Oppugnantes ergo filii iuda
ierusalem ceperunt eam et percusserunt in ore gladii tradentes cunctam incendio civi-
tatem Et postea descendentes pugnaverunt contra chananeum qui habitabat in monta-
nis et ad meridiem et in campestribus. Pergensque iudas contra chananeum qui habita-
bat in hebron cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe percussit sesai et
hayman et tholmai. atque inde profectus abiit ad habitatores dabir cuius
nomen vetus erat cariathsepher id est civitas litterarum. Dixitque caleph Qui
percusserit cariathsepher et vastaverit eam. dabo axam filiam meam uxorem
Cumque cepisset eam othonihel filius cenez frater caleph minor. dedit ei
filiam suam coniugem. Quam pergentem in itinere monuit vir suus ut peteret
a patre suo agrum Que cum suspirasset sedens asino. Dixit ei caleph. Quid
habes. at illa respondit. Da mihi benedictionem Quia terram arentem dedisti michi da
et irriguam aquis. Dedit ergo ei caleph irriguum superius et irriguum inferius

Filii autem cinei cognati moysi ascenderunt de ciuitate palmarum cum filiis iuda
in desertum sortis eius quod est ad meridiem arad et habitauit cum eo. Abiit autem
iudas cum symeone fratre suo et percusserunt simul chananeum qui habitabat in
sephat et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis horma id est anathema.
Cepitque iudas gazam cum finibus suis et ascalonem atque accaron cum finibus
suis. Fuitque dominus cum iuda et montana possedit. nec potuit delere habitatores
uallis. quia falcatis curribus abundabant. Dederuntque caleph hebron
sicut dixerat moyses qui deleuit ex ea tres filios enach. Jebuseum autem
habitatorem ierusalem non deleuerunt filii beniamin usque in presentem diem. Domus
quoque ioseph ascendit in bethel. fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent
urbem que prius luza vocabatur. uiderunt hominem egredientem de ciuitate. dixe-
runtque ad eum. Ostende nobis introitum ciuitatis et faciemus tecum misericordiam. Qui cum
ostendisset eis percusserunt urbem in ore gladii. hominem autem illum et omnem cognationem
eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in terram cethim et edificauit ibi ciuitatem
vocauitque eam luza que ita appellatur usque in presentem diem. Manasses quoque non
deleuit bethsan et thanach cum uiculis suis et habitatores endor et
ieblaam et mageddo cum uiculis suis. Cepitque chananeus habitare
cum eis. Postquam autem confortatus est israel. fecit eos tributarios et delere
noluit. Effraym autem non interfecit chananeum qui habitabat in gazer
sed habitauit cum eo. Zabulon non deleuit habitatores cetron et naalon. sed
habitauit chananeus in medio eius. factusque est ei tributarius. Aser quoque non deleuit
habitatores accho et sidonis alep et achazib et alba et affec et
roob. habitauitque in medio chananei habitatoris illius terre nec interfecit
eum. Neptalim quoque non deleuit habitatores bethsemes et bethanath
sed habitauit inter chananeum habitatorem terre fueruntque ei bethsamite
et bethsamite tributarii. Artauitque amorreus filios dan in monte
nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent. habitauitque in monte
hares quod interpretatur testaceo. et in haylon et salabim. et aggrauata
est manus domus ioseph. factusque est ei tributarius. Fuit autem terminus amor-
rei ab ascensu scorpionis petra et superiora loca. c ii

Ascenditque angelus domini de galgala ad locum flentium et ait.
Eduxi vos de terra egipti. et introduxi in terram pro qua iuraui
patribus uestris et pollicitus sum ut non facerem irritum pactum meum
uobiscum in sempiternum. ita dumtaxat ut non feriretis fedus cum habitatoribus
terre illius. et aras eorum subuerteretis. et noluistis audire uocem meam.
Cur hoc fecistis. Quamobrem nolui eos delere a facie uestra ut habeatis
hostes. et dii eorum sint uobis in ruinam. Cumque loqueretur angelus domini
uerba hec ad omnes filios israel. eleuauerunt uocem suam et fleuerunt. Et uo-
catum est nomen loci illius flentium siue lacrimarum. Jmmolaueruntque ibi
hostias domino. Dimisit ergo iosue populum. et abierunt filii israel unusquisque
in possessionem suam ut obtinerent eam. Seruieruntque domino cunctis diebus iosue.

et seniores qui longo post eum vixerunt tempore et noverunt omnia opera domini que fecerat
cum israhel. Mortuus est autem iosue filius Nun famulus domini c. et x. annorum. et
sepelierunt eum in finibus possessionis sue in thamnathsare in monte effraim
a septentrionali plaga montis gaas. Omnisque illa generatio congregata est
ad patres suos. Et surrexerunt alii qui non noverant dominum et opera que fecerat cum
israhel. Feceruntque filii israhel malum in conspectu domini et servierunt baal et astaroth
ac dimiserunt dominum deum patrum suorum qui eduxerat eos de terra egypti et secuti
sunt deos alienos. deos quoque populorum qui habitabant in circuitu eorum. et adoraverunt eos
et ad iracundiam concitaverunt dominum. dimittentes eum et servientes baal et
astaroth. Iratusque est dominus contra israhel et tradidit eos in manus diripientium. qui
ceperunt eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per gyrum. nec potuerunt resi-
stere adversariis suis. sed quocumque pergere voluissent manus domini erat super eos
sicut locutus est. et iuravit eis. et vehementer afflicti sunt. Suscitavitque
dominus iudices qui liberarent eos de vastantium manibus. sed nec illos audire
voluerunt. fornicantes cum diis alienis et adorantes eos. Cito deseruerunt
viam per quam ingressi fuerant patres eorum. et audientes mandata domini. omnia
fecere contraria. Cumque dominus iudices suscitaret in diebus eorum flectebatur misericordia
et audiebat afflictorum gemitus. et liberabat eos de cede vastantium. Post-
quam autem mortuus esset iudex. revertebantur. et multo maiora faciebant quam fecerant
patres eorum. sequentes deos alienos et servientes eis et adorantes illos. Non
dimiserunt adinventiones suas et viam durissimam per quam ambulare consueve-
rant. Iratusque furor domini in israhel et ait. Quia irritum fecit gens ista pactum
meum. quod pepigeram cum patribus eorum. et vocem meam audire contempsit.
et ego non delebo gentes quas dimisit iosue et mortuus est. ut in ipsis
experiar israhel utrum custodiant viam domini et ambulent in ea. sicut custodierunt
patres eorum. an non. Dimisit ergo dominus omnes has nationes et cito subvertere
noluit nec tradidit in manibus Iosue. c. iii.
Hee sunt gentes quas dominus reliquit ut erudiret in eis israhel et omnes
qui non noverant bella chananeorum. ut postea discerent filii eorum
certare cum hostibus. et habere consuetudinem proeliandi. quinque satrapas philis-
thinorum. omnemque chananeum et sydonium atque eveum qui habitabat in monte
libano de monte baal hermon usque ad introitum emath. Dimisitque
eos ut in ipsis experiretur israhel. utrum audiret mandata domini que preceperat
patribus eorum per manum moysi. an non. Itaque filii israhel habitaverunt in medio
chananei et ethei et amorrei et ferezei et evei et iebusei. et duxerunt
uxores filias suas. ipsique filias suas eorum filiis tradiderunt. et
servierunt diis eorum. Feceruntque malum in conspectu domini et obliti sunt dei sui
servientes baal et astaroth. Iratusque dominus contra israhel tradidit eos in manus
chusarsathim regis mesopotamie. Servieruntque ei viii annis. Et cla-
maverunt ad dominum qui suscitavit eis salvatorem et liberavit eos othoniel
videlicet filium cenez fratrem caleph minorem. Fuitque in eo spiritus domini et

iudicavit israel. Egressusque est ad pugnam et tradidit dominus in manus eius chu-
sarsathaim regem syrie et oppressit. Quievitque terra xl annis. Et mortuus
est othoniel filius cenez. Addiderunt autem filii israel facere malum in con-
spectu domini. qui confortavit adversum eos eglon regem moab. quia fecerat
malum in conspectu eius. Et copulavit ei filios amon et amalech. abiit-
que et percussit israel. atque possedit urbem palmarum. Servieruntque filii israel
eglon regi moab xviii annis. Et postea clamaverunt ad dominum qui suscitavit
eis salvatorem vocabulo aioth filium gera filii gemini. qui utraque
manu utebatur pro dextera. Miseruntque filii israel per illum munera regi eglon
moab. qui fecit sibi gladium ancipitem habentem in medio capulum longitu-
dinis palme manus. et accinctus est eo subter sagum in dextro femore
obtulitque munera regi eglon moab. Erat autem eglon crassus nimis.
Cumque obtulisset ei munera prosecutus est socios qui cum eo venerant. et reversus
de galgalis ubi erant ydola. dixit ad regem. Verbum secretum habeo ad te
o rex. Et ille imperavit silentium. Egressisque omnibus qui circa eum erant.
ingressus est aioth ad eum. Sedebat autem in estivo cenaculo solus. dixitque
verbum dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. extenditque aioth
manum sinistram et tulit sicam de dextro femore suo. infixitque eam in
ventrem eius tam valide ut capulum ferrum sequeretur in vulnere ac pin-
guissimo adipe stringeretur. Nec eduxit sed ita ut percusserat reliquit
in corpore. statimque per secreta nature alvi stercora proruperunt. Aioth
autem clausis diligentissime ostiis cenaculi et obfirmatis sera per posticum
egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cenaculi. atque
dixerunt. Forsitan purgat alvum in estivo cubiculo. Expectantesque diu donec
erubescerent et videntes quod nullus aperiret tulerunt clavem et aperientes in-
venerunt dominum suum iacentem in terra mortuum. Aioth autem dum illi turbarentur
aufugit. et pertransiit locum ydolorum unde reversus fuerat. venitque in seirath
et statim insonuit buccina in monte effraym. Descenderuntque cum eo filii
israel ipso in fronte incedente. Qui dixit ad eos. Sequimini me. Tradi-
dit enim dominus inimicos nostros moabitas in manus nostras. Descenderuntque post
eum et occupaverunt vada iordanis que transmittunt in moab. et non di-
miserunt transire quemquam. sed percusserunt moabitas in tempore illo circiter decem
milia omnes robustos et fortes viros. nullus eorum evadere potuit.
Humiliatusque est moab a die illo sub manu israel et quievit terra lxxx annis.
Post hunc fuit sangar filius anath qui c. iii. a prelys iiij
percussit de philistim sexcentos viros vomere. et ipse quoque defendit israel
Addideruntque filii israel facere malum in conspectu domini post mortem aioth
et tradidit illos dominus in manus iabin regis chanaan qui regnavit in asor.
Habuitque ducem exercitus sui nomine sisara. ipse autem habitabat in aseroth gen-
tium. Clamaveruntque filii israel ad dominum. Nongentos enim habebat falcatos
currus et per xx annos vehementer oppresserat eos. Erat autem delbora prophetissa

Uxor lapidoth que iudicabat populum illo tempore. et sedebat sub palma que
nomine illius vocabatur inter rama et bethel in monte effraym. Ascendebant
que ad eam filii israel in omne iudicium. Que misit et vocavit barach filium
abinoem de cades neptali. dixitque ad eum. Precepit tibi dominus deus israel. Vade
et duc exercitum in montem thabor. tollesque tecum decem milia pugnatorum
de filiis neptalim et de filiis zabulon. Ego autem ducam ad te in loco torrentis
cyson sisaram principem exercitus iabin et currus eius atque omnem multitudinem.
et tradam eos in manu tua. Dixitque ad eam barach. Si venis mecum vadam.
si nolueris venire non pergam. Que dixit ad eum. Ibo quidem tecum. sed in hac vice
victoria non reputabitur. quia in manu mulieris tradetur sisara. Surrexit itaque del-
bora et perrexit cum barach in cades. Qui accersitis zabulon et neptali ascen-
dit cum x milibus pugnatorum. habens delboram in comitatu suo. Aber autem cyneus
recesserat quondam a ceteris cyneis fratribus suis filiis obab cognati moysi. et te-
tenderat tabernacula usque ad vallem que vocatur sennim. et erat iuxta cades.
Nunciatumque est sisare quod ascendisset barach filius abinoem in montem tha-
bor. et congregavit noningentos falcatos currus. et omnem exercitum de aseroth gentium
ad torrentem cison. Dixitque delbora ad barach. Surge. hec est enim
dies in qua tradidit dominus sisaram in manus tuas. En ipse est ductor tuus.
Descendit itaque barach de monte thabor. et decem milia pugnatorum cum eo.
Perterruitque dominus sisaram. et omnes currus eius. universamque multitudinem in ore gla-
dii a conspectu barach. intantum ut sisara de curru desiliens pedibus fugeret.
et barach persequeretur fugientes currus et exercitum usque ad aseroth gentium. et
omnis hostium multitudo usque ad internicionem caderet. Sisara autem fugiens pervenit
ad tentorium iahel uxoris aber cinei. Erat enim pax inter iabin re-
gem asor et domum aber cinei. Egressa igitur iahel in occursum sisare. dixit
ad eum. Intra ad me domine mi. Intra ne timeas. Qui ingressus tabna-
culum eius. et opertus ab ea pallio dixit ad eam. Da mihi obsecro paululum
aque. quia valde sitio. Que aperuit utrem lactis. et dedit ei bibere. et operuit illum.
Dixitque sisara ad eam. Sta ante ostium tabernaculi. et cum venerit aliquis interro-
gans te et dicens. Numquid hic est aliquis. Respondebis. nullus est hic. Tulit itaque
iahel uxor aber cinei clavum tabernaculi. assumens pariter malleum.
et ingressa abscondite. et cum silentio posuit super tympus capitis eius clavum.
percussumque malleo defixit in cerebro usque ad terram. Qui sopore morti so-
cians defecit et mortuus est. Et ecce barach sequens sisaram veniebat.
Egressaque iahel in occursum eius dixit ei. Veni et ostendam tibi virum quem queris.
Qui cum intrasset ad eam. vidit sisaram iacentem mortuum. et clavum infixum
in tempore eius. Humiliavitque deus in die illo iabin regem chanaan coram
filiis israel. Qui crescebat cotidie. et forti manu opprimebat iabin regem
Cecineruntque delbora et ba- c v chanaan donec deleret eum.
rach filius abinoem in die illo dicentes. Qui sponte obtulistis
animas vestras ad periculum benedicite domino. Audite reges percipite

auribus principes. Ego sum, ego sum que domino canam. psallam domino deo israel
Domine cum exires de seir, et transires per regiones edom. terra mota est
celique ac nubes stillauerunt aquis. Montes fluxerunt a facie domini
synai a facie domini dei israel. In diebus sangar filii anath in diebus iahel
quieuerunt semite. Et qui ingrediebantur per eas ambulauerunt per calles deuios.
Cessauerunt fortes in israel. et quieuerunt donec surgeret delbora. surgeret mater
in israel. Noua bella elegit dominus. et portas hostium ipse subuertit. Clipeus
et hasta apparuerint in xl milibus israel. Cor meum diligit principes israel. Qui
propria voluntate obtulistis vos discrimini. benedicite domino. Qui ascenditis
super nitentes asinos et sedetis in iudicio et ambulatis in via loquimini
Ubi collisi sunt currus et hostium est suffocatus exercitus. ibi narrentur iustitie
domini. et clementia in fortes israel. Tunc descendit populus domini ad portas et obti-
nuit principatum. Surge surge delbora. surge surge et loquere canticum.
Surge barach et apprehende captiuos tuos fili abinoem. Saluate
sunt reliquie populi. dominus in fortibus dimicauit. Ex effraym deleuit eos in
amalech. et post eum in beniamin in populos tuos o amalech. De machir
principes descenderunt. et de zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. Du-
ces ysachar fuere cum delbora et barach vestigia sunt secuti. qui quasi
in preceps ac barathrum se discrimini dedit. Diuiso contra se ruben ma-
gnanimorum reperta contentio est. Quare habitas inter duos terminos ut
audias sibilos gregum. Galaad trans iordanem quiescebat. et dan vacabat
in nauibus. Aser habitabat in littore maris. et in portubus morabatur
Zabulon vero et neptalim obtulerunt animas suas morti in regione merome
Venerunt reges et pugnauerunt. Pugnauerunt reges chanaan in thanac iuxta
aquas maggedon. et tamen nil tulere predantes. De celo dimicatum est
contra eos. Stelle manentes in ordine et cursu suo aduersum sisaram pugnauerunt
Torrens cyson traxit cadauera eorum. torrens cadumim. torrens cyson.
Conculca anima mea robustos. Ungule equorum ceciderunt fugientibus impetu
et per preceps ruentibus fortissimis hostium. Maledicite terre meroz dixit
angelus domini. maledicite habitatoribus eius. quia non venerunt ad auxilium
domini. in adiutorium fortissimorum eius. Benedicta inter mulieres iahel uxor
aber cynei. benedicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti lac dedit.
et in fiala principum obtulit butirum. Sinistram manum misit ad clauum
et dextram ad fabrorum malleum. Percussitque sisaram querens vulneri in
capite locum. et tempus valide perforans. Inter pedes eius ruit. defecit.
et mortuus est. Ante pedes illius voluebatur et iacebat exanimis et
miserabilis. Per fenestram prospiciens vlulabat mater eius. et de cenaculo
loquebatur. Cur moratur regredi currus eius. Quare tardauerunt pedes qua-
drigarum illius. Una sapientior ceteris vxoribus eius hec socrui verba respondit.
Forsitan nunc diuidit spolia. et pulcherrima feminarum eligitur ei. Vestes
diuersorum colorum sisare traduntur in predam. et supellex varia ad ornanda

colla congerit. Sic pereant omnes inimici tui domine. Qui autem diligunt te sicut
sol in ortu suo splendet ita rutilent. Quievitque terra per xl annos. c
Fecerunt autem filii israel malum in conspectu domini qui tradidit eos VI
in manus madian septem annis. et oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque
sibi antra et speluncas in montibus et munitissima ad repugnandum
loca. Cumque sevisset israel ascendebat madian et amalech et ceteri orientalium
nationum. et apud eos figentes tentoria sicut erant in herbis cuncta vastabant
usque ad introitum gaze. nichil que omnino ad vitam pertinens relinquebant in israel.
non oves. non boves. non asinos. Ipsi enim et universi greges eorum venie-
bant cum tabernaculis suis. et instar locustarum universa complebant. innumera
multitudo hominum et camelorum. quicquid tetigerant devastantes. Humiliatusque
est israel valde in conspectu madian. et clamavit ad dominum postulans auxilium contra
madianitas. Qui misit ad eos virum prophetam. et locutus est. Hec dicit dominus
deus israel. Ego vos feci ascendere de egipto et eduxi de domo servitutis
et liberavi de manu egiptiorum et omnium inimicorum qui affligebant vos. eieci-
que eos ad introitum vestrum. et tradidi vobis terram eorum et dixi. Ego dominus
deus vester. Ne timeatis deos amorreorum in quorum terra habitatis. et noluistis
audire vocem meam. Venit autem angelus domini. et sedit sub quercu que erat
in ephra et pertinebat ad ioas patrem familie ezri. Cumque gedeon
filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari ut fugeret madian
apparuit angelus domini et ait. Dominus tecum virorum fortissime. Dixitque ei
gedeon. Obsecro domine mi si dominus nobiscum est cur apprehenderunt nos hec
mala. Ubi sunt mirabilia eius que narraverunt patres nostri atque dixerunt.
de egipto eduxit nos dominus. Nunc autem dereliquit nos et tradidit in manu
madian. Respexitque ad eum dominus. et ait. Vade in hac fortitudine tua et liberabis
israel de manu madian. scito quod miserim te. Qui respondens ait. Obsecro domine mi
in quo liberabo israel. Ecce familia mea infima est in manasse. et ego minimus
in domo patris mei. Dixitque ei dominus. Ego ero tecum. Et percuties madian
quasi unum virum. Et ille. Si inveni inquit gratiam coram te da michi signum quod tu
sis qui loqueris ad me. Ne recedas hinc donec revertar ad te portans sacrificium
et offerens tibi. Qui respondit ei. Ego prestolabor adventum tuum. Ingressus itaque
gedeon coxit hedum. et de farine modio azimos panes. carnesque
ponens in canistro. et ius carnium mittens in ollam tulit omnia sub quercu et
obtulit ei. Cui dixit angelus dei. Tolle carnes et panes azimos. et
pone super petram illam. et ius desuper funde. Cumque fecisset ita extendit angelus
domini summitatem virge quam tenebat manu et tetigit carnes et azimos
panes. ascenditque ignis de petra et carnes azimosque panes consumpsit.
Angelus autem domini evanuit ex oculis eius. Videns que gedeon quod esset
angelus domini ait. Heu michi domine deus quod vidi angelum domini facie ad faciem.
Dixitque ei dominus. Pax tecum. Ne timeas. non morieris. Edificavit ergo
ibi gedeon altare domino. vocavitque illud domini pax usque in presentem diem.

Cum adhuc eēt ī ephra q̄ est familie ezri nocte iª dixᵗ dn̄s ad eū
Tolle taurū pr̄is tui ⁊ altm̄ taurū ānoꝝ vii. destrues q̄z aram
baal q̄ ē pr̄is tui. ⁊ nemꝰ qd̄ circa arā est succide. ⁊ edificabis altare
dn̄o d̄o tuo ī summitate petre huiꝰ. sup̄ quā añ sacrificiū posuisti. tol-
les q̄z taurū scdm̄ ⁊ offeres holocaustū sr̄ lignoꝝ struē q̄ de nemore
succideris. Assūptis igr̄ gedeon decē viris de s̄uis suis fecit sicut p̄ceperat
dn̄s. Timens aūt domū pr̄is sui ⁊ hoīes ciuitᵗ illiꝰ p die facere noluit
s̄ oīa nocte cōplevᵗ. Cūq̄ surrexissent viri oppidi eiꝰ mane viderēt
destructā arā baal. lucūq̄ succisum. ⁊ taurū altm̄ īpositū sr̄ altare
qd̄ edificatū erat. dixerūt ad invicē. Q̄s h̄ fec̄. Cūq̄ p̄quirerent auctore
facti dictū ē. Gedeon filius ioas fecit h̄ oīa. Et dixerūt ad ioas
P̄duc filiū tuū vt moiat̄. q̄z destrxit arā baal ⁊ succidit nemus
Q̄uibꝰ ille r̄nditᵗ. Nūquid vltores estis baal ut pugnet p eo q̄ui
adūsariꝰ eiꝰ ē moiatᵗ anteq̄ lux crastina veniat. Si deꝰ ē vindicet
se de eo q̄ suffodᵗ arā eiꝰ. Ex illo die vocatꝰ ē gedeon ierobaal
eo q̄ dixisset ioas vlciscatᵗ se baal de eo q̄ suffodᵗ altare eiꝰ. Igitᵗ
oīs madiā ⁊ amalech ⁊ orientales p̄pli cōgregati sūt simul. ⁊ t̄nseūn-
tes iordanē castrametati sūt ī valle iezrahel. Sp̄us aūt dn̄i
induit gedeon q̄ui clangens buccina cōuocauit domū abiezer vt se
seq̄retᵗ. misit q̄z nūcios ī vniūsū manassen q̄ ⁊ ipse secutꝰ ē eū
⁊ alios nūcios ī aser ⁊ zabulon ⁊ neptalim q̄ occurrerūt ei. Dixᵗ
q̄z gedeon ad dn̄m. Si salvū facis p manū meā isrl̄ sicut locutꝰ es.
ponā h̄ vellus lane ī area. Si ros ī solo vellere fuit ⁊ ī omī
t̄ra siccitas. sciā q̄ p manū meā isrl̄ sicut locutꝰ es liberabis isrl̄. factūq̄
ē ita. Et de nocte cōsurgens expsso vellere concham roꝛe cōplevit
Dixᵗ q̄z rursū ad dn̄m. Ne irascatᵗ furor tuꝰ cōtra me si adhuc semel
temptauero. signū q̄rens ī vellere. Oro ut solū vellus siccū sit ⁊ oīs
t̄ra rore madens. Fecitq̄ dn̄s nocte illa vt postulauerat ⁊ fuit siccitas
ī solo vellere ⁊ ros ī oī t̄ra

C vii

Igitᵗ ierobaal qui et
gedeon de nocte cōsurgens ⁊ oīs p̄pls cū eo venᵗ ad fontē q̄ vocᵗ
arad. Erāt aūt castra madiā ī valle ad septētrionalē plagā
collis excelsi. Dixᵗ q̄z dn̄s ad gedeon. Multꝰ tecū ē p̄pls. nec
tradetᵗ madian in manꝰ eiꝰ. ne glorietᵗ cōtra me isrl̄ ⁊ dicat meis
viribꝰ liberatꝰ sū. Loquere ad p̄plm̄ ⁊ cūctis audientibꝰ p̄dica. Q̄ui
formidolosꝰ ⁊ timidꝰ ē revertatᵗ. Recesserūt q̄z de monte galaad
⁊ reūsi sūt ex p̄plo xxii milia viroꝝ ⁊ tm̄ decem milia remanserūt
Dixitq̄ dn̄s ad gedeon. Adhuc p̄pls mltꝰ ē. Duc eos ad aq̄s
⁊ ibi p̄babo illos ⁊ de q̄ dixero tibi vt tecū vadat ipe pergat.
quē ire p̄hibuero revertatᵗ. Cūq̄ descēdisset p̄plus ad aq̄s. dixit
dn̄s ad gedeon. Q̄ui manu ⁊ lingua lambuerint aq̄s. sicut solent canes
lambere. separabis eos seorsū. Q̄ui aūt curvatꝰ genibꝰ biberint ī altera

parte erat. Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os proicientes aquas lambuerant
trecenti viri. Omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. Et ait dominus
ad gedeon In trecentis viris qui lambuerunt aquas liberabo vos et tradam
madian in manu tua Omnis autem reliqua multitudo revertatur in locum suum Sumptis
itaque pro numero cibariis et tubis omnem reliquam multitudinem abire precepit ad taberna-
cula sua et ipse cum trecentis viris se certamini dedit. Castra autem madian erant
subter in valle Eadem nocte dixit dominus ad eum Surge et descende in castra
quia tradidi eos in manu tua Sin autem solus ire formidas descendat tecum
phara puer tuus Et cum audieris quid loquantur tunc confortabuntur manus tue
et securior ad hostium castra descendes Descendit ergo ipse et phara puer
eius in partem castrorum ubi erant armatorum vigilie. Madian autem et amalech
et omnes orientales populi fusi iacebant in valle ut locustarum multitudo
Cameli quoque innumerabiles erant sicut arena que iacet in littore maris. Cumque
venisset gedeon narrabat aliquis sompnium proximo suo et in hunc modum
referebat quod viderat Vidi sompnium et videbatur mihi quasi subcinericius
panis ex ordeo volvi et in madian castra descendere Cumque venisset ad
tabernaculum percussit illud atque subvertit et terre funditus coequavit Respondit is
cum quo loquebatur Non est aliud nisi gladius gedeonis filii ioas viri israhelite
Tradidit dominus in manus eius madian et omnia castra eius Cumque audisset
gedeon sompnium et interpretationem eius adoravit et reversus est ad castra israhel
et ait Surgite Tradidit enim dominus in manus vestras castra madian. Divisit
que trecentos viros in tres partes et dedit tubas in manibus eorum lagenasque
vacuas ac lampades in medio lagenarum et dixit ad eos. Quod me facere
videritis facite Ingrediar partem castrorum et quod fecero sectamini Quando
personuerit tuba in manu mea vos quoque per circuitum castrorum clangite et
conclamate domino et gedeoni Ingressusque est gedeon et trecenti viri
qui erant cum eo in partem castrorum incipientibus vigiliis medie noctis et
custodibus suscitatis ceperunt buccinis clangere et complodere inter se lagenas
Cumque per gyrum castrorum in tribus personarent locis et ydrias confregissent
tenuerunt sinistris manibus lampades et dextris sonantes tubas. clamaveruntque
Gladius domini et gedeonis. stantes singuli in loco suo per circuitum hosti-
lium castrorum Omnia itaque castra turbata sunt et vociferantes ululantesque
fugerunt Et nichilominus insistebant trecenti viri buccinis personantes. Im-
misitque dominus gladium in omnibus castris et mutua se cede truncabant
fugientes usque bethseta et crepidinem abelmeula in thebbath. Con-
clamantes autem viri israhel de neptalim et aser et omni manasse persequeba-
ntur madian et dedit dominus victoriam populo israhel in die illa Misitque gede-
on nuntios in omnem montem effraym dicens Descendite in occursum madian et
occupate aquas usque bethbara atque iordanem. Clamavitque omnis effra-
im et preoccupavit aquas atque iordanem usque bethbera Apprehensosque duos
viros madian oreb et zeb interfecit. oreb in petra oreb. Zeb vero

in torculari zeb. Et persecuti sunt madian. capita oreb et zeb portantes
Dixeruntque ad eum viri c. viii ad gedeon trans fluenta iordanis
effraim. Quid est hoc quod facere voluisti ut non nos vocares cum
ad pugnam pergeres contra madian. iurgantes fortiter et prope vim in-
ferentes. Quibus ille respondit. Quid enim tale facere potui quale vos
fecistis. Nonne melior est racemus effraim vindemiis abiezer. In
manus vestras tradidit dominus principes madian. oreb et zeb. Quid tale
facere potui quale vos fecistis. Quod cum locutus esset requievit spiritus eorum
quo tumebat contra eum. Cumque venisset gedeon ad iordanem transivit eum
cum trecentis viris qui secum erant. et pre lassitudine fugientes persequi
non poterant. Dixitque ad viros sochot. Date obsecro panes populo
qui mecum est. quia valde defecerunt ut possimus persequi zebee et salma-
na reges madian. Responderunt principes sochot. Forsitan palme
manuum zebee et salmana in manu tua sunt. et idcirco postulas
ut demus exercitui tuo panes. Quibus ille ait. Cum ergo tradiderit dominus
zebee et salmana in manus meas. et cum reversus fuero victor in pace
conteram carnes vestras cum spinis tribulisque deserti. Et inde conscendens
venit in phanuel. locutusque est ad viros loci eiusdem similia. Cui et illi
responderunt sicut responderant viri sochot. Dixit itaque et eis. Cum reversus fuero
victor in pace. destruam turrim hanc. Zebee autem et salmana requiesce-
bant cum omni exercitu suo. Quindecim enim milia viri remanserant ex
omnibus turmis orientalium populorum. cesis centum xx milibus bellatorum et
educentium gladium. Ascendensque gedeon per viam eorum qui in tabernaculis
morabantur ad orientalem partem nobee et iegbaa percussit castra
hostium qui securi erant. et nichil adversi suspicabantur. Fugeruntque zebee
et salmana quos persequens gedeon comprehendit turbato omni exercitu eorum.
Revertensque de bello ante solis ortum apprehendit puerum de viris sochot
interrogavitque eum nomina principum et seniorum sochot et descripsit lxxvii
viros. Venitque ad sochot et dixit eis. En zebee et salmana
super quibus exprobrastis michi dicentes. Forsitan manus zebee et salmana
in manibus tuis sunt. et idcirco postulas ut demus viris qui lassi sunt
et defecerunt panes. Tulit ergo seniores civitatis et spinas deserti ac
tribulos contrivit cum eis atque comminuit viros sochot. Turrim quoque pha-
nuel subvertit occisis habitatoribus civitatis. Dixitque ad zebee et
salmana. Quales fuerunt viri quos occidistis in thabor. Qui re-
sponderunt. Similes tui et unus ex eis quasi filius regis. Quibus ille
ait. Fratres mei fuerunt filii matris mee. Vivit dominus si servassetis
eos non vos occiderem. Dixitque iether primogenito suo. Surge et inter-
fice eos. Qui non eduxit gladium. timebat enim. quia adhuc puer erat.
Dixeruntque zebee et salmana. Tu surge et irrue in nos. quia iuxta
etatem robur est hominis. Surrexit gedeon et interfecit zebee et salmana.

Et tulit ornamenta ac bullas torques quibus colla regalium camelorum
decorari solet. Dixerunt que omnes viri israel ad gedeon Dominare nostri tu ⁊
filius tuus ⁊ filius filii tui. quia liberasti nos de manibus madian Quibus
ille ait Non dominabor vestri nec dominabitur in vos filius meus. sed dominabitur super
vos dominus. Dixitque ad eos Unam petitionem postulo a vobis. Date mihi inaures
ex preda vestra. Inaures enim aureas ismahelite habuerant solent Qui responderunt
Libentissime dabimus Expandentes super terram pallium proiecerunt in eo inaures
de preda ⁊ fuit pondus postulatarum inaurium mille septingenti aurei sicli
absque ornamentis ⁊ monilibus ⁊ veste purpurea quibus madian reges uti
soliti erant ⁊ preter torques aureas camelorum Fecit que ex eo gedeon
ephot. ⁊ posuit illud in civitate sua ephra. fornicatusque est omnis israel in eo.
⁊ factum est gedeoni ⁊ omni domui eius in ruinam. Humiliatus est autem madian
coram filiis israel. nec potuerunt ultra elevare cervices. sed quievit terra per xl
annos quibus prefuit gedeon Abiit itaque ierobaal filius ioas ⁊ habitavit
in domo sua. habuitque lxx filios qui egressi sunt de femore eius. eo quod plures
haberet uxores Concubina autem illius quam habebat in sichem genuit ei filium
nomine abimelech Mortuus que est gedeon filius ioas in senectute bona
⁊ sepultus est in sepulcro ioas patris sui in ephra de familia ezri Postquam
autem mortuus est gedeon aversi sunt filii israel ⁊ fornicati sunt cum baalim
Percusseruntque cum baal fedus ut esset eis in deum. nec recordati sunt domini
dei sui. qui eruit eos de manibus eorum omnium inimicorum suorum per circuitum. nec
fecerunt misericordiam cum domo ierobaal gedeon iuxta omnia bona que fecerat israeli
Abiit autem abimelech filius ierobaal in sichem ad fratres c. ix.
matris sue. ⁊ locutus est ad eos ⁊ ad omnem cognationem domus
matris sue dicens Loquimini ad omnes viros sichem. Quid vobis est
melius ut dominentur vobis lxx viri omnes filii ierobaal. an ut dominetur
vobis unus vir Simul que considerate. quia os vestrum ⁊ caro vestra sum Locuti
que sunt fratres matris eius de eo ad omnes viros sichem universos sermones
istos. ⁊ inclinaverunt cor eorum post abimelech dicentes. frater noster est. Dederunt
que illi lxx pondo argenti de phano baal berith. Qui conduxit ex eo
viros inopes ⁊ vagos. secuti que sunt eum. ⁊ venit in domum patris sui
ephra ⁊ occidit fratres suos filios ierobaal lxx viros super lapidem
unum. remansitque ioatham filius ierobaal minimus ⁊ absconditus est.
Congregati sunt autem omnes viri sichem ⁊ universe familie urbis mello.
abieruntque ⁊ constituerunt regem abimelech iuxta quercum que stabat in
sichem. Quod cum nunciatum esset ioatham. ivit ⁊ stetit in vertice montis
garizim. elevataque voce clamavit ⁊ dixit. Audite me viri sichem
ita ut audiat vos deus. Ierunt ligna ut ungerent sibi regem.
Dixeruntque olive Impera nobis. Que respondit. Numquid possum deserere pinguedinem
meam. qua ⁊ dii utuntur ⁊ homines. ⁊ venire ut inter ligna promovear
Dixeruntque ligna ad arborem ficum Veni ⁊ super nos regnum accipe Que

rudit eis. Nunquid possu deserere dulcedinem meam. fructusque suauis-
simos. ⁊ ire ut inter cetera ligna promouear. Locuta que sunt ligna ad vitem
venite ⁊ impera nobis. Que rnd͛. Nunquid possum deserere vinum quod leti-
ficat deum ⁊ homines. ⁊ inter cetera ligna promoueri. Dixerunt que omnia ligna
ad ramnum. veni ⁊ impera super nos. Que rnd͛ eis. Si vere regem me vobis
constituistis. venite ⁊ sub mea umbra requiescite. Si autem non vultis egrediatur
ignis de ramno ⁊ deuoret cedros libani. Nunc igitur si recte ⁊ absque peccato
constituistis super vos regem abimelech. ⁊ bene egistis cum ierobaal et domo
eius. ⁊ reddidistis vicem beneficiis eius. qui pugnauit pro vobis ⁊ animam suam
dedit periculis. ut erueret vos de manu madian. qui nunc surrexistis contra domum
patris mei ⁊ interfecistis filios eius lxx viros super unum lapidem ⁊ constituistis
regem abimelech filium ancille eius super habitatores sychem. eo quod frater vester
sit. Si ergo recte ⁊ absque vicio egistis cum ierobaal ⁊ domo eius. hodie
letemini in abimelech. ⁊ ipse letetur in vobis. Sin autem peruerse. egrediatur
ignis ex eo ⁊ consumat habitatores sychem. ⁊ oppidum mello. Egrediatur que
ignis de viris sychem ⁊ de oppido mello. ⁊ deuoret abimelech. Que cum
dixisset fugit ⁊ abiit in berara. habitauitque ibi metu abimelech fratris sui.
Regnauit itaque abimelech tribus annis super israel. misitque deus spiritum pessimum
inter abimelech ⁊ habitatores sychem. qui ceperunt eum detestari ⁊ scelus
interfectionis lxx filiorum ierobaal. ⁊ effusionem sanguinis eorum conferre in
abimelech fratrem suum. ⁊ in ceteros sichimorum principes qui eum adiuuerant.
Posuerunt que insidias aduersus eum in montium summitate. Et dum illius prestolabantur
aduentum. exercebant latrocinia agentes predas de pretereuntibus. nunciatumque
est abimelech. Venit autem gaal filius obed cum fratribus suis ⁊ transiuit in
sichima. Ad cuius aduentum erecti habitatores sychem egressi sunt in agros
vastantes vineas. uuasque calcantes. ⁊ factis cantancium choris ingressi
sunt phanum dei sui. ⁊ inter epulas ac pocula maledicebant abimelech
clamante gaal filio obed. Quis est abimelech ⁊ que est sychem ut ser-
uiamus ei. Nunquid non est filius ierobaal. ⁊ constituit principem zebul seruum
suum super viros emor patris sychem. Cur igitur seruiemus ei. Utinam aliquis daret
populum istum sub manu mea ut auferrem de medio abimelech. Dictum que est
abimelech. Congrega exercitus multitudinem ⁊ veni. Zebul enim princeps
ciuitatis auditis sermonibus gaal filii obed iratus est valde. ⁊ misit
clam ad abimelech nuncios dicens. Ecce gaal filius obed venit in
sichimam cum fratribus suis. ⁊ oppugnant aduersum te ciuitatem. Surge itaque
nocte cum populo qui tecum est ⁊ latita in agro ⁊ primo mane oriente sole irrue
super ciuitatem. Illo autem egrediente aduersum te cum populo suo. fac ei quod potueris.
Surrexit itaque abimelech cum omni exercitu suo nocte. ⁊ tetendit insi-
dias iuxta sichimam in iiii locis. Egressus que est gaal filius obed. ⁊ stetit
in introitu porte ciuitatis. Surrexit autem abimelech ⁊ omnis exercitus eius cum
eo de insidiarum locis. Cumque vidisset populum gaal. dixit ad zebul. Ecce

de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit. Umbras montium vides quasi hominum
capita, et hoc errore deceperis. Rursumque Gaal ait. Ecce populus de umbilico
terre descendit. et unus cuneus venit per viam que respicit quercum. Cui dixit
Zebul. Ubi est nunc os tuum quo loquebaris. quis est abimelech ut serviamus
ei. Nonne iste est populus quem despiciebas. Egredere et pugna contra eum. Abiit ergo
Gaal expectante sichimorum populo et pugnavit contra abimelech. Qui persecutus
eum fugientem. et in urbem compulit. Cecideruntque ex parte eius plurimi usque ad
portam civitatis. et abimelech sedit in ruma. Zebul autem expulit Gaal et
socios eius de urbe. nec in ea passus est commorari. Sequenti ergo die egressus
est populus in campum. Quod cum nunciatum esset abimelech. tulit exercitum
suum et divisit in tres turmas. tendens insidias in agris. Vidensque quod
egrederetur populus de civitate surrexit et irruit in eos cum cuneo suo oppugnans
et obsidens civitatem. Due autem turme vagantes per campum adversarios perseque-
bantur. Porro abimelech omni illo die oppugnabat urbem. quam cepit inter-
fectis habitatoribus eius. ipsamque destruxit. ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum
audissent qui habitabant in turri sichimorum. ingressi sunt phanum dei sui berith
ubi fedus cum eo pepigerant. et ex eo nomen locus acceperat qui erat valde
munitus. Abimelech quoque audiens viros turris sichimorum pariter congloba-
tos ascendit in montem selmon cum omni populo suo et arrepta securi precidit
arboris ramum. impositumque ferens humero. dixit ad socios. Quod me
vidistis facere cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus precidentes
sequebantur ducem. Qui circumdantes presidium succenderunt atque ita factum est
ut fumo et igne mille homines necarentur. viri pariter ac mulieres habitatorum
turris sichem. Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum thebes
quod circumdans obsidebat exercitu. Erat autem turris excelsa in media civitate
ad quam confugerant viri simul ac mulieres et omnes principes civitatis clau-
sa firmissime ianua. et super turris tectum stantes per propugnacula. Accedensque
abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter. et appropinquans ostio ignem
supponere nitebatur. Et ecce una mulier fragmentum mole desuper iaciens
illisit capiti abimelech et confregit cerebrum eius. Qui vocavit cito
armigerum suum et ait ad eum. Evagina gladium tuum et percute me. ne
forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens. interfecit
eum. Ille quoque mortuus est. et omnes qui cum eo erant de israel reversi sunt in sedes
suas. Et reddidit deus malum quod fecerat abimelech contra patrem suum inter-
fectis lxx fratribus suis. Sichimitis quoque quod operati erant retributum est. et
venit super eos maledictio ioatham filii ierobaal. c. x.

Post abimelech surrexit dux in israel thola filius phua patrui
abimelech vir de ysachar qui habitavit in samir montis effraim
et iudicavit israel xx et tribus annis. Mortuusque est ac sepultus in samir.
Huic successit iair galaadites qui iudicavit israel per xx et duos annos
habens xxx filios sedentes super xxx pullos asinarum et principes xxx

ciuitatis q̄ ex noīe ei9 appellate sut anothiayr · i oppida iayr vsq̄ i
p̄ñte die in t̄ra galaad · Mortuus q̄ȝ ē iayr ac sepultꝫ i loco cui ē
vocabulm̄ thamon · Filij aut̄ isr̄l pc̄tis veteribꝫ iūgentes nova fecerunt
malū i ↄspc̄tu dn̄i · ⁊ s̄uierūt ydolis baalim ⁊ astaroth ⁊ dijs syrie
ac sydonis ⁊ moab ⁊ filiorꝫ amō ⁊ philistiim · ⁊ dimiserūt q̄ȝ dn̄m
⁊ nō colebant eū · Contra q̄s iratꝫ tradidit eos i man9 philistiim et
filiorꝫ amon · afflictiq̄ȝ sūt ⁊ vehem̄r oppssi x annos ⁊ viij · omīs q̄
h̄itabant trans iordanē i t̄ra amorrei q̄ ē in galaad · intm̄ vt
filij amō iordane t̄nsmisso vastarent iudā ⁊ beniamin ⁊ effraim
afflictꝫ q̄ȝ ē isr̄l nimis · ⁊ clamantes ad dn̄m dixerūt · Peccauimus tibi
⁊ dereliquim9 dn̄m dm̄ nr̄m ⁊ s̄uiuim9 baali · Quibꝫ locutꝫ ē dn̄s ·
Nūquid nō egipcij ⁊ amorrei · filij q̄ȝ amō ⁊ philisti · sydonij q̄ȝ ⁊
amalech ⁊ chanaā oppsserūt vos ⁊ clamastis ad me ⁊ eruī vos
de man9 eorꝫ · ⁊ tn̄ dereliquistis me ⁊ coluistis deos alienos · ideo
nō addā vt vlt̄ius vos liberē · Ite ⁊ inuocate deos q̄s elegistis ipi vos
liberent i t̄pe angustie · Dixerūtq̄ȝ filij isr̄l ad dn̄m · Peccauim9 · Redde
tu nobꝫ q̄cq̄d tibi placet · tn̄ nunc libera nos · Que h̄c dicentes · oīa
de finibꝫ suis alienorꝫ deorꝫ ydola p̄iecerūt · ⁊ s̄uierūt deo q̄ doluit
sr̄ miseriis eorꝫ · Itaq̄ȝ filij amon ↄclamantes i galaad fixere
tentoria · Contra quos ↄgregati filij isr̄l i maspha castrametati sūt
Dixerūtq̄ȝ p̄ncipes galaad singli ad p̄ximos suos · Quis p̄mus
cōtra filios amō ceperit dimicare erit dux p̄pli galaad c xj
Fuit itaq̄ȝ illo t̄pe iepthe galaadites vir fortissim9 atq̄ȝ pugnator
filius meretricis mulieris q̄ natꝫ ē de galaad · Habuit aūt galaad
vxorē de q̄ suscepit filios · Qui p̄q̄ȝ creuerant · eiecerūt iepthe
dicentes · Heres i domo p̄ris n̄ri esse nō poteris · q̄ȝ de adultera m̄re
genatꝫ es · Quos ille fugiens atq̄ȝ deuitans · h̄itauit in t̄ra thob · cong̃
gatiq̄ȝ sūt ad eū viri inopes ⁊ latrinantes · ⁊ q̄si p̄ncipē sequebant̄
In illis diebꝫ pugnabat filij amō ↄ isr̄l · Quibꝫ acrit̄ instantibꝫ
p̄rexerūt maiores natu de galaad ut tollerent sibi i auxilium
iepthe de t̄ra thob · Dixeruntq̄ȝ ad eū · Veni ⁊ esto p̄nceps n̄r
⁊ pugna ↄ filios amon · Quibꝫ ille r̄ndit · Nōne vos estis q̄ odistis
me · ⁊ eiecistis de domo p̄ris mei · ⁊ nūc venitis ad me necitate
ↄpulsi · Dixeruntq̄ȝ p̄ncipes galaad ad iepthe · Ob hanc igit̄ cām
ad te venim9 · vt p̄ficiscaris nobiscū ⁊ pugnes ↄ filios amon
sisq̄ȝ dux om̄i q̄ h̄itant in galaad · Iepthe q̄ȝ dixit eis · Si vere
venistis ad me ut pugnē p̄ vobꝫ ↄ filios amō · tradideritq̄ȝ eos
dn̄s in man9 meas · ego ero p̄nceps vr̄ · Qui r̄nderūt ei · Dn̄s
q̄ h̄ audit ipē mediator ⁊ testis est q̄ȝ n̄ra p̄missa faciamus
Abijt itaq̄ȝ iepthe cū p̄ncipibꝫ galaad · Fecitq̄ȝ eū omīs p̄pls
p̄ncipē sui · Locutꝫ q̄ȝ ē iepthe omīs s̄mones suos ~~cū~~ domino in
coram

xj

Maspha. Et misit nuncios ad regem filiorum amon. qui ex persona
sua dicerent. Quid mihi et tibi est. quia venisti contra me ut vastares terram
meam. Quibus ille respondit. Quia tulit israel terram meam. quando ascendit
de egipto a finibus amon usque iebok atque iordanem. Nunc igitur cum
pace redde mihi eam. Per quos rursum mandavit iepthe iepthe et precepit
eis ut dicerent regi amon. Hec dicit iepthe. Non tulit israel terram moab
nec terram filiorum amon. Sed quando de egipto conscenderunt per solitudinem usque
ad mare rubrum et venit in cades. misitque nuncios ad regem edom
dicens. Dimitte ut transeam per terram tuam. Qui noluit acquiescere precibus
eius. Misit quoque ad regem moab. qui et ipse transitum prebere contempsit. Mansit
itaque in cades et circuivit ex latere terram edom et terram moab. venitque
contra orientalem plagam terre moab et castrametatus est trans arnon nec
voluit intrare terminos moab. Arnon quippe confinium est terre moab. Misit
itaque israel nuncios ad seon regem amorreorum qui habitabat in esebon et
dixerunt ei. Dimitte ut transeamus per terram tuam usque ad fluvium. Qui
et ipse israel verba despiciens non dimisit eum transire per terminos suos. sed
infinita multitudine congregata egressus est contra eum in iesa et fortiter resiste-
bat. Tradiditque eum dominus in manus israel cum omni exercitu suo. Qui percus-
sit eum et possedit omnem terram amorrei habitatoris regionis illius et univer-
sos fines eius de arnon usque iebok. et de solitudine usque iordanem.
Dominus ergo deus subvertit amorreum. pugnante contra illum populo suo israel. et
tu nunc vis possidere terram eius. Nonne ea que possedit chamos deus
tuus tibi iure debentur. Que autem dominus deus noster victor obtinuit. in
nostram cedent possessionem. nisi forte melior es balaac filio sephor
rege moab. aut docere potes quod litigaverit contra israel. et pugnaverit
contra eum. quando habitavit in esebon et viculis eius. et aroer et villis eius
vel in cunctis civitatibus iuxta iordanem per trecentos annos. Quare tanto tempore
nichil super hac repeticione temptastis. Igitur non ego pecco in te sed tu
contra me male agis. indicens mihi bella non iusta. Iudicet dominus arbiter
huius diei inter israel et inter filios amon. Noluitque acquiescere rex filiorum
amon verbis iepthe. que per nuncios mandaverat. Factus est ergo super
iepthe spiritus domini. et circuiens galaad et manasse maspha quoque galaad
et inde transiens ad filios amon. votum vovit domino dicens. Si tradideris
filios amon in manus meas. quicumque primus egressus fuerit de foribus domus
mee. mihique occurrerit revertenti cum pace a filiis amon. eum holo-
caustum offeram domino. Transivitque iepthe ad filios amon ut pu-
gnaret contra eos. Quos tradidit dominus in manus eius. Percussitque ab aroer
usque dum venias in mennith xx civitates. et usque ad abel. que
est vineis consita. plaga magna nimis. Humiliatique sunt filii amon
a filiis israel. Revertenti autem iepthe in maspha domum suam. occurrit ei
unigenita filia sua cum tympanis et choris. Non enim habebat alios

liberos. Qua visa scidit vestimenta sua et ait Heu filia mi dece-
pisti me. et ipsa decepta es. Aperui enim os meum ad dominum et aliud
facere non potero. Cui illa respondit Pater mi si aperuisti os tuum ad deum
fac mihi quodcumque pollicitus es. concessa tibi ultione atque victoria de
hostibus tuis. Dixitque ad patrem. Hoc solum mihi presta quod deprecor
Dimitte me ut duobus mensibus circueam montes et plangam virgini-
tatem meam cum sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade. Et dimisit eam
duobus mensibus. Cumque abisset cum sociis et sodalibus suis flebat virgi-
nitatem suam in montibus. Expletisque duobus mensibus reversa est ad patrem
suum et fecit ei sicut voverat que ignorabat virum. Exinde mos increvit
in Israel et consuetudo servata est. Ut post anni circulum conveniant in unum filie
Israel et plangant filiam Iepthe Galaadite diebus quatuor. c. xii xii
Ecce autem in Effraim orta est seditio. Nam transeuntes contra aquilonem dixerunt
ad Iepthe. Quare vadens ad pugnam contra filios Amon vocare
nos noluisti ut pergeremus tecum. Igitur incendemus domum tuam
Quibus ille respondit. Disceptatio erat mihi et populo meo contra filios Amon vehemens
vocavique vos ut mihi preberetis auxilium et facere noluistis. Quod cernens
posui in manibus meis animam meam. transivique ad filios Amon. et tradidit
eos dominus in manus meas. Quid commerui ut adversum me consurgatis in prelium
Vocatis itaque ad se cunctis viris Galaad pugnabat contra Effraim. Percusserunt
que viri Galaad Effraim. quia dixerat fugitivus est Galaad de Effraim et
habitat in medio Effraim et Manasse. Occupaveruntque Galaadite vada
Iordanis per que Effraim reversurus erat. Cumque venisset ad ea de Effraim
numero fugiens atque dixisset. Obsecro ut me transire permittatis. Dicebantque
ei Galaadite Numquid Effrateus es. Quo dicente Non sum. interrogabat
eum Dic ergo Sebboleth quod interpretatur spica. Qui respondebat Tebboleth
eadem littera. spica exprimere non valens. Statimque apprehensum iugulabat
in ipso Iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tempore de Effraim xl duo milia
Iudicavitque Iepthe Galaadites vi annis et mortuus est ac sepultus
in civitate sua Galaad. Post hunc iudicavit Israel Abessan de Beth-
leem qui habuit xxx filios. totidemque filias. Quas emittens foras
maritis dedit. et eiusdem numeri filiis suis accepit uxores introducens
in domum suam. Qui vii annis iudicavit Israel. mortuusque est ac sepultus in
Bethleem. Cui successit Ahialon Zabulonites et iudicavit Israel x annis
mortuusque est ac sepultus in Zabulon. Post hunc iudicavit Israel Labdon
filius Hellel Pharathonites. qui habuit xl filios. et xxx ex eis
nepotes ascendentes super lxx pullos asinorum et iudicavit Israel viii
annis. mortuusque est ac sepultus in Pharathon terre Effraim in monte Ama-
Rursumque filii Israel fecerunt malum in conspectu domini c. xiii lech xiii
qui tradidit eos in manus Philistinorum xl annis. Erat autem vir quidam
de Saraa et de stirpe Dan nomine Manue habens uxorem sterilem

Cui apparuit angelus domini et dixit ad eam. Sterilis es ⁊ absque liberis
sed concipies ⁊ paries filium. Cave ergo ne vinum bibas ac siceram. ne
inmundum quicquam comedas. quia concipies ⁊ paries filium cuius non tan-
get caput novacula. Erit enim nazareus dei ab infantia sua ⁊ ex
matris utero. ⁊ ipse incipiet liberare israel de manu philistinorum. Que cum
venisset ad maritum dixit ei. Vir dei venit ad me habens vultum angeli-
cum terribilis nimis. Quem cum interrogassem quis esset ⁊ unde venisset. ⁊
quo nomine vocaretur. noluit mihi dicere. sed hoc respondit. Ecce concipies ⁊ paries
filium. Cave ne vinum bibas ⁊ siceram. ⁊ ne aliquo vescaris inmundo
Erit enim puer nazareus dei ab infantia ⁊ ex utero matris sue usque ad
diem mortis sue. Oravit itaque manue dominum ⁊ ait. Obsecro domine
ut vir dei quem misisti veniat iterum ⁊ doceat nos quid debeamus facere
de puero qui nasciturus est. Exaudivit que dominus precantem manue. Et apparuit
rursum angelus dei uxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius
non erat cum ea. Que cum vidisset angelum festinavit ⁊ cucurrit ad virum
suum. nunciavitque ei dicens. Ecce apparuit mihi vir quem ante videram. Qui sur-
rexit ⁊ secutus est uxorem suam. veniensque ad virum dixit ei. Tu es qui locutus
es mulieri. Et ille respondit. Ego sum. Cui manue. Quando inquit sermo tuus
fuerit expletus. quid vis ut faciat puer. vel a quo se observare debebit
Dixitque angelus domini ad manue. Ab omnibus que locutus sum uxori tue
abstineat se. ⁊ quicquid ex vinea nascitur non comedet. Vinum ⁊ siceram
non bibat. nullo vescatur inmundo. ⁊ quod ei precepi impleat atque custodiat
Dixitque manue ad angelum domini. Obsecro te. ut acquiescas meis precibus
⁊ faciamus tibi hedum de capris. Cui respondit angelus. Si me cogis non
comedam panes tuos. Sin autem holocaustum vis facere. offer illud
domino. Et nesciebat manue quod angelus dei esset. Dixitque ad eum. Quod
est tibi nomen. ut si sermo tuus fuerit expletus. honoremus te. Cui ille respondit.
Cur queris nomen meum quod est mirabile. Tulit itaque manue hedum de
capris ⁊ libamenta ⁊ posuit super petram. offerens domino qui facit mirabilia. Ipse
autem ⁊ uxor eius intuebantur. Cumque ascenderet flamma altaris in celum
angelus domini in flamma pariter ascendit. Quod cum vidisset manue ⁊ uxor
eius pronum ceciderunt in terram. ⁊ ultra non eis apparuit angelus domini. Statimque
intellexit manue angelum esse domini. ⁊ dixit ad uxorem suam. Morte mori-
emur quia vidimus dominum. Cui respondit mulier. Si dominus vellet nos occidere. de
manibus nostris holocaustum ⁊ libamenta non suscepisset. nec ostendisset nobis
hec omnia. neque ea que sunt ventura dixisset. Peperit itaque filium ⁊ vocavit
nomen eius samson. Crevitque puer ⁊ benedixit ei dominus. cepitque spiritus
dei esse in eo in castris dan inter saraa et estaol. c xiiii
Descendit igitur sampson in thamnata. videnque ibi mulierem de
filiabus philistim. ascendit ⁊ nunciavit patri suo ⁊ matri sue dicens
xiiii Vidi mulierem in thamnata de filiabus philistinorum. quam queso ut

michi accipiatis vxorem Cui dixerunt pater et mater sua Nunquid
non est mulier in filiabus fratrum tuorum et in omni populo tuo · quia vis accipere
vxorem de philistiim qui incircumcisi sunt · Dixitque samson ad patrem
suum · Hanc michi accipe · quia placuit oculis meis · Parentes autem eius
nesciebant quod res a domino fieret · et quereret occasionem contra philistiim Eo enim
tempore philistiim dominabantur israeli · Descendit itaque samson cum patre suo et
matre in thamnata · Cumque venisset ad vineas oppidi apparuit ca-
tulus leonis seuus rugiens et occurrit ei · Irruit autem spiritus domini in sam-
son · et dilacerauit leonem quasi hedum in frusta discerperet · nichil enim habens
in manu · et hoc patri et matri noluit indicare · Descenditque et locutus est
mulieri que placuerat oculis eius · Et post aliquot dies reuertens ut acciperet
eam · declinauit vt videret cadauer leonis · Et ecce examen apum in
ore leonis erat ac fauus mellis · Quem cum sumpsisset in manibus comedebat
in via veniensque ad patrem suum et matrem · dedit eis partem Qui et ipsi come-
derunt · et tamen noluit eis indicare quod mel de corpore leonis assumpserat
Descendit itaque pater eius ad mulierem · et fecit filio suo samson conuiuium
sic enim iuuenes facere consueuerant · Cum ergo ciues loci illius vidissent
eum · dederunt ei sodales xxx · qui essent cum eo Quibus locutus est samson
Proponam vobis problema · Quod si solueritis mihi infra vii · dies con-
uiuii dabo vobis xxx sindones · et totidem tunicas Sin autem
non potueritis soluere · vos dabitis mihi · xxx · sindones et eiusdem numeri
tunicas Qui responderunt ei Propone problema · ut audiamus · Dixitque
eis · De comedente exiuit cibus · et de forti egressa est dulcedo · Nec
potuerunt per tres dies propositionem soluere Cumque adesset dies septimus · dixerunt
ad vxorem sampson · Blandire viro tuo et suade vt indicet tibi quid
significet problema Quod si facere nolueris · incendemus et te et domum patris
tui An idcirco nos vocastis ad nuptias vt spoliaretis Que funde-
bat apud sampsonem lacrimas et querebatur dicens · Odis me et non diligis
idcirco problema quod proposuisti filiis populi mei · non vis michi exponere
At ille respondit · Patri meo et matri nolui dicere · et tibi indicare potero
Septem igitur diebus conuiuii flebat apud eum Tandem quia die septimo
cum ei molesta esset exposuit · Que statim indicauit ciuibus suis
Et dixerunt ei die septimo ante solis occubitum Quid dulcius melle ·
et quid fortius leone Qui ait ad eos Si non arassetis in vitula
mea · non inuenissetis propositionem meam · Irruit itaque in eum spiritus domini
Descenditque ad ascalonem et percussit ibi xxx viros · quorum ablatas
vestes dedit hiis qui problema soluerant · Iratusque nimis ascendit
domum patris mei · Vxor autem eius accepit maritum vnum de

Post aliquantum autem temporis c xv amicis eius et pronubis xv
cum dies triticee messis instarent venit samson inuisere
volens vxorem suam · Et attulit ei hedum de capris Cumque cubiculum

eius solito vellet intrare prohibuit eum pater eius dicens Putavi quod odisses
eam et ideo tradidi eam amico tuo Sed habet sororem que iunior et pulchrior
illa est sit tibi pro ea uxor Cui respondit samson Ab hac die non erit culpa
in me contra philisteos Faciam enim vobis mala Perrexitque et cepit trecentas vul-
pes caudasque earum iunxit ad caudas et faces ligavit in medio quas
igne succendens dimisit ut huc illucque discurrerent Que statim perrexerunt in
segetes philistinorum Quibus succensis et conportate iam fruges et adhuc
stantes in stipula concremate sunt intantum ut vineas quoque et oliveta flamma
consumeret Dixeruntque philistim Quis fecit hanc rem Quibus dictum est
Sampson gener thamnathei quia tulit uxorem eius et alteri tradidit hoc
operatus est Ascenderuntque philistim et conbusserunt tam mulierem quam patrem eius
Quibus ait sampson Licet hec feceritis tamen adhuc ex vobis expetam ultionem
et tunc quiescam Percussitque eos ingenti plaga ita ut stupentes suram
femori inponerent Et descendens habitavit in spelunca petre etham Igitur
ascendentes philistim in terram iuda castrametati sunt in loco qui postea vocatus
est lechi id est maxilla ubi eorum fusus est exercitus Dixeruntque ad eos de tribu
iuda Cur ascendistis adversum nos Qui responderunt Ut ligemus samson
venimus et reddamus ei que in nos operatus est Descenderunt ergo tria milia
virorum de iuda ad speluncam silicis etham Dixeruntque ad samson Nescis
quod philistim imperant nobis Quare hoc facere voluisti Quibus ille ait
Sicut fecerunt mihi feci eis Ligare inquiunt te venimus et tradere in manus
philistinorum Quibus respondit Iurate et promittite mihi quod non me occidatis Qui
dixerunt Non te occidemus sed vinctum trademus Ligaveruntque eum duobus
novis funibus et tulerunt eum de petra etham Qui cum venisset ad locum
maxille et philistim vociferantes occurrissent ei irruit spiritus domini
in eum et sicut solent ad odorem ignis lina consumi ita vincula quibus ligatus
erat dissipata sunt et soluta Inventamque maxillam id est mandibulam
asini que iacebat arripiens interfecit in ea mille viros et ait In
maxilla asini id est mandibula pulli asinarum delevi eos et percussi mille
viros Cumque hec canens verba conplesset proiecit mandibulam de manu Et vo-
cavit nomen loci illius ramathlechi quod interpretatur elevatio maxille Sitiensque
que valde clamavit ad dominum et ait Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc
maximam atque victoriam et en siti morior incidamque in manus incircumcisorum
Aperuit itaque dominus molarem dentem in maxilla asini et egresse sunt
ex eo aque Quibus haustis refocillavit spiritum et vires recepit
Idcirco appellatum est nomen loci illius fons invocantis de maxilla usque
in presentem diem Iudicavitque samson israel in diebus philistim viginti
Abiit ergo in gazam et vidit ibi meretricem mulierem · xvi · annis
Ingressusque est ad eam Quod cum audissent philistim et percrebruisset
apud eos intrasse urbem sampson circumdederunt eum positis in porta
civitatis custodibus et ibi tota nocte cum silentio prestolantes ut facto mane

exeuntem occiderent. Dormivit autem samson usque ad noctis medium. et
inde exiens consurgens apprehendit ambas porte fores cum postibus
suis et sera. impositisque humeris portavit ad verticem montis qui respi-
cit hebron Post hec adamavit mulierem que habitabat in valle sorech
et vocabatur dalida Veneruntque ad eam principes philistinorum atque
dixerunt Decipe eum et disce ab eo in quo habeat tantam fortitudinem et
quomodo eum valeamus superare et vinctum affligere. Quod si feceris dabimus tibi
singuli mille centum argenteos Locuta est ergo dalida ad samson. Dic
michi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo. et quid sit quo ligatus
erumpere nequeas. Cui respondit samson Si septem nerviceis funibus necdum
siccis et adhuc humentibus ligatus fuero. infirmus ero ut ceteri homines
Attuleruntque ad eam satrape philistinorum septem funes ut dixerat quibus
vinxit eum latentibus apud se insidiis et in cubiculo finem rei expectantibus
Clamavitque ad eum. Philistim super te samson. Qui rupit vincula
quomodo si rumpat quis filum de stuppe tortum purgamine cum odorem
ignis acceperit. et non est cognitum in quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum
dalida Ecce illusisti michi et falsum locutus es Saltem nunc indica quo ligari
debeas Cui ille respondit Si ligatus fuero novis funibus qui numquam fuerunt
in opere infirmus ero et aliorum hominum similis Quibus rursum dalida
vinxit eum et clamavit Philistim super te samson. in cubiculo insidiis preparatis
Qui ita rupit vincula quasi fila telarum. Dixitque dalida rursum ad eum
Usquequo decipis me et falsum loqueris Ostende quo vinciri debeas Cui
respondit samson Si miseris septem crines capitis mei cum licio plexeris et
clavum hiis circumligatum terre fixeris infirmus ero Quod cum fecisset dalida
dixit ad eum Philistim super te samson Qui consurgens de sompno
extraxit clavum cum crinibus et licio Dixitque ad eum dalida Quomodo
dicis quod ames me. cum animus tuus non sit mecum. Per tres vices mentitus
es michi et noluisti dicere in quo sit tua maxima fortitudo. Cumque mole-
sta ei esset. et per multos dies iugiter adhereret spacium ad quietem non
tribuens. defecit anima eius. et ad mortem usque lassata est. Tunc aperiens
veritatem rei dixit ad eam Ferrum numquam ascendit super caput meum. quia
nazareus id est consecratus deo sum de utero matris mee Si rasum fuerit
caput meum recedet a me fortitudo et deficiam. eroque ut ceteri homines
Videns illa quod confessus ei esset omnem animum suum misit ad principes
philistinorum atque mandavit Ascendite adhuc semel quia nunc aperuit michi
cor suum Qui ascenderunt. assumpta pecunia quam promiserant At illa dor-
mire eum fecit super genua sua. et in sinu suo reclinare caput. Vo-
cavitque tonsorem et rasit septem crines eius. et cepit abicere eum et
a se repellere Statim enim ab eo fortitudo recessit. Dixitque. Philistim
super te samson Qui de sompno consurgens dixit in animo suo Egrediar
sicut et ante feci et me excuciam. nesciens quod dominus recessisset ab eo

Quem cum apprehendissent philistim statim eruerunt oculos eius et duxerunt
gazam vinctum cathenis et clausum in carcere molere fecerunt. Iamque
capilli eius renasci ceperant. Et principes philistinorum convenerunt
in unum ut immolarent hostias magnificas dagon deo suo et epularentur
dicentes Tradidit deus noster inimicum nostrum samson in manus nostras. Quod etiam
populus videns laudabat deum suum eademque dicebat Tradidit deus noster
in manus nostras adversarium nostrum qui delevit terram nostram et occidit plurimos.
Letantesque per convivia sumptis iam epulis preceperunt ut vocaretur
samson et ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante
eos. Feceruntque eum stare inter duas columpnas. Qui dixit puero re-
genti gressus suos. Dimitte me ut tangam columpnas quibus omnis im-
minet domus ut reclinetur super eas et paululum requiescam. Domus
autem plena erat virorum ac mulierum et erant ibi omnes principes philisti-
norum ac de tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus spectabant
ludentem samson. At ille invocato domino deo ait. Domine deus meus
memento mei et redde michi nunc pristinam fortitudinem deus meus ut ulci-
scar me de hostibus meis et pro amissione duorum luminum unam
ultionem recipiam. Et apprehendens ambas columpnas quibus innitebatur
domus. alteram quam earum dextera et alteram leva tenens ait Moriatur
anima mea cum philistim. Concussisque fortiter columpnis cecidit domus
super omnes principes philistinorum et ceteram multitudinem que ibi erat
Multoque plures interfecit moriens quam ante vivus occiderat. Descen-
dentes autem fratres eius et universa cognatio tulerunt corpus eius et sepe-
lierunt inter saraa et estahol in sepulcro patris manue. Iudicavitque
Fuit eo tempore vir quidam de monte C. XVII. israel xx annis
effraim nomine michas. Qui dixit matri sue Mille centum argen-
teos quos separaveras tibi et super quibus me audiente iuraveras. Ecce
ego habeo et apud me sunt. Cui illa respondit Benedictus filius meus domino. Reddidit ergo
eos matri sue. Que dixerat ei Consecravi et vovi argentum hoc domino
ut de manu mea suscipiat filius meus et faciet sculptile atque conflatile
et nunc trado illud tibi. Reddidit ergo matri sue. Que tulit ducentos argenteos
et dedit eos argentario ut faceret ex eis sculptile atque conflatile quod
fuit in domo miche. Qui ediculam quoque deo separavit et fecit
ephot atque theraphim id est vestem sacerdotalem et ydola. Implevitque
unius filiorum suorum manum et factus est ei sacerdos. In diebus illis non
erat rex in israel sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.
Fuit quoque alter adolescens de bethleem iuda ex cognatione eius. eratque ipse
levites et habitabat ibi. Egressusque de civitate bethleem peregrinari
voluit ubicumque sibi commodum repperisset. Cumque venisset in montem effraim
iter faciens et declinasset parumper in domum miche interrogatus est ab eo
unde venis. Qui respondit Levites sum de bethleem iuda et vado ut

habitem ubi potius & utile michi perspexero. Mane inquit apud me. et
esto michi parens ac sacerdos. dabo tibi per singulos annos decem arge-
teos & vestem duplicem. & que ad victum necessaria sunt. Acquievit &
mansit apud hominem. fuitque illi quasi unus de filiis. Implevitque
micha manum eius. & habuit apud se puerum sacerdotem. nunc scio quod
bene faciat michi dominus habenti levitici generis sacerdotem. xviij
In diebus illis non erat rex in israel. et tribus dan querebat pos-
sessionem sibi ut habitaret in ea. usque ad illum enim diem inter ceteras tribus
sortem non acceperat. Miserunt igitur filii dan stirpis & familie sue
quinque viros fortissimos de saraa et estahol ut explorarent terram
& diligenter inspicerent. Dixeruntque eis. ite & considerate terram. Qui cum
pergentes venissent in montem effraim. & intrassent domum miche reque-
verunt ibi. et agnoscentes vocem adolescentis levite. utentesque illius
diversorio. dixerunt ad eum. Quis te huc adduxit. Quid hic agis. Quam
ob causam huc venire voluisti. Qui respondit eis. hec & hec prestitit michi
michas. & me mercede adduxit ut sim ei sacerdos. Rogaveruntque eum
ut consuleret dominum. ut scire possit an prospero itinere pergerent & res haberet
effectum. Qui respondit eis. ite in pace dominus respicit viam vestram & iter
quo pergitis. Euntes itaque quinque viri venerunt lachis. videruntque populum
habitantem in ea absque ullo timore iuxta consuetudinem sydoniorum securum
& quietum. nullo eis penitus resistente. magnarumque opum & procul a sidone
atque a cunctis hominibus separatum. Reversique ad fratres suos in saraa et
estahol. & quid egissent sciscitantibus responderunt. Surgite & ascendamus
ad eos. vidimus enim terram valde opulentam & uberem. nolite negli-
gere. nolite cessare. eamus ut possideamus eam. nullus erit labor. intra-
bimus ad securos. in regionem latissimam. tradetque nobis dominus locum in quo
nullius rei est penuria eorum que gignuntur in terra. Profecti igitur sunt de cognatione
dan. id est de saraa & estahol sexcenti viri accincti armis bellicis
ascendentesque manserunt in thariathiari iude. qui locus ex eo tempore castro-
rum dan nomen accepit. et est post tergum charathiari. Inde transierunt
in montem effraim. Cumque venissent in domum miche. dixerunt quinque
viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram lachis ceteris fratribus suis.
Nostis quod in domibus istis sit ephot & theraphym & sculptile et
conflatile. Videte quid vobis placeat. Et cum paululum declinassent
ingressi sunt domum adolescentis levite. qui erat in domo miche. saluta-
veruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita ut erant armati sta-
bant ante ostium. At illi qui ingressi erant domum iuvenis sculptile & ephot
& theraphym atque conflatile tollere nitebantur. & sacerdos stabat ante
ostium sexcentis viris fortissimis haut procul expectantibus. Tulerunt
igitur qui intraverant sculptile & ephot & ydola atque conflatile. Quibus
dixit sacerdos. Quid facitis. Cui responderunt. Tace & pone digitum super os

tuum venique nobiscum ut habeamus te patrem et sacerdotem. Quid est melius est
ut sis sacerdos in domo viri unius an in una tribu et familia in Israel. Qui
cum audisset acquievit sermonibus eorum et tulit ephot et ydola et sculptile
et cum eis profectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvulos et iumenta
et omne quod erat preciosum. iamque a domo Miche essent procul. viri qui
habitabant in edibus Miche conclamantes secuti sunt. et post tergum clamare ceperunt
Qui cum respexissent dixerunt ad Micham. Quid tibi vis. Cur clamas.
Qui respondit. Deos meos quos feci michi tulistis et sacerdotem et omnia que habeo
Et dicitis quid tibi est. Dixeruntque ei filii Dan. Cave ne ultra loquaris ad nos
et veniant ad te viri animo concitati et ipse cum domo tua pereas. Et sic
cepto itinere perrexerunt. Videns autem Michas quod fortiores se essent. reversus
est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem et que supra diximus. ve-
-neruntque in Lachis ad populum quiescentem atque securum. et percusserunt eos in
ore gladii. urbemque incendio tradiderunt. nullo penitus ferente presidium. eo
quod procul habitarent a Sydone. et cum nullo hominum haberent quicquam societatis
ac negocii. Erat autem civitas sita in regione Roob. quam rursum extruentes
habitaverunt in ea. vocato nomine civitatis Dan. iuxta vocabulum patris sui
quem genuerat Israel que prius Lachis dicebatur. Posueruntque sibi sculptile et Iona-
tham filium Gersam filii Moysi ac filios eius sacerdotes in tribu Dan usque
ad diem captivitatis sue. Mansitque apud eos ydolum Miche omni tempore quo
fuit domus dei in Sylo. In diebus illis non erat rex in Israel. c xix
Fuit quidam vir levites habitans in latere montis Effraim qui accepit
uxorem de Bethleem Iuda. Que reliquit eum et reversa est in domum patris
sui in Bethleem. mansitque apud eum .iiii. mensibus. Secutusque est eam
vir suus volens ei reconciliari atque blandiri. et secum reducere. habens in co-
-mitatu puerum et duos asinos. Que suscepit eum. et introduxit in domum
patris sui. Quod cum audisset socer eius eumque vidisset. occurrit ei letus. et
amplexatus est hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus diebus co-
-medens cum eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consurgens
proficisci voluit. quem tenuit socer et ait ad eum. Gusta prius pauxillum
panis et conforta stomachum et sic proficisceris. Sederuntque simul et comederunt
ac biberunt. Dixitque pater puelle ad generum suum. Queso te ut hodie
hic maneas. pariterque letemur. At ille consurgens cepit velle proficisci. et
nichilominus obnixe eum socer tenuit et apud se fecit manere. Mane autem facto
parabat levites iter. Cui rursum socer. Oro te inquit ut paululum cibi capias
et assumptis viribus donec increscat dies postea proficiscaris. Comederunt ergo simul
Surrexitque adolescens ut pergeret cum uxore sua et puero. cui rursum locutus
est socer. Considera quod dies ad occasum declinior sit. et propinquat ad vesperam
Mane apud me etiam hodie et duc letum diem et cras proficisceris ut vadas
in domum tuam. Noluit gener acquiescere sermonibus eius. sed statim perrexit et venit
contra Iebus. que altero nomine vocabatur Ierusalem. ducens secum duos asinos honustos

et concubinam

et cotubina. Iamque aderant iuxta iebus et dies mutabatur in noctem. Dixitque puer ad dominum suum. Veni obsecro declinemus ad urbem iebuseorum et maneamus in ea. Cui respondit dominus. Non ingrediar oppidum gentis aliene que non est de filiis israel, sed transibo usque gabaa. Et cum illuc pervenero manebo in ea. aut certe in urbe rama. Transierunt igitur iebus et ceptum carpebant iter. occubuitque eis sol iuxta gabaa que est in tribu beniamin. Diverteruntque ad eam ut manerent ibi. Quo cum intrassent, sedebant in platea civitatis. et nullus eos recipere voluit hospicio. Et ecce apparuit homo senex de agro revertens et de opere suo vespere. qui et ipse erat de monte effraim. et peregrinus habitabat in gabaa. Homines autem regionis illius erant filii gemini. Elevatisque oculis vidit senex hominem sedentem cum sarcinulis suis in platea civitatis. et dixit ad eum. Unde venis, et quo vadis. Qui respondit ei. Profecti sumus de bethleem iuda. et pergimus ad locum nostrum qui est in latere montis effraym. Unde et ivimus in bethleem. et nunc vadimus ad domum dei. nullusque nos sub tectum suum vult recipere habentes paleas et fenum in asinorum pabulum. et panem ac vinum in meos et ancille tue usus. et pueri qui mecum est. Nulla re indigemus nisi hospicio. Cui respondit senex. Pax tecum sit. Ego prebebo omnia que necessaria sunt. tantum quesso ne in platea maneas. Introduxitque eum in domum suam. et pabulum asinis prebuit. ac postquam laverunt pedes suos recepit eos in convivium. Illis epulantibus et post laborem itineris cibo ac potu reficientibus corpora. venerunt viri civitatis illius filii belial. id est absque iugo. et circumdantes domum senis fores pulsare ceperunt. clamantes ad dominum domus atque dicentes. Educ virum qui ingressus est domum tuam ut abutamur eo. Egressusque est ad eos senex et ait. Nolite fratres nolite facere malum hoc. quia ingressus est homo hospicium meum. et cessate ab hac stulticia. Habeo filiam virginem et hic homo habet concubinam. educam eas ad vos et humilietis eas et vestram libidinem compleatis. Tantum obsecro hoc ne scelus hoc contra naturam operemini in virum. Nolebant que acquiescere sermonibus eius. Quod cernens homo eduxit ad eos concubinam suam et eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abusi essent. dimiserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris venit ad ostium domus ubi manebat dominus suus. et ibi corruit. Mane facto surrexit homo et aperuit ostium ut ceptam expleret viam. et ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in limine manibus. Cui ille putans eam quiescere loquebatur. Surge ut ambulemus. Qua nichil respondente intelligens quod erat mortua. tulit eam et imposuit asino. reversusque est in domum suam. Quam cum esset ingressus arripuit gladium et cadaver uxoris cum ossibus suis in xii partes ac frusta concidens. misit in omnes terminos israel. Quod cum vidissent singuli conclamabant. Nunquam res talis facta est in israel. ex die quo ascenderunt patres nostri de egipto usque in presens tempus. Ferte sententiam et in commune decernite. quid facto opus sit

Egressi sunt itaque omnes filii israel et pariter congregati quasi vir c. xx
unus de dan usque bersabee et terra galaad ad dominum in masphat
omnesque anguli populorum et cuncte tribus israel ad ecclesiam populi dei
convenerunt · cccc · milia peditum pugnatorum nec latuit filios beniamin
quod ascendissent filii israel in masphat. Interrogatusque levita maritus
mulieris interfecte quomodo tantum scelus perpetratum esset respondit. Veni in gabaa
beniamin cum uxore mea · illucque diverti · et ecce homines civitatis illius
circumdederunt nocte domum in qua manebam volentes me occidere et uxorem
meam incredibili libidinis furore vexantes. Denique mortua est.
Quam arreptam in frusta concidi · misique partes in omnes terminos pos-
sessionis vestre · quia numquam tantum nephas et tam grande piaculum factum est
in israel. Adestis omnes filii israel · decernite quid facere debeatis. Stansque
omnis populus quasi unius hominis sermone respondit. Non recedemus in tabernacula
nostra · nec suam quisquam intrabit domum. Sed hoc contra gabaa in commune faciamus.
Decem viri eligantur de centum · ex omnibus tribubus israel · et centum de mille
et mille de decem milibus · ut comportent exercitui cibaria · et possimus pu-
gnare contra gabaa beniamin reddere ei pro scelere quod meretur. Conveni-
tque universus israel ad civitatem quasi unus homo eadem mente · uno consilio et
miserunt nuntios ad omnem tribum beniamin qui dicerent. Cur tantum nephas
in vobis repertum est. Tradite homines de gabaa qui hoc flagitium perpetra-
verunt · ut moriantur · et auferatur malum de israel. Qui noluerunt fratrum suorum
filiorum israel audire mandatum · sed ex cunctis urbibus que sue sortis erant
convenerunt in gabaa ut illis ferrent auxilium · et contra universum israel populum
dimicarent. Inventique sunt xxv milia de beniamin educentium gladium
preter habitatores gabaa qui septingenti erant viri fortissimi ita sini-
stra ut dextra preliantes · et sic fundis ad certum iacientes lapides · ut
capillum quoque possent percutere · et nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferre-
tur. Virorum quoque israel absque filiis beniamin inventa sunt cccc milia edu-
centium gladios et paratorum ad pugnam. Qui surgentes venerunt in domum
dei hoc est in silo · consulueruntque deum atque dixerunt. Quis erit in exercitu
nostro princeps certaminis contra filios beniamin. Quibus respondit dominus. Iudas
dux sit vester. Statimque filii israel surgentes mane · castrametati sunt iuxta
gabaa. Et inde procedentes ad pugnam contra beniamin urbem oppugnare
ceperunt. Egressique filii beniamin de gabaa · occiderunt de filiis israel
die illo xxii milia virorum. Rursum filii israel et fortitudine et numero con-
fidentes in eodem loco quo prius certaverant aciem direxerunt · ita tamen ut prius
ascenderent et flerent coram domino usque ad noctem · consulerentque eum et dicerent.
Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios beniamin fratres meos
an non. Quibus ille respondit. Ascendite ad eum et inite certamen. Cumque filii
israel altero die contra beniamin ad prelium processissent · eruperunt filii beniamin
de portis gabaa et occurrentes eis · tanta in illos cede bachati sunt

ut xviii milia virorum educentium gladium prosternerent. Quam ob rem
filii israel venerunt in domum dei et sedentes flebant coram domino ieiunave-
runtque illo die usque ad vesperam et obtulerunt ei holocausta et pacifi-
cas victimas et super statu suo interrogaverunt. eo tempore ibi erat archa
federis domini et phinees filius eleazar filii aaron prepositus domus. Con-
suluerunt que dominum atque dixerunt Exire ultra debemus ad pugnam contra filios
beniamin fratres nostros an quiescere. Quibus ait dominus ascendite cras enim
tradam eos in manus vestras. posueruntque filii israel insidias per circuitum urbis
gabaa. et tertia vice sicut semel et bis contra beniamin exercitum produxerunt.
Sed et filii beniamin audacter eruperunt de civitate et fugientes adversarios
longius persecuti sunt. ita ut vulnerarent ex eis sicut primo et secundo die. et
cederent per duas semitas terga vertentes. quarum una ferebatur in bethlee
altera in galaad atque prosternerent triginta circiter viros. Putaverunt enim solito
eos more cedi. qui fugam arte simulantes inierunt consilium ut abstra-
herent eos de civitate. et quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent
Omnes itaque filii israel surgentes de sedibus suis. tetenderunt aciem in loco
qui vocatur baalthamar. Insidie quoque que circa urbem erant paulatim se
aperire ceperunt. et ab occidentali urbis parte procedere. Sed et alia decem milia
virorum de universo israel ~~ad~~ habitatores urbis ad certamina provocabant. Ingra-
vatumque est bellum contra filios beniamin. et non intellexerunt quod ex omni parte
instaret eis interitus. Percussitque eos dominus in conspectu filiorum israel. et inter-
fecerunt ex illis illo die xxv milia et centum viros omnes bellatores et
educentes gladium. Filii autem beniamin cum se inferiores esse vidissent. ceperunt
fugere. Quod videntes filii israel dederunt eis ad fugiendum locum. ut ad
preparatas insidias devenirent quas iuxta urbem posuerant. Qui cum
repente de latibulis surrexissent. et beniamin terga cedentibus daret. in-
gressi sunt civitatem. et percusserunt eam in ore gladii. Signum autem dederant filii
israel hiis quos in insidiis collocaverant. ut postquam urbem cepissent. ignem
accenderent. ut ascendente in altum fumo captam urbem demonstrarent. Quod
cum cernerent filii israel in ipso certamine positi exierunt post eos. Putaverunt
enim filii beniamin eos fugere. et instantius persequebantur. cesis de exercitu
suorum triginta viris. et viderunt quasi columpnam fumi de civitate conscendere. Ben-
iamin quoque cum retro aspiceret captam cerneret civitatem. et flammas in sublime
ferri. qui prius simulaverant fugam versa facie fortius resistebant. Quod
cum vidissent filii beniamin versi sunt in fugam et ad viam deserti ire ceperunt
illuc eos adversariis persequentibus. Sed et hii qui urbem succenderant occurre-
runt eis atque ita factum est ut ex utraque parte ab hostibus cederentur. nec erat
ulla morientium requies. Ceciderunt atque prostrati sunt ad orientalem plagam
urbis gabaa. Fuerunt autem qui in eo loco interfecti sunt xviii milia virorum
omnes robustissimi pugnatores. Quod cum vidissent qui remanserant de beni-
amin fugerunt in solitudinem. et pergebant ad petram cuius vocabulum

e remon. In illa quoque fuga palantes et in diversa tendentes occisa sunt
quinque milia virorum. Et cum ulterius tenderent persecuti sunt eos. et interfecerunt
etiam alia duo milia. et sic factum est ut omnes qui ceciderant de Be-
niamin in diversis locis essent xxv milia pugnatores ad bellum promptis-
simi. Remanserunt itaque de omni numero Beniamin qui evadere potuerant
et fugere in solitudinem sexcenti viri. sederuntque in petra remon mensibus
quatuor. Omnes qui pariter extincti sunt fuerunt lxv milia. Regressi
autem filii israel omnes reliquias civitatis a viris usque ad iumenta gladio
percusserunt. cunctasque urbes et viculos Beniamin vorax flamma consumpsit
Iuraverunt quoque filii israel in masphat et dixerunt. Nullus nostrum C XXI.
dabit filiis Beniamin de filiabus suis uxorem. Veneruntque omnes in domum
dei in silo. et in conspectu eius sedentes usque ad vesperam. levaverunt vocem
et magno ululatu ceperunt flere dicentes. Quare domine deus factum est hoc
malum in populo tuo. ut hodie una tribus auferretur ex nobis. Altera autem die di-
luculo consurgentes extruxerunt altare. obtuleruntque ibi holocausta et pa-
cificas victimas. et dixerunt. Quis enim ascendit in exercitu domini de
universis tribubus israel. Grandi enim se iuramento constrinxerant cum essent
in masphat interficere eos qui defuissent. Ducti quoque penitentia filii israel super
fratre suo Beniamin ceperunt dicere. ablata est una tribus de israel. unde
uxores accipient. Omnes enim in commune iuravimus. non daturos nos his filias
nostras. Idcirco dixerunt. Quis est de universis tribubus israel qui non ascendit
ad dominum in masphat. Et ecce inventi sunt habitatores iabes galaad in
illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in silo nullus ex eis ibi
repertus est. Miserunt itaque decem milia viros robustissimos et preceperunt
eis. Ite et percutite habitatores iabes galaad in ore gladii. tam uxo-
res quam parvulos eorum. et hoc erit quod observare debebitis. Omne generis
masculini et mulieres que cognoverunt viros interficite. virgines reservate
Inveneruntque sunt de iabes galaad. cccc. virgines que nescierunt viri thorum
et adduxerunt eas ad castra in sylo in terram chanaan. Miseruntque nuntios
ad filios Beniamin. qui erant in petra remon. et preceperunt eis ut eos
in pace susciperent. Veneruntque filii Beniamin in illo tempore. et date sunt
eis uxores de filiabus iabes galaad. alias autem non repererunt quas
similimodo traderent. Universusque israel valde doluit et egit penitu-
dinem super interfectione unius tribus ex israel. Dixeruntque maiores natu
Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores. Omnes in Beniamin femine
conciderunt. et magna nobis cura ingentique studio providendum est. ne una
tribus deleatur ex israel. Filias nostras eis dare non possumus constricti iura-
mento et maledictione qua diximus. Maledictus qui dederit de filiabus
suis uxorem Beniamin. Ceperunt quoque consilium atque dixerunt. Ecce sollempni-
tas domini est in sylo anniversaria que sita est ad septentrionalem plagam urbis
bethel. et ad orientalem plagam vie que de bethel tendit in sichimam

et ad meridiem oppidi lebona. Preceperuntque filiis beniamin atque dixerunt. Ite et latitate in vineis. Cumque videritis filias silo ad ducendos choros ex more procedere. exite repente de vineis et rapite eas singuli uxores singulas et pergite in terram beniamin. Cumque venerint patres earum ac fratres et adversum vos queri ceperint atque iurgari. dicemus eis. Miseremini eorum. Non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum. sed rogantibus ut acciperent non dedistis. et a vestra parte peccatum est. Feceruntque filii beniamin ut sibi fuerat imperatum. et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de hiis que ducebant choros uxores singulas. Abieruntque in possessionem suam edificantes urbes et habitantes in eis. Filii quoque israel reversi sunt per tribus et familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in israel. sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.

Incipit Ruth primum capitulum

In diebus unius iudicis quando iudices preerant facta est fames in terra. Abiitque homo de bethleem iuda ut peregrinaretur in regione moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur elimelech. et uxor eius noemi. et e duobus filiis unus vocabatur maalon. et alter chelion ephratei de bethleem iuda. Ingressique regionem moabitidem morabantur ibi. et mortuus est maritus noemi elimelech. remansitque ipsa cum filiis suis. Qui acceperunt uxores moabitidas quarum una vocabatur orpha. et altera ruth. Manseruntque ibi decem annis. et ambo mortui sunt maalon videlicet et chelion. remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. Et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de regione moabitide. Audierat enim quod respexisset dominus populum suum. et dedisset eis escas. Egressa itaque de loco peregrinationis sue cum utraque nuru. et iam in via posita reverti in terram iuda. dixit ad eas. Ite in domum matris vestre. Faciatque dominus vobiscum misericordiam sicut fecistis cum mortuis filiis meis et mecum. Det vobis invenire requiem in domibus virorum quos sortiture estis. Et osculata est eas. Que elevata voce ceperunt flere et dicere. Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit. Revertimini filie mee. Cur venitis mecum. Num ultra habeo filios in utero meo ut viros ex me sperare possitis. Revertimini filie mee et abite. Iam enim senectute confecta sum. nec apta vinculo coniugali. Etiam si possem hac nocte concipere et parere filios si eos expectare velitis donec crescant et annos pubertatis impleant. ante eritis vetule quam nubatis. Nolite quaeso filie mee. quia vestra angustia me magis premit. et egressa est manus domini contra me. Elevata igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata socrum est. ac reversa. Ruth adhesit socrui sue. Cui dixit noemi. En reversa est cognata tua ad populum suum. et ad deos suos vade cum ea. Que respondit. Ne adverseris michi ut relinquam te et

Ruth cap.

abeam Quocumque perrexeris pergam ubi morata fueris et ego pariter mora-
bor Populus tuus populus meus et deus tuus deus meus Que te morientem
terra susceperit in ea moriar ibique locum accipiam sepulture Hec mihi faciat
deus et hec addat si non sola mors me et te separaverit Videns ergo noemi
quod obstinato ruth animo decrevisset secum pergere adversari noluit neque
ultra ad suos reditum persuadere Profecte que sunt simul et venerunt in
bethleem Quibus urbem ingressis velox apud cunctos fama percrebuit
Dicebantque mulieres Hec est illa noemi Quibus ait Ne vocetis me
noemi id est pulchram sed vocate me mara hoc est amaram quia valde me
amaritudine replevit omnipotens Egressa sum plena et vacuam me reduxit
dominus Cur igitur vocatis me noemi quam humiliavit dominus et afflixit omnipotens
Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra peregrinationis
sue ac reversa est in bethleem quando primum ordea metebantur c. ii

Erat autem vir elimelech consanguineus homo potens et magnarum opum
nomine booz. Dixitque ruth moabitis ad socrum suam Si iubes
vadam in agrum et colligam spicas que metentium fugerint manus
ubicumque clementis in me patrisfamilias repperero gratiam Cui illa respondit
Vade filia mi. Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium
Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine booz qui erat de cognatione
elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem. Dixitque messoribus
Dominus vobiscum. Qui responderunt ei Benedicat tibi dominus. Dixitque booz
iuveni qui messoribus preerat Cuius est hec puella. Qui respondit Hec
est moabitis que venit cum noemi de regione moabitidi et rogavit
ut spicas colligeret remanentes que sequens messorum vestigia et
de mane usque nunc stat in agro et ne ad momentum quidem domum rever-
sa est Et ait booz ad Ruth Audi filia Ne vadas ad colligendum
in alterum agrum nec recedas ab hoc loco sed iungere puellis meis et
ubi messuerint sequere Mandavi enim pueris meis ut nemo tibi mo-
lestus sit sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas et bibe aquas de quibus
et pueri mei bibunt Que cadens in faciem suam et adorans super terram dixit
ad eum Unde mihi hoc ut invenirem gratiam ante oculos tuos et nosse me
dignareris peregrinam mulierem Cui ille respondit Nunciata sunt mihi omnia que feceris so-
crui tue post mortem viri tui et quod dereliqueris parentes tuos et terram de
qua nata es et veneris ad populum quem ante nesciebas Reddat tibi dominus
pro opere tuo et plenam mercedem recipias a domino deo israel ad quem venisti
et sub cuius confugisti alas Que ait Inveni gratiam ante oculos tuos domine
mi qui consolatus es me et locutus es ad cor ancille tue que non sum
similis unius puellarum tuarum Dixitque ad eam booz Quando hora
vescendi fuerit veni huc et comede panem et intinge buccellam tuam in
aceto. Sedit itaque ad messorum latus et congessit polentam sibi comedit-
que et saturata est et tulit reliquias atque inde surrexit ut spicas ex

more colliget. Precepit autem booz pueris suis dicens. Etiam si vobiscum
metere voluerit ne prohibeatis eam. et de vestris quoque manipulis proicite
de industria. et remanere permittite ut absque rubore colligat. et colli-
gentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam. et
que collegerat virga cedens et excuciens invenit ordei quasi ephi men-
suram. i. tres modios. Quod portans reversa est in civitatem et ostendit socrui
sue. insuper protulit et dedit ei de reliquiis cibi sui quo saturata
fuerat. Dixitque ei socrus. Ubi hodie collegisti et ubi fecisti opus. Sit
benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata. et
nomen dixit viri quod booz vocaretur. Cui respondit noemi. Benedictus sit
a domino quoniam eandem gratiam quam prebuerat vivis servavit et mortuis.
Rursumque. Propinquus ait noster est homo. Et ruth. Hoc quoque precepit michi.
ut tamdiu messoribus eius iungerer donec omnes segetes meterentur.
Cui dixit socrus. Melius est filia mi ut cum puellis eius exeas ad
metendum ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta quoque est puellis
booz. et tamdiu cum eis messuit. donec et ordea et triticum in horreis
Postquam autem reversa est ad socrum suam audivit. c m . conderentur.
ab ea. Filia mea queram tibi requiem. et providebo ut bene sit
tibi. Booz iste cuius puellis in agro iuncta es. propinquus est noster
et in hac nocte aream ordei ventilat. Lava igitur et ungere. et indue
cultioribus vestimentis ac descende in aream. Non te videat homo
donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum nota locum
in quo dormiat. venies quoque et discoperies pallium quo operitur a parte
pedum. et proicies te ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas.
Que respondit. Quicquid preceperis faciam. Descendit quoque in aream. et fecit
omnia que sibi imperaverat socrus. Cumque comedisset booz et bibisset et factus esset
hilarior. issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum. venit
abscondite. et discooperto a pedibus eius pallio se proiecit. Et ecce
nocte iam media expavit homo et conturbatus est. viditque mulierem iacen-
tem ad pedes suos et ait illi. Que es. Illa quoque respondit. Ego sum
ruth ancilla tua. Expande pallium tuum super famulam tuam. quia
propinquus es. Et ille. Benedicta inquit es domino filia mi. et priorem misericordiam
posteriore superasti. quia non es secuta iuvenes pauperes sive divi-
tes. Noli ergo metuere. Sed quicquid dixeris michi faciam tibi. Scit
enim omnis populus qui habitat intra portas urbis mee. mulierem te esse
virtutis. Nec abnuo me esse propinquum. sed alius est me propinquior. Quie-
sce hac nocte. et facto mane. si te voluerit propinquitatis iure retinere
bene res acta est. Sin autem ille noluerit. ego te absque ulla dubitatione
suscipiam. vivit dominus. Dormi usque mane. Dormivit itaque ad pe-
des eius usque ad noctis abscessum. Surrexit quoque mane. antequam homines
se cognoscerent mutuo. Et dixit booz ad eam. Cave ne quis noverit

quia huc venisset. Et rursum. Expande inquit palliolum tuum quo operiris et
tene utraque manu. Qua extendente et tenente mensus est sex modios
ordei et posuit super eam. Que portans ingressa est civitatem et venit
ad socrum suam. Que dixit ei. Quid egisti filia. Narravitque omnia que
sibi fecisset homo et ait. Ecce sex modios ordei dedit michi. Et ait Nolo
vacuam reverti ad socrum tuam. Dixitque noemi Expecta filia donec videamus
quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est.

Capitulum IIII.

iiij Ascendit ergo booz ad portam et sedit ibi. Cumque
vidisset propinquum preterire de quo sermo prius habitus est. dixit
ad eum. Declina paulisper et sede hic. vocans eum nomine
suo. Qui divertit et sedit. Tollens autem booz .x. viros de senioribus
civitatis. dixit ad eos Sedete hic. Quibus residentibus locutus est
ad propinquum. Partem agri fratris nostri elimelech vendidit noemi. que reversa
est de regione moabitide. Quod audire te volui et tibi dicere coram
cunctis sedentibus et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere
iure propinquitatis. eme et posside. Sin autem tibi displicet. et hoc ipsum
indica michi. ut sciam quid facere debeam. Nullus enim est propinquus excepto te
qui prior es. et me qui secundus sum. At ille respondit. Ego agrum
emam. Cui dixit booz. Quando emeris agrum de manu mulieris. ruth
quoque moabitidem que uxor defuncti fuit debes accipere. ut suscites
nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit. Cedo iure propinquitatis.
Neque enim posteritatem familie mee delere debeo. Tu meo utere pri-
vilegio. quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus
in israel inter propinquos. si quando alter alteri suo iure cedebat. ut esset
firma concessio solvebat homo calciamentum suum et dabat proximo suo.
Hoc erat testimonium cessionis in israel. Dixit ergo propinquus suo booz.
Tolle calciamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus
natu et universo populo. testes inquit vos hodie estis quod possederim
omnia que fuerunt elimelech et chelion et maallon. tradente noemi.
et ruth moabitidem uxorem maallon in coniugium sumpserim ut suscitem
nomen defuncti in hereditate sua. ne vocabulum eius de familia
sua ac fratribus et populo deleatur. Vos inquam huius rei testes estis.
Respondit omnis populus qui erat in porta et maiores natu. Nos
testes sumus. Faciat dominus hanc mulierem que ingreditur domum tuam
sicut Rachel et lyam que edificaverunt domum israel. et sit exemplum
virtutis in ephrata. et habeat celebre nomen in bethleem. Fiat
que domus tua sicut domus phares quem thamar peperit iude de
semine quod det dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque booz ruth
et accepit uxorem. Ingressusque est ad eam. et dedit illi dominus ut conciperet
et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad noemi. Benedictus dominus qui non
est passus ut deficeret successor familie tue et vocaretur nomen eius in israel

et habeas qui consoletur animam tuam et enutriat senectutem. De nuru enim
natus est qui te diligit. et multo tibi melior est quam si septem haberes
filios. Susceptumque noemi puerum posuit in sinu suo. et nutricis ac geru-
le officio fungebatur. Vicine autem mulieres congratulantes ei et dicentes
natus est filius noemi. vocaverunt quoque nomen eius obeth. Hic est pater ysai patris
david. Hee sunt generationes phares. Phares genuit esrom. Esrom
genuit aram. Aram genuit aminadab. aminadab genuit naason. Naason
genuit salmon. Salmon genuit booz. Booz genuit obeth. Obeth genuit
ysai. ysai genuit david regem. Explicit Ruth. Incipit prologus in libros Regum

Viginti et duas esse litteras apud
Hebreos. syrorum quoque lingua et chaldeorum testatur. que hebree
ex magna parte confinis est. Nam et ipsi xxii elementa habent
eodem sono. sed diversis caracteribus. Samaritani etiam pentha-
theucum totidem litteris scriptitant. figuris et apicibus discrepan-
tes. Certumque est hesdram scribam legisque doctorem post captam ierusalem
et instaurationem templi sub zorobabel alias litteras repperisse quibus nunc
utimur. cum ad illud usque tempus idem samaritanorum et hebreorum caracteres
fuerint. In libro quoque numerorum hec eadem supputatio sub levitarum ac sacerdotum
sensu mistice ostenditur. et nomen domini tetragramaton in quibusdam grecis
voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi
xxxvi et centesimus decimus et centesimus undecimus et centesimus decimusoctavus
et centesimus xliiii quamquam diverso scribantur metro. tamen eiusdem numeri
texuntur alphabeto. Et Jeremie lamentationes et oratio eius. Salomonis quoque
in fine proverbia ab eo loco in quo ait Mulierem fortem quis inveniet isdem
alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque littere duplices apud
hebreos sunt. caph. mem. nun. phe. sade. Aliter enim per has scribunt
principia medietatesque verborum. aliter fines. Unde et v a plerisque libri
duplices estimantur. Samuhel. malachim. dabreiamin. hesdras. iere-
mias cum cinoth id est lamentationibus suis. Quomodo igitur xxii elementa sunt
per que scribimus hebraice omne quod loquimur. et eorum initiis vox humana
comprehenditur. ita xxii volumina supputantur. quibus quasi litteris et exordiis in
dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus
apud eos liber vocatur bresith quem nos genesim dicimus. Secundus helle
smoth qui exodus appellatur. Tercius vaiecra id est leviticus. Quartus vagedaber
quem numeros vocamus. Quintus helleadabarim qui deuteronomium prenotatur. Hii
sunt quinque libri moysi quos proprie thorath id est legem appellant. Secundum ordinem
prophetarum faciunt et incipiunt ab ihesu filio nave. qui apud eos iosue bennum
dicitur. Deinde subtexunt sophtim id est iudicum librum. et in eundem compingunt
Ruth. quia in diebus iudicum facta eius narratur historia. Tercius sequitur
Samuhel quem nos regnorum primum et secundum dicimus. Quartus malachim
id est regum qui tercio et quarto regnorum volumine continetur. Meliusque multo est

malachim id est regum quartum malachoth id est regnorum dicitur. Non enim multarum
gentium regna describit sed unius israhelitici populi qui tribubus xii continetur.
Quintus est ysaias. Sextus ieremias. Septimus ezechiel. viii liber xii
prophetarum qui apud illos vocatur thareasra. Tercius ordo agiographa possidet.
Et primus liber incipit ab iob. Secundus a david quem quinque incisionibus et uno
psalmorum volumine comprehendunt. Tercius est salomon tres libros habens proverbia
que illi parabolas id est masloth appellant. Quartus ecclesiastes id est coeleth. Quintus
canticum canticorum quem titulo sirasirim prenotant. Sextus est daniel. Septimus
dabreiamin id est verba dierum quod significancius cronicon tocius divine hi-
storie possumus appellare qui liber apud nos paralipomenon primus et secundus inscri-
bitur. Octavus esdras qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duos libros
divisus est. Nonus hester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri xxii id est moysi
v prophetarum viii agiographorum ix. Quamquam nonnulli ruth et cynoth
inter agiographa scriptitent et libros hos in suo numero putent supputandos
ac per hoc esse priscae legis libros xxiiii quos sub numero xxiiii seniorum
apocalipsis iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus
offerentes stantibus coram iiii animalibus oculatis retro et ante id est in preteritum et in
futurum et indefessa voce clamantibus. Sanctus. Sanctus. Sanctus.
dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Hic prologus scripturarum
quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum
convenire potest ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse
ponendum. Igitur sapiencia que vulgo salomonis inscribitur et ihesu filii sirach liber
et iudith et thobias et pastor non sunt in canone. Machabeorum primum
librum hebraicum repperi. secundus grecus est quod ex ipsa phrasi probari potest
Que cum ita se habeant obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem
estimes antiquorum. In tabernaculum dei offert unusquisque quod potest. Alii aurum
alii argentum alii lapides preciosos. Alii bissum et purpuram coccum
offerunt et iacinctum. Nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum
pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et
tota illa tabernaculi pulcritudo et per singulas species ecclesie presentis futureque
distinctio pellibus tegitur et ciliciis. Ardoremque solis et iniuriam imbrium
ea que viliora sunt prohibent. Lege ergo primum samuel et malachim meum.
meum inquam meum. quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius
didicimus et tenemus nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas
vel interpretem me estimato si gratus es vel parafrasten si ingratus
quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate
Certe si incredulus es lege grecos codices et latinos et confer cum hiis
opusculis et ubicumque videris discrepare inter se interroga quemlibet hebreorum
cui magis accommodare debeas fidem. Et si nostra firmaverit puto quod eum
non estimes coniectorem ut in eodem loco mecum similiter divinaverit. Sed et
vos famulas christi rogo que deum discumbentis preciosissimo fidei

mitra ungitur caput. Quia nequaquam salvatorem quaeritis in sepulchro quem
iam ad patrem Christum ascendisse creditis. Adversus latrantes canes qui adversum me
rabido ore deseviunt et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur
si aliis detrahant orationum vestrarum clypeos opponatis. Ego sciens humili-
tatem meam illius semper sententiae recordabor. Dixi custodiam vias meas ut
non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator
adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis.

Fuit vir unus de Ramatha in Sophi de monte
Effraim et nomen eius Helcana filius Ierohoam
filii Heliu filii Thau filii Suph Effrateus. Et
habuit duas uxores nomen uni Anna et nomen
secunde Fenenna. Fueruntque Fenenne filii. Anne autem
non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua
statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exerci-
tuum in Sylo. Erant autem ibi duo filii Heli Offni et
Phinees sacerdotes domini. Venit ergo dies et immo-
lavit Helcana. Deditque Fenenne uxori sue et
cunctis filiis eius et filiabus partes. Anne autem dedit partem
unam tristis quia Annam diligebat. Dominus autem
concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam emula eius et vehementer
angebat in tantum ut exprobraret quod conclusisset dominus vulvam eius. Sicque facie-
bat per singulos annos cum redeunte tempore ascenderent in templum domini et sic provo-
cabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei Helcana
vir suus. Anna cur fles et quare non comedis et quam ob rem affligitur cor
tuum. Numquid non ego melior sum tibi quam decem filii. Surrexit autem Anna postquam
comederat in Sylo et biberat. Et Hely sacerdote sedente super sellam ante postes
templi domini cum esset Anna amaro animo oravit dominum flens largiter
et votum vovit dicens. Domine exercituum si respiciens videris afflictionem famule
tue et recordatus mei fueris nec oblitus ancille tue dederisque servae
tue sexum virilem dabo eum domino omnibus diebus vite eius et novacula
non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces co-
ram domino et Hely observaret os eius. Porro Anna loquebatur in corde
suo tantum quia labia eius movebantur et vox penitus non audiebatur. Estima-
vit ergo eam Hely temulentam dixitque ei. Usquequo ebria eris. Digere
paulisper vinum quo mades. Respondens autem Anna nequaquam inquit domine mi
nam mulier infelix ego nimis sum. Vinum quoque et omne quod inebriare
potest non bibi. Sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam
quasi unam de filiabus Belial. Quia ex multitudine doloris et meroris mei
locuta sum usque in presens. Tunc Hely ait ei. Vade in pace et deus det tibi
petitionem tuam quam rogasti eum. Et illa dixit. Utinam inveniat ancilla
tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam et comedit. vultusque

illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane et adoraverunt coram
domino. Reversique sunt et venerunt in domum suam in Ramatha. Cognovit autem
Helcana Annam uxorem suam. et recordatus est eius dominus. Et factum est post
circulum dierum Anna concepit. et peperit filium et vocavit nomen eius Samuel. eo
quod a domino postulasset eum. Ascendit autem vir eius Helcana et omnis domus eius ut
immolaret domino hostiam sollempnem et votum suum et Anna non ascendit. Dixit enim viro
suo. Non vadam donec ablactetur infans et ducam eum et appareat ante conspectum domini
et maneat ibi iugiter. Et ait ei Helcana vir suus. Fac quod bonum tibi videtur
et mane donec ablactes eum. precorque ut impleat dominus verbum suum. Mansit ergo
mulier et lactavit puerum filium suum donec amoveret a lacte. Et adduxit eum
secum postquam ablactaverat in vitulis tribus et tribus modiis farine et amphora
vini. et adduxit eum in domum domini in Sylo. Puer autem erat adhuc infantulus
et immolaverunt vitulum et obtulerunt puerum Heli. Et ait Anna. Obsecro mi
domine. vivit anima tua ego sum illa mulier que steti coram te hic orans dominum pro
puero isto. Oravi et dedit michi dominus petitionem meam quam postulavi. Idcirco et
ego commodavi eum domino cunctis diebus quibus fuerit accommodatus domino. Et
adoraverunt ibi dominum. Et oravit Anna et dixit c. ii

Exultavit cor meum in domino et exaltatum est cornu meum in deo meo
Dilatatum est os meum super inimicos meos. quia letata sum in salutari tuo
Non est sanctus ut est dominus. neque enim est alius extra te. et non est fortis sicut deus noster
Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. Recedant vetera de ore vestro. quia
deus scientiarum dominus est. et ipsi preparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est. et infirmi
accincti sunt robore. Repleti prius pro panibus se locaverunt et famelici saturati
sunt. Donec sterilis peperit plurimos. et que multos habebat filios infirmata est
Dominus mortificat et vivificat. deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem
facit et ditat. humiliat et sublimat. Suscitat de pulvere egenum. et de stercore
erigit pauperem. ut sedeat cum principibus et solium glorie teneat. Domini enim
sunt cardines terre. et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum servabit
et impii in tenebris conticescent. quia non in fortitudine sua roborabitur vir. Dominum
formidabunt adversarii eius. et super ipsos in celis tonabit. Dominus iudicabit fines
terre et dabit imperium regi suo. et sublimabit cornu christi sui. Et abiit Hel-
cana in Ramatha in domum suam. Puer autem erat minister in conspectu domini
ante faciem Hely sacerdotis. Porro filii Heli filii Belial nescientes dominum
neque officium sacerdotum ad populum. sed quicumque immolasset victimam veniebat
puer sacerdotis dum coquerentur carnes et habebat fuscinulam tridentem in manu
sua et mittebat eum in lebetem. vel in caldarium. aut in ollam, sive in cacabum
et omne quod levabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo
israel venientium in Sylo. Etiam antequam adolerent adipem. veniebat puer sa-
cerdotis et dicebat immolanti. Da michi carnes ut coquam sacerdoti. Non enim
accipiam a te carnem coctam sed crudam. Dicebatque illi immolans. Incendatur
primum iuxta morem hodie adeps. et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua.

Cui rndes aiebat dicēs. Nequaqꝫ. Nuc em dab. alioqn tollaz
vi. Erat at pctm grāde nimis corā dnō. qꝛ detrahebāt hōmes a
sacrificio dm. Samuel at ministrabat an faciē dm puer accinctus
ephot lineo. ꝛ tunica parua faciebat ei mr sua. quā afferebat sta-
tutis diebꝫ ascēdēs cū viro suo ut imolaret hostiā solēpnez. Et
benedix̄t heli helcane. ꝛ vxori eius. Dixitqꝫ Reddat tibi dnꝰ seme
ex muliē hac p fenore qd comodasti dnō Et abierūt in locū suū.
Visitauit gͦ dnꝰ annā. ꝛ cōcep̄t ꝛ pep̄it tres filios et duas filias
Et magnificatꝰ ē puer samuel apd dnm. Heli at erat senex valde
et audiebat oīa q̄ faciebāt filij sui vniuersis isrl̄. ꝛ quō dormiebāt cum
mulierib q̄ obsuabāt ad ostiū tabnacli. Et dix̄t eis. Quare facit̄
res huiuscemodi quas ego audio res pessimas ab omī pplo. Nolite
filij mei. Nō est em bona fama quā ego audio ut trāsgredi faciat̄
pplm dm. Si pccauit vir in virū. placari ei pt dnꝰ. Si em i dnm
pccauit vir. quis orabit p eo. Et nō audierūt vocē pris sui. qꝛ voluit
dnꝰ occidē eos. Puer at Samuel pficiebat atqꝫ crescebat ꝛ placebat
tā dō qm hoib. Venit at vir dei ad heli ꝛ ait ad eū. hec dic̄t
dnꝰ. Nūqd nō apte reuelatꝰ sum domui pris tui cū eēt i egipto
i domo pharaonis. ꝛ elegi eū ex omnibꝫ tribubꝫ isrl̄ m m sacdotē
ut ascēdēt ad altare meum ꝛ adolēt michi incensum ꝛ portaret
ephot corā me. ꝛ dedi domui pris tui omnia de sacrificijs filiorꝫ
isrl̄ Quare calce abiecistis victimā meā ꝛ munā mea q̄ p̄cepi
ut offerret̄ in templo. ꝛ magꝰ honorasti filios tuos qm me. vt
comedētis p̄micias omis sacrificij isrl̄ ppli mei. Ppterea ait dnꝰ dēs
isrl̄. Loquēs locutꝰ sum vt domꝰ tua ꝛ domꝰ pris tui ministraret in
cōspctu meo vsqꝫ i sempiternū. Nuc at dicit dnꝰ. Absit hc a me Sz
quicūqꝫ glorificauerit me glorificabo eū. qui at contempnunt me erūt
ignobiles. Ecce dies veniūt ꝛ pcidā brachium tuū. ꝛ brachiū domꝰ
pris tui vt nō sit senex in domo tua ꝛ videbis emulū tuū i teplo
in vniūsis pspis isrl̄. ꝛ nō erit senex in domo tua omnibꝫ diebꝰ. Uerū-
tamē nō auferā virū penitꝫ ex te ab altari meo. sz ut deficiant
ocli tui ꝛ tabescat aīa tua. ꝛ ps magna domꝰ tue morietr̄. cū ad
virilem etatez venerit. Hoc at erit tibi signū qd venturū est duobꝫ
filijs tuis ofni ꝛ phinees. in die vno morient̄ ambo. ꝛ suscitabo
michi sacdotē fidelez qui iuxta cor meū ꝛ aīaz meā faciat. et
edificabo ei domū fidelez ꝛ ambulabit corā xpō meo cunctis diebꝫ
Futurū ē at ut quicūqꝫ remāserit in domo tua veniat vt oret̄
pro eo ꝛ offerat nūmum argēteū ꝛ tortā panis. dicat qꝫ. Di-
mitte me obsecro ad vnā ptez sacdotalez vt comedā buccellam.

c III

Puer at Samuel ministrabat dnō heli. Sermo dni erat preciosus. In diebꝫ illis nō erat visio manifesta

Factum e ergo i die quada heli iacebat i loco suo 7 oculi eius caligaverat nec poterat vide lucerna dei anteqz extingueret. Samuel aut
dormiebat i teplo dni ubi erat archa dei Et vocavit dns Samuel. Qui
rndens ait Ecce ego. Et cucurrit ad heli 7 dixit Ecce ego. vocasti eni
me Qui dixit. No vocavi. reverte 7 dormi Et abyt 7 dormivit Et
adiecit dns rursu voce samuel. Consurgens qz samuel abyt ad heli
Et dixit. Ecce ego. qz vocasti me Qui rndit. No vocavi te fili mi
reverte 7 dormi. Porro samuel nedu sciebat dnm. neqz revelatus
fuerat ei sermo dni Et adiecit dns et vocavit adhuc tercio Samuel
Qui consurgens abyt ad heli 7 dixit. Ecce ego. qz me vocasti Intelle
xit igr heli qz dns vocaret puerum. et ait ad Samuel Vade 7 dormi
Et si deinceps vocaverit te dices Loquere dne qz audit servus tuus
Abyt ergo Samuel 7 dormivit i loco suo Et venit dns 7 stetit sic
vocaverat secundo Samuel samuel. Et ait samuel. Loquere dne quia
audit servus tuus Et dixit dns ad samuel Ecce ego facio vbu in
isrl. qz quicumqz audierit. tinnient ambe aures eius. In die illo suscita
bo adversu heli omnia q locutus sum sup domu eius. incipia 7 complebo Predi
xi enim ei qz iudicaturus essem domu eius ieternu pp iniquitatem eo qz noverat
indigne agere filios suos 7 no corripuerit eos. Ideo iuravi domui
heli qz no expietur iniqtas domus eius victimis 7 muneribus usqz ieternu
Dormivit aut samuel usqz mane. aperuit qz ostia domus dni. et
samuel timebat indicare visionem heli. vocavit ergo hely samuelem
Et dixit Samuel fili mi Qui rndens ait. Presto sum Et interrogavit
eu Quis e sermo que locutus est dns ad te. Oro te ne celaveris
a me hec faciat tibi ds 7 hec addat si absconderis a me sermonem
ex omnibus vbis q dicta sunt tibi. Indicavit itaqz ei samuel univ
sermones. 7 no abscondit ab eo Et ille rndit. Dns est. qd bonum est
in oclis suis faciat Crevit aut samuel 7 dns erat cu eo. et
no cecidit ex omnibus vbis eius in terram Et cognovit isrl universus a dan
usqz bersabee qz fidelis samuel pphta esset dni Et addidit dns.
ut appareret in sylo qm revelatus fuerat dns samueli in sylo iux
vbu dni et evenit sermo samuelis universo isrli Et factum est i
diebus illis convenerunt philistijm in pugnam c. iiij
iiij Egressus e naqz isrl philistijm obviam i prelium 7 castrametatus
est iuxta lapidem adiutorij Porro philistijm venerunt in afeth
7 instruxerunt aciem contra isrl. Inito aut certamine terga vertit isrl
philisteis. 7 cesa sunt in illo certamine passim p agros quasi quatuor milia
viror 7 reversus e ppls ad castra Dixerunt qz maiores natu de isrl
Quare percussit nos hodie dns cora philistijm Afferamus ad nos
de sylo archam federis dni. 7 veniat in mediu nri ut salvet
nos de manu inimicor nror Misit ergo pplus in sylo et tulerunt inde archa

federis domini exercituum sedentis super cherubin Erantque duo filii heli cum
archa federis dei ofni et phinees Cumque venisset archa federis domini in
castra vociferatus est omnis israel clamore grandi et personuit terra Et audi-
erunt philistim clamoris vocem dixeruntque Quenam est hec vox cla-
moris magni in castris hebreorum Et cognoverunt quod archa domini venisset
in castra Timueruntque philistim dicentes Venit deus in castra Et inge-
muerunt dicentes Ve nobis Non enim fuit tanta exultatio heri et nudius-
tercius Ve nobis Quis nos salvabit de manu deorum sublimium istorum Hy
sunt dii qui percusserunt egiptum omni plaga in deserto Confortamini et estote
viri philistim ~~et cesus est israel et fugit unusquisque in tabernaculum suum~~
ne serviatis hebreis sicut illi servierunt nobis Confortamini et bellate Pu-
gnaverunt ergo philistim et cesus est israel et fugit unusquisque in tabernaculum
suum et facta est plaga magna nimis Et ceciderunt de israel xxx milia pe-
ditum et archa dei capta est duo quoque filii heli mortui sunt ophni et
phinees Currens autem vir de beniamin ex acie venit in sylo in die
illo scissa veste et conspersus pulvere caput Cumque ille venisset Hely sede-
bat super sellam contra viam spectans Erat enim cor eius pavens pro archa domini
Vir autem ille postquam ingressus est nunciavit urbi et ululavit omnis civitas
Et audivit heli sonitum clamoris dixitque Quis est hic sonitus tumul-
tus huius At ille festinavit et venit et nunciavit heli Heli autem erat
xc et viii annorum et oculi eius caligaverant et videre non poterat Et
dixit ad heli Ego sum qui veni de prelio et ego qui de acie fugi hodie
Cui ille ait Quid actum est fili mi Respondens autem qui nunciabat fugit
inquit israel coram philistim et ruina magna facta est in populo Insuper et
duo filii tui mortui sunt ophni et phinees et archa dei capta est
Cumque ille nominasset archam dei cecidit heli de sella retrorsum iuxta
ostium et fractis cervicibus mortuus est Senex enim erat vir et grandevus
et ipse iudicabat israel xl annis Nurus autem eius uxor phinees pre-
gnans erat vicinaque partui et audito nuncio quod capta esset archa dei
et mortuus socer suus et vir illius incurvavit se et peperit Irruerant enim in
eam dolores subiti In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei que stabant
circa eam Ne timeas quia filium peperisti Que non respondit eis neque anim-
advertit Et vocavit puerum hichabod dicens Translata est gloria de israel
quia capta est archa dei et pro socero suo et pro viro ait Translata est
gloria ab israhel eo quod capta esset archa dei c. V
Philistim autem tulerunt archam dei et asportaverunt eam a lapide
adiutorii in azotum Tuleruntque philistim archam dei et intulerunt
eam in templum dagon et statuerunt eam iuxta dagon Cumque surrexissent
diluculo azotii altera die ecce dagon iacebat pronus in terra ante
archam domini Et tulerunt dagon et restituerunt eum in loco suo Rursumque
mane die altero consurgentes invenerunt dagon iacentem super faciem suam

in terra coram archa domini. Caput autem dagon et due palme manuum eius abscise erant super limen. Porro dagon truncus solus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes dagon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen dagon in azoto usque in hodiernum diem. Aggravata est autem manus domini super azotios et demolitus est eos. Et ebullierunt ville et agri in medio regionis illius et nati sunt mures et facta est confusio mortis magne in civitate et percussit in secretiori parte natium azotum et fines eius. Videntes autem viri azoti huiuscemodi plagam dixerunt. Non maneat archa dei israel apud nos. quoniam dura est manus eius super nos et super dagon deum nostrum. Et mittentes congregaverunt omnes satrapas philistinorum ad se et dixerunt. Quid faciemus de archa dei israel. Responderunt gethei. Circumducatur archa dei israel. Et circumduxerunt archam dei israel. Illis autem circumducentibus eam. fiebat manus domini per singulas civitates interfectionis magne nimis. Et percutiebat viros uniuscuiusque urbis a parvo usque ad maiorem et computrescebant prominentes extales eorum. Inierunt ergo gethei consilium et fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo archam dei in accaron. Cumque venisset archa dei in accaron. exclamaverunt accaronite dicentes. Adduxerunt ad nos archam dei israel. ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas philistinorum. Qui dixerunt. Dimittite archam dei israel. et revertatur in locum suum et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus et gravissima erat valde manus dei. Viri quoque qui mortui non fuerant. percutiebantur in secretiori parte natium. et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in celum. Fuit ergo archa domini in regione philistinorum septem mensibus.

c. vi

Et vocaverunt philistim sacerdotes et divinos dicentes. Quid faciemus de archa dei. Indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt. Si remittitis archam dei israel. nolite dimittere eam vacuam. Sed quod debetis reddite ei pro peccato et tunc curabimini. et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt. Quid est quod pro delicto debemus reddere ei. Responderuntque illi. Iuxta numerum provinciarum philistinorum quinque anos aureos facietis et quinque mures aureos. quia plaga una fuit omnibus vobis et satrapis vestris. facietisque similitudines anorum vestrorum et similitudines murium qui demoliti sunt terram. et dabitis deo israel gloriam. si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. Quare gravatis corda vestra sicut aggravavit egiptus et pharao cor suum. Nonne postquam percussus est tunc dimisit eos et abierunt. Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum et duas vaccas fetas quibus non est impositum iugum iungite in plaustro et recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam domini et ponetis in plaustro et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsella ad latus eius et dimitti-

ea ut vadat et aspicietis. Et siquidem per viam finium suorum ascendit
contra Bethsames, ipse fecit vobis malum hoc grande. Sin autem, minime sciemus
quia nequaquam manus eius tetigit nos, sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc
modo. Et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos iunxerunt ad plau-
strum. Vitulos quoque earum concluserunt domi. Et posuerunt archam dei super plau-
strum novum et capsellam que habebat mures aureos et similitudinem ano-
rum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit Bethsames. Et itinere
uno gradiebantur pergentes et mugientes et non declinabant neque ad dextram
neque ad sinistram. Sed et satrape Philistinorum sequebantur usque ad ter-
minos Bethsames. Porro Bethsamite metebant triticum in valle.
Et elevantes oculos suos viderunt archam dei et gavisi sunt cum vidissent.
Et plaustrum venit ad agrum Iosue Bethsamite et stetit ibi. Erat
autem ibi lapis magnus. Et conciderunt ligna plaustri vaccasque imposu-
erunt super ea holocaustum domino. Levite autem deposuerunt archam dei et
capsellam que erat iuxta eam in qua erant vasa aurea et posuerunt super
lapidem grandem. Viri autem Bethsamite obtulerunt holocausta et immo-
laverunt victimas in die illa domino. Et quinque satrape Philistinorum
viderunt et reversi sunt in Accaron in die illa. Hii sunt autem ani aurei
quos reddiderunt Philistim pro delicto domino: Azotus unum, Gaza unum,
Ascalon unum, Geth unum, Accaron unum. Et mures aureos secundum
numerum urbium Philistinorum quinque provinciarum ab urbe murata usque ad
villam que erat absque muro, et usque ad Abel magnum super quem posu-
erunt archam domini, que erat usque in illam diem in agro Iosue Bethsa-
mitis. Percussit autem de viris Bethsamitibus eo quod vidissent archam
domini, et percussit de populo septuaginta viros et quinquaginta milia plebis. Luxit-
que populus quod percussisset dominus plebem plaga magna. Et dixerunt viri Beth-
samite: Quis poterit stare in conspectu domini dei sancti huius? Et ad quem
ascendet a nobis? Miseruntque nuntios ad habitatores Cariathiarim di-
centes: Reduxerunt Philistim archam domini; descendite et reducite eam
Venerunt ergo viri Cariathiarim et redu- · c vii · ad vos.
xerunt archam domini et intulerunt eam in domum Aminadab in Gabaa.
Eleazarum autem filium eius sanctificaverunt ut custodiret archam
domini. Et factum est ex qua die mansit archa domini in Cariathiarim multi-
plicati sunt dies. Erat quippe iam annus vicesimus, et requievit omnis
domus Israel post dominum. Ait autem Samuel ad universam domum Israel dicens:
Si in toto corde vestro revertimini ad dominum, auferte deos alienos de
medio vestri, Baalim et Astaroth, et preparate corda vestra domino et servite
illi soli, et eruet vos de manu Philistim. Abstulerunt ergo filii Israel
Baalim et Astaroth et servierunt domino soli. Dixit autem Samuel: Congrega-
te universum Israel in Masphat, ut orem pro vobis dominum. Et convenerunt
in Masphat, hauseruntque aquam et fuderunt in conspectu domini, et ieiunaverunt

in die illa et dixerit. Tibi peccauimus dne. Iudicauit q3 samuel
filios isrl in masphat. Et audierunt philistim q congregati essent filij
isrl in masphat. et ascenderunt satrape philistinorum ad isrl. Qd
cu audissent filij isrl timuerunt a facie philistinorum. Dixeruntq3 ad
Samuelem. Ne cesses p nobis clamare ad dnm deum nrm ut saluet nos
de manu philistinorum. Tulit aut samuel agnum lactantem unum et ob-
tulit illum holocaustum dno integrum. Et clamauit samuel ad dnm
p isrl. et exaudiuit eum dns. Factum est aut cu samuel offerret holocau-
stum. philisteos inire plium contra isrl. Intonuit aut dns fragore
magno i illa die sup philistim et exterruit eos et cesi sunt a filijs
isrl. Egressiq3 filij isrl de masphat psecuti sunt philisteos. et
percusserunt eos usq3 ad locum qui erat subter bethchar. Tulit aut samuel
lapidem unum. et posuit eum inter masphat et inter sen. et vocauit nomen
loci illius lapis adiutorij. Dixitq3. Hucusq3 auxiliatus est nobis dns.
Et humiliati sunt philistim. et apposuerunt ultra ut venirent i terminos
isrl. Facta est itaq3 manus dni sup philisteos cunctis diebus samuel.
Et reddite sunt urbes isrli quas tulerant philistim ab isrl. ab
accaron usq3 geth et terminos suos. Liberauitq3 isrl de manu philistinorum.
Eratq3 pax inter isrl et amorreum. Iudicauit q3 samuel isrl cunctis
diebus vite sue. et ibat p singulos annos circuiens bethel et galgal
et masphat. et iudicabat isrlem in supradictis locis. reuertebatq3 in
ramatha. Ibi enim erat domus eius. et ibi iudicabat isrlem. Edificauit
etiam ibi altare dno. C viii
Factum est aut cu senuisset samuel
posuit filios suos iudices isrl. Fuitq3 nomen filij eius primogeniti
iohel. et nomen secundi abia. iudicum in bersabee. Et non am-
bulauerunt filij illius i vijs eius. sed declinauerunt post auariciam. acceperuntq3
munera et puerterunt iudicium. Congregati ergo uniuersi maiores natu isrl
venerunt ad samuelem in ramatha. Dixeruntq3 ei. Ecce tu senuisti et
filij tui non ambulant in vijs tuis. constitue nobis regem ut iudicet
nos. sicut et uniuerse habent nationes. Displicuitq3 sermo i oculis samu-
elis. eo q dixissent. da nobis regem ut iudicet nos. Et orauit sa-
muel ad dnm. Dixit aut dns ad samuelem. Audi vocem ppli in
omnibus que loquuntur tibi. Non enim te abiecerunt sed me. ne regnem supe
eos. Iuxta oia opa sua que fecerunt a die qua eduxi eos de egipto
usq3 ad diem hanc sicut dereliquerunt me et seruierunt dijs alienis. sic fa-
ciunt etiam tibi. Nunc ergo audi vocem eorum. Verumtamen contestare eos et predic
eis ius regis qui regnaturus est sup eos. Dixit itaq3 Samuel oia
vba dni ad pplm qui pecierat a se regem. et ait. Hoc erit ius re-
gis qui impaturus est vobis. filios vros tollet et ponet i curribus suis.
facietq3 sibi equites et precursores quadrigarum suarum. et constituet sibi
tribunos et centuriones et aratores agrorum suorum. et messores seg-

et fabros armorum et curruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi vnguenta-
rias et focarias et panificas. Agros quoque vestros et vineas et oliveta
optima tollet et dabit servis suis. Sed et segetes vestras et vinearum
reditus addecimabit vt det eunuchis et famulis suis. Servos
etiam vestros et ancillas et iuvenes optimos et asinos auferet et ponet
in opere suo. Greges quoque vestros addecimabit. vosque eritis ei servi.
Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis vobis
et non exaudiet vos dominus in die illa. quia petistis vobis regem. No-
luit autem populus audire vocem domini et samuel. sed dixerunt. Nequaquam.
Rex enim super nos erit et erimus nos quoque sicut omnes gentes. Et iudicabit
nos rex noster. et pugnabit bella nostra pro nobis. Et audivit samuel omnia
verba populi. et locutus est ea in auribus domini. Dixit autem dominus ad Sa-
muelem. Audi vocem eorum et constitue super eos regem. Et ait samuel
ad viros israel. Vadat vnusquisque in civitatem suam. c. ix.
Et erat vir de beniamin nomine Cis filius abiel filii seor-
filii bethorech filii sared filii afra filii viri gemini
fortis robore. et erat ei filius vocabulo saul electus et bonus
Et non erat vir de filiis israel melior illo. Ab humero et sursum
eminebat super omnem populum. Perierant autem asine cis patris saul. Et dixit
cis ad saul filium suum. Tolle tecum vnum de pueris et consurgens
vade et quere asinas. Qui cum transissent per montem effraym et per
terram salisa et non invenissent. transierunt per terram salim et non erant sed et
per terram gemini et minime repperierunt. Cum autem venissent in terram suph
et non invenissent dixit saul ad puerum suum qui erat cum eo. Veni
et revertamur. ne forte dimiserit pater meus asinas et sollicitus sit pro
nobis. Qui ait ei. Ecce vir dei in civitate hac vir nobilis. Omne
quod loquitur absque ambiguitate venit. Nunc ergo eamus illuc si forte
indicet nobis de via nostra propter quam venimus. Dixitque saul ad pu-
erum suum. Ecce ibimus. quid feremus ad virum dei. Panis defecit in
sitarciis nostris. et sportulam non habemus ut demus homini dei nec quicquam
aliud. Rursum puer respondit saul et ait. Ecce inventa est in manu mea
quarta pars stateris argenti. demus homini dei. ut indicet nobis viam nostram
Olim in israel sic loquebatur vnusquisque vadens consulere deum. Venite
et eamus ad videntem. Qui enim propheta dicitur hodie vocabatur olim vi-
dens. Et dixit saul ad puerum suum. Optimus sermo tuus. Veni eamus.
Et ierunt in civitatem in qua erat vir dei. Cumque ascenderent clivum civitatis
invenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam. et dixerunt eis
Num hic est videns. Que respondentes dixerunt illis. Hic est. Ecce
ante te festina nunc. Hodie enim venit in civitatem. quia sacrificium
est hodie populi in excelso. Ingredientes vrbem statim invenietis eum antequam
ascendat excelsum ad vescendum. Neque enim comesturus est populus

Donec ille veniat quia ipse benedicet hostie et deinceps comedent
qui vocati sunt. Nunc ergo ascendite quia hodie reperietis eum. Et ascenderunt
in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis apparuit Samuel egre-
diens obviam eis ut ascenderet in excelsum. Dominus autem revelaverat
auriculam Samuelis ante unam diem quam veniret Saul dicens. Hac ipsa
que nunc est hora cras mittam ad te virum de terra Beniamin et un-
ges eum ducem super populum meum israel. et salvabit populum meum de manu
Philistinorum quia respexi populum meum israel. Venit enim clamor eorum
ad me. Cumque aspexisset Samuel Saulem ait ei. Ecce vir quem dixeram
tibi. Iste dominabitur populo meo. Accessit autem Saul ad Samuelem in
medio porte et ait. Indica oro mihi ubi est domus videntis. Et respondit
Samuel Sauli dicens. Ego sum videns. Ascende ante me in excelsum ut come-
das mecum hodie et dimittam te mane. et omnia que sunt in corde tuo indi-
cabo tibi. Et de asinis quas perdidisti nudiustercius ne sollicitus sis quia
invente sunt. Et cuius erunt optima queque israel. Nonne tibi et domui
patris tui. Respondens autem Saul ait. Numquid non filius Gemini ego sum
et de minima tribu israel. et cognatio mea novissima inter omnes familias
de tribu Beniamin. Quare ergo locutus es mihi sermonem istum. Assumens
itaque Samuel Saulem et puerum eius introduxit eos in triclinium. et
dedit eis locum in capite eorum qui fuerant invitati. Erant enim quasi
triginta viri. Dixitque Samuel coco. Da partem quam dedi tibi et precepi
ut reponeres seorsum apud te. Levavit autem cocus armum et posuit ante
Saul. Dixitque Samuel. Ecce quod remansit pone ante te et comede
quia de industria servatum est tibi quando populum vocavi. Et comedit Saul
in die illa cum Samuele. et descenderunt de excelso in oppidum. et lo-
cutus est cum Saule in solario. Stravitque Saul in solario et dormivit.
Cumque mane surrexissent et iam diluscesceret. vocavit Samuel Saul in
solarium dicens. Surge ut dimittam te. Et surrexit Saul. Egressique
sunt ambo ipse videlicet et Samuel. Cumque descenderent in extrema
parte civitatis. Samuel dixit ad Saul. Dic puero ut antecedat nos
et transeat. tu autem subsiste paulisper ut indicem tibi verbum domini. c. x.
Tulit autem Samuel lenticulam olei et effudit super caput eius
et deosculatus eum ait. Ecce unxit te dominus super hereditatem suam
in principem. et tu liberabis populum eius de manibus inimicorum qui in circui-
tu. Et hoc tibi signum. quia unxit te dominus in principem. Cum abieris a
me hodie invenies duos viros iuxta sepulcrum Rachel in finibus
Beniamin in meridie. salientes magnas foveas. dicentque tibi. Invente sunt
asine ad quas ieras perquirendas. intermissis pater tuus asinis sollicitus
est pro vobis. Et dicit. Quid faciam de filio meo. Cumque abieris inde ultra
et transieris et veneris ad quercum Tabor invenient te ibi tres viri
ascendentes ad deum in Bethel. unus portans tres hedos. et alius

tres tortas panis et alius portans lagenam vini. Cumque te salutaue-
rint. dabunt tibi duos panes. et accipies de manu eorum. Post hec venies
in collem domini vbi est statio philistinorum Et cum ingressus fueris vrbem
obuium habebis gregem prophetarum descendentium de excelso. et ante eos psal-
terium et timpanum et tybiam et citharam. ipsosque prophetantes Et insiliet
te spiritus domini. et prophetabis cum eis et mutaberis in virum alium Quando
ergo euenerint signa hec omnia tibi. fac quecumque inuenerit manus tua. quia dominus
tecum est. et descendes ante me in galgala Ego quippe descendam ad te
vt offeras oblacionem et immoles victimas pacificas Septem diebus
expectabis donec veniam ad te. et ostendam tibi quid facias Itaque cum
auertisset humerum suum vt abiret a samuele. immutauit ei dominus cor aliud
et venerunt signa omnia hec in die illa Veneruntque ad predictum collem. et
ecce cuneus prophetarum obuius ei. et insiluit super eum spiritus dei. et prophetauit
in medio eorum. Videntes autem omnes qui nouerant eum heri et nudius-
tercius quod esset cum prophetis et prophetaret. dixerunt adinuicem Que nam res
accidit filios cis Num et saul inter prophetas Responditque alius ad al-
terum dicens Et quis pater eius Propterea versum est in prouerbium. Num et saul
inter prophetas Cessauit autem prophetare et venit ad excelsum. Dixit patruus
saul et ad eum et ad puerum eius. Quo abistis. Qui responderunt. Querere
asinas Quas cum non reperissemus venimus ad samuelem Et dixit
ei patruus suus Indica michi quid tibi dixerit samuel. Et ait saul ad
patruum suum. Indicauit nobis quia inuente fuerint asine. De sermone autem
regni non indicauit ei. que locutus ei fuerat samuel. Et conuocauit
samuel populum ad dominum in masphat. Et ait ad filios israel Hec dicit
dominus deus israel. Ego eduxi israel de egipto et erui vos de manu
egiptiorum et de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem
hodie proiecistis dominum deum vestrum qui solus saluauit vos de vniuersis
malis et tribulacionibus vestris et dixistis. Nequaquam. sed regem consti-
tue super nos Nunc ergo state coram domino per tribus vestras et per familias
Et applicauit samuel omnes tribus israel. et cecidit sors super tribum
beniamin Et applicuit tribum beniamin et cognaciones eius. Et cecidit
super cognacionem metri. et peruenit vsque ad saul filium cis Quesierunt
ergo eum et non est inuentus Et consuluerunt post hec dominum. vtrumnam venturus
esset illuc. Responditque dominus. Ecce absconditus est domi Cucurrerunt itaque et
tulerunt eum inde. Stetitque in medio populi. et altior fuit vniuerso populo
ab humero et sursum Et ait samuel ad omnem populum. Certe videtis
quem elegit dominus. quoniam non sit similis illi in omni populo Et clamauit cunctus
populus et ait. Viuat rex. Locutus est autem samuel ad populum legem regni
et scripsit in libro et reposuit coram domino Et dimisit samuel omnem
populum singulos in domum suam. Sed et saul abiit in domum suam in gabaath
Et abiit cum eo pars exercitus quorum tetigerat deus corda. Filii vero belial

Dixerunt. Num salvare nos poterit iste. Et despexerunt eum. et non attulerunt
xi ei munera. Ille vero dissimulabat se audire. c xi
Et factum est quasi post mensem ascendit naas amonites et pugnare
cepit adversus iabes galaad. Dixeruntque omnes viri iabes ad
naas. Habeto nos federatos et serviemus tibi. Et respondit ad eos
naas amonites. In hoc feriam vobiscum fedus ut eruam omnium vestrum oculos
dextros. ponamque vos obprobrium in universo israel. Et dixerunt ad eum seniores
iabes. Concede nobis vii dies ut mittamus nuncios in universos terminos
israel. et si non fuerit qui defendat nos egrediemur ad te. Venerunt ergo
nuncii in gabaa saulis. et locuti sunt verba audiente populo. Et levavit
omnis populus vocem suam et flevit. Et ecce saul veniebat mane sequens
boves de agro et ait. Quid habet populus quod plorat. Et narraverunt ei verba
virorum iabes. Et insilivit spiritus domini in saul cum audisset verba hec. et iratus
est furor eius nimis. Et assumens utrumque bovem concidit in frusta. misitque
in omnes terminos israel per manus nunciorum dicens. Quicumque non exierit secutusque
quia non fuerit saul et samuelem, sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor
domini populum. et egressi sunt quasi vir unus. et recensuit eos in bezech. Fueruntque
filiorum israel ccc milia virorum. virorum autem iuda xxx milia. Et dixerunt nunciis
qui venerant. Sic dicetis viris qui sunt in iabes galaad. Cras erit vobis
salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuncii et annunciaverunt viris iabes qui
letati sunt et dixerunt. Mane exibimus ad vos. et facietis nobis omne quod
placuerit vobis. Et factum est cum venisset dies crastinus constituit saul
populum in tres partes. et ingressus est castra in vigilia matutina. et percussit
amon usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt. ita ut non
relinquerentur in eis duo pariter. Et ait populus ad samuelem. Quis est iste qui dixit
Saul non regnabit super nos. Date viros et interficiemus eos. Et ait saul. Non
occidetur quisquam in die hac. quia hodie fecit dominus salutem israel. c xii
xii Dixit autem samuel ad populum. Venite et eamus in galgala. et innovemus
ibi regnum. Et perrexit omnis populus in galgala. et fecerunt ibi regem
saul coram domino in galgala. et immolaverunt ibi victimas pacificas
coram domino. Et letatus est ibi saul. et cuncti viri israel nimis. Dixit autem
samuel ad universum israel. Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia que locuti
estis ad me. Et constitui super vos regem. et nunc rex graditur ante vos
Ego autem iam senui et incanui. porro filii mei vobiscum sunt. Itaque con-
versatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc. ecce presto
sum. loquimini de me coram domino. et coram christo eius. utrum bovem cuiusquam
tulerim, aut asinum. si quempiam calumpniatus sum. si oppressi aliquem. si de
manu cuiusquam munus accepi. et contempnam illud hodie. restituamque vobis.
Et dixerunt. Non es calumpniatus nos. neque oppressisti. neque tulisti de
manu alicuius quippiam. Dixitque ad eos. Testis est dominus adversum vos. et
testis christus eius in die hac. quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixe-

Testis. Et ait Samuel ad pplm. Dns qui fecit moysen et aaron
et eduxit patres vros de terra egipti. presto e. Nunc ergo state et iudicio
depna adversu vos cora dno de omnibus misericordijs domini que
fecit vobiscu et cu patribus vris. quo ingressus e iacob i egiptu. et cla
mauerut patres nri ad dnm. et misit dns moysen et aaro. et eduxit
patres uros de egipto. et collocavit eos i loco hoc. Qui obliti sunt dni
dei sui. et tradidit eos i manu sisare magistri milicie assur. et i manu
philistinorum. et i manu regis moab. et pugnaverunt adversu eos. Postea
aut clamaverunt ad dnm et dixerunt. Peccavimus quia dereliquimus dnm. et
servivimus baali et astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicoru
nrorum et serviemus tibi. Et misit dns ierobaal et bedan et barach. et iepte
et samuel et eruit vos de manu inimicorum vrorum per circuitu et habitastis
confidenter. Videntes aut quod naas rex filiorum amon venisset adversu vos
dixistis mi. Nequaquam. sed rex imperabit nobis. cu dns deus vr regnaret
in vobis. Nunc ergo presto est rex vr quem elegistis et petistis. Ecce dedit
dns vobis regem. Si timueritis dnm et servieritis ei. et audieritis
vocem eius. et no exasperaveritis os eius. eritis et vos et rex qui imperat
vobis sequentes dnm dm vrm. Si aut no audieritis vocem dni. sed
exasperaveritis sermones eius. erit manus dni sup vos et sup patres vros.
Sed et nunc state et videte rem istam grandem. qua facturus e dns i
conspectu vro. Nunquid no messis est hodie. Invocabo dnm et dabit voces
et pluvias et scietis et videbitis. quia grande malu feceritis vobis in con
spectu dni petentes sup vos regem. Et clamavit samuel ad dnm
Et dedit dns voces et pluvias i die illa. et timuit omnis ppls nimis
dnm et samuel. Dixitque universus ppls ad samuelem. Ora pro servis
tuis dnm dm tuu ut no moriamur. Addidimus enim universis peccatis ma
lum hoc. ut peteremus nobis regem. Dixit aut samuel ad pplm Nolite
timere. Vos fecistis universu malu hoc. Verumtamen nolite recedere
a tergo dni. et servite dno in omni corde vro. et nolite declinare post va
na que no proderunt vobis. neque eruent vos. quia vana sunt. et no derelinquet
dns pplm suu propter nomen suu magnum. quia iuravit dns vos facere sibi
pplm. Absit aut a me hoc peccatum i dno. ut cessem orare pro vobis. et do
cebo vos viam bona et rectam. Igitur timete dnm et servite ei in veritate
et ex toto corde vro. Vidistis enim magnifica que in vobis gessit. Quod
si perseveraveritis in malicia et vos et rex vr peribitis c xiii
Filius unius anni erat saul cu regnare cepisset. duobus aut annis
regnavit sup israel Et elegit sibi saul tria milia de israel. et erant
cu saul duo milia i machmas et i monte bethel. mille aut
cu ionatha i gabaath beniamin Porro ceterum pplm remisit unum
quemque i tabernacula sua Et percussit ionathas stacione philistinorum
que erat in gabaa. Quod cu audisset saul cecinit in omni terra dicens.

Audiat hebrei. Et vniuersus israel audiuit huiuscemodi famam. Percussit
saul stacionem philistinorum. Et erexit se israel aduersus philistiim. Clamat
ergo populus post saul in galgala. Et philistei congregati sunt ad preliandum
contra israel xxx milia curruum et sex milia equitum et reliquum vulgus
sicut arena que est in littore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt
in machmas ad orientem bethauen. Quod cum vidissent viri israel se in
arto et angustia positos. afflictus est enim populus. absconderunt se in speluncis
et in abditis. in petris quoque et in antris et in cisternis. Hebrei autem transierunt
iordanem terram gad et galaad. Cumque adhuc saul esset in galgala vni-
uersus populus perterritus est qui sequebatur eum et expectauit vii. diebus iuxta
placitum samuelis. et non venit samuel in galgala. dilapsusque est
populus ab eo. Ait ergo saul. Afferte mihi holocaustum et pacifica. Et obtulit
holocaustum. Cumque complesset offerens holocaustum ecce samuel veniebat
Et egressus est saul obuiam ei. vt salutaret eum. Locutusque est ad eum samuel
Quid fecisti. Respondit saul. Quia vidi quod dilaberetur populus a me. et tu non
veneras iuxta placitos dies. Porro philistei congregati sunt in machmas
dixi. Nunc descendent philistei ad me in galgala et faciem domini non pla-
caui necessitate compulsus obtuli holocaustum. Dixitque samuel ad saul
Stulte egisti nec custodisti mandata domini dei tui que precepit tibi.
Quod si non fecisses iam nunc preparasset dominus regnum tuum super israel in sem-
piternum. Sed nequaquam regnum tuum vltra consurget. Quesiuit sibi dominus virum
iuxta cor suum. et precepit ei dominus ut esset dux super populum suum. eo quod non
seruaueris quod precepit dominus. Surrexit autem samuel et ascendit de galgalis
in gabaa beniamin. et reliqui populi ascenderunt post saul obuiam. qui
expugnabant illos venientes ex galgala in galaad in colle beniamin.
Et recensuit saul populum qui inuenti fuerant cum eo quasi sexcentos viros.
Et saul et ionathas filius eius. populusque qui inuentus fuerat cum eis. erat
in gabaa beniamin. Porro philistiim consederunt in machmas. et egressi
sunt ad predandum de castris philistiorum tres cunei. Vnus cuneus pergebat
contra effraim ad terram saul. porro alius ingrediebatur per viam bethoron. Tercius
autem verterat se ad iter termini imminentis valli seboim contra desertum.
Porro faber ferrarius non inueniebatur in omni terra israel. Cauerant enim
philistei ne forte facerent hebrei sibi gladium aut lanceam. Descendebat
igitur omnis israel ad philistiim vt exacueret vnusquisque vomerem suum. et ligonem
et securim. et sarculum. Retuse itaque erant acies vomerum et ligonum et
tridentum et securium vsque ad stimulum corrigendum. Cumque venisset dies
prelii non est inuentus ensis et lancea in manu populi qui erat cum saul et cum
ionatha. excepto saul et ionatha filio eius. Egressa est autem statio
philistinorum vt transcenderet in machmas. c. xiiii
Et accidit quadam die vt diceret ionathas filius saul ad adole-
xiiii scentem armigerum suum. Veni et transeamus ad stationem philistinorum

que e trans locum illum. Patri at suo hoc ipm no indicavit. Porro saul
morabatur i extrema pte gabaa sub malogranato q erat i agro gabaa
7 erat pplus cu eo quasi sexcentorum virorum 7 achimas filius achitob
fris hichabod filii phinees q ortus fuerat ex heli sacerdote domini
in silo portabat ephod Sed 7 pplus ignorabat quo isset ionathas
Erant at int ascensus p quos nitebatur ionathas transire ad statione
philistinorum eminentes petre ex utraq pte. 7 i modum dentium
scopuli hinc inde prerupti. Nomen uni boses. 7 nomen alteri sene. Unus
scopulus prominens ad aquilonem ex adverso machmas. 7 alter ad meridiem
contra gabaa. Dixit at ionathas ad adolescentem armigerum suum. Veni
7 transeamus ad stationem i circumcisorum horum si forte faciat dns pro nobis. quia
no est dno difficile salvare in multitudine vel in paucis. Dixitq ei ar-
miger suus. Fac oia que placent aio tuo. Perge quo cupis 7 ero tecum
ubicumq volueris Et ait ionatha. Ecce nos transibimus ad viros istos
Cumq apparuerimus eis. si taliter locuti fuerint ad nos. manete donec
veniamus ad vos. stemus i loco nro. nec ascendamus ad eos Si at dixerint
ascendite ad nos. ascendamus. q tradidit eos dns in manibus nris. Hoc erit
nobis signum Apparuit igitur uterq stationi philistinorum Dixeruntq philistei
En hebrei egrediuntur de cavernis in quibus absconditi fuerant. Et locuti
sunt viri de statione ad ionatha. 7 ad armigerum eius. dixeruntq. Ascendite
ad nos 7 ostendemus vobis rem Et ait ionathas ad armigerum suum. Ascen-
damus. Sequere me. tradidit enim eos dns in manus isrl. Ascendit at iona-
thas reptans manibus 7 pedibus. 7 armiger eius post eum Et cum vidissent
faciem ionathe. alii cadebant ante ionatham. alios armiger eius
interficiebat sequens eum. Et facta est plaga prima qua percussit ionathas
7 armiger eius. quasi viginti milia virorum i media pte iugeri. quam
par boum i die arare consuevit Et factum e miraculum in castris per
agros Sed 7 omnis populus stationis eorum q ierat ad predandum obstupuit
7 conturbata sunt castra. 7 accidit quasi miraculum a deo Et respexerunt
speculatores saul q erat in gabaa beniamin Et ecce multitudo
prostrata. 7 huc illucq diffugiens Et ait saul pplo qui erat cum
eo. Requirite 7 videte quis abierit ex nobis. Cumq requisissent repertum
e no adesse ionatha 7 armigerum eius. Et ait saul ad achia Appli-
ca archam dni Erat enim ibi archa dei in die illa cum filiis israhel.
Cumq loqueretur saul ad sacerdotem. tumultus magnus exortus e in castris
philistinorum. crescebatq paulatim 7 clarius resonabat. Et ait saul
ad sacerdotem. Contrahe manum tuam. Conclamavit ergo saul 7 omnis populus
q erat cum eo. 7 venerunt usq ad locum certaminis Et ecce versus fuerat
gladius uniuscuiusq ad proximum suum. Et facta e cedes magna nimis Sed 7
hebrei q fuerant cum philistim heri 7 nudiustercius. ascenderant cum
eis in castris. reversi sunt ut essent cum isrl. qui erant cum saul 7 ionatha

Omnes quoque israelite qui se absconderant in monte effraim audientes quod fugissent
philistei sociaverunt se cum suis in prelio et erant cum saul quasi decem
milia virorum. Et salvavit dominus in die illa israel. Pugna autem pervenit
usque bethauen. Et viri israel sociati sunt in die illa. Adiuravit autem
saul populum in die illa dicens Maledictus vir qui comedit panem usque
ad vesperam donec ulciscar me de inimicis meis. Et non manducavit universus
populus panem. Omneque terre vulgus venit in saltum in quo erat mel super faciem
agri. Ingressus est itaque populus saltum et apparuit fluens mel. nullusque ap-
plicuit manum ad os suum. Timebat enim populus iuramentum. Porro io-
nathas non audierat cum adiuraret pater eius populum. extenditque summi-
tatem virge quam habebat in manu et intinxit in favum mellis et convertit
manum suam ad os suum. et illuminati sunt oculi eius. Respondensque unus de
populo ait Iureiurando constrinxit populum pater tuus dicens Maledictus qui
comedit panem hodie. Defecerat autem populus. Dixitque ionathas Turbavit
pater meus terram. vidistis ipsi quod illuminati sunt oculi mei quod gustaverim
paululum de melle isto. quanto magis si comedisset populus de preda inimicorum
suorum quam reperit Nonne maior fuisset plaga in philisteis. Percusserunt
ergo in die illa philisteos a machmis usque ahialon. Defatigatus
est autem populus nimis. Et versus ad predam tulit oves et boves et vitulos
et mactaverunt in terra. comeditque populus cum sanguine. Nuntiaverunt autem
saul dicentes quod populus peccasset domino comedens cum sanguine. Qui ait.
Prevaricati estis volvite ad me iam nunc saxum grande. Et dixit saul
Dispergimini in vulgus et dicite eis ut adducat ad me unusquisque
bovem suum et arietem et occidite super istud et vescimini et non peccabitis
domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus unusquisque
bovem in manu sua usque ad noctem et occiderunt ibi. Edificavit autem saul
altare domino. tuncque cepit primum edificare altare domino. Et dixit saul
Irruamus super philisteos nocte et vastemus eos usque dum lucescat
mane nec relinquamus de eis virum. Dixitque populus. Omne quod
tibi bonum videtur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos. Accedamus huc
ad deum. Et consuluit saul dominum dicens. Num persequar philistiim si tra-
des eos in manus israel. Et non respondit ei in die illa. Dixitque saul.
Applicate huc universos angulos populi et scitote et videte per quem
acciderit peccatum hoc hodie. Vivit dominus salvator israel. quia si per ionatha
filium meum factum est. absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit
ei de omni populo. Et ait ad universum israel. Separamini vos in partem
unam. et ego cum ionatha filio meo ero in parte una. Respondit quoque populus
ad saul. Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit saul ad dominum
Domine deus israel da indicium quid est quod non respondisti servo tuo hodie
Si in me et in ionata filio meo hec est iniquitas. da ostensionem. aut si
ita est in populo tuo iniquitas hec. da sanctitatem. Et deprehensus est ionata

et saul. populus autem exivit. Et ait saul. Mittite sortem inter me et ionathan filium
meum. Et captus est ionathas. Dixit autem saul ad ionathan. Indica mihi
quid feceris. Et indicavit ei ionathas et ait. Gustans gustavi in sum-
mitate virge que erat in manu mea paululum mellis. et ecce ego morior
Et ait saul. Hec faciat mihi deus et hec addat. quia morte morieris ionatha.
Dixitque populus ad saul. Ergo ne ionathas morietur qui fecit salutem hanc
in israel magnam. Hoc nephas est. vivit dominus si ceciderit capillus de
capite eius in terram. quia cum deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus ionatham
ut non moreretur. Recessitque saul nec persecutus est philisteos. Porro
philistei abierunt in loca sua. At saul confirmato regno super israel
pugnabat per circuitum adversum omnes inimicos eius contra moab et filios
amon et edom et reges suba et philisteos. et quocumque se verterat supera-
bat. Congregatoque exercitu percussit amalech et eruit israel de manu
vastatorum eius. Fuerunt autem filii saul. ionathas et iesui et melchisua
Nomina duarum filiarum eius. nomen primogenite merab. et nomen minoris
michol. et nomen uxoris saul achinoem filia achimaas. et nomen
principis militie eius abner filius ner patruelis saul. Porro cis
fuit pater saul. et ner pater abner filius abihel. Erat autem bellum potens
adversum philisteos omnibus diebus saul. Nam quemcumque viderat saul no
virum fortem et aptum ad prelium sociabat eum sibi. c. xv XV
Et dixit samuel ad saul. Me misit dominus ut ungerem te in regem
super populum eius israel. Nunc ergo audi vocem domini. Hec dicit dominus ex-
ercituum. Recensui quecumque fecit amalech israeli. quomodo restitit ei
in via cum ascenderet de egipto. Nunc ergo vade et percute amalech et de-
molire universa eius. Non parcas ei et non concupiscas ex rebus ipsius
aliquid. sed interfice a viro usque ad mulierem. et parvulum atque lactantem
bovem et ovem. camelum et asinum. Precepit itaque saul populo et recen-
suit eos quasi agnos cc milia peditum. et x milia virorum iuda. Cumque
venisset saul ad civitatem amalech. tetendit insidias in torrente
Dixitque saul cineo. Abite. recedite. atque discedite ab amalech
ne forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis
israel cum ascenderent de egipto. Et recessit cineus de medio amalech
Percussitque saul amalech ab evila donec venies assur que est e
regione egipti. Et apprehendit agag regem amalech vivum. omne
autem vulgus interfecit in ore gladii. Et pepercit saul et populus agag
et optimis gregibus ovium et armentorum. et vestibus et arietibus et
universis que pulcra erant nec voluerunt disperdere ea. Quicquid vero
vile fuit et reprobum. hoc demoliti sunt. Factum est autem verbum domini ad sa-
muelem dicens. Penitet me quod constituerim saul regem. quia dereliquit
me et verba mea opere non implevit. Contristatusque est samuel. et
clamavit ad dominum tota nocte. Cumque de nocte surrexisset samuel

Et iret ad saul mane nunciatum est samueli eo quod venisset saul in
carmelum et erexisset sibi arcum triumphalem et reversus transisset descendisset
que in galgala. Venit ergo samuel ad saul in galgala. et saul offere-
bat holocaustum domino de initiis predarum que attulerat ex amalech
Et cum venisset samuel ad saul. dixit ei saul. Benedictus tu domino. implevi
verbum domini. Dixitque samuel. Et que est hec vox gregum que resonat
in auribus meis et armentorum quam ego audio. Et ait saul. De ama-
lech adduxerunt ea. Pepercit enim populus melioribus ovibus et armentis
ut immolarentur domino deo. reliqua vero occidimus. Ait autem samuel ad saul
Sine me et indicabo tibi que locutus sit ad me dominus nocte. Dixitque ei.
Loquere. Et ait samuel. Nonne cum parvulus esses in oculis tuis. caput
in tribubus israel factus es. Unxitque te dominus in regem israel. et misit te dominus in via
et ait. Vade et interfice peccatores amalech et pugnabis contra eos usque ad
internecionem eorum. Quare ergo non audisti vocem domini. sed versus ad predam
es et fecisti malum in oculis domini. Et ait saul ad samuelem. Immo
audivi vocem domini et ambulavi in via per quam misit me dominus. et
adduxi agag regem amalech. et amalech interfeci. Tulit autem
populus de preda oves et boves primitias eorum que cesa sunt. ut immo-
laret domino deo suo in galgalis. Et ait samuel. Nunquid vult dominus
holocausta et victimas et non potius ut obediatur voci domini. Me-
lior est enim obedientia quam victime. et auscultare magis quam offerre
adipem arietum. quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare. et quasi scelus
ydolatrie nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti sermonem domini.
abiecit te ne sis rex. Dixitque saul ad samuelem. Peccavi quia
prevaricatus sum sermonem domini et verba tua timens populum et obediens
voci eorum. Sed nunc porta queso peccatum meum. et revertere mecum ut
adorem dominum Et ait samuel ad saulem Non revertar tecum. quia proiecisti
sermonem domini. et proiecit te dominus ne sis rex super israel. Et conversus est samuel
ut abiret. Ille autem apprehendit summitatem pallii eius. que et scissa
est Et ait ad eum samuel Scidit dominus regnum tuum a te hodie
et tradidit illud proximo tuo meliori te. Porro triumphator in israel
non parcet. et penitudine non flectetur. neque enim homo est ut agat penitentiam
At ille ait. Peccavi. sed nunc honora me coram senioribus populi mei. et coram
israel. et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum. Reversus ergo samuel secutus
est saulem. Et adoravit saul dominum. Dixitque samuel. Adducite ad
me agag regem amalech. Et oblatus est ei agag pinguissimus et tre-
mens. Et dixit agag. Siccine separat amara mors. Et ait samuel
Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus. sic absque liberis erit
inter mulieres mater tua. Et in frusta concidit eum samuel coram domino in
galgalis. Abiit autem samuel in ramatha. saul vero ascendit in domum
suam in galaad. Et non vidit samuel ultra saul usque ad diem mortis

sue. Verumtamen lugebat Samuel Saul, quoniam dominum penitebat quod consti-
tuisset Saul regem super Israhel. c. xv
Dixitque dominus ad Samuel: Usquequo tu luges Saul, cum ego pro-
iecerim eum ne regnet super Israhel? Imple cornu tuum oleo
et veni ut mittam te ad Ysai Bethleemitem. Providi enim in filiis
eius michi regem. Et ait Samuel: Quomodo vadam? Audiet enim Saul et
interficiet me. Et ait dominus: Vitulum de armento tolles in manu
tua. Et dices: Ad immolandum domino veni. Et vocabis Ysai ad victimam,
et ego ostendam tibi quid facias, et unges quemcumque monstravero tibi. Fecit
ergo Samuel sicut locutus est ei dominus. Venitque in Bethleem et admirati
sunt seniores civitatis, occurrentes ei, dixeruntque: Pacificusne est ingressus tuus?
Et ait: Pacificus. Ad immolandum domino veni. Sanctificamini et venite mecum
ut immolem. Sanctificavit ergo Ysai et filios eius. Et vocavit eos ad sacri-
ficium. Cumque ingressi essent, vidit Heliab et ait: Num coram domino est christus
eius? Et dixit dominus ad Samuel: Ne respicias vultum eius neque alti-
tudinem stature eius, quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis iudico. 110
Homo enim videt ea que parent, dominus autem intuetur cor. Et vocavit Ysai
Aminadab et adduxit eum coram Samuel. ~~Et ait Samuel ad Ysai.~~
Qui dixit ei: Nec hunc elegit dominus. Adduxit autem Ysai septem filios
suos coram Samuel. Et ait Samuel ad Ysai: Numquid iam completi
sunt filii? Qui respondit: Adhuc reliquus est parvulus et pascit oves. Et
ait Samuel ad Ysai: Mitte et adduc eum. Nec enim discumbemus priusquam
ille huc veniat. Misit ergo et adduxit eum. Erat autem rufus et pulcher
aspectu decoraque facie. Et ait dominus: Surge et unge eum, ipse enim
est. Tulit igitur Samuel cornu olei et unxit eum in medio fratrum
eius. Et directus est spiritus domini in David a die illa et in reliquum. Sur-
gensque Samuel et abiit in Ramatha. Spiritus autem domini recessit a Saul et
exagitabat eum spiritus nequam a domino. Dixeruntque servi Saul ad eum:
Ecce spiritus dei malus exagitat te. Iubeat dominus noster rex et servi
tui qui coram te sunt querant hominem scientem psallere in cithara, ut
quando arripuerit te spiritus dei malus psallat manu sua et levius feras. Et
ait Saul ad servos suos: Providete michi aliquem bene psallentem et adducite
eum ad me. Et respondens unus de pueris ait: Ecce vidi filium Ysai Beth-
leemitem scientem psallere et fortissimum robore et virum bellicosum et
prudentem in verbis et virum pulchrum, et dominus est cum eo. Misit ergo Saul
nuntios ad Ysai dicens: Mitte ad me David filium tuum qui est in pa-
scuis. Tulit itaque Ysai asinum plenum panibus et lagenam vini et
hedum de capris unum et misit per manum David filii sui Sauli. Et
venit David ad Saul et stetit coram eo. At ille dilexit eum nimis
et factus est eius armiger. Misitque Saul ad Ysai dicens: Stet David
in conspectu meo. Invenit enim gratiam in oculis meis. Igitur quandocumque

spūs dei malus arripiebat saul. tollebat dd' citharam. et percutiebat
manu sua. et refocillabatur saul. et levius habebat. Recedebat enim ab
Congregātes vero philistei agmina . c. xvii . Eo spūs malus.
sua in pliū. convenerūt in sochot iude et castrametati sūt inter sochot
et azecha domim. Porro saul et viri isrl' congregati venerūt
i vallem therebinthi. et direxerūt aciē ad pugnandū cōtra philistīm
Et philistīm stabant sup montē ex pte hac. et isrl' stabat sup montē
ex altera pte. vallisqz erat inter eos Et egressus ē vir spurius de ca-
stris philistinorū nomine goliath de geth. altitudinis vi cubitorū
et palmo et cassis erea sup caput eius et lorica hamata indue-
batur Porro pondus lorice eius. quīqz milia siclorū eris erat. et ocreas
ereas habebat in cruribus. et clipeus ereus tegebat humeros eius
Hastile aut haste eius erat q̄si liciatoriū texentiū. ipm̄ aut ferrum
haste eius sexcentos siclos habebat ferri. et armiger eius antecedebat
eū Stansqz clamabat adūsus phalangas isrl' et dicebat eis.
Quare venistis parati ad pliū. Nūqd ego nō sū philisteus. et vos servi
saul Eligite ex vobis virū et descendat ad singlare certamē si queūt
pugnare mecū et pcusserit me. erimus vobis servi. Si aut ego prevaluero et
pcussero eū vos servi eritis et servietis nobis. Et aiebat philisteus
Ego exprobravi agminibus isrl' hodie. Date michi virū ut ineat mecū
singlare certamē Audiens aut saul et omēs viri isrlite philistei hui'
cemodi. stupebant et metuebant nimis David aut erat filius viri
ephratei. de quo supradictum est de bethlee iuda. cui nomē erat
ysai. qui habebat viii filios et erat vir in diebus saul senex et
grandevus inter viros Abierūt aut tres filii eius maiores post saul
in pliū. Et nomina triū filiorū eius qui pcesserant ad bellū heliab
pmogenitus. et scds aminadab. tciusqz semma. david aut erat minimus
Tribus ergo maioribus secutis saulem: abiit david et reversus ē a saul
ut pasceret gregē pris sui in bethleem Procedebat vo philisteus
mane et vespe et stabat xl diebus. Dixit aut ysai ad david filiū
suū Accipe fratribus tuis ephi polente et decē panes istos. et curre
in castra ad fres tuos et decē formellas casei. hās deferes
ad tribunū. et fres tuos visitabis si recte agant. et cū quibus or-
dinati sūt disce. Saul aut et omēs filii isrl' in valle therebinti
pugnabant adūsum philistīm Surrexit itaqz david mane et
comendavit gregē custodi. et onustus abiit sicut pceperat ei ysai. et
venit ad locū magala. et ad exercitū qui egressus ad pugnam
vociferatus erat in certamine. Direxerat enim aciē isrl'. sz et philistīm
ex adūso fuerūt pparati. Derelinquens g° david vasa q̄ attulerat
sub manu custodis ad sarcinas. cucurrit ad locū certaminis. et interro-
gavit si omnia recte agerent erga fres suos. Cūqz adhuc ille loqueretur

Apparuit vir ille spurius ascendens goliath nomine philisteus de
geth ex castris philistinorum et loquente eo hec eadem verba
audiuit dauid. Omnes autem israelite cum vidissent virum fugerunt a facie
eius timentes eum valde. Et dixit vnusquispiam de israel. Num vidisti
virum hunc qui ascendit. ad exprobrandum enim israel ascendit. Virum ergo
qui percusserit eum ditabit rex diuitiis magnis et filiam suam dabit ei
et domum patris eius faciet absque tributo in israel. Et ait dauid ad viros
qui secum stabant dicens. Quid dabitur viro qui percusserit philisteum hunc
et tulerit opprobrium de israel. Quis enim est hic philisteus incircumcisus qui expro-
brauit acies dei viuentis. Referebat autem ei populus eundem sermonem dicens
Hec dabuntur viro qui percusserit eum. Quod cum audisset heliab frater eius
maior loquente eo cum aliis. iratus est contra dauid. et ait Quare venisti et
quare dereliquisti pauculas oues illas in deserto. Ego noui superbiam tuam
et nequiciam cordis tui. quia vt videres prelium descendisti. Et dixit dauid
Quid feci. Numquid non verbum est. Et declinauit paululum ab eo ad
alium. dixitque eundem sermonem. Et respondit ei populus verbum sicut prius. Audita sunt
autem verba que locutus est dauid. et annunciata in conspectu saul. Ad quem cum
fuisset adductus. locutus est ei. Non concidat cor cuiusquam in eo. Ego seruus
tuus vadam et pugnabo aduersus philisteum. Et ait saul ad dauid Non
vales resistere philisteo isti. nec pugnare aduersum eum. quia puer es
hic autem vir bellator ab adolescencia sua. Dixitque dauid ad saulem
Pascebat seruus tuus patris sui gregem. et veniebat leo vel vrsus tol-
lebatque arietem de medio gregis. et sequebar eos et percuciebam. eru-
ebamque de ore eorum. Et illi consurgebant aduersum me et apprehendebam
mentum eorum. et suffocabam interficiebamque eos. Nam et leonem et vrsum
interfeci ego seruus tuus. Erit igitur et philisteus hic incircumcisus quasi
vnus ex eis. qui ausus est maledicere exercitui dei viuentis. Nunc vadam
et auferam opprobrium populi. Et ait dauid. Dominus qui eruit me de manu
leonis et de manu vrsi. ipse liberabit me de manu philistei huius.
Dixit autem saul ad dauid. Vade et dominus tecum sit. Induit dauid vesti-
mentis suis. et imposuit galeam eream super caput eius. et vestiuit eum
lorica. Accinctus ergo dauid gladio super veste sua. cepit temptare
si armatus incedere posset. Non enim habebat consuetudinem. Dixitque dauid
ad saulem. Non possum sic incedere. quia nec vsum habeo. Et deposuit ea.
Et tulit baculum suum quem semper habebat in manibus. et elegit sibi quinque
limpidissimos lapides de torrente et misit eos in peram pastoralem
quam habebat secum. et fundam manu tulit. et processit aduersum philisteum.
Ibat autem philisteus incedens et appropinquans aduersum dauid et armiger
eius ante eum. Cumque inspexisset philisteus et vidisset dauid. despexit
eum. Erat enim adolescens rufus et pulcher aspectu. Et dixit philisteus
ad dauid Numquid ego canis sum. quia tu venis ad me cum baculo. Et

maledixit david in diis suis Dixit que ad david Veni ad me et dabo
carnes tuas volatilibus celi et bestiis terre. Dixit autem david ad phi-
listeum Tu venis ad me cum gladio et hasta et clipeo. Ego autem venio
ad te in nomine exercituum dei agminum israel quibus exprobrasti hodie
et dabit te dominus in manu mea. et percuciam te et auferam caput tuum a te
et dabo cadavera castrorum philistim hodie volatilibus celi et bestiis terre
ut sciat omnis terra quia est dominus deus in israel. et noverit universa ecclesia hec
quia non in gladio nec in hasta salvat dominus. Ipsius est enim bellum. et tradet
vos in manus nostras. Cum ergo surrexisset philisteus et veniret et appropinquaret
contra david. Festinavit david et cucurrit ad pugnam ex adverso philistei. et misit
manum suam in peram. tulitque unum lapidem et funda iecit. et circumducens
percussit philisteum in fronte. et infixus est in fronte eius lapis. et cecidit in
faciem suam super terram. Prevaluitque david adversum philisteum in funda et
lapide. percussumque philisteum interfecit. Cumque gladium non haberet in manu
david. cucurrit et stetit super philisteum. et tulit gladium eius. et eduxit de va-
gina sua. et interfecit eum. preciditque caput eius. Videntes autem philistini
quod mortuus esset fortissimus eorum. fugerunt Et consurgentes viri israel et
iuda vociferati sunt et persecuti sunt philisteos usque dum venirent in vallem
et usque ad portas accaron Cecideruntque vulnerati de philistim in via
sarim. et usque ad geth et usque accaron Et revertentes filii israel postquam
persecuti sunt philisteos. invaserunt castra eorum. Assumens autem david caput
philistei. attulit id in ierusalem. arma vero eius posuit in tabernaculo suo.
Eo autem tempore quo viderat saul david egredientem contra philisteum. ait ad abner
principem milicie. De qua stirpe descendit hic adolescens abner Dixit
que abner. Vivit anima tua rex. si novi. Et ait rex. Interroga tu cuius
filius sit iste puer Cumque reversus esset david percusso philisteo. tulit eum
abner. et introduxit coram saul caput philistei habentem in manu. Et ait
ad eum saul Filius servi tui ysai bethleemite ego sum c. xviii
Et factum est cum complesset loqui ad saul anima ionathe colligata
est anime david. et dilexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque eum
saul in die illa. et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui
Inierunt autem ionathas et david fedus. Diligebat enim eum quasi animam
suam. Nam expoliavit se ionathas tunica qua erat vestitus. et dedit
eam david. et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum et usque
ad baltheum Egrediebatur quoque david ad omnia quecumque misisset eum saul
et prudenter se agebat. Posuitque eum saul super viros belli. et acceptus
erat in oculis universi populi. maximeque in conspectu famulorum saul. Porro
cum reverteretur percusso philisteo david. et referret caput eius in ierusalem.
egresse sunt mulieres de universis urbibus israel. cantantes chorosque duce-
tes in occursum saul regis. in tympanis leticie. et in sistris et percinebant
mulieres ludentes atque dicebant. Percussit saul mille et david decem milia

Iratus est autem saul nimis. et displicuit in oculis eius sermo iste Dixitque
Dederunt dauid decem milia. et michi dederunt mille Quid ei superest nisi
solum regnum. Non rectis ergo oculis saul aspiciebat dauid a die illa et
deinceps Post diem autem alteram inuasit spiritus dei malus saul. et propheta-
bat in medio domus sue. Dauid autem psallebat manu sua sicut per singulos
dies Tenebatque saul lanceam et misit eam putans quod figere posset
dauid cum pariete Et declinauit dauid a facie eius secundo. et timuit saul
dauid eo quod esset dominus cum eo. et a se recessisset Amouit ergo eum saul a se.
et fecit eum tribunum super mille viros. et egrediebatur et intrabat in
conspectu populi. In omnibus quoque viis suis dauid prudenter agebat. et dominus
erat cum eo Vidit itaque saul quod prudens esset nimis. et cepit cauere
eum Omnis autem israel et iuda diligebat dauid. ipse enim ingrediebatur et
egrediebatur ante eos Dixit autem saul ad dauid Ecce filia mea maior
merob. ipsam dabo tibi vxorem. tantum esto vir fortis et preliare bella domini
Saul autem reputabat dicens. Non sit manus mea in eo. sed sit super eo manus
philistinorum Ait autem dauid ad saulem Quis ego sum aut que vita mea
aut cognacio patris mei in israel. vt fiam gener regis. Factum est autem tempus
cum deberet dari merob filia saul dauid. data est adriel molathi-
te vxor. Dilexit autem michol filia saul altera dauid. et nunciatum est
saul et placuit ei. Dixitque saul. Dabo eam illi. vt fiat ei in scandalum
et sit super eum manus philistinorum. Dixit ergo saul ad dauid. In duabus rebus
gener meus eris hodie Et mandauit saul seruis suis. Loquimini
ad dauid. clam me dicentes. Ecce places regi. et omnes serui eius diligunt
te Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt serui saul in auribus dauid
omnia verba hec Et ait dauid. Num parum vobis videtur esse generum regis
Ego autem vir pauper et tenuis Et renunciauerunt serui saul dicentes
Huiuscemodi verba locutus est dauid. Dixit autem saul. Sic loquimini ad dauid
Non habet necesse rex sponsalia nisi tantum centum preputia philistinorum vt
fiat vltio de inimicis regis. Porro saul cogitabat tradere dauid in
manus philistinorum. Cumque renunciassent serui eius dauid verba que dixerat
saul. placuit sermo in oculis dauid vt fieret gener regis. Et post
dies paucos surgens dauid abiit in accaron cum viris qui sub eo
erant. et percussit de philistiim .cc. viros. attulit quoque preputia eorum
et annumerauit ea regi. vt esset gener eius. Dedit itaque ei saul
michol filiam suam vxorem. Et vidit saul. et intellexit. quod dominus esset
cum dauid. Michol autem filia saul diligebat eum. Et saul magis cepit
timere dauid. Factusque est saul inimicus dauid cunctis diebus. Et egressi
sunt principes philistinorum. A principio autem egressionis eorum prudentius
se gerebat dauid quam serui saul omnes et celebre factum est nomen eius nimis
Locutus est saul ad ionatham filium suum et ad omnes seruos C XIX
suos vt occiderent dauid. Porro ionathas filius saul diligebat

Valde dauid. Et indicauit ionathas da. dicens. Querit saul pater
meus occidere te. Quapropter obserua te q̄so mane. et manebis clam et ab-
sconderis. Ego aūt egrediens stabo iuxta patrem meū in agro vbicumqꝫ
fuerit. et ego loquar de te ad patrē meū. et quodcumqꝫ videro annunciabo
tibi. Locutus ē ergo ionathas de dauid bona ad saul patrē suū. dixitqꝫ
ad eū. Ne pecces rex in seruū tuū dauid. quia nō peccauit tibi. et opa eius
bona sunt valde tibi. et posuit aīam suā in manu sua et percussit phili-
steum. et fecit dn̄s salutē magnā vniūso isrl̄i. Vidisti et letatus
es. Quare ergo peccas in sanguine innocēti. interficiens dauid q̄ ē absqꝫ
culpa. Quod cum audisset saul placatus ē voce ionathe et iurauit
Viuit dn̄s quia nō occidetur. Vocauit itaqꝫ ionathas dauid. et indi-
cauit ei omnia vbā hec. Et introduxit ionathas dauid ad saulē. et
fuit an̄ eū sicut fuerat heri et nudiustercius. Motū est aūt rursū bellū
et egressus dauid pugnauit aduersum philistīm. percussitqꝫ eos plaga
magna et fugerunt a facie eius. Et factus ē spūs dei malus in saul
Sedebat aūt in domo sua et tenebat lanceā. Porro dauid psallebat
manu sua. Nisusqꝫ ē saul configere lancea dauid in pariete. Et declina-
uit dauid a facie saul. lancea aūt casso vulnere perlata ē in parietē.
et dauid fugit et saluatus est in nocte illa. Misit ergo saul satellites
suos nocte in domū dauid. vt custodirent eū et interficeret mane. Quod
cum annūciasset michol dauid vxor sua dicens. nisi saluaueris te nocte
hac cras morieris. deposuit eū per fenestrā. Porro ille abijt et
aufugit et saluatus est. Tulit aūt michol statuā et posuit eā sub
lectū. et pellē pilosam caprarū posuit ad caput eius et operuit eā
vestimentis. Misit aūt saul apparitores ad occidendū qui raperet
dauid. et responsum est quod egrotaret. Rursumqꝫ saul misit nuncios vt
viderent dauid dicens. Afferte eū ad me in lecto vt occidatur. Cumqꝫ
venissent nuncij inuentum ē simulacrū sup lectū. et pelles caprarū
ad caput eius. Dixitqꝫ saul ad michol. Quare sic illusisti michi
et dimisisti inimicū meū vt fugeret. Et respondit michol ad saul. Quia
ipse locutus ē michi. Dimitte me. alioquin interficiam te. Dauid aūt
fugiens saluatus ē. et venit ad samuel in ramatha. et nunciauit
sibi omnia q̄ fecerat ei saul. Et abierunt ipse et samuel. et morati
sunt in naioth. Nunciatum ē aūt saul a dicentibus. Ecce dauid moratur
in naioth in ramatha. Misit aūt saul lictores vt raperent dauid
Qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantiū et samuel stantem
sup eos. factus est etiā in illis spūs dn̄i. et prophetare ceperunt etiā ipsi.
Quod cum nunciatum esset saul. misit alios nuncios. prophetauerunt aūt
et illi. Et misit rursum saul tercios nuncios. qui et ipsi prophetauerunt. Et
iratus iracundia saul. abijt etiā ipse in ramatha. et venit vsqꝫ ad
cisternā magnā q̄ est in socho et interrogauit. et dixit. In quo

loco sunt samuel et david. Dictum est enim ei. Ecce in naioth sunt in ramatha
Et abiit in naioth in ramatha. Et factus est etiam super eum spiritus dei
et ambulabat ingrediens et prophetabat usque dum veniret in naioth
in ramatha. Et expoliavit se etiam ipse vestimentis suis et prophetavit
cum ceteris coram samuel. et cecidit nudus tota die illa et nocte. Un-
de exivit proverbium. Num et saul inter prophetas C XX

Fugit autem david de naioth que est in ramatha. veniensque locutus
est coram ionatha. Quid feci. que est iniquitas mea. et quod
peccatum meum in patrem tuum. quia querit animam meam. Qui dixit ei.
Absit a te. non morieris. Non enim faciet pater meus quicquam grande vel
parvum. nisi prius indicaverit mihi. Hunc ergo celavit pater meus sermonem
tantummodo nequaquam erit istud. Et iuravit rursum david. Et ille ait. Scit
profecto pater tuus quia inveni graciam in oculis tuis. et dicet. Nesciat hec
ionathas. ne forte tristetur. Quinimo vivit dominus et vivit anima tua
quia uno tantum ut ita dicam gradu ego morsque dividimur. Et ait io-
nathas ad david. Quodcumque dixerit michi anima tua faciam tibi. Dixit
autem david ad ionatham. Ecce kalende sunt crastino. et ego ex more
sedere soleo cum rege ad vescendum. Dimitte ergo me ut abscondar
in agro usque ad vesperam diei tercie. Si respiciens requisierit me
pater tuus. Respondebis ei. Rogavit me david ut iret celeriter in bethleem
civitatem suam. quia victime solempnes ibi sunt universis contribulibus
eius. Si dixerit bene pax erit servo tuo. si autem fuerit iratus. scito quia
completa est malicia eius. Fac ergo misericordiam in servum tuum. quia fedus domini
me famulum tuum tecum inire fecisti. Si autem est in me aliqua iniqui-
tas tu me interfice. et ad patrem tuum ne introducas me. Et ait
ionathas. Absit hoc a me. Neque enim fieri potest. ut si certo cognovero
completam patris mei esse maliciam contra te. non annunciem tibi. Responditque
david ad ionatham. Quis renunciabit michi. si quid forte responderit tibi pater tuus
dure. Et ait ionathas ad david. Veni egrediamur foras in agrum.
Cumque exissent ambo in agrum. ait ionathas ad david. Domine deus israel
si investigavero sententiam patris mei crastino vel perendie. et aliquid
boni fuerit super david. et non statim misero ad te. et notum tibi fecero.
Hec faciat dominus ionathe et hec augeat. Si autem perseveraverit patris
mei malicia adversum te. revelabo aurem tuam et dimittam te
ut vadas in pace. et sit dominus tecum sicut fuit cum patre meo. Et si vixero
facies mihi misericordiam domini. si vero mortuus fuero non auferes misericordiam tuam a
domo mea usque in sempiternum. quando eradicaverit dominus
inimicos david unumquemque de terra. auferat ionathan de domo sua
et requirat dominus de manu inimicorum david. Pepigit ergo fedus ionathas
cum domo david. Et requisivit dominus de manu inimicorum david. Et addidit
ionathas deierare david. eo quod diligeret eum. Sicut animam enim suam

ita diligebat eum. Dixitque ad eum ionathas. Cras kalende sunt. et requi-
reris. Requiretur enim sessio tua usque perendie. Descendes ergo festinus
et venies ad locum ubi celandus es in die qua operari licet. et sedebis
iuxta lapidem cui nomen est ezel. et ego tres sagittas mittam iuxta eum
et iaciam quasi exercens me ad signum. mittam quoque et puerum dicens ei.
Vade et affer mihi sagittas. Si dixero puero ecce sagitte intra te sunt
tolle eas. tu veni ad me. quia pax tibi est et nichil mali est. vivit dominus.
Si autem sic locutus fuero puero ecce sagitte ultra te sunt. vade quia dimi-
sit te dominus. De verbo autem quod locuti sumus ego et tu sit dominus inter me
et te usque in sempiternum. Absconditus est ergo david in agro. et venerunt kalende
et sedit rex ad comedendum panem. Cumque sedisset rex super cathedram
suam secundum consuetudinem que erat iuxta parietem. surrexit ionathas et
sedit. et abner ex latere saul. vacuusque locus apparuit david. et non locutus
est saul quicquam in die illa. Cogitabat enim quod forte evenisset ei ut
non esset mundus nec purificatus. Cumque illuxisset dies secunda post kalendas. rursum
vacuus apparuit locus david. Dixitque saul ad ionatham filium suum. Cur
non venit filius ysai nec heri nec hodie ad vescendum. Et respondit iona-
thas sauli. Rogavit me obnixe ut iret in bethleem. Et ait. Di-
mitte me quoniam sacrificium est solempne in civitate mea. unus de fratribus
meis accersivit me. Nunc ergo si inveni gratiam in oculis tuis. vadam
cito et videbo fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis.
Iratus autem saul adversum ionatham. dixit ei. Fili mulieris virum ultro
rapientis. Numquid ignoro quia diligis filium ysai in confusionem tuam. et in
confusionem ignominiose matris tue. Omnibus enim diebus quibus filius ysai
vixerit super terram. non stabilieris tu neque regnum tuum. Itaque iam nunc
mitte. et adduc eum ad me. quia filius mortis est. Respondens autem ionathas
sauli patri suo ait. Quare moritur. quid fecit. Et arripuit saul
lanceam ut percuteret eum. Et intellexit ionathas quod diffinitum esset a
patre suo ut interficeret david. Surrexit ergo ionathas a mensa in ira
furoris. et non comedit in die kalendarum secunda panem. Contristatus est enim
super david. eo quod confudisset eum pater suus. Cumque illuxisset mane venit io-
nathas in agrum iuxta placitum david. et puer parvulus cum eo. Et ait
ad puerum suum. Vade et affer michi sagittas quas ego iacio. Cumque
puer cucurrisset. iecit aliam sagittam trans puerum. Venit itaque puer ad
locum iaculi quod miserat ionathas. et clamavit ionathas post tergum pueri
et ait. Ecce ibi non est sagitta porro ultra te. Clamavit quoque iterum io-
nathas post tergum pueri dicens. Festina velociter ne steteris. Collegit
autem puer ionathe sagittas et attulit ad dominum suum. et quid ageretur
penitus ignorabat. Tantummodo ionathas et david rem noverant. Dedit
igitur ionathas arma sua puero. et dixit ei. Vade et defer in civitatem.
Cumque abisset puer. surrexit david de loco qui vergebat ad austrum. et cadens

pronus in terram adoravit tercio. Et osculantes alterutrum fleverunt pariter
david autem amplius. Dixit ergo ionathas ad david. Vade in pace quecunque
iuravimus ambo in nomine domini dicentes. dominus sit inter me et te. et inter xxi
semen meum et semen tuum usque in sempiternum. Et surrexit david et abiit. sed
et ionathas ingressus est civitatem (xxi)
Venit autem david in nobe ad achimelech sacerdotem et obstupuit
achimelech. eo quod venisset david. et dixit ei. Quare tu solus et
nullus tecum est. Et ait david ad achimelech sacerdotem. Rex precepit michi
sermonem et dixit. Nemo sciat rem propter quam a me missus es. et cuiusmodi
tibi precepta dederim. Nam et pueris condixi in illum et in illum locum. Nunc
igitur si quid habes ad manum. vel quinque panes da michi. aut quicquid inveneris
Et respondens sacerdos david ait ei. Non habeo panes laycos ad manum.
sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri maxime a mulieribus. manducent
Et respondit david sacerdoti et dixit ei. Equidem si de mulieribus agitur continuimus
nos ab heri et nudiustercius quando egrediebamur. et fuerunt vasa puerorum
sancta Porro via hec polluta est. sed et hec hodie sanctificabitur in vasis
Dedit ergo sacerdos ei sanctificatum panem Neque enim ibi erat panis. nisi
tantum panes propositionis. qui sublati fuerant a facie domini. ut pone-
rentur panes calidi Erat autem ibi vir quidam de servis saul in die
illa intus in tabernaculo domini et nomen eius doech ydumeus potentis-
simus pastorum saul. hic pascebat mulas saul. Dixit autem david ad
achimelech. Si habes hic ad manum hastam aut gladium. quia gladium
meum et arma mea non tuli mecum. sermo enim regis urgebat Et dixit
sacerdos Ecce hic gladius goliath philistei quem percussisti in valle
therebinti est involutus pallio post ephot. si istum vis tolle. tolle.
Neque enim hic alius est absque eo. Et ait david. Non est alter huic similis.
da michi eum. Surrexit itaque david. et fugit in die illa a facie saul. et
venit ad achis regem geth. Dixeruntque ei servi achis. Numquid non
iste est david rex terre. Nonne huic cantabant per choros dicentes.
percussit saul mille. et david decem milia. Posuit autem david sermones
istos in corde suo et extimuit valde a facie achis regis geth
et immutavit os suum coram eis et collabebatur inter manus eorum et impin-
gebat in ostium porte. defluebantque salive eius in barbam. et ceci-
dit et adoravit achis. Et ait achis ad servos suos. Vidistis
hominem insanum. quare adduxistis eum ad me. An desunt nobis fu-
riosi Quod introduxistis istum ut fureret me presente. hic ne ingredietur
Abiit ergo inde david et fugit in speluncam (xxii) domum meam xx
odollam. Quod cum audissent fratres eius. et omnis domus patris
eius descenderunt ad eum illuc. Et convenerunt ad eum omnes qui
erant in angustia constituti. et oppressi ere alieno et amaro animo
et factus est eorum princeps Fueruntque cum eo quasi ccc viri. Et prophetes

e dauid inde i masphta q est moab. et dix ad rege moab Ma-
neat oro pr meus et mr mea vobiscu donec sciam quid faciat michi
deus Et reliquit eos an faciem regis moab Manseritq apud
eum cunctis diebus quibus dauid fuit in psidio. Dixitq gad pha
ad dauid Noli manere i psidio sed pficiscere et vade in terra iuda Et
pfectus dauid venit i saltu areth. Et audiuit saul q apparuisset
dd et viri qui erant cu eo Saul aut cu maneret in gabaa et esset
in nemore qd est i rama. hastam manu tenens. cuncti q eius circustarent
eum ait ad seruos suos qui assistebat ei Audite me filii gemini
Numquid omnibus vobis dabit filius ysai agros et vineas et vniuersos
vos faciet tribunos et centuriones quia coniurasti omnes adversum
me. et non est qui michi renunciet. maxime cu et filius meus fedus
ineat cu filio ysai No est qui vicem mea doleat ex vobis. nec qui
annunciet michi eo q suscitauit filius meus seruum meum adversu me.
insidiantem q michi vsq hodie Respondens aut doeth ydumeus q assi-
stebat. et erat primus inter seruos saul. Vidi inquit filium ysai in nobe
apud achimelech filium achitob sacerdote. qui consuluit pro eo dnm
et cibaria dedit ei. sed et gladium goliath philistei dedit illi. Misit ergo
rex ad accersiendu achimelech filium achitob sacerdote. et omne
domu patris eius sacerdotu q erat in nobe. qui venerunt vniuersi ad rege
Et ait saul ad achimelech Audi fili achitob Qui respondit presto
sum dne. Dixitq ad eum saul Quare coniurastis adversu me tu et
filius ysai. et dedisti ei panes et gladium. et consuluisti pro eo dominu
vt consurgeret adversu me. insidiator vsq hodie permanens Respondens
q achimelech regi ait. Et quis i omnibus seruis tuis sicut fidelis sic
dd. et gener regis. et pgens ad imperium tuum. et gloriosus in domo tua
Num hodie cepi consulere pro eo dnm Absit hoc a me ne suspicetur
rex adversus seruum tuum rem huiuscemodi in vniuersa domo patris mei
No enim sciuit seruus tuus quicq sup hoc negocio vel modicu vel grande
Dixitq rex Morte morieris achimelech tu et domus patris tui. Et
ait rex emissariis q circustabat eum. Conuertimini et interficite sacer-
dotes dni. Nam manus eorum cu dd est. scientes qd fugisset. et non indi-
cauerunt michi. Noluerunt aut serui regis extendere manu sua in sacer-
dotes domini. Et ait rex ad doeth. Conuertere tu et irrue in sacerdotes
Conuersusq doeth ydumeus irruit in sacerdotes et trucidauit in
die illa lxxxv viros vestitos ephot lineo Nobe aut ciuitate sa-
cerdotum pcussit in ore gladii. viros et mulieres. paruulos et lactantes
bouem et ovem et asinum in ore gladii Euadens aut vnus filius achi-
melech filii achitob cuius nomen erat abiathar fugit ad dauid
et annunciauit ei q occidisset saul sacerdotes dni Et ait dauid ad
abiathar Sciebam in die illa q cum ibi esset doeth ydumeus pculdubio

nunciaret sauli. Ego sum reus omnium animarum domus patris tui. mane
mecum ne timeas. Si quis quesierit animam tuam queret et meam. mecum
ET annunciaverunt david dicentes. Ecce c. xxiii que servabis
philistim oppugnant ceila et diripiunt areas. Consuluit ergo
david dominum dicens. Num vadam et percuciam philisteos istos. Et ait
dominus ad david. Vade et percucies philisteos et salvabis ceilam. Et dixerunt
viri qui erant cum david ad eum. Ecce nos hic in iudea consistentes timemus
quanto magis si ierimus in ceila adversum agmina philistinorum. Rursum ergo
david consuluit dominum. Qui respondens ait ei. Surge. vade in ceila. Ego
enim tradam philisteos in manus tuas. Abiit david et viri eius in ceila et pu-
gnavit ad philisteos. Et abegit iumenta eorum. et percussit eos plaga
magna. et salvavit david habitatores ceile. Porro eo tempore quo fugiebat
abiathar filius achimelech ad david in ceila. ephot secum habens
descenderat. Nunciatum est autem saul quod venisset david in ceila. Et ait saul
Tradidit eum deus in manus meas. Conclususque est ingressus urbem in qua
porte et sere sunt. Et precepit saul omni populo. ut ad pugnam descenderet in
ceila. et obsideret david et viros eius. Quod cum rescisset david quod prepararet
ei saul clam malum. dixit ad abiathar sacerdotem. Applica ephot.
Et ait david. Domine deus israel audivit famam servus tuus quod disponat
saul venire ad ceila ut evertat urbem propter me. Si tradent me viri
ceile in manus eius. et si descendet saul sicut audivit servus tuus. domine
deus israel indica servo tuo. Et ait dominus. Descendet. Dixitque rursum david.
Si tradent me viri ceile et viros qui sunt mecum in manus saul. Et
dixit dominus. Tradent. Surrexit ergo david et viri eius quasi sexcenti. et
egressi de ceila huc atque illuc vagabantur incerti. Nunciatumque est
saul quod fugisset david de ceila et salvatus esset. quam ob rem dissimulavit
exire. Morabatur autem david in deserto in locis firmissimis. mansitque
in monte solitudinis ziph in monte opaco. Querebat tamen eum
saul cunctis diebus. et non tradidit eum deus in manus eius. Et vidit david quod
egressus esset saul ut quereret animam eius. Porro david erat in deserto
ziph in silva. Et surrexit ionathas filius saul et abiit in silvam ad
david et confortavit manus eius in deo. Dixitque ei. Ne timeas. Neque
enim inveniet te manus patris mei saul. et tu regnabis super israel. et ego
ero tibi secundus. Sed et saul pater meus scit hoc. Percussit igitur uterque fedus
coram domino. Mansitque david in silva. Ionathas autem reversus est in domum
suam. Ascenderunt autem ziphei ad saul in gabaa dicentes. Nonne david
latitat apud nos in locis tutissimis silve in colle achile que est ad
dexteram deserti. Nunc ergo sicut desideravit anima tua ut descenderes descende.
Nostrum autem erit ut tradamus eum in manus regis. Dixitque saul. Benedicti
vos a domino quia doluistis vicem meam. Abite ergo et diligentius preparate
et curiosius agite et considerate locum ubi sit pes eius velociter. vel quis

vidit eum ibi. Recogitet enim de me quod callide insidier ei. Considerate
et videte omnia latibula eius in quibus absconditur. et revertimini ad me
ad rem certam ut vadam vobiscum. Quod si etiam se obstruxerit perscrutabor
eum in cunctis milibus iuda. At illi surgentes abierunt in ciph ante
saul. Dauid autem et viri eius erant in deserto maon in campestribus ad dextram
iesymuth. Iuit ergo saul et socii eius ad querendum eum. et nunciatum est
dauid. Statimque descendit ad petram et versabatur in deserto maon. Quod cum
audisset saul persecutus est dauid in deserto maon. Et ibat saul et viri eius
ad latus montis ex parte una. Dauid autem et viri eius erant in latere montis
ex parte altera. Porro dauid desperabat se evadere a facie saul. Itaque saul
et viri eius in modum corone cingebant dauid et viros eius ut caperent
eos. Et nuncius venit ad saul dicens. Festina et veni quoniam infuderunt
se philistim super terram. Reversus est ergo saul desistens persequi dauid. et
perrexit in occursum philistinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum petram
Ascendit ergo dauid inde et habitavit c xxiiii Diuidentem
in locis tutissimis engaddi. Cumque reversus esset saul postquam
persecutus est philisteos. nunciaverunt ei dicentes. Ecce dauid in deserto
est engaddi. Assumens ergo saul tria milia virorum electorum ex omni israel
perrexit ad investigandum dauid et viros eius etiam super abruptissimas petras
que solis ibicibus pervie sunt. Et venit ad caulas ovium que se offere-
bant vianti. Erat quoque ibi spelunca quam ingressus est saul ut purgaret
ventrem. Porro dauid et viri eius in interiori parte spelunce latebant.
Et dixerunt servi dauid ad eum. Ecce dies de qua locutus est dominus ad te. Ego
tradam tibi inimicum tuum ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit
ergo dauid et precidit oram clamidis saul silenter. Post hoc percussit cor
suum dauid. eo quod abscidisset oram clamidis saul. Dixitque ad viros
suos. Propicius mihi sit dominus ne faciam hanc rem domino meo christo domini
ut mittam manum meam in eum. quoniam christus domini est. Viuit dominus quia nisi per-
cusserit eum dominus. aut dies eius venerit ut moriatur. aut descendens in prelio perierit
propicius mihi sit dominus ut non mittam manum meam in christum domini. Et confregit
dauid viros suos sermonibus et non permisit eos ut consurgerent in saul.
Porro saul exurgens de spelunca pergebat cepto itinere. Surrexit
autem et dauid post eum. et egressus de spelunca clamavit post tergum saul dicens
Domine mi rex. Et respexit saul post se. Et inclinavit se dauid pronus
in terram et adoravit. Dixitque ad saul. Quare audis verba hominum
loquentium. dauid querit malum adversum te. Ecce hodie viderunt oculi
tui quod tradiderit te dominus in manu mea in spelunca. et cogitavi ut occiderem
te sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim. Non extendam manum meam
in dominum meum. quia christus domini est. Quinpotius pater mi vide et cognosce
oram clamidis tue in manu mea. Cum enim preciderem summitatem clamidis
tue nolui extendere manum meam in te. Animadverte et vide quoniam non est

in manu mea malum neque iniquitatem neque peccavi in te. Tu autem insidiaris
anime mee ut auferas eam. Iudicet dominus inter me et te. et ulciscatur
me dominus ex te. manus autem mea non sit in te. Sicut et in proverbio antiquo
dicitur. Ab impiis egredietur impietas. manus ergo mea non sit in te. Quem
persequeris rex israel. quem persequeris. Canem mortuum persequeris et pulicem
unum. Sit dominus iudex. et iudicet inter me et te. et videat et iudicet causam
meam et eruat me de manu tua. Cum autem complesset david loquens sermones
huiuscemodi ad saulem. dixit saul. Numquid vox hec tua est fili mi david.
Et levavit saul vocem suam et flevit. Dixitque ad david. Iustior tu es
quam ego. Tu enim tribuisti mihi bona. ego autem reddidi tibi mala.
Et tu indicasti hodie que feceris mihi bona. quomodo tradiderit me dominus in
manum tuam et non occideris me. Quis enim cum invenerit inimicum suum dimittet
eum in via bona. Sed dominus reddat tibi vicissitudinem hanc pro eo quod
hodie operatus es in me. Et nunc quia scio quod certissime regnaturus
es. et habiturus in manu tua regnum israel. iura mihi in domino ne deleas
semen meum post me neque auferas nomen meum de domo patris mei.
Et iuravit david sauli. Abiit ergo saul in domum suam. et david et viri
eius ascenderunt ad tutiora loca. c. xxv.

Mortuus est autem samuel. et congregatus est universus israel et
planxerunt eum nimis et sepelierunt in domo sua in ramatha.
Consurgensque david descendit in desertum pharan. Erat autem
vir quispiam in solitudine maon et possessio eius in carmelo. et
homo ille magnus nimis. Erantque ei oves tria milia et mille capre.
et accidit ut tonderetur grex eius in carmelo. Nomen autem viri illius
erat nabal. et nomen uxoris eius abigail. Eratque mulier illa pru-
dentissima et speciosa. Porro vir eius durus et pessimus et malitiosus.
Erat autem de genere caleb. Cum autem audisset david in deserto quod tonderet
nabal gregem suum. misit decem iuvenes et dixit eis. Ascendite in
carmelum et venietis ad nabal. et salutabitis eum ex nomine meo
pacifice et dicetis. Sit fratribus meis et tibi pax. et omnibus quecumque
habes sit pax. ad multos annos faciat salvos te et domum. et
omnia tua. Audivi quod tondent pastores tui gregem qui erant nobiscum
in deserto. Numquam eis molesti fuimus. nec aliquando defuit quicquam
de grege ovium tempore quo fuerunt nobiscum in carmelo. Interroga
pueros tuos et indicabunt tibi. Nunc ergo inveniant pueri tui gratiam
in oculis tuis. In die enim bona venimus ad te. Quodcumque invenerit
manus tua da pueris tuis et filio tuo david. Cumque venissent pueri
david. locuti sunt ad nabal omnia verba hec ex nomine david et siluerunt.
Respondens autem nabal pueris david ait. Quis est david. et quis est filius ysai.
hodie increverunt servi qui fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes
meos et aquas meas et carnes pecorum que occidi tonsoribus meis

Et dabo viris quos nescio unde sint. Regressi sunt itaque pueri david per viam
suam. et reversi venerunt et nunciaverunt ei omnia verba que praedixerat eis nabal
Et ait david viris suis Accingatur unusquisque gladio Et accincti sunt
singuli gladiis suis. accinctusque est et david ense suo. et secuti sunt david
quasi. cccc. viri Porro. cc. remanserunt ad sarcinas Abigail autem uxori
nabal nunciavit unus de pueris suis dicens Ecce david misit nuncios
de deserto ut benedicerent domino nostro et aversatus est eos Homines isti boni
satis nobis fuerunt et non molesti. nec quicquam aliquando periit omni tempore quo fuimus
conversati cum eis in deserto. Pro muro erant nobis tam in nocte quam in die. omnibus
quibus pavimus apud eos greges Quamobrem considera et recogita quid
facias. quoniam completa est malitia adversum virum tuum. et adversum domum
tuam. et ipse est filius belial. ita ut nemo ei possit loqui. Festinavit
igitur abigail et tulit. cc. panes et duos utres vini. et quinque arietes
coctos. et quinque sata polente. et centum ligaturas uve passe et. cc. massas
caricarum et imposuit super asinos. Dixitque pueris suis Precedite me
et ego post tergum sequar vos viro autem suo nabal non indicavit. Cum ergo
ascendisset asinum et descenderet ad radicem montis et david. et viri eius descen-
debant in occursum eius Quibus et illa occurrit Et ait david. Vere frus-
tra servavi omnia que huius erant in deserto. et non periit de cunctis que
ad eum pertinebant. et reddidit mihi malum pro bono. Hec faciat deus inimicis
david. et hec addat. si reliquero de omnibus que ad eum pertinent usque mane
mingentem ad parietem Cum autem vidisset abigail david. festinavit et
descendit de asino. et procidit coram david super faciem suam. et adoravit
super terram. et cecidit ad pedes eius et dixit. In me sit domine mi hec
iniquitas. Loquatur obsecro ancilla tua in auribus tuis. et audi verba fa-
mule tue Ne ponat obsecro dominus meus rex cor suum super virum istum
iniquum nabal. quia secundum nomen suum stultus est. et est stultitia cum eo. Ego
autem ancilla tua non vidi pueros tuos domine mi quos misisti Nunc ergo
domine vivit dominus et vivit anima tua qui prohibuit te ne venires in sanguinem
et salvavit manum tuam tibi. et nunc fiant sicut nabal inimici tui. et qui querunt
domino meo malum. Quapropter suscipe benedictionem hanc quam attulit an-
cilla tua tibi domino meo. et da pueris qui sequuntur te dominum meum. aufer
iniquitatem famule tue Faciens enim faciet dominus tibi domino meo domum
fidelem. quia prelia domini domine mi prelia[ris] Malitia ergo non inveniatur in
te omnibus diebus vite tue Si enim surrexerit aliquando homo persequens te et
querens animam tuam. erit anima domini mei custodita. quasi in fasciculo viven-
tium apud dominum deum tuum. Porro anima inimicorum tuorum rotabitur quasi in impetu
et circulo funde Cum ergo fecerit tibi dominus domino meo omnia que locutus est de
te bona. et constituerit te ducem super israhel non erit tibi hoc in singultum. et in
scrupulum cordis domino meo quod effuderis sanguinem innoxium. aut ipse te
ultus fueris Et cum benefecerit dominus domino meo recordaberis ancille tue. et tu

benefacies ei. Et ait david ad abigail. Benedictus dominus deus israel qui
misit te hodie in occursum meum. et benedictum eloquium tuum. et benedicta
tu que prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem et ulciscerer
me manu mea. Alioquin vivit dominus deus israel qui prohibuit me
ne malum facerem tibi nisi cito venisses in occursum meum non rema-
sisset nabal usque ad lucem matutinam mingens ad parietem. Suscepit
ergo david de manu eius omnia que attulerat ei. dixitque ei. Vade in pace
in domum tuam. Ecce audivi vocem tuam et honoravi faciem tuam.
Venit autem abigail ad nabal. et ecce erat ei convivium in domo eius
quasi convivium regis et cor nabal iocundum. Erat enim ebrius nimis
et non indicavit ei verbum pusillum aut grande usque mane. Diluculo autem
cum digessisset vinum nabal. indicavit ei uxor sua verba hec. et
emortuum est cor eius intrinsecus. et factus est quasi lapis. Cumque per-
transissent dies decem percussit dominus nabal et mortuus est. Quod cum au-
disset david mortuum nabal ait. Benedictus dominus qui iudicavit causam
opprobrii mei de manu nabal et servum suum custodivit a malo. et ma-
liciam nabal reddidit dominus in caput eius. Misit ergo david et locutus
est ad abigail. ut sumeret eam sibi in uxorem. Et venerunt pueri david
ad abigail in carmelum. et locuti sunt ad eam dicentes. David misit
nos ad te. ut accipiat te sibi in uxorem. Que consurgens adoravit
prona in terram. et ait. Ecce famula tua sit in ancillam ut lavet
pedes servorum domini mei. Et festinavit et surrexit abigail et ascendit
super asinum. et quinque puelle ierunt cum ea pedisseque eius. et secuta est
nuntios david. et facta est illi uxor. Sed et achinoem accepit david
de iezrahel. et fuit utraque uxor eius. Saul autem dedit michol
filiam suam uxorem david alii viro falti filio lais qui erat de gallim
Et venerunt ziphei ad saul in gabaa dicentes. c. xxvi — xvi
Ecce david absconditus est in colle achille qui est ex adverso soli-
tudinis. Et surrexit saul et descendit in desertum ziph. et cum eo
tria milia virorum de electis israel. ut quereret david in deserto ziph.
Et castrametatus est saul in gabaa achille que erat ex adverso solitu-
dinis in via. David autem habitabat in deserto. Videns autem quod venisset
saul post se in desertum. misit exploratores et didicit quod illuc venisset
certissime. Et surrexit david clam. et venit ad locum ubi erat saul.
Cumque vidisset locum in quo dormiebat saul. et abner filius ner prin-
ceps milicie eius. et saulem dormientem in tentorio. et reliquum vulgus
per circuitum eius. ait david ad achimelech etheum. et abisai filium sarvie
fratrem ioab dicens. Quis descendet mecum in castra ad saul. Dixit
que abisai. Ego descendam tecum. Venerunt ergo david et abisai ad populum
nocte. et invenerunt saul iacentem et dormientem in tentorio et hastam
fixam in terra ad caput eius. Abner autem et populus dormientes in circuitu

eius Dixit abisai ad david Conclusit deus inimicum tuum hodie in ma-
nus tuas Nunc ergo perfodiam eum lancea in terra semel. et secundo opus non erit
Et dixit david ad abisai Ne interficias eum. Quis enim extendet manum
suam in christum domini. et innocens erit Et dixit david. Vivit dominus. quia nisi
dominus percusserit eum. aut dies eius venerit ut moriatur. aut in prelium descendens
perierit. propicius sit michi dominus ut non extendam manum meam in christum domini
Nunc igitur tolle hastam que est ad caput eius et ciphum aque et abeamus
Tulit ergo david hastam et ciphum aque qui erat ad caput saul et abierunt Et non
erat quisquam qui videret et intelligeret et evigilaret. sed omnes dormiebant. quia
sopor domini irruerat super eos Cumque transisset david ex adverso et stetisset
in vertice montis de longe. et esset grande intervallum inter eos. clamavit david
ad populum et abner filium Ner dicens. Nonne respondebis abner Et respondens
abner ait. Quis es tu qui clamas et inquietas regem. Et ait david ad abner
Numquid non vir tu es. et quis alius similis tui in israel. Quare ergo
non custodisti dominum tuum regem. Ingressus est enim unus de turba ut interficeret
regem dominum tuum Non est bonum hoc quod fecisti. Vivit dominus quia filii mortis
estis vos qui non custodistis dominum vestrum christum domini. Nunc ergo vide ubi sit
hasta regis. et ubi ciphus aque qui erat ad caput eius Cognovit autem
saul vocem david et dixit Numquid vox tua hec est fili mi david. Et david
Vox mea domine mi rex. Et ait. Quamobrem dominus meus persequitur servum
suum Quid feci. aut quod est in manu mea malum. Nunc ergo audi oro domine
mi rex verba servi tui Si dominus incitat te adversum me. odoretur sacrificium
Si autem filii hominum. maledicti sunt in conspectu domini qui eiecerunt me hodie.
ut non habitem in hereditate domini dicentes Vade servi diis alienis
Et nunc non effundatur sanguis meus in terra coram domino. quia egressus est rex
israel ut querat pulicem unum sicut persequitur perdix in montibus Et ait
saul. Peccavi. Revertere fili mi david Nequaquam enim ultra male tibi
faciam. eo quod preciosa fuit anima mea in oculis tuis hodie Apparet enim quod
stulte egerim et ignoraverim multa nimis Et respondens david ait Ecce has-
ta regis transeat unus de pueris regis et tollat eam. Dominus autem retri-
buat unicuique secundum iusticiam suam et fidem. Tradidit enim te dominus hodie
in manum meam. et nolui levare manum meam in christum domini. et sicut magnifi-
cata est anima tua hodie in oculis meis sic magnificetur anima mea in oculis
domini. et liberet me de omni angustia. Ait ergo saul ad david. Benedictus
xvij tu fili mi david. et quidem faciens facies et potens poteris c. xxvii
Abiit autem david in viam suam. et saul reversus est in locum suum Et ait
david in corde suo Aliquando incidam in uno die in manus saul. Nonne
melius est ut fugiam et salver in terra philistiorum ut desperet saul
cessetque me querere in cunctis finibus israel. Fugiam ergo manus eius. Et sur-
rexit david et abiit ipse et sexcenti viri cum eo ad achis regem filium
maoch regem geth. Et habitavit cum achis in geth ipse et viri eius

et domus eius et due uxores eius achinoem iezrahelites et abigail
uxor nabal carmeli. Et nunciatum est saul quod fugisset david in geth
et non addidit ultra querere eum. Dixit autem david ad achis Si inveni graciam
in oculis tuis detur michi locus in una urbium regionis huius ut habitem
ibi. Cur enim manet servus tuus in civitate regis tecum. Dedit itaque ei
achis in die illa siceleg. Propter quam causam facta est siceleg regum
iuda usque in diem hanc. Fuit autem numerus dierum quibus habitavit david in re-
gione philistinorum quatuor mensium. Et ascendit et viri eius et agebant
predas de gessuri et gerzi et de amalechitis. Hii enim pagi habita-
bantur in terra antiquitus euntibus sur usque ad terram egipti. Et percuciebat
david omnem terram nec relinquebat viventem virum et mulierem. Tollensque
oves et boves et asinos et camelos et vestes revertebatur et veniebat
ad achis. Dicebat autem ei achis In quem irruisti hodie. Respondebatque
david. Contra meridiem iude et contra meridiem ierameel et contra meridiem ceni.
Virum et mulierem non vivificabat david nec adducebat in geth dicens
Ne forte loquantur adversum nos. Hec fecit david et hoc decretum illi omnibus
diebus quibus habitavit in regione philistinorum. Credidit ergo david
achis dicens Multa mala operatus est contra populum suum israel. erit igitur michi

Factum est autem in diebus illis. c xxviii. servus sempiternus. xxviii
congregaverunt philistiim agmina sua ut prepararentur ad bellum contra
israel. Dixitque achis ad david. Sciens nunc scito quoniam mecum
egredieris in castris tu et viri tui. Dixitque david ad achis. Nunc scies
que facturus est servus tuus. Et ait achis ad david Et ego custodem capitis
mei ponam te cunctis diebus. Samuel autem mortuus est. planxitque
eum omnis israel et sepelierunt eum in ramatha urbe sua. Et saul abstulit
magos et ariolos de terra. Et insecabat eos qui in ventre phitones
habebant. Congregatique sunt philistei et venerunt et castrametati sunt
in sunam. Congregavit autem et saul universum israel et venit in gelboe.
Et vidit saul castra philistiorum et timuit et expavit cor eius nimis
consuluitque dominum et non respondit ei neque per sompnia neque per sacerdotes neque
per prophetas. Dixitque saul servis suis Querite michi mulierem habentem
phitonem et vadam ad eam et sciscitabor per illam. Et dixerunt servi eius
ad eum Est mulier habens phitonem in endor. Mutavit ergo habitum
suum vestitusque est aliis vestimentis et abiit ipse et duo viri cum eo
veneruntque ad mulierem nocte et ait. Divina michi in phitone et su-
scita michi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum Ecce tu nosti quanta fecerit
saul et quomodo erasit magos et ariolos de terra. Quare ergo insidiaris
anime mee ut occidar. Et iuravit ei saul in domino dicens Vivit
dominus quia non eveniet tibi quicquam mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier
Quem suscitabo tibi. Qui ait. Samuelem suscita michi. Cum autem
vidisset mulier samuelem exclamavit voce magna et dixit ad saul.

Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul. Dixitque ei rex: Noli timere. Quid
vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei:
Qualis est forma eius? Que ait: Vir senex ascendit et ipse amictus est
pallio. Intellexit Saul quod Samuel esset, et inclinavit se super faciem suam in
terra et adoravit. Dixit autem Samuel ad Saulem: Quare inquietasti me
ut suscitarer? Et ait Saul: Coartor nimis. Siquidem philistiim pu-
gnant adversum me, et deus recessit a me et exaudire me noluit
neque in manu prophetarum neque per somnia. Vocavi ergo te ut ostenderes michi
quid faciam. Et ait Samuel: Quid interrogas me cum dominus recesserit a te
et transierit ad emulum tuum? Faciet enim tibi dominus sicut locutus est in manu
mea et scindet regnum tuum de manu tua et dabit illud proximo tuo David
quia non obedisti voci domini nec fecisti iram furoris eius in amalech.
Idcirco quod pateris fecit tibi dominus hodie. Et dabit dominus etiam israhel tecum in
manus philistiim. Cras autem tu et filii tui mecum eritis. Sed et castra israhel
tradet dominus in manus philistiim. Statimque Saul cecidit porrectus in
terram. Extimuerat enim verba Samuelis, et robur non erat in eo, quia non
comederat panem tota die illa. Ingressa est itaque mulier ad Saul et ait:
Conturbatus enim erat valde. Dixitque ad eum: Ecce obedivit ancilla
tua voci tue, et posui animam meam in manu mea et audivi sermones
tuos quos es ad me. Nunc igitur et tu audi vocem ancille tue ut ponam
coram te buccellam panis et comedens convalescas et possis iter agere.
Qui renuit et ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui et mulier, et
tandem audita voce eorum surrexit de terra et sedit super lectum. Mulier autem
illa habebat vitulum pascualem in domo et festinavit et occidit eum.
Tollensque farinam miscuit eam et coxit azima et posuit ante Saul et
ante viros eius. Qui cum comedisset, surrexerunt et ambulaverunt
xxix Congregata sunt ergo philistiim CXXIX per tota nocte illam
universa agmina in afech. Sed et israhel castrametatus est super
fontem qui erat in iezrahel. Et satrape quidem philistiim incede-
bant in centuriis et milibus. David autem et viri eius erant in novissimo
agmine cum achis. Dixerunt ergo principes philistiim ad achis: Quid sibi
volunt hebrei isti? Et ait achis ad principes philistiim: Num ignoratis
David qui fuit servus Saul regis israhel et est apud me multis diebus vel
annis, et non inveni in eo quicquam mali ex die qua transfugit ad me
usque ad diem hanc. Irati sunt autem adversus eum principes philistiim et di-
xerunt ei: Revertatur vir et sedeat in loco suo in quo constituisti eum, et
non descendat nobiscum in prelium, et nostri consiliarius sit, ne fiat nobis adver-
sarius cum preliari ceperimus. Quomodo enim aliter placare poterit dominum suum
nisi in capitibus nostris? Nonne iste est David cui canebant in choro di-
centes: Percussit Saul in milibus suis et David in decem milibus suis? Vo-
cavit ergo achis David et ait ei: Vivit dominus quia rectus es tu et bonus in conspectu

meo et exitus tuus et introitus tuus mecum est in castris et non inveni
in te quicquam mali ex die qua venisti ad me usque in diem hanc. sed
satrapis non places. Revertere ergo et vade in pace ut non offen-
das oculos satraparum philistiim. Dixitque david ad achis. Quid
enim feci aut quid invenisti in me servo tuo a die qua fui in conspectu
tuo usque in diem hanc. ut non veniam et pugnem contra inimicos domini mei
regis. Respondens autem achis locutus est ad david. Scio quia bonus es tu
in oculis meis sicut angelus dei. sed principes philistiim dixerunt. Non
ascendet nobiscum in prelium. Igitur consurge mane tu et omnes servi tui
domini qui venerunt tecum. et cum de nocte surrexeritis et ceperit dilucu-
scere pergite. Surrexit itaque de nocte david ipse et viri eius ut pro
ficiscerentur mane. et reverterentur ad terram philistiim. Philistiim autem ascen-
Cumque venisset david et viri c. xxx. derunt in iezrahel xxx
eius in siceleg die tercia. amalechite impetum fecerant ex parte
australi in siceleg. et succenderant eam igni et captivas du-
xerant mulieres ex ea a minimo usque ad magnum. et non interfecerant
quemquam sed secum duxerant et pergebant itinere suo. Cumque venisset david
et viri eius ad civitatem et invenissent eam succensam igni et uxores
suas et filios suos et filias ductas esse captivas. levaverunt david
et populus qui erat cum eo voces suas. et ploraverunt donec deficerent eis
lacrime. Siquidem et due uxores david captive ducte fuerant
achinoem iezrahelites et abigail uxor nabal carmeli. et
contristatus est david valde. Volebat enim eum populus lapidare. quia
amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Con-
fortatus est autem david in domino deo suo. Et ait ad abiathar sacerdote
filium achimelech. Applica ad me ephoth. Et applicavit abiathar
ephod ad david. Et consuluit david dominum dicens. Persequar annon la-
trunculos hos. et comprehendam eos. Dixitque ei dominus. Persequere. Absque
dubio enim comprehendes eos et excuties predam. Abiit ergo david ipse et
sexcenti viri qui erant cum eo. et venerunt usque ad torrentem besor. et lassi
quidam substiterunt. Persecutus est autem david ipse et quadringenti viri cum eo. substi-
terunt enim cc. qui lassi transire non poterant torrentem besor. et
invenerunt virum egiptium in agro. et adduxerunt eum ad david.
dederuntque ei panem ut comederet et biberet aquam. sed et fragmenta
masse caricarum et duas ligaturas uve passe. Que cum comedisset
reversus est spiritus eius et refocillatus est. Non enim comederat panem
neque biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dixit itaque ei david
Cuius es tu vel unde venisti. et quo pergis. Qui ait. Puer egiptius
ego sum servus viri amalechite. Dereliquit autem me dominus meus.
quia egrotare cepi nudiustercius. Siquidem nos erupimus ad austra-
lem partem cerethi. et contra iuda. et ad meridiem caleph. et siceleg succendi-
mus

egipti. Dixitque ei david. Potes me ducere ad istum cuneum? Qui ait.
Iura michi per deum quod non occidas me. et non tradas me in manus domini mei
et ducam te ad cuneum istum. Et iuravit ei david. Qui cum duxisset eum.
Ecce illi discumbebant super faciem universe terre comedentes et bibentes
et quasi festum celebrantes diem pro cuncta preda et spoliis que ceperant de terra
philistim et de terra iuda. Et percussit eos david a vespere usque ad vesper-
am alterius diei et non evasit ex eis quisquam nisi .cccc. viri adolescentes
qui ascenderant camelos et fugerant. Eruit ergo david omnia que tulerant
amalechite. et duas uxores suas eruit. Nec defuit quisquam a parvo
usque ad magnum tam de filiis quam de filiabus et de spoliis et quecunque
rapuerant omnia reduxit david. Et tulit universos greges et armenta
et minavit ante faciem suam. Dixeruntque. Hec est preda david. Venit autem
david ad ducentos viros qui lassi substiterant nec sequi potuerant david
et residere eos iusserat in torrente besor. qui egressi sunt obviam david
et populo qui erat cum eo. Accedens autem david ad populum salutavit eos pacifice.
Respondensque unus vir pessimus et iniquus de viris qui erant cum
david. et dixit. Quia non venerunt nobiscum non dabimus eis quicquam de preda
quam eruimus. sed sufficiat unicuique uxor sua et filii quos accepe-
rint recedant. Dixit autem david. Non sic facietis fratres mei de hiis que
tradidit nobis dominus et custodivit nos. et dedit latrunculos qui eruperant
adversum nos in manus nostras. non audiet vos quisquam super sermone hoc
Equa enim pars erit descendentis ad prelium et remanentis ad sarcinas.
et similiter divident. Et factum est hoc ex die illa et deinceps constitutum
et prefinitum. et quasi lex in israel usque in diem hanc. Venit ergo david in
sicelech. et misit dona de preda senioribus iuda proximis suis dicens
Accipite benedictionem de preda hostium domini hiis qui erant in bethel. et
qui in ramoth ad meridiem. et qui in iether. et qui in aroer. et qui
in sephamoth. et qui in esthama. et qui in rethala. et qui in urbibus
ierameli. et qui in urbibus them. et qui in arama. et qui in lacu asan. et qui
in athac. et qui in hebron. et reliquis qui erant in hiis locis in quibus
commoratus fuerat david et viri eius. c. xxxi
Philistim autem pugnabant adversum israel. et fugerunt filii israel ante
faciem philistiim et ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntque
philistiim in saul et filios eius et percusserunt ionatham et abinadab et
melchisue filios saul. totumque pondus prelii versum est in saul. et consecuti
sunt eum viri sagittarii et vulneratus est vehementer a sagittariis. Dixitque
saul ad armigerum suum. Evagina gladium tuum et percute me. ne
forte veniant incircumcisi isti et interficiant me illudentes michi. Et noluit
armiger eius. fuerat enim nimio timore perterritus. Arripuit itaque saul
gladium et irruit super eum. Quod cum vidisset armiger eius videlicet quod
mortuus esset saul. irruit etiam ipse super gladium suum et mortuus est

cum eo. Mortuus est ergo saul et tres filii eius et armiger illius
et universi viri eius in die illa pariter. Videntes autem filii israel qui erant
trans vallem et trans iordanem quod fugissent viri israelite et quod mor-
tuus esset rex saul et filii eius reliquerunt civitates suas et fugerunt
veneruntque philistiim et habitaverunt ibi. Facta autem die altera venerunt
philistiim ut expoliarent interfectos. et invenerunt saul et tres filios
eius iacentes in monte gelboe. Et preciderunt caput saul. et expolia-
verunt eum armis et miserunt in terram philistiorum per circuitum. ut annuncia-
retur in templo ydolorum et in populis. et posuerunt arma eius in templo asta-
roth. corpus vero eius suspenderunt in muro bethsan. Quod cum au-
dissent habitatores iabes galaad quecumque fecerant philistiim sauli. sur-
rexerunt omnes viri fortissimi et ambulaverunt tota nocte. et tulerunt
cadaver saul et cadavera filiorum eius de muro bethsan. Veneruntque
viri iabes et combusserunt ea ibi et tulerunt ossa eorum et sepelierunt
in nemore iabes et ieiunaverunt septem diebus. Secundus

Regum incipit primum capitulum

Factum est autem postquam mortuus est saul ut david
reverteretur a cede amalech et maneret in
sicelech dies duos. In die autem tercia apparuit
homo veniens de castris saul veste con-
scissa et pulvere aspersus caput. Et ut
venit ad david cecidit super faciem suam
et adoravit. Dixitque ad eum david. Unde ve-
nis. Qui ait ad eum. De castris israel fugi.
Et dixit ad eum david. Quod est verbum quod
factum est indica michi. Qui ait. Fugit populus
ex prelio et multi corruentes e populo mortui
sunt. Sed et saul et ionathas filius eius
interierunt. Dixitque david ad adolescentem qui
nunciabat ei. Unde scis quod mortuus est saul et ionathas filius eius.
Et ait adolescens qui narrabat ei. Casu veni in montem gelboe
et saul incumbebat super hastam suam. porro currus et equites appropinquabant
ei. Et conversus post tergum suum. videns me vocavit. Cui cum respondissem
adsum. dixit michi. Quisnam es tu. Et aio ad eum. Amalechites sum.
Et locutus est michi. Sta super me et interfice me. quoniam tenent me angu-
stie. et adhuc tota anima mea in me est. Stansque super illum. occidi eum.
Sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam. Et tuli diadema quod erat
in capite eius. et armillam de brachio illius. et attuli ad dominum meum
huc. Apprehendens autem david vestimenta sua scidit. omnesque viri qui
erant cum eo. et planxerunt et fleverunt. et ieiunaverunt usque ad vesperam
super saul. et super ionatham filium eius. et super populum domini. et super

Domini Israhel quia corruisset gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nunti-
averat ei: Unde es? Qui respondit: Filius hominis advene amale-
chite ego sum. Et ait ad eum David: Quare non timuisti mittere manum
tuam ut occideres christum domini? Vocansque David unum de pueris suis ait:
Accedens irrue in eum. Qui percussit illum et mortuus est. Et ait ad eum
David: Sanguis tuus sit super caput tuum. Os enim tuum locutum est adversum
te dicens: Ego interfeci christum domini. Planxit autem David planctum huiuscemodi
super Saul et super Ionatham filium eius. Et precepit ut docerent filios
Iuda planctum sicut scriptum est in libro iustorum. Et ait: Considera Israhel pro
hiis qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Incliti Israhel super
montes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes. Nolite annunciare in Geth,
In compitis .i. in vicis ubi multi conveniunt
neque annuncietis in compitis Ascalonis, ne forte letentur filie Philistim,
ne exultent filie incircumcisorum. Montes Gelboe nec ros nec pluvie ve-
niant super vos, neque sint agri primiciarum, quia ibi abiectus est clipeus fortium,
clipeus Saul quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum ab adipe
fortium sagitta Ionathe nunquam rediit retrorsum, et gladius Saul
non est reversus inanis. Saul et Ionathas amabiles et decori in
vita sua, in morte quoque non sunt divisi. Aquilis velociores, et leonibus
fortiores. Filie Israhel super Saul flete qui vestiebat vos coccino in
deliciis, qui prebebat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt
fortes in prelio. Ionathas in excelsis tuis occisus est. Doleo super
te frater mi Ionatha decore nimis et amabilis super amorem mulierum.
Sicut mater unicum amat filium, ita te diligebam. Quomodo ceciderunt robu-
Igitur post hec consuluit David. C II ·sti et perierunt arma bellica. II
dominum dicens: Num ascendam in unam de civitatibus Iuda? Et ait
dominus ad eum: Ascende. Dixitque David: Quo ascendam? Et respondit ei: In
Hebron. Ascendit ergo David et due uxores eius Achinoem Iezrahelites
et Abigail uxor Nabal Carmeli. Sed et viros qui erant cum eo duxit
David singulos cum domo sua, et manserunt in oppidis Hebron. Veneruntque
viri Iuda et unxerunt ibi David ut regnaret super domum Iuda. Et nunciatum
est David quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul. Misit ergo David
nuncios ad Iabes Galaad, dixitque ad eos: Benedicti vos domino
qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul et sepelistis eum. Et nunc retri-
buet quidem vobis dominus misericordiam et veritatem, sed et ego reddam gratiam eo quod feceritis
verbum istud. Confortentur manus vestre et estote filii fortitudinis. Licet enim
mortuus sit dominus vester Saul, tamen me unxit domus Iuda regem sibi. Abner
autem filius Ner princeps exercitus Saul tulit Hisboseth filium Saul et
circumduxit eum per castra, regemque constituit super Galaad et super Iethsuri
et super Iezrahel et super Effraim et super Beniamin et super Israhel universum.
Quadraginta annorum erat Hisboseth filius Saul cum regnare cepisset
super Israhel, et duobus annis regnavit. Sola autem domus Iuda sequebatur David.

Et fuit nu(mer)us diez quiby comorat(us) e da(vi)d ipans in hebro sup dom
iuda septe annoz et sex mesiu Egressus e abner filius Ner et pueri
hisboseth fily saul de castris in gabaon. Porro ioab filius sarvie
et pueri da(vi)d egressi sut et occurrert eis iuxta piscina gabaon Et cu i
unu venisset e regione sederet hy ex una pte piscine. et illi ex
altra. Dixitq(ue) abner ad ioab. Surgat pueri et ludat cora nob(is)
Et rud(it) ioab. Surgat. Surrexert g(ergo) et trasiert nu(mer)o xii de benia
myn ex pte hisboseth fily saul. et xii de pueris da(vi)d. Apphenso q(ue)
unusquisq(ue) capite comparis sui defixit gladiu in latus c(ontra)ry. et ceci
derunt simul. Vocatu q(ue) e nome loci illi(us) ager robustoz in gabaon
Et ortu e belluz durz sat(is) in die illa. Fugatus q(ue) e abner et viri
isrl a pueris da(vi)d. Erat at ibi tres fily sarvie ioab et abisai et
asahel. Porro asahel cursor velocissim(us) fuit quasi unus ex capre(is)
q(ue) morat(ur) in silvis. Persequebat(ur) at asahel abner. et no declina(vi)t
ad dextrz neq(ue) ad sinistra omittes psequi abner. Respex(it) itaq(ue) abn(er)
post t(er)gu suu. et ait Tu ne es asahel. Qui rnd(it). Ego su. Dixitq(ue)
ei abner. Vade ad dextra sive ad sinistra et apphede unu de
adolescetiby. et tolle tibi spolia eius. Noluit at asahel omitte(re)
q(ui)n urgeret eu. Rursuq(ue) locutus e abner ad asahel. Recede. Noli
me sequi. ne copellar cofode te i t(er)ra. et levare no potero facie mea
ad ioab fre(m) tuu. Qui audire cotepsit et noluit declinare. P(er)cussit
ergo eu abn(er) aversa hasta i inguine et transfodit. et mortu(us) e in eod(em)
loco. Omnes qui transiebat p(er) locu in quo ceciderat asahel et mortu(us)
erat subsistebat. Persequetiby at ioab et abisai fugietez abner
sol occubuit et venert usq(ue) ad collez aqueductus q(ui) est ex adverso
vallis et itineris deserti in gabaon. Cogregati q(ue) sut fily beniamin
ad abner. et coglobati in unu cuneu stetert i summitate tumuli
unius Et exclama(vi)t abner ad ioab. et ait. Nu usq(ue) ad internecio(n)e tuus
mucro deseviet. An ignoras q(uod) piculosa sit desperacio. Usq(ue)quo no dic(is)
pplo ut omittat psequi fres suos. Et ait ioab. Vivit d(omi)n(u)s si lo
cutus fuisses mane recessisset pplus psequens frem suu. Insonuit
ergo ioab buccina et stetit omnis exercitus nec psecuti sut ultra isrl
neq(ue) inire certame. Abner at et viri eius abiert per capestria
moab tota nocte illa. et trasiert iordane et lustrata omni
bethoron venert ad castra Porro ioab reversus omisso abner co
grega(vi)t omez pplm et defuert de pueris da(vi)d xix viri excepto
asahel. Servi at da(vi)d pcusserut de beniamin et de viris q(ui) erat
cu abner. ccclx. qui et mortui sut. Tulert q(ue) asahel et sepeliert
eu i sepulcro pris sui in bethlee. et ambulavert tota nocte
ioab et viri qui erat cu eo. et in ipso crepusculo pervenerunt i
Facta est ergo longa cocertacio int(er) domu saul. r. n. hebro

et inter domum david. David proficiens et semper seipso robustior. domus
autem saul decrescens cotidie. Nati quoque sunt filii david in hebron. fuitque
primogenitus eius amon de achinoem iezrahelite. et post eum cheliab
de abigail uxore nabal carmeli. Tercius absalon filius maacha
filie tholomai regis gessur. Quartus autem filius aggith adonias. et
quintus saphatia filius abigail. Sextus quoque iezraam de egla uxore
david. Hii nati sunt david in hebron. Cum ergo esset prelium inter domum saul
et domum david. abner filius Ner regebat domum saul. fuerat autem sauli
concubina nomine ressa filia achia. Dixitque isboseth ad abner
Quare ingressus es ad concubinam patris mei. Qui iratus nimis propter
verba isboseth ait. Numquid caput canis ego sum adversum iudam
hodie qui fecerim misericordiam super domum saul patris tui. et super fratres et proxi
mos eius. Et non tradidi te in manus david. et tu requisisti in me quod
arguereris pro muliere hodie. Hec faciat deus abner et hec addat ei
nisi quod iuravit dominus deus sic faciam cum eo ut transferatur regnum de
domo saul. et elevetur thronus david super israel. et super iudam. a dan
usque bersabee. Et non potuit ei respondere quicquam. quia metuebat illum
Misit ergo abner nuncios ad david in hebron pro se dicentes. cuius est
terra. et ut loquerentur fac mecum amicicias et erit manus mea tecum. et
reducam ad te universum israel. Qui ait Optime ego tecum faciam
amicicias. sed unam rem peto a te dicens. Non videbis faciem meam
antequam adduxeris michol filiam suam. et sic venies et videbis me
Misit autem david nuncios ad isboseth filium saul dicens. Redde uxorem
meam michol quam despondi michi centum preputiis philistiim. Misit
ergo isboseth et tulit eam a viro suo faltiel filio lais. sequebaturque
eam vir suus plorans usque bahurim. Et dixit ad eum abner Vade
revertere. Qui reversus est. Sermonem quoque intulit abner ad seniores
israel dicens. Tam heri quam nudiustercius querebatis david ut regnaret
super vos. Nunc ergo facite quoniam dominus locutus est ad david dicens. In
manu servi mei david salvabo populum meum israel de manu philistiim
et de manu inimicorum omnium eius. Locutus est abner etiam ad beniamin
et abiit ut loqueretur ad david in hebron omnia que placuerant israel et univer
so beniamin. Venitque ad david in hebron cum xx viris. Et fecit david
abner et viris eius qui venerant cum eo convivium. Et dixit abner
ad david. Surgam ut congregem ad te dominum meum omnem israel. et ineam
tecum fedus ut imperes omnibus sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset
david abner. et ille isset in pace. statim pueri david et ioab venerunt
cesis latronibus cum preda magna nimis. Abner autem non erat cum david
in hebron. quia iam dimiserat eum et profectus erat in pace. et ioab et omnis exercitus
qui erat cum eo postea venerunt. Nunciatum est itaque ioab a narran
tibus. venit abner filius Ner ad regem. et dimisit eum et abiit in

pace. Et ingressus e ioab ad rege & ait. Quid fecisti Ecce venit
abner ad te. quare dimisisti eu & abijt & recessit Ignoras
abner filiu Ner. qm ad hoc venit ut deciperet te & sciret exitu
tuu & introitu tuu & nosset omnia q agis Egressus itaq ioab
a david misit nuncios post abner & reduxit eu ad cisterna syra
ignorante dd. Cumq rediisset abner in ebron seorsu adduxit eu ioab
ad mediu porte ut loqueret ei in dolo. Et percussit illu ibi in ingui-
ne & mortuus e in ultione sanguinis asahel fris eius. Quod cu audis-
set dd rem ia gestam ait. Mundus ego sum & regnu meu apud
dnm usq in sempiternu a sanguine abner filij Ner & veniat super
caput ioab & sup omne domu pris eius. Nec deficiat de domo
ioab fluxu seminis sustinens & leprosus tenens fusu & cadens
gladio & indigens pane. Igit ioab & abisai fr eius interfecerunt
abner. eo q occidisset asahel frem eor in gabaon in prelio Dixit
aut dd ad ioab. & ad omne plm qui erat cu eo Scindite vestimenta
vra & accingimini saccis & plangite an exequias abner. Porro rex
dd sequebat feretru. Cumq sepelissent abner in hebron. levavit
rex voce sua & flevit sup tumulu abner. flevit aut & omis
plus. Plangensq rex abner ait. Nequaq ut mori solent ignavi
mortuus est abner. Manus tue no sunt ligate. & pedes tui no
sunt compedibus aggravati. Sz sic solet cadere cora filijs iniquitatis corruisti
Congeminansq omis plus flevit sup eu Cumq venisset univsa
multitudo cibu capere cu david. clara adhuc die iuravit david
dicens Hec faciat mi ds & hec addat si an solis occasu gusta-
vero pane vl aliud quicq. Omisq plus audivit & placuerunt eis
cuncta que fecit rex in conspectu toci pli & cognovit omne vulgus & uni-
versus isrl in die illa. qm no actu fuisset a rege ut occideret abner
filius Ner. Dixit quoq rex ad servos suos Nu ignoratis qm princeps
& maximus cecidit hodie in isrl. Ego aut delicatus & unctus rex porro
viri isti filij sarvie duri mi sunt Retribuat dns facienti malum

Audivit aut isboseth filius C. iiii. Iuxta maliciam suam
saul q cecidisset abner in ebron & dissolute sunt manus eius
Omnis q isrl perturbatus est. Duo aut viri principes latronu
erat filio saul. nomen uni baana & nomen alteri rechab filij
remon berothite de filijs beniamin Siquidem & beroth reputata
e in beniamin Et fugerunt berothite in gethaim. fuerunt q ibi adve-
ne usq in tempus illud Erat aut ionathe filio saul filius debilis
pedibus Quinquennis eni fuit. qn venit nuncius de saul & ionatha
ex iezrahel. Tollens q eu nutrix sua fugit. Cumq festinaret
ut fugeret. cecidit & claudus effectus e. habuitq vocabulu miphiboseth
Venientes aut filij remon berothite. rechab & baana ingressi

Sunt fervente die domum isboseth qui dormiebat super stratum suum
meridie et ostiaria domus purgans triticum obdormivit. Assumentes
autem spicas tritici latenter ingressi sunt et percusserunt eum in inguine
rechab et baana frater eius et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent domum
ille dormiebat super lectum suum in conclavi. Et percucientes interfecerunt
eum. sublatoque capite eius abierunt per viam deserti tota nocte. et attu-
lerunt caput isboseth ad david in ebron. dixeruntque ad regem. Ecce caput
isboseth filii saul inimici tui qui querebat animam tuam. et dedit dominus domino
meo regi ultiones hodie de saul et de semine eius. Respondens autem david
rechab et baana filiis eius filiis remon berothite dixit ad eos.
Vivit dominus qui eruit animam meam de omni angustia. quoniam eum qui annunci-
averat mihi et dixerat mortuus est saul qui putabat se prospera nunciare
tenui et occidi eum in sicelech. cui oportebat mercedem me dare pro
nuntio. Quanto magis nunc cum homines impii interfecerunt virum innoxium
in domo sua super lectum suum. non queram sanguinem eius de manu
vestra. et auferam vos de terra. Precepit itaque david pueris. et interfecerunt
eos. precidentesque manus et pedes eorum suspenderunt eos super piscinam
in hebron. Caput autem isboseth tulerunt. et sepelierunt in sepulcro abner
Et venerunt universe tribus israel ad david in ebron. c. v. In ebron
dicentes. Ecce nos os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et
nudiustercius cum esset saul rex super nos. tu eras educens et re-
ducens israel. Dixit autem dominus ad te. Tu pasces populum meum israel. et tu
eris dux super israel. Venerunt ergo et seniores de israel ad regem in hebron
et percussit cum eis rex david fedus in ebron coram domino. unxeruntque david
in regem super israel. Filius xxx annorum fuit david cum regnare cepisset. et
xl annis regnavit. In ebron regnavit super iudam vii annis et vi mensibus
In ierusalem autem regnavit xxx et tribus annis super omnem israel et iudam. Et abiit
et omnes viri qui erant cum eo in ierusalem ad iebuseum habitatorem terre. Dictumque est
et ad david ab eis. Non ingredieris huc nisi abstuleris claudos et cecos
dicentes Non ingredietur david huc. Cepit autem david arcem syon. hec est civi-
tas david. Proposuerat enim david in die illa premium ei qui percussisset domatum fistulas .i. canalia stillicidiorum domus
iebuseum et tetigisset domatum fistulas. et abstulisset claudos et
cecos odientes animam david. Ideo dicitur in proverbio Cecus et claudus non intra-
bunt templum. Habitavit autem david in arce. et vocavit eam civitatem david
et edificavit per gyrum a mello et intrinsecus. et ingrediebatur proficiens atque
succrescens et dominus deus erat cum eo. Misit quoque yram rex tyri nuntios
ad david. et ligna cedrina et artifices lignorum. artificesque lapidum ad
parietes et edificaverunt domum david. Et cognovit david quod confirmasset eum
dominus regem super israel. et quod exaltasset regnum eius super populum suum israel. Acce-
pit ergo david adhuc concubinas et uxores de ierusalem postquam venerat de ebron
Natique sunt david et alii filii et filie. et hec nomina eorum qui nati sunt ei

i ierlm samma et sobab et nathan et salomon et ybaar et helisua
et nepheth et iaphia et elisama et helida et helifeleth Audierunt
vero philistim quod unxisset dd regem sup isrl et ascenderunt vniusi
ut quererent dd. Quod cum audisset dauid descendit in psidium Philisti
aut venientes diffusi sunt in valle raphaim Et consuluit dd dnm dicens
Si ascendam ad philistim et si dabis eos in manu mea Et dixit dns
ad dd Ascende quia tradens tradam philistim in manu tua. Venit ergo
dd in baalpharasim et percussit eos ibi Et dixit. Percussit dns
inimicos meos coram me sicut diuiduntur aque. Propterea vocatum est nomen
loci illius baalpharasim Et reliquerunt ibi sculptilia sua que tulit
dd et viri eius Et addiderunt adhuc philistim ut ascenderent et
diffusi sunt in valle raphaim Consuluit autem dauid dnm dicens Si ascen-
dam contra philisteos et si tradas eos in manus meas Qui respondit.
Non ascendas obuiam eis sed gira post tergum eorum et venies ad eos
ex aduerso pirorum. Et cum audieris sonitum clamoris gradientis in
cacumine pirorum tunc inibis prelium quia tunc egredietur dns ante
faciem tuam ut percuciat castra philistim Fecit itaque dd sicut pre-
ceperat ei dns et percussit philistim de gabaa usque dum venias
Congregauit autem rursum dd omnes electos c. vi. Gezer
ex isrl xxx milia Surrexitque et abiit et vniuersus populus
qui erat cum eo de viris iuda ut adducerent archam dei
super quam inuocatum est nomen dei exercituum sedentis in cherubim super eam
Et imposuerunt archam di super plaustrum nouum. tulerunt quoque eam de domo
aminadab qui erat in gabaa. Oza autem et ahio filii aminadab
minabant plaustrum nouum. Cumque tulissent eam de domo aminadab
qui erat in gabaa custodiens archam di. ahio precedebat archam
Dauid autem et omnis isrl ludebant coram dno in omnibus lignis fa-
brefactis et citharis et liris et tympanis et sistris et cimbalis. Post-
quam autem venerunt ad aream nachon. extendit manum oza ad archam
dei et tenuit eam. quoniam calcitrabant boues. et declinauerant eam
Iratusque est indignacione dns contra ozam et percussit eum super temeritate qui
mortuus est ibi iuxta archam dei Contristatus est autem dd. eo quod per-
cussisset dns ozam. et vocatum est nomen loci illius percussio oze
usque in diem hanc. Et extimuit dd dnm in die illa dicens Quomodo
ingredietur ad me archa dni Et noluit diuertere ad se archam dni
in ciuitatem dd. sed diuertit eam in domum obethedom gethei. Et
habitauit archa dni in domo obethedom gethei tribus mensibus
et benedixit dns obethedom et omnem domum eius. Nunciatumque est
regi dd. quod benedixisset dns obethedom et omnia eius propter archam
domini. Dixitque dd. Ibo et reducam archam archam dni cum benediccione
in domum meam. Abiit ergo dauid et adduxit archam dei de domo

obededom gethei in civitatem david cum gaudio. Et erant cum david septem
chori et victima vituli. Cumque transcendissent qui portabant archam domini
sex passus immolabat bovem et arietem. Et david saltabat in organis
armigatus · i · ad armum ligatus
armigatus. et saltabat totis viribus ante dominum. Porro david accinctus
ephod lineo precioso. Et david et omnis israel ducebant archam testamenti domini in
civitatem david in iubilo et in clangore buccine. Cumque intrasset archa domini
in civitatem david michol filia saul prospiciens per fenestram vidit regem david
subsilientem · i · de loco ad locum salientem
subsilientem atque saltantem coram domino et despexit eum in corde suo.
Et introduxerunt archam dei et imposuerunt eam in loco suo in medio ta-
bernaculi quod tetenderat ei david. Et obtulit david holocausta coram domino et
pacifica. Cumque complesset offerens holocausta et pacifica benedixit
populum in nomine domini exercituum. Et partitus est universe multitudini israel tam
viro quam mulieri singulis collyridam panis unam et assaturam bubule
carnis unam et similam frixam oleo. et abiit omnis populus unusquisque
in domum suam. Reversusque est david ut benediceret domui sue. Et egressa
michol filia saul in occursum david ait. Quam gloriosus fuit hodie rex
israel discooperiens se ante ancillas servorum suorum et nudatus est quasi si
nudetur unus de scurris. Dixitque david ad michol. Vivit dominus quia
ludam ante dominum qui elegit me potius quam patrem tuum et quam omnem domum
eius et precepit mihi ut essem dux super populum domini israel. Et ludam et vilior
fiam plus quam factus sum. Et ero humilis in oculis meis. Et cum ancillis
de quibus locuta es gloriosior apparebo. Igitur michol filie saul non est
filius natus usque in diem mortis sue. c · vii ·
Factum est autem cum sedisset rex in domo sua et dominus dedisset ei requiem
undique ab universis inimicis suis. dixit ad nathan prophetam. Vides
ne quod ego habitem in domo cedrina. Et archa domini posita sit in
medio pellium. Dixitque Nathan ad regem. Omne quod est in corde tuo
vade fac. quia dominus tecum est. Factum est autem in nocte illa. Et ecce sermo
domini ad Nathan dicens. Vade et loquere ad servum meum david. Hec dicit dominus.
Numquid tu edificabis mihi domum ad habitandum. Neque enim habitavi in
domo ex die qua eduxi filios israel de terra egypti usque in diem
hanc. sed ambulabam in tabernaculo et in tectorio per cuncta loca que
transivi cum omnibus filiis israel. Numquid loquens locutus sum ad unam
de tribubus israel cui precepi ut pasceret populum meum israel dicens Quare
non edificastis mihi domum cedrinam. Et nunc hec dices servo meo
david. Hec dicit dominus exercituum. Ego tuli te de pascuis sequentem greges
ut esses dux super populum meum israel. Et fui tecum in omnibus ubicumque
ambulasti. Et interfeci universos inimicos tuos a facie tua. Fecique tibi
nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. Et ponam locum
populo meo israel. et plantabo eum. Et habitabo cum eo. Et non turbabitur amplius
nec apponent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius ex die qua constitui

Iudices super populum meum israel. et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis
tuis. predicetque tibi dominus quod domum faciat tibi dicens. Cumque completi
fuerint dies tui et dormieris cum patribus tuis suscitabo semen tuum post
te quod egredietur de utero tuo. et firmabo regnum eius. Ipse edificabit
domum nomini meo. et stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum.
Ego ero ei in patrem. et ipse erit michi in filium. Qui si inique aliquid
gesserit arguam eum in virga virorum. et in plagis filiorum hominum. Misericor-
diam autem meam non auferam ab eo. sicut abstuli a saul. quem amovi a
facie mea. Et fidelis erit domus tua et regnum tuum usque in eternum ante
faciem meam. et thronus tuus erit iugiter firmus. Secundum omnia verba hec
et universam visionem istam. sic locutus est nathan ad david. Ingressus
est autem rex david. et sedit coram domino et dixit. Quis ego sum domine deus
meus et que domus mea quia adduxisti me huc usque. Sed et hoc parum
visum est in conspectu tuo domine deus meus. nisi loquereris etiam de domo servi
tui in longinquum. Ista enim est lex ab adam domine deus. Quid ergo addere
poterit adhuc david ut loquatur ad te. Tu enim scis servum tuum domine deus. propter
verbum tuum. et secundum cor tuum fecisti omnia magnalia hec. ita ut notum fa-
ceres servo tuo. Ideo magnificatus es domine deus. quia non est similis tui neque
est deus extra te. in omnibus que audivimus auribus nostris. Que est autem ut
populus tuus israel in terra. propter quam ivit deus ut redimeret sibi eam in populum
et poneret sibi nomen. faceretque eis magnalia et horribilia super terram a
facie populi tui quem redemisti tibi ex egipto gentem et deum eius
et firmasti tibi populum israel in populum sempiternum. et tu domine factus es eis
in deum. Nunc ergo domine deus verbum quod locutus es super servum tuum et super domum
eius suscita in sempiternum. et fac sicut locutus es. et magnificetur nomen tuum
usque in sempiternum. atque dicatur. dominus exercituum deus super israel. et domus servi
tui david erit stabilita coram domino. quia tu domine exercituum deus israel revela-
sti aurem servi tui dicens. Domum edificabo tibi. propterea invenit
servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac. Nunc ergo domine deus tu es
verus deus. et verba tua erunt vera. Locutus es enim ad servum tuum bona hec.
Incipe igitur et benedic domui servi tui ut sit in sempiternum coram te. quia
tu domine deus locutus es. et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum
Factum est autem post hec percussit david philistim et humiliavit c. viii
eos. Et tulit david frenum tributi de manu philistim et percussit
moab. et mensus est funiculo coequans terre. Mensus est autem duos
funiculos. unum ad occidendum et unum ad vivificandum. Factusque est moab
david serviens sub tributo. Et percussit david adadezer filium roob regem
soba. quando profectus est ut dominaretur super flumen eufraten. Et captis david
ex parte eius mille septingentis equitibus et xx milibus peditum subner-
vavit omnes iugales curruum. Dereliquit autem ex eis centum currus.
Venitque siria damasci ut presidium ferret adadezer regi soba et

percussit david de siria xxii milia virorum. Et posuit david presidium in
syria damasci. facta quoque est syria david serviens sub tributo. Servavit
dominus david in omnibus ad quecumque profectus est. et tulit david arma aurea
et torques quas habebant servi adadezer. et detulit ea in ierusalem. et de bethe
et de beroth civitatibus adadezer tulit rex david es multum nimis. de
quo fecit salomon omnia vasa erea in templo et mare eneum et columpnas
et altare. Audivit autem thou rex emath quod percussisset david omne robur
adadezer. et misit thou ioram filium suum ad regem david ut salutaret
eum congratulans et gratias ageret. eo quod expugnasset adadezer et percussisset
eum. Hostis quippe erat thou adadezer. et in manu eius erant vasa ar-
gentea. et vasa aurea et vasa erea que et ipsa sanctificavit rex david domino
cum argento et auro quod sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat. de
syria et moab et filiis amon et philistiim et amaleth et de manubiis
adadezer filii roob regis soba. Fecit quoque david sibi nomen cum reverteretur
capta syria in valle salinarum cesis xviii milibus. et in gebelen ad
xviii milia. et posuit in ydumea custodes. statuitque presidium. et facta
est universa ydumea serviens david. Et servavit dominus david in omnibus ad quecumque
profectus est. Et regnavit david super omnem israel. faciebat quoque david iudicium et
iusticiam omni populo. Ioab autem filius sarvie erat super exercitum. Porro iosa-
phat filius ahilud erat a commentariis. et sadoch filius achitob. et
achimelech filius abiathar sacerdotes et saraias scriba. Banaias
autem filius ioiade super cherethi. et phelethi. filii autem david sacerdotes erant.
Et dixit david Putas ne est aliquis de domo saul qui rema- c ix
serit. Ut faciam cum eo misericordiam propter ionatham. Erat autem de domo saul
servus nomine siba. Quem cum vocasset ad se rex. dixit ei Tu ne
es siba. Et ille respondit. Ego sum servus tuus. Et ait rex Numquid superest aliquis
de domo saul. ut faciam cum eo misericordiam dei. Dixitque siba regi. Superest
filius ionathe debilis pedibus. Ubi inquit est. Et siba ad regem.
Ecce ait in domo est machir filii amihel in lodabar. Misit ergo rex
david et tulit eum de domo machir filii amihel de lodabar. Cum autem
venisset miphiboseth filius ionathe filii saul ad david. corruit in
faciem suam et adoravit. Dixitque david. miphiboseth. Qui respondit. Assum
servus tuus. Et ait ei david Ne timeas quia faciens faciam misericordiam in te. propter
ionatham patrem tuum. et restituam tibi omnes agros saul patris tui. et tu
comedes panem in mensa mea semper. Qui adorans eum dixit. Quis ego sum
servus tuus. quoniam respexisti super canem mortuum similem mei. Vocavit
itaque rex siba fil puerum saul. et dixit ei. Omnia quecumque fuerunt saul
et universam domum eius dedi filio domini tui. Operare igitur ei terram tu et
filii tui. et inferes filio domini tui cibos ut alatur. Miphiboseth autem filius
domini tui comedet semper panem super mensam meam. Erant autem sibe xv filii
et xx servi. Dixitque siba ad regem. Sicut iussisti domine mi rex servo

tuo sic faciet servus tuus. Et miphiboseth comedet super mensam tuam quasi unus
de filiis regis. Habebat autem miphiboseth filium parvulum nomine micha
omnis vero cognatio domus siba serviebat miphiboseth. Porro miphi-
boseth habitabat in ierusalem quia de mensa regis iugiter vescebatur. Et erat
Factum est post hec ut moreretur rex · c · x · Et claudus utroque pede
filiorum amon et regnaret anon filius eius pro eo. Dixitque david
faciam misericordiam cum anon filio naas sicut fecit pater eius mecum
misericordiam. Misit ergo david consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem
venissent servi david in terram filiorum amon dixerunt principes filiorum amon
ad anon dominum suum. Putas quod propter honorem patris tui david miserit ad te
consolatores et non ideo ut investigaret et exploraret civitatem et everteret
eam misit david servos suos ad te. Tulit itaque anon servos david rasitque
dimidiam partem barbe eorum et precidit vestes eorum medias usque ad
nates et dimisit eos. Quod cum nunciatum esset david misit in occursum eorum
Erant enim viri confusi turpiter valde. Et mandavit eis david. Manete
iericho donec crescat barba vestra et tunc revertimini. Videntes autem filii amon
quod iniuriam fecissent david miserunt et conduxerunt mercede syrum roob et syrum
soba xx milia peditum. Et a rege maacha mille viros. Et ab istob
xii milia virorum. Quod cum audisset david misit ioab et omnem exercitum
bellatorum. Egressi sunt ergo filii amon et direxerunt aciem ante ipsum introitum
porte. Syrus autem soba et roob et istob et maacha seorsum erant in campo
Videns igitur ioab quod preparatum esset adversum se prelium et ex adverso et post
tergum elegit sibi ex omnibus electis israel et instruxit aciem contra syrum
reliquam autem partem populi tradidit abisai fratri suo. Qui direxit aciem adver-
sum filios amon. Et ait ioab. Si prevaluerit adversum me syrus eris
mihi in adiutorium. Si autem prevaluerint filii amon adversum te auxilia-
bor tibi. Esto vir fortis et pugnemus pro populo nostro et civitate dei nostri
Dominus autem faciat quod bonum est in conspectu suo. Iniit itaque ioab et populus
eius qui erat cum eo certamen contra syros qui statim fugerunt a facie eius
Filii autem amon videntes quod fugissent syri fugerunt et ipsi a facie abisai
et ingressi sunt civitatem. Reversusque est ioab a filiis amon et venit
in ierusalem. Videntes igitur syri quia corruissent coram israel congregati sunt
pariter. Misit itaque adadezer et eduxit syros qui erant trans fluvium
et adduxit exercitum eorum. Sobach autem magister militie adadezer erat
princeps eorum. Quod cum nunciatum esset david contraxit omnem israelem et tran-
sivit iordanem venitque in helemia. Et direxerunt aciem syri ex adverso
david et pugnaverunt contra eum. Fugeruntque syri a facie israel et occidit david
syris septingentos currus et xl milia equitum. Et sobach principem
militie percussit qui statim mortuus est. Videntes autem reges universi qui
erant in presidio adadezer victos se esse ab israel expaverunt et
fugerunt lviii milia coram israel. Feceruntque pacem cum israel et servierunt eis.

Timuerunt quod syri auxilium preberent filijs amon c xi

Factum est autem vertente anno eo tempore quo solent reges ad bella pro-
cedere misit david ioab et servos suos cum eo et universum israel et vasta-
verunt filios amon et obsederunt rabbath david autem remansit
in ierusalem Cum hec agerentur accidit ut surgeret david de stratu suo post
meridiem et deambularet in solario domus regie vidit mulierem se lavan-
tem ex adverso super solarium suum Erat autem mulier pulcra valde misit
ergo rex et requisivit que esset mulier Nunciatumque est ei quod ipsa esset ber-
sabee filia heliam uxor urie ethei Missis itaque nuncijs david
tulit eam Que cum ingressa esset ad illum dormivit cum ea statimque
sanctificata est ab inmundicia sua Et reversa est in domum suam concepto fetu
mittensque nunciavit david et ait Concepi Misit autem david ad ioab dicens
Mitte ad me uriam etheum misitque ioab uriam ad david quesivitque david
quam recte ageret ioab et populus et quomodo administraretur bellum Et dixit
david ad uriam vade in domum tuam et lava pedes tuos Egressusque est
urias de domo regis secutusque est eum cibus regius Dormivit autem
urias ante portam domus regie cum alijs servis domini sui et non descen-
dit ad domum suam Et ait david ad uriam Numquid non de via ve-
nisti Quare non descendisti ad domum tuam Et ait urias ad david
Archa dei et israel et iuda habitant in papilionibus et dominus meus ioab
et servi domini mei super faciem terre manent et ego ingrediar in domum
meam ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea Per salutem
tuam et per salutem anime tue quod non faciam hanc rem Ait ergo david ad uriam
Mane hic etiam hodie et cras dimittam te Mansit urias in ierusalem die
illa et altera et vocavit eum david ut comederet coram se et biberet et inebri-
avit eum Qui egressus vespere dormivit in stratu suo cum servis
domini sui et in domum suam non descendit Factum est ergo mane et scripsit
david epistolam ad ioab misitque per manum urie scribens in epistola Po-
nite uriam ex adverso belli ubi fortissimum bellum est et derelinquite
eum ut percussus intereat Igitur cum ioab obsideret urbem posuit uriam
in loco ubi sciebat viros esse fortissimos Egressique viri de ci-
vitate bellabant adversum ioab et ceciderunt de populo servorum david
et mortuus est etiam urias etheus Misit itaque ioab et nunciavit
david omnia verba prelij precepitque nuncio dicens Cum compleveris universos
sermones belli ad regem si eum videris indignari et dixerit quare accessistis
ad murum ut preliaremini an ignorabatis quod desuper multa tela mittantur
quis percussit abimelech filium ierobaal nonne mulier misit super
eum fragmen mole de muro et interfecit eum in thebes quare iuxta
murum accessistis dices Etiam servus tuus urias occubuit Abiit
ergo nuncius et venit et narravit david omnia que preceperat ioab Et dixit
nuncius ad david Prevaluerunt adversum nos viri et egressi sunt ad

Regum

nos in agrum. nos autem facto impetu persecuti eos fuimus usque ad portam
civitatis. Et direxerunt iacula ad servos tuos sagittarii ex muro
desuper. mortuique sunt de servis regis. quin etiam servus tuus urias
etheus mortuus est. Et dixit david ad nuntium. Hec dices ioab. Non
te frangat ista res. varius enim eventus est prelii. et nunc hunc nunc
illum consumit gladius. Conforta bellatores tuos adversum urbem ut de-
struas eam. et exhortare eos. Audivit autem uxor urie quod mortuus
esset urias vir suus et planxit eum. transacto quoque luctu misit david
et introduxit eam in domum suam. et facta est ei uxor. peperitque ei
filium. Et displicuit verbum hoc quod fecerat david coram domino.
Misit ergo dominus natham ad david. Qui cum venisset ad c. XII xii
eum dixit ei. Responde mihi iudicium. Duo viri erant in civitate
una. unus dives et alter pauper. Dives habebat oves et boves
plurimos valde. pauper autem nichil habebat omnino. preter ovem unam par-
vulam. quam emerat et nutrierat. et que creverat apud eum cum filiis eius
simul de pane illius comedens. et de calice eius bibens. et in sinu
illius dormiens. eratque illi sicut filia. Cum autem peregrinus quidam ve-
nisset ad divitem. parcens ille sumere de ovibus et de bobus suis
ut exhiberet convivium peregrino illi qui venerat ad se. tulit ovem
viri pauperis. et preparavit cibos homini qui venerat ad se. Iratus autem
indignatione david adversus hominem illum nimis. dixit ad Nathan.
Vivit dominus quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc. Ovem reddet
in quadruplum. eo quod fecit verbum istud et non pepercit. Dixit autem Natan
ad david. Tu es ille vir qui fecisti hanc rem. Hec dicit dominus deus israel.
Ego unxi te in regem super israel. et ego erui te de manu saul. et
dedi tibi domum domini tui in sinum tuo. dedique tibi domum israel et
iuda. Et si parva sunt ista. adiciam tibi multo maiora. Quare ergo
contempsisti verbum domini. ut faceres malum in conspectu meo. Uriam etheum
percussisti gladio. et uxorem illius accepisti uxorem. et interfecisti
eum gladio filiorum amon. Quamobrem non recedet gladius de
domo tua usque in sempiternum. eo quod despexeris me et tuleris uxorem
urie ethei ut esset uxor tua. Itaque hec dicit dominus. Ecce ego
suscitabo super te malum de domo tua. et tollam uxores tuas in
oculis tuis. et dabo proximo tuo. et dormiet cum uxoribus tuis in
oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite. ego vero faciam verbum
istud in conspectu omnis israel. et in conspectu solis. Et dixit david ad Natham.
Peccavi domino. Dixitque Natham ad david. Dominus quoque transtulit peccatum
tuum non morieris. verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos nomen
domini. propter verbum hoc filius qui natus est tibi morte morietur. Et re-
versus est Nathan in domum suam. Percussit quoque dominus parvulum quem
peperit uxor urie david et desperatus est. Deprecatusque est david dominum

pro parvulo et ieiunavit david ieiunio et ingressus seorsum iacuit su-
per terram. Venerunt autem seniores domus eius cogentes eum ut surgeret
de terra. Qui noluit neque comedit cum eis cibum. Accidit autem die
septimo ut moreretur infans. timuerunt que servi david nunciare ei quod mor-
tuus esset parvulus. Dixerunt enim. Ecce cum parvulus adhuc viveret loquebamur
ad eum et non audiebat vocem nostram. quanto magis si dixerimus mortuus est
puer se affliget. Cum ergo audisset david servos suos mussitantes. intellexit
quod mortuus esset infans. dixitque ad servos suos. Nunquid mortuus est puer.
Qui responderunt ei. Mortuus est. Surrexit igitur de terra david et lotus unctusque.
Cumque mutasset vestem ingressus est domum domini et adoravit. Et venit
in domum suam. petivitque ut ponerent ei panem et comedit. Dixerunt
autem ei servi sui. Quis est sermo quem fecisti propter infantem. Cum adhuc
viveret ieiunasti et flebas. mortuo autem puero surrexisti et comedi-
sti panem. Qui ait. Propter infantem cum adhuc viveret ieiunavi et
flevi. dicebam enim. Quis scit si forte donet eum michi dominus. et
vivet infans. Nunc autem quia mortuus est. quare ieiunio. Nunquid potero re-
vocare eum amplius. Ego vadam magis ad eum. ille vero non revertetur
ad me. Et consolatus est david bersabee uxorem suam. Ingressusque ad eam
dormivit cum ea. que genuit filium et vocavit nomen eius salomon
et dominus dilexit eum. Misitque in manu Nathan prophete. et vocavit eum
amabilis domino. eo quod diligeret eum dominus. Igitur pugnabat ioab contra
rabbath filiorum amon. et expugnabat urbem regiam. Misitque ioab
nuntios ad david. dicens. Dimicavi adversum rabbath. et capienda
est urbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquam partem populi et obside civi-
tatem et cape eam. ne cum a me vastata fuerit urbs. nomini meo ascri-
batur victoria. Congregavit itaque david. omnem populum et profectus est adversum
rabbath. Cumque dimicasset cepit eam. et tulit diadema regis eorum
de capite eius pondo auri talentum. habens gemmas preciosissimas
et impositum est super caput david. Sed et predam civitatis asportavit multam
valde. Populum autem eius adducens serravit et circumegit eos carpenta
ferrata. divisitque cultris et transduxit in typo laterum. sic fecit
universis civitatibus filiorum amon et reversus est david et exercitus eius i-
Factum est autem post hec ut absalon filii david haberet c. XIII. xiij sororem
speciosam vocabulo thamar. adamaretque eam amon filius
david. et deperiret in ea valde. ita ut egrotaret propter amorem
eius. Quia cum esset virgo difficile ei videbatur. ut quippiam inhoneste
ageret cum ea. Erat autem amon amicus nomine ionadab filius semmaa
fratris david vir prudens valde. Qui dixit ad eum. Quare sic attenuaris
macie fili regis per singulos dies. Cur non indicas michi. Dixitque ei
amon. Thamar sororem fratris mei absalon amo. Cui respondit ionadab
semmaa. Cuba super lectum tuum et languorem simula. Cumque venerit pater

timus ut visitet te. dic ei Veniat oro thamar soror mea ut det
michi cibum. et faciat pulmentum ut comedam de manu eius. Accubuit
itaque amon et quasi egrotare cepit. Cumque venisset rex ad visitandum
eum. Ait amon ad regem. Veniat obsecro thamar soror mea ut
faciat in oculis meis duas sorbitiunculas et cibum capiam de manu
eius. Misit ergo david ad thamar domum dicens. Veni in domum amon
fratris tui. et fac ei pulmentum. Venitque thamar in domum fratris sui. Ille
autem iacebat. Que tollens farinam commiscuit. et liquefaciens in oculis
eius coxit sorbitiunculas. tollensque quod coxerat effudit et posuit
coram eo. et noluit comedere. Dixitque amon. Eicite universos a me.
Cumque eiecissent omnes. dixit amon ad thamar. Infer cibum in con-
clavi. ut vescar de manu tua. Tulit ergo thamar sorbitiunculas
quas fecerat et intulit ad amon fratrem suum in conclavi. Cumque obtulis-
set cibum apprehendit eam. et ait. Veni cuba mecum soror mea. Que
respondit ei. Noli frater mi. noli opprimere me. neque enim hoc phas est in israel
noli facere stultitiam hanc. Ego enim ferre non potero obprobrium meum
et tu eris quasi unus de insipientibus in israel. Quin potius loquere ad
regem. et non negabit me tibi. Noluit autem acquiescere precibus eius. sed
prevalens viribus oppressit eam. et cubavit cum illa. Et exosam eam
habuit amon magno odio nimis. ita ut maius esset odium quo
oderat eam amore quo ante dilexerat. Dixitque ei amon. Surge et
vade. Que respondit ei. Maius est hoc malum quod agis adversum me mi-
nus quod ante fecisti expellens me. Et noluit audire eam. sed vocato
puero qui ministrabat ei dixit. Eice hanc foras et claude ostium post
eam. Que induta erat talari tunica. huiuscemodi enim filie regis
virgines vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras. clau-
sitque fores post eam. Que aspergens cinerem capiti suo. scissa talari tunica.
impositisque manibus super caput suum. ibat ingrediens et clamans. Dixit
autem ei absalon frater suus. Num amon frater tuus concubuit tecum. Sed nunc
soror tace. frater tuus est. neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit
itaque thamar contabescens in domo fratris sui absalon. Cum autem audisset
rex david verba hec. contristatus est valde. et noluit contristare spiritum amon
filii sui. quoniam diligebat eum. quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus
absalon ad amon nec malum nec bonum. Oderat enim absalon amon
eo quod violasset thamar sororem suam. Factum est autem post tempus biennii ut
tonderentur oves absalon in baalasor que est iuxta effraym. et vocavit absa-
lon omnes filios regis. Venitque ad regem et ait ad eum. Ecce tondentur
oves servi tui. veniat oro rex cum servis suis ad servum suum. Dixitque rex
ad absalon. Noli fili mi. noli rogare ut veniamus omnes et gravemus
te. Cum autem cogeret eum et noluisset ire benedixit ei. Et ait absalon.
Si non vis venire. veniat obsecro nobiscum saltem amon frater meus.

Dixitque ad eum rex. Non est necesse ut vadat tecum. Coegit itaque eum absa-
lon. et dimisit cum eo amon et universos filios regis. Preceperat autem ab-
salon convivium quasi convivium regis. Preceperat autem absalon filius
pueris suis dicens. Observate cum temulentus fuerit amon vino. et dixero
vobis percutite eum et interficite. Nolite timere. Ego enim sum qui precipio
vobis. roboramini et estote viri fortes. Fecerunt ergo pueri absalon adversum
amon sicut preceperat eis absalon. Surgentes que omnes filii regis ascen-
derunt singuli mulas suas. et fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere
fama pervenit ad david dicens. Percussit absalon omnes filios regis
et non remansit ex eis saltem unus. Surrexit itaque rex et scidit vesti-
menta sua. Respondens autem ionadab filius semaa fratris david dixit. Ne
estimet dominus meus rex quod omnes filii regis occisi sint. Amon solus
mortuus est. quoniam in odio absalon erat positus. ex die qua oppressit
thamar sororem eius. Nunc ergo non ponat dominus meus rex cor suum
super verbum istud dicens. Omnes filii regis occisi sunt. quoniam amon solus
mortuus est. Fugit autem absalon. et levavit puer speculator oculos
suos et aspexit. Et ecce multus populus veniebat per iter devium ex
latere montis. Dixit autem ionadab ad regem. Ecce filii regis adsunt
iuxta verbum servi tui sic factum est. Cumque cessasset loqui apparuerunt filii
regis. Et intrantes levaverunt vocem suam et fleverunt. Sed et rex et
omnes servi eius fleverunt ploratu magno nimis. Porro absalon fugiens
abiit ad tholomai filium amiud regem gessur. Luxit ergo david
filium suum cunctis diebus. Absalon autem cum venisset et fugisset in
gessur. fuit ibi tribus annis. Cessavitque david rex persequi absalo-
nem eo quod consolatus esset super amon interitu. c xxiiii
Intelligens autem ioab filius sarvie quod cor regis versum esset ad
absalon. misit thecuam et tulit inde mulierem sapientem. dixitque
ad eam. Lugere te simula et induere te veste lugubri. et ne ungaris
oleo. ut sis quasi mulier plurimo iam tempore lugens mortuum. et ingredieris
ad regem. et loqueris sermones huiuscemodi. Posuit autem ioab verba in ore eius.
Itaque cum ingressa fuisset mulier thecuitis ad regem. cecidit coram eo
super terram et adoravit. et dixit. Serva me rex. Et ait ad eam rex.
Quid
causae habes. Que respondit. Heu vidua mulier ego sum. Mortuus
est enim vir meus. et ancille tue erant duo filii. qui rixati sunt
adversum se in agro. nullusque erat qui eos prohibere posset. et percussit
alter alterum et interfecit eum. Et ecce consurgens universa cognatio
adversum ancillam tuam dicit Trade eum qui percussit fratrem suum ut occi-
damus eum pro anima fratris sui quem interfecit et deleamus heredem. Et querunt
extinguere scintillam meam. que relicta est ut non supersit viro meo
nomen. et reliquie super terram. Et ait rex ad mulierem. Vade in domum
tuam et ego iubebo pro te. Dixitque mulier thecuitis ad regem

In me domine mi rex iniquitas et in domum patris mei Rex autem et thron-
eius sit innocens Et ait rex. Qui contradixerit adduc eum ad me et
vltra non addat ut tangat te. Que ait Recordetur rex domini dei sui
et non multiplicentur proximi sanguinis ad vlciscendum. et nequaquam
interficient filium meum. Qui ait. Viuit dominus quia non cadet de capillis fily
tui super terram. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem
verbum. Et ait loquere. dixitque mulier. Quare cogitasti huiusmodi
rem contra populum dei. et locutus est rex verbum istud ut peccet. et non re-
ducat eiectum suum. Omnes morimur. et quasi aqua dilabimur in terram que
non reuertentur. nec vult deus perire animam. sed retractat cogitans ne penitus
pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni ut loquar ad regem dominum meum
verbum hoc presente populo Et dixit ancilla tua. Loquar ad regem. si
quomodo rex faciat verbum ancille sue Et audiuit rex verba ut liberaret
ancillam suam de manu omnium qui volebant de hereditate domini delere me
et filium meum simul. Dicat ergo ancilla tua vt fiat verbum domini mei regis
sicut sacrificium Sicut enim angelus dei. sic dominus meus rex. ut nec maledictione
nec benedictione moueatur. Vnde et dominus deus tuus est tecum Et respondens rex di-
xit ad mulierem Ne abscondas a me verbum quod te interrogo. Dixitque mulier
Loquere domine mi rex. Et ait rex Nunquid manus ioab tecum est
in omnibus istis. Respondit mulier et ait Per salutem anime tue domine mi rex
nec ad dexteram nec ad sinistram est ex omnibus hiis que locutus est dominus
meus rex Seruus enim tuus ioab ipse precepit mihi et ipse posuit in os
ancille tue omnia verba hec. vt vterer figuram sermonis huius. seruus
tuus ioab precepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es. sicut habet sapientiam
angelus dei vt intelligas omnia super terram Et ait rex ad ioab Ecce
placatus feci verbum tuum. Vade igitur et reuoca puerum absalon Ca-
densque ioab super faciem suam in terram. et adorauit. et benedixit ioab
regi et dixit. Hodie intellexit seruus tuus. quia inueni graciam in oculis
tuis domine mi rex. Fecit enim sermonem serui tui Surrexit ergo ioab et abyt
in gessur. et adduxit absalon in iherusalem. Dixit autem rex. Reuertatur
in domum suam et faciem meam non videat Reuersus est itaque absalon in
domum suam. et faciem regis non vidit Porro sicut absalon vir non erat
pulcher. et decorus nimis A vestigio pedis vsque ad verticem non erat in
eo vlla macula Et quanto magis tondebat capillos. tanto amplius
crescebant. Semel autem in anno tondebatur. quia grauabat eum cesaries.
Ponderabat capillos capitis sui. cc. siclis pondere publico Nati sunt
autem absalon fily tres. et filia vna nomine thamar eleganti forme
Mansitque absalon duobus annis in iherusalem. et faciem regis non vidit.
Misit itaque ad ioab vt mitteret eum ad regem Qui noluit venire
ad eum Cumque secundo misisset. et ille noluisset venire. dixit seruis suis
Scitis agrum ioab iuxta agrum meum habentem messem ordei Ite

igitur et succendite eum igni. Et venientes servi ioab scissis vestibus suis di-
xerunt Succenderunt servi absalon partem agri igni. Surrexitque ioab et
venit ad absalon in domum eius et dixit. Quare succenderunt servi tui sege-
tem meam igni. Et respondit absalon ad ioab Misi ad te obsecrans ut
venires ad me et mitterem te ad regem et diceres ei Quare veni de gessur
Melius michi erat ibi esse. Obsecro ergo ut videam faciem regis Quod si memor
est iniquitatis mee interficiat me. Ingressus ioab ad regem nunciavit ei
Vocatusque absalon intravit ad regem et adoravit super faciem terre coram
Igitur post hec fecit sibi absalon currus. Osculatusque est rex absalon c xv
et equites et quinquaginta viros qui precederent eum. Et mane consurgens
absalon stabat iuxta introitum porte in via. et omnem virum qui habebat
negotium ut veniret ad regis iudicium vocabat ad se absalon et di-
cebat De qua civitate es tu. Qui respondens aiebat Ex una tribu israel
ego sum servus tuus. Respondebatque ei absalon. Videntur michi sermones tui
boni et iusti. Sed non est qui te audiat constitutus a rege. Dicebatque absalon
Quis me constituat iudicem super terram ut ad me veniant omnes qui habent
negotium et iuste iudicem. Sed et cum accederet ad eum homo ut salutaret
illum. extendebat manum suam et apprehendens manum illius osculabatur illum
Faciebatque hoc omni populo israel qui veniebat ad iudicium ut audiretur a
rege et sollicitabat corda virorum israel. Post quatuor autem annos dixit
absalon ad regem david. Vadam et reddam vota mea que vovi domino in
ebron. Vovens enim vovit servus tuus cum esset in gessur syrie dicens Si
reduxerit me dominus in ierusalem. sacrificabo domino. Dixitque ei rex. Vade in pace.
Et surrexit et abiit in ebron Misit autem absalon exploratores in universas
tribus israel dicens Statim ut audieritis clangorem buccine dicite. Regnabit
absalon in ebron. Porro cum absalon ierunt cc. viri de ierusalem vocati euntes
simplici corde et causam penitus ignorantes Accersivit quoque absalon achitofel
gilonitem consiliarium david de civitate sua gilo. Cumque immolaret victimas
facta est coniuratio valida populusque concurrens augebatur cum absalon. Venit
igitur nuntius ad david dicens. Toto corde universus israel sequitur absalon.
Et ait david servis suis qui erant cum eo in ierusalem. Surgite fugiamus
Neque enim erit nobis effugium a facie absalon. Festinate egredi ne
forte veniens occupet nos. et impellat super nos ruinam. et percutiat
civitatem in ore gladii. Dixeruntque servi regis ad eum. Omnia quecumque preceperit
dominus meus rex libenter exequemur servi tui. Egressus est ergo rex et universa
domus eius pedibus suis. Et dereliquit rex decem mulieres concubinas ad
custodiendam domum. Egressusque rex et omnis israel pedibus suis stetit
procul a domo. et universi servi eius ambulabant iuxta eum. et legiones cere-
thei et felethei et omnes gethei pugnatores validi sexcenti viri qui
secuti eum fuerant de geth. pedites precedebant regem. Dixit autem rex ad ethai
getheum Revertere et habita cum rege. quia peregrinus es. et egressus de loco tuo

Heri venisti. et hodie impelleris nobiscum egredi? Ego autem vadam quo
iturus sum. revertere et reduc tecum fratres tuos. et dominus faciat tecum
misericordiam et veritatem. quia ostendisti gratiam et fidem. Et respondit ethai dicens. Vivit
dominus et vivit anima tua domine mi rex. quoniam in quocumque loco fueris domine mi
rex sive in morte sive in vita ibi erit servus tuus. Et ait david ethai
Veni et transi. Et transivit ethai gethes et rex et omnes viri qui cum eo
erant et reliqua multitudo. Omnesque flebant voce magna et universus populus
transiebat. Rex quoque transgrediebatur torrentem cedron. et cunctus populus incedebat
contra viam olive que respicit ad desertum. Venit autem et sadoch sacerdos et uni-
versi levite cum eo. portantes archam federis domini et deposuerunt archam
dei. Et ascendit abiathar donec expletus esset omnis populus qui egressus
fuerat de civitate. Et dixit rex ad sadoch. Reporta archam dei in
urbem. Si invenero gratiam in oculis domini reducet me et ostendet mihi
eam et tabernaculum suum. Si autem dixerit Non places presto sum. faciat quod
bonum est coram se. Et dixit rex ad sadoch sacerdotem. O videns revertere
in civitatem in pace. et achimaas filius tuus et ionathas filius abia-
thar duo filii vestri sint vobiscum. Ecce ego abscondar in campestribus
deserti. donec veniat sermo a vobis indicans mihi. Reportaverunt igitur
sadoch et abiathar archam dei in ierusalem et manserunt ibi. Porro david
ascendebat clivum olivarum scandens et flens operto capite et nudis
pedibus incedens. Sed et omnis populus qui erat cum eo operto capite
ascendebat plorans. Nunciatum est autem david quod et achitofel esset in coniura-
tione cum absalon. Dixitque david. Infatua quaeso domine consilium achitofel
Cumque ascenderet david summitatem montis in quo adoraturus erat
dominum. Ecce occurrit ei chusi arachites scissa veste et terra pleno
capite. Et dixit ei david. Si veneris mecum eris mihi oneri. Si autem
in civitatem revertaris et dixeris absalon servus tuus sum rex. sicut fui servus
patris tui sic ero servus tuus. dissipabis consilium achitofel. Habes
autem tecum sadoch et abiathar sacerdotes. et omne verbum quodcumque audieris
de domo regis indicabis sadoch et abiathar sacerdotibus. Sunt autem cum
eis duo filii eorum achimaas filius sadoch et ionathan filius
abiathar. et mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis. Ve-
niente ergo chusi amico david in civitatem. absalon quoque ingressus est ierusalem
Cumque david transisset paululum montis verticem. apparuit siba c xvi
puer miphiboseth in occursum eius cum duobus asinis qui onerati
erant cc. panibus et alligaturis uve passe et centum massis pala-
tarum et duobus utribus vini. Et dixit rex sibe. Quid sibi volunt hec?
Responditque siba Asini domestici regis ut sedeant. et panes et pa-
late ad vescendum pueris tuis. vinum autem ut bibat siquis defecerit
in deserto. Et ait rex. Ubi est filius domini tui? Respondit siba regi. Re-
mansit in ierusalem dicens. Hodie restituet mihi dominus israel regnum patris

xvi

mei. Et ait rex sibe Tua sunt omnia que fuerunt miphiboseth. Dixitque
siba Oro ut inveniam gratiam coram te domine mi rex. Venit ergo rex david
usque bahurim ⁊ ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus
saul nomine semei filius gera. procedebat egrediens ⁊ maledicebat
mittebatque lapides contra david. ⁊ contra universos servos regis david. Omnis autem
populus ⁊ universi bellatores a dextro ⁊ a sinistro latere regis incedebant
Ita autem loquebatur semei cum malediceret regi Egredere egredere vir san-
guinum ⁊ vir belial Reddidit tibi dominus universum sanguinem domus saul
quoniam invasisti regnum pro eo. ⁊ dedit dominus regnum in manu absalon filii
tui ⁊ ecce me premunt te mala tua. quoniam vir sanguinum es. Dixit
autem abisai filius sarvie regi. Quare maledicit canis hic mortuus
domino meo regi. vadam ⁊ amputabo caput eius Et ait rex. Quid mihi et
vobis filii sarvie. dimittite eum ut maledicat. dominus enim precepit ei
ut malediceret david. Et quis est qui audeat dicere. quare sic fecerit dominus Et ait
rex abisai ⁊ universis servis suis. Ecce filius meus qui egressus est de utero
meo querit animam meam. quanto magis nunc filius gemini. Dimittite eum
ut maledicat iuxta preceptum domini. si forte respiciat dominus afflictionem meam
⁊ reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna. Ambulabat itaque david
⁊ socii eius per viam cum eo. semei autem per iugum montis ex latere illius gra-
diebatur. maledicens ⁊ mittens lapides adversum eum terramque spargens.
Venit itaque rex ⁊ universus populus lassus. ⁊ refocillati sunt ibi. Absalon
autem ⁊ omnis populus israel ingressi sunt ierusalem. sed ⁊ achitofel cum eo. Cum autem
venisset chusai arachites amicus david ad absalon. locutus est ad eum.
Salve rex. salve rex. Ad quem absalon. Hec est inquit gratia tua ad a-
micum tuum. Quare non isti cum amico tuo Respondit que chusai ad absalon
Nequaquam quia illius ero quem elegit dominus ⁊ omnis hic populus ⁊ universus israel
⁊ cum eo manebo Sed ⁊ hoc inferam. Cui ego serviturus sum Nonne filio
regis. Sicut parui patri tuo sic parebo ⁊ tibi Dixit autem absalon ad achi-
tofel. Inite consilium quid agere debeamus Et ait achitofel ad absalon
Ingredere ad concubinas patris tui. quas dimisit ad custodiendam domum ut
cum audierit omnis israel quod fedaveris patrem tuum. roborentur manus eorum
tecum. Tetendit igitur absalon tabernaculum in solario. ingressusque est ad
concubinas patris sui coram universo israel. Consilium autem achitofel quod
dabat in diebus illis quasi si quis consuleret dominum. sic erat omne consilium
achitofel. Et cum esset cum david. ⁊ cum esset cum absalon C XVII
Dixit igitur achitofel ad absalon Eligam mihi xii. milia virorum
⁊ consurgens persequar david hac nocte. ⁊ irruens super eum. Erit enim
qui lassus est. ⁊ solutis manibus percutiam eum. Cumque fugerit omnis
populus qui cum eo est percutiam desolatum regem. ⁊ reducam universum populum
quomodo unus homo reverti solet. Unum enim virum tu queris ⁊ omnis populus erit in
pace Placuitque sermo eius absalon ⁊ cunctis maioribus natu israhel

Ait at absalō. Vocate ꝛ thusi arachiten. ꝛ audiam qd etiā ipe
dicat. Cumq veniss thusi ad absalō. ait absalō ad eū. Hmūste
sermonē locutꝰ ē achitofel. facere debem⁹ an nō. Qd' dās ꝯsiliū
Et dix' thusi ad absalon. Nō est bonū ꝯsiliū qd' ded' achitofel
hac vice. Et rursū intulit thusi. Tu nosti prēz tuū. ꝛ viros q̄ cū
eo sūt esse fortissios. ꝛ amaro aīo veluti si vrsa raptis catulis
in saltu seuiat. Sz ꝛ pr tuus vir bellator ē. nec morabit' cum
ppłō. forsitā nūc latitat ī foueis. ꝯ in vno quo voluīt loco. Et cū
cecidit vn' quisqz ī pricipio. audiet qcūqz audit ꝛ dicet. Facta ē plaga
magna in ppło qui sequebat' absalon. Et fortissim' quisqz cui' cor est
q̄si leonis. pauore soluet'. Scit enī oīs isrł forte ēe prēz tuū. et
robustos oēs q' cū eo sūt. Sz hoc m videt' rectū esse ꝯsiliū. Con-
gregēt' ad te vniuersi isrł a dan vsqz bersabee q̄si arena maris in-
numerabilis ꝛ tu eris in medio eorū. ꝛ irruem⁹ sup eū ī quocūqz loco
fuit īuētus. ꝛ operiem⁹ eū sicut cadere ros solz sup terrā. ꝛ nō relin-
quem⁹ de viris qui cū eo sūt. ne vnū quidē. Et si vrbē aliquā
fuit ingressus. circūdabit oīs isrł ciuitati illi funes ꝛ trahem⁹ eā
in torrētem. vt nō reperiat' nec calculus qd'ē ex ea. Dix'qz absalon et
omīs vir isrł. Melius ē ꝯsiliū thusi arachite ꝯsilio achitofel.
Dn̄i at' nutu dissipatū ē ꝯsiliū achitofel vtile. vt videt' ꝯsiliū
thusi bonū corā absalon. vt induceret dn̄s sup absalō malum
Et ait thusi sadoch ꝛ abiathar sacerdotibꝰ. Hoc ꝛ hoc modo ꝯsiliū
ded' achitofel absalō ꝛ senioribꝰ isrł. ꝛ ego tale ꝛ tale dedi co-
siliū. Nūc g° mittite cito ꝛ nūciate dad' dicētes. Ne moreris
nocte hac ī cāpestribꝰ deserti. sz absqz dilacōe trāsi gd'e. neforte ab-
sorbeat' rex ꝛ omīs ppłs qui ē cū eo. Jonathan ꝛ achimaas sta-
bat iux' fōtem rogel. abyt ācilla ꝛ nūciauit eis. ꝛ illi pfecti sūt vt
referrent ad regē dad' nūciū. Nō enī poterāt videri aut introire ī ciui-
tatē. Vidit at' eos quidā puer. ꝛ indicauit absalō. Illi vō ꝯcito gradu
ingressi sūt domū cuiusdā viri ī bahuri q' hēbat puteū ī vestibulo
suo ꝛ descēderūt in eū. Tulit at' mulier ꝛ expadit velamē sup os
putei. quasi siccās tipsanas. ꝛ res sic latuit. Cumqz venisset serui
absalō ad mulierē ī domū dixerūt. Vbi ē achimaas ꝛ ionathan
Rñd't eis mulier. Trāsierūt festinātes gustata paululū aqua.
At hij q' q̄rebāt eos cū nō inuenissent reuersi sūt in ierlm. Cumqz
abisset ascēderūt illi de puteo. ꝛ pgētes nūciauerūt regi dauid
atqz dixerūt. Surgite trāsite cito fluuiū. qm̄ huiuscemoī ꝯsiliū
dedit ꝯ vos achitofel. Surrex't itaqz dad' ꝛ oīs ppłs qui erat
cū eo. ꝛ trāsierūt iordanē do' dilucesceret. anteqz denūciaret' vbum
ꝛ nec vnꝰ qdē residuꝰ fuit q nō trāsisset fluuiū. Porro achitofel
videns q nō fuisset factū ꝯsiliū suū. strauit asinū suū ꝛ surrexit

et abiit in domum suam et in civitatem suam et disposita domo sua suspendio
interiit et sepultus est in sepulchro patris sui. David autem venit in castra
et absalon transivit iordanem ipse et omnes viri israel cum eo. Amasam vero
constituit absalon pro ioab super exercitum. Amasa autem erat filius viri qui
vocabatur iethra de iesraeli qui ingressus est ad abigail filiam naas sororem
sarvie que fuit mater ioab. Et castrametatus est israel cum absalon in terra ga-
laad. Cumque venisset david in castra sobi filius naas de rabbath filiorum
ammon et machir filius amihel de lodabar et berzellai galaadites
de rogelim obtulerunt ei aurum et vestes stratoria et tapetia et vasa
fictilia. frumentum et ordeum et farinam. polentam et fabam et lentem et frixum
ciccer et mel et butirum. oves et pingues vitulos dederunt david
et populo qui cum eo erat ad vescendum. Suspicati enim sunt populum fame
xviii Igitur considerato david populo suo castra. XVIII. et siti fatigari in deserto
constituit super eos tribunos et centuriones et dedit populi tertiam partem sub
manu ioab. et tertiam sub manu abisai filii sarvie fratris ioab. et tertiam sub
manu ethai qui erat de geth. Dixitque rex ad populum Egrediar et ego vo-
biscum. Et respondit populus. Non exibis. Sive enim fugerimus non magnopere ad eos
de nobis pertinebit. sive media pars ceciderit e nobis non satis curabunt. quia tu
unus pro decem milibus computaris. Melius est enim ut sis nobis in urbe presidio
Ad quos rex ait. Quod vobis rectum videtur hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta
portam. Egrediebaturque populus per turmas suas centeni et milleni. Et prece-
pit rex ioab et abisai et ethai dicens Servate mihi puerum absalon.
Et omnis populus audiebat precipientem regem cunctis principibus pro absalon.
Itaque egressus est populus in campum contra israel. Et factum est prelium in saltu effraim
et cesus est ibi populus israel ab exercitu david. Factaque est plaga magna in die illa
xx milium. Fuit autem ibi prelium dispersum super faciem omnis terre et multo plures
erant quos saltus consumpserat de populo quam hii quos voraverat gladius in die
illo. Accidit autem ut occurreret absalon servis david. sedens mulo. Cumque ingressus
fuisset mulus subter condensam quercum et magnam. adhesit caput eius
quercui. et illo suspenso inter celum et terram. mulus cui insederat pertransiit.
Vidit autem hoc quispiam et nuntiavit ioab dicens. Vidi absalon pendere
de quercu. Et ait ioab viro qui nuntiaverat ei. Si vidisti. quare non confodi-
sti eum cum terra. et ego dedissem tibi decem argenti siclos et unum balteum.
Qui dixit ad ioab. Si appenderes in manibus meis mille argenteos nequaquam
mitterem manum meam in filium regis. Audientibus enim nobis precepit rex tibi et
abisai et ethai dicens. Custodite mihi puerum absalon. Sed et si fecissem contra
animam meam audacter nequaquam hoc regem latere potuisset. et tu stares ex adverso
Et ait ioab Non sicut tu vis. sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo ioab
tres lanceas in manu sua. et infixit eas in corde absalon. Cumque adhuc
palpitaret herens in quercu. cucurrerunt decem iuvenes armigeri ioab. et
percucientes interfecerunt eum. Cecinit autem ioab buccina et retinuit populum.

ne persequeretur fugientem israel volens parcere multitudini. Et tulerit absalon
et proiecerit eum in saltu in foveam grandem et comportaverit super eum
acervum lapidum magnum nimis. Omnis autem israel fugit in tabernacula sua.
Porro absalon erexerat sibi cum adhuc viveret titulum qui est in valle regis.
Dixerat enim Non habeo filium. et hoc erit monimentum nominis mei. Vocavitque
titulum nomine suo. et appellabatur manus absalon usque ad hanc diem. Achi-
maas autem filius sadoch ait. Curram et nunciabo regi. quia iudicium fecit
ei dominus de manu inimicorum eius. Ad quem ioab dixit. Non eris nuncius in hac
die. sed nunciabis in alia. hodie nolo te nunciare. filius enim regis est mor-
tuus. Et ait ioab chusi. Vade et nuncia regi que vidisti. Et adoravit
chusi ioab et cucurrit. Rursus autem achimaas filius sadoch dixit ad ioab.
Quid impedit si ego etiam curram post chusi. Dixitque ei ioab. Quid vis currere
fili mi. Non eris boni nuncii baiulus. Qui respondit. Quid enim si cucurrero.
Et ait ei. Curre. Currens igitur achimaas per viam compendii transivit
chusi. David autem sedebat inter duas portas. Speculator vero qui erat in fastigio
porte super murum. elevans oculos vidit hominem currentem solum et ex-
clamans indicavit regi. Dixitque rex. Si solus est bonus nuncius est in ore
eius. Properante autem illo et accedente propius. vidit speculator hominem alterum
currentem. et vociferans in culmine ait. Apparet michi homo alter currens solus. Dixit-
que rex. Et iste bonus est nuncius. Speculator autem. Contemplor ait cursum
prioris quasi cursum achimaas filii sadoch. Et ait rex. Vir bonus est. et
nuncium portans bonum venit. Clamans autem achimaas dixit ad regem.
Salve rex salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram ait. Be-
nedictus dominus deus tuus qui conclusit homines qui levaverunt manus suas
contra dominum meum regem. Et ait rex. Est ne pax puero absalon. Dixitque achi-
maas. Vidi tumultum magnum cum mitteret ioab servus tuus o rex me
servum tuum. nescio aliud. Ad quem rex. Transi ait et sta hic. Cumque ille
transisset et staret. apparuit chusi. et veniens ait. Bonum apporto nuncium
domine mi rex. Iudicavit enim dominus pro te hodie de manu omnium qui sur-
rexerunt contra te. Dixit autem rex ad chusi. Est ne pax puero absalon. Cui
respondens chusi. Fiant inquit sicut puer inimici domini mei regis. et universi qui
consurgunt adversus eum in malum. Contristatus itaque rex ascendit cenaculum
porte et flevit. Et sic loquebatur vadens. Fili mi absalon. absalon
fili mi. Quis michi tribuat ut ego moriar pro te absalon fili mi.
Nunciatum est autem ioab quod rex fleret XIX c · fili mi absalon xix
et lugeret filium suum. et versa est victoria in luctum in die illa omni
populo. Audivit enim populus in die illa dici. Dolet rex super filio
suo. et declinabat populus in die illa ingredi civitatem. quomodo declinare solet
populus versus et fugiens de prelio. Porro rex operuit caput suum. et clamabat
voce magna fili mi absalon. absalon fili mi. Ingressus ergo ioab ad
regem in domum dixit. Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum qui

salua fecerit animam tuam et animam filiorum tuorum et filiarum tuarum et animam
vxorum tuarum et animam concubinarum tuarum. Diligis odientes te et odio
habes diligentes te. et ostendisti hodie quia non curas de ducibus tuis
et de seruis tuis Et vere cognovi modo quia si absalon viveret et omnes nos
occubuissemus tunc placeret tibi Nunc igitur surge et procede et alloquens
satisfac seruis tuis. Iuro enim tibi per dominum quod si non exieris ne unus
quidem remansurus sit tecum nocte hac. et peius erit hoc tibi quam omnia ma-
la que venerunt super te ab adolescentia tua usque in presens Surrexit
ergo rex et sedit in porta et omni populo nunciatum est quod rex sederet in porta
Venit quoque vniuersa multitudo coram rege. Israel autem fugit in tabernacula
sua. Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus israel dicens. Rex liberavit
nos de manu inimicorum nostrorum. ipse saluavit nos de manu philistinorum.
et nunc fugit de terra propter absalon. Absalon autem quem vnximus super nos
mortuus est in bello. vsquequo siletis et non reducitis regem. Et consilium totius
israel venit ad regem. Rex vero misit ad sadoch et abiathar sacer- ad
dotes dicens. Loquimini ad maiores natu iuda dicentes. Cur venistis
novissimi ad reducendum regem in domum suam. Sermo autem omnis israel peruenerat
ad regem. vt reduceret eum in domum eius. Et ita dixerat rex. Hec dicetis ad
populum. Fratres mei vos. os meum et caro mea vos. Quare novissimi
reducitis regem. Et amase dicite. Nonne os meum es et caro mea.
Hec faciat michi deus et hec addat si non magister militie fueris coram me
omni tempore pro ioab. Et inclinauit cor omnium virorum iuda quasi viri vnius.
miserunt quoque ad regem dicentes. Revertere tu et omnes serui tui. Et reuersus
est rex et venit vsque ad iordanem. et omnis iuda venit vsque ad galgala
vt occurreret regi. et traduceret eum iordanem. Festinavit autem semei filius
gera filii gemini de bahurim. et descendit cum viris iuda in occursum
regis david cum mille viris de beniamin. et siba puer de domo saul
et xv filii eius ac xx serui erant cum eo. et irrumpentes iordanem ante
regem transierunt vada vt transducerent domum regis. et facerent iuxta iussi-
onem eius. Semei autem filius gera prostratus coram rege cum iam transisset
iordanem. dixit ad eum. Ne reputes michi domine mi iniquitatem neque me-
mineris iniuriarum serui tui in die qua egressus es domine mi rex de
ierusalem. neque ponas rex in corde tuo. Agnosco enim seruus tuus peccatum
meum. et idcirco hodie primus veni de omni domo ioseph. descendique
in occursum domini mei regis. Respondens vero abisai filius sarvie dixit. Numquid
pro hiis verbis non occidetur semei. quia maledixit christo domini Et ait david
Quid michi et vobis filii sarvie. Cur efficimini michi hodie in sathan.
Ergo ne hodie interficietur vir in israel. An ignorat me hodie factum
regem super israel. Et ait rex semei. Non morieris Iuravitque ei. Miphi-
boseth quoque filius saul descendit in occursum regis illotis pedibus et
intonsa barba. vestesque suas non lauerat a die qua egressus fuerat

rex vsque ad diem

Rex usque ad diem reversionis eius in pace. Cumque Ierusalem occurrisset regi, dixit
ei rex: Quare non venisti mecum Miphiboseth? Qui respondens ait: Domine
mi rex, servus meus contempsit me. Dixitque ei Ego famulus tuus ut sterneret
mihi asinum et ascendens abirem cum rege. Claudus enim sum servus tuus. Insuper
et accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem. Tu autem domine mi rex
sicut angelus Dei es: fac quod placitum est tibi. Neque enim fuit domus patris mei
nisi morti obnoxia domino meo regi. Tu autem posuisti me servum tuum inter
convivas mense tue. Quid igitur habeo iuste querele, aut quid possum ultra
vociferari ad regem? Ait autem ei rex: Quid ultra loqueris? Fixum est quod lo-
cutus sum: Tu et Siba dividite possessiones. Responditque Miphiboseth regi:
Etiam cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus rex pacifice in domum
suam. Berzellai quoque Galaadites descendens de Rogelim traduxit
regem Iordanem, paratus etiam ultra fluvium prosequi eum. Erat autem Berzel-
lai Galaadites senex valde, id est octogenarius, et ipse prebuit alimenta
regi cum moraretur in castris. Fuit quippe vir dives nimis. Dixitque
rex ad Berzellai: Veni mecum ut requiescas secure mecum in Ierusalem.
Et ait Berzellai ad regem: Quot sunt dies annorum vite mee, ut
ascendam cum rege Ierusalem? Octogenarius sum hodie. Numquid vigent sensus mei
ad discernendum suave aut amarum, aut delectare potest servum tuum cibus aut potus,
vel audire possum ultra vocem cantorum atque cantatricum? Quare servus tuus
sit oneri domino meo regi? Paululum procedam famulus tuus ab Iordane
tecum. Non indigeo hac vicissitudine. Sed obsecro ut revertar servus
tuus et moriar in civitate mea, et sepeliar iuxta sepulchrum patris mei et
matris mee. Est autem servus tuus Chamaa: ipse vadat tecum, domine mi rex,
et fac ei quod tibi bonum videtur. Dixitque ei rex: Mecum transeat Chamaa,
et ego faciam ei quicquid tibi placuerit, et omne quod petieris a me impetrabis.
Cumque transisset universus populus et rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai
et benedixit ei. Et ille reversus est in locum suum. Transiit autem rex in
Galgala, et Chamaa cum eo. Omnis autem populus Iuda traduxerat regem,
et media tantum pars affuerat de populo Israel. Itaque omnes viri Israel concurrentes
ad regem dixerunt ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda, et trans-
duxerunt regem et domum eius Iordanem, omnesque viros David cum eo? Et
respondit omnis vir Iuda ad viros Israel: Quia propior est mihi rex. Cur ira-
sceris super hac re? Numquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis
data sunt? Et respondit vir Israel ad viros Iuda et ait: Decem partibus maior
ego sum apud regem, et primogenitus ego sum; magisque ad me pertinet David
quam ad te. Cur mihi fecisti iniuriam? Et non mihi nunciatum est prior ut redu-
cerem regem meum. Durius autem responderunt viri Iuda viris Israel.

XX

Accidit quoque ut ibi esset vir Belial nomine Siba filius Bochri vir
Gemineus, et cecinit tuba bucina et ait: Non est nobis pars in Da-
vid, neque hereditas in filio Ysai. Revertere in tabernacula tua vir

ysrl. Et separatus est omnis ysrl a dd. secuti qz sunt siba filium bothri
Viri aut iuda adheserunt regi suo a iordane usqz ad ihrlm. Cumqz ve
nisset rex dd in domum suam in ihrlm. tulit decem mulieres concubinas suas
quas dereliquerat ad custodiendam domum. et tradidit eas in custodiam
alimenta eis prebens. et non est ingressus ad eas. sed erant clause usqz ad
diem mortis sue in viduitate viventes. Dixit aut rex amase Convoca
mihi omnes viros iuda in diem tertium et tu adesto presens. Abijt ergo amasa ut
convocaret iuda. et preterijt viris et moratus est extra placitum qd ei constituerat
rex. Ait aut dd ad abisai Nunc magis afflicturus est nos siba filius
bothri qz absalon. Tolle ergo servos dni tui et persequere eum. ne forte
inveniat civitates munitas et effugiat nos. Egressi sunt ergo cum eo viri
ioab. cerethi qz et phelethi et omnes robusti exierunt de ihrlm ad per-
sequendum siba filium bothri. Cumqz illi iuxta essent lapidem grandem qui
est in gabaon. amasa veniens ad faciem eorum. occurrit eis. Porro ioab
vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui. et desuper accinctus gladio
dependente usqz ad ilia in vagina. qui fabrefactus levi motu egredi
poterat et percutere. Dixit itaqz ioab ad amasam Salve mi frater
Et tenuit manu dextra mentum amase. quasi osculans eum. Porro amasa
non observabat gladium quem habebat ioab. qui percussit eum in latere et
effudit intestina eius in terra et mortuus est. nec secundum vulnus apposuit.
// fr eius
ioab aut et abisai // persecuti sunt siba filium bothri. Interea de pueris
dd quidam viri cum stetissent iuxta cadaver amase. de socijs ioab dixerunt
Ecce qui esse voluit pro ioab comes dd. Amasa aut conspersus sanguine
iacebat in media via. Vidit hoc quidam vir quod subsisteret omnis populus
ad videndum eum. et amovit amasam in agrum de via. operuit qz vestimento
ne subsisterent transeuntes propter eum. Amoto igitur illo de via transiebat
omnis vir sequens ioab ad persequendum siba filium bothri Porro ille
transierat per omnes tribus ysrl in abellam et in bethmacha. omnesqz viri
electi congregati fuerant ad eum. Venerunt itaqz et oppugnabant eum in abella
et in bethmacha. et circumdederunt municionibus civitatem et obsessa est
urbs. Omnis aut turba que erat cum ioab moliebatur destruere muros.
Et exclamavit mulier sapiens de civitate. Audite audite. dicite ioab.
Appropinqua huc et loquar tecum. Qui cum accessisset ad eam. ait illi Tu
es ioab. Et ille respondit. Ego sum. Ad quem sic locuta est. Audi sermones
ancille tue. Qui respondit. Audio. Rursumqz illa Sermo inquit dicebatur
in veteri proverbio. Rogantes rogent qui sunt in abella et sic perficiebant
Nonne ego sum que respondeo veritatem in ysrl. et tu queris subvertere civi-
tatem et evertere matrem civitatum in ysrl. Quare precipitas hereditatem
dni Respondens qz ioab ait. Absit absit hoc a me. Non precipito neqz de-
molior. Non sic habet res. sed homo de monte effraim siba filius bothri
cognomine. levavit manum suam contra regem david. Tradite illum solum

et recedemus a civitate. Et ait mulier ad Ioab. Ecce caput eius mittetur ad
te per murum. Ingressa est ergo ad omnem populum et locuta est eis sapienter.
Qui abscisum caput Sibe filii Bochri proiecerunt ad Ioab. Et ille
cecinit tuba et recesserunt ab urbe unusquisque in tabernacula sua.
Ioab autem reversus est Ierusalem ad regem. Fuit ergo Ioab super omnem exercitum
Israel. Banaias autem filius Ioiade super Cerethaeos et Pheletheos.
Aduram vero super tributa. Porro Iosaphat filius Ahilud a commentariis.
Siba autem scriba. Sadoch vero et Abiathar sacerdotes. Hira autem Hia-
rites erat sacerdos David. XXI. Facta est quoque fames in diebus xxi
David tribus annis iugiter. Et consuluit David oraculum Domini. Dixitque
Dominus ad David: Propter Saul et domum eius et sanguinem quia occidit
Gabaonitas. Vocatis autem Gabaonitis rex dixit ad eos. Porro Gabao-
nitae non sunt de filiis Israel sed reliquiae Amorreorum. Filii quippe Israel iura-
verant eis ne perimerent eos et voluit Saul eos percutere zelo quasi
pro filiis Israel et Iuda. Dixit ergo David ad Gabaonitas: Quid faciam vobis
et quod erit vestri piaculum ut benedicatis hereditati Domini. Dixeruntque ei Gaba-
onitae: Non est nobis super argento et auro quaestio sed contra Saul et contra domum
eius neque volumus ut interficiatur homo de Israel. Ad quos ait rex: Quid
ergo vultis ut faciam vobis. Qui dixerunt regi: Virum qui attrivit nos
et oppressit inique ita delere debemus ut ne unus quidem residuus sit de
stirpe eius in cunctis finibus Israel. Dentur nobis septem viri de filiis eius ut
crucifigamus eos coram Domino in Gabaath Saul quondam electi Domini. Et ait
rex: Ego dabo. Pepercitque rex Miphiboseth filio Ionathan filii Saul
propter iusiurandum quod erat inter David et inter Ionathan filium Saul. Tulit
itaque rex duos filios Respha filiae Aia quos peperit Saul Armoni
et Miphiboseth et quinque filios Michol filiae Saul quos genuerat
Adrieli filio Berzellai qui fuit de Molathi. Et dedit eos in manus
Gabaonitarum. Qui crucifixerunt eos in monte coram Domino et ceciderunt
hii septem in diebus messis primis incipiente messione ordei. Tollens
autem Respha filia Aia cilicium substravit sibi super petram ab initio
messis donec stillaret aqua super eos de caelo et non dimisit aves
lacerare eos per diem neque bestias per noctem. Et nuntiata sunt David
quae fecerat Respha filia Aia concubina Saul. Et abiit David et tulit ossa
Saul et ossa Ionathae filii eius a viris Iabes Galaad qui furati
fuerant ea de platea Bethsan in qua suspenderant eos Philistim
cum interfecisset Saul in Gelboe. Et asportavit inde ossa Saul et Iona-
than filii eius. Et colligentes ossa eorum qui affixi fuerant et sepe-
lierunt ea cum ossibus Saul et Ionathae filii eius in terra Beniamin ex
latere in sepulchro Cis patris eius. Feceruntque omnia quae praeceperat rex.
Et repropitiatus est terrae Dominus post haec. Factum est autem rursum proelium Philistinorum
adversum Israel. Et descendit David et servi eius cum eo et pugnabant contra

philisteorum. Deficiente autem david iesbi de nob. qui fuit de genere arapha cuius
ferrum haste trecentas uncias appendebat et accinctus erat ense novo
nisus est percutere david. presidio quoque ei fuit abisai filius sarvie et percussum
philisteum interfecit. Tunc iuraverunt viri david dicentes. Non ingredieris
nobiscum in bellum ne extinguas lucernam israel. Secundum quoque fuit bellum
in gob contra philisteos tunc percussit sobochai husathites saph de stirpe
arapha de genere gigantum. Tertium quoque fuit bellum in gob contra philisteos
in quo percussit adeodatus filius saltus polimitarius bethleemites go-
liath getheum cuius hastile haste erat quasi liciatorium texentium. Quartum
bellum fuit in geth in quo vir excelsus qui senos in manibus pedibusque
quoque digitos id est xxiiii. et erat de origine arapha et blasphemavit israel.
Percussit autem eum ionadab filius samaa fratris david. Hii quattuor nati
sunt de arapha in geth et ceciderunt in manu david et servorum eius. c. XXII
Locutus est autem david domino verba carminis huius in die qua liberavit
eum dominus de manu omnium inimicorum suorum et de manu saul et ait. Dominus
petra mea et robur meum et salvator meus. deus meus et fortis meus.
et sperabo in eum. Scutum meum et cornu salutis mee. elevator meus et refu-
gium meum. salvator meus de iniquitate liberabis me. Laudabilem invocabo
dominum et ab inimicis meis salvus ero. quia circumdederunt me contritiones mortis.
torrentes belial terruerunt me. funes inferni circumdederunt me. prevenerunt
me laquei mortis. In tribulatione mea invocabo dominum et ad deum meum clamabo.
Et exaudiet de templo suo vocem meam. et clamor meus veniet ad aures eius.
Commota est et contremuit terra. et fundamenta montium concussa sunt et conquassata
quoniam iratus est eis deus. Ascendit fumus de naribus eius et ignis de ore eius
vorabit. carbones incensi sunt ab eo. Et inclinavit celos et descendit. et
caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubin et volavit. et lapsus est super
pennas venti. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum. cribrans aquas
de nubibus celorum. Pre fulgore in conspectu eius accensi sunt carbones ignis.
Tonabit dominus de celis. et excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas
et dissipavit eos fulgur et consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones maris
et revelata sunt fundamenta orbis. Ab increpatione domini. ab inspiratione spiritus
furoris eius. Misit de excelso et assumpsit me. extraxit me de aquis
multis. Liberavit me ab inimico meo potentissimo ab hiis qui oderant
me quoniam robustiores me erant. Prevenit me in die afflictionis mee
et factus est dominus firmamentum meum. Et eduxit me in latitudinem. liberavit
me quia placui ei. Retribuet michi dominus secundum iustitiam meam. et secundum mundiciam
manuum mearum reddet michi. quia custodivi vias domini. et non egi impie a deo
meo. Omnia enim iudicia eius in conspectu meo. et precepta eius non amovi
a me. Et ero perfectus cum eo. et custodiam me ab iniquitate mea. Et resti-
tuet michi dominus secundum iustitiam meam. et secundum mundiciam manuum mearum in con-
spectu oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris. et cum robusto perfectus. Et cum electo

electus eris · et cum perverso perverteris · Et populum pauperem salvum facies ·
oculisque tuis excelsos humiliabis · quia tu lucerna mea domine · et tu domine
illuminabis tenebras meas · In te enim curram accinctus · in deo meo
transiliam murum · Deus immaculata via eius · eloquium domini igne examinatum
scutum est omnium sperantium in se · Quis est deus preter dominum · et quis fortis preter deum
nostrum · Deus qui accinxit me fortitudine et complanavit perfectam viam meam
coequans pedes meos cervis · et super excelsa mea statuet me · docens
manus meas ad prelium · et componens quasi arcum ereum brachia mea · Dedi-
sti michi clipeum salutis tue · et mansuetudo tua multiplicavit me · Dilata-
bis gressus meos subtus me · et non deficient tali mei · Persequar inimicos meos
et conteram · et non revertar donec consumam eos · Consumam eos et confringam
ut non consurgant · cadent sub pedibus meis · Accinxisti me fortitudine
ad prelium · et incurvasti resistentes michi sub me · Inimicos meos dedisti michi
dorsum · odientes me et disperdam eos · Clamabunt et non erit qui salvet
ad dominum · et non exaudiet eos · Delebo eos ut pulverem terre · quasi
lutum platearum comminuam eos atque confringam · Salvabis me a contra-
dictionibus populi mei · custodies me in caput gentium · populus quem ignoro
serviet michi · filii alieni resistent michi · auditu auris obedient michi
filii alieni defluxerunt · et contrahentur in angustiis suis · Vivit dominus
et benedictus meus · et exaltabitur deus fortis salutis mee · Deus qui das vin-
dictas michi · et deicis populos sub me · Qui educis me ab inimicis meis
et a resistentibus michi elevas me · a viro iniquo liberabis me · Propterea
confitebor tibi domine in gentibus · et nomini tuo cantabo · Magnificans salutes
regis sui · et faciens misericordiam christo suo david · et semini eius in sempiternum
Hec sunt autem verba novissima que dixit david filius ysai · c. XXIII
Dixit vir cui constitutum est de christo dei iacob egregius psaltes
israel · spiritus domini locutus est per me · et sermo eius per linguam meam · Dixit
deus israel · michi locutus est fortis israel · dominator hominum iustus · dominator in
timore dei · sicut lux aurore oriente sole mane absque nubibus rutilat
et sicut pluviis germinat herba de terra · Nec tanta est domus mea apud
deum ut pactum eternum iniret mecum · firmum in omnibus atque munitum ·
Cuncta enim salus mea et omnis voluntas · nec est quicquam ex ea quod
non germinet · Prevaricatores autem quasi spine evellentur universi · qui non
tolluntur manibus · et si quis tangere eas voluerit armabitur ferro et ligno
lanceato · igneque succense comburentur usque in sempiternum · Hec nomina fortium
david · David sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres ·
ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus qui octingentos interfecit impetu
uno · Post hunc eleazar filius patrui eius ahohi inter tres fortes qui
erant cum david · quando exprobraverunt philistiim israel · et congregati sunt illuc in
prelium · Cumque ascendissent viri israel ipse stetit et percussit philisteos donec
deficeret manus eius · et obrigesceret cum gladio · Fecitque dominus salutem

magna in die illa et populus qui fugerat reversus est ad cesorum spolia detra-
henda Et post hunc sema filius age de arari Et congregati sunt philistiim
in statione Erat autem ibi ager plenus lente Cumque fugisset populus a facie
philistiim · stetit ille in medio agri et tuitus est eum · percussit que phili-
steos · et fecit dominus salutem magnam Necnon et ante descendant tres qui
erant principes inter xxx et venerant tempore messis ad david in speluncam odolla
Castra autem philistiim erant posita in valle gigantum et david erat in presidio
Porro statio philistiorum tunc erat in bethleem · Desideravit ergo david aquam
de lacu et ait Siquis daret mihi potum aque de cisterna que est in bethleem
iuxta portam · Irrupuerunt ergo tres fortes castra philistiorum · et hauserunt
aquam de cisterna bethleem que erat iuxta portam et attulerunt ad david At ille
noluit bibere · sed libavit illam domino dicens · Propicius sit mihi dominus ne faciam
hoc Num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt et animarum periculum bibam Noluit
ergo bibere · Hec fecerunt tres robustissimi Abisai quoque frater ioab filius sarvie
princeps erat de tribus · ipse est qui levavit hastam suam contra ccc · quos inter-
fecit nominatus in tribus et inter tres nobilior · Eratque eorum princeps · sed usque
ad tres primos non pervenerat · Et banaias filius ioiada viri fortissimi
magnorum operum de capsehel · ipse percussit duos leones moab · et ipse
descendit et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis · Ipse quoque inter-
fecit virum egiptium virum dignum spectaculo habentem in manu hastam Itaque
cum descendisset ad eum cum virga · vi extorsit hastam de manu egiptii et
interfecit eum hasta sua Hec fecit banaias filius ioiade · et ipse nominatus
inter tres robustos · qui erant inter xxx nobiliores · verumtamen usque ad tres
non pervenerat Fecit que eum sibi david auricularium a secreto Asahel frater ioab
inter xxx eleanan filius patrui eius de bethleem · sema de arari
elisaca de arodi · helas de felthi · hyras filius achis de thecua · abi-
ezer de anathoth Mobonnai de usathi · selmo achites macharai
netophatites heled filius banaa et ipse netophatites · hithai filius
ribai de gebeeth filiorum beniamin · banai aufratonites · eddai de
torrente gaas · abialbon arbathites · azmaneth de beromi · eliaba
de salboni filii assen · ionathan et ara sema de horodi · haiam filius
sarai arorites · heli feleth filius saasbai filii maachati · helia
filius achitofel gilonites · hesrai de carmelo · pharai de arbi · igaal
filius nathan de soba · bonni de gaddi · seleth de amoni · natha-
rai berothites armiger ioab filii sarvie · hira iethrites · gareb ·
et ipse iethrites · urias ethëus · omnes viginti septem c XXIIII
ET addidit furor domini irasci contra israhel Commovitque david in eis dicentem
Vade numera israhel et iudam · Dixitque rex ad ioab principem
exercitus sui Perambula omnes tribus israhel usque bersabee et numera
populum ut sciam numerum eius Dixitque ioab regi Adaugeat dominus deus tuus
ad populum quantus nunc est · iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis · Sed

quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi. Obtinuit autem sermo regis
verba Ioab et principum exercitus. Egressusque est Ioab et principes militum
a facie regis ut numeraret populum Israel. Cumque pertransissent Iordanem
venerunt in Aroer ad dexteram urbis que est in valle Gad. Et per Iazer
transierunt in Galaad. Et in terram inferiorem Hodsi. Et venerunt in Dan silvestria.
Circumeuntesque iuxta Sidonem transierunt prope menia Tyri. Et omnem terram
Evei et Chananei venerunt que ad meridiem Iuda in Bersabee. Et lustrata
universa terra affuerunt post novem menses et viginti dies in Ierusalem. Dedit ergo
Ioab numerum descriptionis populi regi. Et inventa sunt de Israel octingenta milia
virorum fortium qui educerent gladium. Et de Iuda quingenta milia pu-
gnatorum. Percussit autem cor David eum postquam numeratus est populus. Et dixit
David ad dominum. Peccavi in hoc facto valde. Sed precor domine ut transferas iniquitatem
servi tui quia stulte egi nimis. Surrexit itaque David mane. Et sermo domini
factus est ad Gad prophetam dicens. Vade et loquere ad David. Hec dicit dominus
Trium tibi datur optio. Elige unum ex hiis quod volueris ut faciam tibi.
Cumque venisset Gad ad David nunciavit ei dicens. Aut septem annis veniet fa-
mes in terra tua. Aut tribus mensibus fugies adversarios tuos et illi te
persequentur. Aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera
et vide quid respondeam ei qui me misit sermonem. Dixit autem David ad Gad. Coar-
tor undique nimis. Sed melius est ut incidam in manus domini. Multe enim mise-
rationes eius sunt. Quam in manus hominum. Immisitque dominus pestilentiam in Israel de
mane usque ad tempus constitutum. Et mortui sunt ex populo a Dan usque Ber-
sabee lxx milia virorum. Cumque extendisset manum suam angelus domini
super Ierusalem ut disperderet eam. misertus est dominus super afflictionem. Et ait angelo
percutienti populum. Sufficit nunc. Contine manum tuam. Erat autem angelus domini
iuxta aream Areuna Iebusei. Dixitque ad dominum cum vidisset angelum cedentem
populum. Ego sum qui peccavi et ego inique egi. Isti qui sunt oves quid fecerunt.
Vertatur obsecro manus tua contra me et contra domum patris mei. Venit autem Gad
ad David in die illa et dixit ei. Ascende et constitue domino altare in area Are-
una Iebusei. Et ascendit David iuxta sermonem Gad quem preceperat ei dominus.
Conspiciensque Areuna animadvertit regem et servos eius transire ad se. Et
egressus adoravit regem prono vultu in terram et ait. Quid cause est
ut veniat dominus meus rex ad servum suum. Cui David ait. Ut emam a te aream
et edificem altare domino et cesset interfectio que grassatur in populo. Et ait
Areuna ad David. Accipiat et offerat dominus meus rex sicut placet ei.
Habes boves in holocaustum et plaustrum et iuga boum in usum li-
gnorum. Omnia dedit Areuna regi. Dixitque Areuna ad regem. Dominus
deus tuus suscipiat votum tuum. Cui respondens rex ait. Nequaquam ut tu
vis sed emam pretio a te. Et non offeram domino deo meo holocausta gra-
tuita. Emit ergo David aream et boves argenti siclis l. Et edificavit
ibi David altare domino et obtulit holocausta et pacifica et repropitiatus

3 Reg

ꝯ dominus terre et cohibita est plaga ab israhel

Incipit Tercius Regum Capitulum primum

Tercius liber Regum

Et rex dauid senuerat · habebatque etatis plu-
rimos annos · Cumque operiretur vestibus · non ca-
lefiebat · Dixerunt ergo ei servi sui · Queramus domino
nostro regi adolescentulam virginem et stet coram
rege · et foveat eum · dormiatque in sinu suo
et calefaciat dominum nostrum regem · Quesierunt igitur
adolescentulam speciosam in omnibus finibus
israhel · et invenerunt abisag sunamitem et addu-
xerunt eam ad regem · Erat autem puella pulcra
nimis · Dormiebatque cum rege · et ministrabat
ei · Rex vero non cognovit eam · Adonias vero filius
aggith elevabatur dicens · Ego regnabo · Fe-
citque sibi currum et equites et l viros qui ante eum cur-
rerent · nec corripuit eum pater suus aliquando dicens · Quare hoc fecisti · Erat
autem et ipse pulcher valde · secundus natu post absalon · et sermo ei fuit cum ioab
filio sarvie · et cum abiathar sacerdote qui adiuvabat partes adonie
Sadoch sacerdos et banaias filius ioiade · et nathan propheta et semei
et cerethi et phelethi et omne robur exercitus david · non erat cum adonia
Immolatis igitur adonias arietibus et vitulis et universis pinguibus iuxta lapidem
zoeleth qui erat vicinus fonti rogel · vocavit universos fratres suos filios
regis et omnes viros iuda servos regis · Nathan autem prophetam et banaiam et robu-
stos quosque et salomonem fratrem suum non vocavit · Dixit quoque Nathan ad bersabee
matrem salomonis · Num audisti quod regnavit adonias filius aggith · et
dominus noster david hoc ignorat · Nunc ergo veni accipe a me consilium et salva animam
tuam · filii quoque tui salomonis · Vade et ingredere ad regem david et dic ei
Nonne tu domine mi rex iurasti mihi ancille tue dicens quod salomon filius tuus
regnabit post me · et ipse sedebit in solio meo · Quare ergo regnavit
adonias · Et adhuc ibi te loquente cum rege ego veniam post te et com-
plebo sermones tuos · Ingressa est itaque bersabee ad regem in cubiculum
Rex autem senuerat nimis · et abisag sunamitis ministrabat ei · Incli-
navit se bersabee et adoravit regem · Ad quam rex · Quid tibi inquit vis
Que respondens ait · Domine mi tu iurasti per dominum deum tuum ancille tue di-
cens · Salomon filius tuus regnabit post me · et ipse sedebit in solio meo
et ecce nunc adonias regnavit · te domine mi rex ignorante · Mactavit bo-
ves et pinguia queque et arietes plurimos · et vocavit omnes filios regis
Abiathar quoque sacerdotem · et ioab principem milicie · Salomonem autem filium
tuum non vocavit · Verumtamen domine mi rex in te oculi respiciunt totius israhel
ut indices eis quis sedere debeat in solio tuo domini mei regis post te
Eritque cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis · erimus ego et filius

mus salomon peccatores. Adhuc illa loquente cum rege. ecce Nathan propheta
venit. et nuntiaverunt regi dicentes. Adest Nathan propheta. Cumque intro-
isset et stetisset ante conspectum regis et adorasset eum pronus in terram. Dixit
Nathan. Domine rex tu dixisti Adonias regnet post me et ipse se-
deat super thronum meum. quia descendit hodie et immolavit boves et
pinguia et arietes plurimos et vocavit universos filios regis et principes
exercitus israel. abiathar quoque sacerdotem. Illis quoque vescentibus et bibentibus
coram eo. et dicentibus. Vivat rex adonias. me servum tuum et sadoch sa-
cerdotem. et banaiam filium ioiade. et salomonem famulum tuum non vocavit.
Numquid a domino meo rege exiuit hoc verbum. et michi non indicasti servo
tuo. quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum. Et respondit
rex dauid dicens. Vocate ad me bersabee. Que cum fuisset ingressa
coram rege et stetisset ante eum. iuravit rex et ait. Vivit dominus qui eruit
animam meam de omni angustia. quia sicut iuravi per dominum deum israel dicens
Salomon filius tuus regnabit post me. et ipse sedebit super thronum
meum pro me sic faciam hodie. Summissoque bersabee in terram vultu.
adoravit regem dicens. Vivat dominus meus rex dauid in eternum. Dixit
quoque rex dauid. Vocate mihi sadoch sacerdotem et nathan prophetam et banaiam
filium ioiade. Qui cum ingressi fuissent coram rege. dixit ad eos.
Tollite vobiscum servos domini vestri et imponite salomonem filium meum
super mulam meam et ducite eum in gyon. et ungat eum ibi sadoch sa-
cerdos et nathan propheta in regem super israel et iuda. et canetis buccina
atque dicetis. Vivat rex salomon. Et ascendetis post eum et veniet et
et sedebit super solium meum. et ipse regnabit pro me. illique precipiam
ut sit dux super israel et super iudam. Et respondit banaias filius ioiade
regi dicens. Amen. sic loquatur dominus deus domini mei regis. quomodo fuit dominus
cum domino meo rege sic sit cum salomone. et sublimius faciat solium eius
a solio domini mei regis dauid. Descendit ergo sadoch sacerdos et Nathan
propheta et banaias filius ioiade et cerethi et phelethi et imposuerunt
salomonem super mulam regis dauid. et adduxerunt eum in gyon. Sumpsit
quoque sadoch sacerdos cornu olei de tabernaculo et unxit salomonem
et cecinerunt buccina. Et dixit omnis populus. Vivat rex salomon.
Et ascendit universa multitudo post eum. et populus canentium tibiis et le-
tantium magno gaudio et insonuit terra a clamore eorum. Audivit
autem adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo. iamque convivium fini-
tum fuerat. Sed et ioab audita voce tube ait. Quid sibi vult clamor
civitatis tumultuantis. Adhuc illo loquente. ionathas filius sacerdotis
venit. Cui dixit adonias. Ingredere quia vir fortis es et bona nuntians.
Responditque ionathas adonie. Nequaquam. Dominus enim noster rex dauid regem
constituit salomonem. misitque cum eo sadoch sacerdotem et nathan prophetam et
banaiam filium ioiade et cerethi et phereti et imposuerunt eum super

Quam audistis. Sed et salomon sedet super solium regni. Et ingressi servi regis

Qmulam regis. unxerit eum sadoch sacerdos et nathan propheta regem in
gyon. Et ascenderit inde letantes et insonuit civitas. Hec est vox
quam audistis. Sed et salomon sedet super solium regni. Et ingressi servi regis
benedixerunt domino nostro regi david dicentes Amplificet deus nomen salomonis
super nomen tuum et magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adoravit
rex david in lectulo suo. insuper et hec locutus est. Benedictus dominus deus israel qui
dedit hodie sedentem in solio meo videntibus oculis meis. Territi sunt
ergo et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab adonia et iivit unusquisque
in viam suam. Adonias autem timens salomonem surrexit et abiit in tabernaculum
domini. tenuitque cornu altaris. et nunciaverunt salomoni dicentes Ecce
adonias timens regem salomonem tenet cornu altaris dicens. Iuret mihi
hodie rex salomon quod non interficiat servum suum gladio. Dixitque salomon.
Si fuerit vir bonus. non cadet quidem unus capillus eius in terram. Sin autem
malum fuerit inventum in eo. morietur. Misit ergo salomon et eduxit eum ab
altari. et ingressus adoravit regem salomonem. Dixitque ei salomon. Vade in
Appropinquaverunt autem dies david c. ii. domum tuam
ut moreretur. precepitque salomoni filio suo dicens. Ego ingredior
viam universe terre. Confortare et esto vir fortis. et observa custo-
dias domini dei tui. ut ambules in viis eius. et custodias cerimonias
eius et precepta eius et iudicia et testimonia sicut scriptum est in lege moysi
ut intelligas universa que facis. et quocumque te verteris. ut confirmet
dominus sermones suos quos locutus est de me dicens. Si custodierint filii
tui vias meas et ambulaverint coram me in veritate in omni corde suo
et in omni anima sua non auferetur vir tibi de solio david. Tu quoque nosti que
fecerit mihi ioab filius sarvie. que fecerit duobus principibus exercitus
israel abner filio ner. et amasa filio iether. quos occidit et effudit
sanguinem belli in pace. et posuit cruorem prelii in balteo suo qui erat
circa lumbos eius. et in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies
ergo iuxta sapientiam tuam et non deduces caniciem eius pacifice ad
inferos. Sed et filiis berzellai galaaditidis reddes gratiam. eruntque
comedentes in mensa tua. Occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie ab-
salon fratris tui. Habes quoque apud te semei filium gera filii iemini
qui maledixit mihi maledictione pessima quando ibam ad castra. Sed quia
descendit in occursum mihi cum transirem iordanem et iuravi ei per dominum dicens
Non te interficiam gladio. tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem
sapiens es et scies que facies ei. deduces que canos eius cum sanguine
ad inferos. Dormivit igitur david cum patribus suis. et sepultus est in civitate
david. Dies autem quibus regnavit david super israel. xl. anni sunt. in hebron re-
gnavit. vii. annis. in ierusalem xxxiii. Salomon autem sedit super thronum
david patris sui. et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est adonias
filius aggith ad bersabee matrem salomonis. Que dixit ei. Pacificus

ne ingress[us] timu[i]s. Q[ui] r[espon]d[it]. Pacific[us]. Addidit[que]. Sermo m[ihi] e[st] ad te
Cui ait. Loq[ue]re. Et ille. Tu inquit nosti q[uia] meu[m] erat regnu[m]. et
me p[ro]posuerat o[mn]is isr[ae]l sibi i[n] rege[m]. s[ed] t[ra]nslatu[m] e[st] regnu[m] [et] f[ac]tu[m] est
f[rat]ris mei. a d[omi]no e[ni]m c[on]stitutu[m] e[st] ei. Nu[n]c [er]go petic[i]o[n]e[m] una[m] dep[re]cor
a te ne c[on]fundas facie[m] mea[m]. Que dixit ad eu[m]. Loque[re]. Et ille ait
Precor ut dicas salom[oni] regi. Neq[ue] e[ni]m negare q[ui]cq[ua]m tibi p[ot]e[st] ut det
michi abisag sunamite[m] uxore[m]. Et ait Bersabee. Bene ego loquar
p[ro] te regi. Venit [er]go bersabee ad rege[m] salone[m] ut loq[ue]ret[ur] ei p[ro] adonia
Et surrexit rex i[n] occursu[m] eius. adoravitq[ue] ea[m] [et] sedit s[upe]r thronu[m]
suu[m]. Positu[s]q[ue] e[st] thronus m[at]ri regis. Que sedit ad dextera[m] eius. dix[it]q[ue]
ei. Petic[i]o[n]e[m] una[m] ego dep[re]cor a te ne c[on]fundas facie[m] mea[m]. Dixitq[ue]
ei rex. Pete m[ate]r mi. Neq[ue] e[ni]m fas e[st] ut av[er]ta[m] facie[m] ma[m]. Que ait
Det[ur] abisag sunamites adonie f[rat]ri tuo uxor. R[espo]nditq[ue] rex salon
[et] dixit m[at]ri sue. Postula ei [et] regnu[m]. Ip[s]e est e[ni]m f[rate]r m[eu]s maior me.
[et] h[abe]t abiathar sac[er]dote[m] [et] ioab filiu[m] sarvie. Iuravit itaq[ue] rex sa-
lomo p[er] d[omi]n[u]m dice[n]s. Hec faciat m[ihi] d[eu]s [et] h[ec] addat. q[uia] c[on]tra a[n]i[m]a[m] sua[m]
locutus e[st] adonias v[er]bu[m] h[oc]. Et nu[n]c vivit d[omi]n[u]s q[ui] firmavit me [et]
collocavit sup[er] soliu[m] d[avi]d p[at]ris mei. [et] q[ui] fecit m[ihi] domu[m] sic[ut] locutus e[st].
q[uia] hodie occidet[ur] adonias. Misitq[ue] rex salon p[er] manu[m] banaie
filii ioiade qui interfecit eu[m] [et] mortuus e[st]. Abiathar q[uo]q[ue] sacerdoti
dixit rex. Vade i[n] anathot ad agru[m] tuu[m]. Es quide[m] vir mortis. s[ed]
hodie te no[n] interficia[m]. q[uia] portasti archa[m] d[omi]ni d[e]i tui cora[m] d[avi]d p[at]re
meo. [et] sustinuisti labore[m] in o[mn]ibus i[n] quib[us] laboravit p[ate]r meus
Eiecit [er]go salon abiathar ut no[n] esset sac[er]dos d[omi]ni. ut impleret[ur]
s[er]mo d[omi]ni que[m] locutus e[st] sup[er] domu[m] hely in sylo. Venit a[utem] nuncius
ad salo[mone]m q[uod] ioab declinasset p[ost] adonia[m]. [et] p[ost] salomo[n]e[m] no[n] declinasset
Fugit [er]go in tab[er]naculu[m] d[omi]ni ioab. [et] app[re]hendit cor[n]u altaris. Nuncia-
tu[m]q[ue] e[st] regi salom[oni] q[uod] fugisset ioab i[n] tab[er]naculu[m] d[omi]ni [et] esset iuxta
altare. Misitq[ue] salon banaia[m] filiu[m] ioiade dice[n]s. Vade [et] interfice
eu[m]. Venit banaias ad tab[er]naculu[m] d[omi]ni et dixit ei. Hec dicit rex.
Egredere. Q[ui] ait. No[n] egrediar s[ed] hic moriar. Renunctia[vi]t banaias
s[er]mo[nem] regi dice[n]s. Hec locutus e[st] ioab. [et] h[oc] r[espo]ndit m[ihi]. Dixitq[ue] ei
rex. Fac sic[ut] locutus e[st] [et] interfice eu[m] [et] sepeli. [et] amovebis sanguine[m]
innocente[m] q[ui] effusus e[st] a ioab. a me [et] a domo p[at]ris mei. [et] reddat
d[omi]n[u]s sanguine[m] eius sup[er] caput eius. q[uia] interfecit duos viros iustos
meliores q[uam] se. [et] occidit eos gladio. p[at]re meo ignorante Abner filiu[m]
ner p[ri]ncipe[m] milicie isr[ae]l. [et] amasa filiu[m] iether p[ri]ncipe[m] exercitus iuda
[et] revertet[ur] sanguis eor[um] in caput ioab [et] i[n] caput seminis ei[us] i[n] sempit[er]nu[m]
David a[utem] [et] semini eius [et] domui [et] throno eius illi[us] sit pax usq[ue]
i[n] et[er]nu[m] a d[omi]no. Ascendit itaq[ue] banaias fili[us] ioiade. [et] aggressus e[st] eum.
[et] interfecit. [et] sepultus e[st] in domo sua in deserto. Et c[on]stituit rex banaia[m]

filium ioiade pro eo sup exercitum & sadoch sacerdotem posuit p abiathar
Misitq rex et vocavit semei. dixitq ei. Edifica tibi domum in
ierlm & habita ibi. & non egredieris inde huc atq illuc. Quacumq autem
die egressus fueris & transieris torrentem cedron. scito te interficiendum. San
guis tuus erit sup caput tuum. Dixitq semei regi. Bonus sermo. sicut
dixit locutus e dns meus rex sic faciet servus tuus. Habitavit itaq semei
in ierlm diebus multis. Factum e aut post annos tres. ut fugerent servi semei
ad achis filium maacha regem geth. Nunciatumq e semei q servi
essent in geth. Et surrexit semei & stravit asinum suum. ivitq i geth
ad achis ad requirendos servos suos. & adduxit eos de geth. Nunciatum e
aut salomoni q ivisset semei i geth de ierlm & redisset. Et mittens vocavit
eum. dixitq illi. Nonne testificatus sum tibi p dnm & predixi tibi. Quacumq
die egressus fueris huc atq illuc. scito te esse moriturum. Et respondisti m.
Bonus e sermo quem audivi. Quare ergo non custodisti iusiurandum dni
& preceptum qd preceperam tibi. Dixitq rex ad semei. Tu nosti omne malum
cuius tibi conscium e cor tuum. qd fecisti david patri meo. Reddiditq dns
maliciam tuam i caput tuum. Et rex salomon benedictus. & thronus david.
erit stabilis coram dno usq i sempiternum. Iussit itaq rex banaie filio
ioiade. qui aggressus percussit eum & mortuus est c. iii
Confirmatum e igitur regnum i manu salomonis & affinitate coniunctus e
cum pharaone rege egipti. Accepit nam filiam eius & adduxit i civitatem
david. donec compleret edificans domum suam. & domum dni. & murum ierlm per
circuitum. Attamen populus immolabat i excelsis. Non enim edificatum erat
templum nomini dni usq i diem illum. Dilexit aut salomon dnm ambulans
i preceptis david patris sui. excepto q i excelsis immolabat & accendebat
thimiama. Abiit itaq i gabaon ut immolaret ibi. Illud quippe erat
excelsum maximum. Mille hostias i holocaustum obtulit salomon
sup altare illud i gabaon. Apparuit aut dns salomoni p sompnum nocte di-
cens. Postula quid vis ut dem tibi. Et ait salomon. Tu fecisti cum
servo tuo david patre meo misericordiam magnam sicut ambulavit i conspectu tuo i
veritate & iusticia & recto corde tecum. Custodisti ei misericordiam tuam grandem
& dedisti ei filium sedentem sup thronum eius sicut est hodie. Et nunc
dne deus tu regnare fecisti servum tuum p david patre meo. ego aut sum
puer parvulus & ignorans egressum & introitum meum. & servus i medio
populi est quem elegisti. populi infiniti qui numerari & supputari non potest
p multitudine. Dabis ergo servo tuo cor docile. ut iudicare possit populum
tuum. & discernere inter bonum & malum. Quis enim iudicare poterit populum
istum. populum tuum hunc multum. Placuit ergo sermo coram dno q salomon
huiuscemodi rem postulasset. Et dixit dns salomoni. Quia postulasti verbum
hoc. & non petisti tibi dies multos nec divitias aut animas inimicorum tuorum
sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium. Ecce feci tibi secundum

sermones tuos. et dedi tibi cor sapiens et intelligens. in tantum ut nullus an-
te te similis tui fuerit. nec post te surrecturus sit. Sed et hec que non postulasti dedi
tibi divicias scilicet et gloriam. ut nemo similis tui fuerit in regibus cunctis
retro diebus. Si autem ambulaveris in viis meis et custodieris precepta mea
et mandata mea sicut ambulavit pater tuus. longos faciam dies tuos. Igitur evi-
gilavit salomon et intellexit quod esset sompnium. Cumque venisset ierusalem stetit
coram archa federis domini. et obtulit holocausta et fecit victimas pacificas
et grande convivium universis famulis suis. Tunc venerunt due mulieres me-
retrices ad regem. steteruntque coram eo. Quarum una ait. Obsecro mi domine
ego et mulier hec habitabamus in domo una et peperi apud eam in cubiculo
Tercia vero die postquam ego peperi. peperit et hec. Et eramus simul nullusque alius
in domo nobiscum. exceptis nobis duabus. Mortuus est autem filius mulieris huius
nocte. dormiens quippe oppressit eum. et consurgens intempeste noctis silencio
tulit filium meum de latere meo ancille tue dormientis. et collocavit in sinu
suo. suum autem filium qui erat mortuus posuit in sinu meo. Cumque surrexissem
mane ut darem lac filio meo apparuit mortuus. Quem diligencius intuens
clara luce. deprehendi non esse meum quem genueram. Responditque altera mulier
Non est ita. sed filius tuus mortuus est. meus autem vivit. E contrario illa dicebat
Mentiris. filius quippe meus vivit. et filius tuus mortuus est. Atque in
hunc modum contendebant coram rege. Tunc rex ait. Hec dicit filius meus vivit.
et filius tuus mortuus est. et ista respondet non. sed filius tuus mortuus est. et filius
meus vivit. Dixit ergo rex. Afferte mihi gladium. Cumque attulissent gla-
dium coram rege. Ait. Dividite inquit infantem in duas partes. et date
dimidiam partem uni. et dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius
erat vivus ad regem. commota sunt quippe viscera eius super filio suo
Obsecro mi domine. date illi infantem vivum et nolite interficere eum
E contrario illa dicebat. Nec mihi nec tibi sit sed dividatur. Respondens rex
ait. Date huic infantem vivum et non occidatur. Hec est enim mater eius.
Audivit itaque omnis israel iudicium. quod iudicasset rex et timuerunt regem
videntes sapienciam dei esse in eo ad faciendum iudicium. c. iiii.
Erat autem rex salomon regnans super omnem israel. Et hii principes
quos habebat. Azarias filius Nathan sadoch sacerdotis
Helioreph et achia filii sesa scribe. Iosaphat filius ahilud
a commentariis. banaias filius ioiade super exercitum. Sadoch autem et
abiathar sacerdotes. Azarias filius nathan super eos qui assiste-
bant regi zabud filius nathan sacerdos amicus regis. et ahiasar pro-
positus domus. et adoniram filius abda super tributa. Habebat autem salomon
xii. prefectos super omnem israel qui prebebant annonam regi et domui eius
Per singulos enim menses in anno singuli necessaria ministrabant. Et hec
nomina eorum. Benhur in monte effraim. Bendecar in macces et in sa-
lebim. et in bethsemes. et in helon. et in bethanan. Benesed in araboth

ipsius erat socho et omnis terra epher. Benabinadab cuius omnis terra
nepthat et doraphet filiam salomonis habebat uxorem. Bana filius
ahilud regebat thanach mageddo et vniuersam bethsan que est iuxta
sarthana subter iezrahel a bethsan vsque abel m eula regione
zeclmaan. Bengaber in ramoth galaad habebat auothiair filii ma-
nasse in galaad ipse preerat in omni regione argob que est in basan lx
ciuitatibus magnis atque muratis que habebant seras ereas. Abinadab filius
addo preerat in manaim. Achimaas in neptalim. Sed et ipse habebat bas-
math filiam salomonis in coniugio. Baana filius husi in aser et in baloth.
Iosaphat filius faruee in ysachar. Semei filius hela in beniamin.
Gaber filius vri in terra galaad et terra seon regis amorrei et og re-
gis basan super omnia que erant in illa terra. Iuda et israel innumerabiles sicut
arena maris in multitudine comedentes et bibentes atque letantes. Salomon
autem erat in dicione sua habens omnia regna a flumine terre philistim vsque
ad terminum egypti. offerentium sibi munera et seruientium sibi cunctis diebus
vite sue. Erat autem cibus salomonis per singulos dies xxx chori simile et
xl chori farine. decem boues pingues. et xx boues pascuales. et
centum arietes excepta venatione ceruorum. caprearum atque bubalorum
et auium altilium. Ipse enim obtinebat omnem regionem que erat trans flumen
quasi a thapsa vsque gazam et cunctos reges illarum regionum. et habebat
pacem ex omni parte per circuitum. Habitabat que iuda et israel absque timore ullo
vnusquisque sub vite sua et sub ficu sua a dan vsque bersabee cunctis diebus
Salomonis. Et habebat salomon xl milia presepia equorum curruum. et xii
milia equestrium. nutriebantque eos supradicti regis prefecti. Sed et necessaria
mense regis salomonis cum ingenti cura prebebant in tempore suo. Ordeum
quoque et paleas equorum et iumentorum deferebant in locum vbi erat rex iuxta
quod erat constitutum sibi. Dedit quoque deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis
et latitudinem cordis quasi arenam que est in littore maris. Et precedebat sapientia
salomonis sapientiam omnium orientalium et egyptiorum. et erat sapientior cunctis hominibus
sapientior ethan iezraita et heman et chalcal et dorda filiis ma-
hol. et erat nominatus in vniuersis gentibus per circuitum. Locutus est quoque salomon
tria milia parabolarum. et fuerunt carmina eius quinque milia. et disputavit
super lignis a cedro que est in libano vsque ad ysopum que egreditur de pariete
et disseruit de iumentis et volucribus et reptilibus et piscibus. Et veniebant
de cunctis populis ad audiendam sapientiam salomonis. et ab vniuersis regibus terre
Misit quoque hiram rex tyri seruos c v Qui audiebant sapientiam eius
suos ad salomonem. Audiuit enim quod ipsum vnxissent regem pro patre
eius quia amicus fuerat hiram dauid omni tempore. Misit autem et salomon ad
hiram dicens. Tu scis voluntatem patris mei dauid. et quia non potuit edifi-
care domum nomini domini dei sui propter bella imminentia per circuitum donec daret
dominus eos sub vestigio pedum eius. Nunc autem requiem dedit dominus deus meus

circuitu per circuitum et non est sathan neque occursus malus. Quamobrem cogito
edificare templum nomini domini dei mei sicut locutus est dominus david patri
meo dicens Filius tuus quem dabo pro te super solium tuum ipse edi-
ficabit domum nomini meo. Precipe ergo ut servi tui precidant mihi cedros
de libano et servi mei sint cum servis tuis. mercedem autem servorum tuorum
dabo tibi quamcumque postulaveris. Scis enim quoniam in populo meo non est vir qui
noverit ligna cedere sicut sydonij. Cum ergo audisset hiram verba salomonis le-
tatus est valde et ait. Benedictus dominus deus hodie qui dedit david filium sapientissimum
super populum hunc plurimum. Et misit hiram ad salomonem dicens Audivi
quecumque mandasti mihi. ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis
et abiegnis. Servi mei deponent ea de libano ad mare et ego componam
ea in ratibus in mari usque ad locum quem significaveris mihi et applicabo ea ibi
et tu tolles ea. prebebisque necessaria mihi ut detur cibus domui mee. Itaque
hiram dabat salomoni ligna cedrina et ligna abiegna iuxta omnem volun-
tatem eius. Salomon autem prebebat hiram xx milia choros tritici in cibum
domui eius. et xx choros purissimi olei. Hec tribuebat salomon hiram
per annos singulos. Dedit quoque dominus sapientiam salomoni sicut locutus est ei. Et
erat pax inter hiram et salomonem. et percusserunt fedus ambo. Elegitque
salomon operarios de omni israel. Et erat indictio xxx milia virorum.
mittebatque eos in libanum xx milia per menses singulos vicissim. ita
ut duobus mensibus essent in domibus suis. Et adoniram erat super huius-
modi indictionem. Fueruntque itaque salomoni lxx milia eorum qui onera por-
tabant. lxxx milia latomorum in monte absque prepositis qui preerant singulis
operibus numero trium milium et ccc precipientium populo et hijs qui faciebant
opus. Precepitque rex ut tollerent lapides grandes lapides preciosos
in fundamentum templi et quadrarent eos. quos dolaverunt cementarij
salomonis et cementarij hiram. Porro biblij preparaverunt ligna et lapides

Factum est igitur quadringentesimo c vi C ad edificanda domum domini vj
et lxxx anno egressionis filiorum israel de terra egipti in anno quarto
mense zio. ipse est mensis secundus regni salomonis super israel edificare
cepit domum domino. Domus autem quam edificavit rex salomon domino habebat
lx cubitos in longitudine. et xx cubitos in latitudine. et xxx cubi-
tos in altitudine. Et porticus erat ante templum xx cubitorum longitudinis
iuxta mensuram latitudinis templi. et habebat x cubitos latitudinis ante
faciem templi. Fecitque in templo fenestras obliquas. et edificavit super
parietem templi tabulata per gyrum in parietibus domus per circuitum templi
et oraculi et fecit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat quinque cubi-
tos habebat latitudinis et medium tabulatum vi cubitorum latitudinis
et tertium tabulatum vii habens cubitos latitudinis. trabes autem posuit
in domo per circuitum forinsecus ut non hererent muris templi. Domus
autem cum edificaretur de lapidibus dolatis atque perfectis edificata est.

et malleus atque securis et omne ferramentum non sunt audita in domo
cum edificaretur. Ostium lateris medii in pariete erat domus dextre et per
cocleam ascendebant in medium cenaculum et a medio in tercium. Et edificavit
domum et consummavit eam. Texit quoque domum laquearibus cedrinis. et edificavit
tabulatum super omnem domum v cubitis altitudinis et operuit lignis cedrinis
domum. Et factus est sermo ad Salomonem dicens. Domus hec quam edificas.
si ambulaveris in preceptis meis et iudicia mea feceris et custodieris omnia
mandata mea gradiens per ea firmabo sermonem meum tibi quem locutus
sum ad David patrem tuum. et habitabo in medio filiorum israel et non derelin-
quam populum meum israel. Igitur edificavit Salomon domum et consummavit
eam. et edificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis a pavi-
mento domus usque ad summitatem parietum et usque ad laquearia operuit
lignis cedrinis intrinsecus et texit pavimentum domus tabulis abiegnis.
Edificavitque xx cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina
a pavimento usque ad superiora et fecit interiorem domum oraculi in sanctum
sanctorum. Porro xl cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. et
cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur habens tornaturas suas et
iuncturas suas fabrefactas et celaturas eminentes. Omnia cedrinis
tabulis vestiebantur. nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Ora-
culum autem in medio domus in interiori parte fecerat ut poneret ibi archam
federis domini. Porro oraculum habebat xx cubitos longitudinis. et xx
cubitos latitudinis et xx cubitos altitudinis. Et operuit illud
atque vestivit auro purissimo. Sed et altare vestivit cedro. Domum
quoque ante oraculum operuit auro purissimo et affixit laminas clavis
aureis. Nichil quod erat in templo quod non auro tegeretur. Sed et totum altare
oraculi texit auro. Et fecit in oraculo duo cherubin de lignis oli-
varum decem cubitorum altitudinis. V cubitorum ala cherub una. et
v cubitorum ala cherub altera. id est decem cubitos habentes a summitate
ale usque ad ale alterius summitatem. Decem ergo cubitorum erat cherub
secundus. in mensura pari et opus unum erat in duobus cherubin. id est altitu-
dinem habebat unus cherub decem cubitorum et similiter cherub secundus. Po-
suitque cherubin in medio templi interioris. Extendebant autem alas
suas cherubin. et tangebat ala una parietem. et ala cherub secundi
tangebat parietem alterum. ale autem altere in media parte templi se invicem
contingebant. Texit quoque cherubin auro et omnes parietes templi
per circuitum sculpsit variis celaturis et torno et fecit in eis che-
rubin et palmas et picturas varias quasi eminentes de pariete et
egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus.
Et in ingressu oraculi fecit ostiola de lignis olivarum. postesque
angulorum v. et duo ostia de lignis olivarum et sculpsit in eis picturam
cherubin et palmarum species et anaglifa valde prominentia et texit

ea auro et operuit tam cherubin quam palmas et cetera auro. Fecit
que in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos. et
duo ostia de lignis abietinis altrinsecus. et utrumque ostium duplex
erat. et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubin et palmas
et celaturas valde eminentes. operuitque omnia laminis aureis opere
quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus la-
pidum politorum et uno ordine lignorum cedri. c. vii. vii
Anno quarto fundata est domus domini in mense zio. et in anno undecimo
mense bul ipse est mensis octavus. perfecta est domus in omni opere
suo. et in universis utensilibus suis. edificavitque eam annis septem.
Domum autem suam edificavit salomon tredecim annis. et ad perfectum usque
perduxit. Edificavit quoque domum saltus libani. c. cubitorum longitudinis. et
l. cubitorum latitudinis. et xxx cubitorum altitudinis. et iiii deambulatoria
inter columpnas cedrinas. Ligna quippe cedrina exciderat in columpnis. et ce-
drinis tabulatis vestivit totam cameram que xlv columpnis sustentabatur.
Unus autem ordo habebat columpnas xv que se invicem positas. et e regione
se respicientes equali spatio inter columpnas. et super columpnas quadra-
gulata ligna in cunctis equalia. Et porticum columpnarum fecit l cubitorum
longitudinis. et xxx cubitorum latitudinis. et alteram porticum in facie ma-
ioris porticus. et columpnas et epistilia super columpnas. Porticum quoque solii
in qua tribunal est fecit et texit lignis cedrinis a pavimento usque
ad summitatem. et domuncula in qua sedebat ad iudicandum erat in media
porticu simili opere. Domum quoque fecit filie pharaonis quam uxorem duxerat
salomon tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus preciosis qui ad normam
quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant a fundamento
usque ad summitatem parietum et intrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem
de lapidibus preciosis. lapidibus magnis x sive viii cubitorum. et desuper
lapides preciosi equalis mensure secti erant. Similiter et de cedro. et atrium
maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis. et unius ordinis dolata
cedro. necnon et in atrio domus domini interiori. et in porticu domus domini. Misit quoque rex
salomon et tulit hyram de tyro filium mulieris vidue de tribu neptalym
patre tyrio artificem erarium. et plenum sapientia et intelligentia et doctrina
ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem salomonem fecit
omne opus eius. et finxit duas columpnas ereas. xviii cubitorum altitudinis
columpna una. et linea xii cubitorum ambiebat columpnam utramque. Duo
quoque capitella fecit que ponerentur super capita columpnarum fusilia ex ere.
quinque cubitorum altitudinis capitellum unum. et v. cubitorum capitellum
alterum. et quasi in modum retis et cathenarum sibi invicem miro opere contextarum.
Utrumque capitellum columpnarum fusile erat. Septena versuum retiacula
in capitello uno. et septena retiacula in capitello altero. et perfecit colum-
pnas et duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum ut tegerent capitella

que erat sup summitate malagranatorum. Eodem modo fecit et capitello secundo
Capitella autem que erant super capita columpnarum quasi opere lilii fabricata erant
in porticu quatuor cubitorum. Et rursum alia capitella in summitate columpnarum
desuper iuxta mensuram columpne contra retiacula. Malagranatorum autem cc ordines
erant in circuitu capitelli secundi. Et statuit duas columpnas in porticu templi
Cumque statuisset columpnam dextram vocavit eam nomine iachim que interpretatur fir-
mitas. Similiter erexit columpnam secundam et vocavit nomen eius booz id est robore
Et super capita columpnarum opus in modum lilii posuit. Perfectumque est opus co-
lumpnarum. Fecit quoque mare fusile x cubitorum a labio usque ad labium ro-
tundum in circuitu. v cubitorum altitudo eius. et resticula xxx cubitorum cingebat illud
per circuitum et sculptura subter labium circuibat illud x cubitis ambiens mare. Duo
ordines sculpturarum striatarum erant fusiles. et stabat super xii boves. E
quibus tres respiciebant ad aquilonem. et tres ad occidentem. et tres ad meridiem
et tres ad orientem. Et mare super eos desuper erat. quorum posteriora universa in-
trinsecus latitabant. Grossitudo autem laturis trium unciarum erat. labiumque eius
quasi labium calicis. et folium repandi lilii. Duo milia bathos capiebat. tria
milia metretas. Et fecit bases x eneas. quatuor cubitorum longitudinis
bases singulas. et quatuor cubitorum latitudinis. et trium cubitorum altitudinis. et
ipsum opus basium interrasile erat. et sculpture inter iuncturas. et inter coronulas
et plectas. leones et boves et cherubin et in iuncturis similiter desuper. et sub
leones et boves quasi lora ex ere dependentia. et quatuor rote per bases sin-
gulas et axes erei per quatuor partes quasi humeruli subter luterem fusiles contra
se invicem respectantes. Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate. et
quod forinsecus apparebat unius cubiti erat totum rotundum pariterque habebat
unum cubitum et dimidium. In angulis autem columpnarum varie celature erant
et media intercolumpnia quadrata et non rotunda. Quatuor quoque rote que per quatuor
angulos basis erant. coherebant sibi subter basim. Una rota habebat altitu-
dinis unum cubitum et semis. Tales autem rote erant quales solent in curru
fieri et axes earum et radii et canti et modioli et omnia fusilia. Nam et
humeruli illi quatuor per singulos angulos basis unius ex ipsa basi fusiles
et coniuncti erant. In summitate autem basis erat quedam rotunditas unius et dimi-
dii cubiti ita fabrefacta ut luter desuper posset imponi. habens celaturas
suas et sculpturas varias in semetipso. Sculpsit quoque ex tabulatis illis que
erant ex ere et in angulis illis cherubin et leones et palmas quasi in
similitudinem stantis hominis. ut non celata sed apposita per circuitum viderentur.
In hunc modum fecit decem bases. fusura una et mensura. sculpturaque
consimili. Fecit quoque decem luteres eneos. xl bathos capiebat luter unus.
eratque quatuor cubitorum. singulos quoque luteres per singulas id est decem bases posuit
et constituit x bases. v ad dexteram partem templi. et v ad sinistram. Mare
autem posuit ad dexteram partem templi contra orientem ad meridiem. Fecit ergo
hiram lebetes et statuas et amulas et perfecit omne opus regis salomonis

in templo domini columpnas duas et funiculos capitellorum super capitella
columpnarum duos et retiacula duo ut operirent duos funiculos qui erant
super capita columpnarum et malagranata xl in duobus retiaculis. Duos
versus malagranatorum in retiaculis singulis ad operiendos funiculos ca-
pitellorum qui erant super capita columpnarum et bases x et luteres x super ba-
ses et mare unum et boves xii subter mare et lebetes et scutras et amulas
Omnia vasa que fecit hiram regi salomoni in domo domini de auricalco erant
et in campestri regione iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter sotho
et sarthan et posuit salomon omnia vasa. Propter multitudinem autem
nimiam non erat pondus eris. Fecitque salomon omnia vasa in domo domini
Altare aureum et mensam super quam ponerentur panes propositionis auream
et candelabra aurea v ad dextram et v ad sinistram ex oraculum ex
auro puro et quasi lilii flores et lucernas desuper aureas et forcipes au-
reos et ydrias et fuscinulas et fialas et mortariola et thuribula de auro
purissimo et cardines ostiorum domus templi interioris sancti sanctorum et ostia
domus templi ex auro erant. Et perfecit omne opus quod faciebat salomon
in domo domini et intulit que sanctificaverat david pater suus argentum et aurum
et vasa et reposuit in thesauris domus domini. c viii viii
Tunc congregati sunt omnes maiores natu israel cum principibus tribuum
et duces familiarum filiorum israel ad regem salomonem in ierusalem ut defer-
rent archam federis domini de civitate david id est de syon. Convenitque ad regem
salomonem universus israel in mense bethanim in sollempni die ipse est mensis septimus
Veneruntque cuncti senes ex israel et tulerunt sacerdotes archam et portave-
runt archam domini et tabernaculum federis et omnia vasa sanctuarii que erant in
tabernaculo et ferebant ea sacerdotes et levite. Rex autem salomon et omnis
multitudo israel que convenerat ad eum gradiebatur cum illo ante archam et immo-
labant boves et oves absque estimatione et numero. Et intulerunt sacerdotes
archam federis domini in locum suum in oraculum templi in sancta sanctorum subter
alas cherubin. Siquidem cherubin expandebant alas super locum arche
et protegebant archam et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes et
apparerent summitates eorum foris sanctuarium ante oraculum non apparebant ultra
extrinsecus qui et fuerunt ibi usque in presentem diem. In archa autem non erat
aliud nisi due tabule lapidee quas posuerat in ea moyses in oreb
quando pepigit dominus fedus cum filiis israel cum egrederentur de terra egipti. Fa-
ctum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario nebula implevit domum
domini et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam. Imple-
verat enim gloria dei domum domini. Tunc ait salomon. Dominus dixit ut habitaret
in nebula. Edificans edificavi domum in habitaculum tuum firmissimum
solium tuum in sempiternum. Convertitque rex faciem suam et benedixit omni
ecclesie israel. Omnis enim ecclesia israel stabat. Et ait salomon. Benedictus
dominus deus israel qui locutus est ore suo ad david patrem meum et in manibus eius

perfecit dicens. A die qua eduxi populum meum israel de egipto. non elegi
ciuitatem de vniuersis tribubus israel ut edificaretur domus. et esset nomen
meum ibi. sed elegi dauid ut esset super populum meum israel. Voluitque pater meus
dauid edificare domum nomini domini dei israel. et ait dominus ad dauid patrem meum
Quod cogitasti in corde tuo edificare domum nomini meo. bene fecisti hoc ipsum
mente tractans. Verumtamen tu non edificabis mihi domum sed filius tuus qui
egredietur de renibus tuis ipse edificabit domum nomini meo. Confirmauit
dominus sermonem suum quem locutus est. Stetique pro dauid patre meo et sedi super thro-
num israel sicut locutus est dominus. et edificaui domum nomini domini dei israel
et constitui ibi locum arche in qua fedus est domini quod percussit cum patribus nostris
quando egressi sunt de terra egipti. Stetit autem salomon ante altare domini in conspectu
ecclesie israel. et expandit manus suas in celum et ait. Domine deus israel non est
similis tui deus in celo desuper. et super terram deorsum qui custodis pactum et
misericordiam seruis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo. qui custodisti
seruo tuo dauid patri meo que locutus es ei. ore locutus es et manibus perfecisti
vt hec dies probat. Nunc igitur domine deus israel conserua famulo tuo dauid patri
meo que locutus es ei dicens. Non auferetur vir de te coram me qui sedeat
super thronum israel. ita tamen si custodierint filii tui viam meam. ut ambu-
lent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc domine deus israel
firmentur verba tua que locutus es seruo tuo dauid patri meo. Ergo ne putan-
dum est quod vere deus habitet super terram. Si enim celum et celi celorum te capere
non possunt. quanto magis domus hec quam edificaui tibi. Sed respice ad
orationem serui tui et ad preces eius domine deus meus. Audi ymnum et orationem
quam seruus tuus orat coram te domine. vt sint oculi tui aperti super domum
hanc nocte et die super domum de qua dixisti Erit nomen meum ibi. et
exaudias orationem quam ad te orat seruus tuus in loco isto vt exaudias
orationem serui et populi tui israel. quodcunque orauerint in loco isto exaudies in
loco habitaculi tui in celo et cum exaudieris propicius eris. Si peccauerit homo
in proximum suum et habuerit aliquod iuramentum quo teneatur astrictus et venerit
propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam tu exaudies in celo. et fa-
cias et iudicabis seruos tuos. condempnans impium et reddens viam suam
super caput eius. iustificansque iustum et retribuens ei secundum iusticiam suam.
Si fugerit populus tuus israel inimicos suos quia peccaturi sunt tibi. et agentes
penitenciam et confitentes nomini tuo. venerint et adorauerint et deprecati fue-
rint te in domo hac exaudi eos in celo. et dimitte peccatum populi tui
israel. et reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum. Si clausum
fuerit celum et non pluerit propter peccata eorum et orantes in loco isto penitenciam
egerint nomini tuo. et a peccatis suis conuersi fuerint propter afflictionem suam
exaudi in celo. et dimitte peccata seruorum tuorum et populi tui israel. et ostende
eis viam bonam per quam ambulent. et da pluuiam super terram tuam quam
dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra. aut

pestilentia aut corrupto aere aut erugo locusta rubigo et afflixerit eum
et inimicus eius portas obsidens omnis plaga universa infirmitas
cuncta devoratio et imprecatio que acciderit omni homini de populo tuo israel
si quis cognoverit plagam cordis sui et expanderit manus suas in domo
hac tu exaudies in celo in loco habitationis tue et repropiciaberis et facies
ut des unicuique secundum vias suas sicut videris cor eius quia tu nosti
solus corda omnium filiorum hominum ut timeant te cunctis diebus quibus vivunt
super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena qui non est
de populo tuo israel cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum audietur enim
nomen tuum magnum et manus tua fortis et brachium tuum extentum ubique.
Cum venerit ergo et oraverit in loco hoc tu exaudies in celo in firmamento
habitaculi tui et facies omnia pro quibus invocaverit te alienigena ut discant
universi populi terrarum nomen tuum timere sicut populus tuus israel et probent quia
nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi. Si egressus fuerit
populus tuus ad bellum contra inimicos suos per viam quocumque miseris eos
orabunt te contra viam civitatis quam elegisti et contra domum quam edificavi
nomini tuo exaudies in celo orationes eorum et preces eorum et facies iudicium
eorum. Quod si peccaverint tibi non est enim homo qui non peccet et iratus
tradideris eos inimicis suis et captivi ducti fuerint in terram inimicorum longe
vel prope et egerint penitentiam in corde suo in loco captivitatis et conversi depreca-
ti fuerint in captivitate sua dicentes peccavimus inique egimus impie
gessimus et reversi fuerint ad te in universo corde suo et tota anima sua
in terra inimicorum suorum ad quam captivi ducti fuerint et oraverint te contra
viam terre sue quam dedisti patribus eorum et civitatis quam elegisti et templi
quod edificavi nomini tuo exaudies in celo in firmamento solii tui orationes
eorum et preces et facies iudicium eorum et repropiciaberis populo tuo qui peccavit
tibi et omnibus iniquitatibus eorum quibus prevaricati sunt in te et dabis misericordiam coram
eis qui eos captivos habuerint ut misereantur eis. Populus enim tuus est
et hereditas tua quos eduxisti de terra egipti de medio fornacis ferree
ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui et populi tui israel et exau-
dies eos in universis pro quibus invocaverint te. Tu enim separasti eos tibi
in hereditatem de universis populis terre sicut locutus es per moysen servum
tuum quando eduxisti patres nostros domine deus. Factum est autem cum complesset sa-
lomo orans dominum omnem orationem et deprecationem hanc surrexit de con-
spectu altaris domini utrumque enim genu in terram fixerat et manus exten-
derat ad celum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesie israel voce magna
dicens. Benedictus dominus qui dedit requiem populo suo israel iuxta omnia
que locutus est. Non cecidit nec unus quidem sermo ex omnibus bonis que
locutus est per moysen servum suum. Sit dominus deus noster nobiscum sicut fuit
cum patribus nostris non derelinquens nos neque proiciens sed inclinet corda nostra
ad se ut ambulemus in universis viis eius et custodiamus mandata eius

et testimonia et iudicia quemadmodum precepit patribus nostris. Et sint sermones
mei isti quibus deprecatus sum coram domino appropinquantes domino deo nostro
die et nocte. ut faciat iudicium servo suo et populo suo israel per singulos
dies. et sciant omnes populi terre quia dominus ipse est deus. et non est ultra absque
eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum domino deo nostro ut ambulemus in decretis
eius et custodiamus mandata eius sicut et hodie. Igitur rex et omnis israel cum
eo immolabant victimas coram domino. mactavitque salomon hostias
pacificas quas immolavit domino boum xxii milia et ovium c xx milia
et dedicaverunt templum domini rex et filii israel. In die illa sanctificavit rex
medium atrii quod erat ante domum domini. fecit quippe ibi holocaustum
et sacrificium et adipem pacificorum quia altare ereum quod erat coram domino
minus erat et capere non poterat holocausta et sacrificium et adipem
pacificorum. Fecit ergo salomon in tempore illo festivitatem celebrem. et omnis
israel cum eo multitudo magna ab introitu emath usque ad rivum egypti
coram domino deo suo. vii diebus et septem diebus. id est xiiii diebus. et in die
octava dimisit populos. Qui benedicentes regi perfecti sunt in taberna-
cula sua letantes et alacri corde super omnibus bonis que fecerat
deus david servo suo et israel populo suo. c ix
Factum est autem cum perfecisset salomon edificium domus domini et edificium
regis et omne quod optaverat et voluerat facere apparuit ei dominus secundo
sicut apparuerat ei in gabaon. Dixitque dominus ad eum. Exaudivi orationem tuam
et deprecationem tuam qua deprecatus es coram me. Sanctificavi domum hanc
quam edificasti ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum. et erunt oculi mei et
cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit
pater tuus in simplicitate cordis et in equitate et feceris omnia que precepi tibi
et legitima mea et iudicia mea servaveris ponam thronum tuum super israel
in sempiternum. sicut locutus sum patri tuo david dicens. Non auferetur de genere tuo vir
de solio israel. Si autem aversione aversi fueritis vos et filii vestri non sequen-
tes me nec custodientes mandata mea et ceremonias quas proposui vobis
sed abieritis et colueritis deos alienos et adoraveritis eos. auferam israel de
superficie terre quam dedi eis. Et templum quod sanctificavi nomini meo proiciam
a conspectu meo. eritque israel in proverbium et in fabulam cunctis populis. et
domus hec erit in exemplum. Omnis qui transierit per eam stupebit. et sibila-
bit et dicet. Quare fecit dominus sic terre huic et domui huic. Et respon-
debunt. Quia dereliquerunt dominum deum suum qui eduxit patres eorum de terra egy-
pti. et secuti sunt deos alienos et adoraverunt eos et coluerunt. ideo in-
duxit dominus super eos omne malum hoc. Expletis autem annis xx. post quos edifica-
verat salomon duas domos. id est domum domini et domum regis. hiram rege
tyri prebente salomoni ligna cedrina et abiegna et aurum iuxta omne quod
opus habuerat. Et dedit salomon hiram xx oppida in terra galilee. Et egressus
est hiram de tyro ut videret oppida que dederat ei salomon. et non placuerunt

ei et ait Quae sunt civitates quas dedisti mihi frater. Et appellavit eas
terram Chabul usque in diem hanc. Misitque Hiram ad regem Salomonem centum xx
talenta auri. Haec est summa expensarum quam obtulit rex Salomon ad aedifi-
candam domum domini et domum suam et Mello et murum Ierusalem et Ezer et Mag-
geddo et Gazer. Pharao rex Egypti ascendit et cepit Gazer. succenditque
eam igni. et Chananeum qui habitabat in civitate interfecit. et dedit eam in
dotem filiae suae uxori Salomonis. Aedificavit ergo Salomon Gazer et Bethoro-
n inferiorem et Baalath et Palmira in terra solitudinis. et omnes vicos qui ad se
pertinebant. et erant absque muro. Munivit et civitates curruum et civitates equitum
et quodcumque ei placuit ut aedificaret in Ierusalem et in Libano et in omni terra
potestatis suae. Universum populum qui remanserat de Amorreis et Ethaeis et
Ferezeis et Evaeis et Iebuseis qui non sunt de filiis Israel. Horum filios qui rema-
nserant in terra quos non potuerant filii Israel exterminare fecit Salomon tribu-
tarios usque in hanc diem. De filiis autem Israel non constituit Salomon servire quemquam
sed erant viri bellatores et ministri eius et principes et duces et praefecti curruum
et equorum. Erant autem principes super omnia opera Salomonis praepositi quingenti quinqua-
ginta qui habebant subiectum populum et statutis operibus praeerant. Filia autem
Pharaonis ascendit de civitate David in domum suam quam aedificaverat ei Salomon.
Tunc aedificavit Mello. Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos singulos
holocausta et pacificas victimas super altare quod aedificaverat domino. et ado-
lebat thimiama coram domino. perfectumque est templum. Classemque fecit Salomon
rex in Asiongaber quae est iuxta Hahilam in litore maris rubri in terra Idu-
mea. Misitque Hiram in classem illam servos suos viros nauticos et
gnaros maris cum servis Salomonis. Qui cum venissent in Ophir sumptum
inde auri quadringentorum xx talentorum detulerunt ad regem Salomonem. C. X.

Sed et regina Saba audita fama Salomonis in nomine domini venit
temptare eum in aenigmatibus. Et ingressa Ierusalem cum multo comitatu
et divitiis. camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis
et gemmas pretiosas. venit ad Salomonem et locuta est ei universa quae habebat
in corde suo. Et docuit eam Salomon omnia verba quae proposuerat. non fuit sermo
qui regem posset latere et non responderet ei. Videns autem regina Saba omnem
sapientiam Salomonis et domum quam aedificaverat et cibos mensae eius et
habitacula servorum et ordines ministrantium. vestesque eorum et pincernas et
holocausta quae offerebat in domo domini. non habebat ultra spiritum. Dixitque
ad regem. Verus est sermo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis
et super sapientia tua. et non credebam narrantibus mihi donec ipsa veni et vidi
oculis meis et probavi quod media pars mihi nuntiata non fuit. Maior
est sapientia et opera tua quam rumor quem audivi. Beati viri et beati
servi tui hii qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus
deus tuus benedictus cui complacuisti et posuit te super thronum Israel eo
quod dilexit dominus Israel in sempiternum. et constituit te regem ut faceres iudicium

et iustitiam. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri et aromata multa nimis
et gemmas pretiosas. Non sunt allata ultra aromata tam multa quam ea que
dedit regina saba regi salomoni. Sed et classis hyram que portabat aurum
de ophir attulit ex ophir ligna thyina multa nimis et gemmas
pretiosas. Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus domini et domus
regie et citharas lirasque cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna
thyina neque visa usque in presentem diem. Rex autem salomon dedit regine
saba omnia que voluit et petivit ab eo exceptis hiis que ultro
obtulerat ei munere regio. Que reversa est et abiit in terram suam cum
servis suis. Erat autem pondus auri quod offerebatur salomoni per annos singulos
sexcentorum sexaginta sex talentorum auri. excepto eo quod offere-
bant viri qui super vectigalia erant et negotiatores universique scuta
vendentes. et omnes reges arabie. ducesque terre. Fecit ergo rex salomon
ducenta scuta de auro puro. sexcentos siclos auri dedit in lami-
nas scuti unius. et trecentas peltas ex auro probato. trecente lamine auree
unam peltam vestiebant. Posuitque eas rex in domo saltus libani. Fecit
etiam rex salomon thronum de ebore grandem et vestivit eum auro ful-
vo nimis. Qui habebat sex gradus et summitas throni rotunda erat
in parte posteriori due manus hinc atque inde tenentes sedile. et duo leones
stabant iuxta manus singulas. et duodecim leunculi stantes super sex gradus hinc
atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis. Sed et omnia vasa
de quibus potabat rex salomon erant aurea. et universa supellex
domus saltus libani de auro purissimo. Non erat argentum nec alicuius
pretii putabatur in diebus salomonis. quia classis regis per mare cum classe
hiram semel per tres annos ibat in tharsis deferens inde aurum
et argentum. dentes elephantorum et simias et pavos. Magnificatus est igitur
rex salomon super omnes reges terre divitiis et sapientia. et universa terra de-
siderabat videre vultum salomonis ut audiret sapientiam eius quam dederat deus
in corde eius. Et singuli deferebant ei munera. vasa argentea et
aurea vestes et arma bellica. aromata quoque et equos et mulos per annos
singulos. Congregavitque salomon currus et equites et facti sunt ei mille quadrin-
genti currus et duodecim milia equitum et disposuit eos per civitates munitas
et cum rege in ierusalem. Fecitque ut tanta habundantia argenti esset in ierusalem
quanta lapidum et cedrorum prebuit multitudinem quasi sycomoros que nascuntur
in campestribus. et educebantur equi salomonis de egypto et de choa.
Negotiatores enim regis emebant de choa et statuto pretio perducebant.
Egrediebatur autem quadriga ex egypto sexcentis siclis argenti et
equus centum quinquaginta. atque in hunc modum cuncti reges cetheorum et sirie equos ve-
Rex autem salomon amavit mulieres alie: c. XI. C. ni-
genas multas. filiamque pharaonis et moabitidas et ammanitidas
ydumeas et sydonias et cetheas de gentibus super quibus

dixit dns filijs israel. Non ingrediemini ad eas. neqz de illis ingre-
dientur ad vras. Certissime enim avertent corda vra vt sequamini deos
earum. hijs itaqz copulatus est salomon ardentissimo amore. Fueruntqz ei
vxores quasi regine septingente. et concubine trecente. et averterunt mu-
lieres cor eius. Cumqz iam esset senex depravatum est per mulieres cor eius vt
sequeretur deos alienos. nec erat cor eius perfectum cum dno deo suo. sicut
cor dauid patris eius. Sz colebat salomon astarthen deam sydoniorum.
et chamos deum moabitarum. et moloch ydolum amonitarum. Fecitqz
salomon quod non placuerat coram dno. et non adimplevit ut sequeretur
dnm sicut dauid pater eius. Tunc edificavit salomon fanum chamos ydolo
moab in monte qui est contra ierlm. et moloch ydolo filiorum amon. atqz
in hunc modum fecit vniversis vxoribus suis alienigenis que adolebant
thura et immolabant dijs suis. Igitur iratus est dns salomoni. quod aversa esset
mens eius a dno deo israel qui apparuerat ei secundo. et preceperat de verbo hoc
ne sequeretur deos alienos. et non custodivit que mandavit ei dns. Dixit
itaqz dns salomoni. Quia habuisti hoc apud te et non custodisti pactum meum
et precepta mea que mandavi tibi. disrumpens scindam regnum tuum
et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam propter dauid
patrem tuum. De manu filij tui scindam illud. nec totum regnum auferam
sz tribum vnam dabo filio tuo propter dauid servum meum et ierlm quam elegi.
Suscitavit autem dns adversarium salomoni adad ydumeum de semine
regio qui erat in edom. Cum enim esset dauid in ydumea et ascendisset ioab
princeps milicie ad sepeliendos eos qui fuerant interfecti. et occidisset
omne masculinum in ydumea. Sex enim mensibus ibi moratus est
ioab. et omnis israel donec interimerent omne masculinum in ydumea. fugit
adad ipse et viri ydumei de servis patris eius cum eo vt ingrederentur egi-
ptum. Erat autem adad puer paruulus. Cumqz surrexissent de madian ve-
nerunt in pharan. Tuleruntqz secum viros de pharan et introierunt egi-
ptum ad pharaonem regem egipti. qui dedit ei domum et cibos constituit
et terram delegavit. Et invenit adad gratiam coram pharaone valde.
intantum vt daret ei vxorem sororem vxoris sue germanam thaffnes
regine. Genuitqz ei soror taffnes genebath filium et nutrivit eum
taffnes in domo pharaonis. Eratqz genebath habitans apud pharaonem
cum filijs suis. Cumqz audisset adad in egipto dormisse dauid cum
patribus suis. et mortuum esse ioab principem milicie. dixit pharaoni.
Dimitte me vt vadam in terram meam. Dixitqz ei pharao. Qua
enim re apud me indiges. vt queras ire in terram tuam. At ille respondit
Nulla. Sz obsecro te vt dimittas me. Suscitavitqz ei deus
adversarium razon filium eliada qui fugerat ad adezer regem soba dnm
suum. et congregavit contra eum viros. et factus est princeps latronum cum
interficeret eos dauid. Abieruntqz damascum et habitaverunt ibi et constituerunt

eum rege in damasco. erat quoque adversarius israel cunctis diebus salomonis
Et hoc est malum adad et odium contra israel regnavitque in Siria. Ieroboam quoque filius
nabath effrateus de sareda. cuius mater erat nomine serua mulier
vidua servus salomonis. levavit manum suam contra regem Et haec causa
rebellionis adversus eum. quia salomon edificavit mello et coequavit vora-
ginem civitatis david patris sui Erat autem ieroboam vir fortis et potens. Vidensque
salomon adolescentem bone indolis et industrium constituerat eum prefectum
super tributa universe domus ioseph. Factum est igitur in tempore illo ut
ieroboam egrederetur de ierusalem. et inveniret eum ahias sylonites propheta in
via opertus pallio novo Erant autem tantum duo in agro. Apprehendensque ahia
pallium suum novum quo opertus erat scidit in duodecim partes. et ait ad iero-
boam Tolle tibi decem scissuras. Haec enim dicit dominus deus israel Ecce ego scin-
dam regnum de manu salomonis. et dabo tibi decem tribus. Porro una tribus
remanebit ei propter servum meum david. et ierusalem civitatem quam elegi ex omnibus
tribubus israel. eo quod dereliquit me et adoravit astharthen deam sydoniorum
et chamos deum moab et moloch deum filiorum amon. et non ambula-
verit in viis meis ut faceret iustitiam coram me. et precepta mea et iudicia
sicut david pater eius Nec auferam omne regnum de manu eius sed ducem eum
ponam cunctis diebus vite sue propter david servum meum quem elegi qui custo-
divit mandata mea et precepta mea Auferam autem regnum de manu filii
eius. et dabo tibi decem tribus. filio autem eius dabo tribum unam ut re-
maneat lucerna david servo meo cunctis diebus coram me in ierusalem civitate
quam elegi ut esset nomen meum ibi Te autem assumam et regnabis super
omnia que desiderat anima tua. eritque rex super israel. Si igitur audieris
omnia que precepero tibi. et ambulaveris in viis meis. et feceris quod rectum
est coram me custodiens mandata mea et precepta mea. sicut fecit david
servus meus. ero tecum et edificabo tibi domum fidelem. quo edificavi
domum david. et tradam tibi israel. et affligam semen david super hoc. verumtamen
non cunctis diebus. Voluit ergo salomon interficere ieroboam. qui surrexit
et aufugit in egiptum ad susac regem egipti. et fuit in egipto usque ad
mortem salomonis Reliquum autem verborum salomonis et omnia que fecit et
sapientia eius. ecce universa scripta sunt in libro verborum dierum salomonis.
Dies autem quibus regnavit salomon in ierusalem super omnem israel xl anni sunt.
Dormivitque salomon cum patribus suis. et sepultus est in civitate david patris
sui regnavitque roboam filius eius pro eo c. xii.

Venit autem Roboam in sychem. Illuc enim congregatus erat omnis israel
ad constituendum eum regem At vero ieroboam filius nabath cum adhuc
esset in egipto profugus a facie regis salomonis audita morte eius rever-
sus est de egipto Miseruntque et vocaverunt eum. Venit ergo ieroboam et
omnis multitudo israel. et locuti sunt ad roboam dicentes Pater tuus durissimum
iugum imposuit nobis. Tu itaque nunc imminue paululum de imperio

patris tui durissimo et de iugo grauissimo quod imposuit nobis et seruiemus
tibi. Qui ait eis Ite usque ad tertium diem et reuertimini ad me. Cumque
abisset populus iniit consilium rex roboam cum senibus qui assistebant
coram salomone patre eius dum adhuc uiueret et ait. Quod mihi datis
consilium ut respondeam populo. Qui dixerunt ei Si obedieris populo hodie huic
et seruieris et petitionem eorum cesseris locutusque fueris ad eos uerba
lenia erunt tibi serui cunctis diebus. Qui dereliquit consilium senum quod de-
derant ei et adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant cum eo et assiste-
bant illi. Dixitque ad eos Quod mihi datis consilium ut respondeam populo
huic qui dixerunt mihi leuius fac iugum quod imposuit pater tuus super
nos. Et dixerunt ei iuuenes qui nutriti fuerant cum eo Sic loquere
populo huic qui locuti sunt ad te dicentes Pater tuus aggrauauit iugum
nostrum tu releua nos. sic loqueris ad eos. Minimus digitus meus
grossior est dorso patris mei. Et nunc posuit pater meus super uos iugum
graue. ego autem addam super iugum uestrum. Pater meus cecidit uos flagel-
lis. ego autem cedam uos scorpionibus. Venit ergo ieroboam et omnis populus
ad roboam die tertio sicut locutus fuerat dicens Reuertimini ad me die tertia
Responditque rex populo dura. derelicto consilio seniorum quod ei dederant et locutus
est eis secundum consilium iuuenum dicens Pater meus aggrauauit iugum
uestrum ego autem addam iugo uestro. Pater meus cecidit uos flagellis.
ego autem cedam uos scorpionibus. Et non acquieuit rex populo. quoniam auersatus
eum fuerat dominus ut suscitaret uerbum suum quod locutus fuerat in manu
ahie silonite ad ieroboam filium nabath. Videns itaque populus quod
noluisset audire eos rex. Respondit ei dicens. Que nobis pars in dauid
uel que hereditas in filio ysai Reuertere in tabernacula tua israel. Nunc
uide domum tuam dauid. Et abiit israel in tabernacula sua. Super filios
autem israel quicumque habitabant in ciuitatibus iuda regnauit roboam. Misit
ergo roboam ad hiram qui erat super tributa et lapidauit eum omnis israel
et mortuus est. Porro rex roboam festinus ascendit currum et fugit in ierusalem
Recessitque israel a domo dauid usque in presentem diem. Factum est autem cum audisset
omnis israel quod reuersus esset ieroboam. miserunt et uocauerunt eum congregato
cetu. et constituerunt regem super omnem israel nec secutus est quisquam domum
dauid. preter tribum iuda solam. Venit autem roboam ierusalem et congregauit
uniuersam domum iuda et tribum beniamin centum et octoginta milia
electorum uirorum et bellatorum ut pugnaret contra domum israel et reduceret
regnum roboam filio salomonis. Factus est autem sermo domini ad semeiam uirum
dei dicens Loquere ad roboam filium salomonis regem iuda et ad omnem
domum iuda et beniamin et reliquos de populo dicens Hec dicit dominus.
Non ascendetis neque bellabitis contra fratres uestros filios israel. Reuertatur
uir in domum suam a me enim uerbum factum est hoc. Audierunt sermonem domini
Et reuersi sunt de itinere sicut eis preceperat dominus. Edificauit autem ieroboam

sichem in monte effraym ⁊ habitauit ibi Et egressus inde edificauit
phanuel. Dixit qz ieroboam in corde suo Nunc reuertetur regnum ad
domum dd. si ascendit populus iste ut faciat sacrificia in domo dni
in ierlm. conuertetur cor populi huius ad dnm suum roboam regem iuda. interfi-
cientque me et reuertentur ad eum Et excogitato consilio fecit duos vi-
tulos aureos et dixit eis Nolite ultra ascendere ierlm Ecce dii tui
isrl. qui eduxerunt te de terra egipti. Posuitque unum in bethel ⁊ alterum
in dan Et factum est verbum hoc isrl in peccatum. Ibat enim populus ad adora-
dum vitulum usque in dan Et fecit phana in excelsis. ⁊ sacerdotes de
extremis populi qui non erant de filiis leui. Constituitque diem solempnem
in mense octauo xv die mensis in similitudinem solempnitatis que celebra-
batur in iuda Et ascendens altare similiter fecit in bethel ut immolaret
vitulis quos fabricatus fuerat Constituit in bethel sacerdotes excelsorum
que fecerat. ⁊ ascendit super altare quod extruxerat in bethel xv die
mensis octaui quem finxerat de corde suo. ⁊ fecit solempnitatem filiis
isrl. Et ascendit super altare ut adoleret incensum. c xiii

Et ecce vir dei venit de iuda in sermone dni in bethel. iero-
boam stante super altare ⁊ thus iaciente Et exclamauit contra altare
in sermone dni ⁊ ait. Altare altare. hec dicit dns. Ecce filius
nascetur domui dd iosias nomine ⁊ immolabit super te sacerdotes
excelsorum. qui nunc in te thura succendunt. ⁊ ossa hominum incendet super te
Deditque in die illa signum dicens. Hoc erit signum quod locutus est dns.
Ecce altare scindetur et effundetur cinis qui in eo est Cumque audisset
rex sermonem hominis dei quem inclamauerat contra altare in bethel extendit
manum suam de altari dicens apprehendite eum. Et exaruit manus
eius quam extenderat contra eum. nec valuit retrahere eam ad se. Altare
quoque scissum est. ⁊ effusus cinis de altari iuxta signum quod predixerat vir dei
in sermone dni Et ait rex ad virum dei Deprecare faciem dni dei tui et
ora pro me. vt restituatur manus mea michi. Orauit vir dei faciem domini
⁊ reuersa est manus regis ad eum. ⁊ facta est sicut prius fuerat. Locutus est
autem rex ad virum dei. Veni mecum domum vt prandeas ⁊ dabo tibi mu-
nera Respondit vir dei ad regem. Si dederis michi mediam partem domus
tue. non veniam tecum nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto
Sic enim mandatum est michi in sermone dni precipientis Non comedes panem
neque bibes aquam. nec reuerteris per viam qua venisti. Abiit ergo per
aliam viam. ⁊ non est reuersus per iter quo venerat in bethel Prophetes
autem quidam senex habitabat in bethel, quem venerunt filii sui ⁊ narrauerunt
ei omnia opera que fecerat vir dei illa die in bethel. ⁊ verba que
locutus fuerat ad regem, ⁊ narrauerunt patri suo Et dixit eis pater eorum
Per quam viam abiit. Ostenderunt ei filii sui viam. per quam abierat vir
dei qui venerat de iuda Et ait filiis suis. Sternite michi asinum.

Qui cum stravisset ascendit et abiit post virum dei et invenit eum
sedentem subtus terebinthum Et ait illi Tu ne es vir dei qui venisti
de iuda Respondit ille Ego sum Dixit ad eum Veni mecum domum ut
comedas panem Qui ait Non possum reverti neque venire tecum nec co-
-medam panem nec bibam aquam in loco isto quia locutus est dominus ad me
in sermone domini dicens Non comedes panem et non bibes aquam ibi nec
reverteris per viam qua ieris Qui ait illi Et ego propheta sum similis tui
et angelus domini locutus est mihi in sermone domini dicens Reduc eum tecum in domum
tuam et comedat panem et bibat aquam Fefellit eum et reduxit secum
Comedit ergo panem et bibit aquam in domo eius Cumque sederent ad
mensam factus est sermo domini ad prophetam qui reduxerat eum Et exclamavit
ad virum dei qui venerat de iuda dicens Hec dicit dominus Quia non obedi-
ens fuisti ori domini et non custodisti mandatum quod precepit tibi dominus de-
us tuus et reversus es et comedisti panem et bibisti aquam in loco in quo precepit
tibi ne comederes panem neque biberes aquam non inferetur cadaver
tuum in sepulcrum patrum tuorum Cumque comedisset et bibisset stravit
asinum suum prophete quem reduxerat Qui cum abisset invenit eum leo in
via et occidit Et erat cadaver eius proiectum in itinere Asinus autem
stabat iuxta illum et leo stabat iuxta cadaver Et ecce viri transeuntes
viderunt cadaver proiectum in via et leonem stantem iuxta cadaver Et vene-
runt et divulgaverunt in civitate in qua propheta ille senex habitabat Quod
cum audisset propheta ille qui reduxerat eum de via ait Vir dei est qui in-
obediens fuit ori domini et tradidit eum dominus leoni et confregit eum et
occidit iuxta verbum domini quod locutus est ei Dixitque ad filios suos Ster-
nite mihi asinum Qui cum stravissent et ille abisset invenit cada-
ver eius proiectum in via et asinum et leonem stantes iuxta cadaver Non
comedit leo de cadavere nec lesit asinum Tulit ergo propheta cadaver
viri et posuit illud super asinum et reversus intulit in civitatem prophete
senis ut plangerent eum Et posuit cadaver eius in sepulcro suo
Et planxerunt eum Heu heu mi frater Cumque planxissent eum dixit ad fili-
os suos Cum mortuus fuero sepelite me in sepulcro in quo vir dei se-
pultus est Iuxta ossa eius ponite ossa mea Profecto enim veniet ser-
mo quem predixit in sermone domini contra altare quod est in bethel
et contra omnia fana excelsorum que sunt in urbibus samarie Post verba hec
non est reversus ieroboam de via sua pessima sed econtrario fecit de no-
vissimis populi sacerdotes excelsorum Et quicumque volebat imple- No
bat manum suam et fiebat sacerdos excelsorum Et propter hanc causam
peccavit domus ieroboam et eversa est et deleta de superficie terre
In tempore illo egrotavit abia filius ieroboam Dixitque c. XIIII
ieroboam uxori sue Surge et commuta habitum ne cognoscaris
quod sis uxor ieroboam et vade in silo ubi est ahias propheta qui locutus

e mi q regnaturus essem sup p̄plm hunc. Tolle q̄q in manu tua decē panes
⁊ crustulam et vas mellis ⁊ vade ad illum. ⁊ ipse indicabit tibi q̄d
eventurum sit huic puero. Fecit ut dixerat vxor ieroboam. Et consurgens
abijt in silo et venit in domum ahia. At ille nō poterat videre quia
caligaverat oculi eius p senectute. Dixitque dns ad ahiam. Ecce vxor
ieroboam ingredit ut consulat te sup filio suo q̄ egrotat. Hec ⁊ hec loqueris
ei. Cum ergo illa intraret ⁊ dissimularet se esse q̄ erat. Audiuit ahia
sonitum pedum eius introeuntis p ostium ⁊ ait. Ingredere vxor ieroboam
quare aliam te esse simulas. Ego aut missus sum ad te durus nuntius.
Vade ⁊ dic ieroboam. Hec dicit dns deus isrl. Quia exaltaui te de me:
dio p̄pli. ⁊ dedi te ducem sup p̄plm meum isrl. ⁊ scidi regnum domꝰ dauid
⁊ dedi illud tibi. ⁊ nō fuisti sicut seruus meus dauid. qui custodiuit man-
data mea. ⁊ secutus est me in toto corde suo. faciens q̄d placitum eēt in
conspectu meo. Sꝫ operatus es male sup omēs qui fuerunt ante te. ⁊ fecisti
tibi deos alienos ⁊ conflatiles vt me ad iracundiā prouocares. me
aut p[roie]cisti post tergum tuum. idcirco ego inducam mala sup domum ieroboam
⁊ percutiam de ieroboam vsqꝫ ad mingentem ad parietē ⁊ clausum et
nouissimum in israel ⁊ mundabo reliquias domus ieroboam sicut mundari
solet fimus vsqꝫ ad purum. Qui mortui fuerint de ieroboam in ciuitate
comedent eos canes. q̄ aut mortui fuerint in agro. vorabunt eos aues
celi. q[uia] dns locutus est. Tu igitur surge ⁊ vade in domum tuam. ⁊ in ipso
introitu pedum tuorum morietur in urbe puer. ⁊ planget eum omnis isrl. ⁊
sepeliet. Iste enim solus inferetur de ieroboam in sepulcrum: q[uia] inuentus est
sup eo sermo bonus ad dnm deum isrl in domo ieroboam. Constituet
aut dns sibi regem in hac die ⁊ in hoc tpe. Et percutiet dns deus
isrl sicut solet moueri arundo in aqua ⁊ euellet isrl de terra bona hac
quam dedit patribus eorum. ⁊ ventilabit eos trans flumen q[uia] fecerunt
sibi lucos vt irritarent dnm. ⁊ tradet dns isrl propter peccata ieroboam
qui peccauit ⁊ peccare fecit isrl. Surrexit itaqꝫ vxor ieroboam ⁊ abijt
⁊ venit in thersa. Cumqꝫ illa ingrederetur limen domus puer mortuus est
⁊ sepelierunt eum. Et planxit illum omnis isrl iuxta sermonem dni quem lo-
cutus est in manu serui sui ahie prophete. Reliqua aut verborum ieroboam
quo pugnauit ⁊ quo regnauit. ecce scripta sunt in libro verborum dierum
regum isrl. Dies aut quibus regnauit ieroboam xxii anni sunt. ⁊ dor-
miuit cum patribus suis. Regnauitqꝫ nadab filius eius pro eo. Porro
roboam filius salomonis regnauit in iuda. Quadraginta ⁊ vnius anni
erat roboam cum regnare cepisset. ⁊ xvii regnauit in ierlm ciuitate
quam elegit dns vt poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus isrl.
Nomen aut matris eius naama amonites. Et fecit iudas malum
coram dno. ⁊ irritauerunt eum sup omnibus q̄ fecerant patres eorum in peccatis
suis q̄ peccauerunt. Edificauerunt enim ⁊ ipsi sibi aras et statuas

et lucos sup omnem collem excelsum et sub omnem arborem frondosam
sed et effeminati fuerunt in terra. feceruntque omnes abhominationes gencium
quas attrivit dominus ante faciem filiorum israel. In quinto autem anno regni
roboam ascendit sesac rex egipti in ierusalem et tulit thesauros domus
domini et thesauros regios et universa diripuit. Scuta quoque aurea que
fecerat salomon pro quibus fecit rex roboam scuta erea. et tradidit
ea in manus ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante ostium domus
regis. Cumque ingrederetur rex in domum domini portabant ea qui preundi
habebant officium et postea reportabant ad armamentarium scutariorum
Reliqua autem sermonum roboam et omnia que fecit. ecce scripta sunt in libro
verborum dierum regum iuda. Fuitque bellum inter ieroboam et roboam
cunctis diebus. Dormivit que roboam cum patribus suis et sepultus est cum
eis in civitate david. Nomen autem matris eius naama amanites. et re-
gnavit in xviii anno regis c xv. Regnavit abia filius eius pro eo
ieroboam filii nabath regnavit abia super iudam tribus annis regnavit
in ierusalem Nomen matris eius maacha filia abessalom. ambulavit
que in omnibus peccatis patris sui que fecit ante eum. nec erat cor eius perfectum
cum domino deo suo sicut cor david patris eius Sed propter david dedit ei dominus
deus suus lucernam in ierusalem ut suscitaret filium eius post eum et staret
ierusalem eo quod fecisset david rectum in oculis domini. et non declinasset ab omnibus
que preceperat ei. cunctis diebus vite sue excepto sermone urie ethei
Attamen bellum fuit inter abiam et inter ieroboam omni tempore vite eius
Reliqua autem sermonum abiam et omnia que fecit. nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum iuda. Fuitque prelium inter abiam et inter ieroboam
Et dormivit abiam cum patribus suis. et sepelierunt eum in civitate david
Regnavitque asa filius eius pro eo. In anno ergo xx ieroboam regis
regnavit asa rex iuda. et xli anno regnavit in ierusalem nomen matris
eius maacha filia abessalom Et fecit asa rectum ante conspectum
domini sicut david pater eius. et abstulit effeminatos de terra. purgavitque
universas sordes ydolorum que fecerant patres eius. Insuper et maacham
matrem suam amovit ne esset princeps in sacris priapi in luco eius
quem consecraverat. subvertitque specum eius et confregit simulacrum
turpissimum et combussit in torrente cedron. excelsa autem non abstulit
Veruntamen cor asa perfectum erat cum domino deo cunctis diebus suis. Et
intulit ea que sanctificaverat pater eius suus et voverat in domum domini
argentum et aurum et vasa. Bellum autem erat inter asa et baasa regem
israel cunctis diebus eorum Ascendit quoque baasa rex israel in iudam. et
edificavit rama ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte
asa regis iude. Tollens itaque asa omne argentum et aurum quod re-
manserat in thesauris domus domini. et in thesauris domus regie dedit
illud in manus servorum suorum et misit ad benadab filium tabremon

filii Ezion regem Syriae qui habitabat in Damasco dicens Foedus est inter me
et te et inter patrem tuum et patrem meum. Ideo misi tibi munera argentum
et aurum et peto ut venias et irritum facias foedus quod habes cum Baasa
rege Israel et recedat a me. Adquiescens Benadab regi Aza misit princi-
pes exercitus sui in civitates Israel et percusserunt Ahion et Dan et Abel domum
Maacha et universam Cenneroth, omnem scilicet terram Neptalim. Quod cum audisset
Baasa intermisit aedificare Rama et reversus est in Thersa. Rex autem Asa nuntium
misit in omnem Iudam dicens Nemo sit excusatus. Et tulerunt lapides de Rama
et ligna eius quibus aedificaverat Baasa, et extruxit de eis rex Aza Ga-
baa Beniamin et Maspha. Reliqua autem omnium sermonum Asa et universae
fortitudines eius et cuncta quae fecit et civitates quas extruxit nonne
haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda. Verumtamen in tempore senectutis
suae doluit pedes. Et dormivit cum patribus suis et sepultus est cum eis in
civitate David patris sui. Regnavitque Iosaphat filius eius pro eo. Nadab
vero filius Ieroboam regnavit super Israel anno secundo Asa regis Iuda regnavitque
super Israel duobus annis et fecit quod malum est in conspectu domini. Et ambulavit
in viis patris sui in peccatis eius quibus peccare fecit Israel. Insidiatus est
autem ei Baasa filius Abia de domo Ysachar et percussit eum in Gebbethon
quae est urbs Philistiorum. Siquidem Nadab et omnis Israel obsidebant Gel-
bethon. Interfecit illum igitur Baasa in anno tertio Asa regis Iuda et regnavit
pro eo. Cumque regnasset percussit omnem domum Ieroboam, non dimisit nec
unam quidem animam de semine eius donec deleret eum iuxta verbum domini quod
locutus fuerat in manu servi sui Ahie Silonitis propter peccata Ieroboam quae peccaverat
et quibus peccare fecerat Israel et propter delictum quo irritaverat dominum deum Israel.
Reliqua autem sermonum Nadab et omnia quae operatus est nonne haec scripta sunt
in libro verborum dierum regum Israel. Fuitque bellum inter Asa et Baasa regem
Israel cunctis diebus eorum. Anno tertio Asa regis Iuda regnavit Baasa filius
Ahia super omnem Israel in Thersa xxiiii annis et fecit malum coram domino
Ambulavitque in via Ieroboam et in peccatis eius quibus peccare fecit Israhel
Factus est autem sermo domini ad Hieu filium Anani contra Baasa c. xvi
dicens Pro eo quod exaltavi te de pulvere et posui ducem super populum
meum Israel, tu autem ambulasti in via Ieroboam et peccare fecisti po-
pulum meum Israel ut me irritares in peccatis eorum, ecce ego demetam po-
steriora Baasa et posteriora domus eius et faciam domum tuam sicut domum
Ieroboam filii Nabath. Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate comedent eum
canes et qui mortuus fuerit ex eo in regione comedent eum volucres celi.
Reliqua autem sermonum Baasa et quaecumque fecit et proelia eius nonne haec
scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel. Dormivit ergo Baasa cum
patribus suis et sepultus est in Thersa. Et regnavit Hela filius eius pro eo.
Cum autem in manu Hieu filii Anani prophete verbum domini factum esset contra Baasa
et contra domum eius et contra omne malum quod fecerat coram domino ad irritandum eum

in operibus manuum suarum ut fieret sicut domus ieroboam ob hanc causam
occidit eum hoc est hieu filium anani prophetam. Anno xxvi asa regis
iuda regnavit hela filius baasa super israhel in thersa duobus annis et
rebellavit contra eum servus suus zambri dux medie partis equitum Erat
autem hela in thersa bibens et temulentus in domo asa prefecti thersa. Ir-
ruens ergo zambri percussit et occidit eum anno xxvii asa regis iuda et
regnavit pro eo Cumque regnasset et sedisset super solium eius percussit omnem
domum baasa et non reliquit ex ea mingentem ad parietem et propinquos
et amicos eius. Delevitque zambri omnem domum baasa iuxta verbum domini
quod locutus fuerat ad baasa in manu hieu prophete propter universa peccata baasa
et peccata hela filii eius qui peccaverunt et peccare fecerunt israhel provocantes dominum
deum israhel in vanitatibus suis Reliqua autem sermonum hela et omnia que fecit
nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israhel. Anno xxvii asa
regis iuda regnavit zambri vii diebus in thersa Porro exercitus obside-
bat gebbethon urbem philistinorum. Cumque audisset rebellasse zambri et
occidisse regem. fecit sibi regem omnis israhel amri qui erat princeps milicie
super israhel in die illa in castris Ascendit ergo amri et omnis israhel cum eo de
gebbethon et obsidebant thersa. Videns autem zambri quod expugnanda
esset civitas ingressus est palacium et succendit secum domum regiam et mor-
tuus est in peccatis suis que peccaverat faciens malum coram domino. et ambulans in
via ieroboam et in peccato eius quo peccare fecit israhel. Reliqua autem sermonum
zambri et insidiarum eius et tyrannidis. nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum israhel. Tunc divisus est israhel in duas partes Media pars
populi sequebatur thebni filium gineth ut constituerent eum regem. et media
pars amri. Prevaluit autem populus qui sequebatur amri populo qui sequebatur
thebni filium gineth. Mortuusque est thebni. et regnavit amri. Anno
xxxi asa regis iuda regnavit amri super israhel xii annis. In thersa re-
gnavit vi annis. Emitque montem samarie a somer duobus talentis argen-
ti et edificavit eum. et vocavit nomen civitatis quam extruxerat nomine
somer id est montem domini. vel montem samarie. Fecit autem amri malum in
conspectu domini et operatus est nequiter super omnes qui fuerant ante eum. Ambulavit
que in omni via ieroboam filii nabath. et in peccatis eius quibus peccare fecerat
israhel. ut irritaret dominum deum israhel in vanitatibus suis Reliqua autem sermonum
amri et prelia eius que gessit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum
regum israhel. Et dormivit amri cum patribus suis et sepultus est in samaria
Regnavitque achab filius eius pro eo Achab vero filius amri regnavit super
israhel anno xxxviii asa regis iuda. Et regnavit achab filius amri
super israhel in samaria viginti et duobus annis. Et fecit achab filius amri
malum in conspectu domini super omnes qui fuerunt ante eum. nec suffecit ei ut am-
bularet in peccatis ieroboam filii nabath. insuper duxit uxorem iezabel
filiam methbaal regis sidoniorum et abiit et servivit baal et adoravit

eum. et posuit aram Baal in templo Baal quod edificaverat in Samaria. et
plantavit lucum et addidit Achab in opere suo irritans dominum deum Israel super
omnes reges Israel qui fuerant ante eum. In diebus eius edificavit Ahiel de Be-
thel Iericho in Abiram primitivo suo fundavit eam et in Segub novis-
simo suo posuit portas eius iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu Iosue
Et dixit Helias Thesbites de habitato- c. xvii filii Nun
ribus Galaad ad Achab. Vivit dominus deus Israel in cuius conspectu sto si
erit annis hiis ros et pluvia nisi iuxta oris mei verba. Et factum est
verbum domini ad eum dicens. Recede hinc et vade contra orientem et abscondere in
torrente Carith qui est contra Iordanem. et ibi de torrente bibes. corvisque pre-
cepi ut pascant te ibi. Abiit ergo et fecit iuxta verbum domini. Cumque abisset sedit
in torrente Carith qui est contra Iordanem. corvi quoque deferebant ei panem et carnes
mane. similiter panem et carnes vespere. et bibebat de torrente. Post autem dies
aliquantos siccatus est torrens. Non enim pluerat super terram. Factus est igitur sermo domini
ad eum dicens. Surge et vade in Sarepta Sydoniorum et manebis ibi. Precepi
enim mulieri vidue ibi ut pascat te. Surrexit et abiit in Sarepta Sydoniorum.
Cumque venisset ad portam civitatis apparuit ei mulier vidua colligens ligna. et vocavit
eam. dixitque ei. Da michi paululum aque in vase ut bibam. Cumque illa pergeret
ut afferret. clamavit post tergum eius dicens. Affer michi obsecro et buccellam panis
in manu tua. Que respondit. Vivit dominus deus tuus. quia non habeo panem. nisi quantum
pugillus capere potest farine in ydria. et paululum olei in lechito. En colligo
duo ligna ut ingrediar et faciam illud michi et filio meo ut comedamus et moriamur.
Ad quam Helias ait. Noli timere. sed vade et fac sicut dixisti. Verumtamen michi
primum fac de ipsa farinula subcinericium panem parvulum et affer ad me.
Tibi autem et filio tuo facies postea. Hec autem dicit dominus deus Israel. Ydria fari-
ne non deficiet nec lechitus olei minuetur. usque ad diem in qua daturus
est dominus pluviam super faciem terre. Que abiit et fecit iuxta verbum Helie. Et
comedit ipse. et illa. et domus eius. et ex illa die ydria farine non defecit.
et lechitus olei non est imminutus iuxta verbum domini quod locutus fuerat in
manu Helie. Factum est autem post hec verba egrotavit filius mulieris matrisfami-
lias et erat languor nimis. ita ut non remaneret in eo halitus. Dixit
ergo ad Heliam. Quid michi et tibi vir dei. Ingressus es ad me ut rememo-
rarentur iniquitates mee et interficeres filium meum. Et ait ad eam Helias. Da
michi filium tuum. Tulit ergo eum de sinu illius et portavit in cenaculum ubi ipse
manebat et posuit super lectulum suum. et clamavit ad dominum et dixit. Domine de-
us meus etiam ne viduam apud quam ego utcumque sustentor afflixisti ut inter-
ficeres filium eius. Et expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus. Cla-
mavitque ad dominum et ait. Domine deus meus revertatur oro anima pueri huius in viscera
eius. Exaudivit dominus vocem Helie. et reversa est anima pueri intra eum et revixit.
Tulitque Helias puerum et deposuit eum de cenaculo in inferiore domum
et tradidit matri sue et ait illi. En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad Eliam

Nunc in isto cognovi quoniam vir dei es tu et verbum domini in ore tuo verum est.
Post dies multos verbum domini factum est ad heliam in anno c xviii
tercio dicens Vade et ostende te achab ut dem pluviam super faciem
terre. Ivit ergo helias ut ostenderet se achab. Erat autem fames vehemens
in samaria. Vocavitque achab abdiam dispensatorem domus sue. Abdias
autem timebat dominum valde. Nam cum interficeret iezabel prophetas domini tulit
ille centum prophetas et abscondit eos quinquagenos et quinquagenos in speluncis
et pavit eos pane et aqua. Dixit ergo achab ad abdiam Vade in terram
ad universos fontes aquarum et in cunctas valles si forte possimus invenire
herbam et salvare equos et mulos et non penitus iumenta intereant.
Diviseruntque sibi regiones ut circuirent eas. Achab ibat per viam unam
et abdias per viam alteram seorsum. Cumque esset abdias in via helias
occurrit ei. Qui cum cognovisset eum cecidit super faciem suam et ait. Num
tu es domine mi helias. Cui ille respondit. Ego. Et dixit. Vade et dic
domino tuo. Adest helias. Et ille. Quid peccavi inquit quoniam tradis me
servum tuum in manu achab ut interficiat me. Vivit dominus deus tuus. non est gens
aut regnum quo non miserit dominus meus te requirens. Et respondentibus cunctis non est
hic. Adiuravit regna singula et gentes eo quod minime reperireris. Et nunc
dicis mihi vade et dic domino tuo Adest helias. Cumque recessero a te
spiritus domini asportabit te in locum quem ego ignoro. Et ingressus nuntia-
bo achab et non inveniens te interficiet me. Servus autem tuus timet
dominum ab infantia sua. Numquid non indicatum est tibi domino meo quid
fecerim cum interficeret iezabel prophetas domini quod absconderim de prophetis
domini centum viros quinquagenos et quinquagenos in speluncis et paverim
eos pane et aqua. Et nunc tu dicis Vade et dic domino tuo Adest helias
ut interficiat me. Dixit helias. Vivit dominus exercituum ante cuius vultum sto quia
hodie apparebo ei. Abiit ergo abdias in occursum achab et indicavit ei. Venit-
que achab in occursum helie. Et cum vidisset eum ait. Tune es ille qui
conturbas israel. Et ille ait. Non ego turbavi israel sed tu et domus patris tui
qui dereliquistis mandata domini et secuti estis baalim. Verumtamen nunc
mitte et congrega ad me universum israel in monte carmeli et prophetas baal
quadringentos quinquaginta prophetasque lucorum quadringentos qui comedunt de mensa iezabel. Mi-
sit achab ad omnes filios israel et congregavit prophetas in monte carmeli.
Accedens autem helias ad omnem populum ait. Usquequo claudicatis
in duas partes. Si dominus est deus sequimini eum. Si autem baal sequimini
illum. Et non respondit ei populus verbum. Et ait rursum helias ad populum.
Ego remansi propheta domini solus. prophete autem baal quadringenti et quinquaginta. prophete que lucorum
quadringenti viri sunt. Dentur nobis duo boves et illi eligant bovem unum
et in frusta cedentes ponant super ligna ignem autem non supponant. Et ego
faciam bovem alterum et imponam super ligna ignemque non supponam.
Invocate nomina deorum vestrorum et ego invocabo nomen domini et deus

qui exaudierit per ignem, ipse sit deus. Respondens omnis populus ait: Optima
propositio quam locutus est Helias. Dixit ergo Helias prophetis Baal: Eligi-
te vobis bovem unum et facite primi, quia vos plures estis, et invocate
nomina deorum vestrorum, ignemque non supponatis. Qui cum tulissent bovem
quem dederat eis, fecerunt, et invocabant nomen Baal de mane usque ad
meridiem dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox nec qui responderet.
Transiliebantque altare quod fecerant. Cumque esset iam meridies, illudebat
eis Helias dicens: Clamate voce maiore; deus enim est, et forsitan lo-
quitur, aut in diversorio est, aut in itinere, aut certe dormit ut excitetur. Clama-
bant ergo voce magna, et incidebant se iuxta ritum suum cultris et lanceo-
lis, donec perfunderentur sanguine. Postquam autem transiit meridies, et illis pro-
phetantibus venerat tempus quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox,
nec aliquis respondebat, nec attendebat orantes, dixit Helias omni populo:
Venite ad me. Et accedente ad se populo, curavit altare domini quod de-
structum fuerat. Et tulit xii lapides iuxta numerum tribuum filiorum Iacob,
ad quem factus est sermo domini dicens: Israel erit nomen tuum. Et edificavit
ex lapidibus altare in nomine domini, fecitque aqueductum quasi per duas arati-
unculas in circuitu altaris. Et composuit ligna, divisitque per membra bovem,
et posuit super ligna, et ait: Implete quattuor hydrias aqua, et effundite super
holocaustum et ligna. Rursumque dixit: Etiam secundo hoc facite. Qui cum
fecissent et secundo, ait: Etiam tercio idipsum facite. Feceruntque et tercio. Et currebant
aque circum altare, et fossa aqueductus repleta est. Cumque iam tempus esset ut
offerretur holocaustum, accedens Helias propheta ait: Domine deus Abraham,
Ysaac et Israel, hodie ostende quia tu es deus Israel et ego servus tuus, et iuxta
preceptum tuum feci omnia verba hec. Exaudi me domine exaudi me, ut
discat populus iste quia tu es dominus deus et tu convertisti cor eorum iterum.
Cecidit autem ignis domini de celo et voravit holocaustum et ligna et lapides,
pulverem quoque et aquam que erat in aqueductu lambens. Quod cum vidisset omnis
populus, cecidit in faciem suam et ait: Dominus ipse est deus, dominus ipse est deus. Dixit-
que Helias ad eos: Apprehendite prophetas Baal, et ne unus quidem fugiat
ex eis. Quos cum apprehendissent, tulit eos ad torrentem Cyson et inter-
fecit eos ibi. Et ait Helias ad Achab: Ascende, comede et bibe, quia
sonus multe pluvie est. Ascendit Achab ut comederet et biberet. Helias
autem ascendit in verticem Carmeli, et pronus in terram posuit faciem suam inter
genua sua. Et dixit ad puerum suum: Ascende et prospice contra mare. Qui cum
ascendisset et contemplatus esset, ait: Non est quicquam. Et rursum ait illi: Revertere
septem vicibus. In septima autem vice, ecce nubecula parva quasi vestigium hominis
ascendebat de mari. Qui ait: Ascende et dic Achab: Iunge currum tuum
et descende, ne occupet te pluvia. Cumque se verterent huc atque illuc,
ecce celi contenebrati sunt, et nubes et ventus, et facta est pluvia grandis.
Ascendens itaque Achab abiit in Iezrahel, et manus domini facta est super Helia

accinctis quoque lumbis currebat ante Achab donec veniret in Iezrahel
Nunciavit autem Achab Iezabel omnia que fecerat Helias c. XIX
et quomodo occidisset universos prophetas Baal gladio. Misitque Iezabel
nuntium ad Heliam dicens. Hec mihi faciant dii et hec addant
nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis. Ti-
muit ergo Helias. et surgens abiit quocumque eum ferebat voluntas.
Venitque ad Bersabee Iuda et dimisit ibi puerum suum. et perrexit
in desertum viam unius diei. Cumque venisset et sederet subter unam iuni-
perum petivit anime sue ut moreretur. et ait Sufficit mihi domine. tolle animam
meam. neque enim melior sum quam patres mei. Proiecitque se et dormivit
in umbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum et dixit illi Surge
et comede. Respexit et ecce ad caput eius subcinericius panis et vas
aque. Comedit ergo et bibit. et rursum obdormivit. Reversusque est angelus
domini secundo et tetigit eum. dixitque illi Surge et comede. grandis enim tibi
restat via. Cum surrexisset comedit et bibit. et ambulavit in for-
titudine cibi illius xl diebus et xl noctibus usque ad montem dei Oreb.
Cumque venisset illuc mansit in spelunca. Et ecce sermo domini ad eum. dixit-
que illi. Quid hic agis Helia. At ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo
exercituum. quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel. Altaria tua destruxerunt et
prophetas tuos occiderunt gladio. et relictus sum ego solus. et querunt animam meam
ut auferant eam. Et ait ei Egredere et sta in monte coram domino. Et ecce
dominus transit et spiritus grandis et fortis subvertens montes. et conterens petras
ante dominum. non in spiritu dominus. Et post spiritum commotio. Non in commotione dominus.
et post commotionem ignis. Non in igne dominus. et post ignem sibilus aure tenuis
ibi dominus. Quod cum audisset Helias operuit vultum suum pallio. et egressus
stetit in ostio spelunce. Et ecce vox ad eum dicens. Quid agis hic Helia
Et ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum. quia dereliquerunt pactum
tuum filii Israel. Altaria tua destruxerunt et prophetas tuos occiderunt gladio et
relictus sum ego solus. et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait dominus
ad eum. Vade et revertere in viam tuam in Damascum. Cumque perveneris illuc
unges Asahel regem super Syriam. et Hieu filium Namsi unges regem
super Israel. Heliseum autem filium Saphat qui est de Abelmaula unges prophetam
pro te. Et erit quicumque fugerit gladium Hieu interficiet eum Heliseus.
Et derelinquam mihi in Israel vii milia virorum. quorum genua non sunt incurvata
Baal. et omne os quod non adoravit eum osculans manus. Profectus ergo inde
repperit Heliseum filium Saphat arantem in xii iugis boum. et ipse in
xii iugis boum arantibus unus erat. Cumque venisset Helias ad eum. misit
pallium suum super illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post Heliam et ait.
Osculer oro te patrem meum et matrem meam. et sic sequar te. Dixitque ei.
Vade et revertere. Quod enim meum erat feci tibi. Reversus autem ab eo tulit
par boum et mactavit illud. et in aratro boum coxit carnes. et dedit populo et
comederunt. Consurgensque abiit et secutus est Heliam et ministrabat ei

Porro benadab rex syrie congregavit exercitum suum. et xxxii duos c xx
reges secum et equos et currus. et ascendens pugnabat contra samariam
et obsidebat eam. Mittensque nuncios ad achab regem israel in civitatem
ait. Hec dicit benadab. Argentum tuum et aurum tuum meum est. Uxores tue.
et filii tui optimi mei sunt. Respondit que rex israel. Iuxta verbum tuum domine
mi rex. tuus sum ego. et omnia mea. Revertentesque nuncii dixerunt. Hec
dicit benadab qui misit nos ad te. Argentum tuum et aurum tuum. et uxores
tuas et filios tuos dabis michi. Cras igitur hac eadem hora mittam servos
meos ad te et scrutabuntur domum tuam et domum servorum tuorum. et omne
quod eis placuerit ponent in manibus suis et auferent. Vocavit autem rex israel
omnes seniores terre. et ait. Animadvertite et videte quoniam insidietur nobis.
Misit enim ad me pro uxoribus meis. et pro filiis et pro argento et
auro et non abnui. Dixeruntque maiores natu et universus populus ad eum
Non audias neque acquiescas illi. Respondit itaque achab nunciis be-
nadab. Dicite domino meo regi. Omnia propter que misisti ad me servo
tuo in initio faciam. Hanc autem rem facere non possum. Reversique nuncii retu-
lerunt ei. Qui remisit et ait. Hec faciat michi dii et hec addant. si
suffecerit pulvis samarie pugillis omnis populi qui sequitur me. Et re-
spondens rex israel ait. Dicite ei. Ne glorietur accinctus eque ut discinctus.
Factum est autem cum audisset benadab verbum istud. bibebat ipse et reges in
umbraculis. et ait servis suis. Circumdate civitatem. Et circumdederunt eam
Et ecce propheta unus accedens ad achab regem israel ait. Hec dicit dominus.
Certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam. ecce ego tradam eam
in manus tuas hodie. ut scias quia ego sum dominus. Et ait achab. Per quem.
Dixitque ei. Hec dicit dominus. Per pedissequos principum provinciarum. Et ait
Quis incipiet preliari. Et ille dixit. Tu. Recensuit ergo pueros principum pro-
vinciarum et repperit numerum cc xxx duum. Et post eos recensuit populum. omnes filios
israel vii milia. et egressi sunt meridie. Benadab autem bibebat. et temulentus
in umbraculo suo et reges xxxii cum eo qui ad auxilium eius venerant
Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque bena-
dab qui nunciaverunt ei dicentes. Viri egressi sunt de samaria. Et ille
ait. Sive pro pace veniunt apprehendite eos vivos. sive ut prelientur
vivos eos capite. Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum ac reliquus
populus sequebatur. et percussit unusquisque virum qui contra se veniebat. fugerunt
que syri et persecutus est eos israel. Fugit quoque benadab rex syrie in equo cum
equitibus suis. Necnon et egressus rex israel percussit equos et currus. et percussit
syriam plaga magna. Accedens autem propheta ad regem israel dixit ei. Vade
et confortare. et scito. et vide quid facias. Sequenti enim anno rex syrie ascen-
det contra te. Servi vero syrie dixerunt ei. Dii montium sunt dii eorum
ideo superaverunt nos. Sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus
et obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac. Amove reges singulos ab
exercitu tuo. et pone principes pro eis. et instaura numerum militum qui ceci-

de tuis et equos secundum equos pristinos · et currus secundum currus quos ante
habuisti et pugnabimus contra eos in campestribus et videbis quod obtinebimus
Credidit consilio eorum et fecit ita · Igitur postquam annus transierat recensuit Be-
nadab Syros et ascendit in Aphech ut pugnaret contra Israel · Porro filii Israel
recensiti sunt · et acceptis cibariis profecti ex adverso · castraque metati sunt
contra eos quasi duo parvi greges caprarum · Syri autem repleverunt terram · Et
accedens unus vir dei dixit ad regem Israel · Hec dicit dominus · Quia dixerunt
Syri deus montium est dominus et non est deus vallium · Dabo omnem multitudinem hanc
grandem in manu tua · et scietis quia ego sum dominus · Dirigebant vii diebus
ex adverso hii atque illi acies · Septima autem die commissum est bellum · Percus-
seruntque filii Israel de Syris centum milia peditum in die una · Fugerunt
autem qui remanserant in Aphec civitatem et cecidit murus super xxvii mi-
lia hominum qui remanserant · Porro Benadab fugiens ingressus est civitatem
in cubiculo quod erat intra cubiculum · Dixeruntque ei servi sui · Ecce au-
divimus quod reges domus Israel clementes sint · Ponamus itaque saccos in
lumbis nostris · et funiculos in capitibus nostris · et egrediamur ad regem Israel
forsitan salvabit animas nostras · Accinxerunt saccis lumbos suos · et po-
suerunt funes in capitibus suis · veneruntque ad regem Israel et dixerunt · Servus
tuus Benadab dicit · Vivat precor anima mea · Et ille ait · Si adhuc vivit
frater meus est · Quod acceperunt viri pro omine · Et festinantes rapuerunt
verbum ex ore eius atque dixerunt · Frater tuus Benadab vivit · Et dixit
eis · Ite et adducite eum · Egressus est ergo ad eum Benadab et levavit eum in
currum suum · Qui dixit ei · Civitates quas tulit pater meus a patre tuo red-
dam · et plateas fac tibi in Damasco · sicut fecit pater meus in Samaria · et
ego federatus recedam a te · Pepigit ergo fedus et dimisit eum · Tunc vir quidam
de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone domini · Percute me ·
At ille noluit percutere · Cui ait · Quia noluisti audire vocem domini
Ecce recedes a me et percutiet te leo · Cumque paululum recessisset ab eo
invenit eum leo atque percussit eum · Et alterum inveniens virum · dixit ad eum
Percute me · Qui percussit eum et vulneravit · Abiit ergo propheta et occurrit
regi in via · et mutavit aspersione pulveris os et oculos suos · Cumque rex
transiret · clamavit ad regem et ait · Servus tuus egressus est ad preliandum
cominus · Cumque fugisset vir unus · adduxit eum quidam ad me et ait ·
Custodi virum istum · qui si lapsus fuerit · erit anima tua pro anima eius · aut
talentum argenti appendes · Dum autem ego turbatus huc illucque me verterem
subito non comparuit · Et ait rex Israel ad eum · Hoc est iudicium tuum quod
ipse decrevisti · At ille statim abstersit pulverem de facie sua · et cognovit
eum rex Israel quod esset de prophetis · Qui ait ad eum · Hec dicit dominus · Quia
dimisisti virum dignum morte de manu tua · erit anima tua pro anima eius · et
populus tuus pro populo eius · Reversus est itaque rex Israel in domum suam
audire contempnens et furibundus venit in Samariam :~

Post verba autem hec tempore illo vinea erat naboth iezrahelite c xxi
qui erat in iezrahel iuxta palacium achab regis samarie. Locutus
est ergo achab ad naboth dicens. Da michi vineam tuam. ut faciam m
ortum olerum quia vicina est et prope domum meam. dabo que tibi pro ea vineam
meliorem. aut si tibi commodius putas argenti precium quantum digna est. Cui
respondit naboth. Propicius michi sit dominus. ne dem hereditatem patrum meorum
tibi. Venit ergo achab in domum suam indignans et frendens super verbum quod
locutus fuerat ad eum naboth iezrahelites dicens. Non dabo tibi hereditatem
patrum meorum. Et proiciens se in lectum suum. avertit faciem suam ad parietem. et
non comedit panem. Ingressa est ad eum iezabel uxor sua. dixitque ei
Quid est hoc unde anima tua contristata. et quare non comedis panem. Qui respondit
ei Locutus sum naboth iezrahelite. et dixi ei. Da michi vineam tuam. acce-
pta pecunia. aut si tibi placet dabo tibi vineam pro ea. Et ille ait. Non dabo
tibi vineam meam. Dixit ergo ad eum iezabel uxor eius. Grandis auctoritatis
es et bene regis regnum israel. Surge et comede panem et equo esto animo.
ego dabo tibi vineam naboth iezrahelite. Scripsit itaque litteras ex nomine
achab et signavit eas anulo eius et misit ad maiores natu et optima-
tes qui erant in civitate eius et habitabant cum naboth. Litterarum autem ista erat sententia
Predicate ieiunium et sedere facite naboth inter primos populi. et submittite
duos viros filios belial contra eum. et falsum testimonium dicant. Bene-
dixit naboth deum et regem. et educite eum et lapidate. sicque moriatur
Fecerunt ergo cives eius maiores natu et optimates qui habitabant cum
eo in urbe sicut preceperat eis iezabel. Et sicut scriptum erat in litteris quas
miserat ad eos. predicaverunt ieiunium et sedere fecerunt naboth inter pri-
mos populi. et adductis duobus viris filiis dyaboli. fecerunt eos sedere
contra eum. At illi scilicet viri dyabolici dixerunt contra eum testimonium coram mul-
titudine. Benedixit naboth deum et regem. Quam ob rem eduxerunt eum extra
civitatem et lapidibus interfecerunt. Miseruntque ad iezabel dicentes Lapi-
datus est naboth et mortuus est. Factum est autem cum audisset iezabel lapi-
datum naboth et mortuum. locuta est ad achab. Surge posside vineam
naboth iesrahelite qui noluit tibi acquiescere et dare eam accepta pe-
cunia. Non enim vivit naboth sed mortuus est. Quod cum audisset achab
mortuum videlicet naboth surrexit et descendebat in vineam naboth
iezrahelite. ut possideret eam. Factus est sermo domini ad heliam thesbitem
dicens Surge et descende in occursum achab regis israel qui est in samaria
Ecce ad vineam Naboth descendit ut possideat eam. et loqueris ad
eum dicens. Hec dicit dominus. Occidisti insuper et possedisti. Et post hec addes
Hec dicit dominus. In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem naboth. lam-
bent et tuum sanguinem. Et ait achab ad heliam. Num invenisti me inimi-
cum tuum. Qui dixit. Inveni. eo quod venundatus sis ut faceres malum in conspectu
domini. ecce ego inducam super te malum. et demetam posteritatem tuam. et interficiam

de achab mingentem ad parietem et clausum et ultimum in israel. et dabo
domum tuam sicut domum ieroboam filii nabath. et sicut domum baasa
filii ahia. quia egisti ut me ad iracundiam provocares et peccare fecisti
israel. Sed et de iezabel locutus est dominus dicens. Canes comedent ieza-
bel in agro iezrahel. Si mortuus fuerit achab in civitate comedent eum
canes. si autem mortuus fuerit in agro comedent eum volucres celi. Igitur non
fuit alter talis ut achab. qui venundatus est ut faceret malum in conspectu
domini. Concitavit enim eum iezabel uxor sua. et abhominabilis effectus est
intantum ut sequeretur ydola que fecerant amorrei quos consumpsit dominus a facie
filiorum israel. Itaque cum audisset achab sermones istos. scidit vestem suam
et operuit cilicio carnem suam. ieiunavitque et dormivit in sacco. et am-
bulavit demisso capite. Factus est autem sermo domini ad heliam thesbiten
dicens. Nonne vidisti humiliatum achab coram me. Quia igitur humiliatus
est mei causa non inducam malum in diebus eius. sed in diebus filii sui

Transierunt igitur tres anni C xxii. inferam malum domui eius xxii
absque bello inter syriam et israel. In anno autem tertio descendit iosa-
phat rex iuda ad regem israel. Dixitque rex israel ad servos suos
Num ignoratis quod nostra sit ramoth galaad. et negligimus tollere eam
de manu regis syrie. Et ait ad iosaphat. Venies mecum ad pre-
liandum in ramoth galaad. Dixitque iosaphat ad regem israel. Sicut
ego sum ita et tu. populus meus et populus tuus unum sunt. et equites mei
et equites tui. Dixitque iosaphat ad regem israel. Quere oro te hodie
sermonem domini. Congregavit ergo rex israel prophetas quadringentos circiter viros. et ait ad
eos. Ire debeo in ramoth galaad ad bellandum an quiescere. Qui
dixerunt. Ascende. et dabit eam dominus in manu regis. Dixit autem iosaphat
Non est hic propheta domini quispiam ut interrogemus per eum. Et ait rex israel ad io-
saphat. Remansit vir unus per quem possimus interrogare dominum. sed ego
odi eum. quia non prophetat mihi bonum sed malum. micheas filius hiemla
Cui iosaphat ait. Ne loquaris ita rex. Vocavit ergo rex eunuchum
quendam et dixit ei. Festina adducere micheam filium hiemla. Rex autem
israel et iosaphat rex iuda sedebant unusquisque in solio suo vestiti cultu
regio in area iuxta ostium porte samarie. et universi prophete prophetabant
in conspectu eorum. Fecit quoque sibi sedechias filius chanaana cornua fer-
rea et ait. Hec dicit dominus. His ventilabis syriam donec deleas
eam. Omnesque prophete prophetabant dicentes. Ascende in ramoth galaad et
vade prospere. et tradet eam dominus in manu regis. Nuntius vero qui ierat ut
vocaret micheam. locutus est ad eum dicens. Ecce sermones prophetarum ore
uno bona regi predicant. Sit ergo et sermo tuus similis eorum et loquere
bona. Cui micheas. Vivit dominus. quia quodcumque dixerit mihi deus hoc loquar
Venit itaque ad regem. Et ait illi rex. Michea ire debemus in ra-
moth galaad ad preliandum an cessare. Cui ille respondit. Ascende

et vade pspe ⁊ tradet dn̄s i ma' regis. Dixit at rex ad eū. Iterū
atq3 itm adiuro te ut nō loq̄ris michi nisi qd' verū ē in nomine
domi. Et ille ait Vidi cunctū isrl' dispsum in motib3 q̄si nō hentes
pastore. Et ait dn̄s Nō habet dn̄m isti. reūtat' vnusquisq3 in
domū suā i pace. Dixit g° rex isrl' ad iosaphat Nūqd nō dixi t'
Qa nō pphet michi bonū sz sp malū. Ille vō addēs ait Propterea
audi in smoē dn̄i. Vidi dn̄m sedētē sup soliū suū ⁊ omē exctm
celi assistētē ei a dextris ⁊ a sinistris. Et ait dn̄s Quis decipiet
achab rege isrl' ut ascēdat ⁊ cadat in ramoth galaad. Et dixit
vnꝰ vba huiuscemodi. ⁊ aliꝰ alr. Egressꝰ ē at spūs ⁊ stetit coram
dn̄o ⁊ ait Ego decipiā illū. Cui locutꝰ ē dn̄s. In quo. Et ille ait.
Egrediar ⁊ ero spūs mēdax i ore om̄ pphāʒ eius. Et dixit dn̄s.
Decipies. ⁊ pualebis. egrede ⁊ fac ita. Nūc igit' ecce dedit dn̄s
spm mēdacij i ore om̄ pphāʒ tuoʒ q' hic sūt. ⁊ dn̄s locutꝰ est
c̄ te malū. Accessit at sedechias filiꝰ chanaa ⁊ pcussit michea
in maxilla. ⁊ dixit Mene g° dimisit spūs dn̄i et locutꝰ est
tibi. Et ait micheas. Visurꝰ es in die illa qn̄ ingredieris cubiculū
int' cubiculū ut abscōdaris. Et ait rex isrl'. Tollite michea. et
maneat apd amon pncipē ciuit' ⁊ apd ioas filiū amalech. et
dicite eis. Hec dicit rex. Mittite virū istū in carcerē. ⁊ sustētate
eū pane tribulacōis et aqua angustie donec reūtar in pace.
Dixitq3 micheas Si reūsꝰ fuis in pace. nō ē locutꝰ i me dn̄s
Et ait Audite ppli om̄s. Ascēdit itaq3 rex isrl' et iosaphat rex
iuda i ramoth galaad. Dixit q3 rex isrl' ad iosaphat Sume
arma ⁊ ingrede pliū ⁊ induē vestib3 meis. Porro rex isrl'
mutat' habitū. ⁊ ingressꝰ ē belluʒ. Rex at syrie pcepat pncipib3
curruū xxx^ta duob3 dicēs Nō pugnabit' c̄ minore et maiore
quēpiā. nisi c̄ rege isrl' solū. Cū g° vidissēt pncipes curruū
iosaphat. suspicati sūt q ipe essz rex isrl'. ⁊ ipetu facto pugnabat
c̄ eum. Et exclamauit iosaphat. Intellexerūt q3 pncipes curruū q nō
essz rex isrl'. ⁊ cessauerūt ab eo. Vnꝰ at quidā tetēdit arcum
in incertum sagittā dirigēs ⁊ casu pcussit rege isrl' int' pulmo-
nez ⁊ stomachū. At ille dixit aurige suo Verte manū tuā
⁊ eice me de exercitu. q3 grauit' vulnerat' sum. Cōmissū g° pliū
ē i die illa. ⁊ rex isrl' stabat in curru suo c̄ syros. ⁊ mortuꝰ est
vespe. Fluebat at sanguis plage i sinū currꝰ ⁊ pco psonuit in vniuso
exercitu añq3 sol occūberet dicēs. Vnusquisq3 reūtat' i ciuitatem
⁊ in trā suā. Mortuꝰ at est rex ⁊ platꝰ ē in samariā. sepelie-
runt q3 rege in samaria. ⁊ lauerūt currū in piscina samarie. et
linxerūt canes sanguinē eiꝰ ⁊ habenas lauerūt iux vbum
domi qd' locutꝰ fuat. Reliqua vō smonū achab ⁊ vniusa que

fecit et domus eburnee quam edificavit cunctarumque urbium quas extruxit
nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Dormivit ergo
achab cum patribus suis. et regnavit ochozias filius eius pro eo. Iosa-
phat filius aza regnare ceperat super iudam anno quarto achab regis
israel. Triginta quinque annorum erat cum regnare cepisset et xxv annis regnavit
in ierusalem. Nomen matris eius azuba filia salai et ambulavit in omni
via aza patris sui et non declinavit. fecitque quod rectum erat in conspectu
domini. Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus sacrificabat
et adolebat incensum in excelsis. Pacemque habebat iosaphat cum rege
israel. Reliqua autem verborum iosaphat et opera eius que gessit et prelia
nonne scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Sed et reliquias effe-
minatorum qui remanserant in diebus aza patris eius abstulit de terra.
Nec erat tunc rex constitutus in edom. Rex vero iosaphat fecerat classes
in mari que navigarent in ophir propter aurum. et ire non potuerunt quia
fracte sunt in asiongaber. Tunc ait ochozias filius achab ad iosa-
phat. Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. et noluit iosaphat.
Dormivitque cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david patris sui. Re-
gnavitque ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius achab regnare
ceperat super israel. in samaria anno xvii iosaphat regis iuda. Re-
gnavitque super israel duobus annis et fecit malum in conspectu domini. et ambulavit
in omni via patris sui et matris sue et in via ieroboam filii nabath qui
peccare fecit israel. Servivit quoque baal et adoravit eum. et irritavit dominum
deum israel iuxta omnia que fecerat pater eius. Incipit quartus
liber Regum c. i.

P revaricatus est autem moab in israel postquam mor-
tuus est achab. ceciditque ochozias per
cancellos cenaculi sui quod habebat in samaria
et egrotavit. misitque nuntios dicens ad eos
Ite consulite beelzebub deum accaron
utrum vivere queam de infirmitate mea hac.
Angelus autem domini locutus est ad heliam thesbiten
dicens Surge ascende in occursum nuntiorum
regis samarie. et dices ad eos Numquid
non est deus in israel ut eatis ad consulendum beelzebub deum
accaron. Quamobrem hec dicit dominus. De lectulo quem ascen-
disti non descendes sed morte morieris. et abiit helias.
Reversique sunt nuntii ad ochoziam. Qui dixit eis. Quare
reversi estis. At illi responderunt ei. Vir occurrit nobis et dixit
ad nos. Ite et revertimini ad regem qui misit vos et dicetis
ei. Hec dicit dominus Numquid quia non erat deus in israel mittis ut
consulatur beelzebub deus accaron. Ideo de lectulo super quem

Incipit quartus Regum

ascendisti non descendes, sed morte morieris. Qui dixit eis. Cuius figure
et habitus est vir qui occurrit vobis et locutus est verba hec. At illi dixerunt.
Vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait. Helias thes-
bites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et l. qui erant sub eo. Qui
ascendit ad eum. Sedentique in vertice montis ait. Homo dei rex precepit ut
descendas. Respondensque Helias dixit quinquagenario. Si homo dei sum. descendet
ignis de celo et devoret te et l. tuos. Descendit itaque ignis de celo et de-
voravit eum et l. eius qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinqua-
genarium alterum et l. cum eo. Qui locutus est illi. Homo dei hec dicit rex. Festina
descende. Respondens Helias ait. Si homo dei ego sum descendat ignis de celo
et devoret te et l. tuos. Descendit ergo ignis de celo et devoravit eum et
l. eius. Iterum misit principem quinquagenarium tercium et l. qui erant cum eo. Qui
cum venisset curvavit genua contra Heliam et precatus est eum et ait. Homo dei noli
despicere animam meam et animas servorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis
de celo et devoravit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos
qui cum eis erant. Sed nunc obsecro ut miserearis anime mee. Locutus est autem
angelus domini ad Heliam dicens. Descende cum eo. ne timeas. Surrexit igitur et
descendit cum eo ad regem. et locutus est ei. Hec dicit dominus. Quia misisti nun-
cios ad consulendum Beelzebub deum accaron. quasi non esset deus in Israel a quo
posses interrogare sermonem. ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes sed
morte morieris. Mortuus est igitur iuxta sermonem domini quem locutus est Helias. et
regnavit Ioram frater eius pro eo. Anno secundo Ioram filii Iosaphat regis
Iuda. Non enim habebat filium. Reliqua autem verborum Ochozie que operatus est. nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel c. ii.
Factum est autem cum levare vellet dominus Heliam per turbinem in celum.
ibat Helias et Heliseus de galgalis. Dixitque Helias ad Heliseum
Sede hic quia dominus misit me usque in Bethel. Cui ait Heliseus. Vi-
vit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque venissent Iericho accces-
serunt filii prophetarum qui erant ibi ad Heliseum et dixerunt ei. Numquid nosti quia
hodie dominus tollet dominum tuum a te. Et ait. Et ego novi. Silete. Dixit autem
ei Helias. Sede hic. quia dominus misit me ad Iordanem. Qui ait. Vivit dominus
et vivit anima tua quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter. et l. viri de
filiis prophetarum secuti sunt. qui et steterunt contra longe. Illi autem ambo stabant
super Iordanem. Tulitque Helias pallium suum et involvit illud. et percussit aquas
que divise sunt in utramque partem et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent.
Helias dixit ad Heliseum. Postula quod vis ut faciam tibi. antequam tollar
a te. Dixitque Heliseus. Obsecro ut fiat duplex spiritus tuus in me. Qui
respondit. Rem difficilem postulasti. attamen si videris me quando tollar
a te. erit quod petisti. si autem non videris non erit. Cumque pergerent et incedentes
sermocinarentur. ecce currus igneus et equi ignei diviserunt utrumque et ascendit
Helias per turbinem in celum. Heliseus autem videbat et clamabat. Pater

mi pr mi · currus isrl et auriga eius Et no vidit eu amplius Apphe-
dit qz vestimta sua z scidit illa i duas ptes · z levauit pallium
helie qd ceciderat ei Reversus qz stetit sup ripam iordanis z pallio
helie qd ceciderat ei pcussit aqs z no sut diuise · z dixit · vbi e deus
helie etia nuc · Pcussitqz aqs z diuise sut huc atqz illuc z transijt he-
liseus · Videtes at filij pphaz qui erat i iericho de cotra dixerut
Requieuit spus helie sup heliseu · z venietes i occursu eius adorave-
rut eu proni i tram · Dixerut qz illi · Ecce cu servis tuis sut l viri for-
tes q possut ire z querere dnm tuu neforte tulerit eu spus domini
z piecerit i vno motiu a i vna valliu · Qui ait Nolite mitte · Coe-
gerutqz eu donec acquiesceret z diceret · Mittite · Et miserut l · viros · Qui
cu quesissent tribus diebus no invenerut · z reversi sut ad eu · At ipse habita-
bat i iericho · Dixitqz eis · Nuquid no dixi vobis · nolite mitte · Dixerut
qz viri ciuitatis ad eu · Ecce habitacio ciuitatis huius optia est sicut tu ipe
dne pspicis · sz aque pessie z tra sterilis · At ille ait Afferte michi
vas nouu z mittite i illo sal · Qui cu attulissent egressus ad fontem
aquaz misit i illud sal z ait · Hec dicit dns · Sanaui aquas has et
no erit in eis vltra mors neqz sterilitas Sanate qz sut aque vsqz ad die
hac iuxta vbu helisei qd locutus e Ascendit at inde bethel · Cuqz
ascederet p via · pueri parui egressi sut de ciuitate · z illudebat ei
dicetes Ascende calue · ascende calue · Qui cu respexisset vidit eos
z maledixit eis i noie dni Egresse sut qz duo vrsi de saltu · z la-
cerauerut ex eis xl duos pueros · Abijt at in motem carmeli · et

Ioram vo filius achab t m Cm reversus est samariam
regnauit sr isrl i samaria ano xviij · iosaphat regis iude regnauit
xij anis z fecit malu cora dno sz no sicut pr eius z mr Tulit
em statuas baal qs fecerat pr eius · vruntam i pctis ieroboam filij na-
bath q pctare fecit isrl adhesit nec recessit ab eis Porro mesa rex
moab nutriebat pecora multa z soluebat regi isrl centum milia agnoz
z centum milia arietu cu vellibus suis · Cuqz mortuus esset achab · preua-
ricatus e fedus qd habebat cu rege isrl · Egressus e igitur rex ioram
i die illa de samaria · z recensuit vniuersu isrl · misitqz ad iosaphat
rege iude dicens Rex moab recessit a me · veni mecu contra moab ad
pliu · Qui rndit · Ascendam · Qui meus e tuus e · pplus · meus pplus
tuus · equi mei equi tui · Dixitqz · Per qua via ascendemus · At ille
rndit · Per desertu ydumee · Perrexerut igitur rex isrl z rex iuda z rex
edom z circuierut p via septe dieb · nec erat aqua exercitui z iumentis
q sequebant eos · Dixitqz rex isrl · Heu heu heu congregauit nos deus
tres reges ut traderet in man moab · Et ait iosaphat · Est ne hic
ppha dni · vt deprecemur dnm p eu Et rndit vnus de seruis regis
isrl Est hic heliseus filius saphat q fundebat aqua sup man helie

Et ait iosaphat Est apud eum sermo domini. dixerit. Est. Descenditque ad eum
rex israel et iosaphat rex iuda et rex edom. Dixit autem heliseus ad regem
israel. Quid michi et tibi est. Vade ad prophetas patris tui et matris tue. Et ait illi
rex israel. Quare congregavit dominus tres reges hos ut traderet eos in manu
moab. Dixitque heliseus. Vivit dominus exercituum in cuius conspectu sto. quod si non
vultum iosaphat regis iude erubescerem, non attendissem quidem te nec respexissem
Nunc autem adducite mihi psaltem. Cumque caneret psaltes facta est super eum manus
domini. Et ait. Hec dicit dominus. Facite alveum torrentis huius fossas et fossas.
Hec enim dicit dominus. Non videbitis ventum neque pluviam. et alveus iste replebitur
aquis. et bibetis vos et familie vestre et iumenta vestra. Parumque est hoc
in conspectu domini. insuper etiam tradet moab in manus vestras. et percutietis omnem
civitatem munitam. et omnem urbem electam. et universum lignum fructiferum
succidetis. cunctosque fontes aquarum obturabitis. et omnem agrum egregium operie-
tis lapidibus. Factum est igitur mane quando sacrificium offerri solet. et ecce aque
veniebant per viam edom. et repleta est terra aquis. Universi autem moabite
videntes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum eos convocaverunt omnes
qui accincti erant balteo desuper et steterunt in terminis. Primoque mane surgen-
tes et orto iam sole ex adverso aquarum viderunt moabite contra aquas rubras
quasi sanguinem. Dixeruntque sanguis est gladii. pugnaverunt reges contra se et ceci-
derunt mutuo. Nunc perge ad predam moab. Perrexeruntque in castra israel.
Porro consurgens israel percussit moab. at illi fugerunt coram eis. Venerunt
igitur qui vicerant et percusserunt moab et destruxerunt civitates et omnem agrum
optimum mittentes singuli lapides repleverunt. et universos fontes aquarum
obturaverunt. et omnia ligna fructifera succiderunt. ita ut muri fictiles tantum
remanerent. et circumdata est civitas a fundibulariis et magna ex parte percussa.
Quod cum vidisset rex moab prevaluisse scilicet hostes tulit secum septingentos
viros educentes gladium ut irrumperent ad edom et non potuerunt. Arri-
piensque filium suum primogenitum qui regnaturus erat pro eo obtulit holo-
caustum super murum. et facta est indignatio magna in israel. Statimque recesserunt
ab eo et reversi sunt in terram suam. · c · iiii

Mulier autem quedam de uxoribus prophetarum clamabat ad heliseum dicens
Servus tuus vir meus mortuus est. et tu nosti quia servus tuus fuit timens
dominum. et ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad serviendum
sibi. Cui dixit heliseus. Quid vis ut faciam tibi. Dic michi quid habes in domo
tua. At illa respondit. Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea nisi parum
olei quo ungar. Cui ait. Vade et pete mutuo ab omnibus vicinis tuis
vasa vacua non pauca et ingredere et claude ostium tuum cum intrinsecus fueris tu
et filii tui et mitte inde in omnia vasa hec. et cum plena fuerint tolles.
Ivit itaque mulier et clausit ostium super se et super filios suos. Illi offere-
bant vasa et illa infundebat. Cumque plena fuissent vasa dixit ad filium
suum. Affer michi adhuc vas. Et ille respondit. Non habeo. Stetitque oleum.

Venit autem illa et indicavit homini dei. Et ille Vade inquit vende oleum
et redde creditori. Tu autem et filii tui vivite de reliquo. Facta est autem
quedam dies et transiebat heliseus per sunam. Erat autem ibi mulier magna
que tenuit eum ut comederet panem. Cumque frequenter inde transiret di-
vertebat ad eam ut comederet panem. Que dixit ad virum suum Animadverto
quod vir dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo cenaculum
parvum et ponamus ei in eo lectulum et mensam et sellam et candelabrum ut
cum venerit ad nos maneat ibi. Facta est igitur dies quedam et veniens
divertit in cenaculum et requievit ibi. Dixitque ad iezi puerum suum Voca
sunamitem istam. Qui cum vocasset eam et illa stetisset coram eo dixit
ad iezi suum puerum Loquere ad eam. Ecce sedule ministrasti nobis in
omnibus quid vis ut faciam tibi. Numquid habes negocium et vis ut
loquar regi sive principi milicie. Que respondit In medio populi mei habito
Et ait Quid igitur vult ut faciam ei. Dixitque iezi Ne queras filium
enim non habet et vir eius senex est. Precepit itaque ut vocaret eam. Que cum
vocata fuisset et stetisset ad ostium dixit ad eam. Tempore isto et in hac eadem
hora si vita comes fuerit habebis filium in utero. At illa respondit Noli
queso domine mi vir dei noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier et
peperit filium in tempore et in hora eadem qua dixerat heliseus. Crevit autem
puer ut cum esset quedam dies et egressus isset ad patrem suum ad messores
ait patri suo Caput meum doleo caput meum doleo. At ille dixit
puero Tolle et duc eum ad matrem suam. Qui cum tulisset et adduxisset
eum ad matrem suam posuit eum illa super genua sua usque ad meridiem
et mortuus est. Ascendit autem et collocavit eum super lectum hominis dei et
clausit ostium. Et egressa vocavit virum suum et ait Mitte mecum ob-
secro unum de pueris et asinam ut excurram usque ad hominem dei et revertar
Qui ait illi Quamobrem vadis ad eum hodie non sunt kalende neque
sabbatum. Que respondit Vadam. Stravitque asinam et precepit puero Mina
et propera ne michi moram facias in eundo. Et hoc age quod precipio tibi
Profecta est igitur et venit ad virum dei in montem carmeli. Cumque vidisset
eam vir dei de contra ait ad iezi puerum suum Ecce sunamitis illa. Vade
ergo ad occursum eius et dic ei Recte ne agitur circa te et circa virum tuum et
circa filium tuum. Que respondit Recte. Cumque venisset ad virum dei in montem
apprehendit pedes eius. Et accessit iezi ut amoveret eam. Et ait
homo dei Dimitte illam anima enim eius in amaritudine est et dominus celavit
a me et non indicavit mihi. Que dixit illi Numquid petivi filium a domino meo
Numquid non dixi tibi ne illudas me. At ille ait ad iezi Accinge
lumbos tuos et tolle baculum meum in manu tua et vade. Si occurrerit
tibi homo non salutes eum et si salutaverit te quispiam non respondeas illi
et pones baculum meum super faciem pueri. Porro mater pueri ait
Vivit dominus et vivit anima tua non dimittam te. Surrexit ergo et secutus

e giezi. Giezi autem precesserat eos et posuerat baculum super faciem pueri. et non
erat vox neque sensus. Reversusque est in occursum eius. et nunciavit ei dicens
Non surrexit puer. Ingressus ergo heliseus domum et ecce puer mor-
tuus iacebat in lectulo eius. Ingressusque clausit ostium super se et puerum.
Et oravit dominum et ascendit et incubuit super eum. Posuitque os suum super os
eius et oculos suos super oculos eius et manus suas super manus eius. et incurvavit se super eum. Et
calefacta est caro pueri. At ille reversus deambulabat in domo semel huc
atque illuc. et ascendit et incubuit super eum. et oscitavit puer septies. aperuit-
que oculos. At ille vocavit giezi. et dixit ei. Voca sunamitem hanc. Que
vocata ingressa est ad eum. Qui ait. Tolle filium tuum. Venit illa et corruit
ante pedes eius et adoravit super terram. tulitque filium suum et egressa est. Et
heliseus reversus est in galgala. Erat autem fames in terra et filii prophetarum habita-
bant coram eo. Dixitque uni de pueris suis. Pone ollam grandem et coque
pulmentum filiis prophetarum. et egressus est unus in agrum ut colligeret herbas
agrestes. Invenitque quasi vitem silvestrem. et collegit ex ea colothmidas
agri et implevit pallium suum. et reversus concidit in ollam pulmenti. nesci-
ebat enim quid esset. Infuderunt ergo sociis ut comederent. Cumque gustassent
de coctione exclamaverunt dicentes. Mors in olla vir dei. Et non potuerunt come-
dere. At ille. Afferte inquit farinam. Cumque tulissent. misit in ollam
et ait. Effunde turbe ut comedat. et non fuit amplius quicquam amaritudinis
in olla. Vir autem quidam venit de balsalia deferens viro dei panes primiciarum
et xx^ti panes ordeaceos. et frumentum novum in pera sua. At ille dixit
Da populo ut comedat. Responditque ei minister eius. et ait. Quantum est hoc ut
apponam coram centum viris. Rursum ille. Da ait populo ut comedat. Hec
enim dicit dominus. Comedent et supererit. Posuit itaque coram eis. Qui comede-
Naaman autem princeps milicie . c v . runt et superfuit iuxta verbum domini.
cie regis syrie erat vir magnus apud dominum suum et honoratus.
per illum enim dedit dominus salutem syrie. Erat autem vir fortis et dives
sed leprosus. Porro de syria egressi fuerant latrunculi. et captivam duxerant de
terra israhel puellam parvulam, que erat in obsequio uxoris naaman. Que ait
ad dominam suam. Utinam fuisset dominus meus ad prophetam qui est in samaria
profecto curasset eum a lepra quam habet. Ingressus itaque est naaman ad dominum
suum. et nunciavit ei dicens. Sic et sic locuta est puella de terra israhel. Dixit-
que ei rex syrie. Vade et mittam litteras ad regem israhel. Qui cum profectus
esset et tulisset secum decem talenta argenti et sex milia aureos. et decem
mutatoria vestimentorum. detulit litteras ad regem israhel in hec verba. Cum acceperis
epistolam hanc scito quod miserim ad te naaman servum meum ut cures eum
a lepra sua. Cumque legisset rex israhel litteras scidit vestimenta sua et ait.
Numquid deus sum ut occidere possim atque vivificare. quia iste misit ad me
ut curem hominem a lepra sua. Animadvertite et videte quod occasiones querat
adversum me. Quod cum audisset heliseus vir dei scidisse videlicet regem

Isrl vestimenta sua · misit ad eum dicens · Quare scidisti vestimenta
tua · Veniat ad me ⁊ sciat prophetam esse in isrl · Venit ergo Naaman
cum equis ⁊ curribus ⁊ stetit ad ostium helisei · Misitque ad eum he-
liseus nuntium dicens · Vade ⁊ lavare septies in iordane ⁊ recipiet
sanitatem caro tua atque mundaberis · Iratus Naaman recedebat dicens
Putabam quod egrederetur ad me ⁊ stans invocaret nomen domini dei sui ⁊ tangeret
manu sua locum lepre ⁊ curaret me · Numquid non meliores sunt abana
⁊ pharphar fluvii damasci omnibus aquis isrl ut laver in eis ⁊ munder
Cum ergo vertisset se ⁊ abiret indignans · accesserunt ad eum servi sui ⁊ lo-
cuti sunt ei · Pater ⁊ si rem grandem dixisset tibi propheta · certe facere debu-
eras · quanto magis quia nunc dixit tibi · lavare ⁊ mundaberis · Descendit
⁊ lavit in iordane septies iuxta sermonem viri dei · ⁊ restituta est caro eius
sicut caro pueri parvuli ⁊ mundatus est · Reversusque ad virum dei cum universo
comitatu suo venit ⁊ stetit coram eo ⁊ ait · Vere scio quod non sit deus
alius in universa terra nisi tantum in isrl · Obsecro itaque ut accipias benedi-
ctionem a servo tuo · At ille respondit · Vivit dominus ante quem sto · quia non accipiam
Cumque vim faceret penitus non acquievit · Dixitque Naaman · Ut vis ·
sed obsecro concede mihi servo tuo ut tollam onus duorum burdonum
de terra · Non enim faciet servus tuus ultra holocaustum aut victimam diis alie-
nis nisi domino · Hoc autem solum est de quo depreceris dominum pro servo tuo quando
ingredietur dominus meus templum remmon ut adoret ⁊ illo innitente super manum
meam · si adoravero in templo remmon adorante eo in eodem loco · ut ignoscat
mihi dominus servo tuo pro hac re · Qui dixit ei · Vade in pace · Abiit ergo
ab eo electo terre tempore · Dixitque giezi puer viri dei · Pepercit dominus meus
Naaman syro isti · ut non acciperet ab eo que attulit · Vivit dominus quia
curram post eum ⁊ accipiam ab eo aliquid · Et secutus est giezi post tergum naa-
man · Quem cum vidisset ille currentem ad se · desiliit de curru in
occursum eius ⁊ ait · Recte ne sunt omnia · At ille ait · Recte · Dominus meus
misit me dicens · Modo venerunt ad me duo adolescentes
de monte effraim ex filiis prophetarum da eis talentum argenti ⁊ vestes
mutatorias duplices · Dixit ergo naaman · Melius est ut accipias
duo talenta · Et coegit eum · Ligavitque duo talenta argenti in duobus
saccis ⁊ duplicia vestimenta ⁊ imposuit duobus pueris suis · qui ⁊ porta-
verunt coram eo · Cumque venisset iam vespere · tulit de manu eorum ⁊ repo-
suit in domo · Dimisitque viros ⁊ abierunt · Ipse autem ingressus stetit co-
ram domino suo · Et dixit heliseus · Unde venis giezi · Qui respondit · Non
ivit servus tuus quoquam · At ille ait · Nonne cor meum in presenti erat quando
reversus est homo de curru in occursum tuum · Nunc igitur accepisti argentum ⁊ acce-
pisti vestes ut emas oliveta ⁊ vineas ⁊ oves ⁊ boves ⁊ servos
⁊ ancillas · Sed ⁊ lepra naaman adherebit tibi ⁊ semini tuo in sempi-
ternum · Et egressus est ab eo leprosus quasi nix ·

Dixerunt autem filii prophetarum ad heliseum Ecce locus in quo habitamus VI
coram te angustus est nobis Eamus usque ad iordanem et tollant
singuli de silva materias singulas ut edificemus nobis ibi domum ad
habitandum. Qui dixit Ite. Et ait unus ex illis. Veni ergo et tu cum servis
tuis. Respondit. Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumque venissent ad iordanem
cedebant ligna. Accidit autem ut cum unus materiam succidisset caderet ferrum se-
curis in aqua. Exclamavitque ille et ait heu heu heu domine mi et hoc
ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo dei ubi cecidit. At ille monstravit
ei locum. Precidit ergo lignum et misit illuc. natavitque ferrum et ait.
Tolle. Qui extendit manum et tulit id. Rex autem syrie pugnabat contra israel.
Consiliumque iniit cum servis suis dicens In illo loco et illo ponamus insi-
dias. Misit itaque vir dei ad regem israel dicens Cave ne transeas in
locum illum quia syri in insidiis sunt. Misit igitur rex israel ad locum quem dixerat
ei vir dei et preoccupavit eum et observavit se ibi non semel neque bis. Contur-
batumque est cor syrie pro hac re. Et convocatis servis suis ait. Quare non indi-
catis michi quis proditor mei sit apud regem israel. Dixitque unus servorum eius
Nequaquam domine mi rex sed heliseus propheta qui est in israel indicat regi israel
omnia verba quecumque loquutus fueris in conclavi tuo. Dixit eis. Ite et videte ubi
sit ut mittam et capiam eum. Annunciaveruntque ei dicentes. Ecce in dothan
Misit ergo illuc equos et currus et robur exercitus. Qui cum venissent nocte
circumdederunt civitatem. Consurgens autem diluculo minister viri dei egressus est.
Viditque exercitum in circuitu civitatis et equos et currus. nunciavitque ei dicens.
Heu heu heu domine mi quid faciemus. At ille respondit. Noli timere. Plures
enim nobiscum sunt quam cum eis. Cumque orasset heliseus ait Domine aperi oculos
huius ut videat Et aperuit dominus oculos pueri et vidit et ecce mons
plenus equorum et curruum igneorum in circuitu helisei. Hostes vero descenderunt
ad eum. Porro heliseus oravit dominum dicens Percute obsecro gentem
hanc cecitate. Percussitque eos dominus ne viderent iuxta verbum helisei. Dixit
autem ad eos heliseus Non est hec via nec ista civitas sequimini me
et ostendam vobis virum quem queritis. Duxit ergo eos in samariam. Cumque in-
gressi fuissent in samariam dixit heliseus. domine aperi oculos istorum ut videant
Aperuitque dominus oculos eorum et viderunt se esse in medio samarie. Dixitque
rex israel ad heliseum cum vidisset eos. Numquid percuciam eos pater mi. At ille
ait. Non percucies. Neque enim cepisti eos gladio et arcu tuo ut percucias
Pone panem et aquam coram eis ut comedant et bibant et vadant ad dominum
suum. Et apposita est eis ciborum magna preparacio et comederunt et biberunt
et dimisit eos. Abieruntque ad dominum suum. Et ultra non venerunt latrones
syrie in terram israel. Factum est autem post hec congregavit benadab rex syrie
universum exercitum suum et ascendit et obsidebat samariam. Factaque est fames
magna in samaria et tamdiu obsessa est donec venundaretur caput asini
lxxx argenteis et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis.

Cumque rex Israel transiret per murum, mulier quedam clamavit ad eum dicens
Salva me domine mi rex. Qui ait. Non te salvet dominus. Unde te salvare
possum, de area vel de torculari? Dixitque ad eam rex. Quid tibi vis? Que
Que respondit. Mulier ista dixit michi. Da filium tuum ut comedamus eum hodie
et filium meum comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus.
Dixique ei die altera. Da filium tuum ut comedamus eum. Que abscondit filium
suum. Quod cum audisset rex scidit vestimenta sua et transiebat super murum.
Viditque omnis populus cilicium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et
ait. Hec faciat michi deus et hec addat, si steterit caput Helisei filii Saphat
super eum hodie. Heliseus autem sedebat in domo sua et senes sedebant
cum eo. Premisit itaque virum. Et antequam veniret nuncius ille dixit ad
senes. Numquid scitis quod miserit filius homicide hic ut precidatur caput
meum. Videte ergo cum venerit nuncius claudite ostium et non sinatis eum
introire. Ecce enim sonitus pedum domini eius post eum est. Adhuc eo loquente
eis apparuit nuncius qui veniebat ad eum et ait. Ecce tantum malum a domino est.
Quid amplius expectabo a domino. C. VII

Dixit autem Heliseus. Audite verbum domini. Hec dicit dominus. In tempore hoc
cras modius simile uno statere erit. et duo modii ordei statere uno
in porta Samarie. Respondens unus de ducibus super cuius manum rex innitebatur
homini dei ait. Si dominus fecerit etiam cataractas in celo, numquid
poterit esse quod loqueris. Qui ait. Videbis oculis tuis et inde non comedes.
Quatuor ergo viri erant leprosi iuxta introitum porte qui dixerunt ad invicem. Quid
hic esse volumus donec moriamur. Sive ingredi voluerimus civitatem fame
moriemur. sive manserimus hic moriendum nobis est. Venite ergo et trans-
fugiamus ad castra Syrie. si pepercerint nobis vivemus. si autem occidere
voluerint nichilominus moriemur. Surrexerunt ergo vespere ut venirent ad
castra Syrie. Cumque venissent ad principium castrorum Syrie, nullum ibidem
repererunt. Siquidem dominus sonitum audiri fecerat in castris Syrie curruum
et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque ad invicem. Ecce mercede conductos
adversum nos Israel reges Ethetorum et Egyptiorum et venerunt super nos.
Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris et dereliquerunt tentoria sua
et equos et mulos et asinos in castris. Fugeruntque animas tantum suas sal-
vare cupientes. Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum
ingressi sunt unum tabernaculum et comederunt et biberunt. tuleruntque inde
argentum et aurum et vestes et abierunt et absconderunt. Et rursum reversi
sunt ad aliud tabernaculum et inde similiter auferentes absconderunt. Dixerunt-
que ad invicem. Non recte facimus. Hec enim dies boni nuncii est. Si ta-
cuerimus et noluerimus nunciare usque mane sceleris arguemur. Venite
eamus et nunciemus in aula regis. Cumque venissent ad portam civitatis
narraverunt eis dicentes. Ivimus ad castra Syrie et nullum ibidem
repperimus hominem nisi equos et asinos et mulos alligatos et fixa

tentoria. Ierunt ergo portarii et nuntiaverunt in palatio regis intrinsecus. Qui
surrexit nocte et ait ad servos suos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri. Sciunt
quia fame laboramus, et idcirco egressi sunt de castris et latitant in agris dicen-
tes: Cum egressi fuerint de civitate, capiemus eos vivos, et tunc civitatem
ingredi poterimus. Respondit autem unus servorum eius: Tollamus quinque equos qui rema-
serunt in urbe quia ipsi tantum sunt in universa multitudine Israel. Alii enim consumpti
sunt, et mittentes explorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos. Misitque
rex ad castra Syrorum dicens: Ite et videte. Qui abierunt post eos usque ad
Iordanem. Ecce autem omnis via plena erat vestibus et vasis que proiecerant
Syri cum turbarentur. Reversique nuntii indicaverunt regi. Et egressus populus
diripuit castra Syrie. Factusque est modius simile statere uno, et duo
modii ordei statere uno iuxta verbum Domini. Porro rex ducem illum in cuius
manu incumbebat constituit ad portam. Quem conculcavit turba in introitu, et
mortuus est iuxta quod locutus fuerat vir Dei quando descenderat rex ad eum.
Factumque est secundum sermonem viri Dei quem dixerat regi quando ait: Duo modii ordei
statere uno erunt, et modius simile statere uno hoc eodem tempore cras in porta
Samarie. Quando responderat dux ille viro Dei et dixerat: Etiam si Dominus fecerit cata-
ractas in celo, numquid fieri poterit quod loqueris? Et dixit ei: Videbis
oculis tuis et inde non comedes. Evenit ergo ei sicut predictum fuerat, et con-
culcavit eum populus in porta et mortuus est. C. VIII
Heliseus autem locutus est ad mulierem cuius vivere fecerat filium dicens:
Surge, vade tu et domus tua et peregrinare ubicumque reperis. Vo-
cavit enim Dominus famem, et veniet super terram septem annis. Que surrexit et fecit
iuxta verbum hominis Dei. Et vadens cum domo sua peregrinata est in terra
Philistiim diebus multis. Cumque finiti essent anni septem, reversa est mulier de
terra Philistiim, et egressa est ut interpellaret regem pro domo sua et agris
suis. Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei dicens: Narra michi omnia
magnalia que fecit Heliseus. Cumque ille narraret regi quomodo mortuum susci-
tasset, apparuit mulier cuius vivificaverat filium clamans ad regem pro domo
sua et pro agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, hec est mulier, et hic
est filius eius quem suscitavit Heliseus. Et interrogavit rex mulierem. Que
narravit ei vera esse. Deditque ei rex eunuchum unum dicens: Resti-
tue ei omnia que sua sunt, et universos redditus agrorum a die qua dere-
liquit terram usque ad presens. Venit quoque Heliseus Damascum, et Benadab
rex Syrie egrotabat. Nuntiaveruntque ei dicentes: Venit vir Dei huc.
Et ait rex ad Azahel: Tolle tecum munera et vade in occursum viri, et consu-
le Dominum per eum dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac. Ivit igitur
Azahel in occursum eius habens secum munera et omnia bona Damasci, onera
xl camelorum. Cumque stetisset coram eo, ait: Filius tuus Benadab rex
Syrie misit me ad te dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac?
Dixitque ei Heliseus: Vade, dic ei: Sanaberis. Porro ostendit michi Dominus

quod morte morietur. Stetitque cum eo et conturbatus est usque ad suffusionem
vultus, flevitque vir dei. Cui azahel ait. Quare dominus meus flet.
At ille respondit. Quia scio que facturus sis filiis israel mala. Civitates
eorum munitas igne succendes, et iuvenes eorum interficies gladio
et parvulos eorum elides, et pregnantes dividens. Dixitque azahel. Quid
enim sum servus tuus canis, ut faciam rem istam magnam. Et ait heliseus
Ostendit mihi dominus te regem syrie fore. Qui cum recessisset ab heliseo venit
ad dominum suum. Qui ait ei. Quid tibi dixit heliseus. At ille respondit. Dixit
mihi recipies sanitatem. Cumque venisset dies altera tulit stragulum et infudit
aquam et expandit super faciem eius. Quo mortuo regnavit azahel pro eo. Anno
quinto ioram filii achab regis israel et iosaphat regis iuda. Regnavit
ioram filius iosaphat rex iuda. Triginta duorum erat annorum cum regnare
cepisset, et octo annis regnavit in ierusalem. Ambulavitque in viis regum israel sicut
ambulaverat domus achab. Filia enim achab erat uxor eius. et fecit quod
malum est coram domino. Noluit autem dominus disperdere iudam, propter david servum suum, sicut
promiserat ei ut daret illi lucernam et filiis eius cunctis diebus. In diebus
eius recessit edom ne esset sub iuda, et constituit sibi regem. Venitque ioram
seira et omnes currus cum eo et surrexit nocte. Percussitque ydumeos. qui eum
circumdederant et principes curruum, populus autem fugit in tabernacula sua. Recessit
ergo edom ne esset sub iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit et lobna in
tempore illo. Reliqua autem sermonum ioram et universa que fecit, nonne hec
scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Et dormivit ioram cum
patribus suis, sepultusque est cum eis in civitate david. Et regnavit ahazias
filius eius. Anno xii° ioram filii achab regis israel regnavit ahazias
filius ioram regis iude. Viginti duorum annorum erat ahazias cum regnare
cepisset. et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius athalia filia
ambri regis israel. Et ambulavit in viis domus achab. et fecit quod est
malum coram domino sicut domus achab. gener enim domus achab fuit.
Abiit quoque cum ioram filio achab ad preliandum contra azahel regem syrie
in ramothgalaad. et vulneraverunt syri ioram. Qui reversus est ut curaretur
in iezrahel. quia vulneraverant eum syri in rama preliantem contra azahel regem
syrie. Porro ahazias filius ioram rex iuda descendit invisere ioram
filium achab in iezrahel quia egrotabat ibi c ix
Heliseus autem propheta vocavit unum de filiis prophetarum. et ait illi.
Accinge lumbos tuos et tolle lenticulam olei hanc in manu tua. et
vade ad ioram in ramothgalaad. Cumque veneris illuc videbis hieu
filium iosaphat filii namsi. Et ingressus suscitabis eum de medio fratrum
suorum. et introduces in interius cubiculum. tenensque lenticulam olei fundes
super caput eius. et dices. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. aperiesque
ostium et fugies. et non ibi subsistes. Abiit ergo adolescens puer prophete
in ramothgalaad et ingressus est illuc. Ecce autem principes exercitus sedebant. et ait

exercitus

d[icitur] vestis discolorata
que est stratorium quo
lecto a sedile sup-
sternitur

Verbum michi ad te o princeps. Dixitque hieu. Ad quem ex omnibus nobis
At ille respondit. Ad te o princeps. Et surrexit et ingressus est cubiculum. At
ille fudit oleum super caput eius et ait. Hec dicit dominus deus israel. Unxi te
regem super populum israel. et percuties domum athab domini tui. ut ulciscar
sanguinem servorum meorum prophetarum et sanguinem omnium servorum domini de manu ieza-
bel. perdamque omnem domum athab. et interficiam de athab mingentem ad
parietem et clausum et novissimum in israel. Et dabo domum athab sicut domum
ieroboam filii nabath. et sicut domum baasa filii ahia. Iezabel quoque
comedent canes in agro iezrahel nec erit qui sepeliat eam. Aperuitque ostium
et fugit. Hieu autem egressus est ad servos domini sui. Qui dixerunt ei Recte
ne sunt omnia. Quid venit insanus iste ad te. Qui ait Nostis hominem
et quid locutus sit. At illi responderunt. Falsum est sed magis narra nobis. Qui
ait eis. Hec et hec locutus est mihi. et ait. Hec dicit dominus. Unxi te regem super
israel. Festinaverunt itaque et unusquisque tollens pallium suum posuerunt
sub pedibus eius in similitudinem tribunalis. et cecinerunt tuba atque di-
xerunt Regnabit hieu. Coniuravit ergo hieu filius iosaphat filii namsi
contra ioram. Porro ioram obsederat ramothgalaad ipse et omnis israel
contra azahel regem syrie. dixitque hieu Si placet vobis nemo egrediatur
profugus de civitate ne vadat et nunciet in iesrahel. Et ascendit
et profectus est in iezrahel. Ioram enim egrotabat ibi et athasias
rex iuda descenderat ad visitandum ioram. Igitur speculator qui stabat super
turrim iezrahel vidit globum hieu venientis et ait. Video ego globum.
Dixitque ioram Tolle currum et emitte in occursum eorum. et dicat vadens
Recte ne sunt omnia. Abiit igitur qui ascenderat currum in occursum eius et
ait. Hec dicit rex. Pacata sunt omnia. Dixitque ei hieu. Quid tibi et
paci. Transi et sequere me. Nunciavit quoque speculator dicens. Venit nuncius
et non revertitur ad eos. Misit etiam currum equorum secundum. Venitque ad eos et
ait. Hec dicit rex Numquid pax est. Et ait illi hieu. Quid tibi et paci. Tran-
si et sequere me. Nunciavit autem speculator dicens. Venit usque ad eos
et non revertitur. Est autem incessus quasi incessus hieu filii namsi. Preceps
enim graditur. Et ait ioram. Iunge currum. Iunxeruntque currum eius. et egressus est
ioram rex israel et athazias rex iuda singuli in curribus suis. Egressique
sunt in occursum hieu. Et invenerunt eum in agro naboth iezrahelite
Cumque vidisset ioram hieu dixit. Pax est hieu. At ille respondit. Que
pax. Adhuc fornicationes iezabel matris tue et veneficia eius
multa vigent. Convertit autem ioram manum suam. et fugiens ait ad atha-
ziam. Insidie athazie. Porro hieu tetendit arcum manu. et percussit
ioram inter scapulas. et egressa est sagitta per cor eius. statimque cor-
ruit in curru suo. Dixitque hieu ad baddacer ducem. Tolle proice eum
in agro naboth iezrahelite. Memini enim quando ego et tu sedentes
in curru sequebamur athab patrem huius quod dominus onus hoc levavit

super eum dicens. Si non pro sanguine naboth ⁊ pro sanguine filiorum eius que
vidi heri ait dominus. reddam tibi in agro isto dicit dominus. Nunc igitur tolle
⁊ proice eum in agro iuxta verbum domini. Ochozias autem rex iuda videns hoc
fugit per viam ~~ort~~ domus orti. Persecutusque est eum hieu ⁊ ait. Etiam hunc
percutite in curru suo. Et percusserunt eum in ascensu gaber qui est iuxta ieblaam
qui fugit in mageddo ⁊ mortuus est ibi. Et imposuerunt eum servi eius super currum
suum et tulerunt. sepelieruntque eum in sepulcro cum patribus in civitate david
Anno xi° ioram filii achab regis israel regnavit ochozias super iudam
venit hieu in iezrahel. Porro iezabel introitu eius audito depinxit
oculos suos stibio et ornavit caput suum ⁊ respexit per fenestram ingredientem
hieu per portam ⁊ ait. Numquid pax potest esse zambri qui interfecit
dominum suum. Levavitque hieu faciem suam ad fenestram ⁊ ait. Quis est
ista. Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi. Et dixerunt ei
Hec est iezabel. At ille dixit eis. Precipitate eam deorsum. ⁊ precipitave-
runt eam. aspersusque est sanguine paries et equorum ungule qui conculcaverunt
eam. Cumque ingressus esset ut comederet biberetque ait. Ite ⁊ videte ma-
ledictam illam ⁊ sepelite eam. quia filia regis est. Cumque issent ut sepeli-
rent eam. non invenerunt nisi calvariam ⁊ pedes ⁊ summas manus.
Reversique nunciaverunt ei. Et ait hieu. Sermo domini est quem locutus est per
servum suum heliam thesbiten dicens. In agro iezrahel comedent canes
iezabel. et erunt carnes iezabel sicut stercus super faciem terre in agro iezra-
hel. Ita ut pretereuntes dicant. Hecine est illa iezabel. c x
Erant autem achab lxx filii in samaria. Scripsit ergo hieu litteras
⁊ misit in samariam ad optimates civitatis ⁊ ad maiores
natu ⁊ ad nutricios achab dicens. Statim ut acceperitis litteras
has qui habetis filios domini vestri ⁊ currus ⁊ equos ⁊ civitates firmas ⁊ arma
eligite meliorem et eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri et
ponite eum super solium patris sui ⁊ pugnate pro domo domini vestri. Timuerunt
illi vehementer ⁊ dixerunt. Ecce duo reges non steterunt coram eo
⁊ quomodo nos valebimus resistere ei. Miserunt ergo prepositi domus ⁊ prefecti
civitatis ⁊ maiores natu ⁊ nutricii ad hieu dicentes. Servi tui sumus
quecumque iusseris faciemus nec constituemus regem. quodcumque tibi placuerit
fac. Rescripsit autem eis litteras secundo dicens. Si mei estis ⁊ obeditis mihi
tollite capita filiorum domini vestri ⁊ venite ad me hac eadem hora
cras in iezrahel. Porro filii regis lxx viri apud optimates civitatis
nutriebantur. Cumque venissent littere ad eos tulerunt filios regis ⁊ occiderunt
lxx viros ⁊ posuerunt capita eorum in cophinis ⁊ miserunt ad eum in iezra-
hel. Venit autem nuncius ad eum ⁊ indicavit ei dicens. Attulerunt capita
filiorum regis. Qui respondit. Ponite ea ad duos acervos iuxta introitum por-
te usque mane. Cumque diluxisset. egressus est ⁊ stans dixit ad omnem populum
Iusti estis. Si ego coniuravi contra dominum meum ⁊ interfeci eum. quis percussit

om̄s hos Videte ergo nūc qm̄ nō cecidit de s̄moībꝫ dn̄i ĩ terram
q̄s locutꝫ ē dn̄s sup̄ domū achab · ⁊ dn̄s fecit qd̄ locutꝫ ē in manu
s̄ui sui helie · Percussit igr̄ iheu oēs qui reliq̄ fuerant de domo achab
in iezrahel · ⁊ vniu̅sos optimates ei9 ⁊ notos ⁊ sac̄dotes donec
nō remanerent ex eo reliq̄e · ⁊ surrex̄ ⁊ venit in samaria Cūqꝫ venis-
set ad cameram pastorū ĩ via inuenit fr̄es ochozie regis iude dixitqꝫ
ad eos · Qui nam estis vos · Qui r̄nderūt Fr̄es ochozie sumus ⁊ descē-
dimus ad salutandos filios regis ⁊ filios regine Qui ait Cōprehēdite
eos viuos Quos cū cōprehēdissent viuos iugulauerūt eos ĩ cisterna iux̄
cameram xl duos viros ⁊ nō reliq̄t ex eis quēpiā Cūqꝫ abisset inde
ĩuenit ionadab filiū rechab ĩ occursū sibi · ⁊ benedixit eū ⁊ ait ei
Nūquid ē cor tuū rectū cū corde meo sic cor meū cū corde tuo Et ait iona-
dab · Est · Si ē inquit da manū tuā · Qui dedit manū suā · At ille le-
vauit eū ĩ currū suū · Dixitqꝫ ad eū · Veni mecū ⁊ vide zelū meū p̄
dn̄o Et ĩpositū curru suo duxit ĩ samariā · ⁊ p̄cussit oēs q̄ residui
fuerūt de achab ĩ samaria · vsqꝫ ad vnū iux̄ v̄bū dn̄i qd̄ locutꝫ ē
p̄ helia Congregauit ergo iheu omnē p̄plm̄ · ⁊ dixit ad eos Achab coluit
baal parū · ego aūt colā eū ampli9 Nūc igr̄ oēs p̄phās baal ⁊ vniu̅sos
s̄uos ei9 · ⁊ cūctos sac̄dotes illi9 vocate ad me · nullꝰ sit q̄ nō veniat
Sacrificiū em̄ grande ē mihi baal · q̄cūqꝫ defuerit nō viuet Porro iheu fa-
ciebat hoc ĩsidiose · vt disp̄deret cultores baal · Et dixit · Sanctificate diē
solēpnē baal · Vocauitqꝫ ⁊ misit ĩ vniu̅sos t̄minos isrl̄ · ⁊ venerūt cūcti s̄ui
baal · nō fuit residuꝰ vel vnꝰ quidē q̄ nō veniret Et ingressi sūt templū
baal · ⁊ repleta ē domꝰ baal a sūmo vsqꝫ ad sūmū · Dixitqꝫ hijs
qui erant sup̄ vestes · Proferte vestimēta vniu̅sis s̄uis baal · Et p̄tulerūt eis
vestes · Ingressusqꝫ iheu ⁊ ionadab filiꝰ rechab templū baal · ait culto-
ribꝫ baal · Perquirite ⁊ videte ne quis vobiscū sit de s̄uis dn̄i · sꝫ vt sit
soli s̄ui baal · Ingressi sūt igr̄ vt facerēt victimas ⁊ holocausta · Iheu aūt
p̄parauerat sibi foris lxxx viros · ⁊ dixit eis Quicūqꝫ fugerit de hominibꝫ
istis quos ego adduxi ĩ manꝰ vr̄as aīa eiꝰ erit p̄ aīa illiꝰ Factū ē
aūt cū cōpletū esset holocaustū p̄cepit iheu militibꝫ ⁊ ducibꝫ suis In-
gredimini ⁊ p̄cutite eos vt nullꝰ euadat · Percusseruntqꝫ eos ĩ ore gladij
⁊ p̄iecerūt milites ⁊ duces ⁊ ierūt ĩ ciuitatē templi baal · ⁊ p̄tulerūt sta-
tuā de fano baal ⁊ cōbusserūt ⁊ cōminuerūt eā · Destruxerūt qꝫ edem
baal ⁊ fecerūt p̄ ea latrinas vsqꝫ ad diē hāc Deleuit itaqꝫ iheu baal
de isrl̄ · Verūtamen a p̄ctis ieroboā filij nabath q̄ p̄ccare fecit isrl̄ nō
recessit nec dereliq̄t vitulos aureos qui erāt in bethel ⁊ in dan · Dixit
aūt dn̄s ad iheu Quia studiose fecisti qd̄ rectū erat ⁊ placebat ĩ oculis
meis · ⁊ oīa q̄ erāt in corde meo fecisti cōtra domū achab · filij tui vsqꝫ
ad q̄rtam generationē sedebūt sup̄ thronū isrl̄ · Porro iheu nō custodiuit
vt ambularet ĩ lege dn̄i dei isrl̄ in toto corde suo · Nō em̄ recessit a

pctis ieroboam qui peccare fecit isrl. In diebus illis cepit dns tedere
super isrl. Percussitque eos azahel in vniuersis finibus isrl a iordane contra
orientalem plagam omnem terram galaad et gad et ruben et manasse
ab aroer que est super torrentem arnon et galaad et basan. Reliqua autem verborum
hieu et vniuersa que fecit et fortitudo eius nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum
regum isrl. Et dormiuit hieu cum patribus suis. sepelieruntque eum in samaria
Et regnauit ioachaz filius eius pro eo. Dies autem quos regnauit hieu super isrl
viginti octo anni sunt in samaria. XI

Athalia vero mater ochozie videns mortuum filium suum. surrexit et
interfecit omne semen regium. Tollens autem iosaba filia regis ioram
soror ochozie ioas filium ochozie. furata est eum de medio filiorum
regis qui interficiebantur et nutricem eius de triclinio et abscondit eum a
facie athalie ut non interficeretur. eratque cum eo in domo domini clam sex annis.
Porro athalia regnauit super terram. Anno autem septimo misit ioiada et assu-
mens centuriones et milites et introduxit ad se in templum domini. pepigitque cum
eis fedus. Et adiurans eos in domo domini ostendit eis filium regis. et precepit
illis dicens. Iste est sermo quem facere debetis. Tercia pars vestrum introeat sabbato
et obseruet excubias domus regis. Tercia autem pars sit ad portam sur. et tercia
pars ad portam que est post habitaculum scutariorum. et custodietis excubias domus
messa. Due vero partes e vobis omnes egredientes sabbato custodiant excu-
bias domus domini circa regem. et vallabitis eum habentes arma in manibus
vestris. Si quis autem ingressus fuerit septum templi interficiatur. eritisque cum rege in-
trante et egrediente. Et fecerunt centuriones iuxta omnia que preceperat eis
ioiada sacerdos. Et assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur sabba-
tum cum hiis qui egrediebantur e sabbato venerunt ad ioiadam sacerdotem.
Qui dedit eis hastas et arma regis dauid que erant in domo domini. et steterunt
singuli habentes arma in manu sua. a parte templi dextra usque ad partem
sinistram altaris et edis circa regem. Et produxit filium regis et posuit super
eum diadema et testimonium. feceruntque eum regem et vnxerunt. et plaudentes
manu dixerunt. Viuat rex. Audiuit autem athalia vocem currentis populi. et
ingressa ad turbas in templum domini. vidit regem stantem super tribunal iuxta
morem et cantores et tubas prope eum. omnemque populum letantem et canentem
tubis. et scidit vestimenta sua. clamauitque. Coniuracio coniuracio. Precepit
autem ioiada centurionibus qui erant super exercitum et ait eis. Educite eam extra
septa templi. et quicumque eam secutus fuerit feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos.
Non occidatur in templo domini. Imposueruntque ei manus et impegerunt eam per viam
introitus equorum iuxta palacium et interfecta est ibi. Pepigit ergo fedus ioiada
inter dominum et inter regem et inter populum ut esset populus domini. et inter regem et populum.
Ingressusque est omnis populus terre templum baal. et destruxerunt aras eius. et
ymagines contriuerunt valide. Mathan quoque sacerdotem baal occiderunt coram
altari. Et posuit sacerdos custodias in domo domini. Tulitque centuriones

et cerethi et phelethi legiones et omnem populum terre deduxeruntque regem
de domo domini. Et venerunt per viam porte scutariorum in palatium et sedit
super thronum regum. Letatusque est omnis populus terre et civitas conquievit
Athalia autem occisa est gladio in domo regis. Septemque annorum erat
Anno septimo hieu regnavit c. xii Ioas cum regnare cepisset.
Ioas xl annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius sebia de ber-
sabee. Fecitque Ioas rectum coram domino cunctis diebus quibus docuit eum
Ioiada sacerdos. Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc populus immolabat
et adolebat in excelsis incensum. Dixitque Ioas ad sacerdotes. Omnem pecuniam
sanctorum que illata fuerit in templum domini a pretereuntibus que offertur pro precio anime
et quam sponte et arbitrio cordis sui inferunt in templum domini. accipiant illam
sacerdotes iuxta ordinem suum et instaurent sartatecta domus. siquid
necessarium viderint instauratione. Igitur usque ad vicesimumtercium annum regis
Ioas non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi. Vocavitque rex
Ioas Ioiada pontificem et sacerdotes dicens eis. Quare sartatecta non
instauratis templi. Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum sed
ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere
pecuniam a populo et instaurare sartatecta domus. Et tulit Ioiada
pontifex gazophilacium unum aperuitque foramen desuper et posuit illud
iuxta altare ad dexteram ingredientium domum domini. mittebantque in eo sacerdotes
qui custodiebant ostia omnem pecuniam que deferebatur ad templum domini. Cumque
viderent nimiam pecuniam esse in gazophilacio ascendebat scriba regis
et pontifex effundebantque et numerabant pecuniam que inveniebatur in domo domini
et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant cementariis
domus domini qui impendebant eam in fabros lignorum et in cementarios hiis
qui operabantur in domo domini et sartatecta faciebant. et hiis qui cedebant
saxa. et ut emerent ligna et lapides qui excidebantur ita ut impleretur instau-
ratio domus domini in universis que indigebant expensa ad muniendam
domum. Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi domini et fusci-
nule et thimiamateria et tube. omne vas aureum et argenteum de pecunia
que inferebatur in templum domini. Hiis enim qui faciebant opus dabatur ut in-
staurarent templum domini. et non fiebat ratio hiis hominibus qui accipie-
bant pecuniam ut distribuerent eam artificibus sed in fide tractabant eam.
Pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum
domini quia sacerdotum erat. Tunc ascendit azahel rex syrie et pugnabat
contra geth cepitque eam et direxit faciem suam ut ascenderet in ierusalem. Quamobrem
tulit Ioas rex iuda omnia sanctificata que consecraverat iosaphat et ioram
et ochozias patres eius reges iuda. et que ipse obtulerat et universum
argentum quod inveniri potuit in thesauris templi domini et palacio regis. misitque
azaheli regi syrie et recessit ab ierusalem. Reliqua autem sermonum Ioas
et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda.

Surrexerunt autem servi eius et coniuraverunt inter se · percusseruntque ioas in
domo mello in descensu sela · Jozachar namque filius semaath · et ioza-
bad filius somer servi eius percusserunt eum et mortuus est · et sepelierunt
eum cum patribus suis in civitate david Regnavitque amasias filius eius
Anno xxiii ioas filii othozie regis iude c xiii pro eo
regnavit ioachaz filius hieu super israel in samaria xvii annis · et
fecit malum coram domino · secutusque est peccata ieroboam filii nabath
qui peccare fecit israel · et non declinavit ab eis · Iratusque est furor domini contra israel
Et tradidit eos in manu azahelis regis syrie in manu benadab filii
azahel cunctis diebus · Deprecatus est autem ioachaz faciem domini · et audivit
eum dominus · vidit enim angustias israel quia attriverat eos rex syrie · et
dedit dominus salvatorem israel · et liberatus est de manu regis syrie Habitaverunt
que filii israel in tabernaculis suis sicut heri et nudiustercius · Verumtamen non
recesserunt a peccatis domus ieroboam qui peccare fecit israel in ipsis ambulaverunt
Siquidem et lucus permansit in samaria et non sunt derelicti ioachaz de populo
nisi l equites et decem currus et decem milia peditum · Interfecerat enim eos rex
syrie et redegerat quasi pulverem in trituram aree · Reliqua autem ioachaz et
universa que fecit · sed et fortitudo eius nonne hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum israel · Dormivitque ioachaz cum patribus suis et sepelierunt eum suis
in samaria · Regnavitque ioas filius eius pro eo Anno xxxvii ioas regis
iuda regnavit ioas filius ioachaz super israel in samaria xvi annis Et
fecit quod malum est in conspectu domini · Non declinavit ab omnibus peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit israel in ipsis ambulavit Reliqua autem sermonum
ioas et universa que fecit · sed et fortitudo eius quomodo pugnaverit contra amasiam
regem iuda · nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel · et
dormivit ioas cum patribus suis · Ieroboam autem sedit super solium eius · Porro
ioas sepultus est in samaria cum regibus israel · Heliseus autem egrotabat in-
firmitate qua et mortuus est Descendit itaque ad eum ioas rex israel et
flebat coram eo · Dicebatque Pater mi pater mi · currus israel et auriga
eius Et ait illi heliseus · Affer arcum et sagittas Cumque attulisset ad
eum arcum et sagittas · dixit ad regem israel · Pone manum tuam super arcum
Et cum posuisset ille manum suam · superposuit heliseus manus suas manibus
regis · et ait Aperi fenestram orientalem Cumque aperuisset · dixit heliseus
Iace sagittam · et iecit · Et ait heliseus · Sagitta salutis domini · et sagi-
tta salutis contra syriam · percutiesque syriam in aphec · donec consumas eam
Et ait · Tolle sagittas · Qui cum tulisset · rursum dixit ei · Percute iaculo
terram · Et cum percussisset tribus vicibus et stetisset · iratus est contra eum vir dei
et ait Si percussisses quinquies aut sexties aut septies percussisses syriam
usque ad consumacionem · Nunc autem tribus vicibus percuties eam · Mortuus est ergo
heliseus et sepelierunt eum · Latrunculi vero de moab venerunt in terram in ipso
anno · Quidam autem sepelientes hominem viderunt latrunculos · et proiecerunt

cadauer i sepulcro helisei. Qd du tetigit ossa helisei reuixit
ho et stetit sup pedes suos. Igit azahel rex syrie afflixit isrl
cunctis dieb ioachaz. Et misertus e dns eor et reuersus e ad eos pp
pactu suu qd hebat cu abraha ysaac et iacob et noluit disperdere
eos neq pice pcitus usq i psns temp. Mortuus e azahel rex syrie
et regnauit benadab filius eius p eo. Porro ioas filius ioachaz tulit
urbes de manu benadab filii azahel. qs tulerat de manu ioachaz pris
sui iure prelii. Trib uicib pcussit eu ioas et reddidit ciuitates isrl
Anno scdo ioas filii ioachaz regis isrl regnauit amasias c. xiiii
xiiii filius ioas regis iuda. Viginti quinq annor erat cu regnare cepis-
set. viginti aut et ix annis regnauit i irlm. Nomen mris eius ioaden
de irlm. Et fecit rectu cora dno. verutam no ut dd pr eius. Iuxta oia
q fecit ioas pr suus fecit. nisi hoc tm q excelsa no abstulit. Adhuc eni
pls immolabat et adolebat incensu i excelsis. Cuq obtinuisset regnu
pcussit suos suos q intfecerant rege prem suu. Filios aut eor q occi-
derat no occidit iuxta qd scptu e in libro legis moysi. sic pcepit dns
dicens. No morient pres p filiis. neq filii morient p prib3 sz unusqsq
in pcto suo morietur. Ipse pcussit edom i ualle salinar decem milia.
et apphendit petram in plio. vocauitq nom eius iecthel usq i psntem die
Tunc misit amasias nuntios ad ioas filiu ioachaz filii hieu regis
isrl dicens. Veni et uideamus nos. Remisitq ioas rex isrl ad amasia
rege iuda dicens. Carduus libani misit ad cedru q e i libano di-
cens. Da filia tua filio meo uxore. Transieruntq bestie saltus q sunt i
libano et conculcauerunt carduu. Pcutiens inualuisti sup edom et suble-
uauit te cor tuum. contentus esto gla. et sede i domo tua. Quare p-
uocas malu ut cadas tu et iuda tecu. Et no acquieuit amasias.
Ascendit q ioas rex isrl et uiderunt se ipse et amasias rex iuda in
bethsames oppido iude. Percussusq e iuda cora isrl. et fugerunt qsq
in tabnacula sua. Amasia uo rege iuda filiu ioas filii achazie
cepit ioas rex isrl i bethsames. et adduxit eu in irlm. et interrup-
murum irlm a porta effraim usq ad porta anguli. cccc. cubitis. tulit
q oe auru et argentu et uniusa uasa q inuenta sut in domo dom-
et i thesauris regis et obsides et reusus e i samaria. Reliqua aute
uboru ioas q fecit et fortitudo eius qua pugnauit 9 amasia regem
iuda. nonne hec scripta sut i libro smonu dieru regu isrl. Dormiuit
q ioas cu prib3 suis et sepultus e i samaria cu regib3 isrl. et regnauit
ieroboam filius eius p eo. Vixit aut amasias filius ioas rex iuda postq
mortuus e ioas filius ioachaz regis isrl xv annis. Reliqua aut
smonu amasie. nonne hec scripta sut in libro smonu dieru regu iuda
Facta e q eu coniuratio in irlm. At ille fugit in lachis. et interfecerunt
eum et apportauerunt i equis. sepultusq e i irlm cu prib3 suis i ciuitate dd.

Tulit autem vniuersus populus iude azariam annos natum xvi. & constitu-
erunt eum regem pro patre eius amasia. Ipse edificauit ahila & resti-
tuit eam iude postquam dormiuit rex cum patribus suis. Anno xv°
amasie filij ioas regis iuda regnauit ieroboam filius ioas regis israel
in samaria xl & vno anno. & fecit quod malum est coram domino. Non recessit
ab omnibus peccatis ieroboam filij nabath qui peccare fecit israel. Iste resti-
tuit terminos israel ab introitu emath vsque ad mare solitudinis iuxta
sermonem domini dei israel. quem locutus est per seruum suum ionam filium amathi
prophetam qui erat de geth que est in opher. Vidit enim dominus afflictionem israel
amaram nimis. & quod consumpti essent vsque ad clausos carcere. nec locutus
est dominus vt deleret nomen israel de sub celo. sed saluauit eos in manu
ieroboam filij ioas. Reliqua autem sermonum ieroboam & vniuersa que
fecit & fortitudo eius qua preliatus est. & quomodo restituit damascum & emath
iude in israel. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel.
Dormiuitque ieroboam cum patribus suis regibus israel. Et regnauit zacha-
Anno xxvii° ieroboam regis israel. c. XV. [rias filius eius pro eo.]
regnauit azarias filius amasie regis iude. Sedecim annorum erat
cum regnare cepisset. & lii annis regnauit in ierusalem. Nomen
matris eius iecelia de ierusalem. Fecitque quod erat placitum coram domino. iuxta
omnia que fecerat amasias pater eius. Veruntamen excelsa non est demolitus. Ad-
huc populus sacrificabat & adolebat incensum in excelsis. Percussit autem
dominus regem & fuit leprosus vsque in diem mortis sue. & habitabat in domo
libera seorsum. Ioathas autem filius regis gubernabat palacium. & iudi-
cabat populum terre. Reliqua autem sermonum azarie & vniuersa que fecit.
nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Et dormiuit aza-
rias cum patribus suis. sepelieruntque eum cum maioribus suis in ciuitate dauid.
Et regnauit ioatham filius eius pro eo. Anno xxxviii° azarie regis
iuda. regnauit zacharias filius ieroboam super israel in samaria vi mensi-
bus. & fecit quod malum est coram domino. sicut fecerant patres eius. Non recessit
a peccatis ieroboam filij nabath qui peccare fecit israel. Coniurauit autem
contra eum sellum filius iabes. percussitque eum palam & interfecit. regnauitque
pro eo. Reliqua autem verborum zacharie nonne hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum israel. Ipse est sermo domini quem locutus est ad hieu dicens
Filij tui vsque ad quartam generacionem sedebunt de te super thronum israel. Factumque
est ita. Sellum filius iabes regnauit tricesimonono anno azarie re-
gis iude. regnauit autem vno mense in samaria. Et ascendit manahem
filius gaddi de thersa. venitque in samariam & percussit sellum filium
iabes in samaria & interfecit eum. regnauitque pro eo. Reliqua autem verborum
sellum & coniuratio eius per quam tetendit insidias. nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum israel. Tunc percussit manahem thapsam et
omnes qui erant in ea. & terminos eius de thersa. noluerunt enim aperire ei.

Et interfecit omnes pregnantes eius. et scidit eas Anno xxxix azarie re-
gis iuda. regnavit manahe filius gaddi super israel decem annis in sama-
ria. Fecit quoque quod erat malum coram domino. non recessit a peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit israel cunctis diebus eius. Veniebat phul
rex assiriorum in terram. et dabat manahe phul mille talenta ar-
genti. ut esset ei in auxilio. et firmaret regnum eius. Indixitque manahe
argentum super israel cunctis potentibus et divitibus ut daret regi assiriorum
quinquaginta siclos argenti per singulos annos Reversusque est rex assiriorum
et non est moratus in terra. Reliqua autem sermonum manahe et universa
que fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Et dormivit
manahe cum patribus suis. regnavitque phacea filius eius pro eo Anno
quinquagesimo azarie regis iude. regnavit phacea filius manahe super israel
in samaria biennio. et fecit quod erat malum coram domino. Non recessit a
peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Coniuravit autem adversum
eum phacee filius romelie dux eius. et percussit eum in samaria in turri
domus regie iuxta argob et iuxta arie. et cum eo l. viros de filiis ga-
laaditarum et interfecit eum. regnavitque pro eo Reliqua autem sermonum phacea et
universa que fecit. nonne hec scripta in libro sermonum dierum regum israel. Anno quin-
quagesimo secundo azarie regis iude regnavit phacee filius romelie super
israel in samaria xx. annis. et fecit quod malum erat coram domino. et non re-
cessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. In diebus pha-
cee regis israel. venit theglathphalassar rex assur et cepit ayon et
abel domum maacha et ianoe et cedes et asor et galilea. universam
terram neptalim et transtulit eos in assirios. Coniuravit autem et tetendit
insidias osee filius hela contra phacee filium romelie. et percussit eum et
interfecit. regnavitque pro eo xx anno ioathan filii ozie. Reliqua
autem sermonum phacee et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum israel. Anno secundo phacee filii romelie regis israel. regnavit
ioatham filius ozie regis iuda. viginti quinque annorum erat cum regnare ce-
pisset. et xvi annis regnavit in iherusalem. Nomen matris eius ierusa filia
sadoch. Fecitque quod erat placitum coram domino. iuxta omnia que fecerat ozias
pater suus operatus est. Verumtamen excelsa non abstulit. adhuc populus
immolabat et adolebat incensum in excelsis. Ipse edificavit portam
domus domini sublimissimam Reliqua autem sermonum ioatham et universa que
fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda In diebus
illis cepit dominus mittere in iuda rasin regem syrie et phacee filium
romelie Et dormivit ioatham cum patribus suis. sepultusque est cum eis in
civitate david patris sui. et regnavit achaz filius eius pro eo c xvi

xvi Anno xvii phacee filii romelie regnavit achaz filius ioathan
regis iuda. viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset. et xvi
annis regnavit in iherusalem Non fecit quod erat placitum in conspectu domini

Dei sic david p̄r eius · s; ābulaṫ ī via regū isrl̄ · Insr̄ ⁊ filiū suū
sacrificauit trāsferens p ignē scd̄m ydola gencium · q̄ dissipauit dn̄s co-
ram filys isrl̄ · Imolabat q; victimas ⁊ adolebat incensū ī excels
⁊ ī collib; ⁊ sb̄ omī lign̄ frondoso · Tūc ascendiṫ rasin rex syrie ⁊ pha-
cee filius romelie rex isrl̄ ī ierlm̄ ad pliam · Cūq; obsiderent achaz
nō valuerūt supare eū · In tp̄e illo restituit rasin rex syrie ahila
syrie · ⁊ eiecit iudeos de ahila · ⁊ ydumei ⁊ syri venerūt in ahila
⁊ hitauerūt ibi vsq; ī diē hāc · Misit aūt achaz nūcios ad teglatpha-
lasser regē assyriorū dicens · Seruus tuus · ⁊ filius tuus ego sum ·
Ascende ⁊ saluū me fac de manu regis syrie ⁊ de manu regis isrl̄ · q̄
cōsurrexerūt adūsū me · Et cū collegisset argentū ⁊ aurū qd̄ īueni
potuit ī domo dn̄i ⁊ ī thesauris regys · misit regi assiriorū munera
q̄ ⁊ acquieuit voluntati eius · Ascendit enī rex assiriorū ī damascū ⁊
vastauit eū · ⁊ trāstulit hitatores eius tyrene · rasin · aūt interfecit ·
Perrexitq; rex achaz in occursum teglatphalasar regi assiriorū
ī damascū · Cūq; vidisset altare damasci · misit rex achaz ad vriā
sacerdotē exemplar eius ⁊ similitudinē iuxta opus omē eius · extruxitq; vrias
sacerdos altare · iuxta omnia q̄ p̄cepat rex achaz de damasco · ita fecit
~~rex~~ vrias sacerdos · donec veniret rex achaz de damasco · Cūq; venisset
rex de damasco vidit altare ⁊ veneratus ē id · Ascenditq; ⁊ imolauit
holocausta ⁊ sacrificiū suū · ⁊ libauit libamina · ⁊ effudit sanguinē pacifi-
corū q̄ obtulat sup altare · Porro altare ereū qd̄ erat corā domino
trāstulit de facie tēpli · ⁊ de loco altaris · ⁊ de loco tēpli dn̄i · posuitq;
illud ex latere altaris ad aquilonē · P̄cepit q; rex achaz vrie sacerdoti
dicens · Sup altare maius offer holocaustū matutinū · ⁊ sacrificiū
vespertinū · ⁊ holocaustū regis ⁊ sacrificiū eius · ⁊ holocaustū vniūsi ppli
terre · ⁊ sacrificia eorū ⁊ libamina eorū · ⁊ omnē sanguinē holocausti · et
vniūsū sanguinē victime sr̄ id effundes · Altare vō ereū erit paratū ad
voluntatē meā · Fecit ergo vrias sacerdos iuxta omnia q̄ p̄cepat rex
achaz · Tulit aūt rex achaz celatas bases ⁊ luterē qui erat desr̄
⁊ mare deposuit de bobus ereis q̄ sustentabat id · ⁊ posuit sup pa-
vimentum stratū lapide · Musach q; sabbati qd̄ edificauerat in tēplo
⁊ ingressū regis exterius cōuertit in tēplū dn̄i p̄pt regē assiriorū · Reli-
qua aūt v̄borū achaz ⁊ oīa que fecit · nōne hec scripta sūt ī lībro s̄monū
dierū regū iuda · Dormiuitq; achaz cū patrib; suis ⁊ sepultus ē cū
eis in ciuitate dauid · ⁊ regnauit ezechias filius eius pro eo · C.xvii ·
Anno xii° achaz regis iuda · regnauit osee filius hela ī sama-
ria sr̄ isrl̄ nouē ānis · Fecitq; malū corā dn̄o · s; nō sicut
reges isrl̄ q̄ an eū fuerant · Cōtra huc ascendiṫ salmanasar
rex assiriorū · ⁊ factꝰ est ei osee seruus · reddebatq; illi tributa · Cūq;
dephendisset rex assiriorū osee q̄ rebellare nitens misisset nūcios

ad sua regem egipti ne prestaret regi assiriorum sicut singulis annis solitus
erat obsedit eum et vinctum misit in carcerem. Pervagatusque est omnem terram
et ascendens samariam obsedit eam tribus annis. Anno autem nono osee
cepit rex assiriorum samariam et transtulit israel in assirios. posuitque eos in
ala et in abor iuxta fluvium gozan in civitatibus medorum. Factum est enim cum
peccassent filii israel domino deo suo qui eduxerat eos de terra egipti de manu pharaonis
regis egipti et coluerunt deos alienos et ambulaverunt iuxta ritum gentium
quas consumpserat dominus in conspectu filiorum israel et regum israel quia similiter fecerunt
Et offenderunt filii israel verbis non rectis dominum deum suum et edificaverunt sibi
excelsa in cunctis urbibus suis a turre custodum usque ad civitatem munitam
Feceruntque sibi statuas et lucos in omni colle sublimi. et subter omne lignum
nemorosum et adolebant ibi incensum super aras in more gentium quas
transtulerat dominus a facie eorum. feceruntque verba pessima irritantes dominum. et
coluerunt inmundicias. de quibus precepit dominus eis ne facerent verbum hoc
Et testificatus est dominus in israel et in iuda per manum omnium prophetarum et videntium
dicens Revertimini a viis vestris pessimis et custodite precepta mea et
cerimonias iuxta omnem legem quam precepi patribus vestris. et sicut misi ad vos in
manibus servorum meorum prophetarum. Qui non audierunt sed induraverunt cervicem
suam iuxta cervicem patrum suorum qui noluerunt obedire domino deo suo. et legitima
eius abiecerunt. et pactum quod pepigit cum patribus eorum et testificationes quibus
contestatus est eos. secutique sunt vanitates et vane egerunt. et secuti sunt
gentes que erant per circuitum eorum super quibus preceperat dominus eis ut non facerent
sicut et illi faciebant. et dereliquerunt omnia precepta domini dei sui. Feceruntque
sibi conflatiles duos vitulos et lucos. et adoraverunt universam miliciam celi
serviebantque baal. et consecraverunt filios et filias suas per ignem. et divi-
nationibus inserviebant et auguriis. et tradiderunt se ut facerent malum
coram domino et irritarent eum Iratusque est dominus vehementer israeli. et abstulit eos
de conspectu suo et non remansit nisi tribus iuda tantummodo Sed nec ipse iuda cu-
stodivit mandata domini dei sui. verum ambulavit in erroribus israel quos operati
fuerant Proiecitque dominus omne semen israel. et afflixit eos et tradidit in manu
diripientium donec proiceret eos a facie sua Ex eo iam tempore quo scissus est
israel a domo david. et constituerunt sibi regem ieroboam filium nabath Separavit
enim ieroboam israel a domino. et peccare eos fecit peccatum magnum. et ambula-
verunt filii israel in universis peccatis ieroboam que fecerat. Non recesserunt ab eis
usque quo auferret dominus a facie sua israel. sicut locutus fuerat in manu omnium ser-
vorum suorum prophetarum Translatusque est israel de terra sua in assirios usque in
diem hanc Adduxit autem rex assiriorum de babilone et de chuta et de
aiath. et de emath. et de sepharvaim et collocavit eos in civitatibus
samarie pro filiis israel qui possederunt samariam. et habitaverunt in urbibus eius
Cumque ibi habitare cepissent non timebant dominum et immisit eis dominus
leones qui interficiebant eos Nunciatumque est regi assiriorum et dictum Gentes

quas transtulisti et habitare fecisti in civitatibus samarie ignorant le-
gitima dei terre. et immisit in eos dominus leones. et ecce interficiunt eos
eo quod ignorent ritum dei terre. Precepit autem rex assiriorum dicens. Ducite
illuc unum de sacerdotibus quos inde captivos adduxistis. et vadat et
habitet cum eis. et doceat eos legitima dei terre. Igitur cum venisset unus
de sacerdotibus hiis qui captivi ducti fuerant de samaria habitavit in
bethel. et docebat eos quomodo colerent dominum. Et unaqueque gens fabri-
cata est deum suum. posuerunt que eos in fanis excelsis que fecerant samarite
gens et gens in urbibus suis in quibus habitabat. Viri enim babilonii
fecerunt sochothbenoth. viri autem chute fecerunt nergel. et viri de
emath fecerunt asima. Porro evei fecerunt nebaaz et tharthat.
hii autem qui erant de sepharvaim comburebant filios suos igni ad-
ramelech et anamelech diis sapharvaim. et nichilominus colebant
dominum. Fecerunt autem sibi de nobilissimis sacerdotes excelsorum. et pone- novissimis
bant eos in fanis sublimibus. Et cum dominum colerent. diis quoque suis serviebant
iuxta consuetudinem gentium de quibus translati fuerant samariam usque in
presentem diem morem sequuntur antiquum. Non timent dominum neque custodiunt cere-
monias eius et iudicia et legem et mandatum quod preceperat dominus filiis ia-
cob. quem cognominavit israel. et percussit cum eis pactum et mandavit eis
dicens. Nolite timere deos alienos. et non adoretis eos neque colatis et
non immoletis eis. sed dominum deum vestrum qui eduxit vos de terra egipti
in fortitudine magna et in brachio extento ipsum timete et illum adorate
et ipsi immolate. Cerimonias quoque et iudicia et legem et mandatum quod
scripsit vobis custodite ut faciatis cunctis diebus. et non timeatis deos
alienos. Et pactum quod percussit vobiscum nolite oblivisci. nec colatis
deos alienos. sed dominum deum vestrum timete. et ipse eruet vos de manu
omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non audierunt. sed iuxta consuetudinem suam
pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem dominum
sed et idolis suis servientes. Nam et filii eorum et nepotes sicut
fecerunt parentes sui ita faciunt usque in presentem diem. c xviii xviii

Anno tercio osee filii hela regis israel regnavit ezechias filius
achaz regis iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset
et xxix annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius abi filia
zacharie. Fecit quoque quod erat bonum coram domino. iuxta omnia que fecerat david
pater eius. Ipse dissipavit excelsa. et contrivit statuas et succidit
lucos. confregitque serpentem eneum quem fecerat moyses. Siquidem
usque ad illud tempus filii israel adolebant ei incensum. vocavitque eum
noesthan. et in domino deo israel speravit. Itaque post eum non fuit similis
ei de cunctis regibus iuda. sed neque in hiis qui ante eum fuerunt. et ad-
hesit domino et non recessit a vestigiis eius. Fecitque mandata eius
que preceperat dominus moysi. Unde et erat dominus cum eo et in cunctis ad que

prodebat sapienter se agebat. Rebellavit quoque contra regem assiriorum et non
servivit ei. Ipse percussit philisteos usque gazam et omnes terminos eorum a tur-
re custodum usque ad civitatem munitam. Anno quarto regis ezechie qui
erat annus septimus osee filii hela regis israel ascendit salmanasar
rex assiriorum samariam et oppugnavit eam et cepit. Nam post annos tres
anno vi° ezechie id est anno nono osee regis israel capta est samaria
et transtulit rex assiriorum israel in assirios. collocavitque eos in ala et in
habor iuxta fluvium gazan in civitatibus medorum quia non audierunt
vocem domini dei sui. sed pretergressi sunt pactum eius. Omnia que precepit moy-
ses servus domini non audierunt neque fecerunt. Anno xiiii° regis ezechie
ascendit sennacherib rex assiriorum ad universas civitates iuda munitas
et cepit eas. Tunc misit ezechias rex iuda nuncios ad regem
assiriorum lachis dicens. Peccavi recede a me et omne quod imposueris
michi feram. Indixit itaque rex assiriorum ezechie regi iude ccc talenta
argenti. et xxx talenta auri. Deditque ezechias omne argentum quod
repertum fuerat in domo domini et in thesauris regis. In tempore illo confregit
ezechias valvas templi domini et laminas aureas quas ipse affixerat
et dedit eas regi assiriorum. Misit autem rex assiriorum tharthan et rapsaris
et rapsacen de lachis ad ezechiam cum manu valida ierusalem. Qui cum
ascendissent venerunt in ierusalem. et steterunt iuxta aqueductum piscine superioris
que est in via agri fullonis. vocaverunt quoque regem. Egressus est autem ad eos
eliachim filius elchie prepositus domus et sobnias scriba et ioahe filius
asaph a commentariis. Dixitque ad eos rapsaces Loquimini ezechie
Hec dicit rex magnus rex assiriorum. Que est ista fiducia qua niteris.
forsitan inisti consilium ut preparares te ad prelium. in quo confidis ut
audeas rebellare. An speras in baculo arundineo atque confracto egipto
Super quem si incubuerit homo comminutus ingredietur manum eius et perforabit
eam. sic est pharao rex egipti omnibus qui confidunt in eum. Quod si dixeritis in
in domino deo nostro habemus fiducia. sive iste est cuius abstulit ezechias ex-
celsa et altaria. et precepit iude et ierusalem dicens. Ante altare hoc adorabitis
in ierusalem. Nunc igitur transite ad dominum meum regem assiriorum et dabo vobis
duo milia equorum et videte an habere valeatis ascensores eorum. Et
quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis.
An fiduciam habes in egipto propter currus et equites. Nunquid sine voluntate
domini ascendi ad locum istum ut demolirer eum. Dominus dixit michi ascende
ad terram hanc et demolire eam. Dixerunt autem eliachim filius elchie et sobna
et ioahe rapsaci. Precamur ut loquaris nobis servis tuis syriace. siquidem in-
telligimus hanc linguam et non loquaris nobis iudaice audiente populo qui est
super murum. Respondit quoque eis rapsaces dicens. Nunquid ad dominum tuum et ad te misit
me dominus meus ut loquerer sermones hos et non ad viros qui sedent super murum
ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum. Stetit itaque rapsaces

et clamavit voce magna iudaice et dixit Audite verba regis magni
regis assiriorum Hec dicit rex Non vos seducat ezechias Non enim po-
terit vos eruere de manu mea Neque vobis fiduciam tribuat super domino
dicens Eruens liberabit vos dominus et non tradetur civitas hec in manu assiriorum
Nolite audire ezechiam Hec enim dicit rex assiriorum Facite mecum quod
vobis utile est et egredimini ad me et comedet unusquisque de vinea sua et
de ficu sua et bibetis aquas de cisternis vestris donec veniam et transfe-
ram vos in terram que similis terre vestre est in terram fructiferam et fertilem vini
terram panis et vinearum terram olivarum et olei ac mellis et vivetis et
non moriemini Nolite audire ezechiam qui vos decipit dicens Dominus
liberabit nos Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis as-
siriorum Ubi est deus emath et arphat Ubi est deus sepharvaim et ana et ava
Numquid liberaverunt samariam de manu mea Quinam illi sunt in universis
diis terrarum qui eruerunt ~~ter~~ regionem suam de manu mea ut possit dominus eruere
ierusalem de manu mea Tacuit itaque populus et non respondit ei quicquam Siquidem pre-
ceptum regis acceperant ut non responderent ei Venitque eliachim filius
elchie prepositus domus et sobna scriba et ioahe filius asaph a commenta-
riis ad ezechiam scissis vestibus et nunciaverunt ei verba rapsacis. c xix
Que cum audisset rex ezechias scidit vestimenta sua et opertus XIX
est sacco Ingressusque est domum domini et misit eliachim prepositum
domus et sobnam scribam et senes de sacerdotibus opertos saccis ad
ysaiam prophetam filium amos Qui dixerunt ei Hec dicit ezechias Dies
tribulacionis et increpacionis et blasphemie dies iste. venerunt filii
usque ad partum et vires non habet parturiens. Si forte audiat dominus deus
tuus universa verba rapsacis quem misit rex assiriorum dominus suus ut expro-
braret deum viventem et argueret verbis que audivit dominus deus tuus. et fac
oracionem pro reliquiis que reperte sunt. Venerunt ergo servi regis ezechie ad ysaiam
Dixitque eis ysaias Hec dicetis domino vestro Hec dicit dominus Nolite ti-
mere a facie sermonum quos audisti quibus blasphemaverunt pueri
regis assiriorum me Ecce ego immittam ei spiritum et audiet nuncium et reverte-
tur in terram suam et deiciam eum gladio in terra sua Reversus est igitur rapsaces et
invenit regem assiriorum expugnantem lobnam audierat enim quod recessisset
de lachis Cumque audisset de tharacha rege ethiopie dicentes Ecce
dicsu egressus est ut pugnet contra te. et iret contra eum. misit nuncios ad ezechiam
dicens Hec dicite ezechie regi iude Non te seducat deus tuus in quo
habes fiduciam. neque dicas Non tradetur ierusalem in manu regis assiriorum
Tu enim ipse audisti que fecerint reges assiriorum universis terris quo va-
staverint eas Num ergo solus poteris liberari Numquid liberaverunt dii gentium
singulos. quos vastaverunt patres mei. gozam videlicet et aran et resephe
et filios eden qui erant in thelassar. Ubi est rex emath. et rex arphat
et rex urbis sepharvaim ana et ava. Itaque cum accepisset rex ezechias

litteras de manu nuntiorum et legisset eas ascendit in domum domini et expandit
eas coram domino et orauit in conspectu eius dicens Domine deus israel qui sedes
super cherubin tu es deus solus regnorum omnium terre tu fecisti celum et terram Inclina
aurem tuam et audi aperi domine oculos tuos et vide et audi omnia verba
sennacherib qui misit ut exprobraret nobis deum viuentem Vere domine
dissipauerunt gentes regiones assiriorum et terras earum omnium et miserunt deos earum
in igne Non enim erant dii sed opera manuum hominum et ligni et lapides et
perdiderunt eos Nunc igitur domine deus noster saluos fac nos de manu eius
ut sciant omnia regna terre quia tu es dominus deus solus Misit itaque ysaias filius
amos ad ezechiam dicens Hec dicit dominus deus israel Pro quibus deprecatus es me
super sennacherib rege assiriorum audiui Iste est sermo quem locutus est dominus
de eo Despexit te et subsannauit te virgo filia syon post tergum tuum caput
mouet filia ierusalem Cui exprobrasti et quem blasphemasti et super quem exal
tasti vocem tuam et eleuasti in excelsum oculos tuos Contra sanctum israel
Per manum seruorum tuorum exprobrasti domino et dixisti In multitudine curruum
meorum ascendi excelsa montium in summitate libani et succidi sublimes ce
dros eius et electas abietes eius et ingressus sum usque ad terminos eius et
saltum carmeli eius ego fodi et bibi aquas alienas et siccaui vestigio
pedum meorum omnes aquas clausas Nunquid non audisti que ab initio
fecerim Ex diebus antiquis plasmaui illud et nunc adduxi et erit quia in ruinam
collium pugnantium ciuitates munite et qui sedent in eis humiles manu
contremuerunt et confusi sunt facti sunt quasi fenum agri et virens herba tectorum
arefacta est antequam veniret ad maturitatem Habitaculum tuum et egressum et in
troitum tuum et viam tuam ego sciui et furorem tuum contra me Insani
sti in me et superbia tua ascendit in aures meas Ponam itaque circulum in nari
bus tuis et frenum in labiis tuis et reducam te in viam per quam venisti
Tibi autem ezechia hoc erit signum Comede hoc anno quod reperis in secundo autem
anno que sponte nascuntur porro in anno tercio seminate et metite plantate
vineas et comedite fructum earum et quod saluatum fuerit de domo iuda
mittet radicem deorsum et faciet fructum sursum De ierusalem quippe egredietur
reliquie et quod saluetur de monte syon Zelus domini exercituum faciet hoc Qua
obrem hec dicit dominus de rege assiriorum Non ingredietur urbem hanc nec mittet
ibi sagittam nec occupabit eam clipeus nec circumdabit eam munitio
Per viam qua venit reuertetur et ciuitatem hanc non ingredietur dicit dominus
Protegam urbem hanc et saluabo eam propter me et propter dauid seruum meum Factum
est igitur in nocte illa venit angelus domini et percussit in castris assiriorum
clxxxv milia Cumque diluculo surrexisset vidit omnia corpora mortuorum
et recedens abiit et reuersus est sennacherib rex assiriorum et mansit in niniue
Cumque adoraret in templo nesrach deum suum adramelech et sarasar
filii eius percusserunt eum gladio fugeruntque in terram armeniorum et regnauit
eseraddon filius eius pro eo c xx

xx

XX Dispone

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem et venit ad eum ysa-
ias filius amos propheta. Dixitque ei: Hec dicit dominus deus: Precipe domui
tue, morieris enim et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem et
oravit dominum dicens: Obsecro domine memento quomodo ambulaverim coram te
in veritate et in corde perfecto et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque eze-
chias fletu magno. Et antequam egrederetur ysaias mediam partem atrii factus
est sermo domini ad eum dicens: Revertere et dic ezechie duci populi mei: Hec
dicit dominus deus david patris tui: Audivi orationem tuam et vidi lacrimas tuas
et ecce sanavi te. Die tercio ascendes templum domini et addam diebus tuis
xv annos. Sed et de manu regis assiriorum liberabo te et civitatem hanc et prote-
gam urbem istam propter me et propter david servum meum. Dixitque ysaias Affer-
te massam ficorum. Quam cum attulissent et posuissent super ulcus eius curatus fici
est. Dixerat autem ezechias ad ysaiam: Quod erit signum quod dominus me saluabit et
quod ascensurus sim die tercio templum domini? Cui ait ysaias: Hoc erit signum
a domino quod facturus sit dominus sermonem quem locutus est. Vis ut ascendat umbra
decem lineis an revertatur totidem gradibus? Et ait ezechias: Facile est
umbram crescere decem lineis. Nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retror-
sum decem gradibus. Invocavit itaque ysaias dominum et reduxit umbram per propheta
lineas quibus iam descenderat in horologio achaz retrorsum decem gradibus.
In tempore illo misit merodach baladan filius baladan rex babiloniorum
litteras et munera ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset ezechias et
convaluisset. Letatus est autem in adventu eorum ezechias et ostendit eis domum
aromatum et aurum et argentum et pigmenta varia, unguenta quoque et domum
vasorum suorum et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non
monstraret eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem
ysaias propheta ad regem ezechiam et dixit: Quid dixerunt viri isti aut
unde venerunt ad te? Cui ait ezechias: De terra longinqua venerunt
ad me de babilone. Et ille inquit: Quid viderunt in domo tua? Ait
Ezechias: Omnia quecumque sunt in domo mea viderunt. Nichil est quod non mo-
straverim eis in thesauris meis. Dixit itaque ezechie ysaias: Audi
sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur omnia que sunt in domo tua et
que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babilonem. Non remanebit
quicquam ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te quos generabis tollentur
et erunt eunuchi in palacio regis babilonis. Dixit ezechias ad ysaiam:
Bonus sermo domini quem locutus est. Sit enim pax et veritas in diebus meis.
Reliqua autem sermonum ezechie et omnis fortitudo eius et quomodo fecit piscinam
et aqueductum et introduxit aquam in civitatem, nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum iuda. C XXI. XXI
Dormivitque ezechias cum patribus suis et regnavit manasses filius
eius pro eo. Duodecim annorum erat manasses cum regnare
cepisset et lv annis regnavit in iherusalem. Nomen matris eius aphsiba.

Fecitque malum in conspectu domini iuxta ydola gentium quas delevit dominus a fa-
cie filiorum israel. Conversusque est et edificavit excelsa que dissipaverat
ezechias pater eius. et erexit aras baal et fecit lucos sicut fecerat achab
rex israel. et adoravit omnem miliciam celi et coluit ea. extruxitque aras
in domo domini de qua dixit dominus. In ierusalem ponam nomen meum. Et extruxit
altaria universe milicie celi in duobus atriis templi domini. et transduxit filium
suum per ignem et ariolatus est et observavit auguria. et fecit phitones
et aruspices multiplicavit. et ut faceret malum coram domino et irritaret eum.
Posuit quoque ydolum luci quod fecerat in templo domini super quo locutus est dominus ad
david. et ad salomonem filium eius. In templo hoc et in ierusalem quam elegi de
cunctis tribubus israel ponam nomen meum in sempiternum. et ultra non fa-
ciam commoveri pedem israel de terra quam dedi patribus eorum. sic tamen si cu-
stodierint opere omnia que precepi eis. et universam legem quam mandavit eis
servus meus moyses. Illi vero non audierunt sed seducti sunt a manasse ut
facerent malum super gentes quas contrivit dominus a facie filiorum israel. Locu-
tus quoque est dominus in manu servorum suorum prophetarum dicens. Quia fecit manasses
rex iuda abhominationes istas pessimas super omnia que fecerunt amorrei
ante eum. et peccare fecit etiam iudam in immundiciis suis. propterea hec dicit
dominus deus israel. Ecce ego inducam mala super ierusalem et iudam. ut quicumque
audierit tinniant ambe aures eius. et extendam super ierusalem funiculum sa-
marie et pondus domus achab. et delebo ierusalem sicut deleri solent tabule.
Delens vertam et ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimittam vero reli-
quias hereditatis mee. et tradam eas in manus inimicorum eius. eruntque in vastitatem
et in rapinam cunctis adversariis suis. eo quod fecerint malum coram me. et perse-
veraverint irritantes me. ex die qua egressi sunt patres eorum ex egipto
usque ad diem hanc. Insuper et sanguinem innoxium fudit manasses mul-
tum nimis. donec impleret ierusalem usque ad os absque peccatis suis quibus peccare
fecit iudam ut faceret malum coram domino. Reliqua autem sermonum manasse
et universa que fecit. et peccatum quod peccavit. nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum iuda. Dormivitque manasses cum patribus suis. et
sepultus est in orto domus sue. in orto aza. et regnavit amon filius eius
pro eo. Viginti duorum annorum erat amon cum regnare cepisset. Duobus quoque an-
nis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius mesallemeth filia arus de
ietheba. Fecitque malum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater eius
et ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater eius. servivitque immundi-
ciis quibus servierat pater suus. et adoravit eas. et dereliquit dominum deum
patrum suorum et non ambulavit in via domini. Tetenderunt quoque ei insidias servi sui
et interfecerunt regem in domo sua. Percussit autem omnis populus terre eos qui
coniuraverant contra regem amon. et constituerunt sibi iosiam filium eius pro eo. Reliqua
autem sermonum amon que fecit. nonne hec scripta in libro sermonum dierum regum iuda.
Sepelieruntque eum in sepulchro suo in orto aza. et regnavit iosias filius suus pro eo

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. et triginta uno c. xxii.
anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius idida filia phadaia
de besechat. fecit que quod placitum erat coram domino. et ambulavit
per omnes vias david patris sui. Non declinavit ad dexteram sive ad sinistram. Anno
autem xviii regis iosie misit rex saphan filium asla filii mesulla scri-
bam templi domini dicens ei. Vade ad elchiam sacerdotem magnum ut confle-
tur pecunia que illata est in templum domini quam collegerunt ianitores a populo
deturque fabris per prepositos domus domini. qui et distribuant eam hiis qui
operantur in templo domini ad instauranda sartatecta templi domini. tignariis
videlicet et cementariis et hiis qui interrupta componunt. et ut emantur
ligna et lapides de lapicidinis ad instaurandum templum domini. Verum-
tamen non supputetur eis argentum quod accipiunt. sed in potestate habeant et fide.
Dixit autem elchias pontifex ad saphan scribam. Librum legis reperi in
domo domini. Deditque elchias volumen saphan scribe. qui et legit illud.
Venit quoque saphan scriba ad regem. et renuntiavit ei quod preceperat et ait. Con-
flaverunt servi tui pecuniam que reperta est in domo domini. et dederunt ut distri-
bueretur fabris a prefectis templi domini. Narravit quoque saphan scriba regi
dicens. Librum dedit michi elchias sacerdos dei. Quem cum legisset saphan
coram rege. et audisset rex verba libri legis domini. scidit vestimenta sua et
precepit helchie sacerdoti et ahiam filio saphan et achobor filio micha
et saphan scribe. et asie servo regis dicens. Ite consulite dominum super me et super
populo meo. et super omni iuda de verbis voluminis istius quod inventum est.
Magna enim ira domini succensa est contra nos. quia non audierunt patres nostri verba libri
huius ut facerent omne illud quod scriptum est nobis. Ierunt itaque helchias
sacerdos et ahiam et achobor et saphan et asa ad oldam prophetem
uxorem sellum filii thecue filii araas custodis vestium que habitabat in
ierusalem secunda. Locutique sunt ad eam. Et illa respondit eis. Hec dicit dominus deus
israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego addu-
cam mala super locum hunc et super habitatores eius. omnia verba legis
que legit rex iuda. quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis irritantes
me in cunctis operibus manuum suarum. et succendetur indignatio mea in loco hoc.
et non extinguetur. Regi autem iuda qui misit vos ut consuleretis dominum sic
dicetis. Hec dicit dominus deus israel. Pro eo quod audisti verba voluminis. et perterritum
est cor tuum. et humiliatus es coram domino auditis sermonibus contra locum istum
et habitatores eius. quod videlicet fierent in stuporem et in maledictum. et scidisti
vestimenta tua et flevisti coram me. et ego audivi dicit dominus. Idcirco colligam
te ad patres tuos. et colligeris ad sepulcrum tuum in pace ut non videant
oculi tui omnia mala que introducturus sum in locum istum. c. xxiii.
Et renuntiaverunt regi quod dixerat. Et misit et congregati sunt ad eum
omnes senes iuda et ierusalem. Ascenditque rex templum domini et omnes viri
iuda universique qui habitabant in ierusalem cum eo. sacerdotes et prophete

& omnis populus a paruo vsqz ad magnum. Legit qz cunctis audientibus omnia
verba legis federis q inventus est in domo domini. Stetitqz rex super gradum
& percussit fedus coram dno. ut ambularet post dnm & custodiret precepta
eius & testimonia & cerimonias in omni corde & in tota anima & suscitaret
verba federis huius q scripta erant in libro illo. Acquievit populus pacto. Et
precepit rex helchie pontifici & sacerdotibus scdi ordinis & ianitoribus
vt proicerent omnia de templo vasa q facta fuerant baal & in luco & vniuerse
milicie celi. Et combussit ea foris ierlm in conualle cedron & tulit puluerem eorum
in bethel. & deleuit aruspices quos posuerant reges iuda ad sacrifi-
candum in excelsis per ciuitates iuda & in circuitu ierlm. & eos qui adolebant
incensum baal & soli & lune & xii signis & omni milicie celi. & efferri fecit
lucum de domo dni foris ierlm in conualle cedron. & combussit eum ibi et
redegit in puluerem & proiecit super sepulcra vulgi. Destruxit qz edicula effe-
minatorum q erant in domo dni. pro quibus mulieres texebant qsi domunculas
luci. Congregauit qz omnes sacerdotes de ciuitatibus iuda & contaminauit excel-
sa vbi sacrificabant sacerdotes de gabaa vsqz bersabee. Et destruxit aras
portarum in introitu ostii iosue principis ciuitatis q erat ad sinistram porte ciui-
tatis. Veruntamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare dni in ierlm. sed
tantum comedebant azima in medio fratrum suorum. Contaminauit qz thopheth quod al
est in conualle filii ennom. ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem
moloch. Abstulit qz equos quos dederant reges iude soli in introitu
templi dni iuxta exedram nathanmelech eunuchi q erat in faturim.
Currus autem solis combussit igni. Altaria qz que erant super tecta cenaculi
achaz q fecerant reges iuda. & altaria q fecerat manasses in duobus atriis
templi dni destruxit rex. & cucurrit inde et dispersit cinerem eorum in torrentem ce-
dron. Excelsa qz q erant in ierlm ad dexteram partem montis offensionis que
edificauerat salomon rex isrl & astaroth ydolo sydoniorum & chamos of-
fensioni moab & melchom abhominationi filiorum amon polluit rex.
& contriuit statuas & succidit lucos. repleuit qz loca eorum ossibus mortuorum.
Insuper & altare qd erat in bethel et excelsum qd fecerat ieroboam filius na-
bath q peccare fecit isrl. & altare illud & excelsum destruxit atqz combussit.
& comminuit in puluerem. succendit qz etiam lucum. Et conuersus iosias vidit
ibi sepulcra q erant in monte. misitqz & tulit ossa de sepulcris & combussit
ea super altare & polluit id iuxta verbum dni qd locutus est vir dei qui
predixerat verba hec. Et ait. Quis est titulus ille quem video. Responderunt
qz ciues illius vrbis. Sepulcrum est hominis dei q venit de iuda & predixit
verba hec q fecisti super altare bethel. Et ait. Dimittite eum. nemo
commoueat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cum ossibus prophete
q venerat de samaria. Insuper & omnia fana excelsorum q erant in ciuitatibus
samarie que fecerant reges isrl ad irritandum dnm abstulit iosias.
& fecit eis secundum omnia opera q fecerat in bethel. & occidit vniuersos sacerdotes

excelsorum qui erat ibi super altaria et combussit ossa humana super ea.
Reversus est in ierusalem et precepit omni populo dicens. Facite phase domino
deo vestro secundum quod scriptum est in libro federis huius. Nec enim factum est
phase tale a diebus iudicum qui iudicaverunt israel et omnium dierum re-
gum israel et regum iuda sicut in xviii° anno regis iosie factum est pha-
se istud domino in ierusalem. Sed et phitones et ariolos et figuras ydolorum
et immundicias abhominationes que fuerant in terra iuda et ierusalem abstulit io-
sias ut statueret verba legis que scripta sunt in libro quem invenit elchias
sacerdos in templo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad
dominum in omni corde suo et in tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem
legem moysi. neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen non est aversus dominus
ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius contra iudam propter irritationes
quibus provocaverat eum manasses. Dixit itaque dominus. Etiam iudam auferam a
facie mea sicut abstuli israel et proiciam civitatem hanc quam elegi ierusalem et
domum de qua dixi. Erit nomen meum ibi. Reliqua autem verba iosie et uni-
versa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. In
diebus eius ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assiriorum ad
flumen eufraten Et abiit iosias rex in occursum eius et occisus est in
mageddo cum vidisset eum. et portaverunt eum servi sui mortuum de mageddo.
et pertulerunt in ierusalem et sepelierunt in sepulcro suo Tulit que populus terre
ioachaz filium iosie et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo
Viginti trium annorum erat ioachaz cum regnare cepisset et tribus mensibus regnavit
in ierusalem. Nomen matris eius amithal filia ieremie de lobna.
et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius Vinxitque eum
pharao nechao in reblata que est in terra emath ne regnaret in ierusalem et impo-
suit mulctam terre centum talentis argenti et talento auri. Regemque constituit
pharao nechao eliachim filium iosie pro iosia patre eius. vertitque nomen
eius ioachim Porro ioachaz tulit et duxit in egiptum. argentum autem et aurum
dedit ioachim pharaoni. cum indixisset terre per singulos annos ut conferretur
iuxta preceptum pharaonis. et unumquemque iuxta vires suas exegit tam argentum
quam aurum de populo terre ut daret pharaoni nechao. Viginti quinque annorum
erat ioachim cum regnare cepisset et undecim annis regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius zebida filia phadaia de ruma et fecit malum coram domino
iuxta omnia que fecerant patres eius XXIIII

xxiiii

In diebus eius ascendit nabuchodonosor rex babilonis et factus est
ei ioachim servus tribus annis et rursum rebellavit contra eum Immi-
sitque ei dominus latrunculos chaldeorum et latrunculos syrie. latrunculos
moab. et latrunculos filiorum amon et inmisit eos in iuda ut disperderet
eam iuxta verbum domini quod locutus fuerat per servos suos prophetas Factum est autem hoc
verbum domini contra iudam ut auferret eum coram se propter peccata manasse et universa
que fecit et propter sanguinem innoxium quem effudit et implevit ierusalem cruore

innocentium et obstrahat rem noluit dominus propitiari. Reliqua autem sermonum
ioachim et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum
regum iuda. Et dormivit ioachim cum patribus suis. Regnavitque ioachin
filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex egipti ut egrederetur de terra
sua. Tulerat enim rex babilonis a rivo egipti usque ad flumen eufra-
ten omnia que fuerant regis egipti. Decem et octo annorum erat ioachin
cum regnare cepisset et tribus mensibus regnavit in ierusalem. Nomen matris eius
naestha filia elnathan de ierusalem et fecit malum coram domino iuxta omnia
que fecerant patres eius. In tempore illo ascenderunt servi nabuchodonosor regis
babilonis in ierusalem et circumdata est urbs munitionibus. Venitque na-
buchodonosor rex babilonis ad civitatem cum servis suis ut oppugnarent
eam. Egressusque est ioachin rex iuda ad regem babilonis ipse et mater
eius et servi et principes eius et eunuchi eius et suscepit eum rex babi-
lonis anno octavo regni sui et protulit inde omnes thesauros domus domini
et thesauros domus regie et concidit universa vasa aurea que fecerat salomon
rex israel in templo domini iuxta verbum domini. Et transtulit omnem ierusalem et univer-
sos principes et omnes fortes exercitus decem milia in captivitatem et omnem
artificem et inclusorem. nichilque relictum est exceptis pauperibus populi terre.
Transtulit quoque ioachin in babilonem et matrem regis et uxores regis et
eunuchos eius et iudices terre duxit in captivitatem de ierusalem in babilonem
et omnes viros robustos vii milia et artifices et inclusores mille omnes
viros fortes et bellatores. Duxitque eos rex babilonis captivos in ba-
bilonem et constituit mathaniam patruum eius pro eo. Imposuitque nomen
eius sedechiam. Vicesimum et primum annum etatis habebat sedechias cum
regnare cepisset et xi annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius erat ami-
thal filia ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que
fecerat ioachin. Irascebatur enim dominus contra ierusalem et contra iudam donec proiceret
eos a facie sua. Recessitque sedechias a rege babilonis. c xxv

xxv Factum est autem anno ix regni eius mense decimo decima die mensis
venit nabuchodonosor rex babilonis ipse et omnis exercitus eius in
ierusalem et circumdederunt eam et extruxerunt in circuitu eius munitiones
et clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum regis se-
dechie ix die mensis. Prevaluitque fames in civitate nec erat panis
populo terre et interrupta est civitas et omnes viri bellatores nocte fu-
gerunt per viam porte que est inter duplicem murum ad ortum regis. Porro
caldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque sedechias per viam
que ducit ad campestria solitudinis et persecutus est exercitus caldeorum regem
Comprehenditque eum in planitie iericho et omnes bellatores qui
erant cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem adduxe-
runt ad regem babilonis in reblatha qui locutus est cum eo iudicium
Filios autem sedechie occidit coram eo et oculos eius effodit et vinxit eum

cathenis. et adduxit in babilone. Mense quinto septima die mensis
ipse est annus xix babilonis regis. venit nabuzardan princeps
exercitus servus regis babilonis ierusalem. et succendit domum domini. et domum
regis. et domos ierusalem omnemque domum combussit igni. et muros ierusalem
destruxit omnis exercitus caldeorum qui erat cum principe milicie. Reliquam autem
populi partem que remanserat in civitate et perfugas qui transfugerant ad
regem babilonis et reliquum vulgus transtulit nabusardan princeps mi-
licie. et de pauperibus terre reliquit vinitores et agricolas. Columpnas
autem ereas que erant in templo domini. et bases et mare eneum quod erat
in domo domini confregerunt caldei. et transtulerunt es omne in babilonem.
Ollas quoque ereas et trullas et tridentes et sciphos et mortariola. et
omnia vasa erea in quibus ministrabant tulerunt. necnon thuribula et
fialas. que aurea aurea. et que argentea argentea tulit princeps mili-
cie. id est columpnas duas. mare unum. et bases quas ~~asti~~ fecerat salomon
in templo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. Decem et octo cubitos
habebat una columpna. et capitellum ereum super se altitudinis trium cu-
bitorum. et retiaculum et malagranata super capitellum columpne omnia erea.
Similem et secunda columpna habebat ornatum. Tulit quoque princeps milicie
saraiam sacerdotem primum. et sophoniam sacerdotem secundum. et tres ianitores
de civitate eunuchum unum qui erat prefectus super viros bellatores. et
quinque viros de hiis qui steterant coram rege quos reperit in civitate
et sopher principem exercitus qui probabat tirones de populo terre. et sex
viros e vulgo qui inventi fuerant in civitate. quos tollens nabuzardan
princeps milicie duxit ad regem babilonis in reblatha. Percussitque
eos rex babilonis et interfecit in reblatha in terra emath. et translatus
est iuda de terra sua. Populo autem qui relictus erat in terra iuda quem dimiserat
nabuchodonosor rex babilonis prefecit godoliam filium ahicam filii sa-
phan. Quod cum vidissent omnes duces militum ipsi et viri qui erant
cum eis videlicet quod constituisset rex babilonis godoliam. venerunt ad go-
doliam in maspha. Ismahel filius nathanie. et iohanan filius caree
et saraia filius thenameth nethophatites. et iezonias filius
mechati ipsi et socii eorum. Iuravitque eis godolias et sociis eorum dicens
Nolite timere servire caldeis. manete in terra et servite regi babilonis
et bene erit vobis. Factum est autem in mense septimo. venit hismahel filius
nathanie filii elisama de semine regio et decem viri cum eo. percusserunt
quoque godoliam qui et mortuus est. Sed et iudeos et caldeos qui erant in maspha
cum eo. Consurgens quoque omnis populus a parvo usque ad magnum et principes
militum venerunt in egiptum. timentes caldeos. Factum est vero in anno
xxxvii transmigracionis ioachim regis iude. mense xii. xxvii die
mensis sublevavit evilmerodach rex babilonis. anno quo regnare
ceperat caput regis iuda de carcere. et locutus est ei benigne. et posuit

explicit liber Regum quartus incipit prologus sancti Jeronimi in librum paralipomenon

thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in babilone et mu-
tavit vestes eius quas habuerat in carcere et comedebat panem
semper in conspectu eius cunctis diebus vite sue. Annonam quoque constituit
ei absque intermissione que dabatur ei a rege per singulos dies omni-
bus diebus vite sue. prologus secundum Jeronimum in paralipomenon

Si septuaginta interpretum pura et ut ab
eis in grecum versa est editio permaneret, superflue me chro-
mati episcoporum sanctissime atque doctissime impelleres ut he-
brea volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel
aures hominum occupaverat, et nascentis ecclesie roboraverat
fidem, iustum erat in nostro silentio comprobari. Nunc vero cum
pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria et germana illa antiqua
que translatio corrupta sit atque violata, nostri arbitrii putas aut e pluribus
iudicare quod verum sit, aut novum opus in veteri condere illudentibusque iudeis
cornicum quod dicitur oculos configere. Alexandria et egyptus in lxx suis eusichium
laudat auctorem. Constantinopolis usque ad anthiochiam luciani
martiris exemplaria probat. Medie inter has provincie palestinos codices
legunt quos ab origene elaboratos eusebius et pamphilius
vulgaverunt totusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et
certe origenes non solum exempla composuit iiii editionum e regione singula
verba describens ut unus dissentiens statim inter se consentientibus arguatur
sed quod maioris audacie est in editione lxx theodotionis editionem
miscuit asteriscis designans que minus fuerant et virgulis que ex superfluo
videbantur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel suscepe-
rant et post lxx cellulas que vulgo sine auctore iactantur singulas
cellulas aperire hocque in ecclesiis legitur quod lxx nescierunt cur me non
suscipiant latini mei qui violata editione veteri ita novam condidi ut
laborem meum hebreis et quod his maius est apostolis auctoribus probem.
Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi ostendens illa de ewangelio
Ex egipto vocavi filium meum et quoniam nazareus vocabitur et videbunt
in quem compunxerunt et illud apostoli. Que oculus non vidit nec auris audi-
vit nec in cor hominis ascenderunt que preparavit deus diligentibus se. ceteraque his similia
in hebreorum libris inveniri. Certe apostoli et ewangeliste lxx interpretes
noverant et unde eis hec dicere que in lxx non habentur. Christus deus noster utriusque
testamenti conditor in ewangelio secundum Johannem Qui credit inquit in me sicut
dicit scriptura flumina de ventre eius fluent aque vive. Utique scriptum
est quod salvator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est lxx non habent. apocri-
fa nescit ecclesia. Ad hebreos igitur revertendum est unde et dominus loquitur et
discipuli exempla presumunt. Hec pace veterum loquor et obtrectatoribus meis
tantum respondeo qui canino dente me rodunt in publico detrahentes
legentes in angulis idem et accusatores et defensores cum in aliis

probet quod in me reprobat quia virtus et vitium non in rebus sit sed
cum auctore innitetur. Ceterum nemini editionem lxx translatorum olim
de greco emendatam tribuisse me meis nec inimicum debere estimari
eorum. quos in conventu fratrum semper edissero Et quod nunc dabreiamin
i. verba dierum interpretatus sum. idcirco feci ut inextricabiles moras et
silvam nominum que scriptorum confusa sunt vitio. sensuumque barbariem apertius
et per versuum cola digererem mihimetipsi et meis iuxta hismenium
canens si aures surde sunt ceterorum. Primus liber paralipomenon

Adam. seth. enos. caynan. malalehel.
iareth. enoch. mathusale. lameth
Noe. sem. cham et iafeth. Filii ia-
feth gomer. magog. madai. iauan
tubal. mosoch. thiras. Porro filii
gomer. ascenez et rifeth. thogorma
Filii autem iafeth. elisa et tharsis cethi-
im et dodanim. Filii autem cham. chus
et mesraim. phut et chanaan. Filii autem
chus. et saba et euila. sabatha et regma
et sabathaca. Porro filii regma.
saba et dadan. Chus autem genuit nemroth
iste cepit esse potens in terra. Mesraim vero genuit ludim et anaim
et laabim et nepthoim. Phetrusim quoque et casluim de quibus egressi
sunt philistiim et capthurim. Chanaan vero genuit sydonem primo-
genitum suum etheum. iebuseum quoque et amoreum et gergeseum. etheum quoque
et eueum et aracheum. syneum et aradium et asmeum. aradium quoque
et samareum. et emathen. Filii sem. elam. et assur et arfaxat et
luth. et aram. et hus et hul. et gether et mosoch. Arfaxat autem
genuit sala. qui et ipse genuit heber. Porro heber nati sunt duo
filii. Nomen unius phaleth. quia in diebus eius divisa est terra. et nomen
fratris eius iecthan. Iecthan autem genuit elmodath et saleph et aser-
moth et iare. Adhuram quoque et vzal et decla. ebal. etiam et abimelech
et saba. necnon et ophir et euila et iobab. Omnes isti filii iecthan. Sem.
arfaxat. sale. heber. phaleg. ragau. seruch. nachor. thare. abram
iste est abraham. Filii autem abraham. ysaac et ysmahel. et hee gene-
rationes eorum. Primogenitus ysmahelis. nabaioth et cedar. et abdehel
et mapsam et masma et duma. et massa. adad. et thema. ithur. naphis.
cedma. Hii sunt filii ysmahelis. Filii autem cethure concubine abraham
quos genuit zamram. iecsan. madan. madian. iesbog. sue. Porro
filii iecsan. saba et dadan. Filii autem dadan. assurim et lathusim
et laomim. Filii autem madian. epha. et apher. et enoch et abida et eldaa.

Omnes hy filii cethure. Genuit autem abraham ysaac cuius fuerunt filii
esau et israel. Filii esau eliphaz. rahuel. iahus. setr. ialam. chore.
Filii eliphas. thema. omer. sephi. gethbee. tenez. thamna.
et amalech. Filii raguel. naath. zara. sema. nama. meza. Filii
seyr. iotham. sobal. sebeon. madison. eserdison. Filii iotham orri
huma. Soror autem iotham fuit thamna. Filii sobal. alian et manaad
et thebal et sephi et onam. Filii sebeon. asia et ana. Filii anadison
filii dison. amaram et eseban. et iethram et tharam. Filii eser balaam
et zauan. et iothan. Filii disan. hus et aran. Isti sunt reges qui imperave-
runt in terra edom. antequam esset rex super filios israel. Balaac filius beor
et nomen civitatis eius denaba. Mortuus est autem balaac et regnavit pro eo iobab
filius zare de bosra. Cumque et iobab fuisset mortuus. regnavit pro eo usan
de terra themanorum. Obiit autem et usan. et regnavit pro eo adad filius badad
qui percussit madian in terra moab. et nomen civitatis eius auid. Cumque et
adad fuisset mortuus. regnavit pro eo semla de masreha. Sed et semla
mortuus est. et regnavit pro eo saul de robooth que iuxta amnem sita est.
Mortuo quoque saul. regnavit pro eo balanan filius achobor. Sed et hic mor-
tuus est. et regnavit pro eo adad. cuius urbis fuit nomen phau. et appellata
est uxor eius meetabel filia matred filie mezaab. Adad autem
mortuo duces pro regibus in edom esse ceperunt. Dux thana. dux alua.
dux ethet. dux oolibama. dux hela. dux phinon. dux cenez. dux
thema. dux mabsar. dux magdihel. dux hiram. hy duces edom.
Filii israhel. ruben. symeon. levi. iudas. ysachar. c. ii.
zabulon. dan. ioseph. beniamin. neptalim. gad. et aser. Filii
iuda. her. aunan. sela. tres nati sunt ei de filia sue chana-
nitidis. Fuit autem her primogenitus iuda malus coram domino et occidit eum.
Thamar autem nurus eius peperit ei phares. et zara. Omnes ergo filii iuda
v. Filii autem phares esrom et hamul. Filii quoque zare. zamri et ethan et
eman. chalcal quoque et dara simul v. Filii carmi achar qui turbavit
israel. et peccavit in furto anathematis. Filii ethan azarias. Filii autem esrom
qui nati sunt ei ieramahel et aram et chalubi. Porro aram genuit
aminadab. Aminadab autem genuit naason principem filiorum iuda. Naa-
son quoque genuit salmon. de quo ortus est booz. Booz vero genuit obeth. qui
et ipse genuit ysai. Ysai autem genuit primogenitum heliab. secundum aminadab.
tercium semaa. quartum nathanael. quintum raddai. sextum asom. septimum
dauid. quorum sorores fuerunt sarvia et abigail. Filii sarvie abisai. ioab.
et asahel. tres. Abigail autem genuit amasa. cuius pater fuit iether is-
mahelites. Caleph vero filius esrom accepit uxorem nomine azuba.
de qua genuit ierimoth. fueruntque filii eius iesar. et sobab. et ardon. Cumque
mortua fuisset azuba accepit uxorem caleph zepharath que peperit ei
hur. Porro hur genuit uri. et uri genuit beselehel. Post hec ingressus

est esrom ad filiam machir patris galaad. et accepit eam cum esset annorum
lx. que peperit ei segor. Sed et segor genuit iair et possedit xx ciuitates
in terra galaad. cepitque iessur et aram oppida iair et chanath. et viculos
lx ciuitatum. Omnes isti filii machir patris galaad. Cum autem mortuus esset
esrom, ingressus est caleph ad ephrata. Habuit quoque esrom vxorem abia
que peperit ei assur patrem thecue. Nati sunt autem filii ierameel primogeniti
esrom. ram primogenitus eius. et buna et aram et asom et achia. Duxit quoque
vxorem alteram ierameel nomine atharam que fuit mater onam. Sed et filii
ram primogeniti ierameel fuerunt moos et iamin et achar. Onam autem
habuit filios semei et iada. Filii autem semei nadab et abisur. Nomen vero
vxoris abisur abigail que peperit ei achoban et molid. Filii autem nadab
fuerunt saled et apphaim. Mortuus est autem saled absque liberis. Filius vero
apphaim iesi. Qui iesi genuit sesan. Porro sesan genuit oholi. Filii autem
iada fratris semmei iether et ionathan. Sed et iether mortuus est absque
liberis. Porro ionathan genuit phaleth et ziza. Isti fuerunt filii ierame-
hel. Sesan autem non habuit filios sed filias. Et seruum egyptium nomine ieraa.
Deditque ei filiam suam vxorem que peperit ei ethei. Ethei autem genuit na-
than. et nathan genuit zadab. Zadab quoque genuit ophal. et ophal genuit
obed. Obed genuit ieu. ieu genuit azariam. Azarias genuit helles. Helles
genuit helesa. Helesa genuit sesamoi. Sesamoi genuit sellum. Sellum
genuit ycamiam. ycamia genuit elisama. Filii autem caleph fratris iera-
mehel. mosa primogenitus eius. ipse est pater ziph. et filii maresa patris
hebron. Porro filii hebron chore et saphu et recem et samma.
Samma autem genuit ioram patrem iercaam. Et recem genuit semei. Filius
semei maon. et maon pater bethsur. Epha autem concubina caleph
peperit aram et mosa et iezez. Porro aran genuit gezom. Filii autem adar
regom et iotham et iesum et phaleth et epha et saaph. Concubina ca-
leph maacha peperit saber et thamna. Genuit autem saaph pater
madmena sue patrem magbena et patrem gabaa. Filia vero caleph
fuit achsa. Hii erant filii caleph. Filii hur primogeniti ephrata. sobal pater
cariathiarim. salma pater bethleem. ariph pater bethgader. Fuerunt
autem filii sobal patris cariathiarim qui videbat dimidium requietionum.
manahet. Et de cognacione cariathiarim iethrei et aphuthei et
samathei et maserei. Ex hiis egressi sunt saraite et astaolite. Filii
salma. bethleem et neophati. corone domus ioab. et dimidium
requietionis sarai. Cognaciones quoque scribarum habitantium in iabes canen-
tes atque resonantes et in tabernaculis comorantes. Hii sunt cinei qui
venerunt de calore patris domus rechab. c. iii.

David vero hos habuit filios qui ei nati sunt in ebron primogenitum
amon ex achinoe iesrahelitide. secundum daniel de abigail
carmelitide. tercium absalon filium maacha filie ptholomei regis

assur. quartum adoniam filium agith. quintum saphaciam ex abital. sextum
iethrama de egla uxore sua. Sex igitur nati sunt ei in ebron ubi regnavit
vii annis ⁊ sex mensibus. Triginta autem ⁊ tribus annis regnavit in ierusalem.
Porro in ierusalem nati sunt ei filii. samaa ⁊ sobab. ⁊ nathan ⁊ salemon
quatuor de bersabee filia amihel. ierbar quoque ⁊ elisamar ⁊ elifaleth ⁊
nogge ⁊ naferth ⁊ iaphie nec non elisama ⁊ eliade. ⁊ eliphaleth ix
Omnes hii david absque filiis concubinarum. habuerunt sororem thamar. Filius
autem salemonis roboam cuius abia filius genuit asa. De hoc quoque natus est iosaphat
pater ioram. qui ioram genuit othoziam ex quo ortus est ioas. Et huius ama-
sias filius eius genuit azariam ioatham. Porro azarie filius procreavit achaz
patrem ezechie de quo natus est manasses. Sed ⁊ manasses genuit amon
patrem iosie. Filii autem iosie fuerunt primogenitus iohanna. secundus ioachim
tercius sedechias. Filii autem iechonie fuerunt filii asir salathiel. melchira
phadaia sannaser. ⁊ ieremia. sama. ⁊ nabadia. De phadaia orti
sunt zorobabel genuit mosolla. anania ⁊ salomith sororem eorum. asa-
ban quoque ⁊ ohol. ⁊ barathia ⁊ asadia. iosab. hesed. quinque. Filius
autem ananie. phaltias pater iesie cuius filius raphaia. Huius quoque filius eius
arnan. de quo natus est abdia. cuius filius fuit sechenia. Filius se-
chenie semeia. cuius filii actus ⁊ ioegel ⁊ baaria ⁊ naaria ⁊ saphat
sesa. sex numero. Filius naarie elioenai ⁊ ezechias ⁊ ezrica. tres.
Filii elioenai. oduia. ⁊ eliasub ⁊ phelcia ⁊ acub et iohanna.
Filii iuda phares et c. iiii. ⁊ dalaia ⁊ aman septem.
iiij Estrom ⁊ carmi ⁊ ur. ⁊ sobal. Reaia vero filius sobal genuit
Iseth. de quo nati sunt achimei ⁊ leth. Hec cognationes sara-
thi. Ista quoque stirps etham. iezrahel. ⁊ iesema. ⁊ iedebos. Nomen quoque
sororis eorum aselphuni. Phanuel autem pater iedor ⁊ eser pater osa. Isti
sunt filii hur primogeniti ephrata patris bethleem. Assur vero patris
thecue erant due uxores halaa ⁊ naara. peperit autem ei naara ozam
et epher ⁊ themani ⁊ astarin. Isti sunt filii naara. Porro filii halaa
sareth isaar ⁊ ethnam. Chus autem genuit anob ⁊ soboba ⁊ cognacionem
aral. filii arum. Fuit autem iabes inclitus pre fratribus suis. ⁊ mater eius vocavit
nomen illius iabes dicens. quia peperi eum in dolore. Invocavit vero iabes
deum israel dicens. Si benedicens benedixeris michi ⁊ dilataveris terminos meos
⁊ fuerit manus tua mecum. ⁊ feceris me a malicia non opprimi. Et prestitit
deus quod precatus est. Chaleb autem frater suaa genuit machir qui fuit pater estnon.
Porro estnon genuit betharafa ⁊ phesse ⁊ thena patrem urbis
naas. Hii sunt viri recha. Filii autem cenez othoniel ⁊ saraia. Porro
filii othoniel. athat ⁊ maon. Athat genuit ophra. Saraias
autem genuit ioab patrem vallis artificum. Ibi quippe artifices erant. Filii vero
caleph filii iephone. ir ⁊ hela ⁊ nathe. Filii quoque hela. ialelel et
cenez. Filii quoque ialelel. ziph. ⁊ zipha. thiria. ⁊ asrahel. Filii ezra

iether et mereth et ephar et ialon genuitque mariam et samai et
iesba patrem esthamo. Uxor quoque eius iudaia peperit iareth iedr et
eber patrem socho et ithitutiel patrem zanoe. Hii autem filii bethie filie
pharaonis quam accepit mareth. Et filii uxoris adaie sororis nathan
patris ceila garmi et esthamo qui fuit de machati. Filii quoque symeon
amnon et rena filius annan thilon et filii iesi zoet et benozoeth. Filii
sela filii iuda her pater lecha et laada pater maresa et cognaciones domus
operantium byssum in domo iuramenti et qui stare fecit solem virique
mendacii et securus et incendens qui principes fuerunt in moab et qui re-
versi sunt in bethleem. Hec autem sunt verba vetera. Hii sunt figuli habitantes
in plantacionibus et in sepibus apud regem in operibus eius commorati sunt
ibi. Filii symeon namuhel et iamin iarib zara saul sellum filius
eius mapsam filius eius filii masma amuhel filius eius semei filius
eius filii semei xvi et filie vi. Fratres autem eius non habuerunt filios
multos et universa cognacio non potuit adequare summam filiorum iuda.
Habitaverunt autem in bersabee et molada et asarsual et in bala et in asom
et in tholat et in bathuel et in orma et in siceleth et in bethmarcha-
both et in asarsusim et in bethberai et in saarim. Hee civitates eorum
usque ad regem david. Ville quoque eorum etham et aen et remmon et thochen
et asan civitates quinque. Et universi viculi earum per circuitum civitatum istarum
usque ad baal. Hec est habitacio eorum et sedium distribucio. Mosabab quoque
et iemblech et iosa filius amasie et iohel et iehu filius iosabie
filie saraie filii asiel et helioenai et iacoba et isuia et asaia et
adihel et isimihel et banaia ziza quoque filius sephei filii allon filii
idaia filii semri filii samaia. Isti sunt nominati principes in cognacio-
nibus suis et in domo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer
et profecti sunt ut ingrederentur in gador usque ad orientem vallis et ut quererent
pascuas gregibus suis et invenerunt pascuas uberes et valde bonas
et terram latissimam et quietam et fertilem in qua ante habitaverant de stirpe
cham. Hii ergo venerunt quos supra descripsimus nominatim in diebus eze-
chie regis iuda et percusserunt tabernacula eorum et habitatores qui inventi
sunt ibi et deleverunt eos usque in presentem diem. Habitaveruntque pro eis
quoniam uberrimas ibidem pascuas repperunt. De filiis quoque symeon habierunt
in montem seyr viri quingenti habentes principes phalthiam et naariam
et raphaiam et oziel filios iesi. Et percusserunt reliquias que evadere potuerant
amalechitarum et habitaverunt ibi pro eis usque in diem hanc. c. v.

Filii quoque ruben primogeniti israel. Ipse quippe fuit primogenitus eius
sed cum violasset thorum patris sui data sunt primogenita eius filiis
ioseph filii israel et non est ille reputatus in primogenitum. Porro
iudas qui erat fortissimus inter fratres suos de stirpe eius principes germinati
sunt. Primogenita autem reputata sunt ioseph. Filii igitur ruben primogeniti israel.

enoch et phallu esrom et carmi. Filii iohel samaia filius eius. filii
eius gog. filius eius semei. filius eius mitha. filius eius reeia. filius
eius baal. filius eius beera. filius eius quem duxit teglath phalassar rex
assiriorum et fuit princeps in tribu ruben. Fratres autem eius et universa cognatio
qui numerabantur per familias suas habuerunt principes iehiel et zachariam.
Porro bala filius azath. filius sama filius iohel. ipse habitavit in aroer.
usque ad nebo. et beelmeon. Contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad
introitum heremi et flumen eufraten. Multum quippe iumentorum numerum
possidebant in terra galaad. In diebus autem saul preliati sunt contra agarenos et
interfecerunt illos. habitaverunt quoque pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga
que respicit ad orientem galaad. Filii vero gad e regione habitaverunt
in terra basan usque selcha. Iohel in capite et saphan secundus. Ianai autem
et saphat in basan. Fratres vero eorum in domo cognationum suarum michael
et mosollam et sebe et iore et iachan et zie et heber. vii. Hii filii abihel
filii uri filii aro. filii galaad. filii michael. filii sesesi. filii geddo filii
buz. Fratres quoque filii abdihel filii guni principes in familiis suis. Et
habitaverunt in terra galaad et in basan et in viculis eius et in cunctis suburba-
nis saron usque ad terminos. Omnes hii numerati sunt in diebus ioathan.
regis iuda et in diebus ieroboam regis israel. Filii ruben et gad et dimidie
tribus manasse viri bellatores. scuta portantes. et gladios et tendentes
arcum. eruditique ad prelia xliiii. milia et septingenti lx. procedentes ad
pugnam dimicaverunt contra agarenos. Iture vero et naphis et nodab pre-
buerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum agareni et universi
qui erant cum eis. quia dominum invocaverunt cum preliarentur et exaudivit eos. eo
quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia que possederant camelorum .l. milia
et ovium cc.l. milia. asinos duo milia. et animas hominum centum milia.
Multi autem vulnerati corruerunt. Fuit enim bellum domini. habitaveruntque pro eis
usque ad transmigrationem. Filii quoque dimidie tribus manasse possederunt terram
a finibus basan usque ad baal. hermon et sanir et montem hermon
Ingens quippe numerus erat. et hii fuerunt principes domus cognationis eorum
Epher et iesi et heliel et ezrihel. et iermia et odoia. et iediel
viri fortissimi et potentes et nominati duces in familiis suis. Reliquerunt
autem deum patrum suorum. et fornicati sunt post deos populorum terre quos abstulit
dominus coram eis. Et suscitavit deus israel spiritum phul regis assiriorum
et spiritum teglat phalassar regis assur. et transtulit ruben et gad
et dimidium tribus manasse. et adduxit eos in ale et in abor et ara
et fluvium gozam usque in diem hanc. C. vi.
Filii levi gerson. caath. et merari. Filii caath. amram
ysaar. hebron. et ozihel. Filii amram. aaron. et moyses
et maria. Filii aaron nadab et abiu et eleazar et ithamar. Elea-
zar genuit phinees. et finees genuit abisue. Abisue vero genuit bocci.

Et bocci genuit ozi. Ozi genuit zaraia. et zaraias genuit meraioth
porro meraioth genuit amaria. et amarias genuit achitob. Achitob
genuit sadoch. Sadoch genuit achimaas. Achimaas genuit azaria.
Azarias genuit iohanan. Iohanan genuit azariam. Iste est qui sacerdotio
functus est in domo quam edificavit salomon in ierusalem. Genuit autem azarias
amariam. et amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch. et sadoch
genuit sellum. Sellum genuit elchiam. et elchias genuit azariam. Azarias genuit
saraia. et saraias genuit iosedech. Porro iosedech egressus est quando
transtulit dominus iudam et ierusalem per manus nabuchodonosor. Filii ergo levi ger-
son caath et merari. Et hec nomina filiorum gerson. lobeni et semei
Filii caath amram et ysaar et ebron. et ozihel. Filii merari mooli
et musi. Hee autem cognationes levi secundum familias eorum. Gerson lobeni filius
eius. iaath filius eius. zamma filius eius ioaa filius eius. addo filius eius
zara filius eius. iethrai filius eius. Filii caath. aminadab filius eius
core filius eius asir filius eius. Filii helcana. amasai et achimoth
helcana. Filii helcana sophai filius eius naath filius eius. heliab
filius eius. ieroam filius eius. helcana filius eius. Filii samuel primo-
genitus vasseni et abia. Filii autem merari mooli et lobeni filius eius.
semei filius eius oza filius eius. Isti sunt quos constituit david super cantores
domus domini ex quo collocata est archa et ministrabant coram tabernaculo
testimonii canentes donec edificaret salomon domum domini in ierusalem. Stabant
autem iuxta ordinem suum in ministerio. Hii vero sunt qui assistebant cum filiis suis.
De filiis caath eman cantor filius iohel filii samuel. filii helca-
na. filii ieroam filii eliel. filii thohu. filii suph. filii helcana.
filii maath. filii amasai. filii helcana. filii iohel. filii azarie
filii sophonie. filii caath. filii asir. filii abiasaph. filii core. filii
ysaar. filii caath filii levi. filii israel et frater eius asaph qui stabat a dex-
tris eius. asaph filius barachie. filii samaa. filii michael. filii
basie. filii melchie. filii athanai. filii zara. filii adaia. filii
ethan. filii zamma. filii semei. filii geth. filii gerson. filii levi
Filii autem merari fratres eorum ad sinistram. Ethan filius chusi. filii
abdi filii maloch filii asabie. filii amasie filii elchie. filii amasi
filii bonni. filii somer filii mooli. filii musi. filii merari filii levi.
Fratres quoque eorum levite qui ordinati sunt in omne ministerium tabernaculi
domus domini. Aaron vero et filii eius adolebant incensum super altare
holocausti. et super altare thimiamatis in omne opus sancti sanctorum
et ut precarentur pro israel iuxta omnia que preceperat moyses servus domini.
Hii sunt autem filii aaron. Eleazar filius eius. phinees filius eius.
Abisue filius eius. bocci filius eius. ozi filius eius zaraia filius eius
meraioth filius eius. amaria filius eius. achitob filius eius. sadoch
filius eius. achimaas filius eius. Et hec habitacula eorum per vicos atque

cognatia filiorum aaron in re caathitarum. Ipsis enim sorte contigerat.
Dederunt ergo eis ebron in terra iuda et suburbana eius per circuitum.
Agros autem ciuitatis et villas caleph filio iephone. Porro filiis
aaron dederunt ciuitates ad confugiendum ebron et lobna et suburbana eius
iether quoque et esthimo cum suburbanis suis. asan quoque et bethsamis et
suburbana. De tribu autem beniamin gabee et suburbana eius. et
almath cum suburbanis suis. Anathot quoque cum suburbanis suis. Omnes
ciuitates xiii per cognationes suas. Filiis autem caath residuis de cognatione
sua dederunt ex dimidia tribu manasse in possessionem vrbes decem. Porro
filiis gerson per cognationes suas de tribu ysachar et de tribu aser et
de tribu neptalim et de tribu manasse in basan vrbes xiii. Filiis
autem merari per cognationes suas de tribu ruben et de tribu gad et de tribu
zabulon dederunt sorte ciuitates xii. Dederunt quoque filii israhel leuitis ciuitates
et suburbana earum. Dederuntque per sortem ex tribu filiorum iuda. et ex tribu
filiorum symeon et ex tribu filiorum beniamin vrbes has quas vocauerunt
nominibus suis. et hiis qui erant ex cognatione filiorum caath. fuerunt quoque ci-
uitates in terminis eorum de tribu effraym. Dederunt ergo eis vrbes ad con-
fugiendum sychem cum suburbanis suis in monte effraym et gazer cum
suburbanis suis et bethoron similiter necnon et holon cum suburbanis suis
et gethremon in eundem modum. Porro ex dimidia tribu manasse aner
et suburbana eius. balaam et suburbana illius. hiis videlicet qui de cognatione
filiorum caath reliqui erant. Filiis autem gerson de cognatione dimidie
tribus manasse. gaulon in basan et suburbana eius. et astaroth cum
suburbanis suis. De tribu ysachar cedes et suburbana eius. et
daberith cum suburbanis suis. ramoth quoque et suburbana illius et
anem cum suburbanis suis. De tribu vero aser masal cum suburbanis
suis et abdon similiter. asac quoque et suburbana eius. et roob cum suburbanis
suis. Porro de tribu Neptalim cedes in galilea et suburbana eius
amon cum suburbanis suis. et cariathaim et suburbana eius. Filiis
autem merari residuis de tribu zabulon remmon et suburbana eius. et
thabor cum suburbanis suis. Trans iordanem quoque aduersum iericho
contra orientem iordanis de tribu ruben bosor in solitudine cum sub-
urbanis suis. et iasa cum suburbanis suis. cademoth quoque et suburbana
eius. et mephaath cum suburbanis suis. Necnon et de tribu gad
ramoth in galaad et suburbana eius et manaim cum suburbanis suis.
sed et esebon cum suburbanis suis. et iezer cum suburbanis suis.

Porro filii ysachar thola et phua et iasub et sa- c vii
vii meron. iiii. Filii thola ozi. et raphaia et ieriel et iemai
et iepsem et samuel principes per domos cognationum suarum.
De stirpe thola viri fortissimi numerati sunt in diebus dauid viginti
duo milia sexcenti. Filii ozi. estraia de quo nati sunt michael et

obadia et iohel et iesia quinque omnes principes Cumque hiis per
familias et populos suos acciuncti ad prelium viri fortissimi xxxvi
milia. Multas enim habuerunt vxores et filios fratres quoque eorum per
omnem cognacionem ysachar robustissimi ad pugnandum lxxxvii
milia numerati. Filii beniamin bale et bothor et iadiel tres. Filii
bale esbon et ozi et oziel et ierimoth et vrai quinque principes fa-
miliarum et ad pugnandum robustissimi. Numerus autem eorum viginti duo
milia et xxxiiii. Porro filii bothor zamira et ioas et eliezer
et elioenai et amri et ierimoth et abia et anathot et almathan
omnes hii filii bothor. Numerati sunt autem per familias suas principes co-
gnacionum ad bella fortissimi xx milia et cc. Porro filii adhiel
balan. filii autem balan hieus et beniamin et aoth et canana et
iotham et tharsis et thaisaar. Omnes hii filii adhiel principes
cognacionum suarum viri fortissimi xvii milia et cc. ad prelium pro-
cedentes. Sephan quoque et thasan filii hir et asir filii aser. Filii autem
neptalim iesiel et guni et asar et sellum filii bale Porro filius
manasse esriel. Concubinaque eius sira peperit machir patrem
galaad. Machir autem accepit vxores filiis suis vphim et suphi
et habuit sororem nomine maatha Nomen autem secundi salphaat Na-
tique sunt salphaat filie. Et peperit maatha vxor machir filium
vocauitque nomen eius phares Porro nomen fratris eius sares et
filii eius vlam et recem Filius autem vlam badan hii sunt filii
galaad filii machir filii manasse Soror autem eius regina peperit
virum decorum abiezer et moola Erant autem filii semida athim
et sichem et lici et ania. Filii autem effraym suthala bareth filius
eius et huius filius sabath et huius filius suthala et huius filius ezer et
elad. Occiderunt autem eos viri geth indigene quia descenderant ut
inuaderent possessiones eorum. Luxit autem effraym pater eorum multis diebus
et venerunt fratres eius ut consolarentur eum Ingressusque est ad
vxorem suam Que concepit et peperit filium et vocauit nomen eius
beria. eo quod in malis domus eius orta esset. Filia autem eius fuit
sara que edificauit bethoron inferiorem et superiorem et ozensara.
Porro filii eius rapha et reseph et tale. de quo natus est thaan
qui genuit laadan Huius quoque filius ammiud genuit holisama. de
quo ortus est Nun. qui habuit filium iosue. Possessio autem eorum et
habitacio bethel cum filiabus suis et contra orientem noran ad occiden-
talem plagam gazer et filie eius. Sichem quoque cum filiabus suis vsque
oza et filiabus eius iuxta filios quoque manasse bethsan et filias
eius. tanach et filias eius. mageddo et filias eius. dor et filias eius
In hiis habitauerunt filii ioseph filii israel. Filii aser iemna et
iesua et isui et baria et sara soror eorum. Filii autem barie heber

et melchiel ipse est pater barzaith. Heber autem genuit ieplath et
somer et otham et suaa sororem eorum. Filii autem ieplath phoseth
et chamaal et asoph. Hii filii ieplath. Porro filii somer: ahi
et goza et iobba: et aram. Filii autem helem fratris eius supha et gemma
et sellos et amal. Filii sophe sue: arnaphat et sual et beri et zamra
bosor et odor et soma et salusa et iethra et bera. Filii iether iepho-
ne et phaspha et ara. Filii autem olla areeth, aniel et resia. Omnes hii
filii aser principes cognationum electi atque fortissimi duces ducum.
Numerus autem eorum etatis que apta est ad bellum viginti duo milia. C
BEniamin autem genuit bale primogenitum suum, asbal VIII
secundum, et ahara tercium, naua quartum, et rapha quintum. Fueruntque filii
bale: addar et gera et abiud, abisue quoque et nooman et a-
hoa. Sed et gera et sephuphan et huram. Hii sunt filii aoth principes
cognationum habitancium in gabaa qui translati sunt in manaath. Nooman
autem et achia et gera ipse transtulit eos et genuit oza et ahiud. Porro
saarai genuit in regione moab postquam dimisit vsim et bara vxores
suas. Genuit autem de edes vxore sua iobab et sebia et mosa et molcho-
ieth..., quoque et sechia et marmia. Hii sunt filii eius principes in familiis
suis. Mehusim vero genuit achitob et helphaal. Porro filii helphaal
heber et misaam et samath. Hic edificauit ono et loth et filias
eius. Beria autem et sema principes cognationum habitancium in haylon.
Hii fugauerunt habitatores geth et haio et sesach et ieremoth. Et zaba-
dia et aroth et ieder. Michael quoque et iespha et ioha. Filii abarie za-
badia et mosollam et ezechi et heber et iesamari et iezlia
et iobab filii elphaal. Iachim et zechri et zabdi et helioenai et
selethai et heliel et adaia et baraia et samarath filii semei. Et ie-
phan et heber et heliel et abdon et zechri et hanan et anania et
elam et anathothia et iephdaia et phanuhel. Et filii sesach et samsari
et sohoria et otholia et iersia et helia et zechri filii ieroam. Hii
patriarche et cognationum principes qui habitauerunt in ierusalem. In gabaon
autem habitauerunt abigabaon et nomen vxoris eius maacha. Filiusque eius
primogenitus abdon et sur et cis et baal et nabath. Gedur quoque et athio
et zacher et macelloth genuit samaa. Habitaueruntque e regione fratrum
suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cis. Cis genuit saul. Porro
saul genuit ionathan et melchisue et aminadab et isbaal. Filius autem
ionathan meribaal et meribaal genuit micha. Filii micha phiton
et meloth et thara et aaz. Et ioaz genuit ioada. Et ioada genuit almoth
et zamri. Porro zamri genuit moosa. Et moosa genuit baana cuius filius
fuit rapha, de quo ortus est elesa qui genuit esel. Porro esel sex
filii fuerunt hiis nominibus ezricham, bocru, ismael, saria, obdia, anan.
Omnes hii filii esel. Filii autem asech fratris eius vlam primogenitus et hus secundus.

et eliphaleth tercius. Fuerunt que filii ulam viri robustissimi et
magno robore tendentes arcum et multos habentes filios ac nepotes
usque ad centum l milia. Omnes filii hii beniamin. c. ix
Universus ergo israel dinumeratus est et summa eorum scripta est in libro regum
israel et iuda. translatique sunt in babilone propter delictum suum. Qui autem
habitaverunt primum in possessionibus et in urbibus suis israel et sacerdotes
levite et nathinnei commorati sunt in iherusalem de filiis iuda et de filiis
beniamin. De filiis quoque effraym et manasse othei filius amiud filii
semri filii omrai filii bonni. De filiis phares filii iuda et de siloni
asaia primogenitus eius et filii eius. De filiis autem zarai iehuhel et fratres
eorum sexcenti xc. Porro de filiis beniamin salo filius mosolla filii
oduia filii asana et iobania filius ieroam et hela filius ozi filii
mochori et mosolla filius saphatie filii raguel filii iebanie
et fratres eorum per familias suas nongenti lvi. Omnes hii principes cognationum
suarum per domos patrum suorum. De sacerdotibus autem ioiada et
ioiarib et iachin. Azarias quoque filius elchie filii mosolla filii sadoch
filii maraioth filii achitob pontifex domus dei. Porro adaias filius
ieroam filii phassur filii melchie et masaia filius adihel filii
iezra filii mosollamoth filii emer. Fratres quoque eorum principes per familias
suas mille septingenti lx fortissimi robore ad faciendum opus
ministerii in domo domini. De levitis autem semeia filius asub et filius
ezricam filii asebia de filiis merari. Bacathar quoque carpentarius
et galal et mathania filius micha filius zechri filii asaph et
obdias filius semeie filii thalaad filii idithum et barachia filius
asa filii helcana qui habitabat in atriis netophati. Ianitores autem
sellum et achub et telmon et achimam et frater eorum sellum princeps
usque ad illud tempus in porta regis ad orientem observabant per vices
suas de filiis levi. Sellum vero filius chore filii abiasaph filii
chore cum fratribus suis et domo patris sui hii sunt chorite super opera
ministerii custodes vestibulorum tabernaculi et familie eorum per vices
castrorum domini custodientes introitum. Phinees autem filius eleazar erat
dux eorum coram domino. Porro zacharias filius mosollamia ianitor
porte tabernaculi testimonii. Omnes hii electi in ostiarios per portas
cc.xii. et descripti in villis propriis quos constituerunt david et samuel vi-
dens in fide sua. tam ipsos quam filios eorum in ostiis domus domini
et in tabernaculo vicibus suis. Per quatuor ventos erant ostiarii id est ad
orientem et ad occidentem et ad aquilonem et ad meridiem. Fratres autem
eorum in viculis morabantur et veniebant in sabbatis de tempore usque ad
tempus. Hiis quatuor excubiis levitarum credita erant omnis numerus ia-
nitorum. et erant super exedras et thesauros domus domini. Per girum quoque
templi domini morabantur in custodiis suis ut cum tempus fuisset ipsi mane

aperiret fores. De hoc quid erat et super vasa ministerii. ad nu
merum inferebantur vasa et efferebantur. De ipsis et qui credita habebant
utensilia sanctuarii preerant simile et vino et oleo et thuri et aroma
tibus. Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant. Et mathathi
as levites primogenitus sellum chorite prefectus erat eorum que in sarta
gine frigebantur. Porro de filiis caath fratribus eorum super panes erant
propositionis ut semper novos per singula sabbata prepararent. Hii sunt prin
cipes cantatorum per familias levitarum qui in exedris morabantur. ita
ut die ac nocte iugiter suo ministerio deservirent. Capita levitarum per
familias suas principes manserunt in iherusalem. In gabaon autem commorati
sunt pater gabaon. iahiel et nomen uxoris eius maacha. filius primogenitus
eius abdon et sur et cis et baal et ner et nabath. gedor quoque et achio
et zacharias et macelloth. Porro macelloth genuit semaa. Isti
habitaverunt e regione fratrum suorum in iherusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit
cis. Et cis genuit saul. et saul genuit ionathan et melchisue et abina-
dab et isbaal. Filius autem ionathe meribaal. genuit micha. Porro filii
micha phiton et maleth et thara. Et ahaz autem genuit iara. et iara genuit
genuit alamath et zimath et zamri. et zamri genuit moosa. moosa
vero genuit baana cuius filius raphaia genuit elesa. de quo ortus est esel.
Porro esel vi filios habuit hiis nominibus ezricam bocher. ismael
saria obdia anan hii sunt filii esel. c x
Philistiim autem pugnabant contra israel. fugerunt quoque filii israel philisteos
et ceciderunt vulnerati in monte gelboe. Cumque appropinquassent phili-
stei persequentes saul et filios eius percusserunt ionathan et abinadab et
melchisue filios saul. Et aggravatum est prelium contra saul. Invenerunt
quoque eum sagittarii et vulneraverunt iaculis. Et dixit saul ad armigerum
suum Evagina gladium tuum et interfice me. ne forte veniant incircumci
isti et illudant mihi. Noluit autem armiger eius hoc facere timore perterritus
Arripuit ergo saul ensem et irruit super eum. Quod cum vidisset armiger
eius videns mortuum saul irruit etiam ipse in gladium suum et mor-
tuus est. Interiit ergo saul et tres filii eius et omnis domus illius pariter
cecidit. Quod cum audissent viri israel. qui habitabant in campestribus fu-
gierunt. et saul et filiis eius mortuis dereliquerunt urbes suas et
huc illucque dispersi sunt. Venerunt quoque philistiim et habitaverunt in eis
Die autem altera detrahentes philistiim spolia cesorum invenerunt saul
et filios eius iacentes in monte gelboe. Cumque spoliassent eum et am-
putassent caput. armisque nudassent miserunt in terram suam ut circumferretur
et ostenderetur ydolorum templis et populis. Arma autem eius consecraverunt in fano
dei sui. et caput eius affixerunt in templo dagon. Hoc cum audissent viri
iabes galaad omnia scilicet que philistiim fecerant super saul. consurrexerunt singuli
virorum fortium. et tulerunt cadavera saul et filiorum eius. attuleruntque ea

iabes et sepelierunt ossa eorum sub quercu que erat in iabes et ieiuna-
verunt septem diebus. Mortuus est ergo saul propter iniquitates suas eo quod pre-
varicatus sit mandatum domini quod preceperat et non custodierit illud. sed insuper
etiam phitonissam consuluit nec speravit in domino. propter quod et interfecit
eum et transtulit regnum eius ad david filium ysai. c. xi. xi

Congregatus est igitur omnis israel ad david in ebron dicens. os tuum et
caro tua. heri quoque et nudiustercius cum adhuc regnaret saul tu eras
qui educebas et introducebas israel. Dixit enim tibi dominus deus tuus. tu
pasces populum meum israel. et tu eris princeps super eum. Venerunt ergo omnes maiores
natu israel ad regem in ebron. et iniit david cum eis fedus coram domino. unxerunt-
que eum regem super israel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu samuel. Abiit
quoque david et omnis israel in ierusalem. hec est iebus ubi erant iebusei habita-
tores terre. Dixerunt quoque qui habitabant in iebus ad david. Non ingredieris huc.
porro david cepit arcem syon que est civitas david. Dixitque. Omnis qui percusse-
rit iebuseum in primis erit princeps et dux. Ascendit igitur primus ioab
filius sarvie. et factus est princeps. Habitavit autem david in arce. et idcirco appel-
lata est civitas david. Edificavitque urbem in circuitu a mello usque ad
gyrum. Ioab autem reliqua urbis extruxit. Proficiebatque david vadens et
crescens et dominus exercituum erat cum eo. Hii sunt principes fortium virorum
david qui adiuverunt eum ut rex fieret super omnem israel iuxta verbum domini
quod locutus est ad israel. et iste numerus robustorum david. Iesbaam filius
achamoni princeps inter xxx. Iste levavit hastam suam super trecentos
vulneratos una vice. Et post eum eleazar filius patrui eius ahohites
qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum david in phesdomim quando
philistim congregati sunt ad locum illum in prelium. Et erat ager regionis
illius plenus ordeo. Fugeratque populus a facie philistinorum. hii steterunt
in medio agri et defenderunt eum. Cumque percussissent philisteos dedit
dominus salutem magnam populo suo. Descenderunt autem tres de trigin-
ta principibus ad petram in qua erat david ad speluncam odolla quando
philistim fuerant castrametati in valle raphaim. Porro david erat in
presidio et statio philistinorum in bethleem. Desideravit igitur david et dixit.
O si quis michi daret aquam de cisterna bethleem que est in porta.
Tres ergo isti per media castra philistinorum perrexerunt et hauserunt
aquam de cisterna bethleem que erat in porta et attulerunt ad david
ut biberet. Qui noluit sed magis libavit illam domino dicens. Absit ut in
conspectu dei mei hoc faciam et sanguinem virorum istorum bibam quia in periculo
animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob hanc causam noluit bibere. Hec
fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater ioab ipse erat princeps
trium et ipse levavit hastam suam contra ccc vulneratos. Et ipse erat inter
tres nominatissimus inter tres secundos inclitus princeps eorum. Verumtamen
usque ad tres primos non pervenerat. Banaias filius ioiade viri robustissimi

qui multa opera perpetrarat de capsehel. Ipse percussit duos leones
ariel moab. et ipse descendit et interfecit leonem in media cisterna
tempore nivis. Et ipse percussit egiptium cuius statura erat quinque cubitorum
et habebat lanceam ut liciatorium texentium. Descendit igitur ad eum cum virga
et rapuit hastam quam manu tenebat. et interfecit eum hasta sua. Hec fecit
banaias filius ioiade qui erat inter tres robustos nominatissimus inter triginta
primus. verumtamen ad tres usque non pervenerat. Posuit autem david eum ad auriculam
eius. Porro fortissimi viri in exercitu asael et helcanan filius patrui
eius de bethleem. semoth arorites. helles phallonites. hiras filius
acces thecuites. abiezer anathotites. sobbochai asathites. ylai
athoites. mami neophatites. helet filius baana neophatites.
et ahi filius ribai de gabbath filiorum beniamin. banaa pharatonites
urri de torrente gaas. abiel arabathites. azmoth bauronites. heli-
ba salabonites. filii iasem gezonites. ionathan filius sega aror-
tes. achiam filius sachar arorites. heliphal filius ur. apher me-
cheracites. ahia phelonites. esrai carmelites. et noorai filius azbi
iohel frater nathan. mabar filius agarai. seleth amonites. nazarai
berothites armiger ioab filius sarvie. yras iethreus. urias etheus
garel gethreus. izadab filius oodi. adina filius sega rubenites prin-
ceps rubenitarum et cum eo triginta anan maacha et iosaphat matha-
nites ozias astarothites. sema et iahiel filii otham araethites
iedihel filius samri et ioha frater eius thosaites. heliel emaumites et
ieribai et iosoia filii elnaem et iethma moabites eliel et obed et iasihel
Hii quoque venerunt ad david in siceleg cum XII de mosobia
adhuc fugeret saul filium cis. qui erant fortissimi et egregii bel-
latores tendentes arcum et utraque manu fundis saxa iacientes
et dirigentes sagittas. De fratribus saul ex beniamin principes abiezer et
ioas filii amaa gabaathites. et iaziel et phaleth filii azmoth
et barachia et iehu anathotites. samaias quoque gabaonites fortissimus
inter triginta et super triginta. ieremias et iezihel et iohanan et zabad gadero-
thites et eluzai et ierimoth et baalia et samaria et saphatia ara-
phites. helcana et iesia et azrahel et ioezer et iesbaam de careim
ioela quoque et zabadia filii ieroam de iedor. Sed et de gaddi transfugerunt
ad david cum lateret in deserto viri robustissimi et pugnatores optimi tene-
tes clipeum et hastam. facies eorum quasi facies leonis et veloces qua-
si capree in montibus. Ezer primus. obdias secundus. heliab tercius. masmana
quartus. ieremias quintus. ethi vius. heliel viius. iohanna viiius. helbath
ixus. ieremias xus. bathamia xius. Hii de filiis gad principes exercitus. No-
vissimus centum militibus preerat. et maximus mille. Isti sunt qui transierunt
iordanem mense primo. quando inundare consueverat super ripas suas. et omnes
fugaverunt qui morabantur in vallibus. ad orientalem plagam et ad occidentalem

Venerunt autem de beniamin et de iuda ad presidium in quo morabatur david
Egressusque est david obviam eis et ait Si pacifice venistis ad me. ut
auxiliemini mihi. cor meum iungatur vobis. Si autem insidiamini mihi pro
adversariis meis cum ego iniquitatem in manibus non habeam. videat deus
patrum nostrorum et iudicet Spiritus vero induit abisai principem inter xxx et
ait Tui sumus o david. et tecum fili ysai Pax pax tibi. et pax ad
iutoribus tuis. Te enim adiuvat deus tuus Suscepit ergo eos david
et constituit principes turme Porro de manasse transfugerunt ad david
quando veniebat cum philistim ut adversum saul dimicaret. et non dimi-
cavit cum eis. quia inito consilio remiserunt eum principes philistiorum
dicentes periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum saul Quando igitur
reversus est in siceleg. transfugerunt ad eum de manasse adnas et
iozabaath. et iedihel. et michael et naas. et iozadab et heliu
et salathi principes milium in manasse. hii prebuerunt auxilium david
adversum latrunculos. Omnes enim erant viri fortissimi et facti sunt prin-
cipes in exercitu Sed et per singulos dies veniebant ad david ad auxi-
liandum ei usque dum fieret grandis numerus quasi exercitus dei Iste quoque est
numerus principum qui venerant ad david cum esset in ebron ut transferrent
regnum saul ad eum iuxta verbum domini Filii iuda portantes clipeum
et hastam sex milia octingenti expediti ad prelium. De filiis symeon
virorum fortissimorum ad pugnandum sex milia centum Sadoch
etiam egregie indolis et domus patris eius principes xxii. De filiis
autem beniamin fratribus saul tria milia. magna enim pars adhuc seque-
batur domum saul. Porro de filiis effraym xx milia octingenti
fortissimi robore viri nominati in cognationibus suis Et dimidia
parte tribus manasse xviii. milia singuli per nomina sua venerunt
ut constituerent regem david. De filiis quoque ysachar viri eruditi qui
noverant singula tempora ad precipiendum quid facere deberet israel princi-
pes ducenti. Omnis autem reliqua tribus israel eorum consilium sequebatur
Porro de zabulon qui egrediebantur ad prelium et stabant in acie. et
stabant in armis bellicis quinquaginta milia venerunt in auxilium
non in corde duplici Et de neptalim principes mille. et cum eis instructi
hasta clipeo xxxvii milia. De dan etiam preparati ad prelium xxviii mi-
lia sexcenti Et de aser egredientes ad pugnam et in acie provocantes
xl. Trans iordanem autem de filiis ruben et de gad. et dimidia parte
tribus manasse instructi armis bellicis c xx milia. Omnes bel-
latores isti viri expediti ad pugnandum corde perfecto venerunt in
ebron ut constituerent regem david super universum israel Sed et omnes
reliqui israel uno corde erant ut rex fieret david super universum israhel
Fueruntque apud david tribus diebus comedentes et bibentes Prepara-
verant enim eis fratres sui Sed qui iuxta eos erant usque ad ysachar et

Zabulon et Neptalim afferebant in asinis et camelis et mulis et bobus
ad vescendum farina palathas uvam passam vinum et oleum boves
xiii et arietes ad omnem copiam Gaudium quippe erat in israhel c xiii
Init autem consilium david cum tribunis et centurionibus et universis principi-
bus et ait ad omnem cetum israhel Si placet vobis et a domino deo nostro
egreditur sermo quem loquor mittamus ad fratres nostros reliquos in uni-
versis tribubus israhel et ad sacerdotes et levitas qui habitant in suburbanis
urbium ut congregentur ad nos et reducamus archam dei nostri ad nos non
enim requisivimus eam in diebus saul Et respondit universa multitudo ut ita
fieret placuerat enim sermo omni populo Congregavit ergo david cunctum israhel
a sior egipti usque dum ingrediaris emath ut adduceret archam dei de
cariathiarim Et ascendit david et omnis vir israhel ad collem cariathi-
arim que est in iuda ut afferret inde archam domini dei sedentis super cherubin
ubi invocatum est nomen eius Imposueruntque archam dei super plaustrum no-
vum de domo aminadab Oza autem et fratres eius minabant plaustrum
Porro david et universus israhel ludebant coram domino omni virtute in canticis
et in cytharis et in psalteriis et in tympanis et cymbalis et in tubis Cum autem
pervenisset ad aream chidon extendit oza manum suam ut sustentaret
archam Bos quippe lasciviens inclinaverat eam paululum Iratus est itaque
dominus contra ozam et percussit eum eo quod tetigisset archam et mortuus est
ibi coram domino Contristatusque est david eo quod divisisset dominus ozam et
vocavit locum illum divisio oze usque in presentem diem Et timuit deum
tunc temporis dicens Quomodo possum introducere ad me archam dei Et ob hanc
causam non eam adduxit ad se hoc est in civitatem david sed avertit in
domum obededom ethei Mansit ergo archa dei in domo obededom
tribus mensibus et benedixit dominus domui eius et omnibus que habebat c
xiiii Misit quoque hiram rex tyri nuncios ad david et ligna c xiiii
cedrina et artifices parietum lignorumque ut edificarent ei
domum Cognovitque david eo quod confirmasset eum dominus in regem
super israhel et sublevatum est regnum eius super populum suum israhel Accepit quoque
david alias uxores in ierusalem genuitque filios et filias Et hec
nomina eorum qui nati sunt ei in ierusalem samua et sobab nathan et
salemon et iebaar et elisua et eliphalet et noga quoque et
napheg et iaphie elisama et baaliada et eliphalet Audientes
autem philistiim eo quod unctus esset david in regem super universum israhel ascende-
runt omnes ut quererent eum Quod cum audisset david egressus est obviam
eis Porro philistiim venientes diffusi sunt in valle raphaim Con-
suluitque david dominum dicens Si ascendam ad philisteos et trades eos in
manu mea Dixit ei dominus Ascende et tradam eos in manu tua Cumque
illi ascendissent in baal pharasim percussit eos ibi david et dixit
Divisit deus inimicos meos per manum meam sicut dividuntur aque Et idcirco

vocatu e nom loci illi baalpharasim. Deliquerutq ibi deos suos
q's dad iussit exuri. Alia ona vice philistim irruerut et diffusi sut
in valle. Cosuluitq rursu dad dnm. et dix ei ds. No ascedas
p eos. Recede ab eis et venies q eos exadv'so piror. Cuq au-
dieris sonitu gdientis i cacumie. tuc egredieris ad belliu. Egssus
e eni deus ate te. vt pcuciat cast philisti. Fecit g dad sic pcepat
ei ds. et pcussit castra philistinor de gabaon vsq gazera. Di-
vulgatu q e nom dad i vniusis regionib et dns dedit pauore
Fecit q s' domos i ciui-te et c xv ei9 sup omes getes
edificauit locu arche dni. tetenditq ei tabernaclm. Tuc
dixit dad. Illicitu e ut aquoq porte artha dei. nisi a le-
vitis quos elegit dns ad portadu ea. et ad ministradu sibi vsq in
etnu. Congga q vniusu isrl in ihrlm ut afferret artha dei in
locu suu que pparauat ei. n'no et filios aaro et leuitas. De filys
caath urielprinceps fuit et fres eius. c. et xx. De filys merari
asia princeps et fres eius. cc. et xxx. De filys gerson iohel princeps
et fres ei9. c. xx. De filys elisaphan semeias princeps et fres ei9
ducenti. De filys ebro eliel princeps et fres eius lxxx. De filys
oziel aminadab princeps et fres eius. c. xii. Vocauitq dad sadoch
et abiathar sacdotes et leuitas. vriel. asiam. iohel. semeiam
heliel et aminadab. et dixit ad eos. Vos qui principes estis fa-
miliar leuitar sctificamini cu frib vris. et afferte artham dni
dei isrl ad locu qui ei pparatus e. ne ut a principio q no eratis
pntes pcussit nos dns sic nunc fiat illicitu quid nos agentib.
Sctificati sut g sacdotes et leuite ut portaret artham dni dei
isrl. Et tulert fily leui artha dei sic pcepat moyses iuxta
vbu dni humeris suis i uectib. Dixitq dad principib leuitaru
vt costituerent de frib suis cantores i orgains musicor nablis vide-
l3 et liris et cimballis. ut resonaret sonitus i excelsu leticie. Costi-
tuerut q leuitas heman filiu iohel. et de frib ei9 asaph filium
barachie. de filys merari frib eor ethan filiu casaie et cu
eis fres eor. In scdo ordine zachariam et ben et iaziel et
semiramoth et iahiel et ani. et heliab et banaia. et maasia et
matathia et eliphalu et macenia et obededom et iehiel iani-
tores. Porro cantores eman asaph et ethan i cimbalis eneis
concrepates. Zacharias aut et oziel et semiramoth et ani et eliab
et maasias et banaias in nablis archana cantabat. Porro ma-
thathias et eliphalu et macenias et obededom et iehiel et ozazin
in cithairis p octaua canebat et epinicion. Chonenias aut princeps
leuitar pphetie pcrat. et ad pcinedam melodiam. erat q ppe valde
sapiens et barachias et helcana ianitores arche. Porro sobenias

et iosaphat et nathanael et amasai et zacharias et banaias et
eliezer clangebant tubis coram archa dei. et obededom et iehi-
-mias erant ianitores arche. Igitur david et omnes maiores natu israel
et tribuni perrexerunt ad portandam archam domini federis de domo obededom
cum leticia magna. Cumque adiuvisset deus levitas qui portabant archam
federis domini immolabantur vij thauri et vij arietes. Porro david erat indutus
stola byssina et universi levite qui portabant. cantoresque et chonenias
princeps prophetie inter cantores. David etiam indutus erat ephot lineo.
Universusque israel deducebat archam federis domini in iubilo et sonitu tube
buccine et tubis et cimbalis et nablis et citharis concrepantes. Cumque
pervenisset archa federis domini usque ad civitatem david. michol filia saul
prospiciens per fenestram vidit regem david saltantem atque ludentem et de-

xvj Attulerunt igitur archam dei et c xvj . spexit eum in corde suo
constituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei david et obtu-
lerunt holocausta et pacifica coram deo. Cumque complesset david
offerens holocausta et pacifica benedixit populo in nomine domini. et
divisit universis per singulos a viro usque ad mulierem tortam panis et partem
assature carnis bubale et similam frixam oleo. Constituitque coram archa
domini de levitis qui ministrarent et recordarentur operum eius et glorificarent atque
laudarent dominum deum israel. asaph principem et secundum eius zachariam
Porro iahiel et semiramoth et iehiel et mathatiam et heliab
et banaiam et obededom et iehiel super organa psalterii et lyras.
asaph autem ut cimbalis personaret. banaiam vero et aziel sacerdotes
canere tuba iugiter coram archa federis domini. In illo die fecit david
principem ad confitendum domino asaph et fratres eius. Confitemini domino et in-
vocate nomen eius. notas facite in populis adinventiones eius. Cantate ei
et psallite et narrate omnia mirabilia eius. Laudate nomen sanctum eius.
letetur cor querentium dominum. Querite dominum et virtutem eius. querite faciem
eius semper. Recordamini mirabilium eius que fecit. signorum illius et iudicio-
rum oris eius. Semen israel servi eius. filii iacob electi eius. Ipse dominus deus
noster. in universa terra iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti eius.
sermonis quem precepit in mille generationes. quem pepigit cum abraham
et iuramenti illius cum ysaac. et constituit illud iacob in preceptum. israel
in testamentum eternum. Dicens. Tibi dabo terram chanaan. funiculum heredi-
tatis vestre. cum essent pauci numero. parvi et coloni eius. Et transierunt de gente in
gentem et de regno ad populum alterum. Non permisit quemquam calumniari eos
sed increpavit pro eis reges. Nolite tangere christos meos. et in prophetis meis
nolite malignari. Cantate domino omnis terra. annunciate ex die in diem
salutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius. in cunctis populis mirabilia
illius. Quia magnus dominus et laudabilis nimis. et horribilis super omnes
deos. Omnes enim dii populorum ydola. dominus autem celos fecit. Confessio et

et magnificentia coram eo fortitudo et gaudium in loco eius Afferte domino
familie populorum. afferte domino gloriam et imperium. date gloriam domino et nomini
eius Levate sacrificium in conspectu eius et adorate dominum in decore
sancto Commoveatur a facie illius universa terra. ipse enim fundavit orbem
immobilem. Letentur celi et exultet terra et dicat in nationibus quia dominus
regnavit Tonet mare et plenitudo eius. exultent agri et omnia que in eis
sunt. Tunc laudabunt ligna saltus coram domino. quia venit iudicare terram
Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in seculum misericordia eius. Et dicite salva
nos deus salvator noster et congrega nos et erue de gentibus ut confite-
amur nomini sancto tuo. et exultemus in carminibus tuis Benedictus dominus
deus israel ab eterno et usque in eternum et dicat omnis populus amen et ympnum
domino Reliquit itaque ibi coram archa federis domini asaph et fratres eius
ut ministraret in conspectu arche iugiter per singulos dies et vices suas.
Porro obededom et fratres eius lx et viii. et obededom filium ydithun
et osa constituit ianitores Sadoch autem sacerdotem et fratres eius sacerdotes
coram tabernaculo in excelso quod erat in gabaon ut offerret holocau-
sta domino super altare holocaustomatis iugiter vespere et mane iuxta
omnia que scripta sunt in lege domini quam precepit israel. et post eum eman
et ydithum et reliquos electos et unumquemque vocabulo suo ad confitendum
domino. quoniam in eternum misericordia eius. Eman quoque et ydithum canentes tuba
et quatientes timbala. et omnia musicorum organa ad canendum deo
Filios autem ydithum fecit esse portarios. Reversus est omnis populus in
domum suam et david ut benediceret etiam domui sue. c xvii

Cum autem habitaret david in domo sua dixit ad Nathan prophetam
Ecce ego habito in domo cedrina. archa autem federis domini super
pellibus est. Et ait nathan ad david. Omnia que in corde tuo sunt
fac. deus enim tecum est. Igitur nocte illa factus est sermo dei ad nathan
dicens. Vade et loquere servo meo david. Hec dicit dominus Non edificabis
mihi tu domum ad habitandum. Neque enim mansi in domo ex eo tempore quo
eduxi israel ex egipto usque ad diem hanc. sed fui semper mutans loca tabernaculi
et in tentorio manens cum israel omni. Numquid locutus sum saltem uni iudi-
cum israel quibus preceperam ut pascerent populum meum israel. et dixi quare
non edificasti mihi domum cedrinam Nunc itaque sic loqueris ad servum meum david
Hec dicit dominus exercituum Ego tuli te cum in pascuis sequereris gregem
ut esses dux populi mei israel. et fui tecum in omnibus quocumque perrexi-
sti. et interfeci omnes inimicos tuos coram te. Fecique tibi nomen quasi unius
magnorum qui celebrantur in terra et dedi locum populo meo israel. Plan-
tabitur et habitabit in eo et ultra non commovebitur. nec filii iniquitatis
atterent eos. sicut a principio ex diebus quibus dedi iudices populo meo israel
et humiliavi universos inimicos tuos. Annuntio ergo tibi quod edificaturus
sit domum tibi dominus Cumque impleveris dies tuos ut vadas ad patres

tuos suscitabo semen post te quod erit de filiis tuis et stabiliam regnum
eius. Ipse edificabit domum et firmabo solium eius usque in eternum. Ego
ero ei in patrem et ipse erit michi in filium et misericordiam meam non auferam
ab eo sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. et statuam eum in domo mea
et in regno meo usque in sempiternum et thronus eius erit firmissimus
in perpetuum. Iuxta omnia verba hec et iuxta universam visionem istam. sic lo
cutus est nathan ad david. Cumque venisset rex david et sedisset coram domino
dixit Quis ego sum domine deus et que domus mea ut prestares michi
talia. Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo. ideoque locutus es super
domum servi tui etiam in futurum. Et fecisti me spectabilem super omnes ho-
mines domine deus meus. Quid ultra poterit addere david tibi ita glorificavit
servum tuum et cognovisti eum. Domine propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti cor tu.
omnem magnificentiam hanc. et nota esse voluisti universa magnalia.
Domine non est similis tui et non est alius deus absque te. ex omnibus
quos audivimus auribus nostris. Quis autem est alius ut populus tuus israel
Gens una in terra ad quam perrexit deus ut liberaret et faceret populum sibi
et magnitudine tua atque terroribus eiceret nationes a facie eius quem
de egipto liberarat. Et posuisti populum israel tibi in populum usque in eternum
et tu domine factus es deus eius. Nunc igitur domine sermo quem locutus es fa-
mulo tuo et super domum eius firmet in perpetuum. et fac sicut locutus es. per
maneat quoque et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum. et dicatur dominus
exercituum deus israel. et domus david servi eius permanens coram eo. Tu enim domine
deus revelasti auriculam servi tui ut edificares ei domum. Et idcirco invenit
servus tuus fiduciam ut oret te. Nunc ergo domine tu es deus et locutus es
ad servum tuum tanta beneficia. et cepisti benedicere domui servi tui ut sit semper
coram te. Te enim domine benedicente. benedicta erit in perpetuum. c xviii
xviii Factum est autem post hec ut percuteret david philistim et humiliaret eos et tolleret
gethi et filias de manu philistim. percussit quoque moab et fierent moabite
servi david offerentes ei munera. Eo tempore percussit david etiam adadezer
regem soba regionis emath quando perrexit ut dilataret imperium suum
usque ad flumen magnum eufraten. Cepit ergo david mille quadrigas
eius. et septem milia equites. ac viginti milia virorum peditum. subnervavit
quoque omnes equos curruum. exceptis centum quadrigis quas reservavit sibi.
Supervenit autem et syria damascenus ut auxilium preberet adadezer regi
soba. Sed et huius percussit david xxii milia virorum. et posuit milites in
damasco. ut syria quoque serviret sibi et offerret munera. Ac divitias eius
duxit in curribus ad quem perrexerat. Tulit quoque david pharetras aureas quas
habuerat servi adadezer et attulit eas in ierusalem. Necnon de thebath et
thun urbibus adadezer. eius quoque plurimum de quo fecit salomon mare
eneum et columpnas et vasa erea. Ad cum audisset thou rex emath percussisse
videns david omnem exercitum adadezer regis soba. misit adoram filium suum

ad regem

ad regem david ut postularet ab eo pacem et congratularetur ei eo quod ex-
pugnasset et percussisset adadezer adversarius quippe thon erat adade-
zer. Sed et omnia vasa aurea et argentea et enea consecravit david
domino cum auro et argento quod tulerat rex david de universis gentibus
tam de ydumea et moab et filiis amon quam de philistim et a-
malech. Abisai vero filius sarvie percussit edom in valle salinarum
xviii milia et constituit edom presidium ut serviret ydumea david.
Salvavitque dominus david in cunctis ad que perrexerat. Regnavit ergo david
super universum israel et faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo suo. Por-
ro ioab filius sarvie erat super exercitum. et iosaphat filius ahilud a
commentariis. Sadoch autem filius achitob et achimelech filius abia-
thar sacerdotes et susa scriba. Banaias vero filius ioiada super
legiones cerethi et phelethi. Porro filii david primi ad manum regis.

Accidit autem ut moreretur naas rex filiorum amon et regnavit c. xix
filius eius pro eo. Dixitque david. Faciam misericordiam cum anon filio naas.
Prestitit enim mihi pater eius gratiam. Misitque david nuntios ad conso-
landum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum amon
ut consolarentur anon. dixerunt principes filiorum amon ad anon. Tu
forsitan putas quod david honoris causa in patrem tuum miserit qui consolaretur
te nec animadvertis quod ut exploret et investiget et scrutetur terram
tuam venerint ad te servi eius. Igitur anon pueros david decalvavit et rasit
et precidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes et dimisit eos. Qui
cum abissent et hoc mandassent david. misit in occursum eorum. Grandem enim con-
tumeliam sustinuerant. et precepit ut manerent in iericho donec cresceret
barba eorum et tunc reverterentur. Videntes autem filii amon quod iniuriam fecis-
sent david. tam anon quam reliquus populus miserunt mille talenta argenti
ut conducerent sibi de mesopotamia et de siria maacha et de soba cur-
rus et equites. Conduxeruntque xxxii milia curruum et regem maacha cum
populo suo. Qui cum venissent castrametati sunt e regione medaba. Filii
quoque amon de urbibus suis congregati venerunt ad bellum. Quod cum au-
disset david misit ioab et omnem exercitum virorum fortium. Egressique filii amon
direxerunt aciem iuxta portam civitatis. Reges autem qui ad auxilium
eius venerant separatim in agro steterunt. Igitur ioab intelligens bellum
et ex adverso et post tergum contra se fieri. elegit viros fortissimos
de universo israel et perrexit contra sirum. Reliquam autem partem populi dedit sub manu
abisai fratris sui. et perrexerunt contra filios amon. Dixitque. Si vicerit
me sirus auxilio eris mihi. Si autem superaverint te filii amon ero tibi
in presidium. Confortare et agamus viriliter pro populo nostro et pro urbibus
domini dei nostri. Dominus autem quod in conspectu eius bonum est faciat. Perrexit
ergo ioab et populus qui cum eo erat contra sirum ad prelium et fugavit eos.
Porro filii amon videntes quod fugisset sirus. ipsi quoque fugerunt abisai fratrem

eius. et ingressi sunt civitatem. Reversusque est etiam ioab in ierusalem. Vi-
dens autem sirus quod corruisset coram israel. misit nuncios et adduxit
sirum qui erat trans flumen. Sobach autem princeps milicie adadezer
erat dux eorum. Quod cum nunciatum esset david. congregavit universum israel
et transivit iordanem. Irruerunt que in eos. et direxerunt ex adverso aciem illis
et pugnatibus. Fugit autem sirus israel et interfecit david de siris vii milia
curruum. et xl milia peditum. et sobach principem exercitus. Videntes autem
servi adadezer se ab israel esse superatos transierunt ad david et servierunt
ei. Noluitque ultra siria auxilium prebere amon. c. XX

xx Factum est autem post annum circulum eo tempore quo solent reges ad bella
procedere congregavit ioab exercitum et robur milicie et vastavit terram
filiorum amon. Perrexitque et obsedit rabath. Porro david ma-
nebat in ierusalem cum ioab percussisset rabath et destruxerit eam. Tulit
autem david coronam melchom de capite. et invenit in ea auri pondo tale-
tum et preciosissimas gemmas. fecitque sibi inde diadema. Manubias quoque
urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in ea eduxit. et fecit super
eos tribulas et trahas et ferrata carpenta transire. ita ut disse-
carentur et comminuerentur. Sic fecit david cunctis urbibus filiorum amon. et reversus
est cum omni populo suo in ierusalem. Post hec initum est bellum in gazer ad-
versum philisteos in quo percussit sobochai usathites sapham de genere
rapham. et humiliavit eos. Aliud quoque bellum gestum est adversum phili-
steos in quo percussit adeodatus filius saltus bethleemites fratrem goliath
gethei cuius haste ferrum erat quasi liciatorium texentium. Quartum et aliud
bellum accidit in geth in quo fuit homo longissimus habens digitos
senos. id est simul xxiiii. qui et ipse de rapha fuerat stirpe generatus. Hic blas-
phemavit israel. et percussit eum ionathan filius samaa fratris david. Hii sunt
filii rapha in geth qui ceciderunt in manu david et servorum eius. XXI

xxi Consurrexit autem sathan contra israel. Dixitque david ad ioab et ad principes
populi. Ite numerate israel a bersabee usque dan. et afferte mihi ut
sciam. Responditque ioab. Augeat dominus populum suum centuplum quam sunt
Nonne domine mi rex omnes servi tui sunt. Quare hoc querit dominus meus quod
in peccatum reputetur israeli. Sed sermo regis magis prevaluit. Egressusque est
ioab et circuivit universum israel et reversus est in ierusalem. Deditque david
numerum eorum quos circuierat et inventus est omnis israel mille milia et c
milia virorum educentium gladium. De iuda autem ccclxx milia bellatorum
Nam levi et beniamin non numeravit. eo quod invitus exequeretur regis im-
perium. Displicuit autem deo quod iusserat et percussit david israel. Dixitque david
ad dominum. Peccavi nimis ut hoc facerem. Obsecro aufer iniquitatem servi
tui quia insipienter egi. Et locutus est dominus ad gad videntem david dicens. Vade
et loquere ad david et dic ei. Hec dicit dominus. Trium tibi optionem do
unum quod volueris elige ut faciam tibi. Cumque venisset gad ad david

dixit ei. Hec dicit dominus. Elige quod volueris. aut tribus annis pestile-
ciam. aut tribus mensibus fugere te hostes tuos et gladium eorum non
posse evadere. aut tribus diebus gladium domini et mortem versari in terra
et angelum domini interficere in universis finibus israel. Nunc igitur vide quid re-
spondeam ei qui me misit. Et dixit david ad gad. Ex omni parte me
angustie premunt. Sed melius est mihi ut incidam in manus domini quia multe
sunt miserationes eius quam in manus hominum. Misit ergo dominus pestile-
ciam in israel. et ceciderunt de israel lxx milia virorum. Misit quoque angelum
in ierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteret vidit dominus et misertus est super
magnitudine mali et imperavit angelo qui percuciebat. Sufficit.
iam cesset manus mea. Porro angelus domini stabat iuxta aream ornan
iebusei. Levansque david oculos suos vidit angelum domini stantem inter
celum et terram. et evaginatum gladium in manu eius et versum contra ierusalem. et cec-
iderunt tam ipse quam maiores natu israel vestiti ciliciis proni in terram.
Dixitque david ad dominum. Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus. Ego
sum qui peccavi. ego qui malum feci. iste grex quid meruit. Domine
deus meus vertatur obsecro manus tua in me. et in domum patris mei
populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini precepit gad ut diceret
david. ut ascenderet extrueretque altare domino deo in area ornan iebu-
sei. Ascendit ergo david iuxta sermonem gad quem locutus ei fuerat ex nomine
domini. Porro ornan cum suspexisset et vidisset angelum. quatuorque fili-
i eius cum eo absconderunt se. Nam eo tempore terebat in area triticum.
Igitur cum veniret david ad ornan. conspexit eum ornan. et processit ei ob-
viam de area et adoravit eum pronus in terra. Dixitque ei david. Da
mihi locum aree tue ut edificem in ea altare domino. ita ut quantum valet
argenti accipias et cesset plaga a populo. Dixit autem ornan ad david.
Tolle et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet. sed et boves do in
holocaustum et tribulas in ligna et triticum in sacrificium. Omnia libens prebeo.
Dixitque ei rex david. Nequaquam ita fiat. sed argentum dabo quantum valet.
neque enim tibi auferre debeo et sic offerre domino holocausta gra-
tuita. Dedit ergo david ornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis
sexcentos. et edificavit ibi altare domino. obtulitque holocausta
et pacifica et invocavit dominum et exaudivit eum in igne de celo super
altare holocausti. Precepitque dominus angelo. et convertit gladium suum
in vaginam. Protinus ergo david videns quod exaudisset eum dominus in area
ornan iebusei. immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem domini quod
fecerat moyses in deserto et altare holocaustorum ea tempestate erat
in excelso gabaon. Et non prevaluit david ire ad altare ut ibi ob-
secraret dominum. nimio enim erat timore perterritus videns gladium angeli
domini. Dixitque david. Hec est domus dei. et hoc altare in holocaustum
israel. Et precepit ut congregarentur omnes proseliti de terra israel et constituit

ex his latomos ad cedendos lapides et poliendos ut edificaretur
domus domini. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum et ad commissuras
atque iuncturas preparavit david. et eris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina
non poterant estimari que sidonii et tyrii deportaverant ad david.
Dixit quoque david. Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus. Domus autem
quam edificari volo domino talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur.
Preparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes preparavit
impensas. Vocavitque salemon filium suum et precepit ei ut edificaret domum
xxii Dixitque david ad salemon. Fili mi volun- xxii domino deo israel
tatis mee fuit ut edificarem domum nomini domini dei mei. sed factus
est sermo domini ad me dicens. Multum sanguinem effudisti et multa
bella bellasti non poteris edificare domum nomini meo tanto effuso san-
guine coram me. Filius qui nascetur tibi erit vir quietissimus. faciam enim
eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum. Et ob hanc causam pacificus
vocabitur. et pacem et otium dabo in israel cunctis diebus eius. Ipse edificabit
domum nomini meo. et ipse erit mihi in filium et ego ero ei in patrem. firmaboque so-
lium regni eius super israel in eternum. Nunc ergo fili mi sit dominus tecum. et prosperare
et edifica domum domino deo tuo sicut locutus est de te. Det quoque tibi dominus prudentiam
et sensum ut regere possis israel. et custodire legem domini dei tui. Tunc enim pro-
ficere poteris si custodieris mandata et iudicia que precepit dominus moysi ut doceret
israel. Confortare viriliter age ne timeas neque paveas. Ecce ego in pau-
pertate mea preparavi impensas domus domini auri talenta centum milia. et
argenti mille milia talentorum. Eris vero et ferri non est pondus. vincitur enim
numerus magnitudine. Ligna et lapides preparavi ad universa impendia. Habes
igitur plurimos artifices latomos et cementarios. artifices lignorum et
omnium artium ad faciendum opus prudentissimos in auro et argento. ere et fer-
ro cuius non est numerus. Surge igitur et fac et erit dominus tecum. Precepit quoque david cunctis prin-
cipibus israel ut adiuvarent salomon filium suum. Cernitis inquiens quod dominus deus
vester vobiscum sit et dederit vobis requiem per circuitum et tradiderit omnes inimicos vestros
in manus vestras et subiecta sit terra coram domino et coram populo eius. Prebete igitur
corda vestra et animas vestras ut queratis dominum deum vestrum et consurgite et edificate
sanctuarium domino deo ut introducatur archa federis domini et vasa domino consecrata
xxiii in domum que edificatur nomini domini c xxiii
Igitur david senex et plenus dierum regem constituit salomon filium suum super
israel et congregavit omnes principes israel et levitas et sacerdotes. Numerati quoque
sunt levite a triginta annis et supra. et inventa sunt xxxviii milia virorum. Ex his
electi sunt et distributi in ministerium domus domini xxiiii milia. prepositorum autem et
iudicum vi milia. Porro iiii milia ianitores. et totidem psaltes canentes
domino in organis que fecerat ad canendum. Et distribuit eos david per vices eorum
filiorum levi gerson videlicet et caath et merari. et gerson leedan et semei
Filii leedan principes iehiel et zetham et iohel tres. Filii semei

Salomith et oziel et aran tres. Isti principes familiarum leedan. Porro
filii semei leeth et ziza et iaus et baria. Isti semei filii quattuor. Erat
autem prior leeth et zizas secundus. Porro iaus et baria non habuerunt plurimos
filios et idcirco in una familia unaque domo computati sunt. Filii caath
amram et ysaar. hebron et ozihel iiii. Filii amram aaron et moyses. Se-
paratusque est aaron ut ministraret in sancta sanctorum ipse et filii eius in sempiternum
et adoleret incensum domino secundum ritum suum ac benediceret nomini eius in perpetuum.
Moysi quoque hominis dei filii annumerati sunt in tribu levi. Filii moysi gerson
et eliezer. Filii gerson subuhel primus. Fuerunt autem filii eliezer roboia
primus. et non erant filii eliezer alii. Porro filii roboia multiplicati
sunt nimis. Filii ysaar salumith primus. Filii hebron ieriau primus. ama-
rias secundus. iazihel tercius. iethmaam quartus. Filii ozihel micha primus
iesia secundus. Filii merari mooli et musi. Filii mooli eleazar et cis. Mor-
tuus est autem eleazar et non habuit filios sed filias. Acceperuntque eas filii
cis fratres earum. Filii musi mooli et eder et ierimuth tres. Hii filii levi
in cognacionibus et familiis suis principes per vices et numerum capitum singulorum
qui faciebant opera ministerii domus domini a xx annis et supra. Dixit enim david.
Requiem dedit dominus deus israel populo suo et habitacionem ierusalem usque in eternum. nec
erit officii levitarum ut ultra portent tabernaculum et omnia vasa eius ad
ministrandum. Iuxta precepta quoque david novissima supputabitur numerus filiorum
levi a xx annis et supra. et erunt sub manu filiorum aaron in cultu domus domini
in vestibulis et in exedris. et in loco purificacionis et in sanctuario et in universis
operibus ministerii templi domini. Sacerdotes autem domini super panes proposicionis
et ad simile sacrificium et ad lagana et azima et ad sartaginem et ad
ferventem similam et super omne pondus atque mensuram. Levite vero ut stent
mane ad confitendum et canendum domino similiterque ad vesperam tam in obla-
cione holocaustorum domini quam in sabbatis et kalendis et sollempnitatibus reli-
quis iuxta numerum et cerimonias uniuscuiusque rei iugiter coram domino. et custo-
diant observaciones tabernaculi federis et ritum sanctuarii. et observacionem filiorum
aaron fratrum suorum ut ministrent in domo domini XXIIII XXIIII
Porro filiis aaron hee porciones erant. Filii aaron nadab et abiu
et eleazar et ythamar. Mortui sunt autem nadab et abiu ante patrem
suum absque liberis. sacerdocioque functus est eleazar et ythamar. Et divisit
eos david id est sadoch de filiis eleazar et abimelech de filiis ythamar
iuxta vices suas et ministerium. Inventique sunt multo plures filii eleazar
in principibus virorum quam filii ythamar. Divisit autem eis hoc est filiis eleazar
principes per familias xvi. et filiis ythamar per familias et domos suas
octo. Porro divisit utrasque inter se sortibus. Erant enim principes sanctuarii et princi-
pes dei tam de filiis eleazar quam de filiis ythamar. Descripsitque
eos semeias filius nathanael scriba levites coram rege et principibus
et sadoch sacerdote et abimelech filio abiathar. principibus quoque familiarum

sacerdotalium et leviticarum una domus que ceteris preerat eleazar et altera domus
que sub se habebat ceteros ythamar. Exivit autem sors prima ioiarib secunda
iedeie. tertia harim. quarta seorim. v. melchia. vi. maima. vii. accos. viii.
abia. ix. iosue. x. sechenia. xi. heliasib. xii. iachim. xiii. oppa. xiiii. isbaal
xv. abelga. xvi. emmer. xvii. ezir. xviii. aphses. xix. aphelthei.
xx. iezechel. xxi. iachim. xxii. gamul. xxiii. dalaiau. xxiiii. mazziau.
Hee vices eorum secundum ministeria sua ut ingrediantur domum domini et iuxta ritum suum
sub manu aaron patris eorum sicut preceperat dominus deus israel. Porro filiorum levi qui re-
liqui fuerant de filiis amram erat subael. et de filiis subael iedeia.
De filiis quoque roobie princeps iedeias. Isaaris vero filius salemoth. filius
quoque salemoth iuuadiath. filiique eius ieria primus. amarias secundus. iaziel
tercius. iecmaan quartus. Filius oziel micha. filius micha samir. filius micha
iesia. filius quoque iesie zacharias. Filii merari mooli et musi. filius oziau be-
non. filius quoque merari ozlau et soem et zacchur et hebri. Porro mooli
filius eleazar qui non habebat liberos. Filius vero cis ieremiel. filii musi mo-
oli et der et ierimoth. Isti filii levi secundum domus familiarum suarum. Miserunt
que et ipsi sortes contra fratres suos filios aaron coram david rege et sadoch et
abimelech et principibus sacerdotalium familiarum et leviticarum. Tam maiores
quam minores omnes sors equaliter dividebat. c. xxv.

Igitur david et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios asaph
et eman et ydithun. qui prophetarent in psalteriis et cytharis et cimbalis
secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. De filiis asaph sacchur et
ioseph et mathania. et asorela. Filii asaph sub manu asaph prophetantis iuxta
regem. Porro yditum filii ydithun godolias. isari. iesias et asabias
semeias et mathathias sex sub manu patris sui ydithun. qui in cithara
prophetabat super confitentes et laudantes dominum. Eman quoque filii eman. bocciau
et mathania oziel subael. et ierimoth et anania. anani. eliatha
godoliathi et romathi ezer et iezbocasa. mellothi. othir. mazioth.
Omnes isti filii eman videntis regis in sermonibus dei ut exaltaret
cornu. Deditque deus eman filios xiiii. et filias tres. Universi sub manu
patris sui ad cantandum in templo domini distributi erant in cimbalis et psalteriis
et citharis in ministeria domus domini iuxta regem asaph videlicet et ydithun et
eman. Fuit autem numerus eorum sub fratribus eorum qui erudiebant canticum domini
cuncti doctores. cc. lxxxviii. Miseruntque sortes per vices suas. ex quo tam
maior quam minor. doctus pariter et indoctus. Egressaque est sors prima ioseph. qui
erat de asaph. Secunda godolie ipsi et filiis eius et fratribus eius. xii. Tercia
zacchur filiis et fratribus eius. xii. Quarta ysari filiis et fratribus eius. xii. Quinta
nathanie filiis et fratribus eius. xii. Sexta bocciau filiis et fratribus eius. xii. Septima
asrela filiis et fratribus eius. xii. Octava iesie filiis et fratribus eius. xii. Nona ma-
thanie filiis et fratribus eius. xii. Decima semeie filiis et fratribus eius. xii.
Undecima ozie filiis et fratribus eius. xii. xii. asabie filiis et fratribus eius. xii. Terdecima

Subahel filiis et fratribus eius xii. xiiii mathatie filiis et fratribus eius
xii. xv iermoth filiis et fratribus eius xii. xvi ananie filiis et fratribus
eius xii. xvii iesbocase filiis et fratribus eius xii. xviii anani filiis et
fratribus eius xii. xix mellothi filiis et fratribus eius xii. xx eliatha filiis
et fratribus eius xii. xxi othir filiis et fratribus eius xii. xxii godoliathi filiis
et fratribus eius xii. xxiii mazioth filiis et fratribus eius xii. xxiiii romathiezer
Divisiones autem ianitorum de c xxvi C filiis et fratribus eius xii. xxvi
thoritis mesellamia filius thore de filiis asaph filii semelie
zacharias primogenitus iadihel secundus zabadias tercius iathana-
el quartus aelam quintus iohanan vi eleoenai filii autem obededom
semeias primogenitus iozadab secundus ioaa iii sachar iiii nathanael
v amiel vi ysachar vii phollati quia benedixit illi dominus Semeie
autem filio eius nati sunt filii prefecti familiarum suarum Erant enim viri fortissimi
Filii autem semeie othni et raphael et obediel zabad et fratres eius viri
fortissimi heliu quoque et samachias omnes hii de filiis obededom
ipsi et filii et fratres eorum fortissimi ad ministrandum lxii de obededom. Por-
ro semellenie filii et fratres eorum robustissimi xviii De osa autem et de
filiis merari semri princeps non enim habuerat primogenitum et idcirco po-
suerat eum pater eius principem. helchias secundus tabellias tercius zacharias
quartus Omnes hii filii et fratres osa xiii Hii divisi sunt in ianitores
ut semper principes custodiarum sicut et fratres eorum ministrarent in domo
domini Missae sunt ergo sortes ex equo et parvis et magnis per familias
suas in unamquamque portarum Cecidit ergo sors orientalis semelie
Porro zacharie filio eius viro prudentissimo et erudito sortito obtigit
plaga septentrionalis Obededom vero et filiis eius ad austrum in
qua parte domus erat seniorum concilium sephima et osa ad occidentem
iuxta portam que ducit ad viam ascensionis custodia contra custodiam
Ad orientem vero levite vi et ad aquilonem iiii per diem atque in meridiem
similiter in die iiii et ubi erat concilium bini et bini In cellulis quoque
ianitorum ad occidentem iiii in via bini per cellulas. Hee sunt divi-
siones ianitorum filiorum thore et merari Porro achias erat super
thesauros domus dei ac vasa sanctorum filii ledan filii gerson. De
ledan principes familiarum ledan et gerson iethiheli. Filii iethiel za-
than et iohel fratres eius super thesauros domus domini amramitis et
ysaritis et hebronitis et ozielitis. Subahel autem filius gerson
filii moysi prepositus thezauris. Fratres quoque eliezer cuius filius raabia
et huius filius ysaias et huius filius ioram huius filius zechri sed et
huius filius selemith. Ipse selemith et fratres eius super thesauros
sanctorum que sanctificavit david et principes familiarum et tribuni et centuriones
et duces exercitus de bellis et manubiis preliorum que consecraverant ad instau-
racionem et supellectilem templi domini. Hec autem universa sanctificavit

Samuel videns. et saul filius cis. et abner filius Ner. et ioab filius
sarvie. omnes qui sanctificaverant ea per manum salemith et fratrum eius. Isaa-
ritis vero preerat chonenias et filii eius ad opera forinsecus super israel
ad docendum et iudicandum eos. Porro de hebroniitis asabias et
fratres eius viri fortissimi mille septingenti preerant israeli trans iordanem
contra occidentem in cunctis operibus domini et in ministerio regis. Hebronitarum autem
princeps fuit ierias secundum familias et cognationes eorum. Quadragesimo
anno regni david recensiti sunt et inventi viri fortissimi in iazer galaad
fratres quoque eius robustioris etatis duo milia septingenti principes familiarum.
Preposuit autem eos david rex rubenitis et gaditis et dimidie tribui
manasse in omne ministerium dei et regis. C. XXVII
Filii autem israel secundum numerum suum principes familiarum et tribuni et centuri-
ones et prefecti qui ministrabant regi iuxta turmas suas ingredientes et
egredientes per singulos menses in anno xxiiii milibus preerant singuli.
Prime turme in primo mense sboam preerat filius zabdihel. et sub eo
de filiis phares xxiiii milia princeps cunctorum principum in exercitu mense
primo. Secundi mensis habebat turmam dodia ahohites et post alter nomine
macelloth qui regebat partem exercitus xxiiii milia. Dux quoque turme
tercie in mense tercio erat banaias filius ioiade sacerdos et in divisione sua
xxiiii milia. Ipse est banaias fortissimus inter xxx et super xxx.
Preerat autem turme illius amizadab filius eius. Quartus mense quarto
asahel frater ioab. et zabadias filius eius post eum et in turma eius xxiiii
milia. Quintus mense quinto princeps samaoth iezarites et in turma
eius xxiiii milia. Sextus mense vi° yra filius acches thecuites et
in turma eius xxiiii milia. Septimus mense vii° helles phallonites de
filiis effraym. et in turma eius xxiiii milia. Octavus mense viii° sobochai
asothites de stirpe zarai. et in turma eius xxiiii milia. Nonus mense ix°
abiezer anathotites de stirpe gemini et in turma eius xxiiii milia.
Decimus mense x° marai et ipse nethophatites de stirpe zarai. et
in turma eius xxiiii milia. Undecimus mense xi° banaias pharato-
nites de filiis effraym et in turma eius xxiiii milia. Duodecimus mense
xii° holdai netophatites de stirpe gothoniel. et in turma eius xxiiii
milia. Porro tribubus preerant israel rubenitis dux eliezer filius zechri.
symeonitis dux saphatias filius macha. levitis asabias filius
chamuel. aaronitis sadoch. iuda helyu frater david. ysachar amri filius
michael. zabulonitis iesmeias filius abdie. Neptalitibus ierimoth
filius oziel. effraym osee filius ozazy. dimidie tribui manasse iohel
filius phadaie. et dimidie tribui manasse in galaad iaddo filius zacha-
rie. Beniamin autem iasihel filius abner. Dan vero iezrihel filius ieroam.
hii principes filiorum israel. Noluit autem david numerare eos a xx annis inferius
quia dixerat dominus ut multiplicaret israel quasi stellas celi. Ioab filius

sarvie cepit numerare nec complevit · quia super hoc ira irruerat super israel
et ideo numerus eorum qui fuerant recensiti non est relatus in fastos regis
david. Super thesauros autem regis fuit azmoth filius adiel. Hiis
autem thesauris qui erant in urbibus et in vicis et in turribus presidebat
ionathan filius ozie. Operi autem rustico et agricolis qui exercebant terram preerat
ezri filius chelub. Vinearumque cultoribus semeias ramathites. Cellis
autem vinariis zabdias aphonites. Nam super oliveta et ficeta que erant
in campestribus balanan gaderites. Super apothecas autem olei ioas. Porro
armentis que pascebantur in sarona prepositus fuit scetrai saronites et
super boves in vallibus saphat filius addi. Super camelos vero ubil his-
mahelites. Et super asinos iadias meronathites. Super oves quoque iaziz
agarenus. Omnes hii principes substancie regis david. Ionathan autem patruus
david consiliarius vir prudens et litteratus ipse et iahiel filius achamoni erat
cum filiis regis. Achitofel etiam consiliarius regis et chusi arachites
amicus regis. Post achitofel fuit ioiada filius banaie et abiathar
Convocavit igitur david c xxviii princeps exercitus regis erat ioab
omnes principes israel et duces tribuum et prepositos turmarum qui
ministrabant regi · tribunos quoque et centuriones et qui preerant regis
substancie · et possessionibus · filios quoque suos cum eunuchis et potentes et robu-
stissimos quosque in exercitu ierusalem. Cumque surrexisset rex et stetisset ait
Audite me fratres mei et populus meus. Cogitavi ut edificarem domum in
qua requiesceret archa federis domini · et scabellum pedum dei nostri · et ad edi-
ficandum omnia preparavi. Deus autem dixit michi Non edificabis domum nomini
meo eo quod sis vir bellator et sanguinem fuderis. Sed elegit dominus deus
israel me de universa domo patris mei ut essem rex super israel usque in
sempiternum. De iuda enim elegit principes. Porro de domo iuda domum
patris mei et de filiis patris mei placuit ei ut me eligeret regem super
cunctum israel. Sed et de filiis meis · filios enim multos dedit michi dominus · ele-
git salomonem filium meum · ut sederet in throno regni domini super israel. Dixitque
michi Salomon filius tuus edificabit domum meam et atria mea.
Ipsum enim elegi michi in filium · et ego ero ei in patrem et firmabo regnum eius in
sempiternum · si perseveraverit facere precepta mea et iudicia sicut et hodie. Nunc
igitur coram universo cetu israel audiente deo nostro custodite et perquirite
cuncta mandata domini dei nostri ut possideatis terram bonam et relinquatis
eam filiis vestris post vos usque in sempiternum. Tu autem salomon fili mi scito
deum patris tui · et servi ei corde perfecto et animo voluntario. Omnia enim corda
scrutatur dominus et universas mentium cogitaciones intelligit. Si quesieris eum
invenies. Si autem dereliqueris eum proiciet te in eternum. Nunc ergo quia elegit
te dominus ut edificares domum sanctuarii · confortare et perfice. Dedit autem
david salomoni filio suo descriptionem porticus et templi et cellariorum et cenaculi
et cubiculorum in aditis et domus propiciatorii necnon et omnium que cogitaverat

atriorum et exedrarum per circuitum in thesauros domus domini. et in thesauros
sanctorum. divisionumque sacerdotalium et leviticarum in omnia opera domus domini
et in universa vasa ministerii templi domini. aurum in pondere per singula
vasa ministerii. argenti quoque pondus pro vasorum et operum diversitate. Sed et ad can-
delabra aurea et ad lucernas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque cande-
labri et lucernarum. Similiter et in candelabris argenteis et lucernis eorum
pro diversitate mensure pondus argenti tradidit. Aurum quoque dedit in mensas proposi-
tionis pro diversitate mensarum. Similiter et argentum in alias mensas argente-
as. Ad fuscinulas quoque et fialas et thuribula ex auro purissimo et leun-
culos aureos pro qualitate mensure pondus distribuit in leunculum et leunculum.
Similiter et in leones argenteos diversum argenti pondus separavit. Altario
autem in quo adolebatur incensum aurum purissimum dedit. et ut ex ipso fieret simi-
litudo quadrige cherubim extendentium alas et velantium archam federis domini.
Omnia inquit venerunt scripta in manu domini ad me. ut intelligerem universa opera
exemplaris. Dixit quoque david salomoni filio suo. Viriliter age et confortare et
fac. ne timeas et ne paveas. Dominus enim deus meus tecum erit. et non dimittet
te neque derelinquet te. donec perficias omne opus ministerii domus domini. Ecce di-
visiones sacerdotum et levitarum in omne ministerium domus domini assistent tibi et
parati sunt. et noverunt tam principes quam populus facere omnia precepta tua.
Locutusque est rex david ad omnem ecclesiam. Salomonem c. xxix
filium meum unum elegit deus adhuc puerum et tenellum. Opus enim
grande est. neque enim homini preparatur habitatio sed deo. Ego autem totis
viribus meis preparavi inpensas domus dei mei. aurum in vasa aurea et ar-
gentum in argentea. es in enea. ferrum in ferrea. lignum in lignea. Lapi-
des onichinos et quasi stibinos et diversorum colorum omnem preciosum lapidem
et marmor parium habundantissime. Et super hec obtuli in domum dei mei de
peculio meo aurum et argentum domini in templum dei mei. exceptis hiis que
preparavi in edem sanctam. Tria milia talenta auri de auro ophir. et septem
milia argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi. Et ubicumque
opus est aurum de auro. et ubicumque opus est argento argenti opera fiant per
manus artificum. Et si quis sponte offert impleat manum suam hodie. et
offerat quod voluerit domino. Polliciti sunt itaque principes familiarum et proceres
tribuum israel. tribuni quoque et centuriones et principes principum possessionum
regis. Dederunt quoque in opera domus domini auri talenta v milia et solidos x
milia. argenti talenta x milia. et eris talenta xviii milia. Ferri quoque
centum milia talentorum. Et apud quemcumque inventi sunt lapides dederunt
in thesauros domus domini per manum iehiel gersonitis. Letatusque est populus
cum vota sponte promitterent. quia toto corde offerebant ea domino. Sed et david
rex letatus est gaudio magno. et benedixit domino coram universa multitudine
et ait. Benedictus es domine deus israel patris nostri ab eterno in eternum. Tua est
domine magnificentia et potentia et gloria atque victoria et tibi laus. Cuncta

enim quae in celo sunt et in terra tua sunt Tuum domine regnum et tu es super omnes
principes Tue divitie et tua est gloria · tu dominaris omnium Nunc igitur deus
noster confitemur tibi et laudamus nomen tuum inclitum Quis ego et quis
populus meus ut possimus tibi hec universa promittere Tua sunt omnia et que
de manu tua accepimus reddidimus tibi Peregrini enim sumus coram te et ad-
vene sicut omnes patres nostri Dies nostri quasi umbra super terram et nulla est
mora Domine deus noster omnis hec copia quam paravimus ut edificaretur
domus nomini sancto tuo de manu tua est et tua sunt omnia Scio deus meus
quod probes corda et simplicitatem diligas Unde et ego in simplicitate
cordis mei leta obtuli universa hec et populum tuum qui hic repertus est vidi
cum ingenti gaudio tibi offerre donaria Domine deus abraham et ysaac et israel
deus patrum nostrorum custodi in eternum hanc voluntatem cordis eorum et hec
in veneratione tui mens ista permaneat Salomoni quoque filio meo da cor
perfectum ut custodiat mandata tua et testimonia tua et cerimonias tuas
et faciat universa et edificet edem cuius impensas paravi Precepit autem
david universe ecclesie Benedicite domino deo nostro Et benedixit omnis ecclesia
domino deo patrum suorum et inclinaverunt se et adoraverunt deum et deinde regem
Immolaverunt quoque victimas domino Et obtulerunt holocausta die sequenti
thauros mille arietes mille et agnos mille cum libaminibus suis
et universis ritu abundantissime in omnem israel Et comederunt et biberunt
coram domino in die illa cum grandi leticia Et unxerunt secundo salomonem
filium david Unxerunt autem domino in principem et sadoch in pontificem Seditque
salomon super solium domini in regem pro david patre suo et cunctis placuit et
paruit illi omnis israel Sed et universi principes et potentes et cuncti filii
regis david dederunt manum et subiecti fuerunt salomoni regi Magnificavit ergo
dominus salomonem super omnem israel et dedit illi gloriam qualem nullus habuit an-
te eum rex israel Igitur david filius ysai regnavit super universum israel dies
quibus regnavit super universum israel fuerunt xl anni In hebron regnavit
septem annis et in iherusalem xxxiii tribus et mortuus est in senectute bona
plenus dierum et divitiis et gloria Regnavit quoque salomon filius eius pro eo
Gesta autem regis david priora et novissima scripta sunt in libro samuel
videntis et in libro nathan prophete atque in volumine gad videntis universi
que regni eius et fortitudinis et temporum que transierunt sub eo sive in israel sive
in cunctis regnis terrarum

Incipit liber secundus paralipomenon

Confortatus est ergo salomon filius david in regno
suo et dominus erat cum eo et magnificavit eum in
excelsum Precepit quoque salomon universo israeli tri-
bunis et centurionibus et ducibus et iudicibus omnis
israel et principibus familiarum Et abiit cum universa
multitudine in excelsum gabaon ubi erat taber-
naculum federis domini quod fecit moyses famulus

Domini in solitudine. Arcam autem dei adduxerat david de cariathiarim
in locum quem preparaverat ei et ubi fixerat illi tabernaculum hoc est in ierusalem.
Altare quoque eneum quod fabricatum fuerat beseleel filius uri filii hur ibi
erat coram tabernaculo domini quod et requisivit salomon et omnis ecclesia. Ascen-
ditque salomon ad altare eneum coram tabernaculo federis domini et obtulit
in eo mille hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei deus dicens Postu-
la quod vis ut dem tibi. Dixitque salomon deo Tu fecisti cum david patre meo
misericordiam magnam et constituisti me regem pro eo. Nunc igitur domine deus impleatur
sermo tuus quem pollicitus es david patri meo. Tu enim fecisti me regem
super populum tuum multum qui tam innumerabilis est quam pulvis terre. Da mihi
sapientiam et intelligentiam ut egrediar coram populo tuo et ingrediar. Quis enim
potest hunc populum tuum digne qui tam grandis est iudicare. Dixit autem deus
ad salomonem. Quia hoc magis placuit cordi tuo et non postulasti divicias
et substantiam et gloriam neque animas eorum qui te oderant sed nec dies vite plu-
rimos. petisti autem sapientiam et intelligentiam ut iudicare possis populum meum
super quem constitui te regem. sapientia et sciencia date sunt tibi. ita ut nullus
in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui. Venit autem salomon ab
excelso gabaon in ierusalem coram tabernaculo federis et regnavit super israel.
Congregavitque sibi currus et equites et facti sunt ei mille cccc currus. et xii
milia equitum. et fecit eos esse in urbibus quadrigarum et cum rege in ierusalem.
Prebuitque rex argentum et aurum in ierusalem quasi lapides et cedros quasi
sicomoros que nascuntur in campestribus multitudine magna. Adducebantur autem ei
et equi de egipto et de choa a negociatoribus regis qui ibant et eme-
bant pretio quadrigam equorum sexcentis argenteis et equum centum l. similiter
de universis regnis cetheorum et a regibus syrie emptio celebrabatur.
Decrevit autem salomon edificare domum nomini domini et palatium c ii
sibi. Et numeravit lxx milia virorum portantium humeris et lxxx
milia qui cederent lapides in montibus. prepositosque eorum tria
milia sexcentos. Misit quoque ad hiram regem tyri dicens Sicut egisti cum
david patre meo et misisti ei ligna cedrina ut edificaret sibi domum in
qua et habitavit sic fac mecum. ut edificem domum nomini domini dei mei
et consecrem eam ad adolendum incensum coram illo. et fumigandum aro-
mata et ad proponendum panum perpetuam et holocaustomata mane et
vespere. Sabbatis quoque et neomeniis et solempnitatibus domini dei nostri in sem-
piternum que mandata sunt israeli. Domus enim quam edificare cupio magna est.
Magnus est enim deus noster super omnes deos. Quis ergo poterit prevalere ut edificet
ei dignam domum. Si celum et celi celorum capere eum nequeunt. quis ego
sum ut edificare possim ei domum. Sed ad hoc tantum ut adoleatur incensum
coram illo. Mitte ergo mihi virum eruditum qui noverit operari in auro
et argento. ere et ferro. purpura et coccino et iacincto et qui sciat sculpere
celaturas cum his artificibus quos mecum habeo in iudea et ierusalem quos preparavit

david patre meo. Sed et ligna cedrina mitte mihi et abiegna et thina
et pinea de libano. Scio enim quod servi tui noverint cedere ligna de libano.
Et erunt servi mei cum servis tuis ut parentur mihi ligna plurima. Domus
enim quam cupio edificare magna est nimis et inclita. Preterea operariis
qui cesuri sunt ligna servis tuis dabo in cibaria tritici choros xx milia et
ordei choros totidem. olei quoque sata xx milia. Dixit autem hiram rex tyri
per litteras quas miserat salomoni: Quia dilexit dominus populum suum. idcirco te re-
gnare fecit super eum. Et addidit dicens. Benedictus dominus deus qui fecit ce-
lum et terram qui dedit david regi filium sapientem et eruditum et sensatum
atque prudentem. ut edificaret domum domino et sibi palacium. Misi ergo tibi virum
prudentem et scientissimum hiram fabrum patris mei filium mulieris de filiabus
dan. cuius pater tyrius fuit qui novit operari in auro et argento et ere et
ferro et marmore et lignis. in purpura quoque et iacincto. bisso et coccino. et qui
sciat celare omnem sculpturam et adinvenire prudenter quodcunque in opere necessarium
est cum artificibus tuis. et cum artificibus domini mei david patris tui. Triticum
ergo et oleum et ordeum et vinum que pollicitus es domine mi mitte servis
tuis. Nos autem cedemus ligna de libano quot necessaria habueris et applicabimus
ea ratibus per mare in ioppe. Tuum erit transferre ea in ierusalem. Numeravit igitur
salomon omnes viros proselitos qui erant in terra israel post dinumeracionem quam
numeravit david pater eius. et inventi sunt centum l milia et tria milia sexcenti.
Fecitque ex eis lxx milia qui humeris onera portarent et lxxx milia qui
lapides in montibus cederent. tria autem milia et sexcentos prepositos operum

Et cepit salomon edificare domum domini in ierusalem in c. iii. Capitulum
monte moria. qui monstratus fuerat david patri eius in loco quem pa-
raverat david in area ornan iebusei. Cepit autem edificare mense secundo
anno quarto regni sui. Et hec sunt fundamenta que iecit salomon ut edificaret
domum dei. Longitudinis cubitos in mensura prima lx latitudinis cubitos
xx. Porticum vero ante frontem que tendebatur in longum iuxta mensuram latitu-
dinis domus cubitorum xx. Porro altitudo centum xx cubitorum erat et deauravit
eam intrinsecus auro purissimo. Domum quoque maiorem texit tabulis ligneis
abiegnis et laminas auri obrizi affixit per totum. Sculpsitque in ea
palmas et quasi cathenulas se invicem complectentes. Stravit quoque pavimen-
tum templi preciosissimo marmore et decore multo. Porro aurum erat
probatissimum. de cuius laminis texit domum et trabes eius et postes
et parietes et ostia. et celavit cherubin in parietibus. Fecit quoque domum
sancti sanctorum longitudine iuxta latitudinem domus cubitorum xx. et altitudinem
xx similiter cubitorum. et laminis aureis texit eam quasi talentis sexcentis. Sed
et clavos fecit aureos. ita ut singuli clavi siclos quinquagenos appe-
deret. Cenacula quoque texit auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum cheru-
bin duo opere statuario. et texit eos auro. Ale cherubin xx cubitis
extendebantur. ita ut una ala haberet cubitos v. et tangeret parietem domus

et altera v cubitos habens alam tangeret alterius cherub Similiter
cherub alterius ala habebat v cubitos et tangebat parietem et ala
eius altera v cubitorum alam alterius cherub contingebat Igitur ale
utriusque cherub expanse erant et extendebantur per cubitos xx Ipsi autem
stabant erectis pedibus et facies eorum verse erant ad exteriorem domum
Fecit quoque velum ex iacinto purpura et cocco et bisso et intexuit ei cherubim
Fecit etiam ante fores templi duas columpnas que xxx cubitos habebant
altitudinis Porro capita earum v cubitorum Necnon et quasi catenulas
in oraculo et superposuit eas capitibus columpnarum Malogranata etiam
centum que catenulas interposuit Ipsas quoque columpnas posuit in vestibulo
templi unam a dextris et alteram a sinistris Eam que a dextris erat
vocavit iachim hoc est firmitas et que ad levam booz hoc est in robore
Fecit quoque altare eneum xx cubitorum longitudinis et xx c. iiii
cubitorum latitudinis et x cubitorum altitudinis Mare etiam
fusile x cubitis a labio usque ad labium rotundum per circuitum
Quinque cubitos habebat altitudinis et funiculus xxx cubitorum ambie-
bat in giro eius Similitudo quoque boum erat subter illud et x cubitis quedam
extrinsecus celature quasi duobus versibus alvum maris cingebant Boves autem
erant fusiles et ipsum mare super xii boves impositum erat quorum tres respi-
ciebant ad aquilonem et alii tres occidentem porro alii tres meridiem
et tres qui reliqui erant orientem mare habentes superpositum Posteriora
autem boum erant intrinsecus sub mari Porro vastitas eius habebat mensuram
palmi et labium illius erat quasi labium calicis vel repandi lilii Capie-
batque mensure tria milia metretas Fecit quoque conchas decem et posuit v
a dextris et v a sinistris ut lavarent in eis omnia que in holocaustum
oblaturi erant Porro in mari sacerdotes lavabantur Fecit autem et candelabra
aurea x secundum speciem qua iussa erant fieri et posuit ea in templo quinque a dextris
et v a sinistris Fialas quoque aureas centum Fecit etiam atrium sacerdotum et
basilicam grandem et ostia in basilica que texit ere Porro mare posuit
in latere dextro contra orientem ad meridiem Fecit quoque hyram lebetes et
creagras et fialas Et complevit omne opus regis in domo dei
hoc est columpnas duas et epistilia et capita et quasi quedam retiacula que
capita tegerent super epistilia Malogranata quoque xl et retiacula duo ita ut
bini ordines malogranatorum singulis retiaculis iungerentur que protegerent epi-
stilia et capita columpnarum Bases etiam fecit et conchas quas superposuit
basibus Mare unum boves quoque xii sub mari et lebetes et creagras et
fialas Omnia vasa fecit salomoni hyram pater eius in domo domini ex ere mun-
dissimo In regione iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter sochot et
saredatha Erat autem multitudo vasorum innumerabilis ita ut ignoraretur pondus
eris Fecitque salomon omnia vasa domus dei et altare aureum et mensas et
super eas panes propositionis Candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent ante
oraculum iuxta ritum ex auro purissimo et florentia quedam et lucernas et

forcipes aureas Omnia de auro mundissimo facta sunt Thimiamata quoque et
thuribula et fialas et mortariola ex auro mundissimo Et ostia celavit
templi interioris id est in sancta sanctorum et ostia templi forinsecus aurea Sicque com
pletum est omne opus quod fecit Salomon in domo domini Intulit igitur Salomon
in hereditate omnia que voverat David pater suus argentum et aurum et universa
vasa posuit in thesauris domus domini c V v
Postquam congregavit omnes maiores natu Israel et cunctos principes tri-
buum et capita familiarum de tribubus Israel in Iherusalem ut adducerent ar-
cham federis domini de civitate David que est in Syon Venerunt igitur ad regem omnes
viri Israel in die sollempni mensis septimi Cumque venissent cuncti seniores Israel por-
taverunt levite et intulerunt archam et omnem paraturam tabernaculi Porro vasa
tabernaculi que erant in sanctuario portaverunt sacerdotes cum levitis Rex autem
Salomon et universus cetus Israel et omnes qui fuerant congregati ante archam
immolabant boves et arietes absque ullo numero Tanta enim erat multi-
tudo victimarum Et intulerunt sacerdotes archam federis domini in locum suum
id est ad oraculum templi in sancta sanctorum subter alas cherubin ita ut cherubin
expanderent alas suas super locum in quo posita erat archa et ipsam archam
tegerent cum vectibus suis Vectium autem quibus portabatur archa quia paululum
longiores erant capita parebant ante oraculum Si vero quis paululum
fuisset extrinsecus videre eos non poterat Fuit itaque archa ibi usque in presentem
diem Nichil quoque erat aliud in archa nisi due tabule quas posuerat
Moyses in Oreb quando legem dedit dominus filiis Israel egredientibus ex Egi-
pto Egressis autem sacerdotibus de sanctuario omnes enim sacerdotes qui ibi
potuerant inveniri sanctificati sunt nec adhuc in illo tempore vices et ministeriorum ordo
inter eos divisa erat tam levite quam cantores id est et qui sub Asaph erant et qui
sub Eman et qui sub Ydithum filii et fratres eorum vestiti bissinis cimbalis et
citharis et psalteriis concrepabant stantes ad orientalem plagam altaris cum eis
c xx sacerdotes canentes tubis Igitur cunctis pariter et tubis et voce et cimbalis
et organis et diversi generis musicorum concinentibus et vocem in sublime tollentibus
longe sonitus audiebatur Ita ut cum dominum laudare cepissent et dicere Confi-
temini domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius impleretur domus dei nube nec
possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem Compleverat enim gloria domini domum
Tunc Salomon ait Dominus pollicitus est ut habitaret in c VI . dei vi
caligine Ego autem edificavi domum nomini eius ut habitaret ibi in perpetuum
Et convertit faciem suam et benedixit universe multitudini filiorum Israel
Nam et omnis turba stabat intenta et ait Benedictus dominus deus Israel qui quod
locutus est David patri meo opere complevit dicens A die qua eduxi populum meum de
terra Egipti non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel ut edificaret in ea
domus nomini meo nec elegi quemquam alium virum ut esset dux super populum meum
Israel Sed elegi Iherusalem ut sit nomen meum in ea et elegi David ut constituerem
eum super populum meum Israel Cumque fuisset voluntatis David patris mei ut edificaret

domum nomini domini dei israel. Dixit dominus ad eum. Quia hec fuit voluntas
tua ut edificares domum nomini meo. bene quidem fecisti habere huiuscemodi voluntatem
sed non tu edificabis domum. verumtamen filius tuus qui egredietur de lumbis
tuis ipse edificabit domum nomini meo Conplevit ergo dominus sermonem suum quem locutus
fuerat. et ego surrexi pro david patre meo et sedi super thronum israel sicut locutus est dominus
et edificavi domum nomini domini dei israel. et posui in ea archam in qua est pactum domini
quod pepigit cum filiis israel. Stetit ergo coram altari domini ex adverso multitudinis
universe israel et extendit manus suas Siquidem fecerat salomon basem eneam
et posuerat eam in medio basilice habentem v. cubitos longitudinis et quinque
cubitos latitudinis et tres cubitos altitudinis. stetitque super eam et deinceps
flexis genibus contra universam multitudinem israel et palmis in celum levatis ait
Domine deus israel non est similis tui deus in celo et in terra qui custodis pactum et
misericordiam cum servis tuis qui ambulant coram te in corde suo qui prestitisti david servo
tuo et patri meo quecumque locutus fueras ei et que promiseras ore conplesti opere
sicut et presens tempus probat Nunc ergo domine deus israel imple servo tuo patri meo david
quecumque locutus es dicens Non deficiet ex te vir coram me qui sedeat super
thronum israel. ita tamen si custodierint filii tui vias meas et ambulaverint in
lege mea sicut et tu ambulasti coram me Et nunc domine deus israel firmetur ser-
mo tuus quem locutus es servo tuo david Ergo ne credibile est ut habitet deus
cum hominibus super terram Si celi et celi celorum non te capiunt quanto magis domus
ista quam edificavi Sed ad hoc tantum facta est ut respicias ad orationem servi tui
et obsecrationem eius Domine deus meus audi preces quas fundit famulus tuus
coram te ut aperias oculos tuos super domum istam diebus et noctibus super locum
in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum. et exaudires orationem quam servus
tuus orat in eo Exaudi preces famuli tui et populi tui israel quicumque oraverit
in loco isto. exaudi de habitaculo tuo. id est de celis et propitiare Si peccaverit quispiam
in proximum suum. et iurare contra eum paratus venerit. seque maledicto constrinxerit coram
altari in domo ista. tu audies in celo et facias iudicium servorum tuorum. ita
ut reddas iniquo viam suam in caput proprium et ulciscaris iustum retribuens
ei secundum iustitiam suam Si superatus fuerit populus tuus israel ab inimicis. peccabunt
enim tibi et conversi egerint penitentiam et obsecraverint nomen tuum et deprecati
fuerint in loco isto tu exaudi de celo et propitiare peccato populi tui israel et re-
duc eos in terram quam dedisti eis et patribus eorum Si clauso celo pluvia non
fluxerit propter peccata populi et deprecati fuerint te in loco isto et confessi fuerint nomini
tuo et conversi a peccatis suis cum eos afflixeris exaudi de celo domine et dimitte
peccata servis tuis et populo tuo israel et doce eos viam bonam per quam ingrediantur
et da pluviam terre quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames si orta
fuerit in terra et pestilentia erugo et aurugo et locusta et brucus et hostes
vastatis regionibus portas obsiderint urbis. omnisque plaga et infirmitas
presserit Si quis de populo tuo israel fuerit deprecatus cognoscens plagam et infirmi-
tatem suam et expanderit manus suas in domo hac tu exaudi de celo de sublimi

scilicet habitaculo tuo & propiciare. & redde unicuique secundum vias suas quas nosti
eum habere in corde suo. Tu enim solus nosti corda filiorum hominum ut timeant
te & ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre quam
dedisti patribus nostris. Externus quoque qui non est de populo tuo israel. si venerit
de terra longinqua propter nomen tuum magnum & propter manum tuam robustam & propter
brachium tuum extentum. & oraverit in loco isto tu exaudi de celo firmissi-
mo habitaculo tuo & facies cuncta pro quibus invocaverit te ille peregrinus ut sciant
omnes populi nomen tuum & timeant sicut populus tuus israel. & cognoscant quia
nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi. Si egressus fuerit populus
tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos adorabunt
te contra viam in qua civitas hec est quam elegisti & domus quam edificavi
nomini tuo tu exaudias de celo preces eorum & obsecrationem & ulciscaris.
Si autem peccaverint tibi. neque enim est homo qui non peccet & iratus fueris eis &
tradideris eos hostibus & captivos eos duxerint in terram longinquam
vel certe que iuxta est. & conversi corde suo in terra ad quam captivi ducti fue-
rant. egerint penitentiam & deprecati te fuerint in terra captivitatis sue dicentes.
Peccavimus inique fecimus iniuste egimus & reversi fuerint ad te in toto
corde suo & in tota anima sua in terra captivitatis sue ad quam ducti sunt &
adorabunt te contra viam terre sue quam dedisti patribus eorum & urbis quam
elegisti & domus quam edificavi nomini tuo. exaudias de celo hoc est
de firmo habitaculo tuo preces eorum & facias iudicium & dimittas populo
tuo quamvis peccatori. Tu es enim deus meus aperiantur quesso oculi tui et
aures tue intente sint in orationem que fit in loco isto. Nunc igitur consurge domine deus
in requiem tuam tu & archa fortitudinis tue. Sacerdotes tui domine deus
induantur salute & sancti tui letentur in bonis. Domine deus ne avertas faciem
christi tui. memento misericordiarum david servi tui. c. vii

Cumque complesset salomon fundens preces ignis descendit de celo et
devoravit holocausta & victimas. & maiestas domini implevit domum
Nec poterant sacerdotes ingredi templum domini eo quod implesset ma-
iestas domini templum domini. Sed & omnes filii israel videbant descendentem
ignem & gloriam domini super domum. Et corruentes proni in terram super pavimentum
stratum lapide adoraverunt & laudaverunt dominum. quoniam bonus quoniam in seculum
misericordia eius. Rex autem & omnis populus immolabant victimas coram domino.
Mactavit igitur salomon hostias boum xxii millia. arietum c. xx. millia
& dedicavit domum dei rex & universus populus. Sacerdotes autem stabant in
officiis suis & levite in organis carminum domini que fecit rex david
ad laudandum dominum. quoniam in eternum misericordia eius. ymnos david canentes
per manus suas. Porro sacerdotes canebant tubis ante eos. cunctusque israel
stabat. Sanctificavit quoque salomon medium atrii ante templum domini. obtulerat
enim ibi holocausta & adipes pacificorum. quia altare eneum quod fecerat
non poterat sustinere holocausta & sacrificia & adipes. Fecit ergo salomo

solempnitatem in tempore illo septem diebus et omnis israel cum eo. Ecclesia magna
valde ab introitu emath usque ad torrentem egipti. Fecit que die octavo
collectam eo quod dedicasset altare vii diebus et solempnitatem celebrasset septem
diebus. Igitur in die xxiii mensis septimi dimisit populum ad tabernacula sua
letantes et gaudentes super bono quod fecerat dominus david et salomoni et israel populo
suo. Compleuitque salomon domum domini et domum regis et omnia que disposuerat
in corde suo ut faceret in domo domini et in domo sua et prosperatus est. Apparuit
autem ei dominus nocte et ait. Oracionem tuam audiui et elegi locum istum mihi in domum
sacrificii. Si clausero celum et pluuia non fluxerit. et mandauero et precepero
locuste ut deuoret terram. et misero pestilenciam in populum meum. Conuersus
autem populus meus super quem inuocatum est nomen meum deprecatus me fuerit. et exqui-
sierit faciem meam et egerit penitenciam a viis suis pessimis. et ego exaudiam
de celo et propicius ero peccatis eorum et sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt
aperti et aures mee erecte ad oracionem eius qui in loco isto orauerit. Elegi enim
et sanctificaui locum istum ut sit nomen meum ibi in sempiternum. et permaneant
oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaueris coram me sicut
ambulauit coram me david pater tuus et feceris iuxta omnia que precepi tibi. et iusti-
cias meas iudicia que seruaueris suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus
sum david patri tuo dicens. Non auferetur de stirpe tua vir qui sit princeps in
israel. Si autem auersi fueritis et dereliqueritis iusticias meas et precepta mea que
proposui vobis. et abeuntes seruieritis diis alienis et adoraueritis eos euel-
lam vos de terra mea quam dedi vobis. et domum hanc quam edificaui nomini
meo proiciam a facie mea. et tradam eam in parabolam et in exemplum cunctis populis
et domus ista erit in prouerbium vniuersis transeuntibus et dicent stupentes. Quare
fecit dominus sic terre huic et domui huic. Respondebuntque. Quia dereliquerunt dominum
deum patrum suorum qui eduxit eos de terra egipti. et apprehenderunt deos alienos
et adorauerunt eos atque coluerunt. ideo venerunt super eos vniuersa hec mala.
viii Expletis autem xx annis. postquam edificauit salomon domum domini c viii
et domum suam. ciuitates quas dederat hiram salomoni edificauit et
habitare ibi fecit filios israel. Abiit quoque in emath suba et obtinuit
eam et edificauit palmira in deserto. et alias ciuitates munitissimas
edificauit in emath. Extruxitque betheron superiorem et betheron inferiorem
ciuitates muratas habentes portas et vectes et seras. Baalath etiam et
omnes vrbes firmissimas que fuerunt salomonis. cunctasque vrbes quadrigarum
et vrbes equitum. Omnia quecumque voluit salomon atque disposuit. edificauit
in ierusalem. et in libano. et in vniuersa terra potestatis sue. Deinde populum qui derelictus
fuerat de ethesis et amorreis et pherezeis et eueis et iebuseis qui non
erant de stirpe israel de filiis eorum et de posteris quos non interfecerant filii israel
subiugauit salomon in tributarios vsque in diem hanc. Porro de filiis israel
non posuit vt seruirent operibus regis. Ipsi enim erant viri bellatores et duces
primi et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem principes exercitus regis

Salomonis fuerunt CCL qui erudiebant populum. Filiam vero Pharaonis tra-
stulit de civitate David in domum quam edificaverat ei. Dixit enim rex: Non ha-
bitabit uxor mea in domo David regis Israel, eo quod sanctificata sit, quia ingressa
est in eam archa domini. Tunc obtulit Salomon holocausta domino super altare
domini quod extruxerat ante porticum, ut per singulos dies offerretur in eo iuxta
preceptum Moysi in sabbatis et in kalendis et in festis diebus, ter per annum, in
sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum.
Et constituit iuxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in ministeriis
suis et levitas in ordine suo ut laudarent et ministrarent coram sacerdo-
tibus iuxta ritum uniuscuiusque diei, et ianitores in divisionibus suis per portam
et portam. Sic enim preceperat David homo dei. Nec pretergressi sunt de mandatis
regis tam sacerdotes quam levite ex omnibus que preceperat et in custodiis the-
saurorum. Omnes impensas paratas habuit Salomon ex eo die quo fundavit
domum domini usque in diem quo perfecit eam. Tunc abiit Salomon in Asiongaber et in
Hailath ad oram maris rubri que est in terra Edom. Misit autem ei Hyram
per manus servorum suorum naves et nautas gnaros maris, et abierunt cum ser-
vis Salomonis in Ophir tuleruntque inde CCCCL talenta auri et attulerunt

Regina quoque Saba cum audisset famam C. IX. C. ad regem Salomonem
Salomonis venit ut temptaret eum in enigmatibus in Ierusalem cum magnis
opibus et camelis qui portabant aromata et auri plurimum gemmasque
que preciosas. Cumque venisset ad Salomonem locuta est ei quecunque erat in corde
suo. Et exposuit ei Salomon omnia que proposuerat. Nec quicquam erat quod ei non
perspicuum fecerit. Que postquam vidit sapientiam scilicet Salomonis et domum quam edi-
ficaverat, necnon et cibaria mense eius et habitacula servorum et officia ministrorum
eius et vestes eorum, pincernas quoque et vestes eorum et victimas quas immola-
bat in domo domini, non erat pre stupore in ea ultra spiritus. Dixitque ad regem:
Verus sermo quem audieram in terra mea de virtutibus et sapientia tua. Non
credebam narrantibus donec ipsa venissem et vidissent oculi mei et probassem
vix medietatem sapientie tue mihi fuisse narratam. Vicisti famam virtuti-
bus tuis. Beati viri tui et beati servi tui hii qui assistunt coram te in omni
tempore et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus qui voluit te
ordinare super thronum suum regem domini dei tui. Quia diligit deus Israel et vult
servare eum in eternum, ideo posuit te super eum regem, ut facias iudicia
et iusticiam. Dedit autem regi CXX talenta auri et aromata multa nimis
et gemmas preciosissimas. Non fuerunt aromata talia ut hec que dedit
regina Saba regi Salomoni. Sed et servi Hyram cum servis Salomonis attule-
runt aurum de Ophir et ligna thyina et gemmas preciosissimas, de
quibus fecit rex de lignis scilicet thyinis gradus in domo domini et in domo
regia, citharas quoque et psalteria cantoribus. Nunquam visa sunt in terra Iuda
ligna talia. Rex autem Salomon dedit regine Saba que voluit cuncta que
et postulavit, multo plura quam attulerat ad eum. Que reversa abiit in

terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per
singulos annos sexcenta lxvi talenta auri excepta ea summa quam le-
gati diversarum gentium et negotiatores afferre consueverant. omnes quoque reges
arabie et satrape terrarum qui comportabant aurum et argentum Salomoni. Fecit
igitur rex Salomon cc hastas aureas de summa sexcentorum aureorum qui in hastis
singulis expendebantur. ccc quoque scuta aurea trecentorum aureorum quibus tege-
bantur scuta singula. Posuitque ea rex in armamentario quod erat consitum
nemore. Fecit quoque rex solium eburneum grande et vestivit illud auro
mundissimo. sex quoque gradus quibus ascendebatur ad solium et scabellum aureum
et brachiola duo altrinsecus. et duos leones stantes iuxta brachiola. sed
et alios xii leunculos stantes super vi gradus ex utraque parte. Non fuit tale
solium in universis regnis. Omnia vasa quoque convivii erant regis aurea et
vasa domus saltus libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus
illis pro nichilo reputabatur. Siquidem naves regis ibant in tharsis
cum servis hiram semel in annis tribus. et deferebant inde argentum et aurum
et ebur et simias et pavos. Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges
terre pre divitiis et gloria. omnesque reges terre desiderabant videre faciem sa-
lomonis. ut audirent sapientiam quam dederat deus in corde eius et defere-
bant ei munera vasa aurea et argentea et vestes et arma et aromata equos
et mulos per singulos annos. Habuit autem Salomon xl milia equorum in stabulis
et curruum equitum quoque xii milia. constituitque eos in urbibus quadrigarum ubi
rex erat in iherusalem. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges a fluvio eufra-
ten usque ad terram philistinorum. et usque ad terminos egipti. Tantamque copiam
argenti prebuit in iherusalem quasi lapidum et cedrorum multitudinem velut sicomoros
que gignuntur in campestribus. Adducebantur autem equi de egipto et de cunctis re-
gionibus. Reliqua vero operum Salomonis priorum et novissimorum scripta sunt in verbis
nathan prophete et in libris ahie silonitis. In visione quoque addo videntis contra
ierobaam filium nabath. Regnavitque Salomon in iherusalem super omnem israel xl annis
Dormivitque cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate david. regnavitque roboam
Profectus est autem roboam in sichem. illuc · c · x · filius eius pro eo
enim cuncti israel convenerant ut constituerent eum regem. Quod cum audisset iero-
boam filius nabath qui erat in egipto. fugerat quippe ante Salomonem illuc statim
reversus est. vocaveruntque eum et venit cum universo israel et locuti sunt ad roboam
dicentes. Pater tuus durissimo nos iugo pressit. tu leviora impera patre tuo
qui nobis gravem imposuit servitutem et paululum de onere subleva ut serviamus
tibi. Qui ait. post tres dies revertimini ad me. Cumque abisset populus, iniit con-
silium cum senibus qui steterant coram patre eius Salomone dum adhuc viveret dicens
Quid datis consilii ut respondeam populo. Qui dixerunt ei Si placueris populo huic
et leniveris eos verbis clementibus servient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium
senum et cum iuvenibus tractare cepit qui cum eo nutriti fuerant et in comitatu illius
Dixitque ad eos. Quid vobis videtur. vel quid respondere debeo populo huic.

Qui dixerunt michi: sublevia iugum quod imposuit nobis pater tuus. At illi
responderunt ut iuvenes et nutriti cum eo in deliciis atque dixerunt: Sic lo-
queris populo qui dixit tibi: pater tuus aggravavit iugum nostrum tu sublevia
et respondebis eis: Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei.
Pater meus imposuit vobis iugum grave et ego maius pondus apponam
pater meus cecidit vos flagellis ego vero cedam vos scorpionibus. Venit
ergo Ieroboam et universus populus ad Roboam die tercia sicut preceperat eis. Respondit
que rex dura derelicto consilio seniorum locutusque est iuxta iuvenum voluntatem
Pater meus grave vobis iugum imposuit et ego gravius vobis faciam. Pater
meus cecidit vos flagellis ego vero cedam vos scorpionibus. Et non acqui-
evit populi precibus. Erat enim voluntatis dei ut compleretur sermo quem locutus fuerat
per manum Ahie Silonitis ad Ieroboam filium Nabath. Populus autem univer-
sus rege duriora dicente sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in David
neque hereditas in filio Ysai. Revertere in tabernacula tua Israel tu autem
pasce domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua. Super filios autem
Israel qui habitabant in civitatibus Iuda regnavit Roboam. Misitque rex Ro-
boam Aduram qui preerat tributis et lapidaverunt eum filii Israel et mortuus
est. Porro rex Roboam currum festinavit ascendere et fugit in Ierusalem. Recessitque
Israel a domo David usque in hanc diem.

XI. xi

Venit autem Roboam in Ierusalem et convocavit universam domum Iuda et Be-
niamin in centum lxxx milibus electorum atque bellancium ut dimi-
caret contra Israel et converteret ad se regnum suum. Factusque est sermo domini ad
Semeiam hominem dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem
Iuda et ad universum Israel qui est in Iuda et in Beniamin. Hec dicit dominus:
Non ascendetis neque pugnabitis adversus fratres vestros. Revertatur unusquisque
in domum suam quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem
domini reversi sunt nec perrexerunt contra Ieroboam. Habitavit autem Roboam in Ierusalem
et edificavit civitates muratas in Iuda. Extruxitque Bethleem et Etham
et Thecua. Bethsur quoque et Sochot et Odolla necnon et Geth et Maresa et
Ziph. Sed et Aduram et Lachis et Azecha. Saraa quoque et Ahilon et Hebron que
erant in Iuda et Beniamin civitates munitissimas. Cumque clausisset
eas muris posuit in eis ciborumque horrea hoc est olei et vini. Sed et principes
singulis urbibus fecit armamentaria scutorum et hastarum. Firmavitque eas
summa diligentia et imperavit super Iudam et Beniamin. Sacerdotes autem et
Levite qui erant in universo Israel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis re-
linquentes suburbana et possessiones suas et transeuntes ad Iudam et Ierusalem
eo quod abiecisset eos Ieroboam et posteri eius ne sacerdotio domini fungerentur.
Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et demoniorum vitulorumque quos
fecerat. Sed et de cunctis tribubus Israel quicumque dederant cor suum ut que-
rerent dominum deum Israel venerunt in Ierusalem ad immolandas victimas suas coram deo
patrum suorum. Et roboraverunt regnum Iuda et confirmaverunt Roboam filium Salomonis.

per tres annos. Ambulaverunt enim in viis david et salomonis annis tantum tribus.
Duxit autem roboam uxorem maalath filiam ierimuth filii david. abi-
gail quoque filiam heliab filii ysai que peperit ei filios. ieus et somoriam
et zoom. Post hanc quoque accepit maacha filiam absalon que peperit ei abiam
et ethai et ziza et salomith. Amavit autem roboam maacha filiam absalo-
nis super omnes uxores suas et concubinas. Nam uxores xviii duxerat. con-
cubinas quoque lx. et genuit xxviii filios et lx filias. Constituit vero in
capite abiam filium maacha ducem super omnes fratres suos. ipsum enim regem
facere cogitabat. quia sapientior fuit et potentior super omnes filios eius et
in cunctis finibus iuda et beniamin et in universis civitatibus muratis. pre-
buitque eis escas plurimas et multas petivit uxores. Cumque roboratum
fuisset regnum roboam et confortatum. dereliquit legem domini et omnis israel cum eo.
xii Anno autem quinto regni roboam ascendit sesach rex egypti in ierusalem c. xii
quia peccaverant. cum mille ducentis curribus et lx milibus equitum. Nec erat
numerus vulgi quod venerat cum eo ex egypto. libies scilicet et trogodite et ethi-
opes. Cepitque civitates munitissimas in iuda et venit usque ad ierusalem.
Semeias autem propheta ingressus est ad roboam et principes iuda qui congregati
fuerant in ierusalem fugientes sesach. dixitque ad eos. Hec dicit dominus. Vos
reliquistis me et ego reliqui vos in manu sesach. Consternatique principes
israel et rex dixerunt. Iustus est dominus. Cumque vidisset dominus quod humiliati essent
factus est sermo domini ad semeiam dicens. Quia humiliati sunt non disperdam
eos. daboque eis pauxillum auxilii. et non stillabit furor meus super
ierusalem in manu sesach. Verumtamen servient ei ut sciant distantiam servitutis
mee et servitutis regni terrarum. Recessit itaque sesach rex egypti ab ierusalem
sublatis thesauris domus domini et domus regis. omnia quoque secum tulit et cli-
peos aureos quos fecerat salomon. pro quibus fecit rex eneos. et tradidit
illos principibus scutariorum qui custodiebant vestibulum palacii. Cumque
introiret rex domum domini veniebant scutarii et tollebant eos. iterumque
referebant ad armamentarium suum. Verumtamen quia humiliati sunt aversa est
ab eis ira domini. Nec deleti sunt penitus. Siquidem et in iuda inventa sunt
opera bona. Confortatus est ergo rex roboam in ierusalem atque regnavit. Quadragin-
ta autem et unius anni erat cum regnare cepisset et xvii annis regnavit in ierusalem
urbe quam elegit dominus ut confirmaret nomen suum ibi de cunctis tribubus
israel. Nomen quoque matris eius naama amonitis. Fecit autem malum et non
preparavit cor suum ut quereret dominum. Opera autem roboam prima et novissima
scripta sunt in libris semeie prophete et addo videntis et diligenter exposita.
Pugnaverunt quoque adversum se roboam et ieroboam cunctis diebus. Et dormivit ro-
boam cum patribus suis. sepultusque est in civitate david. et regnavit abia filius
Anno xviii regis ieroboam regnavit c. xiii eius pro eo
xiii Abia super iudam. Tribus annis regnavit in ierusalem. Nomen quoque matris eius
maacha filia uriel de gabaa. Et erat bellum inter abiam et ieroboam.

Cumque abia iniisset certamen et haberet bellicosissimos viros et electorum xl
milia. ierobo(a)m instruxit e contra aciem lxxx milia virorum qui et ipsi electi
erant et ad bella fortissimi. Stetit igitur abia super montem semeron qui est
in effraym et ait. Audi ierobo(a)m et omnis israel. Num ignoratis quod dominus
deus israel dedit regnum david super israel in sempiternum. et filiis eius in pactum salis.
Et surrexit ierobo(a)m filius nabath servus salomonis filii david et rebellavit
contra dominum suum. Congregatique sunt ad eum viri vanissimi et filii belial et pre-
valuerunt contra roboam filium salomonis. Porro roboam erat rudis et corde
pavido nec potuit resistere eis. Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis regno
domini quod possidet per filios david. habetisque grandem populi multitudinem. atque
vitulos aureos quos fecit ierobo(a)m vobis in deos. et eiecistis sacer-
dotes domini filios aaron et levitas et fecistis vobis sacerdotes sicut omnes
populi terrarum. Quicumque venerit et initiaverit manum suam in tauris et in
bobus et in arietibus vii. statim fit sacerdos eorum qui non sunt dii. Noster
autem dominus deus est quem non relinquimus. sacerdotesque ministrant de filiis aaron
et levite sunt in ordine suo. Holocausta quoque offerunt domino per singulos dies
mane et vespere et thimiama iuxta legis precepta confectum. et proponuntur pa-
nes in mensa mundissima. Estque apud nos candelabrum aureum et lu-
cerne eius ut accendantur semper ad vesperam. Nos quippe custodimus pre-
cepta domini dei nostri quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro dux
est deus et sacerdotes eius qui clangunt tubis et resonant contra vos. filii
israel nolite pugnare contra dominum deum patrum vestrorum quia non vobis expedit. Hec
illo loquente. ierobeam retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso
hostium staret ignorantem iudam suo ambiebat exercitu. Respiciensque iudas
vidit instare bellum et ex adverso et post tergum et clamavit ad dominum ac sac-
erdotes tubis canere ceperunt. omnisque viri iuda vociferati sunt. Et
ecce illis clamantibus perterruit dominus ierobo(a)m et omnem israel qui stabat
ex adverso abie et iuda. Fugeruntque filii israel iudam. et tradidit eos dominus
in manu eorum. Percussit ergo eos abia et populus eius plaga magna. et corruerunt
vulnerati ex israel. l. milia virorum fortium. Humiliatique sunt filii israel in
tempore illo. et vehementissime confortati filii iuda. eo quod sperasset in domino
deo patrum suorum. Persecutus est autem abia fugientem ierobo(a)m et cepit civi-
tates eius bethel et filias eius et iesana cum filiabus suis. ephro-
n et filias eius. nec valuit ultra resistere ierobo(a)m in diebus abie.
Quem percussit dominus et mortuus est. Igitur abia confortato imperio suo acce-
pit uxores xiiii. procreavitque xx duos filios et xvi filias. Reliqua autem
sermonum abie viarumque et operum eius scripta sunt diligentissime in libro prophe-
Dormivit autem abia cum patribus suis et sepelierunt xiiii . addo
eum in civitate david. Regnavitque asa filius eius pro eo. In cuius
diebus quievit terra annis decem. Fecit autem asa quod bonum et quod xiiii
placitum erat in conspectu dei sui et subvertit altaria peregrini cultus et

excelsa ⁊ confregit statuas ⁊ lucos succidit ac precepit iude ut quereret
dominum deum patrum suorum ⁊ faceret legem ⁊ universa mandata Et abstulit e cunctis
urbibus iuda aras ⁊ fana ⁊ regnavit in pace Edificavit quoque urbes mu-
nitas in iuda · quia quietus erat ⁊ nulla temporibus eius bella surrexerant pace
domino largiente · Dixit autem iude Edificemus civitates istas ⁊ vallemus muris
⁊ roboremus turribus ⁊ portis ⁊ seris · donec a bellis quieta sunt omnia · eo quod
quesierimus dominum deum patrum nostrorum ⁊ dedit nobis pacem per gyrum · Edificaverunt
igitur ⁊ nullum in extruendo impedimentum fuit · Habuit autem asa in exercitu suo
portancium scuta ⁊ hastas de iuda ccc milia · de beniamin vero scutatorum
⁊ sagittariorum cc lxxx milia · Omnes isti viri fortissimi Egressus est autem contra
eos zara ethiops cum exercitu suo decies centena milia ⁊ curribus trecentis ⁊
venit usque in maresa Porro asa perrexit obviam ⁊ instruxit aciem ad bellum in
monte sephata qui est iuxta maresa Et invocavit dominum deum ⁊ ait · Domine non est
apud te ulla distancia utrum in paucis auxilieris an in pluribus Adiuva nos
domine deus noster · In te enim ⁊ in tuo nomine habentes fiduciam venimus contra hanc multi-
tudinem · Domine deus noster tu es · non prevaleat contra te homo · Terruit itaque dominus ethio-
pes coram asa ⁊ iuda Fugeruntque ethiopes ⁊ persecutus est eos asa ⁊ populus
qui cum eo erat usque gerare · ⁊ ruerunt ethiopes usque ad internicionem · quia domino
cedente contriti sunt · ⁊ exercitu illius preliante · Tulerunt igitur spolia multa et per-
cusserunt omnes civitates per gyrum gerare Grandis quippe cunctos terror inva-
serat · ⁊ diripuerunt omnes urbes ⁊ multam predam asportaverunt · Sed ⁊ caulas
ovium destruentes tulerunt pecorum infinitam multitudinem ⁊ camelorum ⁊ reversi

Azarias autem filius obed facto in se spiritu dei c. xv . sunt in ierusalem
Egressus est in occursum asa et dixit ei Audite me asa ⁊ omnis iuda
⁊ beniamin Dominus vobiscum quia fuistis cum eo Si quesieritis eum invenietis
Si autem dereliqueritis eum derelinquet vos Transibunt autem multi dies in israel
absque deo vero · ⁊ absque sacerdote doctore ⁊ absque lege Cumque reversi fuerint in
angustia sua clamaverint ad dominum deum israel ⁊ quesierint eum reperient
eum In tempore illo non erit pax egredienti ⁊ ingredienti · sed terrores undique in
cunctis habitatoribus terrarum Pugnabit enim gens contra gentem · ⁊ civitas contra civitatem
quia dominus conturbavit eos in omni angustia Vos autem confortamini ⁊ non dissolvantur
manus vestre · erit enim merces operi vestro · Quod cum audisset asa verba hec et
prophetiam azarie filii obed prophete confortatus est ⁊ abstulit ydola de omni
terra iuda ⁊ beniamin et de urbibus quas ceperat montis effraym ⁊
dedicavit altare domini quod erat ante porticum domini Congregavitque universum
iudam ⁊ beniamin ⁊ advenas cum eis de effraym ⁊ manasse ⁊ de symeon
Plures enim ad eos confugerant ex israel videntes quod dominus deus illius esset
cum eo · Cumque venissent in ierusalem mense tercio · anno xv° regni asa immola-
verunt domino in die illa de manubiis ⁊ preda quam adduxerant boves septin-
gentos ⁊ arietes vii milia · ⁊ intravit ex more ad corroborandum fedus
ut quereret dominum deum patrum suorum in toto corde ⁊ in tota anima sua Si quis

at inquit no

aut inquit non quesierit dominum deum israel moriatur a minimo usque ad
maximum a viro usque ad mulierem. Iuraveruntque voce magna domino
in iubilo et in clangore tube et in sonitu buccinarum. omnes qui erant
in iuda cum execratione. In omni enim corde suo iuraverunt et in tota volun-
tate quesierunt eum et invenerunt. Prestititque eis dominus requiem per circuitum
Sed et maacham matrem asa regis ex augusto deposuit imperio. eo quod
fecisset simulacrum in luco priapi. Quod omne contrivit, in frusta comminuens
combussit in torrente cedron. Excelsa autem derelicta sunt in israel. Verumtamen
cor asa erat perfectum cunctis diebus eius. Ea que voverat pater suus
et ipse intulit in domum domini argentum et aurum vasorumque diversam sup-
pellectilem. Bellum vero non fuit usque ad tricesimum quintum annum regni asa
Anno autem tricesimo sexto regni eius ascendit baasa rex c. xvi xvi
israel in iudam et muro circumdabat rama ut nullus posset tute
egredi et ingredi de regno asa. Protulit autem asa argentum et aurum
de thesauris domus domini et thesauris regis. misitque ad benadab
regem syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus inter me et
te est pater quoque meus et pater tuus habuerunt concordiam. Quaobrem misi
tibi argentum et aurum ut rupto federe quod habes cum baasa rege israel
facias eum recedere a me. Quo comperto benadab misit principes exerci-
tuum suorum ad urbes israel. Qui percusserunt ahion et dan et abelmaim
et universas urbes muratas neptalim. Quod cum audisset baasa de-
siit edificare rama et intermisit opus suum. Porro asa rex assumpsit
universum iuda et tulerunt lapides de rama et ligna que edificationi pre-
paraverat baasa. edificavitque ex eis gabaa et maspha. In tempore illo
venit anani propheta ad asa regem iuda et dixit ei. Quia habuisti fi-
duciam in rege syrie et non in domino deo tuo. ideirco evasit syrie regis
exercitus de manu tua. Nonne ethiopes et libies multo plures erant
quadrigis et equitibus multitudine nimia. Quos cum domino credidisses
tradidit eos in manu tua. Oculi enim domini contemplantur universam terram
et prebent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum. Stulte igitur
egisti et propter hoc ex presenti tempore adversum te bella consurgent. Iratusque
asa adversus videntem iussit eum mitti in nervum. valde quippe fuerat
super hoc indignatus. et interfecit de populo in tempore illo plurimos. Opera
autem asa prima et novissima scripta sunt in libro regum iuda et israel
Egrotavit etiam asa anno xxxix° regni sui dolore pedum vehemen-
tissimo. et nec in infirmitate sua quesivit dominum sed magis medicorum
arte confisus est. Dormivitque asa cum patribus suis et mortuus est anno
xli° regni sui. Et sepelierunt eum in sepulcro suo quod foderat sibi in
civitate david. posueruntque super lectum suum plenum aromatibus et unguentis
meretriciis que erant arte pigmentariorum confecta et combusserunt super
eum ambitione nimia. c. xvii xvii

Regnavit autem iosaphat filius eius pro eo et invaluit contra israhel
Constituitque militum numeros in cunctis urbibus iuda que erant vallate
muris. presidiaque disposuit in terra iuda et in civitatibus
effraym quas ceperat aza pater eius. Et fuit dominus cum iosaphat. quia
ambulavit in viis david patris sui primis. Et non speravit in baalim, sed
in domino deo patris sui et perrexit in preceptis suis et non iuxta peccata israhel
Confirmavitque dominus regnum in manu eius. Et dedit omnis iuda munera iosa-
phat facteque sunt ei infinite divicie et multa gloria. Cumque sumpsisset eius
cor audaciam propter vias domini. excelsa et lucos de iuda abstulit. Tercio
autem anno regni sui misit de principibus suis benaiel et obdiam et zacha-
riam et nathanael et micheam ut docerent in civitatibus iuda. et cum eis
levitas semeiam et nathaniam et zabadiam. asahel quoque et semiramoth
et ionathan adoniamque et thobiam et thoba et adoniaz levitas et cum
eis elisama et ioram sacerdotes. docebantque populum iuda habentes librum
legis domini. et circuibant cunctas urbes iuda atque erudiebant populum. Itaque
factus est pavor domini super omnia regna terrarum que erant per gyrum iuda nec
audebant bellare contra iosaphat. Sed et philistei munera iosaphat de-
ferebant et vectigal argenti. Arabes quoque adducebant pecora arietum
vii milia septingentos et hircos totidem. Crevit ergo iosaphat et ma-
gnificatus est usque in sublime atque edificavit in iuda domos instar
turrium. urbesque in sublime muratas et multa opera paravit in
urbibus iuda. Viri quoque bellatores et robusti erant in ierusalem quorum iste
est numerus per domos atque familias singulorum. In iuda principes exercitus ednas
dux et cum eo robustissimi viri .ccc. milia. Post hunc iohanan princeps
et cum eo .cc.lxxx. milia. Post istum quoque amasias filius zechri consecratus
domino et cum eo .cc. milia fortium virorum. Hunc sequebatur robustus ad prelia
eliada et cum eo tenencium arcum et clipeum .cc. milia. Post istum eciam ioza-
bad et cum eo .c.lxxx. milia expeditorum militum. Hii omnes erant ad
manum regis exceptis aliis quos posuerat in urbibus muratis et in
xviii Fuit ergo iosaphat dives et inclitus. xviii. universo iuda
multum et affinitate coniunctus est achab. descenditque post annos
ad eum in samariam. Ad cuius adventum mactavit achab arietes
et boves plurimos et populo qui venerat cum eo. persuasitque ei ut ascen-
deret in ramoth galaad. Dixitque achab rex israhel ad iosaphat
regem iuda. Veni mecum in ramoth galaad. Cui ille respondit. Ut ego
et tu. Sicut populus tuus sic et populus meus. tecumque erimus in bello. Dixitque
iosaphat ad regem israhel. Consule obsecro in presenciarum sermonem domini.
Congregavit igitur rex israhel prophetarum .cccc. viros et dixit ad eos. In
ramoth galaad ire debemus ad bellandum an quiescere. At illi ascen-
dite inquiunt et tradet deus in manu regis. Dixitque iosaphat Numquid
non est hic propheta domini. ut ab illo eciam requiramus. Et ait rex israhel ad

Iosaphat Est vir vnus a quo possimus querere dominum voluntatem sed
ego odi eum· quia non prophetat michi bonum sed malum omni tempore Est autem
micheas filius iembla Dixitque Iosaphat Ne loquaris rex sic m-
Vocavit ergo rex israel vnum de eunuchis· et dixit ei Voca cito miche-
am filium iembla Porro rex israel et iosaphat rex iuda vterque sede-
bat in solio suo vestiti cultu regio Sedebant autem in area iuxta portam
samarie· Omnes quoque prophete vaticinabantur coram eis Sedechias quoque filius
chanaana fecit sibi cornua ferrea et ait· Hec dicit dominus His venti-
labis syriam donec conteras eam· Omnes quoque prophete similiter prophetabant atque
dicebant Ascende in ramoth galaad et prosperabis et tradet eos dominus
in manus regis Nuncius autem qui ierat ad vocandum micheam· ait illi En
verba prophetarum vno ore bona regi annunciant Queso ergo te vt sermo
tuus ab eis non dissentiat· loquaris quoque prospera· Cui respondit micheas·
Vivit dominus quia quodcumque dixerit dominus michi hoc loquar Venit ergo ad regem
Cui rex ait Michea ire debemus in ramoth galaad ad bellandum
an quiescere· Cui ille respondit· Ascende· Cuncta enim prospera evenient
et tradet in manus regis· Dixitque rex iterum atque iterum te adiuro vt
non loquaris michi nisi quod verum est in nomine domini· At ille ait Vidi
vniversum israel dispersum in montibus sicut oves absque pastore Et dixit dominus
Non habent isti dominum revertatur vnusquisque in domum suam Et ait rex israel
ad iosaphat Nonne dixi tibi quod non prophetaret iste michi quicquam boni· sed
ea que mala sunt· At ille· Idcirco audite verbum domini· Vidi dominum sedentem
in solio suo· et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris·
Et dixit dominus Quis decipiet achab regem israel vt ascendat et corru-
at in ramoth galaad Cumque diceret vnus hec in et alter alio processit spiritus
et stetit coram domino et ait Ego decipiam eum Cui dominus In quo inquit deci-
pies eum At ille respondit Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium
prophetarum eius Dixitque dominus· Decipies et prevalebis· egredere et fac ita
Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum et
dominus locutus est de te mala Accessit autem sedechias filius chanaana
et percussit michee maxillam et ait Per quam viam transivit spiritus
domini a me vt loqueretur tibi· Dixitque micheas Tu ipse videbis in die
illo quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo vt abscondaris Precepit
autem rex israel dicens Tollite micheam et ducite eum ad amon principem
civitatis et ad ioas filium amalech· et dicite· Hec dicit rex Mittite
hunc in carcerem et date ei panis modicum et aque pauxillum donec
revertar in pace Dixitque micheas Si reversus fueris in pace non est locutus
dominus in me Et ait Audite populi omnes· Igitur ascenderunt rex israel et
iosaphat rex iuda in ramoth galaad· Dixitque rex israel ad iosaphat
Mutabo habitum et sic ad pugnam vadam· tu autem induere vestibus tuis
Mutato quoque rex israel habitu venit ad bellum Rex autem syrie preceperat

Ducibus equitatus sui dicens Non pugnetis contra minimum aut contra maximum
nisi contra solum regem israel. Itaque cum vidissent principes equitatus iosaphat
dixerunt Rex israel iste est. Et circumdederunt eum dimicantes. At ille clama-
vit ad dominum et auxiliatus est ei. atque avertit eos ab illo. Cum enim vidis-
sent duces equitatus quod non esset rex israel reliquerunt eum. Accidit autem ut unus
e populo sagittam in incertum iaceret et percuteret regem israel inter cervicem et sca-
pulas. At ille aurige suo ait Converte manum tuam et educ me de
acie quia graviter vulneratus sum. Et finita est pugna in die illa. Porro rex
israel stabat in curru suo contra syros usque ad vesperam et mortuus est occidente sole.

Reversus est autem iosaphat rex iuda in domum suam — c. xix
pacifice in iherusalem. Cui occurrit iheu filius anani videns et ait ad
eum. Impio prebes auxilium et hiis qui oderunt dominum amicicia
iungeris. Et idcirco iram quidem domini merebaris. sed bona opera inventa sunt in te
eo quod abstulisti lucos de terra iuda et preparasti cor tuum ut requireres
dominum deum patrum tuorum. Habitavit ergo iosaphat in iherusalem. Rursusque egressus
est ad populum de bersabee usque ad montem effraim et revocavit eos ad dominum
deum patrum suorum. Constituitque iudices terre in cunctis civitatibus iuda
munitis per singula loca. Et precipiens iudicibus. Videte ait quid faciatis.
Non enim hominis exercetis iudicium sed domini. et quodcumque iudicaveritis in vos
redundabit. Sit timor domini vobiscum et cum diligencia cuncta facite.
Non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas nec personarum acceptio nec cupido
munerum. In iherusalem quoque constituit iosaphat levitas et sacerdotes et princi-
pes familiarum ex israel. ut iudicium et causam domini iudicarent habitatoribus
eius. Precepitque eis dicens. Sic agetis in timore domini fideliter et corde perfecto
Omnem causam que venerit ad vos fratrum vestrorum qui habitant in urbibus suis
inter cognatum et cognatum ubicumque questio est de lege de mandato de
ceremoniis de iustificacionibus ostendite eis ne peccent in dominum. et ne
veniat ira super vos et fratres vestros. Sic igitur agentes non peccabitis
Amarias autem sacerdos et pontifex vester in hiis que ad dominum pertinent presidebit
Porro zabadias filius ismael qui est dux in domo iuda super ea opera
erit que ad regis officium pertinent. Habetis et magistros levitas coram
vobis. Confortamini et agite diligenter et erit dominus vobiscum — c. xx

Post hec congregati sunt filii moab et filii amon et cum eis de
amonitis ad iosaphat ut pugnarent contra eum. Veneruntque
nuncii et indicaverunt iosaphat dicentes. Venit contra te multitudo magna
de hiis locis que trans mare sunt et de siria et ecce consistunt in asa-
thamar que est in engaddi. Iosaphat autem timore perterritus totum se contu-
lit ad rogandum dominum et predicavit ieiunium universo iuda. Congregatusque
est iudas ad deprecandum dominum. sed et omnes de urbibus suis venerunt
ad obsecrandum eum. Cumque stetisset iosaphat in medio cetu iude et iherusalem
in domo domini ante atrium novum ait. Domine deus patrum nostrorum tu es deus in

celo ⁊ dominaris cunctis regnis gentium In manu tua e fortitudo ⁊ potentia nec
e quisquam qui tibi possit resistere Nonne tu deus noster interfecisti omnes habitato-
res terre huius coram populo tuo israel ⁊ dedisti eam semini abraham amici tui
in sempiternum Habitaveruntque in ea ⁊ extruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo
dicentes Si irruerint super nos mala gladius iudicij pestilentia ⁊ fames
domo stabimus coram domo hac in conspectu tuo in qua invocatum e nomen tuum et
clamabimus ad te in tribulationibus nostris ⁊ exaudies salvosque facies
Nunc igitur ecce filij amon ⁊ moab ⁊ mons seir per quos non concessisti
filijs israel ut transirent quando egrediebantur de egypto sed declinaverunt ab eis
⁊ non interfecerunt illos e contrario agunt ⁊ conantur eicere nos de possessi-
one quam tradidisti nobis deus noster Ergo non iudicabis eos In nobis
non tanta e fortitudo ut possimus huic multitudini resistere que irruit super
nos Sed cum ignoramus quid agere debeamus hoc solum habemus residui ut
oculos nostros dirigamus ad te Omnis vero iuda stabat coram domino cum par-
vulis ⁊ uxoribus ⁊ liberis suis Erat iaziel filius zacharie filij ba-
naie filij ehiel filij mathanie levites de filijs asaph super quem
factus est spiritus domini in medio turbe ⁊ ait Attendite omnis iuda ⁊
qui habitatis in ierusalem et tu rex iosaphat Hec dicit dominus vobis Nolite
timere nec paveatis hanc multitudinem Non est enim vestra pugna sed dei
Cras descendetis contra eos ascensuri enim sunt per clivum montis nomine seir
⁊ invenietis eos in summitate torrentis qui est contra solitudinem ieruhel
Non eritis vos qui dimicabitis sed tantummodo confidenter state ⁊ videbitis
auxilium domini super vos O iuda ⁊ ierusalem nolite timere nec paveatis Cras
egrediemini contra eos ⁊ dominus erit vobiscum Iosaphat ergo ⁊ iuda ⁊ omnes
habitatores ierusalem ceciderunt proni in terram coram domino ⁊ adoraverunt eum
Porro levite de filijs caath ⁊ de filijs chore laudabant dominum deum
israel voce magna in excelsum Cumque mane surrexissent egressi sunt per
desertum thecue Profectisque eis stans iosaphat in medio eorum dixit
Audite me iuda ⁊ omnes habitatores ierusalem Credite in domino deo vestro
⁊ securi eritis Credite prophetis eius et cuncta vobis evenient prospera
Deditque consilium populo ⁊ statuit cantores domini ut laudarent eum
in turmis suis ⁊ antecederent exercitum ac voce consona dicerent Confitemini
domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius Cumque cepissent canere laudes
vertit dominus insidias eorum in semetipsos filiorum scilicet moab ⁊ amon
⁊ montis seir qui egressi fuerant contra iuda ut pugnarent ⁊ percussi sunt
Namque filij moab ⁊ amon consurrexerunt adversum habitatores montis seir
ut interficerent ⁊ delerent eos Cumque hoc opere perpetrassent etiam in
semetipsos versi mutuis concidere vulneribus Porro iudas cum venisset ad
speculam que respicit solitudinem vidit procul omnem late regionem plenam
cadaveribus nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere Venit ergo
iosaphat ⁊ omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorum

Invenerunt que inter cadavera varia supellectilem vestes quoque et vasa pre-
tiosissima diripuerunt ita ut omnia portare non possent nec per tres
dies spolia auferre pre prede magnitudine. Die autem quarto congregati
sunt in valle benedictionis. Etenim quoniam ibi benedixerant domino vocaverunt
locum illum vallem benedictionis usque in presentem diem. Reversusque est omnis
vir iuda et habitatores ierusalem et iosaphat ante eos in ierusalem cum leticia
magna eo quod dedisset eis dominus gaudium de inimicis suis. Ingressique sunt
ierusalem cum psalteriis et citharis et tubis in domum domini. Irruit autem pavor
domini super universa regna terrarum cum audissent quod pugnasset dominus contra inimicos
israel. Quievitque regnum iosaphat et prebuit ei dominus pacem per circuitum.
Regnavit autem iosaphat super regnum iuda et erat xxxv annorum cum regnare
cepisset. viginti autem et quinque annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius
azuba filia selachi. Et ambulavit in via asa patris sui nec declina-
vit ab ea faciens que placita erant coram domino. Verumtamen excelsa non
abstulit. Et adhuc populus non direxerat cor suum ad dominum deum patrum suorum. Re-
liqua autem gestorum iosaphat priorum atque novissimorum scripta sunt in verbis
iheu filii anani que digessit in libro regum israel. Post hec iniit ami-
cicias iosaphat rex iuda cum othozia rege israel cuius opera fuerunt pes-
sima et particeps fuit ut facerent naves que irent in tharsis. Fecerunt-
que classem in asiongaber. Prophetavit autem eliezer filius dodau de
maresa ad iosaphat dicens. Quia habuisti fedus cum othozia percussit
dominus opera tua. Contriteque sunt naves nec potuerunt ire in tharsis.
Dormivit autem iosaphat cum patribus suis et sepultus est cum eis c. xxi.
in civitate david. Regnavitque ioram filius eius pro eo. Qui habuit fratres
filios iosaphat azariam et iehiel et zachariam et azariam et
michael et saphatiam. Omnes hii filii iosaphat regis iuda. Deditque eis
pater suus multa munera argenti et auri et possessiones cum civitatibus
munitissimis in iuda. Regnum autem tradidit ioram eo quod esset primogenitus.
Surrexit autem ioram super regnum patris sui. Cumque se confirmasset occidit omnes
fratres gladio suos et quosdam de principibus israel. Triginta duorum annorum
erat ioram cum regnare cepisset et octo annis regnavit in ierusalem. ambulavit-
que in viis regum israel sicut egerat domus achab. Filia quippe achab erat
uxor eius et fecit malum in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere domum
david propter pactum quod inierat cum eo. Et quod promiserat ut daret illi lucernam
et filiis eius omni tempore. In diebus illis rebellavit edom ne esset sub-
ditus iude et constituit sibi regem. Cumque transisset ioram cum principibus suis
et cuncto equitatu qui erat secum surrexit nocte et percussit edom qui
se circumdederat et omnes duces equitatus eius. Attamen rebellavit edom
ne esset sub dicione iuda usque ad diem hanc. Eo tempore et lobna recessit
ne esset sub manu illius. Dereliquerat enim dominum deum patrum suorum. Insuper et
excelsa fabricatus est in urbibus iuda et fornicari fecit habitatores ierusalem et

prevaricari iudam. Allate autem sunt ei littere ab helia propheta in quibus scriptum
erat. Hec dicit dominus deus david patris tui. Quia non ambulasti in viis iosaphat
patris tui et in viis asa regis iuda. Sed incessisti per iter regum israel et
fornicari fecisti iudam et habitatores ierusalem. imitatus fornicationem domus
achab. insuper et fratres tuos domum patris tui meliores te occidisti. Ecce
dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo et filiis et uxoribus tuis uni-
versaque substantia tua. Tu autem egrotabis pessimo languore uteri. donec egre-
diantur vitalia tua paulatim per singulos dies. Suscitavit ergo dominus contra
ioram spiritum philistiorum et arabum qui confines sunt ethiopibus. et ascende-
runt in terram iuda et vastaverunt eam. Diripueruntque cunctam substantiam que
reperta est in domo regis. insuper et filios eius et uxores. nec remansit
ei filius nisi ioachaz qui minimus natu erat. Et super hec omnia percus-
sit eum dominus alvi languore insanabili. Cumque diei succederet dies
et temporum spacia volverentur duorum annorum expletus est circulus. et sic longa
consumptus tabe ita ut egereret etiam viscera sua. languore pariter
et vita caruit. Mortuus que est in infirmitate pessima. et non fecit ei
populus secundum morem combustionis exequias. sicut fecerat maioribus natu
eius. Triginta duorum annorum cum regnare cepisset. et octo annis regnavit
in ierusalem. ambulavitque non recte. Et sepelierunt eum in civitate david. verumtamen
Constituerunt autem habita c. xxii Non in sepulcro regum
tores ierusalem othoziam filium eius minimum regem pro eo.
Omnes enim maiores natu qui ante eum fuerant interfecerant latrun-
culi arabum qui irruerant in castra. Regnavitque othozias filius
ioram regis iuda. Quadraginta duorum annorum erat othozias cum
regnare cepisset. et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius otho-
lia filia amri. Sed et ipse ingressus est per vias domus achab. Mater
enim eius impulit eum ut impie ageret. Fecit igitur malum coram domino
sicut domus achab. Ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui in
interitum eius. ambulavitque in consiliis eorum. Et perrexit cum ioram filio a-
chab rege israel in bellum contra azahel regem syrie in ramothgalaad
vulneraveruntque syri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrahel. Mul-
tas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur othozias filius
ioram rex iuda descendit ut inviseret ioram filium achab in iezrahel
egrotantem. Voluntatis quippe dei fuit adversus othoziam. ut veniret
ad ioram. Et cum venisset et egrederetur cum eo adversus iheu filium
namsi quem unxit deus ut deleret domum achab. Cum ergo subverteret
iheu domum achab. invenit principes iuda et filios fratrum othozie
qui ministrabant ei et interfecit illos. Ipsum quoque perquirens othoziam com-
prehendit latentem in samaria. Adductumque ad se occidit. et sepelierunt
eum. eo quod esset filius iosaphat. qui quesierat dominum in toto corde suo.
Nec erat ultra spes aliqua ut de stirpe regnaret othozie. Siquidem

othalia mater eius videns quod mortuus esset filius eius surrexit et interfecit
omnem stirpem regiam domus ioram. Porro iosabeth filia regis tulit
ioas filium othozie et furata est eum de medio filiorum regis cum interfi-
cerentur et abscondit eum cum nutrice sua in cubiculo lectorum. Iosabeth autem
que absconderat eum erat filia regis ioram uxor ioiade pontificis soror otho-
zie et idcirco othalia non interfecit eum. Fuit ergo cum eis absconditus in
domo dei sex annis quibus regnavit othalia super terram. c xxiii
xxiij Anno autem septimo confortatus ioiada assumpsit centuriones azariam
videlicet filium ieroam et ismael filium iohanna azariam quoque filium
obeth et maasiam filium adaie et elisaphat filium cethri et
iniit cum eis fedus. Qui circueuntes iudam congregaverunt levitas de cunctis
urbibus iuda et principes familiarum israel veneruntque in ierusalem. Iniit ergo
omnis multitudo pactum in domo domini cum rege. Dixitque ad eos ioiada
Ecce filius regis regnabit sicut locutus est dominus super filios david. Iste est ser-
mo quem facietis. Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotum
et levitarum et ianitorum erit in portis. tertia vero pars ad domum regis. et
tertia ad portam que appellatur fundamenti. Omne vero reliquum vulgus sit in
atriis domus domini. nisi sacerdotes et qui ministrant de levitis. ipsi tantummodo
ingrediantur quia sanctificati sunt et omne reliquum vulgus observet custodias
domini. Levite autem circumdent regem habentes singuli arma sua. et si quis
alius ingressus fuerit templum domini interficiatur. Sintque cum rege et intran-
te et egrediente. Fecerunt igitur levite et universus iuda iuxta omnia que
preceperat ioiada pontifex et assumpserunt singuli viros qui sub se erant
et veniebant per ordinem sabbati cum hiis qui iam impleverant sabbatum
et egressuri erant. Siquidem ioiada pontifex non dimiserat abire tur-
mas que sibi per singulas ebdomadas succedere consueverant. Deditque io-
iada sacerdos centurionibus lanceas et clipeos et peltas regis david
quas consecraverat in domo domini. Constituitque omnem populum tenentium
pugiones a parte templi dextra usque ad partem templi sinistram coram altari
et templo per circuitum regis. Et eduxerunt filium regis et posuerunt ei dia-
dema. dederuntque in manu eius tenendam legem. et constituerunt eum
regem. Unxit autem eum ioiada pontifex et filii eius inprecatique sunt atque
dixerunt. Vivat rex. Quod cum audisset othalia vocem scilicet currentium
atque laudantium regem. ingressa est ad populum in templum domini. Cumque vidis-
set regem stantem super gradum in introitu et principes turmasque circa
eum. omnemque terre populum gaudentem et clangentem tubis et diversi generis
organis concinentem. voceque laudantium. scidit vestimenta sua et ait. Insi-
die insidie. Egressus autem ioiada pontifex ad centuriones et principes
exercitus dixit eis. Educite eam extra septa templi et interficiatur foris
gladio. Precepitque sacerdos ne occideretur in domo domini. Et imposuerunt cer-
vicibus eius manus. Cumque intrasset portam equorum domus regis interfecerunt

eam ibi. Pepigit autem ioiada fedus inter se universumque populum et regem ut
esset populus domini. Itaque ingressus est omnis populus domum baal et destruxerunt
eam et altaria ac simulacra illius confregerunt. Mathan quoque sacerdotem
baal interfecerunt ante aras. Constituit autem ioiada prepositos in domo domini
et sub manibus sacerdotum et levitarum quos distribuit david in domo domini
ut offerrent holocausta domino sicut scriptum est in lege moysi in gaudio
et canticis iuxta dispositionem david. Constituit quoque ianitores in portis domus
domini ut non ingrederetur eam inmundus in omni re. Assumpsitque tribunos et
fortissimos viros ac principes populi et omne vulgus terre et fecerunt descendere
regem de domo domini et introire per medium porte superioris in domum regis
et collocaverunt eum in solio regali. Letatusque est omnis populus terre et urbs
quievit. Porro athalia interfecta est gladio. C. XXIIII

Septem annorum erat ioas cum regnare cepisset et xl annis regnavit in
ierusalem. Nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitque quod bonum
est coram domino cunctis diebus ioiade sacerdotis. Accepit autem ioas uxores
duas de quibus genuit filios et filias. Post que placuit ioas ut instau-
raret domum domini. Congregavitque sacerdotes et levitas et dixit eis egre-
dimini ad civitates iuda et colligite de universo israel pecuniam ad sar-
tatecta templi dei vestri per singulos annos. Festinatoque hoc facite.
Porro levite egere negligentius. Vocavitque ioiadam rex principem et
dixit ei quare non fuit tibi cure ut cogeres levitas inferre de
iuda et ierusalem pecuniam que constituta est a moyse servo domini ut inferret
eam omnis multitudo israel in tabernaculum testimonii. Athalia vero impiissima et filii
eius destruxerunt domum dei et de universis que sanctificata fuerant templo
domini ornaverunt fanum baalim. Precepit ergo rex et fecerunt archam po-
sueruntque eam iuxta portam domini forinsecus. Et predicatum est in iuda et ierusalem
ut deferrent singuli precium domino quod constituit moyses servus domini
super omnem israel in deserto. Letatique sunt cuncti principes et omnis populus.
Et ingressi contulerunt in archam domini atque miserunt ita ut impleretur.
Cumque tempus esset ut deferrent archam coram rege per manus levitarum vi-
debant enim multam pecuniam ingrediebatur scriba regis et quem primus sacer-
dos constituerat effundebantque pecuniam que erat in archa. Porro
archam reportabant ad locum suum sicque faciebant per singulos dies
et congregata est infinita pecunia. Quam dederunt rex et ioiada hiis
qui preerant operibus domus domini. At illi conducebant ex ea cesores la-
pidum et artifices operum singulorum ut instaurarent domum domini fa-
bros quoque ferri et eris ut quod cadere ceperat fulciretur. Egeruntque hii
qui operabantur industrie et obducebatur parietum cicatrix per manus eorum
atque suscitaverunt domum domini in statum pristinum et firmiter fecerunt eam stare.
Cumque complessent omnia opera detulerunt coram rege et ioiada re-
liquam partem pecunie. De qua facta sunt vasa templi domini in ministerium

7 holocausta · fiale quoque 7 cetera vasa aurea et argentea et offerebantur
holocausta in domo dni iugiter cunctis diebus ioiade Senuit autem
ioiada 7 mortuus est plenus dierum cum c xxx esset annorum · sepelieruntque
eum in ciuitate dauid cum regibus eo quod bonum fecisset cum israel 7 cum domo
eius Postquam autem obijt ioiada ingressi sunt principes iuda 7 adora-
uerunt regem Qui delinitus obsequijs eorum acquieuit eis Et dere-
liquerunt templum dni dei patrum suorum seruieruntque lucis 7 sculptilibus
Et facta est ira contra iudam 7 ierlm propter hoc peccatum Mittebatque eis prophetas
ut reuerterentur ad dnm Quos protestantes illi audire nolebant Spiritus
itaque dei zachariam filium ioiade sacerdotem induit 7 stetit in conspectu
populi 7 dixit eis · Hec dicit dns · quare transgredimini preceptum dni quod uobis
non proderit · 7 dereliquistis dnm ut derelinqueret uos Qui congregati aduersus
eum miserunt lapides iuxta regis imperium in atrio domus dni Et non est
recordatus ioas rex misericordie · quam fecerat ioiada pater illius secum sed interfecit
filium eius Qui cum moreretur ait · videat dns 7 requirat Cumque euo-
lutus esset annus ascendit contra eum exercitus syrie venitque in iuda 7 ierlm
7 interfecit cunctos principes populi atque vniuersam predam miserunt regi
damascum Et certe cum pauci venissent syrorum tradidit dns
in manibus eorum infinitam multitudinem · eo quod dereliquissent dnm deum
patrum suorum In ioas quoque exercuere ignominiosa iudicia 7 abeuntes di-
miserunt eum in langoribus magnis Surrexerunt autem contra eum serui sui in
ultionem sanguinis filij ioiade sacerdotis 7 occiderunt eum in lectulo suo 7
mortuus est 7 sepelierunt eum in ciuitate dauid · sed non in sepulcris regum Insi-
diati vero sunt ei zabath filius semaath amonitidis 7 iozabad filius
semarith moabitidis Porro filij eius ac summa pecunie que aduna-
ta fuerat sub eo · 7 instauratio domus dni scripta sunt diligentius in libro

xxv Regnauit autem amasias filius eius pro eo **C xxv** · regni
Viginti quinque annorum erat amasias cum regnare cepisset · 7 xxix
annis regnauit in ierlm Nomen matris eius ioiaden de ierlm · Fe-
citque bonum in conspectu dni · verumtamen non in corde perfecto Cumque roboratum sibi
videret imperium iugulauit seruos qui occiderant regem patrem suum · sed
filios eorum non interfecit · sicut scriptum est in libro legis moysi vbi precepit
dns dicens Non occidentur patres pro filijs neque filij pro patribus suis
sed unusquisque pro peccato suo morietur Congregauit ergo amasias iudam
et constituit eos per familias tribunos quoque 7 centuriones in uniuerso
iuda 7 beniamin · 7 recensuit a xx annis 7 supra · inuenitque xxx
milia iuuenum qui egrederentur ad pugnam 7 tenerent hastam 7 clipeum
Mercede quoque conduxit de israel centum milia robustorum centum talentis ar-
genti Venit autem homo dei ad illum 7 ait O rex ne egrediatur exercitus israel
tecum Non enim est dns cum israel 7 cum cunctis filijs effraim Quod si putas
in robore exercitus bella consistere · superare te faciat deus ab hostibus

Dei quippe est et adiuuare et in fugam conuertere. Dixitque amasias ad
hominem dei. Quid ergo fiet de centum talentis que dedi militibus
israel. Et respondit ei homo dei. Habet dominus unde dare tibi possit multo
his plura. Separauit igitur amasias exercitum qui uenerat ad eum ex effraim
ut reuerteretur in locum suum. At illi contra iudam uehementer irati reuersi sunt in
regionem suam. Porro amasias confidenter eduxit populum suum et abiit in valle
salinarum. percussitque filios seir decem milia. Et alia decem milia virorum
ceperunt filii iuda et adduxerunt ad preruptum cuiusdam petre precipitaueruntque
eos de summo in preceps. Qui uniuersi crepuerunt. At ille exercitus quem
remiserat amasias ne secum iret ad prelium diffusus est in ciuitatibus iuda
a samaria usque ad bethoron. et interfectis tribus milibus diripuit predam
magnam. Amasias vero post cedem ydumeorum et allatos deos filiorum
seir. statuit illos in deos sibi et adorabat eos et illis adolebat incen-
sum. Quamobrem iratus dominus contra amasiam misit ad illum prophetam qui di-
ceret ei. Cur adorasti deos qui non liberauerunt populum suum de ma-
nu tua. Cumque ille hec loqueretur respondit ei. Num consiliarius regis es. Quie-
sce ne interficiam te. Discedensque propheta. Scio inquit quod cogitauit
dominus occidere te. quia fecisti hoc malum et insuper non acquieuisti consilio
meo. Igitur amasias rex iuda inito pessimo consilio misit ad ioas
filium ioachaz filii hieu regem israel dicens. Ueni uideamus nos mu-
tuo. At ille remisit nuncios dicens. Carduus qui est in libano.
misit ad cedrum libani dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. Et ecce
bestie que erant in silua libani transierunt et conculcauerunt carduum. Dixi-
sti percussi edom et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo
tua. Cur malum aduersum te prouocas ut cadas tu et iuda tecum. No-
luit audire amasias. eo quod domini esset uoluntas ut traderetur in manibus
hostium propter deos edom. Ascendit igitur ioas rex israel et mutuos sibi
prebuere conspectus. Amasias autem rex iuda erat in bethsames iude. Cor-
ruitque iudas coram israel et fugit in tabernacula sua. Porro amasiam
regem iuda filium ioas filii ioachaz cepit ioas rex israel in bethsa-
mis iude et adduxit in ierusalem. Destruxitque muros eius a porta
effraym usque ad portam anguli quadringentis cubitis. Omneque aurum et argentum
et uniuersa uasa que reppererat in domo dei et apud obededom in thesau-
ris domus regie necnon et filios obsidum reduxit in samariam.
Uixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas
filius ioachaz rex israel xv annis. Reliqua uero sermonum amasie prio-
rum et nouissimorum scripta sunt in libro regum iuda et israel. Qui postquam recessit
a domino tetenderunt ei insidias in ierusalem. Cumque fugisset lachis mi-
serunt et interfecerunt eum ibi. Reportantesque super equos sepelierunt eum
cum patribus suis in urbe dauid

C. xxvi

Omnis autem populus iuda
filium eius oziam annorum xvi constituit regem pro patre suo xxvi

amasiā· Ipe edificauit ahilat et restituit ea dicioni iude post q̄
dormiuit q̄ rex cū p̄rib̄ꝫ suis Sedecī annoꝝ erat ozias cū regnare
cepisset· ⁊ quīquagintaduob̄ annis regnauit in ierl̄m· Nomē matris eius
iechelia de ierl̄m· Fecitq̄ qd̄ erat rectū in oculis dn̄i iuxta omnia q̄
fecerāt amasias p̄r eius· ⁊ exquisiuit deū in dieb̄ꝫ zacharie intelli-
gentis ⁊ videntis deum· Cumq̄ requireret deū· direxit eū in omnib̄ꝫ
Denique egressus ē ⁊ pugnauit c̄ philistim ⁊ destruxit muroꝝ geth ⁊
murū iamnie· murumq̄ azoti Edificauitq̄ oppida in azoto et
philistim Et adiuuit eū dn̄s c̄ philistim et c̄ arabas qui habitabāt
in gurbaal ⁊ c̄ amonitas Pēdebātq̄ amonite munera ozie ⁊
diuulgatū ē nomē eius vsq̄ ad introitū egipti ꝓpt̄ crebras victo-
rias Edificauitq̄ ozias turres in ierl̄m sup̄ portā anguli ⁊ sup̄
portā vallis ⁊ reliquas in eod̄ muri latere firmauitq̄ eas Et ex-
truxit etiā turres in solitudine ⁊ fodit cisternas plurimas· eo q̄ h̄eret
multa pecora tam in campestrib̄ꝫ qm̄ in heremi vastitate· vineas q̄ h̄uit
⁊ vinitores in montib̄ꝫ ⁊ in carmelo Erat quippe h̄o agriculture dedi-
tus Fuit aūt exercitus bellatoꝝ eius q̄ procedebāt ad p̄lia sub manu iehe-
hiel· scribe· maasie q̄ doctoris ⁊ sub manu ananie qui erat de
ducib̄ꝫ regis· Omnis q̄ numerꝰ p̄ncipū p̄ familias viroꝝ fortiū duū
milium sexcentoꝝ ⁊ sub eis vniuersus exercitus trecentoꝝ ⁊ vii milium
quingentoꝝ qui erāt ad bella parati apti· ⁊ pro rege c̄ adu̍sarios di-
micabāt Preparauit q̄ eis ozias i cuncto exercitui clipeos ⁊ ha-
stas ⁊ galeas ⁊ loricas· arcus q̄ ⁊ fundas ad iaciendos lapides Et
fecit in ierl̄m diuersi generis machinas quas in turrib̄ꝫ collocauit ⁊
angulis muroꝝ vt mitterēt sagittas ⁊ saxa grandia Egressumq̄
ē nomē eius ꝓcul eo q̄ auxiliaretur ei dn̄s ⁊ corroborasset illum
Sꝫ cū roboratꝰ esset eleuatū q̄ ē cor eius in interitū suū ⁊ neglexit
dn̄m deū suū Ingressus q̄ templū dn̄i adolere voluit incensū sup̄
altare thimiamatis· Statim q̄ ingressus post eū azarias sacerdos ⁊ cū
eo sacerdotes lxxx viri fortissimi restiterūt q̄ regi atq̄ dixerunt
Nō est tui officii ozia vt adoleas incensū dn̄o· sꝫ sacerdotū· h̄ est
filioꝝ aaron qui cōsecrati sunt ad huiuscemodi ministeriū· Egredere
de sanctuario Ne contempseris q̄ nō reputabitur tibi in gloriā hoc a
dn̄o deo tuo Iratus q̄ ē ozias ⁊ thuribulū tenens in manu vt ado-
leret incensum minabatur sacerdotib̄ꝫ Statimq̄ orta ē lepra in fronte
eius corā sacerdotib̄ꝫ in domo dn̄i sup̄ altare thimiamatis· Cumq̄ re-
spexisset eū azarias pontifex ⁊ omnis reliqui sacerdotes viderūt in fronte
lepra eius ⁊ festinato expulerūt eū Sꝫ ⁊ ipse perterritus accelerauit
egredi· eo q̄ sensisset illico plagā dn̄i· Fuit igitur ozias rex leprosus
vsq̄ ad diē mortis sue ⁊ habitauit in domo separata plenus lepra
ob quā ⁊ eiectus fuerāt de domo dn̄i Porro ioathā filius eius

regit domum regis et iudicabat populum terre Reliqua autem sermonum ozie
priorum et novissimorum scripsit ysaias filius amos propheta Dormivit
que ozias cum patribus suis et sepelierunt eum in agro regalium sepul-
crorum eo quod esset leprosus Regnavitque ioatham filius eius pro eo
Viginti quinque annorum erat ioatham cum regnare cepisset c xxvii
et xvi annis regnavit in ierusalem Nomen matris eius ierusa filia
sadoch Fecitque quod rectum erat coram domino iuxta omnia que fecerat
ozias pater eius excepto quod non est ingressus templum domini et adhuc
populus delinquebat Ipse edificavit portam domus domini excelsam et in muro ophel
multa extruxit Urbes quoque edificavit in montibus iuda et in saltibus
castella et turres Ipse pugnavit contra regem filiorum amon et vicit eum dede-
runt que ei filii amon in tempore illo centum talenta argenti et decem milia
choros tritici ac totidem choros ordei Hec ei prebuerunt filii amon in
anno secundo et tertio Corroboratusque est ioatham eo quod direxisset vias suas co-
ram domino deo suo Reliqua autem sermonum ioatham et omnes pugne eius et opera
scripta sunt in libro regum israel et iuda Viginti quinque annorum erat cum
regnare cepisset et xvi annis regnavit in ierusalem Dormivitque ioatham cum
patribus suis et sepultus est in civitate david et regnavit achaz filius eius pro eo
Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset et xvi c xxviii
annis regnavit in ierusalem non fecit rectum in conspectu domini sicut fecerat
david pater eius sed ambulavit in viis regum israel insuper et statuas
fudit baalim Ipse est qui adolevit incensum in valle benennom et lu-
stravit filios suos in igne iuxta ritum gentium quas interfecit dominus
in adventu filiorum israel Sacrificabat quoque et thymiamata succendebat
in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso Tradiditque eum
dominus deus eius in manu regis syrie qui percussit eum magnamque predam de
eius cepit imperio et adduxit in damascum Manibus quoque regis israel
traditus est et percussus plaga magna Occiditque phacee filius romelie
de iuda centum xx milia in die una omnes viros bellatores eo quod
dereliquissent dominum deum patrum suorum Eo tempore occidit zechri vir potens ex
effraim maasiam filium regis et ezricam ducem domus eius helcanam
quoque secundum a rege Ceperuntque filii israel de fratribus suis ducenta milia
mulierum puerorum et puellarum et infinitam predam pertuleruntque eam in sama-
riam Ea tempestate erat ibi propheta domini nomine obed Qui egressus
obviam exercitui venienti in samariam dixit eis Ecce iratus dominus deus
patrum vestrorum contra iudam tradidit eos in manibus vestris et occidistis illos
atrociter ita ut ad celum pertingeret vestra crudelitas Insuper filios iuda
et ierusalem vultis vobis subicere in servos et ancillas quod nequaquam facto
opus est Peccastis enim super hoc domino deo vestro Sed audite consilium meum
et reducite captivos quos adduxistis de fratribus vestris quia magnus
furor domini imminet vobis Steterunt itaque viri de principibus filiorum

effraym Azarias filius iohanan · barachias filius mosollamoth
Ezechias filius sellum et amasias filius adali contra eos qui veniebant
de prelio et dixerunt eis Non introducetis huc captivos ne peccemus
domino Cur vultis addere super peccata nostra et vetera cumulare delicta Grande
enim peccatum est et ira furoris domini imminet super israel · Dimiseruntque viri
bellatores predam et universa que ceperant coram principibus et omni multitudine coram
Steteruntque viri quos supra memoravimus et apprehendentes captivos omnes
que qui nudi erant vestierunt de spoliis Cumque vestissent eos et calciassent
atque refecissent cibo et potu unxissentque propter laborem et adhibuissent
eis curam quicumque ambulare non poterant et erant inbecillo corpore impo-
suerunt eos in iumentis et adduxerunt iericho civitatem palmarum ad fratres eorum
ipsique reversi sunt in samariam Tempore illo misit rex achaz ad regem assi-
riorum postulans auxilium · Veneruntque ydumei et percusserunt multos ex iuda
et ceperunt predam magnam Philistim quoque diffusi sunt per urbes campestres
et ad meridiem iuda · ceperuntque bethsames et ailon · et gaderoth · socot
quoque et thamna et zamro cum viculis suis · et habitaverunt in eis Humilia-
verat enim dominus iudam propter achaz regem iuda · eo quod nudasset eum auxi-
lio et contemptui habuisset dominum Adduxitque contra eum teglathphalassar
regem assiriorum qui et afflixit eum et nullo resistente vastavit Igitur
achaz spoliata domo domini et domo regum et principum dedit regi as-
siriorum munera · et tamen nichil ei profuit Insuper et tempore angustie sue auxit
contemptum in dominum ipse per se rex achaz immolavit victimas diis da-
masci percussoribus suis et dixit Dii regum syrie auxiliantur eis quos
ego placabo hostiis · et michi aderunt · cum econtrario ipsi fuerint ruina
eius et universo israel Direptis itaque achaz omnibus vasis domus domini
atque confractis clausit ianuas templi domini et fecit sibi altaria in
universis angulis ierusalem In omnibus quoque urbibus iude extruxit aras ad
cremandum thus atque ad iracundiam provocavit dominum deum patrum suorum Reli-
qua autem sermonum eius et omnium operum priorum et novissimorum scripta sunt
in libro regum iuda et israel · Dormivitque achaz cum patribus suis · et se-
pelierunt eum in civitate ierusalem · neque enim receperunt eum in sepulcris
xxix regum israhel · Regnavitque ezechias filius eius pro eo XXIX
Igitur ezechias regnare cepit cum xxv esset annorum et xxix annis
regnavit in ierusalem Nomen matris eius abia filia zacharie Fecitque
quod erat placitum in conspectu domini · iuxta omnia que fecerat david pater eius
Ipso anno et mense primo regni sui · aperuit valvas domus domini
et instauravit eas Adduxitque sacerdotes atque levitas et congregavit
eos in plateam orientalem · dixitque ad eos Audite me levite et
sanctificamini · mundate domum domini dei patrum vestrorum · auferte omnem in-
mundiciam de sanctuario Peccaverunt patres nostri et fecerunt malum in conspectu
domini dei nostri derelinquentes eum Averterunt facies suas a tabernaculo

Dei domini nostri et prebuerunt dorsum. Clauserunt ostia que erant in porticu et ex-
tinxerunt lucernas et incensum non adoleverunt et holocausta non obtu-
lerunt in sanctuario deo israel. Concitatus itaque est furor domini super iudam et ierusalem
tradiditque eos in commotionem et in interitum et in sibilum sicut ipsi cernitis oculis
vestris. En corruerunt patres nostri gladiis filii nostri et filie nostre et coniuges
captive ducte sunt propter hoc scelus. Nunc igitur placet mihi ut ineamus fedus
cum domino deo israel et avertat a nobis furorem ire sue. Filii mei nolite
negligere vos elegit dominus ut stetis coram eo et ministretis illi colatis-
que eum et cremetis incensum. Surrexerunt ergo levite maath filius
amasie et iohel filius azarie de filiis caath. Porro de filiis
merari cis filius abdi et azarias filius ialelel. De filiis autem gerso-
n ioa filius zemma et eden filius ioha. At vero de filiis elisaphan
samri et iahel. De filiis quoque asaph zacharias et mathanias. Nec
non de filiis eman iahiel et semei. Sed et de filiis idithum seme-
ias et ozihel. Congregaveruntque fratres suos et sanctificati sunt et ingressi
iuxta mandatum regis et imperium domini ut expiarent domum dei. Sacerdo-
tes quoque ingressi templum domini ut sanctificarent illud. Extulerunt omnem
immundiciam quam intro reperant in vestibulo domus domini. Quam tulerunt
levite et asportaverunt ad torrentem cedron foras. Ceperunt autem primo
die mensis primi mundare et in die octavo eiusdem mensis ingressi sunt
porticum domus domini. Expiaveruntque templum diebus octo et in die xvi eius-
dem mensis quod ceperant impleverunt. Ingressi sunt quoque ad ezechiam regem
et dixerunt ei. Sanctificavimus omnem domum domini et altare holocausti
vasaque eius necnon et mensam propositionis cum omnibus vasis suis. Cunctam-
que templi supellectilem quam polluerat rex achaz in regno suo post-
quam prevaricatus est. Et ecce exposita sunt omnia coram altari domini. Con-
surgensque diluculo ezechias rex adunavit omnes principes civitatis
et ascendit in domum domini. Obtuleruntque simul tauros vii et arietes
septem et hircos vii pro peccato pro regno pro sanctuario pro iuda. Dixitque sa-
cerdotibus filiis aaron ut offerrent super altare domini. Mactaverunt igitur
tauros et susceperunt sacerdotes sanguinem et fuderunt illum super altare.
Mactaverunt etiam arietes et illorum sanguinem super altare etiam fuderunt
immolaveruntque agnos et fuderunt super altare sanguinem. Applicuerunt hircos
pro peccato coram rege et universa multitudine. Imposueruntque manus suas
super eos et immolaverunt illos sacerdotes et asperserunt sanguinem coram altari
pro piaculo israel. Pro omni quippe israel preceperat rex ut fieret holocaustum
pro peccato. Constituitque levitas in domo domini cum cymbalis et psalteriis
et citharis secundum dispositionem david regis et gad videntis et nathan prophete.
Siquidem domini preceptum fuit per manum prophetarum eius. Steteruntque levite
tenentes organa david et sacerdotes tubas. Et iussit ezechias ut offe-
rent holocaustum super altare. Cumque offerrentur holocausta ceperunt laudes

tare domino et clangere tubis atque in diversis organis que david rex israel
preparaverat concrepare Omni autem turba adorante cantores et hii qui tene-
bant tubas erant in officio suo donec compleretur holocaustum Cumque fini-
ta esset oblatio incurvatus est rex et omnes qui erant cum eo et adoraverunt
Precepitque ezechias et principes levitis ut laudarent dominum sermonibus da-
vid et asaph videntis Qui laudaverunt eum magna leticia et incurvaverunt
genu et adoraverunt Ezechias etiam hec addidit Implestis manus vestras
domino accedite et afferte victimas et laudes in domo domini Obtulit ergo universa
multitudo hostias et laudes et holocausta mente devota Porro numerus ho-
locaustorum que obtulit multitudo hic fuit Tauros lxx arietes centum agnos
cc Sanctificaveruntque domino boves sexcentos et oves tria milia Sacerdotes vero
pauci erant nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent Unde
et levite fratres eorum adiuverunt eos donec impleretur opus et sanctificarentur anti-
stites Levite quippe faciliori ritu sanctificantur quam sacerdotes Fuerunt igitur ho-
locausta plurima adipes pacificorum et libamina holocaustorum et completus
est cultus domus domini Letatusque est ezechias et omnis populus eo quod ministerium
domini esset expletum De repente hoc fieri placuerat c. xxx.
xxx Misit quoque ezechias ad omnem israel et iudam scripsitque epistolas ad eff-
effraym et manassen ut venirent ad domum domini in ierusalem et fa-
cerent phase domino deo suo Inito consilio regis et principum et universi
cetus ierusalem decreverunt ut facerent phase mense secundo Non enim occurrerat
facere in tempore suo quia sacerdotes qui possent sufficere sanctificati non erant et
populus nondum congregatus erat in ierusalem Placuitque sermo regi et omni multitudi-
ni et decreverunt ut mitterent nuncios in universum israel de bersabee usque dan
ut venirent et facerent phase domino deo israel in ierusalem Multi enim non fecerant
sicut lege prescriptum est Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio et principum
eius in universum israel et iudam iuxta id quod rex iusserat predicantes Filii
israel revertimini ad dominum deum abraham ysaac et israel et revertetur ad reliquias
que effugerunt manum regis assiriorum Nolite fieri sicut patres vestri et fratres qui
recesserunt a domino deo patrum suorum et tradidit eos in interitum ut ipsi cernitis
Nolite indurare cervices vestras sicut patres vestri Tradite manus vestras
domino et venite ad sanctuarium eius quod sanctificavit in eternum Servite domino deo
patrum vestrorum et avertetur a vobis ira furoris eius Si enim vos reversi fueritis
ad dominum fratres vestri et filii habebunt misericordiam coram dominis suis qui illos duxere
captivos et revertentur in terram hanc Pius enim et clemens est dominus deus vester
et non avertet faciem suam a vobis si reversi fueritis ad eum Igitur cursores perge-
bant velociter de civitate in civitatem per terram effraym et manasse usque
zabulon illis irridentibus et subsannantibus eos Attamen quidam viri ex
aser et manasse et zabulon acquiescentes consilio venerunt in ierusalem
In iuda vero facta est manus domini ut daret eis cor unum ut facerent iuxta
preceptum regis et principum verbum domini Congregatique sunt in ierusalem populi multi

ut facerent sollempnitatem azimorum in mense secundo. Et surgentes destruxerunt
altaria que erant in ierusalem atque universa in quibus ydolis adolebatur incensum
subvertentes proiecerunt in torrentem cedron. Immolaverunt autem phase xiiii
die mensis secundi. Sacerdotes quoque et levite tandem sanctificati obtulerunt
holocausta in domo domini. steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem moy-
si hominis dei. Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus
levitarum eo quod multa turba sanctificata non esset. et ideo levite immola-
rent phase hiis qui non occurrerant sanctificari domino. Magna etiam pars populi de
effraym et manasse et ysachar et zabulon que sanctificata non fuerat co-
medit phase iuxta quod scriptum est. Et oravit pro eis ezechias dicens. Dominus
bonus propiciabitur cunctis qui in toto corde requirunt dominum deum patrum suorum
et non imputabit eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit dominus et
placatus est populo. Feceruntque filii israel qui inventi sunt in ierusalem sollempnitatem
azimorum vii diebus in leticia magna laudantes dominum per singulos dies le-
vite quoque et sacerdotes per organa que suo officio congruebant. Et locutus est eze-
chias ad cor omnium levitarum qui habebant intelligentiam bonam super domino et
comederunt vii diebus sollempnitatis immolantes victimas pacificorum et
laudantes dominum deum patrum suorum. Placuitque universe multitudini ut cele-
brarent alios etiam septem dies. Quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Eze-
chias enim rex iuda prebuerat multitudini mille tauros et vii milia
ovium. Principes vero dederunt populo tauros mille et oves x milia. Sancti-
ficata est ergo sacerdotum plurima multitudo et hilaritate perfusa. omnis turba
iuda tam sacerdotum et levitarum quoque universe frequentie que venerat ex israel
proselitorum quoque qui venerant de terra israel et habitancium in iuda. Facta quoque
est grandis celebritas in ierusalem. qualis a diebus salomonis filii david regis
israel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque levite bene-
dicentes domino. et exaudita est vox eorum. pervenitque oratio in habitaculum
Cumque hec fuissent rite celebrata egressus c. XXXI. est omnis israel qui inventus fuerat in urbibus iuda et fregerunt simulacra succideruntque lucos. et demoliti sunt excelsa. et altaria destru-
xerunt non solum de universo iuda et beniamin. sed et de effraim et ma-
nasse. donec penitus everterent. Reversique sunt omnes filii israel in pos-
sessiones et civitates suas. Ezechias quoque constituit turmas sacerdota-
les et leviticas per divisiones suas unumquemque in officio suo proprio. tam
sacerdotum videlicet quam levitarum et ad holocausta et ad pacifica ut
ministrarent et confiterentur. canerentque in portis castrorum domini. Pars autem
regis erat ut de propria eius substancia offerretur holocaustum mane et vespere
sabbatis quoque et kalendis et sollempnitatibus ceteris sicut scriptum est in lege
moysi. Precepit etiam populo habitancium in ierusalem ut darent partes sacerdotibus
et levitis ut possent vacare legi domini. Quod cum percrebuisset in auribus
multitudinis plurimas obtulere primitias filii israel. frumenti vini et

olei, mellis quoque et omnium que gignit humus decimas obtulerunt. Sed et filii israel
et iuda qui habitabant in urbibus iuda obtulerunt decimas boum et ovium, de-
cimas quoque sanctorum que voverant domino deo suo atque universa portantes fecerunt
acervos plurimos. Mense autem tercio ceperunt acervorum iacere fundamenta, et mense
vii° compleverunt eos. Cumque ingressi fuissent ezechias et principes viderent
acervos et benedixerunt domino ac populo israel. Interrogavitque ezechias sacerdotes et
levitas cur ita iacerent acervi. Respondit azarias sacerdos primus de stirpe
sadoch dicens Ex quo ceperunt offerri primicie in domum domini comedimus et
saturati sumus et remanserunt plurima, eo quod benedixerit dominus populo suo. Reli-
quiarum autem copia est ista quam cernis. Precepit igitur ezechias ut prepararent
horrea in domo domini. Que cum fecissent, intulerunt tam primicias quam decimas
et quecumque voverant fideliter. Fuit autem prefectus eorum chonenias levita et semei
frater eius secundus. Post quem iehiel et azarias et naath et nasael et ierimoth
et iozabath et iehiel heliel et iesmachias et maath et manaias prepo-
siti sub manibus chonenie et semei fratris sui ex imperio ezechie regis et
azarie pontificis domus domini ad quos omnia pertinebant. Chore vero filius
iemna levites et ianitor orientalis porte prepositus erat hiis que sponte
offerebantur domino primiciisque et consecratis in sancta sanctorum. Et sub cura eius eden et
beniamin, iesue et semeias. Amarias quoque et sechenias in civitatibus
sacerdotum ut fideliter distribuerent fratribus suis partes minoribus atque ma-
ioribus, exceptis maribus ab annis tribus et supra cunctis qui ingredie-
bantur templum domini. Et quicquid per singulos dies conducebat in ministerio atque
observacionibus iuxta divisiones suas sacerdotibus per familias et levitis a vice-
simo anno et supra per ordines et turmas suas, universe quoque multitudini tam uxoribus
quam liberis eorum utriusque sexus fideliter cibi de hiis que sanctificata fuerant prebe-
bantur. Sed et filiorum aaron per agros et suburbana urbium singularum dispositi
erant viri qui partes distribuerent universo sexui masculino de sacerdotibus et
levitis. Fecit ergo ezechias universa que diximus in omni iuda, operatusque est
bonum et rectum et verum coram domino deo suo in universa cultura ministerii domus
domini iuxta legem et cerimonias volens requirere deum suum in toto
corde suo. fecit quoque et prosperatus est. c. xxxii

xxxii Postquam et huiuscemodi veritatem venit sennacherib rex assiriorum
et ingressus iudeam obsedit civitates munitas volens eas capere.
Quod cum audisset ezechias venisse scilicet sennacherib et totum belli
impetum verti contra ierusalem, inito cum principibus consilio virisque fortissimis ut
obturarent capita fontium que erant extra urbem, et hoc omnium decernente sententia
congregavit plurimam multitudinem et obturaverunt cunctos fontes et rivum
qui fluebat in medio terre dicentes, ne veniant reges assiriorum et inveniant
aquarum habundanciam. Edificavit quoque agens industrie omnem murum qui erat
dissipatus et exstruxit turres desuper et forinsecus alterum murum. Instauravit
quoque mello in civitate david et fecit universi generis armaturam et clipeos. constituit

quod principes bellorum in exercitu et convocavit universos in platea porte civitatis
ac locutus est ad cor eorum dicens Viriliter agite et confortamini. nolite ti-
mere nec paveatis regem assiriorum et universam multitudinem que est cum eo.
Multo enim plures nobiscum sunt quam cum illo. Cum illo est brachium carneum
nobiscum dominus deus noster. qui auxiliator est noster. pugnabitque pro nobis. Confortatusque
est populus huiusmodi verbis ezechie regis iuda. Que postquam gesta sunt misit
sennacherib rex assiriorum servos suos in iherusalem. ipse enim cum universo exercitu ob-
sidebat lachis. ad ezechiam regem iuda. et ad omnem populum qui erat in
urbe dicens. Hec dicit sennacherib rex assiriorum. In quo habentes fiduciam
sedetis obsessi in iherusalem. Num ezechias decipit vos ut tradat morti in
fame et in siti. affirmans quod dominus deus vester liberet vos de manu regis assiriorum.
Numquid non iste est ezechias qui destruxit excelsa illius et altaria. et
precepit iude et iherusalem dicens. Coram altari uno adorabitis et in ipso comburebitis
incensum. An ignoratis que ego fecerim et patres mei cunctis terrarum populis. Numquid
prevaluerunt dii gentium omnium terrarum liberare regionem suam de manu mea.
Quis est de universis diis gentium quas vastaverunt patres mei qui po-
tuerit eruere populum suum de manu mea. ut possit etiam deus vester eruere vos de
hac manu. Non vos igitur decipiat ezechias. nec vana persuasione deludat
neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus cunctarum gentium atque regionum
liberare populum suum de manu mea et de manu patrum meorum. consequenter nec deus
vester poterit vos eruere de manu mea. Hec et alia multa locuti sunt servi
eius contra dominum deum et contra ezechiam servum eius. Epistulas quoque scripsit plenas blas-
phemia contra dominum deum israel. et locutus est adversus eum. Sicut dii gentium ceterarum
non potuerunt liberare suos populos de manu mea. sic et deus ezechie non
poterit liberare populum suum de manu ista. Insuper et clamore magno lingua
iudaica contra populum qui sedebat in muris iherusalem personabat ut terreret
eos et caperet civitatem. locutusque est contra deum iherusalem sicut adversus deos populorum
terre opera manuum hominum. Oraverunt igitur ezechias rex et ysaias filius
amos prophetes adversus hanc blasphemiam. ac vociferati sunt usque ad
celum. Et misit dominus angelum qui percussit omnem virum robustum et
bellatorem et principem exercitus regis assiriorum. reversusque est cum ignominia
in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui. filii qui egressi fuerant
de utero eius interfecerunt eum gladio. Salvavitque dominus ezechiam et
habitatores iherusalem de manu sennacherib regis assiriorum et de manu omnium
et prestitit eis quietem per circuitum. Multi etiam deferebant hostias et sacrificia
domino in iherusalem et munera ezechie regi iuda. qui exaltatus est post hec
coram cunctis gentibus. In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mor-
tem. et oravit dominum. exaudivitque eum et dedit ei signum. Sed non iuxta
beneficia que acceperat retribuit. quia elevatum est cor eius. et facta est contra
eum ira et contra iudam ac iherusalem. humiliatusque est postea eo quod exaltatum
fuisset cor eius tam ipse quam et habitatores iherusalem. et ideo non venit super

eos ira domini in diebus ezechie. Fuit autem dives ezechias et inclitus valde. et thesauros sibi plurimos congregavit argenti et auri et lapidum preciosorum aromatum et armorum diversi generis et vasorum magni precii. Apothecas quoque frumenti vini et olei et presepia omnium iumentorum caulasque pecoribus et urbes sibi edificavit. Habebat quippe greges ovium et armentorum innumerabiles eo quod dedisset ei dominus substantiam multam nimis. Ipse est ezechias qui obturavit superiorem fontem aquarum gyon. et avertit eas subter ad occidentem urbis david. In omnibus operibus suis fecit prospere que voluit. Attamen in legatione principum babilonis qui missi fuerant ad eum. ut interrogarent de portento quod acciderat super terram. dereliquit eum deus ut temptaretur. et nota fierent omnia que erant in corde eius. Reliqua autem sermonum ezechie et misericordiarum eius scripta sunt in visione ysaie filii amos prophete et in libro regum iuda et israel. ·C· XXXIII

xxxiii Dormivitque ezechias cum patribus suis et sepelierunt eum super sepulcra filiorum david. et celebraverunt eius exequias universus iuda et omnes habitatores ierusalem. Regnavitque manasses filius eius pro eo. Duodecim annorum erat manasses cum regnare cepisset et quinquaginta quinque annis regnavit in ierusalem. Fecit autem malum coram domino iuxta abhominationes gentium quas subvertit dominus coram filiis israel. et conversus instauravit excelsa que demolitus fuerat ezechias pater eius. construxitque aras baalim et fecit lucos et adoravit omnem miliciam celi et coluit eam. Edificavit quoque altaria in domo domini de qua dixerat dominus. In ierusalem erit nomen meum in eternum. Edificavit autem ea cuncto exercitui celi in duobus atriis domus domini. transireque fecit filios suos per ignem in valle benennon. Observabat sompnia. sectabatur auguria. et maleficis artibus inserviebat. Habebat secum magos et incantatores. multaque mala operatus est coram domino ut irritaret eum. Sculptile quoque et conflatile signum posuit in domo domini. de qua locutus est deus ad david et ad salomonem filium eius dicens. In domo hac et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel ponam nomen meum in sempiternum. et movere non faciam pedem israel de terra quam dedi patribus eorum. ita dumtaxat si custodierint facere que precepi eis. cunctamque legem et cerimonias atque iudicia per manum moysi. Igitur manasses seduxit iudam et habitatores ierusalem ut facerent malum super omnes gentes quas subverterat dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus ad eum et ad populum illius et attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis assiriorum. ceperuntque manassen et vinctum cathenis atque compedibus duxerunt in babilonem. Qui postquam coangustiatus est oravit dominum deum suum et egit penitentiam valde coram deo patrum suorum. Deprecatusque est eum et obsecravit intente. Et exaudivit orationem eius. reduxitque eum ierusalem in regnum suum. Et cognovit manasses quod dominus ipse esset deus. Post hec edificavit murum extra civitatem david ad occidentem gyon in valle ab introitu porte piscium

per circuitum usque ad ofel. et exaltavit illum vehementer. Constituitque principes exer-
citus in cunctis civitatibus iuda munitis. et abstulit deos alienos et simu-
lacrum de domo domini. aras quoque quas fecerat in monte domus domini et in ierusalem
proiecit omnia extra urbem. Porro instauravit altare domini. et immolavit super
illud victimas et pacifica et laudem. precepitque iude ut serviret domino deo
israel. Attamen adhuc populus immolabat in excelsis domino deo suo. Reliqua
autem sermonum manasse et obsecratio eius ad deum suum. verba quoque videntium
que loquebantur ad eum in nomine domini dei israel. continentur in sermonibus regum
israel. Oratio quoque eius et exauditio et cuncta peccata atque contemptus. loca etiam
in quibus edificavit excelsa et fecit lucos et statuas antequam ageret
penitentiam scripta sunt in sermonibus ozai. Dormivit ergo manasses cum patribus
suis. et sepelierunt eum in domo sua. Regnavitque pro eo filius eius amon
viginti duorum annorum erat amon cum regnare cepisset. et duobus annis re-
gnavit in ierusalem. fecitque malum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater eius
et cunctis ydolis que manasses fuerat fabricatus immolavit atque servivit
et non est reveritus faciem domini. sicut reveritus est manasses pater eius. et multo
maiora deliquit. Cumque coniurassent adversus eum servi sui. interfecerunt eum in
domo sua. Porro reliqua multitudo populi cesis hiis qui amon percusserant
constituerunt iosiam filium eius regem pro eo. C XXXIIII xxxiiii
Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. et xxx et uno anno re-
gnavit in ierusalem. fecitque quod erat rectum in conspectu domini. et ambulavit
in viis david patris sui. Non declinavit neque ad dexteram neque ad sinistram.
Octavo autem anno regni sui cum adhuc esset puer cepit querere deum
david patris sui. et xii° anno postquam regnare ceperat mundavit iudam et ierusalem
ab excelsis et lucis simulacrisque et sculptilibus. Destruxeruntque coram
eo aras baalim et simulacra que superposita fuerant demoliti sunt. lucos
quoque et sculptilia succidit atque comminuit. et super tumulos eorum qui eis
immolare consueverant fragmenta dispersit. Ossa preterea sacerdotum combussit
in altaribus ydolorum. mundavitque iudam et ierusalem. Sed et in urbibus
manasse et effraym et symeon usque neptalim cuncta subvertit. Cum-
que altaria dissipasset et lucos et sculptilia contrivisset in frusta. cunctaque
delubra demolitus esset de universa terra israel. reversus est in ierusalem. Igitur
anno xviii° regni sui mundata iam terra et templo domini misit saphan
filium helthie et maasiam principem civitatis et ioha filium ioachaz
a commentariis ut instauraret domum domini dei sui. Qui venerunt ad
helthiam sacerdotem magnum. acceptamque ab eo pecuniam que illata fuit
in domo domini et quam congregaverant levite et ianitores de manasse
et effraym et universis reliquiis israel. ab omni quoque iuda et beniamin
et habitatoribus ierusalem tradiderunt in manibus eorum qui preerant operibus
in domo domini ut instaurarent templum domini. et infirma queque sarcirent
At illi dederunt ea artificibus et cementariis ut emerent lapides de

lapidicinis · et ligna ad commissuras edificij · et ad contignacionem do
morum quas destruxerant reges iuda · Et illi fideliter cuncta faciebant
Erant autem prepositi eorum iaeth et abdias de filijs merari · zacharias
et mosolla de filijs caath · qui urgebant opus · Omnes leuite scientes
organis canere · Super eos vero qui ad varios usus onera portabant
erant scribe et magistri de leuitis ianitores · Cumque afferret pecuniam que
illata fuerat in templum domini · repperit elchias sacerdos librum legis domini
qui datus fuerat per manum moysi · et ait ad saphan scribam · Librum legis
inveni in domo domini et tradidit ei · At ille intulit volumen ad regem
et nunciauit ei dicens · Omnia que dedisti in manum seruorum tuorum ecce com
plentur · Argentum quod inventum est in domo domini conflaverunt · datumque est
prefectis artificum et diuersa opera fabricancium · Preterea tradidit mihi elchias
sacerdos hunc librum · Quem cum rege presente recitasset · audissetque ille verba
legis · scidit vestimenta sua et precepit elchie et aicham filio saphan et
abdon filio micha · saphan quoque scribe et asaie seruo regis dicens · Ite et
orate dominum pro me et pro reliquijs israel et iuda super uniuersis sermonibus libri
huius qui repertus est · Magnus enim furor domini stillavit super nos · eo quod
non custodierint patres nostri verba domini ut facerent omnia que scripta sunt in isto
volumine · Abierunt ergo elchias et hij qui missi fuerant a rege ad holdam
prophetissam uxorem sellum filij thecua filij asra custodis vestium que
habitabat in ierusalem secunda · et locuti sunt ei verba que supra narravimus · Et illa re
spondit eis · Hec dicit dominus deus israel · Ite dicite viro qui misit vos ad me
Hec dicit dominus · Ecce ego inducam mala super locum istum · et super habitatores
eius · cuncta que maledicta que scripta sunt in libro hoc que legerit coram
rege iuda · Quia dereliquerunt me et sacrificaverunt dijs alienis ut me
ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum · Idcirco stillavit
furor meus super locum istum · et non extinguetur · Ad regem autem iuda qui misit
vos pro domino deprecando sic loquimini · Hec dicit dominus deus israel · Quia audisti
verba voluminis atque emollitum est cor tuum et humiliatus es in conspectu
dei · super hijs que dicta sunt contra locum hunc et habitatores ierusalem · reglitusque
facie mea scidisti vestimenta tua et flevisti coram me · ego quoque ex
audivi te dicit dominus · Iam enim colligam te ad patres tuos · et inferreris
in sepulcrum tuum in pace · Nec videbunt oculi tui omne malum quod ego
inducturus sum in locum istum et super habitatores eius · Retulerunt itaque regi
cuncta que dixerat · At ille convocavit universis maioribus natu iuda et
ierusalem ascendit in domum domini · Unaque omnes viri iuda et habitatores ierusalem
sacerdotes et leuite · cunctusque populus a minimo usque ad maximum · Et his
audientibus in domo domini legit rex omnia verba voluminis et stans in tri
bunali suo percussit fedus coram domino · ut ambularet post eum et custodiret
precepta et testimonia et iustificaciones eius in toto corde suo et in tota anima
sua · facerentque que scripta sunt in volumine illo quod legerat · Adquievitque

super hoc omnes qui reperti fuerant in ierusalem et beniamin. Et fecerunt ha-
bitatores ierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Abstulit igitur iosias
cunctas abhominationes de uniuersis regionibus filiorum israel et fecit omnes
qui residui erant in israel seruire domino deo suo. Cunctis diebus eius non recesserunt
Fecit autem iosias in ierusalem c. xxxv. a domino deo patrum suorum
phase domino quod immolatum est xiiii die mensis primi. et constituit
sacerdotes in officiis suis. hortatusque est eos ut ministrarent in
domo domini. Leuitis quoque ad quorum eruditionem omnis israel sanctificabatur domino
locutus est. Ponite archam in sanctuario templi quod edificauit salomon
filius dauid rex israel. Nequaquam enim eam ultra portabitis. Nunc autem ministra-
te domino deo uestro et populo eius israel. et preparate uos per domos et cognationes
uestras in diuisionibus singulorum sicut precepit dauid rex israel et descripsit sa-
lomon filius eius. Et ministrate in sanctuario per familias et turmas leui-
ticas. et sanctificati immolate phase. fratres etiam uestros ut possint iuxta
uerba que locutus est dominus in manu moysi facere preparate. Dedit preterea iosi-
as omni populo qui fuerat inuentus in sollempnitate phase agnos et hedos
de gregibus et reliqui pecoris triginta milia. boum quoque tria milia. Hec de
regis uniuersa substantia. Duces quoque eius sponte quod uouerant obtulerunt
tam populo quam sacerdotibus et leuitis. Porro elchias et zacharias et
iehiel principes domus domini dederunt sacerdotibus ad faciendum phase
pecora commixtim duo milia sexcenta et boues trecentos. Chonenias
autem et semeias etiam et nathanael fratres eius. necnon asabias iahiel
et iosabath principes leuitarum dederunt ceteris leuitis ad celebrandum
phase quinque milia pecorum et boues quingentos. Preparatumque est ministerium.
Et steterunt sacerdotes in officio suo leuite quoque in turmis iuxta regis imperium
et immolatum est phase. Asperseruntque sacerdotes manibus suis sanguinem
et leuite detraxerunt pelles holocaustorum et separauerunt ea ut darent per
domos et familias singulorum et offerrentur domino sicut scriptum est in libro moysi.
De bobus quoque fecerunt similiter. et assauerunt phase super ignem iuxta quod lege
preceptum est. Pacificas uero hostias coxerunt in lebetibus et caccabis et
ollis et festinato distribuerunt plebi. Sibi autem et sacerdotibus postea
parauerunt. Nam in oblatione holocaustorum et adipum usque ad noctem sa-
cerdotes fuerant occupati. Unde leuite et sibi et sacerdotibus filiis
aaron parauerunt nouissimis. Porro cantores filii asaph stabant in or-
dine suo iuxta preceptum dauid et asaph et eman et idithum prophetarum regis.
Ianitores uero per portas singulas obseruabant ita ut nec punctum quidem
discederent a ministerio. Quamobrem et fratres eorum leuite parauerunt eis cibos.
Omnis igitur cultura domini rite completa est in die illa ut facerent phase
et offerrent holocausta super altare domini iuxta preceptum regis iosie. Fece-
runtque filii israel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo et sollempni-
tatem azimorum vii diebus. Non fuit phase simile huic in israhel

a diebus samuelis prophete Sed nec quisquam de cunctis regibus israel fecit
phase sicut iosias sacerdotibus et levitis et omni iuda et israel qui repertus
fuerat et habitantibus in ierusalem Octavodecimo anno regni iosie hoc pha-
se celebratum est Postquam instauraverat iosias templum ascendit necho
rex egipti ad pugnandum in charcamis iuxta eufraten et processit in occursum
eius iosias At ille missis ad eum nunciis ait Quid michi et tibi est rex
iuda Non adversum te hodie venio sed contra aliam pugno domum ad quam
deus me festinato ire precepit Desine adversum deum facere qui mecum est
ne interficiat te Noluit iosias reverti sed preparavit contra eum bellum nec
acquievit sermonibus necho ex ore dei verum processit ut dimicaret in
campo mageddon ibique vulneratus a sagittariis dixit pueris suis Educite
me de prelio quia oppido vulneratus sum Qui transtulerunt eum de curru in alterum
currum qui sequebatur eum more regio et asportaverunt in ierusalem Mortuusque
est et sepultus in mausoleo patrum suorum et universus iuda et ierusalem luxerunt
eum iheremias maxime cuius omnes cantores atque cantatrices usque in presentem
diem lamentationes super iosiam replicant et quasi lex obtinuit in israhel
Ecce scriptum fertur in lamentationibus Reliqua autem sermonum iosie et miseri-
cordie eius que lege precepta sunt domini Opera quoque illius prima et novissima scripta
Tulit ergo populus terre ioachaz c. xxxvi. sunt in libro regum iuda et israel
xxxvi filium iosie et constituit regem pro patre suo in ierusalem Viginti trium annorum
erat ioachaz cum regnare cepisset et tribus mensibus regnavit in ierusalem
Amovit autem eum rex egipti cum venisset in ierusalem et condempnavit terram
centum talentis argenti et talento auri Constituit quoque regem pro eo eliachim
fratrem eius super iuda et ierusalem et vertit nomen eius ioachim Ipsum vero ioa-
chaz tulit secum et adduxit in egiptum Viginti quinque annorum erat ioachim
cum regnare cepisset et xi annis regnavit in ierusalem Fecitque malum coram domino
deo suo Contra hunc ascendit nabuchodonosor rex caldeorum et vinctum cathe-
nis duxit in babilonem Ad quam et vasa domini transtulit et posuit ea in
templo suo Reliqua autem verborum ioachim et abhominationum eius quas
operatus est et que inventa sunt in eo continentur in libro regum israel et iuda
Regnavitque ioachim filius eius pro eo Octo annorum erat cum regnare
cepisset ioachim et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in ierusalem fecitque
malum in conspectu domini Cumque anni circulus volveretur misit nabuchodonosor
rex qui adduxerunt eum in babilonem asportatis simul preciosissimis vasis
domus domini Regem vero constituit sedechiam patruum eius super iudam
et ierusalem Viginti et unius anni erat sedechias cum regnare cepisset et xi
annis regnavit in ierusalem Et fecit malum in oculis domini dei sui nec eru-
buit faciem iheremie prophete loquentis ad se ex ore domini A rege quoque re-
cessit nabuchodonosor qui adiuraverat per deum et induravit cor et cervicem suam
ut non reverteretur ad dominum deum israel Sed et universi principes sacerdotum et
populus prevaricati sunt inique iuxta universas abhominationes gentium et

polluerunt domum domini quam sanctificaverat sibi in ierusalem. Mittebat autem
dominus deus patrum suorum ad illos per manum nunciorum suorum de nocte con-
surgens et quotidie commonens eo quod parceret populo et habitaculo suo. At
illi subsannabant nuncios dei et parvipendebant sermones eius et illude-
bant prophetis donec ascenderet furor domini in populum eius, ut esset nulla curatio.
Adduxit enim super eos regem caldeorum et interfecit iuvenes eorum gladio
in domo sanctuarii sui. Non est misertus adolescentulis et virginis et senibus nec
decrepiti quidem, sed omnes tradidit manibus eius. Universa quoque vasa domus domini
tam maiora quam minora et thesauros templi et regis et principum transtu-
lit in babilonem. Incenderunt hostes domum domini, destruxerunt murum ierusalem,
universas turres combusserunt et quicquid preciosum fuerat demoliti sunt. Siquis
evaserat gladium ductus est in babilonem et servivit regi et filiis eius donec
imperaret rex persarum. Et compleretur sermo domini in ore ieremie et cele-
braret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolacionis egit sabbatum
usque dum complerentur lxx anni. Anno autem primo cyri regis persarum ad ex-
plendum sermonem domini quem locutus fuerat per os ieremie, suscitavit dominus
spiritum cyri regis persarum qui iussit predicari in universo regno suo etiam
per scripturam dicens. Hec dicit cyrus rex persarum. Omnia regna terrarum
dedit michi dominus deus celi et ipse precepit michi ut edificarem ei domum
in ierusalem que est in iudea. Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit dominus
deus suus cum eo et ascendat.

Incipit prologus in librum Esdre

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare
necdum statui. Nam neque vobis imperantibus abnuere
sententie est et magnitudo oneris impositi ita cervices premit ut
ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc
invidorum studia qui omne quod scribimus reprehendendum putant
et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant
quod occulte legunt intantum ut clamare compellar et dicere: Domine libera
animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tercius annus est quod semper scribit
atque rescribit ut Esdre librum de hebreo vobis transferam quasi non habeatis
greca et latina volumina aut quicquid illud est quod a nobis vertitur non statim
ab hominibus conspuendum sit. Frustra autem ut ait quidam niti neque aliud
fatigando nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos
mi dominion et rogaciane carissimi ut privata lectione contenti librum non
efferatis in publicum nec fastidiosis ingeratis cibos, vitetisque eorum
supercilium qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nichil noverunt. Siqui
autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, hiis tribuatis exemplar ad-
monentes ut hebrea nomina quorum grandis in hoc volumine copia
est distincte et per intervalla transcribant. Nichil enim prodest emendasse
librum nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat
quod unus a nobis editus liber est. Nec apocriforum tercii et quarti libri

somniis delectetur. Quia et apud hebreos esdre neemie que sermones
in unum volumine coartantur. Et que non habentur apud illos nec de xx
iiii^or senibus sunt procul abicienda. Si quis autem lxx vobis opposuerit
interpretes quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat
Nec potest utique verum asseri quod diversum est. mittite eum ad ewangelia
in quibus multa ponuntur quasi de veteri testamento que apud lxx interpretes
non habentur. Velut illud Quoniam nazareus vocabitur Et ex egipto vocavi
filium meum Et videbunt in quem compunxerunt. multaque alia que latiori
operi reservamus. Et querite ab eis ubi scripta sint. Cumque proferre non potuerint
vos legite de his exemplaribus que nuper a nobis edita maledicorum
linguis quottidie confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam certe quod illaturus
sum equissimum est. edidi aliquid quod non habet in greco vel aliter habet quid me
interpretem laniat. interrogent hebreos et ipsis auctoribus
translationi mee vel arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est si clausis
quod dicitur oculis michi volunt maledicere et non imitantur grecorum studium
et benivolentiam. qui post lxx translatores iam christi ewangelio coruscante
iudeos et ebionitas veteris legis interpretes aquilam videlicet et si-
machum et theodotionem et curiose legunt et per origenis laborem ecclesiis
dedicarunt. Quanto magis latini grati esse deberent quod exultantem cer-
nerent greciam a se aliquid mutuari. Primum enim magni sumptus est et infi-
nite difficultatis exemplaria omnia habere. Deinde etiam qui habuerint et
hebrei sermonis ignari sunt magis errabunt ignorantes quis e multis
verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud grecos accidit ut
interdum scripture sensum relinquens unius cuiuslibet interpretis sequeretur
errorem. Nos autem qui hebree lingue saltim parvam habemus scientiam et latinus
nobis utcumque sermo non deest et de aliis magis possumus iudicare et ea
que ipsi intelligimus in nostra lingua exprimere. Itaque licet excetra sibilet
victorque sinon incendia iactet. numquam meum iuvante christo silebit eloquium
et precisa lingua balbuciet. Legat qui voluit abiciat. Eventilent apices
litteras calumpnientur. Magis vestra caritate provocabor ad studium quam il-
lorum detractione et odio deterrebor. Incipit liber Esdre

In anno primo cyri regis persarum ut impleretur verbum domini
ex ore ieremie suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum
et transduxit vocem in universo regno suo etiam per scripturas
dicens. Hec dicit cyrus rex persarum Omnia regna terre dedit
michi dominus deus celi et ipse precepit michi ut edificarem ei domum in
ierusalem que est in iudea Quis est in vobis de universo populo
eius. sit deus illius cum ipso Ascendat ierusalem que est in iudea et
edificet domum domini dei israel. Ipse est deus qui est in ierusalem
et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitent adiuvent
eum viri de loco suo et argento et auro et substantia et pecoribus

a' excedia

Incipit liber esdre

excepto quod voluntarie offerunt templo dei quod est in ierusalem Et surrexerunt
principes patrum de iuda et beniamin et sacerdotes et levite omnis cuius susci-
tavit deus spiritum ut ascenderent ad edificandum templum domini quod erat in ierusalem
Universique qui erant in circuitu adiuverunt manus eorum in vasis argenteis
et aureis in substantia et iumentis in supellectili exceptis hiis que sponte ob-
tulerant Rex quoque cyrus protulit vasa templi domini que tulit nabuchodonosor
de ierusalem et posuerat ea in templo dei sui Protulit autem ea cyrus rex persarum
per manum mitridatis filii gazabar et annumeravit ea sasabasar
principi iude et hic est numerus eorum fiale auree xxx fiale argentee mille
Cultri xxix ciphi aurei xxx ciphi argentei secundi cccc x vasa alia
mille Omnia vasa aurea et argentea quinque milia cccc universa tulit
sasabasar cum hiis qui ascendebant de transmigratione babilonis in ierusalem

Hii sunt autem filii provincie qui ascenderunt de captivitate c ii
quam transtulit nabuchodonosor rex babilonis in babilonem et reversi
sunt in ierusalem et iuda unusquisque in civitatem suam qui venerunt cum zoro-
babel iesua neemia saraia rahelaia mardochai belsan mes-
phar reuibaana Numerus virorum populi israel filii phares duo milia
c lxxii filii sephetia ccc lxxii filii area quingenti lxxv filii
phaat moab filiorum iosue duo milia octingenti xii filii helam mil-
le cc liiii filii zethua nongenti xlv filii zachai septingenti lx
filii bani sexcenti xlii filii bebai sexcenti xxiii filii azgad mille
cc xxii filii adonicam sexcenti lxvi filii beguai duo milia lvi
filii adin cccc liiii filii ather qui erat ex ezechia xcviii filii
besai ccc xxiii filii iora c xii filii asom cc xxiii filii gebbar xcv
filii bethleem c xxiii filii nechupha lvi viri anathot c xxviii
filii azmaveth xlii filii rama et gaba sexcenti xxi filii caria-
thiarim cephiara et beroth septingenti xliii viri machmas c
xxii viri bethel et hai cc xxiii filii nebo lii filii megbis c lvi
filii helam alterius mille cc liiii filii arim ccc xx filii lodadin et
ono septingenti xxv filii iericho ccc xlv filii senaa tria milia sex-
centi xxx Sacerdotes filii idaia in domo iesue nongenti lxxiii filii
emmer mille lii filii phessur mille cc xlvii filii arim mille
xvii Levite filii iosue et cedmihel filiorum odevie lxxiiii Canto-
res filii asaph c xxviii filii ianitorum filii sellum filii ather filii
thelmon filii accub filii atita filii sobai universi c xxxix
Nathinnei filii sia filii asupha filii thebbaoth filii cheros
filii siaa filii phadon filii lebana filii agaba filii accub
filii agab filii selmai filii anan filii gadel filii gaer filii
rahaia filii rasin filii nechoda filii gazem filii aza filii
phasea filii besee filii asenaa filii munim filii nethusim
filii bechuc filii acupha filii arur filii besluth filii maida

filii arsa filii betros filii sisara filii thema filii nasia filii
atipha filii servorum salomonis filii sothelei filii sopheret filii
pharuda filii alath filii derton filii geder filii saphatia filii
athil filii phocerethi et qui erat de aseba filii amim Omnes
nathinnei et filii servorum salomonis ccc.lxxxii. Et hii qui ascenderunt
de thelmala et thelarsa cherub et don et mer et non potuerunt
indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex israel essent. filii delaia
filii thobia filii necoda sescenti.lii. Et de filiis sacerdotum filii
obia filii accos filii berzellai qui accepit de filiis berzellai gal-
laaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scripturam
genealogie sue et non invenerunt et eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit
ather sothei eis ut non comederent de sancta sanctorum donec surgeret sacerdos
doctus atque perfectus. Omnis multitudo quasi unus xlii milia ccc.lx. exce-
ptis servis eorum et ancillis qui erant vii milia ccc.xxxvii. Muli eorum
ccc.xlv. Cameli eorum cccc.xxxv. Asini eorum v milia nongenti xx.
Et de principibus patrum cum ingrederentur templum domini quod est in ierusalem sponte
obtulerunt in domum dei ad extruendam in loco suo secundum vires suas de-
derunt impensas operis auri solidos xl milia et mille argenti mnas
v milia et vestes sacerdotales centum. Habitaverunt autem sacerdotes et levite et de
populo cantores et ianitores et nathinnei in urbibus suis. universusque israel
in civitatibus suis. Iamque venerat mensis vii et erant filii israel in civitatibus

Congregatus est ergo populus quasi vir unus c. iii. Eius
in ierusalem. Et surrexit iosue filius iosedech et fratres eius sa-
cerdotes. et zorobabel filius salathiel et fratres eius et edifica-
verunt altare dei israel ut offerent in eo holocausta sicut scriptum est in
lege moysi viri dei. Collocaverunt autem altare super bases suas deterren-
tibus eos per circuitum populis terrarum et obtulerunt super illud holocaustum
domino mane et vespere. Feceruntque sollempnitatem tabernaculorum sicut scriptum est
et holocaustum diebus singulis per ordinem secundum preceptum opus diei in die
suo. Et post hec holocaustum iuge tam in kalendis quam in universis solle-
mpnitatibus domini que erant consecrate et in omnibus in quibus ultro of-
ferebatur munus domino. A primo die mensis vii ceperunt holocaustum domino
offerre. porro templum domini fundatum necdum erat. Dederunt autem pecunias
latomis et cementariis. Cibum quoque et potum et oleum sydoniis. tyriisque ut
deferrent ligna cedrina de libano ad mare ioppe iuxta quod preceperat
cyri rex persarum eis. Anno autem secundo adventus eorum ad templum dei in ierusalem mense
secundo ceperunt zorobabel filius salathiel et iosue filius iosedech et reliqui
de fratribus eorum sacerdotes et levite et omnes qui venerant de captivitate
in ierusalem et constituerunt levitas a xx annis et supra ut urguerent opus domini.
Stetitque iosue et filii eius et fratres eius cedmihel et filii eius et filii iuda
quasi vir unus ut instarent super eos qui faciebant opus domini in templo. filii enadab

filii eorum et fratres eorum levite. Fundato igitur a cementariis templo domini
steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis. et levite filii asaph in
cimbalis laudarent dominum per manus david regis israel. et concinebant in
ymnis et confessione domino quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia eius super israel.
Omnis quoque populus vociferabat clamore magno in laudando dominum. eo quod
fundatum esset templum domini. plurimi etiam de sacerdotibus et levitis et princi-
pes patrum et seniores qui viderant templum prius cum fundatum esset et hoc
templum in oculis eorum flebant voce magna. et multi vociferantes in leticia
elevabant vocem. nec poterat quisquam cognoscere vocem clamoris letantium
et vocem fletus populi. Commixtim enim populus vociferabatur clamore magno
et vox audiebatur procul. Audierunt autem hostes iude et beniamin
quod filii captivitatis edificarent templum domino deo israel. Et accedentes ad zo-
robabel et ad principes patrum dixerunt eis. Edificemus vobiscum. quod ita
ut vos querimus dominum deum vestrum. Ecce nos immolabimus victimas ex diebus
asoraddon regis assur qui adduxit nos huc. Et dixit eis zorobabel
et iosue et reliqui principes patrum israel. Non est nobis et vobis ut edificemus
// xpi domum deo nostro. sed nos soli edificabimus domino deo nostro sicut precepit nobis
cyrus rex persarum. Factum est igitur ut populus terre impediret manus populi iude
et turbaret eos in edificando. Conduxerunt autem adversum eos consiliatores. et
destruerent consilium eorum omnibus diebus cyri regis persarum et usque ad regnum iiii
In anno assueri in principio regni eius. c. IIII. Darii regis persarum
scripserunt accusationem adversum habitatores iude et ierusalem. Et in diebus
artaxersis scripsit beselam mitridates et tabeel et reliqui qui erant in
consilio eorum ad artaxersen regem persarum. Epistola autem accusationis scripta
erat syriace et legebatur sermone syro. Reum beelteem et samsai una est tantum
scriba scripserunt epistolam unam de ierusalem artaxersi regi huiuscemodi. Reum beel-
teem et samsai scriba et reliqui consiliatores eorum dinei et apharsathei
et therphalei. apharsei. erchuei babylonii. susannechei. dievi et
elamite et ceteri de gentibus quas transtulit asenaphar magnus et
gloriosus. et habitare eos fecit in civitatibus samarie. et in reliquis regionibus
trans flumen in pace. Hoc est exemplar epistole quam miserunt ad eum artax-
xersi regi. Servi tui qui sunt trans flumen salutem dicunt. Notum sit
regi quod iudei qui ascenderunt a te ad nos. venerunt in ierusalem civitatem
rebellem et pessimam. quam edificant extruentes muros eius et parietes
componentes. Nunc igitur notum sit regi quod si civitas illa edificata fuerit
et muri eius instaurati tributum et vectigal et annuos reditus non
dabunt et usque ad reges hec noxa perveniet. Nos igitur memores salis
quod in palatio comedimus. et quod lesiones regis videre nefas ducimus
idcirco misimus et nunciavimus regi. ut recenseas in libris historiarum
patrum tuorum. et invenies scriptum in commentariis. et scies quia urbs illa
urbs rebellis est et nocens regionibus et provinciis. et bella concitantur in ea

ex diebus antiquis. Quam ob rem et civitas ista destructa est. Nunciamus
nos regi quoniam si civitas illa edificata fuerit et muri ipsius instaurati
possessionem trans fluvium non habebis. Verbum misit rex ad Reumbeel-
teem et Samsai scribam et ad reliquos qui erant in consilio eorum habita-
tores Samarie et ceteris trans fluvium salutem dicens et pacem. Accu-
satio quam misistis ad nos manifeste lecta est coram me. et a me pre-
ceptum est. et recensuerunt inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis
adversum reges rebellat. et sediciones et prelia concitantur in ea. Nam et reges
fortissimi et usque ad regnum Darii regis Persarum fuerunt in Ierusalem. qui
et dominati sunt omni regioni que trans fluvium est. Tributum quoque et ve-
ctigal et reditus accipiebant. Nunc ergo audite sententiam et prohibeatis viros
illos et urbs illa non edificetur donec forte si a me iussum fuerit. Vide-
te ne negligenter hoc impleatis et paulatim crescat malum contra reges. Itaque
exemplum edicti Artaxerxis regis lectum est coram Reumbeelteem
et Samsai scriba et consiliariis eorum. Et abierunt festinum in Ierusalem ad iu-
deos et prohibuerunt eos in brachio et robore. Tunc intermissum est opus
domus domini in Ierusalem. et non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis
Prophetaverunt autem aggeus propheta et zacharias c. v. Esdre
filius addo prophetantes ad iudeos qui erant in iudea et Ierusalem
in nomine dei israel. Tunc surrexerunt zorobabel filius salathiel et iosue fi-
lius iosedech et ceperunt edificare templum dei in Ierusalem. et cum eis prophete
dei adiuvantes eos. In ipso autem tempore venit ad eos Thathanai qui erat
dux trans fluvium et Starbuzannai et consiliarii eorum. sicque dixerunt
eis. Quis dedit vobis consilium ut domum hanc edificaretis et muros hos
instauraretis. Ad quod respondimus eis que essent nomina hominum auctorum illius
edificationis. Oculus autem dei eorum factus est super senes iudeorum et non potuerunt
prohibere eos. Placuitque ut res ad Darium deferretur et tunc satisfacerent
adversus accusationem illam. Exemplar epistole quam misit Thathanai dux
regionis trans flumen et Starbuzanai et consiliatores eius Apharsacei
qui erant trans flumen ad Darium regem. Sermo quem miserant ei scriptus
erat. Dario regi pax omnis. Notum sit regi isse nos ad iudeam
provinciam ad domum dei magni. que edificatur lapide impolito et ligna
ponuntur in parietibus. opusque istud diligenter extruitur. et crescit in manibus
eorum. Interrogavimus ergo senes illos et ita diximus eis. Quis dedit
vobis potestatem ut domum hanc edificaretis. et muros hos instauraretis. Sed et nomina
eorum quesivimus ab eis ut nunciaremus tibi quoque scripsimus que sunt prin-
cipes in eis. Huiuscemodi autem sermonem responderunt nobis dicentes. Nos sumus
servi dei celi et terre et edificamus templum quod erat extructum ante
hos annos. quodque rex israel magnus edificaverat et extruxerat. Postquam autem
ad iracundiam provocaverunt patres nostri deum celi tradidit eos in manus Nabu-
chodonosor regis babilonis chaldei. domum quoque hanc destruxit et populum

eius transtulit in babilonem. Anno autem primo cyri regis persarum cyrus
rex proposuit edictum ut domus dei edificaretur. Nam et vasa templi dei
aurea et argentea que nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in ierusalem
et asportaverat ea in templum babilonis protulit cyrus rex babilonis
et data sunt sasabasar vocabulo quem et principem constituit. Dixitque ei
Hec vasa tolle et vade et pone ea in templum quod erat in ierusalem. et domus dei
edificetur in loco suo. Tunc itaque sasabasar ille venit et posuit funda-
menta templi dei in ierusalem. et ex eo tempore usque nunc edificatur. et necdum
completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum recenseat in bibliotheca regis
que est in babilone. utrum nam a cyro rege iussum sit ut edificaretur domus
dei in ierusalem. et voluntatem regis super hoc remittat ad nos — VI —

Tunc rex darius precepit et recensuerunt in bibliotheca librorum qui
erant repositi in babilone. et inventum est in ecbathanis quod est castrum
in iudea provincia volumen unum. talisque scriptus erat in eo commenta-
rius. Anno primo cyri regis. Cyrus rex decrevit ut domus dei que est in ierusalem
edificaretur. ubi immolent hostias et ut ponant fundamenta supportantia
altitudinem cubitorum lx. et latitudinem cubitorum lx. Ordines de lapi-
dibus impolitis tres et sic ordines de lignis novis. Sumptus autem de
domo regis dabuntur. Sed et vasa templi dei aurea et argentea que nabuchodonosor
tulerat de templo ierusalem et attulerat ea in babilonem reddantur et referantur
in templo ierusalem in locum suum. que et posita sunt in domo dei. Nunc ergo tha-
thanai dux regionis que est trans flumen et starbuzanai et consiliarii
vestri ac pharsacei. qui estis trans flumen procul recedite ab illis. et
dimittite templum dei fieri a duce iudeorum et senioribus eorum. Domum dei
illam edificent in loco suo. Sed a me preceptum est quid oporteat fieri a pre-
sbiteris iudeorum illis ut edificetur domus dei scilicet ut de archa regis
id est ut de tributis que dantur de regione trans flumen studiose sumptus
dentur viris illis ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit et vitulos et agnos
et hedos in holocaustum deo celi frumentum sal et vinum et oleum secundum
ritum sacerdotum qui sunt in ierusalem detur eis per dies singulos. ne sit in aliquo
querimonia. et offerant oblationes deo celi. orentque pro vita regis et filiorum
eius. A me ergo positum est decretum. ut omnis homo qui hanc permutaverit
iussionem tollatur lignum de domo ipsius. et erigatur et configatur in eo.
domus autem eius publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi
dissipet omnia regna et populum qui extenderit manum suam ut repugnet
et dissipet domum dei illam que est in ierusalem. Ego darius statui de-
cretum quod studiose impleri volo. Igitur thatannai dux regionis
trans flumen et starbuzanai et consiliarii eius secundum quod preceperat darius
rex sic diligenter executi sunt. Seniores autem iudeorum edificabant
et prosperabantur iuxta prophetiam aggei prophete et zacharie filii addo et edi-
ficaverunt. et construxerunt iubente deo israel. et iubente cyro et dario et

artarxerse regibus persarum & compleverunt domum dei istam usque ad diem
tertium mensis adar qui est annus sextus regni darii regis. Fecerunt autem
filii israel sacerdotes & levite & reliqui filiorum transmigrationis dedi
cationem dei in gaudio & obtulerunt in dedicationem domus dei vitulos c
arietes cc agnos cccc hircos pro peccato totius israel xii iuxta numerum tribuum
israel Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis & levitas in vicibus suis
super opera dei in ierusalem sicut scriptum est in libro moysi Fecerunt autem filii trans
migrationis pascha xiiii die mensis primi Purificati enim erant sacerdotes
& levite quasi unus omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis
transmigrationis & fratribus suis sacerdotibus & sibi. & comederunt filii israel
qui reversi fuerant de transmigratione & omnes qui se separaverant a coinquina
tione gentium terre ad eos ut quererent dominum deum israel Et fecerunt solle
mpnitatem azimorum vii diebus in leticia quia letificaverat eos dominus &
converterat cor regis assur ad eos ut adiuvaret manus eorum in opere domus
vii Post hec autem verba in regno artarxersis c vii dei israel
regis persarum Esdras filius saraie filii azarie filii helchie
filii sellum filii sadoch filii achitob filii amarie filii azarie
filii maraioth filii zaraie filii ozi filii bocci filii abisue filii
finees filii eleazar filii aaron sacerdotis ab initio. Ipse esdras
ascendit de babilone & ipse scriba velox in lege moysi quam dedit dominus
deus israel. Et dedit ei rex iuxta manum domini dei eius super eum omnem petitionem
eius Et ascenderunt de filiis israel & de filiis sacerdotum & de filiis le
vitarum & de cantoribus & de ianitoribus & de nathineis in ierusalem
Anno vii artarxersis regis venit in ierusalem mense v. ipse est annus
vii regis quia in primo die mensis primi cepit ascendere de babilone
& in primo die mensis quinti venit in ierusalem iuxta manum dei sui bonam super
se Esdras autem paravit cor suum ut investigaret legem domini & faceret et
doceret in israel preceptum & iudicium Hoc est autem exemplar epistole edicti
quod dedit rex artarxersis esdre sacerdoti scribe erudito in sermonibus
& preceptis domini & cerimoniis in israel Artarxersis rex regum esdre sacer
doti scribe legis dei celi doctissimo salutem Iam nunc decretum est
ut cuicumque placuerit in regno meo de populo israel & de sacerdotibus eius
& de levitis ire in ierusalem tecum vadat A facie enim regis & vii con
siliatorum eius missus es ut visites iudeam & ierusalem in lege dei tui
que est in manu tua. & ut feras argentum & aurum quod rex & consiliatores
eius sponte obtulerunt deo israel. cuius tabernaculum in ierusalem est & omne argen
tum & aurum quodcumque inveneris in universa provincia babilonis & populus offerre
voluerit. & sacerdotibus qui sponte obtulerint domui dei que est in ierusalem libere
accipe & studiose eme de hac pecunia vitulos agnos arietes
& sacrificia & libamina eorum & offer ea super altare templi dei vestri quod est
in ierusalem Sed & si quid tibi & fratribus tuis de reliquo argento & auro
placuit

vt faciatis iuxta voluntatem dei vestri. Facite vasa quoque que dantur tibi in ministerium
domus dei tui trade in conspectu dei ierusalem. Ceterum et cetera quibus opus fuerit in
domo dei tui quantumcumque necesse est ut expendas dabitur de thesauro
et fisco regis et a me. Ego artaxerses rex statui et decrevi omnibus cu-
stodibus arche publice qui sunt trans flumen ut quodcumque pecierit a vobis
esdras sacerdos scriba legis dei celi absque mora detur vsque ad tale-
ta argenti centum et vsque ad vini bathos c. et vsque ad frumenti cho-
ros centum et vsque ad batos olei c. Sal vero absque mensura. Omne quod
ad ritum dei celi pertinet tribuatur diligenter in domo dei celi. ne forte ira-
scatur contra regnum regis et filiorum eius. vobis quoque notum facimus de vniuersis sacerdotibus
et leuitis. cantoribus et ianitoribus nathinneis et ministris domus dei huius
vt vectigal et tributum et annonas non habeatis potestatem imponendi super eos.
Tu autem esdra secundum sapientiam dei tui que est in manu tua constitue iudices et
presides ut iudicent omni populo qui est trans flumen. his videlicet qui nouerunt
legem dei tui et legem regis diligenter. iudicium erit de eo siue in mortem
siue in exilium siue in condempnationem substancie eius vel certe in carcerem. Et dixit
esdras scriba. Benedictus dominus deus patrum nostrorum qui dedit hoc in corde regis
vt glorificaret domum domini que est in ierusalem. et in me inclinavit misericordiam
suam coram rege et consiliatoribus eius et vniuersis principibus potentibus. Et
ego confortatus manu domini dei mei que erat in me congregavi de israel principes. vm

Hi sunt ergo principes familiarum c. viii. patrum qui ascenderunt mecum
et genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno artaxersis
regis de babilone. De filiis finees gerson. de filiis itha-
mar daniel. De filiis dauid attus. de filiis sechenie et filiis pha-
ros zacharias et cum eo numerati sunt viri cl. De filiis phet moab he-
lionai filius zaraie et cum eo cc viri. de filiis sechenie filius ieze-
chiel et cum eo ccc. viri. de filiis adda nebeth filius ionathan et cum
eo l viri. de filiis helam ysaias filius athalie et cum eo lxx viri.
De filiis saphatie zebedia filius michael et cum eo cc. lxx viri. De
filiis selemoth filius iosphie et cum eo c lx viri. de filiis ioab obe-
dia filius iehiel et cum eo cc. xviii viri. de filiis bebai zacha-
rias filius bebai et cum eo xxviii viri. De filiis ezeath iohanna filius
ecetethan et cum eo c. x vi. De filiis adonica qui erant nouissimi.
et hec nomina eorum. Eliphalet et iehiel et samaias et cum eis lx
vi. De filiis bethgui vthai et zachur et cum eo lxx vi. Congregavi autem
eos ad fluvium qui decurrit ad hauua et mansimus ibi diebus tribus et
quesivi in populo et in sacerdotibus de filiis leui et non inveni ibi. Itaque misi
eliezer et ariel et semeia et helnathan et iarib alterum helnathan
et nathan et zachariam et mesollam principes ioarib et helnathan
sapientes et misi eos ad heddo qui est princeps in casphie loco et posui
in ore eorum verba que loquerentur ad heddon et ad fratres eius nathinneos

in loco casphie ut adducerent nobis ministros domus dei nostri Et addu-
xerunt nobis per manum dei nostri bonam super nos virum doctissimum de filiis
moolli filii levi filii israel sarabiam ⁊ filios eius ⁊ fratres eius xviii
⁊ alios fratres eius ⁊ filios eius xx ⁊ omnes hy nathinneos quos dauid
⁊ principes ad ministeria leuitarum nathinneos cc xx Omnes hy suis
nominibus vocabantur ⁊ predicaui ibi ieiunium iuxta fluuium hauua ut
affligeremur coram domino deo nostro ⁊ peteremus ab eo viam rectam nobis ⁊
filiis nostris vniuerseque substancie nostre Erubui enim petere regem auxilium
⁊ equites qui defenderent nos ab inimicis in via quia dixeramus regi Manus
dei nostri est super nos omnes qui querunt eum in bonitate ⁊ imperium eius ⁊ fortitudo
eius ⁊ furor super omnes qui derelinquunt illum Ieiunauimus enim ⁊ roga-
uimus deum nostrum pro hec ⁊ euenit nobis prospere Et separaui de principibus
sacerdotum xii Sarabia asabia ⁊ cum eis de fratribus eorum x Appendi-
que eis argentum ⁊ aurum ⁊ vasa consecrata domus dei nostri que obtulerat
rex ⁊ consiliatores eius ⁊ principes eius vniuersusque israel eorum qui inventi
fuerant ⁊ appendi in manibus eorum argenti talenta sexcenta l ⁊ vasa
argentea c auri centum talenta ⁊ crateras xx que habebant solidos
millenos ⁊ vasa eris fulgentis optimi duo pulcra ut aurum et
dixi eis Vos sancti domini ⁊ vasa sancta ⁊ argentum et aurum quod sponte obla-
tum est domino deo patrum vestrorum Vigilate ⁊ custodite donec appendatis coram
principibus sacerdotum ⁊ leuitarum ⁊ ducibus familiarum israel in ierusalem in the-
saurum domus domini Susceperunt autem sacerdotes ⁊ leuite pondus argenti ⁊
auri ⁊ vasorum ut deferrent in ierusalem in domum dei nostri Promouimus ergo
a flumine hauua xii die mensis primi ut pergeremus in ierusalem ⁊ manus
dei nostri fuit super nos ⁊ liberauit nos de manu inimici ⁊ insidiatoris
in via ⁊ venimus in ierusalem ⁊ mansimus ibi diebus tribus Die autem quarta appensum
est argentum ⁊ aurum ⁊ vasa in domo dei nostri per manum remoth filii vrie
sacerdotis ⁊ cum eo eleazar filius finees ⁊ cum eis iozeded filius iosue
⁊ nodaia filius bennoi leuite iuxta numerum ⁊ pondus omnium Descriptumque
est omne pondus in tempore suo Sed qui venerant de captiuitate filii trans-
migracionis obtulerunt holocaustomata deo israel vitulos xvi pro omni
israel arietes xcvi agnos lxxvii hircos pro peccato xii omnia in holo-
caustum domino Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant de conspectu
regis ⁊ ducibus trans flumen ⁊ eleuauerunt populum ⁊ domum dei c ix
Postquam autem completa sunt accesserunt ad me principes dicentes
Non est separatus populus israel ⁊ sacerdotes ⁊ leuite a populis terrarum
⁊ de abhominacionibus eorum Chananei videlicet ⁊ ethei ⁊ pherezei
⁊ iebusei ⁊ amonitarum ⁊ moabitarum ⁊ egiptiorum ⁊ amorreorum
Tulerunt enim de filiabus eorum vxores sibi ⁊ filiis suis ⁊ commiscuerunt
semen sanctum cum populis terrarum Manus etiam principum ⁊ magistratuum fuit in
trasgressione hac prima Cumque audissem sermonem istum pallium meum et
scidi

tunicam et evulsi capillos capitis mei et barbe et sedi merens. Conve-
nerunt autem ad me omnes qui timebant verbum dei israel pro transgressione eorum
qui de captivitate venerant. Et ego sedebam tristis usque ad sacrificium ve-
spertinum. Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea et scisso pallio et
tunica curvavi genua mea et expandi manus meas ad dominum deum meum et
dixi Deus meus confundor et erubesco levare faciem meam ad te quoniam iniqui-
tates nostre multiplicate sunt super caput nostrum et delicta nostra creverunt usque ad celum
a diebus patrum nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc
et pro iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri in
manus regum terrarum et in gladium et in captivitatem et in rapinam et in confusionem
vultus sicut et in die hac. Et nunc quasi ad parum et ad momentum facta est deprecatio
nostra apud dominum deum nostrum ut dimitteret nobis reliquias et daret nobis paxillum
in loco sancto eius et illuminaret oculos nostros deus noster et daret nobis vitam mo-
dicam in servitute nostra quia servi sumus et in servitute nostra non dereliquit nos dominus deus
noster. Et inclinavit super nos misericordiam coram rege persarum ut daret nobis vitam et
sublimaret domum dei nostri et extrueret solitudines eius et daret nobis sepem
in iuda et in ierusalem. Et nunc quid dicemus deus noster post hec. Quia dereliquimus
mandata tua que precepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens. Terra ad
quam vos ingredimini ut possideatis eam terra immunda est iuxta immunditiam
populorum ceterarum terrarum abhominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque
ad os in coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum
et filias eorum ne accipiatis filiis vestris et non queratis pacem eorum et pro
speritatem eorum usque in eternum ut confortemini et comedatis que bona sunt
terre et heredes habeatis filios vestros usque in seculum. Et post omnia que venerunt
super nos in operibus nostris pessimis et delicto nostro magno quia tu deus noster li-
berasti nos de iniquitate nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie ut
non reverteremur et irrita faceremus mandata tua neque matrimonia iungeremus
cum populis abhominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consumma-
tionem ne dimitteres nobis reliquias et salutem. Domine deus israel iustus es tu
quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus
in delicto nostro. Non enim stare potest coram te super hoc. Sic ergo orante esdra et
implorante deum et flente et iacente ante templum dei collectus est ad eum de
israel cetus grandis nimis virorum ac mulierum puerorumque et flevit populus

ET respondit sedechias filius iehiel · X · multo fletu
de filiis helam et dixit esdre. Nos prevaricati sumus in deum
nostrum et duximus uxores alienigenas de populis terre. Et nunc si est
penitentia in israel super hoc. Percutiamus fedus cum domino deo nostro et proiciamus univer-
sas uxores et eos qui de his nati sunt iuxta voluntatem domini et eorum
qui timent preceptum dei nostri. Secundum legem fiat. Surge tuum est discernere
nobis quoque erimus tecum. Confortare et fac. Surrexit esdras et adiu-
ravit principes sacerdotum et levitarum et omnem israel ut facerent iuxta verbum

hoc et iuraverunt Et surrexit esdras ante domum dei et abiit ad cubiculum
iohanna filii eliasib et ingressus est illuc panem non comedit et aquam
non bibit Lugebat enim transgressionem eorum qui de captivitate ve-
nerant et missa est vox in iudea et ierusalem omnibus filiis transmigrationis
ut congregarentur in ierusalem et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta
consilium principum et seniorum auferetur universa substancia eius et ipse auferetur
de cetu transmigrationis Convenerunt igitur omnes viri iuda et beniamin
in ierusalem tribus diebus ipse est mensis nonus xx die mensis Et sedit omnis
populus in platea domus dei trementes pro peccato et pluviis
Et surrexit esdras sacerdos et dixit ad eos Vos transgressi estis
et duxistis uxores alienigenas ut adderetis super delictum israel et nunc
date confessionem domino deo patrum vestrorum et facite placitum eius et separamini
a populis terre et ab uxoribus alienis Et respondit universa multitudo dixitque
voce magna iuxta verbum tuum ad nos fiat Verumtamen quia populus multus
est et tempus pluvie et non sustinemus stare foris et opus non est diei unius
vel duorum vehementer quippe peccavimus in sermone isto Constituantur
principes in universa multitudine et omnes qui duxerunt in civitatibus nostris uxores
alienigenas veniant temporibus statutis et cum his seniores per civitatem et civitatem
et iudices eius donec auferatur ira dei a nobis super peccato hoc Igitur ionathan
filius asahel et iaazia filius thecue steterunt super hoc et mesolla et sebe-
thai levites adiuverunt eos Feceruntque sic filii transmigrationis Et abi-
erunt esdras sacerdos et viri principes familiarum in domo patrum suorum
et omnes per nomina sua et sederunt in die prima mensis decimi ut que-
rerent rem Et consummati sunt omnes viri qui duxerant uxores alien-
igenas usque ad primam diem mensis primi et inventi sunt de filiis sacerdo-
tum qui duxerant uxores alienigenas De filiis iosue filii iosedech
et fratres eius maasia et eliezer et iarib et godolias et dederunt manus
suas ut eicerent uxores suas et pro delicto suo arietem de ovibus offerrent
Et de filiis semmer anani et zebedia et de filiis serim massia et
helia et semeia et iehiel et ozias Et de filiis phesur helionai
maasia ismael nathanael iozabeth et helasa De filiis levitarum
iozabeth et semei et celaia ipse est calitaphataia iuda et eliezer
et de cantoribus eliasub et de ianitoribus sellum et thelem et uri Et ex
israel de filiis pharos remia et ezeia et melchia et miamin et
eliezer et melchia et banea Et de filiis helam mathania zacha-
rias iehiel et abdi et ierimoth et helia Et de filiis zethua helioth-
enai et iasib mathania et ierimuth et zabeth et zazia Et de filiis
bebai iohanna et anania zabbai athalai Et de filiis bani mosolla
et melluch et adaia iasub et saal et ramoth Et de filiis phaeth moab
edna et calaph banaias maasias mathanias beseleel et bennui
et manasse Et de filiis herem eliezer iesue melchias semeias symeon

et beniamin et moloch samaias. De filiis asom mathanai matheta azebeth eliphelet iermai manasse semei. De filiis bani maaddi amra et hubel baneas et badaias cheilau ucamia marimuth et heliasub mathanaias mathanai et iasi. sarai et banai et bennui semei et salmias et nathan et adaias mechne dabai sisai sarai ezrel et seleman semeria sellum amaria ioseph. De filiis nebu iaiel mathathias zabeth zabina zeddu et iohel banaias. Omnes hii acceperant uxores alienigenas et fuerunt ex eis mulieres que pepererant filios

Incipit liber Neemie c. i.

Et factum est in mense casleu anno xx° et ego eram in susis castro. et venit anani unus de fratribus meis ipse et viri iuda. et interrogavi eos de iudeis qui remanserant et supererant de captivitate et de ierusalem. et dixerunt michi Qui remanserunt et relicti sunt de captivitate ibi in provincia in afflictione magna sunt et obprobrio. et murus ierusalem dissipatus est et porte eius combuste sunt igni. Cumque audissem verba huiuscemodi sedi et flevi et luxi diebus multis et ieiunabam et orabam ante faciem dei celi et dixi Quaeso domine deus celi fortis magne et terribilis qui custodis pactum et misericordiam cum hiis qui te diligunt et custodiunt mandata tua. Fiant aures tue auscultantes et oculi tui aperti ut audias orationem servi tui quam ego oro coram te hodie nocte et die pro filiis israel servis tuis et confiteor pro peccatis filiorum israel quibus peccaverunt tibi et ego et domus patris mei peccavimus. vanitate seducti sumus et non custodivimus mandatum tuum et cerimonias et iudicia que precepisti moysi servo tuo. Memento verbi tui quod servo tuo moysi mandasti dicens Cum transgressi fueritis ego dispergam vos in populos et si revertimini ad me et custodiatis mandata mea et faciatis ea etiam si educti fueritis ad extrema celi inde congregabo vos et adducam in locum quem elegi ut habitet nomen meum ibi. Et ipsi servi tui et populus tuus quos redemisti in fortitudine tua magna et in manu tua valida. Obsecro domine sit auris tua attendens ad orationem servi tui et ad orationem servorum tuorum qui volunt timere nomen tuum et dirige servum tuum hodie et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego eram pincerna regis.

c. ii.

Factum est autem in mense nisan anno xx° artaxerxis regis et vinum erat ante eum et levavi vinum et dedi regi et eram quasi languidus ante faciem regis. Dixitque michi rex. Quare vultus tuus tristis est cum te egrotum non videam Non

e hec frustra . sed malum nescio quod in corde tuo e. Et timui valde ac
nimis . et dixi regi Rex in eternum vive . Quare non meret vultus meus
quia civitas domus sepulcrorum patris mei deserta est et porte eius com-
buste sunt igni Et ait michi rex Pro qua re postulas Et oravi deum celi
et dixi ad regem Si videtur regi bonum et si placet servus tuus ante faciem tuam
ut mittas me in iudeam ad civitatem sepulcri patris mei et edificabo
eam Dixitque michi rex et regina que sedebat iuxta eum Usque ad quod tempus erit
iter tuum . et quando reverteris . Et placuit ante vultum regis et misit me et con-
stitui ei tempus . et dixi regi Si regi videtur bonum epistolas det michi ad du-
ces regionis trans flumen ut transducant me donec veniam in iudeam et epistolam
ad asaph custodem saltus regis . ut det michi ligna et tegere possim portas domus
turris et muri civitatis et domum quam ego ingressus fuero Et dedit
michi rex iuxta manum dei bonam mecum Et veni ad duces regionis trans
flumen . Dedique ei epistolas regis Miserat autem mecum rex principes mi-
litum et equites Et audierunt sanaballat horonites et thobias servus
amanites et contristati sunt afflictione magna . quod venisset homo qui quereret
prosperitatem filiorum Et veni ierusalem et eram ibi tribus diebus Et surrexi
nocte ego et viri pauci mecum . et non indicavi cuiquam quod deus dedisset
in corde meo ut facerem in ierusalem et iumentum non erat mecum nisi animal
cui ego sedebam Et egressus sum per portam vallis nocte et ante fontem
draconis et ad portam stercoris . et considerabam murum ierusalem dissipatum et
portas eius consumptas igni . Et transivi ad portam fontis . et ad aqueductum
regis . et non erat locus iumento cui sedebam ut transiret . et ascendi per torrentem
nocte et considerabam murum . et reversus veni ad portam vallis et redii Magi-
stratus autem nesciebant quo abissem aut quid ego facerem Sed et iudeis et
sacerdotibus et optimatibus et magistratibus et reliquis qui faciebant opus,
locutus usque ad id locorum nichil indicaveram . et dixi eis Vos nostis afflictionem in qua
sumus . quia ierusalem deserta est et porte eius consumpte sunt igni Venite et
edificemus muros ierusalem et non simus ultra obprobrium et indicavi eis manum
dei mei quod esset bona mecum . et verba regis que locutus est michi . et aio Sur-
gamus et edificemus . et confortate sunt manus eorum in bono Audierunt autem sana-
ballath horonites . et thobias servus amanites et gosem arabs et
subsannaverunt nos et despexerunt . Dixeruntque Que est hec res quam facitis
Numquid contra regem vos rebellatis . Et reddidi eis sermonem . dixique ad eos
Deus celi ipse nos iuvat . et nos servi eius sumus . Surgamus et edifi-
cemus . vobis autem non est pars et iustitia et memoria in ierusalem c iii

ii . confirmavit
Et surrexit heliasib sacerdos magnus et fratres eius sacerdotes et edi-
ficaverunt portam gregis . Ipsi sanctificaverunt eam et statuerunt valvas
eius et usque ad turrim centum cubitorum sanctificaverunt eam et usque ad
turrim ananehel . iuxta eum edificaverunt viri iericho . et iuxta eum edifi-
cavit zacchur filius amri . Portam autem piscium edificaverunt filii asnaa .

Ipsi texerunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et iuxta eos
edificavit Marimuth filius Urie filii Achus. Et iuxta eum edificavit
Mesollam filius Barachie filii Mesezebel. Et iuxta eum edificavit
Sadoch filius Baana. Et iuxta eum edificaverunt Thecueni. Optimates
autem eorum non supposuerunt colla sua in opere domini dei sui. Et portam veterem
edificaverunt Ioiada filius Phasea et Mosollam filius Besodia. Ipsi
texerunt eam et valvas statuerunt ei et seras et vectes. Et iuxta eum [eos] edi-
ficaverunt Meletias Gabaonites et Iadon Meronathites viri de
Gabaon et Maspha pro duce qui erat in regione trans flumen. Et iuxta
eum edificavit Eziel filius Araia aurifex. Et iuxta eum edificavit Anania
filius pigmentarii. Et dimiserunt Jerusalem usque ad murum platee latioris.
Et iuxta eum edificavit Raphaia filius Saul princeps vici Jerusalem. Et iuxta
eum edificavit Ioiada filius Aromath contra domum suam. Et iuxta eum edificavit
Accus filius Asebonie. Mediam partem vici edificavit Melchias filius
Herem et Asub filius Phaet Moab et turrim furnorum. Et iuxta eum
edificavit Sellum filius Alloes princeps medie partis vici Jerusalem ipse et
filii eius. Et portam vallis edificavit Anun et habitatores Zanoe. Ipsi
edificaverunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et mille
cubitos in muro usque ad portam sterquilinii. Et portam sterquilinii
edificavit Melchias filius Rechab princeps vici Bethacarem. Ipse
edificavit eam et statuit valvas eius et seras et vectes. Et portam fontis
edificavit Sellum filius Cholozai princeps pagi Maspha. Ipse edificavit
eam et texit et statuit valvas eius et seras et vectes et muros piscine
Siloe in ortum regis et usque ad gradus qui descendunt de civitate David.
Post eum edificavit Neemias filius Azboch princeps dimidie partis
vici Bethsur usque contra sepulcrum David et usque ad piscinam que grandi
opere constructa est et usque ad domum fortium. Post eum edificaverunt Levite Reum
filius Benni. Post eum edificavit Asebias princeps dimidie partis vici
Ceile in vico suo. Post eum edificaverunt fratres eorum Bethui filius En-
dach princeps dimidie partis Ceile. Et edificavit iuxta eum Azer filius
Iosue princeps in Maspha mensuram secundam contra ascensum firmissimi an-
guli. Post eum in monte edificavit Baruch filius Zachai mensuram secun-
dam ab angulo usque ad portam domus Heliasib sacerdotis magni.
Post eum edificavit Merimuth filius Urie filii Accus mensuram secundam
a porta domus Eliasib donec extenderetur domus Eliasib. Et post eum edi-
ficaverunt sacerdotes viri de campestribus Iordanis. Post eum edificavit
Beniamin et Asub contra domum suam. Post eum edificavit Azarias filius
Maasie filii Anania mensuram secundam a domo Azarie et usque ad flexuram et
usque ad angulum. Post eum edificavit Phalel filius Ozi contra flexuram et
turrim que eminet de domo regis excelsa id est in atrio carceris. Post
eum edificavit Phadaia filius Pharos. Nathinnei autem habitabant in
Ophel usque contra portam aquarum ad orientem et turrim que prominebat.

Post hec edificauerit thecuem mesuraz scdm e regione a turre
magna et eminenti usqz ad murū templi. Sursū aūt a porta
equorum edificauerit sacerdotes vnusquisqz contra domū suā. Et pz eū edifi-
cauit Semeia filius Secheme custos porte orientalis. Pz eū edifica-
uerit Anania filius Selemie et Amon filius Sellū sextus mensuraz scdm.
Pz eū edificauit Mosollam filius Barachie contra gazophilaciū suum.
Post eū edificauit Melchias filius aurificis usqz ad domū nathinneorum
et scruta vendentiū contra portam iudicialem et usqz ad cenaculū anguli. Et inter
cenaculū anguli in porta gregis edificauerunt artifices et negociatores.

Factum est aūt cū audisset Sanaballath quod edificaremus c. iiii.
murum iratus est valde et motus nimis subsannauit iudeos et dixit
corā fratribus suis et frequentia samaritanorum. Quid iudei imbe-
cilles faciunt. Num dimittent eos gentes. Nū sacrificabunt et complebunt
in vna die. Numquid edificare poterunt lapides de aceruis pulueris qui combusti
sunt. Sed et Thobias Amanites proximus eius ait. Edificent. Si ascenderit
vulpes transiliet murū eorum lapideum. Et dixit Neemias. Audi deus
noster quia facti sumus despectui. Conuerte obprobrium super caput eorum et da eos in de-
spectionem in terra captiuitatis. Ne operias iniquitatem eorum et peccatum horum corā
facie tua nō deleatur quia irriserunt edificantes. Itaqz edificauimus murum
et iunximus totū usqz ad partem dimidiā. Et prouocatum est cor populi ad
operandū. Factum est aūt cum audisset Sanaballath et Thobias et Arabes
et Amonite et Azotii quod obducta esset cicatrix muri Ierusalem et quod cepissent
interrupta concludi irati sunt nimis. Et congregati sunt pariter ut venirent
et pugnarent contra Ierusalem et molirentur insidias. Et orauimus deum nostrum
et posuimus custodes super murū die ac nocte contra eos. Dixit aūt Iudas.
Debilitata est fortitudo portantis et humus nimia est et nos nō poterimus
edificare murū. Et dixerunt hostes nostri. Nesciant et ignorent donec veniamus
in medio eorum et interficiamus eos et cessare faciamus opus. Factum est aūt veni-
entibus iudeis qui habitabant iuxta eos et dicentibus nobis per x vices ex
omnibus locis quibus venerant ad nos. Statui in loco post murū per circuitum populum
in ordinem cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Et perspexi atqz surrexi
et aio ad optimates et magistratus et ad reliquam partem vulgi. Nolite timere a
facie eorum. Domini magni et terribilis mementote et pugnate pro fratribus
vestris et pro filiabus vestris et pro filiis vestris et uxoribus vestris et domibus
vestris. Factum est aūt cū audissent inimici nostri nunciatum esse nobis dissipauit deus
consilium. Et reuersi sumus omnes ad muros vnusquisqz ad opus suum. Et factum
est in die illa media pars iuuenum faciebat opus et pars media parata
erat ad bellum et lancee et scuta et lorice et arcus. Et principes post eos
in omni domo Iuda edificantium in muro et portantium onera et imponentium.
Vna manu sua faciebat opus et altera tenebat gladium. Edificantium
enim vnusquisqz gladio erat accinctus renes et edificabat et clangebat

buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam
partem vulgi: Opus grande est et latum, et nos separati sumus in muro
procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube, illuc
concurrite ad nos: Deus noster pugnabit pro nobis. Et nos ipsi faciemus opus,
et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore, donec egre-
diantur astra. In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo ma-
neat in medio Ierusalem, et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum.
Ego autem et fratres mei et pueri mei et custodes qui erant post me non de-
ponebamus vestimenta nostra: unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.
ET factus est clamor magnus populi et uxorum eius c. v.
adversus fratres suos Iudeos. Et erant qui dicerent: Filii nostri et filie
nostre multe sunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, et co-
medamus et vivamus. Et erant qui dicerent: Agros nostros et vineas nostras
et domos nostras opponamus, et accipiamus frumentum in fame. Et alii dice-
bant: Mutuo accipiamus pecunias in tributa regis, demusque agros nostros et
vineas. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum sic carnes nostre sunt, et sicut filii
eorum ita filii nostri. En nos subiugamus filios nostros et filias nostras
in servitutem, et de filiabus nostris sunt famule, nec habemus unde possint
redimi, et agros nostros et vineas nostras alii possident. Et iratus sum nimis
cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavitque cor meum me-
cum, et increpavi optimates et magistratus, et dixi eis: Usuras ne singuli a
fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversum eos concionem magnam, et dixi
eis: Nos ut scitis redemimus fratres nostros Iudeos qui venditi fuerant
gentibus secundum possibilitatem nostram, et vos igitur vendite fratres vestros, et nos
emenus eos? Et siluerunt nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos:
Non est bona res quam facitis: quare non in timore dei nostri ambulatis,
ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris? Et ego et fratres mei et pueri
mei commodavimus plurimis pecuniam et frumentum: non repetamus
in commune istud, es alienum concedamus quod debetur nobis. Reddite eis hodie
vineas suas, agros suos, oliveta sua, et domos suas: quin potius et
centesimam pecunie, frumenti, vini et olei, quam exigere solebatis
ab eis, date pro illis. Et dixerunt: Reddemus, et ab eis nihil queremus,
sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes, et adiuravi eos ut face-
rent iuxta quod dixeram. Insuper et sinum meum excussi, et dixi: Sic excutiat
deus omnem virum qui non compleverit verbum istud de domo sua, et de labo-
ribus suis sic excutiatur, et vacuus fiat. Et dixit universa multitudo: Amen.
Et laudaverunt deum. Fecit ergo populus sicut dictum erat. A die autem illa qua
preceperat rex mihi ut essem dux in terra Iuda, ab anno xx usque ad annum
xxx secundum Artaxersis regis per annos xii, ego et fratres mei annonas que
ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante me
gravaverunt populum, et acceperunt ab eis in pane, vino et pecunia quotti-

siclos xl. Sz ȝ ministri eorum depresserant populum. Ego autem non feci ita
propter timorem dei. quinpocius in opere muri edificaui. ȝ agrum non emi.
ȝ omnes pueri mei congregati ad opus erant. Iudei quoque ȝ magistratus. c. l.
viri erant. ȝ qui veniebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro sunt.
in mensa mea erant. Parabatur autem michi per dies singulos bos vnus. arietes
vi. electi. exceptis volatilibus. ȝ inter dies x vina diuersa. ȝ alia multa
tribuebam. insuper ȝ annonas ducatus mei non quesiui. Valde enim erat
attenuatus populus. Memento mei deus meus in bonum secundum omnia que feci populo
Factum est autem cum audisset sanaballath ȝ thobias c VI c ȝ thiuc
ȝ gosem arabs ȝ ceteri inimici nostri quod edificassem ego murum ȝ non
esset in ipso residua interrupcio. vsque ad tempus autem illud valuas non
posueram in portis. Miserunt sanaballath ȝ gosem ad me dicentes.
Veni ȝ percuciamus fedus pariter in vitulis in campo vno. Ipsi autem cogitabant vt
facerent michi malum. Misi ergo ad eos nuncios dicens. Opus grande ego facio
ȝ non possum descendere. neforte negligatur cum venero ȝ descendero ad vos
Miserunt ad me secundum verbum hoc per quatuor vices. ȝ rendi eis iuxta sermonem priorem
Et misit ad me sanaballath iuxta verbum prius quinta vice. puerum suum.
ȝ epistolam habebat in manu sua scriptam hoc modo. In gentibus auditum est. ȝ gosem
dixit. Quod tu ȝ iudei cogitatis rebellare. Et propterea edifices murum
ȝ leuare te velis super eos regem. Propter quam causam ȝ prophetas posuisti qui
predicent te in ierusalem dicentes. Rex in iudea est. Auditurus est rex verba
hec. Ideo nunc veni ȝ ineamus consilium pariter. Et misi ad eos dicens
Non est factum secundum verba que tu loqueris. De corde enim tuo tu componis hec
Omnes enim terrebant nos cogitantes quod cessarent manus nostre ab opere ȝ re-
quiescerent. Quam ob causam magis confortaui manus meas ȝ ingressus sum
in domum samaie filii dalaie filii methabehel secreto qui ait Tra-
ctemus nobiscum in domo dei in medio templi ȝ claudamus portas edis. quia
venturi sunt ut interficiant te. ȝ nocte venturi sunt ad occidendum te. ȝ dixi
Num quisquam similis mei fugit. Et quis ut ego ingredietur templum ȝ viuet
Non ingrediar Et intellexi quod deus non misisset eum. sed quasi vaticinans locutus
esset ad me. ȝ tobia ȝ sanaballath conduxissent eum inter se. Acceperat
enim precium. ut territus facerem ȝ peccarem ȝ haberent malum quod exprobrarent
michi. Memento mei domine pro thobia ȝ sanaballath iuxta opera eorum
talia. Sed ȝ nonathie prophete ȝ ceterorum prophetarum qui terrebant Completus
est autem murus xxv die mensis elul. quinquaginta duobus diebus. Factum est
ergo cum audissent omnes inimici nostri ut timerent vniuerse gentes que erant in
circuitu nostro ȝ conciderent intra semetipsos. ȝ scirent quod a deo factum esset opus
hoc. Sed ȝ in diebus illis multe optimatum iudeorum epistole mittebantur
ad tobiam. ȝ a tobia veniebant ad eos. Multi enim erant in iudea habentes
iuramentum eius. quia gener erat sechenie filii area ȝ iohanan filius
eius acceperat filiam mosollam filii barachie. sed ȝ laudabant eum coram

Septembri dicitur Octob

me et verba mea nuntiabat ei. et tobias mittebat epistolas ut terreret me
Postquam autem edificatus est murus et posui valvas et recensui. c. vii
ianitores et cantores et levitas. precepi anani fratri meo et ana-
nie principi domus de ierusalem. Ipse enim quasi vir verax et timens deum
plus ceteris videbatur. et dixi eis. Non aperiantur porte ierusalem usque ad ca-
lorem solis. Cumque adhuc assisterent clause porte sunt et oppilate. et posui
custodes de habitatoribus ierusalem singulos per vices suas et unumquemque
contra domum suam. Civitas autem erat lata erat nimis et grandis. et populus parvus
in medio eius. et edificate non erant domus. Dedit autem deus in corde meo
et congregavi optimates et magistratus et vulgus ut recenserem eos. Et in-
veni librum census eorum qui ascenderant primum. et inventum est scriptum in eo
Isti sunt filii provincie qui ascenderunt de captivitate transmigrationis quos
transtulerat nabuchodonosor rex babilonis et reversi sunt in ierusalem et in iudeam
unusquisque in civitatem suam. qui venerunt cum zorobabel et iosue. neemi-
as. azarias. naamias. naaman. mardocheus. belsar. mespha-
rat. beggai. naum. baana. Numerus virorum populi israel. Filii pharos duo
milia c. lxxii. filii saphatie ccc. lxxii. filii area septingenti. lii. filii phaeth
moab filiorum iesu et ioab duo milia octingenti xviii. filii helam
mille octingenti liiii. filii zethua octingenti xlv. filii zachai
septingenti lx. filii bannui sexcenti xlviii. filii bebai sexcenti
xxviii. filii azgad duo milia ccc. xxii. filii adonicam sexcenti
lxvii. filii baggoaim duo milia lxvii. filii adin sexcenti
lxv. filii ezechie xcviii. filii asem ccc. xxviii. filii besai ccc. xxiiii.
filii areph c. xii. filii gabaon xcv. Viri bethlee et nephuta c. lxx-
xviii. Viri anathot c. xxviii. Viri bethamoth xlii. Viri cariathi-
arim cephira et beroth septingenti xliii. Viri rama et geba
sexcenti xxi. Viri magmas c. xxii. Viri bethel et ai c. xxiii. Viri
nebo alterius lii. Viri helam alterius mille cc. liiii. filii arem ccc.
xx. filii iericho ccc. xlv. filii lodadid et ono septingenti xxi. filii
senaa tria milia nongenti xxx. Sacerdotes filii idaia in domo iosue
xc. lxxiii. filii emmer mille lii. filii phassur mille cc. xlvii.
filii arem mille xvii. Levite filii iesue et cadmihel filiorum oduia
lxxiiii. Cantores filii asaph c. xlviii. Ianitores filii sellum. filii
ather. filii thelmon. filii accub. filii atita. filii sobai c. xx.
Nathinnei filii sia. filii asepha. filii thebaoth. filii ceros. filii
siaa. filii phadon. filii lebana. filii agaba. filii selmon. filii
anan. filii geddel. filii gaer. filii raia. filii rasin. filii necoda.
filii zeptha. filii aza. filii phasea. filii besai. filii minim.
filii nephussim. filii bechbuc. filii acupha. filii assur. filii
besloth. filii meida. filii arsa. filii bercos. filii sisara. filii
thana. filii nesia. filii atipha. filii servorum salomonis. filii sotai

filii sopheret · filii pherida · filii athala · filii dercon · filii gedel
filii saphatia · filii atil · filii phoreret qui erat ortus ex abia filii
amon · Omnes nathinnei et filii servorum salomonis ccc · xcii · Hii sunt
autem qui ascenderunt de telmala · thelarsa · cherub · addon et emmer
et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex israel
essent · filii dalaia filii tobia · filii nechoda sexcenti xlii · De sacerdo-
tibus filii abia · filii accos filii berzellai qui accepit de filiabus
berzellai galaatidis uxorem · et vocatus est nomine eorum · Hii que-
sierunt scripturam genealogie sue et non invenerunt et eiecti sunt de sacer-
docio · Dixitque athersatha eis ut non manducarent de sanctis sanctorum
donec surgeret sacerdos doctus et eruditus · Omnis multitudo quasi vir unus
xlii milia sexcenti lx · absque servis et ancillis eorum qui erant vii mi-
lia ccc xxxvii · et inter eos cantores et cantatrices cc · xlv · Cameli ccc
xxxv · Asini vi milia septingenti xx · Nonnulli autem de principibus fa-
miliarum dederunt impensas in opus dei · Athersatha dedit in thesaurum
auri dragmas mille · fialas l · tunicas sacerdotales xxx · Et de
principibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri dragmas xx
et argenti mnas duo milia · Et quod dedit reliquus populus auri dra-
gmas xx · et argenti mnas duo milia · et tunicas sacerdotales lxvii
Habitaverunt autem sacerdotes et levite et ianitores et cantores et reliquum
vulgus et nathinnei et omnis israel in civitatibus suis c · viii

festum tabernaculorum

viii

Et venerat mensis vii scenophegie sub esdra et neemia
filii autem israel erant in civitatibus suis · Congregatusque est omnis
populus quasi vir unus ad plateam que est ante portam aquarum
et dixerunt esdre scribe · ut afferret librum moysi legis · quam preceperat
dominus israeli · Attulit autem esdras sacerdos librum coram multitudine virorum
et mulierum · cunctisque qui poterant intelligere in die prima mensis septimi
et legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum de mane
usque ad mediam diem in conspectu virorum ac mulierum et sapientium · et aures
omnis populi erant erecte ad librum · Stetit autem esdras scriba supra
gradum ligneum quem fecerat ad loquendum · Steterunt quoque iuxta eum ma-
thathia et semeia et ana et uria et helchia et maasia ad dexteram
eius · Et ad sinistram phadaia · misael · et melchia et asum et aseph-
dana et zacharia et mosollam · Et aperuit esdras librum coram omni populo
Super universum quippe populum eminebat · Et cum aperuisset eum · stetit omnis
populus · et benedixit esdras dominum deum voce magna · et respondit omnis populus
amen amen · Et elevantes manus suas incurvati sunt et adoraverunt deum proni
in terram · Porro iosue et banaiam et serebia et iamin · accub · sephthia
odia · amasia · celita · azarias · iozabeth · anan · phalaia · levite
silentium faciebant in populo ad audiendam legem · Populus autem stabat
in gradu suo · et legerunt in libro legis dei distincte et aperte ad intelli-
gendum

et intellexerunt cum legerentur. Dixit autem neemias ipse est athersata
et esdras sacerdos scriba et leuite interpretantes vniuerso populo. Dies
sanctificatus est dño deo nostro. nolite lugere et nolite flere. Flebat
autem omnis populus cum audiret verba legis. et dixit eis. Ite et comedi- x. sec
te pinguia. et bibite mustum. et mittite partes eis qui non preparauerunt
sibi. quia dies dñi est. et nolite contristari. Gaudium etenim dñi est forti-
tudo vestra. Leuite autem silentium faciebant in omni populo dicentes. Tacete quia
dies sanctus est et nolite dolere. Abiit itaque omnis populus ut comederet
et biberet et mitteret partes. et faceret leticiam magnam. quia intellexerunt
verba que docuerat eos. Et in die secundo congregati sunt principes famili-
arum vniuersi populi sacerdotes et leuite ad esdram scribam ut interpreta-
retur eis verba legis. Et inuenerunt in lege precepisse dominum in manu
moysi ut habitarent filii israel in tabernaculis in die sollempni mense vebiba
vii°. et ut predicarent et diuulgarent vocem in vniuersis vrbibus suis et in ierusalem dicentes
Egredimini in montem et afferte frondes oliue et frondes ligni
pulcherrimi. frondes mirti et ramos palmarum et frondes ligni nemo-
rosi ut fiant tabernacula sicut scriptum est. Et egressus est populus et attulerunt
feceruntque sibi tabernacula vniusquisque in domate suo. et in atriis in tectis planis
suis et in atriis domus dei. et in platea porte aquarum. et in plate-
a porte effraym. Fecit ergo vniuersa ecclesia eorum que redierat de
captiuitate tabernacula et habitauerunt in tabernaculis. Non enim fece-
rant a diebus iosue filii Nun taliter filii israel vsque ad diem illum
et fuit leticia magna nimis in israel. Legit autem esdras in libro
legis dei per dies singulos a die primo vsque ad diem nouissimum
Et fecerunt sollempnitatem vii diebus et in die octauo collectam iuxta

In die autem xxiiii mensis huius conuenerunt c. ix. ritum
filii israel in ieiunio et saccis et humus super eos. et separatum est
semen israel filiorum ab omni filio alienigena. et steterunt. et
confitebantur peccata sua. et iniquitates patrum suorum. et consurrexerunt ad sta-
dium et legerunt in volumine legis dñi dei sui. quater in die. et quater
in nocte confitebantur et adorabant dñm deum suum. Surrexerunt autem super
gradum leuitarum iosue et bani. chemihel. zemini. abarim. et sa-
rabias. bani et chanani. Et clamauerunt voce magna ad dñm deum
suum. Et dixerunt leuite cethmihel. iosue et bonia. sebias. sere-
bias. arebia. odaia. sebna. fathaia. Surgite benedicite dño
deo vestro ab eterno vsque in eternum. et benedicant nomini glorie tue excelso in
omni benedictione et laude. Tu ipse dñe solus tu fecisti celum celorum et
omnem exercitum eorum terram et vniuersa que in ea sunt. maria et omnia que
in eis sunt. et tu viuificas omnia hec. et exercitus celi te adorat. Tu
ipse dñe deus qui elegisti abraham et eduxisti eum de igne chal-
deorum. et posuisti nomen eius abraham. et inuenisti cor eius fidele

coram te et percussisti cum eo fedus ut dares ei terram chananei amor-
rei et pherezei et iebusei et gergesei ut dares semini eius et implesti
verba tua quoniam iustus es. Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in egipto
clamorem que eorum audisti super mare rubrum et dedisti signa et portenta
in pharaone et in universis servis eius et in omni populo terre illius. Cognovisti
enim quia superbe egerant contra eos et fecisti tibi nomen sicut et hac die. Et mare
divisisti ante eos et transierunt per medium maris in sicco. Persecutores
autem eorum proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas. Et in columpna
nubis ductor eorum fuisti per diem et in columpna ignis per noctem ut appa-
reret eis via per quam ingrediebantur. Ad montem quoque synai descendisti
et locutus es cum eis de celo et dedisti eis iudicia recta et legem veritatis ce-
rimonias et precepta bona. Et sabbatum sanctificatum ostendisti eis et man-
data et cerimonias et legem precepisti eis in manu moysi servi tui. Panem
quoque de celo dedisti eis in fame eorum et aquam de petra eduxisti
eis sicientibus. Et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram super quam
levasti manum tuam ut dares eis. Ipsi vero et patres eorum superbe egerunt
et induraverunt cervices suas et non audierunt mandata tua. Et noluerunt
audire et non sunt recordati mirabilium tuorum que feceras eis. Et induraverunt
cervices suas et dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam quasi per contentionem.
Tu autem deus propicius clemens et misericors longanimis et multe miseracio-
nis dereliquisti eos. Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem et
dixissent iste est deus tuus qui eduxit te de egipto. Feceruntque blas-
phemias magnas. Tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti
eos in deserto. Columpna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret
eos in viam et columpna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per
quod ingrederentur. Et spiritum tuum bonum dedisti qui doceret eos et manna
tuum non prohibuisti ab ore eorum et aquam dedisti eis in siti. Quadra-
ginta annis pavisti eos in deserto nichilque eis defuit. Vestimenta
eorum non inveteraverunt et pedes eorum non sunt attriti. Et dedisti eis
regna et populos et partitus es eis sortes. Et possederunt terram seon terram regis
esebon et terram og regis basan et filios eorum multiplicasti sicut stellas
celi. Et adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum ut ingre-
derentur et possiderent eam. Et venerunt filii ipsi et possederunt terram. Et
humiliasti coram eis habitatores terre chananeorum et dedisti eos in
manus eorum et reges eorum et populos terre ut facerent eis sicut placebat
eis. Et ceperunt urbes munitas et humum pinguem et possederunt
domos plenas cunctis bonis cisternas ab aliis fabricatas vine-
as et oliveta et ligna pomifera multa. Et comederunt et saturati sunt et
impinguati sunt et habundaverunt deliciis in bonitate tua magna.
Provocaverunt autem te ad iracundiam et recesserunt a te et proiecerunt legem
tuam post tergum suum et occiderunt prophetas tuos qui contestabantur eos ut

re(ver)terent(ur) ad te feceruntque blasphemias grandes et dedisti eos in
manibus hostium suorum et afflixerunt eos Et in tempore tribulationis sue
clamaverunt ad te et tu de celo exaudisti et secundum miserationes tuas
multas dedisti eis salvatores qui salvarent eos de manu ho-
stium suorum Cumque requievissent reversi sunt ut facerent malum in conspectu
tuo Et dereliquisti eos in manu hostium suorum et possederunt eos Conversi-
que sunt et clamaverunt ad te tu autem de celo exaudisti et liberasti eos
in misericordiis tuis multis temporibus Et contestatus es eos ut reverterentur
ad legem tuam ipsi vero superbe egerunt et non audierunt vocem tuam et
in iudiciis tuis peccaverunt que faciet homo et vivet in eis Et dederunt
humerum recedentem et cervicem suam induraverunt nec audierunt et protraxisti super
eos annos multos et contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum
et non audierunt Et tradidisti eos in manu populorum terrarum in misericordiis
autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem nec dereliquisti eos quoniam
deus miserationum et clemens tu es Nunc itaque deus noster magne fortis et
terribilis custodiens pactum et misericordiam ne avertas faciem tuam in omni la-
bore qui invenit nos reges nostros et principes nostros et sacerdotes nostros
prophetas nostros et patres nostros et omnem populum tuum a diebus regis assur
usque in diem hanc et tu iustus in omnibus que venerunt super nos quia veritatem
fecisti nobis Nos autem impie egimus reges nostri principes nostri sacerdo-
tes nostri et patres nostri non fecerunt legem tuam et non attenderunt mandata
tua et testimonia tua que testificatus es in eis et ipsi in regnis suis bonis
et in bonitate tua multa quam dederas eis et in terra latissima et in-
pingui quam tradideras in conspectu eorum non servierunt tibi nec reversi
sunt a studiis suis pessimis Ecce nos ipsi hodie servi sumus et terra
quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius et que bona sunt
eius Et nos servi ~~sedem~~ sumus in ea et fruges eius multiplicantur Re-
gibus quos posuisti super nos propter peccata nostra et corporibus nostris dominantur
et iumentis nostris secundum voluntatem suam et in tribulatione magna sumus
Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus fedus et scribimus et signant
principes nostri et sacerdotes nostri et levite nostri c. x

Signatores autem fuerunt neemias athersata filius achilgi
et sedechias azarias saraias ieremias phessur amaria
melchia accus sebenia melluch arem merimuth obdias
daniel genton baruch mosollam abia miamin maziabelga
semeia hii sacerdotes Porro levite iosue filius azarie bennui
de filiis enedad cethimel et fratres eorum sechenia odevia
celita phalaia anan micha roob asebia sacchur serebia
sabania odia bani benmu Capita populi pheros phaet moab
elam zechu bani omni azgad bebai adonaia begoai addin
ather azotia azur adema asum besaia aroth anathoth nabai

metphia mosolla azir meizabel sadoch ieddua pheltia
anan anama osee anama asub aloes phalea sobeth
reum aebna mathsia ethaia anan meluarae baana et
reliqui de populo sacerdotes leuite ianitores et cantores nathinnei
et omnis qui se separauerit de populis terrarum ad legem dei uxores eorum
filii eorum filie eorum omnis qui poterant sapere spondentes pro fratribus
suis optimates eorum et qui veniant ad pollicendum et iurandum
ut ambularent in lege dei quam dedit in manu moysi serui dei ut
facerent et custodirent uniuersa mandata domini dei nostri et iudicia eius
et cerimonias eius ut non daremus filias nostras populo terre et filias eorum
non acciperemus filiis nostris. Populi quoque terre qui important venalia et
omne ad usum pertinens per diem sabbati non vendant. Non accipiemus in
sabbato et in die sanctificata et dimittemus annum septimum et exactionem
uniuerse manus et statuemus super nos precepta ut demus terciam partem
sicli per annum ad opus domus dei nostri ad panes propositionis et ad sacrificium sempi-
ternum et in holocaustum sempiternum in sabbatis in kalendis in sollempnitatibus
et in sanctificatis et pro peccato ut exoretur pro israel et in omnem usum domus
dei nostri. Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter sacerdotes et
leuitas et populos ut inferrentur in domum dei nostri per domos patrum
nostrorum per tempora a temporibus anni usque ad annum ut arderent super altare
domini dei nostri sicut scriptum est in lege moysi et ut afferremus primogenita
terre nostre et primitiua uniuersi fructus ligni ab anno in annum in domo
domini et primitiua filiorum nostrorum et pecorum nostrorum sicut scriptum est in lege.
et primitiua boum et ouium nostrarum ut offerrentur in domum dei nostri sacer-
dotibus qui ministrant in domo dei nostri. Et primitias ciborum nostrorum et
libaminum et poma omnis ligni vindemie quoque et olei afferemus
sacerdotibus ad gazophilacium dei nostri et decimam partem terre nostre leuitis.
Ipsi leuite decimas accipient ex omnibus ciuitatibus operum nostrorum
Erit autem sacerdos filius aaron cum leuitis in decimis leuitarum et leui-
te offerant decimam partem decime sue in domum dei nostri ad gazophilacium
in domum thesauri. Ad gazophilacium enim deportabunt filii israel
et filii leui primitias frumenti vini et olei et ibi erunt vasa sanctificata
et sacerdotes et cantores et ianitores et ministri et non dimittemus domum dei
Habitauerunt autem principes populi in ierusalem. Optima- XI nostri
tes absque sorte in medio populi habitabant. Reliqua uero plebs
misit sortem ut tollerent unam partem de decem qui habitaturi sunt
ierusalem in ciuitate sancta. Decima pars electi ut habitet in ierusalem. quia plebs
uacua erat. Nouem uero partes in ciuitatibus. Benedixit autem populus
omnibus uiris qui se sponte obtulerunt ut habitarent in ierusalem. Hii sunt itaque
principes prouincie qui habitauerunt in ierusalem et in ciuitatibus iuda. Habi-
tauit autem unusquisque in urbibus suis israel. Sacerdotes leuite nathinnei

et filii seruorum

et filij servoꝝ salomonis Et in ierlm habitaverunt de filijs iuda et
de filijs beniamin De filijs iuda athaias filius ozia filij zacha-
rie filij amarie filij saphatia filij malaleel De filijs pha-
res maasia filius baruch filius coloza filius ozia filius adaia fi-
lius ioiarib filius zacharia filius solemites Omnes filij phares
qui habitaverunt in ierlm cccc lxviii viri fortes Hij sunt autem filij ben-
iamin sellum filius mosollam filius ioed filius phadaia filius coloza
filius masia filius ethebel filius isaia et post eum gabbai sellai ix c
xxviii et iohel filius zechri prepositus eoꝝ et iudas filius senua se-
cundus super civitatem Et de sacerdotibus idaia filius ioiarib iachin sa-
raia filius elchia filius mosollam filius sadoc filius meraioth filius
achitob princeps domus dei et fratres eoꝝ facientes opera templi octingenti
xxii Et adaia filius ieroam filius phelelia filius amsi filius zacha-
rie filius phessur filius melchie et fratres eius principes patrum cc xlii
Et amasai filius ezrihel filius azi filius mosollamoth filius
emmer et fratres eoꝝ potentes nimis c xxviii Et prepositus eoꝝ zabdi-
el filius potentium Et de levitis sebenia filius asob filius azarica
filius asabia filius boni et sabathai et iozabeth super opera que erant
forinsecus in domo dei a principibus levitarum et mathania filius
micha filius zebedei filius zaphi princeps ad laudandum et confitendum
in oratione Et bethecias secundus de fratribus eius et abda filius samua
filius galal filius idithum Omnes levite in civitate sancta cc lxxxiiii
Et ianitores accub telmon et fratres eoꝝ qui custodiebant ho-
stia c lxxii Et reliqui ex israel sacerdotes et levite in universis ci-
vitatibus iuda unusquisque in possessione sua Et nathinnei qui habitabant
in ophel et siaba et gaspha de nathinneis Et episcopus levitarum in
ierlm azi filius baani filius asabie filius mathanie filius miche
De filijs asaph cantores in ministerio domus dei Preceptum quippe
regis super eos erat et ordo in cantoribus per dies singulos et fathaia
filius mesezebel De filijs gara filij iuda in manu regis iux-
ta omne verbum populi et in domibus per omnes regiones eoꝝ De filijs
iuda habitaverunt in cariatharbe et in filiabus eius et in dibon et in
filiabus eius et in capthsebel et in villis eius et in iesue et in mola-
da et in bethfalet et in asersual et in bersabee et in filiabus eius
et in remon et in sara et in ierimuth zanoa odolla et in villis
earum lachis et in regionibus eius ezecha et in filiabus eius et ma-
nserunt in bersabee usque ad vallem ennom Filij autem beniamin
a geba methmas et athia et bethel et in filiabus eius anathot
nob anania asorra geth hamadid seboim neballat
et ona valle artificum Et de levitis portiones iuda et beniamin

Hij autem sacerdotes et levite qui ascenderunt cum zorobabel XII

filio salathiel. iosue. saraia. iemmas. esdra. amaria. melluch.
lattus. secheinia. renn. marimuth. addo. genton. abiamiamim
madia. belga. semeia. ⁊ iaarib. idaia. sellum amoth. elcheia
idaia. Isti principes sacerdotum et fratres eorum in diebus iosue. Porro
leuite. iesua. bennui. cedmihel. sarebia. iuda. mathania super
ympnos ipsi ⁊ fratres eorum. ⁊ becbecia atque etanni fratres eorum
vnusquisque in officio suo. Iesue autem genuit ioachim. ⁊ ioachim genuit
eliasib. ⁊ eliasib genuit ioiada. ⁊ ioiada genuit ionathan. ⁊ iona-
than genuit ieddoa. In diebus autem ioachim erant sacerdotes ⁊ prin-
cipes familiarum raraie. ⁊ amaria. ieume. anamie. esdre. mo-
sollam. amarie. iohanna. milico. ionathan. sebenie. ioseph. araim
⁊ ada. maraioth. helchi. adaie. zacharie. genton mosollam.
abie. zechri. miamin. ⁊ moadie. selthi belge. samua. semaia.
ionathan. ioiarib. mathania. iodaie. azi. sellaie. cellaia. mo-
tebe. elchie. asebia. idaie. nathanael. leuite. In diebus elia-
sib ⁊ ioiada ⁊ ionan ⁊ ieddoa scripti principes familiarum ⁊ sacerdo-
tes in regno darij perse. Filij leui principes familiarum ⁊ sacerdotes in
regno darij scripti in libro verborum dierum ⁊ vsque ad dies ionathan
filij eliasib. ⁊ principes leuitarum asebia. serebia ⁊ iesue. filius
cethmihel. ⁊ fratres eorum per vices suas ut laudarent et con-
fiterentur iuxta preceptum dauid viri dei. ⁊ obseruarent eque per ordinem
mathania ⁊ belbacia. obedia. mosollam. telmon. accub. Cu-
stodes portarum ⁊ vestibulorum ante portas. Hij in diebus ioachim
filij iesue filij iosedech. ⁊ in diebus neemie ⁊ esdre sacerdotis ⁊
scribe. In dedicatione autem muri ierusalem requisierunt leuitas de omnibus
locis suis ut adducerent eos in ierusalem ⁊ facerent dedicationem ⁊ leticiam
in actione graciarum ⁊ in cantico ⁊ in cymbalis. psalterijs ⁊ cytharis. Con-
gregati sunt ergo filij cantorum ⁊ de campestribus circa ierusalem ⁊ de villis ne-
tuphati. ⁊ de domo galgal. ⁊ regionibus gabee ⁊ azmaueth. quo-
niam villas edificauerunt sibi cantores in circuitu ierusalem. Et mundati
sunt sacerdotes ⁊ leuite. ⁊ mundauerunt populum ⁊ portas ⁊ murum. Et statui
duos choros laudantium magnos. ⁊ ierunt ad dexteram super murum ad
portam sterquilinij. ⁊ iuit post eos osaias ⁊ media pars principum
iuda. ⁊ azarias. esdras. ⁊ mosollam. iuda ⁊ beniamin ⁊ semeia
⁊ ieremias ⁊ de filijs sacerdotum in tubis. Zacharias filius ionathan
filius semeie filius mathanie filius michaie. filius zechur. filius
asaph. ⁊ fratres eius semeia ⁊ azarel. malalai. gelalai. maai
nathanael ⁊ iuda ⁊ anani in vasis cantici viri dei. ⁊ esdras scriba
ante eos in porta fontis. Et contra eos ascenderunt in gradibus ciuitatis dauid
in ascensu muri super domum dauid. ⁊ vsque ad portam aquarum ad orientem.
Et chorus secundus graciarum referencium ibat ex aduerso ⁊ ego post eum ⁊ media

parts ppli sup murz et sr turrim furnorum et vsq ad murz latissimu
et sr portaz effraim & sr porta antiquam & sr porta piscium & turri
enanehel & turrim emath et vsqz ad portaz gregis Et steterit in
porta custodie. steterit qz duo chori laudantiu in domo dei Et
ego & dimidia ps magistratuu mecu & sacerdotes eliachim. maasias.
miamin. micheas. helioenai. zacharia. anania in tubis & ma-
asia & semeia & eleazar & azi & iohanna & melchia & elam
& ezer & clare cecinerit cantores & iezraia prepositus Et imolauerit
in die illa victimas magnas & letati sunt. Deus enim letificauat
eos leticia magna s & vxores eorum & liberi gauisi sunt & audita est
leticia ierlm procul Recensuerit qz in die illa viros sr gazophilacia
thesauri ad libamina & ad primicias & ad decimas ut introferret sup
eos principes ciuitatis in decore gratiarum actionis sacerdotes & leuitas
quia letata e iudas in sacerdotibus & leuitis astantibus & custodierunt
obseruaciones dei sui obseruaciones expiacionis & cantores & ianitores iuxta
preceptu dd & salomonis filii eius Quia in diebus dd & asaph ab ex-
ordio principes erant constituti cantorum in carmine laudancium & confitentiu
deo Et omnis israel in diebus zorobabel & in diebus neemie dabat partes
cantoribus & ianitoribus per dies singulos & sanctificabat leuitas & leuite
In die autem illo lectum est in volu c xiij · sanctificabant filios aaron·
mine moysi audiente populo & inuentu e in eo scriptu q no deant in-
troire amanites & moabites i ecclia dei vsq ieternu. eo q no occur-
rint filiis isrl sup pane & aqua & conduxerint aduersu eos balaa ad
maledicendu eis Et conuertit deus nr maledictoz i benedictoz factum est
aute cu audissent lege separauerit omne alienigena ab isrl & sup
hec erat eliasib qui fuerat positus i gazofilacio dom dei nri & proximus
tobie Fecit ergo s gazophilaciu grande & ibi an eum erant reponen-
tes munera & thus & vasa & decima frumenti vini & olei partes le-
uitaru & cantoru & ianitoru & primicias sacerdotales In omnibus hys
no fui i ierlm qr anno xxxii artarxersis regis babilonis veni
ad rege & in fine dierum rogaui rege & veni in ierlm & intellexi
malu qd fecerat eliasib tobie. ut faceret ei thesaurum in vestibulis
dom dei. Et malu mi visu est valde & proieci vasa tobie de ga-
zophilacio Precepi qz ut emundaret gazophilacia. i retuli ibi va-
sa domus dni sacrificiu & thus Et cognoui qm partes leuitarum no
fuissent date & fugisset vnusquisqz i regione sua de leuitis & canto-
ribus & de hys qui ministrabant Et egi causa aduersum magistratus & dixi
Quare dereliquimus domum dei Et congregaui eos & feci stare in
stationibus suis Et omnis iuda apportabat decimam frumenti vini
& olei in horrea Et constitui sr horrea selemiam sacerdotem & sa-
doch scribam & phadaia de leuitis & iuxta eos anan filium zacchur

filium mathanie qui fideles comprobati sunt · et ipsis credite sunt partes
fratrum suorum Memento mei deus pro hoc et ne deleas miseraciones meas
quas feci in domo dei mei et in cerimoniis eius · In diebus illis vidi in
iuda calcantes torcularia in sabbato portantes aceruos et onerantes su-
per asinos vinum et vuas et ficus et omne onus inferentes in ierusalem in die
sabbati · et contestatus sum ut in die qua liceret venderent Et tirii habitauerunt
in ea inferentes pisces et omnia venalia · et vendebant in sabbatis
filiis iuda et in ierusalem Et obiurgaui optimates iuda et dixi eis
Que est res mala hec · quam vos facitis et prophanatis diem sabbati
Numquid non hec fecerunt patres nostri et adduxit deus noster super nos omne
malum hoc super ciuitatem hanc · et vos additis iracundiam super israel
violando sabbatum Factum est autem cum quieuissent porte ierusalem die sabbati
dixi Et clauserunt ianuas et precepi ut non aperirent eas usque post sabbatum
Et de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus die sabbati
et manserunt negociatores et vendentes vniuersa venalia foris ierusalem semel
et bis Et contestatus sum et dixi eis Quare manetis ex aduerso muri Si secundo
hoc feceritis · manum mittam super vos Itaque ex tempore illo non venerunt in sab-
bato Dixi quoque leuitis ut mundarentur et venirent ad custodiendas por-
tas et sanctificandum diem sabbati Et pro hoc ergo memento mei deus meus · et
parce michi secundum multitudinem miseracionum tuarum Sed et in diebus illis
vidi iudeos ducentes vxores azotidas et ammanitidas et moabiti-
das · et filii eorum ex media parte loquebantur azotice et nesciebant loqui
iudaice · et loquebantur iuxta linguam populi et populi Et obiurgaui eos et
maledixi et cecidi ex ipsis viros et decaluaui eos Et adiuraui
in deo ut non darent filias suas filiis eorum · et non acciperent de filiabus
eorum filiis suis et sibimetipsis dicens Numquid non in huiuscemodi re peccauit
salomon rex israel · et certe in multis gentibus non erat rex similis ei · et dilectus
deo suo erat Et posuit eum deus regem super omnem israel · et ipsum ergo seduxerunt
mulieres alienigene Numquid et nos inobedientes faciemus malum grande
hoc · ut preuaricemur in deo nostro et ducamus vxores peregrinas · De filiis autem
ioiade filii eliasib sacerdotis magni · gener erat sanaballa thoronitis
quem fugaui a me Recordare domine deus meus aduersum eos qui polluunt
sacerdocium iusque sacerdotale et leuiticum · Igitur mundaui eos ab omnibus alie-
nigenis et constitui ordines sacerdotum et leuitarum vnumquemque in ministerio
suo · et in oblacione lignorum in temporibus constitutis et primiciis Memento mei deus
meus in bonum amen

Explicit Neemias Incipit liber Secundus Esdre

Et fecit iosias pascha in ierusalem domino · et immolatum est pascha
xiiii die lune · primi mensis statuens sacerdotes
secundum vices dierum vestitos stolis in templo domini
Dixit leuitis · Sanctificate vos domino Et posuerunt
archam sanctam in templo · quod edificauit salomon filius dauid rex

Et dixit Non portabitis archam in humeris Nunc autem servite domino deo
vestro et populo eius israel Et preparate domos et cognationes vestras secundum vices di-
cerum vestrorum sicut scripsit david rex israel et secundum constitutionem salomonis regis filii
eius et state in sanctuario secundum divisiones principum cognationum vestrarum leviticarum
fratrum vestrorum filiorum israel quia non vobis fuerit Et parate domos cognationis le-
viticis Immolate phase secundum immolatorum et sanctificate sacrificia fratribus vestris
secundum constitutionem dei que data est per manum moysi c n.

Et donavit iosias oves populo et agnos et edos caprarum xxx
milia Et vitulorum tria milia de substantia regis data sunt Et prin-
cipes eius dederunt initia populo et levitis. Helchias zacharias
et iehiel principes templi dei sacerdotibus dederunt ad phase omnium
duo milia septingenta vitulos trecentos et iechonias et baneas et
semeias et nathanael fratres eius et asabias et oziel et iozabad principes initia
dederunt levitis ad phase omnium quinque milia vitulos quingentos et dire-
cta est servitus Et statuerunt eam dei sacerdotes et levite in stationibus
suis Et faciebat azima secundum constitutionem ad dividendum eam populo secundum
preceptum regis Et immolaverunt phase et effuderunt sacerdotes sanguinem
manibus suis et immolaverunt holocausta et sic tradiderunt eis secundum
divisiones cognationum et offerrent tota populo domino sicut scriptum est in libro
moysi Et immolaverunt vitulos et assaverunt phase sicut optebat Et
sacrificium coxerunt in vasis ereis et ollis cum bono odore obtulerunt
omnibus filiis populi et ex hiis composuerunt sibi et sacerdotibus fratribus et filiis
aaron Sacerdotes enim imponebant adipes in holocausta usque in noctem
et levite composuerunt sibi et fratribus suis filiis aaron et psalmos pro-
ciebant Et decantabant filii asaph in ordine suo secundum mandata asaph
Et zacharias in sedecia prophete regis et principes et ostiarii prophetarum non
discedebant unusquisque a servitute sua quoniam hii fratres eorum levite compo-
suerunt eis et directus est et consummatus est ordo sacrificii in illa die ut
facerent phase et offerrent holocausta et imponerent sacrificia super
aram domini secundum preceptum regis iosie Et fecerunt filii israel qui inventi
sunt tempore illo phase et diem festum azimorum vii diebus Et non est cele-
bratum phase simile in israel a diebus samuel prophete Et omnes reges
israel non fecerunt tale phase quale fecit iosias et sacerdotes et levite
et omnis populus israel qui inventus et qui habitabat ierusalem in xviii anno regni
iosie celebratum est phase Et directa sunt opera regis iosie in conspectu
domini dei eorum in corde pleno pietatis et acta eius quod conscripta est de
hiis qui ante prevaricaverunt in domino sceleratius quam universe gentes et contra
Et qualia constituerunt domum scripta sunt et verba domini que locutus est ad populum
Et post omnem actum huius iosie regis ascendit c m Et israel
pharao rex egypti consiliorum carmenis ad fluvium eufraten ut ex
pugnaret ierusalem Et exivit rex iosias obviam ei et misit ad eum

dicens Quid mihi et tibi iudee rex. non ad te missus sum a domino. super
eufraten enim bellum est et dominus mecum est festinans ego discede et noli
adversari domino Et noluit iosias rex revocare currum suum. et proposuit
adversus eum bellum non respiciens verbo ieremie prophete de ore domini
Sed constituit adversus eum bellum in campo macedonis Et descenderunt principes
pres ad regem iosiam. Et dixit rex pueris suis. Revocate me a bello. infir-
matus sum enim valde Et continuo revocaverunt eum pueri eius a constitu-
tione belli Et imposuerunt eum in currum eius secundum. et deductus venit in ierusalem
et mortuus est et sepultus est in sepulcro paterno et omnis iudea lugebat
iosiam Et flebat ieremias iosiam regem et qui presidebant cum mulieribus
planxerunt eum usque in hunc diem. et preceptum est hoc omnibus fieri per omne genus
populi israel Hec autem scripta sunt in libro actuum regum iudee et singula queque
iii actuum iosie et glorie eius et intellectus eius in lege domini et que prius acta sunt in libro
Et assumentes qui erant ex c. iii Regum populi israel et iuda
gente iechoniam filium iosie constituerunt regem loco iosie patris eius
cum esset annorum xxiii. et regnavit super israel mensibus tribus Et amovit
eo rex egypti ne regnaret ierusalem et multavit gentem argenti talentis
centum. et auri talento uno. Et constituit rex egypti ioachim fratrem
eius regem iudee et ierusalem Et alligavit ioachim rex principes. zacha-
riam autem fratrem suum comprehendens adduxit in egyptum Annorum vero ioachim
erat xxv cum regnavit in iudea et ierusalem et malefecit in conspectu domini
Adversus hunc ascendit nabuchodonosor rex babilonis et
alligatum eum ereis vinculis et adduxit eum in babiloniam et sustu-
lit de vasis sanctis domini et attulit nabuchodonosor et consecravit in templo suo
in babilone Que autem gesta sunt de munditia eius et impietate scripta sunt in libro
temporum regum. Et regnavit ioachim filius eius pro eo Cum autem constitutus est erat
annorum octo Et regnat mensibus tribus et diebus x in ierusalem. et mala fecit in
conspectu domini Et constituit sedechiam regem iudee et ierusalem cum esset annorum xxi
Regnavit autem annis xi et malefecit in conspectu domini Et non timuit verba
que dicta sunt ab ieremia propheta domini Et adiuratus a rege nabuchodonosor in
nomine domini periurans discessit. et obdurans cervicem suam et cor suum trans-
gressus est legitima domini dei israel Principes autem populi et sacerdotes multa scelera
commiserunt et impie egerunt super omnes immunditias gentium Et contaminaverunt
templum domini. quod sanctificatum erat ierusalem. et misit deus patrum suorum per angelum
suum revocare eos quia parcebat eis in tabernaculo suo. Ipsi autem deriserunt
angelos eius. et qua die dominus locutus est. eadem die deluserunt prophetas eius
donec in ira exardesceret adversus gentem suam propter impietates eorum Et precepit
ut ascenderent reges caldeorum et occiderunt iuvenes eorum. et non pepercerunt
nec iuveni nec virgini. nec seni nec adolescenti. sed omnes traditi sunt in
manus eorum. et omnia vasa domini sancta maiora et minora et archam et regales
apothecas auferentes attulerunt in babilonem. et succenderunt templum domini

et dissolverunt muros ierusalem et turres eius succenderunt igni et disperierunt
omnia preclara eius exterentes. et reliquos qui remanserant a gladio ad-
duxit in babiloniam et erant servi eius et filiorum eius donec regnarent per-
se. ut impleretur verbum domini in ore Ieremie. donec bene placeret terra in sab-
batis suis omni tempore desolacionis sue quibus sabbatizavit ad complecionem lxx

Regnante tyro rege persarum anno primo ut c. vi annorum vi
impleretur verbum domini in ore Ieremie suscitavit dominus spiritum tyri
regis persarum. Et predicavit in omni regno suo per scripta dicens
hec dicit rex persarum. Dominus constituit me regem universe terre persarum
dominus deus israel dominus excelsus et precepit michi edificare ei templum quod
est in ierusalem que est in iudea. Si quis est ergo de gente vestra dominus eius cum
eo ascendat in ierusalem que est in iudea et edificet templum domini dei israel
quod est in ierusalem iudee civitate et sit dominus cum eo qui habitabat in ierusalem.
Quotquot ergo per regiones habitant adiuvent eum et dent animam domino in loco eius
offerentes argentum et aurum dono cum equis et iumentis cum ceteris que
secundum vota conuicta sunt in templum domini quod est in ierusalem. Et exurgentes observatores
principes tribuum iude et tribus beniamin et sacerdotes et levite. et omnes
quorum excitavit dominus spiritum ascenderunt et edificabant templum domini
quod est in ierusalem. et qui in circuitu eorum sunt ex omnibus advenerunt offe-
rentes aurum et argentum. equos et pecora et vota multa quorum sensus bene
dispositus est. Et rex tyrus protulit vasa sancta domini que sustulerat nabu-
chodonosor rex de templo domini et attulerat in babiloniam et posuerat ea in
templo ydolorum. Proferens autem hoc tyrus rex persarum tradidit metridati
qui erat super thesauros eius. Per hunc autem tradita sunt salmana-
sario presidi iudee. Et erat numerus horum libatoria aurea mille patere
argentee. et fiale auree triginta et argentee duo milia cccc et alia
vasa mille. Omnia autem vasa aurea et argentea attulit sabasaro
simul cum hiis qui revertebantur de babilonia in iherosolimam vii
In artaxersis autem regis persarum temporibus conscripserunt de hiis qui inhabitant
iudeam et ierusalem belemus et mitridates et sabellius scribe et ceteri
conuicti eius habitantes in samaria et aliis locis subscriptam epistolam. Regi
artaxersi domino pueri tui ratymus a commentariis et samelius scriba
et reliqui tunc eorum iudices qui sunt in syria coelen et phenicen
salutem. Notum sit domino nostro regi. quia iudei qui ascenderunt a vobis ad
nos venientes in ierusalem civitatem refugam et pessimam edificant
fores eius et curant muros et templum suscitant. Et si civitas huius
muri perfecti fuerint tributa non sustinebunt pendere. adhuc etiam
et regibus resistent. Et quia instatur operi templi estimavimus bonum esse
non omittere. sed notum facere domino regi. ut si tibi visum fuerit inspiciatur
in libris patrum tuorum et invenies in commentariis memorialibus scripta
de hiis. Et scies quia civitas illa fuit refuga et reges et civitates

totuaces Iudei enim expugnantes fuerunt Et ideo civitas hec desola-
ta est Nunc ergo et notum facimus domine rex quoniam si civitas hec edificata
fuerit et muri eius erecti descensus non erit in samariam celen et
Tunc rex scripsit rathimo qui attide[bat] c. vii. phenicen
scribebat et belthimio et ramelio scribe et ceteris constitutis et habita-
tibus samariam et phenice que subiecta sunt. Legi epistolam quam mi-
sistis michi. et precepi inquiri et inventum est quia civitas illa ab initio regibus
adversata est. et homines tunc illis bella et recessus in ea facientes et reges
duri erant in ierusalem dominantes et tributa exigentes syrie. cele-
et phenice. Nunc ergo precepi prohibere eos ne edificent civitatem et prospici-
te ne quid alterius fiat. ut non procedat amplius malicie occasio ad comno-
vendos reges. Tunc recitatis scriptis que a rege artaxersen erant rathi-
mus et ramelius scriba et qui cum eis constituti properantes festinanter venerunt
in ierusalem cum equitibus et turbis et cum ingenti agmine. Et cominus ut
venerunt prohibuerunt eos qui edificabant. Et vacavit edificatio tem-
pli quod erat in ierusalem usque in secundum annum darii regis persarum c. viii
Et rex darius fecit epulam grandem omnibus qui erant sub eo et
omnibus vernaculis suis et omnibus principibus medorum et persarum et omnibus
regibus et ducibus et prepositis locorum et prefectis omnibus qui erant sub eo
ab india usque ethiopiam centum xxvii regulis. Et cum manducassent et
bibissent saciati discesserunt. Et darius rex recepit se in cubiculum suum
et dormivit et expergefactus est. Tunc tres iuvenes protectores qui custo-
diebant corpus regis dixerunt ad invicem. Dicamus unusquisque sermonem qui pre-
cellet. Et cuius apparuerit sermo sapiencior quam alterius. dabit ei darius rex
dona magna et pro victoria promittet purpura indui. et in poculis aureis
bibere et super aurum dormire. et currum aureis frenis dabit ei et
cidarim sericam et torquem in collo dabit ei. Et cum dario secundo loco sede-
bit propter sapienciam suam. et cognatus darii vocabitur. Tunc scripserunt unusquisque
verbum suum et signaverunt et posuerunt ad caput darii et dixerunt. Cum surre-
xerit rex dabimus ei hoc. Et quodcumque iudicaverit rex et tres principes
persarum hoc fiet. ut cuius fuerit sermo sapiencior ipsi detur victoria sicut est
scriptum est. Et unus scripsit dicens fortius est vinum. Alius scripsit fortior
est rex. Tercius scripsit fortiores sunt mulieres. Vel et super hec omnia
vincit veritas. Et cum exurrexisset rex tulerunt scripta sua. et dederunt
regi et legit. Et mittens convocavit omnes principes persarum et medorum
et regulos et duces et prefectos. et sederunt in consilio et lecta sunt coram eis
que scripta erant. Et dixit rex. vocate iuvenes et ipsi manifestabunt
verba sua. Et intulerunt. Et dixit eis rex. Dicite nobis que scripsistis.
Et cepit prior qui dixerat fortitudinem vini. Et dixit. O viri quam facile om-
nes homines vincit vinum qui bibunt id. seducit mentem regis. et populi facit mentem
unam. et servi et liberi et pauperis et divitis. et omnem mentem convertit in securitatem

et in iocunditate et oblivisci facit omne debitum. et omnia corda facit
honesta. et oblivisci facit regem et principem et omnes homines sine lingua facit
eloquentes. Cum autem biberint non meminerint tenere amicitiam inter amicos
et fratres sed statim eiciunt gladios. Et cum digesserint vinum et surrexerint. ne
sciunt quid fecerint. O viri nonne fortius est vinum quod sic cogit facere.
Et hiis dictis tacuit. Et cepit secundus loqui qui dixerat fortiorem esse re-
gem. Et dixit. O viri nonne fortior est rex qui terram et mare tenet. et omnia
que in eis sunt obediunt ei. Rex autem super omnes fortior est et dominatur eis. Et eos
si dixerit. facite bellum invicem faciunt. Et si miserit ad hostes. vadunt
et exciunt montes et muros et turres et occidunt et occiduntur. et verbum regis
non preterunt. Si autem vicerint regi afferunt omnia quecumque predaverint. et qui
non militant nec pugnant sed colunt terram cum seminaverint et secuerint
afferunt regi. et ipse unus solus est. et si dixerit desolate. desolant. et si di-
xerit edificate. edificant. Si autem dixerit excidite. excidunt. et si dixerit no-
vellate. novellant. Et omnis populus et exercitus eius obediunt ei. et insuper
ipse recubit et cenat et bibit et dormit. Hii autem vigilant et servant
eum circumstantes. Et non potest unusquisque recedere et facere opera sua. nec potest ali-
quis negligere mandata eius. O viri nonne quomodo prevaleat rex cum sic sit obe-
diatus. Et hiis dictis tacuit. Tercius autem qui dixerat prevalet mulieres
et veritas. hic est zorobabel filius salathiel de tribu iuda qui tercius dixit
O viri nonne magnus est rex et multi homines et vinum fortius est. Quis est
qui dominator eorum. et quis est qui imperat eis. nonne mulieres. Ipse genu-
erunt regem et omnem populum qui dominantur mari et terre. de mulieribus nati sunt. et ipse
enutrierunt eos qui novellaverunt vineas de quibus fit vinum. et ipse
faciunt vestes virorum. et ipse faciunt claritatem hominibus. et non possunt
homines sine mulieribus esse. Si autem congregaverint aurum et argentum et omnem
rem preciosam. et viderint unam mulierem speciosam. circumspicientes omnia hec
intendentes ore patenti conspiciunt eam previdentes. et omnes eam deside-
rant quam aurum et argentum. et quam omnem rem speciosam. Et homo relinquit
patrem suum qui nutrivit eum. et regionem suam et coniungitur mulieri. et cum muliere
amittit animam suam. et nec patrem suum in mente habet. nec matrem suam nec
regionem. Hinc oportet scire vos. quia mulieres dominantur vobis. Nunc autem la-
borat et defatigatur. et omnia mulieribus affert et donat. Et accipit homo
gladium suum et vadit obsidere in viam. et furtum facere et homicidia
et mare navigat et flumina. et leonem conspicit. et in tenebris am-
bulat. et cum furtum fecerit et rapinas et fraudes. mulieri quam amat
affert. Et plus diligit homo uxorem suam quam patrem suum et matrem.
Et multi dementes facti sunt propter uxores suas. et servi facti sunt propter illas
et multi perierunt et trucidati sunt. Et multi peccaverunt propter uxores suas
et nunc si creditis michi. nonne magnus est rex in sua potestate. et omnes
regiones timent eum et verentur tangere eum. Vidi tamen ego regem. et

apemen filia bezacis illius magnifici concubina regis sedentem
ad dexteram regis et tollentem diadema de capite regis et impo-
nentem sibi et palmis eum cedentem de sinistra manu. Et insuper rex aperto
ore respiciebat eam. et cum arriserit ad regem ridebat et ipse. et cum indi-
gnata erat regi blandiebatur rex donec reconciliaretur regi. O viri nonne
fortiores sunt mulieres que sic agunt. Tunc et principes respiciebant se
invicem. Et cepit iterum loqui zorobabel de veritate dicens. O viri nonne
fortiores sunt mulieres. Magna est terra et excelsum est celum et velox
cursus solis convertitur in gyro celi. et iterum recurrit in eundem locum una die.
Nonne magnus est qui hec facit. et veritas magna est. Et fortior pre omnibus.
Et omnis terra veritatem invocat. et celum eam benedicit. et omnia opera
moventur et tremunt. et non est cum ea quicquam iniquum. Iniquum vinum.
iniquus rex. inique mulieres. iniqui omnes filii hominum. et iniqua opera eorum
et non est in ipsis veritas. et in iniusticia sua peribunt. et veritas permanet
et invalescit semper et vivit. et perseverat in secula seculorum. Et non accipit fa-
ciem nec differentias. sed que sunt iusta facit ab omnibus iniquis
et dolosis discedit. Et omnes benignantur in operibus eius. et non est in iudicio
eius iniusticia. sed fortitudo. et regnum et potestas et maiestas omnium seculorum.
Benedictus est enim deus veritatis. Et tacuit. Tunc omnis populus clamavit
et dixit. Magna est veritas et prevalet omnibus. c x

Et dixit ei Pete quod vis amplius quam scripta sunt et dabi-
mus tibi. quia inventus es sapientior. Et proximus mihi sedebis et co-
gnatus meus vocaberis. Tunc zorobabel rudit dicens. O rex
memorare voti tui quod vovisti edificare templum in ierusalem. In illa
die qua regnum accepisti. et omnia vasa dei queque ablata sunt de
ierusalem revocare que separavit cyrus cum desolavit babilonem. et voluit
ea remittere in ierusalem. Et tu vovisti edificare templum quod succenderunt
ydumei cum desolata est iudea a chaldeis. Et nunc hoc est quod
a te postulo domine rex. et hec est magnificentia quam te facere volo.
Peto impleas votum quod vovisti regi celi de ore tuo. c xi

Tunc exurgens darius rex osculatus est eum. et scripsit epistolas ad
omnes dispensatores et prefectos locorum et duces et regulos ut
deducerent eum et eos qui cum eo erant ascendere edificare
ierusalem et omnibus prefectis locorum qui erant in syria et in phenicen. et
omnibus qui in libano. Mandavit epistolas ut tollerent trabes cedrinas
de libano in ierusalem. ut edificarent cum eo civitatem. Et scripsit iudeis omnibus
qui ascendebant a rege in iudeam de libertate. Et ad omnes potentes et
duces et regulos et prefectos et dispensatores ne accederent ad portas
eorum. Et iussit omnem regionem quam possiderent immunem esse eis. et ydu-
mei relinquerent castella iudeorum que obtinebant. Et ad edificationem
templi per singulos annos talenta xx donec perederificaretur. et super aram

holocausti immolari cottidie sicut habent constitutum offerre et alia x
singulos annos talenta dena. et omnibus qui veniunt a babilone
condere civitatem ut haberent libertatem ipsi et filii eorum. Et omnibus sacer-
dotibus scripsit comitivum eis prestaret. et sacerdotalem stolam iussit dari
in qua deserviunt. et levitis scripsit dari stipendia usque in diem consumacionis
templi ierusalem. Omnibus custodientibus civitatem scripsit eis dari posses-
siones et stipendia. Et convocavit omnia vasa que voverat cyrus rex
convocari in babilonia. Et omnia que dixerat cyrus facere et convocare in ierusalem.
Et ipse precepit fieri. Et cum iussisset rex omnia hec. levavit faciem suam zo-
robabel ad celum contra ierusalem Et benedixit deum celi dicens. A te consilium
et victoria et sapientia et que sit gloria. et ego servus tuus sum. Benedictus es
qui dedisti michi sapientiam Tibi enim confiteor domine deus patrum nostrorum. Et acce-
pit epistolas et exivit et venit in babiloniam et enunciavit fratribus omnibus
in babilonia. Et benedixerunt deum patrum suorum. quia dedit remissionem et
refrigerium ut ascendentes edificent ierusalem. et templum in quo invocatum est
nomen eius in ipso et timbalis psallebant cum musicis in gaudio magno c. xij xij
Et post hec electi sunt ut ascenderent ... dies septem
principes tociusmatronum eorum tribus suas. uxores eorum et filii
et filie et ancille eorum et pecora eorum. et darius misit cum eis
equites mille ut deducerent eos in ierusalem cum pace et cum musicis
et timpanis et tibiis. et omnes fratres eorum ludebant. Hec sunt autem nomina
eorum qui ascenderunt secundum contribuciones suas per tribus et per partes principatus eorum.
Sacerdotes filii phinees filii aaron ihesus filius iosedech. samei et
ioachim filius zorobabel filius salathiel. de domo david. de contribucione
phares. ex tribu iuda qui locutus est sub dario rege persarum verba sa-
piencie In secundo anno regni darii et numena primi mensis hii sunt ascen-
derunt iudei de captivitate transmigracionis quos transmigraverat nabuchodonosor
rex babilonis in babiloniam Et reversi sunt in ierusalem et in omnes civitates iude
unusquisque in civitatem suam. qui venerunt cum zorobabel et cum ihesu et cum
salemia. et cum sarao. et cum elcaeum. et cum esmanum. et cum mardocheo
et cum beelsur. et cum bolormir. et cum ciem. et cum arphatum. et cum baaba
ducibus suis. Et hic est numerus gentis eorum et principes eorum filii pha-
res duo milia c. lxxij filii saphat kamilia lxij filii samoabis
et ihesu et iob quatuor milia octingenti viij. filii iodamii duo milia xc
lxx. filii iehuc septingenti. filii torba septingenti quinque filii bamm
sexcenti xxxvij filii beme sexcenti xxvij filii arthad mille
cccxxij. filii adonica mille lxvij filii iorear duo milia lxvj
filii adinne cccc liiij. filii ezerezothie c. vij. filii thican et
azezias mille vij. filii zurri cccc xlij. filii erdenare dc xxxij.
filii aname c. xxx. filii gebbari xxiij. filii arum lv. filii bassei
ccc. xxiij. filii purie xxv. filii belitaro duo milia v. filii de

bethleemmo c. xxiii. Filii de netophis lv. Filii de anatu c. lviii.
Filii de bethosmoth c. xxxii. Filii de cariathiarim xxv. Filii de
cephirasceth dcc. xliii. Beroth et qui erat in necha ccc. xxii. Hise
thmadias et qui de chennirais dc. xxiiii°r. Cadbes et qui erat de
macha c. xxxiii. Don et qui erat de bethalim cc. xxxvii. De agge
et qui erat de ebee c. xxvii. Thamis et qui erat in beth lii. Cho
bee et filii nephis c. lvii. Filii colamoalu iiii°r milia cc. liiii°r. Filii
achim ccc. lxx. Filii liano dcc. xxix. Et alcidoth et aanas filii
erithus cc. lxii. Filii sanassa sacerdotes dcc. lxxii. Filii sadue filii iesu
inter filios enasiba filii ophi ceterus cc. lii. Filii phassuru
mille cc. xxxiiii°r. Filii tharim mille c. ix. Filii ab leuite lxxiiii°r
iesu ietodo et barini et therodian et adias. Omnes numerus xxii a
nor et supra filii et filie et mulieres omnes numerus dcc. xlii. Apparentes
sacerdotes c. xxviii. Ad editadum filii asaph et ostiarii filii ismael iiii°r
milia centum xlix. Filii asad filii tolmari. Filii otthobar. Filii oli
os et servi templi. Filii esee filii tasepha. Filii tabbot. Filii gerab.
Filii suth filii palmei. Filii saban. Filii attaba. Filii aan. Filii
ubad. Filii attab filii ecte filii attare filii suba. Filii anan. Filii
cau. Filii geddua filii geddeii. Filii zaddin. Filii bacssan. Filii ne
xobra. Filii chebra. Filii carzar. Filii ozie. Filii phinot. Filii areu
filii asamia. Filii mara. Filii nexfai. Filii atthub. Filii athita
filii arud. Filii naratha. Filii passuen. Filii gedda filii chuta.
Filii charet filii barthes. Filii sare filii thomei. Filii nasib. Filii
naphia. Filii thedom. Filii puerorum salomonis. Filii athapot.
Filii nareda. Filii acli. Filii daedo filii thadel. Filii saphati
filii atrer. Filii pathater filii sabbo. Filii sattom. Filii mased.
Filii gas. Filii addus filii ami. Filii saphin. Filii suba. Filii aphira
filii barodis. Filii saphat filii massaluth. Omnes servi templi et filii
puerorum salomonis ccc. lxxii. Hii sunt qui ascenderunt a thermalath et
telersa dux eorum. Carimathala et alar et non potuerunt dicere
cognationes suas et generationes quomodo essent de israel. Filii dathan filii baan
dc. liii. Filii nechada. Et de sacerdotibus qui fungebantur sacerdotio
et non sunt inventi filii athos filii cedres qui accepit uxorem
macma mulierem de filiabus phezelei et vocatus est nomine eius. Et
cum inquisita esset nativitatis eorum conscriptio in tablario professionum
filiorum natorum et non esset inventa prohibiti sunt a sacerdotio. Et dixit
eis neemias et atthonas ut non participarent de sanctis donec exsurgat
sacerdos vestitus manifestationem et veritatem. Omnis de genere israel erant
a xx annorum preter servos et ancillas xlii. ccc. lx. Et servi horum septem mi
ccc. xxxvii. Et cantores et cantatrices lxv. Et equi eorum dcc. xxxvii.
Muli cc. xxxvi. Et cameli iiii. xxxv. Et pecora subiugalia vi milia

det iii. & de prepositis secundum cognationes. Cum venisset in templum in loco suo
secundum virtutem suam & constituerunt thesauraria in templum ad edificationem
minas xi milia. & argenti minas v milia. Et stolas sacerdo-
tales centum. & habitaverunt sacerdotes & levite & qui erant de populo
in ierusalem & in regione. & sacrati cantores & ostiarii. & omnis populus
israel in regionibus suis erant. Instante autem vii° mense cum essent filii
israel unusquisque in suis convenerunt uno animo in area prime porte
orientis. Et stetit ihesus filius iosedech & fratres eius sacerdotes. & zo-
robabel filius salathiel & fratres eius & paraverunt aram dei israel
ut offerret super eam holocausta secundum ea que scripta sunt in libris
moysi hominis dei. Et convenerunt cum eis de ceteris regionibus terre
& erexerunt aram in loco suo omnes gentes terre. & offerebant holo-
causta domino matutina & serotina. Et egerunt diem festum confixionis
tabernaculi sicut iussum est in lege & sacrificia cotidie sicut oportebat
Et post hec oblationes sabbatorum & instantie kalendarum dierum solempnium multorum
& sanctificatorum. & quotquot vovebant vota deo a neomenia vii mensis
ceperunt offerre sacrificia domino deo. & templum domini nondum edificatum erat
Et dederunt pecuniam structoribus fabris & cibum & potum. Et dederunt carra
sydoniis & tiriis ut deportarent de monte libano trabes cedrinas
& facerent rates in portu ioppe. secundum decretum quod erat eis scriptum a cyro
rege persarum. Et in secundo anno sub dario rege venerunt in templum domini dei
Et cepit zorobabel filius salathiel. In ierusalem mense secundo xiii
& ihesus filius iosedech & fratres eorum & sacerdotes & c xiii
levite. & omnes qui venerant de captivitate in ierusalem. & funda-
verunt templum dei neomenia secundi mensis anni secundi postquam venerunt in
iudeam & ierusalem. Et statuerunt levitas a xx annis & supra super opera domini
Et stetit ihesus & filii & fratres & codeil frater & filii iesu & filii iuda filii
enada cum filiis et filii sui. Omnes levite unanimo instantes operi
operis in templo domini. & edificaverunt structores templum domini. Et steterunt
sacerdotes ferentes tubas vestiti stolis. Et levite filii asaph fe-
rentes cymbala laudem decantantes domino & benedicentes secundum benedictionem
david regis israel. Et clamaverunt decantantes ympnum confitentes domino
quoniam suavitas eius & claritas in secula seculorum super omnem israel. Et omnis populus
decantaverunt tubis & clamaverunt voce magna ympno collaudantes
dominum in exultatione templi domini. Et venerunt de sacerdotibus & levitis. & de
presidentibus secundum cognationes presbiteri qui viderant prius priorem templum. Ad huius
templi reedificationem cum clamore & fletu magno. Et multi per tubas int
& gaudio ingenti & voce magna laudabant dominum. sic ut non posset populus
audire voces tubarum propter fletum populi. Turba enim tubis decantabat solide.
sic ut de longe inde audiri posset. Et cum audissent inimici tribus iuda
& tribus beniamin venerunt ut scirent que esset hec vox tubarum. Et cognoverunt

quia de captivitate reversi sunt et edificant templum domino deo israel. Et accedentes
ad zorobabel et ad ihesum et ad principes cognationum dixerunt. Reedificemus
vobiscum templum. et nos audiemus dominum deum vestrum et sacrificabimus. Et a die-
bus nachorde regis assiriorum qui transmigravit nos huc. Et dixerunt eis
zorobabel et ihesus et duces cognationum israel. Non est nobis edificare templum
domino deo israel. Nos autem soli edificabimus domino israel. secundum ea que precepit nobis cyrus
rex persarum. Gentes autem que commixte erant cum hiis qui in iudea erant expugna-
tes civitates prohibebant reedificare. et aspirantes et populum adducentes et
congregationes facientes prohibuerunt consummari structuram tempore vite regis cyri. et
xiiii prohibiti sunt edificare annis duobus usque ad regnum darii. c. xiiii
In secundo autem anno regni darii prophetavit aggeus et zacharias filius
sadoch prophete super iudeos qui erant in iudea et ierusalem in nomine domini dei israel.
Et stans zorobabel filius salathiel de tribu iuda et ihesus filius iosedech
inchoaverunt edificare templum domini quod est in ierusalem astantibus cum eis
prophetis domini et adiuvantibus eos. In illo tempore venit super eos sisennes
prefectus syrie et fenicis et satrabuzanes et contubernales eorum et dixerunt
iudeis. Quo precipiente vobis edificatis templum hoc et cetera omnia perficitis
et qui sunt structores qui edificant hec. et habuerunt gratiam visitationis facte super
captivitatem a domino presbiteri iudeorum et non sunt prohibiti edificare donec
significaretur dario regi. Et misit sisennes prefectus syrie et phenicis et satra-
buzanes et contubernales eorum in syria et phenice duces scribentes per eos
in hunc modum. Regi dario plurimam salutem. Omnia nota sint domino nostro
regi. cum advenissemus in civitatem ierusalem deprehendimus presbiteros captivitatis
iudeorum edificantes templum domini magnum de lapidibus politis splendidis
et ligno precioso in parietibus imponentes et opera illa instanter fiunt. et suc-
cedunt opera in manibus eorum. et in omni gloria honore et diligentia perficiuntur omnia.
Tunc interrogavimus presbiteros dicentes. Quo permittente vobis edificatis
templum hoc. et qua opera fundatis hec. Ideo ergo interrogavimus ut [illegible]
xv notum faceremus et scriberemus tibi nomina hominum prepositorum. et nomina
eorum qui eos preposuerunt. Et responderunt nobis dicentes. Nos sumus servi domini qui
fecit celum et terram et mare et omnia que in eis sunt. Et edificatum est
templum ante annos multos per regem israel magnum et fortem. et perfectum
est. Et quia patres nostri ad iracundiam instigaverunt dominum et peccaverunt in
dominum israel. qui in celis est. tradidit eos in manus nabuchodonosor regis
babilonis et chaldeorum. et templum diruentes incenderunt. et populum capti-
vaverunt et in babiloniam adduxerunt. c. xv
In primo autem anno regnante cyro rege babilonis scripsit rex cyrus
edificare templum hoc. et vasa sancta aurea et argentea que abstu-
lerat nabuchodonosor rex babilonis de templo hoc quod est in ierusalem et consecraverat
in templo suo. omnia illa protulit rex cyrus de templo quod est in babilone
et tradidit ea zorobabel et salabassar prefecto et iussum est ei affer-

omnia vasa hec et exponere in templo quod est in ierusalem Et templum hoc domini
iussit edificari rex in loco suo. Tunc salabassar ille veniens constituit
fundamenta templi domini quod est in ierusalem et ex eo usque in hodiernum ree-
dificatur et non est completum. Nunc ergo si iudicatur rex requirat in libris
memorialibus tyri regis qui sunt in babilone et si inventum fuerit cum
sententia et voluntate tyri regis factam esse hanc edificationem templi domini quod est
in ierusalem et iudicaverit dominus rex de hiis rescribat nobis Tunc darius rex
iussit inquiri in publicis tabulariis in bathoth que est in media regione
locus in quo conscripta erant omnia hec. c. xvj. xvj

Anno primo regnante tyro rex tyrus iussit edificari templum domini
quod erat in ierusalem ubi sacrificabunt per ignem constant ut esset altitudo
eius cubitorum lx et latitudo eius cubitorum lx quadratum tri-
politibus pictibus demtis lignis in tantum novis simplicibus et supra-
dati de domo tyri regis et vasa sancta templi domini aurea et argentea
que abstulit nabuchodonosor de templo quod est in ierusalem et attulit in ba-
bilonem. restituit in templum quod est in ierusalem ubi erat posita ibi ponerentur
Iussit etiam hic sisenne prefecto sirie et phenicis et satrabuzanes
et collegis eorum et prepositis syrie et phenicis et legatis abstinerent
se ab eo loco et sinerent puerum domini zorobabel principem atque iudee et
prepositos iudeorum templum illud domini edificare in loco suo Et ego
preceptum plene edificare et observare ut adiuvent eos qui de captivitate
sunt donec perficiatur templum domini. Et exaccione tributorum syrie colis et phe-
nicis diligenter constituta pecunia dari hiis hominibus ad sacrificia
domini et ad ... thauros et arietes et agnos et frumentum
et salem et vinum et oleum sine intermissione singulis quibus per annis
tamen quod sacerdotes in ierusalem dictaverint consumi quotidie sine dubio
ut offerant hostie deo excelso pro rege et pro pueris eius et adorent
instant pro vita eorum Et constituit ut quotquot transgressi fuerint
aliqua ex hiis que scripta sunt aut conformaverint accipe lignum de suis
sed et sint hic suspendi et bona eius fieri regia Propterea et dominus cuius
nomen invocatum est ibi exterminavit omnem regem et gentem que extende-
rit manum suam prohibere aut nocere templum domini quod est in ierusalem Ego rex
darius decrevi diligentissime secundum hec fieri c. xvij. xvij

Tunc sisennes prefectus sirie et celis et phenice et satrabuzanes
et collegae eius secuti que a rege dario decreta erant insiste-
bant sanctis operibus diligenter operantes cum senioribus iudeorum prepositis
templi et proficiebat bene opera prophetantibus aggeo et zacharia et
consummaverunt omnia iussu domini dei israel Et cum consilio tyri et darii et ar-
taxersis regis persarum usque in sextum annum darii regis persarum perfecta
est edificatio templi domini usque tertia et xx die mensis adar sexti
anni darii regis Et fecerunt filii israel et sacerdotes et levite et ceteri qui

erat de captivitate qui iuncti sunt eis secundum legem in libro moysi Et ob-
tulerunt in dedicatione templi domini thauros c. arietes cc. agnos cccc
et hircos pro peccato omnis populi israel xii. secundum numerum xii tribuum israel Et ste-
terunt sacerdotes et levite vestiti stolas secundum tribus super opera domini
dei israel secundum constitutionem libri moysi. et ostiarii per singulas ianuas sta-
bant Et fecerunt filii qui erant de captivitate pascha xiiii die primi mensis
quando sanctificati essent sacerdotes et levite pariter Et omnes filii captivitat-
-is non sunt sanctificati. quia omnes levite simul sanctificati sunt et immolaverunt
pascha omnibus filiis captivitatis et fratribus eorum sacerdotibus Et manducaverunt
filii israel qui erant de captivitate. omnes qui discesserant ab abhominationibus
gentium terre querentes dominum Et adduxerunt solempnia azimorum .vii. diebus
epulantes in conspectu domini. quia convertit consilium regis ad eos. ut conforta-
ret manus eorum ad opera domini dei israel Et post hec verba regnante artaxerse
rege persarum ascendit esdras filius azriel filii azarie filii helcie
filii salem filii sadoch filii achitob filii abarie filii azie. filii
boccei. filii abisei filii phinees filii eleazar filii aaron primi
sacerdotis. Hic esdras inuenit et ascendit de babilone cum eis et scriba
ingeniosus in lege moysi que data est a deo israel Et dedit ei rex cla-
ritatem magnam in conspectu suo super omnes honores suos Et ascenderunt
cum eo de filiis israel et de sacerdotibus et de ministris templi domini et de sacris
cantoribus et de ostiariis in iherusalem c. xviii
Anno vii^o regnante artaxerse in quinto mense. hic est annus. vii
regni. Cum exisset enim de babilone prima neomenia mensis quinti
venerunt in iherusalem secundum datum eis prosperum iter a domino super eum. Esdras enim
multam disciplinam tunc obtinebat ut nichil de lege et de mandat-
-is domini omitteret. quia mandata docebat ad israel. et omnes iusticie et iudicia vera
fient. Cum etiam remisisset decretum ab artaxerse rege ad esdram sacerdo-
tem et lectorem legis dei cuius est exemplum id quod infra scriptum est c. xix
Rex artaxerses esdre scribe et lectori legis domini salutem Et hu-
iusticiam ego iudicans precepi eis qui volunt de gente iudeorum
sua voluntate sive de sacerdotibus sive de levitis iudeis qui
sunt in nostro regno proficisci tecum in iherusalem Quotquot volunt proficiscan-
tur tecum sicut visum est mihi et vii amicis meis et consiliariis diligenter
attendant iudee et iherusalem et omnes obediant legi dei Et offerant munera
domino deo israel que vovi ego et amici mei ad iherusalem Et omne argentum
et aurum quodcumque inventum fuerit in regione babilonis deo deferatur in iherusalem
cum eo quod donatur a gente iudeorum in templum domini dei eorum ut colligantur
et omne aurum et argentum ad emendos thauros et arietes et agnos et
hircos necessaria ad offerenda sacrificia super aram domini eorum in iherusalem Et omnia
reliqua quecumque sunt necessaria cum consilio secundum voluntatem domini dei tui et sacra
vasa que tibi datur ad usum templi dei tui quod est in iherusalem. pones ante

domino deo israel. Et cetera omnia quecumque tibi sint necessaria ad usum
templi dei dabuntur de thesauris regis. Ego autem artaxerses constitui
custodibus thesauri sirie et phenicis ut quecumque miserit esdras
sacerdos et lector legis domini dei excelsi diligenter detur ei argenti talenta
usque ad centum. Similiter et frumenti choros c. et vini choros c. et sal
sine mensura et cetera sine mensura. Omnia secundum legem dei perficiantur diligenter
deo excelso ut non superveniat ira super regnum regis et super filios eius.
Vobis quoque dicitur ut omnibus sacerdotibus et levitis et cantoribus templi et osti-
ariis et servis templi et scribis nullum tributum nec aliud omnibus imponatur et
nemo habeat potestatem inicere eis aliquid. Tu quoque esdras secundum sapientiam dei ordina
sacerdotes et iudices ut iudicent in universa siria et phenice. Omnes qui
sciunt legem dei et qui nesciunt doce eos. Et omnes quicumque transgressi
fuerint legem dei tui et regis diligenter punientur sive morte sive
tormentis sive condempnacione pecunie aut exilio c. XX

Et dixit esdras. Benedictus dominus patrum nostrorum qui dedit hec in
corde regis ut glorificet templum eius quod est in ierusalem. Et me
honoravit in conspectu omnium principum eius. Et ego forti animo
factus sum secundum susceptorem domini dei mei. Et congregavi de israel viros ut ascen-
derent mecum. Et hii erant secundum cognaciones suas duces et secundum particiones
principatuum suorum qui ascenderunt mecum de babilone in regno artaxersis
regis. De filiis photostaos filius athoim. De filiis ietemi ga-
biel. De filiis david attus siceli filius nathanael. De filiis pha-
res zacharias et cum eo c. l. De filiis phatmoabel idomas filius
daraeis et cum eis viri cc. De filiis zathae iotomas filius istean
et cum eo viri cc. lxx. De filiis adiniel ionatha et cum eo viri cc. l.
De filiis amasie gotholias et cum eo viri lxx. De filiis saphat filius
azarie meltrael et cum eo viri lxx. De filiis zobab ezegel et cum
eo viri cc. xii. De filiis banaei salemoth et cum eo viri c. xl. De
filiis beel zacharias filius beebe et cum eo viri cc. xxx. De filiis ezade
et cum eo viri c. xx. Et de filiis aom novissimi. Et hec sunt nomina
filiorum eliphalatum fomnas et cum eis viri lxx. Et congregavi eos
ad flumen quod vocatur thera et mansimus ibi triduo et inspexi eos
Et de sacerdotibus et de levitis non inveni ibi c. XXI

Et misi ad eleazar et ad iduelum et ad masman et ad matha
et ad samathai et zachariam et mosollamum duces et propo-
sitos et dixi eis ut venirent ad loddeum principem thesaurorum qui in
eo loco fuerunt. Et mandavi loddeo et fratribus eius et hiis qui in illo
erant custodibus thesaurorum dicens: Mittite nobis qui sacerdocium agant
in templo domini. Et adduxerunt nobis secundum sortem domini viros peritos de
viris moolli levite israel. Sebebiam et filios eius et fratres eius xviii
et asbian et annunum et aman fratres de filiis chananei et filii

eorum viri xx Et de seruis templi quos dedit dauid et principes ad opi-
tionem leuitarum dederunt seruos templo cc.xx. Et omnium nomina conscripta
significata sunt Et vouimus ibi ieiunium iuuenibus in conspectu domini dei
nostri ut quereret ab eo bonum iter nobis et filiis nostris et hiis qui nobiscum
sunt. Verebar enim petere a rege equites et pedites deductores propter
tutelam contra aduersarios nostros Diximus enim regi quia virtus domini dei nostri erit
cum hiis qui requirunt eum ad omnem correctionem Et iterum orauimus ad dominum
deum nostrum secundum hec et placatum est nobis Et separaui ergo ex principibus
tribuum sacerdotum viros xii. serebiam et asamiam et cum eis de fratribus
eorum x. Et statui eis argentum et aurum et sacra vasa templi domini nostri
sicut donauit rex et consiliarii eius et principes et omnis israel. et appendens
hec tradidi eis argenti talenta dc.l. et in vasis argenti talenta centum
cimanucta duo et vasa erea eramento utilis splendido similis
auro talenta xii et dixi eis Et vos sancti estote domino et vasa sancta et
argentum et aurum votum domino deo patrum nostrorum. vigilate ergo et custodite ea
donec tradatis principibus tribuum sacerdotum et leuitarum et principibus
cognacionum in ierusalem in loco templi domini dei nostri Et qui susceperant
sacerdotes et leuite argentum et aurum omnia vasa in ierusalem intulerunt
in templum domini Et profecti sunt a flumine thera xii die primi mensis donec ve-
nirent in ierusalem et cum manu forte domini que est super nos et liberauit nos ab
omni introitu inimicorum nostrorum et venimus in iherusalem c xxii
xxii Et cum fuissemus ibi per triduum conta die expensum argentum et aurum
traditum est in templo domini aremeth filio vrie sacerdoti Et fuerunt
cum eo eleazarus filius phinees Et erat cum eis iosabeus filius
iosu et moethias filius bannui leuite et ad numerum et ad pondus omnia
subscripta sunt Et hii cum venissent de captiuitate obtulerunt sacrificia deo
israel Tauros xii pro omni israel duo deo et agnos lxxvi et hircos pro
peccato xii Omnia in sacrificium obtulerunt domino et reddiderunt que iusserat rex
regalibus auctoribus et prepositis syrie et phenicie. et glorificauerunt gentem
xxiii Et hiis perfectis accesserunt c xxiii israel et templum domini dei
accesserunt principes ad esdram dicentes. Non segregauerunt gentes israel et sacer-
dotes et leuite alienigenas terre gentes et immunditias horum
chananeorum et ethiorum et amorreorum et pherezeorum et eueorum et iebu-
seorum et moabitarum et egiptiorum et ydumeorum Cohabitati sunt enim filiabus
eorum et ipsi et filii eorum et commixtum est semen sanctorum in alienas gentes
et participes erant principes et prepositi huius iniquitatis ab initio cause Et cum
audisset esdras hec conscidit vestimenta sua et sacram stolam et abstulit
crines capitis et barbe sue. sedebat tristis et plorans. Et conuenerunt
ad eum omnes quos mouerat verbum domini dei israel. et cum fleret propter hoc scelere
esdras sedit tristis usque ad vespertinum sacrificium Et consurgens de ieiunio
conscissis vestimentis et conscissa sancta stola flectit genua et extendit manus

ad dominum deum dicens. Domine confusus sum et reveritus sum in conspectu tuo.
Peccata enim nostra multiplicata sunt super capillos capitis nostri et ignorantie
nostre exaltate sunt usque ad celum. Et adhuc a temporibus patrum nostrorum
et sumus in magno peccato usque in hodiernum diem propter peccata nostra et patrum
nostrorum traditi sumus cum fratribus nostris et cum sacerdotibus nostris. et tradiderunt
nos regibus in gaudio gladii cum captivitate et depredatione usque in hodi- fr nos
ernum diem. Et nunc quanta misericordia tua facta est ad te domine deus noster ut relinque-
res radicem nostram et nomen in loco sanctificationis tue manifestare illuminationem
nostram in templo domini dei nostri dare cibum nobis in tempore servitutis nostre
Et cum serviremus non sumus derelicti a domino sed dedisti nobis gratiam in conspectu
regum persarum. Et dedisti nobis escam et fecisti clarificari templum sanctum
tuum ut resuscitares deserta syon et dedisti nobis soliditatem in iudea et
ierusalem. Et nunc quid dicemus domine habentes hec. Transgressi enim sumus
mandata tua que dedisti in manibus puerorum tuorum prophetarum dicens. Terra
in qua introistis possidere eam terra coinquinata est coinquinationibus alieni-
genarum et immunditia sua repleverunt eam totam. Et dixit dominus Nunc filias
vestras nolite coniungere filiis eorum. et filias eorum nolite accipere filiis
vestris. et non desiderabitis decimare ad eos in pace omni tempore ut confor-
tati manducetis optima terre et heredes faciatis filios vestros usque in eternum
Quia que contingunt nobis omnia propter peccata vestra pessima et propter magna
peccata nostra sunt. Et tu domine revelasti nobis peccata nostra. et dedisti nobis
talem radicem. Et iterum reversi sumus transgredi legem tuam ut commiscerem
immunditie alienigenarum terre huius. Non ergo digne irasceris nobis perdere
nos. donec non remaneat radix et semen nostrum domine deus israel. verax dominus
es remissa sumus sicut radix in hodierna die. Ecce sumus in conspectu tuo in
peccatis nostris. Non enim possumus stare adhuc ante faciem tuam obiti talibus
peccatis. Et cum oraret esdras et confitens deploraret et iacens in terra ante
templum dei. congregati sunt ad eum de ierusalem turbe valide viri et mulieres
et iuvenes. Fletus enim erat magnus in multitudine populi. Et exclamavit
iechonias filius ieelu unus de populo israel et dixit esdre Nos peccavimus
adversus dominum et duximus uxores alienigenas de gentibus terre
Et nunc de populo israel in hoc sit iuratio ad dominum ut remittamus uxo-
res nostras que sunt de alienigenis cum filiis earum. Et quotquot consen-
serint legi moysi exurgentes dixerunt esdre Surge et perfice. ad te enim
causa hec pertinet. et nos tibi consensimus. confortare et fac. Et exurgens
esdras adiuravit principes tribuum sacerdotum et levitarum et omnis populi
israel ut facerent secundum hec omnia et iuraverunt. Et surrexit esdras de
terra atrii templi domini et abiit in locum thesauri. et mansit ibi non gu-
stavit panem et aquam non bibit flens propter magnas iniustitias populi
israel. Et predicatum est per universam iudeam et civitatem ierusalem omnibus qui
erant de captivitate ut congregarentur in ierusalem. Et quicumque non occurrisset secundum

et tria die secundum iudicium presidentium presbyterorum publicaretur pecora
eorum et ipse hostibus votaretur a populo israel Et congregati sunt qui erant
de tribu iuda et de tribu beniamin in tribus diebus in civitatem ierusalem
et hic erat mensis nonus et xx die mensis consedit omnis multitudo
in area templi trementes propter imminentem hiemem c xxiiii
xxiiii
Et exurgens esdra dixit eis Vos dereliquistis legem et duxistis
uxores alienigenas adde peccata super israel Et nunc confitemini
domino et date gloriam deo patrum nostrorum et facite voluntatem eius
et discedite a gentibus terre et ab uxoribus alienigenis Et clamavit omnis
multitudo populi et dixerunt magna voce Sic dixisti faciemus Sed multitudo magna
est et regio iam nimium frigida est non sufficimus resistere ex matutino
et hoc non possumus perficere una die nec biduo Multum enim peccavimus
in hiis Stent ergo principes et de omnibus qui inhabitant hic in gene-
re nostro quotquot habent uxores apud se alienigenas solvatur ira indignationis
domini a nobis Et per decretum hoc ionatas filius ezeli et ozias filius
thecanus susceperunt hec Et mesollamus et levis et sabatheus consenserunt
eis et fecerunt secundum hec omnes qui venerant de captivitate c xxv
xxv
Et elegit esdras sacerdos sibi principes virorum eorum omnes secundum
nomina Et consedit prima mensis decimi inquirentes causam et votum
ad finem et data est summa adversus homines qui retinebant uxores alie-
nigenas ut usque in primum diem primi mensis retineant eas Et inventi
sunt de sacerdotibus qui retinebant uxores alienigenas De filiis iesu
filii iosedech et de fratribus suis masseas et elezarus et iarisbus et
iaddeus Et miserunt manus ut proicerent uxores suas Et obtulerunt ad
placandum arietes pro ignorantia sua Et de filiis semmeri anamas et
iel et azaias De filiis phaes sirasimas et malacius et ismaleus et
iotadin et thonnas Et de levitis iozabdus et gemeis et chonas et
cele et chaas et phaleas et idiotas et elionas Et de sacra ornata
pertinentibus eliasimrum et zacthurus. et de ostiariis salumus et tolmanus
Et de israel de filiis phoros phoremas et iedias et melchias et amamela
et elepzarus et banaeas Et de filiis olim maramas et zacharias et
iereus et iedias et heranot et elias Et de filiis iothoae elianas
et telasimus et omas et ermoth et zabdes et zobemas Et de filiis bae-
basici obannees et anamas et iabdus et aemac Et de filiis bannua
olamus et mallucus et iabias et iasabus et iaselus et arede et mobo Et
de filiis iadma acces et moosias et thalcus et ianeus et masaclus et
mathamas et basiel et bannus et abannases Et de filiis anathe-
naes et assaeus et melithus et samaeus et simon et beniamin et marnith
et samamas Et de filiis asom cathanaeus et maethanus et bannaeus et
mallat et manaessae et saemaei Et de filiis aiam ioromias et moos
et abramus et mel et banaees et pelias et mos et marimoth et heliasub.

et matthanes et isabias et bannaeus et banus et solomaeus et matha-
mias Et de filiis nebioth othielus et mathatias et drabitus et
zebedan et dadias et iuel et banaas Hii omnes duxerunt alienigenas
uxores et reliquerunt eas cum filiis et habitauerunt sacerdotes et leuite xxvi
et qui erant de israel in ierusalem regione omnes in neomenia vii mensis. c. xxvi
Et filii israel erant in habitationibus suis et conuenit populus vno
animo in aream que est ad orientem porte templi Et dixit
esdras princeps sacerdotum et lector ut afferret librum legis moy-
si qui traditus est a deo israel Et attulit esdras sacerdos et princeps sa-
cerdotum omnem legem et legit vniuerso populo a viro usque ad mulierem et
omnibus sacerdotibus audire legem domini in neomenia vii mensis et legebat
in ianua templi et area a prima luce usque ad mediam diem in conspectu
mulierum et virorum Et dedit omnibus populus sensum suum ut intelligeret
legem Et stetit esdra princeps sacerdotum et lector super tribunal li-
gneum quod fabricatum erat et steterunt iuxta eum mathatias et samus et
ananias et azarias et urias et ezechias et mastha a dextra Et
ad sinistram phaldeus et misael et malethias et asomus et asub et
nabadeus et zacharias Et legebat esdra legem domini coram omni populo
presidebat gloriose in conspectu omnium et dum interpretaretur legem omnes recti
astabant Et benedixit esdra dominum excelsum et magnum deum sabbaoth
et omnis populus dicebat amen Et leuantes sursum manus procidentes super
terram adorauerunt dominum Et misit esdra ut docerent legem ihesus et bannus
et sarabias et iadinus et acrub et sabatheus et audeas et afauges
et azarias et damnisus et asperinas Et docebant legem domini inspi-
rantes singulis intelligentibus lectionem Et dixit atharates esdre principi
sacerdotum et lectori et leuitis docentibus populum dicens hic sanctus est domino
Et omnes plorabant audientes legem et dixit esdra Ite nunc mandu-
cate pinguedinem et bibite dulcedinem et mittite munuscula hiis qui
non habent. sanctus enim dies est domino. nolite contristari Dominus enim clari-
ficauit nos Et leuite precipiebant populo ut tacerent dicentes Sanctus est
hic dies domini. nolite tristes esse. et abierunt omnes manducare et bibe-
re et epulari magnifice Inspirati sunt enim in verbis que didicerant
Et coadunati sunt omnes in ierusalem iocunditatem agere secundum dispositionem domini dei
israhel. Explicit liber 2 hesdre Incipit prefacio in librum Thobie

Cromatio et heliodoro episcopis Ieronimus presbiter in
domino salutem Mirari non desino exactionis vestre
instantiam Exigitis enim ut librum chaldeo sermone
conscriptum ad latinum stilum traham, Librum utique thobie
quem hebrei de cathalogo diuinarum scripturarum
secantes hiis qui agiographa memorant manci-
parunt Feci satis desiderio vestro non tamen meo studio

Explicit lib 2 hesdre incipit prefacio in librum thobie

Arguunt enim nos hebreorum studia et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire institi ut potui. Et quia vicina est caldeorum lingua sermoni hebraico utriusque lingue peritissimum loquacem repperiens unius diei laborem arripui. Et quicquid ille michi hebraicis verbis expressit hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo gratum didicero me quod iubere estis dignati complesse. Incipit liber Thobie

Thobias ex tribu et civitate Neptalim que est in superioribus galilee supra naasson post viam que ducit ad occidentem in sinistro habens civitatem sephet cum captus esset in diebus salmanasar regis assiriorum in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit ita ut omnia que habere poterat quottidie concaptivis fratribus qui erat ex genere eius impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu neptalim nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos ierobo[a]m fecerat rex israhel hic solus fugiebat consortia omnium et pergebat in ierusalem ad templum domini et ibi adorabat dominum deum israhel omnia primitiva sua et decimas suas fideliter offerens ita ut in tertio anno proselitis et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et hiis similia secundum legem dei puerulus observabat. Cum vero factus esset vir accepit uxorem annam ex tribu sua genuitque filium ex ea nomen suum imponens ei quem ab infantia timere deum docuit et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua et filio suo in civitatem Ninyven cum omni tribu sua et omnes ederent ex cibis gentilium iste custodivit animam suam et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit domini in toto corde suo dedit illi deus graciam in conspectu salmanasar regis et dedit ei potestatem quocumque ire vellet habens ~~potestatem~~ libertatem quecumque facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate et monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in rages civitatem medorum et ex hiis quibus honoratus fuerat a rege habuisset decem talenta argenti et cum in multa turba generis sui gabelum egentem videret qui erat ex tribu eius sub cirographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo salmanasar rege cum regnaret filius eius sennacherib pro eo et filios israhel exosos haberet in conspectu eius Thobias pergebat per omnem cognacionem suam et consolabatur eos et dividebat unicuique prout poterat de facultatibus suis esurientes alebat nudisque vestimenta prebebat et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset

Sennacherib fugiens a iudea plaga quam super eum deus fecerat propter
blasphemiam suam, et iratus multos occideret ex filiis israel. Tho-
bias sepeliebat corpora eorum. At ubi nunciatum est regi iussit eum
occidi et tulit ei omnem substantiam eius. Tobias vero cum uxore sua
et filio fugiens nudus latuit quia multi diligebant eum. Post dies
vero xlv occiderunt regem filii eius ipsius. et reversus est thobias in
domum suam et omnis facultas eius restituta est ei. c. ii

Post hec vero cum esset dies festus domini et factum esset prandium bonum
in domo thobie dixit filio suo. Vade et adduc aliquos ex
tribu nostra timentes deum ut epulentur nobiscum. Cumque abis-
set reversus nunciavit ei unum ex filiis israel iugulatum iacere in platea.
Statimque exiliens de accubitu suo relinquens prandium ieiunus
venit ad corpus. et tollens illud portavit ad domum suam occulte
ut dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Cumque occultasset corpus
manducavit panem cum luctu et tremore memorans illum sermonem quem
dixit dominus per amos prophetam. Dies festi vestri convertentur in luctum et la-
mentacionem. Cum vero sol occubuisset abiit et sepelivit eum. Arguebant
autem eum proximi sui dicentes. Iam huius rei causa interfici iussus
es et vix effugisti mortis imperium et iterum sepelis mortuos. Sed
thobias plus timens deum quam regem rapiebat corpora occisorum
et occultabat in domo sua et mediis noctibus sepeliebat ea. Con-
tigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura veniens domum ia-
ctasset se iuxta parietem et obdormisset. Et ex nido hirundinum dormienti
illi calida stercora insiderent super oculos eius. fieretque cecus. Hanc
autem temptacionem dominus permisit evenire illi: ut posteris daret exemplum
paciencie eius sicut et sancti iob. Nam cum ab infancia sua semper deum timu-
erit et mandata eius custodierit non est contristatus contra deum quod plaga
cecitatis evenerit ei, sed inmobilis in dei timore permansit agens gracias
deo omnibus diebus vite sue. Nam sicut beato iob insultabant reges.
ita isti parentes et cognati eius irridebant vitam eius dicentes.
Ubi est spes tua pro qua elemosinas faciebas. Thobias vero
increpabat eos dicens. Nolite ita loqui quoniam filii sanctorum sumus
et vitam illorum expectamus quam deus daturus est hiis qui vitam
suam nunquam mutant ab eo. Anna vero uxor eius ibat ad textrinum
opus cottidie et de labore manuum suarum victum quem consequi poterat
afferebat. Unde factum est ut edum caprarum accipiens detulisset domum.
Cuius vocem cum balantis vir eius audisset dixit. Videte ne forte fur-
tivus sit. reddite eum dominis suis. Quia non licet nobis aliquid ex
furto aut edere aut contingere. Ad hec uxor eius irata respondit. Ma-
nifeste vana facta est spes tua et elemosine tue modo apparuerunt.
Atque hiis et aliis huiusmodi verbis exprobrabat ei. c. iii

Tunc tobias ingemuit et cepit orare cum lacrimis . c. iii.
dicens Iustus es domine et omnia iudicia tua iusta sunt et omnes
vie tue misericordia et veritas et iudicium Et nunc domine memor esto mei
et ne vindictam sumas de peccatis meis neque reminiscaris delicta mea vel
parentum meorum quoniam non obedivimus preceptis tuis et traditi sumus in dire-
pcionem et captivitatem et mortem et in fabulam et in obprobrium omnibus nacionibus
in quibus dispersisti nos Et nunc domine magna [illegible] iudicia tua quia non
egimus secundum precepta tua et non ambulavimus sinceriter coram te Et nunc domine
secundum voluntatem tuam fac mecum misericordiam et precipe recipi in pace spiritum meum
Expedit enim michi mori magis quam vivere Eadem die itaque contigit
ut sara filia raguel in civitate medorum ut ipsa audiret improperium ab
una ex ancillis patris sui quoniam tradita fuerat vii viris et demonium
nomine asmodeus occiderat eos mox ut ingressi fuissent ad eam Ergo
cum increparet pro culpa sua puellam Respondit ei dicens Amplius ex te
non videbimus filium aut filiam super terram interfectrix virorum tuorum Numquid
et me occidere tu vis sicut et iam vii occidisti viros Ad hanc vocem perrexit
in superiori cubiculo domus sue et tribus diebus et tribus noctibus non
manducavit neque bibit sed in oracione persistens cum lacrimis deprecabatur deum
ut ab isto improperio liberaret eam Factum est autem tercio die dum compleret
oracionem benedicens deum dixit Benedictum est nomen tuum deus patrum nostrorum
qui cum iratus fueris misericordiam facies et in tribulacionis tempore peccata dimittis hiis
qui invocant te Ad te domine faciem meam converto ad te oculos meos
levo Peto domine ut de vinculo improperii huius absolvas me aut certe
desuper terram eripias me Tu scis domine quia nunquam concupivi virum et mun-
dam servavi animam meam ab omni concupiscencia Nunquam cum ludentibus miscui me
neque cum hiis qui in levitate ambulabant participem me prebui Virum autem
cum timore tuo non cum libidine mea consensi suscipere Et aut ego indigna
fui illis aut illi michi forsitan digni non fuerint Quia viro alio
forsitan conservasti me Non est enim in hominis potestate consilium tuum Hoc autem
pro certo habet omnis qui colit te quia vita eius si in probacione fuerit coronabitur
si autem in tribulacione fuerit liberabitur Et si in correpcione fuerit ad misericordiam
tuam pervenire licebit Non enim delectaris in perdicionibus nostris quia
post tempestatem tranquillitatem facis et post lacrimacionem et fletum exultacionem
infundis Sit nomen tuum deus israel benedictum in secula In illo tempore ex-
audite sunt preces amborum in conspectu glorie summi dei Et missus est an-
gelus domini sanctus raphael ut curaret eos ambos quorum uno tempore
fuerat oracio in conspectu domini recitata . c. iiii
Igitur cum thobias putaret oracionem suam exaudiri ut mori potuisset vo-
cavit ad se thobiam filium suum et dixit ei Audi fili mi verba oris
mei et ea in corde tuo quasi fundamentum construe Cum acceperit deus
animam meam corpus meum sepeli et honorem habebis matri tue omnibus diebus

vite tue. Memor enim esse debes que et quanta pericula passa sit propter te in
utero suo. Cum autem et ipsa compleverit tempus vite sue sepelies eam circa
me. Omnibus autem diebus vite tue habe deum in mente et cave ne aliquando
peccato consencias et pretermittas precepta dei mei. Ex substancia tua fac eleo-
simam. et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. ita enim fiet ut
nec a te avertatur facies domini. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum
fuerit tibi habundanter tribue. si exiguum fuerit tibi. etiam exiguum impertiri
stude. Premium enim tibi bonum thesaurisabis in die necessitatis. Quoniam
elemosina ab omni peccato et a morte liberat. et non patitur animam ire in tene-
bras. Fiducia magna erit coram summo deo elemosina omnibus facientibus
eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicacione. et preter uxorem tuam numquam
paciaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari
permittas. In ipsa enim sumpsit inicium omnis perdicio. Quicumque tibi fuerit ali-
quid operatus statim ei mercedem restitue. et merces mercenarii tui apud te omnino
non maneat. Quod ab alio oderis fieri tibi vide ne alteri aliquando facias. Panem
tuum cum esurientibus et egenis comede. et de vestimentis tuis nudos te-
ge. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti constitue. et noli ex
eo comedere et bibere cum peccatoribus. Consilium autem semper a sapiente re-
quire. Omni tempore benedic deum. et pete ab eo ut vias tuas dirigat
et omnia consilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi. et dedisse me
decem talenta argenti dum adhuc infantulus esses gabelo in
rages civitate medorum. et cyrographum eius apud me habeo. Et ideo
perquire quomodo ad eum pervenias et recipias ab eo supradictum pondus
argenti et restituas ei cyrographum suum. Noli timere fili mi. pauperem
quidem vitam gerimus. sed multa bona habebis si timueris deum et reces-
seris ab omni peccato et feceris bene.   c V

Tunc respondit thobias patri suo. et dixit. Omnia quecumque precepisti
mihi faciam pater. Quomodo autem pecuniam hanc inquiram ignoro. Ille me
nescit. et ego illum ignoro. quod signum dabo illi. Sed neque viam quo pergatur
illuc aliquando cognovi. Tunc pater suus respondit ei et dixit. Cyrographum quidem
eius penes me habeo. quod dum illi ostenderis statim restituet. Sed perge
nunc. et inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mercede
sua dum adhuc vivo ut recipias eam. Tunc tobias egressus invenit
iuvenem splendidum stantem precinctum et quasi paratum ad ambulandum. et ignorans
quod angelus dei esset salutavit eum et dixit. Unde te habemus bone
iuvenis. At ille respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit. Nosti viam
que ducit in regionem medorum. Cui respondit. Novi. et omnia itinera eius frequenter
ambulavi. et mansi apud gabelum fratrem nostrum qui moratur in rages civi-
tate medorum que posita est in monte ecbathanis. Cui thobias ait.
Sustine me obsecro donec hec ipsa nunciem patri meo. Tunc thobias
ingressus indicavit universa hec patri suo. Super que admiratus pater

rogavit ut intraret ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit Gau-
dium tibi semper sit. Et thobias ait Quale mihi gaudium erit qui in
tenebris sedeo et lumen celi non video. Cui ait iuvenis. Forti animo esto
in proximo est ut a deo cureris. Dixit illi itaque thobias. Numquid poteris
perducere filium meum ad gabelum in rages civitatem medorum et cum redieris
restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus Ego ducam et reducam eum
ad te. Cui tobias respondit Rogo te indica mihi de qua domo aut de qua
tribu es tu. Cui raphael angelus dixit Genus queris mercenarii an
ipsum mercenarium qui cum filio tuo eat. Sed ne forte sollicitum te reddam
Ego sum ananias azarie magni filius. Et tobias respondit Ex magno
genere es tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum. Dixit
que illi angelus Ego sanum ducam et sanum tibi reducam filium tuum. Respondens
autem tobias dixit. Bene ambuletis et sit deus in itinere vestro et angelus eius
comitetur vobiscum. Tunc paratis omnibus que erant in via portanda fecit
tobias vale patri suo et matri sue. ambulaverunt ambo simul. Cumque pro-
fecti essent cepit mater eius flere et dicere. Baculum senectutis nostre tulisti
et transmisisti a nobis. Numquam esset ipsa pecunia pro qua misisti eum.
Sufficiebat enim nobis paupertas nostra ut divitias computaremus hoc
quod videbamus filium nostrum. Et dixit tobias. Noli flere salvus perveniet
filius noster et salvus revertetur ad nos et oculi tui videbunt eum. Credo enim
quod angelus dei bonus comitetur ei et bene disponat omnia que
circa eum geruntur. ita ut cum gaudio revertatur ad nos. Ad hanc vocem
vi Profectus est autem tobias et c. vi. Cessavit mater eius flere
canis eius secutus est eum et mansit prima mansione iuxta fluvium
tigris. et exivit ut lavaret pedes suos. Et ecce piscis immanis
exivit ad devorandum eum. Quem expavescens tobias clamavit voce magna
dicens Domine invadit me. Et dixit ei angelus Apprehende branchiam eius
et trahe eum ad te. Quod cum fecisset attraxit eum in siccum et palpitare
cepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus. Exentera hunc piscem
et cor eius et fel et iecur eius repone tibi. Sunt enim hec necessaria ad
medicamenta utiliter. Quod cum fecisset assavit carnes eius et secum sustu-
lerunt in via. Cetera salierunt que sufficerent eis quousque pervenirent
in rages civitate medorum. Tunc tobias interrogavit angelum et dixit
Obsecro te azaria frater ut dicas mihi quod remedium habebunt ista que de pisce
reponi iussisti. Et respondens dixit ei Cordis eius particulam si super carbo-
nes ponas fumus eius extricat omne genus demoniorum sive a viro
sive a muliere ita ut ultra non accedat ad eos. Et fel valet ad un-
gendos oculos in quibus fuerit albugo et sanabuntur. Et dixit. Ubi vis ut
maneamus. Respondens quoque angelus ait Est hic raguel nomine propinquus
vir de tribu tua et hic habet filiam nomine saram. sed neque masculum
neque feminam ullam habet preter eam. Tibi debetur omnis substantia eius et oportet

ea te accipere coniugem. Pete quoque eam a patre eius. et dabit eam tibi uxorem
Tunc respondit tobias et dixit. Audio quia tradita est viris vii. et mor-
tui sunt. sed et hoc audivi quia demonium nomine asmodeus occidit
eos. Timeo ergo ne forte et mihi hec eveniant. et cum sim unicus pare-
ntibus meis. deponam senectutem illorum cum tristicia ad inferos. Tunc
angelus raphael dixit ei. Audi me et ostendam tibi qui sunt quibus potest prevalere
demonium. Hii namque qui coniugium ita suscipiunt ut deum a sua mente
excludant et sue libidini ita vacent sicut equus et mulus in quibus non est
intellectus. habet potestatem demonium super eos. Tu autem cum acceperis eam ingressus
cubiculum per tres noctes continens esto ab ea. et nichil aliud nisi in ora-
cionibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fugabitur
demonium. Secunda autem nocte in copulacione sanctorum patriarcharum admitteris
Tercia autem nocte benediccionem consequeris. ut filii ex vobis incolumes procreentur
Tercia autem nocte accipies virginem cum timore dei amore filiorum magis quam
libidinis ductus. ut in semine abrahe benediccionem in filiis consequaris
Ingressi sunt autem ad raguelem et suscepit eos raguel cum gaudio c. vii
Intuensque tobiam raguel. dixit anne uxori sue. Quam similis est
iste iuvenis consobrino meo. Et cum hec dixisset ait. Unde estis iuvenes
fratres nostri. At illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus. ex captivitate
ninive. Dixitque eis raguel. Nostis tobiam fratrem meum. Qui dixerunt
novimus. Cumque multa bona loqueretur de eo. dixit angelus ad raguel. To-
bias de quo interrogas pater huius est. Et misit se raguel. et cum lacrimis
osculatus est eum. et plorans super collum eius dixit. Benediccio sit tibi fili
mi. quia boni et optimi viri filius es. Et anna uxor eius et sara filia
ipsorum lacrimate sunt. Postquam vero locuti sunt precepit raguel occidi arietem
et parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandendum
tobias dixit. Hic ego hodie non manducabo neque bibam. nisi prius peticionem
meam confirmes et promittas michi dare saram filiam tuam. Quo audito
vero raguel expavit. sciens quid evenisset illis vii. viris qui sunt ingressi
ad eam. et cepit timere ne forte et huic similiter accideret. Et cum
cunctaretur et non daret petenti ullum responsum. dixit ei angelus. Noli ti-
mere dare illam isti. quoniam huic timenti deum debetur coniux filia tua.
propterea alius non potuit habere illam. Tunc dixit raguel. Non dubito quod deus
preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit. Et credo quia ideo vos
fecit ad me venire ut ista coniungeretur cognacioni sue secundum legem moysi
Et nunc noli dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram
filie sue dextere tobie tradidit dicens. Deus abraham et deus ysaac et
deus iacob sit vobiscum. et ipse coniungat vos. impleatque benediccionem suam in
vos. Et accepta carta fecerunt conscripcionem coniugii. et post hec epulati sunt
benedicentes deum. Vocavitque ad se raguel annam uxorem suam et iussit
ei preparare alterum cubiculum. et introduxit in eo saram filiam suam. et

lacrimata est. Et dixit ei: Forti animo esto filia mi. Dominus celi det tibi
gaudium pro tedio quod perpessa es. c. viii

Postquam ergo cenauerunt introduxerunt iuuenem ad eam. Recordatus
itaque tobias sermonum angeli protulit de cassidili suo partem iecoris (de cassidili)
posuit que eam super carbones viuos. Tunc raphael angelus apprehendit
demonium et religauit in deserto superioris egipti. Tunc hortatus est virginem
thobias et dixit: Sara exurge et oremus dominum hodie et cras et secundum
cras quia istis tribus noctibus deo coniungimur. Tercia autem transacta nocte in
nostro coniugio erimus. filii enim sanctorum sumus. et non possumus sic coniungi
sicut gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter instanter orabant simul
ambo ut sanitas donaretur eis. Et dixit tobias: Domine deus patrum nostrorum
benedicant te celi et terra et mare fontes et flumina et omnis creatura tua que
in eis sunt. Tu fecisti adam de limo terre et dedisti ei adiutorium euam.
Et nunc domine tu scis quia non causa luxurie accipio sororem meam uxorem. sed
sola posteritatis dilectione in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum. Et dixit
sara: Miserere nobis domine miserere nobis et consenescamus ambo pariter sani. Et
factum est circa pullorum cantum. accersiri iussit raguel seruos suos et abie-
runt cum eo pariter ut foderent sepulchrum. Dicebat enim ne forte euenerit ei quod
euenit illis vii viris qui ingressi sunt ad eam. Cumque preparassent fossam reuersus
raguel ad uxorem suam dixit ei: Mitte unam ex puellis tuis et videat si
mortuus est ut sepeliam eum antequam lucescat. Et misit unam ex ancillis suis
Que ingressa cubiculum inuenit eos saluos et incolumes secum pariter dor-
mientes. Et reuersa nunciauit bonum nuncium. Et benedixerunt dominum raguel
videlicet et anna uxor eius et dixerunt: Benedicimus te domine deus israel quia non conti-
git nobis quemadmodum putauimus. fecisti enim misericordiam tuam nobiscum. et exclusisti a
nobis inimicum persequentem nos. misertus autem es duobus vnicis. Fac eos
domine plenius benedicere te et sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis
offerre. ut cognoscat vniuersitas gentium quia tu es deus solus in vniuersa
terra. Statimque precepit seruis suis raguel ut implerent seruis sui fossam
quam fecerant priusquam lucesceret. Vxori autem sue dixit ut instrueret conuiuium
et pararet omnia que in cibos erant iter agentibus necessaria. Et duas vaccas
pingues et iiii arietes fecit occidi et parari epulas vicinis suis
cunctisque amicis. Et adiurauit raguel tobiam ut duas ebdomadas
moraretur secum. De omnibus autem que possidebat raguel dimidiam partem
dedit tobie. Et fecit ~~hat~~ scripturam ut pars dimidia que superabat post

lx obitum eorum tobie dominio deueniret. c. ix

Tunc tobias vocauit angelum quem quidem hominem estimabat
et dixit ei: Azaria frater peto ut auscultes verba mea. si meipsum
tradam tibi seruum non ero condignus prouidentie tue. tamen obsecro te ut
assumas tibi animalia siue seruitia et vadas ad gabelum in rages ciui-
tate medorum. et reddas ei cirographum suum et accipias ab eo pecuniam

et roges eum venire ad nuptias meas. Scit enim ipse quoniam numerat pa-
ter meus dies. et si tardavero una die plus contristatur anima eius. Et tu vi-
des quomodo adiuravit me raguel cuius iuramentum spernere non possum.
Tunc raphael sumens ex servis raguel iiii. et duos camelos in ra-
ges civitatem medorum perrexit. et inveniens gabelum reddidit ei cirogra-
phum suum. et recepit omnem pecuniam et indicavit ei de tobia filio to-
bie omnia que gesta sunt. et fecit eum venire secum ad nuptias. Cumque in-
gressus esset domum raguelis invenit tobiam discumbentem. et exiliens
osculati sunt se invicem. Et flevit gabelus et benedixit deum et dixit. Be-
nedicat te deus israel quia filius es viri optimi et iusti et timentis
deum et elemosinas facientis. et dicatur benedictio super uxorem tuam et super
parentes vestros. et videant filios vestros et filios filiorum vestrorum usque in
tertiam et quartam generationem. et sit semen vestrum benedictum a deo israel qui regnat
in secula seculorum. Cumque omnes dixissent amen accesserunt ad convivium.
Sed et cum timore domini nuptiarum convivium exercebant. c. x. x

Cum vero moras faceret tobias causa nuptiarum sollicitus erat tobias
pater eius dicens. Putas quare moratur filius meus aut quare detentus
est ibi. Putas ne gabelus mortuus est et nemo illi reddet pecu-
niam. Cepit autem contristari nimis ipse et anna uxor eius cum eo. et ce-
perunt ambo simul flere eo quod die statuto non reverteretur filius eorum
ad eos. et flebat irremediabilibus lacrimis mater eius dicens. Heu michi
fili mi ut quid te misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum. baculum
senectutis nostre. solatium vite nostre. spem posteritatis nostre. omnia simul in
te uno habentes non te debuimus dimittere a nobis. Cui dicebat to-
bias. Tace et noli turbari. sanus est filius noster. satis fidelis est vir
ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo consolari poterat sed cottidie
exiliens circuibat et circumspiciebat vias omnes per quas spes remeandi
videbatur. ut procul videret eum si fieri posset venientem. Et dicebat raguel
ad generum suum. Mane hic et ego mittam nuncium salutis de te ad
tobiam patrem tuum. Cui tobias ait. Ego novi quia pater meus et mater mea
dies computant et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Et cum multis verbis
rogaret raguel tobiam et tobias nulla eum ratione vellet audire
tradidit ei saram et dimidiam partem omnis substantie eius in pueris et in puellis
in pecoribus in camelis et in vaccis et in pecunia multa. et salvum
atque gaudentem dimisit eum a se dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere
vestro. ipse vos perducat salvos. et inveniatis omnia recte circa parentes
vestros. et videant oculi mei filios vestros antequam moriar. Et apprehen-
dentes parentes filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire. mo-
nentes honorare soceros. diligere maritum. regere familiam. guber-
Cumque reverterentur. c. xi. — nare domum et seipsam irreprehensibilem exhibere. xi
pervenerunt ad charram que est in medio itinere contra Niniven xi°

die. dixit angl's Thobias fr̄ sc̄is queadmodū reliq̄sti patrē
tuū. Si placet itaq; tibi p̄cedamꝰ. et lento gressu sequant̄ nos
familie simul cū coniuge tua ꝛ cū aīalibꝰ. Cūq; hoc placuisset ut
irēt. dixit raphael ad tobiā. Tolle tecū ex felle pisc̄. erit em̄
necessariū. Et tobias tulit ex felle illo ꝛ abierūt. Anna vō sedebat
sc̄m viā q̄ttie in supcilio mōtis. unde respicere poterat de longinquo.
Et dū ex eodē loco spectaret adūētū eiꝰ. vidit a longe ꝛ illico co-
gnovit venientē filiū suū. Et currens nūciavit viro suo dicens. Ecce venit
filius tuꝰ. Et dixit raphael ad tobiā. At ubi introieris domū tuā
adora statī dnm̄ deū tuū ꝛ grās agens ei. accede ad p̄rē tuū. et
osculare eū. ꝛ statī line super oculos eiꝰ ex felle isto piscis quod
portas tecū. Scias em̄ q̄ mox aperient̄ oculi eiꝰ. ꝛ videbit p̄r tuꝰ
lumē celi ꝛ in aspectu tuo gaudebit. Tūc p̄cucurrit canis q̄ simul
erat in via ꝛ quasi nūcius adveniēs blandimēto sue caude gaudebat.
Et surgens cecꝰ p̄r eiꝰ cepit offendens pedibꝰ currere. ꝛ data manu puero
occurrit obviā pro filio suo ꝛ suscipiens osculatꝰ ē eū cū uxore sua
Et ceperūt ambo flere p̄ gaudio. Cū adorassent deū ꝛ grās egissent
consederūt. Tūc accipiens fel piscis linivit oculos p̄ris sui. ꝛ sustinuit
quasi dimidiā fere horā. ꝛ cepit albugo ex oculis eiꝰ q̄si mēbrana
ovi egredi. Et apprehendens tobias traxit mēbranā ex oculis eiꝰ
ꝛ visū recepit tobias. ꝛ glorificabat deū ipse ꝛ uxor eiꝰ ꝛ oēs
qui sciebāt eū. Et dicebat tobias. Benedico te dn̄e deꝰ isrl̄. q̄ᵐ tu
castigasti me ꝛ tu salvasti me. Ecce video tobiā filiū meum. Ingressa
at est pꝰ vij. dies sara uxor filij eiꝰ. ꝛ oīs familia eiꝰ
sana ꝛ pecora ꝛ cameli ꝛ pecunia multa uxoris ꝛ pecūia quā
receperat a gabelo. ꝛ narravit parentibꝰ // oīa beneficia dei q̄ circa // suis
ipm̄ fecisset p̄ hominē qui eū duxit. Et venerūt achior ꝛ nabath
consobrini tobie gaudentes ad thobiā. congaudentes ei de omnibus
bonis q̄ circa illum ostēdit dn̄s. ꝛ p̄ vij dies epulantes cū gaudio magno
Tunc vocavit tobias ad se filiū c. xij gavisi sunt
suū et dixit ei. Quid possumꝰ dare viro isti scō qui venit
tecū. Et dixit filiꝰ p̄ri. pater quā mercedē dabimꝰ illi.
aut quid dignū poterit esse beneficijs suis. Me duxit ꝛ reduxit sanū
pecuniā a gabelo ipse recepit. uxorē ipse me h̄re fecit. ꝛ demo-
niū ab ipa conpescuit. gaudiū parētibꝰ eiꝰ fecit. ꝛ a devoratione
piscis me eripuit. te q̄q; videre fecit lumē celi. ꝛ bonis omnibꝰ
per eum repleti sumꝰ. Quid ad hec illi dignū poterimꝰ dare. Sz
peto te p̄r ut roges eū si forte dignabit̄ medietatē de omnibꝰ
q̄ allata sūt assumere sibi. Et vocantes eū p̄r ꝛ filiꝰ tulerūt eū in ptē
ꝛ rogare ceperūt. ut dimidiā ptē om̄ q̄ attulerāt acceptā h̄ret.
Tūc dixit eis occulte. Benedicite deū celi. ꝛ corā omnibꝰ viventibꝰ

cōfitemini ei qm̄ fecit vobiscū miaꝫ suā. Etenim sacramentū regis ab-
scondere bonū est. opa aūt dei revelare ⁊ cōfitē honorificū ē. Bona
ē orō cū ieiunio ⁊ elemosina mag̃ quā thesauros auri condere
qm̄ elemosina amorte libat. ⁊ ipa est que purgat pcta. ⁊ faciet in-
venire miāꝫ ⁊ vitā etnā. Qui aūt faciūt pctm ⁊ iniqtatē hostes
sūt aīe sue. Manifesto ḡ vobis veritatē vob̄. ⁊ nō abscondā a nobis
smonē occultū. Qn̄ orabas cū lacrimis ⁊ sepeliebas mortuos. ⁊ dere-
linquebas prādiū ⁊ mortuos abscondebas p̱ die in domo tua ⁊ no-
cte sepeliebas. ego obtuli orōn̄ dn̄o. ⁊ qa acceptꝰ eras dn̄o. necē
fuit ut temptacō pbaret te. Et nūc misit me dn̄s ut curārē te. ⁊ sarā
filij tui vxorē a demonio libārē. Ego em̄ sū raphael angls vnꝰ
ex septē qui astamꝰ ante deū. Cūqꝫ hec audissent turbati sūt. ⁊ tre-
mētes ceciderūt in facies suas. Et dixit eis angls. Pax vobiscum
nolite timē. Etenim dum essē vobiscū p̱ voluntatē dei ipm̄ bndicite
⁊ cantate ei. videbar quidē vobiscū manducāe ⁊ bibē. sꝫ ego cibo
invisibili ⁊ potu qui ab hominibꝫ vidi nō pt̄ utor. Tempus ē ḡ ut
revtar ad eum q̄ me misit. Vos aūt bndicite deū. ⁊ narrate omīa
mirabilia eius. Et cū hec dixisset ab aspectu eoꝝ sublatꝰ ē. et
vlt̄ nō viderūt eum. Tunc p̱strati p̱ tres horas in facie bndixe-
rūt deum. ⁊ exurgentes narraverūt omīa mirabilia eius. c. xiii
Aperiens aūt tobias senior os suū bndixit deū ⁊ dixit. Ma-
gnus es dn̄e ieternū ⁊ in omīa scl̄a regnū tuū. qm̄ tu fla-
gellas ⁊ salvas. deducens ad inferos ⁊ reducens. ⁊ non
est qui effugiat manū tuā. Confitemini dn̄o isrl̄. ⁊ in cōspectu gentiū
laudate eū. Qm̄ ideo dispsit nos int̄ gentes que ignorāt deū
vt uos enarretis mirabilia eius. ⁊ faciatis scire eos qr nō ē aliꝰ
omnipotēs deus p̱t eū. Ipse castigavit nos p̱pt̄ iniqtates nr̄as. ⁊ ipe sal-
vabit nos p̱pt̄ miāꝫ suā. Aspicite ḡ que fecit nobiscū. ⁊ cū timore
⁊ tremore cōfitemini illi. ⁊ regē sclōꝝ exaltate in opibꝫ vr̄is. Ego
aūt in t̄ra captivitatꝭ mee cōfitebor illi. qm̄ ostendit maiestatē suā
sup̱ gentē p̱ctricē. Convertimini pctores ⁊ facite iusticiā coram
deo credentes qꝫ faciat vobiscū miāꝫ suā. Ego aūt ⁊ aīa mea i
eo letabimur. Benedicite dn̄m omēs electi eius. agite dies leticie ⁊
cōfitemini illi. Ierlm̄ civitas dei castigavit te dn̄s in opibꝫ manuū
tuaꝝ. cōfite dn̄o in bonis tuis. ⁊ bndic deū sclōꝝ ut reedificet
i te tabnaclm̄ suū ⁊ revocet adte omēs captivos ⁊ gaudeas in
scl̄a sclōꝝ. Luce splendida fulgebis ⁊ omēs fines t̄re adorabūt te
Naciones ex longinquo in te venient. ⁊ munera afferentes adorabūt
dn̄m in te. ⁊ t̄rā tuā i sctificacōe habebūt. Nomē em̄ magnū invocabūt
in te. Maledicti erūt qui contempserint te. ⁊ cōdempnati erūt q̄ blas-
phemaverint te. ⁊ bndicti erunt qui edificaverint te. Tu aūt letaberis

in filiis tuis quoniam omnes benedicentur et convertentur ad dominum. Beati omnes qui diligunt te et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic dominum quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem. Porte Jerusalem ex saphiro et smaragdo edificabuntur et ex lapide precioso omnis circuitus murorum eius ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternentur et per vicos eius alleluja cantabitur. Benedictus dominus qui exaltavit eam ut sit regnum eius in secula seculorum amen.

xiiii Et cum consummati sunt sermones Tobie et postquam c xiiii illuminatus est Tobias vixit xlii annis et vidit filios nepotum suorum. Completis itaque annis centum duodecim sepultus est honorifice in Ninive. Quinquaginta enim et vi annorum oculorum lumine amisit lx annorum recepit. Reliquum vero vite sue in gaudio fuit et cum bono profectu timoris dei perrexit in pace. In hora autem mortis sue vocavit ad se Tobiam filium suum et vii iuvenes filios suos nepotes eius. Et dixit eis Prope erit interitus Ninive. Non enim excidet verbum domini et fratres nostri qui dispersi sunt a terra Israel revertentur ad eam. Omnis autem terra eius deserta replebitur et domus dei que in ea incensa est iterum reedificabitur et ibi omnes revertentur timentes deum et relinquent gentes ydola sua et venient in Jerusalem et inhabitabunt in ea et gaudebunt in ea omnes reges terre adorantes regem Israel. Audite ergo filii mei patrem vestrum. Servite domino in veritate et inquirite ut faciatis que placita sunt illi et filiis vestris mandate ut faciant iusticias et elemosinas ut sint memores dei et benedicant deum in omni tempore in veritate et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me et nolite manere hic sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulcro ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim quod iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post obitum matris sue Tobias abscessit ab Ninive cum uxore sua et filiis filiorum et filiis et reversus est ad soceros suos et invenit eos in senectute bona incolumes et curam egit senectutis eorum et ipse clausit oculos eorum et omnem hereditatem domus Raguel ipse percepit et vidit quintam generationem filios filiorum suorum et annis nonaginta et novem completis cum gaudio compleverunt dies suos in timore dei et sepelierunt eum. Omnis cognatio eius in bona vita et sancta conversatione permansit ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitantibus terram. Incipit prologus in librum Judith

Apud hebreos liber Judith inter agiographa legitur cuius auctoritas ad roborandum illa que in contentionem veniunt minus ydonea iudicatur. Chaldeo tamen sermone conscriptus inter historias computatur. Sed quia hunc librum synodus nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse acquievi postulationi vestre ymo exactioni. Et sepositis occupationibus quibus vehementer artabar huic unam lucubratiunculam

Sed magis sensum e sensu quam verbum ex verbo transferens. Multorum co-
dicum varietatem vitiosissimam amputavi sola ea que intelligentia
integra in verbis caldeis invenire potui latinis exposui. Acci-
pite Judith viduam castitatis exemplum et triumphali laude perpe-
tuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis sed et viris
imitabilem dedit qui castitatis eius remunerator virtutem talem tri-
buit ut invictum omnibus hominibus vinceret hostibus insuperabilem superaret

Capitulum primum

Arphaxat itaque rex
medorum subiugaverat multas gentes imperio
suo et ipse edificavit civitatem potentissimam
quam appellavit ecbatanis ex lapidibus
quadratis et sectis. fecit muros eius in
altitudine cubitorum lxx et in latitudine
cubitorum xxx. Turres vero eius posuit in
altitudine cubitorum c. Per quadrum vero earum
latus utrumque vicenorum pedum spacio tendebatur
Posuitque portas eius in altitudine turrium
et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus
sui et in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur
xii regni sui nabuchodonosor rex assiriorum
qui regnabat in ninive civitate magna pugnavit contra arphaxat et obti-
nuit eum in campo magno qui appellatur ragau circa eufraten et tigrim
et iadasan in campo magno qui appellatur erioch regis elicorum.
Tunc exaltatum est regnum nabuchodonosor et cor eius elatum est et misit
ad omnes qui habitabant in cilicia et damasco et libano et ad gentes que
sunt in carmelo et cedar et inhabitantes galilea in campo magno esdrae-
lon et ad omnes qui erant in samaria et trans flumen iordanem usque in
ierusalem et omnem terram iesse quousque perveniatur ad montes ethiopie.
Ad omnes hos misit nuncios nabuchodonosor rex assiriorum qui omnes uno
animo contradixerunt et remiserunt eos vacuos ac sine honore abiecerunt.
Tunc indignatus nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam et iuravit per
regnum et thronum suum quod defenderet se de omnibus regionibus hiis

Anno xiii nabuchodonosor regis xxii die mensis primi c. ii
factum est verbum in domo nabuchodonosor regis assiriorum ut de-
fenderet se. Vocavitque omnes maiores omnesque duces et bellatores
suos et habuit cum eis misterium consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse
ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset
omnibus vocavit nabuchodonosor rex holofernem principem milicie sue et
vsus dixit ei. Egredere ad omne regnum occidentis et contra eos precipue qui con-
tempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno omnemque urbem
munitam subiugabis mihi. Tunc holofernes vocavit duces et magistratus

virtutis assiriorum et ordinavit viros in expeditionem sicut precepit ei rex c. xx
millia peditum pugnatorum et equites sagittarios xii millia. omnemque ex-
peditionem suam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum cum
hiis que exercitibus sufficerent copiose boum quoque armenta greges que
ovium quorum non erat numerus frumentum in omni syria in transitu suo parari
constituit Aurum vero et argentum de domo regis assumpsit multum nimis.
Et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis
qui cooperuerunt terram sicut locuste. Cumque pertransisset fines assiriorum venit
magnos ad montes ange qui sunt a sinistro cilicie. ascenditque omnia castella
eorum et obtinuit omnem munitionem. Effregit autem civitatem opinatissimam
melothi. predavitque omnes filios tharsis et filios ismael qui erant contra
faciem deserti et ad austrum terre chelleon. Et transivit eufraten et venit
ad mesopotamiam. et fregit omnes civitates excelsas que erant ibi a
torrente mambre usque quo perveniatur ad mare. et occupavit terminos
eius a cilicia usque ad fines iaphet qui sunt ad austrum. abduxitque
omnes filios madian ac predavit omnem locupletationem eorum. omnesque resi-
stentes sibi occidit in ore gladii. Et post hec descendit in campos damasci
in diebus messis et succendit omnia sata. omnesque arbores ac vineas
fecit incidi. et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram. c. iii
Tunc miserunt legatos suos universarum urbium et provinciarum reges
ac principes syrie scilicet et mesopotamie et syrie sobal et libie
atque cilicie. Qui venientes ad holofernem dixerunt. Desinat
indignatio tua circa nos. melius est enim ut viventes serviamus nabuchodonosor
regi magno et subditi simus tibi quam morientes cum interitu nostro ipsi servi-
tutis nostre dampna patiamur. Omnis civitas nostra omnisque possessio. omnes
colles et montes et campi armenta boum greges ovium caprarum equorum
camelorumque et universe facultates nostre atque familie in conspectu tuo
sunt. sint omnia nostra sub lege tua. Nos etiam et filii nostri servi tui sumus.
Veni nobis pacificus dominus et utere servicio nostro sicut placuerit tibi. Tunc
descendit holofernes de montibus cum equitibus in virtute magna et obti-
nuit omnem civitatem et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus
assumpsit sibi auxiliarios viros fortes et electos ad bellum. Tantusque
metus provinciis illis incubuit. ut universarum provinciarum et urbium
habitatores principes et honorati simul cum populis exirent in obviam
venienti. excipientes eum cum coronis et lampadibus ducentes choros
in tympanis et tibiis. nec ista tamen facientes ferocitatem pectoris
eius mitigare potuerunt. Nam civitates destruxit eorum et lucos
eorum excidit. Preceperat enim illi nabuchodonosor rex ut omnes deos terre
exterminaret. videlicet ut ipse solus diceretur deus ab hiis nationibus
que potuissent holofernis potentia subiugari. Transiens autem syriam
sobal et omnem apamiam omnemque mesopotamiam venit ad ydumeos

In terra galaad accepit omnes civitates eorum et sedit ibi per xxx. dies, in quibus dies
diebus adunari precepit universum exercitum virtutis sue. c. iiij.
Tunc audientes hec filii israel qui habitabant terram iudee time-
runt valde a facie eius. Timor etiam et horror invasit sensus
eorum ne hoc faceret ierusalem et templo domini quod fecerat ceteris civita-
tibus et templis earum. Et miserunt in omnem samariam per circuitum usque ieri-
cho et preoccupaverunt omnes vertices montium et muris circumdederunt vicos
suos et congregaverunt frumenta in preparationem pugne. Sacerdos etiam eliachim scri-
psit ad omnes qui erant contra esdrelon que est contra faciem campi mag-
ni iuxta dothaim et universos per quos transitus esse poterat ut obtinerent ascen-
sus montium per quos via esse poterat ad ierusalem et illic custodirent
ubi angustum iter esse poterat inter montes. Et fecerunt filii israel secundum quod
constituerat illis sacerdos domini eliachim. Et clamavit omnis populus ad
dominum instancia magna et humiliaverunt animas suas in ieiuniis et orationibus ipsi et
mulieres eorum. Et induerunt se sacerdotes ciliciis et infantes prostraverunt
contra faciem templi domini et altare domini operuerunt cilicio. Et clama-
verunt ad dominum israel unanimiter ne darentur in predam infantes eorum
et uxores eorum in divisionem et civitates eorum in exterminium et sancta
eorum in pollutionem et fierent in obprobrium gentibus. Tunc eliachim sacerdos
domini magnus circuivit omnem israel allocutusque est eos dicens. Scitote
quoniam exaudiet dominus preces vestras si manentes permanseritis in ieiuniis
et orationibus in conspectu domini. Memores estote moysi servi domini qui a-
malech confidentem in virtute sua et in exercitu suo et in clipeis suis
et in curribus suis et in equitibus suis non in ferro pugnando sed in precibus
sanctis orando deiecit. Sic erunt universi hostes israel si perseveraveritis
in hoc opere quod cepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecan-
tes dominum permanebant in conspectu domini ita ut etiam hii qui holo-
causta domino offerebant precincti ciliciis offerrent sacrificia domino et erat
cinis super capita eorum et ex toto corde suo omnes orabant deum
Nuntiatumque est holoferni. Ut visitaret populum suum israel. c. v.
principi milicie assyriorum quod filii israel preparassent se ad resisten-
dum ac montium itinera conclusissent. Et furore nimio exarsit
in iracundia magna. Vocavitque omnes principes moab et duces amon
et dixit eis. Dicite michi quis sit populus iste qui montana obsi-
det aut que et quales et quante sint civitates eorum que etiam sit
virtus eorum aut que sit multitudo eorum vel quis sit rex milicie eorum.
Et quare pre omnibus qui habitant in oriente isti contempserunt me et non ex-
ierunt in obviam nobis ut susciperent nos in pace. Tunc achior dux
omnium filiorum amon respondens ait. Si digneris audire domine mi dicam
veritatem in conspectu tuo de populo isto qui in montanis habitat et non egre-
dietur verbum falsum de ore meo. Populus iste ex progenie chaldeorum

Hic primum in mesopotamia habitauit · 7 qui noluerunt sequi deos patrum
suorum qui erant in terra caldeorum deserentes cerimonias patrum suorum
que in multitudine deorum erant vnum deum celi coluerunt qui 7 precepit
eis vt exirent inde 7 habitarent in charran Cumque operuisset omnem terram
fames descenderunt in egiptum illicque per · iiii · annos sic multiplicati sunt
vt dinumerari eorum non posset exercitus Cumque grauaret eos rex egipti · atque in
edificacionibus vrbium suarum in luto 7 latere subiugasset eos clamauerunt
ad dominum suum · 7 percussit terram totam egipti plagis varijs · Cum eiecissent
eos a se egipcij 7 cessasset plaga ab eis · 7 iterum eos vellent capere
7 ad suum seruicium reuocare fugientibus hijs deus celi mare apperuit · ita
vt hinc 7 inde aque quasi murus solidarentur · 7 isti sicco pede profundum
maris perambulando transirent · In quo loco dum innumerabilis exercitus egi-
ptiorum eos persequeretur · ita aquis coopertus est vt non remaneret vel
vnus qui factum posteris nunciaret Egressis in mare rubrum deserta
syna montis occuparunt · in quibus numquam homo habitare potuit vel filius
hominis requieuit · Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum
7 per xl annos annona de celo consecuti sunt · Vbicumque ingressi sunt
sine arcu 7 sagitta absque scuto 7 gladio · deus eorum pro eis pugnauit
7 vicit 7 non fuit qui insultaret populo isti · nisi quando recessit a cul-
tura domini dei sui Quocienscumque enim penituerunt se recessisse a cultura
dei sui dedit eis deus celi virtutem resistendi · Denique chananeum re-
gem 7 iebuseum 7 phereseum 7 etheum 7 eueum 7 amorreum 7 omnes
potentes in esebon prostrauerunt · 7 terras eorum 7 possessiones 7 ciuitates
eorum ipsi possiderunt · 7 vsque dum non peccarent in conspectu dei sui erant
cum illis bona deus enim illorum odit iniquitatem Nam 7 ante hos
annos cum recessissent a via quam dederat deus illis vt ambularent
in ea exterminati sunt prelijs a multis nacionibus · 7 plurimi eorum abducti
sunt in terram non suam · Nuper autem reuersi ad dominum deum suum ex dispersione qua
dispersi fuerant adunati sunt · 7 ascenderunt montana hec omnia · 7 iterum
possident ierusalem vbi sunt sancta eorum Nunc ergo mi domine perquire si est
aliqua iniquitas eorum in conspectu dei eorum ascendamus ad illos quoniam
tradens tradet eos deus illorum tibi · 7 subiugati erunt sub iugo po-
tencie tue Si enim non est offensio populi huius coram deo suo non
poterimus resistere illis · quia deus eorum defendet illos 7 erimus in
obprobrium vniuerse terre Et factum est cum cessasset loqui achior hec
verba · irati sunt omnes magnates holofernis · 7 cogitabant eum
interficere dicentes ad alterutrum Quis iste est qui filios israel posse
dicat resistere regi nabuchodonosor 7 exercitibus eius · homines inermes
7 sine virtute 7 sine peritia artis pugne · Vt ergo agnoscat achior
quia fallit nos ascendamus in montana · 7 cum capti fuerint potentes
eorum tunc cum eisdem gladio transuerberabitur · vt sciat omnis gens quoniam nabuch-

dens terre est et preter ipsum alius non est c. VI

Factum est autem cum cessassent loqui indignatus holofernes vehe-
menter dixit ad achior quoniam prophetasti nobis dicens quod gens israel de-
fendatur a deo suo. ut ostendam tibi quoniam non est alius deus nisi na-
buchodonosor cum percusserimus eos omnes sicut hominem unum tunc et ipse cum illis
assyriorum gladio interibis. et omnis israel tecum perditione disperiet. et probabis
quoniam nabuchodonosor dominus sit universe terre. Tuncque gladius militie mee
per latera tua transiet. et confixus cades inter vulneratos israel. et non respi-
rabis ultra donec extermineris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram
existimas non concidat vultus tuus. et pallor qui faciem tuam obtinuit
abscedat a te si verba mea hec putas impleri non posse. Ut autem
noveris quia simul cum illis experieris. ecce ex hac hora illorum populo so-
ciabis. ut cum dignas mei gladii exceperint penas. ipse simul ultioni
subiaceas. Tunc holofernes precepit servis suis ut comprehenderent achior
et ducerent eum in bethuliam. et traderent eum in manus filiorum israel. Et ac-
cipientes eum servi holofernis profecti sunt per campestria. Sed cum appropinquassent
ad montana exierunt contra eos fundibularii. Illi autem divertentes a latere
montis ligaverunt achior ad arborem manibus et pedibus. et sic vinctum de
restibus dimiserunt eum. et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii israel descen-
dentes de bethulia venerunt ad eum. Quem solventes duxerunt ad be-
thuliam. atque in medio populi illum statuentes percunctati sunt quid rerum esset viii
quod illum vinctum assyrii reliquissent. In diebus illis erat illic principes
ozias filius micha de tribu symeon et carmi qui et gothoniel. In me-
dio itaque seniorum et in conspectu omnium achior dixit omnia que locutus fuerat
ab holoferne interrogatus. et qualiter populus holofernis voluisset propter
hoc verbum interficere eum. et quemadmodum ipse holofernes iratus iusserit eum
israelitis hac de causa tradi. ut dum vicerit filios israel tunc et ipsum achiorem
iubeat diversis interire suppliciis. propter hoc quod dixisset. deus celi de-
fensor eorum est. Cumque universa achior exposuisset. omnis populus cecidit
in faciem adorantes dominum et communi lamentatione et fletu unanimes
preces suas deo effuderunt dicentes. Domine deus celi et terre intuere superbiam
illorum et respice ad nostram humilitatem. et faciem tuorum sanctorum attende. et
ostende quoniam non derelinquis presumentes de te. et presumentes de se et de sua
virtute gloriantes humilias. Finito itaque fletu et per totam diem oratione populorum
completa consolati sunt achior dicentes. Deus patrum nostrorum cuius tu vir-
tutem predicasti. ipse tibi hanc vicissitudinem prestabit. ut eorum magis
tu interitum videas. Cum vero dominus deus noster dederit hanc libertatem servis
suis. sit et deus tecum in medio nostri. sicut placuit tibi. ita ut cum tuis
omnibus converseris. Tunc ozias finito consilio suscepit eum in domum suam
et fecit cenam magnam. et vocatis omnibus presbiteris simul expleto ieiunio
refecerunt. Postea vero convocatus omnis populus et per totam noctem intra ecclesiam

oraverunt petentes auxilium a deo israhel c. vii
vii Holofernes autem altera die precepit exercitibus suis ut ascenderent contra
bethuliam. Erant autem pedites bellatores c. xx milia et equi-
tes xxii milia preter preparationes virorum illorum quas occupaverat
captivitas et adducti fuerant de provinciis et urbibus universe iuventutis
omnes pariter paraverunt se ad pugnam contra filios israhel et venerunt per crepidinem
montis usque ad apicem qui respicit dothaim a loco qui dicitur belma usque ad bel-
mon qui est contra esdraelon. Filii autem israhel ut viderunt multitudinem illorum prostra-
verunt se super terram mittentes cinerem super capita sua unanimes orantes
ut deus israhel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et assumentes arma sua bellica
sederunt per loca que angusti itineris tramitem dirigunt inter montosa et
erant custodientes ea tota die ac nocte. Porro holofernes dum circuit
fons per gyrum reperit quod influebat aqueductus illorum a parte australi extra civitatem
dirigeret incidi precepit aqueductum eorum. Erant autem non longe a muris
fontes ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius
quam ad potandum. Sed et filii amon et moab accesserunt ad holofernem
dicentes. Filii israhel non in lancea nec in sagitta confidunt sed montes defen-
dunt illos et muniunt illos colles in precipitio constituti. Ut ergo sine con-
gressione pugne possis superare eos pone custodes fontium ut non hau-
riant ex eis et sine gladio interficies eos vel certe fatigati tradent
civitatem suam quam putant in montibus positam superari non posse. Et placu-
erunt hec verba coram holoferne et coram omnibus satellitibus suis et consti-
tuit per gyrum centenarios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies
xx fuisset expleta defecerunt cisterne et collectiones aquarum omnibus in-
habitantibus bethuliam ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur
vel una die quoniam ad mensuram dabatur populis aqua cottidie. Tunc ad
oziam congregati omnes viri femine et iuvenes et parvuli simul omnes una
voce dixerunt. Iudicet deus inter nos et te quoniam fecisti in nos mala no-
lens loqui pacifice cum assyriis. Et propter hoc vendidit nos deus in mani-
bus eorum. Et ideo non est qui adiuvet cum prosternamur ante oculos eorum in siti
et perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt ut spon-
tanea dedamus omnes nos populo holofernis. Melius est enim ut captivi
benedicamus dominum viventes quam moriamur et simus obprobrium omni carni cum
viderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Conte-
stemur hodie celum et terram et deum patrum nostrorum qui ulciscitur nos secundum peccata
nostra ut iam tradatis civitatem in manu militie holofernis et sit finis no-
ster brevis in ore gladii qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum hec
dixissent factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia omnibus et per multas
horas una voce clamaverunt ad deum dicentes. Peccavimus cum
patribus nostris iniuste egimus iniquitatem fecimus. Tu quia pius es miserere
nostri aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras et noli tradere

confitentes populo quod irritat te. ut non dicant inter gentes ubi est deus eorum.
Et cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent ex-
urgens ozias infusus lacrimis dixit Equo animo estote fratres
et hos v. dies expectemus a deo misericordiam. Forsitan enim indignationem suam
abscidet et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis v. diebus non venerit bw
adiutorium faciamus hec verba que locuti estis. c. viii.
Et factum est cum audisset hec verba iudith vidua que erat filia me-
rari filii ydox filii ioseph filii ozie filii elai filii amon filii
gedeon filii raphaim filii achitob filii melchie filii aenam
filii nathanie filii salathiel filii symeon filii ruben et vir eius
fuit manasses qui mortuus est in diebus messis hordearie. Insta-
bat enim super alligantes manipulos in campo et venit estus super caput eius et
mortuus est in bethulia civitate sua et sepultus est illic cum patribus suis.
Erat autem iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. et
in superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum in quo clausa cum
puellis suis morabatur. et habens super lumbos suos cilicium ieiunabat
omnibus diebus vite sue preter sabbata et neomenias et festa domus israel.
Erat enim eleganti aspectu nimis cui vir suus dimiserat divicias
multas et familiam copiosam ac possessiones armentis boum et gregibus ovium
plenas. Et hec erat in omnibus famosissima quoniam timebat dominum
valde. nec erat qui loqueretur de ea verbum malum. Hec itaque cum au-
disset quod ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem
misit ad presbiteros chabri et carmin. et venerunt ad illam et dixit illis
Quod est hoc verbum in quo consensit ozias ut tradat civitatem assyriis
si intra quinque dies non venit vobis adiutorium. Et qui estis vos qui
temptatis dominum. Non est iste sermo qui misericordiam provocet sed potius qui iram no
excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis domini et in ar-
bitrium vestrum constituistis diem ei. Sed quia paciens est dominus in hoc ipso
peniteamus et indulgenciam eius lacrimis postulemus. Non enim quasi homo deus
sic comminabitur. neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et
ideo humiliemus illi animas nostras et in spiritu constituti humiliato servientes
illi dicamus flentes domino. ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam
suam. ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum. ita etiam de nostra
humilitate gloriemur. Quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum qui adora-
verunt deos alienos et dereliquerunt deos suos. pro quo scelere dati sunt
in gladium et in rapinam et in confusionem inimicis suis. Nos enim alium deum
nescimus preter ipsum. Expectemus humiles consolationem eius. et exquiret san-
guinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum et humiliabit omnes gentes
quecumque insurgunt contra nos et faciat illas sine honore dominus deus noster.
Et nunc fratres quoniam vos qui estis presbiteri de populo dei et ex vobis pendet anima no
illorum ad eloquium vestrum corda eorum erigite. ut memores sint quia temptati

sunt patres nostri ut temptarentur si vere colerent deum suum. Memores esse
debent quomodo pater noster abraham temptatus est et per multas tribulationes probatus dei amicus
effectus est. Sic ysaac sic iacob sic moyses et omnes qui placuerunt deo
no per multas tribulaciones transierunt fideles. Illi autem qui temptaciones non suste-
perunt cum timore domini et impacienciam suam et improperium murmuracionis sue contra dominum sue
protulerunt exterminati sunt ab exterminatore et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non
ulciscamur nos pro hiis que patimur sed reputantes peccatis nostris hec ipsa minora
esse supplicia flagella domini quibus quasi servi corripimur ad emendacionem non ad perdicionem
nostram evenisse credamus. Et dixerunt illi ozias et presbyteri. Omnia que locuta es
vera sunt et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis
quoniam mulier sancta es et timens deum. Et dixit illis iudith. Sicut quod loqui potui
dei esse putatis ita quod facere proposui probate si ex deo est et orate ut firmum
faciat consilium deus meum. Stabitis vos ad portam nocte ista et exeam cum
abra mea et orate ut sicut dixistis in diebus quinque respiciat dominus populum
suum israhel. Vos autem nolo ut scrutemini actum meum et usque dum renunciem vobis
Nichil aliud fiat nisi oracio pro me ad dominum deum nostrum. Et dixit ad eam
ozias princeps iude. Vade in pace et dominus sit tecum in ulcionem inimicorum nostrorum
Quibus abscedentibus iudith ingressa c. ix. Et revertentes abierunt
est oratorium suum et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum et
prosternens se domino clamabat ad eum dicens. Domine deus patris mei sy-
meon qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum qui violatores
extiterunt in coinquinacione sua et denudaverunt femur virginis in confusionem
et dedisti mulieres eorum in predam et filias eorum in captivitatem et omnem predam
in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum. subveni queso te domine deus
meus mihi vidue. Tu enim fecisti priora et illa post illa cogitasti et hoc factum est
quod ipse voluisti. Omnes enim vie tue parate sunt et tua iudicia in providencia
tua posuisti. Respice castra assiriorum nunc sicut tunc castra egiptiorum videre
dignatus es cum post servos tuos armati currebant confidentes in quadrigis et in equi-
tatu suo et in multitudine bellatorum et aspexisti castra eorum et tenebre
fatigaverunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus et aque operuerunt eos. Sic fiat
et isti domine qui confidunt in multitudine sua et in curribus suis et in contis et in sa-
gittis suis et lanceis gloriantur et nesciunt quia tu es ipse deus noster qui conteris
bella ab inicio et dominus nomen tibi. Erige brachium tuum sicut ab inicio et
allide virtutem eorum in virtute tua. Et cadat virtus eorum in iracundia qui pro-
mittunt violare sancta tua et polluere tabernaculum nominis tui et deicere gla-
dio suo cornu altaris tui. Fac domine ut gladio proprio eius superbia amputetur
et capiatur oculorum suorum laqueo in me et percuties eum ex labiis caritatis mee
Da michi in animo constanciam ut contempnam illum et virtutem ut evertam eum
Erit enim memoriale nominis tui cum manus femine deiecerit eum. Non enim in
multitudine est virtus tua domine. neque in equorum viribus voluntas tua. nec superbi
ab inicio placuerunt tibi sed humilium et mansuetorum semper placuit deprecacio

Deus celorum creator aquarum et dominus totius creature exaudi me miseram
deprecantem et de tua misericordia presumentem. Memento domine testamenti tui et da
in ore meo verbum et in corde meo consilium corrobora ut domus tua in tua
sanctificatione permaneat. et omnes gentes agnoscant quia tu es deus et
Factum est cum cessasset clamare ad dominum c. x. non est alius preter te
surrexit de loco quo iacuerat prostrata coram domino. vocavitque abram
suam et descendens in domum suam abstulit a se cilicium et exuit se
vestimentis viduitatis sue et lavit corpus suum et unxit se myrro optimo
et discriminavit crinem capitis sui et imposuit mitram super caput suum. et
induit se vestimentis iocunditatis sue. induitque sandalia pedibus suis. assum-
psitque dextraliola et lilia et inaures et anulos et omnibus ornamentis
suis ornavit se. Cui etiam dominus contulit splendorem. quoniam omnis illa compo- no
sitio non ex libidine sed ex virtute pendebat. Et ideo dominus in illam hanc pul-
critudinem ampliavit ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit
itaque abre sue ascopam vini et vas olei et polentam et palathas et
panes et caseum et profecta est. Cumque venissent ad portam civitatis invenerunt
expectantem oziam et presbiteros civitatis. Qui cum vidissent eam stupentes mi-
rati sunt nimis pulcritudinem eius. Nichil tamen interrogantes dimiserunt
eam transire dicentes. Deus patrum nostrorum det tibi graciam et omne consilium cordis
tui sua virtute corroboret. ut glorietur super te Ierusalem et sit nomen tuum in
numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hii qui illic erant omnes una voce fiat
fiat. Iudith vero orans deum transiit per portas ipsa et abra eius. Factum est
autem cum descenderet montem circa ortum diei. occurrerunt ei exploratores assi-
riorum et tenuerunt illam dicentes. Unde venis aut quo vadis. Que re-
spondit. Filia sum hebreorum. Ideo ego fugi a facie eorum quia futurum
agnovi quod dentur vobis in predacionem pro eo quod contempnentes vos noluerunt
ultro tradere seipsos ut invenirent misericordiam in conspectu vestro. Hac de causa
cogitavi mecum dicens. vadam ad faciem principis holofernis. ut indicem
illi secreta illorum. et ostendam illi quo aditu possit obtinere eos. ita ut
non cadat unus vir de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius
considerabant faciem eius. et erat in oculis eorum stupor quia mirabantur
pulcritudinem eius nimis. Et dixerunt ad eam. Conservasti animam tuam eo
quod tale repperisti consilium ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem sciatis quia
cum tu steteris in conspectu eius bene faciet tibi. et eris gratissima
in corde eius. Duxeruntque illam ad tabernaculum holofernis indicantes
eam. Cumque intrasset ante faciem eius statim captus est in oculis suis ho-
lofernes. dixeruntque ad eum satellites eius. Quis contempnit populum he-
breorum. qui tam decoras habet mulieres. ut non pro his merito pugnare
debeamus contra eos. Videns itaque holofernem iudith sedentem in conopeo
quod erat ex purpura et auro et smaragdo et lapidibus preciosis intextum
et cum in faciem eius intendisset adoravit eum prosternens se super terram.

vel i. agricia siccate vitis

i. cibos ex polentibus confectos vel cibus du[illegible] lapates i. carices i. ficus sicce

et eleuauerunt illam servi holofernis iubente domino suo XI
xi Tunc holofernes dixit ei Equo animo esto Noli pavere in corde
tuo quia ego numquam nocui viro qui voluit servire nabuchodonosor
regi. Populus autem tuus si non contempsisset me non elleuassem la-
nceam meam super illum. Nunc autem dic mihi qua ex causa recessisti ab
eis et placuit tibi ut venires ad nos. Et dixit illi iudith. Sume
verba ancille tue quia si secuta fueris verba ancille tue perfectam rem
faciet dominus tecum. Vivit enim nabuchodonosor rex terre et vivit virtus eius que
est in te ad correctionem omnium animarum errantium quia non solum homines ser-
viunt illi per te sed et bestie agri obtemperant illi. Nunciatur enim
industria animi tui universis gentibus et indicatum est omni seculo quia
tu solus et potens es in omni regno eius et disciplina tua omnibus
provinciis predicatur. Nec hoc latet quod locutus est achior nec illud latet
quod ei iusseris evenire. Constat enim deum nostrum sic peccatis offensum
ut mandaverit per prophetas suos ad populum quod tradat eos pro peccatis suis
Et quia sciunt se offendisse deum suum filii israel tremor tuus super ipsos
est. Insuper fames invasit eos et ab ariditate aque iam inter
mortuos computantur. Denique hoc ordinant ut interficiant pecora sua
et sanguinem eorum bibant et sancta domini sui que precepit deus non contingi in
frumento vino et oleo hec cogitaverunt impendere et volunt consumere
que nec manibus deberent contingere. Ergo quia hec faciunt certum est
quod in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoscens fugi ab illis et
misit me dominus hec ipsa nunciare tibi. Ego enim ancilla tua colo
deum etiam nunc apud te et exiet ancilla tua et orabit deum et dicet mihi
quando reddet eis peccatum suum et veniens nunciabo tibi ita ut ego ad-
ducam te per mediam ierusalem et habebis omnem populum israel sicut oves quibus non
est pastor et non latrabit vel unus contra te quia hec mihi dicta sunt per pro-
videntiam dei et quia iratus est illis deus hoc ipsum missa sum nunciare tibi
Placuerunt autem omnia verba hec coram holoferne et coram pueris eius
et mirabantur ad sapientiam eius et dicebant alter ad alterum Non est
talis mulier super terram in aspectu in pulcritudine et in sensu verborum. Et
B dixit ad illam holofernes Bene fecit deus qui misit te ante populum
ut des illum tu in manibus nostris et quia bona est promissio tua si fecerit hoc
mihi deus tuus erit et meus deus et tu in domo nabuchodonosor magna
eris et nomen tuum nominabitur in universa terra XII
xii Tunc iussit eam introire ubi repositi erant thesauri eius
et iussit illic manere manere eam et constituit quid daretur illi
de convivio suo. Cui respondit iudith et dixit Nunc non potero mandu-
care ex his que mihi precipis tribui ne veniat super me offensio.
Ex his autem que mihi detuli manducabo. Cui holofernes ait. Si
defecerint ista que tecum detulisti quid faciemus tibi Et dixit iudith. Vivit

anima tua domine meus quoniam non expendet omnia haec ancilla tua donec
faciat deus in manu mea haec que cogitavi Et introduxerunt illam servi
eius in tabernaculum quod preceperat et petiit dum introiret ut daretur
illi copia nocte et ante lucem egrediendi foras ad orationem et deprecandi dominum
Et precepit cubiculariis suis ut sicut placeret illi exiret et introiret ad
orandum deum suum per triduum Et exibat in noctibus in valle Bethulie et
baptisabat se in fonte aque Et ut ascendebat orabat dominum deum israel ut
dirigeret viam eius ad liberationem populi sui et introiens munda manebat in
tabernaculo usque dum acciperet escam suam in vespere Et factum est in quarto die
cena Holofernes cenam magnam fecit servis suis et dixit ad Vagao eunuchum
Vade et suade hebream istam ut sponte consentiat habitare mecum Fedum
est apud assirios si femina irrideat virum agendo ut immunis transeat
ab eo Tunc introivit Vagao ad Iudith et dixit Non vereatur bona pu-
ella introire ad dominum meum ut honorificetur ante faciem eius et man-
ducet cum eo et bibat vinum in iocunditate Cui Iudith respondit Que ego
sum ut contradicam domino meo Omne quod erit ante oculos eius bonum et optimum
faciam Quicquid autem illi placuerit hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite
mee Et surrexit et ornavit se vestimento suo et ingressa stetit ante fa-
ciem eius Cor autem Holofernis concussum est erat enim ardens in concupiscentia
eius Et dixit ad eam Holofernes Bibe nunc et accumbe in iocunditate
quoniam gratiam invenisti coram me Et dixit Iudith Bibam domine quoniam magni- Ho
ficata est anima mea hodie pre omnibus diebus meis Et accepit et mandu-
cavit et bibit coram ipso ea que paraverat illi ancilla eius Et iocundus
factus est Holofernes ad eam bibitque vinum multum nimis quantum una
die numquam biberat in vita sua ¶ c. xiij

Ut autem sero factum est festinaverunt servi illius ad hospitia sua et
conclusit Vagao ostia cubiculi et abiit Erant autem omnes fatigati
a vino erat quoque sola Iudith in cubiculo Porro Holofernes iacebat
in lecto nimia ebrietate sopitus Dixitque Iudith puelle sue ut sta-
ret foris ante cubiculum et observaret Stetitque Iudith ante lectum orans
cum lacrimis et labiorum motu in silentio dicens Confirma me domine de-
us et respice in hac hora opera manuum mearum ut sicut promisisti iherusalem
civitatem tuam erigas et hoc quod credens per te posse fieri cogitavi
perficiam Et hec cum dixisset accessit ad columpnam que erat ad ca-
put lectuli eius et pugionem eius qui in ea ligatus pendebat exsolvit
Cumque evaginasset illum apprehendit comam capitis eius et ait Con-
forta me domine deus israel et respice in hac hora Et percussit bis in cer-
vicem eius et abscidit caput eius et abstulit conopeum eius a co-
lumpnis et evolvit corpus eius truncum Et post pusillum exivit et tradidit
caput Holofernis ancille sue et iussit ut mitteret illud in peram suam
Et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi ad orationem et transierunt castra

et gyrantes villas venerunt ad portam civitatis. Et dixit iudith a longe
custodibus murorum: Aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem
in israel. Et factum est cum audissent viri vocem eius vocaverunt presbiteros
civitatis. et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum quoniam sperabant
eam iam non esse venturam. Et accendentes luminaria congiraverunt circa eam
universi. Illa autem ascendens in eminentiorem locum iussit fieri silentium. Cumque omnes
tacuissent dixit iudith: Laudate dominum deum nostrum qui non deseruit spe-
rantes in se. et in me ancilla sua adimplevit misericordiam suam quam promisit
domui israel. et interfecit in manu mea hostem populi sui hac nocte. Et pro-
ferens de pera caput holofernis ostendit illis dicens: Ecce caput holo-
fernis principis militiae assyriorum. et ecce conopeum illius in quo recumbebat
in ebrietate sua. ubi et per manum feminae percussit illum dominus deus noster. Vivit
autem ipse dominus quoniam custodivit me angelus eius et hinc euntem et ibi
commorantem et inde huc revertentem. et non permisit me ancillam suam dominus coin-
quinari. sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria
sua. et in evasione mea et in liberatione vestra. Confitemini illi omnes quoniam bonus
quoniam in seculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum dixerunt ad eam: Bene-
dixit te dominus in virtute sua. quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros.
no Porro ozias princeps populi dixit ad eam: Benedicta es tu filia a domino deo
tuo excelso prae omnibus mulieribus super terram. Benedictus dominus qui creavit celum
et terram. qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum. quia ita
hodie nomen tuum magnificavit. ut non recedat laus tua de ore hominum
qui memores fuerint virtutis domini in eternum. pro quibus non pepercisti animae tuae propter
angustias et tribulationem generis tui. sed subvenisti ruinae ante conspectum dei
nostri. Et dixit omnis populus: Fiat fiat. Porro achior vocatus venit. et
dixit ei iudith: Deus israel cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur se de
inimicis suis. ipse caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu
mea. et ut probes quia ita est. ecce caput holofernis qui in contemptu superbie
sue deum israel contempsit. et tibi interitum minabatur dicens: Cum captus fuerit populus
israel. gladio perforari praecipiam latera tua. Videns autem achior caput holo-
fernis angustiatus prae pavore cecidit in faciem suam super terram. et estuavit anima
eius. Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est procidit ad pedes eius et
adoravit eam et dixit: Benedicta tu deo tuo in omni tabernaculo iacob. quoniam in
omni gente quae audierit nomen tuum magnificabitur deus israel super te. c. xiiii
Dixit autem iudith ad omnem populum: Audite me fratres. suspendite caput
hoc super muros nostros. et erit cum exierit sol accipiat unusquisque
arma sua. et exite cum impetu non ut descendatis deorsum. sed
quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem
suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum ho-
lofernis et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum. decidat super
eos timor. Cumque cognoveritis fugere illos. ite post eos securi. quoniam deus

conteret eos sub pedibus vestris. Tunc Achior videns virtutem quam fecit
deus Israel relicto gentilitatis ritu credidit deo et circumcidit carnem
preputii sui et appositus est ad populum Israel et omnis successio generis eius
usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est dies suspenderunt super
muros caput Holofernis accepitque unusquisque vir arma sua et egressi
sunt cum grandi strepitu et ululatu. Quod videntes exploratores ad
tabernaculum Holofernis cucurrerunt. Porro hii qui in tabernaculo erant
venientes et ante ingressum cubiculi perstrepentes excitandi gratia inquietudines
arte moliebantur ut non ab excitantibus sed a sonantibus Holofernes evi-
gilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assiriorum pulsando aut
intrando aperire. Sed cum venissent duces eius et tribuni et universi ma-
iores exercitus Assiriorum dixerunt cubiculariis. Intrate et excitate illum
quoniam egressi sunt mures de cavernis suis ausi sunt provocare nos ad prelium.
Tunc ingressus Vagao cubiculum eius stetit ante cortinam et plausum fecit
manibus suis. Suspicabatur enim illum cum Iudith dormire. Sed cum nullum
motum iacentis sensu aurium caperet accessit proximans ad cortinam et ele-
vans eam vidit cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabe-
factum iacere super terram. Exclamavit voce magna cum fletu et scidit vestimenta
sua et ingressus tabernaculum Iudith non invenit eam et exilivit foras
ad populum et dixit. Una mulier hebrea fecit confusionem in domo Nabuchodonosor.
Ecce enim Holofernes iacet in terra et caput illius non est in ipso. Quod cum audis-
sent principes virtutis Assiriorum sciderunt omnes vestimenta sua et intollerabilis
timor et tremor cecidit super eos et turbati sunt animi eorum valde. Et
factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum. c. xv.

Cumque omnis populus decollatum audisset Holofernem fugit mens exercitus
et consilium ab eis et solo tremore et metu agitati fuge presidium
sumunt ita ut nullus loqueretur cum proximo suo sed inclinato capite
relictis omnibus evadere conarentur Hebreos quos armatos super se venire
audierant fugientes per vias camporum et semitas collium. Videntes itaque
filii Israel fugientes secuti sunt illos descendentes clangentesque tubis et
ululantes post illos. Et quoniam Assirii non adunati in fugam ibant precipites
filii autem Israel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire
potuissent. Misitque Ozias nuntios per omnes civitates et regiones Israel.
Omnis itaque regio omnisque urbs electam iuventutem misit armatam
post eos et persecuti sunt in ore gladii quousque pervenissent ad extre-
mitatem finium suorum. Reliqui vero qui erant in Bethulia ingressi sunt
castra Assiriorum et predam quam fugientes Assirii reliquerant abstulerunt et
onustati sunt valde. Hii vero qui victores reversi sunt in Bethuliam omnia
quecumque erant illorum abstulerant secum ita ut non esset numerus in pecoribus
in iumentis et universis mobilibus eorum ut a minimo usque ad magnum
omnes divites fierent de predationibus eorum. Ioachim autem summus

pontifex de Ierusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis ut vi-
deret Iudith. Que cum exisset ad illum, benedixerunt illam omnes una
voce dicentes: Tu gloria Ierusalem, tu leticia Israel, tu honorificentia popu-
li nostri. Quia fecisti viriliter et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem
amaveris, et post virum tuum alterum nescieris; ideo manus domini confortavit
te, et ideo eris benedicta in eternum. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. Per dies
xxx vix collecta sunt spolia Assiriorum a populo Israel. Porro autem universa que
Holofernis peculiaria fuisse probata sunt, dederunt Iudith in auro et
argento et vestibus et gemmis et omni supellectili, tradita sunt illi omnia
a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus
in organis et cytharis. Tunc cantavit canticum hoc Iudith domino dicens:
Incipite domino in tympanis, cantate domino in cymbalis, modulamini illi
psalmum novum, exultate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella,
dominus nomen illi, qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet
nos de manu inimicorum nostrorum. Venit Assur de montibus ab aquilone in multi-
tudine fortitudinis sue, cuius multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperu-
erunt valles. Dixit se incensurum fines meos et iuvenes meos occisurum
gladio, infantes meos dare in predam et virgines in captivitatem. Dominus
autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus femine, et confudit eum. Non
enim cecidit potens eorum a iuvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec
excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed Iudith filia Merari in specie faciei
sue dissolvit eum. Exuit enim vestimenta viduitatis et induit se vesti-
mentis leticie in exultatione filiorum Israel. Unxit faciem suam unguento, et collo-
cavit cincinnos suos mitra ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt
oculos, pulchritudo eius captivam fecit animam eius, amputavit pugione cervicem eius.
Horruerunt Perse constantiam eius, et Medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra
Assiriorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti. Filii puellarum
compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos. Perierunt in prelio a
facie dei mei. Ympnum cantemus domino, ympnum novum cantemus deo nostro.
Adonay domine deus, magnus es tu et preclarus in virtute tua, et quem superare
nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti et facta sunt; misisti
spiritum tuum et creata sunt, et non est qui resistat voci tue. Montes a fundamentis
movebuntur cum aquis, petre sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem
timent te magni erunt apud te per omnia. Ve genti insurgenti super genus
meum. Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos.
Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum ut urantur et sentiant usque in
sempiternum. Et factum est post hec, omnis populus post victoriam venit ad Ierusalem
adorare dominum. Et mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta
et vota et repromissiones suas. Porro Iudith universa bellica vasa Holofernis
que dedit illi populus, et conopeum quod ipsa sustulerat in anathema oblivionis
tradidit. Erat autem populus iocundus secundum faciem sanctorum, et per tres menses

gaudium huius victorie celebratum est cum Judith. Post dies autem illos
unusquisque rediit in sua. et Judith magnificata est in Bethulia. et pre-
clarior erat universe terre Israel. Erat enim virtuti castitas adiuncta ita
ut non cognosceret virum omnibus diebus vite sue. ex quo defunctus est Manas-
ses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria. Mansit
autem in domo viri sui annis centum quinque. et dimisit abram suam liberam.
et defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia. Luxitque eam omnis
populus diebus septem. In omni autem spacio vite eius non fuit qui perturbaret
Israel. et post mortem eius annis multis. Dies autem victorie huius festivitatis
ab Hebreis in numero dierum sanctorum accipitur et colitur a Iudeis ex illo tempore
usque in presentem diem. Explicit Judith incipit prologus in librum Hester

Librum Hester variis translatoribus constat esse viciatum
quem ego de archivis Hebreorum elevans verbum e verbo
expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laci-
niosis hinc inde funibus trahit. addens ea que
ex tempore dici poterant et audiri sicut solitum est scolaribus
disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis
uti potuit qui iniuriam passus est. vel ille qui iniuriam
fecit. Vos autem o Paula et Eustochium quoniam bibliothecas Hebreorum
studuistis intrare. et interpretum certamina comprobastis. tenentes Hester He-
braicum librum per singula verba nostram translationem aspicite ut possitis ag-
noscere me nihil etiam augmentasse addendo. sed fideli testimonio
simpliciter sicut in Hebreo habetur historiam Hebraicam latine lingue
tradidisse. Nec affectamus laudes hominum. nec vituperationes expa-
vescimus. Deo enim placere curantes minas hominum non timemus. quoniam
Deus dissipat ossa eorum qui hominibus placere desiderant. Et secundum
apostolum qui huiusmodi sunt servi Christi esse non possunt. Rursum in libro Hester
alphabetum ex minio usque ad theta litteram fecimus diversis in locis
volentes scilicet lxx interpretum ordinem ex hoc insinuare studioso lectori.
Nos autem iuxta morem Hebreorum ordinem prosequi etiam in lxx editione
maluimus. Incipit liber Hester capitulum primum

In diebus Assueri regis qui regnavit ab India
usque Ethiopiam super centum xxvii provincias. quando
sedit in solio regni sui. Susa civitas regni eius
exordium fuit. Tercio igitur anno imperii sui fecit
grande convivium cunctis principibus et pueris suis
fortissimis Persarum et Medorum inclitis et prefectis
provinciarum coram se. ut ostenderet divicias glorie
regni sui. ac magnitudinem atque iactanciam po-
tencie sue multo tempore. centum videlicet et lxxx diebus.
Cumque implerentur dies convivii invitavit omnem

8

populum qui inventus est in susis a maximo usque ad minimum et septem
diebus fecit convivium preparari in vestibulo orti et nemoris quod regio
cultu et manu consitum erat et pendebant ex omni parte tentoria aerei
coloris et carpasini et iacinctini · sustentata funibus bissinis atque pur-
pureis · qui eburneis circulis inserti erant et columpnis marmoreis
fulciebantur · Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino
et pario stratum lapide dispositi erant · quod mira varietate pictura
i. de insulis sic dicta decorabat · Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis et aliis atque
aliis vasis cibi inferebantur · Vinum quoque ut magnificentia regia dignum
No erat habundans et precipuum ponebatur · Nec erat qui nolentes cogeret
ad bibendum · sed sic rex statuerat preponens mensis singulis de principibus
suis ut sumeret unusquisque quod vellet · Vasthi quoque regina fecit convivium
feminarum in palatio ubi rex assuerus manere consueverat · Itaque die septimo
cum rex esset hilarior et post nimiam potationem incaluisset mero · precepit
mauman et bazatha et arbona et bagatha et abgatha et zareth et
carchas septem eunuchis qui in conspectu eius ministrabant · ut introducerent
reginam vasti coram rege · posito super caput eius diademate · et ostenderet
cunctis populis et principibus illius pulcritudinem · Erat enim pulcra valde · Que
renuit et ad regis imperium quod per eunuchos mandaverat venire contempsit
Unde iratus rex et nimio furore succensus interrogavit sapientes qui ex more
No regio semper ei aderant · et illorum consilio cuncta faciebat · scientium leges ac
iura maiorum · Erant autem primi et proximi charsena et sethar et admatha
et tharsis et mares et marsena et mamucha septem duces persarum
et medorum qui videbant faciem regis · et primi post eum residere soliti
erant · cui sententie vasthi regina subiaceret que assueri regis imperium
quod per eunuchos mandaverat facere noluisset · Responditque mamucha au-
diente rege atque principibus · Non solum regem lesit regina vasthi
sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis provinciis regis assueri
Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres ut contempnant viros suos
et dicant · Rex assuerus iussit ut regina vasthi intraret ad eum et
illa noluit · atque hoc exemplo omnes principum coniuges persarum atque medorum
parvipendent imperia maritorum · Unde regis iusta est indignatio · Ut si
tibi placet egrediatur edictum a facie tua · et scribatur iuxta legem persarum atque
medorum quam preteriri illicitum est · ut nequaquam ultra vasthi ingrediatur ad
ad regem · sed regnum illius altera que melior est accipiat · et hoc in omne
imperium quod latissimum est provinciarum tuarum divulgetur · et cuncte uxores tam
No maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem · Placuit consilium
eius regi · et cunctis principibus · Fecitque rex iuxta consilium mamuche et
misit epistolas ad universas provincias regni sui ut queque gens audire
vel legere poterat diversis linguis et litteris esse viros principes ac ma-
iores in domibus suis · et hoc per cunctos populos divulgari ·

Hiis itaque gestis postquam regis assueri deferbuerat c. II
indignatio. recordatus est vasthi et que fecisset vel que passa fu-
isset. Dixerunt quoque pueri regis ac ministri eius. Querantur regi
puelle virgines ac speciose ac mittantur qui considerent per universas pro-
vincias puellas speciosas ac virgines et adducant eas ad civitatem
susan et tradant in domum feminarum sub manu aegei eunuchi qui est prepositus
et custos mulierum regiarum et accipiant mundum muliebrem et cetera ad usum
necessaria. Et quecumque inter omnes oculis regis placuerit ipsa regnet pro vasthi.
Placuit sermo regi et ita ut suggesserant iussit fieri. Erat vir iudeus
in susis civitate vocabulo mardocheus filius iair filii semei filii cis
de stirpe iemini qui translatus fuerat de ierusalem eo tempore quo iechoniam regem
iuda nabuchodonosor rex babilonis transtulerat qui fuerat nutricius filie fratris
sui edisse que altero vocabatur nomine hester et utrumque parentem amise-
rat pulchra nimis et decora facie. Mortuisque patre eius ac matre
mardocheus sibi eam adoptavit in filiam. Cumque percrebuisset regis imperium
et iuxta mandatum eius multe virgines pulchre adducerentur susan et egeo
traderentur eunucho hester quoque inter ceteras puellas est tradita ut ser-
varetur in numero puellarum. Que placuit ei et invenit gratiam in conspectu
illius ut acceleraret mundum muliebrem et traderet ei partes suas et septem
puellas speciosissimas de domo regis et tam ipsam quam pedisequas eius
ornaret atque excoleret. Que noluit indicare populum et patriam suam. Mar-
docheus enim preceperat ei ut de hac re omnino reticeret. Qui deambula-
bat cotidie ante vestibulum domus in qua electe virgines servabantur curam
agens salutis hester et scire volens quid ei accideret. Cum autem venisset
tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem expletis
omnibus que ad cultum muliebrem pertinebant mensis duodecimus vertebatur. ita dum-
taxat ut sex menses oleo ungerentur mirtino et aliis sex mensibus quibusdam
pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem quicquid postulas-
sent ad ornatum pertinens accipiebant. Et ut eis placuerat composite
de triclinio feminarum ad regis cubiculum transiebant. et que intraverat
vespere egrediebatur mane atque inde in secundas edes deducebatur que
sub manu asagazi eunuchi erat qui concubinis regis presidebat. nec
habebat potestatem ultra ad regem redeundi nisi voluisset rex et eam
iussisset venire ex nomine. Evoluto autem tempore per ordinem instabat dies
quo hester filia abiahel fratris mardochei quam sibi adoptaverat
in filiam intrare deberet ad regem que non quesivit muliebrem cultum sed
quecumque voluit egeus eunuchus custos virginum hec ei ad ornatum
dedit. Erat enim formosa valde et incredibili pulchritudine omnium oculis
gratiosa et amabilis videbatur. Ducta est itaque ad cubiculum regis
assueri mense decimo qui vocatur thebet septimo anno regni eius et amavit
eam rex plusquam omnes mulieres. habuitque gratiam et misericordiam coram eo

i. apparatum qui ad ornatum pertinet mulierem

i. Januario

et diadema posuit super caput eius fecitque eam regnare in loco Vasthi.
Et iussit convivium preparari permagnificum cunctis principibus et servis suis
pro coniunctione et nuptiis Hester. Et dedit requiem in universis provinciis
ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque et secundo quererentur
virgines et congregarentur, Mardocheus manebat ad regis ianuam. Necdum
prodiderat Hester patriam et populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim ille
precipiebat observabat Hester, et ita cuncta faciebat ut eo tempore solita
erat quo eam parvulam nutriebat. Eo igitur tempore quo Mardocheus ad regis
ianuam morabatur irati sunt Bagathan et Thares duo eunuchi regis
qui ianitores erant et in primo palacii limine presidebant, volueruntque
insurgere et occidere regem. Quod Mardocheum non latuit, statimque nuntiavit
regine Hester, et illa regi ex nomine Mardochei qui ad se rem de-
tulerat. Quesitum est et inventum, et appensi utrique eorum patibulo, mandatumque
historiis et annalibus traditum coram rege. c iii

Post hec rex Assuerus exaltavit Aman filium Amadathi qui erat
de stirpe Agag, et posuit solium eius super omnes principes quos habebat.
Cunctique servi regis qui in foribus palacii versabantur flectebant genua et adora-
bant Aman. Sic enim eis preceperat imperator. Solus Mardocheus non flectebat
genu neque adorabat eum. Cui dixerunt pueri regis qui ad fores palacii
presidebant: Cur preter ceteros non observas mandata regis? Cumque hoc crebrius
dicerent et ille nollet audire, nuntiaverunt Aman, scire cupientes utrum
perseveraret in sententia. Dixerat enim se esse iudeum. Quod cum audisset Aman et
experimento probasset quod Mardocheus sibi non flecteret genu nec se adoraret,
iratus est valde, et pro nichilo duxit in unum Mardocheum mittere manus
suas. Audierat enim quod esset gentis iudeorum, magisque voluit omnem gentem
iudeorum que erat in regno Assueri perdere. Mense primo cuius vocabulum est
Nisan, anno xii° regni Assueri missa est sors in urnam que hebraice (i. aprilis)
dicitur phur, id est goral, coram Aman quo die et quo mense gens iudeorum de-
beret interfici. Et exivit mensis xii(us) qui vocatur Adar. Dixitque Aman (i. martius)
regi Assuero: Est populus per omnes regni tui provincias dispersus et a se mutuo
separatus, novis utens legibus et ceremoniis, insuper et regis scita con-
temnens. Et optime nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat
per licentiam. Si tibi placet decerne ut pereat, et x milia talentorum
appendam archariis gaze tue. Tulit ergo anulum rex quo utebatur de
manu sua et dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag ho-
sti iudeorum, dixitque ad eum: Argentum quod polliceris tuum sit, de populo
age quod tibi placet. Vocatique sunt scribe regis mense primo Nisan
xiii die mensis eiusdem, et scriptum est ut iusserat Aman ad omnes satrapas
regis et iudices provinciarum diversarumque gentium, ut quoque gens poterat
legere et audire pro varietate linguarum ex nomine Assueri regis. Et
littere ipsius signate anulo misse sunt per cursores regis ad universas pro-

vinciarum ut occiderent atque delerent omnes iudeos a puero usque ad senem
parvulos et mulieres uno die. hoc est xiii die mensis duodecimi qui
vocatur adar et bona eorum diriperent. Summa autem epistolarum hec fuit
ut omnes provincie scirent et pararent se ad predictam diem. Festinabant
cursores qui missi erant explere regis imperium. Statimque in susis pependit
edictum. rege et aman celebrante convivium et cunctis iudeis qui erant in
urbe flentibus. Que cum audisset mardocheus scidit vestimenta sua et indutus
est sacco spargens cinerem capiti et in platea medie civitatis clamabat
voce magna ostendens amaritudinem animi sui et hoc eiulatu usque
ad fores palatii gradiens. Non enim erat licitum indutum sacco aulam
regis intrare. In omnibus quoque provinciis oppidis atque locis ad que
crudele regis pervenerat dogma planctus erat ingens apud iudeos ie-
iunium ululatus et fletus sacco et cinere multis pro strato utentibus. In-
gresse autem sunt puelle hester et eunuchi nuntiaveruntque ei. Quod audiens
consternata est et misit vestem ut ablato sacco induerent eum quam acci-
pere noluit. Accitoque athach eunucho quem rex ministrum ei dederat
precepit ut iret ad mardocheum stantem in platea civitatis ante ostium
palatii. Qui indicavit ei omnia que acciderant quomodo aman promisisset
ut in thesauros regis pro iudeorum nece inferret argentum. Exemplar quoque edicti
quod pendebat in susis dedit ei ut ostenderet regine et moneret eam ut in-
traret ad regem et deprecaretur eum pro populo suo. Regressus athach nunti-
avit hester omnia que mardocheus dixerat. Que respondit ei et iussit ut
diceret mardocheo. Omnes servi regis et cuncte que sub dicione eius sunt
norunt provincie quod sive vir sive mulier non vocatus interius atrium regis
intraverit absque ulla cunctatione statim interficiatur nisi forte rex auream
virgam ad eum tetenderit pro signo clementie atque ita possit vivere.
Ego igitur quomodo ad regem intrare potero que xxx iam diebus non sum
vocata ad eum. Quod cum audisset mardocheus rursum mandavit hester
dicens. Ne putes quod animam tuam tantum liberes quia in domo regis es pre cunctis
iudeis. Si enim nunc silueris per aliam occasionem liberabuntur iudei et tu
et domus patris tui peribitis. Et quis novit utrum idcirco ad regnum venires
ut in tali tempore parareris. Rursumque hester hec mardocheo mandavit
Vade et congrega omnes iudeos quos in susis reperis et orate pro me.
Non comedatis et non bibatis tribus diebus ac noctibus et ego cum
ancillis meis similiter ieiunabo. Et tunc ingrediar ad regem contra legem
faciens non vocata tradensque me morti et periculo. Ivit itaque mardocheus
faciens omnia que ei hester mandaverat. c. v

Die autem tertia induta est hester regalibus vestimentis et stetit
in atrio domus regie quod erat interius contra basilicam regis. At — i. aula
ille sedebat super solium suum in consistorio palatii contra ostium domus.
Cumque vidisset hester reginam stantem placuit oculis eius et extendit

contra eam virgam auream quam tenebat manu. Que accedens osculata est
summitatem virge eius. Dixitque ad eam rex. Quid vis hester regina. Que
est peticio tua. etiam si dimidiam partem regni peticieris dabitur tibi. At illa
respondit. Si regi placet obsecro ut venias ad me hodie et aman
tecum ad convivium quod paravi. Statimque rex. vocate inquit aman cito
ut hester obediat voluntati. Venerunt itaque rex et aman ad convivium
quod eis regina paraverat. Dixitque ei rex postquam vinum biberat habundanter
Quid petis ut detur tibi et pro qua re postulas. Cui hester respondit.
Peticio mea et preces iste sunt. Si inveni graciam in conspectu regis et si regi pla-
cet ut det michi quod postulo et meam impleat peticionem. veniat rex
et aman ad convivium quod paravi eis. et cras regi aperiam voluntatem meam
Egressus est itaque illo die aman letus et alacer. Cumque vidisset mardo-
cheum sedentem ante fores palacii. et non solum non assurrexisse sibi. sed
qd nec motum de loco sessionis sue. indignatus est valde. Et dissimulata ira
reversus in domum suam. convocavit ad se amicos et zares uxorem suam. et expo-
suit illis magnitudinem diviciarum suarum. filiorumque turbam. et quanta eum
gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset. Et post hec ait. Regina
quoque hester nullum alium vocavit cum rege ad convivium preter me. apud quam
etiam cras cum rege pransurus sum. Et cum hec omnia habeam, nichil me habere
puto quamdiu video mardocheum iudeum sedentem ante fores regias
Responderuntque zares uxor eius et ceteri amici. Iube parari excelsam trabem
habentem altitudinis .l. cubitos. et dic mane regi ut appendatur super eam
mardocheus. et sic ibis cum rege letus ad convivium. Placuit ei consilium
et iussit excelsam parari trabem. Noctem illam duxit rex insompnem. iussit
que sibi afferri historias et annales priorum temporum. Que cum illo presente le-
gerentur. ventum est ad locum ubi scriptum erat. quomodo nunciasset mardocheus
insidias gabathan et thares eunuchorum regis assuerum iugulare
cupientium. Quod cum audisset rex ait. Quid pro hac fide honoris et premii
mardocheus consecutus est. Dixerunt ei servi illius ac ministri Nichil omnino
mercedis accepit. Statimque rex. quis est inquit in atrio. Aman quippe interius
atrium domus regie intraverat. ut suggereret regi. ut iuberet mardocheum
affigi patibulo. quod ei fuerat preparatum. Responderunt pueri Aman stat in
atrio. Dixitque rex. Ingrediatur. Cumque ingressus esset ait illi. Quid debet
fieri viro. quem honorare rex desiderat. Cogitans aman in corde suo
et reputans quod nullum alium rex nisi se honorare vellet. Respondit. Homo
quem rex honorare cupit. indui vestibus regiis. et imponi super equum
qui de sella regis est. et accipere regis diadema super caput suum.
et primus de regiis principibus ac tirannis teneat equum eius et per platea
civitatis incedens clamet et dicat. Sic honorabitur quemcumque voluerit
rex honorare. Dixitque ei rex. Festina et sumpta stola et equo facito
ut locutus es mardocheo iudeo qui sedet ante fores palacii. Cave

ne quicquam de hiis que locutus es pretermittas. Tulit itaque aman stolam
et equum indutumque mardocheum in platea civitatis et imposuit eum
equo. precedebat atque clamabat. Hoc honore dignus est quemcumque rex
voluit honorare. Reversus est mardocheus ad ianuam palacii. et aman
festinavit ire in domum suam lugens et operto capite. narravitque zares uxori
sue et amicis omnia que evenissent ei. Cui responderunt sapientes quos habebat
in consilio et uxor eius. Si de semine iudeorum est mardocheus ante quem
cadere cepisti non poteris resistere ei sed cades in conspectu eius. Adhuc
illis loquentibus venerunt eunuchi regis et cito eum ad convivium quod
paraverat regina pergere compulerunt. Intravit itaque rex et aman ut biberent
cum regina. Dixitque rex in secundo die postquam vino incaluerat. Que
est peticio tua hester ut detur tibi et quid vis fieri. Etiam si dimidiam
regni mei partem pecieris impetrabis. Ad quem illa respondit. Si inveni
graciam in oculis tuis o rex et si tibi placet dona michi animam meam
pro qua rogo et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego et
populus meus ut conteramur et iugulemur et pereamus. atque utinam in servos
et famulos venderemur. et esset tollerabile malum et gemens tacerem. Nunc
autem hostis noster est cuius crudelitas in regem redundat. Respondensque rex
assuerus ait. Quis est iste et cuius potencie. ut hec audeat facere.
Dixitque hester. Hostis et inimicus noster pessimus iste est aman. Quod ille
audiens ilico obstupuit. vultum regis ac regine ferre non sustinens.
Rex autem surrexit iratus. et de convivii loco intravit in ortum arboribus
consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret reginam hester pro anima sua. in-
tellexit enim a rege sibi paratum malum. Qui cum reversus esset de orto nemoribus
consito. et intrasset convivii locum repperit aman super lectulum corruisse. in
quo iacebat hester. et ait. Etiam reginam vult opprimere me presente in
domo mea. Necdum verbum de ore eius exierat et statim operuerunt faciem
Dixitque arbona unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis. En
lignum quod paraverat mardocheo. qui locutus est pro rege stat in domo
aman. habens altitudinis l. cubitos. Cui dixit rex. Appendite eum in
eo. Suspensus est itaque aman in patibulo quod paraverat mardocheo
iudeo et regis ira requievit. · c · v ·

Die illo dedit assuerus rex hester regine domum aman
adversarii iudeorum. mardocheus ingressus est ante faciem regis
Confessa est enim hester ei quod esset patruus suus. Tulitque rex anu-
lum quem ab aman recipi iusserat et tradidit mardocheo. Hester
autem constituit mardocheum super domum suam. Nec hiis contenta procidit
ad pedes regis. flevitque et locuta est ad eum. orabatque ut maliciam
aman agagite et machinaciones eius pessimas quas excogitaverat
contra iudeos iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrum aureum pro-
tendit manu quo signum clemencie monstrabatur. Illaque consurgens stetit ante

eum et ait Si placet regi et inveni gratiam coram oculis eius et deprecatio
mea ei non esse videtur contraria obsecro ut novis litteris veteres Aman
litterae insidiatoris et hostis iudeorum quibus eos in cunctis regis provinciis
perire preceperat corrigantur Quomodo enim potero sustinere necem et interfectionem
populi mei Responditque rex assuerus hester regine et mardocheo iudeo
Domum aman concessi hester et ipsum iussi affigi cruci quia ausus erat in
iudeos manum mittere Scribite ergo iudeis sicut vobis placet ex regis no-
mine signantes litteras anulo meo Hec enim consuetudo erat ut epistole que ex
regis nomine mittebantur et illius anulo signate erant nemo auderet contradicere
tpr Accitisque scribis et librariis regis erat autem tertius mensis qui appellatur
iii. Junii siban et xx et iii^a die illius scripte sunt epistole ut mardocheus voluerat
ad iudeos et ad principes procuratores et iudices qui centum et xxvii pro-
vinciis ab india usque ethiopiam presidebant provincie atque provincie populo
et populo iuxta linguas et litteras suas et iudeis ut legere poterant et audire
Ipse quoque epistole que regis nomine mittebantur anulo illius obsignate sunt et
misse per veredarios qui per omnes provincias discurrentes veteres litteras novis
nuntiis prevenirent Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per singulas
civitates et in unum preciperent congregari ut starent pro animabus suis et omnes
inimicos suos cum coniugibus et liberis et universis domibus interficerent atque delerent
Et constituta est una ultionis dies id est xiii mensis xii adar Summaque epistole
fuit ut in omnibus terris ac populis qui regis assueri imperio subiacebant noti-
ficet paratos esse iudeos ad capiendam vindictam de hostibus suis Egressique
sunt veredarii celeres nuntios perferentes et edictum regis pependit in
susis Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens fulgebat
vestibus regiis iacinctinis videlicet et aerinis coronam auream portans in
capite et amictus pallio serico atque purpureo Omnisque civitas exultavit
atque letata est Iudeis autem nova lux oriri visa est gaudium honor et tripudium
apud omnes populos urbes atque provincias quocumque regis iussa veniebant
mira exultatio epule atque convivia et festus dies in tantum ut plures alterius
gentis et secte eorum religioni et ceremoniis iungerentur Grandis enim cunctos
iudaici nominis terror invaserat. c. vi.
Igitur xii mense quem adar vocari ante iam diximus xiii die quando cunctis
iudeis interfectio parabatur et hostes eorum inhiabant sanguini versa vice
iudei superiores esse ceperunt et se de adversariis vindicare Congrega-
tique sunt per singulas civitates oppida et loca ut extenderent manum contra
inimicos et persecutores suos Nullusque ausus est resistere eo quod omnes populos ma-
gnitudinis eorum formido penetrarat Nam et provinciarum iudices et duces pro-
curatoresque et omnis dignitas que singulis locis et operibus preerat extollebant
iudeos timore mardochei quem principem esse palatii et plurimum posse co-
gnoverant Fama quoque nominis eius crescebat quotidie et per cunctorum ora volita-
bat Itaque percusserunt iudei inimicos suos plaga magna et occiderunt eos reddentes

eius quod sibi paruerant facere. Itaque ut etiam in Susis quingentos viros
interficerent et filios Aman aggregite hostis Iudeorum, quorum ista sunt
nomina: Pharsan, Datha et Delphon et Esphata, Phoratha et Ada-
lia et Aridata et Phermesta et Arisai et Zarzata. Quos cum occi-
dissent, predam de substantijs eius attingere noluerunt. Statimque numerus eorum
qui occisi erant in Susis ad regem relatus est. Cum dixit regine: In urbe
Susis interfecerunt Iudei quingentos viros et alios x filios Aman. Quantas
putas eos exercere cedes in universis provincijs? Quid ultra postulas et
quid vis ut fieri iubeam? Cui illa respondit: Si regi placet, detur potestas
Iudeis ut sicut hodie fecerunt in Susis, sic et cras faciant, et x filij Aman
in patibulis suspendantur. Precepit itaque rex ut ita fieret. Statimque
in Susis pependit edictum regis, et x filij Aman suspensi sunt. Congregati
Iudeis xiiii die Adar mensis interfecti sunt in Susis ccc viri, nec eorum
ab illis direpta substantia est. Sed et omnis provincias que dicioni regis sub-
iacebat pro animabus suis stetere Iudei interfectis hostibus ac persecu-
toribus suis, in tantum ut lxxv milia occisorum implerentur, et nullus de
substantijs eorum quicquam contingeret. Dies autem xiii mensis Adar unus
apud omnes interfectionis fuit et xiiii die cede desierunt, quem constituerunt
esse solempnem, ut in eo omni deinceps tempore vacarent epulis, gaudio
atque convivijs. At hij qui in urbe Susis cede exercuerant xiii et xiiii
eiusdem mensis die in cede versati sunt. Quintodecimo autem die percutere desi-
erunt, et ideo eundem diem constituere solempne epularum atque leticie. Hij
vero Iudei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur xiiii diem
mensis Adar conviviorum et gaudij decreverunt, ita ut exultent in eo et
mittant sibi mutuo partes epularum atque ciborum. Scripsit itaque Mardo-
cheus omnia hec in litteris comprehensa misit ad Iudeos qui in omnibus regis
provincijs morabantur, tam in vicino positis quam procul, ut xiiii et xv
die mensis Adar pro festis susciperent et revertenti anno semper solempni honore
celebrarent, quia in ipsis diebus se ulti sunt Iudei de inimicis suis, et
luctus atque tristicia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt. Essentque isti
dies epularum atque leticie et mitterent sibi invicem ciborum et pauperibus xtes
munuscula largirentur. Susceperuntque Iudei in solempne ritum cuncta que
eo tempore facere ceperant et que Mardocheus facienda mandaverat litteris.
Aman enim filius Amadathi stirpis Agag hostis et adversarius Iudeorum
cogitavit contra eos malum ut occideret illos atque deleret. Et misit phur,
quod nostra lingua vertitur in sortem. Et postea Hester ingressa ad regem
obsecravit ut conatus eius litteris regis irriti fierent, et malum quod contra
eos cogitaverat converteretur in caput eius. Denique ipsum et filios eius
affixerit cruci. Atque ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim, id est sor-
tium, eo quod phur, id est sortes, in urnam missa fuerit. Et cuncta que gesta sunt
epistole, id est libri huius, volumine continentur, queque sustinuerint et que deinceps

immutata sunt. susceperunt iudei super se et super semen suum et super cunctos qui voluerint religioni eorum copulari. et nulli liceat hos duos dies absque solempnitate transigere quos scriptura testatur et certa expetunt tempora annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit oblivio. et per singulas generationes cuncte in toto orbe provincie celebrabunt. Nec est ulla civitas in qua dies phurim id est sortium non observentur a iudeis et ab eorum progenie que hiis cerimoniis obligata est. Scripseruntque hester regina filia abiahel et mardocheus iudeus etiam secundam epistolam ut omni studio dies ista sollempnis sanciretur in posterum. et miserunt ad omnes iudeos qui in centum xxvii regis assueri provinciis versabantur. ut haberent pacem et susciperent veritatem observantes dies sortium et suo tempore cum gaudio celebrarent sicut constituerant mardocheus et hester. Et illi observanda susceperant a se et a semine suo ieiunia atque clamores et sortium dies et omnia que libri huius qui vocatur hester historia continentur. c. vii

Rex vero assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias. Cuius fortitudo et imperium et dignitas atque sublimitas qua exaltavit mardocheum scripta sunt in libris medorum atque persarum. Et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a rege fuerit magnus apud iudeos et acceptabilis plebi fratrum suorum querens bona populo suo et loquens ea que ad pacem sui seminis pertinerent. Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que sequuntur scripta repperi in editione vulgata que grecorum lingua et litteris continetur. et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur. quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est veru prenotavimus. c. viii

Dixitque mardocheus. A deo facta sunt ista. Recordatus sum somnii quod videram hec eadem significantis. nec eorum quicquam irritum fuit. Parvus fons qui crevit in fluvium et in lucem solemque conversus est. et in aquas plurimas redundavit. hester est quam rex accepit uxorem et voluit esse reginam. Duo autem dracones ego sum et aman. Gentes que convenerant hii sunt qui conati sunt delere nomen iudeorum. Gens autem mea israel est que clamavit ad dominum et salvum fecit dominus populum suum. liberavitque nos de omnibus malis. et fecit signa magna atque portenta inter gentes. et duas sortes esse precepit unam populi dei et alteram cunctarum gentium. Venitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore coram deo universis gentibus. et recordatus est dominus populi sui ac misertus est hereditatis sue. Et observabuntur dies isti in mense adar xiiii et xv die eiusdem mensis cum omni studio et gaudio in unum cetum populi congregati in cunctas deinceps generationes populi israel.

[margin: generaciones]

Anno quarto regnantibus ptolomeo et cleopatra. c. ix

attulerunt dositheus qui se sacerdotem et leviticum ferebat et ptolomeus filius eius hanc epistolam quam dixerunt interpretatam esse lisimachum ptolomei filium in ierusalem. Hoc quoque principium erat in editione vulgata quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante

artaxerse maximo primo die mensis nisan vidit sompnium mardocheus filius iairi filii semei filii cis de tribu beniamin homo iudeus qui habitabat in urbe susis vir magnus et inter primos aule regie. Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat nabuchodonosor rex babilonis de ierusalem cum iechonia rege iude. Erat autem de eo sompnium. Apparuerunt voces et tumultus et tonitrua et terremotus et conturbacio super terram. Et ecce duo dracones magni parati contra se in prelium. Ad quorum clamorem cuncte concitate sunt naciones ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis, tribulacionis et angustie et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timencium mala sua et preparata ad mortem. Clamaveruntque ad deum. Et illis vociferantibus fons parvus crevit in fluvium maximum et in aquas plurimas redundavit. Lux et sol ortus est et humiles exaltati sunt et devoraverunt inclitos. Quod cum vidisset mardocheus et surrexisset de strato suo cogitabat quid deus vellet facere et fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret sompnium. Morabatur autem eo tempore in aula regis cum bagatha et thara eunuchis regis qui erant ianitores palacii. Cumque intellexisset cogitaciones eorum et curas diligencius pervidisset didicit quod conarentur in regem artaxersem manum mittere et nunciavit super eo regi. Qui de utroque habita questione confessos iussit duci ad mortem. Rex autem quod erat gestum scripsit in commentariis sed et mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palacii moraretur datis ei pro delacione muneribus. Aman vero filius amadathi bugeus erat gloriosissimus coram rege et voluit nocere mardocheo et populo eius pro duobus regis eunuchis qui fuerant interfecti. Hucusque prohemium. Que sequuntur in eo loco posita erant
et ubi scriptum est in volumine Et diripuerunt bona in substancias eorum que in sola

Epistole autem exemplar c. x. Editione vulgata reperimus
fuit. Rex magnus artaxersis ab india usque ethiopiam centum xxvii provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subiecti sunt salutem dicit. Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem mee dicioni subiugassem volui nequaquam abuti potencie magnitudine sed clemencia et lenitate gubernare subiectos ut absque ullo terrore vitam sub silencio transeuntes optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a consiliariis meis quomodo hoc posset impleri unus qui sapiencia et fide ceteros precellebat et erat post regem secundus aman nomine indicavit michi in toto orbe terrarum populum esse diffusum qui novis uteretur legibus et contra omnium gencium faciens consuetudinem regum iussa contemneret et universarum concordiam nacionum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus videntes unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perversis uti legibus nostrisque iussionibus contraire et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem et concordiam iussimus ut quoscumque aman qui

omnibus provinciis praeposita est et secundus a rege et quem patris loco colimus
interimant cum coniugibus et liberis deleantur ab inimicis suis nullusque eorum
misereatur. xiiii die xii mensis adar anni presentis ut nepharii homines
uno die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam tur-
bauerant. Hucusque exemplar epistole. que sequuntur post eum locum scripta reperi
ubi legitur. Pergensque mardocheus fecit omnia que mandauerat ei hester
non habentur in hebreo et apud nullum penitus feruntur interpretum.
Mardocheus autem deprecatus est dominum memor omnium operum eius. et dixit Domine
deus rex omnipotens in dicione enim tua cuncta sunt posita. et non est qui possit
tue resistere voluntati si decreveris saluare israhel. tu fecisti celum
et terram et quicquid celi ambitu continetur. Dominus omnium es nec est qui
resistat maiestati tue. Cuncta nosti et scis quia non pro superbia et contume-
lia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc ut non adorarem aman super-
bissimum. Libenter enim pro salute israhel etiam pedum eius vestigia deosculari
paratus essem. sed timui ne honorem dei mei transferrem ad hominem et
ne quemquam adorarem excepto deo meo. Et nunc domine rex deus abraham
miserere populi tui quia volunt nos inimici perdere et hereditatem tuam delere.
Ne despicias partem tuam quam redemisti de egipto. Exaudi deprecatio-
nem meam et propicius esto sorti et funiculo hereditatis tue. et converte luctum
nostrum in gaudium. ut viventes laudemus nomen tuum domine. et ne claudas
ora te canentium. Omnis quoque israhel pari mente et obsecratione clamavit ad
dominum eo quod eis certa mors impenderet. c xi.

Hester quoque regina confugit ad dominum pavens periculum quod immi-
nebat. Cumque deposuisset vestes regias fletibus et luctui
apta indumenta suscepit. et pro unguentis variis cinere et stercore
implevit caput. et corpus suum humiliavit ieiuniis. omnia que loca in
quibus letari ante consueverat crinium laceratione complevit. et deprecabatur
dominum deum israhel dicens. Domine mi qui rex noster es solus adiuva me
solitariam. et cuius preter te nullus auxiliator est alius. periculum meum in
manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu domine tulisses israhel de
cunctis gentibus et patres nostros ex omnibus retro maioribus suis. ut pos-
sideres hereditatem sempiternam. Fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus
in conspectu tuo idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum. coluimus
enim deos eorum. Iustus es domine et nunc non eis sufficit quod durissima nos
opprimunt servitute. sed robur manuum suarum ydolorum potentie deputan-
tes. volunt tua mutare promissa et delere hereditatem tuam et claudere
ora te laudantium atque extinguere gloriam templi atque altaris tui. ut
aperiant ora gentium et laudent ydolorum fortitudinem et predicent car-
nalem regem in sempiternum. Ne tradas domine sceptrum tuum hiis qui non
sunt. ne rideant ad ruinam nostram. sed converte consilium eorum super eos. et eum
qui in nos cepit sevire disperde. Memento domine et ostende te nobis

X in tempore tribulacionis mee. et mi da fiduciam rex deorum et vniuerse dne
potestatis tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis et transfer
cor illius in odium hostis nostri. vt et ipse pereat et ceteri qui ei consenciunt
Nos autem libera in manu tua et adiuua me nullum aliud habentem auxilium
nisi te domine qui habes omnium scienciam. et nosti quia odim gloriam iniquorum et dete- no
stor cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis necessitatem meam
quod abhominer signum superbie et glorie mee. quod est super caput meum in diebus
ostentacionis mee. et detestor illud quasi pannum menstruate. et non portem in
diebus silencij mei. et non comederim in mensa aman. nec placuit mihi
conuiuium regis et non biberim vinum libaminum. et numquam letata sit ancilla
tua ex die quo huc translata sum vsque in presentem diem nisi in te deus abraham
deus fortis super omnes. Exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent.
et libera nos de manu iniquorum et erue me a timore meo. Hec etiam reperi
addita in editione vulgata. C. XV. Et mandauit ei mar-
dotheus ut ingrederetur ad regem. et rogaret pro populo suo et pro patria sua
memorare inquit dierum humilitatis tue quomodo nutrita sis in manu mea. quia
aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem. et tu inuoca dominum. et
loquere regi pro nobis et libera nos de morte. Necnon et ista que subdita
sunt in editione vulgata reperi. Die autem tercio deposuit vestimenta luctus
sui et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu et inuocasset omnium
rectorem et saluatorem deum. assumpsit duas famulas. et super vnam
quidem innitebatur quasi pre delicijs et nimia teneritudine corpus suum ferre
non sustinens. Altera autem famula sequebatur dominam defluencia in humum
vestimenta sustentans. Ipsa autem roseo vultu et colore perfusa. et gratis ac
nitentibus oculis tristem celabat animum et timore contractum. Ingressa igitur
per ordinem cuncta ostia stetit contra regem vbi ipse residebat super solium
regni sui indutus vestibus regijs. auro fulgens et preciosis lapidibus
eratque terribilis aspectu. Cumque eleuasset faciem et ardentibus oculis furorem
pectoris indicasset. regina corruit. et in pallorem colore mutato lassum
super ancillulam reclinauit caput. Conuertitque deus spiritum regis in mansue-
tudinem. et festinus ac metuens exiliuit de solio. et sustentans eam vl-
nis suis donec rediret ad se his verbis blandiebatur. Quid habes
hester. Ego sum frater tuus. noli metuere non morieris. Non enim pro
te sed pro omnibus hec lex constituta est. Accede igitur et tange sce-
ptrum. Cumque illa reticeret. tulit auream virgam et posuit super collum
eius. et osculatus est eam et ait. Cur mihi non loqueris. Que respondit. Vidi te no
domine mi quasi angelum dei. et conturbatum est cor meum pre timore glorie tue
Valde enim mirabilis es domine. et facies tua plena est graciarum. Cumque
loqueretur rursus corruit. et pene exanimata est. Rex autem turbabatur
et omnes ministri eius consolabantur eam. Exemplum epistole regis artaxerxis
quam pro iudeis ad totas regni sui prouincias misit. quod et ipsum in hebraico
volumine non inuenitur

Rex magnus artaxerxes ab india usque ethiopiam c xvj
1.10 centum xxvii provinciarum principibus ac ducibus qui nostre obediunt
iussioni salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui
in eos collatus est abusi sunt in superbiam. et non solum subiectos regibus nituntur
opprimere sed datam sibi gloriam non ferentes in ipsos qui dederunt moliuntur
insidias. nec contenti sunt gratias non agere beneficiis et humanitatis
in se iura violare. sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sententiam
et in tantam prorupere vesaniam ut eos qui credita sibi officia diligenter
observant et ita cuncta agunt ut omni laude sint digni mendaciorum cuni-
culis conentur subvertere. dum aures principum simplices et ex sua natura
alios estimantes callida fraude decipiunt. Que res et ex veteribus proba-
tur historiis et ex hiis que geruntur quottidie. quo malis quorundam sugge-
stionibus regum studia depravantur. Unde providendum est paci omnium pro-
vinciarum. Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri venire
levitate sed pro qualitate et necessitate temporum ut reipublice possit utilitas sententiam
13 ferre. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis Aman filius amadathi
et animo et gente macedo. alienusque a persarum sanguine et pietatem nostram sua
crudelitate commaculans. peregrinus a nobis susceptus est et tantam in se exper-
tus humanitatem. ut pater noster vocaretur et adoraretur ab omnibus post regem secundus.
Qui in tantum arrogantie tumore sublatus est ut regno nos privare niteretur
et spiritu. Nam mardocheum cuius fide et beneficiis vivimus et consortem reg-
ni nostri hester cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machi-
nis expetivit in mortem. Hoc cogitans ut illis interfectis insidiaretur
nostre solitudini et regnum persarum transferret in macedones. Nos autem a pes-
simo mortalium iudeos neci destinatos in nulla penitus culpa reperimus
sed e contrario iustis utentes legibus et filios altissimi et maximi semperque viventis
dei cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum et usque hodie
custoditur. Unde eas litteras quas sub nomine nostro ille direxerat sciatis esse ir-
ritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis id est susis et ipse qui machinatus
est et omnis eius cognatio pendet in patibulis. non nobis sed deo ei reddente quod
meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus proponatur in cunctis urbibus
ut liceat iudeis uti legibus suis quibus debetis esse adminiculo ut eos
qui se ad necem eorum paraverant possint interficere xiii die mensis xii qui
vocatur adar. Hanc enim diem omnipotens deus meroris et luctus eis vertit in
gaudium. Unde et vos inter ceteros dies hanc habetote diem et celebrate
cum omni leticia ut et in posterum cognoscant omnes qui fideliter persis obediunt
dignam pro fide recipere mercedem. Qui autem insidiantur regno eorum
perire pro scelere. Omnis autem provincia et civitas que noluerit solempnitatis huius
esse particeps. gladio et igne pereat. et sic deleatur ut non solum hominibus
sed etiam bestiis invia sit in sempiternum pro exemplo contemptus
et inobedientie. Explicit hester Incipit prologus in librum Io

Cogor per singulos scripture divine libros adversariorum respondere maledictis qui interpretationem meam reprehensionem lxx interpretum criminantur quasi non et apud grecos aquila simmachus et theodotion vel verbum e verbo vel sensum e sensu vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint. et omnia veteris instrumenti volumina origenes obelis asteriscisque distinxerit. quos vel additos vel de theodotione sumptos translationi antique inseruit. probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in parte susceperunt aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos plurima intermisisse susceperint non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur. precipue in iob cui si ea que sub asteriscis addita sunt si subtraxeris. pars maxima voluminis detruncabitur. Et hoc dumtaxat apud grecos. ceterum apud latinos ante eam interpretationem quam sub asteriscis nuper edidimus septingenti ferme aut octingenti versus desunt ut decurtatus laceratus corrosusque liber feditatem sui publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem. sed ex ipso hebraico arabicoque sermone et interdum syro. nunc verba nunc sensus nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim etiam apud hebreos totus liber fertur et lubricus. et quod grece rethores vocant emtiomenon. Dumque aliud loquitur aliud agit. ut si velis anguillam aut murenulam tenere strictis manibus. quanto fortius presseris. tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis liddeum quendam preceptorem qui apud hebreos primas habere putabatur non parvis redemisse nummis. Cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba iob apud hebreos prosa oratio est. Porro a verbis iob in quibus ait Pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo. usque ad eum locum ubi ante finem voluminis scriptum est. Idcirco me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere. Exametri versus sunt dactilo spondeoque currentes. et propter lingue idioma crebro recipientes et alios pedes non earundem sillabarum sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege solutis. quod metrici magis quam simplex lector intelligit. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum comma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud hebreos et in morem nostri flacci grecique pindari et alchei et saffo vel psalterium vel lamentationes iheremie vel omnia ferme scripturarum cantica comprehendi legat philonem iosephum origenem cesariensem eusebium et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse non ut interpretationem antiquam reprehenderem sed ut ea que in illa aut obscura sunt aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata manifestiora nostra interpretatione fierent. et

reprehensio

hebreum sermonem ex parte didicimus et in latino pene ab ipsis cunabulis
inter gramaticos et rethores et philosophos detriti sumus. Quod si apud
grecos post lxx editionem iam xpisti evangelio coruscante iudeus aquila et
simachus ac theodotio iudaisantes heretici sunt recepti qui multa
misteria salvatoris subdola interpretatione celarunt et tamen in exaplis habentur apud
ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris. quanto magis ego xpistianus de
parentibus xpistianis et vexillum crucis in mea fronte portans cuius studium fuit
omissa repetere depravata corrigere et sacramenta ecclesie puro ac fideli
sermone aperire. vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari.
Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis auro ar-
gentoque descriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt litteris onera magis exara-
ta quam codices. dummodo mihi meisque permittant pauperes habere scedulas et
non tam pulcros codices quam emendatos. Utraque editio et lxx iuxta grecos
et mea iuxta hebreos in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque
quod vult et studiosum me magis quam malivolum probet.

iunco texere aut

Si aut fiscellam palmarum folia complicarem ut in sudore vultus mei
comederem panem et ventris opera sollicita mente tractarem nullus
morderet nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam salvatoris volo
operari cibum qui non perit et antiquam divinorum voluminum viam sentibus
virgultisque purgare. error mihi geminus infligitur. corrector vitiorum falsa-
rius vocor et errores non auferre sed serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo
ut etiam confessa plerisque vitia placeant dum magis pulcros volunt
habere codices quam emendatos. Quapropter o fratres dilectissimi vicem nobi-
litatis et humilitatis exemplar pro flabello calatis sportellisque munu-
sculis monachorum spiritualia hec et mansura dona suscipite. Ac beatum iob
qui adhuc apud latinos iacebat in stercore et vermibus scatebat errorum inte-
grum immaculatumque gaudete. Quomodo enim post probationem atque victoriam duplicata
ei universa sunt reddita. ita ego in lingua nostra ut audacter loquar
feci eum habere que amiserat. Igitur et vos et unumquemque lectorem solita prefa-
tione commoneo. et in principiis librorum eadem semper adnectens. rogo ut
ubicumque precedentes virgulas viderit sciat ea que subiecta sunt in hebraicis
voluminibus non haberi. Porro ubi stelle imago prefulserit ex hebreo in nostro
sermone addita sunt. Necnon et illa que habere videbantur in greco et ita corrupta
erant ut sensum legentibus tollerent. orationibus vestris magno labore correxi
magis utile quid ex odio meo ecclesiis xpisti venturum ratus. quam ex aliorum
negotio perverse exemplar patiens. Quod nos si sermone complectitur. Prosa incipit versu
labitur sermone finitur. omnesque dialectice leges propositione assumptione confirmatione
conclusione determinat. Singula in eo plena sunt sensibus. et ut de ceteris
sileam resurrectionem corporum sic prophetat ut nullus de ea vel manifestius vel
cautius scripsit. Ait enim. Scio quod redemptor meus vivit et in novissimo die
de terra surrecturus sum et in carne mea videbo deum salvatorem meum. quem

iusticia
vel pedestri

visurus sum ego ipse et non alius et oculi mei conspecturi sunt Reposita
est hec spes mea in sinu meo c ij
In terra quidem habitavit iob anxiditen in finibus ydumee et arabie
et erat ei antea nomen iobab et accepit uxorem arabissam genuit
que filium cui nomen erat ennon. Erat autem ipse filius quidem zare de esau
filiis filius de matre vero bosra ita ut sit quintus ab abraham Et hii
sunt reges qui regnaverunt in edom in qua et ipse regnavit regione primus balach
filius beor et nomen civitatis eius matabba Post autem balach iobab qui
vocatur iob post hunc usam qui erat dux ex themanorum regione post hunc
adad filius badad qui excidit madian in campo moab et nomen ci-
vitatis eius Dethaim.

Capitulum Primum Job

Vir erat in terra hus nomine Job et erat vir
ille simplex et rectus ac timens deum ac recedens a deum
malo Natique sunt ei vij filii et tres filie
Et fuit possessio eius vij milia ovium
et tria milia camelorum quingenta quoque iuga
boum et quingente asine ac familia multa
nimis Eratque vir ille magnus inter omnes
orientales Et ibant filii eius et faciebant
convivium per domos unusquisque in domo sua
Et mittentes vocabant tres sorores suas
ut comederent et biberent cum eis Cumque
in orbem transissent dies convivii mittebat ad
illos iob et sanctificabat eos consurgensque diluculo offerebat holocau-
sta per singulos Dicebat enim Ne forte peccaverint filii mei et benedi-
xerint deo in cordibus suis Sic faciebat iob per singulos dies Quadam autem
die cum venissent filii dei ut assisterent coram domino affuit etiam inter eos
sathan Cui dixit dominus Unde venis Qui respondens ait Circuivi terram
et perambulavi eam Dixitque dominus ad eum Numquid considerasti servum meum
iob quod non sit ei similis in terra homo simplex et rectus et timens deum ac re-
cedens a malo Cui respondens sathan ait Numquid frustra timet iob deum
Nonne tu vallasti eum ac domum eius universamque substantiam per circuitum
Operibus manuum eius benedixisti et possessio eius crevit in terra Sed
extende paululum manum tuam et tange cuncta que possidet nisi in
faciem tuam benedixerit tibi Dixit ergo dominus ad sathan Ecce universa que
habet in manu tua sunt tantum in eum ne extendas manum tuam Egressusque est
sathan a facie domini Cum autem quadam die filii eius et filie comederent
et biberent in domo fratris sui primogeniti Nuntius venit ad iob qui
diceret Boves arabant et asine pascebantur iuxta eos et irruerunt sabei et
tulerunt omnia et pueros occiderunt gladio et evasi ego solus ut nunti-
arem tibi Cumque adhuc ille loqueretur venit alter et dixit Ignis dei

descendit de celo et tactas oves puerosque consumpsit. et effugi ego solus
ut nunciarem tibi. Sed et illo adhuc loquente venit et alius et dixit. Cal-
dei fecerunt tres turmas et invaserunt camelos et tulerunt eos. necnon
et pueros percusserunt gladio. et ego effugi solus ut nunciarem tibi. Lo-
quebatur ille et ecce alius intravit et ait. Filiis tuis et filiabus vescentibus
in domo fratris sui primogeniti repente ventus vehemens irruit a regione
deserti et concussit quatuor angulos domus. que corruens oppressit liberos tuos
et mortui sunt. et effugi ego solus ut nunciarem tibi. Tunc surrexit
Iob et scidit tunicam suam et tonso capite corruens in terram adoravit et
dixit. Nudus egressus sum de utero matris mee et nudus revertar illuc.
Dominus dedit dominus abstulit sicut domino placuit ita factum est. sit nomen
domini benedictum. In omnibus hiis non peccavit Iob labiis suis neque
stultum quid contra deum locutus est. c. ii.
f Factum est autem cum quadam die venissent filii dei et starent coram domino
venisset quoque et sathan inter eos et staret in conspectu eius. ut diceret
dominus ad sathan. Unde venis. Qui respondens ait. Circuivi terram et perambulavi
eam. Et dixit dominus ad sathan. Numquid considerasti servum meum Iob quod non sit ei
similis in terra. Vir simplex et rectus et timens deum ac recedens a malo et adhuc
retinens innocentiam. Tu autem commovisti me adversus eum. ut affligerem eum frus-
tra. Cui respondens sathan ait. Pellem pro pelle et cuncta que habet homo dabit
pro anima sua. alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem. et tunc vide-
bis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad satan. Ecce in manu tua
est. verumtamen animam illius serva. Egressus igitur satan a facie domini percussit
Iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius. qui testa saniem
deradebat sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua. Adhuc tu
permanes in simplicitate tua. benedic deo et morere. Qui ait ad illam. Quasi
una de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu domini
mala quare non sustineamus. In omnibus hiis non peccavit Iob labiis
suis. Igitur audientes tres amici Iob omne malum quod accidisset ei. ve-
nerunt singuli de loco suo. eliphaz themanites. et baldath suites
et sophar naamathites. Condixerant enim ut pariter venientes visita-
rent eum et consolarentur. Cumque levassent procul oculos suos non cogno-
verunt eum et exclamantes ploraverunt. scissisque vestibus sparserunt pul-
verem super caput suum in celum et sederunt cum eo in terra .vii. diebus et .vii.
noctibus. et nemo loquebatur ei verbum. videbant enim dolorem esse vehementem.
Post hec aperuit Iob os suum et maledixit diei suo c. iii.
m et locutus est. Pereat dies in qua natus sum. et nox in qua dictum est
conceptus est homo. Dies illa vertatur in tenebras. non requirat illam deus
desuper. et non sit in recordatione. et non illustretur lumine. obscurent eum
tenebre. et umbra mortis. occupet eum caligo et involvatur amaritudine.
Tegat eam nubes mixta caligine. terreat eum stupor et non agnosca-

Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni
nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria nec laude digna. Male-
dicant ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare leviathan. Obte-
nebrentur stelle caligine eius: expectet lucem et non videat nec or-
tum surgentis aurore, quia non conclusit ostia ventris qui portavit me, ne-
c abstulit mala ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum,
egressus ex utero non statim perii? Quare exceptus genibus, lactatus ube-
ribus? Nunc enim dormiens silerem, et somno meo requiescerem cum re-
gibus et consulibus terre qui edificant sibi solitudines, aut cum principibus qui
possident aurum et replent domos suas argento; aut sicut abortivum ab-
sconditum non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessa-
verunt a tumultu, et ibi requieverunt fessi robore. Et quondam vincti pariter
sine molestia non audierunt vocem exactoris. Parvus et magnus ibi sunt
et servus liber a domino suo. Quare data est misero lux, et vita his qui in ama-
ritudine anime sunt? Qui expectant mortem et non venit, quasi effodientes the-
saurum, gaudentque vehementer cum invenerint sepulcrum. Viro cuius abscon-
dita est via, et circumdedit eum deus tenebris. Antequam comedam suspiro, et quasi
inundantes aque sic rugitus meus: quia timor quem timebam evenit michi,
et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi? nonne silui? nonne quievi?

Respondens autem Eliphaz c. iiii. et venit super me indignatio tua
Themanites dixit: Si ceperimus loqui tibi forte moleste accipi-
es, sed conceptum sermonem quis tenere possit? Ecce docuisti multos
et manus lassas roborasti; vacillantes confirmaverunt sermones tui, et genua
trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti; tetigit
te et conturbatus es. Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua et perfectio
viarum tuarum? Recordare obsecro te, quis umquam innocens periit? aut
quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant
dolores, et metunt eos flante deo perisse, et spiritu ire eius esse consumptos.
Rugitus leonis et vox leene, et dentes catulorum leonum contriti sunt.
Tigris periit eo quod non haberet predam, et catuli leonis dissipati sunt.
Porro ad me dictum est verbum absconditum, et quasi furtive suscepit auris
mea venas susurri eius. In horrore visionis nocturne quando solet sopor
occupare homines, pavor tenuit me et tremor, et omnia ossa mea per-
territa sunt. Et cum spiritus me presente transiret, inhorruerunt pili carnis mee.
Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, et vocem
quasi aure lenis audivi. Numquid homo dei comparatione iustificabitur, aut factori
suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, et in angelis No
suis reperit pravitatem. Quanto magis qui habitant domos luteas, qui ter-
renum habent fundamentum, consumentur velud a tinea. De mane usque ad
vesperam succidentur, et quia nullus intelligit in eternum peribunt. Qui autem reliqui
fuerint auferentur ex eis: morientur et non in sapientia. Voca ergo si est qui No

tibi respondeat et ad aliquem sanctorum conuertere c. v.

Virum stultum interficit iracundia. et paruulum occidit inuidia. Ego
vidi stultum firma radice et maledixi pulcritudini eius statim
Filii eius longe fiant a salute et conterentur in porta et non erit qui eruat.
Cuius messem famelicus comedet. et ipsum rapiet armatus. et bibent sitientes
diuicias eius. Nichil in terra sine causa fit. et de humo non orietur dolor. Homo
ad laborem nascitur. et auis ad volatum. Quamobrem ego deprecabor dominum et ad
deum ponam eloquium meum. qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque
numero. Qui dat pluuiam super faciem terre. et irrigat aquis vniuersa. qui ponit
humiles in sublimi. et merentes erigit sospitate. qui dissipat cogitaciones
malignorum. ne possint implere manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes
in astucia eorum et consilium prauorum dissipat. Per diem incurrent tenebras
et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro saluum faciet egenum a gladio
oris eorum. et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes. iniquitas autem
contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a deo. increpacionem ergo domini ne re-
probes. quia ipse vulnerat et medetur. percutit et manus eius sanabunt. In sex
tribulacionibus liberabit te. et in septima non tanget te malum. In fame eruet
te de morte. et in bello de manu gladii. A flagello lingue absconderis
et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis. et
bestias terre non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum. et bestie
terre pacifice erunt tibi. et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum. et visitans
speciem tuam non peccabis. Et scies quoniam multiplex erit semen tuum. et progenies
tua quasi herba terre. Ingredieris in habundancia sepulcrum sicut infertur
aceruus tritici in tempore suo. Ecce hoc ut inuestigauimus ita est. quod auditum mente

Respondens autem iob dixit. Vtinam appenderentur c. vi. pertracta
peccata mea quibus iram merui. et calamitas quam pacior in statera
Quasi arena maris hec grauior appareret. vnde et verba mea dolore
sunt plena. Quia sagitte domini in me sunt quarum indignacio ebibit spiritum meum
et terrores domini militant contra me. Nunquid rugiet onager cum habuerit herbam
aut mugiet bos cum ante presepe plenum steterit. Aut comedi poterit insulsum
quod non est sale conditum. Aut potest aliquis gustare. quod gustatum affert
mortem. Anime esurienti etiam amara dulcia videtur. Que prius
tangere nolebat anima mea. nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det
vt veniat peticio mea. et quod expecto tribuat michi deus. et qui cepit
ipse me conterat. soluat manum suam et succidat me. et hec michi sit consolacio.
vt affligens me dolore non parcat. nec contradicam sermonibus sancti. Que est enim
fortitudo mea ut sustineam. Aut quis finis meus ut pacienter agam. Nec
fortitudo lapidum fortitudo mea. nec caro mea enea est. Ecce non est michi
auxilium in me. et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico
suo misericordiam. timorem domini derelinquit. Fratres mei preterierunt me sicut torrens qui
raptim pertransit in conuallibus. Qui timent pruinam irruet super eos nix.

Et quo fuerint dissipati peribunt · 7 ut incaluerint solventur de loco suo
Involute sunt semite gressuum suorum · ambulabunt in vacuum 7 peribunt
Considerate semitas thema · itinera saba 7 expectate paulisper. Con-
fusi sunt quia speravi · venerunt quoque usque ad me 7 pudore cooperti sunt. Nunc
venistis 7 modo videntes plagam meam timetis. Numquid dixi afferte mihi
7 de substantia vestra donate mihi · vel liberate me de manu hostis · 7 de manu
robustorum eruite me. Docete me 7 ego tacebo · 7 siquid forte ignoravi
instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis · cum e vobis nullus sit qui
possit arguere. Ad increpandum verba concinnatis · 7 in ventum verba profertis.
Super pupillum irruitis · 7 subvertere nitimini amicum vestrum · verumtamen
quod cepistis explete · prebete aurem vestram 7 videte an mentiar. Respondete
obsecro absque contentione · 7 loquentes quod iustum est iudicate · 7 non invenie-
tis in lingua mea iniquitatem · nec in faucibus meis stultitia personabit

Militia est vita hominis super terram · 7 sicut mercenarii dies eius. c. vii
Sicut servus desiderat umbram · 7 sicut mercenarius prestolatur finem operis
sui · sic 7 ego habui menses vacuos et noctes laboriosas enumeravi
mihi. Si dormiero dico quando consurgam · 7 rursum expectabo vesperam 7 replebor
doloribus usque ad tenebras. Induta est caro mea putredine 7 sordibus pulveris
Cutis mea aruit 7 contracta est. Dies mei velocius transierunt quam a texente
tela succiditur · 7 consumpti sunt absque ulla spe. Memento quia ventus est vita mea
7 non revertetur oculus meus ut videat bona · nec aspiciet me visus hominis
Oculi tui in me 7 non subsistam. Sicut consumitur nubes 7 pertransit · sic qui
descendit ad inferos non ascendet nec revertetur ultra in domum suam · nec cognoscet
eum amplius locus eius. Quapropter 7 ego non parcam ori meo · loquar in tribula-
tione spiritus mei · confabulabor in amaritudine anime mee. Numquid mare ego sum
aut cetus · quia circumdedisti me carcere. Si dixero consolabitur me lectulus meus · et
relevabor loquens mecum in stratu meo terrebis me per somnia · 7 per
visiones horrore concuties. Quamobrem elegit suspendium anima mea · 7
mortem ossa mea. Desperavi nequaquam ultra iam vivam. Parce mihi domine
nichil enim sunt dies mei. Quid est homo quia magnificas eum · aut quid ponis
erga eum cor tuum. Visitas eum diluculo 7 subito probas illum. Usque quo non parcis
michi nec dimittis me ut glutiam salivam meam. Peccavi. Quid faciam
tibi o custos hominum. Quare me posuisti contrarium tibi · 7 factus sum mihimet
ipsi gravis. Cur non tollis peccatum meum · 7 quare non aufers iniquitatem
meam. Ecce nunc in pulvere dormio · 7 si mane me quesieris non subsistam

Respondens autem baldath suites dixit. Usquequo loqueris talia c. viii
7 spiritus multiplex sermones oris tui. Numquid deus supplantat iudicium
7 omnipotens subvertit quod iustum est. Etiam si filii tui peccaverunt ei · 7
dimisit eos in manu iniquitatis sue. tu autem si diluculo consurrexeris ad deum
7 omnipotentem fueris deprecatus. si mundus 7 rectus incesseris statim evigila-
bit ad te · 7 pacatum reddet habitaculum iustitie tue · intantum ut priora tua

vii
lectulus
loco
viii

fuerint priora tua, et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem
pristinam, et diligenter investiga patrum memoriam. Hesterni quippe sumus
et ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram. Et ipsi docebunt te,
loquentur tibi, et de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere potest scirpus
absque humore? aut crescere carectum sine aqua? Cum adhuc sit in flore, nec
carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sic vie omnium qui obliviscuntur deum,
no et spes ypocrite peribit. Non ei placebit vecordia sua, et sicut tela aranearum
fiducia eius. Innitetur super domum suam, et non stabit: fulciet eam, et non consurget.
Humectus videtur antequam veniat sol, et in ortu suo germen eius egredietur.
Super acervum petrarum radices eius densabuntur, et inter lapides commorabitur.
Si abstulit eum de loco suo, negabit eum et dicet: Non novi te. Hec est enim
leticia vie eius, ut rursum de terra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem,
nec porriget manum malignis, donec impleatur risu os tuum, et labia tua
iubilo. Qui oderunt te induentur confusione, et tabernaculum impiorum non subsistet.

Respondens Iob dixit: Vere scio quod ita sit, et quod non c. ix
iustificetur homo compositus deo. Si voluerit contendere cum eo, non poterit
ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est et fortis robore: quis re-
stitit ei et pacem habuit? Qui transtulit montes et nescierunt hii quos subvertit in
furore suo. Qui commovet terram de loco suo, et columpne eius concutiuntur.
Qui precipit soli, et non oritur, et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit
celos solus, et graditur super fluctus maris. Qui facit arcturum et oriona
et hyadas et interiora austri. Qui facit magna et incomprehensibilia et mirabilia
no quorum non est numerus. Si venerit ad me, non videbo; si abierit, non intelligam.
Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis?
Deus cuius ire resistere nemo potest, et sub quo curvantur qui portant orbem.
Quantus ergo sum ego qui respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si
habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Et cum invo-
cantem exaudierit me, non credo quod exaudierit vocem meam. In turbine
enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requi-
escere spiritum meum, et implebit me amaritudinibus. Si fortitudo queritur, robustissimus
est; si equitas iudicii, nemo pro me audet testimonium dicere. Si iustificare
me voluero, os meum condempnabit me; si innocentem ostendero, pravum me comprobabit.
Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, et tedebit me vite mee.
Unum est quod locutus sum, et innocentem et impium ipse consumit. Si flagellat,
occidat semel, et non de penis innocentum rideat. Terra data est in manus
impii, vultum iudicum eius operit. Quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei ve-
lociores cursore fugerunt et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves
aquila poma portantes, sic avis [aquila] volans ad escam. Cum dixero: Nequaquam ita loquar,
no commuto faciem meam et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, sciens
quod non parceres delinquenti. Si autem et sic impius sum, quare frustra laboravi? Si
lotus fuero quasi aquis nivis, et fulserint velut mundissime manus mee

et non sordibus intingues me et abhominabuntur me vestimenta mea. Neque enim
virum qui similis mei est respondebo, neque qui mecum in iudicio ex equo possit
audiri. Non est qui utrumque valeat arguere et ponere manum suam in ambobus.
Auferat a me virgam suam et pavor eius non me terreat. Loquar et non ti-
mebo eum; neque enim possum metuens respondere ei. c. x.

Tedet animam meam vite mee, dimittam adversum me eloquium meum, lo-
quar in amaritudine anime mee. Dicam deo: noli me condempnare; indi-
ca michi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur si calumnieris
me et opprimas me opus manuum tuarum et consilium impiorum adiuves? Numquid
oculi tibi carnei sunt, aut sicut videt homo et tu videbis? Numquid sicut dies hominis
dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora, ut queras iniquitatem meam et peccatum
meum scruteris, et scias quia nichil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu
tua possit eruere? Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me totum in circuitu,
et sic repente precipitas me? Memento queso quod sicut lutum feceris me, et in pulverem
reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti? Pelle
et carne vestisti me, ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribu-
isti michi, et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet hec celes in
corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si peccavi et ad horam pep-
cisti michi, cur ab iniquitate mea esse me mundum non pateris? Et si impius tua
fuero, ve michi est; et si iustus, non levabo caput meum, saturatus afflictione
et miseria. Propter superbiam quasi leenam capies me, reversusque mirabiliter
me crucias. Instauras testes tuos contra me et multiplicas iram tuam adversum
me, et pene militant in me. Quare de vulva eduxisti me? Qui utinam
consumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem, de utero translatus
ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte
ergo me ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam et non revertar
ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine, terram miserie et tenebrarum,
ubi umbra mortis et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitans. c. xi.

Respondens autem Sophar naamathites dixit: Numquid qui multa
loquitur non audiet? aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebunt
homines, et cum ceteros irriseris a nullo confutaberis? Dixisti enim: Purus
est sermo meus et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam deus loqueretur tecum
et aperiret labia sua tibi, ut ostenderet tibi secreta sapientie, et quod multiplex esset
lex eius, et intelligeres quod multo minora exigaris ab eo quam meretur
iniquitas tua. Forsitan vestigia dei comprehendes et usque ad perfectum omnipotentem
reperies? Excelsior celo est, et quid facies? Profundior inferno, et unde cogno-
sces? Longior terra mensura eius et latior mari. Si subverterit omnia vel in
unum coartaverit, quis contradicet ei? Ipse enim novit hominum vanitatem, et vi-
dens iniquitatem nonne considerat? Vir vanus in superbia erigitur, et tamquam
pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum et expan-
disti ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris a te, et non

remanserit in tabernaculo tuo iniusticia. tunc levare poteris faciem tuam absque
macula. et eris stabilis et non timebis. Miserie quoque oblivisceris et quasi
aquarum que preterierunt non recordaberis. et quasi meridianus fulgor consurget
tibi ad vesperam. Et cum te consumptum putaveris orieris ut lucifer. et habebis fi-
duciam proposita tibi spe. et defossus securus dormies. Requiesces et non erit
qui te terreat et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum
deficient et effugium peribit ab eis. et spes eorum abhominatio anime.
xii Respondens autem iob dixit. Ergo vos estis soli homines. et vobiscum c xii
morietur sapientia. et michi est cor sicut et vobis nec inferior vestri sum. Quis
enim hec que nostis ignorat. Qui deridetur ab amico suo sicut et
ego invocabit deum et exaudiet eum. Deridetur enim iusti simplicitas. La-
pas contempta apud cogitaciones divitum parata ad tempus statutum. Abundant
tabernacula predonum et audacter provocant deum cum ipse dederit omnia in manus
eorum. Nimirum interroga iumenta et docebunt te. et volatilia celi et indicabunt
tibi. Loquere terre et respondebit tibi. et narrabunt pisces maris. Quis ignorat
quod omnia hec manus domini fecerit. In cuius manu anima omnis viventis. et spiritus univer-
sarum carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat. et fauces comedentis saporem.
In antiquis est sapientia. et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo
ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit nemo est qui edificet. Si
incluserit hominem nullus est qui aperiat. Si continuerit aquas omnia siccabuntur
si emiserit eas subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia. ipse novit
decipientem. et eum qui decipitur. Adducet consiliarios in stultum finem. et iudices
in stuporem. Balteum regum dissolvit. et precingit fune renes eorum.
Ducit sacerdotes inglorios et optimates supplantat. commutans labium
veracium. et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes. et
eos qui oppressi fuerant relevans. Qui revelat profunda de tenebris. et
producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdet eas et
subversas in integrum restituet. Qui immutat cor principum populi terre. et deci-
pit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris
et non in luce. et errare faciet eos quasi ebrios.
xiii Ecce omnia vidit oculus meus. et audivit auris mea. et c xiii
intellexit singula. Secundum scientiam vestram et ego novi. nec inferior vestri
sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar. et disputare cum deo cupio. prius
vos ostendens fabricatores mendacii. et cultores perversorum dogmatum.
Atque utinam taceretis ut putaremini sapientes. Audite ergo correptionem
meam. et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid deus indiget vestro
mendacio. ut pro illo loquamini dolos. Numquid faciem eius accipitis
et pro deo iudicare nitimini. Aut placebit ei quem celare nichil potest. aut de-
cipietur ut homo vestris fraudulenciis. Ipse vos arguet. quoniam in abscondito
faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit turbabit vos. et terror
eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri. et redigentur in luti

ut loquar
ceruices vestre Tacete paulisper quodcumque michi mens suggesserit.
Quare lacero carnes meas dentibus meis et animam meam porto in ma-
nibus meis Etiam si occiderit me in ipso sperabo verumtamen vias meas
in conspectu eius arguam. et ipse erit saluator meus Audite sermonem
meum et enigmata percipite auribus vestris Si fuero iudicatus scio quod
iustus inveniar Quis est qui iudicetur mecum veniat Quare tacens
consumor. Duo tantum ne facias michi et tunc a facie tua non abscondar
manum tuam longe fac a me. et formido tua non me terreat Voca me
et respondebo tibi aut certe loquar et tu responde michi Quantas habeo iniqui-
tates et peccata scelera mea et delicta ostende michi Cur faciem tuam
abscondis et arbitraris me inimicum tuum Contra folium quod vento rapitur
ostendis potentiam tuam et stipulam siccam persequeris Scribis enim contra me amari-
tudines et consumere me vis peccatis adolescentie mee Posuisti in nervo pedem
meum et observasti semitas meas et vestigia pedum meorum considerasti
Qui quasi putredo consumendus sum et quasi vestimentum quod comeditur a
tinea Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis mi-
seriis Qui quasi flos egreditur et conteritur et fugit velut umbra et
numquam in eodem statu permanet Et dignum ducis super huiuscemodi
aperire oculos tuos et adducere eum tecum in iudicium Quis potest facere
mundum de immundo conceptum semine. nonne tu qui solus es C. XIIII
Breves dies hominis sunt numerus mensium eius apud te est Constituisti
terminos eius qui preteriri non poterunt Recede paululum ab eo
ut quiescat donec optata veniat sicut mercenarii dies eius Li-
gnum habet spem si precisum fuerit rursum virescit et rami eius pullulant Si
senuerit in terra radix eius et in pulvere mortuus fuerit truncus eius ad
odorem aque germinabit et faciet comam quasi cum primum plantatum fuit.
Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus ubi quaeso est Quomodo si
recedant aque de mari et fluvius vacuefactus arescat Sic homo cum dormi-
erit non resurget donec atteratur celum non evigilabit nec consurget a sompno
suo Quis michi hoc tribuat ut in inferno protegas me et abscondas me
donec pertranseat furor tuus et constituas michi tempus in quo recorderis mei Pu-
tasne mortuus homo rursum vivat cunctis diebus quibus nunc milito
expecto donec veniat immutacio mea Vocabis me et ego respondebo tibi operi
manuum tuarum porriges dexteram Tu quidem gressus meos dinumerasti sed
parce peccatis meis Signasti quasi in sacculo delicta mea sed curasti iniquitatem
meam Mons cadens defluet et saxum transfertur de loco suo Lapides
excavat aqua et alluvione paulatim terra consumitur et homines ergo similiter
perdes Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret Immutabis faciem
eius et emittes Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles non intelliget
Attamen caro eius dum vivet dolebit et anima eius super semetipsum lugebit
Respondens autem Eliphaz Themanites dixit Numquid C. XV

sapiens respondebit quasi in ventum loquens. et implebit ardoribus stomachum suum
Arguis verbis eum qui non est equalis tui. et loqueris quod tibi non expedit.
Quantum in te est evacuasti timorem. et tulisti preces coram deo. Docuit enim ini-
quitas tua os tuum. et imitaris linguam blasphemantium. Condempnabit te
os tuum et non ego. et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es et
ante colles formatus? Numquid consilium dei audisti. et inferior erit te eius sapientia?
Quid nosti quod ignoramus. et quid intelligis quod nesciamus? Et senes atque antiqui sunt
in nobis multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te deus?
Sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum. et quasi magna cogitans
attonitos habes oculos? Quid tumet contra deum spiritus tuus ut proferas de ore
tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo ut inmaculatus sit et ut iustus appareat
natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis. et celi non sunt
mundi in conspectu eius. Quanto magis abhominabilis et inutilis homo qui bibit
quasi aquas iniquitatem. Ostendam tibi audi me. quod vidi narrabo tibi. Sapien-
tes confitentur patres suos et non abscondunt quibus solis data est terra et non
transibit alienus per eos. Cunctis diebus impius superbit. et numerus annorum incer-
eius tus est tyrannidis. Sonitus terroris semper in auribus illius. et cum pax sit ille semper suspica-
tur insidias. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem circumspectans
undique gladium. Cum se moverit ad querendum panem novit quod paratus sit
in manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio et angustia vallabit eum
sicut regem qui preparatur ad prelium. Tetendit enim adversus deum manum suam. et contra
omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo. et pingui cervice
armatus est. Operuit faciem eius crassitudo. et de lateribus eius arvina de-
pendet. Habitavit in civitatibus desolatis. et in domibus desertis que in tumu-
los sunt redacte. Non ditabitur nec perseverabit substantia eius nec mittet in
terra radicem suam. et non recedet de tenebris. Ramos eius arefaciet
flamma. et auferetur spiritu oris sui. Non credet frustra errore deceptus quod
aliquo pretio sit redimendus. Antequam dies eius impleantur peribit et manus
eius arescet. Ledetur quasi vinea in primo flore botrus eius. et quasi
oliva proiciens florem suum. Congregatio enim hypocrite sterilis. et ignis devo-
rabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem
et peperit iniquitatem et uterus eius preparat dolos. c. xvi

Respondens autem iob dixit. Audivi frequenter talia. consolatores onerosi
xvi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa. aut aliquid
tibi molestum est si loquaris? Poteram et ego similia loqui. atque
utinam anima vestra esset pro anima mea. consolarer et ego vos sermonibus
et moverem caput meum super vos. roborarem vos ore meo. et moverem
labia mea quasi parcens vobis. Sed quid agam? si locutus fuero non quiescet dolor
meus. et si tacuero non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus. et in
nichilum redacti sunt omnes artus mei. Ruge mee testimonium dicunt contra
me. et suscitatus falsiloquus adversus faciem meam contradicit michi. Collegit

furore suo in me et comminans michi infremuit contra me dentibus suis
hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora
sua et exprobrantes percusserunt maxillas meas. saciati sunt penis meis
Conclusit me deus apud iniquum et manibus impiorum tradidit me. Ego
ille quondam opulentus repente contritus sum. Tenuit cervicem meam confre-
git me et posuit sibi quasi signum. Circumdedit me lanceis suis convulneravit
lumbos meos non pepercit et effudit in terra viscera mea. Concidit me
vulnere super vulnus irruit super me quasi gigas. Saccum consui super cutem
meam et operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu et
palpebre mee caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate manus mee cum
tenerem mundas ad deum preces. Terra ne operias sanguinem meum neque
inveniat in te latendi clamor meus locum. Ecce enim in celo testis meus
et conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei ad deum stillat oculus meus
atque utinam sic iudicaretur vir cum deo quomodo iudicatur filius hominis cum colle-
ga suo. Ecce enim breves anni transeunt et semitam per quam non revertar
Spiritus meus attenuabitur dies mei XVII ambulabo
breviabuntur et solum michi superest sepulcrum. Non peccavi et in amaritudi-
nibus moratur oculus meus. Libera me et pone me iuxta te et cuiusvis
manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina et propterea
non exaltabuntur. Predam pollicetur sociis et oculi filiorum eius deficient
Posuit me quasi in proverbium vulgi et exemplum sum coram eis. Nunc autem de-
rident me iuniores tempore quorum dedignabar patres ponere cum canibus greg-
mei. Caligavit ab indignatione oculus meus et membra mea quasi in ni-
chilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc et innocens contra ipocritam
suscitabitur et tenebit iustus viam suam et mundus manibus addet fortitu-
dinem. Igitur vos omnes convertimini et venite et non inveniam in vobis ullum
sapientem. Dies mei transierunt cogitationes mee dissipate sunt torquentes
cor meum. Noctem verterunt in diem et rursum post tenebras spero lucem.
Si sustinuero infernus domus mea est et in tenebris stravi lectulum
meum. Putredini dixi pater meus es mater mea et soror mea vermibus
Ubi est ergo nunc prestolatio mea et pacientiam meam quis considerat. In profun-
dissimum infernum descendent omnia ossa mea. Putas ne saltem ibi
Respondens autem baldath suites XVIII erit requies michi
dixit Usque ad quem finem verba iactabitis. Intelligite prius et sic
loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta et sorduimus
coram vobis. Qui perdis animam tuam in furore tuo Numquid propter te derelinquetur
terra et transferentur rupes de loco suo. Nonne lux impii extinguetur
nec splendebit flamma ignis eius. Lux obtenebrescet in tabernaculo eius
et lucerna que super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius et
precipitabit eum consilium eius. Inmisit enim in rethe pedes suos et in
maculis eius ambulat. Tenebitur planta eius laqueo et exardescet contra

eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius, et decipula eius super semitam. Un-
dique terrebunt eum formidines, et involvent pedes eius. Attenuetur fame
robur eius, et inedia invadat costas illius. Devoret pulchritudinem cuti-
cunctis eius, consumat brachia eius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo
suo fiducia eius, et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo
illius socii eius qui non est, aspergatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum
radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat
de terra, et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in
tenebras, et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in
populo suo, neque ullae reliquiae in regionibus eius. In die illo stupebunt
novissimi, et primos invadet horror. Haec sunt tabernacula iniqui, et iste locus
xix Respondens autem Iob dixit: Usquequo XIX . eius qui ignorat Deum.
affligitis animam meam, et atteritis me sermonibus? En decies con-
funditis me, et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi,
mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini, et arguitis me oppro-
briis meis. Saltem nunc intelligite, quia Deus non aequo iudicio afflixit
me, et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens, et nemo
audiet; vociferabor, et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit, et
transire non possum, et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea,
et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique, et pereo, et
quasi avulsae arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius, et sic
me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius, et fecerunt
sibi viam per me, et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos
longe fecit a me, et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt
me propinqui mei, et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus
meae et ancillae meae sicut alienum habuerunt me, et quasi peregrinus fui in oculis
eorum. Servum meum vocavi, et non respondit, ore proprio deprecabar illum. Halitum
meum exhorruit uxor mea, et orabam filios uteri mei. Stulti quoque de-
spiciebant me, et cum ab eis recessissem, detrahebant mihi. Abominati
sunt me quondam consiliarii mei, et quem maxime diligebam aversatus est
me. Pelli meae consumptis carnibus adhaesit os meum, et derelicta sunt
tantummodo labia mea circa dentes meos. Miseremini mei, miseremini mei
saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Quare me persequimini
sicut Deus, et carnibus meis saturamini? Quis mihi tribuat ut scribantur
sermones mei? Quis mihi det ut exarentur in libro stylo ferreo, et plumbi la-
mina, vel celte sculpantur in silice? Scio enim quod redemptor meus vivit,
et in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursum circumdabor pelle
mea, et in carne mea videbo Deum salvatorem meum. Quem visurus sum
ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non alius. Reposita est haec spes
mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, et radicem verbi
inveniamus contra eum? Fugite ergo a facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est,
et scitote esse iudicium.

Respondens autem sophar naamathites dixit c. XX
Idcirco cogitaciones mee varie succedunt sibi et mens in diuersa
rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam. et spiritus intelligentie
mee respondebit michi. Hoc scio a principio ex quo positus est homo super terram
quod laus impiorum breuis sit. et gaudium ypocrite ad instar puncti. Si
ascenderit usque ad celum superbia eius. et caput eius nubes tetigerit. quasi
sterquilinium in fine perdetur. Et qui eum viderant. dicent. ubi est. Velut
sompnium auolans non reperietur. transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum
viderat non videbit. neque ultra intuebitur eum locus suus. Filii eius atte-
rentur egestate. et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur
vicijs adolescentie eius. et cum eo in puluere dormient. Cum enim dulce
fuerit in ore eius malum. abscondit illud sub lingua sua. Parcet illi et non
derelinquet id. et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur
in fel aspidum intrinsecus. Diuicias quas deuorauit euomet. et de
ventre illius extrahet eas deus. Caput aspidum suget. et occidet eum lingua vipere.
Non videat riuulos fluminis. torrentes mellis et butiri. Luet que
fecit omnia nec tamen consumetur. Iuxta multitudinem adinuencionum suarum
sic et sustinebit. Quoniam confringens nudauit pauperes. domum rapuit et
non edificauit eam. nec est saciatus venter eius. et cum habuerit que cupie-
rat. possidere non poterit. Non remansit de cibo eius. et propterea nichil perma-
nebit de bonis eius. Cum saciatus fuerit artabitur. estuabit et omnis
dolor irruet super eum. Utinam impleatur venter eius ut emittat in eum iram
furoris sui et pluat super eum bellum suum. Fugiet arma ferrea et
irruet in arcum ereum. eductus et egrediens de vagina sua et fulgu-
rans in amaritudine sua. vadent et venient super eum horribiles. Omnes
tenebre abscondite sunt in occultis eius. Deuorabit eum ignis qui non succen-
ditur. affligetur relictus in tabernaculo suo. Reuelabunt celi iniquitatem
eius. detrahetur in die furoris domini. Hec est pars hominis impii a deo
et hereditas verborum illius a domino. c. XXI
Respondens autem iob dixit. Audite queso sermones meos et agite penitenciam.
Sustinete me ut et ego loquar et post mea si videbitur verba
ridete. Nunquid contra hominem disputacio mea est ut merito non debeam
contristari. Attendite me et obstupescite et superponite digitum
ori vestro. et ego quando recordatus fuero pertimesco. et concutit carnem
meam tremor. Quare ergo impii viuunt. Subleuati sunt confortati-
que diuiciis. Semen eorum permanet coram eis. propinquorum turba et nepo-
tum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pacate et non est virga
dei super illos. Bos eorum concepit et non abortiuit. vacca peperit et
non est priuata fetu suo. Egrediuntur quasi greges paruuli eorum. et
infantes eorum exultant lusibus. Tenent timpanum et cytharam et gaudent
ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna

desiderat. qui dixerit deo recede a nobis et scientiam viarum tuarum nolumus
Quis est omnipotens ut serviamus ei et quid nobis prodest si oraverimus illum
Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua. Consilium impiorum longe sit
a me. Quotiens lucerna impiorum extinguetur et superveniet eis inunda-
tio et dolores dividet furoris sui. Erunt sicut palee ante faciem venti et
sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem
patris. et cum reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam
et de furore omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se
Et si numerus mensium eius dimidietur. Numquid deum docebit quispiam scientiam
qui excelsos iudicat. Iste moritur robustus et sanus et dives et felix.
Viscera eius plena sunt adipe et medullis ossa illius irrigantur. Alius
vero moritur in amaritudine anime sue absque ullis opibus. et tamen simul
in pulvere dormient et vermes operient eos. Certe novi cogitationes vestras
et sententias contra me iniquas. Dicitis enim ubi est domus principis. et ubi taberna-
cula impiorum. Interrogate quemlibet de viatoribus et hec eadem eum intel-
ligere cognoscetis. quia in diem perditionis servatur malus. et ad diem furoris
ducetur. Quis arguet coram eo viam eius et que fecit quis reddet illi. Ipse
ad sepulchra ducetur. et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit
i. fluvii infernales glareis cociti et post se omnem trahet hominem. et ante se innumerabiles.
Quomodo igitur consolamini me frustra. cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati
xxii Respondens autem eliphaz themanites dixit. xxii
Numquid deo comparari potest homo etiam cum perfecte fuerit scientie. Quid prodest
deo si iustus fueris. aut quid ei conferes si immaculata fuerit vita
tua. Numquid timens arguet te et veniet tecum in iudicium. et non propter
maliciam tuam plurimam et infinitas iniquitates tuas. Abstulisti enim
pignus fratrum tuorum sine causa et nudos spoliasti vestibus. Aquam lasso
non dedisti. et esurienti panem subtraxisti. In fortitudine brachii tui possidebas
terram. et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas
et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis
et conturbat te formido subita. et putabas te tenebras non visurum. et im-
petu aquarum inundantium non oppressum iri. an non cogitas quod deus excel-
sior celo sit et super stellarum verticem sublimetur. Et dicis. Quid enim
novit deus. et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius nec
nostra considerat. et circa cardines celi perambulat. Numquid semitam
seculorum custodire cupis. quam calcaverunt viri iniqui. qui sublati sunt ante
tempus suum. et fluvius subvertit fundamentum eorum. Qui dicebant deo
recede a nobis. et quasi nihil facere possit omnipotens estimabant. cum ille im-
plesset domos eorum bonis. Quorum sententia procul sit a me. Videbunt
iusti et letabuntur. et innocens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio
eorum. et reliquias eorum devorabit ignis. Acquiesce igitur
ei et habeto pacem. et per hec habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius

lege. et pone sermones eius in corde tuo Si reversus fueris ad omnipo-
tentem edificaberis et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo Da-
bit pro terra silicem et pro silice torrentes aureos. eritque omnipotens contra
hostes tuos et argentum coacervabitur tibi Tunc super omnipotentem
deliciis affluens et levabis ad deum faciem tuam Rogabis eum et exaudiet
te et vota tua reddes Decernes rem et veniet tibi et in viis tuis sple-
debit lumen Qui enim humiliatus fuerit erit in gloria et qui inclinaverit oculos
suos ipse salvabitur Salvabitur innocens salvabitur autem munditia manuum
Respondens autem iob dixit Nunc quoque in amaritudine c xxiii Capitulum suarum
est sermo meus et manus plage mee aggravata est super gemitum meum
Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum et veniam usque ad
solium eius Ponam coram eo iudicium et os meum replebo increpationibus
ut sciam verba que mihi respondeat et intelligam quid loquatur mihi Nolo multa
fortitudine contendat mecum nec magnitudinis sue mole me premat. Equitatem
proponat contra me et perveniat ad victoriam iudicium meum Si ad orientem iero
non apparet et si ad occidentem non intelligam eum. si ad sinistram quid agam
Non apprehendam eum. si me vertam ad dexteram non videbo illum Ipse vero
scit viam meam et probavit me quasi aurum quod per ignem transit Vestigia
eius secutus est pes meus. viam eius custodivi et non declinavi ex ea
A mandatis labiorum eius non recessi et in sinu abscondi meo verba oris
eius. Ipse enim solus est et nemo potest avertere cogitationem eius et anima eius
quodcumque voluit hoc fecit Cum expleverit in me voluntatem suam et alia
multa similia presto sunt ei Et ideo a facie eius turbatus sum et considerans
eum timore sollicitor Deus mollivit cor meum et omnipotens conturbavit
me Non enim perii propter imminentes tenebras nec faciem meam operuit ca-
Ab omnipotente non sunt abscondita tempora qui c xxiiii Capitulum ligo
autem noverunt eum ignorant dies illius Alii terminos transtulerunt
diripuerunt greges et paverunt eos Asinum pupillorum abegerunt
et abstulerunt pro pignore bovem vidue Subverterunt pauperum viam
et oppresserunt pariter mansuetos terre Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad non
opus suum vigilantes quoque ad predam preparant panes liberis Agrum suum
demetunt et vineam eius quam vi oppresserunt vindemiant Nudos dimit-
tunt homines indumenta tollentes quibus non est operimentum in frigore
quos imbres montium rigant et non habentes velamen amplexantur la-
pides Vim fecerunt depredantes pupillos et vulgum pauperum spoliaverunt
Nudis et incedentibus absque vestitu et esurientibus tulerunt spicas Inter
acervos eorum meridiati sunt qui calcatis torcularibus sitiunt De civi-
tatibus fecerunt viros gemere et anima vulneratorum clamavit et deus inultum
abire non patitur Ipsi fuerunt rebelles lumini nescierunt vias eius
nec reversi sunt per semitas illius Mane primo consurgit homicida inter-
ficit egenum et pauperem per noctem vero erit quasi fur Oculus adulteri

obscurat caliginem dicens Non videbit me oculus: et operiet vultum suum
perfodit in tenebris domos. Sicut in die condixerant sibi: et ignoraverunt lucem
Si subito apparuerit aurora arbitrantur umbram mortis: et sic in tene-
bris quasi in luce ambulant Levis est super faciem aque: maledicta sit
pars eius in terra: nec ambulet per viam vinearum. Ad nimium calorem
transeat ab aquis nivium: et usque ad inferos peccatum illius. obliviscatur
eius misericordia. Dulcedo illius vermis: non sit in recordatione sed conteratur quasi
lignum infructuosum. Pavit enim sterilem que non parit: et vidue bene non fecit.
Detraxit fortes in fortitudine sua: et cum steterit non credet vite sue. Dedit
ei locum deus penitentie: et ille abutitur eo in superbiam. Oculi autem eius sunt in viis
illius. elevati sunt ad modicum et non subsistent: et humiliabuntur sicut omnia
et auferentur: et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita: quis me
arguet esse mentitum: et ponere ante deum verba mea c xxv.
xxv Respondens autem baldath suites dixit. Potestas et terror apud eum est: qui
facit concordiam in sublimibus. Numquid est numerus militum eius: et super
quem non fulget lumen illius? Numquid iustificari potest homo comparatus deo
aut apparere mundus natus de muliere? Ecce etiam luna non splendet: et stelle
non sunt munde in conspectu eius. Quanto magis homo putredo: et filius hominis vermis
xxvi Respondens Iob dixit Cuius adiutor es? Numquid c xxvi
imbecillis? et sustentas brachium eius: qui non est fortis? Cui
dedisti consilium? forsitan illi qui non habet sapientiam: et prudentiam tuam
ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? nonne eum qui fecit spiramen?
tum. Ecce gigantes gemunt sub aquis: et qui habitant cum eis. Nudus
est infernus coram illo: et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aqui-
lonem super vacuum: et appendit terram super nihilum. Qui ligat aquas in
nubibus suis: ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii
sui: et expandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis: usque
dum finiantur lux et tenebre. Columne celi contremiscunt et pavent ad
nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata sunt: et prudentia
eius percussit superbum. Spiritus eius ornavit celos: et obstetricante manu
eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius:
et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus: quis poterit tonitruum
xxvii Addidit quoque Iob assumens c xxvii magnitudinis illius intueri?
parabolam suam et dixit Vivit deus qui abstulit iudicium meum
et omnipotens qui adduxit ad amaritudinem animam meam. quia donec superest
halitus in me et spiritus in naribus meis non loquentur labia mea iniquitatem
nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos vos esse
iudicem: donec deficiam: non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam
quam cepi tenere non deseram. nec enim reprehendit me cor meum in omni vita
mea. Sit ut impius inimicus meus: et adversarius meus quasi iniquus. Que est enim
spes ypocrite si avare rapiat: et non liberet deus animam eius. Numquid

clamorem eius audiet deus· cum venerit super illum angustia· aut poterit in omnipo-
tente delectari· et invocare deum in omni tempore· Docebo vos per manum dei
que omnipotens habeat nec abscondam· Ecce vos omnes nostis· et quid sine causa
vana loquimini· hec est pars hominis impii apud deum· et hereditas violentorum
quam ab omnipotente suscipient· Si multiplicati fuerint filii eius in gladio lectio
erunt· et nepotes eius non saturabuntur pane· Qui reliqui fuerint ex eo se-
pelientur in interitu· et vidue illius non plorabunt· Si apportaverit sicut terram
argentum et sicut lutum preparaverit vestimenta· preparabit quidem· sed iustus vestietur illis
et argentum innocens dividet· Edificabit sicut tinea domum suam· et sicut cu-
stos fecit umbraculum· Dives cum dormierit nichil secum auferet· aperit
oculos suos et nichil inveniet· Apprehendit eum quasi aqua inopia· no-
cte opprimet eum tempestas· tollet eum ventus urens et auferet· et velut
turbo rapiet eum de loco suo· Et mittet super eum flagellum et non parcet
de manu eius fugiens fugiet· Stringet super eum manus suas et sibilabit

Habet argentum venarum c. xxviii super illum intuens locum eius
suarum principia· et auro locus est in quo conflatur· Ferrum de terra tol-
litur· et lapis solutus calore in es vertitur· Tempus posuit tenebris
et universorum finem ipse considerat· Lapidem quoque caliginis et umbram mortis
dividit torrens a populo peregrinante· et eos quos oblitus est pes egentis hominis
et invios· Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est· Locus
saphiri lapides eius et glebe illius aurum· Semitam ignoravit avis
nec intuitus est eam oculus vulturis· Non calcaverunt eam filii institorum· nec
pertransivit per eam leena· Ad silicem extendit manum suam· subvertit a ra-
dicibus montes· In petris rivos excidit· et omne preciosum vidit oculus
eius· Profunda quoque fluviorum scrutatus est· et abscondita produxit in lucem
Sapientia vero ubi invenitur· et quis est locus intelligentie· Nescit homo precium
eius nec invenitur in terra suaviter viventium· Abyssus dicit non est in me·
et mare loquitur non est mecum· Non dabitur aurum obrizum pro ea· nec
appendetur argentum in commutatione eius· Non conferetur tinctis indie co-
loribus· nec lapidi sardonico preciosissimo vel saphiro· Non adequabitur
ei aurum vel vitrum· nec commutabuntur pro ea ~~auri~~ vasa auri excel-
sa et eminentia non memorabuntur comparatione eius· Trahitur autem sapientia de occultis·
Non adequabitur ei topazius de ethiopia· nec tincture mundissime
componetur· Unde ergo sapientia venit· et quis est locus intelligentie· Ab-
scondita est ab oculis omnium viventium· volucres quoque celi latet· Perditio
et mors dixerunt· auribus nostris audivimus famam eius· Deus intelligit viam
eius· et ipse novit locum illius· Ipse enim fines mundi intuetur· et que sub
celo sunt omnia conspicit· Qui fecit ventis pondus· et aquas appendit in men-
sura· Quando ponebat pluviis legem· et viam procellis sonantibus· tunc vidit
illam et enarravit· et preparavit· et investigavit· et dixit homini· Ecce timor lectio
domini ipsa est sapientia· et recedere a malo intelligentia· Sequitur

xxix Addidit quoque iob assumens parabolam suam et dixit c. xxix
Quis michi tribuat ut sim iuxta menses pristinos secundum dies quibus deus
custodiebat me. Quando splendebat lucerna eius super caput meum
et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescencie
mee quando secreto erat deus in tabernaculo meo. quando erat omnipotens mecum. et in circuitu
meo pueri mei. quando lavabam pedes meos butiro. et petra fundebat michi
rivos olei. quando procedebam ad portam civitatis. et in platea parabant ca-
thedram michi. Videbant me iuvenes et abscondebantur et senes assurgen-
tes stabant. Principes cessabant loqui et digitum superponebant ori suo
vocem suam cohibebant duces et lingua eorum gutturi suo adherebat.
Auris audiens beatificabat me et oculus videns testimonium reddebat mi-
chi eo quod liberassem pauperem vociferantem et pupillum cui non esset adiutor.
Benedictio perituri super me veniebat. et cor vidue consolatus sum. Iusticia
indutus sum et vestivi me sicut vestimento. et diademate iudicio meo. Oculus
fui ceco et pes claudo. Pater eram pauperum. et causam quam nesciebam dilige-
tissime investigabam. Conterebam molas iniqui. et de dentibus illius auferebam predam.
Dicebamque in nidulo meo moriar. et sicut palma multiplicabo dies.
Radix mea aperta est secus aquas. et ros morabitur in messione mea. Glo-
ria mea semper innovabitur. et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant
expectabant sententiam meam. et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis
addere nichil audebant. et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant
me sicut pluviam. et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quan-
do ridebam ad eos non credebant. et lux vultus mei non cadebat in terram. Si vo-
luissem ire ad eos sedebam primus. Cumque sederem quasi rex circumstante exercitu
eram tamen merencium consolator. c. xxx
xxx Nunc autem derident me iuniores tempore quorum non dignabar patres ponere
cum canibus gregis mei. quorum virtus manuum erat michi pro nichilo.
a' rodebat et vita ipsa putabantur indigni. egestate et fame steriles. Qui rodebant
in solitudine squalentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas et
arborum cortices. et radix iuniperorum erat cibus eorum. Qui de convallibus
ista rapientes cum singula reperissent ad ea cum clamore currebant. In desertis
habitabant torrentium. et in cavernis terre vel super glaream. Qui inter huiuscemodi
letabantur. et esse sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum et ignobilium
et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum. et factus sum eis
in proverbium. Abhominantur me et longe fugiunt a me. et faciem meam conspuere
non verentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit me. et frenum posuit in os
meum. Ad dexteram orientis calamitates mee illico surrexerunt. Pedes meos
subverterunt. et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera
mea insidiati sunt michi. et prevaluerunt. et non fuit qui ferret auxilium. Quasi
rupto muro et aperta ianua irruerunt super me. et ad meas miserias devo-
luti sunt. Redactus sum in nichilum. abstulisti quasi ventus desiderium meum. et ve-

nubes pertransiit salus mea Nunc autem in memetipso marcescit anima mea
et possident me dies afflictionis Nocte os meum perforatur doloribus
et qui me comedunt non dormiunt In multitudine eorum consumitur vesti-
mentum meum et quasi capicio tunice succinxerunt me Comparatus sum luto
et assimilatus sum faville et cineri Clamabo ad te et non exaudies me sto
et non respicis me Mutatus es michi in crudelem et in duricia manus tue
adversaris michi Elevasti me et quasi super ventum ponens elisisti me va-
lide Scio quia morti trades me ubi constituta est domus omni viventi
Verumtamen non ad consumpcionem eorum emittis manum tuam et si corruerint ipse
salvabis Flebam quondam super eo qui afflictus erat et compaciebatur anima
mea pauperi Expectabam bona et venerunt michi mala prestolabar lucem
et eruperunt tenebre Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie Pre-
venerunt me dies afflictionis Merens incedebam sine furore et consurgens
in turba clamabam Frater fui draconum et socius strucionum Cutis mea
denigrata est super me et ossa mea aruerunt pre caumate Versa est in lu-
ctum cithara mea et organum meum in vocem flencium c xxxi
Pepigi fedus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine
Quam enim partem haberet deus in me desuper et hereditatem omnipotens
de excelsis Numquid non perdicio est iniquo et alienacio operantibus
iniusticiam Nonne ipse considerat vias meas et cunctos gressus meos dinumerat
Si ambulavi in vanitate et festinavit in dolo pes meus Appendat me in sta-
tera iusta et sciat deus simplicitatem meam Si declinavit gressus meus de via
et si secutum est oculos meos cor meum et in manibus meis adhesit macula
Seram et alius comedat et progenies mea eradicetur Si deceptum
est cor meum super muliere et si ad ostium amici mei insidiatus sum Scortum
sit alterius uxor mea et super illam incurventur alieni Hoc enim nefas est
et iniquitas maxima Ignis est usque ad perdicionem devorans et omnia eradi-
cans genimina Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea
cum disceptarent adversum me Quid enim faciam cum surrexerit deus ad iudi-
candum Et cum quesierit quid respondebo illi Numquid non in utero fecit me
qui et illum operatus est et formavit me in vulva unus Si negavi quod
volebant pauperibus et oculos vidue expectare feci Si comedi buccel-
lam meam solus et non comedit ex ea pupillus Quia ab infancia mea
crevit mecum miseracio et de utero matris mee egressa est mecum Si
despexi pereuntem eo quod non habuerit indumentum et absque operimento
pauperem Si non benedixerunt michi latera eius et de vellibus ovium mearum
calefactus est Si levavi super pupillum manum meam et cum viderem me in
porta superiorem Humerus meus a iunctura sua cadat et brachium meum
cum suis ossibus confringatur Semper enim quasi super me tumentes fluctus
timui deum et pondus eius ferre non potui Si putavi aurum robur
et obrizo dixi fiducia mea Si letatus sum super diviciis meis multis

et quia plurima reperit manus mea. Si vidi solem cum fulgeret et lunam in-
cedentem clare et letatum est cor meum in abscondito et osculatus sum manum
meam ore meo, que est iniquitas maxima et negatio contra deum altissimum. Si
gavisus sum ad ruinam eius qui oderat me et exultavi quod invenisset
eum malum. non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens
animam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei quis det de carnibus
eius ut saturemur. Foris non remansit peregrinus, ostium meum viatori
patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum et celavi in sinu iniquitatem meam
si expavi ad multitudinem nimiam et despectio propinquorum terruit me, et
non magis tacui nec egressus sum ostium. Quis michi tribuat auditorem ut
desiderium omnipotens audiat et librum scribat ipse qui iudicat ut in humero
meo portem illum et circumdem illum quasi coronam michi. Per singulos gradus
meos pronunciabo illum et quasi principi offeram eum. Si adversum me terra mea
clamat et cum ipsa sulci eius deflent, si fructus eius comedi absque pecunia
et animam agricolarum eius afflixi, pro frumento oriatur michi tribulus et pro ordeo
xxxii Omiserunt autem tres viri respondere iob eo quod sibi iustus c. xxxii spina
videretur. Et iratus indignatusque helyu filius barachiel buzites
de cognatione ram. iratus est autem adversum iob eo quod iustum se diceret coram
deo. Porro adversus amicos eius indignatus est eo quod non invenissent re-
sponsionem rationabilem sed tantummodo condempnassent iob. Igitur helyu expectavit
iob loquentem eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod tres
respondere non possent iratus est vehementer. Respondensque helyu filius barachiel
buzites dixit. Iunior sum tempore, vos autem antiquiores, ideo demisso ca-
pite veritus sum indicare vobis meam sententiam. Sperabam enim quod etas prolixior
loqueretur et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut video spiritus dei est
in hominibus et inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longevi
sapientes nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam. Audite me, ostendam
vobis etiam ego meam sapientiam. Expectavi enim sermones vestros, audivi pru-
dentiam vestram donec disceptaremini sermonibus, et donec putabam vos aliquid
dicere considerabam. Sed ut video non est qui arguere possit iob et respondere
ex vobis sermonibus eius. Ne forte dicatis invenimus sapientiam. deus proiecit
eum non homo. Nichil locutus est michi et ego non secundum vestros sermones respon-
debo illi. Extimuerunt et non responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia. Quoniam
igitur expectavi et non sunt locuti, steterunt et non responderunt ultra. Respondebo
et ego partem meam et ostendam scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus et co-
artat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spira-
culo quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et respirabo paululum, aperiam
labia mea et respondebo. Non accipiam personam viri et deum homini non equa-
bo. Nescio enim quamdiu subsistam et si in modicum tollat me factor meus
33 Audi igitur iob eloquia mea et omnes sermones meos ausculta. c. xxxiii
xxxiii Ecce aperui os meum loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici

corde sermones mei et sinceram labia mea puram loquentur. Spiritus dei fecit
me et spiraculum omnipotentis vivificavit me. Si potes responde michi et adversus
faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit deus. et de eodem luto ego quoque
formatus sum. Verumtamen miraculum meum non te terreat. et eloquencia mea non sit
tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis. et vocem verborum tuorum audivi. Mundus sum
ego et absque delicto inmaculatus et non est iniquitas in me. quia querelas in me
reperit ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos et custo-
divit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus. Respondebo tibi quia
maior deus sit homine. adversus eum contendis. quod non ad omnia verba respondit tibi.
Semel loquitur deus. et secundo idipsum non repetit. Per sompnium in visione
nocturna quando irruit sopor super homines et dormiunt in lectulo. tunc aperit
aures virorum et erudiens eos instruit disciplina. ut avertat hominem ab
hiis que fecit et liberet eum de superbia. eruens animam eius a corrupcione. et vitam
illius ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lectulo. et omnia
ossa eius marcescere facit. Abhominabilis ei fit in vita sua panis. et
anime illius cibus ante desiderabilis. Tabescet caro eius et ossa que tecta fuerant
nudabuntur. appropinquabit corrupcioni anima eius. et vita illius mortiferis. Si
fuerit pro eo angelus loquens unum de milibus ut annunciet hominis equitatem
miserebitur eius et dicet. libera eum ut non descendat in corrupcionem. inveni
in quo ei propicier. Consumpta est caro eius a suppliciis. revertatur ad
dies adolescencie sue. Deprecabitur deum et placabilis ei erit. et videbit
faciem eius in iubilo et reddet homini iusticiam. Respiciet homines et dicet
peccavi et vere deliqui. et ut eram dignus non recepi. Liberavit animam suam
ne pergeret in interitum. sed vivens lucem videret. Ecce hec omnia operatur deus tribus
vicibus per singulos ut revocet animas eorum a corrupcione. et illuminet luce
viventium. Attende iob et audi me. et tace dum ego loquor. Si autem habes
quod loquaris responde michi. loquere. volo enim apparere te iustum. Quod si non habes
audi me. tace et docebo te sapienciam. c xxx iiij

Pronuncians itaque heliu eciam hec locutus est. Audite sapientes verba
mea et eruditi auscultate me. Auris enim verba probat. et guttur
escas gustu diiudicat. Iudicium dixisti. eligamus nobis et inter nos videamus
quid sit melius. quia dixit iob. Iustus sum et deus subvertit iudicium meum
In iudicando enim me mendacium est. violenta sagitta mea absque ullo
peccato. Quis est vir ut est iob. qui bibit subsannacionem quasi aquam. Qui graditur
cum operantibus iniquitatem et ambulat cum viris impiis. Dixit enim. Non place-
bit vir deo. eciam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me
Absit a deo impietas et ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet
ei. et iuxta vias singulorum restituet. Vere enim deus non condempnabit frustra
nec omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram. aut quem po-
suit super orbem quem fabricatus est. Si direxerit ad eum cor suum. spiritum illius
et flatum ad se trahet. deficiet omnis caro simul. et homo in cinerem revertetur

xxxiiii

Si habes ergo intellectum audi quod dicitur et ausculta vocem eloquii mei. Numquid
qui non amat iudicium sanari potest? Et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condem-
nas? Qui dicit regi apostata, qui vocat duces impios; qui non accipit
personas principum, nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem. Opus
enim manuum eius sunt universi. Subito morientur et in media nocte
turbabuntur populi et pertransibunt, et auferent violentum absque manu. Oculi enim
eius super vias hominum, et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebre et
non est umbra mortis ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim
ultra in hominis potestate est ut veniat ad deum in iudicium. Conteret multos
innumerabiles et stare faciet alios pro eis. Novit enim opera eorum et idcirco
inducet noctem et conterentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium, qui quasi
de industria recesserunt ab eo, et omnes vias eius intelligere noluerunt, ut perve-
nire facerent ad eum clamorem egeni, et audiret vocem pauperum. Ipso
enim concedente pacem, quis est qui condempnet? Ex quo absconderit vultum suum
quis est qui contempletur eum? Super gentes et super omnes homines. Qui regnare
facit hominem ypocritam propter peccata populi. Quia ergo ego locutus sum ad deum, te quoque
non prohibeo. Si erravi tu doce me; si iniquitatem locutus sum ultra non
addam. Numquid a te deus expetit eam, quia displicuit tibi? Tu enim cepisti loqui
et non ego; quod si quid nosti melius, loquere. Viri intelligentes loquantur mihi
et vir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus est, et verba illius non
sonant disciplinam. Pater mi probetur iob usque ad finem; ne desinas ab
homine iniquitatis. Qui addit super peccata sua blasphemiam; inter nos interim
xxxv constringatur, et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis deum. C. xxxv.
Igitur eliu rursum locutus est. Numquid equa tibi videtur tua cogitatio, ut
diceres rectior deo sum? Dixisti enim: Non placet tibi quod rectum est; vel quid tibi
proderit si ego peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis et amicis tuis
tecum. Suspice celum et intuere, et contemplare ethera quod altior te sit. Si pecca-
veris quid ei nocebis? Et si multiplicate fuerint iniquitates tue quid facies
contra eum? Porro si iuste egeris quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet? Homini
qui similis tui est nocebit impietas tua, et filium hominis adiuvabit iustitia tua.
Propter multitudinem calumpniatorum clamabunt, et eiulabunt propter vim
brachii tyrannorum. Et non dixit: Ubi est deus qui fecit me, qui dedit carmina
in nocte; qui docet nos super iumenta terre, et super volucres celi erudit nos?
Ibi clamabunt et non exaudiet propter superbiam malorum. Non ergo frustra
audiet deus, et omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam cum dixeris non considerat,
iudicare coram eo et expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum, nec ul-
ciscitur scelus valde. Ergo frustra iob aperuit os suum, et absque scientia verba multi-
xxxvi Addens quoque eliu etiam hec locutus est. C. xxxvi. plicat
Sustine me paululum et indicabo tibi; adhuc enim habeo quod pro deo
loquar. Repetam scientiam meam a principio, et operatorem meum probabo
iustum. Vere enim absque mendacio sermones mei, et perfecta scientia probabitur tibi.

Deus potentes non abicit cum et ipse sit potens. Sed non salvat impios et
iudicium pauperibus tribuit. Non aufert a iusto oculos suos et reges in
solio collocat in perpetuum et illic eriguntur. Et si fuerint in cathenis et
vinciantur funibus paupertatis, indicabit eis opera eorum et scelera eorum quia
violenti fuerunt. Revelabit quoque aurem eorum ut corripiat et loquetur ut revertantur
ab iniquitate. Si audierint et observaverint, complebunt dies suos in bono et
annos suos in gloria. Si autem non audierint, transibunt per gladium et consumentur in
stultitia. Simulatores et callidi provocant iram dei neque clamabunt cum
vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum et vita eorum inter effeminatos.
Eripiet pauperem de angustia sua et revelabit in tribulatione aurem eius.
Igitur salvabit te de ore angusto latissime et non habentis fundamentum
subter se. Requies autem mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi
impii iudicata est. Causam iudiciumque recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem
opprimas nec multitudo donorum inclinet te. Depone magnitudinem tuam absque tri-
bulatione et omnes robustos fortitudine. Ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis.
Cave ne declines ad iniquitatem. Hanc enim cepisti sequi post miseriam.
Ecce deus excelsus in fortitudine sua et nullus ei similis in legislatoribus. Quis
poterit scrutari vias eius aut quis ei dicere potest: operatus es iniquitatem?
Memento quod ignores opus eius de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident
eum, unusquisque intuetur procul. Ecce deus magnus vincens scientiam nostram. Numerus
annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas pluvie et effundit imbres
ad instar gurgitum, qui de nubibus fluunt que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit
extendere nubes quasi tentorium suum et fulgurare lumine suo desuper, cardines
quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos et dat escas multis mortalibus.
In manibus abscondit lucem et precipit ei ut rursus adveniat. XXXVII
Annunciat de ea amico suo quod possessio eius sit et ad eam possit ascendere.
Super hoc expavit cor meum et emotum est de loco suo. Audite auditionem in terrore
vocis eius et sonum de ore eius procedentem. Subter omnes celos ipse considerat
et lumen illius super terminos terre. Post eum rugiet sonitus, tonabit voce ma-
gnitudinis sue et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit deus
voce sua mirabiliter, qui facit magna et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut
descendat in terram et hyemis pluviis et imbri fortitudinis sue. Qui in manu
omnium signat ut noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulum suum
et in antro suo morabitur. Ab interioribus egredietur tempestas et ab arcturo
frigus. Flante deo concrescit gelu et rursum latissime funduntur aque. Frumentum
desiderant nubes et nubes spargunt lumen suum. Que lustrant per circuitum
quocumque eas voluntas gubernantis duxerit ad omnia que preceperit illis super faciem orbis
terrarum, sive in una tribu sive in terra sua sive in quocumque loco misericordie sue eas ius-
serit inveniri. Ausculta hec Iob, sta et considera mirabilia dei. Numquid scis
quando preceperit deus pluviis ut ostenderent lucem nubium eius? Numquid nosti semitas
nubium magnas et perfectas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt cum perflata

xxxvii

flat terra austro. Tu forsitan cum eo fabricatus es celos qui solidissimi
quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid dicamus illi. Nos quippe involvimur
tenebris. Quis narrabit ei que loquor. Etiam si locutus fuerit homo devorabitur. At
nunc non vident lucem. Subito aer cogitur in nubes et ventus transiens fugabit
eas. Ab aquilone aurum venit et ad deum formidolosa laudatio. Digne
eum invenire non possumus magnum fortitudine et iudicio et iustitia et enarrari
non potest. Ideo timebunt eum viri et non audebunt omnes contemplari qui sibi videntur esse

Respondens autem dominus ad iob de turbine c. xxxviii. sapientes
dixit. Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis. Accinge
sicut vir lumbos tuos. interrogabo te et responde mihi. Ubi eras quando po-
nebam fundamenta terre. Indica mihi si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras
eius si nosti. vel quis tetendit super eam lineam. Super quo bases illius
solidate sunt. aut quis demisit lapidem angularem eius. Cum me laudarent simul
astra matutina. et iubilarent omnes filii dei. Quis conclusit ostiis mare quando
erumpebat quasi de vulva procedens. cum ponerem nubem vestimentum eius. et caligine
quasi pannis infantie obvolverem. illud. Circumdedi illud terminis meis. et posui ve-
ctem et ostia. et dixi. Usque huc venies et non procedes amplius. et hic confrin-
ges tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum precepisti diluculo. et osten-
disti aurore locum suum. et tenuisti concutiens extrema terre. et excussisti impios
ex ea. Restituetur ut lutum signaculum. et stabit sicut vestimentum. Auferetur
ab impiis lux sua. et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus es
profunda maris. et in novissimis abyssi deambulasti. Numquid aperte sunt
tibi porte mortis. et ostia tenebrosa vidisti. Numquid considerasti latitu-
dinem terre. Indica mihi si nosti omnia in qua via habitet lux. et tenebrarum
quis locus sit. ut ducas unumquodque ad terminos suos. et intelligas semitas domus
eius. Sciebas tunc quod nasciturus esses. et numerum dierum tuorum noveras. Numquid
ingressus es thesauros nivis. aut thesauros grandinis aspexisti. que preparavi
in tempus hostis. in diem pugne et belli. Per quam viam spargitur lux. dividitur
estus super terram. Quis dedit vehementissimo imbri cursum. et viam sonantis
tonitrui. ut plueret super terram absque homine in deserto ubi nullus mortalium
commoratur. ut impleret invia et desolata. et produceret herbas virentes. Quis
est pluvie pater. vel quis genuit stillas roris. De cuius utero egressa est glacies
et gelu de celo quis genuit. In similitudinem lapidis aque durantur. et
superficies abyssi constringitur. Numquid coniungere vales micantes stellas
pliades. aut gyrum arcturi poteris dissipare. Numquid producis luciferum
in tempore suo. et vesperum super filios terre consurgere facis. Numquid nosti ordinem
celi. et pones rationem eius in terra. Numquid elevabis in nebula vocem
tuam. et impetus aquarum operiet te. Numquid mittis fulgura et ibunt et
revertentia dicent tibi assumus. Quis posuit in visceribus hominis sapientiam.
vel quis dedit gallo intelligentiam. Quis enarrabit celorum rationem.
et concentum celi quis dormire faciet. Quando fundebatur pulvis in terra

et glebas confringebat. Numquid capies leene predam et animas catulorum eius
implebis quando cubant in antris et in specubus insidiantur. Quis preparat
corvo escam suam quando pulli eius ad deum clamant vagantes eo quod non habeant
Numquid nosti tempus partus ibicum in petris c. xxxix. cibos xxxix
vel parturientes cervas observasti. Dinumerasti menses conceptus
earum et scisti tempus partus earum. Incurvantur ad fetum et pariunt et
rugitus emittunt. Separantur filii earum et pergunt ad pastum egrediuntur
et non revertuntur ad eas. Quis dimisit onagrum liberum et vincula eius
quis solvit. Cui dedi in solitudine domum et tabernacula eius in terra
salsuginis. Contempnit multitudinem civitatis clamorem exactoris
non audit. Circumspicit montes pascue sue et virentia queque perquirit.
Numquid volet rinoceros servire tibi aut morabitur ad presepe tuum.
Aut confringet glebas vallium post te. Numquid fiduciam habebis in ma-
gna fortitudine eius et derelinques ei labores tuos. Numquid credes
ei quod reddat sementem tibi et aream tuam congreget. Penna struthionis
similis est pennis herodii et accipitris. Que derelinquit in terra ova sua tu
forsitan in pulvere calefacies ea. Obliviscitur quod pes conculcet ea aut
bestia agri conterat. Duratur ad filios suos quasi non sint sui. Frustra
laboravit nullo timore cogente. Privavit enim eam deus sapientia nec
dedit illi intelligentiam. Cum tempus fuerit in altum alas erigit deri-
det equum et ascensorem eius. Numquid prebebis equo fortitudinem aut circum-
dabis collo eius hinnitum. Numquid suscitabis eum quasi locustas. Glo-
ria narium eius terror. Terram ungula fodit et exultat audacter in
occursum pergit armatis. Contempnit pavorem nec cedit gladio. Super
ipsum sonabit pharetra vibrabit hasta et gladius. Fervens et
fremens sorbet terram nec reputat tube sonare clangorem. Ubi audit
buccinam dicit vah. Procul odoratur bellum exhortationem ducum et
ululatum exercitus. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens
alas suas ad austrum. Aut ad preceptum tuum elevabitur aquila et in
arduis ponet nidum suum. In petris manet et in preruptis silicibus
commoratur atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam et de longe
oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambent sanguinem et ubicumque ca-
daver fuerit statim adest. Et adiecit dominus et locutus est ad iob. Numquid
qui contendit cum deo tam facile conquiescit. Utique qui arguit deum
Respondens autem iob domino dixit c. xl. debet respondere ei. xl
Qui leviter locutus sum respondere quid possum. Manum meam po-
nam in os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem
et alterum quibus ultra non addam. Respondens autem dominus iob de turbine dixit
Accinge sicut vir lumbos tuos. Interrogabo te et indica michi
Numquid irritum facies iudicium meum et condempnabis me ut tu iusti-
ficeris. Et si habes brachium sicut deus et si simili voce tonas. Circunda tibi

decore. et in sublime erigere. et esto gloriosus. et speciosis induere
vestibus. Disperge superbos furore tuo. et respiciens arrogantem humilia
Respice cunctos superbos et confunde eos. et contere impios in loco suo
Absconde eos in pulvere simul. et facies eorum demerge in foveam. et ego
confitebor quod salvare te possit dextera tua. Ecce behemoth quem
feci tecum. fenum quasi bos comedet. Fortitudo eius in lumbis eius. et virtus
eius in umbilico ventris eius. Stringit caudam quasi cedrum. Nervi testiculorum
eius perplexi sunt. ossa eius velut fistule eris. cartilago illius quasi
lamine ferree. Ipse principium viarum dei. Qui fecit eum applicabit gla-
dium eius. Huic montes herbas ferunt. et omnes bestie agri ludent
ibi. Sub umbra dormit in secreto calami et locis humentibus. Protegunt
umbre umbram eius. circumdabunt salices torrentis. Ecce absorbebit
fluvium et non mirabitur. et habet fiduciam quod influat in os iordanis eius.
In oculis eius quasi hamo capiet eum. et in sudibus perforabit nares eius
An extrahere poteris leviathan hamo. et fune ligabis linguam eius
Numquid pones circulum in naribus eius. et armilla perforabis maxillam
eius Numquid multiplicabit ad te preces. aut loquetur tibi mollia Numquid
feriet tecum pactum. et accipies eum servum sempiternum Numquid illudes ei
quasi avi. aut ligabis eum ancillis tuis. Concident eum amici dividunt
eum negotiatores Numquid implebis sagenas pelle eius. et gurgustium
piscium capite illius. Pone super eum manum tuam. memento belli nec
ultra addas loqui Ecce spes eius frustrabitur eum. et videntibus cunctis precipi-
Non quasi crudelis suscitabo eum. Quis c. xli tabitur.
enim resistere potest vultui meo. et quis ante dedit mihi ut reddam ei
Omnia que sub celo sunt mea sunt Non parcam ei et verbis potentibus et
ad deprecandum compositis Quis revelabit faciem indumenti eius. et in medium
oris eius quis intrabit Portas vultus eius quis aperiet. Per gyrum dentium eius
formido Corpus illius quasi scuta fusilia. et compactum squamis prementibus
Una uni coniungitur. et ne spiraculum quidem incedit per eas Una alteri adhe-
bit. et tenentes se nequaquam separabuntur Sternutatio eius quasi splendor ignis
et oculi eius ut palpebre diluculi De ore eius lampades procedunt sicut
tede ignis accense De naribus eius procedit fumus sicut olle succense atque
ferventis Halitus eius prunas ardere facit. et flamma de ore eius
egreditur. In loco eius morabitur fortitudo. et faciem illius precedit egestas
Membra carnium eius coherentia sibi. mittet contra eum fulmina. et ad locum
alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi lapis et stringetur quasi malleatoris
incus Cum sublatus fuerit timebunt angeli. et territi purgabuntur Cum
apprehenderit eum gladius subsistere non poterit neque hasta neque torax Repu-
tabit enim quasi paleas ferrum. et quasi lignum putridum es. Non fugabit
eum vir sagittarius. in stipulam versi sunt ei lapides funde Quasi stipulam
estimabit malleum. et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis

Teda dicitur lignum luminibus aptum

Sternet sibi aurum quasi lutum. fervescere faciet quasi ollam profundum mare
et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita. estimabit
abissum quasi senescentem. Non est super terram potestas que comparetur ei qui factus est
ut nullum timeret. Omne sublime videt. ipse est rex super omnes filios superbie
Respondens autem iob domino dixit. Scio quia omnia potes c. xlii
et nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium absque scientia
Ideo insipienter locutus sum et que ultra modum excederent scientiam
meam. Audi et ego loquar. interrogabo et responde mihi. Auditu auris audivi
te nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo. et ago penitentiam in
favilla et cinere. Postquam autem locutus est dominus verba hec ad iob. dixit ad
Eliphaz themaniten. Iratus est furor meus in te. et in duos amicos tuos
quoniam non estis locuti coram me rectum sicut servus meus iob. Sumite igitur
vobis vii. thauros et vii. arietes. et ite ad servum meum iob. et offerte ho-
locaustum pro vobis. Faciem eius suscipiam ut non imputetur vobis in stulticiam
neque enim locuti estis ad me recta. sicut servus meus iob. Abierunt ergo eli-
phaz themanites. et baldath suites. et sophar naamathites. et
fecerunt sicut locutus ad eos fuerat dominus. et suscepit dominus faciem iob. Dominus quoque
conversus est ad penitentiam iob cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit dominus omnia
quecumque fuerant iob duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui et universe so-
rores sue et cuncti qui noverant eum prius. et comederunt cum eo panem in do-
mo eius. et moverunt super eum caput. et consolati sunt eum super omni malo
quod intulerat dominus super eum. Et dederunt ei unusquisque ovem unam. et
inaurem auream unam. Dominus autem benedixit novissimis iob. magis quam principio
eius. Et facta sunt ei xiiii. milia ovium. et vi milia camelorum. et mille
iuga boum. et mille asine. Et fuerunt ei vii. filii. et filie tres. Et
vocavit nomen unius diem. et nomen secunde cassiam. et nomen tertie cornus-
tibii. Non sunt autem invente mulieres speciose sicut filie iob in universa terra
Deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. Vixit autem iob post
hec flagella. c. xl. annis. et vidit filios suos. et filios filiorum suorum
usque ad quartam generationem. et mortuus est senex et plenus dierum
David filius iesse cum esset Sequitur prologus c. i
in regno suo. iiii^or elegit qui psalmos facerent. i. asaph
et eman et ethan et ydithun. Ergo lxxxviii. dicebat
psalmos. et cc simpsalma. et cithara percutiebat abiud
cum david reduxisset archam in ierusalem post annos xx revo-
catam ab azotis. et mansit in domo aminadab. hanc imposuit in
subiugali novo et adduxit in ierusalem. Et electis ex omni genere filiorum
israel lxx viris. de tribu autem levi lxxxviii^o viris quibus iiii^or principes
preesse cantoribus constituit asaph et eman et ethan et ydithun. unum-
quemque eorum dividens. lxxii. viros succlamantes laude canticum domino
Et unusquisque eorum faciebat cymbalum. alius cinaram. alius citharam.

alius tuba cornea exultans in medio autem eorum stabat ipse david
tenens psalterium decacordum quod antecedebat vii chori et sacrificium
vitulorum populus autem universus sequebatur retro archam Sunt autem universi
psalmi david c.l. Et nota quod tamen viii fecit ipse david xxiv non sunt sub-
scripti lxxii vel ipsius david xii in asaph xii in ydithun viiii in filiis
chore vi in aggeum et zachariam i in moysen et i salomonis Sunt autem
omnes psalmi david filii iesse regis israel c.l. diapsalma lxx glosa xxi
Canticum graduum xv psalmus david primus nulli ascriptus est qui omnium
est david quibus aliquis intelligit in primo in se primogenitus ut initio ipsius
non sit necessaria quia ipse psalmus christi in ceteris fecit Et aduersus christum
tamen exponendi persona inscribendi tamen omnino non habet et ordine histo-
rie imitato Legimus intitulatorum psalmorum sed psalmi non secundum hi-
Pstoriam sed secundum prophetiam leguntur c. ii prologus
Psalterium rome dudum positus emendaram et iuxta lxx interpretes
licet cursim magna illud ex parte correxeram Quod quia rursum videtis
o paula et eustochium scriptorum vitio depravatum plusque antiquum errorem
quam novam emendationem valere cogit ut veluti quodam novali scissu-
ram arvum exercea et obliquis sulcis renascentes spinas eradicem
equum esse dicentes ut quod crebro male pullulat crebrius succidatur Un-
de consueta praefatione commoneo tam vos quibus forte labor iste desudat
quam eos qui exemplaria istiusmodi habere voluerint ut quae diligenter emendavi cu-
ra et diligentia transcribant Notet sibi unusquisque vel iacentem lineam
vel signa radiantia id est vel obelos vel asteriscos Et ubicumque virgulam viderit
praecedentem ab eo usque ad duo puncta que impressimus sciat in lxx translato-
ribus plus haberi Ubi autem stelle similitudinem perspexerit de hebreis
voluminibus editum noverit Eque usque ad duo puncta iuxta theodotionis
dumtaxat editionem qui simplicitate sermonis a lxx interpretibus non discordat
Hec ergo et vobis et studiosos cuique fecisse me sciens non ambigo multos
fore qui vel invidia vel supercilio malunt contempnere videre praeclara
quam discere et de turbulento magis rivo quam de purissimo fonte potare
Psalmus primus Beatus vir qui non abiit et ceteri psalmi patent
in psalterio Incipit prologus in parabolas Salomonis
Cromatio et heliodoro episcopis Iheronimus presbiter
Iungat epistola quos iungit sacerdotium ymmo carta non
dividat quos christi nectit amor Commentarios in osee
amos zachariam malachiam quos poscitis scripsissem
si licuisset prae valitudine Mittitis solacia sumptuum
notarios meos et librarios sustentantis ut vobis potissimum nostrum
desudet ingenium Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium
quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis laborare aut in ratione
dati et accepti cuiusquam preter vos obnoxius sim Itaque longa egrotacione

fractus ne penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem tridui hoc
opus nomini vestro consecravi interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum
masloth quas hebrei parabolas vulgata editio proverbia vocat
coeleth quem grece ecclesiasten latine contionatorem possumus dicere Syra
sirim quod in nostram vertitur linguam canticum canticorum. Fertur et panaretos
id est Ihesu filii Syrach liber. Et alius pseudographus qui sapientia Salomonis
inscribitur. Quorum priorem et hebraicum repperi non ecclesiasticum ut apud latinos
sed parabolas prenotatum cui iuncti erant ecclesiastes et canticum canticorum
ut similitudinem Salomonis non solum librorum numero sed etiam materiarum genere
coequaret. Secundus apud hebreos nusquam est. Quia et ipse stilus grecam eloque-
ntiam redolet. Et nonnulli scriptorum veterum hunc esse iudei filonis
affirmant. Sicut ergo Iudith et Tobie et Machabeorum libros legit quidem
ecclesia sed inter canonicas scripturas non recipit. Sic et hec duo volumina legat
ad edificationem plebis non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confir-
mandam. Si cui sane lxx interpretum magis editio placet habet eam a nobis
olim emendatam. Neque enim sic nova cudimus ut vetera destruamus.
Et tamen cum diligentissime legerit sciat magis nostra intelligi scripta que non
in tertium vas transfusa coacuerint sed statim de prelo purissime commendata
teste suum saporem servaverint. r. [illegible]

Tribus nominibus vocatum fuisse Salomonem scriptura manifestissime
docet. Pacificum id est Salomonem. et Idida hoc est dilectum domini.
Et quod nunc dicitur coeleth id est ecclesiasten. Ecclesiastes autem greco sermone
appellatur qui cetum id est ecclesiam congregat. quem nos nuncupare possumus
contionatorem. eo quod loquatur ad populum. Et sermo eius non specialiter ad
unum sed ad diversos generaliter dirigatur. Porro pacificus et dilectus domini
eo quod in regno eius pax fuit et eum dominus dilexerit appellatus est. Nam
et psalmus quadragesimus et septuagesimus primus dilecti et pacifici titulo
prenotatur. Qui tamen et si ad prophetiam Christi et ecclesie pertinentes felicitatem
et vires Salomonis excedunt. tamen iuxta historiam super Salomonem scripti sunt.
Iuxta numerum vocabulorum tria volumina edidit. proverbium. Ecclesiasten.
canticum canticorum. In proverbiis parvulum docens. et quasi de officiis per sententias
erudiens. Unde et ad filium sermo crebro repetitur. In ecclesiasten vero ma-
turum virum instituens etatis. ne quicquam in mundi rebus putet esse
perpetuum sed caduca et brevia universa que cernimus. ad extremum iam
consummatum virum et calcato seculo preparatum in cantico canticorum
sponsi iungit amplexibus. Nisi enim prius reliquerimus vitia et pompe
seculi renuntiantes expeditos nos ad adventum domini paraverimus
non possumus canere canticum canticorum. Hoc et diligentia attendendum
quod per tres libros auctores diversos esse titulatos. In proverbiis enim
notatur proverbia Salomonis filii David regis Israel. In ecclesiasten verba
verba ecclesiasten filii David regis Ierusalem. Superfluum quippe est hic

iste · quod male in grecis et in latinis codicibus invenitur. In cantico ad
canticorum nec filius David nec iste rex sive israhel perscribitur · sed tantum cantica
canticorum salomonis. Sunt enim proverbia et rudis instituendi · ad duodecim
tribus · et ad totum pertinet israel · et quod contemptus mundi · non nisi metro-
politis convenit · hoc est civitatibus iherusalem · ita cantica canticorum ad eos pro-
facit · qui tantum superna desiderant · ad incipientes et proficientes · et patria
dignitas et regni propria minuto vendicat auctoritas. Ad perfectos vero ubi
non timore erudit discipulis sed amore · proprium nomen sufficit · et equalis
magister est · et nescit esse se regem c. ii.

Tres libros salomonis · id est proverbia · ecclesiasten · et canticum canticorum
veteri lxx interpretum auctoritati reddidi · vel antepositis lineis su-
perflua quoque designans · vel stellis titulo prenotatis · ea que
minus habebat · inserens. Quod plenius o paula et eustochium
cognoscatis · quam in dictis libris meis minus sit · quin ve reduxi. Nec non
etiam illa que imperita translatores male in linguam nostram de greco sermone
verterunt · ob literatos et antiquos · curiosissima veritate correxi. Et ubi
prepostero ordine atque perverso sensus totius fuerat exceptus sive locus re-
stituens · feci intelligi quod latebat. Porro in eo libro · qui a plerisque
sapientia salomonis inscribitur · et in ecclesiastico quem esse librum ihesu filii sirach
nullus ignorat · calamo temperavi. Tantummodo canonicas scripturas vos
emendare desiderans · et studium meum tertium magis quam dubiis emen-
dare · Ideo greco et hebreo praebui accurata utraque in libro promissa est.
Certa nonnulla de greco dant illuminatore sensus · et legenti edificationem
vel inserta hebraice translationi extrinsecus iuncta sit. Et ideo quod
legitis semper perceterum memento Incipit liber proverbiorum c. i. 2

Parabole salomonis regis israel · ad sciendam
sapientiam et disciplinam · ad intelligenda verba
prudentie · et suscipiendam eruditionem doctrine ·
iustitiam et iudicium et equitatem · ut detur
parvulis astutia · et adolescenti scientia et
intellectus. Audiens sapiens sapientior erit sapi-
entior erit · et intelligens gubernacula possi-
debit. Animadvertet parabolam et interpreta-
tionem verba sapientum et enigmata eorum.
Timor domini principium sapientie. Sapientiam atque
doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi
disciplinam patris tui · et ne dimittas legem matris tue ut ad-
datur gratia capiti tuo et torques collo tuo. Fili mi si te la-
ctaverint peccatores · ne acquiescas eis. Si dixerint · veni nobiscum
insidiemur sanguini · abscondamus tendiculas contra insontem frustra.
Deglutiamus eum sicut infernus viventem et integrum quasi descendentem

Incipit liber proverbiorum seu parabolarum salomonis ...

in lacu omnem preciosam substanciam reperiemus. implebimus domos
nostras spoliis. sortem mitte nobiscum marsupium unum sit om-
nium. Fili mi ne ambules cum eis. prohibe pedem tuum a semitis
eorum. Pedes enim eorum ad malum currunt. et festinant ut effundant
sanguinem. Frustra autem iacitur rethe ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra
sanguinem suum insidiantur. et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic
semite omnis avari animas possidencium rapiunt. Sapiencia foris pre-
dicat. in plateis dat vocem suam. In capite turbarum clamitat. in
foribus portarum urbis profert verba sua dicens. Usquequo parvuli diligitis
infanciam. et stulti que sibi sunt noxia cupient. et imprudentes odibunt
scienciam. Convertimini ad correptionem meam. en proferam vobis spiritum meum et ostendam
verba mea. Quia vocavi. et renuistis. extendi manum meam. et
non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum. et increpaciones
meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo. et subsannabo. cum
vobis quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas. et
interitus quasi tempestas ingruerit. quando venerit super vos tribulacio et an-
gustia. tunc invocabunt me et non exaudiam. Mane consurget et
non inveniet me. eo quod exosam habuerint disciplinam. et timorem
domini non susceperint nec acquieverint consilio meo. et detraxerint
universe correptioni mee. Comedent ergo fructum vie sue. suisque con-
siliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos. et prosperitas stul-
torum perdet illos. Qui autem me audit absque terrore requiescet. et
habundancia perfruetur malorum timore sublato. c. ii.
Fili mi si susceperis sermones meos. et mandata mea absconderis
penes te. ut audiat sapienciam auris tua. inclina cor tuum
ad cognoscendam prudenciam. Si enim sapienciam invocaveris et inclinaveris
cor tuum prudencie. si quesieris eam quasi pecuniam. et sicut thesauros
effoderis illam. tunc intelliges timorem domini. et scienciam dei invenies.
Quia dominus dat sapienciam. et ex ore eius sciencia et prudencia. Custodiet
rectorum salutem. et proteget gradientes simpliciter. servans semitas iusticie
et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iudicium et iusticiam et equi-
tatem. et omnem semitam bonam. Si intraverit sapiencia cor tuum et sciencia
anime tue placuerit. consilium custodiet te. et prudencia servabit te. ut
eruaris de via mala. et ab homine qui perversa loquitur. Qui
delinquunt iter rectum. et ambulant per vias tenebrosas. Qui letantur
cum male fecerint. et exultant in rebus pessimis. quorum vie male
et infames gressus eorum. ut eruaris a muliere aliena et extranea. que
mollit sermones suos. et relinquit ducem pubertatis sue. et pacti dei
sui oblita est. Inclinata enim est domus eius ad mortem. et ad inferos
semite eius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur. nec apprehen-
dent semitas vite. ut ambules in via bona. et calles iustorum

inuenies. Qui enim recti sunt habitabunt in terra et simplices permanebunt
in ea. Impii vero de terra perdentur et qui inique agunt auferentur ex ea.
c. iii Fili mi ne obliuiscaris legis mee et precepta mea custodiat
cor tuum. Longitudinem enim dierum et annos vite apponent tibi.
Misericordia et veritas non te deserant. Circunda eas gutturi tuo et describe
in tabulis cordis tui et inuenies graciam et disciplinam bonam coram deo et
hominibus. Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo et ne innitaris pru-
dentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus tuos.
Ne sis sapiens apud temetipsum et time deum et recede a malo. Sanitas
quippe erit vmbilico tuo et irrigacio ossium tuorum. Honora dominum de
tua substancia et de primiciis frugum tuarum da pauperibus et implebuntur hor-
rea tua saturitate et vino torcularia redundabunt. Disciplinam domini
fili mi ne abiicias nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim dili-
git dominus corripit et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui inuenit
sapienciam et qui affluit prudencia. Melior est acquisicio eius negociacione
argenti et auri primi et purissimi fructus eius. Preciosior est cunctis opibus
et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum
in dextera eius et in sinistra eius diuicie et gloria. Vie eius vie pulchre
et omnes semite eius pacifice. Lignum vite est hiis qui apprehenderint eam
et qui tenuerit eam beatus erit. Dominus sapiencia fundauit terram stabiliuit
celos prudencia. Sapiencia illius eruperunt abissi et nubes rore concrescunt.
Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi legem atque consilium et
erit vita anime tue et gracia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter
in via tua et pes tuus non impinget. Si dormieris non timebis
quiesces et suauis erit sompnus tuus. Ne pauceas repentino terrore
et irruentes tibi potestates impiorum. Dominus erit in latere tuo et custodiet pe-
dem tuum ne capiaris. Noli prohibere bene facere eum qui potest. Si vales et ipse
benefac. Ne dicas amico tuo vade et reuertere et cras dabo tibi cum
statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum cum ille in te habeat
fiduciam. Ne contendas aduersus hominem frustra cum ipse tibi nil mali
fecerit. Ne emuleris hominem iniustum nec imiteris vias eius quia ab-
hominacio domini est omnis illusor et cum simplicibus sermocinacio eius.
Egestas a domino in domo impii. Habitacula autem iustorum benedicentur.
Ipse illusores ipse deludet et mansuetis dabit graciam. Gloriam sapientes
possidebunt stultorum exultacio ignominia. c. iiii
Audite disciplinam filii patris et attendite ut sciatis prudenciam.
Donum bonum tribuam vobis legem meam ne derelinquatis.
Nam et ego filius patris mei tenellus et vnigenitus coram matre
mea. et docebat me atque dicebat. Suscipiat verba mea cor tuum
custodi precepta mea et viues. Posside sapienciam posside prudenciam ne
obliuiscaris neque declines a verbis oris mei. ne dimittas eam et

custodiet te. Dilige eam et observabit te. Principium sapientie timor
domini. Posside sapientiam et in omni possessione acquire prudentiam. Arri-
pe illam et exaltabit te. Glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus.
Dabit capiti tuo augmenta graciarum et corona inclita proteget te.
Audi fili mi et suscipe verba mea ut multiplicentur tibi anni vite. Viam
sapientie monstrabo tibi. duxi te per semitas equitatis. Quas cum ingressus fueris
non arctabuntur gressus tui. et currens non habebis offendiculum. Tene disci-
plinam ne dimittas eam. custodi illam quia ipsa est vita tua. Ne delecte-
ris semitis impiorum. nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea ne
transeas per eam. declina et desere eam. Non enim dormiunt nisi male fe-
cerint. nec rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint. Comedunt panem
impietatis. et vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splen-
dens procedit et crescit usque ad perfectam diem. Via impiorum tenebrosa
nesciunt ubi corruant. Fili mi ausculta sermones meos. et ad eloquia
mea inclina aurem tuam. Non recedant ab oculis tuis. custodi ea in
medio cordis tui. Vita enim sunt invenientibus ea. et universe carnis sa-
nitas. Omni custodia serva cor tuum. quia ex ipso vita procedit. Remove
a te os pravum. et detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta
videant. et palpebre tue precedant gressus tuos. Dirige semitam pedibus
tuis. et omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexteram neque ad
sinistram. Averte pedem tuum a malo. Vias enim que a dextris sunt novit
dominus. perverse sunt que a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos.
itinera autem tua in pace perducet. c. v.

Fili mi attende sapientiam meam. et prudentie mee inclina aurem
tuam ut custodias cogitationes. et disciplinam labia tua conservent.
Ne intenderis fallacie mulieris. Favus enim distillans labia mere-
tricis et nitidius oleo guttur eius. Novissima autem illius amara quasi absin-
thium. et lingua eius acuta quasi gladius biceps. Pedes eius de-
scendunt in mortem. et ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam
vite non ambulant. vagi sunt gressus eius et investigabiles. Nunc er-
go fili mi audi me et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac
ab ea viam tuam. et ne appropinques foribus domus eius. Ne des
alienis honorem tuum. et annos tuos crudeli. ne forte impleantur
extranei viribus tuis. et labores tui sint in domo aliena et gemas
in novissimis. quando consumpseris carnes et corpus tuum. et dicas. Cur
detestatus sum disciplinam. et increpationibus non acquievit cor meum.
Nec audivi vocem docentium me. et magistris non inclinavi aurem meam.
Pene fui in omni malo in medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam
de cisterna tua et fluenta putei tui. Deriventur fontes tui foras
et in plateis aquas tuas divide. Habeto eas solus. nec sint alieni
participes tui. Sit vena tua benedicta. et letare cum muliere adolescentie.

tue. Cerva carissima et gratissimus hinnulus. ubera eius inebrient te
omni tempore. in amore illius delectare iugiter. Cur seduceris fili mi ab
aliena. et foveris in sinu alterius. Respicit dominus vias hominis. et omnes
gressus illius considerat. Iniquitates sue capiunt impium. et funibus peccatorum suorum
constringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam. et in multitudine
vi Fili mi si spoponderis pro c. vi stultitie sue decipietur.
amico tuo defixisti apud extraneum manum tuam. illaqueatus es
verbis oris tui. et captus es propriis sermonibus tuis. Fac ergo quod dico
tibi fili mi. et temetipsum libera quia incidisti in manum proximi tui. Discurre.
festina. suscita amicum tuum. ne dederis sompnum oculis tuis. nec dormi-
tent palpebre tue. Eruere quasi damula de manu. et quasi avis de insidiis
aucupis. Vade ad formicam o piger et considera vias eius. et disce sapientiam.
Que cum non habeat ducem nec preceptorem nec principem. parat estate cibum
sibi. et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies. Quando consurges
ex sompno tuo. Paululum dormies. paululum dormitabis. paululum
conseres manus ut dormias. et veniet tibi quasi viator egestas. et pauperies
quasi vir armatus. Si vero impiger fueris. veniet ut fons messis tua. et
egestas longe fugiet a te. Homo apostata vir inutilis. graditur ore
perverso. annuit oculis. pede terit. digito loquitur. pravo corde machinatur
malum. et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo veniet perditio sua
Sex sunt que odit deus et subito conteretur. nec habebit ultra medicinam. Sex sunt que odit
dominus et septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes. linguam menda-
cem. manus effundentes innoxium sanguinem. cor machinans. cogitationes
pessimas. pedes veloces ad currendum in malum. proferentem mendacia
testem fallacem. et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserva
fili mi precepta patris tui. et ne dimittas legem matris tue. Liga ea
in corde tuo iugiter. et circunda ea gutturi tuo. Cum ambulaveris gradiantur
tecum. cum dormieris custodiant te. et evigilans loquere cum eis. quia manda-
tum lucerna est. et lex lux. et via vite. increpatio discipline. custodiat
te a muliere mala. et a blanda lingua extranee. Non concupiscat pulchritu-
dinem illius cor tuum. nec capiaris nutibus eius. Pretium enim scorti vix
unius est panis. mulier autem virorum preciosas animas capit. Numquid
abscondere potest homo ignem in sinu suo. et vestimenta illius non ardeant. aut
ambulare super prunas. ut non comburantur plante eius. Sic qui
ingreditur ad mulierem proximi sui. non erit mundus cum tetigerit eam. Non
grandis est culpe cum quis furatus fuerit. furatur enim ut esurientem
impleat animam suam. deprehensus reddet septuplum. et omnem substantiam domus
sue. et liberabit se. Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam
suam. Turpitudinem et ignominiam congregat sibi. et obprobrium illius non
delebitur. Quia zelus et furor viri non parcet in die vindicte. nec
acquiescet cuiusquam precibus. nec suscipiet pro redemptione dona plurima

fili mi c

Fili mi custodi sermones meos et precepta mea c. VII
reconde tibi. Fili honora dominum ⁊ valebis. preter eum vero ne ti-
mueris alienum. Serva mandata mea ⁊ vives ⁊ legem
meam quasi pupillam oculi. Liga eam in digitis tuis. et scribe eam
in tabulis cordis tui. Dic sapientie soror mea es. ⁊ prudentiam voca
amicam tuam. ut custodiat te a muliere extranea ⁊ ab aliena que verba
sua dulcia facit. De fenestra enim domus mee per cancellos prospexi ⁊
video parvulos. considero vecordem iuvenem qui transit per plateam iuxta
angulum. ⁊ prope viam domus illius graditur in obscuro ad vesperum disce-
dente die. in noctis tenebris ⁊ caligine. ⁊ ecce mulier occurrit illi or-
natu meretricio preparata ad capiendas animas. garrula ⁊ vaga. quiet-
is impatiens nec valens in domo consistere pedibus suis. Nunc foris. nunc
in plateis. nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumque iuvenem deoscu-
labitur ⁊ procaci vultu blanditur dicens. Victimas pro salute devovi. ho-
die reddidi vota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuum deside-
rans te videre ⁊ repperi. Intexui funibus lectum meum. stravi tapetibus
pictis ex Egypto. Aspersi cubile meum mirra ⁊ aloe ⁊ cinamomo.
Veni inebriemur uberibus donec illucescat dies. ⁊ fruamur cupitis
amplexibus. Non est enim vir in domo sua. abiit via longissima. Saccu-
lum pecunie secum tulit. in die plene lune reversurus est in domum suam.
Irretivit eum multis sermonibus. ⁊ blanditiis labiorum protraxit illum.
Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam. ⁊ quasi agnus lasciviens
⁊ ignorans quod ad vincula stultus trahatur. donec transfigat sagitta iecur
eius. velud si avis festinet ad laqueum. ⁊ nescit quod de periculo anime
Nunc ergo fili audi me ⁊ attende verba c. VIII . illius agitur.
oris mei. ne abstrahatur in viis illius mens tua. nec decipi-
aris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit. ⁊ fortis-
simi quique interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius penetrantes
ad inferiora mortis. Numquid sapientia non clamitat ⁊ prudentia dat vocem
suam. In summis excelsisque verticibus supra viam in mediis semitis stans
iuxta portam civitatis in ipsis foribus loquitur dicens. O viri ad vos cla-
mito. ⁊ vox mea ad filios hominum. Intelligite parvuli astutiam ⁊ insipi-
entes animadvertite. Audite quia de rebus magnis locuta sum. ⁊ aperientur
labia mea ut recta predicent. Veritatem meditabitur guttur meum. ⁊
de labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt sermones mei ⁊ non est in eis pravum
quid neque perversum. Recti sunt intelligentibus. ⁊ equi invenientibus scientiam.
Accipite disciplinam meam ⁊ non pecuniam. doctrinam magis quam aurum
eligite. Melior est enim sapientia cunctis opibus pretiosissimis ⁊ omne desi-
derabile ei non potest comparari. Ego sapientia habito in consilio ⁊ eruditis
intersum cogitationibus. Timor domini odit malum. arrogantiam ⁊ super-
biam ⁊ viam pravam ⁊ os bilingue detestor. Meum est consilium

et equitas mea e· prudentia mea e fortitudo. Per me reges regnant·
et legum conditores iusta decernunt· Per me principes imperant· et
potentes decernunt iusticiam· Ego diligentes me diligo ⁊ qui mane
vigilauerint ad me invenient me· Mecum sunt diuicie ⁊ gloria· opes super-
be ⁊ iusticia· Melior e fructus meus auro ⁊ lapide precioso· ⁊ genimina
mea argento electo· In vijs iusticie ambulo in medio semitarum iudicij· ut
ditem diligentes me et thesauros eorum repleam· Dominus possedit me initio
viarum suarum· antequam quicquam faceret a principio· ab eterno ordinata sum·
⁊ ex antiquis antequam terra fieret· Necdum erant abyssi ⁊ ego iam concepta eram·
Necdum fontes aquarum eruperant· necdum montes grandi mole constiterant· an-
te colles ego parturiebar· Adhuc terram non fecerat et flumina ⁊ cardines
orbis terre· Quando preparabat celos aderam· quando certa lege ⁊ giro vallabat abys-
sos· Quando ethera firmabat sursum· ⁊ librabat fontes aquarum· Quando circum-
dabat mari terminum suum· ⁊ legem ponebat aquis ne transirent fines suos·
Quando appendebat fundamenta terre· cum eo eram cuncta componens· ⁊ delectabar
per singulos dies ludens coram eo omni tempore· ludens in orbe terrarum· ⁊ deli-
cie mee esse cum filijs hominum. Nunc ergo filij audite me· Beati qui custodiunt
vias meas· Audite disciplinam ⁊ estote sapientes· ⁊ nolite abicere
eam. Beatus vir qui audit me· ⁊ qui vigilat ad fores meas cotidie
⁊ observat ad postes ostij mei· Qui me invenerit inveniet vitam et
hauriet salutem a domino· Qui autem in me peccauerit ledet animam suam· Omnes
qui me oderunt diligunt mortem. c. ix.
Sapientia edificauit sibi domum excidit columpnas vij· immolauit
victimas suas· miscuit vinum ⁊ proposuit mensam suam· misit an-
cillas suas ut vocarent ad arcem ⁊ ad menia ciuitatis· Si quis est
paruulus veniat ad me· insipientibus locuta e· Venite comedite panem
meum· ⁊ bibite vinum quod miscui vobis· Relinquite infantiam ⁊ viuite· ⁊
ambulate per vias prudentie· Qui erudit derisorem· ipse sibi facit iniuriam· Qui
arguit impium generat maculam sibi· Noli arguere derisorem· ne oderit te·
Argue sapientem ⁊ diliget te· Da sapienti occasionem ⁊ addetur ei sapientia· Doce
iustum et festinabit accipere· Principium sapientie timor domini· ⁊ sciencia sanctorum pru-
dentia· Per me enim multiplicabuntur dies tui· ⁊ addentur tibi anni vite·
Si sapiens fueris tibimetipsi eris· si autem illusor solus portabis malum· Muli-
er stulta ⁊ clamosa plenaque illecebris ⁊ nichil omnino sciens· sedet in
foribus domus sue super sellam in excelso urbis loco· ut vocaret transeuntes
per viam ⁊ pergentes itinere suo· Qui est paruulus declinet ad me· et ve-
cordi dixit· Aque furtiue dulciores sunt· ⁊ panis abscon-
ditus suauior· ⁊ ignorauit quod gigantes ibi sunt· ⁊ in profundis inferni
conuiue eius· Qui applicatur illi descendet ad inferos· Nam qui abscesserit
Filius sapiens letificat patrem c. x. Cum ea saluabitur
filius vero stultus mesticia est matris sue· Non proderunt thesauri

impietatis: iustitia vero liberabit te a morte. Non affliget dominus fame animam
iusti, et insidias impiorum subvertet. Egestatem operata est manus remissa;
manus autem fortium divitias parat. Qui nititur mendaciis hic pascit ventos;
idem autem ipse sequitur aves volantes. Qui congregat in messe filius sapiens
est; qui autem stertit estate filius confusionis est. Benedictio domini super caput
iusti; os autem impiorum operit iniquitatem. Memoria iusti cum laudibus, et nomen
impiorum putrescet. Sapiens corde precepta suscipit; stultus verbo ceditur la-
biis. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter; qui autem depravat vias
suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem, et stultus labiis
verberabitur; et qui arguit palam pacificat. Vena vite os iusti, et os impiorum
operit iniquitatem. Odium suscitat rixas, et universa delicta operit caritas.
In labiis sapientis invenitur sapientia, et virga in dorso eius qui indiget
corde. Sapientes abscondunt scientiam; os autem stulti confusioni proximum est. Sub-
stantia divitis urbs fortitudinis eius; pavor pauperum egestas eorum. Opus
iusti ad vitam; fructus autem impii ad peccatum. Via vite custodienti disciplinam;
qui autem increpationes relinquit errat. Abscondunt odium labia mendacia; qui
profert contumeliam insipiens est. In multiloquio peccatum non deerit; qui autem
moderatur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti; cor
impiorum pro nihilo. Labia iusti erudiunt plurimos; qui autem indocti sunt
in cordis egestate morientur. Benedictio domini divites facit, nec sociabitur
eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus; sapientia autem est viro prudentia.
Quod timet impius veniet super eum; desiderium suum iustis dabitur. Quasi
tempestas transiens non erit impius; iustus autem quasi fundamentum sempiternum.
Sicut acetum dentibus et fumus oculis, sic piger his qui miserunt eum in
via. Timor domini apponet dies, et anni impiorum breviabuntur. Expectatio
iustorum leticia; spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis via domini, et
pavor his qui operantur malum. Iustus in eternum non commovebitur; impii
autem non habitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam; lingua pravorum peribit.
Labia iusti considerant placita, et os impiorum perversa. c. xi
Statera dolosa abhominatio est apud deum, et pondus equum voluntas
eius. Ubi fuerit superbia ibi erit et contumelia; ubi autem humilitas ibi
et sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos, et supplantatio perversorum
vastabit eos. Non proderunt divitie in die ultionis; iustitia autem liberabit
a morte. Iustitia simplicis diriget viam eius, et in impietate sua corruet
impius. Iustitia rectorum liberabit eos, et in insidiis suis capientur
iniqui. Mortuo homine impio nulla erit ultra spes, et expectatio sollicitorum
peribit. Iustus de angustia liberatus est, et tradetur impius pro eo. Simu-
lator ore decipit amicum suum; iusti autem liberabuntur scientia. In bonis
iustorum exultabit civitas, et in perditione impiorum erit laudatio. In benedictione
iustorum exaltabitur civitas, et ore impiorum subvertetur. Qui despicit amicum
suum indigens corde est; vir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulenter

reuelat archana · qui autem fidelis est celat amici commissum Ubi non est
gubernator populus corruet · salus autem ubi multa consilia Affligetur malo
qui fidem facit pro extraneo · qui autem cauet laqueos securus erit Mulier graciosa
inueniet gloriam · et robusti habebunt diuicias Bene facit anime sue vir
misericors · qui autem crudelis est eciam propinquos abicit Impius facit opus instabile
seminanti autem iusticiam merces fidelis Clemencia preparabit vitam · et sectacio
malorum mortem Abhominabile domino cor prauum · et voluntas eius in hiis
qui simpliciter ambulant Manus in manu non erit innocens · semen autem iustorum
saluabitur Circulus aureus in naribus suis · mulier pulchra et fatua
Desiderium iustorum omne bonum est · prestolacio impiorum furor Alii diuidunt
propria et diciores fiunt Alii rapiunt non sua · et semper in egestate sunt Anima
que benedicit impinguabitur · et qui inebriat · ipse quoque inebriabitur Qui abscondit fru-
menta maledicetur in populis · benediccio autem super caput vendencium · Bene
consurgit diluculo qui querit bona · qui autem inuestigator malorum est · opprimetur
ab eis Qui confidit in diuiciis suis corruet · iusti autem quasi virens
folium germinabunt Qui conturbat domum suam possidebit uentos · et qui
stultus est seruiet sapienti · Fructus iusti lignum vite · et qui suscipit animas
sapiens est Si iustus in terra recipit · quanto magis impius et peccator CXII
Qui diligit disciplinam · diligit scienciam · qui autem odit increpaciones
xii insipiens est Qui bonus est · hauriet a domino graciam · qui autem confidit
cogitacionibus suis impie agit · Non roborabitur homo ex impietate
radix iustorum non commouebitur Mulier diligens corona est viro suo · et pu-
tredo in ossibus eius que confusione res dignas gerit Cogitaciones iustorum
iudicia · et consilia impiorum fraudulenta Uerba impiorum insidiantur
sanguini · os iustorum liberabit eos Uerte impios et non erunt · domus autem
iustorum permanebit Doctrina sua noscitur vir · qui autem vanus et excors est
patebit contemptui Melior est pauper et sufficiens sibi quam gloriosus et indi-
gens pane Nouit iustus animas iumentorum suorum · viscera autem impiorum cru-
delia Qui operatur terram suam saciabitur panibus · qui autem sectatur ocium stultis-
simus est Qui suauis est viuit in moderacionibus · in suis munitionibus re-
linquit contumelias Desiderium impii monimentum est pessimorum · radix
autem iustorum proficiet Propter peccata labiorum ruina proximat malo · effu-
giet autem iustus de angustia De fructu oris sui unusquisque replebitur
bonis · et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei Uia stulti recta in
oculis eius · qui autem sapiens est audit consilia Fatuus statim indicat
iram suam · qui autem dissimulat iniuriam callidus est Qui quod nouit loquitur
index iusticie est · qui autem mentitur testis est fraudulentus Est qui promittit
et quasi gladio pungitur consciencie · lingua autem sapiencium sanitas est · Labium
veritatis firmum erit in perpetuum · Qui autem testis est repentinus concinnat
linguam mendacii Dolus in corde cogitancium mala · qui autem ineunt pacis
consilia sequitur eos gaudium Non contristabit iustum quicquid ei acciderit ·

Impii autem replebuntur malo. Abhominatio est domino labia mendacia
qui autem fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat scientiam et cor insipien-
tium provocat stultitiam. Manus fortium dominabitur; que autem remissa est tributis
serviet. Meror in corde viri humiliabit illum et sermone bono letificabitur.
Qui negligit dampnum propter amicum iustus est; iter autem impiorum decipiet
eos. Non inveniet fraudulentus lucrum et substantia hominis erit auri precium.
In semita iustitie vita; iter autem devium ducit ad mortem. c. xiii p. m
Filius sapiens doctrina patris; qui autem illusor est non audit cum arguitur.
De fructu oris sui homo saciabitur bonis; anima autem prevari-
catorum iniqua. Qui custodit os suum custodit animam suam; qui autem
inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Vult et non vult piger; operum operancium
anima autem impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur; impius autem
confundit et confundetur. Iustitia custodit innocentis viam; impietas vero peccatorem
supplantat. Est quasi dives cum nichil habeat et est quasi pauper cum in multis
divitiis sit. Redemptio anime viri divitie sue; qui autem pauper est increpationem
non sustinet. Lux iustorum letificat; lucerna autem impiorum extinguetur.
Anime dolose errant in peccatis; iusti autem misericordes sunt et miserentur.
Inter superbos semper iurgia sunt; qui autem agunt cuncta cum consilio reguntur sapientia.
Substantia festinata minuetur; que autem paulatim colligitur manu multiplica-
bitur. Spes que differtur affligit animam; lignum vite desiderium veniens.
Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat; qui autem timet
preceptum in pace versabitur. Filio doloso nichil erit boni; servo autem sapienti
prosperi erunt actus et dirigetur via eius. Lex sapientis fons vite ut de-
clinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam; in itinere contemptorum
vorago. Astutus omnia agit cum consilio; qui autem fatuus est aperit stul-
titiam. Nuntius impii cadet in malum; legatus fidelis sanitas. Ege-
stas et ignominia ei qui deserit disciplinam; qui autem acquiescit ar-
guenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam; detestantur
stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur sapiens
erit; amicus stultorum efficietur similis. Peccatores persequitur malum et
iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes
et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum
et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit virge odit filium suum;
qui autem diligit illum instanter erudit. Iustus comedit et replet
animam suam; venter autem impiorum insaturabilis. c. xiiii xiiij
Sapiens mulier edificat domum suam; insipiens extructam de-
struet manibus. Ambulans recto itinere et timens deum despi-
citur ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbie;
labia sapientium custodiunt eos. Ubi non sunt boves presepe vacuum
est; ubi autem plurime segetes ibi manifesta fortitudo bovis. Testis
fidelis non mentitur; profert autem mendacium testis dolosus. Querit derisor

sapiam et non inveniet · doctrina prudentium facilis · Vade contra virum stultum
et nescit labia prudentie · Sapientia callidi est intelligere viam suam · et imprudencia
stultorum errans · Stultus illudit peccatum · inter iustos morabitur gratia · Cor
quod novit amaritudinem anime sue · in gaudio eius non miscebitur extraneus
Domus impiorum delebitur · tabernacula iustorum germinabunt · Est via que videtur
homini iusta · novissima autem eius ducunt ad mortem · Risus dolore miscebitur
et extrema gaudii luctus occupat · Viis suis replebitur stultus · et super eum
erit vir bonus · Innocens credit omni verbo · astutus considerat gressus suos · Sa-
piens timet et declinat a malo · stultus transilit et confidit · Impaciens operabitur
stulticiam · et vir versutus odiosus est · Possidebunt parvuli stulticiam · et astuti
expectabunt scientiam · Iacebunt mali ante bonos · et impii ante portas iustorum
Etiam proximo suo odiosus erit pauper · amici vero divitum multi · Qui despicit
proximum suum peccat · qui autem miseretur pauperi beatus erit · Qui credit in domino
misericordiam diligit · errant qui operantur malum · Misericordia et veritas preparant
bona · in omni opere bono erit abundancia · Ubi autem verba sunt plurima
ibi frequens est egestas · Corona sapientum divicie eorum · fatuitas stul-
torum imprudencia · Liberat animas testis fidelis · et profert mendacia versipellis
In timore domini fiducia fortitudinis · et filiis eius erit spes · Timor domini
fons vite · ut declinet a ruina mortis · In multitudine populi dignitas
regis · et in paucitate plebis ignominia principis · Qui paciens est multa gu-
bernat prudencia · qui autem impaciens est exaltat stulticiam suam · Vita
carnium sanitas cordis · putredo ossium invidia · Qui calumpniatur egenum
exprobrat factori eius · honorat autem eum qui miseretur pauperi · In malicia sua
expelletur impius · sperat autem iustus in morte sua · In corde prudentis requiescit
sapientia · et indoctos quosque erudiet · Iusticia elevat gentem · mise-
ros facit populos peccatum · Acceptus est regi minister intelligens · iracundiam eius
Responsio mollis frangit iram · c · xv · sustinebit inutilis
sermo durus suscitat furorem · Lingua sapientum ornat scientiam · os fa-
tuorum ebullit stulticiam · In omni loco oculi domini contemplantur bonos
et malos · Lingua placabilis lignum vite · que autem inmoderata est conteret
spiritum · Stultus irridet disciplinam patris sui · qui autem custodit increpationes
astutior fiet · In abundanti iusticia virtus maxima est · cogitationes autem
impiorum eradicabuntur · Domus iusti plurima fortitudo · et in fructibus impii
conturbatio · Labia sapientum disseminabunt scientiam · cor stultorum dis-
simile erit · Victime impiorum execrabiles domino · vota iustorum placa-
bilia · Abhominatio domino est via impii · qui sequitur iusticiam diligitur
ab eo · Doctrina mala deserenti viam vite · qui increpationes odit · morietur
Infernus et perditio coram domino · quanto magis corda filiorum hominum · Non
amat pestilens eum qui se corripit · nec ad sapientes graditur · Cor gau-
dens exhilarat faciem · in merore animi deicitur spiritus · Cor sapientis
querit doctrinam · et os stultorum pascitur impericia · Omnes dies pauperis mali

xx

Scienter

Secura mens quasi iuge conuiuium. Melius est parum cum timore domini
quam thesauri magni et insaciabiles. Melius est uocare ad olera
cum caritate quam ad uitulum saginatum cum odio. Vir iracundus pro-
uocat rixas. qui paciens est mitigat suscitatas. Iter pigrorum quasi
sepes spinarum. via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens letifi-
cat patrem. et stultus homo despicit matrem suam. Stulticia gaudium
stulto et vir prudens dirigit gressus. Dissipantur cogitaciones ubi non suos
est consilium. ubi vero plures sunt consiliarii confirmantur. Letatur homo in sententia oris
sui. et sermo oportunus est optimus. Semita vite super eruditum ut de-
clinet de inferno nouissimo. Domum superborum demolietur dominus. et
firmos faciet terminos vidue. Abhominacio domini cogitaciones male
et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui
sectatur auariciam. qui autem odit munera viuet. Per misericordiam et fidem pur-
gantur peccata. Per timorem autem domini declinat omnis a malo. Mens iusti
meditabitur obedienciam. os impiorum redundat malis. Longe est dominus
ab impiis. et oraciones iustorum exaudiet. Lux oculorum letificat animam
fama bona impinguat ossa. Auris que audit increpaciones vite in me-
dio sapientum commorabitur. Qui abicit disciplinam despicit animam
suam. qui autem acquiescit increpacionibus possessor est cordis. XVI
Timor domini disciplina sapiencie. et gloriam precedit humilitas. Hominis
est animum preparare. et domini gubernare linguam. Omnes vie ho-
minum patent oculis eius. spirituum ponderator est dominus. Reuela
domino opera tua. et dirigentur cogitaciones tue. Uniuersa propter semetipsum
operatus est dominus. impium quoque ad diem malum. Abhominacio domini est omnis
arrogans. etiam si manus ad manum fuerit. non erit innocens. Misericordia
et veritate redimitur iniquitas. et in timore domini declinatur a malo. Cum
placuerint domino vie hominis. inimicos quoque eius conuertet ad pacem. Melius
est parum cum iusticia quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit
viam suam. sed domini est dirigere gressus suos. Diuinacio in labiis regis
in iudicio non errat os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt
et opera eius omnes lapides sacculi. Abhominabiles regi qui agunt
impie. quoniam iusticia firmatur solium. Voluntas regum labia iusta
qui recta loquitur diligetur. Indignacio regis nuncius mortis. et vir
sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita. et cleme-
cia eius quasi imber serotinus. Posside sapienciam quia auro melior est
et acquire prudenciam quia preciosior est argento. Semita iustorum
declinat mala. custos anime sue seruat viam suam. Contricionem prece-
dit superbia. et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est humiliari
cum mitibus quam diuidere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet
bona. et qui sperat in domino beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur
prudens. et qui dulcis est eloquio maiora reperiet. Fons vite eruditio

possidet; doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius, et labiis illius addet gratiam. Favus mellis verba composita, dulcedo animae sanitas ossium. Est via quae homini videtur recta, et novissima eius ducunt ad mortem. Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites, et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum, et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus, quae in viis iustitiae reperietur. Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

c. xvii

xvii Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino, ita corda probat Dominus. Malus obedit linguae iniquae, et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius, et qui in ruina laetatur alterius non erit impunitus. Corona senum filii filiorum, et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita, nec principem labium mendax. Gemma gratissima expectatio postulantis; quocumque se verterit prudenter intelligit. Qui celat delictum quaerit amicitias; qui altero sermone repetit separat foederatos. Plus proficit correptio apud prudentem quam centum plagae apud stultum. Semper iurgia quaerit malus, angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis ursae occurrere raptis fetibus, quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum, et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit. Et qui iustificat impium et qui condemnat iustum, abominabilis est uterque apud Deum. Quid prodest habere divitias stultum, cum sapientiam emere non possit? Qui altam facit domum suam quaerit ruinam, et qui evitat discere incidet in mala. Omni tempore diligit qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur. Homo stultus plaudet manibus cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas, et qui exaltat os suum quaerit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bonum, et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam, sed nec pater in fatuo laetabitur. Animus gaudens aetatem floridam facit, spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia, oculi stultorum in finibus terrae. Ira patris filius stultus, et dolor matris quae genuit eum. Non est bonum damnum inferre iusto, nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est, et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur, et si compresserit labia sua intelligens.

c. xviii

xviii Occasiones quaerit qui vult recedere ab amico, omni tempore erit

exprobrabilis Non recipit verba stultus prudentie nisi ea dixeris que versatur
in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contempnit sed sequitur
eum ignominia et obprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri et torrens
redundans fons sapientie. Personam accipere impii in iudicio non est bonum
ut declines a veritate iudicii. Labia stulti inmiscent se rixis et os eius
iurgia provocat. Os stulti contritio eius et labia illius ruina anime
eius. Verba bilinguis quasi simplicia et ipsa perveniunt usque ad inte-
riora ventris. Pigrum deicit timor anime autem effeminatorum esurient. Qui
mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis. Turris for-
tissima nomen domini ad ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis
urbs roboris eius et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur
exaltatur cor hominis et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam
audiat stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri su-
stentat imbecillitatem suam spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit
sustinere. Cor prudens possidebit scientiam et auris sapientium querit do-
ctrinam. Donum hominis dilatat viam eius et ante principes spacium ei efficit.
Iustus prior est accusator sui venit amicus eius et investigabit eum.
Contradictiones comprimit sors et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui ad-
iuvatur a fratre quasi civitas firma et iudicia quasi vectes urbium. De fructu
oris viri replebitur venter eius et genimina labiorum eius saturabunt
eum. Mors et vita in manu lingue qui diligunt eam comedent fructus
eius. Qui invenit mulierem bonam invenit bonum et hauriet iocunditatem
a domino. Qui expellit mulierem bonam expellit bonum qui autem tenet
adulteram stultus et insipiens est. Cum obsecrationibus loquetur pauper
et dives effabitur rigide. Vir amicabilis ad societatem magis
Melior est pauper qui am- c. xix amicus erit quam frater
bulat in simplicitate sua quam dives torquens labia sua et insipiens.
Ubi non est scientia anime non est bonum et qui festinus est pedibus
offendit. Stulticia hominis supplantat gressus eius et contra deum
fervet animo suo. Divitie addunt amicos plurimos a paupere autem
et hii quos habuit separantur. Testis falsus non erit impunitus et qui men-
dacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis et amici
sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum insuper et
amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit.
Qui autem possessor est cordis diligit animam suam et custos prudentie inveniet
bona. Testis falsus non erit impunitus et qui loquitur mendacia peribit.
Non decent stultum delicie nec servum dominari principibus. Doctrina viri
per pacientiam noscitur et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis ita
et regis ira et sicut ros super herbam ita et hilaritas eius. Dolor patris filius
stultus et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur
a parentibus a domino autem proprie uxor prudens. Pigredo immittit soporem

et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam
qui autem negligit vias suas mortificabitur. Feneratur domino qui miseretur pauperi
et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne desperes, ad inter-
fectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui impatiens est sustinebit dampnum
et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam ut sis
sapiens in novissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri, voluntas
autem domini permanebit. Homo indigens misericors est et melior pauper quam vir men-
dax. Timor domini ad vitam et in plenitudine commorabitur absque visitatione
pessima. Abscondit piger manum suam sub ascella sua nec ad os suum
applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit; si autem corri-
pueris sapientem intelliget sapientiam. Qui affligit patrem et fugat matrem
ignominiosus est et infelix. Non cesses fili audire doctrinam nec ignores
sermones discipline. Testis iniquus deridet iudicium et os impiorum devorat
iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia et mallei stultorum percutientes
corporibus.

c. xx

Luxuriosa res vinum et tumultuosa
ebrietas. Quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus
leonis ita terror regis. Qui provocat eum peccat in animam suam.
Honor est homini qui separat se a contentionibus. Omnes autem stulti miscentur contume-
liis. Propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo estate et
non dabitur ei. Sicut aqua profunda sic consilium in corde viri sed homo
sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur. Virum autem fide-
lem quis inveniet. Iustus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se
filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum in-
tuitu suo. Quis potest dicere mundum est cor meum, mundus sum a peccato.
Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abhominabile est apud
deum. Ex studiis suis intelligitur puer si munda et recta sint opera eius.
Aurem audientem et oculum videntem dominus fecit utrumque. Noli diligere
sompnum ne te egestas opprimat. Aperi oculos tuos et saturare pa-
no nibus. Malum est malum est dicit omnis emptor et cum recesserit tunc
gloriabitur. Est autem aurum et multitudo gemmarum et vas preciosum labia
scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni et pro extraneis
aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis mendacii et postea
implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur et guberna-
culis tractanda sunt bella. Et qui revelat misteria et ambulat fraudu-
lenter et dilatat labia sua ne commiscearis. Qui maledicit patri suo
et matri extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam
festinatur a principio in novissimo benedictione carebit. Ne dicas reddam
malum pro malo; expecta dominum et liberabit te. Abhominatio est apud
deum pondus et pondus; statera dolosa non est bona. A domino diriguntur
gressus viri; quis autem hominum intelligere potest viam suam. Ruina est homini
devotare sanctos et post vota tractare. Dissipat impios rex sapiens et

circuat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis, que investigat omnia
secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius. no
thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum, et dignitas senum canicies.
Livor vulneris absterget mala, et plage in secretioribus ventris. c. XXI
Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu domini: quocumque voluerit
inclinabit illud. Omnis via viri sibi recta videtur: appendit autem corda oppedit
dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet deo quam victime. Exal-
tatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti
semper in abundantia: omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros
lingua mendacii, vanus et excors est, et impingetur ad laqueos mortis. Ra-
pine impiorum detrahent eos, qui noluerunt facere iudicium. Perversa via
viri aliena est: qui autem mundus est, rectum opus eius. Melius est sedere in
angulo domatis (tecti), quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima
impii desiderat malum, non miserebitur proximo suo. Multato pestilente
sapientior erit parvulus: et si sectetur sapientem, sumet scientiam. Excogitat iustus
de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam
ad clamorem pauperis, et ipse clamabit et non exaudietur. Munus abscon-
ditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto
est facere iudicium, et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via
doctrine, in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas, in egestate
erit: qui diligit vinum et pinguia, non ditabitur. Pro iusto datur impius,
et pro recto iniquus. Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa
et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti: et imprudens
homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam, inveniet vitam et gloriam.
Civitatem fortium ascendit sapiens, et destruxit robur fiducie eius. Qui
custodit os suum et linguam suam, custodit ab angustiis animam suam. Superbus
et arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt
pigrum: noluerunt enim quicquam manus eius operari: tota die concupiscit et desi-
derat: qui autem iustus est, tribuet et non cessabit. Hostie impiorum no
abhominabiles, que offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit: vir obe-
diens loquetur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui
autem rectus est, corrigit viam suam. Non est prudentia, non est sapientia, non
est consilium contra dominum. Equus paratur ad diem belli: dominus autem salutem tribuit.
Melius est nomen bonum quam divitie multe: super c. XXII
argentum vero et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi:
utriusque operator est dominus. Callidus vidit malum, et abscondit se:
innocens pertransiit, et afflictus est damno. Finis modestie timor domini,
divitie et gloria et vita. Arma et gladii in via perversi: custos autem
anime sue longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam no
suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat: et
qui accipit mutuum, servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatem

[Q]ui seminat iniquitatem metet mala et virga ire sue consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur
de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat
munera, animam autem aufert accipientium. Ejice derisorem et exibit cum eo
jurgium et cessabunt cause et contumelie. Qui diligit cordis munditiam propter
gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi Domini custodiunt scientiam
et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: leo est foris, in medio platearum occi-
dendus sum. Fovea profunda os aliene; cui iratus est Dominus incidet in eam.
Stultitia colligata est in corde pueri et virga discipline fugabit eam.
Qui calumpniatur pauperem ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori
et egebit. Fili mi inclina aurem tuam et audi verba sapientium, appone
autem cor ad doctrinam meam, que pulchra erit tibi cum servaveris eam in ore
tuo et redundabit in labiis tuis, ut sit in Domino fiducia tua, unde et ostendi
tibi eam hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia, ut
ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex hiis illis qui
miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est, neque conteras
egenum in porta, quia Dominus iudicabit causam eius et configet eos qui confixerunt
animam eius. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro
furioso, ne forte discas semitas eius et sumas scandalum anime
tue. Noli esse cum hiis qui defigunt manus suas et qui vades se offerunt
pro debitis; si enim non habes unde restituas, quid cause est ut
tollat operimentum de cubili tuo? Ne transgrediaris terminos antiquos
quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? Coram regibus
stabit nec erit ante ignobiles. c. xxiii

i. fideiussores

xxiii Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende que posita
sunt ante faciem tuam et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes
in potestate animam tuam. Ne desideres de cibis eius in quo est panis menda-
cii. Noli laborare ut diteris, sed prudentie tue pone modum. Ne erigas
oculos tuos ad opes quas habere non potes, quia facient sibi pennas quasi aquile
et volabunt in celum. Ne comedas cum homine invido et ne desideres
cibos eius, quoniam in similitudinem arioli et coniectoris estimat quod ignorat.
Comede et bibe dicet tibi, et mens eius non est tecum. Cibos quos
comederas evomes et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipien-
tium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas ter-
minos parvulorum et agros pupillorum ne introeas; propinquus enim
eorum fortis est et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam
cor tuum et aures tue ad verba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam;
si percusseris eum virga non morietur. Tu virga percuties eum et animam eius
de inferno liberabis. Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum
cor meum et exultabunt renes mei cum locuta fuerint rectum labia tua.
Ne emuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die, quia habebis
spem in novissimo et prestolatio tua non auferetur. Audi fili mi et esto sapiens

et dige i via am̄ tui Noli ēē in ꝯuiuys potatoꝝ · ꝫ i comessa
tōnibꝫ eoꝝ qui carnes ad vescēdū ꝯferūt · qꝛ vacātes potibꝫ ꝫ dātes
simbola ꝯsumētur · ꝫ vestietur pannis dormitacō Audi prēm tuū q̄ ge-
nuit te · ꝫ ne ꝯtēpnas cū senuit mr̄ tua · ꝟitatē eme ꝫ noli
vēdē sapiaꝫ ꝫ doctinaꝫ ꝫ intelligēcias Exultat gau° pr̄ q̄ sapientē
genuit filiū letabitur i eo Gaudeat pr̄ tuꝰ ꝫ mr̄ tua ꝫ exultet q̄
genuit te · Prebe fili mi cor tuū m̄ · ꝫ oculi tui vias meas custo-
diat Fouea eīn pfunda ē meretrix · ꝫ puteꝫ āgustꝫ aliena Insidiat̄
i via quasi latro · ꝫ quos īcautos viderit · interficiet Cui ve · cuiꝰ pri
ve · cui rixe · cui fouee · cui sine cā vulnā · cui suffusio oculoꝝ · nonne
hys qui morātur in vino et student calicibꝫ ~~epulentis~~ epotandis ·
Ne intueāris vinū cū flauescit · cū spleduit in vitro color eius
Ingreditur blande s; i nouissio mordebit ut coluber · ꝫ sicut regulus
venenā diffundꝫ Oculi tui videbunt extraneas · ꝫ cor tuū loquetur puisa
ꝫ eris sicut dormiens i medio maris ꝫ q̄si sopitꝰ gubnator amisso clauo
ꝫ dices · Verbauerūt me ꝫ nō dolui · traxerunt me ꝫ ego nō sensi · Qn
euigilabo ꝫ rursū vina rapiam c xxiiii
Ne emuleris viros malos nec desideres esse cū eis · qꝛ rapinas
meditatur mens eoꝝ · ꝫ fraudes labia eoꝝ loquūtur Sapiā edifi-
cabitur domꝰ ꝫ pdentia roborabitur In doctina replebūtur cellaria vniūsa
subsā pciosa ꝫ pulcrrima · Vir sapiens fortis ē · ꝫ vir doctꝰ robustꝰ et
validꝰ · qꝛ cū dispositiōe initur bellū Et erit salꝰ vbi multa ꝯsilia
sūt et excelsa stulto sapīa · in porta nō apiet os suū Qui cogitat
male facere · stultꝰ vocabitur Cogitacō stulti pctm̄ ē · ꝫ abhomīacō nō
hoīm detractor Si desparis lassꝰ in die āgustie minuet̄ fortitudo
tua Erue eos qui ducunt̄ ad mortē · ꝫ qui trahunt̄ ad interitū ne
cesses liberāre Si dixis vires nō suppetunt · qui inspector ē cordis ipe
intelligit · ꝫ ꝯsuatorē aīe tue nichꝫ fallit · reddꝫ qꝛ hoī iux opa sua
Comede fili mi mel qꝛ bonū ē ꝫ fauū dulcissimū gutturi tuo sic et
doctina sapiē aīe tue · quā cū inuenis i nouissimis hebis spēꝫ · et
spes tua nō pibit Ne insidieris ꝫ q̄ras impietate in domo iusti neqꝫ
vastes requiē eius Septies eīn cadet iustꝰ ꝫ resurget · impy̆
aūt corruent in malū Cū ceciderit inimicꝰ tuus ne gaudeas · ꝫ in ruina
eiꝰ ne exultꝫ cor tuū · ne forte videat dn̄s ꝫ displiceat ei · ꝫ auferat
ab eo irā suā Ne ꝯtendas cū pessimis nec emuleris impios · qui nō
hūt futuroꝝ spem mali ꝫ lucna impioꝝ extinguentur Time dn̄m fili mi
ꝫ regē · ꝫ cū detractoribꝫ ne ꝯmiscearis · qm̄ repente ꝯsurgꝫ pdicio eoꝝ
ꝫ ruinā vtriusqꝫ quis nouit Hec qꝫ sapientibꝫ cognoscere psonaꝫ i iudicio
nō ē bonū Qui dicit impio iustꝰ es · maledicet eū pli ꝫ detestabuntur
eū tribꝫ Qui arguunt laudabunt̄ · ꝫ sup ipos veniet bndicto Labia
deosculabitur qui recta vba respondet Prepa foris opꝰ tuū ꝫ diligenter

exerce agrum tuum ut postea edifices domum tuam. Ne sis testis frustra contra proximum tuum nec lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei, reddam unicuique secundum opera sua. Per agrum hominis pigri transivi et per vineam viri stulti et ecce totum repleverant urtice, operuerant superficiem eius spine et maceria lapidum destructa erat. Quod cum viderem posui in corde meo et exemplo didici disciplinam. Usquequo piger dormies, usquequo de sompno consurges? Parum inquit dormies, modicum dormitabis, paululum manus conseres ut requiescas, et veniet tibi quasi cursor egestas tua et mendicitas quasi vir armatus.

Hee sunt parabole Salomonis quas transtulerunt viri Ezechie regis c. xxv
Iude. Gloria dei est celare verbum et gloria regum investigare sermonem. Celum sursum et terra deorsum et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis et firmabitur iusticia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi ascende huc quam ut humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito ne postea emendare non possis cum dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo et secretum extraneo ne reveles, ne forte insultet tibi cum audierit et exprobrare non cesset. Gratia et amicicia liberant, quas tibi serva ne exprobrabilis fias. Mala aurea in lectis argenteis qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris aurea et margarita refulgens qui arguit sapientem et aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die messis ita legatus fidelis ei qui misit eum animam illius requiescere facit. Nubes et pluvie et venti non sequentes vir gloriosus et promissa non complens. Paciencia lenietur princeps et lingua mollis confringit duritiam. Mel invenisti, comede quod sufficiat tibi ne forte saciatus evomas illud. Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui ne forte saciatus oderit te. Iaculum et gladius et sagitta acuta homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.
spcit Dens putridus et pes lassus qui sperat super infidelitate in die angustie et amittit pallium suum in die frigoris. Acetum in nitro et qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno ita tristicia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitierit da ei aquam bibere, prunas enim congregabis super caput eius et dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias et facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa in domo communi. Aqua frigida anime sitienti et nuncius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede et vena corrupta iustus cadens coram impio. Sicut qui mel multum comedit non est ei bonum, sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque murorum ambitu ita vir qui non potest in lo-

Quomodo nix in estate et pluvia c. xxvi quendo cohibere spiritum suum
in messe, sic indecens est stulto gloria. Nam sicut avis ad alta transvolans et passer quolibet vadens, sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo et chamus asino et virga in dorso imprudentium

Ne respondeas stulto iuxta stulticiam suam · ne efficiaris ei similis Responde
stulto iuxta stulticiam suam · ne sibi sapiens esse videatur Claudus pedibus
et iniquitatem bibens · qui mittit verba per nuncium stultum Quomodo pulcras
frustra habet claudus tibias · sic indecens in ore stultorum parabola Sicut qui
mittit lapidem in acervum mercurii · ita qui tribuit insipienti honorem ·
Quomodo si spina nascatur in manu temulenti · sic parabola in ore stultorum ·
Iudicium terminat causas · et qui imponit stulto silentium iras mitigat Sicut
canis qui revertitur ad vomitum suum · ita imprudens qui iterat stulticiam suam
Vidisti hominem sapientem sibi videri · magis illo spem habebit stultus Dicit
piger leena in via · leo in itineribus Sicut ostium vertitur in cardine suo · ita
piger in lectulo suo Abscondit piger manus suas sub ascella sua · et labo-
rat si ad os suum eas converterit Sapientior sibi videtur piger septem viris
loquentibus sentencias Sicut qui apprehendit auribus canem · sic qui transit in-
paciens et commiscetur rixe alterius Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas
ad mortem · sic vir qui fraudulenter nocet amico suo · et cum fuerit deprehensus
dicit · ludens feci Cum defecerint ligna extinguetur ignis · et susurrone subtracto
iurgia conquiescunt Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem · sic
homo iracundus suscitat rixas Verba susurronis quasi simplicia · et ipsa per-
veniunt ad intima ventris Quomodo si argento sordido ornare velis vas
fictile · sic labia tumentia cum corde pessimo sociata Labiis suis intelli-
gitur inimicus · cum in corde suo tractaverit dolos Quando summiserit vocem suam
ne credideris ei · quoniam vii nequicie sunt in corde illius Qui operit odium
fraudulenter · revelabitur malicia eius in concilio Qui fodit foveam
incidet in eam · et qui volvit lapidem revertetur ad eum Lingua fallax non
amat veritatem · et os lubricum operatur ruinas c xxvii

Ne glorieris in crastinum · ignorans quid superventura pariat dies Lau-
det te alienus et non os tuum · extraneus et non labia tua Grave est
saxum et onerosa arena · sed ira stulti utroque gravior · Ira non habet misericordiam
nec furor erumpens · et impetum concitati quis poterit ferre Melior est
correpcio manifesta · quam amor absconditus Meliora sunt vulnera diligentis
quam fraudulenta oscula odientis Anima saturata calcabit favum · anima
esuriens et amarum pro dulci sumet Sicut avis transmigrans de loco suo
sic vir qui derelinquit nidum suum Unguento et variis odoribus delectatur
cor · et bonis amici consiliis anima dulcoratur Amicum tuum et amicum
patris tui ne dimiseris · et domum fratris tui ne ingrediaris in die af-
flictionis tue Melior est vicinus iuxta quam frater procul Stude sapiencie
fili mi et letifica cor meum ut possis exprobranti respondere sermonem Astutus
videns malum absconditus est · parvuli transeuntes sustinuere dispendia
Tolle vestimentum eius qui spopondit pro extraneo · et pro alienis
aufer pignus ab eo Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte
consurgens · maledicenti similis erit Tecta perstillantia in die frigoris

et litigiosa mulier comparantur. Quam retinet eam quasi qui ventum teneat et oleum
dextere sue evacuat. Ferrum ferro acuitur et homo exacuet faciem amici
sui. Qui servat ficum comedet fructus eius et qui custos est domini sui glorificabitur
Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium sic corda hominum manifesta
sunt sapientibus prudentibus. Infernus et perditio non replebuntur similiter et oculi hominum
insatiabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentum et in fornace aurum
sic probatur homo ore laudantis. Cor iniqui inquirit mala cor autem rectum
ordea d corticata — inquirit scientiam. Si contuderis stultum in pila quasi tipsanas feriente desuper
pilo non auferetur ab eo stultitia eius. Diligenter cognosce vultum pecoris tui
gregesque tuos considera. Non enim habebis iugiter potestatem sed corona tribuetur
in generatione et generationem. Aperta sunt prata et apparuerunt herbe virentes
et collecta sunt fena de montibus. Agni sunt ad vestimentum tuum et hedi
ad agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos in necessaria domus
tue et ad victum ancillis tuis.

XXVIII

Fugit impius nemine persequente. iustus autem quasi leo confidens absque
terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius et propter hominis
sapientiam et horum scientiam que dicuntur vita ducis longior erit. Vir pauper
calumnians pauperes similis est imbri vehementi in quo paratur fames.
Qui derelinquunt legem laudant impium. qui custodiunt succenduntur contra
eum. Viri mali non cogitant iudicium. qui autem inquirunt dominum animadvertunt
omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua quam dives pravis
itineribus. Qui custodit legem filius sapiens est. qui autem pascit comes-
satores confundit patrem suum. Qui coacervat divitias usuris et fenore
liberali in pauperes congregat eas. Qui declinat aurem suam ne audi-
at legem. oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala
in interitu suo corruet et simplices possidebunt bona eius. Sapiens
sibi videtur vir dives. pauper autem prudens scrutabitur eum. In exultatione
iustorum multa gloria est. regnantibus impiis ruine hominum. Qui ab-
scondit scelera sua non dirigetur. qui autem confessus fuerit et reliquerit ea miseri-
cordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus. qui vero mentis est dure cor-
ruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens. princeps impius super
populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per
calumniam. qui autem odit avaritiam longi fient dies eius. Hominem
al. sustinet — qui calumniatur anime sanguinem si usque ad lacum fugerit nemo sustentet.
Qui ambulat simpliciter salvus erit. qui perversis ingreditur viis concidet
concidet — semel. Qui operatur terram suam saciabitur panibus. qui sectatur otium
replebitur egestate. Vir fidelis laudabitur multum. qui autem festinat
ditari non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non bene
facit iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir qui festinat
ditari et aliis invidet ignorat quod egestas superveniat ei. Qui corripit
hominem gratiam postea inveniet apud eum. magis quam ille qui per lingue

blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre et
dicit hoc non esse peccatum particeps homicidae est. Qui se iactat et dilatat
iurgia concitat. qui autem sperat in domino saluabitur. Qui confidit in corde
suo stultus est. qui autem graditur sapienter iste saluabitur. Qui dat pau-
peri non indigebit. qui despicit deprecantem sustinebit penuriam. Cum
surrexerint impii abscondentur homines. cum illi perierint multiplicabuntur
Viro qui corripientem dura ceruice c. xxix iusti
contemnit. repentinus ei superveniet interitus. et eum sanitas non
sequetur. In multiplicatione iustorum letabitur vulgus. cum impii
sumpserint principatum gemet populus. Vir qui amat sapientiam letificat
patrem suum. qui autem nutrit scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram no
vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus
loquitur amico suo rete expandit gressibus eius. Peccantem virum iniquum vt hic
involvet laqueus. et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus
causam pauperum. impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant
civitatem. sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto
contenderit sive irascatur vel rideat non inveniet requiem. Viri sanguinum
oderunt simplicem. iusti autem querunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus
sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit verba
mendacii. omnes ministros habet impios. Pauper et creditor obviaverunt
sibi. utriusque illuminator est dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes thro-
nus eius in eternum firmabitur. Virga atque correctio tribuit sapientiam. puer no
qui dimittitur voluntati sue confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum
multiplicabuntur scelera. et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum
et refrigerabit te. et dabit delicias anime tue. Cum prophetia defecerit dissi- no
pabitur populus. qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non potest eru-
diri. quia quod dicis intelligit. et respondere contemnit. Vidisti hominem velocem
ad loquendum. stulticia magis speranda est quam illius correptio. Qui
delicate a pueritia nutrit servum suum. postea sentiet illum contumacem
Vir iracundus provocat rixas. et qui ad indignandum facilis est erit
ad peccata proclivior. Superbum sequitur humilitas. et humilem spiritu suscipiet
gloria. Qui cum fure participat odit animam suam. adiurantem audit et
non indicat. Qui timet hominem cito corruet. qui sperat in domino suble-
vabitur. Multi requirunt faciem principis. et a domino iudicium egreditur
singulorum. Abhominantur iusti virum impium. et abhominantur impii eos qui
in recta sunt via. Verba custodiens filius extra perditionem erit c. xxx
Verba congregantis filii vomentis. Visio quam locutus est vir
cum quo est deus. et qui deo secum morante confortatus ait. Stul-
tissimus sum virorum. et sapientia non est mecum. Non didici sapientiam
et novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in celum atque descendit. Quis conti-
nuit spiritum in manibus suis. Quis colligavit aquas quasi in vestimento

Quis suscitavit omnes terminos terre. Quod nomen est eius. et quod nomen filii eius
si nosti. Omnis sermo dei ignitus est clypeus sperantibus in se. Ne addas ver-
quicquam illius ne arguaris inveniarisque mendax. Duo rogavi te ne
deneges mihi antequam moriar. Vanitatem et verba mendacia longe fac
a me. mendicitatem et divitias ne dederis mihi. tribue tantum victui meo
necessaria. ne forte satiatus illiciar ad negandum et dicam Quis est dominus
Et egestate compulsus furer et periurem nomen dei mei. Ne accuses
servum ad dominum suum ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio que patri
suo maledicit et que non benedicit matri sue. Generatio que sibi videtur munda
et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi. et pal-
pebre eius in alta surrecte. Generatio que pro dentibus gladios habet. et comman-
dit molaribus suis ut comedat inopes de terra et pauperes ex ho-
minibus. Sanguisuge sunt due filie dicentes affer. affer. Tria sunt
insaturabilia et quartum quod numquam dicit sufficit. Infernus et os vulve. et
terra que non satiatur aqua. Ignis vero numquam dicit sufficit. Oculum qui sub-
sannat patrem et qui despicit partum matris sue. effodiant eum corvi de
torrentibus. et comedant eum filii aquile. Tria sunt difficilia mihi et
quartum penitus ignoro. Viam aquile in celo. viam colubri super petram
viam navis in medio maris. et viam viri in adolescentia. Talis est
via mulieris adultere que comedit et tergens os suum dicit. Non sum operata
malum. Per tria movetur terra et quartum non potest sustinere. Per servum cum
regnaverit. per stultum cum saturatus fuerit cibo. et per odiosam mulierem cum in
matrimonium fuerit assumpta. et per ancillam cum heres fuerit domine sue. Quatuor
sunt minima terre. et ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formice populus
infirmus qui preparat in messe cibum sibi. Lepusculus plebs invalida
qui collocat in petra cubile suum. Regem locusta non habet et egreditur
universa per turmas. Stellio manibus nititur et moratur in edibus regis.
Tria sunt que bene gradiuntur. et quartum quod incedit feliciter. Leo fortissimus
bestiarum et ad nullius pavebit occursum. Gallus succinctus lumbos. et aries.
nec est rex qui resistat ei. Et qui stultus apparuit postquam elatus
est in sublime. Si enim intellexisset. ori imposuisset manum. Qui au-
tem fortiter premit ubera ad eliciendum lac. exprimit butirum. et qui
vehementer emungit. elicit sanguinem. et qui provocat iras producit dis-
cordias. Verba lamuelis regis. Visio qua erudivit eum mater sua.
Quid dilecte mi. quid dilecte uteri mei. quid dilecte votorum meorum

xxxi Ne dederis mulieribus substantiam tuam et divitias tuas ad c xxxi
delendos reges. Noli regibus o lamuel dare vinum. quia
nullum secretum est ubi regnat ebrietas. ne forte bibant et obli-
viscantur iudiciorum. et mutent causam filiorum pauperis. Date siceram meren-
tibus. et vinum hiis qui amaro sunt animo. Bibant et obliviscantur egestatis
sue. et doloris sui non recordentur amplius. Aperi os tuum muto. et

causis omnium filiorum qui pertransiunt. aperi os tuum. discerne quod iustum est
et iudica inopem et pauperem. aleph. Mulierem fortem quis inveniet
procul et de ultimis finibus pretium eius. beth. Confidit in ea cor
viri sui et spoliis non indigebit. gimel. Reddet ei bonum et non malum
omnibus diebus vite sue. deleth. Quesivit lanam et linum et operata est
consilio manuum suarum. he. Facta est quasi navis institoris de longe
portans panem suum. vau. De nocte surrexit dedit quoque predam domesticis
suis et cibaria ancillis suis. zayn. Consideravit agrum et emit eum. de
fructu manuum suarum plantavit vineam. thet. Accinxit fortitudine
lumbos suos et roboravit brachium suum. Joth. Gustavit et vidit
quia bona est negociacio eius. non extinguetur in nocte lucerna eius. Caph
Manum suam misit ad fortia et digiti eius apprehenderunt fusum. lameth
Manum suam aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperem. mem
Non timebit domui sue a frigore nivis. omnes domestici eius vestiti
sunt duplicibus. nun. Stragulatam vestem fecit sibi. bissus et purpura indu-
mentum eius. phe. Nobilis in portis vir eius quando sederit cum senatoribus
terre. Samech. Sindonem fecit et vendidit et cingulum tradidit chananeo
Ayn. Fortitudo et decor indumentum eius et ridebit in die novissimo. ain
Os suum aperuit sapientie et lex clementie in lingua eius. phe. Consideravit
semitas domus sue et panem ociosa non comedit. Sade. Surrexerunt
filii eius et beatissimam predicaverunt. vir eius laudavit eam. Multe filie coph
congregaverunt divicias. tu supergressa es universas. Res. Fallax gracia
et vana pulcritudo. mulier timens deum ipsa laudabitur. Sin. Date ei
de fructu manuum suarum et laudent eam in portis opera eius. Tau

Incipit prologus in ecclesiasten

Memini me hoc ferme ante
quinquennium cum adhuc rome essem et ecclesiasten sancte Blesille
legerem ut eam ad contemptum huius mundi provocarem et omne quod
in mundo cerneret putaret esse pro nichilo. rogatum ab ea ut
in more commentarioli obscura queque dissererem ut absque me posset intelligere
que legebat. Itaque quoniam in procinctu nostri operis subita morte subtracta
est et non meruimus o paula et eustochium tale vite nostre habere consortium
tanto tunc vulnere perculsus obmutui. Nunc in bethleem positus
augustiore videlicet civitate et illius memorie et vobis reddo quod debeo
hoc breviter admonens quod nullius auctoritatem secutus sum. sed de he-
breo transferens magis me septuaginta interpretum consuetudini
coaptavi in hiis dumtaxat que non multum ab hebraicis discrepa-
bant. Interdum aquile quoque et simachi et theodotionis recordatus sum
ut nec novitate nimia lectoris studium deterrerem. nec rursum contra
conscienciam meam fonte veritatis omisso opinionum rivulos
consectarer. Explicit prologus libri ecclesiasten. Incipit liber
Ecclesiasten Primum Capitulum ... Sequitur textus.

Verba ecclesiastes filii david regis ierusalem c. I.
Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes. Va-
nitas vanitatum et omnia vanitas. Quid habet
homo amplius de universo labore suo quo labo-
rat sub sole. Generatio preterit et generatio advenit
terra vero in eternum stat. Oritur sol et occidit et ad
locum suum revertitur. ibique renascens gyrat per
meridiem et flectitur ad aquilonem lustrans uni-
versa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos
revertitur. Omnia flumina intrant in mare et
mare non redundat ad locum unde exeunt
flumina revertuntur ut iterum fluant. Cuncte res difficiles. non potest eas homo
explicare sermone. Non saturatur oculus visu. nec auris auditu impletur.
Quid est quod fuit. ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est. ipsum quod faciendum
est. Nichil sub sole novum. nec valet quisquam dicere. ecce hoc recens est
iam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos. Non est priorum memoria
sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri
sunt in novissimo. Ego ecclesiastes fui rex israel in ierusalem. et proposui in animo
meo querere et investigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc
occupationem pessimam dedit deus filiis hominum ut occuparentur in ea. Vidi
que fiunt cuncta sub sole. et ecce universa vanitas et afflictio spiritus. Perversi
difficile corriguntur. et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo
dicens. Ecce magnus effectus sum. et precessi omnes sapientia qui fuerunt ante me
in ierusalem. et mens mea contemplata est multa sapienter et didici. Dedique
cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam. erroresque et stultitiam. et
agnovi quod in hiis quoque esset labor et afflictio spiritus. eo quod in multa sapientia
multa sit indignatio. et qui addit scientiam. addit et dolorem. c. II.
Dixi ego in corde meo. vadam et affluam deliciis et fruar in bonis
et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risumque reputavi errorem
et gaudio dixi. Quid frustra deciperis. Cogitavi in corde meo
abstrahere a vino carnem meam. ut animum meum transferrem ad sapientiam
devitaremque stulticiam donec viderem quid esset utile filiis hominum quo
facto opus est sub sole numero dierum vite sue. Magnificavi opera mea.
edificavi michi domos et plantavi vineas. feci ortos et pomeria
et consevi ea cuncti generis arboribus. et extruxi michi piscinas aquarum
ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas.
multamque familiam habui. armenta quoque et magnos ovium greges ultra
omnes qui fuerunt ante me in ierusalem. Coacervavi michi argentum et aurum et substancias
regum et provinciarum. Feci michi cantores et cantatrices. delicias filiorum
hominum. sciphos et urceolos in ministerio ad vina fundenda. et supergressus sum
opibus omnes qui ante me fuerunt in ierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum. et omnia

que desidauerit ocli mei no negaui eis nec phibui cor meu qn
omi volutate frueret et oblectaret se in hijs que pparauera Et hac
ratu fui ptem mea si vter labore meo Cuq me qutisse ad vniusa
opa que fecerant manus mee. et ad labores quibus frustra sudaua
vidi in omib vanitate et afflictoz animi. et nichil pmane sub sole
Transiui ad cteplanda sapiaz. errores q et stulticia Quid e inqz
ho ut sequi possit rege factore suu Et vidi q tm pcedet sapia stul. no
ticia quatu differt lux a tenebris Sapietis ocli in capite eius. stul.
tus in tenebris amblat Et didici q vnus vtriusq esset interitus et dixi in
corde meo Si vnus et stulti et meus occasus erit. qiud michi pdest q maiore
sapie dedi opam Locutus q sum cu mente mea. animaduerti qd hc esset q
vanitas Non em erit memoria sapiet simili ut stulti in ppetuu. et futa
tpa obliuone cucta opiet pit. morit doct simili et indoctus. et ideo
tedint me vite mee videtez mala vniusa esse sb sole et cucta va.
nitate et afflictoz spus Rursu detestatus su omez industria mea
q sb sole studiosissime laboraui. habiturus heredez pq me que ignoro no
vtr sapies an stultus futurus sit. et dnabit in laboribus meis. quibus
desudaui et sollicitus fui. Et e qciq tam vanu. Vn cessaui. reuntia
uitq cor meu vltra laborare sub sole Nam cu alius laboret i sapia
atq doctria et sollicitudie. homi ocioso quesita dimittit Et hc q vani.
tas et magnu malu Qd em pdit homi de vniuso labore suo
et afflictoe spus. quo sb sole cruciatus e. cucti dies eius laboribus et
erumpnis pleni sut. nec p nocte mente quiescit. et hc none vanitas
e Nonne melius comedere et bibere et ostendere aie sue bona de laboribus
suis et hc de manu di e Qs ita vorabit et delicijs affluet ut ego
Homi bono i cspectu suo dedit ds sapiaz et sciaz et intelligeciaz. peccatori no
at dedit afflictoez et curaz supflua ut addat et cgreget. et tradet ei
qui placuit deo Sz et hc vanitas et cassa sollicitudo mentis c iii

Omnia tpus hnt. et suis spacijs transeut vniusa sb sole Tpus iij
nascendi et tpus moiendi Tpus platandi et tpus euellendi
qd platatu e Tpus occidendi et tpus sanandi Tpus destruendi
et tpus edificandi Tpus flendi et tpus ridendi Tpus plagendi et
tpus saltandi Tpus spergendi lapides et tpus colligendi Tpus ample
xandi. et tpus longe fieri ab amplexibus Tpus acquirendi et tpus pde:
di Tpus custodiendi et tpus abiciendi Tpus scindendi et tpus csuendi
Tpus tacendi et tpus loquendi Tpus dilectois et tpus odij Tpus
belli et tpus pacis Quid hz amplius ho de labore suo Vidi affli:
ctioz quaz dedit filijs homi ut distendant in ea Cucta fecit
bona i tpe suo. et mundu tradidit disputacioi eoz. ut no inueniat
homo opus qd operatus e ds ab inicio vsq ad fine Et cognoui q no
esset melius nisi letari et facere bona in vita sua Omis ho em qui

comedit et bibit et videt bonum de labore suo · hoc donum dei est · Didici
quod omnia opera que fecit deus perseverent in perpetuum non possumus eis quicquam
addere nec auferre que fecit deus ut timeatur. Quod factum est ipsum permanet
que futura sunt iam fuerunt et deus instaurat quod abiit · Vidi sub sole in loco
iudicii impietatem et in loco iustitie iniquitatem · Et dixi in corde meo
iustum et impium iudicabit deus · et tempus omnis rei erit · Dixi in corde meo
de filiis hominum ut probaret eos deus · et ostenderet similes esse bestiis · Id-
circo unus est interitus hominis et iumentorum et equa utriusque conditio · Sicut moritur
homo sic et illa moriuntur · Similiter spirant omnia et nihil habet homo amplius
iumento · Cuncta subiacent vanitati · et omnia pergunt ad unum locum · De terra
facta sunt et in terram pariter revertuntur · Quis novit si spiritus filiorum ade ascendat
sursum · et si spiritus iumentorum descendat deorsum · Et deprehendi nihil
esse melius quam letari hominem in opere suo · et hanc esse partem illius · Quis
enim eum adducet ut post se futura cognoscat · c. iiii

Verti me ad alia et vidi calumpnias que sub sole geruntur · et lacri-
mas innocentium et neminem consolatorem nec posse resistere eorum
violentie cunctorum auxilio destitutos · et laudavi magis mortuos
quam viventes et feliciorem utroque iudicavi · qui necdum natus est nec vidit
mala que sub sole fiunt · Rursum contemplatus sum omnes labores hominum
et industrias animadverti patere invidie proximi · et in hoc ergo vanitas et cura
superflua est · Stultus complicat manus suas · et comedit carnes suas dicens
Melior est pugillus cum requie quam plena utraque manus cum labore et affli-
ctione animi · Considerans reperi et aliam vanitatem sub sole · Unus est et
secundum non habet · non filium non fratrem · et tamen laborare non cessat · nec satiantur
oculi eius divitiis nec recogitat dicens · Cui laboro et fraudo animam meam
bonis · In hoc quoque est vanitas et afflictio pessima · Melius est ergo duos esse
simul quam unum · habent enim emolumentum societatis sue · Si unus ceciderit
ab altero fulcietur · Ve soli quia cum ceciderit non habet sublevantem se · Et si dormi-
erint duo fovebuntur mutuo · unus quomodo calefiet · Et si quispiam preva-
luerit contra unum · duo resistunt ei · Funiculus triplex difficile rumpitur ·
Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto · qui nescit previdere
in posterum · Quod de carcere catenisque interdum quis egrediatur ad
regnum · et alius natus in regno · inopia consumitur · Vidi cunctos viventes
qui ambulant sub sole cum adolescente secundo qui consurgit pro eo · Infinitus
est numerus populi omnium qui fuerunt ante eum · et qui postea futuri sunt non letabuntur
in eo · Sed et hoc vanitas et afflictio spiritus · Custodi pedem tuum ingre-
diens domum dei et appropinqua ut audias · Multo enim melior est obedientia
quam stultorum victime qui nesciunt quid faciant mali c. v

Ne temere quid loquaris · neque cor tuum sit velox ad proferendum
sermonem coram deo · Deus enim in celo et tu super terram · Idcirco pauci sint
sermones tui · Multas curas sequuntur sompnia et in multis sermonibus

invenit stultus. Si quid vovisti deo ne moreris reddere. Displicet
enim ei infidelis et stulta promissio sed quodcumque voveris redde. multoque
melius est non vovere quam post votum promissa non reddere. Ne dederis os
tuum ut peccare facias carnem tuam. neque dicas coram angelo non
est providentia. ne forte iratus deus super sermones tuos dissipet cuncta opera
manuum tuarum. Ubi multa sunt sompnia plurime vanitates et sermones
innumeri. Tu vero deum time. Si videris calumpnias egenorum et violenta
iudicia et subverti iusticiam in provincia non mireris super hoc negocio. quia
excelso excelsior alius est. et super hos quoque eminenciores alii sunt. et insuper
universe terre rex imperat servienti. Avarus non implebitur pecunia. et qui
amat divicias fructus non capiet ex eis. et hoc ergo vanitas. Ubi multe
sunt opes. multi et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori nisi quod
cernit divicias oculis suis. Dulcis est sompnus operanti sive parum sive
multum comedat. Saturitas autem divitis non sinit eum dormire. Est et
alia infirmitas pessima quam vidi sub sole. Divicie conservate in
malum domini sui. pereunt enim in afflictione pessima. Generavit filium qui
in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus de utero matris sue. sic
revertetur et nichil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus
infirmitas quomodo venit sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit
in ventum. cunctis diebus vite sue comedit in tenebris et in curis multis
et in erumpna atque tristicia. Hoc itaque visum bonum est ut comedat
quis et bibat et fruatur leticia ex labore suo quo laboravit ipse sub
sole. numero dierum vite sue quos dedit ei deus et hec est pars illius. Et omni homini
cui dedit deus divicias atque substanciam potestatemque ei tribuit ut comedat
ex eis et fruatur parte sua et letetur de labore suo. hoc est donum dei. Non
enim satis recordabitur dierum vite sue. eo quod deus occupet deliciis cor eius.
Est et aliud malum quod vidi sub sole et quidem frequens apud c. vi. vi
homines. Vir cui dedit deus divicias et substanciam et honorem. et
nichil deest anime eius ex omnibus que desiderat nec tribuit ei
deus potestatem ut comedat. sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas
et miseria est magna. Si genuerit quispiam centum liberos et vixerit multos
annos et plures dies etatis habuerit et anima illius non utatur bonis
substancie sue sepulturaque careat. de hoc ego pronuncio. quod melior illo
abortivus est. Frustra enim venit et pergit ad tenebras. et oblivione dele-
bitur nomen eius. Non vidit solem neque cognovit distanciam boni et
mali. et si duobus milibus annis vixerit et non fuerit perfruitus bonis.
Nonne ad unum locum properant omnia. Omnis labor hominis in ore
eius sed anima eius non implebitur. Quid habet amplius sapiens stulto
et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi est vita. Melius est videre
quod cupias quam desiderare quod nescias. sed et hoc vanitas est et presumpcio
spiritus. Qui futurus est iam vocatum nomen eius. et scitur quod homo sit et non

possit et fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima multaque in
disputando vanitatem habentia. Quid necesse est homini maiora se querere
cum ignoret quid conducat sibi in vita sua numero dierum peregrinationis sue
et tempore quasi umbra preterit. aut quis ei poterit indicare quid post
eum futurum sub sole sit. Melius est nomen bonum quam unguenta preciosa. et
dies mortis quam nativitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad
domum convivii. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum. et vivens
cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu. quia per tristiciam vultus
corrigitur animus delinquentis. Cor sapientum ubi tristicia est et cor stul-
torum ubi leticia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adula-
tione decipi. Quia sicut sonitus spinarum ardencium sub olla sic risus stulti.
Et hoc ipsum vanitas. Calumpnia conturbat sapientem et perdet robur

vij

Melior est enim finis orationis quam c. vii. cordis eius
principium. Melior est paciens arrogante. Ne sis velox ad ira-
scendum. quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas quid putas cause
est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt. Stulta est enim huiuscemodi
interrogatio. Utilior est sapientia cum divitiis et magis prodest videntibus solem.
Sicut enim protegit sapientia sic protegit pecunia. Hoc autem plus habet eruditio et sapientia
quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera dei quod nemo possit corrigere
quem ille despexerit. In die bona fruere bonis. et malam diem precave. Sic
enim hanc sicut et illam fecit deus. ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias
Hec quoque vidi diebus vanitatis mee. Iustus perit in sua iusticia et impius
vivit multo tempore in sua malicia. Noli esse iustus multum neque plus
sapias quam necesse est. Ne obstupescas. ne impie agas multum. et noli esse
stultus ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum sed et ab
illo ne subtrahas manum tuam. Quia qui deum timet nichil negligit. Sapientia
confortavit sapientem super decem principes civitatis. Non est enim homo iustus in
terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur
ne accommodes cor tuum. ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim
conscientia tua. quia tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapientia.
Dixi sapiens efficiar. et ipsa longius recessit a me multo magis quam erat.
Et alta profunditas quis inveniet eam. Lustravi universa animo meo. ut scirem
et considerarem sapientiam et racionem. et ut cognoscerem impietatem stulti. et errorem
imprudentium. Inveni amariorem morte mulierem. que laqueus venatorum
est. et sagena cor eius. vincula sunt manus eius. Qui placet deo effugiet
illam. qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inveni dixit ecclesiastes
unum et alterum ut invenirem racionem quam adhuc querit anima mea. et non inveni
Virum de mille reperi unum. mulierem ex omnibus non inveni. Solummodo hoc
inveni. quia fecerit deus hominem rectum. et ipse se infinitis miscuerit questioni-
bus. Quis talis ut sapiens est. et quis novit solutionem verbi. c. viii.

viij

Sapientia hominis lucet in vultu eius. et potentissimus faciem illius mutabit

Ego os regis observo et precepta iuramenti dei. Ne festines recedere
a facie eius. neque permaneas in opere malo. quia omne quod voluerit faciet
et sermo illius potestate plenus. nec dicere quisquam ei potest Quare ita facis.
Qui custodit preceptum non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapi-
entis intelligit. Omni negocio tempus est et oportunitas et multa hominis affli-
ctio. Quia ignorat preterita et futura nullo potest scire nuncio. Non est in hominis
dicione prohibere spiritum. nec habet potestatem in die mortis. nec sinitur quiescere
ingruente bello. neque salvabit impietas impium. Omnia hec consideravi
et dedi cor meum in cunctis que fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in
malum suum. Vidi impios sepultos. qui etiam dum adhuc viverent in iustorum
loco sancto erant et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hec vanitas
est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia. absque timore ullo
filii hominum perpetrant mala. Attamen peccator ex eo quod centies facit
malum et per paciencia sustentatur. Ego cognovi quod erit bonum timentibus
deum qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio. nec prolongentur dies eius
sed quasi umbra transeant qui non timent faciem domini. Est et alia vanitas
que fit super terram. Sunt iusti quibus mala proveniunt quasi opera egerint
impiorum. et sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant.
Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur leticiam quod non esset homini
bonum sub sole. nisi quod comederet et biberet atque gauderet et hoc solum secum
auferret de labore suo in diebus vite sue. quos dedit ei deus sub sole.
Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et intelligerem distinctionem que versatur
in terra. Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit oculis. et intel-
lexi quod omnium operum dei nullam possit homo invenire rationem eorum que fiunt sub
sole. Et quanto plus laboraverit ad querendum tanto minus inveniet. Etiam si
dixerit sapiens se nosse non poterit reperire. Omnia hec tractavi in corde meo
Sunt iusti atque sapientes et c. IX. ut curiose intelligerem.
opera eorum in manu dei. et tamen nescit homo utrum amore dei an odio
dignus sit. sed omnia in futurum servantur incerta. eo quod universa eque
eveniant. iusto et impio. bono et malo. mundo et inmundo. immolanti
victimas et sacrificia contempnenti. Sicut bonus sic et peccator. ut periurus ita et
ille qui verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia que sub sole fiunt
quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum implentur malicia
et contemptu in vita sua. et post hec ad inferos deducentur. Nemo est qui semper
vivat et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est canis vivus leone
mortuo. Viventes enim sciunt se esse morituros. mortui vero nichil noverunt
amplius nec habent ultra mercedem. quia oblivioni tradita est memoria eorum.
Amor quoque et odium et invidie simul perierunt. nec habent partem in hoc seculo. et
in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede in leticia panem tuum. et bibe
cum gaudio vinum tuum. quia deo placent opera tua. omni tempore tua sint ve-
stimenta candida. et oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere

vita cum uxore quam diligis cunctis diebus vite instabilitatis tue qui dati
sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tue. hec est enim pars in vita et
in labore tuo quo laboras sub sole. Quodcumque potest facere manus tua instanter
operare quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos quo
tu properas. Verti me ad aliud et vidi sub sole nec velocium esse cur-
sum nec fortium bellum nec sapientium panem nec doctorum divitias nec ar-
tificum gratiam sed tempus casumque in omnibus. Nescit homo finem suum sed sicut
pisces capiuntur hamo et sicut aves comprehenduntur laqueo sic capiuntur
homines tempore malo cum eis extemplo supervenerit. Hanc quoque sub sole vidi sapientiam
et probavi maximam. Civitas parva et pauci in ea viri venit contra eam
rex magnus et vallavit eam extruxitque munitiones per gyrum et perfecta est obsidio.
[nota] Inventusque est in ea vir pauper et sapiens et liberavit urbem per sapientiam suam
et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et dicebam ego meliorem
esse sapientiam fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contempta est et verba eius
non sunt audita. Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor
principis inter stultos. Melior est sapientia quam arma bellica et qui in uno
peccaverit multa bona perdet. c x

Muscae morientes perdunt suavitatem unguenti. Preciosior est sapientia
et gloria parva ad tempus stulticia. Cor sapientis in dextera eius et
cor stulti in sinistra illius. Sed et in via stultus ambulans cum ipse insipiens
sit omnes stultos estimat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te locum tuum
ne dimiseris quia curatio faciat cessare peccata maxima. Est malum quod vidi
sub sole quasi per errorem egrediens a facie principis. positum stultum in dignitate
sublimi et divites sedere deorsum. Vidi servos in equis et principes am-
bulantes quasi servos super terram. Qui fodit foveam incidit in eam. et qui dis-
sipat sepem mordebit eum coluber. Qui transfert lapides affligetur in eis.
[et hoc non ut] et qui scindit ligna vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum prius sed hebe-
tatum fuerit multo labore exacuetur et post industriam sequetur sapientia. Si mor-
deat serpens in silencio nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Verba
oris sapientis gratia et labia insipientis precipitabunt eum. Initium verborum eius
stulticia et novissimum oris illius error pessimus. Stultus verba multi-
plicat. Ignorat homo quid ante se fuerit et quid post se futurum sit quis ei poterit
indicare. Labor stultorum affliget eos qui nesciunt in urbem pergere.
Ve tibi terra cuius rex est puer et cuius principes mane comedunt. Beata
terra cuius rex nobilis est et cuius principes vescuntur in tempore suo ad refici-
endum et non ad luxuriam. In pigriciis humiliabitur contignatio et in infirmitate
manuum perstillabit domus. In risum faciunt panem et vinum ut epulentur
bibentes et pecunie obediunt omnia. In cogitatione tua regi ne detra-
has et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti quia et aves celi
portabunt vocem tuam et qui habet pennas annunciabit sententiam. c xi

Mitte panem tuum super transeuntes aquas quia post multa tempora invenies

illum. Da partes septem necnon et octo quia ignoras quid futurum sit mali
super terram. Si replete fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceci-
derit lignum ad austrum aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit ibi erit.
Qui observat ventum non seminat, et qui considerat nubes numquam metet.
Quomodo ignoras que sit via spiritus et qua ratione compingantur ossa in ventre
pregnantis, sic nescis opera dei qui fabricator est omnium. Mane semina se-
men tuum et vespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis oriatur
hoc aut illud, et si utrumque simul melius erit. Dulce lumen et delectabi-
le est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo et in hiis omnibus
letatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum, qui cum ve-
nerit vanitatis arguentur preterita. Letare ergo iuvenis in adolescentia
tua et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tue, et ambula in viis
cordis tui et in intuitu oculorum tuorum, et scito quod pro omnibus hiis adducet
deus te in iudicium. Aufer iram a corde tuo et amove maliciam a carne
tua. Adolescentia enim et voluptas vana sunt. c. xii

Memento creatoris tui in diebus iuventutis tue, antequam veniat tempus
afflictionis et appropinquent anni de quibus dicas: Non mihi placent. An-
tequam tenebrescat sol et lumen et stelle et luna, et revertantur nubes post
pluviam. Quando commovebuntur custodes domus et nutabunt viri fortis-
simi, et ociose erunt molentes in minuto numero, et tenebrescent videntes
per foramina, et claudent ostia in platea in humilitate vocis molentis, et
consurgent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes filie carminis. Excel-
sa quoque timebunt et formidabunt in via. Florebit amigdalus, impinguabitur
locusta, et dissipabitur capparis, quoniam ibit homo in domum eternitatis sue,
et circuibunt in platea plangentes. Antequam rumpatur funis argenteus
et recurrat vitta aurea, et conteratur ydria super fontem, et confringatur rota
super cisternam, et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus re-
deat ad eum qui dedit illum. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes
et omnia vanitas. Cumque esset sapientissimus ecclesiastes docuit populum simul
et enarravit que fecerat, et investigans composuit parabolas multas que
sunt verba utilia, et conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos.
Verba sapientium sicut stimuli et quasi clavi in altum defixi, que per
magistrorum consilium data sunt a pastore uno. His amplius fili mi
ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis, frequensque
meditacio carnis est afflictio. Finem loquendi pariter omnes audiamus.
Deum time et mandata eius observa: hoc est enim omnis homo. Cuncta
que fiunt adducet deus in iudicium pro omni errato sive boni sive mali sit.

Cantica canticorum incipit

Osculetur me osculo oris sui. Quia meliora sunt ubera tua vino fra-
grantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum,
ideo adolescentule dilexerunt te. Trahe me post te c. i

Lib. canticorum canticorum incipit

curremus in odore unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua
Exultabimus et letabimur in te, memores uberum tuorum super vinum. Recti
diligunt te. Nigra sum sed formosa filie Jerusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut
pelles Salomonis. Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me
sol. Filii matris mee pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis;
vineam meam non custodivi. Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas,
ubi cubas in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum. Si
ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere et abi post vestigia gregum
tuorum et pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo
in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea. Pulchre sunt gene tue sicut
turturis, collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi vermi-
culatas argento. Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem
suum. Fasciculus mirre dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Botrus
cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Ecce tu pulchra es amica mea,
ecce tu pulchra, oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher es dilecte mi et decorus.
Lectulus noster floridus, tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cy-

Ego flos campi et lilium convallium. c. ij. -pressina.
Sicut lilium inter spinas sic amica mea inter filias. Sicut malum inter
ligna silvarum sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem
desideraveram sedi, et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me rex
in cellam vinariam, ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus,
stipate me malis, quia amore langueo. Leva eius sub capite meo et
dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filie Jerusalem per capreas cer-
vosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam quoad
usque velit ipsa. Vox dilecti mei. Ecce iste venit saliens in montibus,
transiliens colles. Similis est dilectus meus capree hinnuloque cervorum.
En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.
En dilectus meus loquitur mihi: Surge propera amica mea, columba mea,
formosa mea et veni. Iam enim hiems transiit, imber abiit et recessit.
Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit, vox turturis
audita est in terra nostra, ficus protulit grossos suos, vinee florentes
odorem dederunt suum. Surge amica mea, speciosa mea, in foraminibus
petre, in caverna macerie. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in
auribus meis; vox enim tua dulcis et facies tua decora. Capite nobis
vulpes parvulas que demoliuntur vineas, nam vinea nostra floruit. c. iij.

Dilectus meus mihi et ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret
dies et inclinentur umbre. Revertere, similis esto dilecte mi
capree hinnuloque cervorum super montes Bethel. In lectulo meo
per noctes quesivi quem diligit anima mea, quesivi et non inveni. Surgam
et circuibo civitatem per vicos et plateas, queram quem diligit anima mea;
quesivi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles qui custodiunt

civitate. Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem
eos, inveni quem diligit anima mea. Tenui eum nec dimittam donec introdu-
cam illum in domum matris meae et in cubiculum genitricis meae. Adiuro
vos filiae Ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque vigi-
lare faciatis dilectam donec ipsa velit. Quae est ista quae ascendit per desertum
sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris et universi pigmentarii
pulveris. En lectulum Salomonis lx fortes ambiunt ex fortissimis Israel
omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi. Uniuscuiusque ensis super
femur suum propter timores nocturnos. Ferculum fecit sibi Salomon de lignis
Libani. Columpnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum,
ascensum purpureum, media caritate constravit propter filias Ierusalem. Egre-
dimini et videte filiae Syon regem Salomonem in diademate quo coronavit
eum mater sua in die desponsationis illius et in die leticiae cordis eius.
Quam pulcra es amica mea quam pulcra es. Oculi tui c. IIII — IIII
columbarum absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut gre-
ges caprarum quae ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut
greges tonsarum quae ascenderunt de lavacro. Omnes gemellis fetibus et
sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua et eloqu-
ium dulce. Sicut fragmentum mali punici ita genae tuae absque eo
quod intrinsecus latet. Sicut turris David collum tuum quae edificata est
cum propugnaculis. Mille clipei pendent ex ea, omnis armatura fortium.
Duo ubera tua sicut duo hinnuli capreae gemelli qui pascuntur in liliis
liliis. Donec aspiret dies et inclinentur umbrae. Vadam ad montem mirre
et ad collem thuris. Tota pulcra es amica mea et macula non est
in te. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis
de capite Amana, de vertice Sanir et Hermon, de cubilibus leonum, — a̍ amana
de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor
meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui. Quam pulcre
sunt mammae tuae soror mea sponsa. Pulcriora sunt ubera tua vino et
odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia
tua sponsa, mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum sicut
odor thuris. Ortus conclusus soror mea sponsa, ortus conclusus, fons signatus.
Emissiones tuae paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus.
Cipri cum nardo, nardus et crocus, fistula et cinamomum cum universis
lignis Libani, mirra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons
ortorum, puteus aquarum viventium quae fluunt impetu de Libano.
Surge aquilo et veni auster, perfla ortum meum et fluent aromata
illius.
Veniat dilectus meus in ortum suum c. V
ut comedat fructum pomorum suorum. Veni in ortum meum
soror mea sponsa, messui mirram meam cum aromatibus meis,
comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite

amici mei bibite et inebriamini carissimi. Ego dormio et cor meum vigilat
Vox dilecti mei pulsantis. Aperi michi soror mea columba mea amica
mea immaculata mea quia caput meum plenum est rore et cincinni
mei guttis noctium. Expoliavi me tunica mea quomodo induar illa.
Lavi pedes meos quomodo inquinabo illos. Dilectus meus misit manum suam
per foramen et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperi-
rem dilecto meo. Manus mee distillaverunt mirram et digiti mei
pleni mirra probatissima. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo. at ille
declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut dilectus meus lo-
cutus est. Quesivi et non inveni illum. vocavi et non respondit michi. Invenerunt
me vigiles qui custodiunt civitatem. percusserunt me et vulneraverunt
me. tulerunt pallium meum custodes murorum. Adiuro vos filie Ierusalem
si inveneritis dilectum meum ut nuncietis ei quia amore langueo. Qualis
est dilectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierum. Qualis est dilectus tuus
ex dilecto quia sic adiurasti nos. Dilectus meus candidus et rubicundus electus
ex milibus. Caput eius aurum optimum. come eius sicut elate palmarum
nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super rivulos aquarum que lacte
sunt lote. et resident iuxta fluenta plenissima. Gene illius sicut areole aro-
matum consite a pigmentariis. Labia eius distillantia mirram primam.
Manus illius tornatiles auree plene iacinctis. Venter eius eburneus
distinctus saphiris. Crura illius columpne marmoree que
fundate sunt super bases aureas. Species eius ut Libani. electus ut cedri.
Guttur illius suavissimum. et totus desiderabilis. Talis est dilectus meus.
et iste est amicus meus filie Ierusalem. Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima
mulierum. quo declinavit dilectus tuus et queremus eum tecum. c. vi.
vi Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam aromatum
ut pascatur in ortis et lilia colligat. Ego dilecto meo et dilectus
meus michi qui pascitur inter lilia. Pulcra es amica mea suavis
et decora sicut Ierusalem. terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos
tuos a me. quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum
que apparuerunt de Galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt
de lavacro. Omnes gemellis fetibus et sterilis non est in eis. Sicut
cortex mali punici sic gene tue absque occultis tuis. Sexaginta
sunt regine et octoginta concubine. et adolescentularum non est numerus.
Una est columba mea perfecta mea una est matris sue electa genitrici
sue. Viderunt eam filie Syon et beatissimam predicaverunt regine et concubine
laudaverunt eam. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens
pulcra ut luna electa ut sol. terribilis ut castrorum acies ordinata.
Descendi in ortum nucum ut viderem poma convallium. et inspicerem si floru-
isset vinea. et germinassent mala punica. Nescivi anima mea conturbavit
me propter quadrigas Aminadab. Revertere revertere Sunamitis revertere

zertere ut intueamur te Quid videbis in sunamite nisi choros castrorum
Quam pulcri sunt gressus tui in calciamentis filia c vii
principis Iunctura feminum tuorum sicut monilia que fabricata sunt
manu artificis Umbilicus tuus sicut crater tornatilis numquam
indiges poculis Venter tuus sicut acervus tritici vallatus lilijs Duo
ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capree Collum tuum sicut turris ebur-
nea Oculi tui sicut piscine in esebon que sunt in porta filie multitudinis
Nasus tuus sicut turris libani que respicit contra damascum Caput tuum
ut carmelus et come capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus
Quam pulcra es et quam decora carissima in delicijs Statura tua assi-
milata est palme et ubera tua botris Dixi ascendam in palmam et ap-
prehendam fructus eius Et erunt ubera tua sicut botri vinee et odor oris
tui sicut malorum Guttur tuum sicut vinum optimum dignum dilecto meo
ad potandum labijsque et dentibus illius ad ruminandum Ego dilecto
meo et ad me conversio eius Veni dilecte mi egrediamur in agrum com-
moremur in villis mane surgamus ad vineas videamus si floruit vi-
nea si flores fructus parturiunt si floruerunt mala punica ibi dabo
tibi ubera mea Mandragore dederunt odorem suum in portis nostris omnia
poma nova et vetera dilecte mi servavi tibi c viii
Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee ut inveniam
te foris et deosculer te et iam nemo me despiciat Appre-
hendam te et ducam in domum matris mee et in cubiculum genitricis mee
ibi me docebis et dabo tibi poculum ex vino condito et mustum malorum
granatorum meorum Leva eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur
me Adiuro vos filie ierusalem ne suscitetis neque evigilare faciatis
dilectam donec ipsa velit Que est ista que ascendit de deserto delicijs afflu-
ens innixa super dilectum suum Sub arbore malo suscitavi te ibi
corrupta est mater tua ibi violata est genitrix tua Pone me ut sig-
naculum super cor tuum ut signaculum super brachium tuum quia fortis est ut mors
dilectio dura ut infernus emulatio Lampades eius lampades ignis
atque flammarum Aque multe non potuerunt extinguere caritatem neque
flumina obruent illam Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione
quasi nichil despiciet eam Soror nostra parvula est et ubera non habet Quid
faciemus sorori nostre in die quando alloquenda est Si murus est edificemus
super eum propugnacula argentea Si ostium est compingamus illud tabulis
cedrinis Ego murus et ubera mea sicut turris ex quo facta sum coram
eo quasi pacem reperiens Vinea fuit pacifico in ea que habet populos tra-
didit eam custodibus Vir affert pro fructu eius mille argenteos
Vinea mea coram me est Mille tui pacifici et ducenti hijs qui
custodiunt fructus eius Que habitas in ortis amici auscultant te Fac
me audire vocem tuam Fuge dilecte mi et assimilare capree hinnuloque

cervorum super montes aromatum Prologus in librum Sapientie
Liber sapientie nusquam est apud hebreos Unde et ipse stilus
magis grecam eloquentiam redolet. Hunc iudei philonis esse
affirmant. qui proinde sapientia nominatur. quia in eo christi adventus
qui est sapientia patris et visio eius evidenter exprimitur. Incipit liber
Diligite iustitiam qui iudicatis Sapientie Capitulum primum
terram. Sentite de domino in bonitate et in simplicitate
cordis querite illum quoniam invenitur ab his qui non temptant
illum. apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perverse
enim cogitationes separant a deo. probata autem virtus
corripit insipientes. Quoniam in malivolam animam non
introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis
Spiritus enim disciplinae effugiet fictum et auferet se
a cogitationibus que sunt sine intellectu. et corripietur
a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie
et non liberabit maledictum a labiis suis. quoniam renum illius testis est deus
et cordis illius scrutator est verus. et lingue eius auditor. Quoniam spiritus
domini replevit orbem terrarum. et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter
hoc qui loquitur iniqua non potest latere nec preteriet illum corripiens iudicium
In cogitationibus enim impii interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio
ad deum perveniet. et ad correptionem iniquitatum illius. quoniam auris zeli audiet
omnia. et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a
murmuratione que nichil prodest. et a detractione parcite lingue. quoniam sermo ob-
scurus in vacuum non ibit. Os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare
mortem in errore vite vestre. neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum. quoniam
deus non fecit mortem nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim deus ut
essent omnia. et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Non enim est in illis
medicamentum exterminii nec inferorum regnum in terra. Iustitia perpetua
et immortalis est. Iniustitia autem mortis acquisitio. Impii autem manibus et
verbis accersierunt illam. et estimantes illam amicam defluxerunt. et sponsiones
posuerunt ad illam. quoniam morte digni sunt qui sunt ex parte illius C. II
Dixerunt enim impii apud se non recte cogitantes Exiguum est et cum
tedio vite nostre tempus. et non est refrigerium in fine hominis. et non
est qui agnitus sit reversus ab inferis. Quia ex nichilo nati sumus
et post hec erimus tamquam si non fuerimus. quoniam fumus afflatus in naribus nostris
et scintille sermo ad commovendum cor nostrum. quia extincta cinis erit
corpus nostrum. et spiritus diffundetur sicut mollis aer. et transiet vita nostra tamquam
vestigium nubis. et sicut nebula dissolvetur que fugata est a radiis solis
et a calore illius aggravata. et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus
et nemo habebit per memoriam operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus
nostrum. et non est reversio finis nostri. quoniam consignata est. et nemo revertitur. Venite

tis et fruamur bonis que sunt et utamur creatura tamquam in iuventute cele-
riter vino precioso et unguentis nos impleamus. et non pretereat nos flos
temporis. coronemus nos rosis antequam marcescant. nullum pratum sit quod non
pertranseat luxuria nostra. nemo nostrum exors sit luxurie nostre. ubique relinquamus
signa leticie. quoniam hec est pars nostra et hec est sors nostra. Opprimamus pau-
perem iustum. et non parcamus vidue nec veterani revereamur canos
multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iusticie. Circumveniamus ergo iustum
quoniam inutilis est nobis. et contrarius operibus nostris et improperat nobis peccata legis
et diffamat in nos peccata discipline nostre. promittit se scienciam dei habere
et filium dei se nominat. et factus est nobis in traductionem cogitacionum nostrarum.
Gravis est enim nobis etiam ad videndum. quoniam dissimilis est aliis vita illius
et immutate sunt vie eius. Tamquam nugaces existimati sumus ab illo
et abstinet se a viis nostris tamquam ab immundiciis. et prefert novissima
iustorum. et gloriatur se deum patrem habere. videamus ergo si sermones illius
veri sint. et temptemus que ventura sunt illi. et sciemus que erunt novis-
sima illius. Si enim est verus filius dei suscipiet illum. et liberabit eum de
manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum. ut sciamus
reverenciam eius. et probemus pacienciam illius. morte turpissima condempnemus
eum. Erit enim respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt et erraverunt
Excecavit enim illos malicia illorum. et nescierunt sacramenta dei. neque
mercedem speraverunt iusticie. nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum. Quoniam
deus creavit hominem inexterminabilem. et ad ymaginem similitudinis sue
fecit illum. Invidia autem dyaboli mors introivit in orbem terrarum. imitantur
autem illum qui sunt ex parte illius. c. iii.
Iustorum autem anime in manu dei sunt. et non tanget illos tormentum
mortis. Visi sunt oculis insipientium mori. et estimata est afflictio
exitus illorum. et quod ab itinere iusto abierunt exterminium. et quod a nobis
est iter exterminii. illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta
passi sunt. spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati in
multis bene disponentur. quoniam deus temptavit illos et invenit eos dignos se.
Tamquam aurum in fornace probavit illos. et quasi holocausti hostiam accepit
illos. et in tempore erit respectus eorum. Fulgebunt iusti et tamquam scintille
in arundineto discurrent. Iudicabunt naciones et dominabuntur populis. et
regnabit dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illum intelligent veritatem
et fideles in dilectione acquiescent illi. quoniam donum et pax est electis
eius. Impii autem secundum que cogitaverunt correpcionem habebunt. qui neglexe-
runt iustum et a domino recesserunt. Sapienciam et disciplinam qui abicit infelix
est. et vacua est spes illorum. et labores sine fructu. et inhabitabilia opera
eorum. Mulieres eorum insensate sunt. et nequissimi filii illorum. Maledicta
creatura eorum. quoniam felix est sterilis et incoinquinata que nescivit thorum
in delicto. habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non est

operatus iniquitatem pro mandatis suis nec cogitavit adversus deum nequissima. Dabitur
enim illi fidei donum electum: et sors in templo dei acceptissima. Bonorum enim
laborum gloriosus est fructus: et que non concidit radix sapientie. Filii autem adul-
terorum in consummatione erunt: et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem
longe vite erunt in nichilum computabuntur: et sine honore erit novissima se-
nectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint non habebunt spem: nec in die
agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquas dire sunt consummationis. c. iiij.

O quam pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim memo-
ria illius: quoniam et apud deum nota est et apud homines. Cum presens est illam
imitantur: et desiderant eam cum se eduxerit. et in perpetuum coronata tri-
umphat: incoinquinatorum certaminum premium vincens. Multigena autem
impiorum multitudo non erit utilis: et spuria vitulamina non dabunt radices
altas nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverit
infirmiter posita a vento commovebuntur: et a nimietate ventorum eradicabuntur.
Confringentur enim rami inconsummati et fructus illorum inutiles et acerbi ad
manducandum et ad nichilum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur
testes sunt nequitie adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si preoccupatus
fuerit morte in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diuturna neque
numero annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis et etas senectutis
vita immaculata. Placens deo factus dilectus: et vivens inter peccatores translatus
raptus est ne malicia mutaret intellectum eius: et ne fictio deciperet animam illius.
Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona et inconstantia concupiscentie transvertit
sensum sine malicia. Consummatus in brevi explevit tempora multa. placita
enim erat deo anima illius. Propter hoc properavit educere de medio iniquitatum.
Populi autem videntes et non intelligentes: nec ponentes in precordiis talia: quoniam
gratia et misericordia in sanctos eius: et respectus in electos eius. Condempnat autem iustus
mortuus vivos impios: et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti.
Videbunt enim finem sapientis et non intelligent quid cogitaverit deus de illo
et quare munierit illum deus. videbunt et contempnent illum: Illos autem deus
irridebit: et erunt post hec decidentes sine honore et in contumelia inter mor-
sine tuos in perpetuum. quoniam disrumpet illos inflatos sine voce et commovebit illos
a fundamentis et usque ad supremum desolabuntur: et erunt gementes et me-
moria eorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi: et tra-
ducent illos ex adverso iniquitates ipsorum. c. v.

Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustia-
verunt et qui abstulerunt labores illorum. Videntes turbabuntur
timore horribili: et mirabuntur in subitatione insperate salutis: pre
angustia spiritus gementes. Dicentes intra se penitentiam agentes et pre angu-
stia spiritus gementes. Hii sunt quos in derisum habuimus et in similitudinem
improperii. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam: et vitam illorum
sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei: et inter sanctos sors illorum

c Ergo erravimus a via veritatis et iustitie lumen non luxit nobis et sol
intelligentie non est ortus nobis Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis
et ambulavimus vias difficiles. viam autem domini ignoravimus Quid nobis
profuit superbia. aut divitiarum iactantia quid nobis contulit Transierunt
omnia illa tamquam umbra. et tamquam nuntius percurrens. tamquam navis que
pertransit fluctuantem aquam cuius cum preterierit non est invenire vestigium. neque
semitam carine illius in fluctibus. aut avis que transvolat in aere nullum
invenitur argumentum itineris illius sed tantum sonitus alarum verberans levem
ventum et scindens per vim itineris aerem Commotis alis transvolavit et
post hoc nullum invenitur signum itineris illius aut tamquam sagitta emissa
in locum destinatum. divisus aer continuo in se reclusus est ut ignoretur
transitus illius Sic et nos nati continuo desivimus esse. et virtutis quidem
nullum signum valuimus ostendere In malignitate autem nostra consumpti sumus Ta-
lia dixerunt in inferno hii qui peccaverunt Quoniam impii spes tamquam lanugo
est que a vento tollitur. et tamquam spuma gracilis que a procella dispergitur
et tamquam fumus qui a vento diffusus est. et tamquam memoria hospitis unius diei
Iusti autem in perpetuum vivent et apud dominum est merces eorum et cogitatio c VI
eorum apud altissimum Ideo accipient regnum decoris et diadema speciei
de manu domini quoniam dextera sua teget eos et brachio sancto suo defendet
illos. Et accipiet armaturam zelus illius et armabit creaturam ad ultionem
inimicorum Induet pro thorace iustitiam. et accipiet pro galea iudicium
certum. sumet scutum inexpugnabile equitatem. acuet autem duram iram in lan-
ceam et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directe
emissiones fulgurum et tamquam a bene curvato arcu nubium extermina-
buntur. et ad locum certum insilient. et a petrosa ira plene grandines
mittentur. et excandescet in illos aqua maris et flumina concurrent. contra
illos stabit spiritus virtutis. et tamquam turbo venti dividet eos. et ad
heremum perducet omnem terram iniquitas illorum. et malignitas evertet sedes
potentium Melior est sapientia quam vires. et vir prudens magis quam fortis
Audite ergo reges et intelligite. discite iudices finium terre. prebete
aures vos qui continetis multitudines et placetis vobis in turbis natio-
num. quoniam data est a domino potestas vobis. et virtus ab altissimo. qui
interrogabit opera vestra et cogitationes scrutabitur Quoniam cum essetis ministri
illius regni non recte iudicastis neque custodistis legem iustitie. neque
secundum voluntatem dei ambulastis Horrende et cito apparebit vobis. quoniam i. crudeliter
iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet Exiguo enim conceditur
misericordia. Potentes autem potenter tormenta patientur. non enim subtrahet
personam cuiusquam deus. Quoniam est dominator omnium nec verebitur magnitudinem i. timebit
cuiusquam. Quoniam pusillum et magnum ipse fecit. et equaliter cura est illi de
omnibus. Fortioribus enim fortior instat cruciatio Ad vos ergo reges
sunt hii sermones mei ut discatis sapientiam et non excidatis. Qui enim

custodierit iustitia iuste iudicabuntur et qui didicerit ista invenient
quid respondeant Concupiscite ergo sermones meos et diligite illos et habebitis
disciplinam Clara est et que nunquam marcescit sapientia et facile videtur
ab hiis qui diligunt eam et invenitur ab hiis qui querunt eam Et pre-
occupat qui se concupiscunt ut illis se prior ostendat Qui de luce vigila-
verit ad illam non laborabit assidentem enim illam foribus suis inveniet
Cogitare ergo de illa sensus est consummatus Et qui vigilaverit propter illam cito
securus erit quoniam dignos se ipsa circuit querens et in viis suis ostendet se il-
lis hilariter et in omni providentia occurret illis Initium enim illius verissima
discipline concupiscentia Cura ergo discipline concupiscentie dilectio est et dilectio illius
custodia legum est Custoditio autem legum consummatio est incorruptionis
incorruptio autem facit esse proximum deo Concupiscentia itaque sapientie deducit ad regnum
perpetuum Si ergo delectamini in sedibus et sceptris o reges et populi diligite
sapientiam ut regnetis in perpetuum Diligite lumen sapientie omnes qui preestis
populis Quid est sapientia et quemadmodum facta sit referam et non abscondam
sacramenta dei sed ab initio nativitatis investigabo et ponam in lucem scientiam
illius et non preteribo veritatem neque cum invidia tabescente iter habebo
quoniam talis homo non erit particeps sapientie Multitudo autem sapientium sanitas
est orbis terrarum et rex sapiens populi stabilimentum est Ergo accipite di-
sciplinam per sermones meos et proderit vobis c. vii.
vii Sum quidem et ego mortalis homo similis hominibus et ex genere terreni illius
qui prior factus est et in ventre matris figuratus sum caro decem mensium
tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis et delectamento
sompni conveniente Et ego natus accepi communem aerem et similiter decidi
in factam terram et primam vocem similem omnibus emisi plorans In involumentis
involucionibus pannorum nutritus sum et curis magnis Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis
initium Una ergo introitus est omnibus ad vitam et similis exitus Propter
hoc optavi et datus est michi sensus et invocavi et venit in me spiritus sapientie
et preposui illam regnis et sedibus et divitias nichil esse duxi in comparatione
illius Nec comparavi illi lapidem preciosum quoniam omne aurum in comparatione illius
arena est exigua et tanquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius
Super salutem et speciem dilexi eam et proposui pro luce habere illam quoniam in-
extinguibile est lumen illius Venerunt autem michi omnia bona pariter cum illa
et innumerabilis honestas per manus illius et letatus sum in omnibus quoniam
antecedebat me ista sapientia et ignorabam quoniam omnium horum mater est Quam
sine fictione didici et sine invidia communico et honestatem illius non
abscondo Infinitus enim thesaurus est hominibus quo qui usi sunt participes
facti sunt amicitie dei propter discipline dona commendati Michi autem
dedit deus dicere ex sententia et presumere digna horum que michi dantur quoniam
ipse sapientie dux est et sapientium emendator In manu enim illius et nos
et sermones nostri et omnis sapientia et operum scientia et disciplina Ipse enim dedit michi

horum que sunt scientiam verum ut sciam dispositionem orbis terrarum et virtutes ele-
mentorum initium et consummationem et medietatem temporum vicissitudinum per-
mutationes et commutationes temporum, morum mutationes et divisiones temporum anni cursus
et stellarum dispositiones naturas animalium et iras bestiarum vim ventorum
et cogitationes hominum differentias virgultorum et virtutes radicum et quecumque
sunt absconsa et improvisa didici Omnium enim artifex docuit me sapientia Est
enim in illa spiritus intelligentie sanctus unicus multiplex subtilis modestus
disertus mobilis incoinquinatus certus suavis amans bonum acutus
quem nichil vetat benefaciens humanus benignus stabilis securus omnem
habens virtutem omnia prospiciens et qui capiat omnes spiritus intelligibiles
mundus subtilis Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia attingit
autem ubique propter munditiam suam Vapor est enim virtutis dei et emanatio
quedam est claritatis omnipotentis dei sincera et ideo nichil inquinatum in illa incurrit
Candor enim est lucis eterne et speculum sine macula dei maiestatis et
ymago bonitatis illius et cum sit una omnia potest et permanens in se omnia
innovat et per nationes in animas sanctas se transfert amicos dei et prophetas con-
stituit Neminem enim diligit deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat Est
enim hec speciosior sole et super omnem dispositionem stellarum luci comparata invenitur prior

Sapientiam autem non vincit c. viii Prior illi enim succedit nox
malicia Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter et disponit
omnia suaviter Hanc amavi et exquisivi a iuventute mea et
quesivi sponsam mihi eam assumere et amator factus sum forme illius Generositatem
illius glorificat contubernium habens dei sed et omnium dominus dilexit eam
Doctrix enim est discipline dei et electrix operum illius Et si divitie appe-
tantur in vita quid sapientia locupletius que operatur omnia Si autem sensus
operatur quis magis horum que sunt quam illa est artifex Et si iusticiam quis
diligit et labores huius magnas habent virtutes Sobrietatem enim et prudentiam
docet et iusticiam et virtutem quibus utilius nichil est in vita hominibus Et si
multitudinem sciencie desiderat quis scit preterita et de futuris estimat Scit
versucias sermonum et dissolutiones argumentorum Signa et monstra scit
antequam fiant et eventus temporum et seculorum Proposui ergo hanc adducere mihi ad
convivendum sciens quoniam mecum communicabit de bonis et erit allocutio co-
gitationis et tedii mei Habebo propter hanc claritatem ad turbas et
honorem apud seniores iuvenis et acutus inveniar in iudicio et in conspectu
potentium admirabilis ero et facies principum mirabuntur me Tacentem
me sustinebunt et loquentem me respicient et sermocinante me plura
manus ori suo imponent Preterea habebo per hanc immortalitatem et memoriam
eternam hiis qui post me futuri sunt relinquam Disponam populos et nationes
mihi erunt subdite Timebunt me audientes reges horrendi et in
multitudine bonus videbor et in bello fortis Intrans in domum meam con-
quiescam cum illa non enim habet amaritudinem conversatio illius nec tedium convictus illius

illius sed letitia et gaudium. Hec cogitans apud me et commemorans in
corde meo quoniam immortalitas est in cogitatione sapientie. et in amicitia illius
delectatio bona. et in operibus manuum illius honestas sine defectione. et in
certamine loquele illius sapientia et preclaritas in cogitatione sermonum illius
Circuibam querens ut mihi illam assumerem. Puer autem eram ingeniosus et
sortitus sum animam bonam. Et cum essem magis bonus veni ad corpus incoinquinatum.
Et ut scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi deus det. et hoc ipsum erat
sapientia scire cuius esset hoc donum. adii dominum et deprecatus sum illum et dixi.
Deus patrum meorum et domine c. ix. Ex totis precordiis meis
domine qui fecisti omnia verbo tuo et sapientia tua constituisti hominem
ut dominaretur creature que a te facta est. ut disponeret orbem terrarum
in equitate et iustitia et in directione cordis iudicium iudicet. Da mihi sedium
tuarum assistricem sapientiam et noli me reprobare a pueris tuis. quoniam servus
tuus sum ego et filius ancille tue. homo infirmus et exigui temporis. et minor
ad intellectum iudicii et legum. et si quis erit consummatus inter filios hominum
si ab illo fuerit sapientia tua in nihilum computabitur. Tu autem elegisti
me regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum. et dixisti edi-
ficare templum in monte sancto tuo. et in civitate habitationis tue. altare simi-
litudine tabernaculi tui sancti quod preparasti ab initio. et tecum sapientia tua que
novit opera tua. que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres et sciebat quod
placitum esset oculis tuis et directum in preceptis tuis. Mitte illam de sanctis
celis tuis et a sede magnitudinis tue ut mecum sit et mecum laboret
et sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia et intelligit. et
deducet me in operibus meis sobrie. et custodiet me in sua potentia. et
erunt accepta opera mea. Et disponam populum tuum iuste. et ero dignus
sedium patris mei. Quis enim hominum scire poterit consilium dei. aut quis poterit
cogitare quid velit deus. Cogitationes mortalium timide et incerte providentie
nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam et terrena inhabitatio de-
primit sensum multa cogitantem. et difficile estimamus que in terra sunt.
et que in prospectu sunt invenimus cum labore. que autem in celis sunt quis investi-
gabit. Sensum autem tuum quis sciet. nisi tu dederis sapientiam et miseris
spiritum sanctum tuum de altissimis. et sic correcte sint semite eorum qui in terris
sunt et que tibi placent didicerint homines. Nam per sapientiam sanati sunt
quicumque placuerunt tibi domine a principio c. x.
Hec illum qui primus formatus est a deo pater orbis terrarum cum solus esset creatus
custodivit et eduxit illum a delicto suo. et eduxit illum de limo
terre. et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniustus
in ira sua per iram homicidii fraternitatis deperiit. propter quod cum aqua deleret
terram. sanavit iterum sapientia per contemptibile lignum iustum gubernans. Hec
et in consensu superbie cum se nationes contulissent scivit iustum. et conservavit
sine querela deo. et in filii misericordia fortem custodivit. Hec iustum a pereuntibus

impiis liberavit fugientem descendente igne in pentapolim quorum in testimonium — in regione quinque civitatum
nequitie fumigabunda constat deserta terra et in incerto tempore fructus habentes
arbores et incredibilis anime memoria stans figmentum salis. Sapientiam enim
pretereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona sed et insipientie
sue reliquerunt hominibus memoriam ut in his que peccaverunt nec latere po-
tuissent. Sapientia autem hos qui se observant a doloribus liberavit. Hec autem
profugum ire fratris iustum deduxit per vias rectas et ostendit illi regnum
dei et dedit illi scientiam sanctorum. Honestavit illum in laboribus et complevit
labores illius. In fraude circumvenientium illum affuit et honestum fecit
illum. Custodivit illum ab inimicis et a seductoribus tutavit illum et certamen
forte dedit illi ut vinceret et sciret quoniam omnium potentior est sapientia.
Hec venditum iustum non dereliquit sed a peccatoribus liberavit illum. Descendit-
que cum illo in foveam et in vinculis non dereliquit eum donec afferret illi sceptrum
sceptrum et potentiam adversus eos qui eum deprimebant et mendaces ostendit
qui maculaverunt illum et dedit illi claritatem eternam. Hec populum iustum
et semen sine querela liberavit a nationibus que illum opprimebant. Intravit
in animam servi dei et stetit contra reges horrendos in portentis et signis. Et
reddidit iustis mercedem laborum suorum et deduxit eos in via mira-
bili et fuit illis in velamento diei et in luce stellarum per noctem. Et transtu-
lit illos per mare rubrum et transvexit eos per aquam nimiam. Inimicos autem
illorum demersit in mare et ab altitudine inferorum eduxit illos.
Ideo iusti tulerunt spolia impiorum et decantaverunt. Domine nomen sanctum tuum
et victricem manum tuam laudaverunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os mutorum
et linguas infantium fecit disertas. Direxit opera eorum in manibus
prophete sancti. Iter fecerunt per deserta que non habitabantur et in locis desertis fe-
cerunt casas.

C XI

Steterunt contra hostes et de inimicis
se vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te et data est eis aqua
de petra altissima et requies sitis de lapide duro. Per
que enim passi sunt penas inimici illorum a defectione potus sui et in eis cum
abundarent filii israel letati sunt. Per hec cum illis deesset bene cum illis
~~bene~~ actum est. Nam pro fonte sempiterni fluminis humanum sanguinem
dedisti iniustis. Qui cum minuerentur in traductione infantium occisorum — in traductione
dedisti illis abundantem aquam insperate ostendens sitim que tunc fuit quem- — per
admodum tuos exaltares et adversarios illorum necares. Cum enim temptati — salutis
sunt et quidem cum misericordia disciplinam accipientes scierunt quemadmodum cum
ira iudicati impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam pater monens
probasti. Illos autem tamquam durus rex interrogans condempnasti. Absentes
enim et presentes similiter torquebantur. Duplex enim illos acceperat tedium et ge-
mitus cum memoria preteritorum. Cum enim audirent per sua tormenta bene
secum agi commemorati sunt dominum admirantes in fine exitus. Quem enim in
expositione prava proiectum deriserunt in fine exitus mirati sunt non simi-

iniustis facientes. pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum. quod quidam
errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas inmisisti illis
multitudinem mutorum animalium in vindictam. ut scirent quia per que quis
peccat per hec et torquetur. Non enim impossibilis erat manus tua omnipotens
que creavit orbem terrarum ex materia invisa, inmittere illis multitudinem ursorum
aut audaces leones aut novi generis ira plenas et ignotas bestias
aut vapores ignium spirantes aut odorem fumi proferentes aut horren-
das ab oculis scintillas mittentes quarum non solum lesura illos poterat
exterminare sed et aspectus per timorem occidere. Sed et sine his uno spiritu po-
terant occidi persecutionem passi ab ipsis factis suis et dispersi per spiritum virtu-
tis tue. Sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti. Multum enim vale-
re tibi soli supererat semper et virtuti brachii tui quis resistet. Quoniam tamquam
momentum statere sic est ante te orbis terrarum et tamquam gutta roris ante-
lucani que descendit in terram. Sed misereris omnium quia omnia potes. et dis-
simulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt. et nichil
odisti eorum que fecisti. nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo
autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses. aut quod a te vocatum non
esset conservaretur. Parcis autem omnibus quoniam tua sunt domine qui amas animas.

xii O quam bonus et suavis est spiritus tuus domine in nobis. Ideoque c. XII
hos qui exerrant partibus corripis. et de quibus peccant ammones
et alloqueris ut relicta malicia credant in te domine. Illos enim
antiquos habitatores sancte tue terre quos exhorruisti. quoniam odibilia tibi
opera faciebant per medicamina et sacrificia iniusta filiorum suorum necatores
sine misericordia et comestores viscerum hominum et devoratores sanguinis et auc-
tores parentes animarum inauxiliatarum perdere voluisti a medio sacramenti
tui per manus parentum nostrorum. ut dignam perciperent peregrinationem puerorum dei
que tibi omnium carior est terra. Sed et hiis tamquam hominibus pepercisti et misisti
antecessores exercitus tui vespas ut illos paulatim exterminarent. non quia
impotens in bello eras subicere impios iustis. aut bestiis sevis aut verbo duro
simul exterminare sed partibus iudicans dabas locum penitencie. non ignorans quoniam
nequam est natio eorum et naturalis malicia ipsorum. et quoniam non poterat mutari
cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio. nec
timens aliquem veniam dabas peccatis illorum. Quis enim dicet tibi quid fecisti. aut
quis stabit contra iudicium tuum. aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum
hominum. Aut quis tibi imputabit si perierint nationes quas fecisti. Non enim
est alius deus quam tu. cui cura est de omnibus. ut ostendas quoniam non iniuste
iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquiret de
hiis quos perdidisti. Cum ergo sis iustus. omnia iuste disponis. ipsum quoque qui
non debet puniri condempnas. et exterum estimas a tua virtute. Virtus
enim tua initium iusticie est. et ob hoc quod omnium dominus es. omnibus te parcere
facis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis esse in virtute consummatus.

[Margin note:] i. stilus a ligula in transversali ligno posita qui consignat utrasque lances in statera cum libere pendent

Et hos qui te nesciunt in audacia traducis. Tu autem dominator virtutis cum
tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos. Subest
enim tibi cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera quoniam
oportet iustum esse et humanum, et bone spei fecisti filios tuos, quoniam
iudicas dans locum in peccatis penitentie. Si enim inimicos servorum tuorum et de-
bitos morti cum tanta cruciasti attencione et liberasti dans tempus et locum per
que possint a malicia mutari, cum quanta diligentia iudicas filios tuos
quorum parentibus iuramenta et conventus dedisti bonarum promissionum. Cum ergo
nos disciplina das, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem
tuam iudicantes cogitemus, et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam.
Unde et illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt, per hec que
coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in erroribus viam diucius erra-
verunt deos estimantes hec que in animalibus sunt supervacua, infantium insen-
satorum more viventes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in de-
risum dedisti. Qui autem ludibriis et increpationibus correpti non sunt
dignum dei iudicium experti sunt. In hiis enim que paciebantur moleste
ferebant, in quibus pacientes indignabantur, per hec quos putabant deos in
ipsis cum exterminarentur videntes illum quem olim negabant se nosse verum
deum agnoverunt; propter quod et finis condempnacionis illorum veniet super
Vani autem sunt omnes homines in quibus ¶ xiii — illos
non subest sciencia dei, et de hiis que videntur bona non potuerunt intelli-
gere eum qui est. Neque operibus attendentes agnoverunt quis esset
artifex. Sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut
nimiam aquam aut solem aut lunam rectores orbis terrarum deos esse pu-
taverunt. Quorum si specie delectati deos putaverunt, sciant quanto hiis do-
minator speciosior est. Speciei enim generator hec omnia constituit. Aut si vir-
tutem et opera eorum mirati sunt, intelligant ab ipsis quoniam qui hec constituit
forcior est illis. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit
creator horum videri. Sed tamen adhuc in hiis minor est querela. Et hii
enim fortassis errant deum querentes et volentes invenire. Etenim cum
in operibus illius conversentur inquirunt et persuasum habent quoniam bona sunt que
videntur. Iterum autem nec hiis debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut
estimare possent seculum, quomodo huius dominum facilius non invenerunt? In-
felices autem sunt et inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos
opera manuum hominum, aurum et argentum artis inventionem et similitudines
animalium aut lapidem inutilem opus manus antique. Aut si quis artifex
faber de silva lignum rectum secuerit et huius docte eradat omnem corticem
et arte sua usus diligenter fabricet vas utile in conversacionem vite, re-
liquias autem huius operis ad preparacionem esce abutatur. Et reliquum horum quod
ad nullum usum facit, lignum curvum et vorticibus plenum sculpat diligenter nodos et [illegible]
per vacuitatem suam et per scienciam artis sue figurat illud et assimilet illud ymagini

hominis · vel alicui ex animalibus comparet illud perliniens rubrica · et rubicundum
faciat fuco colorem illius · et omnem maculam que in illo est perliniens terra
ut faciat ei dignam habitationem · et in pariete ponens illud · et confirmans ferro
ne forte cadat · prospiciens illi · sciens quoniam non potest adiuvare se · ymago
enim est · et opus est illi adiutorium · et de substantia sua · et de filiis suis · et de nu-
ptiis votum faciens inquirit · Non erubescit loqui cum illo qui sine anima
est · et pro sanitate quidem infirmum deprecatur · et pro vita mortuum rogat ·
et in adiutorium inutilem invocat · et pro itinere petit ab eo qui ambulare non
potest · et de acquirendo · et de operando · et de omnium rerum eventu petit ab eo
xiiii Iterum alius navigare cogitans · et c. xiiii · que in omnibus est inutilis
per feros fluctus iter facere incipiens ligno portante se fragilius lignum
invocat · Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit · et artifex
ab initio sapientia sua fabricavit · Tua autem pater gubernat providentia · quoniam dedisti in
mari viam · et inter fluctus semitam firmissimam · ostendens · quoniam potens es ex omnibus
sanare · etiam si sine rate aliquis adeat mare · Sed ut non essent vacua sapien-
tie tue opera · propter hoc etiam exiguo ligno credunt homines animas suas · et transeun-
tes mare per ratem liberati sunt · Sed ab initio cum perirent superbi gigantes · spes
orbis terrarum ad ratem confugiens · remisit seculo semen nativitatis
que manu tua erat gubernata · Benedictum enim est lignum per quod fit iustitia ·
Per manus autem quod fit ydolum · maledictum est · et ipsum et qui fecit illud · quia
ille quidem operatus est · illud autem cum esset fragile deus cognominatum est · Similiter autem
odio sunt deo impius et impietas eius · Etenim quod factum est · cum illo qui
fecit tormenta patietur · Propter hoc et in ydolis nationum non erit respectus ·
quoniam creature dei in odium facte sunt · et in temptationem anime hominum · et in muscipulam
pedibus insipientium · Inicium enim fornicationis est exquisitio ydolorum · et
adinventio illorum corruptio vite est · Neque enim erant ab initio · neque
erunt in perpetuum · Supervacuitas enim hominum hec advenit in orbem terrarum ·
et ideo brevis illorum finis est adinventus · Acerbo enim luctu dolens
pater cito sibi rapti filii fecit ymaginem · et illum qui tunc quasi homo mortuus
fuerat · nunc tamquam deum colere cepit · et constituit inter servos suos sacra
et sacrificia · Deinde interveniente tempore · convalescente iniqua consuetudine
hic error tamquam lex custoditus est · et tyrannorum imperio colebantur
figmenta · Et hos quos in palam homines honorare non poterant propter quod longe
essent · e longinquo figura illorum allata · evidentem ymaginem regis
quem honorare volebant fecerunt · ut illum qui aberat tamquam presentem
colerent sua sollicitudine · Provexit autem ad horum culturam et hos qui
ignorabant artificis eximia diligentia · Ille autem volens plus placere
illi qui se assumpsit · elaboravit arte sua ut similitudinem in melius
figuraret · Multitudo autem hominum abducta per speciem operis · eum qui ante
tempus tamquam homo honoratus fuerat · nunc deum estimaverunt · et hec fuit
vite humane deceptio · quoniam aut affectui aut regibus deservientes homines

incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et non suffecerat eos errasse circa dei scienciam. sed et in magno viventes inscicie bello tot et tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes. aut insanie plenas vigilias habentes neque vitam neque nupcias mundas iam custodiunt. Sed et alius alium per invidiam occidit. aut adulterans contristat et omnia commixta sunt. Sanguis. homicidium. furtum. et fictio. corruptio. infidelitas. turbacio et periurium. tumultus bonorum. dei immemoracio. animarum inquinacio. nativitatis immutacio. nupciarum inconstancia. inordinacio mechie et impudicicie. Infandorum enim ydolorum cultura omnis mali causa est. et inicium et finis. Aut enim dum letantur insaniunt. aut certe vaticinantur falsa. aut vivunt iniuste. aut periurant cito. Dum enim confidunt in ydolis que sine anima sunt male iurantes noceri se non sperant. Utraque ergo illis evenient digne. quoniam male senserunt de deo. attendentes ydolis. et iniuste iuraverunt in dolo contempnentes iusticiam. Non enim iuratorum est virtus. sed peccancium pena perambulat semper iniustorum prevaricacionem.

c. xv

Tu autem deus noster suavis et verus es paciens. et in misericordia disponens omnia. Etenim si peccaverimus tui sumus scientes magnitudinem tuam. Et si non peccaverimus scimus quoniam apud te sumus computati. Nosse enim te consummata iusticia est. Et scire iusticiam et virtutem tuam radix est immortalitatis. Non enim in errorem induxit nos hominum male artis excogitacio. nec umbra picture labor sine fructu. effigies sculpta per varios colores. cuius aspectus insensato dat concupiscenciam et diligit mortue ymaginis effigiem sine anima. Malorum amatores digni sunt morte qui spem habent in talibus. et qui faciunt illos et qui diligunt et qui colunt. Sed et figulus mollem terram premens laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas. et de eodem luto fingit que munda sunt in usum vasa. et similiter que hiis sunt contraria. Horum autem vasorum quis sit usus iudex est figulus. Et cum labore vano deum fingit de eodem luto ille qui paulo ante de terra factus fuerat. et post pusillum se ducit unde acceptus est repetitus anime debitum quam habebat. Sed est cura illi non quia laboraturus est. nec quoniam brevis illi vita est. sed concertatur artificibus et argentariis sed et erarios imitatur et gloriam prefert quoniam res supervacuas fingit. Cinis enim est cor eius. et terra supervacua spes illius. et luto vilior vita illius quoniam ignoravit qui se finxit. et qui inspiravit illi animam et qui operatur est. et qui insufflavit ei spiritum vitalem. Sed et estimaverunt lusum esse vitam nostram et conversacionem vite compositam ad lucrum. et oportere undique etiam de malo acquirere. Hic enim scit se super omnes delinquere qui ex terre materia fragilia vasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices supra modum anime superbi sunt. inimici populi tui et imperantes illi. quoniam omnia ydola nacionum deos estimaverunt quibus neque oculorum usus est ad videndum. neque nares ad percipiendum spiritum. neque aures ad audiendum.

neque digiti manuum ad tractandum. sed et pedes pigri ad ambulandum.
homo enim fecit illos. et qui spiritum mutuatus est finxit illos. Nemo enim sibi
similem homo poterit deum fingere. Cum sit enim mortalis mortuum fingit manibus
iniquis. Melior est enim ipse hiis quos colit. quia ipse quidem vixit cum esset
mortalis. illi autem nunquam. Sed et animalia miserrima colunt. Insensata enim comparata
hiis. illis sunt deteriora. sed nec aspectu aliquis ex hiis animalibus bona potest conspi-
cere. Effugerunt autem dei laudem et benedictionem eius   c. xvi.
xvi Propter hec et hiis similia passi sunt digne tormenta. et per multitudinem
bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum
tuum. quibus dedisti concupiscentiae delectamentum suum. novum saporem escam
parans eis ortigometram. ut illi quidem concupiscentes escam propter ea que illis
ostensa et missa sunt. etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hii autem in brevi in-
opes facti novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis sine excusatione
supervenire interitum exercentibus tyrannidem. hiis autem tantum ostendere quemadmod-
um inimici illorum exterminabantur. Etenim cum illis supervenit seva bestiarum ira.
morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. Sed non in perpetuum ira tua per-
mansit. sed ad correctionem in brevi turbati sunt. signum habentes salutis ad
commemorationem mandati legis tue. Qui enim conversus est non per hoc quod vide-
bat sanabatur. sed per te omnium salvatorem. In hoc autem ostendisti inimicis nostris
quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum et muscarum occi-
derunt morsus. et non est inventa sanitas anime illorum. quia digni erant ab
hiis exterminari. Filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes.
misericordia enim tua adveniens sanabat illos. In memoria enim sermonum tuorum
exterminabantur et velociter sanabantur. ne in altam incidentes oblivionem non
i. Emplastrum possent uti tuo adiutorio. Etenim neque herba neque malagma sanavit
eos. sed tuus domine sermo qui sanat omnia. Tu es domine qui vite et mortis
habes potestatem. et deducis ad portas mortis et reducis. Homo autem occidit
per maliciam quidem animam suam. et cum exierit spiritus non revertetur. nec revocabit
animam que recepta est. sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes enim
nosse te impii per fortitudinem brachii tui flagellati sunt. Novis
aquis et grandinibus et pluviis persecutionem passi sunt. et per ignem consumpti.
Quod enim mirabile erat in aqua que omnia extinguit. plus ignis
valebat. vindex est enim orbis iustorum. Quodam enim tempore mansuescebat
ignis. ne comburerentur que ad impios missa erant animalia. Sed ut ipsi
videntes scirent quoniam hic dei iudicio patiuntur persecutionem. Et quodam
tempore in aqua supra virtutem ignis exardebat undique ut iniqua terre
nationem exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutristi populum
tuum. et paratum panem de celo prestitisti illis sine labore. omne dele-
ctamentum in se habentem et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tua
et dulcedinem quam in filios habes ostendebas. deserviens uniuscuiusque vo-
luntati ad quod quisque volebat convertebatur. Nix autem et glacies sustinebat

vim ignis et non tabescebat ut sciret quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia coruscans. Hoc autem iterum ut nutrirentur iusti omnia sue virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori deserviens exardescit in tormentum adversus iniustos et lenior fit ad benefaciendum pro hiis qui in te confidunt. Propter hoc et tunc omnia transfigurata omnium nutrici gratie tue deserviebat ad voluntatem horum qui a te desiderant sunt. ut scirent filii tui quos dilexisti domine quoniam non nativi fructus pascunt homines sed sermo tuus hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat. Ut notum omnibus esset quoniam oportet prevenire solem ad benedictionem tuam et ad ortum lucis te adorare. Ingrati enim spes tanquam hibernalis glacies tabescet et disperiet tanquam aqua supervacua. sic

Magna enim sunt iudicia tua domine et inenarrabilia verba tua. Propter hoc indisciplinate anime erraverunt. Cum enim persuasum habent iniqui dominari posse nationi sancte vinculis tenebrarum et longe noctis compediti inclusi sub tectis fugitivi perpetue providentie iacuerunt. et dum putant se latere in obscuris peccatis tenebroso velamento oblivionis dispersi sunt paventes horrende et cum admiratione nimia perturbati. Neque enim que continebat illos spelunca sine timore custodiebat. quoniam sonitus descendens perturbabat illos. et persone tristes illis apparentes pavorem prestabant. et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen prebere. nec siderum limpide flamme illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus. et timore percussi illius que non videbatur faciei estimabant deteriora esse que videbantur. Et magice artis appositi erant derisus. et sapientie glorie correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et perturbationes se expellere ab anima languente. hii cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nichil illos ex monstris perturbabat transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi peribant. Et aerem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se videre. Frequenter enim preoccupant pessima perturbata conscientia. Cum sit enim timida nequitia data est in omnium condempnationem. Semper enim presumit seva perturbata conscientia. Nichil enim est timor nisi presumptionis adiutorium proditio cogitationis auxiliorum. Et dum ab intus minor est expectatio maiorem computat potentiam eius cause de qua tormentum prestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis supervenientem eundem sompnum dormientes. aliquando monstrorum exagitabantur timore. aliquando anime deficiebant traductione. Subitaneus enim illis et insperatus timor supervenit. Deinde siquis ex illis decidisset custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor aut agri laborum operarius preoccupatus esset ineffugabilem sustinebat necessitatem. Una enim cathena

[margin: c. xvii / xvii]
[margin: alias dat testimonium condempnacionis]

tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos
ramos arborum avium sonus suavis, aut vis aque decurrentis nimium, aut
sonus validus precipitatarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus,
aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de montibus altis-
simis echo, deficientes faciebant illos pre timore. Omnis enim orbis terrarum
limpido illuminabatur lumine, et non impeditis operibus continebatur. Solis autem
illis superposita erat gravis nox, ymago tenebrarum que superventura illis
erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris. c. xviii

xviii Sanctis autem tuis maxima lux erat, et horum quidem vocem audiebant, sed
figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant, magnifi-
cabant te: et qui ante lesi erant, quia non ledebantur, gratias agebant
et ut esset differentia, te deum petebant. Propter quod ignis ardentem columpnam
ducem habuerunt ignote vie, et solem sine lesura boni hospitii prestitisti.
Dignum quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos
custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis
lumen seculo dari. Cum cogitarent iustorum occidere infantes: et uno exposito
filio et liberato in traductionem illorum multitudinem filiorum abstulisti, et
pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa enim nox cognita est ante
a patribus nostris, ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt animequiores
essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem
iustos exterminatio. Sicut enim lesisti adversarios, sic et provocans magnificasti nos.
Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum, et iustitie legem in concordia
disposuerunt: similiter bona et mala recepturos iustos, patrum iam decantantes
laudes. Resonabat autem inconveniens vox inimicorum, et flebilis audiebatur
planctus ploratorum infantium. Simili autem pena servus cum domino afflic-
tus, et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine
mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi
sufficiebant: quoniam uno momento que erat preclarior natio eorum exter-
minata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc primum
cum fuit exterminium primogenitorum, spoponderunt populum dei se esse. Dum enim
quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter
haberet, omnipotens sermo tuus domine exiliens de celo a regalibus sedibus
Qe venit. durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit, gladius
acutus insimulatum imperium portans tuum, et stans replevit omnia morte,
et usque ad celos attingebat stans in terra. Tunc continuo visus
sompniorum malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt insperati.
Et alius alibi proiectus semivivus, propter quam moriebatur causam ostendebat
mortis. Visiones enim que illos turbaverunt hec premonebant, ne ignorantes
quare mala patiebantur, perirent. Tetigit autem et tunc iustos temptatio mortis,
et commotio in heremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua.
Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis

sue scutum orationem et per incensum deprecationem allegans restitit ire et finem
imposuit necessitati ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non
in virtute corporis nec armature potentie sed verbo illum qui se vexabat
subiecit iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim acervatim iam
cecidissent super alterutrum mortui interstetit et amputavit impetum et divisit
illam que ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat
totus erat orbis terrarum et parentum magnalia in quatuor lapidum ordinibus erat et
magnificentia tua in diademate capitis illius erat sculpta. Hiis autem cessit qui
exterminabat et hec extimuit. Erat enim sola temptatio ire sufficiens.
Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. c. XIX

xix

Presciebat enim et futura illorum quoniam cum ipsi permisissent
ut se educerent et cum magna sollicitudine premisissent illos consequebantur
penitentia acti. Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes
ad monumenta mortuorum aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie et quos
rogantes proiecerant hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim
illos ad hunc finem digna necessitas et horum que acciderant commemorationem mitte-
bant ut que deerant tormentis repleret punitio et populus quidem tuus mirabiliter transi-
ret illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus
ab initio refigurabatur deserviens preceptis tuis ut pueri tui custodirentur
illesi. Nam nubes illorum castra obumbrabat et ex aqua que ante erat
terra apparuit arida et in mari rubro via sine impedimento et campus germinans
de profundo nimio per quem omnis natio transivit que tegebatur tua manu videntes
tua mirabilia et monstra. Tamquam enim equi depaverunt escam et tamquam
agni exultaverunt magnificantes te domine qui liberasti eos. Memores enim
adhuc erant illorum que in incolatu illorum facta fuerant quemadmodum pro
natione animalium produxit terra muscas et pro piscibus eructavit fluvius multi-
tudinem ranarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium cum adducti
concupiscentia postulaverunt escas epulationis. In allocutione enim desiderii
ascendit illis de mari ortigometra et vexationes peccatoribus supervenerunt
non sine illis que ante erant facta argumentis per vim fluminum. Iuste enim
patiebantur secundum suas nequitias. Etenim detestabiliorem hospitalitatem
instituerunt alii quidem ignotos non recipiebant advenas alii autem
bonos hospites in servitutem accipiebant. Et non solum hec sed et alius quidam
erat respectus illorum quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem cum leti-
tia receperunt hos qui eisdem usi sunt iusticiis sevissimis afflixerunt
doloribus. Percussi sunt autem cecitate sicut illi in foribus iusti cum subi-
taneis cooperti essent tenebris unusquisque transitum sui hostii querebat.
In se enim elementa convertuntur sicut in organo qualitatis sonus immutatur
et omnia suum sonum custodiunt. Unde estimari ex ipso certo visu potest.
Agrestia enim in aquatica convertebantur et quecumque erant natantia in terra transie-
bant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem et aqua extinguentis

natiue obliuiscebatur flamme econtrario corruptibilium animalium non vexa-
verunt carnes coambulantium animalium nec dissoluebant illam que facile
dissoluebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim magnificasti populum
tuum domine et honorasti et non despexisti in omni tempore et in
omni loco assistens eis. Incipit liber Ihesu filii Syrach

Omnis sapientia a domino deo est et cum illo fuit semper
et est ante euum. Arenam maris et pluuie guttas
et dies seculi quis dinumerauit. Altitudinem celi et
latitudinem terre et profundum abyssi quis dimensus
est. Sapientiam dei precedentem omnia quis inuesti-
gauit. Prior omnium creata est sapientia et intellectus
prudentie ab euo. Fons sapientie verbum dei in ex-
celsis et ingressus illius mandata eterna. Radix
sapientie cui reuelata est et astutias illius quis
agnouit. Disciplina sapientie cui reuelata est
et manifestata et multiplicationem illius quis intel-
lexit. Unus est altissimus creator omnium omnipotens et rex potens et metuendus nimis
sedens super thronum illius et dominans deus. Ipse creauit illam in spiritu sancto et
vidit et dinumerauit et mensus est et effudit illam super omnia opera sua et super
omnem carnem secundum datum suum et prebet illam diligentibus se. Timor domini
gloria et gloriatio et leticia et corona exultationis. Timor domini delectabit
cor et dabit leticiam et gaudium et longitudinem dierum. Timenti dominum bene
erit in extremis et in die defunctionis benedicetur. Dilectio dei
honorabilis sapientia. Initium sapientie timor domini et cum fidelibus in vulua
concreatus est et cum electis feminis graditur et cum iustis et fidelibus agnoscitur.
Timor domini scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustificabit
cor iocunditatem atque gaudium dabit. Timenti dominum bene erit et in diebus
consolationis illius benedicetur. Plenitudo sapientie timere deum et plenitudo
a fructibus illius. Omnem domum illius implebit a generationibus et receptacula
a thesauris illius. Corona sapientie timor domini replens pacem et salutis
fructum et vidit et dinumerauit eam. Utraque autem sunt dona dei. Scientiam et
intellectum prudentie sapientia compartietur et gloriam tenentium se exaltat.
Radix sapientie est timere dominum. Rami enim illius longeui. In thesauris
sapientie intellectus et scientie religiositas. Execratio autem peccatoribus sapientia.
Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non poterit iusti-
ficari. Iracundia enim animositatis illius subuersio illius est. Usque in tempus
sustinebit patiens et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus
usque in tempus abscondet verba illius et labia multorum enarrabunt
sensum illius. In thesauris sapientie significatio discipline. Execratio autem
peccatori cultura dei. Fili concupiscens sapientiam conserua iusticiam et deus

ꝓbebit illa tibi. Sapiencia enim et disciplina timor domini et quod placi-
tum est illi fides et mansuetudo et adimplebit thesauros illius. Non
sis incredibilis timori domini et ne accesseris ad illum duplici corde. Ne
fueris ypocrita in conspectu hominum et non scandalizeris in labiis tuis. Atten-
de in illis ne forte cadas et adducas anime tue inhonoracionem et revelet
deus absconsa tua et in medio synagoge elidat te quoniam accessisti mali-
gne ad dominum et cor tuum plenum est dolo et fallacia. C. II

Fili accedens ad servitutem dei sta in iusticia et timore et prepara
animam tuam ad temptacionem. Deprime cor tuum et sustine et inclina
aurem tuam et excipe verba intellectus et ne festines in tempore obductionis.
Sustine sustentaciones dei coniungere deo et sustine ut crescat in novissimo vita tua.
Omne quod tibi applicitum fuerit accipe et in dolore sustine et in humilitate tua
pacienciam habe quoniam in igne probatur aurum et argentum. homines vero recepti-
biles in camino humiliacionis. Crede deo et recuperabit te et dirige viam
tuam et spera in illum. Serva timorem illius et in illo veterasce. Metuentes
dominum sustinete misericordiam eius et non deflectatis ab illo ne cadatis. Qui ti-
metis dominum credite illi et non evacuabitur merces vestra. Qui timetis dominum
sperate in illum et in oblectacionem veniet vobis misericordia. Qui timetis dominum diligite
illum et illuminabuntur corda vestra. Respicite filii naciones hominum et scitote
quia nullus speravit in domino et confusus est. Quis permansit in mandatis eius et derelictus est
Aut quis invocavit illum et despexit eum. Quoniam pius et misericors est
deus et remittet in die tribulacionis peccata et protector est omnibus exquirentibus
se in veritate. Ve duplici corde et labiis scelestis et manibus malefa-
cientibus et peccatori terram ingredienti duabus viis. Ve dissolutis corde qui
non credunt deo et ideo non protegentur ab eo. Ve hiis qui perdiderunt susti-
nenciam et qui dereliquerunt vias rectas et diverterunt in vias pravas. Et
quid facient cum inspicere ceperit dominus. Qui timent dominum non erunt incredibi-
les verbo illius et qui diligunt illum conservabunt viam illius. Qui timent
dominum inquirent que placita sunt illi et qui diligunt eum replebuntur lege
ipsius. Qui timent dominum preparabunt corda sua et in conspectu illius sanctificabunt
animas suas. Qui timent dominum custodiunt mandata illius et pacienciam habe-
bunt usque ad inspeccionem illius dicentes si penitenciam non egerimus incidemus
in manus domini et non in manus hominum. Secundum enim magnitudinem ipsius sic et

Filii sapiencie ecclesia iustorum. C. III — misericordia illius cum ipso est.
et nacio illorum obediencia et dileccio. Iudicium patris audite filii
dilecti et sic facite ut salvi sitis. Deus enim honoravit patrem in
filiis et iudicium matris exquirens firmavit in filios. Qui diligit
deum exorabit pro peccatis et continebit se ab illis et in oracione dierum exau-
dietur. Et sicut qui thesaurizat ita et qui honorificat matrem suam. Qui
honorat patrem suum iocundabitur in filiis et in die oracionis sue exau-
dietur. Qui honorat patrem suum vita vivet longiore. et qui obedit

patri refrigerabit matrem. Qui timet dominum honorat parentes et quasi dominis ser-
uiet hijs qui se genuerunt in opere et sermone et omni pacientia. Honora pa-
trem tuum ut superueniat tibi benedictio a deo et benedictio illius in nouissimo
maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum. maledictio autem matris
eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui. non enim est tibi
gloria sed confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui. et dedecus filij pa-
ter sine honore. Fili suscipe senectam patris tui. et non contristes eum in vita
illius. et si defecerit sensu, veniam da et ne spernas eum in tua virtute.
Elemosina enim patris non erit in obliuione. Nam pro peccato matris restituetur
tibi bonum. et in iusticia edificabitur tibi. et in die tribulationis commemorabitur
tui. et sicut in sereno glacies soluentur tua peccata. Quam male fame
est qui relinquit patrem. et est maledictus a deo qui exasperat matrem. Fili in
mansuetudine opera tua perfice et super hominum gloriam diligeris. Quanto magnus
es humilia te in omnibus et coram deo inuenies gratiam. quoniam magna potencia
dei solius. et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris. et fortiora
te ne scrutatus fueris. sed que precepit deus tibi: cogita illa semper. et in pluribus
eius operibus ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita
sunt videre oculis tuis. In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter. et in
pluribus eius operibus non eris curiosus. Plurima enim super sensum hominum ostensa
sunt. Multos enim supplantauit suspicio eorum. et in vanitate detinuit
sensus illorum. Cor durum habebit male in nouissimo. et qui amat periculum
in illo peribit. Cor ingrediens duas vias non habebit successus. et prauicors
in illis scandalizabitur. Cor nequam grauabitur in doloribus. et peccator addi-
ciet ad peccandum. Synagoge superborum non erit sanitas. frutex enim
peccati eradicabitur in illis. et non intelligetur. Cor sapientis intelligitur
in sapientia et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens
cor et intelligibile abstinebit se a peccatis. et in operibus iusticie successus
habebit. Ignem ardentem extinguit aqua. et elemosina resistit peccatis
et deus prospector eius est. Qui reddit gratiam meminit in posterum. et in
tempore casus sui inueniet firmamentum. C. IIII
Fili elemosinam pauperis ne defraudes. et oculos tuos ne trans-
uertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris. et non exasperes
pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris. et non protrahas da-
tum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias. et non auertas faciem
tuam ab egeno. Ab inope ne auertas oculos tuos propter iram et non re-
linquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine
anime exaudietur precatio illius. exaudiet autem eum qui fecit illum. Congre-
gationi pauperum affabilem te facito. et presbytero humilia animam tuam.
et magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristicia aurem tuam
et redde debitum tuum. et responde illi pacifica in mansuetudine. Libera
eum qui iniuriam patitur de manu superbi et non acide feras in anima tua.

i moleste anime .e. triste

In iudicando esto pupillis misericors ut pater. et pro viro matri illorum
et eris tu velud filius altissimi obediens. et miserebitur tui magis quam
mater. Sapientia filiis suis vitam inspiravit et suscipit exquirentes se
et preibit in via iusticie. Et qui illam diligit diligit vitam. et qui vi-
gilant ad illam complectentur placorem eius. Qui tenuerint illam vitam i. placentia
hereditabunt hereditatem et quo introibit benedicet deus. Qui serviunt ei ob-
sequentes erunt sancto. et eos qui diligunt illam diligit deus. Qui audit
illam diligenter iudicat gentes. et qui intuetur illam permanebit confidens. Si
crediderit ei permanebit et hereditabit illam. et erunt in confirmatione creature illorum
quoniam in temptatione ambulat cum eo. et in primis elegit eum. Timorem et metum
et probationem inducet super illum. et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue. donec
temptet eum in cogitationibus illius et credat anime illius. Et firmabit illum
et iter adducet directum ad illum et letificabit illum et denudabit absconsa
sua illi. et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iusticie. Si autem
oberraverit derelinquet eum. et tradet eum in manus inimici sui. Fili conserva
tempus et devita a malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est enim no
confusio adducens peccatum. et est confusio adducens gloriam et graciam. Ne accipias
faciem adversus faciem tuam. nec adversus animam tuam mendacium. Ne reve-
rearis proximum tuum in casu suo. nec retineas verbum in tempore salutis. Non
abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lingua enim sapientia di-
noscitur et sensus et scientia. doctrina in verbo sensati. et firmamentum in operibus
iusticie. Non contradicas verbo veritatis ullomodo. et de mendacio ineru- no
dicionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua. et ne subicias te
omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis. nec coneris no
contra ictum fluvii. Pro iusticia agonizare pro anima tua et usque ad mor- no
tem certa pro iusticia. et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citatus
esse in lingua tua et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse
sicut leo in domo tua evertens domesticos tuos. et opprimens subiectos tibi.
Non sit porrecta manus tua ad accipiendum et ad dandum collecta. C. V
Noli attendere ad possessiones iniquas. et ne dixeris est mihi sufficiens
vita. Nichil enim proderit in tempore vindicte et obductionis. Non sequaris i. mortis
in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui. et ne dixeris quomodo potui
aut quis me subiciet propter facta mea. Deus enim vindicans vindicabit.
Ne dixeris peccavi et quid mihi accidit triste. Altissimus enim est paciens
redditor. De propiciatu peccatorum noli esse sine metu. Ne adicias peccatum no
super peccatum. et ne dicas miseratio dei magna est. multitudinis peccatorum
meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant. et in
peccatores respicit ira illius. Non tardes converti ad dominum. et ne differas
de die in diem. Subito enim veniet ira illius. et in tempore vindicte disper-
det te. Noli anxius esse in divitiis iniustis. non enim proderunt in die obductionis
et vindicte. Non ventiles te in omnem ventum. et non eas in omnem viam. sic i. instabilem te i. verbis

eni pctor pbat' in dupli lingua Esto firmus i via dni. et i v'itate
sensus tui et scia. et psequat' te v'bu pacis et iusticie Esto mansuet'
ad audiendum v'bu ut intelligas. et cu sapia pferas rsu v'ax
Si e' intellect' rnde pximo. s' aut manus tua sit sup os tuu ne
capiaris in v'bo idisciplinato et cofundaris. Ho'r et glia i s'mone sensati
lingua i'prudentis subv'sio est ipius Ne appellaris susurro in vita
tua. et lingua tua ne capiaris et cofundaris Sup fure eni e cofusio
et denotacio pessima sup bilinguem. susurratori at' odiu et inimicia
et cotumelia Iniusticia pusillu et magnu simil' C VI

Noli fi' pro amico inimicus pximo. Improperium et cotumelia mala
hereditabit et omis peccator inuidus et bilinguis Ne te extollas in
cogitacione aie tue velut thaurus. ne forte elidat' v'tus tua p stulti-
ciam et folia tua comedat. et fructus tuos pdat. et relinquaris velut lig'nu
aridu in heremo Aia eni nequa disp'det qui se hz. et i gaudiu inimicis
dat illu. et deducet in sorte impior. Verbum dulce multiplicat ami-
cos et mitigat inimicos. et lingua eucharis i bono hoie abundabit
Multi pacifici sint tibi. et consiliarius sit tibi unus de mille Si
possides amicu i temptacione posside eu. et ne facile credas ei
Est eni amicus s'm tempus suu. et no pmanebit in die tribulacionis Est
et amicus qui cov'tit' ad inimicicia. et est qui odiu et rixam et conuicia
denudabit Est at amicus socius mense. et no pmanet in die necessitatis
Amicus si pmanserit fixus erit tibi quasi coequalis et in domesticis
fiducialit' aget Si humiliauit se cont' te. et a facie tua abscondit se una-
nime hebis amicicia bona Ab inimicis tuis separare. et ab amicis
tuis attende. Amicus fidelis pteccio. qui at' inuenit illu inuenit
thesauru Amico fideli nulla e copacio. et no e digna ponderacio auri
et argenti cont' bonitate fidei illius Amicus fidelis medicamentu
vite et imortalitat' et qui metuunt dnm inuenient illu Qui timet
dnm eque hebit amicicia bona. qm s'm illu erit amicus eius. Fili
a iuuentute tua excipe doctrina. et usq ad canos i'uenies sapiam
Quasi his qui arat et seminat accede ad eam. et sustine bonos fruct'
illius. In ope eni ipius exiguu laborabis. et cito edes de generacionib'
illius. Qm aspera nimiu e sapia indoctis hoibus. et no pmanebit
i su corde — i illa excors Quasi lapidis v'tus pbacio erit in illis. et no demorabunt'
pice illa. Sapia eni doctrine s'm nomi e eius. et no in multis e
manifesta Quibus at' agnita e. pmanet usq ad conspectu dei
Audi fili et accipe consiliu intellectus. et ne abicias consiliu meu
Inice pede tuu i copedes illius. et i torques illius tuu collu Subice
i amicicie a tedio afficiaris — humeru tuu et porta illa. et ne acedieris vinculis eius In omni
aio tuo accede ad illa. et i oi v'tute tua conserua vias eius. Inve-
stiga illa. et manifestabit' t'. et cotinens factus ne derelinquas eam

In novissimis enim invenies requiem in ea et convertetur tibi in oblectationem
et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis et bases virtutis et
torques illius in stolam gloriae. Decor enim vitae est in illa et vincula
illius alligatura salutaris. Stolam gloriae indues eam et coronam gratula-
tionis superpones tibi. Fili si attenderis mihi disces eam et si accommodaveris
animum tuum sapiens eris. Si inclinaveris aurem tuam excipies doctrinam
et si dilexeris audire sapiens eris. In multitudine presbyterorum prudentium
sta et sapientiae illorum ex corde coniungere ut omnem narrationem dei possis audire
et proverbia laudis non effugiant te. Et si videris sensatum evigila ad eum
et gradus ostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum habe in praeceptis
et in mandatis illius maxime assiduus esto et ipse dabit tibi cor et concupiscentia
Noli facere mala et non te C. VII. sapientiae dabitur tibi
apprehendent. Discede ab iniquo et deficient mala abs te.
Non semines mala in sulcis iniustitiae et non metes ea in se-
ptuplum. Noli quaerere ab homine ducatum neque a rege cathedram honoris.
Non te iustifices ante deum quoniam agnitor cordis est ipse et penes regem noli
velle videri sapiens. Noli quaerere fieri iudex nisi valeas virtute irrum-
pere iniquitates ne forte extimescas faciem potentis et ponas scan-
dalum in agilitate tua. Non pecces in multitudinem civitatis nec te immittas
in populum. Neque alliges duplicia peccata nec enim eris in uno immunis.
Noli esse pusillanimis in animo tuo exorare et facere elemosinam ne de-
spicias. Ne dicas in multitudine munerum meorum respiciet deus et offeren-
te me deo altissimo munera mea suscipiet. Non irrideas hominem
in amaritudine animae est enim qui humiliat et exaltat circumspector deus.
Noli arare mendacium adversus fratrem tuum neque in amicum similiter facias.
Noli velle mentiri omne mendacium assiduitas enim illius non est
bona. Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum et non iteres verbum in tua
oratione. Non oderis laboriosa opera et rusticationem ab altissimo creatam.
Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memento irae quoniam non
tardabit. Humilia valde spiritum tuum quoniam vindicta carnis impii
ignis et vermis. Noli praevaricari in amicum pecuniam differentem neque
fratrem carissimum auro spreveris. Noli discedere a muliere sensata et
bona quam sortitus es in timore domini. Gratia enim verecundiae illius super
aurum. Non laedas servum in veritate operantem neque mercennarium
dantem animam suam. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Non
defraudes illum libertate neque inopem derelinquas illum. Pecora tibi
sunt attende illis et si sunt utilia perseverent tecum. Filii tibi sunt erudi illos
et curva illos a pueritia eorum. Filiae tibi sunt serva corpus illarum
et non ostendas hilarem faciem ad illas. Trade filiam et grande opus
feceris et homini sensato da illam. Mulier si est tibi secundum animam tuam non
proicias illam et odibili non credas te in toto corde. Honora patrem

tim· ⁊ gemitus matris tue ne obliviscaris Memento quoniam nisi per illos non
fuisses· Et retribue illis quomodo ⁊ illi tibi· In tota anima tua time deum
⁊ sacerdotes illius sanctifica· In omni virtute tua dilige eum qui te fecit
⁊ ministros eius ne derelinquas Honora deum ex tota anima tua ⁊ honorifica
glo[ssa] retribuendo de labore manuum ministro dei pro purga[tione] i. pro peccato
sacerdotes ⁊ propurga te cum brachiis Da illis partem sicut mandatum est tibi primici-
arum ⁊ purgationis· ⁊ de negligentiis tuis purga te cum paucis Datum
brachiorum tuorum· ⁊ sacrificium sanctificationis offeres domino initia sanctorum
⁊ pauperi porrige manum tuam ut perficiatur propiciatio ⁊ benedictio tua
gratia dati in conspectu omnis viventis Et mortuo non prohibeas graciam
Non desis plorantibus in consolatione ⁊ cum lugentibus ambula Non te pi-
geat visitare infirmum· ex hiis enim in dilectione firmaberis In omnibus operibus
tuis Memorare novissima tua ⁊ in eternum non peccabis· Non litiges
cum homine potente· ne forte incidas in manus illius Non contendas cum viro
locuplete ne forte contra te constituat litem tibi Multos enim perdidit aurum
⁊ argentum· ⁊ usque ad cor regum extendit et convertit C viii
viii Non litiges cum homine linguato et non strues in ignem illius ligna
Non communices te homini indocto· ne male de progenie tua lo-
quatur Ne despicias hominem avertentem se a peccato neque improperes
ei· memento quoniam omnes in corruptione sumus Ne spernas hominem in senectute
sua· etenim ex nobis senescunt Noli de mortuo inimico tuo gaudere
sciens quoniam omnes morimur· ⁊ in gaudium nolumus venire Ne despicias
narrationem presbiterorum sapientium· ⁊ in proverbiis eorum conversare Ab ipsis enim
disces sapientiam· ⁊ doctrinam intellectus· ⁊ servire magnatis sine querela
Non te preteriat narratio seniorum ⁊ ipsi enim didicerunt a patribus suis· quoniam
ab ipsis disces intellectum· ⁊ in tempore necessitatis dabis responsum Non incendas
carbones peccatorum arguens eos· ⁊ ne incendaris flamma ignis peccatorum
illorum Ne contra faciem stes contumeliosi· ne sedeat quasi insidiator ori
tuo Noli fenerari homini fortiori te· quod si feneraveris quasi perditum habe Non
spondeas super virtute tua quod si spoponderis quasi restituens cogita Non
iudices contra iudicem· quoniam secundum quod iustum est iudicat Cum audace ne eas
in via· ne forte gravet mala sua in te· Ipse enim secundum voluntatem suam
vadit ⁊ simul cum stulticia eius peries. Cum iracundo non facias rixam
⁊ cum audace non eas in desertum· quoniam quasi nichil est ante illum sanguis
⁊ ubi non est adiutorium elidet te Cum fatuis consilium non habeas· non
enim poterunt diligere nisi que eis placent Coram extraneo ne facias con-
silium· nescis enim quid pariet Non omni homini cor tuum manifestes
ne forte inferat tibi graciam falsam ⁊ conviciet tibi C ix
Non zeles mulierem sinus tui ne ostendat super te maliciam doctrine
ix nequam Non des mulieri potestatem anime tue· ne ingrediatur in virtute
tua ⁊ confundaris Ne respicias mulierem multivolam· ne forte
incidas in laqueos illius Cum saltatrice ne assiduus sis· nec audias

illa ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias ne forte
scandaliseris in decore illius. Non des fornicariis animam tuam in ullo.
ne perdas te et animam tuam et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis
civitatis. nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere
compta. et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi no
perierunt. et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis mulier que est forni-
caria quasi stercus in via conculcabitur. Speciem mulieris aliene multi admi-
rati reprobi facti sunt. colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum
aliena muliere ne sedeas omnino. nec accumbas cum ea super cubitum.
et non alterceris cum illa in vino. ne forte declinet cor tuum in illam. et
sanguine tuo labaris in perditionem. Ne derelinquas amicum antiquum. novus no
enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus. veterascet. et cum
suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris. Non enim scis
que futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum. sciens quoniam
usque ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem
habente occidendi. et non suspicabis timorem mortis. Et si accesseris noli
aliquid committere. ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito
quoniam in medio laqueorum ingredieris. et super dolentium arma ambulabis.
Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo. et cum sapientibus et prudentibus tracta.
Viri iusti sint tibi convive. et in timore sit tibi gloriatio. et in sensu sit tibi &c
cogitatus dei. et omnis enarratio tua in preceptis altissimi. In manu
artificum opera laudabuntur. et princeps populi in sapientia sermonis sui. in
sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo linguosus.
et temerarius in verbo suo odibilis erit. C X

Iudex sapiens iudicabit populum suum. et principatus sensati stabilis
erit. Secundum iudicem populi sic et ministri eius. et qualis rector est civitatis.
tales et habitantes in ea. Rex insipiens perdet populum suum. et civitates no
inhabitabuntur per sensum prudentium. In manu dei potestas terre. et execrabilis
omnis iniquitas gentium. et utilem rectorem in tempus suscitabit super illam.
In manu dei potestas hominis. et super faciem scribe imponet honorem suum. Omnis
iniurie proximi ne memineris. et nihil agas in operibus iniurie.
Odibilis coram deo est et hominibus superbia. et execrabilis omnis iniqui-
tas gentium. Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias et
iniurias et contumelias et diversos dolos. Avaro autem nihil est no
scelestius. Quid superbit terra et cinis. Nihil est iniquius quam amare pecuniam.
hic enim et animam suam venalem habet. quoniam in vita sua pro-
iecit intima sua. Omnis potentatus brevis vita. languor prolixior
gravat medicum. Brevem languorem precidit medicus. sic et rex hodie est
et cras morietur. Cum enim morietur homo hereditabit serpentes et
bestias et vermes. Initium superbie hominis apostatare a deo. quoniam ab
eo qui fecit illum recessit cor eius. Quoniam initium omnis peccati est superbia. no

quem tenuit illam adimplebitur maledictis et subvertet eum in finem. Propterea
exornatio et honor constituit — exornavit Dominus conventus malorum et destruxit eos usque in finem. Sedes
ducum superborum destruxit et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium
superbarum arefecit Deus et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gen-
tium evertit Dominus et perdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit ex ipsis
et disperdidit eos et cessare fecit memoriam eorum a terra. Perdidit Deus memoriam
que se sedere fecit humiles — superborum et reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia
neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc quod timet
Deum. Semen autem hoc exhonorabitur quod praeterit mandata Domini. In medio fratrum
rector illorum in honore et qui timent Deum erunt in oculis illius. Gloria divitum
honoratorum et pauperum timor Dei est. Timor Dei est. Noli despicere hominem
iustum pauperem et noli magnificare virum peccatorem divitem. Magnus est iudex
et potens est in honore et non est maior illo qui timet Deum. Servo sensato
liberi servient et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus
et inscius non honorabitur. Noli te extollere in faciendo opere tuo et noli
cessare ab opere — cunctari in tempore angustiae. Melior est qui operatur et abundat in omnibus
quam qui gloriatur et eget pane. Fili in mansuetudine serva animam tuam
et da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit
Et quis honorificabit exhonorantem animam suam. Pauper gloriatur per disciplinam
et timorem suum et est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem glo-
riatur in paupertate quanto magis in substantia et qui gloriatur in substantia paupertatem

xi Sapientia humiliati exaltabit caput illius C. XI vereatur
et in medio magnatorum consedere illum faciet. Non laudes virum
in specie sua neque spernas hominem in visu suo. Brevis in vola-
tilibus est apis et initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glo-
rieris umquam nec in die honoris tui extollaris quoniam mirabilia opera
altissimi et gloriosa et absconsa et invisa opera illius. Multi tyranni sede-
runt in throno et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes
oppressi sunt valde et gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Priusquam
interroges ne vituperes quemquam et cum interrogaveris corripe iuste. Priusquam
audias ne respondeas verbum et in medio sermonum ne adicias loqui. De ea
re quae te non molestat ne certeris et in iudicio peccantium ne consistas. Fili
ne in multis sint actus tui et si dives fueris non eris immunis a delicto.
Si enim secutus fueris non apprehendes et non effugies si praecucurreris. Est homo
laborans et festinans et dolens impius et tanto magis non abundabit. Est
homo marcidus egens recuperatione plus deficiens virtute et abundans paupertate
et oculus Dei respexit illum in bono et erexit eum ab humilitate ipsius et
exaltavit caput eius et mirati sunt in illo multi et honoraverunt Deum. Bona
et mala vita et mors paupertas et honestas a Deo sunt. Sapientia et disciplina
et scientia legis apud Deum. Dilectio et viae bonorum apud ipsum. Error et tenebrae
peccatoribus creata sunt. Qui autem exultat in malum consenescit in mala. Datio

dei permanet in iustis et prosperitas illius habebit successus in eternum. Est qui
locupletatur parce agendo et hec pars mercedis illius in eo quod dicit.
Inveni requiem mihi et nunc manducabo de bonis meis solus et nescit
quod tempus preteriat et mors appropinquat et relinquat omnia aliis et morietur.
Sta in testamento tuo et in illo colloquere et in opere mandatorum tuorum vete-
rasce. Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in deo et mane in loco
tuo. Facile est enim in oculis dei subito honestare pauperem. Benedictio dei no
in mercede iusti festinat et in hora veloci processus illius fructificat. Ne
dicas quid est mihi opus et que erunt ex hoc mihi bona. Ne dicas sufficiens mihi sum
et quid ex hoc pessimabor. In die bonorum ne immemor sis malorum. no
et in die malorum ne immemor sis bonorum. quoniam facile est coram deo in obitu die
retribuere unicuique secundum vias suas. Malicia unius hore oblivionem facit
luxurie maxime. et in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem
ne laudes hominem quemquam. quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem
hominem inducas in domum tuam. multe enim sunt insidie dolosi. Sicut enim eru-
ctant precordia fetentium et sicut perdix inducitur in caveam et ut caprea in
laqueum. sic et cor superborum. et sicut prospector videns casum proximi sui. Bona
enim in mala convertens insidiatur. et in electis imponet maculam. Ab scintilla
una augetur ignis. et ab uno doloso augetur sanguis. Homo enim peccator
sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero. fabricat enim mala. ne forte
inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam et sub-
vertet te in turbine et abalienabit te a viis propriis. C. XII xii

Si benefeceris scito cui feceris et erit gratia bonis tuis multa.
Benefac iusto et invenies retributionem magnam. et si non ab no
ipso certe a domino. Non est enim ei bene qui assiduus est in malis et elee-
mosinam non danti. quoniam et altissimus odio habet peccatores et misertus est penitentibus.
Da misericordi et ne suscipias peccatorem. et impiis et peccatoribus reddet
vindictam, custodiens eos in die vindicte. Da bono et non receperis peccatorem.
Benefac humili et non dederis impio. prohibe panes illi dari ne in ipsis
potentior te sit. Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis quecumque
feceris illi. quoniam et altissimus odio habet peccatores et impiis reddet vindictam.
Non agnoscetur in bonis amicus et non abscondetur in malis inimicus. In
bonis viri inimici illius in tristicia. et in malicia illius amicus agnitus est.
Non credas inimico tuo in eternum. Sicut enim eramentum eruginat nequi- no
tia illius. Et si humiliatus vadat curvus adice animum tuum et custodi
te ab illo. Non statuas illum penes te. nec sedeat ad dexteram tuam
ne conversus stet in loco tuo. ne forte conversus in locum tuum inquirat ca-
thedram tuam. et in novissimo cognoscas verba mea et in sermonibus meis
stimuleris. Quis miserebitur incantatori a serpente percusso. et omnibus qui
appropinquant bestiis. et qui comitatur cum viro iniquo et obvolutus est
in peccatis suis. Una hora tecum permanebit. si autem declinaveris non

supportabit. In labiis suis indulcat inimicus et in corde suo insidiatur ut
subvertat te in foveam. In oculis suis lacrimatur inimicus et si invenerit tempus
non satiabitur sanguine. Si incurrerint tibi mala invenies eum illic priorem.
In labiis suis lacrimatur inimicus et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas.
Caput suum movebit et plaudet manu et multa susurrans commutabit
xiii Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. C XIII vultum suum
et qui communicaverit superbo induet superbiam. Pondus super se tollit
qui honestiori se communicat et ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit
cacabus ad ollam? Quando enim se colliserint confringetur. Dives iniuste egit
et fremebit. Pauper autem laesus tacebit. Si largitus fueris assumet te. Et
si non habueris derelinquet te. Si habes convivabit tecum et evacuabit te et
ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris supplantabit te et subri-
dens spem dabit narrabit tibi omnia bona et dicet: Quid opus est tibi? Et con-
fundet te in cibis suis donec te exinaniat bis et ter et in novissimo deridebit te.
Postea videns derelinquet te et caput suum movebit ad te. Humiliare Deo et ex-
specta manus eius. Attende ne seductus in stultitia humilieris. Noli esse hu-
milis in sapientia tua et ne humiliatus in stultitiam seducaris. Advocatus a
potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis ne
impingaris et ne longe sis ab eo ne eas in oblivionem. Ne retineas ex aequo
loqui cum illo nec credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela tempta-
i. crudelis bit te et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius
et non parcet de malitia et de vinculis. Serva et conservabit verba tua. Cave tibi et
attende diligenter auditui tuo quoniam cum subversione tua ambulas. Audiens vero
illa quasi in somnis vide et vigilabis. Omni vita tua dilige Deum et invoca
illum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi: sic et omnis homo proximum
sibi. Sic omnis caro ad similem sibi coniungetur et omnis homo simili sui sociabitur.
Si communicabit lupus agno aliquando sic peccator iusto. Quae communicatio homini
sancto ad canem, aut quae pars bona diviti ad pauperem? Venatio leonis
onager in heremo: sic pascua divitum sunt pauperes. Et sicut abominatio
est superbo humilitas sic et execratio divitis pauper. Dives commotus confirmatur
ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit expelletur et a notis. Diviti de-
cepto multi recuperatores: locutus est superba et iustificaverunt illum. Humilis
deceptus est insuper et arguitur: locutus est sensate et non est ei datus locus.
Dives locutus est et omnes tacuerunt et verbum illius usque ad nubes per-
ducent. Pauper locutus est et dicunt: Quis est hic? Et si offenderit subvertent
illum. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia et nequissima paupertas in
ore impii. Cor hominis immutat faciem illius sive in bono sive in malo.
Vestigium cordis boni et faciem bonam difficile invenies et cum labore.
Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo et non est C XIIII
xiiii stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristitiam
et non excidit a spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione

est substantia · et homini livido ad quid aurum · Qui acervat ex animo suo iniuste no
aliis congregat · et in bonis illius alius luxuriabitur · Qui sibi nequam est 3
cui alii bonus erit · et non iocundabitur in bonis suis · Qui sibi invidet nichil
est illo nequius · et hec est redditio malitie illius · Et si benefecerit ignoranter
et non volens facit · et in novissimo manifestat malitiam suam · Nequam est oculus
lividi · et avertens faciem · et despiciens animam suam · Insaciabilis oculus cupidi no
in parte iniquitatis non saciabitur donec consumat iniustitia arefaciens animam
suam · Oculus malus ad mala · et non saciabitur pane · indigens et in tristitia
erit super mensam suam · Fili si habes benefac tecum · et deo dignas oblationes
offer · Memor esto quoniam mors non tardabit · mors et testamentum inferorum
quod demonstratum est · Testamentum enim huius mundi morte morietur · Ante
mortem benefac amico tuo · et secundum vires exporrigens da pauperi · Non
defrauderis a die bono · et particula doni boni non te preteriat · Nonne
aliis relinques dolores et labores tuos in divisione sortis · Da et accipe et
iustifica animam tuam · Ante obitum tuum operare iustitiam · quoniam non est apud no
inferos invenire cibum · Omnis caro sicut fenum veterascet · et sicut folium
fructificans in arbore viridi · alia generantur · et alia deiciuntur · sic generatio
carnis et sanguinis · alia finitur · et alia nascitur · Omne opus corrupti-
bile in fine deficiet · et qui illud operatur ibit cum illo · Et omne opus electum
manifestabitur · et qui operatur illud honorabitur in illo · Beatus vir qui in
sapientia morabitur · et qui in iustitia meditabitur · et in sensu cogitabit circumspectionem
dei · Qui excogitat vias illius in corde suo · et in absconditis illius intelli-
gens · et vadens post illum quasi investigator · et in viis illius consistens · Qui
respicit per fenestras illius · et in ianuis illius audiens · Qui requiescit
iuxta domum illius · et in parietibus illius figens palum · Statuet casulam
suam ad manus illius · et requiescet in casula illius bona per evum · Statuet
filios suos sub tegmine illius · et sub ramis illius morabitur · Protegetur
sub tegmine illius a fervore · et in gloria eius requiescet · C XV

Qui timet deum faciet bona · et qui continens est iustitie appre-
hendet illam · et obviabit illi quasi mater honorificata · et quasi mulier a
virginitate suscipiet illum · Cibabit illum pane vite et intellectus
et aqua sapientie salutaris potabit illum · et firmabitur in illo et non flectetur
et continebit illum · et non confundetur · et exaltabit illum apud proximos suos
Et in medio ecclesie aperiet os eius · et adimplebit illum spiritu sapientie
et intellectus · et stola glorie vestiet eum · Iocunditatem et exultationem
thesaurizabit super illum · et nomine eterno hereditabit illum · Homines
stulti non apprehendent illam · et homines sensati obviabunt illi · Ho-
mines stulti non videbunt eam · longe enim abest a superbia et dolo ·
Viri mendaces non erunt illius memores · et viri veraces invenientur in
illa · et successum habebunt usque ad inspectionem dei · Non est speciosa laus no
in ore peccatoris · quia non est a domino missa · quoniam profecta est a deo sapientia

Sapientia enim dei astabit laus et in ore fideli abundabit et dominator dabit eam illi Non dixeris per deum abest. Que enim odit ne feceris Non
i decepit — dicas ille me inplanavit Non enim necessarii sunt ei homines impii
Omne execramentum erroris odit dominus et non erit amabile timentibus deum. Deus ab initio constituit hominem et reliquit illum in manu consilii sui Adiecit mandata et precepta sua Si volueris mandata conservare et conservabunt te et in perpetuum fide placita conservare. Apposuit tibi aquam et ignem ad quod volueris porrige manum tuam Ante hominem vita et mors. bonum et malum. quod placuerit ei dabit illi. quoniam multa sapientia dei et fortis in potentia et videns omnia sine intermissione. Oculi domini ad timentes eum. et ipse agnoscit omnem operam hominis Nemini enim mandavit impie agere et nemini dedit spatium peccandi Non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium et inutilium CXVI

xvi Ne iocunderis in filiis impiis si multiplicentur. Nec oblecteris super ipsos si non est timor dei in illis Non credas vite illorum. et ne respexeris in labores illorum Melior est enim unus timens deum quam mille filii impii Et utile est mori sine filiis quam relinquere impios filios Ab uno sensato inhabitabitur patria et tribus impiorum deseretur. Multa alia vidit oculus meus et fortiora horum audivit auris mea In synagoga peccantium exardebit ignis et in gente incredibili exardescet ira Non exoraverunt pro peccatis suis gigantes antiqui qui destructi sunt confidentes sue virtuti et non pepercit peregrinationi eorum sed percussit eos et execratus est illos pre superbia verbi illorum non misertus est illis gentem totam perdens et extollentem se in peccatis suis et sic sexcenta milia peditum qui congregati sunt in duritia cordis sui. et si unus fuisset
i superbia contumax furiosus — cervicatus mirum si fuisset immunis Misericordia enim et ira cum illo potens est exoratio et effundens iram secundum misericordiam suam sic correptio hominis illius secundum opera sua iudicatur. Non effugiet in rapina peccator et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum et secundum intellectum peregrinationis illius Non dicas a deo abscondar. et ex summo quis mei memorabitur In populo magno non agnoscar Que est enim anima mea in tam immensa creatura Ecce celum et celi celorum. abyssus et universa terra et que in eis sunt. in conspectu illius commovebuntur montes simul et colles et fundamenta terre Et cum conspexerit illa deus tremore concucientur. Et in omnibus his insensatum est cor Et omne cor intelligitur ab illo. et vias illius quis intelligit Et procella quam nec oculus vidit hominis Nam plurima opera sunt illius in absconsis. sed opera iustitie eius quis enunciabit. aut quis sustinebit Longe enim est testamentum a quibusdam. interrogatio hominum in consumatione est Qui minuitur corde cogitat inania. et vir imprudens et errans cogitat stulta Audi me fili et disce disciplinam sensus. et in verbis meis attende in corde tuo.

et dico in equitate spiritus virtutes quas posuit deus in opera sua ab initio.
et in veritate enuntio scientiam eius. In iudicio dei opera eius ab initio. Et
ab institutione hominum ipsorum destruxit partes illorum. et initia ipsorum in gentibus
suis. Ornavit in eternum opera illorum. nec esurierunt nec laboraverunt et non
destiterunt ab operibus suis. Unusquisque proximum sibi non angustiabit
usque in eternum. Non sis incredibilis verbo illius. Post hec deus in terram respexit
et implevit illam bonis suis. Anima autem omnis vitalis denuntiavit ante faciem
ipsius et in ipsam iterum reversio illorum. C XVII

Deus creavit de terra hominem et secundum ymaginem suam fecit illum. et
iterum convertit illum in ipsam. et secundum se vestivit illum virtute. Numerum no
dierum et tempus dedit illi. Et dedit illi potestatem eorum que sunt super terram.
Posuit timorem illius super omnem carnem et dominatus est bestiarum et volatilium.
Creavit ex ipso adiutorium simile sibi. consilium et linguam et oculos. et
aures et cor dedit illis excogitandi. et disciplina intellectus replevit eos.
Creavit illis scientiam spiritus. sensu implevit cor illorum. et mala et bona
ostendit illis. Posuit oculum ipsorum super corda ipsorum ostendere illis magnalia
operum suorum. ut nomen sanctificationis laudent et gloriari in mirabilibus
illius ut magnalia enarrent operum eius. Addidit illis disciplinam et
legem vite hereditavit illos. Testamentum eternum constituit cum illis. et iusticiam
et iudicia ostendit sua eis. Et magnalia honoris eius vidit magnus oculus
eorum. et honorem vocis audierunt aures illorum. Et dixit illis Attendite
ab omni iniquo. et mandavit illis unicuique de proximo suo. Vie illorum coram
ipso sunt semper. non sunt absconse ab oculis ipsius. In unamquamque gentem
preposuit rectorem. et pars dei israel facta est manifesta. et omnia opera illorum
velut sol in conspectu dei. et oculi eius sine intermissione inspicientes
in viis eorum. Non sunt absconsa testamenta per iniquitates eorum. et omnes iniqui-
tates eorum in conspectu dei. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso. et gratiam no
hominis quasi pupillam conservabit. et postea resurget. et retribuet illis retribu-
tionem unicuique in caput ipsorum. et convertet in inferiores partes terre. Penitentibus
autem dedit viam iusticie. et confirmavit deficientes sustinere. et destinavit
illis sortem veritatis. Convertere ad dominum et relinque peccata tua. Precare no
ante faciem domini. et minue offendicula. Revertere ad dominum et averte
ab iniusticia tua. et nimis odito execrationem. et cognosce iusticias
et iudicia dei. et sta in sorte propositionis et orationis altissimi dei.
In partes vade seculi sancti cum vivis. et dantibus confessionem deo. Non demo-
reris in errore impiorum. Ante mortem confitere. et mortuo quasi nichil no
perit. Confiteberis vivens. vivus et sanus confiteberis. et laudabis
deum et gloriaberis in miserationibus illius. Quam magna misericordia domini. et propiciacio
illius convertentibus ad se. Nec enim omnia possunt esse in hominibus. quoniam non
est immortalis filius hominis. et in vanitate malicie placuerunt. Quid
lucidius sole. Et hic deficiet. Aut quid nequius quam quod excogitavit caro

xviii

et sanguis. Et hoc arguet. Virtutem altitudinis celi ipse aspicit. et
Qui vivit in eternum creavit omnia C. XVIII omnes homines terra et cinis
simul. Deus solus iustificabitur et manet invictus rex in eternum. Quis suf-
ficiet enarrare opera illius? Quis enim investigabit magnalia eius?
Virtutem autem magnitudinis eius quis enuntiabit? aut quis adiciet enarrare
misericordiam eius? Non est minuere neque adicere, nec est invenire magnalia dei. Cum
consummaverit homo tunc incipiet, et cum quieverit operabitur. Quid est homo et que est
gratia eius? et quid est bonum aut quid nequam illius? Numerus dierum hominum
ut multum centum anni. quasi gutte aque maris deputati sunt, et sicut calculus
arene sic exigui anni in die evi. Propter hoc patiens est deus in illis, et
effundit super illos misericordiam suam. Vidit presumptionem cordis illorum quoniam mala est
et cognovit subversionem illorum quoniam nequam est. Ideo adimplevit propitiationem suam
in illis, et ostendit illis viam equitatis. Miseratio hominis circa proxi-
mum suum, misericordia autem dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet docet et erudit quasi
pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctrinam miserationis et qui festi-
nat in iudiciis eius. Fili in bonis non des querelam et in omni dato-
ne des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? sic et ver-
bum melius quam datum. Nonne ecce verbum super datum bonum? sed utraque cum
homine iustificato. Stultus acriter improperabit, et datus indisciplinati ta-
bescere facit oculos. Ante iudicium para iustitiam tibi, et antequam loquaris
disce. Ante languorem medicinam adhibe, et ante iudicium interroga
teipsum, et in conspectu dei invenies propitiationem. Ante languorem humilia te
et in tempore infirmitatis tue ostende conversationem tuam. Non impediaris orare semper
et non verearis usque ad mortem iustificari, quoniam merces dei manet
in eternum. Ante orationem prepara animam tuam, et noli esse quasi homo qui temptat deum.
Memento ire in die consummationis, et tempus retributionis in conversione fa-
ciei. Memento paupertatis in tempore abundantie, et necessitatem paupertatis
in die divitiarum. A mane usque ad vesperam immutabitur tempus. Et hec
omnia citata in oculis dei. Homo sapiens in omnibus metuit, et in diebus
delictorum attendet ab inertia. Omnis astutus agnoscit sapientiam, et inve-
nienti eam dabit confessionem. Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt et
intellexerunt veritatem et iustitiam, et imploraverunt proverbia et iudicia. Post
concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si prestes anime
tue concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris
in turbis nec in modicis, assidua enim est commissio illorum. Ne fueris me-
diocris in contentione ex fenore, et non est tibi in sacculo, eris enim

xix

Operarius ebriosus non locupletabitur. invidus anime tue. C. XIX
et qui spernit modica paulatim decidet. Vinum et mulieres apo-
statare faciunt sapientes, et arguunt sensatos. Et qui se iungit
fornicariis erit nequam. Putredo et vermes hereditabunt illum, et extol-
letur in exemplum maius, et tolletur de numero anima eius. Qui credit cito levis

corde ē ⁊ minorabit᷑ ⁊ qui delinquit in aīaꝫ suā īsup̄ habebit᷑ Qui
gaudet iniq̄tate denotabit᷑ ⁊ qui odit correptōꝫ minuet᷑ vita Et
qui odit loquacitate extinguit maliciā Qui peccat in aīaꝫ suā nō
penitebit ⁊ qui iocūdat᷑ in malitia denotabit᷑ Ne iteres v̄bū inq̄z
⁊ neqm̄ ⁊ nō minorabis Amico ⁊ inimico noli narrare sensū tuū et si
ē tibi delictū noli denudare Audiet em̄ te ⁊ custodiet te ⁊ q̄si
defendens pc̄tm̄ odiet ⁊ sic aderit t̄ sp̄ Audisti v̄bū adūsꝰ p̄ximū
tuū commoriat᷑ ī te fidens qm̄ nō te disrumpet A facie v̄bi parturit
fatuus tanq̄ gemitꝰ partꝰ infantis Sagitta infixa femori carnis
sic v̄bū in corde stulti Corripe amicū ne forte nō intellexerit et di
cat nō feci aut si fecerit ne iterū addat facere Corripe p̄ximū ne for
te nō dixit ⁊ si dixerit ne forte iteret Corripe amicū sepe em̄ fit
cōmissio ⁊ nō oī credas v̄bo Est qui labit᷑ lingua sua ſ; non
ex animo Quis ē em̄ qui nō deliquit ī lingua sua Corripe p̄ximū
anteq̄ cōmineris ⁊ da locū timori altissimi Oīs sapiā timor
dī ⁊ in illa timere deū ⁊ ī oī sapiā dispositio legis ⁊ nō ē sapiā
nequicie disciplina ⁊ nō est cogitatio peccatoꝝ prudentia
ē ⁊ prudentia nequicie ⁊ ī ipsa execratio Et est insipiens q̄ minuit᷑
sapiā Melior ē hō qui minuit᷑ sapiā ⁊ deficiens sensu ī timore
q̄ qui abundat sensu ⁊ transgredit᷑ legē altissimi Est solercia
certa ⁊ ipa iniqua ⁊ est qui emittit v̄bū certū enarrans veritate
Est qui nequit humiliat se ⁊ interiora eiꝰ plena sūt dolo Et
ē iustꝰ qui se nimis submittit a multa humilitate Et ē iustꝰ qui
inclinat faciē ⁊ fingit nō vide se qd ignoratū ē Et si ab im
becillitate viriū vetet᷑ peccare si inuenit tp̄s malefaciēdi ma
lefaciet Ex visu cognoscit᷑ vir ⁊ ab occursu faciei cognoscit᷑
sensatus Amictꝰ corporis ⁊ risus dentiū ⁊ ingressꝰ hoīs enunciat
de illo Est correptio mendax in ira contumeliosi ⁊ ē iudiciū qd nō
p̄bat᷑ esse bonū ⁊ ē tacens ⁊ ipe est prudens CXX
Quā bonū ē arguere q̄m irasci ⁊ confitētē in oratione nō p̄hibē
Concupiā spadonis devirginare iuuenculā sic qui facit p
vim iudiciū iniquū Quā bonū ē correptū manifestare
penitē sic em̄ effugies volūtariū pc̄tm̄ Est tacens qui inuenit᷑
sapiens ⁊ est odibilis qui p̄cax ē ad loquendū Est autē tacens
nō hn̄s sensum loquele ⁊ est tacens sciens tp̄s apti tp̄is Homo
sapiens tacebit vsq; ad tp̄us Lasciuus aūt ⁊ imprudēs nō s̄uabūt
tp̄us Qui multis vtit᷑ v̄bis ledit aīaꝫ suā ⁊ qui p̄tātē sibi
assumit iniuste odiet᷑ Et est p̄cessio in malis viro indisciplinato
⁊ ē inuentio in detrimentū Est datū qd nō est vtile ⁊ ē datū cuiꝰ
retributio duplex Est p̄pt gl'iam minoratio ⁊ ē qui ab humilitate
leuabit caput Est qui multa redimat modico p̃cio ⁊ restituens

l. Et supplicio in stultos re-
pletabitur / nisi sup est quod pec-
catum est

l. in oculis digitto mon-
strabitur

no
no
no
no
no

eum septuplum. Sapiens in verbis amabilem se facit: gratie autem fatuorum ef-
fundentur. Datum insipientis non erit utile tibi: oculi enim illius septemplices
sunt. Exigua dabit et multa improperabit: et apertio oris illius inflammatio
est. Hodie feneratur quis et cras expetit: et huiusmodi homo odibilis est. Fatuo
non erit amicus, et non erit gratia bonis illius. Qui enim edunt panem illius false
lingue sunt. Quoties et quanti irridebunt eum? Neque enim quod habendum erat
directo sensu distribuit: similiter et quod non erat habendum. Lapsus false
lingue quasi qui in pavimento cadens: sic casus malorum festinanter
i. non gratiosus quia sine gratia ss. veniet. Homo acharis quasi fabula vana, in ore indisciplinatorum
assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola: non enim dicit illam in tem-
pore suo. Est qui vetatur peccare pre inopia, et in requie sua stimulabitur. Est qui
perdet animam suam pre confusione, et ab imprudenti persona perdet eam:
persone autem acceptione perdet se. Est qui pre confusione promittit amico, et lu-
cratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in homine mendacium, et in
ore indisciplinatorum assidue erit. Potior fur quam assiduitas viri mendacis:
perditionem autem ambo hereditabunt. Mores hominum mendacium sine honore:
et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Sapiens in verbis producit se-
i. in aliud levabit ipsum, et homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terram suam inaltabit acervum
frugum: et qui operatur iustitiam ipse exaltabitur. Qui vero placet magnatis
effugiet iniquitatem. Xenia et dona excecant oculos iudicum, et quasi
mutus in ore avertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et thesaurus invi-
sus, que utilitas in utrisque? Melior est qui celat insipientiam suam quam homo
qui abscondit sapientiam suam. C XXI
Fili, peccasti? non adiicias iterum: sed et de pristinis deprecare, ut tibi di-
mittantur. Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesseris ad
illa, suscipient te. Dentes leonis dentes eius, interficientes animas hominum.
Quasi rhomphea bis acuta omnis iniquitas, plage illius non est sanitas.
Obiurgatio et iniurie annullabunt substantiam: et domus que nimis locuples
est annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis
ex ore usque ad aures perveniet, et iudicium festinato adveniet illi.
Qui odit correptionem vestigium est peccatoris: et qui timet Deum convertetur
ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci: et sensatus scit labi se
i. impensis ab illo. Qui edificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit
lapides suos in hieme. Stuppa collecta synagoga peccantium, et
consummatio illorum flamma ignis. Via peccantium complanata lapidi-
bus, et in fine illorum inferi et tenebre et pene. Qui custodit
iustitiam continebit sensum illius. Consummatio timoris Dei sapientia et
no sensus. Non erudietur qui sapiens est in bono. Est autem insipientia que
abundat in malo: et non est sensus ubi est amaritudo. Scientia sapientis
tamquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vite permanet.
Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit. Verbum

sapiens quodcumque audierit sciens laudabit · et adiciet ad se · Audivit
luxuriosus et displicebit illi · et proiciet illud post dorsum suum · Narratio
fatui quasi sarcina in via · nam in labiis sensati invenietur gratia · Os
prudentis queritur in ecclesia · et verba illius cogitabunt in cordibus suis · Tamquam
domus exterminata sic fatuo sapientia · et scientia insensati inenarrabilia
verba · Compedes in pedibus stulto doctrina · et quasi vincula manuum super manum
dextram · Fatuus in risu exaltat vocem suam · vir autem sapiens vix tacite
ridebit · Ornamentum aureum prudenti doctrina · et quasi brachiale in brachio
dextro · Pes fatui facilis in domum proximi · et homo peritus confundetur a persona
potentis · Stultus a fenestra respiciet in domum · vir autem eruditus foras
stabit · Stultitia hominis auscultare per ostium · et prudens gravabitur contumelia ·
Labia imprudentium stulta narrabunt · verba autem prudentium statera ponderabuntur ·
In ore fatuorum cor illorum · et in corde sapientium os illorum · Dum maledicit
impius diabolum · maledicit ipse animam suam · Susurro coinquinabit animam
suam et in omnibus odietur · Tacitus et sensatus honorabitur · CXXII
In lapide luteo lapidatus est piger · et omnes loquentur super aspernationem illius ·
xxij De stercore boum lapidatus est piger · et omnis qui tetigerit eum excutiet manus ·
Confusio patris est de filio indisciplinato · filia autem fatua in deminoratione
fiet · Filia prudens hereditas viro suo · nam que confundit in contumeliam
fit genitoris · Patrem et virum confundit audax · et ab impiis non minorabitur ·
ab utrisque autem inhonorabitur · Musica in luctu importuna narratio · Flagel-
la et doctrina in omni tempore sapientia · Qui docet fatuum quasi qui conglutinat
testam · Qui narrat verbum non audienti · quasi qui excitat dormientem de
gravi sompno · Cum dormiente loquitur qui narrat stulto sapientiam · et
in fine narrationis dicet · Quis est hic · Supra mortuum plora · defecit
enim lux eius · et super fatuum plora · defecit enim sensus · Modicum plora
super mortuum quoniam requievit · Nequissimi enim nequissima vita super mor-
tem fatui · Luctus mortui septem dies · fatui autem et impii omnes dies
vite illorum · Cum stulto ne multum loquaris · et cum insensato ne abieris ·
Serva te ab illo ut non molestiam habeas · et non coinquinaberis peccato
illius · Deflecte ab illo et invenies requiem · et non acediaberis in stultitia
illius · Super plumbum quid gravabitur · et quod illi nomen aliud quam fatuus ·
Arenam et salem et massam ferri facilius est ferre quam hominem imprudentem
et fatuum et impium · Sicut loramentum ligneum colligatum fundamento edi-
ficii non dissolvetur · sic et cor confirmatum in cogitatione consilii · Cogitatus
sensati in omni tempore vel metu non depravabitur · Sicut pali in excelsis et
cementa sine inpensa posita contra faciem venti non permanebunt · sic et cor timi-
dum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet · Sicut ornatura
arenosa in pariete limpido · sic et cor trepidum in cogitatione fatui omni
tempore non metuet · sic et qui in preceptis dei permanet semper · Pungens oculum
deducit lacrimas · et qui pungit cor profert sensum · Mittens lapidem

i volatilia deiciet illa sic et qui conviciatur amico dissolvit amicitiam
Ad amicum et si produxeris gladium non desperes. est enim regressus ad amicum
Si aperuit os triste non timeas. est enim concordatio excepto convicio et
improperio et superbia et mysterii revelatione et plaga dolosa. In omnibus his
effugiet amicus. Fidem posside cum amico in paupertate illius ut et in
bonis illius leteris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis ut
et in hereditate illius sis coheres. Ante ignem camini vapor et fumus
ignis inaltatur sic et ante sanguinem maledicta et contumelie et mine. Amicum
salutare non confundar et a facie illius non me abscondam et si mala
mihi evenerint per illum sustinebo. omnis qui audiet cavebit se ab eo
Quis dabit ori meo custodiam et super labia mea signaculum certum ut
non cadam ab ipsis et lingua mea perdat me. C XXIII
xxiii Domine pater et dominator vite mee ne derelinquas me in cogitatu
et consilio illorum nec sinas me cadere in illa. Quis superponet
in cogitatu meo flagella et in corde meo doctrinam sapientie ut igno-
rationibus eorum non parcant michi et non appareant delicta eorum ne adre-
scant et adincrescant ignorantie mee et multiplicentur delicta mea et
peccata mea abundent et incidam in conspectu adversariorum meorum et gaudeat
inimicus meus. Domine pater et deus vite mee ne derelinquas me in cogitatu illorum
extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi et omne desiderium averte a me.
aufer a me ventris concupiscentias et concubitus concupiscentie ne apprehendant me
et animo irreverenti et infrunito ne tradas me. Doctrinam oris audite filii

a infrunito i insipienti et indiscreto et impudenti qui sine fronte

et qui custodierit illam non periet labiis nec scandalizabitur in operibus ne-
quissimis. In vanitate sua apprehenditur peccator et superbus et maledicus
scandalizabitur in illis. Iurationi non assuescat os tuum. multi enim casus
in illa. Nominatio vero dei non sit assidua in ore tuo et nominibus sanctorum

i in iuramento

non admiscearis. quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim servus in-
terrogatus assidue a livore non minuitur sic omnis iurans et nominans

i tormentis castigatus

in toto a peccato non purgabitur. Vir multum iurans replebitur iniquitate et non

i deceptus

discedet a domo sua plaga. et si frustraverit delictum ipsius super
ipsum erit. et si dissimulaverit delinquet dupliciter et si in vacuum iuraverit non
iustificabitur. Replebitur enim retributione domus illius. Est et alia loquela
m contraria morti non inveniatur in hereditate Iacob. Etenim a misericordibus omnia
hec auferentur et in delictis non volutabuntur. Indisciplinate loquele
non assuescat os tuum. est enim in illa verbum peccati. Memento patris et matris
tue. In medio enim magnatorum consistis. ne forte obliviscatur te deus in conspectu
illorum et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris et malueris
non nasci et diem nativitatis tue maledicas. Homo assuetus in verbis
improperii in omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera abundant in peccatis et
tertium adducit iram et perditionem. Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec
aliquid glutiat. et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec incendat

igne. Homini fornicario omnis panis dulcis non fatigabitur transgrediens
usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur lectum suum contempnens in animam
suam et dicens: Quis me videt? Tenebre circumdant me et parietes co-
operiunt me et nemo circumspicit me. Quem vereor? delictorum meorum non me-
morabitur Altissimus. Et non intellexit quoniam omnia videt oculus illius. quoniam ex-
pellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor et oculi hominum timentes illum
Et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem circumspici-
entes omnes vias hominum et profundum abyssi et hominum corda intuentes in
absconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur omnia sunt agnita
sic et post perfectum respicit omnia. Hic in plateis civitatis vindicabitur. et quasi — Hic in adult[erio]
pullus equinus fugabitur et ubi non speravit apprehendetur. Et erit dedecus omnibus
eo quod non intellexerit timorem Domini. Sic et mulier omnis relinquens virum — no
suum peccabit et statuens hereditatem ex alieno viro. Primo enim in lege
Altissimi incredibilis fuit et secundo virum suum dereliquit. Tertio in adulterio
fornicata est et ex alio viro filios statuit sibi. Hec in ecclesiam adducetur
et in filios eius respicietur. Non tradent filii eius radices et rami eius non
dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam eius et dedecus illius
non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt quoniam nichil melius quam timor — no
Dei. Et nichil dulcius quam respicere in mandatis Domini. Gloria magna est sequi
Dominum. Longitudo enim dierum assumetur ab eo. CXXIIII — xxiiii

Sapientia laudabit animam suam et in Deo honorabitur et in medio
populi sui gloriabitur et in ecclesiis Altissimi aperiet os suum et in con-
spectu virtutis illius gloriabitur. Et in medio populi sui ex-
altabitur. Et in plenitudine sancta admirabitur et in multitudine electorum habebit
laudem et inter benedictos benedicetur dicens. Ego ex ore Altissimi prodivi
primogenita ante omnem creaturam. Ego feci in celis ut oriretur lumen
indeficiens et sicut nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi
et thronus meus in columpna nubis. Girum celi circuivi sola et profundum
abyssi penetravi et in fluctibus maris ambulavi et in omni terra steti et in
omni populo et in omni gente primatum habui. Omnium excellentium et humilium
corda virtute calcavi. Et in hiis omnibus requiem quesivi et in hereditate
Domini morabor. Tunc precepit et dixit michi creator omnium et qui creavit
me requievit in tabernaculo meo et dixit michi: In Iacob inhabita et
in Israel hereditare et in electis meis mitte radices. Ab inicio et ante
secula creata sum et usque ad futurum seculum non desinam. Et in habitatione sancta
coram ipso ministravi. Et sic in Syon firmata sum et in civitate sanctificata
similiter requievi et in Ierusalem potestas mea. Et radicavi in populo hono-
rificato et in partes Dei mei hereditas illius et in plenitudine sanctorum de-
tentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in Libano et quasi cypressus in monte
Syon. Quasi palma exaltata sum in Cades et quasi plantatio rose in Ie-
richo. Quasi oliva speciosa in campis et quasi platanus exaltata sum

iuxta aquas in plateis. Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans
odorem dedi. Et quasi mirra electa dedi suavitatem odoris. Et quasi
storax et galbanus et ungula et gutta et quasi libanus non incisus vapo-
ravi habitationem meam. Et quasi balsamum non mixtum odor meus. Ego quasi
therebintus extendi ramos meos et rami mei honoris et gratie. Ego quasi
vitis fructificavi suavitatem odoris et flores mei fructus honoris et ho-
nestatis. Ego mater pulchre dilectionis et timoris et agnitionis et sancte
spei. In me omnis gratia vite et veritatis. In me omnis spes vite et
virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me et de generationibus
meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis et hereditas mea
super mel et favum. Memoria mea in generationibus seculorum. Qui edunt
me adhuc esurient et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit
me non confundetur et qui operantur in me non peccabunt. Qui elucidant me
vitam eternam habebunt. Hec omnia liber vite et testamentum altissimi et
agnitio veritatis. Legem mandavit moyses in preceptis iustitiarum et heredi-
tatem domui iacob et israel promissiones. Posuit david puero suo excitare
regem ex ipso fortissimum et in throno honoris sedentem in sempiternum.
Qui implet quasi phison sapientiam et sicut tigris in diebus novorum. Qui
adimplet quasi eufrates sensum qui multiplicat quasi iordanis in tempore messis.
Geon [illegible] qui mittit disciplinam sicut lucem et assistens quasi gyon in die vindemie.
Qui perficit primus scire ipsam et infirmior non investigabit eam. A mari
enim amplificabitur cogitatio eius et consilium illius ab abysso magna. Ego sapientia
alia littera de fluvio effudi flumina. Ego quasi trames aque immense de fluvio. Ego quasi
fluvii dorix et sicut aqueductus exivi de paradiso. Dixi rigabo ortum
plantationum et inebriabo partus mei fructum. Et ecce factus est mihi trames
habundans et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum
illumino omnibus et enarrabo illam usque in longinquum. Penetrabo omnes infe-
riores partes terre et inspiciam omnes dormientes et illuminabo omnes sperantes
in domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam et relinquam illam que-
rentibus sapientiam et non desinam in progenies illorum usque in evum sanctum.
Videte quoniam non soli mihi laboravi sed omnibus exquirentibus veritatem.
c. xxv In tribus placitum est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus.
Concordia fratrum et amor proximorum et vir et mulier sibi consentientes.
Tres species odivit anima mea et aggravor valde anime illorum. Pauperem
superbum et divitem mendacem et senem fatuum et insensatum. Que in iuventute
tua non congregasti quomodo invenies in senectute tua. Quam speciosum
canitiei iudicium et presbiteris cognoscere consilium. Quam speciosa veteranis
sapientia et gloriosis intellectus et consilium. Corona senum multa peritia et gloria
illorum timor dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi et decimum
dicam in lingua hominibus. Homo qui iocundatur in filiis vivens et videns
subversionem inimicorum suorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata et qui

lingua sua non est lapsus. et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit
amicum verum. et qui enarrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui nō
invenit sapientiam et scientiam. sed non est super timentem dominum. Timor dei super omnia
se superposuit. Beatus cui donatum est habere timorem dei. Qui tenet
illum cui assimilabitur. Timor dei initium dilectionis eius. fidei autem initium
agglutinandum est ei. Omnis plaga tristitia cordis est. et omnis malitia i. perfecta
nequitia mulieris. et omnem plagam et non plagam videbit cordis. et omnem
nequitiam et non nequitiam videbit mulieris. et omnem obductum et non obdu- deceptorum latere
ctum odientium. et omnem vindictam et non vindictam inimicorum. Non est caput
nequius super caput colubri. et non est ira super iram mulieris. Commorari
leonem et draconem placebit quam habitare cum muliere nequam. Nequitia
mulieris immutat faciem eius. et obcecavit vultum suum tamquam ursus
et quasi saccum ostendet in medio proximorum. Ingemuit vir eius et audiens
suspiravit modicum. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris.
Sors peccatorum cadat super illam. Ascensus arenosus in pedibus veterani
Sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias mulieris speciem. et non
concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira et irreverentia et confusio magna.
Mulier si primatum habeat contraria est viro suo. Cor humile et facies tristis
et plaga mortis mulier nequam. Manus debiles et genua dissoluta
mulier que non beatificat virum suum. A muliere initium factum est peccati. et
per illam omnes morimur. Non des aque tue exitum nec modicum. nec
mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum
tuam confundet te in conspectu inimicorum. A carnibus tuis abscide illam ne
semper te abutatur.

C. XXVI

Mulieris bone beatus vir. numerus
enim annorum illorum duplex. Mulier fortis oblectat virum suum et
annos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona in
parte bona timentium deum dabitur viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis
cor bonum in omni tempore vultus illorum hilaris. A tribus timuit cor meum nō
et in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis et collectionem populi et
calumniam mendacem. Super mortem omnia gravia. Dolor cordis et luctus
mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagellum lingue omnibus communicans.
Sicut boum iugum quod movetur. ita et mulier nequam. qui tenet illam quasi
qui apprehendat scorpionem. Mulier ebriosa ira magna et contumelia et
turpitudo illius non tegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum nō
et in palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente se firma custo-
diam. ne inventa occasione abutatur se. Ab omni irreverentia oculorum eius cave
et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet
et ab omni aqua proxima bibet. et contra omnem palum sedebit. et contra omnem
sagittam aperiet pharetram donec deficiat. Gratia mulieris sedule de-
lectabit virum suum. et ossa illius impinguabit. Disciplina illius da-
tum dei est. Mulier sensata et tacita non est immutatio erudite anime

Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderatio non est digna continentis anime. Sicut sol oriens mundo in altissimis dei, sic mulieris bone species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum, et species faciei super etatem stabilem. Columpne auree super bases argenteas, et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna super petram solidam, et mandata dei in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est cor meum, et in tercio iracundia michi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam, et vir sensatus contemptus, et qui transgreditur a iusticia ad peccatum, deus paravit eum ad rumpheam. Due species difficiles et periculose michi apparuerunt: difficile exuitur negocians a negligencia, et non iustificabitur

xxvij · paupertas

Propter inopiam multi deliquerunt. C XXVII caupo a peccatis labiorum. Et qui querit locupletari avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic et inter medium venditionis et emptionis angustiabitur peccatum. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic paupertas aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax, et homines iustos temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu hominis cordis. Ante sermonem non collaudes virum. Hec enim temptatio est hominum. Si sequaris iusticiam apprehendes illam, et indues quasi poderem honoris, et inhabitabis cum ea, et proteget te in eternum, et in die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conveniunt, et veritas ad eos qui operantur illam revertetur. Leo venationi insidiatur semper, sic peccata operantibus iniquitatem. Homo sanctus in sapiencia manet sicut sol, nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum serva verbum tempori, in medio autem cogitantium assiduus esto. Narratio peccantium odiosa, et risus illorum in deliciis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti statuet, et irreverencia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum, et maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat archana amici fidem perdit, et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum et coniungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic et qui perdit amiciciam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic dereliquisti proximum tuum, et non eum capies. Non illum sequeris quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo, quoniam vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare, sed maledicti est concordatio. Denudare autem amici misteria desperatio est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua, et nemo eum abiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, et super sermones tuos admirabitur. Novissime autem pervertet os suum, et in verbis suis dabit scandalum. Multa audivi et non coequavi ei, et dominus odiet illum. Qui mittit in altum lapidem, super caput eius cadet, et plaga dolosa dividet vulnera. Qui foveam fodit

incidet in eam. et qui statuit lapidem proximo offendet in eo. et qui laqueum
alio ponit peribit in illo. Facienti nequissimum consilium super ipsum de- no
volvetur et agnoscet unde adveniet illi. Illusio et improperium superborum
et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu
iustorum. dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor utraque
execrabilia sunt. et vir peccator continens erit illorum. CXXVIII

Qui vindicari vult a Domino inveniet vindictam. et peccata illius no
servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te. et tunc deprecanti tibi
peccata solventur. Homo homini reservat iram. et a Deo querit medelam. In ho-
minem similem sibi non habet misericordiam. et de peccatis suis deprecabitur. Ipse cum caro sit
reservat iram. et propiciationem petit a Deo. quis exorabit pro delictis illius.
Memento novissimorum. et desine inimicari. tabitudo enim et mors imminet in
mandatis. Memorare timorem Domini et non irascaris proximo. Memorare testa-
mentum altissimi. et despice ignoranciam proximi. Abstine te a lite et
minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem. et vir peccator conturbabit amicos
et in medio pacem habencium immittit inimiciciam. Secundum enim ligna silve sic ignis
exardescit. et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit. et secundum substanciam
suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem. et lis festi- no
nans effundit sanguinem. et lingua testificans adducit mortem. Si suf-
flaveris quasi ignis exardebit. et si expueris super illam extinguetur. utraque
ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus. multos enim turbabit
pacem habentes. Lingua tercia multos commovit. et dispersit illos de gente in
gentem. Civitates muratas divitum destruxit. et domos magnatorum effodit.
Virtutes populorum concidit. et gentes fortes dissolvit. Lingua tercia
mulieres viratas eiecit. et privavit illas laboribus suis. Qui respicit
illam non habebit requiem. nec habebit amicum in quo requiescat. Flagelli
plaga livorem facit. plaga autem lingue comminuet ossa. Multi cecide-
runt in ore gladii. sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus
qui tectus est a lingua nequam. qui in iracundiam illius non transivit. et non
attraxit iugum eius. et in vinculis illius non est ligatus. Iugum enim illius
ferreum est. et vinculum illius vinculum ereum est. Mors illius mors ne-
quissima. et utilis pocius inferus quam illa. Perseverancia illius non
permanebit. sed obtinebit vias iniustorum. In flamma sua non comburet
iustos. Qui relinquunt Deum incident in illam. et exardebit in illis. et non
extinguetur. et immittetur in illos quasi leo. et quasi pardus ledet illos.
Sepi aures tuas spinis. et noli audire linguam nequam. et ori tuo no
facito ostia et seras. Aurum tuum et argentum tuum confla.
et verbis tuis facito stateram. et frenos ori tuo rectos. et attende ne
forte labaris in lingua. et cadas in conspectu inimicorum insidiancium tibi. et sit
casus tuus insanabilis in mortem. CXXIX

Qui facit misericordiam fenerat proximo suo. et qui prevalet manu

Tercia lingua est vir
tercia mediator que deprauat
et in presencia laudat
in absencia vituperat

mandata servat. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius et iterum redde
proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo et in omni tempore inve-
nies quod necessarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus et prestiterunt
molestiam his qui se adiuverunt. Donec accipiant osculantur manus dantis
et in promissionibus humiliant vocem suam et in tempore redditionis postulabit tempus
et loquetur verba tedii et murmurationum et tempus causabitur. Si autem potuerit
reddere adversabitur. solidi vix reddet dimidium et computabit illud quasi
inventionem. Sin autem fraudabit illum pecunia sua et possidebit illum inimicum
gratis. et convitia et maledicta reddet illi et pro honore et beneficio reddet illi
contumeliam. Multi causa nequitie non feneraverunt sed fraudari gratis timuerunt.
Verumtamen super humilem fortior esto animo et pro elemosina non trahas illum.
Propter mandatum assume pauperem et propter inopiam eius ne dimittas eum
vacuum. Perde pecuniam propter amicum et non abscondas illam sub lapide
in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis altissimi et proderit tibi magis
quam aurum. Conclude elemosinam in sinu pauperis et hec pro te exorabit
ab omni malo. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso et gratiam hominis quasi
pupillam conservabit. Et postea resurget et retribuet illis retributionem uni-
cuique et caput illorum. Super scutum potentis et super lanceam adversus inimi-
cum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit proximo suo et qui perdidit con-
fusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris. dedit enim pro te
animam suam. Repromissorem fugit peccator et immundus. Bona repromissoris
sibi ascribit peccator et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir repro-
mittit de proximo suo et cum perdiderit reverentiam relinquetur ab eo. Repro-
missio nequissima multos perdidit dirigentes et commovit illos quasi
fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit et vagati sunt
in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandatum domini incidet in promissio-
nem nequam et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera proximum
tuum secundum virtutem tuam et attende tibi ne incidas. Initium vite hominis aqua
et panis et vestimentum et domus protegens turpitudinem. Melior est victus
pauperis sub tegmine asserum quam epule splendide in peregre sine domi-
cilio. Minimum pro magno placeat tibi et improperium peregrinationis non
audies. Vita nequam hospitandi de domo in domum et ubi hospitabitur
non fiducialiter aget nec aperiet os. Hospitabitur et pascet et potabit
ingratos et adhuc amara audiet. Transi hospes et orna mensam et que
in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorum meorum necessi-
tudine domus mee hospicio mihi factus est frater. Gravia hec homini habenti sensum
correptio domus et improperium feneratoris. C XXX

Qui diligit filium suum assiduat illi flagella ut letetur in novis-
simo suo et non palpet proximorum ostia. Qui docet filium suum lau-
dabitur in illo et in medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui docet
filium suum in zelum mittit inimicum et in medio amicorum gloriabitur in illo.

Mortuus est pater illius

Mortuus e pr illius et qi no est mortuus. sile em sibi reliquit no
post se. In vita sua vidit et letatus e in illo. i obitu suo no e gtstat'.
nec cofusus e cora inimicis. Reliqt em defensore domus q inimicos et
amicis reddetem graz. Pro aiabus filiorum suorum colligabit vulnera
sua. et sup omem voce turbabitur viscera eius. Equus idomitus euadit
durus. et filius remissus euadit preceps. Lacta filiu et pauetem te faciet
lude cu eo et contristabit te. Ne corrideas illi ne codoleas et in no-
uissimo obstupescet detes tui. Ne des illi ptatem i iuuetute. et ne
despicias cogitatus illius. Curua ceruice eius in iuuetute. et tunde latera
eius du infans e. ne forte idurescat. et no credat tibi. et erit t dolor
aie. Doce filiu tuu et opare i illo. ne i turpitudine illius offendas.
Melior e pauper sanus et fortis virib9. qm diues i becillis et flagellatus
malicia. Salus aie in scitate iusticie. et melior omi auro et ar-
gento. et corpus validu qm census imesus. No est cesus sup censum no
salutis corporis. et no est oblectametu sup cordis gaudiu. Melior
e mors qm vita amara. et requies eterna qm langor pseuerans. Bona
abscodita i ore clauso. qi appositiones epularum circumposite sepulcro. Quid
pderit libatio ydolo. nec em maducabit neq odorabit. Sic effugatus a dno
et portans mercedes iniqtatis videns oculis et igemiscens. sic spado co-
plectens virgine et suspirans. Tristicia no des aie tue. et no affli-
gas temetipm i consilio tuo. Iocunditas cordis. hec e vita hois
et thesaurus sine defectu sctitatis. et exultacio viri longeuitas. Mi- no
serere aie tue placens deo. et contine et congrega cor tuu in sctitatem
eius. et tristicia longe expelle a te. Multos em occidit tristicia. et
no e vtilitas i illa. Zelus et iracudia minuet dies. et an tempus
senectam adducet cogitatus. Splendidu cor bonu i epulis. epule
Vigilia honestatis c. xxxi. em illius diligeter fiut
tabefaciet carnes. et cogitatus illius aufert somnum. Cogita-
tus pscientie auertet sensum. et infirmitas grauis sobriam faciet
aiam. Laborauit dives i cogregacione substancie. et in requie sua re-
plebitur bonis suis. Laborauit pauper i diminutione victus. et i fine
inops fit. Qui aurum diligit no iustificabitur. et qui insequitur consupcionem no
replebitur ex ea. Multi dati sunt i auri casus. et facta e in spe ipius
pdicio illorum. Lignum offensionis e aurum sacrificantium. Ve illis
qui sectantur id. et omis inprudens depiet i illo. Btus e diues
qui invetus e sine macula. et qui post aurum no abiit nec sperauit in
pecunia et thesauris. Quis e hic et laudabimus eu. fecit em mira-
bilia in vita sua. Qui pbatus i illo et pfectus e inuetus. et erit illi
gloria eterna. Qui potuit trasgredi et no est trasgressus. et facere mala
et no fecit. Ideo stabilita sut bona illius i dno. et elemosinas illius
enarrabit omis ecclia sctorum. Sup mesam magnam sedisti no aperias

vel potest esse vim dictio simulata . ficta

super illa fauce tua prior. Non dicas si multa sunt que super illa sunt. memento quoniam malum est oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est. Ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior et inuidia contaminatus erubescas. Nec comprimaris in conuiuio. Intellige que sunt proximi tui ex teipso. Utere quasi homo frugi hiis que tibi apponuntur. et ut cum manducas multum odio habearis. Cessa prior causa discipline. et noli nimius esse ne forte offendas. et si in medio multorum sedisti prior illis non extenderis manum tuam. nec prior poscas bibere. Quam sufficiens est erudito homini vinum exiguum. et in dormiendo non laborabis ab illo. et non senties laborem. Vigilia et colera et tortura homini infrunito. Sompnus sanitatis in homine parco. Dormiet usque mane. et anima illius cum ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum. surge e medio et vome et refrigerabit te. et non adduces corpori tuo infirmitatem. Audi me fili. et ne spernas me. et in nouissimo inuenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox. et omnis infirmitas non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum. et testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit ciuitas. et testimonium nequitie illius verum est. Diligentes in vino noli prouocare. multos enim exterminauit vinum. Ignis probat ferrum durum. sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. Equa vita hominibus vinum in sobrietate. Si bibas illud moderate eris sobrius. Que est vita que minuitur vino. Quid defraudat vitam mors. Vinum in iocunditate creatum est. non in ebrietate ab initio. Exultacio anime et cordis vinum moderate potatum. Sanitas est anime et corporis sobrius potus. Vinum multum potatum irritacionem et iram et ruinas multas facit. Amaritudo anime vinum multum potatum. Ebrietatis animositas imprudentis offensio minorans virtutem et faciens vulnera. In conuiuio vini ne arguas proximum tuum. et non despicias eum in iocunditate illius. Verba improperii non dicas illi. et non premas illum in repetendo.

Margin: no[ta] · a infrunito · homine

c xxxii.

xxxii

Rectorem te posuerunt noli extolli. esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe et sic conside. et omni cura tua explicita recumbe ut leteris propter illos. et ornamentum gratie accipias coronam. et dignitatem consequaris congregacionis. Loquere maior natu. decet enim te primum verbum diligenti scientia. et non impedias musicam. Ubi auditus non est non effundas sermonem. importune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbunculi in ornamento auri. et comparatio musicorum in conuiuio vini. Sic in fabricatione auri signum est smaragdi. sic numerus musicorum in iocundo et moderato vino. Audi tacens. et pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Adolescens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius. et audi tacens simul et querens. et loqui in medio magnatorum non presumas. et ubi sunt senes non multum loquaris. Ante grandinem preibit choruscatio. et an[te]

Margin: a diligenti · xxx

vetundia pibit gra ⁊ pro reverentia attedz tibi bona gra ⁊ hora
surgendi no te tricces Precurre aut prior in domu tua ⁊ illic advocare · i capillos componas
⁊ illic lude ⁊ age conceptos tuas ⁊ no in delictis ⁊ v'bo supbo Sup
hys omnibz bndicito dnm qui fecit te ⁊ inebriante te ab omnibz bonis
suis Qui timet dnm excipiet doctina eius ⁊ qui vigilaverint ad illud
inveniet bndictoz Qui quit lege replebit ab ea ⁊ qui insidiose agit
scandalisabit in ea Qui timet dnm inveniet iuditiu iustu ⁊ iustias
qi lume accedet Pctor ho vitabit correpcoz ⁊ zm voluntate sua
inveniet cpatioz Vir csilij no disperdz intelligentia alienus ⁊ supbus
no ptimescet timore etia postq fecit cu eo sine csilio ⁊ suis inse:
ctatoibz arguet Fili sine csilio nichil facias ⁊ post factum no penitebis · no
In via ruine no eas ⁊ no offendes i lapides nec credas te in
laboriose ne ponas aie tue scandalu Et a filijs tuis caue ⁊ a do:
mesticis tuis attende In omi ope tuo crede ex fide aie tue hec e
em csuacio mandatoz Qui credit deo attedit mandatis ⁊ qui co

ximenti deu no · c XXX III · Confidit i illo no minuatz eu
Occurret mala sz i teptatoe deus illu csernabit ⁊ libabit a mal ·
Sapiens no odit mandata ⁊ iustias ⁊ no illudetur qi i tempestate
nauis Homo sensat credit legi dei ⁊ lex illi fidelis Qui interro:
gacoz manifestat pabit vbu ⁊ sic deptatz exaudietur ⁊ cosuabit
disciplina ⁊ tunc rndebit Precordia fatui qi rota carri ⁊ quasi · est genus vehiculi
axis vsatilis cogitatus illius Equus emissarius sic amicus subsanator
sub omi sup sedente hinnit Quare dies diem supat ⁊ iteru lux
luce ⁊ annus anni a sole A dni scia separati sunt facto sole ⁊ pre: · i discreti
ptu custodiente ⁊ dei sapiaz dmduntur ⁊ immutabit tpa ⁊ dies festos
ipoz ⁊ i illis dies festos celebraverut ad hora Ex ipis exaltavit
⁊ magnificavit deus ⁊ ex ipis posuit in nuu dierz ⁊ annos Et omes
homies de solo et ex terra unde creatus e adam In multitudine disci:
pline dni separavit eos ⁊ immutavit vias eorz Ex ipis bndixit
⁊ exaltavit ⁊ ex hys scificavit ⁊ ad se applicavit Ex ipis male:
dixit ⁊ humiliavit ⁊ cvertit illos ad separacoz eorz Qi luti figuli
in manu ipius plasmare illud ⁊ disponere Omes vie eius scdm
dispositioz eius sic ho in manu illius qui se fecit ⁊ reddz illis scdm
iuditiu suu Contra malu bonu est ⁊ contra morte vita ⁊ contra
viro iustu pctor ⁊ sic intuere in omia opa altissimi duo ⁊ duo unu
cotra unu Et ego novissimus vigilavi ⁊ qi qui colligit racemos post
vindemiatores in bndictoe dei ⁊ ipe speravi ⁊ quasi qui vindemiat
replevi torcular Respicite qm no michi soli laboravi sz omnibz
exquirentibz disciplina Audite me magni ⁊ omes ppli ⁊ rectores
ecclie auribz pcipite Filio ⁊ mulieri fri ⁊ amico no des ptatez · no
sup te i vita tua ⁊ no dederis alij possessioz tua neforte peniteat

te et dexteris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras non immutabit te
omnis caro. Melius est enim ut filii tui te rogent quam te respicere in manus
filiorum. In omnibus operibus tuis precellens esto. Ne dederis maculam in gloria tua.
In die consummationis dierum vite tue et in tempore exitus tui distribue here-
ditatem tuam. Cibaria et virga et onus asino, panis et disciplina et opus
servo. Operatur in disciplina et requiem querit. Laxa manus illi et querit libertatem.
Iugum et lorum curvant collum durum et servum inclinant operationes assidue.
Servo malivolo tortura et compedes; mitte illum in operationem ne vacet.
Multam enim malitiam docuit otiositas. In opere constitue eum, sic enim con-
decet illum. Quod si non obaudierit curva illum compedibus et non amplifi-
ces super omnem carnem, verum sine iudicio nihil facias grave. Si est
tibi servus fidelis sit tibi quasi anima tua; quasi fratrem sic eum tracta, quoniam in
sanguine anime comparasti eum. Si leseris eum iniuste in fugam convertetur, et
si extollens discesserit quem queres et in qua via queres illum nescis. XXXIIII.

Vana spes et mendacium insensato viro et somnia extollunt
imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum
sic et qui attendit ad visa mendacia. Hoc secundum hoc visio somniorum:
ante faciem hominis similitudo alterius hominis. Ab immundo quid mundabitur
et a mendace quid verum dicetur? Divinatio erroris et auguria mendacia
et somnia malefacientium vanitas est. Et sicut parturientis cor tuum fantasias
patitur. Nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor
tuum. Multos enim errare fecerunt somnia et exciderunt sperantes in illis.
Sine mendacio consummabitur verbum legis et sapientia in ore fidelis complanabitur.
Qui non est temptatus quid scit? Vir in multis expertus cogitabit multa,
et qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus pauca
recognoscit; qui autem in multis factus est multiplicat malitiam. Qui temptatus
non est qualia scit? Et qui implanatus est abundabit nequitia. Multa
vidi errando et plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens usque ad
mortem periclitatus sum horum causa et liberatus sum gratia Dei. Spiritus timentium
Deum queritur et in respectu illius benedicetur. Spes enim illorum in salvantem
illos, et oculi Dei in diligentes se. Qui timet Deum nihil trepidabit
et non pavebit quoniam ipse est spes eius. Timentis Deum beata est anima eius. Ad
quem respicit et quis est fortitudo eius? Oculi Domini super timentes eum. Pro-
tector potentie, firmamentum virtutis, tegimen ardoris et umbraculum
meridiani, deprecatio offensionis et adiutorium casus, exaltans animam et
illuminans oculos, dans sanitatem et vitam et benedictionem. Immolantis ex iniquo
oblatio est maculata, et non sunt beneplacite subsannationes iniustorum. Dominus
solus sustinentibus se in via veritatis et iustitie. Dona iniquorum non
probat altissimus nec respicit in oblationibus iniquorum nec in multitudine
sacrificiorum propitiabitur peccatis eorum. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum
quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperis

est. Qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem
quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem et qui facit fraudem no
mercenario fratres sunt. Unus edificans et unus destruens quid prodest illis
nisi labor. Unus orans et unus maledicens cujus vocem exaudiet deus
Qui baptisat a mortuo et iterum tangit mortuum quid proficit lavatio
eius. Sic homo qui ieiunat in peccatis suis et iterum eadem faciens quid proficit no xxxv
humiliando se. orationem illius quis exaudiet. C. XXXV
Qui conservat verbum multiplicat orationem. Salutare sacrificium est atte- no
ndere mandatis. et discedere ab omni iniquitate. et propiciationem litare i. sacrificare
sacrificii super iniusticias. et deprecatio pro peccatis recedere ab iniusticia.
Non apparebis ante conspectum dei vacuus. Retribuet graciam qui offert
similaginem. et qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est domino i. farina mundissima
recedere ab iniquitate. et deprecatio recedere ab iniusticia. Hec enim omnia
propter mandatum dei fiunt. Oblatio iusti impinguat altare. et odor suavi-
tatis est in conspectu altissimi. Sacrificium iusti acceptum est. et memoria
eius non obliviscetur dominus. Bono animo gloriam redde deo. et non minuas pri-
micias manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum tuum. et in no
exultatione sanctifica decimas tuas. Da altissimo secundum donatum eius. et
in bono zelo adinvencionem facito manuum tuarum. quia retribuens dominus est
et septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava. non enim suscipiet
illa. Et noli inspicere sacrificium iniustum. quoniam dominus iudex est et non est apud
illum gloria persone. Non accipiet dominus personam in pauperem. et deprecationem lesi
exaudiet. Non despiciet preces pupilli nec viduam si effundat lo-
quelam gemitus. Nonne lacrime vidue ad maxillam descendunt
et exclamatio eius super deducentem eas. A maxilla enim ascendunt no
usque ad celum. et dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat
deum in oblatione suscipietur. et deprecatio illius usque ad nubes propinqua-
bit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit. et donec propinquet non no
consolabitur. et non discedet donec altissimus aspiciat. et dominus non elon-
gabit sed iudicabit iustos et faciet iudicium. et fortissimus non habebit
in illis pacienciam ut contribulet dorsum illorum. et gentibus reddet
vindictam donec tollat plenitudinem superborum. et sceptra iniquorum
contribulet. donec reddat hominibus secundum actus suos. et secundum opera ade
et secundum presumptionem illius. donec iudicet iudicium plebis sue. et oblecta-
bit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia dei in tempore tribulationis quasi xxxvi
Miserere nostri deus omnium. C. XXXVI. nubes pluvie in tempore siccitatis.
et respice nos et ostende nobis lucem miseracionum tuarum. et immitte
timorem tuum super gentes que non exquisierunt te. ut cognoscant
quia non est deus nisi tu. ut enarrent magnalia tua. Allevia manum tuam
super gentes alienas. ut videant potenciam tuam. Sicut enim in conspectu
eorum sanctificatus es in nobis. sic in conspectu nostro magnificabis in illis.

ut cognoscant te sicut et nos cognovimus quoniam non est deus preter te domine. In-
nova signa et immuta mirabilia. Glorifica manum et brachium dextrum.
Excita furorem et effunde iram. Extolle adversarium et affligue inimicum.
Festina tempus et memento finis ut enarrent mirabilia tua. In ira
flamme devoretur qui salvatur et qui pessimant plebem tuam inveniant
perditionem. Contere caput principum inimicorum dicentium non est alius preter
nos. Congrega omnes tribus iacob et cognoscant quia non est deus nisi tu
ut enarrent magnalia tua et hereditabis eos sicut ab initio. Miserere plebi
tue super quam invocatum est nomen tuum et israel quem coequasti primogenito
tuo. Miserere civitati sanctificationis tue ierusalem civitati requiei tue. Reple
syon inenarrabilibus virtutibus tuis et gloria tua populum tuum. Da testimonium
quia ab initio tue creature sunt et suscita predicationes quas locuti sunt in nomine
tuo prophete priores. Da mercedem domine sustinentibus te ut prophete tui fide-
les inveniantur et exaudi orationes servorum tuorum secundum benedictionem aaron de
populo tuo et dirige nos in viam iustitie ut sciant omnes qui habitant terram
quia tu es deus conspector seculorum. Omnem escam manducabit venter et est
cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum fere et cor insensatum verba
mendacia. Cor pravum dabit tristitiam et homo peritus resistet illi. Omnem
masculum excipiet mulier et est filia melior filio. Species mulieris
exhilarat faciem viri sui et super omnem concupiscentiam hominis superducet
desiderium. Si est lingua curationis est et mitigationis et misericordie
non est vir illius secundum filios hominum. Qui possidet mulierem bonam inchoat
possessionem adiutorium secundum illum est et columpna ut requies. Ubi
sepes non est sepes diripietur possessio et ubi non est mulier ingemiscit egens.
Cui credit qui non habet nidum et deflectens ubicumque obscuraverit.
xxxvii Omnis amicus dicet CXXXVII quia et ego amicitiam copulavi. Sed est amicus
et ego amicitia copulavi sed est amicus [illegible] : tunc [illegible] civitate
solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem. Sodalis
autem et amicus ad inimicitiam convertentur. O presumptio nequissima unde creata
es cooperire aridam malitia et dolositate illius. Sodalis amico
coniucundatur in oblectationibus et in die tribulationis adversarius erit.
Sodalis amico condolet causa ventris et contra hostem accipiet scutum.
Non obliviscaris amici tui in animo tuo et non immemor sis illius in operibus
tuis. Noli consiliari cum socero tuo et a zelantibus te absconde consilium.
Omnis consiliarius prodit consilium sed est consiliarius in semetipso. A consiliario
malo serva animam tuam. Prius scito que sit illius necessitas et quid ipse
i. palum acutum in animo suo cogitabit ne forte mittat sudem in terram et dicat tibi bona
est via tua et stet e contrario videre quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso
tracta de sanctitate et cum iniusto de iustitia. cum muliere de hys que emulatur.
i. mercium transportatione cum timido de bello. cum negotiatore de traiectione. cum emptore de
venditione. cum viro livido de gratiis agendis. cum impio de pietate.

cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere, cum operario — i. conducto ad annum
annuali de consummatione anni, cum servo pigro de multa operatione. Non atten-
das his in omni consilio. Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cog-
noveris observantem timorem Dei, cuius anima est secundum animam tuam. Cumque titu-
baverit in tenebris, non condolebit tibi. Et cor boni consilii statue tecum.
Non est enim tibi aliud pluris illo. Anima sancti viri enuntiat aliquando vera, — no
quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et in his
omnibus deprecare Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia
opera verbum verax precedat te, et ante omnem actum consilium stabile. Verbum
nequam immutabit cor, ex quo partes quatuor oriuntur: bonum et malum, vita — no
et mors, et dominatrix illorum assidua lingua. Vir peritus multos erudivit,
et anime sue suavis est. Qui sophistice loquitur, odibilis est: in omni re — no
defraudabitur. Non est illi data a Domino gratia; omni enim sapientia defrau-
datus est. Est sapiens anime sue, et fructus sensus illius laudabilis. Vir
sapiens plebem suam erudit, et fructus sensus illius laudabiles. Vir sa-
piens implebitur benedictionibus, et videntes illum laudabunt. Vita viri
in numero dierum; dies autem Israel innumerabiles sunt. Sapiens in populo hereditа-
bit honorem, et nomen illius erit vivens in eternum. Fili, in vita tua tempta
animam tuam, et si fuerit nequam, non des illi potestatem. Non enim omnia omnibus — no
expediunt, et non omni anime omne genus placet. Noli avidus esse in omni
epulatione, et non te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit — no
infirmitas, et aviditas appropinquabit usque ad choleram. Propter cra-
pulam multi obierunt; qui autem abstinens est, adiciet vitam. XXXVIII — xxxviii

Honora medicum propter necessitatem, etenim illum creavit Altissimus.
A Deo est enim omnis medela, et a rege accipiet donationem. Di-
sciplina medici exaltabit caput illius, et in conspectu magnatorum col-
laudabitur. Altissimus de terra creavit medicinam, et vir prudens
non abhorrebit eam. Nonne a ligno indulcata est aqua amara?
Ad agnitionem hominum virtus eorum, et dedit hominibus scientiam Altissimus, ho-
norari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit dolorem, et
unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et unctiones conficiet sanitatis,
et non consummabuntur opera eius. Pax enim Dei super faciem terre. Fili,
in tua infirmitate non despicias teipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te.
Averte a delicto, et dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum. — no
Da suavitatem et memoriam similaginis, et impingua oblationem, et
da locum medico. Etenim Dominus illum creavit, et non discedat a te, quia
opera eius sunt necessaria. Est enim tempus quando in manus eorum incurras; ipsi
vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum et sanitatem propter con-
versationem eorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit eum, incidet in
manus medici. Fili, in mortuum produc lacrimas, et quasi dira passus
incipe plorare, et secundum iudicium contege corpus illius, et non despicias

sepulturam illius propter delaturam autem amare fer luctum illius uno
die et consolare propter tristitiam. Et fac luctum secundum meritum eius uno die vel
duobus propter detractionem. A tristitia enim festinat mors et cooperit virtutem
et tristitia cordis flectit cervicem. In abductione permanet tristitia, et
substantia inopis secundum cor eius. Non dederis in tristitia cor tuum sed repelle eam
a te et memento novissimorum. Noli oblivisci neque enim est conversio et huic
nichil proderis et teipsum pessimabis. Memor esto iudicii mei sic enim
erit et tuum mihi heri et tibi hodie. In requie mortui requiescere
fac memoriam eius et consolare illum in exitu spiritus sui. Sapientiam scribe
i vacacionis — in tempore vacuitatis et qui minoratur actu sapientiam percipiet. Qua sapientia
replebitur qui tenet aratrum et qui gloriatur in iaculo stimulo boves
agitat et conversatur in operibus eorum et narratio eius in filiis taurorum.
Cor suum dabit ad versandum sulcos et vigilia eius in sagina vaccarum.
Sic omnis faber et architectus qui noctem tanquam diem transigit. Qui
sculpit signacula sculptilia et assiduitas eius variat picturam. Cor
suum dabit in similitudinem picture et vigilia sua perficiat opus. Sic faber
ferrarius sedens iuxta incudem et considerans opus ferri. Vapor ignis
uret carnes eius et in calore fornacis concertatur. Vox mallei innovat
aurem eius et contra similitudinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in consummationem
operum et vigilia ornabit imperfectionem. Sic figulus sedens ad opus suum con-
vertens pedibus suis rotam qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum
et innumera est omnis operatio eius. In brachio suo formabit lutum et ante
pedes suos curvabit virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet lini-
tionem et vigilia sua mundabit fornacem. Omnes hii in manibus suis spera-
verunt et unusquisque in arte sua sapiens est. Sine hiis omnibus non
edificatur civitas et non inhabitabunt nec inambulabunt et in ecclesiam non
transilient. Super sellam iudicis non sedebunt et testamentum iudicii non
intelligent neque palam faciant disciplinam et iudicium et in parabolis
non invenientur sed creaturam evi confirmabunt et deprecatio illorum in operatione
artis accommodantes animam suam et conquirentes in lege altissimi. c. xxxix
xxxix Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens et in prophetis
vacabit. Narrationem virorum nominatorum conservabit et in versutias
parabolarum simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret et in ab-
sconditis parabolarum conversabitur. In medio magnatorum ministrabit et in
conspectu presidis apparebit. In terram alienarum gentium transiet. Bona enim et
mala in omnibus temptabit. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo
ad dominum qui fecit illum et in conspectu altissimi deprecabitur. Aperiet os
suum in oratione et pro delictis suis deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit
spiritu intelligentie replebit illum et ipse tanquam imbres mittet eloquia
sapientie sue et in oratione confitebitur domino et ipse diriget consilium eius et disciplinam
et in absconditis suis consiliabitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrine

sue. et in lege testamenti domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius.
et usque in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius et nomen eius reque-
tur a generatione et generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes et laudem
eius enunciabit ecclesia. Si permanserit nomen eius derelinquet plus quam mille
et si requieverit proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem, furore enim re-
pletus sum. In voce dicit obaudite me divini fructus et quasi rose plantate
super rivos aquarum fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis habete.
Florete flores quasi lilium. Date odorem et frondete in gratiam et collaudate
canticum et benedicite dominum in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam
et confitemini illi in voce labiorum vestrorum in canticis et citharis et sic dicetis
in confessione. Opera domini universa bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut
congeries et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum quoniam in precepto
ipsius placor fit et non est minoratio in salute illius. Opera omnis carnis
coram illo et non est quicquam absconditum ab oculis eius. A seculo usque in seculum
respicit et nihil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere quid est hoc
aut quid est illud omnia enim in tempore suo querentur. Benedictio illius quasi fluvius
inundabit et quomodo cataclismus terram inebriavit sic ira ipsius gentes que
non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem et sicca-
ta est terra et vie illius viis illorum directe sunt sic peccatoribus offensiones
in ira eius. Bona bonis creata sunt ab initio sic nequissimis bona et
mala. Initium necessarie rei vite hominum aqua ignis et ferrum sal lac
et panis simulaginis et mel botrus uve et oleum et vestimentum. Hec
omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt
spiritus qui ad vindictam creati sunt et in furore suo confirmaverunt tormenta
sua. In tempore consummationis effundent virtutem et furorem eius qui fecit illos
confundent. Ignis fames grando et mors omnia hec ad vindictam creata
sunt. Bestiarum dentes et scorpii et serpentes et romphea vindicans in
exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur et super terram in necessitate
preparabuntur et in temporibus suis non preterient verbum. Propterea ab initio con-
firmatus sum et consiliatus sum et cogitavi et scripta dimisi. Omnia opera
domini bona et omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere hoc ne
illo nequius est omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde
et ore collaudate et benedicite nomen domini. c xl. xl

Occupatio magna creata est omnibus hominibus et iugum grave super filios
adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture
in matrem omnium. Cogitationes eorum et timores cordis adinventionis
expectationis et dies finitionis a residente super sedem gloriosam usque ad hu-
miliatum in terra et cinere ab eo qui utitur iacincto et portat coronam
usque ad eum qui operitur lino crudo furor zelus tumultus fluctu-
atio et timor mortis iracundia perseverans et contentio et in tempore refe-
ctionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius. Modicum tanquam nihil

requie. et a bonis in somnis quasi in die respectus. Conturbatus est in visu cordis
sui tanquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis sue exurrexit et
admirans ad nullum timorem. cum omni carne ab homine usque ad pecus
et super peccatores septuplum. Ad hec mors sanguis contentio et rumphea
oppressiones fames et contritio et flagella. Super iniquos creata sunt hec omnia
et propter illos factus est cataclismus. Omnia enim que de terra sunt in terram con-
vertentur. et aque omnes in mare convertentur. Omne munus et iniquitas delebitur
et fides in seculum stabit. Substantie iniustorum sicut flumen siccabuntur et sicut toni-
truum magnum in pluvia personabit. In aperiendo manus suas letabitur
sic prevaricatores in consummatione tabescent. Nepotes impiorum non multipli-
cabunt ramos. et radices immunde super cacumen petre sonant. Super
omnem aquam viriditas. et ad oram fluminis ante omne fenum evelletur.
Gratia sicut paradisus in benedictionibus et misericordia in seculum permanet. Vita sibi sufficientis
operarii condulcabitur. et in ea invenies thesaurum. Edificatio civitatis
confirmabit nomen. et super hanc mulier immaculata computabitur. Vinum et musi-
ca letificant cor. et super utraque dilectio sapientie. Tibie et psalterium suavem
faciunt melodiam. et super utraque lingua suavis. Gratiam et speciem deside-
rabit oculus tuus. et super hec virides sationes. Amicus et sodalis in tempore
convenientes. et super utrosque mulier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore
tribulationis. et super eos misericordia liberabit. Aurum et argentum et constitutio
pedum. et super utrumque consilium beneplacitum. Facultates et virtutes exaltant
cor. et super hec timor domini. Non est in timore domini minoratio. et non est in eo que-
rere adiutorium. Timor domini sicut paradisus benedictionis. et super omnem gloriam
operuerunt illum. Fili in tempore vite tue ne indigeas. melius est enim mori
quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam. non est vita eius in co-
gitatione victus. alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus
et eruditus custodiet se. In ore imprudentis condulcabitur inopia. et in ventre

O Mors quam amara est me- c. xli   eius ignis ardebit
moria tua. homini iniusto et pacem habenti in substantiis suis. viro quieto
et cuius vie directe sunt in omnibus. et adhuc valenti accipere cibum.
O mors quam bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur
viribus defecto etate. et cui de omnibus cura est et incredibili qui perdit
sapientiam. Noli metuere iudicium mortis. memento que ante te fuerunt. et que
superventura sunt tibi. Hoc iudicium a domino omni carni. et quid superveniet tibi in
beneplacito altissimi. sive decem. sive centum. sive mille anni. Non est
enim in inferno accusatio vite. Filii abhominationum fiunt filii peccatorum. et
qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum periet hereditas. et in
semine illorum assiduitas obprobrii. De patre impio queruntur filii quoniam
propter illum sunt in obprobrio. Ve vobis viri impii qui dereliquistis legem
domini altissimi. et si nati fueritis in maledictione nascemini. et si mortui
fueritis in maledictione erit pars vestra. Omnia que de terra sunt in terram convertentur

i virga
xli
que

sic impii a maledicto in perdicionem. Luctus hominum in corpore ipsorum: nomen
autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis
permanebit tibi quam mille thesauri magni et preciosi. Bone vite numerus
dierum: bonum autem nomen permanebit in evum. Disciplinam in pace conservate
filii. Sapientia enim abscondita et thesaurus invisus: que utilitas in utrisque? sic
Melior est homo qui abscondit stulticiam suam: quam homo qui abscondit
sapientiam suam. Verumtamen reveremini in hiis que procedunt de ore meo. Non
est enim bonum omnem reverentiam servare: et non omnia omnibus beneplacent
in fide. Erubescite a patre et a matre de fornicatione: et a presidente et a potente
de mendacio: a principe et a iudice de delicto: a synagoga et plebe
de iniquitate: a socio et amico de iniusticia: de loco in quo habitas de fur-
to: de veritate dei et testamento: de discubitu in panibus: et ab obfuscatione
dati et accepti: a salutantibus de silencio: a respectu mulieris fornicarie:
et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo: et ab au-
ferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alieni viri: et
ne scruteris ancillam eius: neque steteris ad lectum eius. Ab amicis xlij
et de sermonibus improperii: et cum dederis ne improperes. C. xlii.

Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis abscon-
diti: et eris vere sine confusione: et invenies graciam in conspectu omnium
hominum. Ne pro hiis omnibus confundaris: et ne accipias personam
ut delinquas. De lege altissimi et de testamento: et de iudicio iustificare
impium. De verbo sociorum et viatorum: et de datione hereditatis amicorum. De
equalitate stature ponderis: de acquisitione multorum et paucorum. De
corruptione emptionis et negociatorum: et de multa disciplina filiorum:
et servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est
signum. Ubi manus multe sunt claude: et quodcumque trades numera et sic
appende: datum vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et
fatui: et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus: et eris eruditus in omnibus
et probabilis in conspectu omnium vivorum. Filia patris abscondita est vigilia: et
sollicitudo eius auferet soporem: ne forte in adolescentia sua adulta effi-
ciatur: et commorata cum viro odibilis fiat. Nequando polluatur in virginitate
sua: et in paternis suis gravida inveniatur. Ne forte cum viro commorata trans-
grediatur: aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam firma custodiam
ne quando faciat te venire in obprobrium inimicis tuis: a detractione in
civitate et abiectione plebis: et confundat te in multitudine populi. Omni homini
noli intendere in specie: et in medio mulierum noli commorari. De vestimentis
enim procedit tinea: et a muliere iniquitas viri. Melior est iniquitas viri quam sic
benefaciens mulier: et mulier confundens in obprobrium. Memor ero igitur operum
domini: et que vidi annunciabo. In sermonibus domini opera eius. Sol illuminans per
omnia respexit: et gloria domini plenum est opus eius. Nonne dominus fecit sanctos
enarrare omnia mirabilia sua: que confirmavit dominus omnipotens stabiliri in

gloria sua. Abissum et cor hominum investigabit et in astutia illorum excogitabit.
Cognovit enim dominus omnem scientiam et inspexit in signum evi annuncians que
preterierunt et que superventura sunt. revelans vestigia occultorum. Et non preterit
illum omnis cogitatus. et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientie
sue decoravit que est ante seculum et usque in seculum. neque adiectum est neque mi-
nuitur. et non eget alicuius consilio. Quam desiderabilia omnia opera eius. et
tamquam scintilla que est considerare. Omnia hec vivunt et manent usque in seculum
et in omni necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia unum contra unum.
et non fecit quicquam deesse. Uniuscuiusque confirmabit bona. et quis saciabitur
Altitudinis firmamenti pulcritudo c. xliii videns gloriam eius
eius. species celi in visione glorie. Sol in aspectu annuncians in exitu
vas admirabile opus excelsi. In meridiano exurit terram. et in conspectu
ardoris eius quis poterit sustinere. Fornacem custodiens in operibus ardoris
tripliciter sol exurens montes. radios igneos exsufflans. et refulgens radiis
suis obcecat oculos. Magnus dominus qui fecit illum. et in sermonibus eius
festinavit iter. luna in omnibus in tempore suo ostensio temporis et signum evi. A
luna signum diei festi. luminare quod minuitur in consummatione. Mensis secundum
nomen eius est crescens mirabiliter in consummatione. Vas castrorum in excelsis
in firmamento celi resplendens gloriose. Species celi gloria stellarum. mundum
illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium. et non
deficient in vigiliis suis. Vide arcum et benedic qui fecit illum. valde spe-
ciosus est in splendore suo. Gyravit celum in circuitu glorie sue. manus
excelsi aperuerunt illum. Imperio suo acceleravit nivem. et accelerat choru-
scationes emittere iudicii sui. Propterea aperti sunt thesauri. et evolaverunt
nebule sicut aves. In magnitudine sua posuit nubes. et confracti sunt
lapides grandinis. In conspectu eius commovebuntur montes. et in volun-
tate eius aspirabit notus. Vox tonitrui eius verberabit terram. tempe-
stas aquilonis et congregatio spiritus. et sicut avis deponens ad sedendum
aspergit nivem. et sicut locusta demergens descensus eius. Pulcritudinem
candoris eius admirabitur oculus. et super imbrem eius expavescit cor. Gelu
sicut salem effundet super terram. et dum gelaverit fiet tamquam cacumina tri-
buli. Frigidus ventus aquilo flavit et gelavit cristallus ab aqua.
Super omnem congregationem aquarum requiescit et sicut lorica induit se aquis
et devorabit montes et exuret desertum. Et extinguet viride sicut
ignem. Medicina omnium in festinatione nebule. ros obvians ab ardore
venienti humilem efficiet eum. In sermone eius siluit ventus. cogitatione
sua placabit abissum. et plantavit illum dominus ihesus. Qui navigant mare
enarrant pericula eius. et audientes auribus nostris admirabimur
Illic preclara et mirabilia opera eius. varia genera bestiarum et omnium pecorum
et creatura beluarum. Propter ipsum confirmatus est itineris finis. et in sermone
eius composita sunt omnia. Multa dicimus et deficimus verbis. consummatio

aut sermonum ipse est in omnibus. gloriantes ad quid valebimus. ipse enim
omnipotens super omnia opera sua. Terribilis dominus et magnus vehementer et mira-
bilis potentia ipsius. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis supervalebit
adhuc. et admirabilis magnificentia eius. Benedicentes dominum exaltate
illum quantum potestis. maior est enim omni laude. Exaltantes eum reple-
mini virtute ne laboretis. non enim comprehendetis. Quis vidit eum et enar- alia lra preveniet
rabit. Et quis magnificavit eum sicut est ab initio. Multa abscondita
sunt maiora hiis. pauca enim vidimus operum eius. omnia autem dominus fe- xliiii
cit et pie agentibus dedit sapientiam. c. xliiii

Laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua. Multam
gloriam fecit dominus magnificentia sua a seculo. Dominantes in potestatibus
suis homines magni virtute et prudentia sua praediti. nuntiantes in prophetis
dignitatem prophetarum. et imperantes in presenti populo. et virtute prudentie populis
sanctissima verba. In peritia sua requirentes modos musicos. et narran-
tes carmina scripturarum. Homines divites in virtute pulchritudinis studium
habentes pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue
gloriam adepti sunt. et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati
sunt reliquerunt nomen narrandi laudes. Et sunt quorum non est memoria.
perierunt quasi qui non fuerint. et nati sunt quasi non nati. et filii ipsorum cum
illis. Sed illi viri misericordie sunt quorum pietates non defuerunt. et cum semine
eorum permanent bona hereditas. et nepotum illorum semen in testamento
stetit. et filiorum ipsorum hereditas. Propter illos usque in eternum manet
semen eorum. et gloria eorum non derelinquetur. Corpora eorum in pace sepulta
sunt et nomen eorum vivet in generationem et generationem. Sapientiam ipsorum narrat
populus. et laudem eorum nuntiet ecclesia. Enoch placuit deo et translatus
est in paradisum ut det gentibus sapientiam. Noe inventus est perfectus et iustus.
et in tempore iracundie factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum terre
cum factum est diluvium. Testamenta seculi posita sunt apud illum ne deleri pos-
sit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater multitudinis gentium.
et non est inventus similis illi in gloria qui conservavit legem excelsi. et fuit
in testamento cum illo. In carne eius stare fecit testamentum. et in temptatione
inventus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua.
crescere illum quasi terre cumulum. et ut stellas exaltare semen eius
et hereditare illos a mari usque ad mare. et a flumine usque ad terminos
terre. Et ysaac eodem fecit modo propter abraham patrem ipsius. Benedictionem
omnium gentium dedit illi. et testamentum confirmavit super caput iacob. Agno-
vit eum in benedictionibus suis. et dedit illi hereditatem. et divisit ei partem
in tribubus duodecim. Et conservavit illi homines misericordie invenientes gratiam xlv

Dilectus deo et hominibus. c. xlv. In oculis omnis carnis
moyses cuius memoria in benedictione est. Similem illum fecit
in gloria sanctorum. et magnificavit eum in timore inimicorum. et in verbis suis

monstra placavit Glorificavit illum in conspectu regum et iussit illi
coram populo suo et ostendit illi gloriam suam In fide et lenitate ipsius sanctum
fecit illum et elegit eum ex omni carne Audivit enim eum et vocem ipsius
et induxit illum in nube et dedit illi cor ad precepta et legem vite et disci-
pline docere iacob testamentum et iudicia sua israel Excelsum fecit aaron
fratrem eius et similem sibi de tribu levi Statuit ei testamentum eternum et
dedit illi sacerdotium gentis et beatificavit illum in gloria et circumcinxit illum
zona glorie Induit illum stola glorie et coronavit illum in vasis virtutis
Circumpedes et femoralia et humerale posuit ei et cinxit illum tintina-
bulis aureis plurimis in gyro dare sonitum in incessu suo auditum fa-
cere sonitum in templo in memoria filiis gentis sue Stolam sanctam auro
et iacincto et purpura opus textile viri sapientis iudicio et veritate predi-
to Torto cocco opus artificis gemmis preciosis figuratis in ligatura auri
et opere lapidarii sculptis In memoria secundum numerum tribuum israel Corona
aurea super mitram suam expressam signo sanctitatis gloria honoris et opus
virtutis Desideria oculorum ornata Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia
usque ad originem nec est indutus alienigena aliquis sed tantum filii ipsius
soli et nepotes eius Per omne tempus sacrificia ipsius consummata sunt igni
cotidie Complevit moyses manus eius et unxit eum oleo sancto Factum est
illi in testamentum eternum et semini eius sicut dies celi fungi sacerdotio et habere
laudem et glorificare populum suum in nomine suo Ipsum elegit ab omni
vivente offerre deo sacrificium incensum et bonum odorem in memoria placare
pro populo suo et dedit illi in preceptis suis potestatem in testamentis iudiciorum docere
iacob testimonia et in lege sua lucem dare israel quia contra illum steterunt alieni
et propter invidiam circumdederunt illum in deserto homines qui erant cum dathan
et abiron et congregatio chore in iracundiam Vidit dominus deus et non placuit
ei et consumpti sunt in impetu iracundie Fecit illis monstra et consumpsit
eos in flamma ignis Et addidit aaron gloriam et dedit illi hereditatem
et primicias frugum terre divisit illi Panem ipsius in primis paravit in
sacietate Nam sacrificia domini edet que dedit ipsi et semini eius Ceterum
in terra gentium hereditabit et pars non est illi in gente ipse enim pars eius
est et hereditas Phinees filius eleazari tercius in gloria imitando eum
in timore dei et stare in reverentia gentis in bonitate et alacritate anime
sue placuit deo israel Ideo statuit ad illum testamentum pacis principem
sanctorum et gentis sue ut sit illi et semini eius sacerdotii dignitas in eternum
et testamentum david filio regi iesse de tribu iuda hereditas ipsi et semini
eius ut daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in iusticia ne abole-
rentur bona ipsorum et gloriam ipsorum in gentem eorum eternam fecit c. xlvi
Fortis in bello ihesus nave successor moysi in prophetis qui fuit magnus
secundum nomen suum maximus in salute electorum dei expugnare insurgen-
tes hostes ut consequeretur hereditatem israel quam gloriam adeptus est

i tollendo man9 suas · ⁊ iactando ꝯ ciuitates rumpheas Quis an
illu sic restitit Nam hostes ipe dns ꝑdux^t · Aut nõ in iracūdia ei9
ipedita ē sol · ⁊ vna dies facta ē quasi duo · Jnuocauit altissi^m potente
i oppugnãdo inimicos vndiqʒ · ⁊ audiuit eu magn9 ⁊ sctūs deꝰ · Jn saxis
grãdinis v̄tutis valde fortis · ⁊ impetu fecit ꝯ hostilem gentem · et in
descensu ꝑdid^t ꝯ̄trarios · ut cognoscãt gentes potentia eius Qȝa ꝯ dominū   via
pugnare nõ ē facile Et secutus ē a tergo potentes · ⁊ i diebꝫ moysi mam
fecit ipe ⁊ caleph filius iephone stare ꝯ hostes ⁊ ꝓhibe gentem
a pctīs · ⁊ ꝑstringe murmur malicie · ⁊ ipsi duo ꝯstituti a periculo
liberati sut a nũo sexcẽtoꝝ milium peditũ · inducere illos in hereditate
in terã que manat lac ⁊ mel Et dedit dns ipi caleph fortitudinē
⁊ vsqʒ i senectute ꝑmansit illi v̄tus · ut ascenderet in excelsu terre locum
⁊ semẽ ipius obtinuit hereditatẽ Et viderent omēs filii isrl · qȝ bonū
ē obsequi scto deo · ⁊ iudices singli suo noīe · quoꝝ nõ ē corru=
ptũ cor · qui nõ auersi sut a dno · ut sit memoria illoꝝ in bndictõe
Et ossa eoꝝ pullulent de loco suo ⁊ nomẽ eoꝝ ꝑmanet in et^m
ꝑmanens ad filios illoꝝ sctoꝝ viroꝝ gla Dilectus a dno deo
suo samuel ꝓpha dni renouauit iperiũ ⁊ vnxit pncipes in gente
sua Jn lege domini iudicauit ꝯgregatõem ⁊ vidit deꝰ iacob · ⁊ in
fide sua ꝓbatꝰ ē ꝓpha · ⁊ cognitus ē in v̄bis suis fidelis · Et ina
vidit deũ lucis · ⁊ inuocau^t dnm omipo^tem i ꝓpugnãdo hostes circu=
stãtes vndiqʒ in oblatõe vitri inuiolati Et intonuit e celo dns · i
sonitu magno auditã fecit vocẽ sua · ⁊ contriuit pncipes tirioꝝ
et omēs duces philistim · Et añ tēpus finis vite sue ⁊ sctli testimoniũ
ꝑbuit i ꝯspectu dni ⁊ xpi Pecunias ⁊ vsqʒ ad calciamẽta ab omī carne
nõ accepit ⁊ nõ accusauit i^m hō ⁊ post hec dormiuit ⁊ notũ fecit regi
⁊ ondit illi finẽ vite sue · Et exaltauit vocẽ eius de terra i ꝓphetia ·
Post hec surrexit Nathan ꝓpha c xlvii · delere impietatẽ gentis
in diebꝫ dd · et qʒ adeps sepatus ē a carne Sic dd a filiis isrl
cũ leonibꝫ lusit quasi cũ agnis · ⁊ in vrsis silr fecit · sic cũ agnis
omiũ · Jn iuuentute sua nũqȝ nõ occid^t gigantẽ · ⁊ abstulit obprobriũ
de gente sua eius Jn tollendo manũ in saxo funde deiecit i exul=
tatõem golie · vbi inuocauit dnm oipotẽm · ⁊ in dextra eius tolle hoiem
forte in bello · ⁊ exaltare cornu gentis sue · Sic in decẽ milibꝫ glori=
ficauit eũ in bndictõibꝫ dni · i offerendo illi corona gle · Contriuit ei
inimicos vndiqʒ ⁊ extirpauit philistim ꝯtrarios vsqʒ in hodiernũ diem
Contriuit cornu ipoꝝ vsqʒ i et^m i omī ope · dedit ꝯfessioꝝ scto excel=
so in v̄bo gle · De omi corde suo laudau^t dnm · ⁊ dilexit deũ qui fec^t
illũ · ⁊ dedit illi ꝯ inimicos potentia · ⁊ stare fecit cantores ꝯ altare · et   cõtra
in sono eoꝝ dulces fecit modos Et dedit in celebratõibꝫ decus   modulos
⁊ ornauit tpa vsqʒ ad ꝯsumatõem vite · ut laudaret nomẽ sctm dni ·

et amplificaret mane diei sanctitatem. Christus purgavit peccata ipsius. et
exaltavit in eternum cornu eius. Et dedit illi testamentum regni et sedem glorie
in israel. Post ipsum surrexit filius sensatus et propter illum deiecit omnem potentiam
inimicorum. Salomon imperavit in diebus pacis cui subiecit deus omnes hostes
ut conderet domum in nomine suo. et pararet sanctitatem in sempiternum. Quemadmodum eruditus
es in iuventute tua et impletus es quasi flumen sapientia. et terram retexit anima tua. Et
replesti in comparationibus enigmata ad insulas longe divulgatum est nomen
tuum. et dilectus es in pace tua. In cantilenis et proverbiis et comparationibus et
in interpretationibus miratae sunt terrae. Et in nomine domini cui est cognomen deus israel.
collegisti quasi auricalcum aurum. et ut plumbum complesti argentum. et inclinasti
femora tua mulieribus. Potestatem habuisti in tuo corpore. dedisti maculam
in gloria tua. et profanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos
et in ceteris stultitia tua. ut faceres imperium tuum bipartitum. et ex effraim
imperare imperium durum. Deus autem non derelinquet misericordiam suam et non corrumpet neque
delebit opera sua. neque perdet a stirpe nepotes electi sui. et semen eius qui
diligit dominum non corrumpet. Dedit autem reliquum iacob et david de ipsa
stirpe et finem habuit salomon cum patribus suis. et reliquit post se de semine
gentis stultitiam et imminutum a prudentia roboam. qui avertit gentem consilio suo.
Et ieroboam filium nabath qui peccare fecit israel. et dedit effraim viam
peccandi. et plurima redundaverunt peccata ipsorum. Valde averterunt eos a terra
sua et quesivit omnes nequitias usque dum veniret ad illos defensio et

xlviii

Et surrexit helias c xlviii . ab omnibus peccatis liberavit eos
propheta quasi ignis et verbum ipsius quasi facula ardebat qui induxit
in illos famem. et imitantes illum invidia sua pauci facti sunt.
Non poterant enim sustinere precepta domini. Verbo domini continuit celum. et deiecit
a se ignem ter. Sic amplificatus est helias in mirabilibus suis et quis potest
similiter gloriari tibi. Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis
in verbo domini dei. Qui deiecisti reges ad perniciem. et confregisti facile
potentiam eorum. et gloriosos de lecto suo. Qui audisti in syna iudicium. et in
oreb iudicia defensionis. Qui ungis reges ad penitentiam et prophetas facis
successores post te. Qui receptus es in turbine ignis in curru equorum igneorum.
Qui inscriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam domini. conciliare cor patris
ad filium. et restituere tribus iacob. Beati sunt qui te viderunt et in amicitia
tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum. post mortem autem non erit
tale nomen nostrum. Helias qui in turbine tectus est. et in heliseo completus
est spiritus eius. In diebus eius non pertimuit principem. et in potentia nemo
vicit illum. Nec superavit eum verbum aliquod. et mortuum prophetavit corpus
eius. In vita sua fecit monstra. et in morte mirabilia operatus est. In omnibus
istis non penituit populus. et non recesserunt a peccatis suis usque dum abiecti sunt
de terra sua. et dispersi sunt in omnem terram. Et relicta est gens perpauca. et
princeps in domo david. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret deo. alii autem multa

commiserit peccata. Ezechias muniuit ciuitatem suam, et induxit in medium
ipsius aquam, et fodit ferro rupem, et edificauit ad aquam puteum. In diebus
ipsius ascendit Sennacherib, et misit Rapsacen, et sustulit manum suam
contra illos, et extulit manum suam in Syon, et superbus factus est potentia sua.
Tunc mota sunt corda et manus ipsorum, et doluerunt quasi mulieres parturientes.
Et inuocauerunt dominum misericordem, expandentes manus extulerunt ad celum. Et
sanctus dominus deus audiuit cito vocem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum,
neque dedit illos inimicis suis, sed purgauit eos in manu Ysaie sancti prophete. Deie-
cit castra Assiriorum, et contriuit illos angelus dei. Nam fecit Ezechi-
as quod placuit deo, et fortiter iuit in via dauid patris sui, quam mandauit
illi Ysaias propheta magnus et fidelis in conspectu dei. In diebus ipsius retro
rediit sol, et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit vltima, et consolatus
est lugentes in Syon vsque in sempiternum. Ostendit futura et abscondita antequam xlix
Memoria Iosie in compositionem odoris c. xlix : euenirent
facta est opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur
eius memoria, et vt musica in conuiuio vini. Ipse est directus diuinitus
in penitentiam gentis, et tulit abhominationes impietatis, et gubernauit ad dominum cor ipsius,
et in diebus peccatorum corroborauit pietatem. Preter dauid et Ezechiam et Iosiam No
omnes reges peccatum commiserunt. Nam reliquerunt legem potentes reges Iuda
et contempserunt timorem dei. Dederunt enim regnum suum aliis, et gloriam alieni-
gene genti. Incenderunt electam sanctitatis ciuitatem, et desertas fecerunt vias
ipsius in manu Ieremie. Nam male tractauerunt illum qui a ventre matris
consecratus est propheta, euertere et eruere et perdere, et iterum edificare et renouare.
Ezechiel qui vidit conspectum glorie, quam ostendit illi in curru cherubin.
Nam commemoratus est inimicorum in imbre benefacere illis qui ostenderunt rectas
vias. Et xii prophetarum ossa pullulent de loco suo. Nam corroborauerunt
Iacob et redemerunt se in fide virtutis. Quomodo amplificemus Zorobabel?
Nam et ipse quasi signum in dextera Israel manu, et Ihesum filium Iosedech qui
in diebus suis edificauerunt domum, et exaltauerunt templum sanctum domino
paratum in gloriam sempiternam. Et Neemias in memoria multi temporis, qui erexit
nobis muros euersos, et stare fecit portas et seras, qui erexit domos
nostras. Nemo natus est in terra qualis Enoch. Nam et ipse receptus est a terra.
ho Et Ioseph qui natus est princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum,
stabilimentum populi. Et ossa ipsius visitata sunt, et post mortem prophetauerunt.
Seth et Sem hy gloriam apud homines adepti sunt, et super omnem animam in origi-
Symeon Onie filius sacerdos c. l. ne Adam e
magnus, qui in vita sua suffulsit domum, et in diebus suis corrobo-
rauit templum. Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex
edificatio et excelsi parietes templi. In diebus ipsius emanauerunt putei
aquarum, et quasi mare supra modum adimpleti sunt. Qui curauit gentem
suam et liberauit eam a perditione. Qui preualuit amplificare ciuitatem, qui

adeptus est gloriam in conversatione gentis et ingressu domus et atrii amplificavit
Quasi stella matutina in medio nebule et quasi luna plena in diebus
suis lucet. et quasi sol refulgens sic ille effulsit in templo dei. Quasi arcus
refulgens inter nebulas glorie. et quasi flos rosarum in diebus vernis. Quasi
lilia que sunt in transitu aque. et quasi thus redolens in diebus estatis.
Quasi ignis effulgens et thus ardens in igne. Quasi vas auri solidum
ornatum omni lapide precioso. Quasi oliva pullulans et cypressus se in
altitudinem extollens in accipiendo ipsum stolam glorie et vestiri eum in consumma-
tionem virtutis. In ascensu altaris sancti gloriam dedit sanctitatis amictum. In
accipiendo autem partes de manu sacerdotum. et ipse stans iuxta aram. Et circa illum
corona fratrum quasi plantatio cedri in monte libano sic circa illum steterunt
quasi rami palme. Et omnes filii aaron in gloria sua. Oblatio autem domini
in manibus ipsorum coram omni synagoga israel. Et consummatione fungens
in ara amplificare oblationem excelsi regis. porrexit manum suam
in libatione et libavit de sanguine uve. Effudit in fundamento altaris
odorem divinum excelso principi. Tunc exclamaverunt filii aaron in tubis
productilibus sonuerunt. et auditam fecerunt magnam vocem in memoriam coram
deo. Tunc omnis populus simul properaverunt et ceciderunt in faciem super terram
adorare dominum suum. et dare preces omnipotenti deo excelso. Et amplificaverunt
psallentes in vocibus suis. et in magna domo aucta est sonitus suavitatis
plenus. Et rogavit populus dominum excelsum in prece. usque dum perfectus est
honor domini. et munus suum perfecerunt. Tunc descendens extulit manus
suas in omnem congregationem filiorum israel dare gloriam deo a labiis suis.
et in nomine ipsius gloriari. et iteravit orationem suam volens ostendere virtutem
dei. Et nunc rursus plebs oravit deum omnium. qui magna fecit in omni terra
qui auxit dies nostros a ventre matris nostre. et fecit nobiscum secundum suam
misericordiam. det nobis iocunditatem cordis. et fieri pacem in diebus nostris in israel
per dies seculi. credere israel nobiscum esse misericordiam dei ut liberet eos in
diebus suis. Duas gentes odit anima mea. tercia autem non est gens quam
oderim. Qui sedent in monte seir et philistiim. et stultus populus qui
habitat in sichimis. Doctrinam sapientie et discipline scripsit in codice
isto ihesus filius syrach ierosolimita. qui renovavit sapientiam
de corde suo. Beatus qui in istis versatur bonis. qui ponit illa in corde
suo sapiens erit semper. Si enim hec fecerit ad omnia valebit. quia
lux dei vestigium eius est.
c. li.
Confitebor tibi domine rex et collaudabo te deum salvatorem
meum. Confitebor nomini tuo quoniam adiutor et protector
factus es mihi. et liberasti corpus meum a perdicione a laqueo lingue iniq(ue)
et a labiis operancium mendacium. Et in conspectu astancium factus es mihi
adiutor. et liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis tui. a rugientibus
preparatis ad escam. de manibus querencium animam meam. et de portis tribulacionum

que circumdedit me. A pressura flamme que circumdedit me, et in medio
ignis non sum estuatus. De altitudine ventris inferi, et a lingua coin-
quinata, et a verbo mendacii, a rege iniquo, et lingua iniusta. Laudabit
usque ad mortem anima mea dominum, et vita mea appropinquans erat in inferno
deorsum. Circumdederunt me undique, et non erat qui adiuvaret. Respiciens
eram ad adiutorium hominum, et non erat. Memoratus sum misericordie tue domine, et co-
operationis tue que a seculo sunt. Quoniam eruis sustinentes te, et liberas eos de
manibus gentium. Exaltasti super terram habitationem meam, et pro morte deflu-
ente deprecatus sum. Invocavi dominum patrem domini mei, ut non derelinquat me in
die tribulationis mee, et in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo nomen
tuum assidue, et collaudabo illud in confessione, et exaudita est oratio mea.
Liberasti me de perditione, et eripuisti me de tempore iniquo. Propterea
confitebor et laudem dicam tibi, et benedicam nomini domini. Cum adhuc iunior essem
priusquam oberrarem quesivi sapientiam palam in oratione mea. Ante templum
postulabam pro illa, et usque in novissimis inquiram eam, et florebit tamquam
precox uva. Letatum est cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter rectum,
a iuventute investigabam eam. Inclinavi modice aurem meam, et exce-
pi illam. Multam inveni in meipso sapientiam, et multum profeci in ea. Danti
mihi sapientiam dabo gloriam. Consiliatus sum enim ut facerem illam. Zelatus sum
bonum, et non confundar. Colluctata est anima mea in illa, et in faciendo eam
confirmatus sum. Manus meas extendi in altum, et in sapientia eius luxit anima
mea. Et ignorantias meas illuminavit. Animam meam direxi ad illam,
et in agnitione inveni eam. Possedi cum ipsis cor ab initio, propter hoc non dere-
linquar. Venter meus conturbatus est querendo illam, propterea possidebo bonam
possessionem. Dedit enim mihi dominus linguam mercedem meam, et in ipsa lau-
dabo eum. Appropiate ad me indocti, et congregate vos in domo discipline.
Quid adhuc retardatis, et quid dicitis in his. Anime vestre sitiunt
vehementer. Aperui os meum et locutus sum. Comparate vobis sine argento
sapientiam, et collum vestrum subicite iugo eius, et suscipiat anima vestra di-
sciplinam. In proximo est enim invenire eam. Videte oculis vestris quia modicum
laboravi, et inveni mihi multam requiem. Assumite vobis disciplinam
in multo numero argenti, et copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima
vestra in misericordia eius, et non confundemini in laude ipsius. Operamini opus
vestrum ante tempus, et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo. Explicit Ecclesiasticus

Nemo cum prophetas Incipit prologus sancti Ieronimi in librum Isaie
versibus viderit esse descriptos metro eos estimet apud
Hebreos ligari, et aliquid simile habere de psalmis
vel operibus Salomonis. Sed quod in Demosthene et Tullio
solet fieri, ut per cola scribantur et commata, qui utique pro- (cola: maioris distinctiones; commata: minores)
sa et non versibus conscripserunt. Nos quoque utilitati legentium
providentes interpretationem novam novo scribendi genere

Explicit ecclesiasticus Incipit prologus sancti Iheronimi in librum Ysaye

distinximus. Ac primum de Ysaya sciendum est quod in sermone disertus sit, quippe ut vir nobilis et urbane eloquentie, nec habens quicquam in eloquio rusticitatis admixtum. Unde accidit ut pre ceteris florem sermonis eius translacio non potuerit observare. Deinde etiam hoc adiciendum est quod non tam propheta dicendus sit quam ewangelista. Ita enim universa Christi ecclesieque misteria ad liquidum prosecutus est, ut non eum putes de futuro vaticinari sed de preteritis historiam texere. Unde conicio noluisse tunc temporis lxx interpretes fidei sue sacramenta perspicue ethnicis prodere, ne sanctum canibus et margaritas porcis darent. Que cum hanc editionem legeritis ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere, nec facile quempiam posse iudicare de interpretacione nisi intellexerit ante que legerit. Nos quoque patere morsibus plurimorum qui stimulante invidia quod consequi non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens in flammam mitto manum. Et nichilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor, ut quomodo greci post lxx translatores aquilam et simachum et theodotionem legunt, vel ob studium doctrine sue, vel ut lxx magis ex collacione eorum intelligant, sic et isti saltem unum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius et postea despiciant, ne videantur non ex iudicio sed ex odii presumptione ignorata dampnare. Prophetavit autem ysaias in ierusalem et in iudea, necdum decem tribubus in captivitatem ductis, ac de utroque regno nunc commixtim nunc separatim texit oraculum. Et cum interdum ad presentem respiciat historiam et post babilonie captivitatem reditum populi significet in iudeam, tamen omnis ei cura de vocacione gencium et de adventu Christi est. Quem quanto plus amatis o paula et eustochium, tanto magis ab eo petite ut pro obtrectacione presenti qua me indesinenter emuli laniant, ipse michi mercedem restituat in futurum, qui scit me ob hoc peregrine lingue eruditionem sudasse, ne iudei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diucius insultarent.

Explicit prologus Incipit argumentum

Ysayas in ierusalem nobili genere natus est. prophetavit sub manasse rege. sectus in duas partes occubuit. sepultus quoque est sub quercu rogel iuxta transitum aquarum quas olim ezechias rex iacto obstruxerat pulvere.

c. i.

Visio ysaie filii amos quam vidit super iudam et ierusalem in diebus ozie, ioathan, achaz, ezechie regum iuda. Audite celi et auribus percipe terra quoniam dominus locutus est. Filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui, israel autem non cognovit me et populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis. Dereliquerunt dominum, blasphemaverunt

Explicit prologus Incipit argumentum

sctm israel · abalienati sunt retrorsum · Super quo percuciam vos vltra
addentes preuaricacionem · Omne caput languidum · et omne cor merens ·
a planta pedis vsque ad verticem · non est in eo sanitas · vulnus et liuor
et plaga tumens · non est circumligata · nec curata medicamine · neque
fota oleo · Terra vestra deserta · ciuitates vestre succense igni · regionem
vestram coram vobis alieni deuorant · et desolabitur sicut in vastitate ho-
stili · Et derelinquetur filia syon vt vmbraculum in vinea · et sicut tugurium
in cucumerario · sicut ciuitas que vastatur · Nisi dominus exercituum reliquisset
nobis semen · quasi sodoma fuissemus · et quasi gomorra similes essemus ·
Audite verbum domini principes sodomorum · percipite auribus legem dei nostri
populus gomorre · Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum dicit dominus ·
plenus sum · Holocausta arietum et adipem pinguium et sanguinem
vitulorum et agnorum et hircorum nolui · Cum veneritis ante conspectum domini
mei · quis quesiuit hec de manibus vestris vt ambularetis in atriis
meis · Ne offeratis vltra sacrificium frustra · incensum abhominacio est michi ·
Neomeniam et sabbatum et festiuitates alias non feram · iniqui sunt
cetus vestri · Kalendas vestras et sollempnitates vestras odiuit anima mea · facta
sunt michi molesta laboraui sustinens · Et cum extenderitis manus vestras
auertam oculos meos a vobis · et cum multiplicaueritis oracionem non exaudiam ·
Manus vestre sanguine plene sunt · Lauamini et mundi estote · auferte
malum cogitacionum vestrarum ab oculis meis · Quiescite agere peruerse ·
discite bene facere · Querite iudicium · subuenite oppresso · iudicate pupil-
lo · defendite viduam · et venite et arguite me dicit dominus · Si fuerint
peccata vestra vt coccinum · quasi nix dealbabuntur · Et si fuerint rubra quasi
vermiculus · velud lana alba erunt · Si volueritis et audieritis me bona terre
comedetis · Et si nolueritis et me ad iracundiam prouocaueritis · gladius
deuorabit vos · quia os domini locutum est · Quomodo facta est meretrix ciuitas
fidelis plena iudicii · Iusticia habitauit in ea · nunc autem homicide ·
Argentum tuum versum est in scoriam · vinum tuum mixtum est aqua · Principes
tui infideles · socii furum · omnes diligunt munera · sequuntur retribuciones ·
Pupillo non iudicant · et causa vidue non ingreditur ad eos · Propter hoc
ait dominus deus exercituum fortis israel · Heu consolabor super hostibus meis
et vindicabor de inimicis meis · Et conuertam manum meam ad te · et ex-
coquam ad purum scoriam tuam · Et auferam omne stagnum tuum · et resti-
tuam iudices tuos vt prius fuerunt · et consiliarios tuos sicut antiquitus ·
Post hec vocaberis ciuitas iusti · vrbs fidelis · Syon in iudicio redimetur
et reducent eam in iusticia · Et conteret scelestos et peccatores simul · et
qui dereliquerunt dominum consumentur · Confundentur enim ab ydolis quibus
sacrificauerunt · et erubescetis super ortis quos elegeratis · cum fueritis velud
quercus defluentibus foliis · et velut ortus absque aqua · Et erit fortitudo
vestra vt fauilla stuppe et opus vestrum quasi scintilla · et succendetur vtrumque

simul et non erit qui extinguat c. ij.
Verbum quod vidit ysaias filius amos super iudam et ierusalem Et erit
in novissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium
et elevabitur super colles et fluent ad eum omnes gentes et ibunt populi
multi et dicent venite et ascendamus ad montem domini et ad domum dei
iacob et docebit nos vias suas et ambulabimus in semitis eius quia
de syon exibit lex et verbum domini de ierusalem Et iudicabit gentes et arguet
populos multos Et conflabunt gladios suos in vomeres et lanceas suas
in falces Non levabit gens contra gentem gladium nec exercebuntur ultra ad
prelium Domus iacob venite et ambulemus in lumine domini dei nostri
Proiecisti enim populum tuum domum iacob quia repleti sunt ut olim et
augures habuerunt sicut philistim et pueris alienis adheserunt Re-
pleta est terra auro et argento et non est finis thesaurorum eius Et reple-
ta est terra eorum equis et innumerabiles quadrige eius Et repleta est
terra ydolis eius opera manuum suarum adoraverunt quod fecerunt digiti
eorum Et incurvavit se homo et humiliatus est vir Ne ergo dimittas eis
Ingredere in petram absconde in fossa humo a facie timoris domini
et a gloria maiestatis eius Oculi sublimes hominis humiliati sunt
et incurvabitur altitudo virorum Exaltabitur autem dominus solus in die illa quia
dies domini exercituum super omnem superbum et excelsum et super omnem arrogantem
et humiliabitur et super omnes cedros libani sublimes et erectas et super omnes
quercus basan et super omnes montes excelsos et super omnes colles ele-
vatos et super omnem turrim excelsam et super omnem murum munitum
et super omnes naves tharsis et super omne quod visu pulcrum est Et incurvabitur
omnis sublimitas hominum et humiliabitur altitudo virorum Et elevabitur
dominus solus in die illa et ydola penitus conterentur Et introibunt in spe-
luncas petrarum et in voragines terre a facie formidinis domini et a
gloria maiestatis eius cum surrexerit percutere terram In die illa proiciet
homo ydola argenti sui et simulacra auri sui que fecerat sibi ut ado-
raret talpas et vespertiliones Et ingredietur scissuras petrarum et in
cavernas saxorum a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius
cum surrexerit percutere terram Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in
naribus eius est quia excelsus reputatus est ipse c. iij
Ecce enim dominator dominus exercituum auferet ab ierusalem et ab iuda
validum et fortem omne robur panis et omne robur aque
fortem et virum bellatorem et iudicem et prophetam et ariolum et senem
principem super quinquaginta et honorabilem vultu et consiliarium et sapientem
de architectis et prudentem eloquii mistici Et dabo pueros principes
eorum et effeminati dominabuntur eis Et irruet populus vir ad virum unus
quisque ad proximum suum Tumultuabitur puer contra senem et ignobilis
contra nobilem Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui et

dicet: Vestimentum tibi est, princeps noster esto, ruina autem hec sub manu
tua. Respondebit in die illa dicens: Non sum medicus, et in domo mea non
est panis neque vestimentum; nolite constituere me principem populi. Ruit enim
Ierusalem et Iuda concidit, quia lingua eorum et adinventiones eorum contra
dominum, ut provocaret oculos maiestatis eius. Agnitio vultus eorum respondebit
eis, et peccatum suum quasi Sodoma predicaverunt nec absconderunt. Ve
anime eorum, quia reddita sunt eis mala. Dicite iusto quoniam bene, quoniam
fructum adinventionum suarum comedet. Ve impio in malum; retributio enim
manuum eius fiet ei. Populum meum exactores sui spoliaverunt, et mulieres no
dominate sunt eis. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, et viam
gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicandum dominus, et stat ad iudicandos
populos. Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui et principibus eius:
Vos enim depasti estis vineam meam, et rapina pauperis in domo vestra.
Quare atteritis populum meum, et facies pauperum commolitis? dicit dominus
deus exercituum. Et dixit dominus: Pro eo quod elevate sunt filie Syon, et ambula-
verunt extento collo, et nutibus oculorum ibant, et plaudebant ambula-
bant, et pedibus suis composito gradu incedebant, decalvabit dominus verticem
filiarum Syon, et dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet dominus
ornamentum calciamentorum, et lunulas, et torques, et monilia, et armillas,
et mitras, et discriminalia, et periscelidas, et murenulas, et olfactoriola,
et inaures, et anulos, et gemmas in fronte pendentes, et mutatoria, et pallio-
la, et linteamina, et acus, et specula, et sindones, et vittas, et theristra.
Et erit pro suavi odore fetor, et pro zona funiculus, et pro crispanti
crine calvitium, et pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimi quoque viri tui gla-
dio cadent, et fortes tui in prelio. Et merebunt atque lugebunt porte eius, et
Et apprehendent septem mulieres c. iiij. in desolata terra sedebit.
virum unum in die illa, dicentes: Panem nostrum comedemus, et vestimentis
nostris operiemur; tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer oppro-
brium nostrum. In die illa erit germen domini in magnificentia et gloria, et fructus terre
sublimis, et exultacio hiis qui salvati fuerint de Israel. Et erit omnis qui
relictus fuerit in Syon, et residuus in Ierusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus
est in vita in Ierusalem. Si abluerit dominus sordes filiarum Syon, et sanguinem Ierusalem
laverit de medio eius in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Et creavit dominus super
omnem locum montis Syon, et ubi invocatus est, nubem per diem, et fumum,
et splendorem ignis flammantis in nocte; super omnem enim gloriam protectio.
Et tabernaculum erit in umbraculum diei ab estu, et in securitatem, et in
absconsionem a turbine et a pluvia. c. v.
Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vinee sue. Vinea
facta est dilecto meo in cornu filio olei. Et sepivit eam et lapides
elegit ex illa, et plantavit vineam electam, et edificavit turrim in
medio eius, et torcular extruxit in ea, et expectavit ut faceret uvas.

et fecit labruscas. Nunc igitur habitatores ierusalem et viri iuda iudicate inter me
et inter vineam meam. Quid est quod debui ultra facere vinee mee et non feci
ei. An quod expectavi ut faceret uvas et fecit labruscas. Et nunc ostendam
vobis quid faciam vinee mee. Auferam sepem eius et erit in direptionem. Di-
ruam maceriam eius et erit in conculcationem. Et ponam eam desertam. Non putabitur
et non fodietur. Et ascendent super eam vepres et spine. Et nubibus mandabo ne
pluant super eam imbrem. Vinea enim domini exercituum domus israel est. Et viri
iuda delectabile germen eius. Et expectavi ut faceret iudicium. Et ecce ini-
quitas. Et iusticiam. Et ecce clamor. Ve qui coniungitis domum ad domum.
Et agrum agro copulatis usque ad terminum loci. Numquid habitabitis vos soli
in medio terre. In auribus meis sunt hec dicit dominus exercituum. Nisi domus multe
deserte fuerint grandes et pulcre et absque habitatore. Decem enim iugera vinearum
facient lagunculam unam. Et xxx modii sementis facient modios tres.
Ve qui consurgitis mane ad sectandam ebrietatem et potandum usque ad
vesperam ut vino estuetis. Cithara et lira et tympanum et tibia et vinum in
conviviis vestris. Et opus domini non respicitis. nec opera manuum eius consideratis.
Propterea captivus ductus est populus meus quia non habuit scientiam. Et nobiles eius
interierunt fame. Et multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatavit infernus
eius et populus eius animam suam et aperuit os suum absque ullo termino. Et descendent fortes et sublimes
eius. gloriosique eius ad eum. Et incurvabitur homo et humiliabitur vir. Et oculi su-
blimium deprimentur. Et exaltabitur dominus exercituum in iudicio. Et deus sanctus sancti-
ficabitur in iusticia. Et pascentur agni iuxta ordinem suum. Et deserta in ubertatem
versa advene comedent. Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis
vanitatis. Et quasi vinculum plaustri peccatum. Qui dicitis festinet et
cito veniat opus eius ut videamus. Et appropiet et veniat consilium sancti
israel et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bonum et bonum malum.
ponentes tenebras lucem et lucem tenebras. ponentes amarum in dulce
et dulce in amarum. Ve qui sapientes estis in oculis vestris. Et coram vobismet
ipsis prudentes. Ve qui potentes estis ad bibendum vinum. Et viri fortes
ad miscendam ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus. Et iusticiam iusti
aufertis ab eo. Propter hoc sicut devorat stipulam flamma ignis. Et calor
flamme exurit. sic radix eorum quasi favilla erit. Et germen eorum
ut pulvis ascendet. Abiecerunt enim legem domini exercituum. Et eloquium sancti
israel blasphemaverunt. Ideo iratus est furor domini in populo suo. Et extendit
manum suam super eum et percussit eum et conturbati sunt montes. Et facta sunt
morticinia eorum quasi stercus in medio platearum. In his omnibus non
est aversus furor eius. Sed adhuc manus eius extenta. Et levabit signum
in nationibus procul. Et sibilabit ad eum de finibus terre. Et ecce festinus
velociter veniet. Non est deficiens neque laborans in eo. Non dormitabit
neque dormiet. neque solvetur cingulum renum eius. nec rumpetur corrigia
calciamenti eius. Sagitte eius acute. Et omnes arcus eius extenti.

Ungule equorum eius sicut silex. et rote eius quasi impetus tempestatis
Rugitus eius ut leonis. rugiet ut catuli leonum. et frendet et tenebit
predam. et amplexabitur et non erit qui eruat et sonabit super eum in die
illa sicut sonitus maris Aspiciemus in terram et ecce tenebre tribulationis
et lux obtenebrata est in caligine eius C VI
In anno quo mortuus est rex ozias vidi dominum sedentem super solium excel- vi
sum et eleuatum. et plena erat domus eius maiestate eius. et ea que sub
ipso erant replebant templum Seraphim stabant super illud. sex ale uni et
sex ale alteri Duabus velabant faciem eius. et duabus velabant pedes
eius et duabus volabant Et clamabant alter ad alterum. et dicebant Sanctus
Sanctus. sanctus dominus deus exercituum. plena est omnis terra gloria eius Et commota
sunt superliminaria cardinum a voce clamantis. et domus impleta est fumo
et dixi. Ve michi quia tacui. quia vir pollutus labiis ego sum. et in medio
populi polluta labia habentis ego habito. et regem dominum exercituum vidi oculis
meis Et volauit ad me unus de seraphim. et in manu eius calculus
quem forcipe tulerat de altari. Et tetigit os meum et dixit Ecce tetigi
labia tua. et auferetur iniquitas tua. et peccatum tuum mundabitur. Et audiui
vocem domini dicentis. Quem mittam et quis ibit ex vobis. Et dixi. Ecce ego
mitte me. Et dixit. Vade et dices populo huic. Audite audientes et ne
nolite intelligere. et videte visionem et nolite cognoscere Excecta cor populi
huius. et aures eius aggraua. et oculos eius claude. ne forte videat oculis
et auribus suis audiat. et corde suo intelligat. et conuertatur et sanem eum
Et dixi. Usquequo domine. Et dixit Donec desolentur ciuitates absque habitatore
et domus sine homine. et terra relinquetur deserta. et longe faciet dominus homines et multiplicabitur que de-
et adhuc in ea decimatio. et conuertetur. et erit in ostensionem sicut therebintus relicta fuerat in medio terre
et sicut quercus que expandit ramos suos Semen sanctum erit id quod steterit in ea
Et factum est in diebus achaz filii ioathan C VII filii vii
filii ozie regis iuda ascendit rasin rex sirie. et facee filius
romelie rex israel in ierusalem. ad preliandum contra eam. et non potuerunt
debellare eam Et nunciauerunt domui dauid dicentes Requieuit siria
super effraim Et commotum est cor eius. et cor populi eius. sicut mouentur
ligna siluarum a facie venti. Et dixit dominus ad ysaiam Egredere in occursum
achaz tu. et qui derelictus est iasub filius tuus ad extremum aqueductus
piscine superioris in via agri fullonis. et dices ad eum Vide ut si-
leas Noli timere et cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum fu-
migantium istorum in ira furoris rasin regis sirie et filii romelie. eo
quod consilium inierit contra te syria malum. et effrayim et filius romelie
dicentes Ascendamus ad iudam et suscitemus eum. et auellamus eum
ad nos. et ponamus regem in medio eius filium tabeel. Hec dicit dominus
deus Non stabit et non erit istud. sed caput syrie damascus. et caput dama-
sci rasin. Et adhuc lxv anni. et desinet effrayim esse populus. et caput

effraim samaria. et caput samarie filius romelie. Si non credideritis
non permanebitis. Et adiecit dominus loqui ad achaz dicens. Pete tibi
signum a domino deo tuo in profundum inferni sive in excelsum supra. Et dixit
achas Non petam et non temptabo dominum. Et dixit Audite ergo domus david
Numquid parum vobis est molestos esse hominibus. quia molesti estis et deo meo
Propter hoc dabit dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet et pariet fi-
lium. et vocabitur nomen eius emanuel. Butirum et mel comedet ut sciat
reprobare malum et eligere bonum. Quia antequam sciat puer reprobare ma-
lum et eligere bonum. derelinquetur terra quam tu detestaris a facie duorum
regum istorum. Adducet dominus super te et super populum tuum et super domum patris
tui dies qui non venerunt a diebus separationis effraym a iuda cum rege
assiriorum. Et erit in die illa. sibilabit dominus musce. que est in extremo
fluminum egipti. et api que est in terra assur. et venient et requiescent omnes
in torrentibus vallium. et cavernis petrarum et in omnibus frutectis. et in universis
foraminibus. In die illa radet dominus in novacula acuta in hiis qui trans
flumen sunt in rege assiriorum caput et pilos pedum et barbam universam.
Et erit in die illa Nutriet homo vaccam boum et duas oves. et pre ubertate
lactis comedet butirum. Butirum enim et mel manducabit omnis qui relictus
fuerit in medio terre. Et erit in die illa. omnis locus ubi fuerint mille vites
mille argenteis. et in spinas et in vepres erunt. Cum sagittis et arcu ingre-
dientur illuc. vepres enim et spine erunt in universa terra. et omnes montes
qui in sarculo sarientur non veniet illuc terror spinarum et veprium. Et
erit in pascua bovis et in conculcationem pecoris C VIII
Et dixit dominus ad me Sume tibi librum grandem. et scribe in eo stilo
hominis. Velociter spolia detrahe cito predare Et adhibui mihi testes
fideles. Uriam sacerdotem et zachariam filium barachie et accessi
ad prophetissam. et concepit et peperit filium Et dixit dominus ad me Voca nomen
eius accelera. spolia detrahe. festina predari. Quia antequam sciat puer
vocare patrem suum et matrem suam auferetur fortitudo damasci. et spolia sa-
marie coram rege assiriorum. Et adiecit dominus loqui ad me adhuc dicens
Pro eo quod abiecit populus iste aquas syloe que vadunt cum silentio et
assumpsit magis rasin et filium romelie: propter hoc ecce dominus adducet
super vos aquas fluminis fortes et multas. regem assiriorum et omnem gloriam
eius et ascendet super omnes rivos eius. et fluet super omnes ripas eius
et ibit per iudam inundans et transiens usque ad collum veniet. Et erit
extensio alarum eius implens latitudinem terre tue o emanuel Congre-
gamini populi et vincimini. et audite universe procul terre Confortamini et vin-
cimini. accingite vos et vincimini. Inite consilium et dissipabitur Loqui-
mini verbum et non fiet. quia nobiscum deus Hec enim ait dominus ad me Sic
in forti manu erudivit me ne irem in via populi huius dicens Non dicatis
coniuratio Omnia enim que loquitur populus iste coniuratio est Et timorem

eius ne paueatis neque timeatis. dnm exercituum ipm sanctificate. Ipse
pauor vr. ipse terror vr. et erit vobis in sanctificacionem. in lapidem aut offensionis
et in petram scandali duabus domibus isrl. in laqueum et in ruinam habitan-
tibus ihrlm. et offendent ex eis plurimi et cadent et conterentur. et irretientur
et capientur. Liga testimonium. signa legem in discipulis meis. Et expectabo
dnm qui abscondit faciem suam a domo iacob. et prestolabor eum. Ecce ego
et pueri quos michi dedit dns in signum et in portentum israhel a dno exercituum qui habitat
in monte syon. Et cum dixerint ad vos. querite a phitonibus et a diuinis
qui strident in incantacionibus suis. Numquid non populus a deo suo requiret visionem
pro viuis ac mortuis. Ad legem magis et ad testimonium. Quod si non
dixerint iuxta verbum hoc non erit eis matutina lux. Et transibit per eam. et cor-
ruet et esuriet. et cum esurierit irascetur. et maledicet regi suo et deo suo.
Et suspiciet sursum. et ad terram intuebitur. Et ecce tribulacio et tenebre.
dissolucio et angustia. et caligo persequens et non poterit auolare de angustia
Primo tempore alleuiata est terra zabulon C. ix. ·sua ix
et terra neptalim. et nouissimo aggrauata est via maris trans ior-
danem galilee gencium. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem
magnam. habitantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. Multi-
plicasti gentem. non magnificasti leticiam. Letabuntur coram te sicut qui le-
tantur in messe. sicut exultant victores capta preda quando diuidunt spo-
lia. Iugum enim oneris eius et virgam humeri eius. et sceptrum exactoris
eius superasti sicut in die madian. Quia omnis violenta predacio cum tumultu
et vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem et cibus ignis. Paruulus no
enim natus est nobis. et filius datus est nobis. Et factus est principatus super
humerum eius. et vocabitur nomen eius admirabilis. consiliarius. deus
fortis. pater futuri seculi. princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium. et pacis
non erit finis. Super solium dauid et super regnum eius sedebit. ut confirmet
et corroboret illud in iudicio. et iusticia a modo et vsque in sempiternum. Ze-
lus dni exercituum faciet hoc. Verbum misit dns in iacob. et cecidit
in israhel. Et sciet populus omnis effraim et habitantes samariam in superbia
et magnitudine cordis dicentes. Lateres ceciderunt. sed quadris lapi-
dibus edificabimus. sicomoros succiderunt. sed cedros immutabimus. Et
eleuabit dns hostes rasin super eum. et inimicos eius in tumultum
vertet. syriam ab oriente. et philistiim ab occidente. et deuorabunt israhel
toto ore. In omnibus hijs non est auersus furor eius. sed adhuc manus
eius extenta. Et populus non est reuersus ad percucientem se. et dnm exercituum
non inquisierunt. Et disperdet dns ab israhel caput. et caudam incuruantem et
refrenantem in die vna. Longeuus et honorabilis ipse est caput. et
propheta docens mendacium ipse cauda est. Et erunt qui beatificant populum istum
seducentes. et qui beatificantur precipitati. Propter hoc super adolescentulis
eius non letabitur dns. et pupillorum adolescentulorum non miserebitur.

Quia omnis ypocrita e nequam ⁊ vniuersum os locutum e stulticiam. In omnibus
hys non est auersus furor eius sed adhuc manus eius extenta ⁊ populus non e
reuersus ad percucientem se. Succensa e enim quasi ignis impietas vepres et
spinam vorabit ⁊ succendetur in densitate saltus ⁊ conuoluetur in superbia fumi
In ira domini exercituum conturbata erit terra ⁊ erit populus quasi esca ignis Vir fratri
suo non parcet ⁊ declinabit ad dexteram ⁊ esuriet ⁊ comedet ad sinistram et
non saturabitur Vnusquisque carnem brachij sui vorabit Manasses effraim
⁊ effraim manassen. simul ipsi contra iuda. In omnibus hys non e auersus furor
eius sed adhuc manus extenta

C. decimum

Ve qui condunt leges iniquas ⁊ scribentes iniusticiam scripserunt ut opprime-
rent in iudicio pauperes ⁊ vim facerent cause humilium populi mei vt
essent vidue preda eorum ⁊ pupillos diriperent Quid facietis
in die visitacionis et calamitatis de longe venientis. Ad cuius fugietis
auxilium ⁊ vbi derelinquetis gloriam vestram. Ne incuruemini sub vinculo ⁊ cum inter-
fectis cadatis. Super omnibus hys non e auersus furor eius sed adhuc manus
eius extenta Ve assur virga furoris mei ⁊ baculus ipse est in manu eorum
indignacio mea. Ad gentem fallacem mittam eum ⁊ contra populum furoris mei man-
dabo illi ut auferat spolia ⁊ diripiat predam ⁊ ponat illum in conculcationem
arbitrabitur quasi lutum platearum Ipse autem non sic arbitrabitur ⁊ cor eius non ita estimabit
sed ad conterendum erit cor eius ⁊ ad internicionem gentium non paucarum Dicet
enim Nunquid non principes mei simul reges sunt. Nunquid non ut charchamis
sic chalano Nunquid non ut arfad sic emath Nunquid non ut damascus
sic samaria Quomodo inuenit manus mea regna ydoli Sic ⁊ simulacra eorum
de ierusalem ⁊ de samaria Nunquid non sicut feci samarie ⁊ ydolis eius sic faciam
ierusalem ⁊ simulacris eius Et erit cum impleuerit dominus cuncta opera sua in monte
syon ⁊ ierusalem visitabo super fructum magnifici cordis regis assur ⁊ super gloriam
altitudinis oculorum eius Dixit enim In fortitudine manus mee ego feci ⁊ in
sapiencia mea intellexi ⁊ abstuli terminos populorum ⁊ principes eorum depredatus
sum. et detraxi quasi potens in sublime sedentes ⁊ inuenit quasi nidum manus
mea fortitudinem populorum Et sicut colliguntur oua que derelicta sunt. sic vniuersam
terram ego congregaui ⁊ non fuit qui moueret pennam ⁊ aperiret os ⁊ ganniret
Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea. aut exaltabitur serra contra
eum a quo trahitur Quomodo si eleuetur virga contra leuantem se ⁊ exaltetur baculus
qui vtique lignum e Propter hoc mittet dominator dominus exercituum in pinguibus
eius tenuitatem ⁊ subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis
Et erit lumen israel in igne ⁊ sanctus eius in flamma Et succendetur ⁊ devo-
rabitur spina eius et vepres in die vna. Et gloria saltus eius ⁊ carmeli
eius ab anima vsque ad carnem consumetur Et erit terrore profugus ⁊ reliquie
ligni saltus eius pre paucitate numerabuntur ⁊ puer scribet eos Et erit in die illa
non adiciet israel residuum ⁊ hij qui fugerint de domo iacob inniti super
eo qui percutit eos. sed innitetur super dominum sanctum israel in veritate. Reliquie

cõv͛tet᷑. reliquie inquã iacob ad dñm forte. Si enim fuit pplš tu᷒ isrl
q̃ arena maris. reliq̃e cõu͛tet᷑ ex eo Consumacio abreuiata inunda-
bit iusticiã Consumacionẽ enim 7 abbreuiacionẽ dñs ds exercituũ faciet i medio
omnis terre. ppt͛ hec. hec dicit dñs ds exercituũ Noli timere pplš meus habitator
syon ab assur. in v͛ga enim pcuciet te. 7 baculũ suũ leuabit sup te. in
via egipti Adhuc enim paululũ modicũq̃ 7 cõsummabit͛ indignacio 7
furor meus sup scelus eorũ. 7 suscitabit sup eũ dñs exercituũ flagellũ iuxta
plagã madian in petra oreb. 7 v͛gam suã sup mare. 7 eleuabit eã
in via egipti. Et erit in die illa. auferet᷑ onus eius de humero tuo 7
iugũ eius de collo tuo. 7 cõputrescet iugũ a facie olei. Veniet in
aioth trãsibit cũ in magron apud machmas cõmendabit vasa sua
Trãsierũt cursim gabaa sedes nra Obstupuit rama. gabaa
saulis fugit. Hinni voce tua filia gallim. attende laisa. paupcula
anathot Migrauit medemena. habitatores gabim cõfortamini.
adhuc dies est ut in nobe stet᷑ agitabit manũ suã sup montẽ filie
syon. collẽ ierlm Ecce dñator dñs exercituũ cõfringet lagunculã in
terrore. 7 excelsi statura succident᷑. 7 sublimes humiliabunt᷑. 7 subu͛tet᷑
cõdensa saltus ferro 7 libanus cũ excelsis cadet C XI

ET egredietur v͛ga de radice yesse. 7 flos de radice ei᷒ ascen-
det. 7 requiescet sup eũ spũs dñi. spũs sapie 7 intellectus. spũs
cõsilij 7 fortitudinis. spũs sciencie 7 pietatis. 7 replebit eum
spũs timoris domini Non scḋm visionẽ oculoȝ iudicabit. neq̃ scḋm audi-
tum aurium arguet. sed iudicabit in iusticia paupes. 7 arguet in equitate
p mansuetis terre Et pcuciet terrã v͛ga oris sui. 7 spũ labiorũ suorũ
interficiet impiũ. Et erit iusticia cingulũ lumboȝ ei᷒. 7 fides cincto-
riũ renũ ei᷒. Habitabit lupus cũ agno. 7 puer paruulus minabit
eos. vitulus 7 vrsus pascent᷑ simul. requiescent catuli eoȝ Et leo q̃si
bos comedet paleas. 7 delectabit᷑ infans ab vbere sup foramine
aspidum. 7 in cauerna reguli qui ablactatus fuit manũ suã mittet
Non nocebunt 7 nõ occident in vniũso monte scõ meo. quia repleta
est terra sciencia dñi sicut aque maris opientes. In die illa radix iesse
q̃ stat in signũ pploȝ. ipsũ gentes deprecabunt᷑. 7 erit sepulcrũ ei᷒
gloriosũ Et erit in die illa Adiciet dñs scḋo manũ suã ad possidendũ
residuũ ppli sui qḋ relinquet᷑ ab assirijs 7 ab egipto. 7 a phetros
7 ab ethiopia. 7 ab helam. 7 a sennaar. 7 ab emath 7 ab insulis
maris Et leuabit dñs signũ in naciões. 7 cõgregabit pfugos isrl. et
dispsos iuda colliget a iiijor plagis terre Et auferet᷑ zelus effraim
7 hostes iuda pibunt Effraim nõ emulabit᷑ iudam. 7 iudas nõ
pugnabit cõ effraym. Et volabunt in humeros philistim p mare simul
pdabunt᷑ filios orientis. Ydumea 7 moab pceptũ manus eoȝ. 7
filij amon obedientes erũt Et desolabit dñs linguã maris egipti.

Et leuabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui: et percuciet eum
in septem riuis. ita ut transeant per eum calciati Et erit via residuo
populo meo qui relinquetur ab assiriis sicut fuit israheli in die qua ascen-
xii ET dices in die illa C XII · dit de terra egipti
Confitebor tibi domine quoniam iratus es michi: conuersus est furor tuus et consolatus
es me Ecce deus saluator meus fiducialiter agam et non timebo. Quia
fortitudo mea et laus mea dominus. et factus est michi in salutem Haurietis aquas
in gaudio de fontibus saluatoris. et dicetis in die illa Confitemini domino
et inuocate nomen eius Notas facite in populis adinuentiones eius. mementote
quoniam excelsum est nomen eius Cantate domino quoniam magnifice egit fecit
annunciate hoc in uniuersa terra Exulta et lauda habitacio syon. quia ma-
gnus in medio tui sanctus israhel. C XIII
xiii Onus babilonis quod vidit ysaias filius amos propheta Super
montem caliginosum leuate signum. exaltate vocem. leuate manum.
et ingrediantur portas duces Ego mandaui sanctificatis meis. et vocaui
fortes meos in ira mea. exultantes in gloria mea Vox multitudinis
in montibus quasi populorum frequentium. vox sonitus regum gencium congregatarum
Dominus exercituum precepit milicie belli venientibus de terra procul a summi-
teh tate celi: dominus et vasa furoris eius. ut disperdat omnem terram Vlulate quia
prope est dies domini. quasi vastitas a domino veniet Propter hoc omnes manus dissol-
uentur. et omne cor hominis tabescet et conteretur Torciones et dolores
tenebunt quasi parturiens dolebunt. Vnusquisque ad proximum suum stupebit
facies combuste vultus eorum Ecce dies domini veniet crudelis. et indi-
gnacionis plenus. et ire furorisque ad ponendam terram in solitudinem
et peccatores eius conterendos de ea quoniam stelle celi et splendor earum non
expandent lumen suum Obtenebratus est sol in ortu suo. et luna non splendebit
in lumine suo Et visitabo super orbis mala et contra impios iniquitatem eorum.
et quiescere faciam superbiam infidelium. et arroganciam fortium humiliabo Pre-
ciosior erit vir auro et homo mundo obrizo Super hoc celum turbabo et
mouebitur terra de loco suo. propter indignacionem domini exercituum. et propter diem ire
furoris eius Et erit quasi dammula fugiens et quasi ovis. et non erit qui congreget
Vnusquisque ad populum suum conuertetur. et singuli ad terram suam fugient Omnis
qui inuentus fuerit occidetur. et omnis qui superuenerit cadet in gladio In-
fantes eorum allidentur in oculis eorum diripientur domus eorum. et vxores
eorum violabuntur Ecce ego suscitabo super vos medos qui argentum non
querant nec aurum velint. sed sagittis paruulos interficient. et lactanti-
bus vteri non miserebuntur. et super filios non parcet oculus eorum Et erit
babilon illa gloriosa in regnis inclita in superbia chaldeorum. sicut
subuertit dominus sodomam et gomorram Non habitabitur vsque in finem. et non
fundabitur vsque ad generacionem nec ponet ibi tentoria arabs. nec pa-
stores requiescent ibi. sed requiescent ibi bestie. et replebuntur domus

eorum draconibus et habitabunt ibi struciones et pilosi saltabunt ibi et
respondebunt ibi ulule in edibus eius et sirene in delubris voluptatis
Prope est ut veniat tempus eius et dies eius non C XIIII
prolongabuntur. Miserebitur enim dominus iacob et eliget adhuc de israel et
requiescere eos faciet super humum suam. Adiungetur advena ad eos
et adherebit domui iacob. Et tenebunt eos populi et adducent eos in locum
suum. Et possidebit eos domus israel super terram domini in servos et ancillas et
erunt capientes eos qui se ceperant et subicient exactores suos. Et erit
in die illa cum requiem dederit tibi deus a labore et a concussione tua et a ser-
vitute dura qua ante servivisti sumes parabolam istam contra regem babi-
lonis et dices. Quomodo cessavit exactor. Quievit tributum. Contrivit
dominus baculum impiorum. Virgam dominancium cedentem populos in indignatione
plaga insanabili subicientem in furore gentes persequentem crudeliter. Con-
quievit et siluit omnis terra gavisa est et exultavit. Abietes quoque
letate sunt super te et cedri libani. Ex quo dormisti non ascendit qui
succidat nos. Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui. Susci-
tabit tibi gigantes. Omnes principes terre surrexerunt de soliis suis
omnes principes nacionum. Universi respondebunt et dicent tibi. Et tu vulneratus es
sicut et nos. Nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua
concidit cadaver tuum. Subter te sternetur tinea et operimentum tuum erunt
vermes. Quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris. Corruisti No
in terram qui vulnerabas gentes. Qui dicebas in corde tuo. In celum con-
scendam super astra exaltabo solium meum. Sedebo in monte testamenti
in lateribus aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium. Similis ero
altissimo. Verumtamen detraheris in profundum laci. Qui te viderint ad
te inclinabuntur teque prospicient. Numquid iste est vir qui conturbavit
terram qui concussit regna. Qui posuit orbem desertum et urbes eius de-
struxit. Vinctis eius non aperuit carcerem. Omnes reges gencium universi
dormierunt in gloria. Unusquisque in domo sua. Tu autem proiectus es de se-
pulcro tuo quasi stipes inutilis. Vide sanie pollutus et obvolutus
cum eis qui interfecti sunt gladio et descenderunt ad fundamenta laci. Quasi
cadaver putridum non habebis consorcium neque cum eis in sepultura. Tu
enim terram disperdidisti tu populum occidisti. Non vocabitur in eternum semen
pessimorum. Preparate filios eius occisioni in iniquitate patrum eorum.
Non consurgent nec hereditabunt terram neque implebunt faciem orbis civitatum.
Et consurgam super eos dicit dominus exercituum. Et perdam babilonis nomen
et reliquias et germen et progeniem ait dominus. Et ponam eam in possessionem
ericii et in paludes aquarum et scopabo eam in scopa terens dicit
dominus exercituum. Iuravit dominus exercituum dicens. Si non ut putavi ita
erit. Et quomodo mente tractavi sic eveniet ut conteram assirium in terra mea
et in montibus meis conculcem eum. Et auferetur ab eis iugum eius et

omnibus illis ab humero eorum tolletur. Hoc consilium quod cogitavi super omnem
terram, et haec est manus extenta super universas gentes. Dominus enim exercituum
decrevit, et quis poterit infirmare? Et manus eius extenta, et quis
avertet eam? In anno quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud:
3 Ne laeteris Philistaea omnis tu, quoniam comminuta est virga percussoris tui.
De radice enim colubri egredietur regulus, et semen eius absorbens volu-
crem. Et pascentur primogeniti pauperum, et pauperes fiducialiter requiescent.
Et interire faciam in fame radicem tuam, et reliquias tuas interficiam. Ulula
porta, clama civitas, prostrata est Philistaea omnis. Ab aquilone
enim fumus veniet, et non est qui effugiet agmen eius. Et quid
respondebitur nuntiis gentis? Quia Dominus fundavit Sion, et in ipso sperabunt pauperes
xv Onus Moab. Quia nocte vastata C XV populi eius
est Ar Moab, conticuit. Quia nocte vastatus est murus Moab,
conticuit. Ascendit domus et Dibon ad excelsa in planctum super
Nabo et super Medaba ululabit. In cunctis capitibus eius calvitium,
omnis barba radetur. In triviis eius accincti sunt sacco, super tecta
eius et in plateis eius omnis ululatus descendit in fletum. Clamabit
Esebon et Eleale, usque Iasa audita est vox eorum. Super hoc expediti
Moab ululabunt, anima eius ululabit sibi. Cor meum ad Moab clama-
bit, vectes eius usque ad Segor, vitulam conternantem. Per ascensum
enim Luith flens ascendet, et in via Oronaim clamorem contritionis leva-
bunt. Aquae enim Nemrim desertae erunt, quia defecit germen, aruit
herba, viror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis et visitatio eorum
ad torrentem salicum ducent eos. Quoniam circuivit clamor terminum Moab,
usque ad Gallim ululatus eius, et usque ad puteum Helim clamor
eius. Quia aquae Dibon repletae sunt sanguine. Ponam enim super Dibon addi-
tamenta, his qui fugerint de Moab leonem et reliquiis terrae.
xvi Emitte agnum Domine dominatorem terrae de Petra deserti C XVI
ad montem filiae Sion. Et erit sicut avis fugiens et pulli de
nido avolantes, sic erunt filiae Moab in transcensu Arnon. Inco-
silium, coge concilium. Pone quasi noctem umbram tuam in meridie, absconde
vagos fugientes, ne prodas. Habitabunt apud te profugi mei. Moab
esto latibulum eorum a facie vastatoris. Finitus est enim pulvis, con-
summatus est miser. Defecit qui conculcabat terram. Et praeparabitur in misericordia
solium, et sedebit super eum in veritate in tabernaculo David, iudicans et quaerens
iudicium, et velociter reddens quod iustum est. Audivimus superbiam Moab,
superbus est valde. Superbia eius et arrogantia eius et indignatio eius
plus quam fortitudo eius. Idcirco ululabit Moab ad Moab, universus
ululabit. His qui laetantur super muros cocti lateris loquimini pla-
gas suas. Quoniam suburbana Esebon deserta sunt, et vineam Sabama
domini gentium exciderunt, flagella eius usque ad Iazer pervenerunt.

erraverunt in deserto propagines eius relicte sunt transierunt mare. Super
hoc plorabo in fletu iazer vineam sabama. Inebriabo te lacrima mea
esebon et eleale. quoniam super vindemiam tuam et super messem tuam vox
calcantium irruit. Et auferetur leticia et exultacio de carmelo et in
vineis non exultabit neque iubilabit. Vinum in torculari non calcabit
qui calcare consueverat. vocem calcantium abstuli. Super hoc venter
meus ad moab quasi cithara sonabit. et viscera mea ad murum cocti
lateris. Et erit cum apparuerit quod laboravit moab super excelsis suis
ingredietur ad sancta sua ut obsecret et non valebit. Hoc verbum quod lo-
cutus est dominus ad moab extunc. et nunc locutus est dominus dicens. In tribus
annis. quasi anni mercenarii auferetur gloria moab super omni populo multo
et relinquetur in eo sicut racemus parvus et modicus nequaquam multus.

Onus damasci. Ecce damascus desinet esse civitas C XVII
et erit sicut acervus lapidum in ruina. Derelicte civitates aroer
gregibus erunt. et requiescent ibi. et non erit qui exterreat. Et
cessabit adiutorium ab effraym et regnum a damasco. et reliquie syrie
sicut gloria filiorum israel erunt dicit dominus exercituum. Et erit in die illa atte-
nuabitur gloria iacob. et pinguedo carnis eius emarcescet. Et erit
sicut congregans in messe quod restiterit. et brachium eius spicas leget
et erit sicut querens spicas in valle raphaym. et relinquetur in eo
sicut racemus et sicut excussio olee duarum aut trium olivarum in summitate
rami sive quatuor aut quinque. In cacuminibus eius fructus eius. Dicit dominus
deus israel. In die illa inclinabitur homo ad factorem suum. et oculi eius ad
sanctum israel respicient. et non inclinabitur ad altaria que fecerunt manus
eius. et que operati sunt digiti eius. non respiciet lucos et delu-
bra. In die illa erunt civitates fortitudinis eius derelicte sicut aratra
et segetes que derelicte sunt a facie filiorum israel. Et erit deserta
quia oblita es dei salvatoris tui. et fortis adiutoris tui non es re-
cordata. Propterea plantabis plantacionem fidelem. et germen alienum
seminabis. In die plantacionis tue labrusca. et mane semen tuum
florebit. Ablata est messis in die hereditatis. et dolebit graviter
Ve multitudo populorum multorum ut multitudo maris sonantis. et tumul-
tus turbarum sicut sonitus aquarum multarum. Sonabunt populi sicut sonitus
aquarum inundancium. et increpabit eum et fugiet procul et rapietur sicut
pulvis moncium a facie venti. et sicut turbo coram tempestate. In tempore
vespere et ecce turbacio. in matutino et non subsistet. Hec est pars
eorum qui vastaverunt nos. et sors diripiencium nos. C XVIII

Ve terre cimbalo alarum que est trans flumina ethiopie que
mittit in mare legatos et in vasis papiri super aquas. Ite
angeli veloces ad gentem convulsam et dilaceratam ad populum
terribilem post quem non est alius. gentem expectantem et conculcatam. cuius

diripuerunt flumina terram eius. ad montem nominis domini exercituum montem
syon. Omnes habitatores orbis qui moramini in terra. Cum elevatum
fuerit signum in montibus videbitis. et clangorem tube audietis. Quia
hec dicit dominus ad me. Ego quiescam et considerabo in loco meo sicut
meridiana lux clara est. et sicut nubes roris in die messis. Ante
messem enim tota effloruit. et inmatura perfectio germinabit. Et pre-
cidentur ramusculi eius falcibus. et que derelicta fuerint abscidentur.
excucientur. et relinquentur simul avibus moncium et bestiis terre. et estate
perpetua erit super eum volucres. et omnes bestie terre super illum hiema-
bunt. In tempore illo deferetur munus domino exercituum a populo divulso
et dilacerato. a populo terribili post quem non fuit alius a gente expectante.
expectante et conculcata. cuius diripuerunt flumina terram eius ad lo-
cum nominis domini exercituum montem syon. C xix

Onus egipti. Ecce dominus ascendet super nubem levem et ingredietur
egiptum. et movebuntur simulacra egipti a facie eius. et cor egi-
pti tabescet in medio eius. Et concurrere faciam egiptios adversum egiptios
et pugnabit vir contra fratrem suum. et vir contra amicum suum. Civitas adversus
civitatem. regnum adversus regnum. Et disrumpetur spiritus egipti in vi-
sceribus eius. et consilium eius precipitabo. Et interrogabunt simulacra
sua et divinos suos et phitones et ariolos. Et tradam egiptum
in manus dominorum crudelium. et rex fortis dominabitur eorum ait dominus deus
exercituum. Et arescet aqua de mari. et fluvius desolabitur atque siccabitur.
Et deficient flumina attenuabuntur et siccabuntur rivi aggerum. Calamus
et iuncus marcescet. nudabitur alveus rivi a fonte suo. et omnis se-
mentis irrigua siccabitur. et arescet et non erit. et merebunt piscatores
et lugebunt omnes mittentes in flumine hamum et expandentes rethe
super faciem aque emarcescent. Confundentur qui operabantur linum plecten-
tes et texentes subtilia. Et erunt irrigua eius flaccentia omnes qui
faciebant lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes thaneos
sapientes consiliarii pharaonis dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis
pharaoni filius sapientum ego. filius regum antiquorum. Ubi sunt nunc
sapientes tui. Annuncient tibi et indicent. quid cogitaverit dominus exer-
cituum super egiptum. Stulti facti sunt principes thaneos. emarcuerunt
principes memphis. deceperunt egiptum angulum populorum eius. Dominus
miscuit in medio eius spiritum vertiginis. et errare fecerunt egiptum
in omni opere suo sicut errat ebrius et vomens. Et non erit egipto opus
quod faciat caput. et caudam incurvantem et refrenantem. In die illa erunt
egipte quasi mulieres. et stupebunt et timebunt a facie commotionis manus
domini exercituum. quam ipse movebit super eam. Et erit terra iuda egipto
in pavorem. omnis qui illius fuerit recordatus. pavebit a facie consilii
domini exercituum quod ipse cogitavit super eam. In die illa erunt quinque civitates

in terra egipti loquentes lingwa chananea et iurantes per dominum exerci-
tuum Civitas solis vocabitur una. In die illa erit altare domini in medio
terre egipti et titulus domini iuxta terminum eius et erit in signum et in testimo-
nium domino exercituum in terra egipti. Clamabunt enim ad dominum a facie
tribulantis et mittet eis salvatorem et propugnatorem qui liberet eos
et cognoscetur dominus ab egipto et cognoscent egipty dominum in die illa et colent
eum in hostiis et muneribus et vota vovebunt domino et solvent Et percutiet
egiptum dominus plaga et sanabit eam et revertentur egipty ad dominum et placa-
bitur eis et sanabit eos In die illa erit via de egipto in assirios et intra-
bit assirius egiptum et egipty in assirios et servient egipty assur In
die illa erit israel tercius egipto et assirio benedictio in medio terre cui bene-
dixit dominus exercituum dicens Benedictus populus meus egipti et opus manuum
mearum assirio hereditas autem mea israhel C XX

In anno quo ingressus est tharthan in azotum cum misisset eum sargon xx
rex assiriorum et pugnasset contra azotum et cepisset eam in tempore illo lo-
cutus est dominus in manu ysaie filii amos dicens vade et solve
saccum de lumbis tuis et calciamenta tua tolle de pedibus tuis Et
fecit sic vadens nudus et discalciatus Et dixit dominus Sicut ambulavit
servus meus ysaias nudus et discalciatus trium annorum signum et portentum
erit super egiptum et super ethiopiam sic minabit rex assiriorum captivi-
tatem egipti et transmigracionem ethiopie iuvenum et senum nudam et
discalciatam discoopertis natibus ad ignominiam egipti Et timebunt et
confundentur ab ethiopia spe sua et ab egipto gloria sua Et dicet habita-
tor insule huius in die illa Ecce hec erat spes nostra ad quos con-
fugimus in auxilium ut liberaret nos a facie regis assiriorum Et quomodo effu-

Onus deserti maris Sicut tur- C XXI -ge poterimus nos xxi
bines ab affrico veniunt de deserto venit de terra horribili
visio dura nunciata est mihi Qui incredulus est infideliter agit no
et qui depopulator est vastat Ascende elam obside medea omnem
gemitum eius cessare feci Propterea repleti sunt lumbi mei dolore
angustia possedit me sicut angustia parturientis Corrui cum audirem con-
turbatus sum cum viderem emarcuit cor meum tenebre stupefecerunt
me babilon dilecta mea posita est mihi in miraculum Pone mensam contem-
plare in specula comedentes et bibentes Surgite principes arripite
clippeum Hec enim dixit mihi dominus Vade et pone speculatorem et quodcumque
viderit annunciet Et vidit currum duorum equitum ascensorem asini et
ascensorem cameli et contemplatus est diligenter multo intuitu Et clamavit
leo Super speculam domini ego sum stans iugiter per diem et super custodiam
meam ego sum stans totis noctibus Ecce iste venit vir ascensor bige
equitum Et respondit et dixit Cecidit babilon et omnia sculptilia deorum
eius contrita sunt in terram Tritura mea et filia aree mee que audivi a

domino exercituum deo israel annunciavi vobis Onus duma ad me clamat
ex seyr Custos quid de nocte custos quid de nocte Dixit custos Venit
mane et nox Si queritis querite convertimini et venite Onus in arabia
In saltu ad vesperam dormietis in semitis dodanim Occurrentes sitienti
ferte aquam qui habitatis terram austri cum panibus occurrite fugienti
A facie enim gladiorum fugerunt a facie gladii imminentis a facie arcus
extenti a facie gravis prelii Quia hec dicit dominus ad me Adhuc in uno
anno quasi in anno mercenarii et auferetur omnis gloria cedar et reliquie nu-
meri sagittariorum fortium de filiis cedar imminuentur Dominus enim deus israel
XXII Onus vallis visionis Quidnam et tibi quoque est C. XXII locutus est.
tibi est quia ascendisti et tu omnis in tecta clamoris plena urbs
frequens civitas exultans Interfecti tui non interfecti gladio nec
mortui tui in bello Cuncti principes tui fugerunt simul dureque ligati
sunt omnes qui inventi sunt vincti sunt pariter procul fugerunt Propterea dixi Re-
cedite a me amare flebo Nolite incumbere ut consolemini me super
vastitate filie populi mei Dies enim interfectionis et conculcationis et
fletuum domino deo exercituum in valle visionis scrutans murum et magnificus
super montes Et elam sumpsit pharetram currum hominis equitis et parietem
nudabit clipeus Et erunt electe valles tue plene quadrigarum et equites
ponentes sedes suas in porta Et revelabitur operimentum iude Et videbis in
die illa armamentarium domus saltus et scissuras civitatis david videbitis
quia multiplicate sunt Et congregastis aquas piscine inferioris et domos
ierusalem numerastis et destruxistis domos ad muniendum murum et lacum fecistis
inter duos muros et aquam piscine veteris et non suspexistis ad eum qui
fecerat eam et operatorem eius de longe non vidistis Et vocabit dominus deus
exercituum in die illa ad fletum et ad planctum et ad calvitium et ad cingulum
sacci et ecce gaudium et leticiam occidere vitulos et iugulare arietes co-
medere carnes et bibere vinum Comedamus et bibamus cras enim mo-
riemur Et revelata est in auribus meis vox domini exercituum Si dimittetur
iniquitas hec vobis donec moriamini dicit dominus deus exercituum Hec dicit
dominus deus exercituum Vade et ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo ad
sobnam prepositum templi et dices Quid tu hic aut quasi quis hic
Quia excidisti tibi sepulcrum hic excidisti in excelso memoriale diligenter
in petra tabernaculum tibi Ecce dominus asportari te faciet sicut asporta-
tur gallus gallinacius et quasi amictum sic sublevabit te Coronans
coronabit te tribulatione quasi pilam mittet te in terram latam et spaciosam
ibi morieris et ibi erit currus glorie tue et ignominia domus domini tui Et
expellam te de statione tua et de ministerio tuo deponam te Et erit in die
illa vocabo servum meum heliachim filium helchie et induam illum
tunica tua et cingulo tuo confortabo eum et potestatem tuam dabo in manu
eius Et erit quasi pater habitantibus ierusalem et domui iuda et dabo clavem domus

dauid sup humerum eius · ⁊ aperiet et nõ erit qui claudat · ⁊ claudet
⁊ nõ erit qui aperiat Et figam illum paxillum in loco fideli · ⁊ erit
in solium glorie domus patris sui · ⁊ suspendam sup eum omnem gloriam dom'
patris sui · vasorum diuersa genera · omne vas paruulum a vasis crateraꝝ
usq; ad omne vas musicorum · In die illa dicit dñs exercituum auferetur
paxillus qui fixus fuerat in loco fideli ⁊ frangetur ⁊ cadet ⁊ peribit
quod pependerat in eo quia dominus locutus est C xxiii

xxiii

Onus tyri Vlulate naues maris · quia vastata est domus unde
venire consueuerant De terra cethim reuelatum est eis Tacete
qui habitatis in insula negociatores sydonis Transfretantes
mare repleuerunt te in aquis multis Semen nili · fluminis messis
⁊ fruges eius · ⁊ facta est negociatio gentium Erubesce sydon ait
mare fortitudo maris dicens Non parturiui ⁊ nõ peperi ⁊ nõ enutriui
iuuenes · nec ad incrementum perduxi virgines Cum auditum fuerit in egipto
dolebunt cum audierint de tyro Transite maria · vlulate · qui habitatis
in insula Numquid nõ hec vestra est que gloriabatur a diebus pristinis in anti-
quitate sua Ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum Quis
cogitauit hoc sup tyrum quondam coronatam Cuius negociatores
principes institores eius inclita terre Dñs exercituum cogitauit hoc ut
detraheret supbiam omnis glorie · ⁊ ad ignominiam deduceret omnes inclitos
terre Transi terram tuam quasi flumen filia maris nõ est cingulum ultra
tibi Manum suam extendit sup mare · conturbauit regna Dñs mandauit
chanaan ut contereret fortes eius et dixit Non addicies ultra ut glorieris
Calumpniam sustinens virgo filia sydonis in cethim consurgens transfre-
ta · ibi quoque nõ erit requies tibi Ecce terra chaldeorum talis populus nõ
fuit · assur fundauit eam · In captiuitatem traduxerunt robustos eius · suffoderunt
domos eius · posuerunt eam in ruinam · Vlulate naues maris · quia deua-
stata est fortitudo vestra Et erit in die illa · In obliuione eris o tyre · lxx
annis sicut dies regis unius · Post · lxx · autem annos erit tyro quasi canticum
meretricis · Sume cytharam · circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita · bene
cane · frequenta canticum · ⁊ memoria tui sit Et erit post · lxx · annos · visi-
tabit dñs tyrum · ⁊ reducet eam ad mercedes suas · ⁊ rursum fornica-
bitur cum vniuersis regnis terre sup faciem terre Et erunt negociationes eius
⁊ mercedes eius sanctificatio dño Non condentur neque reponentur · quia
his qui habitauerint coram dño erit negociatio eius ut manducent
in saturitatem · ⁊ vestiantur usque ad vetustatem C xxiiii

xxiiii

Ecce dñs nudabit terram ⁊ dissipabit eam ⁊ affliget faciem
eius · ⁊ disperget habitatores eius Et erit sicut populus sic sacerdos · ⁊ sic
sicut seruus sic dñs eius · sicut ancilla sic dña eius · sicut emens
sic sic ille qui vendit · sicut fenerator sic is qui mutuum accipit · sicut qui repe-
tit sic is qui debet Dissipatione dissipabitur terra ⁊ direptione predabitur

Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra. et infirmata est. De-
fluxit orbis. infirmata est altitudo populi terre. et terra infecta est ab habitato-
ribus suis. quia transgressi sunt leges. mutauerunt ius. dissipauerunt fedus
sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram. et peccabunt habitatores
eius. Ideoque insanient cultores eius. et relinquentur homines pauci. Luxit
vindemia. infirmata est vitis. ingemuerunt omnes qui letabantur corde.
Cessauit gaudium tympanorum. quieuit sonitus letancium. conticuit dulce-
do cithare. Cum cantico non bibent vinum. amara erit potio bibentibus
illam. Attrita est ciuitas vanitatis. clausa est omnis domus nullo intro-
eunte. Clamor erit super vino in plateis. Deserta est omnis leticia. transla-
tum est gaudium terre. Relicta est in vrbe solitudo. et calamitas op-
primet portas. Quia hec erunt in medio terre. in medio populorum. quomodo si pauce
oliue que remanserunt excuciantur ex olea. et racemi cum fuerit finita vinde-
mia. Hii leuabunt vocem suam atque laudabunt. cum glorificatus fuerit dominus
hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dominum in insulis
maris nomen domini dei israel. A finibus terre laudes audiuimus gloriam iusti
Et dixi. Secretum meum michi. secretum meum michi. Ve michi. Preuaricantes
preuaricati sunt. et preuaricatione transgressorum preuaricati sunt. Formido et fouea
et laqueus super te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a facie
formidinis cadet in foueam. et qui se explicauerit de fouea. tenebitur laqueo
Quia cataracte de excelsis aperte sunt. et concucientur fundamenta terre. Confractione
confringetur terra. Contricione conteretur terra. commotione commouebitur terra. agi-
tacione agitabitur terra sicut ebrius. et auferetur quasi tabernaculum vnius noctis
et grauabit eam iniquitas sua et corruet. et non adiciet ut resurgat
Et erit in die illa. Visitabit dominus super miliciam celi in excelso et super reges
terre qui sunt super terram. et congregabuntur in congregacionem vnius fascis in lacum
et claudentur ibi in carcere. et post multos dies visitabuntur. et erubescet
luna et confundetur sol cum regnauerit dominus exercituum in monte syon et in ierusalem
et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus. C xxv
Domine deus meus exaltabo te et confitebor nomini tuo. qui fecisti mirabilia
cogitaciones antiquas fideles amen. Quia posuisti ciuitatem in tumu-
lum. vrbem fortem in ruinam. domum alienorum ut non sit ciuitas. et in
sempiternum non edificetur. Super hoc laudabit te populus fortis. ciuitas gen-
cium robustarum timebit te. Quia factus es fortitudo pauperi. fortitudo egeno
in tribulacione sua. spes a turbine. vmbraculum ab estu. Spiritus enim robu-
storum quasi turbo impellens parietem. Sicut estus in siti tumultum alienorum
humiliabis. et quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marce-
scere facies. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium
pinguium. conuiuium vindemie pinguium medullatorum. vindemie
defecate. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super
omnes populos. et telam quam orditus est super vniuersas naciones. precipitabit

morte in sempit^m Et auferet dns ds omem lacrimam ab omni facie. et
obprobrium ppli sui auferet de uniusa tra. qa dns locutus e Et di-
cet in die ia. Ecce ds nr iste expectauimus eu et saluabit nos Iste
dns sustinuimus eu. exultabimus et letabimur in salutari eius. qr re-
quiescet manus dni i monte isto Et triturabitur moab sb eo sicut teritur palee
i plaustro Et extendet manus suas sb eo. sic extendit natans ad natandum
Et humiliabit gloriaz ei9 cu allisione manuu eius et munimenta sublimium
murorum tuorum concidet. et humiliabuntur et detrahentur i terraz usqz ad puluerez
In die illa cantabitur canticu istud in tra iuda Vrbs fortitudinis CXXVI xxvi
nre syon saluator ponetur in ea murus et antemurale Aperite portas
et ingrediatur gens iusta custodiens ueritatem. Vetus error abijt. seruabis
pacem. pacem qr in te sperauimus Sperastis in dno i sclis eternis. i dno deo
forti imperpetuum. qa incuruabit habitantes i excelso. ciuitatem sublimem
humiliabit. humiliabit eam usqz ad terram. et detrahet eam usqz ad puluerez
Conculcabit eam pes pauperis. gressus egenorum Semita iusti recta e
rectus callis iusti ad ambulandum Et in semita iudiciorum tuorum dne sustinuimus
te Nomen tuum et memoriale tuum i desiderio aie. Aia mea desiderauit
te i nocte. sz et spu meo i precordijs meis de mane uigilabo ad te.
Cu feceris iudicia tua i tra. iusticiam discent omnes habitatores orbis
Misereamur impio. et non discet facere iusticiam. In tra sanctorum iniqua no
gessit. et non uidebit gloriam domini Dne exaltetur manus tua et no
uideant. uideant et confundantur zelantes ppli. et ignis hostes tuos deuo-
ret Dne dabis pacem nobis Omnia enim opa nra operatus es nobis Dne no
ds nr. possederunt nos dni absqz te. tm i te recordemur nois tui Mor-
rientes non uiuant. gigantes non resurgant. Propterea uisitasti et con-
triuisti eos. et disperdidisti omnem memoriam eorum. et indulsisti genti domine
indulsisti genti Nunquid glorificatus es. Elongasti omnes terminos tre
Dne in angustia requisierunt te. i tribulacione murmuris doctrina tua no
eis Sicut que concepit cu appropinquauit ad partum. dolens clamat i dolo-
ribus suis. sic facti sumus a facie tua dne Concepimus et parturiuimus
et peperimus spiritum salutis Non fecimus iusticiam in tra. ideo non ceciderunt
habitatores tre Viuent mortui tui. interfecti mei resurgent Ex- no
pergiscimini et laudate qui habitatis i puluere Qa ros lucis ros tuus
et terram gigantum detrahes i ruinam. Vade ppls meus intra i cubi-
cula tua. claude ostia tua sr te. abscondere modicum ad momentum
donec pertranseat indignacio mea Ecce enim dns egredietur de loco suo
ut uisitet iniquitatem habitatoris tre contra eu. et reuelabit tra sanguinem xxvii
suum et non operiet ultra interfectos suos CXXVII
In die ia uisitabit dns in gladio suo duro et grandi et forti super
leuiathan serpentem uectem. et super leuiathan serpentem tortuosum.
et occidet cetum qui in mari est. In die ia. Vinea meri cantabit

ei. Ego dominus qui servo eam. Repente propinabo ei ne forte visitetur contra
eam. nocte et die servo eam. Indignatio non est mihi. Quis dabit me spinam
et veprem in prelio. Gradiar super eam. succendam eam pariter. An potius te-
nebo fortitudinem meam. Faciet pacem mihi. pacem faciet mihi. Qui ingrediuntur
impetu a iacob florebit et germinabit israel. et implebunt faciem orbis semine.
Numquid iuxta plagam percutientis se percussit eum. Aut sicut occidit interfectos
eius sic occisus est. In mensura contra mensuram cum abiecta fuerit. iudicabit
eam. Meditatus est in spiritu suo duro per diem estus. Ideo dimittetur super hoc
iniquitas domui iacob. Et iste omnis fructus ut auferatur peccatum eius.
Cum posuerit omnes lapides altaris. sicut lapides cineris allisos. Non
stabunt luci et delubra. Civitas enim munita desolata erit. et speciosa
relinquetur et dimittetur. Ibi pascetur vitulus. et ibi accubabit
et consumet summitates eius. In siccitate messis illius conterentur. mulieres ve-
nientes et docentes eam. Non est enim populus sapiens. Propterea non miserebitur
eius qui fecit eum. et qui formavit eum non parcet ei. Et erit in die illa. percutiet
dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem egypti. et vos congregabimini
unus et unus filii israel. Et erit in die illa. clangetur in tuba magna. et venient
qui perditi fuerant de terra assiriorum. et qui eiecti fuerant de terra egypti. et
adorabunt dominum in monte sancto iherusalem. C XXVIII

Ve corone superbie ebriis effraym. et flori decidenti glorie exul-
tationis eius. qui erat in vertice vallis pinguissime errantes
a vino. Ecce validus et fortis dominus. sicut impetus grandinis turbo confrin-
gens. sicut impetus aquarum multarum inundantium et emissarum in terram latam et
... Pedibus conculcabitur corona superbie ebriorum effraim. Et erit
flos decidens glorie exultationis eius. qui est super verticem vallis pin-
guium. quasi temporaneum ante maturitatem autumpni. quod cum aspexerit
videns statim ut manu tenuerit devorabit illud. In die illa erit dominus
exercituum corona glorie et sertum exultationis residuo populi sui. et spiritus
iudicii sedenti super iudicium et fortitudo revertentibus de bello ad portam.
Verum hii quoque pre vino nescierunt. et pre ebrietate erraverunt. Sacerdos
et propheta nescierunt pre ebrietate. absorpti sunt a vino. Erraverunt in
ebrietate. nescierunt videntem. ignoraverunt iudicium. Omnes enim mense
replete sunt vomitu sordiumque ita ut non esset ultra locus. Quem
docebit scientiam. et quem intelligere faciet auditum. Ablactatos a lacte
avulsos ab uberibus. quia manda remanda. manda remanda. expecta
reexpecta. modicum ibi modicum ibi. In loquela enim labii et lingua
altera loquetur ad populum istum. cui dixit. Hec est requies mea. reficite
lassum. et hoc est meum refrigerium. et noluerunt audire. Et erit eis verbum
domini manda remanda. manda remanda. expecta reexpecta. expecta
reexpecta. modicum ibi. modicum ibi. ut vadant et cadant retrorsum
et conterantur et illaqueantur et capiantur. Propter hoc audite verbum domini viri

illusores qui dominamini super populum meum qui est in Jerusalem. Dixistis enim:
Percussimus foedus cum morte, et cum inferno fecimus pactum. Flagellum
inundans cum transierit non veniet super nos, quia posuimus mendacium
spem nostram, et mendacio protecti sumus. Idcirco haec dicit dominus deus: Ecce
ego mittam in fundamentis Sion lapidem, angularem, pretiosum, probatum lap. de / pbatu
in fundamento fundatum. Qui crediderit non festinet. Et ponam iudicium in
pondere, et iustitiam in mensura. Et subvertet grando spem mendacii, et pro-
tectionem aquae inundabunt. Et delebitur foedus vestrum cum morte, et pactum
vestrum cum inferno non stabit. Flagellum inundans cum transierit, eritis ei
in conculcationem. Quandocumque pertransierit tollet vos, quoniam mane diluculo
pertransibit in die et nocte, et tantummodo sola vexatio dabit intellectum auditui.
Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat, et pallium breve utrumque
operire non potest. Sicut enim in monte divisionum stabit dominus, sicut in valle quae
est in Gabaon irascetur, ut faciat opus suum, alienum est opus eius, ut
operetur opus suum, peregrinum est opus eius ab eo. Et nunc nolite illudere,
ne forte constringantur vincula vestra. Consummationem et abbreviationem audivi
a domino deo exercituum super universam terram. Auribus percipite et audite vo-
cem meam, attendite et audite eloquium meum. Numquid tota die ara-
bit arans ut serat, proscindet et sarriet humum suam? Nonne cum adaequave-
rit faciem eius, seret gith et cyminum sparget, et ponet triticum per ordinem,
et hordeum et milium, et viciam in finibus suis? Et erudiet illum deus suus,
in iudicio docebit illum. Non enim in serris triturabitur gith, nec rota
plaustri super cyminum circuibit, sed in virga excutietur gith, et cyminum in
baculo. Panis autem comminuetur. Verum non in perpetuum triturans triturabit
illum, neque vexabit eum rota plaustri, nec ungulis suis comminuet
eum. Et hoc a domino deo exercituum exivit, ut mirabile faceret consilium et
Vae Ariel, Ariel civitas CXXIX magnificaret iustitiam
quam expugnavit David. Additus est annus ad annum, solemnitates
evolutae sunt. Et circumvallabo Ariel, et erit tristis et moerens, et erit
mihi quasi Ariel. Et circumdabo quasi sphaeram in circuitu tuo, et iaciam contra te aggerem,
et munimenta ponam in obsidionem tuam. Humiliaberis, de terra loqueris, et
de humo audietur eloquium tuum. Et erit quasi pythonis de terra vox tua,
et de humo eloquium tuum mussitabit. Et erit sicut pulvis tenuis
multitudo ventilantium te, et sicut favilla pertransiens multitudo eorum qui contra
te praevaluerunt. Eritque repente confestim. A domino exercituum visitabitur
in tonitruo et commotione terrae, et voce magna turbinis et tempestatis, et
flammae ignis devorantis. Et erit sicut somnium visionis nocturnae multitudo
omnium gentium quae dimicaverunt contra Ariel, et omnes qui militaverunt et ob-
sederunt, et praevaluerunt adversus eam. Et sicut somniat esuriens et comedit, no
cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius. Et sicut somniat sitiens
et bibit, et postquam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit, et anima eius

vacua est. sic erit multitudo omnium gentium que dimicaverint contra montem syon
Obstupescite et admiramini. fluctuate et vacillate. inebriamini et non
a vino. movemini et non in ebrietate. quoniam miscuit dominus vobis spiritum sopo-
ris Claudet oculos vestros. prophetas et principes vestros qui vident visiones
operiet. et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati. quem cum dederint scienti
litteras dicent. lege istum. Et respondebit. Non possum. Signatus est enim. Et dabitur
liber nescienti litteras. Diceturque ei. Lege. Et respondebit. Nescio litteras. Et
dixit dominus. Eo quod appropinquat populus iste ore suo. et labiis suis glorificat
ci9 me. cor autem eius longe est a me. Et timuerunt me mandato hominum et do-
ctrinis. Ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic. miraculo
grandi et stupendo. Peribit enim sapientia a sapientibus eius. et intellectus prudentium
eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde. ut a domino abscondatis consilium
quorum sunt in tenebris opera. et dicunt. Quis videt nos. et quis novit
nos. Perversa est hec vestra cogitatio. quasi si lutum contra figulum cogitet.
et dicat opus factori suo. non fecisti me. et figmentum dicat fictori suo.
non intelligis. Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur libanus in
chermel. et chermel in saltum reputabitur. Et audient in die illa surdi
verba libri. et de tenebris et caligine oculi cecorum videbunt. et addent mites
in domino leticiam. et pauperes homines in sancto israel exultabunt. quoniam defecit
qui prevalebat. consummatus est illusor. et succisi sunt omnes qui vigilabant
super iniquitatem. Qui peccare faciebant homines in verbo. et arguentem in
porta supplantabant. et declinaverunt frustra a iusto. Propter hoc hec dicit
dominus ad domum iacob. qui redemit abraham. Non modo confundetur iacob. nec
modo vultus eius erubescet. Sed cum viderit filios suos opera manuum mearum
in medio sui. sanctificantes nomen meum. et sanctificabunt nomen sanctum iacob
et deum israel predicabunt. Et scient errantes spiritu intellectum. et mussitatores
discent legem.

Ve filii desertores dicit dominus C xxx
ut faceretis consilium et non ex me. et ordiremini telam et non per spiritum
meum. ut adderetis peccatum super peccatum. Qui ambulatis ut descendatis
in egyptum et os meum non interrogastis. sperantes auxilium in fortitudine
pharaonis. habentes fiduciam in umbra egypti. Et erit vobis fortitudo
pharaonis in confusionem. et fiducia umbre egypti in ignominiam. Erant
enim in thaphnis principes tui. et nuncii tui usque ad hanes pervenerunt
Omnes confusi sunt super populo. qui eis prodesse non potuerat. nec fuerunt
in auxilium. et in aliquam utilitatem. sed in confusionem et in opprobrium. Onus
iumentorum austri. In terra tribulationis et angustie leena et leo ex
eis vipera et regulus volans. portantes super humeros iumentorum divi-
tias suas. et super gibbum camelorum thesauros suos. ad populum qui
eis prodesse non poterit. Egyptus enim frustra et vane auxiliabitur
Ideo clamavi super hoc. Superbia tantum est quiesce. Nunc ergo ingressus
scribe eis super buxum. et in libro diligenter exara illud. et erit in die

nouissimo in testimonium usque in eternum. Populus enim ad iracundiam prouocans
est et filii mendaces filii nolentes audire legem dei. Qui dicunt uiden-
tibus. Nolite uidere. et aspicientibus nolite aspicere nobis ea que recta
sunt. Loquimini nobis placentia. uidete nobis errores. Auferte a me
uiam. declinate a me semitam. cesset a facie nostra sanctus israel. Propterea
hec dicit dominus sanctus israel. Pro eo quod reprobastis uerbum hoc et sperastis in ca-
lumpnia et in tumultu. et innixi estis super eo. Propterea erit uobis iniqui-
tas hec. sicut interruptio cadens. et requisita in muro excelso. Quoniam subi-
to dum non sperat ueniet contritio eius. et comminuetur sicut conteritur lagena
figuli contritione perualida. et non inuenietur de fragmentis eius testa in qua
portetur igniculus de incendio. vel hauriatur aque parum de fouea. Quia
hec dicit dominus deus sanctus israel. Si reuertamini et quiescatis salui eritis
In silencio et in spe erit fortitudo uestra. et noluistis et dixistis. Nequaquam
sed ad equos fugiemus. ideo fugietis. Et super ueloces ascendemus. ideo
uelociores erunt qui persequentur uos. Mille homines a facie terroris unius
et a facie terroris quinque fugietis. donec relinquamini quasi malus nauis in uertice
montis. et quasi signum super collem. Propterea expectat dominus ut misereatur uestri no
et ideo exaltabitur parcens uobis. Quia deus iudicii dominus. beati omnes qui expectant
eum. Populus enim syon habitabit in ierusalem. Plorans nequaquam plorabis. mi-
serans miserebitur tui. Ad uocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi.
Et dabit uobis dominus panem artum et aquam breuem. et non faciet auola-
re a te ultra doctorem tuum. Et erunt oculi tui uidentes preceptorem tuum. et au-
res tue audient uerbum post tergum monentis. Hec est uia ambulate in ea.
neque ad dexteram neque ad sinistram declinetis. Et contaminabis laminas
sculptilium argenti. et uestimentum conflatilis auri tui. et disperges ea sicut
immundiciam menstruate. Egredere dices ei. Et dabitur semini tuo plu-
uia ubicumque seminaueris in terra. Et panis frugum terre tue erit uberrimus
et pinguis. Pascetur in possessione tua in die illa agnus spaciose. et tauri
tui et pulli asinorum qui operantur terram commixtum migma comedent i. cibum cum paleis
sicut in area uentilatum est. Et erunt super omnem montem excelsum et super collem
eleuatum riui aquarum currentium in die interfectionis multorum cum ceciderint
turres. Et erit lux lune sicut lux solis. et lux solis erit septempliciter sicut no
lux vii dierum in die qua alligauerit dominus uulnus populi sui. et percussuram
plage eius sanauerit. Ecce nomen domini uenit de longinquo ardens
furor eius et grauis ad portandum. Labia eius repleta sunt indi-
gnatione. et lingua eius quasi ignis deuorans. Spiritus eius uelut tor-
rens inundans. usque ad medium colli ad perdendas gentes in nichilum
Et frenum erroris quod erat in maxillis populorum. Canticum erit uobis
sicut nox sanctificate sollempnitatis. et leticia cordis. sicut qui pergit cum
tibia. ut intret in montem domini ad fortem israel. Et auditam faciet dominus
gloriam uocis sue. et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris et

flamma ignis devorantis allidet in turbine et in gladiis lapide. A voce
enim Domini pavebit Assur virga percussus et erit transitus virge fundatus quam
requiescere faciet Dominus super eum in cytharis et in tympanis et in bellis
precipuis expugnabit eos. Preparata est enim ab heri Tophet a rege preparata
profunda et dilatata. Nutrimenta eius ignis et ligna multa. Flatus Domini
sicut torrens sulphuris succendens eam. C XXXI

xxxi Ve qui descendunt in Egiptum ad auxilium in equis sperantes et
habentes fiduciam super quadrigis quia multe sunt et super equitibus quia
prevalidi nimis et non sunt confisi super sanctum Israel et Dominum non requisierunt.
Ipse autem sapiens adduxit malum et verba sua non abstulit. Et consurget
contra domum pessimorum et contra auxilium operantium iniquitatem. Egiptus homo et
non Deus et equi eorum caro et non spiritus et Dominus inclinabit manum suam
et corruet auxiliator et cadet cui prestatur auxilium simulque omnes consumentur.
Quia hec dicit Dominus Deus ad me. Quomodo si rugiat leo et catulus leonis
super predam suam cum occurrerit ei multitudo pastorum a voce eorum non formidabit
et a multitudine eorum non pavebit sic descendet Dominus exercituum ut prelietur
super montem Syon et super collem eius. Sicut aves volantes sic proteget Dominus
exercituum Ierusalem protegens et liberans transiens et salvans. Convertimini
sicut in profundum recesseratis filii Israel. In die enim illa abiciet vir idola
argenti sui et idola auri sui que fecerunt vobis manus vestre in peccatum. Et
cadet Assur in gladio non viri et gladius non hominis vorabit eum
et fugiet non a facie gladii et iuvenes eius vectigales erunt. Et fortitudo
eius a terrore transibit et pavebunt fugientes principes eius. Dixit Dominus
cuius ignis est in Syon et caminus eius in Iherusalem. C XXXII

xxxii Ecce in iustitia regnabit rex et principes in iudicio preerunt. Et erit
vir sicut qui absconditur a vento et celat se a tempestate sicut rivi
aquarum in siti et umbra petre prominentis in terra deserta. Non caligabunt
oculi videntium et aures audientium diligenter auscultabunt. Et cor stultorum
intelliget scientiam et lingua balborum velociter loquetur et plane. Non vocabitur
ultra is qui insipiens est princeps neque fraudulentus appellabitur maior.
Stultus enim fatua loquetur et cor eius faciet iniquitatem ut perficiat
simulationem et loquatur ad Dominum fraudulenter et vacuam faciet animam
esurientis et potum sitienti auferat. Fraudulenti vasa pessima sunt.
Ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone medi-
tii cum loqueretur pauper iudicium. Princeps vero ea que digna sunt principe
cogitabit et ipse super duces stabit. Mulieres opulente surgite et
audite vocem meam filie confidentes percipite auribus eloquium meum.
Post dies enim et annum et vos conturbamini confidentes. Consummata est
enim vindemia collectio ultra non veniet. Obstupescite opulente contur-
bamini confidentes exuite vos et confundimini accingite lumbos vestros
super ubera plangite super regione desiderabili super vinea fertili. Super

humu[m] p[o]p[u]li mei sp[in]e et vepres ascende[n]t. q[uan]to magis sup[er] om[n]es
domos gaudij ciuitatis exultantis. Domus enim dimissa e[st]. multitudo
vrbis relicta e[st]. tenebre et palpacio facte sunt sup[er] speluncas vsque in et[er]num
Gaudia onagror[um]. pascua gregum. donec effundatur sup[er] nos sp[iritu]s de
excelso. et erit desertum in chermel. et chermel in saltum reputabitur.
Et habitabit in solitudine iudicium. et iusticia in chermel sedebit. Et erit
opus iusticie pax. et cultus iusticie silencium. et securitas vsque in sempiternum
Et sedebit p[o]p[u]l[u]s meus in pulcritudine pacis. et in tabernaculis fiduci-
cie. et in requie opulenta. Grando aut[em] in descensione salti. et humilitate
humiliabitur ciuitas. Beati qui seminatis sup[er] aquas immittentes pede[m] bouis et asini.

C XXXIII

Ve qui p[re]daris nonne et ipse p[re]daberis. et qui spernis nonne et ipse sperneris. Cu[m] co[n]summaueris de-
p[re]dacio[n]em depredaberis. cu[m] fatigatus desieris contempnere contempneris.
Domine miserere mei. te enim expectauimus esto brachium n[ost]r[u]m in mane
et salus n[ost]ra in t[em]p[o]re tribulacionis. A voce angeli fugerunt p[o]p[u]li. ab exaltatio-
ne tua disp[er]se sunt gentes. Et congregabuntur spolia v[est]ra sicut colligitur
bruchus. velud cu[m] fosse plene fuerint de eo. Magnificatus e[st] d[omi]n[u]s q[uonia]m
habitabit in excelso. impleuit syon iudicio et iusticia. Et erit fides in t[em]pori-
bus tuis diuicie salutis sapiencia et sciencia. timor d[omi]ni ip[s]e thesaurus eius. Ecce
videntes clamabunt foris. angeli pacis amare flebunt. Dissipate
sunt vie. cessauit transiens p[er] semitam. irritum factum e[st] pactum. p[ro]iecit ciuitates
no[n] reputauit homines. Luxit et elanguit terra. confusus e[st] libanus
et obsurduit. Et factus e[st] saron sicut desertum. et concussa e[st] basan et car-
melus. Nunc consurgam dicit d[omi]n[u]s. nunc exaltabor nunc subleuabor.
Concipietis ardorem parietis stipulam. sp[iritu]s v[este]r vt ignis vorabit
vos. Et erunt p[o]p[u]li quasi de incendio cinis. spine congregate igni comburentur.
Audite qui longe estis que fecerim. cognoscite vicini fortitudinem meam.
Conteriti sunt in syon peccatores. possedit tremor ypocritas. Quis poterit
habitare de vobis cu[m] igne deuorante. Quis habitabit ex vobis cu[m] ardo-
ribus sempiternis. Qui ambulat in iusticijs et loquitur veritatem. Qui p[ro]-
icit auariciam ex calumpnia. et excutit manus suas ab omni munere. Qui
obturat aures suas ne audiat sanguinem. et claudit oculos suos ne
videat malum. Iste in excelsis habitabit. Munimenta saxorum sublimitas
eius. Panis ei datus e[st]. aque eius fideles sunt. Regem in decore suo
videbunt. oculi eius cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem
Ubi e[st] litteratus. ubi verba legis ponderans. ubi e[st] doctor paruulorum. P[o]p[u]l[u]m
impudentem non videbis. p[o]p[u]l[u]m alti sermonis ita ut non possis intelligere
disertitudinem lingue eius. in quo nulla est sapiencia. Respice syon
ciuitatem solempnitatis n[ost]re. oculi tui videbunt ierusalem ciuitatem opulentam.
tabernaculum quod nequaquam transferri poterit. nec auferentur claui eius in sem-
piternum. et omnes funiculi eius non rumpentur. quia solummodo ibi magnificus

Vbi dominus noster. locus fluviorum rivi latissimi et patentes non transibit per eum
navis remigum. Neque trieris magna transgredietur eum. Dominus enim iudex
noster. dominus legifer noster. dominus rex noster. ipse veniet et salvabit nos. La-
xati sunt funiculi tui sed non prevalebunt. Sic erit malus tuus ut dilatare
signum non queas. Tunc dividentur spolia predarum multarum. claudi diripient
rapinam. nec dicet vicinus elangui. Populus qui habitat in ea auferetur ab eo
xxxiiii Accedite gentes et audite et populi C xxxiiii iniquitas
attendite. Audiat terra et plenitudo eius. Quia indignatio domini super
omnes gentes. et furor super universam militiam eorum. Interfecit eos et
tradidit eos in occisionem. Interfecti eorum proicientur. et de cadaveribus eorum ascen-
det fetor. Tabescent montes a sanguine eorum. et tabescet omnis militia
celorum. et complicabuntur sicut liber celi. et omnis militia eorum defluet. sicut
defluit folium de vinea et de ficu. Quoniam inebriatus est in celo gladius meus
Ecce super ydumeam descendet. et super populum interfectionis mee ad iudicium
Gladius domini repletus est sanguine. incrassatus est adipe de sanguine
agnorum et hircorum. de sanguine medullatorum arietum. Victima enim
domini in bosra. et interfectio magna in terra edom. Et descendent unicornes
cum eis. et tauri cum potentibus. Inebriabitur terra eorum sanguine. et humus eorum
adipe pinguium. Quia dies ultionis domini annus retributionum iudicii
syon. Et convertentur torrentes eius in picem. et humus eius in sulphur
Et erit terra eius in picem ardentem nocte et die. et non extinguetur in sempiternum
Ascendet fumus eius in generatione et generationem. desolabitur in secula seculorum
Non erit transiens per eam. et possidebunt eam onocrotalus et ericius
et ibis et corvus habitabunt in ea. Et extendetur super eam mensura ut re-
digatur ad nichilum. et perpendiculum in desolationem. Nobiles eius non
erunt ibi. regem potius invocabunt. et omnes principes eius erunt in nichilum
Et orientur in domibus eius spine et urtice et paliurus in munitionibus
eius. et erit cubile draconum et pascua struthionum. Et occurrent demonia
onocentauris et pilosus clamabit alter ad alterum. Ibi cubabit lamia
et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius et enutrivit catulos
et circumfodit. et fovit in umbra eius. Illuc congregati sunt milvi alter
ad alterum. Requirite diligenter in libro domini et legite. Unum ex eis
non defuit. alter alterum non quesivit. Quia quod ex ore meo procedit
ille mandavit. et spiritus eius ipse congregavit ea. et ipse misit eis sortem
et manus eius divisit eam illis in mensuram. Usque in eternum possidebunt
eam. In generatione et generationem habitabunt in ea. C xxxv
Letabitur deserta et invia. et exultabit solitudo. et florebit sicut
lilium. Germinans germinabit. Et exultabit letabunda et
xxxv laudans. Gloria libani data est ei. decor carmeli et saron. Confortate
manus dissolutas. et genua debilia roborate. Dicite pusilla-
nimes confortamini. nolite timere. Ecce deus vester ultionem adducet retributio-

Deus ipse veniet et salvabit nos. Tunc aperientur oculi cecorum et aures
surdorum patebunt. Tunc saliet claudus sicut cervus et aperta erit lingua
mutorum. Quia scisse sunt in deserto aque et torrentes in solitudine. Et que
erat arida in stagnum et siciens in fontes aquarum. In cubilibus in quibus
prius dracones habitabant orietur viror calami et iunci. Et erit ibi semita et
via et via sancta vocabitur. Non transibit per eam pollutus. Et hec erit vobis dire-
cta via ita ut stulti non errent per eam. Non erit ibi leo et mala bestia
non ascendet per eam nec invenietur ibi. Et ambulabunt qui liberati fuerint et
redempti a domino convertentur et venient in syon cum laude et leticia sempiterna
super caput eorum. Gaudium et leticiam obtinebunt et fugiet dolor et gemitus.

Et factum est in quartodecimo anno regis ezechie CXXXVI xxxvi
Ascendit sennacherib rex assiriorum super omnes civitates iuda
munitas et cepit eas. Et misit rex assiriorum rapsacen de
lachis in ierusalem ad regem ezechiam in manu gravi. Et stetit in aqueductu
piscine superioris in via agri fullonis. Et egressus est ad eum eliachim
filius elchie qui erat super domum et sobna scriba et ioahe filius asaph
a commentariis. Et dixit ad eos rapsaces. Dicite ezechie. Hec dicit
rex magnus rex assiriorum. Que est fiducia ista qua confidis. Aut quo con-
silio et fortitudine rebellare disponis. Super quem habes fiduciam quia
recessisti a me. Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum
super egiptum. Cui si innixus fuerit homo intrabit in manum eius et perforabit eam.
Sic pharao rex egipti omnibus qui confidunt in eo. Quod si responderis mihi
in domino deo nostro confidimus. Nonne ipse est cuius abstulit ezechias
excelsa et altaria et dixit iude et ierusalem coram altari isto adorabitis.
Et nunc trade te domino meo regi assiriorum et dabo tibi duo milia equorum
nec poteris ex te prebere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis
unius loci ex servis domini mei minoribus. Quod si confidis in egipto in qua-
drigis et equitibus. Et nunc numquid sine domino ascendi ad terram istam ut
disperderem eam. Dominus dixit ad me ascende super terram istam et disperde
eam. Et dixit eliachim et sobna et ioahe ad rapsacem. Loquere ad servos
tuos syra lingua. Intelligimus enim. Ne loquaris ad nos iudaice in auribus
populi qui est super murum. Et dixit ad eos rapsaces. Numquid ad dominum tuum
et ad te misit me dominus meus ut loquerer omnia verba ista et non potius
ad viros qui sedent super murum ut comedant stercora sua et bibant
urinam pedum suorum vobiscum. Et stetit rapsaces et clamavit voce magna
iudaice et dixit. Audite verba regis magni regis assiriorum. Hec dicit
rex. Non seducat vos ezechias quia non poterit eruere vos. Et non vobis
tribuat fiduciam ezechias super domino dicens. Eruens liberabit nos dominus.
Non dabitur civitas ista in manu regis assiriorum. Nolite audire ezechiam.
Hec enim dicit rex assiriorum. Facite mecum benedictionem et egredimini ad
me et comedite unusquisque vineam suam et unusquisque ficum suam.

Et bibite aquam unusquisque de cisterna sua donec veniam et tollam vos ad terram
que est ut terra vestra. terra frumenti et vini. terra panum et vinearum Nec con-
turbet vos ezechias dicens Dominus liberabit vos Numquid liberaverunt dii
gentium unusquisque terram suam de manu regis assiriorum Ubi est deus emath et
arfath Ubi est deus sepharuaim Numquid liberaverunt samariam de manu
mea Quis est ex omnibus diis terrarum istarum qui eruerunt terram suam de manu
mea. ut eruat dominus ierusalem de manu mea Et siluerunt et non responderunt ei
verbum Mandaverat enim eis rex dicens Ne respondeatis ei. Et ingressus est
eliachim filius elchie qui erat super domum et sobna scriba et ioahe filius
asaph a commentariis ad ezechiam scissis vestibus et nunciaverunt
xxxvii Et factum est cum audisset rex C xxxvii ei verba rapsacis
ezechias scidit vestimenta sua et obvolutus est sacco et intravit
domum domini Et misit eliachim qui erat super domum et sobnam
scribam et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad ysaiam filium amos
prophetam Et dixerunt ad eum Hec dicit ezechias Dies tribulationis et correptionis
et blasphemie dies hec. Venerunt filii usque ad partum et vires non habet pa-
riendi. Si quomodo audiat dominus deus tuus verba rapsacis quem misit rex assiriorum
dominus suus ad blasphemandum deum viventem et exprobrandum sermonibus
quos audivit dominus deus tuus Leva ergo orationem pro reliquiis que reperte sunt
Et venerunt servi regis ezechie ad ysaiam Et dixit ad eos ysaias Hec
dicetis domino vestro. Hec dicit dominus Ne timeas a facie verborum que audisti
quibus blasphemaverunt pueri regis assiriorum me Ecce ego dabo ei spiritum
et audiet nuncium et revertetur ad terram suam. et corruere eum faciam gladio
in terra sua Reversus est autem rapsaces et invenit regem assiriorum preliantem
adversus lobnam Audierat enim quod profectus esset de lachis Et audivit
de tharaca rege ethiopie dicentes Egressus est ut pugnet contra te
Et cum audisset misit nuncios ad ezechiam dicens. Hec dicetis eze-
chie regi iude loquentes Non te decipiat deus tuus in quo confidis dicens
Non dabitur ierusalem in manus regis assiriorum Ecce tu audisti omnia que fecerunt
reges assiriorum omnibus terris quas subverterunt. et tu poteris liberari Numquid
eruerunt eos dii gentium quos subverterunt patres mei. gozan et aran et
reseph et filios eden qui erant in thalassar Ubi est rex emath
et rex arfath. et rex urbis sepharuaim anahe et aua Et tulit eze-
chias libros nunciorum et legit eos et ascendit in domum domini et ex-
pandit eos coram domino Et oravit ad dominum dicens Domine exercituum deus
israel qui sedes super cherubim. tu es deus solus omnium regnorum terre. tu feci-
sti celum et terram. Inclina domine aurem tuam et audi. Aperi domine oculos
tuos et vide et audi omnia verba sennacherib qui misit ad blasphemandum
deum viventem Vere enim domine desertas fecerunt reges assiriorum terras
et regiones earum. et dederunt deos earum igni. Non enim erant dii sed opera
manuum hominum. ligna et lapides et comminuerunt eos Et nunc domine

Deus noster salva nos

ds nr salua nos de manu eius · et cognoscant omnia regna terre · quia tu es
dns ds solus Et misit ysaias filius amos ad ezechiam dicens · Hec dicit
dns ds isrl Pro quibus rogasti me de sennacherib rege assiriorum
hoc est verbum quod locutus est dns super eum Despexit te subsannavit te virgo
filia syon Cui exprobrasti et quem blasphemasti et super quem exaltasti
vocem tuam · et levasti altitudinem oculorum tuorum ad sanctum isrl · In manu
servorum tuorum exprobrasti dno · et dixisti · In multitudine quadrigarum
mearum ego ascendi altitudinem montium iuga libani · et succidam excel-
sa cedrorum eius · et electas abietes illius · Et introibo summitatem alti-
tudinis eius · saltum carmeli eius ego fodi · et ego bibi aquam · et
exiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum Numquid non audi-
sti que olim fecerim ei · ex diebus antiquis ego plasmavi illud · et nunc
adduxi Et factum est in eradicationem collium compugnantium · et civitatum
munitarum · Habitatores earum breviata manu contremuerunt et confusi s-
unt facti sunt sicut fenum agri · et gramen pascue · et herba tectorum · que exa-
ruit antequam maturesceret · Habitacionem tuam et introitum tuum · et exitum tuum
cognovi · et insaniam tuam contra me Cum fureres adversum me superbia tua
ascendit in aures meas Ponam ergo circulum in naribus tuis et frenum
in labiis tuis · et reducam te in via per quam venisti Tibi autem hoc
erit signum · Comede hoc anno que sponte nascuntur · et in anno secundo pomis
vescere · In anno autem tercio seminate et metite et plantate vineas et
comedite fructum earum Et mittet id quod salvatum fuit de domo
mittet | iuda · et quod reliquum est radicem deorsum et faciet fructum sursum · Quia de no
de ierlm exibunt reliquie et salvatio de monte syon · Zelus dni
exercituum faciet istud · Propterea hec dicit dns de rege assiriorum Non intra-
bit civitatem hanc · et non iaciet ibi sagittam · et non occupabit eam clypeus
et mittet in circuitu eius aggerem · In via qua venit per eam revertetur
et civitatem hanc non ingredietur · dicit dns Et protegam civitatem istam
ut salvem eam propter me et propter david servum meum Egressus est autem angelus
dni et percussit in castris assiriorum c · lxxxv · milia · et surrexerunt
mane · et ecce omnes cadavera mortuorum Et egressus est et abiit · et reversus
est sennacherib rex assiriorum et habitavit in ninive Et factum est cum
adoraret in templo suo mesrach deum suum · Adramalech et sarra-
sar filii eius percusserunt eum gladio fugeruntque in terram ararath
Et regnavit asaradon filius eius pro eo · c · xxxviii 38
In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem et introivit
ad eum ysaias filius amos et dixit ei Hec dicit dns dispone
domui tue quia morieris tu et non vives Et convertit ezechias
faciem suam ad parietem et oravit ad dnm et dixit · Obsecro dne memento
queso · quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto et quod bonum
est in oculis tuis fecerim Et flevit ezechias fletu magno Et factum

est verbum domini ad ysaiam dicens. Vade et dic ezechie Hec dicit dominus deus
david patris tui Audiui oracionem tuam et vidi lacrimas tuas Ecce ego
addiciam super dies tuos xv annos et de manu regis assiriorum eruam te
et ciuitatem istam et protegam eam. Hoc autem erit signum a domino quod faciet
dominus verbum hoc quod locutus est Ecce ego reverti faciam umbram linearum
per quas descenderat in horologio achaz in sole retrorsum lineis decem
Et reversus est sol decem lineis per gradus quos descenderat Scriptura ezechie
regis iude cum egrotasset et conualuisset de infirmitate sua Ego dixi
in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi Quesiui residuum
annorum meorum dixi non videbo dominum deum in terra viuencium Non aspiciam
hominem ultra et habitatorem quietis Generacio mea ablata est et conuoluta
est a me quasi tabernaculum pastorum Precisa est velud a texente vita mea
dum adhuc ordirer succidit me de mane usque ad vesperam finies me
sicut pullus irundinis sic clamabo meditabor ut columba Attenua-
ti sunt oculi mei suspicientes in excelso Domine vim pacior responde pro me
quid dicam aut quis respondebit michi cum ipse fecerim Recogitabo tibi omnes
annos meos in amaritudine anime mee Domine si sic viuitur et in talibus vita
spiritus mei corripies me et viuificabis me Ecce in pace amaritudo
mea amarissima Tu autem eruisti animam meam ut non periret proiecisti post
tergum tuum omnia peccata mea Quia non infernus confitebitur tibi neque mors
laudabit te non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam
Viuens viuens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie pater filiis notam
faciet veritatem tuam Domine saluum me fac et psalmos nostros cantabimus
cunctis diebus vite mee in domo domini Et iussit ysaias ut tollerent
id est inducerent massam de ficis et cataplasmarent super vulnus et sanaretur Et dixit
ezechias Quod erit signum quia ascendam in domum domini c. xxxix
39
In tempore illo misit merodach baladan filius baladan rex babi-
lonis libros et munera ad ezechiam Audierat enim quod egrotasset et con-
ualuisset Letatus est autem super eis ezechias et ostendit eis cellam aro-
matum et argenti et auri et odoramentorum et unguenti optimi et omnes apo-
thecas supellectilis sue et uniuersa que inventa sunt in thesauris suis
Non fuit verbum quod non ostenderet eis ezechias in domo sua et in omni
potestate sua Introiuit autem ysaias propheta ad regem ezechiam Et dixit ei
Quid dixerunt viri isti et unde venerunt ad te Et dixit ezechias
De terra longinqua venerunt ad me de babilone Et dixit Quid viderunt
in domo tua Et dixit ezechias Omnia que in domo mea sunt viderunt
Non fuit res quam non ostenderim eis in thesauris meis Et dixit ysaias
ad ezechiam Audi verbum domini exercituum Ecce dies venient et aufe-
rentur omnia que in domo tua sunt et que thesaurisauerunt patres tui usque
ad diem hanc in babilonem Non relinquetur quicquam dicit dominus Et de filiis
tuis qui exibunt de te quos genueris tollent et erunt eunuchi in

in palacio regis babilonis. Et dixit ezechias ad ysaiam Bonum est verbum
domini quod locutus es. Et dixit fiat tantum pax et veritas in diebus meis.
Consolamini consolamini populus meus dicit dominus deus vester c. xl
Loquimini ad cor ierusalem et advocate eam quoniam completa est mali-
tia eius. dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu domini
duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in deserto parate viam
domini rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exalta-
bitur et omnis mons et collis humiliabitur et erunt prava in directa et aspera
in vias planas. Et revelabitur gloria domini et videbit omnis caro pariter
quod os domini locutum est. Vox dicentis Clama. et dixi quid clamabo.
Omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fenum
et cecidit flos. quia spiritus domini sufflavit in eo. Vere fenum est populus.
Exsiccatum est fenum et cecidit flos. verbum autem domini manet in eternum. Super
montem excelsum ascende tu qui evangelizas syon. exalta in fortitudine vocem
tuam qui evangelizas ierusalem. Exalta noli timere. dic civitatibus iude
ecce deus vester. Ecce dominus deus in fortitudine veniet. et brachium eius dominabitur.
Ecce merces eius cum eo. et opus illius coram eo. Sicut pastor gregem suum
pascet in brachio suo congregabit agnos. et in sinu suo levabit fetas
ipse portabit. Quis mensus est pugillo aquas et celos palmo ponderavit
Quis appendit tribus digitis molem terre. et libravit in pondere montes
et colles in statera. Quis adiuvit spiritum domini. aut quis consiliarius eius
fuit. et ostendit illi. Cum quo iniit consilium et instruxit et docuit eum
semitam iusticie. et erudivit eum scientiam. et viam prudencie ostendit illi.
Ecce gentes quasi stilla situle. et quasi momentum stature reputate sunt
Ecce insule quasi pulvis exiguus. et libanus non sufficiet ad succendendum
et animalia eius non sufficient ad holocaustum. Omnes gentes quasi non sint
sic sunt coram eo. et quasi nichilum et inane reputate sunt ei. Cui
ergo similem fecistis deum. aut quam ymaginem ponetis ei. Numquid
sculptile conflabit faber. aut aurifex auro figuravit illud. et laminis
argenteis argentarius. Forte lignum et imputribile elegit artifex sa-
piens querit quomodo statuat simulacrum quod non moveatur. Numquid non
scitis Numquid non audistis Numquid non annunciatum est vobis ab initio
Numquid non intellexistis fundamenta terre. Qui sedet super girum terre et ha-
bitatores eius sunt quasi locuste. Qui extendit velud nichilum celos. et
expandit eos sicut tabernaculum ad habitandum. Qui dat secretorum scru-
tatores quasi non sint. iudices terre quasi inane fecit. Et quidem neque
plantato neque sato neque radicato in terra trunco eorum. repente flavit
in eos et aruerunt et turbo quasi stipulam auferet eos. Et cui assimi-
lastis me et adequastis dicit sanctus. Levate in excelsum oculos vestros
et videte quis creavit hec. Qui educit in numero miliciam celorum. et omnes
ex nomine vocat. Pre multitudine enim fortitudinis et roboris virtutisque

eius. neque unum reliquum fuit Quare dicis iacob et loqueris israel abscon
dita est via mea a domino et a deo meo iudicium meum transivit Numquid
nescis aut non audisti Deus sempiternus dominus qui creavit terminos terre
non deficiet neque laborabit. nec est investigatio sapientie eius Qui dat lasso
virtutem et hiis qui non sunt fortitudinem et robur multiplicat Deficient
pueri et laborabunt et iuvenes in infirmitate cadent Qui autem sperant
in domino mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquile. current
et non laborabunt. ambulabunt et non deficient c. xli.

Taceant ad me insule et gentes mutent fortitudinem Accedant et tunc
loquantur simul ad iudicium propinquemus Quis suscitavit ab oriente
iustum. vocavit eum ut sequeretur se Dabit in conspectu eius gentes et
reges obtinebit Dabit quasi pulverem gladio eius, sicut stipulam vento ra
ptam arcui eius. Persequetur eos. transibit in pace. semita in pedibus eius
non apparebit Quis hec operatus est et fecit Vocans generationes ab exordio
ego dominus. primus et novissimus ego sum Viderunt insule et timuerunt extrema
terre et obstupuerunt. appropinquaverunt et accesserunt Unusquisque proximo suo
auxiliabitur et fratri suo dicet. confortare Confortabit faber erarius percu
tiens malleo eum qui cudebat tunc temporis dicens Glutino bonum est.
et confortavit eum in clavis ut non moveatur Et tu israel serve meus iacob
quem elegi. semen abraham amici mei In quo apprehendi te ab extremis
terre. et a longinquis eius vocavi te et dixi tibi Servus meus es tu. elegi
te et non abieci te Ne timeas quia tecum sum ego. ne declines quia ego
deus tuus Confortavi te et auxiliatus sum tui et suscepit te dextera
iusti mei Ecce confundentur et erubescent omnes qui pugnant adversum me
Erunt quasi non sint et peribunt viri qui contradicunt tibi. Queres eos et
non invenies viros rebelles tuos Erunt quasi non sint et velut consumptio
homines bellantes adversum te. Quia ego dominus deus tuus apprehendens manum
tuam dicensque tibi. Ne timeas quia adiuvi te Noli timere vermis iacob
qui mortui estis ex israel Ego auxiliatus sum tui dicit dominus et redemptor
tuus sanctus israel Ego posui te quasi plaustrum triturans novum, habens ro
stra serrantia. Triturabis montes et comminues et colles quasi pulve
rem pones. ventilabis eos et ventus tollet et turbo disperget eos Et tu ex
ultabis in domino. et in sancto israel letaberis Egeni et pauperes querunt aquas
et non sunt. lingua eorum siti aruit Ego dominus exaudiam eos. deus israel non
derelinquam eos Aperiam in supinis collibus flumina et in medio camporum
fontes Ponam desertum in stagna aquarum. et terram inviam in rivos aquarum
Dabo in solitudine cedrum et spinam et myrtum. et lignum olive. Ponam
in deserto abietem, ulmum et buxum simul. ut videant et sciant et recogitent
et intelligant pariter. Quia manus domini fecit hoc, et sanctus israel creavit illud Prope
facite iudicium vestrum dicit dominus afferte si quid forte habetis dixit rex
iacob Accedant et nuntient vobis quecumque ventura sunt Priora que

fuerit indicate et ponemus cor nostrum et sciemus novissima eorum. et que
ventura sunt indicate nobis. Annunciate que ventura sunt in futurum et sciemus
quia dii estis vos. Bene eciam aut male si potestis facite et loquamur
et videamus simul. Ecce vos estis ex nichilo et opus vestrum ex eo quod non
est abhominacio est qui elegit vos. Suscitavi ab aquilone et veniet
ab ortu solis. vocabit nomen meum et adducet magistratus quasi lutum
et velut plastes conculcans humum. Quis annunciavit ab exordio ut
sciamus et a principio ut dicamus iustus es. Non est annuncians neque
predicens neque audiens sermones vestros. Primus ad syon dicet ecce assum
et ierusalem evangelistam dabo. Et vidi et non erat neque ex istis quisquam qui
iniret consilium et interrogatus responderet verbum. Ecce omnes iniusti et vana
opera eorum ventus et inane simulacra eorum. c xlii —

Ecce servus meus suscipiam eum electus meus complacuit sibi in illo anima
mea. Dedi spiritum meum super eum. iudicium gentibus proferet. Non
clamabit neque accipiet personam. neque audietur foris vox
eius. Calamum quassatum non conteret. et linum fumigans non extin-
guet. in veritate educet iudicium. Non erit tristis neque turbulentus
donec ponat in terra iudicium. et legem eius insule expectabunt. Hec dicit
dominus deus creans celos et extendens eos firmans terram et que germinant ex
ea. dans flatum populo qui est super eam. et spiritum calcantibus eam. Ego dominus
vocavi te in iusticia et apprehendi manum tuam et servavi et dedi te in fedus
populi in lucem gencium. ut aperires oculos cecorum. et educeres de conclu-
sione vinctum de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dominus hoc
est nomen meum. gloriam meam alteri non dabo. et laudem meam sculptilibus.
Que prima fuerunt ecce venerunt. nova quoque ego annuncio. antequam
oriantur audita vobis faciam. Cantate domino canticum novum laus eius
ab extremis terre. Qui descenditis in mare et plenitudo eius insule
et habitatores earum. Sublevetur desertum et civitates eius. in domibus
habitabit cedar. Laudate habitatores petre. de vertice montium cla-
mabunt. Ponent domino gloriam et laudem eius in insulis nunciabunt.
Dominus sicut fortis egredietur sicut vir preliator suscitabit zelum. vocife-
rabit et clamabit super inimicos suos confortabitur. Tacui semper silui pa-
ciens fui. sicut parturiens loquar. dissipabo et absorbebo simul. desertos
faciam excelsos montes et omne gramen eorum exsiccabo
et ponam flumina in insulas et stagna arefaciam. Et ducam cecos in
via quam nesciunt. in semitis quas ignoraverunt ambulare eos
faciam. Ponam tenebras coram eis in lucem. et prava in directa. Hec
verba feci eis et non dereliqui eos. conversi sunt retrorsum. Confundantur
confusione qui confidunt in sculptili qui dicunt conflatili vos dii nostri.
Surdi audite. et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus
meus. et quis surdus nisi ad quem nuncios meos misi. Quis cecus

nisi qui venundatus e. Qs cecus nisi s[er]uus dni. Qui vides multa none
custodies. Qui apertas habes aures no audies. Et dns voluit ut
sanctificaret eu ⁊ magnificaret lege et extollet. Ipe at p[o]p[u]lus direptus
⁊ vastatus. Laqueus iuuenu omns ⁊ i domibus carceru absconditi sunt
facti sunt in rapina. nec est qui eruat i direptio[n]e ⁊ no e qui dicat
redde. Quis e in vob qui audiat hc attendat ⁊ auscultet futura. Qs
dedit in direptio[n]e iacob ⁊ isrl vastantibus. Nonne dns ipe cui p[e]ccauerit
Et noluerunt in vijs eius ambulare. ⁊ no audierunt lege eius Et effudit
sup eu indignacio[n]e furoris sui ⁊ forte bellu ⁊ combussit eu in circuitu ⁊ no
cognouit et succendit eu ⁊ no intellexit c xliii

Et nunc hec dicit dns creans te iacob ⁊ formans te isrl. noli timere
qr redemi te ⁊ vocaui te nomine tuo s[er]uus meus es tu. Cu
transieris p aquas tecu ero ⁊ flumina no operient te. Cu am-
bulaueris in igne no comburreris ⁊ flama no ardebit i te. Qa ego do-
minus ds tuus sctus isrl saluator tuus. Dedi p[ro]piciacio[n]e tua egiptu. ethi-
opiam ⁊ saba pro te. ex quo honorabilis factus es i oculis meis et
i gloria. ego dilexi te ⁊ dabo homines p te ⁊ p[o]p[u]los p aia tua Noli ti-
mere qm ego tecu su. Ab oriente adducam seme tuu ⁊ ab occidente
congregabo te. Dicam aquiloni da ⁊ austro noli p[ro]hibere. Affer filios meos
de longinquo ⁊ filias meas ab extremis terre. ⁊ omne qui inuocat nom
meu i gl[ori]a mea creaui eu formaui eu ⁊ feci eu. Educ foras p[o]p[u]lm
cecu ⁊ oculos habente. surdu ⁊ aures ei sunt. Omns gentes congregate
sunt simul ⁊ colligantur tribus. Qs in vob annunciet istud. ⁊ q p[ri]ma sunt
audire nos faciet. Dent testes eoru ⁊ iustificentur ⁊ audiant ⁊ dicant
vere. vos testes mei dicit dns ⁊ s[er]uus meus que elegi ut sciatis ⁊
credatis m[ihi] ⁊ intelligatis qr ego ipe sum. Ante me no e formatus
ds ⁊ p[ost] me no erit. Ego su dns ⁊ no e absq me saluator. Ego annunci-
aui ⁊ saluaui. auditu feci ⁊ no est i vob alienus. vos testes mei
dicit dns ⁊ ego ds ⁊ ab inicio ego ipe ⁊ no e qui de manu mea eruat
Operabor ⁊ quis auertet i[llu]d. Hec dt dns redemptor vr sctus isrl. Propt vos
emisi babilone et detraxi vectes vniuersos ⁊ caldeos in nauibus suis
gloriantes. Ego dns sctus vr creans isrl rex vr. Hec dicit dns qui dedit
i mari via ⁊ in aquis torrentibus semitam. Qui eduxit quadriga ⁊ equu
agmen ⁊ robustu. simul obdormierunt nec resurgent. Contriti sunt quasi
linu ⁊ extincti sunt. Ne memineritis p[ri]oru ⁊ antiqua ne intueamini.
Ecce ego facio noua ⁊ nunc orientur vtiq cognoscetis ea. Ponam in de-
serto via ⁊ in inuio flumina. ⁊ glorificabit me bestia agri. dracones
⁊ strutiones. qr dedi i deserto aquas ⁊ flumina in inuio ut darem potu
p[o]p[u]lo electo meo. Populu istu formaui m[ihi] laude mea narrabit. Non
me inuocasti iacob. nec laborasti in me isrl. No obtulisti m[ihi] arietes
holocausti tui ⁊ victimis tuis no glorificasti me. No te s[er]uire feci

in oblatione nec laborem tibi praebui in thure. Non emisti mihi argento calamum
et adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumtamen servire me fecisti
in peccatis tuis, praebuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum ego sum
ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum tuorum non recordabor.
Reduc me in memoriam et iudicemur simul; narra si quid habes ut iustificeris.
Pater tuus primus peccavit, et interpretes tui praevaricati sunt in me. Et contaminavi
principes sanctos, et dedi ad internecionem Iacob et Israel in blasphemiam.

Et nunc audi Iacob serve meus et Israel quem elegi. c. xliiii

Haec dicit Dominus faciens et formans te ab utero auxiliator
tuus: Noli timere serve meus Iacob et rectissime quem elegi. Ef-
fundam enim aquas super sitientem et fluenta super aridam. Effundam spiritum meum
super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam. Et germinabunt inter
herbas quasi salices iuxta praefluentes aquas. Iste dicet Domini ego sum
et ille invocabit in nomine Iacob. Et hic scribet manu sua Domino et in
nomine Israel assimilabitur. Haec dicit Dominus rex Israel et redemptor eius Dominus
exercituum: Ego primus et ego novissimus, et absque me non est deus. Quis similis
mei vocet et annuntiet et ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum
antiquum; ventura et quae futura sunt annuntient eis. Nolite timere neque con-
turbemini. Ex tunc audire te feci et annuntiavi. Vos estis testes mei.
Numquid est deus absque me et formator quem ego non noverim? Plastae idoli
omnes nihil sunt, et amantissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum
quia non vident neque intelligunt ut confundantur. Quis formavit deum et
sculptile conflavit ad nihil utile? Ecce omnes participes eius confundentur;
fabri enim sunt ex hominibus. Convenient omnes, stabunt et pavebunt et
confundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est in prunis et in mal-
leis formavit illud, et operatus est in brachio fortitudinis suae. Esuriet
et deficiet et bibet aquam et lassescet. Artifex lignarius extendit
normam, formavit illud in runcina, fecit illud in angularibus et in circino
tornavit illud, et fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem
in domo. Succidit cedros, tulit ilicem et quercum quae steterat inter
ligna saltus; plantavit pinum quam pluvia nutrivit. Et facta est hominibus
in focum; sumpsit ex eis et calefactus est, et succendit et coxit panes. De
reliquo autem operatus est deum et adoravit; fecit sculptile et incurvatus est
ante illud. Medium eius combussit igni, et de medio eius coxit carnes
et comedit; coxit pulmentum et saturatus est, et calefactus est et dixit: Vah,
calefactus sum, vidi focum. Reliquum autem eius deum fecit et sculptile
sibi; incurvatur ante illud et adorat illud et obsecrat dicens: Libera me quia deus
meus es tu. Nescierunt neque intellexerunt; obliti enim sunt ne videant oculi
eorum et ne intelligant corde suo. Non recogitant in mente sua neque co-
gnoscunt neque sentiunt ut dicant: Medietatem eius combussi igne
et coxi super carbones eius panes, coxi carnes et comedi, et de reliquo

eius ydolum faciam ante truncum ligni procidam. Pascit eius cinis. cor in
sipiens adoravit illud. et non liberabit animam suam neque dicet forte mendacium
est in dextera mea. Mementote horum iacob et israhel. quoniam servus meus es tu.
formavi te servus meus es tu israhel ne obliviscaris mei. Delevi ut nubem
iniquitates tuas. et quasi nebulam peccata tua. Revertere ad me quoniam redemi
te. Laudate celi quoniam fecit dominus. iubilate extrema terre. resonate montes
laudationem saltus et omne lignum eius. quoniam redemit dominus iacob et israhel
glorificabitur. Hec dicit dominus redemptor tuus et formator tuus ex utero. Ego sum
dominus faciens omnia. extendens celos solus. stabiliens terram et nullus mecum.
irrita faciens signa divinorum. et ariolos in furorem vertens. Convertens sapientes
retrorsum. et scientiam eorum stultam faciens. suscitans verbum servi sui. et consilium
nunciorum suorum complens. Qui dico ierusalem habitaberis. et civitatibus iuda
edificabimini. et deserta eius suscitabo. Qui dico profundo desolare. et
flumina tua arefaciam. Qui dico cyro pastor meus es. et omnem voluntatem
meam complebis. Qui dico ierusalem edificaberis. et templo fundaberis. c. xlv

Hec dicit dominus christo meo ciro cuius apprehendi dexteram. ut subiciam
ante faciem eius gentes. et dorsa regum vertam. et aperiam coram xlv
eo ianuas. et porte non claudentur. Ego ante te ibo. et gloriosos
terre humiliabo. Portas ereas conteram. et vectes ferreos confringam. Et dabo
tibi thesauros absconditos. et archana secretorum. ut scias quia ego
dominus qui voco nomen tuum deus israhel propter servum meum iacob. et israhel electum
meum. Et vocavi te in nomine tuo. assimilavi te et non cognovisti me. Ego
dominus et non est amplius. extra me non est deus. Accinxi te et non cognovisti
me. ut sciant hii qui ab ortu solis. et qui ab occidente. quoniam
absque me non est deus. Ego dominus et non est alter. formans lucem et creans
tenebras. faciens pacem et creans malum. Ego dominus faciens omnia hec.
Rorate celi desuper et nubes pluant iustum. aperiatur terra et germinet
salvatorem. et iusticia oriatur simul. Ego dominus creavi eum. Ve qui contradicit
i. vas fictilibus fictori suo testa de samiis terre. Numquid dicet lutum figulo suo. quid
facis. et opus tuum absque manibus est. Ve qui dicit patri. quid generas.
et mulieri quid parturis. Hec dicit dominus sanctus israhel plastes eius. Ven-
tura interrogate me. super filios meos et super opus manuum mearum man-
date michi. Ego feci terram. et hominem super eam creavi. ego manus mee
tetenderunt celos. et omni milicie eorum mandavi. Ego suscitavi eum
ad iusticiam. et omnes vias eius dirigam. Ipse edificabit civitatem meam
et captivitatem meam dimittet. Non in precio neque in muneribus dicit dominus
exercituum. Hec dicit dominus. Labor egypti et negociacio ethiopie
et sabaim viri sublimes ad te transibunt. et tui erunt. post te ambula-
bunt. vincti manicis pergent. et te adorabunt teque deprecabuntur. tantum in te
est deus et non est absque te deus. Vere tu es deus absconditus deus israhel salvator.
Confusi sunt et erubuerunt omnes simul. Abierunt in confusione fabricatores errorum.

Israhel salvatus est in domino salute eterna non confundemini et non erubescetis
usque in seculum seculi. Quia hec dicit dominus creans celos ipse deus formans
terram et faciens eam ipse plastes eius non in vanum creavit eam sed ut
habitetur formavit eam. Ego dominus et non est alius. Non in abscondito locutus
sum in loco terre tenebroso. Non dixi semini iacob frustra querite me
Ego dominus loquens iusticiam annuncians recta. Congregamini et venite et acce-
dite simul qui salvati estis ex gentibus. Nescierunt qui levant lignum
sculpture sue et rogant deum non salvantem. Annunciate et venite et con-
siliamini simul. Quis auditum fecit hoc ab inicio ex tunc predixit illud
Numquid non ego dominus et non est ultra deus absque me. Deus iustus et salvans
non est preter me. Convertimini ad me et salvi eritis omnes fines terre quia
ego deus et non est alius. In memetipso iuravi. Egredietur de ore meo
verbum iusticie et non revertetur quia mihi curvabitur omne genu et iurabit omnis
lingua. Ergo in domino dicet mee sunt iusticie et imperium. Ad eum venient
et confundentur omnes qui repugnant ei. In domino iustificabitur et laudabitur omne
semen israhel. Confractus est bel contritus est nabo facta sunt simulacra eorum be-
stiis et iumentis. Onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem. Contabuerunt
et contrita sunt simul non potuerunt salvare portantem et anima eorum in captivitatem ibit.
Audite me domus iacob et omne residuum domus c xlvi Israhel xlvi
israhel qui portamini a meo utero qui gestamini a mea vulva
Usque ad senectam ego ipse et usque ad canos ego portabo. Ego
feci et ego feram ego portabo et salvabo. Cui assimilastis me et
adequastis et comparastis me et fecistis similem. Qui confertis aurum de
sacculo et argentum in statera ponderatis conducentes aurificem ut faciat
deum et procidunt et adorant. Portant illum in humeris gestantes et ponen-
tes in loco suo et stabit ac de loco suo non movebitur. Sed et cum cla-
maverint ad eum non exaudiet et de tribulatione non salvabit eos. Me-
mentote istud et fundamini. Redite prevaricatores ad cor. Recordamini
prioris seculi quoniam ego sum deus et non est ultra deus nec est similis mei
Annuncians ab exordio novissimum et ab inicio que necdum facta sunt
dicens. Consilium meum stabit et omnis voluntas mea fiet. Vocans
ab oriente avem et de terra longinqua virum voluntatis mee et locutus
sum et adducam illud creavi et faciam illud. Audite me duro corde qui
longe estis a iusticia. Prope feci iusticiam meam non elongabitur et salus
mea non morabitur. Dabo in syon salutem et in israhel gloriam meam
Descende sede in pulvere virgo filia babilonis sede c xlvii xlvii
in terra non est solium filie chaldeorum quia ultra non vocaberis mollis
et tenera. Tolle molam et mole farinam denuda turpitudinem
tuam discooperi humerum revela crura transi flumina. Revelabitur
ignominia tua et videbitur obprobrium tuum ultionem capiam et non resistet
michi homo. Redemptor noster dominus exercituum nomen illius sanctus israhel.

Sede tacite et intra in tenebras filia chaldeorum: quia non vocaberis ultra
domina regnorum. Iratus sum super populum meum, et contaminavi hereditatem meam
et dedi eos in manu tua. non posuisti eis misericordias. Super senem aggravasti
iugum tuum valde. et dixisti in sempiternum ero domina. Non posuisti hec super
cor tuum, neque recordata es novissimi tui. Et nunc audi hec delicata
et habitans confidenter. que dicis in corde tuo ego sum, et non est preter me am-
plius. Non sedebo vidua, et ignorabo sterilitatem. Venient tibi duo hec
subito in die una. sterilitas et viduitas. Universa venerunt super te propter multi-
tudinem [struck through] maleficiorum tuorum et propter duritiam incantatorum tuorum vehe-
mentem. Et fiduciam habuisti in duritia tua, et dixisti non est qui videat me.
Sapientia tua et scientia tua hec decepit te. Et dixisti in corde tuo: ego sum,
et preter me non est altera. Veniet super te malum, et nescies ortum eius, et
irruet super te calamitas quam non poteris expiare. Veniet super te repente miseria
quam nescies. Sta nunc cum incantatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum
in quibus laborasti ab adolescentia tua. si forte quid prosit tibi, aut si possis
fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Stent et salvent te augures
celi qui contemplabantur sydera et supputabant menses. ut ex eis annuntiarent
ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos. non liberabunt
animam suam de manu flamme. non sunt prune quibus calefiant, et focus ut
sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras. Negociatores
tui ab adolescentia tua. Unusquisque in via sua erraverunt. Non est qui salvet te
xlviii Audite hec domus iacob qui vocamini nomine israel. xlviii C. Et
et de aquis iuda existis. Qui iuratis in nomine domini, et dei israel
recordamini. non in veritate neque in iustitia. De civitate enim sancta vocati
sunt. et super deum israel constabiliti sunt. dominus exercituum nomen eius. Priora
ex tunc annuntiavi, et ex ore meo exierunt et audita feci ea repente operatus
sum et venerunt. Scivi enim quia durus es tu, et nervus ferreus cervix tua
et frons tua erea. Predixi tibi ex tunc. antequam venirent indicavi tibi.
ne forte diceres ydola mea fecerunt hec, et sculptilia mea et conflatilia
mea mandaverunt ista. que audisti vide omnia. Vos autem num annuntia-
stis. Audita feci tibi nova ex tunc, et conservata que nescis. Nunc creata sunt
et non ex tunc et ante diem et non audisti ea. ne forte dicas ecce cognovi
ea. Neque audisti neque cognovisti neque ex tunc aperta est auris tua. Scio
enim quia prevaricans prevaricaberis, et transgressorem de ventre vocavi te. Pro-
pter nomen meum longe faciam furorem meum, et laude mea infrenabo
te ne intereas. Ecce excoxi te, sed non quasi argentum elegi te in camino
paupertatis. Propter me faciam ut non blasphemer. et gloriam meam
alteri non dabo. Audi me iacob et israel, quem ego voco. ego ipse, ego
primus et ego novissimus. Manus quoque mea fundavit terram, et dextera
mea mensa est celos, ego vocabo eos et stabunt simul. Congregamini
omnes vos. et audite. quis de eis annuntiavit hec. Dominus dilexit eum

faciet volūtatē suā in babilone ꝫ brachiū suū in chaldeis Ego ego
locutus sū ꝫ vocaui eū adduxi eū ꝫ directa ē via eius Accedite ad
me ꝫ audite hec Nō ap̄ncipio ī abscōdito locutus sū ex tēpe anq̄ fieret
ibi erā Et nūc dn̄s deus misit me ꝫ spūs eius hec dicit dn̄s rede-
ptor tuꝰ sctūs isrl̄ Ego dn̄s deus tuus docēs te vtilia gubnās te
ī via qua ambulabis Vtinā attēdisses mādata mea facta fuisset
sicut flumē pax tua ꝫ iusticia tua sicut gurgites maris ꝫ fuisset quasi
arena maris semē tuū ꝫ stirps vteri tui vt lapilli eius nō interisset
ꝫ nō fuisset attritū nomē eius a facie mea Egredimini de babilone fugi-
te a chaldeis ī voce exultacionis annūciate auditū facite hoc ꝫ
efferte illud vsq̄ ad extrema terre Dicite redemit dn̄s seruū suū iacob Nō
sicierūt in deserto cū educeret eos aquā de petra produxit eis ꝫ scidit
petrā ꝫ fluxerūt aque Nō ē pax impijs dicit dn̄s deus c xlix xlix
Audite insule ꝫ attēdite ppl̄i de longe Dn̄s ab vtero vocauit
me de vētre matris mee recordatus ē nominis mei ꝫ posuit
os meū q̄si gladiū acutū ī vmbra manꝰ sue ptexit me
ꝫ posuit me sicut sagittā electā ī pharetra sua abscondit me et
dixit mihi Seruus meus es tu isrl̄ q2 ī te glorabor Et ego dixi In va-
cuū laboraui sine cā ꝫ vane fortitudinē meā ~~cōsūpsi~~ cōsūpsi Ergo
iudiciū meū cū dn̄o ꝫ opus meū cū deo meo Et nūc dicit dn̄s hec
formās me ex vtero seruū sibi vt reducā iacob ad eū ꝫ isrl̄ nō cōgre-
gabitur Et glorificatus sū ī oculis dn̄i ꝫ deus meus factus ē fortitudo
mea Et dixit Parū ē mihi vt sis mihi seruꝰ ad suscitādas tribus iacob
ꝫ feces isrl̄ cōuertēdas Ecce dedi te ī lucē gēciū vt sis salus mea vsq̄ ad
extremū terre Hec dicit dn̄s redēptor isrl̄ sctūs eius ad cōtēptibilē aīaz
et ad abhominatā gētē ad seruū dn̄orū Reges videbūt ꝫ cōsurgēt
pncipes ꝫ adorabūt ppt dn̄m q2 fidelis ē ꝫ sctūm isrl̄ qui elegit te
Hec dicit dn̄s In tēpe placito exaudiui te ꝫ ī die salutis auxiliatus sū
tui ꝫ seruaui te ꝫ dedi te ī fedus ppl̄i vt suscitares terrā ꝫ possideres
hereditates dissipatas vt diceres hijs qui vincti sūt exite ꝫ hijs q̄
ī tenebris sūt reuelamini Sup vias pascētur ꝫ ī omnibꝫ planis pascua
eorū Nō esurient neq̄ sicient ꝫ nō pcuciet eos estus ꝫ sol q2 mi-
cor serator eorū reget eos ꝫ ad fōtes aquarū potabit eos Et ponā omēs
mōtes meos ī viā ꝫ semite mee exaltabūtur Ecce isti de longe
venient ꝫ ecce illi ab aquilone ꝫ mari ꝫ isti de terra australi Lau-
date celi ꝫ exulta terra iubilate mōtes laudē q2 cōsolatus est
dn̄s ppl̄m suū ꝫ paupum suorū miserebitur Et dixit syon Dereliquit me
dn̄s ꝫ dn̄s oblitus ē mei Nūquid oblivisci pt mulier infātē suū
vt nō misereat̄ filio vteri sui Et si illa oblita fuerit ego tn̄ nō obli-
uiscar tui Ecce ī manibꝫ meis descripsi te muri tui corā oculis
meis sp̄ Venerūt structores tui destructores te ꝫ dissipātes a te exibūt

Leua in circuitu oculos tuos ⁊ vide · omnes isti congregati sunt · venerunt tibi
viuo ego dicit dominus · quia omnibus his velut ornamento vestieris ⁊ circumdabis
eos tibi quasi sponsa · Quia deserta tua ⁊ solitudines tue · ⁊ terra ruine tue
nunc angusta erit pre habitatoribus ⁊ longe fugabuntur · qui absorbebant te
Adhuc dicent in auribus tuis · filii sterilitatis tue · angustus est michi locus · fac
spacium michi ut habitem · Et dices in corde tuo · Quis genuit michi istos · Ego
sterilis ⁊ non pariens · transmigrata ⁊ captiua · ⁊ istos quis enutriuit /
Ego destituta ⁊ desolata · ⁊ isti ubi erant · Hec dicit dominus deus · Ecce le-
uo ad gentes manum meam ⁊ ad populos exaltabo signum meum ⁊ afferent
filios tuos in ulnis · ⁊ filias tuas super humeros portabunt · ⁊ erunt
reges nutricii tui · ⁊ regine nutrices tue · vultu in terram demisso adora-
bunt te · ⁊ puluerem pedum tuorum lingent · Et scies quia ego dominus super quo non
confundentur qui expectant eum · Numquid tolletur a forti preda · aut quod captum
fuerit a robusto saluum esse poterit · Quia hec dicit dominus · equidem ⁊ a forti ca-
ptiuitas tolletur · ⁊ quod ablatum fuerit a robusto saluabitur · Eos vero qui
iudicauerunt te ego iudicabo · ⁊ filios tuos ego saluabo · Et cibabo ho-
stes tuos carnibus suis · ⁊ quasi musto sanguine suo inebriabuntur · Et sciet
omnis caro quia ego dominus saluans te ⁊ redemptor tuus fortis iacob · c. l.
Hec dicit dominus · Quis est hic liber repudii matris vestre quo
dimisi eam · aut quis est creditor meus cui vendidi vos · Ecce in iniqui-
tatibus vestris venditi estis · ⁊ in sceleribus vestris dimisi matrem vestram
Quia veni ⁊ non erat vir · vocaui ⁊ non erat qui audiret · Numquid abbre-
uiata ⁊ paruula facta est manus mea ut non possim redimere · aut non est in
me virtus ad liberandum · Ecce in increpatione mea desertum faciam mare · po-
nam flumina in siccum · computrescent pisces sine aqua ⁊ morientur in siti
Induam celos tenebris · ⁊ saccum ponam operimentum eorum · Dominus dedit michi
linguam eruditam · ut sciam sustentare eum qui lapsus est verbo · Erigit mane
mane erigit michi aurem ut audiam quasi magistrum · Dominus deus aperuit michi
aurem · ego autem non contradico · retrorsum non abii · Corpus meum dedi percu-
tientibus · ⁊ genas meas vellentibus · faciem meam non auerti ab increpantibus
⁊ conspuentibus in me · Dominus deus auxiliator meus · ideo non sum confusus · Ideo
posui faciem meam ut petram durissimam · ⁊ scio quoniam non confundar · Iuxta
est qui iustificat me · quis contradicet michi · Stemus simul · Quis est aduersarius
meus · accedat ad me · Ecce dominus deus auxiliator meus · Quis est qui con-
demnet me · Ecce omnes quasi vestimentum conterentur · tinea comedet eos /
Quis ex vobis timens dominum · audiens vocem serui sui · Qui ambulauit in tenebris
⁊ non est lumen ei · speret in nomine domini · ⁊ innitatur super deum suum · Ecce omnes
vos accendentes ignem · accincti flammis · ambulate in lumine ignis vestri
⁊ in flammis quas succendistis · De manu mea factum est hoc vobis · in doloribus
Audite me qui sequimini quod iustum · c. li. · dormietis
est ⁊ queritis dominum · Attendite ad petram unde excisi estis · ⁊ ad

cavernam laci de qua precisi estis. Attendite ad abraham patrem vestrum
et ad saram que peperit vos quia unum vocavi eum et benedixi ei et multi
plicavi eum. Consolabitur ergo dominus syon et consolabitur omnes ruinas eius et
ponet desertum eius quasi delicias et solitudinem eius quasi ortum domini. gau
dium et leticia invenietur in ea. gratiarum actio et vox laudis. Attendite ad
me populus meus et tribus mea me audite quia lex a me exiet et iudicium
meum in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus. egressus est salvator
meus. et brachia mea populos iudicabunt. Me insule expectabunt et bra
chium meum sustinebunt. Levate in celum oculos vestros et videte sub terra
deorsum. quia celi sicut fumus liquescent et terra sicut vestimentum atteretur. et
habitatores eius sicut hec interibunt. Salus autem mea in sempiternum erit. et
iusticia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum populus lex mea
in corde eorum. Nolite timere obprobrium hominum et blasphemias eorum ne
metuatis. Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis et sicut lanam
sic devorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit et iusticia mea
in generationes generationum. Consurge consurge induere fortitudinem brachium domini
Consurge sicut in diebus antiquis in generationibus seculorum. Numquid non tu per
cussisti superbum. vulnerasti draconem. Numquid non tu siccasti mare aquam
abyssi vehementis. Qui posuisti profundum maris viam ut transirent liberati
Et nunc qui redempti sunt a domino revertentur et venient in syon laudantes
et leticia sempiterna super capita eorum. gaudium et leticiam tenebunt
fugiet dolor et gemitus. Ego ego ipse consolabor vos. Quis tu ut
timeas ab homine mortali et a filio hominis qui quasi fenum ita are
scet. et oblitus es domini factoris tui. qui tetendit celos et fundavit terram
et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribulave
rat et paraverat ad perdendum. Ubi nunc furor tribulantis. Cito veniet
gradiens ad aperiendum et non interficiet usque ad internitionem nec deficiet pa
nis eius. Ego autem sum dominus deus tuus qui conturbo mare et intumescent
fluctus eius. Dominus exercituum nomen meum. Posui verba mea in ore tuo
et in umbra manus mee protexi te ut plantes celos et fundes terram et di
cas ad syon populus meus es tu. Elevare elevare consurge ierusalem que
bibisti de manu domini calicem ire eius. Usque ad fundum calicis sopor
is bibisti et potasti usque ad feces. Non est qui sustentet eam ex omnibus
filiis quos genuit. et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus
filiis quos enutrivit. Duo sunt que occurrerunt tibi. quis contristabitur super te.
vastitas et contritio et fames et gladius. quis consolabitur te. Filii tui
proiecti sunt. dormierunt in capite omnium viarum sicut orix illaqueatus pleni
indignatione domini. increpatione dei tui. Idcirco audi hanc paupercula et ebria
et non a vino. Hec dicit dominator dominus tuus et deus tuus qui pugnavit
pro populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem soporis. fundum calicis
indignationis mee. non addicias ut bibas illum ultra. Et ponam illum

Isa

in manu eorum qui te humiliaverunt. et dixerunt anime tue incurvare ut transeamus
et posuisti ut terram corpus tuum et quasi viam transeuntibus. c. lii
lii Consurge consurge induere fortitudine tua syon. indue vestimentis
glorie tue iherusalem civitas sancti Quia non adiciet ultra ut pertranseat
per te incircumcisus et immundus Excutere de pulvere consurge sede iherusalem
Solve vincula colli tui captiva filia syon Quia hec dicit dominus deus Gratis
venundati estis et sine argento redimemini. Quia hec dicit dominus deus. In egi-
ptum descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi. et assur absque ulla
causa calumpniatus est eum Et nunc quid mihi est hic dicit dominus. quoniam ablatus est
populus meus gratis. Dominatores eius inique agunt dicit dominus. et iugiter tota die
nomen meum blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa
quia ego ipse qui loquebar ecce assum. Quam pulcri super montes pedes annun-
ciantis. et predicantis pacem. annunciantis bonum predicantis salutem. dicentis
syon regnabit deus tuus. Vox speculatorum tuorum levaverunt vocem simul lau-
dabunt. Quia oculo ad oculum videbunt. cum converterit dominus syon Gaudete et
laudate simul deserta iherusalem. Quia consolatus est dominus populum suum redemit iherusalem
Paravit dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium. et videbunt omnes
fines terre salutare dei nostri Recedite. recedite. exite inde. Pollutum
nolite tangere. exite de medio eius mundamini qui fertis vasa domini
Quoniam non in tumultu exibitis. nec in fuga properabitis. Precedet enim
vos dominus. et congregabit vos deus israel Ecce intelliget servus meus. exaltabitur
et elevabitur. et sublimis erit valde Sicut obstupuerunt super te multi sic
inglorius erit inter viros aspectus eius. et forma eius inter filios hominum
Iste asperget gentes multas. super ipsum continebunt reges os suum Quia
quibus non est narratum de eo viderunt. et qui non audierunt contemplati sunt.
liii Domine quis credidit auditui nostro et brachium domini c. liii.
cui revelatum est Et ascendet sicut virgultum coram eo. et sicut radix
de terra sicienti Non est species ei neque decor. Et vidimus eum et non erat
aspectus. et desideravimus eum despectum et novissimum virorum. virum dolorum
scientem infirmitatem. et quasi absconditus vultus eius. et despectus unde nec
reputavimus eum. Vere languores nostros ipse tulit. et dolores nostros
ipse portavit Et nos putavimus eum quasi leprosum et percussum a deo et humilia-
tum Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras. attritus est propter scelera
nostra Disciplina pacis nostre super eum. et livore eius sanati sumus Omnes
nos quasi oves erravimus. unusquisque in viam suam declinavit. et dominus po-
suit in eo iniquitatem omnium nostrum Oblatus est quia ipse voluit. et non aperuit
os suum Sicut ovis ad occisionem ducetur. et quasi agnus coram tondente se
obmutescet. et non aperiet os suum. De angustia et de iudicio sublatus
est. generationem eius quis enarrabit Quia abscisus est de terra viventium Propter
scelus populi mei percussi eum. et dabit impios pro sepultura. et divitem
pro morte sua. eo quod iniquitatem non fecerit. neque dolus fuit in ore eius.

Et dominus voluit conterere eum in infirmitate. Si posuerit pro peccato animam suam
videbit semen longevum. et voluntas domini in manu eius dirigetur. Pro eo
quod laboravit anima eius videbit et saturabitur. In sciencia sua iustificabit
ipse iustus servos meos multos. et iniquitates eorum ipse portabit. Ideo
dispertiam ei plurimos. et fortium dividet spolia. pro eo quod tradidit
in mortem animam suam. et cum sceleratis reputatus est. Et ipse peccatum multorum liiii
tulit. et pro transgressoribus rogavit. c liiii
Lauda sterilis que non paris. decanta laudem et hinni que non
pariebas. Quoniam multi filii deserte. magis quam eius que habet virum
dicit dominus. Dilata locum tentorii tui. et pelles tabernaculorum
tuorum extende ne parcas. Longos fac funiculos tuos. et clavos tuos
consolida. Ad dexteram enim et ad levam penetrabis. et semen tuum gentes
hereditabit. et civitates desertas inhabitabit. Noli timere quia non confunderis
neque erubesces. Non enim te pudebit. quia confusionis adolescentie tue
oblivisceris. et obprobrii viduitatis tue non recordaberis amplius. Quia
dominabitur tibi qui fecit te. Dominus exercituum nomen eius. et redemptor tuus
sanctus israel. deus omnis terre vocabitur. Quia ut mulierem derelictam et mere-
tem spiritu vocavit te dominus. et uxorem ab adolescentia abiectam dixit deus
tuus. Ad punctum in modico dereliqui te. et in miserationibus magnis con-
gregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam paulisper
a te. et in misericordia sempiterna misertus sum tui redemptor tuus dominus. Sicut
in diebus noe istud mihi est. cui iuravi ne inducerem aquas ultra super
terram. sic iuravi ut non irascar tibi. et non increpem te. Montes enim
commovebuntur. et colles contremiscent. misericordia autem mea non recedet a te.
et fedus pacis mee non movebitur. dixit miserator tuus dominus. Paupercula
tempestate convulsa absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem
lapides tuos. et fundabo te in saphiris. et ponam iaspidem propugnacula
tua. et portas tuas in lapides sculptos. et omnes terminos tuos in la-
pides desiderabiles. Universos filios tuos doctos a domino. et multitudinem
pacis filiis tuis. et in iusticia fundaberis. Recede procul a calumpnia
quia non timebis. et a pavore quia non appropinquabit tibi. Ecce accola ve-
niet qui non erat mecum. advena quondam tuus adiungetur tibi. Ecce
ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas. et proferentem vas in opus
suum. Et ego creavi interfectorem ad disperdendum. Omne vas quod fictum
est contra te non dirigetur. et omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis.
Hec est hereditas servorum et iusticia eorum apud lv.
me dicit dominus. Omnes sicientes venite ad aquas. Et qui non lv
habetis argentum properate. emite et comedite. Venite emite
absque argento. et absque ulla commutatione vinum et lac. Quare appendi-
tis argentum non in panibus. et laborem vestrum non in saturitate. Audite
audientes me. et comedite bonum. et delectabitur in crassitudine anima vestra

Inclinate aurē vrā₹ ⁊ venite ad me· audite ⁊ viuet aīa vrā
Et faciā vobiscū pactū sempiternū· misas dauid fideles Ecce testē
ppłis dedi eū· ducē ac preceptorē gentibꝫ Ecce gentē quā nescie-
bas vocabis· ⁊ gentes que nō cognouerūt te ad te currēt ppt dn̄m deū
tuū· ⁊ scm̄ isrł· q̄r glorificauit te Querite dn̄m dū inueniri pt· inuocate
eū dū ppe ē Derelinquat impius viā suā· ⁊ vir iniquꝰ cogitacōes suas
⁊ reuertat̄ ad dn̄m ⁊ miserebit̄ eius ⁊ ad deū nr̄m qm̄ multꝰ ē ad
ignoscendū Nō enī cogitacōes mee cogitacōes vr̄e· neqꝫ vie mee vie
vr̄e· dicit dn̄s Quia sicut exaltant̄ celi a t̄ra sic exaltate sūt vie mee
a vijs vr̄is ⁊ cogitacōes mee a cogitacōibꝫ vr̄is Et quō descēdit
imber ⁊ nix de celo ⁊ illuc vltra nō reuertit̄· sꝫ inebriat t̄rā ⁊ infū-
dit eā· ⁊ germinare eā facit· ⁊ dat semē serenti ⁊ panē comedēti· sic
erit v̄bū qđ egredie̅t̄ de ore meo· nō reuertet̄ ad me vacuū· sꝫ faciet
quecūqꝫ volui· ⁊ prosperabit̄ in hijs ad que misi illud· q̄r in leticia egre-
diemini ⁊ in pace deducemini Montes ⁊ colles cantabunt corā vobis laudē
⁊ oīa ligna regionis plaudent manu Pro saliunca ascendet abies ⁊
pro vrtica crescet mirtus· ⁊ erit dn̄s nominatꝰ in signū eternū qđ non
Hec dicit dn̄s Custodite iudiciū ⁊ c lvi auferetur
facite iusticiā· q̄r iuxta ē salus mea vt veniat ⁊ iusticia mea
vt reueletur Beatus vir qui facit hoc· ⁊ filius hoīs qui apprehēdet
istud· custodiens sabbatū ne polluat illud· custodiens manꝰ suas
ne faciat malū oē· ⁊ nō dicat filius aduene qui adheret dn̄o
dicens Separacōe diuidet me dn̄s a ppło suo Et nō dicat eunuchꝰ
Ecce ego lignū aridū· Quia hec dicit dn̄s eunuchis· qui custodiunt
sabbata mea ⁊ elegerint que volui· ⁊ tenuerint fedꝰ meū· dabo eis
in domo mea ⁊ in muris meis locū· ⁊ nomē melius a filijs ⁊ filiabꝫ
Nomē sempiternū dabo eis qđ nō peribit· ⁊ filios aduene qui adherent
dn̄o vt colant eū· ⁊ diligant nomē eius· vt sint ei in seruos· Omnē
custodientē sabbatū ne polluat illud· ⁊ tenentē fedus meū adducam
eos in montē scm̄ meū· ⁊ letificabo eos in domo oracōnis mee
Holocausta eorū ⁊ victime eorū placebunt michi sup̄ altari meo Quia
domꝰ mea domꝰ oracōnis vocabit̄ cunctis ppłis ait dn̄s deus· qui congregat
dispersos isrł· adhuc congregabo ad eū oēs congregacōes eius Omnes
bestie agri venite ad deuorandū· vniuerse bestie saltus Specula-
tores eius ceci· oēs nescierūt· vniuersi canes muti nō valentes
latrare· videntes vana dormientes ⁊ amantes sompnia· ⁊ canes
inpudentissimi nescierūt saturitatē Ipsi pastores ignorauerūt intelligēciā
Omēs in viā suā declinauerūt vnusquisqꝫ ad auariciā suā a summo
vsqꝫ ad nouissimū Venite sumamꝰ vinū· ⁊ impleamur ebrietate
Et erit sic hodie sic ⁊ cras ⁊ multo amplius c lvii
lvii Iustus perit ⁊ nemo ē qui recogitet in corde suo· ⁊ viri mīe

colliguntur quia non est qui intelligat. A facie enim malitie collectus est iustus.
Veniat pax requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua.
Vos autem accedite huc filii auguratricis semen adulteri et fornicarie.
Super quem lusistis super quem dilatastis os et eiecistis linguam. Numquid
non vos filii scelesti semen mendax qui consolamini in diis subter omne
lignum frondosum immolantes parvulos in torrentibus subter eminentes petras.
In partibus torrentis pars tua hec est sors tua et ipsis effudisti libamen
obtulisti sacrificium. Numquid super his non indignabor. Super montem excel-
sum et sublimem posuisti cubile tuum et illuc ascendisti ut immolares
hostias. Et post ostium et retro postem posuisti memoriale tuum quia iuxta
me discooperuisti et suscepisti adulterum dilatasti cubile tuum et pe-
pigisti cum eis fedus. Dilexisti stratum eorum manu aperta. Et ornasti
te regi unguento et multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos
tuos procul et humiliata es usque ad inferos. In multitudine vie tue la-
borasti et non dixisti quiescam. Vitam manus tue invenisti propterea non ro-
gasti. Pro quo sollicita timuisti quia mentita es et non es mei recordata
neque cogitasti in corde tuo quia ego tacens et quasi non videns et mei obli-
ta es. Ego annuntiabo iustitiam tuam et opera tua non proderunt tibi. Cum cla-
maveris liberent te congregati tui. Et omnes eos auferet ventus tollet aura.
Qui autem fiduciam habet mei hereditabit terram et possidebit montem sanctum
meum. Et dicam viam facite prebete iter declinate de semita auferte
offendicula de via populi mei. Quia hec dicit excelsus et sublimis habitans
eternitatem et sanctum nomen eius in excelso et in sancto habitans et cum contrito
et humiliato spiritu ut vivificet spiritum humilium et vivificet cor contritorum.
Non enim in sempiternum litigabo neque usque in finem irascar quia spiritus a fa-
cie mea egredietur et flatus ego faciam. Propter iniquitatem avaritie
eius ego iratus sum et percussi eum abscondi faciem meam et indignatus sum
Et abiit vagus in via cordis sui. Vias eius vidi et sanavi eum
et reduxi eum et reddidi consolationes ipsi et lugentibus eius. Creavi fructum
pacē labiorum pacem ei qui longe est et qui prope dixit dominus et sanavi eum.
Impii autem quasi mare fervens quod quiescere non potest et redundant flu-
ctus eius in conculcationem et lutum. Non est pax impiis dicit dominus.

C lviii

Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam et
annuntia populo meo scelera eorum et domui Iacob peccata eorum. Me
etenim de die in diem querunt et scire vias meas volunt quasi gens
que iustitiam fecit et que iudicium dei sui non dereliquit. Rogant me
iudicia iustitie et appropinquare deo volunt. Quare ieiunavimus et non
aspexisti humiliavimus animas nostras et nescisti. Ecce in die ieiunii
vestri invenitur voluntas vestra et omnes debitores vestros repetitis. Ecce
ad lites et contentiones ieiunatis et percutitis pugno impie. Nolite ie-
ste iunare sicut usque ad hanc diem ut audiatur in excelso clamor vester. Numquid tale

e ieiuniu qd elegi p die affligere hominez aiaz sua. Nuqd otorqre
qsi circulu caput suu. et saccu et cinere sternere. Nuqd istud vocabis ieiuniu
et die acceptabilez dno. Nonne e hoc magis ieiuniu qd elegi. Dissolue
colligacões impietat. solue fasciculos deprimetes. dimitte eos qui co-
fracti sut liberos. et ome onus dirumpe. Frange esurienti pane tuu. et
egenos vagos qz induc i domu tua. Cu videris nudu operi eu. et carne
tua ne despexeris. Tuc erupet qsi mane lume tuu. et sanitas tua
citius orietr. Et ante ibit facie tua iusticia tua. et gla dni colliget te.
Tuc invocabis et dns exaudiet. clamabis et dicet ecce assu. Si ab-
stuleris de medio tui catena. et desieris digitu extendere. et loq
qd no pdest. Cu effuderis esurienti aiaz tua. et aiaz afflicta repleueris
orietr in tenebris lux tua et tenebre tue erut sic meridies. Et requie
tibi dabit dns deus tuus sp. et iplebit splendoribz aiaz tua. et ossa tua
liberabit. Et eris qsi ortus irriguus. et sic fons aquaz cuius no deficiet
aque. Et edificabutr in te deserta seclorz. fudamta generacõis et generaco-
nis suscitabis. et vocaberis edificator sepiu. auertes semitas in quietem
Si auerteris a sabbo pede tuu facere volutatez tua i die sco meo. et voca-
beris sabbatu delicatu. et scm dni glosu. et glorificaueris eu du no
facis vias tuas et no iueniet volutas tua ut loquaris smoz. Tuc
delectaberis sup dno et sustollam te sup altitudine terre et cibabo te he-
reditate iacob pris tui. Os eni dni locutu est. c. lix
Ecce no e abreuiata manus domini ut saluare nequeat neqz
aggrauata e auris eius ut no exaudiat. Sz iniqtates vre
diuiserut int nos et deu vrm. et pcta vra absconderut facie eius
a vobis ne exaudiret. Manus eni vre pollute sut sangine. et digiti
vri iniqtate. Labia vra locuta sut mendaciu. et lingua vra iniqte
na tat. Non est qui iuocet iusticia. neqz e qui iudicet vere. Sz confidut
in nichil et locutr vanitates. Conceperut labore et pepert iniqtate
Oua aspidu ruperut. et telas aranee texerut. Qui comedit de ouis
eorz morietr. et qd confotu e erupet i regulu. Tele eorz no erut in
vestimentu. neqz operietr opibz suis. Opa eorz opa inutilia. et opus
iniqtatis in manibz eorz. Pedes eorz ad malu currut. et festinat
ut effundat sangine innocetez. Cogitacões eorz cogitacões inuti-
les. vastitas et contricio in viis eorz. Viaz pacis nescierut. et no
e iudiciu i gressibz eorz. Semite eorz incuruate sut eis. omis q
calcat i eis ignorat pace. Propter hoc elongatu e iudiciu a nobis.
et no apphendet nos iusticia. Expectauimus luce et ecce tenebre. sple-
dore et in tenebris ambulauimus. Palpauimus sicut ceci pariete et qsi
absqz oculis attrectauimus. Impegimus i meridie qsi in tenebris i cali-
ginosis qsi mortui. Rugiemus qsi vrsi omnes. et qsi columbe meditates
gememus. Expectauimus iudiciu et no e. salute et elongata e a nobis.

Multiplicate sunt enim iniquitates nostre coram te. et peccata nostra responderunt
nobis. quia scelera nostra nobiscum. et iniquitates nostras cognovimus. Peccare
et mentiri contra dominum et aversi sumus. ne iremus post tergum dei nostri.
ut loqueremur calumpniam et transgressionem. Concepimus et locuti sumus
de corde verba mendacii. et conversum est retrorsum iudicium et iusticia longe
stetit. Quia corruit in platea veritas. et equitas non potuit ingredi. Et
facta est veritas in oblivionem. et qui recessit a malo prede patuit. Et
vidit dominus et malum apparuit in oculis eius. quia non est iudicium. Et vidit
quia non est vir. et aporiatus est quia non est qui occurrat. Et salvabit i. de felicitate eorum molestatus est
sibi brachium suum. et iusticia eius confirmavit eum. Indutus est iusticia ut
lorica. et galea salutis in capite eius. Indutus est vestimentis ulcionis
et opertus est quasi pallio zeli. Sicut ad vindictam quasi ad retribucionem indignacionis
hostibus suis. et vicissitudinem inimicis suis. insulis vicem reddet.
Et timebunt qui ab occidente nomen domini. et qui ab ortu solis gloriam eius.
cum venerit quasi fluvius violentus quem spiritus domini cogit. et venerit syon redemptor.
et eis qui redeunt ab iniquitate in iacob dicit dominus. Hoc fedus
meum cum eis dicit dominus. Spiritus meus qui est in te. et verba mea que posui
in ore tuo non recedent de ore tuo et de ore seminis tui dicit dominus a

Surge illuminare iherusalem. c. lx. modo et usque in sempiternum
quia venit lumen tuum. et gloria domini super te orta est. Quia ecce
tenebre operient terram et caligo populos. Super te autem orietur dominus
et gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo. et reges
in splendore ortus tui. Leva in circuitu oculos tuos et vide. omnes
isti congregati sunt venerunt tibi. Filii tui de longe venient. et filie tue de
latere surgent. Tunc videbis et afflues. et mirabitur. et dilatabitur cor tuum
quando conversa fuerit ad te multitudo maris fortitudo gentium venerit tibi. Inundacio
camelorum operiet te. dromedarii madian et effa. Omnes de saba
venient aurum et thus deferentes. et laudem domino annunciantes. Omne
pecus cedar congregabitur tibi. arietes nabaioth ministrabunt tibi. Offe-
rentur super placabili altari meo. et domum maiestatis mee glorificabo.
Qui sunt isti qui ut nubes volant. et quasi columbe ad fenestras suas.
Me enim insule expectant et naves maris in principio. ut adducam fili-
os tuos de longe. Argentum eorum et aurum eorum cum eis. nomini domini
dei tui et sancto israel. quia glorificavit te. Et edificabunt filii peregrinorum
muros tuos. et reges eorum ministrabunt. In indignacione enim mea
percussi te. et in reconciliacione mea misertus sum tui. Et aperientur porte tue
iugiter die ac nocte non claudentur. ut afferatur ad te fortitudo gentium. et
reges earum ad te adducantur. Gens enim et regnum quod non servierit
tibi peribit. et gentes in solitudine vastabuntur. Gloria libani ad te veniet
abies et buxus et pinus simul ad ornandum locum sanctificacionis mee
et locum pedum meorum glorificabo. Et venient ad te curvi filii eorum

qui humiliaverunt te et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detra-
hebant tibi. et vocabunt te civitatem domini syon sancti israel. pro eo quod fuisti
derelicta et odio habita et non erat qui per te transiret ponam te in superbiam
seculorum gaudium in generacione et generacionem. et suges lac gencium. et mamilla regum
lactaberis Et scies quia ego dominus salvans te. et redemptor tuus fortis iacob
Pro ere afferam aurum et pro ferro afferam argentum. et pro lignis es. et pro lapi-
dibus ferrum Et ponam visitacionem tuam pacem. et prepositos tuos iusticiam Non
audietur ultra iniquitas in terra tua vastitas et contricio in terminis tuis non erit
Et occupabit salus muros tuos. et portas tuas laudacio Non erit tibi am-
plius sol ad lucendum per diem. nec splendor lune illuminabit te. sed erit tibi
dominus in lucem sempiternam. et deus tuus in gloriam tuam Non occidet ultra sol tuus
et luna tua non minuetur. quia dominus erit in lucem sempiternam. et complebuntur dies
luctus tui Populus autem tuus omnes iusti in perpetuum hereditabunt terram. germen
plantacionis mee. opera manus mee ad glorificandum Minimus erit
in mille. et parvulus in gentem fortissimam Ego dominus in tempore eius subito faciam
lxi Spiritus domini super me eo quod unxerit me ad annunciandum c. lxi istud
mansuetis misit me. ut mederer contritos corde. et predicarem
captivis indulgenciam. et clausis apercionem. ut predicarem annum placa-
bilem domino. et diem ulcionis deo nostro. ut consolarer omnes lugentes. et po-
nerem fortitudinem lugentibus syon. et darem eis coronam pro cinere. oleum
gaudii pro luctu. pallium laudis pro spiritu meroris Et vocabuntur in ea for-
tes iusticie. plantacio domini ad glorificandum Et edificabunt deserta a seculo
et ruinas antiquas erigent. et instaurabunt civitates desertas et dissipatas
in generacione et generacionem Et stabunt alieni et pascent pecora vestra. et filii pere-
grinorum agricole et vinitores vestri erunt Vos autem sacerdotes domini vocabimini
ministri dei nostri dicetur vobis Fortitudinem gencium comedetis. et in gloria eorum
superbietis Pro confusione vestra duplici et rubore laudabunt partem eorum Propter
hoc duplicia in terra sua possidebunt. leticia sempiterna erit eis Quia
ego dominus diligens iudicium. et odio habens rapinam in holocausto Et da-
bo opus eorum in veritate. et fedus perpetuum feriam eis. et scietur in gentibus semen
eorum. et germen eorum in medio populorum Omnes qui viderint eos cognoscent
eos. quia isti sunt semen cui benedixit deus Gaudens gaudebo in domino. et
exultabit anima mea in deo meo. quia induit me vestimentis salutis. et indu-
mento iusticie circumdedit me. quasi sponsum decoratum corona. et quasi sponsam
ornatam monilibus suis Sicut enim terra profert germen suum. et sicut ortus
semen suum germinat. sic dominus deus germinabit iusticiam et laudem coram universis
lxii Propter syon non tacebo. et propter ierusalem c. lxii gentibus
non quiescam donec egrediatur ut splendor iustus eius. et salvator
eius ut lampas accendatur Et videbunt gentes iustum tuum et cuncti reges
inclitum tuum. et vocabitur tibi nomen novum. quod os domini nominavit. Et eris corona
glorie in manu domini. et diadema regni in manu dei tui Non vocaberis

ultra derelicta · et terra tua non vocabitur amplius desolata · sed vocaberis voluntas
mea in ea · et terra tua inhabitabitur · quia complacuit domino in te · et terra tua
inhabitabitur · Habitabit enim iuvenis cum virgine · et habitabunt in te filii tui · Et
gaudebit sponsus super sponsam · gaudebit super te deus tuus · Super muros tuos
ierusalem constitui custodes tota die et tota nocte in perpetuum non tace-
bunt · Qui reminiscimini domini ne taceatis · et ne detis silentium ei donec
stabiliat et donec ponat ierusalem laudem in terra · Iuravit dominus in dextera sua et
in brachio fortitudinis sue · Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis
et si biberint filii alieni vinum tuum in quo laborasti · Quia qui congrega-
bunt illud comedent · et laudabunt dominum · et qui comportant illud bibent
in atriis sanctis meis · Transite transite per portas · preparate viam populo meo
planum facite iter · et eligite lapides · et elevate signum ad populos ·
ecce dominus auditum fecit in extremis terre · Dicite filie syon ecce salvator
tuus venit · ecce merces eius cum eo · et opus eius coram eo · Et vocabunt
eos populus sanctus · redempti a domino · Tu autem vocaberis quesita civitas et non
Quis est iste qui venit de edom tinctis c. lxiii derelicta
vestibus de bosra · iste formosus in stola sua · gradiens in multitudine
fortitudinis sue · Ego qui loquor iustitiam · et propugnator sum ad salvandum
Quare ergo rubrum est indumentum tuum · et vestimenta tua sicut calcantium
in torculari · Torcular calcavi solus · et de gentibus non est vir mecum · Cal-
cavi eos in furore meo · et conculcavi eos in ira mea · Et aspersus est sanguis
eorum super vestimenta mea · et omnia indumenta mea inquinavi · Dies enim ulcio-
nis in corde meo · annus redemptionis mee venit · Circumspexi · et non erat auxili-
ator · quesivi et non fuit qui adiuvaret · Et salvavit mihi brachium meum
et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi · Et conculcavi populos in furore meo
et inebriavi eos in indignatione mea · et detraxi in terram virtutem eorum · Misera-
tionum domini recordabor · laudem domini super omnibus que reddidit nobis dominus · et super
multitudinem bonorum domus israel · que largitus est eis secundum indulgentiam suam · et secundum
multitudinem miserationum suarum · Et dixit · Verumtamen populus meus est · filii non negantes
et factus est eis salvator · In omni tribulatione eorum non est tribulatus · et angelus
faciei eius salvavit eos · In dilectione sua et in indulgentia sua ipse redemit
eos · et portavit eos · levavit eos cunctis diebus seculi · Ipsi autem ad iracun-
diam provocaverunt · et afflixerunt spiritum sancti eius · et conversus est eis in inimicum · et ipse
debellavit eos · et recordatus est dierum seculi moysi et populi sui · Ubi est
qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui · Ubi est qui posuit
in medio eius spiritum sancti sui · qui eduxit ad dexteram moysen brachio maie-
statis sue · qui scidit aquas ante eos ut faceret sibi nomen sempiternum ·
qui eduxit eos per abyssos · quasi equum in deserto non impingentem · quasi
animal in campo descendens · spiritus domini ductor eius fuit · Sic adduxisti
populum tuum · ut faceres tibi nomen glorie · Attende de celo et vide de habitaculo
sancto tuo et glorie tue · Ubi est zelus tuus et fortitudo tua · multitudo viscerum

tuorum et misericordiarum tuarum super me continuerunt se. Tu enim pater noster et
abraham nescivit nos. et israel ignoravit nos. Tu domine pater noster redemptor
noster a seculo nomen tuum. Quare nos errare fecisti domine de viis tuis et indu-
rasti cor nostrum ne timeremus te. Convertere propter servos tuos tribus hereditatis
tue. Quasi nichilum possederunt populum sanctum tuum. hostes nostri conculcaverunt
sanctificationem tuam. facti sumus quasi in principio cum non dominareris nostri neque invocaretur
Utinam dirumperes celos et de- c. lxiiii nomen tuum super nos
scenderes. a facie tua montes defluerent. sicut exustio ignis tabe-
scerent atque ardent igni. ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis. a
facie tua gentes turbarentur. Cum feceris mirabilia non sustinebimus. descen-
disti et a facie tua montes defluxerunt. A seculo non audierunt neque auribus
perceperunt. Oculus non vidit deus absque te que preparasti expectantibus te. Occurristi
letanti et facienti iusticiam in viis tuis recordabuntur tui. Ecce tu iratus es
et peccavimus. in ipsis fuimus semper et salvabimur. et facti sumus ut inmundus omnes
nos. Et quasi pannus menstruate universe iusticie nostre. Et cecidimus quasi foli-
um universi. et iniquitates nostre quasi ventus abstulerunt nos. Non est qui invocet nomen
tuum. qui consurgat et teneat te. Abscondisti faciem tuam a nobis. et allisisti
nos in manu iniquitatis nostre. Et nunc domine pater noster es tu. nos vero lutum et fictor
noster. et opera manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris domine satis. et ne ultra
memineris iniquitatis nostre. Ecce respice populus tuus omnes nos. civitas
sancti tui facta est deserta. syon deserta facta est ierusalem desolata. domus sancti-
ficationis nostre et glorie nostre ubi laudaverunt patres nostri facta est in exustionem
ignis. et omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas. Numquid super hiis contine-
bis te domine. tacebis et affliges nos vehementer. c. lxv
Quesierunt me qui ante non interrogabant. invenerunt qui non quesierunt
me. Et dixi. Ecce ego. ecce ego. ad gentes que nesciebant me
et quesierunt me. que non invocabant nomen meum. Expandi manus meas tota die
ad populum incredulum qui graditur in via non bona post cogitationes suas. populo qui
ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper. qui immolant in ortis. et sacrificant
super lateres. qui habitant in sepulcris. et in delubris ydolorum dormiunt. qui comedunt
carnem suillam. et ius prophanum in vasis eorum. Qui dicunt recede a me. non
appropinques michi quia inmundus es. Isti fumus erunt in furore meo. ignis ardens tota
die. Ecce scriptum est coram me. Non tacebo. sed reddam et retribuam in sinum
eorum iniquitates vestras. et iniquitates patrum vestrorum simul dicit dominus. Qui sacri-
ficaverunt super montes. et super colles exprobraverunt michi. et remetiar opus
eorum primum in sinu eorum. Hec dicit dominus. Quomodo si inveniatur granum in bo-
tro. et dicatur ne dissipes illud quoniam benedictio est. sic faciam propter servos meos
ut non disperdam totum. et educam de iacob semen. et de iuda possidentem
montes sanctos meos. Et hereditabunt eam electi mei. et servi mei habita-
bunt ibi. Et erunt campestria in caulas gregum. et vallis achor in cubile
armentorum populo meo qui requisierunt me. Et vos qui dereliquistis dominum

Qui obliti estis nom̄ sc̄m meū. Qui ponitis fortune mensā ⁊ liba-
tis sr̄ eam. numabo vos ī gladio. ⁊ omnes in cede corruetis. pro eo qr
vocavi ⁊ nō respondistis. locutus sū ⁊ nō audistis. ⁊ faciebatis malum
ī oclis meis. ⁊ q̄ nolui elegistis. Propt h̄ hec dicit dn̄s d̄s. Ecce
servi mei comedent et vos esurietis. Ecce mei servi bibent ⁊ vos sitietis
Ecce servi mei letabunt. ⁊ vos confundemini. Ecce servi mei laudabunt
p̄ exultacōe cordis. ⁊ vos clamabitis p̄ dolore cordis. ⁊ pre contricōe
spūs vlulabitis. ⁊ dimittetis nom̄ vrm̄ ī iuramentū electis meis
Et interficiet te dn̄s d̄s. ⁊ servos suos vocabit nōie alio. In quo qui benedictus
ē sup terrā. benedicet ī deo amē. Et qui iurat ī terra. iurabit ī deo
amē. Quia oblivioni tradite sūt angustie priores. ⁊ qr abscondite sūt
ab oclis meis. Ecce enī ego creo celos novos ⁊ terrā nouā. ⁊ nō
erūt in memoria priora. ⁊ nō ascendent sr̄ cor. s; gaudebitis ⁊ exultabitis
vsq̄ ī sempiternū ī hiis q̄ ego creo. Quia ecce ego creo ierlm̄ exulta-
cionē. ⁊ p̄lm̄ eius gaudiū. Et exultabo in ierlm̄ ⁊ gaudebo ī p̄plo
meo. ⁊ nō audietur in ea vltra vox fletus ⁊ vox clamoris. Nō erit
ibi amplius infans dierū ⁊ senex q̄ nō impleat dies suos. Quī puer
centū annorū morietur. ⁊ peccator centū annorū maledictus erit. Et edi-
ficabunt domos. ⁊ habitabūt. ⁊ plantabunt vineas. ⁊ comedent fructus
earū. Nō edificabunt ⁊ alius habitabit. nō plantabūt ⁊ alius comedet.
s'm enī dies ligni erūt dies p̄pli mei. ⁊ opa manuū eorū inveterā-
bunt. Electi mei nō laborabūt frustra. neq; generabūt in conturbacōe
Quia semē benedictorū dn̄i ē. ⁊ nepotes eorū cū eis. Eritq; anteqm̄
clament ego exaudiam. adhuc illis loquentibus ego audiam. Lupus
⁊ agnus pascentur sil. ⁊ leo ut bos comedet paleas. ⁊ serpenti pulvis
panis eius. Nō nocebūt neq; occident ī omī monte sc̄o meo dr̄ dn̄s

c lxvi

Hec dicit dn̄s. Celū sedes mea ⁊ terra scabellū
pedū meorū. Que ē ista domus quā edificabitis m̄. Et quis
iste locus quietis mee. Omnia hec manus mea fecit. ⁊ facta sūt
vniuersa ista dr̄ dn̄s. Ad quē aūt respiciā nisi ad pauperculū et co- no
tritū spū. ⁊ trementē sermones meos. Qui immolat bovem. qⁱ qui
interficiat virū. Qui mactat pecus. qⁱ qui excerebrat canem. Qui
offert oblacōem. qⁱ qui sanguinē suillū offerat. Qui recordatur thuris
quasi qui benedicat ydolo. Hec omnia elegerunt ī viis suis. ⁊ in
abhominacōibus suis aīa eorū delectata est. Unde ⁊ ego eligam
illusiones eorū. ⁊ que timebant adducā eis. Quia vocaui ⁊ nō erat
qui responderet. locutus sū ⁊ nō audierunt. feceruntq; malū in oclis meis
⁊ q̄ nolui elegerunt. Audite vbū dn̄i qui tremitis ad vbū eius
Dixerunt fr̄es vr̄i odientes vos. ⁊ abicientes ppt nom̄ meū glorifi-
cetur dn̄s. ⁊ videbimus ī leticia vr̄a. ipi aūt confundentur. Vox p̄pli
de civitate. vox de templo. vox dn̄i reddentis retribucōem inimicis

lxvi

suis antequam parturiret peperit. antequam veniret partus eius peperit masculum. Quis audivit umquam tale? et quis vidit huic simile? Numquid parturiet terra in die una, aut parietur gens simul? Quia parturivit et peperit Syon filios suos. Numquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam? dicit Dominus. Si ego qui generationem ceteris tribuo sterilis ero? ait Dominus Deus tuus. Letamini cum Ierusalem et exultate in ea omnes qui diligitis eam. Gaudete cum ea gaudio universi qui lugetis super eam, ut sugatis et repleamini ab ubere consolationis eius, ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia hec dicit Dominus. Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis et quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam sugetis; ad ubera portabimini, et super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Ierusalem consolabimini. Videbitis et gaudebit cor vestrum, et ossa vestra quasi herba germinabunt. Et cognoscetur manus Domini servis eius, et indignabitur inimicis suis. Quia ecce Dominus in igne veniet, et quasi turbo quadrige eius, reddere in indignatione furorem suum, et increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne Dominus diiudicabit, et in gladio suo ad omnem carnem. Et multiplicabuntur interfecti a Domino, qui sanctificabantur et mundos se putabant in ortis post ianuam intrinsecus, qui comedebant carnem suillam et abhominationem et murem; simul consumentur, dicit Dominus. Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis, et venient et videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum, et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mari, in Affricam et Lidiam tendentes sagittam, in Ytaliam et Greciam, ad insulas longe, et ad eos qui non audierunt de me et non viderunt gloriam meam. Et annunciabunt gloriam meam gentibus, et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino, in equis et in quadrigis et in lecticis et in mulis et in carrucis, ad montem sanctum meum Ierusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini. Et assumam ex eis in sacerdotes et levitas, dicit Dominus. Quia sicut celi novi et terra nova que ego facio stare coram me, dicit Dominus, sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et erit mensis ex mense, et sabbatum ex sabbato; veniet omnis caro ut adoret coram facie mea, dicit Dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur, et erunt usque ad satietatem visionis omni carni.

Incipit prologus in Ieremiam prophetam

Hieremias propheta cui hic prologus scribitur, sermone quidem apud Hebreos Ysaia et Osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior, sed sensibus par est, quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim Anathothites, qui est usque hodie viculus, tribus ab Ierosolimis distans milibus, sacerdos ex sacerdotibus, et in ventre matris sanctificatus, virginitate sua evangelicum virum Christi ecclesie dedicans. Hic vaticinatus exorsus est puer et captivitatem urbis atque inde, non solum spiritu sed et oculis

Incipit prologus in Ieremiam prophetam finis libri Ysaie

carmis metitꝰ e Nam dece tribꝰ isrl assyrij in medos transtule-
rat. iā tras eorū colonie gentiū possidebat. vnde i iuda tm et be-
niamin ꝓphauit. et ciuitatis sue ruinas quadruplici planxit alpha-
beto. qd nos mensura metri vsibus reddidimus Preterea ordinem visionum
q apd grecos et latinos omnino confusus est ad pristinam fidem correximus Librum
aūt baruch notarij eius q apd hebreos nec legitur nec habetur pretermisimus
Pro hijs omnibus maledicta ab emulis postulantes. quibus me neces-
se est per singula opuscula respondere. et hoc patior qr vos cogitis o paula et
eustochium Ceterum ad compendium mali certius fuerat modum finem eorum
silentio meo ponere. qui quotidie noui aliquid contra te iudeorum istiusque

Verba iheremie Incipit Jeremias propheta c. i
filij elchie de sacerdotibus qui fuerunt in anatoth
in terra beniamin Quod factum est verbum domini ad eum
i diebus iosie filij amon regis iuda in xiii anno
regni eius Et factum est in diebus ioachim filij
iosie regis iuda vsque ad consummationem xi anni sede-
chie filij iosie regis iuda vsque ad transmigratio-
nem ierusalem i mense quinto Et factum est verbum domini
ad me dicens Priusquam te formarem in vtero noui
te. et antequam exires de vulua sanctificaui te. et
prophetam i gentibus dedi te Et dixi. ah. ah. ah. domine deus ecce ne-
scio loqui quia puer ego sum Et dixit dominus ad me Noli dicere puer
sum quoniam ad omnia que mittam te ibis. et vniuersa quecumque mandauero
tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum. quia ego tecum sum vt eruam te
dicit dominus. Et misit dominus manum suam et tetigit os meum Et dixit dominus
ad me Ecce dedi verba mea i ore tuo. Ecce constitui te hodie super gentes
et super regna. vt euellas et destruas. et disperdas et dissipes. et edifices
et plantes. Et factum est verbum domini ad me dicens Quid tu vides ieremia
Et dixi virgam vigilantem ego video Et dixit dominus ad me. bene
vidisti quia vigilabo ego super verbo meo vt faciam id Et factum est
verbum domini secundo ad me dicens Quid tu vides Et dixi. Ollam succen-
sam ego video. et faciem eius a facie aquilonis Et dixit dominus ad
me. Ab aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terre. quia
ecce ego conuocabo omnes cognationes regnorum aquilonis ait dominus Et
venient et ponent vnusquisque solium suum i introitu portarum ierusalem. et
super omnes muros eius i circuitu. et super vniuersas vrbes iuda. et loquar
iudicia mea cum eis super omnem maliciam eorum. qui dereliquerunt me
et libauerunt dijs alienis. et adorauerunt opus manuum suarum Tu ergo
accinge lumbos tuos et surge et loquere ad eos omnia que ego precipio
tibi Ne formides a facie eorum. nec enim timere te faciam vultum eorum
Ego quippe dedi te hodie i ciuitatem munitam. et i columpnam ferream

Et i murum eneu sup tiaz regibus iuda et pncipibus eius et sacer-
dotibus et omi plo tre et bellabunt aduersum te et no pualebunt
Quia ego tecum sum ait dns ut liberem te c ii.
Et factum e vbu dni ad me dices Vade et clama i aurib9 ierlm
dices. Hec dr dns Recordatus sum tui miserans adolescentia tua
et caritate desponsationis tue qn secuta me es i deserto i tra
q no seminat. Scus isrl dno primicie frugum eius. omes qui devorat
eu delinquut mala venient sup eos dicit dns. Audite vbu dni dom9
iacob et omes cognaciones dom9 isrl. Hec dr dns Quid invenerunt patres
vri in me iniquitat. qr elongauerunt a me et ambulauerunt post vanitate
et vani facti sunt Et no dixerunt Vbi e dns qui ascendere nos fecit de
tra egypti. qui traduxit nos p desertu. p tra inhabitabilem et inuiam.
Per tiaz sitis et ymagine mortis. Per tiaz i qua no ambulauit
vir. neqz habitauit ho. et induxi vos in tiaz carmeli. vt comederetis
fructu et bona eius. Et ingressi contaminastis tra mea et hereditate mea
posuistis i abhominacoz. Sacerdotes no dixerunt Vbi e dns et tene-
tes lege nescierut me. et pastores preuaricati sut i me. et pphe pphaue-
runt in baal. et ydola secuti sut. Propterea adhuc contendam in iudiciu
vobiscu ait dns et cu filiis vris disceptabo. Transite ad insulas cethim
et videte et i cedar mittite. et considerate vehementer. et videte si factu e
huiuscemodi. si mutauit gens deos suos et certe ipi no sut dii. ppls vo meus
mutauit gloriaz sua in ydolu. Obstupescite celi sup hoc. et porte eius
desolamini vehement. dicit dns Duo eni mala fecit pplus meus. me
dereliquerunt fonte aq viue. et foderunt sibi cisternas dissipatas q continere
no valent aquas Nuqd seruus e isrl. c vernaculus. quare go factus
e i preda Sup eu rugierunt leones et dederunt vocem sua, posuerunt
tiaz ei i solitudine. ciuitates ei exuste st. et no e qui habitet in
eis. filii qz memphios et taphnes constuprauerunt te vsqz ad verticem Nuqd
no istud factu e t. q dereliquisti dnm dm tuu. eo tpe quo ducebat te
per viaz Et nuc quid t vis i via egypti ut bibas aqua turbidaz
Et qd e t i via assiorum ut bibas aqua fluminis Arguet te
malitia tua. et auersio tua increpabit te Scito et vide q malu et amaru
e reliquisse te dnm dm tuu. et no esse timore mei apd te. dicit dns
exercituu. A seclo confregisti iugu meu. rupisti vincula mea et dixisti
no seruiam. In omi eni colle sublimi. et sub omi ligno frondoso tu pro-
sternebaris meretrix. Ego at plantaui te vineam electam. ome seme veru
Quo go versa es in ppuu vinea aliena Si laueris te nitro et multi-
plicaueris t herbaz borith. maculata es coram me iniquitate tua dicit
dns ds. Quo dicis. No sum polluta. post baalim no ambulaui. Vide
vias tuas i valle. scito qd feceris. cursor leuis explicans vias suas
Onager assuet i solitudine i desiderio aie sue attraxit ventu amoris

sui. Nullus autem eam omnes qui querunt eam non deficient; in menstruis
suis invenient eam. Prohibe pedem tuum a nuditate et guttur tuum a
siti. Et dixisti desperavi. Nequaquam faciam; adamavi quippe alienos
et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi
sunt domus israel, ipsi et reges eorum, principes et sacerdotes eorum et prophete
eorum dicentes ligno: Pater meus es tu. Et lapidi: Tu me genuisti. Verte-
runt ad me tergum et non faciem. In tempore afflictionis dicent: Surge et
libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? Surgant et liberent te in tempore
afflictionis tue. Secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui iuda.
Quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquistis me dicit dominus.
Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt. Devoravit gla-
dius vester prophetas vestros, quasi leo vastator generatio vestra. Videte verbum domini.
Numquid solitudo factus sum israeli aut terra serotina? Quare ergo dixit popu-
lus meus: Recessimus, non veniemus ultra ad te. Numquid obliviscetur virgo
ornamenti sui, aut sponsa fascie pectoralis sue? Populus vero meus oblitus est
mei diebus innumeris. Quid niteris ostendere bonam viam tuam ad querendam
dilectionem, que insuper et malitias tuas docuisti vias tuas. Et in alis tuis
inventus est sanguis animarum pauperum et innocentum. Non in fossis inveni eos,
sed in omnibus que supra memoravi. Et dixisti: Absque peccato et innocens ego sum. Et propterea
avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum,
eo quod dixeris: Non peccavi. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas,
et ab egypto confunderis sicut confusa es ab assur. Nam et ab ista egredieris
et manus tue erunt super caput tuum, quoniam obtrivit dominus confidentiam tuam.

C III

Vulgo dicitur. Si dimiserit vir Et mul[illegible]
uxorem suam et recedens ab eo duxerit virum alterum, numquid rever-
tetur ad eam ultra? Numquid non polluta et contaminata erit mulier illa?
Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me dicit
dominus et ego suscipiam te. Leva oculos tuos in directum et vide ubi
non prostrata sis. In viis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine
et polluisti terram in fornicationibus tuis et in malitiis tuis. Quamobrem
prohibite sunt stille pluviarum et serotinus imber non fuit. Frons mu-
lieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Ergo saltem amodo
voca me: Pater meus, dux virginitatis mee tu es. Numquid irasceris
in perpetuum aut perseverabis in finem? Ecce locuta es et fecisti mala et
potuisti. Et pro ubis pre ubis superbie blasphemasti, implesti ma-
lam cogitationem tuam et ostendisti contra virum fortitudinem tuam, ut posses
facere quod fornicatione temptasti. Et dixit dominus ad me in diebus iosie regis:
Numquid vidisti que fecerit adversatrix israel? Abiit sibimet super omnem
montem excelsum et sub omni ligno frondoso et fornicata est ibi. Et
dixi cum fecisset hec omnia: Ad me revertere, et non est reversa. Et vidit
prevaricatrix soror eius iuda, quia pro eo quod mechata esset adversatrix

israel dimisisse eam et dedisse ei libellum repudii et non timuit prevari-
catrix iuda soror eius sed abiit et fornicata est etiam ipsa et facilitate for-
nicationis sue contaminavit terram et mechata est cum ligno et cum lapide
et in omnibus hiis non est reversa ad me prevaricatrix soror eius iuda in toto
corde suo sed in mendacio ait dominus deus Et dixit dominus ad me Iustificavit
animam suam aversatrix israel comparatione prevaricatricis iude Vade et clama sermones
istos contra aquilonem et dices Revertere aversatrix israel dicit dominus et non avertam
faciem meam a vobis quia sanctus ego sum dicit dominus et non irascar in perpetuum
Tamen scito iniquitatem tuam quia in dominum deum tuum prevaricata es et dispersisti
vias tuas alienis sub omni ligno frondoso et vocem meam non audisti
ait dominus Convertimini filii revertentes ait dominus quia ego vir vester et assumam
vos unum de civitate et duos de cognatione et introducam vos in syon
et dabo vobis pastores iuxta cor meum et pascent vos scientia et doctrina
Cumque multiplicati fueritis et creveritis in terra in diebus illis ait dominus Non
dicent ultra archa testamenti domini neque ascendet super cor neque recordabuntur
illius nec visitabitur nec fiet ultra In tempore illo vocabunt ierusalem solium
domini et congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine domini in ierusalem et non am-
bulabunt post pravitatem cordis sui pessimi In diebus illis ibit domus
iuda ad domum israel et venient simul de terra aquilonis ad terram quam
dedi patribus vestris Ego autem dixi Quomodo ponam te in filiis et tribuam
tibi terram desiderabilem hereditatem preclaram exercituum gentium Et dixi Patrem
vocabis me et post me ingredi non cessabis Sed quomodo si contempnat mulier
amatorem suum sic contempsit me domus israel dicit dominus Vox in viis au-
dita est ploratus et ululatus filiorum israel quoniam iniquam fecerunt viam
suam obliti sunt domini dei sui Convertimini filii revertentes et sanabo
aversiones vestras Ecce enim nos venimus ad te tu enim es dominus deus noster
Vere mendaces erant colles multitudo montium Vere in domino deo nostro
salus israel Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia
nostra greges eorum et armenta eorum filios eorum et filias eorum Dor-
miemus in confusione nostra et operiet nos ignominia nostra
Quoniam domino deo nostro peccavimus nos et patres nostri ab adolescentia nostra
usque ad hanc diem et non audivimus vocem domini dei nostri c iiii
Si reverteris israel ait dominus ad me convertere Si abstuleris offendi-
cula tua a facie mea non commoveberis et iurabis Vivit
dominus in veritate et in iudicio et iusticia et benedicent eum gentes ipsum-
que laudabunt Hec enim dicit dominus viro iuda et habitatori ierusalem No-
vate vobis novale et nolite serere super spinas Circumcidimini domino
et auferte preputia cordium vestrorum viri iuda et habitatores ierusalem ne
forte egrediatur ut ignis indignatio mea et succendatur et non sit qui
extinguat propter maliciam cogitationum vestrarum Annunciate in iuda
et in ierusalem auditum facite loquimini et canite tuba in terra et

clamate fortiter ⁊ dicite Congregamini ⁊ ingrediamur civitates mu-
nitas. levate signum in syon. confortamini ⁊ nolite stare Quia
malum ego adduco ab aquilone ⁊ contritionem magnam. Ascendit leo
de cubili suo ⁊ predo gentium se levavit Egressus est de loco suo
ut ponat terram suam in desolationem Civitates tue vastabuntur rema-
nentes absque habitatore Super hoc accingite vos ciliciis plangite ⁊
ululate quia non est aversa ira furoris domini a nobis Et erit in die illa
dicit dominus. Peribit cor regis ⁊ cor principum ⁊ obstupescent sacerdo-
tes. et prophete consternabuntur Et dixi heu. heu. heu. domine deus Ergo-
ne decepisti populum istum ⁊ ierusalem dicens Pax erit vobis Et ecce per-
venit gladius usque ad animam In tempore illo dicetur populo huic ⁊ ierusalem
Ventus urens in viis que sunt in deserto filie populi mei Non ad ventilan-
dum ⁊ ad purgandum Spiritus plenus ex his veniet michi Et nunc ego
loquar iudicia mea cum eis Ecce quasi nubes ascendet ⁊ quasi tempestas
currus eius velociores aquilis equi illius Ve nobis quoniam vastati
sumus Lava a malicia cor tuum ierusalem ut salva fias Usquequo mo-
rabuntur in te cogitationes noxie Vox enim annunciantis a dan ⁊ notum
facientis ydolum de monte effraym Commemorate gentes Ecce auditum
est in ierusalem custodes venire de terra longinqua ⁊ dare super civitates
iuda vocem suam Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro. quia
me ad iracundiam provocavit ait dominus Vie tue ⁊ cogitationes tue fece-
runt tibi hec. ista malicia tua quia amara. quia tetigit cor tuum Ven-
trem meum doleo. ventrem meum doleo. sensus cordis mei conturbati
sunt in me Non tacebo quoniam vocem buccine audivit anima mea clamorem
prelii Contritio super contritionem vocata est. ⁊ vastata est omnis terra Re-
pente vastata sunt tabernacula mea. subito pelles mee Usquequo vide-
bo fugientes. audiam vocem buccine Quia stultus populus meus me non 110
cognovit. filii insipientes sunt ⁊ vecordes. Sapientes sunt ut fa-
ciant mala. bene autem facere nescierunt Aspexi terram ⁊ ecce vacua erat
⁊ nichili ⁊ celos ⁊ non erat lux in eis Vidi montes ⁊ ecce movebantur
⁊ omnes colles conturbati sunt Intuitus sum ⁊ ecce non erat homo ⁊ omne
volatile celi recessit Aspexi ⁊ ecce carmelus desertus ⁊ omnes urbes
eius destructe sunt a facie domini ⁊ a facie ire furoris eius Hec enim dicit
dominus Deserta enim erit omnis terra sed tamen consummationem non faciam Lugebit
terra ⁊ merebunt celi desuper eo quod locutus sum cogitavi ⁊ non penituit
me. nec aversus sum ab eo A voce equitis ⁊ mittentis sagittam fugit omnis
civitas. Ingressi sunt ardua ⁊ ascenderunt rupes Universe urbes dere-
licte sunt ⁊ non habitat in eis homo Tu autem vastata quid facies. Cum
vestieris te coccino. cum ornata fueris monili aureo ⁊ pinxeris stibio
oculos tuos. frustra componeris Contempserunt te amatores tui. animam tuam
querent Vocem quasi parturientis audivi angustias ut puerpere Vox

.n.

filie syon intermorientes expandentes que manus suas Ve michi quia defecit
Circuite vias ierusalem et c v anima mea propter interfectos
aspicite et considerate et querite in plateis eius An inveniatis virum
facientem iudicium et querentem fidem et propicius ero eius Quod si
etiam vivit dominus dixerint et hoc falso iurabunt Domine oculi tui respiciunt
fidem Percussisti eos et non doluerunt attrivisti eos et renuerunt accipere di
sciplinam Induraverunt facies suas supra petram et noluerunt reverti Ego autem
dixi forsitan pauperes sunt et stulti ignorantes viam domini et iudicium dei
sui Ibo igitur ad optimates et loquar eis ipsi enim cognoverunt viam domini
et iudicium dei sui Et ecce hii magis simul confregerunt iugum ruperunt vincula
Idcirco percussit eos leo de silva lupus ad vesperam vastabit eos pardus
vigilans super civitates eorum Omnis qui egressus fuerit ex eis capietur
Quia multiplicate sunt prevaricationes eorum confortate sunt aversiones eorum
Super quo propicius esse potero Filii tui dereliquerunt me et iurant in hiis qui
non sunt dii Saturavi eos et mechati sunt et in domo meretricis luxuria
bantur Equi amatores in feminas et emissarii facti sunt unusquisque ad uxorem
proximi sui hinniebat Numquid super hiis non visitabo dicit dominus et in gente tali
non ulciscetur anima mea Ascendite muros eius et dissipate consummationem autem
nolite facere Auferte propagines eius quia non sunt domini Prevaricatione enim preva
ricata est in me domus israel et domus iuda ait dominus Negaverunt dominum et
dixerunt Non est ipse neque veniet super nos malum gladium et famem non
videbimus Prophete fuerunt in ventum locuti et responsum non fuit in eis Hec
ergo venient illis Hec dicit dominus deus exercituum Quia locuti estis verbum istud
Ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem et populum istum in ligna et vorabit eos
Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus israel gentem robustam
gentem antiquam gentem cuius ignorabis linguam nec intelliges quid loquatur
Pharetra eius quasi sepulcrum patens universi fortes Comedet segetes
tuas et panem tuum devorabit filios tuos et filias tuas Comedet gregem
tuum et armenta tua comedet vineam tuam et ficum tuam et conteret urbes tuas
munitas in quibus tu fiduciam habes gladio Verumtamen in diebus illis ait dominus
Non faciam vos in consummationem Quod si dixeritis quare fecit dominus deus noster nobis
hec omnia Dices ad eos Sicut dereliquistis me et servistis deo alieno
in terra vestra sic servietis diis alienis in terra non vestra Annunciate hoc domui
iacob et auditum facite in iuda dicentes Audite populus stulte qui non habes
cor qui habentes oculos non videtis et aures et non auditis Me ergo non
timebitis ait dominus et a facie mea non dolebitis Qui posui arenam terminum
mari preceptum sempiternum quod non preteribit Et commovebuntur et non poterunt
et intumescent fluctus eius et non transibunt illud Populo autem huic factum est
cor incredulum et exasperans Recesserunt et abierunt et non dixerunt in corde
suo Metuamus dominum deum nostrum qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam
in tempore suo plenitudinem annue messis custodientem nobis Iniquitates

no ...ntie declinaverunt hec et peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis. Quia
inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes
et pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena avibus sic domus
eorum plene dolo. Ideo magnificati sunt et ditati, incrassati sunt et im-
pinguati. et preterierunt sermones meos pessime. Causam vidue non iudicaverunt
et causam pupilli non direxerunt et iudicium pauperum non iudicaverunt. Numquid
super hiis non visitabo dicit dominus. Aut super gentem huiuscemodi non ulci-
scetur anima mea. Stupor et mirabilia facta sunt in terra. Prophete prophetabant
mendacium. et sacerdotes applaudebant manibus suis. et populus meus dilexit
talia. Quid igitur fiet in novissimo eius. C. VI.

Confortamini filii Beniamin in medio Ierusalem et in Thecua clangite
buccina. et super Bethacarem levate vexillum. quia malum visum
est ab aquilone. et contritio magna. Speciose et delicate assimilavi
filiam Syon. Ad eam venient pastores. et greges eorum. fixerunt in ea tentoria
in circuitu. pascet unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate super
eam bellum. consurgite et ascendamus in meridie. Ve nobis quia declinavit dies
quia longiores facte sunt umbre vesperi. Surgite et ascendamus in nocte
et dissipemus domos eius. Quia hec dicit dominus deus exercituum. Cedite lignum
eius et circa Ierusalem fundate aggerem. Hec est civitas visitationis. omnis ca-
lumpnia in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam. sic frigi-
dam fecit maliciam suam. Iniquitas et vastitas audietur in ea. coram me
semper infirmitas et plaga. Erudire Ierusalem ne forte recedat anima mea
a te. ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem. Hec dicit dominus exercituum
Usque ad racemum colliget quasi in vinea reliquias Israel. Converte
manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. Cui loquar et quem contestabor ut
audiat. Ecce incircumcise aures eorum et audire non possunt. Ecce verbum domini
factum est eis in obprobrium et non suscipient illud. Ideo furore domini plenus sum.
Laboravi sustinens. effunde super parvulum foris. et super consilium iuve-
num simul. Vir enim cum muliere capietur. senex cum pleno dierum. Et tran-
sibunt domus eorum ad alteros. agri et uxores pariter. Quia extendam manum
meam super habitantes terram dicit dominus. A minore quippe usque ad maio- no
rem omnes avaricie student. et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt
dolum. et curabant contritionem filie populi mei cum ignominia dicentes. Pax pax
et non erat pax. Confusi sunt quia abhominationem fecerunt. quinymmo confusione
non sunt confusi. et erubescere nescierunt. Quamobrem cadent inter ruentes. in
tempore visitationis sue corruent dicit dominus. Hec dicit dominus. State super
vias et videte. et interrogate de semitis antiquis. que sit via bona. et
ambulate in ea. et invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt. Non
ambulabimus. et constitui super vos speculatores. Audite vocem tube. Et
dixerunt non audiemus. Ideo audite gentes et cognoscite congregatio
quanta ego faciam eis. Audi terra. Ecce ego adducam mala super populum

istu̅· fructu̅ cogitacionu̅ eius· q̄r v̄ba mea no̅ audieru̅t· ⁊ lege̅ meā
proiecerunt· Ut quid m̄ thus de saba affertis· ⁊ calamu̅ suaue olente̅
de t̄ra longinqua· Holocaustomata v̄ra no̅ sunt accepta· ⁊ victime
v̄re no̅ placuerunt m̄· Propterea hec dicit dn̄s Ecce ego dabo i p̄p̄lm
istu̅ ruinas· ⁊ ruent i eis p̄res ⁊ filij simul vicinus ⁊ p̄ximus ⁊ p̄ibunt
Hec dicit dn̄s Ecce p̄p̄lus venit de t̄ra aquilonis· ⁊ gens magn̄ co̅surget
de finibus t̄re· Sagittam ⁊ scutu̅ arripiet· crudel' e ⁊ no̅ miserebit· Vox
eius q̄si mare sonabit· ⁊ sup eq̄s ascendent p̄parati q̄si vir ad p̄liu̅ ad-
v̄sum te filia syon· Audiuimus famam eius dissolute sunt man' n̄re·
tribulacio app̄hendit nos· dolores ut p̄turiente̅· Nolite exire ad agros
⁊ in via ne ambuletis· q̄m gladius inimici pauor i circuitu· Filia p̄p̄li mei
accingere cilicio· ⁊ co̅sp̄gere cinere· Luctu̅ vnigeniti fac tibi planctu̅ amaru̅·
q̄a repente veniet vastator sup nos· Probatore̅ dedi te i p̄p̄lo meo
robustu̅· ⁊ scies ⁊ p̄babis viam eoru̅· Omnes isti p̄ncipes declinantes am-
bulantes fraudulent'· es ⁊ ferru̅ vniu̅si corrupti sunt· Defecit suffla-
toriu̅ in igne· co̅sumptu̅ e plumbu̅· Frustra co̅flauit co̅flator· ma-
licie em̄ eoru̅ no̅ sunt co̅sumpte· Argentu̅ rep̄bu̅ vocate eos q̄a dn̄s
vii Verbu̅ q̄d f̄ctm̄ e a dn̄o ad c vii Proiecit illos
ieremia̅ dicens Sta i porta dom' dn̄i· ⁊ p̄dica ibi v̄bu̅ istud
⁊ dic Audite v̄bu̅ dn̄i omnis iuda· qui i̅gredimini portas has
vt adoretis dn̄m· Hec d' dn̄s exercituu̅ d's isr̄l Bonas facite vias v̄ras
⁊ studia v̄ra· ⁊ h̄itabo vobiscu̅ i loco isto· Nolite co̅fidere in v̄bis mendacij
dicentes· Templu̅ dn̄i· templu̅ dn̄i· templu̅ dn̄i e· Q̄m si bene direxeritis
vias v̄ras ⁊ studia v̄ra· si feceritis iudiciu̅ int' viru̅ ⁊ p̄ximu̅ eius
Aduene ⁊ pupillo ⁊ vidue no̅ feceritis calu̅pnia· nec sanguine̅ innocente̅
effuderitis in loco hoc· ⁊ p' deos alienos no̅ ambulaueritis i malum
vosmetipis· h̄itabo vobiscu̅ in loco isto· i t̄ra qua̅ dedi p̄rib' v̄ris
a s̄clo ⁊ vsq̄ i s̄clm̄· Ecce vos co̅fiditis vob' in s̄monib' mendacij· q̄
no̅ p̄derunt vob· furari· occidere· adulterari· iurare· mendacit'· libare
baalim· ⁊ ire p' deos alienos· quos ignoratis Et venistis ⁊ stetistis
cora̅ me in domo hac· i qua inuocatu̅ est nome̅ meu̅ i oc'lis v̄ris
Ecce ego sum· ego vidi dicit dn̄s· Ite ad locu̅ meu̅ in silo· ibi h̄itauit
nome̅ meu̅ a p̄ncipio· ⁊ videte que fecerim ei p' malicia̅ p̄p̄li mei
isr̄l· Et nu̅c q̄r fecistis oīa op̄a hec· dicit dn̄s· Et locutus sum ad
vos mane co̅surgens ⁊ loquens ⁊ no̅ audistis· ⁊ vocaui vos ⁊ no̅ r̄ndistis
faciam domui huic i qua inuocatu̅ e nome̅ meu̅· ⁊ in qua vos h̄etis
fiducia̅· ⁊ loco que̅ dedi vob ⁊ p̄rib' v̄ris sicut feci silo· ⁊ p̄iciam vos
a facie mea sicut p̄ieci fr̄es v̄ros omne semen effraym· Tu
ergo noli orare pro p̄p̄lo hoc· nec assumas laude̅ pro eis ⁊ orone̅·
Et obsistas michi· q̄r no̅ exaudiam te· Nonne vides quid isti faciunt
i ciuitatibus iuda· ⁊ in plateis ih'lm· Filij colligunt ligna· ⁊ p̄res succendu̅t

igne & mulieres conspergunt adipem ut faciant placentas regine celi &
libent diis alienis & me ad iracundiam provocent. Numquid me ad iracun-
diam provocant dicit dominus. Nonne semetipsos in confusionem vultus sui. Ideo hec
dicit dominus deus. Ecce furor meus & indignacio mea conflatur super locum istum super
viros & super iumenta & super lignum regionis & fruges terre & succendetur et
non extinguetur. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Holocaustomata vestra
addite victimis vestris & comedite carnes. quia non sum locutus cum patribus vestris
& non precepi eis in die qua eduxi eos de terra egipti de verbo holocau-
stomatum & victimarum. Sed hoc verbum precepi eis dicens. Audite vocem meam
et ero vobis deus & vos eritis michi populus. & ambulate in via quam mandavi
vobis ut bene sit vobis. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam sed abi-
erunt in voluptatibus suis & in pravitate cordis sui mali. factique sunt
retrorsum & non in ante a die qua egressi sunt patres eorum de terra egi-
pti usque ad diem hanc. Et misi ad eos omnes servos meos prophetas per diem
consurgens diluculo & mittens & non audierunt me nec inclinaverunt aurem
suam sed induraverunt cervicem & peius operati sunt quam patres eorum. Et loqueris
ad eos omnia verba hec & non audient te & vocabis eos & non respondebunt
tibi. Et dices ad eos. Hec est gens que non audivit vocem domini dei sui
& non recepit disciplinam. Periit fides & ablata est de ore eorum. Tonde
capillum tuum & proice & sume in directum planctum quia proiecit dominus & re-
liquit generacionem furoris sui. Quia fecerunt filii iuda malum in oculis meis
dicit dominus. Posuerunt offendicula sua in domo in qua invocatum est nomen meum
ut polluerent eam. & edificaverunt excelsa topheth que est in valle
filii ennon. ut incenderent filios suos & filias suas igni. que non
precepi nec cogitavi in corde meo. Ideo ecce dies venient dicit dominus
Et non dicetur amplius topheth & vallis filii ennon sed vallis inter-
fectionis & sepelient in topheth eo quod non sit locus. Et erit morticinum
populi huius in cibum volucribus celi & bestiis terre & non erit
qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus iuda & plateis ierusalem viij
vocem gaudii & vocem leticie vocem sponsi & vocem sponse. In desola-
cione erit omnis terra.

C. VIII.

In tempore illo ait dominus eicient
ossa regum iuda & ossa principum eius & ossa sacerdotum eius & ossa
prophetarum & ossa eorum qui habitaverunt ierusalem de sepulcris suis & pandent
ea ad solem & lunam & omnem miliciam celi que dilexerunt & quibus servie-
runt & post que ambulaverunt & que quesierunt et adoraverunt. Non colligentur
& non sepelientur. in sterquilinium super faciem terre erunt. Et eligent magis
mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognacione hac pes-
sima in universis locis que derelicta sunt ad que eieci eos dicit dominus
exercituum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Numquid qui cadit non resur-
get & qui aversus est non revertetur. Quare ergo aversus est populus iste in ierusalem
aversione contenciosa. Apprehenderunt mendacium & noluerunt reverti.

Attendi et auscultaui · nemo qđ bonū ē loq̄t' · nullꝰ ē q̄ agat
penitentiā sup̄ pcc̄o suo dicēs Quid feci · Omēs cōūsi sūt ad cursū suū
q̄si equꝰ ipetu uadēs i plio · Miluꝰ in celo cognouit tēp̄s suū
turt̄ ⁊ hirundo ⁊ ciconia custodierūt tpūs aduētꝰ sui · pplꝰ aūt
meꝰ nō cognouit iudiciū dn̄i · Quō dicitis · sapiētes nos sumꝰ · et lex
dn̄i nobiscū ē · Uere mēdaciū opatū ē stilꝰ mēdax scribarū · Cōfusi
sūt sapiētes · pteriti ⁊ capti sūt · Uerbū eīm dn̄i piecerūt · ⁊ sapiā nulla
ē i eis · Propterea dabo mulieres eorū ext'is agros eorū hedibꝰ · q̄r
a minimo usq̄ ad maximū omēs auaricia sequūt' · A pp̄ha usq̄ ad sacerdote
cuncti faciūt mēdaciū · Et sanabāt cōtricōē filie ppli mei ad igno-
miniā dicētes · Pax pax · cū nō esset pax · Cōfusi sūt q̄r abhoīacōēs
fecerūt · q̄n imo cōfusiōe nō sūt cōfusi ⁊ erubescere nescierūt · Jdcirco
cadēt int' corruētes · i tpe uisitacōis sue corruēt · dicit dn̄s · Cō-
gregās cōgregabo eos · dr̄ dn̄s · Nō ē uua i uitibꝰ · ⁊ nō ē ficus
i ficulnea · Foliū defluxit · ⁊ dedi eis q̄ p̄tergressa sūt · Quare se-
demꝰ · Conuenite ⁊ ingrediam' ciuitatē munitā ⁊ sileamꝰ ibi · quia
dn̄s nr̄ silere nos fecit · ⁊ potū dedit uob aquā fellis · Peccauimꝰ
in dn̄o · Expectauimꝰ pacē ⁊ nō erat bonū · tpūs medele ⁊ ecce
formido · A dan audit' ē fremit' equoꝝ eiꝰ · A uoce hinnituū pu-
gnatoꝝ eiꝰ cōmota ē omīs t'ra · Et uenerūt ⁊ deuorauerūt t'ra ⁊ plenī-
tudinē eiꝰ · urbē ⁊ habitatores eiꝰ · Quia ecce ego mittā uob ser-
pētes regulos · q̄bꝰ nō ē incātacō ⁊ mordebūt uos ait dn̄s · Dolor
meꝰ sup̄ dolorē · i me cor meū merēs · Ecce uox clamoris filie ppli
mei de t'ra lōginq̄ · Nūquid dn̄s nō est i syon · aut rex eiꝰ nō ē i ea
Quare ergo me ad iracūdiā cōcitauerūt i sculptilibꝰ suis · ⁊ i uanita-
tibꝰ alienis · Transijt messis · finita ē estas · ⁊ nos saluati nō sumꝰ
Sup̄ cōtricōē filie ppli mei · cōtrit' sū ⁊ cōtristat' · stupor obtinuit me
Nūquid resina nō ē in galaad · aut medicꝰ nō ē ibi · Quare igit' nō
est obducta cicatrix filie populi mei c IX
Quis dabit capiti meo aquā · ⁊ oculis meis fōtē lacrimaꝝ · ⁊ plo-
rabo die ac nocte interfectos filie ppli mei · Quis dabit me i soli-
tudine diuersoriū uiatoꝝ · Derelinquā ppl'm meū ⁊ recedā ab eis · q̄a
oēs adult'i sūt · cet' preuaricatoꝝ · Et extēderūt linguā suā q̄si arcū mēdacij
⁊ nō ueritatis · Cōfortati sūt i t'ra · q̄r de malo ad malū egressi sunt ·
⁊ me nō cognouerūt dicit dn̄s · Unusquisq̄ a p'ximo suo se custodiat · ⁊
i omī fr̄e suo nō habeat fiduciā · Quia omīs fr̄ supplātās supplātabit ·
⁊ oīs amicꝰ fraudulēt' icedit · ⁊ uir fr̄em suū deridebit · ⁊ ueritatē non
loquēt' · Docuerūt eīm linguā suā loq̄ mēdaciū · ut iniq̄ agerēt labo-
rauerūt · Habitacō tua i medio doli · i dolo renuerūt scire me dicit dn̄s
Propterea hec dicit dn̄s d's exercituū · Ecce ego cōflabo ⁊ pbabo eos · Quid
eīm aliud faciā a facie filie ppli mei · Sagitta uulnerās lingua eorū ·

Dolum locuta est. In ore suo pacem cum amico suo loquitur et occulte ponit
ei insidias. Numquid super hiis non visitabo dicit dominus, aut in gente huiuscemodi non no
ulciscetur anima mea. Super montes assumam fletum et lamentum et super specio-
sa deserti planctum, quoniam incensa sunt eo quod sit vir pertransiens et non audi- no
erunt vocem possidentis. A volucre celi usque ad pecora transmigraverunt et
recesserunt. Et dabo iherusalem in acervos arene et cubilia draconum, et civi-
tates iuda dabo in desolacionem eo quod non sit habitator. Quis est vir sa-
piens qui intelligat hoc, et ad quem verbum oris domini fiat ut annunciet istud,
quare perierit terra et exusta sit quasi desertum eo quod non sit qui pertrans-
eat. Et dixit dominus: Quia dereliquerunt legem meam quam dedi eis et non
audierunt vocem meam et non ambulaverunt in ea, sed abierunt post pravitatem
cordis sui et post baalim quod didicerunt a patribus suis. Idcirco hec dicit dominus
deus exercituum deus israel: Ecce ego cibabo populum istum absinthio et potum
dabo eis aquam fellis, et dispergam eos in gentibus quas non noverunt
ipsi et patres eorum, et mittam post eos gladium donec consumantur. Hec dicit
dominus exercituum: Contemplamini et vocate lamentatrices et veniant, et ad
eas que sapientes sunt mittite, et properent festinent et assumant super
nos lamentum. Deducant oculi nostri lacrimas et palpebre nostre deflu-
ant aquis. Quia vox lamentacionis audita est de syon: Quomodo va-
stati sumus et confusi vehementer, quia dereliquimus terram, quoniam deiecta sunt ta-
bernacula nostra. Audite ergo mulieres verbum domini et assumant aures vestre
sermonem oris eius, et docete filias vestras lamentum et unaqueque proximam
suam planctum. Quia ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos
nostras disperdere parvulos de foris, iuvenes de plateis. Loquere: hec
dicit dominus: Et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis et quasi
fenum post tergum metentis, et non est qui colligat. Hec dicit dominus: Non
glorietur sapiens in sapientia sua, et non glorietur fortis in fortitudine sua, et non glorietur no
dives in diviciis suis, sed in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me, quia
ego sum dominus qui facio misericordiam et iudicium et iusticiam in terra. Hec enim
michi placent, ait dominus. Ecce dies veniunt, ait dominus, et visitabo super no
omnem qui circumcisum habet preputium, super egyptum et super iuda et super edom
et super filios amon et super filios moab et super omnes qui attonsi sunt
in comam habitantes in deserto, quia omnes gentes habent preputium, omnis
autem israhel incircumcisi sunt corde. doing X

Audite verbum quod locutus est dominus super vos domus israel. Hec
dicit dominus: Iuxta vias gencium nolite discere, et a signis celi no-
lite metuere, que timent gentes, quia leges populorum vane sunt. Quia no
lignum de saltu precidit opus manuum artificis in ascia. Argento
et auro decoravit illud, clavis et malleis compegit ut non dis-
solvatur. In similitudinem palme fabricata sunt et non loquentur. Portata
tollentur quia incedere non possunt. Nolite ergo timere ea quia nec male

possunt facere nec bonum. Non est similis tui domine. Magnus tu et magnum nomen
tuum in fortitudine. Quis non timebit te o rex gentium? Tuum est enim decus.
Inter cunctos sapientes gentium et in universis regnis eorum non est similis
tui. Pariter insipientes et fatui probantur. Doctrina vanitatis lignum est.
Argentum involutum de tharsis affertur et aurum de ophir. Opus artificis et
manus erarii. Iacinctus et purpura indumentum eorum. Opera artificum universa
hec. Dominus autem deus verus est. Ipse deus vivens et rex sempiternus. Ab indi-
gnatione eius commovebitur terra et non sustinebunt gentes comminationem eius.
Sic ergo dicetis eis. Dii qui celos et terram non fecerunt pereant de terra
et de hiis que sub celo sunt. Qui facit terram in fortitudine sua, preparat
orbem in sapientia sua et prudentia sua extendit celos. Ad vocem suam dat
multitudinem aquarum in celo et elevat nebulas ab extremitatibus terre.
Fulgura in pluviam fecit et educit ventum de thesauris suis. Stultus
factus est omnis homo a scientia sua. Confusus est artifex omnis in sculptili, quoniam
falsum est quod conflavit et non est spiritus in eis. Vana sunt et opera risu
digna. In tempore visitationis sue peribunt. Non his est similis pars iacob.
Qui enim formavit omnia ipse est deus et israel virga hereditatis eius. Dominus
exercituum nomen est illi. Congrega de terra confusionem tuam que habitas in obsidi-
one. Quia hec dicit dominus. Ecce ego proiciam longe habitatores terre in hac vice
et tribulabo eos ita ut non inveniantur. Ve mihi super contritione mea. Pes-
sima plaga mea. Ego autem dixi: Plane hec infirmitas mea et portabo
illam. Tabernaculum meum vastatum est. Omnes funiculi mei dirupti. Filii
mei exierunt a me et non subsistunt. Non est qui extendat ultra tentorium
meum et erigat pelles meas. Quia stulte egerunt pastores et dominum non
quesierunt. Propterea non intellexerunt et omnis grex eorum dispersus est. Vox au-
ditionis ecce venit et commotio magna de terra aquilonis ut ponat
civitates iuda in desolationem et habitaculum draconum. Scio domine quia non est
hominis via eius nec viri est ut ambulet et dirigat gressus suos. Corripe
me domine verumtamen in iudicio et non in furore tuo ne forte ad nichi-
lum redigas me. Effunde iram tuam super gentes que non cognoverunt te
et super provincias que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt iacob
et devoraverunt eum et consumpserunt illum et decus eius dissipaverunt. c. XI
Verbum quod factum est ad ieremiam a domino dicens. Audite verba pacti
huius et loquimini ad viros iuda et ad habitatores ierusalem et dices
ad eos. Hec dicit dominus deus israel. Maledictus vir qui non audierit
verba pacti huius quod precepi patribus vestris in die qua eduxi eos de
terra egipti de fornace ferrea dicens. Audite vocem meam et facite omnia
que precipio vobis et eritis mihi in populum et ego ero vobis in deum ut suscitem
iuramentum quod iuravi patribus vestris daturum me eis terram fluentem lacte
et melle sicut est dies hec. Et respondi et dixi: Amen domine. Et dixit dominus
ad me. Vociferare omnia verba hec in civitatibus iuda et foris ierusalem dicens

Audite verba pacti huius et facite illa. Quia contestans contestatus sum
patres vestros in die qua eduxi eos de terra Egypti usque ad hanc diem
mane surgens contestatus sum et dixi audite vocem meam. Et non audi-
erunt nec inclinaverunt aurem suam sed abierunt unusquisque in pravitate cord-
is sui mali. Et induxi super eos omnia verba pacti huius quod precepi ut fa-
cerent et non fecerunt. Et dixit Dominus ad me. Inventa est coniuratio in viris
Iuda et in habitatoribus Ierusalem. Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum
priorum qui noluerunt audire verba mea. Et hii ergo abierunt post deos alienos
ut servirent eis. Irritum fecerunt domus Israel et domus Iuda pactum meum
quod pepigi cum patribus eorum. Quamobrem hec dicit Dominus. Ecce ego indu-
cam super eos mala de quibus exire non poterunt. Et clamabunt ad me
et non exaudiam eos. Et ibunt civitates Iuda et habitatores Ierusalem et
clamabunt ad deos quibus libant. Et non salvabunt eos in tempore afflictionis
eorum. Secundum numerum enim civitatum tuarum erant dii tui Iuda. Et secundum numerum
tuarum viarum Ierusalem posuisti aras confusionis ad libandum Baalim.
Tu ergo noli orare pro populo hoc. Et ne assumas pro eis laudem et orationem
quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me in tempore afflictionis eorum.
Quid est quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa. Numquid car-
nes sancte auferent a te malicias tuas in quibus gloriata es. Olivam
uberem pulchram fructiferam speciosam vocavit Dominus nomen tuum. Ad vocem
loquele grandis exarsit ignis in ea et combusta sunt fruteta eius.
Et Dominus exercituum qui plantavit te locutus est super te malum pro malis
domus Israel et domus Iuda que fecerunt sibi ad irritandum me libantes Baali.
Tu autem Domine demonstrasti mihi et cognovi. Tunc ostendisti mihi studia eorum.
Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam et non cognovi quia
super me cogitaverunt consilia dicentes. Mittamus lignum in panem
eius et eradamus eum de terra viventium et nomen eius non memoretur
amplius. Tu autem Domine sabaoth qui iudicas iuste et probas renes et
cor. Videam queso ultionem ex eis tuam. Tibi enim revelavi causam
meam. Propterea hec dicit Dominus ad viros Anathot qui querunt animam
meam et dicunt. Non prophetabis in nomine Domini et non morieris in
manibus nostris. Propterea hec dicit Dominus exercituum. Ecce ego visita-
bo eos. Iuvenes eorum morientur in gladio. Filii eorum et filie eorum
morientur in fame. Et reliquie non erunt ex eis. Inducam enim malum super
viros Anathoth annum visitationis eorum. XII

Iustus quidem tu es Domine si disputem tecum verumtamen iusta loquar
ad te. Quare via impiorum prosperatur. Bene est omnibus qui prevari- Ro
cantur et inique agunt. Plantasti eos et radicem miserunt proficiunt
et faciunt fructum. Prope es tu ori eorum et longe a renibus eorum. Et
tu Domine nosti me et vidisti et probasti cor meum tecum. Congrega
eos quasi gregem ad victimam et sanctifica eos in die occisionis. Usque

lugebit terra et herba omnis regionis siccabitur propter maliciam inhabitan-
cium consumptum est animal et volucre quoniam dixerunt Non videbit novissi-
ma. Si cum peditibus currens laborasti quomodo contendere poteris cum equis
Cum autem in terra pacis securus non fueris Quid facies in superbia iordanis Nam
et fratres tui et domus patris tui eciam ipsi pugnaverunt adversum te et clamaverunt
post te plena voce Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona Reliqui domum
meam dimisi hereditatem meam dedi dilectam animam meam in manus inimico-
rum eius Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silva dedit contra me vocem ideo
odivi eam Numquid avis discolor hereditas mea mihi Numquid avis tincta
per totum Venite congregamini omnes bestie terre properate ad devo-
randum Pastores multi demoliti sunt vineam meam conculcaverunt
partem meam dederunt porcionem meam desiderabilem in desertum solitudinis
posuerunt eam in dissipacionem luxitque super me Desolatione desolata est
omnis terra quia nullus est qui recogitet corde Super omnes vias deserti
venerunt omnes vastatores terre Quia gladius domini devorabit
ab extremo terre usque ad extremum eius Non est pax universe carni
Seminaverunt triticum et spinas messuerunt hereditatem acceperunt et non
eis proderit Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris domini Hec dicit
dominus Adversum omnes vicinos meos pessimos qui tangunt hereditatem quam
distribui populo meo israel Ecce ego evellam eos de terra eorum et domum
iuda evellam de medio eorum Et cum evellero eos convertar et mi-
serebor eorum et reducam eos virum ad hereditatem suam et virum in terram
suam Et erit si eruditi didicerint vias populi mei ut iurent in nomine
meo vivit dominus sic docuerunt populum meum iurare in baal edifi-
cabuntur in medio populi mei Quod si non audierint evellam gentem illam

Hevulsione et perdicione ait dominus C XIII

xiii Hec dicit dominus ad me Vade et posside tibi lumbare lineum et
pones id super lumbos tuos et in aqua non inferes id Et possedi
lumbare iuxta verbum domini et posui circa lumbos meos Et factus est sermo
domini ad me secundo dicens Tolle lumbare quod possedisti quod est circa lumbos
tuos et surgens vade ad eufratem et absconde id ibi in foramine petre
Et abii et abscondi id in eufrate sicut preceperat mihi dominus Et factum est
post dies plurimos dixit dominus ad me Surge et vade ad eufratem
et tolle inde lumbare quod precepi tibi ut absconderes id ibi Et abii ad
eufratem et fodi et tuli lumbare de loco ubi absconderam id Et ecce
computruerat lumbare ita ut nullo usui aptum esset Et factum est verbum
domini ad me dicens Hec dicit dominus Sic putrescere faciam superbiam
iuda et superbiam ierusalem multam populum istum pessimum qui nolunt audire
verba mea et ambulant in pravitate cordis sui abieruntque post deos alienos
et erit sicut lumbare istud quod nullo usui aptum est Sicut enim adheret
lumbare ad lumbos viri sic agglutinavi mihi omnem domum israel et omnem

domum iuda dicit dominus · ut esset mihi in populum · et in nomen · et in laudem
et in gloriam et non audierunt Dices ergo ad eos sermonem istum Hec dicit dominus deus
israel Omnis laguncula implebitur vino Et dicent ad te Numquid ignoramus
quia omnis laguncula implebitur vino Et dices ad eos Hec dicit dominus
Ecce ego implebo omnes habitatores terre huius · et reges de stirpe david
qui sedent super thronum eius · et sacerdotes et prophetas et omnes habitatores
ierusalem ebrietate · et dispergam eos virum a fratre suo · et filios et patres
pariter ait dominus Non parcam et non concedam neque miserebor ait dominus ut non
disperdam eos Audite et auribus percipite Nolite elevari quia dominus lo-
cutus est Date domino deo vestro gloriam antequam contenebrescat et antequam
offendant pedes vestri ad montes caliginosos Expectabitis lucem
et ponet eam in umbram mortis et in caliginem Quod si hoc non audieritis
in abscondito plorabit anima mea a facie superbie Plorans plorabit
et deducet oculus meus lacrimam quia captus est grex domini Dic regi et
dominatrici humiliamini sedete quoniam descendit de capite vestro corona
glorie vestre Civitates austri clause sunt et non est qui aperiat Trans-
lata est omnis iuda transmigratione perfecta Levate oculos vestros et
videte qui venitis ab aquilone Ubi est grex qui datus est tibi pecus
inclitum tuum Quid dices cum visitaverit te Tu enim docuisti eos ad-
versum te et erudisti in caput tuum Numquid non dolores apprehendent te quasi
mulierem parturientem Quod si dixeris in corde tuo quare venerunt mihi hec
Propter multitudinem iniquitatis tue revelata sunt verecundiora tua
pollute sunt plante tue Si mutare potest ethiops pellem suam aut non
pardus varietates suas · et vos poteritis bene facere cum didiceritis ma-
lum Et disseminabo eos quasi stipulam que vento raptatur in deserto
Hec sors tua pars quam mensure tue a me dicit dominus Quia oblita es
mei et confisa in mendacio Unde et ego nudavi femora tua contra
faciem tuam et apparuit ignominia tua adulteria tua et hinnitus tuus sce-
lus fornicationis tue Super colles in agro vidi abhominationes
tuas Ve tibi ierusalem non mundaberis post me usque adhuc XIIII

Quod factum est verbum domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis xiiij
Luxit iudea et porte eius corruerunt · et obscurate sunt in
terra · et clamor ierusalem ascendit Maiores miserunt minores suos
ad aquam · venerunt ad hauriendum · et non invenerunt aquam · reporta-
verunt vasa sua vacua Confusi sunt et afflicti et operuerunt capita
sua propter terre vastitatem quia non venit pluvia in terram · Confusi sunt
agricole operuerunt capita sua Nam et cerva in agro peperit · et reliquit
quia non erat herba et onagri steterunt in rupibus · traxerunt ventum
quasi dracones Defecerunt oculi eorum quia non erat herba Si iniquitates
nostre responderint nobis Domine fac propter nomen tuum quia multe sunt aver-
siones nostre Tibi peccavimus expectatio israel salvator eius in tempore tribulationis

Quare quasi colonus futurus es in terra · et quasi viator declinans
ad manendum Quare futurus es vir vagus, ut fortis qui non potest
salvare Tu autem in nobis es domine et nomen tuum invocatum est super nos ne
derelinquas nos Hec dicit dominus populo huic qui dilexit movere pedes
suos et non quievit · et domino non placuit Nunc recordabitur iniquitatum
eorum et visitabit peccata eorum Et dixit dominus ad me Noli orare pro
populo isto bonum Cum ieiunaverint non exaudiam preces eorum Et si obtu-
lerint holocaustomata et victimas non suscipiam ea · quoniam gladio et fame
et peste consumam eos Et dixi a a a domine deus · Prophete dicunt
eis Non videbitis gladium et fames non erit in vobis · sed pacem veram
dabit vobis in loco isto Et dixit dominus ad me · Falso prophete vaticinantur
in nomine meo Non misi eos · et non precepi eis · neque locutus sum ad eos
Visionem mendacem · et divinationem fraudulentam · et seductionem cordis sui
prophetant vobis · Ideo hec dicit dominus de prophetis · qui prophetant in nomine meo
quos ego non misi dicentes Gladius et fames non erit in terra hac
In gladio et fame consumentur prophete illi · et populi quibus prophetant erunt
proiecti in viis ierusalem pre fame et gladio · et non erit qui sepeliat eos · ipsi
et uxores eorum filii et filie eorum · et effundam super eos malum suum
Et dices ad eos verbum istud Deducant oculi mei lacrimas per diem et
noctem et non taceant quoniam contritione magna contrita est filia virgo populi mei
plaga pessima vehementer · Si egressus fuero ad agros ecce occisi gladio ·
et si introiero civitatem ecce attenuati fame · Propheta quoque et sacerdos
abierunt in terram quam ignorabant Numquid proiciens abiecisti iudam · aut
syon abhominata est anima tua Quare ergo percussisti nos ita ut nulla
sit sanitas Expectavimus pacem et non est bonum · et tempus curationis · et
ecce turbatio Cognovimus domine impietates nostras et iniquitates patrum nostrorum
quia peccavimus tibi Ne nobis des in obprobrium propter nomen tuum · neque facias
nobis contumeliam Solii glorie tue recordare · ne irritum facias fedus
tuum nobiscum Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant · aut celi possunt
dare imbres Nonne tu es domine deus noster quem expectavimus Tu enim fecisti omnia hec

C XV

xv Et dixit dominus ad me Si steterint
moyses et samuel coram me · non est anima mea ad populum istum
Eice illos a facie mea ut egrediantur · Quod si dixerint ad te Quo
egrediemur · Dices ad eos Hec dicit dominus Qui ad mortem · ad mortem
et qui ad gladium · ad gladium · et qui ad famem · ad famem · et qui ad
captivitatem ad captivitatem Et visitabo super eos quattuor species dicit
dominus Gladium ad occisionem et canes ad lacerandum · et volatilia celi
et bestias terre ad devorandum et ad dissipandum · et dabo eos in furorem
universis regnis terre propter manassem filium ezechie regis iuda super omnibus
que fecit in ierusalem Quis enim miserebitur tui ierusalem · aut quis contristabitur
pro te · aut quis ibit ad rogandum pro pace tua Tu reliquisti me dicit

retrorsum abiisti. Et extendam manum meam super te et interficiam
te laboravi rogans. Et dispergam eos ventilabro in portis terre interfeci
et perdidi populum meum et tamen a viis suis non sunt reversi. Multipli-
cate sunt mihi vidue eius super arenam maris. Induxi eis super matrem
adolescentis vastatorem in meridie misi super civitates repente terrorem.
Infirmata est que peperit vii filios defecit anima eius. Occidit ei sol
cum adhuc esset dies confusa est et erubuit et residuos eius dabo
in gladium in conspectu inimicorum eorum ait dominus. Ve mihi mater mea quare genui-
sti me virum rixe virum discordie in universa terra. Non feneravi nec fe-
neravit mihi quisquam. Omnes maledicunt mihi dicit dominus. Si non reliquie tue
in bonum si non occurri tibi in tempore afflictionis et in tempore tribulationis adversus inimicum. Numquid
federabitur ferrum ferro ab aquilone et es. Divitias tuas et thesauros tuos
in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis et in omnibus terminis tuis. Et
adducam inimicos tuos de terra quam nescis. Quia ignis succensus est in
furore meo super vos ardebit. Tu scis domine recordare mei et visita me
et tuere me ab his qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere
me. Scito quoniam sustinui propter te opprobrium. Inventi sunt sermones tui et come-
di eos. Et factum est mihi verbum tuum in gaudium et in leticiam cordis mei
quoniam invocatum est nomen tuum super me domine deus exercituum. Non sedi in
concilio ludentium et gloriatus sum a facie manus tue solus sedebam quoniam comminati-
one replesti me. Quare factus est dolor meus perpetuus et plaga mea
desperabilis renuit curari. Facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium.
Propter hoc dicit dominus. Si converteris convertam te et ante faciem meam stabis.
Et si separaveris preciosum a vili quasi os meum eris. Convertentur ipsi ad vo
te et tu non converteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum ereum
fortem et bellabunt adversum te et non prevalebunt quia ego tecum sum ut salvem
te et eruam te dicit dominus et liberabo te de manu pessimorum et redimam te xvi
Et factum est verbum domini ad me C. XVI de manu forcium
dicens. Non accipies uxorem et non erunt tibi filii et filie in loco
isto. Quia hec dicit dominus super filios et filias qui generantur in loco
isto et super matres eorum que genuerunt eos et super patres eorum de quorum
stirpe sunt nati in terra hac. Mortibus egrotacionum morientur non plan-
gentur et non sepelientur in sterquilinium super faciem terre erunt et gladio
et fame consumentur et erit cadaver eorum in escam volatilibus celi
et bestiis terre. Hec enim dicit dominus. Ne ingrediaris domum convivii neque
vadas ad plangendum neque consoleris eos quia abstuli pacem a populo
isto dicit dominus misericordiam et miserationes. Et morientur grandes et parvi in
terra ista. Non sepelientur neque plangentur et non se incident neque calvi-
cium fiet pro eis et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum
super mortuo. Et non dabunt eis potum calicis ad consolandum super
patre suo et matre. Et domum convivii non ingredieris ut sedeas cum eis et

comedas et bibas. Quia hec dicit dominus deus exercituum deus israel Ecce ego
auferam de loco isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem gaudii et vocem
leticie vocem sponsi et vocem sponse Et cum annunciaueris populo huic omnia
verba hec. Et dixerint tibi quare locutus est dominus super nos omne malum
grande istud Que iniquitas nostra. et quod peccatum nostrum quod peccauimus domino deo
nostro dices ad eos Quia dereliquerunt patres vestri me. ait dominus. et abierunt
post deos alienos. et seruierunt eis et adorauerunt eos. et me dereliquerunt. et le-
gem meam non custodierunt Sed et vos peius operati estis quam patres vestri
Ecce enim ambulat vnusquisque post prauitatem cordis sui mali ut me
non audiat Et eiciam vos de terra hac in terram quam ignoratis vos et
patres vestri. et seruietis ibi diis alienis die ac nocte et non dabunt vobis
requiem Propterea ecce dies veniunt dicit dominus. et non dicetur ultra
viuit dominus qui eduxit filios israel de terra egipti sed viuit dominus qui eduxit
filios israel de terra aquilonis. et de vniuersis terris ad quas eieci eos.
et reducam eos in terram suam quam dedi patribus eorum Ecce ego mittam
piscatores multos dicit dominus. et piscabuntur eos et post hec mittam eis multos
venatores et venabuntur eos. de omni monte et de omni colle. et de ca-
uernis petrarum Quia oculi mei super omnes vias eorum Non sunt abscon-
diti a facie mea. et non fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis Et
reddam primum duplices iniquitates et peccata eorum Quia contaminauerunt
terram meam in morticinis ydolorum suorum. et abhominacionibus suis imple-
uerunt hereditatem meam Domine fortitudo mea et robur meum et refugium
meum in die tribulacionis Ad te gentes venient ab extremis terre. et
dicent. Vere mendacium possederunt patres nostri. et vanitatem que eis non
profuit Numquid faciet sibi homo deos. et ipsi non sunt dii Ideo ecce ego ostendam
eis per vicem hanc. et ostendam eis manum meam. et virtutem meam Et scient quia
nomen mihi dominus

C XVII

Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo
in vngue adamantino exaratum super latitudinem cordis eorum
et in cornibus ararum eorum Cum recordati fuerint filii eorum ararum
suarum et lignorum lucorumque frondencium in montibus excelsis sacrificantes
in agro. Fortitudinem tuam et omnes thesauros tuos in direpcionem dabo
et excelsa tua propter peccata tua in vniuersis finibus tuis Relinqueris sola
ab hereditate tua quam dedi tibi. et seruire te faciam inimicis tuis in
terra quam ignoras. Quia ignem succendisti in furore meo. usque in eternum
ardebit Hec dicit dominus Maledictus homo qui confidit in homine. et ponit
carnem brachium suum. et a domino recedit cor eius Erit enim quasi myrice
in deserto. et non videbit cum venerit bonum. sed habitabit in siccitate in deserto
in terra salsuginis et inhabitabili Benedictus vir qui confidit in domino. et
erit dominus fiducia eius Et erit tamquam lignum quod transplantatur super aquas
quod ad humorem mittit radices suas. et non timebit cum venerit estus.
Et erit folium eius viride. et in tempore siccitatis non erit sollicitum. nec aliquando

desinet facere fructum. Pravum est cor omnium et inscrutabile quis cognoscet no
illud? Ego dominus scrutans cor et probans renes. qui do unicuique iuxta
viam suam et iuxta fructum adinventionum suarum. Perdix fovit que non pe-
perit. fecit divitias et non in iudicio. In dimidio dierum suorum derelinquet
eas. et in novissimo suo erit insipiens. Solium glorie altitudinis a princi-
pio. locus sanctificationis nostre. Expectatio israel domine omnes qui te dere-
linquunt confundentur. recedentes a te in terra scribentur. quia dereliquerunt venam
aquarum viventium domini. Sana me domine et sanabor. salvum me fac
et salvus ero. quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi dicunt ad me. Ubi est
verbum domini. veniat. Et ego non sum turbatus te pastorem sequens. Et
diem hominis non desideravi tu scis. Quod egressum est de labiis meis
rectum in conspectu tuo fuit. Non sis mihi tu formidini spes mea tu in
die afflictionis mee. Confundantur qui persequuntur me. et non confundar
ego. paveant illi et non paveam ego. Induc super eos diem afflictionis
et duplici contritione contere eos. Hec dicit dominus ad me. Vade et sta in
porta filiorum populi per quam ingrediuntur reges iuda et egrediuntur. et in
cunctis portis ierusalem. et dices ad eos. Audite verbum domini reges
iuda et omnis iudea cunctique habitatores ierusalem qui ingredimini per
portas istas. Hec dicit dominus. Custodite animas vestras et nolite portare no
pondera in die sabbati. nec inferatis per portas ierusalem. et nolite eicere
onera de domibus vestris in die sabbati. et omne opus non facietis. Sancti-
ficate diem sabbati sicut precepi patribus vestris. Et non audierunt me.
nec inclinaverunt aurem suam. sed induraverunt cervicem suam ne audirent
me et ne acciperent disciplinam. Et erit si audieritis me dicit dominus
ut non inferatis onera per portas civitatis huius in die sabbati. Et si sanc-
tificaveritis diem sabbati. ne faciatis in eo omne opus. ingredientur per
portas civitatis huius reges et principes sedentes super solium david
et ascendentes in curribus et equis ipsi et principes eorum viri iuda et
habitatores eorum. Et habitabitur civitas hec in sempiternum. Et venient
de civitatibus iude et de circuitu ierusalem et de beniamin et de campestribus
et de montibus et ab austro portantes holocaustum et victimam
et sacrificium et thus. et inferent oblationem in domo domini. Si autem non
audieritis me ut sanctificetis diem sabbati. et ne portetis onus et ne
inferatis per portas ierusalem in die sabbati. succendam ignem in port-
is eius et devorabit domos ierusalem et non extinguetur. XVIII

Verbum quod factum est ad ieremiam dicens. Surge et de- xviii
scende in domum figuli et ibi audies verba mea. Et descendi
in domum figuli. et ecce ipse faciebat opus super rotam. Et dis-
sipatum est vas quod ipse faciebat de luto manibus suis. Conversus-
que fecit illud vas alterum sicut placuerat in oculis eius ut faceret. Et
factum est verbum domini ad me dicens. Numquid sicut figulus iste non potero

vos facere domus israel ait dominus Ecce sicut lutum in manu figuli sic vos
in manu mea domus israel Repente loquar adversum gentem et adversum
regnum ut eradicem et destruam et disperdam illud Si penitentiam egerit gens illa
B a malo suo quod locutus sum adversum eam agam et ego penitentiam super malo
quod cogitavi ut facerem ei Et subito loquar de gente et regno ut edi-
ficem et plantem illud Si fecerit malum in oculis meis ut non audiat vo-
cem meam penitentiam agam super bono quod locutus sum ut facerem ei Nunc ergo
dic viro iuda et habitatori iherusalem dicens Hec dicit dominus Ecce ego fin-
go contra vos malum et cogito contra vos cogitacionem Revertatur unusquisque
a via sua mala et dirigatur vias vestras et studia vestra Qui dixerunt
Desperavimus Post cogitaciones enim nostras ibimus et unusquisque pravitatem
cordis sui mali faciemus Ideo hec dicit dominus Interrogate gentes quis
audivit talia horribilia que fecit nimis virgo israel Numquid deficiet
de petra agri nix libani aut evelli possunt aque erumpentes frigide
et defluentes quia obliti sunt mei populus meus frustra libantes et impin-
gentes in viis suis in semitis seculi ut ambularent per eas in itinere non
trito ut fieret terra eorum in desolacionem et in sibilum sempiternum Omnis qui
preterierit per eam obstupescet et movebit caput suum Sicut ventus urens
dispergam eos coram inimicis dorsum et non faciem ostendam eis in die perdi-
cionis eorum Et dixerunt Venite cogitemus contra ieremiam cogitaciones
Non enim peribit lex a sacerdote neque consilium a sapiente nec sermo
a propheta Venite et percuciamus eum lingua et non attendamus ad univer-
sos sermones eius Attende domine ad me et audi vocem adversariorum
meorum Numquid redditur pro bono malum quia foderunt foveam anime mee
Recordare quod steterim in conspectu tuo ut loquerer pro eis bonum et averterem
indignacionem tuam ab eis Propterea da filios eorum in famem et deduc
eos in manus gladii Fiant uxores eorum absque liberis et vidue et viri
eorum interficiantur morte Iuvenes eorum confodiantur gladio in prelio audiatur
clamor eorum de domibus eorum Adduces enim super eos latronem repente
quia foderunt foveam ut caperent me et laqueos absconderunt pedibus meis
Tu autem domine scis omne consilium eorum adversum me in mortem Ne propicieris
iniquitati eorum et peccatum eorum a facie tua non deleatur Fiant corruen-
tes in conspectu tuo in tempore furoris tui abutere eis C. XIX
Hec dicit dominus Vade et accipe laguunculam figuli testeam a se-
nioribus populi et a senioribus sacerdotum et egredere ad vallem filii
ennon que est iuxta introitum porte fictilis et predicabis ibi verba
que ego loquar ad te et dices Audite verbum domini reges iuda et habita-
tores iherusalem Hec dicit dominus exercituum deus israel Ecce ego inducam afflictionem
super locum istum ita ut omnis qui audierit illam tinniant aures eius eo quod
dereliquerint me et alienum fecerint locum istum et libaverunt in eo diis
alienis quos nescierunt ipsi et patres eorum et reges iuda et repleverunt

locum istum sanguine innocentum. et edificaverunt excelsa baalim ad com-
burendos filios suos igni in holocaustum baalim quod non precepi
nec locutus sum nec ascendit in cor meum. Propterea ecce dies
venient dicit dominus. et non vocabitur locus iste amplius thophet et
vallis filii ennom sed vallis occisionis. Et dissipabo consilium iuda
et ierusalem in loco isto. et subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum
et in manu querentium animas eorum. et dabo cadavera eorum in escam volati-
libus celi et bestiis terre. et ponam civitatem hanc in stuporem et in sibilum
omnis qui preterierit per eam obstupescet et sibilabit super universa pla-
ga eius. Et cibabo eos carnibus filiorum suorum et carnibus filiarum
suarum. et unusquisque carnes amici sui comedet in obsidione et angustia
in qua concludent eos inimici eorum et qui querunt animas eorum. Et conteres la-
gunculam in oculis virorum qui ibunt tecum et dices ad eos. Hec dicit
dominus exercituum. Sic conteram populum istum et civitatem istam sicut conteritur vas
figuli. quod non potest ultra instaurari. et in thophet sepelientur eo quod
non sit locus alius ad sepeliendum. Sic faciam loco huic dicit dominus
et habitatoribus eius ut ponam civitatem istam sicut tophet. Et erunt domus
ierusalem. et domus regum iuda sicut locus tophet inmunde. Omnes domus
in quarum domatibus sacrificaverunt omni milicie celi. et libaverunt liba-
mina diis alienis. Venit autem ieremias de tophet quo miserat eum
dominus ad prophetandum. et stetit in atrio domus domini et dixit ad omnem populum.
Hec dicit dominus exercituum deus israhel. Ecce ego inducam super civitatem hanc
et super omnes urbes eius universa mala que locutus sum adversum eam
quia induraverunt cervicem suam ut non audirent sermones meos. C XX

Et audivit phassur filius emmer sacerdos qui constitutus erat
princeps in domo domini ieremiam prophetantem sermones istos. Et per-
cussit phassur ieremiam prophetam et misit eum in nervum quod erat
in porta beniamin superiori in domo domini. Cumque illuxisset in crastinum eduxit
phassur ieremiam de nervo. Dixitque ad eum ieremias. Non phassur vo-
cavit dominus nomen tuum. sed pavorem undique. Quia hec dicit dominus. Ecce ego
dabo te in pavorem et omnes amicos tuos et cadent in gladio inimicorum suorum
et oculi tui videbunt. Et omnem iudam dabo in manu regis babilonis. et
transducet eos in babilonem. et percutiet eos gladio. Et dabo universam
substantiam civitatis huius et omnem laborem eius. omneque pretium et cunctos
thesauros regum iuda dabo in manu inimicorum eorum. et diripient eos et
tollent et ducent in babilonem. Tu autem phassur et omnes habitatores domus tue
ibitis in captivitatem. et in babilonem venies. et ibi morieris. ibique sepelieris
tu et omnes amici tui quibus prophetasti mendacium. Seduxisti me domine
et seductus sum. fortior me fuisti et invaluisti. Factus sum in derisum tota
die omnes subsannabant me. quia iam olim loquor vociferans iniquitatem
et vastitatem clamito. Et factus est mihi sermo domini in obprobrium et in derisum

tota die. Et dixi: Non recordabor eius, neque loquar ultra in nomine illius; et factus
est in corde meo quasi ignis exaestuans, claususque in ossibus meis; et defeci, ferre non
sustinens. Audivi enim contumelias multorum, et terrorem in circuitu: Persequimini
et persequamur eum, ab omnibus viris qui erant pacifici mei, et custodientes
latus meum: Si quomodo decipiatur, et praevaleamus adversus eum, et consequamur
ultionem ex eo. Dominus autem mecum est quasi bellator fortis; ideo qui persequuntur
me cadent et infirmi erunt; confundentur vehementer, quia non intellexerunt op-
probrium sempiternum quod numquam delebitur. Et tu, Domine exercituum, probator iusti, qui
vides renes et cor, videam, quaeso, ultionem tuam ex eis; tibi enim reve-
lavi causam meam. Cantate Domino, laudate Dominum, quia liberavit animam pauperis
de manu malorum. Maledicta dies in qua natus sum; dies in qua peperit
me mater mea non sit benedicta. Maledictus vir qui annuntiavit patri
meo dicens: Natus est tibi puer masculus, et quasi gaudio laetificavit eum. Sit
homo ille ut civitates quas subvertit Dominus et non paenituit eum; audiat cla-
morem mane, et ululatum in tempore meridiano; qui non me interfecit a
vulva, ut fieret mihi mater mea sepulcrum, et vulva eius conceptus aeternus.
Quare de vulva egressus sum, ut viderem laborem et dolorem, et consume-
Verbum quod factum est ad CXXI rentur in confusione dies mei.
Ieremiam a Domino, quando misit ad eum rex Sedecias Phassur filium
Melchiae et Sophoniam filium Maasiae sacerdotem, dicens: Interro-
ga pro nobis Dominum, quia Nabuchodonosor rex Babylonis praeliatur adversum
nos; si forte faciat Dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua, et recedet
a nobis. Et dixit Ieremias ad eos: Sic dicetis Sedeciae: Haec dicit
Dominus Deus Israel: Ecce ego convertam vasa belli quae in manibus vestris sunt,
et quibus vos pugnatis adversum regem Babylonis et Chaldaeos qui
obsident vos in circuitu murorum, et congregabo ea in medio civitatis
huius. Et debellabo vos ego in manu extenta et brachio forti, et in
furore et indignatione et in ira grandi; et percutiam habitatores civitatis huius,
homines et bestiae pestilentia magna morientur. Et post haec, ait Dominus, dabo
Sedeciam regem Iuda et servos eius et populum eius, et qui derelicti sunt
in civitate hac a peste et gladio et fame, in manu Nabuchodonosor regis
Babylonis, et in manu inimicorum eorum, et in manu quaerentium animam eorum,
et percutiet eos in ore gladii, et non flectetur, neque parcet, nec miserebitur. Et
ad populum hunc dices: Haec dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam
vitae et viam mortis. Qui habitaverit in urbe hac morietur gladio et
fame et peste; qui autem egressus fuerit et transfugerit ad Chaldaeos qui obsi-
dent vos, vivet, et erit ei anima sua quasi spolium. Posui enim faciem meam
super civitatem hanc in malum et non in bonum, ait Dominus; in manu regis
Babylonis dabitur, et exuret eam igni. Et domui regis Iuda: Audite
verbum Domini, domus David. Haec dicit Dominus: Iudicate mane iudicium, et eruite
oppressum de manu calumniantis, ne forte egrediatur ut ignis indignatio

mea et succendatur et non sit qui extinguat propter maliciam studiorum vestrorum.
Ecce ego ad te habitatricem vallis solide atque campestris, ait dominus.
Qui dicitis: Quis percuciet nos, et quis ingredietur domos nostras? Et vi-
sitabo super vos iuxta fructum studiorum vestrorum, dicit dominus, et succendam
ignem in saltu eius, et devorabit omnia in circuitu eius. c. xxii xxii
Hec dicit dominus: Descende in domum regis Iuda et loqueris ibi verbum
hoc, et dices: Facite iudicium et iusticiam, et liberate vi oppressum de
manu calumpniatoris, et advenam et pupillum et viduam nolite
contristare neque opprimatis inique, et sanguinem innocentem ne effundatis in
loco isto. Si enim facientes feceritis verbum istud, ingredientur per portas
domus huius reges de genere David sedentes super thronum eius, et ascen-
dentes currus et equos, ipsi et servi et populus eorum. Quod si non audieritis verba
hec, in memetipso iuravi, dicit dominus, quia in solitudinem erit domus hec.
Quia hec dicit dominus super domum regis Iuda: Galaad tu michi caput Libani, si
non posuero te solitudinem urbes inhabitabiles. Et sanctificabo super te inter-
ficientem et arma eius, et succident electas cedros tuas et precipitabunt
in ignem. Et pertransibunt gentes multe per civitatem hanc, et dicet unusquisque
proximo suo: Quare fecit dominus sic civitati huic grandi? Et dicent: Eo quod
dereliquerint pactum domini dei sui et adoraverint deos alienos et servierint
eis. Nolite flere mortuum neque lugeatis super eum fletu. Plangite
eum qui egreditur, quia non revertetur ultra nec videbit terram nativitatis sue. Quia
hec dicit dominus ad Sellum filium Iosie regem Iude, qui regnavit pro Iosia patre
suo: Qui egressus est de loco isto non revertetur amplius huc, sed in loco ad
quem transtuli eum ibi morietur, et terram istam non videbit amplius. Ve qui no
edificat domum suam in iniusticia et cenacula sua non in iudicio, amicum
suum opprimet frustra et mercedem eius non reddet ei. Qui dicit: Edificabo
michi domum latam et cenacula spaciosa. Qui aperit sibi fenestras et facit
laquearia cedrina, pingitque sinopide. Numquid regnabis quoniam confers te i. colore rubeo
cedro? Pater tuus numquid non comedit et bibit et fecit iudicium et iusticiam
tunc cum bene erat ei? Iudicavit causam pauperis et egenum in bonum suum.
Numquid non ideo quia cognovit me, dicit dominus? Tui vero oculi et cor ad ava-
riciam et ad sanguinem innocentem fundendum et ad calumpniam et ad cursum
mali operis. Propterea hec dicit dominus ad Ioachim filium Iosie regem
Iuda: Non plangent eum, ve frater, et ve soror, et non concrepabunt ei, ve domine
et ve inclite. Sepultura asini sepelietur, putrefactus et proiectus extra
portas Ierusalem. Ascende Libanum et clama, et in Basan da vocem tuam,
et clama ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui. Locutus sum
ad te in abundancia tua, dixisti: Non audiam. Hec est via tua ab adole-
scencia tua, quia non audisti vocem meam. Omnes pastores tuos pascet no
ventus, et amatores tui in captivitatem ibunt, et tunc confunderis et erube-
sces ab omni malicia tua. Que sedes in Libano et nidificas in cedris.

Quid congemuisti cum venisset tibi dolores quasi dolores parturientis. Vivo
ego dicit dominus quia si fuerit iechonias filius ioachim regis iuda
anulus in manu dextera mea inde evellam eum et dabo te in manu
querencium animam tuam et in manu quorum tu formidas faciem et in manu nabu-
chodonosor regis babilonis et in manu chaldeorum et mittam te et matrem tuam
que genuit te in terram alienam in qua nati non estis ibique moriemini. Et in
terram ad quam levant ipsi animam suam ut revertantur illuc et non revertentur.
Numquid vas fictile atque contritum vir iste iechonias. Numquid vas absque
omni voluptate. Quare abiecti sunt ipse et semen eius et proiecti in terram
quam ignoraverunt. Terra terra terra audi sermonem domini. Hec dicit dominus. Scribe
virum istum sterilem virum qui in diebus suis non prosperabitur. Nec enim erit
de semine eius vir qui sedeat super solium david et potestatem habeat ultra
xxiii Ve pastoribus qui disperdunt et dila- c xxiii C i iuda
cerant gregem pascue mee dicit dominus. Ideo hec dicit dominus deus
israel ad pastores qui pascunt gregem meum. Vos dispersistis gregem
meum et eiecistis eos et non visitastis eos. Ecce ego visitabo super
vos maliciam studiorum vestrorum ait dominus. Et ego congregabo reliquias
gregis mei de omnibus terris ad quas eiecero eos illuc et convertam eos
ad rura sua et crescent et multiplicabuntur et suscitabo super eos pastores
et pascent eos. Non formidabunt ultra et non pavebunt et nullus queretur ex numero
dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo david germen
iustum et regnabit rex et sapiens erit et faciet iudicium et iusticiam in terra.
In diebus illis salvabitur iuda et israel habitabit confidenter. Et hoc est nomen
quod vocabunt eum dominus iustus noster. Propter hoc ecce dies veniunt dicit
dominus et non dicent ultra vivit dominus qui eduxit filios israel de terra egypti
sed vivit dominus qui eduxit et adduxit semen domus israel de terra aquilonis.
Et de cunctis terris ad quas eiecerat eos illuc et habitabunt in terra sua.
Ad prophetas. Contritum est cor meum in medio mei contremuerunt
omnia ossa mea. Factus sum quasi vir ebrius et quasi homo madidus vino a fa-
cie domini et a facie verborum sanctorum eius. Quia adulteris repleta est terra. Quia
a facie maledictionis luxit terra arefacta sunt arva deserti. Factus est cursus
eorum malus et fortitudo dissimilis. Propheta namque et sacerdos polluti
sunt et in domo mea inveni malum eorum ait dominus. Ideo via eorum erit
quasi lubricum in tenebris. Impellentur enim et corruent in ea. Afferam enim super
eos mala et annum visitacionis eorum ait dominus. Et in prophetis samarie vidi
fatuitatem. Prophetabant in baal et decipiebant populum meum israel. Et
in prophetis ierusalem vidi similitudinem adulterancium et iter mendacii et confortaverunt
manus pessimorum ut non converteretur unusquisque a malicia sua. Facti sunt
michi omnes sodoma et habitatores eius quasi gomorra. Propterea hec dicit
dominus ad prophetas. Ecce ego cibabo eos absinthio et potabo eos felle.
A prophetis enim ierusalem egressa est pollucio super omnem terram. Hec dicit dominus

exitium. Nolite audire verba prophetarum qui prophetant vobis et decipiunt
vos. visionem cordis sui loquuntur non de ore domini. Dicunt his qui blas-
femant me. Locutus est dominus pax erit vobis. et omni qui ambulat in pra-
vitate cordis sui. dixerunt non veniet super vos malum. Quis enim affuit
in consilio domini et vidit et audivit sermonem eius. Quis consideravit verbum illius et
audivit. Ecce turbo dominice indignationis egredietur et tempestas erumpens
super caput impiorum veniet. Non revertetur furor domini usque dum faciat et usque dum
compleat cogitationem cordis sui. In novissimis diebus intelligetis consilium
eius. Non mittebam prophetas et ipsi currebant. Non loquebar ad eos et
ipsi prophetabant. Si stetissent in consilio meo et nota fecissent verba mea
B populo meo: avertissem utique eos a via sua mala et a cogitationibus
suis pessimis. Putas ne deus e vicino ego sum dicit dominus et non deus
de longe. Si occultabitur vir in absconditis et ego non videbo eum dicit
dominus. Numquid non celum et terram ego impleo ait dominus. Audivi que dixerunt
prophete. prophetantes in nomine meo mendacium atque dicentes. Sompniavi
sompniavi. Usquequo istud est in corde prophetarum vaticinantium mendacium et prophetan-
tium seductiones cordis sui. qui volunt facere ut obliviscatur populus meus nominis
mei propter sompnia eorum que narrat unusquisque ad proximum suum. sicut obliti
sunt patres eorum nominis mei propter baal. Propheta qui habet sompnium narrat
sompnium. et qui habet sermonem meum loquatur sermonem meum vere. Quid paleis ad
triticum dicit dominus. Numquid non verba mea sunt quasi ignis dicit dominus et quasi malleus
conterens petram. Propterea ecce ego ad prophetas ait dominus. Qui furantur verba
mea unusquisque a proximo suo. Ecce ego ad prophetas ait dominus. Qui assumunt
linguas suas et aiunt dicit dominus. Ecce ego ad prophetas sompniantes menda-
cium ait dominus. Qui narraverunt ea et seduxerunt populum meum in mendacio suo
et in miraculis suis. cum ego non misissem eos nec mandassem eis qui nichil
profuerunt populo huic dicit dominus. Si igitur interrogaverit te populus iste vel propheta
aut sacerdos dicens. Quod est onus domini. dices ad eos. Vos estis onus.
Proiciam quippe vos ait dominus. Et prophetas et sacerdotes et populus qui dicit
onus domini. visitabo super virum illum et super domum eius. Hec dicetis unus-
quisque ad proximum suum et ad fratrem suum. Quid respondit dominus et quid locutus est dominus.
Et onus domini ultra non memorabitur. quia onus erit unicuique sermo suus
et pervertistis verba dei viventis domini exercituum dei nostri. Hec dices ad prophetam
Quid respondit tibi dominus. et quid locutus est dominus. Si autem onus domini dixeritis propter
hoc dicit dominus. Quia dixistis sermonem istum onus domini et misi ad vos dicens
Nolite dicere onus domini. propterea ecce ego tollam vos portans et derelinquam vos
et civitatem quam dedi vobis et patribus vestris a facie mea. Et dabo vos in
obprobrium sempiternum et in ignominiam eternam que numquam oblivione delebitur

Ostendit michi dominus et ecce duo calathi plenis C XXIIII in canistra XXIIII
ficis positi ante templum domini. Postquam transtulit nabuchodonosor rex
babilonis iechoniam filium ioachim regem iuda et principes eius

[illegible] et fabrum et inclusorem de Ierusalem et adduxit eos in Babylonem. Et calathus
unus ficus habebat bonas nimis ut solent esse ficus primi temporis. Et
calathus unus ficus habebat malas nimis que comedi non poterant eo
quod essent male. Et dixit dominus ad me: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Ficus,
ficus bonas, bonas valde; et malas, malas valde, que comedi non possunt
eo quod sint male. Et factum est verbum domini ad me dicens: Hec dicit dominus deus Israel:
Sicut ficus hee bone, sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco
isto in terram Chaldeorum in bonum. Et ponam oculos meos super eos ad placandum
et reducam eos in terram hanc, et edificabo eos et non destruam, et plantabo
et non evellam. Et dabo eis cor ut sciant me, quia ego sum dominus, et erunt
michi in populum, et ego ero eis in deum, quia revertentur ad me in toto corde suo. Et
sicut ficus pessime que comedi non possunt eo quod sint male, hec dicit dominus, sic da-
bo Sedechiam regem Iuda et principes eius et reliquos de Ierusalem qui rema-
serunt in urbe hac, et qui habitant in terra Egypti. Et dabo eos in vexationem afflictionemque
omnibus regnis terre, et in opprobrium et in parabolam et in proverbium et in maledictionem
in universis locis ad que eieci eos. Et mittam in eis gladium et pestem et
famem donec consumantur de terra quam dedi patribus eorum. C XXV
Verbum quod factum est ad Ieremiam de omni populo Iude in anno quarto
Ioachim filii Iosie regis Iuda, ipse est annus primus Nabuchodonosor
regis Babylonis, quod locutus est Ieremias propheta ad omnem populum Iuda
et ad universos habitatores Ierusalem dicens: A tertiodecimo anno regis Iosie
filii Amon regis Iuda usque ad diem hanc, iste est tertius et vicesimus annus,
factus est sermo domini ad me, et locutus sum ad vos de nocte consurgens et
loquens, et non audistis. Et misit dominus ad vos omnes servos suos prophetas de
consurgens diluculo mittensque, et non audistis neque inclinastis aures vestras
ut audiretis cum diceret: Revertimini unusquisque a via sua mala et pessimis
cogitationibus vestris, et habitabitis in terra quam dedit dominus vobis et patribus vestris
a seculo et usque in seculum. Et nolite ire post deos alienos ut serviatis eis, adoretis-
que eos, neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum et non
affligam vos. Et non audistis me dicit dominus ut me ad iracundiam provocaretis
in operibus manuum vestrarum in malum vestrum. Propterea hec dicit dominus exercituum: Pro
eo quod non audistis verba mea, ecce ego mittam et assumam universas co-
gnationes aquilonis ait dominus, et Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum,
et adducam eos super terram istam et super habitatores eius et super omnes nationes que
in circuitu illius sunt, et interficiam eos et ponam eos in stuporem et in sibilum
et in solitudines sempiternas. Perdamque ex eis vocem gaudii et vocem letitie,
vocem sponsi et vocem sponse, vocem mole et lumen lucerne. Et erit universa terra
eius in solitudinem et in stuporem. Et servient omnes gentes iste regi Babylo-
nis lxx annis. Cumque impleti fuerint lxx anni, visitabo super regem Babylo-
nis et super gentem illam dicit dominus iniquitatem eorum, et super terram Chaldeorum, et ponam
illam in solitudines sempiternas. Et adducam super terram illam omnia verba mea

que locutus sum contra eam omne quod scriptum est in libro isto quecumque prophetavit
ieremias adversum omnes gentes. Quia servierunt eis cum essent gentes multe
et reges magni. et reddam eis secundum opera eorum et secundum facta manuum suarum.
Quia sic dicit dominus exercituum deus israel. Sume calicem vini furoris huius
de manu mea. Et propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te
et bibant et turbabuntur et insanient a facie gladii quem ego mittam inter
eos. Et accepi calicem de manu domini et propinavi cunctis gentibus ad quas
misit me dominus. ierusalem et civitatibus iude et regibus eius et principibus eius
ut darem eos in solitudinem et in stuporem. et in sibilum. et in maledictionem sicut est dies
ista. pharaonem regem egypti et servis eius. et principibus eius. et omni populo. et
universis generaliter. cunctis regibus terre ausitidis. et cunctis regibus terre
philistiim. et ascalonis et gaze. et accaron. et reliquiis azoti. et ydumee
et moab. et filiis amon. et cunctis regibus tyri. et cunctis regibus sidonis
et regibus terre insularum qui sunt trans mare. dedan et theman et buz. et universis
qui attonsi sunt in comam. et cunctis regibus arabie et cunctis regibus occi-
dentis qui habitant in deserto. et cunctis regibus zambri. et cunctis regibus helam
et cunctis regibus medorum. et cunctis regibus aquilonis de prope et de longe
unicuique contra fratrem suum. et omnibus regnis terre que super faciem eius sunt. Et rex
sesach bibet post eos. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus
israel. Bibite et inebriamini. et vomite et cadite. et nolite consurgere a facie
gladii quem ego mittam inter vos. Cumque noluerint accipere calicem de
manu tua ut bibant dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum. Bibentes bi-
betis. Quia ecce in civitate in qua invocatum est nomen meum ego incipio
affligere. et vos quasi innocentes immunes eritis. Non eritis immunes.
Gladium enim ego voco super omnes habitatores terre. dicit dominus exercituum. Et
tu prophetabis ad eos omnia verba hec. et dices ad illos. Dominus de excelso
rugiet. et de habitaculo sancto suo dabit vocem suam. Rugiens rugiet super
decorem suum. celeuma quasi calcantium in torcularibus concinetur adversus omnes
habitatores terre. Pervenit sonitus usque ad extrema terre. Quia iudicium
domino cum gentibus. iudicatur ipse cum omni carne. impios dedi gladio dicit
dominus. Hec dicit dominus exercituum. Ecce afflictio egredietur de gente in gentem
et turbo magnus egredietur a summitatibus terre. et erunt interfecti domini
in die illa. a summo terre usque ad summum eius. Non plangentur. et non colli-
gentur neque sepelientur. in sterquilinium super faciem terre iacebunt. Ululate
pastores et clamate. et aspergite vos cinere optimates gregis. Quia
impleti sunt dies vestri ut interficiamini. et dissipationes vestre et cadetis quasi
vasa preciosa. Et peribit fuga a pastoribus. et salvatio ab optimatibus
gregis. Vox clamoris pastorum et ululatus optimatum gregis. Quia vastavit
dominus pascua eorum. et conticuerunt arva pacis a facie ire furoris domini.
Dereliquit quasi leo tabernaculum suum. et facta est terra eorum in desolationem a
facie ire columbe et a facie ire furoris domini. C. XXVI

xxvi

In tempore regni ioachim filii iosie regis iuda factum est verbum c. xxvi
istud a domino dicens Hec dicit dominus Sta in atrio domus domini et loqueris
ad omnes ciuitates iuda de quibus veniunt ut adorent in domo domini
vniuersos sermones quos ego mandaui tibi ut loquaris ad eos Noli subtra-
here verbum si forte audiant et conuertatur vnusquisque a via sua mala et
peniteat me mali quod cogitaui facere eis propter malicias studiorum eorum
Et dices ad eos Hec dicit dominus Si non audieritis me ut ambuletis
in lege mea quam dedi vobis ut audiatis sermones seruorum meorum prophetarum
quos ego misi ad vos de nocte consurgens et dirigens et non audistis dabo
domum istam sicut sylo et vrbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terre
Et audierunt sacerdotes et prophete et omnis populus ieremiam loquentem verba hec
in domo domini Cumque complesset ieremias hec loquens omnia que preceperat ei dominus
ut loqueretur ad vniuersum populum apprehenderunt eum sacerdotes et prophete et omnis
populus dicens Morte moriatur Quare prophetauit in nomine domini dicens Sicut
sylo erit domus hec et vrbs ista desolabitur eo quod non sit habitator Et con-
gregatus est omnis populus aduersus ieremiam in domo domini Et audierunt principes
iuda verba hec et ascenderunt de domo regis in domum domini et sederunt in introitu
porte domus noue et locuti sunt sacerdotes et prophete ad principes et ad
omnem populum dicentes Iudicium mortis est viro huic quia prophetauit aduersum
ciuitatem istam sicut audistis auribus vestris Et ait ieremias ad omnes principes
et ad vniuersum populum dicens Dominus misit me ut prophetarem ad domum istam
et ad ciuitatem hanc omnia verba que audistis Nunc ergo bonas facite vias vestras
et studia vestra et audite vocem domini dei vestri et penitebit dominum mali quod lo-
cutus est aduersum vos Ego autem ecce in manibus vestris sum facite mihi quod
bonum et rectum est in oculis vestris Uerumtamen scitote et cognoscite Quod si occideritis
me sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos et contra ciuitatem istam
et habitatores eius In veritate enim misit me dominus ad vos ut loquerer in auribus
vestris omnia verba hec Et dixerunt principes et omnis populus ad sacerdotes et prophetas
Non est viro huic iudicium mortis quia in nomine domini dei nostri locutus est ad
nos Surrexerunt ergo viri de senioribus terre et dixerunt ad omnem cetum populi
loquentes Micheas de morasthi fuit propheta in diebus ezechie regis iuda
et ait ad omnem populum iude dicens Hec dicit dominus exercituum Syon quasi
ager arabitur et ierusalem in aceruum lapidum erit et mons domus domini in excel-
sa siluarum Numquid morte dampnauit eum ezechias rex iuda et omnis iuda
Numquid non timuerunt dominum et deprecati sunt faciem domini et penituit dominum mali
quod locutus fuerat aduersum eos Itaque nos facimus malum grande contra animas
nostras Fuit quoque vir prophetans in nomine domini vrias filius semei de caria-
thiarim et prophetauit aduersum ciuitatem istam et aduersum terram hanc iuxta omnia vniuer-
sa verba ieremie Et omnes verba hec Et quesiuit rex interficere eum Et audiuit
vrias et timuit fugitque et ingressus est egiptum et misit rex ioachim
viros in egiptum elnathan filium achabor et viros cum eo in egiptum et

eduxerit vria de egipto ⁊ adduxerit eu͂ ad rege͂ ioachim ⁊ per-
cussit eu͂ gladio. ⁊ piecit cadauer eius i͂ sepulcris vulgi ignobilis.
Igit͛ manus aytham filii saphan fuit cu͂ ieremia ut no͂ traderet i͂
manus ppli ut interficeret eum. C. xxvii —
In principio ioachim filii iosie reg͛ iuda factu͂ ē vbu͂ istud ad ier͛
a dn͂o dicens. Hec dicit dn͂s ad me. Fac vincla ⁊ cathenas ⁊ pones
eas i͂ collo tuo. ⁊ mittes eas ad rege͂ edom ⁊ ad rege͂ moab ⁊
ad rege͂ filioꝝ amon. ⁊ ad rege͂ tyri ⁊ ad rege͂ sydonis i͂ ma͂
nunciorum q̄ venerūt i͂ ierlm ad sedechiā rege͂ iuda. ⁊ precipies eis
ut ad dn͂os suos loquat͛. Hec dicit dn͂s exercituu͂ deus isr͛l. Hec di-
cetis ad dn͂os vr͂os. Ego feci t͛ram ⁊ homine͂ ⁊ iumenta q̄ sunt sup
facie͂ vniuerse t͛re i͂ fortitudine mea magn͂. ⁊ i͂ brachio meo extento
ei ⁊ dedi ea͂ cui placuit i͂ oculis meis. Et nunc itaq͂ ego dedi omnes
t͛ras istas i͂ manu nabuchod͛ reg͛ babilonis s͛ui mei. Insup͛ et be-
stias t͛agri dedi ei ut s͛uiant ei. ⁊ s͛uient ei omnes gentes ⁊ filio eius
⁊ filio filii eius. donec veniat tps t͛re eius ⁊ ipsius ⁊ s͛uient ei gentes
multe ⁊ reges magni. Gens aut͛ ⁊ regnu͂ q̄ non s͛uierit ei nabu-
chodonosor regi babilonis. ⁊ quicunq͂ no͂ curuauit collu͂ suu͂ sub iugo
reg͛ babilonis i͂ gladio ⁊ i͂ fame ⁊ i͂ peste visitabo sup͛ gente͂ illa͂
dicit dn͂s. donec consumā eos i͂ manu eius. Vos ergo nolite audire pphas
vr͂os ⁊ diuinos ⁊ sompniatores ⁊ augures ⁊ maleficos. q̄ dicunt vobis
no͂ s͛uietis regi babilonis. q͂a mendaciu͂ pphāt vobis ut longe fa-
ciant vos de t͛ra vr͂a ⁊ eiciant vos ⁊ pereatis. Porro gens q̄ subiecerit
ceruice͂ sua͂ sub iugo reg͛ babilonis ⁊ s͛uierit ei dimittā ea͂ i͂ t͛ra
sua dicit dn͂s. ⁊ colet eā ⁊ habitabit in ea. Et ad sedechiā rege͂
iuda locutus sum s͛m omnia vba hec dicens. Subiicite colla vr͂a sub
iugo reg͛ babilonis ⁊ s͛uite ei ⁊ populo eius ⁊ viuetis. Quare moriemini
tu ⁊ pplus tuus gladio ⁊ fame ⁊ peste. sicut locutus ē dn͂s ad gente͂ q̄
s͛uire noluit regi babilonis. Nolite audire vba pphaꝝ dicentiu͂ vobis
Non s͛uietis regi babilonis. q͂r mendaciu͂ ipsi loquunt͛ vobis. q͂a non misi
eos ait dn͂s. ⁊ ipsi pphant i͂ noīe meo mendacit͛. ut eiciant vos ⁊
pereatis tam vos q̄ pphe qui vaticinant͛ vobis. Et ad sacerdotes ⁊
ad ppl'm istu͂ locutus sum dicens. Hec dicit dn͂s. Nolite audire vba
pphaꝝ vr͂oꝝ qui pphant vobis dicentes. Ecce vasa dn͂i reuertent͛ de
babilone nunc cito. mendaciu͂ enim pphant vobis. Nolite ergo audire eos
s͛ s͛uite regi babilonis ut viuatis. Quare dat͛ ciuitas hec in solitudine͂
Et si pphe sunt ⁊ ē vbu͂ dn͂i i͂ eis occurrāt dn͂o exercituu͂ ut non ve-
niant vasa q̄ derelicta fuerunt i͂ domo dn͂i ⁊ i͂ domo reg͛ iuda.
⁊ i͂ ierlm ⁊ i͂ babilone͂. Quia hec dicit dn͂s ad columpnas ⁊ ad mare. ⁊ ad
bases. ⁊ ad reliquas vasoꝝ q̄ remanserunt i͂ ciuitate hac q̄ non tulit
nabuchodonosor rex babilonis. cu͂ transferret iechoniā filiu͂ ioachim

regem iuda de ierusalem in babilonem et omnes optimates iuda et ierusalem. Quia
hec dicit dominus exercituum deus israel ad vasa que derelicta sunt in domo domini et
in domo regis iuda et in ierusalem. In babilonem transferentur et ibi erunt usque ad
diem visitationis sue dicit dominus et afferri faciam ea et restitui in loco isto

Et factum est in anno illo in principio regni sedechie regis c. xxviii
28 iuda in anno quarto in mense quinto dixit ad me ananias filius
azur propheta de gabaon in domo domini coram sacerdotibus et omni populo
dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Contrivi iugum regis babilonis
Adhuc duo anni dierum et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domini
que tulit nabuchodonosor rex babilonis de loco isto et transtulit ea in babilonem
et iechoniam filium ~~iuda~~ ioachim regem iuda et omnem transmigrationem iude que
ingressi sunt babilonem ego convertam ad locum istum dicit dominus. Conteram enim iugum regis
babilonis. Et dixit ieremias propheta ad ananiam prophetam in oculis sacerdotum
et in oculis omnis populi qui stabant in domo domini. Et ait ieremias propheta Amen
sic faciat dominus. Suscitet dominus verba tua que prophetasti ut referantur va-
sa in domum domini et omnis transmigratio de babilone ad locum istum. Verumptamen
audi verbum hoc quod ego loquor in auribus tuis et in auribus universi populi.
Prophete qui fuerunt ante me et te ab initio et prophetaverunt super terras multas et
super regna magna de prelio et de afflictione et de fame. Propheta qui vati-
cinatus est pacem cum venerit verbum eius scietur propheta quem misit dominus in veritate
Et tulit ananias propheta cathenam de collo ieremie et confregit eam
Et ait ananias propheta in conspectu omnis populi dicens. Hec dicit dominus Sic
confringam iugum nabuchodonosor regis babilonis post duos annos dierum
de collo omnium gentium. Et abiit ieremias propheta in viam suam. Et factum est
verbum domini ad ieremiam postquam confregit ananias propheta cathenam
de collo ieremie prophete dicens. Vade et dices ananie. Hec dicit dominus Ca-
thenas ligneas contrivisti et facies pro eis cathenas ferreas. Quia hec
dicit dominus exercituum deus israel. Iugum ferreum posui super collum cunctarum gen-
tium istarum ut serviant nabuchodonosor regi babilonis et servient ei. Insuper
et bestias terre dedi ei. Et dixit ieremias propheta ad ananiam prophetam
Audi anania. Non misit te dominus et tu confidere fecisti populum istum in
mendacio. Ideo hec dicit dominus. Ecce mittam te a facie terre. Hoc anno
morieris. Adversum enim dominum locutus es. Et mortuus est ananias propheta

Et hec sunt verba c. xxix in anno illo mense septimo
29 libri quem misit ieremias propheta de ierusalem ad reliquias seniorum
transmigrationis et ad sacerdotes et ad prophetas et ad omnem populum quem
transduxerat nabuchodonosor de ierusalem in babilonem postquam egressus est iechonias
rex et domina et eunuchi et principes iuda de ierusalem et faber et inclusor
de ierusalem in manu elasa filii saphan et gamaliel filii elchie quos
misit sedechias rex iuda ad nabuchodonosor regem babilonis in babilonem
dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel omni transmigrationi quam transtuli

de ierlm in babilone Edificate domos et habitate et plantate ortos et
comedite fructum eorum Accipite uxores et generate filios et filias Date filiis
uestris uxores et multiplicamini ibi et nolite esse pauci numero Et querite pacem
ciuitatis ad quam transmigrare vos feci et orate pro ea ad dominum quia in pace
illius erit pax vobis Hec enim dicit dominus exercituum deus israel Non vos seducant
prophete vestri qui sunt in medio vestrum et diuini vestri et ne attendatis ad sompnia
vestra que vos sompniatis quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo et non misi
eos dicit dominus Quia hec dicit dominus Cum ceperint impleri in babilone lxx
anni visitabo vos et suscitabo super vos verbum meum bonum et reducam
vos ad locum istum Ego enim scio cogitaciones quas ego cogito super vos ait dominus
cogitaciones pacis et non afflictionis ut dem vobis finem et pacienciam
Et inuocabitis me et ibitis et orabitis me et ego exaudiam vos Queretis
me et inuenietis cum quesieritis me in toto corde vestro Et inueniar a vobis dicit
dominus et reducam captiuitatem vestram et congregabo vos de vniuersis gentibus et
de cunctis locis ad que expuli vos dicit dominus Et reuerti vos faciam de loco
ad quem transmigrare vos feci Quia dixistis suscitauit dominus nobis prophetas
in babilone Quia hec dicit dominus ad regem qui sedet super solium dauid et ad omnem
populum habitatorem vrbis huius et ad fratres vestros qui non egressi sunt vobiscum in transmigra-
cionem hec dicit dominus exercituum Ecce mittam in eis gladium et famem et pestem
et ponam eos quasi ficus malas que comedi non possunt eo quod pessime sint Et per-
sequar eos in gladio et in fame et in pestilencia et dabo eos in vexacionem vniuersis
regnis terre in maledictionem et in stuporem et in sibilum et in obprobrium cunctis gentibus
ad quas eieci eos eo quod non audierunt verba mea dicit dominus que misi ad
eos per seruos meos prophetas de nocte consurgens et mittens et non audistis
dicit dominus Vos ergo audite verbum domini omnis transmigracio quam emisi de
ierlm in babilone Hec dicit dominus exercituum deus israel Ad achab filium chu-
lie et ad sedechiam filium maasie qui prophetant vobis in nomine meo men-
dacium Ecce ego tradam eos in manus nabuchodonozor regis babilonis et
percuciet eos in oculis vestris Et assumetur ex eis omnis maledictio omni
transmigracioni iude que est in babilone dicencium Ponat te dominus sicut sedechiam
et sicut achab quos frixit rex in igne eo quod fecerint stulticiam in israhel
et mechati sunt in uxores amicorum suorum et locuti sunt verbum in nomine
meo mendacium quod non mandaui eis Ego sum iudex et testis dicit dominus Et
ad semeiam neelamitem dices Hec dicit dominus exercituum deus israel Pro eo
quod misisti in nomine meo libros ad omnem populum qui est in ierlm et ad so-
phoniam filium amasie sacerdotem et ad vniuersos sacerdotes dicens dominus
dedit te sacerdotem pro ioiada sacerdote ut sis dux in domo domini super
omnem virum arrepticium et prophetantem et mittas eum in neruum et in carcerem
Et nunc quare non increpasti ieremiam anathotitem qui prophetat vobis quia
super hoc misit ad nos in babilone dicens Longum est edificate domos et habita-
te et plantate ortos et comedite fructum eorum Legit ergo sophonias sacerdos

librum istum in auribus Ieremie prophete. Et factum est verbum domini ad Ieremiam dicens:
Mitte ad omnem transmigrationem dicens: Hec dicit dominus ad Semeiam Neelamitem:
Pro eo quod prophetavit vobis Semeias et ego non misi eum, et fecit vos confidere
in mendacio, idcirco hec dicit dominus: Ecce ego visitabo super Semeiam Neelamitem
et super semen eius. Non erit ei vir sedens in medio populi huius, et non videbit
bonum quod ego faciam populo meo, ait dominus, quia prevaricationem locutus est adversus dominum.
30 Hoc verbum quod factum est ad Ieremiam a domino dicens. c xxx. Capitulum
Hec dicit dominus exercituum deus Israel dicens: Scribe tibi omnia verba que
locutus sum ad te in libro. Ecce enim dies venient dicit dominus, et con-
vertam conversionem populi mei Israel et Iuda, ait dominus. Et convertam eos ad terram
quam dedi patribus eorum, et possidebunt eam. Et hec verba que locutus est dominus ad Israel
et ad Iudam. Quoniam hec dicit dominus: Vocem terroris audivimus, formido et non est
pax. Interrogate et videte si generat masculus. Quare ergo vidi omnis viri
manum super lumbum suum quasi parturientis, et conversae sunt universe facies in auru-
ginem? Ve, quia magna dies illa, nec est similis eius, tempusque tribulationis est
Iacob, et ex ipso salvabitur. Et erit in die illa, ait dominus exercituum, conteram
iugum eius de collo tuo, et vincula illius dirumpam, et non dominabuntur ei am-
plius alieni, sed servient domino deo suo et David regi suo quem suscitabo eis.
Tu ergo ne timeas, serve meus Iacob, ait dominus, neque paveas Israel, quia
ecce ego salvabo te de terra longinqua, et semen tuum de terra captivitatis
eorum, et revertetur Iacob et quiescet et cunctis affluet bonis, et non erit
quem formidet. Quoniam tecum ego sum, ait dominus, ut salvem te. Faciam enim consu-
mationem in cunctis gentibus in quibus dispersi te, te autem non faciam in consumationem,
sed castigabo te in iudicio ut non videaris tibi innoxius. Quia hec dicit dominus:
Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. Non est qui iudicet
iudicium tuum ad alligandum, curationum utilitas non est tibi. Omnes amatores
tui obliti sunt tui, te non querent. Plaga enim inimici percussi te castigatione
crudeli propter multitudinem iniquitatis tue, et propter dura peccata tua feci hec tibi.
Propterea omnes qui comedunt te devorabuntur, et universi hostes tui in capti-
vitatem ducentur, et qui te vastant vastabuntur, cunctosque predatores tuos
dabo in predam. Obducam enim cicatricem tibi, et a vulneribus tuis sanabo te,
dicit dominus, quia eiectam vocaverunt te Syon: hec est que non habebat requirentem.
Hec dicit dominus: Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Iacob et
tectis illius miserebor. Et edificabitur civitas in excelso suo, et templum
iuxta ordinem suum fundabitur, et egredietur de eis laus voxque ludentium. Et
multiplicabo eos et non minuentur, et glorificabo eos et non attenuabuntur.
Et erunt filii eius sicut a principio, et cetus eius coram me permanebit. Et visitabo
adversum omnes qui tribulant eum. Et erit dux eius ex eo, et princeps de medio
eius producetur, et applicabo eum et accedet ad me. Quis enim iste qui appli-
cat cor suum ut appropinquet mihi, ait dominus. Et eritis mihi in populum, et ego ero
vobis in deum. Ecce turbo domini, furor egrediens, procella ruens, in capite

ipsiorum conquiescet. Non avertet iram indignationis dominus donec faciat et compleat cogitationes cordis sui. In novissimo dierum intelligetis ea. c xxxi

In tempore illo dicit dominus ero deus universis cognationibus israel et ipsi erunt mihi in populum. Hec dicit dominus. Invenit gratiam in deserto populus qui remanserat gladio. Vadet ad requiem suam israel. Longe dominus apparuit mihi et in caritate perpetua dilexi te. Ideo attraxi te miserans. Rursumque edificabo te et edificaberis virgo israel. Adhuc ornaberis tympanis tuis et egredieris in choro ludentium. Adhuc plantabis vineas in montibus samarie. Plantabunt plantantes et donec tempus veniat non vindemiabunt. Quia erit dies in qua clamabunt custodes in monte samarie et in monte effraim. Surgite et ascendamus in syon ad dominum deum nostrum. Quia hec dicit dominus. Exultate in leticia iacob et hinnite contra caput gentium. Personate canite et dicite. Salva domine populum tuum reliquias israel. Ecce ego adducam eos de terra aquilonis et congregabo eos ab extremis terre. Inter quos erit cecus et claudus et pregnans et pariens simul cetus magnus revertentium huc. In fletu venient et in misericordia reducam eos et adducam eos per torrentes aquarum in via recta et non impingent in ea. Quia factus sum israeli pater et effraim primogenitus meus est. Audite verbum domini gentes et annunciate in insulis que procul sunt et dicite. Qui dispersit israel congregabit eum et custodiet eum sicut pastor gregem suum. Redemit enim dominus iacob et liberavit eum de manu potentioris. Et venient et laudabunt in monte syon et confluent ad bona domini super frumento et vino et oleo et fetu pecorum et armentorum. Eritque anima eorum quasi ortus irriguus et ultra non esurient. Tunc letabitur virgo in choro iuvenes et senes simul. Et convertam luctum eorum in gaudium et consolabor eos et letificabo a dolore suo. Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine et populus meus bonis meis adimplebitur ait dominus. Hec dicit dominus. Vox in excelso audita est lamentationis fletus et luctus rachel plorantis filios suos et nolentis consolari super eis quia non sunt. Hec dicit dominus. Quiescat vox tua a ploratu et oculi tui a lacrimis quia est merces operi tuo ait dominus. Et revertentur de terra inimici et est spes in novissimis tuis ait dominus. Et revertentur filii tui ad terminos suos. Audiens audivi effraim transmigrantem. Castigasti me et eruditus sum quasi iuvenculus indomitus. Converte me et convertar quia tu dominus deus meus. Postquam enim convertisti me egi penitentiam et postquam ostendisti mihi percussi femur meum. Confusus sum et erubui quoniam sustinui opprobrium adolescentie mee. Si filius honorabilis mihi effraym si puer delicatus quia ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum. Miserans miserebor eius ait dominus. Statue tibi speculam pone tibi amaritudines. Dirige cor tuum in viam directam in qua ambulasti. Revertere virgo israel revertere ad civitates tuas istas. Usquequo deliciis dissolveris filia vaga. Quia creavit dominus novum super terram. Femina circumdabit virum. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc dicent verbum

israel in civitate iuda et in urbibus eius cum convertero captivitatem eorum Benedicat
tibi dominus pulcritudo iusticie mons sanctus Et habitabunt in eo iudas et omnes ci-
vitates eius simul agricole et minantes greges Quia inebriavi animam lassam
et omnem animam esurientem saturavi Ideo quasi de sompno suscitatus sum et vidi
et sompnus meus dulcis michi Ecce dies veniunt et seminabo dicit dominus et seminabo
domum israel et domum iuda semine hominum et semine iumentorum Et sicut vigilavi
super eos ut evellerem et demolirer dissiparem et disperderem et affligerem
sic vigilabo super eos ut edificem et plantem ait dominus In diebus illis
non dicent patres comederunt uvam acerbam et dentes filiorum obstupescunt
sed unusquisque in iniquitate sua morietur Omnis homo qui comedit uvam acerbam
obstupescent dentes eius Ecce dies veniunt dicit dominus et feriam domui
israel et domui iuda fedus novum non secundum pactum quod pepigi cum patribus
vestris in die qua apprehendi manum eorum ut educerem eos de terra egipti pactum
quod irritum fecerunt et ego dominatus sum eorum dicit dominus Sed hoc erit pactum
quod feriam cum domo israel post dies illos dicit dominus Dabo legem meam
in visceribus eorum et in corde eorum scribam eam et ero eis in deum et ipsi erunt
michi in populum Et non docebit ultra vir proximum suum et vir fratrem suum di-
cens Cognosce dominum Omnes enim cognoscent me a minimo usque ad maximum
dicit dominus Et quia propitiabor iniquitati eorum et peccati eorum non ero memor
amplius Hec dicit dominus qui dat solem in lumine diei ordinem lune et stellarum in lumine
noctis qui turbat mare et sonant fluctus eius dominus exercituum nomen illi
Si defecerint leges iste coram me dicit dominus tunc et semen israel deficiet
ut non sit gens coram me cunctis diebus Hec dicit dominus Si mensurari
potuerint celi sursum et investigari fundamenta terre deorsum et ego
abiciam universum semen israel propter omnia que fecerunt dicit dominus Ecce dies
veniunt dicit dominus Et edificabitur civitas domino a turre ananeel usque ad
portam anguli Et exibit ultra norma mensure in conspectu eius super
collem gareb et circuibit goatha et omnem vallem cadaverum et cineris
et universam regionem mortis usque ad torrentem cedron et usque ad angulum
porte equorum orientalis Sanctum domini non evelletur et non destruetur ultra
in perpetuum
XXXII
Verbum quod factum est ad ieremiam a domino
in anno decimo sedechie regis iuda ipse est annus decimusoctavus nabu-
chodonosor Tunc exercitus regis babilonis obsidebat ierusalem et ieremias
propheta erat clausus in atrio carceris qui erat in domo regis iuda Clauserat enim
eum sedechias rex iuda dicens Quare vaticinaris dicens Hec dicit dominus
Ecce ego dabo civitatem istam in manus regis babilonis et capiet eam et
sedechias rex iuda non effugiet de manu chaldeorum sed tradetur in manus
regis babilonis et loquetur os eius cum ore illius et oculi eius oculos illius
videbunt et in babilonem ducet sedechiam et ibi erit donec visitem eum ait dominus
Si autem dimicaveritis adversum chaldeos nichil prosperum habebitis Et dixit
ieremias Factum est verbum domini ad me dicens Ecce ananeel filius

Cellu patruelis tui veniet ad te dicens Eme tibi agrum meum qui est
i anathot. Tibi n. competit ex propinquitate ut emas eum Et venit ad
me ananeel filius patrui mei iuxta verbum domini ad vestibulum carceris
et ait ad me Posside agrum meum qui est in anathot in terra beniamin
Quia competit hereditas tibi. et tu propinquior es ut possideas. Intellexi
autem quod verbum domini esset. et emi agrum ab ananeel filio patrui mei
qui est in anathot. et appendi ei argentum septem stateres et x argenteos
et scripsi in libro et signavi. et adhibui testes. et appendi argentum
in statera. et accepi librum possessionis signatum. stipulationes et rata et signa
forinsecus. Et dedi librum possessionis baruch filio neri filii maasie < vbi ad finem responsum
in oculis ananeel patruelis mei. et in oculis testium qui scripti erant in
libro emptionis. et in oculis omnium iudeorum qui sedebant in atrio carceris et precepi
baruch coram eis dicens Hec dicit dominus exercituum deus israel Sume li-
bros. librum emptionis signatum hunc. et librum hunc qui apertus est. et pone
illos in vase fictili ut permanere possint diebus multis Hec n. dicit
dominus exercituum deus israel Adhuc possidebuntur domus et agri et vinee in
terra ista Et oravi ad dominum postquam tradidi librum possessionis baruch
filio neri dicens Heu heu heu domine deus Ecce tu fecisti celum et
terram in fortitudine tua magna. et in brachio tuo extento. non erit tibi difficile no
omne verbum qui facis misericordiam in milibus. et reddis iniquitatem patrum in sinum
filiorum eorum post eos fortissime. magne. potens dominus exercituum nomen
tibi Magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu. cuius oculi aperti
sunt super omnes vias filiorum adam ut reddas unicuique iuxta vias suas
et iuxta fructum adinventionum eius. Qui posuisti signa et portenta in
terra egipti usque ad diem hanc. et in israel et in hominibus. et fecisti tibi
nomen sicut est dies hec. Et eduxisti populum tuum de terra egipti in signis
et in portentis et in manu robusta et in brachio extento. et in terrore ma-
gno. et dedisti eis terram hanc. quam iurasti patribus eorum. ut dares
eis terram fluentem lacte et melle. et ingressi sunt et possederunt eam
et non obedierunt voci tue. et in lege tua non ambulaverunt Omnia que
mandasti eis ut facerent et non fecerunt. et evenerunt eis omnia mala
hec. Ecce munitiones extructe sunt adversum civitatem ut capiatur. et urbs
data est in manus chaldeorum. qui preliantur adversum eam. a facie gladii
et famis et pestilentie. et quecumque locutus es acciderunt. ut ipse cernis
Et tu dicis mihi domine deus eme agrum argento et adhibe testes cum
urbs data sit in manus chaldeorum. Et factum est verbum domini ad ieremiam
dicens Ecce ego dominus deus universe carnis Numquid mihi difficile erit
omne verbum. Propterea hec dicit dominus Ecce ego tradam civitatem
istam in manus chaldeorum. et in manus regis babilonis. et capient eam. et
venient caldei preliantes adversum urbem hanc. et succendent eam igni
et comburent eam et domos in quarum domatibus sacrificabant baalim

et libabant libamina diis alienis ad irritandum me. Erant enim filii
israel et filii iuda iugiter facientes malum in oculis meis ab adolescentia
sua. Filii israel qui usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum dicit
dominus. Quia in furore et in indignatione mea facta est mihi civitas hec a die
qua edificaverunt eam usque ad diem istam qua auferetur de conspectu meo
propter maliciam filiorum israel et filiorum iuda quam fecerunt ad iracundiam me
provocantes ipsi et reges eorum principes eorum sacerdotes et prophete eorum
viri iuda et habitatores ierusalem. Et verterunt ad me terga et non faciem cum
docerem eos diluculo et erudirem et nollent audire ut acciperent disciplinam.
Et posuerunt ydola sua in domo in qua invocatum est nomen meum ut pollu-
erent eam et edificaverunt excelsa baal que sunt in valle filii ennon ut
consecrarent initiarent filios suos et filias suas moloch quod non mandavi eis
nec ascendit in cor meum ut facerent abhominationem hanc et in peccatum dedu-
cerent iuda. Et nunc propter ista hec dicit dominus deus israel ad civitatem hanc
de qua vos dicitis quod tradatur in manus regis babilonis in gladio et in
fame et in peste. Ecce ego congregabo eos de universis terris ad quas
eieci eos in furore meo et in ira mea et in indignatione magna grandi et reducam
eos ad locum istum et habitare eos faciam confidenter. et erunt michi in populum
et ego ero eis in deum. Et dabo eis cor unum et viam unam ut timeant
me universis diebus et bene sit eis et filiis eorum post eos. et feriam eis
pactum sempiternum et non desinam eis benefacere et timorem meum dabo in
corde eorum ut non recedant a me. et letabor super eis cum bene eis fecero
et plantabo eos in terra ista in veritate et in toto corde meo et in tota ani-
ma mea. Quia hec dicit dominus Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc
grande sic adducam super eos omne bonum quod ego loquor ad eos. et possi-
debuntur agri in terra ista de qua vos dicitis quod deserta sit eo quod non re-
manserit homo et iumentum et data sit in manus chaldeorum. Agri pecunia
ementur et scribentur in libro et imprimetur signum et testis adhibebitur in terra
beniamin et in circuitu ierusalem et in civitatibus iuda et in civitatibus montanis
et in civitatibus campestribus et in civitatibus que ad austrum sunt. Quia convertam
captivitatem eorum ait dominus deus israel. C. xxxiii
33 Et factum est verbum domini ad ieremiam secundo cum adhuc clausus esset
in atrio carceris dicens. Hec dicit dominus qui facturus est et formaturus
illud et paraturus dominus nomen eius. Clama ad me et exaudiam te
et annunciabo tibi grandia et firma que nescis. Quia hec dicit dominus deus israel
ad domos urbis huius et ad domos regis iuda que destructe sunt et ad
munitiones et ad gladium venientium ut dimicent cum chaldeis et imple-
ant eas cadaveribus hominum quos percussi in furore meo et in indignatione
mea abscondens faciem meam a civitate hac propter omnem maliciam eorum.
Ecce ego obducam eis cicatricem et sanitatem et curabo eos et revelabo
illis deprecationem pacis et veritatis. et convertam conversionem iuda et ierusalem. et

edificabo eos sicut a principio. et mundabo illos ab omni iniquitate sua in qua
peccaverunt mihi. et propitius ero cunctis iniquitatibus eorum in quibus deliquerunt
mihi et spreverunt me. et erit mihi in nomen et in gaudium. et in laudem et in exul-
tationem cunctis gentibus terre que audierint omnia bona que ego facturus
sum eis et pavebunt et turbabuntur in universis bonis. et in omni pace qua
ego faciam eis. Hec dicit dominus. Adhuc audietur in loco isto quem vos
dicitis esse desertum. eo quod non sit homo nec iumentum in civitatibus iuda
et foris ierusalem que desolate sunt absque homine et absque habitatore et absque pecore
vox gaudii et vox letitie. vox sponsi. et vox sponse. vox dicentium
Confitemini domino exercituum. quoniam bonus dominus. quoniam in eternum misericordia eius. et
portantium vota in domum domini. Reducam enim conversionem terre sicut a principio
dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc erit in loco isto deserto absque
homine et absque iumento et in cunctis civitatibus eius habitaculum pastorum
accubantium gregum. in civitatibus montuosis. et in civitatibus campestribus
et in civitatibus que ad austrum sunt. et in terra beniamin et in circuitu ierusalem. et in
civitatibus iuda. adhuc transibunt greges ad manum numerantis ait dominus.
Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo verbum bonum quod locutus sum
ad israel et ad domum iuda. In diebus illis et in tempore illo germinare faciam
semen david germen iustitie. et faciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus
illis salvabitur iuda et ierusalem habitabit confidenter. Et hoc est nomen quod vo-
cabunt dominus iustus noster. Quia hec dicit dominus. Non interibit vir de david
qui sedeat super thronum domus israel. et de sacerdotibus et de levitis non
interibit vir a facie mea. qui offerat holocaustomata et incendat sacri-
ficium et cedat victimas cunctis diebus. Et factum est verbum domini ad ieremiam
dicens. Hec dicit dominus. Si irritum fieri potest pactum meum cum die. et pactum
meum cum nocte ut non sit dies et nox in tempore suo. et pactum meum irritum
esse poterit cum david servo meo. ut non sit ex eo filius qui regnet in throno
eius. et levite et sacerdotes ministri mei. Sicuti numerari non possunt stelle
celi et metiri arena maris. sic multiplicabo semen david servi mei. et
levitas ministros meos. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Numquid
non vidisti quid populus hic locutus sit dicens. Due cognationes quas elege-
rat dominus abiecte sunt. et populum meum despexerunt. eo quod non sit ultra
gens coram eis. Hec dicit dominus. Si pactum meum inter diem et noctem. et le-
ges celo et terre non posui. equidem et semen iacob et david servi mei proiciam
ut non assumam de semine eius principes seminis abraham et ysaac et
iacob. Reducam enim conversionem eorum. et miserebor eis. CXXXIII

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino quando nabuchodonosor rex babilonis
et omnis exercitus eius universaque regna terre que erant sub potestate ma-
nus eius et omnis populus bellabant contra ierusalem et contra omnes urbes eius dicens. Hec
dicit dominus deus israel. Vade et loquere ad sedechiam regem iuda et dices
ad eum. Hec dicit dominus. Ecce ego tradam civitatem hanc in manus regis

babilonis: et succendet eam igni. et tu non effugies de manu eius. sed comprehen-
sione capieris et in manu eius tradeeris. et oculi tui oculos regis babilonis vi-
debunt. et os eius cum ore tuo loquetur. et babilonem introibis. Attamen audi
verbum domini sedechias rex iuda. Hec dicit dominus ad te. Non morieris in
gladio sed in pace morieris et secundum combustiones patrum tuorum regum priorum qui
fuerunt ante te sic comburent te. et ve domine plangent te. quia verbum ego
locutus sum dicit dominus. Et locutus est iheremias propheta ad sedechiam regem
iuda universa verba hec in ierusalem. Et exercitus regis babilonis pugnabat contra
ierusalem et contra omnes civitates iuda que reliqua erant. contra lachis et contra azecha.
Hee enim superant de civitatibus iuda urbes munite. Verbum quod factum
est ad ieremiam a domino. postquam percussit sedechias rex fedus cum omni populo
in ierusalem predicans ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam
suam. hebreum et hebream liberos. et nequaquam dominarentur eis id est iudeo et
fratre suo. Audierunt ergo principes omnes. et universus populus qui inierant pactum
ut dimitteret unusquisque servum suum. et unusquisque suam ancillam liberos et subiu-
et ultra non dominarentur in eis. audierunt ergo et dimiserunt. et conversi sunt deinceps. et retraxerunt servos et ancillas suas. quos dimiserant liberos et c.
garent in famulos et in famulas. Et factum est verbum domini ad ieremiam a domino
dicens. Hec dicit dominus deus israel. Ego percussi fedus cum patribus vestris in die qua
eduxi vos de terra egypti de domo servitutis dicens. Cum completi fuerint
septem anni dimittat unusquisque fratrem suum hebreum qui venditus est ei. et
serviet tibi vii annis et dimittes eum a te liberum. et non audierunt patres vestri
me. nec inclinaverunt aurem suam. Et conversi estis vos hodie. et fecistis quod
rectum est in oculis meis. ut predicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum.
et inistis pactum in conspectu meo in domo in qua invocatum est nomen meum super
eam. et reversi estis et contaminastis nomen meum. et reduxistis unusquisque servum
suum et ancillam suam quos dimiseratis ut essent liberi et sue potestatis. et subiuga-
stis eos ut sint vobis in servos et ancillas. Propterea hec dicit dominus. Vos non
audistis me ut predicaretis libertatem unusquisque fratri suo et unusquisque amico
suo. Ecce ego predico vobis libertatem dicit dominus. ad gladium et ad pestem
et ad famem. et dabo vos in commotionem cunctis regnis terre. et dabo viros
qui prevaricantur fedus meum. et non observaverunt verba federis quibus assensi sunt
in conspectu meo. vitulum quem conciderunt in duas partes et transierunt inter
divisiones eius. principes iuda et principes ierusalem. eunuchi et sacerdotes
et omnis populus terre qui transierunt inter divisiones vituli. et dabo eos in
manu inimicorum suorum. et in manu querentium animam eorum. et erit morticinum
eorum in escam volucribus celi et bestiis terre. Et sedechiam regem iuda et
principes eius dabo in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum
et in manu exercituum regis babilonis qui recesserunt a vobis. Ecce ego precipio
dicit dominus et reducam eos in civitatem hanc. et preliabuntur adversum eam et
capient eam et incendent igni. et civitates iuda dabo in solitudinem eo quod non sit habitator

Verbum quod factum est ad ie- CXXXV
remiam in diebus ioachim filii iosie regis iuda dicens. Vade

ad domum recabitarum et loquere eis et introduces eos in domum domini
in unam exedram thesaurorum et dabis eis bibere vinum. Et assumpsi Iezo- i. domunculam vel edem
niam filium Ieremie filii Absanie et fratres eius et omnes filios eius et
omnem domum recabitarum. Et introduxi eos in domum domini ad gazophila-
cium filiorum Anan filii Godolie hominis dei quod erat iuxta gazophilacium
principum super thesaurum Maasie filii Sellum qui erat custos vestibuli i. porticus
et posui coram filiis recabitarum scyphos plenos vini et calices et dixi
ad eos. Bibite vinum. Qui responderunt. Non bibemus vinum quia Ionadab
filius Rechab pater noster precepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos et filii vestri
usque in sempiternum. Et domum non edificabitis et sementem non seretis et
vineas non plantabitis nec habebitis. Sed in tabernaculis habitabitis cunctis
diebus vestris. Ut vivatis diebus multis super faciem terre in qua vos pe-
regrinamini. Obedivimus ergo voci Ionadab filii Rechab patris nostri in
omnibus que precepit nobis. Ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris.
nos et mulieres nostre filii et filie nostre. Et non edificaremus domos ad
habitandum. Et vineam et agrum et sementem non habuimus. Sed habitavimus in
tabernaculis. Et obedientes fuimus iuxta omnia que precepit nobis Ionadab
pater noster. Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babilonis ad terram nostram
diximus. Venite ingrediamur Ierusalem a facie exercitus Chaldeorum et a fa-
cie exercitus Syrie. Et mansimus in Ierusalem. Et factum est verbum domini ad Ieremiam
dicens. Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Vade et dic viris Iuda et habitatoribus
Ierusalem. Numquid non recipietis disciplinam ut obediatis verbis meis dicit dominus.
Prevaluerunt sermones Ionadab filii Rechab quos precepit filiis suis
ut non biberent vinum. Et non biberunt usque ad diem hanc quia obedierunt
precepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos mane consurgens et loquens
et non obedistis mihi. Misique ad vos omnes servos meos prophetas consurgens
diluculo mittensque et dicens. Convertimini unusquisque a via sua pessima
et bona facite studia vestra. Et nolite sequi deos alienos neque colatis
eos. Et habitabitis in terra quam dedi vobis et patribus vestris. Et non inclinastis
aurem vestram neque audistis me. Firmaverunt igitur filii Ionadab filii Re-
chab preceptum patris sui quod preceperat eis. Populus autem iste non obedivit
michi. Idcirco hec dicit dominus exercituum deus Israel. Ecce ego adducam super
Iuda et super omnes habitatores Ierusalem universam afflictionem quam locutus sum adver-
sum eos. Eo quod locutus sum ad eos et non audierunt. Vocavi illos et non
responderunt michi. Domui autem recabitarum dixit Ieremias. Hec dicit dominus
exercituum deus Israel. Pro eo quod obedistis precepto Ionadab patris vestri et
custodistis omnia mandata eius et fecistis universa que precepit vobis. Propter-
hec dicit dominus exercituum deus Israel. Non deficiet vir de stirpe Ionadab filii
Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus. Ca. xxxvi 36

Et factum est in anno quarto Ioachim filii Iosie regis Iuda.
factum est verbum hoc ad Ieremiam a domino dicens. Tolle volumen

librum et scribe in eo omnia verba que locutus sum tibi adversum israel et iudam. et
adversum omnes gentes a die qua locutus sum ad te. ex diebus iosie usque ad
diem hanc. si forte audiente domo iuda universa mala que ego cogito
facere eis. revertatur unusquisque a via sua pessima. et propitius ero eorum ini-
quitati et peccato eorum. Vocavit ergo ieremias baruch filium nerie et scripsit
baruch ex ore ieremie omnes sermones domini quos locutus est ad eum in volumine
libri. Et precepit ieremias baruch dicens. Ego clausus sum nec valeo ingredi
domum domini. Ingredere ergo tu. et lege de volumine in quo scripsisti ex ore meo
verba domini audiente populo in domo domini in die ieiunii. Insuper et audiente uni-
verso iuda qui veniunt de civitatibus suis leges eis. si forte cadat oratio
eorum in conspectu domini. et revertatur unusquisque a via sua pessima. Quoniam magnus
furor et indignatio quam locutus est dominus adversus populum hunc. Et fecit ba-
ruch filius nerie iuxta omnia que preceperat ei ieremias propheta. Legens ex
volumine sermones domini in domo domini. Factum est autem in anno quinto ioachim
filii iosie regis iuda in mense nono predicaverunt ieiunium in conspectu domini
omni populo in ierusalem. et universe multitudini que confluxerat de civitatibus iuda
in ierusalem. Legitque baruch ex volumine sermones ieremie in domo domini
in gazophilacio gamarie filii saphan scribe in vestibulo superiori in introitu
porte nove domus domini audiente omni populo. Cumque audisset micheas
filius gamarie filii saphan omnes sermones domini ex libro. descendit in domum
regis ad gazophilacium scribe. et ecce ibi omnes principes sedebant eli-
sama scriba et dalaias filius semeie et elnathan filius achobor et
gamarias filius saphan. et sedechias filius ananie. et universi principes.
Et nunciavit eis micheas omnia verba que audivit legente ba-
ruch ex volumine in auribus populi. Miserunt itaque omnes principes ad baruch
iudi filium nathanie filii selemie filii chusi dicentes. Volumen ex
quo legisti audiente populo sume in manu tua et veni. Tulit ergo baruch
filius nerie volumen in manu sua et venit ad eos. Et dixerunt ad eum
Sede et lege hec in auribus nostris. Et legit baruch in auribus eorum. Igitur
cum audissent omnia verba obstupuerunt unusquisque ad proximum suum. Et
dixerunt ad baruch. Nunciare debemus omnes sermones istos regi. Et interro-
gaverunt eum dicentes. Indica nobis quomodo scripsisti sermones istos omnes ex ore
eius. Dixit autem eis baruch. Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes
sermones istos. et ego scribebam in volumine atramento. Et dixerunt principes
ad baruch. Vade et abscondere tu et ieremias et nemo sciat ubi sitis.
Et ingressi sunt ad regem in atrium. Porro volumen commendaverunt in gazo-
philacium elisame scribe. et nunciaverunt audiente rege omnes sermones.
Misitque rex iudi ut sumeret volumen. Qui tollens illud de gazophila-
cio scribe elisame legit audiente rege et universis principibus. qui stabant
circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono. et posita
erat arula coram eo plena prunis. Cumque legisset iudi tres pagellas

i vas prunarum

i. pro cultello

vel quatuor scidit eam scalpello scribe. et proiecit in ignem qui erat super
arulam donec consumeretur omne volumen igni qui erat in arula. Et
timuerunt neque sciderunt vestimenta sua rex et omnes servi eius qui au-
dierunt universos sermones istos. Verumtamen elnathan et dalaias et ga-
marias contradixerunt regi ne combureret librum. et non audivit eos. Et prece-
pit rex ieremiel filio amalech et saraie filio ezriel. et selemie
filio abdihel. ut comprehenderent baruch scribam et ieremiam prophetam. Abscon-
dit autem eos dominus. Et factum est verbum domini ad ieremiam postquam combusserat rex
volumen et sermones quos scripserat baruch ex ore ieremie dicens. Rur-
sum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes sermones priores qui erant
in volumine primo quod combussit ioachim rex iuda. Et ad ioachim
regem iuda dices. Hec dicit dominus. Tu combussisti volumen istud dicens
Quare scripsisti in eo annuncians. festinus veniet rex babilonis et
vastabit terram hanc. et cessare faciet ex illa hominem et iumentum. Propterea
hec dicit dominus contra ioachim regem iuda. Non erit ex eo qui sedeat super
solium david. et cadaver eius proicietur ad estum per diem. et ad gelu per noctem.
et visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas. Et
adducam super eos et super habitatores ierusalem et super viros iuda omne ma-
lum quod locutus sum ad eos. et non audierunt. Ieremias autem tulit volumen
aliud et dedit illud baruch filio nerie scribe. qui scripsit in eo omnes ser-
mones libri ex ore ieremie. quem combusserat ioachim rex iuda. Et
insuper additi sunt sermones multo plures quam ante fuerant. CXXXVII
Et regnavit rex sedechias filius iosie pro iechonia filio 31
ioachim quem constituit regem nabuchodonosor rex babilonis in
terra iuda. et non obedivit ipse. et servi eius et populus terre verbis domini
que locutus est in manu ieremie prophete. Et misit rex sedechias iuchal
filium selemie. et sophoniam filium maasie sacerdotem ad ieremiam prophetam
dicens. Ora pro nobis dominum deum nostrum. Ieremias autem libere ambulabat in
medio populi. Non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus pharaonis
egressus est de egipto. et audientes chaldei qui obsidebant ierusalem huiuscemodi
nuncium recesserunt ab ierusalem. Et factum est verbum domini ad ieremiam prophetam
dicens. Hec dicit dominus deus israel. Sic dicetis regi iuda qui misit
vos ad me interrogandum. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est vobis in
auxilium revertetur in terram suam in egiptum. et redient chaldei et bellabunt
contra civitatem hanc. et capient eam et incendent eam igni. Hec dicit dominus. Nolite
decipere animas vestras dicentes. Euntes abibunt et recedent a nobis chal-
dei quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum chaldeorum qui pre-
liantur adversum vos. et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati. singuli
de tentorio suo consurgent. et incendent civitatem hanc igni. Ergo cum
recessisset exercitus chaldeorum ab ierusalem propter exercitum pharaonis. egressus est
ieremias de ierusalem. ut iret in terram beniamin. et divideret ibi possessionem

in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam beniamin erat ibi custos
porte per vices nomine hierias filius selemie filii ananie et ap-
prehendit ieremiam prophetam dicens ad chaldeos profugis. Et respondit ieremias
falsum est. Non fugio ad chaldeos. Et non audivit eum. sed apprehendit ierias
ieremiam. et adduxit eum ad principes. Quamobrem irati principes contra ieremiam.
cesum eum miserunt ad carcerem. qui erat in domo ionathan scribe. Ipse enim
prepositus erat super carcerem. Itaque ingressus est ieremias in domum laci et in erga-
stulum et sedit ibi ieremias diebus multis. Mittens autem rex sedechias
tulit eum. et interrogavit in domo sua abscondite. et dixit. Putas ne est sermo
a domino. Et dixit ieremias. Est. Et ait. In manus regis babilonis tra-
deris. Et dixit ieremias ad regem sedechiam. Quid peccavi tibi et servis
tuis et populo tuo quia misisti me in domum carceris. Ubi sunt prophete vestri qui
prophetabant vobis et dicebant. Non veniet rex babilonis super vos et super
terram hanc. Nunc ergo audi obsecro domine mi rex. valeat deprecatio mea
in conspectu tuo et ne me remittas in domum ionathan scribe ne mo-
riar ibi. Precepit ergo rex sedechias ut traderetur ieremias in vestibulo
carceris et daretur ei torta panis cotidie. excepto pulmento donec consume-
rentur omnes panes de civitate. Et mansit ieremias in vestibulo carceris

38 Audivit autem saphatias filius nathan et gedelias c xxxviii
filius phassur et iucal filius selemie. et phassur filius mel-
chie sermones quos ieremias loquebatur ad omnem populum dicens.
Hec dicit dominus. Quicumque manserit in civitate hac morietur gladio et
fame et peste. qui autem profugerit ad chaldeos vivet. et erit anima eius
sospes et vivens. Hec dicit dominus. Tradendo tradetur civitas hec in manu exercitus
regis babilonis. et capiet eam. Et dixerunt principes regi. Rogamus ut
occidatur homo iste. De industria enim dissolvit manus virorum bellantium qui
remanserunt in civitate hac. et manus universi populi loquens ad eos iuxta
verba hec. Siquidem homo hic non querit pacem populo huic sed malum. Et dixit
rex sedechias. Ecce ipse in manibus vestris est. Nec enim fas est regem vobis quicquam
negare. Tulerunt ergo ieremiam et proiecerunt eum in lacum helchie filii
amalech qui erat in vestibulo carceris. Et summiserunt ieremiam funibus
in lacum in quo non erat aqua sed lutum. Descendit itaque ieremias in cenum.
Audivit autem abdemelech ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis
quod misissent ieremiam in lacum. Porro rex sedebat in porta beniamin. Et
egressus est abdemelech de domo regis et locutus est ad regem dicens. Domine
mi rex male fecerunt viri isti omnia quecumque perpetraverunt contra ieremiam prophetam
mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame. Non sunt enim panes ultra
in civitate. Precepit itaque rex abdemelech ethiopi dicens. Tolle tecum
hinc xxx viros. et levate ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur.
Assumptis ergo abdemelech secum viris ingressus est domum regis que est sub
cellario. et tulit inde veteres pannos et antiqua vestimenta que computruerant

et submisit ea ad ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque abdemelech
ethiops ad ieremiam. Pone veteres pannos et hec scissa et putrida sub
cubito manuum tuarum et super funes. Fecit ergo ieremias sic. Et extraxerunt
ieremiam funibus et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem ieremias in vestibulo
carceris. Et misit rex sedechias et tulit ad se ieremiam prophetam ad ostium tercium
quod erat in domo domini. Et dixit rex ad ieremiam. Interrogo ego te sermonem
ne abscondas a me aliquid. Dixit autem ieremias ad sedechiam. Si annunti-
avero tibi numquid non interficies me. Et si consilium tibi dedero non me audies.
Iuravit ergo sedechias rex ieremie clam dicens. Vivit dominus qui fecit
animam hanc si occidero te et si tradidero in manus virorum istorum qui querunt
animam tuam. Et dixit ieremias ad sedechiam. Hec dicit dominus deus israel. Si profectus
exieris ad principes regis babilonis vivet anima tua et civitas hec
non succendetur igni et salvus eris tu et domus tua. Si autem
non exieris ad principes regis babilonis tradetur civitas hec in manus chal-
deorum et succendent eam igni et tu non effugies de manu eorum. Et dixit
rex sedechias ad ieremiam. Sollicitus sum propter iudeos qui transfugerunt
ad thaldeos ne forte tradar in manus eorum et illudant mihi. Respondit autem
ieremias. Non te tradent. Audi queso vocem domini quam ego loquor tibi ad te et
bene tibi erit et vivet anima tua. Quod si nolueris egredi iste est sermo quem
ostendit mihi dominus. Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis iuda
educentur ad principes regis babilonis et ipse dicent seduxerunt te et
prevaluerunt adversum te viri pacifici tui demerserunt in ceno et in lubrico pe-
des tuos et recesserunt a te. Et omnes uxores tue et filii tui ducentur ad
thaldeos et non effugies manus eorum sed in manu regis babilonis capie-
ris et civitatem hanc comburet igni. Dixit ergo sedechias ad ieremiam.
Nullus sciat verba hec et non morieris. Si autem audierint principes quia lo-
cutus sum tecum et venerint ad te et dixerint tibi. Indica nobis quid locutus
sis cum rege ne celes nos et non te interficiemus et quid locutus est
tecum rex. dices ad eos. Prostravi ego preces meas coram rege ne
me reduci iuberet in domum ionathe et ibi morerer. Venerunt ergo omnes
principes ad ieremiam et interrogaverunt eum et locutus est eis iuxta omnia
verba que preceperat ei rex. Et cessaverunt ab eo. nichil enim fuerat auditum.
Mansit ergo ieremias in vestibulo carceris usque ad diem quo capta esset
Et factum est ut caperetur ierusalem. In anno c xxxix ierusalem
nono sedechie regis iuda mense decimo venit nabuchodonosor 39
rex babilonis et omnis exercitus eius ad ierusalem et obsidebant eam.
Undecimo autem anno sedechie mense quarto quinta die mensis aperta est civitas
et ingressi sunt omnes principes regis babilonis et sederunt in porta me-
dia. neregel. sereser. semagar. nabusarethi. rabsares. neregel
serezer. rebmagi. et omnes reliqui principes regis babilonis. Cumque
vidisset eos sedechias rex iuda et omnes viri bellatores fugerunt

et egressi sunt de ciuitate per via orti regis · et per porta que erat inter
duos muros · et egressi ad viam deserti · Persecutus est autem eos exercitus chal-
deorum · et comprehenderunt sedechiam in campo solitudinis iericontine et
captum adduxerunt ad nabuchodonosor regem babilonis in reblatha que est in
terra emath · et locutus est ad eum iudicia · Et occidit rex babilonis filios
sedechie in reblatha in oculis eius · et omnes nobiles iuda occidit rex
babilonis · oculos quoque sedechie eruit · et vinxit eum compedibus ut adduceretur
in babilonem · Domum quoque regis et domum vulgi succenderunt chaldei igni · et
murum ierusalem subverterunt · et reliquias populi que remanserant · et perfugas qui transfuge-
rant ad eum · et superfluos vulgi qui remanserant transtulit nabuzardan
magister militum in terra iuda · et dedit eis vineas et cisternas in die illa · Pre-
cepit autem nabuchodonosor rex babilonis de ieremia nabuzardan magistro mi-
licie dicens · Tolle illum et pone super eum oculos tuos · nichil quoque ei mali facias
sed ut voluerit facies ei · Misit ergo nabuzardan princeps milicie et nabu-
sezban et rapsares et neregel et sereser et rebmag · et omnes optimates
regis babilonis · miserunt et tulerunt ieremiam de vestibulo carceris et tra-
diderunt eum godolie filio aicham filii saphan · ut intraret domum · et habita-
ret in populo · Ad ieremiam autem factus fuerat sermo domini · cum clausus esset in vesti-
bulo carceris dicens · Vade et dic abdemelech ethiopi dicens · Hec
dicit dominus exercituum deus israel · Ecce ego inducam sermones meos in civitatem
hanc in malum et non in bonum · et erunt in conspectu tuo in illa die · et liberabo
te in die illa ait dominus et non traderis in manus virorum quos tu formidas
sed eruens liberabo te et gladio non cades · sed erit tibi anima tua in salutem · quia
in me habuisti fiduciam ait dominus

c. xl

Sermo qui factus est ad ieremiam a domino postquam dimissus est a na-
buzardan magistro milicie de rama · quando tulit eum vinctum cathenis
de medio omnium qui migrabant de ierusalem et iuda et ducebantur in babilonem ·
Tollens igitur princeps milicie ieremiam dixit ad eum · Dominus deus tuus locutus
est malum super locum istum · Et adduxit et fecit dominus sicut locutus est · quia peccastis
domino et non audistis vocem eius · et factus est vobis sermo hic · Nunc ergo ecce
solvi te hodie de cathenis que sunt in manibus tuis · Si placet tibi
ut venias mecum in babilonem · veni et ponam oculos meos super te · Si autem
displicet tibi venire mecum in babilonem reside · Ecce omnis terra in conspectu tuo ·
quod elegeris · et quo placuit tibi ut vadas · illuc perge · et mecum noli ve-
nire · Sed habita apud godoliam filium aicham filii saphan · quem preposuit rex
babilonis civitatibus iuda · habita ergo cum eo in medio populi · vel quocumque
placuit tibi ut vadas · vade · Dedit quoque ei magister milicie cibaria et mu-
nuscula et dimisit eum · Venit autem ieremias ad godoliam filium aicham in
maspha · et habitavit cum eo in medio populi qui relictus fuerat in terra · Cumque
audissent omnes principes exercitus qui dispersi fuerant per regiones ipsi et socii
eorum · quod prefecisset rex babilonis godoliam filium aicham terre · et quod commendasset

ei viros et mulieres et paruulos de pauperibus terre qui non fuerant translati
in babilonem. venerunt ad godoliam in masphat. ismael filius nathanie
et iohanan et ionathan filii caree et sareas filius thenoemeth et
filii offi qui erant de netophati. et iezonias filius maachati ipsi et
viri eorum. Et iuravit eis godolias filius aicham filii saphan et comitibus
eorum dicens Nolite timere servire chaldeis. habitate in terra et servite regi ba-
bilonis et bene erit vobis. Ecce ego habito in masphat. ut respondeam precepto
chaldeorum qui mittuntur ad nos. vos autem colligite vindemiam et messem et
oleum et condite in vasis vestris et manete in urbibus vestris quas tenetis. Sed et
omnes iudei qui erant in moab et in filiis amon et in ydumea et in uni-
versis regionibus audito quod dedisset rex babilonis reliquias in iudea. et filio
quod prefecisset super eos godoliam filium aicham filii saphan. reversi sunt inquam
omnes iudei de universis locis ad que profugerant. et venerunt in terram
iuda ad godoliam in masphat. et collegerunt vinum et messem multam
nimis Iohanan autem filius caree et omnes principes qui dispersi erant in exercitus
regionibus venerunt ad godoliam in masphat. et dixerunt ei Scito quia
baalis rex filiorum amon misit ismael filium nathanie percutere animam
tuam. Et non credidit eis godolias filius aicham. Iohanan vero filius caree
dixit ad godoliam seorsum in masphat loquens. Vadam et percutiam ismael
filium nathanie. nullo sciente ne interficiat animam tuam. et dissipentur omnes
iudei qui congregati sunt ad te et peribunt reliquie iuda. Et ait godolias filius
aicham ad iohanan filium caree Noli facere verbum hoc. falsum enim tu loqueris

Et factum est in mense septimo. venit c. xli De ismahel xli
ismael filius nathanie filii elisama de semine regali et opti-
mates regis et decem viri cum eo ad godoliam filium aicham in
masphat et comederunt panes simul in masphat Surrexit autem ismael
filius nathanie. et decem viri cum eo. et percusserunt godoliam filium aicham
filii saphan gladio. et interfecerunt eum quem prefecerat rex babilonis terre
Omnes quoque iudeos qui erant cum godolia in masphat et chaldeos qui reperti
sunt ibi. et viros bellatores percussit ismael Secundo autem die postquam occiderat
godoliam nullo adhuc sciente venerunt viri de sichem et de sylo et
de samaria octoginta viri rasi barba et scissis vestibus et squalentes
munera et thus habebant in manu ut offerrent in domo domini Egressus ergo
ismael filius nathanie in occursum eorum de masphat. incedens et plo-
rans ibat Cum autem occurrisset eis dixit ad eos Venite ad godoliam
filium aicham Qui cum venissent ad medium civitatis interfecit eos is-
mael filius nathanie circa medium laci ipse et viri qui cum eo erant
Decem autem viri reperti sunt inter eos qui dixerunt ad ismael. Noli occidere
nos quia habemus thesauros in agro. frumenti et olei et ordei et mellis.
Et cessavit et non interfecit eos cum fratribus suis Lacus autem in quem proiecerat
ismael omnia cadavera virorum quos percussit propter godoliam ipse est quem

fecit rex asa propter baasa regem israel: ipsum replevit ismael filius nathanie
occisis. Et captivas duxit ismael omnes reliquias populi qui erant in mas-
phat: quos commendaverat nabuzardan princeps militie godolie filio aicham
et cepit eos ismael filius nathanie. et abiit ut transiret ad filios amon
Audivit autem iohanan filius caree et omnes principes bellatorum qui erant cum
eo omne malum quod fecerat ismael filius nathanie. et assumptis universis
viris profecti sunt ut bellarent adversum ismael filium nathanie. et invenerunt
eum ad aquas multas que sunt in gabaon Cumque vidisset omnis populus qui erat
cum ismael iohanan filium caree et universos principes bellatorum qui erant
cum eo letati sunt. Et reversus est omnis populus quem ceperat ismael in masphat.
reversusque abiit ad iohanan filium caree Ismael autem filius nathanie fugit
cum octo viris a facie iohanan et abiit ad filios amon Tulit ergo ioha-
nan filius caree et omnes principes bellatorum qui cum eo erant universas re-
liquias vulgi quos reduxerat ab ismael filio nathanie de masphat postquam
percussit godoliam filium aicham fortes viros ad prelium et mulieres et pueros
et eunuchos quos reduxerat de gabaon Et abierunt et sederunt peregrinantes
in chanaan que est iuxta bethleem ut pergerent et introirent egyptum a facie chal-
deorum Timebant enim eos quia percusserat ismael filius nathanie godo-
liam filium aicham quem preposuerat rex babilonis in terra iuda c. xlii
Et accesserunt omnes principes bellatorum et iohanan filius caree
et iezonias filius iosie et reliquum vulgi a parvo usque ad magnum
et dixerunt ad ieremiam prophetam Cadat oratio nostra in conspectu tuo et ora
pro nobis ad dominum deum tuum pro universis reliquiis istis quia derelicti sumus pauci
de pluribus. sicut oculi tui nos intuentur. et annunciet nobis dominus deus tuus viam
per quam pergamus. et verbum quod faciamus Dixit autem ad eos ieremias propheta Audivi
Ecce ego oro ad dominum deum vestrum secundum verba vestra. omne verbum quodcumque responderit
mihi indicabo vobis. nec celabo quicquam Et illi dixerunt ad ieremiam Sit dominus
inter nos testis veritatis et fidei. si non iuxta omne verbum in quo miserit te dominus
deus tuus ad nos sic faciemus. sive bonum est sive malum Voci domini dei nostri
ad quem mittimus te obediemus. ut bene sit nobis cum audierimus vocem
domini dei nostri Cum autem completi essent x dies factum est verbum domini ad ieremiam
Vocavitque iohanan filium caree et omnes principes bellatorum qui erant
cum eo et universum populum a minimo usque ad maximum. Et dixit ad eos. Hec
dicit dominus deus israel ad quem misistis me. ut prosternerem preces vestras in conspectu
eius Si quiescentes manseritis in terra hac edificabo vos et non destruam.
plantabo et non evellam Iam enim placatus sum super malo quod feci vobis
Nolite timere a facie regis babilonis quem vos pavidi formidatis.
nolite eum metuere dicit dominus. Quia vobiscum sum ego ut salvos faciam vos.
et eruam de manu eius. et dabo vobis misericordias et miserebor vestri. et habitare vos
faciam in terra vestra Si autem dixeritis vos non habitabimus in terra ista. nec au-
diemus vocem domini dei nostri dicentes. Nequaquam. sed ad terram egypti pergemus

Ubi non videbimus bellum et clangorem tube non audiemus et famem non
sustinebimus et ibi habitabimus. Propter hoc nunc audite verbum domini reliquie
iuda. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si posueritis faciem vestram ut in-
grediamini egiptum et intraveritis ut ibi habitetis gladius quem vos formidatis
ibi comprehendet vos in terra egipti. et fames pro qua estis solliciti ad-
herebit vobis in egipto. et ibi moriemini. omnesque viri qui posuerint
faciem suam ut ingrediantur egiptum et habitent ibi morientur gladio et fame
et peste. nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali. quod ego
afferam super eos. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Sicut conflatus est
furor meus et indignatio mea super iuda et super habitatores ierusalem. sic conflabitur
indignatio mea super vos. cum ingressi fueritis egiptum. et eritis in iusiurandum
et in stuporem et in maledictum. et in obprobrium. nequaquam ultra videbitis
locum istum. Verbum domini super vos reliquie iuda. Nolite intrare egiptum
Scientes scietis. quia obtestatus sum vos hodie. quia decepistis animas
vestras. Vos enim misistis me ad dominum deum nostrum dicentes. Ora pro nobis ad
dominum deum nostrum. et iuxta omnia quecumque dixerit tibi dominus deus noster sic annuncia
nobis et faciemus. Et annunciavi hodie et non audistis vocem domini dei nostri
super universis pro quibus misit me ad vos. Nunc ergo scientes scietis. quia
gladio. fame et peste moriemini in loco ad quem voluistis intrare
Factum est autem cum complesset loqui c xlii[i] ut habitaret ibi xliiii
ieremias ad populum universos sermones domini dei eorum pro quibus miserat
eum dominus deus eorum ad illos omnia verba hec. dixit azarias filius
osie et iohannan filius caree et omnes viri superbi dicentes ad ie-
remiam. Mendacium tu loqueris. Non misit te dominus deus noster dicens. Ne ingre-
diamini in egiptum ut habitetis illic. sed baruch filius nerie incitat
te adversum nos. ut tradat nos in manus chaldeorum. ut interficiat nos
et transduci faciat in babilonem. Et non audivit iohannan filius caree
et omnes principes bellatorum et universus populus vocem domini ut ma-
neret in terra iuda. Sed tollens iohannan filius caree et universi princi-
pes bellatorum universos reliquiarum iuda. qui reversi fuerant de cunctis
gentibus ad quas fuerant ante dispersi. ut habitarent in terra iuda. viros
et mulieres. parvulos et filias regis. et omnem animam quam reliquerat nabu-
zardan princeps militie cum godolia filio ahikam filii saphan
et tulit ieremiam prophetam et baruch filium nerie. et ingressi sunt terram
egipti. quia non obedierunt voci domini. et venerunt usque ad taphnis. Et
factus est sermo domini ad ieremiam in taphnis dicens. Sume in manu tua
lapides grandes. et abscondes eos in cripta que est sub muro latericio domus que ita sub-
in porta domus pharaonis in taphnis. cernentibus viris iudeis. et terranea id est spe-
dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego mittam lunca
et assumam nabuchodonosor regem babilonis servum meum. et ponam thronum
eius super lapides istos quos abscondi. et statuet solium suum super eos

veniens qui percutiet terram egipti. quos in morte in morte. quos in captivitatem
in captivitatem. et quos in gladium in gladium. et succendet ignem in delubris
egipti et comburet ea et captivos ducet illos. et amicietur terra egipti
sicut amicitur pastor pallio suo. et egredietur inde in pace. et conteret statuas
domus solis que sunt in terra egipti. et delubra deorum egipti comburet igni.

xliiii Verbum quod factum est ad ieremiam et ad omnes iudeos qui c xliiii
habitant in terra egipti habitantes in magdalo. et in taphnis et in memphis
et in terra phatures dicens. hec dicit dominus exercituum deus israel. vos vidi-
stis omne malum istud quod adduxi super ierusalem et super omnes urbes iuda.
et ecce sunt deserte hodie. et non est in eis habitator propter malitiam quam fe-
cerunt ut me ad iracundiam provocarent. et irent et sacrificarent et colerent deos
alienos quos nesciebant et illi et vos et patres vestri. Et misi ad vos omnes
servos suos prophetas de nocte consurgens. mittens et dicens. Nolite facere
verbum abhominationis huiusmodi quod odivi. et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam
ut converterentur a malis suis. et non sacrificarent diis alienis. Et conflata
est indignatio mea et furor meus. et succensa est in civitatibus iuda. et in
plateis ierusalem. et verse sunt in solitudinem et vastitatem secundum diem hanc. Et
nunc hec dicit dominus exercituum deus israel. Quare vos facitis malum grande
contra animas vestras. ut intereat ex vobis vir et mulier. parvulus et lactens de
medio iude. nec relinquatur ex vobis quicquam residuum. provocantes me in
operibus manuum vestrarum sacrificando diis alienis in terra egipti. in quam ingressi
estis ut habitetis ibi et dispereatis. et sitis in maledictionem et in obprobrium
cunctis gentibus terre. Numquid obliti estis mala patrum vestrorum. et mala re-
gum iuda. et mala uxorum eius. et mala vestra. et mala uxorum vestrarum. que
fecerunt in terra iuda et in regionibus ierusalem. Non sunt mundati usque ad
diem hanc. et non timuerunt. et non ambulaverunt in lege domini. et in preceptis
meis que dedi coram vobis et coram patribus vestris. Ideo hec dicit dominus exercituum
deus israel. Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum. et disperdam omnem
iudam. et assumam reliquias iude. qui posuerunt facies suas ut ingrederentur
terram egipti et habitarent ibi. et consumentur omnes in terra egipti. cadent in
gladio et in fame. et consumentur. a minimo usque ad maximum in gladio
et in fame morientur. et erunt in iusiurandum. et in miraculum. et in maledictionem
et obprobrium. Et visitabo habitatores egipti. sicut visitavi super ierusalem
in gladio et in fame et peste. et non erit qui effugiat. et sit residuus
de reliquiis iudeorum. qui vadunt ut peregrinentur in terra egipti. et revertantur
in terram iuda ad quam ipsi elevant animas suas ut revertantur et habitent ibi.
Non revertentur nisi qui fugerint. Responderunt autem ieremie omnes viri scientes
quod sacrificarent uxores eorum diis alienis. et universe mulieres quarum sta-
bat multitudo grandis. et omnis populus habitantium in terra egipti in phatures
dicentes. Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini non audiemus
ex te. sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro. ut sacrificemus

regine celi et libemus ei libamina. sicut fecimus nos et patres nostri
in urbibus iuda et in plateis ierusalem. et saturati sumus panibus et bene
nobis erat malumque non vidimus. Ex eo autem tempore quo cessavimus sacrifi-
care regine celi et libare ei libamina indigemus omnibus et gladio et
fame consumpti sumus. Quod si nos sacrificamus regine celi et libamus ei li-
bamina. Numquid sine viris nostris facimus ei placentas ad colendum
eam et libandum libamina. Et dixit ieremias ad omnem populum adversum
viros et adversum mulieres et adversum universam plebem qui responderant ei verbum dicens.
Numquid non sacrificium quod sacrificastis in civitatibus iuda et in plateis
ierusalem vos et patres vestri reges vestri et principes vestri et populus terre horum
recordatus est dominus et ascendit super cor eius. et non poterat ultra dominus por-
tare propter maliciam studiorum vestrorum et propter abhominationes quas fecistis. Et
facta est terra vestra in desolacionem et in stuporem et in maledictum eo quod non
sit habitator. sicut est dies hec. Propterea quod sacrificaveritis ydolis et pecca-
veritis domino et non audieritis vocem domini et in lege et in preceptis eius et
in testimoniis eius non ambulaveritis. idcirco evenerunt vobis mala hec.
sicut est dies hec. Dixit autem ieremias ad omnem populum et ad universas mu-
lieres. Audite verbum domini omnis iuda qui estis in terra egipti. Hec inquit
dominus exercituum deus israel. Vos et uxores vestre locuti estis ore vestro
et manibus vestris implestis dicentes. Faciamus vota nostra que vovimus
ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina. Implestis vo-
ta vestra et opere perpetrastis ea. Ideo audite verbum domini omnis iuda qui
habitatis in terra egipti. Ecce ego iuravi in nomine meo magno ait
dominus. Quia nequaquam ultra nomen meum vocabitur ex ore omnis viri
iudei dicentis. Vivit dominus deus in omni terra egipti. Ecce ego vigila-
bo super vos in malum et non in bonum. et consumentur omnes viri iuda qui
sunt in terra egipti. gladio et fame donec penitus consumantur. Et qui
fugerint gladium revertentur de terra egipti in terram iuda viri pauci
et scient omnes reliquie iuda ingredientium terram egipti ut habitent ibi
cuius sermo compleatur meus an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus. Quod
visitem ego super vos in loco isto ut sciatis quia vere complebuntur
sermones mei contra vos in malum. Hec dicit dominus. Ecce ego tradam phara- regem egipti
onem ephree in manus inimicorum eius et in manus querencium animam illius
sicut tradidi sedechiam regem iuda in manum nabuchodonosor regis
babilonis inimici sui et querentis animam eius. c xlv xlv
Verbum quod locutus est ieremias propheta ad baruch filium nerie
cum scripsisset verba hec in libro de ore ieremie anno quarto ioa-
chim filii iosie regis iuda dicens. Hec dicit dominus deus israel ad te
baruch. Dixisti. Ve misero michi quoniam addidit dominus dolorem dolori meo.
laboravi in gemitu meo et requiem non inveni. Hec dices ad eum.
Sic dicit dominus. Ecce quos edificavi ego destruo. et quos plantavi

ego evello. et universam terram hanc. et tu queris tibi grandia? Noli querere
quia ecce ego adducam malum super omnem carnem ait dominus. et dabo tibi animam
tuam in salutem in omnibus locis ad quecumque perrexeris. c. xlvi
Verbum domini quod factum est ad ieremiam prophetam contra gentes ad egyptum adversum
exercitum pharaonis nechao regis egypti qui erat iuxta flumen
eufraten in charchamis quem percussit nabuchodonosor rex babilonis
in quarto anno ioachim filii iosie regis iuda. Preparate scutum et clipeum
et procedite ad bellum. Iungite equos et ascendite equites. state in galeis.
polite lanceas. induite vos loricis. Quid igitur? vidi ipsos pavidos et
terga vertentes. fortes eorum cesos. Et fugerunt concito nec respexerunt.
terror undique ait dominus. Non fugiat velox. nec salvari se putet fortis.
Ad aquilonem iuxta flumen eufraten victi sunt et ruerunt. Quis est iste qui
quasi flumen ascendit. et veluti fluviorum intumescunt gurgites eius?
Egyptus fluminis instar ascendit. et velud flumina movebuntur fluctus
eius. Et dicet ascendens operiam terram. perdam civitatem et habitatores eius.
Ascendite equos et exultate in curribus. et procedant fortes. Ethiopia et
libie tenentes scutum. et lidii arripientes et iacientes sagittas. Dies
autem ille domini dei exercituum dies ultionis ut sumat vindictam de inimicis
suis. Devorabit gladius et saturabitur. et inebriabitur sanguine eorum. Victima
enim domini dei exercituum in terra aquilonis iuxta flumen eufraten. Ascende in
galaad et tolle resinam virgo filia egypti. Frustra multiplicas medi-
camina. sanitas non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam. et ululatus
tuus replevit terram. Quia fortis impegit in fortem. et ambo pariter conciderunt.
Verbum quod locutus est dominus ad ieremiam prophetam super eo quod venturus esset na-
buchodonosor rex babilonis. et percussurus terram egypti. Annunciate egip-
to et auditum facite magdalo. et resonet in memphis et in taphnis.
dicite. Sta et prepara te quia devorabit gladius ea que per circuitum tuum sunt.
Quare computruit fortis tuus? Non stetit. quia dominus subvertit eum. Mul-
tiplicavit ruentes. ceciditque vir ad proximum suum et dicent. Surgite et
revertamur ad populum nostrum. et ad terram nativitatis nostre a facie gladii
columbe. Vocate nomen pharaonis regis egypti. tumultum adduxit
tempus. Vivo ego inquit rex. dominus exercituum nomen eius. Quoniam sicut thabor in
montibus et sicut carmelus in mari veniet. Vasa transmigrationis fac tibi filia
habitatrix egypti. Quia memphis in solitudinem erit. et deseretur. et inhabita-
bilis erit. Vitula elegans atque formosa egyptus. stimulator ab aquilone
veniet ei. Mercenarii quoque eius qui versabantur in medio eius quasi vituli
saginati versi sunt. et fugerunt simul nec stare potuerunt. quia dies interfectionis
eorum venit super eos et tempus visitationis eorum. Vox eius quasi eris
sonabit. quoniam cum exercitu properabunt. et cum securibus venient ei quasi ligna
cedentes succiderunt saltum eius. ait dominus qui supputari non potest. multi-
plicati sunt super locustas. et non est eis numerus. Confusa est filia egipti.

et tradita in manu populi aquilonis. dixit dominus exercituum deus israel. Ecce ego
visitabo super tumultum allexandrie. et super pharaonem et super egyptum.
et super deos eius. et super reges eius. et super pharaonem. et super omnes qui confidunt
in eo. et dabo eos in manu querentium animam eorum. et in manu nabuchodonosor
regis babilonis. et in manu servorum eius. Et post hec habitabitur sicut diebus
pristinis ait dominus. Et tu ne timeas serve meus iacob. et ne paveas israel.
quia ecce ego salvum te faciam de longinquo. et semen tuum de terra captivitatis
sue. Et revertetur iacob et quiescet et prosperabitur. et non erit qui exterreat eum.
Et tu noli timere serve meus iacob ait dominus. quia tecum ego sum. quia ego con-
sumam cunctas gentes ad quas eieci te. Te vero non consumam. sed casti-
gabo te in iudicio. nec quasi innocenti parcam tibi. c xlvii
Quod factum est verbum domini ad ieremiam prophetam contra palestinos antequam
percuteret pharao gazam. Hec dicit dominus. Ecce aque ascendent ab
aquilone. et erunt quasi torrens inundans. et operient terram. et plenitudinem
eius. urbem et habitatores eius. Clamabunt homines. et ululabunt omnes
habitatores terre a strepitu pompe armatorum et bellatorum eius. a commotione
quadrigarum eius. et a multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres
filios manibus dissolutis pro adventu diei in quo vastabuntur omnes phi-
listiim. et dissipabitur tyrus et sydon cum omnibus reliquis auxiliis suis.
Depopulatus est enim dominus palestinos reliquias insule capadocie. Venit
calvicium super gazam. conticuit ascalon. et reliquie vallis earum. usque-
quo concides o mucro domini. usquequo non quiesces. ingredere in vaginam
tuam. refrigerare et sile. Quomodo quiescet cum dominus preceperit ei adversus
ascalonem. et adversus maritimas eius regiones. ibique condixerit illi.
Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ve super nabo quoniam c xlviii
vastata est et confusa. capta est cariathiam. confusa est fortis
et tremuit. Non est ultra exultacio in moab. contra esebon co-
gitaverunt malum. venite et disperdamus eam de gente. Ergo silens conti-
cesces. sequetur te gladius. vox clamoris de oronaim. vastitas et contri-
cio magna. Contrita est moab. annunciate clamorem parvulis eius. Per ascen-
sum enim luith plorans ascendit in fletu. quoniam in descensu oronaim ho-
stes ululatum contricionis audierunt. Fugite salvate animas vestras. et
eritis quasi myrice in deserto. Pro eo enim quod habuisti fiduciam in muni-
cionibus tuis et in thesauris tuis. tu quoque capieris. et ibit chamos in
transmigracionem. sacerdotes eius et principes eius simul. Et veniet predo ad omnem
urbem. et urbs nulla salvabitur. Et peribunt valles et dissipabuntur cam-
pestria. quoniam dixit dominus. Date florem moab. quia florens egredietur. et civi-
tates eius deserte erunt et inhabitabiles. Maledictus qui facit opus domini
fraudulenter. et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Fertilis
fuit moab ab adolescencia sua. et requievit in fecibus suis. nec trans-
fusus est de vase in vas. et in transmigracionem non abiit. Idcirco permansit gustus

eius in eo et odor eius non est immutatus. Propterea ecce dies veniunt
dicit dominus et mittam ei ordinatores et stratores laguncularum et sternent
eum et vasa eius exhaurient et lagunculas eorum collident. Et confundetur
moab a chamos sicut confusa est domus israel a bethel in qua habebat
fiduciam. Quomodo dicitis fortes sumus et viri robusti ad preliandum. Vastata
est moab et civitates illius succenderunt et electi iuvenes eius descenderunt
in occisionem ait rex dominus exercituum nomen eius. Prope est interitus moab
ut veniat et malum eius velociter accurret nimis. Consolamini eum omnes
qui estis in circuitu eius et universi qui scitis nomen eius. Dicite quomodo
confracta est virga fortis baculus gloriosus. Descende de gloria et sede in siti
habitatio filie dibon quoniam vastator moab veniet ad te. dissipabit
munitiones tuas. In via sta et prospice habitatio aroer. interroga fugientem
et eum qui evasit. Dic quid accidit. Confusus est moab quoniam victus est.
Ululate et clamate. annunciate in arnon quoniam vastata est moab. et
iudicium venit ad terram campestrem super helon. et super iesa. et super maphat
et super dibon. et super nabo. et super domum deblataim. et super cariathia-
im et super bethgamul. et super bethmaon. et super carioth. et super bosra
et super omnes civitates moab que longe et que prope sunt. Abscisum est
cornu moab et brachium eius contritum est. ait dominus. Inebriate eum quoniam
contra dominum erectus est. et allidet manum moab in vomitu suo. et erit in derisum
etiam ipse. Fuit enim in derisum tibi israel quasi inter fures reperisses eum propter
verba ergo tua que adversum illum locutus es captivus duceris. Relinquite
civitates et habitate in petra habitatores moab. et estote quasi columba
nidificans in summo ore foraminis. Audivimus superbiam moab superbus est valde
sublimitatem eius et arrogantiam et superbiam et altitudinem cordis illius.
Ego scio ait dominus iactantiam eius. et quod non sit iuxta eam virtus eius. nec iuxta
quod poterat conata sit facere. Ideo super moab eiulabo. et ad moab
universam clamabo. et ad viros muri fictilis lamentantes. De planctu
iazer plorabo tibi vinea sabama. Propagines tue transierunt mare usque
ad mare iazer pervenerunt. Super messem tuam et super vindemiam tuam predo
irruit. Ablata est leticia et exultatio de carmelo. et de terra moab.
et vinum de torcularibus sustuli. Nequaquam calcator uve solitum ce-
leuma cantabit. De clamore esebon usque eleale et iasa dederunt vocem
suam a segor usque oronaim vitulam conternantem. Aque quoque nemrim
pessime erunt. Et auferam de moab ait dominus offerentem in excelsis. et sacri-
ficantem diis eius. Propterea cor meum ad moab quasi tibia resonabit.
et cor meum ad viros muri fictilis dabit sonitum tibiarum. quia plus
fecit quam potuit. idcirco perierunt. Omne enim caput calvicium et omnis bar-
ba rasa erit. in cunctis manibus colligatio. et super omne dorsum cilicium. et
super omnia tecta moab et in plateis eius omnis planctus. quia contrivi
moab sicut vas inutile ait dominus. Quomodo devicta est et ululaverunt. Quomodo

deiecit cervicem moab et confusus est. Eritque moab in derisum et in exemplum
omnibus in circuitu suo. Hec dicit dominus. Ecce quasi aquila evolabit et ex-
tendet alas suas ad moab. Capta est carioth et munitiones compre-
hense sunt. Et erit cor fortium moab in die illa sicut cor mulieris parturientis.
Et cessabit moab esse populus quoniam contra dominum gloriatus est. Pavor et fovea
et laqueus super te o habitator moab ait dominus. Qui fugerit a facie pavoris
cadet in foveam et qui ascenderit de fovea capietur laqueo. Adducam enim super
moab annum visitationis eorum dicit dominus. In umbra esebon steterunt
de laqueo fugientes quia ignis egressus est de esebon et flamma de medio
seon et devorabit partem moab et verticem filiorum tumultus. Ve tibi moab
periisti popule chamos quia comprehensi sunt filii tui et filie tue in captivitatem.
Et convertam captivitatem moab in novissimis diebus ait dominus. Huc-
Ad filios amon. Hec dicit dominus. c xlix. usque iudicia moab. xlix
dominus Numquid filii non sunt israel aut heres non est ei. Cur igitur hereditate
possedit melchon Gad et populus eius in urbibus eius habitavit.
Ideo ecce dies veniunt in te dicit dominus et auditum faciam super rabbath
filiorum amon fremitum prelii et erit in tumultum dissipata filie eius
igni succendentur. Et possidebit israel possessores suos dicit dominus. Ulula
esebon quoniam vastata est hai. Clamate filie rabbath accingite vos
ciliciis plangite et circuite per sepes quoniam melchon in transmigrationem ducetur
sacerdotes eius et principes eius simul. Quid gloriaris in vallibus. Defluxit
vallis tua filia delicata que confidebas in thesauris tuis et dicebas
Quis veniet ad me. Ecce ego inducam super te terrorem ait dominus deus exerci-
tuum ab omnibus qui sunt in circuitu tuo et dispergemini singuli a conspectu
vestro nec erit qui congreget fugientes. Et post hec reverti faciam fugientes
et captivos filiorum amon ait dominus. Hec dicit dominus exercituum. Numquid
non est ultra sapientia in theman. Periit consilium a filiis inutilis facta est
sapientia eorum. Fugite terga vertite descendite in voraginem habitatores dedan
Quoniam perditionem esau adduxi super eum tempus visitationis eius. Si vinde-
miatores venissent super te non reliquissent racemum. Si fures in nocte ra-
puissent quod sufficeret sibi. Ego vero discooperui esau revelavi abscon-
dita eius et celari non poterit. Vastatum est semen eius et fratres eius
et vicini eius et non erit. Relinque pupillos tuos ego eos faciam
vivere et vidue tue in me sperabunt. Quia hec dicit dominus. Ecce quibus
non erat iudicium ut biberent calicem bibentes bibent et tu quasi innocens re-
linqueris. Non eris innocens sed bibens bibes. Quia per memetipsum iuravi
dicit dominus quia in solitudinem et in opprobrium et in desertum et in maledictum
erit bosra. Et omnes civitates eius erunt in solitudines sempiternas. Auditum
audivi a domino et legatus ad gentes missus est. Congregamini et venite
contra eam et consurgamus in prelium. Ecce enim parvulum dedi te in gentibus
contemptibilem inter homines. Arrogantia tua decepit te et superbia tua

qui hitas i cavnis petre · ⁊ apphende niteris altitudine collis.
Cu exaltaueris quasi aquila nidu tuu · inde detraha te dicit dns ·
Et erit ydumea desta · Omis qui tnsibit p eam stupebit · ⁊ sibilabit
sup omis plagas eius · sicut subvsa e sodoma et gomorra · ⁊ vicine
eius dicit dns · No hitabit ibi vir · ⁊ no icolet eam filius hois
Ecce qsi leo ascedet de supbia iordanis ad pulcritudine robusta
qr subito currere eu facia ad illa · ⁊ quis erit elects que preponam ei
Quis em similis mei ⁊ quis sustinebit me · Et quis e iste pastor
q resistat vultui meo · Propterea audite cosiliu dni qd init de edom
et cogitacões ei quas cogitabit de hitatorib theman · Si no deie-
cerit eos pvuli gregis · nisi dissipauerit cu eis hitaclm eor · A
voce ruine eor comota e tra · Clamor i mari auditus e vocis eor
Ecce quasi aquila ascedet ⁊ volabit et expadet alas suas sup bosra
⁊ erit cor fortiu ydumee i die illa qsi cor mulieris pturientis · Ad dama-
scu · Cofusa e emath ⁊ arfath · qr auditu pessimu audierut · pre so-
licitudine quiescere no potuerut · Dissoluta e damascus · vsa e in fugam
Tremor apphendit ea ⁊ angustia · ⁊ dolores tenuerut ea qsi pturientem
Quo dereliquerut civitate laudabilem · urbe leticie · Ideo cadet iuve-
nes ei i plateis eius · ⁊ omis viri plii conticescet i die illa ait dns
exercituu · ⁊ succenda igne in muro damasci · et devorabit menia
benedab · Ad cedar ⁊ ad regna asor q pcussit nabuchodonosor rex babi-
lonis hec dicit dns · Surgite ascedite ad cedar ⁊ vastate filios
orietis · Tabnacla eor ⁊ greges eor capiet · pelles eor · ⁊ omia
vasa eor · ⁊ camelos eor tollet sibi · ⁊ vocabut sup eos formidine
i circuitu · Fugite · abite vehemeter · i voraginib sedete q hitatis
asor · ait dns · Iniit eni cotra vos nabuchodonosor rex babilonis cosiliu · et
cogitavit adusu vos cogitacões · Cosurgite · ascedite ad gente quieta
⁊ hitatem cofidenter ait dns · No ostia · no vectes eis · soli hitabut
Et erut cameli eor in direpcione · ⁊ multitudo iumetor in preda · ⁊ dispga
eos in omne ventu · qui sut attonsi i coma · ⁊ ex omi cofinio eor
adduca interitu sup eos · ait dns · Et erit asor i hitaclm dracoum
deserta usq i eternu · nec manebit ibi vir · nec icolet ea filius hois
Qd factu e vbu dni ad ieremia pphetam adversum elam i principio
regni sedechie regis iuda dicens · Hec dicit dns exercituu · Ecce ego
cofringa arcu elam · ⁊ summa fortitudine eor · ⁊ induca sup elam
iiii^or ventos · a iiii^or plagis celi · ⁊ ventilabo eos i omis ventos istos · ⁊
no erit gens ad qua no perveniat pfugi elam · Et pavere facia elam
cora inimicis suis · ⁊ i cospectu querentiu aiam eor · Et adducam sup eos
malu · ira furoris mei dicit dns · Et emitta post eos gladiu doc
cosuma eos · ⁊ pona soliu meu in elam · ⁊ pdam inde reges ⁊ pricipes
ait dns · In novissimis aut diebz reverti facia captivos elam dicit dns

Verbum quod locutus est dominus de babilone et de terra chaldeorum c. l.
in manu ieremie prophete Annunciate in gentibus et auditum facite levate
signum predicate et nolite celare dicite capta est babilon confusus
est bel victus est merodach confusa sunt sculptilia eius superata sunt ydo-
la eorum Quoniam ascendit contra eam gens ab aquilone que ponet terram eius in
solitudinem et non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecus et moti sunt
et abierunt In diebus illis et in tempore illo ait dominus venient filii israel ipsi et filii
iuda simul ambulantes et flentes properabunt et dominum deum suum querent
in syon interrogabunt viam huc facies eorum venient et apponentur ad
dominum federe sempiterno quod nulla oblivione delebitur Grex perditus factus est no
populus meus pastores eorum seduxerunt eos feceruntque vagari in montibus de 3
monte in collem transierunt obliti sunt cubilis sui Omnes qui invenerunt come-
derunt eos et hostes eorum dixerunt Non peccavimus pro eo quod peccaverunt s
domino decori iusticie et expectationi patrum eorum domino Recedite de medio
babilonis et de terra chaldeorum egredimini et estote quasi hedi ante
greges Quoniam ecce ego suscitabo et adducam in babilonem congregationem gentium ma-
gnarum de terra aquilonis et preparabuntur adversum eam et inde capietur sagitta eius
quasi viri fortis interfectoris non revertetur vacua Et erit chaldea in predam omnes
vastantes eam replebuntur ait dominus Quoniam exultatis et magna loquimini di-
ripientes hereditatem meam quoniam effusi estis sicut vituli super herbam et
mugistis ut tauri Confusa est mater vestra nimis et adequata pulveri
que genuit vos Ecce novissima erit in gentibus et deserta invia et arens
ab ira domini non habitabitur sed redigetur tota in solitudinem Omnis qui transibit per
babilonem stupebit et sibilabit super universis plagis eius Preparamini contra
babilonem per circuitum omnes qui tenditis arcum debellate eam non
parcatis iaculis quia domino peccavit Clamate adversus eam ubique dedit manum
Ceciderunt fundamenta eius destructi sunt muri eius quoniam ultio domini est
ultionem accipite de ea sicut fecit facite ei Disperdite satorem de babi-
lone et tenentem falcem in tempore messis a facie gladii columbe unus-
quisque ad populum suum convertetur et singuli ad terram suam fugient Grex
dispersus israel leones eiecerunt eum Primus comedit eum rex assur iste
novissimus exossavit eum nabuchodonosor rex babilonis Propterea
hec dicit dominus exercituum deus israel Ecce ego visitabo regem babilonis
et terram eius sicut visitavi regem assur et reducam israel ad habitaculum
suum et pascetur carmelum et basan et in monte effraim et galaad sa-
turabitur anima eius In diebus illis et in tempore illo ait dominus queretur in-
iquitas israel et non erit et peccatum iuda et non invenietur quoniam propicius ero eis quos
reliquero Super terram dominantium ascende et super habitatores eius visita
Dissipa et interfice que post eos sunt ait dominus et fac iuxta omnia que
precepi tibi Vox belli in terra et contritio magna Quomodo confractus est et contritus
est malleus universe terre Quomodo versa est in desertum babilon in gentibus

Illaqueavi te et capta es babilon et nesciebas inventa es et apprehensa
quoniam dominum provocasti Aperuit dominus thesaurum suum et protulit vasa ire sue
quoniam opus est domino deo exercituum in terra chaldeorum Venite ad eam ab extremis
finibus aperite ut exeant qui conculcent eam Tollite de via lapides et re-
digite in acervos et interficite eam nec sit quicquam reliquum Dissipate univer-
sos fortes eius descendant in occisionem Ve eis quia venit dies eorum tempus
visitationis eorum Vox fugientium et eorum qui evaserunt de terra babilonis
ut annuntient in syon ultionem domini dei nostri ultionem templi eius Annuntiate
in babilonem plurimis omnibus qui tendunt arcum Consistite adversus eam
per gyrum et nullus evadat Reddite ei secundum opus suum iuxta omnia que fecit
facite illi quia contra dominum erecta est adversum sanctum israel Ideo cadent iuvenes
eius in plateis eius et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa ait
dominus Ecce ego ad te superbe dicit dominus deus exercituum quia venit dies tuus
tempus visitationis tue Et cadet superbus et corruet et non erit qui suscitet
eum et succendam ignem in urbibus eius et devorabit omnia in circuitu eius
Hec dicit dominus exercituum Calumpniam sustinent filii israel et filii iuda simul
omnes qui ceperunt eos tenent nolunt dimittere eos Redemptor eorum fortis
dominus exercituum nomen eius Iudicio defendet causam eorum ut exterreat terram et
commoveat habitatores babilonis Gladius ad caldeos ait dominus et ad habita-
tores babilonis et ad principes et ad sapientes eius Gladius ad divinos eius
qui stulti erunt et gladius ad fortes illius qui timebunt gladius ad equos eius et ad
currus eius et ad omne vulgus quod est in medio eius et erunt quasi mulieres
gladius ad thesauros eius qui diripientur Siccitas super aquas eius erit et are-
scent quia terra sculptilium est et in portentis gloriantur Propterea habitabunt dra-
cones cum faunis ficariis et habitabunt in ea strutiones et non habitabitur ultra
usque in sempiternum nec exstruetur usque ad generationem et generationem Sicut subvertit deus
sodomam et gomorram et vicinas eius ait dominus Non habitabit ibi vir nec
incolet eam filius hominis Ecce populus venit ab aquilone et gens magna et reges
multi consurgent a finibus terre Arcum et scutum apprehendent Crudeles sunt
et immisericordes vox eorum quasi mare sonabit et super equos ascendent
sicut vir paratus ad prelium contra te filia babilonis Audivit rex babilonis
famam eorum et dissolute sunt manus eius angustia apprehendit eum dolor
quasi parturientem Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis ad pulcritudinem robu-
stam quia subito currere eum faciam ad illam Et quis erit electus quem preponam
ei Quis enim similis mei et quis sustinebit me Et quis est iste pastor qui
resistat vultui meo Propterea audite consilium domini quod mente concepit
adversum babilonem et cogitationes eius quas cogitavit super terram chaldeorum
nisi detraxerint eos parvuli gregum nisi dissipatum fuerit cum ipsis habita-
culum eorum A voce captivitatis babilonis commota est terra et clamor
inter gentes auditus est

c. li.

Hec dicit dominus Ecce
ego suscitabo super babilonem et super habitatores eius qui cor suum

leuauerit contra me quasi ventum pestilentem Et mittam in babilonem ventila-
tores et ventilabunt eam et demolientur terram eius quoniam venerit super eam
vndique in die afflictionis eius Non tendat qui tendit arcum suum
et non ascendat loricatus Nolite parcere iuuenibus eius et interficite omnem
miliciam eius et cadent interfecti in terra chaldeorum et vulnerati in regio-
nibus eius quoniam non fuit viduatus israel et iuda a deo suo domino exercituum
Terra autem eorum repleta est delicto a sancto israel Fugite de medio babi-
lonis et saluet vnusquisque animam suam Nolite tacere super iniquitates eius
Quoniam tempus vltionis est domino vicissitudinem ipse retribuet ei Calix aureus
babilon in manu domini inebrians omnem terram De vino eius biberunt omnes
gentes et ideo commote sunt Subito cecidit babilon et contrita est Vlulate
super eam tollite resinam ad dolorem eius si forte sanetur Curauimus
babilonem et non est curata Derelinquamus eam et eamus vnusquisque in terram
suam quoniam peruenit vsque ad celum iudicium eius et eleuatum est vsque ad
nubes Protulit dominus iusticias nostras venite et narremus in syon opera
domini dei nostri Acuite sagittas implete pharetras Suscitauit dominus spiritum
regum medorum et contra babilonem mens eius vt perdat eam quoniam vltio domini
est vltio templi sui Rex medorum contra babilonem a domino suscitata est Super
muros babilonis leuate signum augete custodiam Leuate custo-
des preparate insidias quia cogitauit dominus et fecit quecunque locutus
est contra habitatores babilonis Que habitas super aquas multas locuples
in thesauris venit finis tuus pedalis precisionis tue Iurauit dominus
exercituum per animam suam quoniam replebo te hominibus quasi bruco et super te
celeuma cantabitur Qui fecit terram in fortitudine sua et preparauit orbem
in sapiencia sua et prudencia sua extendit celos Dante eo vocem multiplicantur
aque in celo Qui leuat nubes ab extremo terre fulgura in pluuiam
fecit et produxit ventum de thesauris suis Stultus factus est omnis homo
a sciencia confusus est omnis conflator in sculptili quia mendax conflatio eius
nec est spiritus in eis vana sunt opera et risu digna in tempore visitacionis
sue peribunt Non sicut hec pars iacob quia qui fecit omnia ipse est et israel
sceptrum hereditatis eius dominus exercituum nomen eius Collidis tu michi
vasa belli et ego collidam in te gentes et disperdam in te regna et collidam
in te equum et equitem eius et collidam in te currum et ascensorem eius et
collidam in te virum et mulierem et collidam in te senem et puerum et collidam in te
iuuenem et virginem et collidam in te pastorem et gregem eius et collidam in te
agricolam et iugales eius et collidam in te duces et magistratus et reddam
babiloni et cunctis habitatoribus chaldee omne malum quod fecerunt in syon
in oculis vestris ait dominus Ecce ego ad te mons pestifer ait dominus qui
corrumpis vniuersam terram Extendam manum meam super te et euoluam te
de petris et dabo te in montem combustionis et non tollent de te lapi-
dem in angulum et lapidem in fundamenta sed perditus in eternum eris ait dominus

Levate signum in terra clangite buccina in gentibus sanctificate super eam gentes
annunciate contra illam regibus ararat menni et ascenez numerate contra
eam thaphsar adducite equum quasi bruchum aculeatum. Sanctificate contra eam
gentes reges medie et duces eius et universos magistratus eius cunctamque
terram potestatis eius. Et commovebitur terra et turbabitur. Quia evigilavit contra babilonem
cogitacio domini ut ponat terram babilonis desertam et inhabitabilem. Cessaverunt
fortes babilonis a prelio habitaverunt in presidiis. devoratum est robur eorum.
facti sunt quasi mulieres. incensa sunt tabernacula eius contriti sunt vectes eius
Currens obviam currenti veniet et nuncius obvius nuncianti ut annunciet regi
babilonis quia capta est civitas eius a summo usque ad summum. et preoccupata
sunt vada et paludes incense sunt igni. et viri bellatores conturbati sunt.
Quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Filia babilon quasi area tempus triture
eius adhuc modicum et veniet tempus messionis eius Comedit me devo-
ravit me nabuchodonosor rex babilonis. absorbuit me quasi draco. replevit
ventrem suum teneritudine mea et eiecit me iniquitas adversum me et caro mea
super babilonem dicit habitacio syon et sanguis meus super habitatores chaldee dicet ierusalem
Propterea hec dicit dominus Ecce ego iudicabo causam tuam et ulciscar ulcionem tuam
et desertum faciam mare eius et siccabo venam eius Et erit babilon in tumulos
habitacio draconum. stupor et sibilus eo quod non sit habitator Simul ut leones
rugient excutient comas velud catuli leonum In calore eorum ponam potus
eorum et inebriabo eos ut sopiantur et dormiant sompnum sempiternum et non
consurgant dicit dominus Deducam eos quasi agnos ad victimam quasi arietes
cum hedis. Quomodo capta est sesach et comprehensa est inclita universe terre Quomodo
facta est in stuporem babilon inter gentes. Ascendit super babilonem mare.
et multitudine fluctuum eius operta est. Facte sunt civitates eius in stuporem
terra inhabitabilis et deserta. terra in qua nullus habitet nec transeat per eam filius
hominis Et visitabo super bel in babilone et eiciam quod absorbuerat de
ore eius. et non confluent ad eum ultra gentes Siquidem et murus babilonis
corruet Egredimini de medio eius populus meus. ut salvet unusquisque animam
suam ab ira furoris domini et ne forte mollescat cor vestrum et timeatis
auditum qui audietur in terra et veniet in anno auditio et post hunc annum
iniquitas et auditio in terra et dominator super dominatorem Propterea ecce dies
veniunt et visitabo super sculptilia babilonis. et omnis terra eius confundetur.
et universi interfecti eius cadent in medio eius Et laudabunt super babilonem
celi et terra et omnia que in eis sunt. quia ab aquilone venient ei predones
ait dominus Et quomodo fecit babilon ut caderent occisi in israel sic de babilone
cadent occisi super universam terram Qui fugistis gladium venite nolite
stare Recordamini procul domini et ierusalem ascendat super cor vestrum Confusi
sumus quoniam audivimus obprobrium. operuit ignominia facies nostras. quia venerunt
alieni super sanctificacionem domus domini Propterea ecce dies veniunt ait dominus.
Et visitabo super sculptilia babilonis in omni terra eius mugiet vulneratus

Si ascenderit babilon in celum et firmaverit in excelso robur suum a me
venient vastatores eius ait dominus. Vox clamoris de babilone et contritio
magna de terra chaldeorum. Quoniam vastavit dominus babilonem et perdidit ex ea
vocem magnam et sonabunt fluctus eius quasi aque multe. Dedit sonitum
vox eorum quia venit super eam id est super babilonem predo. Et apprehensi sunt
fortes eius et emarcuit arcus eorum quia fortis ultor dominus reddens
retribuet. Et inebriabo principes eius et sapientes eius duces eius et magistratus
eius et fortes eius et dormient sompnum sempiternum et non expergiscentur ait
rex dominus exercituum nomen illi. Hec dicit dominus exercituum murus babilonis
ille fortissimus suffossione suffodietur et porte eius excelse igne com-
ad nichilum burentur et labores populorum et gentium in igne erunt et disperibunt. Verbum
quod precepit ieremias propheta saraie filio nerie filii maasie cum pergeret
cum sedechia rege in babilonem in anno iiii regni eius. Saraias autem
erat princeps prophetie. Et scripsit ieremias omne malum quod venturum
erat super babilonem in libro uno omnia verba hec que scripta sunt contra babilonem.
Et dixit ieremias ad saraiam. Cum veneris in babilonem et videris et
legeris omnia verba hec dices Domine tu locutus es super locum istum ut
disperderes eum ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus
et sit perpetua solitudo. Cumque compleveris legere librum istum ligabis
ad eum lapidem et proicies illum in medio eufraten et dices Sic submergetur
babilon et non consurget a facie afflictionis quam ego adduco super
eam et dissolvetur. Hucusque verba iheremie. c. lii.

Filius viginti et unius anni erat sedechias cum regnare cepisset
et undecim annis regnavit in iherusalem et nomen matris eius amithal
filia ieremie de lobna. Et fecit malum in oculis domini iuxta omnia
que fecerat ioachim. quoniam furor domini erat in iherusalem et in iuda usquequo proiceret
eos a facie sua et recessit sedechias a rege babilonis. Factum est autem
in anno nono regni eius in mense decimo decima die mensis venit nabu-
chodonosor rex babilonis ipse et omnis exercitus eius adversus iherusalem et
obsederunt eam et edificaverunt contra eam municiones in circuitu et fuit ci-
vitas obsessa usque ad undecimum annum regis sedechie. Mense autem
quarto nona die mensis obtinuit fames civitatem et non erant ali-
menta populo terre. Et dirupta est civitas et omnes viri eius bellatores
fugerunt et exierunt de civitate nocte per viam porte que est inter duos
muros et ducit ad ortum regis chaldeis obsidentibus urbem in giro
et abierunt per viam que ducit in heremum. Persecutus est autem exercitus
chaldeorum regem et apprehenderunt sedechiam in deserto quod est iuxta
iericho et omnis comitatus eius diffugit ab eo. Cumque comprehendissent
regem adduxerunt eum ad regem babilonis in reblatha quod est in terra
emath et locutus est ad eum iudicia. Et iugulavit rex babilonis
filios sedechie in oculis eius sed et omnes principes iude occidit in

fuscinulas et cetera

Reblatha. et oculos Sedechie eruit. et vinxit eum compedibus. et adduxit
eum rex Babilonis in Babilonem. et posuit eum in domo carceris usque ad diem
mortis eius. In mense autem quinto decima die mensis ipse est annus xix regis
Babilonis venit Nabuzardan princeps milicie qui stabat coram rege
Babilonis in Ierusalem. et incendit domum domini et domum regis. et omnes domos
Ierusalem. et omnem domum magnam igne combussit. et totum murum Ierusalem per circuitum
destruxit cuncta exercitus Chaldeorum qui erat cum magistro milicie. De pau-
peribus autem populi et de reliquo vulgo quod remanserat in civitate et de pro-
fugis qui transfugerant ad regem Babilonis et ceteros de multitudine
transtulit Nabuzardan princeps milicie. De pauperibus vero terre reliquit
Nabuzardan princeps milicie vinitores et agricolas. Columpnas quoque
ereas que erant in domo domini et bases et mare ereum quod erat in
domo domini confregerunt Chaldei et tulerunt omne es eorum in Babilonem
et lebetes et creagras et psalteria et fialas et mortariola et omnia
vasa erea que in ministerio fuerant tulerunt. et ydrias et thimiamateria
et urceos et pelves et candelabra et mortariola et ciathos. quotquot
aurea aurea. et quotquot argentea argentea. Tulit magister milicie co-
lumpnas duas. et mare unum. vitulos xii ereos qui erant sub basibus
quas fecerat rex Salomon in domo domini. Non erat pondus eris omnium va-
sorum horum. De columpnis autem x et viii cubiti altitudinis erant in columpna
una. et funiculus xii cubitorum circuibat eam. porro grossitudo eius
iiii digitorum et intrinsecus cava erat et capitella super utramque erea. Al-
titudo capitelli unius v cubitorum. Et retiacula et malagranata super
coronam in circuitu. totum erat ereum. Super capitellum in circuitu omnia
erea. Similiter columpne altera et fuerunt malagranata xc et vi depen-
dentia. Omnia malagranata centum retiaculis circumdabant. Et tulit magister
milicie Saraiam sacerdotem primum et Sophoniam sacerdotem secundum. et tres
custodes vestibuli. et de civitate tulit eunuchum unum qui erat pre-
positus super viros bellatores. et vii viros de hiis qui videbant faciem
regis qui inventi sunt in civitate. et scribam principem militum qui probabat
tyrones. et lx viros de populo terre qui inventi sunt in medio civitatis.
Tulit autem eos Nabuzardan magister milicie et duxit eos ad regem
Babilonis in Reblatha. et percussit eos rex Babilonis et interfecit
eos in Reblatha que est in terra Emath. et translatus est Iuda de terra sua.
Iste est populus quem transtulit Nabuchodonosor. in anno vii Iudeos tria
milia et xxiii. In anno xviii Nabuchodonosor transtulit de Ierusalem animas
octingentas xxx duas. In anno xxiii Nabuchodonosor transtulit Nabu-
zardan magister milicie Iudeorum animas septingentas xlv. Omnes igitur anime
iiii milia sexcente. Et factum est in xxxvii anno transmigracionis Ioachin
regis Iude xii mense xxv die mensis elevavit Evilmerodach rex
Babilonis ipso anno regni sui caput Ioachin regis Iude. et eduxit

eum de domo carceris et locutus est cum eo bona Et posuit thronum
eius super thronum regum qui erant post se in babilone et mutavit ve-
stimenta carceris eius et comedebat panem coram eo semper cunctis diebus
vite sue et cibaria eius perpetua dabantur sibi a rege babilonis sta-
tuta per singulos dies usque ad diem mortis sue cunctis diebus vite eius

Et factum est postquam in captivitate ductus c. Ultimum
est israel et iherusalem deserta est sedit ieremias flens et planxit la-
mentacione hac in iherusalem et amaro animo suspirans et eiu-
lans ait Aleph. Incipit liber Trenorum ieremie prophete

Quomodo sedet sola civitas plena populo
facta est quasi vidua domina gentium princeps provinciarum facta
est sub tributo beth Plorans ploravit in nocte et
lacrime eius in maxillis eius non est qui consoletur eam
ex omnibus caris eius Omnes amici eius spreverunt eam
et facti sunt ei inimici gimel Migravit iudas propter af-
flictionem et multitudinem servitutis habitavit inter gentes nec invenit re-
quiem. Omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias deleth
Vie syon lugent eo quod non sint qui veniant ad solempnitatem Omnes
porte eius destructe sacerdotes eius gementes virgines eius squali- i. sordide aspe
de et ipsa oppressa amaritudine he Facti sunt hostes eius in capite
inimici eius locupletati sunt quia dominus locutus est super eam Propter multitu-
dinem iniquitatum eius parvuli ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis
Wau Et egressus est a filia syon omnis decor eius facti sunt principes
eius velut arietes non invenientes pascua et abierunt absque fortitudine
ante faciem subsequentis. Zay Recordata est iherusalem dierum afflictionis
sue et prevaricationis omnium desiderabilium suorum que habuerat a diebus
antiquis cum caderet populus eius in manu hostili et non esset auxiliator
Viderunt eam hostes eius et deriserunt sabbata eius heth Peccatum peccavit no
iherusalem propterea instabilis facta est Omnes qui glorificabant eam spreverunt
illam quia viderunt ignominiam eius ipsa autem gemens et conversa retror-
sum Teth Sordes eius in pedibus eius nec recordata est finis sui
deposita est vehementer non habens consolatorem Vide domine afflictionem meam
quoniam erectus est inimicus meus Jeth Manum suam misit hostis ad omnia
desiderabilia eius quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum de quibus
preceperas ne intrarent ecclesiam tuam coph Omnis populus eius gemens
et querens panem dederunt preciosa queque pro cibo ad refocillandam
animam Vide domine et considera quoniam facta sum vilis lameth O vos omnes
qui transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus
quoniam vindemiavit me ut locutus est dominus in die ire furoris sui mem
De excelso misit ignem in ossibus meis et erudivit me expandit
rethe pedibus meis convertit me retrorsum posuit me desolatam tota

die meroris confectam. Nun Vigilavit iugum iniquitatum mearum in manu
eius convolutae sunt et impositae collo meo. Infirmata est virtus mea. Dedit
me dominus in manu de qua non potero surgere. Samech Abstulit omnes
magnificos meos dominus de medio mei. Vocavit adversum me tempus ut
contereret electos meos. Torcular calcavit dominus virgini filiae Iuda. Ain Idcirco
ego plorans et oculus meus deducens aquas. quia longe factus est a me consola-
tor convertens animam meam. Facti sunt filii mei perditi. quoniam invaluit inimicus. Fe
Expandit Syon manus suas. non est qui consoletur eam. Mandavit dominus adversum
Iacob in circuitu eius hostes eius. Facta est Ierusalem quasi polluta men-
struis inter eos. Sade Iustus est dominus quia os eius ad iracundiam provocavi.
Audite obsecro universi populi et videte dolorem meum. Virgines meae et
iuvenes mei abierunt in captivitatem. Caph Vocavi amicos meos et ipsi
deceperunt me. sacerdotes mei et senes mei in urbe consumpti sunt. quia quaesierunt cibum
sibi ut confortarent animam suam. Res Vide domine quoniam tribulor. venter meus
conturbatus est. subversum est cor meum in memetipsa. quoniam amaritudine plena
sum. foris interficit gladius. et domi mors similis est. Sen Audierunt quia ingemi-
sco ego. et non est qui consoletur. Omnes inimici mei audierunt malum meum. laetati
sunt quoniam tu fecisti. Adduxisti diem consolationis et fient similes mei. Thau
Ingrediatur omne malum eorum coram te. et vindemia eos sicut vindemiasti
me propter omnes iniquitates meas. Multi enim gemitus mei et cor meum maerens.
Quomodo obtexit caligine in furore suo dominus filiam Aleph. Capitulum II
Syon. proiecit de caelo in terram inclitam Israel. et non est recordatus sca-
belli pedum suorum in die furoris sui. Beth Praecipitavit dominus nec pepercit
omnia speciosa Iacob. destruxit in furore suo munitiones virginis Iudae. deie-
cit in terram. polluit regnum et principes eius. Gimel Confregit in ira
furoris sui omne cornu Israel. avertit dexteram retrorsum suam a facie inimici
et succendit in Iacob quasi ignem flammae devorantis in gyro. Deleth Tetendit
arcum suum quasi inimicus. firmavit dexteram suam quasi hostis. et occidit omne
quod pulchrum erat visu. in tabernaculis filiae Syon. effudit quasi ignem indi-
gnationem suam. He Factus est dominus velut inimicus. praecipitavit Israel. praecipitavit
omnia moenia eius. dissipavit munitiones eius et replevit in filia Iudae
humiliatum et humiliatam. Vau Et dissipavit quasi hortum tentorium suum
demolitus est tabernaculum suum. Oblivioni tradidit dominus in Syon festivi-
tatem et sabbatum. et in opprobrium et in indignationem furoris sui regem et sacerdotem.
Repulit dominus altare suum. maledixit sanctificationi suae. Tradidit in
in manu inimici muros turrium eius. vocem dederunt in domo domini. sicut
in die sollempni. Cogitavit dominus dissipare murum filiae Syon. tetendit funi-
culum suum. et non avertit manum suam a perditione. luxitque antemurale. et
murus pariter dissipatus est. Theth Defixae sunt in terra portae eius. perdidit
et contrivit vectes eius. regem eius et principes eius in gentibus. non est lex
et prophetae eius non invenerunt visionem a domino. Sederunt in terra conticuerunt

senes filie syon. consperserunt cinere capita sua. accincti sunt ciliciis. Ab-
iecerunt in terram capita sua virgines ierusalem accincte sunt ciliciis abiecerunt
in terram capita sua virgines iuda. Caph. Defecerunt pre lacrimis oculi
mei conturbata sunt viscera mea. effusum est in terra iecur meum super
contricionem filie populi mei. cum deficeret parvulus et lactans in plateis oppidi
Lameth. Matribus suis dixerunt. Ubi est triticum et vinum. cum deficerent quasi
vulnerati in plateis civitatis. cum exalarent animas suas in sinu matrum
suarum. Mem. Cui comparabo te vel cui assimilabo te filia ierusalem. Cui ad-
equabo te et consolabor te virgo filia syon. Magna est enim velut mare contricio
tua. quis medebitur tui. Nun. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta nec
aperiebant iniquitatem tuam ut te ad penitenciam provocarent. Viderunt autem tibi
assumpciones falsas et eiectiones. Sameth. Plauserunt super te manibus
omnes transeuntes per viam sibilaverunt et moverunt caput suum super filia
ierusalem. Hec est urbs dicentes perfecti decoris. gaudium universe ter-
re. Ain. Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui. sibilaverunt et fremuerunt
dentibus et dixerunt. devorabimus eam. En ista est dies quam expectabamus.
invenimus vidimus. Fe. Fecit dominus que cogitavit. explevit sermonem
suum quem preceperat a diebus antiquis destruxit et non pepercit et letificavit
super te inimicum. exaltavit cornu hostium tuorum. Sade. Clamavit cor eorum
ad dominum super muros filie syon. Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et no-
ctem. non des requiem tibi. neque taceat pupilla oculi tui. Coph. Consurge
lauda in nocte. in principio vigiliarum effunde sicut aquam cor tuum ante con-
spectum domini. Leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum qui fame
perierunt in capite omnium compitorum. Res. Vide domine et considera quem vindemiaveris ita.
Ergo ne comedent mulieres fructum suum parvulos ad mensuram palme.
Si occiditur in sanctuario domini sacerdos et propheta. Syn. Iacuerunt in terra
foris puer et senex. virgines mee et iuvenes mei ceciderunt in gladio.
Interfecisti eos in die furoris tui. percussisti nec misertus es. Thau.
Vocasti quasi ad diem sollempnem qui terrerent me de circuitu et non fuit in die
furoris domini qui effugeret et relinqueretur. Quos educavi et enutrivi
inimicus meus consumpsit eos. Aleph. Capitulum iii.
Ego vir videns paupertatem meam in virga indignacionis eius.
Aleph. Me minavit et adduxit in tenebras et non in lucem. Beth.
Tantum in me vertit et convertit manum suam tota die. Beth. Vetustam
fecit carnem meam et pellem meam. contrivit omnia ossa mea. Edificavit
in gyro meo. et circumdedit me felle et labore. Beth. In tenebrosis col-
locavit me quasi mortuos sempiternos. Gimel. Circumedificavit adversum me
ut non egrediar aggravavit compedem meum. Gimel. Sed et cum clamavero
exclusit oracionem meam. Gimel. Conclusit vias meas lapidibus quadris
semitas meas subvertit. Deleth. Ursus insidians factus est michi. leo in abscon-
ditis. Deleth. Semitas meas subvertit. et confregit me. posuit me desolatam

Deleth Tetendit arcum suum et posuit me quasi signum ad sagittam He Misit
in renibus meis filias pharetre sue He Facta sum in derisum omni
populo: canticum eorum tota die He Replevit me amaritudinibus: inebriavit
me absinthio Vau Et fregit ad numerum dentes meos: cibavit me cinere.
Vau Et repulsa est anima mea: oblita sum bonorum Vau Et dixi perijt finis
meus et spes mea a domino Zay Recordare paupertatis et transgressionis
mee: absinthii et fellis Zay Memoria memor ero: et tabescet in me anima
mea Zay Hec recolens in corde meo in deo sperabo Heth Misericordie domini
quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes eius Heth Novi dilu-
culo: multa est fides tua Heth Pars mea dominus dixit anima mea: propterea ex-
pectabo eum Thet Bonus est dominus sperantibus in eum: anime querenti illum Thet
Bonum est prestolari cum silentio salutare dei Thet Bonum est viro cum portaverit
iugum domini ab adolescentia sua Joth Sedebit solitarius et tacebit: quia
levavit se super se Joth Ponet in pulvere os suum si forte sit spes.
Joth Dabit percutienti se maxillam: saturabitur obprobriis Caph Quia non
repellet in sempiternum dominus: quia si abiecit et miserebitur secundum multitudinem
misericordiarum suarum Caph Non enim humiliavit ex corde suo: et abiecit filios hominum
Lamed Ut contereret sub pedibus suis omnes vinctos terre Lamed Ut declina-
ret iudicium viri in conspectu vultus altissimi Lamed Ut perverteret hominem
in iudicio suo: dominus ignoravit Mem Quis est iste qui dixit ut fieret: domino
non iubente Mem De ore altissimi non egredientur nec bona nec mala
Mem Quid murmuravit homo vivens: vir pro peccatis suis Nun Scrutemur
vias nostras et queramus et revertamur ad dominum Nun Levemus corda nostra ad
dominum cum manibus in celos Nun Nos inique egimus et ad iracundiam provoca-
vimus: ideo tu inexorabilis es Samech Operuisti in furore et percussisti nos
occidisti nec pepercisti Samech Opposuisti nubem tibi ne transeat oratio Samech
Eradicationem et abiectionem posuisti me in medio populorum Phe Aperuerunt
super nos os suum omnes inimici Phe Formido et laqueus facta est nobis
vaticinatio et contritio Phe Divisiones aquarum deduxit oculus meus in contri-
tione filie populi mei Ain Oculus meus afflictus est nec tacuit: eo quod non esset
requies Ain Donec respiceret et videret dominus de celis Ain Oculus meus
depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis mee Sade Venatione ceperunt
me quasi avem inimici mei gratis Sade Lapsa est in lacum vita mea: et posuerunt
lapidem super me Sade Inundaverunt aque super caput meum: dixi perij
Coph Invocavi nomen tuum domine de lacu novissimo Coph Vocem meam
audisti ne avertas aurem tuam a singultu meo et clamoribus Coph
Appropinquasti in die qua invocavi te: dixisti ne timeas Res Iudicasti domine
causam anime mee: redemptor vite mee Res Vidisti domine iniquitatem eorum
adversum me iudica iudicium meum Res Vidisti omnem furorem: universas
cogitationes eorum adversum me Sen Audisti obprobria eorum domine omnes cogitationes
eorum adversum me tota die Sen Labia insurgentium mihi: et meditationes eorum

adversum me tota die. Sen Sessionem eorum et resurrectionem eorum vide: ego sum
psalmus eorum. thau Reddes eis vicem domine iuxta opera manuum suarum
thau Dabis eis scutum cordis laborem tuum thau Persequeris in
furore tuo et conteres eos sub celis domine. Aleph. Capitulum iiii. iiii
Quomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus dispersi sunt
lapides sanctuarii in capite omnium platearum Beth Filii Syon in-
cliti et amicti auro primo quomodo reputati sunt in vasa testea opus
manuum figuli Gimel Sed et lamie nudaverunt mammam lactaverunt
catulos suos. filia populi mei crudelis quasi strucio in deserto Deleth Ad-
hesit lingua lactentis ad palatum in siti parvuli pecierunt panem et non erat
qui frangeret eis He Qui vescebantur voluptuose interierunt in viis qui
nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora Vau Et maior effecta est — in tunicis de pannis tinctis de croco
iniquitas populi mei peccato Sodomorum que subversa est in momento et non ceperunt
in ea manus. Zay Candidiores nazarei eius nive nitidiores lacte ru-
bicundiores ebore antiquo saphiro pulchriores Heth Denigrata est super car-
bones facies eorum et non sunt cogniti in plateis. adhesit cutis eorum
ossibus aruit et facta est quasi lignum Theth Melius fuit occisis gladio quam
interfectis fame quoniam isti extabuerunt consumpti sunt a sterilitate terre Ioth
Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos facti sunt cibus earum
in contritione filie populi mei Coph Complevit dominus furorem suum effudit iram
indignationis sue et succendit ignem in Syon et devoravit fundamenta eius
Lamed Non crediderunt reges terre et universi habitatores orbis quoniam ingrederetur
hostis et inimicus per portas Ierusalem Mem Propter peccata prophetarum eius et iniquitates
sacerdotum eius hec omnia contigerunt qui effuderunt in medio sanguinem iustorum
Nun Erraverunt ceci in plateis polluti sunt sanguine cumque non pos-
sent tenuerunt lacinias suas Samech Recedite polluti clamaverunt eis — vestes laceratas
recedite abite nolite tangere iurgati quippe sunt et commoti dixerunt inter
gentes non addet ultra ut habitet in eis Phe Facies domini divisit eos non
addet ut respiciat eos. facies sacerdotum non erubuerunt neque senum miserti
sunt Ffe Cum adhuc subsisteremus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum
vanum cum respiceremus attenti ad gentem que salvare nos non poterat Sade
Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum appropinquavit finis
noster completi sunt dies nostri quia venit finis noster Coph Velociores fuerunt per-
secutores nostri aquilis celi super montes persecuti sunt nos in deserto insidiati
sunt nobis Res Spiritus oris nostri christus dominus captus est in peccatis nostris cui diximus
in umbra tua vivemus in gentibus Sin Gaude et letare filia Edom
que habitas in terra Hus ad te quoque perveniet calix inebriaberis atque nudaberis
thau Completa est iniquitas tua filia Syon non addet ultra ut transmigret
te visitabit iniquitatem tuam filia Edom discooperiet peccata tua Capitulum v
Recordare domine quid acciderit nobis intuere et respice obprobrium nostrum
Hereditas nostra versa est ad alienos domus nostre ad extraneos pupilli

fecti sumus absque patre matres nostre quasi vidue. Aquam nostram pecunia
bibimus, ligna nostra precio comparavimus. Cervicibus nostris minabamur, lassis
non dabatur requies. Egypto dedimus manum et assyriis ut saturaremur
pane. Patres nostri peccaverunt et non sunt, et nos iniquitates eorum portavimus.
Servi dominati sunt nostri, non fuit qui redimeret de manu eorum. In animabus nostris
afferebamus panem nobis a facie gladii in deserto. Pellis nostra quasi clibanus
exusta est a facie tempestatum famis. Mulieres in syon humiliaverunt, vir-
gines in civitatibus iuda. Principes manu suspensi sunt, facies senum
non erubuerunt. Adolescentibus impudice abusi sunt, et pueri in ligno cor-
ruerunt. Senes de portis defecerunt, iuvenes de choro psallentium.
Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster. Cecidit corona ca-
pitis nostri, ve nobis quia peccavimus. Propterea mestum factum est cor nostrum, ideo
contenebrati sunt oculi nostri propter montem syon quia disperiit, vulpes am-
bulaverunt in eo. Tu autem domine in eternum permanebis, solium tuum in generatione et gene-
ratione. Quare in perpetuum oblivisceris nostri, derelinques nos in longitudine dierum.
Converte nos domine ad te et convertemur, innova dies nostros sicut a principio.
Sed proiciens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer. Incipit prologus
libri Baruch

Liber iste qui baruch nomine prenotatur in hebreo
canone non habetur sed tantum in editione vulgata. Similiter et epistola
ieremie. Propter notitiam autem legentium hic scripta sunt, quia
multa de christo novissimisque temporibus indicant. c. i

t hec verba libri que scripsit baruch filius nerie
filii maasie filius sedechie filii sedei filii
elchie in babylonia in anno quinto septima die mensis
in tempore quo ceperunt chaldei ierusalem et succenderunt eam
igni. Et legit baruch verba libri huius ad aures
iechonie filii ioachim regis iuda et ad aures
universi populi venientis ad librum. Et ad aures po-
tentium filiorum regum et ad aures presbyterorum et ad
aures populi a minimo usque ad maximum eorum
omnium habitantium in babylonia et ad flumen sedi. Qui audientes plo-
rabant et ieiunabant et orabant in conspectu domini et collegerunt pecuniam
secundum quod potuit uniuscuiusque manus, et miserunt in ierusalem ad ioachim
filium helchie filii salon sacerdotem et ad sacerdotes et ad omnem populum
qui inventi sunt cum eo in ierusalem cum acciperent vasa templi domini que ablata
fuerant de templo revocare in terram iuda decima die mensis siban, vasa
argentea que fecit sedechias filius iosie rex iuda postea quam cepisset
rex babylonis nabuchodonosor iechoniam et principes et vinctos
et potentes et populum terre ab ierusalem, adduxit eos vinctos in babylonem.
Et dixerunt: Ecce misimus ad vos pecuniam de quibus emite holocau-
stomata et thus et facite manna et offerte pro peccato ad aram domini

dei nostri Et orate pro vita nabuchodonosor regis babilonie et pro vita
balthasar filii eius ut sint dies eorum sicut dies celi super terram. et
det dominus virtutem nobis et illuminet oculos nostros ut vivamus sub umbra
Nabuchodonosor regis babilonie et sub umbra balthasar filii eius. et
serviamus eis multis diebus et inveniamus graciam in conspectu eorum. et pro
nobis ipsis orate ad dominum deum nostrum Quia peccavimus domino deo nostro. et non
est aversus furor eius a nobis usque in hunc diem Et legite librum istum quem
misimus ad vos recitari in templo domini in die solempni. et in die oportuno
et dicetis Domino deo nostro iusticia. nobis autem confusio faciei nostre sicut dies
hec omni iude et omnibus habitantibus in ierusalem regibus nostris et principibus nostris.
sacerdotibus nostris et prophetis nostris et patribus nostris Peccavimus ante dominum deum
nostrum et non credidimus diffidentes in eum. et non fuimus subiectibiles illi
et non obaudivimus voci domini dei nostri ut ambularemus in mandatis eius
que dedit nobis. A die qua eduxit patres nostros de terra egipti usque in
diem hunc Eramus incredibiles ad dominum deum nostrum. et dissipati recessimus ne
audiremus vocem ipsius. Et adheserunt nobis multa mala et maledictiones
que constituit dominus moysi servo suo. Qui eduxit patres nostros de terra
egipti. dare nobis terram fluentem lac et mel. sicut hodierna die Et non
audivimus vocem domini dei nostri secundum omnia verba prophetarum quos misit ad
nos. Et abivimus unusquisque in sensum cordis nostri maligni. operari
diis alienis facientes mala ante oculos domini dei nostri C II

Propter quod statuit dominus deus noster verbum suum quod locutus est ad nos
et ad iudices nostros qui iudicaverunt in israel. et ad reges nostros
et ad principes. et ad omnem israel et iuda. ut adduceret dominus super nos
mala magna que non sunt facta sub celo. quemadmodum facta sunt in ierusalem
secundum que scripta sunt in lege moysi. ut manducaret homo carnes filii sui
et carnes filie sue. Et dedit illos sub manu regum omnium qui sunt in
circuitu nostro in improperium et in desolacionem in omnibus populis in quibus nos
dispersit dominus Et facti sumus subtus et non super Quia peccavimus domino deo
nostro non obaudiendo voci ipsius Domino deo nostro iusticia. nobis autem et patribus
nostris confusio faciei sicut dies hic. quia locutus est dominus super nos omnia
mala hec. que venerunt super nos. et non sumus deprecati faciem domini
dei nostri ut reverteremur unusquisque nostrum a viis nostris pessimis Et
vigilavit dominus in malis et adduxit ea super nos Quia iustus est dominus
in omnibus operibus suis. que mandavit nobis. et non audivimus vocem ipsius
ut iremus in preceptis domini que dedit ante faciem nostram Et nunc domine
deus israel qui eduxisti populum tuum de terra egipti in manu valida. et in signis
et in prodigiis. et in virtute tua magna et in brachio excelso. et feci-
sti tibi nomen sicut dies ista. Peccavimus impie egimus inique gessimus
domine deus noster in omnibus iusticiis tuis Avertatur ira tua a nobis. quia
derelicti sumus pauci inter gentes ubi dispersisti nos Exaudi domine preces

mas et oros meas. ⁊ educ nos propter te. ⁊ da nos inuenire gratiam ante
faciem eorum qui nos abduxerunt. vt sciat omnis terra quia tu es dominus deus noster
⁊ quia nomen tuum inuocatum est super israel ⁊ super genus ipsius. Respice domine de
domo sancta tua in nos. ⁊ inclina aurem tuam ⁊ exaudi. Aperi oculos tuos et
vide. quia non mortui qui sunt in inferno. quorum spiritus acceptus est a visceribus
suis. dabunt honorem ⁊ iustificationem domino. sed anima que tristis est super magni-
tudine mali. ⁊ incedit curua ⁊ infirma. ⁊ oculi deficientes ⁊ anima esuri-
ens dabit gloriam ⁊ iustitiam domino. quia non secundum iustitias patrum nostrorum nos fun-
dimus preces ante conspectum tuum domine deus noster. Sed quia misisti iram tuam et
furorem tuum super nos. sicut locutus es in manu puerorum tuorum prophetarum
dicens. Sic dicit dominus. Inclinate humerum vestrum ⁊ ceruicem vestram ⁊ opera
facite regi babilonis. ⁊ sedebitis in terra quam dedi patribus vestris. Quod si
non audieritis vocem domini dei vestri operari regi babilonis defectionem vestram faciam
de ciuitatibus iuda. ⁊ a foris ierusalem ⁊ auferam a vobis vocem iocunditatis
⁊ vocem gaudii ⁊ vocem sponsi ⁊ vocem sponse. ⁊ erit terra sine vestigio ab
inhabitantibus eam. Et non audierunt vocem tuam vt operarentur regi babilonis
⁊ statuisti verba tua que locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum
vt transferrentur ossa regum nostrorum ⁊ ossa patrum nostrorum de loco suo. Et
ecce sunt proiecta in calore solis ⁊ in gelu noctis ⁊ mortui sunt in do-
loribus pessimis ⁊ in gladio ⁊ in fame ⁊ in emissione. ⁊ posuisti tem-
plum in quo inuocatum est nomen tuum in ipso. sicut est hec dies propter iniquitatem
domus israel ⁊ domus iuda. Et fecisti in nobis domine deus noster secundum omnem
misericordiam tuam illam magnam. sicut locutus es in manu pueri tui moysi in
die qua precepisti ei scribere legem tuam coram filiis israel dicens. Si non
obaudieritis vocem meam. multitudo hec magna ⁊ multa conuertetur in minimam
inter gentes. quo ego dispergam illos. quia scio quia me non audiet populus.
Populus est enim dura ceruice. et conuertetur ad cor suum in terra captiuitatis sue
Et scient quia ego sum dominus deus eorum. ⁊ dabo eis cor ⁊ intelligent. ⁊ aures
⁊ audient. ⁊ laudabunt me in terra captiuitatis sue. ⁊ memores erunt
nominis mei. ⁊ auertent se a dorso suo duro. ⁊ a malignitatibus suis. quia
reminiscentur viam patrum suorum qui peccauerunt in me. Et reuocabo eos
in terram quam iuraui patribus illorum Abraham ysaac ⁊ iacob. ⁊ dominabuntur
eis ⁊ multiplicabo eos. ⁊ non minorabuntur. ⁊ statuam illis testamentum
alterum. vt sim illis in deum. ⁊ ipsi erunt mihi in populum. ⁊ non mouebo am-
plius populum meum filios israel a terra quam dedi illis. C iii

Et nunc domine omnipotens deus israel anima in angustiis ⁊ spiritus anxius
clamat ad te. Audi domine ⁊ miserere. quia deus es misericors et
miserere nostri. quia peccauimus ante te. qui sedes in sempiternum. et
nos peribimus in euum. Domine omnipotens deus israel audi nunc orationem mortuorum
israel ⁊ filiorum ipsorum. quia peccauerunt ante te ⁊ non audierunt vocem domini dei
sui. ⁊ agglutinata sunt nobis mala. Noli meminisse iniquitates patrum

[pat]rum nostrorum. sed memento manus tue et nominis tui in tempore isto quia tu es dominus de-
us noster et laudabimus te hodie quia propter hoc dedisti timorem tuum in cordibus
nostris ut invocemus nomen tuum et laudemus te in captivitate nostra quia
convertimur ab iniquitate patrum nostrorum qui peccaverunt ante te. Et ecce nos
hodie in captivitate nostra sumus quia nos dispersisti in improperium et in maledictum
et in peccatum secundum omnes iniquitates patrum nostrorum qui discesserunt a te domine deus
noster. Audi israel mandata vite auribus percipe ut scias prudentiam. Quid
est israel quod in terra inimicorum es. Inveterasti in terra aliena coinquinatus es cum
mortuis deputatus es cum descendentibus in infernum. Dereliquisti fontem sapientie
nam si in via dei ambulasses habitasses utique in pace super terram. Disce ubi
sit prudentia ubi sit virtus ubi sit intellectus ut scias simul ubi sit longiturnitas vite et
victus ubi sit lumen oculorum et pax. Quis invenit locum eius et quis
intravit in thesauros eius. Ubi sunt principes gentium et qui dominantur
super bestias que sunt super terram. Qui in avibus celi ludunt qui argentum the-
saurizant et aurum in quo confidunt homines et non est finis acquisitionis
eorum. Qui argentum fabricant et solliciti sunt nec est inventio operum illorum.
Exterminati sunt et ad inferos descenderunt et alii loco eorum exurrexerunt.
Iuvenes viderunt lumen et habitaverunt super terram viam autem discipline igno-
raverunt neque intellexerunt semitas eius neque filii eorum susceperunt
eam. a facie eorum longe facta est. Non est audita in terra chanaan neque
visa est in theman. Filii quoque agar qui exquisierunt prudentiam que de
terra est et negociatores terre et theman et fabulatores et exquisi-
tores prudentie et intelligentie viam sapientie nescierunt neque commemorati
sunt semitas eius. O israel quam magna est domus dei et ingens locus posses-
sionis eius. magna et non habet finem excelsus et immensus. Ibi fuerunt
gigantes nominati illi qui ab initio fuerunt statura magna scientes bellum.
Non hos elegit dominus neque viam discipline dedit eis. propterea perierunt
et non habuerunt sapientiam perierunt propter insipientiam suam. Quis ascendit in ce-
lum et accepit eam et deduxit eam de nubibus. Quis transfretavit mare et
invenit illam. et attulit illam super aurum electum. Non est qui possit scire
viam eius neque qui exquirat semitas eius. Sed qui scit universa
novit eam. et invenit eam prudentia. Qui preparavit terram in tempore eterno
et replevit eam pecudibus et quadrupedibus. Qui emittit lumen et va-
dit. et vocavit illud et obaudit illi in tremore. Stelle autem dederunt lumen
in custodiis suis et letate sunt. Vocate sunt et dixerunt adsumus et
luxerunt ei cum iocunditate qui fecit illas. Hic est deus noster et non estimabitur
alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam discipline et tradidit illam
iacob puero suo. et israel dilecto suo. Post hec in terris visus est et cum ho-

Hic liber mandatorum dei et lex [ho]minibus conversatus est. C iiii
que est in eternum. Omnes qui tenent eam pervenient ad vitam. qui
autem dereliquerunt eam in mortem. Convertere iacob et apprehende eam

Ambla pvia ad splēdore ꝯª lumē eius· ne tradas alti glaꝫ tuā
ꝛ dignitatē tuā gēti alīe Bti sumꝰ isrl qm̄ que deo placēt nob ma-
nifesta sūt Animequior esto pplꝰ dei memorabilis isrl· venūdati estis
gentibꝫ nō ī pditoꝫ· ꝓpt qd' ī ira ad iracūdiā puocastis dm̄· traditi
estis aduersariis· Exacerbastis enī eū q̄ fecit vos deū etnū· immola-
tes demoniis ꝛ nō deo Obliti n̄ estis eū q̄ nutriuit vos· ꝛ contristastis
nutricē vrāꝫ ierlm̄ Vidit enī iracūdiā a deo venientē uob et dix Audi-
te cōfines syon· adduxit n michi dus luctū magnū· Vidi enī captiuitatē ppli
mei ꝛ filiorꝫ meorꝫ ꝛ filiarꝫ· quā supduxit illis etnus Nutriui enī
illos cū iocūditate· dimisi at eos cū fletu ꝛ luctu Neo gaudeat sup
me vidua ꝛ desolata· a multis derelicta sum ppt pctā filiorꝫ meorꝫ· q̄r
declinauerūt a lege dei Iusticias aūt ipius nescierūt nec ambulauerūt
p vias mādatorꝫ dei· neqꝫ p semitas veritatꝫ eiꝰ cū iusticia ingssi sunt·
Veniat cōfines syō· ꝛ memorent captiuitatē filiorꝫ ꝛ filiarꝫ meaꝫ quā
supduxit illis etnus Adduxit eī sr illos gentē de longinquo· gentem
impbā ꝛ alteriꝰ lingue· qui nō sūt reueriti senē· neqꝫ puerorum
misti sūt· ꝛ abduxerūt filios vidue· ꝛ a filiis unicā desolauerūt
Ego at qd possū adiuuare vos Qui enī adduxit sup vos mala-
ipe vos eripiet de manibꝫ inimicorꝫ vrorꝫ Ambulate filii ambulate·
ego enī derelicta sū sola· Exui me stola pacis· indui at me sacco
obsecraciōis· et clamabo ad altissimū ī diebꝫ meis Animequiores
estote filii· clamate ad dnm̄· ꝛ eripiet vos de manꝰ pncipū inimicorꝫ
Ego at spaui ī etnū salutē vrāꝫ· ꝛ venit michi gaudiū a scto super
mīa· que veniet vob ab etno saluatore nr̄o Emisi enī vos cū
luctu ꝛ ploratu· reducet at uos michi dns cū gaudio ꝛ iocūditate ī etnū
Sic enī viderūt vicine syon ī iocunditate captiuitatē vrāꝫ· sic videbūt
ꝛ i celeritate salutē vrāꝫ ī deo· q̄ superveniet vob cū honore magno ꝛ sple-
dore etno· Filii paciēt sustinete irā q̄ superveniet vob· psecutus ē enī
te inimicꝰ tuus· sꝫ cito videbis pdicōꝫ ipīus· ꝛ sup ceruices ipius ascendes
Delicati mei ambulauerūt vias aspas· ducti sūt n ut grex direptꝰ
ab inimicis Animequiores estote filii ꝛ pclamate ad dnm̄· erit n memoria
vrā ab eo qui ducit vos Sic enī fuit sensꝰ vr̄ ut erraretis a deo·
decies tm̄ iterū cōuertētes requiretis eū· Qui n induxit vob mala·
ipe rursū adducet vob sempitnā iocunditatē cū salute vrā Animeqor
esto ierlm̄ Exhortat enī te q' te nominauit Nocentes pibunt· qui
te vexauerūt· ꝛ qui gratulati sūt in tua ruina punient Ciuitates
quibꝫ seruierūt filii tui punient ꝛ que accepit filios tuos Sic enī
gauisa ē in tua ruina· ꝛ letata ē in tuo casu· sic contristabit
in sua desolacōe· ꝛ amputabit exultacō multitudinis eius· et gau-
dimoniū eius erit in luctu Ignis n superveniet ei ab etno ī longi-
turnis diebꝫ· ꝛ habitabit a demoniis ī multitudie tpis Circumspice

ierusalem ad orientem et vide iocunditatem a deo tibi venientem. b
Ecce enim venient filii tui quos dimisisti dispersos venient
collecti tibi ab oriente usque ad occidentem in verbo sancti gaudentes
in honore dei. Exue te ierusalem stola luctus et vexacionis tue. et
indue te decore et honore eius. que a deo tibi est in sempiterna gloria
Circumdabit te diploide deus iusticie. et imponet mitram capiti tuo ho-
noris eterni. Deus enim ostendet splendorem suum in te qui sub celo est. Nomina-
bit enim tibi nomen tuum a deo in sempiternum pax iusticie et honor pietatis. Ex-
urge ierusalem et sta in excelso et circumspice ad orientem et vide collectos
filios tuos ab oriente sole usque ad occidentem in verbo sancti gaudentes
dei memoria. Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis. Adducet
autem dominus ad te portatos in honorem sic filios regni. Constituit enim
deus humiliare omnem montem excelsum. et rupes perhennes et convalles
replere in equalitatem terre. ut ambulet israel diligenter in honore dei.
Obumbraverunt autem et silve et omne lignum suavitatis israel mandato
dei. Adducet enim deus israel cum iocunditate in lumine maiestatis sue
cum misericordia et iusticia que est ab ipso. Incipit epistola ieremie prophete domini dei

Incipit exemplum epistole quam misit ieremias ad adductos ca-
ptivos in babylonia a rege babiloniorum ut annunciaret
illis secundum quod preceptum est illi a deo. Propter peccata que peccastis ante
deum adducemini in babiloniam captivi ab nabuchodonosor rege babi-
loniorum. Ingressi itaque babiloniam. eritis illic annis plurimis et
temporibus longis usque ad generationes vii. Post hoc autem adducam vos inde
cum pace. Nunc autem videbitis in babilonia deos aureos et argenteos
et ligneos et lapideos in humeris portari ostentantes metum gentibus.
Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis et metuatis et
metus vos capiat in ipsis. Visa itaque turba de retro et ab ante. ado-
rantes dicite in cordibus vestris. Tibi oportet adorari domine. Angelus autem
meus vobiscum est. ipse autem exquiret animas vestras. Nam lignum eorum polita
a fabro. ipsa etiam inaurata et inargentata falsa sunt et non possunt loqui.
Et sic virgini amanti ornamenta. ita accepto auro fabricata sunt.
Coronas certe habent aureas super capita sua dii illorum. Unde subtra-
hunt sacerdotes ab ipsis aurum et argentum et erogant in semetipsis.
Dant autem ex ipso prostitutis et meretrices ornant. et iterum cum receperint
illud a meretricibus. ornant deos suos. Hy autem non liberantur ab erugine
et tinea. Opertis autem illis veste purpurea extergent faciem ipsorum propter pul-
verem domus qui est plurimus inter eos. Sceptrum autem habet ut homo.
et sic iudex regionis. qui in se peccantem non interficit. Habet etiam gla-
dium in manu et securim. se autem de bello et a latronibus non liberat. Unde
vobis notum sit quia non sunt dii. ne ergo veneremini eos. Sic enim vas hominis
confractum inutile efficitur. tales sunt et dii eorum. Constitutis illis in domo.

oculi eorum plenum sunt pulvere a pedibus introeuntium. Et sicut alicui qui
regem offendit circumsepte sunt ianue. aut sicut ad sepulcrum adductum
mortuum. ita tutantur sacerdotes ostia clausuris et seris. ne a latro-
nibus expolientur. Lucernas accendunt illis et quidem multas. ex quibus nullam
videre possunt. Sunt autem sicut trabes in domo. Corda vero eorum dicunt elin-
gere serpentes qui de terra sunt. dum comedunt eos et vestimentum eorum
non sentiunt. Nigre fiunt facies eorum a fumo qui in domo fit. Supra
corpus eorum et supra caput volant noctue et hirundines et aves etiam
similiter et catte. Unde scietis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Aurum
etiam quod habent ad speciem est. nisi aliquis exterserit eruginem non fulgebit.
Neque enim dum conflaretur sentiebant. ex omni precio empta sunt. In quibus
spiritus non est in ipsis. sine pedibus in humeris portantur. ostendentes igno-
bilitatem suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea. Propterea si ceciderint
in terram a semetipsis non surgent. neque si quis eum statuerit rectum per semet-
ipsum stabit. Et sicut mortuis munera eorum illis apponentur. Hostias eorum
sacerdotes ipsorum vendunt et abutuntur. Similiter et mulieres eorum detra-
hentes sunt. neque infirmo neque mendicanti aliquid impartiunt. De sacrificiis
eorum fete et menstruate attingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt
dii ne timeatis eos. Unde enim vocantur dii. Quia mulieres apponunt diis
argenteis et aureis et ligneis. Et in domibus eorum sacerdotes sedent
habentes tunicas scissas et capita et barbam rasam. quorum capita nuda
sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in cena mortui. Et vestimenta
eorum auferunt sacerdotes. et vestiunt uxores suas et filios suos. Neque
si quid mali patiuntur ab aliquo. neque si quid boni poterunt retribuere
neque regem constituere possunt. neque auferre. Similiter neque divitias dare
possunt neque malum retribuere. Si quis illis votum voverit et non reddiderit
nec hoc requirent. Hominem a morte non liberant neque infirmum a potentiore
eripiet. Hominem cecum ad visum non restituent. De necessitate hominem
non liberabunt. Vidue non miserebuntur. neque orphanis bene facient.
Lapidibus de monte similes sunt dii illorum. lignei et lapidei. aurei et
argentei. Qui autem colunt illa confundentur. Quomodo ergo estimandum est aut
dicendum illos esse deos. Adhuc enim ipsis Chaldeis non honorantibus
ea. qui cum audierint mutum non posse loqui. offerent illud ad Bel po-
stulantes ab eo loqui. quasi possint sentire qui non habent motum
et ipsi cum intellexerint relinquent ea. Sensum enim non habent ipsi dii eorum.
Mulieres autem circumdate funibus in viis sedent. succendentes ossa olivarum.
Cum autem aliqua ex ipsis abstracta ab aliquo transeunte dormierit
cum ea proxime sue exprobrat. quod ea non sit digna habita sicut ipsa. neque funis
eius diruptus. sed omnia que illis fiunt falsa sunt. Quomodo ergo estimandum
aut dicendum est illos esse deos. A fabris autem et artificibus facta sunt. Nichil
aliud erit. nisi quod volunt sacerdotes aut artifices. Ipsi etiam qui ea

faciunt. non sunt

fecerunt non sunt multa temporis Nunquid ergo possunt que ab ipsis fabricata sunt
esse dii Reliquerunt autem falsa et opprobrium postea futuris Nam cum super-
venerit illis prelium et mala cogitant sacerdotes ubi se abscondant cum
illis Quomodo ergo sentire debeant quod dii sunt qui nec de bello se liberant
nec de malis se eripiunt Nam cum sint lignea et inaurata et inargentea
ta sciet postea quia falsa sunt gentibus universis et regibus que manifesta
sunt quia non sunt dii sed opera manuum hominum et nullum opus dei in ipsis Cui
ergo notum est quia non sunt dii sed opera manuum hominum et nullum opus
dei in illis est Regem regioni non suscitant pluviamque hominibus
non dabunt Iudicium quoque non discernent neque regiones liberabunt
ab iniuria Quia nichil possunt sicut cornicule inter medium celi et terre
Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum aureorum et argen-
teorum sacerdotes quidem ipsorum fugient et liberabuntur ipsi vero sicut tra-
bes in medio comburentur Regi autem et bello non resistent Quomodo ergo
estimandum est aut dicendum quia dii sunt Non a furibus neque latronibus
se liberabunt dii lignei et lapidei et inaurati et inargentati quibus
hii qui fortiores sunt aurum et argentum et vestimentum quo operti sunt
auferent illis et abibunt nec sibi auxilium ferent Itaque melius est esse
regem ostentantem virtutem suam aut vas in domo utile in quo gloriabitur
qui possidebit illud quam falsi dii Melior est tamen vel ostium in domo
quod custodit que in ipsa sunt quam falsi dii Sol quidem et luna et sidera cum sint
splendida et emissa ad utilitates obaudiunt Similiter et fulgur cum apparuerit
perspicuum est Idipsum autem et spiritus in omni regione spirat Et nubes quibus cum
imperatum fuerit a deo perambulare universum orbem perficiunt quod imperatum est eis
Ignis etiam missus desuper ut consumat montes omnes et silvas facit quod
preceptum est ei Hec autem neque speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt
Unde neque estimandum est neque dicendum esse illos esse deos quando non possunt
neque iudicium iudicare neque facere hominibus Scientes itaque quia non sunt dii
ne timueritis eos Neque enim regibus maledicent neque ut sol lucebunt
neque illuminabunt ut luna Bestie meliores sunt illis que possunt fugere sub
tectum ac prodesse sibi Nullo itaque modo vobis est manifestum quia sunt dii
propter quod non timeatis eos Nam sicut in cucumerario formido nichil custodit
ita sunt dii illorum lignei et argentei et inaurati Eodem et in orto spina
alba super quam omnis avis sedet similiter et mortuo proiecto in tenebris
similes sunt dii illorum lignei et inaurati et inargentati A purpura quoque et mar
more que super illo tenet Scietis itaque quia non sunt dii Ipsi etiam
postremo comeduntur et erit opprobrium in regione Melior est homo iustus ygo
qui habet non simulacra nam erit longe ab opprobriis

Incipit prologus in librum Ezechielis prophete

Ezechiel propheta cum Ioachim
rege Iuda captivus ductus est in Babilonem ibique hiis
qui cum eo captivi ducti fuerant prophetavit penitentibus

quod ad Ieremie vaticinium se ultro adversariis tradidisset et viderent
adhuc urbem Ierusalem stare quam ille casuram esse predixerat Tricesimo
autem etatis sue anno et captivitatis quinto exorsus est ad concaptivos loqui
et eodem tempore licet posterior in Chaldea Ieremias in Iudea prophetaverunt Sermo
eius nec satis disertus nec admodum rusticus est sed ex utroque medie temperatus
Sacerdos et ipse sicut Ieremias principia voluminis et finem magnis habet ob-
scuritatibus involuta Sed et vulgata eius editio non multum distat ab
Hebraico Unde satis miror quid cause extiterit ut si eosdem in omnibus
libris haberemus interpretes in aliis eadem in aliis diversa transtulerint Lege
ergo et hunc iuxta translationem nostram qui per cola scripta et commata mani-
festiorem sensum legentibus tribuunt Quia et amici mei et tunc condempna-
verunt dicentes eis quod nemo eos compellat ut legant Sed vereor
ne id eis eveniat quod grece sufficienter dicitur ut vocentur phagolidori
hoc est manducantes ... Incipit liber Ez.

Ez[illegible] in dicitur ab [illegible]

Et factum est in tricesimo anno in quarto in quinta mensis
cum essem in medio captivorum iuxta fluvium Cho-
bar aperti sunt celi et vidi visiones Dei in quinta
mensis ipse est annus quintus transmigrationis regis
Ioachim regis Iuda factum est verbum Domini
ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra
Chaldeorum secus flumen Chobar Et facta est
super eum ibi manus Domini Et vidi et ecce ventus
turbinis veniebat ab aquilone et nubes magna
et ignis involvens et splendor in circuitu eius et de
medio eius quasi species electri id est de medio ignis et ex medio eorum
similitudo quattuor animalium et hic aspectus eorum similitudo hominis erat in eis et
quattuor facies uni et quattuor penne uni Et pedes eorum pedes recti et planta
pedis eorum quasi planta pedis vituli et scintille quasi aspectus eris candentis
et manus hominis sub pennis eorum in quattuor partibus Et facies et pennas
per quattuor partes habebant iuncteque erant penne eorum alterius ad alterum Non
revertebantur cum incederent sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur Simili-
tudo autem vultus eorum facies hominis et facies leonis a dextris ipsorum quattuor
facies autem bovis a sinistris ipsorum quattuor et facies aquile desuper ipsorum
quattuor Et facies eorum et penne eorum extente desuper Due penne
singulorum iungebantur et due tegebant corpora eorum et unumquodque eorum
coram facie sua ambulabat Ubi erat impetus spiritus illuc gradiebantur
nec revertebantur cum ambularent Et similitudo animalium aspectus eorum quasi car-
bonum ignis ardentium et quasi aspectus lampadarum Hec erat visio discurrens
in medio animalium splendor ignis et de igne fulgur egrediens Et animalia ibant
et revertebantur in similitudinem fulguris choruscantis Cumque aspicerem
animalia apparuit rota una super terram iuxta animalia habens quattuor facies i

aspectus rotarum et opus earum quasi visio maris et una similitudo ipsarum quatuor
et aspectus earum et opera quasi sit rota in medio rote Per quatuor partes
earum ibant euntes et non revertebantur cum ambularent Ad quem locum de-
clinabat que prima erat sequebantur et cetere Non revertebantur cum ambula-
rent Statura quoque erat rotis et altitudo et horribilis aspectus et totum corpus
plenum oculis in circuitu ipsarum quatuor Cumque ambularent animalia ambulabant
pariter et rote iuxta ea et cum elevarentur animalia de terra elevabantur simul et
rote Quocumque ibat spiritus illuc eunte spiritu et rote pariter levabantur
sequentes eum Spiritus enim vite erat in rotis Cum euntibus ibant et
cum stantibus stabant et cum elevata a terra pariter elevabantur et rote se-
quentes ea Quia spiritus vite erat in rotis Et similitudo super capita
animalium firmamenti quasi aspectus cristalli horribilis et extenti super
capita eorum desuper Sub firmamento autem penne eorum recte alterius ad
alterum unumquodque duabus alis velabat corpus suum et alterum similiter ve-
labat Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum quasi
sonum sublimis dei Cum autem ambularent quasi sonus erat multitudinis ut
sonus castrorum Cumque starent dimittebantur penne eorum Nam cum fieret
vox super firmamentum quod erat super caput eorum stabant et submitte-
bant alas suas Et super firmamentum quod erat imminens capiti eorum
quasi aspectus lapidis zaphiri similitudo throni et super similitudinem throni
similitudo quasi aspectus hominis desuper Et vidi quasi speciem electri velud
aspectum ignis intrinsecus eius per circuitum a lumbis eius et desuper et a lumbis
eius usque deorsum vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu velud aspec-
tum arcus cum fuerit in nube in die pluvie Hec erat aspectus splendoris per
Et visio similitudinis glorie domini Et · c · ii · circuitum
vidi et cecidi in faciem meam et audivi vocem loquentis et dixit ad
me Fili hominis sta super pedes tuos et loquar tecum Et ingressus
est in me spiritus postquam locutus est mihi et statuit me super pedes meos Et
audivi loquentem ad me et dicentem Fili hominis mitto ego te ad filios
israel ad gentes apostatrices que recesserunt a me Patres eorum prevaricati sunt
pactum meum usque in diem hanc et filii dura facie et indomabili corde sunt
ad quos ego mitto te Et dices ad eos Hec dicit dominus deus si forte vel
ipsi audiant et si forte quiescant quia domus exasperans est et scient quia
fuit propheta in medio eorum Tu ergo fili hominis ne timeas eos neque
sermones eorum metuas quoniam increduli et subversores sunt tecum et cum scor-
pionibus habitas Verba eorum ne timeas et vultus eorum ne formides
quia domus exasperans est Loqueris ergo verba mea ad eos si forte quiescant et
audiant quoniam irritatores sunt Tu autem fili hominis audi quecumque loquor ad te
et noli esse exasperans sicut domus ista domus exasperatrix est Aperi os
tuum et comede quecumque ego do tibi Et vidi et ecce manus missa ad
me in qua erat involutus liber et expandit illum coram me qui erat scriptus

intus et foris et scripte erant in eo lamentaciones et carmen et ve. C. iii.
Et dixit ad me Fili hominis quecunque inveneris comede Comede
volumen istud. et vadens loquere ad filios israel Et aperui os meum
et cibavit me volumine illo Et dixit ad me fili hominis venter
tuus comedet. et viscera tua complebuntur volumine isto quod ego do tibi. Et comedi
illud. et factum est in ore meo sicut mel dulce Et dixit ad me Fili hominis
vade ad domum israel. et loqueris verba mea ad eos Non enim ad populum profundi
sermonis et ignote lingue tu mitteris ad domum israel. neque ad populos multos
profundi sermonis et ignote lingue quorum non possis audire sermones Et si ad illos
mitteris ipsi audirent te Domus autem israel nolunt audire te. quia nolunt
audire me Omnis quippe domus israel attrita fronte est et duro corde Ecce dedi
faciem tuam valenciorem faciebus eorum. et frontem tuam duriorem frontibus
eorum. ut adamantem. et ut silicem dedi faciem tuam Ne timeas eos neque
metuas a facie eorum quia domus exasperans est Et dixit ad me Fili hominis
sermones meos quos ego loquor ad te assume in corde tuo et auribus tuis
audi. et vade et ingredere ad transmigracionem ad filios israel populi tui et loqueris
ad eos et dices eis Hec dicit dominus deus si forte audiant et quiescant Et
assumpsit me spiritus. et audivi post me vocem commocionis magne. Bene-
dicta gloria domini de loco isto. et vocem alarum animalium percucientium alteram
ad alteram. et vocem rotarum sequencium animalia et vocem commocionis magne
Spiritus quoque levavit me et assumpsit me Et abii amarus in indignacione spiritus
mei. manus enim domini erat mecum confortans me Et veni ad transmi-
gracionem ad acervum novarum frugum ad eos qui habitabant iuxta flumen
Chobar. et sedi ubi illi sedebant. et mansi ibi vii. diebus merens
in medio eorum Cum autem pertransissent vii. dies. factum est verbum domini
ad me Fili hominis speculatorem dedi te domui israel. et audies de
ore meo verbum et annunciabis eis ex me Si dicente me ad impium
morte morieris non annunciaveris ei neque locutus fueris ut avertatur a
via sua impia et vivat. ipse impius in iniquitate sua morietur. sanguinem
autem eius de manu tua requiram Si autem annunciaveris tu impio et ille non
fuerit conversus ab impietate sua et a via sua impia. ipse quidem in iniquitate
sua morietur. tu autem animam tuam liberasti Sed et si conversus iustus a iusticia
sua fecerit iniquitatem. ponam offendiculum coram eo. ipse morietur. quia
non annunciasti ei. in peccato suo morietur. et non erunt in memoria iusticie eius
quas fecit. sanguinem vero eius de manu tua requiram. Si autem annunciaveris
iusto ut non peccet iustus. et ille non peccaverit vivens vivet. quia
annunciasti ei. et animam tuam liberasti Et facta est ibi manus domini super me.
Et dixit ad me Surgens egredere in campum et ibi loquar tecum Et ecce
ibi gloria domini stabat. quasi gloria quam vidi iuxta fluvium Chobar. et cecidi
in faciem meam. et ingressus est in me spiritus. et statuit me super pedes
meos. et locutus est mihi. et dixit ad me. Ingredere et includere in medio

domus tue Et tu fili hominis ecce data sunt super te vincula. et liga-
bunt te in eis et non egredieris in medio eorum Et linguam tuam adherere fa-
ciam palato tuo. et eris mutus. nec quasi vir obiurgans. quia domus exasperans
est Cum autem locutus fuero tibi. aperiam os tuum et dices ad eos Hec dicit
dominus deus Qui audit audiat. et qui quiescit quiescat. quia domus exaspe-
ET tu fili hominis sume tibi laterem et c. iiii. [illegible] iiii
pones eum coram te. et describes in eo civitatem Ierusalem. et ordinabis
adversum eam obsidionem. et edificabis munitiones. et comportabis aggerem
et dabis contra eam castra. et pones arietes in gyro Et tu sume tibi
sartaginem ferream et pones eam in murum ferreum inter te et civitatem
et obfirmabis faciem tuam ad eam. et erit in obsidionem et circumdabis eam Signum
est domui Israel Et tu dormies super latus tuum sinistrum. et pones iniquitates
domus Israel super eo numero dierum quibus dormies super illud et assumes in-
iquitates eorum Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum ccc et xc
dies. et portabis iniquitatem domus Israel Et cum compleveris hec dormies
super latus tuum dextrum secundo. et assumes iniquitatem domus Iuda xl diebus.
Diem pro anno. diem inquam pro anno dedi tibi Et ad obsidionem Ierusalem
convertes faciem tuam. et brachium tuum erit extentum. et prophetabis adversum
eam Ecce circumdedi te vinculis. et non te convertes a latere tuo ad latus
aliud. Donec compleas dies obsidionis tue Et tu sume tibi frumentum
et ordeum et fabam et lentem et milium et viciam. et mittes ea in vas
unum. et facies tibi panes numero dierum quibus dormies super latus
tuum Trecentis et xc diebus comedes illud Cibus autem tuus quo vesceris
erit in pondere. xx stateres in die. A tempore usque ad tempus comedes illud
Et aquam in mensura bibes sextam partem hin A tempore usque ad tempus bibes
eam. Et quasi subcinericium ordeaceum comedes illud. et stercore quod egreditur de
homine operies illud in oculis eorum Et dixit dominus Sic comedent filii Israel
panem suum pollutum inter gentes ad quas eiciam eos Et dixi. a. a. a. domine
deus Ecce anima mea non est polluta. et morticinum et laceratum a bestiis non
comedi ab infantia mea usque nunc Et non est ingressa in os meum omnis
caro immunda Et dixit ad me Ecce dedi tibi fimum boum pro sterco-
ribus humanis et facies panem tuum in eo Et dixit ad me Fili hominis
ecce ego conteram baculum panis in Ierusalem. et comedent panem in pondere
et in sollicitudine. et aquam in mensura et in angustia bibent. ut deficientibus
pane et aqua corruat unusquisque ad fratrem suum et contabescant in iniquitatibus
ET tu fili hominis sume tibi gladium acutum c. v. [illegible] b
radentem pilos et assumes eum et duces per caput tuum et per
barbam tuam. et assumes tibi stateram ponderis et divides eos Ter-
tiam partem igni combures in medio civitatis iuxta completionem dierum
obsidionis. et assumes tertiam partem concides gladio in circuitu eius. tertiam
vero aliam disperges in ventum. et gladium nudabo post eos Et sumes

inde parvum numerum. et ligabis eos in summitate pallii tui. et ex eis rursum
tolles et proicies in medio ignis. et combures eos igni. et ex eo egre-
dietur ignis in omnem domum israel. Hec dicit dominus deus. Ista est ierusalem. In
medio gentium posui eam. et in circuitu eius terras. et contempsit iudicia
mea. ut plus esset impia quam gentes et precepta mea ultra quam terre que
in circuitu eius sunt. Iudicia enim mea proiecerunt. et in preceptis meis non
ambulaverunt. Idcirco hec dicit dominus. Quia superastis gentes que in circuitu
vestro sunt. et in preceptis meis non ambulastis. et iudicia mea non fecistis
et iuxta mandata gentium que in circuitu vestro sunt non estis operati. Ideo hec
dicit dominus deus. Ecce ego ad te et ipse ego faciam in medio tui iudicia in
oculis gentium. et faciam in te que non feci. et quibus similia ultra non faciam
propter omnes abhominaciones tuas. Ideo patres comedent filios in medio tui. et filii
tui comedent patres tuos. et faciam in te iudicia. et ventilabo universas
reliquias tuas in omnem ventum. Ideo vivo ego dicit dominus deus. pro eo quod
sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis. et in omnibus abhomina-
cionibus tuis. Ego confringam te et non parcet oculus meus et non miserebor.
Tercia pars tui peste morietur. et fame consumetur in medio tui. et tercia pars tui
gladio cadet in circuitu tuo. Terciam vero partem tuam in omnem ventum dispergam
et gladium evaginabo post eos. et complebo furorem meum. et requiescere
faciam indignacionem meam in eis. et consolabor. et scient quia ego dominus locutus
sum in zelo meo. cum implevero indignacionem meam in eis. et dabo te in desertum
et in obprobrium gentibus que in circuitu tuo sunt. in conspectu omnis pretereuntis
Et eris obprobrium et blasphemia. exemplum et stupor in gentibus que in circu-
itu tuo sunt cum fecero in te iudicia in furore et in indignacione. et in increpa-
cionibus ire. ego dominus locutus sum. quando misero sagittas famis pessimas
in eos que erunt mortifere. et quas mittam ut disperdam vos. et famem con-
gregabo super vos. et conteram in vobis baculum panis. et immittam in vos
famem et bestias pessimas usque ad internicionem. Et pestilencia et san-
guis transibunt per te. et gladium inducam super te. ego dominus locutus sum

Et factus est sermo ad me dicens. Fili hominis pone c. vi
faciem tuam ad montes israel. et prophetabis ad eos et dices. Montes
israel audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus montibus et collibus
rupibus et vallibus. Ecce ego inducam super vos gladium et disperdam
excelsa vestra. et demoliar aras vestras. et confringentur simulacra vestra
et deiciam interfectos vestros ante ydola vestra. Et dabo cadavera filiorum
israel ante faciem simulacrorum vestrorum. et dispergam ossa vestra circum aras vestras
in omnibus habitacionibus vestris. Urbes deserte erunt. et excelsa demolientur
et dissipabuntur et interibunt are vestre. et confringentur. et cessabunt ydola
vestra. et conterentur delubra vestra et delebuntur opera vestra. et cadet interfectus
in medio vestri. Et scietis quia ego dominus. Et relinquam in vobis eos qui
fugerint gladium in gentibus cum dispersero vos in terras. et recordabuntur

mei liberati vestri in gentibus ad quas captivi ducti sunt. Quia contrivi
cor eorum fornicans et recedens a me. et oculos eorum fornicantes post
ydola sua. Et displicebunt sibimet super malis que fecerunt in univer-
sis abhominationibus suis. Et scient quia ego dominus non frustra locutus
sum ut facerem eis malum hoc. Hec dicit dominus deus. Percute manu tua
et allide pedem tuum et dic. Heu ad omnes abhominationes domus israel
malorum. quia gladio fame peste ruitura sunt. Qui longe est peste
morietur. qui autem prope gladio corruet. et qui relictus fuerit et obsessus
fame morietur. et complebo indignationem meam in eis. Et scietis quia ego dominus
cum fuerint interfecti vestri in medio ydolorum vestrorum in circuitu ara-
rum vestrarum in omni colle excelso et in cunctis summitatibus montium. et subtus
omne lignum nemorosum. et subtus universam quercum frondosam. in lo-
cum ubi accenderunt thura redolentia universis ydolis suis. Et ex-
tendam manum meam super eos. et faciam terram desolatam et destitutam
a deserto deblata in omnibus habitationibus eorum. et scient quia ego dominus

Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili c. vii
hominis hec dicit dominus deus terre israel. finis venit finis venit
super quatuor plagas terre. Nunc finis super te. Et immittam furorem
meum in te. et iudicabo te iuxta vias tuas. et ponam contra te omnes
abhominationes tuas. et non parcet oculus meus super te. et non miserebor. sed
vias tuas ponam super te. et abhominationes tue in medio tui erunt
Et scietis quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Afflictio una afflictio ecce
venit. finis venit. venit finis. Evigilavit adversum te. ecce venit.
venit contritio super te qui habitas in terra. Venit tempus. prope est dies occisionis
et non glorie montium. Nunc de propinquo effundam iram meam super te. et comple-
bo furorem meum super te. et iudicabo te iuxta vias tuas. et imponam
tibi omnia scelera tua. et non parcet oculus meus neque miserebor. sed vias tuas
imponam tibi. et abhominationes tue in medio tui erunt. Et scietis quia ego
sum dominus percutiens. Ecce dies ecce venit. egressa est contritio. Floruit
virga. germinavit superbia. iniquitas surrexit in virga impietatis. Non ex
eis. et non ex populo. neque ex sonitu eorum. et non erit requies in eis. Venit
tempus. appropinquavit dies. Qui emit non letetur. et qui vendit non luge-
at. quia ira super omnem populum eius. Quia qui vendit ad id quod vendidit
non revertetur. et adhuc in viventibus vita eorum. Visio enim ad omnem
multitudinem eius non regredietur. et vir in iniquitate vite sue non con-
fortabitur. Canite tuba. preparentur omnes et non est qui vadat ad prelium
ira enim mea super universum populum eius. Gladius foris. pestis et fa-
mes intrinsecus. Qui in agro est gladio morietur. et qui in civitate pesti-
lentia et fame devorabuntur. et salvabuntur qui fugerint ex eis. et erunt
in montibus quasi columbe convallium. omnes trepidi unusquisque in iniquitate
sua. Omnes manus dissolventur. et omnia genua fluent aquis. et accinget

se ciliciis et operiet eos formido. Et in omni facie confusio et in universis
capitibus eorum calvicium. Argentum eorum foris proicietur et aurum eorum in
sterquilinium erit. Argentum eorum et aurum eorum non valebit liberare eos in
die furoris domini. Animam suam non saciabunt et ventres eorum non implebuntur
quia scandalum iniquitatis eorum factum est et ornamenta monilium suorum
in superbiam posuerunt et imagines abhominacionum suarum et simulacrorum
fecerunt ex eo. Propter hoc dedi eis illud in immundiciam et dabo illud in manus
alienorum ad diripiendum et impiis terre in predam et contaminabunt illud
et avertam faciem meam ab eis et violabunt archanum meum et introibunt in
illud emissarii et contaminabunt illud. Fac conclusionem quoniam terra plena est
iudicio sanguinum et civitas plena iniquitate. Et adducam pessimos de
gentibus et possidebunt domos eorum et quiescere faciam superbiam potencium et pos-
sidebunt sanctuaria eorum. Angustia superveniente requirent pacem et non
erit. Conturbacio super conturbacionem veniet et auditus super auditum et
querent visionem de propheta et non erit. Et lex peribit a sacerdote et consilium
a senioribus. Rex lugebit et princeps induetur merore et manus populi terre
conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis et secundum iudicia eorum iudicabo
eos. Et scient quia ego dominus. c. viii

viii Et factum est in anno sexto in sexto mense in quinta mensis. Ego sede-
bam in domo mea et senes iuda sedebant coram me. Et cecidit
super me ibi manus domini dei. Et vidi et ecce similitudo quasi aspectus ignis
ab aspectu lumborum eius et deorsum ignis et a lumbis eius et sursum
quasi aspectus splendoris ut visio electri. Et emissa similitudo manus apprehendit
me in cincinno capitis mei et elevavit me spiritus inter terram et celum
et adduxit me in ierusalem in visione dei iuxta ostium interius quod respiciebat
ad aquilonem ubi erat statutum ydolum zeli ad provocandam emulacionem
Et ecce ibi gloria dei israel secundum visionem quam videram in campo. Et dixit ad me
Fili hominis leva oculos tuos ad viam aquilonis. Et ecce ab aquilone
porte altaris ydolum zeli in ipso introitu. Et dixit ad me fili hominis
Putasne vides tu quid isti faciunt abhominaciones magnas quas domus
israel facit hic ut procul recedam a sanctuario meo. Et adhuc conversus videbis
abhominaciones maiores. Et introduxit me ad ostium atrii et vidi et ecce
foramen unum in pariete. Et dixit ad me fili hominis fode parietem.
Et cum perfodissem parietem apparuit ostium unum. Et dixit ad me Ingredere
et vide abhominaciones pessimas quas isti faciunt hic. Et ingressus vidi
et ecce similitudo reptilium et animalium abhominacio et universa ydola domus
israel depicta erant in pariete in circuitu per totum. Et lxx viri de senioribus
domus israel et iechonias filius saphan stabat in medio eorum stancium
ante picturas et unusquisque habebat thuribulum in manu sua et vapor
nebule de thure consurgebat. Et dixit ad me Certe vides fili hominis
que seniores domus israel faciunt in tenebris unusquisque in abscondito

i. cursores dimitti vel retardi ab aliis magistris ita sepe emittuntur

i. collectione capillorum

Et levavi oculos meos ad viam aquilonis

cubilis sui Dicunt enim Non videt dominus nos. Dereliquit dominus terram
Et dixit dominus ad me Adhuc conversus videbis abhominationes maiores
quas isti faciunt Et introduxit me per ostium porte domus domini
quod respiciebat ad aquilonem Et ecce ibi mulieres sedebant plangen-
tes adonidem Et dixit ad me Certe vidisti fili hominis Adhuc
conversus videbis abhominationes maiores hiis Et introduxit me in atrium
domus domini interius. Et ecce in ostio templi domini inter vestibulum et altare
quasi xxv viri dorsa habentes contra templum domini et facies ad orientem et ado-
rabant ad ortum solis Et dixit ad me Certe vidisti fili hominis Numquid
leve hoc est domui iuda. ut facerent abhominationes istas quas fecerunt
hic Quia replentes terram iniquitate conversi sunt ad irritandum me Et
ecce applicant ramum ad nares suas Ergo et ego faciam in furore
non parcet oculus meus nec miserebor Et cum clamaverint ad aures meas
voce magna non exaudiam eos. c. ix

Et clamavit in auribus meis voce magna dicens Appropinquaverunt
visitationes urbis. et unusquisque vas interfectionis habet in manu sua
Et ecce sex viri veniebant de via porte superioris que respi-
cit ad aquilonem et uniuscuiusque vas interitus in manu eius Vir quoque unus in me-
dio eorum vestitus lineis et atramentarium scriptoris ad renes eius. et ingressi
sunt. et steterunt iuxta altare eneum Et gloria domini israel assumpta est de cheru-
bin que erat super eum ad limen domus. et vocavit virum qui indutus
erat lineis et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis Et dixit
dominus ad eum Transi per mediam civitatem in medio ierusalem Et signa thau
super frontes virorum gementium et dolentium super cunctis abhominationibus
que fiunt in medio eius Et illis dixit audiente me Transite per
civitatem sequentes eum et percutite Non parcat oculus vester neque misereamini
Senem et adolescentulum. et virginem. parvulum et mulieres interficite usque ad
internecionem Omnem autem super quem videritis thau ne occidatis. et a sanctuario
meo incipite Ceperunt ergo a viris senioribus qui erant ante faciem domus
Et dixit ad eos Contaminate domum et implete atria interfectis. egredi-
mini Et egressi sunt et percutiebant eos qui erant in civitate Et
cede completa remansi ego. ruique super faciem meam et clamans aio
Heu. heu. heu. domine deus Ergo ne disperdes omnes reliquias israel ef-
fundens furorem tuum super ierusalem Et dixit ad me Iniquitas domus israel
et iuda magna est nimis valde. et repleta est terra sanguinibus. et civitas
repleta est aversione Dixerunt enim. Dereliquit dominus terram. et dominus non
videt. Igitur et meus non parcet oculus neque miserebor viam eorum super caput
eorum reddam Et ecce vir qui indutus erat lineis. qui habebat atra-
mentarium in dorso suo respondit verbum dicens Feci sicut precepisti michi.

Et vidi et ecce in firmamento quod erat super caput c. x
cherubin quasi lapis saphirus et quasi species similitudinis solii

apparuit super ea. Et dixit ad virum qui indutus erat lineis. Et ait. In-
gredere in medio rotarum que sunt subtus cherubin et imple manum tuam
prunis ignis que sunt inter cherubin et effunde super civitatem. Ingressusque
est in conspectu meo. Cherubim autem stabant a dextris domus cum ingre-
deretur vir. Et nubes implevit atrium interius. Et elevata est gloria domini
de super cherub ad limen domus. et repleta est domus nube. et atrium
repletum est splendore glorie domini. Et sonitus alarum cherubin audiebatur usque
ad atrium exterius. quasi vox dei omnipotentis loquentis. Cumque precepisset viro
qui indutus erat lineis dicens. Sume ignem de medio rotarum que sunt
inter cherubin. ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit cherub manum
de medio cherubin ad ignem qui erat inter cherubin. et sumpsit et dedit
in manum eius qui indutus erat lineis qui accipiens egressus est. Et
apparuit in cherubim similitudo manus hominis. subtus pennas eorum. Et
vidi et ecce quattuor rote iuxta cherubim. rota una iuxta cherubin unum. et
rota alia iuxta cherubin unum. Species autem erat rotarum quasi visio lapidis
crisoliti. et aspectus earum similitudo una quattuor. quasi sit una rota in medio
rote. Cumque ambularent in quattuor partes gradiebantur. Non revertebantur ambu-
lantes. sed ad locum ad quem ire declinabat que prima erat sequebantur et
cetere. nec revertebantur. Et omne corpus earum et colla et manus et penne et
circuli plena erant oculis in circuitu quattuor rotarum. et rotas istas vocavit
volubiles audiente me. Quattuor autem facies habebat unum. et facies una
facies cherub. et facies secunda facies hominis. et in tertio facies leo-
nis et in quarto facies aquile. Et elevata sunt cherubin. ipsum est animal
quod videram iuxta flumen chobar. Cumque ambularent cherubin. ibant
pariter et rote iuxta ea. Et cum levarent cherubin alas suas ut exalta-
rentur a terra non residebant rote. sed et ipse iuxta erant. Stantibus illis
stabant. et cum elevatis elevabantur. Spiritus enim vite erat in rotis.
Et egressa est gloria domini a limine templi et stetit super cherubin. Et ele-
vantia cherubim alas suas exaltata sunt a terra coram me. et illis
egredientibus. rote quoque subsecute sunt. Et stetit in introitu porte domus domini
orientalis. et gloria dei israel erat super ea. Ipsum est animal quod vidi subter
deum israel iuxta flumen chobar. et intellexi quia cherubim erant quattuor
Quattuor vultus uni. et quattuor ale uni. et similitudo manus hominis sub alis
eorum. ipsi vultus quos videram iuxta flumen chobar et intuitus eorum
et impetus singulorum ante faciem suam ingredi. C. XI

Et elevavit me spiritus et introduxit me ad portam domus domini
orientalem que respicit solis ortum. Et ecce in introitu porte
xxv viri. Et vidi in medio eorum iethoniam filium achir et felthiam
filium banaie principes populi. Dixitque ad me Fili hominis. Hii sunt viri
qui cogitant iniquitatem. et tractant consilium pessimum in urbe ista dicentes
Nonne dudum edificate sunt domus. hec est lebes nos autem carnes.

Idcirco vaticinare de eis vaticinare fili hominis Et irruit in me spiritus
domini et dixit ad me Loquere Et dixit dominus Sic locuti estis filii
domus israel et cogitationes cordis vestri ego novi Plurimos occidistis
in urbe hac et implestis vias eius interfectis propterea hec dicit
dominus deus Interfecti vestri quos posuistis in medio eius hii sunt hec carnes
et hec est lebes Et educam vos de medio eius Gladium metuistis et
gladium inducam super vos ait dominus deus Et eiciam vos de medio eius
daboque vos in manu hostium et faciam in vobis iudicia Gladio cadetis
in finibus israel iudicabo vos Et scietis quia ego dominus Hec non erit vobis
in lebetem et vos non eritis in medio eius in carnes in finibus israel
iudicabo vos Et scietis quia ego dominus quia in preceptis meis non ambulastis
et iudicia mea non fecistis sed iuxta iudicia gentium que in circuitu vestro sunt
estis operati Et factum est cum prophetarem pheltias filius banaie mortuus
est Et cecidi in faciem clamans voce magna et dixi Heu heu heu domine
deus consummationem tu facis reliquiarum israel Et factum est verbum domini ad me
dicens Fili hominis fratres tui fratres tui viri propinqui tui et omnis domus
israel et universi quibus dixerunt habitatores ierusalem Longe recedite a domino
nobis data est terra in possessionem Propterea hec dicit dominus deus Quia longe feci
eos in gentibus et quia dispersi eos in terris ero eis in sanctificationem modicam
in terris ad quas venerunt Propterea loquere hec dicit dominus deus
Congregabo vos de populis et adunabo de terris in quibus dispersi estis
daboque vobis humum israel Et ingredientur illuc et auferent omnes
offensiones cunctasque abhominationes eius de illa Et dabo eis cor unum
et spiritum novum tribuam in visceribus eorum et auferam cor lapideum
de carne eorum et dabo eis cor carneum ut in preceptis meis ambulent
et iudicia mea custodiant faciantque ea ut sint mihi in populum et ego
eis sim in deum Quorum cor post offendicula et abhominationes suas am-
bulat horum viam in capite suo ponam dicit dominus deus Et elevaverunt
cherubin alas suas et rote cum eis et gloria dei israel erat super ea Et
ascendit gloria domini de medio civitatis stetitque super montem qui est ad ori-
entem civitatis Et spiritus levavit me adduxitque me ad chaldeam
in transmigrationem in visione spiritus dei Et sublata est a me visio quam
videram Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba domini que ostenderat michi

Et factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis C XII xii
in medio domus exasperantis tu habitas qui oculos habent ad vi-
dendum et non vident et aures ad audiendum et non audiunt quia
domus exasperans est Tu ergo fili hominis fac tibi vasa transmigrationis
et transmigrabis per diem coram eis Transmigrabis autem de loco tuo ad locum
alterum in conspectu eorum si forte aspiciant quia domus exasperans est Et efferes
foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum tu autem
egredieris vespere coram eis sicut egreditur migrans Ante oculos eorum

perfode tibi parietem et egredieris per eum in conspectu eorum. In humeris portabis
in caligine efferēris faciem tuam velabis et non videbis terram quia
portentum dedi te domui israel. Feci ergo sicut preceperat mihi dominus vasa mea
protuli quasi vasa transmigrantis per diem et vespere perfodi mihi parietem manu
in caligine egressus sum et in humeris portatus in conspectu eorum. Et factus
est sermo domini ad me mane dicens Fili hominis numquid non dixerunt ad te
domus israel domus exasperans quid tu facis. Dic ad eos Hec dicit
dominus deus Super ducem onus istud qui est in ierusalem et super omnem domum israel que
est in medio eorum. Dic Ego portentum vestrum quomodo feci sic fiet illis
in transmigrationem et captivitatem ibunt. Et dux qui est in medio eorum in humeris
portabitur in caligine egredietur. Parietem perfodient ut educant eum facies
eius operietur ut non videat oculo terram. Et extendam rete meum super eum
et capietur in sagena mea et adducam eum in babilonem in terram chaldeorum
et ipsam non videbit ibique morietur. Et omnes qui circa eum sunt presidium eius
et agmina eius dispergam in omnem ventum et gladium evaginabo post eos. Et
scient quia ego dominus quando dispersero illos in gentibus et disseminavero eos in
terris. Et relinquam ex eis viros paucos a gladio et fame et pestilentia
ut narrent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur et scient
quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis panem
tuum in conturbatione comede sed et aquam tuam in festinatione et merore bibe
et dices ad populum terre Hec dicit dominus deus ad eos qui habitant in ierusalem in
terra israel Panem suum in sollicitudine comedent et aquam suam in desolatione
bibent ut desoletur terra a multitudine sua propter iniquitatem omnium qui habitant
in ea et civitates que nunc habitantur desolate erunt terraque deserta. Et scietis
quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis quod est proverbium
istud vobis in terra israel dicentium In longum differentur dies et peribit omnis
visio. Ideo dic ad eos Hec dicit dominus deus Quiescere faciam proverbium istud
neque vulgo dicetur ultra in israel. Et loquere ad eos quod appropinquaverunt dies
et sermo omnis visionis. Non enim erit ultra omnis visio cassa atque divinatio
ambigua in medio filiorum israel quia ego dominus loquar quodcumque locutus
fuero verbum et fiet. Non prolongabitur amplius sed in diebus vestris domus exa-
sperans loquar verbum et faciam illud dicit dominus deus. Et factus est sermo domini
ad me dicens Fili hominis ecce domus israel dicentium Visio quam hic videt
in dies multos et in tempora longa iste prophetat. Propterea dic ad eos Hec
dicit dominus deus Non prolongabitur ultra sermo meus verbum quod locutus fuero
complebitur dicit dominus deus

Capitulum XIII

xiii Et factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis vaticinare ad
prophetas israel qui prophetant et dices prophetantibus de corde suo
Audite verbum domini Hec dicit dominus deus Ve prophetis insipientibus qui sequuntur
spiritum suum et nichil vident. Quasi vulpes in desertis prophete tui israel erant.
Non ascendistis ex adverso neque opposuistis murum pro domo israel ut

staretis in prelio in die domini. Videt vana et diuinant mendaciu(m) dicentes
Ait dns. cu(m) dns non miserit eos et perseuerauerit (con)firmare sermone(m). Nu(n)quid
non visione(m) cassa(m) vidistis. et diuinatione(m) mendace(m) locuti estis.
et dicitis ait dns. cu(m) ego non sim locutus. Propterea hec dicit dns deus.
Quia locuti estis vana et vidistis mendaciu(m). ideo ecce ego ad vos ait
dns deus. et erit manus mea super prophetas qui vident vana et diuinant menda-
ciu(m). In concilio populi mei non erunt. et in scriptura domus israel non scribentur
nec in terra israel ingredientur. Et scietis quia ego dns deus. Eo quod deceperint populum
meum dicentes. Pax et non est pax. et ipse edificabat parietem. illi autem line- • super inducebat linas liniis 3e. 9
bant eu(m) luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque temperatura quod ca-
surus sit. Erit enim imber inundans. et dabo lapides pergrandes desuper
irruentes. et ventu(m) procelle dissipantem. Siquidem ecce cecidit paries. Nunquid
non dicetur vobis. ubi est litura qua(m) linistis. Propterea hec dicit dns deus.
Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea. et imber inundans
in furore meo erit. et lapides grandes in ira in consummatione(m). et destruam
parietem quem linistis absque temperamento. et adequabo eum terre. et revelabitur
fundamentum eius et cadet et consumetur in medio eius. Et scietis quia ego dns.
Et complebo indignationem meam in pariete. et in his qui liniunt eum absque tem-
peramento. dicamque vobis. Non est paries. et non sunt qui liniunt eum prophete israel qui
prophetant ad ierusalem. et vident visionem pacis. et non est pax ait dns deus.
Et tu fili hominis pone faciem tuam contra filias populi tui que prophetant de corde
suo. et vaticinare super eas et dic. hec dicit dns deus. Ve que consuunt no
puluillos sub omni cubito manus. et faciunt ceruicalia sub capite uniuerse
etatis ad capiendas animas. Cum caperent animas populi mei viuificabant animas
eorum. et violabant me ad populum meum propter pugillum ordei et fragmen
panis. ut interficerent animas que non moriuntur. et viuificarent animas que
non viuunt mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc hec dicit dns
deus. Ecce ego ad puluillos vestros quibus vos capitis animas volantes.
et dirumpam eos de brachiis vestris. et dimittam animas quas vos capitis
animas ad volandum. et dirumpam ceruicalia vestra. et liberabo populum meum de
manu vestra. neque erunt ultra in manibus vestris ad predandum. Et scietis quia ego
dns. Pro eo quod merere fecistis cor iusti mendaciter. quem ego non con-
tristaui. et confortastis manus impii ut non reuerteretur a via sua mala et
viueret. propterea vana non videbitis et diuinationes non diuinabitis am-
plius. Et eruam populum meum de manu vestra. et scietis quia ego dominus.
Et venerunt ad me viri seniorum israel. et sederunt coram C. xiiii
me. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis viri isti po-
suerunt immundicias suas in cordibus suis. et scandalum iniquitatis
sue statuerunt contra faciem suam. Nunquid interrogatus respondebo eis. Propter hoc loquere
eis et dices ad eos. Hec dicit dns deus. Homo homo de domo israel
qui posuit immundicias suas in corde suo et scandalum iniquitatis sue statuit

contra faciem suam et venit ad prophetam interrogans per eum me. ego dominus respon-
debo ei in multitudine immunditiarum suarum ut capiatur domus israel in corde suo quo
recesserunt a me in cunctis ydolis suis. Propterea dic ad domum israel. Hec dicit dominus
deus. Convertimini et recedite ab ydolis vestris et ab universis contaminationibus vestris
avertite facies vestras. Quia homo homo de domo israel et de proselitis quicumque advena
fuerit in israel si alienatus fuerit a me et posuerit ydola sua in corde suo et scanda-
lum iniquitatis sue statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam ut interroget per eum
me. ego dominus respondebo ei per me. et ponam faciem meam super hominem illum
et faciam eum in exemplum et in proverbium et disperdam eum de medio populi mei
Et scietis quia ego dominus. Et propheta cum erraverit et locutus fuerit verbum. ego
dominus decepi prophetam illum. et extendam manum meam super eum et delebo eum
de medio populi mei israel. et portabunt iniquitatem suam iuxta iniquitatem interrogantis
sic iniquitas prophete erit. ut non erret ultra domus israel a me. neque polluatur
in universis prevaricationibus suis. sed sit mihi in populum et ego sim eis in deum
ait dominus exercituum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis terra
cum peccaverit mihi ut prevaricetur prevaricans. extendam manum meam super eam
et conteram virgam panis eius. et immittam in eam famem et interficiam de
ea hominem et iumentum. Et si fuerint tres viri isti in medio eius noe daniel
et iob. ipsi iusticia sua liberabunt animas suas ait dominus exercituum. Quod si et
bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam et si fuerit invia eo
quod non sit pertransiens propter bestias. tres viri isti si fuerint in ea vivo ego
dicit dominus deus. quia nec filios nec filias liberabunt. sed ipsi soli liberabuntur. terra
autem desolabitur. Vel si gladium induxero super terram illam et dixero gladio. Transi
per terram et interfecero de ea hominem et iumentum. et tres viri isti fuerint in me-
dio eius vivo ego dicit dominus deus. non liberabunt filios neque filias sed ipsi
soli liberabuntur. Si autem et pestilentiam immisero super terram illam et effudero
indignationem meam super eam in sanguine ut auferam ex ea hominem et iumentum
et noe et daniel et iob fuerint in medio eius. vivo ego dicit dominus deus
quia filium et filiam non liberabunt. sed ipsi iusticia sua liberabunt animas suas
Quoniam hec dicit dominus deus. Quod et si quatuor iudicia mea pessima. gladium et
famem et bestias malas et pestilentiam immisero in ierusalem ut interficiam
de ea hominem et pecus. et non relinquetur in ea salvatio educentium filios
et filias. Ecce ipsi egredientur ad vos et videbitis viam eorum et adin-
ventiones eorum. et consolabimini super malo quod induxi super ierusalem in omnibus
que importavi super eam. et consolabuntur super vos cum videritis viam eorum
et adinventiones eorum et cognoscetis quod non frustra fecerim quecumque feci
in ea ait dominus deus

CXV

Et factus est sermo domini ad me
dicens Fili hominis quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis
nemorum que sunt inter ligna silvarum. Numquid tolletur de ea lignum
ut fiat opus aut fabricabitur de ea paxillus ut dependeat de eo quodcumque
vas. Ecce igni datum est in escam. utramque partem eius consumpsit ignis. et

medietas eius redacta est in favillam Numquid utile erit ad opus Etiam
cum esset integrum non erat aptum ad opus quanto magis cum illud ignis de-
voraverit et combusserit nichil ex eo fiet operis Propterea hec dicit dominus deus
Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum quod dedi igni ad devorandum sic
tradam habitatores ierusalem et ponam faciem meam in eos De igne egredientur
et ignis consumet eos Et scietis quia ego dominus cum dedero posuero faciem
meam in eis et dedero terram inviam et desolatam eo quod prevaricatores exti-
terint dicit dominus deus

Et factus est sermo domini ad me CXVI
dicens Fili hominis notas fac ierusalem abhominationes suas et dices
Hec dicit dominus deus ierusalem radix tua et generatio tua de terra cha-
nanea Pater tuus amorreus et mater tua cethea Et quando nata es in
die ortus tui non est precisus umbilicus tuus et in aqua non es lota in salutem
nec sale salita nec involuta pannis Non pepercit super te oculus ut
facerem tibi unum de hiis misertus tui Sed proiecta es super faciem terre in
abiectione anime tue in die qua nata es Transiens autem per te vidi te con-
culcari in sanguine tuo Et dixi tibi cum esses in sanguine tuo vive
Dixi inquam tibi in sanguine tuo vive Multiplicatam quasi germen agri
dedi te et multiplicata es et grandis effecta et ingressa es et pervenisti
ad mundum muliebrem Ubera tua intumuerunt et pilus tuus germinavit
et eras nuda et confusione plena Et transivi per te et vidi te et ecce tempus
tuum tempus amantium Et expandi amictum meum super te et operui igno-
miniam tuam et iuravi tibi et ingressus sum pactum tecum ait dominus deus Et facta
es mihi et lavi te aqua et emundavi sanguinem tuum ex te et unxi te
oleo et vestivi discoloribus et calciavi te iacincto et cinxi te bisso
et indui te subtilibus et ornavi te ornamento et dedi armillas in ma-
nibus tuis et torquem circa collum tuum et dedi inaurem super os tuum et
circulos auribus tuis et coronam decoris in capite tuo Et ornata es auro
et argento et vestita es bisso et polimito et multis coloribus Simi-
lam et mel et oleum comedisti et decora facta es vehementer nimis et
profecisti in regnum et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam quia
perfecta eras in decore meo quem posueram super te dicit dominus deus Et
habens fiduciam in pulcritudine tua fornicata es in nomine tuo et ex-
posuisti fornicationem tuam omni transeunti ut eius fieres Et sumens de
vestimentis meis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta et fornicata
es super eis sicut non est factum neque futurum est Et tulisti vasa decoris
tui de auro meo et de argento meo que dedi tibi et fecisti tibi ymagines
masculinas et fornicata es in eis Et sumpsisti vestimenta tua multi-
coloria et vestita es eis et oleum meum et thimiama meum posu-
isti in conspectu eorum et panem meum quem dedi tibi similam et oleum et
mel quibus enutrivi te posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis
Et factum est ait dominus deus Et tulisti filios tuos et filias tuas quas

gillasti in 7 immolasti eis ad devorandum. Nunquid parva est fornicatio tua
immolasti filios meos. 7 dedisti illos consecrans eis. Et post omnes abho-
minationes tuas 7 fornicationes non es recordata dierum adolescentie tue
quando eras nuda 7 confusione plena conculcata in sanguine tuo. Et accidit
post omnem maliciam tuam. ve ve tibi ait dominus deus. Et edificasti tibi lupa-
nar 7 fecisti prostibulum in cunctis plateis. Ad omne caput vie edificasti
signum prostitutionis tue. 7 abhominabilem fecisti decorem tuum. Et divisisti
pedes tuos omni transeunti 7 multiplicasti omnes fornicationes tuas. 7 fornicata
es cum egypti filiis vicinis tuis magnarum carnium. 7 multiplicasti for-
nicationem tuam ad irritandum me. Ecce ego extendam manum meam super te.
7 auferam iustificationem tuam 7 dabo te in animas odientium te filiarum pale-
stinarum que erubescunt in via tua scelerata. Et fornicata es in filiis
assyriorum eo quod necdum fueris expleta. Et postquam fornicata es nec sic sa-
ciata es. 7 multiplicasti fornicationem tuam in terra chanaan cum chaldeis
7 nec sic saciata es. In quo mundabo cor tuum ait dominus deus. cum facias
omnia opera mulieris meretricis 7 procacis. Quia fabricasti lupanar tuum
in capite omnis vie. 7 excelsum tuum fecisti in omni platea. Nec
facta es quasi meretrix fastidiosa augens precium. sed quasi mulier adultera que
super virum suum inducit alienos. Omnibus meretricibus dantur mercedes. tu
autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis. 7 donabas eis ut intrarent
ad te undique ad fornicandum tecum. Factumque est in te contra consuetudinem
mulierum in fornicationibus tuis. 7 post te non erit fornicatio. In eo enim
quod dedisti mercedes. 7 mercedes non accepisti. factum est in te contrarium. Propterea
meretrix audi verbum domini. Hec dicit dominus deus. Quia effusum est es tuum
7 revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos.
7 super ydola abhominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum quos dedisti
eis. Ecce ego congregabo omnes amatores tuos quibus commixta es et
omnes quos dilexisti cum universis quos oderas. 7 congregabo eos super te
undique. 7 nudabo ignominiam tuam coram eis. 7 videbunt omnem turpitudinem
tuam. 7 iudicabo te iudiciis adulterarum 7 effundentium sanguinem. 7 dabo
te in sanguine furoris 7 zeli. 7 dabo te in manus eorum. 7 destruent lu-
panar tuum. 7 demolientur prostibulum tuum. 7 denudabunt te vestimentis
tuis. 7 auferent vasa decoris tui. 7 derelinquent te nudam plenamque
ignominia. Et adducent super te multitudinem. 7 lapidabunt te lapidibus
7 trucidabunt te gladiis suis. 7 comburent domos tuas igni. 7 facient
in te iudicia in oculis mulierum plurimarum. 7 desines fornicari. 7
mercedes ultra non dabis. 7 requiescet indignatio mea in te. 7 auferetur
zelus meus a te. 7 quiescam nec irascar amplius. eo quod non fueris recorda-
ta dierum adolescentie tue. 7 provocasti me in omnibus hiis. Quapropter
7 ego vias tuas in capite tuo dedi ait dominus deus. Et non feci iuxta
scelera tua in omnibus abhominationibus tuis. Ecce omnis qui dicit

vulgo proverbium in te assumet dicens Sicut mater ita et filia eius Filia
matris tue es tu que proiecit virum suum et filios suos et soror sororum
tuarum tu que proiecerunt viros suos et filios suos Mater vestra cethea
et pater vester amorreus et soror tua maior samaria ipsa et filie eius que
habitant ad sinistram tuam Soror autem tua minor te que habitat a dextris
tuis sodoma et filie eius Sed nec in viis earum ambulasti neque iuxta sce-
lera earum fecisti pusillum minus pene sceleratiora fecisti illis in
omnibus viis tuis Vivo ego dicit dominus deus quia non fecit sodoma
soror tua ipsa et filie eius sicut fecisti tu et filie tue Ecce hec fuit vio
iniquitas sodome sororis tue superbia saturitas panis et habundantia
et ocium ipsius et filiarum eius et manum egeno et pauperi non porrigebant
Et elevate sunt et fecerunt abhominationes coram me et abstuli eos
sicut vidisti Et samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit sed vicisti
eas sceleribus tuis et iustificasti sorores tuas in omnibus abhominatio-
nibus tuis quas operata es Ergo et tu porta confusionem tuam que vicisti
sorores tuas peccatis tuis sceleratius agens ab eis Iustificate sunt
enim a te Ergo et tu confundere et porta ignominiam tuam que iustificasti
sorores tuas Et convertam et restituam eas conversione sodomorum cum filiabus
suis et conversione samarie et filiarum eius Et convertam reversionem tuam in medio
earum ut portes ignominiam tuam et confundaris in omnibus que fecisti consolans
eas Et soror tua sodoma et filie eius revertentur ad antiquitatem suam
et tu et filie tue revertimini ad antiquitatem vestram Non fuit autem sodoma
soror tua audita in ore tuo in die superbie tue antequam revelaretur
malicia tua sicut hoc tempore in opprobrium filiarum syrie et cunctarum in
circuitu tuo filiarum palestinarum que ambiunt te per gyrum Scelus tuum et
ignominiam tuam tu portasti ait dominus deus Quia hec dicit dominus deus
Et faciam tibi sicut despexisti iuramentum ut irritum faceres pactum
meum Et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentie
tue et suscitabo tibi pactum sempiternum Et recordaberis viarum tuarum
et confunderis cum receperis sorores tuas te maiores cum minoribus tuis
et dabo eas tibi in filias sed non ex pacto tuo Et suscitabo ego pa-
ctum meum tecum et scies quia ego dominus ut recorderis et confundaris
et non sit tibi ultra aperire os pre confusione tua cum placatus fuero tibi
in omnibus que fecisti ait dominus deus C xvii xvii

Et factum est verbum domini ad me dicens Fili hominis propone enigma
et narra parabolam ad domum israel et dices Hec dicit dominus deus
Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum ductu plena
plumis et varietate venit ad libanum et tulit medullam cedri
Summitatem frondium eius avulsit et transportavit in terram chanaan
in urbe negociatorum posuit illam et tulit de semine terre et posuit
illud in terra pro semine ut firmaret radicem super aquas multas

in superficie posuit id. Cumque germinasset crevit in vineam latiorem humili
statura respicientibus ramis eius ad eam: et radices eius sub illa erant.
Facta est ergo vinea et fructificavit in palmites et emisit propagines. Et
facta est aquila altera grandis magnis alis multisque plumis: et ecce
vinea ista quasi mittens radices suas ad eam palmites suos extendit
ad eam ut irrigaret eam de areolis germinis sui. In terra bona super aquas
multas plantata est ut faciat frondes et portet fructum ut sit in vineam
grandem. Dic: Haec dicit dominus deus: Ergone prosperabitur? Nonne radices eius
evellet et fructus eius distringet et siccabit omnes palmites germinis eius
et arescet: et non in brachio grandi neque in populo multo ut evelleret eam
radicitus. Ecce plantata est: Ergone prosperabitur? Nonne cum tetigerit eam ventus
urens siccabitur et in areis germinis sui arescet? Et factum est verbum domini ad
me dicens: Dic ad domum exasperantem: Nescitis quid ista significent?
Dic: Ecce venit rex Babylonis in Ierusalem: et assumet regem et principes
eius et adducet eos ad semetipsum in Babylonem. Et tollet de semine
regni faciet quoque cum eo foedus et accipiet ab eo iusiurandum. Sed et fortes
terrae tollet ut sit regnum humile et non elevetur sed custodiat pactum illius
et servet id. Qui recedens ab eo misit nuntios ad Aegyptum ut daret
ei equos et populum multum. Numquid prosperabitur vel consequetur salutem qui fecit haec?
Et qui dissolvit pactum numquid effugiet? Vivo ego dicit dominus deus.
Quoniam in loco regis qui constituit eum regem cuius fecit irritum iuramentum
et solvit pactum quod habebat cum eo in medio Babylonis morietur. Et
non in exercitu grandi neque in populo multo faciet contra eum Pharao bellum
in iactu aggeris et in extructione vallorum ut interficiat animas multas.
Spreverat enim iuramentum ut solveret foedus: et ecce dedit manum suam. Et
cum haec omnia fecerit non effugiet. Propterea haec dicit dominus deus: Vivo
ego quia iuramentum quod sprevit et foedus quod praevaricatum est ponam in caput
eius. Et expandam super eum rete meum et comprehendetur sagena mea:
et adducam eum in Babylonem et iudicabo eum ibi in praevaricatione qua de-
spexit me. Et omnes profugi eius cum universo agmine gladio cadent: re-
sidui autem in omnem ventum dispergentur: Et scietis quia ego dominus locutus sum.
Haec dicit dominus deus: Et sumam ego de medulla cedri sublimis et
ponam: de vertice ramorum eius tenerum distringam et plantabo super
montem excelsum et eminentem. In monte sublimi Israel plantabo illud
et erumpet in germen et faciet fructum et erit in cedrum magnam: et habitabunt
sub ea omnes volucres et universum volatile sub umbra frondium eius
nidificabit. Et scient omnia ligna regionis quia ego dominus humiliavi
lignum sublime et exaltavi lignum humile: et siccavi lignum viride
et frondere feci lignum aridum. Ego dominus locutus sum et feci. C XVIII
Et factus est sermo domini ad me dicens: Quid est quod inter vos parabolam
vertitis in proverbium istud in terra Israel dicentes: Patres comederunt

vuaz acerbam ⁊ dētes filiorz obstupuerūt Viuo ego dicit dns ds
Si vob erit vlt' pabola hec in pvbiū i isrl' Ecce omēs aīe mee sunt.
vt aīa pris ita ⁊ aīa filij mea ē Anima q̄ pccauit ipa morie'. no
Et vir si fuit iust' ⁊ fecit iudiciū ⁊ iusticiā in motibz nō comederit
⁊ oculos suos nō leuauit ad ydola dom' isrl' ⁊ vxorē pximi sui nō
violauit ⁊ ad mulierē menstruatā nō accessit ⁊ hoīem nō cōtristauit
pignus debitori reddidit. pximi nil rapuerit panē suū esurienti dedit
⁊ nudū operuit vestimento ⁊ ad vsurā nō cōmodauit ⁊ amplius nō
accepit ⁊ ab iniquitate auertit manū suā. iudiciū verū fecit int' virū
⁊ virū. i pceptis meis ambulauit ⁊ iudicia mea custodiuit vt faciat
veritatē. hic iust' ē. vita viuet ait dns ds Et si genuit filiū latronē
effundentē sanguinē et fecit vnū ex istis ⁊ hec quidē oīa nō facien-
tem. sz i motibz comedentē ⁊ vxorē pximi polluentē. egenum et
paupere cōtristantē rapientē rapinas. pignus nō reddentē ⁊ ad ydola
leuantē oculos suos. abhominacōnē facientē. ad vsurā dantē ⁊ am-
plius accipientē. nūquid viuet. Non viuet Cum vniu'sa detestanda
hec fecit morte morie' Sanguis eius i ipo erit Quod si genuerit filiū
qui videns pctā pris sui que fecit timuerit ⁊ nō fecerit simile eis
sup motes nō comedit ⁊ oculos suos nō leuauit ad ydola dom'
isrl' ⁊ vxorē pximi sui nō violauit ⁊ virū nō cōtristauit. pignus
nō retinuit ⁊ rapinā nō rapuit. panē suū esurienti dederit.
⁊ nudū operuit vestimento. a paupis iniuria auertit manū suā. vsurā
⁊ sup abundantiā nō accepit. iudicia mea fecit. i pceptis meis
ambulauit. hic nō morie' in iniquitate pris sui. sz vita viuet.
Pater eius qui calumpniatus ē ⁊ vim fecit fr̄i ⁊ malū operat' est
in medio ppli sui. ecce mortu' ē in iniquitate sua Et dicitis Quare
nō portauit filius iniquitatē pris. Videlicet qz filius iudiciū ⁊ iu-
sticiā operatus ē. oīa pcepta mea custodiuit ⁊ fecit illa. vita viuet
Aīa que peccauerit ipa morie' Filius nō portabit iniquitatē pris no
⁊ pr̄ nō portabit iniquitatē filij Iusticia iusti sup eū ⁊ impietas
impij erit sup eū Si aūt impius egerit pniaz ab omnibz pctīs suis
q̄ operatus ē ⁊ custodierit vniu'sa pcepta mea ⁊ fecerit iudiciū et
iusticiā. vita viuet ⁊ nō morietur. Omniū iniquitatū eius quas operat'
ē nō recordabor. In iusticia sua quā operatus ē viuet Nunquid vo-
luntatis mee ē mors impij dicit dns deus ⁊ nō vt cōuertat a vijs
suis ⁊ viuat Si aūt auertit se iustus a iusticia sua ⁊ fecerit iniquitatē
scdm oēs abhominacōes quas operari solz impius. nunquid viuet Oēs
iusticie eius quas fecerat nō recordabunt'. In puaricatōe qua puaricat' est
⁊ i pctō suo qd' peccauit i ipis morie' Et dixistis Nō est equa via
domini Audite domus isrl' Nunquid via mea nō est equa ⁊ nō magis
vie vre praue sūt Cum enim auertit se iustus a iusticia sua ⁊ fecerit

iniquitate moritur in eis In iniustitia qua operatus est morietur. Et cum averterit
se impius ab impietate sua quam operatus est et fecerit iudicium et iustitiam. ipse
animam suam vivificabit Considerans enim se et avertens ab omnibus iniquitatibus
suis quas operatus est vita vivet et non morietur Et dicunt filii israel Non est
equa via domini Numquid vie mee non sunt eque domus israel. et non magis vie
vestre prave Idcirco unumquemque iuxta vias suas iudicabo domus israel
ait dominus deus Convertimini et agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris. et non
erit vobis in ruinam iniquitas Proicite a vobis omnes prevaricationes vestras in
quibus prevaricati estis. et facite vobis cor novum et spiritum novum Et quare
moriemini domus israel Quia nolo mortem morientis. sed ut convertatur
et vivat dicit dominus deus Revertimini et vivite c. xix

Et tu fili hominis assume planctum super principes israel et dices
Quare mater tua leena inter leones cubavit. In medio le-
unculorum enutrivit catulos suos et eduxit unum de leunculis
suis Leo factus est. et didicit capere predam. hominemque comedere Et audi-
erunt de eo gentes. et non absque vulneribus suis ceperunt eum. et adduxerunt
eum in cathenis in terram egipti Que cum vidisset quoniam infirmata est et periit
expectatio eius. tulit unum de leunculis suis. leonem constituit eum
Qui incedebat inter leones factus est leo Didicit predam capere et homines
devorare Didicit viduas facere et civitates eorum in desertum adducere
Et desolata est terra et plenitudo eius a voce rugitus illius Et convenerunt
adversus eum gentes undique de provinciis. et expanderunt super eum rethe suum
In vulneribus earum captus est. et miserunt eum in cavea In cathenis ad-
duxerunt eum ad regem babilonis. miseruntque eum in carcerem ne audiretur
ultra vox eius super montes israel. Mater tua quasi vinea in sanguine tuo
super aquam plantata Fructus eius et frondes eius creverunt ex aquis multis
Et facte sunt ei virge solide in sceptra dominancium. et exaltata est statura
eius inter frondes Et vidit altitudinem suam in multitudine palmitum
suorum. et evulsa est in ira, in terramque proiecta. et ventus urens siccavit
fructum eius Marcuerunt et arefacte sunt virge roboris eius. ignis comedit
eam Et nunc transplantata in desertum in terra invia et sitienti Et egressus est
ignis de virga ramorum eius. qui fructum eius comedit. et non fuit
in ea virga fortis sceptrum dominancium Planctus est et erit in planctum. c. xx

Et factum est in anno septimo in quinto mense in decima mensis
venerunt viri de senioribus israel ut interrogarent dominum et sederunt
coram me Et factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis loquere
senioribus israel et dices ad eos Hec dicit dominus deus Numquid ad interrogandum
me vos venistis Vivo ego quia non respondebo vobis ait dominus deus Si iudicas
eos si iudicas fili hominis abhominaciones patrum eorum ostende eis et
dices ad eos Hec dicit dominus deus In die qua elegi israel et levavi
manum meam pro stirpe domus iacob et apparui eis in terra egipti Et levavi

manum meam pro eis dicens Ego dominus deus vester in die illa levavi manum
meam pro eis ut educerem eos de terra egipti in terram quam provideram eis
fluentem lacte et melle que est egregia inter omnes terras Et dixi
ad eos Unusquisque offensiones oculorum suorum abiciat et in ydolis
egipti nolite pollui Ego dominus deus vester Et irritaverunt me noluerunt
que me audire Unusquisque abhominaciones oculorum suorum non proiecit
nec ydola egipti reliquerunt Et dixi ut effunderem indignacionem
meam super eos et implerem iram meam in eis in medio terre egipti Et feci
propter nomen meum ut non violaretur coram gentibus in quarum medio erant
et inter quas apparui eis ut educerem eos de terra egipti Eieci ergo
eos de terra egipti et eduxi eos in desertum Et dedi eis precepta mea
et iudicia mea ostendi eis que faciat homo et vivat in eis Insuper et sab-
batha mea dedi eis ut essent signum inter me et eos et scirent quia
ego dominus sanctificans eos Et irritaverunt me domus israel in deserto
In preceptis meis non ambulaverunt et iudicia mea proiecerunt que
faciens homo vivet in eis et sabbata mea violaverunt vehementer Dixi ergo
ut effunderem furorem meum super eos in deserto et consumerem eos Et feci
propter nomen meum ne violaretur coram gentibus de quibus eieci eos in
conspectu earum Ego igitur levavi manum meam super eos ne indu-
cerem eos in terram quam dedi eis fluentem lacte et melle precipuam
terrarum omnium Quia iudicia mea proiecerunt et in preceptis meis non am-
bulaverunt et sabbata mea violaverunt post ydola enim cor eorum gra-
diebatur Et pepercit oculus meus super eos ut non interficerem eos nec
consumpsi eos in deserto Dixi autem ad eorum in solitudine In pre- filios
ceptis patrum vestrorum nolite incedere nec iudicia eorum custodiatis nec
in ydolis eorum polluamini Ego dominus deus vester In preceptis meis am-
bulate et iudicia mea custodite et facite ea et sabbata mea sanctificate
ut sit signum inter me et vos et sciatis quia ego dominus deus vester Et exacer-
baverunt me filii et in preceptis meis non ambulaverunt et iudicia
mea non custodierunt ut facerent ea que cum fecerit homo vivet in eis et
sabbata mea violaverunt Et comminatus sum ut effunderem furorem meum
super eos et implerem iram meam in eis in deserto Averti autem manum
meam et feci propter nomen meum ut non violaretur coram gentibus de quibus
eieci eos in oculis earum Iterum levavi manum meam in eos in soli-
tudine ut dispergerem illos in naciones et ventilarem eos in terras eo quod
iudicia mea non fecissent et precepta mea reprobassent et sabbata mea
violassent Et post ydola patrum suorum fuissent oculi eorum Ergo et ego non
dedi eis precepta non bona et iudicia in quibus non vivent Et pollui
eos in muneribus suis cum offerrent omne quod aperit vulvam propter delicta
sua et scient quia ego dominus Quamobrem loquere ad domum israel
fili hominis et dices ad eos Hec dicit dominus deus Adhuc et in hoc

blasphemauerunt me patres vestri cum spreuissent me contempnentes. et indu-
xissem eos in terram super qua leuaui manum meam ut darem eis Viderunt
omnem collem excelsum et omne lignum nemorosum et immolauerunt
ibi victimas suas et posuerunt ibi odorem suauitatis sue et libauerunt
libaciones suas Et dixi ad eos Quid est excelsum ad quod vos in-
greditimini Et vocatum est nomen eius excelsum usque ad hunc diem Propterea
dic ad domum israel Hec dicit dominus deus Certe in via patrum vestrorum vos
polluimini. et post offendicula eorum vos fornicamini. et in oblacione donorum
vestrorum cum transducitis filios vestros per ignem vos polluimini in omnibus
ydolis vestris. usque hodie. Et ego respondebo vobis domus israel Viuo ego
dicit dominus deus. Quia respondebo vobis neque cogitacio mentis vestre fiet
dicentium Erimus sicut gentes et sicut cognaciones terre. ut colamus ligna et la-
pides Viuo ego dicit dominus deus. quoniam in manu forti et in brachio ex-
tento et in furore effuso regnabo super vos. et educam vos de populis. et
congregabo vos de terris in quibus dispersi estis In manu valida et bra-
chio extento et in furore effuso regnabo super vos Et adducam vos
in desertum populorum et iudicabor ibi vobiscum facie ad faciem. sicut
iudicio contendi aduersum patres vestros in deserto terre egypti sic iudica-
bo vos dicit dominus Et subiciam vos sceptro meo. et inducam vos in
vinculis federis. et eligam de vobis transgressores. et impios. et de
terra incolatus eorum educam eos. et terram israel non ingredientur. Et scietis
quia ego dominus Et vos domus israel hec dicit dominus deus Singuli post
ydola vestra ambulate et seruite eis Quod si et in hoc non audieritis
me et nomen meum sanctum pollueritis ultra in muneribus vestris et in ydolis
vestris in monte sancto meo. in monte sancto israel dicit dominus deus. ibi seruiet
michi omnis domus israel. Omnes inquam in terra in qua placebunt michi
et ibi queram primicias vestras. et inicium decimarum vestrarum in omnibus sancti-
ficacionibus vestris in odorem suauitatis suscipiam vos cum eduxero vos
de populis. et congregauero vos de terris in quas dispersi estis. et sanctifica-
bor in vobis in oculis nacionum. et scietis quia ego dominus Cum induxero
vos ad terram israel. in terram pro qua leuaui manum meam ut darem
eam patribus vestris. tunc scietis quia ego sum dominus Et recordabimini ibi
viarum vestrarum. et omnium scelerum vestrorum quibus polluti estis in eis. et
displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus maliciis vestris quas
fecistis Et scietis quia ego dominus cum bene fecero vobis propter nomen meum
non secundum vias vestras malas. neque secundum scelera vestra pessima domus
israel. ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis
pone faciem tuam contra viam austri. et stilla ad affricum. et propheta ad
saltum agri meridiani. et dices saltui meridiano Audi verbum
domini Hec dicit dominus deus Ecce ego succendam in te ignem. et com-
buram in te omne lignum viride. et omne lignum aridum Non extinguetur

flamma succensionis et comburetur in ea omnis facies ab austro
usque ad aquilonem. Et videbit omnis caro quia ego dominus succendi
eam, nec extinguetur. Et dixi a a a domine deus. Ipsi dicunt de xxi
me Numquid non per parabolas loquitur iste. C.XXI

Et factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis pone fa-
ciem tuam ad ierusalem et stilla ad sanctuaria et propheta contra humum
israel. Et dices terre israel Hec dicit dominus deus Ecce ego ad te et
eiciam gladium meum de vagina sua et occidam in te iustum et impium.
Pro eo autem quod occidi in te iustum et impium. ideo egredietur gladi-
us meus de vagina sua ad omnem carnem ab austro usque ad aquilonem
Ut sciat omnis caro quia ego dominus eduxi gladium de vagina sua
irrevocabilem. Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum
et in amaritudinibus ingemisces coram eis. Cumque dixerint ad te
quare tu gemis. dices Pro auditu quia venit et tabescet omne
cor et dissolventur universe manus. et infirmabitur omnis spiritus. et per
cuncta genua fluent aque. ecce venit et fiet ait dominus deus. Et
factus est sermo domini ad me dicens fili hominis propheta et dices Hec
dicit dominus deus. loquere. Gladius gladius exacutus est et limatus
Ut cedat victimas exacutus est ut splendeat limatus est. Qui
movet sceptrum filii mei succidisti omne lignum. Et dedi eum ad
levigandum ut teneatur manu. Iste exacutus est gladius, et iste
limatus est ut sit in manu interficientis. Clama et ulula fili hominis
quia hic factus est in populo meo. hic in cunctis ducibus israel qui
fugerant. gladio tradita sunt cum populo meo. Idcirco plaude super
femur. quia probatus est. et hoc cum sceptrum subverterit. et non erit dicit
dominus deus. Tu ergo fili hominis propheta et percute manu ad manum et
duplicetur gladius ac triplicetur. gladius interfectorum. Hic est gladius
occisionis magne. qui obstupescere eos facit et corde tabescere
et multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem
gladii acuti et limati ad fulgendum amicti ad cedem. Exacuere · in vagina repone
vade ad dexteram sive ad sinistram quocumque faciei tue est appetitus.
Quin et ego plaudam manu ad manum. et implebo indignationem
meam. ego dominus locutus sum. Et factus est sermo domini ad me dicens
Et tu fili hominis pone tibi duas vias ut veniat gladius regis
babilonis De terra una egredientur ambo. et manu capiet con-
iecturam. in capite vie civitatis coniciet. Viam pones ut veniat
gladius ad rabbath filiorum ammon. et ad iudam in ierusalem munitissimam.
Stetit enim rex babilonis in bivio in capite duarum viarum
divinationem querens. commiscens sagittas interrogavit ydola. exta
consuluit. Ad dexteram eius facta est divinatio super ierusalem ut ponat
arietes. ut aperiat os in cede. et elevet vocem in ululatu ut

ponat arietes contra portas, ut comportet aggerem, ut edificet municiones
Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum, et sabbatorum
ocium imitans. Ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum. Ideo
hec dicit dominus deus. Pro eo quod recordati estis iniquitates vestras et
revelastis prevaricationes vestras, et apparuerunt peccata vestra in omnibus
cogitationibus vestris. Pro eo inquam quod recordati estis manu capiemini.
Tu autem prophane et impie dux israel, cuius venit dies in tempore iniquitatis
prefinita. Hec dicit dominus deus. Aufer cidarim, tolle coronam. Nonne
hec est que humilem sublevavit et sublime humiliavit. Iniquitatem
iniquitatem iniquitatem ponam eam. Et hoc non factum est donec veniret
ci cuius est iudicium et tradam ei. Et tu fili hominis propheta et dic. Hec
dicit dominus deus ad filios amon et ad obprobrium eorum. Et dices
Mucro mucro evagina te ad occidendum, lima te ut interficias
et fulgeas. Cum tibi viderentur vana et divinarentur mendacia, ut
ut dareris super colla vulneratorum impiorum quorum venit dies in tempore
iniquitatis prefinite. Revertere ad vaginam tuam in loco in quo
creata es. In terra nativitatis tue iudicabo te, et effundam super
te indignationem meam. In igne furoris mei sufflabo in te, daboque
te in manus hominum insipientium et fabricantium interitum. Igni eris
cibus, sanguis tuus erit in medio terre. Oblivioni traderis quia
xxii Et factum est verbum Ego dominus locutus sum. XXII
domini ad me dicens. Et tu fili hominis numquid iudicas
numquid iudicas civitatem sanguinum, et ostendes ei omnes abho-
minationes suas et dices. Hec dicit dominus deus. Civitas effundens
sanguinem in medio sui, ut veniat tempus eius, et que fecit ydola
contra semetipsam ut pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus
est deliquisti, et in ydolis tuis que fecisti polluta es, et appropinquare
fecisti dies tuos, et adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea
dedi te obprobrium gentibus, et irrisionem universis terris que iuxta sunt
et que procul a te. Triumphabunt de te sordida nobilis grandis
interitu. Ecce principes israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad
effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt
in te, advenam calumpniati sunt in medio tui, pupillum et viduam
contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevistis, et sabbata mea polluistis.
Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, et super
montes comederunt in te. Scelus operati sunt in medio tui. Verecundiora
patris discoperuerunt in te, inmundiciam menstruate humiliaverunt in
te. Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abhominationem,
et socer nurum suam polluit nefarie, frater sororem suam filiam patris
sui oppressit in te. Munera acceperunt in te ad effundendum
sanguinem. Usuram et superhabundantiam accepisti, et avare proximos

tuos calumpniabaris. meique oblita es ait dominus deus. Ecce conplosi manus
tuas super avaritia tua quam fecisti. et super sanguine qui effusus est in medio
tui. Numquid sustinebit cor tuum aut prevalebunt manus tue in diebus quos
ego faciam tibi. Ego dominus locutus sum et faciam. et dispergam te in nationes
et ventilabo te in terras. et deficere faciam immundiciam tuam a te. et pos-
sidebo te in conspectu gencium. Et scietis quia ego dominus. Et factum est verbum domini
ad me dicens. Fili hominis versa est michi domus israhel in scoriam. omnes isti
es et stagnum et plumbum in medio fornacis. scoria argenti facti sunt.
Propterea hec dicit dominus deus. Eo quod versi estis omnes in scoriam. propterea
ecce ego congregabo vos in medium iherusalem congregacione argenti et eris
et ferri et stagni et plumbi in medio fornacis. et succendam in ea ignem
ad conflandum. Sic congregabo in furore meo et in ira mea et requiescam
et conflabo vos. et congregabo vos et succendam vos in igne furoris mei
et conflabimini in medio eius. ut conflatur argentum in medio fornacis.
Sic eritis in medio eius. et scietis quia ego dominus. cum effuderim indi-
gnacionem meam super vos. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis
dic ei. Tu es terra inmunda et non conpluta in die furoris. Coniuracio
prophetarum in medio eius. sicut leo rugiens rapiensque predam. Animas devo-
raverunt opes et precium acceperunt. viduas eius multiplicaverunt in medio
illius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam et polluerunt sanctuaria mea
inter sanctum et prophanum non habuerunt distanciam. et inter pollutum et mundum
non intellexerunt. et a sabbatis averterunt oculos suos. et coinquinabar in
medio eorum. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes predam
ad effundendum sanguinem. et ad perdendas animas et avare sectando lucra.
Prophete autem eius liniebant eos absque temperamento videntes vana et
divinantes eis mendacia. dicentes. Hec dicit dominus deus. cum dominus non
sit locutus. Populi terre calumpniabantur calumpniam et rapiebant violenter.
Egenum et pauperem affligebant et advenam opprimebant calumpnia absque
iudicio. Et quesivi de eis virum qui interponeret sepem. et staret ne
oppositus contra me pro terra. ne dissiparem eam et non inveni. Et effudi
super eos indignacionem meam. et in igne ire mee consumpsi eos. viam
eorum in caput eorum reddidi ait dominus deus. C XXIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis due mulieres
filie matris unius fuerunt et fornicate sunt in egypto. in adolescen-
cia sua fornicate sunt. ibi subacta sunt ubera earum. et confracte
mamme pubertatis earum. Nomina autem earum oolla maior. et ooliba
soror eius minor. et habui eas et pepererunt filios et filias. Porro
nomina earum oolla samaria. et iherusalem ooliba. Fornicata est igitur oolla
super me. et insanivit in amatores suos. in assirios propinquantes ve-
stitos iacincto principes et magistratus iuvenes cupidinis universos
equites ascensores equorum. Et dedit fornicaciones suas super eos.

electos filios assyriorum universos: et in omnibus in quos insanivit in in-
mundiciis eorum polluta est. Insuper et fornicationes suas quas habuerat
in egypto non reliquit. Nam et illi dormierunt cum ea in adolescentia eius
et illi confregerunt ubera pubertatis eius. et effuderunt fornicationem suam super
eam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum in manus filiorum
assur super quorum insanivit libidine. Ipsi discooperuerunt ignominiam eius
filios et filias eius tulerunt. et ipsam occiderunt gladio. Et facte sunt
famose mulieres. iudicia perpetraverunt in ea. Quod cum vidisset soror
eius ooliba plus quam illa insanivit libidine et fornicationem suam super
fornicationem sororis sue ad filios assyriorum prebuit impudenter ducibus
et magistratibus ad se venientibus indutis veste varia. equitibus qui vecte-
bantur equis. et adolescentibus forma cunctis egregia Et vidi quod polluta
esset via una ambarum. et auxit fornicationes suas Cumque vidisset
viros depictos in pariete ymagines chaldeorum expressas coloribus
et accinctos balteis renes et thiaras tinctas in capitibus eorum
formam ducum omnium similitudinem filiorum babilonis. terreque chaldeorum
in qua orti sunt. et insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum. et misit
nuncios ad eos in chaldeam Cumque venissent ad eam filii babilo-
nis ad cubile mammarum polluerunt eam stupris suis. et polluta est ab eis.
et saciata est anima eius ab illis Denudavit quoque fornicationes suas. et
discooperuit ignominiam suam. et recessit anima mea ab ea. sicut recesse-
rat anima mea a sorore eius Multiplicavit enim fornicationes suas re-
cordans dies adolescentie sue quibus fornicata est in terra egypti. et
insanivit libidine super concubitum eorum. quorum carnes sunt ut carnes
asinorum. et sicut fluxus equorum fluxus eorum Et visitasti scelus ado-
lescentie tue. cum subacta sunt in egypto ubera tua. et confracte ma-
mille pubertatis tue Propterea ooliba hec dicit dominus deus Ecce ego susci-
tabo omnes amatores tuos contra te. de quibus saciata est anima tua. Et
congregabo eos adversum te in circuitu filios babilonis. et universos chal-
deos nobiles tyrannosque. et principes omnes filios assyriorum. iuvenes
forma egregia. duces et magistratus universos principes principum. et
nominatos ascensores equorum. et venient super te instructi curru et
rota multitudo populorum lorica et clipeo et galea armabuntur contra
te undique et dabo coram eis iudicium et iudicabunt te iudiciis suis
Et ponam zelum meum in te quem exercent tecum in furore. Nasum tuum et
aures tuas precident. et que remanserint gladio concident. Ipsi filios
tuos et filias tuas capient. et novissimum tuum devorabitur igni. et
denudabunt te vestimentis tuis. et tollent vasa glorie tue. et requie-
scere faciam scelus tuum de te. et fornicationem tuam de terra egypti. nec
levabis oculos tuos ad eos. et egypti non recordaberis amplius. Quia
hec dicit dominus deus Ecce ego tradam te in manus eorum quos odisti. in

manuum de quibus satiata est anima tua. et agent tecum in odio et tol-
lent omnes labores tuos. et dimittent te nudam et ignominia plenam
Revelabitur ignominia fornicationum tuarum scelus tuum et fornicationes
tue fecerunt hec tibi. quia fornicata es post gentes. inter quas polluta es
in ydolis earum. In via sororis tue ambulasti. et dabo calicem eius
in manu tua. Hec dicit dominus deus Calicem sororis tue bibes profundum
et latum. eris in derisum et subsannationem que est capacissima. Ebrietate
et dolore replebis. calice meroris et tristicie. calice sororis tue sa-
marie Et bibes illum et potabis usque ad feces. et fragmenta eius
devorabis. et ubera tua lacerabis. quia ego locutus sum. ait dominus deus
Propterea hec dicit dominus deus Quia oblita es mei et proiecisti me post
tergum tuum. tu quoque porta scelus tuum et fornicationes tuas. Et ait
dominus ad me dicens Fili hominis Numquid iudicas Oollam et Oolibam
et annuncias eis scelera earum. quia adultere sunt. et sanguis in manibus
earum. et cum ydolis suis fornicate sunt. Insuper et filios suos quos
genuerunt mihi obtulerunt eis ad devorandum Sed et hoc fecerunt mihi.
Polluerunt sanctuarium meum in die illa. et sabbata mea prophanaverunt
Cumque immolarent filios suos ydolis suis. et ingrederentur sanctuarium
meum in die illa ut pollurent illud etiam hec fecerunt In medio domus
mee miserunt ad viros venientes de longe. ad quos nuntios miserant
Itaque ecce venerunt quibus te lavisti et circumlinisti stibio oculos tuos
et ornata es mundo muliebri. sedisti in lecto pulcerrimo. et mensa
ornata est ante te Thymiama meum et unguentum meum posuisti super
eam. et vox multitudinis exultantis erat in ea Et in viris qui de
multitudine hominum adducebantur et veniebant de deserto. posuerunt
armillas in manibus eorum. et coronas speciosas in capitibus eorum Et
dixi ei que attrita est in adulteriis Nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam
hec Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem. sic ingredie-
bantur ad Oollam et ad Oolibam mulieres nefarias Viri ergo iusti sunt
hii iudicabunt eas iudicio adulterarum et iudicio effundentium sanguinem
quia adultere sunt et sanguis in manibus earum. cum ydolis suis fornicate
sunt Hec enim dicit dominus deus Adduc ad eas multitudinem. et trade
eas in tumultum et in rapinam. et lapidentur lapidibus populorum et confo-
diantur gladiis eorum Filios et filias eorum interficient. et domos earum
igne succendent Et auferam scelus de terra. et discent omnes mulieres ne
faciant secundum scelus earum. Et dabunt scelus vestrum super vos et peccata
ydolorum vestrorum portabitis. Et scietis quia ego dominus deus C XXIIII
Et factum est verbum domini ad me in anno nono in mense decimo. decima
die mensis dicens Fili hominis scribe tibi nomen diei huius
in qua confirmatus est rex babilonis adversum iherusalem hodie. et dices per
proverbium ad domum irritatricem parabolam et loqueris ad eos Hec dicit

dominus deus. Pone ollam, pone inquam, et mitte in eam aquam. Pin-
guissimum pecus assume. Congere frusta eius in eam, omnem partem bonam
et femur et armum electa et ossibus plena. Compone quoque struem ossium
sub ea. Efferbuit coctio eius, et dissoluta sunt ossa illius in medio eius.
Propterea haec dicit dominus deus: Vae civitati sanguinum, ollae cuius rubigo in
ea est, et rubigo eius non exivit de ea. Per partes et per partes suas
eice eam; non cecidit super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius est.
Super limpidissimam petram effudit illum; non effudit illum super terram ut pos-
sit operiri pulvere. Ut superducerem indignationem meam in illam, et vindicta ulci-
scerer, dedi sanguinem eius super petram limpidissimam ne operiretur.
Propterea haec dicit dominus deus: Vae civitati sanguinum, cuius ego faciam grandem
pyram. Congere ossa quae igne succendam; consumentur carnes et coquetur
universa compositio, et ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuam
ut incalescat et liquefiat aes eius, et confletur in medio eius inquinamentum
eius, et consumatur rubigo eius. Multo labore sudatum est, et non exivit de
ea nimia rubigo eius, neque per ignem. Immunditia tua execrabilis, quia
mundare te volui et non es mundata a sordibus tuis. Sed nec mundaberis
prius donec quiescere faciam indignationem meam in te. Ego dominus locutus sum;
veniet et faciam; non transeam nec parcam nec placabor. Iuxta vias tuas
et iuxta adinventiones tuas iudicabo te, dicit dominus. Et factum est verbum domini
ad me dicens: Fili hominis, ecce ego tollo a te desiderabile oculorum
tuorum in plaga, et non plangens neque plorabis neque fluent lacrimae tuae.
Ingemisce tacens; mortuorum luctum non facies; corona tua circumligata
sit tibi, et calciamenta tua erunt in pedibus tuis, nec amictu ora velabis,
nec cibos lugentium comedes. Locutus sum ergo ad populum mane, et mor-
tua est uxor mea vespere. Fecique mane sicut praeceperat mihi. Et dixit ad
me populus: Quare non indicas nobis quid ista significent quae tu facis? Et
dixi ad eos: Sermo domini factus est ad me dicens: Loquere domui Israel: Haec
dicit dominus deus: Ecce ego polluam sanctuarium meum, superbiam imperii vestri et
desiderabile oculorum vestrorum, et super quo pavet anima vestra; et filii vestri et
filiae vestrae quas reliquistis gladio cadent. Et facietis sicut feci: ora
amictu non velabitis, et cibos lugentium non comedetis. Coronas habebitis
in capitibus vestris et calciamenta in pedibus. Non plangetis neque flebitis,
sed tabescetis in iniquitatibus vestris. Et unusquisque gemet ad fratrem suum.
Eritque Ezechiel vobis in portentum: iuxta omnia quae fecit facietis, cum
venerit istud. Et scietis quia ego dominus deus. Et tu, fili hominis, ecce in die
qua tollam ab eis fortitudinem eorum et gaudium dignitatis et de-
siderium oculorum eorum, super quo requiescunt animae eorum, filios et filias
eorum, in die illa cum venerit fugiens ad te ut annuntiet tibi, in die inquam
illa aperietur os tuum cum eo qui fugit, et loqueris et non flebis ultra.
Erisque eis in portentum, et scietis quia ego dominus. C XXV

congeriem lignorum

27

Et factum est verbum domini ad me dicens Fili hominis pone faciem
tuam contra filios amon et prophetabis de eis et dices filiis amon
Audite verbum domini dei Hec dicit dominus deus Pro eo quod dixisti
euge euge super sanctuarium meum quia pollutum est et super terram israel quia
desolata est et super domum iuda quoniam ducti sunt in captivitatem ideo
ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem et collocabunt caulas
suas in te et ponent in te tentoria sua Ipsi comedent fruges tuas
et ipsi bibent lac tuum Daboque rabbath in habitaculum camelorum et
filios amon in cubile pecorum Et scietis quia ego dominus Quia hec dicit
dominus deus Pro eo quod plausisti manu et percussisti pede et gavisa
es in toto affectu super terram israel Ideo ecce ego extendam manum
meam super te et tradam te in direptionem gentium et interficiam te de populis
et perdam de terris et conteram Et scietis quia ego dominus Hec dicit dominus deus
Pro eo quod dixerit moab et seyr Ecce sicut omnes gentes domus iuda
ideo ecce ego aperiam humerum moab de civitatibus de civitatibus
eius et de finibus eius inclitas terre bethiesimoth et beel-
meon et chariathaim filiis orientis cum filiis amon et dabo eam
in hereditatem ut non sit memoria filiorum amon in gentibus et in
moab faciam iudicia Et scient quia ego dominus Hec dicit dominus deus
Extendam manum meam super ydumeam et auferam de ea hominem et
iumentum et faciam eam desertam ab austro et qui sunt in dedan gladio
cadent et dabo ultionem meam super ydumeam per manum populi mei israel
Et facient in edom iuxta iram meam et furorem meum et scient vin-
dictam meam dicit dominus deus Hec dicit dominus deus Pro eo quod fecerit
palestini vindictam et ulti se sunt toto animo interficientes et imple-
tes inimicicias veteres Propterea hec dicit dominus deus Ecce ego extendam
manum meam super palestinos et interficiam interfectores et perdam reliquias
maritime regionis Faciam quoque in eis ultiones magnas arguens in
furore Et scient quia ego dominus cum dedero vindictam super eos CXXVI
Et factum est in xi anno prima mensis factus est sermo domini ad
me dicens Fili hominis pro eo quod dixit tyrus de israel euge
confracte sunt porte populorum conversa est ad me implebor
deserta est Propterea hec dicit dominus deus Ecce ego super te tyre 26
et ascendere faciam ad te gentes multas sicut ascendit mare fluctu-
ans et dissipabunt muros tyri et destruent turres et radam
pulverem eius de ea et dabo eam in limpidissimam petram Siccatio
sagenarum erit in medio maris Quia ego locutus sum ait dominus
deus et erit in direptionem gentibus Filie quoque eius que sunt in agro gladio
interficientur Et scient quia ego dominus Quia hec dicit dominus deus Ecce
ego adducam ad tyrum nabuchodonosor regem babilonis ab aquilone
regem regum cum equis et curribus et equitibus et cetu populoque magno

filias [tuas] que sunt in agro gladio interficiet . 7 circumdabit te munitionibus
7 comportabit aggerem in gyro 7 elevabit contra te clipeum . 7 vineas 7
arietes temperabit in muros tuos . 7 turres tuas destruet . In armatura
sua 7 inundatione aquarum operiet te pulvis eorum . A sonitu equitum
7 rotarum 7 curruum movebuntur muri tui dum ingressus fuerit portas tuas
quasi per introitum urbis dissipate . Ungulis equorum suorum conculcabit plate-
as tuas . Populum tuum gladio cedet . 7 statue tue nobiles in terram
corruent . Vastabunt opes tuas . diripient negotiationes tuas . 7 destru-
ent muros tuos 7 domos tuas preclaras subvertent 7 lapides tuos
7 ligna tua 7 pulverem tuum in medio aquarum ponent . Et quiescere faciam
multitudinem canticorum tuorum . 7 sonitus cithararum tuarum non audietur
amplius . Et dabo te in limpidissimam petram . Siccatio sagenarum
eris nec edificaberis ultra . Quia ego locutus sum dicit dominus . Hec dicit
dominus deus tyro . Numquid non a sonitu ruine tue et gemitu interfectorum
tuorum cum occisi fuerint in medio tui commovebuntur insule . 7 descen-
dent de sedibus suis omnes principes maris . 7 auferent exuvias suas . 7
vestimenta sua varia abicient 7 induentur stupore . In terra sedebunt et
attoniti super repentino casu suo admirabuntur . 7 assumentes super
te lamentum dicent tibi . Quomodo peristi que habitas in mari urbs inclita que fuisti
fortis in mari cum habitatoribus tuis quos formidabant universi . Nunc stupe-
bunt naves in die pavoris tui . 7 turbabuntur insule in mari eo quod nullus
egrediatur ex te . Quia hec dicit dominus deus . Cum dedero te urbem desolatam sicut
civitates que non habitantur . 7 adduxero super te abyssum . 7 operuerint te aque
multe . 7 detraxero te cum hiis qui descendunt in lacum ad populum sempiternum
7 collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres cum hiis qui
deducuntur in lacum ut non habiteris . Porro cum dedero gloriam tuam in terra viven-
tium in nichilum redigam te . 7 non eris . 7 requisita non invenieris ultra in
Et factum est verbum domini ad me CXXVII sempiternum dicit dominus deus
dicens . Tu ergo fili hominis assume super tyrum lamentum 7 dices
tyro qui habitat in introitu maris negotiationi populorum ad insulas
multas . Hec dicit dominus deus . O tyre tu dixisti . Perfecti decoris ego sum
7 in corde maris sita . Finitimi tui qui te edificaverunt . impleverunt
decorem tuum abietibus de sanir . extruxerunt te cum omnibus tabulatis
maris . cedrum de libano tulerunt ut facerent tibi malum . Quercus de basan
dolaverunt in remos tuos . Transtra tua fecerunt tibi ex ebore indico . 7
pretoriola de insulis italie . Byssus varia de egypto texta est tibi in velum
ut poneretur in malo . Iacinctus 7 purpura de insulis elisa facta sunt operimentum
tuum . Habitatores sidonis 7 aradii fuerunt remiges tui . Sapientes tui
tyre facti sunt gubernatores tui . Senes biblii 7 prudentes eius
habuerunt nautas ad ministerium varie supellectilis tue . Omnes naves
maris 7 naute earum fuerunt in populo negotiationis tue . Perse et

i. tabulas super quas sedent remiges
i. parvas domos a[?] cellaria in navi

Note chodchod dicunt hebrei omis preciositas maris significari 897.

lidy et libies erat i exitu tuo viri bellatores tui clipeu et ga-
leam suspederut in te pro ornatu tuo Filii aradii cu exercitu
tuo erat sup muros tuos et tritu tuo Sz et pigmei q erat in
turribz tuis faretras suas suspederut in muris tuis per gyrum
ipi expleuert pulcritudine tua Cartaginenses negociatores tui
a multitudine cunctarum diuiciarum argento et ferro stagno plumboqz
repleuert nundinas tuas Grecia tubal et mosoch ipi sut insti-
tores tui mancipia et vasa erea adduxert pplo tuo de domo
thogorma equos et equites et mulos adduxert ad forum tuu Filii dedan
negociatores tui insule multe negociatio manus tue Dentes ebur-
neos et ebeninos commutauert in precio tuo Syrus negociator
tuus pp multitudine operum tuorum gemma purpura et scutulata et
bissum et sericum et chodchod posuert in mercatu tuo Juda et terra
isrl ipi institores tui i frumento primo balsamum et mel et oleu
et resinam proposuert in nundinis tuis Damascenus negociator
tuus i multitudie operum tuorum i multitudie diuisarum opum in vino
pingui i lanis coloris optimi Dan et grecia et mozel i nundinis
tuis proposuert ferru fabrefactum stacten et calamum i negociacione
tua Dedan institores tui i tapetibz ad sedendum Arabia et
vniuersi principes cedar ipi negociatores manus tue cu agnis et
arietibz et edis venert ad te negociatores tui Venditores saba
et reema ipi negociatores tui cu vniuersis primis aromatibz et
lapide precioso et auro quod proposuert in mercatu tuo Aran et chene
et eden negociatores tui Saba assur et chelmad venditores
tui Ipi negociatores tui multipharia in volucris iacincti et
polimitorum gazarumqz preciosarum q obuolute et astricte erat funibz
Cedros qz hebat in negociacionibz tuis Naues maris principes
tui in negociacione tua Et repleta es et glorificata es nimis i
corde maris in aquis multis adduxert te remiges tui Ventus
auster contriuit te in corde maris Diuicie tue et thesauri tui et multi-
plex instrumentu tuu naute tui et gubnatores tui qui tenebat
suppellectile tua et pplo tuo perat Viri qz bellatores tui qui
erat in te cu vniuersa multitudie tua q e in medio tui cadet
in corde maris in die ruine tue A sonitu clamoris gubnatorum
tuorum conturbabunt classes et descendent de nauibz suis omnes qui tenebat
remum Naute et vniuersi gubnatores tui in terra stabunt et eiulabut
sup te voce magna et clamabunt amare et superiacient puluerem ca-
pitibz suis et cinere aspergentur et radent sup te caluicium et accingentur
ciliciis et plorabunt te i amaritudine aie ploratu amarissimo et assu-
ment sup te carmen lugubre et plangent te Que e ut tyrus
que obmutuit in medio maris Que i exitu negociacionum tuarum

ebenus est arbor in india q incisa durescit in lapide

vestes pictas hunts quas dicunt ...

i in polimitorum hic polimitus ... angl. rei

de mari implesti populos multos in multitudine divitiarum et
populorum tuorum ditasti reges terre Nunc contrita es a mari in profundis
aquarum. opes tue et omnis multitudo tua que erat in medio tui ceciderunt.
Universi habitatores insularum obstupuerunt super te. et reges earum
omnes tempestate perculsi mutaverunt vultus. negotiatores populorum sibila-
verunt super te Ad nichilum deducta es et non eris usque in perpetuum CXXVIII
Et factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis dic principi tyri
Hec dicit dominus deus Eo quod elevatum est cor tuum et dixisti ego sum
et in cathedra dei sedi in corde maris cum sis homo et non deus
et dedisti cor tuum quasi cor dei Ecce sapientior es tu daniele Omne secre-
tum non est absconditum a te In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem
et acquisisti aurum et argentum in thesauris tuis In multitudine sapientie
tue et in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem. et elevatum est
cor tuum in robore tuo Propterea hec dicit dominus deus Eo quod elevatum est cor
tuum quasi cor dei. ideo ecce ego adducam super te alienos robustissimos
gentium. et nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientie tue et pollue-
ent decorem tuum. Interficient et detrahent te et morieris in interitu occi-
sorum in corde maris Numquid dicens loqueris deus ego sum coram interficientibus
te. cum sis homo et non deus in manu occidentium te Morte incircumcisorum
morieris in manu alienorum Quia ego locutus sum ait dominus deus Et factus
est sermo domini ad me dicens Fili hominis leva planctum super regem tyri
et dices ei Hec dicit dominus deus Tu signaculum similitudinis plenus sapientia
perfectus decore in deliciis paradisi dei fuisti. Omnis lapis preciosus operimentum
tuum Sardius topasius et iaspis crisolitus onix et berillus. saphirus
et carbunculus et smaragdus. Aurum opus decoris tui. et foramina tua
in die qua conditus es preparata sunt Tu cherub extentus et protegens
et posui te in monte sancto dei in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus
in viis tuis a die conditionis tue. donec inventa est iniquitas in te In
multitudine negotiationis tue repleta sunt interiora tua iniquitate. et
peccasti et eieci te de monte dei et perdidi te o cherub protegens de medio
lapidum ignitorum Et elevatum est cor tuum in decore tuo. In terram proieci
te ante faciem regum dedi te ut cernerent te In multitudine iniquitatum tuarum
et in iniquitate negotiationis tue polluisti sanctificationem tuam Producam
ergo ignem de medio tui qui comedat te et dabo te cinerem super terram
in conspectu omnium videntium te Omnes qui viderint te in gentibus obstupescent
super te Nichili factus es et non eris in perpetuum Et factus est sermo domini ad
me dicens Fili hominis pone faciem tuam contra sydonem et prophetabis de
ea et dices Hec dicit dominus deus Ecce ego ad te sydon et glorificabor
in medio tui et scient quia ego dominus cum fecero in ea iudicia. et sanctificatus
fuero in ea Et immittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis eius et
corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum Et scient quia ego

dominus. Et non erit ultra domui israel offendiculum amaritudinis et spina
dolorem inferens undique per circuitum eorum qui adversantur eis et scient quia
ego dominus deus. Hec dicit dominus deus Cum congregavero domum israel de populis
in quibus dispersi sunt sanctificabor in eis coram gentibus et habitabunt in
terra sua quam dedi servo meo iacob et habitabunt in ea secure Et edifi-
cabunt domos plantabuntque vineas et habitabunt confidenter cum fecero iu-
dicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum et scient quia ego dominus deus eorum

In anno x° in decimo mense undecima mensis **C XXIX**
factum est verbum domini ad me dicens Fili hominis pone faciem tuam
contra pharaonem regem egypti et prophetabis de eo et de egypto uni-
versa loquere et dices Hec dicit dominus deus Ecce ego ad te pharao rex
egypti draco magne qui cubas in medio fluminum tuorum et dicis
meus est fluvius et ego feci memetipsum Et ponam frenum in maxillis
tuis et agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis et extra-
ham te de medio fluminum tuorum et universi pisces tui squamis tuis
adherebunt et proiciam te in desertum et omnes pisces fluminis tui Super
faciem terre cades non colligeris neque congregaberis Bestiis terre et vola-
tilibus celi dedi te ad devorandum Et scient omnes habitatores egypti
quia ego dominus Pro eo quod fuisti baculus arundineus domui israel cum ap-
prehenderent te manu et confractus es et lacerasti omnem humerum eorum et dis-
solvisti omnes renes eorum et innitentibus eis super te comminutus es Pro-
pterea hec dicit dominus deus Ecce adducam super te gladium et interficiam de te
hominem et iumentum Et erit terra egypti in desertum et in solitudinem
et scient quia ego dominus Pro eo quod dixeris fluvius meus est et ego feci
eum idcirco ecce ego ad te et ad flumina tua Daboque terram egypti in
solitudines gladio dissipatam a turre syenes usque ad terminos ethio-
pie Non pertransibit eam pes hominis neque pes iumenti gradietur in ea
et non habitabitur xl annis Daboque terram egypti desertam in medio
terrarum desertarum et civitates eius in medio urbium subversarum et erunt
desolate xl annis Et dispergam egyptios in nationes et ventilabo eos in
terras Quia hec dicit dominus deus Post finem xl annorum congregabo egyptum
de populis in quibus dispersi fuerant et reducam captivitatem egypti
et collocabo eos in terra phatures in terra nativitatis sue et erunt
ibi in regnum humile et inter regna cetera erit humillima et non ele-
vabitur ultra super nationes et imminuam eos ne imperent gentibus neque erunt
ultra domui israel in confidentia docentes iniquitatem ut fugiant et sequantur
eos Et scient quia ego dominus deus Et factum est in xx° et vii° anno in
primo in una die mensis factum est verbum domini ad me dicens Fili hominis
nabuchodonosor rex babilonis servire fecit exercitum suum servitute magna
adversum tyrum Omne caput decalvatum est et omnis humerus depilatus
est et merces non est reddita ei neque exercitui eius de tyro pro servitute

qua seruiuit in aduersus eum Propterea hec dicit dns deus Ecce ego da-
bo nabuchodonosor regem babilonis in terra egipti et accipiet multitudinem
eius et depredabitur manubias eius et diripiet spolia eius et erit mer-
ces exercitui illius et operi pro quo seruiuit aduersus eam Et dedi ei terram
egipti Pro eo quod laborauerit mihi ait dns deus In die illo pullulabit
cornu domus israel et tibi dabo apertum os in medio eorum Et scient quia ego
Et factum est verbum dni ad me dicens Fili CXXX dns
30 hominis propheta et dic Hec dicit dns deus Vlulate ve ve diei
quia iuxta est dies et appropinquat dies dni Dies nubis tempus
gentium erit et veniet gladius in egiptum et erit pauor in ethiopia cum
ceciderint vulnerati in egipto et ablata fuerit multitudo illius et destructa
fundamenta eius Ethiopia et lidia et lidy et omne reliquum vulgus
et chub et filii terre federis cum eis gladio cadent Hec dicit dns deus
Et corruent fulcientes egiptum et destruetur superbia imperii eius a turre
syenes gladio cadent in ea ait dns exercituum Et dissipabuntur in
medio terrarum desolatarum et vrbes eius in medio ciuitatum desertarum
erunt Et scient quia ego dns cum dedero ignem in egipto et attriti fuerint
omnes auxiliatores eius In die illa egredientur nuncii a facie mea
in trieribus ad conterendam ethiopie confidentiam et erit pauor in eis in
die egipti Quia absque dubio veniet Hec dicit dns deus Et ces-
sare faciam multitudinem egipti in manu nabuchodonosor regis babilo-
nis Ipse et populus eius cum eo fortissimi gentium adducentur ad disperdendam
terram et euaginabunt gladios suos super egiptum et implebunt terram
interfectis Et faciam alueos fluminum aridos et tradam terram in manus
pessimorum et dissipabo terram et plenitudinem eius in manu alienorum Ego
dns locutus sum Hec dicit dns deus Et disperdam simulacra et cessare
faciam ydola de memphis et dux de terra egipti non erit amplius Et
dabo terrorem de terra egipti et disperdam terram phatures et dabo ignem
in taphnis et faciam iudicia in alexandria et effundam indignatio-
nem meam super pelusium robur egipti et interficiam multitudinem alexandrie
et dabo ignem in egipto Quasi parturiens dolebit pelusium et alle-
xandria erit dissipata et in memphis angustie cotidiane Iuuenes
heliopoleos et bubasti gladio cadent et ipse captiue ducentur et in
taphnis nigrescet dies cum contriuero ibi sceptra egipti et defecerit
in ea superbia potentie eius Ipsam nubes operiet filie autem eius in
captiuitatem ducentur et faciam iudicia in egipto Et scient quia ego dns
Et factum est in vndecimo anno in primo mense in vii mensis factum est
verbum dni ad me dicens Fili hominis brachium pharaonis regis egipti
confregi et ecce non est obuolutum ut restitueretur ei sanitas ut ligaretur
pannis et fasciaretur linteolis et recepto robore posset tenere gladium
Propterea hec dicit dns deus Ecce ego ad pharaonem regem egipti

Et comminuam brachium eius forte sed confractum. et deiciam gladium de ma-
nu eius. et dispergam egyptum in gentibus et ventilabo eos in terris. et confortabo
brachia regis babilonis. daboque gladium meum in manu eius. et confrin-
gam brachia pharaonis. et gement gemitibus interfecti coram facie
eius. et confortabo brachia regis babilonis. et brachia pharaonis concident
Et scient quia ego dominus cum dedero gladium meum in manu regis babilonis
et extenderit eum super terram egypti. Et dispergam egyptum in nationes. et ventila-
bo eos in terras. Et scient quia ego dominus. C xxxi
Et factum est in xi° anno in tercio mense in una mensis factum est verbum 31
domini ad me dicens. Fili hominis dic pharaoni regi egypti et
populo eius. Cui similis factus es in magnitudine tua. Ecce assur
quasi cedrus in libano pulcher ramis et frondibus nemorosus excelsusque al-
titudine. et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. Aque nutrierunt
illum. abyssus exaltavit eum. Flumina eius manabant in circuitu radicum eius
et rivos suos emisit ad universa ligna regionis. Propterea elevata est altitudo
eius super omnia ligna regionis. et multiplicata sunt arbusta eius. et elevati
sunt rami eius pre aquis multis. Cumque extendisset umbram suam in ramis
eius fecerunt nidos omnia volatilia celi. et sub frondibus eius genuerunt
omnes bestie saltuum. et sub umbraculo illius habitabat cetus gentium plurimarum.
Eratque pulcherrimus in magnitudine sua. et in dilatatione arbustorum suorum.
Erat enim radix illius iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo
in paradiso dei. abietes non adequaverunt summitatem eius. et platani non
fuerunt eque frondibus eius. Omne lignum paradisi dei non est assimilatum illi.
et pulchritudini eius. quoniam speciosum feci eum. et multis condensisque frondibus. et
emulata sunt eum omnia ligna voluptatis que erant in paradiso dei. Propterea hec
dicit dominus deus. Pro eo quod sublimatus est in altitudine. et dedit summitatem
suam virentem atque condensam. et elevatum est cor eius in altitudine sua. tra-
didi eum in manu fortissimi gentium. faciens faciet ei. Iuxta impietatem
eius eieci eum. et succident illum alieni et crudelissimi nationum. et
proicient eum super montes. et in cunctis convallibus corruent rami eius. et con-
fringentur arbusta eius in universis rupibus terre. Et recedent de umbra-
culo eius universi populi terre. et relinquent eum. In ruina eius habitaverunt
omnia volatilia celi in ra[illegible] ramis eius fuerunt universe bestie
regionis. Quamobrem non [illegible] elevabuntur in altitudine sua omnia
ligna aquarum. neque ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque fron-
dosa. nec stabunt in sublimitate eorum omnia que irrigantur aquis. quia
omnes traditi sunt ad mortem ad terram ultimam in medio filiorum hominum
ad eos qui descendunt in lacum. Hec dicit dominus deus. In die qua descendit
ad inferos induxi luctum. operui eum abisso. et prohibui flumina eius
et cohercui aquas multas. Contristatus est super eum libanus. et omnia
ligna agri concussa sunt. A sonitu ruine eius commovi gentes. cum

deduxero eu ad infernu cu his qui descenderunt i lacu Et consolata sunt
i terra infima oia ligna voluptatis egregia atque preclara i libano. vniuersa que
irrigabantur aquis. Nam et ipsi cu eo descendunt ad infernu. ad interfectos gla.
et brachiu vniuscuiusque sedit sub vmbraculo eius i medio nacionum. Cui
assimilatus es o inclite atque sublimis inter ligna voluptatis Ecce deductus
es cu lignis voluptatis ad terram vltima In medio incircumcisorum dormies
cu eis qui interfecti sunt gladio. Ipse est pharao et omnis multitudo eius dicit

C xxxii

Et factum est i xii anno i mense xii dominus deus
i vna mensis factum est verbum domini ad me dicens Fili hominis assume
lamentum super pharaonem regem egipti et dices ad eum Leoni gencium
assimilatus es et draconi qui est in mari. et ventilabas cornu i fluminibus
tuis. et conturbabas aquas pedibus tuis et conculcabas flumina eorum. Propterea
hec dicit dominus deus Expandam super te rethe meum i multitudine populorum multorum
et extraham te i sagena mea. et proiciam te i terram. Super faciem agri abiciam te.
et habitare faciam super te omnia volatilia celi. et saturabo de te vniuersas
bestias terre. et dabo carnes tuas super montes. et implebo colles tuos
sanie tua. et irrigabo terram fetore sanguinis tui Montes et valles imple-
buntur ex te. et operiam cum extinctus fueris celos. et nigrescere faciam stel-
las eius Solem nube tegam. et luna non dabit lumen suum Omnia luminaria
celi merere faciam super te Et dabo tenebras super terram tuam dicit dominus
deus Cum ceciderint vulnerati tui i medio terre ait dominus deus. et irritabo cor
populorum multorum. cum induxero contritionem tuam i gentibus super terras quas nescis
et stupescere faciam super te populos multos. et reges eorum horrore nimio for-
midabunt super te cum volare ceperit
gladius meus super facies eorum. et obstupescent singuli repente pro anima sua in
die ruine sue Quia hec dicit dominus deus Gladius regis babilonis veniet
tibi. in gladiis forcium deiciam fortitudinem tuam. Inexpugnabiles omnes gentes
hee. et vastabunt superbiam egipti. et dissipabitur multitudo eius. et perdam omnia
iumenta eius que erant super aquas plurimas et non conturbabit eas pes hominis
vltra. neque vngula iumentorum turbabit eas. Tunc purissimas reddam aquas eorum
et flumina eorum quasi oleum adducam ait dominus deus cum dedero terram egipti deso-
latam. deseretur autem terra a plenitudine sua. cum percussero omnes habitatores
eius Et scient quia ego dominus Planctus est ... et plangent eum filie gencium
plangent eum. super egiptum et super multitudinem ... dominus deus
dominus deus Et factum est in xii anno ... i xv mensis factum est verbum
domini ad me dicens Fili hominis cane lugubre super multitudinem egipti
et detrahe eam ipsam et filias gencium robustarum ad terram vltimam cum his qui
descendunt in lacum Quo pulcrior es descende et dormi cum incircumcisis
in medio interfectorum gladio Gladius datus est attraxerunt eum et omnes
populos eius Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni qui
cum auxiliatoribus eius descenderunt. et dormierunt incircumcisi interfecti

gladio. Ibi assur et omnis multitudo eius in circuitu illius sepulcra eius omnes
interfecti et qui ceciderunt gladio quorum data sunt sepulcra in novissimis
laci. et facta est multitudo eius per gyrum sepulcri eius universi interfecti ca-
dentes gladio qui dederunt quondam formidinem in terra vi-
uentium. Ibi elam et omnis multitudo eius per gyrum sepulcri sui omnes hii
interfecti ruentes gladio qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam qui
posuerunt terrorem suum in terra uiuentium. et portauerunt ignominiam suam cum
hiis qui descendunt in lacum. In medio interfectorum posuerunt cubile eius
in universis populis eius. in circuitu eius sepulcrum illius. omnes hii incircum-
cisi interfecti gladio. dederunt enim terrorem suum in terra uiuentium. et
portauerunt ignominiam suam cum hiis qui descendunt in lacum. In medio
interfectorum positi sunt. Ibi mosoch et thubal et omnis multitudo eorum in
circuitu eius sepulcra illius. omnes hii incircumcisi interfectique et cadentes gladio
quia dederunt formidinem suam in terra uiuentium. et non dormient cum forti-
bus cadentibusque et incircumcisis qui descenderunt ad infernum cum armis suis.
et fuerunt mucrones eorum in ossibus eorum. quia terror fortium facti sunt in terra
uiuentium. Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris et dormies cum
interfectis gladio. Ibi ydumea et reges eius. omnes duces eius
qui dati sunt cum exercitu suo. cum interfectis gladio. et qui cum incircumcisis
dormierunt. et cum hiis qui descenderunt in lacum. Ibi principes aquilonis
omnes. et universi venatores qui deducti sunt cum interfectis pauentes.
et in sua fortitudine confusi. qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio.
et portauerunt confusionem suam cum hiis qui descenderunt in lacum. Vidit
eos pharao et consolatus est super universa multitudine sua que interfecta est
gladio. et portauerunt confusionem suam cum hiis qui descenderunt in lacum
Pharao et omnis exercitus eius ait dominus deus. quia dedit terrorem meum in
terra uiuentium. et dormiuit in medio incircumcisorum cum interfectis gladio.
Pharao et omnis multitudo eius ait dominus deus. C XXXIII 33
ET factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis loquere ad filios
populi tui et dices ad eos. Terra cum induxero super eam gladium No
et tulerit populus terre uirum unum de nouissimis suis et consti-
tuerit eum super se speculatorem. et ille uiderit gladium uenientem super
terram. et cecinerit buccina et annuntiauerit populo. audiens autem ille quisquis
ille est sonum buccine et se non obseruauerit. uenitque gladius et tulerit
eum. sanguis ipsius super caput eius erit. Sonum buccine audiuit et
se non obseruauit. sanguis eius in ipso erit. Si autem custodierit animam suam
saluabit. Et si speculator uiderit gladium uenientem. et non insonuerit
buccina. et populus se non custodierit. uenitque gladius et tulerit de eis
animam. ille quidem in iniquitate sua captus est. sanguinem autem eius de manu
speculatoris requiram. non populus terre. sed ego. Et tu fili hominis spe-
culatorem dedi te domui israel. Audiens ergo ex ore meo sermonem annuntiabis

eis ex me. Si me dicente ad impium. Impie morte morieris. 7 non
fueris locutus ut se custodiat impius a via sua. ipse impius in iniquitate
sua morietur. sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem annunciante
te ad impium ut a viis suis convertatur. 7 non fuerit conversus a via sua. ipse in
iniquitate sua morietur. porro tu animam tuam liberasti. Tu ergo fili hominis dic
ad domum israel. Sic locuti estis dicentes. Iniquitates nostre 7 peccata nostra super
nos sunt. 7 in ipsis nos tabescimus. Quomodo ergo vivere poterimus. Dic ad eos.
Vivo ego dicit dominus deus. Nolo mortem impii sed ut revertatur impius a via
sua 7 vivat. Convertimini a viis vestris pessimis. Et quare moriemini domus
israel. Tu itaque fili hominis dic ad filios populi tui. Iusticia iusti non liberabit
eum in quacumque die peccaverit. 7 impietas impii non nocebit ei. in quacumque
die conversus fuerit ab impietate sua. 7 iustus non poterit vivere in iusticia sua
in quacumque die peccaverit. Etiam si dixero iusto quod vita vivat. 7 confisus
in iusticia sua iniquitatem fecerit. omnes iusticie eius oblivioni tradentur. et in
iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Si autem dixero impio morte mori-
eris 7 egerit penitenciam de peccato suo. feceritque iudicium 7 iusticiam. pignus quoque re-
stituerit ille impius. rapinamque reddiderit. in mandatis vite ambulaverit
nec fecerit quicquam iniustum. vita vivet 7 non morietur. Omnia peccata eius
que peccavit non imputabuntur ei. iudicium 7 iusticiam fecit vita vivet. Et
dixerunt filii populi tui. Non est equi ponderis via domini. 7 ipsorum via iniusta
est. Cum enim recesserit iustus a iusticia sua. feceritque iniquitates morietur
in eis. Et cum recesserit impius ab impietate sua. feceritque iudicium 7 iusticiam
vivet in eis. Et dicitis. Non est recta via domini. Unumquemque iuxta vias
suas iudicabo de vobis domus israel. Et factum est in xii° anno. in x° mense.
in quinta mensis transmigracionis nostre. venit ad me qui fugerat de ierusalem
dicens. Vastata est civitas. Manus autem domini facta fuerat ad me vespere antequam
veniret ad me qui fugerat. Aperuitque os meum donec veniret ad me mane
7 aperto ore meo non silui amplius. Et factum est verbum domini ad me dicens
Fili hominis qui habitant in ruinosis super humum israel loquentes aiunt. Summ
Unus erat abraham 7 hereditate possedit terram. nos autem multi nobis
data est terra in possessionem. Idcirco dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui in
sanguine comeditis. et oculos vestros levatis ad immundicias vestras. 7 san-
guinem funditis. numquid terram hereditate possidebitis. Stetistis in gladiis vestris
fecistis abhominaciones. 7 unusquisque uxorem proximi sui polluit.
7 terram hereditate possidebitis. Hec dices ad eos. Sic dicit dominus deus.
Vivo ego quia qui in ruinosis habitant gladio cadent. 7 qui in agro
est bestiis tradetur ad devorandum. qui autem in speluncis 7 in presidiis sunt.
peste morientur. 7 dabo terram in solitudinem 7 desertum. 7 deficiet superba
fortitudo eius. 7 desolabuntur montes israel eo quod nullus sit qui per eos transeat.
Et scient quia ego dominus cum dedero terram eorum desolatam 7 desertam propter
universas abhominaciones suas quas operati sunt. Et tu fili hominis

Fili hominis filii populi tui qui loquuntur de te iuxta muros et in ostiis domorum et dicunt unus ad alterum vir ad proximum suum loquentes venite et audiamus quis sit sermo egrediens a domino. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus et sedent coram te populus meus et audiunt sermones tuos et non faciunt eos quia in canticum oris sui vertunt illos et avaritiam suam sequitur cor eorum. Et es eis quasi carmen musicum quod suavi dulcique sono canitur. Et audiunt verba tua et non faciunt ea. Et cum venerit quod praedictum est ecce enim venit tunc scient quod propheta fuerit inter eos.

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili C XXXIIII hominis propheta de pastoribus israel. Haec dicit dominus deus. Vae pastoribus israel qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus. Lac comedebatis et lanis operiebamini et quod crassum erat occidebatis gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis et quod aegrotum non sanastis quod fractum est non alligastis et quod abiectum non reduxistis et quod perierat non quaesistis sed cum austeritate imperabatis eis et cum potentia. Et dispersae sunt oves meae eo quod non esset pastor et factae sunt in devorationem omnium bestiarum agri et dispersae sunt. Erraverunt greges mei in cunctis montibus et in universo colle excelso et super omnem faciem terrae dispersi sunt greges mei et non erat qui requireret. Non erat inquam qui requireret. Propterea pastores audite verbum domini. Vivo ego dicit dominus deus quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam et oves meae in devorationem omnium bestiarum agri eo quod non esset pastor. Neque enim quaesierunt pastores gregem meum sed pascebant pastores semetipsos et greges meos non pascebant. Propterea pastores audite verbum domini. Haec dicit dominus. Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum et cessare faciam ut ultra non pascant gregem meum nec pascant amplius pastores semetipsos. Et liberabo gregem meum de ore eorum et non erit ultra eis in escam. Quia haec dicit dominus deus. Ecce ego ipse requiram oves meas et visitabo eas. Sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum sic visitabo oves meas et liberabo eas de omnibus locis in quibus dispersae fuerant in die nubis et caliginis. Et educam eas de populis et congregabo eas de terris et inducam eas in terram suam et pascam eas in montibus israel in rivis et in cunctis sedibus terrae. In pascuis uberrimis pascam eas et in montibus excelsis erunt israel pascua earum. Ibi requiescent in herbis virentibus et in pascuis pinguibus pascentur super montes israel. Ego pascam oves meas et ego eas accubare faciam dicit dominus deus. Quod perierat requiram et quod abiectum erat reducam et quod confractum fuerat alligabo et quod infirmum erat consolidabo et quod pingue et forte custodiam et pascam illas in iudicio et iustitia. Vos autem greges mei haec dicit dominus deus. Ecce ego iudico inter pecus et pecus arietum et hircorum. Nonne satis vobis erat pascua bona depasci. Insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris et cum purissimam aquam biberetis reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oves meae his

que conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur · et que pedes vestri tur-
baverant hec bibebant Propterea hec dicit dominus deus ad vos Ecce ego ipse
iudico inter pecus pingwe et macilentum Pro eo quod lateribus et humeris
impingebatis · et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora donec di-
spergerentur foras · Salvabo gregem meum et non erit ultra in rapinam · et iudicabo
inter pecus et pecus · et suscitabo super eas pastorem unum qui pascat eas servum
meum david · Ipse pascet eas · et ipse erit eis in pastorem Ego autem dominus ero eis
in deum · et servus meus david princeps in medio eorum Ego dominus locutus sum Et
faciam cum eis pactum pacis · et cessare faciam bestias pessimas de terra
et qui habitant in deserto securi dormient in saltibus Et ponam eos in circuitu
collis mei benedictionem · et deducam imbrem in tempore suo Pluvie benedictionis erunt
et dabit lignum agri fructum suum · et terra dabit germen suum · et erunt in terra sua
absque timore Et scient quia ego dominus cum contrivero catenas iugi eorum · et eruero
eos de manu imperancium sibi · et non erunt ultra in rapinam gentibus · neque
bestie terre devorabunt eos · sed habitabunt confidenter absque ullo terrore Et susci-
tabo eis germen nominatum · et non erunt ultra imminuti fame in terra · neque
portabunt amplius obprobria gentium Et scient quia ego dominus deus eorum cum eis
et ipsi populus meus domus israel ait dominus deus Vos autem greges mei greges
pascue mee homines estis · et ego dominus deus vester dicit dominus deus CXXXV
Et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis pone faciem tuam adver-
sum montem seyr · et prophetabis de eo et dices illi Hec dicit dominus deus
Ecce ego ad te mons seyr · et extendam manum meam super te et dabo te
desolatum atque desertum Urbes tuas demoliar et tu desertus eris Et scies quia
ego dominus · eo quod fueris inimicus sempiternus et conclusisti filios israel in manus gladii
in tempore afflictionis eorum in tempore iniquitatis extreme Propterea ego vivo
dicit dominus deus · quoniam sanguini tradam te · et sanguis te persequetur Et cum sanguinem
oderis · sanguis persequetur te Et dabo montem seyr desolatum et desertum · Et au-
feram de eo euntem et redeuntem · et implebo montes eius occisorum suorum
In collibus tuis et in vallibus tuis atque in torrentibus interfecti gladio cadent
In solitudines sempiternas tradam te · et civitates tue non habitabuntur Et scietis
quia ego dominus deus · eo quod dixeris due gentes et due terre mee erunt · et hereditate
possidebo eas cum dominus esset ibi Propterea vivo ego dicit dominus deus quia faciam
iuxta iram tuam · et iuxta zelum tuum quem fecisti odio habens eos · et notus efficiar
per eos cum te iudicavero Et scies quia ego dominus Audivi universa obprobria
tua que locutus es de montibus israel dicens Deserti nobis dati sunt ad devorandum
Et insurrexistis super me ore vestro · et derogastis adversum me verba vestra · ego
audivi Hec dicit dominus deus Letante universa terra in solitudinem te redigam
Sicuti gavisus es super hereditatem domus israel · eo quod fuerit dissipata sic faciam tibi
Dissipatus eris mons seyr · et ydumea omnis Et scient quia ego dominus · C · XXXVI ·
Tu autem fili hominis propheta super montes israel · et dices Montes israel audite
verbum domini Hec dicit dominus deus Eo quod dixerit inimicus de vobis · euge

altitudines sempiterne in hereditate date sunt nobis. propterea vaticinare
et dic Hec dicit dominus deus Pro eo quod desolati estis et conculcati per circuitum
et facti in hereditatem reliquis gentibus et ascendistis super labium lingue et
opprobrium populi Propterea montes israel audite verbum domini dei Hec dicit dominus deus
montibus et collibus torrentibus vallibusque et desertis parietinis et urbibus parietinis ruinis
derelictis que depopulate sunt et subsannate a reliquis gentibus per circuitum Propterea
hec dicit dominus deus Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus et de
ydumea universa que dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio et ex toto
corde et ex toto animo et eiecerunt eam ut vastarent Idcirco vaticinare super
humum israel et dices montibus et collibus iugis et vallibus Hec dicit dominus sinuitatibus montium
deus Pro eo quod desolati estis ecce ego in zelo meo et in furore meo locutus
sum eo quod confusionem gentium sustinueritis. Idcirco hec dicit dominus deus Ego levavi
manum meam in gentes que in circuitu vestro sunt ut ipse confusionem suam portent Vos
autem montes israel ramos vestros extendite ut germinetis et fructum vestrum af-
feratis populo meo israel Prope est enim ut veniat Quia ecce ego ad vos et conver-
tar ad vos et arabimini et accipietis sementem et multiplicabo in vobis
homines omnem domum israel Et habitabuntur civitates et ruinosa instau-
rabuntur et replebo vos hominibus et iumentis et multiplicabuntur et crescent
et habitare vos faciam sicut a principio bonisque donabo maioribus quam habuistis
ab initio Et scietis quia ego dominus Et adducam super vos homines populum meum
israel et hereditate possidebunt te et eris eis in hereditatem et non addes ultra
ut absque eis sis Hec dicit dominus deus Pro eo quod dicunt de vobis Devoratrix
hominum es et suffocans gentem tuam propterea homines non comedes amplius
et gentem tuam non necabis ultra ait dominus deus Et factum est verbum domini ad me
dicens Fili hominis domus israel habitaverunt in humo sua et polluerunt
eam in viis suis et in studiis suis Iuxta immundiciam menstruate facta est via
eorum coram me et effudi indignationem meam super eos pro sanguine quem fuderunt
super terram et in ydolis suis polluerunt eam et dispersi eos in gentes et ve-
tilati sunt in terras iuxta vias eorum et adinventiones eorum iudicavi eos
et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt et polluerunt nomen sanctum meum
cum diceretur de eis populus domini iste et de terra eius egressi sunt et peperci nomini
sancto meo quod polluerat domus israel in gentibus ad quas ingressi sunt Idcirco
dices domui israel Hec dicit dominus deus Non propter vos ego faciam domus
israel sed propter nomen sanctum meum quod polluistis in gentibus ad quas intrastis
Et sanctificabo nomen meum magnum quod pollutum est inter gentes quod pol-
luistis in medio earum Ut sciant gentes quia ego dominus ait dominus exercitu-
um cum sanctificatus fuero coram vobis in eis Tollam quippe vos de gentibus et
congregabo vos de universis terris et adducam vos in terram vestram et effundam
super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris et
ab universis ydolis vestris mundabo vos et dabo vobis cor novum et spiritum
novum ponam in medio vestri et auferam cor lapideum de carne vestra et dabo

vos cor carneu ⁊ spm meu pona i medio vri. Et facia ut i pceptis
meis ambletis ⁊ iudicia mea custodiatis ⁊ opemini. ⁊ habitabitis i tra
qua dedi prib; vris. et eritis m i in pplm et ego ero vob in deu.
Et saluabo vos ex vniusis iqnamentis vris. ⁊ vocabo frumetu ⁊ mlti-
plicabo id. ⁊ no iponam in vos famem. ⁊ multiplicabo fructu ligni et
gemina agri. ut no portetis vltra obpbriu famis i gentibz. ⁊ recorda-
bimini viaru vraru pessimaru. studiorumqz no bonorum. ⁊ displicebut vob
iniqtates vre ⁊ scelera vra. No pp vos ego facia ait dns ds Notu
sit vob. confudimini ⁊ erubescite sup vias vras domus isrl. Hec dicit dns
ds In die qua mundauero vos ab omnibz iniqtatibz vris. ⁊ habitari fecero
vrbes. ⁊ istaurari fecero ruinosa. ⁊ tra deserta fuit exculta q quonda
erat desolata i oclis omnis viatoris. Dicent. Tra illa iculta facta e
ut ortus volupt. et ciuitates deserte ⁊ destitute atqz suffosse munite
sederunt. Et scient gentes quecuqz derelicte fuerint i circuitu vro qr ego dns
edificaui dissipata. plantaui qz iculta. ego dns locutus sum et fecerim.
Hec dicit dns ds Adhuc i hoc iuenient me domus isrl ut facia eis.
Multiplicabo eos sic gregem hominum. ut gregem scm. ut gregem ierlm in
solempnitatibz eius. Sic erunt ciuitates deserte plene gregibus
hominum. Et scient quia ego dns deus. C xxxvij
Facta e sup me manus dni ⁊ eduxit me i spu dni ⁊ dimisit
me in medio campi q erat plenus ossibz. ⁊ circuduxit me
per ea in giro. Erat aut multa valde sup facie campi sicca qz vehe-
Et dixit ad me fili hominis putas ne viuent ossa ista. Et dixi Dne
ds tu nosti. Et dixit ad me Vaticinare de ossibz istis. ⁊ dices eis.
Ossa arida audite vbu dni. Hec dt dns ds ossibz hijs. Ecce ego intro-
mittam i vos spm ⁊ viuetis. ⁊ dabo sup vos neruos. ⁊ succrescere
facia sup vos carnes. ⁊ sup extendam in vos cutem. ⁊ dabo spm vobis ⁊
viuetis. Et scietis qr ego dns. Et pphaui sic pcepit m. Factus est
aut sonitus pphante me. ⁊ ecce comotio ⁊ accesserut ossa ad ossa.
vnuqdqz ad iuctura sua. Et vidi ⁊ ecce sup ea nerui. ⁊ carnes ascen-
derunt. ⁊ extensa e in eis cutis desup ⁊ spm no habebat. Et dixit ad
me Vaticinare ad spm. vaticinare fili hominis ⁊ dices ad spm.
Hec dicit dns ds A quattuor ventis veni spus. ⁊ insuffla sup interfectos
istos ⁊ reuiuiscant. Et pphaui sic pcepit m. Et ingressus e in ea spus
⁊ vixerunt. steteruntqz sup pedes suos exercitus grandis nimis valde
Et dixit ad me fili hominis ossa hec vniusa domus isrl e. Ipsi
dixerut. Aruerut ossa nra. ⁊ perijt spes nra ⁊ abscisi sumus. Propterea
vaticinare. ⁊ dices ad eos. Hec dicit dns ds Ecce ego apiam tumu-
los vros. ⁊ educam vos de sepulcris vris pplus ms. ⁊ inducam vos
i tram isrl. Et scietis qr ego dns cu apuero sepulcra vra. ⁊ edu-
xero vos de tumulis vris pple ms. ⁊ dedero spm meu i vobis.

et vixeritis Et requiescere vos faciam super humum vestram Et scietis quia
ego dominus locutus sum et feci ait dominus deus Et factus est sermo domini ad me
dicens Et tu fili hominis sume tibi lignum unum et scribe super illud
et filiorum israel sociorum eius. Et tolle lignum alterum et scribe super illud Joseph
lignum effraym et cuncte domus israel et sociorum eius. adiunge illa unum
ad alterum in lignum unum et erunt in unionem in manu tua Cum autem dixerint
ad te filii populi tui loquentes Nonne indicabis nobis quid in hiis tibi velis
loqueris ad eos Hec dicit dominus deus Ecce ego assumam lignum ioseph quod est
in manu effraym et tribus israel que iuncte sunt ei et dabo eas pariter cum ligno
iuda et faciam eas in lignum unum et erunt unum in manu eius Erunt autem ligna
super que scripseris in manu tua in oculis eorum et dices ad eos Hec dicit
dominus deus Ecce ego assumam filios israel de medio nacionum ad quas
abierant et congregabo undique et adducam eos ad humum suam et faciam
eos gentem unam in terra in montibus israel Et rex unus erit omnibus imperans
Et non erunt ultra due gentes nec dividentur amplius in duo regna neque polluentur
ultra in ydolis suis et in abhominacionibus suis et in cunctis iniquitatibus
suis et saluos eos faciam de universis sedibus suis in quibus peccaverunt
et emundabo eos et erunt mihi in populum et ego ero eis deus Et servus meus david
rex super eos et pastor unus erit omnium eorum In iudiciis meis ambulabunt
et mandata mea custodient et facient ea et habitabunt super terram quam dedi
servo meo iacob in qua habitaverunt patres vestri Et habitabunt super eam ipsi
et filii eorum et filii filiorum eorum usque in sempiternum et david servus meus princeps
eorum in perpetuum Et percutiam illis fedus pacis pactum sempiternum erit eis Et
fundabo eos et multiplicabo et dabo sanctificacionem meam in medio eorum in
perpetuum Et erit tabernaculum meum in eis et ero eis deus et ipsi erunt mihi populus
Et scient gentes quia ego dominus sanctificator israel cum fuerit sanctificacio mea in
medio eorum in perpetuum

Et factus est sermo domini ad me dicens Fili
hominis pone faciem tuam contra gog et terram magog CXXXVIII 38
principem capitis mosoch et tubal et vaticinare de eo et dices
ad eum Hec dicit dominus deus Ecce ego ad te gog principem capitis mo-
soch et tubal et circumagam te et ponam frenum in maxillis tuis et educam
te et omnem exercitum tuum equos et equites vestitos loricis universos multitudinem
magnam hastam et clipeum arripientium et gladium Perse ethiopes et
libies cum eis omnes scutati et galeati Gomer et universa agmina eius
domus thogorma latera aquilonis et totum robur eius populique multi
tecum. Prepara et instrue te et omnem multitudinem tuam que coacervata
est ad te et esto eis in preceptum Post dies multos visitaberis in novissimo
annorum venies ad terram que reversa est a gladio et congregata est de populis multis
ad montes israel qui fuerunt deserti iugiter Hec de populis educta est
et habitaverunt in ea confidenter universi Ascendens autem quasi tempestas venies
et quasi nubes ut operias terram tu et omnia agmina tua et populi multi tecum.

Hec dt dns ds. In die illa ascēdēt s̄mōes sup cor tuū. ⁊ cogitabis
cogitacōz pessimā et dices ascēdā ad t̄raz absq muro. veniā ad
quiescētes habitātesq secure. Omēs hy habitant sine muro. vectes ⁊
porte nō sūt eis ut diripias spolia. ⁊ irradias pdā. ⁊ inferas manū
tuā sup eos q̄ deserti fuerāt. ⁊ postea restituti. ⁊ sup pplm q̄ est cōgregatus
ex gētibus q̄ possidere cepit ⁊ esse habitator umbilici t̄re. Saba ⁊ dedan
⁊ negociatores tharsis. ⁊ omēs leones eius dicet t̄ Nunqd ad sumēda
spolia tu venis. Ecce ad diripiēdā pdaz cōgregasti multitudinē tuā. ut
tollas argentū ⁊ aurū. ⁊ auferas supellectilē atq substaz. ⁊ diripias ma-
nubias infinitas. Propterea vaticiare fili hoīs et dices ad gog. Hec
dicit dns ds. Nunqd nō in die illa cū habitauit pplus isrl̄ cōfidēter scies
⁊ venies de loco tuo a lateribus aqlonis. tu ⁊ ppli multi tecū ascēsores
equorū vniuersi. cetus magnus. exercitus eorū vehemēs. ⁊ ascēdes super
pplm meū isrl̄ qsi nubes ut operias t̄raz. In nouissimis diebus eris.
⁊ adducā te sup t̄raz meā. ut sciāt gētes me cū sctificatus fuero i te
i oculis eorū o gog. Hec dt dns ds. Tu ergo ille es de quo locutus sū
i diebus antiquis in manū suorū meorū pphetarū isrl̄. qui pphetauerūt in
diebus illorū tpm. ut adducerent te sup eos. Et erit in die illa i die
aduētus tui gog sup t̄ra isrl̄. ait dns ds. Ascēdet indignatio mea.
i furore meo. ⁊ in zelo meo. i igne ire mee locutus sū. Quia i die illa
erit cōmotio magna sup t̄ra isrl̄. Et cōmouebūt a facie mea pisces
maris. ⁊ volucres celi. ⁊ bestie agri. ⁊ omē reptile qd mouetur
sup humū. cunctiq homines qui sūt sup faciē t̄re. Et subuertent̄ mōtes
⁊ cadent sepes. ⁊ omnis murus i t̄raz corruet. ⁊ couocabo aduersū eū in
cunctis mōtibus meis gladiū. ait dns ds. Gladius uniuscuiusq in fratrē
suū dirigetur. ⁊ iudicabo eū peste ⁊ sanguine. ⁊ imbre vehemēti ⁊ lapidibus
immensis. Igne ⁊ sulphur pluā sup eū. ⁊ sup exercitū eius. ⁊ super
pplos multos qui sūt cū eo. Et magnificabor ⁊ sctificabor. ⁊ notus ero
in oculis gētiū multaz. Et scient quia ego dominus C xxxix
39 Tu aut fili hominis vaticiare aduersū gog ⁊ dices. Hec dicit
dns ds. Ecce ego sup te gog principē capitis mosoch et
tubal. ⁊ circūagā te. ⁊ reducā te. ⁊ ascēdere faciā te de la-
teribus aqlonis. ⁊ adducā te sup mōtes isrl̄. ⁊ pcuciā arcū tuū i manū
sinistra tua. ⁊ sagittas tuas de manū tua dextra deiciā. Sup mō-
tes isrl̄ cades tu. ⁊ omnia agmina tua ⁊ ppli q̄ sūt tecū. Feris auibus
omīqz volatili. ⁊ bestiis t̄re dedi te ad deuorādū. Sup faciē agri
cades. qr ego locutus sū ait dns ds. Et emittā igne in magog. ⁊
in hys qui habitāt in insulis cōfidēter. Et scient qr ego dns. Nomē
sctm meū notū faciā i medio ppli mei isrl̄. ⁊ nō polluā nomē
sctm meū amplius. Et scient gētes quia ego dns sctus isrl̄. Ecce venit
⁊ factū ē ait dns ds. Hec ē dies de qua locutus sum. ⁊ egredietur

habitatores de civitatibus israel et succident et comburent arma clipeum et hastas
arcum et sagittas et baculos manuum et contos et succendent ea igne septem i. perticas pertinas sine ferro
annis. et non portabunt ligna de regionibus neque succident de saltibus. quia
arma succendent igne. et depredabuntur eos quibus prede fuerant. et diripient
vastatores suos ait dominus deus. Et erit in die illa dabo gog locum nominatum
sepulcrum in israel. vallem viatorum ad orientem maris que obstupescere faciet
pretereuntes. et sepelient ibi gog et omnem multitudinem eius. et vocabitur vallis
multitudinis gog. et sepelient eos domus israel ut mundent terram septem mensibus.
Sepeliet autem omnis populus terre. et erit eis nominata dies in qua glorificatus
sum ait dominus deus. Et viros constituent iugiter lustrantes terram qui sepeliant
et requirant eos qui remanserant super faciem terre ut emundent eam. Post menses
autem vii. querere incipient et circuibunt peragrantes terram. Cumque viderint os hominis
statuent iuxta illud titulum donec sepeliant illud pollinctores in valle multitu- i. curatores sive sepultores cadaverum
dinis gog. Nomen autem civitatis amona. et mundabunt terram. Tu ergo fili
hominis hec dicit dominus deus dic omni volucri. et universis avibus cunctisque
bestiis agri. Convenite properate concurrite undique ad victimam meam quam
ego immolo vobis victimam grandem super montes israel ut comedatis carnes
et bibatis sanguinem. Carnes fortium comedetis. et sanguinem principum terre
bibetis. arietum agnorum et hircorum. taurorumque et altilium et pinguium
omnium. et comedetis adipem in saturitate. et bibetis sanguinem in ebrietatem
de victima quam ego immolabo vobis et saturabimini super mensam meam de equo
et de equite forti. et de universis viris bellatoribus ait dominus deus. Et ponam gloriam
meam in gentibus. et videbunt omnes gentes iudicium meum quod fecerim et manum
meam quam posuerim super eos. et scient domus israel. quia ego dominus deus eorum a die
illa et deinceps. Et scient gentes quoniam in iniquitate sua capta sit domus
israel. eo quod dereliquerint me. et abscondi faciem meam ab eis. et tradidi
eos in manus hostium et ceciderunt in gladio universi. Iuxta immundiciam eorum
et scelera feci eis. et abscondi faciem meam ab illis. Propterea hec dicit dominus deus
Nunc reducam captivitatem iacob. et miserebor omnis domus israel. et assu-
mam zelum pro nomine sancto meo. et portabunt confusionem suam et omnem prevari-
cationem qua prevaricati sunt in me. cum habitaverint in terra sua confidenter. neminem
formidantes. et reduxero eos de populis et congregavero de terris inimicorum suorum
et sanctificatus fuero in eis in oculis gentium plurimarum. Et scient quia ego dominus
deus eorum. eo quod transtulerim eos de nationibus et congregaverim eos super terram
suam. et non dereliquerim quemquam ex eis ibi. et non abscondam faciem meam ultra xl
ab eis. eo quod effuderim spiritum meum super omnem domum israel ait dominus deus. C XL

In vicesimo et quinto anno transmigrationis nostre in exordio anni decima
mensis. xiiii anno postquam percussa est civitas in ipsa hac die facta est
super me manus domini. et adduxit me illuc in visionibus dei. adduxit me
et dimisit me super montem excelsum nimis super quem erat quasi edificium civitatis
vergentis ad austrum et introduxit me illuc. Et ecce vir cuius erat species

quasi species eris ⁊ funiculus lineus in manu eius ⁊ calamus mensure in
manu eius Stabat autem in porta ⁊ locutus est ad me idem vir Fili hominis
vide oculis tuis ⁊ auribus tuis audi ⁊ pone cor tuum in omnia que ostendam
tibi quia ut ostendantur tibi adductus es huc Annuncia omnia que tu vides do-
mui israel Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique ⁊ in manu
viri calamus mensure sex cubitorum ⁊ palmo ⁊ mensus est latitudinem edi-
ficii calamo uno altitudinem quoque calamo uno Et venit ad portam que
respiciebat viam orientalem ⁊ ascendit per gradus eius ⁊ mensus est limen por-
te calamo uno in latitudine id est limen unum calamo uno in latitudine
⁊ thalamum uno calamo in longum ⁊ uno calamo in latum ⁊ inter thalamos
quinque cubitos ⁊ limen porte iuxta vestibulum porte intrinsecus calamo uno
Et mensus est vestibulum porte octo cubitorum ⁊ frontem eius duobus cubitis
vestibulum autem porte erat intrinsecus Porro thalami porte ad viam orienta-
lem tres hinc ⁊ tres inde Mensura una trium ⁊ mensura una frontium
ex utraque parte Et mensus est latitudinem liminis porte decem cubitorum ⁊ mar-
ginem ante thalamos cubiti unius ⁊ cubitus unus finis utrimque Thala-
mi autem sex cubitorum erant hinc ⁊ inde Et mensus est portam a tecto thalami
usque ad tectum eius latitudinem xxv cubitorum ostium contra ostium Et fecit frontes
per lx cubitos ⁊ ad frontem atrium porte undique per circuitum ⁊ ante faciem porte
que pertingebat usque ad faciem vestibuli porte interioris l cubitos ⁊ fene-
stras obliquas in thalamis ⁊ in frontibus eorum que erant in porta undique
per circuitum Similiter autem erant ⁊ in vestibulis fenestre per gyrum intrinsecus ⁊
ante frontes pictura palmarum celata Et eduxit me ad atrium exterius
⁊ ecce gazophilacia ⁊ pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum Triginta
gazophilacia in circuitu pavimenti ⁊ pavimentum in fronte portarum secundum lon-
gitudinem portarum erat inferius Et mensus est latitudinem a facie porte
inferioris usque ad frontem porte interioris extrinsecus centum cubitos ad orientem
⁊ ad aquilonem Portam quoque que respiciebat viam aquilonis atrii exterioris
mensus est tam in longitudine quam in latitudine ⁊ thalamos eius tres hinc
⁊ tres inde ⁊ frontem eius ⁊ vestibulum eius secundum mensuram porte prioris l
cubitorum longitudinem eius ⁊ latitudinem eius xxv cubitorum Fenestre autem
eius ⁊ vestibulum eius contra eam ⁊ porta atrii interioris contra portam aquilonis ⁊ orienta-
lem Et mensus est a porta usque ad portam centum cubitos Et duxit me ad
viam australem ⁊ ecce porta que respiciebat ad austrum Et mensus est
frontem eius ⁊ vestibulum eius iuxta mensuras superiores ⁊ fenestras eius
⁊ vestibula in circuitu sicut fenestras ceteras l cubitorum longitudine ⁊ la-
titudine xxv cubitorum ⁊ in gradibus vii ascendebatur ad eam ⁊ vestibulum
ante fores eius ⁊ celate palme erant una hinc ⁊ altera inde in fronte eius
⁊ porta atrii interioris in via australi Et mensus est a porta usque ad
portam in via australi centum cubitos Et introduxit me in atrium interius
ad portam australem ⁊ mensus est portam iuxta mensuras superiores ⁊ thalamum

eius et frontes eius et vestibulum eius isdem mensuris et fenestras eius et
vestibulum eius in circuitu l cubitos longitudinis et latitudinis xxv cubitos
et vestibulum per gyrum longitudine xxv cubitorum et latitudine v cubitorum
et vestibulum eius ad atrium exterius et palmas eius in fronte et viii gradus
erant quibus ascendebatur per eam Et introduxit me in atrium interius per viam orien-
talem et mensus est portam secundum mensuras superiores thalamum eius et frontem
eius et vestibulum eius sicut supra et fenestras eius et vestibulum eius in circuitu
longitudine l cubitorum et latitudine xxv cubitorum Et vestibulum eius x
atrii exterioris et palme celate in fronte eius hinc et inde et in octo gradibus
ascensus eius Et introduxit me ad portam que respiciebat ad aquilonem et mensus
est secundum mensuras superiores thalamum eius et frontem eius et vestibulum eius
et fenestras eius per circuitum longitudine l cubitorum et latitudine xxv
cubitorum et vestibulum respiciebat in atrium exterius et celatura palmarum
in fronte illius hinc et inde et in octo gradibus ascensus eius Et per singula gazo-
phylacia ostium in frontibus portarum ibi lavabant holocaustum Et in
vestibulo porte due mense hinc et due mense inde ut immoletur super eas
holocaustum et pro peccato et pro delicto Et ad latus eius exterius quod ascendit ad
ostium porte que vergit ad aquilonem due mense et ad latus alterum ante vesti-
bulum porte due mense Quattuor mense hinc et quattuor mense inde per latera
porte Octo mense erant super quas immolabant Quattuor autem mense ad holocau-
stum de lapidibus extructe quadris Longitudine cubiti unius et dimidii
et latitudine et altitudine cubiti unius super quas ponerent vasa in quibus
immolatur holocaustum et victima Et labia earum palmi unius reflexa intrin-
secus per circuitum Super mensas autem carnes oblationis Et extra portam interiorem
gazophylacia cantorum in atrio interiori quod erat in latere porte respicientis
ad aquilonem et facies eorum contra viam australem una ex latere porte orientalis
que respiciebat ad viam aquilonis Et dixit ad me Hoc est gazophyla-
cium quod respicit viam meridianam sacerdotum qui excubant in custodiis tem-
pli Porro gazophylacium quod respicit ad viam aquilonis sacerdotum erit
qui excubant ad ministerium altaris Isti sunt filii Sadoch qui accedunt
de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei Et mensus est atrium longitudine
centum cubitorum et latitudinem centum cubitorum per quadrum et altare ante
faciem templi Et introduxit me in vestibulum templi et mensus est vesti-
bulum quinque cubitis hinc et v cubitis inde et latitudine porte trium
cubitorum hinc et trium cubitorum inde Longitudine autem vestibuli viginti
cubitorum et latitudine xi cubitorum et octo gradibus ascendebatur ad eam
Et columpne erant in frontibus una hinc et alia inde C xli
Et introduxit me in templum et mensus est frontes vi cubitos la-
titudinis hinc et vi cubitos altitudinis inde Latitudo taber-
naculi et latitudo porte decem cubitorum erat Et latera porte v
cubitis hinc et v cubitis inde et mensus est longitudinem eius xl cubitorum xli

et latitudine xx cubitorum Et ingressus interius mensus est in fronte
porte duos cubitos et porta vi cubitorum et latitudinem porte septem
cubitorum Et mensus est longitudinem eius xx cubitorum et latitudinem xx
cubitorum ante faciem templi Et dixit ad me Hoc est sanctum sanctorum
Et mensus est parietem domus vi cubitorum et latitudinem lateris iiii cubitorum
undique per circuitum domus Latera autem latus ad latus bis xxx tria et erant
eminencia que ingrederentur per parietem domus in lateribus per circuitum ut continerent
et non attingerent parietem templi Et platea erat in rotundum ascendens sur-
sum per cocleam et in cenaculum templi deferebat per gyrum Ideo latius erat templum
in superioribus et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium Et vidi in
domo altitudinem per circuitum fundata latera ad mensuram calami vi cubitorum
spacio et latitudinem per parietem lateris forinsecus v cubitorum Et interior domus
in lateribus domus Et inter gazophilacia latitudinem xx cubitorum in circuitu
domus undique et ostium lateris ad orationem ostium unum ad viam aquilonis et ostium
unum ad viam australem et latitudinem loci ad orationem v cubitorum in circuitu
Et edificium quod erat separatum versusque ad viam respicientem ad mare latitu-
dinis lxx cubitorum paries autem edificii v cubitorum latitudinis per circuitum
et longitudo eius xc cubitorum Et mensus est domus longitudinem c cubitorum
et quod separatum erat edificium et parietes eius longitudinis c cubitorum Latitudo
autem ante faciem domus et eius quod separatum erat contra orientem c cubitorum Et
mensus est longitudinem edificii contra faciem eius quod erat separatum ad dorsum et
ethecas ex utraque parte c cubitorum et templum interius et vestibula atrii Limina
et fenestras obliquas et ethecas in circuitu per tres partes contra uniuscuiusque limen — secundum glosam hetheca dicitur mansiuncula de pariete prominens
stratum ligno per gyrum in circuitu Terra autem usque ad fenestras et fenestre
clause super ostia et usque ad domum interiorem et forinsecus per omnem parietem
in circuitu intrinsecus et forinsecus ad mensuram et fabrefacta cherubim et pal-
me Et palma inter cherub et cherub duasque facies habebat cherub
faciem hominis iuxta palmam ex hac parte et faciem leonis iuxta palmam
ex alia parte expressam per omnem domum in circuitu De terra usque ad superiora
porte cherubin et palme celate erant in pariete templi Limen erat qua-
drangulum et facies sanctuarii aspectus contra aspectum altaris lignei Trium
cubitorum altitudo eius et longitudo eius duorum cubitorum et latitudo
duorum cubitorum et anguli eius et longitudo eius et parietes eius lignei
Et locutus est ad me Hec est mensa coram domino Et duo ostia erant in
templo et in sanctuario et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola
que in se invicem plicabantur Bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum et
celata erant in ipsis ostiis templi cherubin et sculptura palmarum sicut
in parietibus quoque expressa erant Quam ob rem erant et grossiora ligna in vestibuli
fronte forinsecus super que fenestre erant oblique Et similitudo palmarum hinc
atque inde in humerulis vestibuli secundum latera domus latitudinemque parietum
ET eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad aquilonem C xlii

Et induxit me in gazophilacium quod erat contra separatum edificium et contra
edem vergentem ad aquilonem in facie longitudinis c. cubitos ostii aquilonis
et latitudinis l. cubitos. contra xx cubitos atrii interioris et contra pavimentum
stratum lapide atrii exterioris ubi erat porticus iuncta porticui triplici
et ante gazophilacia deambulacio x cubitorum latitudinis. et ad interiora
respiciens vie cubiti unius. et ostia eorum ad aquilonem ubi erant gazophilacia
in superioribus humiliora quia supportabant porticus que ex illis eminebant
de inferioribus et de mediis edificii. Tristega enim erant et non habebant colu- i. loca camerata
mnas sicut erant columpne atriorum propterea eminebant de inferioribus et de
mediis a terra cubitis l. Et peribolus exterior secundum gazophilacia que erant i. murus exterior erga gazophilacia exteriore
in via atrii exterioris ante gazophilacia. Longitudo eius l. cubitorum. quia
longitudo erat gazophilaciorum atrii exterioris l. cubitorum. et longitudo ante
faciem templi c. cubitorum. Et erat subter gazophilacia hec introitus ab oriente
ingredientium in ea de atrio exteriori. et in latitudine periboli atrii quod
erat contra viam orientalem in facie edificii separati Et erat ante edificium
gazophilacia et via ante faciem eorum iuxta similitudinem gazophilaciorum
que erant in via aquilonis. Secundum longitudinem eorum sic et latitudo eorum. Et
omnis introitus eorum et similitudines et ostia eorum secundum ostia gazophilaciorum
que erant in via respiciente ad notum. Ostium in capite vie. que via erat
ante vestibulum separatum per viam orientalem ingredientibus Et dixit ad me
Gazophilacia aquilonis et gazophilacia austri que sunt ante edificium
separatum. hec sunt gazophilacia sancta in quibus vescuntur sacerdotes qui appropin-
quant ad dominum in sancta sanctorum. Ibi ponent sancta sanctorum et oblationes pro
peccato et pro delicto. locus enim sanctus est Cum autem ingressi fuerint sacerdotes
non egredientur de sanctis in atrium exterius et ibi reponent vestimenta sua in
quibus ministrabant quia sancta sunt. vestienturque vestimentis aliis et sic procedent
ad populum Cumque complesset mensuras domus interioris. eduxit me per
viam porte que respiciebat ad viam orientalem. et mensus est eam undique
per circuitum. Mensus est autem contra ventum orientalem calamo mensure quingentos
calamos. in calamo mensure per circuitum. Et mensus est contra ventum aquilonem
quingentos calamos in calamo mensure per gyrum Et ad ventum austra-
lem mensus est quingentos calamos in calamo mensure per circuitum
Et ad ventum occidentalem mensus est quingentos calamos in calamo
mensure. Per quatuor ventos mensus est murum eius undique per circuitum
longitudine quingentorum cubitorum. et latitudine quingentorum cubitorum
dividentem inter sanctuarium et inter vulgi locum. C XLIII

Et duxit me ad portam que respiciebat ad viam orientalem
et ecce gloria dei israel ingrediebatur per viam orientalem Et vox erat
ei quasi vox aquarum multarum. et terra splendebat a maiestate eius
Et vidi visionem secundum speciem quam videram quando venit ut disperderet civitatem
et species secundum aspectum quem videram iuxta fluvium chobar et cecidi super

facie mea. Et maiestas domini ingressa est templum per viam porte que respiciebat
ad orientem. Et levavit me spiritus et introduxit me in atrium exterius. et
ecce repleta erat gloria domus domini. Et audivi loquentem ad me de domo
Et vir qui stabat iuxta me dixit ad me. Fili hominis locus solii mei et
locus vestigiorum pedum meorum ubi habito in medio filiorum israel in eternum. Et
non polluent ultra domus israel nomen sanctum meum ipsi et reges eorum in fornica-
tionibus suis et in ruinis regum suorum et in excelsis qui fabricati sunt lime
suum iuxta limen meum et postes suos iuxta postes meos. Et murus erat in-
ter me et eos. et polluerunt nomen sanctum meum in abhominacionibus suis quas fecerunt
propter quod consumpsi eos in ira mea. Nunc ergo repellant procul fornicacionem suam
et ruinas regum suorum a me. et habitabo in medio eorum semper. Tu autem fili hominis
ostende domui israel templum et confundantur ab iniquitatibus suis. et metiantur fabricam
et erubescant ex omnibus que fecerunt. figuram domus et fabrice eius. exitus
et introitus et omnem descripcionem eius. et universa precepta eius. cunctumque ordinem
eius. et omnes leges eius ostende eis. et scribes in oculis eorum ut custodiant omnes
descripciones eius. et precepta illius. et faciant ea. Ista est lex domus in summi-
m tate montis. omnes fines eius in circuitu sanctum sanctorum est. Hec est ergo lex domus.
Iste autem mensure altaris in cubito verissimo qui habebat cubitum et pal-
mum. In sinu eius erat cubitus. et cubitus in latitudine. et diffinicio usque ad
labium eius in circuitu palmus unus. Hec quoque erat fossa altaris. et de
sinu terre usque ad crepidinem novissimam duo cubiti. et latitudo cubitus unus
et a crepidine maiori usque ad crepidinem minorem quattuor cubiti. et latitudo unius
cubiti. Ipse autem arihel quattuor cubitorum. et ab arihel usque ad sursum cornua
quattuor. et arihel xii cubitorum in longitudine per xii cubitos latitudinis
quadrangulatum equis lateribus. et crepido xiiii cubitorum longitudinis per xiiii
cubitos latitudinis in quattuor angulis eius. Et corona in circuitu eius dimidii
cubiti. et sinus eius unius cubiti per circuitum. Gradus autem eius versi ad orien-
tem. Et dixit ad me. Fili hominis hec dicit dominus deus. Hii sunt ritus altaris
in quacumque die fuerit fabricatum ut offeratur super id holocaustum et effundatur
sanguis. Et dabis sacerdotibus et levitis qui sunt de semine sadoch
qui accedunt ad me ait dominus deus ut offerant mihi vitulum de armento pro
peccato. Et assumens de sanguine eius. pones super quattuor cornua eius
et super quattuor angulos crepidinis. et super coronam in circuitu. et mundabis illud
et expiabis. Et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro peccato. et comburres eum
in separato loco domus extra sanctuarium. Et in secunda die offeres hircum caprarum
immaculatum pro peccato et expiabunt altare. sicut expiaverunt in vitulo. Cumque
compleveris expians id offeres vitulum de armento immaculatum. et arietem de
grege immaculatum et offeres eos in conspectu domini. Et mittent sacerdotes super
eos sal. et offerent eos holocaustum domino. Septem diebus facies hircum
pro peccato cottidie. et vitulum de armento et arietem de pecoribus immaculatos
offerent. Septem diebus expiabunt altare et mundabunt id. et implebunt

i. ad similitudinem vel quantitatem altaris quod precipitatum erat
i. altare quod ponitur in templo quod est per ...

manum eius. Expletis autem vii diebus in die octava et ultra facient sacer-
dotes super altare holocausta vestra et que pro peccato offerunt et placatus ero
Et convertit me ad viam porte CXLIIII vobis ait dominus deus. plum
sanctuarii exterioris que respiciebat ad orientem et erat clausa. Et dixit
dominus ad me: Porta hec clausa erit non aperietur et vir non transiet per
eam quoniam dominus deus israel ingressus est per eam eritque clausa principi. Princeps ipse
sedebit in ea ut comedat panem coram domino. Per viam vestibuli porte in-
gredietur et per viam eius egredietur. Et adduxit me per viam porte aquilonis
in conspectu domus et vidi et ecce implevit gloria domini domum domini et cecidi in
faciem meam. Et dixit ad me dominus: Fili hominis pone cor tuum et vide
oculis tuis et auribus tuis audi omnia que ego loquar ad te de universis
ceremoniis domus domini et de cunctis legibus eius et pones cor tuum in
viis templi per omnes exitus sanctuarii. Et dices ad exasperantem me domum
israel. Hec dicit dominus deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus israel. eo quod
inducitis filios alienos incircumcisos corde et incircumcisos carne ut sint
in sanctuario meo et polluant domum meam et offertis panes meos adipem
et sanguinem et dissolvitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris. Et non ser-
vastis precepta sanctuarii mei et posuistis custodes observationum mearum
in sanctuario vobismetipsis. Hec dicit dominus deus: Omnis alienigena incircumcisus
corde et incircumcisus carne non ingredietur sanctuarium meum. Omnis filius alienus non
qui est in medio filiorum israel. Sed et levite qui longe recesserunt a me in errore
filiorum israel et erraverunt a me post ydola sua et portaverunt iniquitatem
suam erunt in sanctuario meo editui et ianitores portarum domus et ministri i custodes domus ob
domus. Ipsi mactabunt holocausta et victimas populi et ipsi stabunt in conspectu ede et tueor
eorum ut ministrent eis pro eo quod ministraverunt illis in conspectu ydolorum suorum
Et facti sunt domui israel offendiculum iniquitatis. Ideo levavi manum
meam super eos dicit dominus et portaverunt iniquitatem suam et non appropinquabunt
ad me ut sacerdotio fungantur mihi neque accedent ad omne sanctuarium meum
iuxta sancta sanctorum sed portabunt confusionem suam et scelera sua que fecerunt
et dabo eos ianitores domus in omni ministerio eius et universis que fiunt
in ea. Sacerdotes autem et levite filii sadoch qui custodierunt ceremonias sanctuarii
mei cum errarent filii israel a me ipsi accedent ad me ut ministrent
mihi et stabunt in conspectu meo ut offerant mihi adipem et sanguinem
ait dominus deus. Ipsi ingredientur sanctuarium meum et ipsi accedent ad mensam
meam ut ministrent mihi et custodiant ceremonias meas. Cumque ingredientur
portas atrii interioris vestibus lineis induentur neque ascendet super eos
quicquam laneum quando ministrant in portis atrii interioris et intrinsecus. Vitte infule
linee erunt in capitibus eorum et feminalia linea erunt in lumbis eorum et
non accingentur in sudore. Cumque egredientur atrium exterius ad populum exuent se
vestimentis suis in quibus ministrabant et reponent ea in gazophilacio
sanctuarii et vestient se vestimentis aliis et sanctificabunt populum in vestibus suis.

Caput aut suu no radet neq coma nutrient . s tondentes attondet
capita sua . Et vinu no bibz omis sacdos qn ingssurꝰ e atriu
intius . Et vidua et repudiata no accipiet uxores s virgines de seie
domꝰ isrl . s et vidua que fuit vidua a sacdote accipiet . Et pplm meu
docebut quid sit int sctm et pollutu . int mudu et imudu ondent
eis . Et cu fuit ↄtrovsia stabut in iudicijs meis et iudicabt leges meas
et pcepta mea i omibꝫ solepnitatibꝫ meis custodiet . et sabbta mea
sctificabut . et ad pꝰ mortuu hoiem no ingrediet ne polluat . nisi
ad prem et mrem et filiu et filia et frem et sorore que altm viru no
hut i quibꝫ ↄtaminabut . Et pqm fuit emudat . vii . dies nuabut
ei . et in die introitꝰ sui i sctuariu ad atriu intꝰ ut ministret m in
sctuario meo . offeret p pcto suo ait dns ds . No erit aut eis hereditas
Ego hereditas eoꝝ . et possioꝝ no dabit in isrl . Ego eni possio eoꝝ
victima et p pcto et p delicto ipi comedet . et oe votu in isrl ipoꝝ
erit . et pmitiua oim pecoꝝ pmogenitoꝝ . et oia libameta ex oibꝫ
q offerut sacdotu erit . Et pmitia ciboꝝ vroꝝ dabit sacdoti ut
ponat bndictoꝝ domui vre . Ome morticinu et captu a bestia de auibꝫ
et de pecoribꝫ no comedent sacerdotes C xxxxv

Cumq ceperitis diuide tram sortito . separate pmicias dno sctifi-
catu de tra logitudie xxv milia et latitudie x milia . sctificatu
erit in omi tmio eius p circuitu . et erit ex omi pte sctificatu
quigetos p quigetos qdrifaria p circuitu . et l cubitis i suburbana
eiꝰ p gyru . Et a mesura ista mesurabis logitudie xxv miliu et lati-
tudine x miliu . et in ipo erit teplu . sctm q sctoꝝ . Sctificatu erit
de tra sacdotibꝫ ministris sctuarij q accedut ad ministeriu dni . et erit
eis locꝰ i domos et i sctuariu sctitatis . Vigiti aut quiq milia logitu-
dinis et x milia latitudinis erut leuitis qui ministrat domui . ipi
possidebut xx gazophilacia . et possioꝝ ciuitatis dabit x milia latitu-
dinis et logitudinis xxv milia scdm separatioꝝ sctuarij omi domui . Pricipi
q hinc et inde i separatioꝝ sctuarij et i possioꝝ ciuitatis . ↄ facie separatois
sctuarij . et ↄ facie possiois urbis . a latere maris usq ad mare . et a latere
orientis usq ad oriente . Logitudine aut iuxta vnaqumq pte a termi-
nio occidetali usq ad tmiu orietalem de tra erit possio i isrl .
et no depopulabut vltra pricipes pplm meu . s tram dabut domui isrl
scdm tribꝫ eoꝝ . Hec dicit dns ds . Sufficiat vobis pricipes isrl . Iniqui-
tate et rapinas intmittite . et iudiciu et iusticia facite . Separate co-
finia vra a pplo meo . ait dns ds . Statera iusta et ephi iustu et
bathus iustꝰ erit vobis . Ephi et bathꝰ equalia et vnius mesure erut . ut
capiat decima ptem chori bathꝰ . et decima pte chori ephi . Iuxta me-
suram chori erit libratio eoꝝ . Siclus aut xx obulos habet . Porro
xx sicli . et xxv sicli . et xv sicli mna faciut . Et hec sut pmicie qs

tolletis sextam partem ephi de choro frumenti et sextam partem ephi de
choro ordei. Mensura quoque olei batus olei decima pars chori est et decem
bati chorum faciunt quia decem bati implent chorum. Et arietem unum de grege
ducentorum de hiis que nutriunt Israel in sacrificium et in holocaustum et in
pacifica ad expiandum pro eis ait dominus deus. Omnis populus terre tenebitur
primiciis hiis principi in Israel et super principem erunt holocausta et sacrificium et
libamina in sollempnitatibus et in kalendis et in sabbatis et in omnibus sollempnita-
tibus domus Israel ipse faciet pro peccato sacrificium et holocaustum et pacifica
ad expiandum pro domo Israel. Hec dicit dominus deus In primo mense una mensis
sumes vitulum de armento immaculatum et expiabis sanctuarium. Et tollet
sacerdos de sanguine quod erit pro peccato et ponet in postibus domus et in quatuor
angulis crepidinis altaris et in postibus porte atrii interioris. Et sic fa-
cies in septima mensis pro unoquoque qui ignoravit et errore deceptus est et expiabis pro
domo. In primo mense quartadecima die mensis erit vobis pasche sollempnitas. Se-
ptem diebus azima comedentur et faciet princeps in illo die pro se et pro
universo populo terre vitulum pro peccato. Et in septem dierum sollempnitate faciet ho-
locaustum domino septem vitulos et septem arietes immaculatos cotidie septem diebus
et pro peccato hircum caprarum cotidie. Et sacrificium ephi per vitulum et ephi per arietem
faciet et olei hin per singula ephi. Septimo mense quintadecima die mensis in
sollempnitate faciet sicut supra dicta sunt per septem dies tam pro peccato quam pro
holocausto et in sacrificio et in oleo. C xlvi

Hec dicit dominus deus Porta atrii interioris que respicit ad orien- xlvi
tem erit clausa sex diebus in quibus opus fit. die autem sabbati aperie-
tur sed et in die kalendarum aperietur. Et intrabit princeps per viam vestibuli
porte deforis et stabit in limine porte et facient sacerdotes holocau-
stum eius et pacifica eius. Et adorabit super limen porte et egredietur porta
autem non claudetur usque ad vesperam. Et adorabit populus terre ad ostium por-
te illius in sabbatis et in kalendis coram domino. Holocaustum autem hoc offeret
princeps domino in die sabbati sex agnos immaculatos et arietem
immaculatum et sacrificium ephi per arietem. De agnis autem sacrificium quod de-
derit manus eius et olei hin per singula ephi. In die autem kalendarum vitulum
de armento immaculatum et sex agni et arietes immaculati erunt et ephi
per vitulum ephi quoque per arietem faciet sacrificium. De agnis autem sicut inve-
nerit manus eius et olei hin per singula ephi. Cumque ingressurus est prin-
ceps per viam vestibuli porte ingrediatur et per eandem viam exeat. Et
cum intrabit populus terre in conspectu domini in sollempnitatibus qui ingreditur per
portam aquilonis ut adoret egrediatur per viam porte meridiane. Porro
qui ingreditur per viam porte meridiane egrediatur per viam porte aquilonis.
Non revertetur per viam porte per quam ingressus est sed e regione illius egredietur.
Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur et cum egredi-
entibus egredietur. Et in nundinis et in sollempnitatibus erit sacrificium

i. iuxta mane scilicet diluculo vel i. omni mane

Culina i. coquina

Ron

ephi per vitulum et ephi per ariete. Agnis autem erit sacrificium sicut invenerit
manus eius et olei hin per singula ephi. Cum autem fecerit princeps sponta-
neum holocaustum aut pacifica voluntaria domino aperietur ei porta que respi-
cit ad orientem et faciet holocaustum suum et pacifica sua sicut fieri solet
in die sabbati et egredietur claudatur que porta postquam exierit. Et agnum eiusde-
m anni immaculatum faciet holocaustum cotidie domino. Semper mane faciet illud.
Et sacrificium faciet super eo cathamane mane sextam partem ephi et
de oleo tertiam partem hin ut misceatur simile sacrificium domino et legittim-
um iuge atque perpetuum. Faciet agnum in sacrificium et oleum cathamane
mane holocaustum sempiternum. Hec dicit dominus deus. Si dederit princeps
donum alicui de filiis suis hereditas eius filiorum suorum erit et possidebunt
eam hereditarie. Si autem dederit legatum de hereditate sua uni servorum
suorum erit illius usque ad annum remissionis et revertetur ad principem. Hereditas
autem eius filiis eius erit. Et non accipiet princeps de hereditate populi
per violentiam et de possessione eorum sed de possessione sua dabit hereditatem filiis
suis ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua. Et introduxit
me per ingressum qui erat ex latere porte in gazophilacia sanctuarii ad
sacerdotes que respiciebant ad aquilonem et erat ibi locus vergens ad occi-
dentem. Et dixit ad me. Iste est locus ut coquant sacerdotes pro delicto
et pro peccato ut coquant sacrificium ut non efferant in atrium exterius et sanctifi-
cetur populus. Et eduxit me in atrium exterius et circumduxit me per quatuor
angulos atrii. Et ecce atriolum erat in angulo atrii. Atriola singula
per angulos atrii in quatuor angulis atrii atriola disposita xl cubitorum
per longum et xxx per latum. Mensure unius quatuor erant et paries per circui-
tum ambiens quatuor atriola. Et culine fabricate erant subter porticus
per gyrum. Et dixit ad me. Hec est domus culinarum in qua coquent ministri

Et convertit me CXLVII domus domini victimas populi.
ad portam domus. Et ecce aque egrediebantur subter limen domus
ad orientem. facies enim domus respiciebat ad orientem. aque
autem descendebant in latus templi dextrum ad meridiem altaris. Et eduxit
me per viam porte aquilonis et convertit me ad viam foris portam exteri-
orem viam que respiciebat ad orientem. Et ecce aque redundantes
a latere dextro cum egrederetur vir ad orientem qui habebat funiculum
in manu sua. Et mensus est mille cubitos et traduxit me per aquam
usque ad talos. Rursum mensus est mille et traduxit me per aquam usque
ad genua. Rursumque mensus est mille et traduxit me per aquam usque ad
renes. Et mensus est mille torrentem quem transire non potui quoniam intu-
muerant aque profunde torrentis qui non poterat transvadari. Et dixit
ad me. Certe vidisti fili hominis. Et duxit me et convertit me ad
ripam torrentis. Cumque me convertissem et ecce in ripa torrentis ligna
multa nimis ex utraque parte. Et ait ad me. Aque iste que egrediuntur

ad tumulos sabuli orientalis et descendunt ad plana deserti
intrabunt mare et exibunt et sanabuntur aque Et omnis anima vivens
que serpit quocumque venerit torrens vivet Et erunt pisces multi satis
postquam venerint illuc aque iste et sanabuntur et vivent omnia ad que
venerit torrens vivet et stabunt super illa piscatores ab engaddi usque
engalli siccatio sagenarum erit Plurime species erunt piscium eius sicut
pisces maris magni multitudinis nimie In littoribus autem eius et
in palustribus non sanabuntur quia in salinas dabuntur Et super torrentem orietur
in ripis eius ex utraque parte omne lignum fructiferum non defluet folium pomiferum
ex eo et non deficiet fructus eius Per singulos menses afferet primitiva
quia aque eius de sanctuario egredientur et erit fructus eius in cibum et folia
eius ad medicinam Hec dicit dominus deus hic est terminus in quo possidebitis
terram in xii tribubus israel quia ioseph duplicem funiculum habet Possidebitis
autem eam singuli eque ut frater suus super quam levavi manum meam ut darem
patribus vestris Et cadet terra hec vobis in possessionem Hic est autem terminus terre ad pla-
gam septentrionalem a mari magno via usque bethalon venientibus sedada
emath berotha sabarim que est inter medium damasci et confinium emath
domus atricon que est iuxta terminos aura Et erit terminus a mari usque ad
atrium enon terminus damasci et ab aquilone usque ad aquilonem et terminus
emath plaga septentrionalis Porro plaga orientalis de medio auran
et de medio damasci et de medio galaad et de medio terre israel iordanis israel
disterminans ad mare orientale Metiemini etiam plagam orientalem
Plaga autem australis meridiana a thamar usque ad aquas contradictionis ca-
des et torrens usque ad mare magnum et plaga ad meridiem australis
Et plaga maris mare magnum a confinio per directum donec venias emath
Hec est plaga maris Et dividetis terram istam vobis per tribus israel et
mittetis eam in hereditatem vobis et advenis qui accesserint ad vos qui ge-
nuerint filios in medio vestrum et erunt vobis sicut indigene inter filios israel
vobiscum divident possessionem in medio tribuum israel In tribu autem quacumque
fuerit advena ibi dabitis possessionem illi ait dominus deus CXXXXVIII 28
Et hec nomina tribuum a finibus aquilonis iuxta via methalon
pergentibus emath Atrium enon terminus damasci ad aquilonem
iuxta emath Et erit ibi plaga orientalis maris dan una et
a termino dan a plaga orientali usque ad plagam maris aser una
a plaga orientali usque ad plagam maris neptali una Et super ter-
minum neptali a plaga orientali usque ad plagam maris manasse
una Et super terminum manasse a plaga orientali usque ad plagam ma-
ris effraim una Et super terminum effraim a plaga orientali usque ad plagam
maris ruben una Et super terminum ruben a plaga orientali usque
ad plagam maris iuda una Et super terminum iuda a plaga orientali
usque ad plagam maris erunt primicie quas separabitis viginti quinque

milibus calamis longitudinis et latitudinis sicuti singule partes a plaga
orientali usque ad plagam maris et erit sanctuarium in medio eius Primitie
quas separabitis domino longitudo xxv milibus et latitudo x milibus Hec autem
erunt primitie sanctuarii sacerdotum ad aquilonem longitudinis xxv milia et
ad mare latitudinis x milia Sed et ad orientem latitudinis decem milia
et a meridie longitudinis xxv milia Et erit sanctuarium domini in medio eius
Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis sadoch qui custodierunt cerimonias
meas et non erraverunt cum errarent filii israel sicut erraverunt et levite Et
erunt eis primitie de primitiis terre sancta sanctorum iuxta terminum levitarum Sed et
levite similiter iuxta fines sacerdotum xxv milia longitudinis et latitudinis
x milia Omnis longitudo xxv milium et latitudo x milium Et non venundabunt
ex eo neque mutabunt neque transferentur primitie terre quia sanctificate sunt
domino Quinque milia autem que supersunt in latitudine per xxv milia prophana
erunt urbis in habitaculum et in suburbana et erit civitas in medio eius Et
hee mensure eius A plaga septentrionali quingenti et quatuor milia Et ad
plagam meridianam quingenti et quatuor milia Et ad plagam orientalem quingenti
et quatuor milia Et ad plagam occidentalem quingenti et quatuor milia Erunt
autem suburbana civitatis ab aquilone ccl et a meridie ccl Et ad
orientem ccl et ad mare ccl Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum
primitias sanctuarii x milia in orientem et decem milia erunt ad occidentem
sicut primitie sanctuarii Et erunt fruges eius in panes hiis qui serviunt
civitati Servientes civitati operabuntur ex omnibus tribubus israel Omnes
primitie xxv milium per xxv milia in quadrum separabuntur in primitias
sanctuarii et possessionem civitatis Quod autem reliquum erit principis erit ex omni
parte primitiarum sanctuarii et possessionis civitatis e regione xxv milium
primitiarum usque ad terminum orientalem Sed et a mari e regione xxv mi-
lium usque ad terminum maris similiter in partibus principis erit Et erunt primi-
tie sanctuarii et sanctuarium templi civitatis in medio eius De possessione
autem levitarum et de possessione civitatis in medio partium principis Erit inter
terminum iuda et inter terminum beniamin et ad principem pertinebit Et reliquis
tribubus a plaga orientali usque ad plagam occidentalem beniamin
una Et contra terminum beniamin a plaga orientali usque ad plagam occidenta-
lem symeon una Et super terminum symeonis a plaga orientali usque
ad terminum occidentis ysachar una Et super terminum ysachar a
plaga orientali usque ad plagam occidentalem zabulon una Et super
terminum zabulon a plaga orientali usque ad plagam maris gad una
Et super terminum gad ad plagam austri in meridiem Et erit finis de
thamar usque ad aquas contradictionis cades hereditas contra mare magnum
Hec est terra quam mittetis in sortem tribubus israel et hee partitiones earum
ait dominus Et hii egressus civitatis a plaga septentrionali quingentos et quatuor
milia mensurabis Et porte civitatis in omnibus tribubus israel Porte

tres a septentrione porta Ruben una porta Iuda una porta Levi
una. Et ad plagam orientalem quingenta et iiii.or milia et portae tres porta
Ioseph una porta Beniamin una porta Dan una. Et ad plagam me-
ridianam quingenta et iiii.or milia metieris et portae tres porta Symeon
una porta Ysachar una porta Zabulon una. Et ad plagam occidenta-
lem quingenta iiii.or milia portae eorum tres porta Gad una porta Aser
una porta Neptalim una. Per circuitum xviii milia. Et nomen civitatis
ex illa die Dominus ibidem. Amen. **Incipit prologus in Danielem prophetam**

Danielem prophetam iuxta lxx interpretes Domini Salvatoris ecclesiae
non legunt utentes Theodotionis editione et hoc cur
acciderit nescio. Sive enim quia sermo chaldaicus est et quibusdam
proprietatibus a nostro eloquio discrepat noluerunt lxx
interpretes easdem linguae lineas in translatione
servare sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non
satis chaldeam linguam sciente editus liber est sive aliud quid causae extitit
ignorans. Hoc unum affirmare possum quod multum a veritate et illa translatio
theodotiana discordet et recto iudicio repudiata sit. Sciendum quippe Danie-
lem maxime et Esdram hebraicis quidem litteris sed chaldaico sermone conscriptos
et unam Ieremiae pericopen Iob quoque cum arabica lingua plurimam habere socie- i. incisione scilicet lamentacionis
tatem. Denique et ego adolescentulus post Quintilianum et Tullii lectionem ac flores
rhetoricos cum me in linguae huius pistrinum reclusissem et multo sudore i. molendinum vel furnus
multoque tempore vix coepissem anhelantia stridentiaque verba resonare et quasi
per criptam ambulans rarum desuper lumen aspicerem impegi novissime in Dani- i. caverna spelunca
elem et tanto taedio affectus sum ut desperatione subita omnem veterem laborem
voluerim contempnere. Verum adhortante me quodam Hebraeo et illud mihi sua lin-
gua crebrius ingerente labor omnia vincit improbus qui mihi videbar sciolus no
inter Hebraeos coepi rursum esse discipulus chaldaicus. Et ut verum fatear
usque ad praesentem diem magis possum sermonem chaldaicum legere et intelligere
quam sonare. Haec idcirco dixerim ut difficultatem vobis Danielis ostenderem qui
apud Hebraeos nec Susannae habet historiam nec hymnum trium puerorum nec
Belis draconisque fabulas quas nos quia in toto orbe dispersae sunt veru i. obelo signo
anteposito easque iugulante subiecimus ne videremur apud imperitos ma-
gnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de praeceptoribus
Iudaeorum cum Susannae derideret historiam et a Graeco nescio quo diceret
esse confictam illud opponere quod Origeni quoque Affricanus opposuit ethi-
mologias has apo tou schinou schisai apo tou prinou prisai
de graeco sermone descendere. Cuius rei intelligentiam nos ita possumus
dare ut verbi gratia dicamus ethimo ab arbore ilice dixisse eum ilico
pereas vel a lentisco in lentem te comminuat angelus vel non lente
pereas aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem sive aliud quid ad ar-
boris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse otii tribus pueris cavillabatur ut

i carmine estimat interdum metro ludentem et per ordinem laudes dei ele-
menta omnia provocantem Aut quod miraculum divine aspirationis indi-
cium vel draconem interfectum offa picis vel sacerdotum Belis machinas
deprehensas que magis prudentia sollertis viri quam prophetali essent spiritu
perpetrata Cum vero ad Abacuc venirent et de Iudea ad Chaldeam raptum
discophorum lectitabant querebant exemplum ubi legissemus in toto veteri
testamento quemquam sanctorum gravi corpore volasse et in puncto hore tanta
terrarum spacia transisse Cui cum quidam ex nostris satis promptulus ad lo-
quendum Ezechielem adduxisset in medium et diceret eum a Chaldea in Iudeam
fuisse translatum derisit hominem Et ex ipso volumine demonstravit in
spiritu Ezechielem se vidisse transpositum Denique et apostolum nostrum vide-
licet ut eruditum virum et qui legem ab Hebreis didicisset non fuisse ausum
se affirmare raptum in corpore sed dixisse sive in corpore sive extra corpus nescio
deus scit Et hiis talibus argumentis apocrifas in libro ecclesie fabulas ar-
guebat Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens illud admo-
neo non haberi Danielem apud Hebreos inter prophetas sed inter eos qui agiogra-
pha conscripserunt In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur in lege
et in prophetas et agiographa id est in quinque et in octo et in undecim libros de
quo non est huius temporis disserere Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum
Porphirius obiciat testes sunt Methodius Eusebius Apol-
linaris qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an
curioso lectori satisfecerint Unde obsecro vos o Paula et Eustochium
fundatis pro me preces ad dominum ut quamdiu in hoc corpusculo sum scribam aliquid
gratum vobis utile ecclesie dignum posteris Presentium quippe iudiciis non satis
moveor qui in alteram partem aut amore labuntur aut odio Incipit liber Daniel

Prophetie capitulum primum

nno tertio regni Ioachim regis Iuda venit
Nabuchodonosor rex Babilonis Ierusalem et obsedit
eam Et tradidit dominus in manus eius Ioachim
regem Iuda et partem vasorum domus dei et
asportavit ea in terram Sennaar in domum
dei sui et vasa intulit in domum thesauri
dei sui Et ait rex Asfanez preposito eunu-
chorum suorum ut introduceret de filiis Israel et
de semine regio et tyrannorum pueros in quibus
nulla esset macula decoros forma eruditos
omni sapientia cautos scientia et doctos disciplina
et qui possent stare in palacio regis ut doceret
eos litteras et linguam Chaldeorum Et constituit eis rex annonam per singulos
dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse ut enutriti tribus annis
postea starent in conspectu regis Fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda Da-
niel Ananias Misahel Azarias Et imposuit eis prepositus eunuchorum

nomina Danieli balthasar et ananie sidrach, misaheli misach
et azarie abdenago. Proposuit autem daniel in corde suo ne pollueretur de
mensa regis neque de vino potus eius et rogavit eunuchorum preposi-
tum ne contaminaretur. Dedit autem deus danieli graciam et misericordiam in conspectu princi-
pis eunuchorum. Et ait ad danielem: Timeo ego dominum meum regem qui constituit
vobis cibum et potum, qui si viderit vultus vestros macilenciores pre ceteris adole-
scentibus coevis vestris condempnabitis caput meum regi. Et dixit daniel
ad malasar quem constituerat princeps eunuchorum super daniel ananiam
misael et azariam. Tempta nos obsecro servos tuos diebus decem et
dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum et contemplare
vultus nostros et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio. Et sicut videris facies
cum servis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi temptavit eos diebus decem.
Post dies autem x apparuerunt vultus eorum meliores et corpulenciores pre omnibus
pueris qui vescebantur cibo regio. Porro malasar tollebat cibaria et
vinum potus eorum, dabatque eis legumina. Pueris autem hiis deus dedit
scienciam et disciplinam in omni libro et sapiencia. Danieli autem intelligenciam omnium
visionum et sompniorum. Completis itaque diebus post quos dixerat rex ut intro-
ducerentur: introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu nabuchodonosor.
Cumque locutus fuisset eis rex, non sunt inventi de universis tales ut daniel
ananias misael et azarias. Et steterunt in conspectu regis. Et omne verbum
sapiencie et intellectus quod sciscitatus est ab eis rex invenit in eis decuplum
super cunctos ariolos et magos qui erant in universo regno eius. Fuit
autem daniel usque ad annum primum cyri regis. C ii

In anno secundo regni nabuchodonosor vidit nabuchodonosor
sompnium, et conterritus est spiritus eius et sompnium eius fugit ab eo. Pre-
cepit autem rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et chaldei
ut indicarent regi sompnia sua. Qui cum venissent steterunt coram rege.
Et dixit ad eos rex: Vidi sompnium et mente confusus ignoro quid viderim.
Responderuntque chaldei regi siriace: Rex in sempiternum vive. Dic sompnium
servis tuis et interpretacionem eius indicabimus. Et respondens rex ait chaldeis:
Sermo recessit a me. Nisi indicaveritis michi sompnium et coniecturam eius peribitis
vos et domus vestre publicabuntur. Si autem sompnium et coniecturam eius nar-
raveritis premia et dona et honorem multum accipietis a me. Sompnium et
interpretacionem eius indicate michi. Responderunt secundo atque dixerunt: Rex sompnium
dicat servis suis et interpretacionem eius indicabimus. Respondit rex et ait: Certe
novi quod tempus redimitis scientes quod recessit a me sermo. Si ergo sompnium
non indicaveritis michi una est de vobis sentencia quod interpretacionem quoque fallacem et
decepcione plenam composuistis ut loquamini michi donec tempus pertranseat.
Sompnium itaque dicite michi ut sciam quod interpretacionem quoque eius veram loquamini.
Respondentes ergo chaldei coram rege dixerunt: Non est homo super terram
qui sermonem tuum rex possit implere. Sed neque regum quisquam magnus

Et ait princeps eunuchorum

et potestas verbum huiuscemodi sciscitatur ab omni ariolo et mago et chaldeo
Sermo enim quem tu rex queris gravis est. nec reperietur quisquam qui indicet illud
in conspectu regis exceptis diis quorum non est cum hominibus conversatio. Quo
audito rex in furore et in ira magna precepit ut periret omnes sapientes babi-
lonis. Et egressa sententia sapientes interficiebantur. Querebantur que daniel et socii
eius ut perirent. Tunc daniel requisivit de lege atque sententia ab arioch princi-
pe milicie regis qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes babilonis
et interrogavit eum qui a rege acceperat potestatem. quam ob causam tam crudelis
sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset arioch danieli. Da-
niel ingressus rogavit regem ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam
regi. Et ingressus est domum suam. ananie que misaheli et azarie sociis suis
indicavit negocium. ut quererent misericordiam a facie dei celi super sacramento isto
et non perirent daniel et socii eius cum ceteris sapientibus babilonis. Tunc danieli
per visionem nocte misterium revelatum est. Et daniel benedixit deum celi et locutus
ait. Sit nomen domini benedictum a seculo usque in seculum. quia sapientia et fortitudo eius
sunt. Et ipse mutat tempora et etates. transfert regna atque constituit. Dat sapienti-
bus sapientiam et scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse revelat profunda et abscon-
dita. et novit in tenebris constituta. et lux cum eo est. Tibi deus patrum meorum
confiteor. teque laudo quia sapientiam et fortitudinem dedisti michi. Et nunc ostendisti
michi que rogavimus te. quia sermonem regis aperuisti nobis. Post hec daniel ingressus
ad arioch quem constituerat rex ut perderet sapientes babilonis. sic ei locutus
est. Sapientes babilonis ne perdas. Introduc me in conspectu regis babilo-
et solutionem regi narrabo. Tunc arioch festinus introduxit danielem ad re-
gem et dixit ei. Inveni hominem de filiis transmigrationis iude qui solutionem
regi annunciet. Respondit rex et dixit danieli cuius nomen erat baltasar
Putas ne vere potes michi indicare sompnium quod vidi et interpretationem eius.
Et respondens daniel coram rege ait. Misterium quod rex interrogat sapie-
tes magi et arioli et aruspices non queunt indicare regi. sed est deus in celo
revelans misteria qui indicavit tibi rex que ventura sunt novissimis temporibus. Sompnium
tuum et visiones capitis tui in cubili tuo huiuscemodi sunt. Tu rex cogitare
cepisti in stratu tuo quid esset futurum post hec. et qui revelat misteria ostendit tibi
pl9 que ventura sunt. Michi autem non in sapientia que est in me pre cunctis viventi-
bus sacramentum hoc revelatum est. sed ut interpretatio regi manifesta fieret
et cogitationes mentis tue scires. Tu rex videbas et ecce quasi statua una
grandis. statua illa magna et statura sublimis stabat contra te. et intuitus
eius erat terribilis. Huius statue caput ex auro optimo erat. pectus
et brachia de argento. porro venter et femora ex ere. tibie autem ferree.
pedum quedam pars erat ferrea quedam fictilis. Videbas ita donec abscisus
est lapis de monte sine manibus. et percussit statuam in pedibus eius
ferreis et fictilibus. et comminuit eos. Tunc contrita sunt pariter ferrum testa es
argentum et aurum. et redacta quasi in favillam estive aree que rapta est

vento nullusque locus inventus est eius. Lapis autem qui percusserat statuam factus
est mons magnus et implevit universam terram. Hoc est somnium. Interpretationem
quoque eius dicemus coram te rex. Tu rex regum es et Deus caeli regnum forti-
tudinem et imperium et gloriam dedit tibi et omnia in quibus habitant filii hominum
et bestiae agri volucresque caeli dedit in manu tua et sub dicione tua universa
constituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te consurget regnum aliud minus
te et regnum tertium aliud aereum quod imperabit universae terrae. Et regnum quartum erit
velud ferrum. Quomodo ferrum comminuit et domat omnia sic comminuet omnia haec
et conteret. Porro quia vidisti pedum et digitorum partem testae figuli et partem
ferream regnum divisum erit ... quod tamen de plantario ferri orietur ... i. de eo quod est [illegible] fictilis et plantatio
secundum quod vidisti ferrum mixtum ... testae et luto. Et digitos pedum ex
parte ferreos et ex parte fictiles ex ... parte regnum erit solidum et ex parte
contritum. Quod autem vidisti ferrum mixtum testae ex luto commiscebuntur quidem
humano semine sed non adhaerebunt sibi sicut ferrum non potest misceri testae.
In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus caeli regnum quod in aeternum non
dissipabitur et regnum eius populo alteri non tradetur. Comminuet autem et con-
sumet universa regna haec et ipsum stabit in aeternum. Secundum quod vidisti quod de mon-
te abscisus est lapis sine manibus et comminuit ferrum testam aes argentum
et aurum Deus magnus ostendit regi quae ventura sunt postea. Et verum est
somnium et fidelis interpretatio eius. Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in
faciem suam et Danielem adoravit et hostias et incensum praecepit ut sacri-
ficarent ei. Loquens ergo rex ait Danieli: Vere Deus vester Deus deorum est et
Dominus regum et revelans mysteria quoniam potuisti aperire sacramentum hoc. Tunc rex
Danielem in sublime extulit et munera magna et multa dedit ei et con-
stituit eum principem super omnes provincias Babylonis et praefectum magistratuum
super cunctos sapientes Babylonis. Daniel autem postulavit a rege et con-
stituit super omnia opera provinciae Babylonis Sidrach Misach et Abdenago.
Ipse autem Daniel erat in foribus regis. C. III

Nabuchodonosor rex Babylonis fecit statuam auream altitudine
cubitorum sexaginta latitudine cubitorum sex et statuit eam in campo Dura
provinciae Babylonis. Itaque Nabuchodonosor rex misit ad congregandos satrapas
magistratus et iudices duces et tyrannos et praefectos omnesque principes regionum
ut convenirent ad dedicationem statuae quam erexerat Nabuchodonosor rex.
Tunc congregati sunt satrapae magistratus et iudices duces tyranni et optimates
qui erant in potestatibus constituti et universi principes regionum ut convenirent ad
dedicationem statuae quam erexerat Nabuchodonosor rex. Stabant autem in conspectu
statuae quam posuerat rex et praeco clamabat valenter: Vobis dicitur populis tri-
bubus et linguis in hora qua audieritis sonitum tubae et fistulae et citharae sam-
bucae et psalterii et symphoniae et universi generis musicorum cadentes adorate
statuam quam constituit Nabuchodonosor rex. Si quis autem non prostratus adora-
verit eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. Post haec statim ut audierunt

omnis populi sonitum tube fistule et cithare sambuce et psalterii simpho-
nie et omnis generis musicorum cadentes omnes populi et tribus et lingue
adoraverunt statuam auream quam statuerat nabuchodonosor rex. Statimque
et in ipso tempore accedentes viri chaldei accusaverunt iudeos. dixeruntque
nabuchodonosor regi. Rex in eternum vive. Tu rex posuisti decretum ut omnis
homo qui audierit sonitum tube fistule et cithare sambuce et psalterii
et simphonie et universi generis musicorum prosternat se et adoret statuam
auream. Si quis autem non procidens [illegible] adoraverit mittatur in fornacem
ignis ardentis. Sunt ergo viri iudei [illegible] quos constituisti super opera regionis
babilonis sidrach misach et [illegible] abdenago viri isti con-
tempserunt rex decretum tuum. deos [illegible] tuos non colunt et statuam
tuam quam erexisti non adorant [illegible] Tunc nabuchodonosor in furore
et in ira precepit ut adducerentur [illegible] sidrach misach et abdenago.
Qui confestim adducti sunt in conspectu regis. Pronuncians quoque nabuchodonosor
rex ait eis. Vere ne sidrach. misach et abdenago deos meos non
colitis et statuam meam auream quam constitui non adoratis. Nunc ergo si estis
parati quacumque hora audieritis sonitum tube fistule. et cithare. sambuce
et psalterii et simphonie. omnisque generis musicorum prosternite vos et adorate
statuam quam feci. Quod si non adoraveritis eadem hora mittemini in fornacem
ignis ardentis. Et quis est deus qui eripiat vos de manu mea. Respondentes
sidrach misach et abdenago dixerunt regi nabuchodonosor. Non oportet nos de
hac re respondere tibi. Ecce enim deus noster quem colimus potest eripere nos de camino
ignis ardentis. et de manibus tuis o rex liberare. Quod si noluerit. notum tibi
sit rex quia deos tuos non colimus. et statuam auream quam erexisti non ado-
ramus. Tunc nabuchodonosor rex repletus est furore. et aspectus faciei illius
immutatus est super sidrach misach et abdenago. et precepit ut succenderetur
fornax septuplum quam succendi consueverat. et viris fortissimis de exercitu
suo iussit. ut ligatis manibus et pedibus sidrach. misach et abdenago
mitterent in fornacem ignis ardentis. Nam iussio regis urgebat. fornax
autem succensa erat nimis. Porro viros illos qui miserant sidrach mi-
sach et abdenago interfecit flamma ignis. Viri autem hii tres. id est si- (tamen)
drach misach et abdenago ceciderunt in medio ignis ardentis colli-
gati. Que sequuntur in hebraicis voluminibus non reperi. Et ambulabant in
medio flamme. laudantes deum et benedicentes domino. Stans autem azarias
oravit sic aperiensque os suum in medio ignis ait. Benedictus es domine
deus patrum nostrorum et laudabile et gloriosum nomen tuum in secula. Quia iustus
es in omnibus que fecisti nobis. et universa opera tua vera. et vie tue recte.
et omnia iudicia tua vera. Iudicia enim vera fecisti iuxta omnia que induxisti
super nos et super civitatem sanctam patrum nostrorum ierusalem. Quia in veritate et in iudicio
induxisti omnia hec propter peccata nostra. Peccavimus et inique egimus recedentes
a te. et deliquimus in omnibus et precepta tua non audivimus nec observavimus

neque fecimus sicut praecepisti nobis ut bene nobis esset. Omnia ergo que induxisti
super nos et universa que fecisti nobis vero iudicio fecisti nobis et tradidisti
nos in manibus inimicorum iniquorum et pessimorum praevaricatorumque et regi
iniusto et pessimo ultra omnem terram. Et nunc non possumus aperire os. con-
fusio et obprobrium facti sumus servis tuis et his qui colebant te. Ne quaesumus
tradas nos in perpetuum propter nomen tuum. et ne dissipes testamentum tuum. neque
auferas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum et Ysaac servum tuum
et Israel sanctum tuum quibus locutus es pollicens quod multiplicares semen
eorum sicut stellas celi et sicut arenam que est in littore maris. quia domine
imminuti sumus plusquam omnes gentes. sumusque humiles in universa terra
hodie propter peccata nostra. et non est in tempore hoc princeps et propheta et dux.
neque holocaustum neque sacrificium neque oblatio neque incensum. neque
locus primitiarum coram te ut possimus invenire misericordiam. sed in anima contrita
et spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietum et thau-
rorum sicut in milibus agnorum pinguium sic fiat sacrificium nostrum in
conspectu tuo hodie ut placeat tibi. quoniam non est confusio confidentibus
in te. Et nunc sequimur in toto corde et timemus te. et querimus faciem
tuam ne confundas nos sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam
et secundum multitudinem misericordie tue. et erue nos in mirabilibus tuis. et da
gloriam nomini tuo domine. et confundantur omnes qui ostendunt servis tuis ma-
la. Confundantur in omnipotentia tua. et robur eorum conteratur. Sciant quia
tu es dominus deus solus et gloriosus super orbem terrarum. Et non cessabant qui
miserant eos ministri regis succendere fornacem. naptha et stuppa et pice
et malleolis. et effundebatur flamma super fornacem cubitis xlix et
erupit et incendit quos repperit iuxta fornacem de Chaldeis. Angelus
autem domini descendit cum Azaria et sociis eius in fornacem et excussit flammam
ignis de fornace et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem.
Et non tetigit eos omnino ignis neque contristavit nec quicquam molestie
intulit. Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant et glorificabant
et benedicebant deum in fornace dicentes. Benedictus es domine deus
patrum nostrorum. et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in secula. Et be-
nedictum nomen glorie tue sanctum. et laudabile et superexaltatum in
omnibus seculis. Benedictus es in templo sancto glorie tue et superlaudabi-
lis et supergloriosus in secula. Benedictus es in throno regni tui. et superlaudabilis
et superexaltatus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos et sedes super che-
rubim. et laudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es in firmamento
celi. et laudabilis et gloriosus in secula. Benedicite omnia opera domini domino. lau-
date et superexaltate eum in secula. Benedicite angeli domini domino. laudate et su-
perexaltate eum in secula. Benedicite celi domino. laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite aque omnes que super celos sunt domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite omnes
virtutes domini domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite sol et luna domino. laud

i. pergameno lini vel cuiuslibet aliud rei et viminibus vel sarmentis ardentibus

et superexal. eum in s. Bndi stelle celi dno lau. et super ex. eum i s. Bndi omnis imber
et ros dno lau. et super ex. eum i s. Bndi omnes sps dei dno lau. et super ex. eum i secula
Bndi ignis et estus dno lau. et super ex. eum i s. Bndi frigus et estas dno lau. et
superexal. eum i s. Bndi rores et pruina dno lau. et super ex. eum i s. Bndi gelu
et frigus dno lau. et super ex. eum i s. Bndi glacies et nives dno lau. et super ex.
eum i secula. Bndi noctes et dies dno lau. et super ex. eum i secula. Bndi lux et
tenebre dno lau. et super ex. eum i s. Bndi fulgura et nubes dno lau. et super ex.
eum i s. Benedicat terra dnm laudet et superexaltet eum i secula. Bndi montes et
colles dno lau. et super ex. eum i s. Bndi universa germinancia dno lau. et
superexal. eum i s. Bndi fontes dno lau. et super ex. eum i secula. Bndi maria et
flumina dno lau. et super ex. eum i secula. Bndi cete et omnia que moventur
i aquis dno lau. et super ex. eum i s. Bndi omnes volucres celi dno laud.
et superexal. eum i s. Bndi omnes bestie et pecora dno lau. et super ex. eum i secula.
Bndi filii hominum dno lau. et superexal. eum i secula. Benedicat israel dnm laudet
et superexaltet eum i s. Benedicite sacerdotes dni dno laud. et superexal. eum i s.
Bndi servi dni dno laud. et super ex. eum i secula. Bndi spiritus et anime iustorum
dno lau. et super ex. eum i s. Bndi sancti et humiles corde dno lau. et super ex. eum i s.
Bndi anania azaria misael dno lau. et super ex. eum in secula. quia eruit
nos de inferno. et salvos fecit de manu mortis. et liberavit de medio ar-
dentis flame. et de medio ignis eruit nos. Confitemini dno quoniam bonus quoniam
i seculum misericordia eius. Bndi omnes religiosi dnm dno deorum. laudate et con-
fitemini illi. quia in omnia secula misericordia eius. Hucusque non habetur in hebreo. et
que posuimus de theodotionis editione translata sunt. Tunc nabuchodonosor rex
obstupuit. et surrexit propere. et ait optimatibus suis. Nonne tres viros
misimus in medio ignis conpeditos. Qui respondentes dixerunt regi. Vere
rex. Et respondit rex et ait. Ecce ego video viros solutos iiii. or ambulan-
tes in medio ignis. et nichil corruptionis in eis est. et species quarti similis filio
dei. Tunc accessit nabuchodonosor rex ad ostium fornacis ignis ardentis et ait
Sidrach misach et abdenago servi dei excelsi egredimini et venite.
Statimque egressi sunt sidrach misach et abdenago de medio ignis.
Et congregati satrape et iudices et magistratus et potentes regis contemplabantur
viros illos. quoniam nichil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum. et capillus
capitis eorum non esset adustus. et sarabilla eorum non fuissent inmutata. et
odor ignis non transisset per eos. Et erumpens nabuchodonosor rex ait. Benedictus
deus eorum sidrach misach et abdenago qui misit angelum suum et eruit
servos suos. qui crediderunt in eum. et verbum regis inmutaverunt. et tradiderunt
corpora sua ne servirent et ne adorarent omnem deum excepto deo suo. A me ergo
positum hoc decretum est. ut omnis populus et tribus et lingua quecumque locuta fuerit
blasphemiam contra deum sidrach misach et abdenago dispereat et domus eius
vastetur. Neque enim est deus alius qui possit ita salvare. Tunc rex promovit
sidrach misach et abdenago in provincia babilonis. Nabuchodonosor rex

i. brancte

omnibus populis gentibus et linguis qui habitant in universa terra pax vobis
multiplicetur. Signa et mirabilia fecit apud me deus excelsus. Placuit
ergo mihi praedicare signa eius quia magna sunt et mirabilia eius quia fortia
et regnum eius regnum sempiternum et potestas eius in generationem et generationem.
Ego nabuchodonosor quietus eram in domo mea et florens C iiii
in palatio meo somnium vidi quod perterruit me et cogitationes meae
in statu meo et visiones capitis mei conturbaverunt me. Et per me
propositum est decretum ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes ba-
bylonis et ut solutionem somnii indicarent mihi. Tunc ingrediebantur magi ari-
oli chaldei et aruspices et somnium narravi in conspectu eorum et solutionem
eius non indicaverunt mihi donec collega ingressus est in conspectu meo daniel
cuius nomen baltasar secundum nomen dei mei qui habet spiritum deorum sanctorum
in semetipso et somnium coram ipso locutus sum. Baltasar princeps ario-
lorum quem ego scio quod spiritum deorum sanctorum habeas in te et omne sacramentum
non est impossibile tibi visiones somniorum meorum quas vidi et solutionem earum
narra. Visio capitis mei in cubili meo. Videbam et ecce arbor in
medio terrae et altitudo eius nimia. Magna arbor et fortis et proceritas
eius contingens caelum aspectus eius erat usque ad terminos universae terrae
folia eius pulcherrima et fructus eius nimius et esca universorum in ea
subter eam habitabant animalia et bestiae et in ramis eius conversabantur
volucres caeli et ex ea vescebatur omnis caro. Videbam in visione
capitis mei super stratum meum et ecce vigil et sanctus descendit de caelo
clamavit fortiter et sic ait succidite arborem et praecidite ramos eius
et excutite folia eius et dispergite fructus eius fugiant bestiae quae subter
eam sunt et volucres de ramis eius. Verumtamen germen radicum
eius in terra sinite et alligetur vinculo ferreo et aereo in herbis quae foris
sunt et rore caeli tingatur et cum feris pars eius in herba terrae. Cor eius
ab humano commutetur et cor ferae detur ei et septem tempora mutentur
super eum. In sententia vigilum decretum est et sermo sanctorum et petitio donec
cognoscant viventes quoniam dominatur excelsus in regno hominum et cuicumque
voluerit dabit illud et humillimum hominem constituet super eum. Hoc somnium
vidi ego rex nabuchodonosor. Tu ergo baltasar interpretationem narra
festinus quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere
mihi. Tu autem potes quia spiritus deorum sanctorum in te est. Tunc daniel
cuius nomen baltasar coepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi hora
una et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex ait bal-
thasar somnium et interpretatio eius non conturbet te. Respondit baltasar
et dixit domine mi somnium his qui te oderunt et interpretatio eius
hostibus tuis sit. Arborem quam vidisti sublimem et robustam cuius alti-
tudo pertingit ad caelum et aspectus illius in omnem terram et rami eius
pulcherrimi et fructus eius nimius et esca omnium in ea subter eam habitantes

bestie agri. et in ramis eius commorantes aves celi: tu es rex qui
magnificatus es et invaluisti et magnitudo tua crevit et pervenit usque ad
celum et potestas tua in terminos universe terre. Quod autem vidit rex vigilem
et sanctum descendere de celo. et dicere succidite arborem et dissipate illam.
attamen germen radicum eius in terra dimittite. et vinciatur ferro et ere
in herbis foris et rore conspergatur. et cum feris sit pabulum eius donec septem
tempora mutentur super eum. Hec est interpretacio sententie altissimi que pervenit super
dominum meum regem. Eicient te ab hominibus et cum bestiis feris erit
habitacio tua. et fenum ut bos comedes. et rore celi infunderis. Septem
quoque tempora mutabuntur super te donec scias quod dominetur excelsus super regnum hominum
et cuicumque voluerit det illud. Quod autem precepit ut relinqueretur germen radicum
eius id est arboris regnum tuum manebit tibi. postquam potestatem esse cele-
stem cognoveris. Quamobrem rex consilium meum placeat tibi. et peccata tua
elemosinis redime. et iniquitates tuas misericordiis pauperum. forsitan
ignoscet delictis tuis. Omnia hec venerunt super nabuchodonosor regem.
Post finem mensium xii. in aula regis babilonis deambulabat. Respondit
que rex et ait. Nonne hec est babilon magna quam ego edificavi. et
domum regni in robore fortitudinis mee. et in gloria decoris mei. Cum
adhuc sermo esset in ore regis. vox de celo ruit. Tibi dicitur rex nabuchodonosor
regnum tuum transibit a te. et ab hominibus eicient te. et cum bestiis atque
feris erit habitacio tua. fenum quasi bos comedes. et vii tempora mutabuntur
super te. donec scias quod dominetur excelsus in regno hominum et cuicumque voluerit
det illud. Eadem hora sermo completus est super nabuchodonosor. et ex hominibus
abiectus est. et fenum ut bos comedit. et rore celi corpus eius infectum
est. donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent. et ungues eius
quasi avium. Igitur post finem dierum ego nabuchodonosor oculos meos ad celum
levavi. et sensus meus redditus est michi. et altissimo benedixi et viventem
in sempiternum laudavi et glorificavi. quia potestas eius potestas sempiterna. et regnum
eius in generacionem et generacionem. et omnes habitatores terre apud eum in nichilum
reputati sunt. Iuxta enim voluntatem suam facit tam in virtutibus celi quam
in habitatoribus terre. et non est qui resistat manui eius. et dicat ei. quare
fecisti. In ipso tempore sensus meus reversus est ad me. et ad honorem regni mei
decoremque perveni. et figura mea reversa est ad me. et optimates
mei et magistratus mei requisierunt me. et in regno meo constitutus sum
et magnificencia mea amplior addita est michi. Nunc igitur ego nabuchodonosor
laudo et magnifico et glorifico regem celi. quia omnia opera eius vera. et
vie eius iudicia. et gradientes in superbia potest humiliare. C V

Balthasar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille.
et unusquisque iuxta suam bibebat etatem. Precepit ergo iam temu-
lentus. ut afferrentur vasa aurea et argentea que asportaverat
nabuchodonosor pater eius de templo quod fuit in ierusalem. ut biberent in eis rex

et optimates eius, uxores et concubine eius. Bibebant vinum et laudabant
deos suos aureos et argenteos et ereos, ferreos ligneosque et lapideos.
In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candela-
brum in superficie parietis aule regie. Et rex aspiciebat articulos manus
scribentis. Tunc regis facies commutata est et cogitationes eius conturbabant
eum, et compages renum eius solvebantur, et genua eius ad se invicem col-
lidebantur. Exclamavit itaque rex fortiter ut introducerent magos chaldeos
et aruspices. Et proloquens rex ait sapientibus Babilonis: Quicumque le-
gerit scripturam hanc et interpretationem eius manifestam michi fecerit, purpura vestietur
et torquem auream habebit in collo et tercius in regno meo erit. Tunc ingressi
omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturam legere nec interpretationem indi-
care regi. Unde rex Balthasar satis conturbatus est et vultus illius immu-
tatus, sed et optimates eius conturbabantur. Regina autem pro re que acciderat
regi et optimatibus eius domum convivii ingressa est. Et proloquens ait: Rex
in eternum vive. Non te conturbent cogitationes tue, neque facies tua immutetur.
Est vir in regno tuo qui spiritum deorum sanctorum habet in se, et in diebus patris
tui scientia et sapiencia invente sunt in eo. Nam et rex Nabuchodonosor pater tuus
principem magorum, incantatorum, chaldeorum et aruspicum constituit eum, pa-
ter inquam tuus o rex, quia spiritus amplior et prudencia intelligenciaque et interpretacio som-
niorum et ostensio secretorum ac solucio ligatorum invente sunt in eo, hoc est in
Daniele cui rex imposuit nomen Balthasar. Nunc itaque Daniel vocetur
et interpretationem narrabit. Igitur introductus est Daniel coram rege. Ad quem prefatus
rex ait: Tu es Daniel de filiis captivitatis Iude, quam adduxit rex pa-
ter meus de Iudea? Audivi de te quoniam spiritum deorum habeas et scientia intelligencia-
que ac sapiencia ampliores invente sunt in te. Et nunc introgressi sunt in conspectu
meo sapientes magi ut scripturam hanc legerent et interpretationem eius indicarent
michi, et nequiverunt sensum sermonis huius edicere michi. Porro ego audivi de
te quod possis obscura interpretari et ligata dissolvere. Si ergo vales scripturam
legere et interpretationem eius indicare michi, purpura vestieris et torquem auream circa
collum tuum habebis et tercius in regno meo princeps eris. Ad que respondens Da-
niel ait coram rege: Munera tua sint tibi et dona domus tue alteri da. Scri-
pturam autem legam tibi rex et interpretationem eius ostendam tibi. O rex, deus altissimus
regnum et magnificentiam, gloriam et honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo.
Et propter magnificentiam quam dederat ei universi populi tribus et lingue tre-
mebant et metuebant eum. Quos volebat interficiebat et quos volebat
percuciebat et quos volebat exaltabat et quos volebat humiliabat. Quando
autem elevatum est cor eius et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est
de solio regni sui et gloria eius ablata est, et a filiis hominum eiectus est, sed
et cor eius cum bestiis positum est et cum onagris erat habitacio eius. Fenum quoque
ut bos comedebat et rore celi corpus eius infectum est donec cognosceret
quod potestatem habeat altissimus in regno hominum et quemcumque voluerit suscitabit

super id Tu quoque filius eius baltasar non humiliasti cor tuum cum scires hec
omnia · sed adversus dominatorem celi elevatus es · et vasa domus eius allata sunt
coram te · et tu et optimates tui · et uxores tue et concubine tue vinum bibistis
in eis Deos quoque argenteos et aureos · ereos · ferreos · ligneos quoque et lapideos
qui non vident neque audiunt nec sentiunt laudasti Porro deum qui habet
flatum tuum in manu sua et omnes vias tuas non glorificasti · Ideo ab eo
missus est articulus manus que scripsit hoc quod exaratum est Hec est autem scriptura
que digesta est Mane techel phares Et hec interpretacio sermonis Mane
numeravit deus regnum tuum et complevit id Techel · appensus est in statera · et
inventus es minus habens Phares · divisum est regnum tuum · et datum est medis
et persis Tunc iubente rege indutus est daniel purpura · et circumdata est
torques aurea collo eius · et predicatum est de eo quod haberet potestatem tercius in regno
suo Eadem nocte interfectus est baltasar rex chaldeus Et darius medus
successit in regnum eius · Annos natus sexaginta duos C VI
Placuit dario et constituit super regnum satrapas centum viginti
ut essent in toto regno suo · et super eos principes tres · ex quibus
daniel unus erat · ut satrape redderent illis racionem · et rex non sustineret
molestiam Igitur daniel superabat omnes principes et satrapas · quia spiritus dei
amplior erat in eo Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum
unde principes et satrape querebant occasionem ut invenirent danielem
ex latere regis Nullamque causam et suspicionem reperire potuerunt eo quod fidelis
esset · et omnis culpa et suspicio non inveniretur in eo Dixerunt ergo viri illi ·
Non inveniemus danieli huic aliquam occasionem nisi forte in lege dei sui Tunc
principes et satrape subripuerunt regi · et sic locuti sunt ei Dari rex in eternum
vive Consilium inierunt cuncti principes tui · magistratus satrape · senatores · et iudi-
ces ut decretum imperatorium exeat et edictum Ut omnis qui petierit aliquam
petitionem a quocumque deo et homine usque ad xxx dies nisi a te rex mittatur in
lacum leonum Nunc itaque rex confirma sententiam et scribe decretum ut non immutetur
quod statutum est a medis et persis nec prevaricari cuiquam liceat Porro rex da-
rius proposuit edictum et statuit Quod cum daniel comperisset id constitutam legem
ingressus est domum suam et fenestris apertis in cenaculo suo contra ierusalem tribus cora
temporibus in die flectebat genua sua · et adorabat · confitebaturque coram deo suo
sicut et ante facere consueverat Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt
danielem orantem et obsecrantem deum suum Et accedentes locuti sunt regi
super edicto Rex numquid non constituisti ut omnis homo qui rogaret
quemquam de diis et hominibus usque ad dies xxx · nisi a te rex mitteretur
in lacum leonum Ad quod respondens rex ait Verus est sermo iuxta decretum me-
dorum atque persarum quod prevaricari non licet Tunc respondentes dixerunt coram rege
Daniel de filiis captivitatis iude non curavit de lege tua et de edicto
quod constituisti · Sed tribus temporibus per diem orat obsecracione sua Quod verbum
cum audisset rex satis contristatus est · et pro daniele posuit cor ut liberaret

eum · et usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum. Viri autem intel-
ligentes regem dixerunt illi: Scito rex quia lex medorum atque persarum
est ut omne decretum quod constituerit rex non liceat immutari. Tunc rex pre-
cepit et adduxerunt danielem et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex
danieli: Deus tuus quem colis semper ipse liberabit te. Allatusque est lapis
unus et positus est super os laci quem obsignavit rex anulo suo et anulo
optimatum suorum, ne quid fieret contra danielem. Et abiit rex in domum suam
et dormivit incenatus, cibique non sunt allati coram eo. Insuper et somnus
recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum
pergit. Appropinquansque lacui danielem voce lacrimabili inclamavit
et affatus est eum: Daniel serve dei viventis, deus tuus cui servis
semper putasne valuit liberare a leonibus te? Et daniel regi respondens
ait: Rex in eternum vive. Deus meus misit angelum suum et conclusit ora
leonum et non nocuerunt mihi, quia coram eo iustitia inventa est in me, sed et
coram te rex delictum non feci. Tunc rex vehementer gavisus est super eo, et da-
nielem precepit educi de lacu. Eductusque est daniel de lacu, et nulla
lesio inventa est in eo, quia credidit deo suo. Iubente autem rege adducti
sunt viri illi qui accusaverant danielem et in lacum leonum missi sunt
ipsi et filii et uxores eorum, et non pervenerunt usque ad pavimentum laci donec
arriperent eos leones et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc scripsit dario
universis populis tribubus et linguis habitantibus in universa terra: Pax vobis
multiplicetur. A me constitutum est decretum ut in universo imperio meo tre-
miscant et paveant deum danielis. Ipse est enim deus vivens et eternus in
secula, et regnum eius non dissipabitur, et potestas usque in eternum. Ipse liberator est
atque salvator faciens signa et mirabilia in celo et in terra, qui liberavit
danielem de lacu leonum. Porro daniel perseveravit usque ad regnum darii

Anno primo baltasar C vii regnumque cyri perse
regis babilonis daniel somnium vidit. Visio autem capitis
sui in cubili suo, et somnium scribens brevi sermone comprehendit summa-
timque perstringens ait: Videbam in visione mea nocte et ecce quattuor venti
celi pugnabant in mari magno, et quattuor bestie ascendebant grandes de
mari diverse inter se. Prima quasi leena et alas habebat aquile. Aspi-
ciebam donec evulse sunt ale eius et sublata est de terra, et super pedes
quasi homo stetit, et cor eius datum est ei. Et ecce alia bestia similis
urso in parte stetit, et tres ordines erant in ore eius et in dentibus eius ~~tres~~
~~[illegible]~~ et sic dicebant: Surge comede carnes plurimas. Post hoc
aspiciebam et ecce alia quasi pardus, et alas habebat avis quattuor super se,
et quattuor capita erant super bestiam, et potestas data est ei. Post hoc aspicie-
bam in visione noctis, et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis et
fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos comedens atque comminuens
et reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis quas

vicum aute eaꝝ· ⁊ hēbat cornua dece Cōsideꝛabaꝝ cornua ⁊ ecce
aliud cornu puulū ortū ē de medio eoꝝ· ⁊ tria de cornibꝫ pmis
euulsa sūt a facie eius· ⁊ ecce ocli quasi ocli hominis erat in cornu isto
⁊ os loquēs ingentia Aspiciebā donec throni positi sūt· ⁊ antiquus
dieꝝ sedit Vestimentū eius qͥ nix candidū· ⁊ capilli capitis eius
qͥ lana munda Thronus eius flāme ignis· rote eius· ignis accēsus
fluuius igneus rapidusq; egrediebat͛ a facie eius Milia miliū ministra-
bat ei ⁊ decies milies centena milia assistebāt ei· Iudiciū sedit et
libri apti sūt Aspiciebā ppt vocē sermonū grandiū quos cornu illud
loquebat͛ Et vidi qm īfecta eēt bestia ⁊ piisset corpus eius·
⁊ traditū eēt ad comburendū igni Aliaꝝ q; bestiaꝝ ablata eēt
ptās· ⁊ tēpa vite cōstituta eēt eis vsq; ad tēps ⁊ tempus Aspiciebā
ergo in visione noctꝭ et ecce cū nubibꝫ celi qͥ filius hominis veniebat
et vsq; ad antiquū dieꝝ puenit Et in conspectu eius obtulerūt eū ⁊ dedit
ei ptātē ⁊ honorē ⁊ regnū ⁊ oēs ppli tribꝫ ⁊ lingue ipi seruiet
ptās eius ptās eterna q̄ nō auferetur ⁊ regnū eius qd̄ nō corrūpet͛
Horruit spūs meus Ego daniel territꝰ sū in hys ⁊ visiones capitꝭ
mei conturbauerūt me Accessi ad vnū de assistentibꝫ ⁊ veritatem
querebaꝝ ab eo de oībꝫ hys Qui dixit m̄ īntptacōꝫ sermonū et
docuit me Hee quatuor bestie magne: qtuor regna sūt q̄ cōsurgent de terra
suscipient aūt regnū dei sctī altissimi et obtinebūt regnū vsq; in
sclm̄ ⁊ sclm̄ sclōꝝ Post h̄ volui diligēt͛ discere de bestia qrta que
erat dissimilis valde ab oībꝫ ⁊ terribilis nimis· dentes ⁊ vngues
eius ferrei· comedebat ⁊ comminuebat ⁊ reliq̄ pedibꝫ cōculcabat sub(eius)
⁊ de cornibꝫ dece que hēbat in capite· ⁊ de alio qd̄ ortū fuerat
cui qd̄ ceciderāt tria cornua· de cornu illo qd̄ hēbat oclos ⁊ os loquēs
grandia· ⁊ maius erat ceteris Aspiciebā ⁊ ecce cornu illud faciebat bellū
aduersū sctōs ⁊ preualebat eis donec veniebat antiquus dieꝝ ⁊ iudiciū
dedit sctīs excelsi· ⁊ tēps aduenit· ⁊ regnū obtinuerūt scti Et sic ait·
Bestia qrta regnū qrtū erit in terra qd̄ maius erit oībꝫ regnis· et
deuorabit vniuersā terraꝝ ⁊ conculcabit ⁊ comminuet eaꝝ Porro cornua
dece ipius regni· dece reges erūt· ⁊ alius cōsurget post eos ⁊ ipē po-
tentior erit prioribꝫ· ⁊ tres reges humiliabit· ⁊ sermones contra excelsū
loquet͛· ⁊ sctōs altissimi conteret· ⁊ putabit q; possit mutare tēpa
⁊ leges ⁊ tradent͛ in manu eius vsq; ad tēps ⁊ tēpa ⁊ dimidiū tēpis
Et iudiciū sedebit vt auferat͛ potētia ⁊ conterat͛ ⁊ dispereat vsq;
in finē Regnū aūt ⁊ ptās ⁊ magnitudo regni q̄ ē subter omne celum
det͛ pplo sctōꝝ altissimi cuius regnū sempiternū ē· ⁊ oēs reges
seruiēt ei ⁊ obedient Huc vsq; finis verbi Ego daniel multū cogita-
cionibꝫ meis conturbabar ⁊ facies mea mutata ē in me verbū aūt
⁊ corde meo cōseruaui

Anno tercio regni baltasar C VIII

regis visio apparuit michi. Ego daniel post id qd videram in principio vidi in
visione mea cum essem in susis castro qd est in elam civitate Vidi aut
in visione esse me sup portam ulay. Et levavi oculos meos et vidi et
ecce aries unus stabat ante paludem habens cornua excelsa. et unum ex-
celsius alio atque succrescens. Postea vidi arietem cornibus ventilantem contra
occidentem et contra aquilonem et contra meridiem et omnes bestie non poterant resistere
ei neque liberari de manu eius. fecitque secundum voluntatem suam et magnificatus
est et ego intelligebam Ecce autem hircus caprarum veniebat ab occidente
sup faciem totius terre et non tangebat terram. Porro hircus habebat cornu
insigne inter oculos suos et ... venit usque ad arietem illum cornu-
tum quem videram stantem ante ... portam et cucurrit ad eum in impetu
fortitudinis sue Cumque appropinquasset prope arietem efferatus est in eum · i · descendit
et percussit arietem et comminuit duo cornua eius. et non poterat aries
resistere ei. Cumque eum misisset in terram conculcavit et nemo quibat liberare
arietem de manu eius. Hircus aut caprarum magnus factus est nimis Cumque
crevisset fractum est cornu magnum et orta sunt cornua iiii subter illud
per quatuor ventos celi De uno autem ex eis egressum est cornu unum mo-
dicum. et factum est grande contra meridiem et contra orientem et contra fortitudinem et
magnificatum est usque ad fortitudinem celi Et deiecit de fortitudine
et de stellis et conculcavit eas. et usque ad principem fortitudinis magnificatum
est. et ab eo tulit iuge sacrificium et deiecit locum sanctificationis eius
Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium propter peccata et prosternetur veritas no
in terra et faciet et prosperabitur Et audivi unum de sanctis loquentem. et dixit
unus sanctus alteri nescio cui loquenti Usquequo visio et iuge sacrificium
et peccatum desolationis que facta est et sanctuarium et fortitudo conculcabitur. Et
dixit ei Usque ad vesperam et mane duo milia trecenti. et mundabitur sanctuarium
Factum est aut cum viderem ego daniel visionem et quererem intelligentiam ecce
stetit in conspectu meo quasi species viri Et audivi vocem viri inter ulai. et
clamavit et ait Gabriel fac intelligere istum visionem. Et venit et stetit
iuxta ubi ego stabam Cumque venisset pavens corrui in faciem meam. et ait
ad me Intellige fili hominis quoniam in tempore finis complebitur visio Cumque lo-
queretur ad me collapsus sum pronus in terram. et tetigit me et statuit me
in gradu meo Dixitque michi Ego ostendam tibi que futura sunt in novissimo
maledictionis. quoniam habet tempus finem suum Aries quem vidisti habere cor-
nua rex medorum atque persarum. Porro hircus caprarum rex grecorum est.
et cornu grande qd erat inter oculos eius ipse est rex primus Quod aut
fracto illo surrexerunt quatuor pro eo. iiii regna de gente eius consur-
gent sed non in fortitudine eius Et post regnum eorum cum creverint iniqui-
tates consurget rex impudens facie. et intelligens propositiones. et robora-
bitur fortitudo eius. sed non in viribus suis. et supra quam credi potest universa va-
stabit. et prosperabitur et faciet et interficiet robustos et populum sanctorum secundum

voluntate sua. et dirigetur dolus in manu eius et cor suum magnificabit.
et in copia rerum omnium occidet plurimos. et contra principem principum consurget
et sine manu conteretur. Et visio vespere et mane que dicta est. vera est. Tu
ergo signa visionem quia post dies multos erit. Et ego daniel langui et eg-
rotavi per dies plurimos. Cumque surrexissem faciebam opera regis et stu-
pebam ad visionem et non erat qui interpretaretur. C IX

In anno primo darii filii assueri de semine medorum qui imperavit super
regnum chaldeorum anno uno regni eius. Ego daniel intellexi
in libris numerum annorum de quo factus est sermo domini ad ieremiam
prophetam ut complerentur desolacionis ierusalem lxx anni. Et posui faciem
meam ad dominum deum meum rogare et deprecari in ieiunio sacco
et cinere. et oravi dominum deum meum et confessus sum et dixi Obsecro
domine deus magne et terribilis custodiens pactum et misericordiam diligentibus
te et custodientibus mandata tua Peccavimus iniquitatem fecimus. impie
egimus. et recessimus et declinavimus a mandatis tuis ac iudiciis. Non
obedivimus servis tuis prophetis qui locuti sunt in nomine tuo regibus
nostris principibus nostris. patribus nostris omnique populo terre Tibi domine iusticia
nobis autem confusio faciei. sicut est hodie viro iuda et habitatoribus ierusalem
et omni israel. hiis qui prope sunt et hiis qui procul in universis terris ad quas
eiecisti eos propter iniquitates eorum in quibus peccaverunt in te domine Nobis
confusio faciei regibus nostris principibus nostris patribus nostris qui peccaverunt.
Tibi autem domino deo nostro misericordia et propiciacio. quia recessimus a te et non audivimus
vocem domini dei nostri ut ambularemus in lege eius quam posuit nobis. per
servos suos prophetas. et omnis israel prevaricati sunt legem tuam. et declinaverunt
ne audirent vocem tuam Et stillavit super nos maledictio et detestacio que
scripta est in libro moysi servi dei. quia peccavimus ei Et statuit sermones
suos quos locutus est super nos et super principes nostros qui iudicaverunt nos
ut superducerent in nos malum magnum quale numquam fuit sub omni celo
secundum quod factum est in ierusalem. sicut scriptum est in lege moysi Et malum hoc
venit super nos. et non rogavimus faciem tuam domine deus noster ut reverteremur
ab iniquitatibus nostris. et cogitaremus veritatem tuam. et vigilavit dominus super
maliciam et adduxit eam super nos Iustus dominus deus noster in omnibus operibus
suis que fecit. non enim audivimus vocem eius Et nunc domine deus noster qui
eduxisti populum tuum de terra egypti in manu forti. et fecisti tibi nomen
secundum diem hanc Peccavimus iniquitatem fecimus domine in omnem iusticiam tuam
avertatur obsecro ira tua et furor tuus a civitate tua ierusalem. et monte sancto
tuo Propter peccata enim nostra et iniquitates patrum nostrorum ierusalem et populus tuus
in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum Nunc ergo exaudi deus noster oracionem
servi tui et preces eius et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum
est propter temetipsum inclina deus meus aurem tuam et audi aperi oculos tuos
et vide desolacionem nostram. et civitatem super quam invocatum est nomen tuum Neque

eni in iustificacionibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam sed in miseracionibus
tuis multis. Exaudi domine. attende domine. placare et fac. Ne moreris
propter temetipsum domine deus meus. quia nomen tuum invocatum est super civitatem
et super populum tuum. Cumque adhuc loquerer et orarem. et confiterer peccata
mea et peccata populi mei israel ut prosternerem preces in conspectu dei mei pro monte
sancto dei mei. Adhuc me loquente in oracione ecce vir gabriel quem videram
in visione a principio cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini. et
docuit me. locutusque est mihi. et dixit. Daniel nunc igitur egressus sum
ut docerem te. et intelligeres. Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego
autem veni ut indicarem tibi. quia vir desideriorum es. Tu autem animadverte
sermonem. et intellige visionem. Septuaginta ebdomade abbreviate sunt
super populum tuum et super urbem sanctam tuam. ut consummetur prevaricacio. et finem
accipiat peccatum. et deleatur iniquitas et adducatur iusticia sempiterna et im-
pleatur visio et prophecia. ut ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animadverte
ab exitu sermonis ut iterum edificetur ierusalem usque ad xpm ducem ebdoma-
des vii. et ebdomades sexaginta due erunt. et rursum edificabitur platea
et muri in angustia temporum. Et post ebdomades lx duas occidetur xpus. et non
erit eius populus qui eum negaturus est. et civitatem et sanctuarium dissipabit
populus cum duce venturo et finis eius vastitas. et post finem belli statuta
desolacio. Confirmabit autem pactum multis ebdomada una et in dimidio
ebdomadis deficiet hostia et sacrificium. et in templo erit abhominacio
desolacionis. et usque ad consummacionem et finem perseverabit desolacio. c. x.

Anno tercio cyri regis persarum verbum revelatum est danieli cognomento
baltasar. et verum verbum et fortitudo magna. intellexitque sermonem.
Intelligencia enim opus est in visione. In diebus illis ego daniel No
lugebam trium ebdomadarum diebus. panem desiderabilem non comedi. et
caro et vinum non introierunt in os meum. sed neque unguento unctus sum. donec
complerentur trium ebdomadarum dies. Die autem xxiiii mensis primi eram iuxta
fluvium magnum qui est tigris. et levavi oculos meos et vidi. Et ecce
vir unus vestitus lineis. et renes eius accincti auro obrizo. et corpus
eius quasi crisolitus. et facies eius velud species fulguris. et oculi eius ut la-
pas ardens. et brachia eius et que deorsum usque ad pedes quasi species
eris candentis. et vox sermonum eius ut vox multitudinis. Vidi autem ego
daniel solus visionem. Porro viri qui erant mecum non viderunt. sed terror nimius
irruit super eos et fugerunt in absconditum. Ego autem relictus solus vidi vi-
sionem grandem hanc. et non remansit in me fortitudo. sed et species mea immutata
est in me. et emarcui nec habui in me quicquam virium. Et audivi vocem
eius. Et audiens iacebam consternatus super faciem meam. vultusque meus
herebat terre. Et ecce manus tetigit me. et erexit me super genua
mea et super articulos manuum mearum. et dixit ad me. Daniel vir desi-
deriorum intellige verba que ego loquor ad te. et sta in gradu tuo. Nunc enim

sum missus ad te. Cumque dixisset michi sermonem istum steti tremens. Et ait ad
me Noli metuere daniel quia ex die primo quo posuisti cor tuum ad
intelligendum ut te affligeres in conspectu dei tui exaudita sunt verba tua et
ego veni propter sermones tuos. Princeps autem regni persarum restitit michi xx et
uno diebus. Et ecce michael unus de principibus primis venit in adiuto-
rium meum et ego remansi ibi iuxta regem persarum. Veni autem ut docerem te
que ventura sunt populo tuo in novissimis diebus quoniam adhuc visio in
dies protelatur. Cumque loqueretur michi [illegible] huiuscemodi verbis deieci vultum
meum ad terram et tacui. Et ecce [illegible] similitudo quasi filii hominis tetigit
labia mea. Et aperiens os meum [illegible] locutus sum et dixi ad eum
qui stabat contra me Domine mi in [illegible] visione tua dissolute sunt
compages mee et nichil in me remansit virium. Et quomodo poterit servus
domini dei mei loqui cum domino meo? Nichil in me remansit virium sed et
alitus meus intercluditur. Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis et con-
fortavit me et dixit Noli timere vir desideriorum. Pax tibi Confortare
et esto robustus. Cumque loqueretur mecum convalui et dixi Loquere domine mi quia
confortasti me. Et ait Numquid scis quare venerim ad te? Et nunc revertar ut
prelier adversum principem persarum. Cum ego egrederer apparuit princeps grecorum
veniens. Verumtamen annunciabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis et
nemo est adiutor meus in omnibus hiis nisi michael princeps vester
Ego autem ab anno primo darii medi stabam ut roboraretur C XI
et confortaretur. Et nunc veritatem annunciabo tibi. Ecce adhuc tres sta-
bunt in perside et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes. Et cum inva-
luerit divitiis suis concitabit omnes adversum regnum grecie. Surget vero
rex fortis et dominabitur potestate multa et faciet quod placuerit ei. Et cum steterit
conteretur regnum eius et dividetur in quatuor ventos celi sed non in posteros
eius neque secundum potentiam eius qua dominatus est. Lacerabitur enim regnum eius
et in exteros exceptis hiis. Et confortabitur rex austri et de principibus eius
prevalebit super eum et dominabitur ditione multa enim dominatio eius. Et
post finem annorum federabuntur. filiaque austri regis veniet ad regem aquilo-
nis facere amiciciam et non obtinebit fortitudinem brachii nec stabit semen eius
Et tradetur ipsa et qui adduxerunt eam adolescentes eius et qui confor-
tabant eam in temporibus. Et stabit de germine radicum eius plantatio et veniet
cum exercitu et ingredietur provinciam regis aquilonis et abutetur eis et obti-
nebit. Insuper et deos eorum et sculptilia vasa quoque preciosa argenti et auri ca-
ptiva ducet in egiptum. Ipse prevalebit adversus regem aquilonis et intrabit
in regnum rex austri et revertetur ad terram suam. Filii autem eius provocabuntur et con-
gregabunt multitudinem exercituum plurimorum et veniet properans et inundans et
revertetur et concitabitur et congredietur cum robore eius. Et provocatus rex austri
egredietur et pugnabit adversus regem aquilonis et preparabit multitudinem nimiam
et dabitur multitudo in manu eius et capiet multitudinem et exaltabitur cor

eius et deiciet multa milia sed non praevalebit. Convertetur enim rex aquilonis
et praeparabit multitudinem multo maiorem quam prius et in fine temporum annorumque
veniet properans cum exercitu magno et opibus nimiis. Et in temporibus illis
multi consurgent adversum regem austri. Filii quoque praevaricatorum populi tui ex-
tollentur ut impleant visionem et corruent. Et veniet rex aquilonis et
comportabit aggerem et capiet urbes munitissimas et brachia austri
non sustinebunt. Et consurgent electi eius ad resistendum et non erit fortitudo.
Et faciet veniens super eum iuxta placitum suum et non erit qui stet contra
faciem eius. Et stabit in terra inclita et consumetur in manu eius. Et ponet
faciem suam ut veniat ad tenendum universum regnum eius et recta faciet
cum eo et filiam feminarum dabit ei ut evertat illud et non stabit nec
illius erit. Et convertet faciem suam ad insulas et capiet multas. Et cessare
faciet principem opprobrii sui et opprobrium eius convertetur in eum. Et convertet
faciem suam ad imperium terrae suae et impinget et corruet et non invenietur. Et
stabit in loco eius vilissimus et indignus decore regio. Et in paucis
diebus conteretur non in furore nec in proelio. Et stabit in loco eius despectus et
non tribuetur ei honor regius. Et veniet clam et obtinebit regnum in frau-
dulentia. Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius et conterentur
insuper et dux federis. Et post amicitias cum eo faciet dolum et ascendet et
superabit in modico populo. Abundantes et uberes urbes ingredietur et faciet
quae non fecerunt patres eius et patres patrum eius. Rapinas et praedam et
divitias eorum dissipabit. Et contra firmissimas cogitationes iniet consilium.
Et hoc usque ad tempus. Et concitabitur fortitudo eius et cor eius adversum regem
austri cum exercitu magno. Et rex austri provocabitur ad bellum multis
auxiliis et fortibus nimis. Et non stabunt quia inibunt adversus eum
consilia. Et comedentes panem cum eo conterent illum exercitusque eius opprimetur
et cadent interfecti eius plurimi. Duorum quoque regum cor erit ut malefaci-
ant et ad mensam unam mendacium loquentur et non proficient quia adhuc finis
in aliud tempus. Et revertetur in terram suam cum opibus multis et cor eius ad-
versum testamentum sanctum et faciet et revertetur in terram suam. Statuto tempore
revertetur et veniet ad austrum et non erit priori simile novissimum. Et
venient super eum trieres et romani et percutietur et revertetur et indignabitur
contra testamentum sanctuarii et faciet. Reverteturque et cogitabit adversum
eos qui dereliquerant testamentum sanctuarii. Et brachia ex eo stabunt
et polluent sanctuarium fortitudinis. Et auferent iuge sacrificium et dabunt
abhominationem in desolationem. Et impii in testamentum simulabunt fraudu-
lenter. Populus autem sciens deum suum obtinebit et faciet. Et docti in populo
docebunt plurimos et ruent in gladio et in flamma et in captivitate
et in rapina dierum. Cumque corruerint sublevabuntur auxilio parvulo et
applicabuntur eis plurimi fraudulenter. Et de eruditis ruent ut conflentur
et eligantur et dealbentur usque ad tempus praefinitum. Quia adhuc aliud

tempus est Et faciet iuxta voluntatem suam rex et eleuabitur et magnificabitur
aduersum omnem deum ⁊ aduersum deum deorum loquetur magnifica ⁊ diriget
donec compleatur iracundia Perpetrata quippe est diffinitio. et deum patrum
suorum non reputabit ⁊ erit in concupiscenciis feminarum nec quemquam deorum
curabit. quia aduersum vniuersa consurget Deum autem maozim in loco suo vene-
rabitur ⁊ deum quem ignorauerunt patres eius colet auro ⁊ argento ⁊ lapide
precioso rebusque preciosis Et faciet ut muniat maozim cum deo alieno
quem cognouit ⁊ multiplicabit gloriam ⁊ dabit eis potestatem in multis et
terram diuidet gratuito Et in tempore prefinito preliabitur aduersum eum rex austri.
Et quasi tempestas veniet contra illum rex aquilonis in curribus ⁊ equitibus
in classe magna. Et ingredietur terras ⁊ conteret ⁊ transiet ⁊ introibit in terram
gloriosam ⁊ multe corruent Hee autem sole saluabuntur de manu eius edom
⁊ moab ⁊ principium filiorum amon Et emittet manum suam in terras et
terra egipti non effugiet Et dominabitur thesaurorum auri ⁊ argenti ⁊ omnibus
preciosis egipti Per libiam quoque ⁊ ethiopiam transibit ⁊ fama turbabit
eum ab oriente ⁊ ab aquilone ⁊ veniet in multitudine magna ut conterat
⁊ interficiat plurimos ⁊ figet tabernaculum suum apedno inter duo maria
super montem inclitum ⁊ sanctum Et veniet usque ad summitatem eius ⁊ nemo
In tempore autem illo consurget michael princeps · auxiliabitur ei C XII
magnus qui stat pro filiis populi tui ⁊ veniet tempus quale non fuit ex
eo quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud Et in tempore illo saluabitur populus
tuus omnis qui fuerit inuentus scriptus in libro Et multi de hiis qui dormiunt
in terre puluere euigilabunt · alii in vitam eternam · alii in obprobrium ut videant
semper Qui autem docti fuerint fulgebunt ut splendor firmamenti Et qui ad iusticiam
erudiunt multos · quasi stelle in perpetuas eternitates Tu autem daniel claude
sermones signa librum usque ad tempus statutum Pertransibunt plurimi ⁊ multiplex
erit sciencia Et vidi ego daniel ⁊ ecce duo alii stabant · vnus hic super
ripam fluminis ⁊ alius inde ex altera ripa fluminis Usque quo horum finis
mirabilium Et dixi viro qui indutus erat lineis qui stabat super ripam fluminis
Et audiui virum qui indutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis Cumque
leuasset dextram ⁊ sinistram suam in celum ⁊ iurasset per viuentem in eternum
quia in tempus ⁊ tempora ⁊ dimidium temporis ⁊ cum completa fuerit dispersio manus populi
sancti complebuntur vniuersa hec · Et ego audiui ⁊ non intellexi Et dixi ·
Domine mi quid erit post hec Et ait Vade daniel · quia clausi sunt signatique
sermones usque ad tempus prefinitum Eligentur et dealbabuntur ⁊ quasi ignis
probabuntur multi ⁊ impie agent impii · neque intelligent omnes impii porro
docti intelligent Et ex tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium ⁊ posita fuerit
abhominacio in desolacionem dies mille ducenti nonaginta Beatus
qui expectat ⁊ peruenit ad dies mille ccc · xxxv · Tu autem vade ad prefini-
tum ⁊ requiesces ⁊ stabis in sorte tua in fine dierum Hucusque daniel et
in hebreo volumine legimus · cetera que sequuntur usque ad finem libri de theodotonis
editione translata sunt

Et erat vir habitans in babilone et nomen eius ioachim C XIII
Et accepit uxorem nomine susannam filiam elchie pulcram nimis
et timentem deum. Parentes autem illius cum essent iusti erudierunt
filiam suam secundum legem moysi. Erat autem ioachim dives valde et erat ei
pomerium vicinum domui sue. et ad ipsum confluebant iudei eo quod esset
honorabilior omnium. Et constituti sunt duo senes iudices in anno illo de quibus
locutus est dominus. Quia egressa est iniquitas de babilone a senioribus iudicibus
qui videbantur regere populum. Isti frequentabant domum ioachim. et veniebant
ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum autem populus revertisset per meridiem
ingrediebatur susanna et deambulabat in pomerio viri sui. Et videbant
eam senes cotidie ingredientem et deambulantem. et exarserunt in concupiscentiam eius
et averterunt sensum suum. et declinaverunt oculos suos ut non viderent celum. neque
recordarentur iudiciorum iustorum. Erant autem ambo vulnerati amore eius. nec
indicaverunt sibi vicissim dolorem suum. Erubescebant enim indicare concupiscentiam
suam volentes concumbere cum ea. et observabant cotidie sollicitius videre eam. Dixitque
alter ad alterum Eamus domum. quia prandii hora est. Et egressi recesserunt
a se. Cumque revertissent venerunt in unum. et sciscitantes ab invicem causam
confessi sunt concupiscentiam suam. Et tunc in commune statuerunt tempus quando eam
possent invenire solam. Factum est autem cum observarent diem aptum. ingressa
est aliquando sicut heri et nudiustertius cum duabus solis puellis. voluitque
lavari in pomerio. Estus quippe erat. Et non erat ibi quisquam preter duos se-
nes absconditos. et contemplantes eam. Dixit ergo puellis. Afferte mihi
oleum et smigmata et ostia pomerii claudite ut laver. Et fecerunt sicut
preceperat. clauseruntque ostia pomerii. et egresse sunt per posticum ut afferrent
que iusserat. nesciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egresse
essent puelle. surrexerunt duo senes et accurrerunt ad eam. Et dixerunt.
Ecce ostia pomerii clausa sunt. et nemo nos videt. et in concupiscentia tui sumus.
Quamobrem assentire nobis et commiscere nobiscum. Quod si nolueris dicemus te-
stimonium contra te. quod fuerit tecum iuvenis. et ob hanc causam emiseris
puellas a te. Et ingemuit susanna et ait Angustie mihi sunt undique.
Si enim hoc egero mors mihi est. si autem non egero non effugiam manus
vestras. Sed melius mihi est absque opere incidere in manus vestras quam peccare
in conspectu domini. Et exclamavit voce magna susanna. Exclamaverunt
autem et senes adversus eam. Et cucurrit unus et aperuit ostia pomerii. Cum
autem audissent clamorem in pomerio famuli domus irruerunt per posticum
ut viderent quidnam esset. Postquam autem senes locuti sunt erubuerunt
servi vehementer. quia numquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de susanna. Et facta est
dies crastina. Cumque venisset populus ad virum eius ioachim. venerunt
et duo presbiteri pleni iniqua cogitatione adversus susannam ut interficerent
eam. Et dixerunt coram populo. Mittite ad susannam filiam elchie uxorem
ioachim. Et statim miserunt. Et venit cum parentibus et filiis et universis

cognati sui. Porro susanna erat delicata nimis et pulchra specie. At illi
iniqui iusserunt ut discooperiretur (erat enim cooperta) ut vel sic satiarentur
decore eius. Flebant igitur sui et omnes qui noverant eam. Consurgentes
autem duo presbiteri in medio populi posuerunt manus super caput eius. Que flens
suspexit in celum. Erat enim cor eius fiduciam habens in domino. Et dixerunt
presbiteri. Cum deambularemus in pomerio soli, ingressa est hec cum duabus puellis et
clausit ostia pomerii et dimisit puellas. Venitque ad eam adolescens
qui erat absconditus, et cum ea concubuit. Porro nos cum essemus in angulo
pomerii videntes iniquitatem cucurrimus ad eos. Et vidimus eos pariter commisceri.
Et illum quidem non quivimus comprehendere quia fortior nobis erat, et apertis
ostiis exilivit. Hanc autem cum apprehendissemus interrogavimus quisnam esset
adolescens et noluit indicare nobis. Huius rei testes sumus. Credidit
eis multitudo quasi senibus populi et iudicibus et condempnaverunt eam ad mortem. Ex-
clamavit autem voce magna susanna et dixit. Deus eterne qui absconditorum
es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant, tu scis quoniam falsum contra me tulerunt
testimonium. Et ecce morior cum nichil horum fecerim que isti malitiose compo-
suerunt adversum me. Exaudivit autem dominus vocem eius. Cumque duceretur ad mortem
suscitavit dominus spiritum pueri iunioris cui nomen daniel. Et exclamavit
voce magna. Mundus ego sum a sanguine huius. Et conversus omnis populus
ad eum dixit. Quis est iste sermo quem tu locutus es? Qui cum staret in medio
eorum ait. Sic fatui filii israel non iudicantes neque quod verum est cognoscentes
condempnastis filiam israel. Revertimini ad iudicium quia falsum testimonium
locuti sunt adversum eam. Reversus est ergo populus cum festinatione. Et dixerunt ei
senes. Veni et sede in medio nostrum et indica nobis quia tibi dedit deus honorem senec-
tutis. Et dixit ad eos daniel. Separate illos ab invicem procul et
diiudicabo eos. Cum ergo divisi essent alter ab altero vocavit unum de
eis et dixit ad eum. Inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata
tua que operabaris prius, iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens
et dimittens noxios, dicente domino: Innocentem et iustum non interficies.
Nunc ergo si vidisti eos dic sub qua arbore videris eos colloquentes.
Qui ait: Sub scino. Dixit autem daniel. Recte mentitus es in caput
tuum. Ecce enim angelus dei accepta sententia ab eo scindet te medium.
Et amoto eo iussit venire alium et dixit ei. Semen chanaan et
non iuda, species decepit te et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic faciebatis
filiabus israel et ille timentes loquebantur vobis. Sed non filia iuda sus-
tinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis
eos loquentes. Qui ait: Sub prino. Dixit autem ei daniel. Recte
mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim angelus domini gladium habens
ut secet te medium et interficiat vos. Exclamavit itaque omnis cetus
voce magna et benedixerunt deum qui salvat sperantes in se. Et consur-
rexerunt adversum duos presbiteros. Convicerat enim eos daniel ex ore suo

falsum dixisse testimonium. Feceruntque eis sicut male egerant adversus pro-
ximum ut facerent secundum legem moysi et interfecerunt eos. Et salvatus est
sanguis innoxius in die illa. Helchias autem et uxor eius laudaverunt
deum pro filia sua susanna cum ioachim marito eius. et cognatis omnibus quia
non esset in ea inventa res turpis. Daniel autem factus est in aspectu populi a die magnus
illa et deinceps. Et rex astiages appositus est ad patres suos. et suscepit
tyrus perses regnum eius. Erat autem daniel conviva regis. et honoratus super xiiii
Erat quoque ydolum nomine bel. C XIIII omnes principes eius.
apud babilonios. et impendebantur in eo per dies singulos simile artabe est genus mensure sicut are tres modios faciens
duodecim. et oves xl. vinique amphore vi. Rex quoque colebat eum
et ibat per singulos dies adorare eum. Porro daniel adorabat deum
suum. Dixit quoque ei rex. Quare non adoras bel. Qui respondens ait ei. Quia
non colo ydola manu facta. sed viventem deum qui creavit celum et terram. et
habet potestatem omnis carnis. Et dixit ad eum rex. Non tibi videtur bel vivens
esse deus. An non vides quanta comedat cottidie et bibat. Et ait daniel arridens
Ne erres rex. Iste enim intrinsecus luteus est. et forinsecus ereus. neque
comedit aliquando. Et iratus rex vocavit sacerdotes eius et ait illis. Nisi
dixeritis michi quis est qui comedat impensas has moriemini. Si autem
ostenderitis quoniam comedat bel eas. morietur daniel. quia blasphemavit
in bel. Et dixit daniel. Fiat iuxta verbum tuum rex. Erant enim sacerdotes
bel lxx. exceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum dani-
ele in templum belis. et dixerunt sacerdotes belis. Ecce nos egredimur
foras. et tu rex pone escas et vinum misce et claude ostium et signa anulo
tuo. Et cum ingressus fueris mane nisi inveneris omnia comesta a bel.
morte moriemur. vel daniel qui mentitus est adversum nos. Conten-
debant autem quia fecerant sub mensa absconditum introitum. et per illum ingre-
diebantur semper et comedebant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi. et
rex posuit cibos ante bel. Precepit daniel pueris suis et attulerunt
cinerem et cribraverunt per totum templum coram rege. Et egressi clauserunt
ostium et signantes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi
sunt nocte iuxta consuetudinem suam. et uxores et filii eorum et comederunt
omnia et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo et daniel cum eo.
Et ait rex. Salva ne sunt signacula daniel. Qui respondit. Salva rex.
Statimque cum aperuisset rex ostium. intuitus rex mensam exclamavit
voce magna. Magnus es bel et non est apud te dolus quisquam. Et risit
daniel. et tenuit regem ne ingrederetur intro. Et dixit. Ecce pavi-
mentum. animadverte cuius vestigia sunt hec. Et dixit rex. Video vesti-
gia virorum et mulierum et infantium. Et iratus rex tunc apprehendit
sacerdotes et filios eorum. et ostenderunt ei abscondita ostiola per que
ingrediebantur. et consumebant que erant super mensam. Occidit ergo eos rex
et tradidit bel in potestatem danielis qui subvertit eum et templum eius

Et erat draco magnus in loco illo · et colebant eum babilonii Et dixit
rex danieli Ecce nunc non potes dicere · quia non est iste deus vivens Adora
ergo eum Dixitque daniel Dominum deum meum adoro · quia est ipse deus vivens
Tu autem rex da mihi potestatem et interficiam draconem absque gladio et fuste
Et ait rex Do tibi Tulit ergo daniel picem et adipem et pilos et coxit
pariter fecitque massas et dedit in os draconis et disruptus est draco · Et dixit
Ecce quem colebatis Quod cum audissent babilonii indignati sunt vehementer
Et congregati adversum regem dixerunt · Iudeus factus est rex · Bel destruxit
et draconem interfecit · et sacerdotes occidit Et dixerunt cum venissent ad
regem Trade nobis danielem qui bel destruxit · et draconem interfecit ·
alioquin interficiemus te et domum tuam Vidit ergo rex quod irruerent in eum
vehementer · et necessitate compulsus tradidit eis danielem Qui miserunt eum
in lacum leonum · et erat ibi diebus sex · Porro in lacu erant septem leones ·
Et dabantur eis cotidie duo corpora et due oves · et tunc non data sunt eis
ut devorarent danielem Erat autem abacuc propheta in iudea · et ipse coxerat
pulmentum · et intriverat panes in alveolo · et ibat in campum ut afferret
messoribus Dixitque angelus domini ad abacuc Fer prandium quod habes
in babilonem danieli qui est in lacu leonum Et dixit abacuc Domine
babilonem non novi · et lacum nescio Et apprehendit eum angelus domini in vertice
eius · et portavit eum capillo capitis sui · Posuitque eum in babilone
supra lacum in impetu spiritus sui Et clamavit abacuc dicens Daniel serve
dei tolle prandium quod misit tibi deus Et ait daniel Recordatus es enim mei
deus · et non dereliquisti diligentes te Surgensque daniel comedit Porro
angelus domini restituit abacuc confestim in loco suo Venit ergo rex die septi-
mo ut lugeret danielem · et venit ad lacum et introspexit · et ecce daniel sedens
in medio leonum Et exclamavit rex voce magna dicens Magnus es domine
deus danielis Et extraxit eum de lacu Porro illos qui perditionis eius
causa fuerant intromisit et devorati sunt in momento coram eo Tunc rex ait ·
Paveant habitatores universe terre deum danielis · quia ipse est liberator et sal-
vator faciens signa et mirabilia in celo et in terra · qui liberavit danielem
de lacu leonum Incipit Prologus in librum ozee prophete

Non idem ordo est duodecim prophetarum apud hebreos qui et apud
nos Unde secundum id quod ibi legitur hac et disposita sunt
Osee commaticus est · et quasi per sententias loquens · Iohel planus
in principiis · in fine obscurior · et usque ad malachiam habent
singuli proprietates suas Quem esdram scribam legisque doctorem
hebrei autumant Et quia longum est nunc de omnibus dicere · hoc tantum
vos o paula et eustochium admonitos scire volo · unum librum esse xii
i. contemporaneum prophetarum et ozee sinchronon · ysaie · malachiam vero aggei et zacha-
rie fuisse temporibus In quibus autem tempus non prefertur in titulo · sub illis eos regibus
prophetasse · sub quibus et hii qui ante eos habent titulos prophetaverunt

Verbum domini quod factum est   Primum capitulum
ad osee filium beheri in diebus ozie ioathan et
achaz ezechie regum iuda · et in diebus ieroboam
filii ioas regis israel · Principium loquendi domino
in osee Et dixit dominus ad osee Vade sume tibi uxo-
rem fornicationum et fac filios fornicationum quia for-
nicans fornicabitur terra a domino Et abiit et accepit go-
mer filiam debelaym · et concepit et peperit Et dixit
dominus ad eum Voca nomen eius iezrahel · quia adhuc modicum et visita-
bo sanguinem iezrahel super domum hieu · et quiescere faciam regnum domus
israel Et in illa die conteram arcum israel in valle iezrahel Et concepit adhuc
et peperit filiam Et dixit ei Voca nomen eius absque misericordia quia non addam
ultra misereri domui israel sed oblivione obliviscar eorum · et domui iuda
miserebor · et salvabo eos in domino deo suo · et non salvabo eos in arcu · et gla-
dio et in equis · et in equitibus Et concepit et peperit filium · Et dixit Voca   Et ablactavit eam que erat absque misericordia
nomen eius non populus meus quia vos non populus meus · et ego non ero vester
Et erit numerus filiorum israel quasi arena maris que sine mensura est · et non
numerabitur Et erit in loco ubi dicetur eis · non populus meus vos · dicetur eis · filii
dei viventis Et congregabuntur filii iuda · et filii israel pariter · et ponent sibimet
caput unum · et ascendent de terra · quia magnus dies iezrahel   C II
Dicite fratribus vestris populus meus · et sorori vestre misericordiam consecuta · Iudi-
cate matrem vestram iudicate · quia ipsa non uxor mea · et ego non vir
eius Auferat fornicationes suas a facie sua · et adulteria sua de
medio uberum suorum · ne forte expoliem eam nudam · et statuam eam secundum
diem nativitatis sue · et ponam eam quasi solitudinem · et statuam eam velut terram
inviam · et interficiam eam siti · et filiorum illius non miserebor · quia filii fornica-
tionum sunt · quia fornicata est mater eorum Confusa est que concepit eos quia dixit
Vadam post amatores meos · qui dant panes michi · et aquas meas · lanam
meam et linum meum · oleum meum et potum meum Propter hoc ecce ego sepiam
viam tuam spinis · et sepiam eam maceria · et semitas suas non inveniet Et
sequetur amatores suos · et non apprehendet eos · et queret eos et non inveniet et
dicet Vadam et revertar ad virum meum priorem · quia michi bene erat tunc magis
quam nunc Et hec nescivit · quia ego dedi ei frumentum et vinum et oleum · et
argentum multiplicavi ei et aurum que fecerunt baal · Idcirco convertar et sumam
frumentum meum in tempore suo · et vinum meum in tempore suo · et liberabo lanam meam
et linum meum que operiebant ignominiam eius Et nunc revelabo stultitiam eius
in oculis amatorum eius · et vir non eruet eam de manu mea · et cessare faciam
omne gaudium eius · sollempnitatem eius · et omnia festa tempora eius · neo-
menia eius · et sabbatum eius Et corrumpam vineam eius · et ficum eius de
quibus dixit Mercedes mee hec sunt quas dederunt michi amatores
mei · et ponam eam in saltum · et comedet eam bestia agri · Et visitabo super

eam dies baalim quibus accendebat incensum et ornabatur inaure sua
et monili suo et ibat post amatores suos et mei obliviscebatur dicit dominus
Propter hoc ecce ego lactabo eam et ducam eam in solitudinem et loquar ad cor
eis eius et dabo ei vinitores eius ex eodem loco et vallem achor ad aperiendam spem
Et canet ibi iuxta dies iuventutis sue et iuxta dies ascensionis sue de egi-
pto Et erit in die illa ait dominus vocabit me vir meus et non vocabit me ultra
baalim Et auferam nomina baalim de ore eius et non recordabitur ultra nominis
eorum Et percutiam eis fedus in die illa cum bestia agri et cum volucre celi
et cum reptili terre et arcum et gladium et bellum conteram de terra et dormire eos
faciam fiducialiter Et sponsabo te mihi in iusticia et iudicio et in misericordia et miseratio-
nibus Et sponsabo te mihi in fide et scies quia ego dominus Et erit in die illa
te. exaudiam dicit dominus exaudiam celos et celi exaudient terram et terra ex-
audiet triticum et vinum et oleum et hec exaudient iezrahel Et seminabo
eam mihi in terra et miserebor eius que fuit absque misericordia Et dicam non populo meo
populus meus es tu et ipse dicet dominus meus es tu C. iii

Et dixit dominus ad me Adhuc vade dilige mulierem dilectam ab
amico et adulteram sicut diligit dominus filios israel et ipsi respiciunt ad
deos alienos et diligunt vinacia uvarum Et fodi eam mihi
xv argenteis et choro ordei et dimidio choro ordei Et dixi ad eam dies
multos expectabis me non fornicaberis et non eris viro sed et ego expecta-
bo te Quia dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe et sine
sacrificio et sine altari et sine ephot et sine therafim Et post hec revertentur filii
israel et querent dominum deum et david regem suum et pavebunt ad dominum et ad
bonum eius in novissimo dierum C. iiii

Audite verbum domini filii israel quia iudicium domino cum habitatoribus terre
Non est enim veritas et non est misericordia et non est scientia dei in terra Male-
dictum et mendacium et homicidium et furtum et adulterium inundaverunt et
sanguis sanguinem tetigit Propter hoc lugebit terra et infirmabitur omnis qui habitat
in ea bestie agri et volucres celi sed et pisces maris congregabuntur Verum-
tamen unusquisque non iudicet et non arguatur populus enim tuus sicut hii qui
contradicunt sacerdoti et corrues hodie et corruet propheta tecum Nocte tacere
feci matrem tuam et conticuit populus meus eo quod non habuit scientiam Quia tu
scientiam meam repulisti repellam a te ne sacerdotio fungaris mihi Et quia oblita
es legis dei tui obliviscar filiorum tuorum et ego Secundum multitudinem
eorum sic peccaverunt mihi gloriam eorum in ignominiam commutabo Peccata
populi mei comedent et ad iniquitatem sublevabunt animas eorum Et erit sicut
populus sic sacerdos Et visitabo super eum vias eius et cogitationes eius reddam
ei et comedent et non saturabuntur fornicati sunt et non cessaverunt quoniam
dominum dereliquerunt in non custodiendo Fornicatio et vinum et ebrietas aufert
cor Populus meus in ligno suo interrogavit et baculus eius annunciavit ei Spiritus
enim fornicationum decepit eos et fornicati sunt a deo suo Super capita

i. figuras scilicet cherubin et alia ornamenta templi

montium sacrificabant· et super colles accendebant thimiama· Subtus quercum et
populum et therebintum· quia bona erat umbra eius· Ideo fornicabuntur filie
vestre et sponse vestre adultere erunt· Non visitabo super filias vestras cum fuerint
fornicate· et super sponsas vestras cum adulteraverint· quoniam ipsi cum meretricibus
conversabantur· et cum effeminatis sacrificabant· et populus non intelligens vapula-
bit· Si fornicaris tu israel non delinquat saltem iuda· et nolite ingredi in gal-
gala· et ne ascenderitis in bethaven· neque iuraveritis vivit dominus· Quia sicut
vacca lasciviens declinavit israel· Nunc pascet eos dominus quasi agnum in latitu-
dine· Particeps ydolorum effraym dimitte eum· Separatum est convivium
eorum· fornicatione fornicati sunt· Dilexerunt afferre ignominiam protectores
eius· Ligavit spiritus eum in alis suis· et confundentur a sacrificiis suis· C v

Audite hoc sacerdotes et attendite domus israel· et domus regis au-
scultate quia vobis iudicium est· quoniam laqueus facti estis et sicut rete speculationi
expansum super thabor· et victimas declinastis in profundum· et ego eru-
ditor omnium eorum· Ego scio effraim et israel non est absconditus a me· Quia nunc
fornicatus est effraim· contaminatus est israel· Non dabunt cogitationes suas ut
revertantur ad deum suum· quia spiritus fornicationum in medio eorum· et dominum non cognoverunt
Et respondebit arrogantia israel in facie eius· et israel et effraim
ruent in iniquitate sua· ruet etiam iudas cum eis· In gregibus suis et in armentis
suis vadent ad querendum dominum· et non invenient· ablatus est ab eis· In dominum
prevaricati sunt quia filios alienos genuerunt· nunc devorabit eos mensis
cum partibus suis· Clangite buccina in gabaa· tuba in rama· ululate in
bethaven post tergum tuum beniamin· Effraim in desolatione erit in die correptionis
in tribubus israel ostendi fidem· Facti sunt principes iuda quasi assumentes terminum
super eos effundam quasi aquam iram meam· Calumpniam patiens effraim fra-
ctus iudicio· quoniam cepit abire post sordes· Et ego quasi tinea effraim et quasi
putredo domui iuda· Et vidit effraim languorem suum· et iuda vinculum
suum· Et abiit effraim ad assur· et misit ad regem ultorem· et ipse non poterit
sanare vos· nec solvere poterit a vobis vinculum· quoniam ego quasi leena effraim
et quasi catulus leonis domui iuda· Ego ego capiam et vadam· tollam et non
est qui eruat· Vadens revertar ad locum meum donec deficiatis et queratis faciem

In tribulatione sua mane consurgent ad me· Venite C vi meam
et revertamur ad dominum· quia ipse cepit et sanabit nos· percutiet et curabit nos
Vivificabit nos post duos dies in die tercia suscitabit nos et vivemus
in conspectu eius· Sciemus sequemurque ut cognoscamus dominum· Quasi diluculum preparatus est
egressus eius· et veniet quasi ymber nobis temporaneus et serotinus terre· Quid faciam
tibi effraim· quid faciam tibi iuda· Misericordia vestra quasi nubes matutina· et quasi
ros mane pertransiens· Propter hoc dolavi in prophetis· occidi eos in verbis oris
mei· et iudicia tua quasi lux egredientur· Quia misericordiam volui et non sacrificium
et scienciam dei plus quam holocausta· Ipsi autem sicut adam transgressi sunt pactum
ibi prevaricati sunt in me· Galaad operancium ydolum· supplantata sanguine·
civitas

et quasi fauces virorum latronum. Particeps latronum in via interficiencium perge-
tes de sichem quia scelera operati sunt. In domo israel vidi horrendum ibi
fornicaciones effraym. contaminatus est israel. sed et iuda pone messem tibi cum co-
Cum sanare vellem israel C vii nvertero captivitatem populi mei.
revelata est iniquitas effraym et malicia samarie. quia operati sunt
mendacium. et fur ingressus est spolians latrunculus foris. Et ne forte
dicant in cordibus suis omnem maliciam eorum me recordatum. nunc circumdederunt
eos adinventiones sue coram facie mea facte sunt. In malicia sua letificaverunt
suis regem. et in mendaciis principes. Omnes adulterantes quasi clibanus succensus
est a coquente. Quievit paululum civitas a commixtione fermenti. donec
fermentaretur totum. Dies regis nostri. ceperunt principes furere a vino. Ex-
tendit manum suam cum illusoribus. quia applicuerunt quasi clibanum cor suum cum
insidiaretur eis. tota nocte dormivit coquens eos. mane ipse succensus
quasi ignis flamme. Omnes calefacti sunt quasi clibanus. et devoraverunt iudices
suos. Omnes reges eorum ceciderunt. non est qui clamet in eis ad me. Effraim
in populis ipse commiscebatur. Effraim factus est subcinericius qui non reversatur. Come-
derunt alieni robur eius. et ipse nescivit. sed et cani effusi sunt in eo. et ipse
ignoravit. Et humiliabitur superbia israel in facie eius. nec reversi sunt ad
dominum deum suum. et non quesierunt eum in omnibus hiis. Et factus est effraym quasi
columba seducta non habens cor. Egyptum invocabant. ad assirios abierunt. Et cum
profecti fuerint expandam super eos rethe meum. quasi volucrem celi detraham
eos. Cedam eos secundum audicionem cetus eorum. Ve eis quoniam recesserunt a me. va-
stabuntur quia prevaricati sunt in me. Et ego redemi eos. et ipsi locuti sunt contra
me mendacia. et non clamaverunt ad me in toto corde suo. sed ululabant
in cubilibus suis. Super triticum et vinum ruminabant. recesserunt a me. et ego
erudivi et confortavi brachia eorum. et in me cogitaverunt maliciam. Reversi
sunt ut essent absque iugo. facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gladio princi-
pes eorum a furore lingue sue. Ista subsannacio eorum in terra egypti. C viii
In gutture tuo sit tibi tuba. quasi aquila super domum domini pro eo quod transgressi
sunt fedus meum. et legem meam prevaricati sunt. Me invocabunt deus meus
cognovimus te deus israel. Proiecit israel bonum. inimicus persequetur eum. Ipsi re-
gnaverunt et non ex me. principes extiterunt et non cognovi. Argentum suum et
aurum suum fecerunt sibi ydola ut interirent. Proiectus est vitulus tuus samaria.
iratus est furor meus in eis. usquequo non poterunt emundari. Quia ex israel et ipse
est. artifex fecit illum. et non est deus. quoniam in aranearum telas erit vitulus
samarie. quia ventum seminabunt et turbinem metent. Culmus stans et non est
in eis germen. non faciet farinam. quod et si fecerit alieni comedent eam. Devo-
ratus est israel. nunc factus est in nationibus quasi vas immundum. quia ipsi ascenderunt
ad assur onager solitarius sibi. effraym munera dederunt amatoribus. sed et cum
mercede conduxerint naciones. Nunc congregabo eos. et quiescent paulisper ab
onere regis et principum. quia multiplicavit effraym altaria ad peccandum

fite sut ei are i delictu Scribaz eis multiplices leges mas q velut
alie ↄputate sut Hostias afferent · imolabut carnes 7 comedet · et
dns no suscipiet eas Nuc recordabit iniqtates eoꝝ · 7 visitabit pcta
eoꝝ · Ipi in egiptu ↄvtetr · 7 oblitꝯ e isrl fctoris sui Et edificaurit
delubra · 7 iudas multiplicaut vrbes munitas · 7 mitta igne in ciuitates
Noli letari isrl noli ex C IX eiꝰ · 7 devorabit edes illius
ultare sic ppli qr fornicatꝯ es a do tuo Dilexisti mercede sup
omes areas tritici Area 7 torcular no pascet eos · 7 vinu mentiet
eis No habitabit in tra dni Reversꝯ e isrl in egiptu · 7 in assiriis pollu-
tu comedit No libabut dno vinu no placebut ei Sacrificia eoꝝ qi panis vinum
lugentiu Omes qui comedut eu ↄtaminabut · qr panis eoꝝ aie ipoꝝ
no intrabut i domu dni Quid facietis i die solepni · i die festiuitatis
dni Ecce em pfecti sut a vastitate · egiptꝯ ↄgregabit eos mephis sepeliet
eos Desiderabile argentu eoꝝ vrtica hereditabit · lappa i tabnaclis eoꝝ
Venerut dies visitacois · venerut dies retribucois · Scitote isrl stultu
pphaz insanu · virum spiritale · pp' multitudine iniqtatis tue 7 multido
amentie Speculator effraim cu deo meo · ppha laqueus ruine factus est
sup omes vias eius · i sania i domo dei eius Profunde peccauerut sicut
i diebꝯ gabaa · recordabit iniqtates eoꝝ · visitabit pcta eoꝝ Qsi vuas
in deserto inveni isrl · qsi pma poma ficulnee i cacumine eius vidi
pres eoꝝ Ipi aut intrauerut ad beelphegor 7 abalienati sut i ↄfusione
7 facti sut abhominabiles sic ea q dilexerut Effraim qsi auis avolauit
gla eoꝝ a partu · 7 ab vtero 7 a ↄceptu Qsi 7 enutrierint filios suos
absq liberis eos faciam in hominibꝯ Sz 7 ve eis cu recessero ab eis Effrai
ut vidi tyrus erat fundata i pulcritudine Effraim educet ad interfectore
filios suos Da eis dne · Quid dabis eis · Da eis vulua sine liberis
7 vbera arencia Omes nequicie eoꝝ in galgal · qr ibi exosos habui
eos pp' malicia adinuencionu eoꝝ · De domo mea eiciam eos · no addam
ut diligam eos · omes pricipes eoꝝ recedetes Pcussꝯ e effraim · radix
eoꝝ exiccata e · fructu nequaqz faciet Qz 7 si genuerint interficiam
amatissima eoꝝ Abiciet eos deꝯ meꝰ qr no audierut eu · 7 erut vagi
Vitis frondosa isrl · fructꝯ adequatꝯ C X i nacionibꝯ
est ei Scdm multitudine fructꝯ sui multiplicauit altaria · iux
vbertate tre sue exubauerut simulacris Diuisu e cor eoꝝ nuc
interibut · Ipe ↄfringet simulacra eoꝝ · Depredabit aras eoꝝ · qr nuc
dicet · no e rex nobis · no eni timemꝰ dnm Et rex quid faciet nobis
Loquimini vba visionis inutilis · 7 ferient fedꝰ · 7 germinabit qsi amaritudo in mendacio
iudiciu sr sulcos agri Vaccas bethauen coluerut habitatores samaria
rie Qia luxit sup eu ppls eius 7 editui eius sup eu exultauerut
i gla eius · qr migrauit ab eo · Siquidem 7 ipe i assur delatꝰ e munꝰ
regi vltori Confusio effraim capiet · 7 ↄfundet isrl i voluntate sua Cuiꝰ fecit

fecit Samaria regem suum quasi spumam super faciem aque. Et disperdentur excelsa ydoli
peccatum Israel. Lappa et tribulus ascendent super aras eorum. Et dicent montibus
operite nos. et collibus cadite super nos. Ex diebus gabaa peccavit Israel ibi
steterunt non comprehendet eos in gabaa prelium super filios iniquitatis. iuxta desiderium
meum corripiam eos. Congregabuntur super eos populi cum corripientur propter duas
iniquitates suas. Effraim vitula docta diligere trituram. Et ego transivi
super pulchritudinem colli eius. Ascendam super effraim. arabit iudas. confringet
in iusticia sibi sulcos iacob. Seminate vobis in veritate. metite in ore misericordie. innovate
vobis novale. Tempus autem requirendi dominum cum venerit qui docebit vos iu-
stitiam. Arastis impietatem. iniquitatem messuistis. Comedistis frugem men-
dacii. quia confisus es in viis tuis in multitudine fortium tuorum. Consurget
tumultus in populo tuo. et omnes munitiones tue vastabuntur. Sicut vastatus
est salmana a domo eius qui iudicavit baal in die prelii. matre super filios
allisa. sic vobis fecit bethel a facie malicie nequitiarum vestrarum. C XI

Sicut mane transit. pertransiet rex Israel. Quia puer Israel et dilexi
eum. et ex egipto vocavi filium meum. vocaverunt eos sic abierunt
a facie eorum. Baalim immolabant et simulacris sacrificabant.
Et ego nutricius effraim portabam eos in brachiis meis et nescierunt quod
curarem eos. In funiculis adam traham eos in vinculis caritatis. Et ero eis
quasi exaltans iugum super maxillas eorum et declinavi ad eum ut vesceretur. Non
revertetur in terram egipti. et assur ipse erit rex eius. quoniam noluerunt converti. Ce-
pit gladius in civitatibus eius. et consumet electos eius. et comedet capita
eorum. et populus meus pendebit ad reditum meum. Iugum autem imponetur ei simul quod
non auferetur. Quomodo dabo te effraim. protegam te Israel. Quomodo dabo
te. sicut adama ponam te ut seboim. Conversum est in me cor meum. pariter
conturbata est penitudo mea. Non faciam furorem ire mee. Non convertar ut
disperdam effraim. quoniam deus ego et non homo in medio tui sanctus. et non ingrediar
civitatem. Post dominum ambulabunt. quasi leo rugiet. quia ipse rugiet
et formidabunt filii maris. et avolabunt quasi avis ex egipto. et quasi
columba de terra assiriorum. et collocabo eos in domibus suis dicit dominus.
Circumdedit me in negacione effraim. et in dolo domus Israel. Iudas autem
testis descendit cum deo et cum sanctis fidelibus. C XII

Effraim pascit ventum et sequitur estum. tota die mendacium et vasti-
tatem multiplicat. et fedus cum assiriis iniit. et oleum in egiptum ferebat.
Iudicium ergo domini cum iuda et visitacio super iacob. iuxta vias eius
et iuxta adinventiones eius reddet ei. In utero supplantavit fratrem suum. et in forti-
tudine sua directus est cum angelo. et invaluit ad angelum et confortatus est. flevit
et rogavit eum. in bethel invenit eum. et ibi locutus est nobiscum. et dominus deus
exercituum dominus memoriale eius. Et tu ad deum tuum converteris. misericordiam et iudicium
custodi. et spera in deo tuo semper. Chanaan in manu eius statera dolosa calumpni-
am dilexit. Et dixit effraim. Verumtamen dives effectus sum. inveni ydolum

mihi. Omnes labores mei non invenient michi iniquitatem quam peccavi
Et ego dominus deus tuus ex terra egipti. Adhuc sedere te faciam in taberna-
culis. sicut in diebus festivitatis. et locutus sum super prophetas. et ego visionem
multiplicavi. et in manu prophetarum assimilatus sum. Si in galaad ydolum
ergo frustra erant in galgal bobus immolantes. Nam et altaria eorum
quasi acervi super sulcos agri. Fugit iacob in regionem sirie. et servivit
israel in uxorem et in uxorem servivit. In propheta autem eduxit dominus israel de
egipto. et in propheta servatus est. Ad iracundiam me provocavit effraym in
amaritudinibus suis. et sanguis eius super eum veniet. et obprobrium eius
Loquente effraim horror C. xiii restituet ei dominus suus
invasit israel. et deliquit in baal et mortuus est. Et nunc addiderunt
ad peccandum. Feceruntque sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem
ydolorum. factura artificum totum est. His ipsi dicunt Immolate homines
vitulos adorantes. Idcirco erunt quasi nubes matutina. et sicut ros matu-
tinus pertransiens. Sicut pulvis turbine raptus ex area. et sicut fumus
de fumario. Ego autem dominus deus tuus ex terra egipti. et deum absque me
nescies. et salvator non est preter me. Ego cognovi te in deserto in terra soli-
tudinis. Iuxta pascua sua adimpleti sunt et saturati et elevaverunt cor suum
et obliti sunt mei. et ero eis quasi leena sicut pardus in via assiriorum. Occurram
eis quasi ursa raptis catulis. et dirumpam interiora iecoris eorum. et con-
sumam eos ibi quasi leo. bestia agri scindet eos. Perditio tua ex te israel no
tantummodo in me auxilium tuum. Ubi est rex tuus. Maxime nunc salvet te
in omnibus urbibus tuis. et iudices tui de quibus dixisti Da michi regem et
principes. Dabo tibi regem in furore meo. et auferam in indignatione mea Col- no
ligata est iniquitas effraim. absconditum peccatum eius. Dolores parturientis
venient ei. ipse filius non sapiens. Nunc enim non stabit in contritione filiorum. De
manu mortis liberabo eos. de morte redimam eos. Ero mors tua o no
mors. morsus tuus ero inferne. Consolatio abscondita est ab oculis meis
quia ipse inter fratres dividet. Adducet dominus ventum urentem de deserto ascen-
dentem. et siccabit venas eius. et desolabit fontem eius. et ipse di-
ripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis C. xiiii
Pereat samaria quoniam ad amaritudinem concitavit deum suum. in
gladio pereant. parvuli eorum elidantur. et fete eius discindantur.
Convertere israel ad dominum deum tuum quoniam corruisti iniquitate tua. Tollite
vobiscum verba et convertimini ad dominum. et dicite ei Omnem aufer iniquitatem
et accipe bonum. et reddemus vitulos labiorum nostrorum. Assur non salvabit
nos. super equos non ascendemus. nec dicemus ultra dii nostri opera manuum nostrarum
quia eius qui in te est misereberis pupilli. Sanabo contritiones eorum. diligam
eos spontanee. quia aversus est furor meus ab eo. Ero quasi ros et israel germina-
bit sicut lilium. Et erumpet radix eius ut libani. ibunt rami eius. Et
erit quasi oliva gloria eius. et odor eius ut libani. Convertentur sedentes in

in umbra eius. vivent tritico et germinabunt quasi vinea. memoriale eius
sicut vinum libani Effraim quid michi ultra ydola. Ego exaudiam et dirigam
eum. ego ut abietem virentem. ex me fructus eius inventus est. Quis sapiens
et intelliget ista. intelligens et sciet hec. Quia recte vie domini. et iusti am-
bulabunt in eis. prevaricatores vero corruent in eis. Incipit prologus in
librum Iohel prophete

Sanctus Iohel apud hebreos post osee ponitur. Et sicut ibi sub
nomine effraim ad x tribus confertur vaticinium. quod vel samari-
am vel israel sepe memoratur. sic in hoc propheta omne quod dicitur
principaliter ad tribum iuda et ad ierusalem pertinere credendum est. et usque
hodie israhel in toto libro numquam in hoc propheta memoratur. Tempora quibus
prophetavit eadem debemus accipere que in osee legimus. In diebus ozie ioathan
et achaz et ezechie regum iuda. et in diebus ieroboam filii ioas regis
israel. Porro secundum nomen seniorum domini adventum eius refertur. tamen sit non ad
adventum illius quod sanctum dicitur ut alibi legimus. Dominus sanctus est in misericordia
Audite autem in scripturis sanctis non est iste qui iam resonat sed qui in corde
percipitur. Iuxta illud quod dominus loquitur. Qui habet aures audiendi audiat. Quod
autem dicitur enotibetan in hebreo. latine sonat. auribus percipite. per quod non
aure sed corde percipitur. Cum senes sunt et celestes audiunt spiritualiter. qui
cum habitant in terra appellantur quasi terreni auribus percipiunt. Utrumque autem
hoc verba duo cuncta ponuntur. non ad simplicem tantum vocem sonum. sed ad
recondita dictorum quasi intelligentiam pertinere. In genesi lamech loquitur ad
uxores suas ada et sella Audite verba mea uxores lamech. auribus
percipite sermones meos. quia occidi virum in vulnus meum. et iuvenem in livore
meo Et ysaias. Audite celi et auribus percipe terra. Iohel interpretatur
incipiens a domino deserta. Phatuel vero dilatatio a ostium dei tropo-
logice hic est quasi qui ostium dei et scientiam domini habuit aptam. Explicit prologus. Incipit

Verbum domini quod factum est c. j Iohel propheta
ad iohel filium phatuel Audite hec senes et
auribus percipite omnes habitatores terre. si. factum
est istud in diebus vestris. aut in diebus patrum vestrorum.
super hoc filiis vestris narrate. filii vestri filiis
suis. et filii eorum generationi altere Residuum
eruce comedit locusta. et residuum locuste
comedit bruchus. residuum bruci comedit ru-
bigo Expergiscimini ebrii et flete et ululate
omnes qui bibitis vinum in dulcedine. quoniam periit
ab ore vestro Gens enim ascendit super terram meam. fortis et innumerabilis Dentes
eius ut dentes leonis. et molares eius ut catuli leonis Posuit
vineam meam in desertum. et ficum meam decorticavit. nudans spoliavit eam
et proiecit. et albi facti sunt rami eius Plange quasi virgo accincta sacco
super virum pubertatis sue. Periit sacrificium et libatio de domo domini.

luxerunt sacerdotes ministri domini. depopulata est regio. luxit humus. quoniam
devastatum est triticum. confusum est vinum. et elanguit oleum. Confusi sunt
agricole. ululaverunt vinitores super frumento et ordeo. quia periit messis
agri. Vinea confusa est. et ficus elanguit. Malogranatum et palma
et malum et omnia ligna agri aruerunt. quia confusum est gaudium a filiis hominum
Accingite vos et plangite sacerdotes. ululate ministri altaris. Ingre-
dimini cubate in sacco ministri dei mei. quoniam interiit de domo dei vestri
sacrificium et libacio. Sanctificate ieiunium. vocate cetum. congregate senes
omnes habitatores terre in domo dei vestri et clamate ad dominum. A. a. a.
diei. quia prope est dies domini. et quasi vastitas a potente veniet. Numquid
non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo dei vestri. leticia et
exultacio. Computruerunt iumenta in stercore suo. demolita sunt horrea
dissipate sunt apothece. quoniam confusum est triticum. quid ingemuit animal. mu-
gierunt greges armenti. quia non est pascua eis. sed et greges pecorum
disperierunt. Ad te domine clamabo. quia ignis comedit speciosa deserti. et fla-
mma succendit omnia ligna regionis. Sed et bestie agri quasi area sicientes
ymbrem suspexerunt ad te. quoniam exiccati sunt fontes aquarum. et ignis
devoravit speciosa deserti.

C. II

Canite tuba in syon
ululate in monte sancto meo. Conturbentur omnes habitatores terre. quia
venit dies domini. quia prope est. dies tenebrarum et caliginis. dies
nubis et turbinis. Quasi mane expansum super montes populus multus
et fortis. similis non fuit a principio. et post eum non erit usque in annos generacionis
et generacionis. Ante faciem eius ignis devorans. et post eum exurens flamma.
Quasi ortus voluptatis terra coram eo. et post eum solitudo deserti. neque est qui effu-
giat eum. Quasi aspectus equorum aspectus eorum. et quasi equites sic current.
Sicut sonitus quadrigarum super capita moncium exilient. sicut sonitus
flamme ignis devorantis stipulam. velut populus fortis preparatus ad prelium. A
facie eius cruciabuntur populi. omnes vultus eorum redigentur in ollam. Sic-
ut fortes current. et quasi viri bellatores ascendent murum. viri in viis suis
gradientur. et non declinabunt a semitis suis. Unusquisque fratrem suum non
coartabit. singuli in calle suo ambulabunt. Sed et per fenestras cadent
et non demolientur. Urbem ingredientur. in muro current. domos con-
scendent. per fenestras intrabunt quasi fur. A facie eius contremuit
omnis terra. moti sunt celi. Sol et luna obtenebrati sunt. et stelle
retraxerunt splendorem suum. et dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui.
Quia multa sunt nimis castra eius. quia fortia et facientia verbum eius. Ma-
gnus enim dies domini et terribilis valde. et quis sustinebit eum. Nunc ergo No
dicit dominus. Convertimini ad me in toto corde vestro. in ieiunio. et in fletu
et in planctu. et scindite corda vestra et non vestimenta vestra. Et convertimini
ad dominum deum vestrum. quia benignus et misericors est. paciens et multe misericordie. et
prestabilis super malicia. Quis scit si convertatur et ignoscat. et relinquat

post se benedictionem, sacrificium et libamen domino deo nostro. Canite tuba in Syon,
sanctificate ieiunium, vocate cetum, congregate populum, sanctificate ecclesiam, coadu-
nate senes, congregate parvulos et sugentes ubera. Egrediatur sponsus de cu-
bili suo et sponsa de thalamo suo. Inter vestibulum et altare plorabunt
sacerdotes et levite ministri domini et dicent: Parce domine, parce populo tuo, et ne
des hereditatem tuam in obprobrium ut dominentur eis nationes. Quare dicunt in
populis: Ubi est deus eorum? Zelatus est dominus terram suam et pepercit populo suo. Et
respondit dominus et dixit populo suo: Ecce ego mittam vobis frumentum, vinum et
oleum, et replebimini eis, et non dabo vos ultra in obprobrium gentibus.
Et eum qui ab aquilone est procul faciam a vobis, et expellam eum in terram in-
viam et desertam, faciem eius contra mare orientale, et extremum eius ad mare
novissimum. Et ascendet fetor eius et ascendet putredo eius, quia superbe egit.
Noli timere terra, exulta et letare, quoniam magnificavit dominus ut faceret. Nolite
timere animalia regionis, quia germinaverunt speciosa deserti, quia lignum attulit
fructum suum, ficus et vinea dederunt virtutem suam. Et filii Syon exulta-
te et letamini in domino deo vestro, quia dedit vobis doctorem iusticie, et descendere
faciet ad vos ymbrem matutinum et serotinum in principio. Et implebuntur aree
frumento, et redundabunt torcularia vino et oleo. Et reddam vobis annos
quos comedit locusta, et rubigo et eruca, fortitudo mea magna quam misi in vos.
Et comedetis vescentes et saturabimini, et laudabitis nomen domini dei vestri
qui fecit nobiscum mirabilia. Et non confundetur populus meus in sempiternum. Et scietis
quia in medio Israel ego sum. Et ego dominus deus vester et non est amplius. Et non confundetur
populus meus in eternum. Et erit post hec: effundam spiritum meum super omnem carnem, et
prophetabunt filii vestri et filie. Senes vestri sompnia sompniabunt, et iuvenes
vestri visiones videbunt. Sed et super servos meos et ancillas meas in diebus illis
effundam spiritum meum, et dabo prodigia in celo et in terra, sanguinem et ignem et
vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat
dies domini magnus et horribilis. Et erit omnis qui invocaverit nomen domini
salvus erit. Quia in monte Syon et in Ierusalem erit salvatio, sicut dixit dominus, et
in residuis quos deus vocaverit. C iii

Quia ecce in diebus illis et in tempore illo cum convertero captivitatem Iuda
et Ierusalem, congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem Iosa-
phat, et disceptabo ibi cum eis super populo meo et hereditate mea Israel, quos
disperserunt in nationibus, et terram meam diviserunt. Et super populum meum miserunt
sortem, et posuerunt puerum in prostibulo, et puellam vendiderunt pro vino ut
biberent merum. Quid vos et mihi Tyrus et Sydon et omnis terminus Palestinorum?
Numquid ultionem reddidistis mihi? Et si ulciscimini vos contra me, cito velociter
reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum. Argentum enim meum et aurum
tulistis, et desiderabilia mea et pulcherrima intulistis in delubra vestra,
et filios Iuda et filios Ierusalem vendidistis filiis Grecorum, ut longe faceretis
eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis

eos · et convertam retributionem vestram in caput vestrum · et vendam filios vestros et
filias vestras in manibus filiorum iuda Et vendent eos sabeis genti
longinque · quia dominus locutus est Clamate hoc in gentibus · sanctificate bellum
suscitate robustos · Accedant et ascendant omnes viri bellatores · concidi-
te aratra vestra in gladios · et ligones vestros in lanceas · et infirmus
dicat · quia fortis ego sum Erumpite et venite omnes gentes de circuitu
et congregamini · ibi occumbere faciat dominus robustos tuos Consurgant et
ascendant gentes in valle iosaphat · quia ibi sedebo ut iudicem omnes
gentes in circuitu Mittite falces · quia maturavit messis Venite et de-
scendite quia plenum est torcular · exuberant torcularia · quia multiplicata
est malicia populi in valle concisionis Sol et luna obtenebrati sunt
et stelle retraxerunt splendorem Et dominus de syon rugiet · et de ierusalem da-
bit vocem suam · et movebuntur celi et terra et dominus · spes populi sui · et fortitudo
filiorum israel · Et scietis quia ego dominus deus vester habitans in syon in monte
sancto meo Et erit ierusalem sancta · et alieni non transibunt per eam amplius
Et erit in die illa · Stillabunt montes dulcedinem · et colles fluent
lacte Et per omnes rivos iude ibunt aque · et fons de domo domini
egredietur · et irrigabit torrentem spinarum Egiptus in desolacionem erit · et
ydumea in desertum perdicionis · pro eo quod inique egerint in filios iuda
et effuderint sanguinem innocentem in terra sua Et iudea in eternum habita-
bitur · et ierusalem in generacionem et generacionem · Et mundabo sanguinem eorum quem non
mundaveram et dominus commorabitur in syon · Prologus in amos prophetam

Ozias rex cum dei religionem sollicite
emularetur · nimio religionis amore provocatus contra preceptum
legis moysi arrepto thuribulo · ut in hystoria libri secundi
paralipomenon ostenditur · sacerdotale officium presumere conatus est
Et ob eam rem terremotum in templo dei exortum constat Cuius
etiam zacharias propheta meminit Hunc itaque terremotum amos propheta
temporibus ozie regis · et temporibus ieroboam filii ioas regis israel in eas
gentes que latitudine ephesie fuit · ira dei ob eas causas quas meruerant
affuturas denunciat Et quia idem propheta in sequentibus ait Super
tribus impietatibus et super quatuor non convertam eum · tribus peccatorum indulgentiam
deum dare posse significat · quem quarto eadem peccata admittentibus nec
penam nec indulgentiam daturum minatur Illam per ignis similitudinem
quem in predictis gentes immittendum predixit · gravem atque irrevocabilem
iram dei ad custodiendam earundem civitatum pressuram voluit demonstrare ·

Hic amos propheta non fuit pater ysaie
prophete · quamvis et ille propheta extiterit Illam alius hic ille ·
alius iste apud hebreos scribitur Que differentia litterarum apud latinos
non habetur Et ille fortis vel robustus · hic vero avulsus interpretatur · Cum a
loquitur ad decem tribus que per ydolatriam a cultura dei vel etiam a regno

dauid erat a nobis fuit at tiguacio eius ex oppido thecue · qd' vi
miliaribus distat a bethleem · circa quem sunt petre in latitudine camporum
qui sunt prope oppido theate · in quibus hinnio arida atque arenosa
sa nichil omnino frugum gignunt · sed vbiumus pastus abundat · et
ideo cuncta plena sunt pastoribus · et sterilitas petre terre compensat petrarum
in latitudine Ex his uno pastore fuit amos ipita sermone · sed plenus
scia. Prophauit at eisdem temporibus quibus naum · ionas · ozee · ysaias
Sed aliquantulum exorsus est prophare antequam ysaias. Claruit autem quod dece
tribus locutus est pauca de duabus intexens. Hunc ablatum de mino pastorum
misit dominus ut in samaria prophetaret · quem amasias sacerdos frequenter
plagis affligebat · Tandem filius eius ozias vecte per tympora transforaverit
fixerit eum. Et semiuiuus in terram suam euectus post aliquot dies dolore
vulneris expirauit · sepultusque est cum patribus suis liber amos incipit

Uerba amos qui fuit in pastoralibus thecue
que vidit super israel in diebus ozie regis iuda et
in diebus ieroboam filii ioas regis israel ante duos
annos terremotus. Et dixit dominus de syon rugiet
et de ierusalem dabit vocem suam · et luxerunt speciosa
pastorum · et exsiccatus est vertex carmeli. Hec dicit
dominus Super tribus sceleribus damasci et super quatuor non
convertam eum · eo quod triturauerit in plaustris
ferreis galaad · et mittam ignem in domum azael
et devorabit domos benadab · et conteram vectem damasci · et disperdam
habitatorem de campo ydoli · et tenentem sceptrum de domo voluptatis et
transferetur populus sirie cirenen dicit dominus Hec dicit dominus ·
Super tribus sceleribus gaze et super quatuor non convertam eum · eo quod transtulit captivitatem
perfectam · ut concluderet eam in ydumea Et mittam ignem in murum gaze
et devorabit edes eius · et disperdam habitatorem de azoto · et tenentem
sceptrum de ascalone · et convertam manum meam super accaron · et peribunt
reliquie philistinorum dicit dominus deus Hec dicit dominus deus Super tribus
sceleribus tyri et super quatuor non convertam eum · eo quod concluserit captivitatem perfectam
in ydumea · et non sunt recordati federis fratrum Et immittam ignem in
murum tyri · et devorabit edes eius · Hec dicit dominus · Super tribus
sceleribus edom et super quatuor non convertam eum · eo quod persecutus sit in gladio
fratrem suum · et violauerit misericordiam eius · et tenuerit vltra furorem suum · et
indignationem suam seruauerit vsque in finem Mittam ignem in theman et devo
rabit edes bosre Hec dicit dominus Super tribus sceleribus filiorum amon
et super quatuor non convertam eum · eo quod dissecauerit pregnantes galaad ad
dilatandum terminum suum Et succendam ignem in muro rabath · et de
vorabit edes eius in vlulatu · in die belli et in turbine · in die commotionis
et ibit melchom in captivitatem ipse et principes eius simul dicit dominus

Hec dicit dominus Super tribus sceleribus moab et super quatuor non C ii
convertam eum eo quod incenderit ossa regis ydumee usque ad cinerem
Et mittam ignem in moab et devorabit edes charioth et mo-
rietur in sonitu moab in clangore tube et disperdam iudicem de medio
eius et omnes principes eius interficiam cum eo dicit dominus Hec dicit dominus
Super tribus sceleribus iuda et super quatuor non convertam eum eo quod abiecerint legem
domini et mandata eius non custodierint deceperunt enim eos ydola sua
post que abierunt patres eorum Et mittam ignem in iuda et devorabit
edes ierusalem Hec dicit dominus Super tribus sceleribus israel et super quatuor non con-
vertam eum pro eo quod vendiderit argento iustum et pauperem pro calciamentis
Qui conterunt super pulverem terre capita pauperum et viam humilium de-
clinant Et filius ac pater eius ierunt ad puellam ut violarent nomen
sanctum meum et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare
et vinum dampnatorum bibebant in domo dei sui Ego autem exterminavi
amorreum a facie eorum cuius altitudo cedrorum altitudo eius et fortis ipse
quasi quercus et contrivi fructum eius desuper et radices eius subter Ego sum
qui ascendere vos feci de terra egipti et eduxi vos in deserto xl
annis ut possideretis terram amorrei et suscitavi de filiis vestris in
prophetas et de iuvenibus vestris nazareos Numquid non ita est filii israel
dicit dominus Et propinabitis nazareis vinum et prophetis mandabitis dicen-
tes ne prophetetis Ecce ego stridebo super vos sicut stridet plaustrum
onustum feno et peribit fuga a veloce et fortis non obtinebit virtutem
suam Et robustus non salvabit animam suam et tenens arcum non stabit
et velox pedibus suis non salvabitur Et ascensor equi non salvabit
animam suam et robustus corde inter fortes nudus fugiet in die illa dicit
Audite verbum domini quod locutus sum super vos C iii dominus
filii israel super omnem cognationem quam eduxi de terra egipti dicens
Tantum vos cognovi ex omnibus cognationibus terre idcirco visi-
tabo super vos omnes iniquitates vestras Numquid ambulabunt duo pariter nisi
convenerit eis Numquid rugiet leo in saltu nisi habuerit predam Numquid
catulus leonis dabit vocem de cubili suo nisi aliquid apprehenderit
Numquid cadet avis in laqueum terre absque aucupe Numquid auferetur laqueus
de terra antequam quid ceperit Si clangetur tuba in civitate et populus
non expavescet Si erit malum in civitate quod dominus non fecerit Quia
non facit dominus verbum nisi revelaverit secretum suum ad servos suos
prophetas Leo rugiet quis non timebit Dominus deus locutus est quis non
prophetabit Auditum facite edibus azoti et in edibus terre egipti et dicite
Congregamini super montes samarie et videte insanias multas in medio
eius et calumpniam facientes in penetralibus eius et nescierunt rectum
facere dicit dominus Thesaurizantes iniquitatem et rapinam in diebus suis
Propterea hec dicit dominus deus Tribulabitur et circuietur terra et detrahetur

ex te fortitudo tua. et diripientur edes tue. Hec dicit dominus. Quomodo si eruat
pastor de ore leonis duo crura aut extremum auricule. sic eruentur filii
israel qui habitant in samaria in plaga lectuli. et in grabatto dama-
sci. Audite et contestamini in domo iacob. dicit dominus deus exercituum.
quia in die cum visitare cepero prevaricationes israel super eum. visitabo. et super
altaria bethel. Et amputabuntur cornua altaris et cadent in terram. et percu-
tiam domum hiemalem cum domo estiva. Et peribunt domus eburnee
et dissipabuntur edes multe dicit dominus. C iiii
Audite verbum vacce pingues que estis in monte samarie. que
calumpniam facitis egenis. et confringitis pauperes. que dicitis
dominis vestris afferte et bibemus. Iuravit dominus in sancto suo quia ecce
dies venient super vos. et levabunt vos in contis. et reliquias vestras in ollis
ferventibus. et per aperturas exibitis altera contra alteram. et proiciemini in armon
dicit dominus. Venite ad bethel. et impie agite in galgala. et multipli-
cate prevaricationem. et offerte mane victimas vestras tribus diebus deci-
mas vestras. et sacrificate de fermentato laudem. et vocate voluntarias obla-
tiones et annunciate. Sic enim voluistis filii israel. ait dominus deus. Unde et ego
dedi vobis stuporem dencium in cunctis urbibus vestris. et indigenciam panum
in omnibus locis vestris. et non estis reversi ad me dicit dominus. Ego quoque pro-
hibui a vobis ymbrem. cum adhuc tres menses superessent usque ad messem
et plui super civitatem unam. et super civitatem alteram non plui. Pars una conplu-
ta est. et pars super quam non plui aruit. Et venerunt due et tres civitates
ad unam civitatem ut biberent aquam et non sunt saciate. et non redistis ad
me dicit dominus. Percussi vos vento urente. et in aurugine multitudinem
ortorum vestrorum. et vinearum vestrarum. olmeta vestra et ficeta vestra comedit
eruca. et non redistis ad me dicit dominus. Misi in vos mortem in via egi-
pti. percussi in gladio iuvenes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum. et
ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras. et non redistis
ad me dicit dominus. Subverti vos sicut subvertit deus sodomam et gomorram
et facti estis quasi torris raptus de incendio. et non redistis ad me dicit
dominus. Quapropter hec faciam tibi israel. Postquam autem hec fecero tibi. prepare in occursum
dei tui israel. quia ecce formans montes et creans ventum et annuncians homini
eloquium suum faciens matutinam nebulam et gradiens super excelsa terre
dominus deus exercituum nomen eius C v
Audite verbum domini istud. quod ego levo super vos planctum domus israel
Cecidit et non adiciet ut resurgat virgo israel. Proiecta est in
terram suam non est qui suscitet eam. Quia hec dicit dominus deus. Urbs de qua
egrediebantur mille relinquentur in ea centum. et de qua egrediebantur centum
relinquentur in ea decem in domo israel. Quia hec dicit dominus domui israel. Querite
me et vivetis. et nolite querere bethel. et in galgala nolite intrare. et
in bersabee non transibitis. quia galgala captiva ducetur. et bethel erit

isti lib. Querite dominum et vivite ne forte comburatur ut ignis domus
ioseph. et devorabit et non erit qui extinguat bethel. Qui convertitis
in absinthium iudicium. et iustitiam in terra relinquitis. facientem arcturum
et oriona. et convertentem in mane tenebras et diem nocte mutantem
Qui vocat aquas maris. et effundit eas super faciem terre. dominus nomen eius
Qui subridet vastitatem super robustum. et depopulationem super potentem au-
fert Odio habuerunt in porta corripientem. et loquentem perfecte abhominati
sunt Idcirco pro eo quod diripiebatis pauperem. et predam electam tollebatis
ab eo. domos quadro lapide edificabitis. et non habitabitis in eis
vineas amantissimas plantabitis. et non bibetis vinum earum. quia cognovi
multa scelera vestra. et fortia peccata vestra. hostes iusti accipientes munus
et pauperes in porta deprimentes. Ideo prudens in tempore illo tacebit. quia
tempus malum est. Querite bonum et non malum ut vivatis et erit dominus deus
vobiscum ut dixistis. Odite malum et diligite bonum. et constituite in
porta iudicium. si forte misereatur dominus deus exercituum dominator. In omnibus
plateis erit planctus. et in cunctis que foris sunt dicetur. ve ve. Et
vocabunt agricolam ad luctum. et ad planctum eos qui sciunt plan-
gere. et in omnibus vineis planctus erit. quia pertransibo in medio tui dicit
dominus. Ve desiderantibus diem domini Et ad quid eam vobis ista dies domini
tenebre et non lux Quomodo si fugiat vir a facie leonis. et occurrat
ei ursus. et ingrediatur domum. et innitatur manu sua super parietem. et mor-
deat eum coluber Numquid non tenebre dies domini. et non lux et caligo
et non splendor in ea Odi et proieci festivitates vestras. et non capiam
odorem cetuum vestrorum Quod si obtuleritis michi holocaustomata et mu-
nera vestra non suscipiam. et vota pinguium vestrorum non respiciam Au-
fer a me tumultum carminum tuorum. et cantica lyre tue non
audiam Et revelabitur quasi aqua iudicium. et iustitia quasi torrens fortis.
Numquid hostias et sacrificium obtulistis michi in deserto xl. annis domus
israel. et portastis tabernaculum moloch deo vestro. et ymaginem
ydolorum vestrorum sidus dei vestri. que fecistis vobis Et migrare vos fa-
ciam trans damascum dicit dominus deus exercituum nomen eius C. VI

Ve vobis qui opulenti estis in syon et confiditis in monte samarie
optimates capita populorum ingredientes pompatice domum israel.
Transite in calanne et videte et ite inde in emath magnam.
et descendite in geth palestinorum. et ad optima queque regna horum si la-
tior sit terminus eorum termino vestro. qui separati estis in diem malum. et
appropinquatis solio iniquitatis Qui dormitis in lectis eburneis et lasci-
vitis in stratis vestris Qui comeditis agnum de grege. et vitulos
de medio armenti. qui canitis ad vocem psalterii sicut david. Putaverunt
se habere vasa cantici bibentes in fialis vinum. et optimo unguento de-
libuti. et nichil patiebantur super contritione ioseph Quapropter nunc

migrabit in capite transmigrantium et auferetur factio lascivientium. Iuravit dominus
deus in anima sua dicit dominus deus exercituum Detestor ego superbiam iacob
et domos eius odi et tradam civitatem cum habitatoribus suis Quod si
reliqui fuerint decem viri in domo una et ipsi morientur et tollet eum
propinquus suus et comburet eum ut efferat ossa de domo Et dicet ei
qui in penetralibus domus est Numquid adhuc est apud te Et respondit finis
est. Et dicet ei Tace et non recorderis nominis domini Quia ecce dominus
mandabit et percutiet domum maiorem ruinis et domum minorem scissioni-
bus Numquid currere queunt in petris equi aut arari potest in bubalis Quoniam
convertistis in amaritudinem iudicium et fructum iustitie in absinthium qui
letamini in nihili qui dicitis Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus
vii nobis cornua Ecce enim suscitabo super vos domus Israel dicit dominus deus
exercituum et conteret vos ab introitu emath usque ad torrentem deserti Hec
ostendit mihi dominus deus Et ecce fictor locuste in principio germinantium sero-
tini imbris et ecce serotinus post tonsorem regis Et factum est cum
consummasset comedere herbam terre dixi Domine deus propitius esto obse-
cro Quis suscitabit iacob quia parvulus est Misertus est dominus super hoc
Non erit istud dicit dominus Hec ostendit mihi dominus deus Et ecce
vocabat iudicium ad ignem dominus deus et devorabit abyssum multam et
comedit simul partem Et dixi Domine deus quiesce obsecro Quis su-
scitabit iacob quia parvulus est Misertus est dominus super hoc Sed et istud non
erit dicit dominus deus Hec ostendit mihi dominus Et ecce dominus stans super
murum litum et in manu eius trulla cementarii Et dixit dominus ad me
Quid tu vides amos Et dixi Trullam cementarii Et dixit dominus Ecce
ego ponam trullam in medio populi mei Israel Non adiciam ultra superindu-
cere eum et demolientur excelsa ydoli et sanctificationes Israel desolabuntur
et consurgam super domum ieroboam in gladio Et misit amasias sacer-
dos bethel ad ieroboam regem Israel dicens Rebellavit contra te amos
in medio domus Israel non poterit terra sustinere universos sermones eius Hec
enim dicit amos In gladio morietur ieroboam et Israel captivus de terra
sua migrabit Et dixit amasias ad amos Qui vides vade
fuge in terram iuda et comede ibi panem et ibi prophetabis et in bethel
non adicies ultra ut prophetes quia sanctificatio regis est et domus regni est
Et respondit amos et dixit ad amasiam Non sum propheta et non sum filius prophete
sed armentarius ego sum vellicans sicomoros et tulit me dominus cum sequerer
gregem Et dixit ad me dominus Vade propheta ad populum meum Israel Et nunc
audi verbum domini Tu dicis non prophetabis super Israel et non stillabis super
domum ydoli Propter hoc hec dicit dominus deus Uxor tua in civitate
fornicabitur et filii tui et filie tue in gladio cadent et humus tua fu-
niculo metietur Et tu in terra polluta morieris et Israel captivus
viii migrabit de terra sua

Hec ostendit mihi dominus deus Et ecce uncinus pomorum Et dixit dominus viii.
ad me Quid tu vides amos Et dixi Uncinum pomorum Et dixit
dominus ad me Venit finis super populum meum israel. non adiciam ultra
ut pertranseam eum. Et stridebunt cardines templi in die illa dicit dominus deus
Multi morientur in omni loco proicietur silentium Audite hec qui conteritis
pauperem. et deficere facitis egenos terre dicentes Quando transibit messis et ve-
numdabimus merces et sabbatum et aperiemus frumentum ut imminuamus
mensuram et augeamus siclum. et supponamus stateras dolosas. ut possi-
deamus in argento egenos et pauperes pro calciamentis. et quisquilias fru- i. purgamenta fructi
menti vendamus Iuravit dominus in superbia iacob si oblitus fuero
usque ad finem omnia opera eorum Numquid super isto non commovebitur terra. et lugebit
omnis habitator eius. et ascendet quasi fluvius universus et eicietur et defluet
quasi rivus egypti Et erit in die illa dicit dominus Occidet sol in meridie. et
tenebrescere faciam terram in die luminis Et convertam festivitates vestras in
luctum. et omnia cantica vestra in planctum. et inducam super omne dorsum vestrum
saccum. et super omne caput calvitium. et ponam eam quasi luctum unigeniti. et
novissima eius quasi diem amarum Ecce dies veniunt dicit dominus. et emittam no
famem in terram. non famem panis neque sitim aque. sed audiendi verbum domini
et commovebuntur a mari usque ad mare. et ab aquilone usque ad orientem circuibunt
querentes verbum domini et non invenient In die illa deficient virgines pulchre
et adolescentes in siti. qui iurant in delicto samarie. et dicunt. Vivit deus
tuus dan. et vivit via bersabee et cadent et non resurgent ultra c. ix.
Vidi dominum stantem super altare Et dixit Percute cardinem et commo-
veantur superliminaria Avaritia enim in capite omnium et novissimum no
eorum gladio interficiam et non erit fuga eis. fugiet et non salvabitur
ex eis qui fugerit Si descenderint usque ad infernum inde manus mea educet
si eos. et si ascenderint in celum inde detraham eos. et si absconditi fuerint in
vertice carmeli. inde scrutans auferam eos Et si celaverint se ab oculis
meis in fundo maris. ibi mandabo serpenti et mordebit eos Et si abie-
rint in captivitatem coram inimicis suis. ibi mandabo gladio et occidet
eos. et ponam oculos meos in malum et non in bonum Et ait dominus deus exer-
cituum Qui tangit terram et tabescet. et lugebunt omnes habitantes in ea Et
ascendet sicut rivus omnis. et defluet sicut fluvius egypti Qui edificat in
celo ascensionem suam. et fasciculum suum super terram fundavit. qui vocat
aquas maris. et effundit eas super faciem terre. dominus nomen eius. Numquid non
ut filii ethiopum vos estis mihi filii israel ait dominus. Numquid non israel ascen-
dere feci de terra egypti. et palestinos de capadocia. et syros de cyrene
Ecce oculi domini dei super regnum peccans. et conteram illud a facie terre. verumtamen non
conterens conteram domum iacob dicit dominus Ecce ego mandabo et concutiam
in omnibus gentibus domum israel. sicut concutitur in cribro triticum. et non cadet
lapillus super terram In gladio morientur omnes peccatores populi mei. qui dicunt

Non appropinquabit et non veniet super nos malum In die illo suscitabo ta-
bernaculum david quod cecidit et reedificabo aperturas murorum eius et ea
que corruerant instaurabo et reedificabo eum sicut in diebus antiquis ut
possideant reliquias ydumee et omnes nationes eo quod invocatum sit nomen
meum super eos dicit dominus deus faciens hec Ecce dies veniunt dicit dominus et
comprehendet arator messorem et calcator uve mittentem semen et stillabunt
montes dulcedinem et omnes colles culti erunt Et convertam captivitatem populi mei
israel et edificabunt civitates desertas et habitabunt in eis et plantabunt vineas
et bibent vinum earum et facient ortos et comedent fructus eorum et plantabo
eos super humum suam et non evellam eos ultra de terra sua quam dedi
eis dicit dominus deus Explicit Amos Incipit Prologus in Abdiam

Iacob patriarcha fratrem habuit esau qui ob ruborem corporis
sui edom hebrea lingua appellatus est quod latine sanguineus
dicitur Is memoratum fratrem suum qui israel nomen accepit summo
odio comotus in tantum conatus est Cuius detractatores qui per illum
israel hic est filios patriarche iacob persecuti esau quod odium im-
placabile persecuti sunt esau et edom appellati sunt Et quia populus
israel de captivitate chaldeorum per cyrum regem persarum nutu dei revocatus
in unum ab alio regno convenit afflictus atque oppressus est Idcirco hic regnum quod
more esau potentum populum persecutum est per denuntiationem abdie prophete incre-
patur quod non dei indignatione sed sua virtute populum superatum gloriabatur De
quo regno olim per david in psalmo cxxxvi dictum est Memorare domine filiorum
edom in die ierusalem Illa reliqua littere comprehensa futurorum in gentes iudi-
cium ob tales litteras comprehendas regnum dei in populo dei israel significabit Hebrei
hunc dicunt esse eum qui sub rege samarie achab et impiissima iezabel pavit
centum prophetas in speluncis vel specubus qui non curvaverunt genua ante baal
Et de septem milibus erat eratibus quos helias arguit ignorasse Sepul-
tus est cum omnibus vero hodie cum mausoleo helisei prophete et baptiste iohannis
in sebaste veneratione habetur que olim samaria dicebatur Hanc herodes
rex antipatris filius in honore augusti cesaris greco nomine vocavit augu-
stam Sequitur quia centum prophetas paverat accepit gratiam prophetalem et deduce
exercitum fit dux ecclesie Cuius in samaria parvum gregem paverat Illic in
toto orbe christi pavit ecclesiam Et sic stephanus coronam meruit passionis
sic hic servitute dei cum paulo apostolo nomine gratiatur Sermo abdias servus
domini in nostro sonat eloquio Argumentum

Abdias qui interpretatur servus dei personat contra edom sanguineum
terrenumque fratris quod iacob semper emulum et hasta percutit spirituali

Visio abdie Hec dicit dominus deus ad edom Auditum audivimus
a domino et legatum ad gentes misit Surgite et consurgamus
adversum eum in prelium Ecce parvulum dedi te in gentibus Contemp-
tibilis tu es valde Superbia cordis tui extulit te

habitantem in scissuris petrarum exaltantem solium tuum qui dicis in corde
tuo Quis detrahet me in terram Si exaltatus fueris ut aquila et si inter
sidera posueris nidum tuum inde detraham te dicit dominus Si fures introissent
ad te si latrones per noctem quomodo conticuisses Nonne furati essent suffi-
cientia sibi Si vindemiatores introissent ad te numquid saltem racemum
reliquissent tibi Quomodo scrutati sunt esau investigaverunt abscondita eius
Usque ad terminum emiserunt te omnes viri federis tui illuserunt tibi invaluerunt
adversum te viri pacis tue qui comedunt tecum ponent insidias
subter te Non est prudentia in te Numquid non in die illa dicit dominus perdam sapi-
entes de ydumea et prudentiam de monte esau Et timebunt fortes
a meridie ut intereat vir de domo esau propter interfectionem et propter iniquitatem
in fratrem tuum iacob operiet te confusio et peribis in eternum In die cum stares
adversum eum quando capiebant alieni exercitum eius et extranei ingrediebantur
portas eius Et super ierusalem miserunt sortem tu quoque eras quasi unus ex eis
et non despicies in die fratris tui in die peregrinationis eius et non leta-
beris super filios iuda in die perditionis eorum et non magnificabis os tuum
in die angustie neque ingredieris portam populi mei in die ruine eorum
neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius et non mitteris
adversum exercitum eius in die vastitatis illius neque stabis in exitibus ut inter-
ficias eos qui fugerint et non concludes reliquos eius in die tribulationis
quoniam iuxta est dies domini super omnes gentes Sicut fecisti fiet tibi Retributionem
tuam convertet in caput tuum Quomodo enim bibisti super montem sanctum meum bibent
omnes gentes iugiter et bibent et absorbebunt et erunt quasi non sint et in
monte syon erit salvatio et erit sanctus Et possidebit domus iacob eos qui
se possederant Et erit domus iacob ignis et erit domus ioseph flamma
et domus esau stipula et succendetur in eis et devorabit eos et non erunt
reliquie domus esau quia dominus locutus est Et hereditabunt hy qui ad
austrum sunt montem esau et qui in campestribus philistiim et possidebunt
regionem effraim et regionem samarie et beniamin possidebit galaad Et
transmigracio exercitus huius filiorum israel omnia chananeorum usque ad sare-
ptam et transmigracio ierusalem que in bosphoro est possidebit civitates au-
stri Et ascendent salvatores in montem iudicare montem esau Et erit

Incipit prologus in librum Jone prophete

Sanctum ionam hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue sareptene quem helias propheta mortuum suscitavit matre postea dicente ad
eum Nunc cognovi quia vir dei es tu et verbum dei in ore tuo est
verum Ob hanc causam et ipsum puerum sic vocatum amathi Amathi enim
in nostra lingua veritatem sonat Et ex eo quod verum helias locutus est et ille
qui suscitatus est filius esse dicitur veritatis Et ideo de veritate columba nascitur
Ita ionas columba sonat In captivitatem aut iste ionas ad gentes
mittitur Ita ninive agere penitentiam illi in malicia perseverant Et ipsi

quare ieroboam regis israel · qui deo delicto cum populo suo in samaria ydo-
lis sacrificabat · ionam prophetam fuisse quartus liber regum indicat · Is
cum prophetia illuminante previderet civitatem ninive misericordiam dei conservatoris
videret ne falsa videretur predicare · ad denunciandum interitum eiusdem civitatis
ire nolebat Illa sic deus ad abraham de impietate sodomorum et gomor-
reorum locutus est · Clamor sodomorum et gomorreorum pervenit ad me · ita
et de Ninive dicit · eo quod ascendit clamor malicie eius ad eum · et quia sicut
de sodomis facta minime revocata est · ita et ionas adversum ninivem
prolatam sententiam revocari nolebat · et divine dispensationis ignarus · qui
salutem hominum ad se conversorum magis vult quam interitum · Hoc illi accidit
quod et sancto heliseo · qui filium sunamitis mortuum ignoravit · ideo a conspectu
dei ionas fugere se putabat · humani aliquid passus dicente david ·
Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam

Prologus super

Ionas columba et dolens ~~filius~~ filius amathi · qui fugit de geth
que est in ophyr ad gentium promium mittitur · inmissaque tempestate · contempnens
fugit · fugiens dormivit · et que periclitatur navis · sortibus latentem
deprehendit · et cetu abiectum devoravit · et orantem revomuit · deiectaque predi-
cantis subversione · sed et festa in prima urbe · et saluti gentium invidens Gaudet
etiam viretis edere umbraculo · et dolens subito arescere · Cuius sepulcrum
in quadam urbium geth in vico demonstratur · qui est in secundo miliario sephoris
itinere quo pergitur tyberiadem

Argumentum

Ionas qui interpretatur columba pulcherrima · naufragio suo passionem domini
prefigurans · mundum ad penitenciam revocat · et sub nomine ninive salutem
gentibus denunciat

Et factum est verbum C. j.
domini ad ionam filium amathi dicens Surge et vade in
ninive civitatem grandem · et predica in ea quia ascendit
malicia eius coram me Et surrexit ionas ut fugeret in
tharsis a facie domini · et descendit in ioppen · et
invenit navem euntem in tharsis · et dedit naulum
eius · et descendit in eam ut iret cum eis in tharsis a facie
domini Dominus autem misit ventum magnum in mare · et
facta est tempestas magna in mari et navis periclitabatur
conteri Et timuerunt naute et clamaverunt viri ad deum suum · et miserunt
vasa que erant in navi in mare · ut alleviaretur ab eis Et ionas de-
scendit ad interiora navis · et dormiebat sopore gravi Et accessit ad eum
gubernator et ait ei Quid tu sopore deprimeris Surge invoca deum tuum
si forte recogitet deus de nobis · et non pereamus Et dixit vir ad collegam
suum Venite mittamus sortes et sciamus quare hoc malum sit nobis Et
miserunt sortes · et cecidit sors super ionam Et dixerunt ad eum Indica nobis
cuius causa malum istud sit nobis Quod opus tuum · que terra tua · et quo vadis ·
vel ex quo populo es tu Et dixit ad eos Hebreus ego sum · et dominum celi ego

timeo. qui fecit mare et aridam. Et timuerunt viri timore magno. et
dixerunt ad eum. Quid hoc fecisti. Cognoverunt enim viri quod a facie domini fugeret
quia indicaverat eis. Et dixerunt ad eum. Quid faciemus tibi et cessabit mare
a nobis. Quia mare ibat et intumescebat super eos. Et dixit ad eos. Tollite
me et mittite in mare. et cessabit mare a vobis. Scio enim ego quoniam propter me
tempestas hec grandis super vos est. Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam
et non valebant quia mare ibat et intumescebat super eos. Et clamaverunt ad dominum
et dixerunt. Quesumus domine ne pereamus in anima viri huius et ne des super nos
sanguinem innocentem. quia tu domine sicut voluisti fecisti. Et tulerunt ionam et
miserunt in mare. et stetit mare a fervore suo. Et timuerunt timore magno
viri dominum et immolaverunt hostias domino et voverunt vota. Et preparavit dominus
piscem grandem ut deglutiret ionam. c ii
Et erat ionas in ventre piscis tribus diebus et tribus noctibus. Et oravit
ionas ad dominum deum suum de ventre piscis et dixit. Clamavi de tri-
bulatione mea ad dominum et exaudivit me de ventre inferi. Clamavi et exau-
me disti vocem meam. et proiecisti me in profundum in corde maris. et flumen circumdedit
me. Omnes gurgites tui et fluctus tui super me transierunt. Et ego dixi. Abiectus
sum a conspectu oculorum tuorum. Verumtamen rursum videbo templum sanctum tuum
Circumdederunt me aque usque ad animam meam. abyssus vallavit me. pelagus
operuit caput meum. Ad extrema montium descendi. terre vectes concluserunt
me in eternum. et sublevabis de corruptione vitam meam domine deus meus
Cum angustiaretur in me anima mea domini recordatus sum ut veniat ad te
oratio mea ad templum sanctum tuum. Qui custodiunt vanitates frustra
misericordiam suam derelinquunt. Ego autem in voce laudis immolabo tibi quecumque
vovi reddam pro salute domino. Et precepit dominus pisci evomere illum. et
Et factum est verbum domini. c iii Et evomuit ionam in aridam
ad ionam secundo dicens. Surge vade ad Niniven civitatem ma-
gnam. Et predica in ea predicationem quam ego loquor ad te. Et surre-
xit ionas et abiit in Niniven iuxta verbum domini. Et Ninive erat civitas
magna itinere trium dierum. Et cepit ionas introire in civitatem diei
unius. Et clamavit et dixit. Adhuc xl dies et Ninive subvertetur.
Et crediderunt viri ninivite in deum. et predicaverunt ieiunium et vestiti sunt
saccis a maiore usque ad minorem. Et pervenit verbum ad regem ninive
et surrexit de solio suo et abiecit vestimenta sua a se et indutus est sacco
et sedit in cinere. Et clamavit et dixit. In Ninive ex ore regis et
principum eius dicens. Homines et iumenta et boves et pecora non gustent
quicquam nec pascantur. et aquam non bibant. et operiantur saccis homines. et
iumenta clament ad dominum in fortitudine. Et convertatur vir a via
sua mala. et ab iniquitate que est in manibus eorum. Quis scit si convertatur no
et ignoscat deus. et revertatur a furore ire sue et non peribimus. Et vidit deus
opera eorum quia conversi sunt de via sua mala. et misertus est deus super malicia

quia locutus fuerat ut faceret eis et non fecit c. iiii

Et afflictus est ionas afflictione magna et iratus est et oravit ad dominum
et dixit Obsecro domine numquid non hoc est verbum meum cum adhuc essem in
terra mea Propter hoc praeoccupavi ut fugerem in tharsis Scio enim quia
tu deus clemens et misericors es paciens et multe miserationis et ignoscens
super malitia Et nunc domine tolle quaeso animam meam a me quia melior mihi est
mors quam vita Et dixit dominus Putas ne bene irasceris tu Et egressus est
ionas de civitate et sedit contra orientem civitatis et fecit sibimet ibi umbra-
culum et sedebat subter illud in umbra donec videret quid accideret civitati Et
preparavit dominus deus ederam et ascendit super caput ione ut esset umbra super
caput eius et protegeret eum Laboraverat enim Et letatus est ionas super
edera leticia magna Et paravit dominus vermem ascensu diluculi in crastinum
et percussit ederam et exaruit Et cum ortus fuisset sol precepit dominus vento calido
et urenti et percussit sol super caput ione et estuabat et petivit anime sue ut
moreretur Et dixit Melius est mihi mori quam vivere Et dixit dominus ad ionam
Putas ne bene irasceris tu super ederam Et dixit Bene irascor ego usque
ad mortem Et dixit dominus Tu doles super ederam in qua non laborasti neque
fecisti ut cresceret que sub una nocte nata est et una nocte periit Et ego
non parcam ninive civitati magne in qua sunt plus quam c xx milia hominum
qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram suam et iumenta multa

Prologus in micheam

Temporibus ioathe et achaz et ezechie
regum iuda micheas propheta ad hanc prophetiam spiritu sancto fuisse
electo ipsa annuntiat Et de supradictis quidem regum ioatham et eze-
chiam deo ob religionem placuisse historia continet libri regum
et verba dierum paralipomenon indicant Achaz vero relicto deo ydola samarie et
syrie quibus etiam filios suos in sacrificium igni crematos obtulit
coluisse constat Contra quam ob hoc deus samariam que reges israhel et iuda incorri-
toro simulacrorum sacrilege fefellerat imperpetuum indignationem suam in terra pro-
testatur israhel dominatui ipsius et principibus eius qui eiusdem
populum fallaci suasione ad colenda ydola copulaverant exhibens in sequentibus
captivitatem et interitum affuturum denuntiat

Argumentum

Micheas de morasthi coheres christi vastationem annuntiat filie
latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam
percussit iudicis israhel. Explicit argumentum c. i.

Verbum domini quod factum est ad micheam morasthiten
in diebus ioathan achaz et ezechie regum iuda
quod vidit super samariam et ierusalem Audite populi omnes
et attendat terra et plenitudo eius et sit dominus deus vobis
in testem dominus de templo sancto suo Quia ecce dominus
egredietur de loco suo et descendet et calcabit
super excelsa terre et consumentur montes subtus eum

et valles scindentur sicut cera a facie ignis sicut aque que decurrunt in
preceps. In scelere iacob omne istud. et in peccatis domus israel. Quod scelus iacob
nonne samaria. Et que excelsa iude nonne ierusalem. Et ponam samariam
quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea. et detraham in vallem la-
pides eius. et fundamenta eius revelabo. Et omnia sculptilia eius concidentur
et omnes mercedes eius comburentur igni. et omnia ydola eius ponam in perdicionem.
quia de mercedibus meretricis congregata sunt. et usque ad mercedem meretricis re-
vertentur. Super hoc plangam et ululabo. vadam spoliatus et nudus. faciam
planctum velut draconum. et luctum quasi strutionum. quia desperata est plaga eius.
quia venit usque ad iudam. tetigit portam populi mei usque ad ierusalem. In geth
nolite annunciare lacrimis ne ploretis. in domo pulveris pulvere vos
aspergite. et transite vobis habitacio pulcra confusa ignominia. non est egressa
que habitat in exitu. Planctum domus vicina accipiet ex vobis que stetit
est sibimet. quia infirmata est in bonum que habitat in amaritudinibus. quia descendit malum
a domino. In porta ierusalem tumultum quadrigarum stuporis habitatoribus lachis. prin-
cipium peccati est filie syon. quia in te invente sunt scelera israel. Propterea dabit emis-
sarios super hereditatem in geth domus mendacii in deceptionem regibus israel.
Adhuc heredem adducam tibi que habitas in maresa usque ad odollam veniet
Decalvare et tondere super filios deli- c ii gloria israel.
ciarum tuarum. dilata calvitium tuum sicut aquila. quoniam captivi du-
cti sunt ex te. Ve qui cogitatis inutile. et operamini malum in cubi-
libus vestris. in luce matutina faciunt illud. quoniam contra deum est manus eorum. Et con-
cupierunt agros et violenter tulerunt et domos rapuerunt. Et calumpniabantur
virum et domum eius. virum et hereditatem eius. Idcirco hec dicit dominus. Ecce
ego cogito super familiam istam malum. Unde non auferetis colla vestra et non
ambulabitis superbi quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur super vos parabola. et
cantabitur canticum cum suavitate dicentium. Depopulatione vastati sumus. pars
populi mei commutata est. Quomodo recedet a me cum revertatur qui regiones vestras di-
vidat. Propter hoc non erit tibi funiculus mittens sortes in cetu domini o israel
Ne loquamini loquentes. non stillabit super istos. non comprehendet confusio. Dicit
domus iacob. Numquid abreviatus est spiritus domini. aut sunt tales cogitaciones eius.
Nonne verba mea bona sunt cum eo qui recte graditur. Et econtrario populus meus
in adversarium consurrexit. Desuper tunicam pallium sustulistis. eos qui simpli-
citer transibant convertistis in bellum. Mulieres populi mei eiecistis de domo de-
liciarum suarum. a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. Surgite et
ite quia non habetis hic requiem. propter immundiciam eius corrumpetur putredine
pessima. Utinam non essem vir habens spiritum et mendacium pocius loquerer. no
Stillabo tibi in vinum et in ebrietatem. et erit super quem stillat populus iste. Con-
gregacione congregabo iacob. totum te in unum. adducam reliquias israel. pariter
ponam illum quasi gregem in ovili. quasi pecus in medio caularum. tumultua-
buntur a multitudine hominum. Ascendit enim pandens iter ante eos. dividet no

et transibunt per portam et egredientur per eam; et transibit rex eorum coram eis et dominus
ET dixi Audite principes iacob et c. iii. In capite eorum
et duces domus israel. Numquid non vestrum est scire iudicium qui odio habetis
bonum et diligitis malum. Qui violenter tollitis pelles eorum desuper
eis. et carnem eorum desuper ossibus eorum. Qui comederunt carnem populi mei
et pellem eorum desuper excoriaverunt. et ossa eorum confregerunt. et conciderunt sicut
in lebete. et quasi carnem in medio ollae. Tunc clamabunt ad dominum et non exau-
diet eos. et abscondet faciem suam ab eis in tempore illo sicut nequiter egerunt in adinven-
tionibus suis. Haec dicit dominus super prophetas qui seducunt populum meum qui mor-
dent dentibus suis et praedicant pacem. et siquis non dederit in ore eorum quippiam
sanctificant super eum proelium. Propterea nox vobis pro visione erit. et tenebrae vobis pro
divinatione. et occumbet sol super prophetas et obtenebrabitur super eos dies. et confundentur
qui vident visiones. et confundentur divini. et operient vultus suos omnes quia
non est responsum dei. Verumtamen ego repletus sum fortitudine spiritus domini iudicio
et virtute. ut annuntiem iacob scelus suum. et israel peccatum suum. Audite haec
principes domus iacob. et iudices domus israel. qui abhominamini iudicium
et omnia recta pervertitis. Qui aedificatis syon in sanguinibus. et ierusalem in iniquitate
Principes eius in muneribus iudicabant et sacerdotes eius in mercede docebant
Et prophetae eius in pecunia divinabant. et super dominum requiescebant dicentes Numquid
non dominus in medio nostrum. Non venient super nos mala. Propter hoc causa vestri syon
quasi ager arabitur. et ierusalem quasi acervus lapidum erit. et mons templi in excelsa
ET in novissimo dierum erit mons domus c. iiii. silvarum
domini praeparatus in vertice montium. et sublimis super colles. et fluent ad
eum omnes populi. et properabunt gentes multae et dicent Venite ascendamus
ad montem domini et ad domum dei iacob. et docebit nos de viis suis. et ibimus
in semitis eius. Quia de syon egredietur lex. et verbum domini de ierusalem. Et iudica-
bit inter populos multos. et corripiet gentes fortes usque in longinquum. Et concident
gladios suos in vomeres. et hastas in ligones. Non sumet gens adversus gentem
gladium. et non discent ultra belligerare. Et sedebit vir subtus vineam
suam. et subtus ficum suam. et non erit qui exterreat. quia os domini exercituum locutum
est. Quia omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine dei sui. nos autem ambula-
illa dicit dominus bimus in nomine domini dei nostri in aeternum et ultra. In die congregabo claudicantem
dicit dominus. et eam quam eieceram colligam. et quam afflixeram. Et ponam clau-
dicantem in reliquias. et eam quae laboraverat in gentem robustam. Et regnabit
dominus super eos in monte syon. ex hoc nunc et usque in aeternum. Et tu turris gregis nebulosa
filiae syon usque ad te veniet. et veniet potestas prima regnum filiae ierusalem
Nunc quare maerore contraheris. Numquid rex non est tibi. aut consiliarius tuus periit
quia comprehendit te dolor sicut parturientem. Dole et satage filia syon quasi
parturiens. quia nunc egredieris de civitate. et habitabis in regione et venies usque
ad babilonem. ibi liberaberis ibi redimet te dominus de manu inimicorum tuorum.
Et nunc congregatae sunt super te gentes multae. quae dicunt lapidetur. et aspiciet

syon oculus noster. Ipsi autem non cognouerunt cogitaciones domini et non intellexerunt
consilium eius. Quia congregabit eos sicut fenum aree. Surge et tritura filia
syon. quia cornu tuum ponam ferreum. et vngulas tuas ponam ereas
et comminues populos multos. et interficies domino rapinas eorum et fortitudinem
Nunc vastaberis filia latronis. c. v. eorum vniuerse terre
obsidionem posuerunt super vos. in virga percucient maxillam iudicis
israel. Et tu bethleem effrata paruulus es in milibus iuda. ex te
michi egredietur. et egressus eius ab inicio a diebus eternitatis. Propter hoc dabit — qui sit dominator in israel
eos vsque ad tempus in quo parturiens pariet. et reliquie fratrum eius conuertentur
ad filios israel. et stabit et pascet in fortitudine domini in sublimitate domini — nominis
dei sui. Et conuertentur quia nunc magnificabitur vsque ad terminos terre. et erit iste pax
assirius cum venerit in terram nostram. et cum calcauerit in domibus nostris. Et
suscitabimus super eum vij. pastores. et viij. primates homines. et pascent terram
assur in gladio. et terram nemroth in lanceis eius. et liberabit ab assur
cum venerit in terram nostram. et calcauerit in finibus nostris. Et erit reliquie
iacob in medio populorum multorum quasi ros a domino. et quasi stilla super herbam
que non expectat virum. et non prestolatur filios hominum. Et erit reliquie iacob
in gentibus in medio populorum multorum quasi leo in iumentis siluarum. et quasi
catulus leonis in gregibus pecorum. Qui cum transierit et conculcauerit et ce-
perit non est qui eruat. Exaltabitur manus tua super hostes tuos. et omnes
inimici tui interibunt. Et erit in die illa dicit dominus. Auferam equos tuos de
medio tui. et disperdam quadrigas tuas. et perdam ciuitates terre tue. et
destruam omnes municiones tuas. Et auferam maleficia de manu tua. et
diuinaciones non erunt in te. et perire faciam sculptilia tua. et statuas tuas
de medio tui citam. et non adorabis vltra opera manuum tuarum. Et
euellam lucos tuos de medio tui. et conteram ciuitates tuas. et faciam
in furore et in indignacione vlcionem in omnibus gentibus que non audierunt. c. vj.
Audite que dominus loquitur. Surge contende iudicio aduersum montes
et audiant colles vocem tuam. Audiant montes iudicium domini. et
fortia fundamenta terre. quia iudicium domini cum populo suo. et cum israel
diiudicabitur. Popule meus quid feci tibi aut quid molestus fui tibi. Responde michi — no
quia eduxi te de terra egypti. et de domo seruiencium liberaui te. et misi ante
faciem tuam moysen et aaron et mariam. Popule meus memento queso quid
cogitauerit balach rex moab. et quid responderit ei balaam filius beor de
sethim vsque ad galgala vt cognosceres iusticias domini. Quid dignum — no
offeram domino. Curuabo genu deo excelso. Numquid offeram ei holocausto-
mata et vitulos anniculos. Numquid placari potest dominus in milibus arietum
aut in multis milibus hircorum pinguium. Numquid dabo primogenitum meum
pro scelere meo. fructum ventris mei pro peccato anime mee. Indicabo tibi o homo
quid sit bonum. et quid dominus querat a te. Vtique facere iudicium. et diligere
misericordiam. et sollicitum ambulare cum deo tuo. Vox domini ad ciuitatem clamat

et salus eit timentibus nomen tuum Audite tribus ⁊ quis approbavit illud
Adhuc ignis in domo impii thesauri iniquitatis ⁊ mensura minor
ire plena Numquid iustificabo stateram impiam ⁊ saccelli pondera dolosa
in quibus divites eius repleti sunt iniquitate ⁊ habitantes in ea loque-
bantur mendacium ⁊ lingua eorum fraudulenta in ore eorum Et ego ergo cepi per-
cutere te perditione super peccatis tuis Comedes ⁊ non saciaberis ⁊ humiliatio
tua in medio tui ⁊ apprehendes ⁊ non salvabis ⁊ quos salvaveris in gladio
dabo Tu seminabis ⁊ non metes tu calcabis olivam ⁊ non ungeris oleo
⁊ mustum ⁊ non bibes vinum Et custodisti precepta amri ⁊ omne opus
domus achab ⁊ ambulasti in voluptatibus eorum ut darem te in perditionem ⁊ habi-
tantes in ea in sibilum ⁊ obprobrium populi mei portabitis c. vii

Ve mihi quia factus sum sicut qui colligit in autumpno racemos vindemie
non est botrus ad comedendum precoquas ficus desideravit anima mea
Periit sanctus de terra ⁊ rectus in hominibus non est Omnes in sanguine
insidiantur vir fratrem suum venatur ad mortem Malum manuum suarum
dicunt bonum Princeps postulat ⁊ iudex in reddendo est ⁊ magnus locutus
est desiderium anime sue ⁊ conturbaverunt eam Qui optimus in eis est quasi
paliurus ⁊ qui rectus quasi spina de sepe Dies speculationis tue vi-
sitatio tua venit nunc erit vastitas eorum Nolite credere amico ⁊ nolite
confidere in duce Ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui
Quia filius contumeliam facit patri filia consurgit adversus matrem suam ⁊ nurus
contra socrum suam Inimici hominis domestici eius Ego autem ad dominum aspiciam ex-
pectabo deum salvatorem meum audiet me deus meus c. viii

Ne leteris inimica mea super me quia cecidi consurgam Cum sedero in
tenebris lux mea est dominus Iram domini portabo quoniam peccavi ei
donec iudicet causam meam ⁊ faciat iudicium meum Adducet me in
lucem videbo iusticiam eius ⁊ aspiciet inimica mea ⁊ operietur confusione
que dicit ad me ubi est dominus deus tuus Oculi mei videbunt in eam nunc erit
in conculcationem ut lutum platearum dies ut edificentur macerie tue in die illa
Longe fiet lex in die illa ⁊ usque ad te veniet assur ⁊ usque ad civitates
munitas ⁊ a civitatibus munitis usque ad flumen ⁊ ad mare de mari
⁊ ad montem de monte Et erit terra in desolationem propter habitatores suos et
propter fructum cogitationum eorum Pasce populum tuum in virga tua gregem heredi-
tatis tue habitantes solos in saltu In medio carmeli pascentur basan
⁊ galaad iuxta dies antiquos Secundum dies egressionis tue de terra egypti
ostendam ei mirabilia videbunt gentes ⁊ confundentur super omni fortitudine sua
ponent manum super os aures eorum surde erunt Lingent pulverem sicut serpens
velud reptilia terre turbabuntur de edibus suis dominum deum nostrum desiderabunt
⁊ timebunt te Quis deus similis tui qui aufers iniquitatem ⁊ transferens peccatum
reliquiarum hereditatis tue Non inmittet ultra furorem suum quoniam volens
misericordiam est Revertetur ⁊ miserebitur nostri deponet iniquitates nostras ⁊ proiciet

i pfundu maris omnia pcta nra. Dabis veritate iacob. miaz abraha
que iurasti pribus nris a diebus antiquis. Prologus Naum :-

Naum pphaz an adventu regis assiriorum qui pplm isrl
captivum in suas regiones transtulerat fuisse hebreorum tradicio
affirmat. Siquidem i fine huius libri dicitur pdicti regis adventu
idem ppha amiciae demrat. Et cum habitatoribus nunive
iona mittitur civitati pdicante ne divina ira denunciatam interitu sus
tinerent pcta eorum et impietatem prmaz expetisset. accepta di venia quod
bus se cunctis implicuerant. Quadecima meorata ppha spu scto plenus
iudiciu dei annuncians ita locutus est Deus zelans et ulciscens dns et c.
Iam decem tribus ab assyriis ducte fuerant et captivitate sub ezechia
rege iuda. sub quo etiam nunc in consolacione ppli transmigrati adversus
Nunive visio texitur. Nec erat parva consolacio tam hiis qui q iam
assiriis serviebant. quam reliquis qui sub ezechia rege iuda de tribu
iuda et beniamin ab eisdem hostibus obsidebantur ut audirent assirios
quoque et a chaldeis esse capiendos sicut in consequentibus huius libri demo
Naum qui consolator orbis interpretatur. Argumentum Cetranim
Increpat civitatem sanguinum et post eversionem illius loquitur Ecce sup
montes pedes evangelisantis et pdicantis pacem. C. i.

Onus Nunive liber visionis Naum elchesei. Deus
emulator et ulciscens dns. ulciscens dns et habens
furorem. ulciscens dns in hostes suos et irascens
ipse inimicis suis. Dns paciens et magnus fortitudine
et mundans non faciet innocentem. Dns in tempestate et tur
bine vie eius. et nebule pulvis pedum eius. Increpans
mare et exsiccans id. et omnia flumina ad desertum de
ducens. Infirmatus est basan et carmelus. et flos libani elanguit. Mon
tes commoti sunt ab eo. et colles desolati sunt. Et contremuit terra a fa
cie eius. et orbis et omnes habitantes in eo. Ante faciem indignationis eius
quis stabit. et quis resistet in ira furoris eius. Indignatio eius effusa est
ut ignis. et petre dissolute sunt ab eo. Bonus dns et confortans in
die tribulationis. et sciens sperantes in se. et in diluvio pretereunte consumma
tionem faciet loci eius. et inimicos eius persequentur tenebre. Quid cogitatis
contra dnm. Consummationem ipse faciet. Non consurget duplex tribulatio. quia sicut
spine se invicem complectuntur. sic convivium eorum pariter potancium. Consumentur
quasi stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitans contra dnm maliciam.
mente pertractans prevaricationem. Hec dicit dns. Si perfecti fuerint et ita plu
res. sic quoque attondentur et pertransibit. Afflixi te et non affligam ultra.
Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo et vincula tua dirumpam. Et
precipiet dns super te. Non seminabitur ex nomine tuo amplius. De domo
dei tui interficiam sculptile. et conflatile. Ponam sepulcrum tuum quia inhonorata
es

Ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem C. ii
Celebra iuda festivitates tuas et redde vota tua quia non
adiciet ultra ut pertranseat in te belial universus interiit Ascendit qui disper-
gat coram te. qui custodit obsidionem Contemplare viam conforta lumbos
robora virtutem valde. quia sic reddidit dominus superbiam iacob. sicut superbiam
israel. quia vastatores dissipaverunt eos et propagines eorum corruperunt Clipeus
fortium eius ignitus. viri exercitus in coccineis Igneae habenae currus
in die preparationis eius. et agitatores consopiti sunt. In itineribus conturbati
sunt. quadrigae collisae sunt in plateis Aspectus eorum quasi lampades. quasi
fulgura discurrentia Recordabitur fortium suorum. ruent in itineribus suis
velociter ascendent muros eius. et preparabitur umbraculum Portae fluviorum
apertae sunt. et templum ad solum dirutum. et miles captivus abductus est.
et ancillae eius minabuntur gementes ut columbae. murmurantes in cordibus
suis Et ninive quasi piscina aquarum aquae eius. ipsi vero fugerunt State state
et non est qui revertatur Diripite argentum. diripite aurum. et non est finis di-
vitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus Dissipata et scissa et dilacerata.
et cor tabescens. et dissolutio geniculorum. et defectio in cunctis renibus
et facies omnium sicut nigredo ollae Ubi est habitaculum leonum. et pascua ca-
tulorum leonum Ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc catulus leonis. et
non est qui exterreat Leo cepit sufficienter catulis suis. et necavit leenis
suis. et implevit preda speluncas suas. et cubile suum rapina Ecce
ad te dicit dominus exercituum. et succendam usque ad fumum quadrigas tuas. et
leunculos tuos comedet gladius. Et exterminabo de terra predam tuam. et
non audietur ultra vox nunciorum tuorum C. iii.
Ve civitas sanguinum. universa mendacii. dilaceratione plena non rece-
det a te rapina Vox flagelli et vox impetus rotae. et equi frementis.
et quadrigae ferventis. et equitis ascendentis et micantis gladii. et
fulgurantis hastae. et multitudinis interfectae. et gravis ruinae. nec est
finis cadaverum Et corruent in corporibus suis propter multitudinem fornica-
tionum meretricis speciosae et gratae. et habentis maleficia que vendidit gentes
in fornicationibus suis. et familias in maleficiis suis Ecce ego ad te
dicit dominus exercituum. et revelabo pudenda tua in facie tua. et ostendam
gentibus nuditatem tuam. et regnis ignominiam tuam. Et proiciam super te abho-
minationes. et contumeliis te afficiam. Et ponam te in exemplum. et erit
omnis qui viderit te. resiliet a te. et dicet vastata est ninive Quis
commovebit super te caput. unde queram consolatorem tibi Numquid melior es
quam alexandria populorum. que habitat in fluminibus Aque in circuitu eius
Cuius divitiae mare. aquae muri eius. Ethiopia fortitudo eius. et
egiptus et non est finis Affrica et libies in auxilio eius fuerunt. sed
et ipsa in transmigrationem ducta est in captivitatem Parvuli eius elisi sunt
in capite omnium viarum Et super inclitos eius miserunt sortem. et omnes

optimates omnes consumpti sunt in compedibus Et tu ergo inebriaberis et eris
despecta Et tu queres auxilium ab inimico Omnes munitiones tue sicut
ficus cum grossis suis si concusse fuerint cadent in os comedentis Ecce
populus tuus mulieres in medio tui inimicis tuis ad apertionem pandentur
porte terre tue devorabit ignis vectes tuos Aquam propter obsidionem
hauri tibi extrue munitiones tuas intra in lutum et calca subigens
tene laterem ibi comedet te ignis peribis gladio devorabit te ut
bruchus Congregare ut bruchus multiplicare ut locusta Plures fecisti
negotiationes tuas quam stelle sunt celi Bruchus expansus est et avolavit
Custodes tui quasi locuste et parvuli tui quasi locuste locustarum que
consident in sepibus in die frigoris Sol ortus est et avolaverunt et non est cognitus
locus earum ubi fuerint Dormitaverunt pastores tui rex Assur sepeli-
entur principes tui Latitavit populus tuus in montibus et non est qui congreget
Non est obscura contritio tua pessima est plaga tua Omnes qui audierunt
auditionem tuam compresserunt manum super te quia super quem non transivit malitia tua semper

Prologus in abacuk prophetam

Abacuc propheta amplexator
quod vel ex eo quod amabilis domino fuit vocatur amplexator vel quod
in certamen cum deo congreditur amplexantis id est luctantis sortitur
vocabulum Nullus tam audaci voce ausus est dominum ad di-
sceptationem iustitie provocare cur in rebus humanis et mundi istius tanta
rerum esset iniquitas Hic in primo volumine sui describit dyabolum cum
membris suis In fine vero pronunciat adventum passionis christi domini salva-
toris Nam de quo alio quam de christi adventu qui futurus erat intel-
ligunt dicentes Et respondit dominus et dixit ad me Scribe visum innuens apte
ut assequatur qui legit ea quia adhuc visio ad tempus et orietur in
fine et non in vacuum Si tardaverit sustine eum quia veniens veniet et
non morabitur De passione autem in cantico tuo inquit Domine audi-
vi auditionem tuam et timui Consideravi opera tua et expavi Domine hic est
inquit proprie tota nove ac repentine salutis hominum ineffabilis annunciatio
In medio duorum animalium cognosceris Quid est inquit nisi aut duorum testamentorum
aut in medio duorum latronum aut in medio moysi et helie cum illo
in monte sermocinantium Dum appropinquaverint anni cognosceris in adven-
tu temporis ostenderis Quid est inquit nisi quando plenitudo temporis venit dei filius in vi-
sibilibus invisibilis apparuit Quod autem dixit Cornua in manibus eius quid
est nisi trophaeum crucis Notabilem autem salvatoris hic propheta protulit
dicens Ego autem in domino exultabo gaudebo in deo ihesu meo quod est
nobis amicum et dulce nominare et predicare

Argumentum

Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit
gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat Operuit
celos gloria eius Et laudis eius plena est terra Splendor eius ut
lux erit cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius

prologus in abacuk prophetam

argumentum

Alius prologus

Quatuor prophete in xii prophetarum volumine sunt e quibus certi in principio tempora i. predicationis titulum habent Naum abacuc et malachias. Porro zacharias in medio. et circa finem duos huiusmodi ponit titulos. De quibus unus est. Omnis verbi domini in terra adrac et damasci requies eius. Alter in fine. Omnis verbi domini super israel. De Naum vero omnibus tempus iam liber editus est. De zacharia et malachia sicut vita comes fuit differetur. Nunc abacuc hebraice in manibus. Cum vel ex eo quod amabilis domino est vocatur amplexans. vel quod in certamine et luctam. et ut ita dicam amplexum cum deo contendit amplexatur. i. luctatus fortitus est nomine. Nullus enim tam audaci voce ausus est deum ad disceptationem iustitie provocare. et dicere ei. Cur in rebus humanis et mundi ista pompa tanta rerum versatur iniquitas. Usquequo domine clamabo et non exaudies. vociferabor ad te vim paciens et non saluabis. Et tacuit ostendisti iniquitatem et laborem videre. Lacerata est lex et non prevenit usque ad finem iudicium. Quia impius prevalet adversus iustum. ideo egreditur ad iudicium perversum. Unde quod temeraria vox sit. et quodammodo blasphematis creatorem suum ad iudicium provocare. et vas fragile adversus figulum. cur tale vel tale factum sit disputare. Necnon et hoc est animadvertendum quod assumptio vel pondus que greca iam esse dicimus prophete visio est. et adversum motam eorum prophetum intelligit quod videt. nec ut amens loquitur. nec more insanientium feminarum dat sine mente sonum. Unde et apostolus iubet. Et prophetantibus aliis alii fuerint revelati. taceat qui prius loquebatur. Et statim subiungit Non est enim dissensionis deus sed pacis. Ex quo intelligitur cum quibus ex voluntate tacitet. et aliis locum det ad loquendum posse et loqui et tacere cum velit. Cum autem ecstasi i. invitus loquitur. nec tacere nec loqui in sua potestate habet. Illud quoque discite quod semel ammonere volet exigitur. ut qui gradus quosdam et scalas ad altiora intenditis historiam et interpretationem prophetiam esse contra babilonem et nabuchodonosor regem chaldeorum. Ut quo per prophetam Naum que abacuc scripserit vaticinium habent contra niniven et assirios qui captivaverunt x tribus que vocatur israel. ita abacuc prophetiam habet adversus babilonem et nabuchodonosor a quibus iudea et ierusalem templum quoque subversa sunt. Et ut sciebas eo tempore fuisse abacuc. quo iam due tribus que vocabatur iuda ducte fuerant in captivitatem. Daniel docere te potuit. ad quem in lacum leonum abacuc cum prandio mittitur. Quamquam apud hebreos hec ipsa non legatur historia. Legitur sive quibus recipit septuaginta illam sive non recipit. utrumque pro nobis est. Aut enim recipit. et iam perfectam rerum liber abacuc texit. Aut non recipit et qui propheta stabit que vetera conquestus sit contra in xxi leguntur causa adversus deum propheta. cur nabuchodonosor templum vastet et iudeam. cur ierusalem quodammodo verbis domini destruatur. Et usque clamet prelibus et non audiat. vociferetur ad dominum oppressus a chaldeis et non salvetur. Certe etiam vero propheta vel prophetis ex cuius persona loquitur adhuc vivit

et huiusque perducta sit ut iniquitate hostium et finem videt laboris
Cur iniusticia preualet aduersus iustum. Et hec dicit premens angustia
nesciens aurum in igne conflari. et tres pueros de camino probatos
exire quem inflammauerat. Et hoc generaliter accipe pessima
Et ex persona humane ignorancie loquitur uti querula voce. et
plena doloris erumpat dicens. Quare respicis contemptores et taces
conculcante impio iustiorem se. Hec autem loquitur nesciens iudicia dei
inuestigabilia. et profundum diuiciarum sapiencie et sciencie eius. quia non
ita videt deus ut videt homo. quia tantum presencia respiciat. deus futura et
eterna considerat. Et quo si egrotus et estuans febribus aquam frigidam
postulet. et dicat ad medicum domine pater. tristor exaudi. vsquequo
medice clamabo et non exaudies. Et audiet ei sapientissimus et
clementissimus medicus. Ideo quod tibi dicam quod postulas dare non
misereor modo. quia maior ista crudelitas. et voluntas que te petit.
Ita et dominus in sceptris clemencie sue ponderat atque mensurat. mundo
non exaudit clamantem ut eum perdat. et magis prouocet ad rogandum
et qui igne extortum iustiorem et puriorem faciat. Quod intelligens apostolus
erit id quod in manu conscriptum est adnouerit. Aporiamur sed non destituimur
et eruditiuus deum in omni tempore. Et scit quia qui perseuerauerit vsque in finem
hic saluus erit. Et gloriatur in labore et dolore. Et cum ieremia
ait. Tribulacionem et miseriam inuocabo. Ut quo alius inuocat deum. sic
strenuus vir et bellator inuictus ad exercendum se et probandum tribulacionem et miseriam venire desiderat.

O[nus] quod vidit abacuk propheta. Vsquequo domine
clamabo et non exaudies. vociferabor ad
te vim paciens et non saluabis. Quare ostendisti
mihi iniquitatem et laborem videre predam et iniusticiam
contra me. Quare respicis contemptores et taces
conculcante impio iustiorem se. Et facies homines
quasi pisces maris. et quasi reptilia non habencia
ducem. Et factum est iudicium et contradiccio potencior
propter hoc lacerata est lex. et non peruenit vsque
ad finem iudicium. quia impius preualet aduersus iustum. propterea egredietur
iudicium peruersum. Aspicite in gentibus et videte et admiramini et obstupescite. quia opus factum est in diebus vestris quod nemo credet cum enarrabitur. Quia ecce ego suscitabo chaldeos gentem amaram et velocem
ambulantem super latitudinem terre ut possideat tabernacula non sua.
Horribilis et terribilis est. ex semetipsa iudicium et onus eius egredietur. Leuiores pardis equi eius. et velociores lupis vespertinis
et diffundentur equites eius. Equites namque eius de longe venient. volabunt quasi aquila festinans ad comedendum. Omnes ad predam

veniet facies eorum ventus urens Et congregabit quasi arenam captivitatem
et ipse de regibus triumphabit et tyranni ridiculi eius erunt ipse super
omnem munitionem ridebit et comportabit aggerem et capiet eam Tunc
mutabitur spiritus et pertransibit et corruet hec est fortitudo eius dei sui
Numquid non tu a principio domine deus meus sancte meus et non moriemur Domine
in iudicium posuisti eum et fortem ut corriperes fundasti eum Mundi
sunt oculi tui ne videas malum et respicere ad iniquitatem non poteris
Quare non respicis super iniqua agentes et taces devorante impio
iustiorem se Et facies homines quasi pisces maris et quasi reptile non
habens principem Totum in hamo sublevavit Traxit illud in sagena
sua et congregavit in rete suum super hoc letabitur et exultabit
Propterea immolabit sagene sue et sacrificabit reti suo
quia in ipsis incrassata est pars eius et cibus eius electus propter hoc
ergo expandit sagenam suam et semper interficere gentes non parcet

Super custodiam meam stabo et figam gradum super · c · ii
munitionem et contemplabor ut videam quid dicatur mihi et quid respondeam
ad arguentem me Et respondit mihi dominus et dixit Scribe visum et
explana eum super tabulas ut percurrat qui legerit eum quia adhuc
visus procul et apparebit in finem et non mentietur si moram fecerit ex-
specta illum quia veniens veniet et non tardabit Ecce qui incredulus
est non erit recta anima eius in semetipso iustus autem in fide sua vivet
Et quomodo vinum potantem decipit sic erit vir superbus et non decorabitur
Qui dilatavit quasi infernus animam suam et ipse quasi mors non ad-
impletur Et congregabit ad se omnes gentes et coacervabit ad se omnes
populos Numquid non omnes isti super eum parabolam sument et loquelam
enigmatum eius Et dicetur Ve ei qui multiplicat non sua usquequo
aggravat contra se lutum densum Numquid non repente consurgent qui mordeant
te et suscitabuntur lacerantes te Et eris in rapinam eis Quia tu spo-
liasti gentes multas spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis
propter sanguinem hominis et iniquitatem terre civitatis et omnium habitantium
in ea Ve qui congregat avaritiam malam domui sue ut sit in excelso
nidus eius et liberari se putat de manu mali Cogitasti confusionem
domui tue concidisti populos multos et peccavit anima tua Quia lapis
de pariete clamabit et lignum quod inter iuncturas edificiorum est respondebit
Ve qui edificat civitatem in sanguinibus et preparat urbem in iniquitate
Numquid non hec a domino sunt exercituum Laborabunt enim populi in multo
igni et gentes in vacuum deficient quia replebitur terra ut cognoscat gloriam
dei quasi aque operientes mare Ve qui potum dat amico suo mittens
fel suum et inebrians ut aspiciat nuditatem eius Repletus es ignominia
pro gloria bibe tu quoque et consopire Circumdabit te calix dextere domini
et vomitus ignominie super gloriam tuam Quia iniquitas libani operiet te

et vastitas aialiu deterrebit eos De sanguinibz homi z iniqtate tre
z ciuitat' et omi hitantiu in ea. Quid pdest sculptile qr sculpsit
illud fictor suus gflatile z imaginē flaz. Qa sperauit in figmento
fictor eius ut faceret simulacra multa Ve qui dicit ligo expergiscere
surge lapidi taceti. nuqd ipe docere poterit Ecce iste coopt' e auro
z argento. z omis sps no e in visceribz eius Dns at i templo sco
suo. sileat afacie eius omnis terra c iii

Omine audiui auditu tuu z timui Dne opa tuu i medio
annoz viuifica illud In medio annoz notu facies. cu iratus fueris
mie recordabis Ds ab austro veniet. z scus de monte
pharan Operuit celos gla eius z laudis eius plena e tra Splendor
eius ut lux erit. cornua i manibz eius Ibi abscondita e fortitudo eius
an faciem eius ibit mors Egredietur dyabls an pedes eius. Stetit et
mensus e traz Aspexit z dissoluit gentes. z contriti sunt montes seli. Incuruati montes
sunt colles mundi ab itineribz eternitatis eius Pro iniquitate vidi
tentoria ethiopie. turbabuntur pelles tre madian Nuqd in flumibz
es dne. aut i flumibz furor tuus. aut i mari indignacio tua Qui ascen
des sr equos tuos. z quadrige tue saluacio Suscitans suscitabis
arcu tuu. iuramenta tribubz que locutus es Fluuios scindes
tre viderunt z doluerunt montes. gurges aquaz transijt Dedit abyssus
voce sua altitudo manus suas leuauit Sol z luna steterunt in habita
culo suo i luce sagittaz tuaz ibunt i splendore fulgurantis ha
ste tue In fremitu conculcabis traz. i furore obstupefacies gentes
Egressus es in salute ppli tui. i salutem cu xpo tuo Percussisti
caput de domo impij. denudasti fundamentu vsq ad collum Semper
Maledixisti sceptris eius. capiti bellatoz eius venientibz vt tur
bo ad dispgendum me. Exultacio eoz sic eius qui deuorat paupem
i abscondito Viam fecisti in mari equis tuis. i luto aquaz multaz
Audiui z conturbatus e venter meus. a voce contremuerunt labia mea Ingre
diatur putredo i ossibz meis. z subter me scateat Vt requiescam in
die tribulacionis. ut ascendam ad pplm accinctum nrm. Ficus enim no
florebit z no erit germen in vineis Mentietur opus oliue z arua
no afferent cibu Abscidetur de ouili pecus z no erit armentu i pre
sepibz Ego at in dno gaudebo. z exultabo i deo ihu meo.
Deus dns fortitudo mea. z ponet pedes meos qsi ceruoz Et sup
excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem

Tradunt hebrei cuiusqz pphe pr Prologus in sophoniam prophetam
aut auus ponatur i titulo. ipos qz pphetas fuisse Vn z amos
omnibus de xii pphis. qui dixit No su ppha nec filius
pphe. sz pastor capraz vellicans sicomoros. patrem i titlo
non no habz Hoc si veru e sophonias ppha qui nomine est ita.

prologus in sophoniam

Dicatur prophetia et glosa maiorum suorum stirpe generatus est. Et sub iosia rege
iuda prophetauit. Habuit enim patrem chusi. auum godoliam. proauum
amasiam. atauum ezechiam. Et talem quadrigam ipse verus extremus
auriga compleuit. Nomen sophonie alii speculam alii archanum domini transtu
lerunt. Siue igitur specula siue absconditum domini interpretatur: utrumque prophe
te conuenit. Dicit enim ad ezechiel. Fili hominis speculatorem te posui domui
israel. Iste quoque propheta qui erat in specula et in sublimibus constitutus. et no
uerat iusticiam domini filius erat chusi quod interpretatur humilitatis. Habebat quoque
auum godoliam qui dicitur magnitudo domini. Et proauum amasiam quod in ipse vertitur
in sermonem domini. Et atauum ezechiam qui sonat fortitudo domini. De forti
tudine itaque domini nata est sermo domini. et de sermone domini nata est magnitudo
domini. et de magnitudine domini nata est humilitas. Ut tu veniret aliquis ad
perfectum dicat. Ego non sum dignus vocari apostolus. Et illud in psalmis. Domine
non est exaltatum cor meum neque elati sunt oculi mei. Iosiam regem iude
cum tribus sophonias prophetasse inuenimus. Qui pre omnibus regibus pla
cuisse historia quarti libri regum et secundi paralipomenon demonstrat. Iosias si
mulacra que pater suus amon vel auus manasses in templo dei collocauerat
deiecta comminuisse narratur. in quibus etiam preter eum a moyse statu
tum errore inductus populus superstitionem ydolorum admiserat. idem iusto
diffuse pascha et in missa temporibus multis solum fecit celebrasse. Ideo dei
per prophetas temporibus mediatum regem quod precium erat conde... gentibus eo
rum de expressis affuturum iudicium. populo vero israel salutem et ciuitati
ierusalem restauratam. Tunc temporibus ... textu lectionibus demittauit

Sophonias speculator et archanorum domini **Argumentum**

cognitor audit clamorem a porta piscium. et eiulatum a secunda
et contritionem a collibus. Indicat quoque ululatum habitatoribus pile
quia conticuit omnis populus chanaan. Disperierunt uniuersi qui inuoluti erant
argento.

c. i.

Verbum domini quod factum est
ad sophoniam filium chusi filii godolie. filii
amasie filii ezechie. in diebus iosie filii amon
regis iuda. Congregans congregabo omnia a facie terre dicit
dominus. Congregans hominem et pecus. congregans vola
tilia celi et pisces maris. et ruine impiorum erunt
et disperdam homines a facie terre dicit dominus. Et
extendam manum meam super iudam. et super omnes habitatores
ierusalem. et disperdam de loco hoc reliquias baal. et
nomina edituorum cum sacerdotibus. et eos qui adorant super tecta miliciam
celi. et adorant et iurant in domino. et iurant in melchom. et qui auertuntur
de post tergum domini. et qui non quesierunt dominum nec inuestigauerunt eum. Silete
a facie domini dei. quia iuxta est dies domini. quia preparauit dominus hostiam. sancti
ficauit vocatos suos. Et erit in die hostie domini. visitabo super

principes & sup filios regis & sup omnes qui induti sunt veste peregrina
et visitabo sup omnem qui arrogans ingreditur sup limen in die illa
qui complent domum dni dei sui iniquitate et dolo Et erit in die illa
dicit dns vox clamoris a porta piscium & ululatus a secunda & contritio
magna a collibus Ululate habitatores pile. conticuit omnis populus cha-
naan disperierunt omnes involuti argento Et erit in tempore illo scruta-
bor ierlm in lucernis & visitabo sup viros defixos in fecibus suis qui
dicunt in cordibus suis Non faciet bonum dns & non faciet male.
Et erit fortitudo eorum in direptionem & domus eorum in desertum Et edifica-
bunt domos & non habitabunt & plantabunt vineas & non bibent vinum
earum Iuxta est dies dni magnus iuxta & velox nimis Vox diei
dni amara tribulabitur ibi fortis Dies illa dies ire dies tribula-
tionis & angustie dies calamitatis & miserie dies tenebrarum et
caliginis dies nebule & turbinis dies tube & clangoris sup civitates
munitas & sup angulos excelsos & tribulabo homines & ambulabunt
ut ceci quia dno peccaverunt Et effundetur sanguis eorum sicut humus & corpora
eorum sicut stercora Sed & argentum eorum & aurum eorum non poterit eos liberare
In igne zeli eius devorabitur omnis c ii in die ire dni
terra quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram
Convenite & congregamini gens non amabilis priusquam pariat iussio quasi
pulverem transeuntem diem antequam veniat sup vos ira furoris dni Querite
dnm omnes mansueti terre qui iudicium eius estis operati Querite iustum
querite mansuetum si quomodo abscondamini in die furoris dni Quia gaza
destructa erit & ascalon in desertum azotum in meridie eicient & acca-
ron eradicabitur Ve qui habitatis funiculum maris gens perditorum verbum
dni sup vos chanaan terra philistinorum & disperdam te ita ut non sit
inhabitator Et erit funiculus maris requies pastorum & caule pecorum
et erit funiculus eius qui remanserit de domo iuda ibi pascentur in
domibus ascalonis ad vesperum requiescent quia visitabit eos dns deus
eorum & avertet captivitatem eorum Audivi opprobrium moab & blasphe-
mias filiorum amon quas exprobraverunt populo meo & magnificati sunt sup
terminos eorum Propterea vivo ego dicit dns exercituum deus israel Quia
moab ut sodoma erit & filii amon quasi gomorra Siccitas spinarum
& acervi salis in desertum usque in eternum Reliquie populi mei diripient eos &
residui gentis mee possidebunt eos Hoc eis eveniet pro superbia sua
quia blasphemaverunt & magnificati sunt sup populum dni exercituum Horri-
bilis dns sup eos & attenuabit omnes deos terre & adorabunt eum
vir de loco suo omnes insule gentium Sed & vos ethiopes interfecti
gladio meo eritis Et extendet manum suam sup aquilonem & perdet assur
& ponet speciosam in solitudinem & in invium & quasi desertum Et accu-
babunt in medio eius omnes greges omnes bestie gentium & onocrotalus

et hericius in liminibus eius morabitur vox cantantis in fenestra et corvus
in superliminari quoniam attenuabo robur eius Haec est civitas gloriosa habitans
in confidentia que dicebat in corde suo ego et extra me non est alia amplius
quomodo facta est in desertum cubile bestie omnis qui transit per eam sibilabit
Ve provocatrix et redempta c iii et movebit manum suam
civitas columba non audivit vocem et non suscepit disciplinam
in domino non est confisa ad deum suum non appropinquavit principes eius
in medio eius quasi leones rugientes iudices eius lupi vespere non
relinquebant in mane prophete eius vesani viri infideles sacerdotes
eius polluerunt sanctum iniuste egerunt contra legem Dominus iustus in medio
eius non faciet iniquitatem mane mane iudicium suum dabit in luce
et non abscondetur nescivit autem iniquus confusionem Disperdidi gentes et
dissipati sunt anguli earum desertas feci vias eorum dum non est qui
transeat desolate sunt civitates eorum non remanente viro nec ullo
habitatore Dixi Attamen timebis me suscipies disciplinam et non
peribit habitaculum eius propter omnia in quibus visitavi eam Verumtamen
diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas Quapropter
expecta me dicit dominus in die resurrectionis mee in futurum quia iudicium
meum ut congregem gentes et colligam regna Et effundam super eos
indignationem meam omnem iram furoris mei In igne enim zeli mei de-
vorabitur omnis terra quia tunc reddam populis labium electum ut invocent
omnes in nomine domini et serviant ei humero uno Ultra flumina ethi-
opie inde supplices mei filii dispersorum meorum deferent munus mihi
In die illa non confunderis super omnibus adinventionibus tuis quibus pre-
varicata es in me Quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbie
tue et non adicies exaltari amplius in monte sancto meo Et derelinquam
in medio tui populum pauperem et egenum et sperabunt in nomine domini
reliquie israel Non facient iniquitatem nec loquentur mendacium et non inve-
nietur in ore eorum lingua dolosa quoniam ipsi pascentur et accubabunt et non
erit qui exterreat Hec dicit dominus Lauda filia syon iubila israel le-
tare et exulta in omni corde filia ierusalem Abstulit dominus iudicium
tuum avertit inimicos tuos Rex israel dominus in medio tui non timebis
malum ultra In die illa dicetur ierusalem noli timere syon non dissol-
vantur manus tue Dominus deus tuus in medio tui fortis ipse salvabit
Gaudebit super te in leticia silebit in dilectione tua exultabit super te
in laude Nugas qui a lege recesserant congregabo quia ex te erant
ut non ultra habeas super eis obprobrium Ecce ego interficiam omnes
qui afflixerunt te in tempore illo et salvabo claudicantem et eam que
eiecta erat congregabo Et ponam eos in laudem et in nomen in omni terra
confusionis eorum in tempore illo quo adducam vos et in tempore quo congregabo vos
Dabo enim vos in nomen et in laudem omnibus populis terre cum convertero

captiuitate vram coram oculis dicit dominus

Prologus

Ieremias ppheta ob cuius peruicaciam sedechie regis. Ut in historia
libri scdi paralippo. on. dicitur qui fidem promissam nabuchodo.
regi chaldeorum non seruauerat ppl'm isrl refert cum mecorato rege
isrl expugnata ihrlm captiuum babiloniam fuisse productum. Ex cui
incorato pplus in ultis tpibus ydolis seruiendo etiam effusione san-
guinis innocentum se exint impiasse volens deus guatord vindicare eis
ppli ob tantas incoratas penitus decreuit lxx annorum captiuitate
eundem ppl'm in terra chaldeorum constituit sustiere hac ratione ut co-
pleto numero annorum. nouus pplus a incoratis penitus immunis ad
renouatorem isrl proueniret. Sexagesimo itaque anno et scdo chaldeorum
subuersio cum adhuc octo anni ad reginaldum restabant. Sed etiam
vi visio danielis ondit. propter tantum sacrilegium. quod in eadem visione continet
fuisse extructum. Darius qui medis imperabat ut septima visio da-
niel ondit incorato regno successit. cum primo anno regni. ut
decima visio daniel ondit. supputatis annis videbat appropinquare tempus
reuersionis. quod per ieremiam fuerat promissa orabat tam pro se quam pro pplo. eadem
promissionem adeo postulabat impleri. Cui per gabrielem angelum in
eadem visione iuxta preces eius promissa esse completa deus edixit
Nam moriente supradicto rege medorum et succedente in regno cyro
rege persarum promissione dei completa per eundem regem ppl'm isrl in ihrlm
reductum historia lib. scdi paralippo. on. et initium esdre confirmat
Cuius a pplo isrl et a senioribus templum dei edificari cepisset. mor-
tuo cyro rege. at regnante dario rege persarum qui incorato
cyro successerat vicine gentes ciuitatis ihrlm ut isde esdras refert
restauracionem templi et ciuitatis impedire ceperunt. Qua ratione deuictus
pplus isrl restauracionem supradicti templi diu distulit. necdum impletam pro-
missionem concessam esse credebat. propter quod in scdo anno regis incorati
darii regis persarum aggeus ppheta adeo missus ad zorobabel qui
de tribu iuda erat. cui potestatem regis susceptiuam erat. et ihesu filium
iosedech summum sacerdotem ammonet ut credant completo numero annorum
tempus restauracionis ihrlm aduenisse. Hoc etiam addito ne incre-
dulitate ppli vellet mutari. De quo dixit deus per eum. pplus hic
dicit Nondum venit tempus ut edificetur domus dei. Omnia at que
textum huius pphie continetur. reuersionem ppli. edificacionem templi
renouacionem ciuitatis. obseruantia sacerdotalem. et initium regnorum
gentiumque exterarum significant. Argumentum

Aggeus festinus et letus. qui seminauit in lacrimis ut in
gaudio meteret. destructum templum edificat. dominumque precem
induxit loquentem Adhuc vnum modicumque et ego commouebo
celum et terram et mare et aridam. et mouebo omnes gentes et veniet desideratus
cunctis gentibus

In anno secundo darii regis in mense vi° in una
die mensis. factum est verbum domini in manu aggei prophete ad zoroba-
bel filium salathiel ducem iuda. et ad ihesum filium iosedech
sacerdotem magnum dicens Hec dicit dominus exercituum dicens
Populus iste dicit Nondum venit tempus domus domini edificande.
Et factum est verbum domini in manu aggei prophete dicens Numquid
tempus vobis est ut habitetis in domibus laqueatis. et domus ista
deserta Et nunc hec dicit dominus exercituum Ponite corda
vestra super vias vestras Seminastis multum et intulistis parum
Comedistis et non estis saciati. bibistis et non estis inebriati
Operuistis vos et non estis calefacti. et qui mercedes congregat
misit eas in sacculum pertusum Hec dicit dominus exercituum Ponite
corda vestra super vias vestras ascendite in montem portate
ligna et edificate domum et acceptabilis michi fiet et glorificabor
dicit dominus Respexistis ad amplius et ecce factum est minus
et intulistis in domum et exsufflavi illud Quam ob causam dicit dominus
exercituum Quia domus mea deserta est. et vos festinatis unusquisque in domum
suam. propter hoc super vos prohibiti sunt celi ne darent rorem. et terra prohibita
est ne daret germen suum Et vocavi siccitatem super terram. et super montes et
super triticum et super vinum et super oleum. et quecumque profert humus. et super
homines et super iumenta. et super omnem laborem manuum Et audivit zoro-
babel filius salathiel. et ihesus filius iosedech sacerdos magnus. et
omnes reliquie populi vocem dei sui et verba aggei prophete sicut misit eum
dominus deus eorum ad eos Et timuit omnis populus a facie domini Et dixit
aggeus nuncius domini de nunciis domini populo dicens Ego vobiscum dicit
dominus Et suscitavit dominus spiritum zorobabel filii salatiel ducis iuda
et spiritum ihesu filii iosedech sacerdotis magni. et spiritum reliquorum de omni
populo. et ingressi sunt et faciebant opus in domo domini exercituum dei sui

In die xxiiii mensis. in sexto mense. in anno secundo darii regis. c. ii
in septimo mense xxi mensis. factum est verbum domini in manu aggei prophete
dicens Loquere ad zorobabel filium salatiel ducem iuda et ad ihesum
filium iosedech sacerdotem magnum et ad reliquos populi dicens Quis in vobis
est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima Et quid vos videtis
hanc nunc Numquid non ita est quasi non sit in oculis vestris Et nunc confortare
zorobabel dicit dominus Et confortare ihesu fili iosedech sacerdos magne
et confortare omnis populus terre dicit dominus exercituum. et facite quoniam ego vobiscum
sum dicit dominus exercituum Verbum quod pepigi vobiscum cum egrederemini de terra
egipti. et spiritus meus erit in medio vestrum. nolite timere. quia hec dicit dominus
exercituum Adhuc unum modicum est. et ego movebo celum et terram et mare
et aridam. et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus
et implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum Meum est argentum et

meum est aurum dicit dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissime plus quam prime dicit dominus exercituum. et in loco isto dabo pacem dicit dominus exercituum. In XX et IIII noni mensis in anno secundo darii regis factum est verbum domini ad aggeum prophetam dicens. Hec dicit dominus deus exercituum. Interroga sacerdotes legem dicens. Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui et tetigerit de summitate eius panem aut pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem cibum numquid sanctificabitur. Respondentes autem sacerdotes dixerunt. Non. Et dixit aggeus. Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus hiis numquid contaminabitur. Et responderunt sacerdotes et dixerunt. Contaminabitur. Et respondit aggeus et dixit. Sic populus iste et sic gens ista ante faciem meam dicit dominus. et sic omne opus manuum eorum. et omnia que obtulerunt ibi contaminata erunt. Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra antequam poneretur lapis super lapidem in templo domini. cum accederetis ad acervum viginti modiorum et fierent decem. intraretis ad torcular ut exprimeretis L lagenas et fiebant XX. Percussi vos vento urente et aurugine et grandine omnia opera manuum vestrarum. et non fuit in vobis qui reverteretur ad me dicit dominus. Ponite corda vestra ex die ista et in futurum a die XX et quarta noni mensis a die qua fundamenta iacta sunt templi domini ponite super cor vestrum. Numquid iam semen in germine est. et adhuc vinea et ficus et malogranatum et lignum olive non floruit. Ex die ista benedicam. Et factum est verbum domini ad aggeum secundo XX et IIII mensis dicens. Loquere ad zorobabel ducem iuda dicens. Ego movebo celum pariter et terram et subvertam solium regnorum et conteram fortitudinem regni gentium. et subvertam quadrigam et ascensorem eius. et descendent equi et ascensores eorum. vir in gladio fratris sui. In die illa dicit dominus exercituum assumam te zorobabel fili salathiel serve meus et ponam te ut signaculum. quia te elegi dicit dominus deus exercituum. Prologus zacharie prophete

Anno secundo darii regis medorum aggeus et zacharias prophetasse lectores eorumdem declarant. Ex hac de causa aggeus zacharie in ordine prophetarum prelatus videtur quod cum duobus mensibus ante predicte lectores ondunt in cythia (?) prophetasse invenitur ad restaurationem etiam templi precepto domini populum incitasse. Esdras refert dicens. In secundo anno darii regis prophetaverunt aggeus et zacharias filius abdo prophete super iudeos qui erant in iudea et in ierusalem. Sed iste tunc surrexerunt zorobabel filius salathiel et ihesus filius iosedech et principes eius. et inchoaverunt edificare domum dei que est in ierusalem. Cumque tunc adessent prophete exhortatione sua adiuverunt eos. Nam et populum israel ab imitatione patrum suorum deletorum pro sua contumacia inde propheta incipiens revocat verbis. Lectione (?) apprehensa visa est. Vidi noctem. et ecce vir ascendens super equum rubeum. ascendentem et stantem in medio mirteti umbrosi. Cuius visionem hic solutus est. Vir ascendens

prolog zacharie prophete

super equum rubeum. licet angelus intelligatur. tamen propter colorem equi quem ascen-
derat visus est. vindictam sanguinis in eos ceteros sibi confundare. qui populum
israel in captivitatem redigerant Nam et ysaias propheta per ruborem vesti-
mentorum inter ceteros vindictam cum sanguine a deo confundendam demonstrans
hiis verbis usus est dicens Quis est iste qui venit de edom rubor ve-
stimentorum eius ex. re. Stantem vero in medio mirteta umbrosi. quod di-
xit leticiam populi affuturam Per mirtetam significationem voluit significare
vel designare. Quia legimus moyses in libro leuitico cum faceret mencionem
ait Accipietis primo die fructum ligni speciosi. ut leticiam populi per
bene olentium lignorum umbraculum demonstraret. Sed hanc visionem que
liberationem populi et vindictam de adversariis futuram demonstrat. ob hoc no-
cti propheta se vidisse meditavit Quia populum israel in prima liberatione de
terra egypti nocte discessisse constabat Quia exemplum prioris populus
aliquam partem in se retinere videbat Liberatio eorum ac reditus ca-
ptivitatis de terra chaldeorum per noctem prophete revelata est. Argu-
Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia indutum mentum
Ihesum vestibus sordidis. et lapidem oculorum septem. candelabrum
quoque aureum cum totidem lucernis quot oculis. duas quoque olivas a
sinistris lapidibus cernit et a dextris. Et post equos rufos et varios et
albos et dissipatas quadrigas effraym et equum ad ierusalem vaticinatur
et predicit sedentem super pullum asine subiugalis. Jn Zacharye

In mense octavo in anno secundo darii factum est verbum domini ad
zachariam filium barachie filium addo prophetam dicens
Iratus est dominus super patres vestros iracundia magna Et di-
ces ad eos Hec dicit dominus exercituum Convertimini ad me
ait dominus exercituum. et convertar ad vos dicit dominus exercituum
Ne sitis sicut patres vestri ad quos clamabant prophete priores dicentes
Hec dicit dominus exercituum Convertimini de viis vestris malis
et cogitationibus vestris pessimis Et non audierunt neque atten-
derunt ad me dicit dominus exercituum Patres vestri ubi sunt
et prophete numquid in sempiternum vivent Verumtamen verba mea et
legitima mea que mandavi servis meis prophetis numquid non com-
prehenderunt patres vestros et conversi sunt et dixerunt Sicut cogitavit
dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras et secundum adinventiones
nostras fecit nobis In die xxiiii. xi mensis sabath in anno
secundo darii regis factum est verbum domini ad zachariam filium bara-
chie filii addo prophetam dicens Vidi per noctem et ecce vir ascendens super
equum rufum et ipse stabat inter mirteta que erant in profundo et post eum
equi rufi. varii et albi et dixi Quid sunt isti domine mi Et dixit ad me
angelus qui loquebatur in me Ego ostendam tibi quid sint hec Et respondit vir
qui stabat inter mirteta et dixit Isti sunt quos misit dominus ut perambulent

Liber zacharie prophete incipit capitulum primum

i februarii

terram. Et viderunt angelum domini qui stabat inter myrteta et dixerunt
Perambulavimus terram et ecce omnis terra habitatur et quiescit. Et respondit
angelus domini et dixit Domine exercituum usquequo non misereberis Jerusalem et urbium
Iuda quibus iratus es. Iste iam septuagesimus annus est. Et respondit dominus an-
gelo qui loquebatur in me verba bona verba consolatoria. Et dixit ad me
angelus qui loquebatur in me Clama dicens Hec dicit dominus exercituum Ze-
latus sum Jerusalem et Syon zelo magno. Et ira magna irascor super gentes
opulentas quia ego iratus sum parum ipsi vero adiuvaverunt in malum. Propterea
hec dicit dominus Revertar ad Jerusalem in misericordiis. Domus mea edifica-
bitur in ea ait dominus exercituum et perpendiculum extendetur super Jerusalem. Adhuc i. instructio [illegible] quo [illegible] [illegible] [illegible]
clama dicens Hec dicit dominus exercituum Adhuc affluent civitates mee
bonis et consolabitur dominus adhuc Syon et eliget adhuc Jerusalem. Et levavi
oculos meos et vidi et ecce quatuor cornua. Et dixi angelo qui loquebatur
in me Quid sunt hec. Et dixit ad me Hec sunt cornua que ventilaverunt
Iudam et Israel et Jerusalem. Et ostendit mihi dominus quatuor fabros. Et dixi Quid isti
veniunt facere. Qui ait dicens Hec sunt cornua que ventilaverunt Iudam
per singulos viros et nemo illorum levavit caput suum et venerunt isti de-
terrere ea ut deiciant cornua gentium que levaverunt cornu super terram
Iuda ut dispergerent eam. C. II

Et levavi oculos meos et vi-
di et ecce vir et in manu eius funiculus mensorum. Et dixi Quo
tu vadis. Et dixit ad me Ut metiar Jerusalem et videam quanta
sit latitudo eius et quanta longitudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur
in me egrediebatur. Et angelus alius egrediebatur in occursum eius et dixit
ad eum Curre loquere ad puerum istum dicens Absque muro habitabitur Jerusalem
pre multitudine hominum et iumentorum in medio eius. Et ego ero ei ait
dominus murus ignis in circuitu et in gloria ero in medio eius. O o o fugite de
terra aquilonis dicit dominus quoniam in quatuor ventis celi dispersi vos dicit
dominus. O Syon fuge que habitas apud filiam Babilonis. Quia hec dicit dominus
exercituum post gloriam misit me ad gentes que spoliaverunt vos. Qui
enim tetigerit vos tangit pupillam oculi mei. Quia ecce ego levo
manum meam super eos et erunt prede hiis qui serviebant sibi. Et cogno-
scetis quia dominus exercituum misit me. Lauda et letare filia Syon quia
ecce ego venio et habitabo in medio tui ait dominus. Et applicabuntur
gentes multe ad dominum in die illa et erunt mihi in populum et habitabo in medio
tui et scietis quia dominus exercituum misit me ad te. Et possidebit dominus Iudam
partem suam in terra sanctificata et eliget adhuc Jerusalem. Sileat omnis caro
a facie domini quia surrexit de habitaculo sancto suo. C. III

Et ostendit mihi dominus Ihesum sacerdotem magnum stantem coram angelo domini
et sathan stabat a dextris eius ut adversaretur ei. Et dixit dominus
ad sathan Increpet in te dominus sathan et increpet in te dominus qui
elegit Jerusalem. Numquid non iste torris est erutus de igne. Et Ihesus

& ait

erat indutus vestibus sordidis & stabat ante faciem angeli Qui respondit ad eos
qui stabant coram se dicens Auferte vestimenta sordida ab eo Et dixit ad eum
Ecce abstuli a te iniquitatem tuam & indui te mutatoriis Et dixit Ponite
cidarim mundam super caput eius Et posuerunt cidarim mundam super caput eius & in-
duerunt eum vestibus albis Et angelus domini stabat & contestabatur angelus domini
Ihesum dicens Hec dicit dominus exercituum Si in viis meis ambulaveris & custodiam
meam custodieris tu quoque iudicabis domum meam & custodies atria mea & dabo tibi
ambulantes de hiis qui nunc hic assistunt Audi Ihesu sacerdos magne tu &
amici tui qui habitant coram te quia viri portendentes sunt Ecce enim ego
adducam servum meum orientem quia ecce lapis quem dedi coram Ihesu super
lapidem unum septem oculi sunt Ecce ego celabo sculpturam eius ait
dominus exercituum & auferam iniquitatem terre illius in die una In die illa dicit
dominus exercituum vocabit vir amicum suum subter vineam suam & subter ficum

Et reversus est angelus qui loquebatur in me & suscitavit me c iiii
quasi virum qui suscitatur de sompno suo Et dixit ad me Quid tu vi-
des Et dixi Vidi et ecce candelabrum aureum totum & lampas
eius super caput ipsius & vii lucerne eius super illud & vii infusoria lucernis que erant super
caput eius & due olive super illud una a dextris lampadis & una a sinistris
eius Et respondi & aio ad angelum qui loquebatur in me dicens Quid sunt hec domine
mi Et respondit angelus qui loquebatur in me & dixit ad me Numquid nescis
quid sunt hec Et dixi Non domine mi Et respondit & ait ad me dicens Hoc est
verbum domini ad zorobabel dicens Non in exercitu nec in robore sed in spiritu meo
dicit dominus exercituum Quis tu mons magne coram zorobabel in planum Et
educet lapidem primarium & exequabit gratiam gratie eius Et factum est verbum domini
ad me dicens Manus zorobabel fundaverunt domum istam & manus eius perficient
eam Et scietis quia misit me dominus ad vos Quis enim despexit dies parvos
Et letabuntur & videbunt lapidem stagneum in manu zorobabel Septem
sunt isti oculi domini qui discurrunt in universam terram Et respondi & dixi ad eum
Quid sunt due olive iste ad dexteram candelabri & ad sinistram eius Et
respondi secundo & dixi ad eum Quid sunt spice olivarum que sunt iuxta duo rostra
aurea in quibus sunt suffusoria ex auro Et ait ad me dicens Numquid
nescis quid sunt hec Et dixi Non domine mi Et dixit Isti sunt duo filii
olei qui assistunt dominatori universe terre c v

Et conversus sum & levavi oculos meos & vidi et ecce volumen
volans Et dixit ad me Quid tu vides Et dixi Ego video volu-
men volans Longitudo eius xx cubitorum & latitudo eius x cubitorum
Et dixit ad me Hec est maledictio que egreditur super faciem omnis terre Quia
omnis fur sicut ibi scriptum est iudicabitur & omnis iurans ex hoc similiter iudica-
bitur Educam illud dicit dominus exercituum & veniet ad domum furis & ad domum
iurantis in nomine meo mendaciter & commorabitur in medio domus eius & consumet
eam & ligna eius & lapides eius Et egressus est angelus qui loquebatur in me

et dixit ad me Qd e h' qd egdit' Et dixi Qdna e Et ait hec
e amphora egdiens Et dixit hec e ocls eo in vniusa tra Et ecce
talentu plubi portaba' Et ecce mli' vna sedens in medio amphore
Et dixit hec e impietas Et piecit ea i medio aphore et misit mas-
sa plumbea i os ei Et leuaui oclos meos et vidi Et ecce due mu-
lieres egdientes et sps in alis eaz Et hebat alas qsi alas milui et
leuauert aphora int celu et tra Et dixi ad angl'm qui loqbat' in me
Quo iste defert aphora Et dix' ad me Vt edificet' ei dom' in tra sen-
naar et stabilia' et ponat' ibi sup basem suam C VI

Et cvsis su et leuaui oclos meos et vidi Et ecce iiii' quadrige
egdientes de medio duoz montiu et montes montes erei In q-
driga pma equi rufi et in scda equi nigri et i quadriga tria
equi albi Et i quadriga qrta equi vary fortes Et rndi et dixi ad
anglm q loqbat' i me Qd sut h' dne mi Et rndit angls dni et ait
ad me Ista sut quatuor venti celi q egdiut' ut stet cora dnatore omis
tre In quo erat equi nigri egdiebat' in tra aqlonis et albi egssi
sut post eos Et vary egssi sut ad tra austri Qui at erat robu-
stissimi exierut et qrebat ire et discurere p oem tra Et dixit Ite per-
ambulate tra Et pambulauert tra Et vocauit me et locut' e ad me
dicens Ecce q egdiut' in tra aquilo-is requiescere fecert spm meu
in tra aqlonis Et fctm e vbu dni ad me dicens Sume a trasmig
tone a heldai et a tobia et a idaia et venies tu i die illa et intrabis
dom' iosie filii sophonie q venert de babilone et sumes auru et
argentu et facies coronas et pones i capite ihu filii iosedech sacdotis
magni Et loqris ad eu dicens Hec dicit dns exercituu Ecce vir oriens
nomen eius et sbt' eu orietur et edificabit teplu dno et ipe portabit
glam et sedebit sup solio suo et erit sacdos sup solio suo et (con)siliu
pacis erit int' illos duos Et corone erut helem et tobie et idaie et
ethen filio sophonie memoriale in teplo dni Et qui pcul sunt
venient et edificabut i teplo dni Et scietis qr dns exercitui misit
me ad vos Erit at' hoc si auditu audieritis voce dni dei vri

Et fctm e in anno qrto darii regis fctm est vbu dni C VII
ad zachariam i qrto die mensis noni q e casleu Et miserut
ad domu dei sarasar et rogumelech et viri qui erat cu eis
ad deprecada facie dni Vt dicerent sacdotibs dom' dni exercituu et pphis
loqntes Nuqd flend' e m i mese qnto vl scificare me debeo sic iam
feci multis annis Et fctm e vbu dni exercituu ad me dicens Loqre
ad oem pplm tre et ad sacdotes dicens Cu ieiunaretis et plageretis
i qnto et septimo p hos lxx annos nuqd ieiuniu ieiunastis michi
Et cu comedistis et bibistis nuqd no vobis comedistis et vobmetipis
bibistis Nuqd no sut vba q locut' e dns in manu pphetaz prioru cu

et i iabi

adhuc Ierusalem habitaretur et esset opulenta ipsa et urbes in circuitu eius ad austrum
et in campestribus habitaretur. Et factum est verbum domini ad Zachariam dicens Hec dicit
dominus exercituum dicens Iudicium verum iudicate et misericordiam et miserationes facite
unusquisque cum fratre suo. et viduam et pupillum et advenam et pauperem nolite
calumpniari Et malum vir fratri suo non cogitet in corde suo Et noluerunt atten-
dere. et verterunt scapulam recedentes. et aures suas aggravaverunt ne au-
dirent. et cor suum posuerunt ut adamantem ne audirent legem et verba que
misit dominus exercituum in spiritu suo per manum prophetarum priorum Et facta est
indignatio magna a domino exercituum Et factum est sicut locutus est. Et sic non audierunt
sic clamabunt et non exaudiam dicit dominus exercituum Et dispersi eos per omnia
regna que nesciunt. et terra desolata est ab eis. eo quod non esset transiens et revertens
Et posuerunt terram desiderabilem in desertum C. VIII
Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens Hec dicit dominus exercituum
Zelatus sum Syon zelo magno. et indignatione magna zelatus sum eam
Hec dicit dominus exercituum Reversus sum ad Syon et habitabo in medio
Ierusalem. et vocabitur Ierusalem civitas veritatis. et mons domini exercituum mons sanctificatus
Hec dicit dominus exercituum Adhuc habitabunt senes et anus in plateis Ierusalem
et viri baculus in manu eius pre multitudine dierum. et platee civitatis comple-
buntur infantibus. et puellis ludentibus in plateis eius Hec dicit dominus exercituum
Si difficile videbitur in oculis reliquiarum populi huius in diebus illis. numquid
in oculis meis difficile erit dicit dominus exercituum Hec dicit dominus exercituum
Ecce ego salvabo populum meum de terra orientis. et de terra occasus solis. et
adducam eos et habitabunt in medio Ierusalem. et erunt mihi in populum. et ego ero eis
in deum in veritate et in iustitia Hec dicit dominus exercituum Confortentur manus vestre
qui auditis in diebus hiis sermones istos per os prophetarum in die in qua fun-
data est domus domini exercituum ut templum edificaretur Et siquidem ante diem illum
merces hominum non erat. nec merces iumentorum erat. neque introeunti neque
exeunti erat pax pre tribulatione. Et dimisi omnes homines unumquemque contra
proximum suum Nunc autem non iuxta dies priores ego faciam reliquiis populi huius
dicit dominus exercituum. sed semen pacis erit Vinea dabit fructum suum
et terra dabit germen suum. et celi dabunt rorem suum. et possidere faciam re-
liquias populi huius universa hec Et erit sicut eratis maledictio in gentibus
domus Iuda et domus Israel. sic salvabo vos et eritis benedictio Nolite ti-
mere confortentur manus vestre Quia hec dicit dominus exercituum Sicut cogitavi
ut affligerem vos cum ad iracundiam provocassent me patres vestri dicit dominus
et non sum misertus. sic conversus cogitavi in diebus istis ut bene facerem Ierusalem
et domui Iuda Nolite timere Hec sunt ergo verba que facietis Loquimini
veritatem unusquisque cum proximo suo. veritatem et iudicium pacis iudicate in
portis vestris. et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus
vestris. et iuramentum mendax ne diligatis Omnia enim hec sunt que
odi dicit dominus Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens Hec

dicit dominus exercituum Ieiunium quarti et ieiunium quinti et ieiunium septimi
et ieiunium decimi erit domui iuda in gaudium et in leticiam et in sollempni-
tates preclaras Veritatem tamen et pacem diligite Hec dicit dominus exercituum
Usque quo veniant populi et habitent in civitatibus multis et vadant habitatores
unus ad alterum dicentes Eamus et deprecemur faciem domini et queramus
dominum exercituum Vadam et ego Et venient populi multi et gentes robuste ad
querendum dominum exercituum in ierusalem et deprecandam faciem domini Hec dicit dominus
exercituum In diebus illis in quibus apprehendent x homines ex omnibus linguis
gentium et apprehendent fimbriam viri iudei dicentes Ibimus vobiscum
Audivimus enim quoniam deus vobiscum est C. ix

Onus verbi domini in terra adrach et damasci requiei eius Quia domini est
oculus hominis et omnium tribuum israel Emath quoque in terminis eius et tyrus
et sydon Assumpserunt quippe sibi sapientiam valde Et edificavit tyrus
munitionem suam et coacervavit argentum quasi humum aurum ut lutum plate-
arum Ecce dominus possidebit eam et percuciet in mari fortitudinem eius et
hec igni devorabitur Videbit ascalon et timebit et gaza et dolebit
nimis et accaron quoniam confusa est spes eius Et peribit rex de gaza et
ascalon non habitabitur et sedebit separator in azoto et disperdam superbiam
philistinorum Et auferam sanguinem eius de ore eius et abhominationes eius
de medio dentium eius et relinquetur et ipse deo nostro Et erit quasi dux in
iuda et accaron quasi iebuseus Et circumdabo domum meam ex hiis qui mi-
litant michi euntes et revertentes et non transibit super eos ultra exactor Quia
nunc vidi in oculis meis Exulta satis filia syon iubila filia ierusalem
ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator ipse pauper et ascendens super asinam
et super pullum filium asine Et disperdam quadrigam ex effraym et equum
de ierusalem Et dissipabitur arcus belli et loquetur pacem gentibus et potestas eius
a mari usque ad mare et a fluminibus usque ad fines terre Tu vero in san-
guine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non erat
aqua Convertimini ad munitionem vincti spei Hodie quoque annuncians duplicia
reddam tibi quoniam extendi michi iudam quasi arcum Implevi effraym et suscita-
bo filios tuos syon super filios tuos grecia Et ponam te quasi gladium
fortium et dominus deus super eos videbitur et exibit ut fulgur iaculum eius
Et dominus deus in tuba canet et vadet in turbine austri Dominus exercituum
proteget eos et devorabunt et subicient lapidibus funde Et bibentes
inebriabuntur quasi vino et replebuntur ut phiale et quasi cornua altaris
Et salvabit eos dominus deus eorum in die illa ut gregem populi sui quia
lapides sancti elevabuntur super terram eius Quid enim bonum eius est et quid
pulchrum eius nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines

Petite a domino pluviam in tempore serotino et dominus faciet C. x
nubes et pluviam ymbris dabit eis singulis herbam in agro
Quia simulacra locuta sunt inutile et divini viderunt mendacium

et sompniatores frustra locuti sunt · vane consolabantur · Ideo abducti
sunt quasi grex · affligentur · quia non est pastor eis · Super pastores iratus
est furor meus · et super hircos visitabo · quia visitavit dominus exercituum gregem
suum domum iuda · et posuit eos quasi equum glorie sue in bello · Ex ipso angulus
ex ipso paxillus · ex ipso arcus prelii · ex ipso egredietur omnis exactor simul
Et erunt quasi fortes et conculcantes lutum viarum in prelio · et bellabunt quia dominus
cum eis · et confundentur ascensores equorum · Et confortabo domum iuda et
domum ioseph salvabo · et convertam eos · quia miserebor eorum · et erunt sicut
fuerunt quando non proieceram eos · Ego enim dominus deus eorum et exaudiam eos · et erunt
quasi fortes effraym · et letabitur cor eorum quasi a vino · Et filii eorum vide-
bunt et letabuntur · et exultabit cor eorum in domino · Sibilabo eis et congre-
gabo illos quia redemi eos · et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati
Et seminabo eos in populis · et de longe recordabuntur mei · et vivent cum filiis
suis · et revertentur · Et reducam eos de terra egipti · et de assiriis congregabo
eos · et ad terram galaad et libani adducam eos · et non invenietur eis locus
Et transibit in maris freto · et percutiet in mari fluctus · et confundentur omnia
profunda fluminis · et humiliabitur superbia assur · et sceptrum egipti recedet
Confortabo eos in domino · et in nomine eius ambulabunt dicit dominus · c xi

Aperi libane portas tuas ut comedat ignis cedros tuas
Ulula abies quia cecidit cedrus quoniam magnifici vastati sunt
Ululate quercus basan · quia succisus est saltus munitus · Vox ulu-
latus pastorum · quia vastata est magnificentia eorum · Vox rugitus leonum
quoniam vastata est superbia iordanis · Hec dicit dominus deus meus · Pasce pecora
occisionis · que qui possederant occidebant et non dolebant · et vendebant ea
dicentes · Benedictus dominus · divites facti sumus · Et pastores eorum non
parcebant eis · et ego non parcam ultra super habitantes terram dicit dominus · Ecce
ego tradam homines · unumquemque in manu proximi sui · et in manu regis sui
et concident terram · et non eruam de manu eorum · et pascam pecora occisionis
propter hoc o pauperes gregis · Et assumpsi michi duas virgas · unam vocavi
decorem · et alteram vocavi funiculum · Et pavi gregem · et succidi tres pasto-
res in mense uno · et contracta est anima mea in eis · siquidem anima eorum variavit
in me · Et dixi · Non pascam vos · quod moritur moriatur · Et quod succiditur
succidatur · et reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui · Et tuli virgam
meam que vocabatur decus · et abscidi eam ut irritum facerem fedus meum quod
percussi cum omnibus populis · et in irritum deductum est in die illa · Et co-
gnoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt me · quia verbum domini est ·
Et dixi ad eos · Si bonum est in oculis vestris afferte mercedem meam ·
et si non quiescite · Et appenderunt mercedem meam xxx argenteis · Et
dixit dominus ad me · Proice eos ad statuarium · decorum precium quo appreciatus
sum ab eis · Et tuli xxx argenteos · et proieci illos in domo domini ad
statuarium · Et precidi virgam meam alteram que appellabatur funiculus

i. qui facit statuas aut figuras imaginum vel poderatore

uit dissolverem germanitatem inter iudam et israel Et dixit dominus ad me
Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti Quia ecce ego suscitabo tibi
pastorem in terra qui derelicta non visitabit dispersa non queret et contri-
tum non sanabit et id quod stat non enutriet et carnes pinguium comedet
et ungulas eorum dissolvet O pastor et ydolum derelinquens gregem Gladius nō
super brachium eius et super oculum eius dextrum Brachium eius ariditate
siccabitur et oculus eius dexter tenebrescens obscurabitur C XII
Onus verbi domini super israel Et dixit dominus extendens celum et fundans
terram et fingens spiritum hominis in eo Ecce ego pono ierusalem superliminare
crapule omnibus populis in circuitu Sed et iuda erit in obsidione
contra ierusalem Et erit in die illa Ponam ierusalem lapidem oneris cunctis populis Omnes
qui levabunt eam concisione lacerabuntur et colligentur adversus eam omnia regna
terre In die illa dicit dominus percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius
in amentia Et super domum iuda aperiam oculos meos et omnem equum populorum per-
cutiam in cecitate Et dicent duces iuda in corde suo Confortentur michi
habitatores ierusalem in domino exercituum deo eorum In die illa ponam duces iuda
sicut caminum ignis in lignis et sicut facem ignis in feno Et devorabunt
ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu Et habitabitur ierusalem rursum
in loco suo et salvabit dominus tabernacula iuda sicut in principio ut non magnifi-
ce glorietur domus david et gloria habitantium ierusalem contra iudam In die illa proteget
dominus habitatores ierusalem et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi david Et
domus david quasi dei sicut angelus domini in conspectu eius Et erit in die illa
queram conterere omnes gentes que veniunt contra ierusalem et effundam super domum david
et super habitatores ierusalem spiritum gratie et precum Et aspicient ad me quem confixerunt
et plangent eum planctu quasi super unigenitum et dolebunt super eum sicut doleri
solet in morte primogeniti In die illa magnus erit planctus in ierusalem sicut
planctus adremon in campo mageddo Et planget terra familie et fa-
milie seorsum Familie domus david seorsum et mulieres eorum seorsum Fami-
lie domus nathan seorsum et mulieres eorum seorsum Familie domus levi
seorsum et mulieres eorum seorsum Familie semei seorsum et mulieres eorum seorsum
Omnes familie reliquie familie et familie seorsum et mulieres eorum seorsum
In die illa erit fons patens domui david et habitantibus ierusalem C XIII
in ablucionem peccatoris et menstruate Et erit in die illa dicit dominus exercituum
disperdam nomina ydolorum de terra et non memorabuntur ultra et pseudo
prophetas et spiritum immundum auferam de terra Et erit cum prophetaverit quispiam ultra
dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt eum Non vives quia mendacium
locutus es in nomine domini Et configent eum pater eius et mater eius genitores
eius cum prophetaverit Et erit in die illa confundentur prophete unusquisque ex visione
sua cum prophetaverit nec operientur pallio saccino ut menciantur Sed dicet Non
sum propheta homo agricola ego sum quoniam adam exemplum meum ab adolescentia mea nō
Et dicetur ei Quid sunt plage iste in medio manuum tuarum Et dicet

Hys plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Framea suscitare
super pastorem meum et super virum coherentem mihi dicit dominus exercituum. Per-
cute pastorem et dispergentur oves. Et convertam manum meam ad parvulos
Et erunt in omni terra dicit dominus partes due in ea dispergentur et deficient et
tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem et uram eos sicut uritur
argentum et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum et
ego exaudiam eum. Dicam populus meus es. Et ipse dicet dominus deus meus.
Ecce dies venient et dividentur spolia tua in medio tui. C. XIIII
Et congregabo omnes gentes ad ierusalem in prelium et capietur civitas et vasta-
buntur domus et mulieres violabuntur et egredietur media pars civitatis in captivitatem
et reliquum populi non auferetur ex urbe. Et egredietur dominus et preliabitur contra
gentes illas sicut preliatus est in die certaminis. Et stabunt pedes eius in die
illa super montem olivarum qui est contra ierusalem ad orientem. Et scindetur mons oli-
varum ex media parte sui ad orientem et ad occidentem prerupto grandi valde. Et
separabitur medium montis eius ad aquilonem et medium eius ad meridiem. Et
fugietis ad vallem montium eorum quoniam coniungetur vallis montium usque ad pro-
ximum et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebus ozie regis iuda. Et
veniet dominus deus meus omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa non erit
lux sed frigus et gelu. Et erit dies una que nota est domino non dies neque
nox et in tempore vesperi erit lux. Et erit in die illa exibunt aque vive de ierusalem
medium earum ad mare orientale et medium earum ad mare novissimum
in estate et hieme erunt. Et erit dominus rex super omnem terram. In die illa erit
dominus unus et erit nomen eius unum. Et revertetur omnis terra usque ad desertum de col-
le remmon usque ad austrum ierusalem et exaltabitur et habitabit in loco suo a
porta beniamin usque ad locum porte prioris et usque ad portam angulorum et a turre
ananehel usque ad torcularia regis. Et habitabunt in ea et anathema non
erit amplius sed sedebit ierusalem secura. Et hec erit plaga qua percutiet dominus
omnes gentes que pugnaverunt adversus ierusalem. Tabescet caro uniuscuiusque stantis
super pedes suos et oculi eius contabescent in foraminibus suis et lingua eius
contabescet in ore suo. In die illa erit tumultus domini magnus in eis.
Et apprehendet vir manum proximi sui et conseretur manus eius super manum
proximi sui. Sed et iudas pugnabit adversus ierusalem. Et congregabuntur divitie
omnium gentium in circuitu aurum et argentum et vestes multe satis. Et sic
erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum que fuerint
in castris illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de universis
gentibus que venerunt contra ierusalem ascendent ab anno in annum ut adorent
regem dominum exercituum et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit
quod qui non ascenderit de familiis terre ad ierusalem ut adoret regem dominum exer-
cituum non erit super eos imber. Quod et si familia egypti non ascendit et
non venerit nec super eos erit sed erit ruina qua percutiet dominus omnes gentes
que non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. Hoc peccatum

egipti · et hoc prim omi gentiu que no ascendit ad celebrada fe-
stiuitatez tabnaculor · In die illa erit qd sup frenu eq e sctm dno
et erit lebetes in domo dni qsi fiale cora altar · et erit omis lebes
in ierlm et in iuda sctificatus dno exercituu Et veniet omis imolates
et sumet ex eis · et coquet in eis et no erit mercator vltra in domo dni
exercituu in die illa · Explicit Zacharias **Prologus in malachiam**

Deus p moysen ppl'o isrl' pcepat sacerdotes tabnacli sui
omi corpali vicio liberos · hostias qz omi vicio vacuas
s' offerre t tribuz lege sua ad cognoscedu pplm ob hoc dedat
vt p sacrificior oblacoz intermedy dei et homi fcti · pplus
pceptis celestibz facerent obedie Vnde sacerdotes anglos
dei esse hoc loco sctura testat · Sz qz tanti muneris gram contepnentes
sup dictis pplus ac sacerdotes sacrificia vicio depravata · ipi crimibz atqz
iniquitatibz maculati deo offerre ceperunt · Ideo p malachiam pphaz ds
pplm isrl' increpas ait Dilexi vos d' dns Et dixist · In quo dilexi-
sti nos Nonne fr erat esau iacob dicit dns · et dilexi iacob · esau aut
odio habui Esau aut frez iacob no inqua a spotanea volutate
odio hitu dō · vel fr inita gra iacob dilectu manifestu est cu scdm p-
sciaz suaz · esau ody effusione sanguinis fraīs ecupiscte · iacob aut sui
cogitacoez obsruadaz lege desidare cognoscet Cui qz dei gra sup dicto
vsz exemplo e dicens Dilexi iacob · esau aut odio hui Vnus ex
opibz mediatoz ex libris geneseos meminit i quo vtriusqz eorum
futurus erat proposito manifeste constat ut scriptu e Et erat esau homo
agrestis sciens venaī · iacob aut ho simpx manes i tabnaclo ·
Nam relinqz que litere cophe sunt p maiorz ppli isrl' i obsruado
sacrificys di · i tempacioz qz i eudez qd deus alicos voluerit significat

Malachias latine interptat anglus · i · nuncius **Argumentum**
Cetriqz em loqbat quasi a dno essz madatu ita credebat · et
ita in nomi eius lex interpretes transtulerit · dicentes assumpte
vbi dni sup isrl' i manu angli eius · Ephraim aut nouissim in ba-

Malachias apte **Argumentum** cibilee cun et aggeus
et in fine omiu pphar de abiecione isrl' et vocacione gentiu
Non est michi ait volutas in vos dicit dns ds exercituu · et
munus no suscipiā de manu vra Ab ortu em solis vsqz ad occasu
magnu e nomē meu i gentibz et i omi loco sacrificat · et offtur
nomi meo oblacio munda **Liber malachie incipit**

Onus vbi dni in manu malachie pphe Dilexi vos
dicit dns Et dixistis In quo dilexisti nos Nonne
fr erat esau iacob dicit dns Et dilexi iacob · esau
aut odio habui Et posui montes eius i solitudinez
et hereditate eius in dracones deserti Quod si dixerit

Ydumea destructi sumus, sed revertentes edificabimus que destructa sunt
Hec dicit dominus exercituum: Isti edificabunt et ego destruam. Et vocabuntur
terminus impietatis, et populus cui iratus est dominus usque in eternum. Et oculi vestri vi- Ps
debunt, et vos dicetis: Magnificetur dominus super terminum Israel. Filius honorat
patrem, et servus dominum suum timebit. Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus?
Et si dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit dominus exercituum ad vos sacer-
dotes qui despicitis nomen meum. Et dixistis: In quo despeximus nomen
tuum? Offertis super altare meum panem pollutum. Et dicitis: In quo polluimus
te? In eo quod dicitis: Mensa domini despecta est. Si offeratis cecum ad immolandum,
nonne malum est? Et si offeratis claudum et languidum, nonne malum est? Offer
illud duci tuo, si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam, dicit dominus exercituum.
Et nunc deprecamini vultum dei ut misereatur vestri. De manu enim vestra factum
est hoc, si quo modo suscipiat facies vestras, dicit dominus exercituum. Quis est in vobis
qui claudat ostia et incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in
vobis, dicit dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu
enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, et in omni
loco sacrificatur et offertur nomini meo oblacio munda, quia magnum est
nomen meum in gentibus, dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo
quod dicitis: Mensa domini contaminata est, et quod superponitur contemptibile est
cum igne qui illud devorat. Et dixistis: Ecce de labore, et exsufflastis
illud, dicit dominus exercituum. Et intulistis de rapinis claudum et languidum,
et intulistis munus. Numquid suscipiam illud de manu vestra? dicit dominus. Ma-
ledictus dolosus qui habet in grege suo masculum, et votum faciens immolat
debile domino. Quia rex magnus ego, dicit dominus exercituum, et nomen meum

Et nunc ad vos mandatum hoc C. II horribile in gentibus.
o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere super cor ut
detis gloriam nomini meo, ait dominus exercituum, mittam in vos egestatem
et maledicam benedictionibus vestris, et maledicam illis, quoniam non posuistis super
cor. Ecce ego proiciam vobis brachium et dispergam super vultum vestrum stercus
sollempnitatum vestrarum, et assumet vos secum. Et scietis quia misi ad vos
mandatum istud, ut esset pactum meum cum Levi, dicit dominus exercituum. Pactum
meum fuit cum eo vite et pacis, et dedi timorem et timuit me, et a
facie nominis mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore eius, et iniquitas non
est inventa in labiis eius. In pace et equitate ambulavit mecum, et multos
avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam, et legem
requirent ex ore eius, quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis
de via, et scandalizastis plurimos in lege, irritum fecistis pactum
Levi, dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos contemptibiles et
humiles omnibus populis, sicut non servastis vias meas et accepistis faciem
in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum? Numquid non deus unus creavit
nos? Quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum, violans pactum

patrum nostrorum? Transgressus est Iuda et abominatio facta est in Israel et in Ierusalem
quia contaminavit Iudas sanctificationem Domini quam dilexit, et habuit filiam dei
alieni. Disperdet Dominus virum qui fecerit hoc, magistrum et discipulum de taber-
naculis Iacob et offerentem munus Domino exercituum. Et hoc rursum fecistis:
operiebatis lacrimis altare Domini, fletu et gemitu, ita ut non respiciam ultra
ad sacrificium nec accipiam placabile quid de manu vestra. Et dixistis: Quam
ob causam? Quia Dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tuae quam tu
despexisti, et haec particeps tua et uxor foederis tui. Nonne unus fecit et
residuum spiritus eius est? Et quid unus quaerit nisi semen dei? Custodite ergo
spiritum vestrum, et uxorem adolescentiae tuae noli despicere. Cum odio ha-
bueris eam, dimitte, dicit Dominus deus Israel. Operiet autem iniquitas vestimentum
eius, dicit Dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum et nolite despicere.
Laborare fecistis Dominum in sermonibus vestris. Et dixistis: In quo fecimus
eum laborare? In eo quod dicitis: Omnis qui facit malum bonus est in con-
spectu Domini, et tales ei placent; aut certe ubi est deus iudicii? C. III

Ecce ego mitto angelum meum qui praeparabit viam ante faciem meam.
Et statim veniet ad templum suum dominator quem vos quaeritis, et
angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus exercituum.
Et quis poterit cogitare diem adventus eius? Et quis stabit ad videndum
eum? Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum. Et sedebit conflans
et emundans argentum, et purgabit filios Levi. Et colabit eos quasi aurum et
quasi argentum, et erunt Domino offerentes sacrificia in iustitia. Et placebit Domino sac-
rificium Iuda et Ierusalem sicut dies saeculi et sicut anni antiqui. Et accedam ad vos in
iudicio, et ero testis velox maleficis et adulteris et periuris et qui calumniantur
mercedem mercenarii, et humiliant viduas et pupillos, et opprimunt peregri-
num, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum. Ego enim Dominus et non mutor; et vos
filii Iacob non estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legi-
timis meis et non custodistis. Revertimini ad me et revertar ad vos,
dicit Dominus exercituum. Et dixistis: In quo revertemur? Si affliget homo deum,
quia vos configitis me. Et dixistis: In quo configimus te? In decimis et
in primitiis. Et in penuria vos maledicti estis, et vos me configitis
gens tota. Inferte omnem decimam in horreum meum, ut sit cibus in
domo mea, et probate me super hoc, dicit Dominus exercituum, si non aperuero
vobis cataractas caeli et effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam.
Et increpabo pro vobis devorantem, et non corrumpet fructum terrae vestrae, nec erit
sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes
gentes; eritis enim vos terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum. Invalu-
erunt super me verba vestra, dicit Dominus. Et dixistis: Quid locuti sumus contra te?
Et dixistis: Vanus est qui servit deo, et quod emolumentum quia custodivimus prae-
cepta eius, et quia ambulavimus tristes coram Domino exercituum? Ergo nunc beatos
dicemus arrogantes, siquidem aedificati sunt facientes impietatem et temptaverunt

deum et salvi facti sunt. Tunc locuti sunt timentes deum unusquisque cum proximo
suo. Et attendit dominus et audivit et scriptus est liber monumenti coram eo ti-
mentibus dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt mihi ait dominus exercituum in die
qua ego facio in peculium. Et parcam eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi.
Et convertimini et videbitis quid sit inter iustum et impium et inter servi-
entem deo et non servientem ei. Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus. et erunt
omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula et inflammabit eos dies ve-
niens dicit dominus exercituum quae non derelinquet eis radicem et germen. Et orietur vobis
timentibus nomen meum sol iustitiae et sanitas in pennis eius. Et egrediemini et sal-
ietis sicut vituli de armento. et calcabitis impios cum fuerint cinis sub
planta pedum vestrorum in die qua ego facio dicit dominus exercituum. Mementote legis
moysi servi mei quam mandavi ei in oreb ad omnem israhel praecepta et
iudicia. Ecce ego mittam vobis heliam prophetam antequam veniat dies ma-
gnus et horribilis. et convertet cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres
eorum ne forte veniam et percutiam terram anathemate.

Prologus in machabeorum

Domino excellentissimo et in cultu christianae
religionis strenuissimo Lodowico regi Rabanus vilissi-
mus servorum dei in domino dominorum perpetuam salutem. Cum sim pumperum
maiorum ad pendenda atque servienda vestrae voluntati tota die cogi-
tando quid honorificentiae vestrae gratum exhibeam ut mei memo-
ria sedulo apud vos maneat et devotio mentis meae quo obsequium vestrum
appetat. Unde gradibus in questionis angustia in animo versatur cogitatio quid
potissimum reverentiae vestrae offeram. cum alii multi id quod se a docere et opule-
ntia rerum viribus illis instruit multiplicia vobis deferunt munera. Ego autem
propter me licet ita efficere non posse sentio secundum tamen vacuus a muneribus peritia non ero.
Sed iam mee paupertatis virium mearum et ingenii tenuitate ea quae in meditatione
sacrarum scripturarum elaboravi offerre devoveo. Quae licet non sint condigna pro-
funditate videntiae vestrae tamen vero non sunt ubique spernenda. Porro siquidem anno transmisi
vobis tractatum in canticis prophetarum quae non solum ex dictis maiorum. quae in
ex mea putatione sunt confecta. Sed iam vero nunc prius eidem quae Romana ecclesia consti-
tuit libros machabeorum legi in ecclesia eorumque de libris expositionem quam
ante annos aliquot rogatu amicis sensu historico simul et allegorico di-
ctaveram excellentiae vestrae defero. Ut si aliquis sensus mysticus in eis di-
ctatus excellentiae vestrae noscere vos delectat habeatis in promptu quo illum explicitum invenire valeatis.
Non dico vel de dictis et ordine rethorica sed simplici sermone et catholica fide.
Vos siquidem in pectore opere operatis vobis sensum et recte placitum eius gratiae hic depu-
tetis a quo est esse bonum. Quod autem minus recte vel inveniet propositum vobis
ibidem videat imperitiae meae magis imputet quam malitiae. Cum enim quandiu in hoc
corpusculo vivero in Christi servitio prout possibilitas sinit laborare contendo
Prius est enim mihi ut quod mihi in animo hoc dedit velle ipsum me bono opere fi-
ciat consummare de quo propheta ait Prope est dominus invocantibus eum in veritate.

et non relinquet omnes qui sperant in se. Unanimitas domini nostri ihesu christi dum
vos hic iherosolimitanos et legis dei veritatis amatores ad multorum salutem custo-
diat. et post huius vite cursum ad veram et eternam beatitudinem pervenire concedat.

Reverendissimo et omni caritatis officio dignissimo
Geroldo sacri palacii archidiacono Rabanus vilis servorum dei servus
in christo salutem. Cum eminus me in palacio iungeremini tunc constitutum
hec sermonem de commentaria sacrarum scripturarum et de difficultate di-
vinarum historiarum in quibus non solum per aliquanta loca propter varietatem rerum et
situm provinciarum obscura esse sensus quin etiam per tropos figurarum occultum est
intellectum. Et quia quod super commentarios in libros regum nuper a nobis editos
venerabili abbati hilduino tradidimus. tu quoque pro unitate maxime exhortatus
es quatenus ut libros paralipomenon atque machabeorum commentarios meis vestigia
maiorum patrum studio conderem. feci quoniam potui et priores libros expositos Lodo-
vico regi edita dedi. scriptos vero tue sanctitati tradidi reservavi. ut
petitio tua non esset vana neque hi eos me suggillando et tibi rogatam
nollem conferre aliis quibus contulerim. proinde quia iam constitui hos vite co-
se dedi servitium christi cum communione multorum. et quod sola impetravis adutiliter
plurimorum pervenire faciamus. Decreto quod volo sanctitatem tuam scire quia in ipsius opere
iam partim de divina historia partim de iosephi iudeorum historia tradidi. partim
vero de aliarum gentium historiis conexui. ut quia non tam generis iudee ac
principum eius. sed et aliarum gentium in ipso libro mentio fit. ut ex multorum
collatione veritatis sacre historie pateat. et per narrationibus eius lectori lu-
cidior fiat. Tu vero si quid in inchoato opere huius quamtum atque utile inveneris omnium
bonorum largitori in gratias referas. si quid reprehensibile in eo esse perspexeris
me insufficientem et imperitie deputes. et apud clementem iudicem veniam
impetrare nobis per sacratas orationes festines. Deus optimo largitori dignum
honorem. et fragili opifici oportunum conferre solacium sanctitatem tuam divina
protectione prosperis successibus pollentem. et in beatitudinis eterna perveniente omni
tempore nostri memorem conservare dignetur **Argumentum**

Machabeorum liber licet non habeatur in canone. tamen ab ecclesia inter
divinorum librorum historias annotatur. Prenotat autem in eo prelia inter
hebreorum duces gentesque persarum. pugnamque sabbatorum et nobi-
les machabeorum ducum triumphos exequitur. Partum quoque annunciavit
tura romanorum quoque ducum atque legionum Machabei. vii fratres ab una
matre machabea nomine genita custodientes legem patrum traditam
non manducantes carnes porcinas. Ob hoc ab anthiocho rege sevis-
simo in anthiochia martyrii gloria coronati sunt cum matre sua atque sepul-
ti una magnaque veneratione ibi quievescunt

Machabeorum libri duo prenotant prelia inter hebreorum duces gentesque
persarum. pugnamque sabbatorum et nobiles machabei ducum trium-
phos exequitur. ex cuius nomine et libri idem sunt nuncupati. Hec quia

historia tormentorum est illa inclita gesta machabeorum fratrum qui sub anthio
cho rege pro sacris legibus dira tormenta passi sunt quos mater pia di
versis suppliciis dum urgentur non solum non flevit sed et gaudens hortabatur

Et factum est Machabeorum ad gloriam passionis c. I
postquam percussit alexander philippi rex mace
do qui primus regnavit in grecia egressus de terra cethim
percussit darium regem persarum et medorum et constituit
prelia multa et obtinuit omnium munitiones et interfe
cit reges terre et pertransiit usque ad fines terre et acce
pit spolia multitudinis gentium et siluit terra
in conspectu eius Et congregavit virtutem et exercitum fortem
nimis et exaltatum est et elevatum cor eius Et obti
nuit regiones gentium et tirannos et facti sunt illi
in tributum Et post hec decidit in lectum et cognovit
quia moreretur et vocavit pueros suos nobiles qui
secum erant nutriti a iuventute sua et divisit illis regnum suum cum adhuc
viveret Et regnavit alexander annis xii et mortuus est et obtinuerunt pueri
eius regnum unusquisque in loco suo Et imposuerunt sibi omnes dyademata post
mortem eius et filii eorum post eos annis multis et multiplicata sunt mala
in terra Et exiit ex eis radix peccati Antiochus illustris filius anthiochi
regis qui fuerat rome obses Et regnavit in anno c xxx et vii regni
grecorum In diebus illis exierunt ex israel viri iniqui et suaserunt multis
dicentes Eamus et disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt quia
ex quo recessimus ab eis invenerunt nos multa mala Et bonus est eis sermo
visus in oculis eorum Et destinaverunt aliquos de populo et abierunt ad regem
et dedit illis potestatem ut facerent iusticias gentium Et edificaverunt gymna
sium in ierusalem secundum leges nationum et fecerunt sibi preputia et recesserunt a
testamento sancto et iuncti sunt nationibus et venundati sunt ut facerent malum Et
paratum est regnum in conspectu antiochi et cepit regnare in terra egypti ut regnaret
super duo regna et intravit in egyptum in multitudine gravi in curribus et ele
phantis et equitibus et copiosa navium multitudine et constituit bellum
adversus ptolomeum regem egypti Et veritus est ptolomeus a facie eius
et fugit et ceciderunt vulnerati multi Et comprehendit civitates munitas
in terra egypti et accepit spolia egypti terre Et convertit antiochus postquam
percussit egyptum in centesimo et xliii anno et ascendit ierusalem in multitu
dine gravi et intravit sanctificationem cum superbia et accepit altare aureum
et candelabrum luminis et universa vasa eius et mensam propositionis et liba
toria et fialas et mortariola aurea et velum et coronas et ornamentum aureum
quod erat in facie templi et comminuit omnia et accepit argentum et aurum
et omnia vasa concupiscibilia et accepit thesauros occultos quos invenit et
acceptis omnibus abiit in terram suam et fecit cedes hominum et locutus est

in superbia magna. et factus est plaga magna in israel et in omni loco eorum et inge-
muerunt principes et seniores virgines et iuvenes infirmati sunt. et speciosi-
tas mulierum immutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum. et que sedebant in
thoro maritali lugebant. et commota est terra super habitantes in ea. et universa
domus iacob induit confusionem. Et post duos annos dierum misit princeps tri-
butorum in civitates iuda et venit ierusalem cum turba magna. et locutus est ad eos
verba pacifica in dolo et crediderunt ei et irruit super civitatem repente et percussit
eam plaga magna et perdidit populum multum ex israel et accepit spolia civitatis
et succendit eam igni. et destruxit domos eius et muros eius in circuitu et capti-
vas duxerunt mulieres et natos. et pecora possederunt. Et edificaverunt civi-
tatem david muro magno et firmo et turribus firmis et facta est illis in arcem. Et
posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos et convaluerunt in ea. Et posuerunt
arma et escas et congregaverunt spolia ierusalem. et reposuerunt illic et facti sunt in
laqueum magnum. et factum est hoc ad insidias sanctificationis et in ydolum
malum in israel semper. Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis
et contaminaverunt sanctificationem. Et fugerunt habitatores ierusalem propter eos. et facta est
habitatio exterorum. et facta est extera seminibus suis. et nati eius reliquerunt eam.
Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo. dies festi eius conversi sunt in
luctum. sabbata eius in opprobrium. honor eius in nichilum. Secundum gloriam eius
multiplicata est ignominia eius. et sublimitas eius conversa est in luctum. Et
scripsit rex antiochus omni regno suo ut esset omnis populus unus. et
relinqueret unusquisque legem suam. Et consenserunt omnes gentes secundum verbum
regis antiochi et multi ex israel consenserunt ei. et sacrificaverunt ydolis et
coinquinaverunt sabbatum. Et misit rex anthiochus libros per manus nunciorum
in ierusalem et in omnes civitates iudee ut sequerentur leges gentium terre. et
prohiberent holocausta et sacrificia et placationes fieri in templo dei. et pro-
hiberent celebrari sabbatum et dies solempnes et coinquinari sancta et sanctum
populum israel. Et iussit edificari aras et templa et ydola et immolari carnes
suillas et pecora communia. et relinquere filios suos incircumcisos. et
coinquinare animas eorum in omnibus immundiciis. et abhominationibus ita ut
obliviscerentur legem. et immutarent omnes iustificationes dei. Et quicumque non
fecissent secundum verbum regis antiochi morerentur. Secundum omnia verba hec scr-
ipsit omni regno suo. Et preposuit principes populo qui hec fieri cogerent.
Et iusserunt civitatibus iude sacrificare. et congregati sunt multi de populo
ad eos qui dereliquerant legem domini. et fecerunt mala super terram. Et effu-
gaverunt populum israel in abditis et in absconditis fugitivorum locis. Die
xv mensis casleu quinto et xl° et centesimo anno edificavit rex anthio-
chus abhominandum ydolum desolationis super altare dei. et per universas
civitates iude in circuitu edificaverunt aras et ante ianuas domorum
et in plateis incendebant thura et sacrificabant. et libros legis dei com-
busserunt igni scindentes eos. et apud quemcumque inveniebantur libri testamenti

dni· et quicumque obseruabat legem dni secundum edictum regis trucidabant
eos· In virtute sua faciebant hec pplo isrl· qui inueniebantur in omni
mense in ciuitatibus· Et quinta ⁊ xx die mensis sacrificabant super aram
que erat contra altare· ⁊ mulieres que circumcidebant filios suos trucidabantur
secundum preceptum regis anthiochi· ⁊ suspendebant pueros a ceruicibus per vniuer-
sas domos eorum· ⁊ eos qui circumciderant illos trucidabant· Et multi de
pplo isrl diffinierunt apud se ut non manducarent immunda· Et elegerunt
magis mori quam cibis coinquinari immundis· Et noluerunt infringere legem
dei sanctam ⁊ trucidati sunt· Et facta est ira magna super pplm valde· c· ij
In diebus illis surrexit mathatias filius iohannis filij symonis
sacerdos ex filijs ioarib ab irlm· ⁊ consedit in monte modin· Et
habebat filios v· Iohannem qui cognominabatur gaddis et symon qui
cognominabatur thasi· ⁊ iudas qui vocabatur machabeus· ⁊ eleazar qui cog-
nominabatur abaron· ⁊ ionathas qui cognominabatur apphus· Hij videbant
mala que fiebant in pplo iuda ⁊ in irlm· Et dixit mathatias Ve
mihi· vt quid natus sum videre contritionem ppli mei· ⁊ contritionem ciuitatis sancte· et
sedere illic cum datur in manibus inimicorum· Sancta in manibus extraneorum facta sunt·
templum eius· sicut homo ignobilis· vasa glorie eius captiua abducta sunt·
Trucidati sunt senes eius in plateis· ⁊ iuuenes eius ceciderunt in gla-
dio inimicorum· Que gens non hereditauit regnum eius· ⁊ non obtinuit
spolia eius· Omnis compositio eius ablata est· que erat libera facta est ancilla·
Et ecce sancta nostra ⁊ pulcritudo nostra ⁊ claritas nostra desolata est· et
coinquinauerunt ea gentes· Quo ergo adhuc nobis viuere· Et sciderunt matta-
thias ⁊ filij eius vestimenta sua ⁊ operuerunt se cilicijs· ⁊ planxerunt valde
Et venerunt illuc qui missi erant a rege antiocho vt cogerent eos
qui confugerant in ciuitatem modin immolare ⁊ accendere thura· ⁊ a lege
dei discedere· Et multi de pplo isrl consentientes accesserunt ad eos·
Sed mathatias ⁊ filij eius constanter steterunt· Et respondentes qui missi
erant ab antiocho dixerunt mathatie Princeps ⁊ clarissimus ⁊ ma-
gnus es in hac ciuitate ⁊ ornatus filijs ⁊ fratribus· Ergo accede ⁊ fac prior
iussum regis· sicut fecerunt omnes gentes ⁊ viri iuda ⁊ qui remanserunt
in irlm· ⁊ eris tu ⁊ filij tui inter amicos regis· ⁊ amplificatus argen-
to ⁊ auro ⁊ muneribus multis· Et respondit mathatias· ⁊ dixit voce
magna Et si omnes obediunt regi antiocho ut discedat vnusquisque a
seruitute patrum suorum· ⁊ consentiat mandatis eius· ego ⁊ filij mei obe-
diemus legi patrum nostrorum· propicius sit nobis deus· Non est nobis vtile re-
linquere legem ⁊ iusticias dei· Non audiemus verba regis antiochi· nec
sacrificabimus transgredientes legis nostre mandata ut eamus altera via·
Et ut cessauit loqui verba hec· accessit quidam iudeus in omnium oculis sac-
rificare ydolis super aram in ciuitate modin secundum iussum regis· Et vidit
mathatias et doluit· ⁊ contremuerunt renes eius· ⁊ accensus est furor

eius secundum iudicium legis et insiliens trucidavit illum super aram. Sed et
virum quem miserat rex Antiochus qui cogebat immolare occidit in ipso tempore
et aram destruxit. et zelatus est legem sicut fecit Phinees Zambri filio
Salomi. Et exclamavit Mathathias voce magna in civitate dicens Omnis
qui zelum habet legis statuens testamentum exeat post me. Et fugit ipse et
filii eius in montes et reliquerunt quecunque habebant in civitate. Tunc descenderunt
multi querentes iusticiam et iudicium in desertum ut sederent ibi ipsi et filii
eorum et mulieres eorum et pecora eorum quoniam induraverunt super eos mala.
Et renunciatum est viris regis et exercitui qui erat in Iherusalem civitate
David quoniam discessissent viri quidam qui dissipaverunt mandatum regis in loca
occulta in deserto. et abissent post illos multi. Et statim preverterunt ad eos
et constituerunt adversus eos prelium in die sabbatorum. Et dixerunt ad eos Re-
sistitis adhuc et nunc exite et facite secundum verbum regis et vivetis. Et dixerunt
Non exibimus neque faciemus verbum regis ut polluamus diem sabbatorum.
Et concitaverunt adversus eos prelium et non responderunt illis nec lapidem miserunt
in eos neque oppilaverunt loca occulta dicentes Moriamur omnes in simplicitate
nostra. et testes erunt super nos celum et terra quod iniuste perditis nos. Et intulerunt
eis bella sabbatis. et mortui sunt ipsi et uxores eorum et filii eorum et
pecora eorum usque ad mille animas hominum. Et cognovit Mathathias et amici
eius et luctum habuerunt super eos valde. Et dixit vir proximo suo Si omnes
fecerimus sicut fratres nostri fecerunt et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus
nostris et iustificationibus nostris nunc citius disperdent nos a terra. Et cogitave-
runt in die illa dicentes Omnis homo quicunque venerit ad nos in bello
die sabbatorum pugnemus adversus eum et non moriemur omnes sicut mortui sunt
fratres nostri in occultis. Et congregata est ad eos synagoga Iudeorum fortis
viribus ex Israhel omnis voluntarius in lege. Et omnes qui fugiebant a
malis additi sunt ad eos. et facti sunt illis ad firmamentum. et collegerunt
exercitum et percusserunt peccatores in ira sua. et viros iniquos in indignatione
sua. Et ceteri fugerunt ad nationes ut evaderent. Et circuivit Mathathias
et amici eius. et destruxerunt aras. et circumciderunt pueros incircumcisos
quotquot invenerunt in finibus Israhel in fortitudine. et persecuti sunt filios super-
bie. et prosperatum est opus in manibus eorum. et obtinuerunt leges de manibus
gentium et de manibus regum. et non dederunt cornu peccatori. Et appropin-
quaverunt dies Mathathie moriendi. Et dixit filiis suis Nunc confortata
est superbia et castigatio et tempus eversionis et ira indignationis. Nunc
ergo o filii emulatores estote legis. et date animas vestras pro testamento
patrum. et memento operum patrum que fecerunt in generationibus suis et accipietis
gloriam magnam et nomen eternum. Abraham nonne in temptatione inventus
est fidelis. et reputatum est ei ad iusticiam. Ioseph in tempore angustie sue
custodivit mandatum. et factus est dominus Egypti. Phinees pater noster ze-
lando zelum dei accepit testamentum sacerdocii eterni. Ihesus dum implevit

verbum factus est dux in Israel. Caleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditatem.
David in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula. Helias dum zelat
zelum legis receptus est in celum. Ananias Azarias Misael credentes liberati sunt
de flamma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et ita co-
gitate per generationem et generationem: quia omnes qui sperant in eum non infirmantur. Et
a verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius stercus et vermis est. Hodie
extollitur et cras non invenietur: quia conversus est in terram suam, et cogitatio eius
periit. Vos ergo filii confortamini et viriliter agite in lege, quia cum feceritis
que vobis precepta sunt in lege a domino deo vestro, in ipsa gloriosi eritis. Et ecce
Symeon frater vester scio quia vir consilii est, ipsum audite semper, et ipse erit vobis
pater. Et Iudas Machabeus fortis viribus a iuventute sua, sit vobis princeps
militie, et ipse aget bella populi. Et adducetis ad vos omnes factores
legis, et vindicate vindictam populi vestri. Retribuite retributionem gentibus,
et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos, et appositus est ad patres
suos, et defunctus est centesimo et xlvi anno. Et sepultus est a filiis suis
in sepulcris patrum suorum in Modin. Et planxerunt eum omnis Israel planctu
Et surrexit Iudas qui vocabatur Machabeus c. iii magno
filius eius pro eo. Et adiuvabant eum omnes fratres eius et universi qui
se coniunxerant patri eius, et preliabantur prelium Israel cum letitia. Et
dilatavit gloriam populo suo, et induit se loricam sicut gigas, et succinxit se
arma bellica sua in preliis, et protegebat castra gladio suo. Similis
factus est leoni in operibus suis, et sicut catulus leonis rugiens in venatione.
Et persecutus est iniquos perscrutans eos, et qui conturbabant populum suum succendit
flammis. Et repulsi sunt inimici pre timore eius, et omnes operarii iniquitatis contur-
bati sunt, et directa est salus in manu eius. Et exacerbabat reges multos,
et letificabat Iacob in operibus suis, et in seculum memoria eius in benedictione.
Et perambulavit civitates Iuda, et perdidit impios ex eis, et avertit iram
ab Israel. Et nominatus est usque ad novissimum terre, et congregavit pereuntes. Et con-
gregavit Apollonius gentes et a Samaria virtutem magnam et multam ad
bellandum contra Israel. Et cognovit Iudas et exiit obviam illi, et percussit et
occidit illum, et ceciderunt vulnerati multi, et reliqui fugierunt. Et accepit
spolia eorum, et gladium Apollonii abstulit Iudas, et erat pugnans
in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitus Syrie quia congre-
gavit Iudas congregationem et ecclesiam fidelium secum, et ait: Faciam mihi nomen
et glorificabor in regno, et debellabo Iudam et eos qui secum sunt
qui spernunt verbum regis. Et preparavit se, et ascenderunt cum eo castra
impiorum fortes auxiliarii ut facerent vindictam in filios Israel. Et appro-
pinquaverunt usque Bethoron. Et exiit Iudas obviam illis cum paucis. Ut
viderunt autem exercitum venientem sibi obviam, dixerunt Iude: Quomodo poterimus
pauci pugnare ad multitudinem tantam tam fortem, et nos fatigati sumus
ieiunio hodie. Et ait Iudas: Facile est concludi multos in manu paucorum

et non est differentia in conspectu dei celi liberare in multis et in paucis. Quoniam
non in multitudine exercitus victoria belli sed de celo fortitudo est. Ipsi ve-
niunt ad nos in multitudine contumaci et superbia ut disperdant nos et uxores
nostras et filios nostros. et ut spolient nos. Nos vero pugnamus pro anima-
bus nostris et legibus nostris. et ipse dominus conteret eos ante faciem nostram. Vos autem
ne timueritis eos. Ut cessavit autem loqui insiluit in eos subito. et contritus
est Seron et exercitus eius in conspectu ipsius. et persequebatur eum in descensu
bethoron usque in campum. et ceciderunt ex eis octingenti viri. reliqui autem
fugerunt in terram philistiim. Et cecidit timor iude ac fratrum eius ac for-
mido super omnes gentes in circuitu eorum. Et pervenit ad regem nomen eius
x et de preliis iude narrabant omnes gentes. Ut audivit autem antiochus rex
sermones istos iratus est animo. Et misit et congregavit exercitum universi regni
sui castra fortia valde. et aperuit erarium suum et dedit stipendia exercitui
in annum. et mandavit illis ut essent parati ad omnia. Et vidit quod defecit
pecunia de thesauris suis et tributa regionis modica propter dissen-
sionem et plagam quam fecit in terra ut tolleret legitima que erant a primis
diebus. et timuit ne non haberet sicut semel et bis in sumptus et donativa
que dederat ante larga manu. et abundaverat super reges qui ante eum fuerant
et consternatus erat animo valde. Et cogitavit ire in persidem ut acciperet tri-
buta regionum et congregaret argentum multum. Et reliquit lisiam hominem
nobilem de genere regali super negocia regia a flumine eufrate
usque ad flumen egypti. et ut nutriret antiochum filium suum donec
rediret. Et tradidit ei medium exercitum et elephantos. et mandavit
ei de omnibus que volebat. et de inhabitantibus iudeam et ierusalem. et ut mitteret
ad eos exercitum ad conterendam et extirpandam virtutem israel et reliquias ierusalem
et auferendam memoriam eorum de loco. et ut constitueret habitatores filios
alienigenas in omnibus finibus eorum. et sorte distribueret terram eorum. Et
rex assumpsit partem exercitus residui. et exiit ab antiochia civitate regni
sui anno centesimo et xlvii°. et transfretavit eufrate flumen. et pera-
mbulabat superiores regiones. Et elegit lisias ptolomeum filium
dorimini et nicanorem. et gorgiam viros potentes ex amicis regis
et misit cum eis xl milia virorum. et vii milia equitum ut venirent
in terram iuda et disperderent eam secundum verbum regis. Et processerunt cum
universa virtute sua et venerunt et applicuerunt ammaum in terra campestri
Et audierunt mercatores regionum nomen eorum et acceperunt argentum et
aurum multum valde et pueros et venerunt in castra ut acciperent filios
israel in servos. Et addite sunt ad eos exercitus syrie et terre alienigenarum.
Et vidit iudas et fratres eius quia multiplicata sunt mala. et exercitus
applicabant ad fines eorum. Et cognoverunt verba regis que mandavit populo
facere in interitum et consummationem. Et dixerunt unusquisque ad proximum suum.
Erigamus deiectionem populi nostri. et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris

Et congregata est conventus ut esset parati in prelium et ut orarent et peterent
misericordiam et miserationes Et ierusalem non habitabatur sed erat sicut desertum
Non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius et sanctum conculcabatur
et filii alienigenarum erant in arce ibi erat habitatio gentium Et ablata
est voluptas ab iacob et defecit ibi cithara et tibia Et congregati sunt
et venerunt in maspha contra ierusalem quia locus orationis erat in maspha
ante israel Et ieiunaverunt illa die et induerunt se ciliciis et cinere
in capite suo Et sciderunt vestimenta sua et expanderunt libros legis de quibus
scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum et attulerunt orna-
menta sacerdotalia et primicias et decimas et suscitaverunt nazareos
qui impleverant dies et clamaverunt voce magna in celum dicentes Quid
faciemus viris istis et quo eos ducemus Et sancta tua conculcata sunt
tui et contaminata et sacerdotes tui facti sunt in humilitate et luctu Et ecce nationes
convenerunt adversum nos ut nos disperdant Tu scis que cogitant in nos
Quomodo poterimus subsistere ante faciem illorum nisi tu deus adiuves nos Et
tubis exclamaverunt voce magna Et post hec constituit iudas duces populi
et tribunos et centuriones et pentacontarchos et decuriones Et dixit
hiis qui edificabant domos et sponsabant uxores et plantabant vine-
as et formidolosis ut rediret unusquisque in domum suam secundum legem Et mo-
verunt castra et collocaverunt ad austrum emmaum Et ait iudas Accin-
gimini et estote filii potentes estote parati in mane ut pugnetis adversus
nationes has que convenerunt disperdere nos et sancta nostra quoniam melius est
nos mori in bello quam videre mala gentis nostre et sanctorum Sicut autem fuerit
iiii Et assumpsit gorgias v. c. iiii voluntas in celo sic fiat
milia virorum et mille equites electos et moverunt castra
nocte ut applicarent ad castra iudeorum et percuterent eos subito
Et filii qui erant in arce erant illis duces Et audivit iudas et
surrexit ipse et potentes percutere virtutem exercituum regis qui erant in
emmaum Adhuc enim erat dispersus exercitus a castris Et venit gorgias
in castra iude nocte et neminem invenit et querebat eos in montibus
quoniam dixit Fugiunt hii a nobis Et cum dies factus esset apparuit iudas in
campo cum tribus milibus virorum tantum qui tegumenta et gladios non ha-
bebant Et viderunt castra gentium valida et loricatos et equitatus in
circuitu eorum et hii docti ad prelium Et ait iudas viris qui secum erant
Ne timueritis multitudinem eorum et impetum eorum ne formidetis Me-
mentote qualiter salvi facti sunt patres nostri in mari rubro cum sequeretur
eos pharao cum exercitu multo Et nunc clamemus in celum et miserebitur
nostri dominus et memor erit testamenti patrum nostrorum et conteret exercitum istum ante
faciem nostram hodie et scient omnes gentes quia est deus qui redimat
et liberet israel Et levaverunt alienigene oculos suos et viderunt eos
venientes ex adverso Et exierunt de castris in prelium Et tuba cecinerunt

hy qui fuerunt cum iuda et contriti sunt et contrite sunt gentes et fugerunt eos
in campum. Novissimi autem ceciderunt in gladio et persecuti sunt usque gezeron
et usque in campos ydumee et azoti et iamnie. et ceciderunt ex illis ad
tria milia virorum. Et reversus est iudas et exercitus eius sequens eum. Et dixit
ad populum. Non concupiscatis spolia quia bellum contra nos est. et gorgias et exercitus
eius in monte prope nos est. sed state nunc contra inimicos nostros et expugnate eos
et postea hec sumetis spolia securi. Et adhuc loquente iuda ecce apparuit
pars quedam prospiciens de monte. Et vidit gorgias quod in fugam conversi sunt
sui et succensa sunt castra. fumus enim qui videbatur declarabat quod
factum est. Quibus illi conspectis timuerunt valde. aspicientes simul et iudam
et exercitum eius in campo paratum ad prelium. Et fugerunt omnes in campo alie-
nigenarum. et iudas reversus est ad spolia castrorum. Et acceperunt aurum
multum et argentum et iacinctum et purpuram marinam et opes magnas. et
conversi ympnum canebant. et benedicebant deum in celum. quoniam bonus quoniam in
seculum misericordia eius. Et facta est salus magna in israel illa die. Quicumque autem
alienigenarum evaserunt venerunt et nunciaverunt lisie universa que acci-
derant. Quibus ille auditis consternatus est animo. deficiebat quod non
qualia voluit talia contigerunt in israel. et qualia mandavit rex. Et
sequenti anno congregavit lisias electorum virorum lx milia et equitum quinque
milia ut debellaret eos. Et venerunt in iudeam et castra posuerunt
in bethoron. Et occurrit illis iudas cum x milibus virorum. et viderunt
exercitum fortem. et oravit et dixit. Benedictus es salvator israel qui contrivisti
impetum potentis in manu servi tui david. et tradidisti castra alienigenarum
in manus ionathe filii saul armigeri eius. Conclude exercitum istum in
manu populi tui israel. et confundantur in exercitu suo et equitibus. Da illis
formidinem. et tabefac audaciam virtutis eorum et commoveantur contritione
sua. Deice eos gladio diligentium te et collaudent te omnes qui
noverunt nomen tuum in ympnis. Et commiserunt prelium et ceciderunt de exer-
citu lisie quinque milia virorum. Videns autem lisias suorum fugam et iude-
orum audaciam. et quod parati sunt aut vivere aut mori fortiter. abiit ad
antiochiam et elegit milites ut multiplicati rursus venirent in
iudeam. Dixit autem iudas et fratres eius. Ecce contriti sunt inimici nostri
ascendamus nunc mundare sancta et renovare. Et congregatus est omnis
exercitus et ascenderunt in montem syon et viderunt sanctificationem desertam
et altare prophanatum et portas exustas et in atriis virgulta nata
sicut in saltu vel in montibus. et pastoforia diruta. sciderunt vestimenta
sua. et planxerunt planctu magno. et imposuerunt pulverem super caput suum
et ceciderunt in faciem super terram. et exclamaverunt tubis signorum et
clamaverunt in celum. Tunc ordinavit iudas viros ut pugnarent adversus
eos qui erant in arce donec mundarent sancta. Et elegit sacerdotes sine
macula. voluntatem habentes in lege dei. et mundaverunt sancta. et

tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et cogitavit de altari
holocaustorum quod profanatum erat quid de eo faceret. Et incidit
in consilium bonum ut destruerent illud ne forte esset illis in opprobrium quia
contaminaverunt illud gentes. Et demoliti sunt illud. et reposuerunt lapides
in monte domus in loco apto quoadusque veniret propheta et responderet de eis.
Et acceperunt lapides integros secundum legem et edificaverunt altare novum
secundum illud quod fuit prius. Et edificaverunt sancta. et que intra domum intrinsecus
erant. et edem et atria sanctificaverunt. Et fecerunt vasa sancta nova et intu-
lerunt candelabrum et altare incensorum. et mensam in templum. et incensum posue-
runt super altare. Et accenderunt lucernas que super candelabrum erant et lucebant
in templo. Et posuerunt super mensam panes et appenderunt vela et consummaverunt
omnia opera que fecerant. Et ante matutinum surrexerunt quinta et xx mensis
noni hic est mensis casleu centesimo et xl. octavo anno. et obtulerunt
sacrificium secundum legem super altare holocaustorum novum quod fecerunt secundum tempus
et secundum diem in qua contaminaverunt illud gentes. in ipsa renovatum est in canticis
et citharis et cinaris et cymbalis. Et ceciderunt omnis populus in faciem et
adoraverunt. et benedixerunt in celum eum qui prosperavit eis. Et fecerunt dedi-
cationem altaris diebus octo et obtulerunt holocausta cum leticia et salutaria
laudis. Et ornaverunt faciem templi coronis aureis et scutulis et
dedicaverunt portas et pastoforia. et imposuerunt eis ianuas. et facta est leti-
tia magna in populo valde. Et aversum est obprobrium gentium. et statuit iudas et
fratres eius et universa ecclesia israel ut agatur dies dedicationis altaris
in temporibus suis ab anno in annum per dies octo. a quinta et xx mensis ca-
sleu cum leticia et gaudio. Et edificaverunt in tempore illo montem syon
et per circuitum muros altos et turres firmas nequando venirent gentes
et conculcarent eum sicut antea fecerunt. Et collocavit illic exercitum ut ser-
varet eum et munivit eum ad custodiendum bethsuram ut haberet populus
munitionem contra faciem ydumee. c. v.
Et factum est cum audierunt gentes in circuitu quia edificatum est altare
et sanctuarium sicut prius irate sunt valde. Et cogitabant tollere genus
iacob quod erat inter eos et ceperunt occidere de populo et persequi. Et de-
bellabat iudas filios esau in ydumea. et eos qui erant in araba-
thane quia circumsedebant israelitas. et percussit eos plaga magna. Et recor-
datus est malicie filiorum bean qui erant populo in laqueum et in scandalum
insidiantes ei in via. et conclusi sunt ab eo in turribus et applicavit iudas
ad eos et anathematizavit eos et incendit turres eorum igni cum omnibus
qui erant in eis. Et transiit ad filios amon et invenit manum fortem et populum
copiosum. et thimotheum ducem ipsorum. et commisit cum eis prelia multa
et contriti sunt in conspectu eorum et percussit eos et cepit iazer civitatem et
filias eius. et reversus est in iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt in galaad
adversus israelitas qui erant in finibus eorum ut tollerent eos. Et fugerunt

in dathaman munitionem. Et miserunt litteras ad iudam et fratres eius dicentes
Congregate sunt adversum nos gentes per circuitum ut auferant nos et pa-
rant venire et occupare munitionem in quam confugimus. Et thimotheus
est dux exercitus eorum. Nunc ergo veni et eripe nos de manibus eorum quia ceci-
dit multitudo de nobis. Et omnes fratres nostri qui erant in locis tubin inter-
fecti sunt. Et captivas abduxerunt uxores eorum et natos et spolia. et
peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebantur et ecce
alii nuncii venerunt de galilea conscissis tunicis nunciantes verba huius-
modi dicentes adversum se convenisse a ptolomaida et tyro et sidone et reple-
ta est omnis galilea alienigenis ut nos consumant. Ut audivit
autem iudas et populus sermones istos convenit ecclesia magna cogitare quid
facerent fratribus suis qui in tribulatione erant. et expugnabantur ab eis
Dixitque iudas symoni fratri suo Elige tibi viros et vade libera fratres tu-
os in galilea. Ego enim et frater meus ionathas ibimus in galaditim
Et reliquit iosephum filium zacharie et azariam duces populi cum residuo
exercitu in iudea ad custodiam. Et precepit illis dicens Prestote
populo huic et nolite bellum committere adversum gentes donec revertamur. Et dati sunt symoni
tria milia virorum iude autem octo milia in galaditim. Et abiit
symon in galileam et commisit prelia multa cum gentibus et contrite sunt gentes
a facie eius. et persecutus est eos usque ad portam ptolomaidis. Et ce-
ciderunt de gentibus fere tria milia virorum. Et accepit spolia eorum
et assumpsit eos qui erant in galilea in arabathis cum uxoribus
eorum et natis et omnibus que erant illis et adduxit in iudeam cum leti-
cia magna. Et iudas machabeus et ionathas frater eius transierunt
iordanem. et abierunt viam trium dierum per desertum. Et occurrerunt eis nabu-
thei et susceperunt eos pacifice et narraverunt eis omnia que acciderant
fratribus eorum in galaditim. Et quia multi comprehensi sunt in barasa et bosor
et in alimis et in casfor. et mageth et carnaim. Hee omnes civitates
munite et magne. Sed et in ceteris ciuitatibus galaditidis tenentur
comprehensi. Et in crastinum ad movendum constituerunt exercitum civitatibus
his. et comprehendere et tollere eos una die. Et convertit iudas et exercitus
eius viam in desertum bosor repente. et occupavit civitatem et occidit
omnem masculum in ore gladii. Et accepit omnia spolia eorum et succen-
dit eam igni. Et surrexerunt inde nocte et ibant usque ad munitionem.
Et factum est diluculo cum allevassent oculos suos et ecce populus multus
cuius non erat numerus portantes scalas et machinas ut comprehen-
derent munitionem et expugnarent eos. Et vidit iudas quia cepit bellum
et clamor belli ascendit in celum sicut tuba. et clamor magnus
de civitate. Dixit exercitui suo Pugnate hodie pro fratribus vestris. Et
venit tribus ordinibus post eos. Et exclamaverunt tubis. et clama-
verunt in oratione. Et cognoverunt castra thimothei quia machabeus est

et refugerunt a facie eius Et percusserunt eos plaga magna et ceciderunt
ex eis in die illa fere octo milia virorum Et divertit iudas in maspha
et expugnavit et cepit eam et occidit masculinum eius omnem et sumpsit spolia
eius et succendit eam igni Inde perrexit et cepit casbon et mageth
et bosor et reliquas civitates galaaditidis Post hec autem verba congregavit
thimotheus exercitum alium et castra posuit contra raffon trans torrentem
Et misit iudas speculari exercitum et renunciaverunt ei dicentes Quia con-
venerunt ad eum omnes gentes que in circuitu nostro sunt exercitus multus nimis
et arabas adduxerunt in auxilium sibi et castra posuerunt trans torrentem
parati venire ad te in prelium Et abiit iudas obviam illis Et ait thimotheus
principibus exercitus sui Cum appropinquaverit iudas et exercitus eius ad torrentem
aque si transierit ad nos prior non poterimus sustinere eum quia potens poterit
adversum nos Si vero timuerit transire et posuerit castra extra flumen transfre-
tabimus ad eos et poterimus adversus illum Ut autem appropinquavit iudas ad
torrentem aque statuit scribas populi iuxta torrentem Et mandavit eis
dicens Neminem hominum reliqueritis sed veniant omnes in prelium Et transfre-
tavit ad illos prior et omnis populus post eum Et contriti sunt a facie eorum
omnes gentes Et proiecerunt arma sua et fugerunt ad fanum quod est in
carnaim Et occupavit ipsam civitatem et fanum succendit igni cum omnibus
qui erant in ipso Et oppressa est carnaim et non potuit sustinere contra faciem
iude Et congregavit iudas universos israhelitas qui erant in galaaditide
a minimo usque ad maximum et uxores eorum et natos et exercitum magnum
valde ut venirent in terram iude Et venerunt usque efron Et hec ci-
vitas magna in ingressu posita munita valde et non erat quis decli-
naret ab ea dextra vel sinistra sed per medium iter erat Et incluserunt
se qui erant in civitate et obstruxerunt portas lapidibus Et misit ad
eos iudas verbis pacificis dicens Transeamus per terram vestram ut eamus
in terram nostram et nemo vobis nocebit tantum pedibus transibimus Et nole-
bant eis aperire Et precepit iudas predicare in castris ut applicarent
unusquisque in quo erat loco Et applicuerunt se viri virtutis et oppugnavit
civitatem illam tota die et tota nocte et tradita est civitas in manu
eius et peremerunt omnem masculinum in ore gladii et eradicavit eam et
accepit spolia eius et transivit per totam civitatem super interfectos Et tran-
sierunt iordanem in campo magno contra faciem bethsan Et erat iudas
congregans extremos et exhortabatur populum per totam viam donec venirent
in terram iuda Et ascenderunt in montem syon cum leticia et gaudio et
obtulerunt holocausta quod nemo ex eis cecidisset donec reverterentur in pace
Et in diebus quibus erat iudas et ionathas in terra galaad et simon
frater eius in galilea contra faciem ptolomaidis Audivit iosephus zacha-
rie filius et azarias princeps virtutis res bene gestas et prelia que facta
sunt et dixit Faciamus et ipsi nobis nomen et eamus pugnare adversum gentes

q in circuitu nostro sunt

Que in circuitu nostro sunt Et precepit hiis qui erant in exercitu suo et abierunt
iamniam Et exiuit gorgias de ciuitate et viri eius obuiam illis in
pugnam et fugati sunt ioseph et azarias usque in fines iudee Et ce-
ciderunt illa die de populo israel ad duo milia virorum Et facta est fuga
magna in populo quia non audierunt iudam et fratres eius existimantes se
fortiter facturos Ipsi autem non erant de semine virorum illorum per quos facta
est salus in israel Et viri iuda magnificati sunt valde in conspectu israel omnibus
et omnium gentium ubi audiebatur nomen eorum Et conuenerunt ad eos ouantibus
letitia Et exiuit iudas et fratres eius et expugnabant filios esau in
terra que ad austrum est et percussit ebron et filias eius et muros eius
et turres eius succendit igni in circuitu Et mouit castra ut iret in
terram alienigenarum et perambulabat samariam In illa die ceciderunt
sacerdotes in bello dum volunt fortiter facere dum sine consilio exeunt in
prelium Et declinauit iudas in azotum in terram alienigenarum et diruit aras
eorum et sculptilia deorum suorum succendit igni et cepit spolia ciuitatum

Et rex anthiochus perambulabat c. vi superiores regiones et audiuit esse ciuitatem elimaide
in perside nobilissimam et copiosam in argento et auro templumque in
ea locuplex valde et illic velamina aurea et lorice et scuta que reli-
quit allexander philippi rex macedo qui regnauit primus in grecia Et
venit et querebat capere ciuitatem et predari eam et non potuit quia innotuit
sermo hiis qui erant in ciuitate Et insurrexerunt in prelium et fugit inde
et abijt cum tristicia magna et reuersus est babiloniam Et venit qui nunci-
aret ei in perside quia fugata sunt castra que erant in terra iuda Et quia abijt
lisias cum virtute forti in primis et fugatus est a facie iudeorum Et in-
valuerunt armis et viribus et spolijs multis que ceperant de castris que
exciderunt Et quia diruerunt abhominacionem quam edificauerat super altare quod
erat in ierusalem et sanctificacionem sicut prius circumdederunt muris excelsis sed et
bethsuram ciuitatem suam Et factum est ut audiuit rex sermones istos
expauit et commotus est valde et decidit in lectum et incidit in languorem
pre tristicia quia non est factum sicut cogitabat Et erat illic diebus multis quia
renouata erat in eo tristicia magna et arbitratus est se mori Et
vocauit omnes amicos suos et dixit illis Recessit sompnus ab oculis
meis et concidi et corrui corde pre sollicitudine Et dixi in corde meo
In quantam tribulacionem deueni et in quos fluctus tristicie in qua nunc sum
qui iocundus eram et dilectus in potestate mea Nunc vero reminiscor malorum
que feci in ierusalem unde abstuli omnia spolia argentea et aurea que
erant in ea et misi auferri habitantes in iudea sine causa Cognoui ergo
quia propterea inuenerunt me mala ista et ecce pereo tristicia magna in terra aliena
Et vocauit philippum unum de amicis suis et preposuit eum super uniuersum
regnum et dedit ei dyadema et stolam suam et anulum ut adduceret anthiochum

filium suum et nutriret eum et regnaret Et mortuus est illuc antiochus rex
anno centesimo xl et ix Et cognovit lisias quia mortuus est rex et consti
tuit regnare antiochum filium eius quem nutrivit adolescentem et vocavit
nomen eius eupator Et hii qui erant in arce conclusi erant israel in circui
tu sanctorum et querebant eis mala semper ad firmamentum gentium Et cogitavit iudas
disperdere eos et convocavit universum populum ut obsiderent eos Et convenerunt simul
et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo et fecerunt balistas et machinas
Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur et adiunxerunt se illis aliqui
ex impiis israel Et abierunt ad regem et dixerunt Quousque non facies iudi
cium et vindicas fratres nostros Nos decrevimus servire patri tuo et ambulare
in preceptis eius et obsequi edictis eius et filii populi nostri propter hoc abalienabant
se a nobis Et quicumque inveniebantur ex nobis interficiebantur et heredi
tates nostre diripiebantur et non ad nos tantum extenderunt manum sed et in omnes
fines nostros Et ecce hodie applicuerunt ad arcem ierusalem occupare eam
et munitionem in bethsura munierunt et nisi preveneris eos velocius maiora
quam hec facient nec poteris obtinere eos Et iratus est rex ut audivit
et convocavit omnes amicos suos et principes exercitus sui et eos qui super equi
tes erant sed et de regnis aliis et de insulis maritimis venerunt ad eum
exercitus conducticii Et erat numerus exercitus eius centum milia peditum et xx milia
equitum et elephanti xxxii docti ad prelium Et venerunt per ydumeam
applicuerunt ad bethsuram et pugnaverunt dies multos et fecerunt machinas
Et exierunt et succenderunt eas igni et pugnaverunt viriliter Et exivit iudas
ab arce et movit castra ad bethzacharam contra castra regis Et surrexit
rex ante lucem et concitavit exercitus impetum contra viam bethzacharam et paraverunt
se exercitus in prelium et tubis cecinerunt et elephantis ostenderunt sanguinem
uve et mori ad acuendos eos in prelium Et diviserunt bestias per legiones
et astiterunt singulis elephantis mille viri in loricis concatenati et
galee eree in capitibus eorum et quingenti equites ordinati unicuique bestie
electi erant hii ante tempus ubicumque erat bestia ibi erant et quocumque ibat
ibant et non discedebant ab ea Sed et turres lignee super eos firme
protegentes super singulas bestias et super eas machine et super singulas
viri virtutis xxxii qui pugnabant desuper et intus magister bestie Et resi
duum equitatum hinc et inde statuit in duas partes tubis exercitum commovere
et perurgere constipatum legionibus eius Et ut sol refulsit in clipeos au
reos et ereos et resplenduerunt montes ab eis Et resplenduerunt sicut lam
pades ignis et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos et alia
per loca humilia et ibant caute et ordinate Et commovebantur omnes inhabita
tes terram a voce multitudinis eorum et incessu turbe et collisione
armorum Erat enim exercitus magnus valde et fortis Et appropinquavit iudas
et exercitus eius ad prelium Et ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri
Et vidit eleazar filius saura unam de bestiis loricatam loricis regis

et erat eminens super ceteras bestias. et visum est ei quod in ea esset rex. et
dedit se ut liberaret populum suum et acquireret sibi nomen eternum. Et cucurrit ad
eam audacter in medio legionis. et interficiens a dextris et a sinistris. et cade-
bant ab eo huc et illuc. et ivit sub pedes elephantis et supposuit se
ei et occidit eum. et cecidit in terram super ipsum. et mortuus est illic. Et videntes
virtutem regis et impetum exercitus eius diverterunt ab eis. Castra autem
regis ascenderunt contra eos in Jerusalem et applicuit castra regis ad Judeam
et montem Syon. Et fecit pacem cum hiis qui erant in Bethsura. et exierunt
de civitate quia non erant eis ibi alimenta conclusis. quia sabbatum erat terre. Et
comprehendit rex Bethsuram. et constituit illic custodes servare eam. Et con-
vertit castra ad locum sanctificationis dies multos et statuit illic balistas
et machinas et ignis iacula et tormenta ad lapides iactandos et
spicula et scorpios ad mittendas sagittas et fundibula. Fecerunt autem et
ipsi machinas adversus machinas eorum et pugnaverunt dies multos.
Esce autem non erant in civitate. eo quod septimus annus esset. Et qui remanserant
in Judea de gentibus consumpserant reliquias eorum que reposite fuerant. et
remanserunt in sanctis viri pauci. quoniam obtinuerat eos fames et dispersi sunt
unusquisque in locum suum. Et audivit Lisias quod Philippus quem constituerat
rex Antiochus cum adhuc viveret ut nutriret Antiochum filium suum ut re-
gnaret. reversus esset a Perside et Media et exercitus qui abierat cum ipso.
Et quia querit suscipere regni negocia. festinavit ire et dicere ad regem
et duces exercitus. Deficimus cotidie et esca nobis modica est. et lo-
cus quem obsidemus est munitus. et incumbit nobis ordinare de regno.
Nunc itaque demus dextras hominibus istis. et faciamus cum illis pacem. et cum
omni gente eorum. et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis
sicut prius. Propter enim legitima sua que despeximus irati sunt et fecerunt omnia
hec. Et placuit sermo in conspectu regis et principum. Et misit ad eos pacem
facere et receperunt eam. Et iuraverunt illis rex et principes. et exierunt de
munitione. Et intravit rex montem Syon. et vidit munitionem loci. et rupit
citius iuramentum quod iuravit et mandavit destruere murum in gyro. Et
discessit festinanter. et reversus est Antiochiam. et invenit Philippum domi-
nantem civitati et pugnavit adversus eum. et vi occupavit civitatem. c. VII

Anno centesimo quinquagesimo primo exiit Demetrius Seleuci
filius ab urbe Romana. Et ascendit cum paucis viris in civitatem
maritimam. et regnavit illic. Et factum est ut ingressus est in domum
regni patrum suorum. comprehendit exercitus Antiochum et Lisiam ut addu-
cerent eos ad eum. Et res ei innotuit et ait. Nolite mihi ostendere faciem
eorum. et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui.
Et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex Israel. et Alchimus dux eorum
qui volebat fieri sacerdos. Et accusaverunt populum apud regem dicentes.
Perdidit Judas et fratres eius amicos tuos. et nos perdidit de terra nostra

Nunc mitte virum cui credis ut eat et videat exterminium omne quod fecit
nobis et regionibus regis et puniat omnes amicos eius et adiutores eorum
Et elegit rex ex amicis suis bachidem qui dominabatur trans flumen magnum
in regno et fidelem regi et misit eum ut videret exterminium quod fecit iudas
et alchimum impium constituit in sacerdotium et mandavit ei facere ultionem
in filios israel Et surrexerunt et venerunt cum exercitu magno in terram iuda et
miserunt nuncios et locuti sunt ad iudam et fratres eius verbis pacificis in
dolo et non intenderunt sermonibus eorum Viderunt enim quia venerunt cum exercitu
magno Et convenerunt ad alchimum et bachidem congregatio scribarum requirere
que iusta sunt et primi assidei qui erant in filiis israel et exquirebant
ab eis pacem Dixerunt enim Homo sacerdos de semine aaron venit
non decipiet nos et locutus est cum eis verba pacifica et iuravit illis
dicens Non inferemus vobis malum neque amicis vestris Et crediderunt
ei Et comprehendit ex eis lx viros et occidit eos una die secundum verbum
quod scriptum est Carnes sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu
ierusalem et non erat qui sepeliret Et incubuit timor et tremor in omnem
populum Quia dixerunt Non est in eis veritas et iudicium Transgressi sunt enim
constitutum et iusiurandum quod iuraverunt Et movit bachides castra ab
ierusalem et applicuit in bethzetha et misit et comprehendit multos ex eis qui
a se refugerant et quosdam de populo mactavit et in puteum magnum
proiecit Et commisit regionem alchimo et reliquit cum eo auxilium in ad-
iutorium sibi Et abiit bachides ad regem et satis agebat alchimus
pro principatu sacerdotii sui Et convenerunt ad eum omnes qui perturbabant
populum suum et obtinuerunt terram iuda et fecerunt plagam magnam in israel
Et vidit iudas omnia mala que fecit alchimus et qui cum eo erant
filiis israel plus multo quam gentes Et exiit in omnes fines iudee in circui-
tu et fecit vindictam in viros desertores et cessaverunt ultra exire in
regionem Vidit autem alchimus quia prevaluit iudas et qui cum eo sunt et cognovit
quia non potest sustinere eos et regressus est ad regem et accusavit eos multis
criminibus Et misit rex nicanorem unum ex principibus suis nobilioribus
qui erat inimicitias exercens contra israel et mandavit ei evertere populum Et venit
nicanor in ierusalem cum exercitu magno et misit ad iudam et fratres eius verbis
pacificis cum dolo dicens Non sit pugna inter me et vos veniam cum viris paucis
ut videam facies vestras cum pace Et venit ad iudam et salutaverunt se invicem pacifice et
hostes parati erant rapere iudam Et innotuit sermo iude quia cum dolo venerat
ad eum et conterritus est ab eo et amplius noluit videre faciem eius Et cognovit
nicanor quia denudatum est consilium eius et exivit obviam iude in pugnam
iuxta capharsalama Et ceciderunt de nicanoris exercitu fere quinque
milia viri et fugerunt in civitatem david Et post hec verba ascendit nicanor
in montem syon et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum cum pace et de-
monstrare ei holocaustomata que offerebantur pro rege Et irridens sprevit

eos et polluit et locutus est superbe et iuravit cum ira dicens Nisi tradi-
tus fuerit Iudas et exercitus eius in manus meas continuo cum regressus fuero
in pace succendam domum istam et exiit cum ira magna. Et intraverunt
sacerdotes et steterunt ante faciem templi et altaris et flentes dixerunt
Tu elegisti domine domum istam ad invocandum nomen tuum in ea ut esset
domus orationis et obsecrationis populo tuo. Fac vindictam in homine isto et exerci-
tu eius et cadant gladio. Memento blasphemias eorum et ne dederis
eis ut permaneant. Et exiit Nicanor ab Ierusalem et castra applicuit ad
Bethoron. et occurrit illi exercitus Syrie. Et Iudas applicuit in Adarsa
cum tribus milibus virorum. Et oravit Iudas et dixit Qui missi erant
a rege Sennacherib domine qui blasphemaverunt te exiit angelus et
percussit ex eis centum lxxxv milia sic contere exercitum istum in conspectu
nostro hodie. et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua et iudica illum
secundum maliciam eius. Et commiserunt exercitus prelium tercia decima die mensis
adar. et contrita sunt castra Nichanoris. et cecidit ipse primus in prelio
Ut vidit autem exercitus eius quia cecidit Nicanor proiecerunt arma sua et
fugerunt Et persecuti sunt eos viam diei unius ab Adazer usque quo venia-
tur in Gazera et tubis cecinerunt post eos cum significationibus et exierunt de
omnibus castellis Iudee in circuitu. et ventilabant eos cornibus et conver-
tebantur iterum ad eos. et ceciderunt omnes gladio et non est relictus ex eis
nec unus Et acceperunt spolia eorum et predam et caput Nicanoris am-
putaverunt et dexteram eius quam extenderat superbe. et attulerunt et su-
spenderunt contra Ierusalem. et letatus est populus valde Et egerunt diem illam in le-
ticia magna et constituit agi omnibus annis diem istam xiii die mensis
adar. et siluit terra Iuda dies paucos . c . viii

Et audivit Iudas nomen Romanorum quia sunt potentes viribus et
acquiescunt ad omnia que postulantur ab eis et quicumque accesse-
runt ad eos statuerunt cum eis amicitias Et quia sunt potentes viribus
audierunt prelia eorum et virtutes bonas quas fecerunt in Galatia quia obti-
nuerunt eos et duxerunt sub tributum et quanta fecerunt in regione Hispanie
et quod in potestatem redegerunt metalla argenti et auri que illic sunt et possede-
runt omnem locum consilio suo et paciencia locos que longe valde erant
ab eis et reges qui supervenerant illis ab extremis terre contriverunt et percusse-
runt eos plaga magna Ceteri autem dant eis tributum omnibus annis et
Philippum et Persen regem Cetheorum et ceteros qui adversum eos arma tulerunt
contriverunt in bello et obtinuerunt eos Et Antiochum magnum regem Asie
qui eis pugnam intulerat habens centum et xx elephantos et equitatum et
currus et exercitum magnum valde contritum ab eis. Et quia ceperunt eum vivum
et statuerunt ei ut daret ipse et qui regnarent post eum tributum magnum
et daret obsides et constitutum et regiones Medorum et Lydos et Indos
de optimis regionibus eorum Et acceptas eas ab illis dederunt

eumenem regi. et quia qui erant apud ellada voluerunt ire et tollere eos
Et innotuit sermo hys et miserunt ad eos ducem unum et pugnaverunt contra
illos Et ceciderunt ex hys multi et captivas duxerunt uxores eorum et
filios et diripuerunt eos et terram eorum possederunt et destruxerunt muros eorum
et in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem. et residua regna et insulas
que aliquando restiterant illis exterminaverunt et in potestatem redegerunt. cum amicis
autem suis et qui in ipsis requiem habebant conservaverunt amicitiam et obtinuerunt
regna que erant proxima et que longe. et quicumque audierunt nomen eorum timuerunt
regnarent eos. quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent quos autem nollent regno
deturbabant Et exaltati sunt valde Et in omnibus istis nemo portabat dia-
dema nec induebatur purpura ut magnificaretur in ea. et quia curiam fecerunt sibi
et cottidie consulebant trecentos viginti consilium agentes semper de multitudine
ut que digna sunt agant et committunt uni homini magistratum suum per singulos
annos dominari universe terre sue et omnes obediunt uni et non est invidia
neque zelus inter eos Et elegit iudas eupolemum filium iohannis filii
iacob et iasonem filium eleazari et misit eos romam constituere amicitiam
cum eis et societatem et ut auferrent ab eis iugum grecorum quia viderunt quod in
servitute premerent regnum israel Et abierunt romam viam multam valde et intro-
ierunt curiam et dixerunt. Judas machabeus et fratres eius et populus iudeorum
miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem et pacem et conscribere nos so-
cios et amicos vestros Et placuit sermo in conspectu eorum Et hoc rescriptum
quod rescripserunt in tabulis ereis et miserunt in ierusalem ut esset apud eos ibi
memoriale pacis et societatis Bene sit romanis et genti iudeorum in mari et
in terra in eternum gladiusque et hostis procul sit ab eis Quod si institerit bellum
romanis prius aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum auxilium feret
gens iudeorum prout tempus dictaverit corde pleno Et preliantibus non dabunt
neque subministrabunt triticum arma pecuniam naves sicut placuit romanis
et custodient mandata eorum nichil ab eis accipientes Similiter autem et si
genti iudeorum prius acciderit bellum adiuvabunt romani ex animo prout eis
tempus permiserit Et adiuvantibus non dabitur triticum arma pecunia naves
sicut placuit romanis et custodiant mandata eorum absque dolo Secundum hec
verba constituerunt romani populo iudeorum Quod si post hec verba hy aut illi addere
vel demere aliquid voluerint facient ex proposito suo et quecumque addiderint vel
dempserint rata erunt Sed et de malis que demetrius rex fecit in eos
scripsimus ei dicentes Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros et
socios iudeos Si ergo adierint nos adversum te faciemus illis iudicium
et pugnabimus tecum mari terraque. c. ix.

Interea ut audivit demetrius quia cecidit nicanor et exercitus eius in
prelio apposuit bachidem et alchimum rursum mittere in iudeam et
dextrum cornu cum illis et abierunt viam que ducit in galgala et
castra posuerunt in masaloth que est in arbellis et occupaverunt eam

et pcusserut aias hoim multas Et i pmo mense pmi ani centesimi
⁊ quinquagesimi sedi applicuert exercitu ad ilrlm ⁊ surrexert abi-
ert in berea xx milia viroꝝ ⁊ duo milia eqtu Et iudas castra
posuit in laisa ⁊ tria milia viri cu eo electi Et audiert multitudinez
exercitus qr multi sut ⁊ timuert valde ⁊ multi subtraxert se de castris
⁊ no remanseru ex eis nisi octigenti vri Et vidit iudas qd defluxit
exercitus suus ⁊ bellu pgebat eu ⁊ confractus e corde qr no hebat
tepus congregandi eos ⁊ dissolutus e Et dixit hys qui residui erant
Surgamus ⁊ eamus ad adusarios nros si potuimus pugnare contra
eos Et auertebat eu dicetes No poterimus s3 liberemus aias nras
mo ⁊ revertamur ad fres nros ⁊ tuc pugnabimus adusus eos nos aut
pauci sumus Et ait iudas Absit ista rez facere ut fugiamus ab eis
Et si appropinquavit tepus nrm moriamur in vtute ppt fres nros ⁊
no inferamus crimen glorie nre Et movit exercitus de castris ⁊ steterut
illis obviam ⁊ divisi sut eqtes in duas ptes ⁊ fundibularii et
sagittarii pibat exercitu ⁊ pmi certaminis omnes potentes Bacchides
aut erat in dextro cornu Et proximavit legio ex duabus ptibus et
clangebat tubis Exclamaverut aut ⁊ hy qui erant ex pte iude etia
ipi ⁊ commota e tra a voce exercituu Et commissu est plium a mane
usq3 ad vesperaz Et vidit iudas qr firmior e pars exercitus bacchidis in
dextris ⁊ conveneru cu ipo omnes constantes corde ⁊ contrita e dextera pars
ab eis ⁊ psecutus e eos usq3 ad monte3 azoti Et qui i sinistro cornu
erat viderut qr contritu est dextru cornu ⁊ secuti sut post iudaz
⁊ qui cu ipo erant a tergo ingravatu e plim ⁊ ceciderut vulnerati multi
ex hys et ex illis ⁊ iudas cecidit et ceteri fugerut Et ionathas ⁊
simon tulerut iuda frem sum ⁊ sepelieru eu in sepulcro prum suoꝝ
in civitate modin ⁊ fleverut eu omnis ppls isrl fletu magno ⁊ lu-
gebat dies multos ⁊ dixerut Quo cecidit potens qui salvu faciebat
isrl ⁊ cetera vba iude ⁊ belloꝝ ⁊ vtutu quas fecit ⁊ magnitudinis
eius no sut descripta multa eni erat valde Et factu est post obitu
iude emerserut iniqui in omnibus finibus isrl ⁊ exorti sut omnes q operant
iniquitatem In diebus illis facta est fames magna valde in regio ⁊ tradi-
dit se bacchidi omnis regio eoꝝ cu ipis Et elegit bacchides impios
viros ⁊ constituit eos dnos regionis ⁊ exquirebat ⁊ pscrutabatur
amicos iude ⁊ adducebat eos ad bacchide ⁊ vindicabat in illos ⁊
illudebat Et facta est tribulacio magna in isrl qualis no fuit ex die
qua no e visus pphta in isrl Et congregati sut omnes amici iude ⁊ dixe-
runt ionathe Ex quo frater tuus iudas defunctus est vir similis ei no
e qui exeat contra inimicos bacchide ⁊ eos qui inimici sut gentis nre Nuc
itaq3 eligimus te hodie esse pro eo nobis in principe ⁊ ducez ad bellad
bellu nrm Et suscepit ionathas tpe illo principatu ⁊ surrexit loco

iude fratris sui. Et cognovit bacchides et querebat eum occidere. Et cognovit
ionathas et simon frater eius et omnes qui cum eo erant et fugerunt in de-
sertum thecue et consederunt ad aquam lacus asphar. Et cognovit bacchides
et venit in die sabbatorum ipse et omnis exercitus eius trans iordanem. Et mi-
sit fratrem suum ducem populi et rogavit nabutheos amicos suos ut commoda-
rent illis apparatum suum qui erat copiosus. Et exierunt filii iambri ex ma-
daba et comprehenderunt iohannem et omnia que habebat et abierunt habentes ea.
Post hec verba renunciatum est ionathe et simoni fratri eius quia filii iambri fa-
ciunt nuptias magnas et ducunt sponsam ex madaba filiam unius ex ma-
gnis principibus chanaan cum ambicione magna. Et recordati sunt sanguinis io-
hannis fratris sui et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento montis. Et leva-
verunt oculos suos et viderunt et ecce tumultus et apparatus multus et sponsus pro-
cessit et amici eius et fratres eius obviam illis cum tympanis et musicis et ar-
mis multis. Et surrexerunt ad eos de insidiis et occiderunt eos et ceciderunt
vulnerati multi et residui fugerunt in montem. Et acceperunt omnia spolia eorum
et conversae sunt nuptiae in luctum et vox musicorum ipsorum in lamentum. Et vindi-
sanguinis caverunt vindictam fratris sui et reversi sunt ad ripam iordanis. Et audivit
bacchides et venit die sabbatorum usque ad oram iordanis in virtute multa.
Et dixit ad suos ionathas. Surgamus et pugnemus contra inimicos nostros. Non
est enim hodie sicut heri et nudiustercius. Ecce enim bellum ex adverso.
aqua vero iordanis hinc et inde et ripe et paludes et saltus et non est locus
divertendi. Nunc ergo clamate in celum ut liberemini de manu inimicorum vestrorum.
Et commissum est bellum. Et extendit ionathas manum suam percutere bacchidem
et divertit ab eo retro. Et dissiluit ionathas et qui cum eo erant in iordanem
et transnataverunt ad eos iordanem. Et ceciderunt de parte bacchidis die
illa mille viri. Et reversi sunt in ierusalem et edificaverunt civitates munitas
in iudea. munitiones que erant in iericho et in ammaum et in bethoron et be-
thel et thamnatha et phara et thopho muris excelsis et portis et seris.
et posuit custodiam in eis ut inimicitias exercerent in israel. Et munivit civitatem
bethsuram et gazaram et arcem et posuit in eis auxilia et apparatum escarum.
et accepit filios principum regionis obsides et posuit eos in arce in
Et anno centesimo quinquagesimo C x ierusalem in custodia
tercio mense secundo precepit alchimus destrui muros domus sancte
interioris et destrui opera prophetarum. Et cepit destruere in tempore
illo percussus est alchimus et impedita sunt opera eius et occlusum est os eius
et dissolutus est paralisi nec ultra potuit loqui verbum et mandare de do-
mo sua. Et mortuus est alchimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit
bacchides quia mortuus est alchimus et reversus est ad regem et siluit terra duobus an-
nis. Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes Ecce ionathas et qui cum eo sunt
in silencio habitant confidentes. Nunc ergo adducamus bacchidem et comprehendet
eos omnes in una nocte. Et abierunt et consilium ei dederunt. Et surrexit ut veniret

cum exercitu multo. et misit occulte epistolas sociis suis qui erant in iudea ut
comprehenderent ionatham et eos qui cum ipso erant. sed non potuerunt quia inno-
tuit eis consilium eorum. Et apprehendit de viris regionis qui principes
erant militie .l. viros et occidit eos. et secessit ionathas et symon
et qui cum eo erant in bethbessen que est in deserto. et extruxit diruta eius
et firmaverunt ea. Et cognovit bacchides et congregavit universam multitudinem
suam. et his qui de iudea erant denunciavit et venit et castra posuit
super bethbessen et oppugnavit eam dies multos et fecit machinas. Et
reliquit ionathas symonem fratrem suum in civitate. et exiit in regionem et
venit cum numero et percussit odaren et fratres eius et filios phaseron in
tabernaculis ipsorum. et cepit cedere et crescere in virtutibus. Symon vero et
qui cum ipso erant exierunt de civitate et succenderunt machinas. et
pugnaverunt contra bacchidem. et contritus est ab eis. Et affligebant eum valde quia
consilium eius et congressus eius erat inanis. Et iratus contra viros iniquos
qui ei consilium dederant ut veniret in regionem ipsorum. et multos ex eis
occidit. Ipse autem cogitavit cum reliquis abire in regionem suam. Et cognovit
ionathas et misit ad eum legatos componere cum ipso pacem et reddere illi
captivitatem. et libenter accepit. et fecit secundum verba eius. Et iuravit nihil se
ei facturum mali omnibus diebus vite eius. Et reddidit ei captivitatem
quam prius erat predatus de terra iuda. et conversus abiit in terram suam. Et
non apposuit amplius venire in fines eius. Et cessavit gladius ex israel
et habitavit ionathas in machmas. et cepit ionathas ibi iudicare
populum et exterminare impios ex israel. Et anno centesimo lx° ascendit
allexander antiochi filius qui cognominatus est nobilis et occupavit
ptolomaidam et receperunt eum et regnavit illic Et audivit demetrius
rex et congregavit exercitum valde copiosum et exivit illi obviam in prelium
Et misit demetrius ad ionatam epistolas verbis pacificis ut magnificaret
eum Dixit enim. Anticipemus facere pacem cum eo priusquam faciat cum
allexandro adversum nos Recordabitur enim omnium malorum que fecimus
in eum et in fratrem eius. et in gentem eius. Et dedit ei potestatem congregare
exercitum et fabricare arma et esse ipsum socium eius. et obsides qui
erant in arce iussit tradi ei Et venit ionathas in ierusalem et legit
epistolas in auditu omnis populi. et eorum qui in arce erant. et timuerunt
timore magno. quia audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exer-
citum. et traditi sunt ei obsides. et reddidit eos parentibus suis Et ha-
bitavit ionathas in ierusalem. et cepit edificare et innovare civitatem.
Et dixit facientibus opera. ut extruerent muros et montem syon in circui-
tu lapidibus quadris ad muniendum. et ita fecerunt Et fugerunt alieni-
gene qui erant in munitionibus quas edificaverat bacchides et reliquit
unusquisque locum suum. et abiit in terram suam. tantum in bethsura remanserunt
aliqui ex his qui reliquerant legem et precepta dei Erat enim hoc eis

ad refugium. Et audivit Alexander rex promissa que promisit Demetrius
rex Ionathe, et narraverunt ei prelia et virtutes quas ipse fecit et fratres eius
et labores quos laboraverunt, et ait: Numquid inveniemus aliquem virum talem?
Et nunc faciemus eum amicum et socium nostrum. Et scripsit epistolas et misit ei
secundum hec verba dicens: Rex Alexander fratri Ionathe salutem. Audivimus de
te quod vir potens viribus et aptus es ut sis amicus noster. Et nunc constituimus
te hodie summum sacerdotem gentis tue, et ut amicus regis voceris. Et misit
ei purpuram et coronam auream, ut que nostra sunt sencias et conserves amici-
tias nobis. Et induit se Ionathas stolam sanctam septimo mense anno centesimo
lx° in die sollempni scenophegie. Et congregavit exercitum et fecit arma
copiosa. Et ut audivit Demetrius verba ista, contristatus est et ait: Quid
hoc fecimus quod preoccupavit nos Alexander apprehendere amiciciam Iudeorum
ad munimen sui? Scribam et ego illis verba deprecatoria et dignitates et
dona, ut sit mecum in adiutorio. Et scripsit eis in hec verba: Rex Demetrius
genti Iudeorum salutem. Cum servastis ad nos pactum et mansistis in amicicia
nostra et non accessistis ad inimicos nostros, audivimus et gavisi sumus. Et
nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem, et retribuemus vobis bona
pro hiis que fecistis nobiscum. Et remittemus vobis prestationes multas et
dabimus vobis donationes. Et nunc absolvo vos et omnes Iudeos a tributis,
et precia salis indulgeo et coronas remitto et tercias seminis, et mediam partem
fructus ligni quod portionis mee est relinquo vobis ex hodierno die et
deinceps ne accipiantur a terra Iuda et a tribus civitatibus que addite sunt
illi ex Samaria et Galilea ex hodierna die et in totum tempus. Et Ierusalem
sancta et libera cum finibus suis, et decime et tributa ipsius sint. Remitto
etiam potestatem arcis que est in Ierusalem, et do eam summo sacerdoti ut constituat
in ea viros quoscumque elegerit ut custodiant eam. Et omnem animam Iudeorum
que captiva est a terra Iuda in omni regno meo relinquo liberam gratis,
ut omnes a tributis solvantur etiam pecorum suorum. Et omnes dies sollempnes
et sabbata et neomenie et dies decreti et tres dies ante diem sollempnem
et tres dies post diem sollempnem sint isti omnes dies immunitatis et
remissionis omnibus Iudeis qui sunt in regno. Et nemo habebit potestatem
agere aliquid et movere negotia adversus aliquem eorum in omni causa. Et ut ascri-
bantur ex Iudeis in exercitu regis ad xxx milia virorum, et dabuntur illis
copie ut oportet omnibus exercitibus regis. Et ex ipsis ordinabuntur qui sint in
munitionibus regis magnis. Et ex hiis constituentur super negotia re-
gni que agantur ex fide, et principes sint ex eis, et ambulent in legibus
suis sicut precepit rex in terra Iuda. Et tres civitates que addite sunt
Iudee ex regione Samarie cum Iudea reputentur, ut sint sub uno, et non
obediant alieni potestati nisi summo sacerdoti. Ptolomaidam et confines
eius quas dedi dono sanctis qui sunt in Ierusalem ad necessarios sumptus sanctorum.
Et ego de singulis annis xv milia siclorum argenti de rationibus regis

que me contingunt. et omne quod reliquum fuit quod non reddiderunt qui super
negotia erant annis prioribus. ex hoc dabunt in opera domus. et super
hoc quinque milia siclorum argenti que accipiebant de sanctorum ratione per sin-
gulos annos. et hec ad sacerdotes pertineat qui ministerio funguntur. Et
quicumque confugerit in templum quod est ierosolimis et in omnibus finibus eius obno-
xius regi in omni negotio dimittatur. et universa que sunt illius in regno
meo habeant libere. Et ad edificanda vel instauranda opera sanctorum
sumptus dabuntur de ratione regis. et ad construendos muros ierusalem et commu-
niendos in circuitu sumptus dabuntur de ratione regis. et ad construendos muros
in iudea. Ut autem audivit ionathas et populus sermones istos non credide-
runt eis. nec receperunt eos. quia recordati sunt malicie magne quam fecerat
in israel. et tribulaverat eos valde. et complacuit eis in alexandro quia ipse
fuerat eis princeps sermonum pacis. et ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.
Et congregavit rex alexander exercitum magnum et admovit castra contra
demetrium. et commiserunt prelium reges et fugit exercitus demetrii. et insecutus
est eum alexander et incubuit super eos et invaluit prelium nimis donec
occidit sol. et cecidit demetrius in illa die. Et misit alexander ad pto-
lomeum regem egypti legatos cum hec verba dicens. Quoniam regressus sum in
regnum meum et sedi in sede patrum meorum et obtinui principatum. et contrivi
demetrium. et possedi regionem nostram et commisi cum eo pugnam. et contritus est
ipse et castra eius a nobis. et sedimus in sede regni eius. et nunc sta-
tuamus ad invicem amiciciam. et da michi filiam tuam uxorem. et ego ge-
ner tuus et dabo tibi dona et ipsi dignitatem. Et respondit ptolomeus rex
dicens. Felix dies in qua reversus es ad terram patrum tuorum et sedisti in
sede regni eorum. Et nunc faciam tibi que scripsisti. Sed occurre in ptolo-
maide ut videamus nos invicem et spondeam tibi sicut dixisti. Et exivit
ptolomeus de egypto ipse et cleopatra filia eius. et venit ptolomaide
anno centesimo lxii°. et occurrit ei alexander rex. et dedit ei cleopatram
filiam suam. et fecit nuptias eius ptolomaide sicut reges in magna
gloria. Et scripsit alexander rex ionathe ut veniret obviam sibi. et
abiit cum gloria ptolomaida. et occurrit ibi duobus regibus. et dedit
illis argentum multum et aurum et dona. et invenit gratiam in conspectu eorum.
Et convenerunt adversus eum viri pestilentes ex israel viri iniqui inter-
pellantes adversus eum. et non attendit ad eos rex. Et iussit spoliare
ionatham vestimentis suis. et induerunt eum purpura et ita fecerunt. Et collo-
cavit eum rex sedere secum. Dixitque principibus suis. Exite cum eo in medium
civitatis et predicate ut nemo adversus eum interpellet de ullo negotio. nec
quisquam ei molestus sit de ulla ratione. Et factum est ut viderunt qui interpel-
labant gloriam eius que a regibus predicabatur et opertum eum purpura
fugerunt omnes. Et magnificavit eum rex. et scripsit eum inter primos ami-
cos. et posuit eum ducem et participem principatus. Et reversus est ionathas in

ierlm cu pace et leticia In anno centesimo lxv venit demetrius filius
demetrii a creta in terram patrum suorum Et audivit allexander rex et contristatus
est valde et reversus est antiochiam Et constituit demetrius apollonium
qui erat super celesiriam et congregavit exercitum magnum Et accessit ad
iamniam et misit ad ionatham summum sacerdotem dicens Tu solus resistis nobis
Ego autem factus sum in derisum et in obprobrium propterea quia tu potestatem exerces
in montibus Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis descende ad nos in cam-
pum et comparemus illic invicem quia mecum est virtus bellorum Interroga et disce
quis sum ego et ceteri qui auxilio sunt mihi qui et dicunt quia non potest stare
pes vester ante faciem nostram quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra
sua et nunc quo modo poteris sustinere equitatum et exercitum tantum in campo ubi non
est lapis neque saxum neque locus fugiendi Ut autem audivit ionathas sermones
apollonii motus est animo et elegit x milia virorum et exiit ab ierlm et
occurrit ei symon frater eius in adiutorium et applicuerunt castra ioppen et
exclusit eum a civitate quia custodia apollonii ioppe erat et oppugnavit
eam et exterriti qui erant in civitate aperuerunt ei et obtinuit ionathas ioppen
Et audivit apollonius et admovit tria milia equitum et exercitum multum et
abiit azotum tamquam iter faciens et statim exiit in campum eo quod haberet multitu-
dinem equitum et confideret in eis Et insecutus est eum ionathas in azotum et com-
miserunt prelium et reliquit apollonius in castris mille equites occulte post eos
Et cognovit ionathas quoniam insidie sunt post se et circuierunt castra eius et iecerunt
iacula in populum a mane usque ad vesperam Populus autem stabat sicut preceperat
ionathas et laboraverunt equi eorum et eiecit symon exercitum suum et commi-
sit contra legionem equites enim fatigati erant Et contriti sunt ab eo et fugerunt
et qui dispersi sunt in campo fugerunt in azotum et intraverunt bethdagon
ydolum suum ut se ibi liberarent Et succendit ionathas azotum et civitates
que erant in circuitu eius et accepit spolia eorum et templum dagon et eos qui
fugerunt in illud succendit igni Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum his qui
succensi sunt fere viii milia virorum Et movit inde ionathas castra
et applicuerunt ea ascalonam et exierunt de civitate obviam illi in magna
gloria Et reversus est ionathas in ierlm cum suis habentibus spolia multa Et
factum est ut audivit allexander rex sermones istos addidit adhuc glori-
ficare ionatham Et misit ei fibulam auream sicut consuetudo est dari cogn-
atis regum et dedit ei accaron et omnes fines eius in possessionem C XI
Et rex egipti congregavit exercitum sicut arena que est circa oram
maris et naves multas et querebat obtinere regnum allexandri
dolo et addere illud regno suo Et exiit in syriam verbis pacificis
et aperiebant ei civitates et occurrebant ei quia mandaverat rex exire ei
obviam eo quod socer suus esset Cum autem introiret civitates ptolomeus ponebat
custodias militum in singulis civitatibus et ut appropinquavit azoto oste-
derunt ei templum dagon succensum et azotum et cetera eius demolita et

corpora proiecta et eorum qui cremati erant in bello tumulos quos fecerant
secus viam. et narraverunt regi quod hoc fecit Ionathas ut invidiam
facerent ei. et tacuit rex. et occurrit Ionathas in Ioppen regi cum glo-
ria et invicem se salutaverunt. et dormierunt illic Et abiit Ionathas
cum rege usque ad fluvium qui vocatur Eleutherus. et reversus est in Ierusalem
Rex autem Ptolomeus obtinuit dominium civitatum usque Seleuciam mari-
timam et cogitabat in Alexandrum consilia mala. et misit legatos
ad Demetrium dicens Veni componamus inter nos et dabo tibi filiam meam
quam habet Alexander. et regnabis in regno patris tui Penitet enim me
quod dederim illi filiam meam Quesivit enim me occidere Et vituperavit
eum propterea quod concupierat regnum eius Et abstulit filiam suam et dedit
eam Demetrio. et alienavit se ab Alexandro. et manifeste facte
sunt inimicitie eius Et intravit Ptolomeus Antiochiam. et imposuit duo
dyademata capiti suo. Egipti et Asie Alexander autem erat in Cili-
cia illis temporibus. quia rebellabant qui erant in locis illis Et audivit
Alexander et venit ad eum in bellum Et produxit Ptolomeus rex exer-
citum et occurrit ei in manu valida et fugavit eum et fugit Alexander
in Arabiam ut ibi protegeretur Rex autem Ptolomeus exaltatus est Et ab-
stulit Abdiel Arabs caput Alexandri et misit Ptolomeo. Et rex
Ptolomeus mortuus est in die tertia. et qui erant in munitionibus perierunt
ab hiis qui erant intra castra Et regnavit Demetrius anno centesimo
lxvii° In diebus illis congregavit Ionathas eos qui erant in Iudea
ut expugnarent arcem. que est in Ierusalem. et fecerunt contra eam machinas
multas Et abierunt quidam qui oderant gentem suam viri iniqui ad
regem et nunciaverunt ei quod Ionathas obsideret arcem Et ut audivit
iratus est. et statim venit Ptolomaida et scripsit Ionathe ne obsideret
sed occurreret sibi ad colloquium festinato Ut autem audivit Ionathas iussit
obsidere. et elegit de senioribus Israel et de sacerdotibus. et dedit se
periculo et accepit argentum et aurum et vestem et alia xenia multa. Et
abiit ad regem Ptolomaide. et invenit gratiam in conspectu eius Et in-
terpellabant adversus eum quidam iniqui ex gente. Et fecit rex sicut fecerant
ei qui ante ipsum fuerant. et exaltavit eum in conspectu amicorum omnium
Et statuit ei principatum sacerdotii et quecumque alia habuit prius preciosa
et fecit eum principem amicorum. et postulavit Ionathas a rege ut
immunem faceret Iudeam. et tres toparchias et Samariam et fines
eius. et promisit ei talenta trecenta Et consensit rex et scripsit Ionathe
epistolas de hiis omnibus hunc modum continentes Rex Demetrius
Ionathe fratri salutem et genti Iudeorum Exemplum epistole quam scripsimus
Lastheni parenti nostro de vobis misimus ad vos ut sciatis Rex
Demetrius Lastheni parenti salutem Genti Iudeorum amicis nostris et
conservantibus que iusta sunt apud nos decrevimus benefacere propter benignitatem

eoꝝ quã erga nos hñt Statuimꝰ g° illis oĩs fines iudee et
tres ciuitates lidiam ⁊ ramathe q̃ addite sũt iudee ex samaria
et oĩs ꝯfines eaꝝ sequestrari oĩbꝫ sacrificãtibꝫ ĩ ierlm̃ ꝓ hys q̃
ab eis rex accipiebat ꝑ singlos ãnos ⁊ pro fructibꝫ t̃re pomoꝝ
⁊ alia q̃ ad nos ꝑtinebat decimaꝝ ⁊ tbutoꝝ ex h̃ t̃pe remittĩ
eis ⁊ areas salinaꝝ ⁊ corõas que nob defe͛bãt oĩa ip̃is ꝯce-
dim̃. ⁊ nich horꝫ irritũ erit ex h̃ et in oĩe t̃pus Nũc g° curate
facere h̃c exemplũ ⁊ det͛ ionathe ⁊ ponat͛ ĩ mõte s̃cõ in loco celeb͛
Et vidit demetrꝫ rex q̃ siluit t̃ra in ꝯspectu suo. ⁊ nich̃ ei resistit
dymisit exercitũ suũ totũ vnũquẽqꝫ in locũ suũ. excepto pegrino
exercitu que ꝯtraxit ab insulis gentiũ. ⁊ inimici erãt ei oĩs exercitꝫ
p̃rum eius Trifon erat quidã ꝑtiũ allexandri p̃mo. ⁊ vidit q̃ oĩs
exercitꝫ murmurabat ꝯ demetriũ. ⁊ iuit ad machuel arabũ qui
-nutriebat antiochũ filiũ allexandri. ⁊ assidebat ut traderet ip̃m eũ
-ut regnaret loco p̃ris sui. ⁊ enũciauit ei q̃nta fecit demetrꝫ. ⁊ inimicas
exercitum eius aduersus illũ Et mansit illic diebꝫ multis Et misit io-
-natas ad demetriũ rege ut eiceret eos q͛ in arce erãt ĩ ierlm̃ et q̃
erãt in p̃sidys q̃r ip̃ugnabãt isrl̃ Et misit demetrius ad ionatham
dicens Nõ h̃c tm̃ faciã t͛ ⁊ genti tue s[ed] gl͂a illustrabo te ⁊ gentem
tuã cũ fuit optunũ Nũc g° recte facies si miseris viros ĩ auxiliũ
-m̃. q̃r discessit oĩs exercitꝫ mꝰ Et misit ei ionatas t͛a milia viroꝝ
fortiũ antiochiã. ⁊ venerũt ad rege. Et delectatꝫ ẽ rex ĩ aduentu eoꝝ
Et ꝯuenerũt qui erãt de ciuitate centũ. xx. milia viroꝝ ⁊ volebãt int͛-
ficere regẽ. ⁊ fugit rex in aulã. ⁊ occupauerũt qui erãt de ciuitate
itinã ciuitatꝭ. et ceperũt pugnare Et vocauit rex iudeos in auxiliũ
⁊ ꝯuenerũt simul oĩs ad eũ. ⁊ dispsi sũt oĩs ꝑ ciuitate. ⁊ occiderũt
-in illa die centũ milia hoĩm ⁊ succenderũt ciuitate ⁊ ceperũt spolia
-multa in illa die ⁊ liberauerũt rege Et viderũt q̃ erãt de ciuitate. q̃r
obtinuissent iudei ciuitate sic volebãt. ⁊ infirmati sũt mẽte sua. ⁊
clamauerũt ad rege cũ p̃cibꝫ dicentes Da nob dextras et cessent iudei
oppugnantes nos ⁊ ciuitate. ⁊ p̃iecerũt arma ⁊ fecerũt pacẽ Et glifi-
cati sũt iudei in ꝯspectu regis ⁊ in ꝯspectu oĩm qui erãt in regno
eius. ⁊ noĩati sũt in regno Et regressi sũt in ierlm̃ hñtes spolia
-multa Et sedit demetrius rex in sede regni sui. ⁊ siluit t̃ra in ꝯspectu
eiꝰ ⁊ mentitꝫ ẽ oĩa quecũqꝫ dixit. ⁊ alienauit se ab ionatha. ⁊
-nõ retribuit ei s[ecundu]m bñficia q̃ sibi tribuat ⁊ vexabat eũ valde Post h͛
reuersꝰ ẽ tripho ⁊ antiochꝫ cũ eo puer adolescens ⁊ regnauit ⁊ impo-
suit sibi dyadema. ⁊ ꝯgregati sũt ad eũ oĩs exercitꝫ quos dispserat
demetrꝫ. ⁊ pugnauerũt ꝯ eũ ⁊ fugit ⁊ t͛ga v͛tit Et accepit triphon
bestias ⁊ obtinuit antiochiã Et scripsit antiochꝫ adolescens ionathe
dicens Constituo tibi sacerdociũ et ꝯstituo te sup͛ .iiii. ciuitates ut sis

de ornamentis regis Et misit illi vasa aurea in ministerium et dedit ei potestatem
bibendi in auro et esse in purpura et habere fibulam auream Et symonem fratrem
eius constituit ducem a terminis tyri usque ad fines egipti Et exiit ionathas
et perambulavit trans flumen civitates et congregatus est ad eum omnis exercitus
syrie in auxilium et venit in ascalonam et occurrerunt ei de civitate honorifi-
ce et abiit inde gazam et concluserunt se qui erant gaze et obsedit eam et
succendit que in circuitu erant civitatis et predatus est eam Et rogaverunt gazenses
ionatham et dedit illis dextram et accepit filios eorum obsides et misit eos
in ierusalem et perambulavit regionem usque damascum Et audivit ionathas
quod prevaricati sunt principes demetrii in cades que est in galilea cum exercitu
multo volentes eum removere a negocio regni et occurrit illis Fratrem autem
suum symonem reliquit intra provinciam et applicuit symon ad bethsuram et expu-
gnabat eam diebus multis et conclusit eos et postulaverunt ab eo dextras
accipere et dedit illis et eiecit eos inde et cepit civitatem et posuit in ea
presidium Et ionathas et castra eius applicuerunt ad aquam genesar et
ante lucem vigilaverunt in campo asor Et ecce castra alienigenarum occurre-
bat in campo et tetenderunt ei insidias in montibus ipse autem occurrit ex
adverso Insidie vero insurrexerunt de locis suis et commiserunt prelium et fuge-
runt qui erant ex parte ionathe omnes et nemo relictus est ex eis nisi ma-
tathias filius absalomi et iudas filius calphi princeps milicie et exercitus
Et scidit ionathas vestimenta sua et posuit terram in capite suo et oravit
et reversus est ad eos in prelio et convertit eos et pugnaverunt et viderunt qui fugi-
ebant partes illius et reversi sunt ad eum et insequebantur cum eo usque cades
ad castra sua et pervenerunt usque illuc et ceciderunt de alienigenis in
die illa tria milia virorum et regressus est ionathas in ierusalem C XII
Et vidit ionathas quod tempus eum iuvat et elegit viros et misit eos
romam statuere et renovare cum eis amiciciam et ad spartiatas
et ad alia loca misit epistolas secundum eandem formam et abierunt romam et
intraverunt curiam et dixerunt Ionathas summus sacerdos et gens iudeorum mi-
serunt nos ad vos ut renovaremus amiciciam et societatem secundum pristinum Et
dederunt illis epistolas ad ipsos per loca ut deducerent eos in terram iuda
cum pace Et hoc est exemplum epistolarum quas scripsit ionathas spartiatis
Ionathas summus sacerdos et seniores gentis et sacerdotes et reliquus populus
iudeorum spartiatis fratribus salutem Iam pridem misse erant epistole ad oniam
summum sacerdotem a dario qui regnabat apud vos quoniam estis fratres nostri sicut
rescriptum continet quod subiectum est Et suscepit onias virum qui erat
missus cum honore et accepit epistolas in quibus significabatur de societate
et amicicia Nos autem cum nullo horum indigeremus habentes solacio libros
sanctos qui sunt in manibus nostris maluimus mittere ad vos renovare frater-
nitatem et amiciciam ne forte alieni efficiamur a vobis multa enim tempora
transierunt ex quo misistis ad nos Nos ergo in omni tempore sine intermissione in

In diebus sollempnibus et ceteris quibus oportet memores esse nos vestri in sacrificiis
que offerimus et in observationibus sicut fas est et decet meminisse fratrum.
Letamur itaque de gloria vestra. Nos autem circumdederunt multe tribulationes et multa
prelia et impugnaverunt nos reges qui sunt in circuitu nostro. Noluimus ergo mo-
lesti esse vobis neque ceteris sociis et amicis nostris in his preliis. Habuimus
enim de celo auxilium et liberati sumus nos et humiliati sunt inimici nostri. Ele-
gimus itaque numenium antiochi et antipatrem iasonis filium et misimus
ad romanos renovare cum eis amicitiam et societatem pristinam. Mandavimus
itaque eis ut veniant etiam ad vos et salutent vos et reddant vobis epistolas
nostras de innovatione fraternitatis nostre. Et nunc bene facietis rescribentes nobis
ad hec. Et hoc rescriptum epistolarum quod miserat onias rex spartiatarum
Onias ionathe sacerdoti magno salutem. Inventum est in scriptura de sparci-
atis et iudeis quoniam sunt fratres. et quod sunt de genere abraham. Et nunc ex quo
hec cognovimus bene facitis scribentes nobis de pace vestra. Sed et nos rescripsimus
vobis. pecora nostra et possessio nostra vestra sunt. et vestra nostra. Mandavimus
itaque hec nunciare vobis. Et audivit ionathas quia egressi sunt principes
post demetrium cum exercitu magno super quam prius pugnare adversus eum. et ex-
iit ab iherusalem et occurrit eis in amarathe regione. Non enim dedit eis
spatium ut ingrederentur regionem eius. Et misit speculatores in castra eorum
et reversi nunciaverunt quod constituerunt supervenire illuc nocte. Cum autem occidisset
sol precepit ionathas suis vigilare et esse in armis paratos ad pugnam tota
nocte et posuit custodes per circuitum castrorum. Et audierunt adversarii quia
paratus esset ionathas cum suis in bello et timuerunt. et formidaverunt in corde
suo et accenderunt focos in castris suis. Ionathas autem et qui cum eo erant non
cognoverunt usque mane. Videbant autem lumina ardentia et secutus est ionathas et
non comprehendit eos. Transierant enim flumen eleutherum. Et divertit ionathas
ad arabes qui vocabantur zabadei. et percussit eos et accepit spolia eorum et
iunxit et venit damascum et perambulabat omnem regionem suam. Symon autem
exiit et venit usque ascalonam et ad proxima presidia. et declinavit in ioppe
et occupavit eam. Audivit enim quod vellet presidium tradere partibus demetrii et
posuit ibi custodes ut custodirent eam. Et reversus est ionathas et convocavit
seniores populi. et cogitavit cum eis edificare presidia in iudea. et edificare
muros in iherusalem. et exaltare altitudinem magnam inter medium arcis et civitatis
ut separet eam a civitate. ut esset ipsa singulariter. et neque emat neque vendat.
Et convenerunt ut edificaret civitatem. et cecidit murus qui erat super torrentem
ab ortu solis et reparavit eum qui vocatur capheteta. Et symon edificavit
adiada in sephala et munivit eam et imposuit portas et seras. Et cum
cogitasset tripho regnare asie et assumere dyadema. et extendere manum
in antiochum regem. timens ne forte non permitteret eum ionathas. sed pugnaret
adversus eum. querebat comprehendere eum et occidere. Et exurgens abiit in beth-
san. Et exiit ionathas obviam cum xl milibus electorum virorum in prelium

Et venit bethsan. et vidit tripho quod venit ionathas cum exercitu multo
ut extenderet manus in eum, et timuit. et excepit eum cum honore et commendavit
eum omnibus amicis suis. et dedit ei munera et precepit exercitibus suis ut obe-
dirent ei sicut sibi. Dixitque ionathe Ut quid vexasti universum populum cum
bellum nobis non sit Et nunc remitte eos in domos suas Elige autem tibi
viros paucos qui tecum sint. et veni mecum ptolomaidam et tradam illam et
reliqua presidia et exercitum et universos prepositos negotii et conversus abibo. propterea
enim veni Et credidit ei et fecit sicut dixit Et dimisit exercitum et abierunt
in terram iuda Retinuit autem secum tria milia virorum. ex quibus remisit in
galilea duo milia. mille autem cum eo venerunt Ut autem intravit ionathas
ptolomaida clauserunt portas ptolomenses et comprehenderunt eum et omnes qui
cum illo intraverant. in gladio interfecerunt Et misit tripho exercitum et equites
in galilea et in campum magnum ut perderent socios ionathe At illi cum
cognovissent quia comprehensus est et periit et omnes qui cum eo erant. hortati sunt
semetipsos et exierunt in plenum parati Et videntes qui insecuti fuerant quia pro
anima res est illis. reversi sunt. Illi autem omnes venerunt cum pace in terram iuda
Et planxerunt ionathan et eos qui cum eo fuerant valde Et luxit israel luctu
magno Et quesierunt omnes gentes que erant in circuitu eorum conterere eos Dixe-
runt enim Non habent principem et adiuvantem Nunc ergo expugnemus illos et
tollamus de hominibus memoriam eorum C XIII

Et audivit symon quod congregavit trifon exercitum copiosum ut veni-
ret in terram iuda et attereret eam. videns quod in tremore populus est et in
timore ascendit ierusalem. et congregavit populum et adhortatus ait Vos
scitis quanta ego et fratres mei et domus patris mei fecimus pro legibus et pro
sanctis prelia et angustias quales vidimus. Horum gratia perierunt omnes fratres
mei propter israel. et relictus sum ego solus Et nunc non mihi contingat parcere ani-
me mee in omni tempore tribulationis. non enim melior sum fratribus meis Vindi-
cabo itaque gentem meam et sancta natos quoque nostros et uxores. quia congregate sunt
universe gentes conterere nos inimicitie gratia Et accensus est spiritus populi simul
ut audivit verba ista Et responderunt voce magna dicentes Tu es dux
noster loco iude et ionathe fratris tui Pugna prelium nostrum et omnia quecumque
dixeris nobis faciemus Et congregans omnes viros bellatores acceleravit con-
summare omnes muros ierusalem. et munivit eam in gyro Et misit ionatam
filium absalomi. et cum eo exercitum novum in ioppen. et eiectis hiis qui erant
in arce. mansit illic ipse Et movit triphon a ptolomaida cum exercitu
multo ut veniret in terram iuda. et ionatas cum eo in custodia Symon
autem applicuit in addus contra faciem campi Et ut cognovit tripho quia sur-
rexit simon loco ionathe fratris sui. et quia commissurus erat cum eo prelium
misit ad eum legatos dicens Pro argento quod debebat frater tuus iona-
thas in ratione regis detinuimus eum Et nunc mitte argenti talenta centum
et duos filios eius obsides. ut non dimissus fugiat a nobis. et remittemus

eum. Et cognovit Symon quod cum dolo loqueretur secum: misit tamen dari argentum
et pueros ne inimicitiam magnam sumeret ad Israel populum dicentem. Quia non
misit ei argentum et pueros propterea periit. Et misit pueros et centum talenta.
Et mentitus est et non dimisit Ionatham. Et post hec venit Tryphon intra regionem
ut contereret eam et gyraverunt per viam que ducit Ador. Et Symon et castra eius
ambulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui autem in arce erant miserunt
ad Tryphonem legatos ut festinaret venire per desertum et mitteret illis
alimonias. Et paravit Tryphon omnem equitatum ut veniret illa nocte. Erat
autem nix multa valde et non venit in Galaaditim. Et cum appropinquasset Bascha-
ma occidit Ionatham et filios eius illic. Et convertit Tryphon et abiit in terram
suam. Et misit Symon et accepit ossa Ionathe fratris sui et sepelivit eum
in Modin civitate patrum eius. Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno
et luxerunt eum dies multos. Et edificavit Symon super sepulchro patris sui et fratrum
suorum edificium altum visu lapide polito retro et ante. Et statuit vii
pyramides unam contra unam patri et matri et iiii fratribus. Et his circumposuit co-
lumpnas magnas et super columpnas arma ad memoriam eternam et iuxta arma
naves sculptas que viderentur ab omnibus navigantibus mare. Hoc est sepul-
crum quod fecit in Modin usque in hodiernum diem. Tryphon autem cum iter faceret
cum Anthiocho rege adolescente dolo occidit eum et regnavit loco eius et
imposuit dyadema Asie et fecit plagam magnam in terra. Et edificavit
Symon presidia multa in Iudea muniens ea turribus excelsis et muris
magnis et portis et seris et posuit alimenta in munitionibus. Et elegit
Symon viros et misit eos ad Demetrium regem ut faceret remissionem
regioni quia omnes actus Tryphonis per direptionem fuerant gesti. Et Deme-
trius rex ad verba ista rescripsit et scripsit epistolam talem. Rex Demetrius
Symoni summo sacerdoti et amico regum et senioribus et genti Iudeorum salutem.
Coronam auream et bahem quam misistis suscepimus. et parati sumus vobiscum
facere pacem magnam et scribere prepositis regis remittere vobis que indulsimus.
Quecumque enim constituimus vobis constant. Munitiones quas edificastis sint
vobis. Remittimus quoque ignorantias et peccata usque in hodiernum diem. Et coronam
quam debebatis et si quid aliud erat tributarium in Ierusalem iam non sit tributa-
rium. Et si qui apti sunt in vobis conscribi inter nostros conscribantur et sit inter nos
pax. Anno centesimo lxx ablatum est iugum gentium ab Israel. Et cepit populus
Israel scribere in tabulis et gestis publicis anno primo sub Symone summo
sacerdote magno duce et principe Iudeorum. In diebus illis Symon applicuit
ad Gazam et circumdedit eam castris et fecit machinas et applicuit ad ci-
vitatem et percussit turrem unam et comprehendit. Et qui erumpunt erant intra
machinam in civitatem cum uxoribus et filiis et factus est motus in civitate ma-
gnus. Et ascenderunt qui erant in civitate cum uxoribus et filiis super murum
scissis tunicis suis. Et clamaverunt voce magna et dixerunt Non nobis
reddas secundum malitias nostras sed secundum misericordias tuas et ... Et

i ornamentum colli ex anulis aureis confectum in Rabanus

flexus Symon non debellavit eos. Et eiecit tamen eos de civitate et emundavit
edes in quibus erant simulacra. Et tunc intravit in eam cum ymnis benedicens
deum. Et eiecta ex ea omni immundicia collocavit in ea viros qui legem
facerent et munivit eam et fecit sibi habitacionem. Qui autem erant in arce ierusalem prohi-
bebantur egredi et ingredi regionem et emere ac vendere et esurierunt valde et multi
ex eis fame perierunt. Et clamaverunt ad Symonem ut dextras acciperent et dedit
illis et eiecit eos inde et mundavit arcem a contaminacionibus et intraverunt in
eam tercia et vicesima die secundi mensis anno centesimo lxxi° cum laude et ramis pal-
marum et cynaris et cimbalis et nablis et ymnis et canticis quia contritus — psalteriis
est inimicus magnus ex israel. Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hii
cum leticia. Et munivit montem templi qui erat secus arcem et habitavit ibi ipse
et qui cum eo erant. Et vidit Symon iohannem filium suum quod fortis vir prelii
esset et posuit eum ducem virtutum universarum et habitavit in gazaris. C[apitulum] xiiii

Anno centesimo lxxii° congregavit rex demetrius exercitum suum et abiit
in mediam ad contrahenda sibi auxilia ut expugnaret triphonem. Et ut
audivit arsaces rex persidis et medie quia intravit demetrius fines
suos misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum vivum. Et abiit et
percussit castra demetrii et comprehendit eum et duxit ad arsacen et posuit eum
in custodia. Et siluit omnis terra iuda omnibus diebus symonis. Et quesivit bona
genti sue et placuit illis potestas et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni gloria sua
accepit ioppen in portum et fecit introitum in insulis maris. Et dilatavit
fines gentis sue et obtinuit regionem et congregavit captivitatem multam et dominatus
est gazare et bethsure et arci et abstulit immundicias ex ea et non erat qui
resisteret ei. Et unusquisque colebat terram suam cum pace et terra iuda dabat
fructus suos et ligna camporum fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes
et de bonis terre tractabant et iuvenes induebant se gloriam et stolas belli.
Et civitatibus tribuebat alimonias et constituebat eas ut essent vasa mu-
nicionis quoadusque nominatum est nomen glorie eius usque ad extremum terre. Fecit pa-
cem super terram et letatus est israel leticia magna. Et sedit unusquisque sub vite
sua et sub ficulnea sua et non erat qui eos terreret. Defecit impugnans
eos super terram. Reges contriti sunt in diebus illis et confirmavit omnes humiles
populi sui et legem exquisivit et abstulit omnem iniquum et malum. Sancta
glorificavit et multiplicavit vasa sanctorum. Et auditum est rome quia defunctus
est ionathas et usque in spartiatas et contristati sunt valde. Ut autem audierunt
quod Symon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius et ipse obtineret re-
gionem et civitates in ea scripserunt ad eum in tabulis ereis ut renovarent a-
micicias et societatem quam fecerant cum iuda et ionatha fratribus eius. Et lecte
sunt in conspectu ecclesie in ierusalem. Et hoc exemplum epistolarum quas miserunt spar-
tiate. Spartianorum principes et civitates Symoni sacerdoti magno
et senioribus ac sacerdotibus et reliquo vulgo iudeorum fratribus salutem. Lega-
ti qui missi sunt ad populum nostrum nunciaverunt de gloria vestra et honore ac leticia

et tractavimus sermones in initium eorum et scripsimus que ab ipsis erant dicta in consiliis
populi sic Numenius Anthiochi et Antipater Iasonis filius legati Iudeorum
venerunt ad nos renovantes nobiscum amiciciam. et placuit populo excipere
viros gloriose. et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris. ut sit
ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus Simoni magno sacerdoti.
Post hec autem misit Symon Numenium Romam habentem clipeum aureum magnum
pondo mnarum mille ad statuendam cum eis societatem. Cum autem audisset populus
romanus sermones istos dixerunt. Quam graciarum actionem reddemus Symoni et filiis eius
Restituit enim ipse fratres suos. et expugnavit inimicos Israel. Et statuerunt ei libertatem
et descripserunt in tabulis ereis. et posuerunt in titulis in monte Syon
Et hoc exemplum scripture. Octavadecima die mensis Elul anno centesimo lxxii
anno tercio sub Symone sacerdote magno et Assaramel in conventu magno
sacerdotum et populi principum gentis et seniorum regionis nota facta sunt hec
Quoniam frequenter facta sunt prelia in regione nostra. Symon autem Matathie filius
ex filiis Iarib et fratres eius dederunt se periculis et restiterunt adversariis gentis
sue ut starent sancta ipsorum et lex et gloria magna glorificaverunt gentem suam
Et congregavit Ionathas gentem suam. et factus est illis sacerdos magnus. et appositus
est ad populum suum Et voluerunt inimici ipsorum calcare sancta et atterere regionem
ipsorum. et extendere manus in sancta eorum Tunc restitit Symon et pugnavit pro
gente sua. et erogavit pecunias suas multas et armavit viros virtutis
gentis sue. et dedit illis stipendia et munivit civitates Iudee et Bethsuram
que erat in finibus Iudee ubi erant arma hostium antea Et posuit illic
presidium viros Iudeos Et Ioppen munivit que erat ad mare et Gazaram que
est in finibus Azoti in qua hostes antea habitabant. et collocavit illic Iudeos
Et quecumque apta erant ad correctionem horum posuit in eis Et vidit populus
actum Symonis et gloriam quam cogitabat facere genti sue. posuerunt eum ducem
suum et principem sacerdotum eo quod ipse fecerat hec omnia et iusticiam et fidem quam
conservavit genti sue. et exquisivit omni modo exaltare populum suum. et in diebus eius
prosperatum est in manibus eius ut tollerentur gentes de regione ipsorum. et qui in civitate
David erant in Ierusalem in arce de qua procedebant et contaminabant omnia que in circuitu
sanctorum sunt. et inferebant plagam magnam castimonie Et collocavit in ea viros
Iudeos ad tutamentum regionis et civitatis. et exaltavit muros Ierusalem Et
rex Demetrius statuit illi summum sacerdocium. Secundum hec verba fecit eum amicum suum
et glorificavit eum gloria magna Audivit enim quod appellati sunt a Romanis Iudei
amici et socii et fratres Et quia susceperunt legatos Symonis gloriose. et quia Iudei
et sacerdotes eorum consenserunt esse eum ducem suum et summum sacerdotem in eternum
donec surgat propheta fidelis. et ut sit super eos dux. et ut cura esset illi pro sanctis
et constitueret prepositos super opera eorum et super regionem et super arma et super presidia
et cura sit illi de sanctis. et ut audiatur ab omnibus. et ut scribantur in nomine eius
omnes conscriptiones in regione. et ut operiatur purpura et auro. et ne liceat ulli ex populo
et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum. et contradicere hiis que ab eo dicuntur

aut convocare conventum in regione sine ipso et vestiri purpura et uti fibula
aurea. Qui autem fecerit extra hec aut irritum fecerit aliquid horum reus erit.
Et placuit omni populo statuere Simonem et facere secundum verba ista. Et suscepit
Simon et placuit ut summo sacerdotio fungeretur et esset dux et princeps gentis
Iudeorum et sacerdotum et preesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in ta-
bulis ereis et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri. Exemplum autem
eorum ponere in erario ut habeat Simon et filii eius. C XV

Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis maris
Simoni sacerdoti et principi gentis Iudeorum et universe genti et erant con-
tinentes hunc modum. Rex Antiochus Simoni sacerdoti magno et
genti Iudeorum salutem. Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum volo
autem vindicare regnum et restituere illud sicut erat antea et electam feci multitu-
dinem exercitus et feci naves bellicas. Volo autem procedere per regionem ut ul-
ciscar in eos qui corruperunt regionem nostram et qui desolaverunt civitates
multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt
tibi ante me reges et quecumque alia dona remiserunt tibi. Et permitto tibi
percussuram proprii numismatis in regione tua. Ierusalem autem sanctam esse et liberam
et omnia arma que fabricata sunt et presidia que construxisti que tenes maneant
tibi. Et omne debitum regis quod in futuro debes regi et que futura sunt regia
ex hoc et in omne tempus remittuntur tibi. Cum autem obtinuerimus regnum nostrum
glorificabimus te et gentem tuam et templum gloria magna ita ut manifestetur
gloria vestra in universa terra. Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in
terram patrum suorum. Et convenerunt ad eum omnes exercitus ita ut pauci relicti
essent cum Triphone. Et insecutus est eum Antiochus rex. Et venit Doram
fugiens per maritimam. Sciebat enim quod congregata sunt in eum mala et re-
liquit eum exercitus. Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti milibus
virorum belligeratorum et octo milibus equitum et circuiuit civitatem et na-
ves a mari accesserunt et vexabant civitatem a terra et mari et neminem sine-
bant ingredi vel egredi. Venit autem Numenius et qui cum eo fuerant ab urbe
Roma habentes epistolas regibus et regionibus scriptas in quibus continebantur
hec. Lucius consul Romanorum Ptolomeo regi salutem. Legati Iudeorum
venerunt ad nos amici nostri renovantes amicitiam pristinam et societatem
missi a Simone principe sacerdotum et populo Iudeorum. Attulerunt autem clipeum
aureum mnarum mille. Placuit itaque nobis scribere regibus et regionibus
ut non inferant illis mala neque impugnent eos et civitates eorum et regi-
ones eorum et ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos. Visum est
autem nobis accipere ab eis clipeum. Si qui ergo pestilentes refugerunt de re-
gione eorum ad vos tradite eos Simoni principi sacerdotum ut vindicet
in eos secundum legem suam. Hec eadem scripta sunt Demetrio regi et Attalo et Arabe
et Arsace et in omnes regiones et Lampsame et Spartiatis et Delo et Mindo
et Sicione et Carie et Samum et Pamphiliam et Liciam et Alicarnasum et

i. in muro altiori domus domini qui totum templum et quod eius circuitu ambiebat

patrum

herodiu ꝛ faselida ꝛ tyro ꝛ sidon ꝛ tando ꝛ gortyna et cendiu et
cypru ꝛ cirenen Exemplu aut eoꝝ scripserūt symoni principi sacerdotu
Anthiochus aut rex applicuit castra in doram secūdo admouens eis
semp manus ꝛ machinas faciens ꝛ conclusit triphonē ne procederet Et misit
ei symon duo milia viroꝝ electoꝝ in auxiliu ꝛ argentu ꝛ auru ꝛ vasa
copiosa ꝛ noluit ea accipere sed rupit oīa q̄ pactus ē cu eo antea et
alienauit se ab eo Et misit ad eu athenobiu vnu de amicis suis
vt tractaret cu eo dicens Vos tenetis ioppē ꝛ gazara ꝛ arcē que ē in
ierlm ciuitates regni mei. fines eoꝝ desolastis ꝛ fecistis plagam mag-
nā in terra ꝛ dnati estis p multa loca i regno meo Nunc ergo tradite ciui-
tates quas occupastis et tributa locoꝝ quibus dnati estis extra fines
iudee. sin aut date p illis quingenta talenta argenti ꝛ exterminii quod
exterminastis ꝛ tributoꝝ ciuitatu alia quingenta talenta Sin aut veniem(us)
ꝛ expugnabim(us) vos Et venit athenobi(us) amicus regis in ierlm. et
vidit gloriam symonis ꝛ claritatē in auro ꝛ argento ꝛ apparatu copiosu
ꝛ obstupuit ꝛ retulit ei vba regis Et rndit symon ꝛ dixit ei Neqꝫ
aliena terram sumpsim(us) neqꝫ aliena detinem(us) sed hereditatē patrum nroꝝ
que ab inimicis nris aliquo tpe possessa ē iniuste. Nos vo tps habentes
vindicam(us) hereditatē patrum nroꝝ Nam de ioppe ꝛ gazara q̄ expostu-
las ipi faciebant i plo plagam magnā in regione nra horum dam(us)
talenta centu Et nō rndit athenobi(us) illi vbu Reversus aut cu ira ad
regē. renunciauit ei vba ista. et gloriam symonis ꝛ vniuersa q̄ vidit.
Et iratus ē rex ira magna Tryphon aut fugit naui in orthosiadam Et con-
stituit rex cendebeu ducem maritimu ꝛ exercitu peditum ꝛ equitu dedit
illi. Et mādauit illi mouere castra contra faciē iudee. ꝛ mādauit ei edifi-
care gedronem ꝛ obstruere portas ciuitatis ꝛ debellare ppłm Rex aut per-
sequebatur tryphonē Et puenit cendebeus iamniam ꝛ cepit irritare
plebem ꝛ conculcare iudeam ꝛ captiuare ppłm ꝛ interficere. et edificauit
gedronem ꝛ collocauit illic equites ꝛ exercitu. vt egressi perambularent
vias iudee sicut constituit ei rex Et ascendit iohanes de gazaris et
nunciauit symoni patri suo q̄ faciebat cendebeus Et vocauit symon duos
filios suos seniores iudam ꝛ iohanem ꝛ ait illis Ego ꝛ fratres mei
expugnauim(us) hostes israel ab adolescentia vsqꝫ i diem hanc. ꝛ pro-
speratum ē in manibus nris liberare israel aliquotiens Nunc aut senui. et
estote loco meo ꝛ fratris mei. ꝛ egressi pugnate p gente nra auxiliu
vo de celo vobiscu sit Et elegit de regione xx milia viroꝝ bel-
latoꝝ ꝛ equites ꝛ pfecti sunt ad cendebeu ꝛ dormierunt in modin
Et surrexerūt mane ꝛ abierūt in campu Et ecce exercitus copiosus in
obuiam illis peditu ꝛ equitu. ꝛ fluui(us) torrens erat inter mediu ipsoꝝ
Et admouit castra contra faciē ipsoꝝ ipe ꝛ ppłus eius. ꝛ vidit ppłm
trepidantem ad transfretandu torrentem Et transfretauit primus ꝛ viderunt

eum viri. et fugierunt post eum et dimisit populum et equites in medio pedi-
tum. Erat enim equitatus adversariorum copiosus nimis. et exclamaverunt
sacris tubis. et in fugam conversus est Cendebeus et castra eius et ceci-
derunt ex eis multi vulnerati. residui autem fugerunt in munitionem. Tunc vul-
neratus est Iudas frater Iohannis. Iohannes vero insecutus est eos donec venit
Cedronem quam edificavit. Et venerunt usque ad turres que erant in
agris Azoti et succenderunt eas igni. Et ceciderunt ex eis duo milia
virorum. et reversus est in Iudeam cum pace. Et Ptolomeus filius Abobi
constitutus erat dux in campo Iericho et habebat argentum et aurum multum
Erat enim gener summi sacerdotis. et exaltatum est cor eius et vole-
bat obtinere regionem. et cogitabat dolum adversus Symonem et filios eius
ut tolleret eos. Symon autem perambulans civitates que erant in re-
gione Iudee. et sollicitudinem gerens earum descendit in Iericho ipse et
Matathias filius eius et Iudas. Anno centesimo lxxvii° mense xi°
hic mensis Sabath. et suscepit eos filius Abobi in munitiunculam
que vocatur Doch cum dolo quam edificavit. et fecit eis convivium magnum
et abscondit illic viros. Et cum inebriatus esset Symon et filii eius surrexit
Ptolomeus et qui cum eo erant. et acceperunt arma sua et intraverunt ad
convivium. et occiderunt eum et duos filios eius et quosdam pueros eius
et fecit deceptionem magnam in Israel. et reddidit mala pro bonis. Et scripsit
hec Ptolomeus et misit regi ut mitteret ei exercitum in auxilium. et
traderet regionem et civitates eorum et tributa. et misit alios in Gazara
tollere Iohannem. et tribunis misit epistolas ut venirent ad se et daret
eis argentum et aurum et dona. Et alios misit occupare Ierusalem et mon-
tem templi. Et precurrens quidam nunciavit Iohanni in Gazara quia periit
pater eius et fratres eius. et quia misit te quoque interfici. Hoc audivit autem
vehementer expavit et comprehendit viros qui venerant perdere eum et occidit
eos. Cognovit enim quia querebant eum perdere. Et cetera sermonum Iohannis et
bellorum eius et bonarum virtutum eius quibus fortiter gessit. et edificii mu-
rorum quos extruxit et rerum gestarum eius. Ecce hec scripta sunt in libro
dierum sacerdotii eius. ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

Fratribus qui sunt **Secundus liber Machabeorum**
per Egyptum Iudeis salutem. fratres qui sunt
in Ierosolimis Iudei et qui in regione Iudee. et pacem
bonam. Benefaciat vobis Deus et meminerit testamenti
sui quod locutus est ad Abraham Ysaac et Iacob
servorum suorum fidelium. et det vobis cor omnibus
ut colatis eum et faciatis eius voluntatem cor-
de magno et animo volenti. Adaperiat cor vestrum
in lege sua et in preceptis suis et faciat pacem.
Exaudiat orationes vestras et reconcilietur vobis

Nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus orantes pro vobis. Regnante
Demetrio anno centesimo lxix° Nos iudei scripsimus vobis in tribulatione
et impetu qui supervenit nobis in istis annis. ex quo recessit iason a sancta
terra et a regno portam succenderunt et effuderunt sanguinem innocentem. Et ora-
vimus ad dominum et exauditi sumus et obtulimus sacrificium et similaginem
et accendimus lucernas et proposuimus panes. Et nunc frequentate dies sceno-
phagie mensis casleu. Anno centesimo lxxxviii° populus qui est iherosolimis
et in iudea senatusque et iudas aristobolo magistro ptolomei regis qui est
de genere christorum sacerdotum et hiis qui in egipto sunt iudeis salutem et sani-
tatem. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi utpote
qui adversus talem regem dimicavimus. Ipse enim ebullire de perside fecit
eos qui pugnaverunt contra nos et sanctam civitatem. Nam cum in perside esset dux ipse
et cum ipso immensus exercitus cecidit in templo nanee consilio deceptus sacerdotum
nanee. Etenim cum eo habitaturus venit ad locum antiochus et amici eius
et ut acciperent pecunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sa-
i Dyane cerdotes nanee et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani clauserunt
templum. Cum intrasset antiochus aperto occulto aditu templi mittentes
lapides percusserunt ducem et eos qui cum eo erant diviserunt membratim et capitibus
amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus qui tradidit impios. Facturi
igitur quinta et xx die mensis casleu purificationem templi necessarium duximus
significare vobis ut vos quoque agatis diem scenophegie et diem ignis qui
datus est quando neemias edificato templo et altari obtulit sacrificia. Nam
cum in perside ducerentur patres nostri sacerdotes qui tunc dei cultores erant acce-
ptum ignem de altari occulte absconderunt in valle ubi erat puteus altus
et siccus et in eo contutati sunt eum ita ut omnibus ignotus esset locus. Cum
autem preterissent multi anni et placuit deo ut mitteretur neemias a rege persidis
nepotes sacerdotum illorum qui absconderant misit ad requirendum ignem. Et sicut
narraverunt nobis non invenerunt ignem sed aquam crassam. Et iussit eos haurire
et afferre sibi. Et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos neemias aspergi aqua
ipsa et ligna que erant supposita. Utque hoc factum est et tempus affuit quo sol
refulsit qui prius erat in nubilo accensus est ignis magnus ita ut omnes
mirarentur. Orationem faciebant omnes sacerdotes dum consumaretur sacrificium io-
natha inchoante ceteris autem respondentibus. Et neemie erat oratio hunc habens modum.
Domine deus omnium creator terribilis et fortis iustus et misericors qui solus es rex
bonus solus prestans solus iustus omnipotens et eternus qui liberas israel ab omni
malo qui fecisti patres electos et sanctificasti eos. accipe sacrificium pro univer-
so populo tuo israel et custodi partem tuam et sanctifica. Congrega dispersionem nostram.
libera eos qui serviunt gentibus et contemptos et abhominatos respice ut
sciant gentes quia tu es deus noster. Afflige opprimentes et contumeliam facientes
in superbia. Constitue populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit moyses. Sacerdo-
tes autem psallebant ympnos usquequo consumptum esset sacrificium. Cum autem consumptum

esset sacrificium ex residua aqua neemias iussit lapides maiores
perfundi. Quod ut factum est flamma ex eis accensa est sed ex lumine quod
refulsit ab altari consumpta est. Ut vero manifesta res est. nunciatum
est regi persarum quod in loco in quo ignem absconderant hii qui translati fuerant
sacerdotes aqua apparuit. de qua neemias et qui cum eo erant purificaverunt
sacrificia. Considerans autem rex et rem diligenter examinans fecit ei
templum ut probaret quod factum erat. et cum probasset. sacerdotibus donavit
multa bona atque alia munera et accipiens manu sua tribuebat eis
Appellavit autem neemias hunc locum nepthar quod interpretatur purificacio.
Vocatur autem apud plures nephi   c. ii.
Invenitur autem in descripcione ieremie prophete quod iussit eos ignem accipere
qui transmigrabant ut significatum est. et ut mandavit transmigratis
et dedit illis legem ne obliviscerentur precepta domini et ut non exerrarent
mentibus. videntes simulacra aurea et argentea et ornamenta eorum et
alia huiusmodi dicens. Hortabatur ne legem amoverent de corde suo
Erat autem in ipsa scriptura. quomodo tabernaculum et archam iussit propheta divino
responso ad se facto comitari secum. usque quo exiit in montem in quo moyses
ascendit et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi ieremias invenit locum spe-
lunce. et tabernaculum et archam et altare incensi intulit illuc et ostium
obstruxit. Et accesserunt quidam qui sequebantur ut notarent sibi locum
et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit ieremias culpans illos dixit
Quia ignotus erit locus donec congreget deus congregacionem populi et propicius fiat. et
tunc dominus ostendet hec et apparebit maiestas domini et nubes erit sicut moysi
manifestabatur. Et sicut ut salomon petivit ut locus sanctificaretur deo
magno Magnifice etenim sapienciam tractabat. et ut sapiens hiis obtulit
sacrificium dedicacionis et consummacionis templi. Sicut et moyses orabat ad
dominum et descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum. Sic et salomon
oravit et descendit ignis de celo. et consumpsit holocaustum. Et dixit
moyses: eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato. et consumptum est. Similiter
et salomon viii. diebus celebravit dedicacionem. Inferebantur autem in descripcionibus
et commentariis neemie hec eadem. et quomodo construens bibliothecam
congregavit de regibus libros et prophetarum et david et epistolas regum et de
donariis. Similiter et iudas ea que deciderant per bellum quod nobis acci-
derat congregavit omnia et sunt apud nos. Si ergo desideratis hec. mittite
qui perferant vobis. Acturi itaque purificacionem scripsimus vobis. Bene igitur fa-
cietis si egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit populum suum et reddidit
hereditatem suam omnibus et regnum et sacerdocium et sanctificacionem sicut promi-
sit in lege. speramus quod cito nostri miserebitur et congregabit de sub celo
in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis. et locum purgavit
De iuda vero machabeo et fratribus eius. et de templi magni purificacione
et de are dedicacione. sed et de preliis que pertinent ad antiochum nobilem

et filium eius eupatorem et de illuminationibus que de celo facte sunt ad eos
qui pro iudeis fortiter fecerunt ita ut universam regionem cum pauci essent vindi-
carent et barbaram multitudinem fugarent et famosissimum toto orbe
templum reciperarent et civitatem liberarent et leges que abolite erant restitue-
rentur domino cum omni tranquillitate propicio facto illis. Item que a iasone cyreneo
quinque libris comprehensa temptavimus nos uno volumine breviare. Considerantes
enim multitudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi narrationes hi-
storiarum propter multitudinem rerum curavimus. volentibus quidem legere ut esset
animi oblectatio. studiosis vero ut facile possint memorie commendare.
omnibus autem legentibus utilitas conferatur. et nobis quidem ipsis qui opus
hoc breviandi causa suscepimus non facilem laborem immo vero negocium
plenum vigiliarum et sudoris assumpsimus sicut hii qui preparant convivium
et querunt aliorum voluntati parere propter multorum graciam libenter laborem
sustinemus. veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes ipsi autem
data forma brevitati studentes. Sicut enim nove domus architecto
de universa structura curandum est. Ei vero qui pingere conatur que apta sunt
ad ornatum exquirenda sunt. ita estimandum est et in nobis. Etenim intel-
lectum colligere et ordinare sermonem et curiosius partes singulas quasque
inquirere. historie congruit auctori. Brevitatem vero dictionis sectari
et executiones rerum vitare. brevitati concedendum est. Hinc igitur narrationem
incipiemus de prefatione tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante
historiam effluere. in ipsa autem historia succingi. c. iii.
Igitur cum sancta civitas habitaretur cum omni pace. leges etiam adhuc
optime custodirentur. propter onie pontificis disposicionem et pietatem. et
odio habentes mala. fiebat ut et ipsi reges et principes locum summo
honore dignum ducerent. et templum maximis muneribus illustrarent. ita ut
seleucus asie rex de redditibus suis prestaret omnes sumptus ad ministerium
sacrificiorum pertinentes. Symon autem de tribu beniamin prepositus templi consti-
tutus contendebat obsistente sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in civitate
moliri. Sed cum vincere oniam non posset. venit ad appollonium tharsee
filium qui in illo tempore erat dux celesyrie et fenicis. et nunciavit ei
pecuniis innumerabilibus plenum esse erarium ierusalem et communes copias
immensas esse que non pertinent ad racionem sacrificiorum. Esse autem possibile sub potestate
regis cadere universa. Cumque retulisset appollonius ad regem de pecu-
niis que delate erant. ille accitum heliodorum qui erat super negocia eius
misit cum mandatis ut predictam pecuniam transportaret. Statimque heliodorus
iter aggressus est. specie quidem quasi per celesyriam et fenicem civitates esset
peragraturus. re autem vera proposita regis perficiens. Sed cum venisset ierusalem
et benigne a summo sacerdote esset receptus in civitate. narravit de dato indicio
pecuniarum. et cuius rei gracia adesset aperuit. Interrogabat autem ne si hec
ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hec et ad victualia

viduarum et pupillorum. quedam vero esse hircani thobie viri valde emi-
nentis in hiis que detulerat impius symon. Universa autem argenti talenta
quadringenta esse et auri ducenta. decipi vero eos qui credidissent loco et templo quod
per universum mundum honoratur pro sui veneratione et sanctitate impossibile omnino esse.
At ille pro hiis que habebat in mandatis a rege. dicebat omni genere re-
gi ea deferenda. Constituta autem die intrabat de hiis heliodorus
ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidacio.
Sacerdotes autem ante altare cum sacerdotalibus stolis iactaverunt se et invo-
cabant de celo eum qui de depositis legem posuit. ut hiis qui deposuerant
ea salva custodiret. Iam vero qui videbat vultum summi sacerdotis
mente vulnerabatur. facies enim et color immutatus declarabat internum
animi dolorem. Circumfusa enim erat mesticia quedam et horror corporis
per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alii
etiam gregatim de domibus confluebant. publica supplicacione obse-
crantes pro eo quod in contemptum locus esset venturus. Accinctique mulieres cili-
ciis pectus per plateas confluebant. Sed et virgines que conclusae erant per-
currebant ad oniam. alie autem ad muros. quedam vero per fenestras prospi-
ciebant. universe autem protendentes manus in celum deprecabantur. Erat enim
misera commixte multitudinis et magni sacerdotis in agone constituti
expectatio. Et hii quidem invocabant omnipotentem deum ut credita sibi
hiis qui crediderant cum omni integritate conservaret. Heliodorus autem
quod decreverat perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa erarium
presens. Sed spiritus omnipotentis magnam fecit sue ostensionis evidenciam. ita ut
omnes qui ausi fuerant parere ei. ruentes dei virtute in dissolucionem et
formidinem converterentur. Apparuit autem illis quidam equus terribilem habens sesso-
rem optimis operimentis ornatus. isque cum impetu heliodoro
priores calces elisit. Qui autem ei sedebat. videbatur arma habere au-
rea. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori. optimi glo-
ria speciosique amictu. Qui circumsteterunt eum et ex utraque parte flagella-
bant sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autem heli-
odorus concidit in terram. eumque multa caligine circumfusum rapuerunt. atque
in sella gestatoria positum eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus et satel-
litibus predictum ingressus est erarium. portabatur nullo sibi auxilium feren-
te. manifesta cognita dei virtute. Et ille quidem per divinam virtutem
iacebat mutus. atque omni spe ac salute privatus. Hii autem dominum benedicebant
quia magnificabat locum suum et templum quod paulo ante timore ac tumultu
erat plenum. apparente omnipotente domino gaudio et leticia impletum est.
Tunc vero ex amicis heliodori quidam rogabant confestim oniam. ut
invocaret altissimum et vitam donaret ei qui in supremo spiritu erat constitutus.
Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur maliciam
aliquam ex iudeis circa heliodorum consummatam. obtulit pro salute

viri hostia salutare. Cumque summus sacerdos exoraret. idem iuvenes
eisdem vestibus amicti astantes heliodoro dixerunt Onie sacerdoti gratias
age. nam propter eum tibi dominus vitam donavit Tu autem a deo flagellatus
nuntia omnibus magnalia dei et potestatem. et his dictis non comparuerunt Helio-
dorus vero hostia deo oblata et votis magnis promissis ei qui vivere illi
concessit. et onie gratias agens receptis exercitu repedabat ad regem Te-
stabatur autem omnibus ea que sub oculis suis viderat opera magni dei Cum
autem rex interrogasset heliodorum quis esset aptus adhuc semel ierusalem
mitti. ait. Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem mitte illuc
et flagellatum eum recipies. si tamen evaserit. eo quod in loco vere sit quedam
dei virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationem. visitator et adiutor est
loci illius. et venientes ad malefaciendum percutit ac disperdit. Igitur
de heliodoro et erarii custodia ita se res habet c. iiii.

Simon autem predictus pecuniarum et patrie delator male loquebatur
de onia. tamquam ipse heliodorum instigasset ad hec. et ipse fuisset
inventor malorum. provisorem que civitatis ac defensorem gentis
sue. et emulatorem legis dei. audebat insidiatorem regni dicere.
Sed cum inimicitie in tantum procederent. ut etiam per quosdam symonis necessarios
homicidia fierent. considerans onias periculum contentionis. et appollonium
insanire utpote ducem celesyrie et fenicis ad augendam maliciam sy-
monis ad regem se contulit. non ut civium accusator sed communem uti-
litatem apud semetipsum universe multitudinis considerans. Videbat enim
sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari. nec symonem
posse cessare a stultitia sua Sed post seleuci vite excessum cum suscepisset
regnum antiochus qui nobilis appellabatur ambiebat iason frater
onie summum sacerdotium adito rege. promittens ei argenti talenta ccc et
lx. et ex redditibus aliis talenta octingenta Super hec promittebat et
alia c. l. si potestati eius concederetur gymnasium et ephebiam sibi constituere
et eos qui ierusalem erant antiochenos scribere Quod cum rex annuisset et obti-
nuisset principatum statim ad gentilem ritum contribulos suos transferre
cepit. et amotis his que humanitatis causa iudeis a regibus fuerant
constituta per iohannem patrem eupolomi qui apud romanos de amicitia
et societate functus est legatione etiam civium iura destituens. prava instituta
sanciebat Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere. et optimos
quosque epheborum in lupanaribus ponere Erat autem hoc non initium sed incre-
mentum quoddam et profectus gentilis et alienigene conversationis propter impii
et non sacerdotis iasonis nefarium et inauditum scelus. ita ut sacerdotes
iam non circa altaris officia dediti essent. sed contempto templo et sacrificiis
neglectis. festinarent participes fieri palestre. et prohibitionis eius iniuste
et in exercitiis disci. et priores quidem honores nichil habentes, grecas glorias opti-
mas arbitrabantur Quarum gratia periculosa eos contentio habebat.

iii

·i· constitutor a constabulum puerorum

Ephebia ·i· plures iuvenes et lucidus

·i· lucte a luctatores loci

·i· ludi in quo scultella plumbea proiciebatur

et eorum instituta emulabantur ac per omnia hiis consimiles esse cupie-
bant. quos hostes et peremptores habuerant. In leges enim divinas no(ta)
impie agere non cedit impune. Sed hec consequens tempus declarabit.
Cum autem quinquennalis agon Tyro celebraretur et rex presens esset misit
Iason facinorosus ab Iherosolimis viros peccatores portantes argenti dragmas
ccc in sacrificium Herculis. quas etiam postulaverunt hii qui asportaverunt
ne in sacrificium erogarentur. quia non oportet sed in alios sumptus eas depu-
tari. Sed hee oblate sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificium Herculis
propter presentes autem date sunt in fabricam navium triremium. Misso autem in E-
giptum Apollonio Mnesthei filio propter primatus Philometoris regis, cum
cognovisset Antiochus alienum se a negociis regni effectum, propriis utilitatibus
consulens profectus, inde venit Ioppen. et inde Iherusalem. et magnifice a Ia-
sone et civitate susceptus est facularum luminibus et laudibus ingressus est. et
inde in Fenicen exercitum convertit. Et post triennii tempus misit Iason
Menelaum supradicti Symonis fratrem portantem pecunias regi et de nego-
ciis necessariis responsa perlaturum. At ille commendatus regi cum magnificasset
faciem potestatis eius in semetipsum retorsit summum sacerdotium superponens
Iasoni argenti talenta ccc. Acceptisque a rege mandatis venit. nichil
quidem dignum habens sacerdocio. Animos vero crudelis tyranni et fere belue [illegible]
iram gerens. Et Iason quidem qui proprium fratrem captivaverat ipse deceptus
profugus in Ammanitem expulsus est regionem. Menelaus autem principatum
quidem obtinuit. De pecuniis vero regi promissis nichil agebat cum ex-
actionem faceret Sostratus qui arci erat prepositus. nam ad hunc exactio
vectigalium pertinebat. Quam ob causam utrique ad regem evocati. Menelaus
amotus est sacerdocio succedente Lisimacho fratre suo. Sostratus autem prelatus
est Cipriis. Et cum hec agerentur contigit Tharsenses et Mallotas sedicionem
movere. eo quod Antiochidi concubine regis dono essent date. Fe-
stinanter itaque rex venit sedare illos relicto prefecto uno ex comi-
tibus suis Andronico. Ratus autem Menelaus accepisse se tempus oportunum
aurea quedam vasa e templo furatus donavit Andronico et alia ven-
didit Tyro et per vicinas civitates. Que cum certissime cognovisset Onias
arguebat eum. ipse in loco tuto se continens Antiochie secus
Daphnem. Unde Menelaus accedens ad Andronicum rogabat ut
Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam et datis dextris cum iure-
iurando quamvis esset ei suspectus suasisset de asilo procedere. statim eum
peremit non veritus iusticiam. Ob quam causam non solum Iudei sed et alie quoque
naciones indignabantur et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta.
Sed regressum regem de Cilicie locis adierunt Iudei apud Antiochiam simul
et Greci conquerentes de iniqua nece Onie. Contristatus itaque usque ad animam
Antiochus et flexus ad misericordiam lacrimas fudit. Recordatus defuncti
sobrietatem et modestiam accensus quoque animis Andronicum propria exutum

per totam civitatem circumduci iubet. eodemque loco in quo Oniam impietate
commiserat sacrilegum vita privari. domino illi dignam retribuente penam.
Multis autem sacrilegiis in templo a lysimacho commissis menelai
consilio et divulgata fama congregata est multitudo adversum lysima
chum multo iam auro exportato. Turbis autem insurgentibus et animis
ira repletis lisimachus armatis fere tribus milibus iniquis manibus
uti cepit duce quodam tyranno etate pariter et dementia provecto.
Sed ut intellexerunt cogitatum lisimachi. alii lapides alii fustes
validos arripuerunt. quidam vero cinerem in lisimachum iecere. Et multi
quidem vulnerati. quidam autem prostrati omnes in fugam versi sunt. Ipsum etiam sac
rilegum secus erarium interfecerunt. De hiis ergo cepit iudicium adversus
menelaum agitari. Et cum venisset rex tyrum ad ipsum negocium detu
lerunt missi tres viri a senioribus. Et cum superaretur menelaus promisit pto
lomeo multas pecunias dare ad suadendum regi. Itaque ptolomeus
in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit. et a sentencia de
duxit. Et menelaum quidem universe malicie reum criminibus absolvit. miser
ros autem qui et si apud scitas causam dixissent innocentes iudicarentur mor
te dampnavit. Cito ergo iniustam penam dederunt qui pro civitate et populo et
sacris vasis causam prosecuti sunt. Quamobrem et tyrii indignati circa sepul
turam eorum liberalissimi extiterunt. Menelaus autem propter eorum qui in potencia
erant avariciam permanebat in potestate. crescens in malicia et ad insidias civium

Eodem tempore antiochus secundam profectionem paravit c. v.
in egyptum. Contigit autem per universam ierosolimorum civitatem videri diebus
xl. per aerem equites discurrentes auratas stolas habentes et hastis
quasi cohortes armatas et cursus equorum per ordines digestos et congressiones
fieri cominus et scutorum motus et galeatorum multitudinem gladiis strictis et telorum
iactus et aureorum armorum splendorem omnisque generis loricarum. Quapropter omnes
rogabant in bonum monstra converti. Sed cum falsus rumor exisset tamquam vita ex
cessisset antiochus assumptis iason non minus mille viris repente aggressus
est civitatem. et civibus ad murum convolantibus ad ultimum comprehensa civitate
menelaus fugit in arcem. Iason vero parcebat in cede civibus suis. nec
cogitabat prosperitatem adversus cognatos malum esse maximum arbitrans
hostium et non civium se trophea capturum. Et principatum quidem non obtinuit.
finem vero insidiarum suarum confusionem cepit. et profugus iterum abiit in amani
tem. ad ultimum in exitium sui conclusus est ab areta arabum tyranno fu
giens de civitate in civitatem omnibus odiosus ut refuga legum et exe
crabilis ut patrie et civium hostis in egyptum extrusus est. Et qui multos
de patria sua expulerat peregre periit lacedemonas profectus quasi pro cognatione
ibi refugium habiturus. et qui insepultos abiecerat multos. ipse illamentatus
et insepultus abicitur a sepultura neque peregrina usus neque patrio sepulcro
participans. His itaque gestis suspicatus est rex societatem deserturos

Iudeos · et ob hoc profectus ex egypto efferatus animis ciuitatem quidem armis
cepit. Iussit autem militibus interficere non parcere occurrentibus et per domos a-
scendentes trucidare. Fiebant autem cedes iuuenum ac seniorum · mulierum
et natorum exterminia · virginum et paruulorum neces. Erant autem toto triduo
octingenta milia interfecti · xl milia vincti · non minus autem venundati
sunt. nec ista sufficiunt. ausus est intrare templum vniuerse terre sanctius mene-
lao ductore qui legum et patrie fuit proditor · et scelestis manibus summens
sancta vasa que ab aliis regibus et ciuitatibus erant posita ad ornatum
loci et gloriam contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente an-
tiochus non considerabat quia propter peccata habitancium ciuitatem modicum deus
fuit iratus · propter quod et accidit circa locum despectio. Alioquin nisi contigisset
eos multis peccatis inuolutos sic heliodorus qui missus est a seleuco rege
ad expoliandum erarium etiam hic statim adueniens flagellatus et re-
pulsus vtique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem · sed propter gentem no
locum deus elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum · post-
ea autem fiet et socius bonorum · et qui derelictus est in ira dei omnipotentis · iterum in mag-
ni domini reconciliacione cum summa gloria exaltabitur. Igitur antiochus mille et
octingentis ablatis de templo talentis velociter antiochiam regressus est
existimans se per superbiam terram ad nauigandum · pelagus vero ad iter agen-
dum deducturum propter mentis elacionem. Reliquit autem et prepositos ad affligen-
dam gentem · in ierusalem quidem philippum genere frigem · moribus crudeliorem
eo ipso a quo constitutus est. In garizim autem andronicum et menelaum · qui
grauius quam ceteri imminebant ciuibus. Cumque appositus esset contra iudeos misit
odiosum principem appollonium cum exercitu xx duobus milibus precipiens
ei omnes perfecte etatis interficere · mulieres autem iuuenes vendere. Cum ve-
nisset ierusalem pacem simulans · quieuit vsque ad diem sanctum sabbati
Et tunc feriatis iudeis arma capere suos precepit · omnes quoque qui ad spe-
ctaculum processerant trucidauit · et ciuitatem cum armatis discurrens in-
gentem multitudinem peremit. Iudas autem machabeus qui decimus fuerat
secesserat in desertum locum ibique inter feras vitam in montibus cum suis
agebat · et feni cibo vescentes demorabantur ne participes essent
Sed non post multum temporis misit c. vi. ¶ coinquinacionis
rex senem quendam antiochenum qui compelleret iudeos ut
se transferrent a patriis et dei legibus cessare · et quod in
ierusalem erat templum et cognominaret iouis olimpii et in garizim
prout erant hii qui locum inhabitabant iouis hospitalis. Pessima autem et vniuer-
sis grauis malorum erat incursio. Nam templum luxuria et comessacionibus
erat plenum et scortancium cum meretricibus · sacratis quoque edibus mulieres se
vltro ingerebant · intro ferentes ea que non licebant. Altare etiam plenum
erat illicitis · que legibus prohibebantur · neque enim sabbata custodiebantur
neque dies solempnes patrios seruabantur · neque simpliciter iudeum se esse

quisquam confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis
regis ad sacrificia bachi. Et cum liberi sacra celebrarentur cogebantur edera
coronati libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates
suggerentibus ptolomeis ut pari modo et ipsi adversus iudeos agerent ut
sacrificarent. Eos autem qui nollent transire ad instituta gentium interficerent.
Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse
quas infantibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxissent per muros
precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas latenter sabbati diem
celebrantes cum indicati essent philippo flammis succensi sunt eo quod vere-
batur propter religionem et observantiam manu sibimet auxilium ferre. Obse-
cro autem eos qui hunc librum lecturi sunt ne abhorrescant propter adversos casus
sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad correctionem generis esse
nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere sed statim ultiones
adhibere magni beneficii indicium est. Non enim sicut in aliis nationibus
dominus patienter expectat ut eas cum iudicii dies advenerit in plenitudine
peccatorum puniat ita et in nobis statuit ut peccatis nostris in finem devolut-
is ita demum in nos vindicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amo-
vet. Corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. Sed hec nobis ad
commonicionem legencium dicta sunt paucis. Iam autem veniendum est ad narra-
cionem. Igitur eleazarus unus de primoribus scribarum vir etate provectus et vultu
decorus aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At
ille gloriosam mortem magis quam odibilem vitam amplectens voluntarie
preibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere patienter su-
stinens destinavit non admittere illicita propter vite amorem. Hii autem qui
astabant iniqua misericordia commoti propter antiquam viri amiciciam tollentes eum
secrete rogabant afferri carnes quibus vesci licebat ut simularetur
manducasse sicut rex imperaverat de sacrificio carnibus ut hoc facto a mor-
te liberaretur et propter amiciciam hanc in eum faciebant humanitatem. At ille
cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminenciam dignam et ingenite
nobilitatis caniciem atque a puero optime conversacionis et secundum sancte et
a deo condite legis constituta respondit cito dicens premitti se velle in
infernum. Non enim etati nostre dignum est inquit fingere ut multi adolescen-
tes arbitrantes eleazarum lxxx annorum transisse ad vitam alieni-
genarum et ipsi propter meam simulacionem et propter modicum vite corruptibilis
tempus decipiantur et per hoc maculam atque execracionem mee senectuti ac-
quiram. Nam et si in presenti tempore suppliciis hominum eripiar sed manum dei omnipotentis
nec vivens neque defunctus effugiam. Quamobrem fortiter vita excede-
ndo senectute quidem dignus apparebo adolescentibus autem exemplum forte re-
linquam si prompto animo et forti pro gravissimis et sanctissimis legibus
honesta morte perfungar. His dictis confestim ad supplicium trahebatur.
Hii autem qui eum ducebant et paulo ante fuerant mitiores in iram versi sunt

propter sermones ab eo dictos quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis premeretur ingemuit et dixit: Domine qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis quia cum a morte possem liberari duros corporis sustineo dolores secundum animam vero propter timorem tuum libenter hec patior. Et iste quidem hoc modo vita decessit non solum iuvenibus sed et universe genti memoriam mortis sue exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens. c. vii.

Contigit autem et vii fratres una cum matre apprehensos compelli a rege contingere contra fas carnes porcinas flagris et taureis cruciatos. — i. flagellis de nervis [illegible] sine corrigia taurorum facte
Unus autem ex illis qui erat primus sic ait: Quid queris et quid vis discere a nobis? Parati sumus mori magis quam patrias leges dei prevaricari. Iratus itaque rex iussit sartagines et ollas eneas succendi. Quibus statim succensis iussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam et cute capitis abstracta summas manus ei et pedes precidi ceteris eius fratribus et matre inspicientibus. Et cum iam per omnia inutilis factus esset iussit ei ignem admoveri et adhuc spirantem torreri in sartagine in qua cum diu cruciaretur ceteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter dicentes: Dominus deus aspiciet veritatem et consolabitur in nobis quemadmodum per protestationem cantici declaravit Moyses: Et in servis suis consolabitur. Mortuo itaque illo primo hoc modo sequentem ducebant ad illudendum et cute capitis eius cum capillis detracta interrogabant si manducaret priusquam toto corpore per membra singula puniretur. At ille respondens patria voce dixit: Non faciam. Propter quod et iste sequenti loco primi tormenta suscepit et in ultimo spiritu constitutus sic ait: Tu quidem scelestissime in presenti vita nos perdis sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite resurrectione suscitabit. Nota
Post hunc tertius illudebatur et linguam postulatus cito protulit et manus constanter extendit et cum fiducia ait: E celo ista possideo sed propter leges dei hec ipsa despicio quoniam ab ipso me ea recepturum spero. Ita ut rex et qui cum ipso erant mirarentur adolescentis animum quod tamquam nihilum duceret cruciatus. Et hoc itaque defuncto quartum similiter vexabant torquentes. Et cum iam esset prope ad mortem sic ait: Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a deo iterum ab ipso resuscitandos; tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Et cum admovissent quintum vexabant. At ille respiciens in eum dixit: Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis facis quod vis. Noli autem putare genus nostrum a deo esse derelictum. Tu autem patienter sustine et videbis magnam potestatem ipsius qualiter te et semen tuum torquebit. Post hunc ducebant et sextum et hic mori incipiens sic ait: Noli frustra errare. Nos enim propter nosmetipsos patimur peccantes in deum nostrum et digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autem ne existimes tibi impune futurum quod contra deum pugnare temptaveris. Supra modum autem mater mirabilis et bonorum memoria digna que pereuntes vii

filios sub unius diei tempore conspiciens bono animo ferebat propter spem quam
habebat in deum. singulos illorum hortabatur patria voce fortiter. repleta
sapientia et femineae cogitationi masculinum animum inserens dixit ad eos
Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum et animam donavi
vobis et vitam et singulorum membra non ego compegi. Sed enim mundi
creator qui formavit hominis nativitatem. quique invenit omnium originem. spiritum vobis
iterum cum misericordia reddet et vitam. sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges
eius. Antiochus autem contemptum se arbitratus simul et exprobrantis voce despecta
cum adhuc adolescentior superesset non solum verbis hortabatur sed et cum
iuramento affirmabat et diviter se et beatum facturum et translatum a patriis
legibus amicum habiturum et res necessarias exhibiturum. Sed ad ista cum
adolescens nequaquam inclinaretur. vocavit rex matrem et suadebat ut ado-
lescenti fieret in salutem. Cum autem multis eam verbis esset hortatus promisit
suasuram se filio suo. Itaque inclinata ad illum irridens crudelem tyrannum
ait patria voce Fili mi miserere mei quae te ix menses in utero portavi
et lac triennio dedi et alui et in aetatem istam perduxi. Peto nate aspici-
as ad caelum et terram et ad omnia quae in eis sunt. et intelligas quia ex nihilo
fecit illa deus et hominum genus ita fit ut non timeas carnificem istum.
sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem ut in illa miseratione cum fratribus
tuis te recipiam. Cum haec illa adhuc diceret ait adolescens Quem
sustinetis Non obedio praecepto regis sed praecepto legis quae data est nobis
per moysen. Tu vero qui inventor es omnis malitiae factus es in hebraeos
non effugies manum dei. Nos enim pro peccatis nostris haec patimur. et si nobis
propter increpationem et correptionem dominus noster modicum iratus est. sed iterum reconciliabitur
servis suis. Tu autem o sceleste et omnium hominum flagitiosissime. noli frustra
extolli vanis spebus in servos eius inflamatus. Nondum enim omnipotentis dei
et omnia aspicientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc dolore
sustentato sub testamento aeternae vitae effecti sunt. Tu vero iudicio dei iustas
superbiae penas solves. Ego autem sicut et fratres mei animam et corpus meum trado
pro patriis legibus invocans deum maturius genti nostrae propitium fieri. teque cum
tormentis et verberibus confiteri quod ipse est deus solus. In me vero et in fratribus meis
desinet omnipotentis dei ira. quae super omne genus nostrum iuste superducta est. Tunc
rex accensus ira in hunc super omnes crudelius desaevit indigne ferens de-
risum. Et hic itaque mundus obiit per omnia in domino confidens. Novissime autem
post filios et mater defuncta est. Satis igitur de sacrificiis et de nimiis crudelitatibus

VIII

Iudas vero machabeus et qui cum illo erant
introibant latenter castella et convocantes cognatos et amicos suos
et eos qui permanserant in iudaismo assumentes eduxerunt ad vi
milia virorum. et invocabant dominum ut respiceret in populum qui ab omnibus
calcabatur. misereretur templi quod contaminabatur ab impiis. misereretur etiam exter-
minium civitatis quae esset illico complananda et vocem sanguinis ad se clamantem

1045.
522

audiret Et exoraret quod iniquissimas mortes innocentum parvulorum et blas-
phemias nomini suo illatas et indignaretur super hiis. At Machabeus congrega-
ta multitudine intollerabilis gentibus efficiebatur. Ira enim dei in misericordiam
conversa est. Et superveniens castellis et civitatibus improvisus, succendebat eas et
opportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat. Maxime
autem noctibus ad huiuscemodi excursus ferebatur, et fama virtutis eius ubique
diffundebatur. Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire
ac frequenter ei res prospere cedere, ad Ptolomeum ducem Celesyrie et
Fenicis scripsit ut auxilium ferret regis negociis. At ille velociter
misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicis, datis ei permixtis
gentibus armatis non minus xx milibus, ut universum genus Iudeorum de-
leret, adiuncto ei et Gorgia viro militari et in bellicis rebus experi-
entissimo. Constituit autem Nicanor regi ut tributum Romanis quod erat
dandum duo milia talentorum de captivitate Iudeorum suppleret. Statimque
ad maritimas misit civitates convocans ad coemptionem Iudeorum manci-
piorum, promittens se xc mancipia talento distracturum, non respiciens
ad vindictam que eum ab omnipotente esset consecutura. Iudas autem ut comperit in-
dicavit hiis qui secum erant Iudeis Nicanoris adventum. Ex quibus quidam
formidantes et non credentes dei iusticie in fugam vertebantur. Alii vero
siquid supererat vendebant simulque dominum deprecabantur ut eriperet eos ab
impio Nicanore qui eos priusquam cominus veniret vendiderat. Et si non propter
eos tamen propter testamentum quod erat ad patres eorum et propter invocationem sancti et
magnifici nominis eius super ipsos. Convocatis autem Machabeus vii milibus
qui cum ipso erant rogabat ne hostibus reconciliarentur neque metuerent inique
venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent ante
oculos habentes contumelias que in locum sanctum ab hiis iniuste esset illata
itemque ludibrio habite civitatis iniuriam, adhuc etiam veterum instituta
convulsa. Nam illi quidem armis confidunt ait simul et audacia, nos autem in
omnipotente domino qui potest venientes adversum nos et universum mundum uno
nutu delere confidimus. Admonuit autem eos et de auxiliis dei que facta sunt
circa parentes et sub Sennacherib clxxxv milia ut perierint, et de
prelio quod eis adversus Galathas fuit in Babilonia, ubi omnes ut ad
rem ventum est Macedonibus sociis hesitantibus, ipsa vi milia soli pe-
remerunt c xx milia propter auxilium illis datum de celo. Et beneficia pro
hiis plurima consecuti sunt. His verbis constantes effecti sunt et pro legibus
et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces partis ordinis,
Symonem et Iosephum et Ionatham subiectis unicuique millenis et quingen-
tenis. Adhuc etiam ab Esdra lecto illis libro et dato signo adiutorii
dei in prima acie ipse dux commisit cum Nicanore, et facto sibi adiutore
omnipotente interfecerunt super ix milia hominum. Maiorem autem partem exercitus
Nicanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecuniis vero eorum

qui ad emptionem ipsorum venerant sublatis ipsorum vestigiis persecuti sunt. Deinde re-
versi sunt hora conclusi, nam erat ante sabbatum. Quam ob causam non persecuti fuera-
verunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant
benedicentes dominum qui liberavit eos in isto die, initium misericordie stillans in
eos. Post sabbatum vero debilibus et viduis et orphanis diviserunt spolia
et residua ipsi cum suis habuerunt. His itaque gestis et communiter ab omnibus
facta obsecratione misericordem dominum postulabant ut in fine servis suis recon-
ciliaretur. Et ex his qui cum Thimotheo et Bachide erant contra se contendentes
super xx milia interfecerunt et munitiones excelsas obtinuerunt et plures predas
diviserunt equam portionem debilibus pupillis et viduis sed et senioribus fa-
cientes. Et cum arma eorum collegissent diligenter omnia composuerunt in locis
optimis, residua vero spolia Ierusalem detulerunt. Et Philarcen qui cum Thi-
motheo erat interfecerunt virum scelestum qui in multis iudeos afflixerat.
Et cum epinicia agerent Ierusalem eos qui sacras ianuas incenderant
succenderunt, id est Calisthenem cum in quandam domunculam refugisset incenderunt
digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimus autem Nica-
nor qui mille negociatores ad iudeorum venditionem adduxerat humiliatus
auxilio domini ab his quos nullos existimaverat deposita veste glorie per
mediterranea fugiens solus venit Antiochiam summam infelicitatem de interi-
tu sui exercitus consecutus. Et qui promiserat romanis se tributum restitu-
turum de captivitate Ierosolimorum predicabat nunc protectorem deum habere iudeos et ob
ipsum invulnerabiles esse eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas. c. ix.

In festivitate et gratiarum actio pro victoria habita

Eodem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de Perside. Intraverat enim
eam que dicitur Persipolis et temptaverat spoliare templa et civitatem opprime-
re, sed multitudine ad arma concurrente in fugam conversi sunt. Et ita contigit
ut Antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum venisset circa Ecbathanam re-
cognovit que circa Nicanorem et Thimotheum gesta sunt. Elatus autem ira arbi-
trabatur se iniuriam illorum qui se fugaverant posse in iudeos retorquere. Ideoque iussit
agitari currum suum sine intermissione agens iter celesti eum iudicio perurgente, quod
ita superbe locutus est: venturum se Ierusalem et congeriem sepulcri iudeorum se eam
facturum. Sed qui universa conspicit dominus deus Israel percussit eum insanabili et
invisibili plaga. Ut enim finivit hunc sermonem apprehendit eum dira do-
lor viscerum et amara interiorum tormenta. Et quidem satis iuste quippe qui
multis et novis cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo a sua
malicia cessaret. Super hoc autem superbia repletus ignem spirans animo
in iudeos et precipiens accelerari negotium contigit illum impetu euntem
de curru cadere et gravi corporis collisione membra vexari. Isque qui sibi
videbatur in fluctibus imperare maris supra humanum modum superbia repletus
et montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gesta-
torio portabatur manifestam dei virtutem in ipso contestans, ita ut de corpore
impii vermes ebullirent ac viventes in doloribus carnes eius effluerent

odore etiam illius et fetore exercitus gravaretur. Et qui paulo ante sydera celi
se contingere arbitrabatur eum nemo poterat propter intollerantiam fetoris
portare. Hinc igitur cepit ex gravi superbia deductus ad agnicionem sui ve-
nire divina admonitus plaga per momenta singula doloribus suis
augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum iam ferre non
posset, ita ait: Iustum est subditum esse deo, et mortalem non paria deo sentire.
Orabat autem scelestus dominum a quo non esset misericordiam consecuturus. Et civitatem
ad quam festinans veniebat, ut eam ad solum deduceret et sepulchrum con-
gestorum faceret, nunc optat liberam reddere. Et iudeos quos nec sepultura
quidem se dignos habiturum sed avibus et feris diripiendos traditurum et
cum parvulis exterminaturum dixerat, equales nunc atheniensibus facturum
pollicetur. Templum etiam sanctum quod prius expoliaverat optimis donis
ornaturum et sancta vasa multiplicaturum et pertinentes ad sacrificia sumptus
de redditibus suis prestaturum. Super hec et iudeum se futurum et omnem locum
perambulaturum et predicaturum dei potentiam. Sed non cessantibus doloribus
supervenerat enim in eum iustum dei iudicium, desperans scripsit ad iudeos in
modum deprecationis epistolam hec continentem. Optimis civibus iudeis plurimam
salutem et bene valere et esse felices rex et princeps antiochus. Si bene
valetis et filii vestri et ex sententia vobis cuncta sunt maximas agimus gratias.
Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem benigne memor, reversus de persidis
locis et infirmitate gravi apprehensus necessarium duxi pro communi utilitate non — cura
desperans memetipsum sed spem habens multam effugiendi infirmitatem. Respi-
ciens autem quod et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum
ostendit quis post se susciperet principatum, ut si quid adversum accideret vel diffici-
le nunciaretur, sciebant hii qui in regionibus erant cui esset rerum summa
delicta, non turbarentur. Adhuc considerans de proximo potentes quosque et vicinos
temporibus insidiantes et eventum expectantes, designavi filium meum antiochum
regem, quem sepe recurrens in superiora regna multis vestrum commendabam,
et scripsi ad eum que subiecta sunt. Oro itaque vos et peto memores be-
neficiorum publice et privatim, ut unusquisque conservet fidem ad me et ad
filium meum. Confido enim eum modeste et humane acturum et sequentem
propositum meum mediatorem vobis fore. Igitur homicida et blasphemus pessime
percussus, et ut ipse alios tractaverat, peregre in montibus miserabili obitu
vita functus est. Transferebat autem corpus philippus collactaneus eius, qui
metuens filium antiochi ad ptolomeum philometorem in egyptum abiit.

Machabeus autem et qui cum eo erant domino se protegente — C. X.
templum quidem et civitatem recepit. Aras autem quas alienigene
per plateas struxerant, itemque delubra demolitus est, et pur-
gato templo aliud altare fecerunt, et de ignitis lapidibus igne concepto
obtulerunt sacrificia post biennium, et incensum et lucernas et panes proposi-
tionis posuerunt. Quibus gestis rogabant deum prostrati in terram ne

amplius talibus maculis maderent. sed et si quis peccasset ut ab ipso mise-
ricorditer corriperentur et non blasphemiis ac barbaris hominibus traderentur. Eadem
die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat contigit eadem die pur-
gationem fieri xxv. et x. mensis qui fuit casleu. Et cum leticia diebus octo
egerunt in modum tabernaculorum recordantes quod ante modicum tempus diem
solempnem tabernaculorum in montibus et in speluncis more bestiarum egerant.
Propter quod tyrsos et ramos virides et palmas preferebant ei qui prosperavit
mundari locum suum. Et decreverunt communi precepto et decreto universe genti
iudeorum omnibus annis agere dies istos. Et antiochus quidem qui appellatus
est nobilis vite excessus ita se habuit. Nunc autem de eupatore antiochi
filio impii que gesta sunt narrabimus breviantes mala que in bellis ge-
sta sunt. Hic enim suscepto regno constituit negocia regni lysiam quendam
fenicis et sirie militie principem. Nam ptolomeus qui dicebatur mache-
ri iustus erga iudeos esse constituit et propter iniquitatem que facta
fuerant in eos et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus apud eupatorem
ab amicis. cum frequenter proditor audiret eo quod cyprum credita a philo-
metore deseruisset et antiochum nobilem translatus ab eo etiam recessisset
veneno vitam finivit. Gorgias autem cum esset dux locorum assumptis adve-
nis frequenter iudeos debellabat. Iudei vero qui tenebant oportunas muni-
tiones fugatos ab ierusalem suscipiebant et bellare temptabant. Hii vero
qui erant cum machabeo per orationes deum rogantes ut esset sibi adiutor
impetum fecerunt in munitiones ydumeorum. multaque vi insistentes loca obti-
nuerunt occurrentes interemerunt et omnes simul non minus a xx milibus trucida-
verunt. Quidam autem cum fugissent in duas turres valde munitas omnem appara-
tum ad repugnandum habentes ad horum expugnationem relicto symone et io-
sepho itemque zacheo. eisque qui cum ipsis erant satis multis. ipse ad eas
que amplius urgebant pugnas conversus est. Hii vero qui cum symone erant cupi-
ditate ducti a quibusdam qui in turribus erant suasi sunt pecunia et lxx
milia didragmis acceptis dimiserunt quosdam effugere. Cum autem
machabeo nunciatum esset quod factum esset congregatis principibus populi ac-
cusavit quod pecunia fratres vendidissent adversariis eorum dimissis. Hos
igitur proditores fratres interfecit et confestim duas turres occupavit. armis
autem ac manibus omnia prospere agendo in duabus munitionibus plus quam xx
milia peremit. Et timotheus qui prius a iudeis superatus fuerat convocato exer-
citu peregrine multitudinis et congregato equitatu asiano advenit quasi
armis iudeam capturus. Machabeus autem et qui cum ipso erant appropinquante
illo deprecabantur deum. caput terra aspergentes. lumbosque ciliciis pre-
cincti. ad altaris crepidinem provoluti. ut sibi propicius. inimicis autem eorum esset
inimicus. et adversariis adversaretur sicut lex dicit. et ita post orationem sumptis armis
longius de civitate procedentes et proximi hostibus effecti resederunt. Primo autem
solis ortu utrique commiserunt. isti quidem victorie et prosperitatis sponsorem cum virtute

Vnum habentes illi autem ducem belli animum habebant. Sed cum vehemens pugna
esset apparuerunt adversariis de celo viri v in equis frenis aureis decori
ducatum iudeis prestantes, ex quibus duo machabeum medium habentes
armis suis circumseptum incolumem conservabant. et adversarios autem tela et
fulgura iaciebant, ex quo et cecitate confusi et repleti perturbacione cadebant.
Interfecti sunt autem xx milia quingenti. et equites dc. Timotheus vero fugit
in gazara presidium munitum, cui preerat chereas. Machabeus autem et qui cum
eo erant letantes obsederunt presidium diebus iiii. At hii qui intus erant loci
firmitate confisi supra modum maledicebant et sermones nefandos iactabant.
Sed cum dies quintus illucesceret xx iuvenes ex hiis qui cum machabeo
erant accensi animis propter blasphemiam viriliter accesserunt ad murum. et feroci
animo incedentes ascendebant. Sed et alii similiter ascendentes turres portasque
succendere aggressi, atque ipsos maledicos vivos concremabant. Per continuum
autem biduum presidio vastato thimotheum occultantem se in quodam reptili
latentem repererunt. et fratrem illius cheream et appollofanem occiderunt. Quibus gestis
in ympnis et confessionibus benedicebant dominum qui magna fecit in israhel et
victoriam dedit illis.

Sed parvo post tempore C. XI.
lisias procurator regis et propinquus ac negociorum prepositus graviter
ferens de hiis que acciderant, congregatis lxxx milibus et equitatu
universo veniebat adversus iudeos existimans civitatem quidem captam
gentibus habitaculum facturum, templum vero in pecunie questum sicut cetera delubra
gentium habiturum. et per singulos annos venale sacerdocium, nusquam recogitans dei
potestatem, sed mente effrenatus in multitudine peditum et in milibus equitum
et lxxx elephantis confidebat. Ingressus autem iudeam et appropians bethsure
quod erat in angusto loco ab ierusalem intervallo v stadiorum, illud presidium
expugnabat. Vt autem machabeus et qui cum eo erant cognoverunt expugnari
presidia, cum fletu et lacrimis rogabant dominum. et omnis turba simul ut bonum
angelum mitteret ad salutem israhel. et ipse primus machabeus sumptis armis
ceteros adhortatus est simul secum periculum subire. et ferre auxilium fratribus
suis. Cumque pariter prompto animo procederent ierusolimis, apparuit precedens eos
eques in veste candida armis aureis hastam vibrans. Tunc simul
omnes benedixerunt misericordem deum. et convaluerunt animis non solum homines
sed et bestias ferocissimas et muros ferreos penetrare parati. Ibant igitur prompti
de celo habentes adiutorem. et miserantem eos dominum. leonum autem more
cum impetu irruentes in hostes, prostraverunt ex eis xi milia peditum. et equites
mille sexcentos. universos autem in fugam verterunt. plures ex eis
vulnerati nudi evaserunt. Sed et ipse lisias turpiter fugiens evasit. et quia
non insensatus erat secum ipse reputans factam erga se diminucionem. et
intelligens invictos esse hebreos dei auxilio innitentes, misit ad eos.
se promisit que consensurum omnibus que iusta sunt. et regem compulsurum amicum
fieri. Annuit autem machabeus precibus lisie in omnibus utilitati consulens.

Et que quidem machabeus scripsit lisie de iudeis ea rex concessit Nam
erant scripte iudeis epistole a lisia quidem hunc modum continentes Lisias
populo iudeorum salutem Iohannes et abeselon qui missi erant a vobis trade-
tes scripta postulabant ut per ea que per illos significabant implere ce-
lerius igitur regi poterunt perferri exposui et que res permittebat concessit
Si igitur in negociis fidem conservaveritis etiam deinceps bonorum vobis causa es-
se temptabo De ceteris autem per singula verba mandavi et istis et hiis qui a me
missi sunt conloqui vobiscum bene valete Anno centesimo xlviij dio-
scori die mensis xxiiij. Regis autem epistola ita continebat Rex antio-
chus lisie fratri salutem Patre nostro inter deos translato nos volentes eos qui
sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis adhibere diligentiam
Audivimus iudeos non consensisse patri ut transferrentur ad ritum grecorum
sed tenere velle suum institutum ac propterea postulare a vobis concedi sibi
legitima sua Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse statuentes iu-
dicavimus templum restitui illis ut agerent secundum maiorum suorum consue-
tudinem Bene igitur feceris si miseris ad eos et dextram dederis ut cognita
voluntate nostra bono animo sint et utilitatibus propriis deserviant Ad iudeos
autem epistola talis erat Rex antiochus senatui iudeorum et ceteris iudeis salutem
Si valetis sic est ut volumus sed et ipsi bene valemus Adiit nos mene-
laus dicens vos velle descendere ad vestros qui apud nos sunt Hiis autem
qui commeant usque ad diem tricesimum mensis xandici damus dextram
securitatis ut iudei utantur cibis et legibus suis sicut et prius et nemo illorum
ullo modo molestiam patiatur de hiis que per ignoranciam gesta sunt Misimus
autem et menelaum qui vos alloquatur Valete Anno centesimo xlviij
i aprilis xandici mensis xv Miserunt etiam romani epistolam ita se habentem Quintus
memmius et titus manlius legati romanorum populo iudeorum salutem
De hiis que lisias cognatus regis concessit vobis et nos concessimus De quibus
autem ad regem iudicavit referendum confestim aliquem mittite diligentius
inter vos conferentes ut decernamus sicut congruit vobis Nos autem antiochiam
accedimus Ideo que festinantes rescribite ut nos quoque sciamus cuius estis vo-
Ca [A]nno centesimo xlviij. xv. C xii luntatis Bene valete
die mensis xandici Hiis factis pactionibus lisias pergebat ad
regem iudei autem agriculture operam dabant Sed hii qui resederant
Timotheus et apollonius gennei filius sed et ieronimus et demophon super hos
et nicanor cipriarches non sinebant eos in silencio agere et quiete Ioppite
vero tale quoddam flagicium perpetraverunt Rogaverunt iudeos cum quibus habita-
bant ascendere scaphas quas paraverant cum filiis et uxoribus quasi nullis
inimiciciis inter eos subiacentibus Secundum commune itaque decretum civitatis
et ipsis acquiescentibus pacis que causa nil suspectum habentibus cum in altum processissent
submerserunt non minus ducentos Quam crudelitatem iudas in sue gentis ho-
mines factam ut cognovit precepit viris qui erant cum ipso et invocato iusto

Iudice deo· venit ad vrbem iniustitores suum· 7 porta qd nocte succedit staphas exussit· eos aut qui abiusque refugiant gladio peremit Et cum hec ita egisset discessit quasi iterum reuersurus 7 vniuersos ioppitas eradicaturus Set cum cognouisset eos qui erant iam velle parum in facere iamnitatibus sicut uiderat· iamnitis quoque nocte supreuit· 7 portum cum nauibus succendit· ita ut lumen ignis pateret ierlimis ab stadiis du-centis xl. Inde cum iam abysset ix stadiis· 7 iter facerent ad timo-theum· commiserunt cum eo arabes quinque milia viri 7 equites quingenti· Cumque pugna valida fieret 7 auxilio dei prospere cessisset residui victi arabes petebant auxilia· dextras sibi dari promittentes pascua da-turos 7 in ceteris profuturos Iudas autem arbitratus vere in multis eos vtiles promisit pacem· dextris quoque acceptis discessere ad tabernacula sua Aggressus est etiam et ciuitatem quandam firmam· pontibus muris-que circumseptam· que a turbis habitabat gentium promiscuarum cui nomen casphin Hii vero qui intus erant confidentes in stabilitate murorum 7 apparatu alimoniarum remissius agebant maledictis lacessentes iudam ac blasphemantes 7 loquentes que fas non est. Machabeus autem inuocato magno mundi principe· qui sine arietibus 7 machinis· temporibus iesu precipitauit iericho· irruit fortiter muris· 7 capta ciuitate per dei volun-tatem· inenarrabiles cedes fecit· ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum longitudinis· sanguine fluere videretur· Inde discesserunt stadia se-ptingenta .l. 7 venerunt in caracha ad eos qui dicuntur tubianei iudeos 7 timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt· nullo enim negotio perfecto regressus est· relicto in quodam loco firmissimo presidio Dositheus 7 sosipater qui erant duces cum machabeo peremerunt a timotheo relictos in presidio x milia viros At machabeus ordinatis circum se vi milibus· 7 constitutis per cohortes aduersus timotheum processit habentem secum centum xx· milia peditum· equitumque duo milia quingentos· Cognito autem iude aduentu timotheus premisit mulieres 7 filios et reliquum apparatum in presidium quod carnion dicitur Erat enim inexpugnabile 7 accessu difficile propter locorum angustias Cumque cohors iude prima apparuisset· timor hostibus incussus est· ex presentia dei qui vniuersa conspicit et in fugam versi sunt alius ab alio· ita ut magis a suis deiceretur 7 gladiorum suorum ictibus debilitaretur. Iudas autem vehementer instabat puniens prophanos· 7 prostrauit ex eis xx· milia virorum Ipse timo-theus incidit in partes dosithei 7 sosipatris· 7 multis precibus postu-labat ut viuus dimitteretur· eo quod multorum ex iudeis parentes haberet ac fratres quos morte eius decipi eueniret Et cum fidem dedisset restituturum se eos secundum constitutum illesum eum dimiserunt propter fratrum salutem Iudas autem egressus est ad carnion interfectis xxv· milibus Post horum fu-gam 7 necem mouit exercitum ad effron ciuitatem munitam in qua

Multitudo diversarum gentium habitabat et robusti iuvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant. In hac autem machine multe et telorum erat apparatus. Sed cum omnipotentem invocassent qui potestate vires hostium confregit, ceperunt civitatem et ex eis qui intererant xxv milia prostraverunt. Inde ad civitatem Scitarum abierunt que ab Iherosolimis sexcentis stadiis aberat. Contestantibus autem his qui apud Scitopolitas erant iudeis quod benigne ab eis haberentur etiam temporibus infelicitatis quod modeste secum egerint, gratias agentes eis et exhortati in reliquo erga genus suum benignos esse venerunt in Iherusalem die solempni septimanarum instante. Et post pentecosten abierunt contra Gorgiam prepositum Ydumee. Exivit autem cum peditibus tribus milibus et equitibus cccc. Quibus congressis contigit paucos ruere iudeorum. Dositheus vero quidam Bacenorum eques vir fortis Gorgiam tenebat. Et cum vellet illum capere vivum, eques quidam de Tracibus irruit in eum humerumque eius amputavit atque ita Gorgias effugit in Maressa. At illis qui cum Esdra erant diutius pugnantibus et fatigatis, invocavit Iudas dominum adiutorem et ducem in bello fieri. Incipiens voce patria et cum ymnis clamorem extollens fugam Gorgie militibus incussit. Iudas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam. Et cum dies vii superveniret secundum consuetudinem purificati in eodem loco sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cum suis Iudas ut corpora prostratorum tolleret et cum parentibus poneret in sepulcris patrum. Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis ydolorum que apud Iamniam fuerant a quibus lex prohibet iudeos. Omnibus ergo manifestum factum est ob hanc causam eos corruisse. Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium domini qui occulta fecerat manifesta atque ita ad preces conversi rogaverunt ut id quod factum erat delictum oblivioni traderet. At vero fortissimus Iudas hortabatur populum conservare se sine peccato sub oculis videntes que facta sunt pro peccatis eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione xii milia dragmas argenti misit Iherusalem pro peccatis mortuorum sacrificium bene et religiose de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos speraret superfluum videretur et vanum orare pro mortuis. Et quia considerabat quod hii qui cum pietate dormicionem acceperant optimam haberent repositam graciam. Sancta et salubris est cogitacio pro defunctis exorare ut a peccatis solvantur. C XIII

Anno centesimo xlix cognovit Iudas Anthiochum Eupatorem venire cum multitudine adversus Iudeam et cum eo Lisiam procuratorem et prepositum negociorum secum habentem c x milia peditum et equitum quinque milia et elefantes xxii currus cum falcibus trecentos. Commiscuit autem se illis et Menelaus et cum multa fallacia deprecabatur Anthiochum non pro patrie salute sed sperans se constitui in principatum. Sed rex regum suscitavit animos Anthiochi in peccatorem et suggerente Lisia hunc esse causam omnium malorum

iussit ut eius est consuetudo. Corpus eius in eodem loco necatum. Erat autem
in eodem loco turris .l. cubitorum aggestum undique habens cineris quem i. cumulum
prospectum habebat in preceps inde in cinerem deici iussit sacrilegum
omnibus eum impellentibus ad interitum et tali lege prevaricatorem legis contigit
mori nec terre dari menelaum. Et quidem satis iuste. Nam quia multa
erga aram dei delicta commisit cuius ignis et cinis erat sanctus. ipse in
cinere morte dampnatus est. Sed rex mente effrenatus veniebat nequi-
orem se prebere suo patre iudeis conspirando. Quibus iudas cognitis precepit populo
ut die ac nocte dominum invocaret quo sicut semper et nunc adiuvaret eos
Quippe qui lege et patria. sanctoque templo privari vererentur. ac populum perirent
qui nuper paululum respirasset ne sineret blasphemis iterum nationibus
subdi. Omnibus itaque id simul facientibus et petentibus a domino misericordiam cum
fletu et ieiuniis per triduum continuum prostrati. hortatus est iudas ut se
prepararent. Ipse vero cum senioribus cogitavit priusquam rex admoveret exercitum
ad iudeam et obtineret civitatem. et domini iudicio committere exitum rei. Exire
Dans itaque potestatem omnium deo mundi creatori. et hortatus suos ut for-
titer dimicarent. et usque ad mortem pro legibus templo civitate patria et civi-
bus starent circa modim exercitum constituit. et dato suis signo dei vi-
ctoria invenientibus fortissimis electis nocte congressus aulam regiam
in castris interfecit viros xiiii milia et maximum elephantorum
cum hiis qui suppositi erant. summo quoque metu ac perturbatione hostium castra
repleverunt. rebusque prospere gestis abierunt. Hoc autem factum est die illuce-
scente adiuvante eum domini protectione. Sed rex accepto gustu audacie i. experientia
iudeorum arte difficultatem locorum temptabat. et bethsure quod erat
presidium iudeorum munitissimum castra admovebat. sed fugabatur. impinge-
bat. minuebatur. Hiis autem qui intus erant iudas necessaria mittebat.
Enunciabat autem mistica hostibus Rodocus quidam de iudaico exercitu
qui requisitus comprehensus conclusus est. Iterum rex sermonem habuit cum hiis
qui erant in bethsuris dextram dedit. accepit. abiit. commisit cum iuda.
superatus est. Ut autem cognovit rebellasse philippum antiochie qui
relictus erat super negocia. mente consternatus iudeos deprecatus subditus
est eis iuravit de omnibus quibus iustum visum est. Et reconciliatus
obtulit sacrificium. honorificavit templum et munera posuit. machabeum
amplexus est. fecit eum a ptolomaide usque gerrenos ducem et principem.
Ut autem venit ptolomaida. graviter ferebant ptolomenses amicicie
conventionem indignantes ne forte fedus irrumperent. Tunc ascendit lisias
tribunal et exposuit rationem et populum sedavit. reversusque est antiochiam.
Et hoc modo regis profectio et reditus fuit c. xiiii

Sed post triennium cognovit iudas et qui cum eo erant deme-
trium seleuci cum multitudine magna et navibus per portum tri-
polis ascendisse ad loca optima et tenuisse regiones adversus
asscendisse

xv

antiochum et eius ducem lisiam. Alchimus autem qui summus sacerdos fuerat
sed voluntarie coinquinatus est temporibus commixtionis considerans nullo modo sibi esse
salutem neque accessum ad altare venit ad regem demetrium centesimo .l.
anno offerens ei auream coronam et palmam et super hec offerens tallos
qui templi esse videbantur. et ipsa quidem die siluit. Tempus autem oportunum
dementie sue nactus convocatus a demetrio ad consilium et interrogatus
quibus rebus et consiliis iudei niterentur. respondit. Ipsi qui dicuntur assidei iudeorum
quibus preest iudas machabeus bella nutriunt et seditiones movent. nec
patiuntur regnum esse quietum. Nam et ego defraudatus parentum gloria. dico autem
summo sacerdotio huc veni. primo quidem utilitatibus regis fidem servans
secundo autem civibus consulens. Nam illorum pravitate universum genus nostrum non
minime vexatur. Sed his singulis oro o rex cognitis et regioni et
generi nostro secundum pervulgatam omnibus humanitatem tuam prospice. Nam quamdiu
superest iudas impossibile est pacem esse negotiis. Talibus autem ab eo dictis
et ceteri amici hostiliter se habentes adversus iudam inflammaverunt deme-
trium. Qui statim nicanorem prepositum elephantorum ducem misit in
iudeam. datis mandatis ut ipsum quidem iudam caperet. eos vero qui cum
illo erant dispergeret. et constitueret alchimum maximi templi summum sacer-
dotem. Tunc gentes que de iudea fugaverant iudam. gregatim se nica-
nori miscebant. miserias et clades iudeorum prosperitates rerum suarum
existimantes. Audito itaque nicanoris adventu et conventu nationum
conspersi terra rogabant eum qui populum suum constituit in eternum custodire
Qui etiam suam portionem signis evidentibus protegebat. Imperante autem duce
statim inde moverunt et convenerunt ad castellum dessau. Symon vero
frater iude commiserat cum nicanore sed conterritus est repentino adventu adver-
sariorum. Nicanor autem audiens virtutem comitum iude et animi magnitudi-
nem quam pro patrie certaminibus habebant sanguinis iudicium facere metue-
bat. Quamobrem misit possidonium et theodocium et matathiam
ut darent dextras atque acciperent. Et cum diu consilium de his ageretur
et ipse dux ad multitudinem retulisset omnium una fuit sententia amicitiis
annuere. Itaque diem constituerunt qua secreto inter se agerent et singulis
selle prolate sunt et posite. Precepit autem iudas armatos esse locis
oportunis ne forte ab hostibus repente mali aliquid oriretur. et congru-
um colloquium fecerunt. Morabatur autem nicanor in ierusalem et nichil
inique agebat. gregesque turbarum que congregate fuerant dimisit.
Habebat autem semper iudam carum ex animo. et erat viro inclinatus. Ro-
gavit autem eum ducere uxorem filiosque procreare. nuptias fecit. qui-
ete egit. communiterque vivebant. Alchimus autem videns caritatem illorum ad
invicem et conventiones venit ad demetrium. et dicebat nicanorem
rebus alienis assentire. iudamque regni insidiatorem successorem sibi
destinasse. Itaque rex exasperatus et pessimis huius criminationibus

vasa offertoria

irritatus scripsit Nicanori dicens · conqueritur quod se ferre de amicitie con-
ventione · iubere tamen ut Machabeum citius vinctum mitteret Antiochiam
Quibus cognitis Nicanor consternabatur et grauiter ferebat si ea que
conuenerant irrita faceret nichil lesus a viro · Sed quia regi resistere
non poterat oportunitatem obseruabat qua preceptum perficeret · Et Machabeus
videns austerius secum agere Nicanorem · et consuetum occursum ferocius exhiberi
intelligens non ex bono esse austeritatem istam · paucis suorum congregatis occul-
tabat se a Nicanore · Quod cum ille cognouisset fortiter se a viro preuentum · venit
ad maximum et sanctissimum templum · et sacerdotibus solitas hostias offerentibus
iussit tradi sibi virum · Quibus cum iuramento dicentibus nescire vbi esset
qui quereretur extendens manum ad templum iurauit · Nisi mihi vinctum Iudam
tradideritis istud dei fanum in planiciem deducam · et altare suffodiam et
templum hoc libero patri consecrabo · et hijs dictis abijt · Sacerdotes autem pro-
tendentes manus in celum inuocabant eum qui semper esset propugnator gentis ipsorum
hec dicentes · Tu domine vniuersitatis nullius indigens voluisti templum habi-
tacionis tue fieri in nobis et nunc sancte sanctorum omnium domine conserua in eternum impollu-
tam domum istam que nuper mundata est · Razias autem quidam ab Ierosolimis
de senioribus delatus est Nicanori vir amator ciuitatis · et valde bene audiens
qui pro affectu pater Iudeorum appellabatur · hic multis temporibus continentie propositum
tenuit in iudaismo · corpus atque animam tradere contentus pro perseuerancia · Vo-
lens autem Nicanor manifestare odium quod habebat in iudeos · misit mi-
lites quingentos ut eum comprehenderent · putabat enim si eum decepisset · cladem
iudeis se maximam illaturum · Turbis autem irruere domum eius et ianuam di-
rumpere atque ignem admouere cupientibus cum iam comprehenderetur gladio se
peciit eligens nobiliter mori potius quam subditus fieri peccatoribus · et contra
natales suos indignis iniurijs agi · Sed cum per festinationem non certo ictu
plagam dedisset · et turbe intra ostia irrumperent recurrens audacter ad murum
precipitauit semetipsum · viriliter in turbas · Quibus velociter locum dantibus ca-
sui eius venit per mediam ceruicem · et cum adhuc spiraret accensus animo
surrexit · Et cum sanguis eius magno fluxu deflueret et grauissimis
vulneribus esset saucius cursu turbam pertransijt · Et stans supra petram quandam
preruptam · et iam exanguis effectus · complexus intestina sua vtrisque
manibus proiecit super turbas inuocans dominatorem vite ac spiritus ut hec
illi iterum redderet · atque ita defunctus est · c · xv ·

Nicanor autem ut comperit Iudam esse in locis Samarie cogitauit die
sabbati cum omni impetu committere bellum · Iudeis vero qui illum per
necessitatem sequebantur dicentibus · ne ita ferociter et barbare feceris
sed honorem tribue diei sanctificationis et honora eum qui vniuersa conspicit
At ille infelix interrogauit si est potens in celo qui imperauit agi diem
sabbatorum · Et respondentibus illis · Est dominus viuus ipse in celo potens qui
iussit agi septimam diem · At ille ait · Et ego potens sum super terram

qui inpo suum arma et negotia regis impleri. tn non obtinuit ut
consiliu perficeret. Et nicanor quidem cum summa superbia erectus cogitabat
comune tropheum statuere de iuda Machabeo. at confidebat semper cum omni spe
auxilium a dno sibi affuturum. et hortabatur suos ne formidarent ad
adventum eius nacionum sed in mente haberent adiutoria sibi facta de celo
et nunc sperarent ab omnipotente affuturam sibi victoriam. et allocutus illos de le-
ge et prophetis. ammonens etiam certamina que fecerant prius promptiores eos consti-
tuit. et ita animis eorum erectis simul ostendebat gentium fallaciam et iuramentorum
prevaricacionem. Singulos autem illorum armavit non clipei et haste munitione
sed sermonibus optimis et exhortacionibus. exposito digno fide sompnio
per quod universos letificavit. Erat autem huiusmodi visum. Onias qui fuerat sa-
cerdos summus. virum bonum et benignum verecundum visu. modestum moribus
et eloquio decorum. qui a puero in virtutibus exercitatus sit. manus protendentem
orare pro omni populo iudeorum. Post hoc apparuisse et alium virum etate et glo-
ria mirabilem et magne decoris habitudine circa illum. Respondentem vero oniam
dixisse. Hic est fratrum amator et populi israel. hic est qui multum orat pro populo
et universa sancta civitate. Ieremias propheta dei. Extendisse autem ieremiam dextram
et dedisse iude gladium aureum. et dicentem. Accipe sanctum gladium munus
a deo in quo deicies adversarios populi mei israel. Exhortati itaque iude
sermonibus bonis valde de quibus extolli posset impetus et animi iuvenum
confortari. statuerunt dimicare et confligere fortiter ut virtus de negotiis iudi-
caret. eo quod civitas sancta et templum periclitaretur. Erat enim pro uxoribus et
filiis. itemque pro fratribus et cognatis minor sollicitudo. maxima vero et prima
pro sanctitate timor erat templi. Sed et hos qui in civitate erant non minima
sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. Et cum iam sperarent
omnes iudicium futurum hostesque adessent. atque exercitus esset ordinatus. be-
stie equitesque oportuno in loco positi. Considerans machabeus adventum
multitudinis et apparatum varium armorum et ferocitatem bestiarum. extendens
manus in celum prodigia facientem dominum invocavit. Qui non secundum armorum po-
no tenciam sed prout ipsi placet dat dignis victoriam. Dixit autem invocans
hoc modo. Tu domine misisti angelum tuum sub ezechia rege iude et
interfecit de castris sennacherib. c.lxxxv. milia. et nunc dominator
celorum mitte angelum bonum tuum ante nos in timore et tremore magnitu-
dinis brachii tui ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus
sanctum populum tuum. Et quidem ita peroravit. Nicanor autem et qui cum ipso erant
cum tubis et canticis admovebant. Iudas vero et qui cum eo erant invocato
no deo per oraciones congressi sunt. Manu quidem pugnantes sed et cordibus
deum orantes. prostraverunt non minus xxxv milia. presencia dei magnifice
delectati. Cumque cessassent et cum gaudio redirent cognoverunt nicanorem
ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbacione suscitata patria
voce omnipotentem deum benedicebant. Precepit autem iudas qui per omnia corpore

7 animo mori pro ciuibus paratus erat · caput nicanoris 7 manum cum hu-
mero abscisam ierusalem perferri Quo cum peruenisset conuocatis contribuli-
bus 7 sacerdotibus ad altare accessit · 7 eos qui in arce erant · 7 ostenso
capite nicanoris 7 manu nefaria quam extendens contra domum sanctam omnipo-
tentis dei magnifice gloriatus est Linguam etiam nicanoris impii precisam
iussit particulatim auibus dari · manum autem dementis contra templum suspen-
di Omnes igitur celi benedixerunt dominum dicentes Benedictus qui locum suum
incontaminatum conseruauit Suspendit autem nicanoris caput in summa arce
euidens ut esset 7 manifestum signum auxilii dei Itaque omnes communi
consilio decreuerunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire · habere autem
celebritatem · xiii · die mensis adar · qui dicitur voce siriaca · pridie mar-
dochei diei Igitur his erga nicanorem gestis · 7 ex illis temporibus
ab hebreis ciuitate possessa · ego quoque in his finem faciam sermonis
Et siquidem bene 7 ut historie competit · hoc 7 ipse velim Si autem minus
digne concedendum est michi Sicut enim semper vinum bibere aut semper aquam
est contrarium Alternis autem uti delectabile · ita legentibus si semper exactus sit sermo
non erit gratus · hic autem prius sermo hic erit consummatus · 1267 ·

Incipit prologus super matheum evangelistam

Matheus ex iudea sicut in ordine primus ponitur ita evangelium in iudea primus scripsit cuius vocatio ad deum ex publicanis actibus fuit duorum in generatione christi principia presumens unius cuius prima circumcisio in carne alterius cuius secundum cor electio fuit et ex utrisque in patribus christus Sicque quaternario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus porrigens et ex electionis usque in transmigrationis diem dirigens atque a transmigratione usque ad christum diffiniens decursam adventus domini ostendit generationem ut et numero satisfaciens et tempori et se quid esset ostenderet et dei in se opus monstrans etiam in hiis quorum genus posuit christi operantis a principio testimonium non negaret. quarum omnium rerum tempus ordo numerus dispositio vel ratio quod fidei necessarium est deus christus qui natus est ex muliere factus sub lege natus ex virgine passus in carne omnia in cruce fixit ut triumphans ea in semetipso resurgens in corpore et patris nomen in patribus filio et filii nomen patri restituens in filiis sine principio sine fine ostendens unum se cum patre esse quia unus est In quo evangelio utile est desiderantibus deum sic prima vel media vel perfecta cognoscere ut et vocationem apostoli et opus evangelii et dilectionem christi dei in carne nascentis per universa legentes intelligant atque id in eo in quo apprehensi sunt et apprehendere expetunt recognoscant Nobis enim hoc in studio argumenti fuit et fidem facte rei tradere et operantis dei intelligendam diligenter dispositionem querentibus non tacere.

Plures fuisse qui evangelia scripserunt et lucas evangelista testatur dicens Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum que in nobis complete sunt sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt sermonem et ministraverunt ei. et perseverantia usque ad presens tempus monimenta declarant. Que a diversis auctoribus edita diversarum heresium fuere principia ut est illud iuxta egiptios et thomam et mathiam et bartholomei xii quoque apostolorum et basilidis atque apellis ac reliquorum quos enumerare longissimum est. cum hoc tantum in presentiarum necesse sit dicere extitisse quosdam qui sine spiritu et gratia dei conati sunt magis ordinare narrationem quam historie texere veritatem Quibus iure illud propheticum coaptari potest Ve qui prophetant de corde suo qui ambulant post spiritum suum qui dicunt dicit dominus et dominus non misit eos De quibus et salvator in evangelio iohannis loquitur Omnes qui ante me venerunt fures et latrones erant Qui venerunt non qui missi sunt Ipse enim ait Veniebant et ego non mittebam eos In venientibus presumptio temeritatis in missis obsequium servitutis Ecclesia autem que supra petram domini voce fundata est quam introduxit rex in cubiculum suum et ad quam per foramen descensionis occulte misit manum suam similis damule hinuloque cervorum quattuor flumina paradisi instar eructans quattuor angulos et anulos habet per quos quasi archa testamenti et

custodes legis domini lignis inmobilibus vehit. Primus omnium est matheus
publicanus cognomento levi · qui evangelium in iudea · hebreo sermone edi-
dit ab eorum vel maxime causa qui in ihesum crediderant ex iudeis et nequaquam
legis umbra succedente evangelii veritate servabant. Secundus marcus
interpres apostoli petri et alexandrine ecclesie primus episcopus · qui dominum quidem sal-
vatorem ipse non vidit sed ea que magistrum audierat predicantem iuxta fidem
magis narravit quam ordinem. Tercius lucas medicus natione syrus an-
tiochensis cuius laus in evangelio Qui et ipse discipulus apostoli pauli
in achaie boecieque partibus volumen condidit quedam altius repetens
et ut ipse in prohemio confitetur audita magis quam visa describens. Ul-
timus iohannes apostolus et evangelista · quem ihesus amavit plurimum qui
super pectus domini recumbens purissima doctrinarum fluenta potavit
Et qui solus de celo meruit audire. Ecce mater tua. Is cum esset in asia
et iam tunc semina hereticorum pullularent · cherinthi · ebionis et ceterorum
qui negant christum in carne venisse / quos et ipse in epistola sua antichristos
vocat · Et apostolus paulus frequenter percutit · coactus ab omnibus pene tunc
asye episcopis et multarum ecclesiarum legationibus · de divinitate salvatoris
altius scribere · et ad ipsum ut ita dicam verbum dei non tam audaci quam felici
temeritudine prorumpere ut ecclesiastica narrat historia cum a fratribus cogeretur
ut scriberet ita se facturum respondisse si indicto ieiunio in commune omnes
deum precarentur. Quo expleto revelacione saturatus in illud prohemium celo
veniens eructavit In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat
verbum · hoc erat in principio apud deum. Hec igitur quatuor evangelia multo
ante predicta · ezechielis quoque volumen probat · in quo prima visio ita conte-
xitur. Et in medio sicut similitudo quatuor animalium et vultus eorum facies hominis
et facies leonis et facies vituli et facies aquile. Prima hominis fa-
cies matheum significat · qui quasi de homine exorsus est scribere. Liber gene-
racionis ihesu christi filii david filii abraham. Secunda marcum in quo vox
leonis rugientis in heremo auditur. Vox clamantis in deserto parate
via domini rectas facite semitas eius. Tercia vituli que evangelistam lucam
a zacharia sacerdote sumpsisse inicium prefigurat. Quarta iohannem evan-
gelistam qui assumptis pennis aquile et ad altiora festinans de verbo
dei disputat. Cetera que sequuntur in eundem sensum proficiunt. Crura eorum
recta et pennati pedes eorum · et quocumque spiritus ibat · ibant et non rever-
tebantur · et dorsa eorum plena oculis · et scintille ac lampades in medio
discurrentes et rota in rota et in singulis quatuor facies. Unde et apocali-
psis iohannis post exposicionem xxiiii seniorum qui tenentes cytharas
et fialas adorant agnum dei introducit fulgura et tonitrua et septem
spiritus discurrentes et mare vitreum et quatuor animalia plena oculis dicens
Animal primum simile leoni · et secundum simile vitulo · et tercium simile homini
et quartum simile aquile volanti. Et post paululum · plena inquit erant

papa i libr Xº ewo

oculis et requiem non habebant die ac nocte dicentia: Sanctus sanctus sanctus dominus
deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Et cetera quibus cunctis perspi-
cue ostenditur quatuor debere tantum ewangelia suscipi, et omnes apocriforum ne-
nias mortuis magis hereticis quam ecclesiasticis vivis cauendis. Incipit

Beato pape Damaso prephacio sancti Ieronimi ad Damasum.
Beatissimo. Novum opus me facere cogis ex veteri ut post exemplaria
scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam. Et quia inter se
variant que sint illa que cum greca veritate consentiant discernam. Pius labor no
sed periculosa presumptio iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum, senis
mutare linguam et canescentem iam mundum ad initia retrahere parvulorum.
Quis enim doctus pariter vel indoctus cum in manus volumen assumpserit
et a saliva quam semel imbibit viderit discrepare quod lectitat non statim
erumpat in vocem me falsarium me clamitans esse sacrilegum qui audeam
aliquid in veteribus libris addere mutare corrigere. Adversus quam invidiam
duplex me causa consolatur: quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes et
verum non esse quod variat etiam maledicorum testimonio comprobatur. Si enim
latinis exemplaribus est fides adhibenda, respondeant quibus. Tot sunt exempla-
ria quot codices. Sin autem veritas querenda est de pluribus, cur non ad
grecam originem revertentes ea que a vitiosis interpretibus male edita vel
p a presumptoribus imperitis emendata vel a librariis dormitantibus aut addita
sunt aut mutata corrigimus. Neque vero ego de veteri disputo testamento
quod a lxx senioribus in grecam linguam versum tercio gradu ad nos usque pervenit.
Non quero quid Aquila quid Simachus sapiant, quid Theodocion inter no-
vos et veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio quam apostoli proba-
verunt. De novo nunc loquor testamento, quod grecum esse non dubium est excepto
apostolo Matheo qui primus in Iudea ewangelium Christi hebraicis litteris edidit.
Hoc certe cum in nostro sermone discordat et in diversos rivulorum tramites
ducit, uno de fonte querendum est. Pretermitto eos codices quos a Luciano et
Esicio nuncupatos paucorum hominum asserit perversa contentio, quibus utique nec
in veteri instrumento post lxx interpretes emendare quid licuit nec in
novo profuit emendasse cum multarum gencium linguis scriptura ante translata
doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec presens prefaciuncula pollicetur
quatuor ewangelia tantum quorum ordo iste est: Matheus, Marcus, Lucas, Iohannes,
codicum grecorum emendata collatione sed et veterum. Que ne multum a le-
ctionis latine consuetudine discreparent, ita calamo temperavimus ut his
tantum que sensum videbantur mutare correctis reliqua manere pateremur
ut fuerant. Canones quoque quos Eusebius Cesariensis episcopus Alexandrinum
secutus Ammonium in decem numeros ordinavit sicut in greco habentur
expressimus. Quod si quis de curiosis voluerit nosse que in ewangeliis vel
eadem vel vicina vel sola sint, eorum distinctione cognoscat. Magnus
siquidem hic in nostris codicibus inolevit error, dum quod in eadem re alius

evangelista plus dixit in alio quo minus putaverit addiderit vel
cum eundem sensum alius aliter expressit ille qui unum ex quatuor primum
legerit ad eius exemplum ceteros quoque estimaverit emendandos Unde acci-
dit ut apud nos mixta sint omnia Et in marco plura luce atque ma-
thei rursus in matheo iohannis et marci et in ceteris reliquorum que aliis
propria sunt inveniantur Cum canones itaque legeris qui subiecti sunt confusionis
errore sublato et similia omnium scies et singulis sua queque restitues In
canone primo concordant quatuor matheus marcus lucas iohannes In secundo tres matheus
lucas iohannes In tercio tres matheus marcus lucas In quarto tres matheus
marcus iohannes In quinto duo matheus lucas In sexto duo matheus marcus
In septimo duo matheus iohannes In octavo duo lucas marcus In nono duo
lucas iohannes In decimo propria unusquisque que non habentur in aliis ediderunt
Singulis vero evangeliis ab uno incipiens usque ad finem librorum dispar numerus
increscit hic nigro colore prescriptus sub se alium habet ex minio numerum disco-
lorem qui ad decem usque procedens indicat prior numerus in quo sit canone requirendus
Cum igitur aperto codice verbi gracia illud sive illud capitulum scire volueris cuius
canonis sit statim ex subiecto numero doceberis et recurrens ad principia in quibus
canonum est distincta congeries eodemque statim canone ex titulo frontis inven-
to illum quem querebas numerum eiusdem evangeliste qui et ipse ex inscriptione
invenies atque e vicino ceterorum tramitibus inspectis quos numeros e regione
habeant annotabis Et cum scieris recurres ad volumina singulorum et sine mora
repertis numeris quos ante signaveras reperies et loca in quibus vel eadem vel
vicina dixerunt Opto ut in christo valeas et memineris mei papa beatissime

Epistola beati Eusebii ad Carpianum

Eusebius carpiano fratri in domino
salutem Ammonius quidam alexandrinus magno studio atque industria
unum nobis pro quatuor evangeliis dereliquit Nam cum evangeliorum sensus
excerptos omnes similes ceterorum quae mathei evangelio quasi ad unum cor-
pus contextos adnexuit ita ut eundem cursum ad tenorem pertexere ad litteram sequen-
ciam interruptam esse videatur Ideo ut in salvo corpore sine textu ceterorum habe-
ans interrupta propria et familiaria loca in quibus eadem similiter dixerit singule
evangelistarum propria et familiaria loca in quibus eadem similiter dixerit singuli
possis agnoscere accepta occasione ex predicti viri studio alia ratione
decem numero tibi titulos designavi Quorum primus quatuor in se continet numeros
in quibus similia ab universis dicta sunt Matheo marco luca iohanne
Secundus in quibus tres matheus marcus lucas Tercius in quibus tres matheus
lucas iohannes Quartus in quibus tres matheus marcus iohannes Quintus in quibus duo
matheus lucas Sextus in quibus duo matheus marcus Septimus in quibus duo
matheus iohannes Octavus in quibus duo marcus lucas Nonus in quibus duo lucas
iohannes Decimus in quibus singuli de quibusdam propria protulerunt Et quidem subiectorum
titulorum ratio atque intentio clara vobis narratio eorum hec est Et cum per singula
loca evangeliorum quedam numeris videris apposita paulatim incipiens a primo
deinde secundo per primo tres et per ordinem librorum sine usque proficiscaris Itaque

per singulos numeros supputatos primum distinctionum invenies meta signi-
ficans. tredecim tituli appositi numerus demonstrat. Verbi gratia si quis primum titulum
est in primo secundum in secundo et eodem modo usque ad decem. Si igitur evoluto uno ali-
quo de quatuor evangeliis titulum capitulo velis insistere et recte que si-
milia dixerint et loca propria agnoscere singulorum et quibus eadem sunt prolocuti
eiusdem sensus, quem teneas et legeris propositum numerum quesitumque eum in titulo
quem demonstrat tituli subnotatio continuo sue positis ex subscriptionibus
quas in fronte notis invenies qui aliquid horum que inquiris similia dixerint.
Invenies etiam ad reliqua evangelia per eundem numerum que continentes videbis appo-
sitos per singulos numeros atque eorum in summa propria loca similia dixisse reperies.
Ieronimus damaso pape. Prephacio Ieronimi ad damasum pape.
Sciendum etiam ne quis ignarus ex similitudine numerorum error involvat
quod sicubi subnotatione canonum distinctionum in canone quibus tres evan-
geliste bis vel ter vel quater vel etiam amplius eundem numerum per ordinem
habuerint annotatum non eas ex toto distrepantes quia id quod tres in eodem loco
semel dixerint conscriptum tociens in corpore voluminis sine ponatur quociens
diversis in numeris in eius canone posita fuerint ex predictorum numerorum continuatas simili-
tudines. Item si in uno quolibet eorum aut etiam duobus idem in canone
numerus est bis vel amplius eo repetatur in ordine collocatus et disparis in-
ternumerationis in textis dubium non erit qui id quod illi vel illorum ut canonis numerus
ter bis que repetitum ab hiis in volumine semel dictum sit aliter alius ut
eorum canonis in uno atque eodem sensu loquatur quociens protulerit in
numerorum annotatione distantiam. Hoc et in omni vero canonum colla-
tione servabis. Ceterum in decimo quia propria singulorum tamen continentur non parcit
contra id comparatio esse quod solum est. Incipit c. i. evangelii Mathei evangeliste.

Liber generationis ihesu christi filii david filii abraham.
Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob
autem genuit iudam et fratres eius. Iudas autem genuit phares
et zaram de thamar. Phares autem genuit esrom. Esrom
autem genuit aram. Aram autem genuit aminadab. Aminadab
autem genuit naason. Naason autem genuit salmon. Salmon
autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex
ruth. Obeth autem genuit yesse. Iesse autem genuit david regem.
David autem rex genuit salomonem ex ea que fuit urie.
Salomon autem genuit roboam. Roboam autem genuit abiam.
Abia autem genuit asa. Asa autem genuit iosaphat.
Iosaphat autem genuit ioram. Ioram autem genuit oziam.
Ozias autem genuit ioatham. Ioatham
autem genuit achaz. Achaz autem genuit
ezechiam. Ezechias autem genuit manas-
sen. Manasses autem genuit amon.

Amon autem genuit iosiam. Iosias autem genuit iechoniam et fratres eius in trans-
migratione babilonis. Et post transmigrationem babilonis iechonias genuit salatiel.
Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit abiud.
Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoch.
Sadoch autem genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genuit eleazar.
Eleazar autem genuit mathan. Mathan autem genuit iacob. Iacob autem genuit
ioseph virum marie de qua natus est ihesus qui vocatur christus. Omnes itaque
generationes ab abraham usque ad david xiiii. Et a david usque ad transmigrationem
babilonis generationes xiiii. Et a transmigratione babilonis usque ad christum ge-
nerationes xiiii. Omnes itaque generationes ab abraham usque ad christum generationes
xlii. Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater ihesu maria ioseph
antequam convenirent inventa est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem vir eius
cum esset iustus et nollet traducere eam voluit dimittere eam. Hec autem eo cogitante
ecce angelus domini in sompnis apparuit ei dicens Ioseph fili david noli timere
accipere mariam coniugem tuam. quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. Pariet
autem filium et vocabis nomen eius ihesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a
peccatis eorum. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est a domino per
prophetam dicentem Ecce virgo in utero habebit et pariet filium et vocabunt nomen
eius emanuel quod est interpretatum nobiscum deus. Exurgens autem ioseph a sompno
fecit sicut precepit ei angelus domini. et accepit coniugem suam. et non cognoscebat
eam donec peperit filium suum primogenitum. et vocavit nomen eius ihesum. c. ii

Cum ergo natus esset ihesus in bethlehem iude in diebus herodis
regis. Ecce magi ab oriente venerunt ierosolimam dicentes Ubi est
qui natus est rex iudeorum. Vidimus enim stellam eius in oriente. et
venimus ~~[illegible]~~ adorare eum. Audiens autem herodes rex turbatus
est et omnis ierosolima cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas
populi sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. At illi dixerunt in bethlehem
iude. Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu bethlehem terra iuda nequaquam mi-
nima es in principibus iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populum meum
israel. Tunc herodes clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus
stelle que apparuit eis. Et mittens illos in bethlehem dixit. Ite et interrogate
diligenter de puero. Et cum inveneritis renunciate michi. ut et ego veniens ado-
rem eum. Qui cum audissent regem abierunt. Et ecce stella quam viderant
in oriente antecedebat eos usque dum veniens staret supra ubi puer erat.
Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum
invenerunt puerum cum maria matre eius. et procidentes adoraverunt eum. Et aper-
tis thesauris suis obtulerunt ei munera aurum thus et mirram. Et responso ac-
cepto in sompnis ne redirent ad herodem per aliam viam reversi sunt in re-
gionem suam. Qui cum recessissent ecce angelus domini apparuit in sompnis io-
seph dicens Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egyptum
et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut herodes querat puerum

ad perdendum eum Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et
secessit in egiptum et erat ibi usque ad obitum herodis ut adimpleretur quod
dictum est a domino per prophetam dicentem Ex egipto vocavi filium meum Tunc
herodes videns quia illusus esset a magis iratus est valde Et mittens
occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius a bi-
matu et infra secundum tempus quod exquisierat a magis Tunc adimpletum est
quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem Vox in rama audita est ploratus
et ululatus multus rachel plorans filios suos et noluit consolari quia
non sunt Defuncto autem herode ecce apparuit angelus domini in sompnis ioseph
in egipto dicens Surge et accipe puerum et matrem eius et vade in terram
israel Defuncti sunt enim qui querebant animam pueri Qui surgens accepit
puerum et matrem eius et venit in terram israel Audiens autem quod archelaus
regnaret in iudea pro herode patre suo timuit illo ire Et amonitus in
sompnis secessit in partes galilee et veniens habitavit in civitate que vocatur
nazareth ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quoniam nazareus vocabitur

In diebus autem illis venit iohannes baptista predicans in deserto c. iii
iudee et dicens Penitentiam agite appropinquavit enim regnum celorum Hic est
enim qui dictus est per isayam prophetam dicentem Vox clamantis in deserto
Parate viam domini rectas facite semitas eius Ipse autem iohannes habebat
vestimentum de pilis camelorum et zonam pelliceam circa lumbos eius Esca
autem eius erat locuste et mel silvestre Tunc exibat ad eum omnis ieroso-
lima et omnis iudea et omnis regio circa iordanem et baptisabantur in ior-
dane ab eo confitentes peccata sua Videns autem multos phariseorum et sadu-
ceorum venientes ad baptismum dixit eis Progenies viperarum quis
demonstravit vobis fugere a ventura ira Facite ergo fructum dignum penitentie
et ne velitis dicere intra vos Patrem habemus abraham Dico enim vobis
quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe Iam enim
securis ad radicem arborum posita est Omnis ergo arbor que non facit fructum
bonum excidetur et in ignem mittetur Ego quidem vos baptiso in aqua in
penitentiam Qui autem post me venturus est fortior me est cuius non sum dignus
calciamenta portare Ipse vos baptisabit in spiritu sancto et igne Cuius
ventilabrum in manu sua et permundabit aream suam et congregabit triticum
suum in horreum paleas autem comburet igni inextinguibili Tunc
venit ihesus a galilea in iordanem ad iohannem ut baptisaretur ab
eo Iohannes autem prohibebat eum dicens Ego a te debeo baptisari et
tu venis ad me Respondens autem ihesus dixit ei Sine modo Sic enim decet
nos implere omnem iusticiam Tunc dimisit eum Baptisatus autem ihesus con-
festim ascendit de aqua Et ecce aperti sunt celi et vidit spiritum dei descen-
dentem sicut columbam et venientem super se Et ecce vox de celis dicens
Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui c. iiii

Tunc ductus est ihesus in desertum a spiritu ut temptaretur a dyabolo

Et cum ieiunasset xl diebus et xl noctibus postea esuriit Et accedens tempta-
tor dixit ei Si filius dei es dic ut lapides isti panes fiant Qui respondens
dixit Scriptum est Non in solo pane vivit homo sed in omni verbo quod procedit de
ore dei Tunc assumpsit eum dyabolus in sanctam civitatem et statuit eum supra
pinnaculum templi Et dixit ei Si filius dei es mitte te deorsum Scriptum
est enim quia angelis suis mandavit de te et in manibus tollent te ne forte
offendas ad lapidem pedem tuum Ait illi ihesus Rursum scriptum est Non tempta-
bis dominum deum tuum Iterum assumpsit eum dyabolus in montem excelsum valde
et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum et dixit ei Hec omnia dabo
tibi si cadens adoraveris me Tunc dixit ei ihesus Vade sathanas Scriptum
est enim Dominum deum tuum adorabis et illi soli servies Tunc reliquit eum dyabolus
et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei Cum autem audisset ihesus quod iohannes
traditus esset secessit in galileam Et relicta civitate nazareth venit
et habitavit in capharnaum maritima in finibus zabulon et neptalim
Ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam Terra zabulon et terra nepta-
lim via maris trans iordanem galilee gentium populus qui sedebat in te-
nebris vidit lucem magnam et sedentibus in regione umbre mortis lux
orta est eis Et exinde cepit ihesus predicare et dicere Penitentiam agite appropinquabit
enim regnum celorum Ambulans autem iuxta mare galilee vidit duos fratres
symonem qui vocatur petrus et andream fratrem eius mittentes rethe in mare
Erant enim piscatores Et ait illis Venite post me et faciam vos fieri pisca-
tores hominum At illi continuo relictis rethibus secuti sunt eum Et procedens
inde vidit alios duos fratres Iacobum zebedei et iohannem fratrem eius in
navi cum zebedeo patre eorum reficientes retia sua et vocavit eos Illi autem
relictis rethibus et patre secuti sunt eum Et circuibat ihesus totam galileam
docens in synagogis eorum et predicans ewangelium regni et sanans omnem lan-
guorem et omnem infirmitatem in populo Et abiit opinio eius in totam syriam
Et obtulerunt ei omnes male habentes variis languoribus et tormentis compre-
hensos et qui demonia habebant et lunaticos et paraliticos et curavit eos
Et secute sunt eum turbe multe de galilea et decapoli et ierosolimis et iudea
et de trans iordanem

c. v.

Videns autem turbas ascendit
in montem Et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius Et ape-
riens os suum docebat eos dicens Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est
regnum celorum Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram Beati qui lugent quoniam ipsi
consolabuntur Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur Beati miseri-
cordes quoniam ipsi misericordiam consequentur Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt Beati
pacifici quoniam ipsi filii dei vocabuntur Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam
quoniam ipsorum est regnum celorum Beati estis cum maledixerint vobis homines et
persecuti vos fuerint et dixerint omne malum adversum vos mentientes propter
me Gaudete et exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis Sic enim per-
secuti sunt prophetas qui fuerunt ante vos Vos estis sal terre Quod si sal evanuit

in quo saliet(ur) Ad nichilum valet vltra nisi ut mittatur foras et co-
culcetur ab hominibus Vos estis lux mundi Non potest ciuitas abscondi supra
montem posita Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio sed super
candelabrum ut luceat hominibus qui in domo sunt Sic luceat lux vestra
coram hominibus ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in
celis est Nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas Non veni soluere
sed adimplere Amen quippe dico vobis donec transeat celum et terra iota vnum
aut vnus apex non preteribit a lege donec omnia fiant Qui ergo soluerit vnum
de mandatis istis minimis et docuerit sic homines minimus vocabitur in regno
celorum Dico autem vobis quod nisi abundauerit iusticia vestra plus quam scribarum et
phariseorum non intrabitis in regnum celorum Audistis quod dictum est antiquis Non
occides Qui autem occiderit reus erit iudicio Ego autem dico vobis quod omnis qui
irascitur fratri suo reus erit iudicio Qui autem dixerit fratri suo racha reus erit
concilio Qui autem dixerit fatue reus erit iehenne ignis Si ergo offers munus
tuum ad altare et ibi recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid aduersum te re-
linque ibi munus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo et tunc
veniens offeres munus tuum Esto consenciens aduersario tuo cito cum es in
via cum eo ne forte tradat te aduersarius iudici et iudex tradat te ministro
et in carcerem mittaris Amen dico tibi Non exies inde donec reddas no-
uissimum quadrantem Audistis quod dictum est antiquis Non mechaberis Ego
autem dico vobis Quoniam omnis qui viderit mulierem ad concupiscendam eam iam mecha-
tus est eam in corde suo Quod si oculus tuus dexter scandalisat te erue eum
et proice abs te Expedit enim tibi ut pereat vnum membrorum tuorum quam totum
corpus tuum mittatur in iehennam Et si dextra manus tua scandalisat te ab-
scide eam et proice abs te Expedit enim tibi ut pereat vnum membrorum tuorum
quam totum corpus tuum eat in iehennam Dictum est autem quicumque dimiserit
vxorem suam det illi libellum repudij Ego autem dico vobis Quia omnis qui
dimiserit vxorem suam excepta fornicacionis causa facit eam mechari
Et qui dimissam a viro duxerit adulterat Iterum audistis quod dictum est anti-
quis Non periurabis Reddes autem domino iuramenta tua Ego autem dico vobis
Non iurare omnino neque per celum quia thronus dei est neque per terram quia sca-
bellum est pedum eius neque per ierlima quia ciuitas est magni regis Neque per
caput tuum iuraueris quia non potes vnum capillum facere album vel nigrum
Sit autem sermo vester est est non non Quod autem hijs abundancius est a
malo est Audistis quod dictum est Oculum pro oculo et dentem pro dente Ego
autem dico vobis Non resistere malo Sed si quis te percusserit in dexteram
maxillam tuam prebe ei et alteram Et ei qui vult tecum iudicio contendere
et tunicam tuam tollere dimitte ei et pallium Et quicumque te angariauerit
mille passus vade cum illo alia duo milia Qui petit a te da ei et
volenti mutuari a te ne auertaris Audistis quod dictum est Diliges proximum
tuum et odies inimicum tuum Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros bene

faciate hijs qui oderunt vos Et orate pro persequentibus vos et calumpniantibus
vos ut sitis filii patris vestri qui in celis est qui solem suum facit oriri super
bonos et malos et pluit super iustos et iniustos Si enim diligitis eos qui
vos diligunt quam mercedem habebitis Nonne et publicani hoc faciunt Et si
salutaveritis fratres vestros tantum quid amplius facitis nonne et ethnici hoc faciunt
Estote ergo vos perfecti sicut et pater vester celestis perfectus est Attendite ne iusticiam
vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis alioquin mercedem habebitis non
apud patrem vestrum qui in celis est Cum ergo facis elemosinam noli tuba canere
ante te sicut ypocrite faciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur ab hominibus
Amen dico vobis receperunt mercedem suam Te autem faciente elemosinam nesciat
sinistra tua quid faciat dextera tua ut sit elemosina tua in abscondito et pater
tuus qui videt in abscondito reddet tibi C VI

Et cum oratis non eritis sicut ypocrite qui amant in synagogis et in an-
gulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus Amen
dico vobis receperunt mercedem suam Tu autem cum oraveris intra in cubiculum
tuum et clauso ostio tuo ora patrem tuum in abscondito et pater tuus qui videt
in abscondito reddet tibi Orantes autem nolite multum loqui sicut ethnici Pu-
tant enim quod in multiloquio suo exaudiantur Nolite ergo assimilari eis Scit
enim pater vester celestis quid opus sit vobis antequam petatis eum Sic ergo vos ora-
bitis Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum Adveniat regnum
tuum fiat voluntas tua sicut in celo et in terra Panem nostrum cottidianum
da nobis hodie Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus de-
bitoribus nostris Et ne nos inducas in temptationem Sed libera nos a malo amen
Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet et vobis pater vester celestis
delicta vestra Si autem non dimiseritis hominibus nec pater vester dimittet peccata
vestra Cum autem ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes Exterminant enim
facies suas ut appareant hominibus ieiunantes Amen dico vobis quia recepe-
runt mercedem suam Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam
lava ne videaris hominibus ieiunans sed patri tuo qui est in abscondito et
pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi Nolite thesaurizare vobis thesauros
in terra ubi erugo et tinea demolitur et ubi fures effodiunt et furantur
Thesaurizate autem thesauros vobis in celo ubi neque erugo neque tinea de-
molitur et ubi fures non effodiunt et furantur Ubi enim est thesaurus
tuus ibi est et cor tuum Lucerna corporis tui est oculus tuus Si oculus
tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit Si autem oculus tuus nequam
fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit Si ergo lumen quod in te est tenebre
sunt ipse tenebre quante erunt Nemo potest duobus dominis servire Aut enim unum
odio habebit et alterum diliget Aut unum sustinebit et alterum contempnet
Non potestis deo servire et mammone Ideo dico vobis ne solliciti sitis anime
vestre quid manducetis neque corpori vestro quid induamini Nonne anima plus
est quam esca et corpus plus quam vestimentum Respicite volatilia celi quoniam non

serunt neque metunt neque congregant in horrea et pater vester celestis pascit ea
Nonne vos plus estis illis Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad sta-
turam suam cubitum unum Et de vestimento quid solliciti estis Considerate li-
lia agri quomodo crescunt non laborant neque nent Dico autem vobis quoniam nec
salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis Si autem fenum agri
quod hodie est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit quanto magis vos
modice fidei Nolite ergo solliciti esse dicentes quid manducabimus aut
quid bibemus aut quo operiemur Hec enim omnia gentes inquirunt Scit enim pa-
ter vester quia hiis omnibus indigetis Querite ergo primum regnum dei et iustitiam eius
et omnia hec adicientur vobis Nolite ergo solliciti esse in crastinum Crastinus
enim dies sollicitus erit sibi ipsi Sufficit enim diei malicia sua c. vii.
Nolite iudicare ut non iudicemini In quo enim iudicio iudicaveritis
iudicabimini Et in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis Quid
autem festucam vides in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non
consideras Aut quomodo dicis fratri tuo Sine eiciam festucam de oculo tuo et
ecce trabes in oculo tuo est Ypocrita eice primum trabem de oculo tuo et
tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui Nolite dare sanctum canibus
neque mittatis margaritas vestras ante porcos ne forte conculcent eas pedi-
bus suis et conversi dirumpant vos Petite et dabitur vobis Querite et invenietis
pulsate et aperietur vobis Omnis enim qui petit accipit et qui querit invenit
et pulsanti aperietur Aut quis est ex vobis homo quem si petierit filius suus
panem numquid lapidem porriget ei Aut si piscem petierit numquid serpentem
porriget ei Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis
vestris quanto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se Omnia
ergo quecumque vultis ut faciant vobis homines et vos facite eis Hec est
enim lex et prophete Intrate per angustam portam Quia lata est porta et spacio-
sa via que ducit ad perditionem et multi sunt qui intrant per eam Quam angu-
sta porta et arta via que ducit ad vitam et pauci sunt qui inveniunt
eam Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium
intrinsecus autem sunt lupi rapaces A fructibus eorum cognoscetis eos Numquid
colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus Sic omnis arbor bona
fructus bonos facit mala autem arbor fructus malos facit Non potest arbor
bona fructus malos facere neque arbor mala fructus bonos facere Omnis
arbor que non facit fructum bonum exciditur et in ignem mittetur Igitur ex
fructibus eorum cognoscetis eos Non omnis qui dicit mihi domine domine intra-
bit in regnum celorum sed qui facit voluntatem patris mei qui est in celis
ipse intrabit in regnum celorum Multi dicent michi in illa die Domine
domine nonne in nomine tuo prophetavimus et in nomine tuo demonia eiecimus
et in nomine tuo multas virtutes fecimus Et tunc confitebor illis quia numquam
novi vos discedite a me qui operamini iniquitatem Omnis ergo qui audit
verba mea hec et facit ea assimilabitur viro sapienti qui edificavit domum

sua super petram Et descendit pluvia et venerunt flumina et flaverunt venti
et irruerunt in domum illam et non cecidit fundata enim erat super petram Et
omnis qui audit verba mea hec et non facit ea similis erit viro stulto
qui edificavit domum suam super arenam Et descendit pluvia et venerunt
flumina et flaverunt venti et irruerunt in domum illam et cecidit et fuit ru-
ina eius magna Et factum est cum consummasset ihesus verba hec ammirabantur tur-
be super doctrina eius Erat enim docens eos sicut potestatem habens non sicut scribe
Cum autem descendisset de monte secute c. viii. eorum et pharisei
sunt eum turbe multe Et ecce leprosus veniens adorabat eum dicens
Domine si vis potes me mundare Et extendens manum tetigit eum
ihesus dicens Volo mundare Et confestim mundata est lepra eius Et ait illi
ihesus vade nemini dixeris sed vade ostende te sacerdotibus et offer munus quod
precepit moyses in testimonium illis Cum autem introisset capharnaum accessit ad
eum centurio rogans eum et dicens Domine puer meus iacet in domo paraliticus
Et male torquetur Et ait illi ihesus Ego veniam et curabo eum Et respondens
centurio ait Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum sed tantum dic
verbo et sanabitur puer meus Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens
sub me milites et dico huic vade et vadit et alio veni et venit et
servo meo fac hoc et facit Audiens autem ihesus miratus est et sequentibus se dixit
Amen dico vobis non inveni tantam fidem in israel Dico autem vobis quod multi ab
oriente et occidente venient et recumbent cum abraham ysaac et iacob in
regno celorum filii autem regni eicientur in tenebras exteriores ibi erit fletus
et stridor dentium Et dixit ihesus centurioni Vade et sicut credidisti fiat tibi
Et sanatus est puer in illa hora Et cum venisset ihesus in domum petri
vidit socrum eius iacentem et febricitantem et tetigit manum eius et dimisit
eam febris et surrexit et ministrabat eis Vespere autem facto obtulerunt ei multos
demonia habentes et eiciebat spiritus immundos verbo et omnes male habentes
curavit Ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem Ipse infirmi-
tates nostras accepit et egrotationes portavit Videns autem ihesus turbas multas
circum se iussit discipulos ire trans fretum Et accedens unus scriba ait illi
Magister sequar te quocumque ieris Et dicit ei ihesus Vulpes foveas
habent et volucres celi nidos filius autem hominis non habet ubi caput suum
reclinet Alius autem discipulus eius ait illi Domine permitte me primum
ire et sepelire patrem meum Ihesus autem ait illi Sequere me et dimitte mortuos
sepelire mortuos suos Et ascendente eo in naviculam secuti sunt eum
discipuli eius Et ecce motus magnus factus est in mari ita ut navicula
operiretur fluctibus Ipse vero dormiebat Et accesserunt ad eum discipuli
eius Et suscitaverunt eum dicentes Domine salva nos perimus Et dicit
eis Quid timidi estis modice fidei Tunc surgens imperavit ventis et
mari et facta est tranquillitas magna Porro homines mirati sunt dicentes
Qualis est hic quia venti et mare obediunt ei Et cum venisset trans fretum

In regionem gerasenorum occurrerunt ei duo habentes demonia de monumentis
exeuntes sevi nimis ita ut nemo posset transire per viam illam. Et ecce cla-
maverunt dicentes Quid nobis et tibi ihesu fili dei. Venisti huc ante tempus
torquere nos. Erat autem non longe ab illis grex porcorum multorum pascens
Demones autem rogabant eum dicentes Si eicis nos mitte nos in gregem
porcorum. Et ait illis Ite. At illi exeuntes abierunt in porcos. Et ecce im-
petu abiit totus grex per preceps in mare et mortui sunt in aquis. Pastores
autem fugerunt. et venientes in civitatem nunciaverunt omnia et de hiis qui
demonia habuerant. Et ecce tota civitas exiit obviam ihesu et viso eo ro-
gabant eum ut transiret a finibus eorum. c ix.

Et ascendens in naviculam transfretavit et venit in civitatem suam. Et
ecce offerebant ei paraliticum in lecto iacentem. Et videns ihesus fidem
illorum dixit paralitico Confide fili remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam
de scribis dixerunt intra se Hic blasphemat. Et cum vidisset ihesus cogitaciones eorum
dixit Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris. Quid est facilius dicere
Dimittuntur tibi peccata. an dicere Surge et ambula. Ut sciatis autem quia filius
hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata Tunc ait paralitico Surge tolle
lectum tuum et vade in domum tuam. Et surrexit et abiit in domum suam. Viden-
tes autem turbe timuerunt et glorificaverunt deum qui dedit potestatem talem hominibus.
Et cum transiret inde ihesus vidit hominem in theloneo sedentem matheum
nomine Et ait illi Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est
discumbente eo in domo. ecce multi publicani et peccatores venientes discu-
bebant cum ihesu et discipulis eius. Et videntes pharisei dicebant discipulis
eius Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester. At ihesus
audiens ait Non est opus valentibus medicus sed male habentibus. Euntes autem
discite quid est. misericordiam volo et non sacrificium Non enim veni vocare iustos
sed peccatores Tunc accesserunt ad eum discipuli iohannis dicentes Quare
nos et pharisei ieiunamus frequenter. discipuli autem tui non ieiunant Et ait
illis ihesus Numquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus
Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabunt Nemo enim
immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus Tollit enim plenitu-
dinem eius a vestimento. et peior scissura fit Neque mittunt vinum novum
in utres veteres alioquin rumpuntur utres et vinum effunditur et utres
pereunt Sed vinum novum in utres novos mittunt et ambo conservantur
Hec illo loquente ad eos. Ecce princeps unus accessit et adorabat eum
dicens Domine filia mea modo defuncta est sed veni impone manum super
eam et vivet Et surgens ihesus sequebatur eum et discipuli eius. Et ecce
mulier que sanguinis fluxum patiebatur xii annis accessit retro et tetigit
fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se Si tetigero tantum vestimentum
eius salva ero At ihesus conversus et videns eam dixit Confide filia fides
tua salvam te fecit. et salva facta est mulier ex illa hora Et cum venisset

thus in domum principis et vidisset tybicines et turbam tumultuantem di-
cebat Recedite. non est enim mortua puella sed dormit Et deridebant
eum Et cum eiecta esset turba intravit et tenuit manum eius Et surrexit puel-
la Et exiit fama hec in universam terram illam Et transeunte inde ihesu secuti
sunt eum duo ceci clamantes et dicentes Miserere nostri fili david Cum autem venisset
domum accesserunt ad eum ceci et dixit eis ihesus Creditis quia possum hoc facere
vobis Dicunt ei Utique domine Tunc tetigit oculos eorum dicens Secundum fidem vestram
fiat vobis Et aperti sunt oculi eorum Et comminatus est eis ihesus dicens Videte
ne quis sciat Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in tota terra illa Egressis
autem illis ecce obtulerunt ei hominem mutum demonium habentem Et eiecto de-
monio locutus est mutus et mirate sunt turbe dicentes Nunquam apparuit sic
in israel Pharisei autem dicebant In principe demoniorum eicit demones Et cir-
cuibat ihesus civitates omnes et castella docens in sinagogis eorum et predicans
ewangelium regni et curans omnem languorem et omnem infirmitatem Videns
autem turbas misertus est eis quia erant vexati et iacentes sic oves non habentes
pastorem Tunc dixit discipulis suis Messis quidem multa operarii autem pauci
Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in messem suam C x
Et convocatis xii discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immun-
dorum ut eicerent eos et curarent omnem languorem et omnem inf-
irmitatem Duodecim autem apostolorum nomina sunt hec Primus Symon qui
dicitur petrus et andreas frater eius Jacobus zebedei et iohannes frater eius Philippus
et bartholomeus Thomas et matheus publicanus Jacobus alphei et tadeus
Symon chananeus et iudas scariothes qui et tradidit eum Hos xii mi-
sit ihesus precipiens eis et dicens In viam gentium ne abieritis et in civitates
samaritanorum ne intraveritis Sed pocius ite ad oves que perierant domus israhel
Euntes autem predicate dicentes quia appropinquabit regnum celorum Infirmos
curate mortuos suscitate leprosos mundate demones eicite Gratis
accepistis gratis date Nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam
in zonis vestris non peram in via neque duas tunicas neque calciamenta
neque virgam Dignus enim operarius mercede sua In quacumque autem civitatem
aut castellum intraveritis interrogate quis in ea dignus sit et ibi manete
donec exeatis Intrantes autem in domum salutate eam dicentes Pax huic
domui Et siquidem domus illa fuerit digna veniet pax vestra super eam Si autem
non fuerit digna pax vestra ad vos revertetur Et quicumque non receperit vos
neque audierit sermones vestros Exeuntes foras de domo vel civitate excutite
pulverem de pedibus vestris Amen dico vobis Tolerabilius erit terre sodomorum
et gomorreorum in die iudicii quam illi civitati Ecce ego mitto vos in me-
dio luporum Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe Ca-
vete autem ab hominibus Tradent enim vos in conciliis et in sinagogis suis
flagellabunt vos et ad reges et presides ducemini propter me in testimonium
illis et gentibus Cum autem tradent vos nolite cogitare quomodo aut quid loquimini

Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini Non enim vos estis qui lo-
quimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis Tradet autem frater fratrem
in mortem et filium pater Et insurgent filii in parentes et morte eos affi-
cient et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum Qui autem perseve-
raverit usque in finem hic salvus erit Cum autem persequentur vos in civitate ista fu-
gite in aliam Amen dico vobis non consummabitis civitates Israel donec veniat filius
hominis Non est discipulus super magistrum nec servus super dominum suum Sufficit
discipulo ut sit sicut magister eius et servus sicut dominus eius Si patremfamilias
belzebub vocaverunt quanto magis domesticos eius Ne ergo timueritis
eos Nichil enim opertum quod non revelabitur et occultum quod non scietur Quod di-
co vobis in tenebris dicite in lumine et quod in aure auditis predicate super
tecta Et nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem non possunt
occidere Sed potius eum timete qui potest corpus et animam perdere in gehennam
Nonne duo passeres asse veneunt et unus ex illis non cadet super terram sine
patre vestro Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt Nolite ergo
timere Multis passeribus meliores estis vos Omnis ergo qui confitebitur
me coram hominibus confitebor et ego eum coram patre meo qui est in celis
Qui autem negaverit me coram hominibus negabo et ego eum coram patre
meo qui in celis est Nolite arbitrari quia venerim mittere pacem in terram Non
veni mittere pacem sed gladium Veni enim separare hominem adversus patrem
suum et filiam adversus matrem suam Et nurum adversus socrum suam et inimici ho-
minis domestici eius Qui autem amat patrem aut matrem plus quam me non
est me dignus Et qui amat filium aut filiam plus quam me non est me dignus
Et qui non accipit crucem suam et sequitur me non est me dignus Qui inve-
nit animam suam perdet illam Et qui perdiderit animam suam propter me inveniet eam
Qui recipit vos me recipit Et qui me recipit recipit eum qui misit
me Qui recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete accipiet Et qui
recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet Et quicumque potum
dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli
Amen dico vobis non perdet mercedem suam c xi

Et factum est cum consummasset ihesus precipiens xii discipulis suis
transiit inde ut doceret et predicaret in civitatibus eorum Iohannes
autem cum audisset in vinculis opera Christi mittens duos de disci-
pulis suis ait illi Tu es qui venturus es an alium expectamus Et respondens
ihesus ait illis Euntes renunciate Iohanni que audistis et vidistis Ceci
vident claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui re-
surgunt pauperes evangelisantur Et beatus est qui non fuerit scandalisatus in
me Illis autem abeuntibus cepit ihesus dicere ad turbas de Iohanne
Quid existis in desertum videre arundinem vento agitatam Sed quid existis
videre hominem mollibus vestitum Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus
regum sunt Sed quid existis videre prophetam Etiam dico vobis et plus quam prophetam

Hic est enim de quo scriptum est Ecce ego mitto angelum meum ante faciem
tuam qui preparabit viam tuam ante te Amen dico vobis Non surrexit inter
natos mulierum maior iohanne baptista Qui autem minor est in regno
celorum maior est illo A diebus autem iohannis baptiste usque nunc regnum celorum
vim patitur et violenti rapiunt illud Omnes enim prophete et lex usque ad iohannem
prophetaverunt Et si vultis recipere ipse est helias qui venturus est Qui
habet aures audiendi audiat Cui autem similem estimabo generacionem istam Similis
est pueris sedentibus in foro qui clamantes coequalibus dicunt Cecinimus
vobis et non saltastis lamentavimus et non planxistis Venit enim iohannes
neque manducans neque bibens et dicunt demonium habet Venit enim filius
hominis manducans et bibens et dicunt Ecce homo vorax et potator vini
publicanorum et peccatorum amicus et iustificata est sapiencia a filiis suis
Tunc cepit exprobrare civitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius
eo quod non egissent penitenciam Ve tibi corozaim ve tibi bethsaida quia si
in tiro et sydone facte essent virtutes que facte sunt in vobis olim in cilicio
et cinere penitenciam egissent Verumtamen dico vobis tiro et sydoni remissius
erit in die iudicii quam vobis Et tu capharnaum numquid usque in celum
exaltaberis usque in infernum descendes Quia si in sodomis facte essent
virtutes que facte sunt in te forte mansissent usque in hanc horam Verumtamen
dico vobis quia terre sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi In illo
tempore respondens ihesus dixit Confitebor tibi domine pater celi et terre quia abscondisti
hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis Ita pater quoniam sic
fuit placitum ante te Omnia mihi tradita sunt a patre meo et nemo
novit filium nisi pater neque patrem quis novit nisi filius et cui filius vo-
luit revelare Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis
et ego reficiam vos Tollite iugum meum super vos et discite a me quia
mitis sum et humilis corde et invenietis requiem animabus vestris Iugum
enim meum suave est et onus meum leve c xii

In illo tempore abiit ihesus sabbato per sata Discipuli autem eius esurientes
ceperunt vellere spicas et manducare Pharisei autem videntes dixerunt
ei Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis At ihesus
dixit illis Nonne legistis quid fecerit david quando esuriit et qui cum eo erant
quomodo intravit domum dei et panes proposicionis comedit quos
non licebat ei comedere neque his qui cum eo erant nisi solis sacerdotibus
Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum vio-
lant et sine crimine sunt Dico autem vobis quia templo maior est hic Si
autem sciretis quid est misericordiam volo et non sacrificium numquam condempnassetis
innocentes Dominus est enim filius hominis eciam sabbati Et cum inde transisset
venit in synagogam eorum Et ecce homo habens manum aridam Et interroga-
verunt eum dicentes Si licet sabbatis curare Ut accusarent eum Ipse autem
dixit eis Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem unam et si ceciderit hec

sabbatis in foveam nonne tenebit et levabit eam Quanto magis melior est
homo ove Itaque licet sabbatis bene facere Tunc ait homini Extende manum
tuam Et extendit et restituta est sanitati sicut altera Exeuntes autem pharisei
consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent Ihesus autem sciens
recessit inde et secuti sunt eum multi et curavit eos omnes Et precepit ne ma-
nifestum eum facerent Ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem
Ecce puer meus quem elegi dilectus meus in quo bene complacuit anime
mee Ponam spiritum meum super eum et iudicium gentibus nunciabit Non contendet
neque clamabit neque in plateis aliquis audiet vocem eius Harundinem
quassatam non confringet et linum fumigans non extinguet donec eiciat ad
victoriam iudicium et in nomine eius gentes sperabunt Tunc oblatus est ei quidam
demonium habens cecus et mutus et curavit eum ita ut loqueretur et videret
Et stupebant omnes turbe et dicebant Nonne hic est filius david Pharisei
autem audientes dixerunt Hic non eicit demones nisi in beelzebub principe
demoniorum Ihesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis Omne regnum contra
se divisum desolabitur et omnis domus vel civitas contra se divisa non stabit
Et si sathanas sathanam eicit adversus se divisus est quomodo ergo stabit re-
gnum eius Et si ego in beelzebub eicio demones filii vestri in quo eiciunt
Ideo ipsi iudices vestri erunt Si autem ego in spiritu dei eicio demones Igitur
pervenit in vos regnum dei Aut quomodo quisquam potest intrare in domum fortis
et vasa eius diripere nisi prius alligaverit fortem et tunc domum illius diri-
piet Qui non est mecum contra me est Et qui non congregat mecum dispergit
Ideo dico vobis Omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus spiritus
autem blasphemie non remittetur Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis
remittetur ei Qui autem dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc
seculo neque in futuro Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum
aut facite arborem malam et fructum eius malum Siquidem ex fructu
suo arbor cognoscitur Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui
cum sitis mali Ex abundantia enim cordis os loquitur Bonus homo de
bono thesauro cordis sui profert bonum Et malus homo de malo the-
sauro profert malum Dico autem vobis quod omne verbum ociosum quod locuti
fuerint homines reddent de eo rationem in die iudicii Ex verbis enim
tuis iustificaberis et ex verbis tuis condempnaberis Tunc responderunt ei quidam
de scribis et phariseis dicentes Magister volumus a te signum videre Qui
respondens ait illis Generatio mala et adultera signum querit et signum
non dabitur ei nisi signum ione prophete Sicut enim fuit ionas in ventre
ceti tribus diebus et tribus noctibus ita erit filius hominis in corde
terre tribus diebus et tribus noctibus Viri ninivite surgent cum generatione
ista in iudicio et condempnabunt eam quia penitentiam egerunt in predicatione
ione Et ecce plus quam iona hic Regina austri surget in iudicio
cum generatione ista et condempnabit eam quia venit a finibus terre audire sapientiam

salomonis Et ecce plus quam salomon hic Cum autem immundus spiritus exierit
ab homine ambulat per loca inaquosa querens requiem et non invenit.
Tunc dicit Revertar in domum meam unde exivi Et veniens invenit eam
vacantem scopis mundatam et ornatam Tunc vadit et assumit alios vii
spiritus secum nequiores se. et intrantes habitabunt ibi. et fiunt novissima hominis
illius peiora prioribus Sic erit et generationi huic pessime Adhuc eo
loquente ad turbas. ecce mater eius et fratres stabant foris querentes ei
loqui Dixit autem ei quidam Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes
te At ille respondens dicenti sibi ait Que est mater mea et qui sunt fratres mei.
Et extendens manum in discipulos suos dixit Ecce mater mea et fratres
mei Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse meus
In illo die exiens ihesus de domo c xiii frater soror et mater est.
sedebat secus mare. et congregate sunt ad eum turbe multe. ita ut in
naviculam ascendens sederet. et omnis turba stabat in littore Et locutus
est eis multa in parabolis dicens Ecce exiit qui seminat seminare semen
suum Et dum seminat quedam ceciderunt secus viam. et venerunt volucres celi
et comederunt ea Alia autem ceciderunt in petrosa. ubi non habebant terram multam
et continuo exorta sunt. quia non habebant altitudinem terre Sole autem orto
estuaverunt. et quia non habebant radicem aruerunt Alia autem ceciderunt in spinas
et creverunt spine et suffocaverunt ea Alia vero ceciderunt in terram bonam
et dabant fructum. aliud centesimum. aliud sexagesimum. aliud tricesimum
Qui habet aures audiendi audiat Et accedentes discipuli dixerunt ei Quare
in parabolis loqueris eis Qui respondens ait illis Quia vobis datum est nosse
misteria regni celorum. illis autem non est datum Qui enim habet dabitur ei et abunda-
bit Qui autem non habet. et id quod habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor
eis Quia videntes non vident. et audientes non audiunt neque intelligunt ut
adimpleatur in eis prophetia ysaie dicentis Auditu audietis et non intelligetis
et videntes videbitis et non videbitis Incrassatum est enim cor populi huius
et auribus graviter audierunt et oculos suos clauserunt. nequando oculis videant
et auribus audiant. et corde intelligant. et convertantur et sanem eos Vestri autem beati
oculi quia vident. et aures vestre quia audiunt Amen quippe dico vobis Quia
multi prophete et iusti cupierunt videre que videtis et non viderunt. et audire que
auditis et non audierunt Vos ergo audite parabolam seminantis Omnis qui
audit verbum regni. et non intelligit. venit malus et rapit quod seminatum est
in corde eius Hic est qui secus viam seminatus est Qui autem supra petrosa se-
minatus est. hic est qui verbum audit. et continuo cum gaudio accipit illud. non
habet autem in se radicem sed est temporalis facta autem tribulatione et persecutione propter
verbum continuo scandalizatur Qui autem seminatus est in spinis. hic est qui verbum
audit et sollicitudo seculi huius et fallacia divitiarum suffocat verbum. et
sine fructu efficitur Qui vero in bonam terram seminatus est. hic est qui audit
verbum et intelligit et fructum affert. et facit aliud quidem centesimum. aliud autem

sexagesimum porro aliud tricesimum Aliam parabolam proposuit illis
dicens Simile factum est regnum celorum homini qui seminavit bonum semen
in agro suo Cum autem dormirent homines venit inimicus eius et super
seminavit zizania in medio tritici et abiit Cum autem crevisset herba et
fructum fecisset tunc apparuerunt zizania Accedentes autem servi patrisfamilias
dixerunt ei Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo Unde ergo
habet zizania Et ait illis Inimicus homo fecit hoc Servi autem dixerunt ei Vis
imus et colligimus ea Et ait Non Neforte colligentes zizania eradicetis
simul et triticum cum eis Sinite utraque crescere usque ad messem Et in tempore messis
dicam messoribus Colligite primum zizania et alligate ea in fasciculos ad
comburendum Triticum autem congregate in horreum meum Aliam parabolam
proposuit eis dicens Simile est regnum celorum grano sinapis quod accipiens
homo seminavit in agro suo Quod minimum quidem est omnibus seminibus cum autem
creverit maius est omnibus oleribus Et fit arbor ita ut volucres celi
veniant et habitent in ramis eius Aliam parabolam locutus est eis dicens
Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine
satis tribus donec fermentatum est totum Hec autem omnia locutus est ihesus
in parabolis ad turbas et sine parabolis non loquebatur eis Ut adimpleretur
quod dictum est per prophetam dicentem Aperiam in parabolis os meum eructabo
abscondita a constitucione mundi Tunc dimissis turbis venit in domum
Et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes Edissere nobis parabolam
zizaniorum agri Qui respondens ait Qui seminat semen bonum est filius
hominis Ager autem est mundus Bonum vero semen hii filii sunt regni Ziza-
nia autem filii sunt nequam Inimicus autem qui seminavit ea est dyabolus Mes-
sis vero consummacio seculi est Messores autem angeli sunt Sicut ergo colliguntur
zizania et igni comburuntur sic erit in consummacione seculi Mittet filius ho-
minis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui
faciunt iniquitatem et mittent eos in caminum ignis ibi erit fletus et
stridor dencium Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum Qui
habet aures audiendi audiat Simile est regnum celorum thesauro abscondito
in agro quem qui invenit homo abscondit et pre gaudio illius vadit et
vendit universa que habet et emit agrum illum Iterum simile est regnum celorum
homini negociatori querenti bonas margaritas Inventa autem una
preciosa margarita abiit et vendidit omnia que habuit et emit eam
Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare et ex omni genere
piscium congreganti Quam cum impleta esset educentes et secus litus seden-
tes elegerunt bonos in vasa sua malos autem foras miserunt Sic
erit in consummacione seculi Exibunt angeli et separabunt malos de medio
iustorum et mittent eos in caminum ignis ibi erit fletus et stridor
dencium Intellexistis hec omnia Dicunt ei Etiam Ait illis Ideo omnis
scriba doctus in regno celorum similis est homini patrifamilias qui profert de

thesauro suo nova et vetera. Et factum est cum consummasset ihesus parabolas
suas transiit inde. Et veniens in patriam suam docebat eos in synagogis
eorum ita ut mirarentur et dicerent Unde huic sapientia hec et virtutes
Nonne hic est fabri filius Nonne mater eius dicitur maria et fratres eius iacobus et
ioseph et symon et iudas. et sorores eius nonne omnes apud nos sunt
Unde ergo huic omnia ista. Et scandalizabantur in eo. Ihesus autem dixit eis
Non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua. Et non fecit ibi
multas virtutes propter incredulitatem eorum. c xiiii

xiiii In illo tempore audivit herodes tetrarcha famam ihesu et ait pueris
suis. Hic est iohannes baptista ipse surrexit a mortuis et ideo virtutes
operantur in eo. Herodes enim tenuit iohannem et alligavit eum et posuit
eum in carcerem propter herodiadem uxorem fratris sui. Dicebat enim illi iohannes
Non licet tibi habere eam. Et volens occidere eum timuit populum quia sicut prophetam
eum habebant. Die autem natalis saltavit filia herodiadis in medio et
placuit herodi. Unde cum iuramento pollicitus est ei dare quodcumque postu-
lasset ab eo. At illa premonita a matre sua Da mihi inquit hic in disco
caput iohannis baptiste. Et contristatus est rex propter iusiurandum. Et eos qui pariter
discumbebant iussit dari. misitque et decollavit eum in carcere. et alla-
tum est caput eius in disco. et datum est puelle et tulit matri sue. Et acce-
dentes discipuli eius tulerunt corpus eius et sepelierunt illud. Et venientes nun-
tiaverunt ihesu. Quod cum audisset ihesus secessit inde in navicula in locum de-
sertum seorsum. Et cum audissent turbe secute sunt eum pedestres de civitatibus
Et exiens vidit turbam multam et misertus est eius et curavit languidos
eorum. Vespere autem facto accesserunt ad eum discipuli dicentes Desertus est locus
et hora iam preteriit dimitte turbas ut euntes in castella emant sibi
escas. Ihesus autem dixit illis Non habent necesse ire Date vos eis manducare
Responderunt ei Non habemus hic nisi quinque panes et duos pisces Qui ait
illis Afferte mihi illos huc. Et cum iussisset turbam discumbere super fenum
acceptis quinque panibus et duobus piscibus aspiciens in celum benedixit
et fregit et dedit discipulis suis panes. discipuli autem turbis. Et man-
ducaverunt et saturati sunt. Et tulerunt reliquias. xii cophinos fragmentorum
plenos. Manducantium autem erat numerus v. milia virorum exceptis mulieribus
et parvulis. Et statim iussit discipulos suos ascendere in naviculam et precedere
eum trans fretum donec dimitteret turbas. Et dimissa turba ascendit in
montem solus orare. Vespere autem facto solus erat ibi. Navicula autem in medio
mari iactabatur fluctibus. Erat enim contrarius ventus. Quarta autem vigilia noctis
venit ad eos ambulans super mare. Et videntes eum super mare ambu-
lantem turbati sunt dicentes quia fantasma est. Et pre timore clamaverunt. Sta-
timque ihesus locutus est eis dicens Habete fiduciam ego sum nolite timere
Respondens autem petrus dixit Domine si tu es iube me venire ad te super
aquas. At ipse ait Veni. Et descendens petrus de navicula ambulabat

sup aquā vt veniret ad ihm̄ Videns vero ventū validū timuit Et cū
cepisset mergi clamauit dicens Dn̄e saluū me fac Et ꝯtinuo ihs ex-
tendens manū apprehendit eū ⁊ ait illi Modice fidei quare dubitasti
Et cū ascendisset in nauiculā cessauit ventꝰ Qui aūt in nauicula erat
venerūt et adorauerūt eū dicentes Vere filiꝰ dei es Et cū transfretassent
venerūt in terrā genesareth Et cū cognouissent eū viri loci illiꝰ miserūt
in vniuersā regionē illā ⁊ obtulerūt ei omēs male habentes ⁊ rogabant
eū vt vel fimbriā vestimenti eiꝰ tangerent ⁊ quicūqz tetigerūt salui
Tūc accesserūt ad eū ab ierosolimis scribe c xv (facti sūt
⁊ pharisei dicentes Quare discipli tui transgrediūtur tradicones
seniorū Nō enim lauant manꝰ suas cū panē manducant Ipse aūt
rndens ait illis Quare ⁊ vos transgredimini mandatū dei ppt tradicionē
vrām Nā deus dixit Honora prēm tuū ⁊ mrēm tuā ⁊ qui maledixerit
prī vel matri morte moriatur Vos aūt dicitis Quicūqz dixerit prī vel mrī
munus qd̄cūqz est ex me tibi proderit ⁊ nō honorificabit prēm suū aut
mrēm suā ⁊ irritū fecistis mandatū dei ppt tradicionē vrām ypocrite
bene prophetauit de vobis ysaias dicens Populꝰ hic labijs me honorat
Cor aūt eorū longe ē a me Sine cā aūt colunt me docentes doctrinas
⁊ mandata hominū Et conuocatis ad se turbis dixit eis Audite ⁊ intelli-
gite Nō qd̄ intrat in os coinquinat hominē Tūc accedentes discipli
dixerūt ei Scis quia pharisei audito hoc verbo offensi ſcandalisati sūt At re-
spondens ait Omnis plantacio quā nō plantauit pr̄ meus celestis eradicabitur
Sinite illos ceci sūt ⁊ duces cecorū Cecꝰ aūt si ceco ducatū prestet
ambo in foueā cadunt Rndens aūt petrꝰ dixit ei Edissere nobis parabolā
istā At ille dixit Adhuc ⁊ vos sine intellectu estis Nō intelligitis
quia qd̄ intrat in os in ventrē vadit ⁊ in secessū emittitur Que aūt procedūt
de ore de corde exeunt ⁊ ea sūt que coinquinant hoīem De corde enim ex-
eunt cogitaciones male homicidia adulteria fornicaciones furta falsa testimonia
blasphemie Hec sūt que coinquinant hominē Nō lotis aūt manibꝰ man-
ducare nō coinquinat hominē Et egressus inde ihus secessit in ptes
tyri ⁊ sydonis Et ecce mulier chananea a finibꝰ illis egressa cla-
mabat dicens ei Miserere mei dn̄e fili dauid filia mea male a demo-
nio vexatur Qui nō rndit ei verbū Et accedentes discipli eiꝰ rogabant
eū dicentes Dimitte eā quia clamat post nos Ipse aūt rndens ait Nō
sū missus nisi ad oues que perierūt domꝰ isrł At illa venit ⁊ adorauit
eū dicens Dn̄e adiuua me Qui rndens ait Nō est bonū sumere
panē filiorū ⁊ mittere canibꝰ ad manducandū At illa dixit Etiā dn̄e
Nā ⁊ catelli edunt de micis que cadūt de mensa dn̄orū suorū
Tūc rndens ihus ait O mulier magna ē fides tua fiat tibi sicut petisti
Et sanata ē filia eiꝰ in illa hora Et cū transisset inde ihus venit
secꝰ mare galilee Et ascendens in montē sedebat ibi Et accesserūt

ad eum turbe multe habentes secum mutos· claudos· cecos· debiles et alios
multos et proiecerunt eos ad pedes eius et curavit eos ita ut turbe mi-
rarentur videntes mutos loquentes· claudos ambulantes· cecos videntes
et magnificabant deum israel· Ihesus autem convocatis discipulis suis dixit Misereor
turbe· quia triduo perseverant mecum· et non habent quod manducent Et dimittere
eos ieiunos nolo ne deficiant in via Et dicunt ei discipuli Unde ergo
nobis in deserto panes tantos ut saturemus turbam tantam Et ait illis
ihesus· Quot panes habetis At illi dixerunt septem· et paucos pisciculos Et
precepit turbe ut discumberent super terram Et accipiens vii· panes et pisces
gratias agens fregit et dedit discipulis suis· et discipuli dederunt populo
Et comederunt omnes et saturati sunt· et quod superfuit de fragmentis tulerunt
septem sportas plenas Erant autem qui manducaverunt iiii^or· milia hominum
extra parvulos et mulieres Et dimissa turba ascendit in naviculam et venit in
fines Magedan· [XVI] Et accesserunt ad eum pharisei et
saducei temptantes eum Et rogaverunt eum ut signum de celo ostenderet
eis At ille respondens ait illis Facto vespere dicitis· serenum
erit· rubicundum enim est celum· et mane hodie tempestas· rutilat enim triste celum
Faciem ergo celi diiudicare nostis· signa autem temporum non potestis scire Generacio
mala et adultera signum querit· et signum non dabitur ei nisi signum ione
prophete Et relictis illis abiit Et cum venissent discipuli eius trans fretum
obliti sunt panes accipere Qui dixit illis Intuemini et cavete a fermento
phariseorum et saduceorum At illi cogitabant inter se dicentes Quia panes
non accepimus Sciens autem ihesus dixit eis Quid cogitatis inter vos mo-
dice fidei· quia panes non habetis Nondum intelligitis neque recordamini quinque pa-
num in v· milia hominum· et quot cophinos sumpsistis Neque vii· panum in
iiii^or milia hominum et quot sportas sumpsistis Quare non intelligitis quia non de
pane dixi vobis Cavete a fermento phariseorum et saduceorum Tunc intel-
lexerunt quia non dixit cavendum a fermento panum· sed a doctrina phariseorum et
saduceorum Venit autem ihesus in partes cesaree philippi et interrogabat
discipulos suos dicens Quem dicunt homines esse filium hominis At illi
dixerunt Alii iohannem baptistam Alii heliam· alii vero ieremiam· aut unum ex
prophetis Dicit illis ihesus Vos autem quem me esse dicitis· Respondens autem
symon petrus dixit Tu es christus filius dei vivi Respondens autem ihesus dixit
ei· Beatus es symon bariona Quia caro et sanguis non revelavit tibi sed pater
meus qui in celis est Et ego dico tibi· Quia tu es petrus et super hanc petram
edificabo ecclesiam meam· et porte inferi non prevalebunt adversus eam· et tibi
dabo claves regni celorum Et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum
et in celis Et quodcumque solveris super terram erit solutum et in celis· Tunc
precepit discipulis suis ut nemini dicerent· quia ipse esset ihesus christus Exinde
cepit ihesus ostendere discipulis suis· quia oporteret eum ire ierusalem et multa pati
a senioribus et scribis et principibus sacerdotum et occidi et tercia die resurgere·

Et assumens eum petrus cepit increpare illum dicens Absit a te domine non
erit tibi hoc Qui conversus dixit petro Vade post me sathanas scandalum
es michi quia non sapis ea que sunt dei sed ea que sunt hominum Tunc dixit ihesus
discipulis suis Si quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat
crucem suam et sequatur me Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam
Qui autem perdiderit animam suam propter me inveniet eam Quid enim prodest homini si
universum mundum lucretur anime vero sue detrimentum patiatur Aut quam dabit homo
commutacionem pro anima sua Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum
angelis suis et tunc reddet unicuique secundum opera eius Amen dico vobis Sunt
quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filium hominis
Et post dies vi assumpsit ihesus · C. xvii · venientem in regno suo
petrum et iacobum et iohannem fratrem eius et duxit illos in montem
excelsum seorsum et transfiguratus est ante eos Et resplenduit facies
eius sicut sol et vestimenta eius facta sunt alba sicut nix Et ecce apparuit illis
moyses et helias cum eo loquentes Respondens autem petrus dixit ad ihesum Domine
bonum est nos hic esse Si vis faciamus hic tria tabernacula tibi unum moy
si unum et helie unum Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obumbra
vit eos Et ecce vox de nube dicens Hic est filius meus dilectus in quo
michi bene complacui ipsum audite Et audientes discipuli ceciderunt in fa
ciem suam et timuerunt valde Et accessit ihesus et tetigit eos Dixitque
eis Surgite et nolite timere Levantes autem oculos suos neminem viderunt
nisi solum ihesum Et descendentibus illis de monte precepit illis ihesus Nemini
dixeritis visionem donec filius hominis a mortuis resurgat Et interroga
verunt eum discipuli eius dicentes Quid ergo scribe dicunt quod heliam primum oportet
venire At ille respondens ait Helias quidem venturus est et restituet omnia
Dico autem vobis quia helias iam venit et non cognoverunt eum sed fecerunt in eo que
cumque voluerunt Sic et filius hominis passurus est ab eis Tunc intellexerunt
discipuli quia de iohanne dixit eis Et cum venisset ad turbam accessit
ad eum homo genibus provolutus ante eum dicens Domine miserere filio meo
quia lunaticus est et male patitur Nam sepe cadit in ignem et crebro in
aquam et obtuli eum discipulis tuis et non potuerunt curare eum Respondens
ihesus et ait O generacio incredula et perversa quousque ero vobiscum quousque
vos patiar Afferte huc illum ad me Et increpavit illum ihesus Et exiit
ab eo demonium et curatus est puer ex illa hora Tunc accesserunt ad ihesum
discipuli secreto et dixerunt ei Quare nos non potuimus eicere illum Dixit
illis propter incredulitatem vestram Amen quippe dico vobis Si habueritis fidem
sicut granum synapis dicetis monti huic transi hinc et transibit et nichil
impossibile erit vobis Hoc autem genus non eicitur nisi per oracionem et ieiunium Conver
santibus autem illis in galilea dixit illis ihesus Filius hominis tradendus
est in manus hominum et occident eum et tercia die resurget Et contristati sunt
vehementer Et cum venissent capharnaum accesserunt qui didragma accipiebant

ad petrum et dixerunt ei magister vester non solvit didragma. Ait. Etiam. Et
cum intrasset in domum prevenit eum ihesus dicens Quid tibi videtur Symon
Reges terre a quibus accipiunt tributum vel censum a filiis suis an ab
alienis Et ille dixit Ab alienis Dixit illi ihesus Ergo filii sunt
liberi Ut autem non scandalizemus eos vade ad mare et mitte hamum et eum
piscem qui primus ascendit tolle et aperto ore eius invenies staterem illum
sumens da eis pro me et te. c. xviij

In illa hora accesserunt ad ihesum discipuli dicentes Quis putas est maior in
regno celorum Et advocans ihesus parvulum statuit eum in medio eorum et
dixit eis Amen dico vobis nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli non
intrabitis in regnum celorum Quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste hic maior
est in regno celorum Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo me susci-
pit Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt expedit
ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris
Ve mundo a scandalis Necesse est enim ut veniant scandala Verumtamen ve
homini illi per quem scandalum venit Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat
te abscide eum et proice abs te Bonum est tibi ad vitam ingredi debilem vel
claudum quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem eternum Et
si oculus tuus scandalizat te erue eum et proice abs te Bonum est tibi unum oculum
habentem ad vitam intrare quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis
Videte ne contempnatis unum ex his pusillis Dico enim vobis quia angeli
eorum in celis semper vident faciem patris mei qui in celis est Venit enim filius
hominis salvare quod perierat Quid vobis videtur si fuerint alicui centum oves
et erraverit una ex eis nonne relinquit xcix in deserto et vadit querere eam
[margin: que errat. Et si contigerit ut inveniat eam]
Amen dico vobis quia gaudebit super eam magis quam super xcix que non erra-
verunt Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in celis est ut pereat unus
de pusillis istis Si autem peccaverit in te frater tuus vade et corripe eum
inter te et ipsum solum Si te audierit lucratus eris fratrem tuum Si autem te non
audierit adhibe tecum unum vel duos ut in ore duorum vel trium testium
stet omne verbum Quod si eos non audierit dic ecclesie Si autem ecclesiam non audierit
sit tibi sicut ethnicus et publicanus Amen dico vobis quecumque alligaveritis
super terram erunt ligata et in celo et quecumque solveritis super terram erunt soluta
et in celo Iterum dico vobis quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni
re quacumque petierint fiet illis a patre meo qui in celis est Ubi enim
sunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum Tunc
accedens petrus ad eum dixit Domine quotiens peccabit in me frater meus et
dimittam ei usque septies Dicit ei ihesus Non dico tibi usque septies sed
usque septuagesies septies Ideo assimilatum est regnum celorum homini regi qui vo-
luit rationem ponere cum servis suis Et cum cepisset rationem ponere oblatus
est ei unus qui debebat ei decem milia talenta Cum autem non haberet unde
reddere iussit eum dominus venundari et uxorem eius et filios et omnia que habebat

et reddi Procides aut s'uus ille rogabat eu dicens Paciaz
habe in me 7 om̄ia reddaz t Misertus aut dn̄s s'ui illi dimisit
eū 7 om̄e debitū dimisit ei Egressus aut s'uus ille iuenit vnū
de cōs'uis suis qui debebat ei centum denarios Et tenens suffocabat
eū dicens Redde qd' debes Et pcidens cōs'uus eius rogabat eū di-
cens Paciaz habe in me 7 om̄ia reddaz tibi Ille aut noluit sed
abijt 7 misit eū in carcez donec redderet debitū Videntes aut cōs'ui
eius que fiebant contristati sunt valde 7 venerūt 7 narrauerūt dn̄o
suo om̄ia que facta fuerant Tunc vocauit illū dn̄s suus 7 ait illi Ser-
ue nequā om̄e debitū dimisi tibi qm̄ rogasti me Nonne ergo oportuit
7 te misereri cōs'ui tui sic 7 ego misertus sum tui Et iratus dn̄s eius
tradidit eū tortoribus quoadusq3 redderet vniu'sum debitū Sic 7 p'r
meus celestis faciet vobis si nō remiseritis vnusquisq3 fr̄i suo de cordibus
Et factum est cū consumasset ihūs s'mones c xix Cū ihūs
istos· migrauit a galilea 7 venit in fines iudee trans iordanē
7 secute sunt eū turbe multe 7 curauit eos ibi Et accesserūt
ad eū pharisei temptantes eū 7 dicentes Si licet homini dimittere vxo-
rem suā quacūq3 ex causa Qui respondens ait eis Non legistis qr ab inicio
fecit deus hominē· masculū 7 feminaz fecit eos 7 dixit Propter hoc di-
mittet homo patrem 7 matrē 7 adherebit vxori sue· 7 erūt duo in carne
vna Itaq3 iā nō sunt duo s3 vna caro Quod ergo deus coniunxit homo
nō separet Dicunt illi· Quid ergo moyses mandauit dari libellū repudij
7 dimittere· 7 ait illis· Qm̄ moyses ad duriciā cordis vri pmisit
vobis dimittere vxores vras Ab inicio aut nō fuit sic Dico aut vob
qr quicūq3 dimiserit vxorē suā nisi ob fornicacōez 7 aliā duxerit me-
chatur Et qui dimissaz duxerit mechatur Dicunt ei discipuli eius·
Si ita ē cā hominis cū vxore· nō expedit nubere Qui dixit Non
om̄s capiunt v'bū istud s3 quibus datū ē Sunt enim eunuchi qui de
matris vtero sic nati sunt Et sunt eunuchi q' facti sunt ab hominibus
Et sunt eunuchi qui seipsos eunuchizauerūt ppt' regnū celorū Qui
pt capere capiat Tunc oblati sunt ei paruli ut manus eis iponeret
7 oraret Discipuli aut increpabant eos Ihūs vo ait eis Sinite
paruulos 7 nolite eos phibere ad me venire· taliū enim ē regnū celorū
Et cū iposuisset eis manus abijt inde Et ecce vnus accedens ait illi
Magister bone quid boni faciā ut habeaz vitā eternaz Qui dixit ei·
Quid me interrogas de bono Vnus ē deus bonus Si aut vis ad vitā
ingredi s'ua mandata Dixit illi adolescens Que· Ihūs aut dixit
Non homicidiū facies Nō adulterabis· nō facies furtū Nō falsum
testimoniū dices Honora patrem 7 matrez· 7 diliges p'ximū tuū sic teipm
Dicit ei adolescens Om̄ia hec custodiui a iuuentute mea Quid michi
adhuc deest Ait illi ihūs Si vis pfectus esse Vade 7 vende om̄ia q

habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celo · et veni sequere me Cum audisset autem adolescens verbum abiit tristis erat enim habens multas possessiones · Ihesus autem dixit discipulis suis Amen dico vobis · quia dives difficile intrabit in regnum celorum · Et iterum dico vobis facilius est camelum per foramen acus transire · quam divitem intrare in regnum celorum · Auditis autem hiis · discipuli mirabantur valde dicentes Quis ergo poterit salvus esse · Aspiciens autem Ihesus dixit eis Apud homines hoc impossibile est · apud deum autem omnia possibilia sunt Tunc respondens Petrus dixit ei Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te Quid ergo erit nobis Ihesus autem dixit eis Amen dico vobis Quod vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis et vos super sedes xii iudicantes xii tribus israel Et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios aut agros propter nomen meum centuplum accipiet et vitam eternam possidebit Multi autem primi novissimi erunt et novissimi primi

c. xx.

Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno misit eos in vineam suam Et egressus circa horam tertiam vidit alios stantes in foro ociosos Et illis dixit Ite et vos in vineam meam · et quod iustum fuerit dabo vobis Illi autem abierunt Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam et fecit similiter Circa undecimam vero exiit et invenit alios stantes Et dicit eis Quid hic statis tota die ociosi Dicunt ei Quia nemo nos conduxit Dicit eis Ite et vos in vineam meam Cum autem sero factum esset · dicit dominus vinee procuratori suo Voca operarios et redde illis mercedem · incipiens a novissimis usque ad primos Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant · acceperunt et ipsi singulos denarios Venientes autem et primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi Acceperunt autem et ipsi singulos denarios · Et accipientes murmurabant adversus patremfamilias dicentes Hii novissimi una hora fecerunt · et pares illos nobis fecisti qui portavimus pondus diei et estus At ille respondens uni eorum dixit Amice non facio tibi iniuriam Nonne ex denario convenisti mecum Tolle quod tuum est et vade Volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi Aut non licet mihi facere quod volo An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum Sic erunt novissimi primi et primi novissimi Multi enim sunt vocati · pauci vero electi Et ascendens Ihesus ierusalem assumpsit duodecim discipulos suos secreto et ait illis Ecce ascendimus ierusalem · et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et condempnabunt eum morte Et tradent eum gentibus ad illudendum · et flagellandum et conspuendum et crucifigendum et tertia die resurget Tunc accessit ad eum mater filiorum zebedei cum filiis suis adorans et petens aliquid ab eo Qui dixit ei Quid vis Ait illi Dic ut sedeant hii duo filii mei unus ad dexteram tuam · et alius ad sinistram tuam in regno tuo Respondens autem Ihesus dixit Nescitis quid petatis

Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum Dicunt ei Possumus. Ait
illis Calicem quidem meum bibetis. sedere autem ad dexteram meam vel ad sini-
stram meam non est meum dare vobis sed quibus paratum est a patre meo Et
audientes decem indignati sunt de duobus fratribus Ihesus autem vocavit eos
ad se et ait illis Scitis quia principes gentium dominantur eorum. et qui maiores
sunt potestatem exercent in eos Non ita erit inter vos Sed quicumque voluerit inter
vos maior esse sit vester minister Et quicumque voluerit inter vos primus esse. erit
vester servus Sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare. et dare animam
suam in redemptionem pro multis Et egredientibus illis ab iericho secuta est
eum turba multa Et ecce duo ceci sedentes secus viam. audierunt quia ihesus
transiret et clamaverunt dicentes Domine miserere nostri fili david Turba
autem increpabat eos ut tacerent At illi magis clamabant dicentes Domine
miserere nostri fili david Et stetit ihesus et vocavit eos et ait Quid vultis ut
faciam vobis Dicunt ei Domine ut aperiantur oculi nostri Misertus autem illorum ihesus
tetigit oculos eorum et confestim viderunt et secuti sunt eum. c. xxi

Et cum appropinquassent iherusalem et venissent bethphage ad montem
oliveti. tunc misit duos discipulos dicens eis Ite in castellum quod
contra vos est. et statim invenietis asinam alligatam et pullum cum ea
q̃s Solvite et adducite mihi Et si quis vobis aliquid dixerit. dicite quia dominus hiis opus
habet. et confestim dimittet eos Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum
est per prophetam dicentem Dicite filie syon Ecce rex tuus venit tibi mansue-
tus et sedens super asinam et filium pullum subiugalis Euntes autem discipuli
fecerunt sicut precepit illis ihesus Et adduxerunt asinam et pullum. et imposuerunt
super eos vestimenta sua. et eum desuper sedere fecerunt Plurima autem turba strave-
runt vestimenta sua in via Alii autem cedebant ramos de arboribus et sterne-
bant in via Turbe autem que precedebant et que sequebantur clamabant dicen-
tes Osanna filio david Benedictus qui venit in nomine domini osanna in
altissimis Et cum intrasset iherusalem commota est universa civitas dicens
Quis est hic Populi autem dicebant Hic est ihesus propheta a nazareth ga-
lilee Et intravit ihesus in templum dei. et eiciebat omnes vendentes et
ementes in templo. et mensas nummulariorum et cathedras vendentium co-
lumbas evertit Et dicit eis Scriptum est Domus mea domus orationis vocabitur
vos autem fecistis illam speluncam latronum Et accesserunt ad eum ceci et
claudi in templo et sanavit eos Videntes autem principes sacerdotum et
scribe mirabilia que fecit et pueros clamantes in templo et dicentes
Osanna filio david. indignati sunt et dixerunt Audis quid isti dicunt.
Ihesus autem dixit eis. Utique. Numquam legistis quia ex ore infantium et la-
ctantium perfecisti laudem Et relictis illis abiit foras extra civitatem in
bethaniam ibique mansit et docebat eos de regno dei Mane autem re-
vertens in civitatem esuriit Et videns fici arborem unam secus viam venit
ad eam et nichil invenit in ea nisi folia tantum Et ait illi Numquam ex te fructus

nascatur in sempiternum Et arefacta est continuo ficulnea Et videntes discipuli li
mirati sunt dicentes Quomodo continuo aruit Respondens autem ihesus ait illis
Amen dico vobis si habueritis fidem et non hesitaveritis non solum de ficul-
nea facietis sed et si monti huic dixeritis tolle te et iacta te in mare
fiet Et omnia quecumque pecieritis in oracione credentes accipietis Et cum venisset
in templum accesserunt principes sacerdotum ad eum docentem et seniores populi
dicentes In qua potestate hec facis et quis tibi dedit hanc potestatem Respondens
ihesus dixit illis Interrogo vos et ego unum sermonem quem si dixeritis michi
et ego vobis dico in qua potestate hec facio Dicite michi baptismus iohannis
unde erat e celo an ex hominibus At illi cogitabant inter se dicentes
Si dixerimus e celo dicet nobis Quare ergo non credidistis illi Si autem
dixerimus ex hominibus timemus turbam Omnes enim habebant iohannem sicut
prophetam Et respondentes ihesu dixerunt Nescimus Et ipse ait illis Nec ego dico
vobis in qua potestate hec facio Quid autem vobis videtur Homo quidam habebat
duos filios Et accedens ad primum dixit Fili vade hodie operare in
vinea mea Ille autem respondens ait Nolo Postea autem penitencia ductus abiit
in vineam Accedens autem ad alterum similiter dixit At ille respondens ait Eo
domine et non ivit Quis ex duobus fecit voluntatem patris Dicunt ei primus
Dicit illis ihesus Amen dico vobis quia publicani et meretrices precedent vos in
regnum dei Venit enim iohannes ad vos in via iusticie et non credidistis
ei Publicani et meretrices crediderunt ei Vos autem videntes nec penitenciam
habuistis postea ut crederetis ei Aliam parabolam audite Homo erat
paterfamilias qui plantavit vineam et sepem circumdedit ei et fodit in ea
torcular et edificavit turrim et locavit eam agricolis et peregre profectus
est Cum autem tempus fructuum appropinquasset misit servos suos ad agricolas ut
acciperent fructus eius Et agricole apprehensis servis eius alium ceciderunt
alium occiderunt alium vero lapidaverunt Iterum misit alios servos plures
prioribus et fecerunt illis similiter Novissime autem misit ad illos filium
suum dicens Verebuntur filium meum Agricole autem videntes filium dixerunt
intra se Hic est heres venite occidamus eum et habebimus hereditatem
eius Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam et occiderunt Cum ergo venerit dominus
vinee quid faciet agricolis illis Aiunt illi Malos male perdet et vi-
neam suam locabit agricolis aliis qui reddant ei fructum temporibus suis
Dicit illis ihesus Numquam legistis in scripturis Lapidem quem reprobaverunt
edificantes hic factus est in caput anguli A domino factum est istud et est mi-
rabile in oculis nostris Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum dei
et dabitur genti facienti fructus eius Et qui ceciderit super lapidem istum con-
fringetur super quem vero ceciderit conteret eum Et cum audissent principes sacer-
dotum et pharisei parabolas eius cognoverunt quod de ipsis diceret et querentes
eum tenere timuerunt turbas quoniam sicut prophetam eum habebant xxii.
Et respondens ihesus dixit iterum in parabolis eis dicens Simile factum est

regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo Et misit servos suos
vocare invitatos ad nuptias et nolebant venire Iterum misit alios
servos dicens Dicite invitatis Ecce prandium meum paravi tauri mei et
altilia mea occisa sunt et omnia parata sunt venite ad nuptias Illi
autem neglexerunt et abierunt alius in villam suam alius vero ad negociacionem
suam Reliqui vero tenuerunt servos suos et contumeliis affectos occiderunt
eos Rex autem cum audisset iratus est et missis exercitibus suis perdidit homi-
cidas illos et civitatem illorum succendit Tunc ait servis suis Nuptie
quidem parate sunt sed qui invitati erant non fuerunt digni Ite ergo ad exitus
viarum et quoscumque inveneritis vocate ad nuptias Et egressi servi eius
in vias congregaverunt omnes quos invenerunt bonos et malos et implete
sunt nuptie discumbentium Intravit autem rex ut videret discumbentes et vidit
ibi hominem non vestitum veste nuptiali Et ait illi Amice quomodo huc
intrasti non habens vestem nuptialem At ille obmutuit Tunc dixit rex
ministris Ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in tenebras exterio-
res ibi erit fletus et stridor dencium Multi autem sunt vocati pauci vero
electi Tunc abeuntes pharisei consilium fecerunt quomodo caperent eum in sermone
et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes Magister scimus quia
verax es et viam dei in veritate doces et non est tibi cura de aliquo Non
enim respicis personam hominum Dic ergo nobis quid tibi videtur Licet censum
dare cesari an non Cognita autem nequicia eorum ait Quid me temptatis
ypocrite Ostendite michi numisma census At illi obtulerunt ei denarium
Et ait illis ihesus Cuius est ymago hec et superscriptio Dicunt ei cesaris
Tunc ait ihesus Reddite ergo que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo
Et audientes mirati sunt Et relicto eo abierunt In illo die accesserunt
ad eum saducei qui dicunt non esse resurreccionem et interrogaverunt eum
dicentes Magister moyses dixit Si quis mortuus fuerit non habens filium ut
ducat frater eius uxorem eius et suscitet semen fratri suo Erant autem apud
nos septem fratres et primus illorum mortuus est ducta uxore et non habens
semen reliquit uxorem fratri suo Similiter secundus et tercius usque ad septimum
Novissime autem omnium et mulier defuncta est In resurreccione ergo cuius erit
de vii uxor Omnes enim habuerunt eam Respondens autem ihesus ait illis
Erratis nescientes scripturas neque virtutem dei In resurreccione autem neque
nubent neque nubentur sed sunt sicut angeli dei in celo De resurreccione autem
mortuorum non legistis quod dictum est a deo dicente vobis Ego sum deus
abraham et deus ysaac et deus iacob Non est deus mortuorum sed est deus
viventium Et audientes turbe mirabantur in doctrina eius Pharisei autem
audientes quod silencium imposuisset saduceis convenerunt in unum Et in-
terrogavit eum unus ex eis legisdoctor temptans eum Magister quod est manda-
tum magnum in lege Ait illi ihesus Diliges dominum deum tuum ex toto
corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua Hoc est maximum et

pmu madatu Scdm simile e huic Diliges pximu tuu sic teip
In hys duob; madatis pēdz vniusa lex & pphe Congregatis aut
phaiseis interrogavit eos dicēs Quid vos videt de xpo cui fili
sit Dicut ei David. Ait illis Quo ergo david in spu vocat eu dnm
dicēs Dixit dns dno meo sede a dex. me. do. po. ini. tu. sca. pe
tuo. Si ergo david vocat eu dnm. quo fili e Et nemo potat ei
rnde vbum. neq ausq fuit quisq ex illa die eu apli interrogare
Tunc locutus e ihus ad turbas & ad discipulos suos dicēs xxiii
Sup cathedra moysi sedert scribe & phisei Omia quecumq
dixint vob suate & facite. scdm vo opa eo nolite facere
Dicut em & no faciut Alligat em ona gvia & iportabilia & im
ponut i humeris hoim. digito aut suo nolut ea move. Omia vero
opa sua faciut ut videat ab homib; Dilatat em philateria sua
& magnificat fimbias Amat aut pmos recubitus in cenis & pmas
cathedras in synagogis. & salutacoes in foro. & vocari ab homib;
rabbi Vos aut nolite vocari rabi. unus e em mgr vr. omis aut
vos fres estis Et prem nolite vocare vob sup tiam. unus e em pr
vr qui i celis e Nec vocemi mgri. qr mgr vr unus est xpus Qui
maior e vru erit mistr vr Qui aut se exaltauit humiliabit & qui
se humiliat exaltabit Ve vob scribe & phisei ypocrite q clauditis
regnum celo an hoies vos aut no intrat nec introeuntes sinitis
intrare Ve vob scribe & phisei ypocrite. q comedit domos viduar
oroes longas orātes. ppt hoc apli accipiet iudiciu Ve vobis
scribe & phisei q circuit mare & arida ut faciat unu pselitu Et
cu fuit fcus faciet eu filiu gehenne duplo qm vos Ve vobis
duces ceci. q dicitis qcunq iuravit p teplu nich est. q aut iuravit
in auro tepli debitor e Stulti & ceci. quid aut mai e auru an
teplu qd scificat aurum Et qcunq iuravit in altari nich est. qui
iuravit in dono qd sup illud e. debet Ceci. quid em mai e donu
an altare qd scificat donu Qui ergo iurat in altari. iurat in eo. &
in omib; q sup id sut Et qcunq iuravit in teplo. iurat in illo &
in eo q habitat in eo. Et qui iurat in celo iurat in throno dei &
in eo q sedet sup eu. Ve vob scribe & phisei ypocrite q decimatis me
tam & anetu & ciminu. & reliqstis que gviora sut legis. iudiciu
& miam & fide Hec oportuit face & illa no omittere Duces ceci excola
tes culice. camelu aut glutientes Ve vob scribe & phisei ypocrite. mu
datis qd deforis e calicis & parapsidis. intus aut pleni estis rapina
& imundicia Pharisee cece. munda pus qd intus e calicis & parapsidis
ut fiat & id qd deforis e mundu Ve vob scribe & pharisei ypocrite
qui siles estis sepulcris dealbatis. q aforis apparent homib; speciosa
intus vo plena sut ossib; mortuor & omi spurcicia Sic & vos a foris

quidem hominibus parent iusti intus autem pleni estis ypocrisi et iniquitate
Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui edificatis sepulcra prophetarum
et ornatis monumenta iustorum et dicitis Si fuissemus in diebus patrum
nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum Itaque testimonio estis
vobismetipsis quia filii estis eorum qui prophetas occiderunt Et vos implete
mensuram patrum vestrorum Serpentes genimina viperarum quomodo fugietis a
iudicio gehenne Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes
et scribas et ex illis occidetis et crucifigetis et ex eis flagellabitis in
sinagogis vestris Et persequemini de civitate in civitatem ut veniat super
vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram a sanguine abel
iusti usque ad sanguinem zacharie filii barachie quem occidistis inter
templum et altare Amen dico vobis venient hec omnia super generationem
istam Jerusalem Jerusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi
sunt Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum congregat galli-
na pullos suos sub alas et noluisti Ecce relinquetur vobis do-
mus vestra deserta Amen dico vobis non me videbitis amodo donec dicatis
Benedictus qui venit in nomine domini xxiiii.
Et egressus ihesus de templo ibat Et accesserunt ad eum discipuli eius
ut ostenderent ei edificationes templi Ipse autem respondens dixit eis
Videtis hec omnia Amen dico vobis non relinquetur hic lapis
super lapidem qui non destruatur Sedente autem eo super montem oliveti
accesserunt ad eum discipuli eius secreto dicentes Dic nobis quando hec
erunt et quod signum adventus tui et consummationis seculi Et respondens ihesus
dixit eis Videte ne quis vos seducat Multi enim venient in nomine
meo dicentes ego sum christus et multos seducent Audituri enim estis
prelia et opiniones preliorum Videte ne turbemini Oportet enim hec fieri
sed nondum finis Consurget enim gens in gentem et regnum in regnum
et erunt pestilentie et fames et terremotus per loca Hec autem omnia initia
sunt dolorum Tunc tradent vos in tribulationem et occident vos et eritis
odio omnibus gentibus propter nomen meum Et tunc scandalizabuntur multi
et invicem tradent et odio habebunt invicem Et multi pseudo prophete
surgent et seducent multos et quoniam habundabit iniquitas refrigescet
caritas multorum Qui autem perseveraverit in finem hic salvus erit Et pre-
dicabitur hoc evangelium regni in universo orbe in testimonium omnibus
gentibus et tunc veniet consummatio Cum ergo videritis abhominationem deso-
lationis que dicta est a daniele propheta stantem in loco sancto qui legit
intelligat Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes et qui in tecto
est non descendat tollere aliquid de domo sua Et qui in agro est
non revertatur tollere tunicam suam Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis
diebus Orate autem ut non fiat fuga vestra hyeme in sabbato Erit
enim tribulatio tunc magna qualis non fuit ab initio mundi usque modo

neque fieret Et tunc nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis
caro Sed propter electos breuiabuntur dies illi Tunc si quis dixerit vobis
Ecce hic christus aut ecce illic nolite credere Surgent enim pseudo
prophete et dabunt signa et prodigia ita ut in errorem inducantur si fieri potest etiam
electi Ecce predixi vobis Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est nolite exire
ecce in penetralibus nolite credere Sicut enim fulgur exit ab oriente et
paret usque ad occidentem ita erit aduentus filii hominis Ubicumque fuerit cor-
pus illuc congregabuntur et aquile Statim autem post tribulationem dierum illorum
sol obscurabitur et luna non dabit lumen suum et stelle cadent de celo
et virtutes celorum mouebuntur Et tunc apparebit signum filii hominis in
celo et plangent omnes tribus terre Et videbunt filium hominis venientem in
nubibus celi cum virtute magna et maiestate Et mittet angelos suos cum
tuba et voce magna et congregabunt electos eius a iiii^or ventis a summis
celorum usque ad terminos eorum Ab arbore autem fici discite parabolam Cum iam
ramus eius tener fuerit et folia nata scitis quia prope est estas Ita et
vos cum videritis hec omnia scitote quia prope est in ianuis Amen dico vobis
quia non preteribit hec generatio donec omnia fiant Celum et terra transibunt verba
autem mea non transibunt De die autem illa et hora nemo scit neque angeli
celorum nisi pater solus Sicut autem in diebus noe ante diluuium comedentes et
bibentes nubentes et nuptui tradentes usque ad eam diem qua intrauit ad
archam noe et non cognouerunt donec venit diluuium et tulit omnes ita erit
aduentus filii hominis Tunc duo erunt in agro unus assumetur et alter relinquetur
Due molentes in mola una assumetur et una relinquetur Duo in lecto
unus assumetur et alter relinquetur Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus
vester venturus sit Illud autem scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur
veniret vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam ideo et vos esto-
te parati quia nescitis qua hora filius hominis venturus est Quis putas
est fidelis seruus et prudens quem constituit dominus super familiam suam
ut det illis cibum in tempore Beatus ille seruus quem cum venerit dominus eius
inuenerit sic facientem Amen dico vobis quoniam super omnia bona sua constituet
eum Si autem dixerit malus seruus in corde suo moram facit dominus meus venire
et ceperit percutere conseruos suos manducet autem et bibat cum ebriosis
veniet dominus serui illius in die qua non sperat et hora qua ignorat et diuidet
eum partemque eius ponet cum ypocritis illic erit fletus et stridor dentium

Tunc simile erit regnum celorum decem virginibus que accipientes C XXV
lampades suas exierunt obuiam sponso et sponse Quinque autem ex eis
erant fatue et quinque prudentes Sed quinque fatue acceptis lampadibus
non sumpserunt oleum secum Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis
cum lampadibus Moram autem faciente sponso dormitauerunt omnes et dormierunt
Media autem nocte clamor factus est ecce sponsus venit exite obuiam ei
Tunc surrexerunt omnes virgines ille et ornauerunt lampades suas fatue

at sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo vestro quia lampades nostre ex-
tinguntur. Responderunt prudentes dicentes Ne forte non sufficiat nobis et vobis
ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum autem irent emere venit sponsus
et que parate erant intraverunt cum eo ad nupcias et clausa est ianua. No-
vissime autem veniunt et relique virgines dicentes Domine domine aperi nobis
At ille respondens ait Amen dico vobis nescio vos. Vigilate itaque quia
nescitis diem neque horam. Sicut enim homo peregre proficiscens vocavit
servos suos et tradidit illis bona sua Et uni dedit v talenta alii
autem duo alii vero unum unicuique secundum propriam virtutem et profectus est
statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat et operatus est in eis et
lucratus est alia quinque. Similiter qui duo acceperat lucratus est alia duo
Qui autem unum acceperat abiens fodit in terram et abscondit pecuniam domini
sui. Post multum vero temporis venit dominus servorum illorum et posuit rationem cum
eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat obtulit alia v dicens
Domine quinque talenta tradidisti michi ecce alia v superlucratus sum. Ait illi
dominus eius Euge serve bone et fidelis quia super pauca fuisti fidelis
super multa te constituam intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui
unum talentum acceperat ait Domine scio quia homo durus es metens ubi
non seminasti et congregans ubi non sparsisti et timens abii et abscondi the-
saurum tuum in terra ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius
dixit ei Serve male et piger sciebas quia meto ubi non semino et con-
grego ubi non sparsi Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis
et ego veniens recepissem utique quod meum erat cum usura Tollite itaque
ab eo talentum et date ei qui habet x talenta Omni enim habenti dabitur
et abundabit. Ei autem qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et
inutilem servum eicite in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium
Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua et omnes angeli eius cum
eo. tunc sedebit super sedem maiestatis sue. Et congregabuntur ante eum omnes
gentes et separabit eos ab invicem sicut pastor segregat oves ab
hedis. Et statuet quidem oves a dextris suis hedos autem a sinistris. Tunc
dicet rex hiis qui a dextris eius erunt Venite benedicti patris mei pos-
sidete paratum vobis regnum a constitucione mundi. Esurivi enim et dedistis
michi manducare Sitivi et dedistis michi bibere Hospes eram et collegistis
me Nudus et cooperuistis me Infirmus et visitastis me. In carcere
fui et venistis ad me Tunc respondebunt ei iusti dicentes Domine quando te
vidimus esurientem et pavimus sitientem et dedimus tibi potum Quando autem te
vidimus hospitem et collegimus te aut nudum et cooperuimus te. Aut
quando te vidimus infirmum aut in carcere et venimus ad te Et respondens rex
dicet illis Amen dico vobis quamdiu fecistis uni de hiis fratribus meis minimis
michi fecistis. Tunc dicet et hiis qui a sinistris erunt
Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et

angelis eius. Esurivi enim et non dedistis mihi manducare. Sitivi et non
dedistis mihi potum. Hospes eram et non collegistis me. Nudus et non operuistis
me. Infirmus et in carcere et non visitastis me. Tunc respondebunt ei et ipsi
dicentes: Domine quando te vidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum
aut infirmum vel in carcere et non ministravimus tibi? Tunc respondebit illis dicens:
Amen dico vobis quamdiu non fecistis uni de minoribus his nec mihi fecistis.
Et ibunt hii in supplicium eternum, iusti autem in vitam eternam. CXXVI
Et factum est cum consummasset Ihesus sermones hos omnes dixit discipulis suis:
Scitis quia post biduum pascha fiet et filius hominis tradetur ut crucifigatur.
Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium
principis sacerdotum qui dicebatur Cayphas et consilium fecerunt ut Ihesum dolo
tenerent et occiderent. Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus
fieret in populo. Cum autem esset Ihesus in Bethania in domo Symonis leprosi et re-
cumberet, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi et effudit
super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes:
Ut quid perditio hec? Potuit enim istud venundari multo et dari pauperibus.
Sciens autem Ihesus ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum
operata est in me. Nam semper pauperes habetis vobiscum, me autem non semper habetis.
Mittens enim hec unguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amen
dico vobis ubicumque fuerit predicatum hoc evangelium in toto mundo dicetur et quod
hec fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus de xii qui dicitur Iudas Scarioth
ad principes sacerdotum et ait illis: Quid vultis mihi dare et ego eum vobis tra-
dam? At illi constituerunt ei xxx argenteos. Et exinde querebat opportunitatem
ut eum traderet. Prima autem die azimorum accesserunt ad eum Ihesum discipuli
dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere pascha? At Ihesus dixit: Ite in civitatem
ad quendam et dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio pascha
cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut precepit illis Ihesus et paraverunt
pascha. Vespere autem facto discumbebat cum discipulis suis xii. Et edentibus
illis dixit: Amen dico vobis quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati
sunt valde et ceperunt singuli dicere: Numquid ego sum domine? At ille respondens
ait: Qui intingit manum mecum in parapside, hic me tradet. Filius quidem
hominis vadit sicut scriptum est de illo. Ve autem homini illi per quem filius hominis
tradetur. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Respondens autem Iudas
qui tradidit eum dixit: Numquid ego sum rabbi? Ait illi: Tu dixisti. Cenantibus
autem eis accepit Ihesus panem et benedixit ac fregit deditque discipulis
suis et ait: Accipite et comedite, hoc est corpus meum. Et accipiens calicem
gratias egit et benedixit et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes, hic est enim
sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.
Dico autem vobis non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem
illum cum illud bibam vobiscum novum in regno patris mei. Et ymno dicto
exierunt in montem Oliveti. Tunc dicit illis Ihesus: Omnes vos scandalum

patiemini in me in hac nocte Scriptum est enim Percutiam pastorem et
dispergentur oves gregis Postquam autem surrexero precedam vos in galileam
Respondens autem Petrus ait illi Et si omnes scandalisati fuerint in te ego nunquam
scandalisabor Ait illi ihesus Amen dico tibi quia in hac nocte antequam
gallus cantet ter me negabis Ait illi petrus Et si oportuerit me mori tecum
non te negabo Similiter et omnes dixerunt Tunc venit ihesus cum illis in
villam que dicitur gethsemani et dixit discipulis suis Sedete hic donec
illuc vadam et orem Et assumpto petro et duobus filiis zebedei ce-
pit contristari et mestus esse Tunc ait illis Tristis est anima mea usque ad
mortem Sustinete hic et vigilate mecum Et progressus pusillum procidit
in faciem suam orans et dicens Pater mi si possibile est transeat a me calix
iste Verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu vis Et venit ad discipulos et
invenit eos dormientes Et dicit petro Sic non potuisti una hora vigi-
lare mecum Vigilate et orate ut non intretis in temptationem Spiritus quidem prom-
ptus caro autem infirma Iterum secundo abiit et oravit eundem sermonem dicens
Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum fiat voluntas tua
Et venit iterum et invenit eos dormientes Erant enim oculi eorum gravati
Et relictis illis iterum abiit et oravit eundem sermonem dicens Tunc venit ad
discipulos suos et ait illis Dormite iam et requiescite Ecce appropinqua-
bit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum Surgite eamus ecce ap-
propinquabit qui me tradet Adhuc eo loquente ecce iudas unus de xii venit
et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum
et senioribus populi Qui autem tradidit eum dedit illis signum dicens Quemcumque
osculatus fuero ipse est tenete eum Et confestim accedens ad ihesum dixit
Ave rabi Et osculatus est eum Dixitque illi ihesus Amice ad quid venisti
Tunc accesserunt et manus iniecerunt in ihesum et tenuerunt eum Et ecce unus ex hiis
qui erant cum ihesu extendens manum exemit gladium suum et percutiens servum
principis sacerdotum amputavit auriculam eius dexteram Tunc ait illi ihesus
Converte gladium tuum in vaginam Omnes enim qui acceperint gladium gladio
peribunt An putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi
modo plus quam xii legiones angelorum Quomodo ergo implebuntur scripture quia
sic oportet fieri In illa hora dixit ihesus turbis Tamquam ad latronem
existis cum gladiis et fustibus comprehendere me Cotidie sedebam apud
vos docens in templo et non me tenuistis Hoc autem totum factum est ut
implerentur scripture prophetarum Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt At illi
tenentes ihesum duxerunt ad caypham principem sacerdotum ubi scribe et
seniores convenerant Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium prin-
cipis sacerdotum Et ingressus intro sedebat cum ministris ut videret finem
Principes autem sacerdotum et omne concilium querebant falsum testimonium contra
ihesum ut eum morti traderent Et non invenerunt cum multi falsi testes accessis-
sent Novissime autem venerunt duo falsi testes et dixerunt Hic dixit

possum destruere templum dei et in triduo reedificare illud. Et sur-
gens princeps sacerdotum ait illi Nichil respondes ad ea que isti adversum
te testificantur. Ihesus autem tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi
Adiuro te per deum vivum ut dicas nobis si tu es christus filius dei. Dixit
illi ihesus Tu dixisti. Verumtamen dico vobis amodo videbitis filium ho-
minis sedentem a dextris virtutis et venientem in nubibus celi. Tunc
princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens blasphemavit. Quid
adhuc egemus testibus. Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis
videtur. At illi respondentes dixerunt Reus est mortis. Tunc expuerunt in
faciem eius et colaphis eum ceciderunt. Alii autem palmas in faciem
eius dederunt dicentes Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit. Petrus
vero sedebat foris in atrio. Et accessit ad eum una ancilla di-
cens. Et tu cum ihesu galileo eras. At ille negavit coram omnibus
dicens Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam vidit eum alia an-
cilla et ait hiis qui erant ibi. Et hic cum ihesu nazareno erat. Et
iterum negavit cum iuramento quia non novi hominem. Et post pusillum acces-
serunt qui stabant et dixerunt petro Vere et tu ex illis es nam et loquela
tua manifestum te facit. Tunc cepit detestari et iurare quia non novisset
hominem. Et continuo gallus cantavit. Et recordatus est petrus verbi ihesu
quod dixerat. Priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit
Mane autem facto consilium inierunt omnes principes XXVII amare
sacerdotum et seniores populi adversus ihesum ut eum morti traderent
Et vinctum adduxerunt eum et tradiderunt pontio pylato presidi.
Tunc videns iudas qui tradidit eum quod dampnatus esset penitentia ductus retulit
XXX argenteos principibus sacerdotum et senioribus populi dicens Peccavi
tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt Quid ad nos tu videris. Et
proiectis argenteis in templo recessit et abiens laqueo se suspendit. Prin-
cipes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt Non licet eos mittere
in corbanam quia precium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt ex illis
agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille
acheldemach hoc est ager sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc im-
pletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem. Et acceperunt XXX
qua argenteos precium appreciati quem appreciaverunt a filiis israel. Et dederunt eos
in agrum figuli sicut constituit mihi dominus. Ihesus autem stetit ante presidem
Et interrogavit eum preses dicens Tu es rex iudeorum. Dicit illi ihesus
Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus populi nichil
respondit. Tunc dicit illi pilatus Non audis quanta adversum te dicunt testi-
monia. Et non respondit ei ad ullum verbum ita ut miraretur preses vehementer
Per diem autem sollempnem consueverat preses dimittere populo unum vinctum
quemcumque voluissent. Habebat autem tunc unum vinctum insignem
qui dicebatur barrabas. qui propter homicidium missus fuerat in carcerem

Congregatis autem illis dixit pilatus Quem vultis dimittam vobis barra-
bam an ihesum qui dicitur christus Sciebat enim quod per invidiam tradidissent
eum Sedente autem illo pro tribunali misit ad eum uxor eius dicens
Nichil tibi et iusto illi Multa enim passa sum per visum propter illum hodie
Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut peterent barrabam
ihesum vero perderent Respondens autem preses ait illis Quem vultis vobis de duobus
dimitti At illi dixerunt barrabam Dicit illis pilatus Quid igitur faciam
de ihesu qui dicitur christus Dicunt omnes crucifigatur Ait illis preses Quid enim
mali fecit At illi magis clamabant dicentes Crucifigatur Videns autem
pilatus quia nichil proficeret sed magis tumultus fieret accepta aqua lavit
manus suas aqua coram populo dicens Innocens ego sum a sanguine iusti huius
vos videritis Et respondens universus populus dixit Sanguis eius super nos et
super filios nostros Tunc dimisit illis barrabam ihesum vero tradidit eis fla-
gellatum ut crucifigeretur Tunc milites presidis suscipientes ihesum in pretorio
congregaverunt ad eum universam cohortem et exuentes eum clamidem co-
ccineam circumdederunt ei Et plectentes coronam de spinis posuerunt super
caput eius et arundinem in dextra eius et genu flexo ante eum illude-
bant dicentes Ave rex iudeorum Et exspuentes in eum acceperunt arundi-
nem et percutiebant caput eius Et postquam illuserunt ei exuerunt eum
clamide et induerunt eum vestimentis eius et duxerunt eum ut crucifigerent
Exeuntes autem invenerunt hominem cireneum nomine symonem hunc an-
gariaverunt ut tolleret crucem eius Et venerunt in locum qui dicitur golgatha
quod est calvarie locus Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum Et cum
gustasset noluit bibere Postquam autem crucifixerunt eum diviserunt sibi vestimenta
eius sortem mittentes ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem
Diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem
Et sedentes servabant eum et imposuerunt super caput eius causam ipsius
scriptam Hic est ihesus rex iudeorum Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones
unus a dextris et unus a sinistris Pretereuntes autem blasphemabant
eum moventes capita sua et dicentes Vath qui destruis templum dei
et in triduo illud reedificas Salva temetipsum si filius dei es descende
de cruce Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus
dicebant Alios salvos fecit seipsum non potest salvum facere Si rex israel
est descendat nunc de cruce et credemus ei Confidit in deo liberet eum
nunc si vult Dixit enim quia filius dei sum Idipsum autem et latrones
qui crucifixi erant cum eo improperabant ei A sexta autem hora tenebre facte
sunt super universam terram usque in horam nonam Et circa horam nonam
clamavit ihesus voce magna dicens Hely hely lamazabatani hoc
est deus meus deus meus utquid dereliquisti me Quidam autem de circumstantibus
audientes dicebant Heliam vocat iste Et continuo currens unus de illis
accepta spongia implevit aceto et inposuit arundini et dabat ei bibere

Ceteri autem dicebant Sine videamus an Helias veniat liberans eum Ihesus
autem iterum clamans voce magna emisit spiritum Et ecce velum templi scissum
est in duas partes a summo usque deorsum et terra mota est et petre scisse sunt
et monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt
Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem et appa-
ruerunt multis Centurio autem et qui cum eo erant custodientes Ihesum viso terre motu
et hiis que fiebant timuerunt valde dicentes Vere filius dei erat iste Erant
autem ibi mulieres multe a longe que secute erant Ihesum a Galilea ministrantes ei
inter quas erat Maria Magdalene et Maria Iacobi et Ioseph mater et mater
filiorum Zebedei Cum sero autem factum esset venit homo quidam dives ab Aromathia
nomine Ioseph qui et ipse erat discipulus Ihesu Hic accessit ad Pilatum et
petiit corpus Ihesu Tunc Pilatus iussit reddi corpus Et accepto corpore involvit
illud in sindone munda et posuit illud in monumento suo novo quod exciderat in petra
et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti et abiit Erat autem ibi Maria
Magdalena et altera Maria sedentes contra sepulcrum Altera autem die que est post pa-
rasceven convenerunt principes sacerdotum et pharisei ad Pilatum dicentes
Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens Post tres di-
es resurgam Iube ergo custodiri sepulcrum usque in diem tercium ne forte veniat
discipuli eius et furentur eum et dicant plebi Surrexit a mortuis Et erit
novissimus error peior priore Ait illis Pilatus Habetis custodiam ite custo-
dite sicut scitis Illi autem abeuntes munierunt sepulcrum signantes lapidem
xxviii Vespere autem sabbati que lucescit c.xxviii Cum custodibus
in prima sabbati venit Maria Magdalene et altera Maria vi-
dere sepulcrum Et ecce terre motus factus est magnus Angelus enim domini
descendit de celo Et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum Erat
autem aspectus eius sicut fulgur et vestimentum eius sicut nix Pre timore autem eius
exterriti sunt custodes et facti sunt velut mortui Respondens autem angelus dixit
mulieribus Nolite timere vos Scio enim quod Ihesum qui crucifixus est queritis Non
est hic Surrexit enim sicut dixit Venite et videte locum ubi positus erat
dominus Et cito euntes dicite discipulis eius et Petro quia surrexit Et ecce
precedit vos in Galileam ibi eum videbitis ecce predixi vobis Et exierunt cito
de monumento cum timore et gaudio magno currentes nunciare discipulis eius
Et ecce Ihesus occurrit eis dicens Avete Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes
eius et adoraverunt eum Tunc Ihesus locutus est dicens Nolite timere Ite nunci-
ate fratribus meis ut eant in Galileam ibi me videbunt Que cum abissent
ecce quidam de custodibus venerunt in civitatem et nunciaverunt principibus
sacerdotum omnia que facta fuerant Et congregati cum senioribus consilio accepto
pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes Dicite quia discipuli eius
nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormientibus Et si hoc auditum fuerit a
preside nos suadebimus ei et securos vos faciemus At illi accepta pecunia fece-
runt sicut erant edocti Et divulgatum est verbum istud apud Iudeos usque in

hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in galileam in montem
ubi constituerat illis ihesus. Et videntes eum adoraverunt quidam autem eorum
dubitaverunt. Et accedens ihesus locutus est eis dicens. Data est michi omnis
potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes
eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. Docentes eos servare omnia que-
cumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad con-
summacionem seculi. Prologus in marcum ewangelistam

Marcus ewangelista dei electus et petri in baptismate filius atque
in divino sermone discipulus sacerdocium in israel agens secundum carnem
levita ad fidem christi conversus ewangelium in italia scripsit. ostendens
in eo quid generi suo deberet et christo. Nam inicium principii in prophe-
tice voce exclamacionis instituens ordinem levitice electionis ostendit
ut predicans predestinatum iohannem filium zacharie in voce angeli emissum
annunciavit non solum verbum carnem factum sed et corpus domini per verbum divine in omnia
vocis animatum in inicio ewangelice predicacionis ostenderet. Ut qui hec legens
sciret cui inicium carnis in domino et ihesu venientis habitaculum caro deberet
agnoscere atque in se verbum vocis quod in consonantibus perdiderat inveniret.
Denique et perfecti operis intrans et a baptismo domini predicare deum
incipiens non laboravit nativitatem carnis quam in prioribus viderat dice-
re sed totam exprimens in expulsione deserti ieiunium numeri temptacionem diaboli congregacionem
bestiarum et ministerium protulit angelorum ut instituens nos ad intelligendum
singula in brevi compingens nec auctoritatem facte rei demeret et perficiendi operis
plenitudinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur
ut sacerdocio reprobus haberetur. Sed tantum consenciens fidei predestinata potuit
electio ut nec sic in opere verbi perderet quod prius meruerat in gene-
re. Nam et alexandrie episcopus fuit cuius per singula opus scire et ewangelii in se
dicta disponere et disciplinam in se legis agnoscere et divinam in carne domini
intelligere naturam que in nobis primum requiri optamus. Deinde inquisita volumus
agnosci habentes mercedem exhortacionis. Quoniam qui plantat et qui rigat
unum sunt qui autem incrementum prestat deus est. Capitulum primum

Inicium ewangelii ihesu christi filii dei sicut scriptum est in ysaia
propheta. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam
qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto
parate viam domini rectas facite semitas eius. Fuit iohannes
in deserto baptizans et predicans baptismum penitencie in remissionem
peccatorum. Et egrediebatur ad illum omnis iudee regio et ierosolimite universi et omnes
regio iudee. Et baptizabantur ab illo in iordanis flumine
confitentes peccata sua. Et erat iohannes vestitus de pilis
cameli et zona pellicea circa lumbos eius et lo-
custas et mel silvestre edebat. Et predicabat dicens
Venit forcior me post me cuius non sum dignus procumbens

soluere corrigiam calciamentorum eius Ego baptisaui vos in aqua ille
baptisabit vos in spiritu sancto Et factum est in diebus illis venit ihesus a nazareth
galilee et baptisatus est a iohanne in iordane Et statim ascendens de aqua
vidit apertos celos et spiritum sanctum tamquam columbam descendentem et manentem
in ipso Et vox facta est de celis Tu es filius meus dilectus in te complacui Et
statim spiritus expulit eum in desertum Et erat in deserto xl diebus et xl noctibus
et temptabatur a sathana Eratque cum bestiis et angeli ministrabant ei Postquam
autem traditus est iohannes venit ihesus in galileam predicans regnum dei et
dicens Quoniam impletum est tempus et appropinquabit regnum dei penitemini et credite
euangelio Et preteriens secus mare galilee vidit symonem et andream fratrem
eius mittentes retia in mare Erant enim piscatores Et dixit eis ihesus
Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum Et protinus relictis retibus
secuti sunt eum Et egressus inde pusillum vidit iacobum zebedei et iohannem
fratrem eius et ipsos in naui componentes retia et statim vocauit illos et relicto
patre suo zebedeo in naui cum mercenariis secuti sunt eum Et ingrediuntur ca-
pharnaum et statim sabbatis ingressus in synagogam docebat eos et stupebant
super doctrina eius Erat enim docens eos quasi potestatem habens et non sicut scribe
Et erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo et exclamauit dicens Quid
nobis et tibi ihesu nazarene Venisti ante tempus perdere nos Scio quod sis sanctus
dei Et comminatus est ei ihesus dicens Obmutesce et exi de homine Et di-
scerpens eum spiritus immundus et exclamans voce magna exiuit ab eo Et mi-
rati sunt omnes ita ut conquirerent inter se dicentes Quidnam est hoc Que nam
doctrina hec noua quia in potestate et spiritibus imperat et obediunt ei Et processit rumor
eius statim in omnem regionem galilee Et protinus egredientes de synagoga venerunt
in domum symonis et andree cum iacobo et iohanne Decumbebat autem socrus
symonis febricitans qui statim dicunt ei de illa Et accedens leuauit illam
apprehensa manu eius et continuo dimisit eam febris et ministrabat eis Vespere
autem facto cum occidisset sol afferebant ad eum omnes male habentes et demonia
habentes Et omnis ciuitas erat congregata ad ianuam et curauit multos qui
vexabantur variis languoribus et demonia multa eiciebat et non sinebat ea
loqui quoniam sciebant eum esse christum Et diluculo valde surgens egressus abiit
in desertum locum ibique orabat Et persecutus est eum petrus et qui cum illo erant
Et cum venissent ad eum dixerunt ei Quia omnes querunt te Et dixit eis Eamus
in proximos vicos et ciuitates vt et ibi predicem Ad hoc enim veni Et erat predi-
cans in synagogis eorum et in omni galilea et demonia eiciens Et venit
ad eum leprosus deprecans Et genuflexo dixit Si vis potes me mundare
Ihesus autem misertus eius extendens manum suam et tangens illum ait ei Volo
mundare Et cum dixisset statim discessit ab eo lepra Et mundatus est et
comminatus est ei et statim eiecit illum Et dixit ei Vide nemini dixeris sed vade
ostende te principibus sacerdotum et offer pro emundatione tua quod precepit moyses
in testimonium illis At ille egressus cepit predicare et diffamare sermonem

Jta ut iam non posset manifeste introire in ciuitatem sed foris in desertis locis
esse Et conueniebant ad eum vndique c ii
Et iterum intrauit capharnaum post dies octo Et auditum est quod in
domo esset. et conuenerunt multi ita ut non caperent neque ad ianuam
et loquebatur eis verbum Et venerunt ad eum ferentes paraliticum qui a iiii
portabatur Et cum non possent eum offerre illi pre turba nudauerunt tectum vbi
erat et patefacientes submiserunt grabatum vbi paraliticus iacebat Cum vidisset
autem ihesus fidem illorum ait paralitico Fili dimittuntur tibi peccata Erant autem illic
quidam de scribis sedentes et cogitantes in cordibus suis Quid hic sic loquitur
Blasphemat Quis potest dimittere peccata nisi solus deus Quo statim cognito ihesus
spiritu suo quia sic cogitauerunt intra se dicit illis Quid ista cogitatis in
cordibus vestris Quid est facilius dicere paralitico Dimittuntur tibi peccata an dicere
Surge tolle grabatum tuum et ambula Vt autem sciatis quia filius hominis habet
potestatem in terra dimittendi peccata Ait paralitico Tibi dico Surge tolle
grabatum tuum et vade in domum tuam et statim surrexit ille Et sublato gra-
bato abiit inde coram omnibus ita ut mirarentur omnes et glorificarent deum
dicentes Quia nunquam sic vidimus Et egressus est rursus ad mare omnisque turba
veniebat ad eum et docebat eos Et cum preteriret vidit leui alphei sedentem
ad theloneum et ait illi Sequere me Et surgens secutus est eum Et factum
est cum accumberet in domo illius multi publicani et peccatores simul discumbebant
cum ihesu et discipulis eius Erant enim multi qui et sequebantur eum et scribe et phari-
sei videntes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus dicebant discipulis
eius Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister vester Hoc
audito ihesus ait illis Non necesse habent sani medico sed qui male habent
Non enim veni vocare iustos sed peccatores Et erant discipuli iohannis et pha-
risei ieiunantes et veniunt et dicunt illi Quare discipuli iohannis et phariseorum
ieiunant tui autem discipuli non ieiunant Et ait illis Nunquid possunt filii nuptiarum
quamdiu sponsus est cum illis ieiunare Quanto tempore habent secum sponsum non possunt
ieiunare Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabunt
in diebus illis Nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri alio-
quin aufert supplementum nouum a veteri et maior scissura fit Et nemo
mittit vinum nouum in vtres veteres alioquin disrumpit vinum vtres
et vinum effunditur et vtres peribunt Sed vinum nouum in vtres nouos
mitti debet Et factum est iterum cum dominus sabbatis ambularet per sata et
discipuli eius ceperunt progredi et vellere spicas Pharisei autem dicebant
ei Ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis quod non licet Et ait illis Nunquam
legistis quid fecerit dauid quando necessitatem habuit et esuriit ipse et qui cum eo erat
quomodo intrauit domum dei sub abiathar principe sacerdotum et panes propo-
manducauit quos non licebat edere nisi solis sacerdotibus et dedit eis qui
cum eo erant Et dicebat eis Sabbatum propter hominem factum est et non homo
propter sabbatum Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati c iii

Et introivit iterum in sinagogam Et erat ibi homo habens manum c. iii
aridam et observabant eum si sabbatis curaret ut accusarent eum Et
ait homini habenti manum aridam Surge in medium Et dicit eis Licet
sabbatis bene facere an male animam salvam facere an perdere At illi tacebant
Et circumspiciens eos ihesus cum ira contristatus super cecitate cordis eorum dicit
homini Extende manum tuam Et extendit et restituta est manus illius Exeuntes
autem statim pharisei cum herodianis consilium faciebant adversus eum quomodo eum
perderent Ihesus autem cum discipulis suis secessit ad mare et multa turba a
galilea et iudea secuta est eum ab ierosolimis et ab ydumea et trans iordanem
et qui circa tyrum et sydonem multitudo magna audientes que faciebat venerunt ad eum
Et dixit ihesus discipulis suis ut navicula sibi deservirent propter turbam ne comprimerent eum
Multos enim sanabat ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot
autem habebant plagas et spiritus immundi cum illum videbant procidebant ei et
Et clamabant dicentes Tu es filius dei Et vehementer comminabatur eis ne manifesta-
rent illum Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit Et venerunt ad
eum Et fecit ut essent xii cum illo et ut mitteret eos predicare Et dedit eis
potestatem curandi infirmitates et eiciendi demonia Et imposuit symoni nomen
petrus et iacobum zebedei et iohannem fratrem iacobi et imposuit eis nomina
boanerges quod est filii tonitrui et andream et philippum bartholomeum et
matheum thomam et iacobum alphei et thadeum et symonem chananeum et iudam
scarioth qui et tradidit illum et veniunt ad domum Et convenit iterum turba ita
ut non possent neque panem manducare Et cum audissent sui exierunt tenere eum
Dicebant enim quoniam in furorem versus est Et scribe qui ab ierosolimis descenderant
dicebant quoniam belzebub habet Et quia in principe demoniorum eicit demonia Et
convocatis eis in parabolis dicebat illis Quomodo potest sathanas sathanam eicere
Et si regnum in se dividatur non potest stare regnum illud Et si domus super semet-
ipsam dispertiatur non poterit domus illa stare Et si sathanas consurrexerit
in semetipsum dispertitus est et non poterit stare sed finem habet Nemo potest vasa fortis
ingressus in domum diripere nisi prius fortem alliget et tunc domum eius diripiet
Amen dico vobis quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemie
quibus blasphemaverint Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem
in eternum sed reus erit eterni delicti quoniam dicebant spiritum immundum habet Et ve-
niunt mater eius et fratres eius foris stantes et miserunt ad eum vocantes eum
Et sedebat circa eum turba et dicunt ei Ecce mater tua et fratres tui foris querunt
te Et respondens ait eis Que est mater mea et fratres mei Et circumspiciens eos qui
circa eum sedebant ait Ecce mater mea et fratres mei Qui enim fecerit vo-
luntatem dei hic frater meus et soror et mater est. c. iiii

Et iterum cepit ihesus docere ad mare Et congregata est ad eum turba multa
ita ut in navem ascendens sederet in mari et omnis turba circa mare
super terram erat Et docebat eos in parabolis multa Et dicebat illis in
doctrina sua Audite Ecce exiit seminans ad seminandum Et dum seminat aliud

cecidit circa viam et venerunt volucres celi et comederunt illud. Aliud vero
cecidit super petrosa ubi non habuit terram multam et statim exortum est quoniam
non habebat altitudinem terre. Et quando exortus est sol exestuavit et eo quod
non habebat radicem exaruit. Et aliud cecidit in spinas et ascenderunt spine
et suffocaverunt illud et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam et
dabat fructum ascendentem et crescentem et afferebat unum tricesimum et unum
sexagesimum et unum centesimum. Et dicebat Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset — et v^m c^m
singularis interrogaverunt eum hii qui cum eo erant parabolam exponere.
Et dicebat eis Vobis datum est nosse misterium regni dei. Illis autem qui
foris sunt in parabolis omnia fiunt ut videntes videant et non videant
et audientes audiant et non intelligant ne quando convertantur et dimittantur eis
peccata. Et ait illis Nescitis parabolam hanc Et quomodo omnes parabolas cogno-
scetis. Qui seminat verbum seminat. Hii autem sunt qui sunt circa viam ubi seminatur
verbum et cum audierint confestim venit sathanas et aufert verbum quod seminatum
est in cordibus eorum. Et hii sunt similiter qui super petrosa seminantur qui
cum audierint verbum statim cum gaudio accipiunt illud et non habent radicem in
se sed temporales sunt. Deinde orta tribulatione et persecutione propter verbum confestim
scandalizantur. Alii sunt qui in spinis seminantur. Hii sunt qui verbum audiunt
et erumpne seculi et decepcio diviciarum et circa reliqua concupiscentie introeuntes
suffocant verbum et sine fructu efficitur. Et hii sunt qui super terram bonam
seminati sunt qui audiunt verbum et suscipiunt et fructificant unum tricesimum
unum sexagesimum et unum centesimum. Et dicebat illis Numquid venit
lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto. Nonne ut super candelabrum
ponatur. Non enim aliquid absconditum quod non reveletur, nec factum est
occultum quod non palam ~~fiat~~ veniat. Et dicebat illis Videte quid au-
diatis. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis et adicietur vobis. Qui
enim habet dabitur illi et qui non habet etiam quod habet auferetur ab illo. Et dicebat
Sic est regnum dei quemadmodum si homo iaciat sementem super terram et dormiat
et exurgat nocte et die et semen germinet et increscat dum nescit ille.
Ultro enim terra fructificat primum herbam deinde spicam deinde plenum frumentum
in spica. Et cum ex se produxerit fructum statim mittit falcem quoniam adest messis.
Et dicebat Cui assimilabimus regnum dei aut cui parabole comparabimus
illud. Sicut granum synapis quod cum seminatum est in terra et cum natum fuerit
ascendit in arborem et fit maius omnibus oleribus et facit ramos magnos
ita ut possint sub umbra eius aves celi habitare. Et talibus multis pa-
bolis loquebatur eis verbum prout poterant audire. Sine parabolis autem non
loquebatur eis. Seorsum autem discipulis suis disserebat omnia. Et ait illis
in illa die cum sero esset factum Transeamus contra. Et dimittentes turbam
assumunt eum ita ut erat in navi et alie naves erant cum illo. Et facta
est procella magna venti et fluctus mittebat in navim ita ut impleretur navis.
Et erat ipse in puppi super cervical dormiens. Et excitant eum et dicunt ei

Magister non pertinet ad te quia perimus Et exurgens comminatus est vento et
dixit mari Tace obmutesce Et cessavit ventus et facta est tranquillitas
magna Et ait illis Quid timidi estis Necdum habetis fidem Et timore
timuerunt magno Et dicebant ad alterutrum Quis putas est iste quia
venti et mare obediunt ei ·C· V·

Et venerunt trans fretum maris in regionem Gerasenorum Et exeunti eo
de navi statim occurrit ei de monumentis homo in spiritu inmundo qui domi-
cilium habebat in monumentis et neque cathenis iam quisquam poterat
ligare eum quoniam saepe cathenis et compedibus vinctus dirupisset cathenas et
compedibus comminuisset Et nemo poterat eum domare et semper die ac nocte
in monumentis et in montibus erat clamans et concidens se lapidibus Videns
autem Ihesum a longe cucurrit et adoravit eum et clamans voce magna dixit Quid
mihi et tibi Ihesu fili dei altissimi Adiuro te per deum ne me torqueas Dice-
bat enim illi Exi spiritus inmunde ab homine Et interrogabat eum Quod tibi
nomen est Et dicebat Legio mihi nomen est quia multi sumus Et deprecabatur eum
multum ne se expelleret extra regionem Erat autem ibi circa montem grex porcorum
pascens in agris Et deprecabantur eum spiritus dicentes Mitte nos in porcos
ut in eos introeamus Et concessit eis statim Ihesus Et exeuntes spiritus inmundi
introierunt in porcos et magno impetu grex praecipitatus est in mare ad duo
milia Et suffocati sunt in mari Qui autem pascebant eos fugerunt et nunti-
averunt in civitatem et in agros Et egressi sunt videre quid esset factum Et ve-
niunt ad Ihesum et vident illum qui a daemonio vexabatur sedentem vestitum
et sanae mentis et timuerunt Et narraverunt illis qui viderant qualiter factum
esset ei qui daemonium habuerat et de porcis Et rogare coeperunt eum ut discederet
de finibus eorum Cumque ascenderet navem coepit illum deprecari qui a daemonio
vexatus fuerat ut esset cum illo Et Ihesus autem non admisit eum sed ait illi Vade
in domum tuam ad tuos et annuntia illis quanta dominus fecit et misertus sit tui
Et abiit et coepit praedicare in Decapoli quanta sibi fecisset Ihesus et omnes mira-
bantur Et cum ascendisset Ihesus in navem rursus trans fretum convenit turba
multa ad eum et erat circa mare Et venit quidam de archisinagogis Iairus
nomine et videns eum procidit ad pedes eius Et deprecabatur eum multum
dicens Quoniam filia mea in extremis est veni inpone manum tuam super eam
ut salva sit et vivat Et abiit cum illo Et sequebatur eum turba multa
et comprimebant eum Et mulier quae erat in profluvio sanguinis annis xii et
fuerat multa perpessa a compluribus medicis et erogaverat omnia bona sua
nec quicquam profecerat sed magis deterius habebat Cum autem audisset de Ihesu
venit in turba retro et tetigit vestimentum eius Dicebat enim Quia si
vel vestimentum eius tetigero salva ero Et confestim siccatus est fons sanguinis
eius et sensit corpore quia sanata esset a plaga Et statim Ihesus in semetipso
cognoscens virtutem quae exierat de illo conversus ad turbam ait Quis teti-
git vestimenta mea Et dicebant ad eum discipuli sui Vides turbam comprimentem te

et dicis quis me tetigit Et circumspiciebat videre eam que hoc fecerat
Mulier vero timens ac tremens sciens quod factum esset in se venit et procidit
ante eum et dixit ei omnem veritatem Ihesus autem dixit ei Filia fides tua
te saluam fecit vade in pace et esto sana a plaga tua Adhuc eo lo-
quente veniunt nuncii ad archisynagogum dicentes Quia filia tua mor-
tua est quid ultra vexas magistrum Ihesus autem audito verbo quod dicebatur
ait archisynagogo Noli timere tantummodo crede Et non admisit quemquam
se sequi nisi petrum et iacobum et iohannem fratrem iacobi et veniunt in domum
archisynagogi et vidit tumultum flentes et eiulantes multum Et ingressus
ait illis Quid turbamini et ploratis Puella non est mortua sed dormit
Et irridebant eum Ipse vero eiectis omnibus assumit patrem et matrem puelle
et qui secum erant Et ingreditur ubi puella erat iacens Et manum puelle
tenebat ait illi Tabita cumi quod est interpretatum puella tibi dico surge Et con- cumi
festim surrexit puella et ambulabat Erat autem annorum xii Et obstupue-
runt stupore magno Et precepit illis vehementer ut nemo id sciret Et iussit illi
dari manducare Et egressus inde abiit in patriam suam et sequebantur eum
Et facto sabbato cepit ihesus in synagoga c. vi discipuli sui
docere et multi audientes admirabantur in doctrina eius dicentes
Unde huic hec omnia Et que est sapientia que data est illi et virtutes
tales que per manus eius efficiuntur Nonne hic est faber filius marie frater
iacobi et ioseph et iude et symonis Nonne et sorores eius hic nobiscum
sunt Et scandalizabantur in illo Et dicebat eis ihesus Quia non est propheta sine
honore nisi in patria sua et in cognatione sua et in domo sua et non poterat ibi
virtutem ullam facere nisi paucos infirmos impositis manibus curavit Et mi-
rabatur propter incredulitatem illorum et circuibat castella in circuitu docens Et con-
vocavit xii et cepit eos mittere binos et dabat eis potestatem spirituum immundorum
Et precepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tantum non peram non pane-
nem in zona es sed calceatos in sandaliis et ne induerent duabus tunicis
et dicebat eis Quocumque introieritis domum illic manete donec exe-
atis inde Et quicumque non receperint vos nec audierint vos exeuntes
inde excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis Et exeuntes pre-
dicabant ut penitentiam agerent et demonia multa eiciebant et ungebant oleo
multos egros et sanabant Et audivit herodes rex et manifestum factum est
nomen eius Et dicebat quia iohannes baptista resurrexit a mortuis et
propterea virtutes operantur in illo Alii autem dicebant quia helias est Alii vero
dicebant quia propheta est ut unus ex prophetis Quo audito herodes ait
Quem ego decollavi iohannem hic a mortuis resurrexit Ipse enim hero-
des misit ac tenuit iohannem et vinxit eum in carcerem propter herodiadem
uxorem philippi fratris sui quia duxerat eam Dicebat enim iohannes herodi Non
licet tibi uxorem fratris tui habere Herodias autem insidiabatur illi et volebat eum
occidere nec poterat Herodes autem metuebat iohannem sciens eum virum iustum et sanctum

et custodiebat eum Et audito eo multa faciebat et libenter eum audiebat
Et cum dies oportunus accidisset herodes in natali suo cenam fecit principibus
et tribunis et primis galilee Cumque introisset filia ipsius herodiadis
et saltasset et placuisset herodi simulque recumbentibus rex ait puelle Pete
a me quod vis et dabo tibi Et iuravit ei quia quicquid petieris dabo tibi
licet dimidium regni mei Que cum exisset dixit matri sue Quid petam At illa
dixit Caput iohannis baptiste Cumque introisset statim cum festinatione ad regem
petivit dicens Volo ut protinus des michi in disco caput iohannis baptiste Et
contristatus est rex propter iusiurandum et propter simul recumbentes noluit eam contristari Sed
misso spiculatore precepit afferri caput iohannis baptiste in disco Et decollavit
eum in carcere et attulit caput eius in disco et dedit illud puelle et puella
matri sue Quo audito discipuli eius venerunt et tulerunt corpus eius et posue-
runt illud in monumento Et convenientes apostoli ad ihesum renunciaverunt illi omnia
que egerant et docuerant Et ait illis Venite seorsum in desertum locum et requi-
escite pusillum Erant enim qui veniebant et redibant multi et nec spacium mandu-
candi habebant Et ascendentes in navim abierunt in desertum locum seorsum et viderunt
eos abeuntes et cognoverunt multi et pedestres de omnibus civitatibus et cucurrerunt
illuc et prevenerunt eos Et exiens vidit turbam multam ihesus et misertus est super
eos quia erant sicut oves non habentes pastorem Et cepit illos docere multa Et
cum iam hora multa fieret accesserunt discipuli eius dicentes Desertus est locus hic
et iam hora preteriit Dimitte illos ut euntes in proximas villas et vicos
emant sibi cibos quos manducent Et respondens ait illis Date illis mandu-
care Et dixerunt ei Euntes emamus denariis cc panes et dabimus illis
manducare Et dicit eis Quot panes habetis Ite et videte Et cum cogno-
vissent dicunt quinque et duos pisces Et precepit illis ut accumbere facerent omnes
secundum contubernia super viride fenum et discubuerunt in partes per centenos et quinqua-
genos Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus intuens in celum benedix-
it et fregit et dedit discipulis suis ut ponerent ante eos et duos pisces divisit
omnibus Et manducaverunt omnes et saturati sunt et sustulerunt reliquias fragmentorum
xii cophinos plenos et de piscibus Erant autem qui manducaverunt quinque
milia virorum Et statim coegit discipulos suos ascendere navim ut precederent
eum trans fretum ad bethsaidam dum ipse dimitteret populum Et cum dimisisset
eos abiit in montem orare Et cum sero esset erat navis in medio mari et
ipse solus in terra Et vidit eos laborantes in remigando Erat enim ventus
contrarius illis Et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans super
mare et volebat preterire eos Et illi viderunt eum ambulantem super mare pu-
taverunt fantasma esse et exclamaverunt Omnes enim eum viderunt et conturbati
sunt Et statim locutus est cum eis et dixit illis Confidite ego sum nolite
timere Et ascendit ad illos in navim et cessavit ventus et plus magis intra
se stupebant Non enim intellexerunt de panibus Erat enim cor illorum obcecatum
Et cum transfretassent pervenerunt in terram genesareth et applicuerunt Cumque egressi

esset de navi continuo cognoverit eum Et percurrentes universam regionem
illam ceperunt in grabatis eos qui se male habebant circumferre ubi eum au-
diebant esse Et quocumque introibat in vicos vel villas aut civitates
in plateis ponebant infirmos et deprecabantur eum ut vel fimbriam vestimenti
eius tangerent et quotquot tangebant eum salvi fiebant ¶ vii

ET conveniunt ad eum pharisei et quidam de scribis venientes ab iherusalem
Et cum vidissent quosdam ex discipulis eius communibus manibus id est non
lotis manducare panes vituperaverunt Pharisei autem et omnes iudei nisi
crebro lavent manus non manducant panem tenentes tradicionem seniorum et a foro
nisi baptisentur non comedunt Et alia multa sunt que tradita sunt illis servare
baptismata calicum et urceorum et eramentorum et lectorum Et interrogabant eum
pharisei et scribe dicentes Quare discipuli tui non ambulant iuxta tradicionem se-
niorum sed communibus manibus manducant panem Et ille respondens dixit eis Bene
prophetavit ysaias de vobis ypocritis sicut scriptum est Populus hic labiis me
honorat cor autem eorum longe est a me In vanum autem me colunt docentes doc-
trinas et precepta hominum Relinquentes enim mandatum dei tenetis tradicionem hominum
baptismata urceorum et calicum et alia similia hiis facitis multa Et dicebat
illis Bene irritum facitis mandatum dei ut tradicionem vestram servetis Moyses enim
dixit Honora patrem tuum et matrem tuam et qui maledixerit patri aut matri morte
moriatur Vos autem dicitis Si dixerit homo patri aut matri corban quod est donum
quodcumque ex me tibi profuerit et ultra non dimittitis eum quicquam facere patri suo aut
matri rescindentes verbum dei per tradicionem vestram quam tradidistis et similia huiusmodi
facitis Et advocans iterum turbam dicebat illis Audite me omnes et intel-
ligite Nichil est extra hominem introiens in eum quod possit eum coinquinare sed que
de homine procedunt illa sunt que coinquinant hominem Si quis habet aures
audiendi audiat Et cum introisset in domum a turba interrogabant eum discipuli eius
parabolam Et ait illis Sic et vos imprudentes estis Non intelligitis quia
omne extrinsecus introiens in hominem non potest eum coinquinare quia non introit
in cor eius sed in ventrem et in secessum exit purgans omnes escas Dicebat
enim quoniam que de homine exeunt illa coinquinant hominem Ab intus enim de
corde hominum cogitaciones male procedunt adulteria fornicaciones homicidia
nequicie dolus inpudicicia furta avaricia oculus malus blasphemia
superbia stulticia Omnia hec mala ab intus procedunt et coinquinant hominem
Et inde surgens abiit in fines tyri et sydonis et ingressus domum neminem
voluit scire et non potuit latere Mulier enim statim ut audivit de eo cuius
habebat filia spiritum inmundum intravit et procidit ad pedes eius Erat enim mulier
gentilis sirophenissa genere et rogabat eum ut demonium eiceret de filia
eius Qui dixit illi Sine prius saturari filios Non est bonum sumere panem
filiorum et mittere canibus At illa respondit et dicit ei Utique domine Nam et catelli
sub mensa comedunt de micis puerorum Et ait illi propter hunc sermonem Vade
exiit demonium de filia tua Et cum abisset in domum suam invenit puellam

iacentem super lectum et demonium exisse Et iterum exiens de finibus tyri
venit per sydonem ad mare galilee inter medios fines decapo-
leos Et adducunt ei surdum et mutum et deprecabantur eum ut imponat illi
manum Et apprehendens eum de turba seorsum misit digitos suos in
auriculas eius Et expuens tetigit linguam eius Et suspiciens in celum
ingemuit et ait illi Effeta quod est adaperire Et statim aperte sunt aures eius
et solutum est vinculum lingue eius et loquebatur recte Et precepit illis ne cui
dicerent Quanto autem eis precipiebat tanto magis plus predicabant Et eo am-
plius admirabantur dicentes Bene omnia fecit surdos audire fecit et mutos loqui

VIII

In diebus illis iterum cum turba multa esset
cum ihesu nec haberent quod manducarent Convocatis discipulis ait illis
Misereor super turbam quia ecce iam triduo sustinent me nec habent quod
manducent Et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in via
Quidam enim ex eis de longe venerunt Et responderunt ei discipuli sui Unde istos
poterit quis saturare panibus in solitudine Et interrogavit eos Quot panes
habetis qui dixerunt Septem Et precepit turbe discumbere super terram Et acci-
piens vii panes gratias agens fregit et dedit discipulis suis ut appone-
rent et apposuerunt turbe Et habebant pisciculos paucos et ipsos benedixit
et iussit apponi Et manducaverunt et saturati sunt Et sustulerunt quod superaverat
de fragmentis vii sportas Erant autem qui manducaverant quasi iiii milia
et dimisit eos Et statim ascendens in navim cum discipulis suis venit in partes
dalmanutha Et exierunt pharisei et ceperunt conquirere cum eo querentes
signum de celo temptantes eum Et ingemiscens spiritu ait Quid generacio ista
signum querit Amen dico vobis si dabitur generacioni isti signum Et dimittens
eos ascendens iterum navim abiit trans fretum Et obliti sunt panes sumere
et nisi unum panem non habebant secum in navi Et precipiebat eis dicens
videte et cavete a fermento phariseorum et fermento herodis Et cogitabant ad
alterutrum dicentes quia panes non habemus Quo cognito ihesus ait illis Quid
cogitatis quia panes non habetis Nondum cognoscitis nec intelligitis Adhuc cecatum
habetis cor vestrum oculos habentes non videtis et aures habentes non
auditis nec recordamini quando quinque panes fregi in v milia et quot cophi-
nos fragmentorum plenos sustulistis Dicunt ei xii Quando et vii panes in
iiii milia quot sportas fragmentorum tulistis et dicunt ei vii Et dicebat
eis Quomodo nondum intelligitis Et veniunt bethsaidam et adducunt ei cecum
et rogabant eum ut illum tangeret Et apprehensa manu ceci eduxit eum extra
vicum et expuens in oculos eius impositis manibus suis interrogavit eum
si aliquid videret Et aspiciens ait Video homines velut arbores ambulantes
Deinde iterum imposuit manus super oculos eius et cepit videre Et restitutus est ita
ut videret clare omnia Et misit illum in domum suam dicens Vade in domum
tuam et si in vicum introieris nemini dixeris Et egressus est ihesus et discipuli eius
in castella cesaree philippi Et in via interrogabat discipulos suos dicens eis

Que me dicunt esse homines. Qui responderunt illi dicentes. Alii Iohannem
baptistam. alii Heliam. alii vero quasi unum ex prophetis. Tunc dicit illis. vos
autem quem me esse dicitis. Respondens Petrus ait illi. Tu es Christus. Et com-
minatus est eis ne cui dicerent de illo. Et cepit docere eos. quoniam oportet
filium hominis multa pati et reprobari a senioribus et summis sacerdotibus
et scribis et occidi et post dies tres resurgere. Et palam loquebatur. Et ap-
prehendens eum Petrus cepit eum increpare. Qui conversus et videns discipulos
suos comminatus est Petro dicens. Vade retro me satanas. quoniam non sapis
ea que sunt dei sed que hominum sunt. Et convocata turba cum discipulis suis dixit
eis. Siquis vult post me venire deneget semetipsum et tollat crucem
suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam.
Qui autem perdiderit animam suam propter me et propter evangelium salvam faciet
eam. Quid enim proderit homini si lucretur totum mundum et detrimentum anime
sue patiatur. Aut quam homo dabit commutacionem pro anima sua. Qui enim me
confessus fuerit et verba mea in generacione ista adultera et peccatrice et filius
hominis confitebitur eum in gloria patris sui cum angelis sanctis. Et dicebat illis.
Amen dico vobis. quia sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mor-
tem donec videant regnum dei veniens in virtute. C. IX.

Et post dies vi assumpsit ihesus Petrum et Iacobum et Iohannem et ducit
illos in montem excelsum solos et transfiguratus est coram ipsis. Et ve-
stimenta eius facta sunt splendida et candida nimis sicut nix
qualia fullo super terram non potest facere. Et apparuit illis Helias cum Moyse. et
erant loquentes cum ihesu. Et respondens Petrus ait ihesu. Rabi bonum est nos
hic esse. Et faciamus tria tabernacula. tibi unum. Moysi unum. et Helie unum.
Non enim sciebat quid diceret. erant enim timore perterriti. Et facta est nubes
obumbrans eos. Et venit vox de nube dicens. Hic est filius meus caris-
simus. audite illum. Et statim circumspicientes neminem amplius viderunt nisi ihesum
tantum secum. Et descendentibus illis de monte precepit eis ne cuiquam que vidissent
narrarent. nisi cum filius hominis a mortuis resurgeret. Et verbum conti-
nuerunt apud se conquirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. Et in-
terrogabant eum dicentes. Quid ergo dicunt Pharisei et scribe. quia Heliam oportet
venire primum. Qui respondens ait illis. Helias cum venerit primo restituet
omnia. Et quomodo scriptum est in filium hominis ut multa patiatur et contempnatur.
Sed dico vobis quia Helias venit. et fecerunt illi quecumque voluerunt. sicut
scriptum est de eo. Et veniens ad discipulos suos vidit turbam magnam circa
eos. et scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus videns ihesum
stupefactus est et expaverunt. Et accurrentes salutabant eum. et interrogavit
eos. Quid inter vos conquiritis. Et respondens unus de turba dixit. Magister attu-
li filium meum ad te habentem spiritum mutum. qui ubicumque eum apprehenderit
allidit illum. et spumat et stridet dentibus et arescit. et dixi discipulis
tuis ut eicerent illum et non potuerunt. Qui respondens eis dixit. Generacio

praua et incredula quamdiu apud vos ero quamdiu vos paciar Afferte
illum ad me Et attulerunt eum Et cum vidisset illum statim spiritus conturbavit
eum et elisus in terram volutabatur spumans Et interrogavit patrem eius
quantum temporis habet ex quo ei hoc accidit At ille ait Ab infancia Et
frequenter eum et in ignem et in aquam misit ut eum perderet Sed siquid potes
adiuua nos misertus nostri Ihesus autem ait illi Si potes credere omnia
possibilia sunt credenti Et continuo exclamans pater pueri cum lacrimis aiebat
Credo domine adiuua incredulitatem meam Et cum vidisset ihesus concurrentem
turbam comminatus est spiritui inmundo dicens illi Surde et mute spiritus ego
precipio tibi exi ab eo et amplius ne introeas in eum Et exclamans et
multum discerpens eum exiit ab eo et factus est sicut mortuus ita ut multi
dicerent quia mortuus est Ihesus autem tenens manum eius eleuavit eum et
surrexit Et cum introisset domum discipuli eius secreto interrogabant Quare
nos non potuimus eicere eum Et dixit eis Hoc genus in nullo potest
exire nisi in oracione et ieiunio Et inde profecti pretergrediebantur galileam
et nolebat quemquam scire Docebat autem discipulos suos et dicebat Quoniam
filius hominis tradetur in manus hominum et occident eum et occisus tercia die resurget
At illi ignorabant verbum et timebant eum interrogare Et venerunt caphar-
naum Qui cum domi essent interrogabat eos Quid in via tractabatis At
illi tacebant Siquidem in via inter se disputauerant quis eorum esset maior Et
residens vocauit xii et ait illis Siquis vult primus esse erit omnium nouissimus
et minister Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum Quem cum complexus
esset ait illis Quisquis unum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo
me recipit Et quicumque me susceperit non me suscipit sed eum qui me misit
Respondit illi iohannes et ait Magister vidimus quendam in nomine tuo eicientem
demonia qui non sequitur nos et prohibuimus eum Ihesus autem ait Nolite prohi-
bere eum Nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo et possit cito male
loqui de me Qui enim non est aduersum vos pro vobis est Quisquis enim potum
dederit vobis calicem aque frigide in nomine meo quia christi estis Amen dico vobis
non perdet mercedem suam Et siquis scandalizauerit unum de pusillis istis
credentibus in me bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo
eius et in mare mitteretur Et si scandalizauerit te manus tua abscide illam
Bonum est tibi debilem introire in vitam quam duas manus habentem mitti in ge-
hennam ignis inextinguibilis vbi vermis eorum non moritur et ignis non
extinguitur Et si pes tuus scandalizat te amputa illum Bonum est tibi
claudum introire in vitam eternam quam duos pedes habentem mitti in gehennam
ignis inextinguibilis vbi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur
Et si oculus tuus scandalizat te eice eum Bonum est tibi luscum introire in regnum
quam oculos duos habentem mitti in gehennam ignis vbi vermis eorum non
moritur et ignis non extinguitur Omnis enim igne salietur et omnis sale
salietur victima Bonum est sal Quod si sal insulsum fuerit in quo illud condietis

Habete in vobis sal et pacem habete inter vos c. x.
Et inde exurgens venit in fines iudee ultra iordanem Et ve-
niunt iterum turbe ad eum Et sicut consueverat iterum docebat eos Et
accedentes pharisei interrogabant eum Si licet viro uxorem dimit-
tere temptantes eum At ille respondens ait Quid vobis precepit moyses Qui
dixerunt Moyses permisit libellum repudii scribere et dimittere Quibus respondens
ihesus ait Ad duriciam cordis vestri scripsit vobis preceptum illud Ab inicio autem
creature masculum et feminam fecit eos Et dixit Propter hoc relinquet homo
patrem et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una Itaque iam
non sunt duo sed una caro Quod ergo deus coniunxit homo non separet Et in domo
iterum discipuli interrogaverunt eum Et ait illis Quicumque dimiserit uxorem
suam et aliam duxerit adulterium committit super eam Et si uxor dimiserit virum
suum et alii nupserit mechatur Et offerebant illi parvulos ut tangeret eos
Discipuli autem comminabantur offerentibus Quos cum vidisset indigne tulit Et
ait illis Sinite parvulos venire ad me et ne prohibueritis eos talium est enim
regnum dei Amen dico vobis quisquis non receperit regnum dei velut parvulus non
intrabit in illud Et complexans eos et imponens manus super illos benedicebat eos
Et cum egressus esset in via procurrens quidam genu flexo ante eum rogabat dicens
Magister bone quid faciam ut vitam eternam percipiam Ihesus autem dixit ei Quid
me dicis bonum Nemo bonus nisi solus deus Precepta nosti Ne adulteres ne
occidas ne fureris ne falsum testimonium dicas ne fraudem feceris Honora
patrem et matrem At ille respondens ait illi Magister omnia hec conservavi a iuven-
tute mea Ihesus autem intuitus eum dilexit eum et dixit Unum tibi deest
Vade vende que habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et veni
sequere me Qui contristatus in verbo abiit merens Erat enim habens multas pos-
sessiones Et circumspiciens ihesus ait discipulis suis Quam difficile qui pecunias
habent in regnum dei introibunt Discipuli autem obstupescebant in verbis eius
At ihesus rursus respondens ait illis Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis
in regnum dei introire Facilius est camelum per foramen acus transire quam divi-
tem intrare in regnum dei Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos
Et quis potest salvus fieri Et intuens illos ihesus ait Apud homines
impossibile est sed apud deum non Et petrus cepit ei dicere Ecce nos dimisimus
omnia et secuti sumus te Respondens ihesus ait Amen dico vobis nemo est
qui reliquerit domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut filios aut
agros propter me et propter evangelium qui non accipiat centies tantum nunc in tempore
hoc domos et fratres et sorores matrem et filios et agros cum persecutionibus
et in seculo futuro vitam eternam Multi autem erunt primi novissimi et novissimi
primi Erant autem in via ascendentes ierusalem et precedebat illos ihesus et
stupebant et sequentes timebant Et assumens iterum xii cepit ihesus dicere
que essent ei ventura Quia ecce ascendimus ierusalem et filius hominis tradetur
principibus sacerdotum et scribis et senioribus et condempnabunt eum morte Et

tradent eū gentibꝫ ⁊ illudet eū et ꝯspuet eū ⁊ flagellabūt
eū ⁊ interficiet eū · ⁊ tercia die resurget · Et accedunt ad eū iacobus
⁊ iohēs filij zebedei dicentes Magister volumus ut quodcūqꝫ pecierimꝰ
faciās nobis · At ille dixit eis Quid vultis ut faciā vobis Et dixe-
runt Da nobis ut unus ad dextram tuā ⁊ alius ad sinistrā tuā sedeamꝰ
in gloria tua · Ihūs autē ait eis Nescitis quid petatis · Potestis bibē
calicē quē ego bibiturus sū · aut baptismo quo ego baptisor bapti-
sari · At illi dixerūt ei Possumus · Ihūs autē ait illis Calicē quidē quē
ego bibo bibetis · ⁊ baptismo quo ego baptisor baptisabimini Sedere
autē ad dextrā meā vel ad sinistrā nō est meū dare vobis sꝫ quibꝰ
paratū est · Et audientes · x · indignati sūt de iacobo ⁊ iohē · Ihūs autē
vocans eos ait illis · Scitis quia hij qui videntur ducatū gentibꝫ ducatū
eis ⁊ principes eorū potestatē habent ipsorū · Nō ita ē autē in vobis ·
Sꝫ quicūqꝫ voluerit fieri maior erit vester minister · ⁊ quicūqꝫ voluerit in vobis
primus esse · erit omnium servus · Nā ⁊ filius hominis nō venit ut ministra-
retur ei sꝫ ut ministraret · ⁊ daret aīam suā in redemptionē pro multis Et
veniunt · Et proficiscente eo de iericho ⁊ discipulis eius ⁊ plurima multitudine
filius thimei barthimeus · cecus sedebat iuxta via mendicans Qui
cū audisset quia ihūs nazarenus ē · cepit clamare ⁊ dicere fili dauid ihū
miserere mei · Et comminabantur ei multi ut taceret · At ille multo magis
clamabat · Fili dauid miserere mei · Et stans ihūs precepit illum
vocari · Et vocant cecū dicentes ei Animequior esto Surge vocat
te · Qui proiecto vestimento suo exiliens venit ad eū Et rñdens ihūs
dixit illi Quid tibi vis faciā · Cecus autē dixit ei Raboni ut videā ·
Ihūs autē ait illi Vade fides tua te salvū fecit Et ꝯfestim vidit
Et cū appropinquassent ierlm̄ ⁊ · c · xi · Et sequebatur eū in via
bethanie ad montē oliveti · mittit duos de discipulis suis
Et ait illis Ite in castellū quod ē contra vos · ⁊ statim introeuntes illuc
invenietis pullū alligatū sup quē nemo adhuc hominū sedit Sol-
vite illū ⁊ adducite · Et siquis vobis dixerit quid facitis · dicite quia
dño necessarius est · ⁊ continuo illū dimittet huc Et abeuntes invenerūt
pullū ligatū ante ianuā foris in bivio ⁊ solvunt eū Et quidā de
illic stantibꝫ dicebant illis Quid facitis solventes pullū Qui dixe-
runt eis sicut preceperat illis ihūs · ⁊ dimiserūt eis Et duxerūt pullū
ad ihm̄ · ⁊ imponunt illi vestimenta sua ⁊ sedit sup eū Multi autē vestimenta
sua straverūt in via alij autē frondes cedebant de arboribꝫ ⁊ sternebant
in via · ⁊ qui preibant et qui sequebantur clamabant dicentes Osanna
Benedictus qui venit in nomine dñi Benedictū quod venit regnū patris
nostri dauid Osanna in excelsis Et introivit ierlm̄ in templū Et circū-
spectis omnibꝫ cū iā hora esset vespera exiuit in bethaniā cū · xij · Et
alia die cū exiret a bethania esuriit Cūqꝫ vidisset ficū a longe

habete folia venit si quid forte inveniret in ea Et cu venisset
ad eam nichil invenit pt folia No enim erat tps ficorum Et respondens
dixit ei Iam non amplius in eternum qsqz ex te fructu manducet Et
audiebant discipli eius et veniunt ierlm Et cu introisset in templu ce-
pit eicere vendentes et ementes de templo et mensas nummulariorum et
cathedras vendentium columbas evertit Et no sinebat ut qsqz vas
transferret p templu Et docebat eos dicens None scriptu e Qa
domus mea domus oronis vocabitur cunctis gentibus vos aut fecistis eam
speluncam latronum Quo audito principes sacerdotum et scribe querebant
quo eum perderent Timebant enim eum qm universa turba admirabatur sup
doctrina eius Et cu vespa eet facta egrediebatur de civitate Et cu mane
transiret viderunt ficum aridam factam a radicibus Et recordatus petrus dixit
ei Rabi ecce ficus cui maledixisti aruit Et respondens ihus ait illis
Habete fidem dei Amen dico vobis Qa quicumqz dixerit huic monti tollere et
mittere in mare et no hesitaverit in corde suo sz crediderit qr qdcumqz dixerit
fiat fiet ei Propterea dico vobis omnia quecumqz orantes petitis credite qr
accipietis et evenient vobis Et cu stabitis ad orandum dimittite si quid
habetis adversus aliquem Ut et pr vr qui i celis e dimittat vobis pcta
vra Qz si vos no dimiseritis nec pr vr qui in celis est dimittet
vobis pcta vra Et veniunt rursum ierlmam Et cu ambularet in templo
accedunt ad eu summi sacerdotes et scribe et seniores Et dicunt illi In
qua ptate hec facis et quis dedit tibi hanc ptatem ut ista facias
Ihus autem respondens ait illis Interrogabo ego vos et unum vbu et
respondete mihi et dicam vobis in qua ptate hec faciam Baptisma iohannis
de celo erat an ex hominibus Respondete mihi At illi cogitabant secum di-
centes Si dixerimus de celo dicet nobis Qre ergo no credidistis ei Si
dixerimus ex hominibus timemus ppłm Omnes enim habebant iohem qr vere
prophetam esset Et respondentes dicebant ihu Nescimus Et respondens ihs ait
illis Neqz ego dico vobis in qua ptate hec faciam C xii

Et cepit illis in parabolis loqui Vineam pastinavit homo et circu-
dedit sepe et fodit lacum et edificavit turrim et locavit eam agricolis
et peregre profectus est Et misit ad agricolas in tempore servum ut ab
agricolis acciperet de fructu vinee Qui apprehensu eu ceciderunt et
dimiserunt vacuum Et iterum misit ad illos alium servum et illum in capite
vulneraverunt et contumeliis affecerunt Et rursum alium misit et illu occide-
runt Et plures alios quosdam cedentes alios vero occidentes Adhuc
ergo unum habens filium carissimum et illum misit ad eos novissimum dicens
Qa forte verebuntur filium meum Coloni aut dixerunt ad invicem Hic est
heres venite occidamus eum et nra erit hereditas Et apprehendentes eu
occiderunt et eiecerunt eu ex vinea Qd ergo faciet dns vinee Veniet
et perdet colonos et dabit vineam aliis Nec scripturam legistis hanc

Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli. A domino
factum est istud et est mirabile in oculis nostris. Et querebant eum tenere
et timuerunt turbam. Cognoverunt enim quod ad eos parabolam hanc dixit. et
relicto eo abierunt. Et mittunt ad eum quosdam ex phariseis et herodianis
ut eum caperent in verbo. Qui venientes dicunt ei. Magister scimus quia verax
es et non curas quemquam. Nec enim vides in faciem hominum sed viam dei in veritate
doces. Licet dari tributum cesari an non dabimus. Qui sciens versutias
eorum ait illis. Quid me temptatis. afferte mihi denarium ut videam. At illi
attulerunt ei. Et ait illis. Cuius est ymago hec et inscriptio. Dicunt illi. Cesaris.
Respondens et ihesus dixit illis. Reddite igitur que sunt cesaris cesari. et que
sunt dei deo. Et mirabantur omnes super eo. Et venerunt ad eum saducei qui
dicunt resurrectionem non esse. et interrogabant eum dicentes. Magister moyses nobis
scripsit ut si cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem et filios non reli-
querit accipiat frater eius uxorem ipsius et resuscitet semen fratri suo. Septem
ergo fratres erant et primus accepit uxorem et mortuus est non relicto semine.
Et secundus accepit eam et mortuus est nec reliquit semen. Et tercius similiter. Et acce-
perunt eam similiter septem. et non reliquerunt semen. Novissima omnium mortua est
et mulier. In resurrectione ergo cum resurrexerint cuius de hiis erit uxor. Septem
enim habuerunt eam uxorem. Et respondens ihesus ait illis. Nonne ideo erratis non
scientes scripturas neque virtutem dei. Cum enim a mortuis surrexerint neque
nubent neque nubentur. sed sunt sicut angeli in celis. De mortuis autem quod re-
surgant non legistis in libro moysi super rubum quomodo dixerit illi deus inquiens
Ego sum deus abraham et deus ysaac. et deus iacob. Non est deus mortuorum
sed vivorum. Vos ergo multum erratis. Et accessit unus de scribis qui audierat
illos conquirentes et videns quoniam bene illis responderit interrogavit ihesum quod primum
esset mandatum. Respondit quia omnium primum mandatum est. Audi israel dominus deus tuus
deus unus est. Et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua
et ex tota mente tua et ex tota virtute tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem
simile est huic. Diliges proximum tuum tamquam teipsum. Maius horum aliud
mandatum non est. Et ait illi scriba. Bene magister in veritate dixisti. quia
unus est deus et non est alius preter eum. Ut diligatur ex toto corde et ex tota
mente et ex toto intellectu et ex tota anima. et ex tota fortitudine. Et diligere proximum
tamquam seipsum maius est omnibus holocaustomatibus et sacrificiis. Ihesus autem
videns quod sapienter respondisset dixit illi. Non es longe a regno dei. Et nemo
iam eum audebat interrogare. Et respondens ihesus dicebat docens in templo
dt Quomodo scribe dicunt christum esse filium david. Ipse enim david dicit in spiritu sancto. Dixit
dominus domino meo. sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo david
dicit eum dominum. et unde est filius eius. Et multa turba eum libenter audiebat
et dicebat eis in doctrina sua. Cavete a scribis qui volunt in stolis am-
bulare. et salutari in foro. et in primis cathedris sedere in synagogis et
primos discubitus in cenis. Qui devorant domos viduarum sub obtentu

prolixe orantes hij accipient prolixius iudicium Et sedens ihesus contra
gazophilacium aspiciebat quomodo turba iactaret es in gazophilaci-
um Et multi diuites iactabant multa Cum venisset autem una vidua
paupercula misit duo minuta quod est quadrans Et conuocans discipulos
suos ait illis Amen dico vobis quoniam vidua hec pauper plus omnibus
misit qui miserunt in gazophilacium Omnes enim ex eo quod abundabat illis
miserunt hec vero de penuria sua omnia que habuit misit totum victum
Et cum egrederetur de templo ait ei unus ex c. xiii [illegible]
discipulis suis Magister aspice quales lapides et quales structure
Et respondens ihesus ait illi Vides has omnes edificationes magnas
Non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur Et cum sederet in monte oli-
ueti contra templum interrogabant eum separatim petrus et iacobus et iohannes
et andreas Dic nobis quando ista fient et quod signum erit quando hec omnia
incipient consummari Et respondens ihesus cepit dicere illis Videte ne quis
vos seducat Multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum
et multos seducent Cum autem audieritis bella et opiniones bellorum ne
timueritis Oportet enim fieri sed nondum statim finis Exurget enim gens contra gentem
et regnum super regnum et erunt terremotus per loca et fames Initium dolorum
hec Tradent enim vos in conciliis et in synagogis vapulabitis Et ante
reges et presides stabitis propter me in testimonium illis Et in omnes gentes
oportet primum predicari evangelium Et cum duxerint vos tradentes nolite
premeditari quid autem quid loquamini sed quod datum fuerit vobis in illa hora
id loquimini Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus sanctus Tradet enim fra-
ter fratrem in mortem et pater filium et consurgent filii in parentes et morte af-
ficient eos Et eritis odio omnibus propter nomen meum Qui autem sustinuerit
in finem hic salvus erit Cum autem videritis abhominationem desolationis stantem
ubi non debet qui legit intelligat Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes
et qui super tectum ne descendat in domum nec introeat ut tollat quid de do-
mo sua Et qui in agro erit non revertatur retro tollere vestimentum suum Ve autem
pregnantibus et nutrientibus in illis diebus Orate vero ut hyeme non
fiant Erunt enim dies illi tribulationes ~~tales~~ quales non fuerunt ab initio
creature quam condidit deus usque nunc neque fient Et nisi breviasset dominus dies non
fuisset salva omnis caro Sed propter electos quos elegit breviavit dies
Et tunc si quis vobis dixerit ecce hic est christus ecce illic ne credideritis Exur-
gent enim pseudo christi et pseudo prophete et dabunt signa et portenta ad se-
ducendos si fieri potest etiam electos Vos ergo videte ecce predixi vobis
omnia Sed in illis diebus post tribulationem illam sol contenebrabitur et luna
non dabit splendorem suum et stelle erunt decidentes et virtutes que sunt in
celis movebuntur Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus
cum virtute multa et gloria Et tunc mittet angelos suos et congregabit
electos suos a iiii ventis a summo terre usque ad summum celi A ficu autem

discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit et nata fuerint folia
cognoscitis quia in proximo est estas. Sic et vos cum videritis hec
fieri scitote quod in proximo sit in hostiis. Amen dico vobis quoniam non
transibit generatio hec donec omnia ista fiant. Celum et terra transibunt
verba autem mea non transibunt. De die autem illo et hora nemo scit neque
angeli in celo neque filius nisi pater. Videte. vigilate et orate. Ne-
scitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam
et dedit servis suis potestatem cuiusque operis et ianitori precepit ut vigilet.
Vigilate ergo nescitis enim quando dominus domus veniat. sero an media
nocte an galli cantu an mane. Ne cum venerit repente inveniat
vos dormientes. Quod autem vobis omnibus dico vigilate. c xiiij
Erat autem pascha et azima post biduum. Et querebant summi
sacerdotes et scribe quomodo eum dolo tenerent et occiderent. Dicebant
enim Non in die festo Ne forte tumultus fieret in populo. Et cum
esset bethanie in domo symonis leprosi et recumberet. venit mulier
habens alabastrum unguenti nardi spicati preciosi. Et fracto alaba-
stro effudit super caput eius. Erant autem quidam indigne ferentes intra
semetipsos et dicentes Ut quid perditio ista unguenti facta est. Poterat
enim unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis et dari pauperibus
Et fremebant in eam. Ihesus autem dixit Sinite eam. Quid illi molesti
estis. Bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum
et cum volueritis potestis illis benefacere. Me autem non semper habebitis. Quod habuit
hec fecit. Prevenit ungere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis
ubicumque predicatum fuerit ewangelium istud in universo mundo et quod fecit
hec narrabitur in memoriam eius. Et iudas scarioth unus de xii
abiit ad summos sacerdotes ut proderet eum illis. Qui audientes gavisi
sunt. et promiserunt pecuniam se daturos. Et querebat quomodo illum oportune tra-
deret. Et primo die azimorum quando pascha immolabant. dicunt ei discipuli
Quo vis eamus et paremus tibi ut manduces pascha. Et mittit duos
ex discipulis suis. et dicit eis Ite in civitatem et occurret vobis homo la-
genam aque baiulans. Sequimini eum et quocumque introierit dicite domino
domus quia magister dicit Ubi est refectio mea ubi pascha cum discipulis
meis manducem. Et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum
et illic parate nobis. Et abierunt discipuli eius et venerunt in civitatem
et invenerunt sicut dixerat illis et paraverunt pascha. Vespere autem facto venit
cum xii. Et discumbentibus eis et manducantibus ait ihesus Amen dico
vobis quia unus ex vobis me tradet. qui manducat mecum. At illi ceperunt
contristari et dicere ei singillatim Numquid ego. Qui ait illis Unus
ex xii qui intingit manum mecum in catino. Et filius quidem hominis vadit
sicut scriptum est de illo. Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur
Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Et manducantibus illis accepit

ihūs panē et benedicēs fregit ⁊ dedit eis ⁊ ait Sumite.
hoc est corpꝰ meū Et accepto calice grās agēs dedit eis. ⁊
biberūt ex illo oēs Et ait illis Hic est sanguis meꝰ novi te
stāti qui pro multis effundetur Amē dico vobis. qr iam nō bibam
de hoc genimine vitis vsq; in illū diē cū illud bibā novum i regno
dei Et ympno dicto exierūt in montē olivarum Et ait illis ihūs.
Oēs vos scandalisabimini in me in nocte ista Quia scriptū ē Percu-
tiam pastore ⁊ dispergent̄ oves gregis. sz postq̄m surrexero precedā vos
i galileam. Petrꝰ autē ait ei Et si oēs scandalisati fuerint sz nō
ego Et ait illi ihūs Amē dico t. Quia tu hodie in nocte hac
priusq̄m gallus bis vocē dederit ter me es negaturus At ille amplius
loquebat̄ Et si oportuit me simul cōmori tibi. nō te negabo Similiter
aūt ⁊ oēs dicebāt Et veniūt in prediū cui nomē gethsemani. ⁊
ait discipulis suis Sedete hic donec orem Et assumit petrū ⁊ iaco-
bū ⁊ iohēm secū Et cepit pavere ⁊ tedere. ⁊ ait illis Tristis est
aīa mea vsq; ad mortē Sustinete hic ⁊ vigilate mecū Et cū pro-
cessisset paululū procidit sup terrā ⁊ orabat Vt si fieri posset trāsiret
ab eo hora Et dixit Abba pr̄ Omnia possibilia sunt t. trāsfer calicē hunc
a me Sz nō qđ ego volo sz qđ tu Et venit ⁊ invenit eos dormiē-
tes Et ait petro Symō dormis Nō potuisti vna hora vigilarē
mecū Vigilate ⁊ orate ut nō intretis in temptationē Spūs qđē promptꝰ
caro aūt infirma Et iterū abiens oravit eundē sermonē dicens Et reversus
denuo invenit eos dormientes Erāt enī oculi eorū gravati Et igno-
rabāt quid rūderent ei Et venit tercio ⁊ ait illis Dormite iam et
requiescite. Sufficit. Venit hora. ecce tradet̄ filiꝰ hoīs in
manꝰ peccatorū Surgite eamꝰ Ecce q̄ me tradet prope ē Et adhuc
eo loquente venit iudas scarioth vnꝰ ex xii. Et cū illo turba multa
cū gladiis ⁊ lignis missi a sūmis sacerdotibꝰ ⁊ scribis ⁊ a senioribꝰ
Dederat aūt traditor eis signū dicens Quēcūq; osculatꝰ fuero
ipse ē tenete eū. ⁊ ducite caute Et cū venisset statī accedens
ad eū ait Rabi. Et osculatꝰ ē eū At illi manꝰ iniecerūt in eum
⁊ tenuerūt eū Vnꝰ aūt de circūstātibꝰ educens gladiū percussit
servū sūmi sacerdotis ⁊ amputavit illi auriculā Et respondens ihūs
ait illis Tanq̄ ad latronē existis cū gladiis ⁊ lignis cōprehendere
me Cottidie erā apud vos i teplo docens. ⁊ nō me tenuistis. sz
vt impleant̄ scripture Tūc discipuli eius relinquentes fugerūt omnes eū
Adolescens aūt quidā sequebat̄ eū amictꝰ sindone sup nudo et
tenuerūt eū At ille reiecta sindone nudꝰ fugit ab eis Et addu-
xerūt ihm̄ ad sūmū sacerdotē. ⁊ cōvenerūt oēs sacerdotes ⁊ scribe et
seniores Petrꝰ aūt alonge secutꝰ ē eū vsq; intro in atriū sūmi
sacerdotis Et sedebat cū ministris ⁊ calefaciebat se ad ignē Sūmi

bus sacerdotes et omne cōcilium querebāt adu̾sus ihm̄ fl̄m testiōniū
ut eū morti traderēt nec īueniebāt Multi eñ fl̄m testiōniū
dicebāt adu̾sus eū · 7 cōueniētia testiōnia nō erāt Et quidam
surgētes fl̄m testimoniū ferebāt adu̾sus eū dicētes Qm̄ nos au-
diuimus eū dicētē Ego soluā templū hoc manu factū · 7 per triduū aliud
nō manu factū edificabo Et nō erat cōueniēs testiōniū illorum Et ex-
surgens summus sacerdos in mediū interrogauit ihm̄ dicēs Nō rn̄des quicq̄
ad ea que tibi obiciūtur ab hys · Ille aūt tacebat ab hys 7 nichil
rn̄dit Rursū sacerdos summus interrogabat eū 7 dixit ei Tu es xp̄us
filius dei benedicti Ihūs aūt dixit illi Ego sum Et videbitis filiū hoīs
a dextris sedentē virtutis 7 venientē cū nubibus celi Summus aūt sacerdos
scindēs vestimēta sua dixit Quid adhuc desideramus testes Audistis
blasphemiam Quid vobis videtur Qui omēs cōdempnauerūt eū esse reū
mortis Et ceperūt quidā cōspuere eū · 7 velare faciē eius et cola-
phis eū cedere · 7 dicere ei Prophetiza · Et ministri alapis eū cedebāt
Et cū esset petrus in atrio deorsum venit vna ex ancillis summi sacerdotis
7 cū vidisset petrū calefacientē se · aspiciens illū ait Et tu cū ihū
nazareno eras At ille negauit dicēs Neq̄ scio neq̄ noui qd̄ dicis
Et exiuit foras ante atriū 7 gallus cantauit Rursus aūt cū vidisset
illū ancilla cepit dicere circūstantibus quia hic ex illis ē At ille iterū ne-
gauit Et post pusillū rursus qui astabāt dicebāt petro Vere ex
illis es Nam 7 galileus es Ille aūt cepit anathematizare 7 iurare
Quia nescio hoīem istū quē dicitis Et statī gallus iterū cantauit
Et recordatus ē petrus verbi qd̄ dixerat ei ihūs Priusq̄ gallus cantet
bis · ter me negabis Et cepit flere · C · XV ·

Et confestim mane cōsiliū facientes summi sacerdotes cū senio-
ribus 7 scribis 7 vniuerso cōsilio vincientes ihm̄ · duxerūt et tra-
diderūt pilato Et interrogauit eū pilatus Tu es rex iudeorum
At ille rn̄dens ait illi Tu dicis Et accusabāt eū summi sacerdotes in
multis Pylatus aūt rursus interrogauit eū dicēs Nō rn̄des quicq̄ Vides
in quātis te accusāt Ihūs aūt amplius nil rn̄dit · ita ut miraretur pilatus
Per diē aūt festū dimittere solebat illis vnū ex vinctis quēcunq̄
petissent Erat aūt q̄ dicebatur barrabas qui cū seditiosis erat vinctus
qui in seditione fecerat homicidiū Et cū ascēdisset turba cepit rogare
sicut sp̄ faciebat illis Pylatus aūt rn̄dit eis 7 dixit Vultis dimitta
vobis regē iudeorum Sciebat eñ q̄ per inuidiam tradidissent eū summi
sacerdotes Pontifices aūt concitauerūt turbā ut magis barrabam dimit-
teret eis Pilatus aūt rn̄dens iterū ait illis Quid ergo vultis faciā
regi iudeorum At illi iterū clamabāt Crucifige eū Pylatus vero di-
cebat eis Quid eñ mali fecit At illi magis clamabāt Crucifige
eū Pilatus aūt volens ppl̄o satisfacere dimisit illis barrabam et

tradidit ihesum flagellis cesum ut crucifigeretur. Milites autem duxerunt
eum intro in atrium pretorii et convocant totam cohortem et induunt eum
purpura et imponunt ei plectentes spineam coronam. Et ceperunt salutare
eum Ave rex iudeorum. Et percutiebant caput eius arundine et conspuebant
eum et ponentes genua adorabant eum. Et postquam illuserunt ei exuerunt eum
purpura et induerunt eum vestimentis suis et educunt illum ut crucifigerent eum.
Et angariant quempiam pretereuntem Symonem Cyreneum venientem de villa
patrem Alexandri et Rufi ut tolleret crucem eius. Et perducunt illum in golga-
tha locum quod est interpretatum calvarie locus. Et dabant ei bibere mirratum
vinum et non accepit. Et crucifigentes eum diviserunt vestimenta sua mittentes
sortem super eis quis quid tolleret. Erat autem hora tercia et crucifixerunt eum.
Et erat titulus cause eius inscriptus rex iudeorum. Et cum eo crucifigunt
duos latrones unum a dextris et unum a sinistris. Et impleta est scriptura que
dicit Et cum iniquis deputatus est. Et pretereuntes blasphemabant eum
moventes capita sua et dicentes Vach qui destruis templum dei
et in tribus diebus edificas. Salvum fac temetipsum descendens de cruce.
Similiter et summi sacerdotes illudentes ad alterutrum cum scribis dicentes
Alios salvos fecit seipsum non potest salvum facere. Christus rex israel descen-
dat nunc de cruce ut videamus et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant
conviciabantur ei. Et facta est hora sexta tenebre facte sunt per totam terram
usque in horam nonam. Et hora nona exclamavit ihesus voce magna dicens
Heloy heloy lamazabatani quod est interpretatum Deus meus deus meus
ut quid dereliquisti me. Et quidam de circumstantibus audientes dicebant
Ecce heliam vocat. Currens autem unus et implens spongiam aceto circum-
ponensque calamo potum dabat ei dicens Sinite videamus an veniat
helias ad deponendum eum. Ihesus autem emissa voce magna expiravit.
Et velum templi scissum est in duo a summo usque deorsum. Videns autem
centurio qui ex adverso stabat quia sic clamans expirasset ait Vere
hic homo filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes
inter quas erat maria magdalena et maria iacobi minoris et ioseph
mater et salome. Et cum esset in galilea sequebantur eum et ministrabant. Et ei
alie multe que simul cum eo ascenderant ierusalem. Et cum sero esset factum
quia erat parasceue quod est ante sabbatum venit ioseph ab arimathia no-
bilis decurio qui et ipse erat expectans regnum. Et audacter introivit dei
ad pilatum et petiit corpus ihesu. Pilatus autem mirabatur si iam obisset.
Et accersito centurione interrogavit eum si iam mortuus esset. Et cum cognovisset
a centurione donavit corpus ioseph. Ioseph autem mercatus sindonem
et deponens eum involvit sindone et posuit eum in monumento quod erat ex-
cisum de petra. et advolvit lapidem ad ostium monumenti. Maria autem
magdalene et maria ioseph aspiciebant ubi poneretur. c. xvi
Et cum transisset sabbatum maria magdalene et maria iacobi et salome

emerunt aromata ut venientes ungerent ihesum Et valde mane una
sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole Et dicebant ad invicem Quis
revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti Et respicientes viderunt revo-
lutum lapidem Erat quippe magnus valde Et introeuntes in monumentum
viderunt iuvenem sedentem in dextris coopertum stola candida et obstupuerunt
Qui dicit illis Nolite expavescere Ihesum queritis nazarenum crucifixum
Surrexit non est hic Ecce locus ubi posuerunt eum Sed ite dicite discipulis
eius et petro quia precedit vos in galileam Ibi eum videbitis sicut dixit vobis
Et ille exeuntes fugerunt de monumento Invaserat enim eas pavor et timor
et nemini quicquam dixerunt Timebant enim Surgens autem mane prima sabbati
apparuit primo marie magdalene de qua eiecerat vii demonia Illa vadens
nunciavit hiis qui cum eo fuerant lugentibus et flentibus At illi audien-
tes quia viveret et visus esset ab ea non crediderunt Post hec autem duobus ex
eis ambulantibus apparuit in alia effigie euntibus in villam Et illi euntes
nunciaverunt ceteris nec illis crediderunt Novissime recumbentibus illis xi
apparuit et exprobravit incredulitatem illorum et duriciam cordis quia hiis qui vi-
derant eum resurrexisse non crediderunt Et dixit eis Euntes in mundum
universum predicate evangelium omni creature Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus
erit Qui vero non crediderit condempnabitur Signa autem eos qui crediderint hec
sequentur In nomine meo demonia eicient linguis loquentur novis serpentes
tollent Et si mortiferum quid biberint non eos nocebit Super egros
manus imponent et bene habebunt Et dominus quidem ihesus postquam locutus est eis
assumptus est in celum et sedet a dextris dei Illi autem profecti predicaverunt
ubique domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis

Incipit prologus in lucam

Lucas syrus nacione antiochenus
arte medicus discipulus apostolorum postea paulum secutus usque ad confessionem
eius serviens domino fuit sine crimine Nam neque uxorem umquam
habuit neque filios lxxiiii annorum obiit in bithinia plenus
spiritu sancto Qui cum iam scripta essent evangelia Per matheum
quidem in iudea per marcum in ytalia sancto instigante spiritu in achaie
partibus hoc scripsit evangelium significans eciam ipse in principio ante alia esse
descripta Cui extra ea que ordo evangelice disposicionis exposcit ea maxime
necessitas laboris fuit ut primum grecis fidelibus omni prophetacione venien-
tis in carnem dei christi manifestata humanitatis ne iudaicis fabulis attenti
in solo legis desiderio tenerentur vel ne hereticis fabulis et stultis solli-
citacionibus seducti exciderent a veritate elaboraret Dehinc ut in
principio evangelii iohannis nativitate presumpta cui evangelium scriberet ~~indicaret~~
et in quo electus scriberet indicaret contestans in se completa que ab aliis
essent inchoata Cui ideo post baptismum filii dei a perfectione generacionis in
christo implete et repetende a principio nativitatis humane potestas
permissa est ut requirentibus demonstraret in quo apprehendens erat per

nathan filiu i(n)troitu recurrētis in deu generacōnis admisso indisse-
parabilis di ut p(re)dicans ho(min)ib(us) xpm suu(m) · op(er)is p(er)fecti ho(min)is redire
in se p(er) filiu(m) faceret qui p(er) dauid patrē venientib(us) iter p(re)beberet in
xpo Cui luce no(n) i(m)merito eciā scribendor(um) actuu(m) ap(osto)lor(um) potestas i(n) ministerio
dat(ur) · ut deo in deu(m) pleno et filio p(er)dicōnis extincto orōe ab ip(s)is
ap(osto)lis facta sorte d(omi)nice electōnis n(umer)us compleretur Sic q(uo)q(ue) paulus assuma-
cōnem ap(osto)licis actib(us) daret · que diu c(ontra) stimulu(m) recalcitrantē d(omi)n(u)s
elegisset Q(uo)d legentib(us) ac querentib(us) deu(m) · et si p(er) singula expedi(ri) a nob(is)
utile fuerat sciens t(ame)n q(uo)d op(er)antē agricolā(m) oporteat de fructib(us) suis
ede(re) uitauim(us) publicā curiositatē ne non tam uolentib(us) deu(m) de-
monstrare videremur q(ua)m fastidientib(us) prodesse **Alius prologus**

Quoniam q(ui)de(m) multi conati sunt ordinare narracōnē que i(n) nob(is)
cōplete sunt rer(um) · sic(ut) tradiderū(n)t nob(is) q(ui) ab inicio ip(s)i viderunt · et
ministri fuerunt sermonis Visu(m) e(st) et m(ihi) assecuto omnia a principio
diligent(er) ex ordine t(ibi) scribere optime o theophile ut cognoscas eor(um)
v(er)bor(um) de quib(us) eruditus es veritatem **Incipit liber luce**

Fuit in dieb(us) herodis regis iudee sacerdos **c. i**
quida(m) no(m)i(n)e zacharias de vice abia · et vxor
illius de filiab(us) aaron et nom(en) eius eliza-
beth Erat aut(em) ambo iusti an(te) deu(m) · i(n)cede(n)-
tes i(n) o(mn)ib(us) madat(is) et iustificacōnib(us) d(omi)ni
sine q(ue)rela Et no(n) erat illis fili(us) · eo q(uo)d e(ss)et
elizabeth sterilis · et ambo p(ro)cessert in dieb(us)
suis Factu(m) e(st) aut(em) cu(m) sacerdocio fu(n)geret(ur) i(n) ordie
vicis sue an(te) deu(m) s(ecundu)m (con)suetudi(n)e(m) sacerdocij
sorte exijt ut i(n)censu(m) poneret ingressus i(n) templu(m)
d(omi)ni Et omnis multitudo erat orans foris · hora
i(n)censi Apparuit aut(em) illi angelus d(omi)ni stans a
dextris altaris i(n)census Et zacharias turbatus e(st) videns et timor irruit
sup(er) eu(m) Ait aut(em) ad illu(m) angelus Ne timeas zacharia · q(uonia)m exaudita
e(st) dep(re)cacio tua Et vxor tua elizabeth pariet t(ibi) filiu(m) · et vocabis no(men)
eius johe(m) Et erit gaudiu(m) tibi et exultacio · et multi in natiuitate eius
gaudebu(n)t Erit e(ni)m magnus cora(m) d(omi)no · vinu(m) et siceram no(n) bibet · et
sp(irit)u s(an)c(t)o replebit(ur) adhuc ex vtero m(at)ris sue · et multos filior(um) isr(ae)l co(n)-
uertet ad d(omi)n(u)m deu(m) ip(s)or(um) Et ip(s)e p(re)cedet an(te) illu(m) in sp(irit)u et virtute he-
lie · ut (con)u(er)tat corda patru(m) in filios et i(n)credulos ad prudencia(m) iustor(um)
parare d(omi)no plebe(m) p(er)fecta(m) Et dixit zacharias ad angelu(m) Vnde h(oc)
sciam Ego e(ni)m su(m) senex · et vxor mea p(ro)cessit in dieb(us) suis Et respo(n)dens
angelus dix(it) ei Ego su(m) gabriel qui asto an(te) deu(m) · et missus su(m) loqui
ad te · et hec t(ibi) ewangelisare Et ecce eris tacens et no(n) poteris loqui
vsq(ue) in die(m) quo hec fiant · p(ro) eo q(uo)d no(n) credidisti v(er)bis meis q(ue) i(m)plebu(n)t(ur)

in tempore suo Et erat plebs expectans zachariam et mirabantur quod tardaret ipse
in templo Egressus autem non poterat loqui ad illos Et cognoverunt quod visionem
vidisset in templo Et ipse erat innuens illis et permansit mutus Et
factum est ut impleti sunt dies officii eius abiit in domum suam Post hos autem
dies concepit elizabeth uxor eius et occultabat se mensibus v dicens Quia
sic fecit mihi dominus in diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter homines
In mense autem sexto missus est angelus gabriel a deo in civitatem galilee cui
nomen nazareth ad virginem desponsatam viro cui nomen erat ioseph de
domo david et nomen virginis maria Et ingressus angelus ad eam dixit Ave
gratia plena dominus tecum benedicta tu in mulieribus Que cum audisset turbata
est in sermone eius et cogitabat qualis esset ista salutacio Et ait ei angelus
Ne timeas maria invenisti enim graciam apud deum Ecce concipies in utero
et paries filium et vocabis nomen eius ihesum Hic erit magnus et filius altis-
simi vocabitur Et dabit illi dominus deus sedem david patris eius et regnabit
in domo iacob in eternum et regni eius non erit finis Dixit autem maria ad
angelum Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco Et respondens angelus dixit
ei Spiritus sanctus superveniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi Ideo et
quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei Et ecce elizabeth cognata tua et
ipsa concepit filium in senectute sua Et hic mensis sextus est illi que vocatur
sterilis Quia non erit impossibile apud deum omne verbum Dixit autem maria ad angelum
Ecce ancilla domini fiat mihi secundum verbum tuum Et discessit angelus ab illa Ex-
urgens autem maria in diebus illis abiit in montana cum festinacione in civitatem
iuda Et intravit in domum zacharie et salutavit elisabeth Et factum est
ut audivit marie salutacionem elisabeth exultavit infans in utero eius
Et repleta est spiritu sancto elizabeth Et exclamavit voce magna et dixit Bene-
dicta tu inter mulieres et benedictus fructus ventris tui Et unde hoc mihi ut ve-
niat mater domini mei ad me Ecce enim ut facta est vox salutacionis tue in
auribus meis exultavit in gaudio infans in utero meo Et beata que credidisti
quoniam perficientur ea que dicta sunt tibi a domino Et ait maria Magnificat anima mea
dominum et exultavit spiritus meus in deo salutari meo Quia respexit humilitatem
ancille sue Ecce enim ex hoc nunc beatam me dicent omnes generaciones Quia fecit mihi
magna qui potens est et sanctum nomen eius Et misericordia eius a progenie in
progenies timentibus eum Fecit potenciam in brachio suo dispersit superbos
mente cordis sui Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles Esu-
rientes implevit bonis et divites dimisit inanes Suscepit israhel
puerum suum recordatus misericordie sue Sicut locutus est ad patres nostros abraham
et semini eius in secula Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus et rever-
sa est in domum suam Elisabeth autem impletum est tempus pariendi et peperit
filium et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam
cum illa et congratulabantur ei Et factum est in die viii° venerunt circumcidere
puerum et vocabant eum nomine patris sui zachariam Et respondens mater

eius dixit Nequaquam sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt ad illam Quia
nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine Innuebant
autem patri eius quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit
dicens Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt universi. Apertum est autem
illico os eius et lingua eius et loquebatur benedicens deum. Et factus est
timor super omnes vicinos eorum. et super omnia montana iudee divul-
gabantur omnia verba hec. Et posuerunt omnes qui audierant in corde
suo dicentes Quid putas puer iste erit. Etenim manus domini erat cum illo
Et zacharias pater eius impletus est spiritu sancto. Et prophetavit dicens Benedictus
dominus deus israel quia visitavit et fecit redemptionem plebis sue Et ere-
xit cornu salutis nobis in domo david pueri sui Sicut locutus est per
os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum eius Salutem ex inimicis nostris et
de manu omnium qui oderunt nos Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris et
memorari testamenti sui sancti Iusiurandum quod iuravit ad abraham patrem
nostrum daturum se nobis Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum
liberati serviamus illi In sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus
nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis preibis enim ante faciem
domini parare vias eius Ad dandam scientiam salutis plebi eius in
remissionem peccatorum eorum Per viscera misericordie dei nostri in quibus visitavit
nos oriens ex alto Illuminare his qui in tenebris et in umbra
mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem
crescebat et confortabatur spiritu Et erat in desertis usque in diem osten-
sionis sue in israhel

Factum est autem in diebus c. ii
illis exiit edictum a cesare augusto ut describeretur universus
orbis. Hec descriptio prima facta est a preside syrie cyrino
Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem et
ioseph a galilea de civitate nazareth in iudeam civitatem david
que vocatur bethlehem eo quod esset de domo et familia david ut pro-
fiteretur cum maria desponsata sibi uxore pregnante Factum est autem cum
essent ibi impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primoge-
nitum et pannis eum involvit et reclinavit in presepio quia non erat
ei locus in diversorio Et pastores erant in regione eadem vigilantes
et custodientes vigilias noctis super gregem suum Et ecce angelus
domini stetit iuxta illos et claritas dei circumfulsit illos et timuerunt
timore magno Et dixit illis angelus Nolite timere Ecce enim evan-
gelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo quia natus est
nobis hodie salvator qui est christus dominus in civitate david Et hoc
vobis signum Invenietis infantem pannis involutum et positum in
presepio Et subito facta est cum angelo multitudo milicie celestis lau-
dantium deum et dicentium Gloria in altissimis deo Et in terra pax
hominibus bone voluntatis Et factum est ut discesserunt ab eis angeli

in celum pastores loquebantur ad invicem Transeamus usque in bethleem
et videamus hoc verbum quod factum est quod dominus ostendit nobis Et venerunt festinan-
tes et invenerunt mariam et ioseph et infantem positum in presepio
Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero
hoc Et omnes qui audierunt mirati sunt et de hiis que dicta erant
a pastoribus ad ipsos Maria autem conservabat omnia verba hec conferens
in corde suo Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes deum
in omnibus que audierant et viderant sicut dictum est ad illos Et postquam
consummati sunt dies viii ut circumcideretur puer vocatum est nomen
eius ihesus Quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur Et
postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem moysi tulerunt
illum in ierusalem ut sisterent eum domino sicut scriptum est in lege domini Quia omne
masculinum adaperiens vulvam sanctum domino vocabitur Et ut darent ho-
stiam secundum quod dictum est in lege domini par turturum aut duos pullos
columbarum Et ecce homo erat in ierusalem cui nomen symeon Et homo iste
iustus et timoratus expectans consolacionem israel et spiritus sanctus erat in eo
Et responsum acceperat a spiritu sancto non visurum se mortem nisi prius videret
christum domini Et venit in spiritu in templum Et cum inducerent puerum ihesum
parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo et ipse acce-
pit eum in ulnas suas Et benedixit deum et dixit Nunc dimittis
servum tuum domine secundum verbum tuum in pace Quia viderunt oculi mei salutare
tuum Quod parasti ante faciem omnium populorum Lumen ad revelationem gencium
et gloriam plebis tue israel Et erat pater eius et mater mirantes super hiis
que dicebantur de illo Et benedixit illis symeon et dixit ad mariam
matrem eius Ecce positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum in israel
et in signum cui contradicetur Et tuam ipsius animam pertransibit gladius Ut re-
velentur ex multis cordibus cogitaciones Et erat anna prophetissa filia
phanuel de tribu aser Hec processerat in diebus multis et vixerat cum
viro suo annis vii a virginitate sua Et hec vidua erat usque ad annos
lxxxiiii que non discedebat de templo ieiuniis et obsecracionibus
serviens nocte ac die Et hec ipsa hora superveniens confitebatur domino
et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem israel Et ut
perfecerunt omnia secundum legem domini reversi sunt in galileam in civitatem suam
nazareth Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapiencia et gracia
dei erat in illo Et ibant parentes eius per omnes annos in ierusalem in die
sollempni pasche Et cum factus esset annorum xii ascendentibus illis in ierusalem
secundum consuetudinem diei festi Consummatisque diebus cum redirent reman-
sit puer ihesus in ierusalem et non cognoverunt parentes eius Existimantes
autem illum esse in comitatu venerunt iter diei et requirebant eum inter cogna-
tos et notos Et non invenientes regressi sunt in ierusalem requirentes eum
Et factum est post triduum invenerunt eum in templo sedentem in medio doctorum

audientem illos et interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum au-
diebant super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et
dixit mater eius ad illum fili quid fecisti nobis sic. Ecce pater
tuus et ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos. Quid est
quod me querebatis. Nesciebatis quia in hiis que patris mei sunt opor-
tet me esse. Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad illos. Et de-
scendit cum eis et venit nazareth et erat subditus illis. Et mater
eius conservabat omnia verba hec in corde suo. Et ihesus proficiebat
sapientia et etate et gratia apud deum et apud homines. C. iii

Anno autem xv. imperii Tiberii cesaris procurante poncio pylato
iudeam tetrarcha autem galilee herode. Philippo autem fratre eius
tetrarcha yturee et traconitidis regionis et lysania aby-
line tetrarcha sub principibus sacerdotum anna et caypha factum est
verbum domini super iohannem zacharie filium in deserto. Et venit in omnem
regionem iordanis predicans baptismum penitencie in remissionem peccatorum sicut scriptum
est in libro sermonum ysaie prophete. Vox clamantis in deserto parate
viam domini rectas facite semitas dei nostri. Omnis vallis implebitur et
omnis mons et collis humiliabitur. Et erunt prava in directa et aspera in
vias planas. Et videbit omnis caro salutare dei. Dicebat autem
ad turbas que exibant ut baptisarentur ab eo. Genimina viperarum quis
ostendit vobis fugere a ventura ira. Facite ergo fructus dignos penitencie et
ne ceperitis dicere patrem habemus abraham. Dico enim vobis quia deus
potest de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam enim securis
ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum
bonum excidetur et in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbe dicentes
Quid ergo faciemus. Respondens autem dicebat illis. Qui habet duas tuni-
cas det non habenti. Et qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem et pu-
blicani ut baptisarentur et dixerunt ad illum magister quid faciemus. At
ille dixit ad eos. Nichil amplius quam quod constitutum est vobis faciatis.
Interrogabant autem illum et milites dicentes. Quid faciemus et nos. Et
ait illis. Neminem concuciatis neque calumpniam faciatis et contenti estote
stipendiis vestris. Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordi-
bus suis de iohanne ne forte ipse esset christus. Respondit ~~illis~~
iohannes dixit omnibus. Ego quidem aqua baptizo vos. Veniet
autem fortior me post me cuius non sum dignus ut solvam corrigiam
calciamentorum eius. Ipse vos baptisabit in spiritu sancto et igni. Cuius
ventilabrum in manu eius et purgabit aream suam et congregabit
triticum in horreum suum. paleas autem comburet igni inextinguibili.
Multa quidem et alia exhortans evangelisabat populo. Herodes
autem tetrarcha cum corriperetur ab illo de herodiade uxore fratris
sui et de omnibus malis que fecit herodes adiecit et hoc super omnia

et inclusit iohannem in carcerem Factum est autem cum baptizaretur omnis populus
et ihesu baptizato et orante apertum est celum Et descendit spiritus sanctus corporali
specie sicut columba in ipsum et vox de celo facta est Tu es filius meus di-
lectus in te complacuit michi Et ipse ihesus erat incipiens quasi annorum xxx ut
putabatur filius ioseph Qui fuit heli Qui fuit mathat Qui fuit levi
Qui fuit melchi Qui fuit ianne qui fuit ioseph Qui fuit mata-
thie Qui fuit amos Qui fuit naum Qui fuit hesli Qui fuit nag-
ge Qui fuit mathat Qui fuit mathie Qui fuit semei Qui fuit
ioseph Qui fuit iuda Qui fuit iohanna Qui fuit resa Qui fuit
zorobabel Qui fuit salatiel Qui fuit neri Qui fuit melchi Qui
fuit addi Qui fuit cosam Qui fuit elmadam Qui fuit her Qui
fuit ihesu Qui fuit eleazer Qui fuit iorim Qui fuit mathan
Qui fuit levi Qui fuit symeon Qui fuit iuda Qui fuit ioseph
Qui fuit iona Qui fuit eliachim Qui fuit melcha Qui fuit menna
Qui fuit mathata Qui fuit nathan Qui fuit david Qui fuit iesse
Qui fuit obeth Qui fuit booz Qui fuit salmon Qui fuit naason
Qui fuit aminadab Qui fuit aram Qui fuit esrom Qui fuit pha-
res Qui fuit iude Qui fuit iacob Qui fuit ysaac Qui fuit abra-
he Qui fuit thare Qui fuit nachor Qui fuit seruch Qui fuit
ragau Qui fuit phalec Qui fuit eber Qui fuit sale Qui fuit
chaynan Qui fuit arphaxat Qui fuit sem Qui fuit noe Qui
fuit lamech Qui fuit mathusale Qui fuit enoch Qui fuit ia-
red Qui fuit malaleel Qui fuit caynan Qui fuit enos Qui
fuit seth Qui fuit ada Qui fuit dei C. iiii.

Ihesus autem plenus spiritu sancto regressus est a iordane et agebatur
a spiritu in deserto diebus xl et temptabatur a dyabolo Et nichil manducavit
in diebus illis Et consummatis illis esuriit Dixit autem
illi dyabolus Si filius dei es dic lapidi huic ut panis fiat Et respondens
ait illi ihesus Scriptum est quia non in solo pane vivit homo sed in omni
verbo dei Et duxit illum dyabolus in montem excelsum et ostendit illi omnia
regna orbis terre in momento temporis et ait illi Tibi dabo potestatem hanc univer-
sam et gloriam illorum quia michi tradita sunt et cui volo do illa
Tu ergo si adoraveris coram me erunt tua omnia Et respondens ihesus
dixit illi Scriptum est Dominum deum tuum adorabis et illi soli servies
Et duxit illum in ierusalem et statuit illum supra pinnaculum templi et
dixit illi Si filius dei es mitte te deorsum Scriptum est enim
quia angelis suis mandavit de te ut conservent te et quia in
manibus tollent te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum
Et respondens ihesus ait illi Dictum est Non temptabis dominum deum tuum
Et consummata omni temptatione dyabolus recessit ab illo usque ad tempus.
Et regressus est ihesus in virtute spiritus in galileam et fama exiit

p vniu'sam regioz de illo Et ipe docebat eos in sinagoga eoru
7 magnificaba' ab omnibz Et venit nazareth vbi erat nutri'
Et intrauit ihus s'm ↄsuetudine sua die sabbi in sinagoga
7 surrexit lege Et tradit' e illi liber ysaie ppħe 7 ut reuol:
uit libz inuenit locu vbi sc'ptu erat Spus dni sup me eo
q vnxit me euangelisare paupibz misit me sanare ↄtritos cor-
de. pdicare captiuis remissioz 7 cecis visum dimitte ↄfractos in
remissioz pdicare annu dni acceptum 7 die retribucoīs Et
cu plicuiss libz reddidit ministro 7 sedit 7 om̄i in synagoga
oculi erat intēdētes in eu Cepit aut dice ad illos Q'a hodie
ipleta e hec sc'ptura in aurib3 vris Et omis testiom̄ illi da:
bat 7 mirabant' in vbis gre q pcedebat de ore ipius Et di:
cebat None hic e ioseph filius Et ait illis Vtiq3 dicetis m
hac similitudine Medice cura teipm Quāta audiuim9 fcā in capharnaū fac 7 hic in pria tua
Ait aut Ame dico vob Q'a nemo ppħa acceptz e in pria sua
In vitate dico vob multe vidue erat in dieb3 helie i isrl
qn clausu est celu annis trib3 7 mesib3 sex cu fames magna
fcta est in tra 7 ad nulla illaz missus est helias nisi in sa-
repta sydonie ad mliez vidua Et multi lepsi erat in isrl sub
helyseo ppħa 7 nemo illoz mundat' e nisi naaman syrus Et
repleti sut omis ira in sinagoga hec audientes Et surrexert
7 eiecert illu ex ciuitate 7 duxert illu vsq ad supciliu montis
sup que ciuitas illoz erat edificata ut pcipitaret eu Ipse
aut transiens p mediu illoz ibat Et descendit in capharnau
ciuitate galilee ibiq3 docebat illos sabbis Et stupebat i doct'a
eius qr in ptate erat sermo ipius Et in sinagoga eoz erat
homo hns demoniu inmundu 7 exclamauit voce magna dicens Sine
quid nob 7 tibi ihu nazarene venisti pde nos Scio te qr sis
sctus di Et increpauit illu ihus dicens Obmutesce 7 exi ab eo
Et cu pieciss illu demoniu in mediu exijt ab illo nichq3 illi
nocuit Et fcus e pauor in omib3 7 colloqbant' ad inuice
dicentes Qd e hoc vbu qa i ptate 7 vtute impat immundis spiritib3
7 exeunt 7 diuulgabat' fama de illo i omne locu regionis
Surgens aut ihus de sinagoga introiuit i domu symonis Socrus
aut symonis teneba' magnis febrib3 Et rogauert illu pro ea
Et stans sup illaz impauit febri 7 dimisit illaz Et ↄtinuo surgens
ministrabat illis Cu aut sol occidiss omis qui hebat infirmos
varijs languorib3 ducebat illos ad eu At ille singulis manus
inpones curabat eos Exibat aut demonia a multis clamancia
et dicencia Q'a tu es filius di Et increpans no sinebat ea loq'

                                        egressus
Quia sciebant eum esse christum. Et facta die ibat in desertum locum. Et turbe
requirebant eum et venerunt usque ad ipsum et detinebant eum ne discederet
ab eis. Quibus ille ait. Quia et aliis civitatibus oportet me euangelisare
regnum dei. quia ideo missus sum. Et erat predicans in synagogis galilee. c. v
Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent verbum dei et ipse
stabat secus stagnum genesareth. Et vidit duas naves stantes
secus stagnum. piscatores autem descenderant et lavabant retia. Ascendens
autem in unam navem que erat symonis. rogavit eum ut a terra reduceret pu-
sillum. Et sedens docebat de navicula turbas. Ut cessavit autem loqui
dixit ad symonem. Duc in altum et laxate retia in capturam. Et respondens
symon dixit. Preceptor per totam noctem laborantes nichil cepimus. in verbo autem
tuo laxabo rethe. Et cum hoc fecissent. concluserunt piscium multitudinem
copiosam. Rumpebatur autem rethe. Et annuerunt sociis qui erant in alia navi
ut venirent et adiuvarent eos. Et venerunt et impleverunt ambas naviculas
ita ut pene mergerentur. Quod cum videret symon petrus procidit ad genua
ihesu dicens. Exi a me quia homo peccator sum domine. Stupor enim circumdederat
eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter autem
iacobum et iohannem filios zebedei qui erant socii symonis. Et ait
ad symonem ihesus. Noli timere. ex hoc iam eris homines capiens. Et sub-
ductis ad terram navibus relictis omnibus secuti sunt eum. Et factum est cum
esset in una civitatum et ecce vir plenus lepra et videns ihesum et procidens
in faciem rogavit eum dicens. Domine si vis potes me mundare. Et ex-
tendens manum tetigit eum dicens. Volo mundare. Et confestim discessit
lepra ab illo. Et ipse precepit illi ut nemini diceret. sed vade ostende te
sacerdoti. et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in testimo-
nium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo. et conveniebant turbe
multe ut audirent eum et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem sece-
debat in desertum et orabat. Et factum est in una dierum et ihesus sedens
docebat. Et erant pharisei sedentes et legisdoctores qui venerant ex omni
castello galilee et iudee et iherusalem et erat virtus domini ad sanandum
eos. Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paraliticus et querebant
eum inferre et ponere ante eum. Et non invenientes qua parte eum inferrent
pre turba ascenderunt supra tectum et per tegulas submiserunt illum cum lecto
ante eum in medio. Quorum fidem ut vidit dixit. Homo remittuntur tibi peccata
tua. Et ceperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est hic qui loquitur
blasphemias. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus. Ut cognovit
autem cogitationes eorum respondens dixit ad illos. Quid cogitatis mala
in cordibus vestris. Quid est facilius dicere. Dimittuntur tibi peccata. an dicere
surge et ambula. Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra
dimittendi peccata. ait paralitico. Tibi dico surge. tolle lectum tuum.
et vade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis tulit in quo iacebat

lectum

Et abijt in domum suam magnificans deum Et stupor apprehendit omnes
7 magnificabant deum Et repleti sunt timore dicentes Quia vidimus
mirabilia hodie Et post hec exijt 7 vidit publicanum nomine leui
sedentem ad theloneum 7 ait illi Sequere me Et relictis omnibus
surgens secutus est eum Et fecit ei magnum conuiuium leui in domo sua
Et erat turba multa publicanorum 7 aliorum qui cum illis erant discu-
bentes Et murmurabant scribe 7 pharisei dicentes ad discipulos eius
Quare cum publicanis 7 peccatoribus manducatis 7 bibitis Et respondens ihesus
ait ad illos Non egent qui sani sunt medico sed qui male habent Non
enim veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam At illi dixerunt ad eum
Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter 7 obsecrationes faciunt similiter
7 phariseorum tui autem edunt 7 bibunt Quibus ipse ait Numquid
potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere ieiunare Venient
autem dies 7 cum ablatus fuerit ab eis sponsus 7 tunc ieiunabunt in illis
diebus Dicebat autem 7 similitudinem ad illos Quia nemo commissuram
a vestimento nouo immittit in vestimentum vetus Alioquin 7 nouum rumpit
7 veteri non conuenit commissura a nouo Et nemo mittit vinum nouum
in vtres veteres Alioquin rumpet vinum nouum vtres 7 ipsum effundetur
7 vtres peribunt Sed vinum nouum in vtres nouos mittendum est
7 vtraque conseruantur Et nemo bibens vetus statim vult nouum Dicit
enim Vetus melius est c vi

Factum est autem in sabbato secundoprimo cum transiret per sata velle-
bant discipuli eius spicas 7 manducabant confricantes manibus
suis Quidam autem phariseorum dicebant illis Quid facitis quod non
licet in sabbatis Et respondens ihesus dixit Nec hoc legistis quod
fecit dauid cum esurisset ipse 7 qui cum eo erant quomodo intrauit in domum
dei 7 panes propositionis sumpsit 7 manducauit 7 dedit eis qui cum eo erant
quos non licebat manducare nisi tantum sacerdotibus Et dicebat illis
eva Quia dominus est filius hominis sabbati Factum est autem 7 in alio sabbato
ut intraret in synagogam 7 doceret Et erat ibi homo 7 manus eius dextra
erat arida Obseruabant autem scribe 7 pharisei si sabbato curaret ut
inuenirent unde accusarent eum Ipse vero sciebat cogitationes eorum
Et ait homini qui habebat manum aridam Surge 7 sta in medium
7 surgens stetit Ait autem ad illos ihesus Interrogo vos si licet
sabbatis bene facere an male Animam saluam facere an perdere Et
circumspectis omnibus dixit homini Extende manum tuam et extendit
Et restituta est manus eius Ipsi autem repleti sunt insipientia et
colloquebantur adinuicem quidnam facerent de ihesu Factum est autem
in illis diebus exijt in montem orare Et erat pernoctans in oratione
dei Et cum dies factus esset vocauit discipulos suos 7 elegit xij
ex ipsis quos 7 apostolos nominauit Simonem quem cognominauit

Lu

petrum et andream fratrem eius Iacobum et Iohannem Philippum et bar-
tholomeum Matheum et thomam Iacobum alphei et Symonem qui
vocatur zelotes Iudam iacobi et Iudam scariotis qui fuit proditor
Et descendens cum illis ihesus de monte stetit in loco campestri et turba
discipulorum eius et multitudo copiosa plebis ab omni iudea et ierusalem et
maritima et tyri et sydonis qui venerant ut audirent eum et
ut sanarentur a languoribus suis Et qui vexabantur a spiritibus inmundis
curabantur Et omnis turba querebat eum tangere quia virtus de illo exibat
et sanabat omnes Et ipse elevatis oculis in discipulos suos dicebat Beati
pauperes spiritu quia vestrum est regnum celorum Beati qui nunc esuritis quia satura-
bimini Beati qui nunc fletis quia ridebitis Beati eritis cum vos oderint ho-
mines et cum separaverint vos et exprobraverint et eiecerint nomen vestrum tamquam
malum propter filium hominis Gaudete in illa die et exultate ecce enim
merces vestra multa est in celo Secundum hec enim faciebant prophetis patres eorum
Verumtamen ve vobis divitibus qui habetis consolacionem vestram Ve vobis qui
saturati estis quia esurietis Ve vobis qui ridetis nunc quia lugebitis et
flebitis Ve vobis cum benedixerint vobis homines omnes Secundum hec fa-
ciebant pseudo prophetis patres eorum Sed vobis dico qui auditis Diligite
inimicos vestros benefacite hiis qui vos oderunt Benedicite maledicentibus
vobis orate pro calumpniantibus vos Et qui te percussit in maxillam
viā prebe ei et alteram Et ab eo qui tibi aufert vestimentum etiam et tunicam
noli prohibere Omni autem petenti te tribue et qui aufert que tua sunt ne
repetas Et prout vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis
similiter Et si diligitis eos qui vos diligunt que vobis est gratia Nam et pecca-
tores diligentes se diligunt Et si benefeceritis hiis qui vobis bene
faciunt que est vobis gratia Siquidem et peccatores hoc faciunt Et si mutuum
dederitis hiis a quibus speratis accipere que gratia est vobis Nam et peccatores
peccatoribus fenerantur ut recipiant equalia Verumtamen diligite inimicos
viros — et benefacite et mutuum date inde nichil sperantes et erit merces
vestra multa et eritis filii altissimi quia ipse benignus est super ingratos
et malos Estote ergo misericordes sicut et pater vester misericors est Noli-
te iudicare et non iudicabimini Nolite condempnare et non condempna-
bimini Dimittite et dimittetur vobis Date et dabitur vobis mensuram
bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum
vestrum Eadem quippe mensura qua mensi fueritis remecietur vobis
Dicebat autem illis et similitudinem Numquid potest cecus cecum ducere
Nonne ambo in foveam cadunt Non est discipulus super magistrum
Perfectus omnis enim erit si sit sicut magister eius Quid autem festucam vi-
des in oculo fratris tui trabem autem que in oculo tuo est non consideras
Et quomodo potes dicere fratri tuo Frater sine eiciam festucam de oculo tuo
ipse in oculo tuo trabem non vides Ypocrita eice primum trabem de

oculo tuo et tunc perspicias ut educas festucam de oculo fratris tui
Non est arbor bona que facit fructus malos. neque arbor mala fa-
ciens fructum bonum. Unaqueque enim arbor de fructu suo cognoscitur
Neque enim de spinis colligunt ficus. neque de rubo vindemiant uvam
Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum et malus homo
de malo thesauro profert malum. Ex habundantia enim cordis os loquitur
Quid autem vocatis me domine domine et non facitis que dico. Omnis qui venit
ad me et audit sermones meos et facit eos. ostendam vobis cui similis sit.
Similis est homini edificanti domum qui fodit in altum et posuit funda-
menta super petram. Inundatione autem facta illisum est flumen domui illi
et non potuit eam movere. fundata enim erat super petram. Qui autem audit et
non facit. similis est homini edificanti domum suam super terram sine funda-
mento in quam illisus est fluvius et continuo cecidit et facta est ruina domus illius
Cum autem implesset omnia verba sua in c. vij aures plebis intravit in Capharnaum. Centurionis autem cuiusdam
servus male habens erat moriturus qui illi erat preciosus. Et cum
audisset de ihesu misit ad eum seniores iudeorum rogans eum ut veniret et
sanaret servum eius. At illi cum venissent ad ihesum rogabant eum solli-
cite dicentes illi. Quia dignus est ut hoc illi prestes. Diligit enim gentem
nostram et synagogam ipse edificavit nobis. Ihesus autem ibat cum illis. Et
cum iam non longe esset a domo misit ad eum centurio amicos dicens.
Domine noli vexari. Non enim dignus sum ut sub tectum meum intres. propter
quod et meipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te. Sed dic verbo
et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens
sub me milites. Et dico huic vade et vadit. et alii veni et venit.
et servo meo fac hoc et facit. Quo audito ihesus miratus est et conversus
sequentibus se turbis dixit. Amen dico vobis nec in israel tantam fidem inveni.
Et reversi qui missi fuerant domum invenerunt servum qui languerat sanum.
Et factum est deinceps ibat ihesus in civitatem que vocatur Naym et ibant
cum illo discipuli eius et turba copiosa. Cum autem appropinquaret porte civitatis
ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue. Et hec vidua erat
et turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset dominus misericordia motus super eam
dixit illi Noli flere. Et accessit et tetigit loculum. Hii autem qui porta-
bant steterunt. Et ait Adolescens tibi dico surge. Et resedit qui erat
mortuus et cepit loqui et dedit illum matri sue. Accepit autem omnes timor
et magnificabant deum dicentes. Quia propheta magnus surrexit in nobis. et
quia deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam iudeam
de eo. et in omnem regionem. Et nunciaverunt iohanni discipuli eius de omnibus
his. Et convocavit duos de discipulis suis iohannes. Et misit ad ihesum
dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus. Cum autem venissent
ad eum viri dixerunt Iohannes baptista misit nos ad te dicens Tu es qui

venturus est an alium expectamus In ipsa autem hora curavit multos a
languoribus et plagis et spiritibus malis et cecis multis donavit
visum Et respondens dixit illis Euntes renunciate iohanni que vidi-
stis et audistis quia ceci vident claudi ambulant leprosi mundantur sur-
di audiunt mortui resurgunt pauperes evangelisantur Et beatus est qui
non fuerit scandalizatus in me Et cum discessissent nuncii iohannis cepit
dicere de iohanne ad turbas Quid existis in desertum videre arundinem vi-
dere harundinem vento agitatam Sed quid existis videre hominem molli-
bus vestimentis indutum Ecce qui in veste preciosa sunt et in deliciis in do-
mibus regum sunt Sed quid existis videre prophetam Utique dico vobis et
plus quam prophetam Hic est de quo scriptum est Ecce ego mitto angelum
meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te Dico enim vobis
maior inter natos mulierum propheta iohanne baptista nemo est Qui au-
tem minor est in regno dei maior est illo Et omnis populus audiens
et publicani iustificaverunt deum baptizati baptismo iohannis Phari-
sei autem et legisperiti consilium dei spreverunt in semetipsos non baptizati ab
eo Cui ergo similes dicam homines generationis huius et cui similes sunt
Similes sunt pueris sedentibus in foro et loquentibus adinvicem et di-
centibus Cantavimus vobis tibiis et non saltastis lamentavimus et
non plorastis Venit enim iohannes baptista neque manducans pa-
nem neque bibens vinum et dicitis demonium habet Venit
filius hominis manducans et bibens et dicitis ecce homo vorator et
bibens vinum et amicus publicanorum et peccatorum Et iustificata est
sapientia ab omnibus filiis suis Rogabat autem illum quidam phariseus
ut manducaret cum illo Et ingressus domum pharisei discubuit
Et ecce mulier que erat in civitate peccatrix ut cognovit quod ihesus accu-
buisset in domo pharisei attulit alabastrum unguenti et stans retro
secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes eius et capillis
capitis sui tergebat et osculabatur pedes eius et unguento unge-
bat Videns autem phariseus qui vocaverat eum ait intra se dicens
Hic si esset propheta sciret utique que et qualis mulier esset que tangit
eum quia peccatrix est Et respondens ihesus dixit ad eum Symon habeo
tibi aliquid dicere At ille ait Magister dic Duo debitores erant
cuidam feneratori unus debebat denarios quingentos et alius quin-
quaginta Non habentibus autem illis unde redderent donavit utrisque Quis ergo
eum plus diligit Respondens Symon dixit Estimo quia is cui plus
donavit At ille dixit ei Recte iudicasti Et conversus ad mulierem
dixit Symoni Vides hanc mulierem Intravi in domum tuam aquam
pedibus meis non dedisti Hec autem lacrimis rigavit pedes meos
et capillis suis tersit Osculum mihi non dedisti Hec autem ex quo intravi
non cessavit osculari pedes meos Oleo caput meum non unxisti

Hec aut vnguento vnxit pedes meos Propter qd dico tibi remit-
tunt ei pctã multa qm dilexit multu Cui aut minus dimittit
minus diligit Dixit aut ad illam Remittunt tibi pcta Et cepert
qui simul accumbebant dicere intra se Quis est hic qui etiam pcta dimittit
Dixit aut ad mulierem Fides tua te salua fecit vade in pace c. viij

Et factum est deinceps et ipe iter faciebat per ciuitates et castel-
la pdicans et euangelisans regnum dei et xij cu illo et mu-
lieres aliq que erant curate a spiritibus malignis et infirmitatibus
Maria que vocat magdalene de qua vij demonia exierant et iohanna
vxor chuze pcuratoris herodis et susanna et alie multe que ministra-
bant ei de facultatibus suis Cu aut multa turba conuenirent et de ci-
uitatibus pperarent ad eum dixit per similitudinem Exijt qui seminat seminare
semen suum Et dum seminat aliud cecidit secus viam et conculcatum est et vo-
lucres celi comederunt id Et aliud cecidit sup petram et natum aruit
qr non habebat humorem Et aliud cecidit int spinas et simul exorte spine
suffocauert id Et aliud cecidit in terram bonam et ortum fecit fructum ce-
tuplum Hec dicens clamabat Qui habet aures audiendi audiat Interro-
gabant aut discipuli eius que esset hec parabola Quibus ipe dixit Vobis da-
tum est nosse misterium regni dei ceteris aut in parabolis ut videntes
non videant et audientes non intelligant Est aut parabola hec Semen est verbum
dei Qui aut secus viam hij sunt qui audiunt deinde venit dyabolus et tollit
verbum de corde eorum ne credentes salui fiant Nam qui sup petram qui
cum audiunt cum gaudio suscipiunt verbum et hij radices non habent qui ad tempus
credunt et in tempore temptacionis recedunt Quod aut in spinas cecidit hij sunt
qui audierunt et a sollicitudinibus et diuicijs et voluptatibus vite euntes suffo-
cantur et non referunt fructum Quod aut in terram bonam hij sunt qui in corde bono
et optimo audientes verbum retinent et fructum afferunt in paciencia Nemo aut
accendens lucernam operit eam vase aut subtus lectum ponit eam sed sup cande-
labrum ponit ut intrantes videant lumen Non enim est occultum quod non
manifestetur nec absconditum quod non cognoscatur et in palam veniat Vide-
te ergo quomodo auditis Qui enim habet dabitur illi et quicumque non habet etiam
quod putat se habere auferetur ab illo Venerunt aut ad illum mater et fratres
eius et non poterant adire eum pre turba Et nunciatum est illi Mater tua et
fratres tui stant foris volentes te videre Qui respondens dixit ad eos Ma-
ter mea et fratres mei hij sunt qui verbum dei audiunt et faciunt Factum est
aut in vna dierum et ipe ascendit in nauiculam et discipuli eius et ait ad
illos Transfretemus trans stagnum Et ascenderunt Nauigantibus aut illis
obdormiuit Et descendit procella venti in stagnum et complebantur fluctibus et
periclitabantur Accedentes aut suscitauerunt eum dicentes Preceptor perimus
At ille surgens increpauit ventum et tempestatem aque et cessauit Et facta
est tranquillitas Dixit aut illis Ubi est fides vestra Qui timentes mirati

sunt dicentes ad invicem Quis putas hic est quia et ventis imperat et
mari et obediunt ei Et navigaverunt ad regionem gerasenorum que est
contra galileam Et cum egressus esset ad terram occurrit illi vir quidam qui habebat
demonium iam temporibus multis et vestimento non induebatur neque manebat
in domo sed in monumentis. Hic ut vidit ihesum procidit ante illum et exclamans
voce magna dixit Quid mihi et tibi est ihesu fili dei altissimi Obsecro te ne
me torqueas Precipiebat enim spiritui inmundo ut exiret ab homine Mul-
tis enim temporibus arripiebat illum. et vinciebatur cathenis et compedibus custo-
ditus et ruptis vinculis agebatur a demonio in desertum Interrogavit autem
illum ihesus dicens Quod nomen tibi est. At ille dixit Legio. Quia intraverant
multa demonia in eum. et rogabant illum ne imperaret illis ut in abyssum irent
Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte. et rogabant ut
permitteret eos in illos ingredi et permisit illos Exierunt ergo demonia ab
homine. et intraverunt in porcos. et impetu abiit grex per preceps in stagnum
et suffocatus est Quod ut viderunt factum qui pascebant fugiebant et nuncia-
verunt in civitatem et in villas Exierunt autem videre quod factum est et venerunt
ad ihesum. et invenerunt hominem sedentem a quo demonia exierant vestitum
ac sana mente ad pedes eius et timuerunt Nunciaverunt autem illis et
qui viderant quomodo sanus factus esset a legione Et rogaverunt omnis multitudo re-
gionis gerasenorum ut discederet ab illis. quia timore magno tenebantur
Ipse autem ascendens navem reversus est. Et rogabat eum vir a quo de-
monia exierant ut cum eo esset Dimisit autem eum ihesus dicens Redi domum
tuam et narra quanta fecerit tibi deus Et abiit per universam civitatem predicans
quanta illi fecisset ihesus Factum est autem cum redisset ihesus excepit illum turba
Erant autem omnes expectantes eum Et vir venit cui nomen yairus et ipse
princeps sinagoge erat. et cecidit ad pedes ihesu rogans eum ut intraret
domum eius. quia filia unica erat illi fere annorum .xii. et hec moriebatur
Et contigit dum iret a turba comprimebatur Et mulier quedam erat in fluxu
sanguinis ab annis .xii. que in medicos erogaverat omnem substantiam suam nec
ab ullo potuit curari. accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius
Et confestim stetit fluxus sanguinis eius Et ait ihesus Quis est qui me
tetigit Negantibus autem omnibus dixit Petrus et qui cum illo erant Preceptor
turbe te comprimunt et affligunt. et dicis quis me tetigit Et dixit eis ihesus
Tetigit me aliquis Nam et ego novi de me virtutem exisse Videns
autem mulier quia non latuit. tremens venit et procidit ante pedes eius. et ob
quam causam tetigerit eum indicavit coram omni populo. et quemadmodum confestim sit sa-
nata At ipse dixit illi Filia fides tua te salvam fecit vade in pace
Adhuc illo loquente venit quidam ad principem sinagoge dicens Quia mor-
tua est filia tua noli vexare illum Ihesus autem audito hoc verbo respondit pa-
tri puelle Noli timere Crede tantum. et salva erit Et cum venisset ad domum
non permisit quemquam intrare secum nisi petrum et iohannem et iacobum et patrem

et mirez puelle. Flebant autem omnes et plangebant illam. At ille dixit Nolite flere Non est mortua puella sed dormit Et deridebant eum scientes quod mortua esset. Ipse autem tenens manum eius clamavit dicens Puella surge Et reversus est spiritus eius et continuo surrexit et iussit illi dari manducare Et stupuerunt parentes eius quibus precepit ne alicui dicerent quod factum erat. C. IX.

Convocatis autem xii apostolis dedit illis virtutem et potestatem super omnia demonia et ut languores curarent Et misit illos predicare regnum dei et sanare infirmos Et ait ad illos Nichil tuleritis in via neque virgam neque peram neque panem neque pecuniam neque duas tunicas habeatis In quamcumque domum intraveritis ibi manete et inde ne exeatis Et quicumque non receperint vos exeuntes de civitate illa etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium super illos Egressi autem circuibant per castella evangelizantes et curantes ubique Audivit autem Herodes tetrarcha omnia que fiebant ab eo et hesitabat eo quod diceretur a quibusdam quia Iohannes surrexit a mortuis A quibusdam vero quia Helias apparuit ab aliis autem quia propheta de antiquis surrexit unus Et ait Herodes Iohannem autem ego decollavi. Quis autem est iste de quo audio talia Et querebat videre eum Et reversi apostoli narraverunt ei quecumque fecerunt Et assumptis illis secessit in locum desertum qui est Bethsaide Quod cum cognovissent turbe secute sunt eum et excepit eos et loquebatur eis de regno dei et eos qui cura indigebant sanabat. Dies autem ceperat declinare et accedentes xii dixerunt illi Dimitte turbas ut euntes in castella villasque que circa sunt divertant et inveniant escas quia hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos Vos date illis manducare. At illi dixerunt Non sunt nobis plus quam quinque panes et duos pisces nisi forte nos eamus et emamus in omnem hanc turbam escas Erant autem fere viri v milia Ait autem ad discipulos suos Facite illos discumbere per convivia quinquagenos Et ita fecerunt Et acceptis autem quinque panibus et duobus piscibus respexit in celum et benedixit et fregit et distribuit discipulis suis ut ~~pone~~ ponerent ante turbas Et manducaverunt omnes et saturati sunt Et sublatum est quod superfluit illis fragmentorum cophini xii. Et factum est cum solus esset orans erant cum illo discipuli et interrogavit eos dicens Quem me esse dicunt turbe At illi responderunt et dixerunt Iohannem baptistam alii autem Heliam aut quia propheta unus de prioribus surrexit Dixit autem illis Vos autem quem me esse dicitis Respondens Symon Petrus dixit Christum dei At ille increpans eos precepit ne cui dicerent hoc dicens Quia oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus et principibus sacerdotum et scribis et occidi et tercia die resurgere Dicebat autem ad omnes Si quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem suam cotidie et sequatur me Qui enim voluerit animam suam salvam facere

perdet eam. Nam qui perdiderit animam suam propter me salvam faciet illam.
Quid enim proficit homini si lucretur universum mundum, se ipsum autem perdat
et detrimentum sui faciat. Nam qui me erubuerit et meos sermones, hunc
filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua et patris et sanctorum
angelorum. Dico autem vobis vere sunt aliqui hic stantes qui non gusta-
bunt mortem donec videant regnum dei. Factum est autem post hec verba fere dies
viii°. Et assumpsit Petrum Iacobum et Iohannem et ascendit in montem ut ora-
ret. Et factum est dum oraret species vultus eius altera et vestitus eius albus
refulgens. Et ecce duo viri loquebantur cum eo. Erant autem Moyses et Heli-
as visi in maiestate et dicebant excessum eius quem completurus erat in
Ierusalem. Petrus vero et qui cum illo erant gravati erant somno et evigilan-
tes viderunt maiestatem eius et duos viros qui stabant cum illo. Et
factum est cum discederent ab illo ait Petrus ad Ihesum Preceptor bonum
est nos hic esse. Faciamus hic tria tabernacula unum tibi et unum Helie
et unum Moysi nesciens quid diceret. Hec autem illo loquente facta est nu-
bes et obumbravit eos et timuerunt intrantibus illis in nubem. Et vox
facta est de nube dicens Hic est filius meus dilectus ipsum audite. Et dum fieret
vox inventus est Ihesus solus. Et ipsi tacuerunt et nemini dixerunt in illis diebus
quicquam ex hiis que viderant. Factum est in sequenti die descendentibus illis
de monte occurrit illis turba multa. Et ecce vir de turba exclamavit
dicens Magister obsecro te respice in filium meum quia unicus est mihi. Et ecce
spiritus apprehendit eum et subito clamat et elidit et dissipat eum cum
spuma et vix discedit dilanians eum. Et rogavi discipulos tuos ut
eicerent illum et non potuerunt. Respondens autem Ihesus dixit O generacio infi-
delis et perversa usque quo ero apud vos et paciar vos. Adduc huc filium
tuum. Et cum accederet elisit illum demonium et dissipavit. Et increpavit Ihesus
spiritum inmundum et sanavit puerum et reddidit illum patri suo. Stupebant
autem omnes in magnitudine dei. Omnibus quoque mirantibus in omnibus que faciebat
dixit ad discipulos suos Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Filius
enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum. At illi ignorabant
verbum istud et erat velatum ante eos ut non sentirent illud. Et timebant
interrogare eum de hoc verbo. Intravit autem cogitacio in eos quis eorum
maior esset. At Ihesus videns cogitaciones cordis eorum apprehendens puerum
statuit eum secus se et ait illis Quicumque susceperit puerum istum in
nomine meo me recipit. Et quicumque me receperit recipit eum qui me mi-
sit. Nam qui minor est inter omnes vos hic maior est. Respondens autem Iohannes
dixit Preceptor vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia et
prohibuimus eum quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illum Ihesus Nolite
prohibere. Qui enim non est adversum vos pro vobis est. Factum est autem dum
complerentur dies assumpcionis eius et ipse faciem suam firmavit ut iret
in Ierusalem. Et misit nuncios ante conspectum suum. Et euntes intraverunt in civitatem

samaritanorum ut pararet illi et non receperunt eum quia facies eius erat eun-
tis in ierusalem. Cum vidissent autem discipuli eius iacobus et iohannes dixerunt Domine
vis dicimus ut ignis descendat de celo et consumat illos Et conversus
increpavit illos et ait eis Nescitis cuius spiritus estis Filius hominis animas
non venit perdere sed salvare Et abierunt in aliud castellum. Factum est autem am-
bulantibus illis in via dixit quidam ad illum Sequar te quocumque ieris
Et ait illi ihesus Vulpes foveas habent et volucres celi nidos filius
autem hominis non habet ubi caput suum reclinet Ait autem ad alterum Sequere
me Ille autem dixit Domine permitte mihi primum ire et sepelire patrem meum
Dixitque ihesus illi Sine ut mortui sepeliant mortuos suos Tu autem
vade annuncia regnum dei Et ait alter Sequar te domine sed primum permitte
mihi renunciare hiis que domi sunt Ait ad illum ihesus Nemo mittens manum
suam in aratrum et aspiciens retro aptus est regno dei c. x.

Post hec autem designavit dominus et alios lxxii et misit illos binos
ante faciem suam in omnem civitatem et locum quo erat ipse venturus
Et dicebat illis Messis quidem multa operarii autem pauci Rogate ergo
dominum messis ut mittat operarios in messem suam. Ite ecce ego mitto
vos sicut agnos inter lupos Nolite portare sacculum neque peram neque
calciamenta et neminem per viam salutaveritis In quamcumque domum intraveritis
primum dicite Pax huic domui Et si ibi fuerit filius pacis requiescet super
illum pax vestra Sin autem ad vos revertetur In eadem autem domo manete
edentes et bibentes que apud illos sunt Dignus est enim operarius mercede sua
Nolite transire de domo in domum Et in quamcumque domum intraveritis et susce-
perint vos manducate que apponuntur vobis et curate infirmos qui sunt in
illa Et dicite eis Appropinquavit in vos regnum dei In quamcumque civitatem
intraveritis et non receperint vos exeuntes in plateis eius dicite Etiam pul-
verem qui adhesit nobis de civitate vestra extergimus in vos tamen hoc scitote
quia appropinquabit regnum dei Dico vobis quia sodomis in illa die remissius
erit quam illi civitati Ve tibi corozaim ve tibi bethsaida quia si in
tyro et sidone facte fuissent virtutes que in vobis facte sunt olim in cilicio
et cinere sedentes penitentent Verumtamen tyro et sydoni remissius erit in
iudicio quam vobis Et tu capharnaum usque in celum exaltata usque
ad infernum demergeris Qui vos audit me audit et qui vos spernit
me spernit Qui autem me spernit spernit eum qui misit me Reversi sunt
autem lxxii cum gaudio dicentes Domine etiam demonia subiciuntur nobis
in nomine tuo Et ait illis Videbam sathanam sicut fulgur de celo
cadentem Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones R
et super omnem virtutem inimici et nichil vobis nocebit Verumtamen in hoc
nolite gaudere quia spiritus vobis subiciuntur Gaudete autem quia nomina vestra scri-
pta sunt in celis In ipsa hora exultavit spiritu sancto et dixit Con-
fiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus

et revelasti ea parvulis Etiam pater quoniam sic placuit ante te Omnia michi
tradita sunt a patre meo Et nemo scit quis sit filius nisi pater
et quis sit pater nisi filius et cui voluerit filius revelare Et conversus
ad discipulos suos dixit Beati oculi qui vident que vos videtis Dico
enim vobis quod multi prophete et reges voluerunt videre que vos videtis et non
viderunt et audire que vos auditis et non audierunt Et ecce quidam le-
gisperitus surrexit temptans eum et dicens magister quid faciendo vitam eternam
possidebo At ille dixit ad eum In lege quid scriptum est quomodo legis
Ille respondens dixit Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota
anima tua et ex omnibus viribus tuis et ex omni mente tua et proximum tuum
sicut teipsum Dixitque illi Recte respondisti hoc fac et vives Ille autem
volens se iustificare dixit ad ihesum Et quis est meus proximus Suscipiens
autem ihesus dixit Homo quidam descendebat ab iericho et incidit in latro-
nes Qui etiam despoliaverunt eum et plagis impositis abierunt semivivo
relicto Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via et viso eo pre-
terivit Similiter et levita cum esset secus locum et videret eum pertransiit Sama-
ritanus autem quidam iter faciens venit secus eum et videns eum misericordia motus
est et appropinquans alligavit vulnera eius infundens oleum et vinum Et impo-
nens illum in iumentum suum duxit in stabulum et curam eius egit Et altera
die protulit duos denarios Et dedit stabulario et ait Curam illius
habe et quodcumque supererogaveris ego cum rediero reddam tibi Quis horum
videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones At ille dixit Qui
fecit misericordiam in illum Et ait illi ihesus Vade et tu fac similiter Factum est
autem dum irent et ipse intravit in quoddam castellum et mulier quedam mar-
tha nomine excepit illum in domum suam Et huic soror erat nomine
maria Que sedens secus pedes domini audiebat verbum illius Martha
autem satagebat circa frequens ministerium Que stetit et ait Domine non est
tibi cure quod soror mea reliquit me solam ministrare Dic ergo illi ut
me adiuvet Et respondens dixit illi dominus Martha martha sollicita
es et turbaris erga plurima Porro unum est necessarium Maria optimam
partem elegit que non auferetur ab ea c xi
Et factum est cum esset in loco quodam orans ut cessavit dixit
unus ex discipulis eius ad eum Domine doce nos orare sicut
Iohannes docuit discipulos suos Et ait illis Cum oratis dicite
Pater sanctificetur nomen tuum Adveniat regnum tuum ~~fiat voluntas tua~~
~~sicut in celo et in terra~~ Panem nostrum cotidianum da nobis hodie Et
dimitte nobis ~~debita~~ peccata nostra Siquidem et nos dimittimus omni debenti
nobis et ne nos inducas in temptationem Et ait ad illos Quis vestrum habebit
amicum et ibit ad illum media nocte et dicet illi Amice commoda michi
tres panes quoniam amicus meus venit de via ad me et non habeo quod
ponam ante illum Et ille de intus respondens dicat Noli michi molestus esse

Iam ostium meum clausum est et pueri mei sunt mecum in cubili non
possum surgere et dare tibi. Et ille si perseveraverit pulsans. dico vobis
et si non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit. propter improbitatem tamen eius
surget et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis Petite et
dabitur vobis. Querite et invenietis. pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui
petit accipit et qui querit invenit. et pulsanti aperietur. Quis autem ex vobis patrem
petit panem Numquid lapidem dabit illi. Aut piscem Numquid pro pisce da-
bit serpentem illi. Aut si petierit ovum Numquid porriget illi scorpionem
Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris. quanto
magis pater vester de celo dabit spiritum bonum petentibus se. Et erat eiciens
demonium et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium locutus est mutus
et ammirate sunt turbe. Quidam autem ex eis dixerunt In beelzebub prin-
cipe demoniorum eicit demonia. Et alii temptantes eum querebant signum
ab eo de celo. Ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit eis. Omne re-
gnum in seipsum divisum desolabitur et domus supra domum cadet. Si autem et
sathanas in seipsum divisus est quomodo stabit regnum eius quia dicitis me
in beelzebub eicere demonia. Si autem ego in beelzebub eicio
demonia. filii vestri in quo eiciunt. Ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si in
digito dei eicio demonia. profecto pervenit in vos regnum dei. Cum fortis armatus
custodit atrium suum in pace sunt omnia que possidet. Si autem fortior illo
superveniens vicerit eum. universa arma eius auferet in quibus confidebat
et spolia eius distribuet. Qui non est mecum adversum me est. Et qui non
colligit mecum dispergit. Cum immundus spiritus exierit ab homine ambulat
per loca inaquosa querens requiem et non inveniens dicit Revertar in domum
meam unde exivi. Et cum venerit invenit eam scopis mundatam. Et tunc
vadit et assumit vii alios spiritus nequiores se et ingressi habitant ibi.
Et fiunt novissima hominis illius peiora prioribus. Factum est autem cum hec
diceret. Extollens quedam mulier de turba dixit illi Beatus venter qui te
portavit et ubera que suxisti. At ille dixit Quinimmo beati qui audiunt
verbum dei et custodiunt illud. Turbis autem concurrentibus cepit dicere Generatio
hec. generatio nequam est. Signum querit et signum non dabitur ei. nisi si-
gnum ione prophete. Nam sicut ionas fuit signum ninivitis. ita erit filius
hominis generationi isti pessime. Regina austri surget in iudicio cum
viris generationis huius et condempnabit illos. Quia venit a finibus
terre audire sapientiam salomonis. Et ecce plus quam salomon hic. Viri nini-
vite surgent in iudicio cum generatione ista et condempnabunt illam quia penitentiam
egerunt ad predicationem ione. Et ecce plus quam iona hic. Nemo lucernam
accendit et in abscondito ponit neque sub modio sed super candelabrum ut
qui ingrediuntur lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus
Si autem oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem
fuerit nequam. etiam totum corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen

qd' in te e tenebre sint Si ergo corpus tuum lucidum fuit non hens aliq'
ptem tenebrarum erit lucidum totum et sic lucerna fulgoris illuminabit te
Et cu loqret' rogabat illu quidam phariseus ut pranderet apd illum
et ingressus recubuit Phariseus aut cepit intra se reputans dicere Quare
non baptisatus esset an prandium Et ait dns ad illu Nunc vos pharisei
qd' deforis e calicis et catini mundatis Qd' aut intus e vrm plenum e
rapina et iniquitate Stulti nonne qui fecit qd' deforis e etia id qd' intus e
fecit Verumtamen qd' superest date elemosina et ecce oia munda sunt vobis
Sz ve vob phariseis qui decimatis mentam et ruta et olus omne et pteritis
iudicium et caritate dei Hec aut oportuit facere et illa non omittere Ve vob
pharisei qui diligitis primas cathedras i sinagogis et salutacoes in foro
Ve vob qui estis ut monumenta q non apparent et homines ambulan-
tes sup nesciunt Respondens aut quidam ex legisperitis ait illi Magister hec
dicens etia contumelia nob facis At ille ait Et vobis legisperitis
ve qr oneratis homines oneribz q portari non pnt et ipi vno digito
vro non tangitis sarcinas Ve vob q' edificatis monumenta prophetarum
pres vri occiderunt illos Profecto testificamini qd consentitis operibz prm
vrorum qm qd ipi eos occiderunt vos aut edificatis eorum sepulcra Pro-
pterea et sapientia dei dixit Mittam ad illos prophetas et aplos et ex illis
occident et psequentur ut inquiratur sanguis omn prophetarum q' effusus est a
constitucoe mundi a gnacoe ista a sanguine abel iusti vsqz ad sanguine
zacharie qui periit int altare et edem Ita dico vob requiretur ab
hac gnacoe Ve vob legisperitis q' tulistis claue scie ipi non intro-
istis et eos qui introibant phibuistis Cu hec ad illos diceret ceperunt
pharisei et legisperiti grauiter insistere et os eius opprimere de multis insidian-
tes ei et querentes aliqd capere ex ore eius ut accusarent eu xii
Multis aut turbis circumstantibz ita ut se inuice conculcarent cepit
dicere ad discipulos suos Attendite a fermento phariseorum qd' e ypocrisis
Nichil opertum qd non reueletur neqz absconditum qd' non sciatur Quo-
niam que in tenebris dixistis in lumine dicentur et qd' in aure locuti estis i cubi-
culis predicabitur in tectis Dico vob amicis meis ne terreamini ab hys
qui occidunt corpus et post hec non hnt amplius qd faciant Ostendam aut
vob quem timeatis Timete eu qui postqm occiderit hz ptatem mitte-
re in gehenam Ita dico vob hunc timete Nonne v passeres veneunt
dipondio et vnus ex illis non e in obliuione cora deo Sz et capilli capitis
vri omnes numerati sunt Nolite ergo timere multis passeribz estis vos
plures Dico vob Omnis quicumqz confessus fuerit me cora hominibz et filius hois
confitebitur eu cora angelis dei Qui aut negauerit me cora hominibz
denegabitur cora angelis dei Et omnis qui dicit vbum i filium hominis remittetur
ei ei aut q' in spm sctm blasphemauerit non remittetur Cu aut inducent
vos i sinagogas et ad magistratus et ptates nolite solliciti esse qualit' aut

quid respondeatis aut qd dicatis. Sps eni scs docebit vos i ipa hora
q oporteat dicere. Ait aut quida ei de turba. Magr dic fri meo ut divi-
dat mecu hereditate. At ille dixit illi. Homo quis me constituit
iudice aut divisore sup vos. Dixitq ad illos. Videte et cavete ab
omi avaricia. Qa no i habundantia cuiusq vita eius e ex hiis
q possidet. Dixit aut similitudine ad illos dicens. Hominis cuiusda divit
uberes fructus ager attulit. Et cogitabat intra se dicens. Qd facia q no
habeo quo congrege fructus meos. Et dixit. Hoc facia. Destrua hor-
rea mea et maiora facia. Et illuc congregabo omia q nata sut mi
et bona mea. Et dica aie mee. Aia habes multa bona posita i annos
plurimos. Requiesce. comede. bibe. epulare. Dixit aut illi deus. Stulte
hac nocte aiam tua repetunt a te. Q aut parasti cuius erunt. Sic e qui sibi
thesaurisat et no i deu dives. Dixitq ad discipulos suos. Ideo
dico vob. nolite solliciti esse aie vre quid manducetis neq corpi
vro quid induamini. Aia plus e qua esca. et corpus plusq vestimentu.
Considerate corvos qui no seminant neq metunt. qbus no e cella-
riu neq horreu. et deus pascit illos. Quanto magis plus vos estis
illis. Quis aut vrm cogitando pt adicere ad statura sua cubitu unu.
Si ergo qd minimu est no potestis. qd de ceteris solliciti estis. Considerate
lilia quo crescunt. no laborant neq nent. Dico aut vob. nec salomon
i omi gla vestiebatur sic unu ex istis. Si aut fenu agri qd hodie
i agro e. et cras i clibanu mittitur. deus sic vestit. quanto magis vos
pusille fidei. Et vos nolite qrere quid manducetis aut qd bibatis. Et
nolite in sublime tolli. Hec eni omia gentes mundi qrunt. Pater aut
vr scit qm hiis indigetis. Verumtn qrite regnu di et hec omia adi-
cientur vob. Nolite timere pusillus grex. qr complacuit patri vro dare
vob regnu. Vendite q possidetis et date elemosina. Facite vob
sacculos qui no veterascunt. thesauru no deficientem i celis. q fur no
appropiat neq tinea corrumpit. Ubi eni thesaurus vr ibi et cor vrm
erit. Sint lumbi vri precincti et lucerne ardentes i manibus vris.
Et vos similes hoibus expectantibus dnm suu qn revertatur a nupciis
ut cu venerit et pulsaverit confestim aperiant ei. Bti sunt servi illi qs cu
venerit dns invenerit vigilantes. Amen dico vob qd precinget se et faci-
et illos discumbere. et transiens ministrabit illis. Et si venerit in scda
vigilia et si i tercia vigilia venerit et ita invenerit. bti sunt servi illi. Hoc
aut scitote qm si sciret paterfamilias q hora fur veniret. vigila-
ret utiq et no sineret perfodi domu sua. Et vos estote parati. qr qua
hora no putatis filius hominis veniet. Ait aut ei petrus. Dne ad
nos dicis hanc parabola an et ad omes. Dixit aut dns. Quis putas
e fidelis dispensator et prudens quem constituit dns sup familiam
sua ut det illis in tpe tritici mensuram. Btus ille servus quem cu venerit

dominus eius venit ita facientem. Vere dico vobis quia super omnia que
possidet constituet illum. Quod si dixerit servus ille in corde suo moram
facit dominus meus venire, et ceperit percutere pueros et ancillas et edere
et bibere et inebriari, veniet dominus servi illius in die qua non sperat
et hora qua nescit, et dividet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.
Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui et non preparavit et non fecit
secundum voluntatem eius, vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit
digna plagis, vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est, multum
queretur ab eo. Et cui commendaverunt multum, plus petent ab eo. Ignem veni
mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur? Baptismo autem habeo ba-
ptizari, et quomodo coartor usque dum perficiatur? Putatis quia pacem veni dare
in terram? Non, dico vobis, sed separacionem. Erunt enim ex hoc quinque in domo una di-
visi, tres in duos et duo in tres dividentur: pater in filium et filius in patrem,
mater in filiam et filia in matrem, socrus in nurum suam et nurus in socrum
suam. Dicebat autem ad turbas: Cum videritis nubem orientem ab occasu,
statim dicitis: nimbus venit, et ita fit. Et cum austrum flantem, dicitis
quia estus erit, et fit. Ypocrite, faciem celi et terre nostis probare, hoc autem tempus
quomodo non probatis? Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum
autem vadis cum adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo,
ne forte trahat te apud iudicem, et iudex tradat te exactori, et exa-
ctor mittat te in carcerem. Dico tibi, non exies inde donec etiam novis-
Aderant autem quidam in ipso c. xiii simum minutum reddas.
tempore nunciantes illi de Galileis quorum sanguinem Pilatus miscuit
cum sacrificiis eorum. Et respondens illis dixit: Putatis quia hii Gali-
lei pre omnibus Galileis peccatores fuerunt, quia talia passi sunt? Non, dico
vobis, sed nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut illi x et viii super
quos cecidit turris in Syloa et occidit eos, putatis quia et ipsi debito-
res fuerunt preter omnes homines habitantes in Iherusalem? Non, dico vobis, sed si
penitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc similitudinem: Ar-
borem fici habebat plantatam quidam in vinea sua, et venit querens
fructum in illa et non invenit. Dixit autem ad cultorem vinee: Ecce anni
tres sunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac et non
invenio. Succide ergo illam; ut quid etiam terram occupat? At ille respondens
dixit illi: Domine, dimitte illam et hoc anno usque dum fodiam circa illam
et mittam stercora. Et si quidem fecerit fructum; sin autem in futurum succides illam.
Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que
habebat spiritum infirmitatis annis x et viii, et erat inclinata nec omnino
poterat sursum respicere. Quam cum vidisset Ihesus, vocavit ad se et dixit
illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus et con-
festim erecta est et glorificavit deum. Respondens autem archisynagogus, indignans
quia sabbato curasset Ihesus, dicebat turbe: Sex dies sunt in quibus oportet

operari In hys ergo venite et curamini et non in die sabbati Respondit autem
ad illum dominus et dixit Ypocrite unusquisque vestrum sabbato non solvit
bovem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare Hanc autem filiam abra
he quam alligavit sathanas ecce x et viii annis non oportuit solvi
a vinculo isto die sabbati Et cum hec diceret erubescebant omnes adver
sarii eius et omnis populus gaudebat in universis que gloriose fiebant ab
eo Dicebat ergo Cui simile est regnum dei et cui simile esse existimabo illud
Simile est grano sinapis quod acceptum homo misit in ortum suum et crevit
et factum est in arborem magnam et volucres celi requieverunt in ramis
eius Et iterum dixit Cui simile existimabo regnum dei Simile est fermento
quod acceptum mulier abscondit in farine sata tria donec fermentaretur
totum Et ibat per civitates et castella docens Et iter faciens in ierusalem
Ait autem illi quidam Domine si pauci sunt qui salvantur Ille autem dixit ad illos
Contendite intrare per angustam portam quia multi dico vobis querunt intrare
et non poterunt Cum autem intraverit paterfamilias et clauserit ostium incipietis
foris stare et pulsare ostium dicentes Domine aperi nobis Et respondens
dicet vobis Nescio vos unde sitis Tunc incipietis dicere Manducavimus
coram te et bibimus et in plateis nostris docuisti Et dicet vobis Nescio
vos unde sitis Discedite a me omnes operarii iniquitatis Ibi erit fle
tus et stridor dentium cum videritis abraham ysaac et iacob et omnes
prophetas in regno dei vos autem expelli foras Et venient ab oriente
et occidente et ab aquilone et austro et accubent in regno dei Et
ecce sunt novissimi qui erant primi et sunt primi qui erant novissimi In
die illa accesserunt quidam phariseorum dicentes illi Exi et vade hinc quia
herodes vult te occidere Et ait illis Ite dicite vulpi illi Ecce eicio
demonia et sanitates perficio hodie et cras et tercia die consumor Verum
tamen oportet me hodie et cras et sequenti ambulare quia non capit perire
prophetam extra ierusalem Ierusalem ierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui
mittuntur ad te Quociens volui congregare filios tuos quemadmodum avis
nidum suum sub pennis et noluisti Ecce relinquetur vobis domus vestra
deserta Dico autem vobis quia non videbitis me donec veniat cum dicatis
Benedictus qui venit in nomine domini · c · xiiii ·

Et factum est cum intraret in domum cuiusdam principis phariseorum sabbato phariseorum
manducare panem et ipsi observabant eum Et ecce homo quidam
ydropicus erat ante illum Et respondens ihesus dixit ad legisperitos
et phariseos dicens Si licet sabbato curare At illi tacuerunt Ille vero
apprehensum sanavit eum ac dimisit Et respondens ad illos dixit Cuius
vestrum asinus aut bos in puteum cadit et non continuo extrahet illum in die
sabbati Et non poterant ad hec respondere illi Dicebat autem et ad invitatos
parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens ad illos
Cum invitatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco ne forte

honoratior te sit invitatus ab eo et veniens qui te et illum invitavit
dicat tibi Da huic locum Et tunc incipias cum rubore novissimum locum
tenere Sed cum vocatus fueris vade et recumbe in novissimo loco ut cum
venerit qui te invitavit dicat tibi Amice ascende superius Tunc erit tibi
gloria coram simul discumbentibus Quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se
humiliat exaltabitur Dicebat autem et ei qui se invitaverat Cum facis
prandium aut cenam noli vocare amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos
neque vicinos divites ne forte et ipsi te reinvitent et fiat tibi retributio
Sed cum facis convivium voca pauperes debiles claudos cecos et beatus
eris quia non habent retribuere tibi Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum
Hec cum audisset quidam de simul discumbentibus dixit illi Beatus qui manducabit
panem in regno dei At ipse dixit ei Homo quidam fecit cenam magnam et
vocavit multos Et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut ve-
nirent quia parata sunt omnia Et ceperunt simul omnes excusare Primus dixit
Villam emi et necesse habeo exire et videre illam Rogo te habe me
excusatum Et alter dixit Iuga boum emi v et eo probare ea Rogo
te habe me excusatum Et alius dixit Uxorem duxi et ideo non pos-
sum venire Et reversus servus nunciavit hec domino suo Tunc iratus paterfa-
milias dixit servo suo Exi cito in plateas et vicos civitatis et pau-
peres et debiles claudos et cecos introduc huc Et ait servus Domine
factum est ut imperasti Et adhuc locus est Et ait dominus servo Exi in vias
et sepes et compelle intrare ut impleatur domus mea Dico autem vobis
quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam Ibant
autem turbe multe cum eo Et conversus dixit ad illos Si quis venit ad
me et non odit patrem suum et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores
adhuc autem et animam suam non potest meus esse discipulus Et qui non baiulat
crucem suam et sequitur me non potest meus esse discipulus Quis enim ex vobis
volens turrem edificare nonne prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt
si habeat ad perficiendum ne posteaquam posuerit fundamentum et non potuerit
perficere omnes qui vident incipiant ei illudere dicentes Quia hic homo
cepit edificare et non potuit consummare Aut quis rex iturus committere bellum
adversus alium regem nonne prius cogitat si possit cum decem milibus
occurrere ei qui cum xx milibus venit ad se Alioquin adhuc illo lon-
ge agente legacionem mittens rogat ea que pacis sunt Sic ergo omnis
ex vobis qui non renunciat omnibus que possidet non potest meus esse discipulus
Bonum est sal Si autem sal evanuerit in quo condietur Neque in terra neque
in sterquilinium utile est sed foras mittetur Qui habet aures audiendi audiat
Erat autem appropinquantes ad ihesum publicani et peccatores c. xv.
ut audiret illum Et murmurabat scribe et pharisei dicentes Quia
hic peccatores recipit et manducat cum illis Et ait ad illos pa-
bolam istam dicens Quis ex vobis homo habens centum oves et si perdiderit unam

ex illis. nonne dimittit xcix in deserto et vadit ad illam que perierat
donec inveniat illam. Et cum invenerit eam imponit in humeros suos gaudens
Et veniens domum convocat amicos et vicinos dicens eis Congratulami-
ni mihi quia inveni ovem meam que perierat. Dico vobis quod ita gaudium
erit in celo super uno peccatore penitenciam agente quam super xcix iustis qui
non indigent penitencia. Aut que mulier habens dragmas x et si perdiderit dragmam
unam nonne accendit lucernam et evertit domum et querit diligenter donec inve-
niat. Et cum invenerit convocat amicas et vicinas dicens Congratulami-
ni mihi quia inveni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis gaudium erit angelis
dei super uno peccatore penitenciam agente. Ait autem homo quidam habuit duos fili-
os. Et dixit adolescencior ex illis patri Pater da mihi porcionem substancie que
me contingit. Et divisit illis substanciam. Et non post multos dies congregatis
omnibus adolescencior filius peregre profectus est in regionem longinquam
et ibi dissipavit substanciam suam vivendo luxuriose. Et postquam consummasset
omnia facta est fames valida in regione illa et cepit egere. Et abiit
et adhesit uni civium regionis illius. Et misit illum in villam suam ut
pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci
manducabant et nemo illi dabat. In se autem reversus dixit Quanti mer-
cenarii in domo patris mei abundant panibus. ego autem hic fame pereo
Surgam et ibo ad patrem meum et dicam ei Pater peccavi in celum et coram
te. iam non sum dignus vocari filius tuus fac sicut unum ex mercenariis tuis me
Cum autem adhuc longe esset vidit eum pater suus Et misericordia motus est. Et
accurrens cecidit super collum eius et osculatus est illum. Dixitque ei filius
Pater peccavi in celum et coram te. iam non sum dignus vocari filius tuus
Dixit autem pater ad servos suos Cito proferte stolam primam et induite
illum. et date anulum in manum eius. et calciamenta in pedes. et adducite
vitulum saginatum et occidite. et manducemus et epulemur. Quia hic filius
meus mortuus erat et revixit. perierat et inventus est. Et ceperunt epulari
Erat autem filius eius senior in agro Et cum veniret et appropinquaret do-
mui audivit symphoniam et chorum. et vocavit unum de servis et
interrogavit que hec essent. Isque dixit illi Frater tuus venit. et occidit
pater tuus vitulum saginatum quia salvum eum recepit Indignatus est
autem et nolebat introire Pater ergo illius egressus cepit rogare
illum. At ille respondens dixit patri suo Ecce tot annis servio tibi et numquam
mandatum tuum preterivi. et numquam dedisti mihi hedum ut cum amicis meis
epularer Sed postquam filius tuus hic qui devoravit substanciam suam cum mere-
tricibus venit occidisti illi vitulum saginatum. At ille dixit illi Fili
tu semper mecum es. et omnia mea tua sunt Epulari autem et gaudere
oportebat quia frater tuus hic mortuus fuerat et revixit. perierat et inventus est.
Dicebat autem ad discipulos suos Homo quidam erat c. xvj
dives qui habebat villicum et hic diffamatus est apud illum

quasi dissipasset bona illius Et vocavit illum et ait illi Quid hoc audio de
te. Redde racionem villicacionis tue Iam enim non poteris villicare. Ait
autem villicus intra se Quid faciam quia aufert dominus meus a me villicacionem. Fo-
dere non valeo mendicare erubesco Scio quid faciam ut cum amotus
fuero a villicacione recipiant me in domos suas Convocatis itaque singulis
debitoribus domini sui Dicebat primo Quantum debes domino meo At ille dixit
Centum cados olei Dixitque illi Accipe caucionem tuam et sede cito scribe
l. Deinde alio dixit Tu vero quantum debes Qui ait Centum choros tritici.
Ait illi Accipe litteras tuas et scribe octoginta Et laudavit dominus villicum
iniquitatis quia prudenter fecisset. Quia filii huius seculi prudenciores sunt filiis lucis
in generacione sua Et ideo dico vobis facite vobis amicos de mamona
iniquitatis ut cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula Qui fidelis est
in minimo et in maiori fidelis est Et qui in modico iniquus est et in maiori
iniquus est Si ergo in iniquo mamona fideles non fuistis quod verum est
quis credet vobis Et si in alieno fideles non fuistis quod vestrum est
dabit vobis Nemo servus potest duobus dominis servire Aut enim unum odiet
et alterum diliget Aut unum adherebit et alterum contempnet Non potestis deo
servire et mamone Audiebant autem omnia hec pharisei qui erant avari et
deridebant illum et ait illis Vos estis qui iustificatis vos coram homi-
nibus deus autem novit corda vestra Quia quod hominibus altum est abhomina-
cio est apud deum Lex et prophete usque ad Iohannem ex eo regnum dei evangeli-
zatur et omnis in illud vim facit Facilius est autem celum et terram preterire
quam de lege unum apicem cadere Omnis qui dimittit uxorem suam et
ducit alteram mechatur et qui dimissam a viro ducit mechatur Homo quidam
erat dives et induebatur purpura et bisso et epulabatur cottidie splendide
Et erat quidam mendicus nomine lazarus qui iacebat ad ianuam eius
ulceribus plenus cupiens saturari de micis que cadebant de mensa divitis
et nemo illi dabat Sed et canes veniebant et lingebant ulcera eius
Factum est autem ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum abrahe
Mortuus est autem et dives et sepultus est in inferno Elevans autem oculos suos
cum esset in tormentis vidit abraham de longe et lazarum in sinu eius
Et ipse clamans dixit Pater abraham miserere mei et mitte lazarum
ut intingat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam
quia crucior in hac flamma Et dixit illi abraham Fili recordare quia
recepisti bona in vita tua et lazarus similiter mala. Nunc autem hic con-
solatur tu vero cruciaris Et in hiis omnibus inter nos et vos chaos magnum
firmatum est. Ut hii qui volunt hinc transire ad vos non possunt neque inde
huc transmeare Et ait Rogo ergo te pater ut mittas eum in domum patris
mei Habeo enim v fratres ut testetur illis ne et ipsi veniant in hunc lo-
cum tormentorum Et ait illi abraham Habent moysen et prophetas audiant
illos At ille dixit Non pater abraham sed si quis ex mortuis ierit ad eos

penitentiam agerent. Ait autem illi. Si moysen et prophetas non audiunt neque si quis
Et ait ad discipulos c xvii ex mortuis resurrexerit credent.
suos. Impossibile est ut non veniant scandala. Ve autem illi per quem
veniunt. Utilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius
et proiciatur in mare quam ut scandaliset unum de pusillis istis. Attendite
vobis. Si peccaverit in te frater tuus increpa illum. Et si penitentiam egerit dimitte illi. Et illi
si septies in die peccaverit in te. et septies in die conversus fuerit ad te dicens
Penitet me. Dimitte illi. Et dixerunt apostoli. Auge nobis fidem. Dixit
autem illis dominus. Si habueritis fidem sicut granum sinapis. diceretis huic arbori
moro eradicare et transplantare in mare. et obediret vobis. Quis autem
vestrum habens servum arantem aut boves pascentem. qui regresso de agro dicat illi
statim. transi recumbe. et non dicat ei para quod cenem. et precinge te et ministra
mihi donec manducem et bibam. et post hec tu manducabis et bibes. Numquid
gratiam habet servo illi quia fecit quod ei imperaverat. Non puto. Sic et vos cum
feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite. Servi inutiles sumus quod de-
buimus facere fecimus. Et factum est dum iret in ierusalem. transibat per mediam
samariam et galileam. Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei x
viri leprosi qui steterunt a longe et levaverunt vocem suam dicentes. Ihesu
preceptor miserere nostri. Quos cum vidit dixit. Ite ostendite vos sacerdo-
tibus. Et factum est dum irent mundati sunt. Unus autem ex illis ut vidit
quia mundatus est. regressus est cum magna voce magnificans deum. Et cecidit in
faciem suam ante pedes eius gratias agens. Et hic erat samaritanus. Respondens
autem dixit ihesus. Nonne x mundati sunt. et ix ubi sunt. Non est inventus
qui rediret et daret gloriam deo nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge
vade. quia fides tua te salvum fecit. Interrogatus autem a phariseis quando
venit regnum dei. respondit eis et dixit. Non venit regnum dei cum observa-
tione. neque dicent. ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos
est. Et ait ad discipulos suos. Venient dies quando desideretis videre unum
diem filii hominis et non videbitis. Et dicent vobis. ecce hic. ecce illic. no-
lite ire neque sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de sub celo in ea que
sub celo sunt fulget. ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet
illum multa pati et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in
diebus noe. ita erit et in diebus filii hominis. Edebant et bibebant
uxores ducebant et dabantur ad nuptias usque in diem qua intravit
noe in archam. et venit diluvium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est
in diebus loth. edebant et bibebant. emebant et vendebant. edifica-
bant et plantabant. Qua die autem exiit loth a sodomis. pluit ignem
et sulfur de celo et perdidit omnes. Secundum hec erit qua die filius hominis
revelabitur. In illa hora qui fuerit in tecto. et vasa eius in domo. ne
descendat tollere illa. Et qui in agro similiter non redeat retro. Memores
estote uxoris loth. Quicumque quesierit animam suam salvam facere perdet eam.

Et quicumque perdiderit illam vivificabit eam. Dico autem vobis in illa nocte
erunt duo in lecto uno unus assumetur et alter relinquetur. Due erunt molentes
in unum una assumetur et altera relinquetur. Respondentes dicunt illi Ubi domine
Qui dixit illis Ubicumque fuerit corpus illuc congregabuntur aquile. c xviii
Dicebat autem et parabolam ad illos quoniam oportet semper orare et non
deficere dicens Iudex quidam erat in civitate quadam qui deum non
timebat et hominem non verebatur. Vidua autem quedam erat in
civitate illa et veniebat ad eum dicens Vindica me de adversario meo. Et nole-
bat per multum tempus. Post hec autem dixit intra se Et si deum non timeo nec hominem
vereor tamen quia molesta est michi hec vidua vindicabo illam ne in
novissimo veniens sugillet me. Ait autem dominus Audite quid iudex iniquitatis
dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac
nocte et patientiam habebit in illis. Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum.
Verumtamen filius hominis veniens putas inveniet fidem in terra. Dixit autem
et ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti et aspernabantur ceteros parabolam
istam. Duo homines ascenderunt in templum ut orarent unus phariseus et alter
publicanus. Phariseus autem stans hec apud se orabat Deus gratias ago tibi
quia non sum sicut ceteri homines raptores iniusti adulteri velut etiam hic
publicanus. Ieiuno bis in sabbato decimas do omnium que possideo. Et pu-
blicanus a longe stans nolebat nec oculos ad celum levare sed percuti-
ebat pectus suum dicens Deus propitius esto michi peccatori. Amen dico vobis
descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. Quia omnis qui se exal-
tat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur. Afferebant autem ad illum
et infantes ut eos tangeret. Quod cum viderent discipuli increpabant illos.
Ihesus autem convocans illos dixit Sinite parvulos venire ad me et nolite
eos vetare talium est enim regnum celorum. Amen dico vobis quicumque non
acceperit regnum dei sicut puer non intrabit in illud. Et interrogavit eum
quidam princeps dicens Magister bone quid faciendo vitam eternam pos-
sidebo. Dixit autem ei ihesus Quid me dicis bonum. Nemo bonus nisi
solus deus. Mandata nosti. Non occides. non mechaberis. non furtum facies.
Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum et matrem tuam. Qui ait
Hec omnia custodivi a iuventute mea. Quo audito ihesus ait illi
Adhuc unum tibi deest. Omnia quecumque habes vende et da pauperibus
et habebis thesaurum in celo et veni sequere me. His ille auditis
contristatus est quia dives erat valde. Videns autem ihesus illum tristem factum
dixit Quam difficile qui pecunias habent in regnum celorum intrabunt. Fa-
cilius est enim camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in
regnum dei. Et dixerunt qui audiebant Et quis potest salvus fieri. Ait illis
Que impossibilia sunt apud homines possibilia sunt apud deum. Ait autem ei petrus
Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Qui dixit eis Amen
dico vobis Nemo est qui reliquit domum aut parentes aut fratres aut uxorem

aut filios propter regnum dei et non recipiet multo plura in hoc tempore et in seculo
futuro vitam eternam Assumpsit autem ihesus xii discipulos suos Et ait
illis Ecce ascendimus ierusalem et consummabuntur omnia que scripta sunt
per prophetas de filio hominis Tradetur enim gentibus et illudetur et flagella-
bitur et conspuetur Et postquam flagellaverint occident eum et die tercia resurget
Et ipsi nichil horum intellexerunt Erat enim verbum istud absconditum ab eis
et non intelligebant que dicebantur Factum est autem cum appropinquaret iericho Cecus
quidam sedebat secus viam mendicans Et cum audiret turbam pretereuntem
interrogabat quid hoc esset Dixerunt autem ei quod ihesus nazarenus transiret et
clamavit dicens Ihesu fili david miserere mei Et qui preibant increpabant
eum ut taceret Ipse vero multo magis clamabat fili david miserere mei
Stans autem ihesus iussit eum adduci ad se Et cum appropinquasset interrogavit
eum dicens Quid tibi vis ut faciam At ille dixit Domine ut videam Et
ihesus dixit ei Respice fides tua te salvum fecit Et confestim vidit et
sequebatur eum magnificans deum Et omnis plebs ut vidit dedit laudem deo
Et ingressus perambulabat iericho Et ecce c. xix
vir nomine zacheus et hic erat princeps publicanorum et
ipse dives Et querebat videre ihesum quis esset et non poterat pre
turba quia statura pusillus erat Et precurrens ascendit in arborem syco-
morum ut videret illum quia inde erat transiturus Et cum venisset ad lo-
cum suspiciens ihesus vidit illum et ait ad eum Zachee festinans de-
scende quia in domo tua oportet me manere Et ille festinans descendit
et excepit illum gaudens Et cum viderent omnes murmurabant dicentes
quod ad hominem peccatorem divertisset Stans autem zacheus dixit ad dominum
Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus et si quid aliquem de-
fraudavi reddo quadruplum Ait ihesus ad eum Quia hodie salus do-
mui huic facta est eo quod et ipse sit filius abrahe Venit enim filius
hominis querere et salvum facere quod perierat Hec illis audientibus
adiciens dixit illis parabolam eo quod esset prope ierusalem quia existimarent
quod regnum dei confestim manifestaretur Dixit ergo Homo quidam nobilis
abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reverti Voca-
tis autem x servis suis Dedit illis x mnas et ait ad illos Nego-
ciamini dum venio Cives autem eius oderant illum Et miserunt legacionem
post illum dicentes Nolumus hunc regnare super nos Et factum est ut re-
diret accepto regno iussit vocari servos suos quibus dedit pecuniam
ut sciret quantum quisque negociatus esset Venit autem primus dicens Domine
mna tua decem mnas acquisivit Et ait illi Euge serve bone
quia in modico fuisti fidelis eris potestatem habens super decem civitates
Et alter venit dicens Domine mna tua fecit quinque mnas Et huic
ait Et tu esto super v civitates Et alter venit et dixit Domine ecce mna
tua quam habui repositam in sudario Timui enim te quia homo austerus

es: Tollis quod non posuisti, et metis quod non seminasti. Dicit ei: De
ore tuo te iudico serve nequam. Sciebas quia ego austerus sum, tollens
quod non posui, et metens quod non seminavi. Et quare non dedisti pecuniam
meam ad mensam? Et ego veniens cum usuris utique exegissem illam. Et
astantibus dixit: Auferte ab illo mnam, et date illi qui habet decem
mnas. Et dixerunt ei: Domine, decem mnas habet. Dico autem vobis quia omni
habenti dabitur et abundabit; ab eo autem qui non habet, et quod habet auferetur ab eo.
Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se, adducite
huc et interficite ante me. Et his dictis precedebat ascendens Iherusalem.
Et factum est cum appropinquasset Bethfage et Bethanie ad montem qui vocatur
Oliveti, misit duos discipulos suos dicens: Ite in castellum quod contra vos est,
in quod introeuntes invenietis pullum asine alligatum, cui nemo umquam
hominum sedit. Solvite illum et adducite. Et si quis vos interrogaverit quare sol-
vitis, sic dicetis ei: quia dominus operam eius desiderat. Abierunt autem qui missi
erant et invenerunt sicut dixit illis stantem pullum. Solventibus autem illis pul-
lum dixerunt ad illos domini eius: Quid solvitis pullum? At illi dixerunt:
Quia dominus eum necessarium habet. Et duxerunt ad Ihesum. Et iactantes vestimenta sua
super pullum imposuerunt Ihesum. Eunte autem illo substernebant vestimenta sua in
via. Et cum appropinquaret ad descensum montis Oliveti, ceperunt omnes turbe
descendentium gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus quas vi-
derant virtutibus dicentes: Benedictus rex qui venit in nomine domini;
pax in celo et gloria in excelsis. Et quidam phariseorum de turbis dixerunt ad
illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis quia si
hii tacuerint, lapides clamabunt. Et ut appropinquavit, videns civitatem
flevit super illam dicens: Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua
que ad pacem tibi sunt; nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient
dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo, et coangustabunt te undique,
et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt, et non relinquent in
te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tue. Et
ingressus in templum cepit eicere vendentes in illo et ementes, dicens illis:
Scriptum est: Domus mea domus orationis vocabitur; vos autem fecistis illam
speluncam latronum. Et erat cotidie docens in templo. Principes autem
sacerdotum et scribe et principes plebis querebant illum perdere, et non invenie-
bant quid facerent illi. Omnis enim populus erat audiens illum. c. xx

Et factum est in una dierum docente illo populum in templo et evan-
gelizante, convenerunt principes sacerdotum et scribe cum senioribus,
et aiunt dicentes ad illum: Dic nobis in qua potestate hec facis,
aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem? Respondens autem Ihesus dixit ad
illos: Interrogabo vos et ego unum verbum, respondete mihi. Baptismus Iohannis
de celo erat an ex hominibus? At illi cogitabant intra se dicentes: Quia
si dixerimus de celo, dicet: Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus

ex hominibus plebs universa lapidabit nos Certi enim sunt iohannem esse
prophetam Et responderunt se nescire unde esset Ihesus autem illis Neque ego dico
vobis in qua potestate hec facio Cepit autem ad plebem dicere parabolam
hanc Homo quidam plantavit vineam et locavit eam agricolis et ipse
peregre fuit multis temporibus Et in tempore misit ad cultores servum ut de fructu
vinee darent illi Qui cesum dimiserunt eum inanem Et addidit alium
servum mittere Illi autem hunc quoque cedentes et afficientes contumeliis dimi-
serunt inanem Et addidit tercium mittere qui et illum vulnerantes eiecerunt
Dixit autem dominus vinee Quid faciam Mittam filium meum dilectum for-
sitan cum hunc viderint verebuntur Quem cum vidissent coloni cogitaverunt
intra se dicentes Hic est heres occidamus illum ut nostra fiat hereditas Et
eiectum illum extra vineam occiderunt Quid ergo faciet illis dominus vinee
Veniet et perdet colonos istos et dabit vineam aliis Quo audito
dixerunt illi Absit Ille autem aspiciens eos ait Quid est ergo hoc quod
scriptum est Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput
anguli Omnis qui ceciderit super illum lapidem conquassabitur super quem autem ceciderit
comminuet illum Et querebant principes sacerdotum et scribe mittere in illum
manus illa hora et timuerunt populum Cognoverunt enim quod ad ipsos di-
xit hanc similitudinem Et observantes miserunt insidiatores qui se iustos
simularent ut caperent eum in sermone et traderent illum principatui et
potestati presidis Et interrogaverunt illum dicentes Magister scimus quia recte
dicis et doces et non accipis personam sed in veritate viam dei doces
Licet nobis dare tributum cesari an non Considerans autem dolum eorum
dixit ad eos Quid me temptatis hypocrite Ostendite mihi denarium Cuius
habet ymaginem et subscriptionem Respondentes dixerunt Cesaris Et ait illis
Reddite ergo que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo Et non potu-
19 erunt verbum eius reprehendere coram plebe et mirati sunt in responso eius et
tacuerunt Accesserunt autem quidam saduceorum qui negant resurrectionem esse
et interrogaverunt eum dicentes Magister moyses scripsit nobis si frater alicuius
mortuus fuerit habens uxorem et hic sine filiis fuerit accipiat frater
eius uxorem et suscitet semen fratri suo Septem ergo fratres erant et pri-
mus accepit uxorem et mortuus est sine filiis Et sequens accepit
eam et ipse mortuus est sine filiis Et tercius accepit eam Similiter et omnes
septem et non reliquerunt semen et mortui sunt Novissime autem omnium mor-
tua est et mulier In resurrectione ergo cuius eorum erit uxor Siquidem septem habuerunt
eam uxorem Et ait illis Ihesus Filii huius seculi nubunt et traduntur
ad nuptias Illi vero qui digni habebuntur seculo illo et resurrectione ex mortuis
neque nubent neque ducent uxores neque enim mori ultra poterunt Equa-
les enim angelis sunt et filii sunt dei cum sint filii resurrectionis Quia vero resurgunt
mortui et moyses ostendit secus rubum sicut dicit dominum deum abraham
et deum ysaac et deum iacob Deus autem non est mortuorum sed vivorum

Omnes enim vivunt ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt magister bene
dixisti. Et amplius non audebant quicquam interrogare eum. Dixit autem
ad illos Quomodo dicunt xpm filium david esse. Et ipse david dicit in libro
psalmorum Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum. David ergo dominum illum vocat et quomodo filius eius est. Audiente
autem omni populo dixit discipulis suis Attendite a scribis qui volunt ambulare
in stolis et amant salutationes in foro et primas cathedras in syna-
gogis et primos discubitus in conviviis qui devorant domos viduarum
simulantes longam orationem hii accipient dampnationem maiorem. xxi
Respiciens autem vidit eos qui mittebant munera sua in gazo-
phylacium divites Vidit autem quandam viduam pauperculam mitten-
tem era minuta duo Et dixit Vere dico vobis Quia vidua
hec pauper plus quam omnes misit Nam omnes hii ex abundanti sibi miserunt in
munera dei hec autem ex eo quod deest illi omnem victum suum quem habuit
misit Et quibusdam dicentibus de templo quod lapidibus bonis et donis
ornatum esset dixit Hec que videtis venient dies in quibus non relinque-
tur lapis super lapidem qui non destruatur. Interrogaverunt autem illum dicentes
Preceptor quando hec erunt. Et quod signum cum fieri incipient Qui dixit Videte
ne seducamini Multi enim venient in nomine meo dicentes quia
ego sum et tempus appropinquavit. Nolite ergo ire post illos. Cum autem audieritis
prelia et sediciones nolite terreri Oportet primum hec fieri sed nondum statim finis
Tunc dicebat illis Surget gens contra gentem et regnum adversus regnum
et terremotus magni erunt per loca et pestilentie et fames terroresque de
celo et signa magna erunt Sed ante hec omnia inicient vobis manus
suas et persequentur tradentes in synagogas et custodias trahentes ad
reges et presides propter nomen meum Continget autem vobis in testimonium
Ponite ergo in cordibus vestris non premeditari quemadmodum respondeatis
Ego enim dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes
adversarii vestri Trademini autem a parentibus et fratribus et cognatis et amicis
et morte afficient ex vobis Et eritis odio omnibus propter nomen meum
Et capillus de capite vestro non peribit In patientia vestra possidebitis animas
vestras Cum autem videritis circumdari ab exercitu Ierusalem tunc scitote quia appropin-
quabit desolatio eius Tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes
et qui in medio eius sunt discedant et qui in regionibus non intrent
in eam. Quia dies ultionis hii sunt ut impleantur omnia que scripta sunt
Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus Erit enim pressura
magna super terram et ira populo huic Et cadent in ore gladii et ca-
ptivi ducentur in omnes gentes et Ierusalem calcabitur a gentibus donec
impleantur tempora nationum Et erunt signa in sole et luna et stellis et in
terris pressura gentium pre confusione sonitus maris et fluctuum arescen-
tibus hominibus pre timore et expectatione eorum que supervenient universo

orbi Nam virtutes celorum movebuntur Et tunc videbunt filium hominis
venientem in nubibus cum potestate magna et maiestate His autem fieri
incipientibus respicite et levate capita vestra quoniam appropinquabit redem-
ptio vestra Et dixit illis similitudinem Videte ficulneam et omnes
arbores cum producunt iam ex se fructum scitis quoniam prope est estas Ita et
vos cum videritis hec fieri scitote quoniam prope est regnum dei Amen dico
vobis quia non preteribit generatio hec donec omnia fiant Celum et terra transibunt
verba autem mea non transibunt Attendite autem vobis ne forte graventur corda
vestra in crapula et ebrietate et curis huius vite et superveniat in vos re-
pentina dies illa tamquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super
faciem omnis terre Vigilate itaque omni tempore orantes ut digni habeamini
fugere omnia ista que futura sunt et stare ante filium hominis Erat autem
diebus docens in templo noctibus vero exiens morabatur in monte qui
vocatur oliveti Et omnis populus manicabat ad eum in templo ut au-
Appropinquabat autem dies azimorum C. xxii Audiret eum
qui dicitur pascha Et querebant principes sacerdotum et scribe quo-
modo interficerent ihesum timebant vero plebem Intravit autem sathanas
in iudam qui cognominatur scarioth unum de duodecim et abiit
et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus quemadmodum illum
traderet eis Et gavisi sunt et pacti sunt illi pecuniam dare et spopon-
dit Et querebat opportunitatem ut traderet illum sine turbis Venit
autem dies azimorum in qua necesse erat occidi pascha Et misit petrum
et iohannem dicens Euntes parate nobis pascha ut manducemus At illi
dixerunt Ubi vis paremus Et dixit ad eos Ecce introeuntibus vobis
in civitatem occurret vobis homo amphoram aque portans sequimini eum in
domum in quam intrat et dicetis patrifamilias domus Dicit tibi magister
Ubi est diversorium ubi pascha cum discipulis meis manducem Et ipse oste-
det vobis cenaculum magnum stratum et ibi parate Euntes autem invenerunt
sicut dixit illis et paraverunt pascha Et cum facta esset hora discu-
buit et xii apostoli cum eo Et ait illis Desiderio desideravi hoc pascha
manducare vobiscum antequam patiar Dico enim vobis quia ex hoc non
manducabo illud donec impleatur in regno dei Et accepto calice gratias egit
et dixit Accipite et dividite inter vos Dico enim vobis quod non bibam
de generatione vitis donec regnum dei veniat Et accepto pane gra-
tias egit et fregit et dedit eis dicens Hoc est corpus meum quod
pro vobis datur hoc facite in meam commemorationem Similiter et calicem
postquam cenavit dicens Hic est calix novum testamentum in meo sanguine
qui pro vobis fundetur Verumtamen ecce tradentis me mecum est in me- manus
sa Et quidem filius hominis secundum quod diffinitum est vadit Verumtamen
ve illi homini per quem tradetur Et ipsi ceperunt querere inter se quis
esset ex eis qui hoc facturus esset Facta est autem et contentio inter eos.

quis eorum videretur esse maior Ihesus autem dixit eis Reges gencium
dominantur eorum et qui potestatem habent super eos benefici vocantur Vos autem
non sic Sed qui maior est in vobis fiat sicut iunior Et qui precessor
est sicut ministrator Nam quis maior est qui recumbit an qui mi-
nistrat Nonne qui recumbit Ego autem in medio vestrum sum sicut qui mi-
nistrat Vos autem estis qui permansistis mecum in temptacionibus meis
Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum ut edatis et
bibatis super mensam meam in regno meo Et sedeatis super thronos
xii iudicantes xii tribus israel Ait autem dominus Symon Symon ecce sata-
nas expetivit vos ut cribraret sicut triticum Ego autem rogavi pro
te ut non deficiat fides tua et tu aliquando conversus confirma fratres tuos
Qui dixit ei Domine tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire Et
ille dixit Dico tibi petre Non cantabit hodie gallus donec ter ab-
neges nosse me Et dixit eis Quando misi vos sine sacculo et pera
et calciamentis numquid aliquid defuit vobis At illi dixerunt Nichil
Dixit ergo eis Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter et peram Et
qui non habet gladium vendat tunicam suam et emat gladium Dico enim
vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me Et quod cum iniquis
deputatus est Etenim ea que sunt de me finem habent At illi dixerunt Domine
ecce gladii duo hic At ille dixit eis Satis est Et egressus ibat secundum
consuetudinem in montem olivarum Secuti sunt autem illum et discipuli eius Et
cum pervenisset ad locum dixit illis Orate ne intretis in temptacionem Et ipse
avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis Et positis genibus orabat
dicens Pater si vis transfer calicem istum a me Verumtamen non mea
voluntas sed tua fiat Apparuit autem illi angelus de celo confortans eum
Et factus in agonia prolixius orabat Et factus est sudor eius sicut
gutte sanguinis decurrentis in terram Et cum surrexisset ab oracione et
venisset ad discipulos suos invenit eos dormientes pre tristicia Et ait
illis Quid dormitis Surgite orate ne intretis in temptacionem Adhuc
eo loquente ecce turba et qui vocabatur iudas unus de xii antecedebat
eos et appropinquavit ihesum ut oscularetur eum Ihesus autem dixit illi Iuda
osculo filium hominis tradis Videntes autem hii qui circa ipsum erant quod
futurum erat dixerunt Domine si percutimus in gladio Et percussit unus
ex illis servum principis sacerdotum et amputavit auriculam eius dextram
Respondens autem ihesus dixit Sinite usque huc Et cum tetigisset auriculam
eius sanavit eum Dixit autem ihesus ad eos qui venerant ad se principes
sacerdotum et magistratus templi et seniores Quasi ad latronem existis cum
gladiis et fustibus cum quotidie vobiscum fuerim in templo non extendistis
manus in me Sed hec est hora vestra et potestas tenebrarum Comprehende-
ntes autem eum duxerunt ad domum principis sacerdotum Petrus vero seque-
batur a longe Accenso autem igne in medio atrii et circumsedentibus illis erat

Petrus in medio eorum Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad
lumine et eum fuisset intuita dixit Et hic cum illo erat At ille ne-
gavit eum dicens Mulier non novi illum Et post pusillum alius videns
eum dixit Et tu de illis es Petrus vero ait O homo non sum Et interval-
lo facto quasi hore unius alius quidam affirmabat dicens Vere et hic cum
illo erat Nam et galileus est Et ait Petrus Homo nescio quid dicis
Et continuo adhuc eo loquente cantavit gallus Et conversus dominus respexit
Petrum Et recordatus est Petrus verbi domini sicut dixerat Quia prius quam gallus
cantet ter me negabis Et egressus foras flevit amare Et viri
qui tenebant illum illudebant ei cedentes Et velaverunt eum et percutie-
bant eum dicentes Prophetiza quis est qui te percussit Et alia multa blas-
phemantes dicebant in eum Et ut factus est dies convenerunt seniores plebis
et principes sacerdotum et scribe et duxerunt illum in concilium suum dicentes Si
tu es christus dic nobis Et ait illis Si vobis dixero non creditis michi Si
autem et interrogavero non respondebitis michi neque dimittetis Ex hoc autem erit
filius hominis sedens a dextris virtutis dei Dixerunt autem omnes Tu ergo
es filius dei Qui ait Vos dicitis quia ego sum At illi dixerunt Quid
adhuc desideramus testimonium Ipsi enim audivimus de ore eius c. xxiii
Et surgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pilatum Ceperunt
autem illum accusare dicentes Hunc invenimus subvertentem gente-
m nostram et prohibentem tributa dari cesari et dicentem se christum
regem esse Pilatus autem interrogavit eum dicens Tu es rex iudeorum At
ille respondens ait Tu dicis Ait autem pilatus ad principes sacerdotum et ad tur-
bas Nichil invenio cause in hoc homine At illi invalescebant dicentes Com-
movit populum docens per universam iudeam incipiens a galilea usque huc
Pilatus autem audiens galileam interrogavit si homo galileus esset Et ut co-
gnovit quod de herodis potestate esset remisit eum ad herodem qui et ipse
ierosolimis erat illis diebus Herodes autem viso ihesu gavisus est valde
Erat enim ex multo tempore cupiens videre eum eo quod audiret multa de eo
et sperabat signum aliquod videre ab eo fieri Interrogabat autem eum multis sermonibus
Et ipse nichil illi respondebat Stabant etiam principes sacerdotum et scribe
constanter accusantes eum Sprevit autem illum herodes cum exercitu suo et illu-
sit indutum veste alba et remisit ad pilatum Et facti sunt amici he-
rodes et pilatus in ipsa die Nam antea inimici erant ad invicem Pilatus autem
convocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe dixit ad illos Obtulistis
michi hunc hominem quasi avertentem populum et ecce ego coram vobis interro-
gans nullam causam invenio in homine isto ex hiis in quibus eum accusatis
sed neque herodes Nam remisi vos ad illum et ecce nichil dignum morte
actum est ei Emendatum ergo illum dimittam Necesse autem habebat dimittere
eis per diem festum unum vinctum Exclamavit autem simul universa turba dicens
Tolle hunc et dimitte nobis barrabam Qui erat propter seditionem quandam

factam in ciuitate et homicidium missus in carcerem. Iterum autem pilatus locutus
est ad illos volens dimittere ihesum. At illi succlamabant dicentes Cru-
cifige crucifige illum. Ille autem tercio dixit ad illos. Quid enim mali
fecit iste. Nullam causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum et dimit-
tam. At illi instabant vocibus magnis postulantes ut crucifigeretur. et inua-
lescebant voces eorum. Et pilatus adiudicauit fieri peticionem eorum. Di-
misit autem illis eum qui propter homicidium et sedicionem missus fuerat in carcerem
quem petebant. Ihesum vero tradidit voluntati eorum. Et cum ducerent eum
apprehenderunt quendam symonem cyrenensem venientem de villa et imposuerunt
ei crucem portare post ihesum. Sequebatur autem illum multa turba populi et
mulierum que plangebant et lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas dixit
Filie ierusalem nolite flere super me. sed super vosipsas flete et super filios vestros
Quoniam ecce venient dies in quibus dicent. Beate steriles et ventres que
non genuerunt et vbera que non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus
Dice cadite super nos et collibus operite nos. Quia si in viridi ligno hec faciunt
in arido quid fiet. Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo ut inter-
ficerentur. Et postquam venerunt in locum qui vocatur caluarie. ibi crucifixe-
runt eum. et latrones vnum a dextris et alterum a sinistris. Ihesus autem dice-
bat Pater dimitte illis quia nesciunt quid faciunt. Diuidentes vero
vestimenta eius miserunt sortes. Et stabat populus expectans. et deride-
bant illum principes cum illis dicentes Alios saluos fecit seipsum sal-
uum faciat si hic est christus dei electus. Illudebant autem ei et milites
accedentes et acetum offerentes illi et dicentes. Si tu es rex iudeorum
saluum te fac. Erat autem et superscripcio scripta super illum literis grecis
et latinis et hebraicis. Hic est ihesus rex iudeorum. Unus autem de hiis
qui pendebant latronibus. blasphemabat eum dicens Si tu es christus
saluum fac temetipsum et nos. Respondens autem alter increpabat eum dicens
Neque tu times deum quia in eadem dampnacione es. Et nos quidem iuste nam
digna factis recepimus. hic vero nichil mali gessit. Et dicebat ad
ihesum Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. Et dixit illi
ihesus Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Erat autem fere
hora vi. et tenebre facte sunt in vniuersa terra usque ad horam nonam
Et obscuratus est sol. et velum templi scissum est medium. Et clamans
voce magna ihesus ait Pater in manus tuas commendo spiritum meum
Et hec dicens expirauit. Uidens autem centurio quod factum fuerat
glorificauit deum dicens Vere hic homo iustus erat. et omnis turba
eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et videbant que fiebant
percucientes pectora sua reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius
a longe et mulieres que secute erant eum a galilea hec videntes. Et
ecce vir nomine ioseph qui erat decurio vir bonus et iustus. hic non
consenserat consilio et actibus eorum ab arimathia ciuitate iudee qui et ipse

expectabat regnum dei. Hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu
Et depositum involuit in sindone et posuit eum in monumento exciso in quo
nondum quisquam positus fuerat Et dies erat parascheue et sabbatum illucesce-
bat Subsecute autem mulieres que cum ipso venerant de galilea viderunt
monumentum et quemadmodum positum erat corpus eius Et revertentes paraverunt
aromata et unguenta et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum legis. C xxiiii

Una autem sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum portantes
que paraverant aromata Et invenerunt lapidem revolutum a monumento
Et ingresse non invenerunt corpus domini ihesu Et factum est dum mente
consternate essent de isto Ecce duo viri steterunt iuxta illas in veste ful-
genti Cum timerent autem et declinarent vultum in terram dixerunt ad illas Quid
queritis viventem cum mortuis Non est hic sed surrexit Recordamini
qualiter locutus est vobis cum adhuc in galilea esset dicens Quia oportet filium
hominis tradi in manus peccatorum hominum et crucifigi et die tercia resurgere
Et recordate sunt verborum eius Et regresse a monumento nunciaverunt hec
omnia illis xi et ceteris omnibus Erat autem maria magdalena et iohanna
et maria iacobi et cetere que cum eis erant que dicebant ad apostolos hec et visa
sunt ante illos sicut deliramentum verba ista et non credebant illis Petrus autem
surgens cucurrit ad monumentum et procumbens vidit linteamina sola posita
Et abiit secum mirans quod factum fuerat Et ecce duo ex discipulis ihesu
ibant ipsa die in castellum quod erat in spacio stadiorum lx ab ierusalem nomine
emaus Et ipsi loquebantur ad invicem de hiis omnibus que acciderant Et factum est dum
fabularentur et secum quererent et ipse ihesus appropinquans ibat cum illis Oculi
autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent Et ait ad illos Qui sunt
hii sermones quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes Et re-
spondens unus cui nomen cleophas dixit ei Tu solus peregrinus es in ierusalem
et non cognovisti que facta sunt in illa hiis diebus Quibus ille dixit. Que.
Et dixerunt De ihesu nazareno qui fuit vir propheta potens in opere et sermone
coram deo et omni populo Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes et princi-
pes nostri in dampnacionem mortis et crucifixerunt eum Nos autem sperabamus quia
ipse esset redempturus israel Et nunc super omnia tercia dies est hodie quod hec
facta sunt Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos que ante lucem
fuerunt ad monumentum Et non invento corpore eius venerunt dicentes
se eciam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vivere Et abierunt
quidam ex nostris ad monumentum et invenerunt ita sicut mulieres dixerunt
ipsum vero non invenerunt Et ipse dixit ad eos O stulti et tardi corde
ad credendum in omnibus hiis que locuti sunt prophete Nonne oportuit
hec pati christum et ita intrare in gloriam suam Et incipiens a moyse et
omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant
Et appropinquaverunt castello quo ibant et ipse se finxit longius ire Et
coegerunt eum dicentes Mane nobiscum quoniam advesperascit et inclinata est iam

dies Et intravit cum illis Et factum est dum recumberet cum illis accepit pa-
nem et benedixit ac fregit Et porrigebat illis Et aperti sunt oculi eorum
Et cognoverunt eum Et ipse evanuit ex oculis eorum Et dixerunt ad invicem
Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret
nobis scripturas Et surgentes eadem hora regressi sunt in Iherusalem et invenerunt
congregatos xi et eos qui cum ipsis erant dicentes Quod surrexit dominus vere
et apparuit Symoni Et ipsi narrabant que gesta erant in via et quomodo
cognoverunt eum in fractione panis Dum hec autem loquuntur Ihesus stetit
in medio eorum et dixit eis pax vobis Ego sum nolite timere Conturba-
ti vero et conterriti estimabant se spiritum videre Et dixit eis Quid turbati
estis et cogitationes ascendunt in corda vestra Videte manus meas et pedes
meos quia ego ipse sum Palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non
habet sicut me videtis habere Et cum hec dixisset ostendit eis manus et latus
Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus pre gaudio dixit Habetis
hic aliquid quod manducetur At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum
mellis Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis Et
dixit ad eos Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum
Quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et
psalmis de me Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas Et
dixit eis Quoniam sic scriptum est et sic oportebat Christum pati et resurgere
a mortuis die tercia et predicari in nomine eius penitenciam et remissionem peccatorum
in omnes gentes incipientibus ab Iherusalem Vos autem estis testes horum
Et ego mittam promissum patris mei in vos Vos autem sedete in civitate
quoadusque induamini virtute ex alto Eduxit autem eos foras in Betha-
niam Et elevatis manibus suis benedixit eis Et factum est dum
benediceret illis recessit ab eis et ferebatur in celum Et ipsi adorantes
regressi sunt in Iherusalem cum gaudio magno et erant semper in templo lauda-
tes et benedicentes deum

Prologus in Johannem

Hic est Johannes ewangelista unus ex discipulis domini qui virgo
a deo electus est quem de nupciis volentem nubere
revocavit Ihesus cui virginitatis in hoc duplex testimonium
in ewangelio datur quod et pre ceteris dilectus a deo dicitur et
huic matrem suam pendens in cruce commendavit deus ut virgi-
nem virgo servaret Denique manifestans in ewangelio quod erat ipse incor-
ruptibilis verbi opus inchoans solus verbum carnem factum esse nec lumen
a tenebris comprehensum fuisse testatur Primum signum ponens quod
in nupciis fecit Ihesus ostendens quod erat ipse ut legentibus demonstraret
Quod ubi dominus invitatus est deficere nupciarum vinum debeat ut et veteribus
immutatis nova omnia que a Christo instituuntur appareant Hoc autem ewangelium
scripsit in Asia postea quam in Pathmos insula apocalipsim scripserat
ut cui in principio canonis incorruptibile principium in genesi prenota-

Et etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur
dicente christo Ego sum alpha et o. Et hic est iohannes qui sciens
supervenisse diem recessus sui. convocatis discipulis suis in epheso
per multa signorum experimenta promens christum. descendens in defossum
sepulture sue locum facta oratione positus est ad patres suos tam extraneus
a dolore mortis quam a corruptione carnis invenitur alienus. Tamen post
omnes evangelium scripsit. et hoc virgini debebatur. quorum tamen vel scriptorum
temporis dispositio vel librorum ordinatio ideo per singula a nobis non ex-
ponitur ut nesciendi desiderio collocato et querentibus fructus laboris et deo magisterii do-

Capitulum primum

Cetera servetur.
In principio erat verbum et verbum erat apud deum. et
deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia
per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil. Quod
factum est in ipso vita erat et vita erat lux hominum
Et lux in tenebris lucet et tenebre eam non
comprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomen io-
hannes erat. Hic venit in testimonium ut testimo-
nium perhiberet de lumine. Ut omnes crederent per
illum. Non erat ille lux sed ut testimonium perhiberet
de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum. In mundo erat et mundus
per ipsum factus est. et mundus eum non cognovit. In
propria venit et sui eum non receperunt. Quotquot
autem receperunt eum dedit eis potestatem filios dei
fieri. hiis qui credunt in nomine eius. Qui
non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis.
neque ex voluntate viri sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est.
et habitavit in nobis. Et vidimus gloriam eius. gloriam quasi unigeniti a
patre. plenum gratia et veritate. Iohannes testimonium perhibet de ipso. et
clamat dicens. Hic erat quem dixi qui post me venturus est. ante me
factus est. quia prior me erat. Et de plenitudine eius omnes accepimus
et gratiam pro gratia. Quia lex per moysen data est. gratia et veritas per
ihesum christum facta est. Deum nemo vidit unquam. Nisi unigenitus filius
qui est in sinu patris ipse enarravit. Et hoc est testimonium iohannis
Cum miserunt iudei ab ierosolimis sacerdotes et levitas ad eum ut inter-
rogarent eum. Tu quis es. Et confessus est et non negavit. Et confessus
est quia non sum ego christus. Et interrogaverunt eum Quid ergo. Helias es
tu. Et dixit. Non sum. Propheta es tu. Et respondit. Non. Dixerunt ergo
ei Quis ergo es. ut responsum demus hiis qui nos miserunt quid dicis
de te ipso. Ait Ego vox clamantis in deserto. dirigite viam domini

Sicut dixit ysaias propheta Et qui missi fuerant erant ex phariseis
Et interrogauerunt eum et dixerunt ei Quid ergo baptisas si tu non
es xpc neque helias neque propheta Respondit eis iohannes dicens Ego autem
baptiso in aqua medius autem vestrum stetit quem vos nescitis Ipse est
qui post me venturus est qui ante me factus est cuius ego non sum dignus
vt soluam eius corrigiam calciamenti Hec in bethania facta sunt trans
iordanem vbi erat iohannes baptisans Altera autem die vidit iohannes
ihesum venientem ad se Et ait Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi
Hic est de quo dixi Post me venit vir qui ante me factus est quia prior me
erat Et ego nesciebam eum sed ut manifestaretur in israel propterea veni ego
in aqua baptisans Et testimonium perhibuit iohannes dicens Quia vidi spiritum
descendentem quasi columbam de celo et mansit super eum et ego nesciebam
eum Sed qui misit me baptisare in aqua ille michi dixit Super quem videris
spiritum descendentem et manentem super eum hic est qui baptisat in spiritu sancto Et
ego vidi et testimonium perhibui quia hic est filius dei Altera die iterum
stabat iohannes et ex discipulis eius duo et respiciens ihesum ambulantem
dixit Ecce agnus dei Et audierunt eum duo discipuli loquentem et secuti sunt
ihesum Conuersus autem ihesus et videns eos sequentes se dicit eis Quid queritis
Qui dixerunt ei Rabi quod est interpretatum magister vbi habitas Dicit eis
Venite et videte Venerunt et viderunt vbi maneret et apud eum manse-
runt die illo Hora autem erat quasi decima Erat autem andreas frater simonis
petri vnus de duobus qui audierant a iohanne et secuti fuerant eum
Inuenit hic primum fratrem suum symonem Et dicit ei Inuenimus messiam
quod est interpretatum xpistus Et adduxit eum ad ihesum Intuitus autem eum ihesus
dixit Tu es symon filius iohanna Tu vocaberis cephas quod interpretatur
petrus In crastinum voluit exire in galileam Et inuenit philippum
Et dicit ei ihesus Sequere me Erat autem philippus a bethsaida ciuitate
andree et petri Inuenit philippus nathanael et dicit ei Quem
scripsit moyses in lege et prophete inuenimus ihesum filium ioseph a naza-
reth Et dixit ei nathanael A nazareth potest aliquid boni esse
Dicit ei philippus Veni et vide Vidit ihesus nathanael venientem
ad se et dicit de eo Ecce vere israelita in quo dolus non est Dicit ei
nathanael Unde me nosti Respondit ihesus et dixit ei Priusquam te
philippus vocaret cum esses sub ficu vidi te Respondit ei nathanael
et ait Rabi tu es filius dei tu es rex israel Respondit ihesus et dixit ei
Quia dixi tibi vidi te sub ficu credis maius hiis videbis Et dicit
eis ihesus Amen amen dico vobis videbitis celum apertum et angelos
dei ascendentes et descendentes super filium hominis c ii

Et die tercio Nuptie facte sunt in chana galilee et erat mater
ihesu ibi Vocatus est autem ihesus et discipuli eius ad nuptias Et de-
ficiente vino dicit mater ihesu ad eum Vinum non habent Et dicit ei

ihus Quid michi et tibi est mulier Nondum venit hora mea Dicit mater
eius ministris Quodcumque dixerit vobis facite Erat autem ibi lapidee
ydrie sex posite secundum purificationem iudeorum capientes singule metre-
tas binas vel ternas Dicit eis ihesus Implete ydrias aqua
Et impleverunt eas usque ad summum Et dicit eis ihesus Haurite nunc et
ferte architriclino Et tulerunt Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum
factam et non sciebat unde esset ministri autem sciebant qui hauserant aquam
vocat sponsum architriclinus et dicit ei Omnis homo primum bonum vinum
ponit Et cum inebriati fuerint tunc id quod deterius est Tu autem servasti bonum
vinum usque adhuc Hoc fecit inicium signorum ihesus in chana galilee
et manifestavit gloriam suam Et crediderunt in eum discipuli eius Post hec
descendit capharnaum ipse et mater eius et fratres eius et discipuli eius
et ibi manserunt non multis diebus Et prope erat pascha iudeorum et ascen-
dit ierusalem ihesus Et invenit in templo vendentes oves et boves et
columbas et nummularios sedentes Et cum fecisset quasi flagellum de fu-
niculis omnes eiecit de templo oves quoque et boves et nummulariorum
effudit es et mensas subvertit Et hiis qui columbas vendebant dix-
it Auferte ista hinc et nolite facere domum patris mei domum nego-
ciacionis Recordati sunt vero discipuli eius quia scriptum est Zelus do-
mus tue comedit me Responderunt ergo iudei et dixerunt ei Quod signum osten-
dis nobis quia hec facis Respondit ihesus et dixit eis Solvite templum hoc et in
tribus diebus excitabo illud Dixerunt ergo iudei Quadraginta et sex annis
edificatum est templum hoc et tu in tribus diebus excitabis illud Ipse autem
dicebat de templo corporis sui Cum ergo resurrexisset a mortuis et
recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat et crediderunt scripture et sermoni
quem dixit ihesus Cum autem esset ierosolimis in pascha in die festo multi cre-
diderunt in nomine eius videntes signa que faciebat Ipse autem ihesus non
credebat semetipsum eis eo quod ipse nosset omnes et quia opus ei non erat
ut quis testimonium perhiberet de homine Ipse enim sciebat quid esset in homine

c iii

Erat autem homo ex phariseis
Nicodemus nomine princeps iudeorum Hic venit ad ihesum nocte
et dixit ei Rabi scimus quia a deo venisti magister Nemo enim
potest hec signa facere que tu facis nisi fuerit deus cum eo Respondit
ihesus et dixit ei Amen amen dico tibi Nisi quis renatus fuerit denuo
non potest videre regnum dei Dicit ad eum nicodemus Quomodo potest homo
nasci cum sit senex Numquid in ventrem matris sue potest iterato introire
et renasci Respondit ihesus et dixit ei Amen amen dico tibi Nisi quis re-
natus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei Quod natum
est ex carne caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est Non mireris quia
dixi tibi oportet vos nasci denuo Spiritus ubi vult spirat et vocem eius
audis sed non scis unde veniat aut quo vadat Sic est omnis qui natus

e ex spu Rndit ei nicodemus Quo pnt hec fi Rndit ihus et
dixit ei Tu es mgr in isrl et hec ignoras Amen amen dico tibi
qa qd scimus loquimur et qd vidimus testamur et testimoniu
nrm no accipitis Si terrena dixi vobis et no creditis quo si dixero
vobis celestia credetis Et nemo ascendit in celu nisi q descendit
de celo filius hois q est in celo Et sic moyses exaltavit spentem
in deserto ita exaltari opz filiu hois ut ois qui credit in ip
no peat s; habeat vitam eternam Sic eni ds dilexit mudu ut filiu
suu unigenitu daret ut omis qui credit in ipm no peat s; habeat
vitam eternam No eni misit ds filiu suu i mudu ut iudicet mudu
s; ut mundus salvet p ipm Qui credit in ipm no iudicat Qui aut
no credit iam iudicatus e qr no credit i noie unigeniti filii dei Hoc
e aut iudiciu qr lux venit i mudu et dilexerut magis homines tene-
bras qm lucem Erat eni illoru mala opa Omis eni q male agit
odit luce et no venit ad luce ut no arguant opa eius Qui aut
facit veritate venit ad luce ut manifestet opa eius qr i deo facta sunt
Post hec venit ihus et discipli eius i iudea terra et illic demorabat
cu eis et baptisabat Erat aut et iohanes baptisans in enon iux
salim qr aque multe erat ibi et veniebat ibi et baptisabant Nondu
eni missus fuerat in carcere iohes Facta est ergo qstio ex discipulis iohis
cu iudeis de purificatione Et venerut ad iohem et dixerut ei Rabi
q erat tecu trans iordane cui testimoniu phibuisti ecce hic baptisat
et omes veniut ad eu Rndit iohes et dixit No pt ho accipere
quicq nisi ei fuit datu de celo Ipi vos mi testioniu phibetis
q dixeri no sum ego xps s; qr missus sum an illu Qui hz sponsa
sponsus est Amicus aut sponsi qui stat et audit eu et gaudio gaudet
pp voce sponsi Hoc ergo gaudium meu ipletu e Illu opz crescere
me aut minui Qui desursu venit sup omes est Qui e de tra
de tra e et de tra loquitur Qui de celo venit sup omes est Et quod
nemo vidit et audivit hoc testatur et testioniu eius accipit Qui aut accepit
eius testimoniu signavit qr ds verax est Que eni misit deus vba
dei loquit No eni ad mesura dat ds spm Pater diligit filiu et
omia dedit in manu eius Qui credit in filiu hz vita eterna Qui
aut incredulus e filio no videbit vita s; ira dei manet sup eu
Ut ergo cognovit ihus qr audierut pharisei qr ihus C. IIII
plures discipulos facit et baptisat qm iohes quamq ihus
no baptisaret s; discipli eius reliquit iudeam et abiit itm
i galileam Oportebat aut eu transire p samariam Venit ergo i civitate
samarie q dicit sychar iuxta pdiu qd dedit iacob ioseph filio
suo Erat aut ibi fons iacob Ihus aut fatigatus ex itinere sedebat
sic sup puteu Hora aut erat qsi sexta Venit mlr de samaria haurire

aqua Dicit ei ihus Da mihi bibere Discipuli enim eius abierant in
ciuitatem ut cibos emerent Dicit illi mulier samaritana Quomodo tu iu-
deus cum sis bibere a me poscis que sum mulier samaritana Non enim
coutuntur iudei samaritanis Respondit ihus et dixit ei Si scires donum
dei et quis est qui dicit tibi da mihi bibere tu forsitan petisses ab eo
et dedisset tibi aquam viuam Dicit ei mulier Domine neque in quo haurias
habes et puteus altus est. unde ergo habes aquam viuam Numquid tu maior
es patre nostro iacob qui dedit nobis puteum istum et ipse ex eo bibit et
filii eius et pecora eius Respondit ihus et dixit ei Omnis qui bibet
ex aqua hac sitiet iterum Qui autem biberit ex aqua quam ego do ei
non sitiet in eternum Sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque
salientis in vitam eternam Dicit ad eum mulier Domine da mihi hanc
aquam ut non siciam neque veniam huc amplius haurire Dicit ei ihus
Vade voca virum tuum et veni huc Respondit mulier et dixit Non habeo
virum Dicit ei ihus Bene dixisti non habeo virum Quinque enim viros ha-
buisti et nunc quem habes non est tuus vir hoc vere dixisti Dicit ei mulier
Domine video quia propheta es tu Patres nostri in monte hoc adorauerunt et vos
dicitis quia ierosolimis est locus ubi orare oportet Dicit ei ihus Mulier crede
mihi quia veniet hora quando neque ierosolimis neque in monte hoc adorabitis
patrem Vos adoratis quod nescitis nos adoramus quod scimus quia salus
ex iudeis est Sed venit hora et nunc est quando veri adoratores ado-
rabunt patrem in spiritu et veritate Nam et pater tales querit qui adorent eum
Spiritus est deus et qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare Dicit
ei mulier Scio quia messias venit qui dicitur xpus Cum ergo venerit ille
nobis annunciabit omnia Dicit ei ihus Ego sum qui loquor tecum
Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur quia cum muliere loquebatur
Nemo tamen dixit Quid queris aut quid loqueris cum ea Reliquit ergo ydriam
suam mulier et abiit in ciuitatem et dicit illis hominibus Venite et videte
hominem qui dixit mihi omnia quecumque feci Numquid ipse est xpus Exierunt
de ciuitate et veniebant ad eum Interea rogabant eum discipuli dicentes Ra-
bi manduca Ille autem dixit eis Ego cibum habeo manducare quem vos
nescitis Dicebant ergo discipuli ad inuicem Numquid aliquis attulit ei man-
ducare Dicit eis ihus Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit
me ut perficiam opus eius Nonne vos dicitis quia adhuc quatuor menses
sunt et messis venit Ecce dico vobis Leuate oculos vestros et vide-
te regiones quia albe sunt iam ad messem Et qui metit mercedem accipit
et congregat fructum in vitam eternam Et qui seminat simul gaudeat et qui
metit In hoc enim est verbum verum Quia alius est qui seminat et alius est
qui metit Ego misi vos metere quod vos non laborastis Alii labora-
uerunt et vos in labores eorum introistis Ex ciuitate autem illa multi
crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis.

Q̄a dixit m̄ omnia q̄cūq; feci Cū venisset g° ad illū samaritani
rogauerūt eū ut ibi maneret Et mansit ibi duob; dieb; Et multo
plures crediderūt ꝑpt̄ s̄monē eius ⁊ mulieri dicebāt Q̄a iā non
ꝑpt̄ tuā loq̄laz credim⁹ ipi eni audiuim⁹ ⁊ scim⁹ q̄ hic ē vere
saluator mūdi Post duos aūt dies exijt inde ⁊ abijt in galileā
Ipe eni ih̄s testimoniū ꝑhibuit q̄ ꝓpha in p̄ria sua honorē nō
hz Cū g° venisset ī galileā exceperūt eū galilei cū omnia vidis-
sent que fecit ih̄us ih̄l'imis in die festo Et ipi eni venerāt ad
diem festū Venit g° in chana galilee vbi fecit aquā vinū
Et erat quidā regulus cui⁹ filius infirmabat̄ capharnaū Hic cū
audisset q̄ ih̄s venisset a iudea ī galileā abijt ad eū ⁊ rogabat
eū ut descēderet ⁊ sanaret filiū eius Incipiebat eni mori Dixit
g° ih̄us ad eū Nisi signa ⁊ ꝓdigia videritis nō creditis Dicit ad
eū regulus Dn̄e descende p̄usq̄ moriat̄ filius meus Dicit ei ih̄s
Vade filius tuus viuit Credidit g° hō s̄moni que dixit ei ih̄s
⁊ ibat Iam aūt eo descēdente s̄ui occurrerūt ei ⁊ nūctiauerūt dicētes
q̄ filius eius viueret Interrogabat g° horā ab eis qua melius ha-
buerat Et dixerūt ei Q̄a heri hora vij. reliquit eū febris Cognouit
g° pr̄ q̄ illa hora erat in qua dixit ei ih̄us filius tuus viuit
Et credidit ipe ⁊ dom⁹ eius tota Hoc itm̄ secūdū signū fecit
ihesus cū venisset a iudea in galileam C V

Post hec erat dies festus iudeoꝝ ⁊ ascēdit ih̄s ih̄l'm
Erat aūt ih̄l'imis ꝓbatica piscina q̄ cognominat̄ hebraice
bethsaida quīq; porticꝰ h̄ns In hys iacebat multitudo ma-
gna languētiū cecoꝝ claudoꝝ aridoꝝ expectanciū aq̄ motū
Angl's aūt dn̄i s'm tp̄us descēdebat in piscinā ⁊ mouebatur
aq̄ Et qui p̄or descēdisset ī piscinā p' motū aque sanus fiebat
aquacūq; detinebat̄ īfirmitate Erat aūt ibi hō q̄dā xxx ⁊ octo
ānos h̄ns in infirmitate sua Hūc cū vidisset ih̄us iacētē ⁊ co-
gnouisset q̄ iā multū tp̄is haberet dixit ei Vis sanus fi'i Rn̄dit ei
languidus Dn̄e hōiem nō h̄eo ut cū turbata fuerit aqua
mittat me ī piscinā Dū venio eni ego aliꝰ an̄ me descēdit
Dicit ei ih̄us Surge tolle grabatū tuū ⁊ ambula Et statim
sanus factus ē hō ⁊ sustulit grabatū suū et ambulabat Erat
aūt sabbatū in illo die Dicebāt g° iudei ei qui sanus fact⁹ fuerat
Sabbm̄ est nō licet t' tollere grabatū tuū Rn̄dit eis Qui
me sanū fecit ille m̄ dixit Tolle grabatū tuū ⁊ ambula Inter-
rogauerūt g° illū Quis est ille hō qui dixit t' tolle grabatum
tuū ⁊ ambula Is aūt qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset
Ih̄us aūt declinauit a turba cōstituta in loco Post ea īuenit eū
ih̄s in teplo ⁊ dixit ei Ecce sanus factus es iam noli peccare ne

peius aliquid tibi contingat Abiit ergo ille homo et nunciavit iudeis quia
ihesus esset qui fecit eum sanum Propterea persequebantur iudei ihesum quia
hec faciebat in sabbato Ihesus autem respondit eis Pater meus usque modo
operatur et ego operor Propterea ergo magis querebant iudei eum interficere quia
non solum solvebat sabbatum sed et patrem suum dicebat deum equalem se faciens
deo Respondit itaque ihesus et dixit eis Amen amen dico vobis non potest
filius a se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem Quecumque enim
ille fecerit hec et filius similiter facit Pater enim diligit filium et omnia
demonstrat ei que ipse facit et maiora demonstrabit ei hiis opera ut et vos
miremini Sicut enim pater suscitat mortuos et vivificat ita et filius
quos vult vivificat Neque enim pater iudicat quemquam sed omne iudicium dedit
filio ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem Qui non hono-
rificat filium non honorificat patrem qui misit illum Amen amen dico vobis
quia qui verbum meum audit et credit ei qui misit me habet vitam eternam
Et in iudicium non venit sed transiet de morte in vitam Amen amen dico
vobis quia venit hora et nunc est quando mortui audient vocem filii dei et qui
audierint vivent Sicut enim pater habet vitam in semetipso sic dedit et filio
vitam habere in semetipso Et potestatem dedit ei iudicium facere quia filius
hominis est Nolite mirari hoc quia veniet hora in qua omnes qui in mo-
numentis sunt audient vocem filii dei et procedent qui bona egerunt in
resurrectionem vite qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii Non possum ego a me-
metipso facere quicquam sed sicut audio iudico et iudicium meum iustum est
Quia non quero voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me patris
Si ego testimonium perhibeo de me testimonium meum non est verum Alius
est qui testimonium perhibet de me et scio quia verum est testimonium quod perhibet
de me Vos misistis ad iohannem et testimonium perhibuit veritati Ego
autem non ab homine testimonium accipio sed hec dico ut vos salvi sitis
Ille autem erat lucerna ardens et lucens Vos autem voluistis exultare
ad horam in luce eius Ego autem habeo testimonium maius iohanne Opera
enim que dedit michi pater ut perficiam ea ipsa enim opera que ego facio testi-
monium perhibent de me quia pater me misit Et qui me misit pater ipse
testimonium perhibuit de me Neque vocem eius umquam audistis neque
speciem eius vidistis et verbum eius non ~~habet~~ habetis in vobis manens
quia quem misit ille huic vos non creditis Scrutamini scripturas
quia vos putatis in ipsis vitam habere eternam et ille sunt que testimonium per-
hibent de me et non vultis venire ad me ut vitam habeatis Clari-
tatem ab hominibus non accipio sed cognovi vos quia dilectionem dei non habetis
in vobis Ego veni in nomine patris mei et non accepistis me Si alius
venerit in nomine suo illum accipietis Quomodo potestis vos credere qui gloriam
ab invicem accipitis et gloriam que a solo deo est non queritis Nolite putare
quia ego accusaturus sim vos apud patrem Est qui accusat vos moyses

in quo vos speratis Si enim crederetis moysi crederetis forsitan et mi
chi de me enim ille scripsit Si autem illius litteris non creditis quomodo verbis
Post hec abiit ihesus trans mare c. vi. meis credetis
galilee quod est tiberiadis et sequebatur eum multitudo magna quia
videbant signa que faciebat super hiis qui infirmabantur Subiit ergo
in montem ihesus et ibi sedebat cum discipulis suis Erat autem proximum pascha
dies festus iudeorum Cum sublevasset ergo oculos ihesus et vidisset quia
multitudo maxima venit ad eum dixit ad philippum Unde ememus
panes ut manducent hii Hoc autem dicebat temptans eum Ipse enim scie-
bat quid esset facturus Respondit ei philippus Ducentorum denariorum panes
non sufficiunt eis ut unusquisque modicum quid accipiat Dicit ei
unus ex discipulis eius andreas frater symonis petri Est puer unus hic
qui habet quinque panes ordeaceos et duos pisces Sed hec quid sunt inter
tantos Dixit ergo ihesus Facite homines discumbere Erat autem fenum multum
in loco Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia Accepit ergo ihesus panes
et cum gratias egisset distribuit discumbentibus Similiter et ex piscibus quantum
volebant Ut autem impleti sunt dixit discipulis suis Colligite que
superaverunt fragmenta ne pereant Collegerunt ergo et impleverunt duodecim
cophinos fragmentorum ex quinque panibus ordeaceis et duobus piscibus
que superfuerunt hiis qui manducaverant Illi ergo homines cum vidissent
quod fecerat signum dicebant Quia hic est vere propheta qui venturus est in
mundum Ihesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum et
eum facerent regem fugit iterum in montem ipse solus Ut autem sero factum esset
descenderunt discipuli eius ad mare Et cum ascendissent navim venerunt
trans mare in capharnaum Et tenebre iam facte erant et venerat ad eos
ihesus Mare autem vento magno flante exsurgebat Cum remigassent ergo quasi
stadia xxv aut xxx vident ihesum ambulantem super mare et proximum
navi fieri et timuerunt Ille autem dixit eis Ego sum nolite timere Volue-
runt ergo accipere eum in navim et statim fuit navis ad terram quam ibant Altera
die turba que stabat trans mare vidit quia navicula alia non erat ibi
nisi una Et quia non introisset cum discipulis suis in navim sed soli discipuli
eius abiissent Alie vero supervenerunt naves a tiberiade iuxta locum ubi man-
ducaverant panem gratias agentes domino Cum ergo vidisset turba quia ihesus
non esset ibi neque discipuli eius ascenderunt naviculas et venerunt caphar-
naum querentes ihesum Et cum invenissent eum trans mare dixerunt ei Rabbi
quando huc venisti Respondit eis ihesus et dixit Amen amen dico vobis queritis
me non quia vidistis signa sed quia manducastis ex panibus et saturati estis
Operamini non cibum qui perit sed qui permanet in vitam eternam quem filius
hominis dabit vobis Hunc enim pater signavit deus Dixerunt ergo ad eum Quid
faciemus ut operemur opera dei Respondit ihesus et dixit eis Hoc est opus
dei ut credatis in eum quem misit ille Dixerunt ergo ei Quod ergo tu facis

signum ut videamus et credamus tibi Quid operaris Patres nostri manducaverunt
manna in deserto sicut scriptum est Panem de celo dedit eis manducare
Dixit ergo eis ihesus Amen amen dico vobis Panem de celo non moyses
dedit vobis sed pater meus qui dat vobis panem de celo verum Panis enim dei
est qui descendit de celo et dat vitam mundo Dixerunt ergo ad eum Domine
semper da nobis panem hunc Dixit autem eis ihesus Ego sum panis vite Qui
venit ad me non esuriet et qui credit in me non sitiet umquam Sed dixi
vobis quia et vidistis me et non credidistis Omne quod dat mihi pater ad me ve-
niet et eum qui venit ad me non eiciam foras quia de celo descendi non
ut faciam voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me Hec est autem
voluntas eius qui misit me patris ut omne quod dedit mihi non perdam ex
eo sed resuscitem illud in novissimo die Hec est enim voluntas patris mei
qui misit me ut omnis qui videt filium et credit in eum habeat vitam eternam
et ego resuscitabo eum in novissimo die Murmurabant ergo iudei de illo
quia dixisset ego sum panis qui de celo descendi et dicebant Nonne hic est ihesus
filius ioseph cuius nos novimus patrem et matrem Quomodo ergo dicit hic quia
de celo descendi Respondit ergo ihesus et dixit eis Nolite murmurare invicem
Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum et ego resusci-
tabo eum in novissimo die Est scriptum in prophetis Et erunt omnes docibiles
dei Omnis qui audivit a patre et didicit venit ad me Non quia patrem vidit
quisquam nisi is qui est a deo hic vidit patrem Amen amen dico vobis qui
credit in me habet vitam eternam Ego sum panis vite Patres vestri manduca-
verunt manna in deserto et mortui sunt Hic est panis de celo descendens
ut si quis ex ipso manducaverit non moriatur Ego sum panis vivus qui de
celo descendi Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum Et panis
quem ego dabo caro mea est pro mundi vita Litigabant ergo iudei ad
invicem dicentes Quomodo potest hic carnem suam dare nobis ad manducandum
Dixit ergo eis ihesus Amen amen dico vobis nisi manducaveritis carnem
filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis Qui
manducat carnem meam et bibit meum sanguinem habet vitam eternam Et
ego resuscitabo eum in novissimo die Caro enim mea vere est cibus
et sanguis meus vere est potus Qui manducat meam carnem et bibit meum
sanguinem in me manet et ego in illo Sicut misit me pater vivens et
ego vivo propter patrem Et qui manducat me ipse vivet propter me
Hic est panis qui de celo descendit Non sicut manducaverunt patres vestri
manna et mortui sunt Qui manducat hunc panem vivet in eternum
Hec dixit in synagoga docens in capharnaum Multi ergo ex discipulis
eius audientes dixerunt Durus est hic sermo Quis potest eum audire
Sciens autem ihesus apud semetipsum quia murmurarent de hoc discipuli eius dixit
eis Hoc vos scandalizat Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi
erat prius Spiritus est qui vivificat caro non prodest quicquam Verba que

ego locutus sum vobis spiritus et vita sunt Sed sunt quidam ex vobis qui non
credunt Sciebat enim ab initio ihesus qui essent credentes in eum
et quis esset traditurus eum et dicebat Propterea dixi vobis quia
nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo Et exhoc
multi discipulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant
Dixit ergo ihesus ad xii Numquid et vos vultis abire Respondit ergo ei Sy-
mon petrus Domine ad quem ibimus Verba vite eterne habes et nos
credimus et cognovimus quia tu es christus filius dei Respondit eis ihesus
Nonne ego vos xii elegi et ex vobis unus dyabolus est Dicebat autem
de iuda symonis scarioth hic enim erat traditurus eum cum esset
Post hec ambulabat ihesus in gali c vii Vnus ex xii
leam non enim volebat in iudeam ambulare quia querebant eum
iudei interficere Erat autem in proximo dies festus iudeorum scenophe-
gia Dixerunt ergo ad eum fratres eius Transi hinc et vade in iudeam ut
discipuli tui videant opera tua que tu facis Nemo enim in occulto quid
facit et querit ipse in palam esse Si hec facis manifesta teipsum mundo
Neque enim fratres eius credebant in eum Dixit ergo eis ihesus Tempus meum
nondum advenit tempus autem vestrum semper paratum Non potest mundus odisse vos
me autem odit quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera eius mala sunt
Vos ascendite ad diem festum hunc Ego autem non ascendam ad diem festum
istum quia tempus meum nondum impletum est Hec cum dixisset ipse mansit in ga-
lilea Vt autem ascenderunt fratres eius tunc et ipse ascendit ad diem
festum non manifeste sed quasi in occulto Iudei ergo querebant eum in die festo
et dicebant Vbi est ille Et murmur multum erat de eo in turba
Quidam enim dicebant quia bonus est Alii autem dicebant Non sed seducit
turbas Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum iudeorum Iam
autem die festo mediante ascendit ihesus in templum et docebat Et mira-
bantur iudei dicentes Quomodo hic litteras scit cum non didicerit Respondit
eis ihesus et dixit Mea doctrina non est mea sed eius qui misit me
Si quis voluerit voluntatem eius facere cognoscet de doctrina utrum ex
deo sit an ego a meipso loquar Qui a semetipso loquitur gloriam
eius propriam querit Qui autem querit gloriam eius qui misit illum hic verax est et
iniusticia non est in illo Nonne moyses dedit vobis legem et nemo ex
vobis facit legem Quid me queritis interficere Respondit turba et dixit
Demonium habes quis te querit interficere Respondit ihesus et dixit eis
Vnum opus feci et omnes miramini Propterea moyses dedit vobis circumci-
sionem non quia ex moyse est sed ex patribus et in sabbato circumciditis hominem
Si circumcisionem accipit homo in sabbato ut non solvatur lex moysi
michi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato Nolite
iudicare secundum faciem sed iustum iudicium iudicate Dicebant ergo quidam
ex ierosolimis Nonne hic est quem querunt interficere Ecce palam loquitur

⁊ nich ei dicūt Nunq̄d cognouerūt vere principes q̄r hic e xp̄us
Sz hunc scimꝰ vnde sit· xp̄us aūt cū venit nemo scit vnde sit
Clamabat ḡo ihūs in templo docēs ⁊ dicēs Et me scitis et
vnde sim scitis· ⁊ a meipo nō veni Sz est verꝰ qui misit me
quē vos nescitis Ego scio eū q̄r ab ipo sū ⁊ ipe me misit Que-
bāt ḡo eū apphēdere ⁊ nemo misit i illū manꝰ q̄r nōdū venat
hora eiꝰ De turba aūt multi crediderūt i eū· ⁊ dicebāt Xp̄us cū
venit nunq̄d plura signa faciet q̄m que hic facit Audierūt phrisei
turbā murmurātē de illo hec· Et miserūt principes ⁊ pharisei mi-
nistros ut apphenderent eū Dixit ḡo eis ihūs Adhuc modicū
tēpus vobiscū sū· ⁊ vado ad eū q̄ me misit Queretis me ⁊ nō inve-
nietis· ⁊ vbi ego sū vos nō potestis venire Dixerūt ḡo iudei
ad semetipos Quo hic iturꝰ e q̄r nō inveniemꝰ eū Nunq̄d in dispe-
sionē gentiū iturꝰ e ⁊ doctura gentes Quis e hic sermo quē dixit
Queretis me ⁊ nō invenietis· ⁊ vbi sū ego vos nō potestis venire
In nouissimo aūt die magnō festiuitatis stabat ihūs ⁊ clamabat
dicēs Siquis sitit veniat ad me ⁊ bibat Qui credit in me sic
sc̄ptura dicit flumina de ventre eiꝰ fluent aque viue Hoc aūt
dixit de spū quē accepturi erāt credentes in eū Nōdū enī sp̄s
erat datꝰ· q̄r ihūs nōdū fuerat glorificatꝰ Ex illa ergo turba cū
audissent hos sermones eiꝰ dicebāt hic e vere pp̄ha Alij dicebāt
hic e xp̄s Quidā aūt dicebāt Nunq̄d a galilea xp̄s venit Nōne
dicit sc̄ptura q̄r ex semine dauid· ⁊ de bethleē castello vbi erat
dauid venit xp̄s Dissensio itaq̄ facta e i turba ppter eū Quidā
aūt ex ipis volebāt apphēdere eū sz nemo misit sup illū manꝰ
Venerūt ḡo ministri ad pontifices ⁊ phariseos ⁊ dixerūt eis Quare
nō adduxistis eū Respōderūt ministri Nunq̄ locutꝰ e sic hō sicut
hic hō loquitur Respōderūt ḡo pharisei Nunq̄d ⁊ vos seducti estis
Nunq̄d aliq̄s ex principibꝰ credidit in eū aūt ex phariseis Sz turba
hec q̄ nō nouit legē maledicti sūt Dicit nicodemꝰ ad eos
ille qui venit ad eū nocte· q̄ vnꝰ erat ex ipis Nunq̄d lex nr̄a
iudicat hominē nisi audierit ab illo p̄ꝰ ⁊ cognouerit q̄d faciat
Respōderūt ⁊ dixerūt ei Nunq̄d ⁊ tu galileꝰ es Scrutare sc̄ptūas
⁊ vide q̄r pp̄ha a galilea nō surgit Et reuersi sūt vnusq̄sq̄ in
domū suā Jhesus aūt perrexit in montē oliueti c viii
Et diluculo venit iterū in templū ⁊ omnis pp̄lus venit ad eū
⁊ sedēs docebat eos Adducūt aūt scribe ⁊ pharisei mulierē in
adulterio deprehensā· ⁊ statuerūt eā in medio ⁊ dixerūt ei Magr̄
hec mulier modo e deprehensa i adulterio Moyses aūt in lege man-
dauit nobis hmōi lapidare Tu ḡo quid dicis Hec aūt dicebāt
temptātes eū ut possent eū accusare Jhūs aūt inclinās se deorsū

digitto scribebat in terra Cum autem perseuarent interrogantes eum · erexit
se et dixit eis Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat
Et iterum se inclinans digitto scribebat in terra Audientes autem vnus
post vnum exibant incipientes a senioribus Et remansit ihesus solus
et mulier in medio stans Erigens autem se ihesus dixit ei Mulier vbi
sunt qui te accusabant Nemo te condempnauit Que dixit Nemo domine
Dixit autem ei ihesus Nec ego te condempnabo Vade et amplius iam noli
peccare Iterum ergo locutus est eis ihesus dicens Ego sum lux mundi Qui
sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite Dixerunt
ergo iudei Tu de teipso testimonium perhibes · testimonium tuum non est
verum Respondit ihesus et dixit eis Et si testimonium perhibeo de memet
ipso verum est testimonium meum · quia scio vnde veni et quo vado Vos
autem carnem iudicatis ego non iudico quemquam Vos autem nescitis vnde
venio aut quo vado · Et si iudico ego iudicium meum est verum · quia solus
non sum · sed ego et qui misit me pater Et in lege vestra scriptum est Quia duorum
hominum testimonium verum sit Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso
et testimonium perhibet de me qui misit me pater Dicebant ergo iudei Vbi
est ergo pater tuus Respondit ihesus Neque me scitis neque patrem meum Si me
sciretis forsitan et patrem meum sciretis Hec verba locutus est ihesus in
gazophilacio docens in templo Et nemo apprehendit eum · quia nondum
venerat hora eius Dixit ergo eis iterum ihesus Ego vado et queretis me
et in peccato vestro moriemini Quo ego vado vos non potestis venire
Et dicebant eis Vos deorsum estis · ego de supernis sum Vos de
hoc mundo estis ego non sum de hoc mundo Dixi ergo vobis quia mori-
emini in peccatis vestris Si enim non credideritis quia ego sum · moriemini in
peccatis vestris Dicebant ergo ei Tu quis es Dixit eis ihesus Principium
qui et loquor vobis Multa habeo de vobis loqui et iudicare sed qui mi-
sit me verax est · et ego que audiui ab eo hec et loquor in mundo ·
Et non cognouerunt quia patrem eis dicebat deum Dixit ergo eis ihesus
Cum exaltaueritis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum et a meipso
facio nichil Sed sicut docuit me pater hec loquor in mundo Et qui misit
me mecum est · et non reliquit me solum · quia ego que placita sunt ei
facio semper Hec illo loquente multi crediderunt in eum Dicebat ergo
ihesus ad eos qui crediderunt ei iudeos Si vos manseritis in sermone
meo vere discipuli mei eritis · et cognoscetis veritatem · et veritas libera-
bit vos Responderunt ei Semen abrahe sumus et nemini seruiuimus
vmquam Quomodo tu dicis liberi eritis Respondit eis ihesus Amen amen
dico vobis Quia omnis qui facit peccatum seruus est peccati Seruus autem
non manet in eternum in domo · filius manet in eternum Si ergo filius
vos liberauerit · vere liberi eritis Scio quia filii abrahe estis · sed queritis
me interficere · quia sermo meus non capit in vobis Ego quod vidi apud

patrem meum loquor et vos que vidistis apud patrem vestrum facitis Responderunt
et dixerunt ei Pater noster abraham est Dixit ergo eis ihesus Si filii abrahe
estis opera abrahe facite Nunc autem queritis me interficere hominem
qui veritatem locutus sum vobis quam audivi a deo hoc abraham non fecit
Vos facitis opera patris vestri Dixerunt itaque ei Nos non sumus ex fornicatione
nati unum patrem habemus deum Dixit ergo eis ihesus Si deus pater vester
esset diligeretis utique me ego enim ex deo processi et veni Neque enim a
meipso veni sed ille me misit Quare loquelam meam non cognoscitis
Quia non potestis audire sermonem meum Vos ex patre dyabolo estis et
desideria patris vestri facere vultis Ille homicida erat ab inicio et in
veritate non stetit quia veritas non est in eo Cum loquitur mendacium ex propriis
loquitur quia mendax est et pater eius Ego autem quia veritatem dico vobis
non creditis mihi Quis ex vobis arguet me de peccato Si veritatem
dico quare non creditis mihi Qui ex deo est verba dei audit Propterea
vos non auditis quia ex deo non estis Responderunt ergo iudei et dixerunt No-
nne bene dicimus nos quia samaritanus es tu et demonium habes Respondit
ihesus Ego demonium non habeo sed honorifico patrem et vos inhonorastis
me Ego autem non quero gloriam meam est qui querat et iudicet Amen
amen dico vobis Si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit
in eternum Dixerunt ergo iudei Nunc cognovimus quia demonium habes Abra-
ham mortuus est et prophete mortui sunt et tu dicis si quis sermonem meum
servaverit mortem non gustabit in eternum Numquid tu maior es patre
nostro abraham qui mortuus est et prophete mortui sunt Quem teipsum
facis Respondit ihesus Si ego glorifico meipsum gloria mea nichil est
Est pater meus qui glorificat me quem vos dicitis quia deus vester est et vos
non cognovistis eum Ego autem novi eum et si dixero quia non scio eum ero similis
vobis mendax Sed scio eum et sermonem eius servo Abraham pater vester ex-
ultavit ut videret diem meum vidit et gavisus est Dixerunt ergo
iudei ad eum Quinquaginta annos nondum habes et abraham vidisti
Dixit eis ihesus Amen amen dico vobis antequam abraham fieret
ego sum Tulerunt ergo lapides iudei ut iacerent in eum Ihesus autem ab
scondit se et exivit de templo c ix

Et preteriens vidit hominem cecum a nativitate sua Et interro-
gaverunt eum discipuli eius Rabi quis peccavit hic iste aut pa-
rentes eius ut cecus nasceretur Respondit ihesus Neque hic peccavit neque
parentes eius sed ut manifestentur opera dei in illo Me oportet operari
opera eius qui misit me donec dies est Venit nox quando nemo potest
operari Quamdiu sum in mundo lux sum mundi Hec cum dixisset exspuit
in terram et fecit lutum ex sputo et linivit lutum super oculos eius et
dixit ei Vade et lava te in natatoria syloe quod interpretatur missus
Abiit ergo et lavit et venit videns Itaque vicini et qui viderant eum

qui viderant eum quia prius mendicus erat dicebant Nonne hic est qui sedebat
et mendicabat Alii dicebant quia hic est Alii autem nequaquam sed similis
est eius Ille autem dicebat Quia ego sum Dicebant ergo ei Quomodo aperti
sunt oculi tui Respondit Ille homo qui dicitur ihesus lutum fecit ex sputo et
unxit oculos meos et dixit mihi Vade ad natatoria syloe et lava Et
abii et lavi et vidi Dixerunt ei Ubi est ille Ait Nescio Adducunt autem
eum ad phariseos qui cecus fuerat Erat autem sabbatum quando lutum fecit ihesus
et aperuit oculos ceci Iterum ergo interrogabant eum pharisei quomodo vidisset
Ipse autem dixit eis Lutum michi posuit super oculos et lavi et video Dice-
bant ergo quidam ex phariseis Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit
Alii dicebant Quomodo potest homo peccator hec signa facere Et scisma erat in eis
Dicunt ergo ceco iterum Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos Ille
autem dixit Quia propheta est Non crediderunt ergo iudei de illo quia cecus fuisset
eius et vidisset donec vocaverunt parentes eius qui viderat et interrogaverunt eos
dicentes Hic est filius vester quem vos dicitis quia cecus natus est Quomodo autem
nunc videt Responderunt eis parentes eius et dixerunt Scimus quia hic est filius
noster et quia cecus natus est Quomodo autem nunc videat nescimus aut quis aperuit eius oculos
nos nescimus Ipsum interrogate etatem habet ipse de se loquatur Hec dixerunt
parentes eius quia timebant iudeos Iam enim conspiraverant iudei ut
siquis eum confiteretur christum extra synagogam fieret Propterea parentes eius di-
xerunt Etatem habet ipsum interrogate Vocaverunt ergo rursum hominem qui
fuerat cecus et dixerunt ei Da gloriam deo Nos scimus quia hic homo peccator
est Dixit ergo ille Si peccator est nescio Unum scio quia cecus cum essem
modo video Dixerunt ergo illi Quid fecit tibi Quomodo aperuit tibi oculos
Respondit eis Dixi vobis iam et audistis Quid iterum vultis audire Numquid
et vos vultis discipuli eius fieri Maledixerunt ei et dixerunt Tu discipulus
eius sis nos autem moysi discipuli sumus Nos autem scimus quia moysi lo-
cutus est deus Hunc autem nescimus unde sit Respondit ille homo et dixit eis
In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit et aperuit oculos
meos Scimus autem quia peccatores deus non exaudit Sed siquis dei cultor
est et voluntatem eius facit hunc exaudit A seculo non est auditum quia
quis aperuit oculos ceci nati Nisi esset hic homo a deo non poterat facere
quicquam Responderunt et dixerunt ei In peccatis natus es totus et tu doces nos
Et eiecerunt eum foras Audivit autem ihesus quia eiecerunt eum foras et
cum invenisset eum dixit ei Tu credis in filium dei Respondit ille et dixit
Quis est domine ut credam in eum Et dixit ei ihesus Et vidisti eum et qui
loquitur tecum ipse est Et ille ait Credo domine Et procidens adoravit
eum Dixit ei ihesus In iudicium ego in hunc mundum veni ut qui non vident
videant et qui vident ceci fiant Et audierunt ex phariseis quidam qui
cum ipso erant et dixerunt ei Numquid et nos ceci sumus Dixit eis ihesus
Si ceci essetis non haberetis peccatum Nunc vero dicitis quia videmus peccatum vestrum
manet

Amen amen dico vobis Qui non intrat per ostium in c x
ouile ouium sed ascendit aliunde ille fur est et latro Qui autem
intrat per ostium pastor est ouium Huic ostiarius aperit et oues vo-
cem eius audiunt et proprias oues vocat nominatim et educit eas Et
cum proprias oues emiserit ante eas vadit et oues illum sequuntur quia sciunt
vocem eius Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo quia non nouerunt
vocem alienorum Hoc prouerbium dixit eis ihesus illi autem non cognouerunt quid
loqueretur eis Dixit ergo iterum eis ihesus Amen amen dico vobis quia ego
sum ostium ouium Per me si quis introierit saluabitur et ingredietur et egre-
dietur et pascua inueniet Fur non venit nisi ut furetur et mactet
et perdat Ego veni ut vitam habeant et abundancius habeant Ego sum
pastor bonus Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis Mercenna-
rius autem et qui non est pastor cuius non sunt oues proprie videt lupum venientem
et dimittit oues et fugit Et lupus rapit et dispergit oues Mercennarius
autem fugit quia mercennarius est et non pertinet ad eum de ouibus Ego sum pa-
stor bonus et cognosco oues meas et cognoscunt me mee Sicut nouit
me pater et ego cognosco patrem et animam meam pono pro ouibus meis
Et alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili et illas oportet me adducere
et vocem meam audient Et fiet vnum ouile et vnus pastor Propterea me
pater diligit quia ego pono animam meam et iterum sumo eam Nemo tol-
lit eam a me sed ego pono eam a me ipso Potestatem habeo ponendi eam
et potestatem habeo iterum sumendi eam Hoc mandatum accepi a patre meo
Dissensio iterum facta est inter iudeos propter sermones hos Dicebant autem
multi ex ipsis Demonium habet et insanit quid eum auditis Alii dicebant
Hec verba non sunt demonium habentis Numquid demonium potest cecorum oculos
aperire Facta sunt autem encenia in ierusalem et hiemps erat et am-
bulabat ihesus in templo in porticu salomonis Circumdederunt ergo eum
iudei et dixerunt Quousque animam nostram tollis Si tu es christus dic nobis
palam Respondit eis ihesus Loquor vobis et non creditis Opera que ego fa-
cio in nomine patris mei hec testimonium perhibent de me Sed vos
non creditis quia non estis ex ouibus meis Oues mee vocem meam au-
diunt et ego cognosco eas et sequuntur me et ego vitam eternam do eis
et non peribunt in eternum et non rapiet eas quisquam de manu mea Pater
meus quod dedit mihi maius est omnibus et nemo potest rapere de manu
patris mei Ego et pater vnum sumus Sustulerunt ergo lapides iudei ut
lapidarent eum Respondit eis ihesus Multa opera bona ostendi vobis
ex patre meo propter quod eorum opus me lapidatis Responderunt ei iudei De
bono opere non lapidamus te sed de blasphemia Et quia tu homo cum sis
facis teipsum deum Respondit eis ihesus Nonne scriptum est in lege vestra
Quia ego dixi dii estis Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est
et non potest solui scriptura quem pater sanctificauit et misit in mundum vos dicitis

quia blasphemas quia dixi filius dei sum. Si non facio opera patris mei
nolite michi credere. Si autem facio et si michi non vultis credere operibus
credite ut cognoscatis et credatis quia in me est pater et ego in patre. Querebant
ergo eum apprehendere et exivit de manibus eorum. Et abiit iterum trans iorda-
nem ubi erat iohannes baptizans primum et mansit illic. Et multi venerunt
ad eum et dicebant quia iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem que-
cumque dixit iohannes de hoc vera erant. Et multi crediderunt in eum. c. xi

Erat autem quidam languens lazarus a bethania de castello marie
et marthe sororis eius. Maria autem erat illa que unxit dominum unguen-
to et extersit pedes eius capillis suis. cuius frater lazarus infir-
mabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes. Domine ecce quem amas
infirmatur. Audiens autem ihesus dixit eis. Infirmitas hec non est ad
mortem sed pro gloria dei ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem ihesus
martham et sororem eius mariam et lazarum. Ut ergo audivit quia lazarus
infirmatur tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde post hec
dixit discipulis suis. Eamus in iudeam iterum. Dicunt ei discipuli. Rabi nunc
querebant te iudei lapidare et iterum vadis illuc. Respondit ihesus. Nonne xii sunt
hore diei. Si quis ambulaverit in die non offendit quia lucem huius mundi videt.
Si autem ambulaverit in nocte offendit quia lux non est in eo. Hec ait et post
hoc dixit eis. Lazarus amicus noster dormit. Eamus ut a sompno excitem
eum. Dixerunt ergo discipuli eius. Domine si dormit salvus erit. Dixerat autem
ihesus de morte eius. illi autem putaverunt quia de dormitione sompni diceret.
Tunc ergo dixit ihesus eis manifeste. Lazarus mortuus est et gaudeo
propter vos ut credatis quia non eram ibi sed eamus ad eum. Dixit ergo tho-
mas qui dicitur didimus ad discipulos. Eamus et nos et moriamur cum eo.
Venit itaque ihesus et invenit eum quatuor dies iam in monumento habentem.
Erat autem bethania iuxta ierusalem quasi stadiis xv. Multi autem ex iudeis
venerant ad martam et mariam ut consolarentur eas de fratre suo. Martha
autem ut audivit quia ihesus venit occurrit illi. Maria autem domi sedebat.
Dixit autem marta ad ihesum. Domine si fuisses hic frater meus non fuisset
mortuus. Sed et nunc scio quia quecumque poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit
illi ihesus. Resurget frater tuus. Dicit ei marta. Scio quia resurget in
resurrectione in novissimo die. Dicit ei ihesus. Ego sum resurrectio et vita. qui
credit in me etiam si mortuus fuerit vivet. Et omnis qui vivit et credit
in me non morietur in eternum. Credis hoc. Ait illi. Utique domine. Ego
credidi quia tu es xpistus filius dei vivi qui in hunc mundum venisti.
Et cum hec dixisset abiit et vocavit mariam sororem suam silentio dicens.
Magister adest et vocat te. Illa autem ut audivit surrexit cito et venit
ad eum. Nondum enim venerat ihesus in castellum. sed erat adhuc in illo
loco ubi occurrerat ei martha. Iudei ergo qui erant cum ea in domo et
consolabantur eam. cum vidissent mariam quia cito surrexit et abiit secuti sunt

eaz dicentes q ma vadit ad monumentu ut ploret ibi Maria at
cu venisset ubi erat ihus videns eu cecidit ad pedes eius et
dixit ei Dne si fuisses hic no esset mortuus fr meus Ihus ergo
ut vidit eaz plorantez et iudeos qui cu ea venerant plorantes
infremuit spu et turbavit semetipm et dixit Ubi posuistis eu
Dicunt ei Dne veni et vide Et lacrimatus e ihus Dixert ergo iudei
Ecce quo amabat eu Quidaz dixert ex ipis Non poterat hic qui
aperuit oculos ceci nati facere ut hic no moreret Ihus aut fremens
in semetipo rursu venit ad monumentu Erat aut spelunca et lapis
superpositus erat ei Ait ihus Tollite lapidez Dixit ei marta soror
eius qui mortuus fuerat Dne iaz fetet quatriduanus eni est Dicit
ei ihs Nonne dixi tibi qm si credideris videbis gloriaz dei Tulert
ergo lapidez Ihus aut elevatis sursu oculis dixit Pr gras ago tibi
qm audisti me Ego aut sciebaz q semper me audis sz ppt ppl qui circu-
stat dixi ut credant q tu me misisti Hec cu dixisset voce magna
clamavit Lazare veni foras Et statim prodiit qui fuerat mortuus
ligatus manus et pedes institis et facies eius sudario erat liga-
ta Dicit eis ihus Solvite eu et sinite abire Multi ergo ex iudeis
qui venerant ad mariaz et viderant que fecit crediderunt in eu Quidaz ex
ipis abiert ad phariseos et dixert eis que fecit ihus Collegerunt
ergo pontifices et pharisei concilium et dicebant Quid facimus q hic homo
multa signa facit Si dimittimus eu sic omnes credent in eu Et venient
romani et tollent locu nrm et gentez Unus aut ex ipis Cayphas
nomine cu esset pontifex anni illius dixit eis Vos nescitis quicq
qr nec cogitatis qr expedit vob ut unus moriatur homo pro ppo et non
tota gens pereat Hoc aut a semetipo no dixit Sz cu esset pontifex anni
illius pphavit q ihus moriturus erat pro gente Et no tm pro
gente sz ut filios dei qui erant dispsi congregaret in unu Ab illo
ergo die cogitavert ut interficerent eum Ihus ergo iam no in pala
ambulabat apud iudeos sz abiit in regioz iuxta desertu in civitatem
que dr effrem et ibi morabat cu discipulis suis c xii
Proximu aut erat pascha iudeoz et ascendert multi ierlm
de regione an pascha ut sctificarent seipos Querebant
ergo ihm et colloquebant ad invice in templo stantes Quid
putatis q no venit ad die festu Dederant aut pontifices et pharisei
mandatu ut siquis cognovit ubi sit indicet ut apprehendant eum
Ihus ergo an sex dies pasce venit bethaniaz ubi fuerat La-
zarus mortuus que suscitavit ihus Fecert aut ei cena ibi et
martha ministrabat Lazarus vo unus erat ex discumbentibz cu eo
Maria ergo accepit libram ungenti nardi pistici pciosi et unxit pedes
ihu et extersit capillis suis Et domus impleta est ex odore ungenti

Dicit ei vnus ex discipulis eius iudas scarioth qui erat eum tradi-
venijt turus Quare hoc vnguentum non ~~vendit~~ trecentis denarijs et datum est
egenis Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum sed
quia fur erat et loculos habens ea que mittebantur portabat Dixit ergo
ihesus Sine illam ut in diem sepulture mee seruet illud Pauperes enim sem-
per habetis vobiscum me autem non semper habebitis Cognouit ergo turba ex iudeis
quia illic esset et venerunt non propter ihesum tantum sed ut lazarum viderent quem
suscitauit a mortuis Cogitauerunt ergo principes sacerdotum ut et lazarum
interficerent quia multi propter illum abibant ex iudeis et credebant in ihesum
In crastinum autem turba multa que venerat ad diem festum cum audissent
quia ihesus venit ierusalem acceperunt ramos palmarum et processerunt obuiam
ei et clamabant Osanna benedictus qui venit in nomine domini rex israel
Et inuenit ihesus asellum et sedit super eum sicut scriptum est Noli timere
filia syon ecce rex tuus venit sedens super pullum asine Hec non
cognouerunt discipuli eius primum sed quando glorificatus est ihesus tunc recordati
sunt quia hec erant scripta de eo et hec fecerunt ei Testimonium ergo perhi-
bebat ei turba que erat cum eo quando lazarum vocauit de monumento
et suscitauit eum a mortuis Propterea obuiam venit ei turba quia audierunt
eum fecisse hoc signum Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos Videtis quia
nihil proficimus Ecce mundus totus post ipsum abijt Erant autem gentiles
quidam ex hijs qui ascenderant ut adorarent in die festo Hij ergo accesserunt
ad philippum qui erat a bethsaida galilee et rogabant eum dicentes
Domine volumus ihesum videre Venit philippus et dicit andree An-
dreas rursum et philippus dicunt ihesu Ihesus autem respondit eis dicens
Venit hora ut clarificetur filius hominis Amen amen dico vobis
nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet
Si autem mortuum fuerit multum fructum affert Qui amat animam suam
perdet eam Et qui odit animam suam in hoc mundo in vitam eternam custodit
eam Si quis michi ministrat me sequatur et ubi ego sum illic et minister
meus erit Si quis michi ministrauerit honorificabit eum pater meus qui est in celis
Nunc anima mea turbata est Et quid dicam Pater saluifica me ex
hac hora Sed propterea veni in hanc horam Pater clarifica tuum nomen
Venit ergo vox de celo dicens Et clarificaui et iterum clarificabo
Turba autem que stabat et audierat dicebat tonitruum factum esse Alij
dicebant angelus ei locutus est Respondit ihesus et dixit Non propter me vox
hec venit sed propter vos Nunc iudicium est mundi nunc princeps huius
mundi eicietur foras Et ego si exaltatus fuero a terra omnia traham
ad meipsum Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus
Respondit ei turba Nos audiuimus ex lege quia christus manet in eternum
Et quomodo tu dicis Exaltari oportet filium hominis Quis est iste filius hominis
Dicit ergo eis ihesus Adhuc modicum lumen in vobis est Ambulate dum

lucem habetis ut non tenebre vos comprehendant Et qui ambulat in
tenebris nescit quo vadit Dum lucem habetis credite in lucem ut
filij lucis sitis Hec locutus est ihesus et abijt et abscondit se ab
eis Cum autem tanta signa fecisset coram eis non credebant in eum ut sermo
ysaie prophete impleretur quem dixit Domine quis credidit auditui nostro
et brachium domini cui revelatum est Propterea non poterant credere quia iterum dixit
ysaias Excecavit oculos eorum et induravit cor eorum ut non videant
oculis et intelligant corde et convertantur et sanem eos Hec dixit ysaias
quando vidit gloriam eius et locutus est de eo Veruntamen et ex principibus multi
crediderunt in eum sed propter phariseos non confitebantur ut de synagoga
non eicerentur Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam dei Ihesus
autem clamavit dicens Qui credit in me non credit in me sed in eum qui
misit me Et qui videt me videt eum qui misit me Ego lux in
mundum veni ut omnis qui in me credit in tenebris non maneat
Et si quis audierit verba mea et non custodierit ego non iudico eum
Non enim veni ut iudicem mundum Qui spernit me et non accipit verba mea
habet qui iudicet eum Sermo quem locutus sum ille iudicabit eum in novis-
simo die quia ego a me ipso non sum locutus sed qui misit me pater ipse
mihi mandatum dedit quid dicam et quid loquar Et scio quia mandatum eius
vita eterna est Que ergo ego loquor sic dixit mihi pater sic loquor c xiij

Ante autem diem festum pasche sciens ihesus quia venit hora
eius ut transeat ex hoc mundo ad patrem cum dilexisset suos
qui erant in mundo in finem dilexit eos Et cena facta cum dya-
bolus misisset in cor iude ut traderet eum iudas symonis sca-
riothis sciens quia omnia dedit ei pater in manus Et quia a deo ex-
ivit et ad deum vadit surgit a cena et ponit vestimenta sua Et
cum accepisset linteum precinxit se Deinde misit aquam in pel-
vim et cepit lavare pedes discipulorum suorum et extergere linteo
quo precinctus erat Venit ergo ad symonem petrum Et dicit ei petrus
Domine tu michi lavas pedes Respondit et dixit ei Quod ego facio tu
nescis modo scies autem postea Dicit ei petrus Non lavabis michi pedes
meos in eternum Respondit ei ihesus Si non lavero te non habebis partem mecum
Dicit ei symon petrus Domine non tantum pedes sed et manus et caput Dicit
ei ihesus Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lavet sed est mundus
totus Et vos mundi estis sed non omnes Sciebat enim quisnam
esset qui traderet eum propterea dixit Non estis mundi omnes Postquam ergo ca
lavit pedes eorum accepit vestimenta sua et cum recubuisset iterum
dixit eis Scitis quid fecerim vobis Vos vocatis me magister et domine
et bene dicitis Sum etenim Si ergo ego lavi pedes vestros dominus et
magister et vos debetis alter alterius lavare pedes Exemplum enim dedi vobis
ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis Amen amen

dico vob. Non est suus maior dno suo. neqz apls maior eo q
misit illu. Si hec scitis bti eritis si feceritis ea. Non de omib9
vob. dico. ego scio qs elegerim. Sz ut adimpleat scriptura. Qui
manducat pane meu leuabit cont me calcaneu suu. Amen dico
vob prius qm fiat. ut cu factu fuit credatis. qz ego su. Amen amen
dico vob qui accipit siquem misero me accipit. Qui at me acci-
pit. accipit eu qui me misit. Cu hec dixisset ihus turbatus est
spu & protestatus e & dixit Amen amen dico vobis. Qa vnus ex vob
tradet me. Aspiciebat ergo discipli adinvice. hesitantes de quo diceret
Erat ergo recubens vnus ex discipulis eius in sinu ihu que dilige-
bat ihus. Innuit ergo huic symo petrus & dixit ei. Quis e de quo
dicit. Itaqz cu recubuisset ille sup pectus ihu dixit ei. Due quis
e q tradet te. Rndit ihus & dixit ei. Ille e cui ego intinctu panem
porrexero. Et cu intinxisset panem dedit iude symonis scarioth. Et
post buccella tunc introivit in eu sathanas. Dicit ei ihs. Qd facis
fac citius. Hoc at nemo sciuit discubentiu ad qd dixit ei. Qdam
eni putabat qz loculos hebat iudas q dixisset ei ihs. eme ea
q opus nob sunt ad die festu. aut egenis aliquid daret. Cu ergo
accepisset ille buccellaz exivit continuo. Erat at nox. Cu ergo
exisset dicit ihus. Nunc clarificatus e filius hominis & deus clarificat9
e in eo. Si deus clarificatus e in eo. & deus clarificabit eu in semetipso
& continuo clarificabit illu. Filioli adhuc modicu vobiscu sum. Queretis
me & sic dixi iudeis quo ego vado vos no potestis venire
& vob dico m. Mandatu novum do vob ut diligatis invice sicut
dilexi vos. In hoc cognoscent omes qz discipuli mei estis si dilectonez
habueritis adinvice. Dicit ei symo petrus. Due quo vadis. Rndit ihs
Quo ego vado no potes me mo sequi. sequeris at postea. Dicit ei
petrus. Quare no possu te mo sequi. Aiaz meaz pro te ponam. Rndit
ihus Aiaz tua pro me pones. Amen amen dico tibi. Non cantabit
gallus donec me ter neges. Et ait discipulis suis. c. xiiii
Non turbet cor vrm. Creditis i deu & in me credite. In do-
mo patris mei mansiones multe sut. Si quominus dixissem vob
qz vado parare vob locu. Et si abiero & preparavero vobis
locu. iteru venio & accipiam vos ad meipm ut ubi sum ego & vos
sitis. Et quo ego vado scitis & via scitis. Dicit ei thomas Due
nescimus quo vadis. & qm mo possimus via scire. Dicit ei ihus
Ego sum via veritas & vita. Nemo venit ad patrem nisi p me
Si cognovissetis me. utiqz & patrem meu cognovissetis. Et amodo
cognoscetis eu & vidistis eu. Dicit ei philippus. Due ostende nob
patrem & sufficit nob. Dicit ei ihus. Tanto tpe vobiscu sum & no co-
gnovistis me. Philippe q videt me videt & patrem. Quo tu dicis ostende

nobis patrem Non credis quia ego in patre et pater in me est Verba que
ego loquor vobis a meipso non loquor Pater autem in me manens
ipse facit opera Non creditis quia ego in patre et pater in me est Alioquin
propter opera ipsa credite Amen amen dico vobis qui credit in me opera
que ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet quia ego vado
ad patrem Et quodcumque petitis patrem in nomine meo hoc faciam ut glo-
rificetur pater in filio Si quid petieritis in nomine meo hoc faciam Si dili-
gitis me mandata mea servate Et ego rogabo patrem et alium
paraclitum dabit vobis ut maneat vobiscum in eternum spiritum veritatis quem
mundus non potest accipere quia non videt eum nec scit eum Vos autem cognoscetis
eum quia apud vos manebit et in vobis erit Non relinquam vos orpha-
nos veniam ad vos Adhuc modicum et mundus me iam non videt
vos autem videbitis me quia ego vivo et vos vivetis In illo die vos
cognoscetis quia ego in patre meo et vos in me et ego in vobis Qui habet
mandata mea et servat ea ille est qui me diligit Qui autem diligit
me diligetur a patre meo et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum
Dixit ei Iudas non ille Scarioth Domine quid factum est quia nobis ma-
nifestaturus es teipsum et non mundo Respondit Ihesus et dixit ei Si quis
diligit me sermonem meum servabit et pater meus diliget eum et ad eum ve-
niemus et apud eum mansionem faciemus Qui non diligit me sermones
meos non servat Et sermonem quem audistis non est meus sed eius qui misit
me patris Hec locutus sum vobis apud vos manens Paraclitus autem
spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille vos docebit omnia
et suggeret vobis omnia quecumque dixero vobis Pacem relinquo vobis pacem
meam do vobis Non quomodo mundus dat ego do vobis Non turbetur cor
vestrum neque formidet Audistis quia ego dixi vobis vado et venio
ad vos Si diligeretis me gauderetis utique quia vado ad patrem quia pater
maior me est Et nunc dixi vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit credatis
Iam non multa loquar vobiscum Venit enim princeps huius mundi et
in me non habet quicquam Sed ut cognoscat mundus quia ego diligo patrem
Et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio Surgite eamus hinc
Ego sum vitis vera et pater meus agricola est Omnem
palmitem in me non ferentem fructum tollet eum Et omnem C xv
qui fert fructum purgabit eum ut fructum plus afferat Iam vos
mundi estis propter sermonem meum quem locutus sum vobis Manete in me
et ego in vobis Sicut palmes non potest facere fructum a semetipso
nisi manserit in vite sic nec vos nisi in me manseritis Ego sum
vitis et vos palmites Qui manet in me et ego in eo hic fert
fructum multum quia sine me nichil potestis facere Si quis in me non
manserit mittetur foras sicut palmes et arescet et colliget eum et in
ignem mittet et ardet Si manseritis in me et verba mea in vobis manserint

quodcunque volueritis petetis et fiet vobis In hoc clarificatus est pater meus
ut fructum plurimum afferatis et efficiamini mei discipuli Sicut dilexit
me pater et ego dilexi vos Manete in dilectione mea Si precepta
mea servaveritis manebitis in dilectione mea sicut et ego patris mei pre-
cepta servavi et maneo in eius dilectione Hec locutus sum vobis ut gau-
dium meum in vobis sit et gaudium vestrum impleatur Hoc est preceptum meum ut
diligatis invicem sicut dilexi vos Maiorem hac dilectionem nemo habet
ut animam suam ponat quis pro amicis suis Vos amici mei estis si feceritis
que ego precipio vobis Iam non dicam vos servos Quia servus nescit quid faciat
dominus eius Vos autem dixi amicos Quia omnia quecunque audivi a patre meo
nota feci vobis · Non vos me elegistis sed ego elegi vos et posui
vos ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat Ut quodcunque petieritis
patrem in nomine meo det vobis Hec mando vobis ut diligatis invicem Si
mundus vos odit scitote quia priorem me vobis odio habuit Si de mundo
fuissetis mundus quod suum erat diligeret Quia vero de mundo non estis sed
ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus Mementote sermonis
mei quem ego dixi vobis Non est servus maior domino suo Si me persecuti
sunt et vos persequentur · Si sermonem meum servaverunt et vestrum servabunt Sed
hec omnia facient vobis propter nomen meum · quia nesciunt eum qui misit me
Si non venissem et locutus eis non fuissem peccatum non haberent Nunc autem
excusationem non habent de peccato suo Qui me odit et patrem meum odit
Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit peccatum non haberent Nunc autem
et viderunt et oderunt me et patrem meum Sed ut impleatur sermo qui in lege eorum
scriptus est Quia odio habuerunt me gratis Cum autem venerit paraclitus quem
ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre procedit ille testimonium
perhibebit de me Et vos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum estis
Hec locutus sum vobis ut non scandalizemini Absque · c · xvi
synagogis facient vos Sed venit hora ut omnis qui interficit
vos arbitretur obsequium se prestare deo Et hec facient vobis
quia non noverunt patrem neque me Sed hec locutus sum vobis · ut cum venerit
hora eorum reminiscamini quia ego dixi vobis Et nunc Vado ad eum
qui me misit · et nemo ex vobis interrogat me quo vadis Sed quia
hec locutus sum vobis · tristicia implevit cor vestrum Sed ego veritatem dico
vobis · expedit vobis ut ego vadam Si enim non abiero paraclitus non
veniet ad vos Si autem abiero mittam eum ad vos Et cum venerit ille ar-
guet mundum de peccato et de iusticia et de iudicio · De peccato quidem quia non
crediderunt in me De iusticia vero quia ad patrem vado et iam non videbitis
me De iudicio autem quia princeps mundi iam iudicatus est Adhuc habeo
vobis dicere multa · sed non potestis portare modo Cum autem venerit ille spiritus
veritatis · docebit vos omnem veritatem Non enim loquetur a semetipso · sed
quecunque audiet loquetur · et que ventura sunt annunciabit vobis Ille me

clarificabit quia de meo accipiet et annunciabit vobis. Omnia quecumque
habet pater mea sunt. Propterea dixi quia de meo accipiet et annunciabit vobis.
Modicum et iam non videbitis me et iterum modicum et videbitis me
quia vado ad patrem. Dixerunt ergo discipuli eius ad invicem Quid est hoc quod dicit nobis
modicum et non videbitis me et iterum modicum et videbitis me quia vado ad
patrem. Dicebant ergo Quid est hoc quod dicit modicum Nescimus quid loquitur. Co-
gnovit ergo ihesus quia volebant eum interrogare et dixit eis De hoc queri-
tis inter vos quia dixi modicum et non videbitis me et iterum modicum et vide-
bitis me. Amen amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos mundus
autem gaudebit. vos autem contristabimini. sed tristicia vestra convertetur in gaudium.
Mulier cum parit tristiciam habet quia venit hora eius. Cum autem pepererit puerum iam
non meminit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundum. Et vos nunc
tristiciam habetis. Iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum et gaudium
vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die non interrogabitis me quicquam.
Amen amen dico vobis. Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit
vobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo. Petite et accipi-
etis ut gaudium vestrum plenum sit. Hec in proverbiis locutus sum vobis. Venit
hora cum iam non in proverbiis loquar vobis sed palam de patre meo annun-
ciabo vobis. In illo die in nomine meo petetis. Et non dico vobis
quia rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos quia vos me amastis
et credidistis quia ex deo exivi. Exivi a patre meo et veni in mundum. iterum
relinquo mundum et vado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius Ecce nunc palam
loqueris et nullum proverbium dicis. Nunc scimus quia scis omnia et non est opus
ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit ihesus
Modo creditis. Ecce iam venit hora et iam venit hora ut disper-
gamini unusquisque in propria et me solum relinquatis. Et non sum solus quia pater
mecum est. Hec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis. In mundo
pressuram habebitis sed confidite ego vici mundum. C xvii

Hec locutus est ihesus. Et sublevatis in celum oculis dixit Pater
venit hora clarifica filium tuum ut filius tuus clarificet te.
Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis ut omne quod dedisti
ei det eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna ut cognoscant te so-
lum verum deum et quem misisti ihesum christum. Ego te clarificavi super terram opus
consummavi quod dedisti michi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud te-
metipsum claritate quam habui priusquam mundus fieret apud te. Manifestavi
nomen tuum hominibus quos dedisti michi de mundo. Tui erant et michi
eos dedisti et sermonem meum servaverunt. Et nunc cognoverunt quia omnia que
dedisti michi abs te sunt. Quia verba que dedisti michi dedi eis et ipsi acce-
perunt et cognoverunt vere quia a te exivi et crediderunt quia tu me misisti. Ego
pro eis rogo non pro mundo rogo sed pro eis quos dedisti michi quia tui sunt
et mea omnia tua sunt et tua mea sunt et clarificatus sum in eis. Et

iam non in mundo sum et hii in mundo sunt et ego ad te venio Pater sancte
serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi ut sint unum sicut nos unum
sumus Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo Quos dedisti
mihi custodivi et nemo ex hiis periit nisi filius perditionis ut scriptura
impleatur Nunc autem ad te venio et hec loquor in mundo ut habeant gaudium
meum impletum in semetipsis Ego dedi eis sermonem tuum et mundus eos odio
habuit quia non sunt de mundo sicut ego non sum de mundo Non rogo ut tollas
eos de mundo sed ut serves eos a malo De mundo non sunt sicut ego non sum
de mundo Sanctifica eos in veritate Sermo tuus veritas est Sicut tu me misisti
in mundum et ego misi eos in mundum Et pro hiis ego sanctifico me ipsum ut
sint ipsi sanctificati in veritate Non pro hiis rogo tantum sed etiam pro eis qui credituri
sunt per verbum illorum in me ut omnes unum sint sicut tu pater in me et ego
in te ut et ipsi in nobis unum sint ut mundus credat quia tu me misisti
Et ego claritatem quam dedisti mihi dedi eis ut sint unum sicut nos unum
sumus Ego in eis et tu in me ut sint consummati in unum ut cognoscat mundus
quia tu me misisti et dilexisti eos sicut et me dilexisti Pater quos dedi-
sti mihi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum ut videant claritatem meam
quam dedisti mihi quia dilexisti me ante mundi constitutionem Pater iuste
mundus te non cognovit ego autem te cognovi Et hii cognoverunt quia tu
me misisti et notum feci eis nomen tuum et notum faciam ut dilectio
qua dilexisti me in ipsis sit et ego in ipsis c. xviii.

Hec cum dixisset ihesus Egressus est cum discipulis suis trans torren-
tem cedron ubi erat ortus in quem introivit ipse et discipuli
eius Sciebat autem iudas qui tradebat eum locum quia frequenter
ihesus convenerat illuc cum discipulis suis Iudas ergo cum accepisset cohortem
et a pontificibus et phariseis ministros venit illuc cum laternis et facibus
et armis Ihesus itaque sciens omnia que ventura erant super eum processit et
dixit eis Quem queritis Responderunt ei Ihesum nazarenum Dixit eis
ihesus Ego sum Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis Ut ergo
dixit eis ihesus Ego sum Abierunt retrorsum et ceciderunt in terram
Iterum ergo eos interrogavit Quem queritis Illi autem dixerunt Ihesum naza-
renum Respondit ihesus Dixi vobis quia ego sum Si ergo me queritis sinite
hos abire Ut impleretur sermo quem dixit Quia quos dedisti mihi non
perdidi ex eis quemquam Symon ergo petrus habens gladium eduxit eum
et percussit pontificis servum et abscidit auriculam eius dextram Erat autem
servo nomen malchus Dixit ergo ihesus petro Mitte gladium tuum in
vaginam Calicem quem dedit mihi pater non vis ut bibam illum Cohors
ergo et tribunus et ministri iudeorum comprehenderunt ihesum et ligaverunt eum
et adduxerunt eum ad annam primum Erat enim socer cayphe qui erat
pontifex anni illius Erat autem cayfas qui consilium dederat iudeis Quia
expedit unum hominem mori pro populo Sequebatur autem ihesum symon

petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici et in-
troivit cum ihesu in atrium pontificis. Petrus vero stabat ad ostium foris. Exivit
ergo discipulus ille alius qui erat notus pontifici et dixit ostiarie et intro-
duxit petrum. Dixit ergo petro ancilla ostiaria Numquid et tu ex discipulis
es hominis istius Dicit ille Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas
quia frigus erat et calefaciebant se Erat autem petrus cum eis stans et cale-
faciens se Pontifex ergo interrogavit ihesum de discipulis eius et de do-
ctrina eius Respondit ei ihesus Ego palam locutus sum mundo. ego
semper docui in synagoga et in templo quo omnes iudei conveniunt et in occulto
locutus sum nichil Quid me interrogas Interroga eos qui me audi-
erunt quid locutus sum ipsis Ecce hii sciunt que dixerim ego. Hec autem cum
dixisset unus assistens ministrorum dedit alapam ihesu dicens Sic respondes
pontifici Respondit ei ihesus Si male locutus sum testimonium perhibe de malo
si autem bene quid me cedis Et misit eum annas ad cayphan pontificem
Erat autem symon petrus stans et calefaciens se Dixerunt ergo ei Numquid
et tu ex discipulis eius es Negavit ille et dixit Non sum. Dicit unus
ex servis pontificis cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam Nonne ego
te vidi in orto cum illo Iterum ergo negavit petrus et statim gallus cantavit
Adducunt ergo ihesum ad cayphan in pretorium. erat autem mane. et ipsi
non introierunt in pretorium ut non contaminarentur sed manducarent pascha
Exivit ergo pilatus ad eos foras et dixit Quam accusationem affertis
adversus hominem hunc Responderunt et dixerunt Si non esset hic malefactor
non tibi tradidissemus eum Dixit ergo eis pilatus Accipite eum vos
et secundum legem vestram iudicate eum Dixerunt ergo ei iudei Nobis non licet
interficere quemquam Ut sermo impleretur ihesu quem dixit significans qua morte
esset moriturus Introivit ergo in pretorium pylatus et vocavit ihesum et
dixit ei Tu es rex iudeorum Et respondit ihesus A temetipso hoc dicis
an alii dixerunt tibi de me Respondit pilatus Numquid ego iudeus sum.
Gens tua et pontifices tui tradiderunt te mihi Quid fecisti Respondit ihesus
Regnum meum non est de hoc mundo Si ex hoc mundo esset regnum
meum ministri utique decertarent ut non traderer iudeis Nunc autem
regnum meum non est hinc Dixit itaque ei pilatus Ergo rex es tu
Respondit ihesus Tu dicis quia rex sum ego Ego in hoc natus sum et ad
hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati Omnis qui est ex veritate
audit vocem meam Dicit ei pilatus Quid est veritas Et cum hoc dixisset
iterum exivit ad iudeos et dicit eis Ego nullam invenio in eo causam
Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha Vultis ergo
ut dimittam vobis regem iudeorum Clamaverunt omnes rursum dicen-
tes Non hunc sed barrabam Erat autem barrabas latro c xix
Tunc ergo apprehendit ihesum pilatus et flagellavit eum et milites
plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius et veste

purpurea circumdederunt eum Et veniebant ad eum et dicebant Ave rex
iudeorum Et dabant ei alapas Exivit iterum pilatus foras et dicit eis
Ecce adduco eum foras ut cognoscatis quia in eo nullam causam invenio Exivit
ergo ihesus portans spineam coronam et purpureum vestimentum et dicit eis
pilatus Ecce homo Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri clama-
bant dicentes Crucifige crucifige eum Dicit eis pilatus Accipite eum vos et
crucifigite Ego enim non invenio in eo causam Responderunt ei iudei Nos legem
habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se fecit Cum ergo audisset pilatus
hunc sermonem magis timuit et ingressus est pretorium iterum et dicit ad ihesum
Unde es tu Ihesus autem responsum non dedit ei Dicit ergo pilatus Michi non
loqueris Nescis quia potestatem habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te
Respondit ihesus Non haberes potestatem adversum me ullam nisi tibi esset datum desuper
Propterea qui tradidit me tibi maius peccatum habet Et exinde querebat pilatus
dimittere eum Iudei autem clamabant dicentes Si hunc dimittis non es
amicus cesaris Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari Pilatus ergo
cum audisset hos sermones adduxit foras ihesum et sedit pro tribunali in loco
qui dicitur lithostratos hebraice autem gabatha Erat autem parasceve pasche
hora quasi sexta Et dicit iudeis Ecce rex vester Illi autem dixerunt Tolle tolle
crucifige eum Dicit eis pilatus Regem vestrum crucifigam Responderunt pontifices
Non habemus regem nisi cesarem Tunc ergo tradidit illis ihesum ut crucifigeretur
Susceperunt autem ihesum et eduxerunt Et baiulans sibi crucem exivit in
eum qui dicitur calvarie locum hebraice autem golgatha ubi eum crucifixerunt et cum
eo alios duos hinc et hinc medium autem ihesum Scripsit autem et titulum pi-
latus et posuit eum super crucem Erat autem scriptum Ihesus nazarenus rex
iudeorum Hunc ergo titulum multi legerunt iudeorum quia prope civitatem erat
locus ubi crucifixus est ihesus Et erat scriptum hebraice grece et latine Dice-
bant ergo pilato pontifices iudeorum Noli scribere rex iudeorum sed quia ipse
dixit rex sum iudeorum Respondit pilatus Quod scripsi scripsi Milites ergo cum
crucifixissent eum acceperunt vestimenta sua et fecerunt quatuor partes unicuique
militi partem et tunicam Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta
per totum Dixerunt ergo ad invicem Non scindamus eam sed sortiamur de illa cui-
us sit Ut scriptura impleretur dicens Partiti sunt vestimenta mea sibi et super vestem
meam miserunt sortem Et milites quidem hec fecerunt Stabant autem iuxta
crucem ihesu mater eius et soror matris eius maria cleophe et maria mag-
dalene Cum vidisset ergo ihesus matrem et discipulum stantem quem dilige-
bat dicit matri sue Mulier ecce filius tuus Deinde dicit discipulo
Ecce mater tua Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua Postea sciens
ihesus quia iam omnia consummata sunt ut consummaretur scriptura dicit Sitio
Vas ergo positum erat aceto plenum Illi autem spongiam plenam aceto ysopo
circumponentes obtulerunt ori eius Cum ergo accepisset ihesus acetum
dixit Consummatum est Et inclinato capite tradidit spiritum Iudei ergo

quoniam parasceve erat ut non remanerent in cruce corpora sabbato. Erat autem
magna dies ille sabbati. rogaverunt pilatum ut frangerentur eorum crura
et tollerentur. Venerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura et alterius qui
crucifixus est cum eo. Ad ihesum autem cum venissent et viderent eum iam mortuum non
fregerunt eius crura sed unus militum lancea latus eius aperuit et continuo
exivit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit et verum est testi-
monium eius. Et ille scit quia vera dicit ut et vos credatis. Facta sunt enim hec
ut scriptura impleretur. Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit
Videbunt in quem transfixerunt. Post hec autem rogavit pilatum ioseph ab
arimathia eo quod esset discipulus ihesu occultus autem propter metum iudeorum
ut tolleret corpus ihesu. Et permisit pilatus. Venit ergo et tulit corpus
ihesu. Venit autem et nicodemus qui venerat ad ihesum nocte primum ferens
mixturam mirre et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus ihesu
et ligaverunt illud linteis cum aromatibus sicut mos est iudeis sepelire. Erat
autem in loco ubi crucifixus est ihesus ortus et in orto monumentum novum
in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceven iudeorum quia
iuxta erat monumentum posuerunt ihesum. C XX

Una autem sabbati maria magdalena venit mane cum adhuc te-
nebre essent ad monumentum et vidit lapidem sublatum a monumento.
Cucurrit ergo et venit ad symonem petrum et ad alium discipulum
quem amabat ihesus et dixit eis. Tulerunt dominum de monumento et ne-
scimus ubi posuerunt eum. Exiit ergo symon petrus et ille alius discipulus
et venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul et ille alius discipulus pre-
cucurrit citius petro et venit prior ad monumentum. Et cum se inclinasset vidit
lintheamina posita et non tamen introivit. Venit ergo symon petrus sequens
eum et introivit in monumentum et vidit posita lintheamina et sudarium quod
fuerat super caput ihesu non cum lintheaminibus positum sed separatim involutum
in unum locum. Tunc ergo introivit et ille discipulus qui venerat primus ad mo-
numentum et vidit et credidit. Nondum enim sciebat scripturam quia oportebat
eum resurgere a mortuis. Abierunt ergo discipuli ad semetipsos. Maria
autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret inclinavit se et pro-
spexit in monumentum et vidit duos angelos in albis sedentes unum
ad caput et unum ad pedes ubi positum fuerat corpus ihesu. Dicunt ergo
illi Mulier quid ploras. Dicit eis quia tulerunt dominum meum et nescio
ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset conversa est retrorsum et vidit ihesum stantem
et nesciebat quia ihesus est. Dicit ei ihesus Mulier quid ploras quem
queris. Illa existimans quia ortulanus esset dicit ei. Domine si tu sus-
tulisti eum dicito michi ubi posuisti eum et ego eum tollam. Dicit ei
ihesus Maria. Conversa illa dicit ei Raboni quod dicitur magister. Dicit ei
ihesus Noli me tangere. Nondum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem
ad fratres meos et dic eis Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum deum meum

et deum vestrum. Venit autem magdalena annuncians discipulis quia vidi dominum et
hec dixit mihi. Cum ergo esset sero die illa vna sabbatorum et fores essent
clause vbi erant discipuli congregati propter metum iudeorum venit ihesus et ste-
tit in medio eorum et dixit eis Pax vobis. Et cum hec dixisset ostendit
eis manus et latus. Gauisi sunt ergo discipuli viso domino. Dixit ergo eis ihesus
iterum Pax vobis. Sicut misit me pater et ego mitto vos. Hec cum dixisset
insufflauit et dixit eis Accipite spiritum sanctum. quorum remiseritis peccata
remittuntur eis et quorum retinueritis retenta sunt. Thomas autem vnus ex xii
qui dicitur didimus non erat cum eis quando venit ihesus. Dixerunt ergo ei alii
discipuli Vidimus dominum. Ille autem dixit eis Nisi videro in manibus eius fixu-
ram clauorum et mittam digitum meum in locum clauorum et mittam manum
meam in latus eius non credam. Et post dies viii iterum erant discipuli eius
intus et thomas cum eis. Venit ihesus ianuis clausis et stetit in medio et
dixit eis Pax vobis. Deinde dicit thome Infer digitum tuum huc
et vide manus meas et affer manum tuam et mitte in latus meum et noli
esse incredulus sed fidelis. Respondit thomas et dixit ei Dominus meus et deus
meus. Dicit ei ihesus Quia vidisti me thoma credidisti. beati qui non viderunt
et crediderunt. Multa quidem et alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum
que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis quia ihesus christus
est filius dei. et ut credentes vitam habeatis in nomine eius. c xxi

Postea manifestauit se iterum ihesus discipulis suis ad mare tiberiadis.
manifestauit autem sic. Erant autem simul symon petrus et thomas qui dicitur
didimus et nathanael qui erat a chana galilee et filii zebedei
et alii ex discipulis eius duo. Dicit eis symon petrus Vado piscari. Dicunt
ei Venimus et nos tecum. Et exierunt et ascenderunt in nauim et illa nocte
nichil prendiderunt. Mane autem facto stetit ihesus in littore maris. non tamen
cognouerunt discipuli quia ihesus est. Dicit ergo eis ihesus Pueri. numquid pul-
mentarium habetis. Responderunt ei Non. Dixit eis Mittite in dexteram na-
uigii rethe et inuenietis. Miserunt ergo et iam non valebant illud trahere
pre multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat ihesus petro
Dominus est. Symon petrus ut audiuit quia dominus est tunica se succinxit. erat
enim nudus et misit se in mare. Alii autem discipuli nauigio venerunt Non enim
longe erant a terra sed quasi cubitis cc. trahentes rete piscium. Vt ergo de-
scenderunt in terram viderunt prunas positas et piscem suppositum et panem
Dicit eis ihesus Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit
symon petrus et traxit rete in terram plenum magnis piscibus c.liii. Et
cum tanti essent non est scissum rethe. Dicit eis ihesus Venite prandete
Et nemo audebat discumbentium interrogare eum. tu quis es. scientes
quia dominus est. Et venit ihesus et accepit panem et dedit eis et piscem similiter.
Hoc iam tercio manifestatus est ihesus discipulis suis cum resurrexisset a mor-
tuis. Cum autem prandissent. dicit Symoni petro ihesus Symon iohannis

Diligis me plus his. Dicit ei Etiam domine tu scis quia amo te. Dicit
ei Pasce agnos meos. Dicit ei iterum Symon Iohannis diligis me
Ait illi Etiam domine tu scis quia amo te. Dicit ei Pasce agnos meos
Dicit ei tercio Symon Iohannis amas me. Contristatus est Petrus quia dixit
ei tercio Amas me. Et dicit ei Domine tu omnia nosti. tu scis quia amo te.
Dicit ei Pasce oves meas. Amen amen dico tibi Cum esses iunior cin-
gebas te et ambulabas ubi volebas. Cum autem senueris extendes manus
tuas et alius te cinget et ducet quo tu non vis. Hoc autem dicebat sig-
nificans qua morte clarificaturus esset deum. Et hec cum dixisset dicit ei Se-
quere me. Conversus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Ihesus sequentem
qui et recubuit in cena super pectus eius. Et dixit Domine quis est qui
tradet te. Hunc ergo cum vidisset Petrus dixit Ihesu Domine hic autem quid. Dicit
ei Ihesus Sic eum volo manere donec veniam quid ad te. Tu me sequere.
Exiit ergo sermo iste inter fratres quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei
Ihesus quia non moritur sed sic eum volo manere donec veniam quid ad te. Hic
est discipulus ille qui testimonium perhibet de his et scripsit hec. Et scimus quia
verum est testimonium eius. Sunt autem et alia multa que fecit Ihesus que si scribantur
per singula nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros.

Epistole pauli ad Romanos. **Prephacio in epistolas**
nos tamen hoc est ecclesiam e duobus populis id est de iudeis
et gentibus constitutam exequatur mentibus ut tamen eis au-
ferat simultates que de voluntate placationis mutue
nascebantur. Ergo in pace inter se et caritate coniungit
audit pariter conditione dei pietatis fuisse obnoxios comprobat qui eque salutem
per fidem christi sint et gratiam consecuti. Nam neque iudeis profuisse legem iusto-
ditam docet nec gentiles posse legis ignorantia defendi. quos ratio
et ad dei noticiam producere potuit et ab omni vite pravitate revocare. Satis
quia legem exponere non estimaui esse doctorum sed sub notatos breves
singulis versibus ac verbis appositas. Pauli apostoli epistole numero quattuordecim
Ad Romanos una ad corinthios due. Ad galatas una. ad ephe-
sios una. ad philippenses una ad colosenses una ad thessalo-
nicenses due ad thymotheum due. ad titum una. ad philomenem
una. ad hebreos una. Omnis textus vel numerus epistolarum ad unius
hominis perfectionem proficit. Cum romanis ita agit apostolus paulus qui tum
incipientibus quia per gentilitatem inter initia fidei seruabant et premat ad
spem vite eterne vultam de phisicis racionibus insinuat multa de
scripturis diuinis. Ad corintheos prima consolatos iam fide non recte
conversantes obiurgat. secunda ad corinthios contristatos quidem sed emendatos
ostendit. Galatas in fide vera peccantes et ad iudaismum declinantes
exponit. Ephesios quia incipiunt et custodiunt laudat quia ea que acce-
perant servaverunt. Philippenses quia in quo crediderunt servantes ad

fructum pervenit Colossenses collaudat quia et ignotis scribit et ante
pro initio ab Epaphra custodisse evangelium gratulatur Thessalonicenses
in opere et fide crevisse gratias agit in sancta predicta quidem et persecutiones passi
in fide perseveraverunt quos et sanctos apostolus laudat et illos qui in Iudea Christum
confessi persecutores fortiter tolleraverunt Ad Hebreos ad quorum similitudinem passi
sunt Thessalonicenses ut in mandatis perseverantes persecutiones pertulisse
patiantur. Omnes ergo epistole Pauli sunt numero xiiii. Ad Romanos una
Ad Corinthios due Ad Galatas una Ad Ephesios una Ad Philippen-
ses una Ad Colossenses una Ad Thessalonicenses due Ad Hebreos
quos hortatur ad similitudinem Thessalonicensium una. Hec in canone
non habetur. Septem ergo ecclesiis scripsit sic et Iohannes apostolus propter numerum
septenarium. Reliquas ad Timotheum prima quemadmodum agitur ecclesiam
Ad Timotheum secunda quemadmodum se ipsum agat Ad Titum ut creditam
sibi ecclesiam recte ordinet Ad Philemonem de Onesimo servo suo quod emendatus
melior factus est. Prephacio sancti Sedulii presbiteri de corpore epistolarum

Primum queritur quare post evangelia que supplementum legis sunt
et in quibus nobis exempla et precepta vivendi plenissime
digesta sunt voluerit apostolus has epistolas ad singulas ecclesias
destinare. Hoc autem causa fecisse videtur ut initia nascentis
ecclesie novis causis existentibus premuniret et presentia atque
orientia resecaret vitia et post futuras excluderet questiones exemplo prophetarum
qui post editam legem Moysi in qua omnia dei mandata legebantur nihilominus
tamen doctrina sua et divina semper populi compescere peccata et propter
exemplum vivendi libris ad memoriam etiam nostram transmiserunt. Deinde queri-
tur non apostolus quare decem epistolas ad ecclesias scripserit. Decem sunt enim cum
illa que dicitur ad Hebreos. Nam reliquae quatuor ad discipulos specialiter sunt
porrecte ut ostenderet novum a veteri non discrepare testamentum et se
contra legem non facere Moysi ad numerum primorum decalogi mandatorum suas
epistolas ordinavit et quot ille preceptis a pharaone instituit liberatos
totidem hic epistolis a diabolo et ydolatrie servitute docet acquisitos. Nam
et duas tabulas lapideas duorum testamentorum figuram habuisse
viri eruditissimi tradiderunt. Epistolam sane que ad Hebreos scribitur quidam
non Pauli esse credunt eo quod non sit eius nomine titulata et propter sermo-
nis stilique distantiam sed aut Barnabe iuxta Tertullianum aut Luce
iuxta quosdam vel certe Clementis discipuli apostolorum et episcopi ecclesie Romane
post apostolos ordinati. Quibus respondendum est Si propterea Pauli non erit quia
eius non habet nomen ergo nec alicuius erit quia nullius nomine titulatur. Quod si
inconveniens absurdum est ipsius magis credenda est que tanto doctrine
sue fulget eloquio. Sed quoniam apud Hebreorum ecclesias quasi destructor legis
falsa suspicione habebatur voluit tacito nomine de figuris legis et veritate
Christi reddere rationem ne odium nominis fronte prelati utilitatem excluderet

lectionis. Non est sane mirum si eloquentior videatur in suo idest hebreo quam in peregrino idest greco quo cetere epistole sunt scripte sermone. Movet etiam quosdam quare romanorum epistola in primo sit posita cum eam non primo scriptam ratio manifestet. Nam hanc se proficiscentem iherusalem scripsisse testatur cum corinthios et alios iam ante ut ministerium quod secum portaturus erat colligerent litteris adhortatus sit. Unde et intelligi quidam volunt ita omnes epistolas ordinatas ut prima poneretur quamvis posterior fuit destinata ut per singulas epistolas gradibus ad perfectiora veniretur. Romanorum namque plerique tam rudes erant ut non intelligerent dei se gratia salvatos et non suis meritis esse salvatos et ob hoc duo populi conflictarentur. Ideo illos indigere asserit confirmari vitia gentilitatis priora commemorans. Corinthiis autem iam dicit scientie gratiam esse concessam et non tam omnes increpat quam cur peccantes non increpaverint reprehendit. Sicut ait Auditur inter vos fornicatio. Et iterum Congregatis vobis cum meo spiritu tradere huiusmodi sathane. In secunda vero laudantur et ut magis ac magis proficiant commonet. Galathe iam nullius criminis arguuntur nisi hoc tantum quod callidissimis pseudo apostolis crediderunt. Ephesii sane nulla reprehensione sed multa laude sunt digni quia fidem apostolicam servaverunt. Philippenses etiam multo magis collaudantur qui nec audire quidem falsos apostolos voluerunt. Thessalonicenses nihilominus in duabus epistolis omni laude prosequitur eo quod non solum fidem inconcussam servaverint veritatis sed etiam in persecutione civium fuerint constantes inventi. Colosenses autem tales erant ut cum ab apostolo visi corporaliter non fuissent hac laude digni haberentur Et si corpore inquit absens sum sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns ordinem vestrum. De hebreis vero quid dicendum est quorum thessalonicenses qui plurimum laudati sunt imitatores facti esse dicuntur. Sicut ipse ait Et vos fratres imitatores facti estis ecclesiarum dei que sunt in iudea. Eadem enim passi estis et vos a contribulibus vestris que et illi a iudeis. Apud ipsos quoque hebreos eadem commemorat dicens Nam et vinctis compassi estis et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam.

Prologus in epistolam ad Romanos

Romani sunt qui ex iudeis gentibusque crediderunt. Hi superba contentione volebant se alterutro superponere. Nam iudei dicebant Nos sumus populus dei quos ab initio dilexit et fovit. Nos circumcisi ex genere abraham ex stirpe sancta descendimus. Et notus retro apud iudeam tantum deus. Nos de egipto signis et virtutibus liberati mare sicco transivimus pede cum inimicos nostros gravissimi fluctus involveret. Nobis manna pluit dominus in deserto et quasi filiis suis celeste pabulum ministravit. Nos die noctuque in columpna nubis ignisque precessit ut nobis in invio iter ostenderet. atque ut cetera eius circa nos immensa beneficia taceamus Nos fuimus soli digni dei legem accipere et dei vocem

loquentis audire eius quod confessi voluntate. In qua lege nobis promissus
est christus. ad quos etiam se ipse venisse testatus est dicens. Non veni nisi
ad oves que perierunt domus israel. tunc vos tamen potius quam homines appel-
landi. Equum ne igitur est ut hodie ydola deserentes quibus ab initio
deservistis nobis comparemini et non potius in proselitorum loco ex legis auctoritate
et consuetudine deputemini. Et hoc ipsum non merebamini. nisi quia larga dei
semper clementia voluit et vos ad nostram imitationem admittere. Gentes econ-
trario respondebant. Quanto enim maiora erga vos dei beneficia narraveritis
tanto maioris criminis vos reos esse monstrabitis. Hiis enim omnibus
extitistis ingrati. Nam ipsis pedibus quibus aridum mare transistis lu-
debatis circa ydola que feceratis. et ipso ore de quo paulo ante ob necem
adversariorum domino cantaveratis simulacra vobis fieri poposcistis. Illis oculis
venerandis (?) quibus deum in nube vel igne conspicere solebatis simulacra intue-
bamini. Manna quoque vobis fastidio fuit. et semper in deserto contra dominum murmurastis
Ad egiptum unde vos manu valida eiecerat redire cupientes. Quid
plura. Itaque patres vestri crebra domini provocatione irritaverunt ut omnes in
heremo morerentur. Nec plus ex senioribus eorum quam duo homines terram
promissionis intrarent. Sed quid antiqua replicamus cum etiam si illa minime
fecissetis in hoc solo nemo dignos venia (?) iudicaret. quod christum dominum prophetarum
semper vobis vocibus promissum non solum recipere noluistis sed etiam morte
pessima peremistis. Quem nos cum cognovimus statim credidimus. cum nobis
de eo antea non fuit predicatum. Unde probatur quod idolis serviebamus non obsti-
nationi mentis sed ignorantie deputandum est. Qui enim agnitum illico se-
quimur olim utique sequeremur si ante cognovissemus. Dicit autem vos
de generis nobilitate iactatis quasi non morum imitatio magis quam carnal-
nativitatis filios faciat esse sanctorum. Denique esau et ismael cum ex
abrahe stirpe sint minime tamen in filios computantur. Hiis taliter altercanti-
bus apostolus se medium interponens ita partium dirimit questiones ut neutrum
illorum sua iustitia salutem meruisse confirmet. ambos vero populos et scienter
et graviter deliquisse. Iudeos quod per prevaricationem legis deum inhonoraverunt
gentes vero quod cum cognitum de creatura creatorem ut deum debuerint
venerari gloriam eius in manufacta mutaverunt simulacra. Utrosque etiam
similiter veniam consecutos equales esse verissima ratione demonstrat. presertim
cum in eadem lege predictum et iudeos et gentes ad christi fidem vocandos
demonstrat. Quamobrem vicissim eos humilians et ad pacem et concordiam cohortatur.

Argumentum

Romani sunt in partes ytalie hii preventi
sunt a falsis apostolis et sub nomine domini nostri ihesu christi in legem et
prophetis erant inducti. Hos revocat apostolus ad veram et evan-
gelicam fidem scribens eis a chorintho vel athenis

Incipit Epistola beati pauli apostoli ad Romanos

Paulus seruus ihu xpi vocatus apostolus segregatus in euangelium dei quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio c. I suo qui factus est ei ex semine dauid secundum carnem qui predestinatus est filius dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum ihu xpi domini nostri per quem accepimus graciam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius in quibus estis et vos vocati ihu xpi omnibus qui sunt rome dilectis dei vocatis sanctis. Gracia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihu xpo. Primum quidem gratias ago deo meo per ihm xpm pro omnibus vobis quia fides vestra annunciatur in vniuerso mundo. Testis enim michi est deus cui seruio in spiritu meo in euangelio filii eius quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in oracionibus meis obsecrans si quo modo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos ut aliquid impertiar vobis gracie spiritualis ad confirmandos vos id est simul consolari in vobis per eam que inuicem est fidem vestram atque meam. Nolo autem vos ignorare fratres quia sepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc ut aliquem fructum habeam in vobis sicut et in ceteris gentibus. Grecis et barbaris sapientibus et insipientibus debitor sum. Ita quod in me promptum est et vobis qui rome estis euangelizare. Non enim erubesco euangelium. Uirtus enim dei est in salutem omni credenti iudeo primum et greco. Iusticia enim dei reuelatur in eo ex fide in fidem sicut scriptum est Iustus autem ex fide viuit. Reuelatur enim ira dei de celo super omnem impietatem et iniusticiam hominum eorum qui veritatem dei in iniusticia detinent. Quia quod notum est dei manifestum est in illis. Deus enim illis reuelauit. Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Sempiterna quoque virtus eius et diuinitas ita ut sint inexcusabiles. Quia cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt sed euanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt et mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem ymaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in immundiciam ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis qui commutauerunt veritatem dei in mendacium et coluerunt et seruierunt creature potius quam creatori qui est benedictus in secula amen. Propterea tradidit illos deus in passiones

ignominie Nam femine eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui
est contra naturam Similiter autem et masculi relicto naturali usu femine exarserunt
in desideriis suis invicem masculi in masculos turpitudinem operantes
et mercedem quam oportuit in semetipsis erroris sui recipientes Et sic-
ut non probaverunt deum habere in noticia tradidit illos deus in reprobum sensum
ut faciant que non conveniunt repletos omni iniquitate malicia fornicatione
avaricia nequicia plenos invidia homicidio contentione dolo mali-
gnitate susurrones detractores deo odibiles contumeliosos superbos
elatos inventores malorum parentibus non obedientes insipientes incom-
positos sine affectione absque federe sine misericordia Qui cum iusticiam dei
cognovissent non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte
Non solum qui faciunt ea sed etiam qui consentiunt facientibus C. ii.

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas In
quo enim iudicas alterum teipsum condempnas Eadem enim agis que
iudicas Scimus enim quoniam iudicium dei est secundum veritatem in eos qui
talia agunt Existimas autem hoc o homo omnis qui iudicas eos qui talia
agunt et facis ea quia tu effugies iudicium dei An divicias bonitatis
eius et paciencie et longanimitatis contempnis Ignoras quoniam benignitas dei
ad penitenciam te adducit Secundum autem duriciam tuam et impenitens cor the-
saurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei qui reddet
unicuique secundum opera eius His quidem qui secundum pacienciam boni operis gloriam
et honorem et incorrupcionem querentibus vitam eternam His autem qui ex conten-
tione et qui non acquiescunt veritati credunt autem iniquitati ira et indignatio
tribulatio et angustia in omnem animam operantis hominis malum iudei
primum et greci Gloria autem et honor et pax omni operanti bonum iudeo primum
et greco Non enim est personarum acceptio apud deum Quicumque enim sine lege
peccaverunt sine lege peribunt et quicumque in lege peccaverunt per legem
iudicabuntur Non enim auditores legis iusti sunt apud deum sed factores
legis iustificabuntur Cum enim gentes que legem non habent naturaliter
que legis sunt faciunt eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex
qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis testimonium reddente
illis consciencia eorum et inter se invicem cogitationum accusantium aut etiam
defendentium in die qua iudicabit deus occulta hominum secundum evangelium
meum per ihesum christum Si autem tu iudeus cognominaris et requiescis
in lege et gloriaris in deo et nosti voluntatem eius et probas utiliora instructus
per legem confidis teipsum ducem esse cecorum lumen eorum qui in tenebris
sunt eruditorem insipientium magistrum infancium habentem formam sciencie
et veritatis in lege Qui in ergo alium doces teipsum non doces Qui
non predicas non furandum furaris Qui dicis non mechandum mecharis Qui
abhominaris ydola sacrilegium facis Qui in lege gloriaris per pre-
varicationem legis deum inhonoras Nomen enim dei per vos blasphematur

nit gentes sicut scriptum est. Circumcisio quidem prodest si legem observes.
Si autem prevaricator legis sis, circumcisio tua preputium facta est. Si igitur
preputium iustitias legis custodiat, nonne preputium illius in circumcisionem
reputabitur? et iudicabit quod ex natura est preputium legem consummans te qui
per litteram et circumcisionem prevaricator legis es. Non enim qui in manifesto iudeus
est, neque que in manifesto in carne est circumcisio, sed qui in abscondito iudeus
est, et circumcisio cordis in spiritu non littera, cuius laus non ex hominibus sed ex
Deo est.

Quid ergo amplius est iudeo aut que utilitas C III
circumcisionis? Multum per omnem modum. Primum quidem quia credita
sunt illis eloquia dei. Quid enim si quidam illorum non crediderunt? Num-
quid incredulitas illorum fidem dei evacuavit? Absit. Est enim deus verax,
omnis autem homo mendax, sicut scriptum est: ut iustificeris in sermonibus tuis
et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat, quid
dicemus? Numquid iniquus est deus qui infert iram? Secundum hominem dico. Absit.
Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum? Si enim veritas dei in meo mendacio mundum
habundavit in gloria ipsius, quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor? Et
non sicut blasphemamur, et sicut aiunt nos quidam dicere, faciamus mala
ut veniant bona, quorum dampnatio iusta est. Quid igitur? precellimus eos?
Nequaquam. Causati enim sumus iudeos et grecos omnes sub peccato esse,
sicut scriptum est: Quia non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requi-
rens deum. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui
faciat bonum, non est usque ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum,
linguis suis dolose agebant. Venenum aspidum sub labiis eorum,
quorum os maledictione et amaritudine plenum est. Veloces pedes
eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis eorum,
et viam pacis non cognoverunt. Non est timor dei ante oculos eorum. Scimus
autem quoniam quecumque lex loquitur, his qui in lege sunt loquitur, ut omne os
obstruatur et subditus fiat omnis mundus deo, quia ex operibus legis non deo
iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc
autem sine lege iustitia dei manifestata est, testificata a lege et prophetis.
Iustitia autem dei per fidem ihesu christi in omnes et super omnes qui credunt
in eum. Non est enim distinctio. Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei,
Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem que est in christo ihesu, quem
proposuit deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitie
sue propter remissionem precedentium delictorum in sustentatione dei, ad ostensionem
iustitie eius in hoc tempore, ut sit ipse iustus et iustificans eum qui
ex fide est ihesu christi. Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem?
Factorum? Non, sed per legem fidei. Arbitramur enim hominem iusti-
ficari per fidem sine operibus legis. An iudeorum deus tantum? Nonne et gentium?
Immo et gentium. Quoniam quidem unus deus qui iustificat circumcisionem ex fide
et preputium per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit. Sed legem statuimus.

c. iiii

Quid ergo dicemus invenisse abraham patrem nostrum secundum carnem. Si enim abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam sed non apud deum. Quid enim scriptura dicit? Credidit abraham deo et reputatum est ei ad iusticiam. Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum graciam sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur credenti autem in eum qui iustificat impium reputatur fides eius ad iusticiam secundum propositum gratie dei. Sicut et david dicit beatitudinem hominis cui deus accepto fert iusticiam sine operibus. Beati quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit dominus peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisione tantum manet an etiam in prepucio? Dicimus enim quia reputata est abrahe fides ad iusticiam. Quomodo ergo reputata est? In circumcisione an in prepucio? Non in circumcisione sed in prepucio. Et signum accepit circumcisionis signaculum iusticie fidei que est in prepucio, ut sit pater omnium credencium per prepucium ut reputetur et illis ad iusticiam, et sit pater circumcisionis non hiis tantum qui sunt ex circumcisione sed et hiis qui sectantur vestigia fidei que est in prepucio patris nostri abrahe. Non enim per legem promissio abrahe aut semini eius ut heres esset mundi sed per iusticiam fidei. Si enim qui ex lege sunt heredes sunt, exinanita est fides, abolita est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex nec prevaricacio. Ideo ex fide ut secundum graciam firma sit promissio omni semini, non ei qui ex lege est solum sed et ei qui ex fide est abrahe qui est pater omnium nostrum, sicut scriptum est: Quia patrem multarum gencium posui te ante deum cui credidisti qui vivificat mortuos et vocat ea que non sunt tamquam ea que sunt. Qui contra spem in spem credidit ut fieret pater multarum gencium secundum quod dictum est ei: Sic erit semen tuum sicut stelle celi et sicut arena que est in littore maris. Et non est infirmatus in fide nec consideravit corpus suum iam emortuum cum fere centum annorum esset et emortuam vulvam sare. In repromissione etiam dei non hesitavit diffidencia sed confortatus est fide dans gloriam deo plenissime sciens quia quecumque promisit deus potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iusticiam. Non est scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad iusticiam sed et propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit ihesum christum dominum nostrum a mortuis, qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram.

c. v

Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad deum per dominum nostrum ihesum christum per quem et accessum habemus per fidem in graciam istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non solum autem sed et gloriamur in tribulacionibus scientes quod tribulacio pacienciam operatur, paciencia autem probacionem, probacio vero spem, spes autem non confundit quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus

pro impijs mortuus est Uix enim pro iusto quis moritur nam pro bo
no forsitan quis audeat mori Commendat autem suam caritatem deus
in nobis quoniam cum adhuc peccatores essemus xpistus pro nobis mortuus est
Multo igitur magis iustificati nunc in sanguine ipsius salui erimus
ab ira per ipsum Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus per mortem
filij eius multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius Non
solum autem sed et gloriamur in deo per dominum nostrum ihesum xpistum per quem nunc recon
ciliacionem accepimus Propterea sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum
intrauit et per peccatum mors et ita in omnes homines mors pertransijt
in quo omnes peccauerunt Usque ad legem enim peccatum erat in mundo peccatum
enim non imputabatur cum lex non esset Sed regnauit mors ab adam usque ad
moysen etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem preuaricacionis
ade qui est forma futuri Sed non sicut delictum ita et donum Si enim vnius
delicto multi mortui sunt multo magis gracia dei et donum in gracia
vnius hominis ihesu xpisti in plures abundauit et non sicut per vnum peccatum
ita et donum Nam iudicium ex vno in condempnacionem gracia autem ex multis
delictis in iustificacionem Si enim vnius delicto mors regnauit per
vnum multo magis abundanciam gracie et donacionis et iusticie accipi-
entes in vita regnabunt per vnum ihesum xpistum Igitur sicut per vnius de-
lictum in omnes homines in condempnacionem ita et per vnius iusticiam in
omnes homines in iustificacionem vite Sicut enim per inobedienciam vnius
hominis peccatores constituti sunt multi ita et per vnius obedienciam iusti
constituentur multi Lex autem subintrauit ut abundaret delictum Ubi
autem abundauit delictum superabundauit et gracia Ut sicut regnauit peccatum
in morte ita et gracia regnet per iusticiam in vitam eternam per ihesum xpistum

Quid ergo dicemus Permanebimus c. vi. C[illegible]
in peccato ut gracia abundet Absit Qui enim mortui sumus peccato
quomodo adhuc viuemus in illo An ignoratis fratres quia quicumque
baptisati sumus in xpisto ihesu in morte ipsius baptisati sumus Con-
sepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem ut quomodo xpistus resur-
rexit a mortuis per gloriam patris ita et nos in nouitate vite am-
bulemus Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius simul
et resurrectionis erimus Hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus
est ut destruatur corpus peccati ut vltra non seruiamus peccato Qui enim
mortuus est iustificatus est a peccato Si autem mortui sumus cum xpisto
credimus quia simul etiam viuemus cum illo Scientes quia xpistus resur-
gens ex mortuis iam non moritur mors illi ultra non dominabitur
Quod enim mortuus est peccato mortuus est semel quod autem viuit viuit
deo Ita et vos existimate vos quidem mortuos esse peccato viuentes
autem deo in xpisto ihesu domino nostro Non ergo regnet peccatum in vestro mortali
corpore ut obediatis concupiscencijs eius Sed neque exhibeatis membra

vr̃a arma iniq̃tat' p̃cc̃o s; exhibete vos deo tanq; ex mortuis
viuẽtes ⁊ mẽbra vr̃a arma iusticie deo Pcc̃m em̃ in uob non
dn̄abit Non em̃ sub lege estis s; sub gr̃a Quid g° Peccabim' qm̄
nõ sum' sub lege s; sub gr̃a Absit An nescitis qm̄ cui exhibuistis
vos s̃uos ad obediendũ. s̃ui estis eius cui obedistis. siue p̃cc̃i ad
mortẽ siue obedicõis ad iusticiã Gras aut̃ ago deo q' fuistis s̃ui
p̃cc̃i obedistis aũt ex corde in ea formã doctrĩe in quã traditi estis
Libati aut̃ a p̃cc̃o s̃ui f̃ci estis iusticie Humanũ dico p̃pt' infir-
mitatẽ carnis vr̃e Sic em̃ exhibuistis mẽbra vr̃a s̃uire imũdic̃e
⁊ iniq̃tati ad iniq̃tatẽ. ita exhibete nũc mẽbra vr̃a s̃uire iusticie
in sc̃ificacõẽ Cũ em̃ s̃ui essetis p̃cc̃i libi fuistis iusticie Quẽ ergo
fructũ h'uistis tũc in hijs in quib; nũc erubescitis Nam finis illorũ
mors ẽ Nũc vero libati a p̃cc̃o. s̃ui aũt f̃ci deo h'etis fructũ vr̃m
i sc̃ificacõe. finẽ vero vitã et̃nã Stipẽdia em̃ p̃cc̃i mors Gr̃a aũt
dei vita et̃na In xp̃o ih̃u dn̄o nr̃o   c vii.
An ignoratis fr̃es Scientib; em̃ legẽ loquor. q2 lex i h'omĩe
dn̄at' q̃nto t̃pe viuit Nã que sub viro ẽ mulier viuẽte viro
alligata ẽ legi Si aũt mortu' fuit vir eius. soluta ẽ a lege
viri Igit' viuẽte viro vocabit' adultã si fuit cũ alio viro Si aũt
mortu' fuit vir eius libã ẽ a lege viri. ut nõ sit adult'a si fuit
cũ alio viro Itaq; fr̃es mei ⁊ vos mortificati estis legi p̃ corp'
xp̃i. ut sitis alti' qui ex mortuis resurrexit. ut fructificem' deo
Cũ em̃ essem' in carne passiões p̃cc̃oꝝ q̃ p̃ legẽ erãt opabant' in
mẽbris nr̃is ut fructificarẽt morti Nũc aũt soluti sum' a lege
mort' in qua detinebam'. ita ut s̃uiam' i nouitate sp̃us ⁊ nõ i
vetustate lr̃e Qd ergo dicem' Lex p̃cc̃m est Absit Sz p̃cc̃m non
cognoui nisi p̃ legem Nã cõcupiã nesciebã. nisi lex diceret Nõ con-
cupisces Occ̃ione aũt accepta p̃cc̃m p̃ mãdatũ opatũ est i me
omẽz cõcupiaz Sine lege em̃ p̃cc̃m mortuũ erat Ego aũt viuebã
sine lege aliqñ. s; cũ venisset mãdatũ p̃cc̃m reuixit Ego aũt mortu'
sũ ⁊ inuẽtũ ẽ m' mãdatũ q'd erat ad vitã h'c esse ad mortẽ Nam
p̃cc̃m occ̃ione accepta p̃ mãdatũ seduxit me. ⁊ p̃ illud occidit Itaq;
lex q̃uidẽ sc̃ã ⁊ mãdatũ sc̃m ⁊ iustũ ⁊ bonũ Qd' ergo bonũ est.
m' f̃cm est mors Absit Sz p̃cc̃m ut appareat p̃cc̃m p̃ bonũ. m' h'
opatũ ẽ mortẽ ut fiat sup̃ modũ peccans p̃cc̃m p̃ mãdatũ Scim'
em̃ q'd lex sp̃ialis ẽ. ego aũt carnalis sum venũdat' sub
p̃cc̃o Qd' em̃ operor nõ intelligo Nõ em̃ q'd volo bonũ h' ago s;
q'd odi malũ illud facio Si aũt q'd nolo illd facio. cõsentio legi qm̄
bona ẽ Nũc aũt iam nõ ego opor illud. s; q'd h'itat in me p̃cc̃m Scio
em̃ q2 nõ h'itat in me hoc est in carne mea bonũ Nam velle ad-
iacet m'. p̃ficere aũt bonũ nõ inuenio Nõ em̃ q'd volo bonũ h' facio

Sed quod nolo malum hoc facio Si aut quod nolo id facio non ego
operor illud sz quod habitat in me peccatum Invenio igitur legem volenti
mihi facere bonum. quoniam michi malum adiacet Condelector enim legi dei
secundum interiorem hominem Video aut aliam legem in membris meis repu-
gnantem legi mentis mee et captiuantem me in lege peccati que est in
membris meis Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius
Gratia dei per ihesum xpm dominum nostrum Igitur ego ipse mente seruio legi dei
Nichil ergo nunc dampnacionis est . viii Carne aut legi peccati viii
his qui sunt in xpo ihu qui non secundum carnem ambulant Lex
enim spiritus vite in xpo ihu liberauit me a lege peccati et mortis
Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem deus filium
suum mittens in similitudinem carnis peccati de peccato dampnauit peccatum in
carne ut iustificacio legis impleretur in nobis qui non secundum carnem
ambulamus sz secundum spiritum Qui enim secundum carnem sunt que carnis sunt sapiunt
Qui vero secundum spiritum que sunt spiritus sentiunt Nam prudentia carnis mors est
prudentia aut spiritus vita et pax. quoniam sapientia carnis inimica est deo
Legi enim dei non est subiecta nec enim potest Qui aut in carne sunt pla-
cere deo non possunt Vos aut in carne non estis sz in spiritu si tamen spiritus
dei habitat in vobis Siquis aut spiritum xpi non habet hic non est eius
Si aut xps in vobis est corpus quidem mortuum est propter peccatum spiritus vero
viuit propter iustificacionem Quod si spiritus eius qui suscitauit ihesum a mor-
tuis habitat in vobis qui suscitauit ihesum xpm a mortuis viuificabit
et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis Ergo
fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem viuamus Si enim secundum
carnem vixeritis moriemini Si aut spiritu facta carnis mortificaueritis
viuetis Quicumque enim spiritu dei aguntur hii filii dei sunt Non enim acce-
pistis spiritum seruitutis iterum in timore sz accepistis spiritum adopcionis fi-
liorum dei in quo clamamus abba pater Ipse enim spiritus testimonium reddit
spiritui nostro quod sumus filii dei Si aut filii et heredes heredes quidem
dei coheredes aut xpi Si tamen compatimur ut et conglorificemur Existimo
enim quod non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que
reuelabitur in nobis Nam expectacio creature reuelacionem filiorum dei
expectat Vanitati enim creatura subiecta est non volens sz propter eum qui
subiecit eam in spe. Quia et ipsa creatura liberabitur a seruitute corrupcionis
in libertatem glorie filiorum dei Scimus enim quod omnis creatura ingemi-
scit et parturit usque adhuc Non solum aut illa sz et nos ipsi primicias
spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adopcionem filiorum dei expecta-
tes redempcionem corporis nostri Spe enim salui facti sumus Spes enim que
videtur non est spes Nam quod videt quis quid sperat Si aut quod non videmus
speramus per pacientiam expectamus Similiter aut et spiritus adiuuat infir-
mitatem nostram Nam quid oremus sicut oportet nescimus sz ipse spiritus

postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus Qui autem scrutatur corda
scit quid desideret spiritus quia secundum deum postulat pro sanctis Scimus autem quoniam
diligentibus deum omnia cooperantur in bonum hiis qui secundum propositum
vocati sunt sancti Nam quos presciuit et predestinavit conformes fieri ymaginis
filii sui ut sit ipse primogenitus in multis fratribus Quos autem predestinavit
hos et vocavit Et quos vocavit illos et iustificavit Quos autem iusti-
ficavit illos et magnificavit Quid ergo dicemus ad hec Si deus pro
nobis quis contra nos Qui etiam proprio filio non pepercit sed pro nobis omnibus
tradidit illum Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit Quis accu-
sabit adversus electos dei Deus qui iustificat Quis est qui condempnet xpistus
ihesus qui mortuus est immo qui et resurrexit qui est ad dexteram dei
qui etiam interpellat pro nobis Quis ergo separabit nos a caritate xpisti
tribulacio an angustia an persecucio an fames an nuditas an
periculum an gladius Sicut scriptum est Quia propter te mortificamur tota die
estimati sumus sicut oves occisionis Sed in hiis omnibus superamus
propter eum qui dilexit nos Certus sum enim quia neque mors neque vita
neque angeli neque principatus neque potestates neque virtutes neque instancia
neque futura neque fortitudo neque altitudo neque profundum neque creatura
alia poterit nos separare a caritate dei que est in xpisto ihesu domino nostro
Veritatem dico in xpisto non mentior testimonium mihi c ix
perhibente consciencia mea in spiritu sancto quoniam tristicia est mihi magna
et continuus dolor cordi meo Optabam enim ipse ego ana-
thema esse a xpisto pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem qui
sunt israhelite quorum adopcio est filiorum et gloria et testamentum et legis
lacio et obsequium et promissa quorum patres ex quibus xpistus secundum carnem
qui est super omnia deus benedictus in secula amen Non autem quod exciderit verbum
dei Non enim omnes qui sunt ex israhel hii sunt israhelite neque qui sunt semen
abrahe omnes sunt filii sed in ysaac vocabitur tibi semen id est non qui filii
carnis hii filii dei sed qui filii dei sunt promissionis estimantur in
semine Promissionis enim verbum hoc est secundum hoc tempus veniam et erit
sare filius Non solum autem illa sed et rebecca ex uno concubitu habens
ysaac patris nostri Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid egis-
sent boni aut mali ut secundum electionem propositum dei maneret non ex operibus
sed ex vocante dictum est ei quia maior serviet minori Sicut scriptum est
iacob dilexi esau autem odio habui Quid ergo dicemus Numquid in-
iquitas est apud deum Absit Moysi enim dicit Miserebor cui mise-
reor et misericordiam prestabo cui miserebor Igitur non volentis neque currentis
sed miserentis est dei Dicit enim scriptura pharaoni Quia in hoc ipsum
excitavi te ut ostendam in te virtutem meam et ut annuncietur nomen meum
in universa terra Ergo cuius vult miseretur et quem vult indurat Dicis itaque
mihi Quid igitur adhuc queritur Voluntati enim eius quis resistit

O homo tu quis es qui respondeas deo. Numquid dicit figmentum ei qui se finxit quid me fecisti sic. An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem aliud vero in contumeliam. Quod si volens deus ostendere iram et notam facere potenciam suam. sustinuit in multa paciencia vasa ire apta in interitum ut ostenderet divicias glorie sue in vasa misericordie que preparavit in gloriam. quos et vocavit nos non solum ex iudeis sed eciam ex gentibus. Sicut in osee dicit. Vocabo non plebem meam plebem meam. et non dilectam dilectam. et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum est eis Non plebs mea vos. ibi vocabuntur filii dei vivi. Ysaias autem clamabat pro israel. Si fuerit numerus filiorum israel tamquam arena maris reliquie salve fient. Verbum enim consummans et abbrevians in equitate. quia verbum breviatum faciet dominus super terram. Et sicut predixit ysaias. Nisi dominus sabbaoth reliquisset nobis semen sicut sodoma facti essemus. et sicut gomorra similes fuissemus. Quid ergo dicemus. Quod gentes que non sectabantur iusticiam. apprehenderunt iusticiam. Iusticiam autem que ex fide est. israel vero sectando legem iusticie in legem iusticie non pervenit. Quare. Quia non ex fide sed ex operibus quasi. Offenderunt enim in lapidem offensionis et petram scandali. Sicut scriptum est. Ecce pono in syon lapidem offensionis et petram scandali. Et omnis qui credidit in eum non confundetur. c. x.

Fratres voluntas quidem cordis mei et obsecracio ad deum fit pro illis in salutem. Testimonium enim perhibeo illis quod emulacionem dei habent sed non secundum scienciam. Ignorantes enim dei iusticiam et suam querentes statuere. iusticie dei non sunt subiecti. Finis enim legis cristus ad iusticiam omni credenti. Moises enim scripsit. Quoniam iusticiam que ex lege est qui fecerit homo vivet in ea. Que autem ex fide est iusticia. sic dicit. Ne dixeris in corde tuo quis ascendit in celum id est cristum deducere. Aut quis ascendit in abissum hoc est cristum ex mortuis revocare. Sed quid dicit scriptura. Prope est verbum in ore tuo et in corde tuo. hoc est verbum fidei quod predicamus. quia si confitearis in ore tuo dominum ihesum in ore tuo et in corde tuo credideris quod deus suscitavit illum a mortuis. salvus eris. Corde enim creditur ad iusticiam. ore autem fit confessio ad salutem. Dicit enim scriptura. Omnis qui credit in illum non confundetur. Non est enim distinccio iudei et greci. Nam idem dominus omnium. dives in omnes qui invocant illum. Omnis enim quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt. Aut quomodo credent ei quem non audierunt. Quomodo autem audient sine predicante. Quomodo vero predicabunt nisi mittantur. Sicut scriptum est. Quam speciosi pedes evangelisancium pacem. evangelisancium bona. Sed non omnes obediunt evangelio. Ysaias enim dicit. Domine quis credidit auditui nostro. Ergo fides ex auditu. auditus autem per verbum cristi. Sed dico. Numquid non audierunt. Et quidem in omnem terram

exiuit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum Sed dico Nunquid
israel non cognouit Primus moyses dicit Ego ad emulacionem vos
adducam in non gentem gentem insipientem in iram vos mittam Ysaias
autem audet et dicit Inuentus sum a non querentibus me Palam apparui
hiis qui me non interrogabant Ad israel autem quid dicit Tota die expandi
manus meas ad populum non credentem sed contradicentem michi c. xi

Dico ergo Nunquid repulit deus populum suum Absit Nam et ego israelita
sum ex semine abraham de tribu beniamin Non repulit deus plebem
suam quam prescivit An nescitis in helia quid dicit scriptura quemad-
modum interpellat deum aduersum israel Domine prophetas tuos occiderunt altaria
tua suffoderunt et ego relictus sum solus et querunt animam meam Sed quid dicit
illi responsum diuinum Reliqui michi septem milia virorum qui non curuauerunt
genua ante baal Sic ergo et in hoc tempore reliquie secundum electionem gratie salue facte
sunt Si autem gratia dei iam non ex operibus Alioquin gratia iam non est gratia
Quid ergo Quod querebat israel hoc non est consecutus electio autem consecuta est
Ceteri vero excecati sunt sicut scriptum est Dedit illis deus spiritum compunctionis
oculos ut non videant et aures ut non audiant usque in hodiernum diem
Et dauid dicit Fiat mensa eorum in laqueum coram ipsis et in capcionem et in
scandalum et in retribucionem illis Obscurentur oculi eorum ne videant et dor-
sum eorum semper incurua Dico ergo Nunquid sic offenderunt ut caderent
absit Sed illorum delicto salus gentibus est ut illos emulentur Quod si
delictum illorum diuicie sunt mundi et diminucio eorum diuicie gentium
quanto magis plenitudo eorum Vobis enim dico gentibus Quamdiu quidem ego
sum gentium apostolus ministerium meum honorificabo si quomodo prouocarem
carnem meam ad emulandum ut saluos faciam aliquos ex illis Si enim amis-
sio eorum reconciliacio est mundi que assumpcio eorum nisi vita ex mortuis
Quod si delibacio sancta est et massa et si radix sancta et rami Quod si aliqui
ex ramis fracti sunt tu autem cum oleaster esses insertus es in illis et
socius radicis et pinguedinis oliue factus es noli gloriari aduersus ramos
Quod si gloriaris non tu radicem portas sed radix te Dicis ergo Fracti
sunt rami ut ego insererer Bene propter incredulitatem fracti sunt
tu autem fide stas Noli altum sapere sed time Si enim deus naturalibus
ramis non pepercit ne forte nec tibi parcat Vide ergo bonitatem
et seueritatem dei in eos quidem qui ceciderunt seueritatem in te autem bonitatem
dei si permanseris in bonitate alioquin et tu excideris sed et illi si non per-
manserint in incredulitate inserentur Potens est enim deus iterum inserere illos
Nam si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam insertus es in bonam
oliuam quanto magis illi secundum naturam inserentur olive sue Nolo enim vos
ignorare fratres misterium hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes Quia
cecitas ex parte contigit in israel donec plenitudo gentium intraret et sic
omnis israel saluus fieret Sicut scriptum est Veniet ex syon qui eripiat

z auertat impietates ab iacob Et hoc illis a me testamentum cum abstu-
lero peccata eorum Secundum ewangelium quidem inimici propter vos secundum autem electionem
karissimi propter patres Sine penitentia enim sunt dona z vocatio dei Sicut enim ali-
quando z vos non credidistis deo nunc autem misericordiam consecuti estis propter incre-
dulitatem ita z isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam z ut ipsi misericordiam
consequantur Conclusit enim deus omnia in incredulitate ut omnium misereatur O
altitudo diviciarum sapientie z sciencie dei quam incomprehensibilia sunt iudicia eius
z investigabiles vie eius Quis enim cognovit sensum domini aut quis consiliarius
eius fuit aut quis prior dedit illi z retribuetur ei Quoniam ex ipso et per
ipsum z in ipso sunt omnia ipsi gloria in secula seculorum amen c xii

Obsecro itaque vos fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra ho-
stiam viventem sanctam deo placentem Racionabile obsequium vestrum
z nolite conformari huic seculo sed reformamini in novitate sensus
vestri ut probetis que sit voluntas dei bona z beneplacens z perfecta Dico
enim per graciam que data est michi omnibus qui sunt inter vos Non plus sapere quam oportet
sapere sed sapere ad sobrietatem z unicuique sicut divisit mensuram fidei
Sicut enim in uno corpore multa membra habemus omnia autem membra non
eundem actum habent ita multi unum corpus sumus in christo ihesu singuli autem
alter alterius membra habentes autem donaciones secundum graciam que data est nobis
differentes sive prophetiam secundum racionem fidei sive ministerium in ministrando
sive qui docet in doctrina Qui exhortatur in exhortando Qui tribuit
in simplicitate Qui preest in sollicitudine Qui miseretur in hilaritate
Dilectio sine simulacione Odientes malum adherentes bono Caritate
fraternitatis invicem diligentes honore invicem prevenientes sollicitudine
non pigri spiritu ferventes domino servientes spe gaudentes in tribula-
cione pacientes oracioni instantes necessitatibus sanctorum communicantes ho-
spitalitatem sectantes Benedicite persequentibus vos benedicite z nolite
maledicere Gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus Idipsum invicem
sencientes non alta sapientes sed humilibus consencientes Nolite pruden-
tes esse apud vosmetipsos Nulli malum pro malo reddentes Provi-
dentes bona non tantum coram deo sed eciam coram omnibus hominibus Si fieri
potest quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes Non vosmet-
ipsos defendentes karissimi sed date locum ire Scriptum est enim michi vin-
dictam z ego retribuam dicit dominus Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum
si sitit potum da illi Hoc enim faciens carbones ignis congeres
super caput eius Noli vinci a malo sed vince in bono malum c

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit Non est xiii
enim potestas nisi a deo Que autem sunt a deo ordinata sunt Itaque
qui resistit potestati dei ordinacioni resistit Qui autem resistunt ipsi
sibi dampnacionem acquirunt Nam principes non sunt timori boni operis
sed mali Vis autem non timere potestatem Bonum fac z habebis laudem ex illa

Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem male feceris time Non enim sine
causa gladium portat Dei enim minister est vindex in iram ei qui malum agit
Ideo necessitate subditi estote. non solum propter iram sed et propter conscientiam Ideo enim et
tributa prestatis ministri enim dei sunt in hoc ipsum servientes Reddite ergo
omnibus debita cui tributum tributum. cui vectigal vectigal. cui timorem
timorem. cui honorem honorem Nemini quicquam debeatis nisi ut invicem diligatis
Qui enim diligit proximum legem implevit Nam non adulterabis non occides
Non furaberis non falsum testimonium dices Non concupisces rem proximi tui
Et si quod est aliud mandatum in hoc verbo instauratur Diliges proximum tuum
tamquam teipsum Dilectio proximi malum non operatur Plenitudo ergo legis
est dilectio Et hoc scientes tempus Quia hora est iam nos de somno
surgere Nunc enim propior est nostra salus quam cum credimus Nox precessit dies
autem appropinquabit Abiciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis
Sicut in die honeste ambulemus Non in comessationibus et ebrietatibus
non cubilibus et impudicitiis Non in contentione et emulatione sed induimini
dominum nostrum ihesum xpistum Et carnis curam ne feceritis in desideriis c. XIIII
Infirmum autem in fide assumite. non in disceptationibus cogita-
tionum Alius enim credit se manducare omnia Qui autem infirmus
est olus manducet Is qui manducat non manducantem non spernat
Et qui non manducat manducantem non iudicet Deus enim illum assumpsit
Tu quis es qui iudicas alienum servum Domino suo stat aut cadit. stabit
autem Potens est enim deus statuere illum Nam alius iudicat diem inter diem
alius iudicat omnem diem Unusquisque in suo sensu abundet Qui sapit
diem domino sapit. et qui manducat domino manducat. gratias enim agit deo
Et qui non manducat domino non manducat et gratias agit deo Nemo enim
nostrum sibi vivit et nemo sibi moritur Sive enim vivimus. domino vivimus
sive morimur domino morimur Sive ergo vivimus sive morimur domini sumus
In hoc enim et xpistus mortuus est et resurrexit ut et vivorum et mortuorum
dominetur Tu autem quid iudicas fratrem tuum. aut quare spernis fratrem tuum Omnes
enim stabimus ante tribunal dei Scriptum est enim Vivo ego dicit dominus
quoniam mihi flectetur omne genu et omnis lingua confitebitur deo Itaque unus-
quisque nostrum pro se rationem reddet deo Non ergo amplius invicem iudicemus
Sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum
Scio et confido in domino ihesu quia nihil commune per ipsum nisi ei qui existimat
quid commune esse illi commune est Si enim propter cibum frater tuus scandalisatur vel
contristatur iam non secundum caritatem ambulas Noli cibo tuo illum perdere
pro quo xpistus mortuus est Non ergo blasphemetur bonum nostrum Non enim
est regnum dei esca et potus sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto
Qui enim in hoc servit xpisto placet deo et probatus est hominibus Itaque que
pacis sunt sectemur et que edificationis sunt invicem custodiamus Noli
propter escam destruere opus dei Omnia quidem munda sunt Sed malum est homini

q per offendiculum manducat Bonum est non manducare carnem et non
bibere vinum. neque in quo frater tuus offenditur aut scandalisatur aut infir-
matur. tu fidem habes penes temetipsum habe coram deo Beatus qui
non iudicat semetipsum in eo quod probat Qui autem discernit si manduca-
verit dampnatus est quia non est ex fide Omne autem quod non est ex fide peccatum
Debemus autem nos firmiores imbecillitates ⌐ xv ⌐ est
infirmorum sustinere et non nobis placere Unusquisque autem vestrum proximo xv
suo placeat in bonum ad edificationem Etenim xpistus non sibi pla-
cuit sed sicut scriptum est Improperia improperancium tibi ceciderunt super me
Quecumque enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per pacienciam et
consolacionem scripturarum spem habeamus Deus autem paciencie et solacii det vobis idip-
sum sapere in alterutrum secundum ihesum xpistum ut unanimes uno ore honorificetis
deum et patrem domini nostri ihesu xpisti Propter quod et suscipite invicem sicut et xpistus
suscepit vos in honorem dei Dico enim xpistum ihesum ministrum fuisse circum-
cisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum Gentes autem
super misericordia honorare deum Sicut scriptum est Propter hoc confitebor tibi in gentibus
domine et nomini tuo cantabo Et iterum dicit Letamini gentes cum plebe
eius Et iterum Laudate omnes gentes dominum et magnificate eum omnes populi Et
rursum ysaias ait Erit radix yesse et qui exurget regere gentes in
eum gentes sperabunt Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace
in credendo ut habundetis in spe et virtute spiritus sancti Certus sum autem
fratres mei et ego ipse de vobis quoniam et ipsi estis pleni dileccione repleti
omni sciencia ita ut possitis alterutrum monere Audacius autem scripsi vobis
fratres ex parte tamquam in memoriam vos reducens propter graciam que data est
mihi a deo ut sim minister xpisti ihesu in gentibus sanctificans ewangelium dei
ut fiat oblacio gencium accepta et sanctificata in spiritu sancto Habeo igitur
gloriam in xpisto ihesu ad deum Non enim audeo aliquid loqui eorum que per me non
efficit xpistus in obedienciam gencium verbo et factis in virtute signorum et prodigiorum
in virtute spiritus sancti ita ut ab ierusalem per circuitum usque ad illiricum reple-
verim ewangelium xpisti Sic autem predicavi ewangelium non ubi nominatus est xpistus ne
super alienum fundamentum edificarem sed sicut scriptum est Quibus non est
annunciatum de eo videbunt et qui non audierunt intelligent Propter quod
et impediebar plurimum venire ad vos Nunc vero ulterius locum non habens
in hiis regionibus cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex mul-
tis iam precedentibus annis cum in hispaniam proficisci cepero spero quod preteri-
ens videam vos et a vobis deducar illuc si vobis primum ex parte
fruitus fuero Nunc igitur proficiscar in ierusalem ministrare sanctis Probaverunt
enim macedonia et achaia collacionem aliquam facere in pauperes sanctorum
qui sunt in ierusalem Placuit enim eis et debitores sunt eorum Nam si
spiritualium eorum participes facti sunt gentiles debent et in carnalibus
ministrare eis Hoc igitur cum consummavero et assignavero eis fructum hunc

ꝓficiscar per vos i hispania. Nunc̄ c. io em̄ qui remeb ad post i hunda
re ministrare sanctis ... (marginal: a)

pficiscar per vos i hispania Scio em̄ qm̄ veniens ad vos i habundā
bndictionis xp̄i veniā. Obsecro igr̄ fr̄es p dnm̄ nrm̄ ihm̄ xp̄m ꝛ
p caritatem sp̄us sc̄i ut adiuvetis me in orōnib; p me ad deū
ut liberer ab infidelib; qui sūt in iudea ꝛ obsequii mei oblacō
accepta fiat i ierlm̄ scīs. ut veniā ad vos i gaudio p voluntate
dei ꝛ refrigerer vobiscū amē. Deus aūt pacis sit cū oīb; vob amē
Commendo aūt vobis phebē sororē nr̄az q̄ est in c. XVI
ministerio ecclīe q̄ ē thencris ut eā suscipiatis in dn̄o digne
scīs ꝛ assistatis ei i quocūq; negocio vr̄i indiguit. Etem̄
ipā qz astitit multis ꝛ mihi ipī. Salutate priscā ꝛ aquilā adiu
tores meos in xp̄o ihū q̄ p aīa mea suas cervices supposuerūt qb;
nō solū ego grās ago. s; ꝛ cūcte ecclīe gentiū ꝛ domesticā eoꝝ
ecclīaz. Salutate ephenetū dilcm̄ mi q̄ ē p̄mitiuz asie i xp̄o
ihū. Salutate mariā q̄ multū laboravit i vobis. Salutate andro
nicū ꝛ iuliā cognatos ꝛ concaptivos meos q̄ sūt nobiles in aplīs
qui ꝛ an̄ me fuerūt in xp̄o. Salute ampliatū dilectissimū mi in dn̄o
Salutate urbanū adiutorē nr̄m in xp̄o ꝛ stachin dilcm̄ meū vos
Salutate appellen pbū i xp̄o. Salutate q̄ sūt ex aristoboli domo
Salutate herodionē cognatū meū. Salutate eos q̄ sūt ex narcisi
domo q̄ sūt in dn̄o. Salute tryphenā ꝛ tryphosā q̄ laborāt in dn̄o
Salute psidā carissimā q̄ multū laboravit i dn̄o. Salute rufū electū
i dn̄o ꝛ matrē eius ꝛ meā. Salutate asincritū phlegontā herme
patrobā hermā ꝛ oēs qui cū eis sūt fr̄es. Salutate philologum
ꝛ iuliā nereū ꝛ sororē eius ꝛ olimpiadē ꝛ oēs qui cū eis sūt
scōs. Salutate invicē in osculo scō. Salutāt vos oēs ecclīe xp̄i.
Rogo aūt vos fr̄es ut observetis eos q̄ dissensiōes ꝛ offendicula p̄t
doctrinā quā vos didicistis faciūt et declinate ab illis. hui' modi
eni xp̄o dn̄o nr̄o nō s; viunt s; suo ventri. ꝛ p dulces s'mones ꝛ bene
dictōes seducūt corda inocentiū. Vr̄a em̄ obediā in om̄ē locū
divulgata ē. Gaudeo igr̄ in vob. s; volo vos sapientes ee i bono
ꝛ simplices i malo. Deus aūt pacis cōteret sathanā sub pedibus
vr̄is velocit. Grā dn̄i nr̄i ihū xp̄i vobcū. Salutat vos thimo
theus adiutor meus ꝛ lucius ꝛ iason ꝛ sosipater cognati mei. Saluto
vos ego tercius q̄ scripsi eplām in dn̄o. Salutat vos gaius hospes
meus ꝛ univ'sa ecclīa. Salutat vos erastus archarius civitatis ꝛ
q̄rtus fr̄. Grā dn̄i nr̄i ihū xp̄i cū omib; vob amē. Ei aūt qui
potens est vos cōfirmare iuxta ewangliū meū ꝛ p̄dicacōz ihū xp̄i
s'm revelacōz misterii tp̄ib; eternis taciti qd' nūc patefactū est
p scripturas pphaꝝ s'm p̄ceptū etni dī ad obedicōz fidei i cūctis gētib;
cognita soli sapienti deo per ihm̄ xp̄m cui est honor in secula
seculorum Amen

Corinthy sut achaici et hy silr ab aplis audierut vbu
veritatis et subu'si sut multifarie a falsis pphis Naz qdaz
a philosophie v'bosa eloquetia alij secta legis iudaice ad
fuant inducti hos revocat aplus ad vaz et ewaglica sapiam
scribes eis ab ephesso per thimotheu discipulu suu Ad Corin
Paulus vocatus aplus ihu xpi theos incip' epla
p voluntate dei et sostenes fr' ecclie dei q est c I
corinthi scificatis in xpo ihu vocatis sctis cu
omnibz qui i'vocat nome dni nri ihu xpi i omi
loco ipoz et nro Gra uob et pax adeo pre nro
et dno ihu xpo Gras ago deo meo sp p uob in
gra dei q data e uob in xpo ihu q i oibz
diuites fcti estis i illo i omi vbo et in omi scia sic testi-
moniu xpi cfirmatu e i uob ita ut nich uob desit in
ulla gra exptatibz revelacoz dni nri ihu xpi qui
et cfirmabit vos usq in fine sine crime in die adventus
dni nri ihu xpi Fidelis ds p que vocati estis i societate
filij eius ihu xpi dni nri Obsecro aut vos fres p nom
dni nri ihu xpi ut idipm dicatis omes et no sint i vobs
scismata sitis aut pfcti in eod sensu et in ead scia Significatu
em e mi de vobs fres mei ab hys q sut cloes qr contencones i'r
vos sint hoc at dico Qr vnusquisqz vrm dicit Ego qdez sum pauli
ego appollo ego v' cephe ego at xpi Diuisus e xps Nuqd paulus
crucifixus e p vobs aut i nome pauli baptisati estis Gras ago deo
meo qr nemine vrm baptisaui nisi crispu et gaiu ne quis dicat
qr i nomine meo baptisati estis Baptisaui at et stephane domu Ce-
teru nescio siquem vrm aliu baptisauim Non em misit me xpus
baptisare s ewaglisare no in sapia vbi ut no euacue' crux
xpi Verbu em crucis pereuntibz qdez stultia e his aut qui salui
fiunt i uobis vtus dei est Scptu est em Perdaz sapiaz sapietu
et prudetia prudetu reprobabo Vbi sapiens vbi scba vbi i'qsi-
tor huius scli Nonne stultaz fecit sapiaz ds huius mundi Nam
qr in dei sapia no cognouit mudus p sapiaz deu placuit do per
stultiaz pdicacois saluos facere credetes Qm qm et iudei
signa petut et greci sapiaz qrut Nos at pdicamus xpm crucifixu
iudeis qdez scandalu gentibz at stultitiaz ipis aut vocatis iudeis
atz grecis xpm dei v'tutez et di sapiaz Qr qd' stultu e di sapie'cius
e hominibz Et qd' infirmu est dei forcius est hominibz Videte em
vocacoz vraz fres qr no multi sapientes s'm carne no multi potentes
no multi nobiles s q stulta sut mudi elegit deus ut cfudat sapie-
tes et infirma mudi elegit ds ut cfudat fortia et ignobilia mudi

⁊ cōtēptibilia elegit ds Et ea q̄ nō sūt ut ea q̄ sūt destrueret ut nō
gliet̄ omnis caro ī cōspectu eius Ex ipo aūt vos estis in xpo ihū qui
factus ē nobis sapiā a deo ⁊ iusticia ⁊ sctificacō ⁊ redēpcō Ut que-
admodū scriptū ē Qui gliatur in dno glorietur c ii
Et ego cū venissem ad vos fratres veni nō p sublimitatē smo-
nis aut sapie annūcians vobis testimoniū xpi Nō enī iudicaui me
scire aliqd inter vos nisi ihm xpm ⁊ hūc crucifixū Et ego in
infirmitate ⁊ timore ⁊ tremore multo fui apud vos ⁊ smo meus ⁊ pdi-
cacō mea nō ī psuasibilibꝫ vbis humane sapie sed in ostēsione spūs
⁊ virtutis ut fides vra nō sit ī sapia hominū sed in virtute dei Sapiam
aūt loquimur inter pfectos sapiam vo nō huius mundi neqꝫ principū
huius scli qui destruuntur sed loquimur dei sapiam ī misterio q̄ abscon-
dita ē quā pdestinauit ds an scla in gliam nram quā nemo princi-
pū huius scli cognouit Si enī cognouissent nūqꝫ dnm glorie crucifixissent
Sicut scriptū est Quod oculus nō vidit nec auris audiuit nec ī cor ho-
minis ascendit q̄ pparauit ds hijs q̄ diligunt illū Nobis aūt reuelauit deus
p spm suū Spūs enī omnia scrutatur etiā pfunda dei Quis enī
scit hominū q̄ sūt hominis nisi spūs hominis q̄ in ipo ē Ita ⁊ que
dei sūt nemo cognouit nisi spūs dei Nos aūt nō spm huius mundi acce-
pimus sed spm qui ex deo est ut sciamus q̄ a deo donata sūt nobis
Que ⁊ loquimur nō in doctis humane sapie vbis sed in doctrina
spūs ⁊ virtutis spiritalibꝫ spiritalia cōparantes Animalis aūt homo nō
percipit ea que sūt spūs dei Stulticia enī est illi ⁊ nō pt intelligere
qz spiritaliter examinatur Spiritalis aūt iudicat omnia ⁊ ipe a nemine
iudicatur Quis enī cognouit sensū dnī qui instruat eū Nos aūt
Et ego fratres nō potui c iii sensū xpi habemus
vobis loqui qsi spiritalibꝫ sed qsi carnalibꝫ tanqꝫ paruulis
in xpo lac vobis dedi potū nō escam Nōdū enī poteratis
intelligere sed nec nunc qdē potestis Adhuc enī estis carnales Cū
enī sit inter vos zelus ⁊ cōtencio nōne carnales estis ⁊ scdm hoīem
ambulatis Cū enī quis dicat Ego qdē sū pauli Alius aūt appol-
lo nōne homines estis Quid igitur ē appollo quid paulus ministri
eius cui credidistis ⁊ vnicuiqꝫ sicut dnus dedit Ego plantaui appol-
lo rigauit sed deus incrementū dedit Itaqꝫ neqꝫ qui plantat ē ali-
quid neqꝫ qui rigat sed qui incrementū dat deus Qui aūt plantat
⁊ qui rigat vnū sūt Vnusquisqꝫ aūt ppriam mercedem accipiet scdm
suū laborem Dei enī sumus adiutores dei agricultura estis ⁊ dei
edificacō estis Scdm graciam dei q̄ data ē michi ut sapiens architectus
fundamentū posui alius aūt superedificat Vnusquisqꝫ aūt videat
quō superedificet Fundamentū enī aliud nemo pt ponere pt id qd
positū est qd est xpus ihs Si quis aūt superedificat sup fundamentū

hoc aurum argentum lapides preciosos ligna fenum stipulam vniuscuiusque
opus manifestum erit Dies enim domini declarabit quia in igne revela-
bitur et vniuscuiusque opus quale sit ignis probabit Si cuius opus ma-
serit quod superedificavit mercedem accipiet Si cuius opus arserit de-
trimentum patietur ipse autem salvus erit sic tamen quasi per ignem Nescitis quia qui
templum dei estis et spiritus dei habitat in vobis Si quis autem templum dei
violaverit disperdet illum deus Templum enim sanctum dei est quod estis vos
Nemo vos seducat Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo
stultus fiat ut sit sapiens Sapientia enim huius mundi stulticia est apud
deum Scriptum est enim Comprehendam sapientes in astucia eorum Et iterum
Dominus novit cogitaciones sapientium quoniam vane sunt Itaque nemo glorietur
in hominibus Omnia enim vestra sunt sive paulus sive appollo sive cephas
sive hic mundus sive vita sive mors sive presencia sive futura Omnia
enim vestra sunt vos autem christi christus autem dei C · IIII ·

Sic nos existimet homo ut ministros christi et dispensatores mi-
steriorum dei Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis quis
inveniatur Michi autem pro minimo est ut a vobis iudicer aut ab hu-
die mano die sed neque meipsum iudico Nichil enim michi conscius sum sed non in hoc iusti-
ficatus sum Qui autem iudicat me dominus est Itaque nolite ante tempus iudicare
quoadusque veniat dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum et
manifestabit consilia cordium et tunc laus erit vnicuique a deo Hec
autem fratres transfiguravi in me et appollo propter vos ut in vobis discatis
ne supra quam scriptum est vnus adversus alterum inflettur pro alio Quis
enim te discernit Quid autem habes quod non accepisti Si autem accepisti quid
gloriaris quasi non acceperis Iam saturati estis iam divites facti estis
Sine nobis regnatis et utinam regnetis ut et nos vobiscum regnemus
Puto enim quod nos deus apostolos novissimos ostendit tamquam morti destina-
tos Quia spectaculum facti sumus huic mundo et angelis et hominibus
Nos stulti propter christum vos autem prudentes in christo Nos infirmi vos autem
fortes Vos nobiles nos autem ignobiles Et vsque in hanc horam et esu-
rimus et sitimus et nudi sumus et colaphis cedimur et instabiles sumus
et laboramus operantes manibus nostris Maledicimur et benedicimus Per-
secucionem patimur et sustinemus Blasphemamur et obsecramus Tamquam
purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsima vsque adhuc Non
ut confundam vos hec scribo sed ut filios meos karissimos moneo Nam si
decem milia pedagogorum habeatis in christo sed non multos patres Nam
in christo ihesu per evangelium ego vos genui Rogo ergo vos fratres
imitatores mei estote Ideo misi ad vos thimotheum qui est
filius meus karissimus et fidelis in domino qui vos commoneat vias meas
que sunt in christo ihesu sicut vbique in omni ecclesia doceo Tamquam non sim
venturus ad vos sic inflati sunt quidam Veniam autem cito ad vos si dominus

voluit et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt sed virtutem. Non enim in sermone
est regnum dei sed in virtute. Quid vultis? In virga veniam ad vos an
in caritate et spiritu mansuetudinis. C. v.

Omnino auditur inter vos fornicacio et talis fornicacio qualis ne-
que inter gentes ita ut uxorem patris sui quis habeat. Et vos inflati
estis et non magis luctum habuistis ut tollatur de medio vestrum qui
hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore presens autem spiritu iam iudicavi
ut presens eum qui sic operatus est in nomine domini nostri ihesu christi congregatis
vobis et meo spiritu cum virtute domini ihesu tradere huiusmodi sathane in interi-
tum carnis ut spiritus salvus sit in die domini nostri ihesu christi. Non bona
gloriacio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit?
Expurgate igitur vetus fermentum ut sitis nova conspersio sicut estis azimi.
Etenim pascha nostrum immolatus est christus. Itaque epulemur non in fermento
veteri neque in fermento malicie et nequicie sed in azimis sinceritatis et veritatis.
Scripsi vobis in epistola ne commisceamini fornicariis non utique fornica-
riis huius mundi aut avaris aut rapacibus aut ydolis servientibus alioquin
debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri
si is qui frater nominatur inter vos est fornicator aut avarus aut ydolis
serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax cum huiusmodi nec cibum sumere.
Quid enim michi de hiis qui foris sunt iudicare? Nonne de hiis qui intus sunt
vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malum

Audet aliquis vestrum habens negocium C. vi. ex vobis ipsis
adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis
quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur hic
mundus indigni estis qui de minimis iudicatis? Nescitis quoniam an-
gelos iudicabimus quanto magis secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis
contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad ve-
recundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare
inter fratrem et fratrem suum? Sed frater cum fratre iudicio contendit et hoc apud infideles.
Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare
non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?
Sed vos iniuriam facitis et fraudatis et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui
regnum dei non possidebunt? Nolite errare neque fornicarii neque ydolis
servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque
fures neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum
dei possidebunt. Et hec quidem fuistis sed abluti estis sed sanctificati estis
sed iustificati estis in nomine domini nostri ihesu christi et in spiritu dei nostri. Omnia
michi licent sed non omnia expediunt. Omnia michi licent sed ego sub nullius re-
digar potestate. Esca ventri et venter escis. Deus autem et hunc et has destru-
et. Corpus autem non fornicacioni sed domino et dominus corpori. Deus vero
et dominum suscitavit et nos suscitabit per virtutem suam. Nescitis quoniam corpora

vra mebra sut xpi Tollens ergo mebra xpi faciaz mebra me-
tricis Absit An nescitis qm qui adheret meretrici vnu corpus
efficit Erut inquit duo in carne vna Qui aut adheret dno
vnus sps est cu eo Fugite fornicatoez Omne eni pctm qdcuqz
fecit homo ext corpus e. Qui aut fornicat pctat in corpus suu
An nescitis qm mebra vra templu sut spus scti qui in vob
est quez hetis adeo et no estis vri Empti eni estis pcio ma-
gno Glorificate ergo et portate dnm in corpore vro c vii

De quibz aut scripsistis mi bonu est mulierz no tangere
Propt fornicatoez aut vnusqsqz vxore sua heat et
vnaqueqz mulr viru suu heat Uxori vir debitu reddat
Silr aut et vxor viro Mulr aut ptatem sui corpis no habz
s vir Similr aut et vir ptatem sui corpis no hz s mulr Nolite
fraudari invice nisi forte ex consensu ad tpus ut vacetis oroi
et itm reuertimi in idipm ne teptet vos sathanas pp incotinecia
vram Hoc aut dico sm indulgecia et no sm ipiu Volo aut oes
homies esse sic meipm s vnusquisqz donu hz ppru adeo alius
quidez sic alius vo sic Dico aut no nuptis et viduis bonu e
illis si sic pmaneat sic et ego Qz si se no cotinet nubat Me-
lius e eni nubere qm vri Hys aut qui in matrimonio iuncti v no
sut pcipio no ego s dns vxore a viro discedere qd si discesserit
manere innuptaz aut viro suo reconciliari et vir vxorez no dimit-
tat Nam ceteris ego dico no dns Siquis frater vxore hz infidelez
et hec consentit hitare cu illo no dimittat illaz Et si qua mulr
hz infidelez virum et hic consentit hitare cu illa no dimittat
viru Sctificatus est eni vir infidelis per mulierz fidelem Et scti-
ficata est mulr infidelis p virum fidelem Alioqn fily vri immudi
essent Nuc aut scti sunt Qz si infidelis discedit discedat Non est eni
seruituti subiectus fr aut soror in hmoi In pace aut vocauit nos
deus Vn eni scis mulr si viru saluu facies Aut vnde scis vir
si mulierz saluaz facies nisi vnicuiqz sic diuisit dns et vnumque-
qz sic vocauit deus ita ambulet et sic in omibz ecclys doceo
Circuicisus aliquis vocatus e no adducat prepuciu In prepucio aliqs
vocatus est no circuadat Circuicisio eni nichil est s obseruacio ma-
datorum dei Vnusqsqz in vocacoe qua vocatus e in ea pmaneat
Seruus vocatus es no sit tibi cure Sz et si potes liber fi magis
vtere Qui eni vocatus est seruus libertus e dni Similr et qui
vocatus e liber seruus e xpi Empti estis pcio Nolite fi serui
hominu Vnusqsqz ergo in quo vocatus e fr in hoc pmaneat apud
deum De virginibz aut preceptu dni no heo consiliu aut
do tanqz misericordiaz consecutus adeo ut sim fidelis Existimo eni

hoc bonum esse propter instantem necessitatem quoniam bonum est homini sic esse
Alligatus es uxori noli querere solutionem Solutus es ab uxore
noli querere uxorem Si autem acceperis uxorem non peccasti et si nu-
pserit virgo non peccat Tribulacionem autem carnis habebunt huiusmodi Ego
autem vobis parco Hoc itaque dico fratres tempus breve est reliquum
est ut et qui habent uxores tamquam non habentes sint et qui flent tam-
quam non flentes et qui gaudent tamquam non gaudentes Et qui emunt
tamquam non possidentes et qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur Pre-
terit enim figura huius mundi Volo vos esse sine sollicitudine qui
autem sine uxore est sollicitus est que domini sunt cogitat quomodo placeat deo
Qui autem cum uxore est sollicitus est que mundi sunt quomodo placeat uxori
et divisus est et mulier innupta et virgo cogitat que domini sunt ut sit
sancta corpore et spiritu Que autem nupta est cogitat que sunt mundi et
quomodo placeat viro Porro hoc ad utilitatem vestram dico non ut vobis
laqueum iniciam sed ad id quod honestum est et quod facultatem prebeat
sine impedimento dominum obsecrandi Si quis autem se turpem videri exi-
stimat super virgine sua et quod sit superadulta et ita oportet fieri quod
vult faciat non peccat si nubat Nam qui statuit in corde suo
servare virginem firmus non habens necessitatem potestatem autem habens volun-
tatis sue et hoc iudicavit in corde suo servare virginem suam bene facit
Igitur et qui matrimonio iungit virginem suam bene facit et qui
non iungit melius facit Mulier est alligata legi quanto tempore vir
eius vivit Quod si dormierit vir eius liberata est a lege viri Cui
vult nubat tantum in domino Beatior autem erit si sic permanserit secundum consilium
meum puto quod et ego spiritum dei habeam C. VIII.

De hiis autem que ydolis sacrificantur scimus quia omnes scientiam
habemus scientia autem inflat caritas vero edificat Si quis
autem existimat se aliquid scire nondum cognovit quemadmodum
oporteat eum scire Si quis autem diligit deum hic cognitus est ab eo
De escis autem que immolantur ydolis scimus quia nichil est ydolum in mundo
et quod nullus deus nisi unus Nam et si sunt qui dicantur dii sive in
celo sive in terra Siquidem sunt multi dii et domini multi nobis tamen
unus est deus pater ex quo omnia sunt et nos in illo et unus dominus
ihesus christus per quem omnia sunt et nos per ipsum Sed non in omnibus
ca est scientia Quidam autem cum conscientia usque nunc ydoli quasi ydolaticum
manducant et conscientia ipsorum cum sit infirma polluitur Esca autem nos
non commendat deo Neque enim si non manducaverimus deficiemus neque
si manducaverimus habundabimus Videte autem ne forte vestra hec
licencia offendiculum fiat infirmis Si enim quis viderit eum qui
habet scientiam in ydolo recumbentem nonne conscientia eius cum sit infirma
edificabitur ad manducandum ydolaticum et peribit infirmus in tua

scīa frater ꝓpt' quē xp̄us mortuus est Sic aūt peccantes in fr̄es
et ꝑcucientes ↄsciā eor̄ infirmā in xp̄o peccatis Quapꝑt' si esca
scādalisat fr̄em meū · nō mādūcabo carne in et'nū ne fratrē
Non sum liber · nō sum ap̄lus · c · ix · meū scādalisē
iiij Nonne xp̄m dn̄m nr̄m vidi · Nonne opus meū vos estis i
dn̄o Et si alijs nō sum ap̄lus s; tamē vob' sū Nā signa-
culū ap̄latꝰ mei vos estis in dn̄o · mea defensio apud eos q me
interrogāt · hec ē · Nunqd nō hēm' ꝑtatē comedēdi et bi-
bendi Nunqd nō hēm' ꝑtatē mulierē sororē circūducēdi · sic et
ceti' ap̄li ꝛ fr̄es dn̄i · et Cefas/ aut ego solꝰ ꝛ barnabas nō
hēmꝰ ꝑtatem hoc opandi Quis militat suis stipēdijs vnq̄
Quis plātat vineā et de fructu eius nō edit Quis pascit
gregē ꝛ de lacte eius nō mādūcat Nunqd sc̄dm hoiēm hec dico
an lex hec nō dicit Sc̄ptū est eīm in lege moysi Nō alligabis
os bovi triturāti Nunqd de bobꝰ cura ē deo an ꝓpt' nos hoc
vtiqz dicit Nā ꝓpt' nos vtiqz sc̄pta sūt qm debz in spe qui arat
arare · ꝛ qui triturat in spe fructꝰ ꝑcipiēdi Si nos vob' spūalia
seminauīm' nō magnū est si nos carnalia vr̄a metam' Si alij
ꝑtatis vr̄e ꝑticipes sunt · q̄re nō poci' nos · s; nō vsi sum' ꝑtate
hac s; om̄ia sustinem' ne aliqd offendiculū dem' euāgelio
xp̄i Nescitis qm qui in sacrario opant' · que de sacrario sūt edūt
Et qui altari deseruiūt · altari ꝑticipātur Ita ꝛ dn̄s ordinauit
his qui euāgeliū annūciāt · de euāg'lio viuē Ego aūt nullo hor̄
vsꝰ sum Non sc̄psi aūt hec vt in me ita fiāt · bonū ē eīm magis
mori · qm̄ vt gl'iā meā quis euacuet Nā ꝛ si euāg'lisauero
nō ē m̄ gl'iā Necitas eīm m̄ incūbit · Ve eīm m̄ est si nō euā-
g'lisauero Si eīm volens hoc ago mercedē hēo Si aūt inuitꝰ di-
spēsacio credita ē m̄ · Que est ergo merces mea vt euāg'liū pdi-
cans sine sumptu ponā euāgeliū vt nō abutar ꝑtate mea in euā-
g'lio Nam cū liber essē ex om̄ibꝰ om̄ī seruū me feci vt plures
lucrifacerē Et factꝰ sum iudeis tanqȝ iudeꝰ vt iudeos lucrarer
his qui sub lege sūt quasi sub lege essē cū ip̄e nō essē sub
lege · vt eos qui sub lege erāt lucrifacerē his qui sine lege
erāt tanqȝ sine lege essē · cū tamē sine lege dei nō essē
s; in lege essē xp̄i vt lucrifacerē eos qui sine lege erāt Factꝰ
sum infirmis infirmꝰ vt infirmos lucrifacerē Om̄ibꝰ om̄ia
factꝰ sum vt om̄s saluos facerē · Om̄ia aūt facio ꝓpt' euāg'liū
vt ꝑticeps eius efficiar Nescitis qȝ hij qui in stadio currūt · om̄s
quidē currūt s; vnꝰ accipit brauiū · sic currite vt cōphēdatis Om̄s
eīm qui in agone cōtendit ab om̄ibꝰ se abstinet · ꝛ illi quidē vt
corruptibilē corona accipiāt · nos aūt incorruptā Ego aūt

sic curro non quasi in incertum sic pugno non quasi aerem verberans sed
castigo corpus meum et in servitutem redigo ne forte cum aliis predica-
verim ipse reprobus efficiar. x

Nolo autem vos ignorare fratres quia patres nostri omnes sub nube fue-
runt et omnes mare transierunt et omnes in moyse baptisati sunt
in nube et in mari et omnes eandem escam spiritualem mandu-
caverunt et omnes eundem potum spiritualem biberunt. bibebant autem de spirituali
consequente eos petra. Petra autem erat christus. Sed non in pluribus
bene eorum placitum est deo. Nam prostrati sunt in deserto. Hec autem in figura
facta sunt nostri ut non simus concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt
neque ydolatre efficiamini sicut quidam ex ipsis quemadmodum scriptum
est Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere Neque
fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt et ceciderunt una die xxiii
milia Neque temptemus christum sicut quidam ex ipsis temptaverunt et a serpenti-
bus perierunt Neque murmuraveritis sicut quidam eorum murmuraverunt et
perierunt ab exterminatore Hec autem omnia in figura contingebant illis
Scripta autem sunt ad correctionem nostram in quos fines seculorum devenerunt
Itaque qui se existimat stare videat ne cadat. Temptacio autem vos non
apprehendat nisi humana. Fidelis autem deus qui non patietur vos temptari
supra id quod potestis sed faciet cum temptacione eciam proventum ut possitis
sustinere. Propter quod carissimi mei fugite ab ydolorum cultura ut prudentibus
loquor vos ipsi iudicate quod loquor. Calix benedictionis cui benedicimus
nonne communicacio sanguinis christi est et panis quem frangimus nonne participa-
cio corporis domini est Quoniam unus panis et unum corpus multi sumus
omnes qui de uno pane et de uno calice participamus Videte israel secundum
carnem nonne qui edunt hostias participes sunt altaris Quid ergo dico quod
ydolis immolatum sit aliquid aut quod ydolum sit aliquid sed que immolant
ydolis gentes demoniis immolant et non deo Nolo autem vos fieri socios de-
moniorum Non potestis calicem domini bibere et calicem demoniorum Non potestis
mense domini participes esse et mense demoniorum. An emulamur dominum. numquid
forciores illo sumus. Omnia mihi licent sed non omnia expediunt. omnia mihi
licent sed non omnia edificant Nemo quod suum est querat sed quod alterius
Omne quod in macello venit manducate nichil interrogantes propter conscienciam
Domini est terra et plenitudo eius Si quis autem infidelium vocat vos ad
cenam et vultis ire omne quod vobis apponitur manducate nichil interroga-
tes propter conscienciam Si quis autem dixerit hoc immolatum est ydolis nolite man-
ducare propter illum qui indicavit et propter conscienciam Conscienciam autem dico non
tuam sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab aliena consciencia
Si ego cum gracia participo quid blasphemor pro eo quod gracias ago Sive ergo
manducatis sive bibitis vel aliud quid facitis omnia in gloriam dei fa-
cite Sine offensione estote iudeis et gentibus et ecclesie dei. sicut et ego per

omnia in omnibus placeo · non querens quod michi utile est sed quod multis
Imitatores mei estote sicut et ego xpi · c xi ut salui fiant c XI
Laudo autem vos fratres quod per omnia mei memores estis et sicut
tradidi vobis precepta mea tenetis Volo autem vos scire quod omnis
viri caput est xpus Caput autem mulieris est vir Caput vero xpi deus
Omnis vir orans aut prophetans velato capite deturpat caput suum Omnis
autem mulier orans aut prophetans non velato capite deturpat caput suum
Unum enim est ac si decalvetur Nam si non velatur mulier et tondeatur Si
vero mulieri est turpe tonderi aut decalvari velet caput suum Vir quidem
non debet velare caput suum quoniam imago et gloria dei est · mulier autem gloria
viri est Non enim vir ex muliere est sed mulier ex viro Etenim non est creatus
vir propter mulierem sed mulier propter virum Ideo mulier debet habere velamen super
caput suum et propter angelos Verumtamen neque vir sine muliere neque mulier
sine viro in domino Nam sicut mulier de viro ita et vir per mulierem · omnia
autem ex deo · vos ipsi iudicate Decet mulierem non velatam orare deum
nec ipsa natura docet vos Quod vir quidem si comam nutriat · ignominia
est illi Mulier vero si comam nutriat gloria est illi quoniam capilli pro velamine
ei dati sunt Siquis autem videtur contentiosus esse nos talem consuetudinem
non habemus neque ecclesia dei · hoc autem precipio non laudans quod non in melius
sed in deterius convenitis Primum quidem convenientibus vobis in ecclesiam audio
scissuras inter vos esse et ex parte credo · nam oportet hereses esse ut qui probati
sunt manifesti fiant in vobis Convenientibus ergo vobis in unum · iam
non est dominicam cenam manducare Unusquisque enim cenam suam presumit
ad manducandum · et alius quidem esurit · alius autem ebrius est Numquid domos non
habetis ad manducandum et bibendum · aut ecclesiam dei contempnitis et confunditis
eos qui non habent Quid dicam vobis laudo vos · in hoc non laudo
Ego enim accepi a domino quod et tradidi vobis · quoniam dominus ihesus in qua
nocte tradebatur accepit panem et gratias agens fregit et dixit Accipi-
te et manducate hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur hoc facite
in meam commemorationem Similiter et calicem postquam cenavit dicens hic
calix novum testamentum est in meo sanguine hoc facite quotienscumque bi-
betis in meam commemorationem Quotiens manducabitis panem hunc et calicem
bibetis mortem domini annunciabitis donec veniat Itaque quicumque man-
ducaverit panem et biberit calicem domini indigne reus erit corporis et
sanguinis domini Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de ca-
lice bibat Qui enim manducat et bibit indigne iudicium sibi mandu-
cat et bibit · non diiudicans corpus domini Ideo inter vos multi infirmi
et imbecilles et dormiunt multi Quod si nosmetipsos diiudicaremus non
utique iudicaremur · dum autem iudicamur a domino corripimur ut non cum hoc
mundo dampnemur Itaque fratres mei cum convenitis ad manducandum invicem
expectate Siquis esurit domi manducet ut non in iudicium conveniatis

Cetera autem cum venero disponam   c. xii

De spiritualibus autem nolo vos ignorare fratres. Scitis enim quoniam cum gentes
essetis ad simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo no-
tum facio vobis quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema
ihesu. Et nemo potest dicere dominus ihesus nisi in spiritu sancto. Divisiones vero
graciarum sunt idem autem spiritus et divisiones ministracionum sunt. idem
autem dominus et divisiones operacionum sunt idem vero deus qui operatur omnia in
omnibus. Unicuique autem datur manifestacio spiritus ad utilitatem. Alii quidem
datur per spiritum sermo sapiencie. Alii autem sermo sciencie secundum eundem spiritum. Alteri
fides in eodem spiritu. Alii gracia sanitatum in uno spiritu. Alii operacio virtutum.
Alii prophecia. alii discrecio spirituum. Alii genera linguarum. Alii interpreta-
tio sermonum. Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus dividens
singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est. et membra multa habet
omnia autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt. ita et
christus. etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptisati sumus
sive iudei sive gentiles sive servi sive liberi. et omnes uno spiritu potati
sumus. Nam et corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit pes
quoniam non sum manus. non sum de corpore. Non ideo non est de corpore.
Et si dixerit auris non sum oculus. non sum de corpore. Non ideo non est
de corpore. Si totum corpus oculus ubi auditus. si totum corpus auditus.
ubi odoratus. Nunc autem posuit deus membra unumquodque eorum in corpore
sicut voluit. Et si omnia essent unum membrum ubi corpus. Nunc autem multa
quidem membra unum autem corpus. Non autem potest dicere oculus manui opera tua
non indigeo. Aut iterum caput pedibus non estis mihi necessarii. Sed multo ma-
gis que videntur membra corporis infirmiora esse necessaria sunt. Et que
putamus ignobiliora membra esse corporis hiis honorem abundanciorem
circumdamus. et que inhonesta membra sunt habundanciorem honestatem
habent. honesta autem membra nullius egent. Sed deus temperavit corpus.
ei cui deerat abundanciorem tribuendo honorem ut non sit scisma in
corpore. Sed in idipsum pro invicem sollicita sint membra. Et si quid
patitur unum membrum compaciuntur omnia membra. Sive gloriatur unum
membrum congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus christi et me-
bra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia primum apostolos. secundo
prophetas tercio doctores. deinde virtutes exinde gracias curacionum. opi-
tulaciones gubernaciones. genera linguarum. interpretaciones sermonum. Numquid
omnes apostoli. Numquid omnes prophete. Numquid omnes doctores. Numquid omnes
virtutes. Numquid omnes habent graciam curacionum. Numquid omnes linguis loquuntur.
Numquid omnes interpretantur. Emulamini autem carismata meliora. adhuc
excellenciorem viam vobis demonstrabo   c. xiii

Si linguis hominum loquar et angelorum caritatem autem non habeam
factus sum velut es sonans aut cimbalum tinniens. Et si

habuero prophetiam et novero omnia misteria et omnem scienciam Et si ha-
buero omnem fidem ita ut montes transferam caritatem autem non habuero
nichil sum Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas
et si tradidero corpus meum ita ut ardeam caritatem autem non habuero nil
michi prodest Caritas paciens est benigna est Caritas non emulatur non agit
perperam · non inflatur · non est ambiciosa non querit que sua sunt · non irri-
tatur · non cogitat malum Non gaudet super iniquitate · congaudet autem ve-
ritati · omnia suffert · omnia credit · omnia sperat · omnia sustinet Caritas
numquam excidit Sive prophetie evacuabuntur · sive lingwe cessabunt · sive
sciencia destruetur Ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus Cum autem
venerit quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est Cum essem parvulus loque-
bar ut parvulus · sapiebam ut parvulus · cogitabam ut parvulus Quando autem
factus sum vir evacuavi ea que erant parvuli Videmus nunc per speculum in
enigmate · Tunc autem facie ad faciem Nunc autem cognosco ex parte
tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum Nunc autem manet fides spes
et caritas tria hec maior autem horum caritas c. xiiii

Sectamini autem caritatem · emulamini spiritualia magis autem ut prophetetis
Qui enim loquitur lingwa non hominibus loquitur sed deo Nemo
enim audit Spiritus autem loquitur misteria Nam qui prophetat hominibus
loquitur ad edificacionem et exhortacionem et consolacionem Qui loquitur lin-
gwa semetipsum edificat Qui autem prophetat · ecclesiam dei edificat Volo
autem omnes vos loqui lingwis · magis autem prophetare Nam maior est qui
prophetat quam qui loquitur lingwis nisi forte interpretetur ut ecclesia edificacionem
accipiat Nunc autem fratres si venero ad vos lingwis loquens quid vobis
prodero nisi vobis loquar · aut in revelacione aut in sciencia · aut in prophe-
cia aut in doctrina Tamen que sine anima sunt vocem dancia sive tibia ·
sive cithara nisi distinccionem sonituum dederit Quomodo scietur id quod
canitur aut quod citharizatur Etenim si incertam vocem dat tuba · quis
parabit se ad bellum Ita et vos per lingwam nisi manifestum sermonem
dederitis quomodo scietur id quod dicitur Eritis enim in aera loquentes · tam multa
ut pote genera lingwarum sunt in hoc mundo et nichil sine voce est · Si
ergo nesciero virtutem vocis ero ei cui loquor barbarus et qui loquitur
michi barbarus Sic et vos quoniam emulatores estis spirituum ad edificacionem
ecclesie querite ut abundetis Et ideo qui loquitur lingwa oret ut inter-
pretetur Nam si orem lingwa · spiritus meus orat · mens autem mea sine
fructu est Quid ergo est orabo spiritu · orabo et mente · psallam spiritu
psallam et mente Ceterum si benedixeris spiritu quis supplet locum ydiote
amen quomodo dicet ~~amen~~ super tuam benediccionem quoniam quid dicas nescit Nam tu
quidem bene gracias agis sed alter non edificatur Gracias ago deo quod omnium
vestrum lingwa loquor sed in ecclesia volo quinque verba · sensu meo loqui
ut et alios instruam quam decem milia verborum in lingwa fratres ·

i

Nolite pueri effici sensibus sed malicia parvuli estote sensibus autem
perfecti sitis. In lege enim scriptum est quoniam in aliis et in aliis labiis loquar
populo huic et nec sic exaudient me dicit dominus. Itaque lingue in signum
sunt non fidelibus sed infidelibus. prophetie autem non infidelibus sed fidelibus.
Si ergo conveniat universa ecclesia in unum et omnes linguis loquantur intret
autem ydiote aut infideles nonne dicent quod insanitis. Si autem omnes prophe-
tent intret autem quis infidelis vel ydiota convincitur ab omnibus diiudicatur
ab omnibus. Occulta enim cordis eius manifesta sunt. Et ita cadens in faciem
adorabit deum pronuncians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres.
Cum convenitis unusquisque vestrum psalmum habet doctrinam habet apocalypsim
habet linguam habet interpretationem habet. Omnia ad edificationem fiant. Sive lingua
loquitur quis secundum duos aut multum tres et per partes unus interpretetur.
Si autem non fuerit interpres taceat in ecclesia sibi autem loquatur et deo. Prophete
autem duo aut tres dicant et ceteri diiudicent. Quod si aliquid revelatum
fuerit sedenti prior taceat. Potestis enim omnes per singulos prophetare ut omnes
discant et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt.
Non enim est dissensionis deus sed pacis sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum
doceo. Mulieres in ecclesiis taceant. Non enim permittitur eis loqui sed sub-
ditas esse sicut lex dicit. Si quid autem volunt discere domi viros suos
interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum
dei processit aut in vos solos pervenit. Si quis videtur propheta esse aut
spiritualis cognoscat que scribo vobis quia domini sunt mandata. Si quis autem
ignorat ignorabitur. Itaque fratres emulamini prophetare et loqui linguis nolite
prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis. c. xv

Notum autem facio vobis fratres evangelium quod predicavi vobis quod
et accepistis in quo et statis per quod et salvamini. Qua ratione
predicaverim vobis si tenetis nisi frustra credidistis. Tradidi
enim vobis in primis quod et accepi quoniam christus mortuus est pro peccatis nostris
secundum scripturas et quia sepultus est et quia resurrexit tercia die secundum
scripturas et quia visus est cephe et post hec undecim. Deinde visus est plus quam
quingentis fratribus simul ex quibus multi manent usque adhuc. quidam autem
dormierunt. Deinde visus est iacobo deinde apostolis omnibus. Novissime
autem omnium tamquam abortivo visus est et michi. Ego enim sum minimus
apostolorum qui non sum dignus vocari apostolus quoniam persecutus sum ecclesiam
dei. Gratia autem dei sum id quod sum. et gratia eius in me vacua non
fuit sed abundantius illis omnibus laboravi. Non ego autem sed gratia
dei mecum. Sive enim ego sive illi sic predicamus et sic credidistis.
Si autem christus predicatur quod resurrexit a mortuis quomodo quidam dicunt
in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est. Si autem resurrectio mortuorum
non est neque christus resurrexit. Si autem christus non resurrexit in-
anis est predicatio nostra inanis est et fides nostra. Invenimur autem et

falsi testes dei quia testimonium diximus adversus deum quod suscitaverit
Christum quem non suscitavit si mortui non resurgunt Nam si mortui
non resurgunt neque Christus resurrexit Quod si Christus non resurrexit
vana est fides vestra Adhuc enim estis in peccatis vestris Ergo et qui dor-
mierunt in Christo perierunt Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus mi-
simus serabiliores sumus omnibus hominibus Nunc autem Christus resurrexit a mor-
tuis primitiae dormientium Quoniam quidem per hominem mors et per hominem
resurrectio mortuorum Et sicut in adam omnes moriuntur ita et in Christo
omnes vivificabuntur Unusquisque autem in suo ordine primitiae Christus deinde
hii qui sunt Christi qui in adventu eius crediderunt Deinde finis cum
tradiderit regnum deo et patri cum evacuaverit omnem principatum et potestatem
et virtutem Oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos sub
pedibus eius Novissima autem inimica destruetur mors Omnia enim subiecit
sub pedibus eius Cum autem dicat omnia subiecta sunt ei sine dubio
preter eum qui subiecit ei omnia Cum autem subiecta fuerint ei omnia tunc ipse
filius subiectus erit illi qui sibi subiecit omnia ut sit deus omnia in omnibus
Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis Si omnino mortui non
resurgunt ut quid et baptizantur pro illis ut quid et nos periclitamur
omni hora Cotidie morior per vestram gloriam fratres quam habeo in Christo
Ihesu domino nostro Si secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi quid
michi prodest si mortui non resurgunt Manducemus et bibamus cras
enim moriemur Nolite seduci Corrumpunt mores bonos colloquia
mala Evigilate iusti et nolite peccare Ignoranciam enim dei quidam
habent ad reverenciam vobis loquor Sed dicet aliquis Quomodo resurgent mor-
tui Quali autem corpore venient Insipiens tu quod seminas non vivificatur
nisi prius moriatur Et quod seminas non corpus quod futurum est seminas sed
nudum granum utputa tritici aut alicuius ceterorum Deus autem dat illi
sicut vult Et unicuique seminum proprium corpus Non omnis caro eadem caro sed
alia hominum alia pecorum alia volucrum alia autem piscium Et corpora
celestia et corpora terrestria Sed alia quidem celestium gloria alia autem terrestrium
alia claritas solis alia claritas lune alia claritas stellarum Stel-
la enim a stella differt in claritate sic et resurrectio mortuorum Seminatur
in corruptione surget in incorruptione Seminatur in ignobilitate sur-
get in gloria Seminatur in infirmitate surget in virtute Seminatur corpus
animale surget corpus spirituale Si est corpus animale est et spirituale Sicut
scriptum est Factus est primus homo adam in animam viventem novissimus adam in
spiritum vivificantem Sed non prius quod spirituale est sed quod animale est deinde
quod spirituale est Primus homo de terra terrenus secundus homo de celo celestis
Qualis terrenus tales et terreni et qualis celestis tales et celestes
Igitur sicut portavimus imaginem terreni portemus et imaginem celestis
Hoc autem dico fratres quia caro et sanguis regnum dei possidere non possunt

Neque corruptio incorruptionem possidebit. Ecce misterium vobis dico. Omnes
quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. In momento in ictu oculi in
novissima tuba. Canet enim tuba et mortui resurgent incorrupti et
nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem et
mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immor-
talitatem tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorpta est mors in victoria
Ubi est mors victoria tua. ubi est mors stimulus tuus. Stimulus autem
mortis peccatum est. virtus vero peccati lex. Deo autem gratias qui dedit nobis
victoriam per dominum nostrum ihesum christum. Itaque fratres mei dilecti stabiles
estote et immobiles habundantes in omni opere domini semper. Scientes
quod labor vester non est inanis in domino. c. xvi

De collectis autem que fiunt in sanctos sicut ordinavi in ecclesiis
galatie ita et vos facite per unam sabbati. unusquisque vestrum
apud se reponat recondens quod ei bene placuerit ut non cum
venero tunc collecte fiant. Cum autem presens fuero quos probaveritis per epistolas
hos mittam perferre gratiam vestram in ierusalem. Et si dignum fuerit ut ego
eam mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum macedoniam pertransiero
Nam macedoniam pertransibo. apud vos autem forsitan manebo vel
etiam hiemabo ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos
modo in transitu videre. Spero enim me aliquantulum temporis manere
apud vos si dominus permiserit. Permanebo autem ephesi usque ad pente-
costen. Ostium enim michi apertum est magnum et evidens et adversarii
multi. Si autem venerit thymotheus videte ut sine timore sit apud
vos. Opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat. De-
ducite autem illum in pace ut veniat ad me. Expecto enim illum cum
fratribus. De apollo autem fratre vobis notum facio quoniam multum rogavi eum
ut veniret ad vos cum fratribus et utique non fuit voluntas eius
ut nunc veniret. veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate. state
in fide. viriliter agite et confortamini in domino. omnia vestra in caritate
fiant. Obsecro autem vos fratres nostis domum stephane et fortunati
et achaici quoniam sunt primitie achaie. et in ministerium sanctorum ordi-
naverunt seipsos et vos subditi sitis eiusmodi et omni cooperanti
et laboranti in vobis. Gaudeo autem in presentia stephane et for-
tunati et achaici quoniam id quod vobis deerat ipsi suppleverunt. Refe-
cerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui eiusmodi sunt
Salutant vos omnes ecclesie asie. Salutant vos in domino multum
aquila et prisca cum domestica sua ecclesia. apud quos et hospitor
Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto. Sa-
lutatio mea manu pauli. Si quis non amat dominum nostrum ihesum
christum sit anathema maranatha. Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum
Caritas mea cum omnibus vobis. Amen

Incipit argumentum in eplam secundam ad Corinthios

Post actam penitentiam consolatoria
scribit eis eplam a troade per titum · et collaudans
eos hortatur ad meliora · contristatos quidem eos sed
emendatos ostendens

C · I · Incipit epla secunda

Paulus aplus ihu xpi per voluntatem dei et
thimotheus frater ecclie dei que est corinthi cum
omnibus sanctis qui sunt in uniuersa achaia · gra
vobis et pax a deo patre nostro et dno ihu xpo
Benedictus deus et pater domini nostri ihu xpi · pater
misericordiarum et deus totius consolationis qui consolatur
nos in omni tribulatione nra · ut possimus et
ipsi consolari eos · qui in omni pressura sunt
per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo
Quoniam sicut habundant passiones xpi in nobis · ita et per
xpm habundat consolatio nra · Siue autem tribulamur
pro vestra exhortatione et salute · que operatur tollerantiam
earundem passionum · quas et nos patimur · ut spes nra
firma sit pro vobis · Scientes quoniam sicut socii passionum estis
sic eritis et consolationis · Non enim volumus vos ignorare fratres de tri-
bulatione nra que facta est in asia · quoniam supra modum grauati sumus et supra
virtutem · ita ut nos taederet etiam viuere · sed ipsi in nobismetipsis re-
sponsum mortis habuimus ut non simus fidentes in nobis · sed in deo qui
suscitat mortuos · qui de tantis periculis eripuit nos et eruit in quem
speramus · quoniam et adhuc eripiet adiuuantibus et vobis in oratione pro nobis
ut ex multarum personis facierum eius que in nobis est donationis per
multas gratias agatur pro nobis · Nam gloria nra hec est
testimonium conscientie nre quod in simplicitate et sinceritate dei non in sapientia
carnali sed in gratia dei conuersati sumus in hoc mundo habundantius
autem ad vos · Non enim alia scribimus vobis quam que legistis et co-
gnouistis · Spero autem quod usque in finem cognoscetis sicut et cognouistis
nos ex parte · quia gloria vra sumus sicut et vos nra · in die domini
nostri ihu xpi · Et hac confidentia volui prius venire ad vos ut secundam
gratiam haberetis et per vos transire in macedoniam et iterum a macedonia
venire ad vos et a vobis deduci in iudeam · Cum ergo hoc voluissem numquid
leuitate usus sum aut que cogito secundum carnem cogito ut sit apud me
est et non est · Fidelis autem deus quia sermo noster qui fuit apud vos non
est in illo · est et non · Dei enim filius ihus xpus qui in vobis per nos
predicatus est · per me et siluanum et thimotheum non fuit in illo
est et non · sed est in illo fuit · Quotquot enim dei promissiones sunt in illo est
ideo et per ipsum amen deo ad gloriam nram · Qui autem confirmat nos vo-
biscum in xpo · et qui vnxit nos deus est · et qui signauit nos et dedit

spūs pign⁹ in cordib; nr̄is Ego aūt testē deū invoco in aīaz
meaz q̄ parcēs vob. Nō veni vltra corinthū. nō q̄r dominem
fidei vr̄e s; adiutores sum⁹ gaudij vr̄i. nam fide statis c ij
Statui aūt hoc ipm apud me ne itm in tristicia venirem
ad vos Si em ego ctristo vos. quis ē qui me letificz
nisi qui ctristat̃ ex me. et hoc ipm scripsi vob. ut nō cum
venero tristiciā sup tristiciaz habeaz de quib; oportuerat me gaude
cōfidens in omib; vob. q̄r meū gaudiū om vr̄m est Nam
ex multa angustia τ coartatōe cordis scripsi vob p multas lacrimas
nō ut ctristemini s; ut sciatis quā caritatē habeam habundācius
in vob. Si quis em ctristauit me. nō me ctristauit s; ex pte ut
nō onerē oms vos Sufficit illi qui huiusmodi est. obiurgatio hec
que fit a plurib; ita ut ēcon magis donet. et cōsolemini ne forte
te habundanciori tristicia absorbeat qui huiusmodi est Propter quod
obsecro vos ut cōfirmetis in illū caritatē Ideo em et scripsi ut co-
gnoscaz experimentū vr̄m. an in omib; obedientes sitis Cui aūt
aliquid donastis. et ego Nam et ego qd donaui si quid donaui
ppter vos. in psona xp̄i. ut nō circumueniamur a sathana Non em
ignoram⁹ cogitacōes eius Cū aūt venissē troadem ppter euāgl̄m
xp̄i et ostiū michi apertū esset in dn̄o. nō habui requiē spūi meo
eo q̄ nō inuenirem Titum fratrē meū Sz valefaciens eis pfectus sum
in macedoniā Deo aūt grās qui sp triumphat nos in xp̄o ihū
et odorē noticie sue. manifestat per nos in omi loco Quia xp̄i
bon⁹ odor sum⁹ deo. τ in hijs qui salui fiunt et in hijs qui pereunt
Alijs qdm odor mortis in mortē alijs aūt odor vite in vitā Et ad
hec quis tam ydone⁹ Nō em sum⁹ sicut plurimi adulterantes vbū
dei s; ex sinceritate sic ex deo corā deo in xp̄o loquimur c iij
Incipim⁹ itm nosmetipos cōmendare. aut nunquid egemus
sicut quidā cōmendaticijs eplis ad vos. aut ex vobis Epla nr̄a
vos estis scripta in cordib; nr̄is que scit̃ et legit̃ ab omib;
hominib; manifestati. qm epla estis xp̄i. ministrata a nob. et
scripta nō atramento s; spū dei viui Non in tabulis lapideis sed
in tabulis cordis carnalib; Fiduciaz aūt talem habemus per
xp̄m ad deū. nō qd sufficientes sum⁹ cogitare aliquid a nobis
q̄si ex nob. s; sufficientia nr̄a ex deo ē. Qui τ idoneos nos fecit mi-
nistros noui testamenti Non lr̄a s; spū. lr̄a em occidit. spūs aūt viui-
ficat Qd si ministratio mortis lr̄is deformata in lapidib; fuit i glā
ita ut nō possent intendere filij isrl in faciē moysi ppter glām
vultus eius q̄ euacuatur Quō nō magis ministratio spūs erit in gloria
Nam si ministratio dampnacōnis in glā ē. multo magis habundat
ministeriū iusticie in glā Nam nec glorificatū ē quod claruit

in hac parte propter excellentem gloriam Si enim quod evacuatur per gloriam
est multomagis quod manet in gloria est Habentes igitur talem spem
multa fiducia vtimur et non sicut moyses velamen ponebat super
faciem suam ut non intenderent filii israel in faciem eius quod evacuatur
sed obtusi sunt sensus eorum Usque in hodiernum diem idipsum velamen
in lectione veteris testamenti manet non revelatum quia in xpo evacuatur
sed usque in hodiernum diem cum legitur moyses velamen positum est
super cor eorum Cum autem conversus fuerit ad dominum auferetur velamen Dominus
autem spiritus est Ubi autem spiritus domini ibi libertas Nos vero omnes re-
velata facie gloriam domini speculantes in eandem imaginem transfor-
mamur a claritate in claritatem tanquam a domini spiritu c iiii

Ideo habentes hanc ministracionem iuxta quod misericordiam consecuti sumus non de-
ficimus sed abdicamus occulta dedecoris non ambulantes in astutia neque
adulterantes verbum dei sed in manifestatione veritatis Commendantes
nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo Et si etiam opertum
est evangelium nostrum in hiis qui pereunt opertum est in quibus deus huius
seculi excecavit mentes infidelium ut non fulgeat illuminacio evangelii
glorie xpi qui est imago invisibilis dei Non enim nosmetipsos predi-
camus sed dominum nostrum ihesum xpm Nos autem servos vestros per ihesum Quoniam
deus qui dixit de tenebris lucem splendescere ipse illuxit in cor-
dibus nostris ad illuminacionem scientie claritatis dei in facie ihesu xpi
Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus ut sublimitas
sit virtutis dei et non ex nobis In omnibus tribulacionem patimur sed
non angustiamur Aporiamur sed non destituimur Persecucionem patimur
sed non derelinquimur Humiliamur sed non confundimur Deicimur sed non
perimus Semper mortificacionem ihesu xpi in corpore nostro circumferentes ut
et vita ihesu in corporibus nostris manifestetur Semper enim nos qui vivimus
in mortem tradimur propter ihesum ut et vita ihesu manifestetur in carne
nostra mortali Ergo mors in nobis operatur vita autem in vobis Ha-
bentes autem eundem spiritum fidei sicut scriptum est Credidi propter quod locutus
sum Et nos credimus propter quod et loquimur Scientes quia qui
suscitavit ihesum et nos cum ihesu suscitabit et constituet nobiscum vobis-
cum Omnia enim propter vos ut gratia habundans per multos in graciarum actione
habundet in gloriam dei Propter quod non deficimus Sed licet is qui foris
est noster homo corrumpatur tamen is qui intus est renovatur de
die in diem Id enim quod in presenti est momentaneum et leve tri-
bulacionis nostre supra modum in sublimitate eternum glorie pondus operatur
in nobis Non contemplantibus nobis que videntur sed que non vi-
dentur Que enim videntur temporalia sunt Que autem non videntur eterna

Scimus enim quoniam si terrestris domus c v nostra
huius habitacionis dissolvatur quod edificacionem ex deo habe-

domum non manu factam sed eternam in celis. Nam et in hoc ingemiscimus habitacionem nostram que de celo est superindui cupientes. Si tamen vestiti et non nudi inveniamur. Nam et qui sumus in tabernaculo isto ingemiscimus gravati eo quod nolumus expoliari sed supervestiri ut absorbeatur quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum deus est qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes ergo semper et scientes quoniam dum sumus in hoc corpore peregrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus et non per speciem. Audemus autem et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore et presentes esse ad deum. Et ideo contendimus sive absentes sive presentes placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi ut referat unusquisque propria corporis prout gessit sive bonum sive malum. Scientes ergo timorem domini hominibus suademus, deo autem manifesti sumus. Spero autem et in consciencijs vestris manifestos nos esse. Non iterum nos commendamus vobis sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur et non in corde. Sive enim mente excedimus deo sive sobrii sumus vobis. Caritas enim Christi urget nos estimantes hoc quoniam si unus pro omnibus mortuus est ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est Christus. Ut et qui vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem Christum sed nunc iam non novimus. Si qua ergo in Christo nova creatura, vetera transierunt, ecce facta omnia sunt nova. Omnia autem ex deo qui reconciliavit nos sibi per Christum et dedit nobis ministerium reconciliacionis. Quoniam quidem deus erat in Christo mundum reconcilians sibi non reputans illis delicta ipsorum et posuit in nobis verbum reconciliacionis. Pro Christo ergo legatione fungimur tamquam deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo reconciliamini deo. Eum qui non noverat peccatum pro nobis peccatum fecit ut nos efficeremur iusticia dei

Adiuvantes autem exhortamur ne in vacuum graciam c. vi. in ipso dei recipiatis. Ait enim. Tempore enim accepto exaudivi te et in die salutis adiuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam offensionem ut non vituperetur ministerium nostrum sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros. In multa paciencia, in tribulacionibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in sedicionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate, in sciencia, in longanimitate, in suavitate, in spiritu sancto, in caritate non ficta, in verbo veritatis, in virtute dei, per arma iusticie a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, ut seductores et veraces, sicut qui ignoti et cogniti, quasi morientes et ecce vivimus, ut castigati et non mortificati, quasi tristes semper autem gaudentes, sicut egentes multos autem locupletantes, tamquam nichil habentes et omnia possidentes. Os nostrum patet ad vos o Corinthii

cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini in nobis. Angustiamini autem
in visceribus vestris. Eandem autem habentes remunerationem tamquam filiis
dico dilatamini et vos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Que
enim participatio iusticie cum iniquitate. aut que societas lucis ad tene-
bras. Que autem conventio Christi ad Belial. aut que pars fideli cum infideli.
Qui autem consensus templo dei cum ydolis. Vos enim estis templum
dei vivi sicut dicit dominus. Quoniam inhabitabo in illis et inter illos am-
bulabo et ero illorum deus et ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de
medio eorum et separamini dicit dominus. et inmundum ne tetigeritis et ego
recipiam vos et ero vobis in patrem et vos eritis mihi in filios et
filias dicit dominus omnipotens. c vij c vii

Has igitur promissiones habentes carissimi mundemus nos ab omni
inquinamento carnis et spiritus perficientes sanctificationem in timore
dei. Capite nos. Neminem lesimus. neminem corru-
pimus. neminem circumvenimus. Non ad condempnationem vestram dico. Predixi
enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et ad convivendum. Multa
mihi fiducia apud vos. multa gloriatio pro vobis. repletus sum con-
solatione. superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam et cum venis-
semus macedoniam nullam requiem habuit caro nostra. sed omnem tribulationem
passi sumus. foris pugne. intus timores. sed qui consolatur humiles
consolatus est nos deus in adventu titi. Non solum autem in adventu eius
sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis. referens nobis
vestrum desiderium. vestrum fletum. vestram emulationem pro me. ita ut ma-
gis gauderem. Quoniam et si contristavi vos in epistola non me penitet
et si peniteret videns quod epistola illa et si ad horam vos contristavit
Nunc gaudeo. non quia contristati estis. sed quia contristati estis ad penitentiam. Con-
tristati enim estis secundum deum ut in nullo detrimentum patiamini ex no-
bis. Que enim secundum deum est tristicia in salutem stabilem operatur. seculi penitentia
autem tristicia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum deum contristari vos quantam
in vobis operatur sollicitudinem. sed defensionem. sed indignationem
sed timorem sed desiderium sed emulationem sed vindictam. In omnibus exhi-
buistis vos incontaminatos esse in negocio. Igitur et si scripsi vobis
non propter eum qui fecit iniuriam. nec propter eum qui passus est. sed ad ma-
nifestandam sollicitudinem nostram quam pro vobis habemus coram deo
ideo consolati sumus in consolatione autem nostra habundantius magis gavi-
si sumus super gaudio titi. quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis.
Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum. non sum confusus. sed sicut
omnia in veritate vobis locuti sumus. Ita et gloriatio nostra que fuit
ad titum veritas facta est. et viscera eius habundantius in vobis
sunt reminiscentis omnium vestrum obedientiam. quomodo cum timore et tremore
excepistis eum. Gaudeo quod in omnibus confido in vobis

Notam autem facimus vobis fratres gratiam dei que data est c. viii
in ecclesiis macedonie quod in multo experimento tribulationis
abundantia gaudii ipsorum fuit et altissima paupertas eorum
abundavit in divitias simplicitatis eorum. Quia secundum virtutem testimonium
volumtarii illis reddo. et supra virtutem fuerunt cum multa exhortatione obsecran-
tes nos. gratiam et communicationem ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut
speravimus sed semetipsos dederunt primum domino deinde nobis per voluntatem
dei ita ut rogaremus titum. ut quemadmodum cepit ita et perficiat
in vos etiam gratiam istam. Sed sicut in omnibus habundatis fide et sermone
et scientia et omni sollicitudine insuper et caritate vestra in nos ut et in hac
gratia habundetis. Non quasi imperans dico sed per aliorum sollicitudinem etiam
vestre caritatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam domini
nostri ihesu christi. quoniam propter vos egenus factus est cum esset dives ut illius
inopia vos divites essetis. Et consilium in hoc do. hoc enim vobis utile
est qui non solum facere sed et velle cepistis ab anno priore. Nunc
vero et facto perficite. Ut quemadmodum promptus est animus voluntatis ita
sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prompta est secundum id
quod habet accepta est non secundum id quod non habet. Non enim ut aliis sit re-
missio vobis autem tribulatio sed ex equalitate in presenti tempore vestra habun-
dantia illorum inopiam suppleat. ut et illorum abundantia vestre inopie
sit supplementum ut fiat equalitas sicut scriptum est in exodo. Qui multum
habuit non abundavit. et qui modicum non minoravit. Gratias autem deo
qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde titi. quoniam exhortationem
quidem suscepit. Sed cum sollicitior esset sua voluntate profectus est ad
vos. Misimus etiam cum illo fratrem nostrum cuius laus est in evan-
gelio per omnes ecclesias. Non solum autem sed etiam ordinatus est ab ecclesiis
comes peregrinationis nostre in hanc gratiam que ministratur a nobis ad domini
gloriam et destinatam voluntatem nostram devitantes hoc ne quis nos
vituperet in hac plenitudine que ministratur a nobis in domini gloriam. Pro-
videmus enim bona non solum coram deo sed etiam coram omnibus hominibus.
Misimus autem cum illis fratrem nostrum quem probavimus in multis sepe solli-
citum esse. nunc autem multo sollicitiorem confidentia multa in vos sive
pro tito qui est socius meus et in vos adiutor sive fratres nostri apostoli ecclesiarum
gloria christi. Ostensionem ergo que est caritatis vestre et nostre glorie pro vobis in illos
ostendite in faciem ecclesiarum. c. ix
Nam de ministerio quod fit in sanctos ex abundanti est mihi scribere vobis.
Scio enim promptum animum vestrum pro quo de vobis glorior apud
macedones. quoniam et achaia parata est ab anno preterito. et vestra
emulatio provocavit plurimos. Misimus autem fratres ut ne quod gloriamur
de vobis evacuetur in hac parte. Ut quemadmodum dixi parati sitis. ne
cum venerint macedones mecum et invenerint vos imparatos erubescamus

nos ut non dicamus vos in hac substantia. Necessarium ergo existimavi
rogare fratres ut preveniant ad vos et preparent repromissam benedictionem
sic quasi benedictionem non quasi avariciam. Hoc autem dico: qui
parce seminat parce et metet. Et qui seminat in benedictionibus de
benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo non
ex tristicia aut ex necessitate. Hilarem enim datorem diligit deus.
Potens est autem deus omnem graciam abundare facere in vobis, ut in
omnibus semper omnem sufficienciam habentes habundetis in omne opus bonum. Sicut
scriptum est: Dispersit dedit pauperibus, iusticia eius manet in seculum seculi.
Qui autem administrat semen seminanti et panem ad manducandum prestabit
et multiplicabit semen vestrum et augebit incrementa frugum iusticie vestre.
Ut in omnibus locupletati habundetis in omnem simplicitatem que operatur
per nos graciarum actionem deo. Quoniam ministerium huius officii non solum supplet
ea que desunt sanctis, sed etiam habundat per multas graciarum actiones in domino
per probationem ministerii huius, glorificantes deum in obediencia confessionis
vestre in evangelio Christi et simplicitate communicacionis in illos et
in omnes, et ipsorum obsecratione pro vobis desiderancium vos propter eminentem
graciam dei in vobis. Gracias autem deo super inenarrabili dono eius. Ipse c. h
autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem et modestiam Christi, qui
in faciem quidem humilis inter vos, absens autem confido in vobis. c. x.

Rogo autem vos ne presens audeam per eam confidenciam qua existimor
audere in quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem am-
bulemus. In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus.
Nam arma milicie nostre non carnalia sunt, sed potencia deo ad de-
structionem municionum, consilia destruentes et omnem altitudinem extol-
lentem se adversus scienciam dei, et in captivitatem redigentes omnem intel-
lectum in obsequium Christi, et in promptu habentes ulcisci omnem inobe-
dienciam, cum impleta fuerit vestra obediencia. Que secundum faciem sunt videte.
Si quis confidit sibi Christi se esse, hoc cogitet iterum apud se quia sicut ipse
Christi est ita et nos. Nam et si aliquid amplius gloriatus fuero de potestate
nostra quam dedit nobis dominus in edificationem et non in destructionem vestram, non
erubescam. Ut autem non existimer terrere vos per epistolas, quoniam quidem
epistole inquiunt graves sunt et fortes, presencia autem corporis infirma et sermo
contemptibilis. Hoc cogitet qui huiusmodi est, quia quales sumus verbo
per epistolas absentes, tales et presentes in facto. Non enim audemus inserere
aut comparare nos quibusdam qui seipsos commendant, sed ipsi in nobis
nosmetipsos metientes et comparantes nosmetipsos nobis. Nos autem
non in inmensum gloriabimur, sed secundum mensuram regule qua mensus est
nobis deus, mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non
pertingentes ad vos superextendimus nos, usque ad vos enim pervenimus
in evangelio Christi, non in inmensum gloriantes in alienis laboribus

spem autem habentes crescentis fidei vestre in vobis magnificari secundum re-
gulam nostram, et habundantia evangelizare in illa que ultra vos sunt evange-
lizare non in aliena regula neque in hiis que preparata sunt gloriari
Qui autem gloriatur in domino glorietur Non enim qui seipsum commendat ille
probatus est sed quem deus commendat c. xi

Utinam sustineretis modicum quid insipientie mee sed et sub-
portate me Emulor enim vos dei emulacione. Despondi enim
vos uni viro virginem castam exhibere xpo Timeo autem ne
sicut serpens evam seduxit astucia sua. ita corrumpantur sensus vestri
et excidant a simplicitate que est in xpo Nam si is qui venit alium
xpm predicat quem nos non predicamus. aut alium spiritum accipitis quem
non accepistis. aut aliud evangelium quod non recepistis recte pateremini
Existimo enim nichil me minus fecisse a magnis apostolis Nam et si imperitus
sum sermone sed non sciencia. in omnibus autem manifestati sumus vobis Aut
numquid peccatum feci meipsum humilians ut vos exaltemini Quoniam gratis
evangelium dei evangelisavi vobis Alias ecclesias expoliavi accipiens
stipendium ad ministerium vestrum Et cum essem apud vos et egerem nulli
onerosus fui Nam quod michi deerat suppleverunt fratres qui venerunt a mace-
donia et in omnibus sine onere me vobis servavi et servabo Est veritas
xpi in me. quoniam hec gloria non infringetur in me in regionibus achaie
Quare quia non diligo vos Deus scit Quod autem facio et faciam ut am-
putem occasionem eorum qui volunt occasionem ut in quo gloriantur tales
inveniantur sicut et nos Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt
operarij subdoli transfigurantes se in apostolos xpi Et non mirum Ipse
enim sathanas transfigurat se in angelum lucis Non est ergo magnum
si ministri eius transfigurantur velut ministri iusticie quorum finis
erit secundum opera ipsorum Iterum dico ne quis me putet insipientem
Alioquin velut insipientem Accipite me. ut et ego modicum quid glo-
rier. quod loquor. non loquor secundum deum sed quasi in insipiencia in hac substan-
cia glorie Quoniam multi gloriantur secundum carnem. et ego gloriabor Libenter
enim suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes Sustinetis enim
si quis vos in servitutem redigit. si quis devorat. si quis accipit
si quis extollitur. si quis vos in faciem cedit Secundum ignobilitatem
dico quasi nos infirmi fuimus in hac parte In quo quis audet in
insipiencia dico. audeo et ego Hebrei sunt et ego. Israhelite sunt et
ego Semen abrahe sunt et ego. Ministri sunt xpi et ego Ut minus sapi-
ens dico. plus ego In laboribus plurimis. in carceribus
habundancius. in plagis supra modum. in mortibus frequenter. A iudeis
quinquies quadragenas una minus accepi Ter virgis cesus sum.
semel lapidatus sum Ter naufragium feci Nocte et die in pro-
fundo maris fui In itineribus sepe. periculis fluminum. periculis latronum

periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine,
periculis in mari, periculis in falsis fratribus. In labore et erumpna, in
vigiliis multis, in fame et siti, in ieiuniis multis, in frigore et
nuditate. preter illa que extrinsecus sunt, instantia mea cotidiana,
sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur et ego non infirmor? Quis
scandalizatur et ego non uror? Si gloriari oportet, que infirmitatis mee
sunt gloriabor. Deus et pater domini nostri Ihesu Christi scit qui est benedictus
in secula quod non mentior. Damasci prepositus gentis Arethe regis
custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet. Et per fenestram
in sporta dimissus sum per murum et sic effugi manus eius. c. XII
Si gloriari oportet, non expedit quidem, veniam autem ad visiones et reve-
lationes domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuor-
decim sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum
huiusmodi usque ad tertium celum. Et scio huiusmodi hominem sive in corpore
sive extra corpus nescio, Deus scit, quoniam raptus est in paradisum et audivit
archana verba que non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor,
pro me autem nichil nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero
gloriari non ero insipiens. Veritatem enim dicam. Parco autem ne quis
me existimet supra id quod videt in me aut audit aliquid ex me. Et
ne magnitudo revelationum extollat me, datus est michi stimulus
carnis mee angelus sathane qui me colaphizet. Propter quod ter dominum
rogavi ut discederet a me et dixit michi: Sufficit tibi gratia
mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in
infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo
michi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecuti-
onibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor tunc potens sum. Factus
sum insipiens, vos me coegistis. Ego enim a vobis debui com-
mendari. Nichil enim minus feci ab hiis qui sunt supra modum apostoli.
Nam et si nichil sum, signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni
patientia et signis et prodigiis et virtutibus. Quid enim est quod minus
habuistis pre ceteris ecclesiis nisi quod ego ipse non gravavi vos? Do-
nate michi hanc iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum ve-
nire ad vos et non ero gravis vobis. Non enim quero que vestra sunt,
sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis.
Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus
vestris, licet plus vos diligens minus diligar a vobis. Sed esto, ego
vos non gravavi, sed cum essem astutus dolo vos cepi. Numquid
per aliquem eorum quos misi ad vos circumveni vos? Rogavi Titum
et misi cum illo fratrem. Numquid Titus vos circumvenit? Nonne eodem
spiritu ambulavimus? Nonne eisdem vestigiis? Olim putatis quod excu-
semus nos apud vos? Coram Deo in Christo loquimur. Omnia autem

carissimi propter vestram edificationem. Timeo enim ne forte cum venero
non quales volo inveniam vos, et ego inveniar a vobis
qualem non vultis. Ne forte contentiones emulationes animositates
dissensiones detractiones susurrationes inflationes sediciones sint
inter vos. Ne iterum cum venero humiliet me deus apud vos et lugeam
multos ex his qui ante peccaverunt et non egerunt penitentiam super immundi-
tia et fornicatione et impudicitia quam gesserunt. Capitulum XIII.

Ecce tertio hoc venio ad vos. In ore duorum vel trium stabit
omne verbum. Predixi et predico ut presens et nunc absens hiis qui
ante peccaverunt et ceteris omnibus. Quoniam si venero iterum non
parcam. An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus. Qui
in vobis non infirmatur sed potens est in vobis. Nam et si crucifixus est ex
infirmitate sed vivit ex virtute dei. Nam et nos infirmi sumus in
illo sed vivemus cum illo ex virtute dei in vobis. Vosmetipsos temptate
si estis in fide. Ipsi vos probate. An non cognoscitis vosmetipsos quia
Christus Ihesus in vobis est nisi forte reprobi estis. Spero autem quod
cognoscetis quia nos non sumus reprobi. Oramus autem deum ut nichil mali
faciatis non ut nos probati appareamus sed ut vos quod bonum est faciatis.
Nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid adversus veritatem
sed pro veritate. Gaudemus enim cum nos infirmi sumus. Vos autem potentes
estis. Hoc et oramus vestram consummationem. Ideo hec absens scribo
ut non presens durius agam secundum potestatem quam dominus dedit michi in
edificationem et non in destructionem. De cetero fratres gaudete perfecti
estote exhortamini et consolamini idem sapite pacem habete et deus
pacis et dilectionis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto.
Salutant vos omnes sancti. Gratia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei
et communicatio spiritus sancti sit cum omnibus vobis. Amen. Incipit

Galathe sunt greci. Hii verbum veritatis primum argumentum
ab apostolo acceperunt sed post discessionem in epistolam ad Galatas
eius temptati sunt a falsis apostolis ut in legem et circumci-
sionem verterentur. Hos apostolus revocat ad fidem veritatis scribens
eis ab Epheso. Explicit argumentum. Incipit epistola ad Galatas.

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem
sed per Ihesum Christum et deum patrem qui suscitavit
eum a mortuis et qui mecum sunt omnes fratres
ecclesiis Galatie. Gratia vobis et pax a deo patre
nostro et domino Ihesu Christo qui dedit semetipsum
pro peccatis nostris ut eriperet nos de presenti seculo
nequam secundum voluntatem dei et patris nostri cui est gloria
in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito trans-
feremini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi in aliud

ewangelium quod non est aliud nisi sunt aliqui qui vos conturbant et
volunt avertere ewangelium xpi. Sz licet nos aut angelus de celo
ewangelizet vobis preter quod evangelisavimus vobis. Ana-
thema sit sic predixi Et nunc iterum dico Si quis vos ewangelisauit
preter id quod accepistis. anathema sit Modo enim hominibus suadeo
an deo. aut quero hominibus placere Si adhuc hominibus placerem xpi
seruus non essem Notum enim vobis facio fratres ewangelium quod ewangeli-
satum est a me. quia non est secundum hominem. neque enim ego ab homine accepi
illud. neque didici sed per revelacionem ihesu xpi Audistis enim conuersacionem
meam aliquando in iudaismo quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei et ex-
pugnabam illam et proficiebam in iudaismo supra multos coetaneos
meos in genere meo. habundancius emulator existens paternarum mearum
tradicionum Cum autem placuit ei qui me segregauit de vtero matris
et vocauit per graciam suam vt revelaret filium suum in me ut ewan-
gelisarem illum in gentibus. continuo non acquieui carni et sanguini. neque
veni iherusalem ad antecessores meos apostolos sed abii in arabiam et
iterum reuersus sum damascum. Deinde post annos tres veni iherusalem vi-
dere petrum et mansi apud eum diebus quindecim Alium autem apostolorum
vidi neminem nisi iacobum fratrem domini Que autem scribo vobis. ecce
coram deo quia non mencior Deinde veni in partes Sirie et Cilicie
Eram autem ignotus facie ecclesiis iudee que erant in xpo Tantum autem
auditum habebant. quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc ewangelisat
fidem quam aliquando expugnabat et in me glorificabant deum c ii
Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi iherusalem cum bar-
naba assumpto et tito Ascendi autem secundum revelacionem et contuli
cum illis ewangelium quod predico in gentibus Seorsum autem hiis qui
videbantur aliquid esse ne forte in vacuum currerem aut cucurrissem Sed
neque titus qui mecum erat cum esset gentilis compulsus est circumcidi. sed
propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem
nostram quam habemus in xpo ihesu. ut nos in seruitutem redigerent
Quibus neque ad horam cessimus subieccioni ut veritas ewangelii per-
maneat apud vos Ab hiis autem qui videbantur esse aliquid
quales aliquando fuerint nichil mea interest. Deus enim personam non accipit
Michi enim qui videbantur esse aliquid. nichil contulerunt Sz contra
cum vidissent quod creditum est michi ewangelium preputy. sicut et petro circumcisionis
Qui enim operatus est petro in apostolatum circumcisionis. operatus est et michi
inter gentes Et cum cognouissent graciam dei que data est michi Iacobus
et cephas et Iohannes qui videbantur columpne esse. dexteras dede-
runt michi et bernabe societatis. Vt nos inter gentes. ipsi autem in circum-
cisionem. tantum ut pauperum memores essemus quod eciam sollicitus fui hoc
ipsum facere Cum autem venisset cephas anthiochiam in facie ei restiti

quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam a Iaco-
bo cum gentibus edebat. Cum autem venissent subtrahebat et segregabat
se timens eos qui ex circumcisione erant. et simulacioni eius consenserunt
ceteri iudei. Ita ut et barnabas duceretur in illam simulacionem. Sed cum
vidissem quod non recte ambularent ad veritatem ewangelij dixi cephe
coram omnibus. Si tu cum iudeus sis gentiliter et non iudaice vivis
quomodo gentes cogis iudaizare. Nos natura iudei et non ex gentibus
peccatores. Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis nisi per
fidem xpi ihesu. et nos in xpo ihesu credimus. ut iustificemur ex fide
xpi et non ex operibus legis. propter quod ex operibus legis non iustificabitur
omnis caro. Quod si querentes iustificari in xpo inventi sumus et ipsi
peccatores. Numquid xpus peccati minister est. Absit. Si enim que destruxi
hec iterum reedificabo prevaricatorem me constituo. Ego enim per legem
legi mortuus sum ut deo vivam. xpo confixus sum cruci. vivo autem iam
non ego. vivit vero in me xpus. Quod autem nunc vivo in carne in
fide vivo filij dei. qui dilexit me et tradidit semetipsum pro me.
Non ego abicio graciam dei. Si enim per legem iusticia ergo xpus

O insensati galathe quis c iii Gratis mortuus est
vos fascinavit veritati non obedire ante quorum oculos ihesus
xpus proscriptus est et in vobis crucifixus. Hoc solum volo a
vobis discere. ex operibus legis spiritum accepistis an ex auditu fidei.
Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis nunc carne consummamini. Tanta
passi estis sine causa. si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis
spiritum et operatur virtutes in vobis. ex operibus legis an ex auditu fidei.
Sicut scriptum est. Credidit abraham deo et reputatum est ei ad
iusticiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hij sunt filij abra-
he. Providens autem scriptura. Quia ex fide iustificat deus gentes
prenunciavit abrahe. quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur
qui ex fide sunt benedicentur cum fideli abraham. Quicumque enim ex operi-
bus legis sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim. Maledictus
omnis qui non permanserit in omnibus que scripta sunt in libro legis
ut faciat ea. Quoniam autem ex lege nemo iustificatur apud deum manifestum
est. Quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide.
sed qui fecerit ea vivet in illis. Xpus nos redemit de ma-
ledicto legis factus pro nobis maledictum. Quia scriptum est. Maledictus
omnis qui pendet in ligno. ut in gentibus benediccio abrahe fieret
in xpo ihesu. ut pollicitacionem spiritus accipiamus per fidem. Fratres
secundum hominem dico tamen hominis confirmatum testamentum nemo sper-
nit aut superordinat. Abrahe dicte sunt promissiones et semini eius.
Non dicit in seminibus quasi in multis. sed quasi in uno. et semini tuo qui
est xpus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a deo. que post quadringentos

et triginta annos facta est lex non irritum facit ad evacuandam pro-
missionem. Nam si ex lege hereditas iam non ex promissione. Abra-
he autem per repromissionem donavit deus. Quid igitur lex
propter transgressionem posita est donec veniret semen cui promiserat
ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius
non est, deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa dei? Absit. Si
enim data esset lex que posset vivificare vere ex lege esset iu-
sticia, sed conclusit scriptura omnia sub peccato ut promissio ex fide
ihesu christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege
custodiebamur conclusi in eam fidem que revelanda erat. Itaque lex
pedagogus noster fuit in christo ut ex fide iustificemur. At ubi venit
fides iam non sumus sub pedagogo. Omnes enim filii dei estis per
fidem in christo ihesu. Quicumque enim in christo ihesu baptisati estis christum
induistis. Non est iudeus neque grecus, non est servus neque liber, non
est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in christo ihesu.
Si autem vos christi, ergo abrahe semen estis secundum promissionem heredes.

c iiii

Dico autem quanto tempore heres parvulus est nichil differt
a servo cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus et actoribus est us-
que ad prefinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli
sub elementis huius mundi eramus servientes. At ubi venit ple-
nitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere, factum sub
lege, ut eos qui sub lege erant redimeret ut adopcionem filiorum
reciperemus. Quoniam autem estis filii dei misit deus spiritum filii sui in
corda vestra clamantem abba pater. Itaque iam non est servus sed
filius. Quod si filius et heres per deum. Sed tunc quidem ignorantes
deum hiis qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis
deum, immo cogniti estis a deo, quomodo convertimini iterum ad infirma et ege-
na elementa quibus denuo servire vultis. Dies observatis et men-
ses et tempora et annos. Timeo ne forte sine causa laboraverim in vobis.
Estote sicut ego, quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos. Ni-
chil me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangeli-
savi vobis iam pridem et temptacionem vestram in carne mea non spre-
vistis neque respuistis, sed sicut angelum dei excepistis me sicut
christum ihesum. Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis
quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis michi.
Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis? Emulantur vos
non bene, sed excludere vos volunt ut illos emulemini. Bonum est
emulamini in bono semper et non tantum cum presens sum apud vos. Filioli
mei quos iterum parturio donec formetur christus in vobis. Vellem
autem apud vos esse modo et mutare vocem meam quia confundor
in vobis. Dicite michi qui sub lege vultis esse, legem non legistis?

Scriptum est enim quoniam abraham duos filios habuit · unum de
ancilla et unum de libera · sed qui de ancilla secundum carnem natus est
qui autem de libera per repromissionem · que sunt per allegoriam dicta
Hec enim sunt duo testamenta · unum quidem in monte syna in ser-
vitutem generans quod est agar · Syna enim mons est in arabia qui
coniunctus est ei que nunc est ierusalem et servit cum filiis suis · Illa autem
que sursum est ierusalem libera est que est mater nostra · Scriptum est enim Le-
tare sterilis que non paris · erumpe et clama que non parturis · quia
multi filii deserte magis quam eius que habet virum · Nos autem fratres
secundum ysaac promissionis filii sumus · sed quomodo tunc qui secundum carnem natus fuerat   promissio
persequebatur eum qui secundum spiritum ita et nunc · Sed quid dicit scriptura
Eice ancillam et filium eius · Non enim heres erit filius ancille cum
filio libere · Itaque fratres non sumus ancille filii sed libere qua li-
bertate christus liberavit nos · c · v ·

Statе et nolite iterum iugo servitutis contineri · Ecce ego pau-
lus dico vobis · quoniam si circumcidimini christus vobis nichil proderit
Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se · quoniam
debitor est universe legis faciende · Evacuati estis a christo qui
in lege iustificamini a gratia excidistis · Nos enim spiritu ex fide
spem iusticie expectamus · nam in christo ihesu neque circumcisio aliquid
valet neque preputium sed fides que per caritatem operatur · Currebatis
bene quis vos fascinavit veritati non obedire · Nemini consenseritis
Persuasio enim hec non est ex eo qui vocat vos · modicum
fermentum totam massam corrumpit · Ego confido in vobis in domino
quod nichil aliud sapietis · Qui autem conturbat vos portabit iudi-
cium quicumque est ille · Ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico ·
quid adhuc persecutionem patior · Ergo evacuatum est scandalum
crucis · Utinam et abscidantur qui vos conturbant · Vos enim in
libertate vocati estis fratres · tantum ne libertatem in occasionem detis
carnis sed per caritatem spiritus servite invicem · Omnis enim lex in ser-
mone uno impletur · Diliges proximum tuum sicut teipsum · Quod si
invicem mordetis et comeditis · videte ne ab invicem consumamini
Dico autem in christo spiritu ambulate · et desideria carnis non perficietis
Caro enim concupiscit adversus spiritum · spiritus autem adversus carnem
Hec enim sibi invicem adversantur · ut non quecumque vultis illa faciatis
Quod si spiritu ducimini non estis sub lege · Manifesta autem sunt opera
carnis · que sunt fornicatio immundicia · impudicitia · luxuria · ydo-
lorum servitus · veneficia inimicicie · contentiones · emulationes · ire rixe ·
Dissensiones · secte invidie · homicidia · ebrietates comessationes
et hiis similia que predico vobis sicut predixi quoniam qui talia agunt
regnum dei non consequentur · Fructus autem spiritus est Caritas gaudium

pax · pacientia · longanimitas · bonitas · benignitas · mansuetudo · fides ·
modestia · continentia · castitas · adversus huiusmodi non est lex. Qui
autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum viciis et concupi-
scenciis. Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis
glorie cupidi invicem invidentes. C. vi.

Fratres et si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos
qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, con-
siderans te ipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera porta-
te et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis existimat se aliquid
esse cum nichil sit, ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque
et sic in semetipso tantum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque enim
onus suum portabit. Communicet autem is qui cathezizatur verbo ei qui
se cathezizat in omnibus bonis. Nolite errare, Deus non irridetur.
Que enim seminaverit homo hec et metet. Quoniam qui seminat in
carne sua, de carne et metet corrupcionem; qui autem seminat in spiritu
de spiritu metet vitam eternam. Bonum autem facientes non deficiamus;
tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus
operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Videte
qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque enim volunt placere
in carne, hii cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi persecucionem non
paciantur. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt, sed volunt vos
circumcidi ut in carne vestra glorientur. Michi autem absit gloriari nisi in
cruce domini nostri Ihesu Christi, per quem michi mundus crucifixus est et ego mundo.
In Christo enim Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium, sed nova
creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos
et misericordia, et super Israel Dei. De cetero nemo michi molestus sit. Ego enim stigmata
Ihesu in corpore meo porto. Gracia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro.

Argumentum

Ephesii sunt Asiani. Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus
scribens eis a Roma de carcere per Tithicum diaconum. C. i.

Paulus apostolus Christi Ihesu per voluntatem Dei
sanctis omnibus qui sunt Ephesi et fidelibus in Christo
Ihesu. Gracia vobis et pax a Deo patre nostro et domino
Ihesu Christo. Benedictus Deus et pater domini nostri Ihesu
Christi, qui benedixit nos in omni benediccione spirituali
in celestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante
mundi constitucionem ut essemus sancti et inmaculati
in conspectu eius in caritate. Qui predestinavit
nos in adopcionem filiorum per Ihesum Christum in ipsum secundum
propositum voluntatis sue in laudem glorie et gracie sue, in qua
gratificavit nos in dilecto filio suo, in quo habemus

redēptoꝫ per sanguinez eius · remissioꝫ pctoꝝ scdm diuicias gre
eius q superhabundauit in nobis in omni sapia ꝛ prudencia · ut noti
nob faceret sacramentū voluntatis sue ꝫm beneplacitū eius qd pro-
posuit in eo in dispensacōe plenitudinis tpm instaurare oīa in xpo
que in celis ꝛ que i tra sunt in ipo In quo eciā ꝛ nos sorte vo-
cati sumus pdestinati ꝫm ppositū eius qui omnia opatur ꝫm ↄsiliū
voluntatis sue ut simus in laudez gle eius nos qui ante sperauim
in xpo In quo ꝛ vos cū audissetis vbū veritatis euāgelium salutis vre
in quo et vos credentes signati estis spū pmissionis sctō q est
pignus hereditatis vre in redempcoꝫ acquisicionis in laudē gle eius
Propterea ꝛ ego audiens fidez vraz q est in xpo ihu et dilectoē
in omēs sctos nō cesso grās agens pro vobis memoriā vri faciens
in oracōibꝫ meis ut deꝰ dni nri ihu xpi pater glē det vobis
spm sapie ꝛ reuelacōis in agnicōe eius · illuiatos oclos cor-
dis vri ut sciatis q sit spes vocacōis eius · ꝛ que diuicie glorie
hereditatis eius in sctis Et q sit supereminens magnitudo virtutis eius
in nos q credimus ꝫm opacoꝫ virtutis eius quā opatus e in xpo
Suscitans illū a mortuis et ↄstituens ad dexterā suā in celestibꝫ
sup omez pncipatū ꝛ ptatez ꝛ virtutez ꝛ dnacōnez · et omē nomē
qd noīatur nō solū in hoc sclō sꝫ eciā in futuro · et oīa subiecit
sub pedibꝫ eius · et ipm dedit caput sup omez ecliaz q est corpus
ipius et plenitudo eius qui omnia in omībꝫ adimpletur · c · ii
Et vos cū essetis mortui in delictis ꝛ pccis vris in qbꝫ
aliqñ ambulastis ꝫm sclm mundi huius ꝫm pncipem
ptatis aeris huius · spūs qui nūc opatur in filios diffiden-
tie · In quibꝫ ꝛ nos aliqñ ↄuersati sumus · in desiderijs carnis nre
facientes voluntatez carnis ꝛ cogitacōnū Et eram natura filij
ire sicut ꝛ ceteri · Deus aut qui diues e in mīa · ppē nimiaz caritate
suā qua dilexit nos · ꝛ cū essemus mortui pccis · ↄuiuificauit
nos xpo cui gra estis saluati et conresuscitauit ꝛ ↄsedere fecit
in celestibꝫ in xpo ihu ut ondet in sclis supuenientibꝫ ha-
bundātes gre sue diuicias · in bonitate sup nos in xpo ihu
Gra enī estis saluati per fidem ꝛ hoc nō ex vobis · dei enī donū
est nō ex opibꝫ · ut ne quis glorietur · Ipius enī sumus factura
creati in xpo ihu in opibꝫ bonis q pparauit deꝰ ut i illis
ambulemus · ppē qd memores estote · q aliqñ vos eratis gentes
in carne · qui dicebamini pputiū ab ea que dr circūcisio in
carne manu facta Qui eratis illo in tpe sine xpo · alienati
a ↄuersacōe isrl ꝛ hospites testamentoꝝ pmissionis spem non
hentes et sine deo in hoc mundo Nūc aūt in xpo ihu vos q
aliqñ eratis longe · facti estis ppe in sanguine xpi · Ipe enī est

1231

616

pax nostra qui fecit utraque unum et medium parietem macerie sol-
vens inimicitias in carne sua legem mandatorum decretis evacuans
ut duos condat in semetipso in unum novum hominem faciens pacem
ut reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem interficiens inimici-
tias in semetipso Et veniens evangelizavit vobis pacem qui longe
fuistis et pacem hiis qui prope Quoniam per ipsum habemus accessum ambo
in uno spiritu ad patrem Ergo iam non estis hospites et advene sed
estis cives sanctorum et domestici dei superedificati super fundamentum apostolorum
et prophetarum ipso summo angulari lapide christo ihesu in quo omnis edi-
ficatio constructa crescit in templum sanctum in domino in quo et vos co-
edificamini in habitaculum dei in spiritu sancto. C. iij

Huius rei gratia ego paulus vinctus christi ihesu pro vobis gentibus
si tamen audistis dispensationem gratie dei que data est michi in
vobis quoniam secundum revelationem notum factum est michi sacramentum sicut
supra scripsi in brevi prout potestis legentes intelligere prudentiam
meam in misterio christi quod aliis generationibus non est agnitum filiis
hominum sicut nunc revelatum est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu
esse gentes coheredes et concorporales et comparticipes promissionis eius
in christo ihesu per evangelium cuius factus sum ego minister secundum donum gratie dei
que data est michi secundum operationem virtutis eius Michi omnium sanctorum minimo
data est gratia hec in gentibus evangelizare investigabiles divitias christi
et illuminare omnes que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis
in deo qui omnia creavit ut innotescat principibus et potestatibus in cele- ut
stibus per ecclesiam multiformis sapientia dei secundum prefinitionem seculorum quam
fecit in christo ihesu domino nostro in quo habemus fiduciam et accessum
in confidentia per fidem eius Propter hoc peto ne deficiatis in
tribulationibus meis pro vobis que est gloria vestra. Huius rei gratia
flecto genua mea ad patrem domini nostri ihesu christi ex quo omnis pa-
ternitas in celis et in terra nominatur ut det vobis secundum divitias glorie
sue virtutem corroborari per spiritum eius in interiore homine habitare christum
per fidem in cordibus vestris in caritate radicati et fundati ut possi-
tis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo et longitudo et subli-
mitas et profundum Scire etiam supereminentem scientie caritatem christi
ut impleamini in omnem plenitudinem dei Ei autem qui omnia potens
est facere superabundanter quam petimus aut intelligimus secundum virtutem que
operatur in nobis ipsi gloria in ecclesia et in christo ihesu in omnes generationes

Obsecro itaque vos ego vinctus in C. iiij seculi seculorum amen
domino ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis cum omni
humilitate et mansuetudine cum patientia supportantes invicem
in caritate solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis unum corpus
et unus spiritus sicut vocati estis in una spe vocationis vestre. Unus dominus

Una fides. unum baptisma. Unus deus et pater omnium qui super omnes et
per omnia et in omnibus vobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum me-
suram donationis christi. propter quod dicit Ascendens christus in altum ca-
ptivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. Quod autem ascendit
quid est nisi quia descendit primum in inferiores partes terre. Qui descendit
ipse est et qui ascendit super omnes celos ut adimpleret omnia. Et ipse dedit
quosdam quidem apostolos. quosdam autem prophetas. alios vero evangelistas
alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii
in edificationem corporis christi. donec occurramus omnes in unitate fidei
et agnitionis filii dei. In virum perfectum in mensuram etatis plenitu-
dinis christi ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni
vento doctrine in nequicia hominum in astucia ad circumventionem erroris. Verita-
tem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput
christus ex quo totum corpus compactum et conexum per omnem iuncturam sub-
ministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augme-
tum corporis facit in edificationem sui in caritate. Hoc igitur dico et testi-
ficor in domino ihesu ut iam non ambuletis sicut et gentes ambulant in
vanitate sensus sui. tenebris obscuratum habentes intellectum. alienati
a via dei per ignoranciam que est in illis propter cecitatem cordis ipsorum
qui desperantes semetipsos tradiderunt se impudicitie in operationem in-
mundicie omnis in avaricia. Vos autem non ita didicistis christum si tamen
illum audistis et in ipso edocti estis sicut est veritas in ihesu. Depo-
nite vos secundum pristinam conversationem veterem hominem qui corrumpitur
secundum desideria erroris. Renovamini autem spiritu mentis vestre et induite
novum hominem qui secundum deum creatus est in iusticia et sanctitate veritatis.
Propter quod deponentes mendacium. loquimini veritatem unusquisque cum
proximo suo quoniam sumus invicem membra. Irascimini et nolite peccare.
sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare dyabolo.
Qui furabatur iam non furetur. magis autem laboret operando manibus
suis quod bonum est. ut habeat unde tribuat necessitatem pacienti. Omnis
sermo malus ex ore vestro non procedat. Sed si quis bonus est ad edi-
ficationem fidei ut det gratiam audientibus. Et nolite contristari spiritum sanctum
dei in quo signati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo et
ira et indignacio et clamor et blasphemia tollatur a vobis cum
omni malicia. Estote autem invicem benigni misericordes donantes
invicem sicut et deus in christo donavit vobis. c. v

Estote ergo imitatores dei sicut filii carissimi et ambulate
in dilectione sicut et christus dilexit vos et tradidit semetipsum
pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis. For-
nicatio autem et omnis inmundicia aut avaricia nec nominetur in vobis
sicut decet sanctos. aut turpitudo aut stultiloquium aut scurrilitas que

q̃ ad rem nõ ptinet sed mag' gratiar actio. hoc em̃ scitote intelligẽ-
tes q omnis fornicator aut immūdus aut auarus qd' ẽ ydolorum
suitus nõ hz hereditatem in regno xpi et dei. Nemo seducat vos
inanibus vbis. Ppt hoc em̃ venit ira dei in filios diffidentie. No-
lite g° effici participes eorum. Eratis em̃ aliqñ tenebre. nūc aut
lux in domino. ut filii lucis ambulate. Fructus em̃ lucis est in omni bo-
nitate et iusticia et veritate. pbantes quid sit beneplacitum deo.
Et nolite comunicare opib; infructuosis tenebrarum. magis aut
redarguite. Que em̃ in occulto fiunt ab ipis turpe est et dicere.
Omia aut q̃ arguunt' in lumine manifestant'. Omne em̃ qd' mani-
festat'. lumen ẽ. Ppt qd' dicit. Surge qui dormis et exurge
a mortuis et illuminabit te xpus. Uidete itaq; fratres quo caute
ambuletis. nõ quasi insipientes sz ut sapientes. redimentes tempus
qm̃ dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes sz intelligentes
que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo ẽ luxuria
sz impleamini spū sc̃o loquentes vobismetipis in psalmis et i
ympnis et canticis spūalib;. Cantantes et psallentes in cordib; vris
domino. Gras agentes sp pro omnib; in nomine dn̄i nr̄i ihū xpi
deo et pri. subiecti inuice in timore xpi. Mulieres vir sint sub-
dite sicut dn̄o. Qm̃ vir caput est mulieris. sic xpus est caput ecclie.
ipe saluator corporis eius. Sz ut ecclia subiecta est xpo. ita et mu-
lieres viris suis in omnib;. Uiri diligite vxores vras. sic et xpus
dilexit ecclīam et semetipm̄ tradidit pro ea. ut illam scificaret mū-
dans eam lauacro aque in vbo vite. Ut exhiberet ipe sibi glo-
riosam ecclīam nõ hntem maculam neq; rugam aut aliquid hmōi
sz ut sc̃a et immaculata. Ita et vi debent diligere vxores suas ut cor-
pora sua. Qui suam vxorem diligit seipm̄ diligit. Nemo em̃ vnq̃ car-
nem suā odio hūit sz nutrit et fouet eam. sic et xpus ecclīam.
q2 mebra sumus corporis eius de carne eius et ossib; eius. Propter
hoc relinquet homo patrem et matrem suā et adherebit vxori sue. Et
erunt duo in carne vna. Sacramentū hoc magnum ẽ. Ego aut
dico in xpo et in ecclīa. Uerūth et vos singli vnusquisq; vxorem
suam sic seipm̄ diligat. vxor aut virum timeat. c. vi.

Filii obedite parentib; vris in dn̄o. hoc em̃ iustū est.
Honora patrem tuū et matrem tuam. qd' est madatū pmū
in pmissione. ut bene sit tibi et sis longeuus sup terram.
Et vos patres nolite prouocare ad iracundiam filios vros sz edu-
cate illos in disciplina et correctione dn̄i. Serui obedite dn̄is car-
nalib; cū timore et tremore in simplicitate cordis vri sic xpo. Nõ
ad oculum suientes quasi homib; placentes. Sz ut serui xpi. faci-
entes voluntatem dei ex aīo cū bona voluntate suientes sic dn̄o

et non hominibus. Scientes quoniam vnusquisque quodcumque fecerit boni
hoc recipiet a domino siue seruus siue liber. Et vos domini eadem fa-
cite illis. remittentes minas. Scientes quia et illorum et vester dominus est
in celis. Et acceptio personarum non est apud deum. De cetero fratres con-
fortamini in domino et in potentia virtutis eius. Induite vos ar-
matura dei ut possitis stare aduersus insidias dyaboli. Quia
non est vobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem sed aduersus prin-
cipes et potestates. aduersus mundi rectores tenebrarum harum. contra spiritualia
nequicie in celestibus. Propterea accipite armaturam dei ut pos-
sitis resistere in die malo. et in omnibus perfecti stare. State ergo
succincti lumbos vestros in veritate. Et induti loricam iusticie. et
calciati pedes in preparatione euangelii pacis. In omnibus sumentes scu-
tum fidei. In quo possitis omnia tela nequissimi ignea extin-
guere. Et galeam salutis assumite. et gladium spiritus quod est verbum
dei. Per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu. et in
ipso vigilantes in omni instancia et obsecratione pro omnibus sanctis. et pro
me. ut detur michi sermo in apertione oris mei cum fiducia notum facere
misterium euangelii. pro quo legatione fungor in cathena. Ita
ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut autem et vos sciatis
que circa me sunt. quid agam. omnia nota faciet vobis tichicus carissi-
mus frater et fidelis minister in domino. quem misi ad vos. In hoc ipsum ut
cognoscatis que circa nos sunt. Et ut consoletur corda vestra. Pax
fratribus et caritas cum fide a deo patre nostro et domino ihesu christo. Gratia cum
omnibus qui diligunt dominum nostrum ihesum christum in incorruptione amen

Philippenses sunt macedones **Argumentum in Epistolam philippenses**
Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide nec receperunt
falsos apostolos. Hos collaudat apostolus scribens eis a ro-
ma de carcere per epafroditum

Capitulum i

Paulus et Thimotheus serui ihesu christi omnibus
sanctis in christo ihesu qui sunt philippis cum episcopis
et diaconibus. Gratia vobis et pax a deo patre
nostro et domino ihesu christo. Gratias ago deo
meo in omni memoria vestri semper in cunctis
orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio
deprecationem faciens super communicatione vestra in
euangelio christi. A prima die vsque nunc. confidens hoc
ipsum. Quia qui cepit in vobis opus bonum per-
ficiet vsque in diem ihesu christi. Sicut est michi iustum hoc sentire
pro omnibus vobis. eo quod habeam vos in corde et in vinculis
meis. et in defensione et confirmatione euangelii socios gau-
dii mei omnes vos esse. Testis enim est michi deus quomodo cupiam

vos omnes in visceribus ihu xpi. et hoc oro ut caritas vestra magis
ac magis habundet in sciencia et in omni sensu ut probetis potiora et sitis
sinceres et sine offensa in diem xpi. repleti fructu iusticie per
ihm xpm in gloriam et laudem dei Scire autem vos volo fratres quia
que circa me sunt magis ad profectum venerunt ewangelii. ita ut vincula
mea manifesta fierent in xpo. in omni pretorio et in ceteris omnibus. ut
plures e fratribus in dno confidentes in vinculis meis abundancius au-
derent sine timore verbum dei loqui Quidam quidem propter invidiam et con-
tencionem Quidam autem et propter bonam voluntatem xpm predicant Quidam
vero ex caritate scientes quoniam in defensionem ewangelii positus sum Quidam
autem ex contencione xpm annunciant non sincere. existimantes se
pressuram suscitare vinculis meis Quid enim dum omni modo sive
per occasionem sive per veritatem xpus annuncietur et in hoc gaudeo sed
et gaudebo Scio enim quia hoc michi proveniet in salutem per vestram oracionem
et subministracionem spiritus ihu xpi et in expectacionem et spem meam. quia
in nullo confundar. sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur xpus
in corpore meo sive per vitam sive per mortem Michi enim vivere
xpus est et mori lucrum Quod si vivere in carne hic michi fructus operis
est. et quid eligam ignoro Coartor autem e duobus. desiderium
habens dissolvi et cum xpo esse. Multo magis melius permanere
in carne necessarium est propter vos Et hoc confidens scio quia manebo et
permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei ut con-
gratulacio vestra habundet in xpo ihu in me per meum adventum iterum
ad vos Tantum digne ewangelio xpi conversamini ut sive cum venero
et videro vos sive absens audiam de vobis quia statis in uno
spiritu unanimes collaborantes fidei ewangelii. et in nullo terreamini ab
adversariis que est illis causa perdicionis. vobis autem salutis Et hoc a deo.
quia vobis donatum est pro xpo Non solum ut in eum credatis sed etiam
ut in illo paciamini Idem certamen habentes quale et vidistis
in me. et nunc audistis de me c. II

Si qua ergo consolacio in xpo si quod solacium caritatis. si qua
societas spiritus. si qua viscera miseracionis. implete gau-
dium meum. ut idem sapiatis eandem caritatem habentes
unanimes idipsum sencientes. nichil per contencionem nichil per inanem
gloriam. sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes. non que
sua sunt singuli considerantes sed ea que aliorum hoc enim sentite in
vobis quod et in xpo ihu. qui cum in forma dei esset. non rapinam
arbitratus est esse se equalem deo. sed semetipsum exinanivit formam
servi accipiens. in similitudinem hominum factus est et habitu inventus ut
homo. humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem. mor-
tem autem crucis. propter quod et deus exaltavit illum et donavit illi

nomen quod est super omne nomen ut in nomine ihesu omne genu flectatur
celestium terrestrium et infernorum Et omnis lingua confiteatur quia
dominus ihesus christus in gloria est dei patris Itaque fratres mei carissimi
sicut semper obedistis non in presentia mei tantum sed multo magis nunc in ab-
sentia mea cum metu et tremore vestram salutem operamini Deus est enim
qui operatur in vobis velle et perficere pro bona voluntate Omnia autem
facite sine murmurationibus et hesitationibus ut sitis sine querela
et simplices sicut filii dei sine reprehensione in medio nationis prave
et perverse inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbum vite contine-
tes ad gloriam meam in die ihesu christi quia non in vacuum cucurri neque in
vacuum laboravi Sed et si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestre
Gaudeo et congratulor omnibus vobis Idipsum autem vos gaudete et con-
gratulamini michi Spero autem in domino ihesu christo thimotheum cito mittere ad
vos ut et ego bono animo sim cognitis que circa vos sunt Neminem enim habeo
tam unanimem qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit Omnes enim que
sua sunt querunt non que ihesu christi Experimentum autem eius cognoscite
quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio Hunc igitur spero me
mittere ad vos mox ut videro que circa me sunt Confido autem in domino
quia et ipse veniam ad vos cito Necessarium autem existimavi Epafroditum
fratrem et cooperatorem et commilitonem meum vestrum autem apostolum et minist-
rum necessitatis mee mittere ad vos Quoniam quidem omnes vos desiderabat et
mestus erat propterea quod audieratis illum infirmatum Nam et infirmatus
est usque ad mortem sed deus misertus est eius Non solum autem eius verum etiam
et mei ne tristitiam super tristitiam haberem Festinantius ergo misi illum
ut viso eo iterum gaudeatis et ego sine tristitia sim Excipite itaque
illum cum omni gaudio in domino et eiusmodi cum honore habetote Quoniam
propter opus christi usque ad mortem accessit tradens animam suam ut impleret
id quod ex vobis deerat circa meum obsequium c iii

De cetero fratres mei gaudete in domino Eadem vobis scribere michi
quidem non pigrum vobis autem necessarium Videte canes
videte malos operarios videte concisionem Nos enim sumus circumci-
sio qui spiritu deo servimus et gloriamur in christo ihesu et non in carne
fiduciam habentes Quamquam et ego habeam confidentiam in carne Si quis
alius videtur habere confidentiam in carne ego magis circumcisus octavo die
ex genere israel de tribu beniamin hebreus ex hebreis phariseus
secundum emulationem persequens ecclesiam dei secundum iusticiam que in lege est
conversatus sine querela Sed que michi fuerunt lucra hec arbitratus
sum propter christum detrimenta Verumtamen existimo omnia detrimentum esse
propter eminentem scientiam ihesu christi domini mei propter quem omnia detrimentum
feci et arbitror ut stercora ut christum lucrifaciam et ut inveniar
in illo non habens meam iustitiam que ex lege est sed illam que ex fide

et xpi que ex deo est iusticia ex fide ad cognoscendum illum et virtu-
tem resurrectionis eius et societatem passionis illius configuratus
morti eius Si quo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis
Non quod iam acceperim aut iam perfectus sim Sequar autem si quo modo com-
prehendam in quo comprehensus sum a xpo ihesu fratres ego me non
arbitror comprehendisse Unum autem que quidem retro sunt obliviscens ad
ea vero que sunt priora extendens meipsum ad destinatum persequor
ad bravium superne vocacionis dei in xpo ihesu Quicumque ergo perfecti
sumus hoc sentiamus Et siquid aliter sapitis hoc vobis deus revelabit
Verumtamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus et in eadem permaneamus
regula Imitatores mei estote fratres et observate eos qui ita am-
bulant sicut habetis formam nostram Multi enim ambulant quos sepe
dicebam vobis Nunc autem et flens dico inimicos crucis xpi quorum finis
interitus quorum deus venter est et gloria in confusione ipsorum qui terrena
sapiunt Nostra autem conversacio in celis est unde etiam expectamus
salvatorem dominum nostrum ihesum xpistum qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis sue secundum operacionem qua possit eciam
Itaque fratres mei carissimi et deside- c iiii subicere sibi omnia
ratissimi gaudium meum et corona mea Sic state in domino
carissimi mei Euchodiam rogo et Sintichen deprecor idipsum
sapere in domino Eciam rogo et te germane compar adiuva illas que
mecum laboraverunt in ewangelio cum clemente et ceteris adiutoribus meis
quorum nomina sunt in libro vite Gaudete in domino semper iterum dico gau-
dete modestia vestra nota sit omnibus hominibus dominus prope est nichil
solliciti sitis sed in omni oracione et obsecracione cum graciarum accione peti-
ciones vestre innotescant apud deum Et pax dei que exuperat omnem
sensum custodiat corda vestra et intelligencias vestras in xpo ihesu
domino nostro De cetero fratres quecumque sunt vera quecumque pudica quecumque
iusta quecumque sancta quecumque amabilia quecumque bone fame Si qua virtus
siqua laus discipline hec cogitate et que didicistis et accepi-
stis et audistis et vidistis in me hoc agite Et deus pacis erit
vobiscum Gavisus sum autem in domino vehementer quoniam tandem aliquando
refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis Occupati autem eratis
non quasi propter penuriam dico Ego enim didici in quibus sum sufficiens
esse Scio et humiliari scio et habundare ubique et in omnibus institutus
sum et saciari et esurire et habundare et penuriam pati Omnia pos-
sum in eo qui me confortat Verumtamen benefecistis communicantes
tribulacioni mee Scitis autem et vos philippenses quod in principio
ewangelii quando profectus sum a macedonia nulla michi ecclesia communicavit
in racione dati et accepti nisi vos soli quia thessalonicam semel
et bis in usum michi misistis Non quia quero datum sed requiro fructum

habundantem in caritate vestra. Habeo autem omnia et abundo. Repletus
sum acceptis ab epafrodito que misistis in odorem suavitatis
hostiam acceptam placentem deo. Deus autem meus impleat desi-
derium vestrum secundum divicias suas in gloria in Christo Ihesu. Deo autem
et patri nostro gloria in secula seculorum amen. Salutate omnem sanctum in Christo
Ihesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti
maxime autem qui de cesaris domo sunt. Gratia domini nostri Ihesu Christi
cum spiritu vestro amen. Argumentum in epistolam ad Colosenses

Colosenses et hii sicut laodicenses et asiam et ipsi preventi
erant a pseudo apostolis nec ad hos accessit et ipse apostolus
sed eos per epistolam corrigit. Audierant autem verbum ab ar-
chippo qui et ministerium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus
scribit eis ab epheso per tithicum diaconem et onesimum acolitum

Paulus apostolus Ihesu Christi c. i.
per voluntatem dei et thimotheus frater his
qui sunt colosis sanctis et fidelibus fratribus in Christo
Ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et
Christo Ihesu domino nostro. Gratias agimus deo et
patri domini nostri Ihesu Christi semper pro vobis orantes.
Audientes fidem vestram in Christo Ihesu et dilectionem
quam habetis in sanctos omnes propter spem que reposita
est vobis in celis quam audistis in verbo veritatis
evangelii quod pervenit ad vos sicut et in universo mundo est et
fructificat et crescit sicut in vobis ex ea qua audistis die
et cognovistis graciam dei in veritate sicut didicistis ab
epafra carissimo conservo nostro qui est fidelis pro vobis mini-
ster Christi Ihesu. Qui eciam manifestavit nobis dilectionem vestram
in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus non cessamus pro vobis
orantes et postulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius in
omni sapientia et intellectu spirituali ut ambuletis digne deo per omnia
placentes in omni opere bono fructificantes et crescentes in sciencia dei.
In omni virtute confortati secundum potenciam claritatis eius in omni paciencia
et longanimitate cum gaudio. Gratias agentes deo et patri qui dignos vos
fecit in partem sortis sanctorum in lumine qui eripuit vos de potestate
tenebrarum et transtulit in regnum filii dilectionis sue. In quo habemus
redempcionem in remissionem peccatorum. Qui est imago dei invisibilis primo-
genitus omnis creature. Quoniam in ipso condita sunt universa in celis et
in terra invisibilia et visibilia sive throni sive dominaciones sive
principatus sive potestates. Omnia per ipsum et in ipso creata sunt. Et ipse
est ante omnes. Et omnia in ipso constant. Et ipse est caput corporis ecclesie
qui est principium primogenitus ex mortuis ut sit in omnibus ipse

primatum tenens quia in ipso complacuit omnem plenitudinem habita-
re et per eum reconciliare omnia in ipsum pacificans per sanguinem
crucis eius sive que in terris sive que in celis sunt Et vos
cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus malis Nunc
autem reconciliavit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos
sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coram ipso si tamen permanetis
in fide fundati et stabiles et immobiles a spe evangelii quod audi
stis quod predicatum est in universa creatura que sub celo est. Cuius factus
sum ego paulus minister. qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis
et adimpleo ea que desunt passionum christi in carne mea. pro
corpore eius quod est ecclesia Cuius factus sum ego minister secundum dispe
sacionem dei que data est michi in vobis ut impleam verbum dei mi
sterium quod absconditum fuit a seculis et generacionibus Nunc autem manife
stum est sanctis eius quibus voluit deus notas facere divicias glorie
sacramenti huius in gentibus quod est christus in vobis spes glorie quem
nos annunciamus corripientes omnem hominem et docentes omnem
hominem in omni sciencia sapiencia ut exhibeamus omnem hominem perfectum
in christo ihesu in quo et laboro certando secundum operacionem eius quam opera
Volo enim vos scire qualem c. II tur in me in virtute
sollicitudinem habeam pro vobis et pro hiis qui sunt laodo
cie. et quicumque non viderunt faciem meam in carne ut consolentur
corda ipsorum instructi in caritate. et in omnes divicias plenitu
dinis intellectus in agnicionem misterii dei patris christi ihesu In quo
sunt omnes thesauri sapiencie et sciencie absconditi Hoc autem dico ut nemo
vos decipiat in subtilitate sermonum Nam et si corpore absens sum
sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns ordinem vestrum et firmamentum
eius fidei que in christo est. et supplens id quod est fidei vestre Sicut
ergo accepistis ihesum christum dominum nostrum. In ipso ambulate radicati
et superedificati in ipso. et confirmati in fide. sicut et didicistis ha
bundantes in graciarum accione in illo Videte ne quis vos de
cipiat per philosophiam et inanem fallaciam. secundum tradicionem hominum. secundum
elementa huius mundi et non secundum christum. Quia in ipso habitat omnis
plenitudo divinitatis corporaliter et estis in illo repleti. qui est
caput omnis principatus et potestatis In quo et circumcisi estis circumcisione
non manufacta in expoliacione corporis carnis. sed in circumcisione corporis
christi consepulti ei in baptismo in quo et resurrexistis per fidem
operacionis dei. qui suscitavit illum a mortuis Et vos cum mor
tui essetis in delictis et preputio carnis vestre. convivificavit vos
cum illo donans vobis omnia delicta delens quod adversum vos erat
cirographum decreti quod erat contrarium vobis. et ipsum tulit de medio
affigens illud cruci expolians principatus et potestates traduxit confidenter

palam triumphans illos in semetipso Nemo ergo vos iudicet in cibo
aut in potu aut in parte diei festi aut neomenie aut sabbatorum
que sunt umbra futurorum corpus autem christi Nemo vos seducat vo-
lens in humilitate et religione angelorum que non vidit ambulans fru-
stra inflatus sensu carnis sue et non tenens caput ex quo totum
corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in au-
gmentum dei Si ergo mortui estis cum christo ab elementis huius
mundi quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis Ne tetigeritis
neque gustaveritis neque contrectaveritis que sunt omnia in interitu ipso usu
secundum precepta et doctrinas hominum que sunt rationem quidem habentia sapientie in
superstitione et humilitate et non ad parcendum corpori non in honore aliquo
ad saturitatem carnis c iii Igitur si consurrexistis cum
christo que sursum sunt querite ubi christus est in dextera dei sedens Que
sursum sunt sapite non que super terram Mortui enim estis et vita vestra
abscondita est cum christo in deo Cum enim christus apparuerit vita vestra
tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria Mortificate igitur membra vestra
que sunt super terram fornicationem immundiciam libidinem concupiscentiam malam et
avariciam que est simulacrorum servitus propter que venit ira dei super fili-
os incredulitatis in quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis
in illis Nunc autem deponite et vos omnia iram indignationem maliciam
blasphemiam turpem sermonem de ore vestro Nolite mentiri invicem
expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis et induentes novum
qui renovatur in agnitionem dei secundum ymaginem eius qui creavit illum
Ubi non est masculus et femina gentilis et iudeus circumcisio et preputium
barbarus et scita servus et liber sed omnia et in omnibus christus Indui-
te vos sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie benignitatem humilitatem
modestiam pacienciam supportantes invicem et donantes vobismetipsis
Siquis adversus aliquem habet querelam sicut et dominus donavit vobis ita
et vos Super omnia autem hec caritatem habete quod est vinculum perfectionis
Et pax christi exultet in cordibus vestris in qua et vocati estis in uno
corpore Et grati estote Verbum autem christi habitet in vobis habundanter
in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos in psalmis
et ymnis et canticis spiritualibus in gratia cantantes in cordibus vestris deo
Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere omnia in nomine domini nostri
ihesu christi facite Gratias agentes deo et patri per ipsum Mulieres sub-
dite estote viris sicut oportet in domino Viri diligite uxores vestras
et nolite amari esse ad illas Filii obedite parentibus per omnia hoc
enim placitum est in domino Patres nolite ad indignationem provocare filios
vestros ut non pusillo animo fiant Servi obedite per omnia dominis
carnalibus non ad oculum servientes quasi hominibus placentes sed
in simplicitate cordis timentes deum Quodcumque facitis ex animo

operamini sicut domino et non hominibus scientes quod a domino accipietis
retributionem hereditatis. Christo domino servite. Qui enim iniuriam facit
recipiet id quod inique gessit et non est personarum acceptio apud
deum. Domini quod iustum est et equum servis prestate scientes quod et
vos dominum habetis in celo. c. iiii

Orationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione. Orantes
simul et pro nobis ut deus aperiat nobis ostium sermonis
ad loquendum misterium Christi propter quod etiam vinctus sum ut ma-
nifestem illud ita ut oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos
qui foris sunt tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit con-
ditus ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere. Que circa me sunt
omnia vobis nota faciet titicus carissimus frater et fidelis minister et con-
servus in domino quem misi ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat que circa
vos sunt et consoletur corda vestra cum onesimo carissimo et fideli
fratre qui est ex vobis. Qui omnia que hic aguntur nota facient vobis.
Salutat vos aristarcus concaptivus meus et marcus consobrinus barna-
be de quo accepistis mandata. Si venerit ad vos excipite illum.
Et ihesus qui dicitur iustus qui sunt ex circumcisione. Hii sunt adiutores
mei in regno dei qui mihi fuerunt solacio. Salutat vos epafras
qui ex vobis est servus christi ihesu semper sollicitus pro vobis in orationibus ut
stetis perfecti et pleni in omni voluntate dei. Testimonium enim illi per-
hibeo quod habet multum laborem pro vobis et pro hiis qui sunt laodocie
et hiis qui sunt ierapoli. Salutat vos lucas medicus carissimus
et demas. Salutate fratres qui sunt laodocie et nimpham et que
in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos epistola faci-
te ut in laodicensium ecclesia legatur et dicite archippo vide mi-
nisterium quod accepisti in domino ut illud impleas. Salutatio mea
manu pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia domi-
ni nostri ihesu christi vobiscum amen. Argumentum in primam epistolam ad thessalonicenses

Thessalonicenses sunt macedones hii in christo ihesu accep-
to verbo veritatis perstiterunt in fide et in persecucione civium
suorum. Preterea nec receperunt falsos apostolos nec ea que
a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus
scribens eis ab athenis per titum et onesimum. c. primum

Paulus et silvanus et thimotheus ecclesie tessa-
lonicensium in deo patre nostro et domino ihesu christo.
Gratia vobis et pax. Gratias agimus deo semper pro
omnibus vobis memoriam vestri facientes in orationibus
nostris sine intermissione memores fidei vestre et
laboris et caritatis et sustinentie spei domini nostri ihesu christi
ante deum et patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo electionem

verum ewangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum sed in virtute et
in spiritu sancto et in plenitudine multa Sicut scitis quales fuimus in
vobis propter vos. et vos imitatores nostri facti estis et domini. exci-
pientes verbum in tribulacione multa cum gaudio spiritus sancti. Ita et facti
sitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaia A vobis
enim diffamatus est sermo domini. non solum in macedonia et in achaia
sed in omni loco fides vestra que est ad deum profecta est. ita ut non sit
vobis necesse quicquam loqui Ipsi enim de vobis annunciant qualem intro-
itum habuimus ad vos. et quomodo conversi estis ad deum a simulacris servire
deo vivo et vero et expectare filium eius de celis quem suscitavit a
mortuis ihesum qui eripuit vos ab ira ventura C ii
Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos quia non inanis fuit
sed ante passi et contumelys affecti sicut scitis. in philippis
fiduciam habuimus in domino nostro loqui ad vos ewangelium dei
in multa sollicitudine Exhortacio enim nostra non de errore. neque de immun-
dicia neque in dolo sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis
ewangelium ita loquimur Non quasi hominibus placentes. sed deo qui pro-
bat corda nostra Neque enim aliquando fuimus in sermone adulacionis
testis sicut scitis neque in occasione avaricie deus testis est Nec querentes ab ho-
minibus gloriam. neque a vobis neque ab alys cum possemus oneri vobis
esse ut christi apostoli. sed facti sumus parvuli in medio vestrum. tamquam si nu-
trix foveat filios suos Ita desiderantes vos cupide volebamus
tradere vobis non solum ewangelium dei sed etiam animas nostras. quoniam carissimi
nobis facti estis Memores enim estis fratres laboris nostri et fatiga-
cionis. nocte et die operantes ne aliquem vestrum gravaremus predica-
vimus in vobis ewangelium dei Vos testes estis et deus. quam sancte
et iuste et sine querela vobis qui credidistis fuimus. sicut scitis qualiter
unumquemque vestrum tamquam pater filios suos deprecantes vos et consolantes
testificati sumus ut ambularetis digne in deo. qui vocavit vos
in suum regnum et gloriam Ideo et nos gracias agimus deo sine inter-
missione Quia cum accepissetis a nobis verbum auditus dei. acce-
pistis illud non ut verbum hominum sed sicut est vere verbum dei. qui operatur
in vobis qui credidistis in ipsum Vos enim imitatores facti estis fratres
ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo ihesu. quia eadem passi estis et
vos a contribulibus vestris sicut et ipsi a iudeis qui dominum ihesum occide-
runt et prophetas et nos persecuti sunt et deo non placent et omnibus
hominibus adversantur prohibentes nos gentibus loqui ut salve non
fiant. ut impleant peccata sua semper. Pervenit enim ira dei in illos
usque in ~~fine~~ finem Nos autem fratres desolati a nobis ad tempus ore
aspectu non corde abundancius festinavimus faciem vestram videre cum
multo desiderio Quia voluimus venire ad vos. ego quidem paulus

et semel et iterum sed impedivit nos sathanas Que est enim nostra spes
aut gaudium aut corona glorie Nonne vos ante deum nostrum ihesum
xpm estis in adventu eius Vos enim estis gloria nostra et gaudium

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere
athenis solos et misimus thimotheum fratrem nostrum et ministrum
dei in evangelio xpi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide
vestra ut nemo moveatur in tribulationibus istis Ipsi enim scitis quod in hoc
positi sumus Nam et cum apud vos essemus predicabamus vobis passu-
ros nos tribulationes sicut et factum est et scitis Propterea et ego amplius
non sustinens misi ad cognoscendam fidem vestram ne forte temptaverit
vos is qui temptat et inanis fiat labor noster Nunc autem veniente thi-
motheo ad nos a vobis et annunciante nobis fidem et caritatem vestram
Et quia memoriam nostri habetis bonam semper desiderantes nos videre sicut
et nos quoque vos Ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate
et tribulatione nostra per fidem vestram Quoniam nunc vivimus si vos statis in
domino Quam enim graciarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in
omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nostrum nocte ac die et
habundantius orantes ut videamus faciem vestram et compleamus ea que
desunt fidei vestre Ipse autem deus et pater et dominus ihesus xpus dirigat
viam nostram ad vos Vos autem dominus multiplicet et habundare faci-
at caritatem vestram invicem et in omnes quemadmodum et nos in vobis
ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem
nostrum in adventu domini nostri ihesu xpi cum omnibus sanctis eius Amen

Ceterum ergo fratres rogamus vos et obsecramus in domino
ihesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos oporteat
ambulare et placere deo sic et ambuletis ut habundetis magis
Scitis enim que precepta dederim vobis per dominum ihesum xpm Hec est enim
voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a fornicatione
ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore
non in passione desiderii sicut et gentes que ignorant deum Et ne quis
supergrediatur neque circumveniat in negocio fratrem suum quoniam vindex est
dominus de hiis omnibus sicut predixemus vobis et testificati sumus
Non enim vocavit nos deus in immundiciam sed in sanctificationem Itaque
qui hec spernit non hominem spernit sed deum qui eciam dedit spiritum sanctum
in nobis De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere
vobis Ipsi enim vos a deo didicistis ut diligatis invicem Etenim fa-
citis illud in omnes fratres in universa macedonia Rogamus autem
vos fratres ut habundetis magis et operam detis ut quieti sitis et
ut vestrum negocium agatis et operemini manibus vestris sicut precepimus
vobis et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt et nullius
aliquid desideretis Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus

ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod
ihesus mortuus est et resurrexit. ita et deus eos qui dormierunt
per ihesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini. Quia
nos qui vivimus qui residui sumus in adventu domini non preveniemus
eos qui dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et voce archangeli et in
tuba dei descendet de celo et mortui qui in christo sunt resurgent primi
Deinde nos qui vivimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis
in nubibus obviam christo in aera. et sic semper cum domino erimus. Itaque
consolamini invicem in verbis istis. c. v
De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribamus
vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in no-
cte ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas tunc re-
pentinus eis superveniet interitus sicut dolor in utero habenti et non effu-
gient. Vos autem fratres non estis in tenebris ut dies illa vos tamquam
fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis et filii diei et non estis
noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri sed vigilemus
dormiunt et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte et qui ebrii sunt nocte ebrii
sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus induti loricam fidei et cari-
tatis et galeam spem salutis. Quoniam non posuit nos deus in iram sed in
acquisitionem salutis per dominum nostrum ihesum christum qui mortuus est pro nobis
Ut sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus. Propter quod
consolamini invicem et edificate alterutrum sicut et facitis. Rogamus
autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos et presunt vobis
in domino et monent vos ut habeatis eos habundantius in caritate propter
opus illorum. pacem habete cum eis. Rogamus autem vos fratres corri-
pite inquietos. consolamini pusillanimes. suscipite infirmos
patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui
reddat sed semper quod bonum est sectamini invicem et in omnes. Semper gaude-
te. sine intermissione orate. in omnibus gratias agite. Hec est enim vo-
luntas dei in christo ihesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere
Prophetias nolite spernere. Omnia autem probate quod bonum est tenete. Ab
omni specie mala abstinete vos. Ipse autem deus pacis sanctificet vos
per omnia ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu
domini nostri ihesu christi servetur. Fidelis est deus qui vocavit vos qui
etiam faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in osculo
sancto. Adiuro vos per dominum ut legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus
Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen. Argumentum

Ad thessalonicenses secundam scribit epistolam apostolus. et no-
tum facit eis de temporibus novissimis et de adversarii ele-
vatione scribit hanc epistolam ab athenis per titicum
et onesimum acolitum. In IIam epistolam ad thessalonicenses

c. I

Paulus et Silvanus et Thimotheus ecclesie thes-
salonicensium in deo patre nostro et domino ihesu christo
Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu
christo Gratias agere debemus deo semper pro vobis
fratres ita ut dignum est quoniam supercrescit fides
vestra et habundat caritas uniuscuiusque omnium vestrum
invicem ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in
ecclesiis dei pro pacientia vestra et fide in omnibus per-
secucionibus vestris et tribulacionibus quas sustinetis in
exemplum iusti iudicii dei ut digni habeamini in regno
dei pro quo et patimini Si tamen iustum est apud deum
retribuere retribucionem hiis qui vos tribulant et vobis qui tri-
bulamini requiem nobiscum in revelacione domini ihesu de celo
cum angelis virtutis eius in flamma ignis dantis vindictam hiis qui
non noverunt deum et qui non obediunt evangelio domini nostri ihesu christi
qui penas dabunt in interitu eternas a facie domini et a gloria virtutis
eius Cum venerit glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri in omnibus
qui crediderunt Quia creditum est testimonium nostrum super vos in die
illo in quo eciam semper oramus pro vobis ut dignetur vos vocare vo-
cacione sua deus noster et impleat omnem voluntatem bonitatis sue et opus
fidei in virtute ut glorificetur nomen domini nostri ihesu christi in vobis
et vos in illo secundum graciam dei et domini nostri ihesu christi c. II

Rogamus autem vos fratres per adventum domini nostri ihesu christi
et nostre congregacionis in ipsum ut non cito moveamini a sensu
vestro neque terreamini neque per spiritum neque per sermonem neque per
epistolam tanquam per nos missam quasi instet dies domini Ne quis vos
seducat ullo modo Quoniam nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit
homo peccati filius perdicionis qui adversatur et extollitur supra omne
quod dicitur deus aut quod colitur ita ut in templo sedeat ostendens se tan-
quam sit deus Non retinetis quod cum adhuc essem apud vos hec dicebam
vobis et nunc quid detineat scitis ut reveletur in suo tempore Nam
misterium iam operatur iniquitatis tantum ut qui tenet nunc teneat donec
de medio fiat et tunc revelabitur ille iniquus quem dominus ihesus inter-
ficiet spiritu oris sui et destruet illustracione adventus sui eum cuius
est adventus secundum operacionem sathane in omni virtute signis et prodigiis
mendacibus et in omni seduccione iniquitatis hiis qui pereunt eo quod
caritatem veritatis non receperunt ut salvi fierent Et ideo mittet
illis deus operacionem erroris ut credant mendacio et iudicentur omnes
qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati Nos autem gratias
agere debemus deo semper pro vobis fratres dilecti a deo quod elegit
nos deus primicias in salutem in sanctificacione spiritus et fide veritatis

Inquaz ꝛ vocavit vos per ewan^m nrm in acquisitoz dom̄ nri
ihu xpi Itaqz fres state ꝛ tenete tradicoz quas didicistis
sive per smoz sive per eplam nraz Ipe aut dns nr ihus xpc
et deus et pater nr qui dilexit nos dedit ꝯsolatoz eternaz
et spem bonā in gra exhortet corda vra et ꝯfirmet in omni
iii ope ꝛ smone bono c. iii
De cetero fres orate pro nobis ut smo dei curat ꝛ clarifice-
tur sic ꝛ apd vos ꝛ ut liberemur ab importunis ꝛ malis hoibus
Non eni oim est fides. fidelis aut dns e qui ꝯfirmabit
vos et custodiet a malo Confidimus aut fres in domino de vob
qm que pcipimus ꝛ facitis ꝛ facietis Dns aut dirigat corda
dei vra in caritate ꝛ pacia xpi Denunciamus aut vob fres in
nomine dni nri ihu xpi ut subtrahat vos ab omi fre ambu-
lante inordinate ꝛ nō sm tradicoz qua acceperūt a nob Ipi n
scitis quemadmodu oporteat imitari nos qm nō inquieti fuimus
apd vos neqz gratis panē manducavimus ab aliquo sz in labore
ꝛ in fatigacione nocte ac die opantes ne quē vrm gravarem
nō quasi nō habuimus ptatem sz ut nosmetipos formaz daremus
vob ad imitandu nos Nam cū essemus apd vos hec denunci-
abamus vob qm si quis nō vult opari nō manducet Audi-
vimus eni int vos quosdaz ambulare inquiete nich opantes
sz curiose agentes Hys aut qui huiusmodi sunt denunciamus ꝛ obsecram
in dno ihu xpo ut cū silencio opantes panē suū manducēt
Vos aut fres nolite deficere benefacientes Qz si quis non
obediet vbo nro per eplam hunc notate ꝛ ne cōmisceamini
cū illo ut ꝯfundat ꝛ nolite quasi inimicū existimare illū sz corripi-
te ut frem Ipe aut dns pacis det vob pacē sempiternā ꝛ in
omi loco dns sit cū omib vob Salutacio mea manu pauli
qd est signū in omi epla ita scribo Gracia domini nri ihu
cristi cum omnibus vobis Amen Argumentu i eplaz Thymothei

Thimotheum instruit et docet de ordinacione episcopatus
ꝛ dyaconii ꝛ omis ecclastice disciplie scribens ei
a urbe laodicia c. p. Thymothei

Paulus aplus xpi ihu scdm imperium dei sal-
vatoris nri ꝛ xpi ihu spei nre Thimo-
theo dilecto in fide. gra ꝛ mia ꝛ pax a deo
pre ꝛ xpo ihu dno nro Sicut rogavi te ut
remaneres ephesi cū irem macedoniam ut
denunciares quibusdaz ne aliter docerent neqz
intenderent fabulis ꝛ genealogiis intminatis que
questiões prestant magis qz edificacoz dei que ē in fide

Finis autem precepti est caritas de corde puro et consciencia bona et
fide non ficta. A quibus quidam oberrantes versi sunt in van-
loquium volentes esse legis doctores non intelligentes neque que
loquuntur neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est
lex si quis ea legittime utatur sciens hoc quia lex iusto
non est posita sed iniustis et non subditis et impiis et peccatoribus
sceleratis et contaminatis et patricidis et matricidis homicidis et for-
nicariis et masculorum concubitoribus plagiariis mendacibus et
periuris et si quid aliud sane doctrine adversatur que est secundum evangelium
glorie beati dei quod creditum est michi. Gratias ago ei qui me confortavit
in christo ihesu domino nostro quia fidelem me existimavit ponens in mini-
sterio qui prius blasphemus fui et persecutor et contumeliosus sed
misericordiam dei consecutus sum quia ignorans feci in incredulitate. Super-
habundavit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione que est in christo
ihesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus quia ihesus christus venit
in hunc mundum peccatores salvos facere quorum primus ego sum. Sed ideo
misericordiam consecutus sum ut in me primo ostenderet ihesus christus omnem pacienciam
ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi
autem seculorum et immortali invisibili soli deo honor et gloria in secula
seculorum amen. Hoc preceptum commendo tibi fili thymotee secundum
precedentes in te prophetias ut milites in illis bonam miliciam habens
fidem et bonam conscienciam. Quam quidam repellentes circa fidem nau-
fragaverunt ex quibus est ymeneus et alexander quos tradidi
sathane ut discant non blasphemare. c. ii.

Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes orationes postulationes
gratiarum actiones pro omnibus ~~vel~~ hominibus pro regibus
~~pro regibus~~ et omnibus qui in sublimitate constituti sunt
ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et
castitate. Hoc enim bonum et acceptum est coram salvatore nostro deo
qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire.
Unus enim deus unus et mediator dei et hominum homo christus
ihesus qui dedit redemptionem pro omnibus semetipsum cuius testimonium
temporibus confirmatum est in quo positus ego sum predicator et apostolus
veritatem enim dico in christo et non mentior doctor gentium in fide
et veritate. Volo igitur viros orare in omni loco levantes puras
manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato
cum verecundia et sobrietate ornantes se non in tortis crinibus aut
auro aut margaritis vel preciosa veste sed quod decet mulieres pro-
mittentes pietatem per bona opera. Mulier in silencio discat
cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto neque dominari
in virum sed esse in silencio. Adam enim primus formatus est deinde

i. qui plagas alijs infert / plagiarius vel plagiator hominis seductor vel deceptor venditor

enim. Et adam non est seductus; mulier autem seducta in prevaricatione
fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem si permanserint in fide et
dilectione et sanctificatione cum sobrietate. C. iii
Fidelis sermo et omni acceptione dignus. Si quis episcopatum de-
siderat bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem
esse unius uxoris virum sobrium ornatum prudentem pudicum
hospitalem doctorem non vinolentum non percussorem sed modestum
non litigiosum non cupidum sed sue domui bene prepositum filios ha-
bentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue pre-
esse nescit quomodo ecclesie diligentiam dei habebit. Non neophitum ne in super-
biam elatus in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testi-
monium habere bonum ab hiis qui foris sunt ut non in obprobrium
incidat et in laqueum dyaboli. Dyaconos similiter pudicos non
bilingues non multo vino deditos non turpe lucrum sectantes
habentes misterium fidei in consciencia pura. Et hii autem probentur primum
et sic ministrent nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas non
detrahentes sobrias fideles in omnibus. Dyacones sint unius uxoris
viri qui filiis suis bene presint et suis domibus. Qui enim bene
ministraverint gradum bonum acquirent sibi et multam fiduciam in fide
que est in christo ihesu. Hec tibi scribo fili thymothee sperans me
venire ad te. Si autem tardavero ut scias quomodo oporteat te in domo
dei conversari que est ecclesia dei vivi columpna et firmamentum veritatis
et manifeste magnum est pietatis sacramentum quod manifestatum est in
carne iustificatum est in spiritu apparuit angelis predicatum est gentibus
creditum est in mundo assumptum est in gloria. C. iiii
Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus
discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et do-
ctrinis demoniorum in ypocrisi loquentium mendacium et caute-
riatam habentium suam conscientiam prohibentium nubere abstinere a cibis
quos deus creavit ad percipiendum cum graciarum actione fidelibus et hiis qui
noverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona est et nichil reici-
endum quod cum graciarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et oracio-
nem. Hec proponens fratribus bonus eris minister christi ihesu enutritus verbis
fidei et bone doctrine quam assecutus es. Ineptas autem et aniles
fabulas devita. Exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis
exercitacio ad modicum est utilis. Pietas autem ad omnia utilis est
promissionem habens vite que nunc est et future. Fidelis sermo et omni
acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur quia
speramus in deum vivum qui est salvator omnium hominum maxime fide-
lium. Precipe hec et doce. Nemo adolescentiam tuam contempnat
sed exemplum esto fidelium in verbo in conversatione in caritate in fide in

castitate. Dum venio attende lectioni exhortationi et doctrine.
Noli negligere gratiam dei que in te est que data est tibi per prophetiam cum im-
positione manuum presbiteri. Hec meditare in hiis esto ut profectus tuus
manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrine insta in illis. Hec
enim faciens teipsum saluum facies et eos qui te audiunt. Seniorem
ne increpaueris sed obsecra ut patrem iuuenes ut fratres anus ut
matres iuuenculas ut sorores in omni castitate. c v

Viduas honora que vere vidue sunt. Si qua vidua filios aut
nepotes habet discat primum domum suam regere et mutuam vicem
reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram deo. Que autem vere vi-
dua est et desolata speret in deum et instet obsecrationibus et orationibus
nocte ac die. Nam que in deliciis est viuens mortua est. Et hoc pre-
cipe ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et maxime do-
mesticorum curam non habet fidem negauit et est infideli deterior. Vi-
dua eligatur non minus sexaginta annorum que fuit vnius viri vxor
in operibus bonis testimonium habens si filios educauit si hospitio
recepit si sanctorum pedes lauit si tribulationem patientibus subministrauit
si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores viduas deuita.
Cum enim luxuriate fuerint in christo nubere volunt habentes dampnationem
quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et ociose discunt circuire
domos. non solum autem ociose sed et verbose et curiose loquentes que
non oportet. Volo ergo iuniores nubere filios procreare matres fa-
milias esse. nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia. Iam
enim quedam conuerse sunt retro post sathanam. Si quis ergo fidelis habet
viduas subministret illis et non grauetur ecclesia ut hiis que vere sunt
vidue sufficiat. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur
maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura Non
infrenabis os boui trituranti. Et dignus est operarius mercede
sua. Aduersus presbiterum accusationem noli recipere nisi sub duobus vel tribus
testibus. Peccantes autem coram omnibus argue ut et ceteri timorem ha-
beant. Testor coram deo et ihesu christo et electis angelis ut hec
custodias sine preiudicio nichil faciens in aliam partem declinando.
Manus cito nemini imposueris neque communicaueris peccatis alienis.
Teipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere sed modico vino vtere
propter stomachum et propter frequentes tuas infirmitates. Quorundam
hominum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium. quosdam autem sub-
sequuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt. et que aliter se habent
Quicumque sub iugo sunt serui c vi abscondi non possunt
dominos suos omni honore dignos arbitrentur ne nomen
domini et doctrina blasphemetur. Qui autem fideles habent dominos
non contempnant eos quia fratres sunt sed magis seruiant quia fideles sunt

et dilecti qui beneficii participes sunt. Hec doce et hec exhortare. Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri ihesu xpi et ei que secundum pietatem est doctrine, superbus est nichil sciens sed languens circa questiones et pugnas verborum ex quibus oriuntur invidie contentiones blasphemie suspitiones male conflictationes hominum mente corruptorum et qui a veritate privati sunt existimantium questum esse pietatem. Est autem questus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc mundum haut dubium quia nec auferre quid possimus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur hiis contenti simus. Nam qui volunt divites fieri incidunt in temptationem et laqueum dyaboli et desideria multa et inutilia et nociva que mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas quam quidam appetentes erraverunt a fide et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem homo dei hec fuge. Sectare vero iusticiam pietatem fidem caritatem pacientiam mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam eternam in qua vocatus es et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Precipio tibi coram deo qui vivificat omnia in xpo ihesu qui testimonium reddidit sub poncio pilato bonam confessionem ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum domini nostri ihesu xpi quem suis temporibus ostendit beatus et solus potens rex regum et dominus dominantium qui solus habet immortalitatem et lucem habitat inaccessibilem quem nullus hominum vidit sed nec videre potest. Cui est gloria honor et imperium in sempiternum. Divitibus huius seculi precipe non sublime sapere neque sperare in incerto divitiarum sed in deo vivo qui prestat nobis omnia habunde ad fruendum, bene agere divites fieri in operibus bonis facile tribuere communicare thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant veram vitam. O thymothee depositum custodi devitans prophanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis sciencie quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia dei tecum amen.

Item thimotheo scribit **Incipit argumentum in secundam epistolam ad Thimotheum** de exhortatione martyrii et omnis regule veritatis et quid futurum sit temporibus novissimis et de sua passione scribens ei ab urbe Romana **Explicit argumentum Incipit epistola secunda ad Thymotheum**

Paulus apostolus xpi ihesu per voluntatem dei secundum promissionem vite que est in xpo ihesu domino nostro Thimotheo carissimo filio. Gratia misericordia et pax a deo patre nostro et xpo ihesu domino nostro. Gratias ago deo meo cui servio pro genitoribus meis in consciencia pura quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die desiderans te videre memor lacrimarum tuarum ut gaudio implear

recordationem accipiens eius fidei que est in te non ficta que et habitavit
primum in avia tua loide et in matre tua eunice Certus sum autem quod
et in te Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam
dei que est in te per impositionem manuum mearum Non enim dedit
nobis deus spiritum timoris sed virtutis et dilectionis et sobrietatis Noli
itaque erubescere testimonium domini nostri ihesu christi neque me vinctum
sed collabora ewangelio secundum virtutem dei qui nos liberavit et vocavit
vocatione sua sancta Non secundum opera nostra sed secundum propositum suum et
graciam que data est nobis in christo ihesu ante tempora secularia Mani-
festata est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri ihesu christi qui
destruxit quidem mortem illuminavit autem vitam et incorruptionem
per ewangelium in quo positus sum ego predicator et apostolus et magister gencium
Ob quam causam etiam hec pacior sed non confundor Scio enim cui credidi
et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem For-
mam habens sanorum verborum que a me audisti in fide et dilectione in
christo ihesu Bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis
Scis enim hoc quod aversi sunt a me omnes qui in asia sunt ex quibus
est phigellus et hermogenes Det misericordiam dominus honesifori domui
quia sepe me refrigeravit et cathenam meam non erubuit sed cum
romam venisset sollicite me quesivit et invenit Det illi dominus
invenire misericordiam a domino in illa die et quanta ephesi ministravit mi-
chi tu melius nosti

Tu ergo fili mi confortare in gratia. c. ii. Et
que est in christo ihesu et que audisti a me per multos testes
hec commenda fidelibus hominibus qui ydonei erunt et alios
docere Labora sicut bonus miles ihesu christi Nemo militans
deo implicat se negociis secularibus ut ei placeat cui se probavit
Nam et qui certat in agone non coronabitur nisi legittime certaverit
Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere Intellige
que dico Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum Memor esto
dominum ihesum christum resurrexisse a mortuis ex semine david secundum ewangelium
meum in quo laboro usque ad vincula quasi male operans sed verbum
dei non est alligatum Ideo omnia sustineo propter electos ut et ipsi
salutem consequantur que est in christo ihesu cum gloria celesti Fidelis
sermo Nam si commortui sumus et convivemus si sustinemus et con-
regnabimus Si negaverimus et ille negabit nos si non credimus
ille fidelis permanet negare seipsum non potest Hec enim commoneo
testificans coram deo Noli verbis contendere ad nichil utile est nisi enim
ad subversionem audiencium Sollicite cura teipsum probabilem exhi-
bere deo operarium inconfusibilem recte tractantem verbum veritatis
Profana autem et vaniloquia devita Multum enim proficiunt ad im-
pietatem et sermo eorum ut cancer serpit ex quibus est philetus et

hymeneus qui a veritate fidei exciderunt dicentes resurrectionem iam esse
factam et subvertunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum stat
habens signaculum hoc: Novit dominus qui sunt eius. Et discedat ab
iniquitate omnis qui nominat nomen domini. In magna autem domo non
solum sunt vasa aurea et argentea sed etiam lignea et fictilia. Et quedam
quidem in honorem quedam autem in contumeliam. Si quis ergo emun-
daverit se ab istis erit vas in honorem sanctificatum et utile domino
ad omne opus paratum bonum. Iuvenilia autem desideria fuge, se-
ctare vero iusticiam fidem et caritatem dei et proximi et pacem cum
hiis qui invocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine di-
sciplina questiones devita, sciens quia generant lites. Servum
autem domini non oportet litigare, sed mansuetum esse docilem, pacientem,
cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati, ne quando deus
illis det penitentiam ad cognoscendam veritatem et resipiscant a dyaboli
laqueis a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem. C. III.
Hoc autem scito quia in novissimis diebus instabunt tempora
periculosa et erunt homines seipsos amantes cupidi elati super-
bi blasphemi parentibus inobedientes ingrati scelesti
sine affectione sine pace criminatores incontinentes inmites sine
benignitate proditores protervi tumidi voluptatum amatores
magis quam dei habentes speciem quidem pietatis virtutem autem eius abne-
gantes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos et
captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis que ducuntur variis
desideriis semper discentes et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quem-
admodum autem iamnes et mambres restiterunt moysi ita et hii
resistunt veritati homines corrupti mente reprobi circa fidem sed ultra
non proficient. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus sicut illorum
fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam institutionem propositum fidem
longanimitatem dilectionem pacientiam persecutiones passiones qualia michi
facta sunt anthiochie et iconie lystris. Quales persecutiones sustinui
et ex omnibus hiis eripuit me dominus. Et omnes qui pie volunt vivere
in christo ihesu persecutionem patientur. Mali autem homines et seductores
proficient in peius errantes et in errorem mittentes. Tu vero permane
in hiis que didicisti et credita sunt tibi sciens a quo didiceris.
Et quia ab infantia tua sacras litteras nosti que te possunt instruere
ad salutem per fidem que est in christo ihesu. Omnis scriptura divinitus
inspirata utilis est ad docendum ad arguendum ad corripiendum ad eru-
diendum in iusticia ut perfectus sit homo dei ad omne
opus bonum instructus. Capitulum IIII. secunde ad Thimotheum
Testificor coram deo et christo ihesu qui iudicaturus est vivos
et mortuos et adventum ipsius et regnum eius predica verbum

ista oportune · importune argue · obsecra in omni paciencia ꝛ doctrina
Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt ꝛ ad sua desideria
coacervabunt sibi magistros prurientes auribus ꝛ a veritate quidem
auditum avertent · ad fabulas autem convertentur Tu vero vigila · in omnibus
labora opus fac ewangeliste ministerium tuum imple · sobrius esto Ego
enim iam delibor ꝛ tempus mee resolucionis instat · Bonum certamen
certavi · cursum consummavi · fidem servavi In reliquo reposita est michi
corona iusticie quam reddet michi dominus in illa die iustus iudex Non solum
autem michi sed ꝛ hiis qui diligunt adventum eius · Festina ve-
nire ad me cito · Demas enim me dereliquit diligens hoc seculum
ꝛ abiit thessalonicam crescens in galathiam · titus in dalmaciam
lucas est mecum solus Marcum assume ꝛ adduc tecum · Est enim michi
utilis in ministerium Tithicum autem misi in ephesum Penulam quam
reliqui troade apud carpum veniens affer tecum ꝛ libros · maxi-
me autem membranas Alexander erarius multa michi mala ostendit
Reddet illi dominus secundum opera eius · quem ꝛ tu devita valde enim restitit
verbis meis In prima mea defensione nemo michi affuit sed omnes
me dereliquerunt · non illis imputetur · dominus enim michi astitit et
confortavit me · ut per me predicacio impleretur ꝛ audiant omnes gentes
ꝛ liberatus sum de ore leonis Liberavit me dominus ab omni opere
malo · ꝛ salvum faciet in regnum suum celeste cui gloria in secula seculorum
amen Saluta priscam ꝛ onesifori domum · Erastus remansit Co-
rinthi Trophimum autem reliqui infirmum mileti Festina ante
hieme venire ad me Salutat te eubolus ꝛ prudens et linus
et claudia et fratres omnes Dominus ihesus christus cum spiritu tuo Gracia vobiscum

Titum commonere **Argumentum in epistolam ad Titum** amo-
facit ꝛ instruit de constitucione presbiterorum et de spirituali conversa-
cione ꝛ hereticis vitandis qui in scripturis iudaicis alios
seducunt scripta a nicopoli:

Incipit epistola ad Tithum Capitulum primum

Paulus servus dei apostolus autem ihesu christi secundum fidem
electorum dei ꝛ agnicionem veritatis que secundum pietatem
est in spem vite eterne · quam promisit qui non mentitur
deus ante tempora secularia Manifestavit autem michi
tem preceptum salvatoris nostri dei Thito dilecto filio
secundum fidem communem · gracia ꝛ pax a deo patre ꝛ christo
ihesu salvatore nostro Huius rei gracia reliqui te
crethe ut ea que desunt corrigas ꝛ constituas per civitates
presbiteros · sicut ꝛ ego tibi disposui Si quis sine crimine
est unius uxoris vir filios habens fideles non in accusa-
cione luxurie aut non subditos Oportet enim episcopum sine
crimine esse sicut dei dispensatorem · non superbum · non iracundum · non violentum

non percussorem non turpis lucri cupidum · sed hospitalem benignum
prudentem sobrium iustum sanctum continentem amplectentem eum qui secundum
doctrinam est fidelem sermonem ut potens sit exhortari in doctrina sana
et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi inobedientes
vaniloqui et seductores maxime qui de circumcisione sunt quos oportet
redargui qui universas domos subvertunt docentes que non oportet turpis
lucri gratia Dixit quidam ex illis proprius eorum propheta · Cretenses semper
mendaces male bestie ventris pigri Testimonium hoc verum est Quam
ob causam increpa illos dure ut sani sint in fide non intendentes iudaicis
fabulis et mandatis hominum aversantium se a veritate Omnia munda mundis
coinquinatis autem et infidelibus nichil mundum est sed coinquinate sunt
eorum mentes et consciencia · Confitentur se nosse deum factis autem negant cum
sint abhominati et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi. c ij

Tu autem loquere que decent sanam doctrinam Senes ut sobrii sint
pudici prudentes sani in fide et in dilectione et in paciencia Anus
similiter in habitu sancto non criminatrices non multo vino servientes
bene docentes ut prudentiam doceant adolescentulas ut viros suos
ament filios suos diligant prudentes castas sobrias domus curam
habentes benignas subditas viris suis ut non blasphemetur verbum
dei Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint in omnibus teipsum prebe
exemplum bonorum operum in doctrina in integritate in castitate in
gravitate verbum sanum et irreprehensibile ut is qui ex adverso est vereatur
nichil habens dicere malum de nobis Servos dominis suis subditos
esse in omnibus placentes non contradicentes non fraudantes sed in omnibus
bonam fidem ostendentes ut doctrinam salvatoris ornent in omnibus
Apparuit enim gratia salvatoris dei nostri omnibus hominibus erudiens
nos ut abnegantes impietatem et secularia desideria sobrie et iuste
et pie vivamus in hoc seculo expectantes beatam spem et adventum
glorie magni dei et salvatoris nostri ihesu christi qui dedit semet-
ipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate et mundaret
sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum Hec loquere et
exhortare et argue cum omni imperio nemo te contempnat c iij

Admone illos principibus et potestatibus subditos esse dicto obe-
dire ad omne opus bonum paratos esse neminem blasphe-
mare non litigiosos esse sed modestos omnem mansuetudinem
ostendentes ad omnes homines Eramus enim et nos aliquando insipien-
tes increduli errantes servientes desideriis et voluptatibus variis
in malicia et invidia agentes odibiles odientes invicem Cum
autem apparuit benignitas et humanitas salvatoris nostri dei non ex operibus
iusticie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per
lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti quem effudit in nobis

abunde per ihm xpm salvatorem nrm ut iustificati gra ipius he-
redes simus s[e]c[un]d[u]m spem vite eterne. Fidelis s[er]mo est et de his volo
te confirmare ut curent bonis operibus preesse qui credunt deo. Hec enim
sunt bona et utilia hominibus. Stultas aut questiones et genea-
logias devita. Sunt enim inutiles et vane. Hereticum hominem
post primam et secundam correctionem devita sciens quia subversus est qui huiusmodi
est et delinquit cum sit proprio iudicio condempnatus. Cum misero ad te ar-
themam aut tithicum festina ad me venire nicopolim. Ibi enim
statui hyemare. Zenam legisperitum et appollo solliciter pre-
mitte ut nichil illis desit. Discant aut et nostri bonis operibus
preesse et usus necessarios ut non sint infructuosi. Salutant te
qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gra dei
cum omnibus vobis amen. Argumentum in epistolam philemon

Philemoni familiares litteras facit pro onesimo servo eius. scribit
aut ei ab urbe roma de carcere c. i.

Paulus vinctus ihu xpi et thimoteus frater philemoni
dilecto et adiutori nro et apie sorori carissime
et archippo commilitoni nro. et ecclesie que in do-
mo tua est. Gra vobis et pax a deo patre nro
et dno ihu xpo. Gratias ago deo meo semper
memoriam tui faciens in orationibus meis. audiens
caritatem tuam et fidem quam habes in dno ihu
xpo et in omnes sanctos ut communicatio fidei tue evidens fiat
in agnitione omnis boni operis quod est in xpo ihu. Gau-
dium enim magnum habui et consolacionem in caritate tua. quia
viscera sanctorum requieverunt per te frater. Propter quod multam fidu-
ciam habens in xpo ihu imperandi tibi quod ad rem pertinet propter caritatem
magis obsecro cum sis talis ut paulus senex. Nunc aut et vinctus
ihu xpi obsecro te pro meo filio quem genui in vinculis meis
onesimo. qui tibi aliquando inutilis fuit. nunc aut et michi et tibi uti-
lis est. quem remisi tibi. tu aut illum ut viscera mea suscipe. quem
ego volueram mecum detinere ut pro te michi ministraret in vinculis
evangelii. Sine consilio aut tuo nichil volui facere. ut ne velut ex
necessitate bonum tuum esset sed voluntarium. Forsitan enim ideo discessit
ad horam a te. ut eternum illum reciperes. iam non ut servum sed pro
servo carissimum fratrem maxime michi. quanto magis aut tibi et in carne et in dno.
Si ergo habes me socium suscipe illum sicut me. Si aut aliquid no-
cuit tibi aut debet hoc michi imputa. Ego paulus scripsi mea manu. ego
reddam ut non dicam tibi quod et te ipsum michi debes. Ita frater. Ego
te fruar in dno. refice viscera mea in xpo. confidens de obe-
diencia tua scripsi tibi. sciens quoniam et super id quod dico facies. simul

aut et para mihi hospitium Nam spero per orationes vestras donari me
vobis. Salutat te Epafras concaptivus meus in xpo. marcus et
aristarcus. demas. lucas adiutores mei. Gratia domini nostri ihesu
xpi cum spiritu vestro amen. Prologus in epistolam ad hebreos

In primis dicendum est cur paulus apostolus in hac epistola scribendo
non servavit morem suum. ut vel vocabulum nominis sui vel ordinis
describeret dignitatem. Hec causa est quod ad eos scribens qui ex
circumcisione crediderant quasi gentium apostolus et non hebreorum. Sciens
quoque eorum superbiam suamque humilitatem ipse demonstrans meritum offitii
sui noluit anteferre. Nam simili modo iohannes propter humilitatem suam
in epistola sua nomen suum eadem ratione non pretulit. Hanc igitur epistolam fertur
apostolus ad hebreos scriptam hebraica lingwa misisse cuius sensum
et ordinem retinens lucas ewangelista post excessum beati apostoli pauli
greco sermone composuit. capitulum primum Ebreorum

ultifariam multisque modis olim deus loquens
patribus in prophetis. novissime diebus istis lo-
cutus est nobis in filio suo. quem constituit he-
redem universorum per quem fecit et secula. Qui
cum sit splendor glorie. et figura substancie eius. por-
tans quoque omnia verbo virtutis sue. purgacionem
peccatorum faciens. sedet ad dexteram maiestatis
in excelsis. Tanto melior effectus angelis
quanto differencius pre illis nomen hereditavit.
Cui enim dixit aliquando angelorum. filius meus es tu. ego hodie genui
te. Et rursum. Ego ero illi in patrem et ipse erit mihi in filium. Cum iterum Et
introducit primogenitum in orbem terre dicit. Et adorent eum omnes
angeli dei. Et ad angelos quidem dicit. Qui facit angelos suos spiritus
et ministros suos flammam ignis. Ad filium autem. Thronus tuus deus
in seculum seculi. virga equitatis virga regni tui. Dilexisti iusticiam
et odisti iniquitatem. propterea unxit te deus. deus tuus oleo exultacionis
pre participibus tuis. Et tu in principio domine terram fundasti. et opera
manuum tuarum sunt celi. ipsi peribunt tu autem permanebis. et omnes ut
vestimentum ~~vet~~ veterascent. et velut amictum mutabis eos et mutabuntur 2
Tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Ad quem autem
angelorum dixit aliquando. sede a dextris meis quoadusque ponam
inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt administratorii
spiritus in ministerium missi. propter eos qui hereditatem capient salutis.

capitulum ii.

Propterea abundancius oportet observare nos ea que
audivimus ne forte pereffluamus. Si enim qui per angelos
dictus est sermo. factus est firmus. et omnis prevaricacio et inobe-
diencia accepit iustam mercedis retribucionem. quo nos effugiemus

si tantam neglexerimus salutem que cum initium accepisset enarrari per
dominum ab eis qui audierunt in nos confirmata est contestante deo signis
et portentis et variis virtutibus et spiritus sancti distributionibus secundum suam
voluntatem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre futurum de quo
loquimur. Testatus est autem in quodam loco quis dicens. Quid est homo
quod memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum minuisti eum
paulominus ab angelis gloria et honore coronasti eum et constituisti eum
super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo
enim quod ei omnia subiecit nichil dimisit non subiectum ei. Nunc autem
necdum videmus omnia subiecta ei. Eum autem qui modico quam angeli
minoratus est videmus ihesum propter passionem mortis gloria et honore corona-
tum. ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum
propter quem omnia et per quem omnia qui multos filios in gloriam adduxerat
auctorem salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificat et qui
sanctificantur ex uno omnes. propter quam causam non confunditur fratres eos
vocare dicens. Nunciabo nomen tuum fratribus meis in medio ecclesie lau-
dabo te. Et iterum Ego ero fidens in deum. Et iterum Ecce ego et
pueri mei quos dedit michi deus. Quia ergo pueri communicaverunt carni et
sanguini et ipse similiter participavit eisdem. ut per mortem destrueret
eum qui habebat mortis mortis imperium idest dyabolum. ut liberaret
eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti. Nusquam
enim angelos apprehendit sed semen abrahe apprehendit. Unde debuit
per omnia fratribus similari ut misericors fieret et fidelis pontifex ad deum
et ut repropiciaret delicta populi. In eo enim in quo passus est ipse et tem-
ptatus, potens est et eis qui temptantur auxiliari. c iii

Unde fratres sancti vocationis celestis participes considerate apostolum
et pontificem confessionis nostre ihesum qui fidelis est ei qui fecit
illum. sicut et moyses in omni domo eius. amplioris enim glorie
iste pre moyse dignus habitus est quanto ampliorem honorem
habet domus qui fabricavit illam. Omnis namque domus fabricatur ab
aliquo. Qui autem omnia creavit deus est. Et moyses quidem fidelis erat
in domo tota eius tamquam famulus in testimonium eorum que dicenda
erant. Christus vero tamquam filius in domo sua que domus sumus nos
si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Quapropter
sicut dicit spiritus sanctus. Hodie si vocem eius audieritis nolite ob-
durare corda vestra. sicut in exacerbatione secundum diem temptationis in de-
serto ubi temptaverunt me patres vestri probaverunt et viderunt opera mea
Quadraginta annis propter quod offensus fui generationi huic et dixi sem-
per errant corde. ipsi vero non cognoverunt vias meas quibus iuravi
in ira mea si introibunt in requiem meam. Videte itaque fratres
ne forte in aliquo sit vestrum cor malum incredulitatis discedendi

a deo vivo Sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies donec
hodie cognominatur ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati
Participes enim christi effecti sumus si tamen inicium substancie eius usque ad finem
firmum retineamus. Dum dicitur hodie si vocem eius audieritis nolite obdu-
rare corda vestra quemadmodum in illa exacerbacione. Quidam enim audientes
exacerbaverunt Sed non universi qui profecti sunt ab egipto per moysen. Quibus
autem offensus est quadraginta annis. Nonne illis qui peccaverunt quorum cada-
vera prostrata sunt in deserto. Quibus autem iuravit non introire in re-
quiem ipsius nisi illis qui incredibuli fuerunt. Et videmus quia non po-
tuerunt introire in requiem ipsius propter incredulitatem. c. iiii

Timeamus ergo ne forte relicta pollicitacione introeundi in re-
quiem eius. existimetur aliquis ex vobis deesse. Etenim et nobis
nunciatum est quemadmodum et illis. Sed non profuit illis sermo
auditus non admixtus fidei ex hiis que audierunt. Ingrediemur enim in re-
quiem qui credimus quemadmodum dixit sicut iuravi in ira mea si in-
troibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institucione mundi perfectis
dixit enim quodam loco de die septima sic. Et requievit deus die septima
ab omnibus operibus suis. Et in isto loco rursum si introibunt in requiem
meam. Quoniam ergo superest quosdam introire in illam et hii quibus prioribus
annunciatum est non introierunt propter incredulitatem iterum terminat
diem quandam hodie in david dicendo post tantum temporis sicut supra dictum
est hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra quemad-
modum in illa exacerbacione. Nam si eis ihesus requiem prestitisset nunquam
de alia loqueretur post hanc diem. Itaque relinquitur sabbatismus populo
dei. Qui enim ingressus est in requiem eius. etiam ipse requievit ab
operibus suis sicut et a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem
ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Vi-
vus est enim sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio anci-
piti et pertingens usque ad divisionem anime ac spiritus. compagum quoque et medul-
larum et discretor cogitacionum et intencionum cordis. Et non est ulla
creatura invisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis
eius ad quem est nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui pene-
travit celos ihesum filium dei teneamus spei nostre confessionem. Non enim
habemus pontificem qui non possit conpati infirmitatibus nostris temptatum
autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad
tronum gracie ut misericordiam consequamur et graciam inveniamus in auxilio
oportuno.

Omnis namque pontifex ex hominibus c. v
assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt ad deum
ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. qui condolere
possit hiis qui ignorant et errant. quoniam et ipse circumdatus est infirmitate
et propterea debet quemadmodum et pro populo ita etiam et pro semetipso offerre
pro

pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur a deo tan-
quam aaron. Sic et christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret
sed qui locutus est ad eum filius meus es tu ego hodie genui te. Quem-
admodum et in alio loco dicit Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem mel-
chisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum
qui possit illum salvum facere a morte cum clamore valido et lacrimis
offerens exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset filius dei
didicit ex hiis que passus est obedientiam et consummatus factus est omnibus
obtemperantibus sibi causa salutis eterne appellatus a deo pontifex iuxta
ordinem melchisedech. De quo nobis est grandis sermo et ininterpreta-
bilis ad dicendum quoniam inbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum
debetis magistri esse propter tempus rursum indigetis ut vos doceamini
que sint elementa exordii sermonum dei et facti estis quibus lacte opus
sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est
sermonis iustitie. Parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus eorum
qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.
Quapropter intermittentes inchoationis dei sermonem ad perfectionem c. VI
feramur non rursum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mor-
tuis et fidei ad deum baptismatum doctrine impositionis quoque ma-
nuum ac resurrectionis mortuorum ac iudicii eterni. Et hoc faciemus siquidem
permiserit deus. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati gustaverunt
etiam donum celeste et participes facti sunt spiritus sancti gustaverunt nichilominus
bonum dei verbum virtutesque seculi venturi et prolapsi sunt renovari
rursum ad penitentiam rursum crucifigentes sibimetipsis filium dei et ostentui ha-
bentes. Terra enim sepe venientem super se bibens imbrem et generans herbam
optimam illis a quibus colitur accipit benedictionem a deo. Proferens autem
spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxima cuius consummatio est
in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et vici-
niora saluti tamen etsi ita loquimur. Non enim iniustus deus ut obliviscatur
operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis
sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sol-
licitudinem ad expletionem spei usque in finem ut non segnes efficiamini ve-
rum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahe
namque promittens deus quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem iu-
ravit per semetipsum dicens Nisi benedicens benedicam te et multipli-
cans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem
enim Homines per maiorem sui iurant et omnis controversie eorum finis ad con-
firmationem est iuramentum. In quo abundantius volens deus ostendere
pollicitationis heredibus immobilitatem consilii sui interposuit iusiurandum
ut per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri deum fortissimum
solacium habeamus qui confugimus ad tenendam propositam spem. qua

sicut anchoram habemus anime tutam ac firmam et incedentem usque ad interi-
ora velaminis ubi precursor pro nobis introivit ihesus secundum ordinem mel-
chisedech pontifex factus in eternum. c. vii

Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui ob-
viavit abrahe regresso a cede regum et benedixit ei. Cui
decimas omnium divisit abraham. primum quidem qui interpretatur rex
iustitie. deinde autem et rex salem quod est rex pacis sine patre sine matre
sine genealogia neque initium dierum neque finem vite habens assimilatus
autem filio dei manet sacerdos in perpetuum. Intuemini autem quantus sit iste
cui et decimas dedit de precipuis abraham patriarcha. Et quidem de
filiis levi sacerdotium accipientes mandatum habent decimas sumere a populo
secundum legem id est a fratribus suis. quamquam et ipsi exierint de lumbis abrahe.
Cuius autem generatio non annumeratur in eis. decimas sumpsit ab abra-
ham et hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem
contradictione quod minus est a maiore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes
homines accipiunt. ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit
per abraham et levi qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim
in lumbis patris erat cum obviavit ei melchisedech. Si ergo consumma-
sub tio per sacerdotium leviticum erat. populus enim ~~sub~~ ipso legem accepit. quid
adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech alium surgere sacerdo-
tem et non secundum ordinem aaron dici. Translato enim sacerdotio necesse est
ut et legis translatio fiat. In quo enim hec dicuntur de alia tribu est
de qua nullus altario presto fuit. Manifestum est enim quod ex iuda ortus
sit dominus noster. in qua tribu nichil de sacerdotibus moyses locutus est. Et am-
plius adhuc manifestum est. si secundum similitudinem melchisedech
exurgat alius sacerdos. qui non secundum legem mandati carnalis factus est
sed secundum virtutem vite insolubilis. Contestatur enim quoniam tu es sacerdos in eternum
secundum ordinem melchisedech. Reprobatio quidem fit precedentis mandati propter
infirmitatem eius et inutilitatem. nichil enim ad perfectum adduxit lex. Intro-
ductio vero melioris spei per quam proximamus ad deum. Et quantum est non sine
iure iurando. Alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt. hic
autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum. Iuravit dominus et
non penitebit eum tu es sacerdos in eternum. In tantum melioris testamenti
sponsor factus est ihesus. Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes. idcirco
quod morte prohibentur permanere. hic autem eo quod maneat in eternum sem-
piternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per
semetipsum ad deum semper vivens ad interpellandum pro nobis. Talis
enim decebat ut nobis esset pontifex. sanctus innocens impollutus segre-
gatus a peccatoribus et excelsior celis factus. qui non habet necessitatem
cotidie quemadmodum sacerdotes primum pro suis delictis hostias offerre
deinde pro populi. hoc enim fecit semel seipsum offerendo deo.

dns nr ihus xpus Lex em homines constituit sacerdotes infirmita-
tem habentes. sermo aut iurisiurandi qui post legem e filiu in eternu
Capitulum aut sup ea c. viij Perfectum constituit sacerdote
que dicit Talem habemus pontificem qui consedit in dextra
magnitudinis in celis sctorum minister et tabnacli veri
qd fixit dns et no homo Omnis em pontifex ad offerenda munera
et hostias constituitur. Unde necesse e et hunc habere aliquid qd offerat
Si ergo esset sup terram nec esset sacerdos cu essent qui offerrent sm lege
munera. qui exemplari et umbre deserviunt celestium. sic rnsu est moysi
cu consummaret tabnaclm Vide inquit omnia facito sm exemplar qd
tibi monstratu est in monte Nunc aut melius sortitus e ministeriu. quato
et melioris testamenti mediator est. qd in melioribus pmissionibus
sanctitu e Nam si illud prius culpa vacasset no utique scdi loc
inquireretur Vituperans em eos dicit Ecce dies veniunt dicit dns
et consummabo sup domum isrl et sup domum iuda testamentu novum
no sm testamentu qd feci patribus eorum in die qua apprehendi ma-
nu illorum ut educerem eos de terra egypti. qm ipi no permanserunt
in testamento novo meo et ego neglexi eos dicit dns qz hoc est
testamentu qd disponam domui isrl post dies illos dicit dns Dabo
leges meas in mentes et in corda eorum. superscribam eas. et ero
eis in deum et ipi erunt mi in plm et no docebit unusquisque proxim
suu et unusquisque fratrem suu dicens Cognosce deum qm omes scient
me a minore usque ad maiore. qz propicius ero iniquitatibus eorum. et pctorum
eorum iam no recordabor. Dicendo aut novum veterauit prius
qd aut antiquatur et senescit pe interitu est c. ix.
Habuit quidem et prius iustificatos cultue et scm e sclare Ta-: testimtii
bnaclm em factu e primu in quo erat candelabra et me-
sa et proposicio panum qd dr scta post velamentu aut scdm tabna-
clm qd dicitur scta sctorum. aureu habens thuribulum et archam testa-
menti circumtectam ex omi pte auro. in qua urna aurea habens manna et virgam
aaron que fronduerat et tabule testamenti Sup eam erant cherubin
glorie obumbrancia propiciatorium. De quibus modo no e dicendu p singula
Hijs vo ita compositis in prio quidem tabnaclo semper introibant sacer-
dotes sacrificiorum officia consummantes In scdo aut semel in anno solus
pontifex no sine sanguine que offert pro sua et ppli ignorantia. hoc
significante spu scto. nondum propalatam esse viam sctorum adhuc priore tha-: sctorum
bernaclo habente statu que parabola est temporis instantis. iuxta quam
munera et hostie offeruntur. que no possunt iuxta consciam facere pfectum
servientem solummodo in cibis et potibus et varijs baptismatibus. et
iusticijs carnis usque ad tempus correctionis impositis. Xpus
aut assistens pontifex futurorum bonorum pamplius et pfectius tabnaclm

non manufactum id est non huius creationis Neque per sanguinem hir-
corum aut vitulorum sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta
eterna redemptione inventa Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis
vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis quanto magis
sanguis christi qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo emun-
dabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum deo viventi Et ideo
novi testamenti mediator est ut morte intercedente in redemptionem
earum prevaricationum que erant sub priori testamento repromissionem accipi-
ant qui vocati sunt hereditatis eterne Ubi enim est testamentum mors
necesse est ut intercedat testatoris testamentum enim in mortuis confirma-
tum est Alioquin nondum valet dum vivit qui testatus est Unde
nec primum quidem sine sanguine dedicatum est Lecto enim omni man-
dato legis a moyse universo populo accipiens sanguinem vitulorum et hirco-
rum cum aqua et lana coccinea et hysopo ipsum quoque librum et omnem populum
aspersit dicens Hic est sanguis testamenti quod mandavit ad vos deus
Et tabernaculum et omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit et
omnia pene in sanguine mundantur secundum legem et sine sanguinis effu-
sione non fit remissio peccatorum Necesse est ergo exemplaria quidem celestium
his mundari hostiis Ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis
esse videtur Non enim in manufacta sancta ihesus introivit exempla-
ria verorum sed in ipsum celum ut appareat nunc vultui dei pro nobis Neque
ut sepe offerat semetipsum quemadmodum pontifex intrat in sancta per
singulos annos in sanguine alieno alioquin oportebat eum frequenter
pati ab origine mundi nunc autem semel in consummatione seculorum ad de-
structionem peccati per hostiam suam apparuit Et quemadmodum statutum est
hominibus semel mori post hoc autem iudicium sic et christus semel
oblatus est ad multorum exhaurienda peccata secundo sine peccato apparebit
expectantibus se in salutem per fidem c x
Umbram enim habens lex futurorum bonorum non ipsam imaginem
xpus rerum per singulos annos eisdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter
numquam potest accedentes perfectos facere alioquin cessassent offerri
ideo quod nullam ultra haberent conscientiam peccati cultores semel mundati
sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit Impossibile enim est
sanguine taurorum et hircorum auferri peccata Ideo ingrediens mun-
dum dicit hostiam et oblationem noluisti corpus autem aptasti michi holocau-
stomata et pro peccato non tibi placuerunt Tunc dixi Ecce venio In ca-
pite libri scriptum est de me ut faciam voluntatem tuam deus Superius
dicens Quia hostias et oblationes et holocaustomata pro peccato
noluisti nec placita sunt tibi que secundum legem offeruntur Tunc dixi
Ecce venio ut faciam deus voluntatem tuam Aufert primum ut
sequens statuat In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem
corporis

ihu semel. Et omnis quidem sacerdos presto est cottidie ministrans
et easdem sepe offerens hostias que numquam possunt auferre peccata. Hic autem
unam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera
dei de cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum
eius. Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Contestatur
enim nos et spiritus sanctus. Postquam enim dixit. Hoc autem est testamentum quod
testabor ad illos post dies illos dicit dominus dabo leges meas in
corda eorum et in mentibus eorum superscribam eas et peccatorum et iniquitatum
eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio iam
non oblatio pro peccato. Habentes itaque fratres fiduciam in introitu
sanctorum in sanguine Christi, quam initiavit nobis viam novam et viventem per
velamen id est carnem suam et sacerdotem magnum super domum dei
accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aspersi corda a conscientia
mala et abluti corpus aqua munda. Spei nostre teneamus confessionem
indeclinabilem. Fidelis enim est qui repromisit. Et consideremus invicem
in provocatione caritatis et bonorum operum non deserentes collectionem nostram
sicut est consuetudinis quibusdam sed consolantes invicem et tanto magis
quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis
post acceptam noticiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia
terribilis autem quedam expectatio iudicii et ignis emulatio que con-
sumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem Moysi sine ulla
miseratione duobus vel tribus testibus moritur. Quanto magis putatis
deteriora mereri supplicia qui filium dei conculcaverit et sanguinem
pollutum duxerit testamenti in quo sanctificatus est et spiritui gratie contume-
liam fecerit. Scimus enim qui dixit. michi vindictam et ego retribuam
dicit dominus. Et iterum. Quia iudicabit dominus populum suum. Horrendum
est incidere in manus dei viventis. Rememoramini autem pristinos dies
quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum. Et in altero
quidem obprobriis et tribulationibus spectaculum facti. In altero autem
socii taliter conversantium effecti. Nam et vinctis compassi estis et rapinam
bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis cognoscentes vos habere me-
liorem et manentem substantiam in celis. Nolite itaque amittere
confidentiam vestram que magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis
necessaria est ut voluntatem dei facientes reportetis promissionem. Ad-
huc enim modicum aliquantulum qui venturus est veniet et non tarda-
bit. Iustus autem meus ex fide vivit. Quod si subtraxerit se non place-
bit anime mee. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem
sed fidei in acquisitionem anime. c. xi

Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non
apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide
intelligimus aptata esse secula verbo dei ut ex invisibilibus

Fides

visibilia fierent Fide plurimam hostiam abel quam cain obtulit deo
per quam testimonium consecutus est esse iustus testimonium perhibente
muneribus eius deo Et per illam defunctus adhuc loquitur Fide enoch
translatus est ne videret mortem et non inveniebatur quia transtulit illum dominus
deus. Ante translacionem enim testimonium habuit placuisse deo Sine
fide autem impossibile est placere deo Credere enim oportet accedentem ad
deum quia est et inquirentibus se remunerator sit. Fide noe responso accepto
de hiis que adhuc non videbantur metuens aptavit archam in sa-
lutem domus sue per quam dampnavit mundum et iusticie, per fidem est
heres est institutus. Fide qui vocatur abraham obedivit in locum
exire quem accepturus erat in hereditatem et exiit nesciens quo iret. Fide
demoratus est in terra promissionis tamquam in aliena in casulis
habitando cum ysaac et iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expecta-
bat enim fundamenta habentem civitatem cuius artifex et conditor est deus
Fide et ipsa sara sterilis virtutem in conceptione seminis accepit etiam
preter tempus etatis. quoniam fidelem credidit esse eum qui promiserat.
Propter quod et ab uno orti sunt et hoc emortuo tamquam sidera celi in multi-
tudine et sicut arena que est ad oram maris innumerabilis Iuxta fidem
defuncti sunt omnes isti non acceptis repromissionibus sed a longe aspicientes
eas et salutantes et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram
Qui enim hec dicunt significant se patriam inquirere Et si quidem illius me-
minissent de qua exierunt habebant utique tempus revertendi. Nunc autem
meliorem appetunt idest celestem. Ideo non confunditur deus vocari deus
eorum Paravit enim illis civitatem. Fide obtulit abraham ysaac
cum temptaretur et unigenitum offerebat qui susceperat repromissiones ad
quem dictum est quia in ysaac vocabitur tibi semen arbitrans quia et
a mortuis suscitare potens est deus. Unde et eum in parabolam accepit
Fide et de futuris benedixit ysaac iacob et esau. Fide moriens ia-
cob singulos filios ioseph benedixit et adoravit super fastigium virge
eius Fide ioseph moriens de profectione filiorum israel memoratus est et de
ossibus suis mandavit. Fide moyses natus occultatus est mensibus
tribus a parentibus suis eo quod vidissent elegantem infantem et non
timuerunt regis edictum Fide moyses grandis factus negavit se
esse filium filie pharaonis magis eligens affligi cum populo dei quam
temporalis peccati habere iocunditatem. maiores divicias estimans habere
thesauro egiptiorum improperium christi. aspiciebat enim in remuneracionem
Fide reliquit egiptum non veritus animositatem regis invisibilem
enim tamquam videns sustinuit Fide celebravit pascha et sanguinis
effusionem ne qui vastabat primitiva egiptiorum tangeret eos. Fide
transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram quod experti egipcii
devorati sunt Fide muri iericho corruerunt circuitu dierum septem

C. xi

Fide Raab meretrix non periit cum incredulis. excipiens exploratores
cum pace Et quid adhuc dicam. deficiet enim tempus me enarrantem
de Gedeon Barach. Sampson. Iepte et David et Samuel et aliis
prophetis. qui per fidem vicerunt regna operati sunt iusticiam. adepti sunt
repromissiones. obturaverunt ora leonum. extinxerunt impetum ignis. effuga-
verunt aciem gladii. convaluerunt de infirmitate. fortes facti sunt in bello
Castra verterunt exterorum acceperunt mulieres de resurrectione mortuos
suos Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem ut meliorem
invenirent resurrectionem Alii vero ludibria et verbera experti insuper
et vincula et carceres lapidati sunt. secti sunt temptati sunt. in occisione
gladii mortui sunt Circuierunt in melotis et pellibus caprinis egen-
tes angustiati afflicti quibus dignus non erat mundus In solitudi-
nibus errantes in montibus et in speluncis et in cavernis terre. Et hii
omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem deo pro nobis
aliquid melius providente ne sine nobis consummarentur C xii

Ideo et nos tantam habentes impositam nubem testium deponentes
omne pondus et circumstans nos peccatum per pacientiam curramus propo-
situm nobis certamen aspicientes in auctorem fidei et consummatorem
Ihesum. qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. confusione contempta
atque in dextera dei sedet Recogitate enim eum qui talem sustinuit
a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem ut non fatigemini animis
vestris deficientes Non dum enim usque ad sanguinem restitistis ad-
versus peccatum repugnantes et obliti estis consolacionis. que vobis tamquam
filiis loquitur dicens fili mi noli negligere disciplinam domini
neque fatigeris dum ab eo argueris Quem diligit enim dominus ca-
stigat. flagellat autem omnem filium quem recipit In disciplina per-
severate tamquam filiis vobis offert se deus Quis enim filius quem
non corripit pater Quod si extra disciplinam estis. cuius participes facti sunt
omnes. ergo adulteri et non filii estis Deinde patres quidem carnis
nostre habuimus eruditores et reverebamur eos. Non multo magis ob-
temperabimus patri spirituum et vivemus Et illi quidem in tempore paucorum die-
rum secundum voluntatem suam erudiebant nos. hic autem ad id quod utile est
in recipiendo sanctificacionem eius Omnis autem disciplina in presenti
quidem videtur non esse gaudii sed meroris Postea autem fructum pa-
catissimum exercitatis per eam reddet iusticie Propter quod remissas
manus et soluta genua erigite et gressus rectos facite pedibus
vestris. ut non claudicans quis erret magis autem sanetur Pacem sequi-
mini cum omnibus et sanctimoniam sine qua nemo videbit deum con-
templantes ne quis desit gratie dei. ne qua radix amaritudinis
sursum germinans impediat et per illam inquinentur multi. ne
quis fornicator aut prophanus ut esau. qui propter unam escam vendidit

primitiua sua. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem
reprobatus est. Non enim inuenit penitencie locum. quamquam cum lacrimis inquisisset
eam. Non enim accessistis ad tractabilem et accessibilem ignem. et
turbinem et caliginem et procellam et tube sonitum et vocem verborum. quam
qui audierunt excusauerunt se ne eis fieret verbum. Non enim portabant
quod dicebatur. Et si bestia tetigerit montem lapidabitur. Et ita terribile
erat quod videbatur. Moyses dixit Exterritus sum et tremebundus. sed
accessistis ad syon montem et ciuitatem dei viuentis ierusalem celestem
et multorum milium angelorum frequenciam et ecclesiam primitiuorum. qui
conscripti sunt in celis et iudicem omnium deum. et spiritum iustorum perfectorum
et testamenti noui mediatorem ihesum. et sanguinis aspersionem melius
loquentem quam abel. Uidete ne recusetis loquentem vobis. Si enim
illi non effugerunt recusantes eum qui super terram loquebatur. multo magis
nos qui de celis loquentem nobis auertimus. cuius vox mouit terram
tunc. nunc autem repromittit dicens. adhuc semel et ego mouebo non
solum terram sed et celum. Quod autem adhuc semel dicit declarat mobi-
lium translacionem tamquam factorum ut maneant ea que sunt inmobilia. Itaque re-
gnum inmobile suscipientes habemus graciam per quam seruiamus placentes
deo cum metu et reuerencia. Etenim deus noster ignis consumens est

Caritas fraternitatis maneat in vobis. et hospitalitatem nolite
obliuisci. Per hanc enim placuerunt quidam angelis hospi-
cio receptis. Mementote vinctorum tamquam simul vincti et
laborancium. tamquam et ipsi in corpore morantes. Honorabile connubium in
omnibus et thorus inmaculatus. Fornicatores enim et adulteros iudicabit
deus. Sint mores sine auaricia contenti presentibus. Ipse enim dixit Non
te deseram neque de lingua. Ita ut confidenter dicamus. Dominus michi adiu-
tor non timebo quid faciat michi homo. Mementote prepositorum vestrorum qui
vobis locuti sunt verbum dei. quorum intuentes exitum conuersacionis imi-
tamini fidem. Ihesus christus heri et hodie ipse est et in secula permane-
bit. Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci. Optimum est enim
gracia stabilire cor. non escis que non profuerunt ambulantibus in eis
Habemus altare de quo edere non habent potestatem. qui tabernaculo tor-
poris deseruiunt. Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in sancta
per pontificem. horum corpora cremantur extra castra. Propter quod et ihesus sancti- ut
ficaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Exeamus igitur
ad eum extra castra improperium eius portantes. Non enim habemus hic
manentem ciuitatem sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus ho-
stiam laudis semper deo. id est fructum labiorum confitencium nomini eius
Beneficencie autem et communionis nolite obliuisci. talibus enim ho-
stiis promeretur deus. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi
enim peruigilant quasi racionem pro animabus vestris reddituri. ut cum gaudio

hoc faciant non gementes. hoc enim non expedit vobis. Orate pro
nobis. confidimus enim quia bonam conscientiam habemus in omnibus bene
volentes conversari. Amplius autem deprecor vos hoc facere quo celerius
restituar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem
magnum ovium in sanguine testamenti eterni dominum nostrum ihesum christum aptet
vos in omni opere bono ut faciatis voluntatem eius. ipse faciens in
vobis quod placeat coram se per ihesum christum. cui est gloria in secula seculorum
amen. Rogo autem vos fratres ut sufferatis verbum solacii. Etenim per
paucis scripsi vobis. Cognoscite fratrem nostrum thimotheum dimissum
cum quo si celerius venerit videbo vos. Salutate omnes prepositos
vestros et omnes sanctos. Salutant vos fratres qui sunt de italia. Gra-
tia cum omnibus vobis Amen. Incipit prologus b. Ieronimi in Actus apostolorum

Lucas anthiochensis natione syrus cuius in ewangelio
laus canitur apud anthiochiam medicine arti
egregius et apostolorum christi discipulus fuit postea
usque ad confessionem paulum secutus est apostolum sine crimine
in virginitate permanens duo [duodecim (?)] maluit deserviens
domino. lxxxiiii [octoginta et quattuor] annos agens etatis annos in bitinia obiit
plenus spiritu sancto. Hic igitur spiritu sancto instigante in achaie
partibus omnibus ewangelium scribens. cunctis fidelibus incarnationem domini fideli
narratione ostendit eundemque ex stirpe david descendisse intimavit.
Cui non inmerito apostolorum actuum scribendi potestas in ministerio datur
ut deo in deum pleno et filio perditionis extincto oratione ab apostolis
facta sorte domini electionis numerus compleretur. Sicque paulum consumma-
tionem apostolicis actibus daret quem diu contra stimulum calcitrantem dominus
elegisset. Quod legentibus ac requirentibus deum brevi voluit potius
sermone ostendere quam plurimis aliquid fastidientibus prodidisse. Sciens
quod laborantem agricolam oportet de fructibus suis edere. Que ita
divina subsecuta est gratia ut non solum corporibus sed etiam animabus eius
proficeret medicina. Incipiunt Actus apostolorum c. j

Primum quidem sermonem feci de omnibus o theo-
phile que cepit ihesus facere et docere
usque in diem qua precipiens apostolis per spiritum
sanctum quos elegit assumptus est. Quibus et
prebuit seipsum vivum post passionem suam in
multis argumentis per dies xl. appa-
rens eis et loquens de regno dei. Et
convescens precepit eis ab ierosolimis ne disce-
derent sed expectarent promissionem patris. Quam audistis
inquit per os meum. Quia iohannes quidem bapti-
savit aqua. vos autem baptisabimini spiritu sancto. Non

post multos hos dies Igitur qui convenerant interrogabant eum dicen-
tes Domine si in tempore hoc restitues regnum israel. Dixit autem illis
Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua
potestate. sed accipietis virtutem supervenientis spiritus sancti in vos Et eritis
michi testes in ierusalem et in omni iudea et samaria et usque ad
ultimum terre Et cum hec dixisset videntibus illis elevatus est et nubes
suscepit eum ab oculis eorum Cumque intuerentur in celum euntem illum
Ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis qui et dixe-
runt Viri galilei quid statis aspicientes in celum. Hic ihesus
qui assumptus est a vobis in celum sic veniet quemadmodum vidistis
eum euntem in celum Tunc reversi sunt ierusalem a monte qui vocatur
oliveti qui est iuxta ierusalem sabbati habens iter Et cum introissent
in cenaculum ascendebant ubi manebant petrus et iohannes. Iacobus
et andreas. philippus et thomas. bartholomeus et matheus Iacobus
alphei et Symon zelotes. et iudas iacobi. Hii omnes erant per-
severantes unanimiter in oratione cum mulieribus et maria matre ihesu et
fratribus eius. In diebus illis exurgens petrus in medio fratrum dixit
Erat autem turba hominum simul fere. c.xx. viri Fratres oportet impleri
scripturam. quam predixit spiritus sanctus per os david de iuda qui
fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum qui connumeratus erat in nobis
et sortitus est sortem ministerii huius Et hic quidem possedit agrum
de mercede iniquitatis. et suspensus crepuit medius et diffusa sunt
omnia viscera eius Et notum factum est omnibus habitantibus ierusalem
ita ut appellaretur ager ille lingwa eorum acheldemach
hoc est ager sanguinis Scriptum est in libro psalmorum Fiat commo-
ratio eorum deserta et non sit qui inhabitet in ea. et episcopatum eius acci-
piet alter Oportet ergo ex hiis viris qui nobiscum sunt congregati
in omni tempore quo intravit et exivit inter nos dominus ihesus incipi-
ens a baptismate Iohannis usque in die qua assumptus est a nobis
testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis Et statuerunt duos
Ioseph qui nominabatur barsabas qui cognominatus est iustus et ma-
thiam. et orantes dixerunt Tu domine qui corda nosti omnium. ostende
quem elegeris ex hiis duobus unum accipere locum ministerii huius et
apostolatus. de quo prevaricatus est iudas ut abiret in locum suum Et
dederunt sortes eis Et cecidit sors super mathiam. et annumeratus
est cum undecim apostolis c. ii

Et cum complerentur dies penthecostes erant omnes pariter in
eodem loco Et factus est repente de celo sonus tamquam ad-
venientis spiritus. et replevit totam domum ubi erant sedentes
vehementis Et apparuerunt illis dispertite lingwe tamquam ignis. seditque super
singulos eorum Et repleti omnes spiritu sancto. et ceperunt loqui variis
st

lingwis prout spiritus sanctus dabat eloqui illis Erat autem in iherusalem
habitantes iudei viri religiosi ex omni nacione que sub celo est
Facta autem hac voce convenit multitudo et mente confusa est quoniam au-
diebat unusquisque lingwa sua illos loquentes Stupebant autem omnes
et mirabantur dicentes Nonne ecce omnes isti qui loquuntur galilei sunt
et quomodo nos audivimus unusquisque lingwa sua in qua nati sumus
Parthi et medi et elamite et qui habitant mesopotamiam iudeam
et capadociam pontum et asiam frigiam et pamphiliam egiptum
et partes libie que est circa cirenen et advene romani iudei quoque
et proseliti Cretes et arabes audivimus eos loquentes nostris
lingwis magnalia dei Stupebant autem omnes et mirabantur dicentes
Quid nam hoc vult esse Alii autem irridebant dicentes quia musto pleni
sunt isti Stans autem petrus cum undecim levavit vocem suam et locutus
est eis Viri iudei et qui habitatis iherusalem universi hoc vobis notum
sit et auribus percipite verba mea Non enim sicut vos estimatis hii ebrii
sunt cum sit hora diei tercia sed hoc est quod dictum est per prophetam Iohel
Erit in novissimis diebus dicit dominus Effundam de spiritu meo super
omnem carnem et prophetabunt filii vestri et filie vestre et iuvenes vestri visi-
ones videbunt et seniores vestri sompnia sompniabunt Et quidem
super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu
meo et prophetabunt et dabo prodigia in celo sursum et signa in terra
deorsum sanguinem et ignem et vaporem fumi Sol convertetur in tene-
bras et luna in sanguinem antequam veniat dies domini magnus et ma-
nifestus Et erit omnis quicumque invocaverit nomen domini salvus erit
Viri israhelite et qui timetis deum audite verba hec Ihesum naza-
renum virum approbatum a deo in vobis virtutibus et prodigiis et signis
que fecit per illum deus in medio vestri sicut vos scitis hunc diffinito
consilio et prescientia dei traditum per manus iniquorum affligentes interemistis
quem deus suscitavit solutis doloribus inferni iuxta quod impossibile erat te-
neri illum ab eo David enim dicit in eum Providebam dominum in con-
spectu meo semper quoniam a dextris est michi ne commovear propter hoc delectatum
est cor meum et exultavit lingwa mea insuper et caro mea reque-
scet in spe Quoniam non derelinques animam meam in inferno nec dabis sanctum
tuum videre corrupcionem Notas michi fecisti vias vite replebis me
iocunditate cum facie tua Viri fratres liceat audenter dicere ad vos
de patriarcha david quoniam defunctus est et sepultus est et sepulcrum eius
est apud nos usque in hodiernum diem Propheta ergo cum esset et sciret quia
iureiurando iurasset illi deus De fructu lumbi eius sedere super
sedem eius providens locutus est de resurreccione christi quia neque derelictus est
in inferno neque caro eius vidit corrupcionem Hunc ihesum resuscitavit
deus cuius omnes nos testes sumus Dextera ergo dei exaltatus

et promissione spiritus sancti accepta a patre effudit hunc, in nos quem vos
videtis et auditis. Non enim david ascendit in celum. Dicit autem ipse
Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum. Certissime sciat omnis domus israel quia et dominum
eum et christum deus fecit hunc ihesum quem vos crucifixistis. His auditis
compuncti sunt corde et dixerunt ad petrum et ad reliquos apostolos Quid fa-
ciemus viri fratres ostendite nobis. Petrus vero ait ad illos. Penitenciam
agite et baptizetur unusquisque vestrum in nomine ihesu christi in remissionem
peccatorum vestrorum et accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim est repromissio
et filiis vestris et omnibus qui longe sunt. quoscumque advocaverit dominus
deus noster. Aliis etiam verbis plurimis testificatus est et exhortabatur
eos dicens Salvamini a generacione ista prava. Qui ergo receperunt
sermonem eius baptizati sunt. et apposite sunt in illa die anime circiter tria
milia. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum. et communicacione et fra-
ctione panis. et oracionibus instantes unanimes. Fiebat autem omni
anime timor. Multa quoque prodigia et signa per apostolos fiebant in ierusalem
et metus erat magnus in universis. Omnes etiam qui credebant erant
pariter. et habebant omnia communia. possessiones et substancias vendebant
et dividebant illa omnibus prout cuique opus erat. Cotidie quoque
perdurantes unanimiter in templo. et frangentes circa domos panem. sume-
bant cibum cum exultacione et simplicitate cordis collaudantes deum
et habentes graciam ad omnem plebem. Deus autem augebat qui sal-
vi fierent cotidie in idipsum. c. iii.

Petrus autem et iohannes simul ascendebant in templum
ad horam oracionis nonam. Et quidam vir qui erat claudus
ex utero matris sue baiulabatur. quem ponebant cotidie
ad portam templi que dicitur speciosa ut peteret elemosinam ab in-
troeuntibus in templum. Hic cum vidisset petrum et iohannem incipientes
introire in templum rogabat ut elemosinam acciperet. Intuens autem
in eum petrus cum iohanne dixit Respice in nos. At ille intende-
bat in eos sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit
Argentum et aurum non est michi. quod autem habeo hoc tibi do. In nomine
ihesu christi nazareni surge et ambula. Et apprehensa manu eius
dextra allevavit eum. et protinus consolidate sunt bases eius et
plante. et exiliens stetit et ambulabat. et intravit cum illis in templum
ambulans et exiliens et laudans deum. Et vidit omnis populus eum am-
bulantem et laudantem deum. Cognoscebant autem eum quia ipse erat qui
ad elemosinam sedebat ad speciosam portam templi. et impleti sunt
stupore et extasi in eo quod contigerat illi. Cum viderent autem petrum
et iohannem concurrit omnis populus ad eos ad porticum que appellabatur
salomonis stupentes. Videns autem petrus respondit ad populum. Viri

V
ysrahelite quid miramini hoc · aut nos quid intuemini · quasi nostra virtute
aut pietate fecimus hunc ambulare · Deus abraham et deus ysaac
et deus iacob · Deus patrum nostrorum glorificavit filium suum ihesum · quem
vos quidem tradidistis · et negastis ante faciem pilati · iudicante illo
dimitti · Vos autem sanctum et iustum negastis · et petistis virum homi-
cidam donari vobis · Auctorem vero vite interfecistis · quem deus suscitavit
a mortuis · cuius nos testes sumus · Et in fide nominis eius hunc quem
vos videtis et nostis · confirmavit nomen eius · et fides que per eum
est dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum · Et nunc fratres
scio quia per ignoranciam fecistis · sicut et principes vestri · Deus autem que pre-
nunciavit per os prophetarum pati christum suum sic implevit · Penitemini
igitur et convertimini ut deleantur vestra peccata · Ut cum venerint tempora refri-
gerii a conspectu domini · et miserit eum qui predicatus est vobis · ihesum christum
quem oportet quidem celum suscipere · usque in tempora restitucionis omnium · que
locutus est deus per os sanctorum suorum a seculo prophetarum · Moyses quidem
dixit · Quoniam prophetam vobis suscitabit dominus deus vester de fratribus vestris
tanquam me ipsum audietis · iuxta omnia quecumque locutus fuerit vobis ·
Et omnis anima quecumque non audierit illum exterminabitur de plebe · Et omnes
prophete a samuel et deinceps qui locuti sunt annunciaverunt dies
istos · Vos estis filii prophetarum et testamenti quod disposuit deus ad patres
vestros dicens ad abraham · In semine tuo benedicentur omnes fami-
lie terre · Vobis primum deus suscitans filium suum misit eum benedicentem
vobis ut convertat se unusquisque a nequicia sua · c · iiii ·

Loquentibus autem illis ad populum supervenerunt sacerdotes et
magistratus templi et saducei dolentes quod docerent populum
et annunciarent in ihesu resurreccionem ex mortuis · et iniecerunt
in eos manus · et posuerunt eos in custodia usque in crastinum · Erat
enim iam vespera · Multi autem eorum qui audierant verbum crediderunt
Et factus est numerus virorum quinque milia · Factum est autem in crastinum ut
congregarentur principes eorum et seniores et scribe in ierusalem · et annas prin-
ceps sacerdotum et cayphas · et iohannes et allexander · et quotquot
erant de genere sacerdotali · Et statuentes eos in medio in-
terrogabant · In qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos · Tunc
petrus repletus spiritu sancto dixit ad eos · Principes populi et seniores
audite · Si nos hodie diiudicamur a vobis in benefacto hominis
infirmi · in quo iste salvus factus est · notum sit omnibus vobis · et omni
plebi israel · quia in nomine ihesu christi nazareni quem vos crucifixistis
quem deus suscitavit a mortuis · in hoc iste astat coram vobis
sanus · Hic est lapis qui reprobatus est a vobis edificantibus · qui factus
est in caput anguli · et non est in aliquo alio salus · nec enim aliud
est nomen sub celo datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri

Videntes autem Petri constantiam & Iohannis. comperto quod homines essent
sine litteris et idiote admirabantur & cognoscebant eos quoniam cum ihesu
fuerant. Hominem quoque videntes stantem cum eis qui curatus fuerat nihil
poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra consilium secedere et conferebant
ad invicem dicentes. Quid faciemus hominibus istis. Quoniam quidem notum signum
factum est per eos omnibus habitantibus in Ierusalem. manifestum est & non pos-
sumus negare. Sed ne amplius divulgetur in plebem comminemur
eis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et vocantes eos
denunciaverunt ne omnino loquerentur neque docerent in nomine ihesu
Petrus vero & Iohannes respondentes dixerunt ad eos. Si iustum est in conspectu
dei vos potius audire quam deum iudicate. Non enim possumus que
vidimus & audivimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos non
invenientes quomodo punirent eos propter populum quia omnes clarificabant id quod
factum erat in eo quod acciderat. Annorum enim erat amplius xl in quo factum
erat signum istud sanitatis. Dimissi autem venerunt ad suos & annun-
ciaverunt eis quanta ad eos principes sacerdotum & seniores dixissent. Qui
cum audissent unanimes levaverunt vocem ad dominum atque dixerunt. Domine
tu qui fecisti celum & terram mare & omnia que in eis sunt qui spiritu sancto
per os patris nostri david pueri tui dixisti. Quare fremuerunt gentes et
populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre & principes convenerunt
in unum adversus dominum & adversus christum eius. Convenerunt enim vere in civitate
ista adversus sanctum puerum tuum ihesum quem unxisti. Herodes & poncius
pilatus cum gentibus & populis israel facere que manus tua & consilium tuum
decreverunt fieri. Et nunc domine respice in minas eorum. & da servis tuis
cum omni fiducia loqui verbum tuum. in eo quod manum tuam extendas
ad sanitates & signa & prodigia fieri per nomen sancti filii tui ihesu
Et cum orassent motus est locus in quo erant congregati Et repleti sunt
omnes spiritu sancto et loquebantur verbum dei cum omni fiducia volenti
credere. Multitudinis autem credentium erat cor unum & anima una nec
quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat sed erant illis omnia
communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis ihesu christi
domini nostri & gratia magna erat in omnibus illis. neque enim quisquam egens
erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant ven-
dentes afferebant precia eorum que vendebant & ponebant ante pedes
apostolorum. Dividebatur autem singulis prout cuique opus erat. Ioseph autem
qui cognominatus est barnabas ab apostolis quod est interpretatum filius
consolationis levites cyprius genere cum haberet agrum vendidit illum
& attulit precium & posuit ante pedes apostolorum. c. v.

Vir autem quidam nomine ananias cum saphira uxore sua ven-
didit agrum & fraudavit de precio agri conscia uxore sua. &
afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem

Petrus Anania

Petrus ad eum Anania cur temptauit sathanas cor tuum menti-
re spiritui sancto et fraudare te de precio agri Nonne manens tibi mane-
bat et venundatum in tua potestate erat Quare posuisti in corde tuo
hanc rem Non es mentitus hominibus sed deo Audiens autem ananias
hec verba cecidit et expirauit Et factus est timor magnus in omnes
qui audierant hec Surgentes autem iuuenes amouerunt eum et effe-
rentes sepelierunt Factum est autem quasi horarum trium spacium et vxor
eius nesciens quod factum fuerat introiuit Respondit autem ei petrus Dic
michi mulier si tanti agrum pretium vendidistis At illa dixit Etiam
tanti Petrus autem ad eam dixit Quid vtique conuenit vobis temptare
spiritum domini ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum ad ostium et
efferent te Confestim cecidit ante pedes eius et expirauit In-
trantes autem iuuenes inuenerunt illam mortuam et extulerunt et sepe-
lierunt ad virum suum Et factus est timor magnus in vniuersa ecclesia
et in omnes qui audierunt hec Per manus autem apostolorum fiebant signa
et prodigia multa in plebe Et erant vnanimiter omnes in porticu salo-
monis Ceterorum autem nemo audebat se iungere illis sed magnificabat
eos populus Magis autem augebatur credentium in domino multitudo vi-
rorum ac mulierum ita ut in plateis eicerent infirmos et ponerent
in lectulis et grabatis Vt veniente petro saltem vmbra illius
obumbraret quemquam eorum et liberarentur ab infirmitate Concurrebat
autem et multitudo vicinarum ciuitatum ierusalem afferentes egros et
vexatos a spiritibus immundis qui curabantur omnes Exurgens autem
princeps sacerdotum annas et omnes qui cum illo erant que est heresis
saduceorum repleti sunt zelo et iniecerunt manus in apostolos et
posuerunt illos in custodia publica Angelus autem domini per noctem
aperiens ianuas carceris et educens eos dixit Ite et stantes lo-
quimini in templo plebi omnia verba vite huius Qui cum audissent
intrauerunt diluculo in templum et docebant in nomine domini ihesu
Adueniens autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant conuocauerunt
concilium et omnes seniores filiorum israel et miserunt ad carcerem ut addu-
cerent Cum autem venissent ministri et aperto carcere non inuenissent
illos reuersi nunciauerunt dicentes Carcerem quidem inuenimus clausum
cum omni diligentia et custodes stantes ad ianuas Aperientes autem
neminem intus inuenimus Vt autem audierunt hos sermones magistratus
templi et principes sacerdotum ambigebant de illis quidnam
fieret Adueniens autem quidam nunciauit illis quia ecce viri quos po-
suistis in carcerem sunt in templo stantes et docentes populum Tunc
abiit magistratus cum ministris et adduxit illos sine vi Time-
bant enim populum ne lapidarentur Et cum adduxissent illos statuerunt
in concilio Et interrogauit eos princeps sacerdotum dicens Precepto

C

precipimus vobis ne doceretis in nomine isto · et ecce replestis ierusalem
doctrina vestra · et vultis introducere super nos sanguinem hominis istius
Respondens autem petrus et apostoli dixerunt Obedire oportet deo magis quam
hominibus At illi dixerunt deo Et petrus dixit ad illos Deus pa-
trum nostrorum suscitavit ihesum quem vos interemistis suspendentes in ligno
hunc deus principem et salvatorem exaltavit dextra sua ad dandam
penitentiam israel in remissionem peccatorum et nos sumus testes horum verborum
et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus obedientibus sibi Hec cum audissent
dissecabantur et cogitabant interficere illos Surgens autem quidam in con-
cilio phariseus nomine gamaliel legisdoctor honorabilis universe
plebi iussitque pusillum foras apostolos fieri · Dixitque illis Viri
israelite attendite vobis super hominibus istis quid acturi sitis Ante
hos dies extitit theodas dicens se esse aliquem magnum · cui consen-
sit numerus virorum circiter quadringentorum qui occisus est et omnes qui crede-
bant ei dissipati sunt et redacti sunt ad nichilum Post hunc extitit iudas
galileus in diebus professionis et avertit populum post se et ipse periit et
omnes quotquot consenserunt ei dissipati sunt Et nunc itaque dico vobis
Discedite ab hominibus istis et sinite illos quia si est ex hominibus con-
silium hoc aut opus dissolvetur · si vero ex deo est non poteritis eos dissolvere
ne forte et deo repugnare videamini Consenserunt autem illi et convoca-
tes apostolos cesis denunciaverunt ne loquerentur in nomine ihesu am-
plius et dimiserunt illos Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu conci-
lii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati Omni
autem die in templo et circa domos non cessabant docentes et evangeli-
In diebus autem illis Crescente c vi C zantes ihesum christum
numero discipulorum factum est murmur grecorum adversus hebreos
eo quod despicerentur in ministerio cottidiano vidue eorum Convocantes
autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt Non est equum nos
derelinquere verbum dei et ministrare mensis Considerate ergo viros ex vo-
bis fratres boni testimonii septem plenos spiritu sancto et sapientia quos con-
stituamus super hoc opus · nos vero oracioni et ministerio verbi instantes erimus
Et placuit sermo coram omni multitudine Et elegerunt stephanum
plenum fide et spiritu sancto et philippum et prochorum et thimotheum et
nicanorem et permenam et nicolaum advenam anthiochenum
Hos statuerunt ante conspectum apostolorum · et orantes imposuerunt eis manus
Et verbum domini crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in ierusalem
valde Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei Stephanus
autem plenus gratia et fortitudine faciebat signa et prodigia magna
in populo Surrexerunt autem quidam de sinagoga que appellatur
libertinorum et cirenensium et allexandrinorum et eorum qui erant a cilicia
et asia disputantes cum stephano et non poterant resistere sapientie et

spiritui qui loquebatur. Tunc submiserunt viros qui dicerent se audisse
eum dicentem verba blasphemie in moysen et deum. Commoverunt itaque
plebem et seniores et scribas. et concurrentes rapuerunt eum. et duxerunt
in concilium et statuerunt testes falsos et dicentes homo iste non
cessat loqui verba blasphemie adversus locum sanctum et legem. Audivimus
enim eum dicentem. quoniam ihesus nazarenus hic destruet locum istum et mu-
tabit tradiciones quas tradidit nobis moyses Et intuentes eum
omnes qui sedebant in concilio. viderunt faciem eius tamquam faciem an-
geli Dixit autem princeps sacerdotum si hec ita se habent. c vii

Qui ait Viri fratres et patres audite Deus glorie apparuit patri
nostro abraham cum esset in mesopotamia priusquam moraretur
in tharam et inde transmigravit illum in terram chaldeorum
Et dixit ad illum Exi de terra tua et de cognacione tua et veni in terram
quam tibi monstravero Tunc exivit de terra chaldeorum et habitavit
in tharam Et inde postquam mortuus est pater eius transtulit illum in terram
istam in qua nunc vos habitatis et non dedit ei hereditatem in ea nec
passum pedis sed promisit illi dare eam in possessionem et semini eius post
ipsum cum non haberet filium Locutus est autem ei deus quia erit semen eius
accola in terra aliena et servituti eos subicient et male tractabunt
annis quadringentis et gentem cui servierint iudicabo ego dicit dominus
Et post hec exibunt et servient michi in loco isto Et dedit illi testa-
mentum circumcisionis et sic genuit ysaac et circumcidit eum die octavo
Et ysaac iacob et iacob xii patriarchas et patriarche emulantes
ioseph vendiderunt in egiptum et erat deus cum eo et eripuit eum ex
omnibus tribulacionibus eius et dedit illi graciam et sapienciam in conspectu
falor pharaonis regis egipti et constituit eum prepositum super egiptum
et super omnem domum suam Venit autem fames in universam egiptum
et chanaan et tribulacio magna et non inveniebant cibos patres nostri
Cum audisset autem iacob esse frumentum in egipto misit patres nostros
primum et in secundo cognitus est ioseph a fratribus suis et manifestatum est
pharaoni genus eius Mittens autem ioseph accersivit iacob patrem
suum et omnem cognacionem in animabus lxx quinque Et descendit iacob in
egiptum et defunctus est ipse et patres nostri et translati sunt in sichem et
positi sunt in sepulcro quod emit abraham precio argenti a filiis emor
filii sichem Cum appropinquaret autem tempus promissionis quam confessus
erat deus abrahe. crevit populus et multiplicatus est in egipto quo-
adusque surrexit rex alius in egipto qui non sciebat ioseph hic
circumveniens genus nostrum afflixit patres nostros ut exponerent infantes
suos ne vivificarentur Eodem tempore natus est moyses et fuit gratus deo
et nutritus est tribus mensibus in domo patris sui Exposito autem illo
in flumine sustulit eum filia pharaonis et enutrivit eum sibi in filium

et eruditus est moyses in omni sapientia egiptiorum et erat potens in
verbis et operibus suis Cum autem impleretur ei xl annorum tempus ascen-
dit in cor eius ut visitaret fratres suos filios israel Et cum vidisset
quendam iniuriam patientem vindicavit illum et fecit ultionem ei qui in-
iuriam sustinebat percusso egiptio Existimabat autem intelligere fratres
quoniam deus per manum ipsius daret salutem illis at illi non intellexerunt
Sequenti vero die apparuit illis litigantibus et reconciliabat eos in pace
dicens Viri fratres estis ut quid nocetis alterutrum Qui autem iniuriam
faciebat proximo suo repulit eum dicens Quis te constituit principem
et iudicem super nos. numquid interficere me tu vis quemadmodum heri
interfecisti egiptum Fugit autem moyses in verbo isto et factus est advena
in terra madian ubi generavit filios duos Et expletis annis xl
apparuit illi dominus in deserto montis syna angelus in igne flamme
rubi Moyses autem videns admiratus est visum et accedente illo ut
consideraret facta est vox domini ad eum dicens Ego sum deus patrum tuorum
deus abraham. deus ysaac et deus iacob Tremefactus est autem moy-
ses et non audebat considerare Dixit autem illi dominus Solve calciamenta
pedum tuorum. locus enim in quo stas terra sancta est Videns vidi afflictionem
populi mei qui est in egipto et gemitum eorum audivi Et descendi li-
berare eos. Et nunc veni et mittam te in egiptum. Hunc moysen quem
negaverunt dicentes. Quis te constituit principem et iudicem super nos
hunc deus principem et redemptorem misit cum manu angeli qui apparuit
illi in rubo Hic eduxit illos faciens prodigia et signa in terra egipti
et in rubro mari et in deserto annis xl. Hic est moyses qui dixit filiis
israel. prophetam vobis suscitabit deus de fratribus vestris. tamquam me ipsum
audietis. Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo qui loquebatur
ei in monte syna. et cum patribus vestris. Qui accepit verba vite dare nobis
cui noluerunt obedire patres vestri sed repulerunt eum. et aversi sunt
cordibus suis in egiptum dicentes ad aaron. Fac nobis deos qui
precedant nos. Moysi enim huic qui eduxit nos de terra egipti ne-
scimus quid factum sit ei. Et vitulum fecerunt in illis diebus et obtulerunt
hostiam simulacro et letabantur in operibus manuum suarum Con-
vertit autem eos deus et tradidit servire militie celi Sicut scriptum est in
libro prophetarum Numquid victimas aut hostias obtulistis michi
annis xl in deserto domus israel. Et suscepistis tabernaculum moloch
et sidus dei vestri remphan figuras quas fecistis adorare eas et
transferam vos in babilonem Tabernaculum testimonii fuit cum patribus
nostris in deserto Sicut disposuit deus loquens ad moysen ut faceret
illud secundum formam quam viderat quod et induxerunt suscipientes patres
nostri cum ihesu in possessionem gentium quas expulit deus a facie
patrum nostrorum usque in diebus david qui invenit gratiam ante deum

et petiit ut inveniret tabnaclm deo iacob Salomo aut edifi-
cavit illi domu. Sz no excelsus in manufactis hitat sicut dicit
ppha Celu mi sedes est: tra aut scabellu pedum meor. qua
domu edificabit mi dicit dns aut quis locs requiecionis mee
est. nonne manus mea fecit hec oia. Dura cervice et incircumcisi
cordibz et auribz vos sp spui sco resistitis sic pres vri et vos
Que pphaz no sunt psecuti pres vri et occidert eos qui pre
nunciabat de adventu iusti Cui vos nuc proditores et ho-
micide fuist qui accepistis legem in disposicoe angeloz et non
custodistis Audientes aut hec dissecabant in cordibz suis et
stridebat dentibus in eu Cum aut esset stephanus plenus spu
sco intendes in celu vidit gliam dei et ihm stante a dextris
dei Exclamantes aut voce magna continuert aures suas et ipetu
fecert unanimit in eu. et eicientes eu extra civitate lapidabat Et
testes deposuert vestimta sua secus pedes adolescent qui vocaba
saulus et lapidabat stephanu invocantem et dicentem Domine ihu
suscipe spm meu Positis aut genibz clamavit voce magna dicens
Domine ne statuas illis hoc peccatu Et cu hoc dixisset obdormivit
Saulus aut erat consentiens neci eius c. viii Facta est aut in illa die psecucio magna in eccia iherusalimis et
omnes dispsi sunt per regiones iudee et samarie pter aplos
Curavert aut stephanu viri timorati et fecert planctu ma-
gnu sup eu Saulus vo devastabat ecclam p domos intrans et
trahens viros ac mulieres tradebat in custodiam Igit qui
dispsi erat ptransibat evangelisantes vbu dei circa civitates et
castella iudee Philippus aut descendens in civitate samarie
pdicabat illis xpm Intendebat aut turbe hiis que a phi-
lippo dicebantur unanimit audientes et videntes signa que facie-
bat Multi eni eoz qui hebat spus inmudos clamantes vo-
ce magna exibat. multi aut paralitici et claudi curati sunt.
Factum est ergo magnu gaudiu in illa civitate. Vir aut quidam
nomine symon qui ante fuat i civitate magus seducens gentem
samarie dicens se aliquem magnu. cui auscultabat omnes a
minimo usqz ad maximu dicentes. hic est virtus dei que vocatur
magna Attendebat aut eu ppt qd multo tpe magicis suis arti-
bus dementasset eos Cu vo credidisset philippo evangelisanti
de regno di et in nomine ihu xpi baptisabantur viri et mulieres. tunc
symon et ipe credidit Et cu baptisatus esset adherebat philippo
videns etiam signa et virtutes maximas fieri stupens admirabatur
Cu aut audisset apli qui erat iherusalimis qr recepit Samaria
vbu dei. misert ad eos Petru et Johanem Qui cu venissent

orauerit pro ipis ut acciperent spm sctm. Nondum enim in quemquam
illorum venerat Sed baptisati tm erant in nomine dni ihu Tunc
imponebant manus sup illos et accipiebant spm sctm Cu vidis-
set aut symo qr per imposicioem manu apostolor daret spus sctus
obtulit eis pecuniam dicens Date et m hanc ptatem ut cuicumque
imposuero manus accipiat spm sctm Petrus aut dixit ad eum
Pecunia tua tecum sit in pdicioem qm donum dei existimasti pecunia
possideri Non est tibi pars neque sors in smone isto. cor enim tuum non est
rectum coram deo Penitenciam itaque age ab hac nequicia tua et roga deum
si forte remittatur tibi hec cogitacio cordis tui In felle enim ama-
ritudinis et obligacione iniquitatis video te esse Respondens aut symon
dixit Precamini vos pro me ad dnm. ut nichil veniat sup me horum
que dixistis Et illi quidem testificati et locuti vbum di redibant in
ierlm. et multis regionibus samaritanorum ewangelisabant Angelus
aut domini locutus est ad philippum dicens Surge et vade contra
meridianum ad viam que descendit ab ierlm in gazam. hec est
deserta Et surgens abiit Et ecce vir ethiops eunuchus potens
candacis regine ethiopum qui erat sup omnes gazas eius. ve-
nerat adorare in ierlm. et revertebatur sedens super currum suum. le-
gensque ysaiam prophetam Dixit aut spus philippo Accede et adiunge
te ad currum istum Accurrens aut philippus Audiuit eum legentem ysaiam
prophetam. et dixit Putasne intelligis que legis Qui ait Et quo-
modo possum intelligere nisi aliquis ostenderit michi Rogauitque philippum
ut ascenderet et sederet secum Locus aut scripture quam legebat hic
erat Tamquam ouis ad occisionem ductus est. et sicut agnus coram tondente
se sine voce sic non aperuit os suum In humilitate iudicium eius
sublatum est. generacionem illius quis enarrabit Quoniam tolletur de terra
vita eius Respondens aut eunuchus philippo Obsecro te de quo
propheta dixit hoc de se an de alio aliquo Aperiens aut philippus
os suum et incipiens a scriptura ista ewangelisauit illi ihm Et dum
irent per viam venerunt ad quandam aquam et ait eunuchus
Ecce aqua quis prohibet me baptisari Dixit philippus
Si credidis ex toto corde licet Et respondens ait Credo in filium
dei esse ihm xpm Et iussit stare currum Et descenderunt vterque in aquam
philippus et eunuchus et baptisauit eum Cum aut descendissent
de aqua. spus dni rapuit philippum. et amplius non vidit eum
eunuchus Ibat enim per viam suam gaudens. Philippus aut inventus
est in azoto. Et pertransiens ewangelisauit ciuitatibus cunctis donec
cat Saulus aut adhuc spirans c ix Venit cesaream
minarum et cedis in discipulos domini accessit ad principem
sacerdotum. et peciit ab eo epistolas in damascum ad sinagogas

ut si quos invenisset huius vie viros ac mulieres vinctos perduceret
in ierusalem Et cum iter faceret contigit ut appropinquaret damasco et subito
circumfulsit eum lux de celo Et cadens in terram audivit vocem
dicentem sibi Saule saule quid me persequeris Qui dixit Quis es
domine Et ille Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris durum
est tibi contra stimulum calcitrare Et tremens ac stupens dixit Domine
quid me vis facere Et dominus dixit ad eum Surge et ingredere civitatem
et dicetur tibi quid te oporteat facere Viri autem illi qui comitabantur
cum eo stabant stupefacti audientes quidem vocem neminem autem videntes
Cui cum loqueretur ad eos levate me de terra Surrexit ergo autem
Saulus de terra apertis quoque oculis nichil videbat Ad manus autem illum
trahentes introduxerunt damascum Et erat ibi tribus diebus non videns
et non manducavit neque bibit Erat autem quidam discipulus damasci
nomine ananias et dixit ad illum in visu dominus Anania At ille
ait Ecce ego domine Et dominus ad illum Surgens vade in vicum
qui vocatur rectus et quere in domo iude saulum nomine tarsensem
Ecce enim orat Et vidit virum ananiam nomine introeuntem et in-
ponentem sibi manus ut visum recipiat Respondit autem ananias Do-
mine audivi a multis de viro hoc quanta mala fecit sanctis tuis
in ierusalem et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui
invocant nomen tuum Dixit autem ad eum dominus Vade quoniam vas
electionis michi est iste ut portet nomen meum coram gentibus et regibus
et filiis israel Ego enim ostendam ei quanta oporteat eum pro nomine meo
pati Et abiit ananias et introivit domum et inponens ei manus
dixit Saule frater dominus misit me qui apparuit tibi in via qua venie-
bas ut videas et implearis spiritu sancto Et confestim ceciderunt ab oculis
eius tamquam squame et visum recepit Et surgens baptizatus est
Et cum accepisset cibum ~~bapti~~ confortatus est Fuit autem Saulus
cum discipulis qui erant damasci per dies aliquot Et continuo in-
gressus paulus in synagogas predicabat ihesum quoniam hic est filius
dei Stupebant autem omnes qui audiebant et dicebant Nonne
hic est qui expugnabat in ierusalem eos qui invocabant nomen
istud Et huc ad hoc venit ut vinctos illos duceret ad principes
sacerdotum Saulus autem magis convalescebat et confundebat iudeos
qui habitabant damasci affirmans quoniam hic est christus Cum autem
implerentur dies multi consilium fecerunt iudei ut eum interficerent No-
ta autem facte sunt saulo insidie eorum Custodiebant autem et portas
die ac nocte ut eum interficerent Accipientes autem eum discipuli
nocte per murum dimiserunt eum submittentes in sporta Cum autem
venisset in ierusalem temptabat se iungere discipulis et omnes timebant
eum non credentes quod esset discipulus Barnabas autem apprehensum illum

dixit ad ap(osto)los et narravit illis quo(modo) in via vidiss(et) d(omi)n(u)m Et q(uia)
locutus e(st) ei. et quo(modo) in damasco fiducialit(er) egerit in no(m)i(n)e d(omi)ni
Et erat cu(m) illis intrans et exiens in ier(usa)l(e)m fiducialit(er) agens in
no(m)i(n)e d(omi)ni. Loquebat(ur) q(uo)q(ue) gentibus et disputabat cu(m) grecis. Illi
aut(em) querebant occidere eu(m). Quod cu(m) cognovissent fr(atr)es. deduxerunt eu(m) ce-
saream et dimiserunt tharsu(m). Ecclesia quide(m) per tota(m) iudea(m) et gali-
leam et samaria(m) habebat pace(m) et edificabat(ur). ambulans in timore
domini et consolacione s(an)c(t)i sp(iritu)s replebat(ur). Factu(m) e(st) aut(em) du(m) petrus
p(er)transiret universos. deveniret ad s(an)c(t)os qui habitabant lidde. Invenit
aut(em) ibi hominem quenda(m) nomine eneam ab annis octo iacentem
in grabato qui erat paraliticus. et ait illi Petrus Enea sanet te ih(esu)s
xp(istu)s Surge et sterne tibi Et continuo surrexit. et viderunt illu(m)
om(ne)s qui habitabant lidde et sarone. qui conversi sunt ad d(omi)n(u)m In ioppe
aut(em) fuit quedam discipula nomine tabita que interpretata dicit(ur)
dorcas. Hec erat plena operibus bonis et elemosinis quas faciebat
Factu(m) e(st) aut(em) in diebus illis ut infirmata moreret(ur). quam cu(m) lavis-
sent posuerunt eam in cenaculo. Cu(m) aut(em) p(ro)pe esset lidda ab ioppe
Discipuli audientes quia petrus e(st) in ea. miserunt duos viros ad
eu(m) rogantes ne pigriteris venire us(que) ad nos. Exurgens aute(m)
petrus venit cu(m) illis Et cu(m) advenisset duxerunt illu(m) in cenaculu(m)
et circu(m)steterunt eu(m) om(ne)s vidue flentes et ostendebant tunicas et ve-
stes quas faciebat illis dorcas. Eiectis aut(em) omnibus foras
Petrus ponens genua oravit. et conversus ad corpus dixit Tabita
surge. At illa aperuit oculos. et viso petro resedit. Dans aut(em)
illi manum erexit eam. et cu(m) vocasset s(an)c(t)os et viduas assignavit
eam vivam. Notu(m) aut(em) factu(m) est p(er) universam ioppen Et crediderunt

Factu(m) e(st) aut(em) ut dies multos c x multi in d(omi)no
moraret(ur) in ioppen ap(u)d quenda(m) Simone(m) coriariu(m)
Vir aut(em) q(ui)dam erat in cesarea nomine cornelius ce-
turio cohortis q(ue) d(icitu)r italica religiosus et timens deu(m) cu(m) om(n)i
domo sua. faciens helemosinas multas plebi. et deprecans deu(m)
s(em)p(er). Vidit in visu manifeste. quasi hora nona diei angelu(m) d(e)i
introeuntem ad se et dicentem sibi Corneli. At ille intuens
timore correptus Dixit Quis es d(omi)ne Dixit aut(em) illi Oraciones
tue et elemosine tue ascenderunt in memoria in conspectu d(e)i Et nunc
mitte viros in ioppen et accersi simone(m) quenda(m) qui cognominat(ur)
petrus. Hic hospitat(ur) ap(u)d simone(m) quenda(m) coriariu(m) cui(us) e(st) dom(us)
iuxta mare. Hic dicet tibi quid te oporteat facere Et cu(m) discessisset
angelus qui loquebat(ur) illi. vocavit duos domesticos suos. et mi-
litem metuentem d(omi)n(u)m. ex hiis qui illi parebant. Quibus cu(m) nar-
rasset om(n)ia. misit illos in ioppen. Postera aut(em) die iter illis

facientibus et appropinquantibus civitati ascendit petrus in superiora ut
oraret circa horam sextam Et cum esuriret voluit gustare parantibus
autem illis cecidit super eum mentis excessus Et vidit celum
apertum et descendens vas quoddam velud linteum magnum quatuor
initiis submitti de celo in terram in quo erant omnia quadrupedia
et serpentia terre et volatilia celi Et facta est vox ad eum
Surge petre occide et manduca Ait autem petrus absit domine
quia numquam manducavi omne commune aut immundum Et vox iterum
secundo ad eum Quod deus purificavit tu ne commune dixeris Hoc autem
factum est per ter et statim receptum est vas in celum Et dum intra
se hesitaret petrus quidnam esset visio quam vidisset Ecce viri
qui missi erant a cornellio requirentes domum simonis astiterunt
ad ianuam Et cum vocassent interrogabant si simon qui
cognominatur petrus illic haberet Petro autem cogitante de visione
dixit spiritus ei Ecce viri tres querunt te Surge itaque et descende
et vade cum eis nichil dubitans quia ego misi eos Descendens
autem petrus ad viros dixit Ecce ego sum quem queritis Que causa
est propter quam venistis Qui dixerunt Cornelius centurio vir iustus
et timens deum et testimonium habens ab universa gente iudeorum responsum
accepit ab angelo sancto accersire te in domum suam et audire
verba abs te Introducens ergo eos recepit hospicio Sequenti
autem die surgens profectus est cum illis et quidam ex fratribus ab ioppe comitati
sunt eum Altera autem die introivit cezaream Cornellius
vero expectabat eos convocatis cognatis suis et necessariis
amicis Et factum est cum introisset petrus obvius venit ei cornellius
et procidens ad pedes eius adoravit eum Petrus vero levavit
eum dicens Surge et ego ipse homo sum Et loquens cum illo intravit
et invenit multos qui convenerant dixitque ad illos Vos scitis quomodo
abhominatum est iudeo coniungi viro aut accedere ad alienigenam
sed mihi ostendit deus neminem communem aut inmundum dicere hominem propter
quod sine dubitatione veni ad vos accersitus Interrogo ergo vos
quam ob causam accersistis me Et cornellius ait A nudius quarta
die usque ad hanc horam orans eram hora nona in domo mea
et ecce vir stetit ante me in veste candida Et ait Cornelli
exaudita est oratio tua et elemosine tue commemorate sunt in conspectu dei
Mitte ergo in ioppen et accersi simonem qui cognominatur petrus
hic hospitatur in domo simonis coriarii iuxta mare qui adveniens
loquetur tibi Confestim igitur misi ad te rogans ut venires
ad nos et tu benefecisti veniendo Nunc ergo omnes nos in conspectu
tuo assumus audire omnia quecumque precepta sunt tibi a domino Aperiens
autem petrus os suum dixit In veritate comperi quia non est personarum

hospicium

acceptor deus s; in omni gente qui timet deum & operatur iusticiam
acceptus e illi. Verbum misit filys israel annuncians pacem per ihesum xpm
hic e omnium dominus. Vos scitis quod factum e verbum per vniuersam
iudeam. Incipiens enim a galilea post baptismum quod predicauit
iohannes ihesum a nazareth. quomodo vnxit eum deus spiritu sancto & virtute
qui pertransiuit benefaciendo & sanando omnes oppressos a dyabolo
quoniam deus erat cum illo. Et nos testes sumus omnium que fecit in regi-
one iudeorum & in ierusalem quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc
deus suscitauit tercia die & dedit eum manifestum fieri non omni populo
s; testibus preordinatis a deo nobis qui manducauimus & bibimus cum
illo postquam resurrexit a mortuis. Et conuersati sumus cum illo xl
diebus. Et precepit nobis predicare populo & testificari. quia ipse e qui
constitutus e a deo iudex viuorum & mortuorum. Huic omnes prophete
testimonium perhibent. remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes
qui credunt in eum. Adhuc loquente petro verba hec cecidit spiritus
sanctus super omnes qui audiebant verbum. & obstupuerunt ex circumcisione
fideles qui venerant cum petro. quia & in naciones gracia spiritus sancti
effusa e. Audiebant enim illos loquentes linguis & magnificantes deum.
Tunc respondit petrus. Numquid aquam quis prohibere potest ut non bapti-
sentur hy qui spiritum sanctum acceperunt sicut & nos. Et iussit eos in no-
mine ihesu xpi baptisari. Tunc rogauerunt eum ut maneret apud eos.
Audierunt autem apostoli & fratres qui C. XI. aliquot diebus
erant in iudea quoniam & gentes receperunt verbum dei & glorificabant
deum. Petrus ergo post multum temporis voluit ire ierusalem & conuo-
catis fratribus & confirmans egressus e. copiosum quoque verbum faciens per regiones
docens eos. Cum autem ascendisset petrus ierusalem disceptabant aduersus
illum qui erant ex circumcisione dicentes. Quare introisti ad viros prepu-
cium habentes & manducasti cum illis. Incipiens autem petrus expone-
bat illis ordine dicens. Ego eram in ciuitate ioppe orans & vidi
in excessu mentis visionem descendens vas quoddam velut linteum
magnum quatuor initys submitti de celo & venit vsque ad me. In
quod intuens considerabam & vidi quadrupedia terre & bestias & re-
ptilia & volatilia celi. Audiui autem & vocem dicentem michi. Surge
petre occide & manduca. Dixi autem. Nequaquam domine. quia commune
aut inmundum nequaquam introiuit in os meum. Respondit autem vox
secundo de celo. Que deus mundauit tu ne commune dixeris. Hoc autem
e factum est per ter. Et recepta sunt rursum omnia in celum. Et ecce con-
festim tres viri astiterunt in domo in qua eram missi a cezarea
ad me. Dixit autem spiritus michi. ut irem cum illis nichil hesitans.
Venerunt autem mecum & sex fratres isti. Et ingressi sumus in domum
viri. Narrauit autem nobis quomodo vidisset angelum in domo sua stantem

et diceret sibi Mitte in ioppen et accersi simonem qui cognominatur
petrus qui loquetur tibi verba in quibus salvus eris tu et universa domus
tua Cum autem cepissem loqui cecidit spiritus sanctus super eos sicut et
in nos in initio Recordatus sum autem verbi domini sicut dicebat Iohannes
quidem baptisavit aqua vos autem baptisabimini spiritu sancto Si ergo eandem
graciam dedit illis deus sicut et nobis qui credidimus in dominum ihesum xpistum
ego quis eram qui possem prohibere deum ne daret spiritum sanctum creden-
tibus in nomine ihesu xpisti His auditis tacuerunt et glorificaverunt deum
dicentes Ergo et gentibus penitenciam ad vitam dedit deus Et illi quidem qui
dispersi erant a tribulacione que facta erat sub stephano perambulave-
runt usque fenice et cyprum et anthiochiam nemini loquentes verbum
nisi solis iudeis Erant autem quidam ex eis viri cyprii et cyrenei
Qui cum introissent anthiochiam loquebantur ad grecos annunciantes
dominum ihesum Et erat manus domini cum eis multusque numerus credencium
conversus est ad dominum Pervenit autem sermo ad aures ecclesie que erat
ierusalem super istis et miserunt barnabam usque anthiochiam qui cum
pervenisset et vidisset graciam dei gavisus est et hortabatur omnes in propo-
sito cordis permanere in domino quia erat vir bonus plenus spiritu sancto
et fide Et apposita est turba multa domino Profectus est autem tharsum
ut quereret Saulum quem cum invenisset perduxit anthiochiam Et
annum totum conversati sunt in ecclesia et docuerunt turbam multam ita
ut cognominarentur primum anthiochie discipuli xpistiani In hiis autem
diebus supervenerunt ab ierusalem prophete anthiochiam Eratque magna
exultacio nobis congregatis Et surgens unus ex eis nomine
agabus significabat per spiritum famem magnam futuram in universo
orbe terrarum que facta est sub claudio Discipuli autem prout quisque
habebat posuerunt in ministerium mittere habitantibus in iudea
fratribus quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus barnabe et sauli
Eodem autem tempore misit herodes rex manus ut c. xii.
affligeret quosdam de ecclesia Occidit autem iacobum fratrem
iohannis gladio Videns autem quia placeret iudeis apposuit
apprehendere et petrum Erant autem dies azimorum Quem cum apprehen-
disset misit in carcerem tradens quatuor quaternionibus militum cu-
stodiendum volens post pascha producere eum populo Et petrus quidem
servabatur in carcere Oracio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad
deum pro eo Cum autem producturus eum esset herodes in ipsa nocte
erat petrus dormiens inter duos milites vinctus cathenis duabus et
custodes ante ostium custodiebant carcerem Et ecce angelus domini
astitit et lumen refulsit in habitaculo carceris Percussoque latere
petri excitavit eum dicens Surge velociter Et ceciderunt cathene
de manibus eius Dixit autem angelus ad eum Precingere et calcia

te caligas tuas. Et fecit sic. et dixit illi: Circumda tibi vestimentum
tuum et sequere me. Et exiens sequebatur eum. et nesciebat quia
verum est quod fiebat per angelum. Estimabat autem se visum videre. Tran-
seuntes autem primam et secundam custodiam venerunt ad portam ferream
que ducit ad civitatem: que ultro aperta est eis. Et exeuntes pro-
cesserunt vicum unum. et continuo discessit angelus ab eo. Et petrus ad
se reversus dixit: Nunc scio vere quia misit dominus angelum suum et eri-
puit me de manu herodis et de omni expectatione plebis iudeorum. Con-
siderans quia venit ad domum marie matris iohannis qui cognominatus
est marcus, ubi erant multi congregati et orantes. Pulsante autem eo
ostium ianue, processit puella ad videndum nomine rode. Et ut co-
gnovit vocem petri pre gaudio non aperuit ianuam sed intro currens
nunciavit stare petrum ad ianuam. At illi dixerunt ad eam: Insanis.
Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant: Angelus eius est.
Petrus vero perseverabat pulsans. Cum autem aperuissent ostium, viderunt
eum et obstupuerunt. Annuens autem eis manu ut tacerent, narravit
quomodo dominus eduxisset eum de carcere. Dixitque: Nunciate iacobo et fratri-
bus. Et egressus abiit in alium locum. Facta autem die, erat non
parva turbatio inter milites quidnam de petro factum esset aut quo
exisset. Herodes autem cum requisisset eum et non invenisset, inquisitione
facta de custodibus iussit eos duci. Descendensque a iudea in cesarea
ibi commoratus est. Erat autem iratus tyriis et sidoniis. At illi unanimes
venerunt ad eum et persuaso blasto qui erat super cubiculum regis
postulabant pacem, eo quod alerentur regiones eorum ab illo. Sta-
tuto autem die, herodes vestitus veste regia sedit pro tribunali
et concionabatur ad eos, reconciliato eo tyriis. Populus autem acclamabat:
Dei voces et non hominis. Confestim autem percussit eum angelus domini
eo quod non dedisset honorem deo. et consumptus a vermibus expiravit. Verbum
autem domini crescebat et multiplicabatur. Barnabas autem et paulus
reversi sunt ab iherusalem expleto ministerio, assumpto iohanne qui co-
Erant autem in ecclesia que c. xiii Cognominatus est marcus
erat antiochie prophete et doctores in quibus barnabas
et simon qui vocabatur niger et lucius cyreneus et manaen
qui erat herodis tetrarche collactaneus et saulus. Ministrantibus
autem illis domino et ieiunantibus dixit spiritus sanctus: Segregate michi
barnabam et saulum in opus quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et
orantes imponentesque eis manus dimiserunt illos. Et ipsi quidem
missi a spiritu sancto abierunt seleuciam et inde navigaverunt cyprum.
Et cum venissent salaminam predicabant verbum dei in sinagogis
iudeorum. Habebant autem et iohannem in ministerio. Et cum perambulassent
universam insulam usque ad paphum, invenerunt quendam virum magum

pseudoprophetam iudeum cui nomen erat bariesu qui erat cum pro-
consule sergio paulo viro prudente. Hic accersitis barnaba et
paulo desiderabat audire verbum dei. Resistebat autem illis eli-
mas magus sic enim interpretatur nomen eius querens avertere procon-
sulem a fide. Saulus autem qui et paulus repletus spiritu sancto intuens
in eum dixit. O plene omni dolo et omni fallacia dyaboli inimice
omnis iusticie non desinis subvertere vias domini rectas. Et nunc ecce
manus domini super te et eris cecus non videns solem usque ad tempus. Et
confestim cecidit in eum caligo et tenebre et circuiens querebat
qui ei manum daret. Tunc proconsul cum vidisset factum credidit ad-
mirans super doctrina domini. Et cum a papho navigassent paulus
et qui cum eo erant venerunt pergen pamphilie. Iohannes autem
discedens ab eis reversus est iherusalem. Illi vero pertranseuntes pergen
venerunt antiochiam pisidie. Et ingressi synagogam die sabbatorum
sederunt. Post lectionem autem legis et prophetarum miserunt principes syna-
goge ad eos dicentes. Viri fratres si quis est in vobis sermo ex-
hortacionis ad plebem dicite. Surgens autem paulus et manu
silencium indicens ait. Viri israelite et qui timetis deum audite.
Deus plebis israel elegit patres nostros et plebem exaltavit cum
essent incole in terra egypti et in brachio excelso eduxit eos ex ea
et per xl annorum tempus mores eorum sustinuit et enutrivit eos in
deserto. et destruens gentes septem in terra chanaan sorte distri-
buit eis terram eorum quasi post quadringentos quinquaginta annos
et post hec dedit iudices usque ad samuel prophetam. Et exinde po-
stulaverunt regem et dedit illis deus saul filium cis virum de
tribu beniamin annis xl. Et amoto illo suscitavit illis david
in regem. Cui et testimonium perhibens dixit. Inveni david filium
iesse virum secundum cor meum qui faciet omnes voluntates meas. Huius
deus ex semine secundum promissionem eduxit israel salvatorem ihesum predi-
cante iohanne ante faciem adventus eius baptismum penitencie omni
populo israel. Cum impleret autem iohannes cursum suum dicebat.
Quem me arbitramini esse non sum ego. Sed ecce venit post me
cuius non sum dignus calciamenta pedum solvere. Viri fratres
filii generis abraham et qui in vobis timent deum vobis verbum
salutis huius missum est. Qui enim habitabat iherusalem et principes eius
hunc ignorantes et voces prophetarum que per omne sabbatum le-
guntur iudicantes impleverunt. Et nullam causam mortis invenien-
tes in eo petierunt a pilato ut interficerent eum. Cumque consumas-
sent omnia que de ipso scripta erant deponentes eum de ligno po-
suerunt in monumento. Deus vero suscitavit eum a mortuis die ter-
cia. Qui visus est per dies multos hiis qui simul ascenderant cum eo

de galilea in ierusalem qui usque hodie sunt testes eius ad plebem.
Et nos vobis annunciamus eam que ad patres nostros repromissio facta
est Quoniam hanc deus adimplevit filiis nostris resuscitans ihesum
Sicut et in psalmo secundo scriptum est Filius meus es tu ego hodie ge-
nui te Quod autem resuscitavit eum a mortuis amplius iam non
reversurum in corruptionem ita dixit quia dabo vobis sancta david fide-
lia Ideoque et alias dicit Non dabis sanctum tuum videre corruptionem
David enim in sua generatione cum administrasset voluntati eius dor-
mivit et appositus est ad patres suos et vidit corruptionem Quem vero
deus suscitavit non vidit corruptionem Notum igitur sit vobis viri
fratres quia per hunc vobis remissio peccatorum annunciatur ab omnibus quibus
non potuistis in lege moysi iustificari In hoc omnis qui credit
iustificatur Videte ergo ne superveniat vobis quod dictum est in prophetis
Videte contemptores et admiramini et disperdimini quia opus operor
ego in diebus vestris opus quod non credetis si quis enarraverit vobis
Exeuntibus autem illis rogabant eos ut sequenti sabbato loquerentur
sibi verba hec Cumque dimissa esset synagoga secuti sunt multi iude-
orum et colentium advenarum paulum et barnabam qui loquentes
suadebant eis ut permanerent in gratia dei Sequenti vero sabbato pene
universa civitas convenit audire verbum dei Videntes autem turbas
iudei repleti sunt zelo et contradicebant hiis que a paulo dice-
bantur blasphemantes Tunc constanter paulus et barnabas dixerunt
Vobis oportebat primum loqui verbum dei sed quoniam repulistis illud
et indignos vos iudicastis eterne vite ecce convertimur ad gen-
tes Sic enim precepit nobis dominus Posui te in lucem gentium ut sis
in salutem usque ad extremum terre Audientes autem gentes gavise
sunt et glorificabant verbum domini et crediderunt quotquot erant preordinati
ad vitam eternam Disseminabatur autem verbum domini per universam regionem
Iudei autem concitaverunt religiosas mulieres et honestas et primos
civitatis et excitaverunt persecutionem in paulum et barnabam et eiece-
runt eos de finibus suis At illi excusso pulvere pedum in eos
quoque venerunt yconium Discipuli replebantur gaudio et spiritu sancto
Factum est autem in yconio ut simul introirent in c. xiiij
synagogam iudeorum et loquerentur ita ut crederet iudeorum
et grecorum copiosa multitudo Qui vero increduli fuerunt
iudei suscitaverunt et ad iracundiam provocaverunt animas gentium ad-
versus fratres Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes
in domino testimonium perhibente verbo gratie sue dante signa et
prodigia fieri per manus eorum Divisa est autem multitudo
civitatis et quidam quidem erant cum iudeis quidam vero cum apostolis
Cum autem factus esset impetus gentilium et iudeorum cum principibus

sinis ut contumeliis afficerent et lapidarent eos intelligentes con-
fugerunt ad civitates licaonie listram et derben et universam in circuitu
regionem Et ibi ewangelisantes erant Et commota est omnis multi-
tudo in doctrina eorum Paulus autem et barnabas commorabantur listris
Et quidam vir infirmus pedibus sedebat ex utero matris sue qui
nunquam ambulaverat Hic audivit paulum loquentem Qui intuitus
eum et videns quia haberet fidem ut salvus fieret Dixit magna voce
Surge super pedes tuos rectus Et exilivit et ambulavit Tur-
be autem cum vidissent quod fecerat paulus levaverunt vocem suam lica-
onice dicentes Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos
Et vocabant barnabam iovem paulum vero mercurium Quoniam ipse
erat dux verbi Sacerdos quoque iovis qui erat ante civitatem thauros
et coronas ad ianuam afferens cum populis volebat sacrificare Quod
ubi audierunt apostoli barnabas et paulus conscissis tunicis exili-
erunt in turbas clamantes et dicentes Viri quid hec facitis et
nos mortales sumus similes vobis homines annunciantes vobis
ab hiis vanis converti ad deum vivum qui fecit celum et terram et
mare et omnia que in eis sunt Qui in preteritis generacionibus dimi-
sit omnes ingredi gentes vias suas Et quidem non sine testimonio
semetipsum reliquit benefaciens de celo dans pluvias et tempora
fructifera implens cibo et leticia corda vestra Et dicentes vix hec
vix sedaverunt turbas ne sibi immolarent Supervenerunt autem
quidam ab antiochia et yconio iudei et persuasis turbis lapida-
tesque paulum traxerunt extra civitatem existimantes eum mortuum
esse Circumdantibus autem eum discipulis surgens intravit civitatem
Et postera die profectus est cum barnaba in derben Cumque ewan-
gelisassent civitati illi et docuissent multos reversi sunt listram yco-
nium et antiochiam confirmantes animas discipulorum exhortantes
que ut permanerent in fide Et quoniam per multas tribulaciones oportet
nos intrare in regnum dei Et cum constituissent illis per singulas
ecclesias presbiteros et orassent cum ieiunacionibus commendaverunt eos domino
in quem crediderunt Transeuntes que pisidiam venerunt in pamphiliam
Et loquentes in pergen verbum dei descenderunt in athaliam Et
inde navigaverunt antiochiam unde erant traditi gracie dei in
opus quod compleverunt Cum autem venissent et congregassent ecclesiam retule-
runt quanta fecisset deus cum illis quia aperuisset gentibus ostium fidei
Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis · c · xv ·
Et quidam descendentes de iudea docebant fratres quia nisi circum-
cidamini secundum morem moysi non potestis salvari Facta ergo sedicione
non minima paulo et barnabe adversum illos Decreverunt
manere illos ita ut crediderunt Et statuerunt ut ascenderent paulus et

barnabas et quidam alij ex alijs ad aplos ⁊ psbros in ihrlm
sup hac questione. Illi igr deducti ab ecclia ptransibat fenicez
⁊ samaria narrates conversacoz gencium ⁊ faciebat gaudium ma-
gnum omibz fribz. Cu aut venisset ihrlmaz paulz ⁊ barna-
bas ⁊ qui cu illis erat suscepti sut ab ecclia ⁊ ab aplis ⁊ a
senioribz annunciates quanta deus fecisset cu illis. Surrexerut aut
quidam de heresi phariseorum qui crediderant dicetes quia oportet circucidi
eos. precipere qz servare legem moysi. Conveneruntqz apli ⁊ seniores
videre de vbo hoc. Cu aut magna conquisicio fieret. surgens petrus
dixit ad eos. Viri fres vos scitis qm ab antiquis diebz ī vob
elegit deus per os meu audire gentes vbu evangelij ⁊ credere
⁊ qui novit corda deus testimoniu phibuit dans illis spm sctm
sic ⁊ vobis. ⁊ nichil distervit inter nos ⁊ illos. fide purificans corda
illorum Nuc ergo quid temptatis deum imponere iugu sup cervice disci-
pulorum qd neqz patres nri neqz nos portare potuimus sz per
graciam domini ihu credimus salvari. quemadmodum ⁊ illi. Tacuit
aut omis multitudo ⁊ audiebat barnabaz ⁊ paulu narrates
quanta fecisset deus signa ⁊ prodigia in gentibz per eos. Et postqm
tacuerut rndit iacobz dicens. Viri fres audite me. Symon
narravit quemadmodum primu deus visitavit sumere ex gentibus
plm nomini suo. ⁊ huic concordat vba prophetarum. Sicut scriptu est post
hec revertar et edificabo tabnaclm david qd cecidit ⁊ diruta
eius reedificabo ⁊ erigam illud ut requirat ceteri hominum dominum.
Et omnes gentes sup quas invocatum est nomen meu dicit dns
faciens hec notu a seclo est dno. opus suu Propt qd ego iudi-
co no inquietari eos qui ex gentibz convertuntur ad deum sz scribe
ad eos ut abstineat se a contaminacoibz simulacrorum ⁊ for-
nicacione ⁊ suffocatis ⁊ sanguine Moyses enim a tempibz antiquis
hz in singulis civitatibz qui eu pdicet in sinagogis ubi per
ome sabbatum legitur Tuc placuit aplis et senioribz cu omni
ecclia eligere viros ex eis et mittere anthiochiaz cu paulo et
barnaba iudaz qui cognominabat barsabas ⁊ silam viros pri-
mos in fribz scribetes per manz eorum Apli ⁊ seniores fres his
qui sut anthiochie ⁊ sirie ⁊ cilicie fribz ex gentibz salutem.
Qm audivimus qz quidam ex nob exeuntes turbaverut vos vbis
evertetes aias vras quibz no mandavimus. placuit nobis collectis
in unu eligere viros ⁊ mittere ad vos cu carissimis nris barna-
ba ⁊ paulo hominibz qui tradiderut aias suas pro nomine dni
nri ihu xpi. Misimus ergo iudaz ⁊ silam qui ⁊ ipi vob vbis
referent eadem. Visu est enim spui scto ⁊ nob nichil ultra iponere
vobis oneris. qm hec necessaria ut abstineatis vos ab imolatis

simulacrorum et sanguine suffocato et fornicacione. Et queque vobis fieri
non vultis aliis ne feceritis. A quibus custodientes vos bene agetis
valete. Illi ergo dimissi descenderunt antiochiam et congregata
multitudine tradiderunt epistolam. Quam cum legissent gavisi sunt super
consolacione. Judas autem et silas et ipsi cum essent prophete verbo plurimo
consolati sunt fratres et confirmaverunt eos. Facto autem ibi tempore dimissi sunt
cum pace a fratribus ad eos qui miserant illos. Visum est autem sile re-
manere ibi. Solus autem iudas abiit. Paulus autem et barnabas de-
morabantur antiochie docentes et evangelizantes cum aliis pluri-
bus verbum domini. Post aliquot autem dies dixit ad barnabam paulus
Revertentes visitemus fratres per universas civitates in quibus predica-
vimus verbum domini quomodo se habeant. Barnabas autem volebat assumere
secum et iohannem qui cognominatur marcus. Paulus autem rogabat eum
ut qui discessisset ab eis de pamphilia et non isset cum eis in opus
non debere recipi. Facta est autem dissensio inter eos. ita ut discede-
rent ab invicem. Et barnabas quidem assumpto marcho navigavit
ciprum. Paulus vero electo sila profectus est traditus gracie domini a
fratribus. Perambulabat autem siriam et ciliciam confirmans ecclesias pre-
cipiens custodire precepta apostolorum et seniorum. c. xvi

Et cum circuisset has naciones pervenit in derben et listram
Et ecce quidam discipulus erat ibi nomine timotheus filius
mulieris vidue fidelis patre gentili. Huic testimonium
perhibebant qui erant in listris et yconio fratres. Hunc voluit pau-
lus secum proficisci et assumens circumcidit eum propter iudeos qui erant
in illis locis. Sciebant autem omnes quod pater eius gentilis esset. Cum autem
pertransirent civitates tradebant eis custodire dogmata que erant
decreta ab apostolis et senioribus qui essent iherusalem. Et ecclesie quidem
confirmabantur in fide et abundabant in numero cotidie. Transeuntes
autem frigiam et galatie regionem vetati sunt a spiritu sancto loqui verbum in
asia. Cum venissent autem in misia temptabant ire in bithiniam
et non permisit eos spiritus ihesu. Cum autem pertransissent misiam descen-
derunt troadem. Et visio per noctem paulo ostensa est. Vir mace-
do quidam erat stans et deprecans eum et dicens. Transiens in mace-
doniam adiuva nos. Ut autem visum vidit statim quesivimus proficisci
in macedoniam certi facti quod vocasset nos deus evangelizare eis.
Navigantes autem a troade recto cursu venimus samotrachiam
et sequenti die neapolim et inde philippis que est prima pars mace-
donie civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot
consistentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam ~~extra~~
iuxta flumen ubi videbatur oracio esse et sedentes loquebamur muli-
eribus que convenerant. Et quedam mulier nomine lidia purpuraria lidia

civitatis Thiatirenorum colens deum audivit cuius dominus aperuit cor
intendere hiis que dicebantur a paulo Cum autem baptisata esset ipsa
et domus eius deprecata est dicens Si iudicatis me fidelem domino
esse introite in domum meam et manete et coegit nos Factum est
autem euntibus nobis ad orationem puellam quandam habentem spiritum phito-
nem obviare nobis que questum magnum prestabat dominis suis divi-
nando Hec subsecuta paulum et nos clamabat dicens Isti homines
servi dei excelsi sunt qui annunciant nobis viam salutis Hoc autem
faciebat multis diebus Dolens autem paulus et conversus spiritui dixit Pre-
cipio tibi in nomine ihesu christi exire ab ea et exiit eadem hora Vi-
dentes autem domini eius quia exiit ab ea spes questus eorum appre-
hendentes autem paulum et silam perduxerunt in forum ad principes et offerentes
eos magistratibus dixerunt Hii homines conturbant civitatem nostram cum
sint iudei et annunciant morem quem non licet nobis suscipere neque facere
cum simus romani Et concurrit plebs adversus eos et magistratus scissis
tunicis eorum iusserunt eos virgis cedi Et cum multas plagas eis im-
posuissent miserunt eos in carcerem precipientes custodi ut diligenter
custodiret eos Qui cum tale preceptum accepisset misit eos in interiore
carcerem et pedes eorum strinxit ligno Media autem nocte paulus
et silas adorantes laudabant deum et audiebant eos qui in custo-
dia erant Subito vero terremotus factus est magnus ita ut moverentur
fundamenta carceris et statim aperta sunt omnia ostia et universorum
vincula soluta sunt Experrectus autem custos carceris et videns apertas
ianuas evaginato gladio volebat se interficere estimans fugis-
se vinctos Clamavit autem paulus voce magna dicens Nichil fe-
ceris tibi mali universi enim hic sumus Petito autem lumine ingressus
est et tremefactus procidit paulo et sile ad pedes Et producens eos
foras ait Domini quid me oportet facere ut salvus fiam At illi di-
xerunt Crede in dominum ihesum et salvus eris tu et domus tua Et
locuti sunt ei verbum dei cum omnibus qui erant in domo eius Et
eos tollens in illa hora noctis lavit plagas eorum et baptisatus est
ipse et omnis domus eius continuo Cumque perduxisset eos in domum
suam apposuit eis mensam et letatus est cum omni domo sua credens
deo Et cum dies factus esset miserunt magistratus lictores dicentes
Dimitte homines illos Nunciavit autem custos carceris verba hec
paulo quia miserunt magistratus ut dimittamini Nunc igitur exeuntes
ite in pace Paulus autem dixit eis Cesos nos publice indem-
natos homines romanos miserunt in carcerem et nunc occulte nos ei-
ciunt Non ita sed veniant et ipsi nos eiciant Nunciaverunt autem magistrati-
bus lictores verba hec timueruntque audito quod romani essent
Et venientes deprecati sunt eos et ducentes rogabant ut egrederentur

de urbe. Exeuntes autem de carcere introierunt ad liddiam, et visis
fratribus consolati sunt eos et profecti sunt. C. XVII.

Cum autem perambulassent amphibolim et appoloniam ve-
nerunt thessalonicam ubi erat sinagoga iudeorum. Secun-
dum consuetudinem autem paulus introivit ad eos, et per sabbata
tria disserebat eis de scripturis, adaperiens et insinuans, quod christum
oportuit pati et resurgere a mortuis, et quia hic est christus ihesus
quem ego annuncio vobis. Et quidam ex eis crediderunt, et adiuncti
sunt paulo et sile, et de colentibus gentilibusque multitudo magna et mu-
lieres nobiles non pauce. Zelantes autem iudei, assumentes
que de vulgo viros quosdam malos. Et turba facta concitaverunt
civitatem, et assistentes domui iasonis querebant eos producere
in populum. Et cum non invenissent eos, trahebant iasonem et quosdam
fratres ad principes civitatis clamantes: Quoniam hii qui urbem concitant
et huc venerunt quos suscepit iason. Et hii omnes contra decreta ce-
saris faciunt regem alium dicentes esse ihesum. Concitaverunt autem ple-
bem et principes civitatis audientes hec. Et accepta satisfactione
a iasone et a ceteris dimiserunt eos. Fratres vero confestim per noctem
dimiserunt paulum et silam in beroam. Qui cum venissent in sina-
gogam iudeorum introierunt. Hii autem erant nobiliores eorum qui
sunt thessalonice, qui susceperunt verbum cum omni aviditate
quottidie scrutantes scripturas si hec ita se haberent. Et multi quidem
crediderunt ex eis, et gentilium mulierum honestarum et viri non pauci.
Cum autem cognovissent in thessalonica iudei, quia et beroe predi-
catum est a paulo verbum dei venerunt et illuc commoventes et turba-
tes multitudinem. Statimque tunc paulum dimiserunt fratres ut iret
usque ad mare. Silas autem et thimotheus remanserunt ibi. Qui autem
deducebant paulum perduxerunt eum usque ad athenas. Et accepto man-
dato ab eo ad silam et thimotheum, ut quam celeriter venirent ad
illum profecti sunt. Paulus autem cum athenis eos expectaret, inci-
tabatur spiritus eius in ipso, videns ydolatrie deditam civitatem.
Disputabat igitur in sinagoga cum iudeis et colentibus et in foro
per omnes dies ad eos qui audierant. Quidam autem epicurei
et stoici philosophi disserebant cum eo. Et quidam dicebant
in verbis quid vult seminator verborum hic dicere. Alii vero novorum demoniorum
videtur annunciator esse, quia ihesum et resurrectionem annunciabat
eis, et apprehensum eum ad ariopagum duxerunt dicentes: Possumus
scire que est hec nova que a te dicitur doctrina. Nova enim quedam
infers auribus nostris. Volumus enim ergo scire quidnam velint
hec esse. Athenienses autem omnes et advene hospites ad nichil
aliud vacabant nisi aut dicere aut audire aliquid novi. Stans

aut paulus in medio ariopagi ait Viri athenienses per omnia
quasi supersticiosos vos video. Preteriens enim et videns simulacra
vestra. inveni etiam aram in qua scriptum erat ignoto deo. Quod
ergo ignorantes colitis ego annuncio vobis. Deus qui fecit
mundum et omnia que in eo sunt. hic celi et terre cum sit dominus. non
in manufactis templis habitat, nec manibus humanis colitur. indi-
gens aliquo. cum ipse det omnibus vitam et inspiracionem et omnia.
Fecit quod ex uno homine omne genus hominum. inhabitare su-
per universam faciem terre. diffiniens statuta tempora et terminos habita-
cionis eorum. querere deum si forte attractent eum aut inveniant. Quam-
vis non longe sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus. mo-
vemur et sumus: sicut quidam vestrorum poetarum dixerunt. Ipsius enim
et genus sumus. Genus ergo cum simus dei non debemus estimare
auro. aut argento. aut lapidi sculpture artis et cogitacionis
hominis divinum esse simile. Et tempora quidem huius ignorancie de-
spiciens deus nunc annunciat hominibus ut omnes ubique penitenciam agant
eo quod statuit diem in qua iudicaturus est orbem in equitate in
viro in quo statuit. fidem prebens omnibus suscitans eum a mor-
tuis. Cum audissent autem resurrectionem mortuorum quidam quidem irridebant
quidam vero dixerunt Audiemus te de hoc iterum. Sic paulus exivit
de medio eorum. Quidam vero viri adherentes ei crediderunt. In
quibus dionisius ariopagita et mulier nomine damaris. et

Post hec egressus ab athenis c. xviii C. alii cum eis
venit Corinthum et inveniens quendam iudeum nomine
aquilam ponticum genere qui nuper venerat ab italia. et
priscillam uxorem eius. eo quod precepisset claudius discedere omnes
iudeos a roma. Et accessit ad eos. Et quia eiusdem erat artis
manebat apud eos et operabatur. Erant autem scenofactorie artis
et disputabat in sinagoga per omne sabbatum suadebat iudeis
et grecis. Cum venissent autem de macedonia silas et thimoteus.
instabat verbo paulus. testificans iudeis esse christum ihesum. Con-
tradicentibus autem eis et blasphemantibus. excuciens vestimenta
sua dixit ad eos. Sanguis vester super caput vestrum. Mundus
ego ex hoc ad gentes vadam. Et migrans inde intravit
in domum cuiusdam nomine titi iusti colentis deum cuius
domus erat coniuncta sinagoge. Crispus autem archisinagogus
credidit domino cum omni domo sua et multi Corinthiorum
audientes credebant et baptizabantur. Dixit autem dominus nocte
per visionem paulo Noli timere sed loquere et ne taceas. propter quod
ego sum tecum et nemo apponetur tibi ut noceat te. quia
populus est michi multus in hac civitate. Sedit autem ibi annum

et sex menses docens apud eos verbum dei. Gallione autem proconsule
achaie insurrexerunt uno animo iudei in paulum et adduxerunt eum
ad tribunal dicentes. Quia contra legem hic suadet hominibus colere
deum. Incipiente autem paulo aperire os dixit gallio ad iudeos
Si quid, inquid, esset aliquid iniquum aut facinus pessimum. o viri iudei
recte vos sustinerem. Si vero questiones sunt de verbo et nominibus et lege
vestra vos ipsi videritis. Iudex ego horum nolo esse. Et minavit eos
a tribunali. Apprehendentes autem omnes sostenem principem si-
nagoge percutiebant eum ante tribunal et nichil horum gallioni
cure erat. Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos fratribus
valefaciens navigavit in syriam et cum eo priscilla et aquila
qui sibi totonderat in theucris caput. habebat enim votum
Devenitque ephesum et ibi eos reliquit. Ipse vero ingressus
sinagogam disputavit cum iudeis. Rogantibus autem eis ut am-
pliori tempore maneret non consensit sed valefaciens et dicens. Oportet
me solempnem diem facere ierusalem. iterum revertar ad vos deo volente
ab profectus est ab epheso et descendens cesaream. ascendit et salutavit
ecclesiam et descendit anthiochiam. Et facto ibi aliquanto tempore
profectus est perambulans ex hoc ordine galatiam regionem et frigiam
confirmans omnes discipulos. Iudeus autem quidam apollo nomine
allexandrinus natione vir eloquens devenit in ephesum potens
in scripturis. Hic erat edoctus viam domini et fervens spiritu loquebatur
et docebat diligenter ea que sunt ihesu. sciens tantum baptisma iohannis
Hic ergo cepit fiducialiter agere in sinagoga in nomine domini
ihesu. Quem cum audisset priscilla et aquila assumpserunt eum et
diligencius exposuerunt ei viam domini. Cum autem vellet ire achaiam
exhortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum per-
venisset contulit multum hiis qui crediderant. vehementer enim iudeos
revincebat publice ostendens per scripturas esse ihesum christum c xix
Factum est cum apollo esset corinthi et paulus peragratis
superioribus partibus veniret ephesum et inveniret quosdam di-
scipulos dixitque ad eos. Si spiritum sanctum accepistis credentes
At illi dixerunt ad eum. Sed neque si spiritus sanctus est audivimus. Ille
vero ait. In quo ergo baptisati estis. Qui dixerunt. In iohannis
baptismate. Dixit autem paulus. Iohannes baptisavit baptis-
mo penitentie populum dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut
crederent. hoc est in ihesum. Hiis auditis baptisati sunt in nomine domini ihesu
christi. Et cum imposuisset illis manus paulus venit spiritus sanctus super
eos et loquebantur linguis et prophetabant. ita ut omnes sibi mirarentur
Erant autem omnes viri fere duodecim. Ingressus autem cum fiducia in
sinagogam loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno

dei Cum aut quidam indurarentur et non crederent maledicentes viam
domini coram multitudine discedens ab eis segregavit discipulos
cottidie disputans in scola tiranni cuiusdam Hoc aut factum est per biennium
ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum domini iudei atque
gentiles Virtutesque non modicas quaslibet deus faciebat per manus pauli
ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria vel semicinctia
et recedebant ab eis languores et spiritus nequam egrediebantur
Temptaverunt aut quidam de circumeuntibus iudeis exorcistis invocare
super eos qui habebant spiritus malos nomen domini ihesu dicentes Ad-
iuro vos per ihesum quem paulus predicat Erant aut quidam sceue iudei
principis sacerdotum septem filii qui hoc faciebant Respondens aut spiritus
nequam dixit eis Ihesum novi et paulum scio vos aut qui estis Et
insiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum dominatus est
amborum et invaluit contra eos ita ut nudi et vulnerati effugerent de
domo illa Hoc aut notum factum est omnibus iudeis atque gentibus qui
habitabant ephesi et cecidit timor super omnes illos et magnificabatur
nomen domini ihesu Multique credencium veniebant confitentes et annunci-
antes actus suos Multi aut ex eis qui fuerant curiosa sectati contule-
runt libros et combusserunt coram omnibus et conputatis preciis illorum inve-
nerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium Ita fortiter verbum
dei crescebat et confirmabatur His aut expletis proposuit paulus
in spiritu transita macedonia et achaia ire ierusalem dicens Quoniam
postquam fuero ibi oportet me et romam videre Mittens aut in
macedoniam duos ex ministrantibus sibi thimotheum et erastum ipse re-
mansit ad tempus in asia Facta est aut in illo tempore turbatio non
minima de via domini Demetrius enim quidam nomine argentarius
faciens edes argenteas diane prestabat artificibus non modicum
questum Quos convocans et eos qui eiusmodi erant opifices dixit
Viri scitis quia de hoc artificio acquisitio est nobis Et videtis et
auditis quia non solum ephesi sed pene totius asie paulus suadens
avertit multam turbam dicens Quoniam non sunt dii qui manibus
fiunt Non solum aut hec periclitabitur nobis pars in redargucionem
venire sed et magne diane templum in nichilum reputabitur sed et
destrui incipiet maiestas eius quam tota asia et orbis colit His
auditis repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes Magna diana
ephesiorum Et impleta est civitas confusione Et impetum fecerunt
uno animo in theatrum rapto gaio et aristarcho macedonibus
comitibus pauli Paulo aut volente intrare in populum non permiserunt
eum discipuli Quidam aut et de asie principibus qui erant amici eius
miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum Alii
aut clamabant aliud Erat enim ecclesia confusa et plures nesciebant

qua ex causa convenisset. De turba autem traxerunt alexandrum
propellentibus eum iudeis. Alexander ergo manu silentio postulato
volebat racionem reddere populo. Quem ut cognoverunt iudeum esse
vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium Magna
diana ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas dixit Viri ephe-
sei quis enim est hominum qui nesciat ephesiorum civitatem cultricem
esse magne diane Iovisque prolis. Cum ergo his contradici non
possit oportet vos sedatos esse et nichil temere agere. Adduxistis
enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam
vestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices habent adversus
aliquem causam conventus forenses aguntur et proconsules sunt accusent
invicem. Si quid autem alterius rei queritis in legittima ecclesia poterit
absolvi. Nam et periclitamur argui sedicionis hodierne cum nullus
obnoxius sit de quo possimus reddere racionem concursus istius. Et cum
hec dixisset dimisit ecclesiam. c xx

Postquam autem cessavit tumultus vocatis paulus discipulis
et exortatus eos. vale dixit et profectus est ut iret macedoniam.
Cum autem perambulasset partes illas et exhortatus fuisset multo
sermone. venit ad greciam ubi cum fecisset menses tres facte sunt
illi insidie a iudeis navigaturo in siriam. Habuitque consilium ut
reverteretur per macedoniam. Comitatus est autem eum sosipater pirri
beroensis Thessalonicensium vero aristarcus et secundus et gaius der-
beus et timotheus. Asiani vero tichicus et trophimus. Hii cum
precessissent sustinuerunt nos troade. Nos vero navigavimus post dies
azimorum a philippis et venimus ad eos troadem in diebus quinque
ubi demorati sumus diebus septem. Una autem sabbati cum convenissemus
ad frangendum panem paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum
protraxitque sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades
copiose in cenaculo ubi eramus congregati. Sedens autem quidam
adolescens nomine euticus super fenestram cum mergeretur sompno
disputante diu paulo. ductus sompno cecidit de tercio cenaculo
deorsum et sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset paulus
incubuit super eum et complexus dixit Nolite turbari. Anima
enim ipsius in eo est. Ascendens autem frangensque panem et gustans
satis quoque allocutus usque in lucem sic profectus est. Adduxerunt
autem puerum viventem et consolati sunt non minime. Nos autem
ascendentes in navim enavigavimus in ason inde suscepturi pau-
lum. Sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus. Cum autem
invenisset nos in ason assumpto eo venimus mitilenen. Et inde
navigantes sequenti die venimus contra chium. Et alia die applicuimus
samum et sequenti die venimus miletum. Proposuerat enim paulus

trans navigare ephesum · ne qua mora illi fieret in asia · festina-
bat enim si possibile sibi esset ut diem penthecosten faceret ierlmis
A mileto autem mittens ephesum vocavit maiores natu ecclesie
Qui cum venissent ad eum · et simul essent dixit eis Vos scitis a
prima die qua ingressus sum in asiam qualiter vobiscum per omne tempus
fuerim serviens domino cum humilitate et lacrimis · et temptacionibus que
michi acciderunt ex insidiis iudeorum · quo michil subtraxerim vobis
utilium quominus annunciarem vobis · et docerem vos publice et per domos
testificans iudeis atque gentilibus in deum penitenciam et fidem in dominum
nostrum ihesum xpistum Et nunc ecce alligatus ego spiritu · vado in ierlm
que in ea ventura sunt michi ignorans · nisi quod spiritus sanctus per omnes civi-
tates protestatur michi dicens quoniam vincula et tribulaciones me
manent ierlmis Sed nichil horum vereor · nec facio animam meam
preciosiorem quam me · dummodo consummem cursum meum et ministerium
quod accepi a domino ihesu testificari evangelium gracie dei Et nunc ecce
ego scio quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes · per
quos transivi predicans regnum dei Quapropter contestor vos hodi-
erna die quia mundus sum a sanguine omnium Non enim subterfugi quo-
minus annunciarem omne consilium dei vobis Attendite vobis et univer-
so gregi in quo vos posuit spiritus sanctus episcopos regere ecclesiam dei
quam acquisivit sanguine suo Ego scio quoniam intrabunt post discess-
sionem meam lupi rapaces in vos non parcentes gregi · et ex vo-
bis ipsis exurgent viri loquentes perversa ut abducant discipulos
post se · propter quod vigilate memoriam retinentes quoniam per triennium
nocte et die non cessavi cum lacrimis monens unumquemque vestrum
et nunc commendo vos deo et verbo gracie ipsius · qui potens est edi-
ficare et dare hereditatem sanctificatis omnibus Argentum et aurum
vel vestem nullius concupivi ipsi scitis · quoniam ad ea que opus erat
et his qui mecum sunt ministraverunt manus iste Omnia ostendi vobis
quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos · ac meminisse verbi domini
ihesu Quoniam ipse dixit Beacius est magis dare quam accipere Et cum
hec dixisset positis genibus suis cum omnibus illis oravit Magnus
autem fletus factus est omnium Et procumbentes super collum pauli oscu-
labantur eum dolentes maxime in verbo quod dixerat Quoniam am-
plius faciem eius non essent visuri et deducebant eum ad navem

Cum autem factum esset ut navigaremus abstracti c. xxi
ab eis recto cursu venimus choum · et sequenti die venimus
rodum et inde patharam Et cum invenissemus navem
transfretantem in fenicem · ascendentes navigavimus Cum autem
apparuissemus cipro relinquentes eam ad sinistram navigavimus
in siriam et venimus tyrum · ibi enim navis erat expositura onus

Inventis autem discipulis mansimus ibi diebus septem. Qui paulo dice-
bant per spiritum ne ascenderet ierusalem. Expletis diebus profecti
ibamus deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque foras
civitatem. Et positis genibus in littore oravimus. Et cum vale fecis-
semus invicem ascendimus navem. Illi autem redierunt in sua. Nos
vero navigacione expleta a tyro descendimus ptolomaidam et salu-
tatis fratribus mansimus die una apud illos. Alia autem die profecti
venimus cesaream. Et intrantes domum philippi evangeliste qui
erat unus de septem dyaconibus mansimus apud eum. Huic autem
erant filie quatuor virgines prophetantes. Et cum moraremur per dies
aliquot supervenit quidam a iudea propheta nomine agabus. Hic cum ve-
nisset ad nos tulit zonam pauli et alligans sibi pedes et manus dixit
Hec dicit spiritus sanctus virum cuius est zona hec sic alligabunt in ierusalem
iudei et tradent in manus gentium. Quod cum audissemus rogabamus
nos et qui loci illius erant ne ascenderet ierusalem. Tunc respondit paulus
et dixit Quid facitis flentes et affligentes cor meum. Ego enim non
solum alligari sed et mori in ierusalem paratus sum propter nomen domini ihesu.
Et cum ei suadere non possemus quievimus dicentes Domini vo-
luntas fiat. Post dies autem istos preparati ascendebamus ierusalem. Ve-
nerunt autem et ex discipulis a cesarea nobiscum adducentes apud quem
hospitaremur Nasonem quendam cyprium antiquum discipulum. Et
cum venissemus ierusalem libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem
die introibat paulus nobiscum ad iacobum omnesque collecti sunt
seniores. Quos cum salutasset narrabat per singula que fecisset
deus in gentibus per ministerium ipsius. At illi cum audissent magni-
ficabant deum dixeruntque ei Vides frater quot milia sunt in iudeis qui
crediderunt et omnes emulatores sunt legis. Audierunt autem de te
quia discessionem doceas a moyse eorum qui per gentes sunt iudeorum
dicens non debere eos circumcidere filios suos neque secundum consuetudi-
nem ingredi. Quid ergo est utique oportet convenire multitudinem Au-
dient enim te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt enim nobis
viri quatuor votum facientes super se. His assumptis sanctifica
te cum illis et impende illis ut radant capita et scient omnes quia
que de te audierunt falsa sunt sed ambulas et ipse custodiens
legem. De hiis autem qui crediderunt ex gentibus nos scripsimus iudi-
cantes ut abstineant se ab ydolis immolato et sanguine suffoca-
to et fornicacione. Tunc paulus assumptis viris postera die puri-
ficatus cum illis intravit in templum annuncians expletionem dierum
purificacionis donec offerretur pro unoquoque eorum oblacio. Dum autem septem
dies consumarentur hii qui de asia erant iudei cum vidissent
eum in templo concitaverunt omnem populum et iniecerunt ei manus clamantes

Viri israhelite adiuvate. Hic est homo qui adversus populum et legem
et locum hunc omnes ubique docens insuper et gentiles induxit in templum
(et violavit) ut violat sanctum locum istum. Viderant enim Trophimum Ephesium in
civitate cum ipso quem estimaverunt quoniam in templum introduxisset
Paulus. Commotaque est civitas tota et facta est concursio populi. Et apprehen-
dentes Paulum trahebant eum extra templum et statim clause sunt
ianue. Querentibus eum occidere nunciatum est tribuno cohortis quia tota
confunditur ierusalem. Qui statim assumptis militibus et centurionibus decurrit
ad illos. Qui cum vidissent tribunum et milites cessaverunt percutere
Paulum. Tunc accedens tribunus apprehendit eum et iussit alligari
cathenis duabus et interrogabat quis esset et quid fecisset. Alii autem
aliud clamabant in turba. Et cum non posset certum cognoscere pre
tumultu iussit eum duci in castra. Et cum venisset ad gradus con-
tigit ut portaretur a militibus propter vim populi. Sequebatur enim multi-
tudo populi clamans: Tolle eum. Et cum cepisset induci in castra
Paulus dixit tribuno: Si licet in aliquid loqui ad te. Qui dixit
ei: Grece nosti? Nonne tu es egyptius qui ante hos dies tumul-
tum concitasti et eduxisti in desertum quatuor milia virorum sicariorum.
Et dixit ad eum Paulus: Ego homo sum iudeus quidem a Tharso
Cilicie non ignote civitatis municeps. Rogo autem te permitte
michi loqui ad populum. Et cum ille permisisset Paulus stans in gra-
dibus annuit manu ad plebem et magno silentio facto allo-
cutus est hebrea lingua dicens. c. xxii

Viri fratres et patres audite quod ad vos nunc reddo rationem.
Cum audissent autem quia hebrea lingua loqueretur ad illos
magis prestiterunt silentium et dixit: Ego sum vir iudeus natus
de Tharso Cilicie nutritus autem in ista civitate secus pedes Ga-
malielis eruditus iuxta veritatem paterne legis emulator legis sicut
et vos omnes estis hodie qui hanc viam persecutus sum usque ad mortem
alligans et tradens in custodia viros ac mulieres sicut princeps sa-
cerdotum michi testimonium reddit et omnes maiores natu a quibus et
epistolas accipiens ad fratres Damascum pergebam ut adducerem inde vin-
ctos in ierusalem ut punirentur. Factum est autem eunte me et appropinquante
Damasco media die subito de celo circumfulsit me lux copiosa
et decidens in terram audivi vocem dicentem michi: Saule Saule quid
me persequeris? Ego autem respondi: Quis es domine? Dixitque ad me:
Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris. Et qui mecum erant lumen
quidem viderunt vocem autem non audierunt eius qui loquebatur mecum. Et
dixi: Quid faciam domine? Dominus autem dixit ad me: Surgens vade Da-
mascum et ibi dicetur tibi de omnibus que oportet te facere. Et cum non
viderem pre claritate luminis illius ad manum deductus a comitibus

veni damascum. Ananias autem quidam vir secundum legem testimonium
habens ab omnibus inhabitantibus iudeis. veniens ad me et astans di-
xit michi Saule frater respice in me. et eadem hora respexi in eum
At ille dixit Deus patrum nostrorum preordinavit te ut cognosceres
voluntatem eius et videres iustum et audires vocem ex ore eius quia
eris testis illius ad omnes homines eorum que audisti et vidisti
Et nunc quid moraris Exurge et baptisare et ablue peccata tua
et invocato nomine ipsius Factum est autem revertenti michi in ierusalem
et oranti in templo fieri me in stupore mentis et videre illum
dicentem michi festina et exi velociter ex ierusalem quia non recipient te-
stimonium tuum de me Et ego dixi Domine ipsi sciunt quia ego eram
concludens in carcerem et cedens eos per sinagogas qui credebant
in te Et cum funderetur sanguis Stephani testis tui Ego astabam
et consentiebam et custodiebam vestimenta interficientium illum.
Et dixit ad me Vade quia ad nationes longe mittam te. Audiebant
autem eum usque ad hoc verbum et levaverunt vocem suam dicentes Tolle
de terra huiusmodi. Non enim fas est eum vivere. Vociferantibus autem eis et
proicientibus vestimenta sua et pulverem iactantibus in aerem iussit tri-
bunus induci eum in castra et flagellis cedi et torqueri eum
ut sciret propter quam causam sic acclamarent ei. Et cum astrinxissent
eum loris Dixit astanti sibi centurioni paulus Si hominem roma-
num et indampnatum licet vobis flagellare Quo audito centu-
rio accessit tribuno et nunciavit dicens Quid acturus es. hic
enim homo civis romanus est Accedens autem tribunus dixit illi
Dic michi si tu romanus es At ille dixit Etiam Et respondit
tribunus Ego multa summa civilitatem hanc consecutus sum Et pau-
lus ait Ego autem et natus sum Protinus autem discesserunt ab illo
qui eum torturi erant Tribunus quoque timuit postquam rescivit quia
civis romanus esset et quia ligasset eum Postera autem die volens
scire diligentius qua ex causa accusaretur a iudeis solvit eum et
iussit sacerdotes convenire et omne concilium et producens paulum

Intendens autem concilium paulus. C. xxiij. Statuit inter illos
ait Viri fratres ego omni conscientia bona conversatus sum ante deum
usque in hodiernum diem Princeps autem sacerdotum ananias
precepit astantibus sibi percutere os eius Tunc paulus ad eum dixit Per-
cuciet te deus paries dealbate Et tu sedens iudicas secundum legem
et contra legem iubes me percuti Et qui astabant dixerunt Summum
sacerdotem dei maledicis Dixit autem paulus Nesciebam fratres quia
princeps est sacerdotum Scriptum est enim Principem populi tui non maledices
Sciens autem paulus quia una pars esset saduceorum et altera phariseorum
exclamavit in concilio Viri fratres ego phariseus sum filius phariseorum

de spe et de resurrectione mortuorum ego iudicor Et cum hec dixisset
facta est dissensio inter phariseos et saduceos et soluta est multitudo
Saducei autem dicunt non esse resurrectionem neque angelum neque spiritum Pharisei
autem utraque confitentur Factus est autem clamor magnus Et exur-
gentes quidam phariseorum pugnabant dicentes Nichil mali invenimus
in homine isto quid si spiritus locutus est ei aut angelus Et cum magna
dissensio facta esset timens tribunus ne discerperetur paulus ab ipsis
iussit milites descendere et rapere eum de medio eorum ac deducere
eum in castra Sequenti autem nocte assistens ei dominus ait Constans esto
Sicut enim testificatus es de me in iherusalem sic oportet et rome testificari
Facta autem die collegerunt se quidam ex iudeis et devoverunt se di-
centes non manducaturos neque bibituros donec occiderent paulum
Erat autem plus quam xl viri qui hanc coniurationem fecerant Qui accesse-
runt ad principes sacerdotum et seniores et dixerunt Devotione devo-
vimus nichil nos gustaturos donec occidamus paulum Nunc
ergo vos notum facite tribuno cum concilio ut adducat illum ad nos
tanquam aliquid certius cognituri de eo Nos vero priusquam appropiet
parati sumus interficere illum Quod cum audisset filius sororis pauli
insidias venit et intravit in castra nunciavitque paulo Vocans
autem paulus unum ad se de centurionibus ait Adolescentem hunc
perduc ad tribunum habet enim aliquid indicare illi Et ille quidem
assumens eum duxit ad tribunum Et ait Vinctus paulus rogavit
me hunc adolescentem perducere ad te habentem aliquid loqui
tibi Apprehendens autem tribunus manum illius secessit cum eo seor-
sum et interrogavit illum quid esset quod haberet indicare michi Ille autem
dixit Iudeis convenit rogare te ut crastina die paulum producas
in concilium quasi aliquid certius inquisituri sint de illo Tu vero ne cre-
dideris illis insidiantur enim ei ex eis viri amplius quam xl qui se de-
voverunt non manducare neque bibere donec interficiant eum Et nunc
parati sunt expectantes promissum tuum Tribunus igitur dimisit adole-
scentem precipiens ne cui loqueretur quoniam hec nota sibi fecisset
Et vocatis duobus centurionibus dixit illis Parate milites du-
centos ut eant usque ad cesaream et equites septuaginta et lancearios
ducentos a tercia hora noctis et iumenta preparate ut imponentes
paulum eum salvum perducerent ad felicem presidem Timuit enim ne for-
te raperent eum iudei et occiderent et ipse postea calumpniam haberet
quasi nummos accepisset scribens ei epistolam continentem hec Claudius
Lysias optimo presidi felici salutem Virum hunc apprehensum a iudeis
et incipientem interfici superveniens cum exercitu eripui cognito
quia romanus est Volensque scire causam quam obiciebant illi deduxi
eum in concilium eorum quem inveni accusari de questionibus legis ipsorum

Nichil vero dignum morte aut vinculis habentem crimine Et cum m
platum esset de insidiis quas paraverat ei misi ad te significans
Denuncians et accusatoribus ut dicant apud te Milites ergo secundum
preceptum sibi assumentes paulum duxerunt per noctem in antipa-
dem Et postera die dimissis equitibus ut irent cum eo reversi sunt
ad castra Qui cum venisset cesarea et tradidisset epistolam presidi
statuerunt ante illum et paulum Cum autem legisset et interrogasset
de qua provincia esset et cognoscens quod de cilicia erat ait Audiam
te inquit cum accusatores tui venerint Iussitque in pretorio hero-
Post quinque autem dies desce- xxiiii dis custodiri eum
dit princeps sacerdotum ananias cum senioribus quibusdam
et tertullo quodam oratore qui adierunt presidem adversus
paulum Et citato paulo cepit accusare tertullus dicens Cum
in multa pace agamus per te et multa corrigantur per tuam pro-
videntiam semper et ubique suscepimus optime felix cum omni gratiarum
actione Ne diutius autem te protraham oro te breviter ut audias
nos pro tua clementia Invenimus hunc hominem pestiferum et conci-
tantem seditiones omnibus iudeis in universo orbe et auctorem seditionis
secte nazarenorum qui etiam templum violare conatus est Quem et conatus
apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare Superveniens autem
tribunus lisias cum vi magna eripuit eum de manibus nostris iubens
accusatores eius ad te venire a quo poteris ipse iudicans de
omnibus istis cognoscere de quibus nos accusamus eum Adiece-
runt autem et iudei dicentes hec ita se habere Respondit autem paulus
annuente sibi preside dicere Ex multis annis esse te iudicem genti
huic sciens bono animo pro me satisfaciam Potes enim cognoscere
quia non plus sunt dies michi quam duodecim ex quo ascendi adorare
in ierusalem et neque in templo invenerunt me cum aliquo disputantem
aut concursum facientem turbe neque in synagogis neque in civitate neque
probare possunt tibi de quibus nunc accusant me Confiteor autem
hoc tibi quod secundum sectam quam dicunt heresim sic deservio deo meo
credens omnibus que in lege et prophetis scripta sunt spem habens in
deum quam et hii ipsi expectant resurrectionem futuram iustorum
et iniquorum In hoc et ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere
ad deum et ad homines semper Post annos autem plures elemo-
sinas facturus in gentem meam veni et oblationes et vota in quibus
invenerunt me purificatum in templo non cum turba neque cum tu-
multu Et apprehenderunt me clamantes et dicentes Tolle inimi-
cum nostrum Quidam autem ex asia iudei quos oportebat apud te presto
esse et accusare si quid haberent adversum me Aut hii ipsi dicant
si quid invenerunt in me iniquitatis cum stem in concilio nisi de una

hac solummodo voce qua clamavi inter eos stans quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie a vobis. Distulit autem illos Felix certissime sciens de via dicens: Cum tribunus Lysias descenderit audiam vos. Iussitque centurioni custodire eum et habere requiem nec quemquam prohibere de suis ministrare ei. Post aliquot autem dies veniens Felix cum Drusilla uxore sua que erat iudea vocavit Paulum et audivit ab eo fidem que est in Ihesu Christo. Disputante autem illo de iustitia et castitate et iudicio futuro timefactus est Felix respondit: Quod nunc attinet vade. Tempore autem oportuno accersiam te. Simul et sperans quod pecunia daretur ei a Paulo. Propter quod et frequenter accersiens eum loquebatur cum eo. Biennio autem expleto accepit successorem Felix Porcium Festum. Volens autem gratiam prestare iudeis Felix reliquit Paulum vinctum. C XXV

Festus autem cum venisset in provinciam post triduum ascendit Iherusalem a Cesarea. Adieruntque eum principes sacerdotum et primi iudeorum adversus Paulum. Et rogabant eum postulantes gratiam adversus eum ut iuberet perduci eum in Iherusalem insidias tendentes ut eum interficerent in via. Festus autem respondit servari Paulum in Cesarea. Se autem maturius profecturum. Qui ergo in vobis ait potentes sunt descendentes simul si quod est in viro crimen accusent eum. Demoratus autem inter eos dies non amplius quam octo aut decem descendit Cesaream. Et altera die sedit pro tribunali et iussit Paulum adduci. Qui cum perductus esset circumsteterunt eum qui ab Iherosolima descenderant iudei multas et graves causas obicientes quas non poterant probare. Paulo autem rationem reddente. Quoniam neque in legem iudeorum neque in templum neque in Cesarem quicquam peccavi. Festus autem volens iudeis gratiam prestare. Respondens Paulo dixit: Vis Iherusalem ascendere et ibi de his iudicari apud me? Dixit autem Paulus: Ad tribunal Cesaris sto ubi me oportet iudicari. Iudeis non nocui sicut tu melius nosti. Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci non recuso mori. Si vero nichil est horum in quibus hii accusant me nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc Festus cum concilio locutus respondit: Cesarem appellasti ad Cesarem ibis. Et cum dies aliquot transacti essent Agrippa rex et Bernice descenderunt Cesaream ad salutandum Festum. Et cum dies ibi plures demorarentur Festus regi indicavit de Paulo dicens: Vir quidam est derelictus a Felice vinctus de quo cum essem Iherosolimis adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeorum postulantes adversus illum dampnationem. Ad quos respondi quia non est consuetudo Romanis donare aliquem hominem prius quam is qui accusatur presentes habeat accusatores locumque defendendi habeat ad

abluenda crimina. Cum ergo huc convenissent sine ulla dilatione sequenti
die sedens pro tribunali iussi adduci virum. De quo cum stetissent
accusatores nullam causam deferebant de quibus ego suspicabar mala
Questiones vero quasdam de sua superstitione habebant adversus eum
et de quodam Ihesu defuncto quem affirmabat Paulus vivere. Hesi-
tante autem me de huiusmodi questione dicebam si vellet ire in Ierusalem
et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut servaretur ad augusti
cognicionem iussi servari eum donec mittam eum ad cesarem. Agrippa
autem dixit ad Festum volebam et ipse hominem audire. Cras inquit
audies eum. Altera autem die cum venissent Agrippa et Bernice cum
multa ambicione et introissent in auditorium cum tribunis et viris
principalibus civitatis iubente Festo adductus est Paulus et dixit Fe-
stus Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobiscum viri. Vide-
tis hunc hominem de quo omnis multitudo iudeorum interpellavit me
in Ierusalem petentes et acclamantes non oportere eum vivere amplius. Ego
vero comperi nihil dignum eum morte admisisse. Ipso autem hoc
appellante ad augustum iudicavi mittere. De quo quid certum scribam
domino non habeo. Propter quod produxi eum ad vos et maxime ad te o rex
Agrippa ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine racione
enim michi videtur mittere vinctum et causas eius non significare
Agrippa vero ad Paulum ait. Permittitur tibi loqui pro temetipso
Tunc Paulus extenta manu cepit racionem reddere c. xxvi
De omnibus quibus accusor a iudeis rex Agrippa estimo
me beatum apud te cum sim defensurus me hodie. maxime
te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones
Propter quod obsecro pacienter me audias. Et quidem vitam meam a iuven-
tute que ab inicio fuit in gente mea in Ierusalem noverunt omnes iu-
dei prescientes me ab inicio si velint testimonium perhibere quoniam secundum cer-
tissimam sectam nostre religionis vixi phariseus. Et nunc in spe
que ad patres nostros repromissionis facta est a deo sto iudicio sub-
iectus in qua duodecim tribus nostre nocte ac die servientes spe-
rant devenire. De qua spe accusor a iudeis rex. Quid incre-
dibile iudicatur apud vos si deus quidem mortuos suscitat. Et ego
quidem existimaveram me adversus nomen Ihesu nazareni debere
multa contraria agere quod et feci in Ierusalem et multos sanctorum ego in
carceribus inclusi a principibus sacerdotum potestate accepta. Et cum occi-
derentur detuli sententiam et per omnes synagogas frequenter puniens
eos compellebam blasphemare. Et amplius insaniens in eos
persequebar usque in exteras civitates. In quibus cum irem Da-
mascum cum potestate et permissu principum sacerdotum. die media in
via vidi rex de celo super splendorem solis circumfulsisse me lumen

permissione

et eos qui mecum simul erant. omnesque nos cum decidissemus in terram
audivi vocem loquentem in hebraica lingua Saule saule quid me
persequeris durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi quis
es domine. Dominus autem dixit Ego sum ihesus quem tu persequeris. Sed ex-
surge et sta super pedes tuos ad hoc enim apparui tibi ut constituam
te ministrum et testem eorum que vidisti et eorum in quibus apparebo tibi
eripiens te de populis et gentibus in quas ego mitto te aperire oculos
eorum ut convertantur a tenebris ad lucem et de potestate sathane ad
deum ut accipiant remissionem peccatorum et sortem inter sanctos per fidem que est
in me. Unde rex agrippa non fui incredulus celesti visioni sed
his qui sunt damasci primum et ierosolimis et omnem regionem iudee
et gentibus annunciabam ut penitenciam agerent et converterentur ad deum digna
penitencie opera facientes. Hac ex causa me iudei cum essem in tem-
plo comprehensum temptabant volentes me interficere. Auxilio autem
adiutus dei usque in hodiernum diem sto testificans minori atque maiori
nichil extra dicens quam ea que prophete locuti sunt futura esse et moyses
Si passibilis est christus si primus ex resurrectione mortuorum lumen annun-
ciaturus est populo et gentibus. Hec loquente paulo et racionem reddente
festus magna voce dixit Insanis paule multe te littere ad insaniam
convertunt. Et paulus Non insanio inquid optime feste sed veritatis et so-
brietatis verba loquor. Scit enim de hiis rex ad quem et constanter
loquor. latere enim eum horum nichil arbitror. neque enim in angulo quicquam
horum gestum est. Credis rex agrippa prophetis Scio quia credis. Agri-
pa autem ad paulum In modico suades me christianum fieri. Et paulus
opto apud deum et in modico et in magno. non tantum te sed et hos qui omnes
qui audiunt hodie fieri tales qualis et ego sum. exceptis vinculis his.
Et surrexit rex et preses et bernice et qui assistebant eis. Et cum
secessissent loquebantur ad invicem dicentes quia nichil morte aut vinculis
dignum quid fecit homo iste. Agrippa autem festo dixit. dimitti po-
terat homo hic si non appellasset cesarem. Et iudicavit itaque eum
preses dimitti cesari.

c. xxvii

Ut autem iudicatum est
eum navigare in italiam et tradi paulum cum reliquis cu-
stodibus centurioni nomine iulio cohortis auguste. Ascendentes
autem navem adrumetinam incipientes navigare circa asie loca egres-
si sumus perseverante nobiscum aristarco macedone thessalonicense.
Sequenti autem die devenimus sidone. humane autem tractans iulius
paulum permisit ad amicos ire et curam sui agere. Et inde cum sustu-
lissemus subnavigavimus cyprum. propterea quod essent venti contrarii
et pelagus cilicie et pamphilie navigantes venimus listram que
est licie. Et ibi inveniens centurio navem alexandrinam navigantem
in italiam transposuit nos in eam. Et cum multis diebus tarde navigaremus

et vix devenissemus contra Gnidum prohibente nos vento adnaviga-
vimus crete iuxta salmonem Et vix iuxta navigantes venimus ad locum
quendam qui vocatur boniportus cui iuxta erat civitas tessula. Multo Tasala
autem tempore peracto Et cum iam non esset iam tuta navigatio eo quod ie-
iunium iam preterisset consolabatur eos paulus dicens eis Viri video
quoniam cum iniuria et multo dampno non solum oneris et navis sed etiam
animarum nostrarum incipit esse navigatio Centurio autem gubernatori et nau-
clero magis credebat quam hiis que a paulo dicebantur Et cum aptus
portus non esset ad hyemandum plurimi statuerunt consilium navigare
inde si quomodo possent devenientes fenicen hyemare portum crete re-
spicientem ad affricum et ad chorum Aspirante autem austro estimantes
propositum se tenere cum sustulissent de asson legebant cretam
Non post multum autem misit se contra ipsam ventus tiphonicus qui vocatur
euroaquilo Cumque arrepta esset navis et non posset conari in ventum
data nave flatibus ferebamur. In insulam autem quandam decurrentes
que vocatur cauda potuimus vix obtinere scapham Qua sublata
adiutoriis utebantur accingentes navem timentes ne in syrtim
inciderent submisso vase sic ferebantur Valida autem nobis tempestate ia-
ctatis sequenti die iactum fecerunt et tercia die suis manibus armamenta
navis proiecerunt. neque sole autem neque sideribus apparentibus per plures omnis
dies et tempestate non exigua imminente iam ablata erat spes sa-
lutis nostre Et cum multa ieiunatio fuisset Tunc stans paulus in medio
eorum dixit Oportebat quidem o viri audito me non tollere a creta
lucrique facere iniuriam hanc et iacturam Et nunc suadeo vobis bono
animo esse Amissio enim nullius anime erit ex vobis preterquam navis Asti-
tit enim in hac nocte angelus dei cuius sum ego et cui deservio dicens
Ne timeas paule cesari te oportet assistere Et ecce donavit tibi deus
omnes qui navigant tecum Propter quod bono animo estote viri Credo enim
deo meo quia sic erit quemadmodum dictum est michi In insulam autem qua-
dam oportet nos devenire Sed posteaquam quartadecima nox supervenit na-
vigantibus nobis in adria circa mediam noctem suspicabantur naute
apparere sibi aliquam regionem qui et submittentes bolidem invene-
runt passus xx Et pusillum inde separati invenerunt passus xv
timentes autem ne in aspera loca incideremus de puppi mittentes an-
choras quatuor optabant diem fieri Nautis vero querentibus fugere
de navi cum misissent scapham in mare sub obtentu quasi inciperent
a prora anchoras extendere dixit paulus centurioni et militibus
Nisi hii in navi manserint vos salvi fieri non potestis Tunc absciderunt
milites funes scaphe et passi sunt eam excidere Et cum lux inci-
peret fieri rogabat paulus omnes sumere cibum dicens Quartadecima die
hodie expectantes ieiunii permanetis nichil accipientes. Propter quod rogo

vos accipere cibum pro salute vestra: quia nullius vestrum capillus de capite peribit. Et cum hec dixisset sumens panem gratias egit deo in conspectu omnium. et cum fregisset cepit manducare. Animequiores autem facti sunt omnes et ipsi sumpserunt cibum. Eramus autem universe anime in navi ducente septuaginta sex. et saciati cibo alleviabant navem iactantes triticum in mare. Cum autem dies factus esset terram non agnoscebant. sinum vero quendam considerabant habentem litus in quem cogitabant si possent eicere navem. et cum anchoras sustulissent committebant se mari simul laxantes iuncturas gubernaculorum. Et levato artemone secundum aure flatum tendebant ad litus. Et cum incidissent in locum bithalassum impegerunt navem et prora quidem fixa manebat immobilis. puppis vero solvebatur a vi maris. Militum autem consilium fuit ut custodias occiderent ne quis cum enatasset effugeret. Centurio autem volens servare Paulum prohibuit fieri. Iussitque eos qui possent natare mittere se in mare primos et evadere et exire ad terram et ceteros alios in tabulis ferebat. quosdam super ea que de navi essent. et sic factum est ut omnes

Et cum evasissent tunc CXXVIII anime evaderent ad terram cognovimus quia militene insula vocabatur. Barbari vero prestabant non modicam humanitatem nobis. Accensa enim pira reficiebant nos omnes propter imbrem qui imminebat et frigus. Cum congregasset autem paulus sarmentorum aliquam multitudinem et imposuisset in ignem. vipera a calore cum processisset invasit manum eius. Ut vero viderunt barbari pendentem bestiam in manum eius ad invicem dicebant utique homicida est homo hic. qui cum evaserit de mari. ulcio eum non sinit vivere. Et ille quidem excuciens bestiam in ignem nichil mali passus est. At illi existimabant eum in tumorem convertendum et subito cadere et mori. Diu autem illis expectantibus et videntibus nichil mali
deū in eo fieri convertentes se dicebant eum esse deum. In locis autem illis erant predia principis insule nomine publii. Qui nos suscipiens triduo benigne exhibuit. Contigit autem patrem publii febribus et dissenteria vexatum iacere. ad quem paulus intravit. Et cum orasset et imposuisset ei manus saluavit eum. Quo facto. et omnes qui in insula habebant infirmitates accedebant et curabantur. Qui etiam multis honoribus nos honoraverunt. et navigantibus imposuerunt que necessaria erant. Post menses autem tres navigavimus in navi allexandrina que in insula hyemaverat. Cui erat insigne castorum. et cum venissemus siracusam masimus ibi triduo. Inde circumlegentes devenimus regium Et post unum diem flante noto austro secunda die venimus puteolos Ubi inventis fratribus rogati sumus manere apud illos dies septem. Et sic venimus romam. Et inde cum audissent fratres occurrerunt nobis usque ad apiforum et tres tabernas. Quos cum vidisset paulus gratias agens

deo accepit fiduciam Cum venissemus autem romam centurio tradidit
vinctos prefecto. permissum est autem paulo manere sibimet cum custodien-
te se milite Post tertium autem diem convocavit primos iudeorum Cumque
convenissent dicebat eis Ego viri fratres nichil adversus plebem faci-
ens aut more paternum vinctus ab iherusalem traditus sum in manus
romanorum Qui cum interrogationem de me habuissent voluerunt me di-
mittere eo quod nulla causa mortis esset in me Contradicentibus autem iudeis
coactus sum appellare cesarem. non quasi gentem meam habens aliquid accu-
sare sed ut animam meam a morte liberarem Propter hanc igitur causam
rogavi vos videre et alloqui. propter spem enim israel cathenam hac cir-
cumdatus sum At illi dixerunt ad eum Nos neque litteras accepimus
de te a iudea neque adveniens aliquis fratrum nunciavit aut locutus
est quid de te malum Rogamus autem audire a te que sentis Nam
de secta hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur Cum con-
stituissent autem illi diem venerunt ad eum in hospicium plures Quibus
exponebat testificans regnum dei suadensque eis de ihesu ex lege
moysi et prophetis a mane usque ad vesperam Et quidam credebant hiis
que dicebantur quidam vero non credebant Cumque invicem non essent
consencientes discedebant dicente paulo unum verbum Quia bene
spiritus sanctus locutus est per ysaiam prophetam ad patres nostros dicens Vade ad
populum istum et dic ad eos Aure audietis et non intelligetis et videntes
videbitis et non perspicietis Incrassatum est enim cor huius Et auribus populi
graviter audierunt et oculos suos compresserunt ne forte videant oculis et
auribus audiant et corde intelligant et convertantur et sanem eos Notum
ergo sit vobis quoniam gentibus missum est hoc salutare dei et ipsi
audient Et cum non essent intelligentes egressi sunt iudei multam m
secum querentes Mansit autem paulus biennio toto in suo conductu
disputans. et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum predi-
cans regnum dei et docens que sunt de domino ihesu christo cum omni
fiducia sine prohibitione Prologus Ieronimi in epistolas Canonicas

Non ita ordo est apud grecos qui integre sapiunt et fidem integre
rectam sectantur epistolarum septem que canonice nuncu-
pantur sicut in latinis codicibus invenitur Ut quia petrus
primus est in ordine apostolorum prime sunt eciam eius epistole
in ordine ceterarum Sed sicut evangelistas dudum ad veri-
tatis lineam correximus ita has proprio ordini deo nos iuvante
reddidimus Est enim prima earum una Iacobi. petri due. Iohannis
tres. et Iude una. Que si ab eis digeste sunt. ita eciam ab interpre-
tibus fideliter in latinum verterentur eloquium nec ambiguitatem legen-
tibus facerent. nec sermonum sese varietas impugnaret Illo precipue
loco ubi de unitate trinitatis in prima Iohannis epistola positum legimus

In qua etiam ab infidelibus translatoribus multum erratum esse a fidei
veritate comperimus, trium tantum vocabula. Hoc est aque sanguinis et
spiritus in ipsa sua editione ponentes et patris verbique ac spiritus te-
stimonium omittentes in quo maxime et fides catholica robo-
ratur et patris et filii et spiritus sancti una divinitatis substantia comprobatur. In ceteris
vero epistolis quantum a nostra aliorum distet editio lectoris prudentie de-
relinquo. Sed et tu virgo Christi Eustochium dum a me impensius scripture
veritatem inquiris meam quodammodo senectutem invidorum dentibus
corrodendam exponis qui me falsarium corruptoremque sanctarum pro-
nunciant scripturarum. Sed et ego in tali opere nec emulorum meorum invi-
dentiam pertimesco nec sancte scripture veritatem poscentibus denegabo.

Iacobus dei et domini nostri Jesu Christi **Incipit epistola Iacobi**
servus duodecim tribubus que sunt in dispersione sa- c. I.
lutem. Omne gaudium existimate fratres mei cum in
temptationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei
vestre patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet,
ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes. Si
quis autem vestrum indiget sapientia postulet a deo qui
dat omnibus affluenter et non improperat et dabitur
ei. Postulet autem in fide nichil hesitans. Qui enim
hesitat similis est fluctui maris qui a vento
movetur et circumfertur. Non ergo estimet homo ille
quod accipiat aliquid a domino. Vir duplex animo
inconstans est in omnibus viis suis. Glorietur autem
frater humilis in exultatione sua, dives autem in humilitate sua quoniam sicut
flos feni transibit. Exortus est enim sol cum ardore et arefecit fenum
et flos eius decidit et decor vultus eius deperiit. Ita et dives
in itineribus suis marcescet. Beatus vir qui suffert temptationem
quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus dili-
gentibus se. Nemo cum temptatur dicat quoniam a deo temptor. Deus enim
intemptator malorum est, ipse autem neminem temptat. Unusquisque vero
temptatur a concupiscentia sua abstractus et illectus. Deinde concupiscentia cum
conceperit parit peccatum. Peccatum vero cum consummatum fuerit generat mortem.
Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi. Omne datum optimum
et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum apud
quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Volun-
tarie enim genuit nos verbo veritatis ut simus initium aliquod creature
eius. Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem omnis homo velox ad audiendum
velox tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. Ira enim viri iustitiam
dei non operatur. Propter quod abicientes omnem immunditiam et abundantiam
malitie in mansuetudine suscipite insitum verbum quod potest salvare

animas vestras. Estote autem factores verbi et non auditores tantum fallentes
vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi et non factor, hic com-
parabitur viro consideranti vultum nativitatis sue in speculo. Conside-
ravit enim se et abiit et statim oblitus fuit qualis fuit. Qui autem
perspexerit in lege perfecte libertatis et permanserit in ea, non auditor obli-
viosus factus sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Si quis
autem putat se religiosum esse non refrenans linguam suam sed seducens
cor suum, huius vana est religio. Religio munda et immaculata apud
deum et patrem hec est: visitare pupillos et viduas in tribulatione
eorum et immaculatum se custodire ab hoc seculo. c. ii

Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fidem domini
nostri ihesu christi glorie. Etenim si introierit in conventum vestrum
vir habens anulum aureum in veste candida, introierit autem
et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum qui indutus est veste
preclara et dixeritis ei: tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: tu sta
illic, aut sede sub scabello pedum meorum. Nonne iudicatis apud
vosmetipsos et facti estis iudices cogitationum iniquarum? Audite
fratres mei dilectissimi. Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo di-
vites in fide et heredes regni quod repromisit deus diligentibus se?
Pauperes Vos autem exhonorastis. Nonne divites per potentiam opprimunt
vos et ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant bonum
nomen quod invocatum est super vos? Si tamen legem perficitis regalem
secundum scripturas: Diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis. Si
autem personas accipitis, peccatum operamini redarguti a lege quasi trans-
gressores. Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno,
factus est omnium reus. Qui enim dixit: Non mechaberis, dixit et: Non
occides. Quod si non mechaberis, occides autem, factus es transgressor legis.
Sic loquimini et sic facite sicut per legem libertatis incipientes
iudicari. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Super-
exaltat autem misericordia iudicium. Quid proderit fratres mei si fidem quis
dicat habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare
eum? Si autem frater aut soror nudi sint et indigeant victu cotidiano,
dicat autem aliquis de vobis illis: Ite in pace, calefacimini et satu-
ramini, non dederitis autem eis que necessaria sunt corpori, quid proderit?
Sic et fides si non habeat opera mortua est in semetipsa. Sed dicet quis:
Tu fidem habes et ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus
et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus deus est;
bene facis; et demones credunt et contremiscunt. Vis autem scire o
homo inanis quoniam fides sine operibus ociosa est? Abraham pater noster nonne
ex operibus iustificatus est offerens Isaac filium suum super altare? Vi-
des quoniam fides cooperabatur operibus illius et ex operibus fides consummata est

et suppleta est scriptura dicens Credidit abraham deo et reputatum est
illi ad iusticiam et amicus dei appellatus est Videtis quoniam ex
operibus iustificatur homo et non ex fide tantum Similiter autem et raab
meretrix nonne ex operibus iustificata est suscipiens nuncios alia
via eiciens Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est ita et fides sine
Nolite plures magistri fieri fratres c. iii. Operibus mortua est
mei scientes quia maius iudicium sumitis In multis enim
offendimus omnes Si quis in verbo non offendit hic perfectus
est vir potest etiam freno circumducere totum corpus Si autem equis
frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis et omne corpus illorum
circumferimus Ecce et naves cum magne sint et a ventis validis
minentur circumferuntur autem a modico gubernaculo ubi impetus diri-
gentis voluerit ita et lingua modicum quidem membrum est et magna ex-
altat Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit et lingua
ignis est et universitas iniquitatis Lingua constituitur in membris
nostris que maculat totum corpus et inflamat rotam nativitatis
nostre inflamata a gehenna Omnis enim natura bestiarum et
volucrum et serpentum et ceterorum domantur et domita sunt a natura hu-
mana Linguam autem hominum nullus domare potest inquietum enim
malum plena veneno mortifero In ipsa benedicimus deum et patrem
et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem dei facti sunt
Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio Non oportet fratres mei
hec ita fieri Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem
et amaram aquam Numquid potest fratres mei ficus uvas facere aut
vitis ficus Sic neque salsa dulcem potest facere aquam Quis sapiens
et disciplinatus inter vos ostendat ex bona conversatione operationem suam
in mansuetudine sapientie Quod si zelum amarum habetis et contentiones
sint in cordibus vestris nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem
Non est enim ista sapientia desursum descendens sed terrena animalis dya-
bolica Ubi enim zelus et contentio ibi inconstantia et omne opus
pravum Que autem desursum est sapientia primum quidem pudica est deinde
pacifica modesta suadibilis bonis consentiens plena misericordia et
fructibus bonis non iudicans sine simulatione fructus autem iusticie in
pace seminatur facientibus pacem. c. iiii.
Unde bella et lites in vobis nonne ex concupiscentiis vestris
que militant in membris vestris Concupiscitis et non habetis
occiditis et zelatis et non potestis adipisci litigatis et bel-
ligeratis et non habetis propter quod non postulatis Petitis et non acci-
pitis eo quod male petatis ut in concupiscentiis vestris insumatis
Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est dei Qui-
cumque ergo voluerit amicus esse seculi huius inimicus dei constituitur An

putatis quia inaniter scriptura dicat Ad invidiam concupiscit spiritus
qui habitat in vobis. maiorem autem dat gratiam. propter quod dicit. Deus
superbis resistit. humilibus autem dat gratiam. Subditi ergo estote
resistite autem dyabolo et fugiet a vobis. Appropinquate deo et
appropinquabit vobis. Emundate peccatores manus. et purificate cor-
da duplices animo. Miseri estote et lugete. ne risus vester in luctum
convertatur. et gaudium in merorem. Humiliamini in conspectu domini
et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres. Qui detrahit
fratri aut qui iudicat fratrem suum detrahit legi et iudicat legem.
Si autem iudicas legem non es factor legis sed iudex. Unus est
enim legislator et iudex qui potest perdere et liberare. Tu autem qui iudicas
proximum tuum. Ecce nunc qui dicitis hodie aut in crastino ibimus
in illam civitatem et faciemus quidem ibi annum et mercabimur et
lucrum faciemus. qui ignoratis quid sit vobis in crastinum. Que
enim est vita vestra. vapor est ad modicum parens et deinceps exter-
minabitur. pro eo ut dicatis si dominus voluerit et si vixerimus faciemus
hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. omnis ex-
ultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere et non facienti

C. V.

Agite nunc divites plorate ululantes in miseriis vestris que advenient vobis.
Divitie vestre putrefacte sunt et vestimenta vestra a tineis
comesta sunt. Aurum et argentum vestrum eruginavit. et erugo eorum
in testimonium vobis erit et manducabit carnes vestras sicut ignis.
Thesaurizatis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces
operariorum vestrorum qui messuerunt regiones vestras que fraudata
est a vobis clamat et clamor eorum in aures domini sabaoth
introivit. Epulati estis super terram et in luxuriis enutristis cor-
da vestra in die occisionis. addixistis et occidistis iustum et non
restitit vobis. Patientes igitur estote fratres usque ad adventum domini.
Ecce agricola expectat fructum terre patienter preciosum ferens donec
accipiat temporaneum et serotinum. pacientes estote et vos. et con-
firmate corda vestra quoniam adventus domini appropinquabit. Nolite
ingemiscere fratres in alterutrum ut non iudicemini. Ecce iudex
ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres exitus mali lo-
ganimitatis laboris et paciencie prophetas qui locuti sunt in no-
mine domini. Ecce beatificamus qui sustinuerunt. sufferentiam
Iob audistis et finem domini vidistis quoniam misericors est dominus et mise-
rator. Ante autem omnia fratres mei nolite iurare neque per celum
neque per terram neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo
vester. est est. non non. ut non sub iudicio decidatis. Tristatur
aliquis vestrum oret equo animo et psallat. Infirmatur quis

in vobis inducat presbiteros ecclesie et orent super eum unguentes oleo
eum in nomine domini et oratio fidei saluabit infirmum et alleviabit
eum dominus et si in peccatis sit remittentur ei Confitemini alterutrum peccata
vestra et orate pro invicem ut salvemini Multum enim valet deprecatio
iusti assidua Helias homo erat similis nobis passibilis et oratione
oravit ut non plueret super terram et non pluit annos tres et menses
sex et rursum oravit Et celum dedit pluviam et terra dedit fructum
suum Fratres mei si quis ex vobis erraverit a veritate et converterit
quis eum scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue
saluabit animam suam a morte et operit multitudinem peccatorum

Petrus apostolus ihesu christi Prima Petri primo
electis advenis dispersionis ponti galatie capa-
docie asie et bithinie secundum prescientiam dei patris
in sanctificationem spiritus in obedientiam et aspersionem
sanguinis ihesu christi gratia vobis et pax multipli-
cetur Benedictus deus et pater domini nostri ihesu
christi qui secundum magnam misericordiam suam regenuit nos
in spem vivam per resurrectionem ihesu christi ex mortuis
in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et im-
marcessibilem conservatam in celis in vobis qui in virtute
dei custodimini per fidem in salutem paratam revelari in
tempore novissimo In quo exultatis modicum nunc si oportet
contristari in variis temptationibus ut probatio vestre fidei
multo preciosior sit auro quod per ignem probatur inveniatur in laudem
et gloriam et honorem in revelatione ihesu christi Quem cum non videritis
diligitis in quem nunc quoque non videntes creditis credentes autem ex-
ultabitis leticia inenarrabili et glorificata reportantes finem
fidei vestre salutem animarum De qua salute exquisierunt atque scrutati
sunt prophete qui de futura in vobis gratia prophetaverunt scrutantes quod
vel quale tempus significaret in eis spiritus christi Prenuncians eas que
in christo sunt passiones et posteriores glorias quibus revelatum est
quia non sibimetipsis vobis autem ministrabant ea que nunc nunciata
sunt vobis per eos qui evangelizaverunt vobis spiritu sancto misso de
celo in quem desiderant angeli prospicere Propter quod succincti
lumbos mentis vestre sobrii perfecte sperate in eam que offertur vobis
gratiam in revelatione ihesu christi quasi filii obedientie non configurati
prioribus ignorantie vestre desideriis sed secundum eum qui vocavit vos
sanctum et ipsi sancti in omni conversatione sitis quoniam scriptum est Sancti eritis
quoniam ego sanctus sum Et si patrem invocatis eum qui sine acceptione
personarum iudicat secundum uniuscuiusque opus in timore incolatus vestri
tempore conversamini Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento

redempti estis de vana vestra conversatione paterne tradicionis sed pre-
cioso sanguine quasi agni incontaminati et immaculati Christi Ihesu pre-
cogniti quidem ante constitucionem mundi manifestati autem novissimis
temporibus propter vos qui per ipsum fideles estis in deo qui suscitavit
eum a mortuis et dedit illi gloriam sempiternam ut fides vestra et
spes esset in deo. Animas vestras castificantes castificantes in obediencia
caritatis in fraternitatis amore simplici Ex corde invicem diligite
attencius renati non ex semine corruptibili per verbum dei vivi et per sed incorruptibili
manentis. Quia omnis caro fenum et omnis gloria eius tamquam flos feni
Exaruit fenum et flos eius decidit. Verbum autem domini manet in eternum
Hoc autem est verbum quod evangelisatum est in vobis. c. ii
Deponentes igitur omnem maliciam et omnem dolum et simulaciones
et invidias et omnes detracciones sicut modo geniti infantes ra-
cionabiles sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis
in salutem Si tamen gustatis quoniam suavis est dominus Ad quem accedentes
lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum a deo autem electum et hono-
rificatum. Et ipsi tamquam lapides vivi superedificamini domus spirituales
sacerdocium sanctum offerentes spirituales hostias acceptabiles deo per
Ihesum Christum. propter quod continet scriptura Ecce ponam in Syon lapidem
summum angularem electum preciosum. et qui crediderit in eum non confunde-
tur. Vobis igitur honor credentibus. non credentibus autem lapis quem re-
probaverunt edificantes hic factus est in caput anguli. et lapis
offensionis et petra scandali hiis qui offendunt verbo nec cre-
dunt in quo et positi sunt. Vos autem genus electum regale sa-
cerdocium gens sancta populus acquisicionis ut virtutes annuncietis eius
qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum. Qui
aliquando non populus. nunc autem populus dei et qui non consecuti misericordiam. nunc
misericordiam consecuti. Carissimi obsecro vos tamquam advenas et pere-
grinos abstinere vos a carnalibus desideriis que militant adversus
animam Conversacionem vestram inter gentes habentes bonam. ut in eo quod
detractant de vobis tamquam de malefactoribus ex bonis operibus
vos considerantes glorificent deum in die visitacionis Subiecti estote
omni humane creature propter deum Sive regi quasi precellenti. sive du-
cibus tamquam ab eo missis. ad vindictam malefactorum. laudem vero
bonorum. Quia sic est voluntas dei ut benefacientes obmutescere
faciatis imprudencium hominum ignoranciam. quasi liberi et non quasi vela-
men habentes malicie libertatem. sed sicut servi dei. Omnes honorate
fraternitatem diligite. deum timete. regem honorificate Servi
subditi estote in omni timore dominis non tantum bonis et modestis
sed etiam dyscolis. Hec est enim gracia si propter conscienciam dei sustinet quis
tristicias paciens iniuste Que enim gracia est si peccantes et

colaphizati suffertis. Sed si bene facientes patienter sustine-
tis hec est enim gratia apud deum. In hoc enim vocati estis. Quia et xps
passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum ut sequamini
vestigia eius. Qui peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius.
Qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur,
tradebat autem iudicanti se iniuste. Qui peccata nostra ipse pertulit in cor-
pore suo super lignum ut peccatis mortui iusticie vivamus cuius livore
sanati sumus. Eratis enim sicut oves aliquando errantes sed conversi estis
nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum. c iii

Similiter et mulieres subdite sint viris suis, ut et si qui non
credunt verbo per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant
considerantes in timore castam conversationem vestram. Quarum sit
non extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut indumenti ve-
stimentorum cultus. Sed qui absconditus est cordis homo in incorrupti-
bilitate quieti et modesti spiritus qui est in conspectu dei locuples.
Sic enim aliquando et sancte mulieres sperantes in deum ornabant se
subiecte propriis viris. Sicut sara obediebat abrahe dominum eum vocans
cuius estis filie benefacientes et non pertimescentes ullam pertur-
bationem. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo
muliebri impertientes honorem tamquam et coheredibus gratie vite
ut non impediantur orationes vestre. In fide autem omnes unanimes in oratione
estote compatientes fraternitatis amatores misericordes modesti humiles.
Non reddentes malum pro malo nec maledictum pro maledicto
sed econtrario benedicentes quia in hoc vocati estis ut benedictionem he-
reditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere et videre dies
bonos coerceat linguam suam a malo et labia eius ne loquantur
dolum. Declinet autem a malo et faciat bonum, inquirat pacem et sequa-
tur eam. Quia oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum. Vultus
autem domini super facientes mala. Et quis est qui vobis noceat
si boni emulatores fueritis. Sed et si quid patimini propter iusticiam
beati. Timorem autem eorum ne timueritis ut non conturbemini. Dominum
autem xpm sanctificate in cordibus vestris. Parati semper ad satisfactionem
omni poscenti vos rationem de ea que in vobis est fide et spe
sed cum modestia et timore conscientiam habentes bonam ut in eo quod
detrahunt de vobis confundantur qui calumpniantur vestram bonam
in xpo conversationem. Melius est enim benefacientes si velit volun-
tas dei pati quam malefacientes. Quia et xps semel pro peccatis
nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret deo mortifi-
catos quidem carne vivificatos autem spiritu. In quo et hiis qui in
carcere erant spiritibus veniens predicavit, qui increduli fuerant
aliquando quando expectabant dei patientiam in diebus noe cum fabricaretur

archa in qua pauci id est octo anime salue facte sunt per aquam.
Quod et nos nunc similis forme saluos facit baptisma non carnis
deposicio sordium sed conscientie bone interrogacio in deum per resurreccionem
ihesu christi qui est in dextera dei deglutiens mortem ut vite eterne
heredes efficeremur profectus in celum subiectis sibi angelis et potestatibus
Christo igitur passo in carne et C. iiii. Et virtutibus.
vos eadem cogitacione armamini quia qui passus est in carne
desiit a peccatis ut iam non hominum desideriis sed voluntati dei quod
reliquum est in carne viuat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad
voluntatem gentium consummandam qui ambulauerunt in luxuriis desi-
deriis vinolenciis comessacionibus potacionibus et illicitis ydo-
lorum cultibus in quibus nunc obstupescunt. In quo admirantur non
concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem blasphemantes qui
reddent racionem ei qui paratus est iudicare viuos et mortuos. Propter hoc
enim et mortuis euangelizatum est ~~vobis~~ ut iudicentur quidem secundum
homines in carne, viuant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis
appropinquabit. Estote itaque prudentes et vigilate in oracionibus.
Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis caritatem continuam
habentes quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem
sine murmuracione. Vnusquisque sicut accepit graciam in alterutrum illam
administrantes sicut boni dispensatores multiformis gracie dei. Si
quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex virtute qua
administrat deus ut in omnibus honorificetur deus per ihesum christum
dominum nostrum cui est gloria et imperium in secula seculorum. Karissimi
nolite peregrinari in feruore qui ad temptacionem vobis fit quasi
noui vobis aliquid contingat sed communicantes christi passionibus
gaudete ut in reuelacione glorie eius gaudeatis exultantes.
Si exprobramini in nomine ihesu christi beati eritis quoniam quod est
honoris glorie et virtutis dei et qui est eius spiritus super vos re-
quiescit. Quod ab illis quidem blasphematur a vobis honorificatur.
Nemo autem vestrum paciatur quasi homicida aut fur aut maledicus
aut alienorum appetitor. Si autem ut christianus non erubescat glorificet autem
deum in isto nomine quoniam tempus est ut incipiat iudicium de domo dei.
Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt dei euangelio.
Et si iustus vix saluabitur impius et peccator ubi parebunt. Itaque
et hii qui paciuntur secundum voluntatem dei fideli creatori commendant animas
Seniores ergo qui in C. v. suas in benefactis.
vobis sunt obsecro consenior et testis christi passionum qui
et eius que in futuro reuelanda est glorie communicator. Pa-
scite qui est in vobis gregem dei providentes non coacte sed sponta-
nee secundum deum neque turpis lucri gracia sed voluntarie. Neque ut dominantes

in clericis sed forma facti gregis ex animo. ut cum apparuerit princeps pastorum percipiatis immarcescibilem glorie coronam. Similiter adolescentes subditi estote senioribus. omnes autem invicem humilitatem insinuate quia deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu dei ut vos exaltet in tempore visitacionis. omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quia ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et vigilate. quia adversarius vester dyabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem devoret. cui resistite fortes in fide. scientes eandem passionem ei que in mundo est vestre fraternitati fieri. Deus autem omnis gratie qui vocavit vos in eternam suam gloriam in cristo ihesu modicum passos. ipse perficiet confirmabit. solidabitque. ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Per Silvanum fidelem fratrem vobis ut arbitror breviter scripsi. obsecrans et contestans hanc esse veram gratiam dei in qua statis. Salutat vos ecclesia que est in Babilone collecta et marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in cristo. Amen.

Canonica secunda beati Petri apostoli c. j.

Symon Petrus servus et apostolus ihesu cristi hiis qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iusticia dei nostri et salvatoris ihesu cristi. gratia vobis et pax adimpleatur in cognicione domini nostri ihesu cristi. Quomodo vobis omnia divine virtutis sue que ad vitam et pietatem donata sunt per cognicionem eius qui vocavit nos propria gloria et virtute. Per quem maxima et preciosa nobis promissa donavit. ut per hec efficiamini divine consortes nature. fugientes eius que in mundo est concupiscencie corrupcionem. Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem. In virtute autem scienciam. in sciencia autem abstinenciam. in abstinencia autem pacienciam. in paciencia autem pietatem. in pietate autem amorem fraternitatis. in amore autem fraternitatis caritatem. Hec enim si vobiscum assint et superent. non vacuos nec sine fructu vos constituent in domini nostri ihesu cristi cognicione. Cui enim non presto sunt hec cecus est et manu temptans oblivionem accipiens purgacionis veterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vestram vocacionem et eleccionem faciatis. hec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in eternum regnum domini nostri et salvatoris ihesu cristi. Propter quod incipiam vos semper commonere de hiis quidem scientes et confirmatos in presenti veritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonicione. Certus sum enim quod velox est deposicio tabernaculi mei. secundum quod et dominus noster ihesus cristus significavit michi per revelacionem. Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum

meum ut horum memoriam faciatis. Non enim indoctas fabulas
secuti notam fecimus vobis domini nostri ihesu christi virtutem et presen-
tiam sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo
patre honorem et gloriam voce delapsa ad eum huiuscemodi a magni-
fica gloria. Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui ipsum audi-
te. Et hanc vocem nos audivimus de celo allatam cum essemus cum
ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui benefacitis
attendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco donec dies illu-
cescat et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc primum intelligen-
tes quod omnis prophecia scripture propria interpretatione non fit. Non enim voluntate
humana allata est aliquando prophecia sed spiritu sancto inspirati locuti sunt
Fuerunt vero et pseudoprophete [c. ii] sancti dei homines.
in populo sicut et in vobis erunt magistri mendaces qui introducent
sectas perditionis. et eum qui emit eos dominum negant superdu-
centes sibi celerem perditionem. et multi sequentur eorum luxurias per quos
via veritatis blasphemabitur. et in avaricia fictis verbis de vobis ne-
gociabuntur. Quibus iudicium iam olim non cessat et perditio eorum
non dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit sed rudenti-
bus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos
reservari. et originali mundo non pepercit sed octavum noe iusticie
preconem custodivit diluvium mundo impiorum inducens. et civitates
sodomorum et gomorreorum in cinerem redigens eversione dampnavit
exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens. et iustum loth oppressum
a nephandorum iniusta ac luxuriosa conversacione eripuit aspectu
enim et auditu iustus erat habitans inter eos qui de die in diem animam
iustam iniquis operibus cruciabant. Novit deus pios de temptacione
eripere. iniquos vero in diem iudicii cruciandos reservare. Magis autem
eos qui post carnem in concupiscentia immundicie ambulant. dominationem-
que contempnunt. audaces sibi placentes sectas non metuunt in-
ducere blasphemantes. Ubi angeli fortitudine et virtute cum
sint maiores non portant adversum se execrabile iudicium. Hii vero
velud irracionabilia pecora naturaliter in capturam et in perniciem
in hiis que ignorant blasphemantes in corrupcione sua peribunt
percipientes mercedem iniusticie voluptatem existimantes diei deli-
cias. coinquinationis et macule deliciis affluentes in conviviis
suis luxuriantes vobiscum oculos habentes plenos adulterii et
incessabilis delicti. pellicientes animas instabiles cor exercitatum
avaricie habentes. maledictionis filii. derelinquentes rectam viam
erraverunt. secuti viam balaam ex bosor qui mercedem iniquitatis
amavit. correptionem vero habuit sue vesanie subiugale mutum animal
hominis voce loquens prohibuit prophete insipienciam. Hii sunt

fontes sine aqua et nebule turbinibus exagitate quibus cali-
go tenebrarum reservatur. Superbia enim vanitatis loquentes pelliciunt
in desideriis carnis luxurie eos qui paululum effugiunt qui in errore
conversantur libertatem illis promittentes cum ipsi servi sint corrupcionis. A
quo enim quis superatus est huius et servus est. Si enim refugientes coinqui-
naciones mundi in cognicione domini et salvatoris ihesu christi hiis rursus
impliciti superantur facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius
enim erat eis non cognoscere viam iusticie quam post agnicionem retrorsum
converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis
illud veri proverbii. Canis reversus ad vomitum suum et sus lota in vo-
Hanc ecce vobis carissimi scribo c iii lutabro luti
epistolam in quibus excito vestram in commonicione sinceram mentem
ut memores sitis eorum que predixi verborum a sanctis prophetis et apostolorum
vestrorum et preceptorum domini et salvatoris. Hoc primum scientes
quod venient in novissimis diebus in decepcione illusores iuxta proprias con-
cupiscencias ambulantes dicentes ubi est promissio aut adventus eius. Ex
quo enim patres dormierunt omnia sic perseverant ab inicio creature.
Latet enim eos hoc volentes quod celi erant prius et terra de aqua
et per aquam consistens dei verbo per que ille tunc mundus aqua
inundatus periit. Celi autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt
igni reservati in diem iudicii et perdicionis impiorum hominum. Unum
vero hoc non lateat vos karissimi quod unus dies apud deum sicut mille
anni et mille anni sicut dies unus. Non tardat dominus suam promissionem
sed paciencer agit propter vos nolens aliquos perire sed omnes ad penitenciam
reverti. Adveniet autem dies domini ut fur in qua celi magno
impetu transient elementa vero calore solventur terra autem et que
in ipsa sunt exurentur. Cum hec igitur omnia dissolvenda sint quales
oportet vos esse in sanctis conversacionibus et pietatibus expectantes et pro-
perantes in adventum dei per quem celi ardentes solventur et elementa
ignis ardore tabescent. Novos vero celos et novam terram secundum
promissa ipsius expectamus in quibus iusticia habitat. Propter quod carissimi
hec expectantes satagite inmaculati apud eum et inviolati ei inve-
niri in pace et domini nostri longanimitatem salutem arbitramini sicut
et carissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapienciam scripsit vobis et in
omnibus epistolis loquens in eis de hiis in quibus sunt quedam diffi-
cilia intellectu que indocti et instabiles depravant sicut et ceteras
scripturas ad suam ipsorum perdicionem. Vos igitur fratres prescientes hec custodite
ne insipiencium errore traducti excidatis a propria firmitate. Crescite
vero in gracia et cognicione domini nostri ihesu christi et salvatoris. Ipsi gloria
et nunc et in diem eternitatis amen. Explicit secunda epistola beati
Petri apostoli. Incipit epistola prima sancti Iohannis Appostoli

Quod fuit ab inicio qd audiuimus qd vidimus c I
oculis nris qd pspexim᷑ ⁊ man᷑ nre contrecta-
uerunt de vbo vite ⁊ vita manifesta e ⁊ vidim᷑
⁊ testam᷑ ⁊ annunciam᷑ vob vitam etnam q erat
apd prem ⁊ apparuit nob qd vidim᷑ ⁊ audiui᷑
annunciam᷑ vob ut ⁊ vos societatem heat nob-
et societas nra sit cu pre ⁊ filio eius ihu xpo ⁊ hec scribim᷑
vob ut gaudeat ⁊ gaudiu vrm sit plenu Et hec est annu-
ciacio qm audiuim᷑ ab eo ⁊ annunciam᷑ vob qm ds lux e et
tenebre in eo no sut ulle Si dixim᷑ qm societate habem᷑
cu eo ⁊ in tenebris ambulam᷑ mentim᷑ ⁊ no facim᷑ veritatem
Si aut in luce ambulam᷑ sic ⁊ ipe e in luce societate hemus
ad inuicem ⁊ sanguis ihu filij eius emundat nos ab omi pcto
Si dixim᷑ qm pctm no hem᷑ ipi nos seducim᷑ ⁊ veritas in
nob no est Si confiteam᷑ pcta nra fidelis ⁊ iustus e ut remit-
tat nob pcta nra ⁊ emudet nos ab omi iniquitate Si dixim᷑
qm no peccauim᷑ mendacem facim᷑ eu ⁊ vbu eius no est in nob
Filioli mei hec scribo vob ut no peccetis Sz ⁊ si c II
quis peccauit aduocatu hem᷑ apd prem ihm xpm iu-
stu et ipe ppiciacio pro pctis nris no pro nris tm sed
etia pro tocius mudi Et in hoc scim᷑ qm cognouim᷑ eu si ma-
data eius obseruemus Qui dicit se nosse deu ⁊ madata eius
no custodit mendax est ⁊ in eo veritas no est Qui aut seruat
vbu eius vere in hoc caritas dei pfcta est In hoc scim᷑ qm in
ipo sum᷑ Qui dicit se in ipo manere debz sic ille ambulauit
⁊ ipe ambulare Carissimi no madatu nouum scribo vob sed
madatu vetꝰ qd habuistis ab inicio madatu vetus est
vbu qd audistis Iterum madatu nouum scribo vob qd e verum
⁊ in ipo ⁊ in vob qz tenebre transierut ⁊ lume veru iam lucet
Qui dicit se in luce esse ⁊ frem suu odit in tenebris e vsqz adhuc
Qui diligit frem suu in lumine manet ⁊ scandalu in eo no
est Qui aut odit frem suu in tenebris e ⁊ in tenebris ambulat
⁊ nescit quo eat qm tenebre obcecauerut oculos eius Scribo
vob filioli qm remittut vob pcta ppe nom eius Scribo vob
pres qm cognouistis eu qui ab inicio est Scribo vob adolesce-
tes qm vicistis malignu Scribo vob infantes qm cognouistis
prem Scribo vob pres qm cognouistis eu qui ab inicio est Scribo
vob iuuenes qm fortes estis ⁊ vbu dei in vob manet et
vicistis malignu Nolite diligere mundu neqz ea que i mudo sut
Si quis diligit mundu no e caritas pris in eo qm omne qd est
in mudo concupia carnis e ⁊ concupia oculoꝝ ⁊ supbia vite

que non est ex patre sed ex mundo est. Et mundus transibit et concupiscencia eius.
Qui autem facit voluntatem dei manet in eternum. Filioli novissima
hora est. Et sicut audistis quod antichristus venit: nunc autem antichristi multi
facti sunt. Unde scimus quod novissima hora est. Ex nobis prodierunt sed non
erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis permansissent utique nobiscum.
Sed ut manifesti sint quia non sunt omnes ex nobis. Sed vos unctionem
spiritum habetis a sancto et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veri-
tatem sed quasi scientibus eam et quia omne mendacium ex veritate non
est. Quis est mendax nisi is qui negat quoniam Ihesus non est Christus. Hic
est antichristus qui negat patrem et filium. Omnis qui negat
filium nec patrem habet. Qui confitetur filium et patrem habet. Vos quod au-
distis ab initio in vobis permaneat. Si in vobis permanserit quod
ab initio audistis et vos in filio et patre manebitis. Et hec est re-
promissio quam ipse pollicitus est nobis vitam eternam. Hec scripsi vobis
de hiis qui seducunt vos. Et vos unctionem quam accepistis ab eo
maneat in vobis. Et non necesse habetis ut aliquis doceat vos sed
sicut unctio eius docet vos de omnibus et verum est et non est mendacium.
Et sicut docuit vos manete in eo. Et nunc filioli manete in eo
ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundamur ab eo in ad-
ventu eius. Si scitis quoniam iustus est scitote quoniam et omnis qui facit
iusticiam ex ipso natus est. III

Videte qualem caritatem dedit nobis pater ut filii dei no-
minemur et simus. Propter hoc mundus non novit nos quia
non novit eum. Karissimi nunc filii dei sumus et nondum
apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus
quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet hanc spem in eo sancti-
ficat se sicut et ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum et iniquitatem
facit et peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit ut peccata tolleret
et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet non peccat. Et omnis
qui peccat non videt eum nec cognovit eum. Filioli nemo vos sedu-
cat. Qui facit iusticiam iustus est sicut et ille iustus est. Qui facit
peccatum ex diabolo est quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit
filius dei ut dissolvat opera diaboli. Omnis qui natus est ex deo
peccatum non facit quoniam semen ipsius in eo manet et non potest peccare
quoniam ex deo natus est. In hoc enim manifesti sunt filii dei et filii diaboli.
Omnis qui non est iustus non est ex deo et qui non diligit fratrem
est suum. Quoniam hec annunciacio quam audistis ab initio ut diligatis
alterutrum. Non sicut Cayn qui ex maligno erat et occidit fratrem
suum. Et propter quid occidit fratrem suum? Quia opera eius maligna erant
fratris autem eius iusta. Nolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos
scimus quoniam translati sumus de morte in vitam quoniam diligimus fratres

Qui non diligit manet in morte Omnis qui odit fratrem suum ho
micida est Et scitis quod omnis homicida non habet vitam eternam
in se manentem In hoc cognouimus caritatem dei quoniam ille
pro nobis animam suam posuit. et nos debemus pro fratribus nostris animas
nostras ponere Qui habuerit substanciam mundi et viderit fratrem suum ne
cessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo. quomodo caritas dei maneat
in eo Filioli mei non diligamus verbo neque lingua sed opere et ve
ritate In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus et in aspectu eius
suademus corda nostra Quoniam si reprehenderit cor nostrum maior est
deus corde nostro et nouit omnia. Karissimi si cor nostrum non reprehenderit
nos fiduciam habemus ad deum et quodcumque petierimus accipiemus
ab eo quoniam mandata eius custodimus et ea que sunt placita coram
eo facimus Et hoc est mandatum eius ut credamus in nomine filii
eius ihesu xpi et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis
Et qui seruat mandata eius in illo manet et ipse in eo Et in hoc cogno
scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis c iiii

Karissimi nolite omni spiritui credere sed probate spiritus si ex deo
sint quoniam multi pseudoprophete exierunt in mundum In hoc co
gnoscitur spiritus dei. omnis spiritus qui confitetur ihesum xpistum in
carne venisse ex deo est Et omnis spiritus qui soluit ihesum ex deo
non est Et hic est antixpistus de quo audistis quoniam venit et iam nunc
in mundo est Vos ex deo estis filioli et vicistis eum quoniam maior
est qui in vobis est quam qui in mundo est. ipsi de mundo sunt ideo
de mundo loquuntur et mundus eos audit Nos ex deo sumus qui
nouit deum audit nos. Qui non est ex deo non audit nos In hoc
cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris Karissimi diligamus inuicem
quoniam caritas ex deo est Et omnis qui diligit ex deo natus est et
cognoscit deum. Qui non diligit non nouit deum quoniam deus caritas
est In hoc apparuit caritas dei in nobis quoniam filium suum vnigeni
tum misit deus in hunc mundum ut viuamus per eum In hoc caritas
est non quasi nos dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexit nos et
misit filium suum propiciatorem pro peccatis nostris Karissimi si sic deus di
lexit nos et nos debemus inuicem diligere. Deum nemo vidit
vnquam Si diligamus inuicem deus manet in nobis et caritas
eius in nobis perfecta est In hoc cognoscimus quoniam in ipso manemus
et ipse in nobis quoniam de spiritu suo dedit nobis Et nos vidimus
et testificamur quoniam pater misit filium suum saluatorem mundi Quicumque
confessus fuerit quoniam ihesus est filius dei deus in eo manet et ipse in
deo. Et nos cognouimus et credimus caritati quam habet deus in nobis
Deus caritas est et qui manet in caritate in deo manet et
deus in eo In hoc perfecta est caritas nobiscum ut fiduciam habeamus

in die iudicii Quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo Ti-
mor non est in caritate sed perfecta caritas foras mittit timorem
Quoniam timor penam habet Qui autem timet non est perfectus in caritate Nos ergo
diligamus deum quoniam deus prior dilexit nos Si quis dixerit quoniam di-
ligo deum et fratrem suum odit mendax est Qui enim non diligit fratrem
suum quem videt deum quem non videt quomodo potest diligere Et hoc manda-
tum a deo habemus ut qui diligit deum diligat et fratrem suum c v
Omnis qui credit quoniam ihesus est xpistus ex deo natus est et omnis
qui diligit eum qui genuit diligit et eum qui natus est ex eo
In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei cum deum
diligamus et mandata eius faciamus Hec enim est caritas dei ut
mandata eius custodiamus et mandata eius gravia non sunt
Quoniam omne quod natum est ex deo vincit mundum Et hec est victoria
que vincit mundum fides nostra Quis est qui vincit mundum nisi qui
credit quoniam ihesus est filius dei Hic est qui venit per aquam et
sanguinem ihesus xpistus non in aqua solum sed in aqua et sanguine
Et spiritus est qui testificatur quoniam xpistus est veritas Quoniam tres sunt
qui testimonium dant in terra spiritus aqua et sanguis Et hii tres
unum sunt Et tres sunt qui testimonium dant in celo pater verbum
et spiritus sanctus Et hii tres unum sunt Si testimonium hominum accipimus
testimonium dei maius est Quoniam hoc est testimonium dei quod maius
est quoniam testificatus est de filio suo Qui credit in filium dei habet
testimonium dei in se Qui non credit in filium mendacem
facit eum Quia non credit in testimonium quod testificatus est deus de
filio suo Et hoc testimonium est quoniam vitam eternam dedit nobis
deus Et hec vita in filio eius est Qui habet filium habet vitam
eternam Qui non habet filium dei vitam non habet Hec scribo vobis ut
sciatis quoniam vitam habetis eternam qui creditis in nomine filii dei Et hec
est fiducia quam habemus ad deum Quia quodcumque pecierimus secundum
voluntatem eius audiet nos et scimus quia audit nos quicquid pecierimus
Scimus quoniam habemus peticiones quas postulamus ab eo Qui scit
fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petat et dabitur ei vita
peccanti non ad mortem Est peccatum ad mortem non pro illo dico ut
roget quis Omnis iniquitas peccatum est et est peccatum ad mortem Scimus
quia omnis qui natus est ex deo non peccat sed generacio dei conservat eum
et malignus non tangit eum Scimus quoniam ex deo sumus et mundus
totus in maligno positus est Et scimus quoniam filius dei venit et induit
carnem pro nobis et resurrexit a mortuis et assumpsit nos et dedit
nobis sensum ut cognoscamus verum deum et simus in vero filio eius
ihesu xpisto Hic est verus deus et vita eterna Filioli custodite vos
a simulacris

Incipit Johannis canonica ij

Senior electe domine et natis eius quos ego diligo
in veritate Et non ego solus sed et omnes qui cognoverunt
veritatem propter veritatem que permanet in nobis et vo-
biscum erit in eternum Sit nobiscum misericordia et gratia et pax
a deo patre et a christo ihesu filio patris in veritate et carita-
te Gavisus sum valde quia inveni de filiis tuis
ambulantes in veritate sicut mandatum accepimus a patre Et nunc rogo
te domina non tamquam mandatum novum scribens tibi sed quod habuimus
ab initio ut diligamus alterutrum Et hec est caritas ut ambulemus secundum man-
data eius Hoc est enim mandatum ut quemadmodum audistis ab initio in
eo ambuletis quoniam multi seductores exierunt in mundum qui non confitentur
ihesum christum venisse in carne. Hic est seductor et antichristus Videte
vosmetipsos ne perdatis que operati estis sed ut mercedem plenam
accipiatis Omnis qui precedit et non permanet in doctrina christi deum
non habet Qui permanet in doctrina hic et filium et patrem habet
Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert nolite recipere
eum in domum nec ave ei dixeritis Qui enim dicit ei ave communicat
operibus eius malignis Ecce predixi vobis ut in die domini nostri non con-
fundamini. Plura habens vobis scribere nolui per cartam et atramentum
Spero enim futurum me ad vos et os ad os loqui ut gaudium
vestrum plenum sit Salutant te filii sororis tue electe

Incipit iij canonica Iohannis apostoli

Senior Gaio carissimo
quem ego diligo in veritate Karissime de omnibus orationem
facio prospere te ingredi et valere sicut prospere agit
anima tua Gavisus sum valde venientibus fratribus
et testimonium perhibentibus veritati tue sicut tu in
veritate ambulas Maiorem horum non habeo
gratiam quam ut audiam filios meos in veritate
ambulare Carissime fideliter facis quicquid operaris in fratres et hoc
in peregrinos qui testimonium reddiderunt caritati tue in conspectu eccle-
sie quos bene facies deducens digne deo. Pro nomine enim eius profecti
sunt nichil accipientes a gentibus Nos ergo debemus suscipere huiusmodi
ut cooperatores simus veritati Scripsissem forsitan ecclesie sed is qui
amat primatum gerere in eis diotrepes non recipit nos. Propter hoc
si venero commoneam eius opera que facit verbis malignis garriens
in nos. et quasi non ei ista sufficiant. neque ipse suscipit fratres et
eos qui suscipiunt prohibet. et de ecclesia eicit Karissime noli imitari
malum sed quod bonum est Qui benefacit ex deo est Qui male facit
non vidit deum Demetrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa
veritate Et nos testimonium perhibemus et nosti quoniam testimonium nostrum
verum est Multa habui scribere tibi . sed nolui per atramentum et cala-
mum

scribere. Spero autem protinus te videre et os ad os loquemur
Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim. c. i

Judas ihesu christi servus. **Incipit epistola Jude apostoli**
frater autem iacobi his qui in deo patre sunt dilectis
et christo ihesu conservatis et vocatis. misericordia vobis et pax et
caritas adimpleatur. Karissimi omnem sollicitudinem
faciens scribendi vobis de communi vestra salute necesse
habui scribere vobis deprecans supercertari semel tra-
dite sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines
qui olim prescripti sunt in hoc iudicium impii dei nostri
gratiam transferentes in luxuriam et solum dominum
ihesum christum negantes. Commonere autem vos volo scientes
semel omnia quoniam ihesus populum de terra egypti salvans
secundo eos qui non crediderunt perdidit angelos vero qui non servaverunt
principatum suum sed dereliquerunt suum domicilium in iudicium diei mag-
ni vinculis eternis sub caligine reservavit. Sicut sodoma et gomorra
et finitime civitates simili modo exfornicate sunt et abeuntes post
carnem alteram facte sunt exemplum ignis eterni penam sustinentes. Similiter
et hii qui carnem quidem maculant dominationem autem spernunt maiestatem
blasphemant. Cum michael archangelus cum dyabolo disputans
altercaretur de moysi corpore non est ausus iudicium inferre blas-
phemie. sed dixit imperet tibi dominus. hii autem quecumque ignorant
blasphemant. Quecumque autem naturaliter tamquam muta animalia noverunt
Ve illis qui in viam cayn c. ii In hiis corrumpuntur
abierunt et errore balaam mercede effusi sunt et in contradictione
chore perierunt. Hii sunt in epulis suis macule convivantes
sine timore semetipsos pascentes. Nubes sine aqua que a ven-
tis feruntur. arbores autumpnales infructuose bis mortue
eradicate. fluctus feri maris despumantes suas confusiones. sidera
erratica quibus procella tenebrarum servata est in eternum. Prophe-
tavit autem de hiis septimus ab adam enoch dicens Ecce venit
dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes et arguere omnes
impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt et de omnibus
duris verbis que locuti sunt contra eum peccatores impii. Hii sunt mur-
muratores querulosi secundum desideria sua ambulantes. et os illorum
loquitur superbiam mirantes personas questus causa. Vos autem karissimi
memores estote verborum que predicta sunt ab apostolis domini nostri ihesu
christi qui dicebant vobis quoniam in novissimo tempore venient illusores
secundum desideria sua ambulantes in impietate. Hii sunt qui segre-
gant semetipsos animales spiritum non habentes. Vos autem karissimi super
edificantes vosmetipsos sanctissime vestre fidei in spiritu sancto orantes

ipsos vos in dilectione dei conservate. exspectantes misericordiam domini nostri
Jhesu Christi in vitam eternam. Et hos quidem arguite iudicatos. illos vero
salvate de igne rapientes. aliis autem miseremini in timore dei
odientes eam que carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui
potens est vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum glorie sue
immaculatos in exultatione soli deo salvatori nostro per Jhesum Christum
dominum nostrum gloria et magnificentia et imperium et potestas ante omnia secula
et nunc et in omnia secula seculorum amen. Prologus beati Jeronimi

Omnes qui pie volunt vivere in Christo. sicut ait apostolus
persecutionem patientur. Iuxta illud Fili accedens ad servi-
tutem dei. sta in iusticia et timore. et prepara animam tuam
ad temptationem. Temptatio namque est vita hominis super terram.
Ne autem fideles in hiis deficiant. consolatur eos dominus
atque confirmat dicens Vobiscum sum usque ad consummationem seculi. et noli-
te timere pusillus grex. Propterea videns dominus deus pater tribulationes
quas passura erat ecclesia ab apostolis fundata supra petram Christum.
ut minime timeat disposuit una cum filio et spiritu sancto eam reve-
lare. Revelavit ergo tota trinitas Christo. scilicet in humanitate. Christus
vero Johanni per angelum. Johannes ecclesie. De qua revelatione
hunc librum composuit. Unde et liber iste apocalipsis dicitur id est revelatio
quia hic continentur que revelavit deus Johanni. et Johannes ecclesie
quanta scilicet ecclesia passura sit in tempore primitivo. et nunc patiatur. et in novis-
simis temporibus antichristi passura sit. quando tanta erit tribulatio. ut si
fieri potest etiam moveantur electi. et que pro hiis. et nunc et in futuro premia
sit susceptura. ut quos denunciata supplicia terrent. promissa pre-
mia letificent. Ideo iste liber inter reliquas scripturas novi te-
stamenti prophetie nomine censetur. quia aliis est excellentior prophe-
tiis veteris testamenti. quoniam de Christo et ecclesia magna ex parte iam
adimpleta sacramenta denunciat. Vel etiam ideo quia cum aliis
unaquaque ista trifaria dicta est prophetia simul scilicet de preterito et presenti
et futuro. Ad cuius confirmandam auctoritatem ostendit etiam auctores mitten-
tes. et deferentes et accipientes. Mittentes scilicet trinitas. et deferen-
tes angeli. accipientes scilicet Johannes. Cum autem Johanni hec in
visione fuerint revelata. Et sint tria genera visionum. sub quo
genere contineantur videndum est. Visio enim alia corporalis. qua scilicet
corporalibus oculis aliquid videmus. alia spiritualis seu imagina-
ria. cum scilicet dormientes vel etiam vigilantes imagines rerum
cernimus. quibus aliquid aliud significatur. sic vidit pharao spicas. et moy-
ses rubum ardere. Ille dormiens. iste vigilans. Alia intelle-
ctualis. cum scilicet spiritu sancto revelante intellectu mentis veritatem
misteriorum sicut est capimus. quomodo vidit Johannes que in hoc libro

referunt. Non enim figuras tantum spiritu vidit sed et earum significata mente
intellexit. Vidit autem Iohannes et scripsit in Pathmos insula rele-
gatus a Domitiano in exilio principe impiissimo. Hac enim ad scribendum
compellente causa, quia dum exul teneretur a Domitiano in Pathmos insu-
la, in ecclesiis quibus preerat multa pullulaverant atque inoleverant vicia atque
diverse hereses. Erant enim quidam heretici ibi dicentes Christum non fuisse an-
te Mariam, quia temporaliter de ea natus erat. Quos Iohannes in principio evangelii
sui redarguit dicens In principio erat verbum. Et in hoc libro cum dicit
Ego sum alpha et o, id est principium et finis. Dicebant enim quidam ecclesiam
pondere tribulacionum circa finem seculi defecturam, et pro labore premium eternum
non suscepturam. Horum ergo errores volens destruere Iohannes ostendit
Christum principium esse et finem. Unde Ysaias: Ante me non est formatus
deus et post me non erit. Et ecclesiam propter certitudinem tribulacionum non deficere
sed proficere, et pro hiis bravium eternum recipere. Scripsit autem Iohannes septem
ecclesiis Asie et earum septem episcopis, de predictis instruens, et per eas totam
generalem ecclesiam docens. Est igitur materia Iohannis in hoc opere status
specialiter Asiane ecclesie necnon et totius, sed que in presenti paciatur et in
futuro receptura sit. Intencio vero est movere ad pacienciam, que observanda
est, tum quia brevis labor, tum quia premium magnum. Modus tractandi
talis est: primo premittit prologum et salutacionem, ubi reddit auditores
benivolos et attentos; quo premisso accedit ad narracionem. Cum narra-
cionem vero ostendit Christum esse ab eterno sine principio et fine, inducens ipsum
loquentem: Ego sum alpha et o, id est principium et finis. Postea accedens ad
narracionem distinguit septem visiones quibus continuatur iste liber
terminatur. Premittit autem prologum dicens Apocalipsis Ihesu Christi. Sub-
audi hec est, sicut in aliis: Visio Ysaie hec est. Incipit liber Apocalipsis

Apocalipsis Ihesu Christi quam dedit illi deus palam
facere servis suis que oportet fieri cito, et significavit
mittens per angelum suum servo suo Iohanni,
qui testimonium perhibuit verbo dei et testimonium
Ihesu Christi in hiis quecumque vidit. Beatus qui le-
git et qui audit verba prophetie libri huius et
servat ea que in ea scripta sunt. Tempus enim prope
est. Iohannes septem ecclesiis que sunt in Asia.
Gracia vobis et pax ab eo qui est et qui erat et
qui venturus est. Et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius
sunt. Et a Ihesu Christo qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum
et princeps regum terre. Qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris
in sanguine suo, et fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo. Ipsi
gloria et imperium in secula seculorum amen. Ecce venit cum nubibus et vide-
bit eum omnis oculus et qui eum pupugerunt et plangent se super

eu omnes tribus terre. etiam amen. Ego sum alpha et o principium et finis
dicit dominus deus qui est et qui erat et qui venturus est omnipotens
Ego Iohannes frater vester et particeps in tribulacione et regno
et paciencia in christo ihesu. fui in insula que appellatur pathmos propter
verbum dei et testimonium ihesu. fui in spiritu in dominica die. et audivi
post me vocem magnam tamquam tube dicentis Quod vides scribe in
libro et mitte septem ecclesiis que sunt in asia Epheso. et smirne
pergamo et thiatire. sardis et filadelphie et laodicie. Et conversus
sum ut viderem vocem que loquebatur mecum. Et conversus vidi septem
candelabra aurea et in medio septem candelabrorum aureorum similem
filio hominis vestitum podere et precinctum ad mamillas zona aurea
Caput autem eius et capilli erant candidi tamquam lana alba et tamquam
nix. Et oculi eius velut flamma ignis. et pedes eius similes auri-
calco sicut in camino ardenti. et vox illius tamquam vox aquarum multarum Et
habebat in dextera sua stellas vii. et de ore eius gladius ex utraque
parte acutus exiebat. et facies eius sicut sol lucet in virtute sua. Et
cum vidissem eum cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. Et posuit dex-
teram suam super me dicens Noli timere. ego sum primus et novissimus.
vivus et fui mortuus et ecce sum vivens in secula seculorum et habeo
claves mortis et inferni. Scribe ergo que vidisti. et que sunt et que oportet
fieri post hec. sacramentum septem stellarum quas vidisti in dextera mea et septem
candelabra aurea. septem stelle. vii angeli sunt. vii ecclesiarum. et
candelabra septem. septem ecclesie sunt c. II

Et angelo ephesi ecclesie scribe. Hec dicit qui tenet septem
stellas in dextera sua qui ambulat in medio vii candelabrorum
aureorum. Scio opera tua et laborem tuum et pacienciam tuam. et quia
non potes sustinere malos. et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse
et non sunt. et invenisti eos mendaces. Et pacienciam habes et sustinuisti propter
nomen meum et non defecisti. Sed habeo adversum te pauca quod caritatem
tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris et age penitenciam
et prima opera fac. Sin autem venio tibi cito et movebo candelabrum
tuum de loco suo nisi penitenciam egeris. Sed hoc habes bonum quia odisti
facta nicolaitarum. que et ego odi. Qui habet aurem audiat. quid spiritus
dicat ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso
dei mei. Et angelo smirne ecclesie scribe. Hec dicit primus et novis-
simus qui fuit mortuus et vivit. Scio tribulacionem tuam et paupertatem
tuam sed dives es et blasphemaris ab hiis qui se dicunt iudeos esse
et non sunt. sed sunt sinagoga sathane. Nichil horum timeas que passurus
es. Ecce missurus est dyabolus ex vobis in carcerem ut temptemini et habebitis
tribulacionem decem diebus. esto fidelis ad mortem et dabo tibi coronam vite
Qui habet aures audiendi audiat quod spiritus dicit ecclesiis qui vicit

no ledet a morte scda Et anglo pgami eclie scribe hec dicit
qui hz rumpheam ex vtraqz pte acutaz Scio vbi hitas vbi
sedes e sathane, et tenes nomen meum et no negasti fidez maz
et in diebz illis antipas testis meus fidelis qui occisus e apud
vos vbi sathanas hitat Sz hco adusus te pauca qr habes
illic tenentes doctrinaz balaa q docebat balach mitte scandalu
cora filios isrl edere et fornicari Ita hes et tu tenentes doctrinaz
nicolaitaz, silr pnitez age Si qn minus venia tibi cito et pugnabo
cu illis in gladio oris mei Qui hz aures audiat qd sps di
cat eclijs Vincenti dabo mana absconditu et dabo illi calculu
candidu et in calculo nomen nouu scriptu qd nemo scit nisi q accipit
Et anglo thiatire eclie scribe hec dicit filius dei q hz oclos
tanqz flama ignis et pedes eius siles auricalco Noui opa
tua et fidez et caritatez et ministeriu et paciciaz tua et opa tua no
uissima plura priorib Sz hco adusus te pauca qr pmittis mulierez
Iezabel q se dicit phetaz docere et seducere suos meos fornicari
et manducare de idolaticis et dedi illi tps ut pniaz ageret et
no vult penitere a fornicacoe sua Et ecce mitto eaz in lectum
xxiiii et q mechantur cu ea in tribulacoe maxia nisi pniaz egerint ab
opibz suis et filios eius interficiam in morte Et scient ocs eclie
qr ego sum scrutans renes et corda et dabo vnicuiqz vrm scdm
opa vra Vob aut dico ceteris q thiatire estis qcuqz no hnt
doctrinaz hac q no cognouerunt altitudine sathane quadmodu
dicunt No mittaz sr vos aliud pondus tn id qd hetis tenete donec
veniaz Et q vicerit et q custodierit vsqz in fine opa mea dabo illi
ptatez sr gentes et reget illas in virga ferrea tanqz vas figuli co
fringentur sicut et ego accepi a patre meo et dabo illi stellaz matu
tinaz Qui hz aures audiat quid sps dicat eclijs c iii
Et anglo eclie sardis scribe hec dicit qui hz septez
spus dei et vii stellas scio opa tua qr nomen habes
qd viuas et mortuus es Esto vigilans et confirma cetera
q moritura erant, no enim inuenio opa tua plena coraz deo meo
In mente ergo habe qlr acceperis et audieris et sua et pniam
age Si ergo no vigilaueris veniaz ad te tanqz fur et nescias
qua hora veniaz ad te Sz hes pauca noia in sardis q no
inquinauerunt vestimenta sua et ambulabunt mecu in albis qr digni sunt
Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis et no delebo nomen eius
de libro vite et confitebor nomen eius coram patre meo et coram
anglis eius Qui hz aures audiat qd sps dicat eclijs Et
anglo philadelphie eclie scribe hec dicit scus et verus qui
hz clauez dauid q aperit et nemo claudit claudit et nemo aperit

Scio opa tua Ecce dedi cora te ostiu apertu qd nemo potest
claude q modica hes virtute ꝛ suasti vbu meu ꝛ no ne-
gasti nome meu Ecce dabo de sinagoga sathane q dicut se
iudeos e ꝛ no sut s metiut Ecce faciam illos ut veniat ꝛ
adoret an pedes tuos ꝛ sciet q ego dilexi te qm suasti vbu
pacie mee Et ego te suabo ab hora teptatois q vetura e
i orbe vniusu teptare habitates in tra Ecce venio cito
tene qd hes ꝛ nemo accipiat corona tua Qui vicit faciam
illu colupna in teplo dei mei ꝛ foras no egredie amplius ꝛ
scbam sup eu nome dei mei ꝛ nom ciuit dei mei noue ihrlm
q descedit de celo a deo meo ꝛ nome meu nouu Qui hab
aures audiat quid dicat spus ecclys Et angelo laodicie
eccle scribe Hec dicit amen testis fidelis ꝛ verus q e pncipium creature
dei Scio opa tua q neq frigidus es neq calidus vtina frigidus
esses aut calidus Sz q tepidus es ꝛ nec frigidus nec calidus incipia
te euome ex ore meo q dicis q diues sum ꝛ locupletatus ꝛ nullius
egeo ꝛ nescis q tu es miser ꝛ miserabilis ꝛ paup ꝛ cecus ꝛ nudus
Suadeo tibi emere a me auru ignitu pbatu ut locuples fias
ꝛ vestimentis albis induaris ꝛ no appeat confusio nuditatis tue ꝛ collirio
vnge oculos tuos ut videas Ego quos amo arguo ꝛ castigo
Emulare ergo ꝛ penitenciam age Ecce sto ad ostiu ꝛ pulso Siquis
audierit voce mea ꝛ aperuit ianua intrabo ad illu ꝛ cenabo
cu illo ꝛ ipe mecu Qui vicerit dabo ei sedere mecu in trono
meo sic ꝛ ego vici ꝛ sedi cu pre meo in trono eius Qui hab
aures audiat quid spus dicat ecclesys C iiij

Post hec vidi ꝛ ecce ostiu apertu in celo ꝛ vox pma qua
audiui tanq tube loquetis mecu dices Ascende huc
ꝛ ostendam tibi q opz fieri cito post hec Statim fui i spu
ꝛ ecce sedes posita erat in celo ꝛ sup sedem sedens Et qui se-
debat silis erat aspectui lapidis iaspidis ꝛ sardinis Et iris
erat in circuitu sedis silis visioni smaragdine ꝛ i circuitu sedis
sedilia viginti iiij ꝛ sup tronos viginti iiij seniores sedentes
circuamicti stolis albis ꝛ in capitibus eorum coronas aureas Et
de throno pcedebat fulgura ꝛ voces ꝛ tonitrua ꝛ vij la-
pades ardentes an thronu q sut vij spus dei Et in aspectu
sedis tanq mare vitreum sile cristallo ꝛ i medio sedis ꝛ
ꝛ circuitu sedis iiij aialia plena oculis an ꝛ retro Et aial
pmu simile leoni ꝛ scdm aial sile vitulo ꝛ cciu aial hns
facie q hois ꝛ qrtu al sile aquile volati Et iiij aialia
singla eorum hebat alas senas ꝛ in circuitu ītus plena st oculis et
Et requiem no hebat die ac nocte dicentia Sctus Sctus Sctus

Dominus deus omnipotens · qui erat ⁊ qui est ⁊ qui venturus est Et cum darent
illa iiii^or animalia gloriam ⁊ honorem et benedictionem sedenti super tronum
viventi in secula seculorum Et procidebant xxiiii^or seniores ante sede-
ntem in trono ⁊ adorabant viventem in secula seculorum Et mittebant coro-
nas suas ante thronum dicentes Dignus es domine deus noster accipere
gloriam ⁊ honorem ⁊ virtutem quia tu creasti omnia ⁊ propter voluntatem tuam erant ⁊
ET vidi in dextera sedentis super tronum C V creata sunt
librum scriptum intus ⁊ foris signatum sigillis vii · Et vidi an-
gelum fortem predicantem voce magna quis est dignus aperire
librum ⁊ solvere signacula eius ⁊ nemo poterat neque in celo · neque
in terra neque subtus terram aperire librum neque respicere illum Et ego
flebam multum · quia nemo dignus inventus est aperire librum nec videre
illum Et unus de senioribus dixit michi · ne fleveris Ecce vicit leo
de tribu iuda radix david aperire librum ⁊ solvere vii · signacula eius
Et vidi ⁊ ecce in medio troni ⁊ iiii^or animalium ⁊ in medio seniorum agnum
stantem tanquam occisum habentem cornua septem et oculos vii · qui sunt
septem spiritus dei missi in omnem terram Et venit ⁊ accepit de dextera
sedentis in trono librum Et cum aperuisset librum iiii^or animalia ⁊ xxiiii^or
seniores ceciderunt coram agno habentes singuli cytharas ⁊ fialas au-
reas plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum Et cantabant
canticum novum dicentes Dignus es domine accipere librum et aperire
signacula eius quoniam occisus es ⁊ redemisti nos deo in sanguine tuo ·
ex omni tribu ⁊ lingua ⁊ populo ⁊ natione ⁊ fecisti nos deo nostro re-
gnum ⁊ sacerdotes ⁊ regnabunt super terram Et vidi ⁊ audivi vocem an-
gelorum multorum in circuitu troni ⁊ animalium ⁊ seniorum ⁊ erat numerus eorum
milia milium voce magna dicentium Digna est agnus qui occisus est acci-
pere virtutem ⁊ divinitatem ⁊ sapientiam ⁊ fortitudinem ⁊ honorem ⁊ gloriam
⁊ benedictionem ⁊ omnem creaturam que in celo est ⁊ que super terram ⁊ que sub terra et
que sunt in mari ⁊ que in ea sunt · omnes audivi dicentes sedenti in trono
⁊ agno benedictio ⁊ honor ⁊ gloria ⁊ potestas in secula seculorum Et iiii^or animalia
dicebant amen Et xxiiii^or seniores ceciderunt in facies suas et
adoraverunt viventem in secula seculorum C VI
ET vidi quod aperuisset agnus unum de septem sigillis · ⁊ audivi
unum de iiii^or animalibus dicens tanquam vocem tonitrui · Veni
⁊ vide Et vidi ⁊ ecce equus albus ⁊ qui sedebat super illum
habebat arcum et data est illi corona · ⁊ exivit vincens ut vinceret Et
cum aperuisset sigillum secundum audivi secundum animal dicens Veni ⁊ vide ·
Et exivit alius equus rufus · ⁊ qui sedebat super eum · datum est ei
ut sumeret pacem de terra ⁊ ut invicem se interficiant Et datus est illi
gladius magnus Et cum aperuisset sigillum tercium audivi tercium animal
dicens Veni ⁊ vide · ⁊ ecce equus niger · et qui sedebat super eum

habebat stateram in manu sua. Et audivi tanquam vocem in medio quatuor
animalium dicentium. Bilibris tritici denario uno. et tres bilibres ordei
nc denario uno. et vinum et oleum ne leseris. Et cum aperuisset sigillum quartum au-
divi vocem quarti animalis dicentis. Veni et vide. et ecce equus pallidus
et qui sedebat desuper nomen illi mors et infernus sequebatur eum. et data est
illi potestas super quatuor partes terre interficere gladio et fame et morte et bestiis
terre. Et cum aperuisset sigillum quintum vidi subtus altare animas interfectorum
propter verbum dei et propter testimonium quod habebant et clamabant voce magna
dicentes. Usquequo domine sanctus et verus non iudicas et non vindicas san-
guinem nostrum de hiis qui habitant in terra. Et date sunt illis singule
stole albe. et dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc modicum
donec impleantur conservi eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt
sicut et illi. Et vidi cum aperuisset sigillum sextum. et ecce terremotus factus
est magnus. sol factus est niger tanquam saccus cilicinus. et luna tota
facta est sicut sanguis. et stelle celi ceciderunt super terram. sicut ficus grossos
mittit suos cum a vento magno movetur. et celum recessit sicut
liber involutus. Et omnis mons et insule de locis suis mote sunt
et reges terre et principes et tribuni et divites et fortes et omnis servus
et liber absconderunt se in speluncis et petris moncium. et dicunt mon-
tibus et petris cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis
super tronum et ab ira agni. quoniam venit dies magnus ire ipsorum et quis poterit stare

Post hec vidi quatuor angelos. c. vii.
stantes super quatuor angulos terre tenentes quatuor ventos terre ne
flaret super terram neque super mare neque super ullam arborem. Et vidi
alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei vivi
et clamavit voce magna quatuor angelis quibus datum est nocere terre et
mari dicens. Nolite nocere terre et mari neque arboribus. quoadusque signemus
servos dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum centum quadra-
ginta quatuor milia signati ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda xii
milia signati. Ex tribu ruben xii milia signati. Ex tribu gad xii milia
signati. Ex tribu aser xii milia signati. Ex tribu neptalim xii milia
signati. Ex tribu manasse xii milia signati. Ex tribu simeon xii
milia signati. Ex tribu levi xii milia signati. Ex tribu ysachar
xii milia signati. Ex tribu zabulon xii milia signati. Ex tribu ioseph
xii milia signati. Ex tribu beniamin xii milia signati. Post hec
vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus genti-
bus et tribubus et populis et linguis stantes ante tronum et in conspectu
agni amicti stolis albis. et palme in manibus eorum. Et clama-
bant voce magna dicentes. Salus deo nostro qui sedet super tronum et
agno. Et omnes angeli stabant in circuitu troni et seniorum et quatuor
animalium. et ceciderunt in conspectu troni in facies suas et adoraverunt

Deum dicentes amen. Benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio
honor virtus et fortitudo deo nostro in secula seculorum amen. Et respondit unus
de senioribus: Hii qui amicti sunt stolis albis, qui sunt et unde ve-
nerunt? Et dixi illi: Domine mi tu scis. Et dixit michi: Hii sunt qui
venerunt de tribulacione magna et laverunt stolas suas et dealbaverunt
eas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum dei et serviunt ei die ac
nocte in templo eius. Et qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient
neque sitient amplius neque cadet super illos sol neque ullus estus quoniam
agnus qui in medio throni est reget illos et deducet eos ad vite
fontes aquarum et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum. Et
cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in celo quasi media hora.
Et vidi vii angelos stantes in conspectu dei et date c. viii
sunt illis vii tube. Et alius angelus venit et stetit ante altare
habens thuribulum aureum. Et data sunt illi incensa multa ut
daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum
dei. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli
coram deo. Et accepit angelus thuribulum et implevit illud de igne
altaris et misit in terram et facta sunt tonitrua et voces et fulgura
et terremotus magnus factus est. Et vii angeli qui habebant vii tubas
paraverunt se ut canerent tuba. Et primus angelus tuba cecinit et
facta est grando et ignis mixta in sanguine et missum est in terram.
Et tercia pars terre combusta est et omne fenum viride combustum est. Et secundus
angelus tuba cecinit et tamquam mons magnus igne ardens missus est
in mare. Et facta est tercia pars maris sanguis et mortua est tercia pars
creature eorum que habebant animas in mari. Et tercia pars navium interiit.
Et tercius angelus tuba cecinit et cecidit de celo stella magna ardens
tamquam facula et cecidit in terciam partem fluminum et in fontes aquarum.
Et nomen stelle dicitur absinthium. Et facta est tercia pars aquarum in absinthium
et multi homines mortui sunt de aquis quia amare facte sunt. Et quartus
angelus tuba cecinit et percussa est tercia pars solis et tercia pars lune et
tercia pars stellarum ita ut obscuraretur tercia pars eorum et diei non luceret
tercia pars et noctis similiter. Et vidi et audivi vocem unius aquile
volantis per medium celi dicentis voce magna: Ve ve ve habitantibus
in terra de ceteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canituri. c. ix
Et quintus angelus tuba cecinit et vidi stellam de celo cecidisse
in terram et data est illi clavis putei abyssi et aperuit puteum
abyssi et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magne
et obscuratus est sol et aer de fumo putei. Et de fumo putei exi-
erunt locuste in terram. Et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones
terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne viride
neque omnem arborem nisi tantum homines qui non habent signum dei in frontibus

suis Et dictum est illis ne occiderent eos sed ut cruciarentur mensibus quinque
& cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem Et in diebus
illis querent homines mortem & non invenient eam & desiderabunt mori
& fugiet mors ab ipsis Et similitudines locustarum similes equis
paratis in prelium. Et super capita earum tamquam corone similes auro. Et fa-
cies earum sicut facies hominum. & habebant capillos sicut capillos mulierum
Et dentes earum sicut dentes leonum erant. & habebant loricas sicut loricas
ferreas Et vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currentium
in bellum. & habebant caudas similes scorpionum. & aculei erant
in caudis earum. potestas earum nocere hominibus mensibus quinque Et habebant
super se regem angelum abyssi. cui nomen hebraice abadon. grece autem
appollion. & latine habens nomen exterminans Ve unum abiit & ecce
veniunt adhuc duo ve post hec. Et sextus angelus tuba cecinit. &
audivi vocem unam ex iiii^or cornibus altaris aurei quod est ante oculos
dei dicentem sexto angelo qui habebat tubam Solve iiii^or angelos
qui alligati sunt in flumine magno euffraten. & soluti sunt iiii^or
angeli qui parati erant in horam & diem. mensem & annum ut occiderent
terciam partem hominum Et numerus equestris exercitus eorum vigesies mil-
lesies dena milia Audivi numerum eorum Et ita vidi equos in visione
Et qui sedebant super eos habentes loricas igneas & iacinctinas et
sulphureas Et capita equorum erant tamquam capita leonum. & de ore
ipsorum procedit ignis & fumus & sulphur. Ab his plagis tribus occisa
est tercia pars hominum. & de igne & fumo & sulphure qui procedebat ex
ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore eorum est & in caudis eorum. Nam
caude eorum similes serpentibus habentes capita. & in his nocent. Et
ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis. nec penitenciam egerunt
de operibus manuum suarum ut non adorarent demonia & simulacra aurea
& argentea & erea lapidea & lignea. que neque videre possunt neque
audire neque ambulare & non egerunt penitenciam ab homicidiis suis
neque a veneficiis. neque a fornicacione sua nec a furtis suis

Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo c X
amictum nube & iris in capite eius. & facies eius erat
ut sol. & pedes eius tamquam columpna ignis & habebat
in manu sua libellum apertum. & posuit pedem suum dextrum super mare
sinistrum autem super terram Et clamavit voce magna quemadmodum cum leo
rugit Et cum clamasset locuta sunt vii tonitrua voces suas
Et cum locuta fuissent vii tonitrua voces suas. scripturus eram
Et audivi vocem dicentem de celo Signa que locuta sunt vii
tonitrua. noli ea scribere Et angelus quem vidi stantem super mare
~~mare~~ & super terram levavit manum suam ad celum. & iuravit per viventem
in secula seculorum. qui creavit celum & ea que in eo sunt. & terram & ea

que in ea sunt · et mare et ea que in eo sunt quia tempus amplius non erit · sed
in diebus vocis septimi angeli cum ceperit tuba canere consummabitur
misterium dei sicut evangelizavit per servos suos prophetas Et vocem quam
audivi de celo iterum loquentem mecum et dicentem Vade et accipe librum
apertum de manu angeli stantis super mare et super terram Et abii ad angelum
dicens ei ut daret mihi librum Et dixit mihi Accipe librum et devora illum
et faciet amaricari ventrem tuum · sed in ore tuo erit dulce tamquam mel
Et accepi librum de manu angeli · et devoravi eum · et erat in ore meo
tamquam mel dulce Et cum devorassem eum amaricatus est venter meus
Et dicit mihi Oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regibus
Et datus est mihi calamus similis virge · et dictum C. xi similis
est mihi Surge · et metire templum dei et altare et adorantes in
eo Atrium autem quod est foris templum · eice foras et ne metiaris
illud quoniam datum est gentibus et civitatem sanctam calcabunt mensibus xl duobus
Et dabo duobus testibus meis et prophetabunt diebus mille
ducentis xl amicti saccis · Hii sunt due olive et duo candelabra in
conspectu domini terre stantes Et si quis voluerit eis nocere · ignis exiet
de ore ipsorum · et devorabit inimicos eorum Et si quis voluerit eos ledere
sic oportet eum occidi Hii habent potestatem claudendi celum ne pluat in diebus
prophetie ipsorum Et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem et
percutere terram omni plaga quotienscumque voluerint Et cum finierint
testimonium suum · bestia que ascendit de abysso faciet adversum illos
bellum et vincet illos et occidet illos et corpora eorum iacebunt in plateis
civitatis magne · que vocatur spiritualiter sodoma et egiptus · ubi et dominus eorum crucifixus
est Et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum
per tres dies et dimidium Et corpora eorum non sinent poni in monu-
mentis et inhabitantes terram gaudebunt super illos et iocundabuntur et munera
mittent invicem · quoniam hii duo prophete cruciaverunt eos qui habitant super terram
Et post dies tres et dimidium spiritus vite a deo intravit in eos et steterunt
super pedes suos · et timor magnus cecidit super eos · qui viderunt eos
et audierunt vocem magnam de celo dicentem illis Ascendite huc · et
ascenderunt in celum in nube et viderunt illos inimici eorum · et in illa hora
factus est terremotus magnus et decima pars civitatis cecidit · et occisi sunt in
terremotu nomina hominum septem milia · et reliqui in timorem sunt missi
Et dederunt gloriam deo celi Ve secundum abiit et ecce ve tertium veniet cito
Et septimus angelus tuba cecinit · Et facte sunt voces magne in celo
dicentes Factum est regnum huius mundi domini nostri et christi eius · et regnabit
in secula seculorum Et xxiiii seniores qui in conspectu dei sedent in
sedibus suis ceciderunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes
Gratias agimus tibi domine deus omnipotens · qui es et qui eras · qui accepisti
virtutem tuam magnam et regnasti et irate sunt gentes et advenit ira tua

et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem servis tuis prophetis
et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis et extermi-nan-
di eos qui corruperunt terram. c. xii

Et apertum est templum dei in celo et visa est archa testa-
menti eius in templo eius et facta sunt fulgura et voces et to-
nitrua et terremotus et grando magna. Et signum magnum apparuit
in celo mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite
eius corona stellarum xii. et in utero habens et clamabat parturiens et
cruciatur ut pariat. Et visum est aliud signum in celo. et ecce draco
magnus rufus habens capita vii et cornua decem. et in capitibus
suis dyademata vii. et cauda eius trahebat terciam partem stellarum
celi et misit eos in terram. Et draco stetit ante mulierem que erat pa-
ritura ut cum peperisset filium eius devoraret. et peperit filium ma-
sculum qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea et raptus est filius
eius ad deum et ad tronum eius. et mulier fugit in solitudinem ubi
habet locum paratum a deo ut ibi pascat illam diebus mille cc. lx.
Et factum est prelium in celo michael et angeli eius preliabantur
cum dracone. et draco pugnabat et angeli eius et non valuerunt.
neque locus inventus est eorum amplius in celo. Et proiectus est draco
ille magnus serpens antiquus qui vocatur dyabolus et sathanas qui
seducit universum orbem. et proiectus est in terram et angeli eius cum
illo missi sunt. Et audivi vocem magnam in celo dicentem. Nunc
facta est salus et virtus et regnum dei nostri et potestas xpi eius quia pro-
iectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum
dei nostri die ac nocte et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni et
propter verbum testimonii sui et non dilexerunt animas suas usque ad mortem
propterea letamini celi et qui habitatis in eis. Ve terre et mari quia
descendit dyabolus ad vos habens iram magnam. sciens quod modicum
tempus habet. Et postquam vidit draco quod proiectus est in terram per-
secutus est mulierem que peperit masculum. Et date sunt mulieri ale due
aquile magne. ut volaret in desertum in locum suum ubi alitur
per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens
ex ore suo post mulierem aquam tamquam flumen. ut eam faceret tra-
hi a flumine. Et adiuvit terra mulierem. et aperuit terra os suum. et
absorbuit flumen quod misit draco de ore suo. et iratus est draco
in mulierem. et abiit facere prelium cum reliquis de semine eius qui
custodiunt mandata dei et habent testimonium ihesu et stetit supra arena

Et vidi de mari bestiam ascendentem c. xiii maris
habentem capita vii et cornua decem et super cornua eius
x dyademata et super capita eius nomina blasphemie. Et bestia
quam vidi similis erat pardo. et pedes eius sicut ursi. et os eius sicut

os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam.
Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in mortem. Et plaga
mortis eius curata est. Et admirata est universa terra post bestiam
et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestie et quis poterit pugnare
cum ea. Et datum est ei os loquens magna et blasphemias. Et data est
illi potestas facere malum menses xl duos. Et aperuit os suum in blas-
phemias ad deum blasphemare nomen eius et tabernaculum eius et eos
qui in celo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere illos
et data est illi potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem. Et
adoraverunt eam omnes qui inhabitant terram quorum non sunt scripta nomina
in libro vite agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet
aures audiendi audiat. Qui in captivitatem duxerit in captivitatem
vadit. Qui in gladio occiderit oportet eum gladio occidi. Hic est paciencia
et fides sanctorum. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra et habebat
cornua duo similia agni et loquebatur sicut draco et potestatem prioris be-
stie omnem faciebat in conspectu eius et fecit terram et inhabitantes in
ea adorare bestiam primam cuius curata est plaga mortis. Et fecit
signa magna ut etiam ignem faceret de celo descendere in terram in conspectu
hominum. Et seducit habitantes in terra propter signa que data sunt illi facere
in conspectu bestie dicens habitantibus in terra ut faciant ymaginem
bestie que habet plagam gladii et vixit. Et datum est illi ut daret
spiritum ymagini bestie ut loquatur ymago bestie et faciet ut quicumque
non adoraverint ymaginem bestie occidantur. Et faciet omnes pusillos
et magnos divites et pauperes liberos et servos habere caracterem in
dextera manu aut in frontibus suis. Et ne quis possit emere aut vendere
nisi qui habet caracterem nominis bestie aut numerum nominis eius. Hic sa-
piencia est. Qui habet intellectum computet numerum bestie. Numerus enim hominis
est. Et numerus eius est sexcenti sexaginta sex. c xiiii
Et vidi et ecce agnus stabat supra montem syon et cum eo
centum xl iiii milia habentes nomen eius et nomen patris
eius scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem de celo tamquam
vocem aquarum multarum et tamquam vocem tonitrui magni. Et vocem
quam audivi sicut citharedorum citharizantium in citharis suis
et cantabant quasi canticum novum ante sedem dei et ante iiii animalia
et seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum xl iiii
milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati. Virgines enim sunt. Hii sequuntur agnum quocumque ierit. Hii
empti sunt ex hominibus primicie deo et agno. Et in ore ipsorum
non est inventum mendacium sine macula sunt ante thronum dei. Et vidi
alterum angelum volantem per medium celi habentem ewangelium eternum
ut ewangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribum

et lingwa et populum dicens magna voce Timete dominum et date illi honorem
quia venit hora iudicii eius. et adorate eum qui fecit celum et terram
mare et omnia que in eis sunt et fontes aquarum Et alius angelus secutus
est dicens Cecidit cecidit babilon civitas illa magna que a vino
ire fornicationis sue potavit omnes gentes Et angelus tercius secutus
est illos dicens voce magna Si quis adoraverit bestiam et imaginem
eius et acceperit caracterem in fronte sua aut in manu sua et hic bibet
de vino ire dei quod mixtum est mero in calice ire ipsius. et cruciabitur
igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum agni et
fumus tormentorum in secula seculorum ascendit Nec habent requiem die
ac nocte qui adoraverunt bestiam et imaginem eius Et si quis acce-
perit caracterem nominis eius. hic paciencia sanctorum est qui custodiunt
mandata dei et fidem Et audivi vocem de celo dicentem Scribe
Beati mortui qui in domino moriuntur. amodo iam dicit spiritus ut
requiescant a laboribus suis. opera enim illorum secuntur illos Et vidi
et ecce nubem candidam et super nubem sedentem similem filio hominis
habentem in capite suo coronam auream et in manu sua falcem acutam
Et alius angelus exivit de templo clamans voce magna ad se-
dentem super nubem mitte falcem tuam et mete quia venit hora ut
metatur quia aruit messis terre Et misit qui sedebat super nubem
falcem suam in terram et messuit terram Et alius angelus exivit de
templo quod est in celo habens et ipse falcem acutam Et alius angelus
exivit de altari qui habet potestatem super ignem et clamavit voce
magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens Mitte falcem
tuam acutam et vindemia botros vinee terre quoniam mature sunt
uve eius Et misit angelus falcem suam in terram et vindemiavit
vineam terre. et misit in lacum ire dei magnum et calcatus est lacus
extra civitatem. et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum

Et vidi aliud signum in c. xv per stadia mille sexcenta
celo magnum et mirabile angelos vii habentes septem
plagas novissimas quoniam in illis consummata est ira dei
Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne et eos qui vicerunt
bestiam et imaginem eius et numerum nominis illius stantes super mare
vitreum habentes citharas dei et cantantes canticum moysi servi
dei et canticum agni dicentes Magna et mirabilia sunt opera tua
domine deus omnipotens iuste et vere sunt vie tue rex seculorum. quis
non timebit te domine. et magnificabit nomen tuum quia solus pius
es Quoniam omnes gentes venient et adorabunt in conspectu tuo. quoniam
iudicia tua manifesta sunt Et post hec vidi et ecce apertum est
templum tabernaculi testimonii in celo. et exierunt vii angeli habentes
vii plagas de templo vestiti lapide mundo et candido et precincti

cta pectora sua zonis aureis. Et unum ex iiii^or animalibus dedit
vii angelis vii fialas aureas plenas iracundie dei viventis
in secula seculorum. Et impletum est templum fumo a maiestate
dei et de virtute eius et nemo poterat introire in templum donec
consumarentur vii plage septem angelorum. c xvi

Et audivi vocem magnam de celo dicentem vii angelis
Ite et effundite vii fialas ire dei in terram et abiit primus
et effudit fialam suam in terram. Et factum est vulnus sevum
ac pessimum in homines qui habent caracterem bestie et in eos qui
adoraverunt ymaginem eius. Et secundus angelus effudit fialam suam
in mare et factus est sanguis tamquam mortui et omnis anima vivens
mortua est in mari. Et tercius angelus effudit fialam suam super flumina
et super fontes aquarum. Et factus est sanguis. Et audivi angelum
aquarum dicentem Iustus es domine qui es et qui eras sanctus qui
hec iudicasti quia sanguinem sanctorum et prophetarum fuderunt et sanguinem
eis dedisti bibere ita digni sunt. Et audivi alium angelum dicentem
Etiam domine deus omnipotens vera et iusta iudicia tua. Et quartus effudit
phialam suam in solem et datum est illi estu affligere homines
et igne. Et estuaverunt homines estu magno et blasphemaverunt
nomen dei habentis potestatem super has plagas neque egerunt penitentiam
ut darent illi gloriam. Et quintus effudit fialam suam super sedem be-
stie et factum est regnum eius tenebrosum et commanducaverunt
linguas suas pre dolore et blasphemaverunt deum celi pre doloribus
et vulneribus suis. Et non egerunt penitentiam ex operibus suis. Et sextus
angelus effudit fialam suam in flumen illud magnum eufraten
et siccavit aquam eius ut prepararetur via regibus ab ortu solis. Et
vidi de ore draconis et de ore bestie et de ore pseudo prophete
spiritus tres immundos in modum ranarum. Sunt enim spiritus demoniorum
facientes signa et procedunt ad reges tocius terre congregare illos
in prelium ad diem magnum dei omnipotentis. Ecce venio sicut fur.
Beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua ne nudus ambulet
et ne videant turpitudinem eius. Et congregavit illos in locum
qui vocatur hebraice armagedon. Et septimus effudit fialam
suam in aerem et exivit vox magna de templo a trono dicens
Factum est. Et facta sunt fulgura et voces et tonitrua et terremotus
factus est magnus qualis numquam fuit ex quo homines fuerunt
super terram talis terremotus sic magnus. Et facta est civitas magna
in tres partes et civitates gentium ceciderunt et babilon magna
venit in memoriam ante deum dare ei calicem vini indignacionis ire
eius et omnis insula fugit et montes non sunt inventi et grando
magna sicut talentum descendit de celo in homines et blasphemaverunt

homines deum propter plagam grandinis quoniam magna facta est vehementer
Et venit unus de septem angelis qui habebant vii c xvii
fialas et locutus est mecum dicens Veni ostendam tibi dampna
tionem meretricis magne que sedet super aquas multas
cum qua fornicati sunt reges terre et inebriati sunt qui inhabitant
terram de vino prostitucionis eius Et abstulit me in desertum in spiritu
Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam nominibus
blasfemie habentem capita septem et cornua x Et mulier erat circum
data purpura et coccino et inaurata auro et lapide precioso et mar
garitis habens poculum aureum in manu sua plenum abhomina
cione et inmundicia fornicacionis eius et in fronte eius nomen scriptum
misterium Babilon magna mater fornicacionum et abhominacionum
terre Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum et de sanguine mar
tirum Ihesu et miratus sum cum vidissem illam admiracione magna
Et dixit michi angelus Quare miraris Ego dicam tibi sacramentum
mulieris et bestie que portat eam que habet capita vii et cornua x
Bestia quam vidisti fuit et non est et ascensura est de abisso et
in interitum ibit et mirabuntur inhabitantes terram quorum non sunt
scripta nomina in libro vite a constitucione mundi videntes bestiam
que erat et non est et hic est sensus illi qui habet sapienciam Septem
capita vii montes sunt super quos mulier sedet et reges vii sunt
quinque ceciderunt unus est et alius nondum venit Et cum venerit oportet
illum breve tempus manere et bestia que erat et non est ipsa octava
est et de vii est et in interitum vadit Et x cornua que vidisti decem
reges sunt qui regnum nondum acceperunt sed potestatem tamquam reges
una hora accipient post bestiam Hii unum consilium habent et virtutem
et potestatem suam bestie tradent Hii cum agno pugnabunt et agnus
vincet illos quoniam dominus dominorum est et rex regum et qui cum illo sunt
vocati electi et fideles Et dixit michi Aquas quas vidisti ubi
meretrix sedet populi sunt et gentes et lingwe Et decem cornua que
vidisti in bestia hii odient fornicariam et desolatam faciant illam
et nudam et carnes eius manducabunt et ipsam igni concrema
bunt Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod illi placitum
est ut dent regnum suum bestie donec consummentur verba dei Et
mulier quam vidisti est civitas magna que habet regnum super reges
Et post hec vidi alterum angelum de c xviii terre
scendentem de celo habentem potestatem magnam et terra illumina
ta est a gloria eius et exclamavit in forti voce dicens
Cecidit cecidit Babilon magna et facta est habitacio demoniorum et
custodia omnis spiritus inmundi et custodia omnis volucris inmunde et
odibilis quia de ira fornicacionis eius biberunt omnes gentes et

reges terre cum illa fornicati sunt · et mercatores terre de virtute
deliciarum eius divites facti sunt Et audivi aliam vocem dicen-
tem Exite de illa populus meus et ne participes sitis delictorum
eius · et de plagis eius non accipiatis quoniam pervenerunt peccata eius
usque ad celum · et recordatus est deus iniquitatum eius Reddite illi
sicut et ipsa reddidit vobis · et duplicate duplicia secundum opera eius
in poculo quo miscuit · miscete illi duplum · Quantum glorificavit
se et in deliciis fuit · tantum date illi tormentum et luctum Quia
in corde suo dicit Sedeo ut regina et vidua non sum · et luctum
non videbo · Ideo in una die venient plage eius · mors et luctus
et fames · et igni comburetur · quia fortis est deus · qui iudicavit illam
et flebunt et plangent se super illam reges terre · qui cum illa fornicati
sunt et in deliciis vixerunt cum viderint fumum incendii eius · longe
stantes propter timorem tormentorum eius · dicentes Ve ve civitas
illa magna babilon · civitas illa fortis · quoniam una hora venit
iudicium tuum · et negociatores terre flebunt et lugebunt super illam
quoniam merces eorum nemo emet amplius · merces auri et argenti
et lapidis preciosi et margarite · et bissi et purpure et serici et cocci et
omne lignum thiinum et omnia vasa eboris · et eramento et ferro
et marmore et cinamomum et amomum et odoramentorum et unguenti
et thuris et vini et olei et simile et tritici et iumentorum et ovium et
equorum · et redarum et mancipiorum et animarum hominum et poma desiderii
anime tue discesserunt a te · et omnia pinguia et preclara perierunt a te Et
amplius illa ideo non invenient mercatores horum qui divites facti
sunt ab ea · longe stabunt propter timorem tormentorum eius · flentes
et lugentes et dicentes Ve ve civitas illa magna que amicta erat
bisso et purpura et cocco et deaurata auro et lapide precioso et
margaritis · quoniam una hora destitute sunt tante divitie · et omnis
gubernator et omnis qui in lacum navigat · et naute et qui in mari
operantur longe steterunt · Et clamaverunt videntes locum incendii eius
dicentes Que similis civitati huic magne · et miserunt pulverem
super capita sua · Et clamaverunt flentes et lugentes et dicentes
Ve ve civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habent
naves in mari de preciis eius quoniam una hora desolata est
Exultate super eam celum et sancti apostoli et prophete · quoniam iudicavit deus
iudicium vestrum de illa Et sustulit unus angelus fortis lapidem
quasi molarem magnum et misit in mare dicens · Hoc impetu
mittetur babilon illa civitas magna et ultra iam non invenietur
Et vox citharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non au-
dietur in ea amplius Et omnis artifex · omnis artis non invenietur
in ea amplius · Et vox mole non audietur in ea amplius · et lux

lucerne non lucebit in te amplius. Et vox sponsi et sponse non audietur
adhuc in te. Quia mercatores tui erant principes terre. quia ve-
neficiis tuis erraverunt omnes gentes. Et in ea sanguis prophetarum et sanctorum
inventus est et omnium qui interfecti sunt in terra. c. xix.
Post hec audivi quasi vocem magnam turbarum multarum in celo
dicentium Alleluya. Laus et gloria et virtus deo nostro est. quia
vera et iusta iudicia eius sunt. qui iudicavit de meretrice
magna que corrupit terram in prostitutione sua. et vindicavit san-
guinem servorum suorum de manibus eius. Et iterum dixerunt alleluia.
Et fumus eius ascendit in secula seculorum. Et ceciderunt viginti quatuor se-
niores. et quatuor animalia et adoraverunt deum sedentem super thronum
dicentes Amen alleluia. Et vox de throno exivit dicens Laudem di-
cite deo nostro omnes servi eius et qui timetis deum pusilli et magni.
Et audivi quasi vocem turbe magne et sicut vocem tonitruum magnorum
dicentium alleluia quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens. Gaudeamus
et exultemus et demus gloriam ei. quia venerunt nuptie agni
Et uxor eius preparavit se et datum est illi ut cooperiat se byssino
splendenti et candido. Byssinum enim sunt iustificationes sanctorum. Et
dixit michi Scribe beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati
sunt. Et dixit michi. Hec verba dei vera sunt. et cecidi ante pedes
eius ut adorarem eum. Et dixit mihi. Vide ne feceris. conservus tuus sum
et fratrum tuorum habentium testimonium Ihesu. Deum adora. Testimonium
enim Ihesu est spiritus prophetie. Et vidi celum apertum. Et ecce
equus albus. et qui sedebat super eum. vocabatur fidelis et verax
et cum iusticia iudicat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma
ignis. Et in capite eius diademata multa. habens nomen scriptum
quod nemo novit nisi ipse. et vestitus erat veste aspersa sanguine
Et vocabatur nomen eius verbum dei. Et exercitus qui sunt in celo se-
quebantur eum in equis albis. vestiti bysso albo mundo. Et de ore
ipsius procedit gladius acutus. ut in ipso percuciat gentes. et ipse vini
reget eos in virga ferrea. et ipse calcat torcular furoris ire dei
omnipotentis. Et habet in vestimento et in femore suo scriptum Rex re-
gum et dominus dominancium. Et vidi angelum unum stantem in sole et
clamavit voce magna dicens omnibus avibus que volabant per
medium celi. Venite congregamini ad cenam magnam dei ut
manducetis carnes regum et carnes tribunorum et carnes fortium
et carnes equorum et sedentium in ipsis et carnes omnium liberorum et
servorum et pusillorum ac magnorum. Et vidi bestiam et reges terre
et exercitus eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat
in equo et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia et cum illa
pseudopropheta qui fecit signa coram ipsa quibus seduxit eos qui

acceperunt caracterem bestie et eos qui adoraverunt ymaginem eius
Vivi missi sunt hii duo in stagnum ignis ardentis et sulphure et
ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore
ipsius Et omnes aves saturate sunt carnibus eorum. c. xx
Et vidi angelum descendentem de celo habentem clavem abyssi et
cathenam magnam in manu sua et apprehendit draconem
serpentem antiquum qui est dyabolus et sathanas et ligavit eum
per annos mille et misit eum in abyssum et clausit et signavit super illum
ut non seducat amplius gentes donec consummentur mille anni
Et post hec oportet illum solvi modico tempore Et vidi sedes et sederunt
super eas et iudicium datum est illis Et vidi animas decollatorum propter
testimonium ihesu et propter verbum dei et qui non adoraverunt bestiam neque
ymaginem eius neque acceperunt caracterem eius in frontibus suis aut
in manibus suis Et vixerunt et regnaverunt cum christo mille annis Ceteri
mortuorum non vixerunt donec consummentur mille anni Hec est resurrectio
prima Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima in hiis secunda mors
non habet potestatem sed erunt sacerdotes dei et christi et regnabunt cum illo mille
annis Et cum consummati fuerint mille anni solvetur sathanas de car-
cere suo et exibit et seducet gentes que sunt super quattuor angulos
terre gog et magog et congregabit eos in prelium quorum numerus est
sicut arena maris Et ascenderunt super latitudinem terre et circuierunt
castra sanctorum et civitatem dilectam Et descendit ignis a deo de celo
et devoravit eos Et dyabolus qui seducebat eos missus est in sta-
gnum ignis ardentis et sulfuris ubi et bestia et pseudo propheta
cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum Et vidi thronum magnum
candidum et sedentem super eum a cuius conspectu fugit terra et celum et locus
non est inventus ab eis Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes
in conspectu throni et libri aperti sunt Et alius liber apertus est qui est
vite et iudicati sunt mortui ex hiis que scripta erant in libris secundum opera
ipsorum Et dedit mare mortuos suos qui in eo erant et mors et infernus
dederunt mortuos suos qui in ipsis erant et iudicatum est de singulis
secundum opera ipsorum et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis hec
est secunda mors et qui non est inventus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis
Et vidi celum novum et c. xxi.
terram novam primum enim celum et prima terra abiit et mare iam
non est Et ego iohannes vidi civitatem sanctam ierusalem no-
vam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo
Et audivi vocem magnam de throno dicentem Ecce tabernaculum dei
cum hominibus et habitabit cum eis Et ipsi populus eius erunt et ipse deus
cum eis erit eorum deus Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis
eorum et mors ultra non erit neque luctus neque clamor neque dolor

erit vltra q̄ p̄ma abierunt Et dixit qui sedebat in trono Ecce
noua facio omnia Et dixit michi scribe hec verba fidelissima sunt
⁊ vera Et dixit michi factum est· Ego sum alpha ⁊ o inicium ⁊ finis
Ego sicienti dabo de fonte aque viue gratis· qui vicerit possi-
debit hec· ⁊ ero illi deus· ⁊ ipse erit michi filius Timidis autem ⁊ incre-
dulis ⁊ execratis ⁊ homicidis ⁊ fornicatoribus ⁊ veneficis ⁊ ydola-
triis et omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti· igne
⁊ sulphure quod est mors secunda Et venit vnus de septem angelis
habentibus vii· fialas plenas vii· plagis nouissimis ⁊ locutus est
mecum dicens Veni ostendam tibi sponsam vxorem agni Et sustulit
me in spiritu in montem magnum ⁊ altum· ⁊ ostendit michi ciuitatem sanctam
ierusalem descendentem de celo a deo· habentem claritatem dei ⁊ lumen eius
simile lapidi precioso tanquam lapidi iaspidis sicut cristallum Et ha-
bebat murum magnum ⁊ altum habentem portas xii· ⁊ in portis
angelos xii· ⁊ nomina scripta que sunt nomina xii tribuum filiorum
israel ab oriente porte tres ⁊ ab austro porte tres· ab aquilone
porte tres· ab occasu porte tres Et murus ciuitatis habens
fundamenta xii· ⁊ in ipsis duodecim nomina xii· apostolorum ⁊ agni·
Et qui loquebatur mecum habebat mensuram arundineam auream vt
metiretur ciuitatem ⁊ portas eius et murum· Et ciuitas in qua-
dro posita est· longitudo eius tanta posita est quanta ⁊ latitudo
⁊ mensus est ciuitatem de arundine per stadia xii milia· longitudo ⁊
latitudo ⁊ altitudo equalia sunt Et mensus est muros eius centum xl-
quatuor cubitorum mensura hominis que est angeli Et erat structura
muri eius ex lapide iaspide· Ipsa vero ciuitas auro mundo
simile vitro mundo· Fundamenta muri ciuitatis omni lapide precio-
so ornata Fundamentum primum iaspis· Secundum saphirus· tercium
calcidonius· quartum smaragdus· quintum sardonix· sextum sardius
Septimum crisolitus· octauum berillus· nonum topasius· decimum
crisopassus· vndecimum iacinctus· xii margarite· ⁊ xii porte· xii
margarite sunt per singulas ⁊ singule porte erant ex singulis
margaritis· ⁊ platee ciuitatis aurum mundum tanquam vitrum
perlucidum· ⁊ templum non vidi in ea· dominus enim deus omnipotens templum
illius est ⁊ agnus ⁊ ciuitas non eget sole neque luna vt luceant
in ea Nam claritas dei illuminabit eam· ⁊ lucerna eius agnus
Et ambulabunt gentes in lumine eius ⁊ reges terre afferent gloriam
suam et honorem in illam Et porte eius non claudentur per diem
Nox enim non erit illic· ⁊ afferent gloriam ⁊ honorem gentium in illam
nec intrabit in eam aliquid coinquinatum ⁊ faciens abhominacionem
⁊ mendacium nisi qui scripti sunt in libro vite agni C xxii

Et ostendit michi flumen aque viue splendidum· tanquam

cristallū procedētez de sede dei et agni in medio plateē eius
Et ex vtraqꝫ pte fluminꝭ lignū vite afferēs fructꝰ duodeci
per mēses singulos reddēs fructū suū Et folia ligni ad sani-
tatem gēciū / ꝛ ome maledictū nō erit amplius Sz ꝛ sedes dei
ꝛ agni in illa erit · Et sui eius suiēt illi Et videbūt faciē eius
ꝛ nome eius in frontibꝫ eorū · ꝛ nox vltra nō erit ꝛ nō egebūt
lumīe lucerne Qm dns deꝯ illūinabit illos · ꝛ regnabūt in scla
scl'a sclorū Et dixit m̄ angelꝰ Hec vba fidelissima ꝛ vera sūt
ꝛ dominꝰ deꝯ spirituū pphaꝝ misit anglm̄ suū ondē suis suis
que opꝫ fieri cito Et ecce venio velociter Beatus qui custodit
vba pphetie libri huius Et ego Johanes qui audiui ꝛ vidi
hec · ꝛ postq̄m vidissē ꝛ audissē cecidi vt adorare ante pedes
angli qui michi hec ondebat Et dixit michi Vide ne feceris
cōseruꝰ tuus sum ꝛ frm̄ tuoꝝ pphaꝝ / ꝛ eoꝝ qui suāt vba
libri huiꝰ / Deū adora · ꝛ dixit michi · Ne signaueris vba pphie
libri huiꝰ Tempus enim ppe ē Qui nocet noceat adhuc · ꝛ qui in
sordibꝰ ē sordescat adhuc · ꝛ iustꝰ iustificet adhuc · ꝛ scūs
scīficet adhuc Ecce venio cito ꝛ merces mea mecū ē · redde
vnicuiqꝫ sm̄ opa sua Ego sum alpha · ꝛ o pmus ꝛ nouissimꝰ
pricipm̄ ꝛ finis Beati qui lauat stolas suas vt sit ptās eoꝝ
in ligno vite · ꝛ per portas xij · intrēt in ciuitatē Foris
canes ꝛ venefici ꝛ impudici · homicide ꝛ ydolis seruiētes
ꝛ omis qui amat ꝛ facit mēdaciū Ego ihūs misi anglm̄ meū
testificari vobꝭ hec in ecclyꝭ Ego sum radix ꝛ genꝰ dauid
stella splendida ꝛ matutina · Et sponsꝰ ꝛ sponsa dicūt veni
ꝛ qui audit dicat veni Qui sitit veniat qui vlt accipiat
aquā vite gtis Contestor ego audienti omi vba pphie libri
huiꝰ Si quis apposuerit ad hec · appōnet dns deꝯ super
illū plagas scptas in libro isto Et siquis diminuerit de
vbis pphie libri huius · aufferet deꝯ parte eius de libro
vite et de ciuitate scā · Et de hys que scpta sūt in libro dicit
qui testimonium phibz istoꝝ Ecce eciā venio cito Amen veni
Domine ihū Gracia domini nri ihū xpi cū omibꝫ vobꝭ · Amē

II

